Ч. 143 (10 236). Львів, вівторок 1. липня 1924. Почтовий наклад оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Вівторок, 1-го липня 1924 р. в салі „НАРОДНЬОГО ДОМУ"

КОНЦЕРТ МОДЕСТА МЕНЦИНСЬКОГО

2140

Білети в Книгарні „Наукового Товариства імени Шевченка ЛЬВІВ, Ринок ч. 10. 2—2

Ut aliquid...

Буйними бурунами переливаються в останніх днях в польській пресі відомости про грандіозні замисли польського уряду в справі законодавства для національних меншостей. Преса переповнена цими вістками, хвилюються наївні людці в ожиданні польського благовістя, трублять гомінкі труби на всіх дорогах і перехрестях, починається в тому напрямку польська пропаганда за границею. В любовній екстазі обнялися Тугут і Ст. Грабскі, а на цю неприродну двійку завертає масляними від щастя очима „малопольський" Левенгерц. Просто ідилля.

Щож то таке важне, далекосяжне й епохальне сталося, чи має статися? Яка благодать має опромінити вимучений народ? Які то закони мають забезпечити права взв. національних меншостей?

Важко сказати, бо все сповите таємною мракою, — як з передвічного хаосу — блисне світло польської державної мудрости. Знаємо тільки, що ті таємні законопроекти складали „кресові" лицарі та що їх припечатала своїм авторитетом чорна сотня. А така печатка щось значить. Зрештою, рубець заслон торгає анемічний „Курєр Львовскі" і проклямує вірним і невірним Томам нову карту в історії Польщі.

„Ново опрацьовані закони—захлипується він — о скільки можемо допускати (чуєте? — Ред.) — в язиковій царині: на полі адміністрації і судівництва, у відношенні до українського населення у Сх. Галичині, означують привернення прав, що обовязували за австрійських часів, а у відношенні до волинських Українців а особливо до Білорусинів, представляють величезне поширення прав, просто навіть буджения національного почуття—річ, яку хіба дуже рідко стрічається в історії внутрішньої державної політики. Подібно маються справи і в царині шкільництва".

Щож спонукало польських політиків до такої „далекосяглости?" „Курєр. Льв." (а радше п. Ямпольскі) зі старобіблійною вдохновенністю пояснює цей епохальний крок ось так:

„Польща, її традиція, її сучасна державність і ціла низка доконаних нею політичних актів представляють величезний політичний капітал у відношенні до власних громадян, який слід зберігти".

Значить ці „нові" законопроекти про дозвіл Українцям і Білорусинам користуватись своєю рідною мовою у зносинах з адміністраційними і судовими чинниками мають бути дальшою капіталізацією дотеперішнього „величезного капіталу". Ми так і думали, не даючи себе ані на хвилю обал амутити повінню вилинялих фраз, але таке признання „лівого" органу теж щось вартує.

Тепер вже знаємо, про що йде мова. В Галичині мають бути привернені права української мови з австрійських часів. Те саме торкається й Волині за вийнятком Холмщини і Підляша, а мабуть і Поліся. „Привернення прав" — чи не дивно це звучить? Таж ті права ніяким актом не були відібрані так закони з австрійських часів обовязують і досі! Значить, тут нема що „привертати", а хіба тільки поручити бюрократії, щоби вона самовільно не нехтувала тих старих управнень. Але колиб на міжнародній арені хтонебудь був виступив з обвинуваченням польської адміністрації, що вона нехтує навіть ту дрібку язикових управнень, яку Українці мали за Австрії, то піднявся би був крик і вереск, що то все неправда, що то видумані „кривди".

Значить, в дійсности все лишиться по старому. Буде, як бувало. Але чи не смішно є думати, що український народ, який і в Галичині, і на Волині був вже народом державним, мав всі управнення державної нації, розпоряджався як власновільний господар на своїй землі, може хоч би переходово вдоволитись „язиковими правами з австрійських часів"? Чи не є це самообман, обдурювання себе і других, пуста, просто дитяча забава у піжмурки? Чи український громадянин має хочби на одну хвилину вдоволитися тим, що можливо напишуть йому по українськи лицитаційний едикт, податкове візвання або присуд за 58

Важко допустити, щоби в польськім уряді чи навіть в „кресових радах" засідали такі наївні людці, які не розумілиб всеї беззмістовости цих законопроектів, глуму і насміху над 7-ма міліонами Українців. З другого боку важко допустити, щоби між українським громадянством найшлися навіть одиниці, які привязувалиб хоч би найменше значіння до цієї польської капіталізації.

Ut aliquid fecisse videatur — ось девіза польських політичних чинників! По тій лінії знімається крик і вереск, пускається повітряну трубу про „права національних меншостей", робиться театральні жести.

Колись в середньовічу з призирством відносилися до акторів і їхнього неперебірчивого мистецтва. Сьогодня театральне мистецтво зайняло одно з найвищих місць, а те неперебірчиве акторство, те лубочне театральство, що мусить викликувати призирство, засвоїли собі деякі політики, Як би вони знали, з яким призирством до їхніх „штук" відноситься український народ і як би хоч трохи шанували свою гідність, то можливе, що вони припинилиб свої лубочні законопроекти і не кидалиб нікому піском в очі. *Ф. Ф.*

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції.

Інтерпеляція пос. С. Підгірського і тов. до міністра справедливости в справі незаконного арештування у Львові члена бувш. уряду Зах. Укр. Народ. Республики Ярослава Селезінки і обвинувачення його за злочини державн. зради й инші буцім-то злочини, всупереч 92 ст. Сен Жерменського договору з 10. IX. 1919., ратифікованого соймом Річпосполитої.

У лютім ц. р. приїхав з Відня до свого дому до Стрия член уряду д-ра Петрушевича, др. Ялослав Селезінка. У Львові він дізнався випадково, що ще в осени 1923. львівський карний окружний суд розписав за ним стежні листи, як і за иншими членами уряду д-ра Петрушевича, за те, що він підписав відозву до українського населения у Сх. Галичині зі зазивом стриматись від виборів. Др. Селезінка, не почуваючи себе винуватим, зголосився в львівськім окружнім суді дн. 13. лютого і просив переслухати його. Він признав, що згадану відозву підписав, одначе вказав на те, що в ній нема ніяких ознак звичайного або політичного злочину, — що її видано ще перед 14. березня 1923. отже перед признанням Східних меж Річпосполитої польської Радою амбасадорів, отже в часі, коли Східна Галичина, рідна земля д-ра Селезінки, не входила ще в склад польської держави.

Др. Селезінка покликався на відому постанову міжнароднього трактату у Сен-Жермен з дня 10. IX. 1919. забезпеченого гарантією Ліги Народів з 22-го жовтня 1920., де дослівно сказано так: „Aucun des habitants des territoires de l'ancienne Monarchie austro-hongroise ne pourra être inquieté ou molesté, soit en raison de son attitude politique depuis ld 28. 7. 1914. jusqu'à la reconnaissance définitive de la souveraineté de ces territoires, soit en raison du réglement de sa nationalité en vertu du présent Traité'. (Нікого з мешканців територій бувшої австро-угорської монархії не можна турбувати ні займати, чи то задля його політичної поведінки від дн. 28-го липня 1914. року аж до остаточного вирішення суверенности цих територій, чи то задля поладнання кимсь питання своєї національної приналежности, на основі цього договору).

Згаданий договір ратифікувала Річпосполита Польська. Без огляду на те, д-ра Селезінку, батька двоє дітей, людину з поважним суспільним становищем, арештовано негайно львівським карним судом і посаджено його у слідчій вязниці у цьому-ж суді. Там він сидить до цього часу, у найгірших умовинах і має стати перед судом 28-го ц. м. за злочин державної зради й инші буцім-то злочини цього рода заподіяні перед 14. березня 1923. р.

З огляду на те, що такі методи судової власти насилують явні та недвозначні рішення згаданого міжнароного договору, підписані звертаються зі запитом:

1) Чи відомо п. міністрові справедливости про безосновне увязнення невинного д-ра Я. Селезінки, суперечне зі законами?

2) Чи відомо п. міністр. справедливости про призначену розправу на 28-го ц. м. за вчинки буцім-то заподіяні п. Селезінкою перед 14. березня 1923., отже в часі, коли згідно з міжнародним правом, що обовязує польську державу, він не був громадянином польської держави і тому за ці вчинки не можна його ні турбувати ні займати?

3) Що п. міністер справедливости має намір зробити, щоби д-ра Селезінку негайно звільнили з вязниці?

Наддніпрянська Україна.

„Україна Англії царських довгів не платить".

По всьому Поділю відбулися зїзди незаможних селян. Зїзди обмірковували не тільки внутрішні, але й закордонні справи. На районових зїздах тивровського і краснянського районів живі дебати викликав реферат про переговори з Англією. Селяне заявили, що царських боргів Англії платити не слід. В одноголосно прийнятих резолюціях селяне заявляють про всебічну підтримку Червоної Армії, яка боронить республики від нападів імперіялістів. На такомуж зїзді в Миколаєві ухвалено довіря для лінії радянського уряду в переговорах з Англією та підтримано гасла „ніяких політичних уступок".

(„Вісти" з 20. VI. ч. 137.)

Новий засуд

В Чернигові відбувся суд над членами загону отамана Самуся. Злочини обвинуваченых мали протирадянський характер. Чотирьох провідників засуджено на кару смерти через розстріл, а инших покарано вязницею на ріжні терміни.

(„Вісти" 20. VI.)

Освітня нарада.

В Харкові відбулася губерніяльна нарада діячів народньої освіти. На нараді стверджено за мале охоплення школами дітей. Є місцевости, де всього тільки 35 проц. дітей ходить до школи. Причиною такого невідрадного явища є брак підручників, педагогічного персоналу та відповідних будинків. („Вісти")

„Селянська правда".

Всеукраїнський Центральний Виконавчий Комітет сконстатував, що газета „Селянська Правда" до цього часу не має широкого розповсюднення серед селянства і через те ухвалено перед „Селянською Правдою" завдання доповодити тираж до 12.000 примірників. Видавництву „Селянської Правди" доручено скласти кошторис і подати його ВУЦВК-тові заяву на покриття дефіциту з коштів ВУЦВК-ту. Го-

Глупота чи меґальоманія?

Польські причинки до права народів.

З останньому зшитку (4 – 6) „Przegląd-y prawa i administracji", що появляється у Львові, стрічаємо статтю п. Людв. Ерліха (Ehrlich) під написом „Сучасна хвиля в еволюції права народів".

Ця стаття характеристична під цю пору з двох оглядів: 1) що в ній проявляється небезпечно хороблива меґальоманія і 2) що там пробиваються тенденції добитись карієри на українських карках.

Цей Ерліх (певно родовитий Поляк) так починає свої мудрування:

„Поляк виступає в рядах дослідників права народів не тільки як учень. Кожний великий нарід, якого сини співділають над розвитком права народів, витворив ряд власних доктрин, опертих на знанні відносин у власній державі і у сусідів, доктрин, що відповідають його власним інтересам, але висловлених з глибших принципів, на яких спирається нормування міжнародних відносин. Така чи инша широчінь прибережньої смуги є вимогою ріжних держав з огляду на їх власні відносини; право добичі (prawo łupów) находить сборонців в Англії, що має могутню фльоту; йому противилися Німеччина і Франція, а американський уряд, що давнійше з політичних оглядів домагався його знесення, сьогодня легко погодився з його втриманням, бо в морських зброєннях може перевисшити кожного конкурента. А самі Зєдинені Держави витворили і постійно приноровлюють славну доктрину Монро, що визначно відповідає їхнім інтересам, підчас коли противляться вони витворенню анальоґічної доктрини напр. для Сх Азії. Вкінці Японія намагається перевести принціп рівноправности Азіятів, зґл. жовтої раси, коли йде про імміґраційну політику до білих держав, а особливо до Зєдинених Держав, Канади, Австралії і Новозеляндії. І тут знову стрічається з неможливістю перевести той принціп в ім'я інтересів тих політичних організацій і принціпів, ними представлених. І Польща має низку власних досвідів, отже повинна витворити власні причинки до права народів. Окружена кількома малими і молодими державами, межуючи з так незрозумілою для Заходу Росією, Польща мусить вміти орієнтувати инших".

А тепер цікаво, які то нові причинки до права народів думає внести п. Ерліх іменем польської держави, колиб та задумала повірити йому своє заступництво напр. в Союзі Народів. Постуляти Вільсона, висловлені у відомих 14-ти точках, які по словам їх автора мають бути вповні здійснені, бо лиш тоді може наступити мир в Европі, ось як інтерпретує п. Ерліх:

„Отже тут маємо принціп оцінювання кожної справи на основі її справжніх критеріїв (właściwych sprawdzianów), маємо теж принціп узгляднювання при творенні нових політичних організацій тільки народів виразно означених. Якраз тут наука мусить звернути увагу на історію Польщі і польського народу для виведення з того класичного прикладу відповідних здравих висновків. Польський нарід від кільканацяти століть має означену територію, має традицію самостійного політичного істнування від хвилі, коли ще в Англії панували Данці і Англьосаси, а державна єдність Франції спочивала в мряці незбагнутої будучини. В пізнійшому середньовічу і на початку новійшої ери Польща була могутньою державою; її розбори були признані публичною сучасною заграничною опінією злочином і небезпечним для свободи прецеденсом. Через ціле XIX. ст. і на початках XX. ст. польська справа вдержувалася в свідомости займанних і инших держав, не завдяки заграничній допомозі, але завдяки змаганням і жертвам власних синів (порівн. Чехів, Мадярів і т д.). Все це є чинники, які слід брати під увагу при опінії животности і справедливости претенсій національних груп до признання і опіки. Бо заходить небезпека розводнення поняття народу через підтягнення під нього недоварених груп, що уживають народніх діялєктів, і инших груп, яких провідники або ті, що їх видумали, намагають підшитися під критерій народу, а яких підтержка може викликати ослаблення достичних державних організацій. Правничі науки, а особливо наука права народів має тут важне завдання".

Глупота чи меґальоманія проявляється в цих елюкубраціях ународовленого Ерліха? Мабуть одно і друге. Очевидно, під „недоварені ґрупи" він хотів би підтягнути українську націю з її визвольними змаганнями. Що ж до „власних доктрин" польської політики, то їх вже докладно зясували українські посли в буджетовій дебаті. Звернув на них увагу теж К. Сроковскі в своїй сьогодня вже гомінкій брошурі, вказуючи, що на основі тих „власних доктрин" — „славянські національні меншости є гнетені національно і винищувані економічно".

Д-р Т. Окуневський.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Оборона Муссоліні та її наслідки.

Муссоліні виголосив у італійському сенаті велику промову, на яку вижидала вся Італія. Промова виголошена була у звязку зі схвильованою публичною опінією, наслідком вбивства Маттеоті.

Муссоліні боронив фашизму, боронив себе і рівночасно протиставив себе фашизмові в деяких випадках. Заявив, що він не покине свого становища, бо в даний мент це було би рівнозначним зі зложенням зі себе відповідальности за все, що сталося. Зміни в складі уряду не виключені. Міліції також не думає він розпускати, але її треба прочистити з ненадійного елєменту, также як всю партію фашистів.

Справедливість мусить стояти понад всякими політично-партійними справами. А через це — Муссоліні надіється, що сенат приєднається до протесту італійського суду проти всяких закордонних інсинуацій та наклепів. Уряд прийняв усі міри для того, щоби потягнути до суворої відповідальности всіх винуватих, без огляду на їх становища. Природу й ґенезу злочичу цілком вияснить слідство і розправа. Те, що сталося з Маттеотім є „не лише злочином, але й похибкою" — повторяє Муссоліні відомий вислів Талєрана про вбивство князя Ангієнського.

Фашизм прийшов до влади шляхом революції, а всяка революція несе зі собою жертви. До цього часу ще не вигасли в Італії між фашистами революційні методи боротьби, але Муссоліні саме з ними й боровся від хвилини, коли прийшов до влади, а ще більше боротиметься на майбутнє.

Фашизм не піддасться зверненій тепер проти нього кампанії. Головним завданням уряду, кінчив Муссоліні, мусить бути осягнення абсолютної законности в краю, національного заспокоєння, нової перевірки та прочищення партії, остаточного зліквідування всіх елєментів, що поклоняються ще старому суперечному зі законністю становищу.

Сучасне становище домагається холодної крови. З огляду на зростаючі за кордоном обяви невдоволення та недовіря, треба висунути гасло обєднання всіх Італійців, яким лежить на серці добро держави.

Муссоліні переважаючою більшістю ухвалено довіря.

Муссоліні у промові протиставив подекуди себе і свою індивідуальну волю фашизмові. Вся італійська суспільність рівнож протиставляє Муссоліні фашистам і тепер приходиться вже ствердити в Італії крім фашизму ще й муссолінізм. Оба ці поняття не покриваються зі собою. Муссолінізм — це віра Італійців у політичний ґеній Муссоліні. Індивідуальність Муссоліні має в Італії численних поклонників, навіть серед противників фашизму. Цікавий обяв можна завримітити між т. зв. папістами, яких фашизм завзято поборював, а все одно ватиканські політики клонять голову перед Муссолінім і стають в його обороні, навіть по сумній афері з Маттеоті. Більшість італійської публичної опінії вважає Муссоліні чистим і непричасним у цілій афері.

Муссоліні свідомий цього і через те не завагався для збереження свого становища заповісти зміни в кабінеті. На становищі міністерства внутрішніх справ зараз же по атентаті найшовся нефашист Федерцоні. У промові Муссоліні заявив, що він покликав Федерцоні на це становище з власної ініціятиви, а не під якимнебудь постороннім напором.

У звязку з останніми подіями має король видати окрему відозву до народу. Таким засобом король не послугувався ніколи до тепер, а саме ця обставина, що хоче його використати саме тепер, свідчить про дуже поважну політичну ситуацію в Італії.

Дуже багато користи тягнуть для себе в той переломовий момент всі противники фашизму, а в першу чергу комуністи, що консолідують тепер дуже завзято свої сили. Вся справа Маттеоті ще далека від свого кінця і вона матиме великий вплив на політичні відносини в Італії у найближчій майбутности.

Харківські „Вісти" з 20. VI. ц. р. називають сучасну кризу фашизму подарунком для V. конґресу комуністичного інтернаціоналу, що відбувається саме у Москві.

Дрібні вістки.

Зєдинені Держави домагаються від французького уряду, щоби він відмовився ратифікувати т. зв. договір 9 держав, як знак протесту проти китайсько-радянської умови.

За вбивство Матеоті обвинувачено до цього часу 22 особи.

Льондонська конференція назначена на 15. липня.

Альбанський уряд Фан Колі є офіціяльно признаний італійським правительством.

Міжсоюзна конференція дозволила на внесок французького комісаря вернутись 30.000 людям на окуповану територію.

В італійський уряд увійдуть і не фашисти, а становища „товариша міністра" будуть знесені.

Німецький канцлер д-р Маркс виїжджається 8. липня у Парж, у звязку з переговорами з Францією.

Величезна катастрофа приключилась у німецьких копальнях вугілля в Ґльзенкірхен, 30 осіб згинуло.

Землетрус у відлеглині 5.600 миль від Капштаду, що тривав кілька годин, записала обсерваторія в Капштаді та Сіднею.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або переказами до головної каси „Українського Педагоґічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Америка перед виборами президента.

Вся політика північно-американських Зєдинених Держав скупчена в руках двох величезних і дуже сильних партій: республіканської та демократичної. Все політичне життя саме й обертається довкола боротьби цих двох партій за державну керму.

Республіканська й демократична партія не відбивають своїх істотних програм у назвах і не дуже ріжняться між собою. Виставити вказати на те, що обі вони демократичні та республіканські. Ріжниця між ними коріниться в історії.

Коли ті партії основувалися, тоді була між ними велика ріжниця. Республіканська партія боронила інтересів північних держав (стейтів), що були культурнійшими і наскрізь промисловими. Демократична партія була виразником південних держав, де процвітало рільне господарство і де істнували ватиканські плянтації. На плянтаціях працювали невільники-мурини. Республіканці поборювали заразто невільництво. Крім цього було між північчю і півднем багато инших суперечностей, чисто економічного характеру. Обі партії вели зі собою завзяту боротьбу, яка в шестидесятих роках минулого віку довела до громадянської війни.

Переможцями з тої війни вийшли республіканці, що на довгі часи забезпечили собі політичну перевагу в державі. Тепер часи змінилися і боротьба обох партій за політичні впливи набрала зовсім иншого та менше загостреного характеру.

До великих впливів дійшли демократи. Останним їх президентом був Вільсон, який відограв величезну ролю в европейській війні, а ще більшу при ліквідації цієї війни. Вільсон був ініціятором Союзу Народів та автором відомих точок про самовизначення. Повернувши з Европи, стрінувся з гострою критикою з боку республіканців. Наслідки тої критики та опозиції були такі, що Зєдинені Держави не ратифікували Версайського трактату, не вступили до Союзу Народів, а при нових виборах вибрали президентом республіканця Гардінґа. Цей останній помер і президентську владу виконує по нім Кулідж. Саме тепер йде завзята передвиборча кампанія між обома партіями за становище президента. Обидві партії виставили вже своїх кандидатів. Від перемоги одної або другої партії зависатиме участь Америки в европейських справах. А через те Европа тими президентськими виборами дуже цікавиться і покладає на них великі надії. Безперечно, що участь Америки в европейській політиці, участь її у Союзі Народів може мати величезне значіння для закріплення европейського мира і відбудови винищеної Европи.

Та американські вибори чи не перші на світі під оглядом живости, темпераменту та агітаційних засобів являються одночасно також першими на полі всяких непорозумінок. Президента вибирають в Америці шляхом посереднього голосування. Для вибору необхідна абсолютна більшість голосів. Коли ні один кандидат не очержує тої більшости, тоді президента вибирає палата депутованих зпоміж тих кандидатів, які боролися. Палата голосує тоді в той спосіб, що кожна держава має один голос, а не кожний депутований. Теперішній уклад сил у палаті є такий: пять держав має однакову скількість представників від республіканців і від демократів. Тому саме і голосів тих держав не можна брати певно в рахубу. И чині 42 держави вілляться так, що 22 з них має республіканську більшість, а 20 демократичну. При тих виборах в палаті необхідна абсолютна більшість.

При такій виборчій ситуації заголосили своїх кандидатів обі названі партії а крім цього зголосив свого

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

слові ВУЦВК-ту Петровському доручено урегулювати у відповідних установах справу безперервного і повного субсідіювання ґазети „Селянська Правда". Визнано за потрібне залишити попередню ціну окремого числа ґазети і нарешті доручено секретареві ВУЦВК-ту звернутися до райвиконкомів і сільрад з пропозицією популяризувати ґазету між населенням. („Вісти".)

кандидатуру незалежний кандидат сенатор Ляфоллет. Через те можливий є і такий вислід виборів, що коли ні один кандидат названих партій не дістане абсолютної більшости, тоді обі партії віддадуть голоси на невтрального кандидата.

Важко покищо робити висновки про якінебудь корисні чи некорисні перспективи для европейської політики на випадок вибору невтрального кандидата. І це саме й нервує европейську політичну опінію не менше від заінтересованих американських партій.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Поліційні ангели.

Лабяк начонізований.

Польські часописи подають звістки про інтерпеляції послів зі „Звіонзку Людово-Народового" в справі завішення в урядуванню двох функціонарів львівської поліції, буцім-то несправедливо, бо в наслідок невиправданої польської інтерпеляції. Міністр внутрішніх справ у листі до маршалка сойму розясняв, що звільнення аспіранта поліції Лабяка і поліцая слідчої поліції Малярського прийшло не в наслідок польської інтерпеляції, а ось-чому:

У зв'язку зі смертю Ольги Бесарабовсі українська преса, а в частині й польська почала атакувати органи державної поліції у Львові, з приводу арештованими. Наслідком цих атак ріжні особи, що були у поліційнім слідстві почали писати листи зі скаргами до часописів послів та представників ріжних політичних партій".

У звязку з цим львівський воєвода видав наказ, щоби перевести суворий дослід. наскільки обвинувачення на поліційних урядовців мають у собі правдиву основу. Два вони, обвинувачені за крадіж та комуністичну пропаганду, заявили, що Лабяк та Малярські справді вживають засобів насильства. Дисциплінарне слідство ведене проти цих двох поліційних урядовців, завішених на якийсь час в урядуванні, не дало ніяких позитивних висліків і оба вірні урядовці, невинні як ангели, вернулись на свої становища.

Мимохіть приходить на думку аналогія між подіями в Італії. Там, на само кинене підозріння супроти високих державних урядовців і міністрів, уряд звільнив їх зі служби і старався всіляками засобами доказати, що не прикладає рук до деяких гидких вчинків режимства. Тут..

Відповідь крит[illegible]

До дискусії про жонатих й безженне духовенство*).

У відповідь на брошуру, написану безженним священиком п. з. „Жонатий Клир а безженство Клиру" появились в „Українськім Голосі", „Ділі" і священичім місячнику „Нива" статті, які приневолюють нас, як членів Виділу Тов-а безженних священиків ім. св. свящмч. Йосафата, що через видання цієї брошури взяли на себе відподальність за її автора, забрати ще раз приходно голос, щоби супроти невірних коментарів і обидливих напастей порушити головно дві справи, а саме:

а) закид зроблений безженному священикові, що він у своїй брошурі посуджує жонатий Клир в грубій плотяности і змисловости stricto sensu і

б) ужиття слова „маточник" і „продуцент світської інтелігенції", які по гадці авторів з „Ниви" безженний священик нарочно ad hoc видумав, щоби тою „дикою і скрайне ображаючою назвою для цілого жонатого нашого духовенства і кожного жонатого християнина" понизити жонатий Клир.

В першій справі заявляємо, що того рода закид є безосновною і натягненою інсинуацією, про яку автор брошури навіть не думав, а тим менше, щоби хотів кого небудь з жонатого Клиру понизити або обидити, а під супружими приємностями не розумів автор виключно змислових приємностей, stricto sensu, але радше цілу сферу супружого пожиття, яка побіч журб і клопотів абсорбує ціле „я" (серце і волю) жонатого священика так, що він нераз навіть не злає собі справи з того, як багато занедбав з домагань Духа Божого.

А чому „священик" в „Українському Голосі" добачив в тім вислові лише виключно змислові приємности stricto sensu і через цю нарочно хибну інтерпретацію посунувся аж до вуличної лайки, цього ми не в силі зрозуміти, хіба що до нього слід віднести народню приповідку: „голодній кумі все хліб на умі".

Мимоволі пригадується нам один світський професор, що гіршився словами молитви „Богородице Діво": „...благословенний плод чрева твого"..., а запитаний, чи будучи невинною дитиною також добачував згіршення при вимові тих слів, не міг дати жадної відповіди.

Думаємо, що це пояснення повинно вистарчити, а колиб і цього було ще замало, то ми перепрошуємо всіх жонатих священиків, які чуються обидженими, а також лишаємо їх в їх пересвідченні, щодо розуміння висказів св. Ап. Павла (I. Кор. VII. 32—33 і II, 14—15), а лише осміляємося запитати, чи це незрозуміння ваги стану безженности Клиру, так високо ціненого в катол. Церкві, та поборювання цього стану вуличними лайками з боку жонатого духовенства є випливом повноти цілання Духа Божого ?!

Знов у другій справі заявляємо, що це обвинувачення є випливом чистого лукавства з боку авторів статті „Respice finem" в „Ниві".

Прецінь вислів „маточник" і „продуцент" уживали і ужизають якраз оборонці жонатого духовенства, які не маючи крім лайок і пасквілів на безженний Клир жадних річевих аргументів — висунули якраз ці слова як один з найсильнійших аргументів на оборону женитьби нашого Клиру.

Слово „маточник" це винахід одного визначного українського інтелігента, який ужив його з емфазою в „Українськім Слові" з місяця вересня 1918 р., здається в ч. 217., виступаючи в обороні жонатого Клиру.

Так само дуже часто і тепер чується і читається вислів „продуцент" і то навіть підношений з гордістю на похвалу жонатого духовенства. Отже ті самі вислови в устах оборонців жонатого духовенства означують почесть і пошану, а в устах безженного священика злочин і пониження жонатого Клиру. Тут вже устає всяке розумування!

Вкінці в справі протесту „поповичів", уміщеного в „Українськім Голосі" з д. 1. VI. ц. р. ч. 22 (249), в якому „поповичі" відсудили від чести автора брошури „Жонатий Клир, а безженство Клиру" та кинули погрози в сторону нашого Тов-а, заявляємо, що безженний священник, висказуючи свій погляд в згаданій брошурі ані не мав наміру, ані дійсно не кинув жадних несовісних очорнень на наш жонатий Клир, а тим менше парід, а рівночасно висказуємо наше здивування, що „поповичі" які дотепер спали сном праведних і ніколи не протестували та не брали в оборону нашого Клиру і Церкви перед дійсними і систематичними клеветами і насміхами, які на протязі цілих літ падали на наш Клир і Церкву зі шпальт часопису „Громадський Голос" і з вічевих промов з боку радикалів під проводом „поповича" — тепер нагло пробудилися і уважають себе покликаними забрати прилюдно голос, яко станова організація в справах, що торкаються внутрішньої організації нашої Церкви.

По цій короткій відповіди ми понехуємо ширшу полеміку в цій справі, як зайвину і безцільну, бо де царить завзяття, упередження і зла воля, там устають всякі аргументи. Нам нічого не остається, як лише поручити нашу добру справу божому Провидінню та опіці св. священм. Йосафата і терпеливо зносити всі напасти та наклепи, які сиплються на нас з боку наших противників в твердім переконанні, що ми служимо ідеї корисній для нашої Церкви і народу та не зражуючися навіть тим, що в боротьбі проти безженства духовенства під статею в „Ниві" стоїть поруч підпису жонатого священика також і прізвище — безженного.

За Виділ Тов-а безж. свящ. ім. св. свящм. Йосафата:

О. Ф. Щепкович председатель, *о. С. Лабяк* секретар, *о. М. Фелицький* префект Дух. Сем., *о. др Авксентій Бойчук*, *о. др Йосиль Білан*, *о. Т. Паливода*, *о. М. Вячеславський*, *о. др І. Лятишевський*, *о. Ю. Вальницький*.

*) Очевидно, за зміст статті беруть відповідальність тільки підписані. —Прим. Ред.

Сесія Унії Тов. Л'ги Нац'й.

Дня 27. червня відкрито в Ліоні чергову сесію Унії Товариств Ліги Націй. На цій сесії має бути вирішена справа дальшої участи в Унії Зах.-Українського Товариства Ліги Націй. Для береження цеї справи від Зах.-Українського Тов. Ліги Націй виїхала з Відня до Ліону делегація в складі д-ра Р. Перфецького і Ант. Петрушевича, а з краю виїхав д-р Олекс. Марітчак. Делегація внесла до Ради Унії обширно мотиноване письмо про привернення прав Зах.-Українському Товариству. Для Комісії меншостей виготовлено матеріял про положення українського населення під Польщею, вимагаючи, шоби Комісія розглянула жалоби українських організацій і ствердила нарушення польським урядом договору про національні меншости з 28 червня 1919 р. Одночасно виставлено вимогу, щоби Заг. Збори візвали Раду Союзу Народів предложити Міжнар. Трибуналові в Газі питання сучасного режіму в Сх. Галичині для ствердження, що приречення польського уряду ввести автономічний устрій мали на меті впровадити в блуд гол. держави антанти, що являється нарушенням довіря.

На політичний Комісії Унії має бути зголошена резолюція з вимогою, щоби Заг. Збори Унії візвали Раду Союзу Народів розпочати виходи для ревізії рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1923.

Заступство інтересів Зах. Українського Тов. Ліги Націй і обстоювання згаданих ним до Унії десідератів поручено східно-українському Т-ву Ліги Націй.

Як доносить ПАТ. після відкриття сесії радили комісії: для справ меншостей розброєння, прав. і екон.

На пополудневому засіданні для справ меншостей представник сх.-українського Т-ва Ліги Націй п. Лагутенко в імени Зах.-Українського Т-ва представив меморіял про положення Українців під Польщею і запропорував відіслати українські жалоби до Ради Ліги Народів. Проти виступили польські представники пос. Стронські і Фідеркевіч. При тій нагоді Стронські виголосив аж двогодинну промову. На внесення цісарського делегата Бовед'а українське внесення відкинуто.

З цього ясно, що не тільки офіц. Союз Народів але й Унія стали бастіоном імперіялістів. Очевидно, що це примусить поневолені народи иншим шляхом шукати справедливости. Ясно, що серед таких настроїв, коли команду в Унії обійме чорносотенець Стронські, не може бути мови про привернення прав Зах.-Українському Товариству.

Експозе мін. Міклашевского.

На засіданні польського сойму 28. червня мін. просв. Міклашевскі виголосив експозе, вороже нац. меншостям. Нац. меншости і часть „Визволеня" на знак протесту вийшли зі салі. Обговорюючи віросповідні справи, мін. М. торкнувся автокефалії православної церкви. (Пос. Павло Васильчук: „А кілько ви заплатили митр. Діонізієви?") За цей оклик В-а прикликано до порядку, та він сам кинув салю, додаючи, що віцемарш. Гдик є сторонничий.) Щодо політики супроти меншостей, то Польща характеризує традиція свободи (гол.: На папері). Жиди пали Польщі Йосельовачів, таку Естерку (на салі велика веселість, оклики „То знамените! То вам вдалося!") Жиди говорять про упослідження, щоб і управляти протипольську агітацію внутр і на міжнародній арені. (Наслідком цих слів знімається галас на жидівських лавках, биття в пульти). Напади на польське правительство, то психічна консеквенція акції проти Поляків, яку ведено за займанних правительств, де ця психоза повстала на тлі систем. (Цальну промову заглушили крики й гамір із лав нац. меншостей. — В соймових колах кажуть, що то вже пращальна промова мін. Міклашевского.)

Відложення „окрайн. законів".

Розглянення обох проектів закону в справі урядових мов, які мали найтися на сойм. пленумі цего тижня — відложено до слідуючого тижня, щоби сойм. комісія могла зайнятися проектом. Проекти законів управильнюють відносини мови в трьох воєвідствах Сх. Галичини, на Волині, Полісі і в новгородськім і виленськім воєвідстві. Нац. меншости запозідають дуже гостру кампанію проти законів, яких ціль є „ut aliquid fecisse videatur".

Відгуки дня.

Свіжа шпяхта і свіжий пільзнер.

Найновіша новітація деяких Українців в рабола велику сенсацію серед нашиц західних ще о[illegible]. Мова шляхта підчас засвоїла собі не тільки честь своєї, від гомінких титулів, аж до легкодайної марнотравности,, включно. Щоби надати своїому обличчу аристократично-благородний вид, — запустила довге волосся і викупи а по ліцитаціях всі американські окуляри. Прочитавши крізь них „Родзіну Поланецких" і „Хіба в вуть волі як ясла повні", взялися (дарма, що аристократи!) до промислу і торговлі. Торгують усім що попаде під руки і що попаде в руки: капелюхами, бриндзею, молитвенниками, електрикою і оселедцями. Торгуванню тут вістю, політикою та живим товаром (по гатим безробітним), але одного нема, другого не знають, а третім не можна.

Люблять вони побалакать широко та весело, тільки... щоб хтось другий потім заплатив. Бо, правду кажучи, вони зі своїх грошей щось придбають, а тамтой сяк чи так свої розпустить.

Ось недавно стрінув я одного з нової шляхти в Лясоцького. Він саме заїдав третій кармеладель з капустою і жалувався на тяжкі обставини.

— Ех! часи — часи! — говорив завертаючи очима і зітхав.

— Ви пили вже пільзнер? — запитався кокетливо.

— Пив ще перед війною!

— Ах! Як же можна?! Таж Лясоцький спровадив тепер пару бочок того шляхотного трунку.

Новий шляхтич іронічно всміхнувся.

— Не вірте! Все бляга! Де тепер є правдивий пільзнер. Ручу вам, що нічим не ріжниться від львівської люри.

— О! Ви помиляєтесь. Я бачив, як подавав щойно кельнер одному гімназійному директорові. Зовсім инакше.

— А я вам кажу, що ні. Заложуся з вами, що я поставлю перед вас три склянки пива, одна буде з пільзнером і ви не пізнаєте котра.

Я тільки на те ждав.

— Паче платничий! Прошу три склянки пива. Один пільзнер!

Шляхтич поблід і хотів щось говорить, але на щастя мав повну губу кармеладля і тільки махав руками.

Не було вже ради. Платничий особисто налив три склянки і поставив перед нас.

Я мерщій чапнув за пільзнера, тим більше, що платничий помагав мені знаками.

Справа скінчилася дуже дивно. Я і товариство, що прийшло зі мною мали сумну міну, а ошуканий шляхтич цілий аж сяв з радости. Нам жаль було чоловіка, що так негайно стратив півтора золотого, але чого він був весений — невідомо.

Загадка розвязалася щойно, як ми вийшли з льокалю.

— Але я вас взяв на бас!—зареготався на ціле горло шляхтич.

— Як?!.. Чому?!...

— Бо замісць фундувати три пільзнери, я викрутився тільки одним і двома звичайними.

Тут ми зареготалися ще дужче, ніж він, бо здається мали більше право до цього.

А мені „прийшов на думку жарт" з Маєром:

На одній стації хтось бігав біля вагонів і кликав:

— Herr Meier! Herr Meier!

Якийсь Жид вихилив голову крізь вікно і в цій хвилині дістав поза вуха. Але ні трошки не схвилювався тим. Навпаки почав сердечно сміятися.

— Warum lachen sie?! — питає його сусід.

— Ych byn ka Meinr.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У вчорашнім числі сконфісковано песимістичний заголовок статті про польську податкову політику і 7 рядків з цієї статті, з неприємними увагами.

— **У справі конфіскат.** Варшавське міністерство справедливости радило позавчора над справою пресових конфіскат, які є настільки ріжні в усіх частинах польської держави, що справді дають чимало матеріялу до обміркувань. Побачимо: який буде вислід цієї „справедливої" наради.

— **Таємна смерть жандарма.** У Перемишлі арештовано малого хлопця за крадіж. Цей признався до вини і обіцяв показати сховані річі. Командант „постерунку" Дуль пішов за ним за Сян і більше не вернувся. Труп його найдено на березі Сяну. Догадуються, що хлопець був висланцем якоїсь злодійської банди.

— **Знижка на залізницях,** за перевіз деяких товарів буде введена від 1-ого липня.

— **Вулична погоня.** В пятницю у Львові, в б. год. веч. можна було бачити справжній фрагмент криміналістичної фільми. На вул. Браєрівській, а пізнійше Міцкевича, кількох поліцаїв гнало за бандитом, який відстрілювався та ранив кілька осіб. Врешті схоплений бандит не хотів сказати свого прізвища. Володіє кількома мовами і робить враження інтеліґентної людини.

— **„Не так ті пани, як ті підпанки".** Повітовий інспектор шкіл львівського повіту зажадав від учительства шкіл У. П. Т. в Левандівці й Клепарові, щоби перед ним читали історії й географії по польськи а так само на будуче й учили цих предметів по польськи. Аж тут читаємо в самім вшехпольськім „Słow-i-polsk-im" з дня 26. ц. м. ч. 173, що міністр освіти, відповідаючи на інтерпеляцію німецького посла, заявив, що навіть славна львівська Куратория такого зарядження не давала, отже й пов. шк. Ради не мали до цього права, а коли воно десталося, то буде ухилене. Звертаємо на це увагу нашого вчительства, бо з цього видно, що не всі видумки підпанків уснована.

— **Знесення ще одного привілею.** Як може не всім відомо, на нашій території в протилежности до инших частин польської держави, ґрунтовий податок збирала не сільська громада, а спеціяльні уряди. Сотки урядовців та інспекторів мали таким робом нагоду заробляти і вести політику. Рада міністрів прийняла нарешті закон, що і в нас ґрунт. податок збиратимуть громади. Невідомо, чи таке рішення є вислідком системи ощадности, чи нових реформ політичних?

— **Новий Рембрандт.** Директор віденської мистецької академії д-р Айґенберґер відкрив оригінальну студію Рубенса, яка служила йому при його образі „Поклін магів", що находиться у музею в Мадриді.

— **Дивогляди еміґраційних законів** істнують нині в Америці. Адміністраційні орґани заявили 22. ц. м. жінці відомого англійського діяча леді Вернгер, що її одномісячна дитина не має права візду на американську територію, бо вродилась на італійській території. Мати як Англійка може висісти на беріг, але дитина з нею — ні, тому, що число дозволених візд для італійських підданих є вже вичерпане.

— **Найбільший памятник** на світі матиме славний американський ґенерал Лі, у Чікаґо. Головна фіґура цього памятника буде приблизно на 70 метрів, кінь полководця буде вищий ніж найвища єгипетська піраміда, а голова героя рівнятиметься величині єгипетського Сфінкса. Цікаво лише, чи цей памятник протріває приблизно стільки-ж, що дива Єгипту.

— **Дивні очі.** У Чікаґо живе 8-літний хлопець з очима, в яких усе відбивається навиворіт. Він пише „догори ногами" і щоби прочитати написане ним треба папір ставити до зеркала. Лікарі не вірять у можливість вилічення його з недуги.

— **Проти перегонів** протестує конґрес англійських методистів у Льондоні, висловлючи жаль, що король та королева „популяризують пристрасти звязані з кінськими перегонами і цим загрожують основам суспільної моралі". Протестувати проти короля в Англії, в мент робітничого уряду — ще можна. Але проти спорту — це щось у роді революційного виступу!

— **Важка подорож.** Норвежський відкривник Амундсен вибирається на північний бігун літаком. Апарат замовив в італійській фірмі, у Пізі. Одначе і він, як ми, переживає фінансову скруту і не має чим викупити літака. А фірма грозить, що коли не заплатить до двох тижнів належної суми, літак куплять Італійці і самі зорґанізують виправу на бігун. Амундсен має надію, що лекше перенесе фінансову кризу, ніж Італійці північний клімат.

З листів до Редакції.

Світла Редакціє!

Вп. Остап Луцький помістив в часописі „Заграва" статтю, передруковану опісля в „Новім Часі" під заголовком „Загибіль села". В тій статті між иншим обвинуваченося фабрику цукорків „Фортуна", буцім то вона безправно заняла хату „Союза для хову і збуту худоби" у Львові, — по варварськи здемонтувала і викинула всі машини союзної масарні, — допустилася такого дикунства, якого не доконали в цій масарні ані московські і мадярські салдати, ані польські леґіони, і довела до того, що многоміліярдове майно сільско-хліборобського світа ржавіє і пропадає.

Супроти цього я, як власничка фабрики цукорків „Фуртуна", уважаю своїм обовязком повідомити громадянство, що всі отсі закиди, піднесені Вп. Остапом Луцьким проти фабрики цукорків „Фортуна", є під оглядом фактичним неправдив', а під оглядом правним неслушні.

Згідно з правдою ствердюю, що я ще в листопаді 1922 р. винаймила хату „Союза для хову і збуту худоби" на помішення моєї фабрики цукорків на основі однозгідної ухвали Дирекції і Надзорної Ради „Союза для хову і збуту худоби" на протяг пять літ, т. зн. по кінець 1927 р. за умовленим чиншом в збіжжу,—що на цій правній основі я перебрала посідання тої хати, — що та хата була в стані знищенім і занечищенім, без вікон і дверей, без долівок, з діравими дахами і стінами покритими вогкістю і грибом, — що я своїм коштом перевела потрібні направи і репарації, відновила і очистила цілу реальність і видала на ту ціль около 800 долярів моїх власних грошей, — що „Союз для хову і збуту худоби" виточив проти мене вже три судові процеси в справі відобрання того льокалю, одначе ще жадного процесу не виграв, а вже два процеси програв, — що машини союзної масарні я здемонтувала при участи і по вказівкам фахового інжинера будови машин, напустила їх оливою і перенесла до окремої убікації, де їх зложено в порядку в сухім і безпечнім місці, і все те зроблено на підставі умови зі „Союзом для хову і збути худоби", — а оскільки ті машини були заржавілі або ушкоджені перед тим, заки я перебрала льокаль „Союзу для хову і збуту худоби", або оскільки ті машини ржавіють і пропадають тепер, після перебрання їх директорами і відпоручниками Союзу, то очевидно за це я не можу поносити найменшої відвічальности.

На-кінець позволю собі замітити, що в отсій справі інтерес „Союза для хову і збуту худоби" не слід ідентифікувати зі становищем і поведенням деяких членів його Управи.

З високим почажанням
Климентина Авдиковичева,
власничка фабрики цукорків
„Фортуна".

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Відозви й комунікати.

Комунікат Нар. Комітету.

На основі ухвали Тісн. Нар. Комітету взивається Повітові Нар. Комітети і Народні Орґанізації негайно відновити в своїх округах партійну діяльність та предложити Тісн. Нар. Комітетові звіти про теперішній стан партійних орґанізацій.

При цьому слід зясувати розвиток політичних ускладнень в округах, зокрема чисельні сили всіх зорґанізованих партійних установ.

Всякі надужиття і нарушення прав українського громадянства з боку яких-небудь чинників слід негайно подавати до відома Секретаріяту Тісн. Нар. Комітету на адресу ґен. секретаря п. А. Малецького у Львові, Ринок 10/II.

Всі партійні орґанізації взивається відкрити повітові Народні Канцелярії для ведення партійних аґенд.

Орґанізації мають негайно оподаткувати своїх членів і стягнути партійний податок та переслати його куди належить згідно з дотеперішніми постановами. Висоту партійного податку мають устійнати Повітові Нар. Комітети, зґл. управи орґанізацій відповідно до нинішньої вартости гроша і стягнути його за цілий час залеглости.

З уваги, що від полагодження цих зарядженъ в найкоротшім часі, залежна вся можливість праці партії, проситься це доручення строго і негайно виконати.

Львів, дня 21. червня 1924.

З Тіс. Народнього Комітету:
Д-р Сидір Голубович,
голова.

Арк. Малецький, ґен. секретар. *Олекса Черкавський,* секр. по орґ. справ.

Відозва!

Дня 18. червня ц. р. навістило Яворів і Яворівщину величезне і страшне нещастя: ураґан з градом, що буквально і без пересади у виді малого курячого яйця — вибив увесь дорібок на полі, знищив усі сади, поперевертав стодоли і будинки, позривав дахи, плоти, повибивав шиби у вікнах і т. п. Шкода необчислима — у біліонах; жертви величезні, голодно в худобі. Більшість українського населення зубожіла до краю і стоїть тепер лице в лице перед голодовою смертю. Це не фраза, це не пусті слова, це — факт!

Людським обовязком не дати вмирати ближньому собі на очах.

Національним обовязком кожнього Українця помогти землякам.

Помогти треба скоро і зараз.

А помогти треба видатно й обильно.

Помогти треба в натураліях і грошах.

Ласкаві жертви просимо слати на адресу: „Повітовий Комітет пошкодованих Українців" в Яворові коло Львова, українська ґімназія.

Думаємо, що не треба аж особливо розмальовувати факту знищення, не треба аж особливого крику і розголосу. Ми переконані, що всі порозуміють нас і з тих кількох скупих слів та прийдуть з видатньою та щедрою підмогою.

За Повітовий Комітет Пошкодованих Українців Яворова:

Волод. Паар, голова. *Д-р Мих. Фільц,* секретар.
о. Теофіль Чайківський, скарбник.

Іван Пиж. Антін Квас, Іван Сайовський, Сенько Борис. Федір Кузич, Микола Біжок, Юрко Щирба, Василь Хомік.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

✝ Посмертні згадки.

Дня 26. червня ц. р. по короткій і тяжкій недузі упокоїлася **Анна Фрьонт.** Похорон відбувся у Львові на Личаківське кладовище дня 28. червня о 3-ій п. п. — *Родина.* 2158 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Товариський Зїзд Учительського Збору прив. української ґімназії в Рогатині (з перед війни) відбудеться в Рогатині дня 12. липня ц. р. Всі передвоєнні Товариші подадуть негайно свою адресу на руки тов. ред. А. Лотоцького в Рогатині, щоби вислати кожному з товаришів точнійшу програму зїзду та порозумітися у всьому. За Комітет зїзду: *М. Галушинський,* голова, *Д-р Никифор Гірняк, Гнат Мартинець, А. Лотоцький,* секретар, *М. Угрин-Безгрішний,* домівкар і майстер церемоній. Кождий з Товаришів посилає на видатки зїзду 6 зол. п. 2156 1—1

Вписи на український університет на слідуючий академічний 1924/25 рік (зимовий піврік) відбудуться у двох речинцях, а то: в часі від 1—15 липня ц. р. і від 22 вересня до 15. жовтня ц. р.

Богословія нн. 2—3 (1924) обнимає 10 і пів арк. друку і коштує 4 і пів зол. з пересилкою. 2147 2—2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

МАСАРСЬКОГО челядника енергічного нежонатого, котрий обзнайомлений з моторовими машинами, приймуу зараз або від 10 липня. Зголошення враз з відписами свідоцтв слати: Нагірний, Самбір. Числю лишень на силу першорядну і чоловіка солідного. 2157 1—3

ШТУЧНІ НОГИ, руки, коректори проти повстаючих горбів і скривлення хребетного стовпа. Бандажі проти літаючої нирки. Бандажі проти обниження жолудка. Бандажі проти скривлення, опадання і випадання матиці. Бандажі і ґумові панчохи проти жиляків в ногі. Підкладки „плятфусові" для хорих ніг. Мужеські і жіночі мочники для ослаблення на міхур. Опаски проти обвислости черева. Опаски проти поронення. Опаски по полозі як забезпека проти т. зв. обірваности і щоби привести черево до нормального стану. Опаски на пропуклини в пахвині і на череві. Опаски на поправлення фіґури і т. п. Поручає бандажист Г. Полячек, Самбір. Ілюстровані цінники даром. 2159 1—4

НАГОДА! За 800 долярів дімок з порожним мешканням і склепом. Дімок мурований критий бляхою, незамешканий о 2-х комнатах і кухні, стайня і возівня в Голоску Великім при дорозі коло фабрики дріжджа, надається для літників або на мешкання, дешево продам. Відомість Подгорцер, Львів вул. Гусяча (Ґенся) 3. біля аптики Еттінгера. 2155 1—3

ПОПЕРЕЧНИЙ — в дуже важній справі подай негайно свою адресу. Це в твойому власному інтересі! Пиши на адресу: Jurko Kalamar, Box 3542 St. B. Winnipeg, Man. Canada, 2145 2—

МАШИНИ рільничі — керати молотілні, віялки, плуги, січкарні продає на догідних услівях Манько Андрій, Львів, вул. Зиблікевича ч. 24. Телеф. 736. Заступство фабрик машин і приладів рільн. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2148 б) 2—5

ЖЕНЩИНА інтеліґентна молода знаюча добре господарство домашне і сільське глядає місця на селі. Зголошення Редакція „Діла" під „Осипа" 2160. 1—1

ЦІОНТИ — з ялиці і смереки — добре фуговані — продає вагоново. А. Манько ст. Добромиль. Звертатися до Добромиля — або Львів, вул. Зиблікевича ч. 24. телеф. 736. 2148а) 2—5

ФІЛЬВАРОК 175 морґ. в півгаєцькім повіті до гипрендування зараз. Зголошення в канц. адв. д-ра Голубовського, Львів, Бляхарська 11. 2153 1—1

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р МИКОЛА БИХ

відкрив АДВОКАТСЬКУ КАНЦЕЛЯРІЮ

в Копичинцях в НАРОДНІМ — ДОМІ —

2150 2—

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вилимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 4—10

На сплати! На сплати!

ЗВІДОМЛЕННЯ.

Дня 24 червня відкрито **НОВИЙ СКЛАД ОДЯГІВ** мужеських, діточих як також пляшів і костюмів жіночих під фірмою

ТЮБЮК і С-ка

ЛЬВІВ, ЛИЧАКІВСЬКА 8.

Фірма поручає П. Т. відборцям свій першорядний вибір в повищих артикулях

о 30 прц. дешевше

як львівська конкуренція і на догідних услівях.

Просимо відвідати наш склад без примусу купна і переконатися про солідну обслугу. 2154 1—

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 144 (10 237). Львів, середа 2. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Нова метода національної політики.

Справи Далекого Сходу цікавлять нас мало. Ще недавно навіть ширша европейська політика видавалась у нас ширянням у хмарах. Одначе що-раз сильніші взаємини інтересів та солідарности між европейськими народами звертають увагу на факт впливу між найдальшими світовими подіями.

Одна з таких далеких подій дає нагоду до кількох міркувань у звязку з нашими справами. Це відношення Індій до Англії. На перший погляд видається, що аналогії зачадто поетичні. Але діло не в аналогіях, а наслідках, які може мати зміна взаємин Англії до своєї найможутнійшої кольонії.

Ці взаємини змінялись дуже швидко на протязі останніх пяти років. По війні Англія побачила, що не в силі вдержатись супроти Індій на становищі володаря. Дня 23. грудня 1919 р. англійський уряд видав т. зв. „Говернмент оф Індія Акт", який надавав Індам скромну автономію з правом вибору свого народнього представництва в Дельгі. Цей закон мав залишатись у силі 12 л т. Англійці мали надію поширити його права та індійське самоврядування, якщо Інди перейдуть під їх проводом відповідну політичну школу.

Одначе Інди відкинули щедрі англійські пропозиції і почали бойкот проти органів самоврядування та репрезентаційних установ. На чолі цього революційного руху став Магатма Ганді, великий релігійний провідник, який умів потягнути за собою буддійську масу. Індійські магомедане почали зі свого боку організувати бунти. Англійці відповідали збройною силою, але згодом призадумались над цим стийним рухом. І прийшли до висновку, що насильство не є доцільним засобом. Гасла незалежности стали в Індіях такі популярні, що йти проти них збройною силою не було розумно.

Новий англійський кабінет почав йти на уступки. В інтересі Англії є задержати Індії при собі, так само як Ірландію та Єгипет. І тому у першу чергу звільнено з вязниці пророка Ганді, який просидів там півтора року, і заведено в Індії лагідний адміністраційний режим. Коли Національні збори в Дельгі відкинули проект буджету поставлений індійським урядом, Англія не робила вже спроби перевести свого пляну якоюнебудь ціною, і навіть не скористала зі своїх прав законно списаних, а скликала окрему комісію знавців для індійських справ. Вислід нарад тієї комісії такий, що вона має нині рішати питання: чи треба поширити дотеперішню індійську автономію, чи треба національні збори перетворити в парлямент, перед яким став би відповідальним уряд і чи Індії мають одержати т. зв. „сварадж", себто права самостійної домінії?

До цієї останньої розвязки схиляється уряд Мекдонельда. Таким робом Індії стали би незабаром найбільшою домінією у британській імперії. Якщо так станеться, тоді рішення англійського уряду матиме величезний вплив на методи світової політики. Англія зможе пригадувати у кожний мент иншим державам, що її імперіялізм користується найліберальнійшими принціпами самовизначення народів. Не можемо на цьому місці зробити нічого кращого, як навести з цього приводу міркування краківського „Часу", який заздалегідь уже є задурений такою гуманною поведінкою Англії: „З якогобудь боку неподлянемо на цю справу — то вона буде епохальною подією. Навіть, колиб ми глянули на неї зі становища льокальних польських інтересів, то важко не добачити її ваги. Така подія кине невідхильно свій рефлекс на спосіб полагоджування всіх спірних національних справ і в Европі. Адже польська політика не є світом для себе, а частиною величезного перехрещення політичних течій у всім світі. Якщо Англія відступає від своєї т. зв. „імперіялістичної" політики, якої основою є нехтування молодих народів, свіжо розбуджених до життя, незрілих, инколи лише на пів цивілізованих, а одчиняє їм ворота до самостійного розвитку національної культури — то це світовий факт, над яким наші імперіялісти не зможуть байдуже „перейти до дневного порядку". А якщо це зроблять, тоді їх політика, як кожний фальшивий тон у світовій орхестрі мститиметься і на них і на всіх нас".

На жаль, щоби користати з чужого розуму, треба мати свій.

Наддніпрянська Україна.

„Приборкати".

Харківські „Вісти" з 20. VI. приносять характеристичний допис зі села Котельви, Охтирської Округи на Харківщині такого змісту:

1. травня в с. Котельві місцева жовто-блакитна контр-революція по своєму „привітала" громадянських діячів, а саме: в часі вистави пєси „Лицарі абсурду" в місцевому театрі підстрілено секретаря КСМУ. (комуністичного союзу молоді), та ще двох радробітників. Пєса була протипетлюрівського характеру. Громадяне слухали її з великою увагою, але не всі. На виставі були деякі інтелігенти, що служили раніш у „батька" Петлюри. Їм і не вподобалась пєса. Коли підстрілено трьох людей, при кінці пєси публика почала хвилюватися, а петлюрівці говорили: „побільшеб таких спектаклів". Ця радість говорить нам, що петлюрівщина ликує, що зуміла підстрелити секретаря КСМУ.

Врожай і експорт збіжжа.

В томуж числі „В стрій" поміщена стаття Костенка про зменшення видатків при експорті збіжжа за кордон. Він пише: „Трудно сподіватися доброго врожаю в цьому році: спека робить своє. Але всеж мабуть ми будемо мати на Україні середній врожай, приблизно біля 700 міл. пудів. Маловтішний стан урожаю зобовязує нас поставитись особливо уважно до організації експорту збіжжа за кордон, щоби з того експорту мати найбільшу користь. І ось тут ще в більшій мірі, ніж то було досі, необхідно повести рішучу боротьбу з наладними видатками в експорті". Далі доказує він цифрами, що при теперішніх транспортних видатках експорт не виплатиться, бо на пуд збіжжа ті видатки виносять 55—60 копійок або біля 100% вартости жита і 55% пшениці. В порівнанню з передвоєнними коштами транспорту теперішні збільшились втрое.

Українізація музичної культури.

Інститут музичної культури в Харкові, недавно перетворений у Державні Вищі Музично-Педагогічні Курси, ведеться останніми часами під гаслом українізації музичної культури. Цей напрямок підтримувала на протязі цілого шкільного року, особливо на протязі останнього триместру, шкільна контрольна комісія Інституту. Два найважнійших що до українізації факультети Інституту обсаджені деканами проф. Туркельтавбом (теоретичний факультет) і уч. Максаніним (вокальний факультет). На обох факультетах ведеться навчання згідно зі сталим пляном, а у філіях Інституту допомагає справі українізації музичної культури український композитор проф. Дрімцов. На іспитах, що саме тепер відбуваються, вже виявилися наслідки такого поставлення справи. На останньому іспиті в клясі К. Максаніна всі учні співали українською мовою твори українських композиторів і виявили уміння не тільки орудувати мовою в співі, але й віддавати своєрідний кольорит музики. Інститут належить тепер до найкращих та найбільш зразкових мистецьких шкіл на Україні.

(„Вісти" ч. 137 (1130).

На могилі М. Драгоманова

Софія, 24 червня 1924.

Заходом українських організацій в Болгарії в неділю 22. червня ц.р. в 29-ту річницю смерти М. Драгоманова влаштовано панахиду на його могилі, а вечером того дня у Клюбі „Демократичного Зговора" врочисте зібрання. На могилу, гарно прибрану вінками, прибули від місцевих організацій: ректор софійського університету, декан історично фільольогічного факультету, чимало професорів, письменників, політичних діячів та деякі дипльоматичні представники чужих держав. Після панахиди і промов українські бджечі відспівали „Вічну пам'ять" і „Заповіт".

Урочисте зібрання відкрив український представник і голова „Допомогового Комітету" п. Дрогомирецький, що — привітавши гостей — змалював величезне значіння праці Драгоманова. Свою промову закінчив бесідник словами: „Присутна на цьому зібранні дочка Драгоманова — Лідія Драгоманова-Шишманова писала: 25 років минуло від Його смерти, але це сонце не погасло в моїм серці і воно ще мене гріє! — Разом з великою дочкою великого патріота можемо повторити і всі ми: 29 років минуло від смерти незабутнього Драгоманова, але це сонце не погасло в наших серцях, воно нас гріє і довго ще буде гріти".

Після вступного слова п. Дрогомирецького виголосив відомий болгарський письменник і поет С. Чилінгіров (перекладчик Шевченка) змістовий реферат на тему: „Значіння Драгоманова для Українців і Болгар". „Українці — говорив між иншим п. Чилінгіров — рахують Драгоманова своїм, але не слід забувати, що й ми — Болгари — лічимо його нашим. Українцям він показав шляхи до політичного життя, а нам — Болгарам — відкрив шляхи до народознання. Идучи шляхами Драгоманова, Українці повинні мати на увазі визволення українського населення у Бесарабщині і всюди, де воно в неволі*), а ми — Болгари — повинні прямувати до Добруджі. Коли ми там зійдемося, велика частина заповітів Драгоманова буде здійснена".

Після С. Чилінгірова виступив з промовою молодий український письменник Микита Мандрика. Він говорив на тему: „Драгоманів у очах сучасного суспільства". Зазначивши велике захоплення сучасників европейською культурою референт вказав на велику безодню між нею і світоглядом народніх мас. Якщо українська інтелігенція хоче здійснити ідеали Драгоманова,

*) Такого „дипльоматичного" звороту ужив бесідник тому, що у святі взяв участь польський посол у Софії д-р Грабовскі. — Ред.

Пр. 627/24. В Імені Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зайшт часописі „Діло" ч. 137 з дня 24. червня 1924. з артикулі під заголовком: 1) І знов глум а) вирази м. слов.: зі своїми і тенденціями, б) вирази м. слов.: той Львів і не може, ц) речення м. слов.: становить центр, а і тому, д) вирази м. слов.: Львів є і місцем, е) вирази м. слов.: природний центр і в сучасних. 2) а) Заголовок артикулу на стор 2-ій, шпальта 2. і 3. як до слів початкових підтитулу „Конець". б) вирази м. слов.: шістьох літ і правда, ц) вірші м. слов.: польського і в сучасних, д) вирази м. слов.: збудувався і в ціли, е) вирази м. слов. не було і виборів, ф) уст. м. слов.: видаткам громади і помисл П, г) уст. концевих по словах самовряду з ним. 3) З педагогічної нини. уст. по слов.: go і kochać, до кінця. 4) Новинки а) речення м. слов.: воєвідств і особисті, б) реч. м. слов.: Яховича і стемпліі, ц) речення м. слов.: Стоїем і солотвинських місцях в собі єство ад 1) 2) 4) злочину з § 65 а) з. к., ад 3) провини з § 30) з. к. узнав доконану в дни 23. червня 1924. р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. л. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів. дня 26. червня 1924 (Підпис нечиткий.)

то мусить зблизитися до народніх мас, прислухатися до народнього „вірую“ і двигнути їх до правдивого, міряного Драгомановим поступу.

Свято закінчилося співами українського національного хору під управою п. Орлова. На зібрання завитало чимало представників ученого, літературного й політичного світу. На панахиді й на зібранні була присутна вся родина Шишманових з дочкою Драгоманова — Лідією Драгомановою-Шишмановою на чолі.

Г. Крупицький.

На соймовій арені.

На останньому засіданні польського сойму виступив з великим освітним експозе міністер освіти Міклашевскі. Виступ міністра був не дуже вдатним, коли варшавський „Курєр польскі“ характеризує його такими словами: „З першої частини широко задуманого завдання міністер вивязався добре, видно було, що мається до діла з фаховим, досвідченим педагогом. Але міністер мусить бути також політиком. А опинившися на політичному полі, п. Міклашевскі почувся чужим, доконав безліч промахів, аж зійшов зовсім на бездоріжжа та допровадив до вибуху авантюри на лавах національних меншостей“.

В дискусії над тим знаменитим, так добре схарактеризованим експозе забрав голос голова українського соймового клюбу посол Круцький. Він промовив так:

Політика уряду супроти церкви є зорожа і протиконституційна. Церква не може володіти своїм майном, церкви перемінюється на костели, при вжиттю насильств і святотацтва. Тільки собор може розпоряджати церковною землею, так як в католицькій церкві, мусить усе діятися в порозумінню з Римом. Уряд насилує церковну самоуправу, накидує її свій устрій, чотирьох непокірних епископів усунено, а наслідком тих відносин було убивство митрополита Юрія Смарагдом. В справі автокефалії уряд звернувся до царгородського партіярха, хоча його думка не є міродатною. Старости вимушують на православних духовниках згоди на автокефалію. Епископів назначує уряд, себто міністр освіти став патріярхом. Уряд сконфіскував отвертий лист населення до своєї церковної влади.

Тепер має уряд зменшити число православних парохій о 60 прц. І реалізує цей проект, не дивлючись на протести навіть покірного Діонізія. Домагаємось тільки, щоб уряд лишив православне населення в спокою, щоби забув про істнування церков, а тих 160.000 золотих. які призначив на „инші віроісповідання“, хай собі сховає. Вносимо на счеркнення з прелімінаря цілої суми 160.000 золотих..

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції.

I. Інтерпеляція посла С. Хруцького і тов. до міністра внутрішних справ щодо поведінки дирекції поліції у Львові супроти членів української національности, а також щодо урядування п. Івана Лісковацького, комісаря „Народного Дому“ у Львові.

Дня 19. січня ц. р. підчас свята Йордану на львівськім ринку, скарбовий радник п. І. Лісковацький силкувався провакаційно прорвати похід процесій у місці, де святили воду — чим викликав загальне згіршення та обурення. Присутні у процесії делєгати гр. кат. церковного братства п. Петро Давидовський, емерит. старший секретар прокураторії скарбу, Петро Сенюта, артист маляр і Іван Вовк, власник ресторану, — всі вони у чемній формі звернули увагу п. Лісковацькому, шо його поведінка вражає релігійні почування вірних. На це п. Лісковацький силоміць прірвав кордон, при чому п. Давидовського зранив у руку.

По Иорданськім святі п. Лісковацький вніс ще й жалобу до дирекції львівської поліції на всіх згаданих членів церковного брацтва. Їх покликано на поліцію і там, — дарма, шо вони заперечували свою вину — без переслухання наведених ними сьвідків і самого доносчика п. Лісковацького — засуджено їх на 7-дневний арешт. Характеристичне, що ще перед Иорданом „Слово польске“ та „Газета поранна“ заповідали, що воно дасть притоку до „авантур“.

Інтерпеляція підкреслює, шо присуд львівської поліції є різким нарушенням обовязуючих законів, головно закону з 1854 р. Дн. д. у. Нр. 96. Далі: що п. Лісковацький постійно провокує львівських Українців і причинюється до небажаних ворожих настроїв.

Внесок: вплинути на львівську дирекцію поліції, щоби відкликала свій присуд; вжити заходів, щоби п. Лісковацький у характері комісаря „Народного Дому“ не зловживав свого становища.

II. Інтерпеляція посла С. Козицького і тов. до міністра внутр. справ щодо незаконної поведінки адміністрації у пов. Дубенськім та Берестейськім при виборах війтів та сільських старшин („солтисів“).

Український нарід звик з давних давен вибирати по селах та громадах людей довірених, яким передавав опіку над своїми суспільними справами. Всяка влада на українських землях ставилась до цього традиційного права з пошаною. Навіть найчорнійша російська реакція не нарушувала його. А проте його нарушує демократична польська республика. Вона послідовно відмовляється затверджувати війтів та сільських старшин, вибираних українським селянством.

Доказом такі свіжі приклади: зміна адміністрацією вибраного війта у громаді Дубно та селі Погорільці; у громаді Будераж посаджено зовсім чужу людину, Поляка, який тероризує людей; у громаді Берестечко не прийняли у повітовім соймику членів вибраних сільською громадою.

Крім цього: у селі Синедуби під загрозою сили змінено вибраного солтиса Івана Баковчука. Так само зроблено у селі Шепети та Тростянець. У селі Прилуки (Берестейський повіт, Поліся) змінено сільського старшину тому, що раз зважився на сільських зборах промовляти про потребу української школи.

Крім цих зловживань староство зі списку вибраних членів вибирає собі людей симпатичних, відкидаючи по виборі решту. Таким робом адміністраційні органи насилують не лише відвічні права українського народу, але й основні принципи конституційного ладу. Треба зважити, що представники сільського громадянства завідують поважними фондами, які складає в їх руки нарід.

Підписані в інтерпеляції звертаються до міністра зі запитом: яких заходів хоче він ужити, щоби припинити всі ці прояви незаконности.

III. Інтерпеляція посла С. Підгірського і тов. до міністра внутрішніх справ щодо службових зловживань громадського писаря Ружицкого, громади Кримно, (повіт Ковельський).

Від часу польської влади у згаданій громаді всевладним паном став якийсь Ружицкі, що всілякими нечистими засобами збогачується коштами населення. А саме: забирає посилки з Америки, спекулює на виміні грошей, загарбує при збірках на асекурацію і хабарами. Крім цього не полагоджує ніяких прохань членів своєї громади.

Чи п. міністр готов пригадати воєвідському волинському урядові, що така поведінка є незаконна і доручити поведення слідства в цій справі?

IV. Інтерпеляція пос. Чучмая і тов. до міністра внутр. справ щодо знущань поліційного агента Яворка над селянином Яковом Борисом, з Повча, Дубенського пов. Згаданого селянина, обвинуваченого військовим осадником, поліційний агент вкинув до льоху і побив так сильно, що цей оглух. Далі, щоби вибілитись з цього вчинку, примусив агент селянина підписати якусь заяву, з умовиною, що шойно тоді його звільнить.

Інтерпелянти домагаються розглянення справ.

Живий памятник Ольги Бесарабової.*)

Переслідування української преси цензурними органами у Львові пішло так далеко, що конфіскується виказ жертв на „Рідну Школу“, щоби таким чином перешкодити дальшій приватній жертвенности на цю високо культурну ціль.

І так в „Ділі“ з 16. березня 1924 сконфісковано виказ жертв п. з. „Живий памятник Ольги Бесарабової“. — Замісць квітів на домовину бл. п. Ольги Бесарабової зложили на „Рідну Школу“ члени Союза Українських Студентів „Основа“ в Данціґу“ рівновартість 2 долярів. — Замісць вінця на могилу бл. п. Ольги Бесарабової зібрано на чайному вечері „Бориславського Бояна“ 80 міліонів мп. на „Рідну Школу“. — Для вшанування памяти бл. п. Ольги Бесарабової жертвували Вп. Катря і Юрій Сасики з Борислава 200 міліонів мп. на „Рідну Школу“.

Таке поступування цензури унеможливлює істнування української преси і є явним насильством арт. 105. конституції. Тому підписані запитують... і т. д.

*) З інтерпеляції посла Сергія Козицького і тов. з Українського Клюбу внесеної у варшавському соймі дня 6. червня 1924.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педаґоґічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

Д-Р СТ. ЛЮДКЕВИЧ.

Модест Менцинський.

Прихильники справді гарної і нефальшованої вокальної штуки нераз згадували в останніх роках свого улюбленця, нашого добре знайомого земляка Модеста Менцинського, який ще від памятного 1914 року не являвся у нас на сцені, ані на концертовій естраді а тільки два-три рази виїздив з місця свого постійного побуту (Кельна над Реном) до Стокгольму, а що найбільше до Відня та Праги на концертові турне.

Нераз питали останніми роками у нас журливо: що з ним? чому не приїздить до нас, як давнійше? чи побачимо його ще раз коли на концерті? чи почуємо ще раз його незрівнаних „Гетьманів“, „За думою дума“ та багато инших пісенних креацій Лисенка й ин., якими порізав нас та вказував співакам взірці, як треба співати?

Цими днями ті тужливі ожидання його приклонників здійснились: він приїхав до Львова і зважився заспівати на самостійнім концерті.

Не від річи буде на основі голосів чужої і нашої критики ще раз нагадати нам собі, хто такий Менцинський як артист і чого нам ожидати від його виступу.

Модест Менцинський під цю пору вважається одним з найкращих вагнерівських оперових артистів Німеччини, який у всіх найважнійших партіях, почавши від Льогентріна, а скінчивши на Зігфріді і Трістачі, від яких 15 літ святив справжні тріюмфи на більших сценах німецької опери. Але він не є ексклюзивним ультра-вагнеристом; як син співолюбного українського народу він не занедбує також мягкої вокальної штуки і тому і такі майже італійського жанру партії, як Елєазар у „Жидівці“, або навіть Йонтек у „Гальці“ числяться у його сценічному репертуарі рівними „шляґерами“, як вагнерівські. Що це не славословні фрази, наведемо на доказ декілька уступів німецької музичної фахової критики з нагоди останніх виступів Менцинського в дотичних ролях на сцені кельнської опери.

„Оперний театр. У виставці Зігфріда на третьому циклі Нібелюнгів найбільше заінтересування викликало перш усього знамените віддання титулової ролі Менцинським. Цей артист, незвичайно спосібний у відтворюванні вдачі героя до найтонших подробиць — розвязав своє важке завдання при блискучій голосовій диспозиції, віддавши безпосередньо і сердечно як первісну природу сина лісів, так і соняшний лет його змагання“. (Rheinische Ztg. 4. X. 1923).

„Але цей Жид (Елєазар) є вокально і сценічно вдячною задачею тільки для артиста незвичайних і всесторонніх спосібностей. Ці прикмети має Менцинський“...

„Порівняймо обі ті сценічні появи: Елєазар і Зігфрід! Вони під кожним оглядом діяметрально протилежні; але Менцинський віддає обі рівно по мистецьки, без порівнання краще, як Paul Kalisch, його попередник, колинебудь їх в силі був віддати“. (Kölner Tagblatt 7. I. 1924).

З тої самої причини Менцинський є також нині одним з найкращих виконавців ріжного стилю пісень. З одного боку високі голосово-технічні вальори, — з другого боку висока інтеліґенція і змагання до правдивого нефальшованого ідеалу краси дають Менцинському спромогу подати у кожній пісні саму суть і ессенцію того образу, що його вимріяв компоніст. Тому і „Вечері пісень“ Менцинського мають в Німеччині все величезний успіх. Про один з останніх читаємо:

При співучасти п. Е. Конрад (при фортепяні) слухали ми Менцинського у піснях Г. Вольфа і Шумана з розкішною насолодою. Обожаний публикою співак, якого голосові і драматичні засоби стоять все на гордій висоті, мусів безконечним оплескам окуплюватися багатьома наддатками“ і т. д. („Kölner Ztg.“).

„Музикальнійшого й інтеліґентнійшого тенора, який краще і близче міг би відповідати інтенціям компоніста, нам нині не найти. (Виставка драм. леґенди „Палєстріна“ „K. Tagblatt“ 29. I. 1924).

Варто би ще зазначити, що про Менцинського, як артиста, появилися навіть окремі студії-фелєтони. І так у Німеччині. (Сильветка Р. Адамі у журналі Bühne und Welt XV. 1913 р. п. з. M. Menzynskyj als Sänger und Künstler) і у нас (Ст. Людкевич: „М. Менцинський як оперовий співак“ у журналі „Шляхи“, січень-червень 1918, ст. 132—7 і тогож автора „Менцинський і українська пісня“. Терем I. 163—70).

Артист не спочиває на лаврах, а кожний рік поширює свій оперний репертуар. В останніх роках креував головні ролі у премієрах опер модерніста Шрекера (Die Gezeichneten, Schatzgräber і Irrelohe) з великим успіхом і придбав собі високе признання компоніста

Преса.

„Крик народу, що находиться в небезпечному кипінні".

З нагоди довшої буджетової дебати в польськім соймі помістив німецький „Позенер Тагблят" довшу статтю під написом „Українці і Білорусини". Промови послів Васильчука, Войтюка і Тарашкевича називає познанський шовінник „криком народу, що находиться в небезпечному кипінні".

Та перш усього автор спинюється на відомій брошурі К. Сроковського, який з небувалою у Поляків відвагою змалював страшну картину положення на українських і білоруських землях. Військове осадництво, гноблення шкільництва, господарка бюрократії, недостача всякої справедливости, загарбування церков і церковного майна (Wegnahme der Kirchen und Kirchenvermögens), всяка відсутність акції відбудови — все те зробило з Українців і Білорусинів небезпечних ворогів польської держави.

„А тепер прийшли ще — читаємо там — тяжкі податки. Селяне мають платити величезні суми. За що? — питали вони. Що Польща для нас колинебудь зробила иншого — крім гнету? Де вона проклала нові шляхи, де відбудувала села, що вона зробила з нашими школами і нашими церквами? Що роблять чужі озброєні жовніри на нашій землі? Так звучали гіркі запити. Податки були небезпечною іскрою, що впала в українсько-білоруську бочку з порохом. І коли сьогодня хтось захоче у вас собі те, що діється в східних провінціях, то мусить прислухуватись до промов українсько-білоруських послів в соймі. Щоби переконатися, до чого довела страшна господарка польської бюрократії, слід би порівнати нинішні промови з тими, які були виголошені перед півтора роками. Тепер вже не йде річ про школи, про мову, про автономію. Ні! Чого вимагають ті панове, це є незалежність заступлених ними областей. І це є корінь тривожного положення. Проти тих небезпек нічого не поможуть таємні конвентиклі, в яких — виключивши представників меншостей — йдуть наради в палаті президента міністрів над справами меншостей. Гарні фрази нічого не поможуть. Так само нічого не поможуть поголовні засоби, якими шляхом отих таємних конференцій знавців хочеться вдоволити заграницю. Тільки справедлива політика супроти національних меншостей, пошанування міжнародніх трактатів і зобовязань — це одинокі засоби, які можуть помогти Польщі в нинішній важкій годині, які зміцнять її становище за границею, які причиняться до зміцнення довіря до неї й уможливлять одержання так конечної для її виздоровлення позички".

Не хочемо нічого додавати до цих заміток познанського щоденника. Але, чи вказувати тут на „справедливу політику супроти національних меншостей" — не значить говорити сліпому про красу колірів? *М. Ч.*

Тюремщина.

(На марґінесі голодівки політичних вязнів в Бережанах).

(КНО) Дня 16. червня 1924 втягте почали голодівку політичні вязні: Михайло Сеник, Антін Стефанишин, Гавриле і Лев Крайківські, Павло Притика, Ігидор Демчишин, Стефан Якубовський, Михайло Генза і Петро Косач, домагаючись дефінітивного покінчення їх справ. З тих вязнів Михайло Сеник і Антін Стефанишин сидять в бережанській тюрмі від дня 1. X. 1923. В оборону політичних вязнів поспішили представниці бережанського жіноцтва (не „Жіночої Громади", яка від року спить, а якої голова є противна справі допомоги політичним вязням) і дня 17. червня 1924 явилися у президента суду, домагаючися вирішення справ голодуючих вязнів. Оборона вязнів внесла до президії письмо, на яке президія відповіла що справа Сеника і Стефанишина є на укінченню, а Радна Палата на засіданні розглядала всі повищі справи і видала відповідні зарядження з метою приспішити вирішення. Рівночасно у Львові відпоручник „Союза Українських Адвокатів" Вп. д-р Степан Шухевич інтервенював в президії апеляційного суду і у надпрокуратора. Обі інстанції зарядили телефонічно приспішення справ, що й вплинуло на зарядження Радної Палати в Бережанах. Дня 18. VI. 1924 згадані політичні вязні перервали голодівку. Проти Сеника й Стефанишина вже виготовлений акт обвинувачення.

Дня 25. травня 1924 спроваджено до арештів окружного суду в Бережанах нових політичних вязнів: Михайла Гензу (укінчив 4 кляси гімн.) з Яблонова, Петра Косача (укінчив 4 кл. гімн.) з Гербутова і Володимира Самарика (приват. гімн.). Того самого дня арештовано в Яблонові хорого на тиф гімназиста, що покінчив 5 кляс, Олексу Манюха та безпритомного відвезено до Рогатина. Там він перебув пямистий тиф і запалення легких, а дня 14. VI. відставлено його до бережанських арештів. Дня 16. VI. спроваджено до бережанських арештів Михайла Нестерка, Стефана Шеремету, званого Орловським, Стефана Шеремету, званого Балаєм, Михайла Зазулю, Олексу Мрозіцького та Василя Шеремету з Чесник. Всіх новоспроваджених враз зі Степаном Якубовським рим. католиком з Кінашева (укінчив 4 кляси української прив. гімн. в Рогатині) пришучено до справи Василя Козина з Яблонова, над яким дня 7. VI. 1921 відбувався доразовий суд і якого засуджено за злочин грабунку через забрання побережникові револьверу на 15 літ тюрми. Спроваджені всі молоді хлопці, як вище зазначено, з укінченими кількома гімн. клясами, прилучені до справи Козина через те, що були знайомі з ним. А Василь Козин має свою довгу історію, яка вийшла на яву на розправі перед доразовим судом. Як 16-літний хлопець (тепер 23 роки) вступив до УСС. воював по черзі зі Скоропадським, з Денікіном, з большевиками, а в р. 1919 втік з польського полону з Перемишля. Від того часу, не бажаючи бути польським вояком, скривався по доколичних селах, а залюбки представлявся як полковник Василь Цвітковський. В 1922 р. деякі з посуджених, не маючи спромоги кінчити студій в гімназії в Рогатині, бажали перебратися на студії у Київ і в тій цілі познайомилися з Василем Козином, який обіцяв їм всякі облекшення в дорозі. Василь Козин, сидячи в лісі і користаючи зі знайомства з посудженими з фантазії і з дурноти (як це твердив на розправі) писав ріжні проклямації й укладав ріжні пляни, які дісталися 23. III. 1924 в руки державної поліції. Між иншим в його письмах знайшовся спис так зв. революційного комітету, прозваного Козином „Український Народній Комуністичний Революційний Комітет", в якого склад власноручно вписав деяких з посуджених. Між його письмами знайшовся також такий поклик: „С.У.К.Р.Комітет. До революції, вперед герої народа, вперед. Хто не хоче конати в лядській ярмі, стати живим трупом живучих, сміле слово то наші гармати, світлі вчинки, то наші мечі". На основі заквестіонованих у Козина власноручних записок спроваджено до тюрми згаданих вязнів під замітом злочину государственної зради. Поза тим всі посуджені з Чесник відповідають за організацію комітету УСДП. в Чесниках, за передплату „Нової Культури", „Землі і Волі" і за читання літератури, як „Комуністичний Маніфест", „Комуністичний процес" і т. д. Число політичних вязнів в Бережанах в теперішнім часі зросло на 17. Ними опікується місцевий комітет допомоги політичним вязням.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Реконструкція італ. кабінету.

Стефані звідомляє, що король прийняв димісію мін. Джентільо, Корліно і Манацца й іменував на предложення Мусоліні ґен. Казу мін. просвіти, ґен. Ната мін. краєв. господарки і ґен. Сарокі мін. сусп. робіт. Теку кольоній, котру хвилево обняв през. ради мін., віддано ґен. Скальоа. Нові міністри зложать завтра королеві присягу.

Німецька відповідь.

У відповіді на ноту союзників з 29 мая німецький уряд заявляє, що він не розуміє міжнар. положення і не гадає утруднювати його якимнебудь замотуванням під теперішню хвилю, коли є вигляди скоро ввести в життя звіт знавців і оконечно управильнити справу відшкодувань й укріпити мирові змагання між заінтересованими урядами. Хибний є погляд у деяких союзн. краях, начеб Европа стояла перед новим збройним конфліктом, який могла би викликати діяльність німецьких збройних організацій. В Німеччині є дійсно богато організацій, яких ціллю образування сили духа й тіла нім. молоді. Теперішнє здичіння молоді, спричинене браком військ. дисципліни. Німецький нарід відкидає всяку думку про війну. Політ. чинники зовсім згідні, що тайні зоруження слід осуджувати як недопустимі і безцільні. Тому німецький уряд переведе розброєння політичних союзів, які не мають ніщо спільного з руханковими і спорт. стоваришеннями. Безоглядність супроти німецького народу виробила в Німців погляд, начеб від союзників годі було сподіятися ще якоїсь справедливости.

Одначе розгорячення в нім. народі не може казати, начеб Німеччина могла викликати збройний конфлікт. Німеччина навіть як могла би, не хотіла би зробити цього. Техн. і військові засоби нім. армії менші як найменшої держави. Коли техн. розвиток дійшов до найвисшої ступені, Німеччина не має новочасної зброї. Німеччина від часу війни не випродукувала ні одної гармати, не має навіть стільки муніці, як їй дає на це право версайський договір. Инші народи тимчасом зовсім не розоружуються. Громадська думка противна новій військ. контролі бо вона рівняється встряванню в внутр. справи Німеччини і є нарушенням суверенности. Колиж нім. уряд стоїть на иншому становищі, то тому шо в ноті заявлено, що контролю передається С. Народів і що політику насилля заступлено політикою зрозуміння. Німецький уряд просить, щоби контролю переведено 30. вересня ц. р.

Радіч вертається.

„Обзор" звідомляє, що Степан Радіч верне до Відня найпізнійше 10. липня ц. р.

Ураган в Америці.

Наслідком невичайно сильного урагану, що лютував в Огейо на просторі 50 миль, згинуло около 400 люда а 1000 було ранених. Ураган знищив ліси і позривав мости. Знищив теж кіно „Льорейн", засипаючи під румовищами богато людей. В озері Еріе затонув корабель із подорожніми, котрі виїхали на прогульку. З Вашингтону вислано кілька ратункових поїздів. Шкоди виносять 12 міл. дол.

Конференція малої антанти.

„Н. Фр. Пр.": Реченець конференції м. антанти установлено на 12. VII. в Празі.

Дрібні вістки.

Англія покищо не має наміру назначити свого амбасадора в Москві.

Італійський кабінет увесь подався до димісії.

Німеччина порозумілась покищо щодо четвертої частини довгів супроти Єдинених Держав.

Президент Нім. Республики Еберт помилував тих Німців, що помагали Французам підчас їх окупації Рурщини. Ця ласка, зроблена під впливом Франції, є дуже характеристична.

Міжнародня комісія союзників пічне свою працю військової контролі у Німеччині з 15. липня і вестиме її місяць.

Єдинені Держави поставили покищо 16 кандидатів на президента, між ними одну жінку, п-ню Скріпс.

У Копенгазі почався міжнароднійй зізд хемиків та фармацевтів.

Арештовано винуватця смерти Матеоті —Гамлета Поверемо.

Представник С. Р. С. Р. у Варшаві виїхав недавно до Москви, не залишаючи заступника. Польська преса вважає це нехтуванням Польші.

Подорож на бігун Амундсена відкладена ізза недостачі грошей.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Другий лист посла Туґута до Пенлєве.

Інтерпеляція посла Пащука і тов. з клюбу УСДП. і инших до пана міністра справедливости в справі нечуваної дотепер конфіскати фейлетону в українському часописі „Діло".

В ч. 122 львівського українського щоденника „Діло" скреслив прокуратор Окр. Суду у Львові малий фейлетон п. н. „Другий лист посла Туґута до Пенлєве" слідуючого змісту:

Пане! Протест проти терору в Польщі болюче зранив мої патріотичні почування. Як Поляк з діда прадіда я правдивим польським закінченням (Ту-Гут, Ко-Гут) глибоко відчув я кривду, зроблену моїй невинній вітчині. — Вже в попередному листі до Вас виявив я невідкличний намір основно розслідити відносини по заповнених крєсових тюрмах і подати Вам найкращий вислід до відома. — Приготування до цієї експедиції тревали несповна півтора року. Це вам не видасться дивним, бо Ваші земляки нераз уладжували експедиції на бігун, у глибину Сагари, чи в иншу небезпечну сторону і знають, що значить приготовлятися до цього.

Залізничим шляхом Варшава-Львів, на який не насідають ніякі Мухи, добились ми до Львова.

Львів, перла в короні найяснійшої, заложений „крулем хлопкув" Казимиром Великим (на що вказує сама назва), славний зі свого геройства в боротьбі „культури з барбажиньством". Велику часть міста займають в ньому вязниці.

Хоч я ледви пару тижнів наперед дав знати до Львова про свій приїзд, усе було в найбільшому порядку. Вязниці вибілені і вимиті. По келіях тепло — теплесенько, хоч наше підсоння незвичайно химерне. Управа і служба вязниць розброюючо чемна... супроти мене і тов. (навіть для посла Хоми Пристуний). Всі вони роблять велике враження своєю пацаловатістю. Вязні виглядають чисто і мабуть нагодовані.

За Австрії сиділи тут переважно самі львомброзівські типи, всілякого роду бандити і голота. Тепер сидять самі інтеліґентні люде як уголовні, так і політичні. Відділювати політичних не потрібно, уголовні це все люде з вищою культурою: урядники, лідичі та инші техніки. На основі переведеного слідства маю приємність заявити Вам:

1) Політичні вязні, яким довелося мене бачити, входили і виходили без чужої помочі і робили вражіння небитих ніколи і в ніяку часть тіла. Один тільки з них виказався вибитим оком, звихненою рукою і поломаними ребрами, але судово-лікарська комісія ствердила, що це має він від уродження.

2) Всі вязничні сторожі, поліцаянти і комісари згідно зізнали, що ніякий тортур ніхто не вживав. Тільки в одним одинокім випадку викрив я терор для вимушення зізнань: комісар пон переслухуванню двох політичних страшив одного з них чортом, а другого комінярем. Наслідки були фатальні. Один вязень, рідний слухач неіснуючого українського університету, перестрашений тим усім, вибив собі в сні чотири зуби. Звірського комісаря наказав я в найблизших літах припинити в урядуванні.

3) Неправдою є, що національні меншости творять більшість в криміналі. Коли взяти під увагу й уголовних, вони лишаються надалі в меншости. Серед політичних 90% становлять Русини, а не як їх хибно називають Українцями (гляди виклад сенатора Шелухина). З цього видно, як сильно поширений бандитизм серед тої етнографічної маси.

4) Вижівлювання вязнів стоїть на висоті завдання. З огляду на санацію скарбу вязниці не держать кухонь. (хоч перед тим були кухні французькі). Вязничне „меню" побирається для одних з готелю Жоржа, для других „національних меншостей" з Народної Гостинниці і від Ценґута. Складається воно: Снїданок: Юшка а ля Ґломбіньскі; обід: Капуста Прушиньска; вечера: вода зі Стронськими клюсками. Коли управа є в доброму гуморі, то по вязничах відбуваються товариські забави: „лоскутки", „балабухи", „телеґраф" і етнографічна гра „в рило".

З вязнями поводяться дуже ліберально, полишаючи їм бритви, посторонки і т. п., не обмежуючи їм свободи для вкорочення тюремних нудів.

Ликую при надії, що оце моє безсторонне вияснення змусить Вас кинути анатему на нужденних клеветників і не вірити психопатично-божевільним ворогам нашого ліберального режиму. Думаю, що Ви вже ніколи не поможете бестіяльським атакам, хоч би вони виявилися в смертельних судорогах. — Прийміть і т. д. Ст Ту-Гут в. р." *Галактіон Чипка.*

Як видно з повищого, львівська прокуратура, що безжалісно здавлює всякі прояви і голоси невигідної для урядових і націоналістичних сфер преси, в управлюванні тої процедури переступила вже всяку границю.

Бо ось вона гнобить і здавлює вже не лиш принціпів політичні статті, але посувається навіть до конфіскати фейлетонів, які — як твори зі сатиричним підкладом — в цілім культурнім світі здобули собі повне право громадянства.

Запитуємо пана міністра: 1) чи був би схильний тим разом признати всю безпідставність і смішність тої конфіскати фейлетону і 2) чи схотів би поучити підчинені собі органи, щоби на будуче не посувалися аж так далеко в своїй ревности?

Варшава, 24. червня 1924. Підписи.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** У останнім числі сконфісковано 30 рядків зі вступної статті і два рядки зі статті „Глупота чи мегальоманія?"

— **Свято Евхаристії.** Свято Евхаристії — наскрізь літне свято. Процесія і богослуження під голим небом домагаються блакитного неба осяйного сонцем. Щойно тоді у повній величі виступає гра колірів церковних риз та хоругов, людських ріжнобарвних одягів і обриси домів та статуй. Вчорашній день не злучував цього привабливого свята непогодою. На вітрі хоругви маяли ще краще ніж звичайно, а море людських голов хвилювалося у повній важнім настрою. Службу Божу у Преображенській церкві відправив генер. офіціял, о. мітрат Білецький. Після того, бігом Преображенської церкви зібрались процесії всіх львівських церков. Похід обходив довкола ринку, зупиняючись перед прибраними у квіти та килими вівтарями. Під бальдахимом ішов з Евхаристією о. мітрат Білецький. Маленькі дівчатка у білих суконках кидали йому під ноги квіти старші йшли в рядах. Народу було стіль-

ки, що крізь ринок важко було пробитись.

— **Живий памятник.** Звертаємо увагу українського громадянства на інтерпеляцію посла О. Козицького, поміщену в нинішньому числі і надіємося, що ціла українська суспільність відгукнеться. Жертви слати негайно на адресу „Українське Педагогічне Товариство“ у Львові, Ринок, 10.

— **Стефаник по нїмецьки.** „Прагер Прессе“ з 30. червня ц. р. (ч. 178) містить оповідання Василя Стефаника п. з. „Лесева фамілія“ (Eine Familie). Переклад зладила пані Фльора Бек.

— **„Тарас Бульба“ на фільмі.** Ілюстрований додаток до берлінського російського щоденника „Руль“, що називається „Наш Мір“ приносить знимку із фільми Гоголевого „Тараса Бульби“, виконаної у Німеччині. Про це ми вже писали. Знимки двох сцен, як Тарас витається зі синами, що повернули з бурси і як він стріляє Андрія, роблять прегарне враження. Тарас Бульба своїм виглядом дуже вірно віддає змальованого Гоголем Тараса та його синів. Жаль, що нам мабуть не доведеться побачити тої фільми.

— **Поступовий закон.** Англійський парлямент прийняв ними днями 173 голосами проти 13 закон про зрівнання прав незаконних дітей у всіх випадках, коли бодай батько або мати є відомі.

— **Довгі довги.** Англійський нарід платитиме 140 літ свої довги, в сумі 7,700.000 фунтів стер. Так заявив у своїму справозданні англ. секретар державного скарбу. Не штука платити довги, у такій державі, де економічна кріза виявляється тим, що ціни на товари падають!

— **Радянська армія** має 180.000 тисяч жовнірів комуністів, національности мадярської, італійської та бельгійської. Ці цифри подає франц. часопис „Міжнародній Комуніст“. Суми инших національностей у радянській армії не знає.

— **Багатство в льоху.** Дописувач „Дейлі Експрес“ з Москви оповідає про цікаве відкриття у підземеллю дому відомого московського фабриканта Рябушинського, який живе тепер у Парижі. Підчас революції у його домі був американський добродійний комітет, згодом студентський захист. При списуванні інвентаря один зі студентів зійшов аж до льоху і там відкрив таємні двері. У замурованих коридорах найдено величезні скарби: твори мистецтва, дорогоцінности, образи, порцеляну, зброю, книжки і т. п. Вартість усього не можна навіть приблизно означити.

— **Реформа календаря** має бути введена у С.Р.С.Р. Місяць має мати шість тижнів по пять днів, з яких пятий буде неділею. Замість восьмигодинного робучого дня введуть девятигодинний. Цікаво: які дві назви днів перестануть істнувати. Імовірно неділя називатиметься пятницею, а субота шезне.

— **Населення** Зєдинених Держав згідно зі статистикою 1. січня ц. р. є 112 міліонів 826 тисяч людей. У порівнанні з минулим роком 2 міліони зросту.

— **Перегони зі сонцем.** Льондонські та нюйорські часописи чимало місця присвячують новому спортовому рекордові, який виконав летун Моґен. Він виїхав 37 хвилин по сході сонця з Льонґ Айленд і перелетів, з пятьма перервами, 2670 миль, так, що приїхав на 20 хвилин по заході сонця до Сан Франціска. Отже випередив сонце на 17 хвилин. Правда, він був такий утомлений, що не міг уже сам злізти з літака. Цей лет має не лише спортове значіння, але й стратеґічне. На випадок мобілізації американські літаки можуть на протязі 24 годин перелетіти з Атлянтійського океану до Тихого, або навпаки.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

З судової салі.

I.

„За державну зраду“.

Зізнавали всі свідки прокуратора. Найважнійший свідок Арсенич не обтяжив нічим обв. Сулятицького. Він оповідає про свою стрічу з Николином у полі. Николин сказав йому, що з Чехословаччини дістав він посилку бомб, екразиту та динаміту. Весь вибуховий матеріял він заховав. Як що Арсенич захоче ним покористуватися, то нехай зголоситься до студента Олійника (вулична назва родини Сулятицьких). Все це він доніс польській поліції. Коли звернувся до обв. Сулятицького за бомбами, то останній заявив, що про ніякі бомби нічого не знає. Перебіг слідства нічим не обтяжив Сулятицького.

Але п. прокуратор на диво поставив цілий ряд висказів, які спрямовані були до відкладення розправи. Між мотивами п. прокуратор Ґіртлєр подав і такий, що перебіг дотеперішньої розправи не виказав достаточно приналежности обвинуваченого до „саботажових“ організацій, а проте він мусів до них належати і з їх рамени діяти.

Томуто прокуратор домагається відіслати всі акти розправи ще раз до слідчого судді, зажадати з окружних судів у Коломиї, Самбора, Стрию, Стрия, Станиславові, Перемишлі, Золочеві, Бережанах і у Львові всіх актів, що відносяться до „саботажових“ розправ там переведених, на обставину, що таємні протидерж. організації в краю істнували та що обвинуваченій мусів бути з ними в контакті та виконувати їхні доручення. Всі ці акти передати слідчому судді для простудіювання, а опісля прокураторові для доповнення акту обвинувачення проти Сулятицького та спрямування справи на відповідний шлях. До нової розправи домагається прокуратор покликати на свідків начальників інформаційних відділів станиславівського та львівського воєвідств на обставину, щоби вони ствердили, скільки актів „саботажів“ мало місце в Коломийщині, а з окрема на Покуттю. Вони далі ствердять, чи в районі Березова була таємна „саботажова“ організація та чи обвинувачений міг до неї належати. Далі прокуратор домагається покликання знавців для ствердження факту, чи знайдені у Сулятицького бомби були такі самі як ті, що їх кинено до будинку державної польської поліції в Стрию та чи подібні до инших бомб, які уживано для „саботажових“ цілей.

Далі пропонує звернутися до команди поліції в Березові, до уряду парохіяльного також і до уряду громадського, а також до староства в Печеніжині зі запитом, чи прізвище Олійник відноситься до одиниці, чи до цілої родини Сулятицьких; звернутися до команди окружної поліції в Коломиї за інформаціями, які ствердили би, чи проти студента Сулятицького ведено якінебудь доходження, та чи він вважається втікачем, чи виїхав за кордон зовсім легально. Чи за ним шукали, та чи тепер шукають. Такі внески прокуратора.

Обор. д-р Шухевич заявився проти всіх внесків прокуратора, тому що вони не прямують до того, щоби зібрати нові докази проти обвинуваченого, але до того, щоби збільшити доказові засоби, які щойно можуть стати причинками для доказів. Доказові засоби далекі від доказу. Трибунал йде на нараду. По годинній нараді голова трибуналу радн. Ангельскі заявив, що трибунал рішив прийняти всі внески прокуратора та розправу відложити.

Наслідком такого рішення трибуналу обвинувачений Сулятицький сидітиме у слідчій вязниці до нової розправи.

Обор. д-р Шухевич поставив внесок, щоби обвин. Сулятицького звільнити зі слідчого арешту, але трибунал внесок відкинув.

Таким вислідом розправи були вражені навіть справозданці польських газет. Переслухання свідків (прокураторських!) недвозначно доказало, що Сулятицького треба би було звільнити і ось на те, щоби не не сталося, поставлено відповідні внески з метою відкладення розправи. Невинний селянин буде далі в найгорячійший час жнив сидіти у вязниці, замість працювати на свому господарстві.

II.

Відгомін польсько-української війни.

В понеділок 30. VI. почалася у томуж суді розправа проти селян зі Жовківщини Петра Слука, Юрка Бірбана, Василя Собка, Луця Слука, Василя Сероїшка, Костя Бірбача, Ів. Васечки, Дмитра Кулецького і ин. за обезброєння постерунку жандармерії в Деревю в часі перебирання у Сх. Галичині влади Українцями та за обезброювання фільварків гр. Стажиньского і гр. Дембіцкого. Обвинувачені мали допуститися переступства §§. 171, 173 і 174 к. з. А саме зі зброєю в руках мали вони забирати чужу власність та присвоювати її собі. На ділі вони виконували лише накази української влади.

Проти них велась уже раз розправа, у минулому році. Всіх їх засуджено тоді на кількамісячну вязницю, кожного зокрема. Проти засуду з дня 22. III. 1923. р. внесли оборонці Дн. Шухевич і др. Глушкевич спротив до найвищого суду. Найвищий суд скасував засуд повітового з 11. III. 1924 р. У звязку з цим сяме й ведеться другий раз розправа.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Відозви й комунікати.

Комунікат Головної Ради Краєвого Тов-а господарського „Сільський Господар“ у Львові.

Головна Рада Краєвого Т-ва господарського „Сільський Господар“ у Львові, принявши на своїм черговім засіданню, відбутім 26. червня ц. р., до відома президіяльне звідомлення про дотеперішній хід праць в Товаристві, вислухала реферату інж. Юліяна Павликовського про реорганізацію Тозариства в злуці з програмою кооперативізування Кружків Т-ва, які шляхом самопомочи під дійним проводом Головної Ради за співучастю організаційних відділів Повітових Союзів кооператив мали би прийняти на себе обовязки культурно-освітної і технічно-рільничої праці на місцях згідно з програмою, розвинутою тимже референтом в р. 1920, яку то програму влучено в програмову працю Комітету Орґанізації Кооператив і яка найшла свій вислід в зразковім статуті кооператив першого ступня і Повітових Союзів кооператив.

Головна Рада рішила в злуці з цим передати ширшим рільничим кругам програму реорґанізації до відома господарській нараді, яка має відбутися в половині липня ц. р. Отся нарада чільних провідників філіяльної орґанізації Товариства має причинитися до того, щоби в лоні Філій Товариства спопулярізувати ідею економічного усамостійнення сільсько-господарської Централі й отсею дорогою підготовити програмовий господарський зїзд по жнивах біжучого року, який то зїзд попередить головні Загальні Збори Товариства.

Заразом поручила Головна Рада всі справи, обняті реорґанізацією Товариства, передати колеґії, в якої склад війшли: віцепрезидент Михайло Луцький, радн. інж. Андрій Корнелля, дир. Сидір Кузик і інж. Юліян Павликовський.

Зокрема рішила Головна Рада візвати свої філії відбути Загальні Збори і тим способом уможливити Головній Раді відбуття Загальних Зборів Централі, бо ці останні не є Зборами членів, лише Зборами делеґатів філіяльних орґанізацій згідно з постановою § 36 буква г уставу Товариства.

Невідновлення філіяльних орґанізацій унеможливлення через це вибору делеґатів на їх Загальних Зборах ударемнює Головній Раді скликання Загальних Зборів Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар“ у Львові.

Краєве Товариство господарське „Сільський Господар“ у Львові:

о. Т. Войнаровський, президент. *І. Лисий*, директор бюра.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Ширіть наш часопис!

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З філії „Просвіти“ ім. Марк. Шашкевича у Львові Повідомляється Громадянство львівського і винницького суд. пов., що Надзвич. Загальні Збори нашої Філії відбудуться в неділю, дня 13. липня 1924 о год. 2. (другій) попол. в салі Т-ва „Бесіда“ (в „Народн. Домі), вул. Рутовського 22 у Львові. На деннім порядку є зміна статута і цікавий виклад про аматорські вистави на селі. Кожда Читальня і кождий Аматорський Гурток мають вислати на Збори по 2 відпоручників. *Видїл.*

Порядок Богослужень в церкві Успення Пр. Діви Марії на місяць липень і серпень ц. р. Кождого дня одна читана Служба Божа о год. 6:30 рано. В неділі і свята: Читані Служби Божі о год. 7., 9. і 12. О год. 10. співана Служба Божа з наукою. Пополудни о год. 4. вечірня, Акафіст, наука і благальна пісня. 1-1

Дрібні оголошення.

МАСАРСЬКОГО челядника енергічного нежонатого, котрий обзнайомлений з моторовими машинами, приму зараз або від 10 липня. Зголошення враз з відписами свідоцтв слати: Нагірний, Самбір. Числю лишень на силу першорядну і чоловіка солідного 2157 2—3

ПЕРШОРЯДНИЙ гіпс і вапно продає з власних фабрик в Олешезі Українська Спілка „Комерсант“ Львів, Гродзіцких 2. Достава сейчас. Товар першорядний. 2168 1—2

ВП. ПАН СУДДЯ МИРОСЛАВ ВЕНГРИНОВИЧ. Вп. пане суддя! Я вже давно вернув з полону і хотів би до Вас написати, але не знаю яка до Вас адреса. Напишіть. З поважанням А. Карпінський в Паньківцях, п. Підкамінь коло Бродів. 2166 1—1

ДЛЯ ЛІТНИКІВ. В долинських горах в чудовій околиці над Свічею 18 км. від стації Вигода є до винайму умебльована кімната з харчем для мущин. Зголошення приймає П. Особа, Людвиківка, п. Велдіж. 2162 1—1

ПРИГОТОВЛЮ до поправчих іспитів гімназійних як також уділю лекції за виїзд на село. Степан Книжанівський уч. IV. кл. гімн. вул. Валова 27. 1—1

ХТО з панів має би на продаж річники „Комаря“ і „Жала“ буде ласкавий довести на подану адресу: Юліян Главатий студ. мед. Львів, на Блоне 50., п-ні Крачковська. 2164 1—1

СТУДЕНТ університету приготовить через ферії до поправчих іспитів, уділить лекції з низших клас гімн. і учит. семінаря найрадше у Львові, або в львівськім повіті. Ласкаві зголошення під „Совісний“ до адм. „Діла“. 2161 1—1

МАШИНИ рільничі — косарки молотільні, віялки, плуги, січкарні продає на догідних условіях Манько Андрій, Львів, вул. Збликевича ч. 24. Телеф. 736. Заступство фабрик машин і приладів рільн. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2148 б) 3—5

ПОПЕРЕЧНИЙ — в дуже важній справі подай негайно свою адресу. Це в твойому власному інтересі! Пиши на адресу: Jurko Kalamar. Box 3542 St. B. Winnipeg. Man. Canada 2145 3—3

ЛОНТИ — з ялиці і смереки — добре фуґовані — продає вагоново А. Манько ст. Добромиль. Звертатися до Добромиля — або Львів, вул. Зибликевича ч. 24 телеф. 736. 2148а) 3—5

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р МИКОЛА БИХ

відкрив АДВОКАТСЬКУ КАНЦЕЛЯРІЮ

в Копичинцях — в НАРОДНІМ ДОМІ —

2150 3—3

Український, картковий, відривний стінний календар на 1925 рік

вже друкується і небаром появиться в розпродажі. Пропаване видання на взір українських київських видавництв (видавництва „Час“ і инших), трьохкольорова вінета виконана одним з визначних українських артистів-малярів і т. п. 2147 1-1

Замовлення належить слати на адресу: **Бр. Янів. Львів, вул. Руська ч. 18.**

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці“

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

2137 **ч. 20.** 3—10

Подяка.

Виділ Тов. Жіноча Громада в Язкорові складає цею дорогою подяку за співучасть в концерті, який відбувся дня 16. червня ц. р. в честь Лесі Українки Вп. п. Ярославі Фільцовій за вступне слово і супровід фортепяну, Вп. п. Зоні Кульчицькій за сольо фортепянове, Вп. п. Каленевичівній за сольо сопранове, Вп. п. проф. Буркові за сольо баритонове, Вп. п. Степанови Левицькому за труди при підготовленню хору, і гостям, які причинилися до звеличення концерту.

2163 1—1 ВИДІЛ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Пасса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вичищання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 5—10

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 145 (10 238). Львів, четвер 3. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Навала податків.

Промова посла Сергія Новицького, виголошена в польськім соймі дня 24. червня ц. р. в дебаті над будинком міністерства скарбу.

Високий Сойме! Наше селянство залите цілою повінню податків, данин, зачетів, складок і т. д. В суті річи все це є те саме, бо все воно вимагає грошей, але ті ріжні назви вводяться тільки тому, щоби попросту того селянина збити з пантелику й обаламутити, щоби можна було сказати: сьогодня беремо податок, а не данину, а вчора бралося данину, а не податок.

До приходу на наші землі польської влади український і білоруський народ не знав тої повені податків. Був один податок від грунту, потім прийшов ще земський податок і все. Всі ці податки виносили на десятину од двох до трьох пудів жита. Тим селянин оплачувався за цілий рік. І коли це заплатив, то вже був спокійний, що далі може розпорядитися рештою гроша на свою потребу.

Нині селянин на Україні і Білорусі того спокою не має. Не знає він, за що платить, на що, що за податок, коли має його платити. А приходиться до нього по податки тоді, коли він не може мати грошей. От недавно, пару тижнів тому назад, на передновках, коли селянин, як живе, не мав жадного гроша, приходиться до нього й вимагається податків. І що побиться. Страшним способом стягається той податок.

Приходить зборщик і бере за кати все, що є, аби змусити селянина десь розстаратися грішей, і мусить господар їти до лихварів і позичити за високий процент гроші з тим, що віддасть їх в осени, коли вимолотить і продасть те своє нещасне жито.

Для визначення, скільки хто має платити податків, мусять селяне мати діло з так званими формулярями й деклараціями. Ці формулярі й декларації писано по польськи, ніхто з наших селян їх не розуміє і мусить звертатися за допомогою до ріжних „покутних адвокатів“, а ті вимагають заплати за те, що перечитає і вияснить, що платити і скільки. Всі ці формулярі так зложені, що навіть урядовець не все може в них розібратися. Як же собі дасть раду з тими деклараціями селянин? Тут говорилося про страшенно несправедливо наложені податки. Ми могли б до тих прикладів додати ще кількасот таких злочинів з кожного повіту, але не буду тим забирати часу.

Про страховку вже тут говорилося. Дивно, що та страховка ніби то в руках приватних, але селянина змушують обовязково в тій приватній інституції обезпечувати свої будинки. І маємо такі випадки, що хтось вже обезпечив собі в товаристві „Дністер“, а тепер змушують його платити ще й ту нову страховку. Такі справи кривдять наш народ і не спираються на жадних правних основах.

Крім державних податків наш народ зобовязаний ще платити податки на самоврядування, а ці самоврядування на наших землях не наші самоврядування: в них наш народ не має можливости висказатися про свої потреби, бо не дається йому говорити по українськи, чи по білоруськи. а маємо ще так звані оплати міські, які лягають страшним тягаром на народ. Веде селянин коня на продаж — треба платити в місті податок, веде теля чи порося — те саме. Коли теля привезти три рази до міста на продаж, а продати не вдасться, то вже четвертий раз не варто везти, бо не оплатиться.

Маємо несправедливо оцінене майно селянина, маємо несправедливо визначений маєтковий податок. Тут не приймається під увагу того поділу господарства, який вже давно стався. Напр. господарство мало 15 десятин, а мав господар 5 синів, і кожний вже дістав по 3 десятини й має окреме господарство. Того поділу не приймається і все рахується за одно господарство і за це визначається вищий процент податку по тій таблиці, яку тут в соймі ухвалили, і ті бідні кожний з 3-ох десятин платить страшенні податки.

Маємо ще і таких кільканацять випадків: селяне громадою десь купили панську землю і розібрали її по 2—3 десятині, але записано по книгах ту всю землю разом. І от тепер всю ту землю рахують за одно велике господарство, нараховують на те ніби то одно господарство високий процент і визначають величезний маєтковий податок. А по закону ці власники 2—3 десятин або зовсім не повинні платити, або (коли земля краща), то повинні би платити дуже низький процент.

Ще на одно мушу звернути увагу: на ремісничий промисел, котрому в давні часи держава старалася допомогти, а тепер той промисел в Польщі переслідується. Був я недавно в Берестечку, а воно здавна славиться шкіряним промислом. Міщанство виробляє шкури і з того має чоботи. Шевський цех має старі привілеї. Ціле містечко живе з того промислу. І от прийшли люде зі скаргою на страшні, просто драконські кари, наложені на тих ремісників. Показували мені промислові свідоцтва. Не дуже навіть великий то налог, бо всього коло 3 золотих, але за тиждень після викупу такого свідоцтва прислано тим самим ремісникам повідомлення, що мають платити хто 30, хто 40 золотих кари за те, що не викупили тих свідоцтв до нового року і опізнилися на 2—3 тижні. Крім того накладається ще по 10 золотих кари за те, що не мають вивісок. Панове, ті люде й їх діди й прадіди вік звікували, а не мали тих вивісок, не розуміли навіть, що воно означає.

Повизнайте, панове, що це немилосерне, нечуване здирство. Багатий чоловік може тим тільки обурюватися, але бідного ремісника це цілком нищить. І не принимається при тих карах ні того, що тому ремісникові 50 верст треба їхати по те свідоцтво, ні того, що може він перед новим роком не мав копійки, щоб викупити те свідоцтво.

Далі, в нашій податковій системі разом з податками безпосередніми маємо акцизи і монополі на тютюн, на сіль, на сахарину, на спірт, на сірники, на бібулку, на цукор, на вино, на дріжджі, на нафту і ще Господь знає на що. І то є спосіб перекладання податкових тягарів з богатої людности на бідних. Ми обстуюємо принціп, що єдиним справедливим податком був би податок прогресивно-доходовий.

Через те, що тут не вводиться такого єдиного податку, що його помишляється, ми не можемо голосувати за буджетом.

В звіті буджетової комісії говориться, що при введенні податкової системи треба було мати на увазі три ріжні системи: Австрії, Прусії й Росії, але на наших землях звалили всі ці податки разом і маємо оту нашу „докучливу“ систему, де береться і від теляти і від поросяти, і від корови і мало не від курки, що везе на продаж до міста.

Ми того ніколи не знали. Коли селянин не заплатить на рогачці тих золотих, то його не пускають до міста. Місто живе з села, і село тим страшенно не задоволене.

Далі скарб, як каже справоздавець, іде по лінії найменшого опору. І та лінія найменшого опору довела до отсих посередніх налогів на все найпотрібнійше, як сіль, нафта, сірники і т. д., так лінія найменшого опору довела до того, що десятину селянської землі всюди цінено дорожче, як десятину панської і селянин зі своєї десятини мусить платити більше, ніж пан.

Цілий наш край, почавши від Томашова, Замостя, Холма і Білої аж до Ікви, знищений війною і немало наших людей живе по норах. На це міністр скарбу не дивиться і з тої людности немилосерно здирається необчислимі податки для направи скарбу.

Тішиться міністр скарбу, що добре збираються податки, а чи знає міністр, сидячи отут у Варшаві, скільки дітей зосталося без молока по селах, бо корови вивели на продаж за податок. Чи знає, скільки нещасних людей не має хліба, не має з чого жити. Питаюся пана міністра, чи знає він ті просто смішні ціни на все, що виробляє селянин, — в порівнанню з цінами виробу городського. Ціна жита дійшла до 1 золот. за пуд, а миж тут платимо по 500.00 за склянку чаю. Три склянки чаю коштують те, що пуд жита. Того ще ніколи не було. Таких кривд наш селянин ніколи не зазнавав, як тепер то сталося для тої хвальної направи скарбу. Тая направа стала коштом бідного і зруйнованого сільського господарства, власне господарства дрібного бідного.

Протестуємо проти немилосерного стягання податків і данин, за котрі не маємо ані школи, ані нема доступу нашому малоземельному селянству до землі, ані кредиту на піднесення рільної культури, ані допомоги на оживлення наших кооперативів, ані допомоги на відбудову краю.

За ті незмірні тягарі має український та білоруський нарід тюрми, кайдани, карні експедиції, дочекався повного позбавлення прав, дочекався поліційної сваволі відбирання церков православних, винародовлювання українських та білоруських дітей через чужі нашому народові польські школи, дочекався катування по тюрмах і поліційних станицях.

Всі гроші, котрі стягаються з нашого народу, міністерство скарбу віддає на гноблення українського й білоруського народу.

Домагаємося, щоб нам дано можливість самому нашому народові розпоряджатися тими податками, котрі платить.

Через те іменем українського та білоруського народу відмовляємо в піддержці міністерству скарбу. Будемо проти нього голосувати (*Оплески на українських і білоруських лавах*).

Недружелюбна Україна.

Протест польських учителів проти переслідування національних меншостей у Польщі.

У Винниці закінчилася перша губерніальна конференція польських вчителів Поділля. Конференція звернулася до білоруського, українського та жидівського учительства у Польщі, з отвертим листом такого змісту: „Польське вчительство Поділля, що має можливість вільно розвиватися, не зважаючи на те, що воно є учительством національної меншости з обуренням зустрічає звістку про утиски в Польщі Українців, Білорусинів, Німців та Жидів, про закриття там шкіл цих національних меншостей, про примусову польонізацію. Конференція пятнує з погордою ганебну політику польського уряду і шле вам, дорогі товариші, що працюєте в неймовірно тяжких умовинах, своє

Пр. 628/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 138 з дня 25. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Після трагічної подій а) вирази м. слов.: Бессарабозов при вул., б) уст. м. слов.: дефензиву і на всі. 2) Нема явного абсолютизму а) уст. м. слов.: на уваві і всі інституції, б) вирази м. слов.: його і на приміщення. ц) цілий уступ дрібним друком під заїздкою по слонах: ось так. д) вираз м. слов.: для населення і одначе, містить в собі єство ад 2. а. б) п. звочину з § 65 а) з. к., ад 1) а) б), 2) ц) провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 24. червня 1924. р. конфіскату за оправдану і заявдив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друковного письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягне за собою наслідки предвидяні в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. з. № 6 ех 1853, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів. дня 25. червня 1924. (Підпис нечиткий.)

братнє привітання й співчуття. Ми сподіваємось, що ви не зважатимете на всі зусилля польської реакції, яку підтримують ППС-овці".

(„Вісти" ч. 139 (1132).)

Розправа по жидівськи.

Перший раз на Україні відбуватиметься в губерніяльному суді в Одесі цивільна розправа на жидівській мові. Протоколи будуть рівнож писатися по жидівськи.

„Вісти" ч. 139 (1132).).

Памяти М. Гоголя.

В полтавському музею зорганізовано відділ імени М. Гоголя. Недавно відділ побільшився кількома новими річами, що належали великому письменникові а які передав до музею свояк письменника. Серед переданих річей є: золотий годинник, який носив Гоголь при собі до смерти, закордонний паспорт, бюрко, на якому Гоголь писав свої твори, шафа, в якій містилися улюблені книжки письменника і инші дрібні річи. Крім того передано до музею також альбом портретів Гоголя, власноручні його малюнки та листування з матірю та сестрами, („Вісти ч. 139.)

Проект нового поділу Чернигова.

Губерніяльний відділ місцевого господарства розробив докладний плян упорядкування міста Чернигова, розрахований на найблизчі 30 років. Плян передбачає поділ міста на окремі райони: адміністративний, торговельний, фабричний і робітничий. Передбачується розвести нові сади та парки, площа яких не повинна бути меншою 20% всієї міської площі. Проект передбачує також поширення водопроводної мережі, розбудову каналів і трамвайних ліній. На всіх центральних улицях міста мають повстати бульвари.

(„Вісти" з 22. VI.)

Розстріл.

Губерніяльний Суд у Винниці засудив на кару смерти через розстріл Павла Фрончука, бувшого старшину армії УНР., членів повстанчих загонів Заболотного і Дорошенка, за шпіонажу в користь Франції. Розстріляний мав передавати всі шпіонські матеріяли французькому представникові в Кишиневі. („Вісти".)

З діяльности посольського Клюбу УСДП.

Інтерпеляції.

І. Інтерпеляція пос. Войтютка та тов. з клюбу У. С. Д. П. до міністра справедливости у справі конфіскати справоздання п. з. „Процес українських незалежників" у ч. 113 денника „Роботніча Трибуна", що виходить у Львові. Дня 18 го ц. м. прокуратор окружного суду у Львові счеркнув зі статті під згаданим заголовком ось які місця:

„П. прокуратор Гіртлєр говорив 4 години. Жаль, що його поетичні докази і премолодий пал не могли заступити основної підстави кожнього обвинувачення — доказів. Доказів не було. Були в промові прокуратора познаки, підозріння, здогади, передбачування, коротко: добрі наміри, але ні на лік доказів, які могли би когось переконати, що обвинувачені справді провинились вчинками, за які могли би відповідати на підставі параграфів австрійського кодексу.

„Перед очима присяжних судців промайнули з волі прокуратора картини, супроти яких дантейське пекло є наївною казкою з тисячі одної ночі. Революції, бунти, різні, повстання, вбивство єпископів, пожежі — все це змальовано з такою силою уяви, що судова саля видалась на мить островом серед розгуділого моря революцій, вогня та злочинів, в яких тоне вся країна. Треба було сильної волі духа та ума, щоби не втратити свідмости, що як не як, а ніякої революції ще в Польщі не було, — що робітники та селяне не спромоглись до цього часу бодай на такі оперетькові заворушення як „авантюри" кн. Сапіги або на невинну облогу сойму лицарями бл. п. Ілігіюша, який убив першого президента Річипосполитої..."

Прокуратор окружного суду у Львові — каже інтерпеляція — перечеркнув більшу частину цього справоздання, де була оцінка промови прокуратора Гіртлєра, мабуть на тій підставі, що яканебудь критика прокураторських промов є заборонена. А проте конституція польської республики не має ніякої догми про прокураторську неохибність. Отже предметову критику діяльности прокуратора забезпечує стаття 105 конституції. У даним випадку правдивість цієї критики виправдав досить поважний аргумент — звільнення присяжними суддями численних обвинуваченых у згаданім процесі.

ІІ. Інтерпеляція посла Скрипи та тов. з клюбу У. С. Д. П. у справі незаконних арештувань зроблених державною поліцією у Топорові, пов. Радехів, на західній Україні.

В щоденнику „Українське Слово" ч. 22. з дня 22. червня ц. р. помішену нонинку про насильства поліції над українським населенням. У цій новинці читаємо: „У селі Туре, радехівського повіту, хтось з полїцаїв найшов на подвірю одного з господарів старий заржавілий кріс, про який господар зовсім не знав. Це вистарчило, щоби поліція витворила собі погляд про істнування таємної боєвої організації Українців. Арештовано 10 селян, та вчителя Сидора Пузяка. Ім сказано, що ідуть на постерунок, де їх звільнять переслухавши. Не переслухавши їх — відвезли через Львів до Золочева, де посадили в експозитурі слідчої поліції. Зі золочівської поліції відведено їх закованих у кайдани до вязниці, на замок, де невинні люде просиділи 5 днів..."

Як бачимо — каже інтерпеляція — переслідування українського робучого люду з боку польських органів влади не вгавае, що-раз більше зростає. Безборонне населення, на плечі якого скинено весь тягар оздоровлення польського скарбу, в заміну за свої великанські жертви, одержує від місцевої влади — репресії.

ІІІ. Інтерпеляція посла Приступи та тов. з У. С. Д. П. до міністра справедливости в справі зловживань мирового судді Івановського, ІІ-ої повітової округи в Луцьку:

При суді в Кілках, згаданої округи звільнено дня 5-го лютого судового вістового Методія Піляєва, з наскрізь особистих причин, суддею Івановським і секретарем Росяновським. Методій Піляєв відмовився підписати посвідку на одержану місячну плату за лютий, якої не одержав, а яку мав одержати за нього суддя Івановський. З огляду на те, що Піляєв не одержав ніякої плати від 16-го січня ц. р. — і мав враження, що йому належиться більше як одержує, він хотів би справу своєї плати розяснити.

Ця заява стала причиною негайного звільнення Піляєва зі служби, без вказання причин. Піляєва за весь час його урядової служби вживали до домашніх послуг у хаті пп. Івановських. Піляєвові видано посвідку звільнення зазначуючи, що він за весь час служби був тверезим, чесним, супокійним та роботящим. У інтерпеляції звертаються до міністра справедливости зі запитом: чи він схоче доручити ведення слїдства у справі самовільного звільнювання довголітнього урядовця?

Польський наступ і наша оборона.

„Всі школи як публичні так і приватні на терторії Річипосполитої Польської є в тіснім того слова значінні польськими школами. Про инші школи, як не відповідаючі ідеї польської державности в Польській Державі не може бути й мови".

(З обіжника Куратор'ї Л. Ш. О. з 30.X. 19 3, ч. 3316/Пр.)

Принціп виде наведеного цитату з кураторського обіжника противоречить відомим виразним постановам § 110 польської конституції, не згадуючи вже про версайський та риський договір і давно набуті права. Одначе основою польської справедливости не є ані ніколи не було: „однакове право для всіх", — тільки сакраментальне „to co innego", що відповідно до потреби приймало найріжнородніші форми як: „nie honorowo, ale zdrowo", „co wolno wo ewodzie...", „w Polsce, jak to chce..." і т. д.

На основі тих „засад" поперемінювала польська шкільна влада українські школи частинно на чисто польські а частинно поки-що на утраквістичні, (української державної школи вже фактично нема), позвільнювала з посад або попереносила в глибину Польщі українських учителів і учительок а їхні посади пообсаджувала „правдиво польськими дзялачами", накинула польські пляни навчання, понищила а по части здеформувала українські шкільні підручники і т. д.

Оскільки на не дозволяють вузкі

ОРІОН.

Лист з Парижа.

Мілеран і українська справа.

Париж, 24. червня 1924.

Під напором французької радикально-демократичної опінії Мілеран подався до димісії. З ним сходить зі сцени одна з найбільш ворожих до української справи постатей французького політичного світу. Резерва, що обовязує кожного чужоземця, що користується гостинністю Франції, стримувала досі вашого кореспондента подати що відома громадянства відношення бувшого президента Франції до України.

Нині Мілеран став приватною людиною і ця резерва відпала. В інтересах майбутніх відносин французької і української демократії слід освітлити деякі епізоди з відношення Мілерана до України. Міністр національної оборони підчас війни, Мілеран — як сам не кілька разів заявляв — дивився на українську справу виключно, як на німецьку вигадку. Далі „Союзу Визволення України" він нічого не бачив, не хотів бачити. Але злим геніем української справи став Мілеран з початку 1920 р., коли перейняв по Клемансо керування урядом. Тут я повинен занятися родиною, може, навіть і невідомою українському загалові, але від якої постигло Україну стільки лиха, родиною Балаховських, якої ганебна роля ніколи не зможе бути поминеною дослідувачем франко-українських відносин в повоєнній добі.

Кияне повичні памятати старого Балаховського. Був це багатий промисловець зі значними маєтками, цукроварнями на Україні. Як і всі йому подібні, він ніколи не цікавився і нічого не знав про український рух. А між тим через свої комерційні звязки добився призначення французьким віцеконсулем в Київі, посади ранійше незначної з дипльоматичного боку і навіть нештатної.

З самого початку революції 1917 р. Балаховський заняв різко ворожe відношення до українського руху. Волею подій посада віцеконсуля в Київі стала важним обсерваційним пунктом. Перші інформації про український рух Франція повинна була дістати через Балаховського. Можна уявити собі, що за рапорти надсилав Балаховський до Палеольога, а потім Нулянса, французьких амбасадорів в Петербурзі. Досить сказати, що інформатором Балаховського в українському русі був.. Василь Шульгин, редактор блаженної памяти „Кіевлянина".

В червні 1917 р. до Київа прибув зі спеціяльною місією від тодішнього кабінету Рібо-Пенлеве французький журналіст Жан Пелісіє, директор бюра національностей при закордонній комісії парляменту, який відограв таку позитивну ролю у франко-українських взаєминах. Першу свою візиту зложив Пелісіє Балаховському, якого ex officio прохав виробити йому авдієнцію у Грушевського і Винниченка.

„Як Ви думаєте піти у Центральну Раду?"

...Алеж це все не істнує; шайка розбишак, що руйнує край в інтересах Німеччини, — ось вся Центральна Рада. Мені дивно, що в Парижі інтересуються нею"... — врозумляв Балаховський.

Пелісіє, звичайно, не можна було переконати такими аргументами. Він вже 9 років студіював українську справу і знав її краще ніж хто у Франції. Тому він і дістав місію від уряду, що тоді ставився з безумовною симпатією до відродження України (все це змінилося після Берестя); він настоював і Балаховський врешті був примушений звести Пелісіє з одним членом Ц. Р., але з яким? З російським кадетом Зайцевим, що весь час саботував в Центр. Раді. Отсей учень Мілюкова і Струве повинен був інформувати Пелісіє про характер і роботу Ц. Р.

Пелісіє згодом і сам знайшов шлях до Ц. Р., але цей епізод яскраво характеризує Балаховського. Тут ще дочка Балаховського Софія одружилася з радником фр. місії в Петербурзі Петі, найкращим приятелем Мілерана. П. Балаховська, потім п. Петі, ненавиділа Україну з палкістю, на яку здібна лише жінка. Вже пізнійше в 1921 р. один американський журналіст Фулєтон якось на прийомі в Елізеї почав розмову з п. Петі про Україну. Вона негайно перепинила свого бесідника і в істеричних тонах почала обливати помиями українську справу...

В січні 1920 р. Мілеран стає головою уряду, а шефом його кабінету робиться Петі, який забирає в свої руки керування російськими справами*). Вплив його на Мілерана не остільки великий, що з ним не могли боротися тодішні керманичі мін. закорд. справ — ні Бертельо, безумовний прихильник української справи, ні Палеольог, переконаний сторонник російсько-української федерації, який одначе ніколи не опльовував Україну, як робило — на жаль — багато його колег з французького дипльоматичного корпусу.

Польський наступ на Київ був вироблений в окруженні Петі-Балаховського і дістав особисту санкцію Мілерана, якого підтримувала в цьому певна кількість військових і політичних діячів правого крила, бачучи в польській експансії на схід гарантію супроти Німеччини і звязачих на їх погляд — з Німеччиною совітів. В грунті річи тут лежала ще матеріяльна комбінація деяких французьких елементів, звязаних фінансово з групою Балаховського. Останній, колись власник значних

*) Деякі цікаві факти, доповнюючі мої, про „Мільерана-Петі і російські справи", може читач знайти в споминах Мавгуліеса „Год интервенции". Бердяя, Гржебин, які я обговорю в одному з слідуючих листів.

рамці газетної статті, спинимося цим разом на плянах навчання та шкільних підручниках. Головно йде про навчання польської мови, історії та географії.

Щодо польської мови та історії, то „Kurjer lwowski“ з 11. квітня ц. р. в статті п. з. „Na manowcach programów i metod nauczania w szkołach powszechnich“ так пише про ці міністеріяльні пляни:

„Програма з науки польської мови та історії для народніх шкіл не видержують критики. На основі того плану хлопчик і дівчинка від 13—14 літ учаться літератури в більшому обсязі, як учень V. кл. гімназії. Підручник польської мови — це література в цілому значінні того слова: Крім того дітвора обовязана ознайомитися в приватній лектурі, починаючи від Рея аж до сучасних письменників“.

І вичерпання цих для польської дітвори рішучо за обширних програм навчання жадають повітові шк. ради на підставі розпорядку львівської шк. кураторії з дня 12. лютого 1924, ч. 3538/I від українських учителів (льок) і в школах з українською дітворою, а то під загрозою закриття шкіл та перенесення або звільнення з посад учителів те учительок*).

П. Лисецький так характеризує польську програму науки історії*):

Укладчикам міністеріяльної програми йде:

1) „Głównie o działanie na uczucia i wyobraźnią uczniów“ (стор. 22).

2) „Pomóc dzieciom do zorjentowania się, że Polska jest wielka“ (стор. 21).

3) „Uwydatnić świętność Polski — podkreślić i uwydatnić każdy moment bohaterski“ (стор. 22).

Відповідно до повисшої мети міністеріяльна програма спирається на

*) Для прикаду наводимо один такий документ: „Rada szkolna powiatowa w Turce. Turka, dnia 20. maja 1924.

Okólnik,

do wszystkich zarządow szkół w powiecie.

Wskutek reskryptu Kuratorjum O. S. t. z 12. lutego 1924 L. 3538/I polecam Zarządowi szkoły ściśle złosować się przy nauce historji i geografji we wszystkich oddziałach do programów ministerjalnych.

Materjał naukowy przeznaczony programem historji i geografji na poszczególne oddziały ma być wyczerpany już w bieżącym roku szkolnym przed zakończeniem nauki. Szkoły, które nie zastosują się do powyższego rozporządzenia, zostaną z początkiem roku szkolnego 1924/25 zamknięte, a nauczyciele przeniesieni względnie zwolnieni“.

*) П. Лисецький. „Про міністеріяльні програми науки в нар. школах“. Програма науки історії. — „Учитель“ ч. 9 за липень 1924 р.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Шкільництво для нац'ональних „меншостей“.

З Варшави звідомляють, що польський уряд уложив уже проект про основування народних і середніх шкіл для національних меншостей. У східних воєвідствах згідно з цим проектом, впровадиться разом із польською мовою, другу місцеву рідну мову, як викладову, коли найдеться 40 дітей для народньої а 50 для середньої школи.

Димісія мін. просвіти і земельних реформ.

Варшавський „Експрес Поранни“ звідомляє, що мін. просвіти Міклашевскі зложив свою теку до диспозиції. прем. Грабского. Грабскі заявив, що здержиться з окончечним рішенням у цій справі аж до переведення голосування над буджетом мін. просвіти. — На засіданні хліборобської комісії був проект закона про виконання земельної реформи. Засідання відложено, бо председника повідомлено про димісію міністра земельних реформ Людкевича. Причиною димісії має бути становище „Пяста“. Димісія буде мабуть прийнята.

Нефашистівський кабінет.

За виїмком самого Мусоліні в склад нового італ. кабінету не входить ані оден член фашист. партії. Одначе і цей склад кабінету не вдоволив опозиції. Три члени опозиції, що належали до президіяльного бюра, не взяли участи в прийнятті у короля. Такий хитрий стан потревае ціле літо.

С. Народів просить Німеччину до участи.

„8 Uhr Abendblatt“ звідоляє, що С. Народів звернувся безпосередньо до німецького уряду з запитом, чи Німеччина не схотіла би просити прийняти її до Союза Народів. Німецьке мін. загр. справ вишле невдовзі відповідь на це питання. Німеччина мабуть старатиметься, щоби її прийнято шойно на осінню сесію С. Народів.

Міжнароднийна конференція.

Райтер звідомляє, що в справі участи в міжкоаліційній конференції в Римі надіслали відповіди: французьке, італійське, бельгійське і Зед. Держав. Зате нема ще відповіди японського уряду.

Непевне положення в Еспанії.

Диктатор Прімо ді Рівера вернув з розправи ген. Беранжера, котрого скреслено з листи чинної армії. Прімо ді Рівера мав конференцію з королем. Політичне положення погіршується. Сконсигновано війська в Мадриті, поліцію скріплено.

Італійська поразка в Тріполісі.

Царгородські часописи звідомляють про боротьби між Італійцями й арабськими повстанцями в Тріполісі. Італійці відступили, потерпівши вельми великі втрати. Після 4-денного бою ген. Бонджованні згинув підчас відвороту. Він був прихильником фашизму. Араби присягли, що зроблять кінець панованню Італійців у Тріполісі.

Польський сойм.

1. ц. м. польський сойм радив дальше над буджетом мін. просвіти. Пос. Козицький заявив, що стан українського шкільництва розпучливий. Пос. Скрипа заявляє, що клюб УСДП. голосуватиме проти буджету.

Окраїнні закони.

До канцелярії марш. сойму вплинув проект т. зв. „окраїнних законів“. 2. ц. м. роздастися його послам. Проект торкається 1) шкільництва, 2) держ. мови в воєвідствах (власти дають відповіли в держ. мові і мої подання) та 3) урядування судів, нотарів і апел. судів.

збройенні, нападах і обороні. Говориться про некорисні, програні напади других та про вдатну свою оборону. Ось зразки:

„Opowiadając o wojnie szwedzkiej za Jana Kazimierza, jak Kordecki zagrzewał do obrony Częstochowy, jak Czarniecki bił Szwedów; nie powiemy, że, za Zygmunta III. była bitwa pod Cecora, w której zginął Żółkiewski, ale opiszemy, jak Żółkiewski mężnie walczył z Turkami..“ (стор. 22). А й ігри в „демократизм“ не бракує в програмі. — „Należy podkreślić, że mówiono wtedy, iż łączą się „wolni z wolnymi, równi z równymi“, i wytłumaczyć znaczenie tej zasady (стор. 4). Зло, як щось коло колись в Польщі й було, от хоч би й панщина, „nie wyda się tak jaskrawym jeżeli powiemy, że tak samo a nawet gorzej działo się chłopom we wszystkich krajach Europy...“(? (ст. 22) — зрештою „w Polsce było lepiej niż w Rosji (стор. 8). Так само „nie należy opowiadać dziejów unji, wspomnieć tylko, że religijna unicka zbliżona jest do katolickiej..“ (стор. 9) і т. д. і т. д.

Всі ті засоби на засвоєння „історичного матеріялу“ міністеріяльна програма вичерпала майстерно. З історії Польщі зладила воєнні справоздання, подавані воєнним кореспондентом — зі школи зробила поготівля, воєнну полеву кадру на те, щоб восьмилітних „членуф народу“ наситити жаждою крови, жаждою „чинуф богатерских...“ „jeżeli chce zasłużyć na miano obywateli...“(стор. 21).

Те саме й географія: Львів, Галич, Перемишль, Вильно і т. д. також самі корінно польські міста як Варшава, Краків, Познань. „Гуцулі“ чи „Подоляне“ то також самі „Поляци“ що Гурале або Мазури. А України й Українців — по старій царсько-російській рецепті: „не было, нет і не будет“!

Тому й годі дивуватися, що всяка шкільна українська книжка, в якій найдеться одно тільки слівце „Україна“ чи „український“, опиниться на індексі заборонених шкільних підручників. І так львівська шкільна кураторія заборонила не тільки д-ра І. Крипякевича „Оповідання з історії України“, але й малесеньку книжечку для дітей В. Андрієнка „Огляд бувальщини українського народа“ (останнього розпорядком з 8. квітня 1924, ч. 923/Пр.).

Щоби українській дитині ніяк не дати змоги довідатись про бувальщину своїх-же українських земель, що попали під Польщу, — вже не кураторія, але саме міністерство просвіти й віроісповідань заборонило рішенням з дня 5. жовтня 1923, ч. 283|23. S. уживати по школах всіх категорій як державних, так і приватних альбом і таблиці князів і королів галицько-волинських, виданих заходами Степана Кульчицького накладом В-ва „Маруся“, хоча там крім підпису особи та кількох лат нема взагалі ніякого тексту. Натомість приказано по всіх школах і клясах порозвішувати „poczet królów polskich“.

Так само „Літургіка“ і „Катехизм“ о. Лужницького видалися польській владі небезпечними. Взагалі всі підручники греко-кат. релігії, апробовані гр. кат. Митрополичим Ординаріятом переслала кураторія до львівського польського архиепископа о. д-ра Твардовського, щоби прозірив, чи там нема чого.. протикатолицького та протидержавного.

Та найхарактеристичнійше поведення кураторії з „небезпечною“ для польської держави книжкою М. Матвійчука — українським букварем. Цей буквар уложений заходами Шкільної Комісії під проводом шкільного візитатора радників кураторії І. Матієва видало офіціяльне В-во шкільних книжок п. з. „Перша книжечка до читання для українських дітий“. Це сталося в р. 1922., коли то Поляки не мали певности, яка доля стріне Сх. Галичину, — а кураторія не показувала ще свого правдивого обличчя.

(Докінчення буде.)

Іван Герасимович.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні вістки.

У Вашінґтоні повстала ідея в рішити участь Америки в Союзі Народів шляхом плебісциту. Частина преси піддержує той плян.

Велико-британську виставу відвідало досьогер 227.235 людей.

Полудньово-африканський уряд подався до димісії. Новий кабінет сформує генерал Герног. Криза наступила в звязку з побідою Бурів при останніх виборах.

Конференція французьких і німецьких комуністів у Кельні в цілости ссудила проект експертів про репарації та рішила всіми силами боротися проти проведення його в життя.

Італійські маневри, що мали відбутися в полудневій Італії відкликано, наслідком назрівшого політичного положення.

Радіч одержав великі повновласти від московського комінтерна. До 10. липня він має бути вже у Відні та приступить негайно до підготовки селянської революції на Балкані, а в першу чергу в Югославії та Болгарії.

На память вбивства Матеоті припинено 27. червня весь рух та роботу у фабриках, трамваях та залізницях на протязі 10 мінут. На місце, в якому впало Матеоті поставлено хрест, перед яким зложено цілу купу живих квітів. Ексцесів не було.

В болгарському парляменті мали місце немилі сцени при обговорюванню вбивства посла селянської партії Петкова. Більшістю палата ухвалила урядові довіря. Проти були комуністи і селянська партія.

Присилайте складни на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

З музичного життя.

Сьогорічні кінцеві попіси елевів В. М. Інституту ім. Лисенка, що відбулися в неділю 22/VI. (низші роки) і в суботу 28/VI (вищі роки) дали повод нагляднай до них повісної фахової поступи учителів і управи Інституту. Хоча на низших роках визначних талантів в обсягу фортепіяну і скрипки ми не замічали, а всеж таки всі

дукроварень на Україні, згрупував з Парижі російських емігрантів на Україні, які володіли цукроварнями. Оце товариство дістало значні кредити від могутньої французької банкової консорції „Union Parisienne“, близкість якої до Мілерана є таємницею полішинеля в Парижі. Звичайно, банк дістав від групи Балаховського на папері всі „гарантії“, що в будуччині всі українські цукроварні мають перейти під фінансову контролю консорції. Залишилася мала річ... відвоювати Україну. І польський наступ почався.

Підкреслюю скрізь „польський“, бо до петлюрівців (в цю добу на Україні і між українською еміграцією діференція між „петлюрівцями“ і Українцями стала вже більшменш доконаним фактом, на жаль, не те було в европейської опінії через пропаганду петлюрівських місій) вся ця зграя ставилася з погордою, здаючи собі добре справу з їх дійсної сили в краю, петлюрівський представник в Парижі був бойкотований французькими колами, а в палаті депутованих, коли в контакті з гр. Тишкевичем клерикальний депутат Гаяр-Бансель інтерпелював Мілерана в українській справі, останній навіть нічого не відповів. Більшого знехтування і погорди важко знайти в парляментських анналах.

Для европейської опінії, особливо англійської, де Льойд Джордж і чути нічого не хотів про Польщу, був утворений т. зв. польсько-український договір, який не прийняла до відома ні одна з великих держав. Цікавий факт, коли в Париж прийшла перша вістка про польський наступ, папери цукроварних товариств і звязаних з ними банків піднялися вгору надзвичайно сильно.

Відомо, чим скінчилася кампанія 1920 р. і літом вже замість Польші висувається Врангель, який мав на думку Петі, Балаховського і Ко виконати ролю Пілсудского. Визнання Врангля є ділом виключно окруження Мілерана, хоч Бертельо формально протестував проти сього.

До цих кол підмазався авантурник і дурисвіт Моркотун, що придбав довіря Бурцева через те, що весь час компромітував і провокував український рух. З другого боку франц. військова місія у Варшаві примушує Петлюру вислати відпоручників до Врангеля, який титулується: „Ваше Високопревосходительство, Голова Русской Армії“. Одним словом Елізей (за цей час Мілеран став президентом республики і вплив Петі ще збільшився) звязав Поляків, Петлюру і російських чорносотенців. Ось так на нещастя Франції її східна політика інспірувалася російськими чорносотенцями...

Врангеліяда одначе скінчилася, як і Пілсудскіяда, а французька державна скарбниця записала на кошт „Росії“ ще кілька сот мілонів франків, які покищо мусів виплачувати французький громадянин. Правда, що дехто на цих мілонах заробив.

майже елеви виявили совісне технічне підготовлення. Тільки деякі точки III. року скрипки як пр. „Українська рапсодія“ мало поважним змістом і виконанням на полис не відповідали. Із середніх років більш менше заповідають деякі нації такі елеви, як Говикович, Крейсман, (IV р.) Вергановська, Герасимович (V р.) Колессівна (VI р.) і инші.

Висші роки заступлені були тільки трома точками: п. І. Любчаківної (Концерт Мендельзона d-moll I. часть), талановитого скрипача В. Вірстюка, який у совісно опрацьованім Концерті Венявського виявив поступ та поглиблення змісту від минулого року і відомої вже, вельми талановитої п. Е. Терлецької, яка у екзотичнім Концерті Аренського (f-moll) виявила небуденні артистичні вальори.

На пописах не було, на жаль, збірних орхестральних продукцій; всеж таки проплекання орхестральних інструментів засвідчив доволі звучний квартет челістів II. і III. р. що відіграли музикально Golermana Religioso і соля духових інструментів, як Концерт Saint Saensa на ріжок з фортепяном. Сольоспівів було (на жаль) тільки два; басові арії кардинала з „Жидівки“ відспівані п. Я. Косоноцьким і Арія „Аіди“ виконана надійною сопраністкою п. З. Косоноцькою. Попри видимо совісне опрацювання цих точок, ми раді були би запримітити в обох цих гарних голосів якийсь визначнійший поступ від минулого року, особливож у емісії (баса) та масці і дикції (сопрана), цього, на жаль, ми ще не запримітили. При цій нагоді треба нам ще згадати численних наших артистичних адептів, як з обсягу фортепяну, так і инших інструментів(пр. піяністки І. Макухівна, О. Крушинська, челіст Пшеничка і ин.) а особливо співучих сил, — які рік-річно виступають на пописах львівської консерваторії. Далі йдуть нижі музичні школи, в яких, ніде правди діти, наші земляки числяться головною окрасою цих шкіл. На пописі „оперової школи“ львівської консерваторії були цього року продукції двох наших добрих знакомих п. Головківни (комусь перехрещеної на Ноłówko?) і п. Свірської. Обі співачки заокругленням матеріалу і емісії, чистотою інтонації і музикально-артистичною лінією вибилися на перший плян попису. П. Головківна у своїм покищо не надто широкім обемі згуку виявляє тенденції кольоратурові, п. Свірська має дані моменти більше драматичні і непорочну дикцію, а обі дають уже нині запоруку щодо близької сценічної карієри, якої їм зі щирого серця бажаємо. *Д-р. Ст. Л-ич.*

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна карність и громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Сионфіковано** вчорашне число за кільканацять рядків у статті „Преса“, де передавано зміст статті з „Позенер Тагеблят“ про польську політику супроти Українців та Білорусинів.

— **З документів республиканської конституції.** Попало в наші руки ось-яке повідомлення: Starostwo w Skolem. L. 13571)5. Skole, dnia 23. czerwca 1924. Do Wszystkich gr. kat. Urzędów parafjalnych w powiecie. W sklepie przyborów cerkiewnych ul. Lipowa 1. w Stanisławowie pojawiły się druki na wyciągi metrykalne o dwujęzycznym tekście zamiast jak być powinno w języku wyłącznie łacińskim. Przypominając Wielebnym Urzędom parafjalnym, że tak księgi metrykalne jak i wyciągi z tychże mają być prowadzone wyłącznie w języku łacińskim, zakazuję na podstawie §. 7. ces. rozp. z dnia 20 4. 1854. Dz. U. P. Nr. 96. używania dwujęzycznych druków na księgi i wyciągi metrykalne z tem, że przekroczenie tego zakazu karane będzie na podstawie §. 11. tegoż rozporządzenia przy zastosowaniu postanowień rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21. stycznia 1924 Dz. U. P. P. Nr. 9. poz. 89. Radca Województwa i kierownik Starostwa: Dr. Golczewski w. r. Zgodnie z oryginałem: Підпис нечиткий.

— **Наші діти на селі.** Шкільний рік скінчився. Скінчилося десятимісячне проживання молоді серед можливо найбільш негігієнічного середовища шкільних будинків і великого міста. Молодж вернула в рідні хати, на рідні ниви. Своя земля і своє середовище додає їй нових сил, тіла й духа. Вона верне обновлена. Друга частина молоді, а головно ця, що згуртована в організації пласту, збирається в гуртки на прогульки. Вони бажають пізнати свою рідну землю, щоб ще дужче її полюбити, вони шукають скріплення свого молодого тіла й духа у важкому фізичному гарті. Скрізь у культурному світі, де лиш є організація пласту, старше громадянство радо вітає милих гостей, улегчує їм нічліг і харчування. Робить це навіть польське громадянство. Комісія приятелів пласту звертається тому не з зазивом, а пригадкою, радше повідомленням до нашого широкого громадянства і просить помогти дорогим нашим орлятам і показати їм сердечну прихильність.

— **Попис** Вищого Музичного Інституту ім. М. Лисенка в Станиславові на закінчення шк. року, відбувся в четвер 26. червня. Я під зглядом уложення так і виконання поодиноких точок програми попис випав зовсім гарно, що свідчить про постійний поступ у науці та розвитку інституту за час його трохлітнього істнування. На 32 пункт в програми склались продукції фортепяну, скрипки, флєта а також збірні виступи — фортепян на 6 рук, флєт, скрипка і фортепян та смичковий квартет, що перший раз появився на такому попису. Фортепяновий супровід для скрипаків і флєтистів вели елеви з вищих років науки. Треба тільки побажати, щоби праця в Інституті йшла дальше з таким поступом. — *Н. Н.*

— **Шкільні реформи.** Міністерство освіти розпорядило в краківській шкільній окрузі таке: 1) перенесення всіх учителів та учительок, що покінчили 35 літ служби і 60 літ життя на емеритуру, 2) перенесення 200 учительських сил до инших шкільних округів, 3) не принимання нових учительських сил у краківській окрузі до 1. вересня ц. р. Коли цей розпорядок буде здійснений, тоді велика скількість кляс щезне (в самому Кракові намічена редукція 90 кляс) і така сама доля чекає деякі школи. Міністерство хоче за те побільшити число учнів у клясах до 60, що вплине відємно на саму науку. Крім цього є намір побільшити число годин для учителів.

— **Дивоглядний процес.** Часописи передають звістку, яку повторяємо з деякими сумнівами. В останньому часі ведено в Москві процес проти... покійного гр. Льва Толстого, автора „Воскресення“ та „Анни Кареніної“. Обвинувачувано... його твори, які присуджено на спалення, ізза їх буржуазного світогляду. Прокуратором була вдова по Ленині — Крупская, оборонцем — міністр народньої освіти Луначарський. „Ціле життя — казала прокураторка Крупская — та діяльність Толстого була протилежна тому, чого нас учив Ленін“. „Нинішна Росія — казав міністр Луначарський — має своїх нових Толстих, Достоєвських та Тургеневих — згадати хоча би прізвища Леніна, Бухаріна та Зіновєва“. Здається нам, що весь цей процес був зааранжованою літературною дискусією у формі судового процесу — як це робиться і в Західній Европі. Колиб він був справжнім процесом, тоді його ідея була би не менше дивоглядною як погляди на літературу тих, що брали в ньому участь.

— **Демократичний президент.** Французькі часописи звертають увагу на факт, що новий президент Думерґ змінив традиційну звичку, що присутні гості підчас бенкету мусіли вислухувати його промови стоячи. Читачі пригадують собі, що президент міністрів Ерріо позволив на засіданнях у міністерстві присутним — курити. Бачите, на які нісенітниці мають час звертати увагу президенти великих держав. Президенти малих держав не мають часу навіть на поважні справи.

— **Пригоди виправи.** До Христіянії прийшла звістка, що пароплав Амундсена „Мод“, який відплив два роки тому з острова Аляски, поплив у напрямку новосибірських островів, куди загнали його вітри. Амундсен рішуче не має шастя в останній час; його виправа до північного бігуна відкладена ізза недостачі гроша.

— **Людська цікавість** є, як відомо, безмежна. На доказ цього, нехай служить ще історія з малим домиком в околицях Парижа, приналежним до славного французького злочинця — Дон Жуана — Ляндрі, який спалив 12 наречених. Його повісили минулого року, по півторарічним слідстві, повнім у сензації. Лишилась його „вілля“ — славне місце його злочинів. Цього місяця вона продається на ліцитації. Від хвилини смерти Ляндрі сотки тисяч туристів відвідували цю віллю і кожний забрав зі собою „щось на спомин“. Легко уявити собі, що навіть стіни та каміння на подвірю не залишились непорушними. Тепер знову є безліч аматорів на цю віллю, щоби зробити з неї джерело доходів. Туристи з усього світа зїзджаються туди, щоби міркувати над тим: яким робом Ляндрі міг палити жертви свого серця.

— **50-ліття хорватського „Сокола“.** 22. червня Хорвати святкували 50 ліття від оснування першого хорватського „Сокола“ в Загребі. В поході взяло участь 150 кінних „Соколів“, пять тисяч піших і 10 орхестр. У привітній промові зазначив м. и. голова д-р Гофер, що погляд, начеб над якимсь народом заваготіло прокляття або лиха доля — є фальшивий і противний сокільству. Прикро — говорив д-р Г. — що з Хорватами не радіють і инші братя-Славяне (натяки до Чехів, що вони зле інформовані про Хорватів). Українські „Соколи“ (як довідуємося з „Обзора“ з 27. червня) взяли участь у ювілейному хорватському святі. Хорватський „Сокіл“ основанвй 1874 р. заходами загребських інтелігентів, професорів, а навіть священика. Та найбільші заслуги поклав д-р Фон. І в його честь названо загребський „Сокіл“ іменням д-ра Фона. Годиться тут іще зазначити, що Хорвати мали сильного конкурента у німецькому „Turnvereiп-і“, бо Німці були ще тоді доволі сильні по більших хорватських містах. На перших зборах до загребського „Сокола“ відразу вписалося 200 членів.

— **Що нині крадуть.** На великих щорічних „Торгах“ у Парижі окрадено вночі цілий дім. Злодії приїхали з автомобілями і найсупокійнійше, немов би організатори виставки, розібрали павільон, склали його на вози і відїхали. Винуватців ні слідів дому поліція ще не найшла.

НАДІСЛАНЕ.

ЗАЧИНЕННЯ РЕСТАВРАЦІЇ І КОФЕЙНІ REPUBLIQUE.

Ізза основної реконструкції і праць біля повного відновлення/ цілого уладження реставрації і кофейні „Republique“ (Гостинница) зачинюється цей льокаль на час від д. 1./7. 1924 аж до повідомлення. 3 1—1

— **На учительський зїзд** приїзджаючи, не забудьте заглянути до робітні кушніра й білошкірника Петра Карпяка при вул. Курковій 11а. Краяна пора поспішитися зі замовленнями кримських плащів і инших футер. Ця одинока українська фірма є відома зі своєї солідности і знаменитої роботи. Ціни дешеві. Готові футра можна часами купити оказійно, а замовлені сплачувати ратами.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

До

Впв. Пана Мих. Климкевича

у Львові.

У своїм запиті в 133. ч. „Діла“ повторили Ви клевету п. Кипріяна Коцовського з „Gazet-и Codzienn-oї“ і „Wiek-y“, мов би я винаняв мешкання в реальности Т-ва Бурса ім. митр. А. гр. Шептицького Жидові Ротенберґові і взяв відступного 600 амер. долярів. Це підхопив таки наш громадянин, не бажаючий зі своєкористних причин отворення бурси „для хлопських дітей“, і постарався, що у фейлетоні львівського тижневника „Українське Слово“ ч. 22 з дня 23. червня повторено клевету про побирання відступного за мешкання та ще й додано, що я задержав собі часть цього відступного.

На цю клевету заявляю прилюдно, що я не бачив п. Ротенберґа, не знаю його, не жадав, ані не брав нічого від нього. П. Ганчак відступив йому мешкання, бо він зобовязався сповнити всі поставлені йому умови, а зокрема причинитися до опорожнення мешкання на другім поверсі, призначеного на бурсу і предявив порученння нашого передового громадянина зі Стрия, в якім піднесено, що член родини п. Ротенберґів положив молоде життя за нашу справу.

Дійсний стан справи знали Ви ще 1923 р., бо п. Ганчак повідомив про намічену заміну мешкання п. Коцовської багато Українців, а між ними й Вас, П. Климкевич. Це заявив він на засіданню Виділу, по появі клевет п. Коцовського в польських часописах пояснив Вам причину і ціль їх загально поважаний член Виділу п. Ізидор Громнишький, основно і обєктивно зясував справу в 133. ч. „Діла“ наш правний дорадник П. Д-р Янкевич. Тому запитую Вас П. Климкевич, чи Ви схильні відкликати і спростувати поширений Вами неправдивий підзор, як це зробив обманений „Dziennik ludowy“, помістивши льояльно спростування Виділу Т-ва.

Инакше мусів би я припускати, що йдете рука в руку з особою, котра, бажаючи вимусити на Товаристві матеріяльні користи, безпідставно а до того й злобно оклеветала навіть високодостойну Особу Його Екси. Митрополита у цілому ряді польських часописів, що Ви, службовик У. П. Т., бажаєте компромітувати мене і Виділ Бурси за те, що бережемо перед загарбущими руками народне добро, надбане нашою працею і жертвенністю цілого ряду наших Добродіїв.

о. Іван Рудович, голова Товариства.

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Шевченківський концерт в Борщеві відбудеться дня 6. ц. м. в Народнім Домі“. Святочну промову виголосить д-р А. Лунів. Крім деклямацій і хорів сольові точки відспівають п. Ф. Лопатинська, о. Купчинський, п. Смалева і п. Т. Соломинка. Ціни місць від 5 до 1 зол.

Зміна програми і репертуару від днині т. є. 2. липня 1924. в цирку Корнацкого. Самі атракційні новини, надзвичайна тресура коней і т. и. 4 1—1

Дрібні оголошення.

МАСАРСЬКОГО челядника енергічного нежонатого, котрий обзнайомлений з моторовими машинами, прийму зараз або від 10 липня. Зголошення враз з відписами свідоцтв слати: Нагірний, Самбір. Чиглю лишень на силу першорядну і чоловіка солідного. 2157 3—3

ПЕРШОРЯДНИЙ гіпс і вапно продає з власних фзбрик в Олешеві Українська Спілка „Комерсант“ Львів, Гродзіцких 2. Достава сейчас. Товар першорядний. 2168 2—2

ШТУЧНІ НОГИ, руки, коректори проти повстаючих горбів і скривлення хребетного стовпа. Бандажі проти літаючої нирки. Бандажі проти обвисання жолудка. Бандажі проти скривлення, опадання і випадання матиці. Бандажі і гумові панчохи проти жиляків в нозі. Підкладки „плятфусові“ для хорих ніг. Мужеські і жіночі мочники для ослаблення на міхур. Опаски проти сбвислости черева. Опаски проти поронення. Опаски по полозі як забезпека проти т. зв. обірваности і щоби привести черево до нормального стану. Опаски на пропуклини в пахвині і на череві. Опаски на поправлення фігури і т. п. Поручає бандажист Г. Полячек, Самбір. Ілюстровані цінники даром. 2159 2—4

МАШИНИ рільничі — керати молотілні віялки, плуги, січкарні продає на догідних услівях Манько Андрій, Львів, вул. Зибликевича ч. 24. Телеф. 736. Заступство фабрик машин і приладів рільн. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2148 б) 4—5

ГОНТИ — з ялиці і смереки — добре фуговані — продає вагоново А. Манько ст. Добромиль. Звертатися до Добромиля — або Львів, вул. Зибликевича ч. 24, телеф. 736. 2148а) 4—5

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Насса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вимаяння зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 6—10

Відділ філії Муз. Тов. ім. М. Лисенка в Стрию розписує отсим

КОНКУРС

на посаду учителя (ьки) гри на фортепяні. Платня після умови. Зголошення враз з поданням кваліфікацій надсилати на адресу: О. Котович в Стрию вул. Нова ч. 2 до дн. 15. 1924. 2 1

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від 2. липня ц. р. кожний вечір дві програми в 6. діях п. з.

„Незнакома з вулиці сліз“

В головній ролі знаменита фільмова артистка МАРҐІТ БАРНЕЙ.

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 146 (10 239). Львів, пятниця 4. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Субота, 5-го липня 1924. р. в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка
Другий КОНЦЕРТ МОДЕСТА МЕНЦИНСЬКОГО
Білєти продає від четверга Кооператива „Український Театр" вул. Руська 18 I. п 12 1—2

Спільний знаменник.

Буджетова дебата в польському соймі здерла заслону з досить незручно закриваного правдивого обличча сучасного режиму в Польщі. Вона виявила ту духову, моральну й матеріяльну єдність, яка в одно ціле стоплює кермуючі політичні чинники, яка надає їм досадно-актуальне і згідне з відразливою дійсністю тавро. Хоч при односторонньому регуляміні польського сойму чорні тіни переживаної нами дійсности не вийшли як слід змальовані, то все таки їх досить ярко зазначено і підкреслено.

Ця парляментарна піротехніка в зовсім иншому світлі представила нам керманичів поодиноких ділянок державного життя чи вегетації сучасної Польщі. Вистане згадати, що міністр внутрішніх справ є тільки міністром поліції, міністр справедливости тільки міністром тюремництва, а міністр народньої темноти, що вповні покривається з поліцейськістю і тюремництвом. Ось це є спільний знаменник польської політики взагалі, а у відношенні до тзв. національних меншостей зокрема. Червоною ниткою, яка аж хапає за очі, тягнеться цей спільний знаменник польської політики вздовж і поперек, виростає до гігантної величини просто карикатурного дивогляду, вкорінюється як безсистемна система, входить в кров, стає тілом пануючої нації.

І державний змисл, державна рація проявляється тільки в тому, щоби цю тюремницьку систему на всіх ділянках життя оборонити, щоби їй надати право просто аксіомного громадянства, щоби з неї зробити „святая святих" політики народу, що заслоніюється вилиняли і в порівнанні з криком цинічности безсоромними кличами: рівні з рівними — вільні з вільними! — за нашу і вашу свободу! Де є та рівність, та вільність і та ваша і наша свобода? Її нема. Свободи не має і польський нарід; він має тільки сваволю, яка — як спадщина по рознузданій шляхетчині — перейшла і може навіть ще зможлася в сучасному поколінні, пережертому австро-прусько-російською деморалізацією.

Виразниками цього спільного знаменника є не тільки Гломбіньскі, Грабскі, Прушиньскі й инші Мангериси, але й Тугути, Полякевичі, Ануші. Чи не розчулюючою ідилею є братні обійми Грабского й Тугута, коли йде про гноблення і провокацію українського народу? А нічим иншим, тільки нікчемною провокацією мусимо назвати проклямовані, мабуть виконуючі до сумної памяти закону з 26 вересня 1922. законопроєкти про мозу порозумнення з урядми, шкільництво для тзв. національних меншостей, український університет і т. п.

Від довшого часу анонсовано „санацію кресових відносин". Після вдатної санації скарбу — як певнює п. Грабскі — мала прийти на порядок дня важна справа — „санація кресів". Перша „санація" повелася по офіціяльним запевненням. Але якщо вона повелася, то тільки тому, що з населення витиснено всі соки, що його — головно на знищених війною і її наслідками українських та білоруських землях — вправлено в повний економічний летарг, коли не поставлено на смертельні мари. Щоби й друга „санація" могла була хоч би про людське око, хоч би тимчасово, хоч би односторонно вдатися, слід було — беручи справу з польського становища і під кутом польської державної рації — вичерпуючо і всесторонно зясувати собі справжнє положення, думки, настрої, почування і свідомі змагання тих, яких хочеться „санувати". З тією метою слід було проявити польську громадянську відвагу і безоглядно приборкати розпаношену, розведену, просто здичілу польську чорну сотню, слід було її вправити в стан летаргу, а що найменше обтяти загребущі пазурі. Одначе вже заспів до цеї трагікомічної фарси виявився виттям ненаситної звірюки. Становище міністра „справедливости" в справі пок. О. Бесарабової, відповіди на численні інтерпеляції, не говорячи про зміцнення репресійного режиму, — все це виразно зазначувало шлях реклямованої „санації". Правда, ніхто з нас не обманював себе сподіваннями, що польська політика відносно Українців і Білорусинів може бути инша, як вона є, але одночасно ніхто не допускав такого явного цинізму, такого брутального насміху і глуму, який проявився в „кресових законопроєктах".

На цю саму тему писав краківський „Час" в статті „Проблєма східних окраїн" (ч. 116 з 23. травня ц. р.):

„Наша (себ-то польська — Ред.) державна думка кінчається там, де починаються границі наших східних воєвідств. Від тих воєвідських стовпів апарат польської адміністрації спонтанічно затрачує свій одностайний офіціяльний характер і переміюється на низку майже незвязаних з собою внутрішньо адміністраційно-приватних підприємств, з яких кожне діє на власну руку і на власну ніким нерискуючу відповідальність. Нема там права, бо там ділає низка найріжнороднійших того „права" інтерпретацій, нема системи (в передуманому розумінні, але є системи елєментарної стихії — Ред.), ні регуляміну. Адміністраційна влада є там дуже велика, але тому великому поширенню обсягу влади не товаришить відповідне його поширення шляхом законів. О стільки в негативному, чисто репресійному напрям окраїнна адміністрація є по суті необмеженою володаркою населення, о стільки в напрямі позитивної політики, творчої є дуже обмежена і безсильна".

Таким чином вже дотепер існуюча безсистемна система стане „законною", а бюрократія матиме свій регулямін супроти українського й білоруського народу з витісненою печаткою: Грабскі-Тугут

Всі ці „кресові закони" мають на меті підвести українські й білоруські землі під спільний знаменник, під один уніфікаційний стрихулець, який одночасно являється смертельним посторонком для тих, що їх виставлено на людське позорище, як безвільний обєкт грабсківсько-тугутівських експериментацій.

Досі польська державне думка — як твердить „Час" — кінчалася там, де починалися границі східних воєвідств; сьогодня — як бачимо на зразку „кресових законів" — вона кінчається там, де починається.

„Санація скарбу" як операція повелася, тільки пацієнт помер. Тим самим скінчиться теж і „санація кресів". Тільки пацієнтом, виставленим на небезпеку, не є тут молодий і здоровий народ, але та чорна сотня у виді всяких „рад кресових" і „організацій народових", що являється „законодавцем" і виконавцем системи національного, економічного і культурного тюремництва.

Ф. Ф.

Дручок чи довбня.

Нові помисли польської влади.

Варшава, 1. липня 1924.

З добре поінформованих джерел Ваш кореспондент одержав деякі інформації щодо нових замислів польської влади. Поруч зі „законопроєктами" в справі шкільництва на українських і білоруських землях та в справі обмеженого користування рідною мовою в суді й адміністрації, про що вже відомо, польська влада рахується з невідхильністю заснування державного українського університету та з виконанням закону про тзв. воєвідську автономію з 26. вересня 1922.

Коли уживається терміну „український університет", то не годиться під цим розуміти справжнього університету, тільки якийсь завязок університету, вже згори призначений на неминучу загибель.

Осідок того „університету" має найти своє приміщення у Варшаві згідно з колишньою пропозицією б. мін. Гломбіньского. Польська влада бідкається над тим, чи найдуться професори для того „університету" у Варшаві, т. зн. чи професори схочуть під приманою польських платень перенестися до польської столиці. Відносно студентів цеї журби нема. Польська влада сподівається, що на всякий випадок найдеться якась, хоч би дуже невелика частина молоді, яка поступить на цей „університет". Зрештою польська влада розпоряджає засобами, якими тим чи иншим способом можна буде добути яку сотню студентів. Бож ясно, що тут не йде мова про створення й повне вивінування справжнього університету, тільки про формальне виконання зобовязання, обнятого відомим законом з 26. вересня 1922. і таємними переговорами з великими державами антанти. Таке вирішення університетської справи буде формальним заспокоєнням настирливих пригадок Англії і Франції, в якійсь закутині Варшави повстане шкілка з написом „університет" і справа буде поладнана, бож держави антанти не будуть входити в зміст і суть того „університету". Вони ж на стільки добре виховані, що з мотивів делікатности не схочуть „втручуватися у внутрішні справи Польщі". Таким чином і вовк буде ситий і коза ціла, себто повинна бути вдоволена Англія, Франція — ну і Польща. Інтереси українського населення не грають тут ніякої ролі.

Друга справа, яка трівожить польську владу, це закон про воєвідську автономію. Хоч вона вимірена проти українського населення, хоч ніхто з Українців не тільки не побивається за нею, але — навпаки — всі її нехтують, то все таки й ця каліка зганяє сон з очей польських можновладців.

Польща одержала з рук антанти суверенність над Сх. Галичиною під умовою автономії для цеї країни. Закон про воєвідське самоврядування взагалі зі спеціяльним узглядненням воєвідств львівського, станиславівського і тернопільського — по думці польських політичних чинників — мав заступити вимагану антантою „автономію". Держави антанти не вдавалися в подробиці цеї „автономії"; вони вдоволялися гомінкою назвою і тепер настирливо вимагають здійснення польського зобовязання. І тут починається трагікомеція, бо польський сойм зовсім не ухвалював

Пр. 632/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 139 з дня 26. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Нема явного абсолютизму а) вираз м. слов.: відбирано і безпляшов, б) уст. м. слов.: Виділові і льотічю, ц) речення м. слов.: автономії і принціп, д) уст. м. слов.: вересня 1924 і отже після, е) уст. по слов.: варшавського чиновництва до кінця. 2) З документів хвиді а) вираз м. слов.: цеї і бавіції, б) уст. по слов.: цього міста до кінця. 3) Новинки в рубриці: на чім Польща не радить уст. м. слов.: ніж арештанта. і на днях був, містить в собі єство ад 1), 3. злочину з § 65 а) з. к., ад 2) провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 25./6. 1924 кольпортажу за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп — Львів, дня 27. червня 1924.

(Підпис нечитко.)

„Кресові закони“.

4. липня ц. р. вніс польський уряд під розгляд сойму новий проєкт т. зв. „кресових“ законів, вироблених при співучасти „знавців“ у роді Грабского і Тугута. Орган цього останнього заосмотрює той проєкт у такий коментар: „Законопроєкти підуть завтра до комісії і по всякій правдоподібности будуть „гладко“ полагоджені. Як зачуваємо, основний зміст тих законопроєктів приймуть усі польські партії до соціялістів включно“.

Пригляньмося тепер, що уявляють собою ті законопроєкти.

I. Законопроєкт відноситься до урядової мови і до неурядової мови самоврядних тіл і адміністраційної влади.

Закон каже, що державною урядовою мовою в цілій Польщі є польська мова. Отже закон ясний. Цивільна й адміністраційна влада першої та другої інстанції, а також органи самоврядування і їх установи приймають подання, а також устні заяви від осіб „русінскої“ національности, білоруської та литовської також у їхній рідній мові. На подання відповідає адміністраційна влада I. і II. інстанції, а також магістрати, повітові та воєвідські виділи і всі їх установи відповідають на такі подання на двох мовах: державній і тій, на якій було складене подання.

Сільські громадські уряди відповідають на всякі до них напливаючі письма мовою кожного письма. А що всі письма, що приходять до громади від польської влади будуть писані по польськи, то урядування в громадах буде польським. Сільські громади отже не мають права проявляти в справі мови якоїнебудь ініціятиви. Розумно складено, нема що казати.

В нарадах сільських і міських рад, повітових і воєвідських соймиків на рівні з державною мовою допускається також мову, допущену на території воєвідства. Про мову нарад миських рад рішають самі міські ради. Про мову протоколів рішає постанова кожного тіла.

Самоврядні тіла можуть на основі свого рішення кореспондувати між собою і на неурядовій мові, одначе лише на території, в якій уживання даної мови допускається. Всі наведені постанови не відносяться до залізничої влади, до почт та до телєграфів.

II. Законопроєкт містить „деякі“ постанови про організацію шкільництва.

Шкільний устрій є один для цілої держави. Законодавство про школи всіх типів належить до компетенції сойму за вийнятком справ, які законом передані компетенції самоврядних тіл. Приватні школи для дітей „русінскої“, білоруської і литовської національности з рідною викладовою мовою можна засновувати на тих самих підставах, що приватні школи з польською викладовою мовою. Основним типом державних шкіл на „кресах“ (воєвідства львівське, станиславівське, волинське, поліське, тернопільське і повіти городненський та волковицький білостоцького воєвідства) згідно з принціпом згоди та єднання для мирного співжиття національно-мішаних земель, а не для поділу є спільна школа, що виховує на добрих горожан держави дітей польського і непольського на-

В державних початкових школах у громадах із 25% „русінского“ населення, Білорусинів або Литовців на урядово потверджене домагання родичів 40 дітей, що належать до одного шкільного обсягу може їм бути забезпечена рідня мова. Наскільки 40 дітей немає і родичі того не вимагають, то викладовою мовою стає польська. Наскільки в даній місцевости крім родичів непольських дітей є найменше 25 дітей, яких родичі вимагають польської науки, то в школі буде введений виклад на обох мовах в той спосіб, що половина годин відбуватиметься по польськи, а половина на иншій мові. Наскільки родичів таких 25 дітей не буде, то школа дістає ви-

У всіх непольських школах мусить бути навчання польської мови, а в чотиро- та більшеклясових і приватних і державних ще й обовязкове навчання польською мовою польської мови, польської історії і наука про сучасну Польщу. Учительські семінарії, що засновуватимуться „на кресах“ будуть утраквістичні.

На домагання родичів 150 дітей „русінских“ чи білоруських, що ходять до середніх шкіл буде заснована для науки в їх рідній мові окрема середня загально-освітня утраквістична школа в тім повіті, до якого діти належать або в сусіднім.

У всіх середніх школах із непольською викладовою мовою [illegible] мови, літератури, історії, географії та науки про сучасну Польщу.

В державних фахових школах на домагання 40% непольських родичів буде вестися наука на двох мовах.

До всіх шкіл, удержуваних самоврядними тілами відносяться ті самі права.

У слідуючому числі подамо ще законопроєкт про урядову мову судів, прокураторій та нотаріятів.

навіть т. зв. воєвідської автономії під кутом її здійснення, тільки під кутом її записання там, де треба. Натиск Англії і Франції уважається чистою напастю. Але, що по[illegible] в таке світле, як його малювірних джерел інформують мене, що колиб не вдалося викрутитися з цієї нової халепи, то воєвідське самоврядування має обняти тільки воєвідства станиславівське, тернопільське і волинське з виключенням львівського. Побачимо, чим покінчиться ця трагікомедія.

В польських колах впевнюють, що Англія і Франція погоджуються на таку „розвязку“ справи. *П. Т.*

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

На трьох шляхах.

Ті, кому так не подобається ідея єдиного українського національного фронту, знов мають привід радіти. Як вже відомо читачам, зі складу нашого посольського клюбу у польському соймі відкололося ще два члени — селяне І. Павлюк і М. Тимощук. Учора стало відомим, що по де-яких ваганнях вони прилучилися до клюбу УСДП.

Щоб не говорили ідеольоги політичного сецесіонізму, а зазначений факт не можна не вважати патольогічним, бо якраз тепер лінія, яку веде український посольський клюб, під поглядом інтересів національних і зокрема селянських не може викликати скільки небудь поважних закидів з боку лівих течій політичної і соціяльної думки. До тогож останні сецесіоністи не тільки не вважалися в клюбі особливо активними членами, а навпаки — викликали певне незадоволення серед товаришів якраз своєю пасивністю і навіть, здається, понесли за це якусь дисциплінарну кару. Під чисто партійним поглядом факт сецесії теж якийсь незрозумілий, бо оба названі посли це по суті політичні новики, що лише недавно виявили більш окреслені тенденції в бік соціялістичних течій. Цікаво, що коли виникло питання, чи слід реагувати на смерть Леніна, то якраз один з одколовшихся тепер послів заявив проти цього щирий і палкий протест: „не можна, мозляв, висловлювати жадних виразів співчуття з приводу смерти ката України, що знищив її державність і залив її кровю“.

Між иншим треба зазначити, що соціялістична Франція в клюбі допустила була і Ю. Тимощука і І. Павлюка у свій склад покищо як госпітантів. Хто його знає — може якраз оте другорядне становище в клюбі і відограло свою ролю в сецесії, — так принаймні гадають деякі з послів; але сумний факт залишається фактом.

Тепер, коли дивитися в боку і цілком обєктивно на українські групи в соймі, то легко переконатися, що дійсно незалежні елєменти зосередилися лише в центральній групі. Добре чи зле, але вона веде ту лінію, якої вимагає від неї її сумління та власне розуміння тої чи иншої справи. Що торкається „хлібоїдів“ з одного боку і „клюбу УСДП.“*) з другого, то вони отверто вважаються в соймі „експозитурами“. Чиїми?... Хіба це потрібує зясування? В кожному разі національно-український момент ні в одній з них не стоїть на першому пляні: одні схиляються в бік Польщі,

*) Уважаємо своїм обовязком зазначити, що не можемо погодитися з поглядом нашого шан. кореспондента на розподіл українських соймових груп. На нашу думку безумовно не слід ставити на одно крило (праве) „хлібоїдів“, а на друге (ліве) уєздепівців. Бо ясно, що останні являються під сучасну пору ідеольогічною групою, що схиляється в бік Московщини, а перші („хлібоїди“) є звичайними наймитами, що на основі наємної умови вірно служать польській політиці. — *Ред.*

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

З ТАЄМНИЦЬ ЖИТТЯ.

(Уривок спогадів.)

Я не належу ні до спіритистів, ні до окультистів і не хочу ні підкреслювати, ні вияснювати того, про що розповім у цих моїх спогадах; можу лише запевнити, що моє оповідання буде цілковито згідне з тим, що чинилося в дійсности. Задля обережности дозволю собі змінити тільки деякі імена і прізвища осіб, яких торкається моя оповідь, бо вони перебувають тепер на Великій Україні.

—

В 1914 році в Москві в одного російського журналіста я стрінувся і зазнайомився з молодим присяжним адвокатом Василем Івановичем Кузнецовим та його дружиною. Кузнецов видався мені незвичайно скромною, тихої, лагідної вдачі, людиною і не инакше як справжнім Москалем. Про це свідчили й його прізвище й його оточення і мова, якою він балакав. Колиб хто небудь сказав мені тоді, що через чотири роки я побачу цього скромного московського адвоката в уніформі козака гайдамацького куріня, що він перетвориться в фанатичного борця за визволення України від московського ярма, колиб хто сказав мені, що передо мною людина просто казочної мужности, сміливости і відваги, — я не тільки не повірив би, я вважав би це просто за божевільну фантазію.

І одначе це було якраз так.

—

В січні 1918 р., коли на Україну посунули з півночі червоно-гвардейські ватаги, в самому Київі підняли повстання місцеві большевики і — захопивши арсенал на Печерську, почали обстрілювати гарматнім вогнем будинок, де засідала Центральна Рада, і все місто. Становище гіршало з кожним днем, і довелося покликати назад до Київа С. Петлюру, що якраз перед цим з власної ініціятиви зорганізував Запоріжський кіш і вирушив з ним у напрямку Гребінки. З Петлюрою була і невелика кількість січових стрільців.

Піднятися від Дніпра на гору до Печерська, захопити і знищити сильно озброєну фортецю большевиків, з якої без перерви тріскотіли кулемети,—це було завдання неймовірних труднощів, що вимагало величезної відваги і пожертв людьми.

І одначе воно було виконане, бо в бій ішла молодь перейнята патріотизмом і свідома свого обовязку перед Україною. Серед неї був і Кузнецов. Його товариші свідчать, що навіть в такім оточенню він відзначався своєю незрівнаною відвагою. Не вважаючи на рій куль, Кузнецов ішов вперед без жадних пересторог і сміливо займав найбільш небезпечні місця. Перед самим арсеналом у розпалі куля вразила його у висок, і він упав на руки Удовиченка (теперішнього генерала). Про це мені розповідав С. Петлюра, що був близчим свідком цієї сцени.

Куля пройшла Кузнецову крізь голову і вийшла через другий висок.

Не пройшло й години після цього, як большевицька позиція була знищена до щенту. Кузнецова в безнадійному стані, разом з иншими пораненими, віднесли до шпиталю — тут же таки на Печерську, а побідники повернули до міста, де їх з тріюмфом стрінули уряд і населення.

—

У Василя Кузнецова був молодший брат Павло, чи як його кликали в родині, Павлуша. Брати дуже кохалися між собою, і коли Павло довідався, що Василь тяжко поранений лежить у шпиталі, то пішов на Печерськ, не вважаючи на те, що в цей час до Київа вже підступили — і як завжди, з боку Печерська — червоногвардейці. Павло не дійшов до шпиталю. Його тут знайшли на другий день на Московській вул. Все лице йому рознесла розривна большевицька куля.

—

Минуло пів року. Україну зайняли Німці. В Київі було тихо і спокійно... Петлюра сидів у тюрмі — знов же таки на Печерську — а в шпиталі Покровського монастиря на Львівській вул. лежав сліпий Кузнецов... Якимсь дивом він віджив, але рана дуже зле гоїлася, і зір він утратив на віки. Щодня його відвідувала наша відома артистка Людмила Сугак і читала сліпому газети й книжки.

Нещасний вояка все добивався, чому до нього не приходить Павлуша, і висловлював здогади, що з братом напевне трапилося якесь лихо. Але й дружина Василя і лікарі і пані Сугак запевняли його, що Павлуша жив і здоров, що він виїхав у командіровку до Харкова й инших місцевостей східної України і має повернутися лише через кілька місяців.

Якось у липні 1918 р. я зайшов до пані Сугак і застав її дуже схвильованою. Вона розповіла мені дивну річ. Сліпий Василь таки дізнався про загибель брата.

— Сьогодня я зайшла в шпиталь — розповідала мені п. Сугак — і застала хорого в страшній розпуці. Він плакав як дитина. Коли я підійшла і запитала, що з ним сталося, то він почав гірко докоряти, що я таїла від його смерть Павлуші, між тим як він давно загинув.

— Та хто вам — питаю — це сказав?

— Він сам, Павлуша. Він приходив до мене сьогодня вранці.

— Що з вами? Чиж може це бути?

— А так, він приходив і розмовляв зі мною. І оттак сидів у своїм фотелі замисливши[illegible]. Аж чую

другі—в бік Московщини. І правду кажучи, не дуже вони це й таять. Принаймні деякі посли з отих „експозитур“ навіть промови „свої“ читають з папірця — від першого слова до останнього. Натурально, що на тих папірцях може й не бути штампу: „ухвалено цензурою“, але часами та ухвала чи неухвала виявляється наочно. Всі ми в свій час читали в партійній однодневці УСДП. декларацію, з якою нібито виступили в соймі перші сецесіоністи українського посольського клюбу... Я знаю, що ніхто ніколи такої декларації в соймі не читав, а голошена була там декларація инша—значно мякша й латідшйша, та не хотілося мені про це писати вам, бо я був певний, що це буде зроблене в инший спосіб, що президія посольського клюбу авторітетно поставить своїх вчорашніх товаришів на належне місце. На жаль, цього не було тоді зроблено, слухняніж учні натурально мовчали, покірливо схиливши головки перед учителем, що зразуж суворо почав виправляти їхні політичні extemporalia.

Чи можна чекати дальших виступів із складу посольського клюбу? Я звертався з цим запитанням до кількох послів, і не можу сказати, що відповіді одержав однодушні... Посольський клюб обеднує тепер, як і до цієї пори, кілька окремих груп з неоднаковими соціяльно-політичними світоглядами, але ріжниця з минулим та, що тепер у клюбі залишились найбільш культурні та політично досвідчені люде, які розуміють значіння одностайности в боротьбі з ворогом. На цьому й полягає надія, що клюб утримається надалі в своїому сучасному складі. Цьому допомагає і самий характер теперішньої парляментської боротьби. В перший період діяльности клюбу були проекти певної органічної праці на користь української людности, були думки про можливість згоди з окремими соймовими групами та про ті чи инші компроміси, без яких не буває практичної політики. Але сувора, а ще більш безглузда дійсність дуже швидко знищила до тла всі ілюзії. Клюб перейшов цілком на становище невідповідальної опозиції, а це дуже упрощує тактику і разом з тим полекшує внутрішню згоду між окремими елементами опозиції, — натурально, коли ці елементи кермуються здаровим сумлінням, а не якимись сторонніми впливами й мотивами.

27. червня 1924 р. *Senex.*

—хтось увійшов у кімнату. Я й питаю: хто це? А він відповідає: це я до тебе прийшов, я — Павлуша. Я страшенно зрадів та й питаю: чомуж ти не підійдеш та не поцілуєш мене? А він каже: я не можу, братіку, бо в мене голова розбита... Більше він нічого не сказав. Я не чув, як він вийшов, але в кімнаті його вже не було...

— Та це, кажу, вам приснилося, Василю Івановичу! Це ви у сні Павлушу бачили!

— Ні, каже, я його зовсім не бачив. От у тім то й річ! Я його тільки чув і з ним розмовляв. Сни я щйсно бачу, а це не був сон і не спав я тоді.

Нічого робить, додала пані Сугак, довелося мені докладно розповісти хорому про долю Павлуші... Але скажіть на милость, що це за історія? — звернулася п. Сугак до мене.

Натурально, я нічого відповісти їй не міг — хіба звичайні в таких випадках баналюки та домисли.

—

В останній раз я бачив Василя Кузнецова в 1920 р. в дуже скрутних матеріяльних умовах. Він натурально не в стані сам нічого зробити, ходитиж може тільки з поводиром. Здається, що думка його живе лише спогадами про свій улюблений гайдамацький курінь та про нещасного брата Павлушу.

ом.

Польський наступ і наша оборона.

(Докінчення.)

З появою цього букваря посипалися на нього напади з боку польських шкільних інспекторів та польського шовіністичного учительства. Цей офіціяльний український буквар просто бойкотовано, що було куратор'ї дуже на руку. Після вирішення приналежности Сх. Галичини до Польщі львівська шкільна куратория поробила зміни в згаданому букварі і те саме офіціяльне З-во шкільних книжок видало його в новій редакції під заголовком: „Перша книжечка до читання“. Значить пропущено слова: „для українських дітий“. — Характеристичне, що в самому тексті букваря викинула шкільна куратория отсі уступи, уважаючи їх небезпечними для цілости польської держави:

„Про рідну мову.

Мово рідна, слово рідне,
хто вас забуває,
ой не серце той у грудях,
тільки камінь має.

Ой, шануйте любі діти,
свою рідну мову
і завсіди розмовляйте
своїм рідним словом“.

„Ми Українці.

Нашою мовою є мова українська. Українська мова є нам гарна й мила. Українську мову ми шануймо і скрізь нею розмовляймо, бо вона є наша рідна.

Своє любити, а чуже шанувати вчив нас батько Тарас Шевченко, славний Українець. Він складав дуже гарні пісні, в яких міститься глубока наука.

Ось його наука:

Учітеся, брати мої, думайте, читайте
і чужого научайтесь, свого не цурайтесь.
Бо хто матір забуває, того Бог карає“.

Крім того небезпечними для Річипосполитої Польської видалися куратор'ї портрет Т. Шевченка, підпис під образком дітей, що моляться: „Українські діти відмовляють молитву“ і „Отче наш рідною мовою“, отже викинула портрет, слово „українські“ та „Отче наш“... !!

Замість цих викинених уступів дала куратория до зміненого букваря вірш „До церкви“ і уступ „Про нашу державу“, де оповідається українським дітям першої кляси, що „наша держава“ зветься „Річпосполита Польська“, на чолі стоїть президент, а столицею є Варшава. Далі говориться про Вислу, Краків, Вавель, Познань, Вильно і Львів та кінчиться словами: „Всі горожане Річипосполитої Польської є вірні польскій державі“.

Коли так з одного боку безпощадно нищиться все, що українським дітям нагадувало би їхнє українське походження, то з другого боку таж сама куратория апробує всякі польські „елементаже“ й инші шкільні підручники, призначені також і для українських дітей, які розбуджують польський шовінізм, поширюють національну ненависть, прищіплюють кровожадні інстинкти та одночасно обиджують національні почування української дітвори.

На доказ цього наведемо деякі уривки з уступів апробованого „Elementarza“ Ю. Худзіковского, Львів, 1922 р.:

„Obrona Lwowa. Janek i Kazik bronili Lwowa. Oni wołali: Nie damy Lwowa! Do Lwowa! Janek zabity, a Kazik ranny; ale nie dali!“ (ст. 33).

„To moi mili. Tato Polak, mama Polka, siostra Polka i ja Polak. Ten kraj — to Polska... і т. д. (ст. 38).

„Mój katechizm. Kto ty jesteś — Polak mały. Jaki znak twój? — Orzeł biały.., і т. д. (ст. 63).

„Antoś żołnierz.

Świszczą kule za oknami..
— Matuś patrzaj nasi sami
bez broni!
Na ulice wróg się wali
Lwów nam cały dziś zabrali
puść do nich...
і т. д. (ст. 18).

Modlitwa za ojczyznę.

W imię Ojca — w imię Syna
I świętego Ducha;
Polska modli się dziecina
A Pan Bóg ją słucha...“ і т. д. (ст. 109).

А в середині що другий-третій уступ — то говориться про Польщу: „Co to Polska? (ст. 73), „Czego Antoś nauczył się jeszcze o Polsce“, „Wisła“ (ст. 75), „Skarby polskie“ (ст. 76) і т. д.

Ми умисне спинилися довше на українському й польському букварях, щоби наглядно доказати, що польська шкільна куратория вважає недопустимим в українській книжці — а що конечним в книжці польській. Очевидно, чим вища кляса, тим більше такої „патріотичної“ поживи находимо в польських шкільних книжках.

Не будемо наводити багато цитатів, але всеж таки для прикладу зацитуємо з польської читанки з IV. кл. гімн.: „Lwów pod chmurami. Przez Adama Grzymałę Siedleckiego.

„Wchodzimy, znienacka otworzywszy drzwi do jednej z sal koszar armji ochotniczej we Lwowie — i oto widok: młodziutki może szesnastoletni chłopak, sam tu, samiutki, z karabinem na ramieniu „przepowiada“ sobie musztrę“, і т. д. (ст. 288).

Як бачимо, „воєнне поготівля“ й „воєнна полева казка“ готові. „Opowiadania z dziejów ojczystych“ Б. Герберта і Г. Гербертової доповнює, на кого це поготівля приготоване. Там на ст. 212 читаємо:

„...Rusini zagarnęli podstępnie, przy pomocy oficerów austryackich i niemieckich wschodnią Galicię. Z niezrównanem męstwem walczył żołnierz polski z nieprzyjacielem i choć słabszy liczebnie, bo zmuszony toczyć walkę równocześnie na kilku frontach, stawił mu wszędzie zwycięsko czoło. Wspaniała wprost była obrona Lwowa, zajętego przez Rusinów. Do walki z wrogiem porwała się garstka młodzieży, nie brakło wśród niej dziesięcioletnich chłopców i kobiet.. і т. д.*)

І так на кожному кроці шовінізм, бездонна національна ненависть, обида, кров... Одним словом сенкевичівське виховання під кличем: „Ogniem i mieczem“... Але — „to co innego“...

Навіть учебників релігії не оминає цей шовінізм. Офіціяльний „katechizm“**) містить ось такі зразки „любови ближнього.“

„Kto majątek swój niepotrzebnie sprzedaje kolonistom ruskim, lub nawet (!) protestanckim i żydowskim, ten największą szkodę wyrządza kościołowi katolickiemu i ojczyźnie. Taki sprzedawczyk podobny jest do Judasza i otrzyma kiedyś podobną zapłatę (Стор. 254).

Характерністичне, що туг „побожна ненависть“ звернена головно проти Українців і лише попри них згадується („nawet“) також про других... І того покрою польські біскупи мають провірювати й апробувати апробовані вже українські підручники для навчання гр. кат. релігії!!...

Та польська шкільна влада взагалі не допускає ніяких українських шкільних підручників, хочаб там ні словечка не було про „Україну“ чи „український“, ні словечком не згадувалося вже про своє „рідне“***) Ось нагляднний доказ:

М. Матвійчук навчений сумними досвідами зі своїм букварем, уложив і видав „Другу книжечку до читання для другого року науки“, Львів, 1923., — в якій нема вже ані одного слівця про Україну і навіть не вживається прикметника „український“. Та — не дивлячись на це — куратория поспішилася поставити й цю книжку на індексі заборонених книжок рішенням з дня 19. січня 1924. ч. 15/Пр. і то таки ще автор успів внести просьбу в справі апробати...

*) Чи так виглядають „zasady godzenia i łączenia dla zgodnego współżycia ludności narodowo mieszanych ziem“, про які домагається арт. 2. правительственного проекту шкільного закона з дня 1. липня ц. р.?

**) Ilustrowany katechizm średni dla katolików, — napisał ks. Walenty Gadowski. Tarnów 1906 Nr. 2451 Imprimatur. Z kancelarzy Biskupiego. Tarnow 27. czerwca 905. Ks. Walczyński w. r.

***) Польська шкільна влада хоче довести до цілковитого вичерпання українських шкільних підручників, що и опісля замість української азбуки ввести як перехідний етап латинську — як цього домагаються польські учительські організації т. зв. „правляючі кола“ — а опісля взагалі оставити в школах лише польські шкільні підручники бо це „wszystko jedno“...

Очевидно, годі нам бездільно приглядатися тому систематичному нищенню, тому безоглядному наступові на здеправування та завоювання душі української дитини. Нашим обовязком є подавати нашим дітям отруту невтралізувати чим скорше своїми власними видавництвами і то без огляду на це, чи вони подобаються польській шкільній куратор'ї, чи ні. Коли таблиці українських князів й королів не можуть висіти в шкільній кімнаті, то безумовно мусять вони найтися в руках кожної української дитини і на стіні кождої української хати, а цього вже ні куратория, ні поліція не можуть заборонити. Так само історія д-ра Крипякевича, Андрієнка, буквар, і всякі инші „небезпечні“ підручники. — Про це мусять подбати родичі дітей!

Та підручників і шкільних і для приватньої лектури у нас ще дуже мало. Тому „Українське Педагогічне Т-во“ мусить виповнити і цю прогалину та сповнити обовязок, який вложила на нього українська суспільність і статут — без огляду на дуже важкі під теперішню пору умовини видавництва взагалі. Книжка доповнює його й довершує практичне виховання в школі, а де покищо нема своєї приватної „Рідної Школи“, — то на разі виповнює і її завдання.

Одначе з огляду на те, що годі жертви чи обовязковий податок на „Рідну Школу“, присилані виключно на удержання шкіл, уживати на видавництва, — тому українська суспільність в розумінні значіння цеї важної і невідложної справи повинна зложити окремий більший фонд видавничий та допомогти „Українському Педагог. Т-ву“ виконати конечний обовязок і на полі видавництва.

УПТ. вже дало цього року почин в тому напрямі. Якраз появилася з друку книжка видана накладом УПТ. п. з. „Граматичні вправи для всенародніх шкіл“ I. частина (для II. року науки). Уложив Омелян Попович. Ст. 47. 8°. Ціна 1 золотий. Недостачу такого практичного підручника довелося дуже відчувати, тому можна надіятися, що невеличкий наклад розійдеться скоро.

На днях вийшла заходом УПТ. книжка п. з. „Основи землезнання України“, I. книга. Фізична географія України — з під пера відомого географа проф. д-ра Степана Рудницького. Як на теперішні часи ціна 2·80 зол. приступна. Підручник хоча носить цих науковсї книжки то писаний приступно, виклад ясний і тому надається до масового поширення. Він потрібний не тільки для кождого інтелігента, але й повинен найтися в бібліотеці кожної школи, читальні, „Сокола“ чи кооперативи, а вже просто необхідний для учеників середніх шкіл та наших студентів всіх категорій.

Крім того УПТ. звертає увагу на видавництва для молоді. Приготовано вже до друку цілий ряд цінних праць: К. Малицької „На св. Николая“, Е. Робертса „Брати по ярмі“, Макса Нордава „Історія білої мишки“, Сибіряка „Зимівка на Студеній“, Гаєрштама „Вакації над морем“ і т. д. — Приготовляються історичні оповідання. — Укладаються шкільні підручники, особливо для парохіяльних шкіл і т. д. і т. д.

Наше громадянство повинно як слід оцінити ці змагання УПТ. і прийти на ту ціль з окремими жертвами, евентуально паями (як співпрацники). Нехай хтось дасть добрий, щасливий початок.

Справа дуже важна і невідложна. Від цього, як до неї поставиться наша суспільність — залежить, чи зможемо ми вивернти той добре зорганізований й послідовно переводжений польський наступ на завоювання душі української дитини. Отже невідложною вимогою сучасної хвили є не тільки як слід параліжувати лихі, погубні впливи чужої школи і накидуваної нам чужої

літератури, — але свою на тій області поставити так, щоби під всякими обставинами вона виховувала нашу молодь на свідомих Українців і здисциплінованих громадян.

Бо найвищий національний ідеал можуть осягнути не звихнені, здеправовані, морально зломані калїки, — тільки здорове, національно свідоме і на всякі жертви готове молоде покоління!

Іван Герасимович.

Наддніпрянська Україна.

Меноніти еміґрують з України.

Меноніти — це переважно німецькі кольоністи, що поселилися на Україні в Катеринославщині та сумежних з тою губернією повітах. Вони від самого початку ставилися негативно до радянської влади. Останніми часами вони почали робити заходи для масової еміґрації до Канади.

Слід підкреслити, що господарства менонітів є найбільше культурними на Україні. Радвлада, зважившн високий рівень культури їхніх господарств та першорядну їх видатність, старається всіми засобами не допустити до такої масової еміґрації. Президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету рішила заснувати окрему комісію для справ менонітів. Комісія має далекойдучі повновласти в напрямі уступок з боку радвлади на користь менонітів, щоби їх лише задержати на Україні. Голова ЗУЦВК-ту Петровський містить статтю у „Вістях" про цю справу. Він пише між иншим таке: „Суворі умови для менонітів, викликані колишнім опором менонітів радвладі в сучасний мент втратили свою необхідність і комісія одержала уповноваження усунути ці умови, що несприятливо впливають на господарський та промисловий розвиток менонітів".

Далі Петровський старається доказати менонітам, що вони їдуть до Канади на певну нужду, що вони впали жертвою немилосерних канадійських агентів, прислужників капіталу і т. д. „Миб нічого немали проти того — пише автор — колиб тут не відбивалася звичайна капіталістична афера, яка має за мету вербувати найздоровший та найміцнійший елемент для визиску американськими капіталістами й всім менонітам та Німцям, що мають думку виїздити до Америки необхідно зясувати цю справу".

А далі автор переконує менонітів вже конкретно: „Наш уряд зацікавлений в тому, щоби меноніти залишилися жити й працювати в нашій республиці. Ніхто не буде тальмувати правильної, чесної та трудолюбивої роботи кожного Німця-менонїта чи Болгарина або Грека. Радянський Союз і разом з ним Україна тепер більш, а-ніж колинебудь дбають про поліпшення сільського господарства та виробництва й кожну роботу, що зміцнює сільське господарство або виробництво, радянська влада вважатиме за сприятливу для держави".

Видно, що дуже залежить радвладі на тому, щоби меноніти не еміґрували. Та краще було не перетягати струни, то не треба було би тепер аж так просити.

(„Вісти" ч. 139 (1132).)

Справа національних меншостей на Україні.

Голова Центральної Адміністративно-територіяльної Комісії на Україні і секретар Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету заявив кореспондентові „Вістей", що названа комісія звернула особливу увагу на територіяльний поділ національних меншостей, що проживають на Україні. У первопочинах своєї діяльности комісія не мала змоги звернути увагу на застереження прав національних меншостей при загальному районуванню. І тому деякі пункти, заселені одною тільки національністю. приділено до поодиноких районів у загальних розмірах, то значить не виділювано їх в окремі адміністративно-територіяльні одиниці. А через те національні меншости не могли користуватися всіми прислугуючими їм національними правами. Тепер саме й прийшла на порядок денний Центральної Адміністративно-територіяльної Комісії праця для забезпечення національним меншостям всіх їхніх національних прав шляхом утворення національних адміністративно-територіяльних одиниць.

У першу чергу розпочато працю по утворенню окремих національних районів серед німецького населення України, передовсім у Катеринославщині. Одночасно йде праця в справі творення окремих національних районів, заселених польською, молдавською та иншими національностями. Вся ця справа ведеться у найтіснійшому контакті з Центральним Комітетом Національних меншостей при Всеукраїнському Центральному Виконавчому Комітеті Рад. По всіх нових національних адміністративно-територіяльних одиницях має бути заведене в місцевому самоврядуванню діловодство на рідній мові кожної національности.

Для догляду за проведенням у життя всіх тих праць покликано до життя окрему комісію з рамени ВУЦВК-ту. Там так представляється справа з національними меншостями а в Польщі далеко „краще", бо про всі „благодати" для національних меншостей радять всякі комітети експертів і політичні комітети міністрів у великій таємниці. Можна надіятися, що мабуть для більшого ефекту всі постанови та рішення всіх польських політичних комітетів для добра національних меншостей буде проводитися також у ще більшій таємниці. Світ так і не буде знати про „благодати" польських меншостей, бо вони проведуться в життя у найбільшій тайні. І університет буде „тайний" для конкуренції з істнуючим вже „нелеґальним".

З діяльности посольського Клюбу УСДП.

Інтерпеляції.

І. Інтерпеляція посла Приступи і тов. з клюбу У. С. Д. П. до міністра справедливости у справі нечуваних зловживань мирового судді Иосифа Івановського, VI. округи, Луцького повіту.

Селянин Пилип Камець, з Рудників, громади Колки, луцького повіту вніс скаргу до клюбу У. С. Д. П. в якій оповідає про хабарництво згаданого судді. Програвши справу за землю заочно, Камець зайшов до судді Івановського за інформаціями. Тоді суддя зажадав від нього козла сернюка. Камець вволив його волю, при свідках. Згодом суддя заїхав до Рудник на „візію" у звязку з його справою і знову домагався горілки, яєць та сала. Івановський обіцяв Камцеві за те все: поладнати його справу прихильно. Одначе коли прийшло до розправи, Камець не лише програв справу, але надаремно вніс апеляційну скаргу. За рішенням судді його противник перевів негайно виконання присуду: розібрав господарські будинки Камця.

Цей рідкий приклад хабарництва — каже інтерпеляція — кидає багато світла на зловживання польської адміністрації на „кресах".

II. Інтерпеляція посла Пащука та тов. з клюбу У. С. Д. П, до міністра віроісповідань та публичної освіти в справі зловживань та насильств народнього вчителя зі села Катеринівка, громада Немовичі, серненського повіту. В українській школі переміненій на польську, вчить військовий осадник. Він бє дітей і навіть родичів, а тих, що з остраху не ходять до школи, карає судовими скаргами, наслідком яких родичі мусять платити великі суми.

III. Інтерпеляція посла Пащука та тов. з клюбу У. С. Д. П. до міністра віроісповідань та публичної освіти і міністра внутрішніх справ у справі зловживань команданта постерунку державної поліції у селі Немовичі, Серненського повіту.

У згаданім селі нардньою вчителькою є Пшибишевська, жінка місцевого команданта поліції. Дня 3-го мая п. р. її чоловік взяв на розпиток шкільні діти до себе: хто з їх родичів, Українців, не вчить їх співати польських пісень і деяких з них побив. Побиті діти були звільнені зі школи, а Українця-учителя Огновчука, батька одного з дітей, перенесено до иншої школи, без вказання причин. Учителька Пшибишевска замісць учити — їздить на лови.

IV. Інтерпеляція посла Войтюка і тов. з У. С. Д. П. до міністра внутрішних справ і міністра земельних реформ у справі насильного захоплення селянам землі приналежної до православної парохії у селі Чульчиці, громада Став, холмського повіту. Парма, що землю приналежну до православної церкви у згаданім селі виділено колись зі селянських земель православних селян — польська влада „сконфіскувала" її у маю п. р. і призначила в частині на польську школу, та для польського вчителя. Це саме зроблено у сусідніх селах: Сайчиках та Вилька, де землю забрав польський ксьондз або гаєвий.

Дрібні вістки.

Міністр внутр. справ Гібнер мав конференцію з Грабським щодо „автономічних законів" на „кресах".

Німецький амбасадор у Парижі склав презид. міністрів Ерйо подяку від німецького уряду за помилування прогнаних з Рурщини.

Англія має вести переговори з Еспанією в справі вимни Гібралтару на Марокко.

Египетський през. міністрів Заглуль Паша завив свою димісію у звязку з тим, що Египет не хоче зректись своїх прав до Судану.

У Москві вибухла холера. Уряд мусів побудувати бараки для недужих.

Президентом Зєдинених Держав буде імовірно Мек-Аду або Сміт.

Справу Вільна яку поставили Литовці на чергу дня на засіданні конґресу Т-ва Приятелів Ліги Націй у Ліоні — відкинено.

Головою Міжсоюзної контрольної комісії призначено ген. Вельша, замісць ген. Нолле.

У Білгороді засуджено проф. Павловича на рік вязниці за комуністичну пропаґанду.

У Сараєві, у роковини вбивства Франца Фердинанда, влаштовано публичне демонстраційне свято з вправами „Сокола".

Пропаґанда безженности.

(На марґінесі дискусії про жонате і безженне духовенство).

Сама квестія безженности нашого духовенства — на мою думку — достаточно обговорена в нашому часописі і річ ясна, що духовенство, вірні, а в першу чергу наша єрархія мусять незломно стояти на сторожі признаних Апостольським престолом привілеїв нашого обряду. Саме завохочування одиниць, щоби висвячувалися по добрій волі у безженстві могло би в деяких обставинах бути подиктоване інтересом хвилі, як нпр. в 1894 р. десятьох товаришів IV. року виїхало до Зєдинених Держав Америки і справді більшість з цих ідейних одиниць багато допомогла до угрунтування нашої релігійної і національної справи в північній Америці. Та спосіб пропаганди станиславівської групи і на станиславівський лад не має ніякого оправдання. Полишаємо на боці негативний бік, бо скажім без самохвальби, хто як не жонате духовенство дало нашій літературі М. Шашкевича, М. Устіяновича, Я. Головацького, Ом. Огоновського, С. Лепкого і Д. Лепкого, М. Петрушевича, Т. Бордуляка, Ю. Кміта, М. Зубрицького і инших; хто дав проповіднитву Витвицького, Ганкевича, Добрянського, Бартошевського, Бобикевича, Савойку, Теодоровича, Дзеровича, Криницького, Кинаша і ин.; хто дав невтомного перекладчика св. письма і довголітнього редактора „Ниви" д-ра Яр. Левицького, хто дав учених богословів д-ра Дорожинського, д-ра Крипякевича і д-ра Костельника, а музика церковного від кого взяла М. Вербицького, В. Матюка, В. Д. Садовського і Ост. Нижанковського, а дозголітній редактор „Прапора" і „Господаря" — хто як не о. Ів. Негребецький, а незабутні імена організаторів духовного і духозого життя, як Д. Танячкевич, В. Чернецький, К. Селецький, Л. Джулинський, Микола Галущинський! А скільки було в свій час місіонарів тверезости, скільки труженників на шкільнім полі, в організаціях читальняного руху, кружків „Сільського Господаря", основників захоронок, організаторів політичних, — усюди бачимо в першій мірі жонатих священиків. І тому безженне духовенство мусить перш усього постарати ся, щоби і між ними найшлися імена, якими гордилася б наша церков і вітчина, а тепер caveant consules, щоби героґратівські ідеї не найшли у нас навіть в думках наслідника, а добро нашої церкви, обряду і народа нехай буде наше suprema lex!

о. П. К.

Філії „Просвіти".

В останньому році доводилося досить часто наязувати особистий звязок з поодинокими нашими філіями і зібрати певний досвід з авторсії, змірити і наші сили, якими розполягаємо, на яких мусимо спиратися в нашій роботі. Коли до цього додамо переписку з філіями, яку доводиться перечитувати, так ясно, що можна виробити собі образ, як виглядає наше просвітно-культурне життя в поодиноких округах.

Одначе перш усього слід завначити, що й під цим оглядом слідна та сама недостача, що й в инших установах і на инших ділянках громадської праці. Є певні доби в житті філій, котрі можна назвати ясними, а є й доби у тих самих філій, нераз дуже швидко після доби розквіту, коли завмирає життя, або тільки блимне слабим огником, або кисне і нездоровими випарами заневіщує громадське життя.

Усіх філій до війни було 77. У післявоєнному часі прийшла ще філія в Кракові, а що не відновлено ще досі 6 філій, адміністрація закрила 6 філій (в Долині, Дрогобичі, Мостиськах, Рогатині, Судовій Вишні й Угнові), і не допустила зовсім до відновлення двох філій (в Глинянах, Перемишлянах) — маємо сьогодня філії 64.

Все таки слід і те завначити, що на 64 філії тільки 41 прислало звідомлення з діяльности за рік 1923., а 22 філії ще досі нього не зробили, хоч перший реґулямін для виготовлення такого звідомлення визначено було Головною Радою на день 10. с. міся. п. р. Знайомлення з діяльности це не є формалістика. Воно потрібне з рідних огнищ. Воно виховує, дає змогу й авторам діяльности зміряти обсяг, глибину й широчину власної праці, дає змогу й Головному Виділові та його Комісіям перевіряти діяльність, переводити порівнання, вчитися самим, точно.

Одначе, щоби оправдати завваження, начеб то цих 22 філій не мало за собою ніякої діяльности, мушу завначити, що в цьому числі находяться навіть дуже добрі філії, одною недостачею, що не прислали звідомлення, а достачу остаточно мо-

стити, коли тільки в філії бачимо життя і рух. Одначе не сміємо забувати й цього, що Головний Виділ обовязаний виготовити повне звідомлення з просвітнього життя на чергові Загальні Збори. І до цього потрібне звідомлення з діяльности усіх філій.

Як у житті філій бувають ріжні доби: світлі й менше світлі, живі а часом мертві (залежить це на жаль ще й досі від припадкового складу людей), так і не кожна філія розвиває діяльність у всіх можливих напрямках освітньої праці. Одна пильнує більше один рід праці, друга инший, третя кілька родів, а є й такі, в яких єдине змагання стати всебічним джерелом, двигачем і провідником усіх категорій освітнього життя.

На загал можна повести таку кваліфікацію наших філій. Зразково чинних, себто таких, які стараються обняти цілу культурно-освітню ділянку, маємо 12, нормально чинних 21, слабих 21, існуючих на папері 10. Розуміється, що й така класифікація не дає ясного образу, всеж таки вона бодай в дечому кине проміння на освітній стан у краю. Колиб можна подати територіяльний образ діяльности філії, побачили би ми, що найбільший процент нечинних і слабих філій находиться в місцевостях, які не є повітовими центрами. Далі належать тут такі повітові округи, в яких дуже незамітна кількість української інтеліґенції. Та можна побачити тут і такий один центр, який і етнічним складом і чисельністю українського матеріялу стоїть чи не на першому місці.

Найдіяльнійші філії стараються вдержати живий звязок з читальнями свойого округа. Часті анкети, конференції голов і делеґатів читалень мають безумовно свій добрий наслідок. Чим частійше скликують філії того рода наради, тим наради поважнійші й більше цікаві. Тут число учасників нарад не важне, як також не важне й те, щоби з одної місцевости являлося більше осіб, важне тільки те, щоби була заступлена кожна читальня і щоби цей заступник чув інтерес до справи, яку заступає. Таким чином може філія провірити кождочасно, як реагують читальні на зарядження філії і централі. Вона може дати відповідь на пекучі організаційні питання, вона напевно буде в силі розвинути в короткому часі ініціятивну працю, бо знаючи сили, якими розпоряджає, зуміє індивідуально поспішити з вказівками, порадами, спробами.

Неменше живий звязок удержують такі філії, які не минають ні одної нагоди, щоби не вислати до читалень делеґатів, люстраторів. Таких філій є навіть дещо більше як тих, що скликають делеґатів до себе. А вже з повним признанням мусимо піднести одну нашу західну філію, в якій зарядження Головного Виділу виконуються з найбільшою точністю. А зі звідомлень читалень виходить, як голова філії, довголітній суспільний діяч, та й вже не молодий віком чоловік, їздить по читальнях, виступає як промовець на читальняних концертах тощо.

Ще инший рід філій — але таких на жаль дуже мало — з замилуванням займається кольпортажею книжок. Одна філія зразкова під цим оглядом. Не минає тижня, щоби не було від неї більшого замовлення книжок і щоби ці книжки не розходилися.

Маємо й такі філії, що вони головну вагу кладуть на аматорське діло і просто створюють в своїх округах мандрівні селянські театри, які відвідують себе взаємно і загіснюють між собою дружбу й знайомство. Колиб нам вдалося перекинути такі взаємини на всі роди освітньої праці, витворився би між поодинокими установами певного рода достойний спір. Маємо на думці взаїмне повідомлення себе про загальні збори, люстрації, виклади й концерти. В такому випадку люде пізнавали би себе близче при поважних нагодах, училися би одні від одних, переціджували те, що добре, з одної місцевости до другої.

Кілька філій звідомлює, що їхня праця обмежується на разі до цього, щоби в окрузі перевести загальну постанову будови власних домів. І ця справа вдається. І тут можна — хоч як тісний час на гроші — осягнути успіх. Своє поступування опрaвдують тим, що як довго немає власних домівок, не може бути мови про правильне життя. З таким поглядом можна погодитися, одначе не треба занадто односторонно його придержуватися.

Питання поголовного членства є також предметом діяльности деяких філій. І знову треба ствердити факт, де філія серіозно трактує таку справу, виказує вже сьогодня 300—500 членів. (Львів місто з 31/3 ц. р. 2585). Як би всі філії дійшли бодай до такого скромного числа, то при 60-и філіях число членів, що зложили вкладку за 1924 р. не виносило би такого зникаючо малого числа як 5223 членів.

Найбільше грішать наші філії тим, що не завжди виконують зарядження Головного Виділу. До деяких філій можна висилати десятки письм і це нічого не помагає. Висилані письма носять при собі тижнями поодинокі виділові або голови, а потім виходить така дивовижна річ, що на Загальних Зборах Гол. Т-ва або на філіяльних зборах чи анкетах, навіть визначні наші люде підносять такі справи, які давно вирішені, або яких недостача вже заспокоєна. Аж прикро справляти такі хибні погляди, бо не хочеться так дуже виказувати промаху даної одиниці.

В деяких філіях упадає життя ізза браку людей до праці. У наслідку того найдіяльнійші наші одиниці попадають у зневіру, бо не видять, щоби їхній округ бодай трохи, бодай дещо реагував на працю так, щоби читальні бачили заспокоєні свої бажання. Неодин голова не сидить у місці осідку філії, багато виділових, а дуже часто всі — мусять увесь час витрачувати на прожиток і мало що лишається їм часу на те, щоби повести культурну й освітню працю.

Тому ще раз і при цій нагоді мушу повторити, що організаційні потреби у тій ділянці розвяже тільки питання поголовного членства до Т-ва „Просвіта", членства так переведеного, щоби справді всяка жива одиниця була членом Головного Товариства. А тоді устануть всякі недостачі.

І з цеї точки погляду просимо приймити акцію Головного Т-ва в справі поодбання як найбільше членів. Не пуста амбіція, не якісь забаганки, але дійсна потреба склоняє нас до цього. Тому й маємо надію, що висилані нами саме тепер у справі поголовного членства письма й взиви найдуть повне зрозуміння між цілим нашим громадянством і всіми його шарами. Не відкладати виконання цього обовязку на пізнійший час, але зараз виповнити чеки і присилати гроші. А вони стануть для нас цим засобом, яким рушимо організацію нашого освітнього й культурного життя наперед.

І тоді не буде ні чинних, ні нечинних філій. Всі будуть зразкові, всі матимуть на оці одну мету: культурний підйом, виховання відповідальних громадян і добуття таким чином належного нам місця!

М. Галущинський.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Всевідська самоуправа в Східній Галичині?

Варшавський „Пшегльонд Вечорни" подає, що до 25. жовтня має бути введена в Східній Галичині воєвідська самоуправа і заснований український університет. Цей обовязок виходить з закону про самоврядування з дня 26. вересня 1922

З польського сойму.

На вчорашньому засіданню польського сойму була справа закону про убезпечення на випадок безробіття. В часі дискусії над поправками забирав голос комуністичний посол Круліковскі. Маршалок кількакратно відбирав йому голос, а коли він старався далі промовляти, сойм на внесок маршалка ухвалив виключити його з соймових засідань на цілий місяць.

Посол Понятовскі (Визволене), якому власний клюб закидує за лагідне становище супроти правиці, зрезигнував зі свойого становища віцемаршалка.

В Лізі Народів.

З Ліґону звідомляють, що на пленарному засіданню конґресу Товариств Ліґи Народів прийнято до Союза товариства канадійські і ірляндські.

З Гаґуль остає.

З Київу доносять, що президент Ради Міністрів Заґуль заявив у палаті, що остане на своїм становищі, щоби осягти для Єгипту й Судану повну самостійність.

„Знижна" цін.

Статистична комісія повідомляє, що кошти удержання в Варшаві в місяці червні обизилися о 2·25 процент.

Муссоліні і льондонська конференція.

Римські дневники доносять що Муссоліні не візьме участи в льондонській конференції.

Напередодні льондонської конференції.

З Парижа повідомляють, що під проводом Еріо відбулося там підготовне зібрання в справі льондонської конференції. Предметом нарад були технічні справи.

Німецько-російський інцидент.

З огляду на неурегульовання до 1 го липня знаного німецько-російського конфлікту, російська торговельна місія в Берліні має намір зліквідувати протягом місяця свої справи. Персонал місії дістав уже відповідні поручення.

Димісія китайського кабінету.

З Пекіну доносять, що кабінет подався до димісії.

Японія й конференція.

Японія приймила запрошення на льондонську конференцію. Заступатимуть її на конференції льондонський і париський амбасадори.

НОВИНКИ.

— **Сконфісковано** вчорашнє число за цитату з „Вістей" з відділу „Наддніпрянська Україна" про національні меншости у Польщі і за кілька рядків зі статі „Польський наступ і наша оборона".

— **Концерти Менцинського.** Оперовий артист М. Менцинський, якого вівторок на вечорі пісень зустрічали бурею оплесків при переповненій салі, рішився ще раз виступити в суботу дня 5-го ц. м. у салі Музичного Т-ва ім. Лисенка, зі зміненою програмою. Це є останній концерт Менцинського у Львові на бажання публики, яка не могла завчасу купити білетів, розпроданих на протязі одного дня. Продажа білетів на суботній концерт починається у четвер, лише в льокалі кооперативи „Український Театр" вул. Руська 18. І. пов. від 9—12 і 5—6 по пол. Програма концерту складатиметься з оперових арій з „Вагнера" „Тангайзера", „Валькірії," „Зігфріда" і ин. Артист виступить ще в Перемишлі 7. ц. м.

— **Новий український часопис** У липні с. р. виде в Букарешті перше число українського літературно-політичного й економічного двотижневника „Об'єднання". Часопис має бути позапартійним, присвяченим загально-національним справам. Видає його спільно Громадський Допомоговий Комітет Української Еміґрації в Румунії та Управа Філії Українського Т-ва Ліги Націй, які видільли з поміж себе редакційний комітет у складі: проф. К. Маґ'євича, ген. С. Дельвіґа, Дмитра Геродота, І. Гавриляка та Ю. Міткевича. Начальним редактором буде Дм. Геродот. Крім інформаційного матеріялу „Обєднання" міститиме: публіцистику, красне письменство, статті по економічним та фінансовим питанням, критику й бібліографію.

— **Справлення помилки.** У вчорашній музичній рецензії із попису Муз. Інституту ім. Лисенка, пропущено через недогляд ось які імена надійних елевів фортепіяну і скрипки: С. Ганасівної, О. Цурковської (форт. VI. р.) і Занька (скр. VI. р.).

— **Військові вправи.** Дня 15-го липня пічнуться вправи для вчителів-резервістів річника 1900. Тріватимуть 28 дні.

— **Польська марка,** яка від учора перестала бути законним платним знаком у Польщі, не втратила ще своєї вартости її можна приймати, хоча нема на це примусу. До 15. падолиста ц. р. її можна буде вимінювати в усіх державних касах, а пізнійше через польський банк. Навіть надірвані банкноти (марки і золоті) прийматиме цей банк, якщо тільки на них буде серія та означення вартости.

— **Ціни на тютюн** змінено у роздрібній продажі від 1. липня 1924 р.

— **Ще одна освітна поміч.** Міністерство освіти у Варшаві приготовляє проект, щоби приватним книгарям відобрати право продажі шкільних книжок. Книжки продаватимуть у школі. Книгарський союз заявив свій протест проти цього проекту. Відомо, що бідні ученики купують здебільша старі книжки. Чи школи торгуватимуть також старими книжками? Колиж так, то чи будуть порозуміватися щодо цін, чи кожна вестиме продажу на власну руку?

— **Золота монета** вартости одного золотого і двох, яка впаде благодатю на наші дірави кишені, матиме цю честь, що буде відбита у карбівні в Парижі. Цей скарб переїде в 1730 скринях, ваги 110 тон, Сеною, через порт Руан і Данціг.

— **Львівські Японці.** Вчора — як кажуть часописи — арештовано тут Китайця, як го підозрює є чимсь у роді згуків Хен-Ізе-Ю за те, що він не мав концесії на мандрівну продажу. Китайців у Львові ми не бачили, але є кілька Японців, які торгують по всіх ресторанах ріжними цяцьками і вчать гостей, як треба торгуватись.

— **Кінець світа.** Кожний пригадує собі заповіджений перед війною кінець світа від хвоста комети Галея. Світ не скінчився тоді, але почалася війна. Анальогічне пророцтво трапилось цими днями у Будапешті. Великі стихійні катастрофи дали притоку до цього. У вівторок минулого тижня мав упасти на місто вогнений дощ. Селяне та селянки причепурилися і масово ждали на смерть у заповнених церквах. Усе скінчилося хмаробоєм — і люде втихомирилися, відкладаючи „останній день" на пізнійше. Фактом є, що цього року бурі та градобої дуже поширені у Східній Европі.

— **Смерть детектива.** У Нюйорку помер славний декектив Віліям Пінкертон, якого імя ввійшло в численні сензаційні кримінальні романи. Він був директором великого стежного бюра, яке відкрило велику скількість таємних злочинів та розяснило багато трагічних непорозумінь. Пінкертон був людиною незвичайно скромною і не брав участи в політичнім житті. Залишив спадщину вартости 2 мілїонів долярів.

— **Твори Троцького** вийдуть накладом державного радянського видавництва у 22-ох томах.

— **Що купують Японці.** Бібліотеку помершого професора берлінського університету д-ра Секеля, складену з 7000 томів, родина продала японському університетові в Сендаї. Нема сумніву, що в цій бібліотеці не було ні одного твору на японській мові. Можна уявити собі, як сильно поширена є наука европейських мов у Японії.

— **Подорож на бігун.** Як ми повідомляли, Амундсен, що вибирався на північний бігун, не міг викупити свого літака, замовленого в Італії. Замість нього їде Італієць Льокателі. Гроші на подорож, 4 мілїони лірів, дає італійсько-американський денник з Нью-Йорку „Іль Прогрессо Італьо-Американо". Решту мають скласти американські Італійці. Лихо в тому, що час на цю подорож не зовсім пригожий і тому Льокателі не зможе переїхати через бігун до Америки, а буде приневолений вернутись з північного бігуна до Шпіцбергена, звідкіля виде.

— **Кінцевий іспит у Торговельній школі Тов. „Просвіта" у Львові** в приявні представника Міністерства віроісп. і просв. і Кураторії Л. О. Ш. відбувся дня 25. червня 1924 р. У дволясовій школі зголосили іспити: Власенко Романа, Горішна Оля, Горішний Михайло, Грушкевич Олена. Задорожний Михайло, Зелений Михайло, Козіцький Іван, Королик Петро, Манько Володимир, Мельник Володимир, Петрівський Роман, Скицька Іванна, Цюць Іван, Стернак Стефанія, Федій Осип, Ярош Олександра. 1 кандидатку репробовано на рік, 4 призначено до попрaвочного іспиту по феріях. — На однорічнім курсі торговельнім на який ходили виключно абітурієнти середніх шкіл до кінцевого іспиту зголосились усі кандидати (ки), а саме: Вов

Гриць, Воробець Василь, Гаврилюкова Дарія, Гошовський Роман, Гула Антін, Демчук Ростислава, Калужняцький Микола, Кіжик Любов, Ковбан Степан, Костек Омелян, Кубаєвич Василь, Лобачевський Анатоль, Любінецька Фізлина, Лютик Іван, Мисак Федір, Миськів Семен, Носик Іван, Паслусевич Ярослав, Прокопів Іван, Раставецький Володимир, Сарамака Теодор, Сонезинський Володимир, Троян Северин, Угрин Михайло, Хичій Остап, Хомишин Ольга, Чайковський Мирослав, Чепіль Володимир, Танковський Лев, Якимишин Тимко, Яримович Любов. Для пояснення додаємо, що згідно зі законом скінчення 7-клясової школи заступає 3 роки, скінчення курсу цілу торговельну практику. Таким робом наша суспільність придбала знову 49 кваліфікованих сил до торговлі, промислу, касовости та всяких инших, менших і більших підприємств. Їх адреси є в Кр. Союзі ревізійнім у Львові і туди треба звертатися тим, що шукають для своїх інституцій, або для себе співробітників. Одначе гадаємо, що не всі кандидати ждатимуть, аж їх запросять до праці, а самі будуть старатись придбати собі варстат праці, засновуючи кооперативне або приватне підприємство. На цьому полі занедбаному у нас, кожний може найти працю не лише хосенну для себе, але й для всього громадянства.

Для наших найменших, більших і ще більших.

Видавництво У.П.Т.

По довгих роках мовчанки Українське Педагогічне Товариство хоче знову заговорити своїми видавництвами до нашої дітвори й молоді. Важкі роки воєнної заверюхи спинили його діяльність в цьому напрямі і товариство, яке перше у нас в Галичині почало видазати книжечки й часописи для дітвори, вині дало себе випередити всяким приватним, не завжди і найкращим видавництвам.

Та ось тепер при відновленій і скріпленій діяльности централі на всіх ділянках шкільництва і виховання, при ростучім з кожним днем запотребуванні книжки не тільки для школи, але й для приватної лектури — постановило товариство приступити негайно в найблищому вже часі до видавництва книжок для дітей і старшої молоді.

Видавнича Комісія при Головній Управі передискутувала плян такого видавництва, яке обійме всі ступні діточого і молодечого віку від 4—16 літ.

Як практика показує, найбільше дається відчувати недостача книжечок для наших найменших в передшкільному віці, значить такого видавництва, яким користуватися будуть не самі діти, а їхні родичі і вчительки захоронок. Це світ фантазії, світ чародійних казок і легенд, світ звірят і їх дивних пригод, так схожих на людські авантюри, світ поезії наївної, чистої, безжурної, світ віри в перемогу краси і добра. Тут побіч оригінальних писань можна в безконечність черпати з устної словесности усіх народів і з творів таких мистців слова, як: Андерсен, Топеліюс, Сельма Ляґерлєф, Гауф, Мамин-Сибіряк, Кіплінґ і инші.

З тією серією видавництва безпосередно вяжеться друга для дітей шкільного віку, молодших і старших. Книжка має дати їм не тільки розривку, але й заступити почасти народні шкільні читанки, яких ми досі, правду сказати, не маємо, а як маємо — так не такі, яких нам треба, яких хочемо, а яких вживати офіціяльно нам не дозволяють. Хайже позашкільна читанка дасть нашій дитині те, чого не може дати їй школа: здорову, несфальшовану поживу для їхньої української душі, хай припне їй крила до лету вперед, все в гору!

А що ті книжки малиб бути призначені головно для дітей всенародніх шкіл, з яких між иншим має молодіж винести заокруглені відомости з історії і літератури рідного краю, а наші дотеперішні учебники містять такого матеріялу дуже мало або й зовсім нічого, а з повних вицань авторів наші молоді школярі не можуть користати, так доконечна потреба видати цілу серію невеличких книжечок, у які ввійшлиб всі визначнійші твори нашої літератури, а саме їх вибір, від найдавнійшої старинної доби починаючи (виїмки з літописей, билини, слово о полку Ігоря) аж до найновійших письменників. Такі дрібні книжечки моглиб закуповувати наші приватні школи гуртово в розпродаж поміж своїх школярів для обовязкової шкільної і приватної лектури, а крім того моглиб ці книжки робити свою службу і по просвітних читальнях.

Так само — і це під теперішню хвилю чи не найважнійше — треба нам доконче, негайно, як найбільше історичних оповідань. Молодіж рветься за тими, які вже маємо, такі річи, як А. Чайківського: „За сестрою", „На уходах", „Віддячився", „Козача пімста" — иншого автора: „Сини України", читають діти з захопленням. Але в нас, на жаль, такої літератури обмаль, а прецінь її виховне значіння превелике. Вибрати з нашої минувшини великі дієві постаті, великі епохові події, вилести їх в інтересну фабулу оповідання чи поеми і подати молоді — це найкраща лекція історії, яка вчить і патріотизму і підбадьорює духа і кріпить серце вірою в невмируність свого народа. І хто з письменників це зробить — той сповнить велике громадянське діло.

А поруч рідну літературу й історію не можемо поминути в наших видавництвах инших ділянок науки і знання. У видавництва для шкільної молоді мусять увійти також чужі великі народні епоси (Іліяда, Одисея, пісня Нібелюнґів), твори визначних світових письменників, таких як: Верн, Мейн-Рид, Кіплінґ, Уайльд, Геєрштам, Амічіс, Уіда, Кармен Сильва, Бічер-Стовв, Лаґерльоф, Жорж Занд, Томпсон і инші — історія людської культури в образах від найдавнійших часів (на зразок Рубакина), про винаходи і винахідників — про мучеників в імя науки — життєписи великих людей не йно в области духа, але й серця — про життя і обичаї різних народів і їхню дітвору — про великі переломові події з історії людства старинного і новітнього світа — словом все те, що звяже нашу молодь в легкій приступній формі з культурою инших народів і позволить нашим дітям черпати зі всесвітньої духової скарбниці.

Видавнича Комісія У.П.Т. намітила собі плян роботи і приступає до збирання підходячого матеріялу до всіх серій видавництв, про які вище була мова. Одночасно звертається Комісія до всіх наших письменників і поятелів дітвори, які вже працювали в видавництвах для дітей і молоді або хочуть в них працювати, щоби присилали свої твори, якщо вже мають готові, або зголосили свою участь в поодиноких серіях видавництв. Рукописи слати на адресу: У.П.Т. Львів Ринок 10 для Видавничої Комісії.

Комісія сподівається, що для української дітвори і молоді ніхто з наших найбільш талановитих письменників не пожалує свого труду і внедовзі під прапором Рідної Школи вийде в світ ціла низка книжечок, цінна пожива для серця і духа молодого нашого покоління.

Від Видавничої Комісії У.П.Т.

Присилайте передплату!

Січове Свято у Львові.

(в 110-літні роковини уродин Т. Шевченка).

Вже 10 літ минає від тої хвилі, коли „Український Січовий Союз" святкував з „Соколом-Батьком" та „Україною" 100-ті роковини уродин Т. Шевченка. Хто не памятає тої радісної хвилі, коли січова організація дійшла до найвищого розвитку? Дисциплінарні ряди січовиків залили тоді город кн. Льва, та показали цілому світові свою силу. То було в 1914 році.

Незадовго вступили січовики в ряди „У. С. С." та рушили на війну. Перебули австрійську й визвольну. Не всі повернули 1920/21 р. додому. Багато наложило головами за велику справу. Та ті, що вернули, взялися до праці, відновляючи славні Т-ва „Січ". Від 1922 р. почалася праця Та тяжко прийшлося працювати, поборюючи всі перепони й переслідування влади. Не те, що перед війною.

Вислідом праці було сьогорічне Шевченківське „Січове Свято" у Львові. Підготуванням свата займалася старшина „Пов. Січи", студенти УВШ. та ремісничa молодь. З тією метою уладжено 7. IX. квітня ц. р. січовий руханково-пожарничий курс. По курсі відбувалися поїздки на села. Дня 22. червня раненько почали напливати січовики до Львова. Щоби уникнути перепон, їхали фірами при світлі місяця. Плили свіжі молоді сили, щоби збудити український Львів від довгої задуми.

На протязі 10 літ не бачив він січового товариства. Тепер спішив, щоби побачити молодих січовиків і січовичок. На „Січове Свято" прибули отсі Т-ва:

	муш.	жін.	разом
1. „Повітова Січ"	91	45	136
2. Сороки львівські	61	56	117
3. Миколаїв н. Дн.	25	18	43
4. Яворів	31	9	40
5. Гаї, п. Львовом	21	6	27
6. Глуховичі	21	4	25
7. Селиска	13	3	16
8. Горбачі	15	—	15
9. Коцурів, Бібрка	15	—	15
10. Дмитровичі, Львів	8	4	12
11. Судова Вишня	4	—	4
	305	145	450

З ріжних причин деякі підльвівські села, головно Гаї не долисали. При загальному заінтересуванню справою могла й „Повітова Січ" дати більше участників. Та загал інтеліґенції й студентства ставиться байдуже до січової організації. Студенти повинні належати до „Пов. Січи" і виступити не кількацять на вправах, але що найменше дві сотні.

Та всеж таки на сьогочасні обставини на „Січовому Святі" явилося поважне число січовиків і січовичок. Чи стільки було їх в 1914 р? спитає дехто. Далеко більше. Та тоді було около 1.000 січових товариств, а тепер кількацять. Тоді йшли приготування майже 10 літ, а тепер 2 роки. Тоді була воля, а тепер ... переслідування. Скількість „Січей" тепер постійно малїє, бо влада їх закриває.

Рано відбулася проба вправ. День був гарний. Точно в означеній порі опол. почалися вправи. Січовички привитали ясне сонце, яке усміхалося до них з синього неба. Січовики остро вимахували топірцями.

Опісля виступили яворівські січовички з своєю спеціяльною вправою приспівуючи „Чорен хитається". Закінчили січовички вінками й січовики вільчоруч.

По вправах відбулася дефіляда „Січей" перед прапором. Святочно йшла чета за четою, віддаючи поклін свойому прапорові, біля якого станула старшича „Пов. Січи" під проводом д-ра Романа Рашкевича.

Публика зібралася численно і була вдоволена виступом січових товариств Гідно відсвяткували всі річницю українського Кобзаря Т. Шевченка, що співав колись „про Січ славну, Запороже".

„Було колись на Вкраїні
Ревіли гармати,
Було колись Запорожці
Вміли панувати".

Січовики помянули свого батька Тараса та піднесені духом розійшлися маючи в надії, що його пророцтва мусять сповнитися.

Вечером відбулися змагання „Русалка"—„Мета" (6 : 0). Січовики з цікавости гляділи на копаний мяч, який можна би прищіпити й по сільських „Січах". До того треба фахових інструкторів, які — вступаючи в січові Т-ва — вишколили би січовиків. Та на жаль таких мало. Найблизчим завданням „Повітової Січи" буде зч всяку ціну поширити цей мяч на села.

Пізно вечером відбулися товариські забави й танці, а ступ. хор „Бандурист" притягав публику своїм співом.

І. М-о.

Бібліографія.

А) КНИЖКИ:

Єфремов Сергій. **Історія українського письменства.** Видання четверте з одмінами й додатками. В II. томах. Українська Накладня. Київ-Ляйпціґ. Друкарня Шарфа у Вашлярі 1924. Ст. 448+458.

Перший том: Загальні уваги. І. Письм. княжих часів. II. Письм. литовсько-польських часів. III. Письм. драматичне й віршове. IV. Історичні праці. Передотечі національного відродження. V. Народня поезія. VI. Котляревський та його школа. VII. Перехрестними стежками. VIII. Письм. 20—40 рок'в.

Другий том: IX. Шевченко. X. 60-ті роки. XI Національне відродження в Галичині. XII 70-ті роки. XIII. 8 -ті роки. XIV. 90-ті роки. XV. На початку нового віку. XVI. Закінчення. XVII. За пять літ. Додатки.

В. Королів - Старий. **Чехословаччина** (карпс). Вид. Українського Гром. Комітету в ЧСР. 1923. Ст. 60, 8°.

Ір Наш. **Коротка історія земель Чехословацької Республики.** Прага 1923 Вид. Українського Гром. Ком. в ЧСР. Ст. 172, 16°.

Б) ЖУРНАЛИ:

Записки Наук. Т-ва ім. Шевченка. Том CXXXIV—CXXXV. Праці історично-фільольогічної секції під ред. І. Крипякевича. Львів 1924. Ст. 248, 8°.

Матеріяли до української бібліографії. Том V. Вип. I. Львів 1924. (Бібл. українознавства за 1914—1923 рр. Зібрав І. Калинович. Вип. I. Історія України).

Національна думка. Видає на правах рукопису група Української Нац. Молоді. Прага, квітень-травень 1924, ч. 1—2.

Наш Приятель. Часопис для української молоді і шкільних дітей. Видає Марійське Т-во Молоді у Львові. Жовква 1924. Ч. 6—7. за червень-липень.

L' Orient libre. Organ de l' Union des associations des étudiants emigreés de l' Europé Orientale. — Red. M. Monkhin, S. Saakian, M. Touga-Baranovski. Praha le 20. mai 1924.

Поступ. Студентський Вістник. Червень 1924, ч 6.

Revue Internationale des institutions économiques et sociales. Anné II. N. 2 Avril-juin 1924.

Січові Вісти. Львів, червень 1924, ч. 3.

ОНОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Іспит зрілости в приватній жіночій гімназії Українського Інститута для дівчат в Перемишлі відбудеся в днях 23., 24. і 25. червня під проводом Вп. п. радника д-ра І. Копача. До іспиту зголосилось 15 учениць заведення. Іспит зложили: Грабець Іванна (з відз.), Гоцька Олена, Дацько Стефанія, Добрянська Любомира, Захарко Любов, Коломиець Ірена, Крамарж Олександра, Левицька Марія (з відз.), Літинська Евгенія, Макар Ярослава, Мартічак Любов, Мричко Марія, Одіжинська Надія (з відз.), Посацька Ірена. Савчин Олена (з відз.), Стахура Ольга (з відз.). 10 1—1

Подається до загального відома всім інтересованим батькам, що українська приватна гімназія з правом прилюдности в Золочеві відкриває з новим шкільним роком 1924/25 V. клясу гімн., до якої вписи переводить Управа української гімназії в Золочеві. — За Старшину Кружка У.П.Т. в Золочеві *Іван Калинович.* 5 1—2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

Адміністрація Літ.-Наук. Вістника повідомляє своїх передплатників, що з причини дешевої книжки за липень і серпень вийде при кінці серпня у збільшеному обємі. 7 1—1

ГЛЯДАЮ лекції на місяць серпень на селі в Косівщині, найрадше у священика, без огляду на висоту винагороди, може бути лише за удержання. Зголошення проситься слати до 25. липня до Адміністрації „Діла" для „учительки". 11 1—2

НАГОДА! За 800 долярів дімок з порожнім мешканням і склепом. Дім кам мурований критий бляхою, незам шкані з 2-х комнатах і кухні, стайня і возівня в Голоску Великім при дорозі коло фабрики дріжджів, надається для літників або на мешкання, дешево продам. Відомість Подгорцер, Львів вул. Гусяча (Генся) 3. біля аптики Еттінгера. 2155 2—3

МАШИНИ рільничі — кедати молотільні віялки, плуги, січкарні продає на догідних услівях Манько Андрій, Львів, вул. Зиблікевича ч. 24. Телеф. 736. Заступство фабрик машин і приладів рільн. С. А. в Варшаві на Галичину і Волинь. 2148 б) 5—5

ГОНІТИ — з ялиці і смереки — добре фугувані — продає вагонову А. Мандрик т. До романь. Звертатися до Подоромяля — або Львів, вул. Зиблікевича ч. 24, телеф. 736. 2148а) 5—5

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р ВАСИЛЬ БАНД

веде АДВОКАТСЬКУ КАНЦЕЛЯРІЮ

в Монастирисках

в домі п. **Нардаша** побіч Суду.

6 1 1

ОГОЛОШЕННЯ.

Комітет будови Народнього Дому на Богданівці оголошує отсим конкурс на віддання мулярських робіт при будові будинку Народнього Дому.

Всіх інформацій уділить кермуючий будовою інж. Евген Нагірний. Львів вул. Лісна 14/II. від год. 11.—12. в пол., де можна оглянути плян й одержати вимір робіт. Оферти в замкнених коертах з написом „Оферти на мулярські роботи Н. Д. на Богданівці", належить складати до дня 8. липня 1924. до год. 12. в пол. голові комітету о. Гаврилюкові, пл. св. Юра ч. 5. двері 11.

До оферти належить долучити посвідку зложення вадіюм готівка або вексель) в сумі 1% оферованої квоти в одній з українських фінансових інституцій.

При виборі оферти першенство матимуть організовані фаховці-Українці

За комітет будови:

о. Евген Гаврилюк, голова. *Осип Голдан,* секретар

9 1—2

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

2137 ч. 20. 4—10

Лічарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Масса.

ЛЬВІВ. вул. Скнстуська 17/II.

Пльомбування і виймання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. І Т. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 7—10

Ширіть наш часопис!

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Діло" Львів Ринок ч. 10.

Ч. 147 (10.240). Львів, субота 5. липня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шан. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл. Австрії 7·50 зл. Зміна ціни 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Субота, 5-го липня 1924. р. в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка **Другий КОНЦЕРТ МОДЕСТА МЕНЦИНСЬКОГО**

Білєти продає від четверга Кооператива „Український Театр" вул. Руська 18 І. п 12 2—2

Учительський зїзд.

Львів, 4. липня 1924.

Загальні збори учительської організації, реактивованої „Взаїмної Помочі" стягнуть завтра до духової столиці нашої країни невеличку, але суцільну армію нашого учительства. Завтра з усіх усюдів не тільки рідньої землі, але й з ріжних „сибірських" місцевостей зберуться під спільними педагогічними й організаційними стягами ті, що їх доля й їхнє власне призвання заставило нести лучиво світла серед безпросвітности і темряви. Завтра зєднаються в одну громаду, обєднану однородніми бажаннями й спільними інтересами ті, що в кожній нації повинні бути, якщо не є, сівачами освіти, знання, громадянської етики, що повинні своєю працею, відданістю справі освіти, любовю до правди, добра і краси гуртом двигнути народ на такий щабель самопізнання й самосвідомости, звідки тільки одно напруження, один крок до завершення завітів найкращих і найсвітлійших в минулому й сучасному нації.

Народній учитель! Чи це означення, чи ця коротка дефініція почесного звання не є загально зрозуміла? Чи вона не говорить аж надто виразно про суть обнятого собою завдання? Народній учитель, це не тільки той, що малу дітвору навчає першого читання, найзагальнійшого пізнання світа і людей, що на небесно чистій душі і на голубиному серці дітей розсновує мережки, тче перші узори свідомого пізнавання, але це в ширшому розумінні моральний і духовий керманич, поводатор народніх мас, це той, що постійно живе серед народу, що знає його радощі і смутки, пориви і змагання, невтишний біль і гірку долю, що має змогу безпосередньо серед незавидних буднів громадити народні думки, настрої й почування в одно ціле, що на основі багатого досвіду має нагоду вияснювати причини і наслідки та на їх основі спрямовувати народні змагання в одно русло, по одній напрямній культурної й економічної, а тим самим і політичної еманципації.

Про значіння учительства для кожної нації — не слід розписуватися. Воно є одновартне зі значінням освіти взагалі, але вистане згадати, що роздерту й поневолену Німеччину сцементував, обєднав, довів її до величі, слави і добробуту може не так прославлений дипльомат кн. Бісмарк, як радше сірий німецький учитель, робітник на ниві народньої освіти. Без сумніву, великі заслуги має українське учительство в еманципаційних змаганнях нації і тут і на Вел. Україні. Тому то й вістря переслідувань і загінки ворожих чинників в першу чергу звертається проти наших свідомих, ідейних й обовязкових учителів та учительок. Це вістря звертають гнобителі всюди проти учительства поневолених народів, бо ідейні, свідомі свого дієвого покликання учителі найбільше загрожують ворожому станові посідання, бо свідомість і освіта народу є найпевнійшою і найуспішнійшою зброєю проти поневолення і гнету.

Це вороже вістря постійно загрожує й українському учительству. Не будемо приводити фактів які ілюструють поведінку польської влади супроти українського учительства. Кожний учитель чи учителька моглиб тих фактів подати безліч. Над українським учителем постійно висить грізний Дамоклів меч бути прогнаним зі служби, викинутим на вулицю, а що найменше відірваним від рідної землі і перекинутим на чужий пісковинний грунт, де опадає енергія, стирають сили, марнується життя, в нівець повертається почесне покликання. Перед цею небезпекою старається значна частина нашого учительства ратуватися бездільністю, заслимаченням, непричасністю в громадсько-освітній праці, а навіть — що не рідко трапляється — залицянням до ворогів, биттям поклонів перед сильними міра цього. У висліді починає в нас народжуватися тип індиферентного в справах народньої освіти учителя, мало відпорного на ворожі затії, без опертя в масі і без критих „задів". Він тремтить перед всесильністю всяких шкільних поліцмайстрів, він не тільки сервілістично-слухняно сповняє всі чужинні забаганки, але й не рідко виявляє за далеко посунену ревність по лінії ворогів нації. Одначе, як сказано — такий тип тільки народжується. З вдоволенням слід ствердити, що переважає ще тип позитивного, свідомого, ідейного учителя.

Ясно, що трівога, яку сіють вороги, нервує все учительство і перепиняє спокійній, пляновій праці. Але хибно було би думати, що ворожий наступ спиниться на порозі ослимачіння, що він оберігатиме болотяну девізу: „моя хата з краю!" Ні, весь учительський загал повинен тямити, що ворожий наступ є неперебірливий в засобах, а ворожі стріли не будуть влучати тільки „винуватців". Після знищення найкращих і найідейнійших прийде черга на инших аж до тих включно, яких з українською нацією буде вязати одно походження і східний обряд. Тому все українське учительство мусить заздалегідь готовити собі оборонні позиції, крити „зади". Забезпечення своїх позицій може найти українське учительство тільки в поширенні клича „Рідна Школа!", в розбудові й угрунтуванні сітки українського приватного шкільництва. Коли зрозуміння будівництва нашої власної школи стане насущною потребою найширших верств, коли заразливий дух тзв. державної школи не буде вселіло затроювати молоді душі, коли українське учительство державних шкіл матиме опертя на приватне шкільництво, то тим самим „зади" будуть криті. Воно зможе сміло нійше повертатися, здобуде твердший грунт і на випадок всяких несподівачок матиме новий, рідний і вдячний вартат праці.

Українське народне учительство не повинно забувати й на народню пресу, яка в загальному сповнює ту саму учительську повинність. Першою потребою кожної інтелігентної одиниці сповнити свій обовязок супроти рідньої преси, бути в духовій і матеріяльній єдности з власними національними органами, за їх посередництвом держати звязок зі світом, слідкувати за подіями, держати руку на живчику життя та ділитися своїми відомостями і своїм знанням з тією масою, серед якої учитель живе і працює. На жаль, не можна сказати того про значну частину нашого учительства. Під тим оглядом конечна є поправа. Віримо, що наше свідоме учительство використає всі засоби заохоти й освідомлення та доведе до того що в найкоротшому часі зникнуть незнайки й індиферентні з його круга.

Українське учительство, яке виявило стільки енергії й завзяття за свої станові й загально-національні права яке проявило таку міць солідарности, у своїх нарадах й обміркованню актуальних питань зверне теж увагу й на квестії, порушені в отсих наших рядках.

Витаємо учительський зїзд і бажаємо йому найкращих успіхів в досягненню намічених цілей, які являються кільцями того одного ланцюха, що зєднує націю в одно неподільне ціле і направляє її хід до одної спільної мети. *Ф. Ф.*

„Красові закони".

III. Законопроєкт про урядову мову суддів, прокураторів і нотарів.

Урядовою мовою суддів і прокураторських урядів внутрі та назовні є державна мова (польська)

Польські горожане „русінської" народности а також білоруської та литовської мають право уживати в судах і прокураторських урядах своєї мови в таких випадках: оборона і свідки можуть уживати рідньої мови. Сторона, що внесла подання у рідній мові, є обовязана внести додатково переклад того письма на державній мові, коли друга сторона того зажадає. У карних доходженнях та слідствах, у зізнаннях і заявах обвинуваченых належить в протоколі вживати такої мови, якої сторони жадають. Вписи до грунтових і гіпотечних книг робиться в державній мові, але документ, що творить основу впису, можна зложити до книги документів у недержавній мові без перекладу. Вписи до торговельних реєстрів реалізуються в державній мові, одначе власник фірми може домагатися перекладу.

Повищі права обовязують:

а) В судах і прокураторських урядах, що мають осідок в округах львівського апеляційного Суду а також у Волинському і Поліському воєвідствах. Польські горожане „русінської" народности користуються тими правами також в апеляційних Судах у Люблині і Вильні в справах, для яких ті суди є інстанцією від засудів, рішень і инших судових полагоджувань судів, що мають свій осідок на території Волинського і Поліського воєвідств.

б) В судах і прокураторських урядах, що мають свій осідок на просторі воєвідства: поліського і новгородського, в виленській адміністративній окрузі та в повітах городненським і волковиським білостоцького воєвідства для Білорусинів.

в) В судах на території свенцянського повіту і громад з литовською більшістю давнього троцького повіту в виленській адміністративній окрузі для Литовців.

Адвокати і инші заступники сторін „русінської" народности чи білоруської в названих судах при справах, в яких заступають сторони иншої народности, мають право уживати рідньої мови за виїмком промов (висновків) перед апеляційним судом, які можна виголошувати у рідній мові лише перед судом, що має свій осідок в окрузі львівського апеляційного Суду.*)

Ногарам можна уживати рідньої мови сторін при списуванню пра-

*) Хто цей пословно нами перекладений ребус відшифрує та зрозуміє, дістане премію в „Ради красової".

Пр. 634/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові вінив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 140 з дня 27. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Відгуки цілого терору в Польщі, уст. м. слов.: ніж треба і дякуємо. 2) Дописи а) уст. м. слов.: всіх сусідних і тому постановила, б) уст. м. слов.: викінчували хаєт і побіглось, ц) уст. м. слов.: охорони могли і по відспіванню містять в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к., ад 2 а провини з § 305 з. к, ад 2) б) провини з § 300 з. к., ад 2) ц) злочину з § 65 а) і провини з § 305 з. к. узнав доконану в дни 26./6. 1924 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редаторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні, в найблищім числі і то на першій стороні Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852. Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 27. червня 1924.

(Підпис нечитки.

На межі католицизму і православя.

І. Статичне становище унії.

1. Статичне становище унії.

На межі західнього католицизму і східнього православя на невеличкій полосі українських земель вдержалася унія, яка зєдинила догму західної церкви з обрядовістю східньої. Призначенням унії, яка в одній добі нашої історії тим чи иншим способом, з побудів власних чи чужих, в інтересах загальних чи індивідуальних— була поширена на більшій половині українських земель і майже на цілій Білоруси, було стати передньою сторожею західної культури на тоді незмірно великих, майже невідомих просторах північно-східної Европи, творити міцне звено між Заходом і Сходом.

Одначе релігійно-культурна місія унії вповні не осягнула своєї мети. В своїм часі під прапором римського універсалізму їй не тільки відібрано регенеруючий національно-український момент, але й не пропущено ніякої нагоди, щоби її підмалювати під національно-нівелюючий, а там самим денаціоналізаційний колір старої Річипосполитої. З другого боку унія стрінулася спершу з опором, а опісля з насильним наступом всесильного російського цезаро-папізму, який зумів підчинити політичним інтересам Росії значно ріжне від російського українське православя.

Кінець-кінців унія збереглася тільки на невеличкому просторі українських земель, еволюціонуючи під впливом українського національного відродження в напрямі суто-національної релігії українського народу в б. Австрії. Цей характер унії довів до того, що вона стала національним заборолом західної вітки української нації, можна сказати — окопами нашого народу перед навалою польонізації і русифікації, оборонною фортецею перед польським латинством і російським православям.

На протязі останнього століття унія все більше і більше, крок за кроком звужувала свій суцільний терен діяльности, маючи слабку і нерішучу допомогу з боку Ватикану, а за те сильну і рішучу офензивну противагу двох релігійно-супротивних, але політично однородних світів: польського латинства і російського православя. Унія найшлася в дефензивному становищі і з ріжних причин (скупість або повна недостача пропаґандистичних засобів, чисто статичне місіонарство, політичний натиск з боку Поляків і Москалів, внутрішні розходження в в справі quasi-латинізаторських інновацій і т. и.)—все це не створювало сприятливих умов для поширення унії, не давало їй пропаґандистичного розгону, а її—зрештою нечисленним—носіям—того наглядного зовнішнього запалу і захвату, що торощить всі перепони і серед найбільш несприятливих умовин шукає собі виходу з галицького гетта на широкі простори діяльности.

Та все таки перед війною унія, як національна релігія галицьких Українців, находила живі симпатії в деяких кôлах наддніпрянської інтеліґенції. В часі війни, після увязнення й заслання митр. Шептицького інтерес до унії значно поширився. Привязувано до неї вагу, як до могутнього, опроміненого мучеництвом і моральними цінностями регенеруючого чинника під оглядом національним і релігійним. В часі російського наступу на Сх. Галичину народня маса Наддніпрянщини перший раз зустрілася з унією. Можна сміло твердити, що винесене нею враження було додатне. Після російського відвороту, заняття Холмщини й Волині австро-німецькими військами, а оп'сля походу австро-німецьких армій на Велику Україну значіння унії ще зросло.

Діяльність гр.-кат. духовенства (військових куратів) на Волині значно збільшило значіння унії. Для прикладу вистане згадати, що коли в 1916 році Роман Заклинський підніс сумніви щодо заспокоювання релігійних потреб православного населення на Волині гр.-кат. священиками, то у відповідь на те пізнійший гомінкий посол Марко Луцкевич поставився до цеї справи зовсім инакше. В статті „Релігійна справа на Волині" ("Шляхи" — квітень 1916) зазначив він, що традиції унії на Волині не стерлися з памяти що найменше старшого покоління. Висилку гр.-кат. священиків на Волинь уважає він корисною з огляду на національний чинник унії. Він писав дослівно:

„Обовязок духовника-уніята, йдучи на зустріч людности, тільки задовольняти її релігійні потреби, вияснюючи в доступній формі ріжницю в тих схожих обрядах. Оттака, як можна так мовити, інформація православних про уніятство для нашої національної справи вийде тільки на користь, бо причиниться тут до зросту національної свідомости. Навіть хай потім і більша часть людности всеж таки зостанеться й вірна православю, за те Поліщук правдиво уявлятиме собі уніятський обряд та не дивитиметься на нього крізь призму клерикально-православного освітлення. Ось з цього боку поява на Волині, покинутій православними пастирями, уніятських священиків має велику перевагу перед присиланням сюди православних пан-отців, хочаб то мали бути українці з Буковини".

Ось як стояла справа в часі великої світової війни. Не слід промовчувати того, що сьогодня ситуація значно змінена. Унія не вспіла переломити військових кордонів. Крім того замісць початково обмежитися до скромнійшої ролі — оборони української національности через реституцію унії на сильно загрожених теренах Холмщини й Підляша, розпочато безплянову й доривочну пропаґанду на широких просторах Вел. України не по мірі до розпорядимих сил. Значнійшого успіху та пропаґанда в створених умовинах не могла мати, бо в межичасі революція висунула инше забороло української нації, її державність. Ясно, що питання регенерації національно-церковного життя через унію в значній мірі втратило свою актуальність. До тогож відродження боротьби за українську національну державність дало товчок до відродження українського православя. Без пересади можна твердити, що українська автокефальна православна церква під теперішню хвилю може в більшій мірі являється заборолом української національности, як гр.-католицька. Инша річ, чи в змінених відносинах вона моглаб вповні вдержати цей свій характер.

Таким чином унія знов вернулася у своє вузеньке русло і хоч сьогодня формально нема кордонів між Галичиною і Холмщиною, то унія не проявила виразних тенденцій протиставитися там ні латинству, ні православю. *Ф. Ф.*

вних актів між живучими а в випадку смерти у рідній мові сторони, наскільки вона управнена до уживання тої мови згідно з повищими постановами в судах першої інстанції, що лежать на просторі, де нотар має свій осідок і де даний акт списує.

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції.

Як виглядає свобода зборів?

І. Інтерпеляція посла С. Підгірського і тов. до міністра внутрішніх справ щодо постійної заборони з боку дирекції поліції у Львові на публичні віча Українців у шкільних справах і незаконного переслідування української національности та українських інституцій у Львові.

Львівська дирекція поліції відобрала останніми часами українській суспільности спроможність користуватись правами громадянського життя. Вона нехтує закони про віча з 1867 р., рішення польської конституції і гарантії міжнародніх договорів про охорону національних меншостей. Народній Організації Українців міста Львова заборонили на протязі року 12 разів віча, які мали на чорзі дня виключно освітні справи. Зголошені у поліції реферати обмежувались до питань менше дражливих. Дня 30. марта ц. р. заборонено віче навіть на таку тему: Висота шкільних оплат і фонди на утримання українських шкіл у Львові.

Всі заборони основує поліція на постанові § 6. закону про віча з 15. листопада 1867, подаючи як мотив „здогад" (przypuszczenie), що віче мало би загрожувати публичному ладові та супокою. Ці „здогади" є наскрізь безосновні та незаконні. Важко уявити соби, щоби дискусія на теми чисто-культурні та шкільні могла скінчитись заворушенням. Ці заборони безправні ще й тим, що влада має змогу, згідно з § 13. закону про збори, розвязати віче своїм делеґатом, якщо на ньому трапились би події, що загрожували би публичному ладові. На кожний випадок, президія віча складена з поважних громадян, є запорукою, що вони, свідомі законів, беруть на себе відповідальність за лад. Отже і з цього становища заборони поліції є незаконні.

Поліція не обмежується на самій забороні, а за кождим разом опе резує вхід до салі зборів сильним кордоном. Такі засоби мають на меті відстрашити властителів салі, щоби вони не давали своїх помічень на збори. Поліція йде ще далі і користується погрозами властителям саль і товариствам, що їх позачиняє.

Тільки у двох випадках поліція доручила орґанізаторам зборів письменну резолюцію і то на польській мові. Зрештою вона покликувала орґанізаторів особисто до дирекції поліції і там устно повідомляла про заборону. А що орґанізатори зборів не приймали візвань на польській мові, дирекція поліції казала привести їх на поліцію і там у бюрі держала їх кілька годин, і щойно тоді забороняла збори.

Дирекція поліції розвязує навіть збори скликані зовсім законно на підставі §. 2., який дозволяє запрошувати обмежену скількість гостей. Так було дня 13. і 20. квітня у малій салі „Народнього Дому". Крім цього поліція у забороні зборів користується грошевими карами. Так сталось з інсп. Іваном Ліщинським, якого засуджено на заплату 100 зол., дня 8. марта ц. р. і вдруге дня 21. мая за відмову прийняти поліційне повідомлення писане польською мовою.

Дарма, що проти 6 наказів Дирекції поліції у Львові зголошено рекурс до воєвідства — воєвідство не змінило незаконних рішень поліції. Інтерпеляція в цій справі внесена сенаторкою Левчанівською до міністра внутрішніх справ залишилась без наслідків.

II. Інтерпеляція посла І. Павлюка і тов. до міністра внутрішніх справ щодо насилування законів старостою в Острозі на Волині, супроти селян з Волосківець.

Між селянами з Волосківець і дідичкою села п. Антроповою вівся процес за землю ще перед р. 1886. Спірний грунт названий „Рокіта" признано селянам, які володіли ним без перерви до р. 1922. Аж з цього часу новий завідуючий дідича Камінські, при помочі наказу старости та поліції почав відбирати збіжжа зібране з „Рокіти". А в р. 1923 просто засів на цьому ґрунті, а коли селяне збунтувались проти насильства, поліція загрозила зброєю.

Сесія Унії Т-ва Ліґи Націй.

Комунікат Захід.-Українського Т-ва Ліґи Націй.

Ліон, 28. червня 1924.

Дня 27. червня ц. р. предметом нарад Комісії Унії для національних меншостей було положення українського населення в Сх. Галичині. За основу нарад взято меморіял нашого Зах.-Українського Т-ва, вручений нашими делеґатами д-ром Романом Перфецьким і Антоном Петрушевичем президентові Комісії сеґрові Дікензону і гол. секретареві Унії проф. Рійєсонові. Після довших нарад, які тривали з малою перервою від рана до пізного вечера, постановила Комісія — для висвітлення піднесених в нашім меморіялі фактів — відложити дальше трактування справи до слідуючого засідання, яке відбудеться в жовтні ц. р.

На засіданні Головної Ради Унії 28. червня ц. р. розглядано справу дальшого заступства нашого Зах.-Українського Т-ва в Головній Раді і Загальних зборах Унії. Після довших нарад постановлено переслухати в найблизчих днях делеґатів Зах.-Українського Т-ва і відпоручника краю д-ра Оленсандра Марітчака, який саме 28. червня прибуде до Ліону.

За Зах.-Українське Т-во Ліґи Націй:

Д-р Роман Перфецький, Д-р Олександер Марітчак, Антін Петрушевич.

Замітка Редакції: З цього офіціяльного комунікату Зах.-Українського Т-ва Ліґи Націй бачимо, що справа представляється дещо инакше, як це подав ПАТ. Отже український меморіял не відкинено, тільки відложено.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

З нового про комунізм в европейських державах.

На V. конґресі комуністичного інтернаціоналу, що відбувся останніми днями у Москві, виголосив Зіновєв велику промову, в якій присвятив багато уваги історії Комінтерна та промахам у його діяльности. Він підкреслив, що в початках Комінтерн орієнтувався на революційний настрій мас та на велике невдоволення усіх европейських робітників із вислідів війни. Похибка заключалася в тому, що на настрій мас не треба було рахувати, бо настрій це не реальна сила і кожної хвилини він може змінитися. Треба було відразу приступати до орґанізації здисциплінованих комуністичних партій по всіх краях Европи. Такі партії єдино могли представляти собою якусь реальну силу і на ній можна було опертися. Цього не зроблено, але ту похибку направлено з часом. Тепер Комінтерн розпоряджає великою реальною силою. У всіх країнах ростуть компартії та працюють для приспішення революції.

Аналізуючи становище всіх партій, обєднаних у Комінтерні, Зіновєв робить висновки про те, що політично тепер не німецька і не французька компартії, а лише англійська компартія є найважнійшою секцією комінтерну. Англійська компартія мала, нараховує всього ли

Понеділок 7. липня 1924 р. в салі „Робітничого Дому“ о год. 8-ій вечером

Концерт Модеста Менцинського в Перемишлі.

14 1–2

ше 3.000 членів, але вплив її величезний. Англія не має традиції масових партій. Завдання англійської компартії не легке, бо робітники там ще вірять Мекдонельдові, але вона все одно бореться з Мекдональдом, не зважаючи на його тимчасову популярність.

Французька компартія повинна провадити тепер обережнійше тактику єдиного фронту. Після того, як французьких соціялістів ангажувала до себе на службу буржуазія, завдання компартії полягає в тому, щоби комуністична партія заангажувала для себе широкі пролетарські маси.

Загальна лінія німецької компартії сходиться в сучасний момент із лінією Комінтерну. Докори на адресу Комінтерну про надто поспішну заміну старого Центрального Комітету німецької компартії новим не мають ніяких підстав. Криза була надзвичайно важка й справа доходила майже до розколу. Комінтернові приходилося провадити боротьбу також і проти деяких лівих ухилів німецького ЦК. У сучасний мент у Комінтерні нема більше „німецького питання“, бо партійна маса одностайно підтримує ЦК., який у головних питаннях правильно веде лінію Комінтерну.

Чеська компартія повинна викинути зі своїх глибин ревізіонізм, прискорити темп свого кровообігу. Виявити більш активности й викинути соціял-демократичну спадщину.

Верхи польської компартії дають немало причини для міркувань. Бо де була партія в часі краківського повстання? Польська партія в своїх верхах провадила неможливу дипльоматію в німецькій і російській справах. Але польська партія, як відомо, це краща марксистсько-большевицька партія. Це так, ласкільки йде мова про маси. Діяльність мас партії краща, ніж її провідники.

Старе рішення відчинити двері для італійської соціялістичної партії слід знова підтвердити.

„Найголовнійшим завданням 5-го Конґресу Комінтерну — кінчив Зіновєв — це знищити праву небезпеку (у партії — прим. ред.), знищити крайні ліві течії, абож провадити з ними рішучу боротьбу й утворити міцно-обєднану партію“.

Про українську компартію очевидячки згадки не було й не могло бути, бо така не істнує для Комінтерну і для його диктатора Зіновєва.

Вона веде своє незавидне життя на Україні нелеґально. Поза Україною також нема української компартії, лише польська і чехословацька. За те голова ВУЦВК-ту Петровський промовляв на конґресі від імени „рикапи“ (російської компартії).

Дрібні вістки.

Союзні держави є менш-більше вдоволені німецькою нотою. Порозуміння з Німеччиною щодо поставлених пяти домагань Союзниками ще нема.

Зєднені держави повторили заяву, що покищо не змінюють свого становища до радянської влади.

Фашисти напали на Адельсберґ, на юго-славянській території, і побили урядовця. Італійський уряд робить заходи, щоби припинити такі напади.

Радіча провідника хорватського незалежного руху обвинувачено у державній зраді, за змову з Болгарією. З ним обвинувачують ще двох иних однодумців.

Ватикан лякається, щоби заяви Еріо не довели його до зірвання дипльоматичних зносин у Франціею.

У Токіо хтось зневажив американський прапор. Поліція шукає винуватця.

Комуністичний конґрес у Турингії заборонило пруське міністерство. Учасників, які почали конґрес, розігнали та арештували.

Тунель під Ляманшем має ворогів в особі Асквіта та Льойд Джорджа, які заявилися проти будови, на засіданні „Комітету оборони держави“

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ліґа Народів про опіку над національними меншостями.

На прикінці своїх нарад приймив Конґрес Товариств Ліґи Народів ухвалу, яка взиває Начальну Раду Ліги, щоби була стало готова ужити супроти аґресивних народів передбачувані санкції в цілі запевнення опіки національним меншостям.

Програма конфер. Малої Антанти.

Конференція Малої Антанти займеться біжучими міжнародніми справами, відношенням члечів Малої Антанти до Совітів, справами, котрі мають бути на дневнім порядку Ліги Народів, а особливо справою військової контролі, розброєння, трактату про взаїмну поміч та справою льондонських переговорів що до відшкодувань.

З польського сойму.

На останньому засіданню польського сойму йшла боротьба о особу міністра освіти Міклашевского. Та завдяки нерішучости лівиці, міністер Міклашевскі лишився далі на своїому місци.

Маркові банкноти.

Польське міністерство фінансів оголошує, що всі скарбові палати одержали поручення приймати на далі маркові банкноти при сплатах усяких податків.

Завзята боротьба в Марокy.

Прімо де Рівера виїздить до Марока. Операції в західній частині краю вже розпочалися. В битві 1. липня впало 8 офіцерів і 100 вояків еспанських. Начальником еспанських оружних сил у Мароку назначено ген. Кастро.

Розвязання югославянського парляменту.

Пасіч одержав від короля уповажнення розвязати парлямент і оголосити термін нових виборів, які відбудуться в жовтні.

Кандидати на президента Зєдинених Держав Півн. Америки.

При 42 голосуванню Мак Адо одержав 503 голосів, Сміт 318, Девіс 57. В останній рішаючій хвилі прихильники Мак Ада віддадуть свої голоси на компромісового кандидата, сенатора з Індіяни, Гольстера.

„Потшеби Русінуф увзґлєндньоне“.

На 142 засіданню польського сойму, при дебаті над буджетом міністерства віроісп. і освіти п. Корнецкі сказав між иншим, що „також потреби „руского“ народу є узгляднені“. Після нього, відродження українського народу наступило в другій половині XIX ст. при видатній участи польського народу (!!). Літературиа мова розвинулася при співучасти Поляків (!!).

Нв жаль лише, каже бесідник, до польсько-українських відносин вмішалися постороні сили, а саме... Німеччина (!) і Росія (!), які засіяли зерно ненависти.

Новий американський еміґраційний закон (біл).

Новий американський закон про імігрaцію усталює докладно, скільки емігрантів із кожної держави може виїхати до Зєдиненних Держав північної Америки. За основу обрахунків взято імігрaцію з 1890 року. Новий закон каже, що лише 2 проц. імігрантів з 1890 р. може віхати до Америки.

Для нашого селянина важною саме та цифра, яка призначена для тих, що емігрують із Польщі. Америка може прийняти на протязі року лише 8.872 осіб. Новий закон означує національність імігрантів на основі країв, де вони вродилися.

Кожний емігрант, що хоче їхати до Зєдиненних Держав північної Америки, повинен внести до американського консуляту відповідне подання у двох примірниках. Оплата виносить 1 доляра. Іміграційна в'за дається на одному екземплярові подання, а оплата за візу 9 долярів. Віза буде важною на протязі 4 місяців. Коли емігрант приїде до Америки по вказаним речинці візи, тоді там не робитимуть ніяких труднощів, наскільки він виїхав із Польщі перед цим речинцем.

Американський консулят при видаванню віз даватиме першенство таким категоріям емігрантів: А) 1) неодруженим дітям низше 21 літ, 2) батькові або матері, 3) мужам і жінкам американських громадян понад 21 літ. Б) Висококваліфікованим робітникам і їх жінкам, а також дітям до 16 літ. Емігранти, що належать до категорії А), не можуть мати ніякого першенства перед категорією Б). Обі ті категорії є упривілейовані лише в обсягу 50 проц. від цілої суми емігрантів, що можуть виїхати з Польщі. Категорії Б) не можна примінювати до емігруючих з Польщі, бо вона відноситься в першій мірі до країв з дуже високою господарською культурою, як Данія та Голяндія. Дозвіл на візу для тих емігрантів (з категорії Б) видаватиме виключно державний департамент у Вашінґтоні.

Отже коли який емігрант буде покликуватися на якусь категорію для укваліфікованих, то може не бути в Польщі лише категорія А). Себто будуть це діти до 21 р., мужі або жінки американських громадян чи громадянок. В такому випадку необхідно, щоби той свояк в Америці, до якого їде емігрант, вніс до Генерального Іміграційного Комісаріяту подання з проханням про признання своякові з Польщі першенства при одержанню візи у консуляті (американському). Коли генеральний комісар усталить, що такому-то емігрантові належиться категорія для упривілейованих, то висилає відповідний іміграційний цертифікат із дозволом на видачу візи до американського консуляту у Варшаві.

Американський консулят може щомісячно видавати лише 10 проц. віз із признаної на рік суми.

Іміграційний закон передбачує ще крім того і таких імігрантів, що їдуть поза тим числом 8.872. До них належать такі:

1) Жінки або діти (до 18 літ) повноправних американських горожан, що перебувають у Зєдинених Державах.

2) Реемігранти, що вертають назад до Америки, причім при виїзді з Америки вони мусять дістати від Генерального Іміграційного Комісаря дозвіл на поворот, виказуючи при тім необхідну потребу на виїзд. Комісар має право признати такому чужинцеві права для повороту на протязі лише одного року.

3) Особи духовного стану та професори університетів, колегій, інститутів, наскільки вони бодай два роки працювали у своїх фахах та удаються до Зєдинених Держав для продовжування студій або для продовжування своїх фахових занять. Вони можуть забирати зі собою своїх дітей та жінок.

4) Студенти понад 15 літ, що удаються туди для студій за окремим дозволом Міністра праці.

Крім цього мусять одержати візу поза означеною скількістю ще й такі категорії: 1) державні урядовці, їх родини та служба, 2) особи, що проїзджають лише через Зєдинені Держави, 3) моряки, що їдуть до Америки завдяки своїй службі, 4) особи, що їдуть до Америки на короткий час у характері туристів або купців, чи то їдуть туди для приємности.

Варшавський американський консулят повідомив усі корабельні лінії, що мають свої агенції в Польщі про те, що до цього часу не одержав ще докладних інструкцій у справі формальностей, необхідних для одержання візи. Консулят надіється, що одержить ті інформації в першій половиці липня ц. р. Раніше консулят не видаватиме ніяких віз до Зєдинених Держав. Виїмком є лише реемігранти, що вертаються до Зєдинених Держав, але не пізнійше як 6 місяців від дати виїзду з Америки. Вони можуть одержати візу з тим, що до 30 днів по одержанню мусять виїхати до Америки. Жінки і діти повних американських горожан, що вже одержували візи, тепер також нових віз одержати не можуть, а навіть ті, що одержали їх на протязі останнього місяця на їх основі покищо до Америки виїхати не можуть. Розпорядок консуляту є тимчасовий і вже мабуть по 15. липня ц. р. не буде обовязувати.

Повищі інформації подаємо до відома широким колам нашого громадянства для того, щоби ощадити зайву трату часу і гроша нашим людям, що хочуть їхати до Америки і які нераз їздять у цих справах ще до Варшави і далі. на те, щоби з нічим вернути додому.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Мої фейлєтони.

І яка біда спокусила мене писати отті нещасні фейлєтони?!... Був би сидів чоловік як у Бога за пазухою та польські порядки хвалив, коли ні: скортіло попробувати сил. Не так, по правді, мене скортіло, як намовили приятелі.

— Будеш — кажуть — славним чоловіком на всю Галицьку Рутенію і на Волинь трошки!

— Е, що там слава! — відповідаю. Вона моя той відгомін пролуває і загине. Важне: гонори, але важнійше: голорад! Він один має змогу потішити і розрадити.

— Гроші?!... Що гроші, — мамона! Заявив знаний з настирливої ельоквенції редактор Федорців. — Видай три томища поезій, — пес не гавкне. Напиши кількасот повістей, шляхом туги, чи шляхом компіляції, — книгарня Шевченка навіть за виставу не дасть. А тут — шкрабнеш пару фейлєтонів і всі про тебе заговорять!

— Щож — думаю — може воно й справді так.

І став фейлєтоністом.

Від пєрвої хвилі почав я свою покуту, яка була призначена для моєї особи щойно в чистилищі.

Перший фейлєтон про Тутута обурив Вп. п. прокуратора. Ручу, що записав собі десь: „Haiaktion Czipka wywrotowiec i boryte!“

Другий фейлєтон про пяного приятеля над меншостей і рецензія на музику в Гостинниці замкнули мені кредит у цім льокалі.

Третій, про соловіїв, нагнав на мою голову всіх природників міста Львова. Озвірила їх помідка латинської назви соловія. Я написав, що соловій називається ranuncuius acer, а тимчасом його назва — pithecus gorilla. Дивне, що ці професори такі формалісти.

Так само було і з четвертим, пятим і шестим фейлєтоном!

Але фактичне нещастя звалилося на мене щойно за дневник д-ра Фасцикула, за Заграничників і за Свіжу шляхту.

Я дістав цілу гору листів від тихих діячів з погрозами в сторону мойого тіла і з наклепами на мій умовий стан. Кождий з той компанії уважав, що це я його саме мав на думці.

За Заграничників образилися „Хранцузики“ і не знаю, чи доживу ще до слідуючого фейлєтону. Колисьто злетів на мене з вікна тяженний вазонок. Вчера впала біля мене камінюка з приліпленою карткою: „Смерть Ботокудам!“ Нині, користаючи з катару, мав я йти на Світезь, але боюся вдушення в намулі.

Та найбільше прийшлося мені витерпіти за „Свіжу шляхту“.

— Це є ординарний фейлєтон! сказав до мене один Англієць, знаний зі своєї делікатности.

Так, так! Люде не терплять, як писати публично про те, чим вони торгують.

Властителі на вели на о і ук, а навіт: юк, стали моїми смертельними ворогами. Здається в ра ових днях вийде якась міжнародна авантюра бо: Ерlo, д'Анунціо, Куно, Уамуно і ще який там Японець Нагасако заступляться за своїх однозакінченників.

Супроти цього всього я публично відкликую всі закиди, які я поробив людям у фейлєтонах і заявляю:

ad 1) Пос Тутут не знайшов нічого доброго по львівських вязницях.

ad 2) Музика в Гостинниці грає ліпше як симфонічна орхестра під орудою д-ра Людкевича.

ad 3) Соловій не є ніякою птахою, а його спів не має впливу на родинні невзгодини і розводи серед Львовян.

Щодо Хранцузиків, з приємністю пр стую, що вони ніколи не говорять між собою по українськи.

Щодо Свіжої Шляхти, — відкликую, що вони свіжі. Навпаки: Багато назвищ вказує на те, що їх нобілітування сягає непамятних часів. Доказ: Махно, Кармелюк!... Так само щодо предметів торгу, радо справляю свою похибку, яка зробила декому кривду. Вони торгують не молитвенниками, а збіркою проповідей. За останню безосновну калюмнію всіх покривджених щиро і сердечно перепрошую.

Думаю, що все повище написане, (з каяттям і від щирого серця) приверне мені давне становище у сальонах, кредит у льокалях і надію на кілька правдивих від шляхти пільзнерів, якими вона так рідко частує порядних людей.

Галактіон Чінка.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу“? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педаґоґічного Т-ва“ у Львові, Ринок 10.

НОВИНКИ.

— **Нояфіснята** вчорашнього числа впала на наш часопис за уваги у вступній статті на тему „новокресових“ законів, за деякі місця зі статті „Дручок чи довбня“, за кінець статі „Польський наступ і наша оборона“ та кінець статті „Наддніпрянська Україна“.

— **Модест Менцинський в Перемишлі.** Інформують нас, що п. М. Менцинський загостить на один концерт до Перемишля — в понеділок, дня 7. липня. Концерт відбудеться в салі „Робітничого Дому“. Громадянство Перемишля і околиць буде отже мати нагоду почути свого дорогого земляка і насолоджуватися українською і чужою піснею в його мистецькій інтерпретації. Початок о год. 8-ій вечером — білети продає „Народній Базар“.

— **Важна операція.** Нелегку операцію зробило польське міністерство фінансів, переіхавши з марки на золотого. Та ще важшу операцію має перед собою кожний громадянин, який мав нещастя даховати стирту старих банкнотів. Його вневняли, що він зможе виміняти їх без труднощів на благородну монету. Уряди та крамниці домагаються „золотих“, а ворота Польського Банку подобають на твердиню. „Хвіст“ на вулиці і „хвіст“ у середині, перед касою... Нічим карнавалові котиліони! Одно віконце каси для виміни грошей на ціле місто! Так, немов би не могло їх бути стільки, скільки крамниць з тютюном або іншими солодощами! Але „Банк Польскі“ розкладає собі свою забаву виміни аж до 31. мая 1925 р.

— **З празького університету.** Деканом фільольогічного факультету українського університету на 1924—1925 шкіл. рік обраний д-р Агенор Артимович. А. А. ур. 30 жовтня 1879 року у Великому Кучурові (повіт Чернівці) на Буковині. Промоція А. А. відбулась на черновецькому університеті 16 листопада 1907 року. В 1908 і 1909 року А. А. студіював на віденськім університеті, потім був професором і директором у буковинських гімназіях. Прийняття габілітаційних праць відбулося в черновецькому університеті в 1914 році. Від 1921 року А. А. є професором українського університету в Празі.

— **„Качка“ берлінського „Руля“** про Петлюру. Берлінський „Руль“ подає в 1086 числі за газ. „Сегодня“ інформацію засягнену ніби то в Румунії про те, що С. Петлюра ніби то має намір заключити союз із Румунією. Петлюра буцім предкладає румунському генеральному штабові ведення партизанських операцій у районі Винниці та Жмеринки.

— **Румунський „рай“.** Харківські „Вісти“ подають: 1. травня в одному бесарабському селі арештовано юнаків, яких румунська сіґуранца підозрівала за комунізм. В них не знайдено ніяких доказів і сіґуранца (румунська охранка) почала їх мучити. Одну з арештованих, молоду дівчинку, підвішано за коси до стелі у вязничній камері. Від таких мук та від побоїв дівчина померла. Про долю инших арештованих нічого не відомо.

— **Як жити з політики.** Чотирох російських еміґрантів виїхало з Кишенева на французьку Рівіеру, до Ніцци, де живе великий князь Кирил Володимирович, один з претендентів до російського престола. Вони представились йому як делеґати російської суспільности у Бесарабії, що бажає привернення царського престола, і вимантивши від нього 10.000 франків на кошти пропаґанди — щезли.

— **Торговля невільниками** не є привілеєм варварської культури, але може розвиватись і в такій цивілізованій добі як наша. Анґлійська преса повідомляє про поширення цієї торговлі на побережжу Червоного Моря. Продавцями є здебільша Абісинці, які ловлять Негрів над Нілем та у Судані, — купцями Араби, які перевозять живий товар у глибину Азії. Анґлійці зорґанізували торпедові лодки, які мають на меті вишукувати сховища купців. Винуватців ставлять перед наглий суд.

— **Кооператива „Рідна Школа“.** Окружний суд як торговельний у Львові вписав до реєстру статут „Рідної Школи“, кооперативи з обмеженою порукою у Львові дня 26. червня 1924. р. до ч. фірм. 717. Спд. II. 147. Кооператива „Рідна Школа“ поставила своїм завданням між иншим: 1) вести для своїх членів торговлю книжками й друками усіх обсягів знання, а особливо підручниками до шкільного й позашкільного навчання та шкільними приладами, необхідними до шкільного навчання й урядження; 2) продукувати у власнім заряді і на власний рахунок шкільні прилади; 3) видавати власним коштом книжки, друки, брошури й часописи змісту виховавчого, наукового й літературного; 4) закладати власним коштом друкарні та переплетні; набувати, будувати й піднаймати будинки для заспокоєння потреб своїх членів; 6) приймати капітали за умовленим опроцентуванням, далі дбати про школи, курси, бурси, захоронки і т. п. Осідок кооперативи „Рідна Школа“ — Львів, Ринок 10, — діяльністю своєю обіймає всі теперішні землі Річипосполитої польської. Один пай виносить 5 (пять золотих) франків (себто: 5 зол. польських) і вписове 1|2 (пів) золотого. Число паїв необмежене. Порука двократна. Таким чином дано почин до нового великого діла. Від зрозуміння нашого загалу залежить, чи зуміємо зібрати могутній капітал чи зуміємо поставити і розвинути намічені підприємства так, щоб вони стали постійним доходом на удержання тих приватних шкіл, що істнують, і творення нових. — Оснування такої кооперативи домагалося громадянство. Хайже тепер кождий і сам впишеться в члени і приєднає нових членів. Гріш даний до кооперативи „Рідна Школа“ — це добре улокований капітал, який не тільки не пропадає для членів, але й може принести поважні доходи. Гроші слати на адресу: Кооператива „Рідна Школа“ у Львові, Ринок 10, II. поверх.

— **Таємне підземелля** відкрито у Будапешті в наслідок великих сьогорічних злив. Воно находиться коло твердині Офе і т. зв. Старої палати і має походити ще з часів турецьких; як учені догадуються воно мало вести до гарему, одначе покищо не найдено його виходу.

Нова столиця Норвеґії називатиметься від нового року „Осло“ намість дотеперішньої назви „Христіянія“. Не знаємо, які мотиви промовляли при голосуванні членів міської ради Христіянії за зміною старої назви. Важко стриматися від вислову жалю, що назва тісно звязана з творами норвежської літератури: Гамсуна або Єґера, щезне з ґеоґрафічної карти. Взагалі повоєнний запал у перехрещуванні міст не завсігди можна вважати похвальним та розумним.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Закінчення однорічного торговельного курсу для абітурієнтів при торг. школі Т-ва „Просвіта“ у Львові.

Дня 25-го червня ц. р. відбувся кінцевий іспит на однорічнім торговельнім курсі для абітурієнтів при торговельній школі Т-ва „Просвіта“ у Львові. На іспиті був присутний делеґат польської шкільної кураторії у Львові. До іспиту приступило 26 слухачів і 6 слухачок. — 2 слухачі були зовсім звільнені від іспиту. Іспит зложили всі (31 слухачів) на загал з дуже добрим і добрим успіхом.

При роздачі свідоцтв директор курсу п. Д. Коренець попрощав абсольвентів теплими словами, заохочуючи їх до муравлиної праці на полі кооперації на місцях та до моральної і матеріяльної помочі для одинокої української торговельної школи у Львові. Один з абсольвентів подякував п. директорові як і цілому учительському зборові за їх цілорічну працю та заслуги коло піднесення наукової вартости курсу. Рівнож заявив, що всі абсольвенти курсу, розуміючи вагу і значіння нашого кооперативного руху посвятяться виключно для нього. Також висловив побажання, щоби курс у недалекій майбутности перетворився на першу українську високу торговельну школу, і щоби по всіх наших повітах начали орґанізовувати торговельно-промислові школи.

Однорічний торговельний курс для абітурієнтів істнує вже від 4 літ. Орґанізація його під оглядом науковим є зовсім ідентична з орґанізацією курсу при польській торговельній Академії у Львові. На ньому є 9 предметів обовязкових і 5 предметів надобовязкових. Наука відбувається в пополудневих годинах. Завдяки енерґічним заходам директора курсу п. Д. Коренця викладали на курсі самі визначні професорські сили, так що слухачі курсу мали змогу придбати відповідну підготовку та знання для будучої праці. Загал нашого громадянства, а головно наші фінансово-економічні та кооперативні інституції повинні звернути пильну увагу на істнування згаданого курсу, піддержати його всіми моральними та матеріяльними засобами — а також з огляду на велике значіння творення наших торговельно-промислових шкіл, повинні приступити до скорої реалізації оснування таких шкіл, завершуючи їх заснуванням першої української високої торговельної школи.

Абсольвент курсу.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Зміна програми і репертуару від 1. липня 1924. в цирку Корнацкого. Самі атракційні новини, надзвичайна тресура коней і т. и. 24 1—1

В неділю дня 6. VII. 1924 о год. 12. в полудне відбудеться на Богданівці (за городецькою ґонтачкою) посвячення дзвінниці і трьох нових дзвонів. Гостей радо витаємо. — *Богданівчани.* 8 1—2

Надзвичайні Загальні Збори „Товариства українських слуг і зарібників „Сила“ у Львові відбудуться в неділю дня 20. липня 1924 о год. 3-ій пополудні — в разі браку комплету о год. 4-ій тогож дня в льокалі Товариства вул. Краківська 17. Дневний порядок: 1) Отворення зборів. 2) Відчитання протоколу з попередних зборів. 3) Звіти Виділу. 4) Вибір Виділу на місце уступившого. 5) Установлення вписового і вкладки і пр. 6) Внесення і інтерпеляції. — *Виділ.* 15 1—1

Загальні Збори Повітового торговельно-кредитового Союза кооперативи з обмеженою порукою в Городку ягайл. відбудуться 24. липня 1924. о год. 10. перед полуднем в салі „Поміч“ з слідуючим дневним порядком: 1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів. 2) Затвердження нової управи. 3) Відчитання і затвердження білянсу за 1923 р. 4) Розділ чистого зиску. 5) Спосіб дальшого ведення кооперативи, та поширення її. 6) Внесення і запити. Звіт, річні замкнення і білянс виложені в льокалі кооперативи на два тижні перед речинцем Зборів. На случай неприсутности вимаганого статутом числа членів відбудуться Загальні збори того самого дня о 11. год. перед полуднем в тім самім місці і з тим-же порядком нарад без огляду на число присутних членів. — *Надзірна Рада.* 18 1—1

В ціли переведення зміни статута скликує філія Т-ва Просвіта в Бучачі на день 15. липня 1924 2. год. попол. в салі Т-ва „Праця“ в Бучачі **Надзвичайні Загальні Збори** своїх членів і відпоручників читалень „Просвіта“ свого округа зі слідуючим дневним порядком: 1) Відкриття Зборів. 2) Зміна статута. 3) Як забезпечити корисний розвій читальні а селі. 4) Внески і запити. — За Виділ філії Т-ва „Просвіта“ в Бучачі *о. Пелех ЧВВ.* голова, *Д-р Гринів* секретар. 20 1—1

Абітурієнти українськоґ акад. ґімназіґ у Львові (головне завед.) і абітурієнтки ґімназіґ С. С. Василіянок з 1914 р. зволять подати свої адреси й відомости про инших товаришів (-ок) з метою скликання спільного товариського зїзду. Адреса: І. Рудницький, редакція Діла. — *Ірена Лежогубська, о. Дмитро Семчишин, Іван Рудницький.* 21 1—2

Подається до загального відома всім інтересованим батькам, що українська приватна ґімназія з правом прилюдности в Золочеві відкриває з новим шкільним роком 1924/25 V. клясу ґімн., до якої виписи переводить Управа української ґімназіґ в Золочеві. — За Старшину Кружка УПТ. в Золочеві *Іван Калинович.* 5 2—2

На фонд інвалідів зложили в канцелярії УКТОНІ. в місяці червні ц. р. в золотих Вп. ПП.:

О. Козловський, Рогатин 2, Повіт. Союз. Кооп. Станиславів 23, Жіноча Громада, Рогатин, 22, о. І. Винницький, Залізці 14·50, П. Костюк, учит. в Руді паб. к. Лодзі 5, парохія Молодків, 3, філія „Просвіти“ ім. Т. Шевченка, Львів 10, Олена Сагайдак, Нараїв, 2, громада Пикуловичі, 5·88, учениці шкіл УПТ. Львів, 15·10, Мих. Гикавий, Закопане, 1·15, Чит. „Просвіти“ Джурин, 7·2, студентство УВШ. зі збірки в часі свят 55·55, о. І. Тимків, Рахиня, 2, Василь Візьний, збірка в Острові к. Щирця. 14·80, чит. „Просвіти“ Тулова, 5·55, о. Семен Гребенюк, Більче, 9·43, Іван Вовк, Ганусівці, 2, о. Любом. Білинський, Монастириська, 8. парохія Золочів (о. д-р Юрик) 4·50, о. Сев. Метелля, Люблинець, 5, церква на Левандівці з панахиди 14·44, о. д-р Ігнат Цегельський, Городок Ягайл. 17·57, о. Мих. Березюк, Ясенів гор. 16·47, чит. „Просвіти“ Богданівці, 10·23. о. Мих. Щуровський, Маркова, 2, о. Иосиф Тріска збірка в Бібрці, 34, о. В. Сухий. Болехів, 34·45; чит. „Просвіти“ Олеша, 6·60, парохія Беньова (о. Тимчук) 4·44, парохія Товмач, 8·60, Жіноча Громада, Рогатин. 17, Спор. Т-во Рідник Бориспав, 110, збірка пластунок у Калуші, 27, Т. Тустановичівна, П. Колодіївна, І. Коньолок, 9, о. Теодор Муровичівна, Сервіри, 1·44. парохія Церківна і Витвиця. 6·66, церква в Умній, 12·41, І. Фенюшин збірка в Станиславові, 150, чит. „Просвіти“ Озеряни, 13·88, Іван Мануляк, Бережани. 5, церква в Болехові. 11·11, гром. Пикуловичі, 3·88, Гнат Козак збірка Залуче, 5, чит. „Просвіти“ при робіт. відд. ч. 17 в Ліберці 36 кор. ч.

Усім повисшим жертводавцям, як і тим, що надіслали жертви чеками ПКО. складає Управа УКТОНІ. іменем українських інвалідів щире Спасибіг 22 1—1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ОСОБИ до варення, ведення малого господарства домового, (а можливо і до шиття), потреба зараз на 2—3 місяці евентуально і на довше. Околиця здорова і гарна. Зголошення з поданням умов принимає Уряд парохіяльний в Доброгостові поч. Стебник к. Дрогобича. 13 1—2

НА ЛІТНИСЬКУ в Карпатах є зараз до винайму на 3 місяці 2 комнати о спільнім виході на 5—6 осіб і 2 комнати о окремих входах на 2—3 особи. Цілоденне удержання 6—8 золотих. Зголошення до Адміністрації п.д „Карпати“. 23 1—2

ГЛЯДАЮ лекції на місяць серпень на селі в Косівщині, найрадше у священика, без огляду на висоту винагороди, може бути лише за удержання. Зголошення проситься слати до 25. липня до Адміністрації „Діла“ для „учительки“. 11 2—2

ШТУЧНІ НОГИ, руки, коректори проти повстаючих горбів і скривлення хребетного стовпа. Бандажі проти літаючої нирки. Бандажі проти обниження жолудка. Бандажі проти скривлення, опадання і випадання матиці. Бандажі і ґумові панчохи проти жиляків в нозі. Підкладки „плятфусові“ для хорих ніг. Мужеські і жіночі мочники для ослаблення на міхур. Опаски проти обвислости черева. Опаски проти поронення. Опаски по полозі як забезпека проти т. зв. обірваности і щоби привести черево до нормального стану. Опаски на пропуклини в пахвині і на череві. Опаски на поправлення фіґури і т. п. Поручає бандажист Г. Полячек. Самбір. Ілюстровані цінники даром. 2159 3—4

ОГОЛОШЕННЯ.

Виділ Музичного Товариства ім. М. Лисенка філія Дрогобич

розписує отсим

КОНКУРС

на слідуючі посади в Муз. Інституті ім. Лисенка в Дрогобичі:

1) 3 посади учителів (льок) гри на фортепяні. 2) 2 посади учит. гри на скрипці і віольончелі. 3) 1 посада учит. сольового співу. 4) 1 посада учит. гри на дутих інструментах.

Оферти з точним поданням кваліфікацій слати найдальше до 1. VIII. 1024 на адресу: Д-р Володимир Ільницький, адвокат в Дрогобичі, вул. Стрийська. 19 1—3 *Виділ*

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Касса.

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й виниманнія зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 8—10

ОГОЛОШЕННЯ.

Комітет будови Народнього Дому на Богданівці оголошує отсим конкурс на вілдання мулярських робіт при будові будинку Народнього Дому.

Всіх інформацій уділить кермуючий будовою інж. Евген Нагірний. Львів вул. Лісна 14/II. від год. 11.—12. в пол., де можна оглянути пляни й одержати вимір робіт. Оферти в замкнених ковертах з написом „Оферти на мулярські роботи Н. Д. на Богданівці“, належить складати до дня 8. липня 1924. до год. 12. в пол. голові комітету о. Гаврилюкові, пл. св. Юра ч. 5 двері 11.

До оферти належить долучити посвідку зложення вадіюм ґотівка або вексель в сумі 1% оферованої квоти в одній з українських фінансових інституцій.

При виборі оферти першенство мати муть організовані фаховці-Українці

За комітет будови:

о. Евген Гаврилюк, голова. *Осип Голдан* секретар 9 2—2

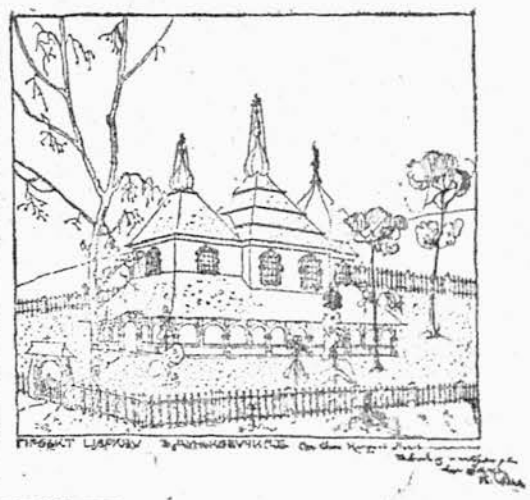

ІНЖ. АРХІТЕКТ

ЕВҐЕН НАҐІРНИЙ

ЛЬВІВ вул. Лісна ч. 14. II. п.

виконує пляни на церкви, Народні Доми і инші будови. Затвердження пляну, кошторисів і сервітором ручить. 17 1—1

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 148 (10 241). Львів, неділя 6. липня 1924. Почтова оплачена гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шек. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Понеділок 7. липня 1924 р. в салі „Народнього Дому" о год. 8-ій вечером

14 **Концерт Модеста Менцинського в Перемишлі.** 2–2

Симпатії і гроші.

Пересічний читач часописів, якого цікавлять питання війни та миру, має досить клопотів, щоби зрозуміти звязок між муравлиною працею міжнародньої фінансової комісії і дружніми заявами представників великих держав, що наразі відчули потребу братерської згоди. Треба цього читача потішити тим, що цей звязок не легко розяснити і політикам.

Відношення Англії та Франції до Німеччини перехрещується на лініях грошевих претенсій, але розбігається у продовженні цих ліній. Просимо прирівняти загальну ноту союзників у справі Німеччини зі заявами Макдонельда в парляменті. Нота є поезією, яку можна підложити під ноти, а заява Макдонельда висловом найреальнійшої прози. Ця англійська проза каже: на найближчій міжнародній конференції рішатимемо фінансовий проект вироблений Американцем Девісом. А щойно згодом — усе инше. Иншими словами: Франція матиме в представниках Англії та Злучених Держав якнайщирійших союзників щодо сплати воєнних довгів Німеччиною, але острах Франції перед німецьким майбутнім наступом є справою нереальною, бо несвоєчасною.

Симпатії Англії для Франції кінчаються на реальній лінії франко-німецьких кордонів, уведених останнім мировим договором, чи пак: силою французької зброї. Це значить, що англійська політична думка не вірить у можливість прорвання цих кордонів Німеччиною у найближчій майбутности і тим самим не потрібує ускладнювати нинішнього стану новими мілітарними зобовязаннями. Франція бажала би скріпити свої взаємини з Англією таким договором. Проти цього обороняється Англія своєю дипльоматією. Що варта нинішні договори, які дійсність приневолить завтра зірвати? Англія на випадок війни може брати в ній участь лише за згодою свого всього народу та своїх домінії. А це нині важше ніж в останній війні. Німеччина перестала бути для Англії безоглядним та безпосереднім ворогом, з яким треба боротись на полі битви.

Кривди, заподіяні Франції війною, нехай винагородить Німеччина як може. У цьому пункті симпатії Англії стоять на боці Франції. Та вони зводяться до питання грошей. Щодо військових союзів, підписаних Францією з иншими державами для забезпечення себе перед несподіванками Німеччини, — це вже внутрішний французький інтерес. Англія глядить на Центральну та Східну Европу иншими очима і не має потреби солідаризуватись з французькою політикою. Вона має свої важливійші справи: Далекий Схід — Єгипет, Індії, Австралію, Новозеляндію. Англії залежить у першій мірі на европейській рівновазі. Франції на перевазі тих держав, з якими вона ввійде в союз.

Нинішня проблема европейської рівноваги є здебільша справою економічною. Ось чому Англія налягає в першу чергу на поладнання цієї справи. А що це історія досить заплутана, то за час її розвязки може розясниться трохи овид: можна буде почати також реальні економічні взаємини на просторах радянської влади.

Франко англійська дружба у нинішній її стадії є історією взаємин двох держав, яких солідність у загально-культурних змаганнях та спільна симпатія не в силі змінити протилежности реальних інтересів.

„Кресове законодавство".

З реклямових голосів польської преси.

Витримані в поті чола добірним квадрумвіратом (д-р Сг. Грабскі, д-р Левенгерц, польський чорносотенець з Київа Е. Старчевскі і ославлений Сг. Тугут I) і внесені 1. липня „кресові законопроекти" про користування українською, білоруською і литовською мовою в переписці з „кресовими" урядами та в справі організації шкільництва для тзв. національних меншостей викликали просто реклямовий шал польської преси. Варто зупинитися над цією реклямовою горячкою, яка в своїй безсоромности переходить всякі межі приличности. Та недостача місця примушує нас подати кілька зразків лише з найголовнійших органів. Почнемо від „лівиці", яка пречінь повинна хоч про людське око зберегти приличність. І так пепесівський „Роботнік", після кількох псевдо-демократичних комунялів, виспівує пеани польській чорній сотні.

„Будь що будь — пише він — внесення проектів, що торкаються цих справ, уважаємо поступом в урядовій політиці. Є не рушення справи з мертвої точки. Вийні уряд прийшов до висновку, що окраїнним народам належаться права в школі, уряді і судівництві. У відношенні до ендецької політики непризнавання національних прав є це крок вперед, є це зміна на краще. Очевидно, ми зовсім не є тої думки, що на шляху частинних поправок в кількох царинах можна найти розвязку справи „кресів". Навпаки, ті проекти зміцнюють в нас переконання, що тільки основна і всесторонна реформа, оперта на територіяльній автономії, вдоволює вимоги. А в тому просто розпучливому стані річей, який витворився на окраїнах, супроти нечуваного забагнення і загострення національних справ — прихильно витаємо навіть частинні способи зміни на лучше".

„Кресові законопроекти" уважає „Роботнік" добрими, їх постанови доцільними, встидається трошки тільки проекту, що торкається шкільництва. Та одночасно він потішається тим, що цей проект є тільки „рамовий". І хоч він „дає великі привілеї польському шкільництву", хоч вводить „зовсім фальшивий під культурно-педагогічним оглядом принціп двозначности, то все таки польські соціялісти „прихильно витають" це затвердження законодатним шляхом глуму над українською нацією.

Зближений до Тугута „Курєр поранни" користується цею нагодою, щоби насісти на своїх правих противників, але у відношенні до непольських народів вповні солідаризується з ними. Внесення „кресових законопроектів" є доконаним фактом,

„якому польські ліві партії мусять дати свою апробату, якщо не хочуть, щоби національна проблема застрягла знову на велику втіху всіх націоналізмів. На спровідження націоналістичних представників національних меншостей у виробленні догічних законів важко рахувати: все, що попихає вперед управильнення тієї проблеми, є нещастям для їх демагогії. Польський націоналізм зі зойком видав зі себе ті проекти і зовсім не гівався би, як би вони в али — і в тім відстрою ділав. Це подекуди виясніює важке становище пос. Тугута, якого візвано до співучасти в авторстві тих компромісових проектів і який своєї участи в даних умовинах не міг, мовляв в документі. Ті проекти сповнюють тільки виконання постанови конституції і зобовязань трактату про меншости. Справа самозарядування тих воєвідств і справа університету не належить вже до соймової ініціятиви. Її виконання є категоричним обовязком екзекутиви".

Тактично споріднений в „лівицею" старенький консервативний „Час" радіє цею патьомківщиною як мала дитина.

„Вийняткову далекосяглість—гукає старушок— має закон, предложений урядом соймові, якого метою є управильнення справи урядової мови. Хоч всупереч загальному вступові, який лише ствердже становище і обсяг польської мови, закон по суті торкається тільки східних окраїн, то його політичне значіння сягає далеко поза територіяльні межі, які закреслює. Є не без сумніву перша дуже поважна спроба законного упорядкування язикових прав непольських національностей в границях польської республики — і великий крок на шляху національного порозуміння".

„Час" дуже жалкує, що в „кресових законах" не накинено Українцям і Білорусинам латинки. Відносно цих останніх він не тратить надії, що не можна зробити адміністраційним шляхом. Щож торкається Українців,

„то згори можна передбачити, що квестію азбуки трактуватимуть вони як politicum, бо є надто заангажовані під тим оглядом, і ціла їх література уживає письма, яке повстало з переробленої церковної азбуки, т. зн. кирилиці".

Радість „Часу" не вгавае. Він з натмірної втіхи доволі ясно подає ті мотиви, які пхнули чорну сотню на шлях „кресового законодавства".

„Вносячи свій проект, угяд без сумніву мав на меті поширити й устійнити язикові права нельських національностей — і ь той спосіб задокументувати в очах цілої Европи духа толеранції і справедливости, що проймає наше громадянство. З опінією західно-европейських народів тим більше мусимо числитися тепер, що протипольська пропаганда на міжнародній арені стає все більш інтензивна і пробивається на їть до тих кол, які ми мали право вважати щирими і прихильними до нас. Без сумніву також супроти Союзу Народів будуть представлені жалоби і домагання наших національних меншостей, які легко відпремо, маючи в руках такий переконуючий аргумент, як либеральний язикови закон. Тому слід перевести його без огляду на неминучу опозицію українських і білоруських соймових політиків, які усю рацію свого істнування дбачують в непоступливій і безнадійній боротьбі з польською державністю".

На ту саму нуту, що й „Час" співає теж варшавський „Курієр польскі". Він уважає, що з хвилею появи цих „кресових законопроектів" починається нова ера в житті Польші.

„День, в якому вплинули до сойму проекти, що торкаються управильнення справи національних меншостей в Польщі, на всякий випадок є великим днем в розвитку консолідації нашої держави"...

Центральний орган ендеції „Газета варшавска" злержливо висловлює свій погляд. Хоч „кресові законопроекти" є її байстрюками, вона не так радіє їх появою на світ, як радше утреваленням своєї денаціоналізаційної системи і притисненням до співучасти в цій своїй політиці польської „лівиці". Жаліється „Газ. варш.", що це було важке завдання, бо

„між польськими партіями не було дотепер порозуміння щодо принціпового становища в обсягу язикової справи, щож торкається послів, вибраних населенням східних воєвідств, то їх дотеперішне поведення в соймі свідчить, що вони не є представниками дійсних змагань і бажань того населення (гідне опатентування! Ред.); тому не можна було покликати їх до співпраці в правному нормуванні справ, що так близько обходять населення східних воєвідств".

Отже представниками змагань і бажань українського і білоруського народу не є вибрані українські і білоруські посли, тільки Грабскі, Левенгерц, Тугут, Прушиньскі, Мантерис і инша братія. Виходить з цього, що польські бажання в російській думі чи пруському соймі краще заступали Пуришкевичі, Маркови і пруські гакатисти. З такою льогікою важко сперечатися. Єдиний рефрен усього цього баламуцтва є один:

„Не є справою без значіння усунення в нашим внутрішнім житті одної з причин домагань зовнішньої інтервенції. Чим менше буде справ подібної натури, тим краще для польської держави".

Пр. 638/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що змістъ часопису „Діло" ч. 141 з дня 28. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) Нові обставини нуючого режиму цілий артикул. 2) Новий ки, вираз м. слов.: поляглим а і про страх містить в собі єство ад 1) злочину з § 63 а) зак. кар., ад 2) провини з §. 305 зак. кар., знав доконану в дни 27. червня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив заніщення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчім числі і то на першій сторонці. Незнакування того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 29. червня 1924

(Підпис нечитким.)

Тепер вже аж надто ясно, для кого ухвалюється „кресові закони".

Думаємо, що цих виписок досить, щоби зорієнтуватися в божевільній реклямі кепського експортового товару. Дивує нас тільки, як можна так поважно говорити про неповажні річи.

* * *

Епохальні „кресові закони" в пачкарський спосіб внесено до сойму, тим самим відбираючи їм увесь ореол епохальности. В такий же спосіб відбулося й „перше читання" проєктів в соймі. Ратай відчитав заголовки „законопроєктів" серед всяких дрібниць і на власну руку перекарав їх конституційній комісії.

Дня 3. ц. м. „кресові законопроєкти" в хоробливо приспішеному темпі прийшли на чергу нарад конст. комісії. Референт Кернік назвав їх найбільш ліберальними, які не мають ніякої анальогії в світі (справді?). Законний батько тих мертвороджених байстрят Ст. Грабські вдарив у ліричний тон, підкреслюючи, що їх завданням „довести до порозуміння (?!) всіх національностей і зірвати з тенденціями взаїмного поборювання і спомагання націоналізму (чуєте? — Ред.)."

Довшу промову виголосив пос. Грінбавм, в якій між иншим зазначив:

„Ви звернули увагу на Українців і Білорусинів, бо вони мають силу і піддержку, а иншим народностям уряд кинув охлап, або зовсім нічого. Колиб ви справді хотіли дати гарантії культурного розвитку національностей, то ви повинні дати територіяльну автономію. Одначе ви територіяльний принціп признаєте тоді, коли хочете ввести обмеження. Ті закони є так сконструовані, що хочете дати нам ролю польонізаторів на окраїнах. Ми, Жиди, ніколи не будемо на окраїнах говорити, польською мовою (колиб це відповідало дійсности! — Ред.) Давнійше шляхта давала нам ключі від церкви, щоби її (шляху), ратувати, а ми то оплачували потоками крови. Сьогодня це не повториться. Познаня, де ми відогравали ролю германізаторів для Німеччини, не повторимо для Польщі на Волині".

В імени Українського Клюбу заявив пос. С. Хрущький найрішучійший протест проти таких законопроєктів. Бесідник знає, що під ними криється утревалення в „законній" формі дотеперішньої системи.

Пос. Гарашкевич в імени Білорусинів спинюється над польською політикою супроти білоруського народу і ставить внесення, щоби над урядовими проєктами перейти до денного порядку.

Над проєктами забирали ще голос посли Райх, Шрайбер, Утта і поклонник Естерки мін. Міклашевскі.

Дрібні вістки.

Північно—Американські Зєдинені Держави видали комунікат, в якому стверджують, що їхнє становище до Радянського Союзу в нічім не змінилося й на будуче зміна такого не намічається.

Большевицька торговельна місія за протязі місяця має зліквідувати в Берліні всі свої агенди і виїхати. Склад місії вже повідомлений про звільнення з посад.

В Єрусалимі вбито вистрілами з револьвера єрусалимського кореспондента „Дейлі Експресс" д-ра Ізраіля Гааня. Підклад атентату — непорозуміння між сіоністами і жидівськими ортодоксами в Палестині.

Японія приняла запрошення на льондонську конференцію. Її заступатимуть японські амбасадори з Льондону і Парижа.

Франція не згодиться, щоби військова контроля Німеччини трівала лише до кінця вересня.

Баварія застерігається, що на випадок переходу німецьких залізниць до рук акційного товариства, на це потрібно згоди Баварії згідно з 8 точкою договору між Німеччиною і Баварією.

Трупа Матеоті по двацяти днях пильних розслідів не найдено. Винуватців судитимуть в осени.

З Америки приїхало в Европу 70 банкирів з наміром обїхати всі важнійші центри.

Французький парлямент розбився вже остаточно на комісії. Комісії уконституовалися. Головою фінансової комісії вибрано Оріоля, військової ген. Мажіно, закордонних справ Буілю, торговельної Певассера, кольоній Діяга. Генеральним референтом фінансових справ став Віолет.

На межі католицизму і православя.

II. Сучасний стан унії і православя.

Ціла українсько-уніятська територія після довгої боротьби найшлася силою несприятливих обставин в новоозначених границях Польщі. Поруч з нею в тих самих границях найшлася заселена Українцями, простором дещо більша від Сх. Галичини, але щодо числа населення трохи менша й православна територія, а саме західна частина б. волинської губернії, частина Поліся, Холмщина й Підляша. Греко-католицьке українське населення майже поголовно має освічене, під національним оглядом ясно здекларованє духовенство. Також церковна єрархія є в цілости українська. За те православно-українське населення має духовенство не рівномірного ступня освіти, національно різко нездекларованє, з великим відсотком ворожих до українських еманципаційних змагань одиниць. Православна духовна єрархія в Польщі є наскрізь чужа українському народові.

Греко-католицька церква все таки находить деяку моральну, а навіть дрібну матеріяльну піддержку в Римі; православна церква під натиском польської влади не виявила відповідної відпорности. Загрожена в своїм матеріяльнім істнуванні, з духовенством, підчиненим „кресовій" адміністрації і позбавленим всякими штучками тзв. польського горожанства, православна єрархія „страха ради юдейська" зірвала звязок з московським патріярхатом і правиює до своєрідної польської „автокефалії", себ-то під натиском польської влади зриває з православним світом і стає кораблем без керми і вітрил з єдиним керманичем, — польським міністром освіти. Те саме, що тепер діється з православною церквою в Польщі, діялося колись в старій Річипосполитій з уніятською, як це ядерно змалював був Бродович в своїм творі „Widok przemocy". Та православна єрархія навіть не пробує протестувати, кричати, боронитися. Вона чи то з надмірної смиренности, чи з унаслідженого по цараті сервілізму, чи вкінці з матеріяльчих вигід сама без слова спротиву пхає шию в ярмо, випереджуючи навіть потаємні бажання польського міністра віроісповідань (як свідчить справа „автокефалії" і заведення нового стилю відносно нерухомих свят). Як в католицькій церкві рішає безапеляційна постанова „Roma locuta, causa finita", так в православній церкві в Польщі рішає безапеляційний наказ польського латинника, міністра віроісповідань.

Польська влада йде наступом на обі церкви українського народу: греко-католицьку (уніятську) і православну. Одначе супроти першої з огляду на Рим і цілий католицький світ не важиться вживати надто ярких засобів, хоч метрикальна війна, знесення катихетур, відмова інституцій політично „підозрілим" священикам, поведінка з еректіональними ґрунтами, відмова гр. католикам в державних чи автономічних посадах і т. п. вказує, що тут іде систематична боротьба польського уряду з гр. кат. церквою і її духовенством. За те ніякого стриму не має польський похід супроти православної церкви, як про це свідчить не тільки забрання в „опіку" всього церковно-православного майна, „ревіндикації" в користь польського латинства колишніх уніятських, а пізнійших православних церков, справа „автокефалії", право негорожанства православного духовенства, організація православного теольогічного факультету у Варшаві з польською викладовою мовою, польське урядування метрикальних урядів і т. п.

Чи гр. католицькій церкві погрожує щонебудь з боку православя взагалі? Коли мати на увазі російське і українське (автокефальне) православя поза сучасними кордонами Польщі, то можна сміло твердити, що поки-що ніяка небезпека не висувається. Небезпека з боку російського православя вже тому виключена, що Росія тепер зовсім відмежована від Галичини, російська церква позбавлена державної підпори, зрештою внутрішня боротьба між церквою старою (Тихонівською) і „живою" запрятує і увязнює всі розпорядимі сили. Вкінці годиться зазначити, що російська церква за часів царату була використовувана в пропагандистичних цілях зі суто політичним підкладом. Російське православя часів царату сповняло ту саму ролю, яку тепер сповнює польська римокатолицька церква в інтересах польського імперіялізму. Теперішня влада С. Р. С. Р. винайшла далеко кращі і успішнійші засоби політичної пропаганди, з якими російська православна церква, колиб навіть мала піддержку держави, навіть не може рівнятися. Більше даних є, що гр. кат. церкві моглаб грозити деяка небезпека з боку української автокефально-православної церкви. І то а ріжних причин: 1) тому, що сучасна українська автокефальна церква зродилася і утвердила своє істнування революційним шляхом, в боротьбі проти всіх і вся; 2) тому, що вона в деякій мірі перейняла традиції українського православя козацьких часів; 3) тому, що вона виявилася незвичайно поступовою в справі богослужебної мови і в инших менше есенціональних прикметах церковного життя і 4) тому, що вона являється заборолом української нації. Та на довший час її вповні абсорбують внутрішньо-організаційні справи з одного боку, а боротьба зі старим російським православям і „живою" церквою з другого. Тому і з цього боку в теперішніх умовинах відпадає всяка небезпека. Одначе несподівана небезпека погрожує гр. кат. церкві з боку польського православя. Не значить це, щоби польське православя виявляло такий великий розмах, енергію, атракційну силу. Воно, о скільки мати на увазі православну єрархію і нездорові, анормальні відносини життя тої церкви — находиться в стані штучного, хоробливого ферментування. А це може довести до того, що той хоробливий фермент може за спонукою зручних аранжерів перенестися на галицький ґрунт, що було би в інтересі тих, які віддавна мріють про викликання й поглибленя внутрішньої боротьби між українським народом, щоби унерухомити наш національний організм.

Саме тоді, коли офіціяльнне православя в Польщі без спротиву уступає з Холмщини і Підляша; саме тоді, коли й унія не виявляє найменших тенденцій заступити там православя та тим чином боронити східного обряду і української національности; — саме тоді „дионізійське" православя вибирається походом на Галичину, як авангарда „благочестивого" сервілізму.

Ф. Ф.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Селянський Союз.

В ч. 24. „Нашого Життя" зявилась відомість, що „українське соціялістичне обєднання „Селянський Союз" в скорому часі відбуде ряд з'їздів на Волині та Полісю. Організаційний рух — значиться далі в тій інформації — йде дуже жваво та охоплює все ширші кола активного нашого селянства".

Що то за Селянський Союз, чому і як він виник, які його завдання, в якому стані перебуває тепер його організація — по цих питаннях були в мене деякі відомости ще тоді, коди зявились перші чутки про нову соціялістичну організацію, але відомости ті не зясовували справи цілком і використувати їх для других в той момент було незручно. Тепер справа значно посунулась наперед, і я звернувсь до членів соціялістичної фракції посольського клюбу з проханням поінформувати мене докладнійше. П. посол М. Чучмай, що стоїть на чолі справи, радо зі мною поділивсь тими відомостями, які мене цікавили, і тепер я зі свого боку можу поінформувати в цій справі ширшу суспільність.

Селянський Союз прагне охопити своєю діяльністю власне ті землі, які були в складі Української Народньої Республики, а потім одійшли під владу Польщі. За часів відновлення української державности утворилось і зорганізувалось на Великій Україні кілька соціялістичних течій і груп. Фрагменти тих течій опинились і на згаданих землях та до того — в нових і своєрідних національно-політичних умовах. Щоб організаційно зібрати свої сили та зміцнити й поширити свою політичну акцію, багато представників згаданих соціялістичних груп готові були йти на уніфікацію та прилучення до У. С. Д. П., як старої організації, шо давно працювала в умовах польської дійсности. Були зроблені у цім напрямку і певні кроки, але дуже швидко наступило розчарування. Замісць самостійної соціял-демократичної партії члени молодого обєднання зустрінули скривлений мало соціяльно-демократичний відлам з ясним москвофільським нахилом, а їм це було зовсім не по дорозі. Значна більшість поспішила відокремитись від цього обєднання і замислилась над утворенням своєї власної організації суто-національної і цілком незалежної від чужинних впливів.

Тоді і розпочалася праця над утворенням Селянського Союзу, на чолі якого стала в цей організаційний період соціялістична фракція українського посольського клюбу. Коло неї гуртуються представники соціял-демократів, соціялістів-революціонерів і селянських соціялістів. Своєю метою ставить Союз виховання і організацію селянства на ґрунті державного світогляду і в звязку з особливими умовами сучасности дається при цьому перше місце національним моментам, а не соціяльним. Конечність саме такого шляху виправдується на тільки напруженою денаціоналізаторською акцією офіційних чинників, але й тим москвофільством, яким по суті перейнята праця серед селянства місцевих представників У. С. Д. П. Але ставлячи собі такі завдання, керманичі Селянського Союзу добре розуміють, що організаційна праця серед селянства моглаб мати певний успіх лише в тому разі, колиб вона провадилася на реальному ґрунті, і Селянський Союз висуває програму економічного обєднання селянства, на чолі якого стоїть Економічна Рада. Цей зверхній орган у скорому часі скликає з'їзд представників селянства Дубенського, Кремінецького і Острозького повітів для заснування між иншим Сільсько-господарського банку. Таких банків намічається кілька.

По економічних зїздах мають відбутися зїзди політичні, які встановлять на місцях екзекутиви Союзу у виді селянських комітетів. Тепер в повітах провадять організаційну працю секретаріяти партії.

Перед Селянським Союзом стоять величезні завдання і незвичайні труднощі. Керманичі союзу здають собі з того справу і зосереджують

свою увагу на середньому і неве-можньому селянстві, що складає більш 80% всього селянства взагалі. Під теперішню пору Союз має замало персональних засобів, щоб мати поважні впливи на сільський пролетаріят. Ити шляхом демагогії або шукати підмоги де-небудь инде Селянський Союз, само собою зрозуміло, не може.

28. червня 1924 р. *Senex.*

Наддніпрянська Україна.

В українському селі.

На всеукраїнській конференції сільсько-господарської освіти піднесено велику недостачу агрономів, ветеринарів і меліораторів в українському селі. На кожного агронома з вищою агрономічною освітою припадає 17.000 господарств, на кожного ветеринара 5.000 господарств і 10.000 рогатої худоби, на кожного меліоратора 17.000 десятин землі, що вимагає меліорації.

Буровій на Україні.

В краснокутському районі харківської губернії мав місце 24. червня страшний буровій. Він ушкодив 850 будинків, цілковито знищив усю телефонічну й телеграфічну комунікацію. Страти підраховують на 40.000 зол. рублів. Ще сильнійший буровій пронісся в районі Синельникова на Катеринославщині. Буровій викинув зі шин цілий проїзджаючий в той час товаровий потяг. Страти величезні.

Спека на Україні.

На території всеї Східної України гріває вже більше місяця виїмкова спека. Середня температура на добу доходить до 30° вночі і до 41° в день. Таких спек не було на Україні вже 35 літ. В західних частинах України дещо холоднійше і температура не підноситься понад 33°. Дощевих днів було в червні дуже мало. На сході та на полудні було на протязі цілого червня лише два дощі.

Всеукраїнська торговельна нарада робітничої кооперації.

На цій нараді виявилося, що Укрбанк охопив своїм кредитуванням 236 кооперативних організацій на 280 робітничих кооперативів, отже 82 проц. У своєму рефераті про українську центральну робітничу кооперативу („Уцеробкоп") сказав п. Бляхер, що Уцеробкоп ще за мало охопив периферію і обслугує її лише на 20 проц. Йому вдалося одержати 100 тисяч червінців для дрібно-крамничного кредиту. Референт Тьомкин підкреслив, що довготерміновий і дрібно-крамничний кредит займає визначне місце в оборотах робітничої кооперації, бо становить 62 проц. всього обороту в центрі а 30 проц. обороту на периферії. („Вісти" ч. 139).

Зїзд незаможників.

V. Всеукраїнський Зїзд незаможніх селян почав свої наради в Харкові 25. червня ц. р. у театрі ім. Т. Шевченка. Зїзд отворив голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Петровський. Він сконстатував, що явилося на зїзд зі сподіваних 904 делегатів лише 876. По відкриттю відіграла оркестра інтернаціонал, а хор виконав Шевченків „Заповіт". Потім виголосив тойже Петровський великий привіт для зїзду від ВУЦВК-ту. В привіті між иншим сказав: „Ще недавно до 3. зїзду незаможніх селян були сумніви про те, чи зможуть здійснити свої завдання комітети незаможніх селян, але вже за 13-місячний період між останнім і сучасним зїздом становище комнезамів настільки укріпилося, що відпали всякі сумніви. За цей останній рік до лав комітетів незаможніх селян влилося більше 170 тисяч людей, зорганізовано 1.342 колєктиви і втягнено в кооперацію 179 тисяч незаможників [illegible] 77 тисяч, які [illegible] ті

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції.

Як виглядає свобода мови?

І. Інтерпеляція посла С. Підгірського і тов. до міністра внутрішніх справ що-до незаконного покарання Ів. Ліщинського у Львові львівською дирекцією поліції за відмову приймати візвання у польській мові.

Дня 7. марта 1924. р. львівська дирекція поліції доручила на польській мові візвання Ів. Ліщинському, власникові реальности та бувш. шкільному інспекторові у Львові, дарма, що у поліції добре знають: ким є Ів. Ліщинський, якої національности і яку ролю грає у суспільному житті. Коли Ів. Ліщинський демагався візвання на рідній мові, згідно з законом, дирекція поліції наказала доставити його силоміць поліцаями на поліцію і тут, рішенням з дня 8. марта 1924. засудила його на кару 100 зол., а на випадок незаплати на 7 днів арешту.

Коли Ів. Ліщинський вніс рекурс, дирекція поліції у відповіди на це вислала йому повідомлення знову у польській мові. Тоді адресат на зворотнім квитку написав: „Прошу доручити мені предложене письмо в моїй рідній українській мові". Дирекція поліції відповіла на це знову карою, у висоті 200 зол., подаючи мотив „демонстраційний виступ проти влади". Такий присуд є явним нарушенням законів: ще обовязуючих австрійських, прийнятих у польській державі, постанов польської конституції та міжнародніх договорів. Факт, що адресат не приїняв дорученого візвання і написав на ньому домаганнья, щоби воно було на українській мові — не може торкатись розпорядку з дня 20. квітня 1854. р.

Це нарушення закону є тим більше, що Ів. Ліщинський виступав тут як голова Народньої Організації Українців м. Львова, а адміністраційна власть має обовязок звертатись до українських інституцій та організацій в їх рідній мові.

Підписані в інтерпеляції звертаються до міністра зі запитом: яких заходів ужиє він, щоби дирекція львівської поліції шанувала істнуючі закони і щоби відкликала свої незаконні присуди?

II. Інтерпеляція послів Українського Клюбу до міністрів справ внутрішніх та справедливости що-до катування державною поліцією і гаєвими, селян Осипа Пікули, Антона Скубія і родини Генів, у селі Савині, холмського повіту, і про зловживання влади у звязку з цими фактами повітовим лікарем у Холмі д-ром Парисевичем.

Інтерпеляція наводить довгий лист селянина Геня, в якому він описує знущання над ним і над його родиною з приводу буцім-то незаконного випасу ним худоби у державнім лісі. Поліція разом з гаєвими арештували Геня, його батька та брата і передержавши на „постерунку", били дрючками, звязавши їм руки та ноги ланцюхами. Коли побитий звернувся до повітового лікаря д-ра Парисевича з проханням стверднти великі побої на тілі, лікар заявив, шо не може видати свідоцтва, заки не спитає поліції.

Анальогічну історію оповідають у довгім листі до посольської репрезентації селяне Іван Пікула та Антін Скубій. Обох селян посуджено невинно у краківі, і не маючи на це найменших доказів, комендант поліції з поліцаями мучили їх довгими годинами, закувавши у ланцюхи і бючи по тілі патиками.

Інтерпеляція робить такі загальні висновки:

„Побої та катування державною поліцією громадян тріває далі. Методи поліційних дослідів супроти арештованих, инколи лише підозрілих у злочині, прибирають часом форми найнижчого вироджения. Ті, що мають дбати про лад, не лише не шанують гідности громадян, але не проявляють пошани до людини. Місцеві адміністраційні органи розуміють дуже своєрідно свої завдання і зловживають своїм становищем, часто з безділля, тому, що самі не підлягають ніяким карам. Судова прокураторія є глухою на всякі жалоби на цю адміністрацію. Поліційні практики, разом з адміністрацією, яка покриває їх, творить для загалу громадян стан „ex lex". Годовно це торкається селяде поліцай стає першим і найбільшим насильником конституційних законів і „паном та Богом життя селян" — як кажуть на селі.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть се негайно! Гроші слати чеками УПТ. або перекази до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

цифри свідчать про значний зріст комнезамів, про величезний вплив, які вони мають на селянські маси". Далі Петровський стверджує, що поруч з успіхами на селі в комнезамів помічаються також деякі хиби, як зміцнення куркульських елементів. Ці елементи, що становлять, на його думку, лише 20 проц. всього селянства відтиснули в деяких місцях незаможне селянство й захопили в свої руки впливи а навіть економічні командні височини на селі. („Вісти" ч. 142).

Дволітні політичні курси.

Колєгія головної управи Політичної Освіти в Харкові затвердила проєкт пляну про 2-річні політично-освітні курси. Метою курсів є підготовка політично-освітних робітників із марксівським світоглядом. На курси будуть прийматися не молодші від 19 літ по зложенню вступного іспиту. (Вісти" ч. 142).

Всеукраїнська нарада українського студентства.

Центральне бюро постановило скликати на початку серпня ц. р. всеукраїнську нараду пролєтарського студентства. („Вісти").

Ворожбитство.

„Вісти" подають у ч. 142 [illegible] А. Бударенка про харківських ворожбитів. Вони там ворожать на вулиці під голим небом. Дословно пише він так: Дуже цікаву картину бачиш кожного дня, як проходиш понад р. Лопань. Перш за все кидається в вічі чоловік, який примостився в затишку на стільці з картами в руках—це ворожбит. Його обличча теж показує ворожбитство, тільки в иншому напрямку—в піяцтві; очі запухли, ніс сизий, вся постать як після похмілля, але людей біля його завше багато. Далі сидять дві баби, товстенькі собі, які теж своїм „для серця, для дому, для милого" морочать людям голови. Сюди, як видно по обличчах, учащають і інтелігентні особи. Треба баб було забрати цих ворожбитів-дурисвітів із їхніми стільцями, картами та дурманами. Треба знищити ворожбитське нахабство бодай в столиці". Ця замітка безперечно кидає певне світло на життя в Харкові.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Польщі не буде у Льондоні.

Льондонська конференція відбудеться при участи виключно держав передвоєнних. Тим самим Польща вилучена з конференції. Зате будуть запрошені Румунія та Югославія.

Відповідь на німецьку ноту.

Конференція амбасадорів в головних чертах усталила відповідь на німецьку ноту в справі розоруження. Конференція приймила до відома, що Німеччина годиться на відновлення союзницької контролі, і визначила термін розпочатта контролі на 23 липня. Від поведінки Німців залежатиме, чи контроля скінчиться перед 1. жовтня.

З польського сойму.

На засіданню польського сойму дня 4. ц. м. була дальша дискусія над буджетом міністерства публичних робіт. В голосуванню принято цей буджет.

Відтак приступлено до буджету міністерства праці і суспільної опіки. Справозданець п. Бітнер (х.-д.) нарікав на 8-годинний день праці та заявив, що головною причиною недорозвою польського промислу є недостача відповідних технічних средств.

Пос. Жулавскі домагався сповнення постулятів міських громад і робітничих.

Пос. Гдик зголосив резолюцію, яка взиває уряд до внесення в протягу 2 місяців новелі до закону про каси хорих, до введення в життя закону про суспільну опіку.

Сецесія послів меншостей.

Конституційна комісія варшавського сойму далі радила над проєктами законів про мову меншостей. В імени всіх національних меншостей зявив білоруський посол Тарашкевич, що вони не братимуть участи в нарадах з тої причини, що їх не запрошено до підготовних праць. Комісія приймила в 1-ім і 2-ім читанню згадані проєкти без змін. Відуть вони на пленум сойму в середу будучого тижня. Реферуватимуть посли Тугут, Кернік і Ст. Грабскі.

Льондонська конференція.

З Льондону доносять, що хоча йдуть уже приготування до конференції, то всетаки цілий ряд справ, звязаних із конференцією, ще не вияснений. Є плян, щоби дати змогу взяти участь у нарадах усім заінтересованим державам. Одначе досі справа запрошень ще остаточно не покінчена. Мабуть кілька европейських держав будуть представлені на конференції своїми льондонськими амбасадорами. Що до Італії, то вже відомо, що Мусоліні особисто не візьме участи в конференції. Правдоподібно Італію репрезентуватиме міністер фінансів Стефані. Французький уряд видав отсей півофіціяльний комунікат: Французький уряд не одержав запрошення в такій формі, як инші запрошені держави. Закомуніковано йому тільки відповідний текст, бо Великобританія вважає Францію вже фактично запрошеною. Пропозиції, піднесені в запрошеннях до окремих держав, походять виключно від англійського уряду й не спираються на порозумінню з Францією.

Капітуляція фашизму.

З Риму доносять, що всіх державних підсекретарів усунено з їх становищ. Замість їх будуть іменовані нові в числі 14, серед них [illegible] редакторів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за одну шпальту передової статті про учительський з[illegible]

— **Засуд польських поліцаїв за „самольонову" поведінку з арештованим.** Вчора відбулася у львівському окружному карному суді розправа проти двох польських поліцаїв із Винник. Вони явилися до суду у поліційських „мундірах" і в них були засуджені. Обох засудили на 6 місяців важкої вязниці, заострені твердим ложем і окремою келією раз на місяць. Один з них Михал Беес а другий Міхал Іжинец. Цей останній бив слугу Ю-

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ партитура до опери Артемовського (для фортепяна) в ціні 5·50 зол. п., та багато инших нот на фортепян одержава
Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10. 29 1—1

нію Мерву а перший помагав. Арештованих били на те, щоби вимусити зізнання. Не зважаючи на побої Юлія Мерва не потвердила приписуваних їй злочинів крадіжки. Беєс грозив: „Признайся, бо тебе убємо і відразу поховаємо". Коли нічого з того не вийшло і коли служницю мусіли випустити на волю то Іжинец заофірував їй 20.000 мп., щоби вона нікому не говорила про побої. Мерва на жаль грошей не приняла і поступила зовсім инакше. В результаті поліцаї опинилися за гюремними кратами.

— **33 роки працював над своїм твором** югославянський письменник Лазар Дмитрієвич. Твором тим є епопея „Косово". Має вона появитися в річницю битви на Косовому полі.

— **Найбруднійше місто на світі.** Таким містом має бути столиця республики Гаіті Порт-О-Пренс. Серединою вулиці біжать рівчаки повні всяких можливих відпадків і помий. Лише часті в тих околицях зливи полочуть те нещасне місто В наших місточках так само стоїть справа, лише що нема злив.

— **З українського університету в Празі.** В червні 1924 р. правнич. факультетом був обраний деканом на 1924—1925 шкільний рік проф. історії українського права Ростислав Митрофанович Лащенко. Проф. Лащенко скінчив київський університет; у часі Тимчасового Російського уряду був головою зїзду мирових суддів у Київі, членом Української Центральної Ради, потім перейшов у судді київського апеляційного суду, де в 1919—1920 р. був головою цього суду. Р. М. брав живу участь в організації першого українського університету в Київі, де, по обранню колегії професорів, займав в 1917 до 1918 року катедру історії українського права, виконуючи півроку обовязки декана. В часи гетьманату був товаришем голови головної ради українського національного союзу, який потім і повалив гетьманат (гетьмана Скоропадського). Р. М. був ініціятором утворення в Празі Українського Правничого Т-ва. Р. М. є автором низки наукових праць, з яких важнійші: 1) „Історія українського права". Княжа доба: 2) „Литовський статут" як памятник українського права; 3) „Переяславський договір 1654 р. між Україною і царем московським"; 4) тепер у Львові друкується Науковим Тов. ім. Шевченка монографічна розвідка: „Копні суди на Україні, їх походження, компетенція і устрій"; 5) „Ідея права власности на землю на Україні" (друкується у Празі).

— **Пожежа в Яворові.** Яворів переживає важкі хвилини. Дійсно немовби доля переслідувала це бідне місто й ще бідніший повіт. Вночі з 30. червня на 1. липня знялася на т. зв. „Великому передмістю" Яворова страшна пожежа, жертвою якої впало 30 господарств якраз тих, що недавно наслідком бурі та градобиття втратили всі засіви. Тої самої ночі навістила також пожежа село Наконечне біля Яворова. Тут вигоріло цілковито 35 господарств. В одному і другому випадкові не можна було й думати про ратунок, бо дув сильний сухий вітер. Пожежа поширилася моментально. І знов десятки українських селянських родин опинились без ніяких засобів до життя. Становище їх катастрофальне, бо не мають чим ні за що заспокоїти навіть голоду.

— **Б. воєвода Грабовські пішов у „стан відпочинку".** Бувший львівський воєвода Грабовські, що вславився своєю „отвертою і простою" політякою безоглядного нищення Українців, недавно ще висланий урядом на безречинцеву відпустку, перенесений тепер вже дефінітивно в „стан відпочинку", отже переходить на емеритуру. Такі інформації приносить виннішня „Газета Поранна" і додає від себе замітку, що тепер п. Грабовські мабуть випорожнить, чи то пак опустить воєвідську палату (б. намісництво), в якій досіль держався.

— **Добрий писар** найшовся у громаді села Білобереги. Цей громадський секретар Владислав Ярош, відбираючи листи з почтової агенції, вибирав з них доляри, які присилала селянам їх рідня з Америки. Він мав настільки письменницького хисту, що сам відписував на ці листи, дякуючи в імени рідні за допомогу.

— **Поширення отрути.** На просторах радянської влади поширюється вживання кокаіни. Ця потреба зросла до таких меж, що радянська влада побачила необхідність видати закони про карання тих, що продають і купують цей шкідливий середник... забуття про світ.

— **Знак часу.** У минулому місяці нагле поготівля у Львові інтервенювало в 773 випадках. 586 осіб зашкодило собі тіло, (спорт, недільні забави по шинках), нагло занедужало 39 осіб, 25 людей важило на своє життя: 11 жінок і 3 мужчин зажило отрути, 4 мужчин стріляло до себе. Собаки покусали 30 осіб, 7 осіб побив трамвай, 3 особи затроєні алькоголем.

— **Покривдження жіноцтва.** Згідно з проєктом польської Ради міністрів щоби зменшити скількість урядовців, міністр внутрішних справ доручив воєводам предложити спис замужних жінок-урядовців, яких мужі є вже державними урядовцями. Міністерство стоїть на становищі, що замужна жінка може жити з пенсії свого чоловіка.

Відозви й комунікати.

До Українського Громадянства!

Дня 6. серпня н. р. минає 10 літ від хвилі, коли Головна Українська Рада у Львові видала була загальний поклик до творення завязку національного війська — Українських Січових Стрільців.

Поклик сильний, повний віри, з характером наказу повстати і кайдани порвати, з надією, що „у завзятій тяжкій боротьбі ми поляжем, щоб волю і славу і честь" принести Рідному Краєві, Українському Народові.

І на поклик: „До зброї!" з оружям в руці зміримось з віковічним нашим ворогом, з царизмом, виявив народ, що в ньому пливе ще жива кров. Молоді і старші ставали під стрілецький стяг. Повстала організаційна форма національного війська. І воно незабаром у активних виступах на полі битви виявило, як дорога йому ідея, задля якої у переважній хвилі ніхто не вагався посвятити у с е, одним словом у с е найдорожче, щоби здобути найвище добро народу — в о л ю!

Десять літ минає від цеї пори! Не у всьому здійснилися наші бажання. Всеж таки не можна поминути мовчки великого зриву. Задля удержання живої традиції треба нам посвятити памяти великих діл бодай скромний спомин.

Задля цеї цілі завязався Комітет у Львові, який поставив своїм завданням перевести отсе свято.

До участи в ньому накликуймо усіх учасників визвольної боротьби, усе громадянство, увесь народ. Любов, якою проводив народ своїх Українських Січових Стрільців, певно ще живе в памяти всіх. Нехай отже стрілецька ідея живе далі. Нехай обійме усіх і єдинить під одним стягом. Нехай додає нам певности й сили. Нехай палить живим вогнем молоді й юнацькі серця!

У Львові, дня 24. червня 1924 р.

За Ініціятивний Комітет
Д-р Ст. Шухевич, О. Навроцький.

Інструкція.

(Задля переведення десятиліття Українських Січових Стрільців).

1) У Львові істнує Центральний Комітет.

3) В повітових і менших округах істнують повітові й місцеві Комітети.

3) а) Повітові й місцеві Комітети реєструють усіх УСС. Реєстри посилають на руки Центрального Комітету. б) Відповідно до своїх сил уладжують повітове або місцеве свято. Його форма ріжна: від товариського зїзду до таких, як здвиг, концерти, змагові виступи тощо.

4) Для переведення головного свята, видання відповідних брошур, переведення реєстрації і покриття всіх инших видатків звязаних з Святом, кожний УСС. має прислати 5 злп. на адресу члена Комітету: Осипа Навроцького, Львів, вул. Марка 20.

У в а г а! Приготовлюється металева відзнака УСС. — Повітові Комітети перешлють при нагоді списки тих, котрі замовляють відзнаку.

Бажане, щоби кожний УСС. мав відзнаку!

Зі спорту.

З останніх днів слід зареєструвати мячові змагання між львівськими дружинами „Метою" і „Русалкою"; „Метою" і „Соколом". Перші розіграні дня 22. м. м. принесли блискучу перемогу молодій „Русаці" над „Метою", зложеною переважно з грачів II-ої дружини. Вислід 6 : 0. Суддював слабо п. Гайдучок.

Другі змагання між „Метою" і „Соколом" дня 29. м. м. принесли ремісовий вислід 2 : 2. Вислід цей не приносить особливої чести „Меті", яка повинна була молодецьку дружину „Сокола-Батька", основану недавно з ремісничих учеників, „набити". „Мета" мусить, якщо хоче стати одною з кращих дружин, забратись до поважного training-у, щоб грачі зіграпались між собою і навчились бодай таких елементарних річей, як „гашення" (stopping) мяча. „Сокіл" як на початок запрезентувався незле. Треба йому тільки тренера, який з нього зробив би добру дружину. Суддював п. Стоцький.

„Україна"

виступає по двох тижневім примусовім відпочинку дня 6-го ц. м. на фестині Сокола III. до боротьби з польською дружиною „IV. Okręg". Останні змагання з цією дружиною по тяжкій боротьбі дали вислід 4 : 2 в користь „України". Цим разом „Україна" матиме важше завдання, бо „IV. Okręg" скріпив свій склад деякими грачами з „II. Pogoń-i" і „II. Czarnych". Сподіємось, що наша „Україна" виступить у найсильнійшому складі. Змагання ці стягнуть напевно хмару прихильників спорту на фестин Сокола II-го. Початок змагань о год. 3·30 попол; фестину о 5-ій.

Учасник.

Посмертні згадки.

О. Августин Левицький, парох Коршова упокоївся 3. VII. н. р. проживши 74 роки. Похорони відбудуться в суботу 5. липня в Коршові. 32 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Львівський Народ. Театр Української Бесіди під дир. О. Стадника. —

В Збаражі — саля Гаврилюка.

В суботу 5. н. м. „БАРОН КІММЕЛЬ".
В неділю 6. н. м. „М. БОГУСЛАВКА".
Понеділок 7. ц. м. „ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ".
Вівторок 8. ц. м. „БАЯДЕРА".
Середа 9. ц. м. „ГАЛЬКА".

В Тернополі саля Міщан. Брацтва.

В понеділок 7. ц. м. „БЛАКИТНИЙ ЛИС".

Вписи на Українській Вискій Технічній школі у Львові відбудуться від 1.—15. липня і від 23. вересня по 10. жовтня. н. р. Виклади на зимовім семестрі розпічнуться 5. жовтня. Студенти, які покінчили гімназію, а бажають записатись на будівельний або машиновий факультет, мусять доповнити вступні відомости з нарисної геометрії і мають зголоситись 1. жовтня до вступного іспиту. На лісово-агрономічний та инші факультети цих додаткових іспитів не вимагається. 1—2

В неділю дня 6. VII. 1924 о год. 12. в полудне відбудеться на Богданівці (за городецькою рогачкою) посвячення дзвінниці і трьох нових дзвонів. Гостей радо витаємо. — *Богданівчани.* 8 2—2

Абітурієнти української анад. гімназії у Львові (головне завед.) і абітурієнтки гімназії С. С. Василіянок з 1914 р. зволять подати свої адреси й відомости про инших товаришів (-ок) з метою скликання спільного товариського зїзду. Адреса: І. Рудницький, редакція Діла. — *Ірена Лежогубська, о. Дмитро Семчишин, Іван Рудницький.* 21 2—2

Приспівайте передплату!

Дрібні оголошення.

ФІЛЬОСОФ пошукує лекції з кляс середніх на час ферій на селі. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Б". 30 1—1

ПАРОХІЮ добру перемиської епархії під Львовом заміняю. Вимагання: здорова околиця, біля залізниці. Зголошення під „Заміна". 27 1—3

ОСОБИ до варення, ведення малого господарства домового, (а можливо і до шиття), потреба зараз на 2—3 місяці евентуально і на довше. Околиця здорова і гарна. Зголошення з поданням умов принимає Уряд парохіяльний в Доброгостові поч. Стобник к. Дрогобича. 13 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІҐЕЛЬ
лікар „Народної Лічниці"
ординує в очних недугах
у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській
2137 ч. 20. 5—10

КОНКУРС

на посади управителів хлопячої школи ім. Грінченка та ім. Шевченка у Львові. Петенти з кваліфікацією для виділових шкіл матимуть першенство. Подання вносити до кінця липня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові, (Ринок ч. 10). 26 1—3

Лікарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Рапапорта і Якова Касса.
ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II
Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 9—16

Подяка.

В уміщеній в ч. 139. „Діла" з 26./6. ц. р. поляці з нагоди смерти мого Найдорощого Батька пропущено через помилку в рядах Впр. о. о. учасників проводу похоронів Всеч. о. ректор. д-ра Бойчука і о. д-ра Лятишевського. Цею дорогою складаю Вам Всеч. Отці щиро-сердечне Спасибіг за ласкавий труд та вшанування своєю участю памяти Покійного. 28 1—1

Радча 1./7. 1924. *Маруся Січинська.*

Виділ Музичного Товариства ім. М Лисенка філія Дрогобич
розписує отсим
КОНКУРС
на слідуючі посади в Муз. Інституті ім. Лисенка в Дрогобичі:
1) 3 посади учителів (льок) гри на фортепяні. 2) 2 посади учит. гри на скрипці і віолончелі. 3) 1 посада учит. сольового співу. 4) 1 посада учит. гри на дутих інструментах.
Оферти з точним поданням кваліфікацій слати найдальше до 1. VIII. 1024 на адресу: Д-р Володимир Ільницький, адвокат в Дрогобичі, вул. Стрийська.
19 2—3 *Виділ.*

Подяка.

Неумолима смерть забрала з круга нашої рідні найдорожчу і незабутню доньку сестру Анну. Отсим почуваємося до милого обовязку зложити цею дорогою сердечну подяку всім тим, котрі несли до послідних хвиль Її життя щиру поміч і розраду. Передовсім дякуємо Вп. панам д-рові Панчишинові і д-рові Вахнянинові, які посвятили вельми багато свого дорогого часу для Неї. Рівнож дякуємо Всеч. Отцям, як о. совітникові Лициняковї за провід в похоронах, о. Бачинському, о. Семчишинові, о. Гаврилюкові і о. Горникевичові, та всім тим, що взяли ласкаву участь в *похоронах.* 31 1—1

Антоніна Флюнт мама з синами.

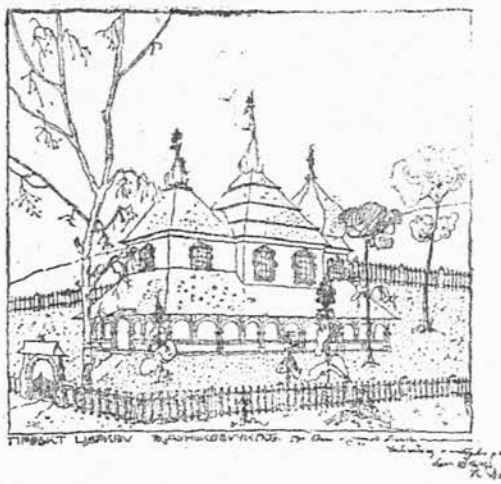

ІНЖ. АРХІТЕКТ
ЕВҐЕН НАҐІРНИЙ
Львів, вул. Лісна 14. II. пов.
15 **виконує пляни** 1—1
на церкви, Народні Доми та инші будови.
ЗА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ПЛЯНІВ КОНСЕРВАТОРОМ РУЧИТЬ.

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 149 (10.242). Львів, вівторок 8. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Обмеження прав.

„Кресові законопроєкти", що торкаються „прав" української мови в адміністрації і судівництві та організації шкільництва для тзв. національних меншостей, по суті є „обмеженням дотепер набутих прав, є зведенням в нівець управнень української мови, виборених у важкій боротьбі з польською перевагою за часів Австрії в Галичині, є повним перекресленням прав українського населення на Волині, Холмщині, Підляшу і Полісю, прав, які мало там населення перед інсталяцією польської влади.

В квадрумвіраті „знавців", що підготовляли цю нестравну салямаку, на цілій лінії побідив, „кресовий лицар" д-р Ст. Грабські, що в низці статтей виставив програми польської окраїнної політики. Ця програма зводиться до того, щоби населення окраїн, себто національно українських і білоруських областей, в школі, в самоврядуванні, в суді, в суспільно-господарському житті стоплювати в одну не тільки польсько-державну (під кличем польської національної держави), але польсько-національну єдність. Иншими словами польська окраїнна політика мусить бути так поведена, щоби славянські непольські народи перейшли через фільтр польонізації і стали ідеольоґічно й чуттєво Поляками. Під цим прапором йшли мозольні праці квадрумвірату „знавців". І хоч це штудерне „кресове законодавство" — як неприродне, протилежне духові часу і томінким кличам та постулятам нації, не може дати ніяких позитивних наслідків, то все таки позитивізм „кресового законодавства" вміщується в тому, що до нього притягнено всі польські партії від крайної правиці до крайної quasi-лівиці за вийнятком комуністів. І тому ереміївські нарікання пос. Грінбавма, що — мовляв — Поляки звернули увагу чи звернулися (фронтом) до Українців і Білорусинів, а помінули Жидів, — позбавлені всякої основи. Ми воліли б, щоб вони не звертали на нас уваги, чи не зверталися до нас з такими „подарунками".

Провідною думкою „кресового законодавства" є обмежити в правах український народ, створити з нього якусь безформну масу, забити в ньому почуття його прав, створити обманний настрій, що нібито щось в його користь робиться. Найважнійшими постановами всіх „законопроєктів" є напр. постанова арт. 10 (про мову в адміністрації):

„Нинішній закон входить в життя в місяць після його оголошення. Одночасно тратять обовязуючу силу приписи, що управильнюють справи дотепер і т. д".

або постанова арт. 8 (про мову в судах):

„Постанови про мову урядування судів, прокураторських урядів і нотаріяту, що обовязували дотепер, ухиляється (себто зносяться...)"

І власне провідним, „кермуючим мотивом всіх цих „законопроєктів" є ухилення, знесення або обмеження.

Український народ за одним махом фактично тратить всі дотепершні права в адміністрації та повбувається всього шкільництва в користь утраквізму, а по суті в користь невідкличної польонізації.

„Новоправительські закони — писав недавно „лівий" „Кур. Львів" — в язиковій справі на полі адміністрації і судівництва, у відношенні до українського населення у Сх. Галичині, означують привернення прав, що обовязували за австрійських часів (не тільки обовязували, але й обовязують дотепер, аж до введення в життя „кресового законодавства" — Ред), а у відношенні до волинських Українців, а особливо до Білорусинів, представляють дальше поширення прав, просто навіть будження національного почуття — річ, яку міна дуже рідко стрічається в історії внутрішньої державної політики".

Така річ справді дуже рідко стрічається в історії всякої політики взагалі. Ці закони вводяться не тільки без порозуміння, але й проти волі українського представництва з метою не привернути або надлити мінімальними управненнями українське населення, але з метою обмежити права, під уніфікаційно-денаціоналізаційним плащиком звести в нівець дотеперішні права. Ясно що про якесь „будження національного почуття" й мови не може бути, бо щоби одержати напр. ліцитаційний едикт також в українській мові (поруч польської на першому місці як державної), то треба домагатися, виразно жадати такого двоязичного едикту. Коли утраквізм є провідною думкою творців „кресового законодавства", то в льоґічній консеквенції він повинен обовязувати всіх. Тимчасом цей специфічний утраквізм відноситься тільки до 70 проц. українського населення, а зовсім не відноситься до польського населення на „кресах" (яке творить 6—20 проц.) Цікаво при тому й те, що дещо инші „кресові права" відносяться до галицько-українського населення, а инші до волинського. Навіть під оглядом обмеження прав українського населення поділено український нарід на три категорії: 1) Галичина, 2) Волинь і Полісся і 3) Холмщина і Підляшя (про які то области зовсім промовчують оригінальні „законопроєкти").

Не будемо займатися справою шкільництва для тзв. національних меншостей. Вистане згадати, що їх тенденцією є знести навіть істнуючі українські школи. Взагалі не вдаємося в meritum „кресового законодавства". Погляди українського загалу на ці оригінальні витвори шовінізму й екстермінації висловив в своїй знаменитій промові п. пос. С. Хруцький.

Конституційна комісія польського сойму виключно голосами польських партій ухвалила вже в „третьому" читанні всі три „законопроєкти". Цього тижня ухвалить їх і польське пленум польського сойму, в той спосіб санкціонуючи національно-культурний гнет і повне обезправлення українського народу.

Цими вийнятковими „законами" польська політика увіковічнить свою толеранцію, пошану прав инших народів, здвигне собі нерукотворний памятник на віки вічні і поставить раз на все непролазний мур між польським народом з одного боку, а українським і білоруським з другого.

Це буде справді документ, гідний кличів „вільні з вільними! — рівні з рівними!" — незабутній документ ганьби.

Ми тепер безсильні, щоби успішно протиставитись цьому хижацтву. Хіба нашим панцирем до якогось часу буде наша видержаність, яку характеризує знаменита поговірка: „Перебули ми панщину, перебудемо й конституцію".

Ф. Ф.

„Кресове законодавство".

З реклямових голосів польської преси.

До ряду непристойно реклямових голосів, які ми подали вчора, годиться додати на вічну память ще два, які знаменито характеризують облуду („Ржечпосполіта") і деяку щирість („Слово польске") відносно непольських народів.

„Ржечпосполіта" в статті „Права меншостей" теж говорить про далекосяглість „кресового законодавства", бо ті „закони" є „в царині законодатного розвитку Польщі подією першорядної ваги". Вони

„становлять перший крок до управильнення співжиття непольських народностей з Поляками, отже є висловом позитивної політики, а з такою політикою ніколи не може погодитися тактика, що має на меті тільки крикунство і безоглядну негацію. Натомість нові закони стрічаються з безсумнівним признанням спокійної частини громадянства серед непольських народностей, причинюючись одночасно до вирвання чималого кусня грунту з під ніг демагогічної агітації апостолам ненависти. Одночасно будуть вони привитані з великим вдоволенням цілим польським громадянством, яке — боронячи принципу польської державности, разом з тим стоїть на грунті мирного укладу на тій основі співжиття між всіми горожанами. Польща була все державою, що проводила иншим в толеранції і дає на те нові докази".

Одначе цей толеранційний провід мабуть не є ніким, крім Поляків, признаний, бо ось відслонюється справжня причина „кресового законодавства".

„Всі ті, що гасла Союзу Народів постійно висувають як певного рода погрозу під адресою Польщі, тратять один з головних (walnych) аргументів. Не неґуючи ані одного слова з того, що підписала, Польща йде в запевненні рівности прав всім своїм горожанам ще дальше, як трактатова опіка і міжнародні гаранції".

Також „Слово польске" думає, що після цього „кресового законодавства" заграниця впаде ниць перед польською політичною мудрістю. Ці „закони" становлять

„у внутрішній політиці нашої держави зворотну точку, яка матиме теж далекосяглу силу відділовувати на наші міжнародні відносини".

Ясно також, що це епохальне „законодавство" йде

„значно дальше, як жадає трактат про національні меншости".

В чому отже проявляється та „зворотна точка" і той „хід поза трактат про національні меншости"?

„На особливе підкреслення і признання заслугує передбачене в проєкті дотичного закону творення в мішаних округах польсько-руських і польсько-білоруських двоязичних середніх загально-образуючих шкіл і семинарій, при одночасному зношенні таких шкіл з викладовою мовою виключно польською і виключно руською. Буде це получене з деякою жертвою з боку польського населення, але також з користю, бо польські урядники на окраїнах в будучині муситимуть вміти по руськи, згл. по білоруськи, а тим осягнеться той величезний зиск, що з часом зникнуть ті малопольські (себто галицькі) гімназії, які — будучи страшною (potwornym) спадщиною по Австрії, є кузнями ненависти до Польщі і до Поляків та огнищами протидержавної пропаганди...

„В той спосіб до кількох основних догм польської державности, виконаних в огні довгих терть і боротьб прибуде нова догма, догма одностайности державною і національною конечністю поділктованого відношення цілої польської частини сойму і громадянства до національних меншостей".

Справді, ця догма є єдиним успіхом „кресового законодавства".

М. Ч.

Дрібні вістки.

На Украіні — передає „Берлінер Тагеблят" — справа з урожаєм стоїть зле. Збіжжа спалене спекою.

Зєднані Держави вишлють на льондонський зїзд свого представника лише у характері глядача.

Анґльо-радянські переговори, які трівають у Льондоні вже місяць, покищо не дали ніяких позитивних наслідків.

Мала Антанта радитиме на найблизчім своїм зїзді про становище Чехословаччини та Югославії до Румунії на випадок її війни з Росією. Якщо цього питання не вирішать — то М. Антанта розбється.

Японія не погодиться на обмеження її еміґрації до Америки і має намір навязать дружні взаємини з рядянською владою.

Ґріб Тутангамена у Люксорі хоче на далі розкопувати його відкривник Картер, який поїхав знову до Єгипту для переговорів у цій справі.

Китайський кабінет — як це буває з ним часто — подався до димісії.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Пр. 641/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 142 з дня 29. червня 1924. в артикулі під заголовком: 1) а) Заголовок артикулу на ст. першій, шпальта 1-а. 2) аж до слів початкових підтитулу — Польська, б) речення м. слов.: зростає і недавно, ц) речення м. слов.: і українське а крім то, д) речення м. слов.: інституції і забравши галицький містить в собі єство ад 1) б) ц) д) злочину з § 65 а) зак. кар., ад 1) провини з §. 303 закона карного, узнав доконану в дни 28. червня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби не рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 30. червня 1924.

(Підпис нечиткий.)

На межі католицизму і православя.

III. Православя і наступ польського латинства.

Важке положення православної церкви в Польщі є аж надто відоме, щоби довше спинюватися над ним. Вистане згадати, що ліквідація православної церкви на Холмщині, Підляшу, Волині й Полісю йде під ріжними прапорами. Церковне майно: церковні будинки, земельні посілости і ліси находяться в „депозитовій опіці" польського уряду, духовенство пригнічене і у великій більшости обезправнене (без права горожанства), церковна єрархія народові чужа і супроти найбільш таємних побажань польського оберпрокурора (міністра віроісповідань) незвичайно податна і сервілістична. Православне духовенство без землі і без платні (побирає тільки чвертьрічні зачети по 900.000 мп., або 2 зол.), полишене на власну долю і власний життєвий промисл. Православні монастирі з Почаївською Лаврою на чолі обсаджені наскрізь назадницьким васкорузлим і засклелиним в собі московським або зрусифікованим елементом. Спроби віднови і відсвіження шляхом введення до церкви живої української мови, толеровані пок. митр. Юрієм, який не любив „кацапського духа", насильно припинені московським Сибіряком, теперішнім митр. Дионізієм. Цей останній заслав ігумена Полікарпа з Волині до Вильна, бо народ лавами збирався на його українські богослуження. Під патронатом митр. Дионізія відбувся теж процес проти автокефального українсько-православного священника о. Проказюка за „богохульство". Ренесансові почини в православній церкві в Польщі приголомшено спільними зусиллями польської влади і церковної єрархії. У висліді цього всього запанувала в правосл. церкві нечувана мертвеччина, а народ, бажаючи видобутися з неї, приймає пропаганду штундизму.

Так ослаблена й підірвана православна церква, без належного авторітету і без опертя на позапольський православний світ (історії з царгородським патріярхом не варті навіть згадки), без регенеруючого чинника, яким може бути національний стімул, подається все більше і більше перед натиском польської духовної і світської влади. Прийняття митр. Дионізієм за польськими підшептами монархічно-клєрикального принципу (на зразок католицької церкви, де той принцік є вже вповні угрунтований і традиційний) означує зірвання з принціпом соборности, а тим самим посередньо зірвання з власними вірними, з народом. Супроти того не диво, що православя, а радше православна церковна єрархія не в силі опертися навалі польського латинства.

Польська влада для осягнення намічених собою цілей поділила православну територію на дві полоси, а саме 1) на полосу повної нівеляції православя (Холмщина і Підляшя) і 2) на полосу частинної нівеляції, а навіть деякого толєрування православя (Волинь, Поліся). В першій полосі йде ревне викорінювання православя головно шляхом захвату і „пересвячення" б. уніятських церков. Характеристичне при тому те, що польська влада майже не торкає православних церков, насаджених і виставлених царською Росією подальше від осель (біля залізн. двірців, тощо). Значить тут чигається тільки на святині, до яких народ є привязаний, а полишається на боці московські церкви, які виключно служили цілям русифікації і які тепер (після відпливу чи прогнання російського чиновництва) стоять пусткою. Цих православних церков польська влада не торкає, хоч польський уряд, що перейняв спадщину російського, міг би засвоїти собі щодо них деяке „право" власности. Отже „ревіндикаційна" ревність проявляється тільки відносно вікової власности українського народу. В другій полосі „ревіндикаційний" похід є значно повільнійший; його розложено не на роки, а на десятки літ. Тут „ревіндикується" поки що тільки православні церкви і каплиці при публичних інституціях (шпиталях, школах, казармах), дальше церкви, що колись були римо-кат. костьолами (як от луцький собор, що колись належав до чина Бернардинів) і засібнійші монастирі (як от Загорівський монастир, вибудований і випосажений українською боярсько-шляхетською родиною Загорівських, що в один час був обсаджений уніятськими Василіянами).

На Холмщині і Підляшу православя є в стані загибелі. Всіми силами і всіми засобами його „випрошується" за Буг. Але через те не повстає vacuum, бо в сфері релігії, в сфері віри vacuum бути не може. Місце православя займає там латинство. Очевидно, з точки ліберального погляду ця переміна в значній мірі не булаб надто болюча, колиб те латинство не було польським латинством, колиб тут відогравав ролю момент чисто релігійний, згідний з бажаннями населення. Одначе це латинство має єдино тільки момент політичний, момент денаціоналізаційний, якого завданням нищити, нівелювати український національний характеу населення.

Супроти того слід — на нашу думку — покликати до помочі унію, яка моглаб зберегти східний обряд і національність віруючих. Ясно, що при цьому слід вистерігатися найменшої признаки релігійної війни, насилування шляхом незручної пропаганди сумління населення.

Автор цих стрічок мав нагоду говорити на цю тему з визначним громадським діячем Холмщини і Підляша. З його щирих слів проявлялося не тільки те, що ґрунт для унії там незвичайно податний, але й пробивалися гіркі докори на адресу греко-католицької церковної єрархії, яка під цим оглядом зберігає повну мовчанку і ще повнійшу безчинність. Що більше! Серед українського православного населення хтось зручно поширює видумку, немов то „ревіндикації" колишніх уніятських, а в останньому 50-літті православних церков відбуваються за згодою й апробатою гр. кат. церковної єрархії. Такі поголоски поширюється з метою доказати, що — мовляв — унія є ще менше придатна для збереження національности населення, як латинство. Такі видумки можуть виходити з кол покьських, а можуть вони бути теж і витвором російських сфер. На всякий випадок їх не слід збувати мовчанкою.

Ф. Ф.

Дивогляди.

Промова посла С. Хруцького на конституційній комісії при обговоренню проекту законів про шкільництво, судівництво та адміністрацію для національних меншостей, виголошена 3. липня.

Осінню цього року мають скликати сесію Ліги Народів у справі національних меншостей. Чи не саме тому стаємо свідками явища, як польський уряд і сойм, які цілими роками й чути не хотіли про якісь там національні меншости, нині з незвичайним поспіхом ставлять та розглядають внески, які торкаються, правда не всіх непольських національностей, а головно двох: української та білоруської і в меншій мірі литовської?

Вже само таке становище до справи кидає своєрідне світло на весь державний проект і ставить питайний знак над щирістю намірів уряду, як і над певністю їх здійснення. Яка гарантія, що поважно хотять надати буцім-то якісь права Українцям та Білорусинам, коли не дають цих прав Німцям, Жидам, Росіянам, Чехам і иншим? І хто може впевнити нас, що завтра не зломлять нинішніх законів, коли ломлять конституцію і міжнародні договори, які стоять під охороною держав Антанти? Даремно в мотивах одного з цих проектів кажуть про те, що він є послідовним розвитком міжнародніх договорів та конституції. Мусимо стверднти, що всі державні проекти є насилуванням обох договорів. Замість принціпу рівноправности бачимо старе гасло тиранів — Divide et impera.

І не лише в імені оборони міжнародніх трактатів та конституції польської республики заявляємо свій протест проти такого підходу до справ непольських національностей, але з огляду на добро нашого українського народу. Ви, панове, хочете втягнути до своєї протидемократичної роботи і наш нарід, хочете заплямити його добре імення, його славні традиції. Адже ми, у своїй державі дали всім національним меншостям справжню фактичну рівноправність — і зривати з цими своїми кращими традиціями не маємо ніякого наміру. Далі: ви хочете діявольською спокусою — творячи з Жидів знаряддя польонізації на наших землях — затроїти отрутою юдаїзму та юдофобства чисту душу нашого народу. Це вам не вдасться і ваша провокація не осягне своєї мети.

Елементи ворожнечі.

Ви пішли у своїй роскладовій роботі ще далі і прямуєте до того, щоби між єдиним нашим народом посіяти елемент невинної боротьби, ворожнечі та внутрішніх чварів. У своїх проектах ви кажете про якісь парістки „русіньскої" національности: про Українців, старорусинів і т. и. Що це має значити? Яка це нова провокація скривається під цим терміноло-гічним дивоглядом? Чи ви лише

РОМАН ЗАКЛИНСЬКИЙ.

СМЕРТЬ НАУМОВИЧА.

Казав мені Михайло Павлик, що лагодить працю про Івана Наумовича, бо цінить його високо за його надзвичайні труди коло просвіти селян у Галичині. Чи написав таку працю, не знаю.

І дійсно Наумович є найбільше талановитий і невсипущий просвітний діяч у користь селян та міщан у Галичині. Його заслуги дуже великі. Він виступав як письменник, поет і повістяр, як популяризатор науки. Видавав місячник „Наука", де майже всі статті сам писав. Пропагував чесноту при виборах.

Року 1917 друкувало львівське „Українське Слово" кілька фейлетонів про Івана Наумовича. З причини, що я знаю дещо більше, то поділюся з читачами своїми вістками. Буде це причинок до його життєпису, що обіймає найбільше трагічну частину його життя, — бо саму катастрофу.

* * *

Низше подаю до публичної відомости оповідання Кушніра про смерть Наумовича. Воно має всі познаки правдивости. Чи є воно викомбіноване, чи переказане иншими людьми, того не сказав мені Кушнір.

Одного разу коло р. 1898 заїхав був до Станиславова Яків Мардарович в говороті з Святої Землі. При тій нагоді зайшов був і до склепу Народньої Торговлі, де начальником був Маркил Кушнір. Там я видів Мардаровича перший раз і з ним говорив, бо начальник познайомив нас. Коли це сталося, то Кушнір негайно вийшов з комнати до склепу, що виглядало наче би не хотів слухати розказів Мардаровича; а чому? бо їх чув багато разів. Мардарович оповідав мені про свої відвідини у російських архиєреїв в Єрусалимі, та оповідав, що ходив до них з повитанням від православних Росіян з Галичини. От надув архиєреїв, бо в Галичині нема ніяких православних Росіян. Опісля показував фотографії архиєреїв та фотографовані єрусалимські церкви. Кушнір замітив опісля, що він накупив їх в Єрусалимі, а каже, що то архиєреї йому надавали в нагороду за його прихильність до православя.

Оповідання Мардаровича були дуже напущисті і повні самохвальби. Видно в них було велике убожество обсервації.

Коли Мардарович скінчив своє оповідання, негайно вийшов з Нар. Торговлі, мотивуючи свій вихід тим, що має до полагоди дуже важні справи. Пізнійше замітив Кушнір, що Мардарович рад був, що хтось слухає його видумок, а про його важні справи додав, що Мардарович більше не мав що розповідати і тому вийшов.

Опісля зачав Кушнір ось так розказувати про Мардаровича: То так було: Коли Наумович виїхав до Росії, а було це около 1884, то туди приїздили до нього деякі Галичани за „пособіями". Він сам остерігав в „Слові", щоби не виїздили. Та проте поїхав був також і Мардарович. Инших легко спекався Наумович, лиш цього ніяким чином не міг позбутися. Мардарович всюди з ним ходив і їздив, як його злий дух. Було це в часі, коли Наумович займався уладженням кольонізації українських селян з Галичини до Закавказзя. Мардарович підглянув, що у Наумовича є більша сума грошей, які йому могли бути потрібні на закупно землі для переселенців. Тих грошей могло бути кількадесять тисяч рублів. Мардарович їздив з Наумовичем і в Закавказзя, та виступав як його секретар.

Раз вертали звідтіль, та були уже на Україні; а був тоді дуже гарячий день. Наумович дуже зіпрів у ваґоні а коли приїхали на одну стацію (Кушнір забув її назву), — Наумович заявив бажання, що хоче напитися пива, та в тій цілі хотів іти до стаційної реставрації. Одначе услужний „секретар" швидко пішов сам, щоби виручити старого і принести йому пива. Наумович зачекав у ваґоні. Мар. приніс, той випив і після короткого часу помер. Чи були у Наумовича познаки отруєння, того Кушнір не знав. Опісля рознеслася вістка (казав Кушнір), що Наумовича хтось отроїв. задав йому троян.

Від того часу зник Мардарович людям з очей. Не було його видно ані в Галичині, ані в Росії. Десь укривався через кілька літ. Опісля нараз виступає як дуже заможний чоловік, та з причини, що в Галичині страшенно нудиться, то робить все подорож до Святої Землі. Дальше замічає Кушнір, що коли Мардарович був ще функціонарем Народньої Торговлі, „то ми всі добре знали, що він був лапсердак. Звідки нараз маєтки?"

Стільки оповідання Кушніра.

Після смерти Наумовича, здається, була його секція, коли біограф його Мончаловський пише ось так: „Смерть Наумовича наступила от рослиннаго яда". А що поголоска про отроєння мала за собою правдиву підставу, видно з того, що Мончаловський подає це як факт, та лиш примічує, що „особа злочинника" не є йому відома, бо „покрито еще тайною, кто подалъ просвѣтителю Галицкой Руси отраву".

Я читав у газетних звітах з процесу Бендасюка і товаришів, що про отроєння Наумо[illegible] згадували

так далі прикладаєте девізу „divide et impera“ до нашого народу?

А чи не на підставі цієї самої тиранської методи робите новий поділ та шматуєте живе тіло єдиного українського народу? Адже Галичину в обох проектах щодо мови, щодо адміністрації та суду відокремлюєте різко і рішуче від Волині та Поліся. Яка причина, що Волинь та Поліся мають користуватись меншими правами? Чи не причина в тому, що саме ці землі, з погляду етнічного, мають у собі надто малий відсоток Поляків? Чи може єдиним дорадником при складанні таких законів був страх, що ці незаконно загарбані українські землі можуть відорватись? Або може ви не хочете признати, що на цих землях живе українське населення? Може й п. Тугут приєднався до поглядів провідників правиці, бущім-то на Волині та Поліссю нема Українців, а тільки етнографічна маса, яку ваші закони означують словами „Українці, старорусини“ і т. и.?

Неприємні запити.

А може хочете замилити очі Европі, що на Волині та Поліссю є менше Українців як у Галичині? Може це перший крок, за яким має прийти другий — акт анексії, як це бачимо у відношенні до Українців, які живуть збитою масою на Холмщині, Підляшу та Лемківщині? Чи повне промовчування державними проектами про ці відвічно українські землі має бути доказом, що ці державні проекти мають претенсію продовжувати Версайський трактат та конституцію? Яке право маєте обмежувати права приналежні Українцям на Холмщині та Підляшу, згідно з обома цими трактатами? Чи ви поважно вірите в те, що на цих землях нема Українців? Якщо так — то яким робом розяснити, що з цих земель вибрано до сойму чотирох українських послів? Чи може Поляки голосували за ними? Чи ви вже призабули про лінію Керзона?

Навіть ваш польський професор-фільольог Нітш признає, що Холмщину та Підляша заселюють Українці. А ось ще инший документ, чужий, у суперечці за ці землі: це найновійша діялектольогічна карта зладжена Російською Академією Наук у 1914 р. Ця карта стверджує якнайбільше категорично, що Холмщина та Підляша це українські землі. Чим-же розяснити те, що державні проекти навіть не згадують про ці землі? Чи ми не маємо тут знову діла з провокацією?

А як глядіти на такий правнополітичний дивогляд, що той сам Українець, котрий, проживаючи на Холмщині, не має ніяких прав, коли переїде на Волинь уже дещо придбав з них, а коли осяде в Галичині, то побільшує свої права? Яке дивовижне причіплювання якоїсь низки прав не до національности, а до деяких частин тої самої території! Може ця дивовижна теорія помагає розяснити, що Жиди не мають ніяких прав, бо не мають ніякої території? А проте всі ці згадані закони не є законами національно-територіяльної автономії? Коли так, то чому Поляки на Волині, Поліссю та в Галичині, які є такою незначною меншістю, мають більші права як Українці, які на цих землях є у безоглядній більшости? Чому напр. 25 Поляків має більші права як 39 Українців? На домагання 25 Поляків школа стає українською утраквістичною, а коли навіть 39 родичів Українців домагається української школи — то всупереч їх домаганням школа стає чисто польською!

Чи Українці на своїх відвічних землях мають мати вдвоє менші права як Поляки, що прийшли сюди пізнійше та засіли? Чи не такою своєрідною польською „рівноправністю“ можна розяснити і те, що коли людина подала в суд письмо у рідній мові, то мусить ще добрати до нього переклад на державну мову, якщо її противник домагатиметься цього на протязі 14-ох днів від моменту доручення. Але не навпаки! Українець цього домагатись не може.

„Скрізь домагатись та бажати“.

Що це за поважна поштова рідна мови, коли нам кажуть, що адміністраційні уряди відповідають на письма додатково в рідній мові особи, яка цього домагатиметься? В нарадах громадських рад і сойміків української мови вживатимуть лише на домагання дотичних осіб. У карнім слідстві та судовім розсліді зізнання обвинуваченых треба записувати поруч державної мови у протоколах на рідній мові лише на домагання обвинуваченых. Обвинувачений має право домагатись, щоби до акту обвинувачення, списаним у державній мові додали переклад на його рідній мові; „сторони“ мають право домагатись... властителеві фірми вільно домагатись... і т. д. скрізь і скрізь зустрічаємо цей вислів „домагатись“, „домагання“, „бажання“ і т. и.

А справа стоїть vice versa. Природним уважають списування всіх актів у польській мові, а чимсь неприродним, чимсь, що домагається спеціяльної пригадки, це списування адміністраційних та урядових актів у рідній мові. Отже не диво, коли у державних проектах находимо статтю про те, що про допущення одної з непольских мов у відповідях міської влади — рішає міська рада. Отже не конституція, не закон, а просто: проте, в якій мові має відповідати Українцям магістрат у Львові, столиці західної України, рішатиме міська рада! Так шанують польські закони рідну мову — найбільшу святість кожного народу!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Виїзд Мек Донельда до Парижа.

Мек Донельд заявив у палаті Громад, що у відповідь на запрошення Еріо удається до Парижа. Їде тули не на те, шоби дивитися байдуже та не противілати шкідливим заходам, що мають знищити англійсько-французьке порозуміння. В Чекерсі відбувалися передвступні розмови, підчас котрих розважувано справу майбутньої конференції. Як доносять з Парижа під датою 7. липня, Мек Донельд уже прибув туди. Англійські дневники заявляються за перенесенням міжсоюзницької конференції з Льондону до Бріселя. Англійський амбасадор у Парижі Крев повідомив Еріо, що Мек Донельд особисто нотифікує всім державам запрошеним на конференцію, що ніколи не мав наміру звязувати Еріо з поглядами оголошеними на виключну відповідальність англійського уряду. Еріо згодився на таке полагодження справи.

Російсько-перський договір.

В Тегерані підписано совітсько-перський торговельний договір при повній рінноправности обох сторін. Красін з того приводу зазначає, що між Персією й Совітами нема ніяких суперечних інтересів, вказує взагалі на спільність СССР. і східних держав у відношенню до західних імперіялістичних держав.

Революція в Бразилії.

В Сан Паульо й Сантос повстанці захопили телєграфічні, телєфонічлі й іскрові стації. Державні телєфони не можуть дістати получення зі столицею, певне через перетинання дротів. По відомостям з Монте Відео в Бразилії вибухла революція. Одначе ситуація ще не вияснена.

Сутичка м'ж соц'ялістами.

6-го липня в Кльостернайбургу під Віднем прийшло до сутички між національсоціялістами і соціяльдемократами. Вивязалася стрілянина, підчас котрої впало до 100 стрілів. Ранено 11 осіб, в тім 2 тяжко. Жандармерія арештувала групу національних соціялістів і посадила їх в касарнях піонірів. Соціяльдемократи почали штурмувати касарні, щоб злінчувати своїх противників. Вязнична сторожа ледві відперла атаку. 56 арештованих нац. соціялістів відставлено тягаровими самоходами до Відня.

„Нех жие Польска!“

З таким окликом на устах застрілився на вічу в польському „Соколі-Мацєржи“ у Львові польський інвалід Клос.

В неділю передпол. відбувалося віче польських воєнних інвалідів, на якому під адресою польської влади сипалися чималі докори. Бо, після слів інвалідів, Польща займається інвалідами дуже мало, так, що вони з голоду майже гинуть.

Інвалід Клос був одним з промовців на вічу. Він оповідав про всі кривди й шикани з боку польської влади та про те, що інвалідами, які боролися за Польщу, тепер помітують. Хотячи звернути увагу компетентних чинників Польщі — Клос на очах усіх присутних на вічу піднав револьвер та закликавши: „Нех жие Польска!“, впакував собі кулю в голову. Чин Клоса викликав, очевидно, велике вражіння. Польська преса, подаючи цей факт, не знає, як оправдати цей розпучливий крок Клоса. Деяка її частина вже сьогодня пише, що причиною самовбійства Клоса були... Жиди та Українці!

Невдалий замах у Львові.

В неділю, дня 6. ц. м. Львів мав пережити видовище, яке в своїх наслідках було би страшне.

А саме, якийсь здемобілізований польський сержант закрався до магазинів пороху на Янівському передмістю та поклав там так звану „пекольну машину“. Машина була наставлена на 4 годину пополудни. В тім часі великі магазини пороху мали вилетіти в воздух.

Та плян сержанта не вдався, бо підглянув його якийсь другий робітник і дав знати поліції.

Заалярмована поліція усунула пекольну машину, а сержанта арештовано.

Після інформацій, що їх подає польська преса, наслідки вибуху, колиб він був удався, булиб дуже страшні. Пів Львова уляглиб зниценню, бо в янівських порохівнях має бути понад 300 вагонів пороху.

Ні одна шиба у Львові не лишилася би ціла, а всі доми на Янівському та Городецькому передмістю утворили би одно румовище.

Очевидно, що жертви в людях були би величезні, тим більше, що в тих околицях мешкає сама бідна людність.

Вибух цей був би далеко страшніщий, як недавній вибух порохівні в Варшаві.

Які були мотиви цього невдалого замаху та хто ним кермував, не знати, бо поліція держить усе в строгій тайні.

Та „всезнаюча“ польська преса вже тепер доносить, що невдале діло зааранжували большевики. Крім сержанта, заарештовано ще декілька осіб, з яких трох має бути Українцями. Всі вони мають стануги перед доразовим судом.

Проти походу на українське шкільництво.

Шкільні повітові віча.

Городок.

В неділю 29 червня н. р. відбулося в Городку під голим небом на площі при суді велике просвітно-економічне віче при участи около тисячки громади Городка й городецького повіту. Віче відкрив о. декан Роздольський з Городка, проводив о Плешкевич. Реферат про стан українського шкільництва в краю та способи оборони перед систематичними наступами [illegible] властей виголосив д-р Степан [illegible]яка зі Львова. Опісля виголосив д-р [illegible]алаша Львова реферат про економічне положення нашого народу, а зокрема про земельні справи. Оба бесідники в яких красках представили важке лихоліття українського народу та вказували, що лише сильна постава усіх об'єднаних сил народу зможе здержати девастаційний наступ. В дискусії забирали слово п. Бабій з Городка, о. Цар з Малкович, о. дек. Роздольський і пр. З частих і різких окликів учасників віча було слідно, що порушеними темами живо інтересуються та що настрій мас, не зважаючи на утиск, бадьорий, а нарід певний, що лихоліття таки прийде кінець. Ухвалено різкі резолюції в шкільних і земельних справах, м. и. резолюцію, яка стверджує, що український нарід ніколи не признасть правного стану, витвореного кольонізацією на українських землях; виставлено домагання дешевої парцеляції двірських обшарів між місцеве українське селянство.

Проти закриття української приватної школи У.П.Т. в Городку та зачищення

тзв. „амбасадор коломийський“ Дудикевич, в салі судовій у Львові, але подавав як винуватців „Поляків“!!? На якій підставі він це робив, важко знати.

Треба признати Наумовичеві, що його думка кольонізації наших селян за Кавказ була добра і підходяча, бо ті поселенці становили би одну компактну масу українського населення, почавши від Закарпаття до Закавказзя.

Особа Кушніра давала поруку, що він про трагічний кінець життя Івана Наумовича говорив правду, бо він був чесною людиною.

Подаю деякі біографічні дати Кушніра. Давнійше як довго істнував у Львові москвофільський банк під назвою „Рольничо кредитное заведеніе для Галиціи и Буковини“, Кушнір був там урядником. Коли той банк розлетівся, перейшов він до Народньої Торговлі. З переконання політичного був Кушнір фанатичним москвофілом. Василь Нагірний пише про нього в листі до мене року 1918: Маркил Кушнір родився 22. марта 1847 р. в селі Кривці, повіту Турка над Стриєм. Служив в характері начальника складу Народньої Торговлі від 15. жовтня 1889. в Самборі до 30. мая 1890., а від 1. червня 1890. до 30. квітня 1893. в Снятині. Від 22. грудня 1898. в Станиславові, звідки перенесений був дня 20. січня 1899. до Дрогобича і там перебував до 26. січня 1901., тоді уступив.

Я знаю, що в Станиславові перебував Кушнір шість літ, зразу як заступник начальника. Оженений був в Станиславові в тім часі з вдовою Літинською з Волянських. Помер тамже кілька років пізнійше.

Дати службові Якова Мардаровича подав мені Василь Нагірний в році 1918.

Яків Мардарович служив в Народній Торговлі як начальник складу в Тернополі від 1. вересня 188[illegible] а рід 18. падолиста 1890. в Б[illegible]дах. Дня 31. березня 1891. уступив з посади (чи примусово чи ні, того не написав В. Н.). Якийсь час пізнійше ми довідалися, пише В. Н., що він є в Єрусалимі, де також помер, але коли, цього не маємо записано. З професії був пасічником перед вступленням до Народньої Торговлі. Стільки пише В. Н. Мабуть ще попередно був дяком. Креатура дуже мало освічена. З політичного пересвідчення був він завзятий моєквофіл, як і його брат славний дописуватель „Слова“ Ілля Мардарович, парох у Вовчинці почта Станиславів, а опісля у Камінках під Коломиєю.

українських шкіл в Угерцях незаб. і Братковичах, городецького повіту, ухвалено рішучий протест.

По ухваленню резолюцій урядуючий на вічу староста Мйончиньскі просив учасників, видячи їх настрій, щоби спокійно розійшлися. На закінчення відспівали вічевики гимни „Ще не вмерла", „Не пора" і „Ми гайдамаки".

При нагоді віча провірили львівські відпоручники, що помимо закриття і опечатання школи в Городку наука відбувалася правильно під голим небом на церковнім цвинтарі і там відбулося торжественне укінчення шкільного року з роздачею свідоцтв при численній участи городецького громадянства та — що важнійше — при незвичайно піднесенім настрою серед шкільної дітвори.

Учительський Зїзд.

Дня 5. липня ц. р. почалися о год. 10 ранку наради зїзду українського учительства у великій салі „Народнього Дому" у Львові. На ділі це зїзд членів Товариства „Взаїмна поміч українського учительства" зі Східної Галичини, це загальні збори товариства. Зїхалося на ці збори багато членів організованого учительства родом зі Східної Галичини, бо тепер воно розкидане по всіх закутинах „Сибіру". Величезна саля битком набита. Зїхалось більше ніж у попередніх літах. Для цього є своя причина. В попередніх літах товариство нормально скликувало загальні збори, а в цьому році воно було розвязане і щойно по 8 місячних „хожденіях" від Анни до Каяфи вдалося реституувати товариство. І ця численна участь у загальних зборах Т-ва — це найкращий покажчик, це відповідь на ті переслідування та гнет, яким піддавалося учительське професійне товариство. Величезна чисельність зїзду це рівночасно й протест на всякі ворожі зусилля в тому напрямі, щоби українське учительство розєднати та вбити в ньому всяке почуття власної організації. Коли польська влада розвязала товариство, то учительство не заснуло, принціп організації в ньому не завмер, але навпаки. Стара управа розвязаного товариства діставала сотки писем та листів з домаганням не щадити коштів і заходів біля реституції давнього товариства, або заходів щодо заснування нового. Добровільно складали вчителі поважні суми на поїздку делєгатів до Варшави і инші заходи для того, щоби Т-во реституувати.

Збори відкрив голова Т-ва Іван Стронський, управитель школи з Пикулович. Старенький поважний голова сказав між иншим: „Минув рік від останіх загальних зборів. Лихоліття, яке переживав наш народ, не минуло і Т-ва. Бо в місяць по останніх загальних зборах польська влада Т-во розвязала. Забрано всі книги, а льокаль опечатано. При розвязанню влада подала такі мотиви свого вчинку: Зїзд ухвалив резолюції політичного характеру, які далеко перейшли поза межі діяльности т-ва, накреслені статутом. Зїзд утворив науково-педагогічну комісію, діяльність якої була спрямована до того, щоби створити в товаристві окреме товариство. Товариство зверталось до українських учителів обіжниками, в яких закликало їх, щоби не повинувалися владі та не признавали польської мови і не приймали в тій мові писаних писем. Наслідки закриття були страшні. Перестав виходити орган т-ва „Учительське Слово", перестав функціонувати фонд допомоги для зльокавтованих товаришів. Двацятилітній доробок т-ва був загрожений. Доля майна була невідома. Управа уживала всіх заходів на те, щоби т-во реституувати. Щойно по 8-місячних заходах вдалося це осягнути. 21. червня 1924 р. рескриптом міністерства т-во реститувано. 20-ліття Істнування т-ва — цеж ювилей того т-ва. На жаль, завдяки виїмковим обставинам цей зїзд не являється ювилейним. Ювилею тепер нам не обходити. Його відбудемо ми в иншій відповіднійшій хвилі, а нині займемося реальною роботою, звязаною з нашою установою".

До президії вибрано: Івана Стронського, Молчка Андрія та Іванишина Миколу. Генеральним секретарем вибрано Сенюту Івана а його помічниками: Деркача Івана, Стасева Дмитра, Симо Михайла і Куриловича Данька. Після вибору президії голова п. Іван Стронський присвятив згадку помершим членам товариств. Згадку вшанували всі присутні повставши із місць. Серед померших найшлися такі визначні члени учительської громади: 1. Василь Височанський, управитель школи у Висоцьку турч. повіту, 2. Евг нія Гошовська, уч. в Ніниві, 3. Текля Морозівна уч. в Новосілках пов. Рава Руська, 4. Михайло Завадович, упр. школи в Ремезівнях пов. Золочів, 5. Олександра Веселовська в Грушці пов. Товмач, 6. Лев Борачок, упр. школи у Старому Мізуни пов. Долина, 7. Ґртоломей Фуртак з Тернопільщани, 8. Матковський Зиновій, упр. школи в Жукотині пов. Коломия.

Принято слідуючий порядок нарад: 1. Вибір комісії матки. 2. Звіт з діяльности т ва і касовий звіт за час від 8. VII. 1923 до 28. VI. 923 р. і адміністраційний звіт — референт Андрій Зелений. 3. Звіт контрольної комісії реф. Великанович Дмитро. 4. Вибір пяти членів Надзірної Ради. 5. Вибір контрольної комісії. 6. Кооперативний реферат, реф. п. Гаврилко. 7. Економічний стан та розвиток Краєвого Союзу і повітових учительських Спілок. 8. Внески.

До комісії матки вибрано п-ів: Посацького, Коваля Генрика і Шубертівну Юлію.

Крім цього вибрано комісію внесків. До неї ввійшли: Стельмах Денис, Бачинський Роман і Ясінчук Лев.

Зі звіту п. Андрія Зеленого про діяльність управи та зі звіту п. Великановича Дмитра від імени контрольної комісії вийшов на яву дуже невідрадний факт. Виказалося, що Т-во має 2.700 членів а з того, на жаль, платить вкладку лише 700 членів. А вкладка невелика, бо від 1. червня виносить лише 1 зол. місячно, а з того часу виносила вартість одної передвоєнної австрійської корони в польських марках.

А з вкладок Т-во удержувало учительський орган „Учительське Слово" і повинно було сплатити довг, що тяжить на вчительському домі в сумі 1.000 американських долярів. Довг несплачений донині також тому, що кредитові інституції не хотіли приняти у свому часі сплати в здевалюованій польській валюті. Завдяки новим вальоризаційним законам польського сойму той довг тепер представляє саме вартість тисячі американських долярів. Та можнаби його вповні сплатити, колиби всі члени сплатили залеглі вкладки.

Безперечно, що епізод цей про невплачування вкладок свідомим своїх станових інтересів українським учительством кинув несимпатичну тїнь на його загал. Цю аномалію одначе можна пояснити собі хіба тим, що Т-во 8 місяців офіційно не істнувало. Та сподіємося, що тепер ця тінь цілковито спараліжується, коли всі члени виконають свій обовязок супроти Т-ва. До цієї справи ще вернемося.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчерашне число сконфісковано за кілька рядків у статті „кресове законодавство" і за цілу відозву Ради Українських Січових Стрільців.

— **Особисті вісти.** Др. Дмитро Левицький і ред. Ф. Федорців виїздяють на відпустку. Провід редакції буде спочивати в руках д-ра Степана Барана і д-ра Мих. Рудницького.

— **Зброя з Анґлії до Росії** йде від довшого часу потайки, з льондонських пристанів... контрабандою. Льондонська поліція відкрила більшу організацію цього таємного транспорту. Перед 2 тижнями вислано 2000 машинових крісів.

— **Українську гімназію** будують — ні, не гадайте, що в Сх. Галичині! — ні Закарпатській Україні, в містечку Густ. „Пограничер Прессе" повідомляє, що гімназія будується з дозволу міністерства разом з бурсою. Заждім, скільки таких будівель принесе нам новий польський закон.

— **Жінка-Муринка — послом.** Єдиним представником небілої раси на американськім „національнім конвенті" у Клевелянді (Огайо) є п-ні Ieo Уіліямс. Вона є з походження Муринкою і на протязі довгих літ бореться за права покривджених рас. Вона перший раз вибрана у парламент і дарма, що її становище як Муринки дуже важке, їй доручено недавно промовляти як представниці в одній справі.

— **Конґрес міст** почався в Амстердамі 30. червня. У ньому беруть участь представники численних міст з 12 ріжних держав. Програмою конґресу є розглянути справу участи поодиноких представників міських громад у Лізі Народів і в инших більших міжнародніх організаціях. Цікаво було би знати, скільки населення мусить мати місто, щоби мати свого представника на такім конґресі.

— **Як шунати злочинців.** Те, у чому ми нераз сумнівались при лектурі Шерлок Гольмса, стає дійсністю. А саме: французький професор Льокар винайшов апарат, який висмоктує з одіжі злочинців не лише порох, але й найменші пилинки. Ці зібрані пилинки прирівняється потім з порохом розсіяним на місті злочину. Крім цього на підставі порошинок можна пізнати професію та місце побуту злочинця і робити ще инші гіпотези. Завдяки цьому винаходові вистежили вже кількох злочинців, злодіїв та фальшівників грошей. Ще за сто літ професія злодія домагатиметься високої освіти, студій, інтеліґенції і — хто зна, чи виплатиться.

— **Чудотворний ніж** винайшли американські хірурги. У однім зі шпиталів Чікаго перевірювали його при операції. Має він ту прикмету, що відразюючи клаптики тіла, спалює недужі клітини і операція стає безкровною. Річ ясна, що для недужних, між якими є стільки людей вражливих на вид крови, має це величезне значіння.

— **Образ Леонарда да Вінчі**, який загинув від сотки літ, віднайдено випадково при нагоді одного процесу за спадщину у Медіоляні. Це є портрет славної красуні Галєроні.

— **Живе серце** людини можна буде віднині оглядати завдяки новому винаходові. Американський лікар, Зінгер, Жид. з міста Сен-Люї винайшов електричну лямпку, яка дасть змогу оглядати внутрішні клітини серця живої людини. Цей апарат перевірено на зїзді американського медичного товариства. Побачимо, чи новий винахід піде на користь людям відкриває у серці крім нещасного зворушення та ніжні почування.

Сесія Унії Тов. Ліґи Націй.

Комунікат Зах. Українського Т—ва Ліґи Націй.

Ліон, 29. червня 1924.

Як делєгатів припиненого в репрезентаційних правах Т-ва не допущено нашої делєгації ні до комісії меншостей, ні до Головної Ради Унії. Ціле передполудне 27. ц. м. заняла боротьба на Комісії меншостей в цій справі. Зводили її головно придніпрянські делєгати проф. Лоський і інж. Лагутенко та делєгат російського Т-ва посол Єфремов. Вкінці Комісія доручила придніпрянським і російському делєгатам, щоби через полудне вислухали жалоби нашої делєгації на польський режім і здали Комісії звіт про наше становище і наші домагання. По полудневій перерві здали згадані делєгати звіт з переговорів з нашою делєгацією перед Комісією і поставили внесення, щоби Комісія взяла за основу нарад вручений нашою делєгацією Секретаріятові Унії меморіял про положення нашого населення в Польщі і наші домагання, зясовані в предложених нами меморіялах. Комісія прихилилася до цього внеску і до пізного вечора йшла оживлена дискусія над нашими меморіялами, яку розпочав делєгат придніпрянського Т-ва п. інж. Лагутенко довшою промовою, в якій передав зміст нашого меморіялу. Поляк Стронський у двогодинній промові збивав наші твердження, між иншим справу бл. п. Бесарабової, предкладаючи відповідно зложений протокол оглядин її тіла проф. Серадским, з якого виходила мнима неправдивість наших тверджень. Румунський делєгат, спираючися на промові Стронського і предложені ним „документи", поставив внесення, щоби Комісія признала жалобу нашого Т-ва на режім в Польщі неуосновану і перейшла над нею до денного порядку. Одначе більшість з промовців станула на становищі, що в кожному разі польський делєгат не зумів опрокинути всіх наших тверджень, і що справа вимагає ще дальшого розгляду. Комісія рішила, щоби відложити дальше трактування справи до слідуючого її засідання, яке відбудеться в жовтні ц. р. З чужинців промовляли в нашу користь, з більшими або меншими признаваннями невиносимого положення нашого населення в Польщі Швайцарець Бовер, Француз Оляр, Німець Берндорф, Мадяр Людвік і Москаль Єфремов.

Комісія трактувала справу в площині східно-галицькій, бо на денному порядку була поставлена справа положення нашого населення у Сх. Галичині, а не на всіх західно-українських землях під Польщею. На засіданні Головної Ради в дні 28. червня ц. р. проф. Лоський підняв знову справу допущення наших делєгатів і представника краю д-ра Марітчака, який саме 28. ц. м. прибув зі Львова до Ліону на засідання Головної Ради Унії. По довгих нарадах Ради і рішучих спротивах польських делєгатів, які домагалися, щоби Рада вважала наше товариство поставленим поза звязок Унії і признала, що воно як позакраєве не має права репрезентувати українського населення в краю, Головна Рада Унії вкінці рішила на внесення проф. Оляра віддати справу нашого Т-ва бюрові Унії, що мало би переслухати галицьких делєгатів в інформаційнім характері. Вижидаючи запрошення бюра, яке мало би відбути засідання в справі нашого Т-ва ще на протязі теперішньої сесії Унії в Ліоні, ведеться з нашого боку дальша пропаґанда між иншими делєгаціями в нашій справі.

Меморіял краю згл. трудової Партії з 10. червня ц. р. предложила наша Делєгація Секретаріятові Унії, а також вислала його до Союзу Народів у Женеві.

За Зах. Українське Т-во Ліґи Націй:

Д-р Р. Перфецький президент. *А. Петрушевич* гол. секретар

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні збори Повітової Кооперативи, стоваришення зар. з обмеж. пор. в Городенці відбудуться дня 12. липня ц. р. о годині 3. пополудни в комнатах стоваришення. Дневний порядок: 1. Відчитання протоколу. 2) Одобрення білянсу і удїлення абсолюторії. 3. Затвердження трьох членів Дирекції. 4) Вибір Надзірної Ради. 5. Внески. Наколиб в означенім часі не зібралася відповідна скількість членів, загальні збори відбудуться того самого дня о годині 4 пол. Надзірна Рада: *о. Н. Кисілевський* містоголова, *Ф. Вережак* за секретаря. 34 1—1

Вписи на Української Високій Технічній школі у Львові відбудуться від 1.—15. липня і від 23. вересня по 10. жовтня. ц. р. Виклади на зимовім семестрі розпочнуться 5. жовтня. Студенти, які покінчили гімназію, а бажають записатись на будівельний або машиновий факультет, мусять доповнити вступні відомости з нарисної ґеометрії і мають зголоситись 1. жовтня до вступного іспиту. На лісово-агрономічний та инші факультети них додаткових іспитів не вимагається. 2—2

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПАРОХІЮ добру перемиської епархії під Львовом заміняю. Вимагання: здорова околиця, біля залізниці. Зголошення під „Заміна". 27 1—3

НАГОДА! За 800 долярів дімок з порожним мешканням і склепом. Дімок мурований критий бляхою, незамешканий о 2-х комнатах і кухні, стайня і возовня в Голоску Великім при дорозі коло фабрики дріжджів, надається для літників або на мешкання, дешево продам. Відомість Подгорцер, Львів вул. Гусяча (Ґенся) 3. біля аптики Еттінгера. 2155 3—3

ШТУЧНІ НОГИ, руки, коректори проти повстаючих горбів і скривлення хребетного стовпа. Бандажі проти літаючої нирки. Бандажі проти обниження жолудка. Бандажі проти скривлення, опадання і випадання матиці. Бандажі і гумові панчохи проти жиляків в нозі. Підкладки „плятфусові" для хорих ніг. Мужеські і жіночі мочники для ослаблення на міхур. Опаски проти обвислости черева. Опаски проти поронення. Опаски по полозі як забезпека проти т. зв. обірваности і щоби привести черево до нормального стану. Опаски на пропуклини в пахвині і на череві. Опаски на поправлення фігури і т. п. Поручає бандажист Г. Полячек, Самбір. Ілюстровані цінники даром. 2159 4—4

НА ЛІТНИСЬКУ в Карпатах є зараз до винайму на 3 місяці 2 комнати о спільнім виході на 5—6 осіб і 2 комнати о окремих входах на 2—3 особи. Цілоденне удержання 6—8 золотих. Зголошення до Адміністрації п-д „Карпати". 23 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-Р БОҐДАН СТАХЕВИЧ

веде КАНЦЕЛЯРІЮ

в Тернополі

вул. Міцкевича 15. 33 1—1

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

2137 ч. 20. 6—10

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Рапапорта і Якова Нассa

ЛЬВІВ. вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 2139 10—10

Виділ Музичного Товариства ім. М. Лисенка філія Дрогобич

розписує отсим

КОНКУРС

на слідуючі посади в Муз. Інституті ім. Лисенка в Дрогобичі:

1) 3 посади учителїв (льок) гри на фортепіяні. 2) 2 посади учит. гри на скрипці і віольончелі. 3) 1 посада учит. сольового співу. 4) 1 посада учит. гри на дутих інструментах.

Оферти з точним поданням кваліфікацій слати найдальше до 1. VIII. 1924 на адресу: Д-р Володимир Ільницький, адвокат в Дрогобичі, вул. Стрийська. 19 3—3

Виділ

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Піґ..." Львів

Ч. 150 (10 243). Львів, четвер 10. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шал. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Фальшивий тон.

Польська преса віддає препогану послугу своїй державі. Вона силкується доказати, що нові „вольности", якими польська держава нагороджує деякі т. зв. національні меншости виходять далеко поза межу тої свободи, яку хотіли цим меншостям забезпечити союзні держави. Не можна бути настільки шовіністом, щоби заявити, що польські публіцисти не мають зеленого поняття про міжнародні трактати складені останньою мировою конференцією. Тому доводиться зробити висновок, що польські публіцисти йдуть у своїй адвокатській ролі за обовязком ...патріотизму.

Не маємо наміру ставити собі питання: чи патріотизм, який заслонює очі на минуле і на сучасне — принесе багато користи державі. Про це нехай думають керманичі польської держави, перш усього у власнім інтересі. Одначе дивуємось наївности польських політиків, які вважають своїм обовязком доказувати нам: що ми не розуміємо вартости того, чим вони нас обдарували. Всі ці докази є наскрізь фальшиві і зі становища історичного, себто фактів і зі становища психольогічного, себто мотивів, які спонукують польський уряд до новоприйнятих законів.

Хто знає історію паризької мирової конференції, знає, що союзні держави, дбаючи про права для національних меншостей на польській території, ніколи й в думці не мали можливости, що Польща захоче стати державою з нинішніми її кордонами. Трактат про національну українську меншість у межах польської держави мав на думці справжню „меншість", розсіяну між збитою масою польського населення, себ-то на польській етнографічній території. Він горкався тої мінімальної меншости, в імені якої Поляки домагались забезпечення своїх прав у чужих державах.

Що означала відома лінія Керзона? Те, про що нині польські політики хотять замовчати на смерть і замовчують у своїх великосердих „мовних" законах — права для Лемківщини, Підляша, Холмщини. Версайський трактат, який хотів стати висловом нових гасел визволення народів, не міг у ніякому разі споганювати себе таким принципом, щоби обмежувати права національностей уже існуючі. І тому для кожнього обєктивного читача версайського договору є ясним, що права, які мали Українці в Австрії, не є цим договором обмежені, а навпаки: поширені. Коли-ж нині польські політики впевняють нас, що польська держава саме нині поширює ці права — то це подобає на глузування.

Творці мирової конференції у Парижі натворили чимало дивогляднів, але вони не були настільки наївними, щоби не орієнтуватись у найпростійших географічних даних. Вони могли йти навіть так далеко, що про домагання Українців інформувались з книжки п. Р. Дмовського. Але і цього було досить. Його книжка „Росія, Німеччина, і Польща" перекладена на французьку мову мала географічну карту, на якій було виразно зазначено, що Східна Галичина це не польська територія. Для всіх тверезо думаючих ясно, що якби не виїмкові умовини витворені повоєнною хуртовиною, революційними подіями на Україні та Росії, з яких скористала Польща наступом армії Галлера, — то союзні держави ніколи не дали би своєї мовчазної згоди на доконані факти мілітарної окупації.

Сила — силою, а справедливість — справедливістю. Коли воїни йдуть у парі, а коли наївно — не розуміють однаково добре дипльомати старих держав, як і поневолені народи. Тому прогнилою бочкою капусти тхнуть нині аргументи, які хотять переконати нас, Українців, що признання нам деяких громадянських прав до рідної мови є актом великодержавної справедливости. Всім відомо, що навіть подружжі з Польщею великі держави втратили нарешті терпець і як це робиться між приятелями, сказали їй на вухо: — „Ти знаєш, друже, як я тебе люблю, але мушу тобі звернути увагу, що твоя поведінка починає компромітувати тебе... а тим самим і мене; конче мусиш щось зробити зі своїми зобовязаннями... Я не вмішуюсь у твої приватні справи, але всі про це говорять... Зроби щось бодай про людське око..."

Коли Польща сплачує нині своїм новим законом супроти нас перестарілий довг, під впливом настирливих чужих пригадок, і робить це як довжник, який 100.000 передвоєнних австрійських корон сплачує нині 100.000 польськими марками — вона може покликуватись на всі можливі інтерпретації букви закону, але нехай не називає цього акту гарними словами і нехай не впевнює нас, що жертвує нам княжий дарунок.

Тут кінчиться не лише фальшування фактів, себто історії, але й починається фальшива психольогія. Якщо мало би бути правдою те, про що розписуються польські часописи: що поширення прав мови „національних меншостей" має стати першим кроком до порозуміння з боку польського уряду — тоді щирість та політичний розум наказували би йому не підшукувати мудрагельських інтерпретацій для законів, які самі негайно по їх введенні в життя виявлять усю широчінь своєї свободи.

У кожнім разі: чи признані нам права є милостинею чи княжим даруиком — той, хто щедро дає їх нам, не повинен переконувати нас ні про свою справедливість, ні про свою великосердість, ні щире серце. Польська дипльоматія, яка силкується вести закордонну політику більше на підставі правил доброго тону як на якихнебудь инших підставах — ударила тут не вперве у фальшивий тон, і цей скреґіт почують на чужині, як не нині, то завтра

Дні огляду

промова посла с. Хруцького на конституційній комісії при оборонній проекту законів про шкільництво, судівництво та адміністрацію для національних меншостей, виголошена 3. липня.

(Продовження.)

Утраквізм.

Дальшою ілюстрацією, яким робом здійснено в уставах право національних меншостей щодо плекання своїх рідних прикмет може стати закон про шкільництво. Цей закон увесь надиханий духом тракізму. І середні школи і вчительські семінарі і народні українські школи мають бути утраквістичні, але лише на території українських земель. Чисто-українських шкіл не може бути, дарма, що чисто-польських може бути необмежена скількість не лише у справжній Польщі, але й на українських землях. Утраквізм є доказом, що діло йде про знищення національних прикмет. Його сотворило змагання, щоби знівелювати та спольонізувати окремий український нарід. Це є єзуїтський замах на душу українського народу, замах під покришкою гасла єднання для згіднього співжиття українського населення з польським. Це є принцип не лише протиконституційний, але й протипедагогічний. Видко, що автори цього проєкту про шкільництво не знають найновійших педагогічних принципів, дарма, що є професорами.

Поліпшення чи погіршення?

А що сталось зі справою українського університету? Чи може поладнано її таким робом, що краківський університет стане українським? Закон про шкільництво, так само як у відношенні до Галичини закони про мову в адміністрації та судівництві, не приносять ніякого поліпшення у теперішній правний та фактичний стан. Навпаки: всі ці закони є дивогляднім погіршенням теперішнього правного стану, бо напр. у Галичині, згідно з австрійським законодавством маємо чисто-українські народні школи, хоча й нечисленні, маємо кілька середніх шкіл і вчительських семінарів з українським характером, яких ви ще не встигли зачинити або переробити на утраквістичні.

Щодо судів то в Галичині ще до цього часу обовязує закон, що коли хтось вносить скаргу на українській мові, то весь судовий процес треба вести українською мовою. А нові державні проекти домагаються, щоби оба: і адвокат і клієнт були української національности, якщо хотять користати з права промовляти українською мовою. Але і в цьому випадку протокол та судовий присуд списуються польською мовою. На основі нового закону адвокат-Українець не може боронити Жида по українськи або адвокат-Жид не може виступити в обороні Українця з українською мовою!

Символічний факт.

Якеж треба мати чоло, щоби виступати з такими проектами, ще й казати, що вони поліпшують теперішній правний стан і дають більше, як обіцює конституція та міжнародні трактати.

Зваживши це все глибоко символічним є факт, що нашому народові відмовляєте навіть признання його національного імення. Називати Українців — Русинами це чиста провокація, як чистою провокацією є всі предложені державні проекти. І коли, в який момент появились ці протидемократичні, протиконституційні, екстермінаційно-польонізаційні проекти?

Світова війна видвигнула гасло самовизначення народів. Повстала ціла низка національних держав. Український нарід пролив море крові у боротьбі за свою незалежність. Як-не-як, а істнує українська держава. Польща недавно йшла на Київ під прапором визволення України, а в результаті маємо перед собою якісь правно-політичні дивогляди, які є просто глузуванням з українського народу, з конституції і з міжнародніх трактатів. Проти таких проектів можемо хіба з обуренням запротестувати.

Наддніпрянська Україна.

„В обороні релігійних звичаїв".

Харківський „Комунист" подає: „Багато сільських адміністраторів є тої гадки, що вони здусили контрреволюцію, заборонивши „хресний похід (церковна процесія) в поля по причині посухи. Вони не розуміють, що такою забороною дають підстави для роботи правдивих контрреволюціонерів. Коли би міські попи задумали відбути такий похід по причині посухи, то це було би релігійною демонстрацією політичного характеру. Такий похід нікому не потрібний і його заборона не викличе ніякого відгомону. „Хресний похід" селян зі сільським попом це — більше звичай ніж релігія і не має він ніякого політичного характеру, а заборона його в очах темних селян, яким згаряє збіжжа, складає всю відповідальність за посуху на ра-

---

Пр. 644/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 142 з дня 2. липняня 1924. в артикулі під заголовком: 1) „Преса" а) уст. м. слов: „змалював" і „А тепер прийшли", б) речення м. слов.: „питали вони" і „так заручади. 2) „Останні вісти" речення м. слов.: „з посуджених" і „на основі", містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) зак. кар., ад 2) злочину з §. 58 зак. кар., узнав доконану в дни 1. дня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до [illegible] — Львів, дня 2. липня 1924.

(Підпис нечитний.)

ціянську владу". „І кому це на руку?" — питає „Комунист" — і рівночасно відповідає: „лише контрреволюціонерам всіх мастей, які стараються і посуху використати проти радянської влади".

Памятник Ленінові в українському селі.

У селі Варновицях Винницького повіту відбулося врочисте відкриття памятника В. Ленінові. На святі крім селянства сусідніх сел були також делєгації червоноармійців та робітників. („Вісти" ч. 144.)

Чистка радапарату на Одещині.

Губерніяльна комісія для чистки державного апарату від непевних елементів перевірила за 3 тижні 17 великих установ, в яких працює 2.200 співробітників. З ріжних причин звільнено з роботи 387 людей, в них 60% як чужий радянській владі елемент бувших царських урядовців, торговців, спекулянтів та инших. Решта звільнених припадає на такі особи, що вступили на службу по протекції, або служили під безпосереднім начальством своїх-же родичів (кревняків). („Вісти" ч. 144.)

Бандитизм.

На засіданні Центрального Комітету комуністичної партії большевиків України з дня 24. VI. розглядався реферат секретаря організаційного бюра партії Лебедя про надзвичайні заходи парторганізацій для припинення зростаючого політичного протирадянського руху і бандитизму в Одеській, Катеринославській та Подільській губернії. Лебідь пропонував утворення районових відділів зі селянської комуністичної молоді для окремих цілей. Ті відділи повинні боронити всіх партійних установ на основах тісної співпраці з відділами ДПУ (державного політичного управління). Згідно з даними Виконавчих Комітетів названих губерній за час від 15. V.—15. VI. ц. р. вбито там 37 комуністів, що працювали по селах, 3 уповноважених Центрального комітету компартії, і розбито 69 партійних установ. Центральний комітет, прийнявши до відома проєкт Лебедя, доручив організаційному відділові приступити негайно до проведення його в життя,

Дві ріжні міри.

В дискусії над відомими „кресовими" законами виголосив дуже гарну промову жидівський посол Грінбавм. Задля недостачі місця подаємо важнійші її місця у виїмках:

Посол Грінбавм між иншим казав: „Коли в Росії почав хитатися царат, національно-політична думка, а також публіцистика революційної групи ППС. сформулювала головну основу своїх домагань в той спосіб, що польську проблєму треба вирішувати окремо від инших національних проблєм Росії. Говорено тоді, що справу б. Польського Королівства мусять трактувати зовсім окремо та відмінно від усіх инших справ; висунено твердження, що справу ту дасться розвязати виключно на основі широкої територіяльної автономії, а навіть деякої суверенности на тій території. Тепер маємо в польській державі анальогічну справу до розвязки. І дивна річ! Польська політична думка, яка довгі часи нічого й знати не хотіла про порушені справи і щойно в останній хвилині під напором обставин уважала за необхідне ними зайнятися, зійшла зі свого давного становища російських часів, яке вважала єдиноправильним і справедливим до б. королівства...

Всесильні міські ради.

Жиди на українських, білоруських і литовських теренах засуджені на те, щоби вживати державної мови у всіх тих випадках, в яких член української, білоруської чи литовської нації може уживати своєї мови. Знаємо, що у всіх містах на окраїнах відсоток жидівського населення перевисшає 50%, що з огляду на те міські ради будуть у більшій або меншій мірі жидівські. Правда, що витрачають багато енергії на те, щоби не допустити до такого „нещастя", але це буде важко осягнути, бож не можна буде долучити до міст сусідніх сіл, бо це скріпить лише український або білоруський елемент. Згідно зі запроєктованими законами міські ради мають рішати, якої мови має уживатися на засіданнях крім державної. І Жиди переважно мусітимуть ту справу рішати, хоч самі з того свого рішення користати не зможуть, бо жидівську мову зігноровано, а право вживання української або білоруської мови привязане виключно до осіб української або білоруської нації, Не важко уявити собі, до яких наслідків такий стан мусить довести.

В Польщі маємо яскраві приклади таких результатів. На Познанщині вся майже польська суспільність напоєна ненавистю до Жидів, А знаємо, що на це зложилася передовсім давна жидівська політика. Тодішня жидівська національна думка не була ще пробуджена, а у жидівській суспільности панувало прямування до асиміляції, а всяка асиміляція є пристосуванням та уподібненням до сильнійшого, отже до пануючої нації.

Повторення Познаньщини?

Панове оповідають все, що діється тепер у відношенні до Жидів у Познанщині, тою обставиною, що Жиди дали себе ужити Німцям до гнету та германізації. І чи ви хочете, щоби ми тепер повторили це познанське у польському виданні на українських і білоруських землях? Панове змушуєте нас до того приписами закону, але смію вас запевнити, що ми не повторимо того, що робилося в Познаньщині в першій половині мин. віку. Ми є народом старим і коли до вас тут промовляю, то повторюючи висказ Наполєона, можна також сказати, що говорю до вас з висоти 50 віків і свої висновки будую на досвіді народу, що був присутним на похоронах і народинах багатьох держав та народів. Прошу панів, становище, яке ви творите для нас на українських землях, є повне найстрашнійшої небезпеки для нас.

Ми знаменито памятаємо, до чого довело віддавання нашим батькам в XVI. і XVII. вв. в аренду ключів православних церков. Ми хочемо йти тепер власними шляхами.

Коли маємо терпіти, то за власні справи. Ви, пане Дашинскі, пригадуєте мені ріки жидівської крови, які пролили Українці в останній воєнній хуртовині, що пронеслася по українських землях по розбиттю української державности. Ви пригадуєте мені про боротьбу, яку вели Жиди на міжнародньому терені проти тої поплямленої жидівською кровю України. Так, боролися ми проти України Петлюри, але памятаємо часи київської Центральної Ради, коли починалася будова української державности і коли ухвалено та проведено в життя персональну автономію для Жидів і для инших народностей. Ми памятаємо також, що нема в цілій Европі ні одного народу, який на протязі віків не сплямив би себе жидівською кровю.

На загал є неправдою, що запроєктовані закони дають більше ніж Версайський трактат. Вони дають менше, а передовсім у царині шкільництва, бо відповідні статті Версайського трактату виразно постановляють, що шкільництво національних меншостей повинно бути виключно в руках і під управою самих меншостей, очевидячки під доглядом державної влади. У відношенні до Жидів є там окрема стаття, на основі якої мають бути створені шкільні комітети при громадах, яким мають бути передані школи і які мають одержувати відповідні процентові гроші з державних кас. П. міністр освіти невпинно повторює, що обдаровує всіх, а передовсім Жидів незвичайними добродійствами. А що, пане міністре з фаховими школами „Орт-а" на Волині, які все ще закриті? (Міністр: бо протидержавні!) *Загальний сміх на лавках лівиці.* Пане міністре! То сьогодняшне ваше твердження перейде так само до історії, як ця фраза напоєна тугою за Естеркою, яку ви сказали на засідамні соймового плєнум..."

Посол Грінбавм заявляє, що Жиди будуть поборювати ці законопроєкти всіма засобами, якими розпоряджують.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ПАВЛО ЛИСЯК.

При шахах.

Молодий суддя підняв руку вгору зовсім як до наполєонівського жесту. Але в останній хвилині завагувався і подав руку назад. Заки рішиться на задуманий посув, — він ще мабуть хоче добре розібрати усі можливости і перспективи, які перед ним розкриваються...

Діло в тому, що королева судді окружена з усіх боків чорними фігурами противника, а відомо, що втрата королеви майже з правила означує втрату цілої партії. Чи ви, народи, розумієте, що значить втрата партії для пристрастного грача або взагалі для грача?... Коли не знаєте — ви зовсім нічого не знаєте...

Боротьба між обома противниками находиться в останній стадії. Тому не дивниця, що загнаний у сірий кут суддя навіть перестав — вже не знаю котрий раз, співати свою чумацьку пісню, яку він підчас гри виводив увесь час з таким розмахом. Його пісня вірвалась саме на високій каденці, де згадується Дон. Менцинський міг би бути гордий, як би тут був. Бо це й його популярна пісня. Але Менцинський бог зна де, а ми в далекім, далекім куті серед гір — при шахах.

Середовище є просто клясичне своїм філістерством.

Суддиха сидить при столі і вишиває. Як водиться щойно виданій молодиці — вона дбайливо заходиться біля праці над домашнім хазяйством. А з чого зачинати, як не з мережок і вишивок?... Лямпа на столі, вкрита рожевим абажуром кидає мягкі тіни на кімнату. Смагляве лице суддихи зі суворо стягненими бровами на чистім чолі виглядає якби було різане в гебановій камеї. Наперсток на вказуючім пальці правої руки мигає раз-ураз сірим відблиском, витягаючи червону нитку за собою. Суддиха, небога, не знає, в якій скруті її чоловік. Шахи для неї — нудна, пренудна штука... Тому вона завзято мовчить і завзято вишиває...

Зате оба противники, наче люде з двох півкуль. Перш усього суддя... Про нього: — Господь Бог хіба міру загубив. Звідки суддя такий довгий взявся?... Його стать булаб ще більше знатна, якби він був трохи ширший у плечах. І лице судді занадто діточе, все готове до сміху, і очі, які іскряться з поза чорних очиць. Лівою рукою він ухопив за долішню губу і не знати чого — вічно нею торгає. Бігме — суддя зденервований...

Про противника судді не можнаб сказати ні слова за те, до якої раси він належить, якби сама ця раса його не зраджувала з кожної рисочки тіла. Противник — найвизначнійший член нашої місцевої палєстри... Він низький і має здоровенний ніс, який вірлиним закрутом заглядає йому аж на губи. Добре нависле черевце мабуть дуже обтягує ноги. Через те вони і криві. Адвокат підпер праву лицівку сильною волохатою рукою і з під зачервонілих вій глумливо вряди-годи дивиться на суддю. Він певний перемоги. В його рухах видко доброзичливість кота, який дозволяє вловленій миші перед смертю ще трохи побавитися...

Мене суддя викинув з гри. І мав повну рацію. Тепер я бачу, що гра в шахи це щось таке протилежне моїй вдачі, як спів соловія скреготінню папугая. Для них обоїх шахівниця з чорними-білими..., чорними-білими полями ніщо більше — тільки шахівниця. А проте, гадаю, воно не зовсім так. І так замісць пильнувати гри, наприклад, приходить думка до голови, чому воно має бути на шахівниці тільки вісім піль вширш і стількиж удовж?... Чому не може бути більше?... Або взагалі — фігури... оживають і сама шахівниця... Король — є король. У довгій кирєї на плечах, зі скиптром у руці та короною на голові. Він майже непорушний, а на кожний випадок, нудно маєстатичний, як колиб хворів запаленням суставів. Немов на глум — біля нього молода, метка, бистра королева. Ніби кажуть, має пильнувати старого короля. Та вона розумніща за всіх. Старого лишила між простими хлопчаками, а сама давай загналась десь аж на ворожі зади. Отся виправа тепер дорого її коштує. Чорні коні, бігуни і вежа наважились зовсім її знищити. Вони не є ні крихітку лицарські, ці „чорні" фігури, а навпаки — безоглядні, жорстокі, безжалісні...

І щойно тепер нагло стає ясною, просто неймовірна схожість гра з життям.

І тут і там шукує зір ніби — необмежена свобода в поведінці, рухах і долі. А тимчасом, пробіг так не є. О, ні!... Навпаки. Позірно свобода є тільки оманою для наївних дітей. По суті — все в грі виростає органічно з раз покладеної основи. Можна сказати: вислід гри міститься в завязку вже при першім торкненню фігури. Свобода рухів дійсно булаб необмежена, якби перед вами не сидів противник. Але ви проводите в діло ваші замисли і пляни, ви реалізуєте партію — в боротьбі з противником, у боротьбі з його волею і замислами, які є просто протилежні вашим...

Правда, — ви можете фантазувати. Але це є роскіш, на яку ви собі можете позволити тільки побіч того, що вам слід робити на ділі. Можете фантазувати скільки вам завгодно, але другий грач і ваша гра не сміють про це нічого знати. Нехай ваше „я" розщіплюється на дві половини. Одна половина живе для себе і кормить себе пурпурою власної крови, — друга половина творить своє житейське діло. Для життя, людей і світа важна тільки та друга половина. Першу ви можете заховати для себе, для власного вжитку...

Ваше завдання обмежується отсею шахівницею, що перед вами.

Дрібні вістки.

Непорозуміння на польсько-радянських кордонах мають на майбутнє поладжувати рад. комендант граничного відділу і польський пограничний староста

Латвія вручила через свого посла в Москві протест проти демонстрацій направлених проти Латвії, в яких брали участь оф'ціяльні представники СРСР. як Троцький і инші.

Православна церква в Палестині продає своє майно і виїзджає, з огляду на фінансову скруту.

В Тегерані підписано торговельний договір між СРСР. і Персією.

Червона армія СРСР. нараховувала в 1920 р. 5 300.000 людей, в 1921 р. 1,600.000, в 1922 р. 825.000 людей. З початком 1923 р. виносила 600.000 людей а в червні 1924 р. виносить 562.976 людей. Такі цифри подає урядова большевицька телегр. Агенція.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Освіта та Естерка

або

wie kimmt die Wrone in die Klatkes.

Польські міністри забирають не тільки Богові час, але забирають і слово в варшавськім соймі. Переважно вони великі фіглярі і дуже часто піддають теми до малих фейлетонів.

Ось перед парою днями один такий фіглляр, мін. освіти Міклашевскі заговорив про Жидів. Його мова мала дві річі: Заголовок і тенденцію. Заголовок був старопольський: „kochajmy się!", а тенденція: доказати Жидам на історії конечність любови до Польщі. На жаль навів він лише два, (хоч і дуже яскраві!) приміри: Естерку і Иосельовіча. Навів їх без ніяких коментарів і пояснень, розуміючи зовсім льогічно, що наскільки він знає дещо про них, то напевно знає про це і найдурнійший посол. Але в нас є багато людей, які не вчилися так докладно польської історії, і не від річі буде таки дещо пояснити про цю пару патріотів жидівського походження.

Отже:

Естерка, то була собі Жидівочка гарна, молода, обовязково з чорними очима, а необовязково з кривим носом. Походила з Опочна і мала прикмету, якої дуже часто бракує нашим красуням:—вміла подобатися мущинам. Один такий коронований мущина, Казимир Великий, побачив її раз на вулиці і прийшов до свідомости, що він від уродження був великим прихильником Жидів. Його фільосемітські переконання збільшилися ще по дипльоматичній розмові з Естеркою.

Справа пішла від тоді зовсім гладко: Казимир переконався, що не всі Жиди відносяться ворожо до Польщі, а Естерка переконала Жидів, що дідько не такий страшний, як його малюють.

З тих часів походить сентимент чисто кровних, расових Поляків до молодших дочок Ізраіля з прикметами винної лози. До Берків, Мошків і Шльомів не дали себе переконати і дають вираз цьому обгиначенням борід і вигуками „Розвою".

і поза неї ви ніяк вийти не можете, не повинні, не сміете... Hic Rodus, hic salta!... Чи вам так подобається чи ні — байдуже, мусите слухати... Бо і в життю так само... На жаль...

Дивіть, яке важне кожне посунення в грі! І яке воно мусить бути передумане до найдальших меж. Бо хто раз його зробить — вже не може податися взад. Так є з рухом найповажнішої фігури, так є і з рухом маленького хлопчака. А нераз щойно під кінець гри виходить ясно, що про невдачу рішило якесь, здавалося тоді, мале і незначне тоді посунення на початку гри... Алеж хіба можнаж так все зразу передумати аж до самого кінця?... Тому одні з кращих грачів є ті, які пильнують тільки самих найближчих посунень і не будують занадто великих „плянів". До остаточного удару вони звичайно збіраються щойно тоді, як вже мають перед собою противника з підірваними силами.

А вкінці, Боже милий!... Стільки напруги, стільки сили, енергії, взяття, боротьби, страху і снаги — на що?... Адже і переможець звичайно бере залишені на шахівниці фігури за чуби, байдуже валить їх і замикає в деревляну скриньку... Так, мабуть, кінчиться і кожна життєва „партія". Десь хтось когось кладе в деревляну труну і раз на все замикає віко над нею...

Finita la comoedia!...

ОСТАННІ ВІСТИ.

Меншости проти закону про мову.

8-го липня відбулися збори у всіх клюбах меншостей в звязку з дискусією в соймі в справі закону про мову. Український Клюб прийняв рішення забрати голос в загальній дискусії й дуже гостро запротестувати проти відмовлювання народові назви — український, та проти упослідження в справах не обнятих законами. Білоруський Клюб ухвалив примінитися до рішення Українців. В Жидівськім Клюбі стерлися два напрями: уміркований східногалицьких Жидів і різко опозиційний — варшавських сіоністів, котрі пропонували хопитися гострих засобів і опустити засідання сойму з криком і співами. Побідили уміркованці, наслідком чого посли Грінбавм і Шіппер вийшли на знак протесту зі зборів, називаючи противників боягузами. Клюб робить заходи схилити їх до повороту.

Знесення пашпортового континґенту.

В соймі прийнято в другому читанню проєкт закону в справі оплати за заграничні пашпорти. Згідно з цим проєктом паспорти для еміґрантів і робітників, що виїзджають за границю для заробітку, вільні від оплати; для купців і торговців підлягають оплаті 25 зол.; для осіб, що виїздять в цілях наукових, освітних, для участи в зїздах наукових, спортових змаганнях, міжнародних конґресах, в цілях суспільних або для лічення оскільки хорий незаможний а лічення, за границею конечне — оплата 20 зол. Міністер внутр. справ може звільнити від оплати останню категорію. Є всі вигляди на приняття проєкту і в 3-ім читанню. 1-го серпня закон увійде в життя.

Поражка Еспанії в Мароку.

Еспанська директорія видала комунікат повний несподіваних подробиць про поразки в Мароку. Еспанські війська у своїм відвороті перейшли ріку Уяву, полишаючи в руках неприятеля 500 ранених.

Комунікат викликав загальне зворушення, так що сподіваються великих змін у мароканській політиці. Опозиційна преса заклинає ген. Прімо де Рівера перестати гратися з честю краю, бо ніде не бувало, щоби добровільно погіршувано воєнні комунікати з огляду на дрібну розмірно внутрішню акцію.

Невдалий замах на львівську порохівню.

Справа невдалого замаху на військову порохівню на Янівському передмістю у Львові наробила багато шуму. В першій хвилині компетентні чинники потратили голови. Враження всіх умів було величезне. Очевидно, що мешканці Янівського та Городецького передмістя, яким у першій мірі грозила велика небезпека, справою замаху дуже живо інтересуються.

Військові сфери інформують часописи, що справці невдалого замаху старалися виконати його в анальогічний спосіб, як це мало місце на варшавській цитаделі та в складі муніції в Румунії.

Поліція арештувала й відставила до суду 6 осіб, а саме: Смалька, б. польського вахмайстра, який підложив пекольну машину й наставив годинник, Осоховского, б. підстаршину польських військ, Дітріха, залізничника, Вартоломея Бобера, шофера, у якого найдено в хаті 2 ручні гранати, льонт і инші вибухові матеріяли та одного поліцієнта з одкружної команди.

Справа невдалого замаху найшла голосний відгук не тільки в місцевій, але й позамісцевій пресі, а заграничні преса живо його коментує.

Польська преса твердить, що все те діялося із співучастю сусудньої держави. Слідство та суд викажуть, як це було на ділі.

Не поміг тут і Иосельовіч, полковник польського війська, який так храбрував за часів повстання. Той Иосельовіч відбув багато походів, а потім взяв і помер. А шкода. Був би пережив зворушаючі хвилі в листопаді 1918 р. у Львові, коли його земляки добровільно кидалися в огонь, щоби принести себе в жертву прозябаючій республіці

Про Иосельовіча забули люде, забула й історія. Та не забув про нього мін. Міклашевскі. Витягнув його зпід попелу забуття, щоби поставити перед очі невдячних жидівських послів як примір гідний наслідування.

Не знаю, чому Міклашевскі не згадав про Янкля з „Pana Tadeusza"!? Або не читав про нього, або через трему випустив з промови.

А прецінь годилось би його згадати. Він же грав на цимбалах „Mazurek" Домбровского, а расова Полька Зося гладила його попід бороду.

Галактіон Чінка.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Учительський Зїзд.

До Надзірної Ради запропонувала комісія-матка шістьох нових членів, а саме: Беня Василя, Матвійчука Миколу, Таранька Михайла, Ольшанську Павлину, Іванчишина Миколу і Молчка Антона. Загальні збори вибрали всіх запропонованих комсією-маткою однодушно. Резигнації другої половини Надзірної Ради Загальні збори не прийняли до відома. А через це лишились у Надзірній Раді такі члени старого складу: Стронський Іван, Коваль Генрих, Зелений Андрій, Зубрей Махайло, Стельмах Денис та Ющишин Іван. До контрольної комісії вибрано: Великановича Дмитра, Посацького Льва і Казанівського Івана. Після виборів виголошено ще два реферати. Перший з них це реферат п. Гаврилка про кооперацію, чи краще про ролю учительства в кооперації.

Шановний референт порушив у своєму викладі такі теми: щоденна праця учителя в школі—це перша основа поступу нашого господарства і тому шкільництво має бути так уладжене, щоби учительська праця могла стати якнайінтензивнійшою. Господарським поступом для нашого народу було би скооперативізування краю і тому наше учительство повинно плянові та свідомо працювати для розвитку кооперації. При навчанню необхідно звертати особливу увагу на господарську географію краю та на розділ наших багацтв і вказувати шлях до господарського добробуту. Молодь та старших треба так виховувати, щоби всі ставали людьми ініціятиви та щоби в найважчих умовинах життя находили способи оборони перед ними.

Засобами для осягнення цього всього вважає референт відповідну діяльність учителя (-льки) в школі і живу громадянську працю. При шкільній лектурі звертати увагу на кооперативні прикмети, хочби навіть зразки лектури містили негативні приклади. При науці рахунків давати приклади визиску в торговлі та промисли та приклади з діяльности кооператив. На забавах та прогульках, при обговорюванню щоденних фактів виховувати в кооперативному дусі.

У кожній школі повинна бути шкільна кооператива ведена так, щоби молодь на прикладах училася основ кооперації, товарознавства, пізнавала джерела закупна товарів, ріжницю в гуртовних та детайлічних цінах, щоби вчилася основ кооперативного діловодства—словом всього того, чого потребуватиме для будучої діяльности в кооперації та загалом у суспільному житті.

Бажано, щоб кожний учитель і учителька брали участь у діяльности місцевої кооперативи бодай як дорадники. Учительство прислужиться дуже кооперації, коли виявить солідарну діяльність у заснову-ванні учительських кооператив, дбаючи в першій мірі про те, щоби загал міг одержувати дешеві книжки та шкільне приладдя. В дусі повищих тез прийнято й резолюції про те, що ні один учитель ні учителька не повинні забезпечуватись у шкільне приладдя ніде инше, а виключно у власній кооперативі. Для доповнення фондів союзу учительських спілок всі учителі і учительки доповнюють свої вклади до висоти одного доляра. Подбати про заснування повітової учительської спілки там, де вона ще не істнує. Дирекцію Взаїмної Помочі учителів уповноважнено поміщувати свої фонди виключно в Союзі учительських спілок. Учительство повинно подбати про закладання шкільних діточих кооператив (внесок інсп. І. Ліщинського).

По вислуханню слідуючого реферату та короткій дискусії голова замкнув зїзд і запрохав усіх присутніх на товариську забаву.

Нововибрана Надзірна Рада Т-ва „Взаїмна Поміч українського учительства" у конституувалася як слідує: Іван Стронський, голова; Генрих Коваль, заступник голови; Денис Стельмах, секретар; Ющишин Іван, заступник секретаря; Зелений Андрій, директор і Таранько Михайло директор—всі инші входять в склад Ради як звичайні члени.

* * *

Зїзд мав чисто діловий характер. Не доставало традиційних привітів від цілого ряду українських установ та товариств, що рікрічно висилали на нього своїх делеґатів-промовців. Та точка відпала в звязку з торічним розвязанням товариства. Недостача привітів відчувалася болюче, видно це було по настроєві, який панував на салі між учасниками. Привіти звичайно настроювали високо всіх учасників зїзду, вони розбуджували найніжнійші струни патріотизму та посвяти для добра народу. Вітали учительство звичайно перші українські громадяне, а були ми свідками й привітів з Волині. Тим разом цього викресаного привітами настрою не було. Всіх переймав спогад про те, що Товариство вже було розвязане і самі натяки на той сумний факт сяк-так „перепачковувано", слідний був острах за долю Т-ва. Багато було недосказаного. Инша річ, що відсутність всіх святочних традиційних декорацій зїзду силою контрасту будила у присутніх завзяття і неодин з них, слухаючи тих всіх суто-річевих рефератів непронятих навіть одним промінчиком того великого національного болю, що бере свій почин у безлічі народніх ран, стримувався видно від сумних спогадів та стискав пястуки. Але все це проходило інтимно, все це діялося в глибоких закутинах душі одиниць. Недоставало висловника тих загальних інтимних настроїв. Над присутніми кружляв темний дух поневолення.

Та не зважаючи на все це, у тій масі, що була на салі, ми бачили силу. Ми бачили, що в тій салі зібрало всіх почуття великого обовязку, потреба консолїдації, зєднання та спільної праці. Жаль, що такі моменти доводиться помічати лише раз у рік, жаль, що розкинені на великім просторі наші учителі поза цим моментом річного зїзду може не досить відчувають свою силу.

Та ми маємо певні дані твердити, що саме сьогорічний зїзд, сумний, понурий, повний свіжих і прикрих споминів про недавну долю товариства приневолить усіх учасників зїзду повірити в силу організації, перенятися почуттям збірної сили і зачерпнути з цих почувань певну сильнійшу дозу енергії для власної індивідуальної сили та ініціятиви. Ми високо цінимо наше учительство та віримо, що воно свідоме своєї великої громадської місії у нашому народі, виконає її як найкраще. Кожний учитель і учителька мусить усвідомити собі те, що велика частина нашого національного завтра залежить від того, як буде виховане наше молоде покоління, а учительство саме й його виховує. Отже те виховання, яке дасть наш молоді свідоме національних ідеалів учительство, й рішатиме про наше завтра.

В. М.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число сконфіскувано за поодинокі місця у вступній статті, за кілька рядків статті „На межі католицизму і православя" та місця з статті „Проти походу на українське шкільництво",

— **Концерти Модеста Менцинського.** Частину доходу зі свого другого концерту у Львові і з концерту в Перемишлі, а саме 110 і 45 золотих призначив М. Менцинський на кооперативу „Український театр" у Львові. — За цю жертву складає Управа Кооперативи Вп. Землякові щиру подяку.

— **Арештування** серед польської поліції. З Вильна доносять, що окружні поліційні власти починили ряд арештувань серед функціонарів граничної поліції у виленськім повіті на відтинку Радошковичі-Родзеньчиці. Арештованим закидають порозуміння зі злочинцями, які організували розбійницькі банди.

— **Нова оперетна** популярного віденського композитора Легара, автора „Веселої вдовички" називається „Жовтий кафтан".

— **Не вільно купатись** у морі тим жінкам, які могли би, бо мабуть море під носом, — турецьким. Такий є наказ турецької влади у Константинополі. Поліція мають багато клопоту, щоби берегти цього закону, тому, що відріжнити сучасних Турчанок від европейських жінок не легко. Видко, що турецька полиція мусить мати око письменника та маляра в одній особі, щоби відріжняти такі нюанси і не зробити похибки.

— **Нагорода за повість.** Велику річ, нагороду за повість одержав від французької Аквдемії Еміль Енріо, письменник та критик. Нагороджена повість має заголовок „Арлєзія Брен" або міщанські чесноти

ти". Вона вдержана в дусі повістей Бальзака і описує історію двох міщанських родів. Автор змальовує середовище та псих ологією французького міщанства, яке є тверезе та купецьке, а одночасно має великі громадянські прикмети: почування відповідальности супроти суспільности і палкий патріотизм здатний до великих пожертв. Повість вяже історичні події давнини з останньою війною.

— **Цікавий конґрес.** Дня 4. липня ц. р. почався у Стокгольмі світовий конґрес почтового союзу. Почтовой союз святкує цього року 50-літний ювилей свого істнування. Він повстав в р. 1874, а від 1877 р. його осідком є Берн. До нього належить 77 держав з усіх частей світа. Головним предметом нарад зїзду буде ревізія міжнародніх почтових тариф і обниження транзитових оплат. Наради тріватимуть аж 8 тижнів.

— **Злочинність між жіноцтвом** є багато менша як між мущинами. Перед війною статистика доказувала, що на 100 судово каранних осіб жінок є лише від 15—20. Підчас війни цей процент трохи зріс, у звязку з важкими матеріяльними умовинами жінок самотно залишених. А проте й нині передвоєнне число жіночої злочинности не зросло понад 15 прц. Провини жінок здебільша звязані з їх полом, себто ролею матері та жінки. Факт, що жіноцтво мало вживає алькоголю, впливає у чималій мірі на невеличкий процент злочинности між ним.

— **Нова копальня нафти.** Нове джерело нафти почало бити в Баку дня 24. гравня ц. р. і на протязі двох місяців видало майже міліон пудів нафти.

— **Землетрус.** Обсерваторії у головних европейських центрах записали минулого тижня великий землетрус, який тривав майже дві години. Центр землетрусу від обсерваторії був віддалений лише на... 6000 кільометрів. Отже він трапився цим разом у Туркестані чи Індіях, або як деякі часописи впевняють, у Гімаляях. Це ще можна видержати.

— **Целібат... для медиків.** Колеґія професорів медичного виділу празького Карлового університету рішила, що кожний кандидат на асистента мусить перед своїм назначенням зобовязатись, що залишиться у целібаті. Дивні твої діла Господи!

— **Міністр для жіночих справ** повинен би істнувати в Чехословаччині, де державні урядники домагались цього на окремім вічу. Річ ясна, що ним повинна — на їх гадку — бути жінка. Хоча це ще велике питання, чи на жіночих справах не краще розуміються мужчини.

— **До Франції на роботу** виїхали позавчора українські робітники через Данціґ, вислані Центральним Українським Комітетом. Таку звістку з Варшави передає „Газета Львовска".

— **Хто любить алькоголь?** Про людей й не казати. Це була би надто довга історія. Але завдяки англійському зоольоґові Суттові дізнаємось, що великий нахил до алькоголю мають такі ніжні сотворіння як... метелики. Ще цікавійше те, що метелики-самці, а не жіночого роду. Коли вченій поставив у своїм саді дві бочки: одну з водою, а другу зі спіртом — усі дами-метелики позлітались до води, а мужчини до алькоголю. Якже-ж дивуватись нам грішним?

— **Величина ламп.** Маємо на думці не звичайні, нафтові лямпи, якими погорджує наш XX. вік і яких розміри важко було би обчислити, а лямпи електричні. З американських часописів довідуємось, що найменшу електричну лямпу на світі має якийсь лікар у Філядельфії. Вона є завбільшки пшеничного зерна, а світить як чверть свічки. Нею користувались при операції легінів восьмимісячної дитини. За те найбільша електрична лямпа має силу світла на 100.00 свічок, 2400 разів більше як пересічна електрична лямпа. Її „грушка" має 12 цалів у промірі і 18 і пів цалів довжини. Але що вона освічує, себто де висить, про це Американці нам не кажуть.

— **Кооператива „Український театр" у Львові** висловлює на цім місці Хв. Музичному Т-ву ім. М. Лисенка у Львові та Т-ву „Народний Дім" в Перемишлі за дар на річ кооперативи в квоті 55 і 20 зол. титулом непринятої оплати за салі з приводу концертів М. Менцинського — щиру подяку.

— **Кооператива „Український театр".** (Продовження списку) 1655—1675. Збірка комітету в Коломиї: Володимир Павлусевич, Леонтій Кузьма, Евген Козакевич, Богдан Солтис, Василь Чередарчук, Олексій Ковбуз, о. Іван Сатурський, д-р Василь Стасюк. д-р Володимир Білозор, Дмитро Николишин, Роман Шипайло, Віктор Садовський, Олександер Панейко, Йосиф Чайківський, Савин Шенкірик, Богдан Левицький, Володимир Куціль, Лев Добрянський, о. Іван Станецький і Петро Франко всі по 5 зл. 65 гр. і Кружок У.П.Т. 11 зл. 20 гр. всі з Коломиї. 1677. д-р Василь Душенчук Збірів 17 зл. 1678. Василь Шевців Прага 5 зл. 33 гр, 1679. о. Михайло Гробельський Щавне 5 зл. 1680. Антін Яцків Раковиця 5 зл. 17 гр. Всіх наших членів, що перебувають тепер на селі, просимо поширювати ідею кооперативи, збирати уділи та основувати місцеві комітети в ціли збирання датків на будову театру у Львові. Письма і гроші просимо слати на адресу кооперативи у Львові Руська 18.

Проти походу на українське шкільництво.

Шкільні повітові віча.

Копичинці.

Повітове шкільне віче в Копичинцях відбулося дня 25/VI. при співучасти львівського делеґата д-ра Степана Біляка. Хоч пильні роботи в полі в першу чергу абсорбують селянство, явилося на вічу численне представництво кожної громади, заповняючи велику салю Народнього Дому.

Віче відкрив д-р Іван Заваликут, вказуючи на ціль і вагу шкільних віч у краю, а зокрема в нашому повіті. До президії вибрано о. Бриковича Івана і п. Остапчука Василя.

Перший реферат виголосив д-р Степан Біляк. Послугуючися конкретними фактами та статистичними даними, представив в яскравих чертах положення українського шкільництва, зупиняючися зокрема на всенародніх, фахових, середніх і високих українських школах, та змалював ті методи, яких уживає польська шкільна влада до повного знищення українського шкільництва. Його глибоко обдуманий реферат, з фактами всесторонно, річево і обєктивно освітленими, зробив величезне враження на присутних, за що вони, перериваючи його промову своїми виявами обурення на роботу польської шкільної влади, дякували йому по закінченні реферату грімкими оплесками.

З черги промовив д-р Іван Заваликут, переводячи паралелю між нищенням українського шкільництва в краю, а такою самою роботою повітового шкільного інспектора Самборского в Гусятинщині. Малюючи яркими красками нищення українського шкільництва в тутешнім повіті повіт. шкіл. інспектором Самборским, навів численні факти його девастаційної шкільної політики, яку він переводить як всевладний шкільний потентат повіту безоглядно.

Третій з черги промовляв д-р Володимир Левицький, представляючи значіння і вагу рідної школи під теперішню пору та завзиваючи всіх громадян гусятинського повіта через присутних тут вічевиків до поголовного вписування в члени Українського Педаґог. Товариства.

В дискусії забирали голос численні вічевики, висвітлюючи поодинокі змагання повітової шкільної влади на чимскорше знищення українського шкільництва в повіті.

Віче винесло цілу низку резолюцій з протестом проти польського походу на українське шкільництво.

Стрий.

Дня 26. червня ц. р. відбулося шкільне віче в Стрию для міста й для повіту. Численно заступлене селянство враз з міщанством й інтеліґенцією заняло своє рішуче становище до останніх розпорядків у справі мови в українських державних і приватних школах. Становище це виходило ясно з промов Лущького (що відкрив віче), о. Шанковського (предсідник віча), Стельмахова, Шимкова, начальника громади з Жулиня (назвище призабув) та з обох головних рефератів двр. М. Галущинського зі Львова і д-ра І. Бачинського зі Стрия. В ухвалених резолюціях поставлено загальне положення шкільництва в краю з відповідними домаганнями і місцеві умови, котрі діймають відчувае населення міста й повіту. Вибрано комітет батьків, котрий мавби заопікуватися шкільними справами, поручено цьому комітетові переведення ухвал віча і подання цих ухвал до відома чинників. — У всіх учасників слідне гаряче бажання навязати цю хвилю зриву задля оборони душі нації до давної світлої традиції Стрийщини.

Белз.

Дня 29 червня ц. р. відбулося в Белзі велике віче в шкільних справах. На віче мали прибути посли Козубський і Хрущький, одначе в останній хвилі повідомили телеґрамами, що не можуть прибути. Це зробило немиле враження на селян, які прибули з околиці в дуже поважнім числі до 1500 людей. Саля місцевого „Народнього Дому" не могла помістити всіх учасників, з яких кілька сот мусіло стояти під отвореними вікнами.

Віче отворив довшою промовою місцевий адвокат д-р Ілля Салагуб, а загальний реферат про стан українського шкільництва виголосив делеґат зі Львова проф. Миколаєвич. В дискусії над рефератом брали живу й чисельну участь передовсім селяне. Можна було переконатися, що тверда школа нинішнього лихоліття піднесла значно рівень національної свідомости та зрозуміння між нашим селянством. Представники селян говорили сміливо та відважно, ставили кожну справу ясно, а істнуючий режім пятнували, не перебираючи в словах. По дискусії ухвалено резолюції протесту проти наступу на наше шкільництво.

Віче закінчилося о год. 7 вечером, а народ розійшовся домів в піднесенім настрою. Прикре враження з приводу неприбуття послів якось затерлось і всі вертали додому вдоволені.

Сесія Унії Тов. Ліґи Націй.

II. КОМУНІКАТ.

Нота, предложена галицькими делеґатами дня 1. липня 1924 р. Президії Загальних Зборів Унії Товариств Ліґи Націй у Ліоні.

Ліон 1. липня 1924

Західно-Українське
Товариство Ліґи Націй.

Панові Президентові
Загального Збору Унії Тов. Ліґи Націй
у Ліоні.

Пане Президенте!

Маємо честь прохати Вас, щоби Ви зволили подати до відома Високого Збору слідуючу заяву:

Рішення Головної Ради Унії, винесене дня 23. червня 1923 р. у Відні постановило, що супроти рішення Конференції Амбасадорів з 15. марта 1923, яким Східну Галичину віддано під суверенність Польщі. Східно-Галицьке Т-во Ліґи Націй не могло би згідно зі статутами Унії (арт. 3) брати участи в працях Ради і Збору і тому-то Головна Рада візвала вище згадане Т-во, щоби воно навязало переговори з польським Товариством в ціли усталеня порозуміння відповідаючого статутам.

В противенстві до цієї постанови польське Т-во відмовилося переговорювати про це питання з нашим Т-вом, заявляючи, що воно не уважає його леґальною орґанізацією. З окрема спроби в напрямі перенесення осідку нашого Т-ва до Львова зустрілися з забороною польської влади.

З огляду на це наше Т-во звернулося до Головної Ради з проханням, щоби вона примінила своє рішення винесене у Відні і дотичні постанови статутів.

Головна Рада на своїм засіданні 28. червня р. г. рішила поручити Бюрові Унії розглянути це питання. А проте Бюро не узглядніло прохання предложеного дня 30. червня п. г., щоби ласкаво вислухати Президента та Головного Секретаря нашого Т-ва, які бажали зясувати своє становище. Бюро покликало до переслухання лише польських делеґатів і п. д-ра Олександра Марітчака в його характері представника Народного Комітету української національно-демократичної партії і поставило цьому останньому питання: чи Галичане мають намір оснувати в Польщі нове українське Товариство.

Тому, що наше Т-во було донущене формально як член Унії в 1922 р. Загальним Збором Унії в Празі і тому що рішення Ради з 23. червня 1923 р. не проголосило виключення нашого Т-ва з Унії, а лише завісило його репрезентаційні права в Раді і Загальним Зборі, ми стверджуємо, що Бюро Унії нарушило вище згадану ухвалу Ради і протестуючи проти цього перед Загальним Збором, зголошуємо формально виступлення нашого Товариства з Унії.

Наше Товариство, яке користується повною піддержкою українського населення поневоленого Польщею (воно було в цьому напрямі формально уповноважнене українським Народним Комітетом у Львові актом з 10. марта 1924), продовжатиме свою діяльність в напрямі величних ідей Союза Народів поза рамами Унії.

За Зах. Українське Т-во Ліґи Націй.

Д-р Р. Перфецький президент. *А. Петрушевич* гол. секретар.

Делеґат Українського Народного Комітету у Львові.

Д-р Олександер Марітчак,
містоголова Народного Комітету.

ОГОЛОШЕННЯ.

Філія „Учительської Громади" в Рогатині подає інтересованим до відома, що в зааранжованому п. п. М. Венґжином і А. Лотоцьким з'їзді передвоєнних учителів рогат. ґімназії в нїякому випадку участи не візьме. За Виділ: *Гр. Заморока* містоголова, *В. Ратич* секретар. 42 1-1

Надзвичайні Загальні Збори філії „Просвіти" в Делятині відбудуться в понеділок дня 14. липня 1924 о годині 2-гій в полудне в салі Української Каси в Делятині з дневним порядком: 1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів. 2) Зміна статута відповідно до зміненого Матірнього Товариства. 3) Доручення делеґатам Читалень формулярів і друків з поясненнями зміни статута. 4) Внесення. — За Виділ філії „Просвіта" в Делятині *д-р Остап Навроцький* голова. 45 1—1

ЦИРК А. КОРНАЦКИЙ. Щоденно о год. 8. вечером чотирнайцять атракцій. На чолі **Ніч смерти Камборс.** Подробиці в афішах. 47 1—1

Дрібні оголошення.

ФОТОҐРАФІЇ з учительського зїзду на гарнім картоні, дуже добре виконані, можна замовляти у **М. Матвійчука Львів, Панська 17.** за надісланням згори 6 зол. 60 сот. за 1 штуку. 46 1—2

ПОШУКУЄТЬСЯ спільника до ведення канцелярії на провінції. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Адвокатура". 44 1—2

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська в повітовім місті на провінції, евентуально з приватним мешканням, з причини виїзду за границю під корисними умовами до відступлення. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Добра позиція". 43 1—2

В ЛІСИСТІЙ околиці Львова пошукую на літо покою з кухнею. Геринович. Ґрунвальдська 8. 36 1—2

ДВІ МОЛОДІ пристійні і багаті бльондинки навяжуть листування в цілі матримоніяльній з двома гарними та симпатичними брунетами на урядничих становищах. Зголошення прошу слати з фотографією на адресу Poste-restante M. O. Букачівці. 40 1—1

ВПРАВНИЙ інструктор поручається. Провадить, заложить хор. „Правник" Болшів, п. Болшівці. 38 1—1

ХТО ЩЕ НЕ МАЄ книжки про лічничі ростини, повинен спішитися з купном бо наклад вичерпується. Купити можна у нас або в українських книгарнях і паперових базарах в цілому краю. Новий цінник лічничих ростин значно підвисшений, посилаємо кождому на жадання даром. Спілка українських кооператив у Львові, Зіморовича 20. 41 1—1

НАЙКОРИСНІШЕ і найскорше веде водить всякі трансакції купна і продажі торговельно-комісова Аґенція „Універсум" Львів, Руська 3/II. 39 1—3

Ширіть наш часопис!

ЛІКАР

Д-р Ціпановський Іван

в КОЛОМИЇ повідомляє отсим Шановну публику, що з днем 21. березня ц. р. переніс свою **лікарську канцелярію враз з апаратами Рентґена і кварцевою лямпою до власного дому при вулиці**

35 **ТАРНАВСЬКИХ ч. 16.** 1—3

проти дому польського „Сокола".

КОНКУРС.

КРУЖОК У. П. Т. в Рогатині

пошукує урядника, що він би канцелярію і касове діловодство Кружка. — Платня 75% поборів народнього учителя. Зголошення до 1. серпня ц. р.

СТАРШИНА.

37 1—1

КІНОТЕАТРИ

КОПЕРНИК і МАРУСЕНЬКА

висвітлюють від сьогодня історичну драму в 7. діях п. з.

Анґлійська королева Каролина

В головних ролях знамениті артисти: **Карля Нельзен, Чарльз Віллі Кайзер, Кайзер Тіц і др.** 1—1

За Редакцію відповідає А. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло". Львів. Ринок ч. 10

Ч. 152 (10 245). Львів, субота 12. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шах. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Ділова конференція.

Заповіджена на найближчий місяць міжнародня конференція у Льондоні може стати найважливійшим дипльоматичним актом від останньої Мирової Конференції. Її завданням буде найти в дуже обережній формі розвязку проблем якнайбільшого успіх та нервово вирішених у Версаю. Вона радитиме над т. зв. проєктом Девіса — справою німецьких репарацій. Давно вже не було конференції так добайливо підготовленої з технічного боку і щодо настроїв.

Крім Франції та Англії, Бельгії та Італії заявили своє бажання взяти участь у цих нарадах. Дуже важне те, що Зєдинені Держави, без огляду на гарячий час у своїх внутрішніх справах, подбали за своїх представників, хоча й неофіціяльних. Сама процедура нарад ще точно неозначена. Це зроблено свідомо. Макдональд та Еріо хотять полишити якнайбільше місця для взаїмних уступок, якщо цього домагатимуться переговори. Еріо навчений досвідами своїх попередників знає, що погрози щодо окупації німецької території не є реальними аргументами, як не є реальною політикою окупація Рурщини в надії добуття з неї німецьких довгів. Новий французький премієр хоче зірвати з дипльоматією, яка залишила Франції перспективи політики „на власну руку", у пересвідченні своєї сили як мілітарної держави. Франція — як каже Льойд Джордж — починає прохолоджуватись з воєнної горячки за прикладом Англії, яка ранійше спромоглася на тверезе думання.

Дотеперішні конференції союзних держав мали ту хибу, що проминали в атмосфері збірного гомону, приносили у своїй програмі надто велику скількість ріжних справ і велись у принціпіяльній підзорливости, що противник має злу волю або стоїть на вповні протилежнім, неприязнім становищі. Факт, що всі держави нарешті погодились на справождання Девіса, є першою ознакою доброї волі та довіря до иншого. Спосіб, в який представник Франції зустрівся по дружеськи з представником Англії, вказує на зрозуміння невідхильної потреби: йти до порозуміння якнайпростійшими шляхами. Він був може навіть занадто безпосередний і тому не диво, що на кілька днів над дипльоматією Парижа та Льондону нависла хмара питайних знаків. Еріо, виїхавши негайно по складенню кабінету до Льондону, не мав навіть часу розглянутись у матеріялі міністерства закордонних справ, необхідним для дискусії на ділові теми.

А проте щирість його заяв має наскрізь діловий характер. Він сам з перш усього „бізнесменом". Цим можна розяснити його обережні зислови щодо становища Франції та Бельгії супроти Рурщини. Праця льондонської конференції має обмежитись до дуже конкретної теми. А саме до питання про німецькі репарації. Англія настоюватиме на тому, щоби від цієї справи відокремити питання про забезпеку Франції перед мілітарними завіхаднями Німеччини. Справа репарацій має означати лише це: дати відповідь на засоби сплати Німеччиною довгів. Загальних міркувань про можливости европейської політики, її несподіванки, овиди та прірви — було вже досить на попередніх міжнародніх зїздах.

В якій ролі братиме участь Німеччина у цій конференції, це ще невідомо. А проте нема сумніву, що французький та англійський премієр успевне старатимуться спільно найти таку дипльоматичну форму, щоби влекшити Німеччині її згоду. І Еріо і Макдональд мають багато більше свободи у вирішуванні справ міжнародньої політики, ніж їх попередники. Оба вони протверезились з повоєнних надій, що Европу можна відбудувати завдяки одній величній ідеї або одній всесвітній нараді. Вони не вірять ні у всесильність націоналістично-імперіялістичної політики ні у благодатні наслідки комуністичної солідарности. А головно і розуміють, що відбудувати Европи не можна так само швидко, як її руйнували, і не можна так легко навязати нитки дружеських взаємин з народами, як легко вони посіяли між собою зерна ворожнечі та ненависти.

Тому перш усього економічна відбудова — цифри та факти. Щойно вони стануть основою для здійснення загальних ідей порозуміння.

М. Р.

Англія, Єгипет, Суда .

Справа взаємин Англії, Єгипту, а посередно і Судану стала в останніх часах однією з важнійших у міжнародніх відносинах та цікавить не тільки англійську пресу та Англійців. Не лиш полїт. кола, для яких вона являється особливо важливою, але також і світову пресу, яка здає собі справу з її міжнароднього значіння.

Тому вважаємо актуальним подати її короткий огляд: історичний та міжнародньо-правний.

На підставі договору з р. 1840 між Англією, Росією, Австрією та Прусією — позіставав Єгипет під зверхньою владою (suzeraineté) турецького султана, отже мав характер так званої у міжнародньому праві: півсуверенної держави. По нещасливій для себе війні з Росією в 1877 - 78, стратила Туреччина чимало зі своїх територій в Европі, передусім на Балканськім півострові, та перестала відігравати свою давну рольо і на Середземнім морі. Користаючи з її ослабленя, Англія фактично окупувала в 1882 р. Єгипет, та хоча ця окупація не була унормована ніяким міжнародньоправним актом, Англія виконувала її до світової війни, а 19. грудня 1914 р. проголосила офіціяльно свій протекторат над Єгиптом.

Тут слід зазначити, що Англія в часі своєї окупації, чи там протекторату, через свою розумну та справедливу адміністрацію, довела Єгипет до такого ступня розвитку, до якого він не був би ніяк дійшов ані під туреччиною, ані під власним режімом. Вона завела тут не тільки лад, пошанування права, зразкову поліцію, але ще й піднесла край економічно. За її почином переведено величезні наводнюючі роботи та інсталяції над Нілем і праця в цьому напрямку, як будова гатей на довжині десяток кільометрів, регуляція Нілу і його відног та допливів і т. и. ведеться ще й нині під проводом англійських інжинірів та за фінансуванням англійських банків. Також і торговля розвинулась завдяки англійській ініціятиві та капіталові. Єгипет зі стану занепаду, в якім находився під Туреччиною, дійшов до справжнього розквіту.

Коли по скінченню світової війни гасла націоналізму та права на самовизначення — почали відзиватись також серед магометанських народів —Турків та Арабів, Англія, яка свою холодну, розважну та розумну політику вміє завсіди достроїти до обставин та до духа часу, проголосила сама 28. лютого 1922 р. декларацію, якою зрікається свого протекторату над Єгиптом та визнає його повну суверенність, застерігаючи собі тільки деякі права контролі з огляду на свої інтереси, а зокрема щодо Суецького каналу, який має першорядну вагу для англійської а також і міжнародньої торговлі.

Єгиптяне вибрали своїм королем Фуада та проголосили конституцію з вибраним на модерних основах парляментом та відповідальним перед ним урядом. Король Фуад є прихильником Англії, одначе єгипетський парлямент, в якім нині мають перевагу націоналісти, старається висвободитись зовсім з під всякого англійського впливу, до цього часу ще фактично істнуючого. Речником його являється уряд під премєрством Заглуль-Паші. Цей уряд має своїм завданням полагодити ще багато спірних точок у відношенню до Великої Британії. Як одна з найважнійших виринула тепер справа Судану.

Судан—це назва території, положеної на полудне від Єгипту, за Нубійською пустинею. Населена вона ріжними, здебільша кочуючими та поганськими племенами. А що ріка Ніль, на якій опирається все істнування Єгипту, починає свій горішній біг у Судані, то для Єгипту являється необхідним мати контролю над цим краєм, хоча би з огляду на наводнюючі інсталяції над Нілем, завдяки яким земля цілого майже краю стає такою плодючою.—Давнійше виконував Єгипет дійсно зверхну владу над Суданом, одначе втратив її в р. 1885. Одначе коли суданські племена почали ставати загрозою для горішнього Нілю та водних інсталяцій, показалось необхідною конечністю запевнити собі панування над ними.

В рр. 1895 – 1898 Англія і Єгипет спільними військами та спільними коштами завойовують Судан. В наслідок цього витворився правний стан, званий у міжнародньому праві під назвою „condominium" або „coimperium", себто що суверенність над якоюсь територією прислугує разом двом державам. Треба запримітити, що занятя Судану повелось головно завдяки військовій силі Англії, а ще більше престіжові Англії, чого найкращим доказом являється з цього часу конфлікт з Францією знаний загально як „інцидент з Фашодою".

Франція, поширюючи свої кольонії в Африці, примірювала до того, щоби мати полученя серединою Африки від Заходу на Схід, від Атлянтійського до Індійського Океану. В р. 1893, саме коли англійські та египські війська заняли головне місто Судану, — Хартум, французький полковник Маршан занив собі значну часть Судану з місцевістю Фашода та сидів там французький прапор. Кіченер, який проводив англійськими військами, примусив його знати прапор та покинути місто. Це упокорення викликало у Франції загальне, велике обурення та пробудило давну, вікову ненависть до Англії. В подібним, дуже гострім тоні відповіла і англійська преса. Війна здавалась неминучою. Одначе на кінець французький уряд (Дельказе) уважав за відповіде скапітулювати, щоби не робити собі ворога з могутньої Англії, а це здається головно під впливом ідеї реванжу супроти Німеччини.

По відзискання своєї власної, повної суверенности забажав Єгипт дістати також таку саму повну і виключну суверенність і над Суданом, покликуючись на те, що ця територія є продовженням його власної, та що її приналежність до Єгипту є необхідною. Англія навпаки: не хоче зректися свого „condominium" та основує свої права не тільки на факті завоювання Судану, та заключення тоді договору щодо „condominium", але також і на тім, що вона завела вже там лад та що суданські племена відносяться з повним довірям до її адміністраційних органів та зовсім не бажають собі перейти під виключну владу Єгипту, який не зумів давнійше ними управляти і тепер так само не буде в силі цього зробити.

Пр. 647/24. В Імени Річпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 145 з дня 3. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Наддніпрянська Україна" цілий артикул. 2) „Польський наступ і наша оборона" а) уст. м слов.: правда і на основі, б) вирази м. слов.: пообсаджували і накинули, ц) вираз м. слов.: навчання і по части містить в собі єство злочину з § 65 а) зак. кар., узнав доконану в дни 2. липня 1924 року конфіскату за опраздану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 49 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. п. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 2. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Промова посла Братуня виголошена в польськім соймі дня 28. червня 1924 р. при дискусії над буджетом міністерства рільництва.

Ліси без дерев, селяне без дров.

Високий Сойме! Міністерство рільництва та державних маєтків на українських та білоруських землях забрало у свій заряд, окрім бувших державних російських лісів ще й ліси приватних осіб, автономних інституцій, ріжних фондів та церковні, а тим самим нарушило право власности нашого народу. Такі випадки трапились у повітах: Горохівськім, Берестейськім, Рівенськім, Кобринськім, на Холмщині та на Поліссю.

Наші селяне споконвіку користувались сервітутовим правом на випас худоби та збирання ріща на топливо, по деяких лісах. Тепер уряд забрав ліси під свою опіку без ліквідації сервітуту, без ніякого покриття втрат для населення, яке користувалось цим правом; приклади — село Скрипниця і Бик у повіті Любомльськім, село Злазно, Рівенського повіту та инші. Є такі випадки, як у селі Коритниця, що селяне згідно з давним правом виганяють худобу на пашу у ліс, а служба стріляє корови. А скільки судових процесів з цього приводу проти нашого населення! Скільки сіл, де здерли з наших людей такі кари, що земля з лісом не варта цього!

За випас худоби у лісі теперішні надлісні державні управи беруть таку плату, що при нинішнім обідненню села наш селянин не в силі платити таких сум! Ще за російських часів у державних лісах подекуди були селянські поля. А тепер дороги до цих селянських земель, рільних чи лісових, зліквідовані і населення не в силі ними користуватись. Тому, щоби попасти на власну землю, селянин мусить чекати на кращі часи, коли він зможе їздити літаками.

Навіть у цю царину життя вводите панове політику. Урядовців та нижчу службу української та білоруської національности звільнено з посад усіх надлісничих, а на їх місце призначено людей, які дишуть ненавистю до нашого населення, — людей, які заки продають дрова, питають селянина, на яке число голосував при виборах. Лісну господарку ведуть хаотично, по грабіжницьки, на шкоду місцевого населення. Великі лісні простори з віковими деревами, які приняв польський уряд, зовсім пропадають. Уже тепер важко нашому селянинові дістати дров на топливо, вже й не казати про будівельне дерево. Будівельний матеріял вивезено або призначено для чужини. Наслідком такої політики — зріст цін на дерево. І хоча наш селянин потрібує його більш ніж хто инший і має до нього найбільше право — не в силі його купити.

Стихія світової руїни перешла по великих просторах українських та білоруських земель. На самій Волині 10.000 родин живе в ямах та бараках. Славні бюра відбудови видавали для зруйнованих господарств по одному або два метри дров і — то не всім. Багато з них одержали лише квитки. І коли наш клюб поставив домагання, щоби з наших земель не вивозили дерева за кордон, заки зруйновані господарства не відбудуються, тоді майже всі польські партії голосували проти цього. Таке є справжнє відношення до потреб нашого населення та наших життєвих домагань.

Уряд та Сойм ствердили оцим, що вони хотять зміцнити державний скарб коштом зубожіння нашого населення. Таке безладне, сліпе руйнування лісів на наших землях робить враження, немов би польський уряд не мав певности щодо посідання цих земель і тому хоче висмоктати з них усі багацтва — поки ще не за пізно. Уряд хоче взяти з наших земель усе, що можна, але нічого не дати. Протестуючи проти такої грабіжницької лісної господарки, заявляю в імени клюбу українського та білоруського, що будемо голосувати проти буджету.

Що Англія сповнює там дійсно цивілізаційну місію, не підтверджує хочаби слідуючий факт, недавно поданий англійськими газетами. У глибині Судану є ріжні підприємці, головно Абісинці та Араби, що організують ще і тепер лови на Муринів, щоби відтак перепродати їх як невільників. Малі острівці і заливи на анфриканськім побережю Червоного моря влекшують виконування цього середновічного промислу, бо звідтіля вони перевозять їх лодками на другий беріг Червоного моря та продають Арабам, що вивозять їх у глиб Азії. Англійська влада поборює усіма силами цю торговлю людським товаром, а англійська ескадра на Червонім морі стежить пильно за „торговцями", карає їх суворо та звільняє полонених Муринів, відсилаючи їх назад додому.

Ціла англійська публична опінія є противна тому, щоби Англія зреклась своїх прав до Судану на рід Єгипту, а премієр Макдональд заявив це саме в парляменті з нагоди конференції, яку незабаром матиме з Заглюль-Пашою.

На цю заяву Заглюль-Паша зложив свою димісію, одначе єгипетський парлямент висловив йому майже одноголосно своє довіря. Тепер треба лише чекати на дальші моменти цієї справи, чи не стане вона також причиною якого нового конфлікту на Сході.

Др. Я. Олесницький.

Дрібні вістки.

У Липсьну прийшло до кривавих сутичок м ж комуністами та саксонськими націоналістами. Багато учасників демонстрації поранено.

Муссоліні заявив на засіданні ради міністрів, що його участь у льовдонській конференції не є виключена. Вона залежатиме від дипльоматичних обставин.

Французька рада міністрів приготовляє законопроєкт про перенесення тіла Жореса до Пантеону.

Партійний конґрес американських соціялістів у Клевлянді рішив піддержувати кандидатуру сенатора Ля Фолета.

Революція в Бразилії продовжується. Вістка про те, що нібито урядові вдалося її зліквідувати, не згоджується з правдою.

Австрійський уряд дав Радічові до пізнання, що його поворот до Відня з Москви небажаний з огляду на його політичну діяльність.

У французькім міністерстві закордонних справ почали дисциплінарне слідство проти директора політичного департаменту Перетті делля Рокка за те, що брав участь у націоналістичній виборчій кампанії проти Еріо.

Секретаря посольства С. Р. С. Р. у Варшаві побито на вулиці.

Мек Донельд у Парижі.

В інтервю з представником Рейтера М. Донельд заявив, що мета його подорожі до Парижа — усунення непорозумінь і скликання конференції в означеним часі. Усунення французько-англійського непорозуміння вважає підставою світового миру. Співпраця Союзних держав необхідна для безпеки Европи.

Наради Еріо з М. Донельдом розпочалися саме від точки, на котрій її перервано в Чекерсі. В перерві між нарадами Еріо виголосив промову на бенкеті французької групи міжнароднього Союзу університетів, де підкреслив, що яко представник Франції боронитиме Лігу Народів. Треба злагіднити духа націоналізму, створеного війною й утревалити непевні ще границі при помочі цієї закроєної на ширший розмір установи, бо інакше війна може відновитися. Еріо висловив надію, що виїзд його з М. Донельдом до Женеви сотворить підстави світового миру. Франція хоче тільки, щоб їй дано те, що їй по справедливости належиться, а заспокоєна — вона сповнить і свої зобовязання щодо миру.

По закінченню конференції Еріо на запит про її наслідки відповів, що уважає її корисною й сподівається, що негайно дійде до опрацьовання спільного тексту, що усталює французько-англійські погляди щодо приложення рапорту знавців. Льондонська конференція остаточно спрецизує способи введення в життя цього рапорту.

9-го липня М. Донельд виїхав до Льондону, заявивши перед від'їздом журналістам, що непорозуміння між Парижем і Льондоном не мало ніяких підстав супроти доброї волі обох сторін.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

АНРІ ДЕ РЕНІЄ.

Розстання.

Я скінчив 21 літ і вперше насолоджувався повною свободою. До цього часу батько піклувався мною. Я мусів слухати його і більше працювати, як бавитися. Тому-то я з усякою нетерплячкою чекав на хвилину своєї повнолітности, коли мав одержати майно записане мені мамою. Коли прийшов цей законний мент, я заявив батькові, що зміню свій дотеперішній спосіб життя. Мене не спокушувала карієра і я не мав наміру користуватися придбаним дипльомом. Я любив мистецтво, а маючи становище та майно, не потрібував шукати, чим заповнити свій час.

На цьому пункті вийшла тимчасова суперечка з батьком і я, щоби втихомирити його, рішив виїхати в подорож. Італія приваблювала мене давно. Я провів кінець весни у Венеції та Флоренції, а в Рим попав улітку. Але спека була страшенна. Я рішив найти холоднійше місце. Один знайомий маляр порадив мені Сорренто. Я був вдоволений з цього вибору. Готель Боллятеста і клімат Соррента були прегарні. Морські подуви лагодили спеку, а помаранчі та цитрини сповнювали пахощами солоне повітря.

Бракувало мені до щастя тільки одного. У мойому віці не можна було його уявити собі без кохання. Я почував цю недостачу тим більше, що пари закоханих вешталися скрізь довкола мене. Англійців, Німців, а навіть Італійців було доволі в готелі. Легкі розривки мене не принаджували; я був романтичним. Я мріяв про кохання. Воно одно видавалося мені гідним мого бажання.

Від першої хвилини побуту в Сорренто, я звернув увагу на одну молоду жінку, яку зустрічав на проходах. Вона як стій зробила на мені сильне враження. Її ніжна краса відповідала мойому таємному ідеалові. А яке любе та чаруюче личко! Гарна незнайома була завсіди сама і здавалося, що шукає самотности. Я вивідався про її імення та помешкання. Її особа почала запановувати над моїми думками. Її вигляд і самотний спосіб життя надавали їй чару виїмковости.

Не без здивування побачив я її одного дня у повозці поруч молодого мужчини, з яким живо розмовляла. Щось на мент немов би вразило мене. Адже цей невідомий товариш міг бути якимсь випадковим, байдужим знайомим! Хіба, що це по просту брат або чоловік. Що до останнього здогаду я помилився. Побачивши в готелю, що він розмовляє з портієром, я спитав про його прізвище. Це був Карло Б... Мешкав напроти мене, у кімнаті 43. Отже він...? Я хутко переконався, що мої здогади були вірні. Карло Б. був для п-і Ц. чимсь більше, як звичайним знайомим. Він проводив інколи увесь день у її віллі. Мабуть і обідав там, залишаючися до пізної ночі, тому, що я чув, коли він вертався.

Чи треба признатися, що я не міг заснути, заки мій сусід не ляже спати? Я справді став заздрісним. Моя заздрість мала ще ту прикмету, що я немов би почував до нього злобу за його надто слабе почування для п-ні Ц., яка заслуговувала на більше кохання. Щасні закохані є часто байдужими для другої особи та егоістами. Чи він бодай здавав собі справу зі свого щастя? Ах! Коли би таке щастя зійшло на мене! Я обвинувачував п-на Б., що він не виявляє ні виразом свого обличча ні руками ні всією своєю особою ознак своєї блаженности.

*

Ходив я роздумувати на цю тему у маленький помаранчевий ліс, де за кілька мідяків можна було проходжуватися і їсти овочі до схочу. Тиша цього місця втихомирювала душу. Цей ліс припав мені до вподоби тим більше, що він межував з муром городу, в якім стояла вілля п-і Ц.

Одного дня, коли я пірнув у мріях, почув я за муром кроки та голоси. Я мав повне враження, що це пан Б. і п-ні Ц. Слід було дати знак, що я є за муром, одначе цікавість стримала мене. Я почав надслухувати. Розпочата розмова перервалась на хвилину, але кроки наближувалися. Нараз пара зупинилася і я почув енергійний, дразливий голос:

— Ви знаєте, Карле, що дарма. Не приневолюйте мене, щоби я ще раз повторила вам те, що сказала вчора вечір. Моя постанова є рішуча, невідклична.

Голос став шорстким і казав далі:

— Розійдімся льояльно. Може, колись, зможемо стати приятелями. Але на це треба часу... часу, щоби забути ваше кохання або бодай те, що ви називаєте вашим коханням...

Іронія останніх слів закінчила фразу. Знову мент мовчанки. Я ждав на протест. Але цей самий голос чути було далі:

— Бо ви впевняєте, що мене кохаєте. Це можливе, але я не хочу такої любови. Ви приїхали сюди зі мною. Дякую, це чемно, з вашого боку... Я відповіла на ваше почування, але тепер уже кінець. Кожне з нас має свій шлях. Ви сюди, я — туди...

Серце моє стукало. За муром вони мусіли стояти проти себе, віч на віч; вона завзята, він покірливий. Я ждав, що він пічне благати її, бунтуватися проти розстання накиненого йому у такій гострій формі. Він упаде мабуть до її н'г...

І думка про це казала мені покинути мерщій це місце. Я вийшов з лісу так швидко, що не встиг навіть відповісти властителеві, який показував мені годинник. Тямлю

Провінціяльна байдуж'сть.

Члени Просвіти в цифрах.

Брак зрозуміння ваги освітнього товариства „Просвіт" з боку українського громадянства це незвичайно сумне явище, що не свідчить про національно-політичну зрілість у нашого загалу. А саме брак такого зрозуміння показують виразно цифри членів Просвіти. По кінець червня мала Просвіта всього 6106 членів у Галичині й поза її межами в Европі, котрі заплатили членські вкладки.

Непотрібно виробилася двоїстість серед членів Просвіти. Одні платять рів золотого й не дістають жадних книжечок, зате мають опуст при купуванню видань товариства, а инші платять по пять золотих і дістають за це низку книжечок, користаючи заразом із згаданого опусту. Останні це так звані долярові члени, що їх число при виказі зазначене скобками.

Поступаючи знизу уверх, бачимо такий розклад членів між поодинокі філії:

Гвоздець 3 (1), по 4 Березів (1) і Войнилів (3), Тисьменица 5 (3), по 6 Богородчани (1), Грибів (2), Добромиль (1) і Коросно (1), Козова 7 (5), по 8 Ланьцут (8) і Судова Вишня (1), Товсте 9 (1), по 10 Краковець і Любачів (3), по 11 Бурштин (5), Буськ (2), Олесько (3), Печеніжин (6) і Солотвина (7), по 12 Калуш (6), Старий Самбір (5) і Яворів (5), Сянік 13 (3) по 14 Бібрка (4), Снятин (3) і Чортків (5), Чесанів 15 (9), по 16 Горлиці (5), Жидачів (9) і Перемишляни (8), по 17 Ліcько (11) і Стрий (10), по 18 Глиняни (7), Камінка Струм. (2) й Новий Санч (5), по 19 Броди (7) і Сколе (7), по 20 Городенка (3), Углів (3) і Ярослав (8), по 21 Радехів (9) і Щирець (6), по 24 Городок (2), Заліщики (9) й Ходорів (8), Бережани 27 (9), по 28 Скалат (9) і Товмач (6), Гусятин 29 (11), Делятин 30 (8), Косів 31 (2), по 33 Нове Село (2) й Сокаль (8), по 34 Журавно (26) й Надвірна (7), Кути 37 (2), Мостиська 38 (4), Рудки 43 (2), по 45 Долина (14) й Підгайці (9), **Дрогобич** 46 (24), по 50 **Коломия** (17) і Янів (4), Комарно 51 (3), Болехів 61 (7), **Збараж** 64, **Теребовля** 65 (9), Борщів 69 (30), Самбір 73 (3), Рава 80 (4), по 81 Бучач (15) і Золочів (5), Турка 84 (5), Белз 89 (52), Зборів 94 (7), Жовква 106 (5), Рогатин 115 (8), **Тернопіль** 124 (109), Станиславів 196 (19), Львів-повіт 227 (15), Перемишль 417 (4) і Львів-місто **2755** (42). На велике князівство краківське й решту Польщі припадає 74 (19) членів, на Волинь 11 (17), **Чехословаччину** 2, Югославію 2 (1) й Буковину 1 член.

З підкреслених місцевостей і цифр тільки одному Львову-місту належиться признання, инші підкреслені, що на читальні Просвіти й інституції, разом 348, на самі читальні 300, коли всіх відновлених читалень є на папері 1322. Це вже ганебна справа, бо обовязком кождої читальні Просвіти на початку року заплатити вкладку й цілорічну передплату на український орган товариства — „Народню Просвіту". Так само кожда читальня повинна закуплювати для своєї бібліотеки доступні для всіх членів видання Просвіти. Тому тяжко зрозуміти, що на 300 читалень, котрі заплатили вкладки, аж 210 не використало непотрібно відновленого членства-передплати.

Всіх так званих доларових членів має Просвіта в Европі 726, з того читалень 90 і инші інституцій 10, так що на фізичні особи у Просвіти лишається 625 на всіх 5735 — себто лащо більше ніж 10 і пів проц. всіх фізичних осіб. Це відношення числа доларових членів до числа звичайних членів Просвіти являється рішучим висловом української громади проти членства-передплати, з котрого для Просвіти менше користи ніж із звичайного членства. Коли тут у краю доларові члени ледви чи виплачуються з огляду на страшенне подорожіння ціни друку в порівнанні в передвоєнними часами, то до доларових членів із Америки — а їх є 343 — Просвіта докладає. И дивна річ, тільки бідний крук споміж американських членів Просвіти догадається прислати другого доляра, зважившись великі кошти пересилки книжок.

Та не про матеріяльну втрату ходить при членах-передплатниках, а більше про моральний і чисто освітний бік справи. Просвіта є інституцією того роду, що вже своїм членством повинна виховувати етнографічну масу (все одно, чи хто з поміж цієї маси має скінчену народню школу, чи середню й університет) на націю, членом котрої здатні подай жертвувати невеличкий гріш, коли не присвятити діяльність усього свого життя й дати саме життя за найвищі цілі нації. З погляду на освіту членство — передплата це перестарілий спосіб ширення освіти, котрий треба зложити до архиву, а послугуватися новішими способами, де цікавість і життєва потреба відограють рішаючу ролю при виборі книги.

Погане свідоцтво виставляють нашій провінції — з виїмкою Перемишля — цифри членів Просвіти. До поправи повинна забратися наша молодь і жіноцтво. Коли останнє піде слідом хоїби польського, то само впишеться масово в члени й приневолить мужів, братів і знайомих поголовно вписатися в члени Просвіти. Що це можливе, доказом цього є відрадне явище зріст членів-жінок. Про підмогу Просвіті з боку українського громадянства в Америці повинна забрати голос наша тамошня преса.

Михайло Возняк.

ОСТАННІ ВІСТИ.

З польського сойму.

По великій бурі, що потрясла польським соймом дня 9-го ц. м. засідання 10-го ц. м. перейшло зглядно спокійно. Инакше й не могло бути. „Кресові закони" ухвалено попереднього дня всіми польськими голосами без винятку. Навіть члени клюбу ППС., цього „найлівіщого" в соймі сторонництва голосували однозгідно в найбільшими правими реакціонерами. „Z szlachtą polską polski lud"... В голосуванню над цими „законами" не брав участи ні один посол з меншостей", супроти чого польський сойм відніс величезну „побіду"!

Нічого дивного, що на засіданню дня 10. п. м. „кресові закони" в третьому читанню принято знову „одноголосно". Також у третьому читанню принято закон про урядову мову в судах, прокураторіях та нотаріятах.

Німецькі та жидівські посли не явилися на салі, натомість словянські „меншости" були репрезентовані. Промовляв білоруський посол Балін, який зголосив своє виступлення з „Визволеня" разом з иншими білоруськими послами, а приступлення до білоруського клюбу та запротестував проти ухвалювання „кресових законів". Його промову гучно оплескували словянські „меншости", почім всі опустили салю, лишаючи в ній самих Поляків, які ухвалювали собі, що хотіли.

Вибух амуніції п'д Плевною.

Коло Плевни вилетів у повітря склад амуніції. Досі не стверджено причини вибуху.

Девіс канд. на президента.

Кандидатом демократичної партії на президента Сполуч. Держав вибрано Девіса, котрий одержав при 102. голосованню 415 голосів.

Замах на рум. конз. в Льондоні.

9. липня зголосився в румунськім посольстві студент Серца з просьбою о авдієнцію в конзуля, котрому мав ніби то предложити прохання про стипендію. Скоро його введено до салі, вийняв із кишені револьвер і, нічого не говорячи, стрілив до конзуля. Стріли хибили. Справника арештовано.

Совіти і передвоєчні довги.

Льондонські часописи дочосять, що представник совітів заявив готовість признання 25 проц. російських передвоєчних довгів.

Конференція Малої Антанти.

До Праги прибули делегати держав Малої Антанти для обговорення політичних справ, якими зацікавлені ці держави. Предметом нарад будуть отсі справи: відношення М. Антанти до сусідних держав, фінансова санація Угорщини й Австрії, льондонська конференція, військова контроля в Німеччині, відношення М. Антанти до колишніх неприятельських держав, вкінці справа останньої сесії Ліги Народів, а також справа обмеження зброєнь.

Революція в Бразилії.

В Бразилії вибухла революція. Про причини революції, супроти строгої цензури депеш, невідомо. Революта в Сант Павльо тревала 24 годин. Повстанців окружено в палаті губернатора, яку бомбардувала тяжка артилерія. Повстанці, по втраті 250 людей, піддалися.

шоб звернути їх увагу, які ганебні позиції воні займають. А вже цифру 2 на цілу Чехословаччину разом із Закарпаттям, де є стільки добре заобезпеченої української інтелігенції, хоч би при високих школах і на Закарпаттю, не можливо пояснити.

Між 6106 членами, що заплатили до кінця червня вкладку, є 1745 жінок, що поділені ось як поміж поодинокі філії. Ні одної жінки не виказують філії:

Березів, Бородчани, Броди, Буськ, Гвоздець, Жидачів, Коросно, Ліcько, Перемишляни, Печеніжин, Сокаль, Тисьменица, Чортків і Ярослав, по 1 Войнилів, Глиняни, Грибів, Добромиль, Олесько, Товсте, Товмач, Чесанів і Янів, по 2 Бібрка, Бурштин, Гусятин, Калуш, Камінка Струм, Козова, Ланьцут, Новий Санч, Радехів, Солотвина й Сянік, по 3 Бережани, Горлиці, Городенка, Делятин, Косів, Краковець, Любачів, Надвірна, Скалат, Снятин, Стрий, Судова Вишня, Углів і Яворів, по 4 Заліщики, Комарно, Нове Село, Сколе, Ходорів і Щирець, по 5 Журавно, Кути й Старий Самбір, Городок 6, по 7 Долина, Дрогобич і Рудки, Підгайці 8, по 9 Борщів, Рогатин і Тернопіль, Мостиска 10, Теребовля 11, Золочів 12, по 13 Коломия і Самбір, Рава 16, Збараж 17, Зборів 18, по 19 Болехів і Бучач-Белз 24, Жовква 26, Турка 30, Станиславів 46, Львів-повіт 74, Перемишль 108, Львів місто **1105**.

Таким робом на всю провінцію поза Львовом-містом припадає всього 640 жінок; з того поза обсягом української Галичини 12. Між усіма членами Просвіти процент жінок дещо більший ніж 28 і пів; між самим жіноцтвом процент Львовянок дещо більший ніж 63 проц.

Число мущин-членів виносить 4105, дещо більше ніж 67 проц. усіх членів. Вони розпадаються ось як на поодинокі філії (в скобках зазначене число священників-членів: по 2 мають філії Войнилів (1) і Гвоздець (1), Березів 3 (2), Тисьменица 4, по 5 Богородчани (1) Бурштин (1), Грибів (1), Добромиль (4), Козова (2), Ланьцут і Судова Вишня (2), по 6 Коросно (1), Краковець (1) Любачів (1) і Товсте (1), по 7 Бібрка (2), Буськ (2), Старий Самбір (5) і Яворів (1), по 8 Печеніжин (2) і Солотвина (1), по 9 Олесько (2) й Сянік (2), Снятин 10 (1), Щирець 11 (1), по 12 Перемишляни (4) й Чортків, по 13 Горлиці (3), Городенка (5) й Сколе (4), по 14 Глиняни (3), Стрий (3) і Чесанів (12), по 15 Жидачів (2), Камінка Струм. (6), Ліcько (6), Новий Санч (5) і Ходорів (5), по 16 Радехів (2) і Углів (1), по 17 Городок (5), Заліщики (2), Калуш (3) і Ярослав (9), Броди 18 (6), Гусятин 19 (4), Скалат 21 (7), по 22 Делятин (2) і Товмач (5), Сокаль 23 (2), по 24 Бережани (6) й Журавно (4), по 25 Надвірна (3) й Нове Село (1), по 26 Косів (2) і Мостиська (4), Кути 30 (3), Підгайці 31 (8), по 37 Долина (4), Дрогобич (12) і Коломия (4), Болехів 38 (4) по 43 Борщів (11) і Збараж (8), Комарно 45, по 46 Рудки (17) й Теребовля (13), Янів 49 (5), по 51 Бучач (5) і Турка (21), по 54 Белз (9) і Самбір (16), Рава 61 (18), Золочів 69 (9), по 71 Жовква (16) й Зборів (9), Рогатин 97 (12), Тернопіль 108 (16), Станиславів 121 (8), Львів-повіт 142 (10), Перемишль 269 (37) і Львів-місто 1623 (25). На велике князівство краківське й решту Польщі припадає 61 (1) членів. Процент Львовян-членів виносить між членами-мущинами дещо більше понад 39·5 проц. Число священників-членів виносить 461.

Таким робом на всю провінцію поза Львовом-містом припадає всього 640 жінок; з того поза обсягом української Галичини 12. Між усіма членами Просвіти процент жінок дещо більший ніж 28 і пів; між самим жіноцтвом процент Львовянок дещо більший ніж 63 проц.

Число мущин-членів виносить 4105, дещо більше ніж 67 проц. усіх членів. Вони розпадаються ось як на поодинокі філії (в скобках зазначене число священників-членів: по 2 мають філії Войнилів (1) і Гвоздець (1), Березів 3 (2), Тисьменица 4, по 5 Богородчани (1) Бурштин (1), Грибів (1), Добромиль (4), Козова (2), Ланьцут і Судова Вишня (2), по 6 Коросно (1), Краковець (1) Любачів (1) і Товсте (1), по 7 Бібрка (2), Буськ (2), Старий Самбір (5) і Яворів (1), по 8 Печеніжин (2) і Солотвина (1), по 9 Олесько (2) й Сянік (2), Снятин 10 (1), Щирець 11 (1), по 12 Перемишляни (4) й Чортків, по 13 Горлиці (3), Городенка (5) й Сколе (4), по 14 Глиняни (3), Стрий (3) і Чесанів (12), по 15 Жидачів (2), Камінка Струм. (6), Ліcько (6), Новий Санч (5) і Ходорів (5), по 16 Радехів (2) і Углів (1), по 17 Городок (5), Заліщики (2), Калуш (3) і Ярослав (9), Броди 18 (6), Гусятин 19 (4), Скалат 21 (7), по 22 Делятин (2) і Товмач (5), Сокаль 23 (2), по 24 Бережани (6) й Журавно (4), по 25 Надвірна (3) й Нове Село (1), по 26 Косів (2) і Мостиська (4), Кути 30 (3), Підгайці 31 (8), по 37 Долина (4), Дрогобич (12) і Коломия (4), Болехів 38 (4) по 43 Борщів (11) і Збараж (8), Комарно 45, по 46 Рудки (17) й Теребовля (13), Янів 49 (5), по 51 Бучач (5) і Турка (21), по 54 Белз (9) і Самбір (16), Рава 61 (18), Золочів 69 (9), по 71 Жовква (16) й Зборів (9), Рогатин 97 (12), Тернопіль 108 (16), Станиславів 121 (8), Львів-повіт 142 (10), Перемишль 269 (37) і Львів-місто 1623 (25). На велике князівство краківське й решту Польщі припадає 61 (1) членів. Процент Львовян-членів виносить між членами-мущинами дещо більше понад 39·5 проц. Число священників-членів виносить 461.

пише, ще до нині, що була 12-та у південь.

*

Коли я наближувався до готелю, я бачив, як пан Б. саме виходив з віллі. Доглянувши його, я боязко спустив очі. Я міг вичитати на його обличчю сліди розпуки, яка лютувала в його серцю! Чи нема дещо з грубої недискретности у тім, щоби читати крадькома боротьбу пристрасти на чужім обличчю? Але моя цікавість була сильнійша. Я глянув на нього.

Мій острах був зайвий. Пан Б. мав зовсім спокійний вид. Зачинивши двері, він витягнув з кишені папіросницю, запалив папіроску з педантичною точністю і згасив сірник, заки кинув його на землю. Не було в ньому нічого з людини, яка переживає болісну духову кризу. Здається мені, що він навіть уклонився мені. Нема сумніву, що його настрій духа був уповні зрівноважений.

Невжеж вони погодилися? Це не здавалося мені імовірним. Чи може він звик до таких хвилин бурі, зрозумілих у людей палкої вдачі. А проте слова пані Ц. мали в собі щось з рішучости. Залишилася гіпотеза, що втрата, якої він зазнав, була для нього зовсім байдужа: він не жалкував, ні сумував за нею.

Коли я побачив його за обідом, я найшов нові докази, що воно так. Він їв з апетитом. Слідкуючи за ним, я вочевидь як у мене звостає

почування ненависти. Невжеж цей добродій міг кохати цю жінку?! Він нежданно втратив її і ось відрізував супокійнісенько шматок котлєти, так, немов би нічого не змінилося у його житті! Що за химерна доля: щастям користуються ті, що не вміють його цінити ні відчути мелянхолії його втрати!

Весь день я перемірковував цю історію. Я зустрічав п. Б. кілька разів. Бачив, як він кидав у скриньку лист. Як їв вечерю з таким самим супокійним виразом обличчя, яке не було ні болісне, ні зажурене, ні гарне, ні погане, а якого вигляд доводив мене до скажености...

Коли я вернувся до кімнати, я чув, що й він увійшов до своєї. Це сусідство дратувало мене на стільки, що я вхопив за капелюх, щоби вийти. І ледви я простягнув руку — я почув гук вистрілу, а за цим ще два. Я кинувся до сусідньої кімнати. Пан Б. лежав мертвий. Маленька цятка крови скапувала по його сорочці. Він сидів у фотелі, з головою взад на спинці, а його мертве обличчя мало в собі стільки вислову розпуки, що я, несвідомо — немов би почуваючи потребу виправдуватися перед ним, що так погано думав про нього — зняв капелюх з пошаною...

Переклав з франц. мови
Ореет Ондан.

відгуки життя.

Лист Клавдзі до Анелі.

(Правопис Львівської Кураторії.)

Дорогенька Анелю!

Казалам Тобі, що будеш жалувала, як не поїдеш на наш Учительський Зїзд. Зїхалася маса учительок, учителів і управителів. Але подумай: приїхав також і Модзьо Менцинський.

Кажу тобі я мало не вмерла з радости, як довідаламся о нім. Зараз пішлам до фризєрки і учесаламся „на модно", бо ми на селі дуже опускаємся і не знаєм що модне, а що не.

Зїзд був оттакий собі. Якийсь пан говорив про кооперацію, але то була чиста операція, так нудив і тягнув кождо слово. Немоглам дослухати до кінця і забралмся на місто.

А в вечер пішлисьмо всі на конце Модзя. Я дуже вже була цікава, як він виглядає, бо люди казали, що полисів і згрубів. Малам дуже добре місце на самім переді, а коло мене сиділа директорка Масничка, знаєш та, що також пішла до Модзя.

Нарештї показався. Кажу Тобі, шляхетно такий сам, як був адюнктом. На

віть вуса голить. І не полисів і не згрубів. Гілько дуже коротко стрижеся і має вище трохи чоло... виглядає грубий, бо мав на собі сильно обтислий фрак. Дуже ему до лиця в фраку. Всі зачали плескати в долоні і я також. А він кланявся і так солодко усміхався (має два золоті зуби). Здається, що мене зобачив.

По-тім зачав так сумно сьпівати: „Чи кто мене ще памятає?"... А я думаю: „Модзю Модзю коханий. Таж я через тебе до нині замуж не пішла. Тілько мені добрих партій трафлялося а я нікого не хтіла!"

Розплакалася на голос.

А директорка Масничка каже: — „він до Вас так сьпіває!"

Я ніц на то не відповіла, бо що буду з такою ендзою зачинати.

Не знаю, чи Менціньский почув мій плач, чи що, бо подивився довго в мою сторону, а потім схопився за серце і засьпівав

„Habe dank! Habe dank!"

Коханий Модзьо. Все був такий шарлатан. Памятаєш —, як раз ходилисьмо на суниці...

Але що то згадувати давні приємні часи. Оповім тобі що далі було. Менціньский сьпівав ще богато ріжних німецких пісень, а Масничка робила такі дурні міни до него, що аж мені стало сьмішно. Дуже хтіла, щоби Модзьо пізнав її. Але він ей дав за ті міни. Вже на самім кінци усьміхнувся ідко і заспівав:

„Піду, втечу в ліси, горами"

А я тогди обернулася до неї і кажу: „То до вас так!"

Треба було єї видіти, як позеленіла зі злости.

Шкода, що ти Менціньского не чула. Все так хазяїн нашого целебса, але де тому до Модзя. То европейский сьпівак.

По концерті був баль і я дуже добре бавиламся. Прийшли якісь редактори і композитори і один редактор цілу ніч викладав мені ріжницю між трома партіями: труду, праці і роботи. А мені здається, що то всьо єдно. Композитори нам трохи пошкодили, бо все як хто зачав сьпівати то казали, що там має бути lis а не ей і затикали собі вуха. Вигоборили страшні глупства, аж мусіла ображуватися.

Шкода, що тебе не було. Був забись то уже папу добрих віців, але як приду то я зовім тобі всі.

Іншої марки фірденкус чи фіндикус купи лам.

Цілую тебе сердечно
твоя Кисявця.

Переписав *Галактіон Чіпка.*

НОВИНКИ.

— **Сільсько-господарська виставка** відбулася в Празі в днях 15—20 травня т. р. У ній взяла участь і Українська Господарська Академія в Подебрадах (Чехословаччина). Гарно прибраний кіоск з експонатами Академії викликав велике зацікавлення у чужинців (між іншим довгий час уважно приглядалася до експонатів екскурсія Поляків), зокрема дуже цікавилися науковими виданнями Академії і працями студентів. За виставлені експонати Академії присудили дві нагороди: за всі експонати — державний дипльом (stattni diplom) і за праці студентів з лісівництва (колекції лісових деревин, трав і т. п.) — дипльом признання Хліборобської Спілки. В минулому році Академія рівнож приймала участь у виставці і одержала нагороду від Хліборобської Ради Ч.С.Р. Ці акти признання з боку чужинців свідчать про успішну працю нашої єдиної фахової високої школи за кордоном.

— **Польські урядові величини.** Брукова львівська „Газета цодзєнна" подає до публичного відома, що у станиславівському воєвідстві „шефом" відділу торговлі та промислу є урядник з поборами V. ранги, бувший громадський писар з Ротатина Каштелевіч а „шефом" відділу рільництва є бувший економ і посесор Бужиньскі з поборами урядника VI. ранги.

— **Пошесть вбивств.** У селі Ляшках Мурованих, львівського пов., вбив Андрій Равіньчук Михайла Матвійчука в часі бійки. Останніми часами вбивства ширяться щораз більше.

— **Злодійський рекорд.** Місто Льос Анджелєс у Каліфорнії має знову одного світової слави вломника більше. Тамошня поліція арештувала якогось Мельвіна Нельсона, який на протязі 23 ох літ свого життя виконав 1500 злодійських вломів. До них він і признався. Гадаємо, що до цього часу його ніхто не перевисшив.

— **Закони без кінця.** Екзекутива комуністичної партії у радянській Росії видала наказ, що не можна видавати ніяких портретів ні бюстів Леніна без попередньої цензури. Мотив: „небезпека, що народні маси можуть мати фальшивий погляд про справжній вигляд обличчя Леніна". За царської та цісарської влади можна було імператорів малювати по вподобі і їх портрети давати до цензури щойно по відрукуванню. Навіть святих вільно рисувати як хто вміє і нема остраху, щоби їх вигляд впливав погано на релігійні почування віруючих.

— **Ц'ганий страйк.** Всі грецько-східні священники у Чорногорі (Монтенегро) застрайкували, тому, що уряд не сповнив їх домагань щодо плати. Церковні книги веде поліційна влада.

— **Китайська старовина.** У Тибеті, за сто кільометрів від міста Урга найдено три старі кургани в яких на 14 метрів у глибині лежали останки китайських князів. Під курганами є коридори та кімнати, підперті сволоками, вкриті оксамитами, а стіни покриті китайським письмом. У кімнатах чимало дорогоцінностей.

— **Скільки людина пє?** Більше як пять літрів рідини людський шлунок не поміщує. У дорослої людини він є довгий на 25 до 30 пентиметрів і широкий на 9 до 12 цм. Є річ ясна, що є виїмки, але скількість випитих літрів і пентиметрів не доходить до великих ріжниць.

— **Нью-Йорк.** Найновійша статистика змальовує найбільше американське місто Нью-Йорк такими цифрами: місто розложене на площі 751.000 акрів. На тій площі живе 8 мільонів людей. Відсоток чужинців серед населення великий: 1,991.547 душ. Між ними 31 національностей. Найчисленнійші Жиди, 516 тисяч, Анґлійці 324 тис., Італійці 392 тис. і Німці 257 тис. А ось цікава професійна статистика: 10 тисяч акторів, 8 тис. малярів і різьбарів, 14 тис. біржеників та банкирів, 50 тис. шоферів, 11 тис. адвокатів та суддів, 11 тис. поліцаїв, 10 тис. лікарів, 15 тис. учителів музики, 119 тис. крамарів, 21 тис. телефоністок, 33 тис. учителів, 80 тис. стенографісток і 4 тис. священиків усіх віроісповідань. Нью-Йорк складається з пяти обєднаних громад (Манхетен, Бронкс, Квіче, Бруклін і Річмонд). Мером (мійським головою) є від 1917 р. по нинішний день Джан Хілян, що розпочав свою карієру грубником („гайцером"). У нью-йорських школах 800 тис. дітей Населення міста відбуває пересічно 2,500 м'л. поїздок на рік. Їх кошта випадають річно 20 долярів на одну особу, а 100 дол. на одну родину. Буджет міської управи виносить 350 міл. долярів річно. В промислі Нью-Йорку на перше місце вибивається друкарство. Річно зуживається там для друку паперу на суму 200 міл. долярів. Друкарством займається 40 тис. людей. Найбільший дім має 51 поверхів.

— **Новий винахід.** Берлінський інжінір Хр. Віот винайшов апарат, при помочі якого можна з великого віддалення стримати поїзди. До поїзду додається апарат для принимання електоичних хвиль. На апарат складаються дві складові части, одна приймає сигнали при допомозі раду, а друга получена з гальмою.

— **Найбільша мапа на світі.** Очевидячки істнує така в Америці, а щасливим її власником є місто Сан-Франціско. Мапа довга на 600 стіп, а широка на 18 стіп. Мала Калфорнія представлена на ній так докладно, що на пасовисках видно навіть стада коров, кокей, овець і буйволів, а на ріках видно моделі кораблів і пароходів.

— **На кооперативу „Українського театру"** жертвував Вп. М. Менціньский 170 злотих і 45 злотих, а не 110 і 45, як було помилково подано.

— **Кооператива „Український театр"** одержала від Товариства „Українська Академічна Громада" в Празі Кч.5 559·18 — п. є 892 злотих, як збірку між своїми членами на будову українського театру у Львові. Комітетови збірки висловлює Управа кооперативи на цім місци щиру подяку.

Відозви й комунікати.

Памяти Ольги Басарабової.

Від якогось часу стрічаємо в нашій пресі зазиви „Рідної Школи", щоби за приміром кількох одиниць, які це вже зробили, складано жертви на „живий памятник Ольги Басарабової", себто на цілі Рідної школи. Жіночий комітет для вшанування памяти Покійної подає отсим до відома усього українського громадянства, в першій мірі нашого жіноцтва в краю і заграницею, що на могилі бл. пам. Ольги нема ще нагробника, такого, який хотілиб ми там бачити, а напис на істнуючому досі і саму могилу раз-ураз нівечить злочинна ворожа рука. Отже перш усього святим обовязком українського жіноцтва і всего нашого громадянства є: поставити хрест-памятник на могилі нашої страдальниці, а вінтак щедримі жертвами вшанувати Її згадку тривким живим памятником, що носивби Її імя і вязався тісно з Її громадянською діяльністю за життя серед жіноцтва і для жіноцтва. Жертви, складені во імя Басарабової на „Рідну школу", розпливуться гей капля у морі, а нам треба память Покійної Ольги передати найдальшим жіночим поколінням в якійсь тривкій фондації-інституції. Датки на що ціль просимо слати на адресу української жіночої централі у Львові.

Комітет для вшанування памяти Ольги Басарабової.

До Українського Громадянства.

За порозумінням та згодою Старшини Сокола-Батька оснувалася і дня 22. червня п. р. уконституувалася окрема секція С.-Б. „Прихильників Українського Спорту". Її завдання перенати на себе і зосередити усі засоби пропаганди, поширення і матеріяльного забезпечення спорту серед українського народу.

Виконання цього завдання і поставлення нашого спорту на належну висоту вимагає великих матеріяльних засобів, а за ним матеріяльної і моральної піддержки всього громадянства. Секція мусить піддержати й розвинути всі родй літнього й зимового спорту, постачити потрібних для цього технічних засобів, спровадити заграничних знавців, дати ініціятиву й допомогу для закупна майданів для змагань по всіх місцевостях Західної України, допомагати до устроювання публичних змагань та здвигів міської і сільської молоді. Лише тоді можна надіятися, що ті примітивні початки спорту, до яких ми спромоглися досі дійти, перейдуть у форми, розвиваючи культуру й фізичний хист всьої української нації.

Громадяне! Чейже не потрібуємо пояснювати ваги спорту для фізичного здоровля нації. Сьогодні спортові осяги стали вершком напруження і амбіції великих народів, а спортова культура уважається сливе мірилом культури взагалі. У цім сопернитві народів ми не брали досі і не беремо тепер ніякої участи і то перш усього з власної вини.

Тому піддержуйте почате діло і вступайте в члени секції „С.-Б." „Прихильників Українського Спорту". Секція робить заходи, щоби перетворитися в статутове товариство. Ставайте його членами основателями. Посилайте ваші датки для піддержки українського спорту й приймайте активну участь у його поширенню серед найширших верств українського міського і сільського населення.

Культура спорту хай стане гаслом всього українського народу і тривкою основою инших проявів громадянського життя:

За Секцію С. Б. „Прихильників Українського Спорту":

нотар І. Раставецький, голова — проф. Вол. Кузьмович, секретар; члени: д-р В. Бачинський, д-р А. Говикович, д-р Ст. Галан, д-р Я. Олесницький, дир. О. Пащак.

За Старшину Сокола-Батька:

дир. М. Заячківський, голова, проф. Т. Франко, справник.

За Український Спортовий Союз:

Осип Навроцький, голова.

Примітка: Членська вкладка основателя Т-ва „Прихильників Українського Спорту" виносить 25 золотих. Дотеперішні члени основателі: В. Дувало, Род. Ковальський, Ол. Онисько, Мих. Терлецький, Ів. Ліщинський, о. Евз. Бачинський, Із. Громницький, Кр. Союз Кредит., Данило Стецькін, тов. „Дністер", д-р Бандель, С. Кузик, Ю. Ломага, Ю. Мудрак, М. Бадлюк, Вол. Могильницький, д-р В. Щуровський, нот. І. Раставецький, М. Заячківський, д-р А. Говикович, д-р В. Бачинський, „Народня Гостинниця", А. Береський, „Народна Торговля", дир. Пащак.

Гроші слати на адресу тов. „Дністер" на вкл. кн. ч. 13568.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Позір! Самбірщина! Дня 17. п. м. відбудуться в Самборі о год. 2. попол. в комнаті Тов. „Бесіда" Надзвичайні Загальні Збори філії Тов. „Просвіта" в Самборі в справі зміни статута і в инших важних організаційно-просвітних справах повіту. Просимо цею дорогою всіх інтересуючихся а особливо сільську інтелігенцію як найчисленнійше прибути на ці Збори. Самбір, дня 8. липня 1924. За Виділ філії Тов. „Просвіта": *Д-р Іван Рогуцький* писар, *о. Володимир Петрик* голова. 48 2—2

У. П. Т. повідомляє всіх, що внесли або хотять внести подання о посади при гімназіях чи уч. семинарах У. П. Т., що до цих подань конечний **дозвіл навчання** міністерства, про який мусять подбати **самі** петенти неостемпльованою просьбою до Міністерства через Кураторію, долучуючи до него метрику, перебіг життя, військову книжочку, свідоцтво моральности і приналежности та й абсолюторію з ев. свідоцтвами і заяву, яких предметів і якою мовою хотять учити. Без дозволу навчання всякі подання о посади даремні. 1—1

Позір Солотвинщина! Дня 13. липня ц. р. в неділю о год. 1. поп. в сали „Народнього Дому" в Солотвині відбудеться просвітно-економічна анкета з рефератами просвітнім, про шкільництво і кооперативи, які виголосять делегати тов. „Просвіта, Головної Управи У. П. Т. і Краєвого Союза Ревізійного зі Львова, на яке ціле громадянство повітів Солотвина і Богородчани запрашаємо. За Виділ філії тов. „Просвіта": *Д-р Чорненко* голова, *Д-р Винницький* секретар. 61 1—1

ЦИРК **А. КОРНАЦКИЙ.** Щоденно о год. 8. вечером чотирнайцять атракцій. На чолі **Кіш смерти Камборс.** Подробиці в афішах. 58 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ спільника до ведення канцелярії на провінції. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Адвокатура". 44 2—2

ВІЛЛЯ 4½, вільні 4 покої і кухня з ... рядженням, дві веранди, город овочевий, стайні продам за 3.000 долярів. Відомість Львів, Руська 3. склеп обуви. 55 1—2

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська в повітовім місті на провінції, евентуально з приватним мешканням, з причини виїзду за границю під корисними умовами до відступлення. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Добра позиція". 43 2—2

НАЙКОРИСНИШЕ і найскорше переводить всякі трансакції купна і продажі торговельно-комісова Агенція „Універсум" Львів, Руська 3/II. 39 2—3

ДЯКА пошукує греко-кат. уряд парохіяльний в Збаражі. Вимагається безумовно знання нотного співу, діріґентури і музики. Дотація: поле, дохід з церкви і дім мешкальний. Посада зараз до обняття. 54 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

2137 **ч. 20.** 8—10

ТОМАСИНУ

ваґонами і поодинокими міхами

доставляє 56 1—3

Краєвий Союз господарських спілок „Сільський Господар"

Львів, вул. Зіморовича ч. 20.

Жадайте сейчас нашого цінника!

Заява.

Виділ Товариства „Українська Бесіда" у Львові подає українському громадянству до відома, що з днем 1. липня розвязано з Вп. п. Осипом Стадником умову про наєм Театру Товариства „Українська Бесіда" у Львові. Діяльність театру покищо припинено і тому не розписується нового конкурсу.

З днем 1. липня 1924 ніхто, а навіть і Вп. п. Осип Стадник не має права уживати для театральних вистав у Львові і на провінції фірми Театру Товариства „Українська Бесіда" у Львові.

Львів, дня 9. липня 1924.

За Виділ:

Д-р Юлій Савчак голова. *Петро Постолюк* секретар. 59 1—1

КОНКУРС.

Старшина Кружка У. П. Т. в Станиславові в порозумінню з Головною Управою У. П. Т. розписує отсим конкурс на посади: в дівочій гімназії У. П. Т. в Станиславові:

1) учительки (-ля) математики і природи,
2) учительки домашнього господарства,
3) як також учителя слейду в муж. семін. курсах.

Подання враз з відповідними залучниками треба пересилати на адресу писаря до 15. серпня 1924.

Станиславів 8. серпня 1924.

За Старшину Кружка У. П. Т.:

Никифор Даниш, Д-р Кисілевський Кость,
голова. писар
60 1—3 Станиславів, Бема 11.

КОНКУРС

на посади управителів хлопячої школи ім. Грінченка та ім. Шевченка у Львові. Петенти з кваліфікацією для видільових шкіл матимуть першенство. Подання вносити до кінця липня ц. р. до Головної Управи УПТ у Львові, (Ринок ч. 10). 26 2—3

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 153 (10.246). Львів, вівторок 15. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Закони на експорт.

Вироблені в найбільшій тайні комітетом кресовців, п. п. Тугутом, Ст. Грабским, Старчевским і Левенгерцом так звані „кресові закони", одержали вже санкцію польського сойму. Хрестини відбулися при акомпаніяменті небувалої демонстрації представників національних меншостей проти появи на світ трьох новородків, а кумами була суцільна польська соймова більшість. Речники цеї більшости посли. Тугут, Кернік і Станіслав Грабскі, на всі заставки вихвалювали польську толеранцію, в наслідок чого такої благодати, яку дає польський сойм національним меншостям в межах польської держави, не знає ніяке европейське законодавство і що Польща під цим оглядом випередила далеко всі культурні держави, а навіть зробила більше, як це було в колишній Австрії відносно східногалицьких Українців.

Одним словом — роблено велику рекляму для польського державного розуму і незвичайної прихильности Польщі для своїх непольських громадян. Очевидно, ця реклямова самохвальба призначена в першу чергу для заграниці. Вправді соймові справоздавці підчеркували з натиском, що Польща зі своїми проектами про державну мову і мову урядування властей, про мову урядування судів, прокуратур і нотаріятів та про мову в шкільництві виступила цілком самостійно без зіякого впливу і зовні, та були це тільки реторичні вискази для закриття дійсного стану справи. Ще не так давно, писала польська преса („Час" та инші польські-кресові органи), що треба управильнити справу національних меншостей законодатним шляхом, бо цього виразно домагаються ті держави, що версальським договором воскресили Польщу і рішенням з 14. березня 1923. признали їй теперішні східні кордони під умовою, що Польща заспокоїть національні домагання непольських народів, що їх віддано проти їх волі під польську владу.

Так воно справді і є. Не польська великодушність, бо такої Польща не виказала ніколи супроти „інородців" ані в часах шляхеччини, ані в часах своєрідної „демократії", але виключно хвилеві інтереси польської закордонної політики сплодили це монструм, що їх названо „кресовими законами". Про волю населення східних „кресів", для котрих це монструм призначено, ніхто не питав, як ніхто не питав і тоді, коли українсько-білорусько-литовські землі насильно прилучувано до Польщі. Не питали длятого, що для самих навіть творців „кресових законів" ця воля надто відома з промов хочб українських і білоруських представників в польському соймі, що зосереджується в домаганні свобідного самовизначення.

І цілком ясне і доцільне становиско заняли представники українського народу у польському соймі пп. Хруцький і Пащук та представник Білорусинів п. Тарашкевич, ставлячи внесок на перехід до денного порядку над всіми трьома язиковими проектами. Як все на протязі двох останніх літ, так і цього тижня польська соймова більшість від вшехполяків до визволенців і пепеесівців не звертала уваги на голос представників великої більшости населення від Сяну і Буга по визьку границю, що внесені проекти слушно вважали за законне закріпощення своїх народів під польською кормигою. Досить тільки згадати, що „кресові закони" виключають навіть в теорії творення чисто національних шкіл вселюдних, середніх чи фахових, вводячи всюди утраквізм, закинений і осуджений всіми педагогами крім очевидно польських. А як будуть виглядати „кресові закони" в практичному пристосуванні, згори всі знаємо. В практиці з цих польських законів не остане нічого, що вийшло би на користь національних меншостей. Про це вже дбатимуть самі польські виконавці.

Противно. Польонізаційна і уніфікаційна система, переводжена досі на власну руку органами польської влади відносно національних меншостей, прибере віднині рямці одного пляну, що його будуть здійснювати з залізною послідовністю всі польські чинники з гори в низ. Публичному життю надано тепер польське пятно навіть в таких громадах, де нема зовсім Поляків крім польських державних поліцаїв, бо всі вони муситимуть в місцевому самоврядуванні уживати польської державної мови.

І це діється в часах загального відродження і найменших народів і поглиблення національної свідомости серед народніх мас, в часах по великій світовій війні, в часах, коли за визькою границею українське, білоруське і литовське життя у відроджених національно-державних організмах величезними кроками йде вперед, коли твориться там сила незвичайно притягаюча для тих національних відломів, над якими нині володіє Польща. Там на сході навіть маленькі колонії німецькі, польські, болгарські чи молдавські матимуть спромогу на своїх місцях користуватися в публичному житті своєю рідною мовою і в ній урядувати та навчати. Порівнання аж надто яскраве, щоби само не кидалося в очі і було найкращим агітаційним середником, розуміється, не в хосен Польщі та її „кресових законів".

Під сонцем вже все бувало. І сама Польща перед двома роками приняла закон про так звану воєвідську автономію, де говориться і про український університет. І цей закон був артикулом сфабрикованим виключно на експорт. І дорого його продали, бо одержали в Парижі санкцію визької лінії. Яку ціну одержить польський міністр закордонних справ за новий експортовий товар, ще не відомо. Він буде його реклямувати в ярмарочний спосіб, щоби як можна дорожче його продати за ціну головно привернення опінії культурного світа для польської держави, що далі з великим недовірям, а то і з трівогою дивився на польську „мocарствовость" і її екстермінаційну політику на „кресах".

„Кресові закони" ухвалено без нас й проти нас і це згори означує наше становиско супроти них. Цікава річ. Проти приняття „кресових законів" запротестували не тільки вибрані народом представники національних меншостей, в першу чергу українські посли зза бувшого сокальського кордону і посли білоруські, але також і групка людей під проводом о. Ількова, що до польського сойму війшла проти волі загалу українського громадянства як орудля до розбивання наших сил і досі в соймі робила тільки те, що хотіло польське правительство. І у цеї групки людей, що самі поставили себе поза скобки нашого національного життя, відрухово відозвалася національна совість і вони, на превелике здивування своїх хліборобавців, прилучилися до загального протесту проти нового закріпощення нашого народу. І вони — щиро чи нещиро — співали „Ще не вмерла Україна" і опустили салю нарад, при чому їх провідник о. Ільків кричав голосно, що його обманено. С хвилі, що і у найбільшого злочинця защемить серце і відозветься совість. Чи щирий був протест групки о. Ількова проти затіяного закріпощення нашого народу — покаже майбутність. Нині це нотуємо як цікавий причинок до сучасних відносин. Тут важне те, що проти „кресових законів" запротестувало все українське громадянство, навіть і ця групка, що вийшла з нього для польської служби і польських цілей.

А така однодушність українського громадянства не остане без рішаючого впливу на дальшу історію польсько українських взаємин у найблизчій майбутности.

Д-р Степан Баран.

На межі католицизму і православя.

IV Погляди дня унії за „сокальським кордоном".

Як ж виглядає для унії на українських православних областях в сучасних границях Польщі?

Не будемо оперувати власними домислами і розсновувати самовільні міркування, а обмежимося до думок і поглядів, висловлених одним визначним холмським діячем. На наш запит в тій справі одержали ми менш більш ось таку обєктивну відповідь:

Землі за „сокальським кордоном" слід поділити на дві области: перебужську (Волинь і Поліся) та забужську (Холмщина і Підляшя). На Волині і Поліссю сліди унії є вже дуже затерті, дуже невиразні, хоч колись ідея унії мала тут свою головну базу. Зате на Холмщині і Підляшу спогади про унію є розмірно живі, є ще свідки и сильного повертання в казьоне православ. Унія може найти тут зачінні точки і стати чинником релігійного і національного відродження.

Очевидно, наша православна інтелігенція дивиться на цю справу перш усього під кутом національним. Признаючи, що в Галичині унія під впливом національного відродження в першій половині мин. століття еволюціонувала на національну релігію галицьких Українців, та що вона стала заборолом віри і національности, ми нічого не мали б проти уніятської пропаганди. Навпаки, така обережна пропаганда будаб нами прихильно повитана.

Говорячи про пропаганду унії за „сокальським кордоном", ми бажали б бачити пляновість, доцільність і навіть сущільність тої пропаганди. Творення православно-уніятської шахівниці на цілій православній території уважалиб ми шкідливим із національного і навіть релігійного погляду. Бо тоді ніяким чином не далось би відвернути небезпеки релігійної війни між нашим народом, що створилоб тільки хаос, внутрішню грызню, а разом з тим ослаблення нашого національного організму, зведення до minimum його відпорности супроти чужинного наступу. Не слід забувати, що наша православна територія в Польщі є предметом натиску зі заходу і сходу, а ще і в нашій масі подекуди вигнують останки евлогіївської пропаганди, так трагічно узмістовленої в сучасній православній єрархії в Польщі.

Уніятська пропаганда, якщо справді вона має йти по лінії наших національних інтересів, повинна вибрати собі покищо незеличкий терен, але за те він повинен бути добре — так сказати — справлений. Тиким пригожим для унії тереном є перш усього Підляшя. Тут найдовше збереглися остачки і спогади про унію, тут живуть ще живі

Пр. 651/24. В Імени Річпосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 146 з дня 4. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Спільний знаменник. а) уст. м. слов.: Польщі і ось це, б) вираз м. слов.: щоби що і систему на, ц) уст. м. слов.: наслідками і направлено, е) уст. м. слов.: назур. і на що саму, ф) уст. м. слов.: підвести і досі польська, г) уст. по слов. повелося, до кінця. 2) Дручок чи довбня, а) вирази м. слов.: шкільництва і та в справі, б) уст. м. слов.: і Польща, а Польща одержала, ц) речення м. слов.: міністри і з достовірних, д) речення м. слов.: боївською і в польських. 3) Листи з Варшави: речення дрібним друком в увазі по словах „Москочщини" до кінця. 4) Польський наступ і наша оборона, уст. по словах: громадян, до кінця. 5) Справа національних меншостей на Україні, а) вирази м. слов.: краще бо і для національних, б) уст. по словах: таємниці до кінця. 6) „Січове свято у Львові" реч. м. слов.: 2 роки і скількість, містить в собі єство ад 1) а), ф), 2) а), б), ц), д), 4), 5), 6) злочину з § 65 а) зак. кар., ад 1) г) злочину з § 65 а) і 302 зак. кар., ад 3) провина з § 302 зак. кар., узнав доконану в дни 3. липня 1924 року конфіскату за оправдану і заряджує знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на первій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. дня 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1853, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 6. липня 1924.

(Підпис нечитний.)

свідки унії, тут народ приніс може найбільше жертв за справу унії. Уніятська пропаганда, о скільки мати на увазі населення, не тільки не стрінулаб там ніякого опору, але булаб принята з відкритими раменами, бо тут наш народ є найбільше пригнічений за свій обряд і найбільше безборонний. Колиб тут вміло й обережно повести пропаганду, то унія здобулаб вірних не тільки серед православних, але й серед латинників, що в р. 1876 і 1905 перейшли на римо-католицтво. Відповідна пропаганда віддалаб тут добрі прислуги не тільки справі унії взагалі, але й справі національній. На жаль, досі з боку гр. кат. церковних чинників не проявлено відповідного зацікавлення цею справою. Як мені відомо, то досі тільки один гр.-кат. священик, о. Горчинський, побував на Підляшу і він може посвідчити, як народ горнеться до свого обряду, до унії, бо той обряд зберігає.

Після опанування підляшського терену унія повинна бути поширена на Холмщину. Не годиться скривати правди, бо о скільки на Підляшу пропаганда унії не стрінеться зі спротивом населення, то не так легкою булаб ця справа на Холмщині. Тут напір латинства є найсильнійший з огляду, що Холмщина межує з національно освідомленою Галичиною, тут перехрещуються змагання українського народу і польськости, тут поширюється — не без успіху — думку, що унія є тільки шаблем до латинства. Елемент, який лишився при православю, є до нього привязаний, про що свідчать недавні криваві події на Холмщині. Одначе не можна вважати, що пропаганда унії булаб безвиглядна, колиб її пропагатори зуміли доказати населенню, що в унії є забороло української національности. Аж після опанування Підляша і Холмщини моглиб ми розвязати питання, чи в нашім національнім інтересі є перенесення пропаганди унії на схід від Буга. Цею справою не буду тепер займатися, хоч симпатії до унії, особливо серед інтелігенції зберігаються.

Коли згадувати про симпатії до унії, то не слід промовчувати двох моментів, на які годиться звернути увагу. Після насильного і протизаконного введення в православній церкві нового стилю (поки-що відносно нерухомих свят), унія, що задержала старий юліянський календар, саме тепер, в час найбільшого огірчення й обурення православного населення, моглаб мати пригожий ґрунт до пропаганди. З другого боку серед православного населення починає поширюватися деяка недовірливість до унії. На це вложилося багато причин. Звернемо увагу тільки на деякі з них. Напр. нам неясно, чому в своїм часі висвячено гр.-кат. епископа для Луцька, хоч там менше пригожий ґрунт для унії, а не висвячено гр.-кат. епископа для Холму чи Білої. В нас пояснюють собі цю уніятсько-церковну політику так, що гр.-кат. єрархія лишає Холмщину і Підляша на експерименти латинства, а в своїх плянах думає про пропаганду унії тільки від Буга на схід. Очевидно, колиб це мало відповідати дійсности, то ми ніяк не моглиб погодитися на таке ставлення справи. До тогож тепер ідуть головним чином на Холмщині і Підляшу „ревіндикації“ б. уніятських церков у користь латинства; їх переміюють на римо-кат. костьоли. І ми не чуємо голосу гр. кат. єрархії, не бачимо оборони нашого обряду перед неперебірливим походом латинства. Адже гр. кат. церква і гр. кат. єрархія має опору в Римі, в могутньому католицькому світі, а вона мовчить. І це знову підтверджує думку, що гр. кат. єрархія лишає на пропаще Холмщину і Підляша, оставляє на експериментацію польського латинства наш народ, прихильний до унії. Або така справа: Латино-польські монаші ордени, як напр. Бернардини, „ревіндикують“ б. свої монастирі і костьоли, бо — мовляв — вони колись були їх власністю. На такій правній основі недавно забрано луцький православний собор. Цю справу недавно вияснив у своїй промові в соймі пос. Хруцький. Але „ревіндикується“ не тільки монастирські будинки і святині латинських орденів. Перед трьома роками „ревіндиковано“ в користь латино-польської церкви православний Загорівський монастир на Волині, побудований і випосажений українською боярсько-шляхетською родиною Загоровських, „ревіндиковано“ тільки тому, що якийсь час він був уніятський і находився в посіданні оо. Василіян. А тимчасом скрізь на Волині, Поліссю, Холмщині, Підляшу і Білоруси є безліч повасилянських будинків, церков і монастирів але ні чути, щоби за ними впоминався, щоби їх зворот обстоював правний власник, уніятський монаший чин оо. Василіян.

Ця дотеперішня — так сказатиб — небоєздатність унії і її сподвижників відбирає їй в очах населення ту симпатію, якою вона втішалася донедавна. Не важко догадатися, які можуть бути відповіди на це ствердження сумного факту звуження унії і специфічного зацінення її в теперішніх межах. Нам скажуть, що пропаганда унії неможлива з огляду на непоборні перепони польської влади і з огляду на поширену римським престолом на православну територію юрисдикцію латино польського епископату. А дисципліна католицької церкви вимагає сліпого послуху. Такі аргументи нас не перекон ють, бо кожна церква, якщо вона є живою і хоче бути життєздатною, мусить бути церквою воюючою („ecclesia militans“). Добро, релігійне добро нашої нації мусить стояти вище від сухої, формалістичної дисципліни католицької церкви. До тогож слід мати на увазі, що не все інтереси Риму, хочби як прихильного унії (що не все відповідає дійсности) ідентичні з нашими національно-релігійними інтересами. „Віра без діл мертва“ і мертвою, нежиттєвою буде унія, коли на першому місці ставитиме сліпу і протилежню нашим національно-церковним інтересам дисципліну.

В Галичині актуальною є тепер справа целібату. Багато про це тепер пишеться, а одночасно виявляється з деяких протестів, що й без примусового целібату є вже помітна кількість безженного гр. кат. духовенства. З природи річи це духовенство повинно бути легко рухоме, незвязане з місцем, придатне до всюдисущости, поворотне. На жаль, досі не доводилось бачити у нас на Холмщині і Підляшу (крім о. Горчинського) ні одного целєбса, ні одного гр. кат. монаха. А це знову підтверджує думку, що справа унії взагалі, а на забужанських землях зокрема, мабуть не дуже лежить на серці тим, які повинні бути релігійними вождями.

Перед унією є ще помітні можливости розвитку і поширення, хоч уже не такі, як перед кількома роками, але тільки тоді, коли унія стане на офензивному, здобуваючому становищі, як національна релігія західньої вітки української нації. Дефензивне становище, яке з ріжних, часом оправданих, а по більшій части неоправданих причин — тепер займає унія не тільки не ворожить їй поширення, але може довести до її повільної, ступневої, але неминучої ліквідації. Бо в двох огнях: між латинством і православям бути безчинним, статичним, непорушним і звуженим до малої території значить бути засудженим на загибіль або ліквідацію.

Стільки наш інформатор. Ширші висновки лишаємо нашим читачам, а в першу чергу відповідальним сподвижникам унії. *Ф. Ф.*

„Відбудова“.

Генеральна Дирекція Відбудови при міністерстві робіт публичних видрукувала справоздання зі своєї праці за веєь час до кінця 1922 року (до 1. січня 1923 року). З цього справоздання можемо вивести такі цифри:

Воєвідство	Знищено будинків	До 1. січня 1923 р. відбудовано	Який % відбудовано
Варшавське	90.577	61.644	65
Лодзьке	10.860	9.903	91
Келецьке	85.854	63.223	74
Білостоцьке	192.962	93.264	48
Люблинське	177.467	97.897	55
Поліське	173.858	38.894	22
Новогрудське	127.137	60 559	48
Віленська земля	64 908	28.501	44
Волинь	202.196	111.278	54
Львівське	150.255	108.142	72
Краківське	35 288	28.317	83
Станиславівське	128.782	65.329	50
Тернопільське	231.574	114.697	45
	1,671.538	881.663	52 7%

Ця таблиця ясно доводить, що Поляки стараються відбудуватися за наші гроші, бо в Лодзі відбудовано вже 91 проц., в Кракові 83 проц., в Кельцях 74 проц., в Варшаві 65 проц., а на нашому бідному Поліссі тільки 22 проц. А треба знати, що за той час відбудовано на державний кошт 137 костелів (і ні одної церкви) — і то в той час, коли наші люде по норах живуть, коли на Поліссі ще не відбудовано 95.314, на Волині 66.918, на Тернопільщині 83.374 будинки.

Тепер всякому ясно, чому так трудно добитися допомоги на відбудову для Українців і Білорусинів.

Серг. Козицький.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

A. WREATH.*)

Лист з Льондону.

Виставка у Wembley.

Сумніваюсь, чи англійська публика, а тим більше закордонні гості уявляють собі вповні незвичайну закінченість найбільшої дотеперішньої виставки. Коли я вернувся до Льондону по довшій неприсутности, відвідавши виставу двічі, я не міг вийти з дива від багацтва вражінь. Вся виставка — твір напрочуд імпровізованої організації.

Виставка влаштована на вершинах північного Льондону. Повітря свіже й бальоре. Навіть чудовий та великанський Гайд Парк не міг би заступити цього місця. З Вемблі простягається вид на всю столицю. Хоча це за містом — за найбільшим містом світа! — комунікація ідеальна; завдяки модерним методам транспорту — за 20 хвилин ви вже на місці.

При вході перш усього чарує око краса краєвиду: — довга перспектива пригарних білих будівель, простірні алеї, гармонійні фасади, граціозні бані на мінаретах, пишна, зелена мурава, іскристі ставки та великанські павільони палати. Історію влаштування цієї виставки знаю слабо. Але читав я безпосередно перед приїздом про цікавий інцидент. На тиждень перед одчиненням виставки: днем 24. квітня, застрайкували робітники-малярі домагаючись підвищення плати. Робітники рахували на те, що організатори будуть приневолені вволити їх волю з огляду на означений речинець. Дирекція звернулась з покликом у пресі і до праці зголосилися студентки-малярки з Академії Мистецтв.

Ніхто не може робити собі надії, щоб оглянути виставку хоча би за кількома відвідинами. Чим більше разів туди заходиш — тим глибше пересвідчення про невичерпані скарби тут зібрані. Возьмім нпр. Палату Британського Уряду. Одна його секція, найкраще спроєктована міністерством військових справ, показує всю історію британської армії від бою Гастінгів аж до прориву лінії Гінденбурга. Бачите фігури природної величини — цілу історію змінених уніформ, далі: розвиток военного мистецтва на морі на протязі тисячі літ. Крім цього зразки воздушної фльоти аж до останнього її розвитку; моделі пароплавів та жива ілюстрація атаки на Zeebrugge. Анальогічна палата міністерства публичної гігієни. Палата міністерства почти дає прецікаву картину величезної телєфонічної централі. Палата промисловости є музеєм усіх можливих промислів. Палата інжинірська показує чудеса техніки, від яких мерехтить в очах...

Та це лише вступ до чудес екзотичних країн. Це палати англійських кольоній і домінії. Перш усього східні народи та їх дива. Далі: чари Індії, які приваблюють нашу уяву сильнійше ніж щонебудь инше. Яку ріжноманітність продукції, сирих матеріялів та оброблених, прислали сюди острови Західної Індії! Що за незмірні засоби імперії, яка володіє такими багацтвами! Мимохіть виринає думка, чому Европа має так мало доступу до копалень оцих скарбів. У відділі британської Гавани, яка належить до Англії більше сотні літ, бачимо мапи, які показують, що половина з неї ще до цього часу недосліджена. Її лісові багацтва невичерпані. Одним з найсильнійших вражінь це враження хвилюючої ріжноманітности та широчіні будівельного матеріялу британської імперії.

Инакше схвильований був я знову доказами потенціяльности архітектури Родоса, про який, признаюсь, я мав дуже невиразне понятя. У секції Судану всякий бачив, що проблєма майбутнього постачання імперією бавовни є розумно розвязана, і я запримітив гуртки відвідувачів, які вайлико гляділи, майже з остраком, на модель масивної греблі, сконструованої тепер ма синім Нілеві для зрошування піль. Дуже важною рисою виставки у Вемблі є те, що вона показує нам силу річей, які мало хто досіль бачив або й чув про них. Скільки людей нпр. знає, що в центрі Гавани є водопад Кейтер, вп'ятеро більший від Ніягари. Здається, що в цій самій секції була картина джунглів: з її звіриною, хижаками, плазунами, і навіть птахами в природних гніздах.

Яка гарна думка дати на виставці якнайбільшу скількість моделів з поодиноких країн приналежних до імперії! Найкращі з них моделі Канади, які я міг перевірити з власного досвіду. Для тих, що не мали нагоди подорожувати, моделі водопаду Ніягари та видів прерій, Ванкуверу, Св. Джона та инших портів дає як найповнійший образ дійсности і краси англійських домінії. Між такими моделями побачите порт Гонг-Конг з містом у нічну пору. Далі життя Нігерії, панораму Золотого Рога, копальні рубінів у Бірмі — підчас праці днем та ніччю, сцени з гарячої праці рибалок та моряків Нюфавленду чи овочевих ферм південної Африки.

Відвідувачі з великою цікавістю зупиняються перед зразками малесеньких кольоній. Кожний зможе пізнати швидше ніж у 10 хвили-

*) Псевдонім нашого земляка-студента, який під цим прізвищем писав уже до нас дописи.

Кр'за литовського кабінету.

Симпатична нам із ріжних причин Литва перейшла недавно важку кабінетну кризу, а ще й тепер переходить затяжну кризу політичну. Деякі успіхи Литви на міжнародній арені та деякі надто може сміливі її вчинки декому з нас дуже імпонували, а проте про литовські внутрішні політичні відносини в нас знають мало. Через те не буде зайвим сказати кілька слів про сучасну політичну ситуацію на Литві. Це тим більше вказане, що ті Литовці, які опинилися під Польщею, засуджені на ті самі приємні методи польської політики, що й Українці — це природні союзники, товариші одної недолі.

Донедавна правив Литвою кабінет Гальванаукаса, що держався при владі без перерви на протязі двох літ. Його кабінет мав характер і всі дані ділового уряду. А повстав він наслідком розпаду політичного блоку двох найбільших литовських партій, а саме християнських демократів і народніх соціялістів. В Установчих Зборах Литви мали християнські демократи 59 послів на загальне число 112. У першому Соймі вони розпоряджали 38 мандатами на загальне число 78. При нових виборах в травні 1923 р. одержали вони 40 мандатів.

Християнські демократи — це партія католицького духовенства Литви і прихильних тому духовенству селянських мас. Отже ця партія розпоряджує чисельною більшістю в соймі і вплив її на політику уряду мусів бути з природи річи дуже великий. Одначе уряд не був християнсько-демократичним, а діловим, отже компромісово складеним ще перед двома роками. Партія не квапилася його валити, бо все одно вплив її був такий значний, що проти її волі уряд не міг провести нічого.

Та ріжниці між урядом і пануючою партією все зростали і ставили уряд дуже часто в незвичайно важке та незручне становище. Кабінет Гальванаукаса старався вести мирну політику та працювати над внутрішньою консолідацією краю. Християнські демократи, надихані національним шовінізмом, перли його на шлях агресивної націоналістичної політики, на шлях воєнних авантур, які безперечно в тих часах були для Литви невказаними. До цього і внутрішна політика християнських демократів не готовила для Литви ніякого добра. Перш за все вона мала всі прикмети антисемітизму, а Жиди відіграли дуже велику і корисну ролю в часі творення литовської державности. Вони й до цього часу є дуже важним державно-творчим чинником на Литві, передовсім у ділянках торговлі та промислу. Тому не диво, що антисемітські настрої християнських демократів не додавали Жидам охоти до праці на користь Литви, а це відбивалося, і тепер відбивається, не дуже корисно на економічному та фінансовому становищу держави.

Інші партії, а в першу чергу народніх соціялістів зразили собі християнські демократи ухваленням і проведенням в життя кількох наскрізь клєрикальних законів.

Все це були причини, які складалися на непорозуміння між діловим кабінетом Гальванаукаса і партією. І це були справжні причини уступлення цього кабінету, а формальною причиною були розходження між урядом і християнськими демократами в справі будови одної залізниці.

Коли кабінет Гальванаукаса подався до димісії, християнські демократи почали робити заходи для створення урядового блоку з народніми соціялістами, а навіть з Жидами. Але одні й другі від такої спілки відмовилися. І так на місце ділового кабінету Гальванаукаса прийшов християнсько-демократичний, отже націоналістичний кабінет Туманеса. Становище міністра закордонних справ обняв Чарнецький, бувший посол у Вашінгтоні, а потім у Льондоні.

На перший погляд здавалося би, що все в порядку. Насильнійша партія, що має абсолютну більшість у парляменті, зовсім природно виконує через свій уряд державну владу. Одначе на правду так не є. А найкращим доказом на це обставина, що християнські демократи шукали шляхів для створення урядової коаліції, хоч мали більшість у парляменті. Отже вони самі непевні себе.

Новий премієр Туманес заявив у своїй деклярації, що уряд буде старатися відібрати від Польщі Вильно. І ця політика агресивної політики супроти Польщі проводиться в життя. По всій Литві йдуть збірки на підготовку виленської виправи. Відділи т. зв. вільних стрільців явно підтримувані урядом нападають на пограничну польську територію і немовби провокують Польщу до війни. На жаль, економічне положення Литви саме промовляло би проти війни та проти всяких войовничих авантур.

Розчарувавшись у користях із тісного союзу з Німеччиною, Литва почала зближатися до С. Р. С. Р. Очевидячки, що дружба ця не продиктована вимогами якоїсь ідейної натури з боку християнських демократів до комунізму, але чисто практичними інтересами теперішньої литовської політики. Теперішній уряд і його партія хочуть мати союзника у можливому конфлікті з Польщею.

Можливо, що такий союз зможе бути і корисним для Литви та перехиляючим у рішаючий момент терези перемоги в литовсько-польському конфлікті на бік Литовців, але питання: чи після такої перемоги не перехиляться ці терези ще більше в користь большевиків. А можливе й таке перехилення, що Литовці-переможці стануть васалями своїх же союзників.

Може литовські політики й на цей випадок мають готовий якийнебудь антидот, що забезпечив би їм їхню буржуазну республику неушкоджену. Але ми зважуємось на

нах тайни острову Трістан дю Куна у південнім Антлянтику, і точнійше ніж з десятка книжок. А такі імена як Гренада, св. Луція чи Ліворські острови?

Навіть не хочу силкуватись, щоби перечислити всю програму виставки. Вона просто пригнічує. Мандруючи навмання по алеях, стежках, салях та палатах, дивуєшся енергії, підприємчивости та добробутові організаторів. Англійці є горді своїм твором; завдяки виставці держава зближується до кожного громадянина. Громадяне мають змогу познайомитись з найдальшими закутинами своєї імперії, якими вони невпинно цікавляться.

Всеімперська британська виставка зорганізована в момент чималої кризи держави. У своїх кольоніях Англія переживає моменти нової політики. Хоча й переможниця, вона виснажена великою війною. Та може саме тому вона дала почин до такого великого діла. Коли глянемо на це діло, навіть інстиктово здаємо собі справу, що сила та організація, яку виявили тут Англійці, дає підстави вірити, що вони в силі побороти всі свої труднощі і найти нову форму піддержання звязків з державно-молодими кольоніями та домініями.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Приготування до льондонської конференції.

Французька делеґація на льондонську конференцію виїздить до Льондону дня 15. ц. м. на чолі з Ерйо. Делеґація числить разом около 30 осіб. Італійській делеґації буде проводити міністр фінансів Стефані.

В Льондоні роблять приготування до конференції з великим поспіхом.

В конференції візьмуть участь Англія, Франція, Італія, Японія, Бельгія, Югославія, Греція, Португалія і Румунія. Зєднинені Держави півн. Америки буде репрезентувати американський амбасадор у Льондоні, але буде виступати лише в характері обсерватора.

Амнестія для Кайо і Мальві.

Французька палата континуовала дискусію в справі амнестії. 310 голосами проти 202 принято артикул, після якого одержать амнестію Кайо і Мальві.

Боротьба в Бразилії.

Після комунікату бразилійського посольства в Відні, наступ на повстанців в Ст. Павльо розпочався.

Замах на Заґлюля.

На Заґлюля-Пашу, премієра Єгипту, стріляв якийсь студент, що приїхав із Берліну. Заґлюль легко ранений, життя його не загрожене. Справника арештовано. Поліції з трудом удалося не допустити натовпові його злінчувати.

Мала Антанта.

Чеське пресове бюро доносить із Праги, що міністри справ заграничних держав Малої Антанти були прийняті в неділю на авдієнції у президента Масарика. Після снідання Масарик мав довшу конференцію з румунським міністром Дукою й югославянським Нінчичем про біжучі політичні справи. „Чеське Слово" подає інтервю з Нінчичем, котрий заявив, що Мала Антанти твір необхідний, покликаний до створення в середній Европі спокою й ладу. Успіхи М. Антанти викликали ворожі інтриги, але ворогам не вдалося захитати порозуміння внутрі її.

Держави М. Антанти солідарно стоять на здобутих позиціях і хотять їх зміцнити дальшими порозуміннями що до економомічних інтересів. В розмові з кореспондентом „N. Fr. Presse" Нінчин висловив своє вдоволення з конференції. В справі відношення до Росії удержана білгородська ухвала, щоби корждому члену М. Антанти лишити свобідну руку. Були правда певні розбіжности між Югославією й Румунією при проведенню границі в Банаті, одначе тепер цю справу полагоджено. Щодо приняття Німців до Ліги Народів, то якщо Франція й Англія порозуміються в цій справі з М. Антантою, вона нічого не матиме проти цього. Щодо діяльности Радича в Росії й закордоном Нінчич підніс, що не надає їй більшого значіння й з причини її не почуває нехіти до Росії. Але колиб Радич вернув до Югославії, буде арештований.

Празький кореспондент „N. Fr. Presse" доносить, що підчас офіціяльних нарад на конференції не підношено справи Бесарабії, але в приватних розмовах усі три міністри й торкалися.

Справа невдалого замаху на порохівню.

В понеділок, 14. ц. м. розпочалася у Львові перед доразовим судом розправа проти осіб, що брали участь у невдалім замаху на порохівню на Янівському передмістю у Львові. Розправі проводить радник Дукет.

Дрібні вістки.

У французькім парляменті пр[illegible] до бурхливих с[illegible] з приводу внеску, щоби дати амнестію бувш. президентові міністрів Кайо, засудженому за державну зраду підчас війни.

Італійсько сербський конфлікт повторився. На границі вистріляно з італійського боку до югославянського директора митниці.

Пресовий союз у Льомбарді та Неаполі простує проти декретів, що обмежують свобіду преси.

Сербія рішила не торкати на конференції Малої Антанти справ визнання СРСР.

Польща не братиме участи в льондонській конференції, тому, що не є державою безпосередньо заінтересованою у процентовім поділі відшкодувань.

У Хавнові відбувається всеукраїнський Зїзд Союзу Комуністичної Молоді („Комсомолу").

Румунія рішила перевести основну реорганізацію адміністративного апарату в Бесарабії. Причина: зложивання та хабарництво.

У Бухаресті вбито у вязниці комуніста Іляша.

МАЛИЙ ФЕЙЛЕТОН.

Як усе йде до гіршого.

Причинки до теорії суспільної економії.

Знаю, що з грішми погано, і коло мене і коло моїх знайомих. Але чому воно так? — бігме, мало розумію, коли кажуть мені: девалюація, інфляція, санація, адміністрація або яканебудь інша рація. А не розуміти, коли чоловікові зле, це бігме, зле. Чи ви звернули увагу, що на звістку про те, що хтось помер, усе питають: „а що йому було?"

Дзвоню новими „грошами" в кишені, блукаю бездумно наперед себе мов санація скарбу, аж зустрічаю фінансового потентата, що живе з долярових процентів, з чорної кави, з пива, та з... 12-ої години дня до досвіту. Досить сказати три короткі речення: про погоду, вакації та нові „кресові закони", щоби зїхати на економічну кризу. Це капітальна тема для капіталістів, які гинуть з голоду, або не мають апетиту, занадто перепившись.

— Важкі часи, пане директоре.

— Кажете! Дихати не можна.

— Кращі були часи давнійше — в сім відкриваю фільософічну сентенцію.

— Кажете! Возьміть таку річ. Пятьнадцять літ служу в тім самім товаристві. Перед війною, Боже мій! Вечера коштувала нас 30 корон. Усі бились, хто має платити. Не було випадку, щоби хтось платив за себе. Не було між нами чоловіка, який би не міг заплатити за своїх. І так було аж до війни. Ще й підчас війни на десять осіб — половина нас могла заплатити за решту. Хтось завсіди платив за всіх. Нині — я, завтра — другий... І ще недавно, в 1920 р. можна між нами було найти двох-трьох, що могли заплатити... хоча не рвались, а могли... Прийшов 1922 рік і чути було заповідь фінансової катастрофи... Пропали старі часи добробуту. Кожний почав платити за себе.

— А чим!

— Не кажіть. Це не життя.

Що-дня сходимось, довгими місяцями, і десь-там колись хтось заплатить інших кілька великих пив. Та де! Вже стало гірше. Трапляється таке, що сусід-приятель нахиляється до вуха і шепче: може заплатите нині за мене... Люде починають уже шукати по десяти льокалях якогось старого штамгаста, що може запросити на горілку... Бувають ще гірше. Штамгасти проходжуються перед льокалем, де пропали пів мільйона і чекають на когось з ким можна би вступити на одну горілку...

— І незабаром прийде може час, коли взагалі не буде за що їсти?

— А прийде, прийде.

— І що ж, ви перестанете пити?

— А це чому?

— Самі ж кажете, що не буде защо.

— Е, мій пане, я бачу, що ви не маєте поняття про економію. На їжі все можна заощадити, але на питтю... що життя було б варта?

Ореет Ордан

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число конфісковано за відозву для вшанування памяти О. Бесарабової.

— **Що буде з нашим театром?** Дня 18-ого м. м. на загальних зборах „Української Бесіди" у Львові, д-р Савчак зясував у довшім рефераті причини, задля яких наш театр опинився у безвихіднім становищі. Так само доказував, задля яких причин „Українська Бесіда" не в силі зарадити лихові і чому, яко Товариство зовсім з іншими завданнями, не може журитися про театр. На засіданні виділу прийнято одноголосно ухвалу, щоби з дня 1-ого ц. м. розвязати з дир. М. Стадником умову що до аренди театру і нового конкурсу не розписувати. Це становище під-

свердили загальні збори. І так: з днем 1. липня перестав існувати наш національний театр, чи бодай його фірма. Ще один сумний факт нашого лихоліття. Над ним повинні призадуматися покликані до цього органи і всі, хто відчуває потребу такого культурного огнища як театр.

— **Парубоцький податок.** Варшавський магістрат повідомив міську раду, що як вводити податок на всіх нежонатих, то треба робити це в цілій державі, а не лише у Варшаві, бо це була би кривда. Хлопці, користайте з вакацій і женіться, щоби з двох тягарів вибрати менший: — жінку, а не податок.

— **Дивний напад** описують львівські часописи. Вчора о пів до 9-ої год. на Стрілецькій пл. щось напали якісь бандити на стацію рятункової помочі і там побили шиби, поломали стільці і побили д-ра Целевича та службу. Проводиря банди зловила поліція. Що за причина такої войовничої авантури? Невжеж злодії вдоволяються нині лише спортовими змаганнями?

— **Одна недуга менше і більше.** Данський лікар Кляздіюс винайшов нового бацила, від якого пацієнт помер на розколину черепу. Недуга мала прикмети „менінгітіс", одначе її бацил по смерти пацієнта мав ознаки чуми. Таємний бацил прибирає ріжні форми, тому назвали його бактеріум поліморфіюм (ріжномайтним). Одночасно з Риму приходить звістка, що лікар Томаркін найшов середник проти запалення легінів та віддихових органів. Цей винахід повівнюють з найкращими винаходами Пастера і його значіння незвичайне, зваживши, що 12 процент випадків смерти спричинено згаданими недугами.

— **Нагляй суд** над винуватцями замаху на львівську порохівню буде переведений у понеділок.

— **Бідний Дніпро.** Навіть київський Дніпро постарівся від пережитих важких хвилин за останні роки. Переказують, що над ним обірвався беріг на просторі кількасот метрів і що в наслідок цього завалилося багато домів. Мазепин манастир, а навіть прегарний „Купецький сад" мав щезнути у воді. Не хочемо вірити.

— **Найбільша жінка** що до росту виступає у Парижі, в одній „musichall" як співачка. Є Муринкою, має 2 метри 35 ст. висоти, 33 літ, важить 160 кільо і в усіх цих приметах зробила собі професію.

— **Вдовиці проти дівчат.** Англійські часописи подають цікаву статистику, скільки по війні виходить замуж дівчат, а скільки вдовиць. У р. 1913 вийшло замуж 2000 вдовиць, а 2700 дівчат. По війні це відношення змінилось сильно на некористь дівчат. Напр. у віці від 40 до 50 літ вийшло замуж 1200 вдовиць, а лише 500 дівчат. Пересічна цифра віку, в якому виходили замуж вдовиці, перед війною було 41 літ, по війні — 36 літ. В останніх чотирох роках вийшло замуж вдвоє більше вдовиць як у чотирох роках перед війною. Аналогічну статистику можна би мабуть ствердити в усіх державах, що вели війну. Велика скількість молодих жінок залишилась вдовицями. А що заможні жінки мають більше досвіду, — дівчата терплять від їх конкуренції.

— **Мистецька виставка.** Товариство Діячів Українського Мистецтва улаштовує у Львові 3-тю Мистецьку Виставку в салях Національного Музею, від 14. жовтня до 14. листопада. Як і в попередні роки, Товариство репрезентуватиме усі напрямки мистецтва з усіх його ділянок: малярства, графіки, різьби, архітектури, мистецької книжки і т. д. Участь у виставці може прийняти кожний український мистець, який найдалі до 25. вересня надішле свої експонати, оправлені, скатальовані, з означенням цін і т. д.; які прийме спеціальне журі, склад якого оголоситься пізніше. Адреса для присилки експонатів: Львів, вул. Мохнацького ч. 42. Український Нац. Музей. Адреса Президії: Львів, Ялівець, 166. Голова Т-ва проф. П. Холодний мистець, секретар П. Ковжун, мистець.

— **Кооператив „Український Театр" у Львові** вул. Руська ч. 18 І. пов. — продовження списку членів: 1681—1684) Дубочець Максим, Голойда Андрій, Сінгалевич Ярослав, Королевич Мих. зі Стрия—усі по 5 зол. 1685) Т-во „Основа" Броди — 8 33 зол. 1686) Федорович Лев Раків келецький 5·17 зол. 1689) і 1688) д-р Юзич Іван і Юзичева Павлина Борислав по 5 зол. 1689) Кульчицький Василь Бранчиці 5 зол. 1690) Козива Гриць Переспа 5 зол. 1691) Моравський Вол. Нинів по 5 зол. 1692) о. Домбчевський Богдан Рутятичі 22·85 зол. 1693—1697) Дрогомирецька Гізя, Волошинський Теофіль. Гогецький Осип, Щурко Константин, Щурко Степан — усі з Борислава по 5 зол. 1698—1700) три члени з Кракова, 1701, 1702) і 1705) три члени зі Самбора, 1703) Козакевич Вол. 1704) Горницький Теофіль зі Самбора по 5 зол. 1706) Терлецька Олександра Тустановичі 10 зол. 1707) Гордійчук Марія Коршів 6 зол. 1708) Татуньчак Юліян Лібйонж малий 5 зол. 1710) Валій М. Бржозуфка 5 зол. 1711) Чиж Евген Оріховець 5·17 зол. 1712) о. Кордуба Мих. Сушня 5·50 зол. 1713) д-р Трешневський Евген 15 зол. 33 сот. 1714—1715) два члени з Борислава. 1716) Яшан Іван Спатів келецький 5·50 зол. 1717) д-р Мудрецький Степан Тлусте 5·66 зол. 1718) Губінський Вол. Теребовля 5·50 зол. 1719) Гарматій Лука Могильниця 5 зол. 1720) Бокович Зенон 5·50 зол. 1721) Хміль Тимко Смолинь 5·16 зол. 1722) Садовський Юліян Монастирок 5·16 зол. 1723—1738) шіснайть членів Т-ва українських жінок зі Станиславова. Управа просить усіх членів кооперативи і громадян присилати стало місячно датки на будову українського театру, бо тільки систематичними складками цілого громадянства буде здвигнений величавий будинок українського театру у Львові.

Матеріяли до „кресових законів".

Долина.

Напередодні вирішення справ національних меншостей варшавським соймом, від чого датуватися має щасливе і мирне пожиття двох народів, наспіла з Долини відомість, що тамошні приватні курси гімназійні (I—IV кл.) старостві з днем 30. червня ц. р. закрило.

Ось документ:

(Starostwo w Dolinie. L. 457/pr. dnia 25. czerwca 1924.

Prywatne ruskie kursa gimnazjalne. Do Zarządu „Kružka Ukr. Pedag. Towarzystwa (na ręce przew. ks. Michała Ładyˇ — katechety w Dolinie). Kuratorjum O. S. I. stwierdziło, że na prywatnych ruskich kursach gimnazjalnych w Dolinie dotychczas ucza osoby, które nie dała gwarancji lojalnego prowadzenia młodzieży wobec Państwa, do takich należy przedewszystkiem Oleksa Hrycyszyn. ponadto jest tam zajeta nauczycielka Joanna Łojuk, która nie posiada obywatelstwa polskiego. Wobec tego stanu rzeczy Kuratorjum odniosło się o zamknięcie tych kursów, gdyż nie spełniły one warunków wymaganych przez Ministerstwo WR. i OP. rozporządzeniem z dnia 9. marca 1923 l. 19177/I/23. Ponieważ zatem Zarząd Kružka nie zastosował się do przepisów obowiązujących w tym kierunku działalności zamykam wymienione kursa z końcem czerwca br. na podstawie § 25. ustawy z 15/III 1867 Dz. u. p. N. 134 o prawie stowarzyszenia się. Od tego orzeczenia wolno wnieść rekurs do Wojewódzwa w Stanisławowie przez tut. Starostwo w ciągu dni 14-tu licząc od dnia następnego po dniu doręczenia. Rekurs powyższy niema mocy wstrzymującej. Starosta Mahr).

Закид проти п. О. Грицишина зовсім безпідставний, доказом чого факт, що станіславівське Воєвідство піш. д. 3/4 1923 ч. 3120/pr. дозволило йому на навчання, провіривши його льояльність. Від цього часу учить п. Грицишин без перерви на там. курсах і до влади не дійшов до відома найменший факт, що свідчив би про його нельояльність. — Хоча п. Іванна Лоюк, Буковинка родом, ще досі не набула формально права польського горожанства, одначе горожанство потрібне лиш при заняттю в державних інституціях, а так само в гімназіях з правом приглядности, а не на приватних курсах, якими Куратория властиво не займається. Того самого погляду було й староство, що рішенням з 10. II. 923 ч. 133/pr. дало дозвіл її учительці на навчання при курсах в Долині.

Та Куратория вважала за вказане, не лише обі ті сили усунути, але й ціле заведення закрити.

В обороні українського шкільництва.

Сокаль.

Дня 29. червня відбулося в салі „Нар. Торговлі" велике повітове віче у шкільних справах при численній участи місцевого і дооколичного громадянства. По основнім рефераті проф. А. Миколаєвича ухвалено ряд протестуючих резолюцій проти розпорядків курателії, які нищать наше шкільництво. Також ухвалено додаткову резолюцію проти насильств польської шкільної влади у сокальськім повіті, а саме: проти розвязання школи вправ при бувшім утраквістичнім учительськім семінарі, проти розвязання бурси св. Миколая, удержуваної Т-вом „Шкільна Поміч", проти звільнення проф. Ів. Сокола і перенесення о. проф. Лехицького і видалення 14. учеників зі шкільних заведень у Сокалі та проти звільнення учительок Марійки Смулківної та Теодори Бережницької.

Польська провокація.

В тернопільськім „Głosi polskim" ч. 19 з дня 18. мая 1924 р. поміщений допис у справі обходу польської конституції „3-го мая" під заголовком „Должанка", в якій між иншим сказано, що „о. годз. 8 тутейши проб. гр. кат. кс. Влодз. Гірко розпочонл урочисте набоженьство в церкві".

В інтересі правди мушу заявити нашому громадянству, що поданий зміст допису є провокуючим мене, тому що я з тим обходом конст. 3-го мая нічого спільного не мав і мати не можу. Вправді відправляв я і дня 3-ого мая ц. р., як звичайно, бо роблю це що дня в своїй церкві, Службу Божу з панахидою, одначе не за і не для конституції 3-го мая, а лиш за спокій душі бл. п. Франки Музика на замовлення родини небіжки, яка саме була цими „дорослими", про яких „удзял в тем урочистем набоженьстве" названа газета пише.

о. Володимир Гірка парох у Довжанці.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

На фонд українських інвалідів зложили із Підкарпаття і Словаччини в чеських коронах: Комітет Збігців. Ужгород 119·50, Іван і Марія Корнути 90, д-р Олекса Гупаловський і інж. Олександер Санат по 70, Емануїл Смерічанський, Юліян і Софія Турянські, д-р Михайло Станько по 60, Андрій Анцькевич, д-р Вол. Бірчак, інсп. Михайло Вербинець по 50, Яків Голота, Михайло Гарасевич, Юліян Колцуняк по 50, д-р Василь Яшан по 45, Дамян Охримович 45, Константин Дуб, Олександер Загаров, Іван Комаринський, Семен Медвідь, Михайло Н корак, Іван Фроляк по 40, Теодозій Гірний, д-р Іван Панькевич по 35, Леопольд Балицький, інж. Степан Індишевський, д-р Михайло Новаковський, Василь Струк, Павло Черниш, інж. Петро Яремкевич по 30, Корнило Заклинський по 28, Омелян Гутник, Володимир Дозорців, Олекса Приходько по 25, Нестор Рогожинський 24. Юрій Гаєвський, Марія Морська по 22, д-р Михайло Бращайко, Евген Билка, Омелян Бачинський, д-р Олекса Бадан, Володимир Білоус, Михайло Великовський, Михайло Грамяк, Андрій Дідик, Антін Півнич, Ева Діхтярівна, д-р Михайло Качанюк, інж. Іван Кулик, Володимир Когут, Ірина Мільфайтова, інж. Роман Мійський, Іван Трухлий, інж. Василь Чапля, Степан Черниш по 20, Петро Бегун, Микола Кальмуц, Степан Прус, д-р Ілько Цьокан по 15, д-р Григорій Баранівський, Михайло Біличенко, Микола Бацан по 10, Іван Бричкин. Остап Вахнянин, Евстахій Калиновський, Михайло Кохан, Михайло Кіящук, Степан Крутій, Дмитро Коломієць, д-р Ярослав Лавришко, Олекса Лівитський, О. Морозова, Н. Могильницький, О. Мороз, А. Одинська, А. Остапчук, д-р І. Пропів, Василь Палій, Микола Певни, Віктор Петрикевич, д-р Отто Павлюх, Анна Писанчин, Д-р Андрій Рудий, Марія Романченко, Івзн Сподарик, Іван Скальський, Василь Склярський, Осип Фурдас, Августин Циганик, Антін Чіж, Павло Чугай, Емма Чопей, Ольга Шилерова, Семен Гмитройко по 10 кор. ч.; Арсен Погребний 9·50; Хведір Базилевич, Іван Данчак, Н на Певна, Іван Романченко по 9; Андрій Галізів, Люба Гаєвська, Ольга Дівнич, Микола Ручко, Марія Цюкан по 8; Осип Караван 7; Микола Бегун, Гриць Бандурович, Микола Коник, Іван Мельник, Ярослав Сімянович по 6, Катерина Левитська, Катерина Трухла по 5·50; Дмитро Бойкович, Дмитро Грицюк, Микола Зварич, Іванко Кукуруза, Михайло Коньовський, Микола Калужний. Михайло Михальцевич, Гриць Макар, Дмитро Максимюк Пичип Мнько, Василь Новак, Іван Пикулицький, Степан Петрик, Дмитро Сливоцький, Іван Устіянович, Осип Я ош, по 5; Павло Олен ч 3; Олекса Коньовський 2. — Разом 2740 К. ч. (411 зол.). — Усім Вп. Жертводавцям складає Управа Українського Краєвого Товариства Опіки над Інвалідами у Львові щире Спасибіг. 1—1

Дрібні оголошення.

ШУКАЮ солідної особи, котра би собі і мені (кавалерові) уміла смачно варити. Евген Стояловський, Явора в Стрием, п. Іосо. 67 1—2

ДЛЯ ЛІТНИКІВ І РЕКОНВАЛЄСЦЕНТІВ В ДОРІ над Прутом, найзнаменитший кліматичній місцевости в краю в вілді „Олена" мешкання з цілим удержанням до винайму. Близше подасть завід. 68 1—2

ВІЛЛЯ 40%, вільні 4 покої і кухня з урядженням, дві верандй, город овочевий, стайні продам за 3.000 долярів. Відомість Львів, Руська 3. склеп обуви. 52 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Заява.

В заявах, умішених в часописах „Український Голос" з дня 31. VII. 1921 р. і „Український Вістник" з дня 15. IX. 1921 р., посудив Виділ О. У. Г. К. в Збаражі п. Евгена Білинського зі Збаража о присвоєння собі публ чних грошей (27.000 К з дня 20. I. 1920 р.). Тому, що п. Евген Білинський дня 4. VII. 1924 р. вже **зложив звіт** зі згаданих публичних грошей перед кооперативою „Українських Інвалідів" у Львові, тому в імени Виділу бувшого О. У. Г. К. в Збаражі уважаю п. Евгена Білинського **за зрегабілітованого і закид за неістнуючий.**

Д-р Андрій Гаврилюк
бувший голова О. У. Г. К.
62 1—1 в Збаражі.

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі" оголошує отсим

КОНКУРС

на слідуючі посади учительок (-ів) в приватній жіночій гімназії:

1) фільольогії,
2) природничих наук,
2) математики,
4) рисунків і ручних робіт.

Зголошення з потрібними документами проситься вносити до кінця липня на адресу Виділу, Перемишль, вул. Татарська 4.

М. Демчук
63 1—3 управитель гімназії.

Управа дівочого Інститута в Перемишлі оголошує отсим

КОНКУРС.

на посаду управительки і пошукує доброї кухарки. Зголошення вносити до Управи Інститута вул. Татарська ч. 4. найпізнійше до 31. липня ц. р.

Мих. Демчук
64 1—3 управитель Інститута.

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі" розписує отсим

Конкурс

на приняття 170 учениць гімназії, виділової школи і учительського семінара до Інститута на шк. р. 1924/5. Оплату за удержання визначать Виділ в другій половині серпня. Прошення о приняття вносити до 30. VII. ц. р. 65 1—3

М. Демчук, управ. Інститута.

ТОМАСИНУ

ваґонами і поодинокими міхами

доставляє 56 2—3

Краєвий Союз господарських спілок „Сільський Господар"

Львів, вул. Зіморовича ч. 20.

Жадайте зараз нашого цінника!

КОНКУРС.

Старшина Кружка У. П. Т. в Станиславові в порозумінню з Головною Управою У. П Т. розписує отсим конкурс на посади: в дівочій гімназії У. П. Т. в Станиславові:

1) учительки (-ля) математики і природи,
2) учительки домашнього господарства,
3) як також учителя слєйду в муж. семін. курсах.

Подання враз з відповідними залучниками треба пересилати на адресу писаря до 15. серпня 1924.

Станиславів 8. серпня 1924.

За Старшину Кружка У. П. Т.:

Никифор Данчи, Д-р Кисілевський Кость.
голова. писар

60 2—3 Станиславів, Бема 11

ХТО ЦІКАВИТЬСЯ ПАСІЧНИЦТВОМ

мусить мати у себе 1—1

„УКРАЇНСЬКЕ ПАСІЧНИЦТВО"

1924. РІК ВИДАННЯ VIII. 1924.

єдиний український щомісячний ілюстрований часопис поступового пасічництва.

„УКРАЇНСЬКЕ ПАСІЧНИЦТВО" присвячене головним чином **практичному пасічництву.** На сторінках часопису друкується **все нове і видатне** в пасічництві, що є в краю і за кордоном. — В „УКРАЇНСЬКОМУ ПАСІЧНИЦТВІ" пишуть видатнійші українські пасічники. Редактор-видавець **Е. Архипенко.** — В часопису безплатно друкуються відповіди на запитання пасічників, а також кожний передплатник має право умістити в часопису свою оповістку один раз за половину ціни.

ПЕРЕДПЛАТА з пересилкою виносить: На ½ року 4 зол. пол., на 3 місяці 2 зол. пол. Окреме число коштує 80 сотиків (грош.) — До Америки 1 доляр. — Гроші висилати з закордону рекомендованими листами. — Хто надсилає одразу передплату за 10 примірників, дістає до кінця року одинадцятий безплатно.

Передплату висилати чеком на П. К. О. в Варшаві ч. 80 487.

Адреса Редакції: Здолбунів, вул. Острозька, ч. 2.

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 154 (10 247). Львів, середа 16. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пос.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За один фронт.

Основою, а то і догмою державної політики відродженої Польщі супроти так званих національних меншостей є безнастанне стремління до повного винародовлення Українців, Білорусинів і Литовців під маскою витворення з них „добрих“ Поляків. Ці три народи, що мають півсуверенні (Україна і Біла Русь), або суверенні (Литва) держави поза польськими кордонами, творять *половину території сучасної* Польщі, де відсоток пануючої польської нації є розмірно незначний так, що згадані три народи на своїй етнографічній території є не меншістю, але подавляючою більшістю. Всі вони противилися і противляться польському імперіялізмові і польській екстермінаційній політиці хочби в імя самозберігавчого інстинкту, перейшовши на власній шкурі історію шляхетської Польщі та знаючи, що і новосотворена „демократична“ Польща відносно них пішла старими шляхами. Без огляду на це, котра з польських політичних партій має керму правління у своїх руках, становиско польської влади відносно національних меншостей *оставало в суті речи без зміни.* Ніхто инший, як сам польський політичний діяч п. К. Сроковскі виказав на основі урядового матеріялу і власних спостережень на місцях, руйнуючі висліди польської політики на східних „кресах“, котрих довершенням rebus sic stantibus була би повна економічна і культурна загибіль всіх трьох народів у польських кордонах.

Річ самозрозуміла, що Українці, Білорусини і Литовці противилися стало польському походові на їх землі і польському замахові на їхнє національне життя. Цей зрозумілий спротив непольських автохтонних народів проти винародовлючої польської політики, викликував в польських кругах обурення, а з боку польської влади репресії. Можна сказати, що в очах польських офіційних кругів та в очах великої більшости польського громадянства кождий Українець, Білорусин чи Литовець, а навіть кождий Німець і Жид, уважається звичайним вархолом, вивротовцем, німецьким чи жидівським слугою, або большевиком-бунтовником. Так було за царської Росії, де царський уряд цим іменем називав неодного з тих, що опісля стали на чолі польської держави.

Тяжке положення непольських народів на східних „кресах“ само диктувало тактику. При перших виборах до польських законодатних тіл в 1922 р. непольські народи, навіть ті, що жиють в діяспорі, як Німці і Жиди, за спонукою жидівського посла п. Грінбавма створили одноцільний виборчий блок за винятком галицьких Українців і віленських Литовців, котрі у виборах не взяли участи. Блок вийшов побідоносно на цілій лінії і висказав дійсну волю непольських народів. Найкраще списалися північно-західні українські землі і пр. з Волині не вийшов ні один польський посол.

Суцільний польський блок, злочинний з усіх національних меншостей, не міг довго устоятися. Жиди і Німці, що не мають у Польщі своєї власної території, а до цього заступають інтереси міського елєменту, не у всім могли іти спільно з представниками Українців і Білорусинів. Інакше з українським і білоруським представництвом. Вони відразу вийшли зі собою у стичну кооперацію, маючи у всім спільні інтереси і спільну оборону і вже нераз бувало, що представник одного клюбу був уповажнений говорити і іменем другого. Найкраще це виступило при нагоді ухвалювання мин. тижня „кресових законів“.

Початок повного співділання, головно у справах спільної одноцільної оборони перед польським походом на східні „креси“ вже зроблено. Треба тільки це співділання поширити і обняти ним все „кресове“ громадянство від Косова аж по Ошмяни. Сама думка не нова. Ще перед війною проф. Мих. Грушевський в „Літ.-Наук. Вістнику“ вказував на потреби такої коаліції, що обняла би народи від Балтику по Чорне море, що замешкують території між етнографічною Польщею і Московщиною, отже в першу чергу Литовців, Білорусинів і Українців. Проф. Мих. Грушевський виказував, що між ними й в історії не було ніяких більших площин тертя, противно, була культурна, а навіть у значній мірі державна співпраця і що в майбутности може прийти хвиля, що всі ці три народи мусять стати до спільної оборони.

Цей мент вже надійшов. Створено українсько-білоруську коаліцію у варшавських законодатних тілах, а у Парижі створено спільну політичну організацію для оборони загрожених інтересів всіх трьох „кресових“ непольських народів. Тепер це все належить поширити і Львів, що є осідком західно українського життя, мусить увійти в порозуміння з Вильною, осідком життя білоруського і литовського в межах Польщі. Співпраця широких кол громадянських українських, білоруських і литовських мусить бути чимскорійше ворганізована. Мусить відбутися спільна нарада представників громадянських кол всіх трьох нині в межах Польщі найбільше загрожених народів східних „кресів“ для усталеня спільної тактики супроти грізної польської навали.

Почин і переведення цього плану повинні взятиї парляментарні заступництва Українців і Білорусинів в порозумінні з політичними організаціями українськими, білоруськими і литовськими. „Креси“ мусять мати один спільний оборонний фронт, бо тільки спільними силами здержимо навалу, що йде зі заходу.

Ухвалення в Варшаві „кресових законів“, що їх Польща вважає за велику уступку в користь „кресових“ народів і так їх буде реклямувати за кордоном, а самі інтересовані „кресові“ народи вважають їх за новий замах на їхнє життя, нехай буде memento для скорої праці. Повітря прочищено. До національних організацій вертають і ті, що були в польських клюбах, як це сталося з групою Білорусинів в Визволенія під проводом посла Баліна, бо розвіялися ілюзії на щирість і допомогу польських лівих партій. Хвиля незвичайно відповідна перевести в дійсність те, про що писав проф. М. Грушевський і про що говорили в Празі в 1908 р. представники українського і білоруського студентства на першому всеславянському студентському конгресі.

Спільними силами до спільної мети і в одному фронті!

Д-р Степан Баран.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Після бурі.

Соймові бої на „меншостьовім“ фронті закінчились, але розбурхане море все не може увійти в береги. Особливо репетує преса. Польські газети, а за ними й російська еміграція ніяким чином не можуть дарувати Українцям і Білорусинам гострої та рішучої тактики і невпинно продовжують острілювати всяким гарматним вогнем українсько-білоруські позиції. Знов зарябіла в очах стара брехня, яка всім нацокучила, про демократизм польської суспільности, про „вільних з вільними“ і „рівних з рівними“ і т. ин. і т. ин. На погляд пп. гарматчиків розумна політика полягає в тому, щоб хапати кожну крихту, яку кинуть з панського столу. Є така глумлива російська приповідка, що, мовляв, і „бородавка тєлу прибавка“. Отже наші опоненти приймають цю приповідку без жадних кпин — як справжню політичну мудрість.

Цікаво зазначити і зафіксувати, що цей хуторянський опортунізм поділяють і польські соціялісти, які відограли таку ганебну ролю в переведенні через сойм отих трьох „кресових“ бородавок. Правду кажучи, поведінка соціялістів — п. Дашиньского в комісії і п. Недзялковского на пленумі — уявляється мені найбільш характеристичним моментом в останні дні. Хоч заборчий націоналізм і шовінізм П. П. С. давно виявився з наочністю, але здається ще ні разу досі він не набирав таких, я би сказав, цинічних форм. З виступів названих лідерів показується, що національно-територіяльна автономія українських земель, про яку вони стільки трублять, — це не є пакт їхньої практичної програми, це не є той мінімум, якого треба домагатися, а є це лише принціп, ідеал, мрія, яка ще невідомо коли здійсниться, а покищо хапайся за бородавку, бо — risum teneatis, amici! — це є крок до автономії. І коли, мовляв, українські та білоруські посли цього не розуміють, то вони злочинці, і ми почнемо розмовляти з українським народом через їх голови.

Гарні соціялісти — нічого сказати.

Але цього їм мало: намагаючись оборонити і виправдати свою одномисленість з пп. Гломбіньским та Ст. Грабским, партія П. П. С. через свій партійний орган *заявляє:* „*посли меншостей не висувають власної реальної програми політики в межах польської держави, а лише відкидають програми польських партій*“.

Дуже слабка у пепеесів, виходить, пам'ять і дуже наївних вони тепер із себе вдають.

Так, память у них надзвичайно слабка, бо ще нема й двох років, як розпочав свою діяльність сучасний сойм, і за той час досить легко було зазнайомитися з реальною програмою „меншостей“. Та не тільки зазнайомитися, але й помогти її переведенню, бо вона ні в чому не суперечна суто-соціялістичному світоглядові. А чи зробили хочаб один крок у цей бік пепееси, чи укіншли в контакт з меншостями в тих питаннях, де вони були, здавалосяб, природними союзниками? Та нічого подібного! Пепееси разом з іншими польськими партіями штовхали Українців і Білорусинів на той шлях, на якім вони нині стоять, — на шлях невідповідальної опозиції. Цей шлях не є новим. Клясичний зразок його ми бачили колись в англійському парляменті у ірляндської групи. До чого цей шлях припровадив — ми теж знаємо.

Що торкається наївности пепеесів, то вона не менш ясна, бо справді якуж тепер, в сучасному польському соймі, можуть меншости висунути „реальну програму“, коли навіть соціялісти тримають автономію лише в своїому музеї для людського ока? Проте якби панове Барліцкі, Дашиньскі, Недзялковскі захотіли уважніїше слухати, а голов не розуміти те, що промовляли українські посли в соймі, то могли вони довідатись дещо і про програму, бо нераз вказувалося і нагадувалося нашими послами польській демократії, як поводився з національними меншостями український народ, коли він досяг власної держави і мав у Київі свій парлямент.

Але далеко, ах! якже далеко вам, панове пепееси, до тої української програми, бо соціялізм для вас — це лише святочний одяг, котрий ви одягаєте тоді, коли виходите на вулицю та їздите в гості до чужих людей, що вас мало знають!

Пр. 650/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 147 з дня 5. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Учительський з'їзд, уст. м. слов.: Вел. Україні і тому ви. 2) Мої фейлетони а) вираз м. слов.: на всю і Руґенно, б) вираз м. слов.: *оркестра і ад 3) Соловій*, містить в собі ад 1) єство злочину з § 65 а) з. к. і провини з § 302 з. к., ад 2) а) злочину з § 62 а) з. к., ад 2) б), провини з § 300 з. к., узнав доконану р[illegible] 4. липня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 49[illegible] з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гризну до [illegible] зол. — Львів, дня 6. липня 1924

(Підпис нечитки[illegible]

Стр[illegible]

„Перспективи світової революції".

З нагоди V-го Конґресу Комуністичного Інтернаціоналу.

Пятий з черги конгрес III. комуністичного інтернаціоналу (комінтерну), що почався 17. червня у Москві, радив довго, бо до 7. липня влючно. І не зважаючи на те — все одно всіх біжучих та актуальних справ не вирішив. Багато справ передано на вирішення поширеного виконавчого комітету комінтерну. Між тими справами найшлися: пропаганда, кооперативна справа, жіноча організація і міжнародня організація помочі резолюції („мопр"). В часі конгресу працювало 16 комісій. На повних засіданнях конгресу гомоніли всі европейські мови.

Коли перечитуєш всі ті довжелезні звіти радянської преси, коли вдумуєшся у все, що було сказане в дискусії і ким воно було сказане, то приходиш до висновку, що впливи комінтерну ростуть. Комінтерн це направду великанська централя інтензивних приготувань до світової революції. Представники найдальших закутків землі: з Австралії, з Язи, з Філіпінів, з Америки, Мексика, Індій, Єгипту і т. д. і т. д. змальовували сучасне становище своїх партій, малювали перспективи їхньої діяльности, Їхнього зросту, аналізували обставини, серед яких доводиться працювати, характеризували ворогів і т. д. Крім цього всі вони голилися з провідною лінією політичної та революційної тактики, яку намітив комінтерн.

А конгрес зі свого боку підходив до кожного цікавійшого явища, до кожного відхилення від принятої комінтерном лінії з гострими засобами критики, докорів а то й погроз або признання.

„Комінтерн — казав Зіновєв — у перших літах свого істнування був у цілій низці країн лише товариством пропаганди комунізму". — Нині так воно не є, бо майже у всіх країнах Европи і у більшости країв Америки, Африки та Азії істнують комуністичні партії.

Та центральним пунктом конґресу, біля якого зосередились усі дискусії, був великий реферат голови комінтерну Зіновєва про сучасне внутрішне становище комінтерну. А з цілого реферату найважнійшою була та його частина, в якій обговорювалася тактика т. зв. єдиного фронту і справа робітничого уряду. Попередній IV. конгрес прийняв був резолюцію, згідно з якою комуністична стратегія допускала хвилеві компроміси навіть з соціялдемократами задля створення спільного протибуржуазного фронту. Комуністи могли входити навіть у коаліційні, виключно соціялістичні кабінети, що звуться в комуністичній термінольогії робітничо-селянськими урядами, та все це можна було робити для того, щоби прискорити темп революції і таким чином опановувати всі робітничі, навіть некомуністичні маси.

З тої резолюції скористали в часі відомих жовтневих подій у Німеччині тодішні німецькі комуністичні провідники з Брандлєром на чолі. Так увійшли були комуністи до саксонського коаліційного уряду, що складався з самих соціялістів. Та діло в тому, що вони пішли за далеко й спричинили велику кризу в німецькій компартії, а та спричинила невдачу німецької революції. Кермував тоді всіма подіями в Німеччині Радек. Через це вістря всіх критиків тих подій були звернені проти Радека та Брандлєра. Звідси пішли і нові терміни „брандлєрізм" і „радекізм" в комінтерні. Провід у критиці жовтневих помилок німецької компартії вів Зіновєв.

Та саме гаряча дискусія над тими всіма тактичними помилками виявила, що Радек і Брандлєр мають чимало прихильників, а через те „радекізм" істнує в комінтерні як праве відхилення від офіціяльної лінії комінтерну. В обороні свого становища виступав і Радек. Він казав, що комінтерн жиє у великій мірі ілюзіями. В Німеччині комуністи зазнали великої невдачі, тому, що маси не були опановані.

А й тепер не можна вірити в те, що там усе готове знову до революції. Це неправда, бо в Німеччині відбувається тепер свого роду економічна стабілізація, безробіття зменьшується, а де зменьшується безробіття — „там поменьшується і сила нашого голосу". А все те, що діялося в Німеччині з жовтні, — брало свій почин у резолюції 4. конгресу. Згідно з зрозумінням тої резолюції, єдиний фронт означує спільний виступ, себто спільний фронт усіх пролєтарів без ріжниці партійної приналежности під кермою компартії, а робітничий уряд в такому випадку не є синонімом диктатури пролєтаріяту, тільки переходовою формою до цієї доби, коли буржуазія надто слаба, щоби удержати владу, а пролєтаріят за мало міцний, щоби захопити владу у свої руки. Ось так фомулують своє становище прихильники „радекізму" і „брандлєрізму". Та їх у комінтерні досить для створення групи, але за мало для опанування комінтерну.

Більшість з Зіновєвом на чолі звуть це спортунізмом, небезпекою, уступкою на користь соціялдемократії, тої „третьої буржуазії" і кажуть, що єдиний фронт і можливий і „допустимий", але в низах. Ним можна користуватись у низах і на верхах деколи, саме тоді, коли є всі гарантії, що вся тактика сприятиме революційній мобілізації мас, а єдиним фронтом тільки з верхами не можна користуватися ніколи. Саксонія саме була доказом цього погляду. Дискусії над всіма тими помилками, т. зв. „ухилами", велися цілих десять днів. Крім німецьких були там ще й „ухили" шведські, норвежські та французькі („фоссардізм" — від франц комуміста Фоссарда) і чеські.

Щодо чеської компартії — то їй зроблено між иншими такий закид, що парляментарна комуністична фракція носилася з думкою звернутися до Союзу Народів з метою здійснення автономії для Закарпатської України. Все це т. зв. опортуністичні „ухили", але були й революційні „ухили" вліво. Ліве крило конгресу репрезентував Італієць Бордига Лівих дуже мало. Вони не допускають ніяких компромісів, нічких коаліцій, диктованих стратегією. Комінтерн поборює і правих і лівих. Він стоїть на становищі тактики єдиного фронту, як підготовки до революції всупереч правим, що розуміють тактику єдиного фронту як заміну революційної тактики еволюційними методами.

На перше місце висунено справу творення масових комуністичних партій. Парлямент рішено й надалі використовувати не для осягнення влади, але для агітації та популяризації комуністичних гасел. Велику увагу звернено на надто мало інтензивну працю деяких компартій, як ось польської, чеської, болгарської (яка майже не істнує). Рішено присвятити окрему увагу Мадярщині. Весь пролєтаріят візвано допомогти німецькій компартії у зреалізуванні її завдання.

Бухарін говорив про потребу ухвалення програми для комінтерну. Програма комінтерну повинна звернути особливу увагу на те, що в капіталізмі відбувається не тільки процес розкладу, але й регенерації. Національно-революційний рух слід вважати процесом переходового періоду, на протязі якого пролєтаріят повинен скласти бльок із певною частиною селянства проти поміщиків та буржуазії. В деяких секціях комінтерну помітний поворот до економічної теорії 2-ого інтернаціоналу. „У програмовому питанні — говорив Бухарін — ми є принціпові прихильники великого господарства, але тому, що ми хочемо мати селянство за свого спільника, ми стоїмо за розділом землі".

У кінцевій промові Зіновєв візвав усіх заінтересуватися більше селянством, передовсім у селянських країнах. Одним з найважнійших гасел конґресу на думку Зіновєва повинно стати гасло: „ближче до селянства"! Крім цього необхідно винайти нові методи агітації серед селянства. Поза тим селянству на зїзді присвячено мало уваги.

Переважаюча більшість комінтерну — це фанатики перейняті сліпою вірою у велику ідею світової революції. Вони розкритикували всі соціялістичні уряди заходу. Попало там доволі Мекдонельдові і Еріо та иншим за те, що пішли на службу буржуазії, що зрадили пролєтаріят, що виявили охоту ратувати від загибелі конаючий та нездібний правити капітал. Дістало крім того і Італії за Мусоліні, бо Італія не є вже країною пролєтарської революції, а країною фашизму.

Отже і послові Чапіньскому захотілося попишатись тим одягом, коли він так проречисто виступив на соймовій трибуні в оборону Грузинів од... п. Хрущького. Правду кажучи, я особисто на місці п. посла Хрущького якраз про Грузинів не згадував би, бо їх становище тепер незвичайно важке і тому так легко їхнім дешевим оборонцям перекласти таку промову, як промова п. посла Хрущького. Алеж пос. Хрущький не є большевик. Навпаки, наскількі мені відомо, він скорійше антибольшевик, і промову його тільки так і треба було зрозуміти, що навіть большевики, які вважаються самовладними централістами і ворогами демократії, ідуть на певні уступки національним домаганням і залишають або утворюють республіканські одиниці в своїому СРСР. Само собою зрозуміло, що цього ще мало, але в кожному разі це значно більше, як та „автономія", яку пепееси тримають у себе під склом і з якою фактично борються разом з Гломбінскими і Грабскими. *Senex.*

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

КЛОПОТИ НАШОЇ МОВИ.

І.

Вимова чи правопис?

Більш місяць тому появилася ще одна корисна книжка — рідка і одночасно спізнена ластівка у студеним підсонні нашої літератури. Вільно було надіятися, що хтось з офіціяльних фільольогів скаже про неї своє слово. Коли між цими спеціялістами панує така тиша — чи диво, що наш інтелігентний загал ставиться байдуже до книжки, якої сам заголовок, як на нинішні потреби, є просто сензаційний.

„Стилістичний словник" *) проф. Огієнка дає мені нагоду до кількох міркувань дилєтанта, у пересвідченні, що вони мають загальнокультурну вагу і виходять поза межі „чистої" фільольогії.

Перевірку фільольогічних фактів залишаю спеціялістам. Приймаю їх на віру від спеціяліста і — йду за висновками.

Підручник проф. Огієнка торкається справи введення одноцільного українського правопису, з яким якнайтіснійше звязане питання: вірної вимови деяких слів і... ще щось більше. Про це „більше" скажу трохи далі. Проф. Огієнко боронить погляду про необхідність збереження нашої вікової традиційної транскрипції чужих слів.

У всіх чужих словах треба писати *и* зам. *і*, з таких причин: 1. „Українська мова споконвіку українізує всі чужі слова (напр. Пилип, *граматика*, *субота*). 2. Українська мова споконвіку чуже *і* передавала через *и* (на прим. Данило, публика, музика). 3. Інші словянські народи постійно націоналізують чуже *і* на прим. Серби пишуть: дисциплина, *цивилизација*, *милион*, Болгари: гарнизонъ, гимназистъ, библија. 4. Чужоземної вимови ми все одно не дотримуємось точно; на прим. французьких носових звуків ми не передаємо, а цеж явище більшої ваги як чуже *і*. 5. Заведення правопису писати в чужих словах *і* було би дуже трудним для школи, бо не всіж знають, яке слово рахувати чужим. 6. Перейнята від Поляків звичка писати *и* в чужих словах тільки по *д*, *т*, *з*, *и*, *с*, *р*, *ш* не має наукового обгрунтування в своїй мові, а в нас зовсім безпідставна, бо характерною ознакою українських приголосних єсть якраз їх отвердіння. 7. Кому дуже бажається зберігати чужоземну вимову, той може вимовляти „міністер", пишучи министер, як то роблять, скажемо Серби та Болгари, а з правописом взагалі Французи, Англійці, та і всі культурні народи світу".

Це саме торкається букви *л*. „Коли в давнину ми переймали слова від инших народів, то чуже *л* все українізували, цеб-то вимовляємо його не мягко; про це свідчать сотні чужих слів, які ми від віків вживаємо з своїм *л*, на прим. млин, осел, публика, малпа, булка, цегла..." Отже треба писати й: „полемика, теолог, долар, Лондон". Звичайно — каже автор — такий напис не завважає людям, що знають чужі мови, при потребі в *своїй* (?) вимові мягчити чуже *l* більше, ніж звичайне середньо-піднебінне сербське *л*".

Така є правописна традиція для всіх Словян, з виїмком Поляків, у яких „здавна запанувала латинська вимова". Ця вимова відбилася на нашій споконвічній традиції в XVI. та XVII. вв. „Вона зникла з України, з припиненням безпосереднього польського впливу, за те міцно тримається в Галичині". Не піддаваймо у сумнів наведених фактів. Зміцнім їх навіть признанням, що без огляду на їх стійність, пора вже, щоби наші визначні фільольоги, Наддніпрянці та Галичане, нарешті порозумілися щодо єдиновірного правопису. Він може бути такий неестетичний як сучасний російський (де воліли букви „и" замість „і") і зовсім непослідовний а проте всі Галичане будуть приневолені прийняти його, хоча би мали поломати собі зуби і звернутися за підмогою до дентистів, за штучними.

У цьому вся справа. На жаль, усі докази проф. Огієнка полишають на боці першорядне питання: взаємин вимови до правопису. Що варта покликуватися на правопис інших Словян, коли Росіяне пишучи „филологія", вимовляють „*и*" як „*і*". У мові, яка користується фонетичним правописом, заводити для традиції „*и*", яке можна би вимовляти (при потребі тих, що знають чужі мови!) як *і* — значить завертати до старих клопотів етимольогії. Для нас перш усього важливо вирішити питання: *як слід вимовляти*. А щойно тоді силкуватись мемо передати цю вірну вимову якнайпростійшими знаками. Ми можемо знехтувати незаперечний факт впливу латинської культури на нашу мову і вимовляти „министр", так, немов би це слово прийшло до нас з грецької мови; одначе заки на цей вплив махнемо рукою, може слід було би завагатись з деяких причин.

Раз заведений староукраїнський правопис мусить стати зразком вимови. А тоді наша мова ще збільшить число слів з голосівкою „*и*"

*) Український стилістичний словник. Підручна книжка для вивчення української літературної мови. Львів, 1924. Вид. Української Книгарні й Антикварні ул. Рутовского ч. 22.

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції посла С. Козицького і тов.

І. Інтерпеляція до міністра освіти щодо наміру перемінити незаконно українську викладову мову у народній школі у Лисиничах (пов. Львів) на польську.

У Лисиничах є 160 українських родин. Їх діти, в числі 100, мають двоклясову школу. 15 польських родин і 20 дітей має також окрему школу, дарма, що устава домагається числа 40 дітей. А проте дня 9. мая „прибічна" рада рішила ще й українську школу перемінити на польську.

Самоволя.

ІІ. Інтерпеляція щодо заміни української мови на польську у школах в Угнові (пов. Рава Руська) і в Жупані (пов. Сколє).

В Угнові місцевий Поляк-учитель у порозумінні з державним комісаром перемінив на власну руку українську школу на польську.

У Жупані, де є 156 українських родин, а лише 8 латинського обряду, школа стає польською!

Зловживання судів.

ІІІ. Інтерпеляція до міністр. внутрішніх справ і мін. справедливости щодо безкарної самоволі поліції та жандармерії у Городенськім пов.

Жандарм постерунку у селі Тишківці Абрагамович побив сильно селян Івана Лисака та Федя Романицю. Коли вони прийшли зі скаргою до коменданта, то там при помочі ще одного жандарма били їх знову руками, ногами та прикладом крісa. Коли справа опинилася у суді в Городенці, функціонар прокуратури замість покарати винних, звернув справу проти сеєян. Число актів даної справи 1334|23 і 1337.

Примусове виселювання.

IV. Інтерпеляція до міністра освіти щодо масового звільнення вчителів у Пулавським пов., перенесених зі Східної Галичини.

Не досить, що наших учителів проганяють з їх рідної землі та запроторюють у польські провінції. Навіть тих, що мусять учити польські діти в чужім середовищі, звільняють, якщо треба опорожнити місце для нових учителів-Поляків, хоча би й некваліфікованих.

50 кваліфікованих учителів-Українців звільнив заступник інспектора у Пулавськім повіті, з мотиву „недоцільности праці", а на їх місце прийняв людей без учительської підготовки. У цілім повіті звільнено 80 учителів кваліфікованих Українців. Подається здебільша мотив „недостачі місця", а одночасно не дається змоги вернутися цим учителям на Волинь, Полісся, Холмщину, Підляша, Лемківщину та Східну Галичину.

Тайни купна та продажі.

V. Інтерпеляція до міністра рільництва в справі парцеляційних зловживань у повіті Городенка.

Семен Слободзян, Покарин, Дирбавка, Полурнак та Кіндрачук купили в серпні 1922 р. від дідича Пассакаси 8 моргів поля, заплативши всю належну суму. Одначе земський уряд не затвердив купна, як кажуть тому, що Пассакаси не хотів жертвувати 80 моргів на парцеляцію між Мазурів. Скаргу селян суд відкинув. Дідич домагається звороту землі і хоче звернути лише одержану суму, яка нині є смішно малою, безвартною.

лося немало і англійській компарії за те, що за мало поборює Мекдональда. Виявляється, що цей останній між англійськими робітничими масами дуже популярний і боротися з ним важко. Фашизмові присвячено аж два реферати. Висновки всіх тих дискусій, нарад і критики такі, що вся Европа, а подекуди й Америка, котиться по похилій площі у напрямку до пролетарської революції. Найкращими доказами на це робітничі уряди і спорохнявілий, повний жестів, але безідейний і беззмістовний фашизм.

В. М.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Доразовий суд у Львові.

В понеділок, дня 14. ц. м. перед доразовим судом у Львові стануло двох справників невдалого замаху на порохівню на Янівськім передмістю у Львові, Йосиф Дітріх, залізничий слюсар та Микола Солоненко, також залізничий слюсар, замешкалий у Долішній Мшані біля Львова.

Проводить р. Дукет, як вотанти засідають р. Гебултовскі, д р Соха і д-р Гут. Обжаловує прокуратор Ланєвскі.

Боронять д-р Глушкевич і д-р Датнер (Дітріха) та д-р Герштальд (Солоненка).

Б. польського сержанта. Смальку, який поклав „пекольну машину" під порохівню, та його товариша Ціховского звільнено по думці „динамітового закону" — бо вони **„чинно жалували"** свого вчинку.

Обороні не дозволено вглянути в акта розправи, так, що оборона не могла зазнайомитися з перебігом цілого слідства.

Першого дня розправи переслухано, крім Дітріха і Солоненка, поліційного комісара Кайдана, поліційного агента Криштала та Марія-на Ціховского, якого зразу арештовано як спільника замаху, а пізніще звільнено, бо „чинно жалував" за свій вчинок.

Обжаловані Дітріх і Солоченко заперечують усім зізнанням Ціховского, який розповідав цілі історії про діла комуністів та про пляновані замахи.

Розправа відбувається далі сьогодня, вівторок і нині мабуть буде засуд.

По місті на тему цілої цеї історії кружляють ріжні поголоски. Одна навіть є того роду, що все те є чистою провокацією, замовленою якимись чинниками для невідомих цілей.

Обмеження зброєнь.

З Женеви доносять під датою 14. липня, що Комісія Ліги Народів для обмеження зброєнь покінчила свої праці. Комісія усталила проект умови що до контролі міжнароднього торговлі зброєю, а також означила умови майбутнього міжнароднього договору що до контролі вироблення зброї й военного матеріялу. Ця контроля має йти в двох напрямах: унеможливлення тайної продукції зброї та амуніції й перешкодження нелєгальним способам набування военних матеріялів окремими державами.

Реконструкція польського кабінету.

У Варшаві викликують велику сензацію поголоски про майбутню зміну кабінету. Згідно з цими поголосками 23-го липня міністром загр. справ має стати посол Ст. Тугут, а міністром нар. освіти Ст. Грабскі. Тугут ніби-то годиться, але під умовою, що Грабскі, ставши міністром освіти, згодиться на утворення українського університету у Львові.

З останньої хвилини.

† ВОЛОДИМИР І. МАСЛЯК

професор акад. гімназії у Львові,

відомий поет і письменник, один з перших співробітників „Діла", помер в ночі з 14 на 15 ц. м. по короткій тяжкій недузі, переживши 66 літ.

Наддніпрянська Україна.

Інтерпеляція в справі населення західньої України на 4. зїзді незаможних селян.

В часі дискусії над рефератом Затонського про міжнароднє положення забрав слово незаможник Бабич. Він говорив: „Тут на 4. Всеукраїнському зїзді незаможних селян є представники від більшої частини незаможнього селянства, але тут нема представника від наших братів, що перебуваючи під ярмом польської та румунської буржуазії, позбавлені можливости брати участь у цьому зїзді. Через це ми ставимо запити нашому урядові, чи знає він про долю наших братів за кордоном і яких заходів уживає він для полегшення тяжкого стану українського селянства на польській землі, що робить уряд для того, щоби примусити Польщу виконувати умови Ризької угоди? Незаможнє селянство вимагає від уряду вжити всіх заходів, ми досить дужі, щоби вимагати відповіди від буржуазних держав, що пригноблюють наших братів. У цьому відношенню ми всі наші надії покладаємо на червону дипльоматію, але якщо вона, проти сподівань, не досягне бажаної мети, то ми можемо сміливо заявити нашому урядові, що коли треба буде, то наші жінки й діти візьмуться за плуги, а ми молоді й старі — за зброю для визволення наших поневолених братів".

(„Вісти").

Дрібні вістки.

Польський уряд впровадив у життя нові обмеження для преси.

Мґуель Унамуно визначний еспанський письменник, заслани Прімо де Ріверою на Мадейру, вирнувся завдяки амнестії до Еспанії.

Оуен Йонґ, представник Америки до комісії знавців виїхав разом із ген. Девісом до Европи.

Грецький уряд затрівожений можливістю нового монархічного перевороту.

Торговельний договір на шість місяців підписано між Німеччиною та Грецією.

Радіч, по відомостям білгородської преси, зголосив від імени своєї партії приступлення до комуністичного селянського інтернаціоналу.

Землетрус записано дня 12. липня в обсерваторії Гамбурґа; його місцем була середня Азія.

В індійському місті Дельги мали місце кріваві заворушення між Музулманами і Гіндусами.

Італія висилає делєґатів на льондонську конференцію, на чолі котрої стане міністр господарства Нава. Між членами є де Ля Торетта і Тіреллі.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Наш приятель женеться.

Один з важнійших фізично членів богемічного гуртка почав робити від якогось часу дуже прикре враження. Зробився маломовний і скислий, підзорливий і напасний. В своїх нахидах перейшов беззастережно на чорний тон: носив чорне убрання, пив чорне пиво, чорну каву і чорно дивився на світ. Кажуть, що в своїм бюрі почав працювати навіть як чорний від по дві і три години денно.

Все те вказувало на певні симптоми чорної мелянхолії.

Завдяки своїй давнійшій симпатії серед всіх полів львівського громадянства став темою розмов і здогадів по сальонах, парках і реставраціях. Круги, які попри сплетні займаються в вільних хвилях обмовою, живо дебатували над причинами зовнішної і внутрішної зміни симпатичного Зенка.

Було три можливости:

1. Або він поніс якусь діймаву втрату;
2. Або порішив замордувати себе при помочі самовбійства.
3. Або... думає вийти за жінку.

Всі ці три можливости поодиноко мали своїх прихильників, але ніхто й не подумав, що є ще одна можливість: всі три можливости взяті разом.

Тимчасом фактично так сталося.

Коли ці стрічки стануть перед очима ш. читачів, наш Зенко стане перед очима громадян глухої провінції і виповнить що до йоти всі три можливости.

А саме:

1) Понесе втрату, бо позбудеться власної і парубоцької волі,

2) Замордує себе жорстоко як кавалєра, бо

3) невідклично ожениться.

Коли жертва кооперативного руху виявила свій очайдушний замір, пять його найблизчих друзів і повірників зійшлося у Лясоцького на сумне свято „Парубоцьких Поминків". Прибитих і похнюплених „штамґастів" прийняв зі сльозами в очах здесперований господар, який найбільше тратить через кожду женячку.

Серед могильної тиші вислухали товариші ще раз офіціяльної заяви Зенка: В своїй заяві він виправдувався як міг. Говорив про обовязок супроти вітчини і армії, про свій ревматизм і про вагу кооперації в наших часах.

Після цього висказали свої думки товариші дената. Було їх пятьох: Двох жонатих, один „розвідчик", один розручений, а тільки один розумний, свято фактичний кавалєр.

Жонаті казали: „Подружжа, то прекрасна інституція" і кусали собі пальці.

Розвідчик сказав: „Дай Боже, щоб Ти зааранжував так тихо свій розвід, як зааранжував шлюб".

Розручений щиро заявив: „Дуже розумно робиш, що женишся на глухій провінції. Ні Ти ні я не маємо права брати шлюбу у Львові, бо наречені затовкли би нас під церквою".

Фактичний кавалєр (інжінєр!) закінчив дражливу тему такою філософічною сентенцією: „Подружжа це дім такої конструкції, в якім кавалєр має бездіч вхо-

---

і твердим „л", які не належать, згідно з духом нашої мови, до ознак милозвучности. Вона віддалиться від поняття милозвучности спільного з італійською мовою, а наблизиться у вимові до англійської мови, яку важко назвати приємною для нашого вуха. Це є могив неменшої ваги як вірність правописній орнаментиці минулих віків, які не визначувалися великою грамотністю. Т. зв. нео-граматики доказали, що фонетична еволюція є основним і вічно діяльним елєментом у впливі на „життя мови"**). Чи треба покликуватися ще на теорії Whitney'a та Sweet'a або на докази Єсперзена**) щодо індивідуальних починів у розвитку мови та ролі свідомої еволюції?

Наші фільольоги повинні рахуватися з перевагою впливів живої мови, якою володіє Наддніпрянщина. Та саме у вимові чужих слів, хто зна, чи наддніпрянська інтеліґенція не піде, бодай у частині, за прикладом Галичан. Користуватися аргументами вимови простолюдя у чужих словах, значить: зрікатися якогонебудь свідомого зусилля, щоби завести лад у нинішній плутанині літературної мови з діялєктами.

Недостача такого розмежування почувається також у такій вірній тезі: „Переймаючи якесь чуже слово, ми ніколи не цікавимося, якого роду воно було в своїй мові, — ми надаємо чужому слову, як і своєму, певного роду лише по його закінченні". Суть у тому, що саме вважати закінченням слова? Чому з грецького „гимназіон" у нас стає „гимназія", а зі „синтезис" маємо взяти французьку вимову „синтез" (яке важке слово „гіпотезис" замість „гіпотеза"!)? Форму „прес" навіть Наддніпрянці не вживають у значінні часописів (як це зазначено у „Стиліст. словнику), тільки в значінні предмету, що пригнітає*). Чому ми мали би казати „клас", замість „кляса", коли не кажемо „мас", „кас", „рас" а „маса", „каса", „раса"?

Та питання роду іменників це ще питання „чистої" фільольоґії. Але в „Стилістичнім словнику" ціла низка інших, яких не можна звести до ствердження фактів. Їх є найбільше, вони найважливійші і з ними звязане те „щось більше". Про них завтра.

*) Гл. Paul Passy: Etude sur le changements phonetiques. 1890. Один з найвизначнійших фонетиків-синтетиків.

**) Progress of language [illegible]

*) У „Стил. слов." на стор. 14 маємо „адрес", а на стор. 484. „адрес; ця остання форма мала би бути правильною, як „акваре ь", „роль".

дів і виходів, а жонатий тільки один вхід, а ніякого виходу".

Був ще між нами і шестий учасник. Але я його пропустив, бо він як молоденький парубок не мав ще виробленої думки на цю справу. Всеж таки він на кінці забрав також голос. „На мою думку, подружжа мусить бути карколомна історія, коли кождий перед тим іде до сповіди. Пане Зенку! — закінчив зовсім льогічно, вам вже все одно: кажіть щось дати".

І почалися поминки...

Рано, скоро світ, ми вже були на ногах (що правда — нерівних). Коли врешті випровадилися з льокалю, побачили, що на всіх каварнях і ресторанах повівають чорні прапори.

— Наш приятель жениться! сказали хором.

А один — бувший теольог вирешитував стилем „Волі Народа":

— Помянім душу усопшого р. Б. Зенка-парубка, а воскликнім многоліття ведле бракосочитанія Зиновія-газди!

Помянули, воскликнули і розповзлися домів.

Галактіон Чінка.

Чи Ви післали вже писанку на „Рідну Школу"? Коли ні, то зробіть це негайно! Гроші слати чеками УПТ. або переказами до головної каси „Українського Педагогічного Т-ва" у Львові, Ринок 10.

Перша промоція.

Дня 13. липня п. р. переживав український університет у Львові небуденне свято. На склоні четвертого року свого істнування наділив він одного зі своїх елєвів першим дипльомом доктора прав. Тим першим дипльомованим на українському університеті доктором є п. д-р Ярослав Олексишин, родом з Войнилова, бувший старшина УГА.

Момент першої промоції є не лише рідким святом, але й важним історичним моментом у життю інституції. Промоція вийшла дуже святочно. Сам акт присяги попередила прегарна промова ректора, в якій він підчеркнув велику віру в краще життя цілої нації, бо лише з неї випливає акт сьогодняшного свята. Далі ректор побажав новому докторові якнайкращих успіхів на полі його майбутньої праці для добра української нації. Після акту вручення дипльому, в якому й була присяга вірности українській нації, науці та культурі, привітав український університет в таким великим в історії його життя моментом представник української політехніки і голова куратерії Українських Високих Шкіл.

Ми від себе рівнож витаємо український університет з цим першим великим актом наділення свого елєва найвищою гідністю, якою може розпоряджувати університет як наукова інституція а новому докторові п. Ярославу Олексишиному складаємо найщирійші побажання успіхів у праці для добра українського народу і його власного.

Присилайте складки на пресовий фонд на ян. ч. 30.000 в Союві Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашне число сконфісковано за 4 великі уступи вступної статті, в якій очеркнено також частину заголовку. Крім цього майже весь допис зі Сокаля про шкільництво і допис з Тернопільщини про обхід 3-го мая.

— **Справа макухів та ріпаку.** Міністерство рільництва у Варшаві приготовляє проект розпорядку, який заборонятиме і на далі вивозити макух та ріпак за кордон, але дозволить на вивіз за оплатою 20 зол. від тонн ріпаку та 15 зол. за пресовані макухи. Макухи експортовані будуть вільні від оплати.

— **Союз Народів** у Женеві, який мав у р. 1923. в генеральнім секретаріяті 391 осіб і 332 урядовців, коштував приблизно 20 міліонів золотих корон. Ці видатки покривають пропорціонально всі члени Союзу — себто держави. Як не як, а це багато дешевше як кошта війска на протязі одного року.

— **Конґрес університетського жіноцтва.** На кінець цього місяця назначено в університеті Христіянії світовий конґрес жінок з університетською освітою. Крім дуже численних представниць зі Швеції, Данії та Фінляндії зїдуться там жінки з інших країн, навіть таких далеких, як південна Африка, Нова Зеляндія і Індії. Усіх делеґаток буде приблизно 500, найбільше з Америки.

— **Пірати та алькоголь.** Три дні тому морські пірати напали на французський пароплав в околиці острова Ню-Джерзі і захопили вантаж алькоголю вартости 500 тисяч долярів.

— **Найбільша дзвінниця** є, як можна догадуватись, в Америці, де все стає гарним тому, що воно велике. Дзвінниця у Вашінґтоні, яка є памятником для померших на війні жовнірів, має 54 дзвонів, настільки досконалих та згармонізованих, що вони можуть передавати всякого роду музичні твори: від звичайних церковних гимнів, до сонат і оперових увертюр. Найбільший дзвін важить 10 тон. Музику дзвонів у святочні моменти передаватимуть бездротним телеґрафом по всій Америці.

— **Невтомний поет** Анунціо, який недавно опережав титул князя Монтеневозо, має приїхати на осінь у Париж. Ми чули недавно, що він відрікається світа і вступає у францісканський монастир, з наміром прняти закон Франца з Ассісі. Та покищо він викінчує нову повість „Аматор пригод без пригод".

— **Китайська стіна** є найбільшою твердинею світа. Вона збудована більш як 2000 літ тому. на те, щоби боронити північних кордонів Китаю перед Монголами. Хоча вона вже сотками літ не сповнює свого завдання, проте стоїть ненарушна. Мур з ґраніту має 12 метрів висоти, десять ширини у підніжжа а 7 на верху. Тягнеться гребінями гір від жовтого моря до пустині Ґобі на просторі 3200 км., наче би був самим твором природи. Хеопса піраміда при якій працювало 100.000 людей на протязі 30 років, має 2,500.000 кубічних метрів — а китайска стіна є 120 разів більша: має 300 міліонів куб. метр. Скільки людей її будувало і як довго — цього ніхто не в силі обчислити. Вона є завзята і неосяжна мов сам китайський нарід.

Нужда. У Льондоні вмерла з нужди жінка жовніра-інваліда Пірсона. Чоловік не виходив 12 літ з маленької кімнати, а жінка стільки-ж літ не скидала зі себе свого лахміття. По її смерти виявилося, що вона з дому — княгиня Орлова.

Яка буде погода? На це питання, яке хвилює всіх літників і головно тих, що мають відпустку, відповідає старий, більш як 200-літний календар. Ця книжечка подає до відома, що кожний сьомий рік підпадає під вплив тої самої планети. 1923 під Сатурна, а 1924 під Юпітера, слідуючі роки по черзі: під вплив Марса, Сонця, Венери, Меркурія і місяця. Кожна планета рішає своїм впливом про стан погоди. Цей рік під владою Юпітера повинен бути: „досить добрий, дещо мокрий, спізнений, зі спізненими плодами. Літо спочатку зимне і мокре, в середині переплітане бурями, на кінці гаряче". Побачимо!

— **Кооператива „Український Театр" у Львові, Руська 18.** (продовження списку членів). Збірка проф. Шендрика у Львові: 1739—1798 д-р Іван Любомирович 5·67 зол.. Климентина Авдикович 16·67 зол., Орест Авдикович 11·17 зл., Микола Черник 5·67 зл., Микола Хлібкевич 5·67 зл., Ярослава Сасиківна 16·67 зл., Зиновій Сасик 8·34 зл., Марія і Теодора Ліщинська по 5 зл., Ксавера Скремова 5·50 зл.. Друкарня Т-ва ім. Шевченка і д-р Юліян Левицький по 5·17 зл., д-р Семен Шевчук 5·50 зл., Григорій Возняк 5 зл., д-р Іван Голубовський 25·66 зл., Михайло Павлишак 5·67 зл., Олімпія Хойнацька 5·83 зл., Галя Гуличівна 5·67 зл., Тимко Жмія 5·67 зл.. Арон Фішер 5·17 зл., Микола Малушький 5·50 зл., Франц Манько і Теофіля Стеткевич по 5·67 зл., д-р Іван Добущак 5·33 зл., д-р Йосафат Назар і Тарас Франко по 5·17., Володимир Ваврик, о. Ол Яремович, Стефанія Гошовська, Іван Охримович і Іванна Хемчукова по 5·67 зл., о. Іван Бучко, Теофіль Несторович, Марія Бакова і Платон Лушпінський по 5·17 зл., Павло Бабин 10·33 зл., Марія Лебіщак, Михайло Салик і Теодор Головацький по 5 зол., Анна Яворська 5·50 зл. і 19 членів, що зложили менше чим по 5 зол., усі зі Львова. 1799. Ольга Гоцька Бушковички 10 зл., 1800. Форостина Роман Бжозів 5 зл. Управа просить стало і систематично присилати жертви і уділи, бо тільки систематичною акцією ціль кооперативи буде зреалізована.

Посмертні згадки.

Любомир Охримович, суддя позітовий з Янова коло Львова помер дня 13. ц. м. в санаторії Червоного Хреста у Львові по операції на запалення сліпої кишки, прожившн 43 літ. Покійний був сином бл. п. о. Юліяна Охримовича, пароха Сенечола в Долинщині і бл. п. Марії з Коблянських, а братом д-ра Володимира Охримовича зі Львова і вже з дому виніс високопатріотичне виховання. Скінчивши в 1901 р. академічну ґімназію у Львові яко студент прав пробував довший час в далекій гірській закутині на самій бувшій галицько-угорській границі в домі своїх батьків в Сенечолі і тут клав перші основи під освітню організацію місцевих Бойків, що у кождій справі відносилися до нього з великим довірєм і пошаною. По зложенню правничих іспитів вступив до судейської служби і ставши в р. 1913 суддею в Немирові коло Рави руської, своєю працею яко взірцевий суддя і український громадянський діяч здобув собі признання і незвичайну пошану не тільки у своїх, але і в чужих. Загальна мобілізація в 1914 р. не оминула і Покійного. Покликаний до служби в 14. ліньскім полку піхоти при відвороті австрійських військ в осени 1914 р. тяжко ранений по кількамісячному побуті в шпиталях яко інвалід повнить службу якийсь час у таборі інтернованих Італійців, де по своїм силам помагає нещасним жертвам війни. З кінцем 1917 р. вернув на свою посаду до Немирова і тут застав Покійного переворот з 1. листопада 1918, в якому він взяв визначну участь і став повітовим комісаром в Равщині, що безпосередно була найбільше нападена на безнастанні наступи польських військ. Яко комісар у найбільше загроженому повіті положив чималі заслуги для збереження ладу і порядку серед місцевого населення. При відвороті галицької армії за Збруч пішов разом з нею в липні 1919 р. і по освободженні Поділля вступив у службу У.Н.Р., ставши повітовим комісаром в Балті. Державна камянецька катастрофа з 15 листопада 1919 р. застала пок. Любомира Охримовича в Камянці Под., де залишився аж до березня 1920 р., перейшовши там тяжкий сипний тиф. На весну 1920 р. вернув до Львова і тут попав в тюрму при вул. Баторія, де яко політичний вязень пересидів три місяці. По виході з тюрми його невдовзі реактивовано і коли в осени 1920 р. вернув на свою судейську посаду до Немирова, то місцеве населення без ріжниці націй та товариш Поляки і Жиди щиро його витали, цінуючи в Покійному велику доброту для всіх і незвичайну гуманність. В місцевому українському житті, просвітному і політичному, як в Немирові так і в Янові, де від двох згорою літ був суддею, брав визначну участь і як представник Янівщини брав участь в останньому Народньому Зїзді в квітні ц. р. Життя для нього не стелилося рожами. Сам і його близча сімя перейшли чимало. Його дядька Льва Коблянського, учителя і писаря гром. з Сенечола, повісили Мадяри в Торуні разом з покійним о. Березовським у вересні 1914 р., а большевики в р. 1921 розстріляли в Мелітополі на Україні його наймолодшого брата Юліяна, молодого талановитого письменника і громадянського діяча. Покійний Любомир Охримович, званий загально Любою, оставляє по собі щирий жаль не лише у рідні, товаришів та приятелів, але і у всіх, хто його мав нагоду пізнати, особливо у наших селян в Немирівщині і Янівщині, для котрих був дійсним опікуном. Оставив жінку Наталію з Ревакевичів і двох синів. Похорон відбудеться у вівторок 15 п. м. о год. 5-ій попол. з похоронного заведення при вул. Кохановського ч. 94. Земля Йому пером'

Відозви й комунікати.

Ч. 2070/24

Комунікат Т-ва „Просвіта" у Львові в справі мандрівних (похідних) бібліотек.

Товариство „Просвіта" у Львові має вже до розпорядження читалень „Просвіти" певну скількість мандрівних (похідних) бібліотек. Ці бібліотеки складаються з кращих творів як рідної так і західно-европейської літератури та популярно-наукових книжок, приступних до читання для селян. Читальні „Просвіти" мають звертатися за замовленнями і інформаціями до канцелярії Т-ва „Просвіта" у Львові, Ринок ч. 10/II. Крім оплати за уживання мандрівної бібліотеки покриває читальня кошти пересилки й відповідає за всі ушкодження. Тому вимагане при відборі бібліотеки письмене зобовязання Виділу читальні повернути бібліотеку в доброму стані до Т-ва „Просвіта" у Львові.

У Львові, дня 5. липня 1024.

За Голов. Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові:
М. Галущинський голова. *С. Шах* секретар.

До Вп. Учительства зборівського повіту. З нагоди переходу наших заслужених Товаришів на емеритуру зволить Вп. Учительство повіту — згідно з бажанням самих емеритів — не влаштовувати конвенціонального пращання, а замість цього зложити у липні і серпні окремі надзвичайні жертви на Р. Ш. Жертви приймає на окрему листу кружок У. П. Т. на руки Вп. Данила Роговського в Зборові. Вислід буде прилюдно оповіщений. — За окр. Відділ Т-ва В. П. У.: *Д. Стельмах.*

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЦИРК А. КОРНАЦКИИ. Щоденно о год. 8. вечером чотирнайцять атракцій. На чолі **Кіш смерти Камборс.** Подробиці в афішах. 70 1—1

Дрібні оголошення.

ГЛЯДАЄ ЛЕКЦІЇ на шкільні ферії з народних шкіл, приготовить до першої кляси шкіл середних, евентуально до семінарійної матури здібна учителька. Зголошення посилати на адресу: Ілія Стебельський в Болохові, п. Завадка коло Калуша. 69 1—3

НАЙКОРИСНІШЕ і найскорше переводить всякі трансакції купна і продажі торговельно-комісова Аґенція „Універсум" Львів, Руська 3/II. 39 3—3

ГЛЯДАЮ солідної особи, котра би собі і мені (кавалерові) уміла смачно варити. Евген Стояловський, Явора н|Стрием, п. loco. 67 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лікар „Народної Лічниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

2137 **ч. 20.** —910

ТОМАСИНУ

ваґонами і поодинокими міхами

доставляє 56 3—3

Краєвий Союз господарських спілок „Сільський Господар"

Львів, вул. Зіморовича ч. 20.

Жадайте зараз нашого цінника!

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі" оголошує отсим

КОНКУРС

на слідуючі посади учительок (-ів) в приватній жіночій ґімназії:

1) фільольоґії,
2) природничих наук,
2) математики,
4) рисунків і ручних робіт.

Зголошення з потрібними документами проситься вносити до кінця липня на адресу Виділу, Перемишль, вул. Татарська 4.

М. Демчук
управитель ґімназії.

63 2—3

Управа дівочого Інститута в Перемишлі оголошує отсим

КОНКУРС

на посаду управительки і пошукує доброї кухарки. Зголошення вносити до Управи Інститута вул. Татарська ч. 4. найпізнійше до 31. липня ц. р.

Мих. Демчук
управитель Інститута.

64 2—3

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі" розписує отсим

Конкурс

на приняття 170 учениць ґімназії, виділової школи і учительського семінара до Інститута на шк. р. 1924/5. Оплату за удержання визначить Виділ в другій половині серпня. Прошення о приняття вносити до 30. VII. ц. р. 65 2—3

М. Демчук, управ. Інститута.

КОНКУРС.

Старшина Кружка У. П. Т. в Станиславові в порозумінню з Головною Управою У. П. Т. розписує отсим конкурс на посади: в дівочій ґімназії У. П. Т. в Станиславові:

1) учительки (-ля) математики і природи,
2) учительки домашнього господарства,
3) як також учителя слейду в муж. семін. курсах.

Подання враз з відповідними залучниками треба пересилати на адресу писаря до 15. серпня 1924.

Станиславів 8. серпня 1924.

За Старшину Кружка У. П. Т.:
Никифор Даниш, Д-р Кисілевський Кость,
голова. писар

60 3—3 Станиславів, Бема 11

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 155 (10 248). Львів, четвер 17. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перепол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячна в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голляндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл., Зміна ціни 1 зол.

З справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Др ДМИТРО ВИХ ВИЦЬКИЙ.

Високі Школи.

Надання приватним українським університетом у Львові в дні 13 д. м. першого дипльому доктора прав є небуденною подією в історії наших змагань за високі школи. Тим фактом довершено будівництво українського університету в столиці західно-українських земель і то у хвилі, коли урядові польські репресії проти приватних українських високих шкіл у Львові тревають дальше і коли їх існування і ведення трактується польською владою яко акт протидержавний. Обі наші львівські високі школи — університет і політехніку — покликало до життя саме українське громадянство, обі удержувалися виключно його засобами, обі мусіли крити в підземеллі перед оком польської поліції. І без огляду на великі переслідування, що на все остануть чорною картиною в історії польсько-українських взаємин, тревають вже четвертий рік. Факт сам про себе дуже знаменний. З одного боку вказує він на нашу тверду волю створення культурних осередків у формі власного університету і власної високої технічної школи для сімох мільонів Українців на захід від ризької лінії. З другого боку урядові репресії польської влади є яскравим доказом польського непримиримого становища навіть супроти наших культурних стремлінь. Боротьба між загалом українського громадянства і польською владою за українські високі школи у Львові треває досі і не гратить нічого зі свого загострення. Питання, хто мусить вийти переможцем з цеї завзятої боротьби?

Сумніву тут у нас не повинно бути. Кінець кінців перемога — нині чи завтра — буде по нашому боці.

Не будемо переказувати історії наших зусиль в справі українського університету у Львові. Вони загально відомі. Пригадаємо тільки, що безпосередньо перед світовою війною ми вже були близькі здійснення своїх змагань. Виборча ординація до галицького сойму з 1914 р. давала вже з гори зірильний голос у соймі для ректора українського університету, про що говорилося в часі довгих нарад над соймовим виборчим законом і вже в найблизчому часі австрійське правительство мало поробити кроки для утворення українського університету.

Воєнна заверюха те все розвіяла і Австрії не довелося вже здійснювати питання основання не тільки нашого університету, але і чеського університету в Берні, словінського в Любляні і італійського правничого виділу в Трієсті. На руїнах Австрії повстали нові національні держави, що в цю мить основали свої національні високі школи, чеські університети в Берні і Братиславі і словінський в Любляні. Ми не вдержали своєї державности на західно-українських землях. Мечем прилучено нас до Польщі. І дальший хід справи відносно питання високих шкіл рівнож відомий. Нам відобрано все, що мали ми на старому львівському університеті, що став чисто польським з фірмою Яна Казиміра. Нашій молоді замкнено доступ до високих шкіл.

І наше громадянство зробило своє, створивши дві високі українські школи у Львові, і в минувшу неділю обходило вперше своє університетське свято з повною вірою своєї остаточної побіди.

Згадано вище, що шлях нашої боротьби за високі українські школи у Львові ще далекий і тяжкий. Поляки не визначалися передбачуючим державним розумом, як Англійці, або хоч би Німці, що з власного почину по занятті Бельгії розвязали давну боротьбу Фляманців з бельгійськими Французами, творячи в Гандові фляманський університет, як рівнож розвязали і польські домагання в межах бувшої Росії, основуючи у Варшаві по її занятті польський університет і польську політехніку. Такого політичного розуму Поляки досі не виказали і питання, чи взагалі колинебудь його викажуть. Польська ємітська нетерпимість і шляхотська бута поступили інакше, приймаючи за основу своєї політики відомий висказ реакційного російського міністра Валуєва з 60 рр. м. стол., що не було, нема і не може бути ні кого українського народу, заказуючи навіть устами своїх державних установ вживати навіть слово український. Останніми язиковими законами зліквідовано наше національне вселюдне і середне шкільництво, вводячи у них утраквізм, що у практиці буде повною польонізацією усіх дотеперішніх українських шкіл.

І в цих обставинах, коли забирають нам все з нашої шкільної організації і на все кладуть нашто польське пятно, покутує в головах деяких польських політиків фантазія основання якогось сурогату українського університету чи славянської школи у Варшаві або в Кракові, щоби хочаб цим сурогатом заспокоїти західно-европейські держави, котрі домагаються від Поляків сповнення культурних українських домагань. Одначе польські політики забувають, що сурогатом нас не возьмуть і що проти подібних затій повстане весь український загал, як повстав проти „кресових законів". Не принялоби такої спроби і польське шовіністичне громадянство і доля українського „університету" у Варшаві чи Кракові булаби подібна, як свого часу доля італійського правничого виділу в Інсбруці. Вшехпольська молодь зрівналаби з землею кожду домівку у Варшаві чи Кракові, яка містилаб український „університет". Очевидно, що українська академічна молодь на такий „університет" зовсім не записуваласяб, як свого часу не записалася на виклади цивільного права Поляка д-ра Долиньского, що викладаючи по українськи, мав стати наслідником проф. д-ра Ом. Огоновського.

Не виключена річ, що спілка Станислав Грабскі-Гутут, яка ухвалила „кресові закони", прибере сталі форми. Як доносять польські часописи, партія Визволення має замінити Пяста, а п. Гутут п. Вітоса і вождь крайної пр[illegible] разом з [illegible]ом ніби радикальної дівиці мають створити велику польську більшість. Природно, що вони і розпарцелюють між себе міністерські теки. Тугут мавби стати міністром закордонних справ для приєднання радикально-демократичного правительства Франції, а ще більше соціялістичного правительства Англії і демократичними фразами милити оні Парижа і Льондону. Наш „приятель" зі „Слова Польського" д-р Ст. Грабскі ставби знова міністром освіти і мавбі за завдання розвязати українську університетську справу.

Така перспектива, під що пору у польській політиці дозсім можлива, згори вже пересуджує нашу університетську справу. Чоловік патальогічно недужий на точці ненависти до українства, з політичних переконань „істінно-польській человек" сплодить такий дивогляд на полі вищого шкільництва, що цього дивогляду ніхто не прийме до хати.

Природна річ, на нові польські „благодати" нам не приходиться рахувати. Ми власними силами творили високе шкільництво і тут у Львові і ще в більшій мірі на Радянській Україні, де існує цілий ряд українських високих шкіл не на папері, а в житті, де маємо Всеукраїнську Академію Наук в Київі. Українська національна і політична свідомість та українська наука стоять вже нині за високо, щоби для них кидати окрухи з панського стола. Сімох мільонів українського народу під польською владою не заспокоять вже ніякі сурогати. Ми мусимо мати, і будемо мати державний український університет і державну українську високу технічну школу таки у Львові.

Час цей прийде! А покищо обовязком нашого громадянства піддержати всі заходи кураторії високих українських шкіл і з матеріяльного боку забезпечити істнування цих шкіл у Львові, не зважаючи на те, що дипльоми цих шкіл не мають тут вартости державних патентів. Українська академічна молодь — як усе досі — буде на сторожі і дотримає високочистий стяг українських високих шкіл у Львові.

Д-р Степан Баran.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

Чадопридянська Україна.

Делегати Комітетину на Всеукраїнському Зїзді незаможних селян.

Дня 26. червня н. р. на відбувающійся у Харкові IV. Всеукраїнський Зїзд незаможніх селян зїхали з Москви представники комуністичного інтернаціоналу, професійного інтернаціоналу і селянського інтернаціоналу в числі десятьох. Всі вони брали участь у московському V конгресі комінтерна і приїхали до Харькова, щоби зложити привіт зїздові українських незаможніх селян. Коли вони зявилися на зїзді, привитав їх голова ВУЦВК-ту Петровський. Потім витали зїзд довгими промовами: Француз Люньон від І. комінтерну, делегат Зєднених Держав Кетчер від амер. робітників, Англієць Вульфсон від англ. компартії, Німець Реттер від нім. компартії, Еспанець Алонзо від еспанських селян, Італієць Пемон від італійської компартії, від французьких селян Моран, від Чехословацької компартії Шваб, від болгарського селянства Драганов і Янкиець від західно-української, від західно-білоруської та від польської компартії Юрченко. Цей останній говорив між иншим: „Товариші, я витаю Вас від імени мільонів Ваших братів українських селян, що пробувають під пятою польської буржуазії. З жалем мушу Вас повідомити, що Ваші брати Українці, що живуть по той бік Збруча, так бідують, живуть у таких злиднях, що звичайними словами важко й переказати. Ви можете собі уявити, в якому вони перебувають стані, коли більш 3|4 українського селянства в Польщі не мають і двох десятин землі, маючи за спиною 6—7 ідців у родині. Польський буржуазний уряд неухильно й рішуче кольонізує землі західної України і заселює їх „доброзичливим" польським елементом". „На селян наложено силу ріжних податків, при чому податкова система сягає таких абсурдів, що навіть за курку чи гуску приходиться платити податки. Польські кольоністи й так звані, узброєні військові поселенці цих податків не платять. Крім цього польський уряд дає цим кольоністам ще й кредит. Відношення селян західної України до кольоністів і військових осадників страшенно напружене. Селяне звертаються до наших товаришів, що працюють, та організації селянства з запитаннями: чи не можна просто й коротко справитися з тими, що прийшли забирати українську землю? Звичайна річ, що партія відраджує поодинокий терор і зясовує, що на місце одних прийдуть другі, а через те не терор,

---

Пр. 654/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „[illegible]" ч. 148 з дня 6. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: із „Кресове законодатство" а) речення м. слов.: Законодатним шляхом, і зближений до, б) уст. м. слов.: Час ради і як мала дитина, ц вираз м. слов.: Кресові законопроекта є ни, і воно не так, до уст. вілий м. слов.: ух алюється пресові закони, і епохальні кресові закони, е речення м. слов.: Законний батько і Сг. Грабскі вдарив 2) „відозви і комуниката" до „Українського громадянства" артикул цілий до кінця містить в собі єство злочину з § 65 а) з. к., узнав доконану в дни 5. липня 1924 року конфіскату за оправдану і заявив знищення цілого накладу і видав по думці § 49 з. кар. заборону дальшого розширювання того друковного письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблизшім числі того ж на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 7. липня 1924.

(Підпис нечитк.)

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Дорога наука.

Якби зібрати до купи все те, що було наговорене польськими промовцями і написане польськими публіцистами в останні дні з приводу питання „народовосцьового", то можна було б прийти до висновку, що кращого від Поляків народу в світі нема і що меншости не розуміють свойого власного щастя, попавши під таку щиру, справедливу та доброзичливу опіку, як у Річипосполітій Польській.

Я гадаю, що автори самі вірять цій брехні, бо така вже сутопольська вдача, з давна давен відома: вихвалятися понад всяку міру та вірити власній фантазії. Але часами за тою „вдачею" ховаються такі трагедії, що навіть вона не витримує своєї марки і Поляк починає казати сумлінну правду та плямувати себе по заслугах.

Навевне ви памятаєте, як з такою правдою виступив на шпальтах „Роботніка" п. Голувко, зазначаючи злочин Поляків відносно своїх недавних союзників, що після Риської трагедії тисячами гнили в таборах для інтернованих. Це був дійсно несподіваний виступ, і знайшлися такі наївні люди, що чекали від нього якихсь поважних наслід

В однім з останніх засідань сойму виступив з трибуни в тій самій справі посол д-р Дмитріюк і виявилося, що жахливе становище інтернованих не тільки не поліпшилось, а навпаки набрало ще трагічнійших рис. Між иншим д-р Дмитріюк зазначив: „Як добре живеться інтернованим тепер, можуть свідчити факти що один старшина інтернований з голоду кинувся під потяг, а один жовнір інтернований з голоду вмер у Калішу". Якби п. посол був ще докладнійше поінформований, то він міг би ілюструвати свою промову ще страшнійшими прикладами. Відомий факт недавних днів, що жовніра сухотника, який через недугу повернувся з роботи, не допущено до табору, не вважаючи на всі його благання, і він тут же під табором помер на смітнику.

Нагадувати в подробицях промову посла Дмитріюка я не буду, бо вона недавно була надрукована в „Ділі", але дозвольте звернути вашу увагу на той ефект, який та промова зробила. Д-р Дмитріюк в імени українського клюбу вніс резолюцію з кількох пактів про поліпшення матеріяльного й правного становища інтернованих і зі всіх тих пактів сойм прийняв лише один, який по суті повторював уже ухвалену колись плятонічну постанову, що інтерновані інваліди повинні користуватись тими самими правами, що і інваліди польські. Решту пактів резолюції д-ра Дмитріюка відкинули і в тому числі вимогу, щоб українським жовнірам дозволено жити на т. зв. сходніх „кресах". По суті це розвязувало взагалі питання про інтернованих, бо серед своєї людности напевно всі вони через якийсь час знайшлиб працю і притулок.

Але „союзники" їх туди не пускають і пустити не хотять...

Здихай, мовляв, тут — між нами, між чужими, на смітниках та під тином...

Само собою зрозуміло, що ця жорстокість, ця невдячність має і свою позитивну сторону, бо розкриває очі і дає науку на майбутнє,

---

а організація потрібна для боротьби з буржуазією. Зараз заробітня плата робітника виносить у Польщі 50% передвоєнної а дорожнеча збільшилася на 95% передвоєнної. Тепер є на західній Україні біля 2.000 політичних вязнів, переважно всіх їх засуджують на многолітню тюрму. Та засуди на занепад революційного духа мас не впливають, а противно гартують їх завзяття". — На всі привіти відповідав гостям незаможний селянин Ведмідь, потім Одинець а від робітників Завгородній і селянка Поленюк. Від секретаріяту КП(б)У промовляв у відповіді на привіти чужоземельних делегатів секретар Владимирський. *„Вісти" ч. 144 (1137).*

„Не найшли основи!"

Бібліотека Наук. Т-ва ім. Шевченка і польська влада.

Польська Телеграфічна Агенція (Пат.) випустила на днях в світ такий комунікат:

Варшава. 1.VII. (Пат.) Дня 2. квітня ц. р. українські посли зголосили в соймі інтерпеляцію, яка закидує львівській цензурі і почті конфіскування заграничних посилок українських друків, адресованих до бібліотеки ім. Шевченка у Львові. Вияснюючи згадані вище закиди, міністр внутрішних справ у листі до маршалка сойму ствердив, що на терені Польської Республіки можна поширювати всі заграничні друки, з виїмком тих, яким на основі існуючих законних приписів відібрано почтовий дебіт (У Малопольщі рішає пар. 26 пресового закона з 17. грудня 1862 р.). Дохождення, які перевела Дирекція Почт і Телеграфів у Львові, ствердили, що не було ані одного випадку, щоби львівський почтовий уряд закваліфікував такі заграничні друки, адресовані до бібліотеки ім. Шевченка, які не втратили права почтового дебіту. З поданих вище оглядів, а також з уваги, що інтерпеляція не містить ані одного конкретного факту незаконної конфіскати, які міністр внутрішних справ, ані міністр промислу і торговлі не найшли основи, щоби видати якенебудь зарядження в цій справі".

Стільки комунікат Пата. В доповнення до нього слід подати ще отсе:

Бібліотека Науков. Тов. ім. Шевченка у Львові істнує вже 30 літ і є нині найбільшою українською бібліотекою на території польської держави. Характер бібліотеки par excellence науковий. Її спеціяльність — ukrainica: збирання друків і рукописів, що якнебудь торкаються України, її минулого і сучасного. І відділ українознавства — гордощі бібліотеки Н. Т. ім. Ш. Тут зібрано з того обсягу вже багато такого, чого нема не тільки ні в одній із львівських бібліотек, але ні в одній бібліотеці на Україні та поза її границями взагалі.

Знають про це всі, що працюють науково на полі українознавства або в ділянках, що мають якийнебудь звязок із ним. Знають і користають зі скарбів, зібраних у бібліотеці Н. Т. ім. Ш. приватні особи й публичні бібліотеки, у Львові і поза границями (Відень, Берлін, Париж і т. д.). Зокрема користають з бібліотеки Н. Т. ім. Ш. місцеві і позамісцеві польські учені і бібліотеки, як напр. університетська бібліотека у Львові (постійно), Публична бібліотека у Варшаві й ин. Користають безплатно та без ніяких спеціяльних обмежень.

Всюди в культурнім світі такі інституції тішаться спеціяльною опікою держав, в яких вони находяться. Вони одержують безплатно ріжні урядові видання, вони звільнені від мита на одержувані з заграниці набутки, вони мають право діставати по 1 прим. всіх вправ, таких навіть, що в дотичній державі не мають дебіту. Зокрема право великих наукових бібліотек одержувати і мати всі (без виїмку!) друки краєві і заграничні — загально признане право у всіх культурних державах світа. Навіть у б. царській Росії наукові бібліотеки, а також поодинокі учені (члени Академії Наук, професори університетів й ин.) одержували без ніяких перепон напр. всі закордонні видання, навіть такі, що були в Росії строго заборонені.

Все це мало місце і відносно бібліотеки Н. Т. ім. Ш. — за австрійських часів. І тільки завдяки згаданим вище культурним умовам бібліотека Н. Т. ім. Ш. могла комплєтувати, як слід, свої збірки та довести їх до теперішнього стану.

Різкий зворот під цим оглядом

але занадто вже дорого ціною та наука купується.

Senex.

P. S. Вважаю своїм обовязком внести поправку до свого листа про Селянський Союз в ч. 148 „Діла". П. посол М. Чучмай звернув увагу на те, що я не зовсім точно передав його вказівку що до моментів національного в тактиці С. С. Цей Союз дійсно надає надзвичайне значіння моментові національному, але момент соціяльний все ж таки має для Союзу більшу важність. Що торкається сільського пролєтаріяту, то Селянський Союз, визнаючи свої обовязки перед ним, шкодує, що поки що не може розгорнути в ній бік такої широкої акції, яка булаб бажана і потрібна. Але це є лише питання часу.

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

КЛОПОТИ НАШОЇ МОВИ.

II.

Граматика чи стиль?

Першим враженням, якого зазнав я відчинивши „Український стилістичний словник" проф. Огієнка, було ніякове здивування. Цей дуже похвальний та корисний підручник має зовсім фантастичний заголовок, який не має нічого спільного з матеріялом книжки. Найдете там первісні граматичні форми і трохи зворотів. Увесь цей матеріял не переходить меж шкільного навчання граматики, якщо вважати, що єдина мета навчання граматики у школі: — навчити молодь писати.

У такому скромному ровумінні треба брати підзаголовок: „підручна книжка для вивчення української літературної мови". Ясно, що автор може тут мати на думці лише літературну мову, однозначну з грамотністю. А в тім: поняття „стилю" не можна в даному випадку прикласти в ніякому разі до підручника, присвяченого звичайним, найбільше поширеним граматичним похибкам.

Заголовок „Стилістичний словник" є дуже характеристичний. Він зясовує з клясичною простотою пересічні погляди наших філольогів на ролю стилю в його взаєминах до граматики. Іншими словами: проблєми стилю сидять у царині нашого мовознавства ще у невідкритім підземелді.

У такій стадії розв[illegible]ології всі ці проблєми вичерпують дуже первісні граматичні студії підлиті педагогічним сосом.

Що таке стиль? — це одна з найглибших тем літератури та одна з найцікавійших проблєм фільольогії, або одна з найбанальнійших, якщо треба розяснювати ріжницю між наукою стилю і граматики тим, які не бачуть цих ріжниць. Коли поняття стилю звести до навчання складні, тоді, річ ясна... нема стилю. Тоді письменник ріжниться від школяря або вчителя рідної мови чимсь, що можна би назвати парадоксальним глумом над граматикою. Адже можна бути автором граматики і писати препоганим стилем; можна бути геніяльним творцем мови і не знати звичайних граматичних правил. Граматики разом з тайнами складні може навчитися менш-більше кожний; стилю не в силі придбати собі навіть найпильнійший граматик, якщо він не має вродженого письменницького таланту. Письменницький талант це дар володіння живим словом поза межами того, що можна узагальнити у формі законів мови.

Стиль починається там, де граматика сказала своє останнє слово. Стара формула Бюфона: „Стиль це людина" має нині ще більшу силу як колинебудь. Вона підкреслює найважливійший: творчий елємент мови супроти намагань узагальнити індивідуальний процес творення. Граматика є збірником теоретичних законів про явища мови; стиль є наскрізь практичним і наскрізь особистим виявом індивідуальности. Дехто розуміє „стиль" як засвоєння засобів мови, якими користувалися великі письменники. Таке розуміння належить до школи, де навчання мови є скодифікованою, непохитною наукою, а не до царини мистецтва. Учитися стилю, значить: або наслідувати чужі готові зразки мови, або розвивати свій індивідуальний талант, який починає виявлятися як мистецтво та стиль щойно на межі, де кінчиться наслідування інших.

„Стилістичний словник" це в першій мірі словник фразеольогічний. Такий скромний зразок дав на нашій мові В. Дубровський книжкою „Московсько-українська фразеольогія". Цього роду книжка може полишатися у вузеньких рамцях шкільного підручника або стати спробою великого творчого твору, який хоче охопити всю мовну символіку даної мови.

Зацікавлення процесом, який переживає наша мова, зупиняється покищо на рівні перевірювання звичайних прогріхів проти граматики. Тому й словники, які помагають оминати такі прогріхи, мають своє значіння. Одначе вони не мають нічого спільного з питаннями стилю, а навіть зміцнюють наївний погляд на явища літературної мови: буцім-то наука граматики може стати основою для засвоєння справжньої літературної мови. Якщо літературною мовою вважати складання речень без граматичних помилок — тоді граматика є всім; якщо літературна мова має потребу здати собі справу з домагань стилю — тоді граматика [illegible]нічим.

Гра[illegible]ика не вчит[illegible]лю більш як [illegible] гармо[illegible]відкриває тайни: як придбати голос. Співати можна, не знаючи нот, а маючи чудовий голосовий орган, треба засвоїти собі елєменти музикального мистецтва. Але щоби бути співаком, треба перш усього мати голос. У нашій літературі та фільольогії панує ще погляд, що кожний, хто граматично пише — має голос, себто може стати письменником. Звідсіля всі непорозуміння і фільольогії і літератури. Ні наші фільольоги ні критики здебільша не розуміють взаємин стилю з темпераментом одиниці, себто світом його уяви і з його світоглядом. Стиль родиться як потреба вислову ідей. „Гарне речення — каже Реми де Гурмон — є гарне і гарна квітка є гарна; одначе їх тривкість є [illegible]ай же рівна, — днина і століття. Ніщо не вмирає швидше ніж стиль, який не основується на тривкій думці" *).

Проблєми стилю виринають одночасно з потребою фільософічного думання. Граматики, які уявляють собі, що можуть вирішати питання мови без аналізи загальних ідей — не вирішують ніяких сумнівів, звязаних з проблємами літературної творчости. А коли питання живої мови не мають єдиної найвижчої меги: збогатити творчість народу — то чи не байдуже, якою мовою, менше або більше граматичною, базікатимуть люде без потреб орудування нею як засобом творчости?

*) R. de Gourmont: Le probl[illegible] 1902.

починається щойно від часу, коли у Львові настала польська влада. Не зважаючи на суто науковий характер бібліотеки Н. Т. ім. Ш., а також на користь, яку мають з неї також і польські наукові круги, місцева польська влада заняла супроти згаданої бібліотеки становище різко негативне. І в особах різних своїх установ влада виявляє отсе своє становище аж надто дійманочо: раз-у-раз, на кождім кроці, у найдрібнійших навіть справах. Навіть найвиразніші власні (польські!) закони і постанови нехтуються безцеремонно, коли діло йде про бібліотеку Н. Т. ім. Ш.!

Наукове Товариство ім. Шевченка й Управа бібліотеки робили й роблять деякі заходи, щоби зберегти цінну бібліотеку. На жаль, заходи ці досі не мають успіху. Бо представлення, які робляться місцевій і центральній польській владі, згадана влада або взагалі не полагоджує, або відкидає їх a limine, або — „не находить основ"!...

Нижче декілька голих фактів для ілюстрації сказаного вище:

Конфіскати посилок українських заграничних друків, адресованих до бібліотеки Н. Т. ім. Ш.

Як згадано вище, головним завданням бібліотеки Н. Т. ім. Ш. є комплєтування відділу Ucrainica — збирання друкованих і рукописних матеріялів, що мають якийнебудь звязок з минулим і сучасним Україні. Відноситься це в першій мірі до українських друків, якогоб вони не були змісту і деб вони не появлялися: в краю і заграницею. І безпосередно перед війною комплєтування українських друків бібліотекою Н. Т. ім Ш. було доведене вже до ідеального майже стану, а завдяки жертвенности авторів і видавців, а також закупнам, бібліотека Н. Т. ім. Ш. одержувала майже все, що появляється в українській мові на Україні і поза її межами. Вистане напр. заглянути до передвоєнної річної „Хроніки Н. Т. ім. Ш.", щоби переконатися наглядно, скільки самих тільки українських газет одержувала тоді бібліотека Н. Т. ім. Ш. — з краю і з заграниці. Зокрема, бібліотека Н. Т. ім. Ш. була одинокою бібліотекою в Европі, що одержувала всі майже українські часописи з Америки без огляду на їх зміст і напрям.

І сліду з того всього немає тепер, під польською владою! З дрібними виїмками вся українська заграничная преса а також багато періодичних українських видань не мають у Польщі т. зв. почтового дебіту — зн. є заборонені і безоглядно конфіскуються на почті. Про українську пресу й українські видання з У. С. Р. Р. нема що й згадувати: всі вони мають тавро большевизму і як такі не мають взагалі доступу до Польщі. Навіть чисто наукова книжка, видана напр. у Київі, може дістатися до Львова тільки виїмковим шляхом. Так само спеціяльною опікою польської цензури тішиться українська еміграційна преса і видання зпоза західних кордонів Польщі: з Австрії, Чехословаччини і Німеччини. Та найпильнійше береже польська цензура і польська почта польську державу перед українською американською пресою. Преса ця заборонена у Польщі буквально вся — від большевицьких „Українських Робітничих Вістей" (Вінніпег) й „Українських Щоденних Вістей" (Ню-Иорк) аж до національної „Свободи" (Джерзі) й релігійно-церковного „Місіонаря" (Філядельфія), що його видають оо. Василіяни!

Щоби не бути голословним, наведу подрібний спис українських заграничних публікацій що не мають дебіту у Польщі.

1) Америка (Філядельфія). 2) Хліборобська Україна (Відень). 3) Deutsch ukrainische Zeitung (Берлін). 4) Дніпро (Трентон). 5) Drapeau ukrainien, франц.-англ. додаток

Голос Праці (Вінніпег). 7) Голос Труженика (Шікаго). 8) Громадський Вістник (Прага). 9) Каменярі (Чернівці). 10) Канада (Вінніпег). 11) Канадийський Фармер (Вінніпег). 12) Канадийський Ранок (Вінніпег). 13) Канадийський Українець (Вінніпег). 14) Карпатська Правда (Ужгород). 15) Комуністичний Світ (Америка). 16) Лис Микита (Ню-Иорк). 17) Любов (Майфільд). 18) Лемківщина (?). 19) Місіонар (Філядельфія). 20) Молот (Ню Иорк). 21) На Пегеломі (Відень). 22) Народня Воля (Скрентон). 23) Народне Слово (Питсбург). 24) Народ (Ужгород). 25) Наша Правда (Відень). 26) Наш Поступ (Едмонтон). 27) Наш Стяг (Відень). 28) Нова Доба (Відень). 29) Нове Життя (Філфант). 30) Оса (Шікаго). 31) Правда (Філфант). 32) Прикарпатская Русь (Jonkers). 33) Прикарпатські Вісти (Bridgeport). 34) Промінь (Чернівці). 35) Пролом (Ню Иорк). 36) Рання Зоря (Шікаго). 37) Робітниця (Ню Иорк). 38) Робітничий Голос (Аркон). 39) Робітнича Правда (Ню Иорк). 40) Робітник (Ню Иорк). 41) Робітник (Чернівці). 42) Руська Нива (Ужгород). 43) Русскій Православный Вѣстникъ (Ужгород). 44) Січові Вісти (Ню Иорк). 45) Слово (Чернівці). 46) Соборна Україна (Відень). 47) Свѣтъ (Wilkes Barre). 48) Свобода (Джерзі). 49) Україна (Шікаго). 50) Українська Газета (Ню Иорк). 51) Український Голос (Вінніпег). 52) Український Козак (Мінхен). 53) Український Нюйоркський Вістник (Н. Иорк). 54) Український Скиталець (Відень). 55) Українські Робітничі Вісти (Вінніпег). 56) Українські Щоденні Вісти (Ню Иорк). 57) Українське Слово (Берлін). 58) Український Прапор (Відень). 59) Український Студент (Прага). 60) Українська Республіка (Париж). 61) Westukrainische Pressagentur (Відень). 62) Воля (Відень). 63) Вперед (Ужгород). 64) Зоря (Cleveland, Am.). 65) Жало (Ню Иорк). 66) Життя (Чернівці). 67) Новини (Едмонтон). 68) Праця (Прудентополіс). 69) Ukrainischer Pressdienst (Berlin). 70) Голосъ Руси (Вінніпег). 71) Русь (Пряшів). 72) Чин (Шікаго). 73) Русская Земля (Ужгород). (До цього списку треба додати ще празьку „Нову Україну". — Ред.).

Як бачимо, поверх 70 українських заграничних газет і журналів не має в Польщі почтового дебіту, себто вони заборонені. Та крім газет і журналів заборонений іще цілий ряд окремих (неперіодичних) українських заграничних видань: книжок, брошур, листкових друків і т. п. І всіх їх, наскільки посилає їх хтось до Польщі, польська почта конфіскує і нищить. Конфіскує і нищить безоглядно навіть посилки їх, адресовані до бібліотеки Н. Т. ім. Ш. І тільки припадково проскочить деколи до бібліотеки одна або друга українська заграничная газета і з друкованої на перепасці адреси видно, що дотичну газету посилає редакція бібліотеці постійно — одначе бібліотека її не одержує. З окрема з Америки не одержує бібліотека Н. Т. ім. Ш. під цю пору ні одного українського часопису, хоч їх там виходить коло 100.

Чи треба тратити багато слів на те, щоби зясувати вповні велику шкоду, яку поносить бібліотека Н. Т. ім. Т. і само Наукове Товариство від такої поголовної заборони української заграничної преси і видань? Вистане тільки зазначити, що при Науковім Товаристві ім. Шевченка істнує від 15 літ спеціяльна наукова Бібліографічна Комісія, якої завдання — стежити за українською друкованою продукцією, нотувати її та оголошувати що року її бібліографію в своїм спеціяльнім науковім виданню п. з. Матеріяли до української бібліографії, яких досі вийшло вже 5 томів. Але як може згадана комісія вести свою роботу, коли 75 процент української друкованої продукції в Польщі заборонена і її не може одержати бодай в 1 примірнику навіть бібліотека Н. Т. ім. Ш? І роботу коло складання біжучої української бібліографії бібліографічна Комісія Н. Т. ім. Ш. мусіла тимчасом припинити, бо вести її в таких умовах неможливо!

Управа бібліотеки Н. Т. ім. Ш. вже декілька разів звертала ся в цій справі до львівських, яких властей. Та власти ці, при тим разом заслоновалися тим, що справ у Варшавіленя має заміни український Посольство п. Вітоса і вожнувся до Міністерства відь на інтерпр спр. в імені п. маршалка Сойму, що львівська Дирекція почт і телєграфів перевела в цій справі доходження, які ствердили, що не було ні одного випадку, щоби львівський почтовий уряд заквестіонував такі заграничні друки, адресовані до бібліотеки ім. Шевченка, які не втратили права почтового дебіту". Тому ні міністр вн. спр. ні міністр пром. і торг. „не найшли основи, щоби видати якенебудь заряджения в цій справі.

Чи потрібні до цієї відповіди якінебудь коментарі? Чи таке можливе де в культурній державі на світі?

Ів. Кревецький.

Управ. Бібл. Наук. Тов. ім. Шевч.

P. S. З якими неймовірними просто труднощами получений нині обмін чисто наукових навіть виданнями з В. Україною, свідчить хочби такий факт: Дня 15. ц. м. Наукове Т-во ім. Шевченка почтою одержало т. І. „Наукового Збірника харківської науково-дослідчої катедри історії України" (Харків, 1924) в супроводі таких історичних документів: 1) (в середині книжки) „У. С. С. Р.—Н. К. П. Центральное Управление по Делам Печати 7. VII. 1924. Н-р 692, г. Харьков. Удостоверение. Дано сие Центральным Управлением по Делам Печати УССР.—Научно-Исследовательской Кафедре при Научном Комитете Н. К. П. в том, что отправка сборника „Науковий Збірник катедри історії України" за границу в г. Львов в адрес Наук. Товариству им. Шевченка высшеупомянутой кафедре РАЗРЕШАЕТСЯ. Все вишеизложенное подписями с приложением печати удостоверяется. Начальник ЦУПУССР. *М. Икс.* Секретарь (підпис нечиткий) [Печатка ЦУП.]". 2) (напівка на опасці) „Dyrekcji Policji we Lwowie odstępuje się celem oświadczenia się co do debitu niniejszej broszury". (Підпис нечиткий. [Печатка львівської почти з 13. VII. ц. р.]. Хто не вірить, може оба документи оглянути в бібліотеці Н. Т. ім. Ш. Тут зазначу ще тільки одно: ні за б. царської Росії російські й українські наукові інституції не потребували окремого дозволу на висилку своїх наукових видань в обмін за кордон, ні за б. Австрії львівська почта не передавала заграничних посилок до Н. Т-ва ім. Шевченка на розгляд львівській поліції. Одно й друге — спеціяльність ultra-соціялістичної СССР. й суто-демократичної Рп. П.!

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списки членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Преса.

Педагогія брехні.

Відомий польський журналіст Артур Слівіньскі помістив у варшавському „Курієрі поранному" під повищим заголовком обширну статтю. Стаття настільки цікава і настільки цінна з огляду на характеристику польського національного виховання, що вважаємо за вказане познайомити з нею наших читачів бодай у мар Літнійших виїмках.

Слівіньскі характеризує сучасну Польщу ось як:

„Хто вслухається уважно у вир сучасного польського життя, той виразно вичує в ньому скрегіт кайдан, як вільний народ ще дале тягне за собою. Неодин раз підкреслювано, що польська суспільність не навчилася ще бути вільною. І це правда. Народжене в неволі, закуте від сповитку в кайдани покоління так привикло до гнету ланцюгів, що навіть на волі не вирвалося з атмосфери, в якій вчилося, думало і працювало. А не в одних усіх часах була найгіршим вихователем. З багатьох відомих прикмет, що характеризують людину, вихована в ярмі, найсильнішою є мабуть нахил до брехні. Переслідуваний народ не може жити правдою. Все наше життя під панованням ворожих нам сил було ошуканством і брехнею. Наш народ ошукував не лише катів, але й самого себе. Вистарчали для нього сурогати, омани і марева. Живучи іллюзіями затратив правдиву міру в оцінці поточної сучасности та фальшиво цінив минувшину, разобачав самі осяйно-ясні моменти, то чорні картини".

„Але та психольогія брехні, вишпекана в неволі не перестала обтяжувати і життя вільної Польщі. Колись і нині страх перед визнанням правди характеризує наше життя".

[illegible] задоволення зі [illegible], що не мішає солодким „snem o potędze" наказує берегтися як огню розкривання очей на дійсність".

Багато дечого з наведених думок без вагання можна віднести й до нас. Автор не звернув ніякої уваги на ще одну обставину, яка вплинула у великій мірі на деморалізацію польської нації. Тою обставиною є на нашу думку надмірне перепоєння великими псевдо здобутками польської зброї, збалямученими незаслуженими перемогами і т. д. А крім цього всього сама велика війна, що принесла загальний занепад моралі в життю кожної державної нації, мусіла внести тим більше елементів морального розкладу до польської визвольної і рівночасно імперіялістичної політики. Дуже характеристичне і цінне те місце з його статті, в якому він торкається теми, порушеної у заголовку статті. Він пише:

„Згідно з усім згаданим навіть шкільні наші програми з офіційною печаткою міністерства осьвіти наказують напоювати польських дітей конвенціями і брехнею. Отже згідно з програмами навчання у народніх школах учитель має розповідати своїм маленьким слухачам про лицарські постати Зофії Хшановської (якої не було!), товкмачати дитячим головам, що швець Кілінскі вигнав із Варшави Москалів (що є неправдиве), то про те, що Хлопіцкі — це одна з найкращих історичних постатей і тд. Така педагогія брехні, введена урядовими наказами до шкіл у незалежній Польщі, переживає вже без ніяких наказів правдиві оргії серед дозрілої суспільности. А брехня, що торкається минулого, є лише легідним подувом у порівнанню з могутним ураганом брехонь, що шаліє на всіх шляхах публичного життя.

Обріхування громадянства стало метою, підставою істнування чимало наших діячів, а навіть цілих організацій. Шал демагогічної брехні змонополізував для свого ужитку всю „polskość" і патріотизм, бажає з нашої великої Батьківщини зробити тече партійне подвірячко. Брехня кидається на заслуги, ставить під знак питання совість, нищить добру славу, трактує вірну службу ідеї за злочин, а звеличує злочин і вбійство. Одні живуть брехнею, бо інакше жити не можуть, інші кращі, більше чесні, свідомо або несвідомо, впадають в брехню опортунізму, в брехню хвилевої в годі і двозначних ситуацій. Цивільна відвага в говоренню правди, щирість у відношенню до інших і самих себе на правду не є прикметами, що часто зустрічаються у відродженій Польщі. Нічого дивного, що суспільні сили вичерпуються в нас не у боротьбі за ідеї, але у великих торгах за малозначні речі".

Характеристика сучасного польського виховання і сучасної психіки польського громадянства вірна, але не повна. І не диво, бож це характеризує Поляк, що жиє в центрі польського життя. Та ми з окрема повинні звернути увагу на тзв. схарактеризовану польську педагогію у відношенню до Українців. Яке тут освітлювання історичних та життєвих фактів, наказане урядовими чинниками? Тут ця брехня виростає вже до потворних величин. Всяку українську книжку, що кидає бодай промінчик правдивого світла на історію чи географію української землі, забороняється в школі. Влада намагається всіма силами впровадити на ноть до українських гімназій польських учителів для науки історії, географії і тд. Мета тих змагань відома і ясна — це виховувати молоді українські душі в брехні та в ошуці.

А польська література! Історичні романи Сенкевича, Равіти Гавронського та інших—чи це не отрута не тільки для української, але навіть для польської молоді та й взагалі [illegible] для польського національного духа?

На сторінках нашої газети ми вже мали при[illegible] наво[illegible]

[illegible] клад на[illegible] в собі єство злочину з § 65 а) з. к., цитати За доконану в дни 5. липня 1924 року ручників кату за оправдану і завдяки за історичні цілого накладу і видав по думці § 49. їнській за заборону дальшого розширювання друкованого письма. Заразом видстичного, [illegible]двічальному редакторови тої часновища [illegible]би не рішився помістив безплатно українсько[illegible]ищим числі того на першій сторо[illegible]нання того наказу, потягає за собою подається [illegible] і предвидяний в § 21 зак. друк. свідомо та 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно цією напсення за переступство на гривну до [illegible] — Львів, дня 7. липня 1924. (Підпис нечиткий.)

Та на [illegible] леко р[illegible] національних від[illegible]

ОСТАННІ ВІСТИ.

Доразовий суд у Львові.

В другім дні розправи проти Дітріха і Солоненка, обжалованих за замах на львівську порохівню у Львові, переслухувано далі як свідка Ціховского. Він зізнав, що його головною ціллю було здемаскувати „саботажників“ і тому він запропонував Дітріхові висадити порохівню у воздух. Одначе до замаху був би не допустив. (Отже великий страх, яким кормлено через цілий майже тиждень Львовян — оказався непотрібним, бо про „замах“ знала вже заздалегідь поліція і все гарно упляновано й зорганізовано, щоби при помочі „замаху“, якого зовсім не мало бути—міг дехто упечи свою печеню. — Ред.)

Другий свідок, Тадей Смалько б. польський сержант, той, що — як через цілий час доносила польська преса — підложив під порохівню „пекольну машину“, яка зовсім не мала вибухнути, — зізнавав майже те саме, що Ціховський.

Оба вони є тепер на вільній стопі і, як з розправи виходить, були на услугах поліції.

Знову обжалований Солоненко зізнає, що він був занятий слідженням Смалька, а робив це на поручення.... поліційного агента Аренда.

Далі переслухано комісара з поліційної дефензиви Смольніцкого.

Поліційний агент Аренд зізнає, що в маю ц. р. запропонував Солоненкові, якого на залізниці „зрецуковано“—вступити на службу поліції, щоби слідити „комуністично-саботажову організацію“ (!!).

(Отже й Солоненко був на службі поліції? — Ред.)

Зізнавали ще деякі свідки, відтак зізнавали заводові знавці та відчитувано ріжні акти.

Всякі внески оборони, між иншим щоби перевести льокальну візію — трибунал відкидав.

Наступили промови прокуратора Ланєвского, оборонців д-ра Гершталя і д-ра Глушкевича, а коло год. 12-ої в ночі відложено розправу до середи.

В середу мабуть западе вирок.

Перебіг розправи викликує в цілому місті велике заінтересування. Всі живо коментують сензаційні зізнання як обжалованих так свідків.

Фактом є, що „пекольна машина“ булаби зовсім не вибухла, бо ті, що уставляли її, робили це за порозумінням деяких сфер.

А в порозумінню з поліцією були, як виходить з зізнань, не лише Ціховский і Смалько, який підкладав „пекольну машину“, але й Солоненко, що стоїть тепер з Дітріхом перед доразовим судом.

В кождому разі вирок буде цікавий і всі ждуть на нього з великим напруженням.

Знову „бомби“?

Львівська „Газета Поранна“ доносить, що в Бидгощі найшли цілий ладунок вибухових матеріялів в залізничих магазинах.

Англійсько-совітські переговори.

На останньому засіданню англійсько-совітської конференції засаднично порішено справу приватних претенсій. Протягом року мають покінчитися переговори заступників приватних осіб, з совітським урядом колиб у цім часі не осягнено порозуміння справу урегулюють обидва уряди.

Хто буде на лльондонськ й конференції?

Англію заступатимуть Мек Донельд і Сновден, Зєдинені Держави амбасадор Келєт і полковник Льоган, Францію Еріо, Клємантель і ген. Нолле, Італію Стефані, Нава і делля Торета, Японію Гіясі та Іші, Бельгію Теніс і Іманс, Португалію Нортон д'Моттос, Сербію Гаврилович, Румунію Титулеско, а Грецію Каклямос. Загалом же в конференції візьме участь 100 осіб; потріває вона два—три тижні.

Знову катастрофа.

В понеділок під Варшавею в дорозі на Париж знову спав самолет з висоти 50 метрів. Пільот і пасажир — франц. учений Желє, дир. метапсихичного Інституту в Парижі згинули на місці.

бачуть всі страшні наслідки такого виховання, бо їх ніхто не слухає. А вони одинокі розуміють, що націоналізм ще ніколи не покривався і не буде покриватися з правдивими національними інтересами польського народу. *В. М.*

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

Дрібні вістки.

З Америки мають приватно виїхати до Европи держ. секр. Хюз і держ. скарбник Мельон у економічних і політичних справах. Звістка нестверджена.

У Берлині була крівава сутичка між [illegible] і комуністами.

[illegible] у Бразилії. Жабне, повстало літературу[illegible] автор може тут мати на думці дерзко літературну мову, одно[illegible] з грамотністю. А в тім: [illegible] „стилю“ не можна в даному [illegible], як день ку прикласти в ніякому [illegible] польськими підручника, присвяченого [illegible] ним, найбільше поширени[illegible] о року до тичним похибкам.

Заголовок „Стилістичн[illegible] ник“ є дуже характер[illegible] Він зясовує з клясичною [illegible] тою пересічні погляди на[illegible] число за вильольгів на ролю стилю [illegible] татті „Над[illegible] взаєминах до граматики. [illegible] ку про словами: проблєми стилю [illegible] ального у царині нашого мовознавства [illegible] у невідкритім підземеллі.

У такій стадії розв[illegible]

Мудрий, [illegible] розуміє [illegible] як з[illegible] ння з собів мови [illegible] як [illegible] гармо[illegible]

сти подавали ми до відома факт, настільки небезпечний, що про нього не вільно нікому знати.

— **Похорони Вол. І. Масляка** відбудуться дня 16 го липня о год. 5 попол. з вул. Асника 15. на Личаківський цвинтар. У завтрішньому числі присвятимо Покійному окрему ширшу згадку.

— **Цифри для математиків.** На підставі останніх справоздань німецького державного бюра статистики кошти удержання в Німеччині зросли у порівнанні з передвоєнною добою на 1·19 біліонів разів. Ціле щастя, що цієї ріжниці звичайний раб Божий не в силі собі уявити!

— **Ріка горить.** На шведськім побережжю спалахнула ріка Гефле. Пожарна поміч не в силі була стримати вогню, що поширювався по ріці щораз більше і спалив два кораблі у заливі. Виявилось, що з величезного резервоара шведсько-англійського нафтового товариство вилилась нафта у ріку, а хлопці граючись на березі необережно кинули у воду сірник.

— **Випозичальня гардероби.** Ідучи назустріч потребі і бажанням аматорських гуртків — основала кооператива „Український Театр“ при визначній, ласкавій допомозі Тов. „Українська Бесіда“ — випозичальню гардероби, якою користуватись можуть усі наші аматорські гуртки за невеликою оплатою. Зголошення приймає канцелярія кооп. „Український Театр“ у Львові, Руська 18/I п.; крім оплати, належить предявити легітимацію від чит. „Просвіти“. чи іншого товариства — та забезпечення **звороту** випозиченої гардероби (кавцію). — В інтересі випозичаючих радимо замовляти гардеробу кілька днів перед відобранням.

— **Глум над самим собою.** „Глос Правди“ подає п. з. „Зворушуюча бюрократія“ ось-яку звістку: „Управляючий інжінерно-саперського району в Лодзі вислав дня 18 червня 1924 до одного з громадян таке письмо: „Подаю до відома, що згідно з рішенням мирового суду з дня 28 березня 1923 р. і денника військових наказів, комірне за поміщення, яке [illegible] ...ством [illegible] ...ня 1 ...обів мови [illegible]

няли для військових потреб при вул. XX. від 1. січня до 1. квітня 1924 в сумі один грош, складено в касі скарбовій. тому, що за ним ніхто не згодився“. І йдуть підписи і певно печатка. Веселий край, нема що казати!

— **Урядові „промисловці“.** У львівській магістраті виявилась сенсаційна подія: в касі забракувало приблизно 7 мілярдів марок. Президія магістрату в урядовім комунікаті заявляє, що покищо невідомо, чи гроші бракують, скільки і чи хто винен.

— **Письменницько - журналістична пригода** трапилась з еспанським письменником Унамуно. Коли його заслав еспанський диктатор Рівера на канарійські острови, редактор паризького денника „Котідієн“ Дюма, вивіз його звідтіля на власнім яхті. Коли Унамуно вже був у дорозі — прийшло його помилування. Коли журналіст Дюма є кревняком великого автора „Трьох Мускетерів“, то не диво, що має стільки романтичної фантазії і лицарського жесту.

— **І ці організуються** Недавно у Відні влаштували збори люде, що живуть з ясновидячого таланту передбачування майбутнього: при помочі карт, хустини на очах, телєпатії та иних чудодійних засобів. Їх зібрала спільна доля: переслідування поліції, яка не в силі зрозуміти їх великого діла для людства. Цікаво, що поліція не дозволила їм на легалізовану організацію, а вони не залякали її ворожбами.

— **Король — актором.** Король це прогнаний з Греції, Юрій, що живе у Франції. Він почув у собі акторський талант, не для сцени (мабуть настільки добре не володіє французькою мовою !), а для фільми і то як режисер. Бідолаха має лише 25.000 фунт. штерл. майна, а це не вистачає йому на проживок власний, жінки, молодшого брата і... прибічної служби. Давно відомо, що справжніми сучасними королями це герої екрану, а не королі на престолі Ті, яким не ведеться у фільмовім мистецтві, повинні трібувати щастя на вільних престолах.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звичайні Загальні Збори Господарсько-Споживчої Спілки „Народний Дім“, кооп. з обм. пор. в Чорткові відбудуться в четвер дня 31. липня 1924 р. о 10. год. пер. пол. в власних кімнатах зі слідуючим дневним порядком нарад: 1) Відчитання протоколу з попередних Загальних Зборів. 2) Відчитання звіту з ревізії, переведеної з рамени Краєвого Союза Ревізийного у Львові. 3) Звіт Управи з діяльности за 1923 р. 4) Звіт Контрольної Комісії з внеском на уділення Управі абсолюторії. 5) Розділ зиску з 1923 р. 6) Доповняючий вибір 2 членів Надзірної Ради і 1 заступника. 7) Зміна §§. 14, 23 буква а, та 51 статута. 8) Внесення і запити. Річний звіт, річні замкнення і білянс виложені в канцелярії кооперативи на 2 тижні перед річницем Зборів. — В разі неприсутности вимаганого статутом числа членів відбудуться другі Загальні Збори того самого дня і в тім самім льокалі, та з тим самим дневним порядком нарад о 11. год. пер. пол., які будуть рішати важно без огляду на число присутних членів. Чортків, дня 10. липня 1924. — *Надзірна Рада.* 72 1—2

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СИРОТА по о. Данилі Танячкевичові, з Закомаря, сестра бл. п. Д-ра Костя Танячкевича, просить о ласкаві пожертви на прожиток. Адреса: Неоніля Танячкевич, Львів XV. Богданівка ч. 1. 1—3

ЕЛЄГАНТНА вілля 6 кімнат і кухня у Ямній біля Яремча зараз до винайму. Можна піднаймити і осібні кімнкти. Зголошення: Руська 18. Червона Калина для Леле. 75 1—1

2 УЧЕНИЦІ або 2 ученики знайдуть приміщення за харчі з доплатою. Зголошення під „Опіка“ до Адм. „Діла“. 76 1-1

КАМЕНИЦЯ з вільним 3-покоєвим мешканням, недалеко площі св. Юра у Львові зараз до продажі. Зголошення під „Нагода“ до „Діла“. 77 1—1

Д-Р ПРАВ, канд. адв., в недовзі самостійний, літ 32, здоров, субтельної вдачі, глядає цею дорогою подруги життя. Рефлекує на панну або вдову до літ 30, інтеліґентну, здорову, господарну, скромних вимог, по можности музикальну, не малу ростом. Придане (від 2.000 долярів) крім урядження і виправи вимагане. За дискрецію ручить. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла“ для Д-ра А. К. (оказателеві квіту інсератового. 73 1—2

УРЯДНИК, державний IX. р. на посаді на Заході оженився лише з Українкою. Панночки до літ 28 з відповідним майном, звертаються неодмінно можливо з фотографією з повним дописом до Адм. „Діла“ для [illegible] держ. [illegible] трактується дуже [illegible] дискрецію під словом честь [illegible] ...ване. 71 1—2

[illegible] ...ння речей [illegible]

[illegible] ...ломлюк — то ...доброї кухарки до ва... якщо літературна ме...біб денню у Львові. ...здати ...ову справу з ...“ до Адміністрації. 74 1—2

ГЛЯДАЄ ЛЕКЦІЇ на шкільні ферії з народних шкіл, приготовить до першої кляси шкіл середних, евентуально до семінарійної матури здібна учителька. Зголошення посилати на адресу: Ілія Стебельський в Болохові, п. Завадка коло Калуша. 69 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

МУЖЕСЬКІ КАПЕЛЮХИ
ЖІНОЧІ КАПЕЛЮХИ
ШКІРЯНІ ШАПКИ
для пань, панночок і дітей,
остатньої моди найдешевше дає склад

РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА

влоща Марійська 8, вул. Назимирівська 25, вул. Городецька 72, і вул. Краківська 25. 78 1—3

Обезпечайте будинки в „ДНІСТРІ“ 57 2-

на дійсну вартість тих будинків,

бо в случаю пожару виплачує кождо асекураційне Товариство що найвисше обезпечену суму.

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ оголошує отсим

КОНКУРС

на слідуючі посади учительок (-ів) в приватній жіночій гімназії:

1) фільольогій,
2) природничих наук,
2) математики,
4) рисунків і ручних робіт.

Зголошення з потрібними документами проситься вносити до кінця липня на адресу Виділу, Перемишль, вул. Татарська 4.

М. Демчук
управитель гімназії.

63 3—3

Управа дівочого Інститута в Перемишлі оголошує отсим

КОНКУРС

на посаду управительки і пошукує доброї кухарки. Зголошення вносити до Управи Інститута вул. Татарська ч. 4. найпізнійше до 31. липня ц. р.

Мих. Демчук
управитель Інститута.

64 3—3

Виділ Тов. „Український Інститут для дівчат в Перемишлі“ розписує отсим

Конкурс

на приняття 170 учениць гімназії, виділової школи і учительського семінара до Інституту на шк. р. 1924/5. Оплату за удержання визначить Виділ в другій половині серпня. Прошення о приняття вносити до 30. VII. ц. р. 65 3—3

М. Демчук, управ. Інститута.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

ч. 156 (10.249). Львів, пятниця 18. липня 1924. Почтову належність опісчено ґотівкою. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Нові особи -- старі шляхи.

Ціхою Поляка в приватному житті є облесність себто старання приподобатися своєму кождочасному окруженню з наміром витворити для себе відповідну атмосферу, котру можна використати для своїх цілей. Ця основна прикмета польського характеру в публичних взаєминах створила польський валєнродизм, обожаний найбільшим польським поетом А. Міцкевичем в „Конраді Валєнроді". Відбилася вона і у зовнішніх політичних виступах Поляків в часах затрати польської державности, а не завмерла і при відродженні польської держави. Моральна бухгальтерія, инша для себе, а инша для світа, є тільки виплывом основної риси польського характеру, вихованого на єзуїтській шляхеччині. Ця риса виступала ясно в часах займанщини. Цісарські двори у Відні і Петрограді, а навіть часом і в Берліні, гостили нераз польських прошаків з аристократичними титулами і представників польської інтелігенції, себто тих, що в даних відносинах творили чоло польського народу. Гаслом їх було „Przy Tobie, Panie, stoimy i stać będziemy" — отже безоглядна льояльність супроти власть імущих тоді, коли хвилеві рахунки цю льояльність наказували афішувати.

І добре заробляли на цій мнимій льояльности. З Галичини створено сурогат польської держави під скиптром Габсбургів і українські маси віддано під тяжку польську кормигу. Афішуючи себе льояльними, Поляки від прилучення Галичини до Австрії представляли рівночасно Українців як ворогів австрійської держави, щоби відвернути від себе підозріння і задержати мандат панування над нами. Шкільним приміром цього початок війни і тисячі українських трупів, що повисли на шибеницях, або погибли у ріжних таборах.

Не инакше було і в бувшій Росії. Більшість польського громадянства била чолом перед Романовими, дивлячися з погордою на Українців і український національний рух. Дещо відмінна тактика польських лівих таборів, що за собою не мали ніколи більшости польської опінії, потверджує тільки нашу повищу характеристику — перед могучими хилитися до землі з потоптанням власної гідности для лакомства нещасного, а слабшого безпощадно душити. Тут лежить і психольогічна розвязка, чому тисячі Поляків служили у царській поліції і чому якрав російсько-польські поліцаї мали славу найбільше жорстоких. Тут рівнож і розвязка, що мабуть з усіх народів Поляки найбільше видали провокаторів, цих чікчемників, що сьогодня творять таку голосну язву відродженої Польщі.

Спроможність живих істот зовнішнім коліром пристосуватися все до змін окруження, зовуть в природничих науках мімікрією. І цю мімікрію мають як-раз Поляки і використовують її в політичному світі прямо по мистецьки.

Коли валилися осередні держави в осени 1918 р. і в нових державах керму правління брав демократичний елемент, тоді для зовнішнього пристосування з европейською демократією зродилася польська мімікрія — правительство Морачевского з Тугутом як міністром внутрішніх справ під патронатом „революціонера" Пілсудского. Всі вони вдавали „революційних демократів", висилаючи рівночасно поміч під Львів проти української армії, що боролася за справдішні демократичні кличі.

Історія з польським „демократизмом" повторилася в р. 1920, коли червона армія докочувалася під Варшаву. „Хлопсько-робітниче" правительство Вітос-Дашиньскі створено не тільки для консолідації польських сил, але й для Европи, головно Англії, що все недовірчиво дивилася на перипетії польської політики. Мимо всього не занехано дальше своєрідного ведення бухгальтерії. Змінялися особи і партії відповідно до потреби зовнішніх обставин. На внутр — у відносинах до непольських народів і в переводженні супроти них польського імперіялізму — оставало все по старому без ніяких змін.

Нині знова мають „злюзувати" деяких польських керманичів, бо цього вимагають хвилеві зовнішні відносини. По паломництві п. Тугута, голови радикально-хлопської партії „Визволєня" (радикальної очевидно у польському розумінні) до Льондону і по конференції з Мек Дональдом в телеґрафічному поспіху ухвалено т. зв. кресові закони. Мотив цього поспіху і ухвалення цих законів є одиноко той, щоби перед демократичними правительствами з соціялістичною закраскою в Льондоні і Парижі виказати уступки для непольських народів, уступки, які петрифікують безоглядне польське панування на „кресах", а які рівночасно можна реклямувати перед Мек Дональдом і Еріо як справдішні великі і добровільні уступки для Українців, Білорусинів і Литовців.

На прихапці створено коаліцію від вшехполяків до визволенців, а тепер мають її змонтувати на стало, щоби перед світовою демократією маніфестувати польську то[illegible]анцію в заміну за „подаяніє і[illegible]ствіє" для Польщі і щоби знова у внутрішніх відносинах в суті річі лишилося все, як бувало.

Підшукано вже нових хорунжих. В Европу має вирушити з прапором толєранції і демократизму польський хлопський „радикал" Тугут. Для покріплення польських патріотичних душ хорунжим у краю має стати вшехпольський провідник д-р Ст. Грабскі. Думають зробити так, щоби і капітал здобути і непорочність задержати.

Як доносить польська преса, на днях має появитися іменування посла Тугута міністром закордонних справ, а посла Ст. Грабского міністром віроісповідань і освіти. Твориться велика польська народова коаліція. Всі польські партії за винятком гуртка визволенців і карколомних пепесівців, створять новий польський суспільний фронт, що в законодатних тілах розпоряджатиме величезною більшістю. До правительства мають увійти ще деякі нові особи, щоби „виміною мозгів" скріпити становиско премієра В. Грабского.

Невдовзі прийдуть до керми в Варшаві нові особи. Не буде це однак рівнозначне з основною зміною польської політики супроти непольських народів, головно супроти нас. Все остане по старому. Сучасна польська політичиа думка нездатна творити нові великі історичні шляхи.

Польський народовий егоїзм і польська психіка, вихована віковою традицією, не допустять до ніяких сущних змін. Зацарствує нова мімікрія, а польський державний віз з новими фірманами покотиться старими польськими дорогами.

Нові особи — старі шляхи.

Д-р Степан Баран.

На межі католицизму і православя.

V. Православя чинником хаосу.

Під напором і по вказівкам польського уряду православна єрархія накинула православній церкві в Польщі новий стиль, і то тільки половинно (відносно нерухомих свят). Православна єрархія самочинно — чи за почином польського оберпрокуратора — відкинула прикметній православній церкві демократичний принціп соборности і перейняла з латинської церкви принціп деспотичного монархізму, який узмістовлюється в безвідкличному наказі, sic volo sic iubeo!

Чинник хаосу проявився тут вже в двох напрямках. А саме: щодо нового стилю, бо ним обняті тільки нерухомі свята. Отже православне населення має святкувати одні свята по новому стилю (нерухомі), а другі по старому (рухомі). Очевидно, тут введено зовсім бездумно хаос. А що православне населення в більшости держатиметься старого стилю щодо всіх свят, то хаос буде ще збільшений і поглиблений тим, що під цим оглядом мусить наступити повний розріз між населенням і православною єрархією. Елементом хаосу є й приняття православною єрархією латинського монархічно-деспотичного принціпу у вирішуванні найбільш життєвих питань правосл. церкви. Коли латинська єрархія спирається на такому принціпі, то є він на своїому місці. Вироблений віками, угрунтований практикою і традицією, цей принціп не тільки має за собою всемогучість Риму, але й пошану з боку світської влади майже у всіх державах. Коли напр. латинський клир у Польщі спирається на згаданому принціпі, то він не тільки чує за собою плечі Риму, але й польский уряд наперед ки йде на стрічу всім його бажанням. Одначе коли цей самий принціп засвоює собі православна єрархія, коли вона римське „Roma locuta, causa finita", себ-то єдиновідучість у всіх справах переносить на себе — у відірванні від всього православного світу — то чи не є карикатурою приноровлення цього принціпу? Зрештою, не є тайною, що монархічно-деспотичний принціп є накинений правосл. єрархії польською владою та що він навіть не є в інтересі правосл. єрархії (не кажучи вже церкви), але в інтересі тієїж влади, що йде походом на православя. Приймаючи принціп римської церкви, а одночасно відкинувши демократичний принціп соборности, правосл. єрархія зриває з власними вірними, перетворює їх з підмету церковного життя в предмет чисто політичних експериментів. Деспотично монархічний принціп не вирів з ґрунту православя, не має традиції, не проявляє з власного почину реформаторських чи регенераційних тенденцій; цей принціп в правосл. церкві є тільки носієм чужих бажань, чужих тенденцій, протилежних тенденціям прьвосл. населення. Він узмістовлюється в „тезі" митр. Дионисія: „Правительство этого желает". І те бажання правительства є єдиним товчком усіх „реформаторських" починів в правосл. церкві.

Казьонна правосл. церква в Росії теж сповняла всі бажання російського уряду, але той уряд був єдиновірний з правосл. єрархією і населенням. Там істнувала в багатьох точках спільність і схожість інтересів. А все таки через те сліпе підпорядковування світській владі правосл. церква кінець кінців зійшла була на сліпу машину, на технічний поліцейський орган царської Росії. Вона не вдоволяла духових бажань й інтересів правосл. населення, що проявилося в народинах все нових релігійних сект, які часом у дивачних формах і кабалістичному змісті відтягали населення від мертвоти церковної казьонщини. Правосл. церква на широких просторах европейського Сходу почала відроджуватися, передуховлюватися аж тоді, коли почала протиставитися світській владі (в даному випадку большевиць-

---

Пр. 657/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 149 з дня 8. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Обмеження прав" а) уст. м. слов.: подарунками і найважнійшими, б) реч. м. слов.: законодавства і конституційна, ц) уст. по слов.: польського сойму. 2) „На межі католицизму і православя" речення м. слов.: горожанства і православне. 3) „Проти походу на українське шкільництво" а) уст. м. слов.: положення нашого і в дискусії, б) речення м. слов.: справах і вивласнено. 4) „Учительський зізд" а) вираз м. слов.: учительства і це загальні, б) речення м. слов.: родом і величезна, містить в соб. єство злочину з § 65 а) закона карного узнав доконану в дни 8. липня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороно. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 9. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

кій) і коли зедналася з народом (як нпр. на Вел. Україні).

А тут — яка спільність і схожість інтересів може бути між правосл. церквою і польським урядом? І чи такою церквою, що в чужих інтересах відмежовується від релігійно одновірного, хоч національно ріжного, а єднається з релігійно і національно ріжним урядом — може бути вдоволене українське правосл. населення? До того ж, як свідчить справа „автокефалії", справа заснування у Вильні духовної семинарії і теольогічного факультету у Варшаві — спершу з російською, а згодом з обовязково польською викладовою мовою, справа календаря, урядової мови метрик. урядів і т. и. — правосл. церква в Польщі послідовно перетворюється в польську національну церкву, в церкву правосл. Поляків (яких ще нема), а одночасно перестає бути церквою правосл. Українців і Білорусинів. Нема ще правосл. Поляків, а вже в загальному зарисі поруч пануючої польсько латинської існує й покищо пригнічена польсько-правосл. церква. І чи така церква, без власної, самостійної ідеольогії, без вироблених провідних ліній діяльности, без твердого грунту у вірних, без відваги і посвяти єрархії, пересякнута гнилим сервілізмом — не є чинником хаосу? І чи така церква з морально слабими єрархами може бути моральною силою? Чи правосл. населення не буде примушене відсахнутись від такої церкви і шукати захисту в сектанстві або в иншій церкві, що виявить більшу моральну силу і стане заборолом його духового добра в релігійному і національному розумінні?

Та не тільки в житті православного населення, в житті Волині, Холмщини, Підляша і Поліся польське православя стає чинником хаосу. Воно погрожує перекинутися зі всіми атрибутами сервілізму, розхладу і національного гермафродитизму також на Галичину. Як рекомпензату за повну ліквідацію православя на Холмщині й Підляшу йому відкривається новий терен „діяльности" в Галичині. Як нас інформують з достовірного джерела польський уряд погоджується на створення православної парафії у Львові й Перемишлі, а також прихильно віднісся би до „реституції" тих православних парафій, які в часі російської інвазії (в р. 1914—1915) заістнували були в Галичині під впливом агітації арх. Євлогія, гр. Бобрінского і пок. Дудикевича. Щодо креування православної парафії у Львові, то відомо нам, що в тому напрямку працюють і місцеві т. зв. ростовські православні з відомим москвофільським діячем Мальцем (урядником общ. Качковского). Православним парохом у Львові по всякій правдоподібности має стати протоєрей Венедикт Туркевич з Острога*).

Що спричинило такий „розгін" дионісівського православ?

Бажаючи відповісти на цей запит, згадаємо тільки деякі моменти. Після самовільного введення нового стилю, українське православне населення явно й різко виступило проти митр. Дионісія. Українська Парл. Репрезентація і Білоруський Соймовий Клюб (за підписами всіх своїх православних членів) виступили з відкритим письмом до митр. Дионісія. До цього виступу притягнено теж єдиного представника „русскаго меншинства" пос. Серебренникова. Цей останній був то думки, що виступ проти митр. Дионісія матиме чисто сальоновий характер, що він відбудеться в чотирьох стінах. Інакше ледви чи він був би приєднався до цього виступу. Тимчасом Українська Парл. Репрезентація не обмежилася до вузеньких рамок протесту виключно перед особою владики, але виступила в пресі, на вічах і з окремими летючками. Митр. Дибнісій зрозумів вкінці, що серед українського і білоруського православного населення він зовсім втратив грунт під ногами. Єдине опертя добачив він в „російській меншости" і в зрусифікованих українських і білоруських елементах. З тією метою почалося зближення між митр. Дионісієм і пос. Серебренніковим, пос. Касперовичем (з Білоруського Клюбу) і національними конгльомератами в роді протоєрея Туркевича. Одночасно „опікуни" митр. Дионісія і православної церкви обіцяли рекомпензату за Холмщину і Підляша в Галичині.

Не можна відмовити зручности у видумуванні далекосягаючих планів „протекторам" дионісівського православя. Відновлюючи православну пропаганду в Галичині, вони тим способом намагаються коштом українського народу осягнути дві цілі: 1) вийти перед світом з ореолом толеранції і 2) підсунути в Галичині фермент, кинути на релігійному підкладі нове яблоко незгоди між українське населення, запрягати його внутрішньою боротьбою і тим чином відвернути його увагу від інших справ. Здійснюючи цей план, російсько-польська спілка справді перетворилаб Галичину під релігійним і національним оглядом в безпляново - хаотичну шахвницю, в якийсь специфічний релігійно-національний конгльомерат в мішану й перемішану територію. Зайвим було би говорити про крайну шкідливість для нас польського сервілістичного православя.

Як бачимо, то й тут дионісівське православя виростає на грізний чинник хаосу. Чи цей просто діявольний план знайде у нас рішучий відпір, чи може анемічно-дефензивне становище унії влекшить поширення цієї небезпечної, штучно й видатно годованої пошести?

Ф. Ф.

*) Проф. В. Туркевич, з походження Українець, одначе є „общеросом", зближеним до галицьких москвофілів, з якими від довшого часу остає у близчих взаєминах. Є це людина освічена, скінчив петербурську духовну академію, опісля був командирований на місійну працю до Америки. Бернув перед війною до Европи. З москвофільським рухом познайомився в Америці, а опісля в Галичині навязав зносини з гал. москвофільськими діячами. Був противником „автокефалії", нового календаря і самого митр. Дионізія. Тепер дещо „спустив з тону" і в негоду за це має стати львівським православним парохом.

Політика зачинених дверей.

Промова посла Хруцького виголошена в польськім соймі при обговорюванню закону про кваліфікацію учителів середніх шкіл.

Полекші для одних, труднощі для других.

Високий сойме! У новелі до закону щодо фахових кваліфікацій необхідних для вчителя середніх шкіл виступають на перший плян дві тенденції. Перша має на меті ще більше поширити закон з 26. вересня 1922. в тому напрямку, щоби влекшити надбання фахових кваліфікацій для середніх шкіл особам, які цих кваліфікацій до цього часу не мають. При цьому беруть тут виключно на увагу особи польської національности. Ще на підставі закону з 26. вересня 1922. фахові кваліфікації для навчання в середніх школах могли придбати особи, які самі ледві скінчили середню школу, а саме під деякими умовинами: головно було домагання, щоби ці особи виказатись досить короткою трьохлітньою, вчительською практикою.

Благодатями такого закону могли користуватись лише особи польської національности, тому, що до цього часу на шкільні посади давали виключно Поляків, а вчителів инших національностей, головно Українців, навіть з найкращими кваліфікаціями, звільняли з посад усякими засобами, навіть усупереч зобовязанням Сен - Жерменського трактату. Таким робом закон з 26. вересня 1922. став засобом польонізаційно-екстермінаційної політики уряду. Нині бачимо, як творять ще нові умовини, які влекшили би розділення учительських посад у середніх школах виключно між Поляками, з тим, що вже не бачимо первісного фігового листка, який висів в законі з дн. 26. вересня. Нині вже зовсім явно кажуть про те, що деякі полекші треба признати виключно особам польської національности. Ось — що каже кінцевий уступ новелі в статті 6: „Особи польської національности, походження спід пруської займанщини або російської (з виїмком бувш. конгресового королівства) які працювали на згаданих територіях перед проведенням цього закону в життя, далі: репатріянти, а також особи, які задля військової служби на протязі війни не в силі були перед цим речинцем перейти шкільної практики передбаченої у законі, всі ці особи мають як остаточний речинець виконання практики кінець 1926 р."

Як признають диплъоми?

Одночасно з цим широким жестом одчинення дверей настіж для вчителів польської національности, супроти вчителів инших народів закладається зовсім инші методи поведінки. Друга тенденція згаданого закону це просте змагання до того, щоби всілякими засобами покласти перепони для осіб неполської національности, які стараються за посади у середніх школах. Ця тенденція виходить наверх у попереднім законі з дня 26. вересня 1922 р. і в новелі. В законі з 1922. р. зазначено в статті 8., що особи, які не змінять до означеного часу своїх учительських дипльомів виданих у неполській мові на польські — тратять права своєї професії. Теперішня новеля йде ще далі, бо зачиняє середні школи перед непольскими вчителями. У статті 3-ій відкидають цілу категорію

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Над свіжою могилою.

(Памяти Володимира Масляка).

В теперішнім часі буйного розцвіту українського красного письменства слід згадати незлим тихим словом одного з тих, що по мірі сил своїх і змоги трудилися над його розвитком в обставинах далеко тяжших і на грунті ще мало виробленім, надто в нашій тіснійшій вітчині. З такої саме перспективи й слід оцінювати літературну і взагалі письменницьку діяльність покійного проф. Вол. Масляка, що заснув отсе вічним сном вночі 15. липня. Діяльність цю з сучасного погляду очевидно годі оцінювати. Надто бо далеко поступили наші вимоги і щодо змісту і щодо стилю. Але не забуваймо, що покійний — це письменник 80-тих років, коли поза Франком у Галичині не було ніже єдиного визначнійшого таланту. І хоч генії, великі таланти, безперечно, витикають шлях розвиткові своєю творчістю, але самі вони, без помочі менших талантів, рядових робітників негодні всього подолати. Правда — їх діяльність — це magna pars цілого розвитку, але коли вона не йде в порожнім просторі, коли співділають із нею й інші, менші, другорядні, підтримуючи її й підготовляючи таким чином грунт для будучих поколінь. Отже в оцінці цілої еволюції історична перспектива конечна, без неї бо ціла картина цієї еволюції булаб неповна або викривлена.

І от у ряді тих метушливих, невсипущих муравлів, що ворушилися в Галичині 40—30 літ тому назад і стебельце за стебельцем, грудочка по грудочці будували нашу літературну святиню, розвивали наше слово, пропагували його та прищеплювали любов до нього серед широких шарів громадянства, слід згадати й імя покійного.

Не для засади тільки, що de mortuis nil nisi bene. Певне, сучасному поколінню імя Вол. Масляка мало говорить. Його діяльність позаду нас. Але вона була і над розкритою могилою працівника ми мусимо віддати честь його заслузі.

Покійний бо багато потрудився на нашій літературній ниві — писав поезії й оповідання, брав участь у публіцистиці, інформував чужих про наші змагання й досягнення, був редактором і співробітником наших часописів. У своїм часі його знали. Ствердити це мусимо.

Літературна діяльність Вол. Масляка розпочинається в 1879 р. і, як це часто буває, з поезії. В цім році помістив він перший свій віршик „Рідна мати" в „Ластівці". Далі в 1880 р. друкуються його поезії в „Слові", коломийській „Весні" й черновецькім „Родимім Листку" — як бачимо, все в часописах москвофільських. Молодий студент був тоді студентом університету й належав до „Академического Кружка". Та швидко знайомиться він з Ом. Партицьким і під його впливом та впливом свого університетського професора—Омеляна Огоновського переходить до українського табору. Бере участь у „Зорі", по смерти Вол. Барвінського співробітничає пів року в „Ділі" й містить політично-гумористичні вірші у „Зеркалі". Від червня 1885 р. стає й фактичним редактором останнього (воно тоді переіменувалося на „Нове Зеркало").

І слід піднести, що всі пізнійші гумористичні наші часописи не вмилися до цієї першої спроби на полі сатири й гумористики. В історії нашого культурного й політичного поступу в Галичині „Зеркало" займає видатне місце. Його роля в боротьбі з нашою галицькою заскорузлістю, т. зв. рутенством безперечна. Одним із видатних борців на цім полі був і покійник.

В 1886 р. переноситься В. Масляк до Кракова, де й пробуває довший час, співробітничаючи в газеті „Nowa Reforma" та дописуючи до инших польських часописів („Przegląd powszechny", „Dziennik Poznański", „Kurjer Lwowski"). В цих часописах поміщено чимало його статтей про українські справи й українську літературу. В Кракові-ж виходить і перший том його „Поезій" (1886 р.). Рівночасно поміщує він свої твори в „Зорі" й „Зеркалі". Накладом цих редакцій виходять вони пізнійше й окремими збірниками, як от проза: „Кістяки Гольбайна" 1891 р., „Кандидат" (2-га частина „Кістяків") 1892 р., „Аристократи" (3-а частина „Кістяків") 1896 р. — сатиричні картинки з галицько-українського життя, вкінці „З чорного шляху" (2-й збірник поезій, накладом „Зорі" 1897 р.). Далі відмітимо його присвячену Ів. Котляревському збірочку „На великі роковини" (в память століття української літератури), Перемишль 1898, розвідочку про батька нашої літератури (Ів. Котляревський Львів 1898), поетичну гумореску „Поетова побіда", Коломия 1902. В останніх часах видав о. Й. Застирець третій томик поезій Покійного (1920 р.), а в 1921 р. появилися маленькою брошурою дві його сатири — „Звичайне горе в модній формі" і „Наша вдача" (1921 р.), але це вже були старечі річи, слабші за колишні.

Історик української літератури в Галичині згадає очевидно тільки про ці перші. Неглибокі змістом і нехитрі формою — ремінісценції Шевченка, Федьковича й народньої поезії — перейняті трохи солодкавим сентиментом, виспівували вони любов, тугу, поривання до кращого, або висміювали темні сторони галицько-українського життя. В

осіб, які на підставі попереднього закона мали право навчати.

Характеристичне з цього боку і те, що відкинули нашу поправку щодо вчителів, які скінчили вчительський інститут. Ми домагались, щоби цим учителям признати право навчання у перших гімназійних клясах, тому, що вчительський інститут був, згідно зі своєю програмою, заведенням посереднім між вищою школою і середньою. З педагогічного погляду абсольвенти цього вчительського інституту були якнайкраще виховані — як це ствердив також шановний пан посол Куявский, з правиці. Крім цього вихованці цього інституту мали право викладати у вищих початкових школах, які щодо своєї програми щонайменше рівнялись з-ом клясам гімназії. У наслідок цього вчителі з такою інститутською освітою мали, згідно з російським законодавством, право викладати в перших чотирох клясах гімназії.

Нашу поправку, щодо якої не було суперечок, приняли в підкомісії, одначе відкинули в комісії, мабуть в наслідок заяви куратора варшавської округи, який, кажучи мимоходом, виявив у своїй промові повну незнайомість фактів: що таке були бувші російські висщі „начальні училища". Крім цього до статті II. додали уступ, якого раніше не було в законі з 1922. і який каже, що міністерствам віросповідань та освіти доручають видавати дипльоми особам, які мають непольські дипльоми, щойно по ствердженню, чи вони володіють як слід словом та на письмі польською мовою. Моя скромна поправка була така, щоби це домагання: володіти як слід польською мовою, словом та на письмі, обмежити лише до осіб, які хотять одержати посади в державних школах з польською викладовою мовою. Але цю скромну поправку відкинули.

(Дальше буде.)

Кооперація — народна сила.

Вписуйтеся якнайбільше у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразова вписова 50 сот. Число уділів необмежене. Поручає Дирекція.

Вол. І. Масляк.

Щоби це було!...

(З недрукованих поезій.)

Щоби це було, якби тепле сонце
Лиш бідні стріхи промінями гріло
Хати, де скука і труд і недоля
Впялились в серце, розривають тіло.
Щоби це було, якби темні хмари
Спинились нагло, де тюрми понурі,
Якби в ті тюрми, де перун ударив?!
— Гей, якби громи, гей якби ті бурі!

Щоби це було, — якби неогріті
Отті, що били їх вогненні зливи,
У бурях серця роздобули сили
І з діла громом майнули по світі,
Щоби на небі дуга щастя встала,
Щоб не лилися скорбні людські сльози,
Гей, щоб лиш тріснули ярма і занози
І щоб гримке летіло: „Слава, слава"
Рабів розкутих!

Щоби це було? якби з небосхилу
На світ запавший у дрож неспокою
Таке лиш сонце світити настало,
Що сяє тільки миром любвою.
Якби син рідний свити не стидався,
Якби навчився свій люд шанувати
І кождий розум щоби прихилявся
Дорогу темним вказати.

Щоби це було, якби кривда зникла
І всіх однако хоронило право...
Щоб брат до брата, мов повій до дуба
Хилився тихо, так добре, ласкаво.
Якби не було на землі прокляну,
Серце від серця не знало розлуки,
Щоб було втіхи багато,
Щоб не було розпуки.

Щоби це було, якби той Син Божий
Що за всю людскість в жертву посвятився,
Зійшов із неба, хоч на одну днину,
І людській злобі зблизька придивився..
Щоб Він розважив, як за гріш мерзенний
Кождий циганить бідний люд хрещений...
Як лицемірство правду перегнуло,
— Щоби це було?!

Дрібні вістки.

Льондонська конференція мабуть радитиме приватно. Справоздання з неї обмежуться до офіціяльних англійських і комунікатів поодиноких делегацій.

Латвія приготовляє проект земельної реформи, щоби вивласнити всіх дідичів без відшкодування.

Визначний економіст Маршаль, проф. в Оксфорді та Кембріджі помер у Льондоні в 82 р. життя.

Чехословаччина не організує цього року військових великих маневрів.

Сербія приготовила проект торговельного договору з Італією на 3 роки.

Англійська фльота нічне свої маневри 20-го ц. м. В них візьме участь найбільша до цього часу скількість военних англійських кораблів: 250.

Преса.

Орган Мілюкова про нашу Сх. Галицьку політику.

Паризький орган Мілюкова „Послѣднія Новости" містить у 1289. числі з дня 8. липня ц. р. статтю п. Л. Н. під назвою „Очерки современной Польши" — „политическія партіи и настроенія". Шановний автор, який вже давнійше посвятив цілий ряд статтей відносинам на т. зв. польських „кресах", присвятив у названій статті свою увагу виключно Східній Галичині, а з окрема політиці був. президента д-ра Е. Петрушевича до 14. березня 1923 р. і східньо-галицькій українській політиці перед і по 14. березня 1923 р.

Він пише: „В історії політичних партій і настроїв Східньої Галичини треба відмітити два періоди: до рішень конференції Амбасадорів з дня 14. III. 1923 р. про приключення Східньої Галичини до Польщі та після цього рішення. Перший період характеризується своїм непризнаванням польської влади, як суверенної, бо навіть згідно з рішенням Конференції Амбасадорів з 1. червня 1919 р. Східня Галичина находилася під окупацією Польщі з правом адмініструвати ту частину бувшої австрійської монархії. З польською владою ведеться очайдушна боротьба шляхом аграрного і політичного терору. Метою боротьби — звернути увагу великих держав на ненормальні відносини у Східній Галичині та спричинити таким чином вирішення долі тої частини української землі згідно з принципом про самовизначення я. Без кінчні арешти, — в 1923 р. одночасно сиділо в тюрмах понад 20.000 Українців, а з того в самому Львові понад 2000 — не ослабляють спротиву. Вибори до сойму бойкотуються. Всі спроби Поляків навязати переговори з галицькими українськими партіями відкидають Українці і величезна переважаюча частина української інтеліґенції та українських політичних діячів, уважає своїм завданням і обов'язком виконувати точно всі директиви кочуючого між Віднем і Женевою д-ра Евгена Петрушевича".

„Хоч як воно видається тепер наївним і дивним, але ще в 1922 р. українська інтеліґенція і українські політичні кола були глибоко переконані про те, що великі держави наділять Східну Галичину або цілковитою незалежністю або що найменше широкою політичною автономією. І коли в жовтні 1922 р. я старався доказати галицьким Українцям всю нестійність їхніх надій на принціпіяльність великих держав, то вони у відповідь мені покликувалися не тільки на обіцянки, дані для Східньої Галичини в часі Версайської Конференції, але й на заяви, які дано Д-ру Петрушевичові в 1921 і 1922 рр. відповідальними французькими і англійськими політиками".

Д-р Евген Петрушевич узяв великий гріх на свою душу через те, що він, свідомо чи не свідомо, впроваджував у блуд величезне українське населення Східної Галичини. Ще два тижні перед рішенням з дня 14. березня повідомляв д-р Петрушевич провідників національно-визвольного руху про те, що рішення Конференції буде сприятливе для Українців і що про приключення Східньої Галичини до Польщі в характері провінції не може бути й мови. Д-р Петрушевич, людина без волі, загоніста, вихована в австрійських традиціях, був цілковито нездатним для тої великої ролі, яка випала на нього".

„Через те, цілком зрозуміло, що при таких умовинах рішення з дня 14. березня про інкорпорацію Східньої Галичини до Польщі буквально приголомшило всіх без виїмку українських і не тільки українських політичних діячів. Оптимізм та рожеві надії змінилися на болісне розчарування та розпуку. Прийшов момент загального розсіяння і коли Поляки були би більше далекоглядними і розумними політиками, то могли би в той момент шляхом нечисленних істотних уступок на користь українських національних почувань на полі шкільництва, мови та місцевого самоврядування добитися замирення з українським населенням Сх. Галичини.

„Але Поляки, які до дня 14. березня робили неодну спробу для переговорів з Українцями, по тім перестали навіть говорити з ними і поводилися як господарі на завойованій території та запровадили режім поліцейського насильства, самоволі, нищення та переслідування українських національних установ і всього українського. Школу почали насильно польонізувати, українську мову виганяти з усіх установ, переслідувати пресу, продовжувати труси та арешти і т. д. До яких наслідків привела ця політика насильної польонізації і насилування всіх конституційних свобід, до яких привикло населення Східньої Галичини, ми побачимо далі".

„Д-р Петрушевич що був недавно завзятим противником большевиків, нагло змінив фронт і після побачення з Раковським та Крестинським у Берліні з кінцем березня 1923 р, почав проповідувати утворення Галицько-Волинської незалежної республики, зв'язаної союзним договором з СРСР. — В розмові з д-ром Петрушевичем Крестинський заявив, що радянська Росія не обстоює приключення Східньої Галичини, Волині та Холмщини до радянської України і радо згодиться на створення окремої держави з цих країв, звязаної з СРСР. тіским союзом. За цю ідею і вхопився Д-р Петрушевич".

З повищою характеристикою подій і з деякими її думками ми не вповні погоджуємося. Одначе з газетярського обовязку вважаємо за необхідне познайомити широкі кола нашого громадянства з думкою та поглядом на цю справу визначного журналіста. Це тим більше вказане, що орган, в якому поміщено наведені стрічки, являється одним з найбільше читаних та одним із найбільше впливових органів російської еміґрації на Заході.

Автор далі характеризує політичне життя Східньої Галичини по 14. березня 1924 р. і звертає особливу увагу на весь хід подій та перипетії внутрішнього життя трудової партії. Довго спиняється він на народньому зїзді трудової партії з травня м. р., на якому прийнято відомі тактичні т. зв. „автономічні" резолюції, присвячує багато уваги т. зв. незалежній групі трудової партії та її органові „Наш Прапор". Про цей останній він пише:

„Вплив тої групи та її органу „Наш Прапор" був спочатку зовсім незначним, бо в звязку з постановами зїзду всі вичікували уступок з боку польського уряду в шкільних та адміністративних справах, але уряд Вітоса не тільки не ослабив, але скріпив переслідування Українців. Наслідком такого становища Поляків вплив непримиримих противників Польщі скріпився, бо всі бачили, що ніякого порозуміння з Поляками добитися не можна і що одиноким ратунком є злука з радянською Україною, а через неї з Росією. Становище прихильників радянсько-української орієнтації скріпило передовсім після декретування радянською владою націоналізації державних установ та шкіл на Україні. Не минуло і кількох місяців по травневому зїзді, а з постанов того зїзду не осталося й сліду... Найбільше впливовий орган партії „Діло", найбільше впливова і найбільше поширена газета у Сх. Галичині, хоч лишився в руках авторів травневих резолюцій, проте продовжуючи боротьбу з комунізмом та радянською владою, цілковито покинув напади проти Москалів і захищає тепер обединання Сх. Галичини з Радянською Україною".

Змалювавши отак усе, автор дав доказ, що він не вповні опанував політичну ситуацію у Східній Галичині, не цілком зорієнтувався у настроях та політичній поведінці трудової партії, не зважаючи вже про инші українські політичні партії, про які йому або невідомо (що є неможливо) або про які свідомо промовчав. Він же був у Сх. Галичині ще недавно. Годиться зазначити, що автор в часі свого побуту в Галичині намагався зорієнтуватися в галицьких відносинах, одначе ведучи розмови зі всіма стрічними людьми (не конче з відповідальними політичними діячами), дарма, що дбайливо збирав матеріяли, та як слід його не перевірював. Бажаючи бути „безсторонним", він без перевірки приняв висліду з усіх відомостей та освітлень інколи дуже протилежних, а через те в його висновках повно плутанини та невірностей, що розминаються з дійсністю. Не диво отже, що на основі таких міркувань дійшов він до досить дивоглядних кінцевих висновків. Ось і вони:

„Правда, трудовики й тепер були би готові замиритися з Поляками під умовою наділення Сх. Галичини політичною автономією, але тіж трудовики без виїмку заявляють, що надіятися на зміну польської політики не можна, а тому скорше чи пізнійше справа закінчиться відірванням Східної Галичини від Польщі та приключенням її до України. Давної ненависти до Росії нема; навпаки: помітне захоплення всім російським: російською мовою російською літературою, російським мистецтвом і т. д. А обєднання з Росією, себто не лише з Україною а й з Великоросією на основах федерації являється тепер сподіванням та ідеалом великої більшости галицько-українського населення. Завдання української інтеліґенції в Галичині, як це мені означували її найбільш авторітетні діячі, зводиться тепер до збереження національної фізіономії українського народу та до підго-

---

своїм часі Франко досить різко озвався про них у допису до варшавської „Prawd-и", але годі заперечити в Покійнім певну іскру таланту, хоч і невиробленого.

З історичного погляду — повторяю — на галицько-українськім грунті своє значіння вони мали, збогачуючи наш літературний дорібок. Деякі з них припали до смаку громадянству й положені навіть під ноти нашими композиторами — покійними Матюком і Ніжанковським та сучасними В. Барвінським і Ярославенком (напр. сентиментальний вірш „Ах деж той цвіт?" та ин.).

Твори свої підписував В. Масляк або повним іменем, або скорочено початковими буквами (В. І. М.), або численними псевдонімами: Залуквич, Бережанець, Вуйцьо Влодзьо, Ратай, Судислав, Яромир, Шило й Паленичка.

Життьова карєра Покійного така: Уродився 14. IX. 1858 р. в с. Серниках Середніх Рогатинського пов. в семі управителя панських маєтків, котрий щораз міняв свою службу, шукаючи де краще. По смерти батька в 1865 р. мати з дітьми оселилася в Липиці Горішній, де в неї був грунт і хата, а пізнійше переїхала до Бережан. В Бережанах покійний покінчив нормальну школу і вступив до гімназії, з котрої в нижших клясах переходить до Перемишля. Скінчивши в 1879 р. перемиську гімназію, вступає на філософічний відділ львівського університету. Одначе політичне арештування (його шпіцаси відставлено з села Грушова до Львова) замкнуло покійному дорогу до учительської карєри. Побувши якийсь час на службі при залізниці, переноситься В. Масляк до Кракова, де й займається журналістикою, аж поки не змінилися відносини в шкільній управі.

В 1888 р. стає учителем гімназії. Спочатку довший час тримають його на Мазурах — у Тарнові й Ясліх та вкінці попадає він у рідну Галичину, де його переносять з місця на місце, так що він по черзі служив у Станиславові, Перемишлі, Золочеві, Коломиї й Бучачі і перед самою війною тільки дістається до вимріяного центру духового життя — до Львова. Тут служить учителем академічної гімназії аж до своєї смерти. Увесь час своєї учительської служби був В. Масляк учителем польської мови. З його смертю сходить у могилу останній могикан цього роду, бо по нім уже мабуть ані один Українець не вибере собі такої професії, ані шкільні власти не допустять до того, щоб таку народову „пляцуфку" займав Українець хоча би в українській гімназії.

Вічна память Покійному працівникові. Нехай пером Йому буде Рідна Земля!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Доразовий суд у Львові.

Дітріх і Солоненко розстріляні.

„Справедливість" тріюмфує...

В середу в полудне, по трьох днях розправи, запав вирок смерти на Дітріха і Солоненка. Обох їх трибунал засудив на смерть.

Порохівня на янівському передмістю не вилетіла в воздух; — тих, що підложили під неї пекольну машину, випущено на волю, бо оказали „чинний жаль"; тих, що були чи то спровоковані, чи брали лише посередну участь у цілій тій акції — засуджено на смерть.

По оголошенню засуду, трибунал, прокуратор і оборонці автами поїхали на почту, звідки зателєграфовано до президента Польщі о ласку для засуджених.

Обох засуджених у замкненому возі перевезено до „Бригідок", а за ними поїхав віз з двома чорними трумнами.

Відповідь президента Польщі надійшла відмовна. „Виконаць!" — зателєграфовано з Варшави.

Засуджені попрощались з жінками й дітьми. Священик приготовив їх до останньої хвилини.

Вибила година виконання вироку. Серед хмари поліціянтів, війська і цікавої публики, жадної крови — виведено з келії першого Дітріха та поставлено перед муром. Не хоче, щоби закрили йому очі. Сальва — і чотири кулі перервали життя.

За три мінути введено Солоненка. Також не хоче, щоби закрили йому очі. Сальва — одначе невдала. Командуючий офіцер прийшов у поміч своїм жовнірам і трома револьверовими вистрілами відібрав життя деліквентові.

Місто живо коментує цілу розправу та засуд. Люде якось не можуть зрозуміти „чинного жалю" Ціховского та б. польського сержанта Смалька, що підложив під порохівню „пекольну машину", яка зовсім не мала вибухнути.

Один з засуджених, ставши під муром сказав:

— Я вдоволений, що перестану оглядати цей гидкий світ і несправедливість на ньому...

Поширення прав еміґрантів.

Варшавське міністерство внутрішних справ розпорядженням з дня 30. червня признало всім особам, що користають з права азилю в Польщі, право свобідного вибору місця проживання і свобідного переїзду на терені держави з деякими обмеженнями для „кресів" (воєвідства львівське, тернопільське, станиславівське, волинське, поліське, новгородське і виленський адміністраційний округ. Хто хотів би скористати з признаного права також на терені згаданих воєвідств, мусить дістати дозвіл від даного воєвідства.

Актуальні справи.

І. Заосмотрення інвалідів, вдів і сиріт.

(КНО) По думці закону з 18 марта 1921 р. Р.З.Р.П. ч. 32 і закона з 4 серпня 1922 В.З.Р.П. ч. 67 і виконавчого розпорядку з 10 січня 1923 р. В.З.Р.П. ч. 20 мають право до заосмотрення (ренти) военні інваліди, вдови, діти шлюбні, діти нешлюбні, діти адоптовані і родичі по інвалідах, по полеглих і померших на війні, котрих смерть наступила з причини військової служби. Заосмотрення належиться тим військовим або родині військових, які служили при австрійській армії від 1. серпня 1914 до 1. листопада 1918 р. Подання за заосмотрення належить вносити разом зі залучниками, в яких між иншим міститься і свідоцтво убожества, до Скарбової Палати в Кракові. Від цього року, від місяця марта побирають інваліди і родини по інвалідах або полеглих на війні повні ренти. Польська держава є обовязана на підставі міжнародних договорів ці ренти виплачувати. Военні інваліди, родина по інвалідах або діти й родичі чи вдови по полеглих на війні — мусять в кождім випадку в своїм повітовім місті порадитися в наших українських товариствах або у наших українських адвокатів, чи їм прислугує заосмотрення та як має вносити прохання, бо в часописній статті не можна для всіх випадків докладно подати, як належить поступити в кождому випадкові.

ІІ. Знижка ґрунтового податку.

(КНО) По думці розпорядку міністра скарбу з 29. вересня 1923 р. В.З.Р.П. 101 поз. 797 і розпорядження міністра скарбу з 31 мая 1924 р. В.З.Р.П. ч. 48 поз. 490 можна старатися в інспекторатах скарбових за знижку ґрунтового податку найвище до 30 прц. на 1924 р. і то найдальше до 31 липня 1924 р. За знижку ґрунтового податку можуть старатися всі ті, які мають до нинішнього дня на полях окопи і через те не можуть як слід обробляти поля, або також і ті, яких будинки господарські знищені війною яких інвентар мертвий і живий знищений війною, а доники до повного передвоєнного інвентаря не буки в стані ще прийти і через це дохід з господарства не дорівнює передвоєнному доходові.

В проханні за знижку ґрунтового податку мусить бути докладно вказане, скільки інвентаря живого чи мертвого мав господар перед війною, а скільки тепер, і вираховане, чому дохід теперішний є менший, як передвоєнний. Не можна брати в рахубу тільки ту обставину, що збіже перед війною було дорожше, як тепер. Прохання за знижку ґрунтового податку можуть вносити і Громадські Уряди за цілу громаду. Такі подання є вільні від стемпля.

Коли на протязі цього року рільне господарство дізнало шкоди з причини елементарних нещасть, як град, огонь, можна рівнож вносити подання за знижку на підставі повище наведених розпорядків, а також за розложення податкових сплат без плачення відсотків проволоки.

✝ Посмертні згадки.

о. Филимон Кисілевський, українсько-католицький священик, парох на Норт Сайд Питсбург, помер 17. червня в Питсбургу. Покійний, приїхавши безпосередно перед війною з Галичини, належав до скромних а ревних тружеників у Христовій винниці і на народньому полі. Не було ні одної громадянської справи, якою він не піклувався би. Був великим прихильником січового руху і, хоч в старших літах, приняв на себе уряд січового капеляна. Особисто був незвичайно добрий і мав рідке щастя в Америці зєднати собі прихильників. Людина наскрізь чесна і характерна і тому тіщився великою пошаною серед ширшого загалу. За молоду студіював медицину і радо давав лікарську поміч своїм парохіянам за часів душпастирської праці в Симсоч, Ансонії, Шикаго-Борнсайд та Норт Сайд Питсбург. За увесь час свого життя ніколи не хорував. Тому його смерть є справді великою несподіванкою для всіх.

товки його для майбутнього неминучого обєднання з Росією через Україну, бо *єдине спасення українського народу тільки в Росії*".

Підкреслені нами місця наведених висновків далеко не відповідають дійсности. Український народ Східньої Галичини не зрікся ще незалежности соборної української держави і остаточним його ідеалом ніколи не була й тепер не є Росія, байдуже чи вона радянська чи демократична. *В. М.*

НОВИНКИ.

— **Виміна почтових марок**, які рахувались у старій валюті „польської марки" а не на сотики („гроші") пічнеться дня 7. серпня і буде вестись до 30. вересня. Для їх виміни треба зголошуватись до скарбової каси... річ ясна, з писаним проханням, де треба навести скількість, якість та вартість прилучених почтових значків. Почтою прохань пересилати не можна. Прошу уявити собі, скільки людей викине куплені почтові марки на сміття, щоби зректись такої бюрократичної приємности.

— **Вивіз харчевих продуктів**. З харчів, які не вільно було до цього часу вивозити за кордон, скреслено тепер: горох, фасолю, біб, просо, бураки, цикорію, брукву, моркву, капусту, мясо: варене, сушене, вужене та маринованє, вуженину, звірину та птацтво, сир, творог, дріб, мінеральні суперфосфати і деякі насіння. Все це вивозити вільно. Треба лише мати що, де і защо.

— **„Балаґан з пашпортама"**. Під таким заголовком у довшій статті читаємо у „Курєрі львовскім" про перипетії, яких мусить зазнати бідолаха, що хоче переїхати польські кордони і хоче користати з нововведених пашпортових полекш. Читаємо там дослівно таке: „Здавалось би, що видані приписи є виразні і що хто предложить потрібні документи, одержить „пашпортову полекшу". А проте так не є: ті, що роблять у цій справі заходи, зустрічають стільки труднощів, що зморені і знеохочені, просто з осоружністю зрікаються усього, не маючи охоти вживати нелеґальних засобів. Нагадуються найгірші практики з російської доби у Польськім Королівстві. У варшавських часописах читаємо, що загально відомо, як мож а без зайвої трати часу та клопотів, з протекції та ходження від Анни до Ляфи, одержати пашпортову полекшу: ти до якогось готелю і там за посередництвом портієра, чи готелевого урядовця легко дістати пашпорт, річ ясна, склавши якийсь „бакшиш". За російських часів такий „бакшиш" коштував одного рубля, а в нас 10, а нераз і 30 долярів"... Як бачимо: навіть польським панам, що хотять їхати купатись над море, вже за багато цих викрутасів.

— **Сконфісковано** з учорашнього числа половину вступної статті про Високі Школи, виймки з харківських „Вістей" у статті „Наддніпрянська Україна" і два великі уступи зі статтей „Листи з Варшави" та з „Преси", з огляду „Доразовий суд у Львові", а навіть увагу про те, що сконфісковано попереднього дня. Як на один день, то досить.

— **Висилка Авраменка**. До характеристики розпучливого становища наддніпрянських еміґрантів, поданої в о танніх числах нашого часопису, слід докинути ще одну риску. Львівське воєвідство на приказ варшавського міністерства внутрішніх справ висилає відомого артиста-балєтмайстра Авраменка в глиб Польщі, забороняючи йому перебувати на українській території. Дивне й незрозуміле це розпорядження рівнозначне з присудом людини на голодову смерть, бож який заробіток може знайти собі український артист в глухім мазурськім селі? (Авраменкові не вільно виїздити навіть до більших чисто-польських міст). Так нелюдськи поступається з людьми, які в своїм часі жертвували своє життя за „нашу і вашу вільність". Проливати кров за Польщу—будь ласка, а танцювати або просто вчити танцю, щоб прожити, державна зрада. Біднаж тая держава, що їй загрожують навіть далекі від усякої політики танцюристи.

— **Нещасливі події**. Під Львовом, у селі Скнилові, хтось підложив уночі вогонь і д обороги сіна господаря Максимовича. Згоріло з 12.000 кіл. сіна.—Три жінки наложили вчора у Львові руку на своє життя. Олена Хахол, жінка живолупа („гицля") задля подружих непорозумінь зілля, по пяному, отруту на щурі; Мих. Маковська, служниця, посварившись зі своїм „паном", перерізала собі жили на руках; 59-літня жінка з причини недуги трібувала отруїтись лугом.—У селі Заболотові під Коломиєю, бандити напали на родину залізничника Ілюка і вбивши його жінку та тещу, захопили 120 долярів, які Ілюк одержав за продану корову.

— **Практичний конґоес**. Цього місяця почався у Льондоні зізд т. зв. „світової енергії", в якім беруть участь представники 30 держав з усього світа. Визначні техніки мають там зробити інвентар джерел механічної енергії, яка є в світі: — вугля, засобів водної сили і т. и. Стверджено, що Америка має вугля на 2000 літ. Є надія, що поки вуголь вичерпається, люде найдуть інші засоби добування та перетворювання енергії.

— **Льондонська виставка**, яку на протязі одинадцяти тижнів відвідало 6 і пів міліона людей, може ще продовжуватися до слідуючого року. Сподіються, що наплив гостей у літніх місяцях ще зросте вдвоє. Тоді похрінуться кошти будівель та організації і можливо, що комітет виставки відчинить її знову по назначенім речинці.

— **Хто має годинник**, мусів запримітити у Львові, що перевірювати його з ратушем не дуже надійно. Причина в тому, як нас інформує „Газета Поранна" — що контролю над міськими годинниками має годинникар, що живе в... Криниці, замість жити напр. у криницях на ратушевій площі. Хто дбає за свій годинник — кажуть фаховці —нехай не накручує його вечір, а вранці, і не швидко, а спокійно, нехай не кладе його на надто гаряче м'сце або надто зимне.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Український Театр під дир. Івана Когутяна.

Яремче — сала Театру.
Четвер 17. липня „ЧЕСНА СУЗАННА".
Субота 19. липня „УРІЄЛЬ АКОСТА".
Неділя 20. липня „НЕВДАЛИЙ РОМАНС".
Второк 22. липня „ГАЛЬКА".
Четвер 24. липня „ЦАРЕВИЧ".

Дора — сала Просвіти.
Пятниця 18. липня „ГЕТЬМАН МАЗЕПА".
Понеділок 21. липня „ЗАПОРОЗЬКИЙ КЛАД".
Середа 23. липня „КАТЕРИНА". 80 1-1

Зміна програми і репертуару в цирку А. КОРНАЦКОГО від 16. п. м. Кільканацять нових, надзвичайних атракцій циркових, на яких чоло вибивається знаменита тресура котів, псів і мишей. 86 1—1

Зізд абітурієнток Ліцея в Перемишлі в 1924 р. відбудеться дня 5. і 6. серпня 1924 р. — *Комітет.* 81 1—3

Тов. Гавлюківна, Шарковська Марія, Заремба-Самолевич подадуть адреси в справі зїзду. — *Ступницька*, Клокович, п. Нижанковичі. 82 1—3

Тов. Дмитрашівна Олена зволить подати свою адресу. — *Наталка Алискевич-Кулицька*, Борислав — „Limanowa". 83 1—3

Замісць осібних повідомлень з нагоди шлюбу, який відбувся 5. липня 1924 в церкві Св. Пятниць у Львові, складають д-р Ярослав і Іванна з Лозинських Гинилевичі 10 долярів на „Рідну Школу". Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа У. П. Т. 85 1—1

Загальні Збори Повітової Учительської Спілки, кооперативи з обм. пор. в Городенці відбудуться дня 1 серпня 1924 о год. 2. попол. в комнаті Народного Дому. Дневний порядок: 1) Відкриття Зборів і відчитання протоколу попередних Заг. Зборів. 2) Одобрення білянсу і уділення Управі абсолюторії. 3) Зміна §§. 14. і 23. статута. 4) Вибір 2 членів Надзірної Ради. 5) Внески. Наколнб в означеним часі не зібралася відповідна скількість членів, Загальні Збори відбудуться того самого дня о год. 3. — Надзірна Рада: *О. Билинкевич* голова, *В. Григорів* секретар. 84 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

УКІНЧЕНА СЕМІНАРИСТКА, з дому священичого, пошукує лекції найрадше у священика, може уділяти також науки гри на фортепяні і конверзації німецької. Адреса: Уряд парохіяльний Рибники, п. Потутори. 87 1—2

ПОШУКУЄТЬСЯ зараз господині до варення і заряду домашньою господаркою при бездітній священичій родині на підгірю. Винагородження після умови. Зголошувати: Емілія Вітовичева, жінка пароха в Боднарці, почта Lipinki ad Biecz. 88 1—3

ПОШУКУЄТЬСЯ доброї кухарки до варення на 50—60 осіб женно у Львові. Зголошення під „Кухарка" до Адміністрації „Діла". 74 2—2

ГЛЯДАЄ ЛЕКЦІЇ на шкільні ферії з народних шкіл, приготовить до першої кляси шкіл середніх, евентуально до семінарійної матури здібна учителька. Зголошення посилати на адресу: Ілія Стебельський в Болохові, п. Завадка коло Калуша. 69 3—3

ДР ПРАВ, канд. адв., в недовзі самостійний, літ 32, здоров, субтельної вдачі, глядає пею дорогою подруги життя. Рефлекує на панну або вдову до літ 30, інтеліґентну, здорову, господарну, скромних вимог, по можности музикальну, не малу ростом. Придане (від 2.000 долярів) крім уряджения і виправи вимагане. За дискрецію ручить. Ласкаві зголошення слати до Адміністрації „Діла" для Дра А. К. (оказателеві квіту інсератового. 73 2—2

УРЯДНИК державний IX. р. на посаді на Заході оженився лише з Українкою. Панночки по літ 28 з відповідним маєтком, звернуться неанонімово можливо з фотоґрафією з повним довірям до Адм. „Діла" для „Урядн. держ." Річ трактується дуже поважно, дискреція під словом чести, посередництво пожадане. 71 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

лїкар „Народної Лїчниці"

ординує в очних недугах

у ЛЬВОВІ при вул. Ягайлонській

2137 **ч. 20.** 10—10

ПОДЯКА.

Місцева „Рада Шкільна" в Ворохті складає отсим щиру подяку Високопов. жаному Панству Федакам у Львові за відступлення без найменшої користи двох кімнат і кухні для Народної Школи, від часу повоєнного. — Голова Ради Шкільної *Ф. Гаврилюк*. Ворохта 10/7. 1924. 79 1—

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 157 (10.250). Львів, субота 19. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Селянська політика на Україні.

З нагоди 4. Всеукраїнського Зїзду незаможніх селян України.

Організувати незаможних селян всієї України в комуністичні гуртки незаможників це тепер одно з найважнійших завдань радянського уряду та комуністичної партії. Тому не диво, що Всеукраїнські зїзди незаможніх селян виросли на Україні до одної з найважнійших подій державного значіння. А тому й ми не можемо поминути мовчанкою такої важної події в житті радянської України.

Перш завсе питання: хто такі незаможні? Це мало-земельні (2—3 десятинні земельні власники) або зовсім безземельні селяне. На них хоче радянська влада оперти всю свою політику в українському селі. На загал розріжнює радвлада три категорії селян: куркулі (багачі), середняки (що мають від 4—8 десятин землі) і незаможники. Радвлада хоче опертися на цих останніх. Середняків вона вважає у соціяльних відносинах села невтральними. Їх хотять перетягнути на бік незаможників, та краще опанувати впливами незаможницьких елементів зорганізованих у комуністичні гуртки. Середняки зі свого боку як власники хиляться в сторону куркулів.

Між куркулями й незаможниками старається радвлада піддержувати напружений антагонізм. Таким чином має на меті осягнути клясову свідомість на селі. В даному випадку йде радвладі виключно про свідомість незаможників.

Та пригляньмося самому зїздові. Там між рефератами про підсумки діяльности комітетів незаможних — були й реферати про закордонну політику, про кооперацію, колективізацію та комасацію сільського господарства, але виключно незаможницького, про „розкуркулення" села, про освіту, про боротьбу з неграмотністю, про армію та фльоту і т. д. Передати все те, про що там радили, неможливо зараз через недостачі місця, а також через те, що кожний реферат торкався більш менш тої самої теми (організація, боротьба з куркулями, колективізація і т. д.), хоч і інакше називався.

Були на зїзді деякі моменти, одночасно смішні і сумні. Візьмім справу „розкуркуленна" села, тобто боротьбу з куркулями. Про це говорили всі референти, про це говорив і голова ВУЦВК-у Петровський. — Ось — наприклад — делегат від Катеринославщини Антоненко запитує, якже накінець справитися з тими куркулями? Згідно з промовою Петровського їх гільки 20% і вже пять літ не можна з ними справитися. — Чомуж воно так? — Инший делегат, Гла, зов каже: Так багато говориться про колективізацію села, а колективи в нас складаються з куркулів. Куркулі мають і господарські машини і дістають на сплату, а незаможники не мають.

Комізм наведених фактів лежить у тому, що при цій завзятій словесній пропаганді боротьби з куркулями радвлада підчеркує таким чином нібито свою безсильність у цій пятирічній безуспішній боротьбі. Та про безсилля і мови бути не може при диктатурі, що не цурається террору без огляду на його розміри.

Розвязку такого становища радвлади не важко віднайти на самому зїзді. Бо ось представник правдивого виконавця равлади на Україні, а саме К п (б) у*) Квірінг сказав про цю справу ось що: „Торкаючися справи сільського господарства і його відбудови, треба ствердити, що цьому в значній мірі сприяє зміцнення окремих куркульних господарств і через це компартія не вважає за корисне перешкаджати зміцненню цих господарств а ставити питання про те, що може зробити держава для зміцнення незаможних господартств у їхній боротьбі з куркулями".

Ось „віз та перевіз" для всіх незаможників. Тут крім комізму криється ще й трагізм. З одного боку гасло: Поборюте куркулів! а з другого боку: „Не зачіпайте їх, бо вони нам потрібні". Ось факт для підтвердження цього. Референт Тропко вважає за заслугу центрального комітету незаможніх селян те, що він подбав за амнестію для тих незаможників, які 1923 р. практично переводили розкуркулення села. Отже і радянська прокуратура і суди виступають обороницями куркулів і їхнього майна, а на зїзді лунає гасло: „боротьба з куркулем". Виходить, що до боротьби з куркулями взивають незаможників на те, щоби їх опісля боронити, чи краще виєднувати для них амнестію.

Одною з найактуальнійших справ для заспокоєння земельного голоду у деяких губерніях є під теперішню пору справа розселення. Хоч на зїзді незаможників їй не присвячено дуже багато часу, проте і згадку про неї слід підчеркнути, Нар. комісар земельних справ Клименко, реферуючи про перспективи сільського господарства, зачепивши цю справу, казав: „До цього часу в нас самохітно переселилося багато дворів і розділило більш 400 тисяч десятин землі в одній лиш Одещині. Але усі землі не устроєно і переселенці бідують, сидять без води й колодязів і провадять примітивне господарство. Нині всю увагу скеровано на тих селян, що вже переселилися, й покищо дальше переселення припинене. Треба підготовити фонди для переселення й прохати уряд про видачу відповідних кредитів для цього". — Слід підчеркнути, що референт сам є членом уряду. Отже становище переселенців дуже невідрадне. Переселенці всі є незаможними селянами і саме це спонукало їх переселитися. Немов би у відповідь на таку заяву Квірінга, делегат Бочківський висловив у цій справі погляд, щоби „переселювати не незаможників, а куркулів, бо вони спроможнійші!"

*) Комуністична партія большевиків України.

Істнують на Україні зразкові радянські господарства на місці деяких давних фільварків. Зразкові господарства мають приучувати селян практично до поступової господарки. Делегат з Поділля Мерас каже про ці господарства ось що: „Наші зразкові поля дискредитують лише радянську владу, якої ми з такими зусиллями добилися. По цих полях росте лише суржик і мішанка, а деякі з полів гуляють під толоками".

Хтож брав участь у зїзді? — У зїзді брало участь більш менш 900 делегатів. Згідно зі статистикою організованих незаможників з 1. IV. 1924 делегати були висловниками волі 686.309 душ. Що уявляли ці делегати з себе по теперішній їхній професії? Відповідь на це дає нам референт Клименко. Відповідаючи на всі закиди пороблені в дискусії, він каже: „Я шкодую, що в дискусії мало виступило селян, які безпосередньо обробляють землю. Говорили багато, але говорили незаможники, що працюють на радянській роботі". А один з делегатів Одинець просто таки заявив: „Ми закидаємо наркомземові, а самі нічого не робимо для розкуркулення села. Дозвольте спитати, скільки делегатів зїзду бере безпосередню участь і в колективізації і в кооперації?" З того виходило би, що зїзд не був конче висловником тих незаможних селян, які фактично займаються управою рілі.

Моментом найбільшого підйому на зїзді була поява делегатів від V. конґресу комінтерну, що засідав у Москві. Делегати виголошували на ріжних мовах привіти для зїзду.

Порушено на тому зїзді також і справу українського населення в Сх. Галичині та в Бесарабії. Відому читачам „Діла" інтерпеляцію до уряду поставив у цій справі делегат Бабич. Йому відповідав неофіціяльно делегат Залізняк і Затонський. Залізняк сказав: „Виступати зараз на допомогу пригнобленому за кордоном українському селянству ми не можемо і не повинні, але якщо воно само повстане проти своїх гнобителів, то українське незаможне селянство подасть йому негайну допомогу". Затонський висловився ще докладнійше: „Коли селяне і робітники Бесарабії підніматуть повстання і визволяться від своїх гнобителів, ми їх охоче приймемо в наш Радянський Союз".

Наведені факти, що мали місце на зїзді, а які не є видумані, бо вибрані з урядових харківських „Вістей", дають багатий матеріял до розумування про радянську політику на селі. Політика ця має два кінці. Одним кінцем нібито працюється для піднесення відбудови сільського господарства при помочі куркулів, а другим кінцем бореться тих куркулів та вит вається їм боротьбу на життя смерть в інтересах соціяльного розверствування українського села. В обороні куркулів стає радянська прокуратура та суд з одного боку, а офіціяльні представники радвлади цькують проти них усі бідняцькі елементи села з другого боку, бажаючи на цих останніх сперти і закріпити свої позиції на селі.

Така подвійна політика для комуністичної влади й необхідна, бо зрівнати село в справах земельного посідання значить скасувати все дане для соціяльного розверствування, а без нього ніякий комуністичний режим не міг би жити. Инша річ, чи таку політику можна буде далеко продовжати.

В. М.

Наддніпрянська Україна

Безробіття.

У перших днях липня відбувся в Харкові зїзд завідуючих тзв. Біржами праці з цілої України. З реферату про безробіття п. Червоного вийшли на яву такі цифри: 1. січня 1924 р. було на Україні 184.132 безробітних, 1. квітня було вже 189.000, а в травні аж 206 тисяч. „Згідно з наміченим виробничим планом української промисловости — каже референт — на 1924/25 рік треба рахуватися зі збільшенням числа безробітних". Розкинення тих безробітних по Україні виявляється в таких цифрах: Київщина має 33.000; Одещина 65.000, з чого в самій Одесі 30.000, в тім 34% припадає на робітників інтелекту; Харківщина 38.000; Донбас 27.000; Катеринославщина 19.000; Полтавщина 18.000; Чернигівщина 8.000. („Вісти" з 2. VII. ч. 147.)

20-літний ювілей металістів Київщини.

1. липня ц. р. відбувся в Київ-святочний обхід 20-ліття істнування спілки київських металістів. Спілка брала визначну участь у революції 1905 р. В часі відбуваючогося з тої нагоди зїзду найстарший робітник-металіст Родіонів вручив спілці металістів червоний прапор у формі подарунку від робітників м. Київа з нагоди ювілею. На зїзді було три покоління металістів — старі підпольні революціонери, учасники громадянської війни і молодь. („Вісти" з 3. VII. ч. 148.)

Пр. 659/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 150 з дня 10. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Фальшивий тон" а) вираз м. слов.: великодерже і законах, б) уст. м. слов.: територія і сила силою, ц) речення м. слов.: про це говорить і коли Польща. 2) „Освіта та Ветерка" а) уст. перший до слів: ось перед, б) вирази м. слов.: дяками і міністр освіти, ц) речення м. слов.: А школа і про яковича. 3) „Учительський зїзд" уст. м. слов.: сумних спогадів і те це зважуючи. 4) „Сесія ук тов. Л.ї Нації" вирази м. слов: населення і було в цьому, містить в собі ество ад 1), 2) а), 3), 4) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) б) провин з § 302 зак. кар., уналв доконану в дни 9. липня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редаторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 12. липня 1924

(Підпис нечиткий.)

З нагоди конгресу в Ліоні.

Як ми вже подавали в нашому часописі, на сьогорічний з'їзд Міжнародньої Унії Т-ств Ліги Націй у Ліоні, що відбувся від 27. червня до 3. липня, виїхала організація зах.-українського Т-ва Ліги Націй в особі пп. д-ра Р. Перфецького і А. Петрушевича та делегат Народнього Комітету у Львові, д-р О. Марітчак. Про хід та вислід дискусії на засіданнях комісій ми вже подали інформації. Делегатів зах.-українського Т-ва Ліги Націй не допущено до участи в з'їзді. Прийняли від них лише меморіял і вислухали членів, що заступали Наддніпрянську Україну та російське Т-во Ліги Націй, які зясували скарги щодо положення національних меншостей у Східній Галичині.

За те вислухали відпоручника Народнього Комітету у Львові д-ра Марітчака, який доказував 1) що зах.-українське Т-во має право істнувати далі на основі рішення Головної Ради Унії з дня 23. VI 1923, яким це рішенням зах.-українське Т-во є завішене лише в репрезентаційних справах у Раді і на загальних зборах Унії, але не є позбавлене прав члена Унії; 2) що Т-во одержало актом з 10. III. 1924 уповажнення від Народнього Комітету у Львові заступати інтереси українського населення під Польщею супроти Унії і що польська адміністраційна та поліційна влада в краю не дозволяє на збори в справі зах. українського Т-ва Ліги Націй; 3) що відомий протиукраїнський режім у Польщі не дає спроможности до ніякої позитивної праці в згаданім напрямі.

Галицький представник мав небезпечного противника в особі посла Строньского, який бив головно на те, що зах.-українське Т-во Ліги Націй це товариство емігрантів що польська влада може погодитись на заснування „руського" товариства в краю, себто такого, яке стояло би на грунті єдности польської держави. Коли при кінці засідання президент Трейб поставив питання: „Чи Галичане мають намір оснувати Т-во Ліги Націй у краю?" і прохав ясної відповіді „так або ні", тоді д-р Марітчак заявив, що не має уповноваження до такої відповіді, бо краєві чинники опираються на рішенні Головної Ради Унії, яке задержує наше Т-во у Відні в характері члена Унії. По нараді, президія Унії відложила вирішення справи до дня 2. жовтня.

Скажім ясно та отверто: справа скінчилася повною невдачею. По звіті зі засідання Президії делегація західно-українського Т-ва вислала відомий комунікат (якого текст ми подали в ч. 150) про виступ Т-ва з Унії і на другий день виїхала з Ліону. Цей наш епізодичний дипльоматичний виступ на міжнароцній арені приневолює нас висловити кілька щирих, несолодких слів для добра національної справи. Подорож делегатів зах.-українського Т-ва Ліги Націй у Ліон уважаємо не дуже щасливою вправою Аргонавтів. З огляду на завішення цього Т-ва в його репрезентаційних правах можна було бути певним, що делегатів до засідань не допустять. А їхати на те, щоби бити пястуком у зачинені двері, це в даних обставинах безвиглядне і зайвий раз наражає нас на неприємні досвіди. Брати участь у міжнародних з'їздах, не обдумавши заздалегідь усіх умовин, в яких доведеться там виступати — це зайва втрата коштів і причина неприємних несподіванок.

Наведім голос обєктивного очевидця на Зїзді, навіть прихильно настроєного до наших змагань, справоздавця париських „Послѣднихъ Новостей", який в статті з дн. 12-го ц. м. пише дослівно: Предложили меморандум про положення української меншости у Сх. Галичині Українці-Галичане. На жаль між багатим фактичним матеріялом найшлось там два факти неточно змальованих, і польський делегат, проф. Строньскі, дуже зручно ним скористувався, промовляв у користь необхідної оборони меншостей, але протестував проти „клеветників" молодої Польщі. Промова викликала дуже сильне враження і справа протесту проти польських насильств була на з'їзді скомпромітована".

Одначе з останнім виступом у Ліоні звязана ще більше болюча справа, а саме: галицького сепаратизму, який накоїв нам уже стільки лиха підчас Мирової Конференції у Парижі. Відомо, що з міжнародній Унії Т-ств Ліги Націй Наддніпрянська (не радянська!) Україна має своїх заступників: проф. Лоського, інж. Чижевського та інж. Лагутенка. По рішенню Ради Амбасадорів дня 14. березня в справі Східної Галичини стало ясним, що її представники в Унії втратять право виступати як самостійні члени в імени території та населення Східної Галичини. Нам відомо, що делегати Наддніпрянської України радили тоді представникам зах.-української Унії приєднатися до них. Цієї розумної ради вони не послухали і продовжують безуспішно виступати окремо. Сумніваємося, чи при умовинах, витворених актом 14. березня, коли не лишилося ніяких виглядів на признання окремої репрезентації Східної Галичини на міжнародній арені, — є доцільно давати чужинцям нагоду, щоби вони находили живі докази на істнування двох українських народів з різними територіями, інтересами та ідеалами.

Політика зачиня их дверей.

Промова посла Хруцького виголошена в польськім соймі при обговорюванню закону про кваліфікацію учителів середніх шкіл.

(Докінчення.)

Яких прав відобрати не можна?

Цікаве те, що новеля надалі задержує застереження в законі з дня 26 вересня 1922 р., щодо осіб, які не змінили своїх дипльомів на польські. Ті особи тратять права своєї професії, дарма, що комісія весь час стояла на становищі — а зясував його п. Куявский — що не можна відобрати комусь тих прав, які вже раз придбав. Коли справа йшла про особи непольської національности, тоді про це становище забули. Не взяли на увагу і мого застереження, що при такім вирішуванню справи виразно переплутують поняття про те, чи хтось уже має якісь кваліфікації, з поняттям про домагання, які треба ставити особі, що зголошується на вчительську посаду.

Адже ви, мої панове, можете ставити ріжні домагання нпр. мені, колиб я хотів одержати у вас посаду, одначеви позбавити мене кваліфікацій як учителя, заявити, що не маю за собою ніяких вищих студій та педагогічного „стажу" — цього ви не в силі зробити ніяким законом. А про це каже так само закон з 26. вересня 1922 р. у статті 10., як і нинішня поправка новелі до статті II. Ось до якого абсурду можна дійти, коли поставити собі мету; позбавити не тільки якнайбільшу скількість людей учительських посад, але й спроможности, щоби вони мали з чого жити. Щоби відкинути цей абсурд, я поставив внесок, щоби статтю 10-у зредагувати в иншій формі. Правильно можна оцінити мету закону з дня 26. вересня 1922 р. і нинішньої новелі до неї щойно тоді, коли зєднаємо в одно ці дві тенденції: відчинення настіж дверей середнього шкільництва перед Поляками і зачинення їх за всяку ціну перед не-Поляками.

Некваліфіковані горою.

У цього роду методах ми добачуємо прояв тої екстерминаційної політики, яку ви ведете супроти нас в усіх ділянках життя. Ви не могли би проганяти людей з посад або не приймати наших учителів, з відповідними кваліфікаціями, якби ви штучно не сотворили такої устави як ця з 26. вересня 1922 р. та новелю до неї. Бо яким робом ви найшли би без таких законів ті кваліфіковані сили, якими ви обставили свої школи, коли не маєте вчительських сил? Отже з метою: щоби відкинути кваліфікованих непольських учителів — ви признаєте права некваліфікованим учителям польської національности. Таку методу поведінки піддавала вам ваша екстерминаційна політика супроти всього, що непольське.

Йдучи таким шляхом, ви навіть не запримітили, що такими способами ви робите кривду і власній єспільности, бо палка має завсіди два кінці. І щож? Ви викинули наших учителів зі шкіл, збільшуючи таким робом число безробітної інтелігенції і самі творите з них кадри ворожих вам агентів. А що маєте за це у себе, у своїх школах? Більш як 60% некваліфікованого вчительства; з них 8% не скінчило середньої школи, а в результаті професори вищих шкіл одноздушно стверджують, що теперішня середня польська школа дає дуже погано підготовлений матеріял. А на „кресах" ваш некваліфікований учитель, як це ствердив поважаний п. Ример, приніс своєю діяльністю лише кривду польській державі і не причинився до зміцнення її авторитету. Що більше: ви і надалі не робите ніяких заходів, щоби зарадити лихові, бо ви забули, що найкращим та єдиним засобом піднесчня рівня середніх шкіл є приєднання до вчительської праці найкращих сил у суспільности. Ви пішли зовсім иншим шляхом. Вказуючи на поправки в законах, я хотів вказати вам нормальний шлях.

Гадаю, що професіональні кваліфікації до навчання у середніх школах можна признати лише тим особам, які або мають дипльом вищих шкіл передвоєнних держав або одержали дипльом у польських вищих школах. Це торкається осіб не-польської національности, одначе цю саму мірку слід би прикласти і до Поляків. Цього домагається не лише принцип рівноправности, забезпечений конституцією, але й добро самої польської школи. Згідно з духом цих принципів я зголосив своїх сім поправок.

„Братерство в утраквізмі".

Врешті не можу не підкреслити ще одного моменту. Якось так дивно складаються обставини, що новелю до закону з 26. вересня приймають тоді, коли український нарід хотять наділити благодатю у формі проєкту з т. зв. комісії 4-х, а одночасно і проєктом про шкільництво п. Станислава Грабского. У своїм проєкті п. міністр С. Грабский, політик романтик, виходить з преміси, яка єднає для згодного співжиття польський нарід з українським, і тому все українське шкільництво хоче зробити утраквістичним. У свій час ми матимемо нагоду сказати дещо ширше про цей преславний проєкт п. міністра та професора.

Одначе нині мушу прирівняти цей проєкт п. Ст. Грабского з новелею, яку нині тут розглядають. І тому питаюсь панів: якже це виглядатиме ця утраквістична школа п. Грабского у світлі закону з дня 26. вересня 1922 і у світлі нинішньої новелі, доданої до нього, коли ці дві устави витворюють штучно цілу армію польських учителів і одночасно мають на меті зменшити число кваліфікованих українських учителів? Чи не тому пропонує нині новелю до закону з 26. вересня, щоби проєкт п. Ст. Грабского якнайшвидше і якнайкраще здійснити?

Преса.

Урядова мова у Східній Галичині.

В справі урядової мови в публичних установах у Східній Галичині обовязували дотепер австрійські закони і розпорядки. Основою їх був поділ на мови краєві і мови в краю уживані. Мови державної Австрія ніколи не знала і німецька мова ніколи нею не була хоч про це старалися нераз німецькі національні партії. Мовою урядів центральних властей, властей військових і жандармерії та залізниць була німецька мова. В Галичині внутрішньою мовою урядів (крім війська, жандармерії і залізниць) була мова польська, але галицькі уряди в переписці з центральними властями уживали все німецької мови. Про внутрішню мову урядування автономічних установ рішали вони самі і пр. більшість громадських урядів в наших громадах за австрійських часів урядувала та ще й досі урядує — в українській мові і в такій мові переписувалася і переписується з властями. Зовнішньою мовою державних урядів (за винятком війська, жандармерії) і судів — отже мовою, в якій вони зносилися зі сторонами, були мови краєві (Landessprachen), якими у Східній Галичині були мова польська і українська, а на Буковині мова німецька, українська і румунська. Мовою в краю уживаною (landesübliche Sprache) була в Галичині мова німецька. Не була вона урядовою зовнішньою мовою, а в ній можна було вносити тільки просьби до публичних урядів, що мусіли ці просьби приняти. Доволі широкі права мала наша мова у суді, бо нею мусіли списувати протоколи і правні акти для українських сторін і у тій мові видавати вироки карні для кождого Українця, а цивільні тоді, коли позов внесено в українській мові.

Тепер те все змінено. Новими законами Тугута-Грабского вводиться польську мову яко мову державну (język państwowy). Нею мусять урядувати всі публичні установи, як державні так і автономічні. Права нашої мови у Східній Галичині (воєвідства Львів, Станиславів і Тернопіль) звужено до мінімальних границь і скарикатуризовано, а польська практика не оставить з них в дійсности нічого. Українцям в краківськім воєвідстві (Лемки) і в Холмщині та на Підляшу не признано навіть в теорії ніяких язикових прав. Всі зносини з центральними урядами і найвищим судом для всіх мають бути тільки в польській мові; за Австрії з Віднем могли ми зноситися в українській мові, а так само досі з Варшавою.

„Слово Польске" з 16. ц. м. подає в передовиці обширну статтю, написану певне самим автором язикових законів, а своїм начальним редактором д-ром Станиславом Грабским про те, як будуть виглядати в практиці нові язикові закони. Є це свого рода інструкція і коментар, якого важніший уступ подаємо в перекладі. „Слово Польске" пише:

А коли основою не є рівнорядність мов краєвих, але практичне улекшення для Українців (Kusiñow) порозуміватися з властями, отже тепер ці закони усталюють, що подання в українській мові приймаються тільки цивільні власти і адміністраційні уряди I. і II. інстанції, за винятком по-

телеграфів і залізниць. Всі годання до властей і урядів військових, залізничих почтових, телеграфічних, а також до центральних властей державних муситься вно, сити по польськи. Що знова дотикає позвів судових, то Українці можуть їх вносити по українськи в справах, що належать виключно до властивости судів львівського суду апеляційного. При тому позов в українській мові може вносити тільки Українець і оскільки вносить її через адвоката, то і адвокат мусить бути української народности. Адвокат Жид не може вносити позву Українцеві інакше як по польськи, а також адвокат Українець не може вносити позву Полякові по українськи. Тепер кождий громадянин держави буде мати право протягом 14 днів від доручення йому українського позву жадати переводу його на мову державну і всі судові реченці рахуються в такому разі від дати доручення цього переводу. Очевидно право жадання переводу на мову державну не можна обмежити тільки до Поляків. Його признано кождому, зарівно отже Українцям і Німцям і Жидам.

Виходячи з цього основного заложення, закон мусів усунути нічим неузасаднену постанову, що на випадок українського позву розправа відбувається по українськи. Тепер після урядування судів буде відбуватися завсігди в державній мові.

В державній мові буде видаватися завсігди також судові вироки і всі відповіди властей державних і автономічних. А для улекшення Українцям зносин з властями, признано їм право жадання, щоби судові вироки доручувано їм у двох мовах, а також право одержування відповіди на українські подання у двох мовах.

З огляду одначе на окреме значіння Львова, полишається громадській раді порішення, чи допускає вона відповіди магістрату по польськи рівнож в українськім тексті. Оскільки такої постанови не буде, львівський магістрат буде відповідати сторонам тільки по польськи.

Заразом устає боротьба про урядову мову в самоврядуваних громадських, повітових і воєвідських. Теперішній закон виразно постановляє, що в будучности протоколи засідань громадських рад, рад міських, соймиків повітових і воєвідських мусять бути ведені по польськи, а на основі ухвали даного самоправного тіла можуть бути ведені попри мову польську і в мові українській. На будуче мусять також самоуправні власти переписуватися в усіми державними властями в урядовій мові і по польськи оголошувати свої оповістки з тим одначе, що на основі окремих ухвал вільно їм переписуватися з иншими самоуправними властями одночасно і в другій мові, а також у своїх оповістках поміщати на другому місці український текст.

Наконець скінчиться сорокатість грунтових книг. На будуче будеться їх вести тільки по польськи.

Загальний вислід ухвалених соймом язикових законів є такий: Східна Малопольська перестає бути краєм двох урядових мов. Мовою урядування державних і самоуправних властей а також судів є все і всюди польська мова. Не буде ніякого урядового акту, котрий би можна списати не по польськи.

Може це бути прикре для українських сепаратистів, що не буде громад урядуючих виключно по українськи, ані також виключно українських відповідей зі сторони урядів, що українські адвокати не могли муть писати Полякам і Жидам позвів по українськи, що нераз мусітимуть на жадання позваного долучити переклад українських позвів на польську мову, щодо урядів військових, почтових, телеграфічних, залізничих і міністерств будуть обовязані писати по польськи, що не буде розправ судових ведених по українськи і виробів видаваних по українськи, що не могли муть робити вписів до грунтових книг по українськи, що українські громади мусітимуть звертатися до державних властей по польськи. Є це одначе консеквенція того, що Річпосполита є польською державою і що державною мовою є мова польська.

Стільки сказав вшехпольський рабін. Ми від себе здержуємося від всяких коментарів. Наміри Сг. Грабского і створених ним польських язикових законів такі ясні, що не потребують ніякого освітлення. Постає нова пропасть між пануючими і поневоленими, а це для поневолених краще. *С. Б.*

З Унії Товариств Ліги Націй.

Одержуємо слідуючий комунікат:

Рада Західно-Українського Товариства Ліги Націй, вислухавши на засіданню своїму з дня 9. липня 1924 р. звіти голови Товариства д-ра Р. Перфецького і відпоручника краю д-ра О. Марітчака про перебіг сесії Унії Товариства Ліги Націй в Ліоні, зокрема про відношення органів Унії до справи приверження ЗУТЛН. його членських прав в Унії, та перевівши дискусію про діяльність Унії і дальші завдання Товариства приймає отсі рі-

В осени

рює зголошене делегацією
ної виступлення Товари-
иступлення Товариства з
запровестання його діяль-
ним ході навпаки. з цею
хвилиного Товариство дістає повну свободу розвинути всесторонню акцію в обороні національних та державних прав населення Західної України, безпосередно перед відповідними міжнароднімі чинниками, не вяжучись організаційними і процедуальними приписами Унії. 3) Рада стверджує, що дотеперішне політичне становище Товариства відповідає становищу політичних чинників краю і стверджує з вдоволенням, що ця солідарність краю з діяльністю Товариства була заманіфестована на зовні одностайним виступом делегатів Товариства з делегатами краю в Ліоні. 4) Рада поручає президії Товариства переслати подяку Товариствам Ліги Націй тих народів, делегати яких прихильно ставились до нашої справи на комісії національних меншостей в Ліоні, та просити піддержати нашу справу на слідуючім засіданні комісії. Зокрема вислати подяку східно-українському і російському Товариствам Ліги Націй за визначну поміч в обороні нашої справи на сесії Унії в Ліоні. 5) Рада поручає Президії Товариства циркулярним письмом повідомити всі Товариства Ліги Націй, які належать до Унії, що мотивом виступлення нашого Товариства з Унії було не тільки безпідставне завішення в членських правах нашого Товариства підчас минулорічної сесії Унії у Відні і сторонниче становище Бюра Унії в справі привернення нашому Товариству його членських прав в Унії, а також ціла політика Унії.

Ця політика сліпо придержується тих політичних основ, на яких побудовано офіціяльний Союз Народів, і не в силі нічого істотного зробити для здійснення права самоозначення приневолених досі народів, реформи Союза Народів на основі рівноправности і рівноправности всіх народів і країв і розвязання цілого ряду національно-політичних проблем, заложених у повоєнній політичній структурі Европи. Також не в силі вона довести до відповідної реформи.

Зокрема Унія явно ухиляється занятися такою важною проблемою, як західно-українська справа.

При цій нагоді висунити погляд об'єднаних в Унії Товариств на діяльність Унії.

б) Вступаючи в новий період свого існування і діяльности, Товариство наше в більшій мірі як дотепер потребує активної моральної і матеріяльної помочі цілої суспільности і Рада сподівається, що суспільність не відмовить йому цієї помочі. 7) Полишаючи дальше осідок Товариства за кордоном, Рада Товариства взиває членів, перебуваючих у краю і на замовській еміграції, перевести внутрішню організацію і в організованій спосіб допомагати Товариству у виконуванню його завдань.

Дрібні вістки.

Градові шкоди на Україні виказує найновійша статистика в таких цифрах: цього року вибив град 230.980 десятин засівів. Сама Катеринославщина втратила 75.000 десятин.

Франція запротестувала в Пекіні проти заключеного Китаєм договору з Німеччиною.

Людендорфа вибрано головою національно-соціялістичної німецької партії на місце Гітлєра.

В Москві почався зїзд третього професійного інтернаціоналу.

Італійсько чехословацький договір зареєстрували італійський посол і голова чехословацького посольства в Берні у секретаріяті Союза Народів.

В Китаю спричинив хмаролом величезну повінь у провінції Гонан. Згинули тисячі людей. Пекін позбавлений всякої комунікації.

В Швайцарії зійшов зі шин електричний поїзд. Дотепер відкрито двох убитих і 20 важко ранених.

Болгарський цар Борис скликав коронну нараду в звязку з політичною ситуацією. Він предложив Цанкову створити коаліційний кабінет. Цанков заявився проти такого проекту.

Замойский подався до димісії.

У військовому міністерстві у Варшаві доконано крадіжи важних військових документів із кабінету самого міністра.

Туґут виступив з „Визволення" і заявив, що не прийме теки міністра закордонних справ.

Пос. Васильчук поставив у часі дебат над новими повновластями для кабінету Грабского на пленум сойму внесок на розвязання сойму. Внеску не піддано під голосування.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

З вакаційних типів.

1. Соломяний вдівець.

Соломяні вдівці появляються найчастійше в літі і множаться як гриби з тою ріжницею, що чим менше дощів — тим більше соломяних вдівців. Традиція звязала з цим типом дуже ліричне почування: спочування для бідної жертви. Нове покоління воліє добачувати в ньому героя, який скидає зі себе пута. А що, як кажу, соломяних вдівців є стільки, що грибів, то всіх родів не перечислиш мов соломи. За те всі вони складаються на один загальний тип: у кожнім з наших знайомих, можете за рамітити одночасно ознаки жертви та героя.

Від тижня обсервую одного зі своїх товаришів. Він так довго не здавав собі справи з вартости своєї свободи, аж одного дня заявив:

— Знаєш, що варта свобода без грошей? Коли жінка виїжджає, тоді це коштує стільки, що кишеня лишається порожною. І як можна бавитись? защо?

Жінки самі розумують вартість свого виїзду. За те, що їх чоловік лишається сам, вони домагаються коштів на подорож, а тоді вже полишають їм... позву свободу. Мовляв: тепер покажи, що вмієш!

Кожний жонатий знає, як це приємно у по ожніх кімнатах вранці висипувати, а вночі скидати голосно черевики, що за роскіш глузувати собі вранці в ліжку з пізної години, а вночі, у спіженій годині — з ліжка — поскитати свобідно по стодах книжки та часописи, лишати відчинені двері та вікна і запрошувати до себе своїх товаришів, яких жінка не любить, тому, що „мають на нас злий вплив".

А найбільше приємности має соломяний вдівець при зустрічі з товаришами, які ще не знають про його визвольну самотність.

Ек то! — то ти сам? — о-ньок! — або просто: ого! — всі ті товариські вигуки є висловом нотаток зі звороців. Соломяний вдівець почуває тоді, що на ньому спочиває тягар відповідальности — оборона його мужеської чести та незалежности.

Як важко двигати цей тягар, нехай служить приклад одного з моїх знайомих. Це рідкий зразок порядного громадянина. Хоча він зразковий муж він ніколи не звернув би уваги на факт, що жінка виїхала. Але його товариші стільки разів висловлювали свою зависть з приводу його соломяного стану, що він почав щовечора ходити по кавярнях та ресторанах: Він не звик до нічного життя і мучився. А алькоголь розколихував його ноги та голову. Пробував бідолаха один вечір залишитись дома, а товариші на другий день заревли — Ось-як! то жінка виїхала, а ти починаєш ходити за чуж огороди, за чужою женкою...

Соломяний вдівець налякався як стракополох влізливих горобців. Ходив далі по ресторанах. Товариші навчили його рахувати з приємністю: скільки ще „днів свободи" залишилось йому. В останні дні ледві плентав ногами.

Приїхала жінка. Свіжа, бальора, повна енергії. А муж як упав на ліжко — проспав 18 годин на добу. Що було, коли прокинувся — можете собі уявити. Злобні товариші кажуть, що аж солома з нього летіла...

І це природно. Тепер розумію: яким способом зі соломяного вдівця стає звичайний муж.

Орест Ордан.

З музичного руху.

Концерти Модеста Менцинського.

Вже понад десять літ ми його не бачили і не чули. А все бажали гаряче й витати між нами на нашій не своїй землі та налюбуватися мистецтвом Модеста Менцинського, який по смерти незабутнього великого співця Олександра Мишуґи обняв у нас булаву першого та найкращого представника співацького мистецтва.

І несподівано зявився Менцинський на нашому небосклоні — блиснув як світлястий метеор, як мандрівна комета — і поблукав у світ, щоби по довшій мандрівці знову вернутися до нас, питаючи сам себе словами Зіґфріда: „Wie kommt das, sehr' ich zurück?

Модест Менцинський відвідав Львів у липні, себто у „мертвім" сезоні, коли наша молодь, яка дає найбільший контінґент ентузіястів для справжньої краси та мистецтва — розїхалася на ферії; приїхав він у момент загальної великої грошевої скрути, а головно серед нашої громади, у сезон, коли все театри та концертові салі навіть на виступах таких слав як Дідур — світять пустками. Проте Менцинський міг справді повторити за Цезаром: veni, vidi, vici! — О а коне ти у Львові і у величій салі Народнього Дому, і в сали Музичного Товариства ім. М. Лисенка, а також концерт у Перемишлі — мали таку сильну фреквенцію, що не помогло доставлення крісел, багато відишло від кас без карти вступу.

Нинішний Менцинський є на десять літ старший від Менцинського передвоєнного. Який вислід тої ріжниці?

Дуже доладний — хоча й як це на перший погляд звучить парадоксально. Доладний тому, бо Менцинський придбав ще більше співацької рутини, ще більше досвіду, а збігів непомочну чистоту і видержливість голосу так, що блеск його горішніх тонів як усім співакам найскорше стається на перешкоді — у нього просто захоплює та наповнює слухачів.

Перегарно дібрана програма концертів складалася з пісень українських, німецьких, російських та інтернаціональних. Як Менцинський співає М. Лисенка: Гетьмани, Думи, Минають дні — ми чули нераз і подивляли, а тим, що не чули — передавали у справозданнях. Лише співає з такою школою, з таким голосом, з такою інтеліґенцією і з такою душею як Менцинський може так величаво інтерпретувати Шевченка та Лисенка.

Крім Лисенка та Січинського співав Менцинський три пісні С. Людкевича — давнійшу „Чер моше, брате мій" і дві мінятюри „Що мене хтось памятає"... та „Піду-втечу". Ці останні співав Менцинський у нас вперве. І хоча перша з них вимагає дещо більше ніжности та підходить краще під голос bar excellence ліричний — то остання „Піду втечу" передана Менцинським так достойно і з таким викінченням, що автор певно довго довго ждатиме на другого такого як Менцинський інтерпретатора всіх прегарної „кровавої пісні нашого народа".

У нім цьких піснях панує Менцинський всевладно. Його знамените спанування німецької позиції поправна вимова і безпосередня динїя доповнюють красу цих співацьких перлин. Велике вражіння, може найбільше серед усіх чужих пісень зробила пісня Грача Іванова „Смеять". Менцинський просто загіпнотизував нею слухачів, які серед гробової тиші ловили кождий тон у фразі: „Всьо в жізни не серіо, смеять одна вещь"...

Та найвищим виявом таланту Менцинського у вимахах з оперет Р. Ґенеє, з семи з Вальдтейфелем: „Winterstürme wichen dem Wonnemond" — з Танґенгавзер, „Romerzählung" і з Зіґфріда: Schwarzbiedermannsdatsch. Менцинський, який начався як один з найкращих Ваґнерівських актерів усіх західніх оперових сцен в Дайґтайґу-починаючи, не виключаючи Відня та Берлина.

І справді — треба було чути, як Менцинський подав нам з естради фразу з Танґенгавзера — Rmerzählung: „Da sank ich in Vernichtung dumpf darnieder, die Sinne sie wanden mir..." На сали завмерли віддихи. А прецінь перед очима слухачів стояв вже інфрачений співак, а не зболілий каліка — хворий фізично і душевно Ґайнех.

Яка була би це велична краса почути цю саму фразу на тлі сценічних ефектів Ваґнерівського стилю. Та цим разом не довелося нам побачити Менцинського на сцені, хоча під цю пору у львівському міському театрі йшла Валькірія — а критика нарікала на обсаду партії Зіґмунта... ліричними тенорами.

Публіка серед якої не бракувало й чужинців — приняла Менцинського просто ентузіястично.

Ґураган оплесків і оклики „слава", які зірвалися з першою появою Менцинського на естраді — довго лунали, заки співак почав говорити до слова.

Дощ квітів сипався під ноги мистця — а сльоза радощів блиснула у неодному оці. Найкращий кіш цвітів з блакитно-жовтими стяжками передало М Менцинському Музичне Товариство ім. М. Лисенка у Львові.

Зявився нежданно між нами, блиснув, засяв як метеор і знову полинув у світ далекий с пати пертини між чужих. А ми ждатимемо, ждатимемо кращих часів, а з ними нашого коханого і великого мистця.

Д-р Михайло Волошин.

НОВИНКИ.

— **Згідно з традицією**, до якої також нам звикнути, вчорашнє число нашого часопису скончфісковано за цілу першу шпальту вступної статті, за кінцеві висновки статті „На межі католицизму і православя", за кілька рядків цитату з „Последних Новостей" у статті „Преса", за кілька рядків у вістці про „Доразовий суд у Львові" і кілька рефлексій з приводу висилки Аграменка в глиб Польщі.

— **Доля українських вязнів.** Чотирьох українських селян засуджених осінню минулого року доразовим судом у Золочеві на кару довголітньої, тяжкої вязниці, а саме: Миколу Огородника, Андрія Будника, Василя Пелю і Миколу Польового вивезено аж до тюрми в Хенцянах, келецького воєвідства. Всі вони, як відомо, покарані за акти саботажу в зборівському повіті, яких допустилися під проводом Вовка, що відповідав недавно перед судом присяжних у Львові. Положення вязнів, як нам доносять, страшне. Приміщено їх поміж звичайними бандитами, поводяться з ними сувого, а кормлять так, щоби не скоро померли. На поміч з дому увязнені не можуть числити наслідком значної віддалі, зрештою це сини бідних селян-заробітників. В тій самій тюрмі находяться ще К. Ціховскі і Сенік, оба засуджені в так званому святоюрському процесі у Львові.

— **Мандрівні концерти** підмайстра „Бандуриста" на провінції організує з початком серпня ц. р. кооп. „Український Театр" та Тов. „Бандурист" у Львові при ласкавій співучасти артистів Вп. І. Туркевичівної. М. Винницького та диригентора

тьвівського Музичного Інституту композитора В. Барвінського. По концертах відбуватимуться вечерниці з танцями. Намічений шлях: через Золочів, Зборів, Збараж, Тернопіль Теребовля, Копичинці, Чортків. Бучач, Городенка, Коломия. Надвірна, Делятин, Бурштин, Ходорів, Рогатин. Дохід призначений на будову українського театру у Львові. Ближчі інформації подасть управа кооп. „Український Театр" у Львові (вул. Руська 18 І. пов.

— **Промоція.** На віденськім університет 18. ц. м. одержав п. Василь Вовк степень доктора філософії.

— **Великі збройення СРСР.** Лондонська преса приносить сенсаційні відомости про те, що радянський уряд СРСР. закупив в останніх трьох місяцях у Швайцарії, Голяндії та Італії 520 літаків, 40 танків, 60 підводних лодок і великі запаси зброї та амуніції. Всі закупна заплачено з гори готівкою в золоті. Транспорти їх до СРСР. відбувалися саме тоді, коли Троцький заявляв офіціяльно, що червона армія зредукована до пів міліона людей.

— **Цвинтар.** Хто з тих, що ходить щоденно по вул. Коперника, під шпиталем св. Лазаря, догадується, що колись на цьому місці був цвинтар? При земельних роботах, які там тепер ведуться, найдено чималу скількість людських костей.

— **Снільність золота** на світі обчислює відомий економіст Мартен на 2 мільярди англ. фунтів. З цього Зединені Держави мають нині 800 мільонів, хоча перед війною мали лише 300. Франція має 220, а Англія стільких, що раніше—160. Еспанія має 109, а Німці лише 22 міл. Річно добувають золота на 70 міл., з чого половину у Трансваалю. Головним рінком золота є Англія: льондонський банк Ротшильдів.

— **Конґрес жінок-адвокатів** у Нюйорку прийняв цікаву постанову про те, щоби домагатись введення обов'язкового ношення білих перук для адвокатів у часі судових розправ, тому, що не надає адвокатам поваги. Такий звичай істнує в Англії. Як бачимо, жіноцтво навіть на суспільних становищах не забуває про прикрасу своєї голови. Та може помиляється в тому, що така прикраса збільшує повагу особи.

— **Табакерки входять в моду.** Льондонські дами з аристократичного світа звели від якогось часу моду заживання і взаємного частування себе табакою, вимішаною з найдорогійшими пахощами. Золотарі використовують нову моду знаменито для себе, бо за виставовими шибами появилися сіме маленькі табакирочки з найбільш дивакливими окрасами золотарського мистецтва. Виходить що чиняння стане незабаром прикметою „доброго тону".

— **Як карати малолітних?** Прикладом дього може служити присуд виданий одним з льондонських суддів, який судив 2 молоденькі панночки. Вони всіли до автомобілю в околицях Льондону і загрожуючи шоферові револьвером, приказали везти себе до міста. Шофер говіз їх, але подав у суд. На суді виявилось, що револьвер, яким загрожували дівчата шоферові—був не набитий. Тому суддя видав присуд, що заборонює дівчатам ходити 6 місяців до кіно. Але як суд перевірить виконання цієї кари?

— **Товариство практичної психольогії** основано при психольогічній лабораторії університету в Гамбурзі. Воно має за завдання знайомити найширші кола суспільности та торговельні підприємства з прикладанням психольогії у практичнім життю. Коли зважити, що розуміння людської психольогії є основою для довільної діяльности у всіх ділянках суспільного життя — то стане ясним: яке широке поле праці простягається перед таким інститутом.

— **Історія одного дезертира.** Військовий суд в Амієні у Франції перевів розправу проти дезертира Детре. Історія цього дезертира не належить до буденних. Покликаний в 1898 р. на військову службу він скоро здезертирував. Минуло 26 літ і ніхто його не зачіпав навіть у часі великої війни. Щойно 16. березня п. р. Детре, загально-шанований фармер, батько чотирьох дорослих дітей, був арештований. Обвинуваченому тепер 49 рік. Засудили його за дезерцію на 2 роки вязниці. По відбутій карі він повинен ще дослужити два роки в рядах французької армії.

— **Гумор природи.** У Москві, в клініці лікарі досліджують дуже цікавий зразок 5-літнього хлопця. Він уродився як зовсім нормальна дитина і є фізично здоровий, але вже нині має велику бороду, вуси і поважний бас. Його вигляд не впливає зовсім на його духовий стан дитини. Малий мусить бути навіть голий, лікарі мають над чим думати, але подиву такий випадок певно не подобається. Хіба, що вони б... і заробляють гроші за показ свого „феномена".

— **Кооператива „Український Театр" у Львові (Руська 18.)** продовжання списи членів: 1801. о. Чикета Іван Дубравка 5·50 зол., 1802. Гніденъ Макс Любича князі 10 зол., 1803. Макух Семен Ходаківка 5·50 зол., 1804. Турянська Вікторія Порудно 5 зол., 1805. і 1806. Кацанюк Остап Парафіянка і Комарницький Антін Конін по 5 зол., 1807. Рибакова Софія Могилани 10 зол., 1808. Вибранець Теодор Хоробрів 5·17 зол., 1810. Подоляк Петро Львів 5 зол., 1811. о. Бровко Мих Рунгури 10·33 зол., 1812. о. Метелля Северин Люблинець 5·17 зол., 1813. Волошинова Климентина і о. Волошин Микола Мокрани 13·17 і 13·33 зол., 1815. і 1816. о. Матвіяс Іван Ястребичі і о. Метик Юрій Белзець по 5 зол., 1817. Ситко Іван Львів 10 зол., 1818. Юрга Микола 8·33 зол., 1819. НН. через В. Дорошенка Варшава 16·50 зл., 1820. Карачевський Теофіль Рогатин 5 зол., 1821 1833 дванацять членів з Тисьменици, 1829. Турчинська Маруся Тисьменица 5·20 зол. — Управа просить надсилати стало і систематично уділи і жертви, бо тільки дорогою систематичної акції цілого українського громадянства будуть зреалізовані завдання кооперативи.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і список членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОСТАННІ ВІСТИ.

З польського сойму.

Сойм ухвалив у третьому читанні закон про спіритусовий монополь.

Принято також у третьому читанні закон про повновласти урядові.

Появився внесок за виданням судові сім послів. На внесок комісії сойм відмовив видання, а щодо посла Любарського, якому закинено, що на вічу підбурював, рішено відіслати внесок до комісії, щоби дістати від прокураторії додаткові вияснення.

Наглі внески, поставлені послами Козубським і Хруцьким відложено.

Радіч убитий?

З Берліна доносять, що Радіч мав бути убитий в Москві. Мав його вбити старшина червоної армії, який лавніще був старшиною в мадярській армії. Вбійства мав доконати тому, що вважав Радіча небезпечним для населення Хорватії.

Внесення акцизи у Львові.

На передостаннім засіданню сойму ухвалено знести акцизу у Львові і в Кракові.

Совіти і Китай.

Китай згодився на виміну дипльоматичних послів з Совітами.

Війна в Бразилії.

Після вісток, які наспіли до Відня з Буенос Айрес, положення в Бразилії є дуже поважне. Вулиці Ріо де Жанейро переповнені військом. Правительственні будинки стереже військо. До С. Павло висилається дальшу поміч.

Клопоти з польськ. міністрами.

Польський кабінет міністрів переходить хоробу. Йде боротьба за міністерські теки. Висунено знову концепцію: Скшиньскі як мін. загран. справ, Поніковскі як мін. освіти. Концепція кабінету з Тугутом і Ст. Грабським упала. Є побоювання про кабінетну кризу.

Отворення льондонської конференції.

Макдонельд отворив конференцію довшою промовою, в котрій представляє потребу порозуміння й звязяної з ним відбудови, ті трудноші які стояли на дорозі до цього й мало не довели до нових непорозумінь. Головне завдання конференції полагодження справи Німеччини: признання її фінансової й економічної єдности, уділення їй позички, яка швидко усталить валюту й зрівноважить німецький буджет та причиниться взагалі до економічної відбудови Европи. За те Німці повинні примінитися до ставлених їм домагань. Макдонельд вказує на велику відповідальність кождого, хто не доложить усіх зусиль для осягнення успіху конференції. Вкінці звернувся до представника Спол. Держав, підчеркуючи, що присутність його є свідоцтвом доброї волі з боку багатого американського народу взяти участь у фінансових плянах, які треба здійснити, щоб осягнути як найшвидче економічну відбудову Европи.

По промові Макдонельда взяв голос Еріо і подякувавши йому в імени конференції за повитання, запропонував вибрати Макдонельда на предсідателя конференції. По Еріо промовляло ще кілька бесідників, почім предсідателем вибрано Макдонельда, генер. секретарем сера Маврикія Генні. Вкінці вибрано три комісії в справі Німеччини, які розпочали свої праці вже пополудні.

Закон про безробіття.

Польський сенат ухвалив закон про безробіття.

Балканський котел.

Від якогось часу в полудневій Сербії, на пограничу Альбанії, показувалися відділи, які нераз стиралися з югославянською сторожю. В останньому часі зліквідовано один відділ під проводом Атма Бейти, по крівавій боротьбі, в якій згинуло 120 людей. Відділ розпоряджав великим магазином муніції і гранатів.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

† Посмертні згадки.

Теодор Сеник, ем. упр. нар. школи помер в Тернополі 18 червня п. р. в 75 році життя. Покійний був учителем 42 літ, з того десятки літ управителем нар. школи в Тернополі, котру ще й досі звуть популярно школою Сеника. З його школи вийшло багато тернопільських Українців, що займають нині визначні становиска в нашому громадянстві. Поза школою провадив велику працю і попри покійного о. Михалевича з Чернилова руського і Н. Мартинкова з Мізуня був у нас найліпшим знавцем пасічництва. Перед війною основав в Тернополі перше Українське Краєве Товариство Пасічниче і став його головою. Війна, знищивши майже всі пасіки на Поділлю, була причиною, що його діяльного Товариства далі не відновлено. Пок. Сеник тішився великою повагою серед тернопільського населення. Польські арешти не омигнули і його. Арештований Поляками по занятті Тернополя в 1919 р. сімдесятилітний старець пробився пять місяців в таборі в Стшалкові. Сам свідомий Українець виховав у такім дусі і всі свої діти. В. й. п.!

Вартоломе і Фуртак, ем. упр. нар. школи помер в Тернополі дня 22 червня п. р. в 66 р. життя. Довгий час був управителем школи в Бірках великих, опісля кілька літ в Куликовичах, а наконець вже за польської влади короткий час у Кутківцях. Рухливий і веселої вдачі був серед селян дуже популярний, бо сам селянського роду, розумів всі струни селянської душі і умів по мистецьки на них заграти. Народніми справами все живо інтересувався і в просвітному житті Бірок великих відограв визначну ролю. Тому, що був відомий в Тернопільщині яко діяльний Українець, московська влада арештувала його і вивезла в Сибір. По возвалі царської Росії вернув, як і багато Галичан, до Київа і працював там який час в секретаріяті народньої освіти. По повороті до Галичини, коли розвалилася Австрія, занав місце земельного референта в українському повітовому комісаріяті в Тернополі і на цьому становиску умів вивязатися зі свого завдання. Реактивований по довгих заходах лиш короткий час пробув управителем нар. школи в Кутківцях, бо польська влада скоро його спенсіонувала. Осів у Тернополі і свої сили присвятив пращ в кружку У.П.Т., збираючи датки на Рідну Школу і займаючися організацією приватних народніх шкіл. Вкінці зразила його тяжка недуга рака. Похорони його були великою українською манифестацією. Каравяном був замаєний в зелень і убраний в китиці селянський віз, конвойований селянською бандерією з Бірок великих в козацьких строях і з січовими лентами. Над могилою виголошено кілька промов, в котрих змальовано діяльність небіщика в громадянському житті. В. й. п.!

Оленса Котис, інжинір агрономії і управитель домен і лісів в Небилові коло Перегінська помер тамже дня 6 липня п. р. на сухотку в 43 р. життя, оставляючи вдовою жінку Евгенію з Ясеницьких і малого сина. Покійний, скінчивши перемиську українську гімназію, в часі своїх студій в земельній академії у Відні належав до дільних членів студентської „Січи". Опісля вступив до державної служби в дирекції домен і лісів у Львові, а одержавши місце управителя в державних лісах у своїому кругі ділання старався помагати нашим селянам. Занепадав від давна на здоровлю і запроторений в карпатську глушу, не міг брати ширшої участи в громадському житті, хоч ним все пильно інтересувався. Яко людина гарного характеру оставив покійний щирий жаль і теплу згадку у всіх, хто пізнав його в житті. В. й. п.!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Зїзд абітурієнток Ліцея в Перемишлі в 1924 р. відбудеться дня 5. і 6. серпня 1924 р. — *Комітет.* 81 2—3

Тов. Гавлюківна, Шарковська Марія, Заремба-Самолевич подадуть адреси в справі зїзду. — *Ступницька,* Крокивичі, п. Нижанкович. 82 2—3

Тов. Дмитрашівна Олена зволить подати свою адресу. — *Наталка Алиськевич-Кулицька,* Борислав — „Limanowa". 83 2—3

Звич заг збори Кружка У. П. Т. в Комарні відбудуться дня 20. VII. п. р. о год. 3. попол. в льокалі чит. „Просвіти" в Комарні зі слід. порядком: 1) Отворення зборів і відчитання протоколу з попер. заг. зборів. 2) Звіт діяльности уступ. Старшини. 3) Вибір нової Старшини. 4) Внески і запити членів. — За Старшину Кружка У. П. Т. в Комарні: *о. Т. Кліш* голова, *О. Угрисько* секретар. 91 1—1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СИРОТА по о. Данилі Танячкевичові, з Закомаря, сестра бл. п. Д-ра Костя Танячкевича, просить о ласкаві пожертви на прожиток. Адреса: Неоніля Танячкевич, Львів XV. Богданівка ч. 1. 2—3

ДЛЯ ЛІТНИКІВ І РЕКОНВАЛЕСЦЕНТІВ В ДОРІ над Прутом, найзнамените-ша кліматичній місцевости в краю в вілі „Олена" мешкання з цілим удержанням до винайму. Близше подасть заряд. 63 2—2

УЧИТЕЛЬКА молода, пристійна, маюча, наяже переписку з мужчиною на відповідним становищі. Тільки поважні рефлектанти одержать відповідь. Зголошення до Адміністрації під „Оршина". 89 1-)

ПАННА симпатична, незалежна, з майном реальним бажає нав'язати переписку в цілі матримоніяльній. Першенство с-стійним фахівцям. Зголошення під „Одія" до Адміністрації „Діла". 90 1—1

УКІНЧЕНА СЕМІНАРИСТКА, з дому священичого, пошукує лекції найрадше у священика, може уділяти також науки гри на фортепіяні і конверзації німецької. Адреса: Уряд парохіяльний Рибник, п. Потік Горн. 87 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ зараз господарки до варення і заряду домашнього господарства при бездітній священичій родині на пів'рю. Вимагається після умови. Зголошувати: Емілія Вітовичева, жінка пароха в Боднарю, почта Lip'nki ad Biecz. 88 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Виділ філії Муз. Тов. ім. М. Лисенка в Стрию розписує отсим

КОНКУРС

на посаду учителя (-льки) гри на фортепіяні. Платня після умови. Зголошення враз з поданням кваліфікацій надсилати на адресу: **Проф. В. Котовнч в Стрию, Крива ч. 2.** [illegible] дня 1.[illegible] (після) влаштовують приймають [illegible] страшини у-

За Редакцію відповідає Б. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок почт

Ч. 159 (10.252). Львів, вівторок 22. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В справі хліборобської орґанізації.

Найчисленнійша у нас верства — верства дрібних хліборобів — в дійсности досі ще станово незорганізована. На кілька літ перед світовою війною положено вправді основи під цю організацію в рамцях краєвого товариства „Сільський Господар", котрий з льокального товариства в Олеську коло Золочева, основаного пок. о. Дуткевичем, розрісся в короткому часі завдяки організаційному хистові пок. д-ра Евгена Олесницького у велику організацію наших хліборобів, що густою сіттю своїх філій і кружків обняла цілу українську частину Галичини. Мали вони на меті передовсім практичні потреби нашого селянства, доставу кращого насіння, штучних погноїв, сільсько-господарського знарядля і безпосередньої помочі хлібом у часі елементарних нещасть (неврожаїв, виливів і т. д.) і вели при тім фахову освітню працю уряджуванням нарад в справах сільсько-господарських, курсів, веденням досвідних піль, зародових станів і т. д. Крім цього „Сільський Господар" виступав перед державними і автономічними властями і установами яко репрезентант українського сільсько-хліборобського населення і заступав там його інтереси.

Орґанізаційна схема, на якій тоді побудовано „Сільський Господар" була у значній мірі копією тодішніх польських хліборобських організацій, що мали два окремі осередки у Львові і Кракові. До війни не було в Галичині окремих хліборобських палат, збудованих на підставі державних чи краєвих законів, ані не було введено примусу для хліборобів належати до станової хліборобської організації. Приватні хліборобські товариства — у нас „Сільський Господар" — вели в Галичині ті завдання, що деінде хліборобські палати або ради краєвої культури. Це признала держава, признав і край, тому з публичних фондів дотовано ці хліборобські товариства. Основою матеріяльного істнування тов. „Сільський Господар" були не членські вкладки, які в буджеті головного товариства не відогравали майже ніякої ролі, але підмоги з боку держави. Були тут на цілій лінії співжиття і співпраця між тов. „Сільський Господар" і державними зглядно краєвими чинниками, якого відпоручники засідали в ріжних комісіях і публичних установах.

З приходом польської влади те все засадничо змінилося. Остала вправді організація тов. „Сільський Господар", але відпала в цілости — як зрештою і для инших українських інституцій — допомога з боку польської держави. Що більше. Довгий час завдяки відомим політичним умовам і неприхильности урядових чинників не можна було взагалі вести ніякої позитивної організаційної економічної роботи, бо навіть основування чи відновлювання українських кооперативів стрічалося з поліційними репресіями. На додаток і катастрофа польської валюти і у значній мірі звязане з нею загальне зубожіння нашого сільського населення, що при відбудові своїх знищених війною господарств не одержало ніякої матеріяльної підмоги з боку польської влади, не створили сприятливого ґрунту для віднови діяльности тов. „Сільський Господар".

Між тим в останніх трьох роках ми таки рушили з мертвої точки в царині нашої економічної організації. Перебудовано кооперативи найнищого ступня, надаючи їм відповідну до змінених умов організацію, покликано до життя повітові союзи кооперативні і довершується розпочату центральну кооперативну надбудову. Відомо, вся ця праця іде поволі і з трудом, головно з причини малого розуміння у нас ваги трівкої економічної організації в кооперативних формах, як не менше браку готівки і помочі у публичних кредитових інституцій, до яких Українцям замкнено доступ. Та мимо всього, поступаємо тут вперед.

Не рушив з місця тільки один „Сільський Господар". Ще тут — у централі — проявляє він невелику роботу видавничо пропагандистичну, але в краю все завмерло. Перед нами сумна картина. Ні одна філія, ні один кружок „Сільського Господаря" не проявляють ніякої діяльности, а принайменше її зовсім не слідно.

Життевий інтерес нашого народу домагається скорої віднови і на цьому полі. Організація „Сільського Господя" мусить віджити. Невеликий крок вже зроблено. Дня 15. ц. м. відбулася у Львові нарада (на жаль, дуже мала числом) колишніх діячів „Сільського Господаря", з якої комунікат подаємо на иншому місці, — і рішила перевести реорганізацію цього товариства та оперти її на співділанні з нашими кооперативними установами. Місцеві організації „Сільського Господаря", філії і кружки завізвано скликати загальні збори, щоби була статутова змога скликати загальні збори у Львові ще осенью ц. р. Є також бажання з загальними зборами відбути рівночасно еквномічний зїзд.

Думка щаслива. У нас назріло стільки організаційно-економічних питань, що їх ще зовсім не розвязано, або розвязано лишень частинно, є така розбіжність в організації і діяльности центральних кооперативних установ, що те все треба чим скорше звести до спільного знаменника. На нашу думку — треба перевірити і дотеперішній статут тов. „Сільський Господар" і головна рада цього товариства повинна приготовити статутові зміни, відповідні до сучасних обставин і ще перед загальними зборами скликати окрему в цій справі ширшу нараду.

На одно одначе належить вже тепер звернути увагу. Тов. „Сільський Господар" мусить остати по за обсягом політично-партійних експериментів. Цю справу підносимо длятого, що на останніх зборах деяких наших центральних економічних установ позакулісові політичні моменти і гурткові котерії відограли значну ролю, а аранжери іновацій не все рахувалися з вимогами на добро самої інституції. „Сільський Господар" повинен остати осередком для сільсько-господарської культури і осередком для фахової організації українських дрібних хліборобів. Суто політичні кличі і домагання, звязані з сучасним економічним положенням нашого селянства, треба оставити нашим політичним партіям.

Так зрозуміла і послідовно переведена реорганізація тов. „Сільський Господар" відновить і оживить його діяльність і приверне йому те передове значіння, яке фахова хліборобська організація повинна мати і має у кождого хліборобського народу.

Д-р Степан Баран.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Поміж двома стільцями.

Недавно я писав („Діло" ч. 146) про три шляхи, на яких стала соймова репрезентація української людности в Річіпосполитій Польській. Я не передбачав тоді, що виявиться ще один репрезентант, який стане на четвертий шлях. Таким репрезентантом показався посол-Росіянин п. Серебренніков, що 10. липня виступив у соймі в обороні інтересів тої „частини населення Східної Галичини", яка „визнає себе приналежною до російської національности і вважає своєю мовою мову російську".

Цікаво зазначити, що російська газета „За свободу" майже одночасно з соймовою промовою п. Серебреннікова надруковала докладну рецензію на львівський студентський журнал „Разсвѣт" і з великим задоволенням процитувала, що журнал „об'единяет в настоящее время вокруг себя всѣх галицко-русских студентов, стоящих на платформѣ единства русскаго народа".

Ясно, що діло йде про один і той самий обект — про славнозвісних галицьких москвофілів, вихованців старого Погодина, сумної памяти Флоринського, В. Бобринського, Маркова-Другого і т. и.

Важкий досвід навчив Наддніпрянців з великим застереженням ставитися до кожного Росіянина, так само як зі застереженням ставиться до кожного Поляка — Галичанин. Але здавалося би, що тепер польський соймовий дах ставить і Українця і Росіянина більш-менш під один знаменник, і тут вони вже можуть обійтися без загостреної боротьби та забути про минулі страхіття „єдиної неделімої"...

Так, здавалося би, але на ділі виходить щось іншого, бо справді що може означати оборона на Галицькій території тих, що „стоят на платформѣ единства русскаго народа"?

Прошу зауважити, що це не є оборона певної побутової групи, певного гуртка людей, які захоплюються чужою національною культурою і бажають прилучитися до неї — на зразок, скажемо, Гоголя, що не міг зясувати собі, яка в його душа: українська чи московська, або Короленка, що з власного визнання став Росіянином лише в звязку з умовами життя. Ні Гоголь, ні Короленко не заперечували істнування окремого українського народу, а тут перед нами люде, які його цілковито негують, які поділяють національну ідеольогію найлютійших ворогів українства, які принципово стоять на ґрунті не тільки єдиної неделімої Росії, але єдиного неделімого „русскаво народа". Це значно гірше, ніж перше. Нема Українців, нема Білорусинів, нема ні української ні білоруської мови, — є тільки дрібні відмінки Москвина та „южнорусское" чи „бѣлорусскос" наречія русскаво язика. Хай учені тримаються іншої думки, хай Петербурська Академія Наук офіційно свідчить про окремішність і самостійність української мови — не їх не обходить! Вони мусять розкладати рідний народ, мусять плюгавити його національно-державні та культурні змагання, його історію, літературу, мову.

Дозволю собі ухилитися трохи в бік і пригадати слова великого російського вченого академика Фед. Корша, що був одним з авторів славетної записки Академії Наук про українську мову: „Не розумію я тих галицьких москвофілів — що то за люде та чого вони прагнуть!" І далі він давав їм дуже неприємну кваліфікацію, хоча сам був справжнім русаком та великим московським патріотом.

Я близько знав покійного академика і з цілковитою певністю можу засвідчити, що він у жадному разі і при ніяких обставинах не взяв би на себе репрезентацію „галицко-русских людей", бо вважав їх лінію хибною та шкідливою і для української і для російської справи.

А от п. Серебренніков таку репрезентацію, нічтоже сумняся, на себе приймає і зовсім не турбує

Пр. 653/24. В Імені Річіпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 153 з дня 15. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Закони" а) вирази з титулу по слові „Закони", б) уст. м. слов: непольських народів а і цілком ясне, ц) уст. м. слов.: державної мови і під сонцем, д) уст. м. слов.: університет і пресові закони, е) речення м. слов.: відносини і а таки. 2) В обороні українського шкільництва уст. по слов.: громадянства до кінця. 3) Польська провокація речення м. слов.: допису і вправді, містить в собі єство ад 1). 3) дошину з § 65 а) з к., ад 2) провини з § 300 зак. кар. узнав доконану в дни 14. липня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 15. липня 1924.

(Підпис нечитький.)

Ч. 159 (10.252). Львів, вівторок 22. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Ділo" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В справі хліборобської орґанізації.

Найчисленнійша у нас верства — верства дрібних хліборобів — в дійсности досі ще станово незорганізована. На кілька літ перед світовою війною положено вправді основи під цю організацію в рамцях краєвого товариства „Сільський Господар", котрий з льокального товариства в Олеську коло Золочева, основаного пок. о. Дуткевичем, розрісся в короткому часі завдяки організаційному хистові пок. д-ра Евгена Олесницького у велику організацію наших хліборобів, що густою сіттю своїх філій і кружків обняла цілу українську частину Галичини. Мали вони на меті передовсім практичні потреби нашого селянства, доставу кращого насіння, штучних погноїв, сільсько-господарського знарядля і безпосередньої помочі хлібом у часі елементарних нещасть (неврожаїв, виливів і т. д.) і вели при тім фахову освітню працю, уряджуванням нарад в справах сільсько-господарських, курсів. веденням досвідних піль, зародових стаєн і т. д. Крім цього „Сільський Господар" виступав перед державними і автономічними властями і установами яко репрезентант українського сільсько-хліборобського населення і заступав там його інтереси.

Організаційна схема, на якій тоді побудовано „Сільський Господар" була у значній мірі копією тодішніх польських хліборобських організацій, що мали два окремі осередки у Львові і Кракові. До війни не було в Галичині окремих хліборобських палат, збудованих на підставі державних чи краєвих законів, ані не було введено примусу для хліборобів належати до станової хліборобської організації. Приватні хліборобські товариства — у нас „Сільський Господар" — вели в Галичині ті завдання, що деінде хліборобські палати або ради краєвої культури. Це признала держава, признав і край, тому з публичних фондів дотовано ці хліборобські товариства. Основою матеріяльного істнування тов. „Сільський Господар" були не членські вкладки, які в буджеті головного товариства не відогравали майже ніякої ролі, але підмоги з боку держави. Була тут на цілій лінії співжиття і співпраця між тов. „Сільський Господар" і державними зглядно краєвими чинниками, якого відпоручники засідали в ріжних комісіях і публичних установах.

З приходом польської влади те все засадничо змінилося. Остала вправді організація тов. „Сільський Господар", але відпала в цілости — як зрештою і для инших українських інституцій — допомога з боку польської держави. Що більше. Довгий час завдяки відомим політичним умовам і неприхильности урядових чинників не можна було взагалі вести ніякої позитивної організаційної економічної роботи, бо навіть основування чи відновлювання українських кооперативів стрічалося з поліційними репресіями. На додаток і катастрофа польської валюти і у значній мірі звязане з нею загальне зубожіння нашого сільського населення, що при відбудові своїх знищених війною господарств не одержало ніякої матеріяльної підмоги з боку польської влади, не створили сприятливого ґрунту для віднови діяльности тов. „Сільський Господар".

Між тим в останніх трьох роках ми таки рушили з мертвої точки в царині нашої економічної організації. Перебудовано кооперативи найнищого ступня, надаючи їм відповідну до змінених умов організацію, покликано до життя повітові союзи кооперативні і довершується розпочату центральну кооперативну надбудову. Відомо, вся ця праця іде поволі і з трудом, головно з причини малого розуміння у нас ваги тривкої економічної організації в кооперативних формах, як не менше браку готівки і помочі у публичних кредитових інституцій, до яких Українцям замкнено доступ. Та мимо всього, поступаємо тут вперед.

Не рушив з місця тільки один „Сільський Господар". Ще тут — у централі — проявляє він невелику роботу видавничо пропаґандистичну, але в краю все завмерло. Перед нами сумна картина. Ні одна філія, ні один кружок „Сільського Господаря" не проявляють ніякої діяльности, а принайменше її зовсім не слідно.

Життевий інтерес нашого народу домагається скорої віднови і на цьому полі. Організація „Сільського Господя" мусить віджити. Невеликий крок вже зроблено. Дня 15. ц. м. відбулася у Львові нарада (на жаль, дуже мала числом) колишніх діячів „Сільського Господаря", з якої комунікат подаємо на иншому місці, — і рішила перевести реорґанізацію цього товариства та оперти її на співділанні з нашими кооперативними установами. Місцеві організації „Сільського Господаря", філії і кружки завізвано скликати загальні збори, щоби була статутова змога скликати загальні збори у Львові ще осенню ц. р. Є також бажання з загальними зборами відбути рівночасно еквномічний зїзд.

Думка щаслива. У нас назріло стільки організаційно-економічних питань, що їх ще зовсім не розвязано, або розвязано лишень частинно, є така розбіжність в організації і діяльности центральних кооперативних установ, що те все треба чим скорше звести до спільного знаменника. На нашу думку — треба перевірити і дотеперішній статут тов. „Сільський Господар" і головна рада цього товариства повинна приготовити статутові зміни, відповідні до сучасних обставин і ще перед загальними зборами скликати окрему в цій справі ширшу нараду.

На одно одначе належить вже тепер звернути увагу. Тов. „Сільський Господар" мусить остати по за обсягом політично-партійних експериментів. Цю справу підносимо длятого, що на останніх зборах деяких наших центральних економічних установ позакулісові політичні моменти і ґурткові котерії відограли значну ролю, а аранжери іновацій не все рахувалися з вимогами на добро самої інституції. „Сільський Господар" повинен остати осередком для сільсько-господарської культури і осередком для фахової організації українських дрібних хліборобів. Суто політичні кличі і домагання, звязані з сучасним економічним положенням нашого селянства, треба оставити нашим політичним партіям.

Так зрозуміла і послідовно переведена реорґанізація тов. „Сільський Господар" відновить і оживить його діяльність і приверне йому те передове значіння, яке фахова хліборобська організація повинна мати і має у кождого хліборобського народу.

Д-р Степан Баран.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Поміж двома стільцями.

Недавно я писав („Діло" ч. 146) про три шляхи, на яких стала соймова репрезентація української людности в Річіпосполитій Польській. Я не передбачав тоді, що виявиться ще один репрезентант, який стане на четвертий шлях. Таким репрезентантом показався посол-Росіянин п. Серебренніков, що 10. липня виступив у соймі в обороні інтересів тої „частини населення Східної Галичини", яка „визнає себе приналежною до російської національности і вважає своєю мовою мову російську".

Цікаво зазначити, що російська газета „За свободу" майже одночасно з соймовою промовою п. Серебреннікова надруковала докладну рецензію на львівський студентський журнал „Разсвѣт" і з великим задоволенням процитувала, що журнал „об'единяет в настоящее время вокруг себя всѣх галицко-русских студентов, стоящих на платформѣ единства русскаго народа".

Ясно, що діло йде про один і той самий обєкт — про славнозвісних галицьких москвофілів, вихованців старого Погодина, сумної памяти Флоринського, В. Бобринського, Маркова-Другого і т. и.

Важкий досвід навчив Наддніпрянців з великим застереженням ставитися до кожного Росіянина, так само як зі застереженням ставиться до кожного Поляка — Галичанин. Але здавалося би, що тепер польський соймовий дах ставить і Українця і Росіянина більш-менш під один знаменник, і тут вони вже можуть обійтися без загостреної боротьби та забути про минулі страхіття „єдиної неделімої"...

Так, здавалося би, але на ділі виходить щось іншого, бо справді що може означати оборона на Галицькій території тих, що „стоят на платформѣ единства русскаго народа"?

Прошу зауважити, що це не є оборона певної побутової групи, певного ґуртка людей, які захоплюються чужою національною культурою і бажають прилучитися до неї — на зразок, скажемо, Гоголя, що не міг зясувати собі, яка в його душа: українська чи московська, або Короленка, що з власного визнання став Росіянином лише в звязку з умовами життя. Ні Гоголь, ні Короленко не заперечували істнування окремого українського народу, а тут перед нами люде, які його цілковито негують, які поділяють національну ідеольогію найлютійших ворогів українства, які принципово стоять на ґрунті не тільки єдиної неделімої Росії, але єдиного неделімого „русскаво народа". Це значно гірше, ніж перше. Нема Українців, нема Білорусинів, нема ні української ні білоруської мови, — є тільки дрібні відмінки Москвина та „южно-русское" чи „бѣлорусскос" нарѣчія русскаво язика. Хай учені тримаються іншої думки, хай Петербурська Академія Наук офіційно свідчить про окремішність і самостійність української мови — це їх не обходить! Вони мусять розкладати рідний народ, мусять плюгавити його національно-державні та культурні змагання, його історію, літературу, мову.

Дозволю собі ухилитися трохи в бік і пригадати слова великого російського вченого академика Фед. Корша, що був одним з авторів славетної записки Академії Наук про українську мову: „Не розумію я тих галицьких москвофілів — що то за люде та чого вони прагнуть!" І далі він давав їм дуже неприємну кваліфікацію, хоча сам був справжнім русаком та великим московським патріотом.

Я близько знав покійного академика і з цілковитою певністю можу засвідчити, що він у жадному разі і при ніяких обставинах не взяв бн на себе репрезентацію „галицко-русских людей", бо вважав їх лінію хибною та шкідливою і для української і для російської справи.

А от п. Серебренніков таку репрезентацію, нічтоже сумняся, на себе приймає і зовсім не турбує

Пр. 663/24. В Імені Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 153 з дня 15. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Закони" а) вирази з титулу по слові „Закони", б) уст. м. слов: непольських народів а і цілком ясне, ц) уст. м. слов.: державної мови і під сонцем, д) уст. м. слов.: університет і пресові закони, е) речення м. слов.: відносини і а таки. 2) В обороні українського шкільництва уст. по слов.: громадянства до кінця. 3) Польська провокація речення м. слов.: допису і вправді, містить в собі єство ад 1). 3) дочину з § 65 а) з к., ад 2) провини з § 300 зак. кар. узнав доконану в дни 14. липня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 15. липня 1924.

(Підпис нечитний.)

Проти замирення Европи.

Промова посла С. Хрущьного при обговорюванні устав про шкільництво, судівництво та адміністрацію для національних меншостей.

Гасла національности.

Високий Сойме! У XIX. столітті з виїмковою силою виявився в Европі національний рух, приймаючи щораз більші розміри і зростаючи на вазі. Остання світова війна і звязана з нею російська революція дали перевагу цій національній ідеї і виставили гасло самовизначення народів. На основі цього гасла повстала ціла низка національних держав, а між ними і Польща. А проте гасло самовизначення народів не приклали вірно до всіх народів, поневолених до цього часу, і тому повоєнну карту Европи не дуже-то добре повирізували зі становища цієї ідеї. Ось і причина непевного миру, хвилювання, в якому на протязі пяти років живе вся Европа.

На те, щоби завести мир в Европі і в усьому світі, стають проти себе два ріжні проєкти, два світогляди ворожі собі. На арені світової політики йде боротьба двох народів; з одного боку стоять большевики, з другого Мекдонельд, Еріо, Масарик і инші представники демократично-соціялістичної Европи. Одні і другі прямують до того, щоби весь світ збудувати на підставах своєї ідеольогії, при чому дуже цікавим є те, що оба воюючі табори з великою дбайливістю ставляться до національної ідеї та гасла самовизначення народів. Большевики і в своїй внутрішній і в зовнішній політиці виразно основують свою політику на національнім руху. У себе дома вони сотворили республики: українську, татарську, башкирську, грузинську та инші. У своїй зовнішній політиці большевики змагають до створення в усьому світі союзу комуністичних національних держав. Ось чому большевики виступають скрізь як прихильники національного руху і не диво, що на китайській мові слово „большевик" перекладено як „приятель люду".

Союз незалежних республик.

Цій ідеольогії та практиці большевиків ворожий їм табор силкується протиставити иншу ідеольогію та инший плян світового ладу та устрою. Світ повинен складатись з незалежних демократичних національних держав, які згідно з ідеєю мирного співжиття народів творять Лігу Народів, яка рішає всі їх суперечки та непорозуміння. Оба ці табори виступають однаково в імени замирення Европи та всього світа. І оба вони рахують — а це ще важнійше — що ніколи не може настати мир, доки не заспокоять домагань національного руху. Право народів на самовизнання стає таким робом складовою частиною обох воюючих таборів, ідеольогії та практики.

Польща у цій боротьбі світових сил мусить виразно стати на одному або другому боці. Польща сотворена на принципі права народів на самовизначення, в імені пацифікації на сході Европи, як довго йти ме по лінії загально-европейської політики, до того часу буде потрібна та корисна для Европи і людського поступу. А ця загально-европейська політика йде в напрямку сотворення Ліги Народів у розумінні союзу незалежних демократичних національних республик. Згідно з цим змаганням слід вирішити справу народів українського та білоруського, які всупереч власній волі, з ходом подій, найшлися в межах польської держави. Інакше Польща стане джерелом постійного неспокою на Сході Европи. Польща, яка завдячує своє істнування правам народів на самовизначення, повинна вшанувати та признати це право всім иншим народам, а тим самим і українському.

Право до самостійности.

40-міліоновий український народ на протязі своєї тисячелітньої історії нераз силкувався сотворити самостійну державу. Підчас останньої світової війни український народ наново проголошує свою державну незалежність, але в обороні своєї самостійности як стій мусів почати завзяту боротьбу на два фронти. Боротьба була понад його сили і укр. народ, в наслідок його нещастя, розшматовано на чотири частині. Лише одна з них користується самостійністю у своєрідній формі. А проте український народ не зрікся своїх змагань до сотворення єдиної, самостійної держави, в яку ввійшлиби всі відорвані частини укр. території та українського народу. Моєрем крові Україна купила своє право на самостійність. І це право здійснить вона раніще чи пізніще. (Оплески на лавках меншостей).

З цього становища український народ мігби супокійно перейти до дневного порядку над проєктами Комісії чотирьох і над иншими експериментами, які роблять над ним. Одначе деякі з цих проєктів мають у собі моменти, проти яких ми мусимо запротестувати в якнайкатегоричнійшій формі.

(Докінчення буде.)

Наддніпрянська Україна.

Електрифікація.

На першій Всеукраїнській конференції електропостачання рішено використати Дніпрові пороги для постачання електричної енергії. Подрібно розроблений проєкт у цій справі предложив проф. інж. Олександрів. Робота біля будови величезної електричної стації тріватиме, згідно з проєктом, шість літ. Мають побудувати великі басени та канали, а на них турбіни. Ця справа є безпосередно звязана з невпинною плавбою по Дніпрі, на всьому просторі, не зважаючи на пороги. Під усі будови, канали і т. д. треба зужити кілька тисяч десятин землі вздовж порогів. Коли цей плян зреалізується, то стація зможе постачати електричну енергію для величезної маси міст і сіл по обох боках Дніпра та для всього українського промислу в Катеринославщині, Кривому Розі і т. і. Всеньке підприємство носить назву „Дн прострой", що нагадує „Волхвострой" у Московщині. Там ведуться вже роботи для електрифікації кілька літ. Знавці кажуть, що „Дніпрострой" далеко перевищить „Волхвострой", буде менше коштувати і скорше зреалізується.

Щоби читачі могли уявити собі всю цю працю, наведемо деякі цифри. Проєкт проф. Олександрова каже: Пороги Дніпра покриваються одною греблею, коло села Кичкас і напір води, якої рівень досягає 36 метрів, дасть можливість одержати силу гідростації на 650 тисяч кінських сил при використанню мінімальної течії Дніпра. У першу чергу має повстати 6 водяних турбін, сила яких разом виноситиме 300.000 кінських сил. Станція буде побудована на правому березі Дніпра. Передача енергії буде йти від неї в скількости 110.000 вольт на Запоріжжа (був. Олександрівськ), Нікопіль, Кривий Ріг, Пятихатка і Каменський-Катеринослав. У другу чергу передача енергії на 150.000 вольтів піде до Нікополя, Берислава, Херсону та Миколаїва, у третю чергу до Грішина. На лівому березі побудують шлюзу, що матиме чотири камері, кожна 235 метрів довга і 17 метрів широка. Площа землі залята водою виноситиме 16.700 десятин. Глибина Дніпра по здійсненню проєкту дійде до 4 метрів на просторі від Олександрівська до Катеринославу. Вартість робіт першої черги, згідно з кошторисом, виносить 144 міліони карбованців золотом.

До американських виборів.

1. Вибір президента.

Одною з важнійших, недалеких подій, що цікавлять живо пресу і загальну політичну опінію цілого світа — є недалекий вибір президента Зединених Держав Півн. Америки. Від довшого часу читаємо в усій майже світовій пресі звідомлення у звязку з цією справою, чуємо про назначення кандидата партії республиканської, дотеперішнього президента Куліджа, а в останніх днях також і кандидата другої політичної партії — демократичної — Джона Дейвіса (Davis, якого не треба змішувати з автором нового репараційного пляну для Німеччини Daves-ом).

Відколи Зединені Держави вибилися на чільне місце у ряді найбільших світових держав, відколи стали віртелем усіх майже инших держав та стягнули до себе переважну часть загального світового запасу в золоті, з цього часу кожна подія, що може мати свій вплив на їхню загальну політику, мусить з конечности інтересувати усі инші держави. — Можна справді сказати, що розвязка економічної ситуації а тим самим і політичної в Европі лежить у руках Америки. Як до цього часу, то її становище

того те, що він ipso facto стає у ворожий нам табор.

Правда, що п. посол Серебренніков дуже радо деклямує своє щироприхильне відношення до так званих „славянських меншостей" в Річпосполитій Польській, але коли це відношення базується на ідеольогії галицьких москвофілів, на засаді „едино-недєлімого русскаго народа", то від таких дружніх обіймів хай боронить нас Господь!...

Senex.

ЄВГЕН ОНАЦЬКИЙ

Лист з Риму.

Заспокоєння Італії і римська температура.

(Докінчення.)

2. Роспалення в повітрі.

Але я не завдрю цим людям. По перше, як запевняють, цей внутрішній пал – річ не вельми надійна і одного дня може цілком вигаснути. А по друге, мені дали надійнійший засіб триматися проти наступаючої спеки. Засіб дуже простий і геніяльний — не думати! Не думати про спеку — значить її не відчувати, — сказав мені один фільософ. Все питання полягає лише з тому, щоби не думати.

І хоча мені самому це майже ніколи не вдавалося, я раяв всім знайомим цей єдиний геніяльний засіб і мав великий успіх, і мав чудові хвилини втішеного задоволення. Сидячи в каварні, я жагуче спостерігав перехожих і з насолодою слідкував за поважним паном, великим цабе в міністерстві, який, як ні намагався, ніяк не міг зберігти єдиної своєї доброї прикмети — поважно триматися. Голова в нього хитається, рот широко роззявлений, постать зігнута, комірець зімнятий і мокрий, а сам він важко сапає і втирається.

— Не думайте! — кричу я, — не думайте!

А він витріщує очі і дивиться на мене каламутним зором. Бідолаха, він давно вже нічого не думає! — І після цього є ще люде, які хотіли би, щоб я говорив зле про спеку. Та як це можна! В наші часи клясової диференціяції і загострення соціяльних нерівностей, лише наша чарівна римська спека з успіхом нівелює людськість, зводячи їх до одного знаменника і не продаючи ані привілегій, ані конесій. Коли термометр починає скажено дертися вгору, щоби досягти максимальної точки, людськість з задоволенням повертається до щасливого первісного стану і затрачує величезну частину своєї пихи, почуваючи, що може легко дійти до стану справжньої рідини, після чого зостанеться лише одно: випаритися.

Але щоби бути цілком обєктивним і не викликати зайвої заздрости у громадян инших міст Італії, треба сказати, що така приємна спека буває у нас не цілий день. Ні, ні! Бувають години вранці, власне удосвіта, після других півнів і до перших трамваїв, коли випадків соняшних ударів майже не трапляється. Люде мають повну можливість подорожувати по вулицях, не залишаючи слідів зливного поту. автомобілі можуть бігати, не прилипаючи гумою до бруку, і можна навіть без особливого ризика перейти через дорогу, не залишивши в асфальті своїх ніг. Отже кілька годин цілком вільного руху...

Але потім починається справжній римський день, без підробок і будь якої хвальші. Вулиці перетворюються в роспалені коридори, де ви заздалегідь знайомитеся з температурою пекла, будинки — в печі, площі — у великі жеврії. Починає припікати.

Одна з найбільших втіх, яку може дозволити собі в такі дні щасливий Римлянин, — це — спинитися на площі св. Петра, зняти капелюх і на протязі кількох хвилин уважно розглядати статуї на величезному фасаді та на Берчінівській кольонаді. Справжні-ж знавці справи, щоби побільшити насолоду, випивають ще наперед чашку гарячої кави, а їхні друзі попереджають найближчу стацію Швидкої Допомоги, щоби була на поготові.

Про час після обіду вже нема чого й казати. Певно, коли би вам довелося побувати в раю, ви би не зазнали більшої втіхи: після довгого, щирого й марного змагання з тьмами єгипетських... чи то пак, римських, неможливо настирливих мух; після щирої праці над обідом, який в усіх ресторанах, чи великих чи маленьких, чи в центрі чи на периферії завжди подають тепер напів звареним, в певності, що він довариться на тарілці — як воно справді й буває, — після другої чи третьої чарки золотомрійного фраскаті, ви нарешті виходите на вулицю, безмірно здивовані, що навіть рахунок не нагнав холоду, і починаєте ваш післяобіденний моціон. Ах, яка роскіш!

Я не знаю, чи ви були коли в Африці, в справжній екваторіяльній Африці, на краю пустелі, такої жовтої-жовтої, ніби пройденої воднем, де верблюд падає навколішки і відмовляється простувати далі, де служники ховаються під його худий живіт у марній надії знайти щось подібне до тіні, де сонце спиняється просто над вами і, не знати чого, в вас уперто вдивляється, і одна-одніська пальма на далекому ясному обрію, як чорнильна чудернацька пляма на блискучо-білому пергамені, сторчить проти неба. Я не знаю, чи були ви в такій Африці.

Але як не були, — приїздіть до Риму. Не спізняючися, негайно! Була би велика шкода, якби ви спізнилися! Побачите Африку, пустелю, пальму і Святе Місто. І не треба вам великих видатків на подорож і не захворієте на морську хворобу.

Я вам раджу: приїздіть мерщій до Риму!

супроти Европи все ще, коли не зовсім негативне — як це було по політичнім упадку Вільсона — то з кожнім разі вижидаюче. Воно може змінитись хіба по виборі президента себто в падолисті. Що вже сама особа президента надає напрям політиці, на це мали ми багато доказів в історії Америки від кінця 18-го віку аж до найновійших часів. Досить пригадати загально знані імена президентів як Вашінгтона, Монрое, Джексона, Лінкольна, Клевелянда, а вкінці Вільсона.

Для ближчого пояснення цеї справи не буде зайвим подати тут важнійші постанови американської конституції, що не в одному ріжняться основно від конституций европейських держав.

Передовсім переведений у ній до найдальших меж можливости розділ влади виконавчої від законодатної. Вся виконавча влада (екзекутива) належить до президента, який призначає самостійно і згідно зі своєю волею державних секретарів, себто міністрів. — Секретарів не можна навіть покликувати зпоміж послів, вони є відповідальними тільки перед президентом і не мають права законодатної ініціятиви ані навіть права бути присутними на засіданнях конґресу, з яким комунікуються тільки за посередництвом комісій. Становище самого президента до конґресу має характер позитивний і негативний. І так згідно з усталеним звичаєм він не може промовляти до конґресу особисто, зате має право в своїх відозвах (messages) поручати його увазі все те, що вважає за вказане в данім моменті. Ці відозви мають нераз дуже велику вагу, бо ними промовляє президент понад головами послів до цілого народу і якщо нарід признає його бажання та погляди вірними, тоді він дає за собою голос публичної опінії. — Коли президент є противний якомусь законові ухваленому конґресом, тоді має право на протязі 10 днів заложити проти нього своє „veto"; щойно коли обі палати конґресу себто палата послів та сенат вдруге ухвалять цей самий закон і то більшістю двох-третин голосів, щойно тоді стає він обовязуючим. В практиці „veto" президента рішає звичайно про долю закону, бо зваживши факт, що дві головні американські політичні партії себто републиканська і демократична мають звичайно майже рівну силу в конґресі — важко найти таку кваліфіковану більшість $^2/_3$ голосів.

До президента належить також призначування суддів, при чому треба завважити, що становище судів у політичному житті Американської Унії є дійсно виїмково важне. До них належить не тільки цивільне та карне судівництво, але також право вирішування спірних справ між горожанами і урядом або державними урядовцями. Це значить не тільки право розсліджувати легальність розпорядків, але також і легальність самих законів та їх згідности з конституцією. — Перед суд вносити можна жалобу щодо неконституційности якогонебудь закону, а коли він визнає його дійсно таким, то має право уважати його тим самим за неістнуючий.

У справах закордонної політики має президент рішаюче значіння, бо він веде всякі дипльоматичні переговори та піддержує дипльоматичні зносини з иншими державами, які правда, підлягають контролі Сенату, одначе щойно по їх закінченню, отже звичайно вже по доконаним факті.

Взагалі можна сказати, що коли вже не сама конституція, то в кожному разі її інтерпретація, а ще більше практичне примінювання її законів дають президентові більшу фактичну владу, як неодному конституційному монархові і тому нераз називають Зєдинені Держави Півн. Америки президенційною монархією. — Одначе вибір президента набирає ще більшого значіння через те, що фактично приходить разом з ним до влади та політична партія, яка зуміла перевести вибір свого кандидата на це найвище становище.

Згідно з конституційним законом вибирають президенти поодинокі держави (стейти) на виборчих зборах у кожнім стейті зокрема — кожний стейт вибирає стільки виборців, скільки висилає на конґрес сенаторів та послів, одначе ні сенатор ні посол — ні ніяка особа, виконуючи якийнебудь державний уряд не можуть бути вибрані виборцями. Виборці збираються відтак у кожнім стейті окремо та віддають голоси на президента і його заступника. Опісля відсилають усі листи голосування на руки президента Сенату, який отвирає їх у присутности Сенату та посольської палати і заряджує обчислення голосів.

Той, хто одержав абсолютну більшість, стає президентом. Коли нема такої більшости, тоді вибір переходить на палату послів, яка вибирає президента, одначе тільки зпоміж трьох кандидатів, що одержали найбільше число голосів при першім голосованню виборців.

(Продовження буде.)

Д-р Я. Олесницький.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Хто буде наслідником Замойского.

Відколи кандидатура Тугута на міністра закордонних справ у Польщі відпала, кружляють найріжнороднійші поголоски про нових кандидатів. Найбільше шансів має Тит Филипович, визначний ППС-овець, який тепер є послом у Гельзінгфорсі.

Новий уряд в Австралії.

Федеративний уряд упав 46 голосами проти 16. Новий кабінет складе робітнича партія.

Заворушення в Лізбоні.

Республиканська партія звела вуличну боротьбу з поліцією. 8 вбитих і багато ранених.

Димісія сербського кабінету.

Пасіч зголосив свою димісію. Новий кабінет складає Новакович.

Якщо конференція повелеться.

На випадок успіху льондонської конференції слідуюча конференція складалася би лише з міністрів фінансів поодиноких Союзних держав, з метою вирішення способу: як Німеччина має сплачувати довги.

Всесвітне розброєння.

Англійський уряд повідомив Лігу Народів про намір скликати конференцію всіх держав світа для обговорення способів загального розброєння. Учасниками мали би бути також народи, що не належать до Ліги.

Заворушення в Персії.

Підчас заворушення у Тегерані вбито американського консуля.

Евакуація Рури.

Згідно знайновійшими віддомостями з льондонської конференції конференції, французько-бельгійський внесок в справі евакуації Рури зміряє до слідуючого: на протязі 20 днів послідувалаби військова евакуація Рури, а потім на протязі 2-ох місяців загальна ліквідація французько-бельгійської адміністрації під умовою, що плян Доза буде зреалізований. Виїмок творилиби залізниці, де на мостових причілках у Тревірі, Кольонії та Аквісґрані осталаби деяка скількість французьких і бельгійських залізничників до моменту виконання всіх зобовязань Німеччиною.

Димісія грецького кабінету.

По дуже бурливих нарадах над загальною політикою уряду, парлямент відмовив довіря кабінетові, що спричинило, що цілий кабінет подався до димісії. Новий кабінет піднявся утворити Кафандаріс.

Америка остерігає.

Американський уповноважнений на льондонській конференції Оуен Янг (Young) заявив, що конференція мусить скінчитись успіхом, якщо Европа не має стати перед фінансовою катастрофою.

Загально-европейська залізнича конференція.

З початком вересня відбудеться у Варшаві загально-европейська залізнича конференція в справі розкладів їзди.

Німеччина і льондонська конференція.

19. липня конферували окремо Еріо з Макдонельдом у справі участи Німеччини в конференції. Макдонельд був за тим, щоби Німеччина зараз взяла в конференції участь а Еріо годився допустити німецьку делєґацію на таких самих умовинах як це мало місце в часі версальських переговорів

Розплата.

(Лист з табору).

Трагедія української армії, що була інтернована в польських таборах, наближається до останньої своєї межі. Дня 31. липня ніякі табори вже більш істнувати не будуть а решткі людей, що ще залишаться на цих гнобщах людських страждання й конань, звозитимуть в одне місце, в був. калішський табор, і там для них відгороджуться кутов, але пайка вони вже не будуть отримувати, і, власне кажучи, істнування їх залежатиме від суспільної та приватньої філянтропії. Тепер таких нещасних нараховується біля 700 людей. Це переважно інваліди, старші люде, жінки й діти, які ніде не можуть мати ні притулку ні заробітку. Страшно й подумати про їх жахливу долю, особливо зимою, коли їм доведеться без опалу мерзнути в легеньких деревляних бараках. Коли в перший рік інтернування в тих бараках замерзали люде, то чого ж можна чекати тепер? Лише в кількох останніх днях тут померло 7 чи 8 людей на сухоти... А це лише початок!

Ви напевне спитаєте: а де ж ті десятки тисяч вояків, що заселяли польські табори з 1921 року? Їх доля теж незвичайно сумна. Більша частина розійшлась по роботах — по польських маєтках, лісах, то-що, — і перебувають вони в умовах незвичайної експльоатації, инші — біля двох тисяч — пійшли на заклик большевицької влади на батьківщину, чимало виїхало до Чехословаччини, кількасот Центральний Український комітет, за допомогою Ліги Націй, улаштував на працю у Франції і т. і, Розпорошилася колишня армія, і якщо ви побачите тепер на подвірку якогось польського старостваа купку обдертих, брудних та голодних людей, що балакають між собою по українськи, то знайте, що це бувші союзники Річипосполітої Польської, що в 1920 році рятували Варшаву від большевиків... Вони прийшли до старостваа за документами, за дозволом шукати роботи на „кресах сходніх", у своїх людей, і само по собі зрозуміло, що такого дозволу від союзників вони не одержують і не одержуть. Де-хто з них тяжко хорий і повертає знов до таборів, щоб хоч дах мати над головою та отой злиденний пайок „єнця", поки видужає; але в табор їх вже не пускають, і недавно один з таких бідолахів, сухітник, виснажений на польській роботі, тут таки під табором помер на смітнику.

Дуже гірко, що українська парляментарна репрезентація мало цікавиться цими нещасними жертвами чужих і своїх помилок. Вони не знають, де тепер шукати порятунку і вже з власної ініціятиви звертаються до варшавської радянської місії за дозволом повернути додому, але большевики категорично відмовляються їх брати. „Коли, мовляв, совітська влада зверталася до вас з пропозиціями їхати на Україну — ви відмовились, так тепер пропадайте у Польщі, ми до вас жадного довіря й жалощів не маємо!"

Кидаються еміґранти за порятунком і в протилежний бік — до Поляків, до недавних союзників, що в останнім часі навіть особливе товариство заснували, аби виплатити „длуг вдзенчності Українцом"... Так, звертаються й сюди нещасні еміґранти, але поважних наслідків це не дає: товариство випустило пророчисті відозви, за підписом найвидатніщих представників „лівиці", та цього замало для соток голодних, обдертих, виснажених і хорих людей.

Вони просять одежі, поживи, ліків, а хто в стані працювати, то й роботи. Дрібними датками можна урятувати на якийсь час окремих осіб, але це справи не розвязує. Тут потрібна ширша й поважно зорганізована допомога.

Чи прийде вона до нас? Звідки? Коли?...

К. Г.

Дрібні вістки.

На льондонській конференції постановила т. зв. перша комісія принята до складу репараційної комісія американського представника в характері рішаючого судді в спірних справах. В Німеччині вістка про це викликала нетаєне задоволення. Суддею мав би бути Овен Йонґ.

Канада і Ірляндія закомунікували льондонській конференції, що вони не будуть себе вязати ніякими постановами конференції, коли їхні представники не будуть допущені до участи в ній.

II. Інтернаціонал, що відбуває тепер конференцію в Астердамі, заявився за проведенням в життя пляну Доза і за негайним зняттям окупації Рури та за участю німецького представника на льондонській конференції.

В Білгороді арештовано 25 комуністів, між якими є їхній провідник д-р Ленель.

Німецький уряд вислав до Макдонельда пропамятне письмо в справі льондонських переговорів.

Де Валєра випущений на волю з наказу ірляндського президента Косґрейва.

В Берліні арештовано двох єгипетських студентів, нібито учасників атентату на Заґлюль Пашу.

В Римі помер внук великого Ґарібальді, ґенерал Річіотті Ґарібальді.

У Бразилії революція продовжується. Офіціяльні комунікати твердять, що ініціятива перейшла тепер в руки державних військ. Повстанці нібито уступають. Неофіціяльні вісти протилежні.

НОВИНКИ.

— **Виїмково вчора** не сконфісковано нашої ґазети.

— **Місцева хроніка.** — Трьох осіб покусали вчора у Львові собаки; менш-більш десять осіб побилось так, що мусіла вмішатись у це поліція; стількиж було крадіжей; пять нещасних випадків; дві пожежі. І скажіть ще, що Львів невелике місто?

— **Літня хроніка.** В південній Африці в Кап, страшенна спека та посуха. Голова уряду видав наказ призначити один день на молитви та покуту, щоби прохати у Бога помочі перед сараною та посухою.

— **Горять ліси** у лісах Колюмбії і на Уралі. Влада і тут і там є безрадна.

— **Політичне вбивство в Палестині.** В Єрусалимі невідомими злочинцями вбито відомого жидівського громадського діяча д-ра Гаана, родом з Голяндії. Вбитий з початку свого приїзду до Палестини займав видатне становище між сіоністами Одначе пізнійше завдяки особистому конфліктові перейшов до табору крайних ортодоксів і вступив до орґанізації „Агудас-Ізраель". У ній занав він дуже вороже становище у відношенні до сіонізму. Він жив у Палестині в характері кореспондента англійського щоденника „Дейлі Експрес". Його кореспонденції демаскували ексцеси сіоністів у Палестині та спричинили страшне обурення між тамошніми сіоністами. В деяких сіоністичних органах появились

надіть погрози на адресу д-ра Гаана. В коротці після цих погроз його вбито.

— **Дорогі переговори.** На запит одного з послів палати громад Макдональд заявив, що англо-радянська конференція коштує Англію до цього часу 300.000 фунтів штер. не враховуючи до тої суми видатків на гостинні приняття большевицької делегації.

— **Адвокати міністрами.** В новоутвореним французьким кабінеті Еріо є 18 міністрів, з чого 4 державних підсекретарів. Між ними є 11 правників, здебільша адвокатів. Нічого дивного, коли адвокат є міністром справедливости, внутрішних справ, освіти, торговлі чи публичних пенсій та емеритур. Але адвокати, які стоять на чолі аеронавтики, технічного промислу, почт та телєграфів мусять бути сильно талановиті. Хіба, що весь час їздять літаками, пишуть листи, телєграфують та телефонують.

— **Князь — муляром.** Великою популярністю користується останніми часами в Англії князь Аржиль, який, без огляду на своє велике майно, став до праці у своїм маєтку як звичайний професіональний муляр. Одягається, їсть і побирає ту саму плату, що інші ремісники-товариші. Таким вибором професії хотів він зазнати справжнього робітничого життя і доказати, що переніжнений аристократ може рівнятись у праці з робітником. Якби в нас були такі демократи!

— **Щоденник Леніна.** У Москві мали вкрасти значну частину рукопису з денника Леніна. Його мають видати незабаром у Берліні. Таким робом мабуть дізнаємось дещо про події, які не перейшли би офіціяльну радянську цензуру.

— **Новий радянський закон.** Комісаріят справедливости у Москві змінив деякі статті у кодексі родинного права, а головно одну, що торкається релігійної приналежности дітей. Діти до хвилини своєї повнолітности вважаються безконфесійними. Заява родичів щодо приналежности релігійної дітей не має ніякого значіння.

— **На льондонській виставці** вкрадено з одного павільону перлу вартости 1 250 фунтів штер. Злодії зробили це на очах усіх, як зручні „штукарі", так, що властителька перли, якась Міс Волястон навіть їх бачила.

— **Республіка без князя** — це Франція. Паріські часописи заздрять Англії, що має свого Уельського князя, майбутнього короля, який має повну свободу у суспільному житті: може стискати руку звичайним смертникам, усміхатись, роздавати нагороди, брати участь у перегонах та зїздах, виголошувати промови, одним словом: єдиний свободу неофіціяльних виступів з офіціяльними впливами наслідника престола. За те Французи забувають: скільки вони мають замісць одного князя жінок, які мають необмежений вплив на чиршення першорядних державних справ.

— **Шукачі золота.** В останніх часах найбільший прилив шукачів золотих теренів запримітили в місті Руйн, у Канаді, у пів. провінції Квебек і в місті Мінас, у Екатеринбурській губернії.

— **Приклад до наслідування.** Пласт КХV. і ХХVІ. з Косова посилає квоту 5 зол. на „Рідну Школу" і пише, що це „скромний дар у признанню геройської оборони „Рідної Школи" громадянством і дітворою в Городку". Підносимо цей відрадний факт, що саме пласт, якого завдання крінити молодь для твердої боротьби в обороні гідного становища Нації, порозумів значіння своєї Рідної Школи та виявляє свої симпатії якраз до відрухової оборони, а не рабського приниження.

— **Причинок до нагінки на наші Уряди парохіяльні.** Starostwo Radziechów l. 10881, Radziechów, dnia 26. czerwca 1924. Do Wielebnego Ks. Mirona Korytki gr. kat. proboszcza w Chołojowie. Orzeczeniem z 18. marca 1924 L. 3007 zasądziło Starostwo ks. Mirona Korytkę gr. kat. proboszcza w Chołojowie za przekroczenie rozporządzenia b. austr. Min. spraw wew. z 16. września 1875 L. 1767 ogłoszonego obwieszczeniem b. Namiestnictwa z 2[8]. września 1875 L. 47131 Dz. u. kraj. Nr. 65 przypomnianego okólnikiem Starostwa z 19. stycznia 1924 L. 14|pr a popełnione przez prowadzenie ksiąg metrykalnych i wystawianie wyciągów metrykalnych w języku ruskim na grzywnę 20,000.000 Mk.

Дописи.

Скорики. *(Неурожай. Голос селянина).* Понад Збручем розпочались жнива, себто в повіті Збараж та Скалат; але таких книв як цього року мало хто зі старших людей памятає, бо не лише страшний недорід, але ще й пшеницю зїла ржа і сніть; жито спалене, овес чисто знищений ржою, ячмінь заснічений; а накінець часто-густо падають гради; такий град упав дня 15. ц. м. в Скориках та в Старомішині. Людей огортає розпука: бо не тільки що не буде чим поплатити податків та данин, але не буде чим сяк-так пережити. Люде заздалегідь продають худобу, але нема кому купити. Нпр. за середну корову можна купити пару чобіт, а за ялівку-річничку не буде пару чобіт. З цього ясно виходить, як селянин живе. Сьогорічні жнива ще з весни заповідались сяк-так, а тепер нема що збирати. Варто би, щоби грабскі поїхав і поглянув, чи буде з чого тягнути податки зі сто-процентовими додатками. Або бодай нехай доручить панам інспекторам, аби поглянули і податки відписали та не наражували нещасних селян на екзекуційні кошти.

Взагалі сьогорічні жнива випали катастрофально. Збаразький повіт належить до ліпших повітів, неж подільська земля: а пересічно з одного морґа більше не буде як 2 цетнари. Селяне абсолютно податків не в силі заплатити.

Підлися. Заходом Тов. „Сокіл" у Підлисю в порозумінню з Товариством Маркіяна Шашкевича в Золочеві відбудеться в дні 27. липня 1924 а на випадок великої непогоди в дні 3. серпня 1924, на Підлиській білій горі, біля памятника Маркіяна Шашкевича, в честь його памяти Архиєрейська Служба Божа і панахида о годині 11-й рано, а потім о годині 2-ій є по полудні „Великий Фестин", з якого дохід буде призначений на „Рідну Школу" і Тов. „Сокіл" в Підлисю. Підлися, повіт Золочів, залізнична стація Ожидів. — За Заряд: Володимир Наконечний, голова. Демко Кашуба, справник.

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

З листів до Редакції.

Прошу ласкаво помістити в своїому цінному часописі отсей мій отвертий лист до п. Гр. Наливайка, управителя філії акад. гімн. у Львові.

Дня 24. червня ц. р. зголосилось чотирох моїх парохіян у Вас зі своїми дітьми в цїли зголошення їх до вступного іспиту до гімвазії, та Ви їх не прийняли, подаючи за причину це, що їхні метрики були писані по українськи. Та ще зволили Ви сказати до одного з батьків, що час вже, щоби Ваш парох знав, що метрики мають писати по латинськи. Дякую Вам за поучення. Я думав, що при нинішнім „сіснінні" бодай до української інституції можна написати по українськи, тим більше, що метрики служать лиш до перевірення віку учеників і по вписі звертаються, то не можуть бути причиною у Вас так великого страху. Колиб Ви, Пане Директоре, зробили це для якогось нешкідливого нікому спорту, то я не дивувався би Вам, але коли Ви цим наразили дітей бідних селян на втрату року, а деяких на втрату можности кінчити ґмназію, бо по році переступять приписаний вік, то цього Вам наше громадянство не почислить за заслугу і пригадає, що в часах нашого лихоліття були Ви гонителем нашої молоді, сповняючи сліпо волю наших противників.

о. Осип Чехович,
парох Річиці пов. Рава руська.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

✝ Посмертні згадки.

о. Евген Шухевич, радник Митрополичої Консисторії і парох в Підберезцях, помер дня 17. липня ц. р. в Підберезцях, заосмотрений св. Тайнами, по 6-дітній тяжкій недузі.

З о. Евгеном Шухевичем сходить у могилу визначний сільський священик-діяч на усіх ділянках церковної і народньої ниви.

Принціпом його довгого життя були все правда, чесність і невсипуща трудолюбивість. Ці високоідейні чесноти людського життя здійснював він практично у житті зі залізним завзяттям і твердістю, не відступаючи від них і тому кожний вчинок його довгого життя мав завжди тривкий успіх.

Найкращим доказом цих прикмет може послужити його діяльність у громаді Підберезці, львівського повіту, в якій Покійний був душпастирем від 1901 р.

Підберезці, які мали загальну опінію добре зорганізованої і просвітної громади, з браку доброго проводу почали хилитись до упадку. Саме в тім часі приходить до Підберезець на пароха о. Евген Шухевич і від першої хвилини стає для громади мужем Провидіння. Умілою і твердою рукою бере керму громади, опираючись на побожности і привязанню до церкви загалу своїх вірних, скріплює побожність, обновлює розхитану тверезість, прикрашує артистично в народнім стилю церкву, яку малював артист Модест Сосенко, заводить лад у заряді громадського майна і впливає на вибір доброго та чесного громадського заряду. Попри постійним наклику-ванню до тверезости, працьовитости та ощадности, веде сам зразкове рільне господарство і таким робом не тільки словом, але і ділом дає постійно найкращий приклад своїм парохіянам. А щоби працю своїх вірних зробити ще видатнійшою — спричинює переведення комасації грунтів і закладає місцеву спілку „молочности коров". Та найбільшою заслугою Покійного було те, що він ці високі чесноти умів вщоїти у своїх парохіян і що кожну потрібну роботу умів не тільки зорганізувати, але ще й вести сильною рукою довгими роками. Не обмежався Покійний діяльністю в своїй громаді; в кожній народній акції бере все живу участь, а ставши головою гуртка „Сільського Господаря" на повіт Винники, допровадив його до гарного розвитку.

В такій невпинній церковній та народній роботі застала його світова війна, в якій тільки чудом Божим уникає розстрілу. Але воєнні знищення і катастрофи родинні так підірвали його спрацьований організм, що він не видержав і несподівано впав жертвою страшної недуги паралїжу з утраченням мови, перемучившися довгих 7 літ. Полишив по собі чисте, добре імя, тревалі сліди довголітньої своєї праці, та щирий жаль і добру память у всіх, що Його знали.

Земля Йому пером!

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Відозви й комунікати.

Комунікат Краєвого товариства господарського „Сільський Господар" у Львові з 16 ц. м.

Господарська нарада представників філій і Кружків Товариства, яка відбулася у Львові дня 15. липня ц. р., по вислуханню реферату інж. Юліяна Павликовського, начального інспектора рільництва Товариства і голови Ради Краєвого Союза Ревізійного українських кооператив, про господарсько-просвітну і репрезентативну діяльність Товариства оперту на самопомочі, винесла по довшій основній дискусії над предложеним рефератом отсі свої однодушні постанови, щодо дальшої підготовки повної обнови діяльности усіх органів Товариства, а саме:

I.

Господарська нарада уважає одиноким доцільним шляхом віднови діяльности Краєвого товариства господарського „Сільський Господар" у Львові стислу співпрацю головного Товариства і філіяльних його організацій з кооперативними установами по думці програми, усталеної за ініціятивою Головної Ради Товариства в організаційнім статуті Комітету Організації Кооперативи при Краєвім Союзі Ревізійнім українських кооператив у Львові і постанов взірцевих статутів кооператив І-ої степені § 62 і Повітових їх Союзів §64 та Центро-Союза § 4 і 5 і § 106.

Зокрема: 1) Краєве Товариство господарське „Сільський Господар" у Львові повинно дати якнайбільшу моральну і матеріяльну допомогу Центро-Союзові у Львові на засаді взаїмности, себто Центро-Союз повинен причинюватися до ведення культурно-освітної праці в области сільсько-господарській.

2) Повітові Союзи Кооператив повинні заанґажувати до своїх організаційно-люстраційних відділів агрономів, які би під проводом Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові, себто його філіяльних організацій сповняли крім кооперативних інспекторів у районах агенди рільничих інспекторів Повітових Союзів.

3) Господарсько-споживчі Кооперативи на місцях повинні зі своїх прибутків вена місцях повинні зі своїх прибутків ведення культурно-освітної праці в области сільсько-господарській.

2) Повітові Союзи Кооператив повинні заанґажувати до своїх організаційно-люстраційних відділів агрономів, які би під проводом Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові, себто його філіяльних організацій сповняли крім кооперативних інспекторів у районах агенди рільничих інспекторів Повітових Союзів.

3) Господарсько-споживчі Кооперативи на місцях повинні зі своїх прибутків вести в користь своїх членів акції сільськості в користь своїх членів акції сільськогосподарські, себто допомагати до організації окремих сільсько-господарських кооператив згідно з потребами села.

4) Всі члени кооператив І-ої степени а їх надбудови аж до Центрального Союза включно, повинні вступити в члени Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар", при чому фізичні особи вплачують як членську вкладку по одному золотому, а правні особи найменше по 10 золотих на рік з тим, що вкладки Повітових Союзів і Центро-Союза означить в порозумінню з ними Головна Рада.

5) Краєве Товариство господарське „Сільський Господар" веде акцію репрезентації хліборобських інтересів на основі власних доходів, культурно-освітну працю на основі допомоги центральних кооперативних установ, філії „Сільського Господаря" анальоґічно за допомогою Повітових Союзів, а технічно-рільничі агенди на основі самопомочі кооперативних організацій.

6) Під оглядом організаційної схеми Краєве Товариство господарське „Сільський Господар" і його філії остають і на дальше корпораціями, факультативна організація Кружків (§ 45 статута Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові) може остати кооперативною, одначе там, де істнує сильна кооператива І-ої степені заступити її може господарський Кружок у лоні самої кооперативи.

Надто висловлює господарська нарада побажання до Краєвого Союза Ревізійного і обєднаних ним кооператив у напрямі подання помічної руки при переведенню акції усамостійнення сільсько-господарської праці в хосен нашого села по думці ухвалених господарською нарадою отсих постанов.

II.

Дотично скликання чергових головних Загальних Зборів Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові господарська нарада взиває всі активні сили по повітах до скликання протягом слідуючих двох місяців Загальних Зборів філій, до вибору нових філіяльних Рад та вибору філіяльних відпоручників на головні Збори Товариства (по думці § 20 і 35 г уставу Т-ва), з огляду на те, що в теперішній момент задля невідновлення філіяльних організацій неможливо перевести головних Загальних Зборів Товариства, які є зборами репрезентантів. В цїли належного підготовлення філіяльних Зборів горячо поручає господарська нарада уладжування повітових господарських віч, господарських нарад та зїздів.

Заразом висловлює господарська нарада побажання, щоби головні Загальні Збори Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар" у Львові відбулися разом з програмовим Господарським Зїздом.

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СИРОТА по о. Данилі Танячкевичові, з Закомаря, сестра бл. п. Д-ра Костя Танячкевича, просить о ласкаві пожертви на прожиток. Адреса: Неоніля Танячкевич, Львів XV. Богданівка ч. 1. 3—3

СПІЛКА „ТРУД" в Підгайцях пошукує здібної управительки робітні жіночого плаття. Условини дуже корисні. Місце зараз до обняття. Зголошення слати: „Труд" Підгайці вул. Широка. 102 1—3

МУНДАНТКУ на час трох тижнів прийме зараз адвокат д-р Голубовський, Львів, Бляхарська 11. 104 1—1

АДВОКАТ в гірській околиці прийме спільника, або відступить свою добре рентуючуся канцелярію. Зголошення до Адміністрації „Діла". 105 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ зараз господині до варення і заряду домашньою господаркою при бездітній священичій родині на підгірю. Винагородження після умови. Зголошуватись: Емілія Війтовичева, жінка пароха в Боднарі, почта Lipinki ad Biecz 88 4—4

АБСОЛЬВЕНТ фільософії глядає лекції на фарії з низших кляс шкіл середних. Сиротюк Павло Джурів, пов. Снятин. 98 2—2

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ глядає місця концепієнта в канц. адв. Зголошення приймає канцелярія адвоката д-ра Калина в Галичі. 103 1-2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Звичайні Загальні Збори

членів **„Української Повітової Каси" в Рогатині,** кооперативи з обм. пор., відбудуться дня 15. серпня 1924 о год. 2. по полудні в льокалі Каси (дім української гімназії в Рогатині). *Надзірна Рада.* 101 1-1

„Вїзд Б. Хмельницького до Київа" історичну картину **М. ІВАСЮКА,** в чотирох красках, величини 74 × 54 цм. в цїні 10 зол., а в різьблених рамах по 34 зол. **II. пов. („Просвіта").** можна набути за готівку або післяплатою у **ІВАНА ПАВЛИНА, Львів, Ринок 10.** 106 1—4

За Редакцію відповідає В. Мудрий

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 160 (10.253). Львів, середа 23. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Визнання радянської влади.

Справа визнання de iure Союза Радянських Соціялістичних Республик посувається тільки дуже поволі вперед. Попри ряд малих держав, що у світовій політиці не мають значіння, визнали вправді СРСР і цеякі держави великої антанти (Англія і Італія), але покищо це визнання має радше формальний характер. Нормальних взаємин — торговельних і консулярних—досі таки ще не навязано і совіти по правді є ще дальше відділені китайським муром від культурного світа, що мало має відомостей про фактичне положення на Сході Европи.

Критичні внутрішні відносини в СРСР, головно на господарському полі і неможність повної відбудови господарського життя власними силами змусили керманичів радянської влади до зміни своєї тактики внутрі і назовні.

Розпочато нову економічну політику (неп.), що у деякій мірі ліквідувала основи комуністичної господарки і причинилася до зменшення господарської руїни та безладдя.

Селян оставлено у спокійному посіданні землі, що припинило загрозу з їхнього боку новій владі. Інтеліґенцію і „спеців“ запрошено до роботи в державних установах і змушено до безоглядного послуху. Рівночасно вислано політичних і торговельних емісарів до західної Европи, що підготовляли ґрунт для навязання правильних взаємин між „буржуазною“ Европою і революційним СРСР.

Це була тактика офіційна на европейському ґрунті. Неофіційно висланники правительства СРСР і тісно з ним звязаного комуністичного інтернаціоналу приготовляли великим накладом праці і гроша комуністичний переворот, використовуючи зручно скрутне економічне положення, в якому опинилася велика більшість европейських держав. З одного боку замирення з „буржуазними“ урядами, з другої сторони підготовлювання світової соціяльної революції під проводом комінтерна були вихідними точками в діяльности закордонних представників СРСР.

Показалися вони несогіршими дипльоматами. Допомогли Туреччині перечеркнути севрський договір і перші зробили тим вилім у паризьких повоєнних договорах. Скріпивши сильно свої впливи у Хіві, Бухарі, Афганістані, а навіть в Персії, та розвинувши протианґлійську пропаганду у Східних Індіях стали поважно загрожувати світовому панованню британської імперії. Спір з Китаєм закінчився радянсько-китайською дружбою, якої вістря звернене очевидно проти Японії. Одним словом, на азійському терені перемогли вповні большевицькі дипльомати.

Не лишилося це без впливу на Европу. Великий економічний застій, що його у значній мірі можна усунути щойно відбудовою економічного життя в Радянському Союзі, виборча побіда лівійших політичних угрупувань в цілому ряді европейських держав, а передусім перемога в Англії робітничої партії, спричинили формальне визнання радянської влади. Зробив це перший керманич англійського робітничого правительства—Мек Донельд і майже рівночасно з ним шеф італійського уряду—Муссоліні.

Природна річ, що Франція не могла остати дальше на своєму неприєднаному становищі. Радикальні елєменти одержали перевагу при виборах, а шеф покликаного ними кабінету заявив на вступі, що блищим його завданням буде визнання Францією совітів de iure.

Від цеї хвилини минуло кілька тижнів і проголошене Англією і Італією визнання СРСР на практиці не дало ще ніяких вислідів. Недовіря до політики СРСР і острах перед комуністичною пропаґандою, якої большевицькі офіціози, як виказує практика, таки не виреклися, а що найважнійше, брак полагодження німецької репараційної справи, відсунули на якийсь час фактичні взаємини Заходу зі Сходом Европи. Не без значіння є тут і зміна внутрішньої політики економічної СРСР, відворот від політики непу і прихід до голосу скрайних течій у комуністичному таборі.

Пробним каменем було домаганя Англії приняття зобовязання царської Росії урядом СРСР. і заплати передвоєнних довгів. Зразу радянські представники і чути про це не хотіли, жадаючи за це для себе інвестиційних позичок у заміну за уділення економічних концесій. Справи остаточно не рішено.

На чергу европейської політики вибилося німецьке питання. Комісія знавців під проводом Американця Доза (Dawes) виробила проєкт, що готов усунути на випадок його прийняття загрозу нового світового зудару в найблищих роках. Над цим саме тепер радить окрема конференція в Льондоні. Згідно з цим проєктом Німеччина, піддавшися деякій контролі на полі економічному і військової організації та загварантувавши сплату відшкодувань, одержала би більшу позичку для утревалення валюти і щойно по двох роках була би обовязана розпочати сплату своїх зобовязань. Висоту репараційних рат означувано би згідно з економічною спроможністю Німеччини. За це негайно знесено би військову окупацію Рурщини і Німеччина одержала би у свій заряд природні багатства цього краю.

Вислідів льондонської конференції нетерпляче вижидають усі. Від поладнання справи репарацій, від усуненення причин безпосереднього оружного конфлікту в західній Европі у найблищих роках залежить відбудова осередньої і східної Европи. Англійські політики і економісти здають собі справу з того, що тільки поміч Німеччини може ратувати европейський схід від повної руїни і тому по можности стараються піддержувати німецьке становиско щодо репарацій. Ключ замирення Европи лежить тепер у Німеччині.

Першенство розвязці пекучого для Франції репараційного питання перед справою визнання СРСР. дав теперішний уряд Еріо, усуваючи останне питання до часу поладнання справи з Німцями. Найблищі дні принесуть без сумніву вияснення і мирна компромісова розвязка репараційної квестії та втягнення Німеччини в активну европейську політику принесе зі собою далеко ідучі пересунення в політичній тактиці европейського заходу до сходу Европи. На чергу дня прийде визнання СРСР. Францією і державами малої антанти, головно Чехословаччиною і Югославією. Франція, заінтересована своїми інвестиціями в сумі двацать міліярдів золотих франків не схоче лишитися по заду инших держав, що навязуватимуть тривкі економічні взаємини з СРСР. і братимуть від нього концесії. Кавказька нафта, де Франція інвестувала найбільше свого гроша і по яку посягають руки Англійці — а за нима і Американці, — що покищо ставляться негативно до совітів — та український хлібний шпіхлір увійдуть знова на світовий ринок як товар найбільше пожаданий. Нині чи завтра з українським хлібом набере значіння і українське питання у цілій його ширині і покажеться потреба зревідувати основно неодно, що принято у версальському і ризькому договорах, а що вимірено проти наших змагань.

Культурний рух на Україні.

Під таким заголовком помістив відомий український діяч проф. К. Мацієвич у варшавському російському щоденнику „За Свободу“ (ч. 182 (1242) і 183 (1243) два великі фейлєтони. В них дає він історичний перегляд національно-культурного руху на Україні від часів першої російської революції в 1905 р. до нинішнього дня. Найцікавійші для наших читачів будуть його уваги та помічення про сучасне становиско національно-культурного руху на Україні. Через це ми й подамо ці його замітки у важнійших виїмках.

Одною з яскравих познак розвитку української культури являється розвиток ріжних літературних організацій. Сучасна українська література зосередковується на Україні біля головних чотирьох літературних формацій. Найбільше ліве її крило займають „панфутуристи“ з поетом Я. Савченком на чолі. Вони зорганізували видавництво „Гольфсром“ і видають самі модерні речі оригінальні та перекладні. По ньому чергове місце займає літературне товариство „Гарт“ з поетами Елланом і П. Тичиною на чолі та з секретарем Хвильовим, одним з найталановитших молодих письменників. Ідейно стоїть це товариство на основах нового життя, нової пролєтарської культури і кермує українськими видавництвами „Соробкоп“ і „Пролєтар“, які до українізації видавали виключно російські книжки. Дуже сильною є літературна організація „Плуг“ під проводом Пилипенка і Панова. Вона завідує „Харківським Селянським Домом“ і вважається провідником селянської ідеольогії. Літературним її органом є „Селянська Правда“. У Київі біля Академії Наук ґуртується ґрупа неокласиків з Рильським та Филиповичем на чолі з видавницвом „Слово“. Накінець поза всіма цими літературними ґрупами пореволюційного часу, стоять представнки старої української літератури як Старицька, Васильченко, Хоткевич, Алчевська і инші. Більша частина цеї останньої ґрупи виемігрувала і працює за кордоном.

Всі ці ґрупи є товариствами, що обєднують поетів і письменників одного напрямку, стараються про видавництво їхніх творів. Але вони ведуть рівночасно пропаґанду своїх ідей у широких масах населення. Кожне товариство має свої філії на провінції, кожне влаштовує систематично дискусії, вечері ітд. Товариство „Гарт“ улаштувало наприклад у 1923 р. до 80 публичних зібрань. „Плуг“ влаштовує літературні вечери і поза Харковом у ріжних містах. Весь той літературний рух переживає болюче ізоляцію від широкого світу вселюдської літератури, але тим більше він сильний своєю молодістю, своєю силою, запалом і звязками з народньою стихією.

Крім названих видавництв у Київі, Харкові, Катеринославі та Оде-

---

Пр. 672/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 155 з дня 17. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Високі школи а) уст. перший по слов: школи до тлів: Сумніви тут у нас, б) речення між словами: В Мобляні а і дальший хід, ц) речення між словами: високих шкіл а згадано висше, д) реч. м. слов.: викажуть а приймаючи, е) реч. м. слов.: нас не возьмуть а не приняло би, ф) реч. м. слов.: в Інсбрукі а очевидно, ґ) уст. по слов.: таки у Львові до кінця артикулу, 2) Наддніпрянська Україна а) вирази м. слов.: Драґанов і на кінець а та від польської, б) реч. між слов.: українських селян а з жалем мушу, ц) уст. м. слов.: ідців у родині а звичайна річ, д) вирази між слов.: Гепер є а біля 2.000, е) реч. м. слов.: Инорму а на всі привіти, 3) Листи з Варшави уст. перший по словах: Дорога наука до слів: напевне ви, б) речення між слов.: і притулок а само собою, 4) Не найшли основи: реч. м. слов.: коментарі а підписом Ів. Кревецький. 5) Лясса уст. м. слов. урядовими чинниками а та на такий, б) Останні вісти уст. м. слов.: у воздух а другий свідок, 7) Новинки реч. між слов.; Україна а похорони Володимира І. містить в собі єство ад 1), а) ц) і ґ) провини з § 293 з. к. ад 1) б) д) е) злочину з § 65 а) з. к., ад 1) ф) провини з § 302 з. к. ад 2) а) б) ц) д) е) злочину з § 65 а) з. к. ад 3) а) злочину з § 65 а) і 302 з. к. ад 3) б) з § 65 а) з. к. ад 4) злочину з § 65 а) з. к. ад 5) злочину з § 65 а) з. к. і 302 зак. кар. ад 6) провини з § 300 зак. кар., ад 7) провини з § 300 зак. кар. узнав доконану в дни 16. липня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій стороно Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 18. липня 1924.

(Підпис неч.)

ві існують ще инші, що не стоять у ніякому звязку з попередніми. На волі їх треба поставити „Держвидат" (Державне Видавництво України). Донедавна служило воно русифікаторським цілям. Тепер воно стало на національний український ґрунт; видає шкільні підручники, наукові праці Академії, університетів і повні збірники творів українських класиків. По вимозі українізації воно дістало великі грошові засоби від держави. Далі по величині йде „Книгоспілка", що видає твори нових поетів та науково-популярні книжки.

Слабшу діяльність проявляють старі українські видавництва „Друкар", „Час", „Спілка", яких ще й тепер підозрівають у контрреволюції. Зрозумів, що кожне видавництво може одержати папір виключно за дозволом влади, то їхня праця наибуває на великі перепони. Вони видають підручники, хрестоматії, наукові праці та перекладну літературу. Періодична література і преса при диктатурі не могла розвинутися. Там можна видавати виключно комуністичні газети. Тому зі щоденників виходить у Києві „Більшовик", в Харкові „Вісти", орган Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і „Селянська Правда", а по всіх губерніяльних центрах виходять урядові „Вісти" Губерніяльних Виконавчих Комітетів. Зпоміж журналів найбільш видатними являються харківський „Червоний Шлях" (типу Revue de Deux Mondes), більше популярним від нього є київський журнал „Нова Громада", критично-бібліографічний журнал „Книга" і популярно-науковий „Знаття". Поза ними є ще багато менше важних переважно професіональних журналів.

Видатне місце в українському культурному житті займає тепер український театр. Крім безлічі груп, розкинених на провінції, що існують майже в кождому більшому місті, український національний театр розпоряджає кількома цілком взірцевими установами, як „Державний театр ім. Шевченка" в Києві під управою Л. Курбаса, одного з найталановитших режисерів Союзу радянських Республик, що здержав першу премію на конкурсі режисерів. „Драматичний Театр ім. Михайличенка" також у Києві, що по більшій части їздить по провінції і „Державний Театр ім. Франка" в Харкові під управою М. Юри. В Харкові існує також драматична студія ім. Л. Українки". Зроблено перші спроби української опери в Харкові та Києві. Поробльно переклади важнійших і цікавійших опер із світового мертвого репертуару на українську мову.

Ще більше розвинені хори і капелі. На чолі їх стоїть зразкова державна київська капеля „Думка" (державна українська музична капеля) під управою Городовенка. Дуже популярною є також київська капеля Давидовського, яка недавно давала свій 1012 концерт. У Харкові найпопулярнійшою є капеля ім. Леонтовича. Всі вони більше або менше систематично об'їзджають Україну з концертами і скрізь викликають величезний національний ентузіязм.

Листи з Варшави.

(Від власного кореспондента.)

Катастрофа.

Кілька день тому під Варшавою трапилась катастрофа з аеропляном Французько-Румунського Товариства. Жертвою цієї катастрофи впав французький учений Желє, що кілька днів перед тим прибув до Варшави з Парижа, і молодий пільот Клємонт — теж Француз.

Про цю катастрофу вже було кілька рядків у „Ділі", але дозвольте мені зупинитися на ній трохи ширше, бо перед нами в даному разі не випадковий факт, не таке нещастя, яке важко було передбачити. Кілька день перед тим такеж нещастя трапилося з аеропляном тої самої комунікаційної лінії під Прагою-чеською, а торік — під Страсбургом... Це вже набірає характеру системи.

Звичайно такі катастрофи кінчаються констатуванням, що причин, мовляв, „не пощастило вясувати, не вважаючи на всі заходи"; я ж гадаю, що причин не доводиться навіть довго шукати — до такої міри вони ясні.

Я мешкаю в одній з варшавських околиць і мені випадково довелося бути свідком останньої повітряної трагелії, бо аероплян упав яких 3—4 минути після того як піднявся з аеродрому, упав на відаленні не більш 4-х кільометрів від міста.

Аероплян летів дуже швидко, потім раптом почав знижуватись, ніби плянуючи, але його кинуло рівно в бік і він миттю полетів униз. З того місця показався лише стовп диму.

Я був на місці катастрофи і бачив власними очима страшну картину, яку уявляла з себе величезна повітряна машина. Крила в неї, крім одного, були поломані, пропелєр і передня частина розбиті на тріски, мотор зімнятий, пасажирська каюта розтрощена.

Пасажир був лиш один, але їх могло бути шість... Це жах помислити, але може ще більший жах у тому, що пільот був теж один. Ні помічника, ні механіка на цім величезнім аеропляні не було. Самій, одній людині, може перевтомленій, може хорій, а може й здоровій, але всеж таки одній довірено великий воздушний корабель, з яким може десять разів трапитися небезпека.

Якісь фахівці, що приїхали зараз-же на місце кататрофи, з аеродрому балакали, як почулося присутнім, про те, що пільот забув щось із собою захопити, чи щось зробити, і це дуже імовірне, бож аероплян не пробув у повітрі і пяти хвилин.

Отже виникає запит, чи є засвідчення інженірів-механіків про огляд аеропляна перед тим як він вилетів. Я знаю, що в повітряній комунікації між Англією і Парижем ні один аероплян не відлітає перше, ніж спеціяльні інженіри не оглянуть його до останнього гвинтика; відлітає в їх присутности.

Чи роблять це з аероплянами Французько-Румунського Т-ва?

Цікаво булоб почути на це відповідь та побачити документальні докази...

Тимчасом помпустимо, що ці аероплями перед відлетом так само пильно і сумлінно оглядають фахівці і що ту загинувшу під Варшавою машину не менш ретельне оглядали. Чи достаточно це гарантує і гарантувало від катастрофи?

Я все ж таки гадаю, що докіль на машині, та ще й такій величезній, сидить один, буквально безпомічний керовник, який на протязі кількох годин не має права ні на одну мить одірватися від своєї неймовірно відповідальної справи, — до цього часу їздити на аеропланах звичайним пасажирам неможно.

Як що памятаєте, то яких 5—6 років тому навіть самохода не випускали в дальшу путь з одним шофером, а обовязково давали йому помічника, а це ж не самохід, а аероплян!

З найздоровшою людиною може трапитися, особливо на височині, щось прикрого і непередбаченого, якась спазма, якийсь приплив крови, якесь ослаблення серця чи мізку, врешті якийсь помилковий рух.

І поруч з ним нікого нема, хоча місце для другого пільота якраз уладжене... Очевидячки воно самими конструкторами аеропляна вважалося і вважається потрібним. Чогож воно порожне?... З економічних міркувань?... Але життя загинувшого ученого чи й просто кількох пасажирів треба вважати дорожчим за всі дивіденди Французько-Румунського Товариства.

Суспільність до цеї пори якось мовчки проходила повз катастрофи з пасажирськими аеропланями. Гадаю, що цю мовчанку пора припинити і поставити на чергу питання про ширшу контролю над таємничою цариною повітряних мандрівок.

Senex.

Приймайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.690 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

Про українські мемуари і російський шовінізм.

Коли ви розглядаєте каталоги російських видавництв, бібліотек книгарень — як еміграційних, так і совітських, — вас не може не вражати та величева кількість мемуарної літератури, яку продукують Росіяне. Поминаючи окремі книжки, як от „Спомини" С. Вітте, Побєдоносцева, Суворина, Попухина, Білецкого, генералів Денікина, Лукомського і т. д. і т. д., ми бачимо, що мемуаристиці і історичним документам останнього часу присвятили Росіяне кілька фундаментальних напівперідичних видань, як напр. „Архив русской революции", „Историк и современник", „На чужой сторонѣ", не згадуючи вже про те, що мемуарному матеріялові радо дають місце на своїх сторінках і загально-літературні журнали, як „Русская Мысль" й ін. Майбутній історик знайде тут колосальний матеріял для себе. Не пройде байдуже повз цього матеріялу і сучасний політик та практичний діяч на суспільному полі, бо минуле зазначає шлях для сучасного, що є його спадкоємцем.

Тепер придивіться, про що власне пишуть, про що згадують Росіяне. Уважно переглянувши їх спомини за останні роки, ви побачите, що принаймні 50 відсотків того, що ними написано, торкається „Юга Россіи", себто України, Криму, Донеччини, Кубанщини. Все, що творилося на наших теренах з вибуху війни та революції, що діялося нами і в нас, усе це знайшло відбиток у мемуарах та документах Росіян.

Але який відбиток?

У найліпших випадках, яких не так уже багато, ми маємо діло з кривим московським зеркалом, яке сумлінно відтворює дійсність згідно зі своїми здібностями. У гірших випадках перед нами злостиве, тенденційне перекручення правди з великою домішкою свідомої брехні. Я вже не кажу про ті настрої, про той дух недоброзичливости, погорди і просто таки привирства до Українців, до їх державних змаганх, до їх мови і навіть до їх зверхности, якими пересякнуті писання Росіян.

Колиб я хотів докладно ілюструвати ці мої твердження, то мусів би зайняти не один десяток газетних шпальт, а що це неможливо, то обмежуюся коротенькими приклатами.

В інтересах безсторонности візьму для цього найкраще під редакційним поглядом російське видання „На чужой сторонѣ". Начальним редактором цих цікавих і змістовних „історично-літературних збірників" являється помєркований соціяліст історик С. Мельгунов — справжній демократ і взагалі людина, що користується бездоганною репутацією. Найблизчим співробітником його є не меньш в думці історик і журналіст, один з редакторів колишнього „Русск. Богатства" В. Мякотин.

В останній книжці збірників „На чужой сторонѣ" знаходимо між иншим незвичайно інтересно написані спогади стрєлкового сестри жалібниці міжнародного червоного хреста п. О. П. про ті муки, які довелося їй перетерпіти разом з багатьома иншими арештованими в київських че-ка та инших большевицьких вязницях. Мемуари ці виявляють в авторці освічену і гуманну людину, яка вміє відчувати не тільки своє, але й чуже лихо, чужі страждання. Випустили її з „чека" напередодні евакуації Києва большевиками в серпні 1919 р. і захопленню української столиці спершу українським військом, а потім Деникинцями. От як змальовує зазначений момент ця статечна пані:

„На жаль у самий день вступу наших хоробрих добровольців я лежала на Левашівській хора в постелі і не могла бути присутньою на цій урочистості, про яку стільки і з таким запалом мріяла. Але близчі приятелі потім докладно розповідали мені, що то була за радість, як обсипали квітками добровольців, який ясний, святочний настрій був у місті. Правда, що цей настрій дещо потьмарився тим, що галицькі війська, які перебували під командою Петлюри, встигли перші, несподіванкою, увійти до Києва, і на Думському майдані виникла суперечка в справі двох стягів українського і національного російського. Але інцидент цей був дуже швидко зліквідований, галицькі частини залишили місто і над батьківщиною в Думі замаяв врешті російський трьохкольоровий стяг".

Бачите, якого вигляду та яких барв набрав під російським пером цей відомий епізод, у якому „хоробрі добровольці" відограють таку підступну, таку ганебну ролю! Але дозвольте запропонувати вам докладнійший опис тогож самого епізоду в тім самім журналі, „на чужой сторонѣ". Роблю цитату із спогадів високого гетьманського урядовця (Керовника Державного Земельного Банку) барона Р. Ю. Будберга „Під владою большевиків у Києві". Гадаю, що animus цитати ліпше скорониться, якщо я її подам не в перекладі, а в оригіналі.

...В это время в думѣ засѣдали гласные бывшаго с.-р. состава, были уже там и украинскіе офицеры. На зданіи думы развѣвался жовто-блакитный (желто голубой) украинскій флаг. Один из офицеров добровольческаго раз'ѣзда с трехцвѣтным флагом в рукѣ встал на стременах и сказал небольшую привѣтственную рѣчь толпѣ, закончивши ее словами: „Да здравствует единая недѣлимая Россія!" Толпа как один человѣк сняла шапки и сейчас же из толпы повсялись крики: „Русскій флаг на Думу!" Офицеры раз'ѣзда вошли в зданіе Думы. Я остался ждать в толпѣ... Наконец на балконѣ Думы появилась группа офицеров и трехцвѣтный флаг был наконец водружен на балконѣ Думы; но и жовто-блакитный не был убран, — оба флаги скрещивались. Толпа была нѣсколько изумлена, но она была так радостно настроена, у всѣх на душѣ был такой праздник, что первое время на это никто не обратил особаго вниманія тѣм болѣе, что всѣм стало извѣстно, что скоро начнется с Пе... торжественное вступленіе Добровольчества.

Не забувайте, що це писав не звичайний Росіянин, а той, що знайшов на Україні порятунок, якого Україна голувала своїм хлібом як свого урядовця, який давав обітницю вірно служити Українській Державі.

(Закінчення буде.)

Проти замирення Европи.

Промова посла С. Хрущького при обговорюванні устав про шкільництво, судівництво та адміністрацію для національних меншостей.

Закони і факти.

Першим моментом каміреного проєкту, проти якого мусимо якнайрішучійше протестувати, це нова спроба, щоби на салі розривати на шматки живе тіло єдиного українського народу. Ця спроба йде в парі з намаганням анектувати частину нашої української землі. В урядових проєктах і Комісії Чотирьох Волинь і Полісся, ясно та виразно відріжнені від Галичини, дарма, що супроти цієї останньої теперішні закони в порівнанні з австрійським законодавством, яке ще до нині не є знесене, значно погіршують теперішний правний стан, правний, а не фактичний.

Та що більше: у предложених проєктах законів навіть нема згадки про Холмщину, Підляшя та Лемківщину, — так само, як не згадують про ці відвічні українські землі панове референти державних устав: Тугут, Кернік та Станіслав Грабскі. Коли зважити, що на Холмщині та на Підляші нема до цього часу ні одної середньої і ні одної народньої школи, а приватні українські школи були і є заборонені законом, якщо уявити собі, що на цих землях захоплено силоміць та насильством 0,9 усіх тамошніх церков, а церковну землю та парохіяльні будинки, які є власністю українського народу, держава роздає виключно польським осадникам, якщо врешті зважити, що український селянин фактично є позбавлений спроможности придбати землю на цій своїй відвічній території, то щойно тоді зможемо як слід оцінити цю проречисту мовчанку щодо Холмщини та Підляшя у проєктах державних законів.

Анексія, чи ні?

Ось яким робом проводиться анексію відвічних частин української землі. Адже Холмщина та Підляшя — не заперечите цьому — це українські землі, і заселений на них український народ, навсупереки вашим найбільшим зусиллям — вислав до сойму чотирох послів.

Навіть ваша нинішна наука в особі фільольога проф. Нітша признає, що це землі заселені українським народом. Навіть чужа країна, Росія, найбільше обєктивна та міродатна в даній справі, в особі своєї Наукової Академії видаючи в 1924 р. діялєктольогічну карту, признала ці землі українськими, а не російськими. (Голос: *А епископ Евлогій?*)

Обіцюємо тут святочно, в імени всього українського народу, що ніколи український нарід не згодиться на те, щоби відорвати від його території Холмщину та Підляшя (*Оплески на лавах меншости*), ці відвічні землі з його давними столицями Червенем та Волинем, де стоїть город Галицького короля Данила — Холм. Тому протестуємо проти анексії українських земель. (Крики. Голос: *Ви перед війною були Москалем. Чорносотенець!* Голоси: *„Що за анексія?“* Крики. Маршалок: *Прошу панів: супокою.* Голос на правиці: *Він польські цити „wynaradawiał“.* Голос з українських лавок: *Бандити, мовчати*).

Пос. Хрущький: *Ми протестуємо проти цієї анексії українських земель.* (П. Габіньскі: *Що за анексія.* Голоси: *Не дозволимо на це. Злазіть з трибуни.* Маршалок: *Прошу не перебивати промовцеві.* Пос. Габіньскі: *Чи п. маршалок не чує того, що він каже про анексію?* Маршалок. *Слово „анексія“ є в даному випадку настільки безсновне, що навіть не вважаю доцільним реагувати на це. Прошу п. Хрущького продовжувати.*

Отрута утраквізму.

Пос. Хрущький: Тим, що творите на наших землях утраквістичну народну та середну школу, забуваючи одночасно про вищу школу для Українців, ви прямуєте до того, щоби знівелювати та спольонізувати окремішний український нарід. Утраквізм у цій формі, як він є зазначений у ваших законах, є попросту єзуїтським замахом на душу українського народу під покришкою гасла єднання українського населення з польським для згідного співжиття. Він не є в ніякому разі, як ви це заявляєте, єднанням двох національних таборів, а навпаки: є це зрадницький спосіб боротьби для польського шовінізму. Глибоким символом цих законів ініціює акціює те, що нашому народові відмовляють навіть права користуватися власним іменням. Ви як узурпатори прав українського народу хочете самі нині надати йому імення. А ми з усміхом та погордою глядимо на те, як ви називаєте нас раз Русинами, раз „рускими“ з одним „с“ (Голос у центрі: *ви воліли би з двома „с“!*).

Маючи на меті спольонізувати український нарід, ви хочете одночасно затроїти чисту душу українського народу отрутою антисемітизму, недугою, якою нездужає майже весь польський нарід. (Голос на правиці: *Ви перед війною москвичили український нарід*). Ведучи антисемітську пропаганду на вічах і в передвиборчій кампанії, на наших землях, нині ви хочете вже законодатним шляхом зробити з Жидів знаряддя польонізації на наших землях і таким робом хочете нацькувати наш нарід проти Жидів. У своїй самостійній державі за часів Центральної Ради, український нарід дав усім національним меншостям, між іншими і Жидам, справжню та фактичну рівноправність. І з цими кращими традиціями ми не зірвемо ніколи.

Стверджую святочно, що український нарід бажає волі не лише для себе, але для всіх народів без виїмку. Згідно з цим гаслом заявляю якнайбільше рішучий протест проти предложеного проєкту законів і в імені українського та білоруського клюбу ставлю внесок, щоби над цими законами перейти до денного порядку. (*Оплески на лавках нац. меншостей*).

ОСТАННІ ВІСТИ.

Комедія з кризою в польськім кабінеті.

Як кандидати на польського міністра закордонних справ між иншими поставлені Скшиньскі, Кухажевскі, Врублєвскі, Вельовейскі та Ольшовскі. Та Грабскі не може якось рішитися щодо вибору особи і робить усе можливе, щоби на становищі міністра закордонних справ остався таки Замойскі.

Замах у Софії.

Невідомий справник висадив у повітря в Софії будинок політичної поліції. Серед жертв знаходився ґенеральний інспектор. Урядового потвердження цеї відомости нема.

Франція і Совіти.

Між Еріо і Чічеріном наступила виміна депеш. Еріо повідомив Чічеріна, що на засіданню кабінетної ради висказав намір привернення нормальних відносин між Францією і Росією, одначе підчеркнув, що совітська влада систематично відмовляє французьким горожанам видачі віз до Росії. Чічерін у відповіди надіслав телеґраму, в якій висказав вдоволення з наміру Еріо в напрямі підняття приязних відносин з Росією і повідомив, що совітська влада в справах пашпортових буде трактувати французьких горожан на рівні з горожанами инших держав.

Піймання убійці Маттеоті.

З Монтевідео доносять, що оден із убійців Маттеоті прибув до Ураґваю. Поліцію повідомлено.

800 міліонів позички для Німеччини.

Предсідателі делеґацій англійської, французької, американської, італійської і бельґійської відбули в Льондоні наради. Дискусію ведено головно в справі запевнення позички в висоті 800 міліонів марок у золоті, яка має бути уділена Німцям. Деякі делеґати домагалися додаткових ґарантій на користь евентуальних вірителів Німеччини.

Дрібні вістки.

Німецький уряд вніс до парляменту законопроєкт про карбування *золотих* монет по 10 і 20 марок.

В **Анґорі** арештовано російських військових аташе та конзулів під замітом шпіонажі. На ноту радянського союзного уряду в цій справі відповів турецький уряд, що не лише не звільнить арештованих, але зірве дипльоматичні зносини, якщо не припинять комуністичної пропаганди.

У Римі починається 22. червня конференція Національної Ради фашистів, на якій має виступити Муссоліні.

Буденний відбуває тепер іспекційну подорож по Україні. Особливу увагу звертає він на кінноту.

Румунія протестує проти способу репрезентації малих держав на льондонській конференції, бо делеґати їх не можуть забирати голосу у всіх справах.

Представники Німеччини візвуть на конференцію в Льондоні виключно на те, щоби вони висказали постанов тої конференції — так пишуть французькі газети.

Рановський заявив, що текст англійсько-радянського торговельного договору вже готовий. Перед 3. серпня він буде підписаний і вейде в життя.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Крайового Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. ви. 45.000.

До американських виборів.

(Докінчення.)

2. Політичні партії.

Очевидно, що з огляду на згадані приписи виборці не мають змоги порозуміватись безпосередно щодо особи кандидата; тому ціла операція виборів перейшла в руки позаконституційної установи партійних конвентів та так званих „bosses“ — заводових організаторів виборчої акції з рамени кожної партії. — Тому президент являється не тільки правним представником народу, але також його політичним провідником, яко муж довіря домінуючої політичної партії. Зазвязку перших політичних партій в Ам. Зєдинених Державах шукати треба в антаґонізмі між північними і південними стейтами, який зазначується уже від самого початку істнування Амер. Уніі. — На півночі мали перевагу пуритане, рільники, консерватисти; на полудні католики і члени англійської церкви, купці-торговельники, поступові демократи.

В перших десятках 19-го століття утворились на півночі партія звана федералістичною, а на полудні партія республиканська. Одначе ці назви не удержались довго, бо вже в р. 1832 партія республиканська перезвалась демократичною, а партія федералістів прибрала в р. 1860 назву республиканської. Проте ці назви не відповідають програмам партій. В дійности ріжниця між ними лежить у ріжнім розумінню взаємин центрально-державної влади з автономією стейтів. Республиканці є сторонниками централізації і тому боронять протекційної митової тарифи, імперіялізму та кольоніяльної експанзії, жадають поширення уповажнення виконавчої влади, збільшення витрат на загально-державні цілі, побільшення армії та фльоти. — Демократи є сторонниками децентралізації, домагаються суворого береження конституційних законів, свобідної торговельної політики, обмеження витрат на армію і фльоту.

Взагалі партія республиканська має характер більше капіталістично-консервативний, а партія демократична більше поступовий. На протязі довшого часу, аж до вибору в р. 1913 Вільсона, мала перевагу партія республиканська та вибирала своїх кандидатів президентами. Вільсон здобув собі спершу велику популярність, одначе справа версальського договору, а зокрема Ліги Націй, підірвала значіння демократичної партії. Республиканці вказували на те, що політика Вільсона суперечить доктрині Монрое, яка є донині евангелієм для американської політики і одержала більшість при нових виборах президента, як також і конґресу. — Перемогла їх програма, що Америка повинна стояти осторонь від европейських справ, та що не тільки не повинна бути членом Ліґи Націй, але не має навіть брати активної участи в установленню та зорґанізуванню Міжнароднього Трибуналу, ані взаґалі в упорядкуванню европейських справ.

Перевагу республиканської партії, яка здавалась запевнена на довший час, захитали недавно, зовсім несподівано ревеляції щодо перекупства деяких її членів, які займали високі державні посади. Діло було в продажі державних нафтових теренів, призначених для цілей воєнної маринарки. Ані президент Гардінґ, який помер у час своєї 4-літньої каденції, ані його заступник Кулідж, що вступив по його смерти на його місце, не мали звязку з тою аферою; всеж таки инші визначні члени їх партії, що підшивались під повагу президента, зістали поважно скомпромітовані. Тим самим зменшилось значіння та популярність республиканської партії, а через це демократи мають кращі вигляди перевести тепер свойого кандидата.

Республиканський передвиборчий конвент оголосив цілу свою дотеперішну консервативну програму та призначив своїм кандидатом президента Куліджа, його заступником „Dawes-a“ (Доз) автора репараційного проєкту, що його розважає тепер льондонська конференція.

Демократичний конвент радив кілька тижнів та перевів поверх 100 голосовань, які не дали ніякому кандидатові приписаної більшости. Найповажнійшими кандидатами були Мек Еду — зять Вільсона та Смітс — губернатор Ню-Йорку. Коли прихильники ні одного ні другого не хотіли уступити, прийшло вкінці до компромісу, а саме принято кандидатуру Джона Дейвіса, визначного адвоката з Західної Верджінії, який за президентури Вільсона був ґенеральним прокуратором, а відтак три роки амбасадором у Льондоні. — Одною з причин роздвоєння в демократичнім таборі була неясність щодо партійної програми. — Демократи були завсіди за приступленням до Ліґи Націй, одначе з огляду на переважаючу загальну опінію — не могли зайнятись тепер без застережень у цій справі. — Тому те

треба скінчити з невтральним відокремленням Америки та розпочати новий період міжнародньої спільної праці.

Другою справою програми являється відношення до Ку-Клюкс-Клян. Є це тайно-фашистівська організація, яка обявляє себе оборонцем нації, патріотизму та релігії. — Америка тільки для Американців, тільки для білих, тільки для протестантів — ось гасла Ку-Клюкс-Кляна, що числить вже кілька міліонів членів, — Демократи налякались цієї сили і не виступили відповідно до головних засад своєї програми отверто проти цієї фашистівсько-терористичної орґанізації, заявляючися тільки загально за повною релігійною — та загально-горожанською свободою.

Чи таке неясне ставлення програми та взагалі опортуністичне наломлювання її до істнуючих умовин — принесе демократам користи чи втрату — важко нині передбачити; у кожному разі призначений ними кандидат Дейвіс являється одним з передових державних мужів та політиків.

Поруч цих двох головних — виступає ще третій — незалежний кандидат, яким є сенатор Ле-Фолет зі стейту Вісконзін. Як губернатор свого стейту дав він себе пізнати знаменитим орґанізатором та непохитним, бойовником проти всякого терору. Виступав проти участи Америки в світовій війні та не боявся висказувати публично свою гадку у цій справі. В своїй програмі він ставить головною метою боротьбу проти пануючого капіталістичного монополю, який опановує державу і все господарське життя, придушує конкуренцію та свобідний економічний розвиток та тягне з усього виключно для себе зиски. Цей капіталістичний монополь, знищив давну свободу та зробив своїм знаряддям конґрес, суди та уряди. Ці агенти капіталістичного монополю руйнують природні багацтва краю, ударемнюють постанови конґресу шляхом судових присудів, обмежують особисту свободу, ведуть американську закордонну політику в інтересі цьогож капіталу, спричиняють війни та примушують народ проливати свою кров. Перш усього конґрес мусить одержати право, щоби його рішень не могли уневажнювати суди. —. Положення американських рільників є дуже погане. Коли в р. 1923 дивіденди великих промислових трестів пійшли іще більше вгору, та в тімже році 108·000 рільників стратило свою власність через ліцитацію за довги, 122.000 покинули її, не маючи спроможности дальше господарити, а 375.000 є задовжені до більше як половини вартостн своїх посілостей. Це є наслідком політики, яка коронить промислових магнатів, високими митами ще й ріжними фінансовими штуками понижуючи ціну рільних продуктів, коли одночасно все те, що мусить купити рільник, дорожіє. Щоби зарадити небезпеці для держави, незалежна партія ставить домагання: цілковито зреорганізувати та заступити новими людьми департамент справедливости, внутрішніх справ та инші центральні уряди; відібрати усінеправно або підступно протані державно-природні скарби; удержавити водні сили; державної контролі над залізницями; безпосереднього вибору президента держави; народнього голосування за і проти війни; ревізії версайського договору".

Як бачимо, це справді радикальна програма, яку капіталистичні магнати будуть певно усіма силами поборювати.

Одначе кандидатура Ле Фолєта знайшла вже широкий відгомін між рільниками (фармерами), так, що кільканацять рільничих стейтів буде певно за нею.

З огляду на це важко передбачити вислід виборів, а найскорше можна догадуватись, що перейде він у руки посольської палати. Одначе республиканці не мають у ній тепер рішучої більшости, тому можливість, є що кожний зі згаданих трьох кандидатів може мати рівні шанси вибору.

Д-р Я. Олесницький.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

НОВИНКИ.

— **По недільнім відпочинку** сконфісковано число нашого часопису за одну новинку і за кілька рядків з листа до редакції, зверсного на адресу управителя філії української гімназії у Львові. З конфіскатою новинки „Приклад до наслідування", яка торкалась пласту, вийшла дотепна історія З огляду на те, що заголовок слідуючої новинки про заборону писати метрики по українськи—також сконфісковано, вийшло: „Приклад до наслідуавння" а під цим текст присуду староства в Радехові.

— **Винахід нашого земляка.** Від одного з поважних варшавських громадян одержуємо довшу статейку, в якій подає до нашого відома про винахід інтернованого в Каліші, гарматного старшини У. Н. Р. п. Ф. Гудими, який спроектував машину, порушувану силою земного притягання. Машина, завдяки цій силі, дає прискорений рух, себто для її праці не треба ні вугілля, ні нафти, ні дров. Винахід цей званий „Машиною часу", не є нічим иншим, як ще одним родом регрешит mobile, над яким думають учені та техніки стільки літ. Колиб він справді удався, то це означало би епохальний переворот у техніці, промислі та суспільнім життю. Ось чому всі ми ставимось до таких винаходів запоморочуючих мозок з принціпіяльним скептицизмом. На всякий випадок творець винаходу або ті, що стоять близько коло нього, повинні для перевірки машини звернутись до когось з наших учених, які стали би посередниками у цій справі.

— **Знову пограничні банди.** Вночі з 18. на 19. липня напала на містечко Вишнів у волинськім повіт, банда складена з 27 людей, узброєна у кріси і кулемети. Зрабували 10 коней. У сутичці з бандитами згинув командант поліції. Воєвідство вислало проти банди яка наближувалась до границ, відділ уланів та сильні відділи поліції. Одначе шість бандитів, переодягнених у полиційні мундури, втікло. Двох людей, які помагали бандитам переїхати за кордон, арештовано.

— **Медове місто.** Цими днями на Антверпен упала хмара бжіл, яка вкрила стовпи, ліхтарні, лямпи та вікна так, що по кімнатах потемніло.

— **Пашпорти і військова служба** Польський військовий міністр видав тимчасовий розпорядок, на основі якого всі мущини від 40—50 літ одержують пашпорти від адміністраційної влади без дозволу „P. K. U." Резервісти від 28—40 року також не потрібують цього дозволу, але мусять повідомити „P. K. U.", що виїзджають. Ті, що є в роках бранки або на військовій службі, мусять мати дозвіл міністерства війни., а всі від 18 до 20 р. життя отримують дозвіл від дотичного ДОК.

— **Переслідна манія.** Один з львівських польських часописів подав до відома, що арештовано винуватця замаху на поізд між Стебником і Трускавцем—Івана Кулишина і додає коментар, що цей грецько-католицький злочинець є, річ ясна, українським саботажистом. Добре бодай, що нема між польськими міністрами грекокатоликів. Польська преса змальовувала би тоді в іншім світлі діяльність таких міністрів як Кухарскі.

— **За мало жандармерії.** Цими днями зіхала до Ніска судова комісія на ліцитацію сінокосу в Ракові. Коли вона вертала, у лісі напали на неї узброєні люде і відібрали їй торбу з грішми. Покищо винуватців не найдено. З таких подій виходило би, що в Польщі вічно ще мало поліції та жандармерії, хоча всім відомо, що вони не впливають у якійсь державі на зміцнення моральних ідей.

— **Землетруси.** В околицях Ташкенту, у Туркестані, повторився землетрус. 20 домів знищених, трьох людей згинуло. Та це ще нічто у порівнанні зі землетрусом, який обіцює американський астроном професор Тодд—у Нію-Йоркові. Столиця Нового Світа має бути, як він передбачує, незабаром знищена. Тому наші земляки, які виїжджаються туди, нехай покищо почекають. Землетрус, який обіцювали Львовові, був меніше небезпечний, бо скінчився на вибуху у Бибрці.

— **Анґл. консуль у Львові** взяв собі не дуже певного секретаря, який був за це добрим „техніком", бо викрадав з листів чеки та реалізував їх у банках. Крім украдених таким робом 600 долярів, ще „натягнув" львівських громадян на кілька міліярдів... марок.

— **Вражливі купальники.** Цими днями закінчився міжнародній конґрес поліції в Данціґу, на якому проводили голова нюйоркської поліції та віденської. По скінченім конґресі його члени, як звичайні спокійні люде, вибрались до Цопот, над море, щоби відпочити. На звістку про їх приїзд—Цопот опорожнився притьмом від гостей. Головно салі касина з рулеткою. Це є доказом, що або порядні люде мають якусь вроджену відразу до поліції, навіть в її найкращих представниках, або літне товариство в Цопот складається здебільша з добродіїв званих злодіями.

— **Довкола світа** не на літаку і не на автомобілі, в на рибальній лодці вибрались три моряки з Риги. Лодка має мотор і вітрила. Визначили собі таку лінію: Північне море, Ґренляндія, Північне Ледяне море, залив Беринґа, Великий Океан, Австралія, Індії, Суецький канал, Середземне море і вздовж західноевропейського побережа назад додому. Щасливі люде, що для такої подорожі не потрібують дозволу поліції ні віз, ні пашпортів з полекшою!

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ (передтим Руська Щадниця) **В ПЕРЕМИШЛІ** подає до відома: 1) **що від 1. липня 1924 р.** приймає щадничі вкладки **в золотих,** та що від них буде платити річно **8 прц. від сто** з півчічною капіталізацією.

Найнизша квота — яку можна помістити на щадницю виносить 1 зол.

2) Як тільки після вальоризаційного розпорядку з 14. мая 1924 буде устійнене, **яку вяоту має Українська Щадниця платити в золотих за давнійші вкладки,** обчислить і переведе Дирекція законну вальоризацію всіх щадничих вкладок. **Висоту вальоризаційної стопи відсоткової** — а також **і реченець,** в якім буде можна звальоризовані вкладки піднимати, оповістить Українська Щадниця в своїм часі в часописях „Діло" і „Український Голос".

З огляду на це всякі запити і пригадування в цій справі є безцільні, **і такі запити, о скільки до них не долучиться почтових марок на відповідь** остануть без відповіди. 109 1—3

З приводу вінчання п-ни Гладишовської з п. пор. Зиновієм Пеленським складає на „Рідну Школу" 10 зол. Ол. Костик. Вп. Жертводавцеві щира подяка — Головна Управа У. П. Т.

Прислайте передплату!

Дрібні оголошення.

ЗАМОВЛЕНІ ФОТОҐРАФІЇ з Учительського Зїзду зістали вже розіслані. Инші є до відібрання в Союзі Учительських Спілок у Львові. Хто бажав би ще мати фотоґрафію — нехай зараз замовить собі карткою у Матвійчука, Львів, Панська 17, 1 штука коштує 6·60 з пересилкою, за посліплатою 6·80 зол. 110 1-2

ЗАЙМУСЯ ГОСПОДАРСТВОМ у священика на селі. Адресувати: Катерина Водзінська в Адміністрації „Діла".

СПІЛКА „ТРУД" в Підгайцях пошукує здібної управительки робітні жіночого плаття. Условини дуже корисні. Місце зараз до обняття. Зголошення слати: „Труд" Підгайці вул. Широка. 102 2—3

КАНДИДАТ АДВОКАТУРИ глядає місця конціпієнта в канц. адв. Зголошення приймає канцелярія адвоката д-ра Калина в Галичі. 103 2-2

ОГОЛОШЕННЯ.

Ч. 256|през.

Оповіщення.

Дня 28. вересня 1924 р. відбудуться вибори до Ради Каси Хорих міста Львова по думці 62 устави з дня 19. травня 1920 р. Д. уст. Річпосп. ч. 44. і відповідно до розпорядження п. Міністра Праці і Опіки суспільної з дня 20. березня 1921 р. Дж. Уст. Річпосп. з р. 1921 р. ч. 385 позиція 211 як також додаткового розпорядження з д. 21. грудня 1923 р. Д. уст. Річпосп. за 1924 р. ч. 3.

Вибори відбуватимуться від год. 8-ої рано до год. 8-ої вечером в салях ратуша і в льокалях стоваришень промислових, котрих спис у належнім часі буде поданий до публичної відомости.

До Ради вибрані зістануть на 3 літ. простяг, 90 членів Ради і 90 заступників а саме: 60 делеґатів з круга обезпечених і 30 делеґатів з круга хліботаварців і така сама скількість заступників.

Листи кандидатів, окремо для хліботаварців, окремо для обезпечених мають бути доручені Зарядові Каси Хорих міста Львова найпізніше до дня 6. вересня 1924 р. включно до год. 2-ої пополудні.

Почавши від 20. липня 1924 р. виставляється в бюрі Каси Хорих міста Львова вул. Браєрівська ч. 8. списи виборців, що до котрих прислугує кождому обезпеченому чи то хліботаварцеви право рекламації в 10-дневнім речинні.

Заряд Каси Хорих міста Львова.

Ширіть наш часопис!

Подяка.

Прибиті горем по причині смерти нашої найдорожшої Дружини й Мамці бл. п. Евгенії Константинович — почуваємося до обовязку зложити прилюдну подяку всім тим, які в часі недуги Покійної в Любіні Вел. старалися совісно привернути Її до здоровля і всім тим, які своєю участю в сумнім похоронним обряді в Любіні Вел. і в Сяноці віддали Ій останню прислугу.

З окрема дякуємо Всч. о. радникові й деканові Фединському, парохові Любіня Вел. за уряджения похоронів, о. Давидовичеві, парохові з Поріччя, о. Цареві з Малкович і Хв. Церковному Брацтву — за ласкаву участь в похоронах і Вп. панам Яськовим з Любіня Вел. — за старання в часі недуги й підчас похоронів. Дякуємо за совісну лікарську опіку підчас недуги Покійної — Вп. п. професорові др. Чернешькому й Вп. п. директорові др. Курівцеві, обом зі Львова. За ласкаву участь в Панахиді при перенесенню тіла Покійної зі зал. стації в Сяноці до тамошньої церкви — дякуємо о. деканові сяніцькому Цегеликові, о. Секержинському, о. Кункевичові, о. Дуді й о. Гентошові. За участь в Службі Божій і за участь в похоронах з церкви в Сяноці на цвинтар — щире спасибі о. деканові Цегеликові, о. Москаликові, о. Кункевичові, о. Секержинському, о. Копистянському, о. Фокові й о. Дуді. Щира подяка о. правителеві Матвійкевичові, дир. парохові Загіря й о. Мікосьові, рим. кат. катехитові в Сяноці — за відправлення Богослужения за Покійну в грек.-кат. церкві в Сяноці і з окрема о. Мікосьові й о. Пожеремському за участь в похоронах з церкви на цвинтар. О. Кунькевичові щире спасибі за зворушуюче до сліз пращальне надгробне слово. Членам хору під проводом Вп. п. проф. Гичка й Подолинського — за похоронні співи й Церковному Брацтву в Сяноці за численну участь в похоронах — щире спасибі. Вкінці дякуємо всім сяніцьким громадянам і селянам доокличних сіл за те, що відпровадили домовину на місце вічного спочинку та своєю численною участю звеличали память Покійної. Хай Вас Господь Бог винагородить за всі Ваші труди та за Вашу останню прислугу для нашої дорогої Покійної й за зменшенн нашого горя в тім великім нещастю.

Сянік, 18-го липня 1924.

О. Омелян Константинович. муж, *Володимир і Ярослав,* сини.

МУЖЕСЬКІ КАПЕЛЮХИ
ЖІНОЧІ КАПЕЛЮХИ
ШКІРЯНІ ШАПКИ
для пань, панночок і дітей,
останньої моди надійшли до складів
РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА
площа Марійська 8, вул. Казимирівська 25, вул. Городецька 72, і вул. Краківська 25. 78 2—3

„Візд Б. Хмельницького по Київа" історичну картину **М. ІВАСЮКА,**
в чотирох красках, величини 74 × 5[illegible] можна набути за готівку або післяплатою у [illegible] **ім. пов.** („Просвіта"). 106 2—

вибуху [illegible] революц[illegible] В. Мудрий
лося нами і в нас усе це знайшло і повелося їй [illegible] ерпіти разом з

Ч. 163 (10.255). Львів, субота 26. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. шад. 143.322.

Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голянді, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Політичне положення в Польщі.

Весняна сесія польського сойму і польського сенату добігає кінця і невдовзі суверени розійдуться у свояси. Знаменною ціхою цеї сесії є з одного боку створення одноцільного польського фронту від Ґломбіньского аж до Тугута і Дашиньского в питаннях основ польської політики супроти національних меншостей, а з другої сторони повна побіда теперішнього польського диктатора В. Грабского.

Одноцільний польський фронт в справах внутрішньої національної польської політики, що ми його бачили при нагоді ухвалювання останіх язикових законів, річ для нас не нова. На сторінках „Діла" нераз ми вказували, що політична психольоґія вшехполяка чи пепеесівця є та сама, коли йде про непольські народи чи кордони польської держави, що ціхує її заборчий імперіялізм, а ріжниці лежать тільки в тактиці поодиноких політичних угрупувань. З окрема історія польсько-українських взаємин з останніх літ дає нам пребогатий матеріял для стверждення, що наш безпощадний противник і негатор п. Станислав Ґрабскі і наш „приятель" п. Станислав Тугут — ambo meliores і оба дружно творили і ухвалювали язикові закони мимо однозгідних рішучих протестів представників всіх національних меншостей, головно Українців і Білорусинів.

Свою дружбу з правицею хотів припечатати провідник лівиці пос. Тугут створенням одноцільного польського національного бльоку. Цей бльок мав обняти всі польські партії за винятком пепеесівців, котрі боялися приступити до нової спілки тільки з боязни перед польським робітництвом, що щораз більше підпадає під впливи комуністів, як кождого дня доказують це вибори в корінній Польщі до кас хорих і робітничих професійних організацій. Грунт під ППС. усувається і на ньому щораз сміливійше усадовлюються польські комуністи. Зросту комуністичних організацій в корінній Польщі коштом ППС., а по части Народової Партії Робітничої (НПР) і Визволення, не спинюють навіть поліційні репресії з нагоди ріжних сензаційних подій з відкриттям червоних „саботажів".

Спроба створення великої польської коаліції в соймі і сенаті — не вдалося. Посол Тугут, що бажав взяти у свої руки керму польської закордонної політики, полишаючи внутрішний терен під експльоатацію п. Ст. Грабскому — виступив з Визволення і виїхав за кордон. З уступленням Тугута відпали автоматично всі дальші намічені комбінації. Остало тільки деяке замішання з добором нового мізку для показу за кордоном. Ординат Замойскі, веняминок вшехполяків, що на їх домагання залишив вигіднійший для себе пост польського посла в Парижі, опущений своїми опікунами, ані руш не хоче остати дальше польським закордонним міністром. Витворилося доволі комічне положення. Від тижня премієр В. Грабскі глядає за наслідником Замойского. На сторінках ґазет появилося багато імен яко кандидатів на керманича польської закордонної політики, а нового міністра як не було, так і нема.

Без точної статистики в руках щодо змін правительств в культурних державах можна приняти яко математичний певник, що Польща не здобула вправді ніякого рекорду на париській олімпіяді, але здобула його без сумніву числом правительств і міністрів. Прийде мабуть час, що кождий шануючий себе Поляк мусить бути хоч день-два міністром, бо тільки така розвязка заспокоїла би апетити ріжних польських діячів — більших і менших. І цей калейдоскоп з безнастанними змінами правительств і міністрів є старою недугою польського державного орґанізму, недугою, якої корінь лежить у неприродних кордонах сучасної Польщі і у звязку з тим в неприродному складі її населення під національним оглядом. Цеї орґанічної недуги не вилікують ніякі польські народові коаліції і всі приписані нею ліки будуть безвартісним медикаментом доти, доки не зміниться основно стан, що його витворено в Парижі в 1919 р. і в Ризі 1921 р.

Змінам осіб на міністерських стільцях у Варшаві приглядаємося спокійно. Засадничих змін відносно нас вони не приносили з собою ніколи, а навіть не були зміною біжучого курсу, на ліпше для нас. Оставало все по старому.

Не треба й доказувати, що на терені загранічної політики повага Польщі і її впливи дуже нужденні. Дотепер жила Польща розумом Франції і її безоглядним попертям. Нині це готово значно змінитися. Примирення Франції з Німеччиною і визнання СРСР. та рішаючий голос цих двох великих держав в питаннях міжнародньої політики, до якого вони вскорі дійдуть, не рожевими мріями наповняють душу керманичів польського державного судна. А порівнання з закордонною і внутрішньою політикою Чехо-Словацької Республики і Югославії в умах европейських політиків ще більше підчеркує внутрішню польську недугу — якої імя національні меншости.

Та не тільки ця специфічно польська недуга ослаблює і нищить польський державний орґанізм. Є ще і инші, а перш усього господарське висилення Польщі. Господарський застій являється грізним і з політичного боку. Переводжений на основі диктаторських уповажнень санаційний плян премієра В. Грабского невідомо ще як скінчиться і не знати, яка ще доля стріне нову польсьу валюту. Сам диктатор не має вже того необмеженого оптимізму, з яким приступав до своєї санації. Песимістичних голосів щораз більше навіть у польському таборі. Заграниця дивиться дальше доволі чорно на майбутність Польщі і тому закордонний капітал її старанно оминає.

Політика В. Грабского повела село до економічної катастрофи. Не скріпила вона і міст. Ухвалене в соймі продовження фінансових уповажнень, ухвалення спіртного монополю і нові тягарі податкові, що їх В. Грабскі накине на податників, ще більше ляжуть на їхні плечі. Помимо всього до дійсної санації ще буде дуже далеко.

А тимчасом льокавти і страйки виростають як гриби по дощі. Між робітниками у Варшаві, Лодзі, в домбровському басейні та в инших робітничих осередках росте невдоволення, зручно підсичуване висланцями московського комінтерну. Невдоволені і державні урядовці, котрих редукують і ті, що їм зниженo платні. Відказують і фабриканти, що жили досі з державних засобів. Буквально — не багато знайдеться польських громадян — вдоволених зі сучасного положення своєї держави.

Та ніхто з них тверезо не загляне правді в очі, ніхто з польського громадянства не бачить властивої причини недуги польського державного орґанізму, як не бачили їхні предки в 17. і 18. ст. ст., коли ця недуга, звана тоді справою десидентів, скінчилася вичеркненням Польщі з европейської карти.

А історія нераз повторяється.

Д-р Степан Баран.

Лист з Копенгаґи.

Зїзд жіночих інтернаціональних рад.

Ще одна подорож по Европі, ще одна зустріч з жінками усіх країн світа, ще одна „товариська" вимина думок. Скільки досвіду дає така зустріч, як дуже збільшує вона свідомість щодо правдивого становища нашого на соціяльно-політичному терені всесвіта, викликає свідомість обовязкової праці для вияснення наших власних політичних потреб, бо ще не маємо сил сказати вимог. Питання про українську державну є настільки складне, незрозуміле для всіх цих державно незалежних країн Европи і Америки, що треба для всякого інтернаціонального конґресу добре підготовитися й приїхати з добре обміркованим матеріялом на всі культурно-політичні питання, які на конґресах піднімаються і які нам відомі з ріжних попередніх резолюцій. Ог через що в цьому мойому звіті я не буду зупинятися ані на ріжних розвагах, чаях і обідах, якими завжди вітають всі міста своїх інтернаціональних гостей, ані на приємному знайомстві з королем Данії, високим, у високезнім капелюсі, який на моє привітання від українських жінок міцно та довго стискав мою руку, ховаючись від дощу під дуб у своїому чудовому саду, і казав: Je crois que cela va trés lentement en Ukraine. (Здається, на Україні йде якось дуже пиняво) — а лише познайомлю з діяльністю тих двох комісій, які виставляли на зїзді в Копенгазі питання найцікавійші для нас — про комісію захисту дітей та виховання молоді і комісію миру та третейського суду (Paix et Arbitrage).

В освітній комісії проведено резолюції, щоб звернути увагу на становище дітей чужинців у ріжних країнах і щоб зрівняти їх у правах на освіту з дітьми корінного населення; щоб у місцевостях, де живуть дві нації, особливо на прикордонних лініях освітні потреби обох націй задовольнялися справедливо; що дуже бажано для утворення знайомства між ріжними народами обмінюватися учнями і професорами до середньої і вищої школи (але не розглядали питання про матеріяльний бік цієї справи). Висловлено бажання, щоби скрізь звернено увагу на талановитих дітей, щоб їм полекшено вступ до вищих шкіл. Одним з головних вирішень цієї комісії було зєднання своєї діяльности з діяльністю комісії допомоги дітям, яка працює у всіх тих справах, що і комісія Жіночої Ради, але має більш авторитету перед урядами ріжних держав і сама має постійну резиденцію в Женеві.

Так само і комісія Миру почала працювати в повній згоді з Лїгою Націй і доручила усім окремим національним радам жінок до слідуючого зїзду Інтернаціональної Жіночої Ради виготовити меморандуми і взагалі обміркувати такі питання: 1) реконструкцію таких країн: Австрії, Греції, Угорщини, Альбанії (а ми Українки мусимо подати за реконструкцію України і подати відповідний плян незалежного державного істнування України); 2) зясувати питання за вільну національну освіту усіх народів; 3) занятися становищем меншостей у ріжних державах (для нас обовязково вияснити правди-

---

Пр. 677/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 155 з дня 18. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Нові особи — старі шляхи уст. перший по слові: шляхи до слів: спроможність живих істот, 2) На межі католицизму і православія, а) вираз м. слов.: посвяти гієрархії а не є чинником, б) речення м. слов. перекинулася а також на Галичину, ц) уст. по слов.: і Підляся в Галичині до кінця арт., 3) Преса, а) уст. м. слов.: на завойованій території а д-р Петрушевич, б) речення м. слов.: Польщі скріпився а становище прихильників, ц) речення по слов: відповідають дійсности до кінця артикулу, 4) останні вісти, а) уст. м. слов. засудив на смерть а по оголошенню засуду, б) та засуд а один з засуджених. 5) Новинки: Висилка Авраменкă уст. м. слов.: чисто польських міст а нещасливі події містить в собі єство ад 1), провини з § 302 з. к. ад 2) зло-чину з § 65 а) з. к. ад 3) злочину з § 65 а) з. к. ад 4) провини з § 300 зак. кар. ад 5) провини з §. 300 зак. кар. узнав доконану в дни 17. липня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21. зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 20. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

вий стан Галичини та Буковини); 4) усіма силами виховання й освіти сприяти загальному мирові, впливати на уряди і рішаючі верстви в напрямку загального обеззброєння.

Як бачимо, розвязка усіх цих питань напає вже цілком політичний характер діяльности Жіночої Ради і на нас, Українок, накладає обовязок грунтовної спільної праці на біжучий рік. Треба обовязково вияснити становище Великої України, Галичини та Буковини, бо на всіх жіночих конгресах його цілком ни розуміють, але потроху починають придивлятися до тих відносин між Польщею і Галичиною, які паралізують для останньої всяку культурну працю, а якій на всьому світі міжнародня Жіноча Рада силкується сприяти. Але, на жаль, у Копенгазі представниці Української Жіночої Ради дали себе одурити Польці і втратили можливість якнайкраще освітити ці відносини. А саме: на денім порядку поставлено справу про смерть Ольги Бесарабової, але Полька звернулась до секретарки Української Жіночої Ради з улесливим проханням відкласти розгляд цієї справи на кілька днів, щоби дати їй змогу телеграфічно одержати необхідні матеріяли до цієї справи. Це були хитрощі, але Українки дали себе намовити (представницям инших славянських націй тай президії зїзду) і згодились відкласти розгляд справи. Це був великий злочин перед громадянством з боку Українок, бо і зїзд закрився і ніякі документи не прийшли, бо й не могло їх прийти.

Окрім конгресових справ на нас лежали ще деякі доручення, а саме здобути яко матеріяльну запомогу дітям і стипендії нашим студентам та студенткам, щоб поповчитися так високо розвиненому в Данії зразковому сільському господарству. З першою справою звернулись ми до Цанського Червоного Хреста. Його президія поставилась до нас дуже ласкаво, запрохала нас на чай, але у допомозі рішуче відмовила: „Ми вже багато робили для українських дітей за часи голоду на Україні", була їх відповідь. Але вони порадили нам звернутися в Берліні до лікаря Алексієва, котрому вони посилають усяку матеріяльну допомогу усяким дітям-Німцям, Росіянам, себто, можна використувати її і для українських дітей. Це й доручено зробити нашим Українцям в Берліні. У справі з стипендіями ми звернулись і до пані Банг, міністра освіти. Вона призначила нам авдієнцію і на наше устне прохання призначити 1—2 стипендії у вищій хліборобській школі в Данії досить холодно відповіла, що на це вона може нам подати мало надії, але прохала прислати їй писане прохання і вона тоді перебалакає з міністром земельних справ. Прохання подано, але треба ще раз запитати її відповідь. Звертались ми і до кооператорів, і вони заявили до нас більшу прихильність і згодились влаштувати 4 наших студентів на практику в найкращі господарства, де вони будуть мати харч на 3—5 місяців. Треба обовязково знати німецьку мову і не боятися тяжкої праці. Для полекшення практичного виконання справи з приїздом наших студентів до Данії я ходила до міністерства юстиції, щоб дало легше візи, і це мені дуже доброзичливо обіцяно. Крім цього, тому, що наші студенти їхатимуть з Чехії, повідомила про стан цієї справи чеського посла в Копенгазі, щоб не було з його боку яких перешкод, бо кожна держава має дозвіл присилати відому скількість студентів для навчання в Копенгагу, отже щоб українські студенти не порушили прав Чехії на певну її скількість студентів. Посол поставився і до мене самої, і до справи з незвичайною прихильністю.

Так проведено наші обовязкові справи. А взагалі на конгресі ставилися до нас дуже приязно, ми навязали приязні товариські взаємини з Австрійцями, Анґлійцями, Американами. Дуже цікавилася нами преса, прохала наші портрети (?!), вислухала від нас чимало відомостей про Україну для своїх часописів, надруковано мою промову на першому публичному вітанні. Нас вітали і в чудовому домі Городської Управи, і в Жіночому Данському Союзі, возили в літню резиденцію короля, де нас теж ушанували „чаєм" (гарним, чисто яванським, запашним), робили нам сніданки на березі моря, показували нам чудові музеї, шпиталі, де кожний жебрак має коло себе царське піклування; особливо цікаво було оглядати їх школи, середні, початкові, народні університети. Скрізь роздавали всі проспекти, програми, але мене душила зависть (погане почування, але...), що маленька Данія має таку багатовікову, широку культуру, такі чудові школи для всіх верств народу. От би нам поповчитися у цих спокійних, добрих, самовпевнених Данців, так бачите, фру Банг сміє сказати—„зась", питає, хто ви, —емігранти!!—звідкіля з України—так, а тепер з Праги?! Прага, Україна, еміграція, Чехія—це все не вміщується в урівноваженій голові Европейця і складається якесь тяжке непорозуміння...

Так, дуже приємно їздити по Европі, знайомитися з її широко поступовими освітніми організаціями теж дуже цікаво. Але жебрати для наших дорогих дітей, для нашої безталанної молоді, пояснити наші умови життя — ох, як це тяжко, і мимоволі ставиш собі питання, ну, а щож дали? Куди дінеться наша молодь, навчившись, взявши, завдячки справді дружній допомозі чеського уряду, все те, що можна з европейської культури? Звісно, вона чесно, правдиво вернеться на Україну, і в цьому повороті інтернаціональні союзи, Ліга Націй мусять забезпечити вільний поворот, вільну культурну працю у себе дома, бо хоч яка Европа „комфортабельна" і культурна, але для нас

Нема другої України
Немає другого Дніпра...

С. Русова.

Добрі вістки.

У Бразилії йдуть далі завзяті бої між військами уряду і повстанцями. Боротьба ведеться за посідання міста Ст. Павльо.

На радянській Білорусі переведено новий адміністративний поділ аналогічний до поділу на радянській Україні.

Анґлійський дипльомат Бюкенен (Buchanan), бувший анґлійський амбасадор у Петербурзі, помер.

У Тегерані введено військовий стан. Уряд перепросив Зєдинені Держави за вбивство конзуля. Винуватців вбивства арештовано.

Мендонельд потерпів девяту з черги невдачу в палаті громад 22. ц. м. Палата, не зважаючи на спротив уряду, прийняла зміни в законопроєкті про помешкання 201 голосами проти 160, що були за редакцією уряду. Висновків із цього Мекдонельд витягати не буде.

„Держторг" Української Радянської Республики дістав запрошення виступити з депонатами української продукції на віденській міжнародній виставі, що відкривається 9. жовтня ц. р. у Відні.

Німецький зїзд істориків, перший по війні відбудеться в часі від 30. вересня по 3. жовтня ц. р. у Франкфурті над Меном. В ньому візьмуть участь також австрійські і швайцарські вчені.

У Ризі відкрито 20 ц. м. міжнародню виставу, яка тріватиме до 3. серпня ц. р.

Одна сторінка фашистівської діяльности.

Реформа шкільництва.

Читачам нашої газети вже відомо, що після трагічної і загадкової смерти соціялістичного посла Матеоті наступив крах фашизму в італійській публичній опінії. Наслідки події були такі, що всі фашистівські міністри кабінету Муссоліні були примушені обставинами залишити свої високі становища. Лишився один Муссоліні на старому становищі.

Ми хочемо зачепити тут лише одну ділянку фашистівського державного будівництва, щоби й наша читаюча публика змогла собі виробити краще поняття про ту щойно недавно минулу добу італійської політики, де всі ділянки державного життя носили тавро фашистівської революції, розмаху, енергії і неприєднаної безкомпромісовости.

У першому чисто фашистівському кабінеті Муссоліні, міністром освіти був видатний італійський сучасний учений та фільософ Джіованні Джентілє. Він перейшов із табору лібералів до фашистів. Цій політичній метаморфозі трохи в Італії дивувалися, але ніхто не посуджував міністра, відомого фільософа в нещирости. Ніхто рівнож не мав і тіні підозріння в тому, щоби Джентілє був якнебудь замішаний у аферу з Матеоті. І не зважаючи на це все, міністер освіти уступив.

Італийське міністерство освіти під проводом Джіованні Джентілє проявило найбільше праці, вложило в неї найбільше енергії, та було найбільш революційним з усіх міністерств. Чому воно так склалося? Ось на це й постараємося дати відповідь.

Треба вказати на ту обставину, що до часів Джентілє в літописах італійської народньої освіти було мало світлих сторінок. Вже сама початкова освіта, хоча згідно з законами загально обовязуюча, проводиться дуже недотепно і до цього часу — передовсім у полудневій Італії — відсоток неписьменних значно більший, ніж відсоток письменних. Ще гірше поставлена в Італії справа зі середньою школою. Вона має чимало найріжнороднійших типів, але всі вони без виїмку стоять на дуже низькому

МИХАЙЛО РУДНИЦЬКИЙ.

Знехтовані сторінки часопису.

Цими днями зїхались у Льондоні, вперве в Европі, представники т.зв. „Зєдинених Клюбів Світової Реклями", які радили над поширенням та влекшенням засобів у часописних оголошеннях. Мета зїзду була в однаковій мірі торговельна, що й культурна. Це велике організаційне діло прокинуло в мені кілька рефлєксій, які зринали нераз при порівнанні нашої преси з американською та англійською. Всі ріжниці щодо формату, матеріялу, скількости передплатників, фондів, ідей, метод публіцистики залишім на боці. Це справа ріжниць культури: інтелєктуальних та матеріяльних засобів.

Але є в англьо-американській пресі одно, з чого ми могли би починати вже нині: оголошення. Цей знехтований, жебрацький кутик нашої преси займає в Америці та Англії перші, величезні сторінки часописів. Чи думав хто у нас над тим, що найважливійші світові події, найбільше сензаційні пригоди, а навіть великі політично-суспільні ідеї бліднуть поруч звичайної особистої оповістки, яку що-ранку шукає жагуче тисячі читачів у довгих кольонах часопису? Англійські та американські часописи недурно починаються довгими сторінками засіяними оголошеннями. На цих сторінках люде шукають усіх можливих звязків та взаємин з усіма можливими, невідомими їм людьми. Все те, що стає предметом щоденної професії одиниці, її праці та зацікавлення, духової чи матеріяльної потреби, плянів, мрій чи примхи — може найти вислів у кількох рядках оголошення. Нема такого діла ні фантазії, які не могли би найти зрозуміння у якоїсь іншої людини, десь далекої від нас, але духово посвяченої з нами.

Сторінки з оголошеннями є більше зближені до літератури як яканебудь інша сторінка часопису. З них люде кидають у просторінь свої бажання і шукають відгомону симпатії у широкім світі. Треба бачити, як щоднини у Льондоні, в публичних читальнях кожньої дільниці, де вже вранці висять та лежать свіжі часописи, довгі ряди людей нишпорять між обявами. Кожнього з них веде туди почування, що ось нині може він вичитати пропозицію, яка завтра може змінити дотеперішне його істнування. Я не розумів цього почування, доки сам уперве в чужому місті, без знайомих, не найшов випадково трьох рядків у часописі, які запевнили мені три і пів року найкраще плаченого та найприємнійше проведеного зайняття у моїму житті.

Всі наші проєкти, інтереси та бажання можемо висловити у невеличкім гуртку людей, здебільша подібних до нас, людей, які перестали вірити у здійснення якихнебудь своїх плянів. Ті, що щось пишуть — мають ще сякий-такий сурогат здійснення своїх ідей. Але загал? Наш громадянин витрачує радо гроші на товариську гутірку в ресторані або каварні, часто лише на те, щоби поділитись вечером зі своїми ідеями, які зродились у нього вранці. І про ці ідеї дізнається двох-трьох людей, які щонайбільше можуть їх супокійно вислухати. Та скільки людей дізналось би про них з часопису!

У „Таймсі" довгий час була оповістка зі заголовком: „Маєш ідеї? — заробиш гроші". Це був поклик до молодих письменників, щоби присилали свої твори до авторського бюра, де виправляють рукописи, дбають за видрукування, ще й платять гонорар. Якою обявою можна спонукати наших земляків, щоби передали до загального відома про свій загибаючий талант, капітал, чи промисл? Де, як не в атмосфері тісній культурно та економічно настирливійше відчувається потреба невпинного винаходження нових людей та творення нових взаємин?

Коли розгортаю що ранку 28 сторінок „Таймса", більшого як простилало, на якім сплю, не заздрю Англійцям широкого погляду на всесвітні події, незвичайно подрібних дописів з найдальших закутин гльобу, їх фанатичного захоплення спортом, їх кольоніяльної політики — не можу їм заздрити нього всього з думкою про наші справи. За те заздрю їм невичерпаної скількости дрібненьких мов ма анонсів, починаючи від приватних телєграм закоханих та розєднаних пар — аж до цитатів зі св. Письма від імени ріжних релігійних товариств, які зєднують цим шляхом нових членів та прихильників. На світову політику та торгівлю маємо ще трохи часу. Але наше щоденне життя домагається невпинно приливу свіжих сил. Одною з бючок, і то не найменшою, якою припливає до суспільного організму трохи свіжої крови, є преса. Та якою далекою є вона в нас від буденних потреб! Ми сотворили з нея раз один тип і не в силі нині з нього визволитись.

Та скажім, що вона не є гірша, ніж в инших народів. Що приносить щоденний часопис? Останні звістки про події, які завтра стануть неактуальними, про ідеї, які завтра заглушать нові, зовсім суперечні. Нині кажуть вам, що льондонська конференція є на найкращім шляху до відродження Европи, завтра чуєте, що вона хилитається між розбіжними інтересами. Вчора прийшла телєграма про подорож якогось достойника з Парижа до Льондону або про повінь у Китаю, а нині ці факти сіріють у мряці з огляду на новинку, що на Личаківськім цвинтарі поліція здоганяла справжнього винуватця порохового замаху на Львів. Скіль

ступіні, так, що батьки волять звичайно посилати своїх дітей до приватних католицьких шкіл, які є зразковими. Роблять це навіть радичі соціялісти та анархісти. А вже ділковиту порожнечу уявляє собою більшість італійських університетів. Щодо числа — то Італія має їх чи не найбільше пропорціонально до свого населення, бо на 38 міліонів населення аж 18 університетів. Багато з них походить ще з часів Відродження і давнійше. Тепер являються вони сумними останками давної величі. В багатьох з них збереглося два, а подекуди лише один факультет з невеликою скількістю професорів і студентів. Наука в них стоїть дуже низько.

Всі ці недостачі, в усіх типах шкіл, бажав усіма силами усунути Джентіле. Він взявся за діло дуже енергічно. Багато вчителів, що не відповідали свому завданню, позвільнювано. Введено суворі іспити до середніх шкіл. Збільшено вимоги до учнів і учителів. Багато учнів мусіло повторювати кляси. Наприклад середні школи звів він лише до двох типів, що відповідають нашим клясичним гімназіям і реальним школам. Очевидячки, що така суворість зразила до всіх реформ батьків. Родичі почали нарікати на фільософа міністра освіти та почали відмовляти йому даних бути таким міністром. Одначе все це не зражувало невтомного реформатора.

Найбільшою його мрією була грунтовна реформа високих шкіл. Джентіле бажав шляхом енергійних та основних реформ піднести всі італійські університети на висоту німецьких. На жаль, це йому не вдалося, бо відома афера з Маттеоті спричинила і його уступлення. Навіть всі його політичні противники признавали йому велику рацію у започаткованих реформах і цінили та подивляли його енергію та ініціятиву. Одначе загал віддихнув з полекшою, коли він уступив. Родичі жалували занадто своїх дітей, боялися, що реформи вплинуть відємно на їхнє здоровля і т. д., бо реформи передбачували і практично проводили в життя невідомі до цього часу в Італії вимоги до учнів і вчителів.

Наслідник Джентіле маркіз Казаті з Міляна вже почав касувати деякі реформи попередника. При цьому його оплескує публична опінія, не зважаючи на те, що таким чином італійське шкільництво знов покотиться по похилій площі. З цього виходило би, що не все „vox populi" є рівнозначним з „vox dei".

Ця одна сторінка фашистівської праці дає нам змогу вглянути в той недавній великий варстат перебудови Італії, що мала її повести на шлях розквіту.

ки з фактів та подій, які вичитуємо щодня в часописі, мають справжній безпосередній звязок з нашими щоденними думками, працею та духовими потребами? Скільки є між ними таких, від яких у силі було би змінитись наше життя, колиб вони мали з ним безпосередній звязок?

Та прошу уявити собі, що часопис приносить нам щоднини сотки найріжнороднійших пропозицій, на які ми можемо особисто відгукнутись. Кожний з нас носить у собі якусь іскру присипану згарищем зневірених надій. Скільки з нас не могло піти шляхом свого справжнього покликання, у напрямку потреб свого таланту, лише тому, що не зустріло дружньої підмоги, співробітників праці, які можуть стати нашими найкращими другами або досмертними протекторами! Всі найвизначнійші та найцікавійші події нашого життя є наслідком припадку. Цей припадок стає сліпим та безглуздим тому, що не можемо його вибрати з поміж великої скількости можливостей. а він приходить до нас як результат дуже обмеженої сфери вибору.

Коли одержуючи часопис, кажете собі, що він безнадійно сірий, не забувайте, що найживійша його частина залежить від вас і що ніякий публіцистичний геній не в силі її заступити.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції.

Ломання законів.

1. посла С. Козицького і тив. до міністра спр. внутрішніх щодо катування семи поліцаїв разом з комендантом на постерунку державної поліції у Клеваню (на Волині) селянина Петра Гомона зі села Орусева (пов. Рівне).

2. посла С. Козицького і тов. до міністра рільництва і державного майна щодо заборони приготовлення селянами у селі Мокре топлива, за яке вони вже заплатили.

3. посла Підгірського і тов. до міністра справедливости в справі політичних вязнів Українців, що мучаться у слідчому арешті в Бережанах. Деякі з тих вязнів сидять вже більше року і не можуть діждатися акту обвинувачення. Інтерпелянт, навівши масу яскравих фактів надужиття, запитує міністра справедливости, чи готовий він відповідно повчити прокураторські уряди і суди про те, щоб арештуваним негайно доручувано акти обвинувачення. Чи міністр має намір звернути особливу увагу на вязницю у Бережанах і усунути там усі надужиття? Чи потягне до відповідальности винних?

4. Внесок послів українського клюбу в справі доповнення регуляміну соймових нарад. Недавно почав маршалок сойму інтерпретувати 25 арт. регуляміну соймових нарад у цей спосіб, що його обовязком є цензурувати промови, внески та інтерпеляції послів. Він зажадав, щоби в інтерпеляціях про конфіскати непольських газет сконфісковані статті виголошувано у польському перекладі. Таким чином маршалок ломить звичай, що панував у соймі вже півтора року, згідно з яким конфісковані статті цитовано в інтерпеляціях на тій мові, якою вони були написані. Посли українського соймового клюбу боронять у внеску півторарічного звичаю, що згідно з думкою маршалка наслідком півторарічної тактики стала правилом, заявляються проти того, щоби при одному регуляміні примінювано дві ріжні методи до українських і польських газет та взивають накінець сойм ухвалити: Взивається регулямінову комісію доповнити відповідно регуляміни соймових нарад у справах, що торкаються посольських інтерпеляцій.

5. посла Сергія Козицького і тов-щів до міністра освіти в справі розпорядку кураторії львівського шкільного округа з дня 3. квітня ц. р, ч. 147, що наказує не визволяти учнів доповняючих промислових курсів УПТ у Львові. Інтерпелянти питають міністра: що спричинило такий розпорядок львівської шкільної кураторії? Чим оправдує міністер той генеральний похід кураторії на українські школи. Що думає зробити, щоби УПТ мало змогу надалі вести доповняючі промислові курси?

6. посла Серг. Козицького і тов. до міністра освіти в справі відібрання права прилюдности приватній дівочій гімназії УПТ у Станиславові і в справі заборони вчити в тій гімназії професорам державної української гімназії в Станиславові.

7. посла С. Козицького і тов. до міністра освіти в справі закриття української приватньої тирокласової школи УПТ в Городку Ягайлонськім.

8. посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ і державного скарбу в справі негайної допомоги потерпівшому наслідком злив і градобоїв населенню Дубенського повіту на Волині і Яворівського повіту у Східній Галичині шляхом звільнення пошкодованих від податків і наділення їх грішми та натуралїями.

9. посла Д-ра Дмитріюка і тов-шів до міністра внутрішніх справ і справедливости в справі протизаконних знущань коменданта постерунку державної поліції та його заступника в Дивіні Кобринського повіту над селянами того містечка Якимом Крачком і Харлампієм Скращуком за те, що святкували православне свято і не хотіли йти на лови вовків, які уряджувала влада.

10. посла С. Козицького тов-шів в справі грошевих кар на господарів за псів, яких вони держать для охорони господарства.

З діяльности Клюбу УСДП.

11. Інтерпеляція посла Приступи з клюбу УСДП і товаришів у справі повороту до краю студентів Українців і Білорусинів, що перебувають за кордонами Польщі, та в справі визнання їхніх закордонних студій.

Польська влада не лише не визнає студій таких студентів, що покінчили їх на закордонних університетах, але й не дає дозволу на поворот до краю. Рівночасно вона переслідує приватний український університет у Львові, не щадячи ні професорів ні студентів. Інтерпелянти домагаються видавання дозволу на поворот до краю і признання закордонних студій.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Хто більше музикальний?

— Українці співучий народ!
— Кожний Українець має слух!
— Де трох Українців, — там хор!

Такі і тим подібні інсинуації чується раз у раз із уст чужинців. Надармо „Боян", „Бандурист" і инші дяки доказують цілими роками, що це підла брехня. Надармо беремо фальшивий тон не тільки в співі, але й у політиці та мистецтві. Надармо в товариськім життю не звертаємо зовсім уваги на добрий тон. Надармо тисячі подруж витворюють таку какофонію, що аж вуха вянуть, На дармо і ще раз на дармо... Чужинці ніяким робом не дають себе переконати і вірять у нашу музикальність, як ми в справедливість Антанти.

— Хитрі Малороси валяють дурака! — каже один.

— Це нові нечувані а роскішні правила дісгармонії! — каже другий.

Нічого не поробиш!... Прийдеться нам з цією незаслуженою славою доживати віку.

А тимчасом поруч із нами живуть наші сусіди Поляки, народ співучий, музикальний, а їх ніхто не похвалить.

— Не мають слуху! каже тобі перший ліпший доктор музики.

Неуцтво або злоба!

Як можна казати, що вони не мають слуху!?...

Ось недавно стояв я з одним знайомим під „Просвітою" і, як звичайно, шепотом, викладав свої погляди на недалеку будучність Польщі. Якийсь чоловічок, що стояв на пятьнадцять кроків від нас, раптом закліпав вухами і прискочив близче. Стягнув з нас генералія (добре, що не пальта!) і з лукавою усмішкою сказав:

— Ja wszystko słyszałem, proszę panów, i będziecie panowie odpowiadać za to!

Ми були сконфужені величавим слухом члена сусідської нації.

Та не тільки слух, але й музикальність, співучість і поняття такту — це вроджена прикмета польського народу.

Вистане послухати їх пісень. Яке богатство! Яка ріжнородність! Скільки вони переспівають за один вечір! „Za Niemen, za Niemen" і инші, як: „Za Niemen, za Niemen" „Góralu czy ci nie żal" і „Hejze ino", і „Za Niemen, za Niemen".

А візьмім військові пісні... Які вони оригінальні, легкі, мельодійні. На доказ їх краси нехай послужить факт, що богато народів світа покрало польські мельодії і хвалятся як своїми власними, Чехи вкрали: „Wojenko, wojenko", „Maryś moja, Maryśka". Москалі: „Wisła, Wisła nasza rzeko" (з браку Висли переробили на „Волга, Волга"), а російські революціонери захопили в безличний спосіб мельодію „My trzecia brygada".

Та скільки вже накрали Українці, то того й не зрахувати. Найновійша крадіж, це „Гей там на горі Січ іде", яку ми так залюбки виспівували по всяких торжествах.

Дивно мені, чому Поляки дотепер не виступили в оборону свойого майна і позволяють з легким серцем кожному красти свої пісні.

Тільки щодо гимну втратили терпець і доказали, що це мельодія оригінальна, а не крадена з гимну „Hej Sloveny!"

Я донедавна в це не вірив, але тепер не маю сумнівів.

Також їх гра і спів не лишають нічого до бажання. Знаменито грають на інстинктах своєї товпи, а в країні співу видали таких голосових мистців, як: Дідур, Ада Сарі, Сембріх і Батистіні.

Зваживши ці всі прикмети Поляків: слух, музикальність, співучість і такт, видається дивним, що вони не відчувають кепської ситуації, не грають у европейськім концерті, не мають голосу в світовій політиці і такту в дипльоматії.

Галактіон Чінка.

Зі студентського життя.

Т-во українських студентів „Січ" у Відні.

Після досить живих і бурливих хвилин у недавній минувшині життя віденської студентської еміграції від довшого часу пливе спокійнійшим і більше зрівноваженим річищем. Причини цього ріжні. З одного боку чисельно студентство значно менше, з другогож воно попри науку має можливість виладувати свою „партійну енергію" в окремих, цілком автономних ідеольогічних гуртках, на творення яких дозволяє статут демократичної „Січи". Та відай чи не найважнійша причина це сучасні відносини в краю, які не настроюють на надто веселий тон.

Але молодь має свої привілеї, до яких мертвеччина в ніякім випадку не належить. Тому й нічого дивного, що час до часу і на віденській „Січи" запанує дещо піднесена темнература. Таких моментів піднесення войовничих настроїв мали ми в останніх кількох місяцях аж два.

Перший такий момент, ще в місяці лютім — викликаний був конфліктом між виділом „Січи" й лівою ідеольогічною секцією „Драгоманівська Громада" з приводу відмови тій останній на одну політичну маніфестацію в рамцях „Січи". В своїм оконечному результаті конфлікт цей опинився перед надзвичайними зборами. Не вважаючи на провокаційні окліки з боку менше відповідальних одиниць в роді „польські жандарми" — збори не далися вивести з рівноваги і осудили тактичний промах бувшої управи „Січи", яка й мусіла уступити. Цей інцидент проминув, правда, без дальших наслідків, бо спроба звести його до політичної ворожнечі між самим студентством не повелася, а проте вже тоді показалося, що кількох хоробливих „амбітників" вмагає до стеоризування тут. студентства, хочби навіть коштом розбиття найстаршого українського студентського Т-ва, віденської „Січи". При другому інциденті — в квітні — оця суто демагогічна акція виявила своє правдиве обличчя, та потерпіла повну невдачу на зборах з дня 7. ц. м.

Товчком напруження у квітні була справа Запомогового Комітету (колись ц. к.) у Відні, який кінець кінців, по довгих торгах і переторгах в осени м. р. опинився в руках тут. громадянства, приймаючи у свій склад усі тут. організації до акад. „Січи" включно. До цієї зміни багато надій привязала політична й академічна еміграція. Одначе виявилося, що ці надії нічим не оправдані — що забезпеченій частині віденської еміграції маловажною й чужою є доля еміграційних нуждарів. І замісць повести гуманітарну акцію, Запомоговий Комітет став просто цирковою ареною для ріжної категорії демагогічних акробатів, які продукувалися так завзято, що одні — одніські тільки збори тривали не менше — не більше а безперервно 3 — словами три — місяці! Серед таких відносин й мови не було про яку-небудь акцію Комітету. Під загрозою голодової смерти політичні емігранти оснували „Комітет політ. еміґр." — „Запомоговий Комітет" опинився перед утратою своєї домівки, єдиної, яка ще залишилася ширшому громадянству у Відні. Чи дивно, що супроти того стану свідома своєї відповідальности подавляюча частина студентства порішила покінчити раз із цею аномалією і перевести радикальну санацію „Запомогового Комітету?"

Та це рішення не по смаку пішло кільком одиницям, яким чомусь залежало на вдержанню дивоглядного status quo в Ко-

мітеті. Вони проголосили нарушення його ну casus belli і дійсно розпочали війну. І щож вони роблять? По нашій традиційній звичці пустили у світ друковану відозву, в якій во імя спасення „демократизму" й людства обкинули всіх і вся, своїх товаришів і Т-во „Січ" болотом, і взвали весь „чесний" елемент виступити зі старої „Січи", та заснувати нову. Одночасно накинулися на новоосновану групу національної молоді — по своїй суті суто демократичну, хоч без усталеної лінії. — як причину всього лиха, бажаючи в цей спосіб цілій боротьбі надати ідеольогічний характер. Підписали ту відозву як „ініціятивний комітет" 7 студентів (в цьому 4 абсольвенти!) — з яких деякі опісля заявили, що були би не підписували чистого папіру, коли би знали, який буде текст! Отся кампанія стрінулася з різким осудом не тільки старшого громадянства, але також і молоді, не виключаючи великої частини Драгоманівців, з посеред яких ре-крутувалися ініціятори.

Та тоді зачинається забавна історія, яка кидає правдиве світло на спробу розбиття „Січи". Обидивши відозвою не кільки своїх товаришів, але й „Січ", як організацію, сами ініціятори ні на один момент не виступали зі „Січи", ні на момент не переставали бути членами цієї — по їх словам — нечесної організації. Один із них виїхав, що правда, з Відня, другий знову зійшов зі сцени студентського життя, але решта ходила смирно у стару „Січ", наче би ніч го й не було. От, як то кажуть, наплював і — обтер...

Однак не міг забути про свої обовязки виділ Т-ва, який мусів боронити організацію перед незаслуженими образами й наклепами. Та коли й виділ замість якогось вияснення одержав тільки нову стирту — гим разом писаних рукою — лайок, справа мусіла опинитися перед загальними зборами дня 7. ц. м. Від ініціяторів зажадано відкликання наклепів на Т-во, або в противному випадку рахуватися з одиноким можливим наслідком своєї відозви, себ то з виключенням з „Січи". Тут з ов один з виділових Драгоманівської Громади намагався ще раз надати цілій акції ідеольогічний підклад і зложив іменем цілої Громади заяву солідарности зі згаданим Ініціятивним Комітетом, якого в н був членом. Цим хотіли вони стеризувати Збори і зробити їх схильними до приняття заяви у справі відозви, яка ніби відкликала образу і не відкликала. Справа покінчилася виключенням „ініціяторів" з членів „Січи", за якими зголосило свій виступ ще кількох Драгоманівців, рештаж заявила, що не бачить причини уступати і залишилася в Товаристві.

Так закінчилося т. зв. „розбиття" віденської „Січи", якого єдиний слід залишиться хіба в 60-літній хроніці Т-ва.

Як бачимо: діяльність наших віденських студентів за кордоном не належить до найкращих сторінок громадянського життя.

Студент.

НОВИНКИ.

— **За новинку** про методи в польськім судівництві сконфісковано вчорашнє число.

— **Що робить старий радинальний дуб?** Давно вже не було в часописах згадки про „старого радикального дуба" Павла Лаврука, бувшого радикального посла з Іспаса коло Коломиї. В часі виборів, одержавши від Поляків більшу готівку, він гудів і у своїй газетці „Радикальний Голос" грозив всім українським інтеліґентам „хлопським параґрафом" і, покликуючися все у своїй неграмотній писанині на неприсутного в краю батька Кирила Трильовського говорив про себе, що його „старого радикального дуба" ніхто з місця не рушить. Минули вибори, Поляки не потребували більше ласки Лаврука і подібних йому його радикальних однодумців і „радикальний дуб" пішов в дубину. Одначе остав і дальше старостинським попихачем і приятелем варшавських „хлібоїдів", яких сам помагав вибирати. Для відміни розпочав боротьбу зі своїм парохом о. Костем Андроховичем, який інтересується громадянськими справами і очевидно перепинює „політику" Лаврука. З жалобою на свого пароха їздив „старий радикальний дуб" аж до Варшави до свого „колеґи" Вітоса, але нічого не вдіяв. Тепер утворив невеличку свою партію, котра з противниками воює в селі „хлопським параґрафом", що нераз аж польська поліція мусить у не вмішуватися. Той войовничости Павла Лаврука було за багато навіть його синові Миколі, котрий проти свого батька вніс аж три судові карні донесення за ріжні карні провини і „старий радикальний дуб" мабуть таки опиниться у польській вязниці.

— **„Загонистий" журналіст.** Інформатор від українських справ „Газети Львовської", який, як відомо, одержує звістки з усіх найбільше авторитетних та таємних джерел про наші справи, неребалакуючи кепсько статті „Діла", подає фрагменти зі статті париських „Послѣдних Новостей" „Очерки современной Польши". Зміст цієї статті з численними перекладами передали ми в ч. 156. Журналіст з „Газети Львовської", щоби доказати своїм читачам, що має перед очима „Послѣднія Новости", а не „Діло", хоче почванитись бодай одним російським словом з тексту і при слові „rogywczy" додає у скобках „загонистий". Як це вигідно глузувати собі з польських редакторів, для яких українська мова та російська є китайщиною.

— **Таємні стріли** стають щораз частійшими у Львові. Вчора на Городецькій вулиці два добродії стріляли до себе кілька хвилин. Один з них ранений. Поліція веде слідство у двох зовсім протилежних напрямках: 1-о чи це не був поєдинок, 2-о чи не політична „афера". Пікантно те, що „Газета Поранна" друкує всю цю історію п. з. „Таємний американський поединок"; Американський — де двох до себе стріляє!

— **Життя надошкупило** львівській дівчині Марії Кандак, яка вчора пятий раз з черги стрібувала отрути в Пасажу Міколяша. Невідомо, чи вона свідомо вибрала таке місце, під боком антики, щоби могли її знову відратувати. — Цього самого дня хотіло покінчити смертю ще двоє інших дівчат в Єзуїтськім саді: Щушіньска і Міколайчик. Показується, що літо настроює молодь більше мелянхолійно як зима!

— **Трагічні наречені.** Вже кілька днів польська і французька преса присвячують окремі статейки вбивству, якого доконала у Парижі польська драматична артистка Уміньска на своїм нареченім Жизновскім, літераті. Вона застрілила свого нареченого, безнадійно недужого, на його власне бажання. Перед цим три рази давала переливати свою кров для врятування його життя. Її вчинок зустрічається ві загальною симпатією як доказ великого пожертвування з боку кохаючої жінки. Покищо її виснажену перевезено до шпиталя. Вона відповідатиме за свій вчинок перед париським судом. Ця трагічна подія стає матеріялом для м ркувань: чи людина має право вкоротити життя іншій для припинення мук, на її власне бажання? Виринає ще й інше питання: чому Жизновскі не застрілився сам, лише прохав до цього помочі своєї нареченої?

— **Відносини у львівській поліції.** „Курєр Львовскі" друкує листа бувшого кінного поліцая у Львові, старого польського легіоніста, батька родини, який звернувся до поліції зі жалобою на старшого полицая, який образив його маму, а його самого вдарив в лице. Коли він не одержав у поліції ніякої сатисфакції, хотів звернутися до висшої інстанції, але „йому радили, щоби навіть не починав, бо це може ще гірше скінчитись". Тому він мусів покинути службу в поліції.

— **Курси Есперанта** мають бути основані в усіх країнах для урядовців та промисловців усіх родів. Такий є проект останнього есперантського світового зїзду у Женеві. Навчання відбуватиметься під контролею Торговельних Палат. Торговельні Палати Льондону, Парижа та Міляна займуться організацією курсів. У деяких країнах навчання буде вестися радіотелеґрафічно.

— **Фальшизніки грошей** появилися у Берліні в більшій скількости. Недавно слідча поліція відкрила іх аж 60; вони підробляли лише благородну валюту: доляри та фунти.

— **Аматор подружжя.** Пяніє Ежен д' Альбер оженився семий раз. Це дуже нервова людина, бо з одною зі своїх жінок, відомою пяністкою Карреною, він розвівся лише тому, що вона не лише грала кілька годин денно на фортепіяні, але ще й домагалась, щоби він повторював пєси, які їй були до вподоби.

— **Жидівська мова в суді.** Перед судовим трибуналом в Одесі переведено вперве цілу розправу на жидівськім жаргоні. Радянські часописи підкреслюють цей факт як ознаку симпатій раденського уряду до домагань національних меншостей на Україні.

— **Літак як рятунок подружжя.** Трапилась цікава пригода італійському генералові авіяції Пєтро Піччіо. Він-герой 42 воздушних перемог в останній війні виправився на літаку над море в околиці Сардинії, куди відіхала на човні його жінка, з походження Американка, з метою втекти перед своїм чоловіком, разом з дитиною, на Корсику. Летун дігнав свою жінку на повнім морі і вернувся з нею додому.

— **Памятни по Наполєоні** збережені його прибічним священиком Вінялі, з острова св. Олени, перейшли по довгих мандрівках до рук американського антикваря д-ра Розенбаха. Між ними є останне вбрання Наполєона, його посмертна маска, срібні ножі, вилки, чарка і численні листи; разом 40 штук.

— **Величезний шлях** будують тепер від Конго до горішнього Нілю. Шлях тягнеться на просторі 1.100 кільом. і ним має піти згодом залізниця з Кап до Каіро.

— **Позір Коломия і Косівщина!** Перекажіть і знайомим, котрі „Діла" не читають, що можуть оминути коштів подорожі до Львова в справі замовлень футер — бо якраз Карпяк, кушнір перебуває в Косівщині. Він радо удільнить порад зі свого фаху а навіть можете у нього там замовити футра. Ареса його в Косові і Коломиї „Народна Торговля". До Коломиї приїде на храмовий день. 121 2—3

ОСТАННІ ВІСТИ.

Спірний монополь.

Соймова скарбова буджетова комісія радить над проєктом закону про спірний монополь. Цілий закон принято з деякими змінами.

Ніхто не хоче бути міністром!

З Варшави доносять, що теку польського міністерства закордонних справ має вже остаточно обняти Александер Скшиньскі. Кандидатура польського посла в Вашингтоні упала, а польський посол в Берліні Ольшевскі не прислав відповіди.

Страйки в Польщі.

На Горішному Шлеську вибух страйк робітників в гутах. Около 70 проц. робітників стануло до страйку. Причиною страйку є заведення 10-годинного дня праці.—На Поморю застрайкували сезонові рільні робітники, жадаючи 300-процентової підвишки платні.

Японія і Совіти.

З Токіо доносять, що по переведенню довшої дискусії кабінет ухвалив примінення нового напряму політики у відношенню до Совітів. Японський уряд готов признати совітський уряд de iure.

Совітський конзулят у Львові.

Минулої суботи заключено польсько-совітську конзулярну конвенцію. Польща матиме чотирі генеральні конзуляти: в Москві, Харкові, Тифлісі й Мінську, а три звичайні: в Лєнінґраді, Київі й Хабаровську. Совіти натомісць отворять два генеральні конзульства — у Варшаві й Ґданську, й два звичайні — в Лодзі й Львові. Отворення конзулятів наступить найранше в осени.

З львівського бруку.

Новий замах?

В середу вночі о год. пів до 11 якихсь трох таємних мущин закрадалося під магазин муніції на цитаделі у Львові. Коли на візвання стійкового вони не задержалися, стійковий вистрілив. На це відповіли таємні гості також вистрілом. Заалярмована військова патруля пустилася в погоню, стріляючи. Та таємна трійка зникла в темрявах ночі.

Зі судової салі.

Дня 14. липня ц. р. відбулася перед Окружним судом в Бережанах карна розправа проти Михайла Сеника, студента аґрономії і Антона Стефанишина люстратора УПТ. в Бережанах за злочин шпіонажі з 67. к. з. поповнений в цей спосіб, що збирали відомости про збройну силу і дісльокацію військ в цілі подання цих відомостей чужій державі. Розправу ведено таємно, а тому точного справоздання подати не можемо. Боронили д-р Михайло Західний з Бережан і д-р Степан Шухевич зі Львова.

Степанишина звільнено, Сеника засуджено на кару тяжкої вязниці одного року, з чого три четвертині відсидів він уже в слідчому арешті.

Прокуратор зголосив щодо Степанишина зажалення неважности.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5·22½—5·23 зол., канад. дол. 4·95,—4·96, Чеські кор. 0·15½—0·15¾ Леї 0·02½—0·02¾, франц. франк 0·29—0·29½, Швайц. франк 0·91—92, Англ. фунт. 22·00—22·10.

Золото. 20 кор. 21·80—21·87; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 23·90—24·10; 10 руб. 26·00—26·10.

Срібло. Австр. кор. 0·38½—0·39, 5 австр. кор. 1·92—1·94, Фльорени 0·96—0·97,½ Рубл. 1·70—1·75, Рубель дрібним сріблом 0·65—0·66.

Пшениця від 19 до 20, жито від 10 до 10·50, жито від 9·20 до 9·60, ячмінь від 10·25 до 10·75, ячмінь від 8·75 до 9·25, овес від 11·25 до 12·25.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Загальні Збори Союзу Учительських Спілок у Львові, з причини від Управи Союзу незалежної, не можуть відбутися в салі Тов-а „Волі", а відбудуться в комнаті Краєвого Союзу для хову і збуту худоби при вул. Осолінських ч. 15. II. пов. Отсим простується оповістку Загальних Зборів оголошену в Кооперативному часописі з 14 з 15. ц. м. — *Управа.* 127 1-1

Поділ стипендій. У звязку з розписаним свого часу конкурсом на стипендії для студентів медицини українського університету, Сенат університету комунікує: Стипендійний фонд у висоті 1020 америк. долярів річних стипендій розділено покищо між девятьох студентів-медиків таким чином, що 8-ох одержуватиме по 10 долярів кожного місяця аж до покінчення студій, а один по 5 долярів. Стипендії одержали: 1) Воробець Тома, 2) Загородний Володимир, 3) Пікас Микола, 4) Попович Микола, 6) Цимбалко Олекса, 7) Шекета Михайло, 8) Якубівський Яків і 9) Белей Іван (5 дол.)

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ІЗЗА побільшення від 15. літ дуже добре просперуючого фабричного інтересу прийму спільника з капіталом від двох тисяч долярів вгору. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Фабрика".
124 1—2

УЧИТЕЛЬКИ до науки 3 дівчат з 4 і 6. кляси народних шкіл пошукую на цілий шкільний рік. Пова домом инша платна лекція хлопця з 2 кл. народних шкіл. Бажаю, щоб учителька уділяла початкової лекції гри на скрипцях. Зголошення з поданням условин слати найдальше до 15. серпня ц. р. Марія Данилович в Борині коло Турки н/Стр. 125 1—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 2—10

ОГОЛОШЕННЯ.

В звязку з ліквідацією Таборів Інтернованих в Польщі, збір інтернованих Вояків Армії У. Н. Р. завязав організацію „Товариство бувш. Вояків Армії У. Н. Р.", яке Тов-о ставить собі завданням дати моральну і матеріяльну допомогу б. Вояків. Статут Тов-а зістав затверджений законним порядком і Тов-о розпочало організаційну працю в Каліші через Президію Ініціятивної Групи. — Провадиться прийом в Члени Тов-а. Членом Тов-а може бути кождий б. Вояка Армії У. Н. Р., що представить запоруку двох Членів Тов-а.

Згідно арт. 5, 15, 18 Статуту Тов-а на 22 липня ц. р. назначується Перші Загальні Збори Тов-а.

Збори відбудуться в Каліші, бараки Української Станиці, початок о год. 10-ій

Порядок денний:

1) Доклад (справоздання) Президії про свою діяльність, 2) Вибір Управи й Ревізійної Комісії Тов-а, 3) Розгляд Статуту про зміни в ньому, 4) Кошторис Тов-а, 5) Обговорення інструкції для органів Тов-а, 6) Біжучі справи Тов-а.

128 1—1 *Президія Ініціятивної Групи.*

КОНКУРС

на управителя 7-клясової мішаної школи У. П. Т. в Дрогобичі з платнею 75 прц. державних поборів і мешканням для неженатого кандидата з кваліфікаційним іспитом. Подання до 15. серпня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10).
126 1—3

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 164 (10 257). Львів, неділя 27. липня 1924. Оплачено ґуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Боротьба адвокатів і бізнесменів.

Останні звістки з льондонської конференції на цей раз погані. Преса починає пригадувати лиховісну осторогу американського президента, його державного секретаря Льойда Джорджа: — „Дипльомати! ваша теперішна невдача це початок катастрофи і хаосу".

У чомуж діло? Союзники майже дійшли до порозуміння. Еріо дуже вдоволений, Мекдонельд повний оптимізму. Плян Доза (Dawes·a) вигладжений, виправлений, доповнений — залишається хіба банкірам дати Німеччині позичку. Звідсіля й починаються непорозуміння. Банкири, від яких залежить останній успіх конференції, ділові люде — „бізнесмени". Вони ставляться байдуже до нюянсів внутрішньої політики Франції та Англії. Їх цікавить головно питання, чи вироблений проєкт економічної відбудови Европи досить тривкий, настільки, що в нього можна вложити свій капітал як у надійне підприємство.

У завзятій дискусії над основами американського проєкту виразно зарисовуються дві протилежні ґрупи. На одному боці стоять Американці і фінансові знавці Франції та Англії, на другому: політики-дипльомати. Політики мають у першій мірі на увазі дипльоматичні здобутки, з огляду на публичну опінію у своїм краю. Один з англійських часописів найшов ключ до цілої европейської загадки кажучи, що проклін Европи у становищі париських державних політиків, які на все глядять з виключно політичного становища, себто дуже вузького.

Цю глибоку увагу можна навіть поширити на всю Европу. Недурно Льойд Джордж і Поанкаре були адвокатами, Бріян належить до найкращих промовців, недурно у нинішнім французькім кабінеті є аж 18 адвокатів, Мекдонельд ціле життя промовляв на робітничих вічах. Що й казати про керманичів радянської Росії, нежданий, запоморочуючий успіх Муссоліні, або Німеччину з моменту програної війни. Провідниками держави ставали ті, що вміли якнайкращими словами переконати загал про величність якоїсь ідеї. Іншими словами: до першого голосу в державі доходили ті, що вміли голосом якнайкраще орудувати — люде з талантом та психольоґією адвокатів.

Але у ході подій виявилось, що користуватись невпинно адвокатськими прикметами: чаром слова і льоґічної аргументації—часто не лише даремно, але й шкідливо. Полїгики-адвокати захоплювали патріотичним запалом своїх земляків, у зїздах, нарадах, конґресах і в парляментах виходили переможцями над своїми противниками, але від цього загальний стан справ не покращав. Вони забували про одну правду: що красномовством, навіть найбільше льоґічно збудованим, не можна направити захиганих підвалин будівлі. Цю правду силкуються нині на льондонській конференції пригадати американські бізнесмени европейським розспіваним півням. Вони кажуть: „Панове політики! Все те, що ви кажете, є і гарне і розумне і похвальне з погляду вашого патріотизму, але нереальне. Дуже сумно, що ви мусите зректись частини своїх дорогих вам ідей, але коли ви хочете, щоби ви всі разом жили, а не животіли, мусите рахуватись з цифрами та фактами".

Які це цифри доводять до ріжниць між цими двома типами людей, які думають над відродженням Европи—про це нам доведеться ще писати при справозданню з діяльности льондонської конференції. Нинішні її труднощі прокидають невеселі рефлєксії, які зачіпають і наші рідні справи. Можна присвятити цілу окрему студію нашій внутрішній та закордонній політиці, беручи як вихідне становище психольоґію адвокатського речника в ролі політичного діяча. Це не значить виступати проти адвокатів у політиці або проти сутих прикмет адвокатської професії. А значить, що ніякі найкращі прикмети одного фаху не можуть бути запорукою в іншому, який має інші домагання.

Наша національна справа mutatis mutandis доводила до хаосу та катастрофи в наслідок тих самих рис характеру наших політиків, завдяки яким пошматували европейське життя великі, непоправні ідеольоґи. Вони вірили, що боронять величньої ідеї, а не бачили, що впали жертвою ідолопоклонства перед каменями та деревляними принціпами. Вони гадали, що невпинним повторюванням гасел приємних загалові здійснюють максимальні національні домагання, а тимчасом заплющували очі навіть на умовини необхідні до мінімального правильного розвитку суспільного життя.

У політиці, на жаль, часто краще оминути велику програму малими реальними здобутками, ніж іти геройськи у бій, не думаючи про завтрішній день.

М. Р.

Наддніпрянська Україна.

Релїґійний рух.

Православна церква і релїґія були в історії українського народу довгі часи тим центром, біля якого обєднувалися всі важніїші прояви ідейного та державного життя українського народу. Українська церква історично все була автокефальною і незалежною з київським митрополитом на чолі. 1654 рік, що має переломове значіння в українській історії, придбав собі цю вагу і в українській церкві. Від того часу починаються московські зазіхання на незалежність української церкви. А проте довгі часи українська церква боролася успішно з тими московськими тенденціями, навіть після акту цілковитої уніфікації України з Росією, яку провела в життя Катерина II.

З кінцем 18. і на початку 19. в. Петербург переводив дуже жорстоку та немилосерну денаціоналізаційну політику. На Україну призначувано виключно Москалів єпископами і митрополитами, духовні школи русифіковано, а національно свідоме українське духовенство переслідували та висилали поза межі України.

Не зважаючи на це, між українським духовенством і народом жили традиції своєї національної церкви. Це найкраще показала революція. Перші революційні українські уряди не звертали уваги на церковні справи. Вони вважали, що це справа виключно самих вірних.

Український автокефальний рух починає тоді родитися стихійно, без ніякої спонуки і без піддержки національних урядів. Над відродженням української церкви працюють Українська Національна Церковна Рада і Кирило-Методієвське братство. На чолі цього руху стає Українець єпископ Олексій, б. ректор Духовної Академії. Починається велика праця для підготовки Всеукраїнського церковного Собору, на якому має бути проголошена автокефалія української церкви. На жаль, собор припадає саме на гетьманські часи, коли переважали русифікаційні та „единонеділимські" тенденції. На самому соборі переходить ініціятива в руки відомих русифікаторів Антонія і Евлогія, які старалися догодити московському патріярхові.

За уряду Директорії постанови цього Собору анулюється і призначується новий речинець для скликання нового собору, а рівночасно проголошується автокефалію української православної церкви окремим законом.

Україну хутко опанували большевики, що відділили цілком церкву від держави і автокефалію української церкви проведено в життя вже за большевиків, виключно силами та ініціятивою самих віруючих Українців. Сам рух почався під большевиками з українізації богослуження. Через неї оживився обряд і дух православя. Перші початки на тому полі зроблено в Київі. За ним пішли Полтава, Чернигів, Камянець, Винниця і ін. Всі важнійші церкви по всіх більших центрах України опинилися в руках українських патріотів. Українізація пішла далі стихійно по всій Україні. На порядок прийшла справа канонічної організації руху. Українська Церковна Рада приступила до створення свого Єпископату і при загальній допомозі вірних, кількох єпископів Українців і частини свідомого духовенства такий Єпископат висвячено і утворено. На чолі православної української церкви поставила українська православна громада митрополита Василя Липківського, горячого проповідника і борця за Україну ще з царських часів. Український митрополит — це один із видатнійших богословів давної російської церкви. Він окружив себе самими свідомими національно єпископами, яких попризначував до всіх губерній України.

У сучасний момент українська церква може вважати свою першу почакову організацію скінченою. В її складі є 30 єпископів, тисячі священиків і міліони вірних. На чолі церкви стоїть крім митрополита Всеукраїнська церковна Рада в Київі, що являється дорадним органом митрополита. Найвищим церковним органом являється Всеукраїнський церковний Собор. При кожному єпископі є церковні Ради з дорадним голосом.

Спочатку большевики не звертали уваги на цей рух, але хутко отямилися і почали його завзято переслідувати, як захист українського націоналізму, отже по їхньому переконанню і контрреволюції. Вони арештували митрополита і голову церковної Ради Волод. Чехівського, а самі почали помагати на Україні „живій церкві". Та спинити зріст автокефальної української церкви їм не удалося і вони примушені були звільнити з вязниці митрополита та Чехівського після півріч ного арешту. Московський патріярх Тихон, поєднавшися з большевиками, московським звичаєм проклив українську автокефальну церкву та її діячів духовних і світських. Та й це не підірвало авторитету і зросту церкви.

Цього року, в зимі, український митрополит В. Липківський взявся за візитацію своєї церкви. Митрополит сів на селянські санки і поїхав до найблизчого села, а відтак до другого, третього, і так по всій Україні. І коли давнійше, в часі таких візітаційних поїздок впроваджувано в рух весь адміністраційний апарат, населення зганяла до церков поліція, то тепер відбувається це скромно, а народ стихійно сходиться тисячами до тих місцевостей, де находиться митрополит, виключно на те, щоби побачити свого многострадального митрополита, зложити йому поклін та почути його проповіди. І так у неділю „Блудного Сина" доїхав митрополит до Винниці. Весь собор і сумежні площі та вулиці були залиті народом і всі з вірою та подивом ловили незабутні слова старенького сивобородого митрополита: „Нема в теперішньому життю більшого добра над любов до

Пр. 680/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 157 з дня 19. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Селянська політика на Україні! речення м. слов.: Залізняк сказав а Затонський вислозився, 2) З Унії Товариств Ліґи Націй цілий артикул від титулу до кінця містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к. ад 2) з § 65 а) і ц) з. к. узнав доконану дня 18. VII. 1924 р. конфіскату за оправдану і завязав знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатні. в найблищім числі і то на першій сторонс Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 20. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

З гостинної Праги.

З нагоди Всеславянського З'їзду географів та етнографів.

1. Діяльність з'їзду.

При мені писав п. Азовський звіт із відбутого в червні у Празі з'їзду славянських географів та етнографів. Перша частина звіту появилася в 129. числі „Діла". Що сталося з другою — не можу збагнути*). Тому, хоча пізно, хочу поділитися моїми враженнями із з'їзду із ширшою галицькою громадою.

У Празі відбувалися рівночасно два з'їзди. Побіч загально славянського окремий з'їзд чесько-словацьких народописних співробітників. В обох брали Українці живу участь. У першім з рефератами, в другім у дискусії.

У всеславянськім з'їзді географів та етнографів взяло участь поверх 400 учасників. На першім місці витали Югославян (Сербів, Хорватів, Словінців), на другім Поляків, на третім Росіян, на четвертім Українців, на останнім Болгарів. Коли загально поодинокі славянські нації вислали по кількох, чи кількадесятьох відпоручників, найкращих своїх учених, одні Поляки явилися на з'їзді в числі 93 учасників. Побіч поважних польських учених прибуло до Праги багато польських студентів, або й людей, що з наукою не стояли у тіснійшім звязку. Використано хвилю, бо видавано дарові пашпорти (замісць обовязкових у ціні по 500 зол. п.), а празький комітет прислав знижені карти їзди на чеських залізницях.

Українців прибуло з Галичини тільки двох (д-р Раковський і д-р Студинський), із Закарпаття чотирох (між ними д-р Панкевич і о. Волошин). Професори українського вільного університету в Празі, Педагогічного Інститута і Господарської Академії в Подебрадах доповнили число Українців-учасників до 20 осіб. Заповіли свій приїзд професори камянецького університету з ректором, д ром В. Геринговичем на чолі, одначе польський уряд відмовив їм візи на переїзд, а їзда дальшою, окружною дорогою була би вже опізнена.

Хоча як невелике було число Українців у порівнанню з Поляками, наша делеґація вибилася на одно із перших місць. Сталося це в першому ряді завдяки президентові з'їзду д-рові Юрієві Полівці, його подиву гідному тактові і безсторонности. Великий чеський учений, дійсний член Наукового Товариства ім. Шевченка, а від червня цього року дійсний член київської Академії Наук зрозумів, що не всі Славяни стали вольними народами і умів найкраще зрозуміти їх психіку. Тому, де міг, виріжняв їх на кождім кроці, в кожній промові, чи привитанню. Але немалу заслугу треба приписати самим Українцям. Промови д-ра Колесси і проф. Студинського на святочнім отворенню з'їзду, виголошені виразно і з одушевленням, захопили учасників з'їзду. Пронеслися грімкі оплески, Оба промовці складали подяку чеському народові за культурну опіку над українською молодіжю, а проф. Студинський накликував Славян до славянської взаємности, до братання і еднання. Виїмки з твору Колляра „Slavy dcerá", виголошені у чеській мові, викликали бурю оплесків. Завдяки обом цим промовам Українці стали зразу панами ситуації. По святочнім засіданню тиснулися до обох промовців славянські учені, знайомилися з ними та складали щиру подяку за святочний настрій, який вони внесли у перше велике свято ученого славянського світа.

Загальну пошану здобули собі також Українці своїми рефератами. Всіх рефератів на всеславянськім з'їзді виголошено 237, на чесько-словацькім 27. Найбільше число рефератів виголосили Чехи і Словаки (около 170). Українці виступили із 13 рефератами. Проф. Швець говорив про історію Каспійського моря, проф. Ол. Колесса про головних діячів на полі дослідів українського фольклору, проф. Степан Рудницький про морфологічні та ґеольоґічні проблєми Підкарпатської Руси і про земленисні области України (два реферати); проф. Раковський про племенні прикмети українського народу (у французькій мові), молодий музеольоґ Яр. Пастернак про етнічний стан Підкарпаття по приході Мадярів, проф. Леонід Білецький про дезидерати на полі наукових дослідів української народної поезії, д-р Філярет Колесса про речітативні форми в українській народній поезії (виголосив проф. Студинський), проф. Д. Антонович про розвій форми українських деревляних церков, проф. В. Січинський про деревяні будівлі на Україні, проф. В. Щербаківський про етноґрафічний орнамент українських писанок, Могилянський про музеї на Україні в добі революції, проф. Тимошенко про методольоґію господарства, д-р І. Панкевич про етноґрафію та діялєктольоґію Підкарпатської Руси.

Всі реферати Українців живо оплескували, а прізвища прелєґентів дають хіба запоруку про наукову вартість відчитаних студій. Загально всі реферати славянських учених, виголошені на з'їзді, внесли багатий вклад у наукове письменство і можна би тільки побажати, щоби вони як найшвидше явилися в друку.

Чеський нарід гостив учасників з'їзду величаво. Президент Масарик видав окремий равт на Градчині. По концертовій части, в якій чотири великі чеські артисти-музики відограли на смичкових інструментах композиції Дворжака та Бородіна, перейшли учасники з'їзду до багато заставлених столів у т. зв. еспанській салі. Президент Масарик, хоча почав 75 рік, війшов до концертової салі бистрим кроком враз із своєю дочкою. На почесних місцях поруч Президента засіли міністри, президія з'їзду, а в другім ряді репрезентанти поодиноких націй, між ними Українці, як проф. Колесса і Студинський. В часі перекуски представлено през. Масарикові проф. Студинського, а довшу розмову вів президент держави з проф. Ол. Колессою і проф. О. Шульгіном. У салях, де до війни панував блеск, двірська етикета, запанував свобідний, демократичний настрій. Своєю простотою в поведенню, живою дискусією, през. Масарик, великий світоч і діяч чеського народу, захоплював всіх присутних.

Прегарним бенкетом вит'ала учасників з'їзду „Meštanska Beseda". На бенкеті промовив проф. Студинський, підносячи тоаст у честь президента з'їзду проф. Полівки.

Сердечно витав учасників з'їзду пріматор міста Праги, д-р Бакса у старій радниці з 15 віку, де звершалися великі події, між иншими проголошення свобідної чеської держави в 1918 році. В одній із прегарних саль радниці приміщено саркофаґ незвісного чеського жовніра, обвішаний безліччю стяжок та вінців.

Віддаючи поклін незвісному жовнірові, учасники складали рівночасно пошану ґенієві чеського народу, його ідейности, витревалости і праці, котрі є запорукою дальшого розквіту чесько-словацької держави.

Свято витання учасників з'їзду в радниці закінчило вибагливе снідання, видане від управи міста Праги.

Не остало по заду „Narodne Divadlo", котре в честь славянських гостей виставило у вимріяній обсаді Сметани „Prodan-y Nevest-u". Затратився мені афіш вистави і тому не можу подати прізвищ артистів. Цілість випала під кождим оглядом знаменито, а головна героїня та її суджений захоплювали не тільки співом і грою, але й клясичною красою.

Цілий величавий з'їзд доповнювали коротші прогульки та довші екскурзії по Чехо-Словаччині, на які, на жаль, не всім учасникам стало часу. *Зорян.*

(Докінчення буде.)

*) Редакція її не одержала, лист мабуть загинув.

батьківщини, любов до тої нещасної України, яка так важко страдає в вини її власних, негідних і блудних дітей".

(Подано за проф. К. Мацієвичом, гл. „За Свободу" ч. 190 (1245).

Дрібні вістки.

В Амстердамі розпочався передучора міжнародній евхаристичний конґрес святочним повитанням папського леґата кардинала Сан Россуна.

Чічерін народній комісар закордонних справ СРСР поважно захворів.

У Женеві відкрито передучера міжнародню конференцію в справі освітлення. У конференції беруть участь Англія, Зєднані Держави, Франція, Італія, Швайцарія та ин. держави.

На льондонській конференції прийшло до нових труднощів у досягненні порозуміння, завдяки банкирам, які не могли би ґарантувати 800 мілїонової німецької позички при тому порозумінні, яке було намічене.

Сподівана перерва льондонської конференції наступить у найблищих днях у звязку з виїздом Ерріо до Парижа, щоби порозумітися в деяких справах з парляментом.

Мусоліні почав переговори з радянським послом у Римі в справі **достави** українського вугілля Італії.

Радянським послом у Копенгазі іменований Кобецький, що займався донедавна комерцією у Копенгазі.

М. ВИСОЧАНСЬКИЙ.

Великий кіш і малий пес.

(Присвячую моїй Дружині).

— Маєш 30 злотих, купи кіш один або два, щоби не возити в собою, як звичайно, пять валізок, валізочок, шість більших і менших клунків, і ще кілька сувертків та жмутків, чи як їх там — кажу своїй дружині на кілька днів перед нашим виїздом на вакації.

Це було вранці. Пополудні приходжу до хати, а пів нашої найбільшої кімнати заступила якась „ґаргара".

— Деж ти купила цю каменицю?

— Це найбільший кіш, який був — відповідає жінка гордо. — Якби найшла більший, була би купила.

Ціла хата в руху. Небагато там тих річей у нас, всеж таки вибирається в далеку дорогу шестеро осіб та пес...

А я кільки разів перейду біля „каменици" (так прозвали ми дома кіш), щось мене непокоїть. Наче прочуваю, що з цього коша вродиться ще щось більше.

У сам день виїзду вручаю синові 100 зл. на білєти і годину пізніше ховаю до кишені решту грошей, два повні білєти та пять половинок. Поїзд відходить 11 год. 10 хвилин уночі, отже щоби „не спізнитися", приходжу до хати о год. 4-ій вечер, а о 8-ій кажу синові йти на залізницю, забрати зі собою пса і там надати кіш до стації призначення.

— Не забудь додати, що до стації С.

— Не на Т.? Таж я купив білєти на Т...

Сцена докорів.

— Що-ж ти наробив? Чому не питав? Що тепер діяти? Нещастя...

Дуже приємно воно не було. Могло попсувати цілий плян подорожі, а навіть наразити на матеріяльні втрати. Але погляд на розклад їзди вспокоїв мене. Поїзд на Т. виїздить пів години пізнійше, а приходить на той сам час на місце призначення. А проте я далі роблю міну гірко враженого, а щоби ще й „числами (воно модне!) обоснувати" мій привід до нарікання, я вспів обчислити, що я заплатив даремне за всіх, ще й за пса яких 135 кільометрів. Крім цього в Т. треба було пересідатися, а до С. їзда йшла без пересідання.

Син любить звичайно „протестувати", коли на нього випаде яка робота. А тут ще й з псом іти на двірець!... Але пригода з білєтами присмирила дещо його „протестантський" характер. Він і пес уважали кращим забрати свої манатки й винестися на залізницю.

У міжчасі перенесено кіш з II-го поверха вниз. Здавалося, що два батерея гарматчиків їде сусідною вулицею. Усе здрігалось. А прохожі ставали, чи нашій каменици не судилося пійти слідами її посестри з Краківської вулиці.

Гадав я: всі труди покінчені, і я матиму до роботи щойно в моменті, коли приїдемо на стацію призначення, щоби кіш добути й відставити його на місце вакаційного осідку.

Тимчасом приглядаюся, а на візок з кошем йде ще три валізки, чотири клунки, а надто кожне з нас (крім пса) ще щось несе. Отже стара історія, з тою ріжницею, що давнійше не було коша, а тепер прийшов ще й кіш...

Ще багато часу до відїзду. На Т. відходить поїзд 11 год. 40 хв. вночі. А мені не дає щось спокою. Девята година, а вже ворохоблю усіх їхати на стацію, кажучи — як то нераз і мій покійний татуньо казали: „Ти заждеш, а залізниця не буде чекати".

Щасливо доїхало нас шестеро осіб трамваєм до двірця. Йдемо, а у вестибулю стоїть син, як сто нещасть і гробовим голосом каже, що коша не хочуть прийняти до вагону, бо й за великий і за тяжкий.

— Маєш тобі кіш! — падуть з докором слова на адресу дружини.

— Як сміють не приймати такого коша, якому подібного нема другого у Львові? — так дружина, а з нею увесь жіночий рід вакаційної виправи.

З електричною швидкістю прошибають у моїй голові одна думка за другою. Переривати їзду годі. Силою віддати кіш до вагону також не можна. Отже надати його тягаровим поїздом. Задоволений ідеєю — видаю відповідні диспозиції, аж тут нова „заковика". Надавати на тягарові поїзди можна щойно з 8. год. рана і на товаровому двірці.

Чи наш вид нещасливий викликав до нас спочуття залізничих органів, чи яка інша причина, все таки вкінці вирішили міродатні чинники, що на величину коша виїмково не зважатимуть, одначе вага не сміє переходити 100 кг. Около 50 кг. треба з коша надібрати.

На двірці отвираємо наш кіш і стаємо до роботи. Простелюємо один коц і даємо до нього все, що найтяжше. Цей новий клунок можна було би надати до пакетового воза, як і кіш, але не було під руками ні голки, ні нитки. Коца звязаного тільки рогами до воза не приймуть. Значить, прийдеться взяти зі собою до вагону ще один клунок, неабиякої ваги й величини, що знову збільшив наш стан посідання. Вкінці кіш принятий, ми відітхнули всі.

(Докінчення буде.)

Всупереч власним законам!

Бібліотека Наук. Т-ва ім. Шевченка і польська влада.

Є польський закон, опублікований в „Dziennik-y Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej", який постановляє дослівно: „Zabytki starożytności, dzieła sztuki, nauki i przemysłu, oraz środki i preparaty naukowe, przeznaczone dla publicznych zbiorów i zakładów naukowych... wolne są od cła" (D. U. Rp. з 1919 № 95, ст. 946, поз. 510, пункт 7 і з 1920 № 51, ст. 895. пов. 314, пункт 7).

Та не зважаючи на такий ясний закон та на не менш ясне, що Наукове Товариство ім. Шевченка є суто науковою інстятуцією, а його бібліотека є публичною, львівська польська скарбова влада постійно піддає загранични посилки адресовані до Н. Т. ім. Ш. та до його бібліотеки, митній ревізії та постійно накладає на них мито. Накладає мито ка книжки, які Н. Т. ім. Ш. одержує в обмін від ріжних заграничних наукових інституцій; накладає мито на книжки, які Бібліотека Н. Т. ім. Ш. з дуже скудних фондів Н. Т. ім. Ш. набуває заграницею; накладає мито навіть на власні книжки бібліотеки Н. Т. ім. Ш., які згадана бібліотека висилає науковим інституціям та ученим заграницю й які вони опісля звертають їй назад!

Щоби і тут не бути голословним, наведу 2 письма, які Н. Т. ім. Ш. мусіло внести в цій справі до Палати Скарбу та до Дирекції мит у Львові:

I.

Ч. 425/23. Львів, 29. X. 1923.

До

Скарбової Палати

у Львові.

Дня 23. X. 1923 р. доручено Бібліотеці Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові книжку, видану в Упсалі в Швеції, зі старинними планами Риму на окремих картах. Почтово-митний уряд наложив на цю книжку мито у квоті 59.850 м. як на „towary przywiezione z Włoch", про що свідчить залучений тут під А.) оригінальний квіт. З огляду, що це мито наложене і стягнене незаконно, бо „zabytki starożytności, dzieła sztuki, nauki i przemysłu, oraz środki i preparaty naukowe, przeznaczone dla publicznych zbiorów i zakładów naukowych... wolne są od cła" (Dziennik Ustaw Rzp. P. — як вище), а Наукове Товариство є публичною і науковою інституцією, просимо про те звернути нам стягнену незаконно квоту і поучити дотичних урядників, що за книжки і твори надсилані звідкинебудь до Наук. Тов. ім. Шевченка у Львові не належить побирати ніякого мита.

За Наукове Товариство ім. Шевченка
(Печатка і підписи президії).

II.

Ч. 434/23. Львів, 14. XI. 1923.

До

Цловоі Дирекції

у Львові.

Дня 29. X. 1923 р. внесло Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові до Скарбової Палати у Львові письмо такого змісту:

(Тут наведено дослівно ціле письмо під I.)

Не зважаючи на наведене вище письмо, почтово-цловий уряд дн. 12. XI. б. р. знова наложив на 2 пачки книжок, присланих до Бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка з Бадену в Австрії, мито в квоті 100.800 м., як свідчить новий оригінальний квіт, долучений до цього письма. Наложення мита на згадані вище 2 посилки тим більш незрозуміле, що посилки ці містили в собі власні книжки Бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка, які визначив був один з членів Н. Т. ім. Ш. до Бадену і які тепер звернув Бібліотеці (ствердив це особисто управитель Бібліотеки в почтово-цловім уряді при вул. Сикстуській тогож дн. 12. XI. б. р.)

Супроти отсього нового незаконного наложення і побрання мита за книжки, адресовані до Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, вдруге просимо поучити урядників почтово-цлового уряду про обовязуючі постанови дотично посилок, адресованих до наукових інституцій, а також звернути оба рази незаконно стягнені квоти.

За Наукове Товариство ім. Шевченка
у Львові
(печатка і підпис президії).

Читачі цікаві, що відповіли на наведені вище письма Скарбова Палата та Цлова Дирекція?

Відповіли отсе:

1) (на перше):

Dyrekcja ceł we Lwowie,

Lwów, dnia 15. listopada 1923.

L. 12435/23. D.C.

P. T. Towarzystwu Naukowemu im. Szewczenki we Lwowie.

Zwraca się z oznajmieniem, że jedynym językiem urzędowym w Polsce jest język polski i wszyscy zmuszeni do korzystania z usług urzędów polskich, powinni się do tego zastosować.

Smolka wicedyrektor.

2) (на друге):

Dyrekcja ceł we Lwowie.

Jedynym językiem urzędowym w Polsce jest język polski i wszyscy zmuszeni do korzystania z usług Urzędów polskich, powinni się do tego zastosować.

Z kancelarji Dyrekcji Ceł
Lwów dnia 15. listopada 1923.
Głogowski.

І польський почтово-митний уряд на львівській почті переводить і далі митну ревізію всіх заграничних посилок, адресованих до Наукового Товариства ім. Шевченка згл. до його Бібліотеки, та всупереч найвиразнійшим польським законам, які обовязують і у Львові, накладає й далі на всі оправлені книжки, що приходять з заграниці до Н. Т. ім. Ш., себто до його Бібліотеки, мито. А коли в посилці є книжки неоправлені, що по закону взагалі вільні від мита, то почтово-митний уряд числить собі тоді певну оплату за ревізію посилки, — замість держатися букви закона про наукові та публичні інституції і посилок до Н. Т. ім. Щ. та його бібліотеки не піддавати взагалі ніякій митній ревізії.

Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові стоїть в обміні виданнями з цілим майже науковим світом (Европа, Америка, Азія, Австралія!) та дістає від ріжних Академій Наук, Наукових Товариств й установ кождого майже дня посилки наукових публікацій на ріжних мовах. І коли на ці посилки польська влада накладає митні оплати, то Наукове Товариство ім. Шевченка примушується тим самим хіба зректися їх та пірвати всякі звязки з науковим світом.

Чи на цьому комусь залежить?..

Ів. Кревецький
Управ. бібл. Н. Т. ім. Ш.

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції.

1. Посла Сергія Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі систематичного переслідування українського культурно освітнього руху і закривання та розвязування філій і читалень товариства „Просвіта" а зокрема про розвязання філії „Просвіти" в Угнові пов. Рава-Руська та читалень в Угнові, Корові, Піддубцях, Денисках, Новосілках передних і Річиці. Інтерпелянти вимагають слідства в справі тих надужить, привернення законного стану та покарання винних у знасилуванню прав українського народу.

2. Посла Чучмая і тов. до міністра внутрішніх справ у справі побиття комендантом державної поліції у Варковичах, дубенського повіту, Канікулою громадянина села Конюшки тогож повіту Шумчука.

3. Посла д-ра Дмитріюка і тов. до міністра справедливости в справі непостачання харчу вязням надвірнянської тюрми при повітовому суді в Надвірній.

4. Посла С. Козицького і тов. до міністрів внутрішніх справ і справедливости в справі самоволі і надужиття комендантa поліції в Тестугові дубенського повіту, що забрав селянинові Гринюкові мідяну мидницю, побив його і застрілив його собаку.

5. Посла С. Козицького і тов. до міністрів освіти і внутрішніх справ у справі закриття православної парохії в містечку Варковичах, дубенського повіту на Волині. Від найдавнійших часів істнувала там православна церква, яку тепер відібрали та віддали в посідання католицькому клєрові. 2.000 душ православного населення позбавили храму молитви. До парохії належав ліс, в якому було 1.000 дубів. Ліс влада позволила продати на закупно цегли під будову церкви. Цегла вже готова і ліс випроданий. Саме в цей момент відібрано все це і передано католикам.

6. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі відмови в затвердженні зміни в статуті УПТ. у Львові. Метою товариства чисто-культурна праця на полі шкільництва. Про це знають всі чинники польської влади у Сх. Галичині. Та не зважаючи на це, товариство посуджують у чисто політичних тенденціях. Товариство змінило статут у тому напрямі, що діяльність його мали поширити на територію всеї Польщі. І саме цеї зміни статуту не затверджено, бо вона має політичні тенденції! В чім лежить та політична тенденція, не відомо. Товариство на таку заборону зміни статуту внесло рекурс до міністерства внутрішніх справ, але міністерство рішення підвладних органів затвердило. Інтерпелянти домагаються скасування рескрипту міністерства, яким затверджується заборону, припинення такого переслідування українського народу, яке протибиться духові і постановам польської конституції і потягнення до відповідальности винних у нарушуванні конституції.

7. Посла д-ра Дмитріюка до міністра справедливости в справі невиплачування окружним і повітовим судом у Станиславові належитости свідкам і знавцям.

8. Пос. д-ра Дмитріюка і тов. до міністра внутрішніх справ у справі надужить польських поліцаїв у с. Верхні, калушського повіту над тамошніми селянами. Поліцаї Мрочковскі, Мороз і Карчевич збили 16-тилітнього Михайла Захаркова і 18-літнього Петра Чолія і мучили їх до тої міри, що підірвали по боями і знущанями їхнє здоровля, а Якова Біхера побили до непритомности. 19 днів мусів він відлежати в ліжку. Інтерпелянти домагаються покарання винних і відшкодування для покривджених.

9. Посла С. Козицького і тов. до міністрів внутрішніх справ і освіти в справі переслідування українського населення в Берестейському повіті за те, що воно виявляє охоту і домагається школи з українською викладовою мовою. Така подія мала місце в селі Прилуках, де є 560 душ виключно українського православного населення. Школа там польська та ще й з двома учительськими силами. Комендант поліції розвів у цій справі слідство, називає Українців державними переступниками та загрожує їм судом. Він каже, що всі діти мусять до 14 року життя вчитися у Польщі виключно по польськи. Інтерпелянти домагаються покарання винних у терроризованню населення.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Заліз. умова. Польщі з Росією.

На засіданню 25. липня польська рада міністрів ратифікувала залізничу конвенцію з Росією. Підставою її — конвенція бернська.

Японсько-російська умова.

Новий японсько-російський договір містить отсі постанови: 1) відновлення дипльоматичних відносин, 2) опорожнення північної частини Сахаліну, 3) підписання торгового договору, 4) залишення всякої політичної агітації на некористь внутрішній політиці, 5) уділення Японії концесій на північному Сахаліні.

Військова контроля Німеччини.

24. липня розпочалася військова контроля Німеччини і потріває мабуть до листипада. Контрольна комісія має оглянути фабрики й студіювати устрій нім. поліції

Німців запрошено до Льондону.

Правні знавці конференції признали потрібним запросити Німців на конференцію, щоби вислухати їх думку щодо деяких способів переведення пляну Доза. За згодою предсідателів делегацій Мекдонельд звернувся до німецького уряду, щоби той був готов вислати своїх делегатів до Льондону.

Протест політичних вязнів у Варшаві.

24. липня пополудні у вязниці при ул. Дзельній один політичний вязень на чемну (?) увагу начальника тюрми відповів грубо, за що його й покарано 24 годинним карцером. Тоді инші вязні на знак протесту підняли галас, почали бити табуретами о двері. Також і жінки-політичні, які знаходилися в сусідних вязницях, почали таку саму демонстрацію. На поручення прокуратора вязнів — мужчин і жінок — посаджено у відокремлені карцери. Одначе галас не скінчився, вязні далі кричали. В звязку з тим (? мабуть вязні вбито - Ред.). вязні прогосили голодівку.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5·20—5·21½, канад. дол. 4·90,—4·92, Чеські кор. 0·15¼—0·15⅓ Леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·28½—0·29, Швайц. франк 0·90—91, Англ. фунт. 22·30—22·50.

Золото. 20 кор. 21·70—22·00; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 24·00—24·10; 10 руб. 26·00—26·10.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·05—2·08, Фльорени 1·04—1·05, Рубл. 1·72—1·75, Рубель дрібним сріблом 0·67—0·68.

Збіжжа.

Пшениця краєва 73|74 з 1913 р. від 19 до 20, жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 10 до 10·50, жито галицьке 65|66 від 9·20 до 9·60, ячмінь галицкий броварняний від 10·25 до 10·75, ячмінь галицький пашний від 8·75 до 9·25, овес галицький 44|45 з 1923 р. від 11·25 до 12·25.

НОВИНКИ.

— **Невинний гумор** автора нашого малого фейлєтону на тему музикальности Українців і Поляків став учора причиною конфіскати нашого часопису. Сконфісковано також 17 рядків вступної статті.

— **Лист, який має час.** Приносять нам лист адресований до Молочарської Спілки у Кошляках. висланий „Краєвим Ревізійним Союзом" у Львові дня 16. липня 1922, а який вернувся дня 25. липня 1924 року.

— **Арешт на доноси.** Поліція в Яворові арештувала виключно тому студента Ярослава Власійчука і відставила його під суворою ескортою до вязниці у Бережанах. Студент винний хіба тим, що заснував місцевий хор, приготовляв хлопців до гімназії і оживив місцевий рух у читальні „Просвіти". Його арешт не є без впливу священика у Шумлянах о. Д., який добачує у просвітній праці ідейного хлопця зерна „бунту".

— **Патріотичний парох.** У допису зі Зашкова, поміщеним у „Слові Польскім" дня 27. ц. м. є згадка про те, як на посвяченню місцевого костела і школи Тов. Школи Людовей і „Sztandaru" брав участь у процесії український парох декан Єляшевський, який виголосив навіть промову на тему братерської згоди. Цікаво, яким чином о. Є. мав право репрезентувати гр. кат. церков на такім святі?

— **Нафта на Закарпатській Україні.** У Мукачеві, на обійстю одного робітника, при копанню криниці почав добуватись зі землі газ, який горів. Інжиніри є тої гадки, що це мусять бути джерела нафти, анальогічні до галицьких теренів.

— **Щаслива країна**—це Данія, яка повідомила Лігу Народів, що має намір знести всю збройну силу. З війська та маринарки залишиться лише 7.000 людей у поліційнім корпусі. Продажа військових будівель та теренів дасть Данії змогу сплатити всі закордонні довги, а буджет держави зменшиться на 50 міл. корон.

— **Професор недужий на мистецтво.** У Парижі скінчилась судова розправа проти проф. медицини у Монпелє-Субейрана, який покрав чимало творів мистецтва від багатої старушки. Він користувався посередництвом професіонального злодія. Хоча процес доказав професорові вину — його звільнили, а засудили лише злодія. Мораль з цього дуже небезпешна — любови для мистецтва красти вільно.

— **Папа проти жіночої моди.** Папа призначив якусь суму як нагороду за обдумання приличного моделю жіночої сукні. Конкурс на цей модель організує „Ліга католиських італійських жінок", яка в цілій римській епархії веде енергійну пропаганду, щоби переконати жіноцтво, що декольтовані сукні не личать приличним особам.

— **Здобутки жіночого руху.** На берлінськім університеті одержала степень надзвич. професора доценткa Рода Ердман, на катедрі загальної біольогії. Від 1918 р. вона завідує відділом експериментальних дослідів над клітинами, спеціяльно у звязку з недугою рака. — Першою туреньскою лікаркою є д-р Сафі Алі, яка приїхала тепер у Льондон на міжнародний конгрес лікарів. Коли вона почала студіювати медицину, жіноцтво у Туреччині не мало ще прав займатися цією прафесією, тому вона виїхала до Німеччини. Щойно згодом вернулась у Туреччину, де нині вже можуть дівчата та хлопці вчитися в одній школі. — У Ню Йорку почав будуватися 18-поверховий дім, який буде клюбом американського жіночого Союзу. Він буде зорганізований на зразок клюбів для мужчин і буде призначений для самотних чи самостійних жінок. Матиме 1000 спалень, до фронту буде без вікон, а з усіма вікнами на сад. У ньому будуть усі можливі салі для розривок: саля гри і танців, білярдова, ресторан, і т. и.

—**Російська палата в Пекіні.** Група китайських послів, що заступає зміщення взаємин Китаю зі СРСР, рішила звернутись до дипльоматичних представників у Пекіні з домаганням передати колишню палату російського посольства радянському представництву. Ця група загрожує переведенням бойкоту на чужинні товари.

— **Скромний наслідник престола.** Англійський князь Уельський, який має вже 30 літ, живе в дуже скромнім домі. Коли його родичі, король та королева, бажали намовити його до переїзду в прегарну палату Мальбору, він запротестував проти цього, кажучи: „Навіщо мені таке велике мешкання! Я буду приневолений бігати по лябіринті саль та коридорів і може ще грапитись, що одного дня льондонські часописи принесуть вістку: „Уельський князь щез таємним способом".

— **Нова жіноча мода.** В англійських та американських купелевих містах молоді жінки почали носити на шиї широку стяжку, таку, якою причепурюється собак. До цієї прикраси, — що має заповнити вільне місце між короткостриженим волоссям і сукнею—додають штучні перли, скляні колірові цяцьки або дорогоцінне каміння. У найвищій дірці сукні носять камелію або іншу квітку. Химерним прихильницям моди подаємо цю інформацію для приємного вжитку.

— **Хрест на Капітолі.** Італійський міністр внутр. справ Федерцоні дав свою згоду, щоби 4. вересня, в роковини національного свята, на Капітолі знову завішено хрест, який висів там до 80-их років.

— **Лік на несміливість.** Теперішній кандидат демократичної партії на президента Зєднених Держав, адвокат Джон Дейвіс, бувший посол у Льондоні, визнавався змалку виїмковою несміливістю. Щоби вилічити його з цієї вродженої недостачі характеру, родичі віддали його на півтора року до підготовної школи для дівчат. Жіноче товариство вилічило його вовсім з несміливости.

— **Конґрес ворогів тютюну.** Живемо в добі епідемічної скількости конґресів. Дня 19. ц. м. почався міжнародній конґрес тих, що не курять. Було 300 делєґатів з усього світа; між ними чимало жіноцтва. З огляду на те, що скількість курячих мущин зменшується а жінок збільшується, провід у міжнароднім протитютюневім руху перейде мабуть незабаром до жіноцтва. Цікаво би знати, чи боротьба з тютюном має на меті лише ощадність, чи з першу чергу людське здоровля? Спеціялісти впевняють, що в папіросі можна дуже легко вбити никотину продалюючи її на рушті з високою температурою. Коли отрута випарує—папіроси сушимо, а смак їх майже нічим не різниться від звичайних, з никотиною.

— **Дещо про Ню-Йорк.** З 5,600.000 мешканців цього міста два міліони вродилось на чужині. У ньому більше Італійців як у Римі, більше Ірляндців як у Дублині, більше Німців як у Бремені і десята частина Жидів з загального їх числа у світі. Ню-Йорк має більше телєфонічних сітей на віддаль як Льондон, Париж, Берлін, Рим та Петроград разом; пять найбільших на світі мостів щонайменше на одну милю (англійську) довгих; 2000 театрів та кіно денно; 1500 церков; 300.000 приїзжих денно; що 52 секунд особовий поїзд; що 13 хвилин один шлюб; що 6 хвилин народини; що 10 хвилин нове торговельне підприємство; що 51 хвилин новий будинок. Якщо правдою є, що на таке місто прийде землетрус, то за кільканадцять місяців воно знову „стане на ноги".

— **Позів Коломия і Косівщина!** Перекажіть і знайомим, котрі „Діла" не читають, що можуть омінути коштів подорожі до Львова в справі замовлень футер — бо якраз Карпяк, кушнір перебуває в Косівщині. Він радо удільнить порад зі свого фаху а навіть можете у нього там замовити футра. Ареса його в Косові і Коломиї „Народна Торговля". До Коломиї приїде на храмовий день. 121 2—3

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Свято української друкованої книги.

В память 350-ліття появи першої української друкованої книги у Львові.

Накладом кооперативи „Друкар". Львів 1924, ст. 64, 8°.

18 травня ц. р. урядили львівські українські друкарські робітники величаву академію в память 350-літнього ювилею українського друку. По цій Академії заснували вони видавничу кооперативу „Друкар". Першим виданням цеї кооперативи є згадана вгорі книжка. В ній читач знайде реферати й привіти, виголошені на Академії, а також усі ті поезії, які зложилися на вокально-музикальну частину свята. Словом—книжечка репродукує цілий перебіг згаданої Академії разом із її чудовою програмкою.

В результаті вийшла дуже мила памятка; котру повинен набути не лише кожний учасник свята, а й взагалі кожний наш громадянин.

Тим, більше, що книжка подає в цілости прегарний відчит проф. д-ра І. Свєнціцкого про батька українського друкарства — Івана Федоровича. Стаття ця рясно ілюстрована.

Продається книжка по всіх українських книгарнях і стоїть недорого: 1 зол. 60 сот. (Замовлення можна посилати на адресу: Кооператива „Друкар", Львів, Ринок, 10).

В. Д.

Жертвенність на „Рідну Школу".

Чи зневіра?

Коли взяти за мірило розуміння громадянством якоїсь справи, суму всесторонніх зусиль вложених у неї, тоді випало би не найкраще свідоцтво для нашого громадянства. Не вважаючи на посвяти деяких одиниць, загал не вкладає ні в одну справу стільки енергії, скільки вона вимагає й скільки міг би.

Візьмім за приклад „Ріду Школу". Хто ще сьогодні з нашого громадянства не пересвідчений, що тільки своя рідна школа, яка без патентів, без державних похвал буде виховувати нашу молодь у рідному дусі, усуне зневіру та хитість характеру, причиниться до нашого відродження? Кождий з нас не тільки з інтелігентів, але й селян про це переконаний. Одначе коли прийдеться піддержати цю установу чи морально, чи хоч би лише матеріяльно, тоді кожний находить ріжні менше, або більше вдатні виправдання.

Берім за підклад місяць червень ц. р. Подана табличка дасть доказ на те, що сказано вище.

Жертви на „Рідну Школу" за місяць червень 1924 зложені безпосередно в Касі Головної Управи УПТ. по повітам Східної Галичини та Польщі зі зазначенням, скільки ґрошів припадає на одну особу в повіті:

Ч. п.	ПОВІТ	Ч. громад в повіті	жертвувало громад	Ч. Укр. в даним пов.	зложена квота	на одну особу припадає грош.
1	Львів місто	1	1	50.000	1,848.12	3·69
2	Теребовля	43	6	40.279	340.19	0·84
3	Перемишль	123	1	73.917	598.00	0·80
4	Сокаль	101	7	66.580	287.96	0·43
5	Турка	74	7	63.489	239.89	0·37
6	Львів повіт	131	17	62.060	215.30	0·34
7	Рава руська	73	9	73.444	244.50	0·33
8	Калуш	69	8	70.862	218.82	0·30
9	Горлиці	65	11	20.958	62.54	0·29
10	Березів	56	5	12.150	34.80	0·28
11	Чесанів	66	6	43.638	113.50	0·26
12	Бібрка	91	9	55.209	147.96	0·26
13	Надвірна	33	8	60.374	161.83	0·26
14	Жовква	75	9	65.128	160.90	0·24
15	Тернопіль	82	2	72.829	174.50	0·24
16	Бучач	87	12	73.581	179.92	0·24
17	Рудехів	56	5	43.853	96.39	0.22
18	Броди	79	5	65.885	151.15	0·21
19	Камінка струм.	60	9	40.359	87.41	0·21
20	Рудки	70	9	46.106	94.35	0·20
21	Сянік	130	8	53.920	102.05	0·19
22	Заліщики	57	5	57.214	105.20	0·18
23	Збараж	60	5	42.381	76.55	0.18
24	Дрогобич	79	15	91.902	155.76	0·17
25	Перемишляни	69	5	47.388	79.60	0·16
26	Печеніжин	22	6	31.885	52.41	0·16
27	Ліско	154	10	71.076	100.00	0·14
28	Підгайці	64	8	55.592	81.39	0·14
29	Старий Самбір	56	5	44.427	66.20	0·14
30	Стрий	53	3	41.681	57.70	0·14
31	Богородчани	37	5	51.482	69.13	0·13
32	Бережани	74	7	58.211	67.73	0·11
33	Добромиль	96	5	49.277	58.00	0·11
34	Сколе	51	9	38.746	41.00	0·10
35	Самбір	87	5	61.469	59.51	0·09
36	Ставиславів	75	3	79.103	56.17	0·07
37	Ярослав	109	7	56.003	43.11	0·07
38	Чортків	44	2	45.495	33.03	0·07
39	Косів	42	5	70.502	43.55	0·06
40	Зборів	53	8	37.925	22.12	0·06
41	Товмач	64	7	80.018	42.80	0·05
42	Жидачів	74	5	56.568	28.56	0·05
43	Скалат	64	7	50.056	25.29	0·05
44	Борщів	75	9	75.443	34·00	0·04
45	Яворів	70	2	62.945	27.54	0·04
46	Мостиска	78	4	48.275	22.88	0·04
47	Городенка	50	4	70.304	26.00	0·03
48	Рогатин	100	5	79.771	26.00	0·03
49	Долина	87	6	77.679	23.93	0·03
50	Снятин	41	6	68.271	19.76	0·03
51	Гусятин	53	4	56.596	11.83	0·02
52	Коломия	58	4	75 468	13.20	0·01
53	Золочів	89	2	67.358	7.00	0·01
54	Городок	70	1	47.175	2.00	0·00
	З Польщі Заточинці	—	—	—	514.78	—
	Разом	3.820	338	—	7,653.81	—

Крім того вплинуло просто до Каси Кружків У. П. Т.:

В Стрию	594.71	1·42	гроша на особу
„ Золочеві	873.72	1·29	„ „
„ Самборі від 1. I.—30. VI. 1924	3,764.99	1·02	„ „
„ Коломиї	520.20	0·68	„ „
„ Городку	302.08	0·64	„ „
„ Бережанах	298.07	0·51	„ „
„ Комарні від 1. VII. 1923—20. VII. 1924	1,950.68	0·35	„ „
„ Долині	253.30	0·32	„ „

Коли порівнаємо попередні викази жертв на „Рідну Школу" з теперішними за червень, побачимо, що жертвенність дуже нерівномірна: раз цей повіт стоїть вище, другим разом інший, замість щоби жертвенність захоплювала щораз ширші кола. Всеж таки стає і сумно і смішно, коли ро глянемося у виказі, що в деяких повітах треба 100 Українців, щоби зложити і сотик на місяць на „Рідну Школу". З 9.584 зл. 60 сот., які жертвував край на „Рідну Школу" в попередному місяці спала жертвенність на 7,653 зл. 81 сот. тоді, як на виплату треба 15.000 зл. Ще не було би чого жахатися, якби так УПТ. Тов-о розпоряджало грошевими резервами. День виплати 1. серпня за плечима, а Головна Управа УПТ. замість віддатися творчій праці для рідного шкільництва думає, чим би то заплатити працівників „Рідної Школи".

Чиж би громадянству наприкрилося жертвувати постійно на ту саму, хоч би як хосенну ціль; чи треба його вічно заохочувати?

Ми віримо, що жертвенність на „Рідну Школу" ослабла через збільшені видатки спричинені у міського інтелігента виїздом „на літо", а через тяжкий передновок у селян. Одначе втрати „Рідної Школи" мусить громадянство вирівнати у слідуючому місяці без огляду на те, чи домашній буджет міського мешкання пічне рівноважитися чи ні, без огляду на те, чи селянство підрахує вже свої прибутки чи ні. Дальше оперувати постійними дефіцитами Товариство не може. Думаємо, що загал зрозуміє це особливо в цьому моменті, коли від доказу зрозуміння цього залежна буде дальша лояльність УПТ-ва.

Секція „Рідна Школа" УПТ-ва

За спокій душі бл. п.
Василя і Софії Глуховецьких
відправиться
ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ
дня 28. липня 1924 (понеділок) о год. 7. рано в церкві св. Петра і Павла.

130 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подайте Ваші адреси: п. проф. Северин Лещій, п. проф. Петро Бігус і п. ветер. лікар Остап Дуткевич. P. Babiak M, V. C. čs. vys. zvě vlékařska škola Brno, Morava, Čs. Republica. 120 1—3

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ГІПС і ВАПНО з власних фабрик в Олешеві С-ка продає „Комерсант", Львів, Городзіцких 2 по низьких цінах. 113 2—3

СЕСТРА моєї жени, панна, посідаюча цілковиту виправу (2 умебльовані покої або гроші на умебльовання) здорова і господарна, посідаюча часть спадкову, вийде замуж, евентуально до Галичини, за урядника на сталій службі або купця. Близші інформації на надіслані письма з фотографією уділить: Mycak, Września (Wlkp.) ul. Zamkowa 5. 97 2—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і звлоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 3—10

Подяка.

Всім, що взяли участь в похороні о. Евгена Шухевича, пароха в Підберізцях, а з осібна Вспр. о. митратові Бачинському і о. пралатові Пясецькому, як також прочим Всч. оо. духовним, що провадили похорон, учасникам хору, що своїм співом звеличали цей сумний обряд, бесідникам, що своїми промовами вшанували память Покійного і взагалі всім, що брали участь в похоронах, що в часі недуги відвідували Покійного і що виявили сердечне співчуття з приводу його смерти, складаємо ві цьому місці нашу прилюдну подяку. З осібна ще сердечно дякуємо Вспр. о. деканові Гірнякові з Винник і о. Сохоцькому з Підберезець, що так щиро піклувалися хорим і задали собі тільки труду для пошанування помершого, а вкінці дуже щиру подяку складаємо громадянам Підберезець, котрі за життя відносилися до Покійного з так великою пошаною і любовю, котру неменше виявили по Иого смерти загальним жалем, співчуттям і щирим і до сліз зворушаючим стараннем, щоб послідна прислуга випала як найгарніше.

В Підберезцях, дня 22. липня 1924
129 1—1 *Жена, діти і внуки.*

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10

Ч. 165 (10.258). Львів, вівторок 29. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Клаптик паперу.

У вчорашній вступній статті ми підкреслили причину конфлікту між двома ґрупами людей, які в ріжній формі уявляють собі відбудову сучасної Европи. З одного боку — наскрізь політичні методи праці, з другого: чисто-ділові, практичні. Нинішні телеґрами приносять звістку, що становище банкирів до проекту виробленого льондонською конференцією покищо незмінене. Американські бізнесмени ставлять домагання, щоби справа полагодження позички для Німеччини стала наскрізь аполітичною.

Ідеольоґічні провідники конференції Мекдонельд та Ерріо є в чималім клопоті. Вони тричі присягали дома і перед чужиною, що не чарушать основних клявзуль Версальского трактату. А цього саме домагаються фінансісти. Вони дають 800 міліонів золотих марок Німеччині, коли матимуть певність, що репараційна комісія, яка є в руках Французів, не матиме змоги у кожній хвилині знову зайняти Рурщину. Франція стає перед дилємою. Коли вона прийшла до пересвідчення про зайвість збройної інтервенції на німецькій території, то повинна зробити ще один крок вперед і признати, що Версальський договір був помилкою. Нема сумніву, що в обороні Французами Версальского трактату ґрають мотиви не виключно матеріяльні. Версальський трактат для Франції це символ виґраної війни. Нарушити його нині, значило би в у першій мірі підорвати авторитет переможця у власній країні.

Всі памятають ґлумливі слова Вільґельма II. при вибуху війни: про писані трактати як про клапґики паперу, які вільно дерти тим, що почувають себе сильними. Ці слова мусять пригадуватись невпинно нинішним обороняям Версальського здобутку. Діло саме в тому, що Франція не почуває себе настільки сильною, щоби зректись законних списаних ґарантій і довірити свій завтрішній день збройній силі. Приклад Німеччини, яка почувала себе всесильною не підбадьорює. Крім цього союзні держави виступали невпинно в обороні законости проти сили. Як вони розуміли цю законність — це инша справа, але нарушити принцип значить захитати своїм авторитетом.

Але до голосу приходить льоґіка подій. Що варта найкраще списаний договір, коли його не можна здійснити? Він залишиться і надалі клаптиком паперу, як довго той, що має його виконати — заявляє, що його примусили до підпису проти його волі. Американські фінансісти не хотять, щоби Німеччина поставилась до свіжо підписаного векселя так само, як до версальского договору. Вона може заявити, що взяла ґроші тому, що її до цього примусили. Це дуже пікантна ситуація: примус для довжника з боку вірителя; але воно так. Америка не має що зробити з ґрішми, а Англія потрібує німецької відбудови. Уявім собі — кажуть американські фінансісти — що Німеччина не додержить ґрошевих зобовязань; тоді Франція політичне її секвеструвати при помочі своєї армії, а ми?..

Бізнесмени почувають себе найпевнійшими тоді, коли не треба оперувати ідеольоґічними доказами супроти довжників. Щойно тоді підписаний вексель не стане клаптиком паперу. Політики, які підписують з ворогом мир не на тих самих принципах, приневолюють програного противника ставитись так само до підписаних ним зобовязань. Карта сучасної Европи полишиться так довго клаптиком паперу, доки ті, що будуть означувати межі держав, не будуть рахуватись з волею народів опереза-них кордонами. *М. Р.*

Наддніпрянська Україна.

Шматування України.

Голова Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету Рад Петровський, що вернувся недавно з Москви, заявив співробітникові харківських „Вістей" таке: „В урядових колах (очевидячки Москви!— прим. Ред.) зміцнюється думка про те, щоби згідно з проханням південно-східних радянських організацій приєднати до них (до південного Сходу) шахтинський та таганрогський райони Домбасу, але тому, що ці райони дуже ріжноманітні по своїому національному складі, ріщено цю справу ґрунтовно розглянути в тому напрямі, щоби застережено в повній мірі етноґрафічні межі. В той же час ці округи є найважнійшим антрацитним районом Донецького Басейну і треба буде в достаточній скількости антрациту залишити в межах Донбасу для задоволення головнійшої металюрґічної та машинової промисловости України. Антрацїт тепер необхідний для доменних печей на літейні заводи (лиярні), для ґазоґенераторів і ріжних хемічних і промислових потреб тоді, як для південного Сходу цей район потрібний лише для задоволення свого селянського краю".

(„Вісти" ч. 161. з 18. VII. 1924.)

Скорочування сітки вносних шкіл.

Чернигівський Промислово - технічний Інститут ліквідується. Залишається лише Сільсько-господарський Інститут. Студенти другого курсу механічного та будівельного відділу Промислово-технічного Інституту переводяться до таких же Інститутів: *Шостенського, Волинського, Київського і Полтавського.*

(„Вісти" ч. 161.)

Вулькан на Азовському морі.

15. липня о 4. год. дня на дні Азовського моря близько Керченського проливу чути було довгий час підземний ґуркіт. Незабаром потім у віддалі одної верстви від берега, проти голубицької станиці, почав вибухати вулькан. Вибух тривав 40 мінут. На місці вибуху повстав остров. („Вісти" ч. 161.).

Продають худобу через неврожай.

У звязку з недородом селяне масово випродують худобу і ціни на неї *значно знизилися.* Губерніяльний Комісаріят внутрішньої торговлі у Харкові визнав недоцільним встановлювання заборонюючих засобів та мінімальних цін на худобу. Всім організаціям пропонує провадити боротьбу зі зниженням цін на худобу. Всім районовим сільсько-господарським спілкам Харківщини доручено закуповувати худобу в селах та продавати її державним установам і кооперативам інших районів України. У звязку з випродажею худоби Укрмясохолодільня в Харкові дістала побільшення держкредиту.

(„Вісти" ч. 161.)

Плякати для пропаґанди.

Книгоспілка видає серію текстових та ілюстрованих плякатів з метою кооперативної пропаґанди. Плякати виготовлює мистецька студія „Ґарт" на українській і російській мові. В часі торговельної наради, яку скликала 18. липня ц. р. Книгоспілка виставлено заготовлені вже плякати. В найблищому часі видає Книгоспілка цілу серію популярної літератури з поля сільського ґосподарства і кооперації.

(„Вісти" ч. 161.)

Підвишка заробітньої плати.

Народній Комісаріят Шляхів рішив піднести залізнодорожним робітникам платню за три останні місяці цього буджетового року на 5% (липень—вересень). Підвишку зроблено завдяки фінансовій напружености залізниць, завдяки збільшенню продукційности, всякого рода економії і завдяки боротьбі з нехазяйновитістю.

Діяльність Всеукраїнського Фотокіна (ВУФКУ).

У Винниці закінчено фільму „Лісовий звір" з часів української революції. Текст фільми український. „ВУФКУ" звернувся до літературних обєднань „Праця" і „Ґарт" з проханням постачати в „ВУФКУ" нові картини з часів революції на Україні. З часів Гетьманщини написав Мамонтів пєсу „Марко Проклятий" для фільми.

(„Вісти" ч. 161.)

З гостинної Праги.

З нагоди Всеславянського Зїзду ґеоґрафів та етноґрафів.

2. Прикрий диссонанс. — Наша молодіж.

(Докінчення.)

Закінчення зїзду відбулося в чеському парламенті. Тут ухвалювали внески, зголошені при рефератах. Внески мусіли стоїти у тіснім звязку з рефератами і поза них виходити не можна було. Тут промовляли проф. Цвєтіч від Югославян, Чекановский від Поляків, акад. Карський із Лєнінґрада від тамошної Академії Наук, проф. Ол. Колесса від Українців і проф. Шишманов від Болгар.

Несмачним диссонансом була промова проф. Чекановского зі Львова, котрий у святочній салі чеського парляменту говорив про те, що Поляки боролись за „honor і ojczyznę", а з того, що на першім місці ставили „honor", не виходить, щоби вони не були патріотами, що Поляки визначувались завсіди льояльністю і готові „вицофатись", як Славяне не будуть супроти них льояльні, що на зїзді виголошено промови „trącące bankietem, gdzie jak to mówią po polsku, jeden drugiemu mógł wypłakać się w kamizelkę" і т. п. Здається, що святочна саля чеського парляменту не була ще досіль, а мабуть, не буде ніколи свідком промови, у якій одна славянська нація виповідала би свою службу Славянщині та ще у такім вульґарнім тоні. Проф. Чекановский звісний із своєї ненависти до Українців. На зїзді в Парижі виголосив він реферат, у якім українську мову назвав *жаргоном* (цей реферат надрукований), чим дав докази своєї просто нечуваної ігноранції. А нема сумніву, що величні промови українських відпоручників на зїзді так йому були не до смаку, що треба їх було прирівняти із промовами: „trącącymi bankietem" Українці рішили на промову проф. Чекановского не відповідати, бо вона на це ні своїм змістом, ні тоном не заслуґувала. Проф. Колесса виголосив святочну і дуже удачну промову, у якій побажав, щоби здійснилися ідеали кирило-методіївського братства, висловлені Шевченком, щоби усі Славяне стали братами і синами сонця правди.

Тактовне на кождім кроці поведення українських відпоручників викликувало для них ще більші симпатії серед славянських учених.

Юго-славянську делєґацію вів великий сербський ґеоґраф проф. Цвєтіч, польську проф. Ромер. Дуже скупі в слова були промови відпоручників російського народу, делєґата ленінґрадської Академії Наук і професорів-емігрантів, приміщених на російськім університеті в Празі. Проф. Карський їхав з Ленінґраду 4 і пів доби, бо щойно з поворотом добився польської візи. Всі Росіяне здавали собі справу, що большевизм станув у Росії крішкою ногою та що із цим фактом розумна людина мусить числитися. Дуже ґарно виступила болґарська делєґація з проф. Шишмановим (зятем Драґоманова) на чолі. Енерґічний, розумний і тактовний провідник та його товариші (Арнаудов, Романський і т. п.) внесли багато життя у зїзд своїми промовами та рефератами. Цілість зїзду, зорґанізована і ведена умілою рукою проф. Полівки, випала величаво.

Окрему згадку годиться присвятити українській молодіжі на еміґрації в Чехах. Зїзд ґеоґрафів і етноґрафів відбувався в часі зелено-святочних ферій, коли чеська молодіж розїхалася на ферії. Тому впорядчиками і перекладчиками

візду були українські студенти. Вони витали славянських гостей на двірцях, були їх провідниками по Празі, вони перекладали чеські програми і тексти на инші славянські мови, та вирізувалися зі своїх обовязків знаменито. Українська молодіж у Празі не дармує. Учиться чужих мов, віддається своїм фаховим студіям із подиву гідною пильністю. Професори чеського університету висловлювалися про нашу молодіж із великим признанням. Чеський уряд визначив для нашої молодіжи 1500 стипендій по 600 корон чеських місячно (з чого 70 кор. місячно на одежу), а вона розміщена по своїх високих школах, по чеських університетах в Празі і Берні, в Академії гірничій в Пшібрамі, працює щиро над собою в надії, що вернеться на рідну землю і послужить для її розвитку своїм знанням. Галицьких гостей витала вона сердечно, а стріча емігрантів з галицькими земляками була для обох сторін великим святом. На борзі зібрані професори високих українських шкіл у Празі і Подебрадах витали галицьких гостей у льокалі українського університету промовами проф. Колесси, Білецького, Антоновича, Щербаківського і Черняського. Одно попудне провели галицькі делєгати в господарській Академії в Подебрадах, витані ректором п. Шовгеневим з Київа і членами збору. Чеський уряд щедро вивіновує Академію, даючи на прилади місячно 200 тисяч чеських корон (5600 долярів), а професори в числі 51 своєю величною працею дають молодіжи (380 осіб) світлий приклад. По лабораторіях кипить робота професорів та молодіжи. В життю приватнім серед Чехів наша молодіж тішиться великою пошаною. Чехи беруть радо наших студентів на поміри і до купецтва та їх працю ставлять вище від роботи своїх земляків. Чеські панночки зиркають оком на українських студентів, бо бачуть у них дуже ніжний елемент, сердечний і згідливий у родинному житю. Та досі подруж Українців з чеськими панночками мало, бо наші студенти мріють про поворот до рідної землі, до Галичини і на Велику Україну. Як тільки основано українську Академію в Подебрадах, один з більших чеських купців дав українську вивіску із написию на голубо-жовтім тлі: „Риби і ковбаси", бо розумів, що всі гроші професорів і студентів опиняться в руках подебрадських купців.

Не думаю робити ніяких висновків, ані порівнань на тему українського життя на еміграції в Чехах і Галичині. Нехай мої помічення самі про себе говорять. По світлих днях, пережитих на зїзді, треба було вертатися до нашої непривітної і сірої буденщини. Вірмо, що вона скінчиться та у цій надії трудімся невпинно, бо сліди людської праці не гинуть ніколи. *Зорян.*

Безсилля Сойму.

Промова посла Павла Васильчука з Українського Соймового Клюбу виголошена в справі уповноважень для уряду.

Автократичні уповноваження.

(*Голос: Тепер почуємо постійність переконань*).

Висока Палато! Пічну з відповіді на оклик з правиці. Задовольню п. Осецкого тим, що в Соймі всеж таки є клюб, який свого становища не змінить. П. Осецкі казав про те, що П. П. С. і П. П. С. Л., „Визволене" змінили на протязі двох останніх годин своє становище до уповноважень для п. Грабского. Казав він правду, що в дні 11. січня всі польські партії від крайної лівиці до крайної правиці згодилися на уповноваження, а навіть дуже хутко. Ми не змінили свого становища. Як при першій уставі щодо уповноважень для п. Грабского, так само й тепер стоїмо в як найгострійшій опозиції з основних причин. (Голос: *Принципіяльних*). Може тому, панове, ви так блукаєте, що у своїй поведінці так мало маєте цієї принципіяльности.

На наш погляд Сойм не має ніякого права, ніякої моральної підстави, щоби зректися своїх законодатних атрибутів. На те він є Соймом, щоби писав закони, а уряд на те, щоби їх виконував. Та видко, що уряд дістав апетит на автократичну владу, а Сойм з огляду на своє безсилля і неспроможність рішучої діяльности мусить поневолі годитися на це обмеження своїх прав. Не кажу вже про те, що політична фізіономія і фаховість уряду п. Грабского далекі від того, за що себе видають. Маю враження, що дебата над уставою, про яку тут балакаємо, не розбуджує великого зацікавлення в Соймі. Усе тут полагоджується таким робом і може саме тому передні промовці так мало говорили на тему уповноважень.

Зміна фронту.

Щоби розяснити наше становище, хочу здати собі справу зі становища польських партій, які змінили його супроти уповноважень.

Киньмо поглядом на півторарічну урядову діяльність п. Грабского і то саме в царині скарбових уповноважень. Становище уряду саме до тої царини, що до якої уряд тепер домагається уповноважень — себто до обоснування та направи суспільного господарства — найкраще зясував сам шеф уряду премієр Грабскі на скарбово-буджетовій комісії.

Коли йому звертали увагу, що він не досить енергійно прикладає вимір податків і не стягає їх з багатшої кляси, тоді він відповів: Прошу панів: платформа секвестратора надається лише для менших платників, а на „грубших" не вистачило би і поїзду. І в тому всі трудноші і тому-то уряд мусить мати зрозуміння для цього платника. Вже при дискусії над першими уповноваженнями я зазначив заздалегідь, що так буде, тому, що п. Грабскі і уряд є самі цими грубими платниками та капіталістами. Не дивниця, що іншої податкової політики від них сподіватися не можна.

Ви, панове, стоїте на дивній позиції. У комісії і тут — тут у трохи лекшій формі, там у гострійшій — ви кидали весь час чимало обвинувачень на адресу уряду п. Грабского. Ви казали про те, що він не в силі був стримати господарської кризи, що не має на це сил, що склад уряду невідповідний, що п. Грабскі фактично не премієр, а міністер скарбу, а проте тепер кажете, що уповноваження для нього необхідні і на них годитеся.

Село в ярмі.

Фактом є те, що п. Грабскі не в силі був спинити господарської кризи; вона йде незвичайно швидко. Безробіття зростає з дня на день, село біднїє, а деж ті пляни, ті діла — уряду, який мав цю кризу злагодити? Що має селянин сьогодні? Що має селянин з цієї санації? Є буцім-то міцний „злотий", бодай поки що стоїть сяк-так, але селянин мусить нести на податки останню корову та курку. Здирають з нього всі кари за проволоку, не беручи на увагу його господарської ситуації і він не в силі найти зрозуміння ні в першій інстанції, ні в другій: ні в міністерстві, ні у Соймі. Він не може користати з кредитів, бо уряд зробив у тій справі так, щоби з таких полекш могли користати капіталісти та фабриканти. А селянин саме ждав на ці полекші. Він не в силі стати на ноги без кредитів на землю та на відбудову. Ухвалити нові уповноваження для уряду п. Грабского, це значить: надалі піддержувати податкове ярмо для селян і то для селян усіх національностей.

На два боки.

Я не в силі був розуміти становища польських лівих партій при перших уповноваженнях, а тим більше не розумію цього становища нині, коли деякі з цих партій, які вчора дозволили собі — так сказати — на lapsus linguae і дали підставу думати, що їх опозиція до п. Грабского є дуже широка — нині зарікаються своїх слів і йдуть за уповноваженнями. Нехай-же скажуть щиро, бо на вічах кажуть інакше. На вічах кажуть, що партії уповноважень не давали і що вони стоять за полекшами для села. Нехайже знаємо ясну правду, а не граємо у померках!

(Докінчення буде.)

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

М. ВИСОЧАНСЬКИЙ.

Великий кіш і малий пес.

(Присвячую моїй Дружині).

(Докінчення.)

Пора з клунками, псом і цілим товариством податися до вагону. Кличу носія, тепер т. зв. „нумерового". Він поглянув на наш 50 кілевий клунок, стріпав руками, зверещав, завернув очима і каже, що такого клунка не вільно вносити до особового возу. Рівночасно домагається відшкодування за те, що покликаний мною стратив свою чергу. Його (зрештою зовсім слушна) увага отворила й мені очі на те, що клунок такої величини не вміститься у жадні двері вагону. — Беремо другий коц, робимо з великого клунка — два менші, хоча все ще дуже великі й тяжкі та непригожі ні до переношення, ні до ставлення у вагон. Вкінці обставлені горою клунків, валізок і других додаткових вантажів — мусимо переносити наш терен діяльности на перон. Вже не кличу носія, але купую цілий тузин перонових білетів і транспортую частинно персонал, а з ними й багаж. При допомозі перонових білетів виходжу з перону, приходжу знову у вестибуль, знову беру частину багажу і персоналу й уладжую таким чином кругові перегони: вестибуль, перон, вихід і знову вестибуль. Використав усі перонові білети, оставив собі на памятку один з датою 4. VII. 1924.

Зайняли ми один переділ особового вагону третьої кляси. Найсильнійша парня не мала би таких наслідків, як ця біганина та вміщення всіх на свої місця. Ще пів години до відїзду. Спокійний, що все на своїому місці, йду ще випити склянку пива. З поворотом бачу збіговище коло нашого переділу. Це кондуктор зауважив пса в вагоні і домагався передання пса до пакетового возу. А пес у моєї дружини неабиякий. Другого такого, а навіть подібного, нема на світі. Це ствердили однодушно й професори-природники українського університету й польської академії ветеринарії у Львові. Кондуктор допускав можливість перевозу пса в особовому вагоні, але під умовою, що всі подорожні згодяться на це. А що ми були всі згідні, і ми всі зайняли один переділ, думали, що справа покінчена. Інша була думка кондуктора. Він казав, що в нашому відділі має право сидіти ще чотири особи. Поміг тут тільки мій аргумент, який прибрав я у такі слова: — Пане кондуктор, як що ви кажете, що це пес, то я віддаю його до пакетового возу. — Або ці слова, виголошені тоном самогубця, або може мій замучений вигляд, або може й одно й друге казали кондукторові тільки всміхнутися, махнути рукою і відійти.

Повний спокій до 7-ої рано. Станція Т., на якій, завдяки мому синові, треба пересідатися. На стації народу безліч. Це храм у недалекому селі і народ іде тамтуди. Хоч такий натовп не треватиме довше як годину, але як добитися до вагону з шістьома особами, псом і цілим тузином клунків і валізок? Вкінці я примістив те все, але скільки проклонів, натоптаних ніг, викручених пальців, ріжного роду синців на тілах пасажирів від ніг до голови! — Але що робити з псом? Тепер ми в отвертому вагоні, а в ньому пятьдесять або й більше осіб... Раджу дружині сховати пса під спідницю. Я не покажу своєї легітимації, а їхатиму на повний білєт, себто на пів мойого власного, а пів за пса. Штука вдалася. Але пес не хоче довго так сидіти; що хвилини виставить то ніс, то цілу голову. Дістає ляпанця і зачинає скавуліти. Всі у вагоні в крик, що десь є пес. Шукають, оглядаються, а ми всі як закляті ні чичирк... Прийшов ревізор, душа на рамени. Вкінці і це минуло. Доїхали ми до стації Ст., звідкіля тільки година їзди до Н. С. — місця, в якому висідаємо. Зміна кондуктора. Я даю дозвіл показати пса у цілій його величі. Коли кондуктор буде протестувати, то хіба його переконаю, що їду так зі Л., і що пса оглядало двох кондукторів, десять ревізорів і ніхто не робив з цього жадної справи. Але саме тепер навіть кондуктор не дивився у цей бік.

Чим ближче ми до Н. С., тим холоднійший піт бє на мене. Причиною знову... кіш. В Н. С. після сповнення всіх формальностей, відставлення всіх і пса до фякрів, підходжу до пакетового возу і бачу, як мій кіш є предметом подиву й оглядин всіх залізничих функціонарів. Подаю мій білєт.

— Це ваш кіш? Скільки рижу та кави ви там [illegible]? Ми від Т. [illegible]

Гляджу. Дійсно риж, кава, цукор сиплються на землю. Роблю міну, начеб мені це все зовсім байдуже. А навіть, мов би моїм гарячим бажанням було зробити з західної Малопольщі пляйтації рижу, кави й цукрової трощі.

Заки ми кіш витранспортували перед двірець, всі візники відїхали. Треба було ждати доброї пів години, заки приїхала така, що важилася забрати мій кіш. Кіш навантажений, подаю адресу, бо для мене нема місця. Візник вдарив коня. Я найшовся в чужому місті. Назву вулиці знав, але не знав, де вона лежить. І тут саме придався мені мій риж, кава, цукор і мука. Вони визначили мені докладно шлях, по якому мені йти. І я зайшов на місце.

Тут отворили ми кіш. У наслідку надібрання 50 кіл. ваги — паперові клунки пороздиралися. Усі одяги дружини й доньки опудровані мукою — надавались на історичну маскараду, що мала пригадувати XVIII в. З рижу лишилося кілька зеренець. Цукор осолодив усе білля, а пригорща кави — цілий увесь статок на вакації.

...Але ми на вакаціях. І щоби таки поставити на своїому, я повернувся у Львів, купив новий кіш відповідної величини і привіз його на літнисько. Як будемо вертатись, не знаю і не хочу про це думати. На всякий випадок буде один монстр кіш для тягарового поїзду, один кіш до пакетового возу, пять валізок, двацятьпять клунків (бо дружина сушить гриби і робить конфітури з мадин), шість осіб і пес.

Преса.

Один 18, а другий без двох двацять.

Адміністраційна Комісія польського Сенату приняла на внесок сен. Кашніци поправку до прийнятих соймом „кресових законів“ в тому напрямі, що про урядову мову громад рішатиме громадська Рада. На перший погляд здавалося би, що це дурниця, бож мертвому не помагає кадило, а „кресовим законам“ не поможе ця поправка. Вони все лишаться лише клясичними доказами божевільно хоробливої „толєранції“ своїх творців у роді Ст. Грабского і компанії.

Поправку прийняла щойно комісія, а вже захвилювався правдивий батько тих „кресових законів“ згаданий саме Ст. Грабскі. Він страшенно боїться, як і годиться зрештою рідному батькові, за непорочність своїх діточок. Деж пак! Така поправка — цеж небезпека для цілої Польщі, бо

„право громади рішати про мову свого урядування — пише він — цеж територіяльна „руска“ автономія в обсягу громади. І скорше чи пізнійше мусіла би з неї вирости українська територіяльна автономія східної „Малопольскі“. А того не бажає собі хіба партія, до якої належить сенатор Кашніца. Його поправку мусить Сойм відкинути“.

Очевидячки, що автор наведених стрічок сам мусить сміятися з того, що пише. Бо де кум а де коровай? Як далеко від тої поправки до територіяльної автономії, про це знає найкраще сам Грабскі. Та його вшехпольське ще й до того батьківське сумління наказує йому підносити крик. Одначе на ділі пишеться про цю справу в „Слові Польськім“ тому, щоби при цій нагоді поагітувати та кинути деякі нові ідеї, що назріли в голові вшехпольського папи, а тим самим й збогатити запас вшехпольських аргументів щодо екстермінаційної політики у відношенні до національних меншостей.

Ст. Грабскі навязує до старих австрійських часів. Для нього аксіомою є те, що Австрія вела дуже хепську політику. Її засадою було „divide et impera“ (діли і пануй!). Вона поріжнювала історично звязані з собою нероздільно народи і таким чином панувала принижуючи одних коштом других. Найстрашнійшою була та політика у Східній Галичині. На думку автора: в краю, що від 14. століття належав до Польщі, розгорілася національна боротьба, що в результаті довела до „збройного замаху на Львів“. Отже наслідки тої австрійської політики були страшні для Польші. А страшні були тому, бо австрійська політика була нерозумна. Нещасний ясновидець Грабскі не робить очевидячки ніяких висновків для свого народу і для себе з тої нерозумної австрійської політики крім шкідливих. Та якби вона була іншою ця австрійська політика — тобто такою, якою захоплюється Грабскі, — то нині він не щебетав би такої пісні на сторінках „Слова Польського“, тай незнати чи взагалі мали би були Поляки в межах Австрії свою державу. Тоді та політика була доброю і розумною навіть для Грабського, нині вона дурна. Ми признаємо йому рацію, що австрійська політика була нерозумна, але саме у відношенні до Поляків.

Далі Грабскі пише:

„Розумію людей, що кажуть: належить по пруським зразкам усунути з публичного життя, з урядів і з державної школи всяку недержавну мову. **Пруська політика доказала свою доцільність на прикладах плебісциту у Вармії, на Мазурах і на Горішньому Шлеську**“.

Очевидячки, що такі гасла голосив не хто інший, а сам Грабскі. Він їх і тепер не цурається. (Що він нині писав би про примінення пруських методів був. Австрією до Поляків?!). Та польська рація „стану“ наказує йому саме нині відгороджуватися від своїх найрідніших ідей, бож він автор „кресових законів“. Він признається сам до того, чому відхрещується від своєї теорії:

„що політика винародовлювання — пише він — може бути доцільною тільки при умовинах безоглядного і консеквентного проводження її в життя на протязі десятиліть у всіх найменших подробицях — це так, але на таку безоглядність **не позволяють ні обовязуючі нас трактати ні не можлива вона при теперішньому складі сойму**“. (Практика „кресових законів“ доказала протилежне! — Прим. Ред.).

З огляду на такі теоретичні труднощі приходить Грабскі до висновку, що лишається такий практичний і „компромісовий“ вихід із важкого положення:

„1. урядовою мовою внутрішньою і зовнішньою для всіх державних і самоврядних органів влади є польська мова,

2. для полекші горожанам „рускої“ і білоруської нації зносин з державною і самоврядною владою **допустимим є вживання побіч державної мови також їх рідньої**“.

Всі ті маячення Грабского на жаль досить незручні, бо на них пізналася навіть польська „демократія“ з „Курєра львовского“, в якому п. В. Я. (Ямпольскі) характеризує дуже несвітло постать вшехпольського вожака Грабского. Він пише:

„Вміти забувати — це найкращий дар долі. Не знаємо, чи має його С. Грабскі і инші головачі „народово-демократичної“ конспірації, але знаємо напевно те, що цей дар є необхідною умовиною, якої вимагається від кожного правовірного підкомендного того табору. Ендеція виступає нині на публичній арені у зовсім іншій шаті, зовсім інакше нахарактеризована. Зняла панцир, прибрала крила ангелів миру; довбню лишила в гардеробі, в руці держить оливну галузку. Пятсук приготований до удару відчиняється до дружного стиснення руки... Де подівся „numerus clausus“ і видумки на Жидів (тепер про це мовчать у ендецькій пресі)? Де гіперреспубліканізм, що обтинав права начальника держави, коли ним був Пілсудскі (нині взивається до скріплення екзекутиви шляхом ревізії конституції)? Де неґування „Русинів“ і инших меншостей і проковтування їх живцем у ідеольогічно-ґазетярських решетинцях і у виборчій пропаґанді (нині п. Станіслав Грабскі є одним з референтів законів про меншости, а його табор іде за ним без протесту)? Де ґльорифікація вбивства, приготовлювання заговорів, апотеоза і малпування фашизму (нині п. Грабскі — той самий — недавно поклонник фашизму, стверджує — слава Богу — що нема мови про фашистівську революцію в Польщі)? Де нарешті присвоєний і признаний собі монополь національности, виклинання инших як „масонів“, „кастовців“, радикалів і т. д. (нині тих вчора проклятих хочеться взяти у найніжнійші обійми?) Щож це? Новий оборот біля власної оси і Ст. Грабского і всієї ендеції, якої він тепер вождом? Ендеція присвоює собі поступову ідеольогію (?), щоби по заанектованню національности, набути ще й монополь лівих гасел (?) так, щоби поза нею не було місця на ніякий инший політичний табор Польщі?... Бажаємо поставити межі для істериків, карієровичів, штукарів, які що кілька тижнів відкривають нову Америку, присвоюючи собі гасла противників, счиняють метушню, в якій не розбереш чого завтра від них надіятися... Проводирі перегруповуються тихо і з поспіхом, щоби в новій формі — не відомо вже якій з черги — лекше дійти до влади. Польська демократія — кінчить автор — не може допустити до того, щоби нагляд за демократичними ідеями і за будуччиною держави віддавати в руки ендецького вовка, прибраного сьогодні хочби навіть у найкраще вифризовану баранячу шкуру“.

На нашу думку надаремно дався автор пірвати такому нападові щиростн і наївности. Що „народова демократія“ грає в польському державному житті ролю вовка в овечій шкірі це так, але що автор про це аж тепер довідався, то це вже якось дивно. Правдивим батьком відомих „кресових законів“ безперечно є Грабскі, але їх хрестним батьком є Тугут, під батутою якого полонізує і п. В. Я. з „Курєра львовского“. І Тугут і Грабскі спільно запрацьовувалися для ендецької реклями. Справедливо треба признати авторові те, що ендеція змонополізувала у Польщі все і національну ідеольогію і „толєранцію“ і т. д. і т. д. Якби так не було, то не водив би Грабскі на мотузку ні Тугута ні тимбільше ППСів в роді Недзялковского і инших. Тепер коли діло зайшло так далеко, „Курєр львовскі“ проявляє недвозначні прояви істеричної недуги, тому, що всі гасла та ідеї „демократії“ використовує для своїх цілей „ендеція“. Отже концепція „кресових законів“ також Грабским присвоєна від правдивих „демократів“ в роді тих, що у „Курєрі льв.“ Виходить, що і нібито Грабскі їх накинув „демократії“ і рівночасно присвоїв собі їхню концепцію від неї.

Це просто таки весело! Направду, то між тою ендецією й „демократією“ нема ніякої ріжниці. Вони однако розуміють і духа польської конституції і духа гарантій і духа толєранції. Словом: **обоє ліпші!** Але ми не хочемо давати В. Я. приводу до посуджування нас у наївности. Для нас не секрет, що з політикою Грабского у відношенні до меншостей п. В. Я. вповні погоджується, і що не за неї він його розпинає, а за те, що Грабскі так безлично проводить в життя те, чого „демократи“ в роді п. В. П. провести в життя соромились. А соромились тому, бо чули, що це позбавило би їх права звватися демократами. Ендеція їх виручила; а вони все одно свою демократичну марку заньбили. Та це вже продало. Істеричний крик не цоможе нічого. *В. М.*

ВІДКРИТТЯ КАВАРНІ І РЕСТАВРАЦІЇ

РЕПУБЛИКА

ГОТЕЛЬ: „НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ“.

відбудеться в пятницю 1|8 1924.

Салі стильово відновлені. Казочний комфорт. **БУФЕТ І КУХНЯ** під управою фахових сил. **Багатий вибір краєвих і заграничних денників. — Для ужитку гостей ТЕЛЄФОН.** — Льокаль відчинений 132 до пізної ночі. 1—2

ЩО-ДНЯ КОНЦЕРТ

садьонової орхестри під батутою славнозвісного віртуоза

ЛЄОПОЛЬДА ШТРІКСА.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нарешті є міністер!

Президент Польщі дня 27 ц. м. приняв димісію міністра закордонних справ Замойского і іменував новим міністром д-ра Александра Скшиньского, делєґата до Союзу Народів.

Страйки.

Страйк рільників на Поморю тріває далі. Власти добачують у ньому большевицьку інтриґу й цілі перевороту. Прокуратура провадить енергічну акцію. Переведено ряд арештувань. Натомісць на Гор. Шлеську ситуація прибирає нормальний вигляд. Страйк у ґутах слабне. Досі вернуло до праці 30 проц. страйкарів.

Англійсько-совітська конференція.

Совітський уряд вислав до Льондону Красіна, який має рятувати конференцію від фіяска. Красин привіз із собою уповноваження, які запевняють англійським капіталістам чинну участь в експльоатації Росії в разі признання Совітам позички.

З сенату.

26-го липня сенат покінчив дискусії й приступив до голосування над кресовими уставами. Перед голосуванням Українці вийшли зі салі. На початку засідання маршалок піддав під голосування внесок представника меншостей сен. Черкавського (Українця) про перехід над уставами до порядку дневного.

Внесок відкинено й салю опускають Жиди й Білорусини. Прийнято закони про шкільництво й державну мову. Поправки меншостей відкинені. Резолюція Визволєня й ППС. що до заложення українського університету у Львові провалилася.

Над поправкою сен. Кашніци маршалок зарядив поіменне голосування. Її відкинено 31 голосом проти 29. Провалилася таксамо поправка сен. Добруцкого, щоб оголошення залізничих і почтово-телєґрафних властей на територіях із міщаним населенням давати в 2 мовах.

З львівського бруку.

Остре поготівля у Львові.

В неділю львівський військовий ґарнізон і поліція держали остре поготівля. Причиною зарядження поготівля були — віча робітників, на яких мала бути обговорювана справа теперішної економічної кризи. Поліція ті віча розвязала, бо не були зголошені.

Заборона віча.

Посольське віче послів Приступи і тов., скликане на вівторок, дня 28. ц. м. до салі „Народного Дому“, не відбудеться. Поліція заборонила його з огляду на „публичну безпеку“.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

З вакаційних типів.

Соняшний купальник.

Найблагороднійшим типом літнього сезону є особа, яка найбільше уваги присвячує сонцю. Сонце не потребує реклями. Воно стало би ще симпатичнійше якби, не не мусіло бути в кожнім кепськім вірші, у Шевченківських та вічевих промовах, у патріотичних статтях і на фестині. Як благородно виглядає людина, що гордою ходою флямінґа або марабута йде „назустріч сонцю золотому“ або коли вигрівається в ньому непорушно у позі святого крокодиля!

Потреба вернутись на лоно природи є ознакою благородних людських змагань. А що від душі завсіди важше починать ніж від тіла — сучасний жрець Сонця старається перш усього змінити свою шкіру. Для цього він не жалує ні часу ні грошей. Знаю таких соняшних купальників, які прокинувшись з божеського омління на прибережнім піску, не найшли свого убрання. Знаю невинні як сонце дівчата, яких покинули наречені, згіршені їх симпатією для соняшних цілунків. Знаю силу завзятих борців за соняшну свободу, які не взявши зі собою вазеліни, терпіли днями і ночами.

Та нині згадаю лише про одну свіжу жертву. Це всім відомий наш перший рідний фабрикант вазеліни, який з пошани для сонця і для рідної літератури назвав її скромно: „Соняшний Промінь“. Ясно, що хто має цукорню, не їсть тісточок, хто продає книжки, має до них відразу, хто... і тд.

Отже наш фабрикант, їдучи на соняшні купелі, взяв зі собою книжку для себе і цукорки для знайомих пань, але вазеліни не взяв. Переходивши зранку до вечора між холодним берегом і соняшним буфетом, на вечір подабав на помідор а замісць носа сяяли на ціім місці крилошанські відзнаки. Ніяково почував себе на тілі, хоча бадьоро на душі і тому зійшов ще прохолодитись до міста. Вертається вночі додому з легкою пропасницею — жінка відчиняє двері. Як не скрикне сердешна:

— Бачиш сякий-такий! Давно я вже це проповідувала тобі! Глянь лише у зеркало. Твій ніс як кислий бурачище!

— Алеж, моя дитино — виправдувався купальник — невжеж ти не пізнаєш, що це соняшний удар?

— Гарний удар!

На другий день приятелі соняшного вазеліниста дивувались його виглядові ще більше, як жінка.

— А це ви звідкіля взяли?

— Це непорозуміння.

Один з присутніх, друкар, який скрізь добачував друкарські помилки, пояснював:

— Ага! жінка гадала, що це з водки, а це лише з води.

— Це — поправив инший — був удар не соняшний, а місячний.

— Чому місячний?

— Тому, що наш приятель хотів бодай раз на місяць мати з жінкою рівні права...

Орест Орідан.

ЛЕВ ШЕХОВИЧ

емерит. радник Вищого Краєвого Суду, помер дня 25-го ц. м. в Дорі в 78 р. життя. Похорони відбулись у Дорі дня 27. ц. м.

Покійний уродився в 1846 р. у Гусакові і був рідним братом письменника Северина Шеховича. Ще як молода 23-літня людина вступив до Суду і був довгі роки суддею у Тернополі та радником в Перемишлі. Від 1908 р. був у Львові надрадником краєвого карного Суду. В червні 1911 р., скінчивши 42 роки державної служби, пішов на емеритуру. У лютім р. 1915. його увязнила російська окупаційна влада і держала у вязниці, спершу на вул. Казимирівській, потім вул. Баторія. Сидів у вязниці разом з др. Федаком і др. Окримовичем і 62 іншими увязненими. Цікаво, що в такий важкий момент, без огляду на свій поважний вік, піддержував у вязниці всіх на дусі своїм гумором.

Покійний був на протязі всього свого життя великим патріотом і діяльним членом численних товариств. Будучи радником, він перший увів у канцелярійнім діловодстві українську мову, як на це дозволяли австрійські закони. Його співробітники не-Українці, яким це було понутру вживали таких засобів, що викрадали йому замовлені друки, щоби унеможливити йому роботу. Всі, що були колинебудь його бюровими співробітниками, почували себе як у рідним домі. Він власним прикладом чепохитного патріота учив інших як слід обстоювати права рідної мови. Визначався великим тактом у поведінці і діловитою скромністю громадянина, який на першім місці ставить совісне сповнення своїх обовязків.

Земля Йому пером!

Дрібні вістки.

В. Корфанти відомий шлеський авантурник і вшехпольський божок зложив посольський мандат до шлеського сойму.

Туґут невдалий кандидат на спасителя польської закордонної політики розчарований до „Визволення“ і до міністерського портфелю виїхав приватно за кордон.

У Мінську розстріляла радянська влада 5 Поляків, між ними одну жінку.

У Білгороді відкрила поліція більший заговір на життя короля Олександра і Пасіча. На чолі конспірації стояв начальник російського відділу міністерства закордонних справ Тарашкевич.

У Льондоні кружляють поголоски, що льондонська конференція протягнеться до половини серпня.

Англійський уряд і публична опінія дуже розчаровані дотеперішнім чотиромісячним перебігом англійсько-радянських переговорів.

Скількість польських марок зменшилася в другій декаді липня на 22 трильйони. Тепер находиться ще в обігу 49 трильйонів.

Прибутки Німеччини виносили в червні ц. р. 472 мільони золотих марок. Характеристичною прикметою буджету є обставина, що прибутки перевисшають прелімінар.

НОВИНКИ.

— **Талановитий адвокат**. Адвокатська палата у Львові засуспендувала тутешнього адвоката Керцера на два місяці у виконуванню його професії за те, що він в одним процесі заступав одночасно обох процесуючих клієнтів.

— **Вовни на Закарпатській Україні.** З Ужгороду подають звістку, що на одно з сіл напала громада 10—12 вовків. Селянам ледви вдалося оборонитись перед ними. Вовки наробили великі шкоди в господарствах і пірвали чимало домашніх звірят. Причину появи вовків літом у селі добачують у недостачі лісової шляхотної дичини, якою вони годуються. Приготовляють масові лови на вовків.

— **Засуд у чеській бензиновій афері**. В процес за бензинові надужиття військовий суд засудив капітана Бубелю на 4 роки вязниці, підполковника-авдітора Адама на 4 місяці, штабового капітана Досталя на 2 роки, капітана Кутельвассера на 13 місяців, а капітана Мотля на 6 місяців. Всіх засуджених позбавлено виборчих прав. Суд увільнив капітана Ригеля і майорів Кашляна і Шіка.

— **Тисячелітне королівство**. Хорвати святкують цього року тисячелітні роковини основин свого королівства. Початки хорватської держави припадають на часи Карла Великого і його сина Людвика Побожного. Першим володарем краю був Борна. До хорватського князівства належала спершу територія Істрії та Дальматії. На просторах Драви та Сави простягалось інше королівство зване загально славянським. Ця первісна Хорватія звана „білою“ прилучила згодом до себе країну на південь від Чорногори т. зв. Червону Хорватію, півд. Дальматію і частини Босні та Герцеговини. Біля 800 р. надибуємо в історії Хорватії князя Трпимира, основника династії. В р. 910 Хорватія доходить до найвищого розвитку за кн. Томіслава; він приймає королівський титул, затверджений папою і іншими державами. За нього держава сягає до Драви. З Дальматії приєднує латинські міста, піддані Византійській державі і побиває болгарського царя Симеона. Його династія славних володарів панує ще 200 років. К оли вона вимерла, Хорвати вибирають королем мадярського короля і зєднуються з Угорщиною персональною унією. По битві під Могачем 1526, в якій згинули останній король мадярський і чеський, Хорвати, незалежно від Угорщини вибирають короля Фердинанда з династії Габсбургів. Слава хорватської корони блідне. Виною в тому була хорватська шляхта, яка в обороні власних станових привілеїв волїла добровільно відступити всі національні права Угорщині, замість боронити їх зброєю разом зі своїм народом.

— **Кандидат на нагороду**. „Міттагсцайтунґ“ доносить з Берліна, що соціялісти з Копенгаґи поставили кандидатуру Мек Донельда на нагороду миру з фонду Нобля.

— **Людендорф — професором**. Герой великої війни починає переходити ріжні професії і то щораз більше невдатно. У цьому він наслідує свого великого вчителя Вільгельма II, який ще як цісар залюбки виступав у найріжнороднійших ролях. По генеральськім мистецтві Людендорф взявся за політику, яка скінчилась для нього препогано, а тепер викладає в Мюнхенському університеті. Як називається офіціально його катедра, невідомо, але зі справоздань часописів виходить, що він на ній фільософує. Провідною ідеєю викладів є думка про велику ролю Німеччини як елєменту Добра в історії і шкідливу ролю елєменту Зла, яким є Жиди. Його виклади складаються з мішанини фільософії Зороастра і творів Гобіна та Чемберлєна.

— **Жіноцтво і рекляма**. У міжнароднім конґресі реклями взяло участь на 2000 учасників — 700 жінок, головно Американок. Їх представниця, секретарка союзу світових клюбів реклями Стелля Бороман заявила, що головно жіноцтво надається до пропаґанди інтересів. Є в Зєдинених Державах жінки, які заробляють на чолі реклямових інституцій по 10.000 дол. у рік. На гадку цієї пані успіх жінок у повоєнних ділах має своє джерело в тому, що вони більше уваги звертають на практичні справи, а мущини розсіваються у великих ідеях.

— **Сучасна потвора**. Найбільшим злочинцем XX. віку називають часописи недавно арештованого в Ганновері Німця Гармана, який убив потайки більше як 20 молодих хлопців. Міністерство внутрішніх справ виделеґувало з Берліна спеціяльну комісію для перевірення слідства. Цікаво, що злочинець має дуже симпатичний вигляд і у слідстві оповідав зовсім щиро про всі свої жертви. Гарман боронить енергічно проти запитів, які хотять доказати що він не нормальний. До цього часу невідомо ще, яким робом він зганяв зі світа свої жертви. Його арештовано вперше 1918 р., але звільнено задля недостачі доказового матеріялу.

— **Удосконалення рентґенівських фотоґрафій**. До цього часу на рентґенівських фотографіях не можна було схопити як слід артерій і головних жил у людському тілі. Двом німецьким дослідникам д-рам Берберухові і Гіршові вдалось змішати в організмі ріжницю між кровю і іншими тканинами настільки, що на рентґенівській кліші виступають виразні тінисті образи. До кровоносних посудин вливається якоїсь нешкідливої соли і вони дістають своєрідну закраску.

Дописи.

Тернопіль *(Сирітський захист)*. Війна і повоєнні події спричинили великі соціяльні пересунення. Згинуло у нас сотки тисяч молодих батьків, оставляючи сотки тисячів воєних сиріт — нераз без ніякої опіки і засобів до життя. Виявилася конечна потреба окремої організації, що малаби занятися долею воєнних сиріт. Основано у Львові в 1917 р. з цею метою Українське Краєве Товариство охорони дітей і опіки над молодіжю, а в недовзі утворено його філії у важнійших містах в краю. Одною з перших була філія в Тернополі. Роботи товариство мало багато, а засобів мало. Зайнтересування нашого громадянства цілими товариства було і є ще досі дуже слабе, і Загальні Збори відбуваються ще і нині при участи невеличкого гуртка людей. Замало у нас розуміння для задержання при житті і для національного виховання безпомічних жертв воєнної хуртовини. А шкода, бо сильнійший від нас противник робить все, щоби згуртувати і виховати для своїх цілей наші діти, що втратили батьків. Це діється у нас, а ще більше за сокальським кордоном.

Цей брак заінтересування справою воєнних сиріт і сирітських захистів може і має деяку причину у відсутности відповідної реклями з боку головного товариства. Наше громадянство замало має відомостей про діяльність Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю, — отже і замало попирає його ціли. З байдужністю треба тут рішучо зірвати і спільним зусиллям вести дальше велике діло виховання воєнних сиріт.

Як і деінде — так і тернопільська філія Українського Краєвого Товариства охорони дітей і опіки над молодіжю працює серед дуже невідрадних відносин. Виділ цеї філії удержує сирітський захист, приміщений на разі в будинку фондації кн. Острожського, за згодою фондаційної ради. Управу захисту ведуть з повною посвятою Сестри служебниці Пр. Д. М., що збіркою жертв в натуралях по селах Тернопільщини і сусідних повітів удержують захист. Грошеву допомогу збирається датками головно тернопільської інтеліґенції. Подамо кілька дат зі звіту за 1923 р. З початку 1923 р. було в захисті 37 дівчат і 29 хлопців, з кінцем року 31 дівчат і 25 хлопців — отже менше на 11 дітей. Зменшення слідувало з причини браку приміщення (по двоє дітей спало в одному ліжку) і тому виділ віддав дальшій рідні ті діти, що можна їх було у родини примістити. Більшість дітей була в шкільному віці. До публичних шкіл ходило 16 хлопців і 21 дівчат; крім одної дитини, всі виказалися добрим поступом в науках. Один хлопець відійшов до військової школи оо. Василіян в Бучачі. Пятеро старших дівчат вчилося шиття і кухарства. В 1923 р. вийшло на удержання захисту 11.501 кґ. збіжевих продуктів, 15,330 кґ. ярини, 3.221 кґ. иншиx середників поживи як цукру, какао, молока, соли, меду і тд., 504 кґ. товщу, 110 кґ. мила і 43,620 кґ. дров. Клопіт був — а у великій мірі ще є і досі — з біллям, одягом і обувом. З початком року 1923 р. майже всі діти були обідрані і босі. Засобів грошевих не було. Опадали руки у виділових. А проте виділ філії рішив закупити полотно на білля і матерію на одяг пля дітей за суму двох міліярдів марок за векслевою порукою, в надії, що датками сплатиться довг. Здебільша надії завели. Прислано дещо з Америки, дещо зібрано двома публичними збірками в Тернополі і вислано відозву в край. З останнього джерела зібрано мало. На 105 висланих відозв і переказів вернуло всего 14 переказів на квому 170 міліонів марок. Фінансова кріза, в захисті ще неполаднана і обовязком нашого громадянства, особливо з Поділля, причинитися грошевими датками до ліквідації цеї криви і на будуче не забувати про тернопільський сирітський захист. Збіркою на цілі захисту повинна занятися і тернопільська молодь середніх шкіл, що тепер пробуває на феріях.

Стан здоровля дітвори в захисті був вдоволяючий, завдяки безінтересовній помочі і порадам місцевих лікарів д-ра Вол. Витошинського, д-ра Оретлєра і д-ра Гершера.

Національне виховання дітвори в захисті взірцеве. Діти влаштовують концерти по селах і місточках, получені з вільними вправами під умілим проводом одної зі Сестер. Минулого року влаштували такі концерти в Бушневі, Купчинцях, Микулинцях і Підволочиськах та окремо два в Тернополі. Цього року організують їх дальше. Вражіння яке роблять діти на присутніх — особливо на селян — дуже гарне і своїми публичними концертами і вправами зєднують прихильність для цілей своєї інституції, а в значній мірі і пожертви для неї.

Виділ філії задумує приступити колись пізнійше у відповідний мент до будови власного дому і розширення захисту. У своїх заходах нехай він не устає а нагородою за його високо гуманну і патріотичну діяльність буде почуття сповнення національного обовязку і вдячність тих, що їх виведуть в люде.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

за спокій душі бл. п.

ІВАНА ГУЗАРА, нотара в **Галичі**, відбудеться дня 29 липня в парохіяльній церкві в Галичу. По Богослуженню посвячення памятника на цвинтарі в Галичі. 1—1
131

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подайте Ваші адреси: п. проф. Северин Лещій, п. проф. Петро Бігус і п. ветер. лікар Остап Дуткевич. P. Babiak M. V. C. čs. vys. zvě v'ékařská škola Brno, Morava, Cs. Republica. 120 2—3

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ЦЕРКВИ, ДОМІНАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проєктує, будує — позичку гіпотечну виробляє в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий конценс., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 1—6

АРХІТЕКТ **Яків С. Рудницький**, Львів, вул. Валова 14, конц. будівничий, професор школи будівельчої, приймає виготовлення плянів на церкви, народні і парохіяльні доми і всілякі роботи архітектурно-будівельні. 136 1—2

ГІПС і ВАПНО з власних фабрик в Олешеві продає С-ка „Комерсант“, Львів, Гродзіцких 2 по низьких цінах. 113 3—3

ЗА побільшення від 15. літ дуже добре проспериючого фабричного інтересу приймуть спільника з капіталом від двох тисяч долярів вгору. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Фабрика“. 124 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 4—10

ПЛУГИ ЗАЛІЗНІ з колісками, типу САКА, на легку і середню землю, ваги 62 кґ. по ціні 60 зол. доставляє

ЦЕНТРОСОЮЗ, СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ, Кооператива з відповідальністю уділами у Львові, вул. Зіморовича ч. 20 134 1—2

КОНКУРС

на управителя 7-клясової мішаної школи У. П. Т. в Дрогобичі з платнею 75 прц. державних поборів і мешканням для неженатого кандидата з кваліфікаційним іспитом. Подання до 15. серпня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 126 2—3

КАПЕЛЮХИ ФІЛЬЦОВІ
найновійшого виробу, в наймодніших колірах надійшли до сельону мод
СКЛАДІВ
РУДОЛЬФА НАИВЕЛЬТА, ЛЬВІВ
площа Марійська 8, Казимирівська 25,
111 Гетьманська 72 і Новаківська 25. 2—3

Приєднайте передплату!

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10

Ч. 166. (10.259). Львів, середа 30. липня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Сумне десятиліття.

Саме сьогодня, 28. липня минає десять літ від моменту вручення Сербії австрійського ультімату, а тим самим і започаткування великої европейської війни. Все сталося несподівано. Ще кілька днів передтим розїздилися мійські люде спокійно на ферії, щоби відпочити по ділорічній праці. Багато з них заскочила війна просто таки в дорозі. В короткому часі, бо на протязі кількох днів вся Европа перемінилася у воєнний табор.

Скрізь панувала атмосфера демоистрацій, патріотичних заяв, чолобитень і т. д. Люде жили якимись ілюзіями, якимись фонтомами самоошуки. зростав масовий шал опяніння. Щойно по перших сутичках, на вид перших жертв того безпощадного молоха наступило отверезіння. Люде здрігнулися на вид крови, але тільки на момент, бо кров будила завзяття, розбурхувала звірячі інстинкти, давала волю анормальній жадобі крови. Попри плач покинутих жінок, осиротілих дітей і зойки нещасних жертв лунали гасла помсти, поневолення, знищення і т. д.

Европа, що дійшла була до найвищого щабля культурної драбини, моментально вернулася у тій війні на цілі століття взад. Великі гасла гуманности, пошанування життя і волі людини, почуття законности — шезли. На Европу лягла пекельна темрява руїни, занепаду і людського горя.

І наша нація кинулася в цей страшний вир світової бурі повна надій і віри на краще завтра свого народу. В огні і крові мала викуватись та загартуватись збірна душа нашої нації для гідного приняття обнови нашої державности. Та зараз у перших днях страшної хуртовини попала вона в перехрестний вогонь мук і знущань з боку приятелів та ворогів. За Збручем наложено деспотичну печать на слово і душу. Тут молоді ідеалісти творили ряди найвірнійших оборонців династії і держави сподіючись... Але рівночасно тутже тисячі батьків геройських синів, австрійських патріотів запроторювали до тюрем, вішали на придорожних вербах, розстрілювали і гнали як худобу до таборів по Талєргофах і Гмінах. Та тим трагедія нашого безталанного лихоліття не кінчилася. Східні сусіди та опікуни заступили гідно мадярських вішателів і взялися грунтовно за нищення решток української інтелігенції. І залюднилися нашими людьми московські тюрми і далекий Сибір.

Але спитаймо по десятьох літах від вибуху війни: що дала вона людству? Що принесла вона нам? Крім горя, занепаду культури, моралі, економічної руїни і нового мілітаризму вона не принесла добра. Нам дала те, що Україна збудилася в пожежах та крови. І тільки збудилася! Зривалася до життя, намагалася встати, але не встояла. Імперіялізм повоєнної демократії, нещирий мир, що шестий рік не перестає бути причиною до нових воєн, не дає змоги на обєднане відродження всієї нації.

Через час цілої війни лунали гасла про знищення німецького мілітаризму. Вільсонівські демократичні тези зелектризували всі народи. В них бачили спасення і вихід зі страшного воєнного пекла пануючі та поневолені. Та в що вони обернулися? Вони стали пустими вгуками, модними фразами і фіговими листками, прикриваючими імперіялістичні зазіхання тих, що найбільше цими гаслами воювали. На місце німецького мілітаризму прийшов французький, на місце російського, німецького і инших націоналізмів прийшли польський, румунський, італійський і инші.

Мирові договори потоптали, оплюгавили гасла, які лягли в основу первоначинів миру. Союз народів став поневолі оборонцем інтересів переможців і пануючих замісць поневолених. Шестий рік шукає „мирна“ Европа шляхів до правдивого миру і не може їх відшукати. Гасла за розброєнням світу лунають на те, щоби покрити ними страшні, нечувані давнійше зброєння на суші, морі та у повітрі.

Економічно зруйновану Европа нищить до краю мілітаризм і засліплений імперіялізм деяких т. зв. переможців і воєнних державних новотворів.

Перед памятним днем 28. липня 1914 р. Европа не була в такій великій небезпеці війни як саме є вона нині на шестому році по заключенні версайського договору. Ось і результати світової війни і набутих у ній нових „вартостей“. *В. М.*

Польські закони для меншостей.

В суботу 26. ц. м. на засіданні польського сенату принято всі три закони в справах національних меншостей, що їх уже передше ухвалено в соймі.

Як у соймі, так і в сенаті голосували тільки самі Поляки. Сенатор Черкавський іменем Українського Клюбу поставив внесення на перехід до денного порядку, але це внесення відкинено. На знак протесту проти нових законів українські, білоруські і жидівські сенатори опустили салю нарад і не брали участи в мериторичній дискусії.

Проєкти, ухвалені в соймі, перейшли без ніяких важнійших змін, за виїмком, що закони будуть обовязувати не від 1. жовтня ц. р., а допервa від 1. квітня 1925. Відкинено поправку сенат. Кашніци в поіменному голосуванні 31 голосами проти 29, щоб у трьох східно-галицьких воєвідствах самі ради громадські рішали про свою внутрішню урядову мову. Пепеессівські сенатори здержалися від голосування над законом про мову в шкільництві. Ухвалено згідно з вшехпольськими політичними канонами резолюцію, взиваючу правительство до узглядненння національних прав Росіян у царині шкільництва, відкинено натомісць резолюцію, котру поставили Визволенє і Польська Партія Соціялістична, котра домагалася основання українського університету у Львові. Відкинено врешті поправку що до введення двоязичних оповісток на залізниці і почті.

З формального боку язикові проєкти майже вже полагоджені. Вернуть вони ще, правда, до сойму, але тут приймуть їх з тими незначними поправками, що їх ухвалено в сенаті і невдовзі по підписанні їх президентом Войцєховским появляться вони яко закони в Деннику законів.

Наше становиско відносно язикових проєктів зазначили ми на сторінках нашого часопису і виказали, що вони не є ніякою уступкою для нас, бо з окрема в Галичині тратимо ті язикові права в урядах, суді і в шкільництві, що мали їх досі. За уступку вважає їх тільки польська сторона, підчеркуючи, що Поляки дають нам більше прав, як обовязані дати на основі версальського договору про охорону національних меншостей і на підставі постанов польської конституції. Що наше громадянство не вважає ухвалених язикових проєктів за ніяку „уступку“ для себе, доказом факт, що проти них заявилася Українська Парляментарна Репрезентація, підносячи проти них голосний протест.

Мимо однодушного протесту сімох міліонів Українців, що жиють в межах Польщі, як і інших національних меншостей, проєкти стануть законами. бо цього хоче польська більшість. Не входимо наразі у потрібну аналізу ухваленик проєктів, — до цього буде ще час, — коли вони стануть законами. Покищо звернемо тільки увагу на деякі симптоми, що вийшли на світло дня в часі дискусії над проєктами.

Відомо, що язикові проєкти відносяться лишень до так званих територіяльних національних меншостей, себ то до Українців, Білорусинів і Литовців. Язикові права Жидів і Німців в проєктах поминено зовсім, бо вони не мають своєї суцільної національної території. Головна причина посіху в ухваленні язикових проєктів є не тільки огляд на заграницю, де вже нині Поляки представляють їх яко доказ великої польської толєранції в тій певности, що заграница не знає фактичного стану і все прийме за добру монету. Лежить вона і у сфері польської внутрішньої політики. Зближається именно час, коли має вийти в життя польський закон про воєвідську автономію з деякими окремими управненнями в язиковій і шкільній царині відносно Східної Галичини. За цю „автономію“ для воєвідства львівського, станиславівського і тернопільського, Польща одержала Східну Галичину дня 14. березня 1923 р. ухвалою Ради амбасадорів в Парижі і тепер треба би виконати деякі зобовязання супроти держав антанти, приняті протоколом до повищого рішення.

В постановах про „автономію“ в трьох східно-галицьких воєвідствах говориться именно, що народне і середне шкільництво належить до воєвідських соймиків, дорівнож і справи місцевого самоврядування і що кожда національна курія рішає про ті справи самостійно. Виходилоби з окрема — так певно інтерпретували польські представники в Парижі перед 14. березня м. р., що східно-галицькі Українці матимуть спромогу у своїй національній курії означувати самостійно урядову і викладову мову в народніх і середніх школах, призначених для української людности і шо в українських громадах — вони самі, чи українська курія рішатимуть про урядову мову в тих установах. Публична адміністрація мала бути так уряджена, щоби наших національних прав не нехтовано, отже новий порядок в язиковій царині не міг бути гірший від того, що істнує нині.

Щоб отже обезпечити постанови про „автономію“ відносно наших національних прав, — ухвалено тепер з таким поспіхом проєкти язикових законів. Довершеним фактом польська більшість хотіла заскочити воєвідські соймики, бо вони не мають права змінювати державних законів. Вийшло таке, що закон про воєвідську автономію з 1922 р. дає нам деякі національні управнення, а нові язикові проєкти, що будуть державними спеціяльними законами, рівночасно ці управнення касують, ба що більше, навіть українська соймикова курія, де мають бути виключно Українці, свої протоколи і ухвали має списувати у польській мові. На повищий факт вказуємо длятого, що протест і недовіря нашого громадянства проти польскої „автономії“ були зовсім оправдані, бо на повищому примірі наглядно бачимо, що самі Поляки не думають сповняти своїх „автономічних“ проєктів чи законів. Самозаховавчий інстинкт диктував нам, що з польської „автономії“ для українського народу не вийде нічого путнього і корисного для нас.

Очевидно не виходить нічого і зі справи оснування державного українського університету у Львові. Поправку визволенців і пепеесівців в університетській справі, що була призначена для зроблення відповідного ефекту у західно-европейських поступових кругах, сенат відкинув. Справу відложено і нема надії, що-

---

Пр. 690/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, щоб зміст часописі „Діло“ ч. 159 з дня 19. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Приклад гідний наслідування, передостанній нотатка в рубриці „Новинки“, 2) Титул останньої нотатки в тійже рубриці, 3) З листів до редакції уст. від слів: я думав, що до кінця містить в собі єство ад 1) провини з § 305 з. к. і § 24 зак. прес. з 17. XII. 1862 ч. 6[52 з. п. з. ад 2) і 3) провини з §. 300 з. к. узнав доконану дня 21. VII. 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в най блищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 31 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а именно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 24. липня 1924.

(Підпи нечитний.)

Наддніпрянська Україна.

За економічну шпіонажу.

Кілька днів тому відбулася у Харківському Суді розправа проти інженірів Каліївського рудника в Донбасі за економічну контрреволюцію і економічну шпіонажу в користь Польщі. Головний обвинувачений інженір Гулаков, бувший директор копальні впав жертвою доносу своєї власної жінки. Жінка заявила на розправі (де вона сидить теж на лаві обвинуваченых), що зробила донос на свого мужа з причин політичної натури. Вони ріжнилися обоє політичними поглядами. Своїх власних політичних поглядів не виявила. Гулакова засуджено на кару смерти. Одначе засуду не виконано і замінено йому кару смерти на довголітню тюрму.

би польське правительство рушило її з місця, тим більше тепер, коли перестануть існувати по постановам шкільного язикового закона українські народні і середні школи.

Польська соймова більшість, відмовивши нам у згаданих вище язикових проєктах нашого національного імени, демонстративно взиває своє правительство, щоб узглянило національні домагання Росіян в шкільництві. Не треба нікому доказувати, що нема Росіян у межах Польщі за винятком горстки захожих Росіян, бувших царських урядовців, що малими гуртками проживають в містах за сокальським кордоном. Ухвалена в сенаті резолюція зміряє деінде. Галицькі москвофіли домагаються від Поляків, щоби дозволено їм основувати у Східній Галичині російські школи і отвирати православні парафії. Акція піднята в рр. 1914|15 Бобринским і Євлогієм, має продовжатися дальше під крилами польського орла. Звісно, що не задармо. Москвофіли обіцюють повести агітацію проти Українців — що впрочім явно або скрито роблять і нині, і ослаблювати наші сили. Має віджити у иншому вигляді коаліція Потоцкі—Дудикевич з 1908 р.

На нас підуть тепер зі здвоєною енергією дві навали — польська зі своими язиковими законами і своїм державним апаратом і москвофільська, що наші національні ряди схоче розсаджувати з середини. Тому наші ряди належить скріпити і обом противникам дати належний відпір.

Перспектива врожаю.

15. липня почалася у Харкові Всеукраїнська Хлібна Нарада Представників Комісаріяту української державної торговлі. На нараді виголосив великий реферат про перспективи врожаю й експорту Уповноважений Українського Комісаріяту закордонної торговлі Золотарів. „Півтора місяця тому — говорив Золотарів — ми обраховували загальну продукцію на підставі торішніх даних про врожай плюс збільшення засівної площі, яке ми маємо в біжучому році. Але нині, з огляду на ріжноманітність урожаю по окремих районах України, неможливо докладно обрахувати загальну продукцію, якої сподіваються у цьому році. Є на Україні губернії, які дають 8—10 пудів з десятини.

„Але вже одно встановлення загальної продукції має велике значіння при будованні планів заготовок хліба. Півтора місяця тому обраховувано загальну скількість урожаю на 1924 р. в 830 міліонів пудів; через посуху ми втратили більше менше 15—20% цієї скількости, а тому, рахуючи запаси минулого року більше-менше на 25 міліонів пудів, ми маємо біля 700 міл. пудів".

„З цієї скількости 325 міл. пуд. як мінімум слід залишити для самого селянства, для задоволення його потреб; 120 міл. пудів потрібно для вигодування худоби, далі необхідно залишити насінний запас і т. д.".

„Всього для хлібозаготовки, себто товарових остатків лишиться біля 130 міл. пудів, які намічено заготовити в біжучому році державними і кооперативними організаціями. Для експорту намічено заготовити 30 міл. пудів, при чому загальна скількість по окремих губерніях росподіляється так: Одещина — 30 міл. пуд., Донеччина — 12—13 міл. пуд., Катеринославщина — 15 міл. пуд., Полтавщина — 20 м. п., Київщина — 15 м. п., Чернигівщина — 5 м. п., Поділля — 12 м. п., Волинь — 9 м. п., Харківщина находиться під сумнівом, чи можна буде вести заготовки у ній... Далі зазначив Золотарів, що особливу вагу має заготовка 30 м. п. українського збіжжа для експорту". („Вісти" ч. 161.)

* * *

Чи вірні та відповідаючі дійсности ці обрахунки, не знаємо. Але маємо поважні дані на те, щоби сумніватися у їхній правдивости. Ті самі „Вісти" переповнені були дотепер безлічю допісів з місць про недорід, про загрозу голоду і т. д. Крім цього ми стрічали на сторінках тихже „Вістей" багато звісток про стихійні нещастя в роді злив, градобоїв, всяких збіжових галапасів, сусликів і т. д. які в страшний спосіб нищили озимі та ярові засіви. Та найстрашнійшим ворогом урожаю була страшна посуха на Україні, якої не памятають сучасники. Через те ці світлі перспективи Золотаріва видаються нам щонайменше нереальними, як що не фантастичними.

Безсилля Соймy.

Промова посла Павла Васильчука з Українського Соймового Клюбу виголошена в справі уповноважень для уряду.

(Провдоження.)

Усі „на право".

Ми, стоячи у рішучій опозиції до уряду п. Грабского, з огляду на його суспільну політику, не менше реакційної як за попередніх урядів,— маємо в руках лише одну зброю: протест. Я протестую з цієї трибуни в імені українського народу, селян та робітників, працюючих мас, які стогнуть під ярмом сучасного уряду. Ми знаємо, що в боротьбі за своє суспільне визволення і робучого люду, у політичній боротьбі за громадянську рівність та за права для нашого народу—ми є відокремлені. Чому? Причин треба шукати глибоко. Між польськими партіями, навіть лівими, ми запримітили в останній час зворот на право —і наскільки звістки останніх днів правдиві—ми находимося на передодні ствердження цього факту. На доказ, що цей фермент і нахилення на право почались уже від якогось часу і що схильність іти на право була в Соймі від самого початку, зважуся звернути увагу Сойму, що теперішній Сойм своєю більшістю прийняв принціп польської володіючої більшости.

Замаскований закон.

Ідеальні виборчі гасла і дійсність —це небо і земля. Ви, панове, йшли під величніми гаслами, а бодай більшість партій демократичних гукала про земельну реформу, про відбудову знищених війною територій, про рільничу поміч для селян, про народню освіту і свободу совісти, про боротьбу за демократичні здобутки, рівноправність народів, національні меншости і т. д. (Голос: *Це для легковірних!*) Саме тепер показалось, що такі гасла добре було кидати для легковірних виборців. Виборці пішли за ними і що одержали? Які наслідки? Адже незабаром Сойм уже буде святкувати своє дволіте істнування і саме тепер роздумує вже вдруге над законом про надзвичайні уповноважнення для уряду.

Правда, що цей закон є замаскований, тому, що називається проєктом устави для угрунтування державного скарбу і направи суспільного господарства. А проте ніхто не перечив з цієї трибуни, навіть ті ні, що виразно стоять на боці уряду — що це є надзвичайні уповноваження, навіть суперечні з конституцією. Щож це значить? Похоронено виборчі гасла, які були високими обіцянками для виборців та для працюючих мас, похоронено обіцяну зміну, що важка ситуація господарська та політична нарешті зміниться. Чи кожний щирий демократ не повинен надумуватись над тим, чи Сойм взагалі має спроможність розвязати якенебудь основне питання? Час уже розійтись, мої панове. (Голос: *Чому ви не ідете до хати?*)

Політика „конвентиклів".

Прошу панів! Чомуж це так сталося? Не тому, що неможливо сотворити одноцільний фронт бодай у суспільних питаннях демократичного фронту міщанско робітничого. Це було можливе при добрій волі проводирів і щирому демократизмові, якби вони істнували. Одначе, на жаль, замісць спільної боротьби за визволення селянської та робітничої кляси, проти ярма обшарників та капіталістів, провідники партій центра і польської лівиці від самого початку зазирали одним оком на право і на довірочних засіданнях „державних мужів" нарешті пішли на шлях компромісу. (Голос: *Що могли, то й зробили.*) Я саме й стверджую те, що ці проводирі не в силі були спромогтись на щось більше як на конвентиклі. (Голос: *А ви хотіливби, щоби вас слухали!*)

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Нові досліди над Шевченком.

(Шевченківський Збірник Т. І. Вид. Сорабкопа, Київ, 1924).

Не зважаючи на так розповсюджений у нас культ Шевченка, не зважаючи навіть на те, що маємо Наукове Товариство його імени, наукове дослідження життя й творів Великого Кобзаря знаходиться, можна сказати, в пелюшках.

Рік-річно появляються більші й менші статті, присвячені поетові, але все це принагідні, неглибокі писання, які нічого не дають для зрозуміння обставин і умов життя й творчости Шевченка. Все це здебільшого переповідження думок Кобзаря, приправлені підлевою високих фраз та ріжних сентенцій відповідно до переживаного моменту й партійної чи станової приналежности їх авторів. Словом, це публіцистика з приводу Шевченка, а не студії над ним.

Поза тим маємо перестарілі й часто-густо дитинні „естетичні" студії наших учених, які про естетику не мали ніякого поняття, або глибокомисні вишукування ріжних літературних впливів на Шевченка, які або зводили оригінальність його на нівець, або по довгих і нудних порівнаннях кінчалися одним великим нічо.

І кінець-кінців усі ці плиткі й схоластичні міркування так і полишали відкритим многоважне питання про творчість Кобзаря. Для цього треба було глибше й поважнійше застановитися над життям поета, умовами його розвитку, знайомостями його та над сучасною йому дійсністю. Тільки уважне студіювання всіх отсих питань може показати нам поета в правдивім світлі, показати ті соки, що годували його геній, виявити дійсну його оригінальність і велич. Це що до змісту його творів. Так само в пелюшках і студії над формою Тарасових поезій. Крім банальних і часто-густо фальшивих поглядів і в цій ділянці ми не мали досі нічого.

На щастя вже можемо говорити про все це в минулім. Обговорюючи торік новини Шевченкознавства, я зазначив уже деякі праці, що звістують нову добу в студіях над поетом.

Особливо цікавим з цього погляду треба вважати роскішно виданий Всеукраїнським Державним Видавництвом у Київі 1921 р. збірник „Тарас Шевченко" під редакцією Е. Григорука і П. Филиповича зі статтями обох редакторів та Б. Якубського, А. Лободи, О. Дорошкевича і П. Рулина. Збірник цей присвячений виключно творам Шевченка. На перше місце серед згаданих авторів вибивається прецікава студія Якубського про форму поезій Шевченка. Після цієї цікавої, але побіжної спроби покійного Богдановича в передвоєнній „Украинской Жизни" була це єдина у нас солідна наукова студія над ритмом, метром і строфікою „Кобзаря".

Тепер можемо відмітити ще одну цікаву новину в царині Шевченковідання. А саме недавно накладом зукраїнізованого видавництва „Сорабкоп" (Союз рабочей кооперации) вийшов у Київі новий, такий самий збірник, присвячений Тарасові: Шевченківський Збірник. Том І. Під редакцією П. Филиповича. Київ 1924. Ст. 151, так само in 4°, як і видання 1921 р. і так само прекрасно й зі смаком виданий. А що ще цікаво, що „Сорабкоп" обіцяє зробити „Шевченківський Збірник" виданням періодичним, хоче видавати такі збірники що року.

Таким чином ми матимемо нарешті спеціяльний орган для студій над Кобзарем. Це дуже відрадна новина, тим більше, що заповідається вона дуже світло.

В отсім І-ім томі маємо цілу низку розвідок і статтей: 1. С. Єфремов: На нерівних позвах (Шевченко і самодержавіє), 2. А. Лобода: Між двох стихій. (До психольогії творчости Шевченка), 3. П. Филипович: Шевченко і декабристи, 4. О. Дорошкевич: Шевченко в соціялістичному оточенні, 5. Б. Якубський: Із студій над Шевченковим стилем, 6. Д. Дударь: З поетики Т. Шевченка. (Порівнання в „Кобзарі"), 7. Ф. Самоненко: Образ Шевченкової Музи. (З психольогії творчости Шевченка), 8. Д. Загул: Рима в „Кобзарі" Шевченка, 9. Ол. Новицький: Автопортрети Т. Г. Шевченка, 10. М. Новицький—ряд матеріялів до життя Шевченка (недруковані листи, арештування поета в 1859 р.).

Як бачимо, все теми прецікаві й живі.

Розуміється, як у кождім збірнім виданню, так і тут не всі річи рівноцінні. Поза матеріялами, які цікаві самі по собі, найбільшу вартість мають з одного боку статті Филиповича та Дорошкевича, з другого — Якубського й Загула. Перші дві присвячені питанням ідеольогії Шевченка й переглядають його взаємини та відношення до декабристів, Петрашевців і Герцена — відомости поета про них, знайомости його з ними, вплив їх. Автори зібрали досить матеріялу й дали дуже багато цінних і важливих уваг що до вироблення Шевченкових поглядів (впливи Рилєєва й Герцена виказані навіч).

Поза тим знаходимо в статті О. Дорошкевича цікаві сторінки й взагалі про самоосвіту поета, його начитаність та інтелігенцію.

(Докінчення буде.)

Ясна річ. Гадаю, що кожного посла вислали сюди на те, щоби його слухали. Сойм на цих конвентиклях видав зі себе недавно недоноска при помочі більшости голосів, виключно польських, і ухвалив буцм-то велику благодать для кресів, устави, які провокують весь український народ та білоруський. (Голос: *Це вам так здається.*) Хутко, панове, переконаєтесь, що це нам не тільки здається і побачите, що будете приневолені зревідувати своє становище.

Ми—без союзників.

Стверджую, що провідники центра і польської лівиці пішли надто далеко шляхом компромісів. (Голос: *Це вам так здається*!) Тому, що покинули боротьбу за демократичні ідеали, селянські та робітничі. Ви ніколи не зловите на вудку ніякої совісної національної партії української та білоруської, тому, що кожний народ на своїй землі почуває себе сувереном. Але у клясовім питанні, у боротьбі селян за землю провідники польського народу пішли в науку до правиці.

І в імені чого? Що їх відштовхує від решти соймової лівиці? Вони це роблять в імені шовіністичного молоха, щоби потурати польській більшости при владі, в імені принципу, який проголосив не хто інший як провідник польської правиці. Я вже зазначував при ріжних нагодах становище до цього принципу. Він є засуджений на банкротство — раніше чи пізніше. Але потурання такому принципові підриває та розбиває демократичний польський табор. Ми не маємо тут союзників не лише у своїй національній боротьбі, але навіть у переведенні своїх елементарних, куцих суспільних постулятів: як напр. у важкій боротьбі за землю для своїх селян, за спинення безробіття, за народню освіту. Тут у соймі, ми, при цих слабощах польської лівиці і її звороті на право, її поклонах перед старими пережитками — союзників не маємо.

Докінчення буде.)

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Мораль цирку.

Вертаючись цими днями до дому пізно вечером, я зупинився зачудований перед цирком. Це було вже по виставі і публика давно розійшлася. Але безпосередно перед цирком громада людей придивлялася зі зацікавленням поліцаєві на коні, який немов би продовжував циркову програму. Кінь ставав дуба, обертався на двох задніх ногах, вибивав передніми такт — а ізденъ видко було: почував себе більше гордим своєю ролею „ковбоя", як сторожа публичного супокою.

Приставши до гурту, я дізнався, що цей полицай що вечора виконує службу перед цирком, а його кінь, зазираючи постійно через відхилені завіси на арену, засвоїв собі деякі штуки чотироногих гресованих приятелів. Що більше: сам управитель цирку жалувався, що сусідні собаки починають громадами збігатися коло цирку і стають на трьох ногах.

Зі загальної розмови на тему циркового мистецтва і його впливу вийшла цікава суперечка між поліцаєм і одним добродієм, який, як виявилося, був цирковим кльовном. Поліцай упевняв, що може виконати всі штуки кльовна і що його професія є вижша, небезпечніша і благородніша. Поліцай настільки захопився своїми успіхами на коні, що зліз з нього і приготовлявся побитись об заклад з кльовном, що він за 2 тижні вивчить усю його акробатику.

Комусь з присутніх не подобалася така самопевність і він сказав:

— Побити другому кльовнові морду — то ще можете, але видресувати коня або пса, то не потрафите...

— Чоловіка лекше — зробив хтось філософічний висновок.

Видко було, що торкнулися слабого місця кльовна — гордощів його професії. Він поглянув на поліцая з гори і сказав:

— А я вам кажу, що цирк це не є якесь бюро або звичайне собі життя. Чоловіка ви можете вчити буком, але кінь або пес це делікатні сотворіння, а не свині. І зі свинею треба поводитися чемно, коли хочете з неї щось зробити. Був такий славний російський дресовщик Дуров, — хто зна може? — що мав дресовані свині. Пішов би хто з вас до нього на науку; він би з вас чоловіка зробив.

Кльовна побили.

Орест Ордан.

З діяльности Українського Соймового Клюбу.

Інтерпеляції.

Інтерпеляції у соймі.

1. Посла Б. Козубського і тов. до міністра внутрішніх справ у справі розігнання поліцією справоздавчого посольського віча з 12. липня ц. р. в Кремінці на Волині.

2. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі розвязання читальні „Просвіти" в Белеєві, долинського повіту та в справі побиття та катування тамошнього українського населення буцімто за протидержавну агітацію в читальні.

3. Посла С. Козицького і тов. до міністра залізниць у справі масового звільнювання кондукторів Українців зі служби у львівській дирекції залізниць. Телеграфічним розпорядком голови львівської дирекції залізниць з дня 29. V. ц. р. ч. 46. звільнено нібито наслідком редукції залізничого персоналу аж 44 Українців із кондукторських посад. Інтерпелянти домагаються привернення звільненим всіх їх службових прав шляхом покликання їх наново до служби та покарання винних, що під позором редукції нищать Українців.

4. Посла Братуня і тов. до міністра внутрішніх справ у справі поб.яття українських селян у Верхоставі горохівського повіту органами польської державної поліції.

5. Посла Чучмая і тов. до міністра внутрішніх справ у справі невластивого та тенденційного рішення львівського воєвідства про зміну статута українського краєвого товариства „Ревізійний Союз" у Львові.

6. Посла С. Козицького і тов. до міністра фінансів у справі виміру переносних належитостей від спадків дирекцією скарбового округа в Коломиї. Від 3 і пів морга поля вимірено переносну оплату в сумі 10,950.000 мп. в 1923 р. Цілий рік дирекція не стягала тої суми аж недавно перерахувала все наново і зажадала від 3 і пів морга поля і нерухомостей аж 407 зл. 50 гр. Таких випадків обраховування переносної належитости в інтерпеляції наводиться більше. Інтерпелянти домагаються припинення таких убійчих обрахунків від таких маленьких і незначних спадків.

7. Послів С. Козицького, С. Любарського і тов. до міністра внутрішніх справ у справі катування селянина села Убродовичі, грубешівського повіту, Миколи Рудя органами польської поліції на постерунку в Монятичах. Селянина скатовано у звязку з польською спробою пересвячення православної церкви в Убробовичах на костьол.

8. Посла Дмитрюка і тов. до міністра внутрішніх справ у справі мстивого покарання о. Стефана Онишкевича гр.-кат. пароха в Купновичах Старих, повіт Рудки, рудецьким старостою за виготовлення метрики українською мовою. Староста наложив на о. Онишкевича грошову кару в сумі 200 золотих. О. Онишкевич вніс рекурс до воєвідства. Одначе воєвідство вимір кари затвердило а прохання о. Онишкевича, щоби йому замінити грошову кару на арешт, відкинуло. Інтерпелянти взивають міністра, щоби він уневажнив цей злобний і кривдячий о. Онишкевича факт.

9. Посла С. Козицького і тов. до міністра освіти у справі наміреної зміни української викладової мови на польську в чотироклясовій школі у с. Миколаєві, бобрецького повіту.

10. Посла С. Козицького і тов. до міністра внутрішніх справ у справі перепон для українського культурно-освітнього руху і заборони українських публичних викладів у Дубенському повіті, а також у справі заборони промовляти українською мовою на засіданнях повітового соймику в Дубні, що є незгідне з духом польської конституції.

Інтерпаляції в сенаті.

11. Сенатора М. Черкавського і тов. до міністра внутрішніх справ у справі побиття селян села Тороконів дубенської громади на Волині війтом і поліцією.

12. Сенатора Карпінського і тов. до міністра справедливости в справі незаконного звільнювання з посад і переношування суддів і прокураторів православної віри на Волині. Інтерпелянти зпитують міністра, на якій правній підставі відбувається ця чистка судових урядників і чим кермується міністер при таких своїх зарядженнях.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Строгий засуд комуністичних журналістів.

Варшавський окружний суд засудив редактора „Робітничого Слова" Найбавера на два роки тяжкої вязниці з позбавленням прав а ред. час. „Пшегльонд звйонзкови" Коруса на 1 рік. Оба часописи вже від року завішені. Є це найвищий вимір кари, яку примінювано супроти журналістів.

Стан облоги в Румунії.

Румунський уряд оголосив стан облоги в усіх тих місцевостях, в яких такий стан істнував в квітні ц. р. Одночасно команда другої армії, яка находиться в Букарешті, видала заборону публичних зборів, а на вулицях не вільно збиратися більше особам, як лише 5.

Всі ті зарядження мають на цілі здавити опозиційний рух, який в останніх часах сильно поширюється.

Відбудова Петрограду.

Комісаріят державної господарки заакцептував плян відбудови Петрограду. Після пляну, роботи будуть тревати около 5 років, а кошти винесуть 25 міліонів рублів. Роботи зачнуться в осени ц. р.

З Мадярщини.

Міністер освіти видав декрет, по думці якого „numerus clausus" для жидівських студентів на університетах зноситься.

Цей розпорядок викликав бурю протестів в цілій націоналістичній мадярській пресі.

Страшна катастрофа в копальні.

З Ню-Йорку доносять, що в копальні Gattes наступив вибух, в наслідок чого 200 робітників згинуло.

З Югославії.

Король поручив місію утворення нового кабінету провідникови опозиційного блъоку Давидовичеви. Давидовичеви вдалося утворити кабінет в дуже скорому часі, а король підписав уже номінаційні декрети.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5·21½—5·22, канад. дол. 4·94,—4·95, Чеські кор. 0·15½—,0·15¾, Леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·29½—0·30, Швайц. франк 0·91—91½, Англ. фунт. 22·25—22·40.

Золото. 20 кор. 21·80—21·90; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 24·00—24·10; 10 руб. 26·00—26·10.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·05—2·08, Фльорени 1·04—1·05, Рубл. 1·70—1·72, Рубель дрібним сріблом 0·67—0·68.

Економічне обєднання.

(Дискусійна стаття.)

Програну збройну боротьбу завдячуємо у великій мірі також недостачі власного промислу. Тому не диво, що в останніх часах досить часто чується гасло: здобуваймо міста, розбудовуймо свій власний промисл. Досі міста на українських землях по цей бік рижської смуги серед моря українських сіл заселені чужим елементом. Причини цього явища ріжні. Та найголовнійшою причиною цього це те, що торговлю і промисл захопили в свої руки чужинці.

В останніх літах виринають то сям то там у більших містах українські промислові підприємства. Майже всі вони находяться ледви в пеленках. Кожне таке підприємство серед конкуренції чужих проборюється і поки-що мусить поборюватися само, бо досі в напрямі розвитку та піднесення власного промислу нема плянової акції, продуманої відповідною установою громадянства. А потреба такого органу, що обовязував би все економічне життя на українських землях, дається під теперішній час так прикро відчувати, як на політичній ділянці потреба працездатної авторитетної Верховної Ради. Істнуючі досі українські промислові підприємства находяться, як сказано, ледви в зародку, хоча в багатьох місцевостях істнують природні дані для розвитку ріжних галузей промислу, а брак тільки капіталу. Якщо повстав би центральний економічний орган, то він міг би багато помогти істнуючим українським промисловим підприємствам, щоби їх видобули з тої зародкової стадії; він міг би також спрямовувати капітал у місцевости з відповідними даними для розвитку тих чи інших галузей промислу і цим причинитися багато до повстання нових промислових підприємств.

Візьмім, як приклад — Косів, та повіт. Тут маємо природні дані для успішнього розвитку таких галузей промислу: килимарство, яке вже по двох літах істнування дає гарні висліди і вигляди на чим раз кращий розвій, ткацтво, кушнірство, гончарство, цегольняний, та бетоновий промисл, гарбарство, виріб мила та сукна, вапняний промисл, тартак, виріб меблів, молочарські вироби — передовсім бриндзя - сири, овочеві вироби, як мармеляда, овочеві вина і перерібка гірських ягід, нафтовий промисл, різьбярство, мосяжництво; крім цього можна уладити лічничі підприємства, як санаторії для хорих на груди, та використати для лічничих цілей сірчану і залізну воду. Давнійше істнувала в Косівщині копальня срібла; можна прослідити природні дані і цеї галузи промисловости, та її розвинути.

Як бачимо на прикладі Косівщини вже в одному тільки повіті істнують природні дані для ріжних галузей промислу. Бракує тільки капіталу для урухомлення їх так відповідного органу, який пляново проводив би це. А повітів з природними даними бодай одної галузи промислу знайшлося би на українських землях багато.

Завданням того центрального економічного органу, назвім його „Українська торговельно-промисловою рада" чи „Українська економічне рада" було би обєднювати, та оживляти ціле економічне життя на українських землях, а саме:

1) посередничити між тими українськими громадянами, що хотіліб поміщувати свої капітали в українському промислі, і між українськими промисловими підприємствами;

2) прослідживати природні даніху поодиноких місцевостях для розвитку тої чи іншої галузи промислу;

3) уділювати інструкцій;

4) вишукувати ринки збуту.

Подаємо тут тільки найзагальнійші напрямні діяльности центрального економічного органу.

Заходить питання, в який спосіб мав би він повстати. На нашу думку — найповажнійші економічні інституції, як Ревізійний Союз, Народня Торговля, Дністер, Кредитовий Союз, Зем. Банк Гіпотечний та Сільський Господар, на анкеті своїх делеґатів повинні покликати до життя ініціятивний комітет, який підготовив би зїзд делеґатів всіх українських економічних установ. На цьому зїзді вибрано би центральний економічний орган, та означено би точно його обсяг ділання. Означення складу і скількости членів центрального економічного органу належало би до підготовної праці ініціятивного комітету.

Створення такої інституції на українських землях було би корисне ще й тому, що Українці в Америці радо поспішили би зі своїм капіталом для піддержки рідного промислу в старому краю, колиб бачили плянову і організовану працю на тім полі. Обєднання українських організацій в Америці могло би через окрему секцію перейняти функції центрального економічнрго органу в старім краю, та вести їх цілком самостійно в Америці. Оба ті органи оставали би в тіснім контакті зі собою.

Завдання цеї інституції в Америці булоби головно концентрувати капітали американських Українців у себе, та віддавати його в міру потреби і розвитку краєвого промислу до диспозиції центрального економічного органу в старім краю. Ця інституція засягала би рівнож інформації в краєвім центральнім економічнім органі щодо виглядів, та рентовности підприємства, яке засновується, та умовин льокати капіталу, як також солідности людей, які взялися до підприємства, щоби дати запоруку, що туди спрямований капітал не запропаститься. Крім цього, велику прислугу віддавала би ця інституція в пропаганді виробів рідного промислу в Америці через вишукання ринків збуту і взагалі навязання торговельних зносин між старим краєм і Америкою.

Щоби дати приклад, які добрі висліди дає плянова організована праця на полі промислу — досить вказати на спілку „Гуцульське Мистецтво“ в Косові, яку основано в 1922 р. завдяки кількох косівським громадянам. Спілка поставила собі за завдання піднести з занепаду гуцульський домашній промисл та працює в тому напрямі послідовно бо в останньому часі роблятся підготовні кроки для заснування фахової школи гуцульського домашнього промислу, в якій вишколювали би в першій мірі сиріт на ремісників. — Основний капітал виносив початково мп. 2,000.000, опісля побільшено його в два рази. Чині майно спілки та оборотовий капітал представляє вже поважні цифри. — Спілка затруднює у себе 1 директора, 1 практиканта, 6 робітників і 15 учеників. Капітал рентується 6 процент. — Спілка занялася з початку тільки килимарством і в цьому напрямі здобуває вона нині вже заграничні ринки. В останньому часі приступила до другої галузи промислу — столярства.

Д-р П. Рондяк, Лев Глинка.

НОВИНКИ.

— **Вісти зі св. Юра** Перед своїм відїздом на довший літний відпочинок до Унева коло Перемишлян митроп. Шептицький полагодив кілька важних справ, головно персонального характеру. І так на місце о. пралата Леонтія Куницького управу парохії св. Юра і управу львівського деканату віддано о. крилошанинови Василеви Томовичеви, що по кільколітній адміністрації з рамени капітули маєтности Зарваниця коло Підгаєць недавно справдився на сталий побут до Львова. О. Томович одержав також найважнійший референт обсади парохій, завідательств і сотрудництв, через що в його руках опинилося властива адміністрація архієпархії. Порішено також справу іменування епископа-суфрагана. Митроп. Шептицький вислав від себе до Риму предложення, щоби епископом-суфраганом у Львові іменовано о. д-ра Теодозія Галущинського ЧСВВ. теперішнього ректора львівської духовної семинарії, а рівночасно капітула святоюрська звернулася від себе з окремим предложенням до Риму, щоби епископом-суфраганом у Львові римський престол іменував о. Климентія Шептицького, ігумена чина Студитів в Уневі, рідного брата митроп. Шептицького. Справа львівської суфрагани буде порішена мабуть щойно за кілька місяців, бо римська курія мусить ще перевести переговори з польським урядом.

— **Мандрівка „Бандуриста“.** Як зачуваємо, перший концерт 16-ткн „Бандуриста“ відбудеться дня 10-ого серпня в Теребовлі, другий дня 12-го в Грималові, третий 13-го в Копичинцях а 15-го в Чорткові. По концертах забави з танцями.

— **Сумне явище.** До нашої Редакції зголосився український інвалід п. Ставничий Павло і поділився з редакцією дуже сумною вісткою про те, що минулого тижня викидали наших інвалідів два українські патріоти зі занятих ними кімнат при помочі органів польської поліції. Ми не знаємо причин того вчинку, але вважаємо своїм обовязком звернути увагу на яскравий і сумний факт ужиття польської поліції до наших інвалідів, що своєю кровю освятили визвольні змагання нашої нації. Хочемо вірити, що сталося якесь непорозуміння, бо важко допустити, щоби наші інваліди заслужили собі на таку поведінку.

— **Поліцай убійником.** Дня 23. липня 1924 р. зайшов у селі Воютичах самбірського повіту факт убійства Богу духа винного українського селянина польським поліцаєм. Господар Антін Партика, літ 56, мав сина Івана, який задля недуги не міг ставитися до польського війська. Дня 23. липня ц. р. арештував його постерунковий державної поліції в Воютичах Тимочко. По дорозі арештований втік поліцаєві, дарма, що той в білий день між хатами стріляв за ним. Розлючений поліцай вернув негайно до його батька бл. п. Антона Партики і спитав, де син. Цей відповів спокійно: „Таж пішов з вами“. Тоді поліцай без найменшої причини арештував батька і хотів його, місцевого, поважного господаря, скувати, щоби відпровадити на постерунок поліції у тій самій місцевости. Бл. п. Антін Партика випрошувався, щоби його не заковував. Озлоблений поліцай у відповідь на це пробив багнетом ззаду арештованого в околиці нирок, а опісля ще в присутности людей довший час колінами місив по грудях і жолудку зраненого, який кричав з болю нелюдським голосом. Того самого дня о год. 5 попол. бл. п. Антін Партика серед страшних мук сконав. Переведено судову секцію тіла. До прокуратури в Самборі зроблено карне донесення, та поліцай-убійник досі не арештований. В цілій околиці незвичайне обурення. Проситься українську соймову репрезентацію занятися згаданим убивством і внести негайно інтерпеляцію у соймі. *Громадянин.*

— **Новеля до „кресових законів“.** — З Радехівщини пишуть нам. На послідній сесії війтів у старостві в Радехові, по шкільнім рефераті пов. лікаря (sic!) д-ра Штенцля, наказав заст. старости Кроковскі війтам, щоб усі громадські ради перевели ухвалу переміни викладової мови в сільських школах на польську. — Війтам роздано готовий взірець ухвали: „Rada gminna uchwala jednogłośnie, by w szkole w... językiem wykładowym był język polskt a język ruski uczony był w ramach dotychczasowych“. Довідуємося, що тим „кресовим“ забаганкам наших опікунів перший пішов на зустріч учитель зі Середополець Пігович, ренеґат, що разом зі своїм сином-ренеґатом запросили громадську раду до себе і там при замкнених дверях казали їм таку ухвалу підписати, „bo tego rządu p. starosta i inspektor“. Маємо надію, що інші свідомі громади запротестують проти цього нового незаконного поступку радехівського староства і дальше будуть берегти прав нашої мови у школі.

— **Оповідання Гр. Косинки.** „На золотих богів“ переклала на німецьку мову в ч. 204 „Прагер Прессе“ п-ні Фльора Бек.

— **Протиалкоголю.** Норвезький парлямент відкинув 22 голосами проти 16 проект уряду, щоби знести обовязуючу заборону алькоголю.

— **Часописів у Ню - Йорку** є вдвоє більше на чужинних мовах як на англійській. Наклад чужинних часописів є майже мілїон примірників денно. На першім місці стоять жидівські: пять часописів з 300.000 передплатниками; на другім дві італійські з 175.000 і три німецькі з 110.000 передплатниками. Два російські часописи друкується в 72.000 примірниках і два грецькі в 55.000. На словенській, словацькій, сербській та хорвацькій мові виходить пять часописів разом в 55.000 прим. Два угорські мають 47.000 читачів, три польські 26.000, один французький 17.000, один чеський 12.000, еспанський 7.000, один в арабській мові разом 9.000 примірників. Скільки передплатників мають наші часописи статистика не каже. Нехай би її доповнили наші читачі.

— **Походження почтових скринок** Почтові скриньки в тій формі, в якій бачимо їх нині по всіх містах взяли свій початок зі зовсім випадкової ідеї. В XVI. столїттю влада у Фльоренції завела в церквах деревляні скринки з дірою по середині для вкидування там анонімних листків громадянами, які хотіли перестерегти неповний уряд перед ріжними заговорами. До цих скринок званих „tamburi“ члени уряду мали ключі і виймали звідтам писані остороги і денунанції. Ці скринки нагадували громадянству, що республика невпинно стежить за своїми ворогами. Згодом, коли скринки втратили своє призначення, а заведено публичну розсилку листів — почтарі вкидували туди листи для церковних парохій. Цей практичнй спосіб поширився пізнійше на цілий світ.

— **З місцевої хроніки.** Вчора дві жінки, одна при вул. Анни ч. 11а, друга при вул. Казимирівській 13, найшли підкинені новонароджеві діти.

— **Прогулька в околиці Зелемянки, Маківки, Снолього.** Відїзд зі Львова дня 2. VIII. субота о год. 4·05 пополудні. Нічліг у Зелемянці. Зі собою взяти коц. Відїзд до Львова дня 3. VIII. о год. 5·48 попол. Кошта подорожі — якщо зголоситься 30 осіб — з прохарчуванням 12 злт. Зголошення до 31. липня год. 12. Червона Калина, Львів. Руська 18, I. поверх.

— **Клюб фанатинів кіна.** Істнує у Льондоні клюб, якого члени стають акторами в сензаційних фільмах. Він платить гонорарі за участь у небезпечних сценах, призначених для фільми. Ці гонорарі починаються від двох фунтів за участь у „звичайному нещасливому випадкові“ і доходять до 50 фунтів за такі, як напр. автомобілева катастрофа. Клюб постачає для кіна ріжних людей: їздців, плавців, боксерів, шоферів, акробатів,—усіх професіоналів і здебільша вояків з останньої війни.

З віч та зборів.

З Міщ. Союза кредитового.

В неділю 27. ц. м. відбулися у Львові при численній участи членів під проводом дир. Миколи Заячківського річні загальні збори кредитової кооперативи Міщанський Союз кредитовий. Збори тревали від 11. до 3. год. по пол. і були дуже оживлені. Ухвалено абсолюторію дирекції і надзірній раді та затверджено предложений білянс. Ухвалено також зміну статута в тому напрямі, що означено висоту членської вкладки на десять золотих, а вписове на один золотий. Вкінці переведено доповняючі вибори до надзірної ради. Вибрано на три роки пп.: дир. Миколу Заячківського, Василя Гресяка і Теодора Гоцяна, на місце зрезиґновавшого п. Якова Яцкевича вибрано д-ра Степана Біляка (на 2 роки), а на місце зрезиґновавшого п. Михайла Стефанівського вибрано п. Миколу Огродника (на 1 рік).

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Родина бл. п. замордованого Тадея Менцля в Медині (пов. Калуш) назначує 10.000 зол. десять тисяч зл. п.) для особи, що причиниться до зловлення убійників. 141 1—1

Подайте Ваші адреси: п. проф. Северин Лещій, п. проф. Петро Бігус і п. ветер. лікар Остап Дуткевич. P. Babiak M. V. C. čs. vys. zvě vlékařska škola Brno, Morava. Cs. Republica. 120 2—3

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ (передтим Руська Щадниця) **В ПЕРЕМИШЛІ** подає до відома: 1) **що від 1. липня 1924 р.** принимає щадничі вкладки **в золотих,** та що від них буде платити річно **8 прц. від сто** з піврічною капіталізацією.

Найнизша квота — яку можна помістити на щадницю виносить 1 зол.

2) Як тільки після вальоризаційного розпорядку з 14. мая 1924 буде устійнене, **яку квоту має Українська Щадниця платити в золотих за давнійші вкладки,** обчислить і переведе Дирекція законну вальоризацію всіх щадничих вкладок. **Висоту вальоризаційної стопи відсотнової** — а також **і реченець,** в якім буде можна звальоризовані вкладки піднимати, оповістить Українська Щадниця в своїм часі в часописях „Діло“ і „Український Голос“.

З огляду на це всякі запити і приналюження в цій справі є безпільні. і такі запити, о скільки до них не долучиться почтових марок на відповідь — остануть без відповіди. 109 2—3

Дрібні оголошення.

ВПРАВНИЙ інструктор поручається. Провадить, заложить хор. „Правник“. Болшів п. Болшівці. 138 1—1

ПОЗІР елеґантні Пані! Знана фірми **И. Ґоттліба,** Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до переробления капелюхи фільцові на зразок найновіщих заграничних моделів. Спеціяліст у чищенні білих капелюхів. Для приїзджаючих викінчує в 24 годинах. 142 1—3

УЧИТЕЛЬКИ до науки 3 дівчат з 4 і 6. кляси народних шкіл пошукую на цілий шкільний рік. Пова домом инша платна лекція хлопця з 2 кл. народних шкіл. Бажаю, щоб учителька уділяла початкової лекції гри на скрипцях. Зголошення з поданням условин слати найдальше до 15. серпня ц. р. Марія Данилович в Борині коло Турки н/Стр. 125 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

ПЛУГИ ЗАЛІЗНІ з колісняни, типу САКА, на легку і середну землю, ваги 62 кг. по ціні **60 зол.** доставляє **ЦЕНТРОСОЮЗ, СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ,** Кооператива з відповідальністю уд лами у Львові, вул. Зіморовича ч. 20. 134 1—2

АРХІТЕКТ Яків С. Рудницький, Львів, вул. Валова 14, конц. будівничий, професор школи будівельної, приймає виготовлення плянів на церкви, народні і парохіяльні домы і всілякі роботи архітектурно-будівельні. 136 1—2

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 4—10

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

кооперативи „Селянська Торговля“ в Перегінську відбудуться в неділю 3. серпня 1924 о 5 год. поп. в льокалі кооперативи зі слідуючим дневним порядком:

1) Відкриття Зборів і відчитання протоколу з попередніх Зборів, 2) Звіт Управи з діяльности за 1923 р., 3) Звіт контрольної комісії і затвердження білянсу, 4) Розділ чистого зиску, 5) Затвердження вибору членів Управи, 6) Вибір члена Надзірної Ради, 7) Внесення і запити. В разі браку вимаганого комплету Збори відбудуться без огляду на число присутніх членів о 6, год. вечером.

139 1—1 *Надзірна Рада.*

Подяка.

В нашім тяжкім горю складаємо сердечну подяку всім, що взяли участь в похороні бл. п. Володимира І. Масляка. З окрема дякуємо Всч. о. пралатові Пясецькому, о. сов. Кишакевичові, о. сов. Лициякові о. сов. Лужницькому, о. проф. Застирцеві, п. д-р Лабі за його пращальні слова над могилою о. Яримовичеві та о. Василіву, також усім знакомим і приятелям Покійного, які відвідували його в часі недуги, віддали останню прислугу Покійному та виявили сердечне спочування з приводу Його смерти, а рівнож хорові, який прегарним співом звеличав память померщого. Дякуємо усім українським товариствам, що своєю громадною участю в похороні віддали послідний поклін Померщому. Головнож сердечне Спасибіг ції українській пресі, яка не поминула мовчанкою тієї смерти, з окрема дякуємо тут Придніпрянцеві В. Дорошенкові за його тихе не зле слово в „Ділі“ відносно праці Померщого і заслуг Його на галицькому ґрунті.

Жінка, сини і дочка.

Львів, 28. VII. 1924. 140 1—

МУЖЕСЬКІ КАПЕЛЮХИ
ЖІНОЧІ КАПЕЛЮХИ
ШКІРЯНІ ШАПКИ
для пань, панночок і дітей,
останньої моди надійшли до складів
РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА
площа Марійська 8, вул. Казимирівська 25, вул. Городецька 72, і вул. Кравівська 25. 78 2—3

Ширіть наш часопис!

За Редакцію відповідає В. Мудрий. З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 167 (10.260). Львів, четвер 31. липня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Катастрофа села.

Сумні вістки приходять до нас про сучасний господарський стан села. Війна і знищення, що вона його принесла з собою, брак державної помочі при відбудові, брак якихнебудь заробітків, прикування до землі, спадок польської марки, нечуваний податковий тягар, кольонізація та всі інші блага, що їх несе в наше село польська адміністрація і польська поліція, довели наше село до повної руїни.

Очевидно, у кождій державі офіційні чинники дбають про те, щоби катастрофу усунути, а при найменше хоч частинно ухилити її наслідки. Роздумують над причинами і стараються про зарадчі середники. Так буває всюди — але не в Польщі відносно „кресів".

З усіх усюдів ідуть крики розпуки. Що буде, питають, і як пережити до слідуючих жнив. Сьогорічний збір представляється грубо нище середнього. Недописала озимина, недописус ярина і цілі околиці нашого краю не зберуть навіть стільки, щоби прожити зиму і весну. Місцями не стане навіть збіжа на засів. Про розміри катастрофального неврожаю нехай послужить кілька цифр, присланих нам з Тернопільщини, отже з повіту з урожайним подільським чорноземом. В наслідок пошести, що впала на збіжжа — хробачки, що підїдають колінця стебла — хлібний збір дуже нужденний. На одному моргові поля збирається в біжучому році около чотири копи жита. Копа подільська, що звичайно давала понад 100 кг. жита, дає сьогодня 50—60 кг. — отже в цілого морга два, а найбільше два і пів метричного сотнара, коли на сам засів пішло 100 кг. Не ліпше і з пшеницею. На одному моргові збирають її 4 до 5 кіп з видатком пересічно до 40 кг. з копи замість нормальних на Поділлі 100 до 120 кг. Зерно нужденне — хирляве. Великий недорід в ячмені і вівсі, що вигоріли в наслідок посухи. Від голодової смерти може вратувати хиба одна картопля, якої збору поки що годі предвидіти.

Нужда заглядає в очі не тільки малоземельним. Добивається вона й до тих, що їх вважали за заможнійших господарів. Господарка не оплачується. Знова кілька дат з околиць Тернополя. Приготовлення поля під засів коштує від морга 15 міліонів (на селі все ще рахують на міліони). Корець жита на засів 16 міл. Вижаття морга жита— 4 копи по 5 міл. від копи = 20 міл. Привіз одної копи, 3 міл. Вимолочення копи (тепер в літі) 6 міл., при чому селяне женця і молотильника мусять годувати. Видаток на один морг жита виносить 87 міліонів марок по теперішнім цінам на жито і працю, а з чотирьох кіп жита найбільше 250 кг. дасть всього 40 міл. (корець жита в Тернополі 16 міл.), зі соломою найвище 50 міл., отже на одному моргові жита недобір після повищого рахунку виносить 37 міліонів марок. Подібний рахунок вийде з пшеницею, хоч може менше драстичний. Не ліпше і з ярим збіжжам.

Сьогорічний господарський білянс замкне наш хлібороб великим недобором. Не усуне цього дефіциту і продажа частини живого інвентаря. Нині звичайна господарська корова коштує 25 до 30 амер. дол., господарський кінь 25 до 40 амер. долярів, в двоє або і троє менше, як було ще перед пів роком.

Не впали тільки ціни на міські продукти, а навіть деякі пішли в гору при нагоді заведення золотого замість марки.

Село що раз більше бідніє. Прибитий нуждою і польськими податками, наш хлібороб глядить на дармо переляканими очима довкола себе за виходом зі скрутного положення. А цього виходу ніхто йому не вказує. А треба це робити. Треба скликувати віча і радити, як вийти з теперішньої скрути. Сільський господар має нагоду відновити своє життя, чи властиво збудитися нарешті з довголітнього сну. Треба ставити економічні домагання до правительства, бо досі платили ми смирно податки і давали рекрута, а поставлення яких небудь домагань до польського правительства, хочби з чисто економічної области, вважалося у нас національним гріхом.

Знаємо, що на такі віча наші селяне йдуть радо. Без сумніву, що віча матимуть корисні для нас наслідки і з політичного боку, бо селянам пригадається, як „дбає" про них держава, що тягне з них останній сотик. Не лишаться вони без впливу і на поширення нашої економічної організації, головно кооперативної, що досі є у нас доволі слабою.

Нехай теперішня катастрофа на селі не ломить нашого духа, а гартує нашу волю і завзяття до боротьби з лихом і до як найсильнійшого розроблення та поширення нашої питомої національної організації. Власними силами мусимо самі двигатися вперед!

Большевицька політика на Балкані.

Балкан був завсіди Ахіллесовою пятою Европи. Ще перед великою війною були ми свідками стереотипових балканських авантур, що загрожували безнастанно мирові Европи. Та великі держави все старалися льокалізувати балканські конфлікти і не допускали до европейської війни. В 1914 р. їм все одно не вдалося припинити великої світової бурі, що знов таки взяла свій початок на Балканах.

Тому не диво, що від якогось часу особливу увагу звернув на Балкан третій комуністичний інтернаціонал у Москві. Проречистим є факт приєднання Радіча для третього комуністичного інтернаціоналу (селянського). Очевидячки, що все це робиться комінтерном не для забави і не для жартів. Крім цього треба взяти на увагу обставину фінансової натури. Радіч самими ідеями (які до речі ще недавно були в нього далекі від комунізму!) своєї діяльности не поведе. Велика революційна пропаганда, якої він піднявся у Югославії та Болгарії, коштуватиме великанські суми. Виходило би, що після невдалих спроб революції в Німеччині прийшла черга для таких спроб на Балканах. Комінтерн не помиляється мабуть у своїх рахунках, бо на Балкані лекше добитися того, що не вдалось у Німеччині. Пригадаймо собі переворот у Болгарії, хронічну недугу в Югославії, болгарско-югославянські пограничні спори і такі самі румунські, македонських повстанців, альбанську революцію, цілий ряд політичних убивств і т. д. Все це вказує, що балканський терен є дуже пригожим для счинення якоїнебудь авантури, без огляду на те, який вона матиме характер у своїх початках: соціяльний чи націоналістичний. Комуністи є майстрами в опановуванні всяких хаотичних рухів і заворушень, при допомозі найбільш нездисциплінованих і найнепевнійших елементів. З часом, вони тих елементів позбудуться, але вони їм необхідні для осягнення своєї мети.

Особливу увагу звернув комінтерн на Болгарію. Там, у часі мужицької диктатури Стамбулійського, цей останній кооперував із комуністами. Переворот Цанкова знищив цілковито селянську диктатуру, але ще більше знищив комуністів. Переворот Цанкова заскочив їх зовсім несподівано і їхня партія в наслідок такого наглого удару розлетілася. Та комінтерн, у складі якого були Василь Коляров і Георгій Димітров — оба Болгаре, не дав болгарській комуністичній партії загинути. Вони висилали спочатку на болгарську територію невеличкі узброєні відділи, яких завданням було піддержувати фермент у краю і зєднувати нових приклонників при допомозі грошей і зброї. Багато селян прийшло завдяки таким експедиціям до зброї. Агенти використовували майстерно смерть Стамбулійського для поглиблювання ненависти болгарських селян до пануючого уряду. Підготовивши таким чином терен, оба названі члени комінтерну загостили й самі до Болгарії. І ми були недавно свідками невдалої спроби комуністичного перевороту в Болгарії. Коляров та Димітров втекли, але комуністичний рух не завмер. Він шириться дуже інтензивно далі. Болгарський уряд здає собі справу з тої внутрішньої небезпеки і взявся за проводження в життя дуже тактовної та толєрантної внутрішньої політики, щоб таким чином паралізувати комуністичні впливи. Понадто робив він спроби порозуміння зі сусідами в справі тої спільної комуністичної небезпеки. До певної міри ці спроби мали свій успіх.

Не заснув і комінтерн. Він приєднав до себе для цієї мети Радіча і його партію (хоч і не всю). З хвилиною придбання Радіча справа революційної пропаганди набрала поважнійшого значіння. Радіч дуже популярний серед хорватського, а тепер і взагалі серед всього югославянського селянства. Він має чималі дані на позитивні наслідки. Отже праця йде вже в Болгарії і Югославії, в Альбнії кипить далі, а Греція також останніми часами стала дуже добрим тереном для революційної пропаганди комінтерна. Радянське посольство в Атенах стало експозитурою пропаганди на Балканах. На Альбанію можна рахувати все. В Румунії проголошено військовий стан, хоча офіціяльні комунікзти твердять, що його проголошено у прикордонній смузі в Бесарабії. Неофіціяльні відомости розтягають його чомусь на всю Румунію. Ця остання найвірнійша. Румунія мілітарно знищена букарештенським вибухом. Ген. Авереску загрожував фашистівським переворотом, якого занехав на прохання короля. Та сильнійшою за фашистівський рух видається законспірована комуністична організація. Над комуністами в Румунії страшно знущаються і це саме їх скріплює.

В Югославії тепер повіяло иншим духом. Там починають нібито хорувати на толєранцію, при допомозі якої думають боротися з причаєним ворогом. Про це свідчила би і заініційована недавно чистка всіх урядів і установ від російського, переважно чорносотенного емігрантського елєменту, що розтаборився на добре. Реакційна політика Пасіча давно збанкротувала і теперішня його димісія, пята чи шеста з черги, буде мабуть останньою.

Все це неясне і непевне положення на Балканах почали дуже інтензивно використовувати для себе комуністи з III. московського інтернаціоналу. На ударні пункти намітили собі Болгарію та Югославію та влучають у них. Хто зна, чи цим разом їхні надії не виправдаються і чи не стане Балкан джерелом нової, в даному випадку комуністичної революційної заверюхи, що може знову захитати теперішню слабку рівновагу Европи. *В. М.*

Досвіди одної влади.

Нова фаза фашизму.

Зацікавлення, з яким стежить европейська преса і визначні політики за внутрішніми подіями в Італії, є чимсь більше як звичайною цікавістю. Італійський фашизм постачає масу матеріялу для орієнтації у двох головних політично державних течіях, які пронизують нині суспільне життя майже всіх европейських народів.

Остання боротьба Муссоліні з опозицією є старою антитезою між демократією і авторитетом, між формою влади, в якій доходить до голосу якнайбільша скількість рівних громадян, і владою меншости яка вважає доцільним накидати свою волю загалові всіма можливими засобами. Пригляньмося спершу подіям. Скандал з убивством Матеоті поставив руба питання „чи Муссоліні і фашизм удержаться та як довго?" Нині вже можна відповісти на це питання менше-

більше, якщо обмежитись до найблищої майбутности.

Муссоліні покищо не паде і фашизм не скінчив ще своєї ролі. Одинокий сумнівний пункт це питання, чи провідник фашизму схоче послідовно прочистити свій рух з елементів, які накоїли йому стільки лиха. Одним з найважніших висновків, які можна зробити з приводу вбивства Матеоті є не корупція фашизму, а незвичайне знесилення опозиції.

Ці слабощі є природні. Людина без зброї не може вступати у бій з людиною узброєною. Італійська опозиція є не лише позбавлена засобів боротьби, але й сама роздвоєна. Фашизм черпає свою силу зі старої традиції непохитного авторитету римської держави. Цей авторитет ще зміцнюється вічно живим прикладом непомильного папського престолу в Римі. Таким робом в Італії існують не лише три політичні партії: народні консерватисти, ліберали та соціялісти. Над ними всіма немов би знімалась ще четверта: партія правиці, яка заявляє про свої виїмкові права до влади, патріотизму та об'єднання всіх державних сил.

Три інші згадані партії могли би без трудношів скинути цю четверту, яка захопила владу. Але взяти керму у свої руки не могли би з огляду на основні ріжниці у своїм світогляді та інтересах. Кожна зі згаданих партій є ще сама в собі обезсилена фракціями та групами. Вбивство Матеоті зєднало їх усіх у ненависти до фашизму, але це почування не в силі витворити з них одноцільного фронту в усіх інших питаннях. Нагадується союз ріжних держав проти Німеччини в останній війні. Коли війна скінчилась — старі непорозуміння вибринули між ними.

Італійська опозиція домагатиметься нового переведення виборів. Але коли її партії стануть до них — розбіжність поглядів почне їх розєднувати. „Популярі" і соціял-демократи є сильно привязані до системи пропорціонального представництва в парляменті; ліберали і соціялісти волять завернути до т. зв. англійської системи, неномінальної. Головне обвинувачення проти фашизму є в тому, що він вийшов з виборів переможцем завдяки „законним" ошукам і насильному залякуванню виборців. Якщо опозиція мала би успіх — проти неї звернули би ці самі аргументи. Але як може погодитись ліберал Амендоля з „популяром" Гронкі, а соціяліст Тураті зі соціял-демократом Дука Кольонна ді Цезаро?

Опозиція має велику силу в межах поборювання Муссоліні. Вона каже: — ніхто не вірить у безпосередну співучасть Муссоліні у вбивстві Матеоті. Але всім відомо, що зустрічаючись щоденно з головними посередними винуватцями, Цезаром Россі, Фінці та Де Боно, він знав і давав свою згоду на методи насильства. А проте його минуле, його численні промови та статті і книжка про Макіявеля дають аж надто багато нагоди, щоби доказати йому його божевільну політику. Річ лише в тому, чи можна прийняти три неймовірні премісси: чи опозиція може зєднатись, чи може виставити позитивну суспільну програму і чи зможе з успіхом її перевести.

М. Р.

Безсилля Соймy.

Промова посла Павла Васильчука з Українського Соймового Клюбу виголошена в справі уповноважень для уряду.

(Докінчення).

„Побічні впливи" у Соймі.

Мої панове! вже нераз казали тут про те, а сам п. Грабский більше всіх, — що його уряд це уряд безсторонній, понадпартійний і що він не входить у ті комбінації, які вирінають у соймі з дня на день. Вчора, по промові пос. Путка, він навіть заявив про це з деякою погордою. Я мав таке враження. Одначе, чи уряд, виставляючи принцип польської володіючої більшости, є безсторонній, чи він не є одним з тих, що силкуються на цій самій підставі витворити собі у соймі більшість? А що воно так — доказом цього звістки з останніх днів про наміри премієра: втягнути до уряду двох Станиславів. (Голос у центрі: *Бракує там Павла.* Інший голос: *Павло мусів би спершу перекинутись у Савла*).

В останніх політичних комбінаціях щодо реконструкції кабінету скривається і виходить наверх політична тенденція уряду Грабского. Для нас зовсім байдуже, чи в уряді Грабского сидітиме з правої руки один Станислав, а з лівої — другий. На нашу гадку вони нічим не направлять ситуації, хіба, що один з них схоче поділити долю одного з селянських проводирів. На протязі двох літ сойм показав, що не є господарем політичної ситуації в Польщі. На нього впливають, а навіть шахують його комбінації побічні чинники. Тому не диво, що не вважаючи на всю критику уряду Грабского і незвичайне невдоволення широких верств цим урядом, цей уряд держиться і ще якийсь час продержиться, доки панове проводирі не розділять між себе роль та тек. Тому, що в нас рішає не сойм, а панове проводирі, праві масони, рішають на своїх конвентиклях.

Етика двох правд.

Без вагання стверджую, що сойм не показав себе на відповідному рівні, якого домагаються його становище в державі, його права і його виборці. Сойм відбився від виборців і тягнеться у хвості політичних настроїв, які панують між широкими масами. Сойм базікає про дрібнички, а на полагодження основних питань не має ні часу ні здібности.

Беручи на увагу, що на протязі двох останніх літ зайшли поважні зміни у взаєминах політичних сил на міжнародній арені, а також те, що освідомлення суспільне, політичне та національне зросло у Польщі сильно, можна сміло сказати, що сойм мусить розійтись. (П. Гдик: *На вакації?*) Ні, пане віцемаршалку, не на вакації. Якщо ви добре прислухаєтесь до своїх виборців, то вони вам скажуть: Сойм треба розвязати. Знаю дуже добре, що це панам не до вподоби. Багато з панів хотіло би тут сидіти вічно. (Голос: *А ви?*) Я поставив на буджетовій комісії внесок на вотум недовіря для уряду п. Грабского і на счеркнення статті щодо уповноважень. Треба признатись, що я одержав лише три голоси, отже я був у великій меншости. Стверджую, що мав рацію п. Осецкий, коли казав, що становище П. П. С. і „Визволення" в останній час змінилось. Кажу це не лише тому, що я є прихильником чесної політичної боротьби. Гадаю, що те, що кажемо на вічу перед збором, обовязує партію або політичний союз у соймі, і що не можна мати двох правд: одну для виборців, для юрби, для демагогії, а другу для соймових комбінацій.

Посли, яким добре у соймі.

А проте без огляду на те, що дві соймові партії приєднались до нашого становища (Веселість. Голос: *Які?*) гадаю, що в соймових кулюарах давно вже вирішено програму законів, які мають пройти і знаю дуже добре, що закон про уповноваження найде тут велику більшість у соймі, отже мій внесок про счеркнення статті І. зі згаданого закону безумовно не перейде. Одначе для форми, прошу високу палати ухвалити цей внесок. (Веселість).

А коли мій внесок не найде більшости, тоді сойм сам видасть собі свідоцтво (Голос: *Фатальне*) політичної смерти в очах виборців та широких мас народу. Ось-чому на випадок, коли мій перший внесок відкинуть, я зголошую новий такого змісту: „Згідно з §. 26. конституційної устави з дн. 17. марта 1921. сойм розвязується" (веселість). Ви, панове, сміетесь — видко, що вам не хочеться виходити з цього сойму. (Пос. Хруцький: *Ми прийдемо сюди в значно більшім числі!*)

Причину того, що не всі щопостійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", побачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа примуха.

ВОЛ. ДОРОШЕНКО.

Нові досліди над Шевченком.

(Шевченківський Збірник Т. І. Вид. Сорабкопа, Київ, 1924).

(Докінчення.)

Це поки що — поруч з відомою книжкою д-ра В. Щурата „Шевченко й Поляки" — перші серіозні студії про оточення поета. Але вони вже дають нам змогу сконстатувати як факт, що „Шевченко був цілком у курсі ідеольогічних шукань сучасної йому російської й польської інтеліґенції, прекрасно орієнтувався в біжучій журналістиці й літературних новинах і на цій твердій базі будував свій світогляд" (Дорошкевич, ст. 43). „Отже — повторимо знову справедливі слова згаданого автора — треба остаточно поховати українофільську легенду про небесно-романтичний інтуітивізм Шевченкової творчости".

Заялозена, дурна й несмачна легенда про Шевченкову неосвіченість таким чином нарешті тратить всяку основу*).

Добивають її й новітні студії над формою Шевченкового „Кобзаря". Колись, як ще панувала згадана легенда, коли Шевченка одні згірдно, другі з пієтизмом трактували як великого... „мужика", можна було нераз почути про бідність та одноманітність Шевченкової рими, про недбалість та невигладженість його вірша, то що. Деякі з молодших наших поетів хотіли вже обявити Шевченка перейденою стадією, а тимчасом нові студії відкривають у „Кобзаря" таку віртуозність форми, якої ще довго треба вчитися молодим, хоч як ні далеко пішли вони наперед на цім шляху.

Словом, нові студії відкривають нам новий високий і благородний образ великого поета. З поза заялозених, банальних, вицвілих портретів українофільського „батька-Тараса", мало не просто „дядька", встає перед нами живе й одухотворене обличе поета-мислителя, поета-творця. Портрет людини живої, а не суздальська мазанина україно

філів або позбавлений реальности канонізований образ народницького святого!

Розвідка Якубського є пальшим тягом його студій над Шевченковим стилем, започаткованих у „Збірнику" 1921 р. Тут спиняється автор спеціяльно над поезією „Мені однаково", даючи докладну студію цього, як він каже, „ліричного шедевра", — її метру, ритму, інструментовки й взагалі мистецького стилю.

Д. Загул натомість розглядає риму взагалі, її структуру й форми. Автор готує ширшу працю на тему Шевченкового вірша, але вже й у цім короткім нарисі стверджує з повною очевидністю, що Шевченкову риму ніяк не можна назвати примітивною й недбалою.

Ширшу статтю молодої поетки Домніки Дударь можна вважати pendant-ом до згаданих вище студій над Шевченковим стилем. Авторка не ставляє собі ширшої мети, обмежуючися вузшим завданням: дати аналізу порівнань у „Кобзарі" як окремого стилістичного прийому, в вузькому розумінні, не розвязуючи питання про відношення цього прийому до иншіх. Праця має описовий характер. Вартість її у вичерпанню відповідного матеріялу.

Самоненко теж, не мудруючи лукаво, дає нам спеціяльну студію над образом „зорі вечірньої" у Шевченка.

Оце *більш-менш* усе, що дає нового видання „Сарабкона". Стаття Єфремова має властивий цьому авторові публіцистичний характер, а акад. Лобода повторяє коротко уже знані річи про вагання Шевченка між українською й російською формою.

Треба побажати, щоби в дальших томах „Шевченківського Збірника" звернено особливу увагу на студії його часу. Як важне це, доводити нема що. А тимчасом є ряд питань, на які досі чомусь ніхто не звернув уваги. Напр. Шевченко вчився в Академії Мистецтв, а досі ніхто не опублікував спису професорів, що викладали за його перебування в ній. А хіба виказ цих викладів не докинув би нам зайвого промінчика на знання поета? Далі, як важно студіювати літературу й пресу того часу в звязку з Шевченкознавством, показує хочби увага М. Новицького про передтечу „Живописної України" — Живописну Росію (див. рецензію Новицького на розвідку д-ра Щурата „Шевченко і Поляки" в Записках істор.-фільол. відділу Української Акад. Наук, т. II—III). Таких питань очевидно може бути й більше.

Вкінці слід спинитися на мистецькій стороні видання. Вона представляється дуже гарно. Редактор цеї частини Ол. Гер — він доглядав за артистичною частиною й Збірника 1921 р. — доложив усіх зусиль, щоби „Шевченківський Збірник" і тут був на висоті свого завдання. Збірник прикрашений пятьма автопортретами Шевченка, малюнком його „Касарня в Орській фортеці" й кількадесятьма цілком незнаними досі оригінальними ілюстраціями до „Кобзаря" сучасників і приятелів поета Михайла Башилова (1821—1870) і гр. Якова де-Бальмена

*) До речі, варто би висвітлити походження легенди про „мужицтво" Шевченка й його „Кобзаря". Дорошкевич лише побіжно торкається цієї справи. Трохи ширше спинився я над нею у своїй статті „Шевченкова освіта", поміщеній цього року в „Ділі". Тут хочу ще докинути дещо до висловлених у ній міркувань. А саме, не слід забувати що тодішня наша інтеліґенція була захоплена народом. Для неї Шевченко був втіленням її народолюбного ідеалу. Слова Костомарова про Шевченкову поезію, що Шевченко виспівав і так, як би це зробив сам народ, були в устах історика великою похвалою для „Кобзаря". З того погляду оцінював Шевченка й Куліш, що проповідував тоді, за довго випереджаючи Л. Толстого, „опрощення", яке основувалося на романтично-славянофільській ідеалізації народнього духа, його вищости й чистоти, яке бачило в „мужику" втілення всіх чеснот. Марку культурної „непорочности" Шевченка, ergo й вищости його над поетом-інтеліґентом, утворила саме ця ідеалізація. Але згодом старий погляд утратив залежну в нім основу і пішов по світу цілком іншу славу, котрій сприяла й згадана мимо власна волі Шевченка панів і ворожа українству російська обвальна критика.

Репресії проти УСДП.

Поліційна самоволя.

Здавалося, що після звільнення членів Головної Управи У. С. Д. П. Калятинського і тов. влада дозволить на реактивування легальної праці української соціялдемократичної партії. Слідство проти них задля недостачі конкретних закидів прокуратура припинила, а тим самим впав головний заміт, на основі якого весною цього року партію ліквідовано і закрито всі партійні установи в цілому краю. Одначе так тільки здавалося.

Всі заходи та старання, щоби відновити життя партії, влада далі ігнорує. Прохання на видавання якихнебудь, навіть неполітичних часописів, відкидає без вказання причин. Мовляв „ідіть до суду і якщо звідтіля одержите посвідку від слідчого судді апробативного характеру, то ми нічого проти видавання не будемо мати". А в суді або слідчого судді немає, або відсилають людей на поліцію як до компетентної в цих справах влади. І ця гра у піжмурки тягнеться вже більше місяця. На відкриття робітничих льокалів також поліція не хоче дати дозволу і вони далі стоять опечатані семи печатями, а в них нищиться майно партії.

В останніх днях є ми свідками нечуваної поведінки поліційних чинників супроти і так званих посольських віч. Хоча кожний посол не є вязаний ніякими законними обмеженнями і може, коли тільки захоче, скликати посольське віче для зложення звіту зі своєї діяльности, то тут поліція впала на своєрідну дею. Віча, що правда, не може заборонити і тому взялася на підступ.

На день 29. ц. м. задумали посли з клюбу У. С. Д. П. Войтюк і Приступа уладити таке віче у Львові. Салю нанято в Народньому Домі, розліплено крім цього оповістки і все здавалося піде в порядку. Одначе в останній момент аранжери віча одержали від управи Народнього Дому письменне повідомлення, що салі не можуть дати і вертають зложені гроші за наєм, а то наслідком задуманої направи (?). Причина на ділі інша. Поліція, коли довідалася про віче, вараз зажадала від управи цеї інституції відмови під яким небудь виглядом, а на випадок непослуху загрозила зачиненням салі. Приклонники Лісковацького, розуміється, і без цього згодилися на жадання поліції і видумали таку хитру штуку як направа салі.

Щось подібного трапилось і в Бориславі. Там знову справоздавче віче цих самих послів мало відбутися в минулу неділю. Все також було приготоване. Посли Войтюк і Приступа приїзджають на двірець, але тут їх зразу переловлюють і кличуть до поліційного комісаріяту, де урядуючий надкомісар поліції в категоричній формі заявив, що за ніяку ціну не допустить до віча і „має досить війська і поліції, щоби зберегти порядок". Всі протести збув він мовчанкою. Щоби не доводити до ексцесів, посли приневолені були віча зректись. А на площі в той час ждали тисячні маси і треба було тільки малої причини, щоби в Бориславі повторилися заболотівські випадки. З усіх сторін неслися оклики обурення. „Вже рік не чули ми українського слова" — кричали озлоблені робітники, і тільки під напором поліції, яка густою лавою окружила площу, подалися додому.

Не обійшлося і без арештовань. Кільканацять осіб опинилося в тюрмі, без подання їм причини арештування, ще в неділю рано, значить перед вічем. Одного робітника поліція забрала від стола, коли разом з послами засів до обіду. На інтервенцію послів відповіли на поліції, що за ним уже довго шукали і що він має якісь прогріхи на душі. Але які, посли так і не довідалися.

ВІДКРИТТЯ КАВАРНІ І РЕСТАВРАЦІЇ

РЕПУБЛИКА

ГОТЕЛЬ: „НАРОДНЯ ГОСТИННИЦЯ".

відбудеться в пятницю 1/8 1924.

Салі стильово відновлені. Казковий комфорт. БУФЕТ І КУХНЯ під управою фахових сил. Багатий вибір краєвих і заграничних денників. — Для вигоди гостей ТЕЛЕФОН ч. 941. — Льокаль відчинений до пізної ночі. 2—2

ЩО-ДНЯ КОНЦЕРТ

сальонової орхестри під батутою славнозвісного віртуоза

ЛЕОПОЛЬДА ШТРІКСА.

Дрібні вістки.

Льондонська конференція поступає успішно вперед. Ерріо склонний погодитися на негайну евакуацію Рури.

Австралійський парламент прийняв закон, яким впроваджується в життя виборчий примус. Невиконання виборчого обовязку каратиметься грошевою карою.

Уряд СРСР. закупив у Парижі через своїх фінансових агентів велику скількість акцій російсько-азійського банку. Метою закупна є здобуття рішаючого голосу в банку, а в слід за цим у китайському залізничому Товаристві.

Форд найбільший американський фабрикант автомобілів відмовився від участи у фінансуванню німецької позички.

На жінку Юренєва большевицького посла, що проїзджала автом, напали невідомі люде на передмістю Риму і зажадали зняття большевицького прапору. Італійське міністерство закордонних справ перепросило посла і арештувало злочинців.

Магатма Ґанді славний національний герой Індій приїзджає до Бріксену у Тиролі, на лічення.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Замах на... мене.

Сьогорічне літо якесь несамовите. Замість того, щоб розхатись по лісах та дебрах на відпочинок і т. п. заняття, люде промишляють невпинно над замахами і нападами. Кладуть бомби в околиці порохівень, стріляють до сторожів і роблять замахи на високопоставлені особи.

Я не маю порохівні (хіба брати під увагу пороху в хаті!), ні високопоставлена особа, тому і в гадку мені не йшло, щоби стерегтися перед яким небудь атентатом. Хтож — думаю — підняється на смирного раба божого, коли я ні політик, ні нач. редактор, ні властитель Світезя чи Зелемяники.

А одначе колисьто мало не пожив смерти. І то від кого?!... Таки від свойого земляка, тільки що з иншого пола.

Коротко сказавши, одна симпатична пані хотіла мені видрапати очі. Правда, очі в мене не є всім, але все таки шкода.

Ця пані належить до Ліґи Мира і Свободи і не знаю, що думати про це. Тяжко припускати, щоб Ліґа Мира уплянувала на мене замах. Але... факт остане фактом: замах був і я мушу не подати до загального відома, тим більше, що та, китра на мене „замахувалася", виїхала на відпочинок у Косівщину.

Сцена відбувалася в ред. „Діла". До мене приступила згадана висше молодичка і крізь затиснені зуби защебетала:

— Ви добродію нападаєте на жінок!...

Я пополотнів... Маю пару грішків з тої матерії, але нападати як бандит на жінок, не лежить у моїм характері.

— Як то, пані?! — питаю. На кого я напав? Ви певно думаєте про панну Н.!?

— Про ніяку панну Н. не думаю; В и нападаєте на все українське жіноцтво!

— Пані! кажу. Я чоловік слабосилий, де мені до того. Може ви мене взяли за кого другого: може за інжінера Бабая, може за Льоня або Шимка!?...

— Добродію, я не прийшла тут на жарти! Що ви виписуєте, в „Новім Часі"?!

— В Новім Часі?!... Я... я... писав останніми часами про годівлю гусок, але не думаю...

— Не робіться тамоватим! перебивав мені вайлувато молодичка. — Не про гуски мені ходить, а про дві жінки, які стали пастовами в Англії. Як ви сміли давати цій новині такий жахливий заголовок: „Ще того бракувало!" Що то має значити?!...

Останні слова вона висказала мельодійним голосом Загарова, коли він як Отелло забирався дусити жону Рубчаківну.

В мені похолодо на душі, але я ще не давав за виграну.

— Пані Добродійко! Я, як попович, є здецидованим противником целібату. Правда, я сам жонатий і знаю, що значить мати звязані руки, а не мати завязаних очей, але подумайте: до чого то дійшлоб, якби жінки були священиками?!... „Мами духовні" (протиставлення до „отців духовних") певно висвячувалисяб в целібаті. За когож тоді повиходять наші хлопці?!

— А вкінці візьміть такий випадок, що парохом є жінка-целебс, а її сотрудником жонатий!?... То бу...

Тут я вірвав і дуже добре зробив. За час моєї промови шановна пані присунулась так близько до мене, що тільки рукою і драпай.

Ситуація стала грізною. З одного боку бюрко, з другого піч а проти мене роздратована прихильниця мира і свободи.

В тім скрутнім положенні я на щастя знайшов капітальний вихід.

— Пані! скрикнув я. Ви були на останній програмі в кіно „Lew"?...

— Ні! або що?!

— Знаменита, роскішна, захоплююча! Подумайте: „Весільні ночі пана Ляндрі!"

— Ох! То мусить бути цікаве?

— Слово чести даю (між иншим: я брехав), то просто нечуване!... як... хочете можемо піти нині.

— Добре! А в котрій?

— Будьте в 5 год. в Централі.

При останньому слові я захопив зручним маневром свій капелюх, боком висунувся до дверей.

— Вибачте, але я маю на місті дуже важну справу...

— Прошу, прошу! Кивнула в мою сторону усміхнена пані.

Вже з другої кімнати я почув, як вона говорила до нач. редактора:

„Той Галактіон є страшно симпатичний хлопчисько...

Галактіон Чіпка.

Біржа.

Гроші.

Амер. дол. 5·21½—5·22, канад. дол. 4·94,—4·95, Чеські кор. 0·15½—0·15⅝, Леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·28½—0·29, Швайц. франк 0·91—92, Англ. фунт. 22·30—22·50.

Золото. 20 кор. 21·70—22·00; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 24·00—24·10; 10 руб. 26·00—26·10.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·05—2·08, Фльорени 1·04—1·05, Рубл. 1·72—1·75, Рубель дрібним сріблом 0·67—0·68.

Збіжжа.

Пшениця краєва 73|74 з 1913 р. від 20 до 21, жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 11·50 до 12, жито галицьке 65|66 від 11 до 11·50, ячмінь галицький броварняний від 10·50 до 11·00, ячмінь галицький пашний від 9·25 до 9·75, овес галицький 44|45 з 1923 р. від 11·50 до 12·50.

(1813—1845). Ілюстрації ці (малюнки, ініціяли, заставки й кінцівки) взяті з дуже рідкого рукопису „Кобзаря", переписаного латинкою в 1844 р. („Wirszy T. Szewczenka"). Рукопис цей відобрали у поета жандарми підчас арешту Кирило-Методіївців 1847 р. Довго лежав він у сховках тайної політичної поліції в Петербурзі і аж Велика Революція 1917 р. вивела його на світ божий. Тепер він знаходиться в Українській Академії Наук у Київі і в цілости має увійти в підготовлюваний Академією повний збірник літературних і малярських творів Шевченка. Всіх ілюстрацій в рукопису 84, з них до обговорюваного видання взято 31, в тім десяток більших, решта дрібні. Без сумніву для нас найцікавійші між ними незнані досі портрети Шевченка: більший пера Башилова і два менші образки, де поет представлений посеред своїх героїв — один Бальмена, а другий Башилова. Ці портрети значно ріжняться від загально знаного типу іконографії Шевченка. Нагадують вони автопортрет його в листі до брата Микити з р. 1840-ого (теж репродукований у Збірнику).

Вкінці книги містить Ол. Гер „Уваги до малюнків", в котрих подає відомости про обох ілюстраторів, зрештою досить скупі. Але досі ми про них і того не знали. До цих відомостей я додав би ще одну. А саме, в 2-ім томі знаного передвоєнного видання „Великая Реформа" (Москва, 1911, вид. І. Сытіна) поміщено чотирі рисунки гр. де Бальмена („Баль з початку XIX в.").

До речі згадаю, що фотографічні знимки усіх 84 ілюстрацій лежать і досі без руху — ось уже 7-ий рік — у Науковім Товаристві ім. Шевченка, котре закупило їх ще в 1918 р. від п. А. Ваньчури, східногалицького Поляка, вивезеного в часі російської окупації до Казані. В часі революції рукопис з Петербургу помандрував теж до Казані, де перебував цей закладник, і опинився у проф. Петровського. П. Ваньчура, побачивши рукопис і зрозумівши його вагу, зробив докладний його опис і відфотографував усі образки. Вертаючи в 1918 р. з заслання, взяв із собою, щоби перепродати тут якійсь українській інституції.

З цею метою заніс їх до Бібліотеки Наукового Товариства ім. Шевченка, а я оглянувши їх, зараз почав намовляти видїлових закупити. І хоч з початку декому з них цей інтерес видався за дорогий, усеж таки дорогоцінну збірку набуто. Але на жаль, випустивши в останнім часі цілу купу далеких від життя і мало цікавих із всеукраїнського погляду матеріялів і праць, Товариство чомусь не спромоглося само на видання альбому Бальмена й Башилова, не зважаючи на його першорядне історичне значіння, й відступило його берлінському видавництву „Ратай". Тимчасом і тут справа загальмувалася, — правда вже з незалежних від видавництва причин — і вкінці Київ вирвав у Львова пальму першенства.

Habent sua fata libelli!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Загальний страйк на Горішньому Шлеську.

31. липня о год. 6 рано на рішення професійних спілок розпочинається на цілім Горішнім Шлеську загальний страйк.

Ситуація погіршилася завдяки неуступливости промисловців і небезпеки льокавту з їх боку.

За те рільничий страйк на Поморю зліквідований. Робітники стали на роботу під умовою, що професійні спілки здобудуть для них поправу їх становища легальним шляхом.

З львівського бруку.

Геровськіяда.

У вівторок 29. ц. м. на Личаківській вулиці повстало велике збіговище. Два поліцієнти зловили... Геровського! Явився як зпід землі і комісар і приказав закувати „Геровського" в кайданки, щоби не втік та відставити до комісаріяту.

Зловлений не стріляв до поліцієнтів, а тільки протестував та легітимувався, що він не Геровський — нічого не помогло. Помандрував до поліції, де повставлено його перед обличчя всевладного комісаря п. Кайдана.

П. Кайдан пізнав у приведеному замісць Геровського — директора Земельного Банку Гіпотечного п. Рожанського.

Того самого дня також на Личаківі арештовано ще одного „Геровського". Поліцієнти з револьверами в руках закричали: „Руки вверх!", опісля закули його в кайданки та відставили до п. Кайдана.

І той Геровський показався фальшивим, бо п. Кайдан ствердив, що це урядник банку Дробаха.

Випадків таких „помилок" від кількох днів є дуже багато, тільки що чони не походять до відома загалу.

НОВИНКИ.

— **Наш гумор** не подобається панові цензорові, який вчора знову **сконфіскував** половину малого фейлетону, де скромний автор не мав ніяких „небезпечних" тенденцій.

— **Австрійський тютюн** продають нелегально у Львові, без митової оплати. Його привозять або контребандою або фабрикують на місці. Скарбова влада мала у суботу та неділю працю та забаву, шукаючи за ним по готелях та будках.

— **Вже є фальшиві гроші** між виданими 50-сотиковими монетами. Фальшиві гроші є роблені з цини, з домішкою олова, мають вигляд білявo-жовтий і не є так добре викінчені як правдиві. Найкраще їх пізнати по шерстких боках і таким вигляді. Є ще інший тип фальшивих монет, без блеску, трохи темні. У Варшаві появились уже фальшиві 5-золоті.

— **З всесвітнього спорту.** При загальній клясифікації олімпійських змагань у Парижі перше місце одержали Зединені Держави, друге Франція, третє Швеція, четверте Англія, пяте Фінляндія, Польща двацятьшесте, а ми ще менше, бо нас там не було.

— **Конґрес правників міжнародній**, починає свої наради у Штокгольмі 7-го і тріватиме до 13. вересня.

— **Світовий союз шахістів** з осідком в Швайцарії основано тепер у Парижі, підчас Олимпіяди.

— **Остров на Азовськім морі**, який повстав у наслідок землетрусу, називатиметься Ленін. Назва „Ленін" для вулканічного острова на морі — краща, більше символічна, ніж для міста Петроград.

— **Найменша книжечка** на світі находилась у Лондоні. Вона має 4·5 цм. довжини і 3 цм. ширини; це поезії англійського письменника Джона Вівра з р. 1610. Цю книжечку на ліцитації в Лондоні купив відомий бібліофіл з Філядельфії д-р Розенбах.

— **Погода.** Липень дозволяє собі надто часто на „prima aprilis". Го днях спеки наразі приходять дощі і зовсім не літна температура з 12 степенями. Літники, які саме тепер вибираються на село, стають на середині дошевої вулиці з парасолею і поринають у задуму. Ті, що мусять сидіти по бюрах і пріти у гарячі дні, витають дощ з ласкавою усмішкою, яка викривлюється у них щойно по бюрі, коли самі хотіліби покористуватися проходом під блакитним небом.

— **„Король озер".** В околицях Браїли находиться славний провідник бандитів Теренґ, якого не може вхопити румунська жандармерія. Його напади зростають настільки, що до акції в його вишуканні притягнули і військо. Про Теренґа кружляють уже леґенди і нарід зве його „королем озер", бо він скривається над озерами. За схоплення його визначено нагороду 200.000 лей.

— **Непевний чоловічок** появився в нашім городі: Невисокого росту, зі зрослими бровами і провокаторським поглядом. Представляється звич. як купець або щось подібного і проситься на ніч. Завівши розмову, старається випитати про відносини в хаті, а спеціяльно інтересується мущинами. Імовірне буде це один з тих, що чолізають вужем у вашу душу, а потім проводять вас до криміналу.

— **Літаюча поліція.** У Ню-Йорку заведено воздушну поліційну службу. 16 аеропляпів кружляє весь час над містом, дбаючи про лад і стежучи за кораблями, чи не везуть контрабанди.

— **Лічення сліпих.** Радянські часописи подають звістку про славного ленінградського професора Капа, який по довголітніх досвідах найшов способи вилічувати сліпих, майже у всіх випадках. При державній підмозі він веде окремий шпиталь, де користується ріжними методами лічення. Атрофію зорового нерву лічить він полученою куранією теплом, електричністю і радіоактивними хвилями. Одним з найкращих здобутків його праці є вставлення пів-штучного ока. Йому вдалось вилічити у численних випадках трахому. Він уміє заступати хоробливу частину ока масою з целюльоіда і таким робом впливати на його оздоровлення.

— **Відбудова Франції.** Відбудова на зруйнованих французьких територіях іде швидко вперед. З 3 мільонів гектарів землі знищеної війною лишилось знищених ще 55.000 гектарів. З 745.000 знищених домів відбудовано вже 598.000, з 22.900 фабрик направлено 20.500. Промислове населення, яке в серпні 1914 р. числило 4·6 мільонів, нині рівняється 4·2 мільонів, головно завдяки зростові приїзжих.

— **Байрон і Пантеон.** Національним Пантеоном англійських найбільше заслужених людей — „безсмертних" є Вестмінстерський собор. З нагоди сотих роковин смерти Байрона Англія рішала цього року питання про потребу вмурування памятникової таблиці в його честь у згаданім соборі. Останніми днями на перепоні до виконання цього проекту, за яким була вся англійська преса та опінія — став єпископ Райоль, який стоїть на чолі вестмінстерського собору. Він написав статтю, в якій заявив ось що: „Байрон завдяки своїму явно неморальному життю і легкодушним віршам мав славу немонального. Вестмінстерський собор є збудований на славу Ісуса Христа. Людина, яка нарушила заповіді нашого Господа, не може бути тут звеличана. Геній Байрона можна звеличати на вулиці, на публичнім місці, навіть в університеті, але не в церкві. Правда, що у Вестмінстері спочивають ще й інші індивідуальности, які вели неморальне життя, але мені дуже прикро, що XVIII. в. стояв так низько, що зробив там для них місце". І Байрон не ввійде до Вестмінстеру.

— **Нові погляди на расу звірят** можуть вирнути у звязку з новими дослідами віденського проф. Фоґельна. Він запевняє, що йому вдалось на підставі аналізи крові означити зовсім новою методою взаємини посвоячення між звірятами.

— **Історична келія.** Вязнична келія у Терезієнштадті, в якій сидів убійник архикняся Франца Фердинанда — Гаврило Принцип, є на завсіди зачинена. Хоча твердиня цього міста є надалі у вжитку, згадану келію зачинили як памятку.

— **2000 журналістів** приїзджає до Льондону з Америки на журналістичний конґрес, організований наслідником англ. престола. В переїзді вони задержаться у Парижі, де офіційно буде їх витати президент республики.

— **Чемпіон Карпентіє** програв у Ню-Йорку проти Американця Таннея. Тепер Французам буде вже важше вдержати славу свого героя боксу, як це вони зробили по його герший програній.

— **Жертва смертельних промінів.** Перший упав жертвою цих промінів сам їх винахідник Ґріндель Матіюс, який приїхав саме до Ню Йорку. Він майже осліп на ліве око, а праве щораз слабшає. Його лябораторійним асистентам грозить ця сама небезпека. Чи зможуть його вилічити ще невідомо.

— **Гра в карти**, яка по війні сильно поширилась в усіх краях, дуже ослабле в краю, де вродилась: у Франції. Перед війною продавали у Франції 3 мільони карт річно, в 1920 р. 2¼ мил., минулого року 1⅝ мил. У суспільности ослабло також зацікавлення до шахів і до доміна, а зросло в користь спорту. Щодо нас — то статистики не маємо, але покищо не читаємо ніде про участь Українців у міжнародніх спортових змаганнях або шахових. За те кандидатів на міжнародні змагання в карти ми найшли би легко.

— **Радіотелеґрафічна стація,** найбільша на сві. стане в місті Венкувер, у Канаді, заходами товариства Марконі. Кошти її будови обчисляють на два мільони долярів. Другу велику стацію вибудують у Монтреалі.

— **Підводний панцир.** Німецька фірма в Кіль винайшла новий панцир для нурців, які можуть працювати у глибині моря на 160 метрів. Це є потрійна глибина у порівнанні з ґумовою одежею, в якій сходили у море нурці до цього часу. У совящний день світло доходить у морі на 140 метрів у глиб; щойно поза цією глибиною треба користуватись штучним освітленням на дні моря.

— **Сестрінон царя Миколи II.** великий князь Андрій одержав з боку львондонського суду опікуна над своїм майном, у наслідок банкротства. Він пропутав гроші у клюбі, який сам зорганізував. Його жінка працює як модистка.

Матеріяли до кресових законів.

I.

Львівська Кураторія урядує.

Кружок УПТ. у Тернополі одержав ось яке письмо:

Starostwo w Tarnopolu.
L. 29641|R.
Tarnopol, dnia 28|6 1924.

Do Zarządu Stowarzyszenia „Kółko Ukr. Tow. Pedagogicznego
w Tarnopolu
do rąk p. Ilarjona Brykowicza w Tarnopolu ul. Mandla 12.

Odnośnie do wniesionego przedstawienia przeciw decyzji Województwa z 13|11. 1923 L. 10456|pr. zawiadamiam Zarząd Stowarzyszenia „Kółko Ukr. Tow. pedagogicznego w Tarnopolu po myśli reskryptu Województwa z dnia 24|6 1924 L. 6085|pr. że Województwo nieznajduje podstawy prawnej do zmiany swej decyzji z dnia 13. listopada 1923 L. 10456|pr., którą nie uwzględniło rekursu wniesionego przez Zarząd Kółka U. P. T. w Tarnopolu przeciw rezolucji Starostwa z dnia 23. września 1923 L. 6458 stwierdzającej, że kursa seminarjalne żeńskie prowadzone przez to Kółko UPT. istnieją nielegalnie ponieważ w myśl postanowieniu ustawy o szkołach prywatnych z dnia 27. czerwca 1850 Dz. pp. Nr. 399 — zakłady prywatne udzielające zbiorową naukę mogą być urządzone za osobnem zezwoleniem władzy politycznej I. instancji.

Równocześnie zawiadamiam Zarząd Kółka UPT. w Tarnopolu, że w r. zskolnym 1924/5 wspomniane kursa seminarjalne b e z w z g l ę d n i e i s t n i e ć n i e m o g ą, o ile Zarząd Kółka UPT. nie uzyska na ich prowadzenie zezwolenia Ministerstwa Wyznań religijnych i Oświecenia publicznego, ponieważ kursy te nie są jedynie instytucją kulturalno-oświatową, lecz zakładem naukowym, mającym na celu przygotowanie frekwentantów do seminarjalnego egzaminu dojrzałości.

Zgodnie więc z rozporządzeniem Ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego z dnia 17. maja 1923 Nr. 5737/1 organizowanie kursów przygotowujących do seminarjalnych egzaminów dojrzałości zawisłe jest od zezwolenia tego ministerstwa, które skłonne jest udzielać je pod warunkiem:

1) że na kursy te zależnie od czasu trwania nauki na nich będzie przyjmowana młodzież już odpowiednio pod względem naukowym przygotowana, tj. na roczny kurs po ukończeniu szkoły średniej ogólno kształcącej, na kurs 2-letni conajmniej po 6 klasach szkoły średniej ogólno-kształcącej;

2) że program nauki na tych kursach nie będzie niższy od programu państwowego kursów nauczycielskich których statut został ogłoszony w Nr. 23 Dz. u. ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego z dnia 25. grudnia 1920;

3) że osoby organizatorów oraz kwalifikacje grona nauczycielskiego będą dawały gwarancję poziomu i właściwej metody nauczania.

Oprócz tych warunków muszą być zachowane przepisy sanitarno-policyjne. — Nad takiemi kursami kuratorjum rozciąga swoją opiekę, hospituje naukę, przyjmuje sprawozdanie kierownictwa, zatwierdza skład grona, rozdział czynności i tp. — Frekwentanci takich kursów są dopuszczalni do matury seminarjalnej w charakterze eksternistów w seminarjach państwowych, a jeżeli kurs otrzymał prawo publiczności składają egzamin dojrzałości we własnym zakresie, — zaznacza się przytem, że wspomniany statut państwowych kursów nauczycielskich przewiduje kurs roczny i kurs 2-letni.

Jeżeli zatem wszystkie warunkt będą wypełnione, a prócz tego nie zajdą przeszkody ze względu na osoby, mające udzielać naukę na powyższych kursach, władze szkolne nie będą miały podstawy do nieprzychylnego traktowana sprawy.

W takim wypadku zwracam uwagę Kółka Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego, że frekwentanci takiego kursu nie nabywają żadnych praw ani uprawnień przysługujących uczniom kursów specjalnych istniejących na zasadzie zezwolenia ministerstwa wyznań religijnych i oświecenia publicznego. — Starosta w. z. *MALICKI*, m. p.

Прочитаєте і скажете: Яка чемність і прихильність. Зробіть, що наказує закон чи припис і все буде добре. Але: „Jeżeli zatem wszystkie warunki będą wypełnione, a prócz tego nie zajdą przeszkody ze względu na osoby mające udzielać naukę"...

Одним словом: хочете заснувати семінар, а ви вчителі вчити математи або ботаніки, мусите спершу мати не кваліфікації — а свідоцтво моральности.. від поліції!

II.

P. K. P.
Dyrekcja Kolei Państwowych
w Wilnie
Wydział Administracyjny
Dział Personalny
dnia 22|IV 1924 r.
Nr. 2312|39 pf.
Wilno ul. Nowackiego.

Odpis.

Poufne.

Do wszystkich OR, OD, OM, OT, OZ.
odpis ON 1-2-3-4 R. D. M. T. Z.

W myśl rozporządzenia Prezesa Dyrekcji podaje się do wiadomości i ścisłego przestrzegania, że pracowników narodowości nie polskiej (wyznania prawosławnego) zatrudnionych na odcinkach położonych na wschód od linji Łuniniec-Wilno i na tej linji, a także na odcinku Wilno-Grodno włącznie i na st. Grajewo, którzy nie zostali objęci zarządzeniem dotyczącym przeniesienia ich na zachód należy pozostawić nadal w dotychczasowych miejscach pracy aż do czasu usunięcia się ich drogą naturalnego odpływu (wymarcia).

Jednocześnie zabrania się kategorycznie przyjmować prawosławnych na powyższe odcinki czy to nowych kandydatów, czy też w drodze przeniesień z innych miejsc pracy.

Dopuszczalne będą tylko zupełnie wyjątkowe wypadki, na które należy uzyskać każdorazowego zezwolenia na mocy indywidualnych wniosków wnoszonych z dołączeniem uzasadnionych motywów oraz aktów osobistych proponowanego kandydata.

Zarządzenie niniejsze nie dotyczy pracujących fizycznie robotników drogowych, warsztatowych i składów opałowych.

Dyrektor Wydziału Cywiński.

Присилайте складки на пресовий фонд на нч. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Зміна програми і репертуару в цирку А. Корнацкого від 16. ц. м. Кількакадцять нових, надзвичайних атракцій цирків, на чолі яких вибивається знаменита тресура котів, псів і мишей. 143 1—1

Дрібні оголошення.

БРАТЧТВО Церкви Матірної в Тисьменици потребує маляра-артиста Українця до мальования копули, евент. цілої церкви. Зголошуватись належить найрадше особисто до Брацтва. 145 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

Львів вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 6—10

КАПЕЛЮХИ ФІЛЬЦОВІ
найновійшого виробу, в наймоднійших колірах надійшли до сальону мод
СКЛАДІВ
РУДОЛЬФА НАЙВЕЛЬТА, ЛЬВІВ
площа Марійська 8, Казимирівська 25,
Городецька 72 і Краківська 25. 111 3—3

Присилайте передплату!

Подяка.

З припорученя Заг. Зборів Кружка У. П. Т. в Комарні 20. 7. 1924 р. складаємо отсим якнайщирійшу подяку українському нар. учительству суд. повіта Комарно і оо. А. Прухницькому з Ляшок завяз., И. Ліщинському з Мяґиша н. за щедрі жертви на Рідну Школу в Комарні, яка своє істнування головно жертвенности українського нар. учительства суд. повіта Комарно в цім році завдячує. — За Кружок УПТ. в Комарні: *о. Гр. Кліш*, голова, *О. Утрисько*, секретар. 145 1—1

КОНКУРС

на управителя 7-клясової мішаної школи У. П. Т. в Дрогобичі з платнею 75 прц. державних поборів і мешканням для неженатого кандидата з кваліфікаційним іспитом. Подання до 15. серпня ц. р. до Головної Управи УПТ. у Львові (Ринок 10). 126 3—3

Ширіть наш часопис!

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий конс., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 2—6

133 1—10
ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА Й. ШІФФМАЙНА СИНИ
ЛЬВІВ, Ліндого 6. Теле ф. 1248.

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 168 (10.261). Львів, пятниця 1. серпня 1924. Почтова оплата сплачена готівкою. Рік XLII

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За єдність національного фронту.

Не багато відомостей передістається до нас з українських північно-західніх земель. Знаємо тільки, що відносини там ще гірші як у нас в Галичині. Друковані у нашому дневнику інтерпеляції й промови українських послів і сенаторів малюють нам страшні картини дантейського пекла, у якому живуть наші земляки на Волині та Поліссі, а ще гірше на нещасній Холмщині та Підляшу. Насильне зідбирання православних церков на Холмщині, а подекуди і деінде, запряження православя до польського воза при помочі безхарактерного московського духовенства і ще більше безхарактерної церковної єрархії, польонізація української дітвори через школу, безмежна самоволя адміністрації та поліції, кольонізація та осадництво при відсутности якоїнебудь допомоги місцевому українському населенню з боку державних чинників у відбудові, руїна селян надмірними податками і дрючами — все це витворює жахливий стан, без порівнання гірший як був за царських часів, а навіть гірший як є за недалеким східним кордоном.

Здавалось би, що спільні терпіння нас, розєднаних ходом історії, а нині запряжених у одно спільне ярмо, згуртує і злучить до спільної праці. На жаль, так воно ще не є, хоч не все з нашої вини. Наш віковий противник у власному інтересі береже пильно, щоби галицькі українські організації і товариства не поширили своєї діяльности і на північ поза Раву руську і Сокаль. Польська влада відкидала і відкидає всі зміни статутів навіть наших освітних товариств, що хотіли би поширити свою діяльність поза межі Галичини. Одним словом хотять розділити нас китайським муром.

І саме цей мур треба нам рівняти зі землею. Наш денник заступав усе лінію поєднання і спільної праці. У місцеві внутрішні відносини ми не втручувалися і не втручуємося. Хочемо тільки, щоби не було розбіжности між нашою працею і працею наших північних земляків, що більше: щоби органічну працю і оборону перед спільним ворогом ведено після одного спільного пляну.

У тому напрямі зроблено, на жаль, небагато. Не місце тут вказувати на подрібні причини. Здається, що найбільше завинили тут ріжниці у вихованні й поглядах нашого громадянства по обох давних державних кордонах і у деяких інших зовнішніх відносинах. Одначе на загал ці ріжниці не такі великі, щоби творили перепону у спільній організації та спільній праці чи обороні.

Здаємо собі добре справу з того, що нині годі створити одну партію, що обіймала би всіх Українців у Польщі. Істнування окремих політичних організацій не є ще ніяким лихом, коли задержується певну льояльність для себе і спільний національний фронт супроти ворога. На жаль, за сокальським кордоном саме під цим оглядом не все гаразд. Давнійша спільна парляментарна репрезентація розкололася на двоє. Попри старий Український Клюб істнує клюб української соціяльної демократії. І у самому українському клюбі є кілька течій, між ними автономічна, з послом Антоном Васильчуком на чолі, що жадає територіяльної автономії всіх українських земель в Польщі з власним соймом, адміністрацією і військом.

Розбиття посольських сил на кілька гуртків, здається, можна би було оминути створенням спільної кооперації всіх гуртків чи клюбів у формі окремого обєднання, де солідарність обовязувалаб тільки у справах національних, а в питаннях соціяльних кождий клюб чи гурт міг би мати свобідну руку. І це мусить стати завданням нашої тактики у варшавському соймі.

Цю справу підносимо тому, що як бачимо: це розєднання і взаємна ворожнеча перенеслися вже з соймового терену на віча і збори та на сторінки місцевої української преси. Поруч істнуючого в Холмі від 4 літ тижневика „Наше життя", що боронять політики українського клюбу, появився в Луцьку новий тижневик „Наш стяг" як орган клюбу УСДП. І вже на сторінках цих тажневиків появилася взаємна полєміка, а то й взаємні підозріння. Справу винесено рівнож і на публичні віча і взаємні напасти поодиноких послів з ріжних клюбів, нераз може підфарбовані демагогією, вносять безладдя, а то й нехіть у селянські маси, які очевидно мало визнаються на партійних програмах. А все це виходить виключно на користь спільного національного противника.

Приглядаємося здалека цій вічевій боротьбі між послами ріжних клюбів. Не добром вона для нас. На словесній кампанії своїх провідників маси народні нічого не виграють. А потребують вони невтомної праці органічної на всіх ділянках свого життя, що так страшенно там занедбане. Робітників народніх там дуже мало, а праці багато. Замість сваритися і кидати на себе підозріння та бавитись у легку, дешеву демагогію, ліпше засукати рукави і стати до дійсної організації народніх мас, передовсім на культурному і економічному полі, на якому поруч себе і у взаємній гармонії можуть працювати люде з ріжних політичних таборів.

Усунення, чи хочби обмеження міжпартійної ворожнечі за сокальським кордоном матиме без сумніву корисний вплив і тут, у нас, в Галичині і може бути прикладом для наших політичних керманичів вже раз зліквідувати нашу політичну метушню.

С. Б.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене.

Поруна 2-кратна.

Заява.

Уповажнені представники: Української Трудової Партії, Українського Соціялістичного Обєднання „Селянський Союз", Української Партії Соціялістів-Революціонерів, Української Радикальної Партії, Української Партії національної Роботи і Української Християнсько-Народньої Партії, на зібранні відбутім у Львові дня 6. липня 1924 р., винесли таке однозгідне рішення:

В імени Українського Народу західно-українських земель прилучених насильно до Польщі, заявляємо, що:

1) Український Народ непохитно обстоює своє природне право до незалежного державного життя, освячене кровю в останній оружній боротьбі за своє національне визволення;

2) мирним шляхом здійснення цього права вважаємо тільки узаконене в міжнародніх взаєминах право самоозначення, та стверджуємо, що практичне виконання цього права одиноко можливе дорогою свобідного плебісциту;

3) протестуємо проти спроб примінювання до Українців на західно-українських землях постанов міжнароднього трактату про національні меншости, бо Український Народ творить на цих землях ту етнічну подавляючу більшість, якій єдино прислугує право суверена на цій території;

4) останні спроби польського уряду односторонно вирішити українське питання, як питання внутрішньо-державної політики, є не тільки потоптанням прав Українського Народу на самоозначення, але одночасно дальшим черговим обмеженням природніх прав Української Нації на її територіях та заінсценізовані в польськім соймі в цілі недодержання навіть тих зобовязань, які Польща затягнула супроти міжнародних чинників з нагоди признання їй східних границь;

5) зокрема, що т. зв. „кресові устави" є закріпленням і узаконенням тих розпорядків на полі шкільництва, судівництва і адміністрації, які безправно були накинені Українському Населенню західних земель на протязі 6-ти останніх літ польської окупації;

6) протестуємо якнайрішучійше проти ухвалення тих „кресових уставів", не приймаємо їх тому, що вони є провокацією Українського Населення і насильством на природних правах Української Нації.

У Львові, дня 6. липня 1924 р.

За Українську Народню Трудову Партію: *Д-р Сидір Голубович*, голова, *Аркадій Малецький*, генеральний секретар. Українське Соціялістичне Обєднання „Селянський Союз": *М. Чучмай*, голова. Українську Партію соціялістів-революціонерів: *Семен Жук* голова, *Неофіт Кибалюк* секретар. Українську Радикальну партію: *Д-р Лев Бачинський* голова, *Осип Навроцький* секретар. Українську Партію Національної Роботи: *Самійло Підгірський* голова, *Палій Дмитро* секретар. Українську Християнсько-Народню Партію: *Олександер Барвінський* голова, *Д-р Богдан Барвінський* за секретаря.

Зерна не співжиття, а ворожнечі.

Промова сенатора Мих. Чернавського в справі кресових законів на пленум Сенату 25. липня 1924.

На зєднаній комісії адміністраційній та освітній Сенату, де вперве розглядались три закони, які тут стали на чергу дня, ми вислухали негативної характеристики т. зв. кресових законів. Не лише представники лівих польських партій, як П. П. С., але й виразники правих націоналістичних настроїв польської суспільности, як нпр. представник християнської демократії, називали ці закони еляборатом не досить обдуманим, нездатним компромісом суперечних політичних принципів, а тому й недоцільним, себто таким, який не доводить до того, що поклав собі як мету. Головно панове сенатори із Схід. Галичини, які за австрійських часів пізнали цей педагогічний дивогляд, висловили своє невдоволення з цього закону. Висловлювали вони навіть острах, — зовсім неоправданий — що утраквістична школа стане джерелом українізації польських дітей, які будуть приневолені вчитись у цих школах.

Лише якісь висші мотиви і державна необхідність — приневолили їх до згоди на такі закони. Коли згадати дебати у сенаті з їх приводу і критику цих законів, то маємо враження, що не додатні сторони цих законів причинились до їх прийняття усіма польськими партіями, але що іншого. Маємо враження, що на цьому заважив якийсь зовнішний натиск. Слід звернути увагу, що ці закони про меншости так хутко спрепарували і взяли їх на денний порядок Сойму та Сенату, на те, щоби прийняти їх яко могда швидше перед подорожею представників польської лівиці за кордон. Здається, що якісь вказівки, а може й виразне бажання зі закордону приневолило польський уряд скликати *ad hoc* славну комісію чотирох і поручити їй виробити т. зв. кресові закони. Сойм та Сенат бу-

Пр. 695/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 161 з дня 27. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Матеріяли до кресових законів а то а) вступ до слів; має бути оповіщений включно, б) уступ між слов. не дотикає а та нехай сам, 2) В рубриці віча і збори уст. м. слов.: а) нині до 500 зл а акція, б) акція а є найбільш болюча містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к. ад 2) провини з § [illegible] з. к. узнав доконану дня 23. VII. 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 25. липня 1924.

(Підпи нечиткий.)

ли приневолені розглянути й прийняти їх зі скорістю до цього часу нечуваною.

Акт захитаного престіжу...

Є вражіння, що все це зроблено не в інтересі полагодження пекучої справи нац. меншостей, не зі щирого бажання управильнення взаємин з нами, але що були тут якісь інші причини. Може інтерес захитаного престіжу Польщі за кордоном і звязаної з цим позички потрібної для санації скарбу. Може тому польська преса счинила такий галас про великі благодати для Українців та Білорусинів і про епохальне значіння толєранційного акту. Польські дописувачі силкуються переконати про це чужину. У такому напрямку зредагована депеша з Варшави до „Таймса", якої виривки появились одночасно у „Курієрі польськім". Кажуть: проголошення цих законів, акту великої толєранції, першого рішучого кроку до поладнання прав національних меншостей, у згоді з правими та лівими партіями, більшої ваги як Версальський трактат, навіть як сама польська конституція... Це все має намір зробити сприятливий грунт для Польщі на чужині. Таке маємо вражіння...

Не знаю, чи таким робом мета буде здійснена, — чи ці закони причиняться до зміцнення престіжу Польщі, яка нічого не дає своїм меншостям, лише визискує їх (о. Мацєєвич: *Визискує?*), чи в Европі виробить собі Польща опінію законоправної держави. Але видко вразу, що ці закони не поправлять наших напружених відносин, а радше погіршать їх. Бо одним меншостям не дають нічого, а іншим? Ці закони лише фіксують — так сказати — стверджують стан витворений на українських та білоруських землях у шкільництві і щодо прав нашої рідної мови, до якого довела чотиролітня практика урядування на цих землях, практика, що зруйнувала всі наші надбання, і проти якої ми боремось, протестуємо, шукаємо спочування та рятунку.

(Далі буде.)

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Доля нашого театру.

1. Словесний театр.

Наш театр полишився без опіки, як *res nullius*. Ніхто не хоче його брати. „Українська Бесіда", яка вела його 60 літ — відреклась його, кажучи, що „стара, не під силу їй, нехай молода кооператива тягне". А кооператива боїться, бо надто молоденька, не має сміливости, ні сил на такий важкий тягар. І повис театр у повітрі між двома інституціями, які суперечаються: чи бути театрові, чи ні.

Важко в даному випадкові обвинувачувати одну інституцію або другу в недостачі доброї волі, почуття обовязку, то-що. Імовірно обі вони мають важливі причини, які спонукують їх до такого рішення. Але в результаті театр залишають на його власні сили, чи передають його опіці загалу — самій суспільности. Суспільність сама має рішати таку нелегку проблєму.

Такого питання легковажити не можна. Театр це один з дуже важливих моментів нашого культурного розвитку. 60 літ це не один момент, а ціла сторінка в історії нашого народу.

Театр зрісся настільки з душею народу, що став невіддільною частиною народнього „я". На ньому виховувались цілі покоління, вся суспільність то плакала то раділа його успіхами. Сьогодні пора поважно подумати над долею театру, щоби рятувати його зі загибілі.

Як колишній директор театру, зважуюсь забрати голос у справі санації нашого театру і висловити кілька гадок з цього приводу.

При трактуванню театрального питання слід би зокрема трактувати справу словесного театру, себто комедії та драми, а зокрема співучого, себто опери та оперетки. Драма і комедія апарат доволі простий, нескладний і не дуже коштовний, може сам легко вдержатися і може виплатитись при сповненні отсих умовин: добра адміністрація, добірний репертуар, вмілий провід при інтелігентнім режісері, активна праця акторів. Якщо ці чотири постуляти будуть виконані — успіх словесної сцени запевнений.

При доборі репертуару слід би зірвати зі системою — у відповідних умовинах зрештою похвальною та благородною — культу майже виключно народніх пєс. Мусимо рахуватись з обставиною, що театр не може обмежитись до вузьких рямок питомої літератури, а до цього ще й такої однобокої як народні пєси. Театр мусить плекати та розвивати пєси всесвітньої творчости, якщо хоче рахувати на підмогу не то вже чужої, але бодай своєї публики. І актори не зможуть розвинутись у добрих виконавців, коли будуть вічно обертатись у тіснім колі нашого селянського побуту. На те, щоби притягнути широку публику, театр мусить мати широкий репертуар і бездоганну гру.

Наша словесна сцена мусить стати добрим, навіть дуже добрим провінціяльним театром. Його ареною є не Львів, а провінція. З львівськими театрами не видержить конкуренції наша обездолена сцена, бо тамті працюють у далеко кращих умовинах, про які нашому театрові в нинішних часах і не мріяти. Львів має вищі домагання.

Провінція не те: вона, спрагнена інтелєктуальної розваги та доброго духового корму, задовольниться скромнійшою зовнішньою постановкою. Провінція радо вибачить деякі технічні недостачі сценерії та вистави. Дайте їй лише добірний репертуар і добру гру акторів. Не давні це часи, коли вистави на провінції ішли в кінських стайнях, шопах, заїздних домах і т. и., а публика наповнювала їх та раділа, що мала спромогу любуватись добірним репертуаром і добре зіграним ансамблем. Нині умовини на провінції далеко кориснійші. Скрізь є салі, більше або менше вигідні, з готовими сценами та декораціями; по деяких містах цілі театральні будинки; значить: приїжаєш просто на сцену і граєш. Треба мати тільки добрі пєси з добрими акторами, а публика найдеться. Тому молода кооператива може сміливо зважитись на ведення словесного провінціяльного театру, якщо доберє собі доброго адміністратора та інтелігентного режісера.

Інакша справа з музично-співучим театром, про яку скажу завтра.

Д-р Іван Гриневецький.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту! Адреса для висилки грошей: „Дністер" ч. кн. 13563, Львів, Руська ч. 20.

Преса.

Теорія польського вченого про етноґрафічні границі.

„Rzeczpospolita" приносить у 203. числі з 28. VII. ц. р. сензаційний діяльог вшехпольського вченого проф. львівського університету д-ра Яна Чекановского п. з. „Wysadzeni z siodła". Той великий вчений, що брав участь у славянському зїзді етнографів у Празі, публікує свій діяльог з українськими еміґрантами в Празі. Він буцімто вів його з українськими студентами. Діяльог сам по собі не робить великої реклями польському професорові та й не гідний того, щоби звертати на нього увагу. Одначе коли ми наведемо деякі його пікантнійші місця, то зробимо це на те, щоби наші читачі пересвідчилися, що вшехпольські вчені є так само анормальні як вшехпольські політики. Шовінізм, посунений до вульґарного цинізму — це незаперечна познака психічної недуги. Що так воно є справді, можна переконатися, читаючи тої діяльог.

„Дорогий пане — каже проф. Чекановскі до свого співрозмовця — чи ви знаєте, що ми привезли зі собою на зїзд до Праги наших галицьких „Русинів", здекларованих Українців. Я сам старався за пашпорти для них, а Радянська Україна не пустила нікого. Чи ви не думаєте, що цей дрібний факт мусить усвідомити не лише Поляків, але й инших Славян про те, що Радянська Україна — це „блєф".

Перш за все мусимо ствердити, що це свідома видумка. Ми знаємо напевно, що на зїзд славянських етноґрафів мали їхати нпр. представники Камянець-Подільского університету, але не приїхали до Праги тому, що Польща не дала дозволу на проїзд через її територію. Об їздити Польщі делєгати радянської України не могли, бо це спричинило би цілковите опізнення їхнього приїзду. Знаємо далі, що представники російської академії наук також не дістали дозволу на проїзд через Польщу і дуже спізнилися. Вже по їх приїзді до Праги мав надійти польський дозвіл.

На запит про польський гнет Чекановскі відповідає:

„Поляки переконалися, що це (себто: гнет меншостей у Польщі і протест против нього з боку поступової Европи та большевиків — прим. Ред.) їм не шкодить. Навпаки це скріплює в Европі переконання про те, що Поляки належать до тих історичних народів, що вміють держати в „карбах" а політичні славянські племена. А це чейже може розбуджувати лише повагу в

МАРК ТВЕЙН.

Відповіді на листи.

Статистикові від моралі.

Впов. Пане! Не хочу знати ніяких Ваших статистик! Цілий Ваш доробок я завинув в одну пачку і закурив ним люльку. Ненавиджу людей Вашої породи. Ви вичислюєте все: наскільки потерпіло здоровля людини, як дуже звироднів його розум, і скільки жалю гідних долярів та центів видав хтось на протязі девятидесяти двох літ, тому, що дозволяв собі на нещасний наліг курення, на однаково нещасний наліг пиття кави, від часу до часу гру в білярд, чарку вина при обіді і т. д. і т. д. Ви вічно робите списки жінок, що згоріли задля небезпечної моди ношення кринолін. Ви, Пане, бачите все тільки один бік питання. Ви є сліпі на факти, що більшість старих людей в Америці курить і пє каву, хоча по Вашій теорії повинні були вмерти вже в молодости, що бодрим старцям в Англії вино, яке пють, виходить на здоровля, — що старі та бадьорі Данці курять і пють скільки в них сил, — а все таки щораз більше зростають на літах і вазі.

Ви ніколи не хотіли зрозуміти, скільки правдивої радости, потіхи і відпочинку находить людина у курінні у своїм життю (а це варта вдесятеро більше як гроші заощаджені абстиненц'єю), — ані не розуміли безмежної скількости щастя втраченого в житті людьми Вашої породи, які не курять. Очевидно — можна заощадити дещо гроша, зрікаючись на 50 літ дрібних, дещо дорощих, звичок — та що з ним опісля зробити? На яку ціль його обернути?

Гроші не спасуть вашої безсмертної душі. Одинокий ужиток, який можна з них зробити: це — призначити їх на вигоди та приємности цілого життя. А коли Ви є ворогами вигоди і забави, то який маєте пожиток з громадження банкнотів?

На ніщо не здадуться балачки, що можете обернути їх на вищу мету: на кращу їжу, добродійність або підпомагання чоткових брацтв, — бо — як це добре знаєте — ще ніхто не чув, щоби люде, які не мають на совісти дрібних гріхів, дали комунебудь одного цента, — а для себе ви такі скупарі в ідженню, що ходите все слабі та голодні. — Не маєте відваги засміятися через цілий день, щоби якийсь бідолаха, бачучи вас у добрім настрою, не пробував позичити від вас доляра; в церкві, коли є збірка, клячите все з очима впаленими в подушку, а урядовцям, що стягають податки, ніколи не подаєте правдивої суми, яку заробляєте. Зрештою, самі добре про це знаєте — може ні?

Чудово, але в такому випадку, яка ваша ціль продовжувати ваше нужденне животіння аж до зниділої й висушеної старости? Що за користь з ощаджування грошей, які не мають для вас вартости? Одним словом — чому не підете десь і не помрете, замісць робити вічні спроби переконування людей вашою нужденною „статистикою моралі"? — Чи на те, щоби вкінці стати таким нестерпним і нетерпимим, як ви є?

Зазначую, що не хвалю розкидування грошей, і не погоджуюся з цим, — але не маю тіні довіря до людини, яка позбавлена малих гріхів, які можна їй вибачити. Тому не хочу про вас чути.

Здається мені, що це ви є тим добродієм, що зайшов до мене минулого тижня, прочитав мені довгу проповідь про понижуючий наліг курення сигар, а опісля, в моїй неприсутности, вернувся у безсоромних, забезпечуючих від огня рукавицях і виніс мою гарну, габінетну річ!

— —

Професіональному жебракові.

Пане! Ні, ви не маєте ніякого обовязку приймати від людей банкноти по номінальній ціні.

— —

Молодому авторові.

Так. Агассіз дійсно поручає авторам їсти риби, тому, що фосфор творить мізкову субстанцію. Аж досі маєте слушність. Одначе не можу помогти вам у рішенні, яка скількість риб була би вам потрібною. Хіба скажу приблизно. Коли ця збірка на показ, яку ви мені прислали, є менше-більше пересічним вицвітом вашого пера, то думаю, що на початок вистарчила би вам парочка китів.

— —

Покиненому любкові.

Друже! Ти пишеш мені: „Любив я, і люблю ще чудову Едиту Говард і мав я намір одружитися з нею, а та за час моєї короткої неприсутности в Венції минулого тижня — на жаль — вона вийшла замуж за Якова. Чи щастя моє втрачене на все? Чи нема потіхи для мене?"

Очевидно, що є! Усі писані і неписані закони є по твойому боці. Намір, а не вчинок родить злочин, іншими словами — рішає про вчинок. Коли ти свого щирого приятеля назвеш блазнем і маєш намір його цим образити, тоді це є образою. Коли зробиш це жартом, не маючи наміру його вразити, тоді образи нема. Коли стрільнеш з револьверу випадково і вбєш чоловіка, то можеш відійти спокійно, бо ти не заподіяв злочину. Але коли бажаєш кого убити і носишся зі своїм наміром, а не вдасться його виконати, тоді закон признає, що намір рішає про злочин і що ти є винен вбивства.

Отже: колиб ти був звінчався

народів, що мають великі держави і звикли до панування".

Співрозмовець замічує, що такий стан не може постійно вдержатися і що це неможливе в XX. століттю. На це професор відповідає:

„По перше не знаю, чому тепер мало би бути інакше ніж було давнійше. 150 літ нищите культурний дорібок, який творимо ми, або який творився під нашим проводом, а нас, не зважаючи на це дораз то більше. Крім цього, прошу не, забувати, що в нас, у Східній Галичині, як ви ще донині її називаєте, кожний третій Поляк є жонатий з „Rusinką" і етнографічна граница проходить серединою подружого ложа; така граница на стало не дасться удержати".

Правда, що пікантна теорія? І страшенно вірна і висловлена стилем „Bociana".

Не знаємо, на жаль, чи вона мала честь бути проголошеною на візді. Безперечно, вона придбала би вшехпольському вченому славу гідну своєї конституції.

„Wolni z wolnymi, równi z równymi".

Варшавський „Robotnik" приносить у 203. ч. в скороченні промову старенького сенатора Лімановского, яку він виголосив з нагоди ухвалювання „кресових законів" у польському сенаті. Старенький ППС-овець стверджує, що закони мають одну велику недостачу, а саме обставину, що їх зложено без участи інтересованих.

Сивоволосий сенатор Лімановский попадає у романтичний настрій і згадує ті ідилічні часи, коли ще в 1867 р. Юліян Лаврівський резигнував на користь Поляків із поділу Галичини. Це називається на політичній мові Лімановского так:

„Відступлено від думки політичного поділу краю на два окремі краї, визнаючи публично, що **цілий край є спільною власністю обох народів**".

Це на правду була ідиля, але страшна у своїх наслідках для Українців.

Очевидячки, що в моментах романтичного пориву добродушні польські патріоти в роді Лімановского тужать за тими ідилічними часами, коли Українці добровільно йшли в польське ярмо.

А далі каже він так:

„Історичний процес призначує Польщі велику боротьбу з большевиками, може не збройну, але культурну. Ведучи централістичну політику, програємо її. Та боротьба є спадщиною по давній Річпосполитій, яка боролася з Росією Івана Грізного. Московський централізм був тоді персоніфікований царем, нині скупчився в руках большевицької партії. Нараховує вона 300.000 членів і та зникаюча мала скількість панує над 40 міліонами. Є це найбільший централізм, який знає історія. Ми такою зброєю воювати не можемо, але одержавши в спадщині боротьбу, берім також і її зброю уній та федерацій під гаслом: „Wolni z wolnymi, równi z równymi" у братерських взаєминах. Програма нашої партії домагається с мостійности і самоврядування для всіх суспільних одиниць а тим самим і для народів".

Такі поклики до федералістичних почувань Поляків та до політики у ній — це вже сучасний романтичний утопізм старенького сенатора, а своє джерело має він очевидячки в історичному романтизмі. Польський романтизм Лімановского занадто вже плятонічний, а через те й нереальний. Між Поляками і Українцями ніколи не було ідилічних взаємин, навіть у часах уній та федерацій.

Далі Лімановский змальовує великі поступи українізації на Україні та доходить до висновку, що відбувається вона не з ласки радянського уряду, а наслідком стихійного внутрішнього розмаху, який має в собі український народ. На думку сенатора національний рух не дасться там знищити і при першій нагоді зродить боротьбу за незалежність. *В. М.*

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, НЕЦЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ҐУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
поручає фабрика КУФРІВ І ТОРБ 2014 1—5
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙҐА ЛЬВІВ вул. Сикстуська 5.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ґенеральний страйк на Горішному Шлеску.

Дня 30. липня вибух на горішному Шлеску генеральний страйк. Страйк обняв копальні та гути заліза та цинку.

До страйку стануло понад 200.000 робітників.

Страйк має оборонний характер. Робітники жадають привернення 8-годинного дня праці.

Приклонники 10-годиниого дня праці розсівають вісти по газетах, що страйк викликали то комуністи то Німці то инші вороги сучасної Польщі.

Комісія Ліґи Народів для розумової співпраці.

З Женеви доносять, що 29. VII. покінчила там свої наради Комісія Ліги Народів для розумової співпраці. Ухвалено низку внесень що до бібліотек, відносин між університетами, літературної власности обміну урядовими і неурядовими видавництвами, обміну рукописами й книжками. Принято також внесок аргентинського делеґата Льокомеца про ведення шкільного навчання в дусі ідеалів Ліги народів. Голова комісії Берґсон, замикаючи засідання, підчеркнув з задоволенням сердечну атмосферу, яка панувала в часі нарад. Цікаво, чи й після цього польська влада конфіскуватиме друки, надсилані до бібліотеки Наук. Тов-а ім. Шевченка?

Признання совітів.

Мексиканське міністерство заграничних справ комунікує про признання совітського уряду. Франція теж на дорозі до такого признання. Кандидатом її на посла в Москві є соціяліст Муріє.

Біржа.

Львів, 30. липня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20½—5·21, канад. дол. 4·90,—4·91, Чеські кор. 0·15½—0·15¾, Леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·26½—0·27, Швайц. франк 0·93—0·94, Анґл. фунт. 22·40—22·50.

Золото. 20 кор. 21·70—21·80; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 24·00—24·10; 10 руб. 26·00—26·10.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр кор. 2·05—2·08, Фльорени 1·03—1·04, Рубл. 1·70—1·72, Рубель дрібним сріблом 0·66—0·67.

Університет для Українців.

Краківський „Час" з 31. липня ц. р. подає з Варшави: „Поміж проєктами, які передала Рада міністрів поодиноким міністерствам, находиться законопроєкт про український університет. Проєкт цей передбачує дві фази в цілій справі: тимчасовий осідок університету і сталий осідок. З метою скорого урухомлення факультетів тимчасовий осідок вибрано би при одному з істнуючих університетів. Сталий осідок університету мав би бути на терені Сх. Галичини (Львів, Станиславів, Галич). Проєкт має бути предложений соймові в перших днях осінної сесії".

Дрібні вістки.

Папський нунцій Пізетті приїздить в п'ятницю до Берліна з важною дипльоматичною місією, яка стоїть у звязку з намаганнями Ватикану запевнити Европі мир.

На льондонській конференції має прийти хутко до порозуміння між союзниками на основі вироблених французькими дипльоматами компромісового внеску про рекомпенвати.

Новий міністер закорд. справ Скшиньскі заявив, що його політика не може бути іншою від тої, що Польща є ключем до східних проблем Европи, і спроба загрози Польщі є спробою загрози Европі.

Польський посол до Праги буде назначений в найближчих днях проф. Ст. Кентшиньскі, б. дир. політ. департаменту мін. закорд. справ.

До Краков приїхав гурток мадярських учених, що вертають з прогульки по надбалтійських державах.

Репараційну комісію запрошено на льондонську конференцію.

Великий японський корабель „Тайрайнару" затопила буря на Тихому океані. Згинуло 383-ох пасажирів і 54 моряків із залоги. 18 пасажирів і 5-ох моряків врятувалося.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Бандурист їде!

Хто з нас не знає пісні: „Взяв би я бандуру?!... Стара, мельодійна пісенька, що не раз і не два вколисала наших батьків до покріпляючого сну.

Але вона не тим важна для нас.

Важнійше в ній те, що слово „бандура" дало почин до завязання співацького товариства „Бандурист" у Львові.

Бандурист фактично означає сліпого, старого чоловіка, що співає при бандурі українські думи.

Але в Галичині під бандуристом розуміють гурт видючих молодих людей, що добре співають, ліпше танцюють а найліпше бавляться.

Як для нас, за студентських часів вістка: „Театр приїздить!" так для провінціональних панночок: „Бандурист їде!", все викликувала скоботи під серцем. Ми безнадійно закохувались у П. П. Рубчакову, Стандикову, Пилипенко, Іскру і других, а панночки зітхали до Волошина, Гутковского, Смолинского, Вицця Вахнянина, Людкевича, Артимовича і инших.

На реченець концерту всі панни ждали з подружою нетерплячкою. Вже від місяця цілий дім ходив ходором ради цього свята. Цьоця Циня, Сидзя чи Мариня прасували, шили, відпирали і чистили всі части жіночої гардероби від... до... Мами випитували сусідів, як справа стоїть з іспитами Бандуристів, чи піють, грають у карти і т. п. Батьки продавали пшеницю в копах і підвисшували оплати за треби.

Нарешті надходила довго ожидана, до місяця вимріяна хвиля.

Бандурист приїхав до повітової столиці.

З приходства викочувалась брика (вимита!) з імостею, єгомостем, паннами і иншими пакунками та постогнуючи неслась у місто.

Цьоці хрестили кількадесять разів цілу експедицію і ще довго стояли на воротах, згадуючи молодість.

Було колись...

Війна перешкодила Бандуристові сповняти ці високо культурні завдання по нашім краю.

Повоєнне блаженство теж не дуже сприяло прогулькам. То хор, то дириґенти засідали до криміналу, чи до табору на заслужений відпочинок. Здавалося, що концерти „Бандуриста" перейдуть до історії.

Та на щастя так не сталося, Кооператива Український Театр організує на серпень прогульку „Бандуриста". Його склад дає запоруку, що вивяжеться зі своїх завдань у кождому напрямі.

Богу дякувати, живемо в конституційній державі і справа виїзду на провінцію не представляє майже ніяких труднощів.

Вистарчить як кождий член Бандуриста візьме зі собою: метрику, свідоцтва: матуральне, приналежности, моральности (конечно!), убожества (також!) і щеплення віспи, посвідки: з поліції і зі „штайрамту", військову книжечку і „dowód osobisty". Коім того не зашкодить зробити собі відтиски пальців з рук і ніг та дати зробити три фотографії: спереду, ззаду і збоку. Не від річі булоб і замовити адвоката на всякий випадок. Хто зна, за кого чоловіка возьмуть. Прошу: спитайте дир. одного банку у Львові.

Як що „Бандурист" поїде і на Волинь, то заздалегідь нехай постарається ще дозволу від Мухи Міхальского.

Так забезпечений може бути певний, що волос нікому з голови не спаде, хіба разом з нею.

Мила якась Европа!

Отже: Щасливої дороги!

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Непорозуміння без кінця.** Одержуємо ось якого листа у звязку зі замітков у вчорашніх „Останніх вістях": „Хв. Редакціє! Прочитав я з великим здивуванням у „Ділі", що мене мали арештувати через непорозуміння замість... Геровського. Я сиджу на відпустці під Львовом і нічого про це не знаю. Отже замітка у „Ділі" є звичайною спіткою репортера. — З поважанням Л. Рожанський, директор Земельного Банку.

— **„Здохлий кіт"** приїхав до Львова на мертвий сезон, щоби вмерти і лежить при тротуарі на вул. Рейтана. Але він оживає, завдяки дбайливости кількох дотепних кабаретистів. Хто хоче почути багато дотепів і сатиру на тему місцевих відносин та загальних, може приємно провести вечір. У кабареті виступає відомий письменник-сатирик Бен. Герш.

— **З чортківської тюрми.** Наша редакція дістала бічними дорогами інформації про те, що в чортківській тюрмі при окружному суді сидить 36 вязнів, між ними трьох наших студентів уже два місяці. Арештовані просять, щоби тамошня оборона і українська громада ними заопікувалися та інтересувалася їхньою долею. Між арештованими є студенти: Мухаір Василь, Вірстюк Михайло і Паращій Михайло.

— **Дорогоцінний шпиль.** Скінчено і посвячено новий собор у Ліверпулі. Його шпиль є чудом мережкового мистецтва. Над ним працювало на протязі 22 літ двацять жінок.

— **Податок від ходження.** Міська рада в Мармарошсиготі придумала новий податок для наповнення своєї каси. Кожний приїзжий чужинець одержує в поліції за 10 дні картку, на якій написане, що за

з Едитою випадково, без наміру дійсно це зробити, то в цей момент ти не був би її мужем, тому, що акт шлюбу не може бути повний там, де нема наміру. З цього виходить, — зовсім згідно з духом закону — що коли ти свідомо мав намір одружитися з Едитою, — хоча цього не зробив — то однаково ви повінчані, бо, як я вище зазначив, намір рішає про злочин. Отже ясним є як день, що Едита є твоєю жінкою, а потіху найдеш у здоровій палиці, якою опоганиш Якова в міру сил і знання. Кожна людина має право боронити свою жінку перед напастями чужого мущини.

Але маєш ще інший вихід. З огляду на твій свідомий намір, ти перший був мужем Едити і тому можеш її тепер подати в суд за двоженство, коли вона без огляду на це повінчалася з Яковом. — Одначе цей скомплікований випадок має ще один досі нездивлений бік. Ти мав намір одружитися з Едитою, а тому вона, згідно зі законом, є твоєю жінкою. Щодо цього нема сумніву. Але вона не одружилася з тобою і ніколи не мала наміру цього зробити, — тому: ти не є її мужем.

Ergo: вийшовши замуж за Якова, провинилась у двоженстві, тому, що рівночасно була жінкою иншого мущини, що було би дуже гарне, колиб справді так воно було. Та чи не бачиш, що вона не мала мужа в моменті, коли виходила за Якова, — отже не є винною двоженства!

А тепер — згідно з повищим освітленням факту — Яков оженився з дівчиною, яка рівночасно була вдовою і заразом жінкою иншого, а одначе не мала мужа ні тепер, ні перед цим ані навіть наміру вийти замуж, — супроти чого очевидно не була ніколи замужною. А ти — згідно з розумуванням — є кавалєр, бо ніколи не був нічиїм мужем; є жонатий, бо твоя жінка живе, і вдовець, тому, що позбавлено тебе цієї жінки, — а перш усього ти є зразковий осел, коли ти міг виїхати з Венції в часі, коли твої справи були такі скомпліковані.

Увесь цей час я сам так заплутався в темних точках цього нечуваного випадку, що залишаю спробу порадити тобі. Боюся, що збентежуся і перестануть мене розуміти. Думаю, що я міг би почати мої докази з того місця, де зупинився на них і розвиваючи їх якийсь час, доказав би для твого вдоволення, що або взагалі не було так на світі, або ти що йно вмер, — супроти чого віроломна Едита не придасться тобі на ніщо. Думаю, що я зумів би це зробити, коли би це могло стати для тебе якоюсь потіхою.

Перекл. *В. Лод.*

платив таксу за нищення тротуару. Незабаром стануть стягати з людей гроші за те, що псують віддихом повітря.

— **Княжна робітницею.** Кревнячка шведського короля княжна Ельза працює в Чікаго в одній фабриці як робітниця за 10 долярів тижнево. Вона хоче ознайомитись з фабричною працею.

—**Новий винахід.** Особон є телефоном без дроту, призначеним для людей, що мають слабий слух. Замість до вуха прикладаєте слухавицю до зубів і частина з кавчука переносить згук зі зубів до костей голови (ос—кість, фонос—згук) і до слухових нервів. А в нас не до поширення телефону з дротом досить далеко.

— **Вшехпольський дипльомат** п. Строньський, приїхавши з конференції Унії Ліги Націй з Ліону, почванився в своїм органі, що йому вдалось переконати французького історика проф. Оляра про необхідність завести в Польщі „нумерус клявзус". Ця звістка дійшла до відома проф. Оляра і він у листі до часопису „Тан" заперечує її правдивість. Крім цього ствердже, що сам п. Строньскі голосував за постановою, щоби негайно знести „нумерус клявзус". („Вєк Нови" ч. 6928).

— **Оповідання Мод. Левицького** перекладено на нім. мову в літературнім додатку „Прагер Прессе" ч. 30 ц. р. п. з. „Vergessen".

— **Для шахістів.** На паризькій Олімпіяді у міжнароднім шаховім турнірі першу нагороду придбав Росіянин Альохін, другу Аргентинець Іран, третю Мадяр Абоні і четверту Чех д-р Скалічка. Дивізіями переможців одержали ще два Латиші: Маттісон, Апшенек і Бельгієць Колле. Найблищий шаховий турнір відбудеться в 1928 р. в Амстердамі. Може на нього крім Німців, Австріяків і громадян Зединених Держав попаде і який наш земляк.

— **Кооператива „Український Театр" у Львові** вул. Руська 18 І. пов. продовжена спису членів: збірка проф. Шендрика у Львові 1861—1920 Ів. Бриливський, Дудич Григорій, Білостоцький Тимотей, Климкевич Іван, Магоцький Иосиф. Головінський Степан, Троян Іван, Михайдів Варвара — усі по 5·50 зол., Маріяш Іван і Подюк Стефанія по 5·67 зол., о. д-р Галущинський Т., Крушельницький Иосиф по 11 зол., Андрухович Волод. 10·33 зол., Дружбляк Дмитро 16·67 вол., Тарантюк Осип 10·71 зол., Шевчук Богдан, Іваничинський Григ., Сенків Теодор, Кутилин Іван, Федоришин Теодор, Середа Іван, Дорик Марія, Красінський Адам, Хлібич Анна, Репчинський Анастазій, Мачько Василь, Гурчин Людвик, Кузьма Микола, Супрун Ілько, Шіфмілер Василь, Волошиненький Володимир, Прокайло Павло, Бінанчук Михайло, Глумий Петро, Івасечко Наршка, Мацькевич Евген — усі по 5 зол., Ничка Микола 5·84 зол., Церкач Василь 5 зол., Бердовська Емілія 5·16 зол., Дрогомірецький Кость 9 зол.—усі у Львові.

— **Театр Когутяна** грає в Рожнітові 2. серпня „Перевертня", 2. „Запорожський Скарб", 5. „Царевича", у Долині: 1. „Царевича".

Посмертні згадки.

Памяти Льва Шеховича. Мин. тижня 25 липня ц. р. помер у Дорі один з останніх живучих шестидесятників — Лев Шехович в 81 році життя. З Покійним зійшла в могилу людина, що була свідком нашого відродження і сама чимало над ним потрудилася.

Покійний Лев Шехович родився в селі Куликовичі коло Перемишля в 1844 р., де його батько був священиком. Сам початок шестидесятих років, коли у нас в Галичині повіяло народнім українським духом по довгій мертвечині 50 рр. мин. стол., вастав Льва Шеховича у вищих клясах перемиської гімназії. Душею пристає тоді до народньої української ідеї і остає їй вірним до своєї смерти. Ідучи за прикладом інших тодішніх молодих народовців — гімназистів і студентів, навіть богословів — свою українськість показує на зверх, носячи все аж до смерти вишиванку сорочку, а часто українську чамару і палені чоботи. Не без впливу на його національний світогляд був Северин Шехович, що в 60 рр. відограв у нас видніщу ролю на полі українського письменства й публіцистики.

По скінченні гімназії в Перемишлі виїхав пок. Лев Шехович на правничі студії на віденський університет, де товаришував і приятелював з покійним віденським бурмістром д-ром Карлом Люегером, з котрим вчився разом до гравничих іспитів. Приятелюванню з Люегером, що став з часом наймогучійшою політичною особою у Відні, завдячував пок. Шехович, те, що нераз поставив на своїм у боротьбі за наші національні права в суді і взагалі в публичному житті. Зразу хотів стати адвокатом і здав уже у Відні один правничий риґороз, але роздумався і вступив до судейської служби, як практикант, а опісля авскультант при окружному суді з Перемишлі. Було це з кінцем 60 рр. мин. стол., коли замість німецької вводжено польську урядову мову. Пок. Шехович перший зі судовиків, що на становищі авскультанта, зачав уживати в урядуванні з українськими сторонами виключно української мови. З цієї причини мав Покійний нераз конфлікти зі своєю владою, особливо з пок. президентом львівської апеляції Шенком. Одначе нічим не зражувався і скрізь публично уживав лише української мови.

Народнім життям пок. Лев Шехович все живо інтересувався. Як суддя, зразу в Олеську, опісля в Тернополі, в Перемишлі — де пробув 20 літ — а накінець від 1908 р. у Львові, старався допомогти нашому селянству і як слідчий суддя вів безоглядну боротьбу з лихварями, що в 80 і 90 рр. мин. стол. були найбільшою язвою нашого селянства. Був членом усіх місцевих українських товариств, а навіть часто їм головував.

Завдяки своїй простолінійности авансував поволі і щойно на недовгий час перед виходом на емеритуру іменовано Покійного радником вищого суду краєвого у Львові.

Як суддя краєвого карного суду у Львові Лев Шехович урядував недовго. В році 1909, по 42 роках судейської служби пішов на емеритуру і осів постійно у Львові, не перестаючи брати участь в українськім товариськім житті. Ще в часі війни в рр. 1916/17, коли Ставропігію віддано Українцям, пок. Лев Шехович був другим з черги українським сеніором цеї нашої найстаршої культурної організації.

На своїх товаришів по професії, особливо на молодих авскультантів Українців, мав пок. Лев Шехович незвичайно корисний вплив з боку національного і товариського, будучи для всіх живим прикладом, як належить заховати при кожній нагоді свою національну гідність.

За свої національні права довелося Покійному перетерпіти в часі російського наїзду на Львів в рр. 1914/15. Арештований разом з численними львівськими Українцями просидів вже як 70-літній старець чотири місяці в тюрмі в Бригідках і при вул. Баторія і не впав тоді сам на дусі, а що й других молодших піддержував і підбадьорував. Крінке здоровля і добрий гумор заховав майже до останніх літ. До Дори виїхав недавно разом з рідною і тут зложив свої кости у рідну землю.

Семейне життя пок. Льва Шеховича було погідне. Виховав трьох синів і дві дочки на діяльних членів нашої громади.

Живих свідків громадянської праці пок. Льва Шеховича зперед півстоліття вже дуже мало — Юліян Романчук, Олекс. Барвінський і може ще дехто. Для молодшого покоління типи в роді Покійного майже невідомі і щойно їх смерть відгрібає у памяти сучасників їхні заслуги для нашого відродження і тихий спомин про них кладе їх на вічний спочинок. *С. Б.*

Відозви й комунікати.

Комунікат Тіснійшого Народнього Комітету з 20. 7. 1924.

Тіснійший Народний Комітет на засіданні дня 15. VII. 2924. р. вислухавши звіту д-ра Олександра Марітчака, відпоручника Української Народньої Трудової Партії, з перебігу Зборів Унії Товариства Ліги Націй в Ліоні, приняв такі рішення: І. Т. Н. К. одобрює зголошене делеґатами Західно-Українського Товариства Ліги Націй д-ром Романом Перфецьким і Антоном Петрушевичем та делеґатом Української Народньої Трудової Партії д-ром Олександром Марітчаком виступлення Зах. Українського Тов-а Ліги Націй з Унії Товариств Ліґи Націй. ІІ. Виступленнам Зах.-Українського Тов-а Ліги Націй з Унії не може бути припинена його діяльність на міжнароднім полі, а навпаки Тов-о повинно вести дальше всесторонну акцію в обороні національних і державних прав населення західно-українських земель. ІІІ. Т. Н. К. стверджує згідність політичного становиска Зах.-Українського Тов-а Ліги Націй із політичним становиском краю і висказує вдоволення, що виступом делеґатів товариства і відпоручника краю в Ліоні була заманіфестована обосторонна солідарність. IV. Т. Н. К. висловлює подяку Товариствам Ліґи Націй тих Народів, яких делеґати в Ліоні ставилися прихильно до справи західно-українських земель, а зокрема східньо-українському і російському Т-вам Ліги Націй за визначну поміч в обороні наших інтересів на сесії Унії в Ліоні. V. Т. Н. К. стверджує, що мотивом виступлення Зах.-Українського Тов-а Ліґі Націй з Унії є не тільки безпідставне завішення цього товариства в членських правах минулорічної сесії у Відні і не тільки сторонниче становище Бюра Унії в справі привернення цьому товариству його членських прав, але з окрема політика Унії. Ця політика держиться основ, на яких збудовано офіціяльний Союз Народів і тому Унія нездатна нічого істотного зробити для розвязки цілої низки національно політичних проблем, заложених у повоєнній структурі Европи. Зокрема Унія явно ухиляється занятися таким важним питанням, як західно-українська справа. Тому признає Т. Н. К. конечним створити такі установи для поширення ідеї Союза Народів, які і самі в собі і в організації та програмових основах офіціяльного Союза Народів заступатимуть засади рівноправности народностей без огляду на їх державні приналежности з метою створення державних етнографічних-національних організмів шляхом самоозначення. VI. Т. Н. К. підкріпить всякий почин Зах.-Українського Тов-а Ліги Націй до заснування такої нової міжнародньої організації, якої метою буде здійснення прав самоозначення поневолених народів та реформа Союзу Народів в тому напрямі.

Важне для студентів-гірників.

Інтересованим подається до відома, що вписи на гірничу Академію в Леобені на шкільний рік 1924/25 відбудуться в перших днях жовтня ц. р. Прийняття новоступаючих наступає на основі подання до „Professorenkollegium der montanistischen Hochschule", до якого як залучники входять: а) метрика, б) матуральне свідоцтво 1) оригінал і 2) легалізований переклад, в) свідоцтво приналежности (Heimatsschein) і нотарем потверджена посвідка матеріяльного забезпечення петента на час студій. Подання з вищенаведеними залучниками та долученням одного золотого на відповідь і покриття коштів листування на руки товариства Українських гірничих студентів „Молот". Академія має три відділи: гірничий, гутничий і поміровий. Цей останній триває три роки. Семестральна оплата виносить 20 долярів. Причім зазначується, що на першім році нікого з чужинців від неї не звільняють. Місячне прожиття 15 долярів. Повітря гірське, гостре. Праця в часі студій доволі тяжка, — вомагає доброго здоровля. Товаришам, що думають віддатись технічним студіям, поручається використати час ферій на присвоєння собі підставових відомостей з нарисної геометрії. Вказаним є переробити „Wykreślna geometrja" Бартля. Хто бажав би ближче познайомитись з пляном науки на Академії, може одержати за надісланням поручним листом другого золотого, друкований виказ видатків. Про остаточне вирішення справи вписання професорським збором повинно прийняття професорським збором повідомляє тов. „Молот" около 10. жовтня. Радимо вчасно подбати про закордонний пашпорт. Тов. „Молот" не може бути помічним у цьому напрямі. Інформаціями служить радо тов. „Молот" зорганізованому українському студентству, отже членам українських студентських організацій. Длятого належить висилати з поданням про приняття посвідку членства відповідної повітової секції У. С. С. Письма слати в адресу: Ukrainischer Stud-verein „Molot" in Leoben Mont. Hochschule Österreich.

Заява Старш. Сокола-Батька.

Старшина Сокола-Батька подає до приявідома, що Дирекція „Краєвого Союза кредитового" у Львові, одержавши від проф. Івана Боберського правильне уповноваження з дати Вінніпег 26. мая 1924, виставлене на імя Миколи Заячківського, як голови С. Б., полагодила без найменших перепон у горожанський спосіб справу переказу проф. Боберського в висоті 1000 ам. долярів. Тим самим справа „Українського Городу", на який ті гроші були призначені, зовсім не потерпіла, а Союз Кредитовий вивязався совісно і льояльно з приводу цього переказу, що Старшина С.-Б. з повним признанням відносить.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка Землякам в Америці. З припорученя Заг. Зборів кружка У. П. Т. в Комарні 20. VII. 1924 р. складаємо отсим прилюдно якнайщирійшу подяку за жертви в долярах, вислані в р. шк. 1923|24 на „Рідну Школу" в Комарні, а то: Ст. Крутьові (збірка 50 дол.); від себе 25, І. Грабовенського 4, Ф. Грабовенського 10, Вас. Дмитровського 6, Гр. Мідвіжинського 3, А. Вісмана (Литовець) 2; Іванові Гаргаля (збірка 16 дол. 50 ц.) від себе 5, Т. Шпитя 5, П. Трунка 1, збірка 5 дол. 50 ц.; Збірщикам: М. Сітницькому, І. Пеленському Ілька, А. Ольховому за щедру збірку 139 дол. 50 ц.: від М. Сітницького 10, І. Пеленського Ілька 10, А. Ольхового 10, Кат. Ольхова зам. Гурняк 10, Амброзія Сороківського 25, В. Кардаша 10, М. Максимовича 10, К. Ткачик зам. Атлахович 5, Мих. Пеленського 5, З. Пеленської зам. 5, Марії Білик зам. Гущьов 5, Т. Коса с. Гната 5, І. Гриника 5, А. Загоруйка 5, О. Ткачик 2, П. Волошина 2, М. Яцишина 1, И. Чупіль 1, І. Лосвича 1, А. Гегельської 1, И. Мазяка 50 ц., И. Рижак 50 ц., А. Голешівського 25, Сімхе Метбраєв 5, Мехель Шрайбер 2, Маєр Діндас 1, Маєр Стемпфер 5, Х. Метбраєр 50 ц., Б. Метбраєр 25 ц., Хана Бак 25 ц., Рози Кох 25 ц.; Іванові Добровольському 5 дол. Українські часописи в Америці проситься ласкаво о передрук. За Кружок УПТ. в Комарні: *о. Гр. Кліш*, голова, *О. Угрисько*, секретар. 146 1—1

Зміна програми і репертуару в цирку А. Корнацкого від 16. ц. м. кільканацять нових, надзвичайних атракцій, на чолі яких вибивається знаменита тресура котів, псів і мишей. 152 1—1

1. VIII. відчиняємо найбільший склад
КАВИ, ЧАЮ, КАКАО, ЧЕКОЛЯДИ,
а також
ПАЛЯРНЮ КАВИ
ЛЬВІВ, площа КАПІТУЛЬНА 3.
Наші товари поручаємо тільки в добірній якости по цінах дуже приступних.
ІНДРА
кооператива з обм. пор.
153 1—1 Львів, пл. Капітульна 3.

Дрібні оголошення.

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалєр, електромонтер, машиніст і властитель рільного господарства около 30 моргів поля, терену нафтового, з браку знайомости бажає пізнати панночку в цілях матримоніяльних, котра допомоглаб йому збудувати турбіновий млин і механічний варстат рільничих знарядів. Фотографія пожадана. „Олувець" Посте рестанте Любінці коло Стрия. 151 1—5

БРАТСТВО Церкви Матірної в Тисьмениці потребує маляра-артиста Українця до мальования копули, евент. цілої церкви. Зголошуватись належить найкраще особисто до Брацтва. 145 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассa
ЛЬВІВ вул. Сикстуська 17/19.
Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам знижка. 123 7—10

Родина бл. п. замордованого
ТАДЕЯ МЕНЦІЯ
в Медині (повіт Калуш)
назначує 10.000 зол.
(десять тисяч золотих) для особи, що причиниться до викриття винуватців.
147 1—4

„LIBELLA"
Знаменита кружлівка виробу „SKODA-ПІЛЬЗНО". Тисячі в ужитю. По конкуренційних цінах на догідних умовах сплати кооперативам, молочарням і господарям продає
Тов-о „ТОПАС" у Львові Мінкевича 22. — Тел. 624
і філія Дрогобич (Народний Дім).
144 **Жадайте цінників.** 1—4

Дня 15. серпня 1924 р. о год. 2. зглядно 3. попол. відбудуться
ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ
„Української Каси", кооп. зар. з обм. пор. в Делятині зі слідуючим дневним порядком: 1) Отворення Зборів, 2) Відчитання протоколу з послідних Заг. Зборів, 3) Звіт Управи з діяльности і рахунків за рік 1923. і розділ чистого зиску, 4) Звіт ревізійний, 5) Вибір 2-ох членів Надзірної Ради і заступників (§ 36. статуту). 6) Затвердження вибору 3 членів Управи і 2-х заступників на 3 роки, 7) Зміна §§ 13, 14, 15 і 42 статуту, 8) Внесення. Право участи в Загальних Зборах мають всі члени, котрі вплатили в цілости бодай один уділ (5.000 Мп.). Коли о год. 2-ій не буде потрібної скількости членів на Зборах, відбудуться Збори о год. 3-ій поп. без огляду на скількість присутніх членів на Зборах.
Надзірна Рада.
148 1—1

ШАПКИ мужеські дитячі студентські
всілякого роду найліпшої якости до набуття в складах
Рудольфа Найвельта
пл. Марійська 8, вул. Казимирівська 25, вул. Городецька 72, вул. Краківська 25.
111a) 2—2

За Редакцію відповідає В. Мудрий.
Друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 169 (10.262). Львів, субота 2. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

По десяти роках.

В дні 3. серпня ц. р. минає перше десятиліття, коли появився друком перший маніфест Головної Української Ради у Львові, а в три дні пізнійше другий її маніфест з зазивом до творення збройної стрілецької організації для боротьби з російським царатом за волю і державну незалежність України.

Чимало потекло води Дніпром і Дністром у Чорне Море в цьому часі. Чимало страждань переніс український народ на своїй землі на протязі останніх десяти літ. Широка українська земля зросилася кровю своїх найкращих синів, а тисячі могил від Сяну аж ген поза Дніпро, що у свому нутрі криють кости наших героїв, є свідками, що сучасне українське покоління відчуло слушний час і у слушну годину стануло до боротьби за найвищі права української нації.

Гасло української державної самостійности вже в перших днях світової заверюхи з царини мрій перейшло в дійсне життя. Дня 1. серпня 1914 р. управи трьох політичних галицько-українських партій — народньо-демократичної (трудової), радикальної і соціально-демократичної утворили спільну політичну організацію — Головну Українську Раду, що опісля у Відні в гравні 1915 р. поширнлася представниками Буковини і наддніпрянської політичної організації, згурґованої тоді в Союзі визволення України, і перетворилася з Загальну Українску Раду.

Здійснення української державної ідеї оперто тоді на перемозі осередніх держав над Росією. Оба перші маніфести Головної Української Ради, як і не менше відозва, видана в перших днях серпня 1914 р. Союзом визволення України, що тоді утворився у Львові з наддніпрянських політичних емігрантів, звертають своє вістря проти царської імперії, вказуючи, що Росія ставить собі метою анектувати українські землі Австро-Угорщини і з тим чином здусити українське національне життя, що особливо в Галичині знайшло свій живий осередок. Перший маніфест зазначує з натиском, що перемога австро-угорської монархії буде нашою перемогою і чим більше буде поразка Росії, тим швидше вибє година визволення України. Маніфест взиває далі українське громадянство бути не тільки глядачем, але найдіяльнійшим учасником градучих подій і закликає його до бою за здійснення ідеалу державної незалежности, щоби на руїнах царської імперії зійшло сонце вільної України.

У другому маніфесті з 6. серпня 1914 р. під заг. „Гряде роковий час, вибила слушна година", сконфіскованому через половину воєнною цензурою, Гол. Українська Рада взиває до творення українського січового стрілецтва, що зі зброєю в руці зміриться з нашим віковічним ворогом, з російським царизмом, несучи Україні Перемогу і Свободу.

І пішли Січові Стрільці яко окрема частина австро-угорської армії до бою за волю України та широко рознесли і утревалили нашу державну ідею. Гинули у завзятій боротьбі, а з їх крови і з їх могил наша державна ідея набирала нової сили і нового розгону.

На тодішню політичну концепцію Головної Української Ради і Союзу визволення України нині у нас задивляється дехто з великим критицизмом, вказуючи на приклад Поляків, а особливо Чехів, що знайшли шляхи в антантським таборі і звязали з ним свої державні змагання. Та повної анальогії годі тут перевести. Російські Поляки мали як ніяк свої певні національні права, мали спроможність культурного розвитку і змогу угрунтувати свої економічні успіхи і здобутки, а маніфест Миколи Миколаєвича обіцяв їм територіяльну сполуку і культурну автономію під скиптром Романових. Чехи зуміли також дещо заасекуруватися, зрештою вони рахували на могучу протекцію російського уряду.

У нас цього не було. Український культурний рух на Наддніпрянщині до війни був дуже слабенький. Політичного освідомлення українських мас не було. Поза домаганями в царині українізації народнього шкільництва тамошне українське громадянство не вийшло. Не було й мови про збройне повстання проти царату в імя державної незалежности України. Поліційні репресії загулюкали до решти українське громадянство Наддніпрянщини, що у російських офіційних колах не мало своїх протекторів, як мали їх Поляки. І політична концепція, проголошена Гол. Українською Радою та Союзом визволення України в серпні 1914 р. була на тодішні умовини одиноко можливою.

Не могла вона бути соборницькою, як не була соборницькою з погляду польської національної раці політична плятформа проголошена польським Начальним Комітетом Народовим (N. K. N.) в Кракові, що створив польські легіони під проводом Пілсудского до боротьби з російським царатом під крилами осередніх держав. А проте історичне значіння маніфестів обох політичних організацій з серпня 1914 дуже велике. Піднесли вони ясно домагання державної самостійности українських земель в межах Росії, це домагання широко спопуляризовали та вели чинну акцію за його здійснення: Головна Українська Рада і її стрілецький орган Головна Боєва Управа при помочі січового стрілецтва, Союз визволення України своєю працею над українськими полоненими в таборах Австро-Угорщини і Німеччини. Австрійські Українці за велику ідею державної незалежности Наддніпрянської України і за здійснювання цеї ідеї жертвували соборність, висловляючи домагання створення з українських земель Австрії окремої української провінції в межах цеї держави.

Ця програма здійснилася в постановах берестейського договору з 9. лютого 1918 р. Над Дніпром повстала самостійна держава, Українська Народня Республика, що обняла всі українські землі з Холмщиною, Підляшем і Поліссям включно. Зі Східної Галичини і північно-західної Буковини зобовязалася тоді Австрія, якраз на домагання представників Укр. Нар. Республики, створити сурогат держави, окрему провінцію з широкою автономією.

Розвал Австро-Угорщини в осени 1918 р. дав нам тут в нашій тіснійшій батьківщині спромогу творити власну суверенну державу. Ми її створили у формі Західно-Української Нар. Республики і здійснюючи гасло соборности, проголосили в Станиславові 3. січня 1919 р. сполуку цеї держави з Українською Нар. Республикою в Київі в одну державну цілість, що затверджено ріщенням Трудового Конґресу у Київі дня 22 січня 1919 р.

Д-р Степан Баран.

Трагізм Січового Стрілецтва.

У нас появилося дотепер не багато споминів про велику війну, а ще менше про нашу ролю у ній. Більше мемуаристичного матеріялу опубліковано вже про нашу революцію та про нашу державну творчість. Читаючи ці спомини, не набираєш духа, не захоплюєшся ними, а навпаки: всі ці факти наших недавно минулих днів настроюють сумно. І не лише сумно настроюють, але й приневолюють призадуматися над нашими великими невдачами та над нашою немічю.

У нас ніколи не бракувало розмаху, ідейности, а навіть посвяти, а проте все це не вистарчало для здійснення наших змагань. Так було все з нашою політикою. І не диво. Наші політики вміли вести політику лише в межах конституції, чи краще в межах законної спроможности тої чи иншої держави. Навіть їхня теоретична політична концепція рідко зважувалася зопадати в конфлікт з тими дозволеними межами. Мало хто бачив широкий політичний овид. А на те, щоби зробити українську проблему чинником міжнароднього значіння, ніхто й не зважувався. І діялося це не тому, що такі спроби були неможливими, але просто тому, що така ідея являлася лише у моментах романтичної мрійности.

Світові події йшли вперед, зродили крутіж орієнтацій та концепцій, розліталися імперії, а ми не наступали. Російська революція заскочила Наддніпрянців здебільша несподівано. Вони прибиті нею не могли спочатку очуняти від того приголомшуючого вражіння революції і не зважилися на більше як на домагання місцевого самоврядування, не багато більшого як те, яке тепер буцім то хочуть реалізувати для нас Поляки. Стихія революційних подій все їх випереджувала. В Австрії було не інакше. Офіціяльні українські політики, найвірнійші піддані габсбурського престола, все лишались позаду подій. Не дивно отже, що не все могли їх дігнати.

Дуже дивно, що до цього часу присвячено так мало уваги одному з найбільше свідомих осередків саме цієї рідкої тоді у нас ідеї наскрізь державницької ідеольогії. Маємо на думці наше Січове Стрілецтво. Чому воно зродилось в Австрії? Чи ця організація повстала тому, щоб її боронити? Чи тому, щоби здобути українську державу? Наше Січове Стрілецтво було поставлене в Австрії в незвичайно важкі обставини політичного характеру. Проти нього направлено багато інтриг та заходів, що мали на меті його дискредитувати. Вони не довели до успіху, але мали ті наслідки для Стрілецтва, що не дали йому змоги розвернутися у більшу воєнну одиницю.

Та попри ті, так сказати, обставини загально-австрійського положення були ще й інші, чисто внутрішні, що параліжували стрілецького духа та підрізували його крила. Під цими внутрішними обставинами треба розуміти політичні розходження між ідеольогією Стрілецтва і ідеольогією нашого політичного проводу.

Наша політика в Австрії зужива-

Пр. 699/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 162 з дня 25. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Лист зі Загребу в уст. м. слов.: Ми як а нація з радістю, 2) в рубриці „Новинки" уст. м. слов.: також вшехполяк а не диво містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к. ад 2) прозини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 24. VII. 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 26. липня 1924

(Підпи нечаткий.)

ла всю енергію на боротьбу з Поляками, а не на боротьбу з австрійським державним режімом, що ставив Поляків у становище повне привілеїв. Про якісь протидержавні тенденції наших політиків не могло бути й мови. Через те вони вважали стрілецтво за демонстрацію, яка виразно засвідчувала лояльність українського народу до Австрії. Поза таке розуміння наші політики аж до розпаду Австрії не вийшли. Найбільше, до чого вони доходили у своїх політичних обрахунках, було те, що центральні держави побють Росію і що найменше частина України припаде Австрії. Стрілецтво мало підкреслювати участь Українців у визволенні України зпід московського самодержавного чобота. Польські легіони мали повне право служити аналогічним доказом для Поляків у їхніх політичних комбінаціях.

Стрілецтво мало інше розуміння своїх завдань. Воно бажало заманіфестувати перед світом те, що в Европі є Українці, які мають свої національно-політичні аспірації. Воно проливало кров не за цілість та побільшення австрійської монархії, а за долю свого народу. Воно бажало бути не австрійською, а українською армією, що бореться добровільно проти московського царату та його гнету на Україні, а не в імя австрійського імперіялізму. Українська боєва сила проти царату на Україні повстати не могла, а через це вона зродилася там, де це було можливе. Очевидячки, що Січові Стрільці мусіли попадати в конфлікт із політичною концепцією українських політиків. Вони не погоджувалися на компроміси парляментарних комбінацій. Внутрішні конфлікти на цьому полі ставили нераз руба питання про те, бути чи не бути Стрілецтву в Австрії. Якби добачувати у Стрілецтві виключно політичну ролю, то воно справді не мало рації істнування в Австрії, де тисячі Українців вішано та мучено в таборах. А через те його треба було розвязати. Коли ж прийняти політичну ідеольогію самого Стрілецтва, то воно було необхідне для нас, не вважаючи на ті важкі муки, якими благословила Австрія український народ.

В цьому внутрішньому конфлікті саме й скривалася ця трагічна ріска стрілецької психіки. Розросла ся вона до розмірів трагедії в момент, коли на Україні проголошено свою державу, а Стрілецтво стояло в рядах ворожих армій проти неї.

Лінія трагізму заломалася заключенням берестейського мира і повстанням в Київі нової формації Стрілецтва, що складалася з того самого ідеольогічного елєменту, бо з полонених членів австрійсько-українського Стрілецтва. За гетьмана демократичне Стрілецтво знову пережило трагічні моменти, коли австрійське командування бажало його вжити для рятування чужого українству і чорносотенного російсько-польського поміщицтва. Розпад Австрії закінчив ту трагічну сторінку в життю Стрілецтва.

Політична ідеольогія Стрілецтва найшла повне своє оправдання та політичну рацію. Але тут то й виявилося, що своєрідні австрійські обставини, які не дали розвинутися Стрілецтву в велику боєву одиницю, лиховісно відбилися на всіх подіях нашої державно-творчої доби.

Отже Стрілецтво зродилося стихійно як виплив державницької ідеольогії, що бажав її практично зреалізувати, а що найменше піднести українську проблему до ряду міжнародньої ваги. На цьому полі стрінуло воно спротив свого політичного проводу і політичних австрійських обставин і в тому криється трагізм нашого Стрілецтва.

В. М.

Зерна не сп'вжиття, а ворожнечі.

Промова сенатора Мих. Чернявського в справі кресових законів на пленум Сенату 25. липня 1924.

(Провдоження.)

Готентоти і культура.

Такі закони можуть ошукувати хіба людей, які не мають поняття про те: хто такі Українці, отже людей наївних, які уявляють собі їх як примітивний нарід, без історії та традиції, як це часто можна читати у польській пресі — без ніякої культурної минувшини, якесь племя европейських готентотів підбите Польщею, яка тепер великодушно жертвує їм закони. Виходить, що Польща це високо толерантна та благородна держава, яка хоче щодич приєднати до европейської культури і дає їм змогу користати в аубличних урядах та школах з їх первісної мови. Та мені здається, що таких неознайомлених з цією справою є вже нині в Европі мало.

Ми не є первісним народом, а маємо свою державно-політичну традицію, вікову культурну творчість, не таку стару як жидівський нарід, але не молодшу від польського. (*Веселість*). Ви панове можете сміятись, але не маєте до цього підстави. Ви є горді на те, що ваша культура довгий час кидала своє світло на наші землі, йдучи щораз дальше на Схід, аж до диких піль. Цьому перечити не можна. Але у свій час, доки не покладено цю штучну гать — наша культура йшла до вас на Захід і до нині маєте в Кракові історичні докази на це. Наш нарід творив віками рідну мову, не лише у високій поезії, але в урядуванні, в усіх справах суспільно-державного характеру. У цій мові ведено уряди на наших землях не лише за час істнування їх державної незалежности, але й у добі співжиття з вами, у литовській державі, а потім у Річипосполитій, коли це наш нарід, як нині, став зі свобідного — обєктом екстермінаційної чужої політики.

Ми вели тоді у своїй мові уряди, про що свідчать городські книги, присуди... Уже тоді ми мали свої школи у Львові, Луцьку, Острозі, Вильні, не кажучи вже про славну Київську Академію. Є дані на те, що навіть у польськім Соймі, тоді наші посли промовляли у рідній українській мові, або як Ви кажете „рускій", „русиньскій".

Відпадки законів.

Ми не приходимо до вас як новики з безпідставними претенсіями, а домагаємося прав для нашої мови, тим більше, що ми визволились у світовій війні одночасно з вами з пут тирана і, здобувши державну незалежність, ми ревіндикували свої старі права, колись захоплені ворогом. З цими надбаннями ви застали нас, коли непрохані, ви прийшли на наші землі, приєднавши частину зних до себе. І ви, — ви, яких держава повстала завдяки загальнолюдським гаслам самовизначення народів, не хочете нам признати прав до свободи? Ви, що завсіди чванилися як найліберальнійшою у світі своєю конституцією і традицією, не хочете послідовно вернути нам бодай тих прав, які ми мали у вашій старій Річи посполитій? Ми нині не маємо навіть прав промовляти у рідній мові з цієї трибуни і часто маємо відчитувати свої промови, маємо змоги висловити всьо[illegible], як це людина може висловити лише в рідній мові і як це могли наші предки.

Замість справжніх прав ви даєте нам нині відпадки. Що варті ці закони, які зрештою не торкаються навіть усіх українських земель та білоруських? Ці закони дають право вживати рідної мови на території деяких східних воєвідств, населених Українцями та Білорусинами, коли звертаємося до урядів першої та другої інстанції.

Староства та воєвідства, громади і соймики є буцім-то зобовязані виконувати ці домагання, але міські ради самі мають рішати, в якій мові мають відповідати. Чи це не відпадки?...

Закони з „але" і „одначе".

І нині судовий закон дає право писати прохання і домагатися судового присуду у рідній мові, одначе додатково до польського тексту. Це саме що до списування заповітів, в яких польський текст є рішаючим. Адвокати клієнтів української національности та білоруської мають лише вести розяснення у суді на рідній мові, але всі внески та промови, з виїмком Східної Галичини, мають бути у польській мові. Чи це не є зі шкодою для інтересованих, які найважнійшу частину процесу мусять вислухати в чужинній мові?

Закон про школи дозволяє основувати їх у рідній мові, але лише народні, і то на домагання родичів. І навіть у цьому пункті влада може прикласти свою інтерпретацію, бо сказала „родичів", ще й 40 родичів, Українців, Білорусинів чи Литвинів і ще треба це домагання урядово ствердити. Лише дво- і триклясові школи можуть бути чисто національні, тому, що в разі їх поширення на 7-клясові, вони стають утраквістичними. Одначе і ці дво- та триклясові школи можна перемінити на утраквістичні, коли 25 родичів домагатимуться, щоби їх дітей учили по польськи. Там 40, але тут 25. Це є громадянська рівність. Звертаю увагу, що від цих 25 родичів не домагаються урядового ствердження їх домагань!

Можна уявити собі, що місцева влада покористується цим, щоби всі місцеві школи перетворити на т. зв. утраквістичні. Середні школи мусять бути обовязково утраквістичні, але не всі, бо більша частина штучно основаних гімназій на наших землях лишається польською. Директори гімназій, річ ясна, подбають, щоби число учени-

---

ЖОРЖ ВАЛЮА.

Війна та Батьківщина.*)

Оця війна каже, що ми живемо у столітю, в якому Батьківщина стане сильнійшою ніж колинебудь. Війна означає, що істнування Батьківщин, вільних, самостійних та суверенних, домагаються інтереси всесвітньої цивілізації.

Завдяки Батьківщині людство спасаючим способом зберігає, підтримує і збільшує матеріяльне та моральне добро цивілізації і таким робом оминає двох небезпек, які її загрожують: завмирання в єдности та розпаду у роздробі. Правда стоїть на боці вояка проти фальшивого раціоналіста: оборона Батьківщини є нокищо найвищим завданням людини. Змагаючись проти імперіялізму ми відхиляємо від світа одну з найбільше небезпечних погроз для нього: всесвітню монархію.

Та нас цікавить питання багато вище: чи всесвітня монархія, приносячи світові мир, буде останнім словом людського поступу і одним з найбільше добродійних дарів для людства. Історичний досвід і розум кажуть, що напів або вповні здійснені здобутки цих імперій приносять людству лише непевний мир, який воно тратить дуже швидко, вертаючись до воєн громадянських та національних. Проти них промовляє факт морального розкладу, який опановує державні органи і володіючі кляси, задля розніженого життя оддалеки від воєнної небезпеки. Проти них промовляє бунт національностей, які не вважаючи на скількість матеріяльного добра одержаного від держави, силкуються визволитись від волі, настроїв і духа народу пануючого в Імперії.

Не даремно боремось за свою батьківщину. Батьківщина не є етапом перейденим уже на шляху людства. Це є найвища мета людських суспільностей. Істнування батьківщин ріжних між собою, свобідних, самостійних та суверенних є потрібне цивілізації та людству. Батьківщина не є лише збірником родин, які мають спільну землю, спільні памятники, машини, інституції та ідеї, і які боронять ціле спадщини перед чужинцем; це суспільна громада, якої подекуди завданням є займати якусь клаптик планети, щоби на ньому переводити у дійсність при помочі своєрідних метод одну з досить цілого людства.

Якщо цивілізація має тріватй та розвиватись, вона не може підсилюватись лише одним огнищем. Для цього треба багато огнищ, які є взаємними суперниками щодо своєї сили і які піддержують вогонь, забезпечуючи його істнування на випадок, коли одно з огнищ погасне. Нації є для цивілізації тим, чим роди для звіринного світа: вони є ріжноманітними досвідами в якнайчисленнійших напрямках, на те, щоби життя або цивілізація, яку вони носять у собі, не опинилось перед невилазною стіною, до якої може їх довести рух в однім напрямку.

Людство почуває над собою необхідність невпинного перетворювання своїх політичних, суспільних та економічних інституцій. Оця сама необхідність стримує людство від єдиного спільного напрямку, єдиного центру, єдиної методи організації та єдиної культури, яка могла би наразити її на небезпеку хибно вибраного шляху, на якому вона скаменіла би або роздробилась. Деяка ріжноманітність незалежних від себе центрів цивілізації забезпечує тягліть процесу, його тривкість та зріст. Якась нація може вступити на шлях, на якому на мент може стати на чолі цивілізації, а потім зупинитись та загибати, тому, що виробила собі інституції, які не дають їй вже спроможности поробити в них необхідні переміни. А проте загальна цивілізація не захитується. Сусідна нація наділена іншими інституціями, елястичнійшими, стає з черги на переді. Рим був володарем світа; його упадок спричинив панування варварства в цілій Европі. Араби були князями цивілізації, коли християнські народи ледві починали збирати скарби грецько-латинського світа. Що було би сталось з цілою цивілізацією, колиб поневолені західні народи в їх армії прийняли їх звичаї, їх інституції і їх культуру? Мури Константинополя і воля Карла Мартеля спасли народи християнського світа, які одночасно одержали від Арабів кілька дуже цінних скарбів здобутих людством, які таким робом заховались і були передані світові.

Коли і нині, у цій війні, нації спасуть себе, ні одна з них не може спочивати, користуючись безжурно своїм правом: кожна з них мусить перед іншими здавати рахунок з уживання свого права; відпозідаючи за те, як вона користується шматком планети, на якому живе, і за те, як володіє поодинокими своїми членами. Ніякий нарід не користується вічним і невідкличним правом щодо своєї частини землі. Самостійність і Земля залишились кожній нації лише настільки, наскільки одно ще добре

*) З нагоди десятилітніх роковин ві ни дає[illegible] вимки з цінної воєнної книжки визначного франц. письменника та дяча п. з. „Троянський кінь. Про філософію війни та її ведення"

ків-не Поляків не дійшла до 150, себто: щоби гімназії лишилися польськими.

Ми мали вже більше!...

Отже лише завдяки ріжним штучним махінаціям і пересортовуванню, наша молодь матиме доступ до цього двомовного експерименту, який, згідно зі законом має „довести від віків проживаючі на східній території національности: польську, українську, білоруську чи литовську до згоди" і витворення якогось нового типу польського громадянина. Коротко: весь шкільний закон пронизує ідея утраквізму.

І про такі закони ще кажуть нам, що вони дають нам щось таке, чого ми досіль не мали, що вони мають утишити наші болі і стати кроком на шляху до санації національного питання в Польщі. Паноне! наші болі та домагання далеко більші. Адже ми на Наддніпрянській Україні мали вже більше і нині маємо у школі та в инших царинах більше як ви даєте з ласки.

Коли царська Росія ослабла, ми як і ви, сотворили свою державу, в яку ввійшли території нині приналежні до Польщі, ті, яких ми нині є представниками і де урядовою мовою була мова українська. Вона мала повні права у школах та судах. У Східній Галичині ця мова, ще ранійше, за австрійських часів була зрівнана з польською; на ній видавано австрійські закони. Коли до суду входило українське прохання, тоді всю справу ведено на дій мові, аж до судового присуду включно. (С. Смульский: *А в польській мові вільно було вносити прохання?*) Вільно було. (С. См.: *Ви помимяетесь, я там був і знаю добре, що не вільно було*). Я кажу про Галичину. (С. См.: *А я про самостійну Україну*). У щій мові мали право промовляти навіть адвокати не-української національности. Ніхто не накладав намордника адвокатам неукраїнської національности, як це робить згаданий закон.

(Продовження буде).

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

і друге служить якнайкраще всесвітнім інтересам. Люде, земна просторінь, багацтва води та землі, належать до держав лише настільки, наскільки вони заслуговують на це для добра світа. Хто загибає, той мусить утратити суверенність та самостійність так само, як негідний батько тратить право до своїх дітей. Ніяке історичне право та ніяке право народів не переважить моральних та матеріяльних інтересів збірної громади націй.

Не дрімайте на своїй землі, народи, не дайте своїм членам жити в ліношах та безладдю: у вашій рілі і вашім дусі спочивають скарби, які ви винні світові. Якщо ви не маєте досить сили, щоби самим їх здобути, тоді знайте, що ви тратите свої права до свободи, самостійности та суверенности, тому, що світ не може дозволити вам розтрачувати плодів землі або досувати людей під вашою опікою.

Не забувайте, що світ видає свій осуд на полі битви: права націй перевірює трибунал воєнний, тому, що хиби кожного виступають перед ним у голій правді; саме там — народи роботящі, чисті та сміливі добудуть зброєю лавровий вінок за свою працю, а народи лінивi, зіпсовані табоязькі будуть викинені у темряву.

Перекл. *Мих. Руд.*

Сьогодня відкриття

КАВАРНІ і РЕСТАВРАЦІЇ

REPUBLIQUE.

Від 8-ої год. вечером концерт знаменитої

157 **оркестри під батутою Л. Штрікса.** 1—

Доля нашого театру.

2. Спера і фільгармонія.

Музично-вокальний відділ театру, себто опера та оперетка ставить інші домагання як драма. Опера це розпещена дитина театру, аристократка, ненаситна у забаганках і коштовна. Вона не вдоволяється чимнебудь. Світ осліплений чаром її краси кидає в її челюсть безліч багацтв, а вона в ненаситнім апетиті заявляє: цього всього мало. Тому й не диво, що опера при величезних витратах приносить майже скрізь дефіцит.

Організація опери це складний апарат. Тут треба і орхестри з кілька десятками ріжних інструментів, і хори на кількадесять осіб і солісти і дирігент і корепетитор і концертмайстер. Всі вони разом мають складатись на одну гармонійну цілість. А коли додати ще технічний персонал — вийде що найменше цифра 100 осіб. Не кажу вже про обстановку. Значить: треба би нам заздалегідь зректись цієї недосяжної мрії в нинішніх умовинах. Для цього треба би мати перш усього власний театр зі салею на тисячі слухачів, які давали би щоденні високі доходи. Наші нинішні салі не в силі покрити витрат на оперу.

А проте нема ніяких труднощів супроти енергії та витревалости. Чи такий співолюбний нарід як Українці не могли би спромогтись на влаштування арени, на якій могли би дати волю своїому талантові? Співаків у нас стільки, що з цього погляду можна би, здається без помилки, поставити наш нарід на першім місці по Італійцях. Голосового матеріялу у нас сила, але ми не вміємо ним користуватись: марнуємо його, хоча він міг би стати нашим національним скарбом. Тому зважусь на гадку, що навіть при всіх нинішніх недостачах ми могли би спромогтись на оперу. Але таке діло мусіло би рахуватись з усіма даними важкого положення і підчинити всі особисті амбіції та аспірації змаганню всього загалу. Треба би зрозуміти, що інтерес працьовників на оперовій сцені є звязаний з добром загалу і що для високого морального успіху нераз треба буде зректись більших матеріяльних зисків.

Стає ясно, що складення опери виключно з фахових сил музичних це дорога річ і далека від дійсности. Але в сфері реальної можливости лежить згуртування аматорського оперового ансамблю. Вже нині маємо поважне число вишколених голосів для сольових партій та хорів. З інструментальною частиною трохи важше; не знаю наскільки численні в нас виконавці на всіх орхестральних інструментах. Особливо такі інструменти як фаготи, обої, тромбони, ледві чи найдуть аматорів. Та їх можна би покищо заступити фаховими музикантами.

Таким робом можна би скласти повну орхестру на яких 34 музикантів. Вона стала би сама для себе цілістю, як українська фільгармонія і входила би в оперу. Фільгармонія улаштовувала би свої симфонічні концерти, а в дні оперових вистав була би зайнята як орхестра. Вона заробляла би не лише на своє удержання, а ще й могла би мати надвишку для покриття опе-

ровох дефіцитів. На подробиці організації ще час; їх можна подати в тіснійшім гуртку, коли ця справа стане зрілою. Покищо питання в тім: чи найдеться поважне число добрих і охочих музикантів, які зі запалом та піетизмом хотіли би віддати свій труд для вищої мети.

Слід зробити ще одно застереження. Опера не може опертись на самих аматорах. Дирігент не дав би собі з ними ради. Це був би дивогляд без виглядів на успіх. Підвалиною організації мусять бути фахові сили. Це потрібне тим більше, що при опері мусіла би бути оперетка з фаховими акторами. Ми мали би таким робом два доповнюючі себе ансамблі: фаховий і аматорський. Один був би провінціяльною оперою і міг би давати оперові та оперетковi вистави на провінції, а в суботи та в неділі зїзджав по потребі, частинно або в комплєті до Львова. Другий, аматорський, давав би вистави два рази в тижні у Львові. У міжчасі ми мали би фільгармонійні концерти.

Ось начерк нової організації нашого театру під нинішну добу. Здається мені, що кооператива не повинна би лякатись узяти провід театру, якщо зуміє дібрати відповідний персонал. І найкращий плян не матиме успіхів, коли не поведуть його відповідні особи. А хто не надаватиметься до переведення такого або іншого завдання, не також важко передбачити, це покаже практика. На яких принципах переводити організацію дружини — це справа другорядна. Можна стати на заздалегідь означених гажах, можна сотворити справжню кооперативу, якої члени побирають проценти від доходів, можна придумати ще й інші комбінації. Та всі актори мусіли би мати відповідний гонорар; можна зробити хіба таку ріжницю, що фаховці, які живуть з театру мусіли би мати вищу плату, а аматори, які працюють для сцени для розваги чи з патріотизму — менші.

Але всі, що приступають до такої організації, повинні бути свідомі, що беруть на себе патріотичне завдання, яке не може стати джерелом великих доходів. Актори і аматори мусять бути справжніми жерцями мистецтва, схильними до пожертв і свідомими своєї ваги.

Не гадаю прибільшувати значіння опери для народнього діла, але не треба її нехтувати. Опера причиняється не лише до підойми духа в самій суспільности, але дає свідоцтво культури перед чужиною. До Львова приїзжає чимало чужинців. Куди їм піти вечером? На комедію чи драму не можуть, бо не розуміють, а на музику підуть, бо це мова для всіх зрозуміла. Зайде до польського театру — зайде й до нашого. І тоді може переконатись, що навіть у бідненькій, скромненькій одежині може виступати аристократка, з якої чола б'є гордість старої культури.

Д-р Іван Гриневецький.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Присуд у краківськім процесі.

31. VII. покінчилася двомісячна розправа про листопадові розрухи в Кракові. Всіх 57 обвинуваченых в бунті й розрухах увільнено. Засуджено лише 6 за крадіж підчас розрухів, але що почислено їм слідчий арешт, то й їх випущено на волю. Прокуратор вніс зажалення неважности.

Смерть Дра Р. Іонаса.

31. VII. вмер у Станиславові відомий сіоністичний діяч, д-р Рубін Іонас. Покійний був послом до варшавського сойму й належав до Жидівського Клюбу.

Останнє засідання сойму.

Останнє засіданнє сойму перед розпущенням на ферії відбулося 31. VII. і було присвячене розглядові сенатських поправок. Прийнято поправки Сената до устави про уповноваження та до устав язикових із дрібними змінами. Щодо устави про мову адміністраційних власстей відкинено сенатську поправку, що устава має обовязувати від 1. IV. 1925 р., а не 1. X. 1924. Принято поправку Сената до устави шкільної, щоби про двоязичну викладову мову рішало число дітей 20, а не 25. Таким чином усі устави принято остаточно. Вкінці П. П. С., Хадеки й Нар. Парт. Праці внесли інтерпеляцію про продовження праці на Гор. Шлеську. Вона перепала, почім засідання Сойму замкнено до половини жовтня.

Страйк на Горішному Шлеську.

Страйк на Горішчому Шлеську треває далі. Всі копальні і гути є нечинні. Велику ролю в цьому страйкові відграють комуністи. Досі не було ніяких заворушень.

В Румунії.

Положення в Румунії є дуже поважне. Урльопованих офіцерів покликано до полків. Стан облоги загострено. Свобода преси обмежена.

Дрібні вістки.

Болгарська Рада міністрів рішила звільнити з державних посад всіх урядників-комуністів.

В англійському парляменті державний секретар Томас заявив, що справа Моссулю перейшла до Союзу Народів і через це він не може дати в цій справі ніяких вияснень.

Новий югославянський уряд Давідовіча рішив скликати парлямент (скупштіну). Уряд матиме в ньому 168 голосів проти 123 коаліції Пасіч-Прібічевич.

В Бесарабії ситуація дуже поважна. Урльопованих офіцерів покликано до служби. Воєнковий стан дуже загострений.

У Москві дійшло остаточно до полагодження німецько-большевицького конфлікту з приводу берлінських подій у радянській торговельній місії. Зложено відповідний протокол, який підписали уповноважені представники обох сторін.

До Польщі приїхала турецька військова місія, що пробуде в ній 8 днів.

Біржа.

Львів, 31. липня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19—5·20, канад. дол. 4·93,—4·94, чеські кор. 0·15½—,0·15¾, леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·27—0·27½, швайц. франк 0·92—0·94, анґл. фунт. 22·40—22·60.

Золото. 20 кор. 21·80—21·90; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 23·80—24·00; 10 руб. 25·80—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·40¾—0·41, 5 австр. кор. 2·04—2·05, фльорени 1·02—1·08, рубл. 1·68—1·70, рубель дрібним сріблом 0·65—0·66.

Збіжжа.

Пшениця краєва 73|74 з 1913 р. від 20 до 21 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 12, до 12·50, жито галицьке 65|66 від 11 до 11·50, ячмінь галицький броварняний від 11·00 до 11·50, ячмінь галицький пашний від 9·25 до 9·75, овес галицький 44|45 з 1923 р. від 11·75 до 12·75.

НОВИНКИ.

Не маємо щастя до комунікатів та заяв наших партій. Вчора сконфісковано наш часопис за одну заяву і один комунікат, а ще й першу половину вступної статті.

— **У вязницях бють.** Маємо перед собою лист вязня з вул. Баторого, писаний до брата, де описується сцену, як дня 30. ц. м. вязничний сторож Кутовскі бив політичного вязня Івана Михальчука. Михальчук уже третього дня голодував і настільки ослаб, що на обовязковім проході сів спочити. У відповідь на це сторож сильно побив його крісом. Вязень кричав як божевільний. Щойно тоді інші вязні дізнались, що в келії зі злодіями сидить „політичний". Вязні на знак протесту проти знущання вязничої сторожі счинили бучу.

— **Прощальний бенефіс Василя Авраменка.** З нагоди примусового виїзду з Польщі Василя Авраменка, Товариства „Просвіта" і „Сокіл-Батько" в найближчих днях влаштовують артистові у Львові прощальний бенефіс, на якому вперве буде виставлений новий твір Авраменка—балет на 1 дію „За Україну" (сюжет ілюструє головні моменти визвольної боротьби на Україні), а також жидівський балет „Горе Ізраіля". Музику до балету опрацьовує відомий композитор Я. Ярославенко. В урядженні вечера режисерськими порадами бере участь директор Драматичної Школи поет Микола Вороний. В перший раз по восьмимісячній хоробі в цих балетах виступить сам артист В. Авраменко. По виступі наш артист виїзджає на короткий час до Данціґа, де має відпочити і перевести свою ще нескінчену курацію, а відтак удасться на балетові студії до Берліна, для доповнення своєї мистецької освіти з метою утворення справжнього українського балету. Наш громадський обовязок велить нам допомогти артистові морально і матеріяльно, щоби він міг бодай якийсь час вижити за кордоном, поки знайде там тривкійше забезпечення свого існування. Грошеві жертви для артиста В. Авраменка приймає адміністрація „Діла" Ринок, ч. 10.

— **Офіціяльність і футуризм.** „Газета львовска", дуже тверезий, зрівноважений, поважний, а навіть пів-офіціяльний орган помістив у вчорашнім числі майже на цілу сторінку поему відомого футуриста Ясеньского. Читач бентежиться, жмурить очима, глядить на заголовок... таки: „Газета львовска!" Огірковий сезон почався на добре.

— **Сильний у льоґіці** мусить бути новий польський міністр закорд. справ Ол. Скшиньский, який вибирається до Лондону, тому, що „польська політика повинна вжити заходів, щоби переконати Англію про ролю, яку Польща має відограти у світогляді европейської політики". Нехай і Англійці навчаться дечого.

— **Кінематоґрафічні ідеї.** Одна з париських кінематоґрафічних фірм звернувсь до бувшої королеви Зити зі запитом, чи вона не згодилась би взяти участь у фільмі, яка має на меті змалювати долю останніх Габсбургів. Фільма має дати картину усунення цісаря Карла з престола, його вигнання на Мадейрі і т. и. Королева мала би там грати ролю разом зі своїми дітьми. Ясно, що підприємці пропонують бувшій королеві гонорар. Можна догадуватись, що зміст і тенденція фільми матимуть вплив на рішення кор. Зити.

— **Нідерляндська мова** має стати дипльоматичною у взаєминах між Голяндією і флямандсько-бельґійською ґрупою нідерляндського союзу. Голяндія і згадана ґрупа звернулись з такою протозицією до бельґійського міністерства закордонних справ. Нідерляндській (флямандській) мові признано в Бельґії від двох літ рівні права з французькою. Ясно, що не на зразок кресових законів.

— **Політика і малярство.** На кордоні Фінляндії та радянської Росії пливе ріка Сестра, а над нею тягнеться міст, яким іде залізниця. Міст треба було свіжо помалювати. Радянський уряд вибрав червону фарбу як символ своїх політичних пересвідчень. Фінляндський уряд уважав цю фарбу надто різкою. Оба уряди погодились на компромісі. Радянський уряд помалює міст зі свого боку на червоно, а Фінляндія зовсім стримається від малярства.

— **Наші артисти на чужині.** Орест Руснак, оперовий співак (тенор), родом з Дубівця на Буковині, відомий вже цілому чеському громадянству, а з нашого тільки частині, яка мала нагоду почути його на концертах в Празі та Відні, заангажований до німецької опери в Кенігсбергу на вельми корисних умовах. Наш співак на скінченні чеської державної музичної академії в Празі в 1922 р. у професора Егона Фукса був заангажований до опер у Братіславі, а опісля в Оломунці. Цього року виступав він кілька разів у Празі на запрошення Чехів на концертах у память 100-літніх роковин уродин Б. Сметани і на Шевченківськім концерті. Літом, враз з відомою співачкою київської опери п. Воронцовою дав ряд концертів по більших містах Чехії, як Берно, Моравська Острава, Карльсбад, Подебради, Лугачовиці, скрізь з великим успіхом. П. Руснак, який при кожній нагоді старається поширити нашу рідну пісню на чужині, заєднав собі і серед нашого стрілецтва своїми виступами по таборах велику симпатію. Своє теперішне місце завдячує успіхові концерту в Карльсбаді, внаслідок чого директор німецької опери негайно по концерті звернувся до нього в імені „Спілки німецьких опер у Берліні" з вище згаданою пропозицією.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту! Адреса для висилки грошей: „Дністер" ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

ХРОНІКА.

Свято на Богданівці. В неділю 27. липня ц. р. відбулося в підльвівській церкві св. Володимира Великого на Богданівці храмове свято, що згуртувало більше число наших громадян з Богданівки і Левандівки. Богослуження відправив о. пралат Пясецький в асисті о. д-ра Василя Лаби зі Львова і місцевого душпастиря о. Е. Гаврилюка, в часі якого виголосив патріотичну проповідь о. О. Яримович, а на закінчення місцевий хор відспівав гимн „Боже великий, єдиний". Після Богослуження місцеві громадяне і запрошені гості зібралися при празниковому столі в городі місцевого громадянина п. В. Грицькова. В часі обіду виголошено кілька промов, що обговорювали потреби нашої місцевої організації, головно будову Народнього Дому на Богданівці, де мають знайти приміщення наші місцеві культурні і економічні установи. Промовляли: о. прал. Пясецький, о. Евген Гаврилюк, д-р Ол. Марітчак, п. Фірман та інші. У всіх промовах почувались бадьорий настрій і віра, що не вважаючи на лихоліття, стаємо твердою ногою на окраїнах колишньої столиці галицької держави.

Жнива на Поділлю вже зачалися на добре 16. липня. Сьогорічні жнива багато гірші як торічні, заледве видадуть 60 прц. торічних. Овес дуже підлий, ячмінь середний; жито і пшеницю у численних місцях косять, вітер чимало зерна на пні висипав на землю. Одна гречка незле зародила, але її мало хто сіє. З чого будуть селяне платити податки, не знати. Крім цього урядують тепер цив. військ. комісії для перегляду всіх коней, що також забирає селянам багато часу.

В Краснім коло Грималова на Поділлю урядили оо. Василіяне чотиродневну місію від 11. до 14. липня включно. Це наша перша місія по війні в скалатськім повіті. Цього року уряджували місії в тім цілім повіті оо. Єзуїти і лат. Редемптористи.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

† Посмертні згадки.

Микола Чемеринський, управитель школи в містечку Товсте коло Грималова, помер несподівано 20 липня ц. р. Покійний був управителем одинокої в Галичині містечкової державної школи з українською викладовою мовою. Той унікат 4-клясової школи стояв ще перед війною на дуже високому педаґоґічному ступні, під вмілою та досвідченою рукою покійного. По війні польська влада школу поділила на дві: польську та українську. Пок. Чемеринський був далі управителем української школи. Не зважаючи на всі зусилля, він не міг піднести своєї школи на передвоєнну висоту. Влада робила все можливе, щоби припинити навчання в українській школі. Через це довелося покійному перенести не один раз багато неприємностей та горя. Колись учителював він і в Тернопільщині. І тут і там лишив по собі якнайкращі спомини. Був незрівнаним організатором і режісером селянських аматорських театральних гуртків. Не кидав цієї роботи і під польським режімом. Помер на 60 році життя і в 40-му році свого вчителювання. Воєнне лихоліття спричинило його цілковиту матеріяльну руїну і підкосило й так слабе його здоровля. Помер зовсім ненадійно наслідком серцевої недуги.

З ним зійшов у могилу один із найкращих педаґоґів та один з найсовісніших громадян, що не гнались ні за почестями ні за нагородами, а працю для народу вважали одним з найважнійших своїх обовязків. Покійний лишив жінку, сина студента богословія і дві молоденькі дочечки гімназистки. Після втрати заслуженого пок. Фуртяка в Тернопільщині втратило Поділля ще одного заслуженого ветерана на педаґоґічному та громадському полі в особі покійника. Земля Йому пером!

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене, Порука 2-кратна.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Користаючи з хвилевої знижки цла, спровадили ми тепер транспорт осінних і зимових товарів, особливо англійські рафляни, куртки, маринаркові одяги, жіночі плащі, суконні і плюшеві, як також діточі одяги та поручаємо їх нашим сталим відбірцям по значно зредукованих цінах. **Иосиф Кернер,** Магазини жіночої мужеської і діточої конфекції, **Львів, вул. Трибунальська 6** (власна домівка). Рік основ. 1888. 163 1—2

Дрібні оголошення.

ВЕЛИКИЙ ФЕСТИН на великім городі подвірю Академічного Дому, вул. Супінського під цитаделею побіч будуючоїся школи і салі читальні відбудеться вже цеї неділі, 3. серпня ц. р. від год. 3. попол. Дохід на викінчення цеї будівлі. Запрошуємо всіх громадян Львова. Ріжнородна програма: музика, перегони, гойданка для дітей, колесо щастя, кілька буфетів і т. п. По фестині танці. Громадяне! Зійдіться всі солідарно, забавимося і розвеселимося з усіми знакомими і Комітет утішиться, що за тиждень буде „ґлайха", за два тижні дах, а у вересні запроситься усіх, що прийдуть на фестин на посвячення новозбудованої інституції в стрийській дільниці. Вступ низенький. Для дітей половина ціни. — *Комітет будови Кружка У. П. Т.* 161 1—1

ОДНА або дві панночки з нищої або вищої ґімназії з української інтеліґентної родини знайдуть вигідне приміщення з харчем при інтеліґентній українській родині у Львові. Добра опіка. Фортепян дома до ужитку. Зголошення до адмін. „Діла", Ринок 10 під „Вчхування". 154 1—3

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Стеця, абсольвента кроєю, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубші роботи, як реверенди, папістики, пальта і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 1—5

НІМЕЦЬ. з укінченим університетом, на добрім становищі, шукає інтеліґентну панночку, для конверсації. Під „Література" до Адмін. „Діла". 156 1—1

ЛІКАР, холостяк, з 10-літн. практикою, бажає переселитись в Гал. Просить (орґанізації) вказати пригоже місце — евент., за нагор. — до Адмін. „Діла" під „Рівновага". 159 1—3

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проєктує, будує — позичку ґіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський,** архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 —6

УЧИТЕЛЬКИ до науки 3 дівчат з 4 і 6. кляси народних шкіл пошукую на цілий шкільний рік. Поза домом инша платна лекція хлопця з 2 кл. народних шкіл. Бажаю, щоб учителька уділяла початкової лекції гри на скрипцях. Зголошення з поданням условин слати найдальше до 15. серпня ц. р. Марія Данилович в Борині коло Турки н/Стр. 125 2—3

ПОЗІР елеґантні Пані! Знана фірма **И. Ґоттліба,** Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до переробления капелюхи фільцові на зразок найновіщих заграничних моделів. Спеціяліст у чищенні білих капелюхів. Для приїзджаючих викінчує в 24 годинах. 142 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і злоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полаґоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 8—10

Камяний вуголь горішношлеський і Домброва по конкуренційних цінах на **тримісячний кредит** доставляє ваґоново і подрібно „ВІДБУДОВА", пром. торґов. Спілка з обм. пор. у Львові, вул. Словацького ч. 14. Телеф. 330. 162 1—2

Ч. 949|24.

Оповіщення.

Дня 12. жовтня 1924 відбудуться вибори до Ради Повітової Каси хорих в Самборі по думці арт. 62. закону з дня 19. мая 1920 Д. з. Рп. ч. 44. і відповідно до розпоряджень Міністра Праці і Опіки сусп. з дня 20. марта 1921 Д. з. Рп. ч. 35. поз. 211 і з дня 21. грудня 1923 Д. з. Рп. ч. 2. з р. 1924.

Вибори відбуватися будуть від год. 8. рано до год. 8. вечір в кьокалях, котрі в своїм часі будуть подані до публичної відомости.

До Ради Каси має бути вибраних на протяг трьох літ 45 членів Ради, а именно: 30 делеґатів і 30 заступників зпоміж убезпечених, а 15 делеґатів і 15 заступників зпоміж хліботавців.

Листи кандидатів, зокрема хліботавців, з окрема для убезпечених, мають бути доручені Зарядові Каси в бюрі Каси в годинах урядових найдальше до дня 20. вересня 1924 до години 1-ої пополудни.

Списи управнених до голосування виложені від дня 1. серпня до дня 10. серпня включно в бюрі Повітової Каси хорих в Самборі, вул. Кілінського 12, щоденно від год. 9. рано до 1. пополудни і від год. 3 до 6. вечером, а в неділю лише від год. 11 до 12. в полудне.

Кождому убезпеченому згл. хліботавцеві прислугує право реклямації в висше означенім 10-дневнім речинці.

Управненими до голосування є ці працюючі, що в дни 1-го липня 1924 були убезпеченими в Повітовій Касі хорих в Самборі, о скільки в цім дні укінчили 20. рік життя, як також ці хліботавці, що в дні 1. липня 1924 убезпечували в висше названій касі працюючих.

Самбір, дня 27. липня 1924.

Заряд Повітової Каси Хорих в Самборі.

160 1—1

Кружок Українського Педаґоґічного Товариства в Стрию

розписує

КОНКУРС

на одну посаду управителя учительської жіночої Семінарії і одну посаду учителя (льки) з кваліфікацією до уділювання науки польської мови. Платня після умови. Подання належить вносити на руки д-ра Ілярія Бачинського в Стрию, вул. Потоцкого ч. 15. до дня 25-го серпня 1924 р. 158 1—1

„Вїзд Б. Хмельницького до Київа"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох краскаx, величини 74×54 цм. в цінї 10 зол а в різьблених рамах по 34 зол. або ½ різьблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлика, Львів, Ринок 10. II. пов.** („Просвіта"). 155 1—

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 170 (10.263). Львів, неділя 3. серпня 1924. Почтову належність оплачено ryczтом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Проти поневолення православя.

Релігійне питання не перестало у нас грати видної ролі в нашому національному житті. Ця справа набрала нового значіння, коли в межах Польщі попри галицьких Українців греко-католиків опинилося кілька міліонів української і білоруської людности і коли польська влада зачала підпорядковувати під свій рішаючий вплив життя православної церкви. Греко-кат. церкву в Галичині як ліпше зорганізовану і остаючу під юрисдикцією Риму наразі оставлено на боці.

Питання православної церкви в Польщі загострювалося з дня на день. Відоме „висвячування“ православних церков на польські римо-кат. костели в спосіб, що нагадував найтемнійші часи середньовіча, створення варшавської православної митрополії як орудля польського міністерства віроісповідань і публичної освіти і недавне введення григоріянського календаря у православну церкву в Польщі спопуляризували наглядно в очах православної людности невідрадне положення її церкви.

Про цю справу писалося у нас частійше — в останніх часах в ряді окремих статей ред. Ф. Федорцева.

До неї вертаємось і нині. Приводою до цього є посланія московського патріярха Тихона до варшавського митроп. Діонізія, оголошене у варшавському російському деннику „За Свободу“ з 29. липня ц. р., датоване в Москві 23. падолиста ц. р.

Цікава сама історія цього послання. Не прийшло воно просто під адресою митроп. Діонізія, але на руки православних послів варшавського сойму і сенату, звідки щойно доручено його адресатві. Причиною цієї окружної дороги було те, що представники православного населення у варшавських законодатних тілах, не добившися нічого у колах церковної православної єрархії в справі реформи православної церкви в Польщі, яку переводила вона під польським диктатом всупереч інтересам своєї церкви, знайшли дорогу до патріярха Тихона і представили йому дійсний невідрадний стан православної церкви в Польщі. Головна справа була в незалежности православної церкви від московського патріярхату, чого домагався польський уряд, а на що згодилися у Варшаві московські церковні єрархи. За це наложив навіть головою варшавський митроп. Юрій, попередник митроп. Діонізія. Польський уряд усунув невигідних собі епископів, подбав за вибір нових, з поміж захожих Москалів і створена в цей спосіб православна єрархія пішла вже цілком під польську команду.

Низче православне духовенство, рівнож московське або обмосковлене, у більшости без вищої освіти і вироване у сліпому послусі для влади, не ставило ніяких перепон затіям своїх єрархів. Оборону православної церкви, що у значній мірі вяжеться з національною обороною, взяли у свої руки світські православні чинники, в першу чергу посли та сецатори. Численні віча обговорювали це незвичайно болюче питання і народ очевидно з явився проти нових польонізаційних спроб православних душпастирів.

Лист патр. Тихона є відповідю на лист митроп. Діонізія з 18. листопада 1923. В цьому листі митроп. Діонізій висказує радість з приводу увільнення патр. Тихона з вязниці, доносить про смерть митроп. Юрія і про свій вибір на його місце за згодою і благословенством царгородського патріярха Мелетія IV. Вкінці лист висказує надію, що патр. Тихон поблагословить самостійне істнування православної церкви в польській державі, котра нею опікується і боронить її прав до свобідного життя і розвою.

У своїй відповіди на згадане письмо заявляє патр. Тихон, що в р. 1922 перед своїм арештуванням провадив переговори з польським урядом про устрій православної церкви і випрацював навіть проект відповідного статута. Його арешт припинив дальші переговори і доля цього проекту йому невідома.

Лист митроп. Дионізія цеї справи не вияснює; тільки ставить патріярха Тихона перед довершений факт повної незалежности православної церкви в Польщі від московського патріярхату і перехід її під юрисдикцію патріярхату царгородського.

У свому посланію патр. Тихон висказує здивування і питається, на основі яких канонічних постанов частина всеросійської православної церкви без згоди місцевого собору і без благословенства її зверхника могла стати незалежною і на основі яких канонічних постанов патріярх Мелетій IV. присвоїв собі право поширити свою владу на часть російського патріярхату. Дальше доносить патріярх Тихон про те, що одержує з Польщі багато приватних листів, котрі зовсім інакше представляють йому історію унезалежнення православної церкви і то у світлі некорисному, згадують справу насильного усунення чотирьох епископів, а відносини польського уряду до православної церкви малюють зовсім інакше, як пише митрополит Діонізій. Приватні відомости — каже патріярх — знаходять потвердження у ноті уряду СРСР з дня 10. травня ц. р. до польського уряду в справі переслідувань православної церкви в Польщі.

Супроти цих суперечних даних патріярх Тихон не може благословити самостійного істнування православної церкви у польській державі, аж доки не виясниться ціла справа на всеросійському церковному соборі, про скликання якого патріярх робить заходи.

У цьому самому числі „За Свободу“ видруковано листа українського сенатора М. Черкавського, білоруського посла В. Богдановича і російського посла Н. Серебреннікова, де говориться про їхню авдієнцію у митр. Діонізія дня 19. липня ц. р., на якій поставили йому слідуючі домагання: 1) відкликання розпорядку про введення у православну церкву нового стилю і 2) утворення комісії для скликання церковного собора яко одиного законодатного тіла в справі вирішення основних питань церковного життя. На ці домагання митрополит не дав ясної відповіди. Тоді порушено також справу канонічної компетенції царгородського патріярха у відносинах до православної церкви в Польщі і присутні відпоручники заявили одноголосно і категорично, що православна церква в Польщі підлягає досі церковно-канонічній юрисдикції московського патріярха Тихона, а не патріярха царгородського.

Війна за впливи над православною церквою в Польщі ще не закінчена. Варшава і її пупіль митр. Діонізій не хотять уступити перед Москвою, за якою заявляється православне населення. Не є це чисто церковна квестія чи квестія церковних канонів. Є це відблиском історичної боротьби між Москвою і Варшавою за панування над українською і білоруською людністю між межами московського і польського народу. І як прикінці 16. і в 17. стол. наш народ станув оборонною лавою проти церковної унії, ширеної тоді при допомозі польської держави, так і нині по віках заявляється проти всіх затій, що їх кує митроп. Діонізій. І тоді і нині самозаховавчий інстинкт нашого народу дає релігійному рухові національне українське пятно. В сучасних відносинах, що не створили трівкої православної організації церковної на Великій Україні, де нині істнують аж три церковні організації (українська автокефальна — вона найсильнійша, большевицька жива церква і московська Тихонівська), очі українських православних представників у Польщі звернулися якраз на Тихона, якого поборюють всі свідомі українські чинники на Наддніпрянщині. І під цим парадоксом криється віковий відгомін, що в конфлікті між Варшавою і Москвою український народ звертався проти першої, а відомо, чим се кінчалося для Варшави.

Останні події з церковного життя в наших північно-західних землях слідимо пильно, певні, що наш нарід знайде доволі сили обстояти своє я і на церковному полі всупереч затіям всяких московських приблудів в архиєрейських ризах. *С. Б.*

Великий історик про великі події.

З нагоди десятиліття війни один з найбільших сучасних істориків, Італієць Гулієльмо Ферреро, присвячує статтю розчаруванням держав, які почали війну у пересвідченні, що скінчать її коротко та переможно. Вона є настільки вартісною, що вважаємо її доцільним подати.

Війна почалася у мертвім політичнім та дипльоматичнім сезоні. Але саме тому, що світ був тоді несупокійний, він насолоджувався вакаціями. Коли Ферреро приїхав до Парижа дня 13. липня, він застав усіх активних політиків в однім ресторані у Бульонськім Лісі і всі вони живо розмовляли про можливість війни. Але ніхто з присутніх навіть найбільших песимістів і найкраще поінформованих, не передбачував, що війна вибухне ще того самого місяця.

Два тижні пізнійше — каже Ферреро — трівожний дзвін мобілізації закінчив одно з найщасливійших століть в історії, яке почалося з 1815 року. Хоча на світову війну чекали віддавна — вона впала на Европу як незвичайна несподіванка. Всі почували, що вона йде, але ніхто не в силі був збагнути, як вона виглядатиме, тому, що люде глядять на майбутнє очима минулого.

„Як розяснити всі несподіванки, ілюзії та помилки останньої війни? Чому цілий світ, уряди і публична опінія помилилися у своїх передбаченнях та осудах? Тому, що від 1870 р. люде втратили розуміння, що значить коаліція і що світова війна. Війни французької революції і доби цісарства були в війсности загальною війною між великими і малими европейськими державами, лише з короткими перервами. Вони тривали так довго і так повивертали все коміть головою, що Европа по договорах у Відні та Парижі 50 літ жила в остраху перед світовою війною. Коли лише виринала війна між двома державами, всі лякалися, що вся Европа вхопить за зброю і тому всі воліли дружно порозумітися. Навіть революція 1848 р. жила під впливом такого загального остраху“.

Непевну ситуацію переходової доби хотіли використати у своїй дипльоматії Кавур та Бісмарк. Страх перед загальним вибухом пожежі не був уже за їх доби настільки сильний, щоби стримати рішучого державного мужа, при сприятливих умовинах, від виповіджения війни. „Але цей страх був ще досить сильним, щоби стати на перепоні поширення війни на всіх. Завдяки цій дивній ситуації вдалось

Пр. 702/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 163 з дня 26. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Політичне положення в Польщі в уст. м. слов. а) держави а ріжниці, б) репресії а спроба, ц) організму а змінам осіб, д) в уст. від слів: як не бачили до кінця артикулу. 2) Хто більше музикальний? в уст. від слів а тимчасом поруч з нами до кінця артикулу містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) з. к., ад 2) провини з § 300 з. к. узнав доконану 25. VII. 1924 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 27. липня 1924.

(Підпис нечитки.)

ним двом дипльоматам ізолювати свої війни, а Бісмарк мав змогу на протязі 4-ох тижнів в одній 10-годинній битві виграти в 1866 р. війну, яка настільки сильно перетворила европейську історію.

„Покоління уроджене по 1870 р. втратило почування журби: що таке значить довготривала війна. Хоча люде знали, що при кінці XVIII. в. і спочатку XIX. лютувала 22-літня війна, але знали про це не більше як про хрестоносні походи. Жива ідея про війну витворилась під впливом воєн між 1848. і 1870. р. і тому ми уявляли собі в 1914 р. війну як коротке, не коштовне потрясення, дуже догідне і що секрет її лежить у збільшенні сили та впливу одної держави коштом іншої. Нема сумніву, що німецький уряд і генеральний штаб з 1914. р. руководились такою ідеєю. Уряд гадав, що австро-сербський конфлікт можна льокалізувати, а штаб не сумнівався, що колиб навіть дійшло до зудару Трисоюзу з Антантою, то війну можна буде перевести так само хутко як у 1870 р.

„І світова війна вибухла, тому, що її ніхто поважно не лякався; а не лякались її тому, що навіть військові кола мали про неї дуже неясне поняття. Цікаво було простежити, як ця початкова помилка заважила на веденні цілої війни. Її наслідки винають головно підчас миру і його розчарувань. Чомуж людям так важко зрозуміти події останніх пяти літ? Тому, що вони уявляли собі, що наслідком війни буде перехід сили і впливу від держав переможених до переможців, як це було в рр. 1856, 1866 і 1870. А проте ми нині находимося у ситуації більше зближеній до повоєнного стану по Зел. революції і Цісарстві. Ці війни з погляду рівноваги держав не мали на суходолі ніякого успіху.

„Остання світова війна знищила старі держави, витворила нові, але в сути річи не сотворила ніякої нової сили. На момент можна було гадати, що Англія скористав в Азії з російської катастрофи. Одначе стає щораз яснійшим, що розпад московської імперії ослабив англійську позицію в Азії, тому, що азійські народи звільнені від страху з боку російської держави, не годяться вже так покірно на вплив Англії. Знищення Австро-Угорщини зміцнило забезпеку Італії, але не її силу — як це уявляють собі деякі італійські партії.

А війна перетворила внутрішну організацію майже всіх европейських держав. Майже у цілій Европі, з виїмком Швайцарії та Франції, панувала політична система, яку можна уявити собі як перехідну між монархічним абсолютизмом з перед 1840 і демократичними принципами. Ця мішанина щезла. По катастрофі монархічної системи нема в Европі іншого принципу як воля народу; народи стоять перед дилемою: або володіти собою самі, або піддатись диктатурі, яка як кожна влада сумнівної законности є слабою і насильною.

„Величезною подією, яка захитала рівновагою земної кулі, є російська революція, яка викорінила з Европи монархічну систему і зробила можливою упадок династії в Німеччині. З російською революцією починається велика політична криза полишена світовою війною і в якою звязані всі болючі для нас проблєми. Встановлення демократії на основі загального голосування, з десятками міліонів виборців, мужчинами та жіноцтвом, стає нині майже надлюдським завданням. Надії на диктатуру, популярні в деяких колах інтелігенції, є трохи фантастичні. Події в Італії вказують, до яких форм вона доходить, коли почуває себе якнайсильнійшою. Як часто у терпіннях та хвилюваннях нинішньої кризи народи будуть зі жалем споглядати взад на добрі часи з перед 1914 р., які щойно тепер починають цінити. Але жалями на долю нові покоління жити не можуть. Усі кризи людства нищать багато дечого доброго та великого, ще треба знову відбудовувати. А десять літ тому, саме в цих днях, почалась одна з найбільших криз людства, з якої до цього часу ми бачили щойно пролог".

Зерна не співжиття, а ворожнечі.

Промова сенатора Мих. Чернявського в справі кресових законів на пленум Сенату 25. липня 1924.

(Провдоження.)

Як було у нас.

З хвилини, коли наш нарід скинув кайдани царської неволі і як повстала українська держава, скрізь повставали школи з нашою рідною мовою. Кожне село мало свою школу. Один кременецький повіт на Волині мав в р. 1918 з двацять народніх висших шкіл себто 8-клясових. Основувано також чисто українські середні школи. Не кажу вже про те, скільки їх було за Австрії у Східній Галичині. Це був переважаючий тип шкіл; кілька утраквістичних істнувало лише як зразок педагогічного абсурду: нпр. вчительські семінарі. У львівськім університеті були окремі українські катедри, а спеціяльний закон казав про оснування окремого українського університету, якому на перепоні стала лише світова війна.

Ось що ми мали, мої панове, заки ви прийшли на наші землі. Вже вчера на засіданні сен. Калиновский сказав щиро, що Поляки мали за української влади т. зв. персональну автономію (Голос: *Яка висловилась у жидівськім погромі в Бердичеві*). Я кажу про школи та їх організацію, а не агітацію юрби. Поляки мали свої школи, самоуправу і свого міністра. Невірні є ваші твердження, що за російських часів ми не мали нічого, аж від вас одержали усе. За російських часів ви у Конґресівці і в Познані за німецьких часів вже так кож не мали нічого в уряді та школі, аж по першій російській революції одержали дещо. Не слід брати як міру становище, в якому нарід опинився у найважших хвилинах своєї історії. Для заспокоєння його потреб треба брати найкращі його моменти, дати йому те, що він уважає своїм найсвятійшим правом і не менше як мав уже. Щойно тоді можна сказати, що нарід одержав трактат про національні меншости і якусь толєранцію. (Сен. Зубович: *Не зразу збудували Краків*). Ми ждали досить. Нині не маємо нічого, бо ви все забрали від нас. Не маємо нашої мови в урядах та судах.

Як почалось від окупації...

По окупації наших земель польськими військами в р. 1919, ще перед рижським трактатом — польська влада негайно перейшла до денного порядку над усім тим, що було українське, ставлячись до нього як до quantité négligeable. Одначе рахувалась з тим, що було російське. Польща зразу ревіндикувала свої „відвічні" права на наших землях, перекращуючи вивіски і скрізь заводячи польську мову як урядову. І не була послідовна, бо знехтувала навіть ті права, які Українці та Білорусини мали колись у польській державі.

З українською мовою у Галичині влада спершу трохи цяцькалась. Приймали там прохання в українській мові, адвокати мають ще право промовляти по українськи, ще можна адресувати листи по українськи, правда, з ризиком, щоби не пропали. Але українські вивіски щезли зі залізниць, вивісок і урядових оголошень нема; у судах уже не ведуть розправ по українськи; з урядування по школах нпр. українських гімназіях, навіть по приватних вимітається українську мову настільки, що згідно з розпорядком шкільного куратора п. Собіньского навіть шкільні денники треба вести по польськи.

На Волині та Поліссю і цього не лишилось. Для людського ока в 1920 р. комісар прифронтових теренів видав циркуляр про вживання місцевих мов, але польська влада не слухала цього. Прохання на тих мовах звичайно не приймають, а як приймають то хіба на те, щоби їх відкинути. Навіть міністерства, як це видко з відповідей на наші інтерпеляції, потурають такій практиці місцевої влади. З прав народу, які він мав у своїм громадянсько-державнім центрі, нічого не залишилось. 556 шкіл на Волині і 298 на Поліссю є польські, згідно з урядовими даними. Але ще більше: 453 шкіл на Волині і лише 34 на Поліссі, які є урядово записані як „рускі" — це також польські школи (Голос: *Як це?*) А так. (Гол.: *Прошу розяснити*). Для розяснення скажу, що „рускими" вони називаються лише в урядових справозданнях, а фактично є польськими. Українського є в них хіба тільки, що в деяких з них учать трохи мови та математики і то наскільки школа має щастя, що з неї ще не прогнали українського учителя. Але є цих шкіл дуже мало, бо майже всіх Українців учителів, кваліфікованих та досвідчених, порозганяли. (Сен. Блискош: *Коли так учили як ви тут з цієї трибуни*). Усе має своє місце, пане сенаторе. Ясно, що було би абсурдом учити малі діти так само як я тут вас „учу".

Версальська комедія.

Фактично української чи „рускої" школи вже нема; термінольогія тут байдужа. До цього довела утраквізація, яку санкціонує згадана устава. Дітей-анальфабетів починають учити двох азбук і на одній годині товмачать їм, що „в" це „w", а на другій, що це „б", — раз що „с" є „s", а на другий, що „ц", Це є педагогія!... А на Волині, де вже 3 роки нема свіжих учительських сил і звільнено сотки кваліфікованих, чи задля нельояльности чи недостачі підданства, якого не признають їм незаконно і тд. У Східній Галичині наші школи ледві дишать. Ще й при своїх законах кажете про якісь бенефіції (Голос: *Ніхто так не каже*). Ще й маєте моральну відвагу казати, що дає те більше як нам забезпечив Версальський трактат. Ми покликуємося на цей трактат дуже рідко, бо розуміємо його значіння для ріжних територіяльних національних меншостей, саме тому, що ми не є територіяльною меншістю.

Ми маємо на своїй території значну перевагу. Меншість, яка на своїх відвічних землях є у більшости не має потреби покликуватись на ласку трактатів, які нині є, а завтра... Треба ще згадати й те, що коли Союзники підчас мирової конференції забезпечували права національних меншостей на польській території, не передбачували можливости, що Польща схоче стати державою в нинішних межах. Трактат про національні меншости видали, а польські представники підписали в часі, коли ще була актуальна лінія Керзона. Отже коли ми покликуємося на нього то хіба в обороні прав тої частини народу, який живе на Лемківщині, Холмщині та Підляшю. Але польські політики мовчать і забули про це у своїх законах, у числі воєвідств, яких торкаються ці закони, нема нпр. люблинського воєвідства, так, наче би на Холмщині та Підляші не було Українців.

(Докінчення буде.)

Повстання в Бразилії.

В останніх тижнях надходили з Бразилії вісти про повстання в провінції Сан Паольо. І хоча вкінці донесено, що бразилійському урядові вдалося врешті повстання зліквідувати, розгляд та оцінка обставин, серед яких це повстання вибухло, не стратить ще й сьогодні на актуальности, тим більше, що Бразилія не є для нас краєм зовсім фантастичним; а має чимало наших земляків.

Одною з основних причин частих внутрішних межиусобиць у краях центральної та полудневої Америки є те, що в тих державах з їхніми величезними просторами та дуже рідким населенням центральна влада не має достаточної сили, щоб обезпечити собі підчинення всіх частин держави. Тому центробіжні і партикулярні змагання находять там усе для себе пригожий грунт. Звідсіля й майже безперервна домова війна протягом десятиліть нпр. в Мексику. По тійже основній причині не могла закріпитися достаточно авторитетна державна влада в Бразилії, територія якої являться майже 17-ою частиною всеї поверхні землі, але людність її не доходить до 30 міліонів, причім між нею є значна частина Негрів та Індіян, що находяться на дуже низькім грунті культури.

Небезпека теперішнього повстання в Сан-Паольо для цілої Бразилії лежить в тім, що ця провінція належить до найбагатших країн Бразилії. Сан-Паольо дає майже половину всеї світової продукції кави, а порт Сантос має справді світове значіння. Втрата цеї країни як невичерпаного джерела державних доходів була би для Бразилії дуже болюча.

Нема сумніву, що вісти про бої між державними військами і повстанцями були переважно прибільшені. Одна телеграма доносить нпр., що страти в бою виносили 7000 людей, тимчасом вся бразилійська армія числить не більше 45.000 людей, а вся фльота ледві 7.000. Зате імовірна вістка, що повстанці користуються підмогою одного великого банку, вказує на характер цілого бунту, який є боротьбою між партикуляризмом окремих провінцій і центральною владою. Досіль провінції Бразилійських Зединених Держав, як називається офіціяльно Бразилія, користуються значною внутрішною автономією, зокрема широкими правами в податковім обсягу. Тимчасом стан бразилійських фінансів сьогодні дуже сумний і тому президент Бразилії Бернандес покликав недавно комісію англійських фінансових експертів, щоби придумали спосіб оздоровлення бразилійських фінансів. Експерти й уложили потрібний плян фінансових реформ, який поруч продажі державних залізниць приватним підприємствам, реорганізації бразилійського банку і т. п., установляє підвишку податків. В тій цілі Бернандес в маю ц. р. заповів зміну конституції і скріплення прав центральної влади.

Все те й стало головною причиною повстання в провінції Сан-Паольо, хоча не забракло тут і менше суспільних, а то особистих і льокальних причин.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 1с. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

Дрібні вістки.

На грецько-болгарській границі коло місцевости Старімахи десятьох Болгарів убили грецького бурмістра. Болгарський уряд висловив грецькому урядові співчуття.

Новий югославянський уряд закріпив своє становище успішними переговорами з хорватськими послами.

Англійський уряд вийшов переможно в справі закону про безробіття.

Німеччина мала поставити домагання, що вступить до Ліги Народів, коли одержить т. зв. „польський коридор“ на Шлеську і мандат над кольоніями в Африці.

Америка має стати банкіром Европи, як сказав член американського конгресу Портер. Коли буде полагоджена позичка для Німеччини, Америка отворить кредит також іншим европейським державам.

Відгуки дня.

Ситківка.

Люблю дуже, як ми беремося зі запалом до якоїсь справи. Ніде правди діти, ми хоч і трохи полуднева раса, але запалу в нас стільки що в Ескімосів. Тому як кажу, радує мене, коли викрешемо його хоч дрібку.

За останні часи я ще не бачив, щоби наші львівські Українці захопилися чим так сильно, як ось недавно ситківкою. Може це тому, що „ситківка“ одиноке добре слово, яке видумав проф. Боберський, а може тому, що це таки трохи дорогий спорт. Нашого брата тяжко збагнути і не можна ніколи сказати наперед, що йому подобається і чому.

Ледве відвічне сонце позолотить замурзаний Львів, вже йдуть процесії на Супінського вулицю зі ситками і мячиками. Десь-не-десь забіліють і спеціяльні черевики, а вряди-годи блисне правдивий ситківковий стрій.

А хто там іде в тій процесії?!... Мішанина віку і полу від 5—90 літ. Ідуть діти що ще не ходять до школи і старці що ще не ходять на кулях. Панни, що ще не купаються на Світезі і пані, що вже не купаються на Світезі. Новоспечені „академіки“ (не київської Академії, а наші матуристи!) що біжать два три кільометри, так ніби як муху зісти, і старші кавалєри, що підізджають трамваями до найблизшої стації бо... шкода ніг. Ці останні по кождій годині ситківки, напевно лежать тиждень у ліжку.

На токах (прошу цього слова не помішати з токами готурів і тетерваків, бо тут воно означує „корт“) йде забава аж любо.

Визначнійші грачі діляться на три категорії: на тих, що не вміють грати, на тих, що ніколи ще не грали і на тих, що ніколи не навчаться грати. До першої категорії належать усі українські чемпіони. До другої загально всі спортовці і прихильники спорту, а до третьої Богема і деякі гімназійні учителі. Перша категорія впроваджує глядачів у блуд, друга розвеселює до сліз, а третя просто заколює своєю технікою.

Перша категорія запровадила масу нових термінів, так, що за рік-два Англійці будуть змушені приїхати вчитися до нас. Наприклад: дуже гарне слово „Nehmen!“ значить відбивати кождий раз мячик. Коротко і ясно!... Решта там усе по англійськи. Тільки грачі ще не погодились на вимову. Як починають грати, то один каже: „Плєй“, другий „Плей“, третій „Пляй“, щчетвертий під очевидним впливом Наддніпрянщини „Пли!“ Є ще там слово „емеш“ чи „Смич“, але я далебі не знаю, „Со воно значить. Здається, як хтось другого с м и к н е по плечах замісць по мячику.

Друга категорія наслідує в усьому першу і тому нецікава.

За те третя витворила свою відмінну техніку і спосіб гри. Там говорять якбудь: „Ну!“, „Вйо“, „Тримайте, тримайте“, „А бодай тебе!“ і тим под. Але за те гра — то розумію. Мячик літає як скажений вудвуд і нема хвилі, щоби він був там, де повинен. Довкола площі є високий дротяний пліт, а з одного боку триповерхова каменица. Але для грачів це ніяка перешкода. Мяч вигониться понад перева та дахи і деколи вертає ринвою назад, деколи приносить його малий Славко Бачинський, а деколи переходить на власність підростаючого пролєтаріяту ліст і сіл.

Карколомні змагання Українців дратують національну меншість. Вона гуртками стає перед площею і робить свої помічення.

— Popacz, popacz! Co te karaimy wyrabiają!...

— Et, co ci to szkodzi!

— Co szkodzi?! Ty myślisz ży to wszytko tak wecle zabawy?!...

— No, albo co?...

— Człowieku, popacz jak ten gruby wali!... Ta on ci tak samo potem bąbą rzuci.

— A pśia kość... Teraz już rozumim skąd ten napad na Cytadeli.

— A nasza policija jak gdyby nigdy nic...

— Bo u nas to zawsze tak; Mądry Polak po szkodzie.

Сплювують і відходять злі за надмірну ліберальність польської конституції.

Галактіон Чінка.

ВЖЕ ВІДЧИНЕНА
КАВАРНЯ і РЕСТАВРАЦІЯ
REPUBLIQUE.
157 СХОДИНИ УКРАЇНСЬКОГО ЛЬВОВА! 1—1

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ватикан і Совіти.

Папський нунцій Пацеллі, який з Монахії прибув до Берліна, злożив дві візити в совітській амбасаді. Розмова велася в справі навязання дипльоматичних відносин між Ватиканом і Совітами.

Заострення страйку.

Страйк на Горішньому Шлеску прибирає чимраз ширші розміри. Залізничники мають намір підпомогти страйкуючих робітників у копальнях і гутах, приступаючи також до страйку.

Зріст доріжні в липні.

Комісія статистична усталила, що кошти удержання в місяці липні зросли в Варшаві о 0·42 проц.

Положення в Румунії.

Урядово комунікують, що заведення стану облоги в Румунії наступило з приводу акції большевиків у всіх балканських краях.

Уряд заборонив соціялістичній партії уладжування противоєнних маніфестацій з приводу річниці вибуху світової війни.

Комуністичний рух у Варшаві.

A. W. доносить, що в Варшаві з кождим днем видко змагаючийся рух комуністичний. Починає тут проявлятися діяльність комуністичних боївок з конспіраційним характером, виступаючих під назвою: „Оборона чину“.

Український унів. у Варшаві (?)

Східна Аґенція ширить смішні вістки, що ніби то частина новозбудованого дому Польської Каси Ощадности у Варшаві призначена на приміщення українського університету, який має бути відкритий уже з початком нового академічного року. Будинок цей є ніби-то приспособлений уже до потреб вищої школи. Нічого тільки не доносить Східна Аґ. ні про тих професорів, що вчитимуть в Касі Ощадности, ні про студентів, а їх із рукава не витрясеш.

Безгеа в „красових“ воєвідствах.

На засіданню політичного комітету, Ради польських міністрів дня 1. серпя обговорено страву безпеки в східних воєвідст., в яких в останніх часах появляються ріжні „банди“.

НОВИНКИ.

— **Сконфіскована** у вчорашньому числі закінчення вступної статті.

— **На вулицях Львова** можете зустріти знайомих, які приїхали з вакацій на день, два, щоби взяти місячну пенсію. Як за старих часів, коли почта належала до культурних витребеньків. Щоби одержати на провінції гроші людині, яка там сидить недовго — треба виконати стільки формальностей, що краще вибратись у подорож...

— **Чи Львів має вилетіти в повітря?** З огляду на небезпеку, яка грозить нашому місту від військових магазинів пороху та муніції, положених занадто близько міста, військова влада постановила перенести ці магазини подальше і почала переговорювати з львівським магістратом з метою набути від міста 61 гектарів землі коло Брухович. Одначе львівський магістрат спротивився вивласненню згаданих ґрунтів на перенесення порохівні і програвши рекурс в міністерстві внутрішніх справ, вносить на дняк рекурс до трибуналу адміністраційного. Видко президентові Найманові не дуже залежить на тім, чи Львів вилетить в повітря, або він в такі історії у Львові не вірить.

— **Геть з жидівською мовою!**—кричить комендант варшавської поліції, який видав наказ поліційним урядам та комісаріятам дбати про те, щоби на вулицях міста не було ніяких жидівських написів ні друків без польського тексту на першім місці. „Слово польске“, яке вважає такий розпорядок сильно патріотично-державним, радить і львівській поліції піти слідами варшавської. Згодом можемо почути про наказ, щоби навіть самих Жидів перемальовувати разом з вивісками. Щоби Львів подабав на польське місто.

— **Зза вязничних мурів** тюрми при вул. Баторія у Львові, де, як звичайно, сидить більше число політичних вязнів, доходять нераз вісти про нелюдяне поведення вязничної управи з політичними вязнями. Це було причиною, що на днях політичний вязень Ковальчук хотів відобрати собі життя і тільки припадком його вратовано. Між політичними арештантами кипить і готово прийти до демонстраційної голодівки, коли вязнична управа не сповнить домагань політичних вязнів, що зводяться до слідуючих справ: окремого довшого проходу для політичних вязнів, виміни газет і книжок між келіями, узнання делєґації з трьох політичних вязнів для зносин з вязничною управою, допущення відпоручника при розділі харчів від комітету, купелі і зміни постелі що тижня, кипятку рано і вечір, відчищення келій з блощиць, усунення кіблів з келій на день і чотирократний доступ до кльозетів протягом дня, відослання ведужих до шпиталя і урядження наукових двогодинних курсів щоденно для політичних вязнів. Ці домагання представлено вже вязничній управі і взято, щоби до тюрми при вул. Баторія у Львові заглянула нежданно посольська комісія.

— **Всепольський порноґраф.** Одержуємо ось яку вістку: Проф. Чекановский, як видно з його „наукової статті“ про „етноґрафічну границю в подружім ложу, яка не все дається на стало удержати“, дав доказ, що з поля етноґрафії перейшов до порноґрафії. Щаслива дорога всепольському „ученому!“ Для характеристики проф. Чекановского подаю ще одну подробицю з його побуту в Празі. Як відомо, українські студенти в Празі були провідниками гостей і впорядчиками зізду. Один з них супроводив проф. Чекановского. Між професором і студентом вивязалася розмова на злободенні питання. „Як Ви, Пане Професор, питав молодий український студент, можете зі спокоєм дивитися на те все, що діється в Галичині?“ Проф. Чекановский відповів: „Jak człowiek osądzam obecne stosunki, ale jak Polak solidaryzuję się“. — „То аж така велика ріжниця між чоловіком і Поляком?“ —кликнув здивований студент. — *Зорян.*

— **Гарний процес.** У м. Вілейці почався процес проти семи поліцаїв, які мали організувати банди з метою грабіжі. Їх шеф мав бути проводирем банди.

— **Муссоліні аранжером убийства?** Орґан царижських радикалів „Лєвр“ оголошує цікаві ревеляції про те, що аранжером убийства Матеоті був сам Муссоліні. Редакція одержала інформації від бувшого італійського премієра міністрів Фінчі. Коли би ці ревеляції були правдивими, то можна надіятися краху італійського фашизму, а з ним і заходу фашистівського сонця Муссоліні.

— **Смерть пяніста.** У Берліні помер у 58 р. життя визначний пяніст та композитор, член сенату німецької Академії мистецтв проф. Беруччіо Бупоні. Він писав квартети, орхестрові сюїти, концерти для скрипок, сонати для фортепіяну, відому Fantasia contrapunttista, Berceuse élegique оп. 43 і врешті опери „Вибір нареченої“, „Арлєкін“, „Турандо“.

— **Стрілянина в суді.** В Хшанові залізничник Адамашек програв процес з власником дому, в якім мешкав, і коли повітовий суддя оголосив засуд на 4 дні арешту, Адамашек добув револьверу і почав стріляти. Власник дому і його жінка потерпіли рани. Суддя та оборонець втекли. Адамашка арештовано.

— **Регабілітація Катиліни.** Велику сензацію викликала в Італії поява книжки італійського історика Троцці про Катиліну. У великій монографії доказує автор, що Катиліна впав жертвою інтриґ, а опінія, яку про нього ширили Ціцерон і інші його вороги, не має в собі ні крихітки правди. Катиліна був великим трибуном римського народу і лише завдяки дивним обставинам стало його ім'я синонімом зл... чину. Книжка розходиться у великих тисячах примірників тому, що дехто потрафує автора у спробі переведення аналїольгії між тодішньою і теперішньою ситуацією в Римі. Але що зробить шкільна рада з гімназійним підручником Ціцерона про Катиліну!

— **Алькоголь і цукрова недуга.** Американський лікар Джабльонс прийшов по дослідах до висновку, що заборона продажі алькоголю у Зєдинених Державах має вплив на подвійне збільшення цифри жертв цукрової недуги. Багато людей, задля недостачі алькоголю, їсть надто багато солодощів, щоби таким робом осолодити собі життя. Не знаємо: який процент інших недуг зменшився від заборони алькоголю.

— **Чого люде не збирають.** На однім виставці у Білгороді можна було запримітити колєкцію 4000 меню (списку страв). Вона є власністю якогось готелевого бухгальтера зі Сараєва. Збирач був вродженим колєкціонером, бо має у своїй збірці „меню“ китайського імператора, сербського короля, Наполеона III., царя Олександра III. (із його коронаційного бенкету) і ін. Уже перед війною ця збірка була варта 250.000 зол. корон.

— **Замісць кокаїни,** має надію проф. мюнхенського університету Вільштедтер, вживати т. зв. психаїни. Інший лікар, з Гайдельберґу, Готліб ствердив, що психаїна, яка має це саме завдання, що кокаїна, втишає лекше біль і не є небезпечна з огляду на затроєння. Вона не запаморочує і не є така приємна. Ця остання обставина має велику вагу з огляду на те, що люде раз засмакувавши кокаїни вживають її з пристрастю.

Біржа.

Львів, 31. липня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20—5·20½, канад. дол. 4·94,—4·95, чеські кор. 0·15½—0·15¾ леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·26½—0·27, швайц. франк 0·94—0·95, англ. фунт. 22·40—22·50.

Золото. 20 кор. 21·70—21·80; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 23·80—24·00; 10 руб. 25·80—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·40½—0·41, 5 австр. кор. 2·04—2·06, фльорени 1·02—1·03, рубл. 1·72—1·75, рубель дрібним сріблом 0·66—0·67.

Збіжжа.

Пшениця краєва 73|74 з 1913 р. від 20 до 21 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 12·50 до 13, жито галицьке 65|66 від 11·50 до 12, ячмінь галицький броварняний від 11·00 до 11·50, ячмінь галицький пашний від 9·25 до 9·75, овес галицький 44|45 з 1923 р. від 12 до 13.

Дописи.

Коломия. *(Арештування, голодівка.)* В коломийській вязниці сидить ще 32 вязнів буцім-то „заговірників“ проти цілости польської держави, арештованих у Заболотові з приводу подій з дня 1. травня ц. р. Арештували там дня 2. травня біля сто людей, браних навмання просто з дороги по дооколичних селах. Людей відставили до Станиславова до поліційних арештів, де їм до дня 5-ого травня до вечера не дали навіть одної ложки теплої води, а кромі цього людей побивали, а щойно опісля поліція передала людей коломийському окружному судови. Слідство провадив радник Мольдауер дуже поволи, випустивши тільки кількадесять вязнів, а прокуратура станула на становиску, що арештовані допустилися злочину головної зради і бунту (§§ 58 і 73 з. к.) так, що держаю всіх вязнів в судових арештах тільки в наслідок такого правного становиска прокуратора. Проти такої поведінки прокуратури запротестували вязні голодівкою при кінці червня ц. р, котра тревала три дні, а якої виграною було те, що від судової влади перейшовся по келіях вязничний комісар і обіцяв усім випущення на волю по кількох днях. Обіцянки не дотримано, бо хоч дня 5. липня ц. р. випущено на волю Володимира Гіжовського, Бойчука М. і Беґей Олену, то досі сидять ще: Атаманчук В., Беґей М., Балей Г., Дашкевич Лесь, Данаш С. і М., Дунст М. (студент), Гаврилюк Ю., Колісник Дм., Лукащук О., Лукієнчук О., Лукієнчук Дм., Маковійчук М., Мойса М., Никорак Ос., Прокопюк А., Понар І., Ромаш Дм., Слободян В., Шталь С. (студент), Стефанець Ос., Ухаг Іван, Вакалюк Лесь. Заболотнюк Д., Бойко Д., Костинюк І., Іванчук Тарас (студент), Максимюк П., Маланчук О., Стефюк П., Бойчук Яків і Роґа М. — Вязні ждали даді на сповнення обіцянки, але безуспішно. На кінець слідчий суддя покінчив слідство „цілковито“ (хоч не мав що слідити) і віддав акти до прокуратури. Минуло приписаних законом вісім днів, а прокуратор тримає далі у себе акти справи не полагоджуючи їх у законнім реченці. З огляду на те почали вязні знову голодівку дня 25. липня ц. р. рано, домагаючися, щоби прокуратура сповнила свій обовязок. На голодівку влада відповідає або мовчанкою або викрутами.

Кремінець на Волині. *(Посольське справоздавче віче у Кремінці).* Таке віче було призначено на 12|VII (день св. Петра і Павла). Доклад на тему: „Українська Парляментарна Репрезентація і Ся

останні події в православній церкві в Польщі" мав зробити посол Козубський. Місцем віча обрано бульвар коло монастиря, але за яких дві години до віча явилася поліція, яка була запрошена кремінецьким епископом Симоном, і входити на бульвар не дозволила. Вічевики, що зібралися у великій скількости, направилися на православний цвинтар, а пізніще на гору Бони, але і там і тут поліція, не дивлючися на протести посла, віча не допустила. Віче відбулося в околиці міста, на Переліскаx. Є приповідка: „В кожному монастирі свої правила", а в Польщі, очевидно — в кожному старостві своя конституція, бо всюди по Волині в той день відбувалися посольські віча, а в Кремінці його не можна зробити було, бо на те „не було дозволу кремінецького старости". Що до особи останнього, то взагалі його нахабство і сваволя у відношенні до Українців переходять всякі межі, хоч, як кажуть, він є визволенцем. Але мабуть читач скаже (і буде мати рацію): яка різниця між Визволенням і Хісною? Коло монастиря поліція стояла весь день, а вечером, коли правилася Служба Божа, до церкви могли входити тільки жінки. Мущин до церкви поліція не пускала з наказу тогож епископа Симона. Тупоголовий русотяп епископ Симон, москаль з володимирської губернії на Московщині, сидить на нашій українській землі, їсть наш український хліб і в угоду Полякам не пускає нас до нашої церкви молитися!

Яворів. (*Прушиньскі в Яворові*). Дня 27. липня ц. р. явився в Яворові вшехпольський посол д-р Марцелі Прушиньскі і здав посольський звіт перед нечисленно вібраною пестрою польсько-жидівською публикою в „Соколі". На його думку все в Польщі в порядку. Валюта усталена і го найвища в Европі. Людности менше, чим перед війною, а худоби більше. Луже всім добре живеться, податки невеликі, а найліпше — Rusinom і Żydom. „Русини" дістали „ogromne prawa" т. зв. кресовими законами: з „2380 szkół ruskich dużo jeszcze zostanie", але — дякувати Богу — є закон, що вистарчає 20 підписів — „niekonieczne polskich" — щоби школа стала польською. Приватні школи мусітимуть завести в себе навчання польської мови, польської історії і географії та науки про сучасну Польщу на польській мові. Впрочім — п. Прушиньскі одним реченням викпив їх всю педагогічну вартість! Державні українські гімназії стануть від вересня утраквістичні. Взагалі всетаки блищий крок до цілковитого спольщення. Велику миску помий виливав Прушиньскі на „drabów-agitatorów ruskich" і згадуючи 1918 р. не називав інакше Українців як „zbóje ruskie". Чимало дістало ся Жидам, яких називав усіми епітетами, почавши від „parszywce" до цілком непарляментарних — прямо взивав до бойкоту всього жидівського і до сполячення всього українського. В дискусії забирали голос тільки вшехполяки. Головно новий залізничий урядник при білетах (імени його не знаємо) грозив Жидам і Українцям „zniszczeniem". Накликував до помочі державну поліцію. Якийсь радса жалувався на малу пенсію емеритів, якийсь міщанин домагався помочі їзза гураґану, що навістив був недавно Яворів — але це все міг собі тільки п. Прушиньскі записати в альбум! Предсідник нотар Корнафель, голова Народової вшехпольської орґанізації в Яворові домагався знесення розпорядку кураторії, що ним вона зносить 5. і 6. клясу виділову польської виділової школи в Яворові. П. Прушиньскі відповів, що — на жаль — за мала тут фреквенція так, що кураторія мусіла це зробити. Але все таки добре було би, щоби число українських шкіл і українських учителів зменшилося в Яворові. Тоді могла би щось зискати на тім Польща. Прушиньскі прямо цорікав яворівській горстці Поляків, що вона чується за дуже слабою на українськім морі і що не має „психольоґії атаки".

Взагалі — якби так наші люде знали, що кують ті пп. Прушиньскі на наші голови, якби почули, якою їддю і ненавистю дишуть вони зі своїми партійниками до всього що українське, то взялибся відай з потрійною силою до праці й орґанізації, головно до праці на полі нашого шкільництва, до піддержки всіми силами нашої української яворівської гімназії — фінансової і моральної і — що найважніще — до масової висилки своїх дітей до тої школи. Бо, як справа мається, яворівська українська гімназія це сіль в оці наших ворогів і на її загладу вони працюють і будуть працювати.

Школа. З огляду на невідрадні фінансові обставини, в яких в останні часи знайшлася гімназія УПТ. в Яворові, хоче Кружок УПТ. в Яворові створити тривкі економічні основи, потрібні для розвитку цеї школи. На шкільні оплати гімназія не може тепер числити в такій мірі, як минулого шк. року. Видатність збірок також змаліла до мінімум-а. Тому Кружок УПТ. рішив створити „залізний фонд" у висоті около 5 тис. долярів. Відсотки від такого капіталу, поміщеного в відповідному підприємстві, зможуть покривати потреби гімназії.

„Залізний фонд" складається з паїв (акцій), які складають акціонарі в формі дворічної безпроцентової позички. Висота одної акції виносить 5·75 зл. п. Багато паїв зложено на „Зал. фонд" як беззворотний дар. Що можна було стягнути в Яворівщині — стягнено. З огляду на загальне знищення повіту — Кружок УПТ. рішив повести збіркову акцію на „Зал. фонд" в цілому краю, трійковою системою. Складаючі відсилали би гроші на адресу: Кружок УПТ. в Яворові „З. ф." — на руки скарбника о. Чайківського Теофіля.

До цього часу складено:

1. Вп. Буркова Олена з Яворова 3 уділи і кличе: Впреп. о. проф. Несторовича Льва; Вп. пр. Голійчука Т.; Вп. пр. др. Мандюка — всі в Перемишлі.

2. о. Чайківський Т. з Яворова 5 уділів і кличе: Вп. Карпінського Юліяна, власн. дібр, Гаї нижні п. Дрогобич; Вп. Лукавську Антоніну, Комарники п. Борина; Всч. о. Петика Івана, Вяцковичі п. Самбір.

3. Вп. Осідач Микола з Яворова 6 уділів і кличе: д-ра Федака Івана, Старий Самбір; о. Матківського Вас. Краковець; о. Прийму — Дуліби коло Бібрки.

4. Вп. Харчалісіна Парася з Яворова 5 уділів і кличе: Чуму Василя ур. „Дністра" Львів; Кіся Григорія, учит. в Тростянці пов. Бережани; Вп. Гринівну Юлію учит. в Підмихайлю п. Калуш.

5. Вп. Борис Іван, ст. прав з Яворова 5 уділів і кличе: Вп. Волощака Семена реф. дирекції цол в Мисловицях; Вп. Галиняка Якима, учит. в Поточанах пов. Бережани; Вп. проф. д-ра Левицького Василя з Бережан.

6. Вп. Флис Михайло з Яворова, ст. прав 5 уділів і кличе: Вп. Греха Івана в Михайлівці; Вп. Лісковацького Мирона, учит. в Ярославі; Вп. Сілецьку Осипу, учит. в Самборі.

За Старшину Кружка УПТ.
Загаєвич, голова. *С. Харамбура*, за секр.

З Гребенова. (*Скільщина*). Пожежа, що на весну цього року знищила половину села, не минула і гарної, стилевої церковці, яка до тла згоріла. Вкоротці по тім опустив село священник, та громада лишилася без всякої духовної опіки. Що йно перед двома тяжкими приїхав сюди о. Бачинський зі Львова і гарною відправою та проповідями полонив не тільки селян, але і літників, навіть Поляків. На жаль, як зачуваємо, він уже незабаром кінчить свою відпустку і вертається до Львова і знову три села: Гребеніз, Либохова, де навіть не було великодного богослуження та Коростів остануть без священика. Так не повинно бути. Львів скорше обійдеться без одного священика, та консисторія повинна подумати, як зарадити цій недостачі. Другим лихом, яке дошкулює селові, це брак моста, знищеного повіню. Селяне, які відбудовуються, мусять возити будівельний матеріял через воду, а як прийде більша вода, припиняється всяка комунікація між Сколем і Лавочним. Люди самі хотіли направити міст, та повітовий інжинір Дітріх, котрого міст перша більша повінь знищила, не згодився на це, кажучи, що селяне не зуміють моста поставити.

Літник.

З театральних справ.

Заява українських акторів б. театру Т-ва „Бесіда".

60 літ проминуло з того часу, коли вперше український актор в Галичині почав свою важку і мозольну працю під опікунчими крилами тоді вельми заслуженого Т-ва „Українська Бесіда". За такий довгий час зродився і виховався цілий кадр талановитих акторів, що відкинувши свої особисті, життєві блага та карієри, кермувались виключно чисто художнім та національним почуттям, ідучи тернистим шляхом мистецької праці з горячою надією на те, що підсумок праці за 60 літ дасть більш позитивні та кращі результати. Не думаємо розводитись над пожовклими сторінками (зрештою дуже вбогої) історії розвою нашого театру в Галичині, а тільки як інтересовані в тому, щоби український актор заняв рівнорядне місце серед акторів інших націй — ми вважаємо своїм святим обовязком зареагувати у відповідний спосіб на трактовання їх з боку Т-ва „Бесіда" та крайне безрадне та інертне відношення всього громадянства до справи розвою українського театру в Галичині, а зокрема до його працьовників.

На рік 1924 припали дві важні та сумні події в історії нашого театру. 60-ліття існування українського театру в Галичині, зі сумним та мізерним дорібком артистичним — та його сумний фінал: ліквідація. Не входимо в те, чи Т-во „Бесіда" мало право чи змогу дальше допомагати, як не матеріяльно, то морально, животінню того театру, який в останньому часі існував у Львові; так само, як Т-во „Бесіда", що несло відповідальність за існування тогож театру, не входило ніколи в те, чи український актор мав змогу та засоби для існування та своєї праці. Українські актори все вірили добродушно, що така поважна інституція, в якої склад входили кращі одиниці та культурні провідники нашої суспільности, — все таки найдуть певні способи і засоби для того, щоби удержати єдиний культурний театр у Львові, та зрозумюють, що його існування у Львові має значіння не тільки часто культурне, але й високо-національне. А вже зовсім не сумнівались ми в тому, що колиб Т-во „Бесіда" схотіло перейти до повної ліквідації постійного українського театру у Львові, то бодай настільки почуватиметься до морального обовязку перед своїми довголітніми працьовниками, що не викине їх як зужиту ганчірку на смітник, мовляв: „Жийте собі тепер панове як вас Господь навчив". Прийшов момент, коли ми побачили дитячу наївність своїх надій. За всі свої труди, за всі невигоди цигансько-мандрівного життя — за всю велитенську чорну працю, яка вимагала від нас повної посвяти, знищила їх здоровля, нерви, підорвала молоді літа і сили, — працю, що проглинула наших найкращих талановитих акторів, з яких одні померли в крайній нужді від сухіт, а інші покінчили на Кульпаркові — лишилось одно: цілок і прошений хліб. І перед такою перспективою стоїть кожний український актор і кожний, хто мав би відвагу посвятитись українській сцені в Галичині. Деж пенсійний фонд? Деж ці вкладки, які стягались з мізерних акторських платень на цей фонд? Деж ці гарантії еменитури? „Українська Бесіда" навіть не вважала відповідним повідомити своїх довголітних працьовників про своє рішення ліквідації театру. Вона вважала, що вистарчить тільки рішити. Це безперечно теж вихід зі „зачарованого кола", про яке так багато писали у свій час. А проте стоїмо перед дуже важним фактом в історії нашого театру. Не стало інституції, яка у інших націй є зеркалом і мірою їх духового розвитку і їхньої культури. Не знаємо, чи наше громадянство не здає собі справи з такого важного і сумного факту і вважає такі слова лише пустими фразами, чи дійсно дійшло воно вже до такої степені інертности, що може спокійно перейти над тою справою до денного порядку! Коли так, то ми, українські актори, теж маємо повне право звільнити себе від обовязку т. зв. „патріотизму" — яким ми за цілий час руководились, працюючи на українській сцені. Це слово було завжди найбільшим аргументом у заспокоюванні наших життєвих потреб. Беручи на увагу виключно добро театру, як культурного чинника кожньої нації, а також незавидну долю наших попередників, — ми, українські актори, жадаємо від українського громадянства: дати нам змогу працювати в постійному театрі, з відповідним художним рівнем, який дав би нам змогу художно розвиватись, незалежно від інтересів підприємця. Беручи під увагу долю наших попередників, жадаємо забезпечення на будуче (пенсійний фонд). Не хочемо передчасно гинути від сухіт по шпиталях та під чужими плотами, не хочемо гинути по домах божевільних! Не хочемо на старість ходити з простягнутою рукою! Ми хочемо жити і працювати! Дайте нам змогу! Хай цей наш крик збудить з летаргу кожнього, навіть не театромана. Хай кожний памятає, що **кожния нація заслуговує на такий театр, якій має** і навпаки: **кожния нація має такий театр, на який заслуговує.**

Гадаємо, що цю заяву маємо право зложити в імени всіх українських акторів, котрі служили на протязі 60-ліття в театрі „Бесіда".

А. Осиповичева, І. Рубчак, А. Шеремета, М. Бенцаль, М. Крушельницький, Л. Гладкий.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Подяка. Комітет допомоги політичним вязням дякує Хвальному Обєднанню Українських Орґанізацій Зєдинених Держав в Філядельфії Па., за щедру жертву в сумі 200 (двісті) долярів, пересланих через д-ра Степана Федака. Прохаємо не забувати і на будуче. — *Комітет доп. політ. вязням.* 1—1

Великий відпуст на Пацлавській Кальварії (Стація Нижанковичі (Nižankowice) коло Перемишля зачинається в понеділок 11. а кінчиться 15. серпня. 13. приїзд Преосвященого Епископа з Перемишля. 14, четвер в памятний день хрещення України Архієрейська Служба Божа, обхід хрестної дороги і водосвяття. 137 1—1

Від лютого 1924. одержала „Рідна Школа" жертви від ВП. Емігрантів з Америки через ріжні банки. Тому, що УПТ. не знає до цеї пори ВП. Жертводавців, посвідчає цею дорогою отсі датки: через Am. Ukr. Exchange, Чікаго, ам. дол. 5, 14, 28, The Public National Bank Ню-Йорк 51, 25, 123; American Express Company Ню-Йорк 25, 40, 80; Варшавський Банк „Zjednoczony" 96. — Всім незнаним Жертводавцям складаємо цею дорогою прилюдну щиру подяку. — *Головна Управа У. П. Т.* 171 1—1

Дрібні оголошення.

ЛІКАР, холостяк, з 10-літн. практикою, бажає переселитися в Гал. Просить (орґанізації) вказати пригоже місце — евент., за нагор. — до Адмін. „Діла" під „Рівновага". 159 2—3

СЕСТРА моєї жени, панна, посідаюча цілковиту виправу (2 умебльовані покої або гроші на умебльовання), здорова і господарна, посідаюча часть спадкову, вийде замуж, евентуально до Галичини, за урядника на сталій службі або купця. Близші інформації на надіслані письма з фотографією уділить: Mycak, Września (Wlkp), ul. Zamkowa 5. 97 3—3

КАНДИДАТ адвокатури з практикою пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення приймає канц. адв. д-ра Келина в Галичі. 169 1—2

ХТО з богатих патріотів вибавить молоду вдову із прикрої ситуації позичкою 100 зл. платною в 5 місячних ратах, зволить написати: „Fides". Адміністрація „Діла". 167 1—1

ШУКАЮ женщини, що занялася би доглядом 2 дітей і домашнім господарством. Зголошення до 8. год. рано і від 5—7 попол. Горішна Павлинів ч. 2. Дробаха. 164 1—2

ПОЗІР!! Пані і Панове! Хочете познайомитись в матримоніяльних цілях — удайтеся з довірям до найліпшого бюра посередництва М. Марцяка в Перемишлі, вул. Попелів 10. Бюро має богато кандидаток і кандидатів зі сфер інтеліґенції, купецтва, ріжної народности. Богаті, менше заможні і бідні найдуть щастя. Дискреція стисла. Сотки подяк можна переглянути в канцелярії. Фотоґрафії і подвійні почтові значки прислати. 168 1—?

ОГОЛОШЕННЯ.

ДОКТОР

ІВАН ГРИНЕВЕЦЬКИЙ

лікар Загального Шпиталя, лікар Народної Лічниці — ординує в недугах шкірних і венеричних при вул. Пекарській 26 (ріг вул. Сакраментек) від год. 3—5.
165 1—?

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Синстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі, ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 9—10

ФЕСТИН

ма будову школи на Стрийській дільниці при вул. Супінського 21, відбудеться дня 3.VIII. ц. р. 3. год.

Багато несподіванок. — — — — — Дешевий буфет. — —
166 **Фантова льотерія. 1—1**

Родина бл. п. замордованого

ТАДЕЯ МЕНЦІЯ

в Медині (повіт Калуш)

назначує 10.000 зол.

(десять тисяч золотих) для особи, що причиниться до викриття винуватців.
147 2—4

Подяка.

Високоповажаному Панові д-рові Ростиславові Біласові, лікареві в Бориславі, тепер в Трускавці, складаю отсим велику подяку за безінтересовний труд при ліченню мене підчас серцевої недуги і заявляю, що я вповні вилічена і чуюся дуже добре.

Генрика Гертнерова в Богородчанах.
170 1—1

„Візд Б. Хмельницького до Київа"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох краскax, величини 74×54 цм. в ціні 10 зол. а в різьблених рамах по 34 зол. або ½ різьблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлика, Львів, Ринок 10. II. пов.** („Просвіта"). 155 2-4

За Редакцію відповідає І. Мудрик

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 171 (10.264). Львів, вівторок 5. серпня 1924. Почтову належність сплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Чи справді на ліво?

Історія останньої реконструкції кабінету В. Грабського є ще у свіжій памяти наших читачів. Про неї зачали говорити ще тоді, коли комісія чотирьох „кресових" експертів виробила проект трьох славетних „язикових" законів, що їх недавно ухвалено у варшавському соймі і сенаті. Два головні автори законодавчих документів польської „толеранції" Станислав Грабскі і Станислав Тугут мали, як відомо, вийти до уряду, перший в характері міністра освіти, другий як міністер закордонних справ. Польський народовий бльок мав поширитися хлопською партією Визволеня, щоби без більших труднощів повести внутрішню і зовнішню політику польскої держави по лінії виключно польських народових інтересів.

Здавалося, що все укартовано вручно. Редакція „Слова Польского" через свого начального редактора мала повести політику у шкільній царині відносно національних меншостей по рецепті вшехпольського народового егоізму. Рівночасно „радикал" Тугут своєю особою мав засвідчити новий демократичний курс перед офіційними кругами в Парижі і Льондоні і переломити їхню нехіть до керманичів сучасного польського державного судна. Новим пляном гішилися заздалегідть передовсім у вшехпольскому таборі. Вони знали, що дійсна влада буде у їх руках, а при цьому безкровно злінують небезпечного партійного противника і загонять у свою службу ліву хлопську партію, як загнали колись партію польських куркулів під проводом Вітоса.

Одначе комбінації завели. Проти вступлення Тугута до кабінету В. Грабського заявилася більшість клюбу Визволеня. Не помогли ніякі аргументи іхнього голови Тугута про конечність відповідальности за державну польську політику. Скінчилося тим, що Тугут виступив з клюбу Визволеня і замісць сісти на міністерському кріслі, до якого так рвався, виїхав заграницю, написавши на відізднім лист до Визволеня, де ще раз підчеркує потребу понехання безплодної опозиції і вказує на конечність творчої праці при державному апараті. Очевидно, відпав також і Стан. Грабск і покищо народового бльоку не поширено. Виспідом цеї кількатижневої метушні за новими міністрами є тільки факт іменування Александра графа Скшиньского міністром закордонних справ, що чомусь має марку „червоного" аристократа, що вміє балакати демократичною мовою. Уступив граф старого роду і старої дати ординат Маврикій Замойскі, пупіль вшехполяків, а його місце заняв веняминок Тугута як тринацятий з ряду польський міністер закордонних справ. Зрештою все остало по старому.

У клюбі визволенців заклекотіло. Сторонники Тугута і його приятеля Понятовского вели дальше акцію по думці останнього посланія свого уступившого шефа. Не дармували і радикальні живла. Сили змірилися при нагоді вибору президії дня 31. липня ц. р. Перемогла лівиця. Головою посольского клюбу Визволеня 33 голосами на 53 голосуючих став посол Валерон, провідник радикальної опозиції, а його заступником посол Сонойца, рівнож сторонник радикального курсу.

Нововибраний ватажок визволенців пос. Валерон видав зараз своє „посланіе" у офіційному органі „Визволене" як відповідь на листа Тугута. У свому посланію підчеркнув пос. Валерон, що клюб Визволеня не відступить від своєї дотеперішньої тактичної програми: не робити з правицею ніяких компромісів, ніяких умов, ніякого порозуміння, але боротися з нею витревало і без перерви. Він вказує на приклади з історії польських політичних партій, що кождий пакт з правицею кождого польського людового сторонництва кінчився його розбиттям і деморалізацією та політичною смертю його провідників. Так було свого часу в Галичині з кс. Станиславом Стояловским, першим організатором польських хлопів, так було з його учеником, колись всемогучим хлопським ватажком Яном Стапіньским, що соромно провалилися оба з двилиною, коли пішли на компроміси з правицею. Те саме повторилося вже на варшавському грунті з Вінцентим Вітосом, від якого відвернулися польські селянські маси. Свій лист кінчить пос. Валерон слідуючими словами: „Пос. Тугут каже, що правиця при нашому спротиві також нічого не може. Не можу на це згодитися. Уважаю правицю не заслабу, а за дуже сильну. Правиця „при нашому спротиві" повалила людовий уряд, правиця не допустила до виконання земельної реформи, правиця при нашому спротиві обсадила значну більшість всіх урядів в Польщі своїми людьми і має в наслідок того вплив на виконання законів, правиця відсунула Пілсудского від війська, правиця дотеперішнього сойму ввела таке велике число послів, правиця причинилася до замордування бл. п. Нарутовича і волос не спав з її голови".

Радикальна частина визволенців виповіла отже війну правиці. Не спиниться вона на соймовій і сенатській трибуні. Визволенські посли рознесуть її далеко по селах та битимуть на алярм проти панів. Зайдуть вони і на наші землі, бо велика їх більшість рекрутується зі східних частин сучасної польської держави. Свого часу в часі виборів в осени 1922 р. Визволеня розвинуло широку агітацію в північно-західніх українських землях, на Білорусі і у Виленщині, стараючися здобути голоси радикальними соціяльними гаслами. Українських голосів воно не здобуло і на Волині не вийшов ні один польський посол, за те втягнуло у свої сіти значну частину римо-католицьких Білорусинів, поставивши на своїй листі кількох білоруських кандидатів, що опісля засіли мавіть у посольскому клюбі Визволеня. Одначе не вигідно їм було у польскому товаристві, що мимо свого словесного радикалізму в питаннях польської національної політики, голосувало недавно за відомими законами разом з польською правицею, не зважаючи на однодушний протест всіх національних меншостей. Останнім білоруським могіканам з під стягу „pod jednym dachem" не лишалося нічого, як виступити з Визволеня і злучитися зі своїми земляками в білоруському клюбі.

Радикальні соціяльні гасла будуть кидати визволенці і серед наших мас на східногалицькому терені, вдаючи при цьому наших прихильників. Спробу цього бачили ми недавно на польському вічу в Теребовлі, де один з визволенських послів ділив між селян не тільки панську землю, але й дідичівську шкуру — очевидно тільки словами, голосно викрикуючи при цій нагоді, що Українцям в Польщі діється кривда. На цю нову тактику мусимо бути приготовані. Боротьба з визволенцями не буде для нас тяжкою. Вистане пригадати, що Визволеня було співавтором законів про військове осадництво і кольонізацію, що ті закони вводив в життя іхній міністер хліборобства Понятовскі і другі та що вони голосували за всіми язиковими законами, яких автором був їх провідник Тугут.

Теперішний зворот на ліво, який проголосив теперішний провідник Визволеня пос. Валерон, відносно нас Українців ще далеко не означує зміни в тактиці цеї радикальної польської партії. Завернути справді на ліво можна тільки тоді, коли признається наші основні національно-політичні домагання. А такого звороту на ліво не зробила досі ніяка польська партія, хочби як гарно деклямувала про свої симпатії до нас, не зробить її очевидно і радикальна течія польського селянського табору й на практиці піде давними шляхами польської „кресової" політики.

Зворот визволенців на ліво буде мати значіння хіба для внутрішньої констелящії польських політичних сил. Вшехполяки (ZLN) вже заявили В. Грабскому, що не відповідають за політику його кабінету і роблять заходи для приєднання до цеї акції християнських демократів, сторонників Дубановича (польських зубрів) і Пяста. До них мабуть прилучиться правійша частина Визволеня. З цих всіх угрупувань формується новий бльок з наміром в осени ц. р. повалити правительство В. Грабского і створити власне. І тільки в цьому одинокому випадку зворот Визволеня на ліво матиме своє практичне значіння. Лакомі на владу нові люде одержать міністерські портфелі.

Д-р Степан Баран.

КАЛИТЯН Потошького 47 продає найліпший вуголь по 47 зол. з доставою. Дерево букове. сухе, рубане по 31 зол. за ½ сяга. 172 1—6

Сензаційний процес.

На марґінесі присуду в справі краківських подій.

Події, які колись, у часах виніжнених нервів і пересадного сентименту, ворохобили людські уми й хвилювали почування та ставали темою розмов бодай для трьох поколінь, нині, в 20 рр. XX. ст. ідуть у безвісти забуття вже на протязі кількох тижнів-місяців. А проте випадки, які минулої осени трапились на арені відродженої польської республики безумовно заслуговують довшої памяти. На вулицях Кракова, Тарнова й Дрогобича трескотіли звичайні й машинові кріси й лилася кров. Польща стояла тоді напередодні революції.

До революції не прийшло лише тому, шо згадані випадки — прийняли надто гострий характер і свідчили про надто велику силу невдоволення істнуючим державним режімом. Може це звучить парадоксально, а проте воно так: факт, що підчас краківських розрухів вуличні демонстранти з найбільшою легкістю роззброїли висланє проти них військо й поліцію і що поміж трупами, які були крівавим ефектом ворохобні, переважали жертви у військових уніформах — був такою несподіванкою для обох „воюючих" сторін, що за загальним збентеженням автоматично послідувало відносне вспокоєння. Питання: чому військова сила показалася оманним і ненадійним знаряддям у руках польської держави в боротьбі против нутрішніх мальконтентів і, з другого боку, хто на ділі кермував краківським бунтом, усунули в тінь безпосередню причину названих подій: провокаційно-терористичну акцію уряду Хієно-Пяста проти залізничого страйку.

Десяток комісій і підкомісій, що виринули на терені сойму й сенату з метою розсліду листопадових подій, мали такий самий успіх, що більшість їх товаришок умерли, не почавши жити. Єдиним епільогом дивоглядних подій став дивоглядний процес, який польська державна прокуратура виточила 57 учасникам краківської ворохобні як винуватцям у державній зраді, збройному бунті, співучасти у вбійствах ітд. ітд. Краківський процес, ведений перед лавою присяжних, тревав ні менше ні більше, як „лише" 2 місяці. Процес був такий

Пр. 705/24. В Імени Річипосполитої Польскої! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 166 з дня 30. липня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Мораль цирку" в уступі по словах: „і мають на трох ногах" до кінця артикулу містить в собі єство провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 29. липня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів. дня 27. липня 1924.

(Підпис нечиткий.)

багатий у всілякі „сензації", що компромітували ріжних польських достойників, і приймав ріжні несподівані звороти (як напр. відкликання прокуратора), що на протязі двох місяців творив першорядну атракцію літнього сезону. З найбільшим напруженням не тільки польські політичні кола, але й уся розполітикована польська суспільність вичикували присуду. І ось — як ми повідомляли вже у вчорашних телеграмах, вердиктом присяжних суддів усі 57 обвинуваченых звільнені від вини й кари. Лише шістьох злодіїв, причіплених до процесу, покарано за їх професіональну діяльність підчас розрухів, тай їх випущено на волю, бо свою кару відсиділи вже у слідчій вязниці.

57 осіб, що сиділи на лавах обвинувачених за найстрашнійші злочини, які передбачує карний кодекс і громадянська етика — признано невинними. Не дивниця, що такий присуд застряг новою палицею у муравлище польських політичних пристрастей. Покищо ще не маємо перед собою усіх найповажнійших органів польської преси, а проте вже з тих, які надійшли з Кракова й Варшави — не рахуючи крикливих львівських газет — можна вміркувати, що вся польська преса щодо поглядів на краківський присуд поділилася на два різко протилежні табори: один із них, друкуючи імена присяжних суддів у чорних жалібних рямцях, бачить в убільнюючому присуді апотеозування бунту й насильства над правопорядком і предсказує Польщі повторення Тарговиці, а инший знову витає той самий судовий присуд, як ознаку високої державно політичної й національно-патріотичної зрілости. Консервативний „Час" певняє, що „ефект, який увільняючий краківський присуд мусить викликати у всьому (польському) громадянстві, є фатальний", а „пілсудскофільський" „Курєр Поранни" є переконаний, що „вся здорова опінія громадянства прийме той присуд з найвищим вдоволенням". Що вже й казати про гістеричні атаки дюти ендецької преси й трюмфальний тон орґанів т. зв. лівиці.

Коли ми з одного боку, нагадуючи собі атмосферу, яку попередній польський „народовий" уряд свідомо витворював серед робітничих мас, є далекі від осуджування справедливої кари, яку понесли провокованих робітників, так з другого боку увільняючий присуд присяжних суддів у краківському процесі менше нас цікавить, аніж саме той поділ голосів польського громадянства. Він свідчить наглядно, що Поляки, це нарід із наскрізь східною психольоґією фанатиків, які ніколи нічого не вчаться. Перетворення краківського процесу у наскрізь політичну дискусію і обмірковування судового присуду з погляду політичної партійної приналежности дають підставу твердити, що минулорічні листопадові події мусять ще повторитись.

Зерна не співжиття, а ворожнечі.

Промова сенатора Мих. Чернавського в справі кресових законів на пленум Сенату 25. липня 1924.

(Докінчення.)

„Виховання у взаємній пошані".

А чогож свідоцтвом є вибрані посли з Холмщини та Підляша? Що кажуть православні церкви, які відбирають насильно і обертають у костели? Адже ви відбираєте їх не від Поляків і не від Жидів. Трактат про меншости, який мав бути виразником нового гасла визволення народів, не міг обмежувати вже істнуючих прав народу. І тому для кожного ясно, що ті права, які нарід мав в Австрії або які здобув у своїй зорганізованій державі, повинні бути поширені, а не обмежені.

А проте пропоновані закони обмежують ці права. Ось чому стільки запевнень та аргументів з вашого боку про вашу справедливість — які всі є нещирі. Нема тут ніякої справедливости, а навпаки груба несправедливість потверджена як наслідок вашої 4-літньої господарки на наших землях.

Ви ділите наші одноцільні етнично та морально землі на ріжні дільниці. Одній признаєте більше, іншій менше, третій нічого — на те, щоби нас розєднати та знесилити. Предложені три устави належать до одної цілости. Головною є устава про шкільництво. Слід звернути в ній увагу на першу статтю, де сказано „шкільний устрій є один для цілої держави"... а в другій: „основним типом державної школи на території згаданій у статті 1-ій згідно з принципом годження та єднання національно мішаних земель для згідного співжиття, а не ділення їх — це спільна школа виховуюча на добрих громадян держави діти польські і непольські у взаємній пошані для їх національних прикмет". Дуже гарний принцип: згідна злука та співжиття національностей на мішаних землях, хоча наші землі не є мішані, бо на наших землях наше населення значно перевисшає всі інші національности вкупі.

Або щодо „виховання польських та непольських дітей у взаємній пошані"... Маю пересвідчення, що саме ту мету можна здійснити не у спільній польській школі або утраквістичній. Між вами, панове, є чимало таких, які училися у спільній російській школі або німецькій, і тому я певний, що ви з усміхом ставитеся до цього реторичного твердження у 2-ій статті і ніхто з вас своїх дітей не віддасть до утраквістичної школи. Взаємна пошана національних прикмет можлива між громадянами щойно тоді, коли вони мають свобідний вибір школи для своїх дітей, коли школа не робитиме над дітьми ніяких експериментів, ломаючи їх психіку та рідну мову. Це все можливе, коли школа не викорінюватиме всього того, що виросло з глибини національної минувшини, коли не нехтуватиме тих прикмет як щось нижчого та підлійшого. Так буде в утраквістичній школі.

Щира книжка.

Якою буде ця школа? Перш усього під проводом Поляка. Коли взяти на увагу наші місцеві відносини, що своєрідну поведінку з боку шкільної влади супроти вчителів-Українців, певну тенденцію польської влади та суспільности, то т. зв. утраквістична школа буде школою польською. Предмети з викладовою мовою українською або білоруською, це буде щось у роді ручних робіт, гімнастики і т. и., як це вже нині робиться.

У звязку з цією уставою так гарно мотивованою, хочу навести кілька фрагментів з книжки п. Станіслава Грабского „Замітки про бі-жучий історичний момент Польщі". Автор цієї книжки, це-ж духовий батько тих усіх устав, а головно шкільної. Отже на стор. 112 читаємо: „Треба вже раз нарешті скінчити з фікцією „українського народу" і рішуче викинути з урядової номенклятури терміни: „українська мова", „українська школа", „українська національність"... В дійсности істнує лише мова русіньска, а „українська" це лише одна з руских партій. „Треба скінчити з цими наниненими галицькій шкільній Раді Віднем: окремими „русіньскими" гімназіями, семинарами, університетськими катедрами. Те, що є державне — це є в Річпосполитій польське. Бо Річпосполита це польська держава" і далі: „Все урядування мусять вести в польській мові, отже школи треба вести в польськім дусі, надписи на будівлях мусять бути польські". „Коли будемо удержувати те, що ввела Австрія для поглиблення ріжниць між Польщею і „русіньским" населенням у Східній Галичині", а саме спеціяльні приписи, які наказують відповідати урядам по „русіньски" на „русіньскі" письма, дарма, що кождий Русин розуміє по польськи, далі: „русіньскі" написи на державних будівляк, мову „русіньску" до громадського урядування і т. д. — тоді дійдемо до вислідку, який був метою Відня і — витворимо в Русинах пересвідчення, що Малопольска не є польським краєм. Ще у більшій мірі торкається це Полісся і віленської землі".

Замахи на дітей.

Ось виїмки з книжки, в якій Українці та Білорусини стають об'єктом знищення в інтересі польської державности. Вся ця книжка дише поглядами як денаціоналізувати Українців та Білорусинів, як кольонізувати землі, щоби на протязі 25 чи 30 літ вони стали зовсім польськими. Що саму мету має мудрий елябораг п. Грабского про шкільництво, в якому утраквізм є притаєним завданням польонізації нашого молодого покоління.

Ось як виглядає переведений у дійсности трактат про національні меншости, де в § 9. кажеться, що польський уряд уживе відповідних

М. ДАЛЕКИЙ.

Камінь Христового Гробу.

З археольоґічних дослідів.

Паралельно з щораз новими критичними студіями над св. Письмом, його автентичністю, джерелами, інтерпретацією текстів ведеться праця над старохристіянськими памятками на місцях перших починів християнської ідеї. Ці наукові досліди ведуть нерідко до вислідків, які подабають на фантастичні сензації. А проте підстави цих дослідів перевірені справжніми вченими, людьми далекими від атмосфери сензацій.

Недавно часописи присвячували чимало місця справі найдення срібної чаші, яка буцім-то могла бути чашою, що її вживав Христос підчас Останньої Вечері. Її найшли в 1910 р. в Антіохії і довгі роки досліджували в Америці. Вчені поділились на два табори у своїх осудах: одні казали, що чаша походить з першого століття християнської ери, і тому має безмежну вартість, інші, що з третього століття. Чаша „св. Ґрадя" мала би бути не з такого дорогоцінного срібла, а зі сидонського скла, згідно з виробами тодішньої доби.

Другою проблємою, багато цікавійшою і реальнійшою стають свіжі досліди над останками Христового гробу. Цього місяця зроблено в Єрусалимі знахідку, яка оживлює це вічно-живе питання наново. Недалеко при вході до т. зв. Садового Гробу, поза єрусалимськими воротами, від Дамаску, зрушено при чищенні саду кілька камінів. На один з них звернула увагу Англійка Гассей, член комітету, що хоронить цього гробу. Вона зацікавилась знаками на камині і звернулась за інформаціями до англійського державного археольоґічного відділу. Це каміння оглянув проф. Бранденбурґ, відпоручник берлінського товариства палестинських дослідів. Він є знавцем архитектурних памяток старовини збережених у скелях. Він ствердив, що це частина вівтаря богині Сибелі або Афродити з кольонною та деревом Адоніса чи Аттиса і що такі вівтарі найдено у святинях Венери.

Значіння цієї знахідки зростає щойно у звязку з місцем „Садового Гробу". Багато дослідників є тої гадки, що згаданий ґріб є справжнім гробом, з якого воскрес Христос. Відомо з історії, що в 125 р., по здушеному бунті самозванчого Месії, Баркохеба, коли Римляне знищили Єрусалим вдруге, ще основнійше, імператор Адріян вибудував на румовищах нове місто, зване Елія Капітоліна і між іншим також святиню Венери на гробі Христового воскресення, з наміром споганити його. Ось чому зрозуміло, що дослідники, які шукають слідів Христового гробу, стежать за останками згаданої римської святині.

Поза т. зв. Садовим Гробом є видні сліди колишньої великої будівлі. По обох боках дверей є два луки виковані у скелі, а над дверми три тзв. „колюмбація" або [illegible] ща, які звичайно були в поганських святинях. Є також камінна стеля і кольонна. Всі, що добачували у тому гробі можливу сцену Воскресення, завсіди гляділи на його сліди як на останки святині Цепери збудованої Адріяном; бракувало їм лише переконуючих доказів щодо тотожности. Якщо би вдалось ствердити без сумніву, що згадані найдені камені є з вівтаря Венери, тоді прийшов би новий дуже сильний доказ для потрібного звязку між цими двома предметами. Ствердження щодо останків святині Венери над великим староєвропейським гробом з тої-ж доби, який зрештою має всі написи гробу Иосифа з Ариматеї, далоби би підстави до дуже імовірного висновку, що цей ґріб є справді самим Христовим гробом.

Таком робом найдений камінь став би одним новим каменем у теоретичній будівлі, над якою працюють історики та археольоґи стільки літ. Скажім кілька слів про сам „Садовий Ґріб". На нього звернув вперше увагу англійський генерал Гордон, в р. 1867. Він прийшов до пересвідчення, що тзв. горбок Черепа (Skull Hill) не є нічим іншим як кальварійським горбком і це спонукало його до роскопок у пошуканці за Христовим гробом. У свій час рив землю довкола цього місця якийсь Німець на інтерес і згодом рішив її продати за 2000 фунтів. Цю землю купили Англійці і сотворили на ній окремий комітет охорони Гробу, щодо якого автентичности продовжується [illegible] дискусія.

Кілька літ пізнійше зроблено нові відкриття. Стверджено, що суміжна територія є старовинним християнським цвинтарем, з руїнами стародавної церкви. На однім склепінню, що притикало до Гробу, найдено два гробові камені з надписами: „Ноннус та Онезімус, діякони церкви Воскресення". Пониже був ще інший надпис, затертий, який деякі відчитували: „похоронені поруч нашого Господа"; інші вчені піддавали в сумнів автентичність цього доповнення. Але слід додати, що ті, які боронять погляду про правдивість Христового гробу, не основуються виключно на зовнішних очевидних знаках. Вони добачують у його конструкції чимало цікавих форм, своєрідних, які кидають світло на подробиці біблійної історії.

Ясно, що нова знахідка покищо лише приневолює повернутись до старої дискусії. Спеціялісти знову пригадають факт, що сучасник Константина Великого Евзебій оповідає про знищення святині Венери Константином, коли цей ствердив місце воскресення з гробу і там побудував свою церкву. Далі: традиція каже, що нинішна церква Святого Гробу, яка находиться в центрі міста, стояла на місці церкви Константина. Є й твердження інші — і всі зони мусіли би змінити свої теорії на випадок утотожнення слідів найдених у Садовім Гробі з останками святині Венери. Слово належить до [illegible] ольоґа

заходів, щоби забезпечити їм школи на рідній мові...

Не знаю, чи вам поведеться спольонізувати наші землі. Все, що звертається проти наших прав і нашої окремішности, як частини українського народу, ми будемо поборювати. Недавно пан маршалок Сенату заявив з цієї високої трибуни, що Польща часть своїм „східним побратимам" багато більше як каже трактат про національні меншости. Ми ждали, аж нам дадуть це. Нині дали. Якщо ці окрушки мови, цей антипедагогічний утраквізм мають бути цією вареклямованою бенефіцією, то... приймати цього не хочемо. Візьміть собі краще це назад, краще вже користуйтесь старими брутальними польонізаційними методами, не підкрашеними. Ми ждемо.

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Потреба рідної продукції.

(Дискусійна стаття).

Солідаризуючися зі змістом статті д-ра П. Рондяка та п. Л. Глинки у ч. 166 „Діла" про конечність заінтересування українського загалу його рідним промислом, подаю отсим кілька уваг для поширення дискусійної теми.

Якщо дана суспільність має змогу всі потрібні їй артикули, необхідні для життя покривати своєю рідною продукцією, то це має таке велике значіння, як коли у життю одиниці панує згода доходів з її розходами.

Коли доходи одиниці перевищають розходи, тоді кажемо про її богацтво. Про богацтво нації кажемо, коли вона деяку скількість своєї продукції може призначити на експорт.

Одиниця, що хоче спокійно спати, мусить найти рівновагу між доходом своїм і розходами; суспільність, що не хоче бути залежною від суспільности другої, повинна потребу у всяких продуктах покрити своєю продукцією.

Це уміле заспокоювання життєвих потреб своїми власними руками є першим мірилом правдивої життєвої культури і на ній будується незалежність нації.

Адже важко казати про повну незалежність молодця, що не займає ніякого становища, лише опирає своє істнування на майні та заробітку родичів; що це за життєва культура і незалежність російського народу, коли він до цього часу користувався головно рільничою продукцією українського робучого люду?

Наш народ це великий продуцент на ріллі. Його продукція, це першої якости на европейському ринку збіжжа, далі перетвір цукрового буряка та конопель. Це головні галузи його промисловости. Великим продуцентом можемо сміло звати наш народ тому, бо в порівнанню до дальших і блищих сусідів скількість плодів його землі перевищає значно дійсні потреби населення.

Ця гіперпродукція земних продуктів слідна передусім у межах наддніпрянської України, в меншій мірі на території Галичини, бо випливає вона головно з незвичайної плодовитости землі.

Одначе рільничий промисл у сьогоднішнім значінню цього слова перетворює земні продукти і лучиться цим зі сільським господарством.

Ця злука має свою основу в тому, що деяких рільничих продуктів не можна далеко пересилати, бо вони є або нетривкі (молоко), або за тяжкі у відношенню до своєї вартости (бараболя, буряки). Ось чому треба їх на місці перетворити, себто зробити з них щось такого, що має більшу вартість в відношенню до ваги (спіритус, цукор).

Дальшою причиною получення цього промислу зі сільським господарством є та, що при перетворі земних плодів остають відпадки, які можна як слід вихіснувати тільки в рільництві, а яких також не можна здалека спроваджувати (брага, витиски бурачані).

На жаль, цей промисл рільничий у найтіснійшім значінню цього слова не мав у нас примінення. На наддніпрянській Україні тільки мала скількість цукроварень була в руках наших свідомих земляків, а в Галичині головний ресорт рільничого промислу: перетвір бараболі, немов би нас не торкався. Ні, сказано неточно: миж були знаменитими консументами спірту, що його продукували майже виключно панські та жидівські горальні.

Причина, чому ми, сотворені приводою на те, щоби виявити якнайбільшу інтензивність у царині рільничого промислу — не можемо порватись навіть здобутками паралельними до природних багацтв нашої землі, — лежить ось у чому. Наша більша земельна власність, яка могла виявити ініціятиву на цьому полі, здебільша відійшла від нас на протязі віків важкої скрути; вона перейшла в руки сусідських „культуртрегерів", які вели її згідно з власними інтересами.

Та може бодай те, що чимало нашої крови потекло у великій світовій війні не за нашу справу — причиниться до того, що наш загал буде нині більше берегти своєї шкіри перед ворожою користолюбністю.

Важка ситуація спричинена політичною катасрофою довела до того, що нині лишилися без посад сила інтелігентів, а між ними чимало енергійних військових старшин. Вони взялися за кооперативну та торговельну працю у всіх закутинах нашого краю. Є це прояв інстинкту самооборони суспільностн перед чужинним визиском. Не одна з цих молодих сил на новому полі впаде жертвою своєї боротьби.

А проте можна вірити, що могутній кооперативний рух прямує до створення рільничого промислу в стислому значінню. Може з тих спроб витвориться нова організаційна сила, яка в нових підприємствах візьметься за перетворювання сільських продуктів і ми матимемо свої горальні, рафінерії спірту, цукроварні, прядільні, варстати для виробів сукна і т. і. Таку спробу організації на Волині зробив „Осередковий Союз українських кооператив у Здолбунові".

Слід би надіятись, що Галичане, які чомусь вважають себе кращими організаторами, не дадуть себе випередити в цьому напрямі.

А що теперішний кооперативний рух іде під знаком розмаху, тому, полишаючи компетентним чинникам питання про творення підприємств рільничо-промислових, — слід би у першій мірі розглянути, які продукти першої потреби повинні ми покривати власними здобутками.

Омелян Яо. Масляк.

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, НЕЦЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ГУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
поручає фабрика КУФРІВ і ТОРБ 2014 4—5
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙҐА ЛЬВІВ вул. Синстуська 5.

ОСТАННІ ВІСТИ.

З льондонської конференції.

Урядовий звіт з останього пленарного засідання конференції обіймає тексти звітів трох комісій, а саме: 1) звіт першої комісії в справі зміни §. 22. анексу 8-ої части версальського договору; 2) звіт третьої комісії, яка поручає такі резолюції: а) Німеччина прийме систему чинитьб у натурі, предвиджених у пляні знавців; б) Німеччина візьме участь в утворенні комітету, зложеного з шести членів, якого ціллю пильнувати виконання чинитьб у натурі; в) у спірних справах Німеччина підпорядковується арбітражеві; г) резолюцію, яка торкається арбітражної процедури, в разі колиб у комісії шістьох голоси поділилися у відношенні 3:3; 3) звіт правничої комісії, який торкається договору між комісією відшкодувань і Німеччиною в справі примінення пляну Дейвіса.

Німецькі делеґати до Льондона.

Берлінські часописи подають такий склад німецької делеґації на льондонську конференцію: канцлер Маркс, міністер заграничних справ Штреземан, міністер фінансів Лютер. Генеральним секретарем делеґації буде Шуберт. Прусію заступатиме державний секретар Вайсман, баварське правительство мін. радник Шульц. Німецька делеґація виїде до Льондону мабуть 4. серпня.

Ґрабскі в Галичині

В неділю рано приїхав до Львова польський премієр Ґрабскі. Тут побув він всього одну годину, навіть не виходячи з своєї сальонки, де говорив з кількома представниками влади. О год. 9·30 станиславівським потягом відїхав до Косова. Ціль його подорожі невідома.

Кровава сутичка у Варшаві.

В неділю, дня 3. серпня відбувалося у Варшаві віче, скликане в справі безробіття і 8-годинного дня праці. На вічу тім були й комуністи. Коли ППС. не хотіла допустити до голосу комуністів а крім цего поліція почала усувати їх зі салі — повстала бійка. В рух пішли ножі й револьвери. Комуніст Бялий, якому куля перейшла через груди, перевезений до шпиталя, небавом помер. 11 осіб є ранених, а поліція арештувала 11 осіб. Посла Круліковского силою усунено зі салі.

Положення на Гор. Шлеську

Всі копальні та гути на Горішньому Шлеську є далі нечинні. Положення не змінилося. Робітники держаться солідарно, не слухаючи „богоойчизняних" агентів, які хочуть їх спровокувати.

Дрібні вістки.

Радянський посол СРСР. Антонов-Овсієнко, призначений недавно на Чехослованьку Республику, був дня 15 липня н. р. принятий міністром закордонних справ д-ром Бенешом.

Славний університет в Лювені (Бельгія) впав жертвою пожежі, яка знищила частину будинку з цінними хемічними лябораторіями.

Болгарсько-грецьке непорозуміння виринуло з приводу забиття 19-ти Болгарів грецьким відділом жовнірів у грецькій Македонії.

Американський державний секретар Хюз боронить французького становища в справі репарацій і вважає необхідним для льондонської конференції дійти до порозуміння.

Жан Жорес буде перенесений до Пантеону згідно з постановою французького парляменту і сенату.

На Заґлюль Пашу єгипетського міністра президента мав повторити атентат один єгипетський студент.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

З якою метою?

С. В. Петлюра на овиді.

Півофіціяльна Польська Аґенція Всходня (A. W.) поширює вістку, немов то б. Головний Отаман і Голова Директорії У.Н.Р. Симон Петлюра заміряє якусь збройну протибольшевицьку акцію і то ще в біжучому році. З цією метою мав він увійти в тісний звязок з румунським ґенер. штабом.

На основі наших достовірних інформацій зазначуємо, що ця вістка є найзвичайнійшою польською „качкою" і в цілій своїй основі минається з дійсністю. Симон Петлюра під теперішню пору перебуває разом з б. премєром Вячеславом Прокоповичем у Берні в Швайцарії. Про ніяку протибольшевицьку акцію ні на власну руку ані у спілці з ким би це не було він зовсім не думає. Наддніпрянська політична еміґрація, яка ґуртується біля особи С. В. Петлюри, має одну мету: очистити себе й б. Головного Отамана від закидів „бандитизму", яку то славу пляново робили свойому „союзникові" Поляки.

НОВИНКИ.

— **У вчорашнім числі** сконфісковано заголовок вступної статті і кілька уступів з неї.

— **Замах на посла Нечаса.** Посол Прикарпатської України інж. Нечас (чеський соціяльний демократ, наш великий прихильник і володіючий добре українською мовою у слові і письмі) приїхав недавно до Ужгорода, щоби скликати кілька віч своїх виборців. По одному вічу, до школи, де мав замешкати посол Нечас, прийшла юрба комуністів і зачала настирливо домагатися, щоби її пустили до п. Нечаса. Без огляду на запевнення шкільного сторожа, що посла Нечаса у шкільному будинку нема, комуністи силою вдерлися до школи, пошукуючи всюди за пос. Нечасом і відійшли, перешукавши всі закутки, з погрозами під адресою неприсутнього посла, котрий довідавшися в час про плянований на нього замах, не прийшов до школи ночувати.

— **Шкільна виставка в Ужгороді.** В неділю 13. липня ц. р. в Ужгороді відкрито врочисто „виставку шкільництва на Закарпаттю". Рівночасно відкрито перевезену з Праги виставку „Життя і мистецтво Закарпаття".

— **Урядовий гумор.** Вчора появилась чергова інформація в польській пресі про те: де буде український університет? На цей раз у Кракові. Чому? Імовірно тому, що в Кракові є найбільше Українців, або що нема такої нісенітниці, яка при деяких умовинах не подобала би на поважну думку.

— **Морські англійські маневри.** Дня 27. відбулась у Портсмавті перша велика морська парада від часу війни. Атлянтійська фльота і державна, разом 96 кораблів, виплила на просторі 6 і пів км.. в десяти рядах: боєві кораблі, крейсери, торпеди, протиторпеди, підводні лодки. З численних невоєнних пароходів придивлялись параді сотки тисяч публики, головно відвідувачів виставки у Вемблей. Всі кораблі

Біржа.

Львів, 3. серпня.

Ґроші.

Амер. дол. 5·21—5·21¼, канад. дол. 4·95,—4·95½, чеські кор. 0·15½—0·15¾ леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·26½—0·27, швайц. франк 0·93—0·94, англ. фунт. 22·40—22·50.

Золото. 20 кор. 21·70—21·80; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 24·00—24·10; 10 руб. 26·00—26·10.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·05—2·08, фльорени 1·03—1·04, рубл. 1·70—1·72, рубель дрібним сріблом 0·66—0·67.

Збіжжа.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 20 до 21 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 12·50 до 13, жито галицьке 65/66 від 11·50 до 12, ячмінь галицький броварняний від 11·00 до 11·50, ячмінь галицький пашний від 9·25 до 9·75, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 12 до 13.

174 1—1

Салямандра

Львів, вул. Леґіонів ч. II.

СЕЗОНОВА ПРОДАЖ

Оставший запас модного, літнього взуття, віддаємо по значно знижених цінах. -- Поручаємо взуття жіноче і мужеське лише першорядної якости. Випродаж буде тревати від 5. до 20. серпня 1924 р. Просимо оглянути нашу виставу.

булй освітлені і кидали перехрестні штучні далекі вогні. Саме десять літ тому, цього самого дня, відбувались такі самі морські маневри на цьому самому місці. Звідтіля фльота розїхалась на стратегічні пункти по морях, щоби взяти участь у війні!

— **Смерть рос. економіста.** У московській вязниці „Бутирках" повісився визначний російський соціольог А. Рафалович. Його арештували за „економічну шпіонажу" і мали заслати на глибоку північ. Він належав до того гуртка публіцистів, які видавали в 1922 р. „Економіста", де домагалися повної свободи для торговлі та промислу.

— **Платина і революція.** Часописи повторяють звістку, буцім то радянський уряд мав передати комуністичному Інтернаціоналові весь запас платини, 80 пудів, для піддержання комуністичної пропаганди за кордоном, з метою всесвітньої революції. Платина варта більш 30 міліонів зол. франків.

— **Новий собор,** третій щодо величини в світі, це новопосвячений собор у Ліверпулі. Архітектом її є Джільс Скот, який мав 21 літ, коли нарисував її плян і одержав за цього першу нагороду на конкурсі. Перший камінь поклав під собор 20 літ тому король Едвард. Дотеперішні кошти будівлі — 2 міл. фунтів. До її скінчення треба ще 12 літ, якщо фонди плистимуть рівномірно. Посвячення церкви відбулось при участи короля згідно зі середновічним церемоніялом. Собор є зворотним пунктом у розвитку нової англ. архітектури: він є спробою визволитись з середновічної готики в напрямку модернізації старих зразків. Церковна нава подумана як воєнний памятник для воєнних жертв: у ній лежить книжка з 40.000 прізвищами громадян Ліверпуля, що впали у війні. Архітект Скотс одержав від короля шляхетський титул, з „містера" став „сером".

— **Секвестр на цвинтар.** У німецькім місті Марісидорфі міська громада докупила шматок землі для цвинтаря. Вийшли непорозуміння щодо реченця заплати та грошей і суд велів зачинити цвинтар, аж до вирішення справи судом. Чи померші вможуть чекати аж до судового присуду — невідомо.

— **Приємні нагороди.** Одна з французьких автомобілевих фірм заявила, що щороку видаватиме безплатно якусь скількість автомобілів, мотоциклів і колесниць (роверів), щоби міністерство освіти могло роздати їх між нагородженими студентами. Є край, в яких варто вчитись.. для спорту.

— **Три рази до шлюбу** переодягалась дочка мільонера Астора, яка цими днями вийшла замуж за князя Оболенського. Вона брала шлюб цивільний, в англіканськім костелі і в православній церкві. До кожної церемонії, які йшли за порядком, встигла переодягтись інакше.

— **Новий середник** проти шкарлятини дав прегарні наслідки по пробах німецького лікаря Руд. Енгельмана з Брюну. Нове серум складено у діточім шпиталі в Ризі, на підставі припису Бодеса.

— **Папа, мода і жебраки.** Як відомо, папа у свій час видав у Римі поручення не приймати до причастія дам, які приходять до церкви у декольтованих сукнях. Офіціяльний ватиканський орган „Оссерваторе Романо" стверджує, що число жінок, що приходять до сповіді, понизилась з цього часу на 50 проц. Маємо тут до діла з несміливістю вражливих Італіянок, які чекаються, щоби в огляду на одіж не зустрілись у церкві з докорами з боку священиків. З другого боку: зменшення присутности багатих жінок у церкві відбилось на підцерковних жебраках. Римські жебраки звернулись до папського престолу з прохаючою нотою змінити свої суворі прикази, які відбирають їм засоби до життя.

— **Спорт і політика** є дуже сильно звязані в Анґлії. Річ ясна, не тому, що політику беруть там зі спорту, а тому, що всі політики є одночасно спортсменамі. Теперішнього президента міністрів Макдонельда виключив з поміж своїх членів клюб Гольфу, в його рідним місті. Причина непатріотична поведінка підчас війни. Ця постанова клюбу до цього часу ще не змінена, бо до цього треба би більшости двох третіх голосів. Англійські спортсмени мають характер: нехай собі Макдинельд буде нині головою уряду і першим патріотом, але підчас війни поводився непатріотично. Отже: не буде грати в Гольф у рідним місті.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Бібліографія.

Нові книжки прислані до редакції.

Юліян Бачинський: **УКРАЇНА IRREDENTA.** Третє виданє. З передмовою В. Дорошенка і додатком: листування Ю. Бачинського з М. Драгомановом з приводу „України „irredent-и". Берлін 1924. В-ство Української Молоді.

Книжка, яка—як каже передмовець—має забезпечене „почесне місце в історії розвитку української національної свідомости, та в історії студій цього розвитку" — на жаль, видана так, немов би за останніх 30 літ, з менту її появи, в нас нічого не змінилось. Те, що автор не вважав вказаним позмінювати деякі її анахронізми або їх доповнити, є дуже поважною хибою книжки, що від біди можна ще розяснити бажанням передати її ненарушно як історичний документ — колишньої думки, але факт, що залишив у ній незміненою страшенну провінціяльну мову, до правопису включно — є неохайністю невибачною у творах з такими заголовками. До ширшої згадки про книжку може матимемо змогу ще вернутись.

СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ДРУКОВАНОЇ КНИГИ. В память 350-ліття появи першої української друкованої книги у Львові. Накладом кооперативи „Друкар", ст. 62. Присвята: Українські друкарські робітники міста Львова своєму предтечі Іванові Федоровичеві. У цій книжечці переданий точний текст „Святочної Академії", уладженої українськими друкарськими робітниками дня 18. травня 1824. у салі „Народнього Дому": тексти промов, пісень, привітів, голоси преси у звязку зі святом і реферат д-ра Іл. Свєнціцького про Івана Федоровича. Збірка видана вибагливо, з ілюстраціями.

Евген Мілер: МОЛОДІСТЬ СЛАВНИХ ЛЮДЕЙ. Переклала з французького Валентина Завадська. Львів—Київ. Накладня Михайла Таранька 1924, ст. 155.

Дуже чепурно видана книжка, прегарна лектура для молоді, добрий переклад. Про неї згадаємо ширше ще пізнійше.

Село: ІЛЮСТРОВАНИЙ ХЛІБОРОБСЬКИЙ КАЛЄНДАР „Нового Часу" на рік 1925. Зладив Остап Луцький, господар в Волі довголуцькій; ст. 120.

Дуже вибагливо, навіть артистично виданий календар приносить чимало цінного матеріялу з обсягу сільського господарства. У календарі є такі розділи: „Найдавнійша минувшина української землі і її перші люде"; „Як старі люди пізнавали погоду"; „Всілякі роди землі"; „Розумні думки"; „Торф і його значіння в сільському господарстві і промисловости Волині"; „Наше минуле"; „Управа рілі"; „Як і чим гноїти землю"; „Зелений гній"; „Штучні гної"; „Яким насінням сіяти і що по чім?"; „Шануймо спадщину предків"; „Годовні основи годівлі худоби"; „Перша поміч у наглих випадках занедужання домашних звірят"; „Отровання" і вірші.

Микола Вороний: ДРАМАТИЧНА ПРІМАДОННА. Естетично-критичний етюд до характеристики сценічної творчости Любови Ліницької. Окладинка Павла Ковжуна. Львів 1924, ст. 40. Вид. „Волосожар".

При характеристиці найбільше своєрідних прикмет нашої визначної артистки, автор охоплює поодинокі моменти розвитку нашого драматичного та театрального мистецтва. Приклад таланту Л. Ліницької служить йому як доказовий матеріял, на якім цаблі зупинилась наша драматична творчість і з яких причин.

К. Федорович: УКРАЇНСЬКІ ШКОЛИ У СВІТЛІ ЗАКОНІВ І ПРАКТИКИ. Львів 1924, ст. 94.

Величезний матеріял урядових документів та доказів, яким робом польська влада годить свої закони з методами польонізації та нищення нашого шкільництва.

Д-р Евген Грицак: МАТЕРІЯЛИ ДО ЧИТАННЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІТВОРИ И МОЛОДІ. Відбитка з „Учителя" ст. 15. Дуже гарно складений зразок анкети, добре передуманої, як усе те, що виходить на ці теми з під пера автора. Учителі та родичі повинні подікавитись такою брошурою.

С. Гордін: СИРІТКА ХАСЯ. Комедія-драма на 4 дії. Перекл. Юрія Гаєвського, ст. 47.

Песа популярного жидівського письменника, яка надається на аматорські вистави.

БОРИСЬ! Збірка статей з приводу 14-літніх роковин смерти бл. п. Адама Коцка. Видане Центр. Бюром Преси й інформації професійної організації українського студентства Західних Земель України. Ст. 56. Випуск II. Дуже похвальна збірка, з деякими цікавими інформаціями про студентське життя, на жаль, складена без „центрального проводу" і щодо мови і щодо ...інтелекту. Є там футуристична поема, яка подабає на глум і статейки в роді „Основні напрямки гром. співпраці в акції" УВШ., яка могла би дістати першу нагороду за замотиличення абстрактним стилем і псевдонауковою термінольогію.

ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО. Випуск II. Квітень-червень. Зміст: А. Франс: Чоловік, що одружився з німою. Комедія на 2 дії, перекл. И. Стадника. В. Мурський: Мальованнятеатр. декорацій. Історія заснованнята розвою українського театру в Галичині. Освітлення сцени (з ілюстраціями). Ів. Велигорський: Танець як виховуючий чинник. Рецензії і замітки. Хроніка. Бібліографія.

НАШ СВІТ. Ч. 10—12. 30. червня 1924. В. Островський: Хлопські сини", роман з життя Холмщини. А. Павлюк: З циклю „Шлях", Поезії. Горацій: *_* Поезія, перекл. В. Заікина. Проф. В. Заікин: М. Драгоманів як історик. Роман Купальський: Поезія. Молоде вогнище української культури: Українська Господар. Академія в Ч. С. Р. Номо: Зносини з духами. Червенський: Національне питання. Памятник Пірі. Всесловянський географічно-етнографічний конгрес. Літературне життя. Театр і музика. Українське мистецтво. Процес про вбивство митр. Юрія. Жіночий світ. Спорт і виховання. Природа, наука, винаходи. З усього світу.

МОЛОДА УКРАЇНА. Ч. 14. 15. липня 1924. Зміст: Уляна Кравченко: Жнива. М. Б.: Королівський ланцух. Р. З.: Мов чудовий самоцвіт. А. Чоглок: Серед рідної природи. Р. З.: Дігнало сонечко обрій. М. Д.: Наш шкільний товариш. С. К.: Медвідь у хаті гаєвого. Р. З.: Князь Маршипан. Іванна Блажкевич: Вдячні любимці дітей. Фредерік Джеймс Гуд: Світло, Загадки й шаради. Переписка редакції.

СВІТ ДИТИНИ. Число 14. 15. липня.

Вол. Дорошенко: ІВАН ФРАНКО. Накладом Видавництва „Громада". Львів 1924., ст. 32, 16°. Ціна 30 сот., з кольоровим портретом 50 сот. Популярна брошура, в якій автор у приступній формі оповідає про нашого знаменитого поета й письменника, звертаючи головну увагу на початкову стадію громадянської діяльности Франка. Вкінці, в додатку подано короткий життєпис Франка, спис найконечнійшої літератури до дальшого читання про нього й показчик чужих та малозрозумілих слів.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту". (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть і менші датки для орґанізації спорту! Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Подяка.

Горем прибита родина складає сердечну подяку всім тим, що взяли участь в похоронах бл. п. Льва Шеховича. З окрема дякує Всч. о. радникові Ол. Стефановичеві, місцевому парохові о. радникові М. Ганушевському і о. Щуровському за їх участь в похоронах, п. д-рові Вол. Загайкевичеві за його прощальну мову над могилою, делятинському хорові, який співом безкорисно звеличав память померщого. Сердечну подяку складаємо пп. Миронам, пп. Федусевичам і п. А. Левицькій, які щиро занимались Покійним в часі недуги і Иого похоронами, п. Петрові Марусинові, що з далеких полонин спровадив безкорисно прегарні воли і занявся прикрасою воза, на котрому відвезено Покійного на місце Иого вічного відпочинку. Всім тим, що устно та листовно зложили нам своє спочування і що так чисельно взяли участь в похоронах, щире Спасибіг.

Жінка, діти і внуки.

Дора. 31. VII. 1924.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Користаючи з хвилевої знижки цла, спровадили ми тепер транспорт осінних і зимових товарів, особливо англійські рагляни, куртки, маринаркові одяги, жіночі плащі, суконні і плюшеві, як також діточі одяги та поручаємо їх нашим сталим відборцям по значно зредукованих цінах. **Иосиф Кернер,** Магазини жіночої мужеської і діточої конфекції, **Львів, вул. Трибунальська 6** (власна домівка). Рік основ. 1888. 163 2—2

Дрібні оголошення.

ЛІКАР, холостяк, з 10-літн. практикою, бажає переселитися в Гал. Просить (організації) вказати пригоже місце — евент. за нагор. — до Адмін. „Діла" під „Рівновага". 159 3—3

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський,** архітект-будівничий конценс., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 4—9

ОДНА або дві панночки тільки з вищої гімназії з української інтелігентної родини знайдуть вигідне приміщення з харчем при інтелігентній українській родині у Львові. Добра опіка. Фортепян дома до ужитку. Зголошення до адмін. „Діла", Ринок 10 під „Виховання". 154 2—3

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалєр, електромонтер, машиніст і властитель рільного господарства около 30 моргів поля, терену нафтового, з браку знайомости бажає пізнати панночку в цілях матримоніяльних, котра допомоглаб йому побудувати тартак, біловий млин і механічний варстат рільничих знарядів. Фотографія пожадана. „Олувець" Посте рестанте Любінці коло Стрия. 151 2—5

КАНДИДАТ адвокатури з практикою пошукує місця в адвокатській канцелярії. Зголошення приймає канц. адв. д-ра Калина в Галичі. 169 2—2

НА СЕРПЕНЬ глядаю лекції з обсягу усіх кляс гімназії або учит. семинаря. Приймаю теж переписування на машині. „Машиністка" до Адміністрації. 173 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентистичне заведення

д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Нассa

Львів, вул. Синстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 123 10—10

„LIBELLA"

Знаменита кружлівка виробу „SKODA-ПІЛЬЗНО". Тисячі в ужиттю. По конкуренційних цінах на догідних умовах сплати кооперативам, молочарням і господарям продає

Тов-о „ТОПАС" у Львові Міцкевича 22. — Тел. 624, і філія Дрогобич (Народний Дім). 144 **Жадайте цінників.** 2—4

„Візд Б. Хмельницького до Київа"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 цм. з ціні 10 зол. а в різьблених рамах по 34 зол. або ½ різьблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлика, Львів, Ринок 10. II. пов.** („Просвіта"). 155 3-4

За Редакцію відповідає В. Мудрий.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 172 (10.265). Львів, середа 6. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Загроза голоду.

Сьогорічний збір в осередній і східній Европі, з окрема на землях заселених українським народом, є нище середнього. Причина неврожаю лежить головно в некорисних атмосферичних опадах — посуха в місяцях травні і червні. Місцями збіжеві шкідники, що масово розмножилися, знищили озимі і ярі збіжа. Збір і якість збіжжа звичайно дуже нужденні і хлібороби будуть мусіти купувати збіжжа на засів.

І коли сьогорічний збір на західно-українських землях, передовсім у східній Галичині, можна вважати за невдоволяючий, то все ще тут далеко до голодової катастрофи. Инакше в радянських державах. Недорід прибрав там цього року катастрофальні розміри і марево голоду загрожує цілим губерніям. Кажуть, що готові повторитися події з 1921 р., коли з голоду і пошестей вигибло кілька міліонів людей.

Повний неврожай обняв знова, так як в 1921 р. весь південний схід, північне Чорноморя і північне Прикавказя. В р. 1921 площа обнята голодом обіймала 25 міліонів десятин, з чого сама посівна площа виносила 22 міл. в 23 губерніях. В р. 1924 офіційно признані потерпівшими від неврожаю слідуючі поволжські, центральні хліборобські, українські і північно-кавказькі губернії: царицинська, самарська, астраханська і область німецької комуни, дальше симбірська, пензенська, тамбовська, вороніжська, рязанська, орловська, донецька, полтавська, ставропільська і терська. Правительство СРСР. старається затаїти розміри катастрофи, а то в тій цілі, щоби надто не обурювати проти себе публичної опінії дальшим вивозом хліба за кордон.

По неофіціяльним відомостям площа обнята неврожаєм є значно більша, як подають це офіційні комунікати. По статистичним даним, оголошеним в „Екон. Жизні" посівна площа в обнятих неврожаєм губерніях виносить 16 міл. десятин. До цеї цифри треба додати посівну площу губерній одеської, катеринославської, саратівської і уральської так, що в дійсности одержимо великанську цифру 23 міл. десятин, які в біжучому році зовсім не зародили.

Після донесень з місць частинний неврожай виказують також губернії подільська, київська, таврійська і харківська, а також північні московські губернії. Трівожні вісти надходять також з Закавказя, Сибіри і Туркестана.

Радянське правительство мимо голодової загрози дивиться на справу доволі оптимістично. Потворило воно окремі надзвичайні комісії для боротьби з голодом і певне, що вдасться йому надвижками хліба з деяких українських і західних губерній покрити запотребування в губерніях, обнятих неврожаєм. До цих заходів і до цього оптимізму офіційних чинників треба однак віднестися з повним недовірям. Що більше. Треба ствердити, що на Україну йде катастрофа, якої розміри вже нині майже рівняються величезній нужді з 1921 р. З українських губерній тільки Правобережжа (київська, волинська і подільська губернії) виказують врожай середній, або низче середнього і дадуть деякі надвижки. Всі инші губернії України — чорноморські і степові — діткнені або повним неврожаєм, або виказують збір значно нище середнього і будуть потребувати допомоги хлібом.

Та тут вирине нова трагедія. Московські губернії, скупі на хліб у звичайних роках, нині загрожені голодом, зужиють всеї сили, щоби з України видобути для себе все, що тільки вдасться, не оглядаючися на се, що з України в біжучому році не буде що вивозити і що вона сама на більшости своїх просторів загрожена маревом голоду.

Перші ластівки подій з 1921 р. вже нотує місцева українська хроніка. На Україну вже прямують голодні московські товпи з півночі і сходу, щоби тут набути хоч кілька пудів збіжжа. У місцевого населення слідно невдоволення, бо мимо голодової загрози визиск села містом у формі дорожнечі всяких фабричних і ремісничих виробів ще досі не устає. Сільські продукти розмірно дуже дешеві, а брак паші і збіжжа змушує селян позбуватися забезцін частини живого інвентаря.

Одним словом економічні відносини на Україні і на великих просторах СРСР. тепер дуже невідрадні. Не остануть вони без наслідків і на політичне становиско совітів. Загроза голоду буде впливати гальмуючо на розмах большевиків в міжнародній політиці. Очевидно, виключена річ, щоби Совдепія схотіла тепер вмішуватися в якунебудь воєнну авантуру, бо ведення війни в таких економічних відносинах, які там нині істнують, скінчилися би воєнною програною, а може і упадком радянської влади. Не спинить це однак комуністичного інтернаціоналу від дотеперішньої агітації в користь світової революції і хоч в Радянському Союзі мертимуть люде з голоду, висланники комінтерну голоситимуть дальше, що спасення людства лежить у світовій революції. Агітацію будуть вони вести головно в Румунії, Польщі, Болгарії, Югославії і Греції, де можемо бути свідками неодної ще несподіванки.

Радянська влада і Франція.

Французька преса, за „Матеном", повідомлає, що Ерріо негайно по скінченій льондонській конференції пічне переговори з Москвою, щоби вирішити питання про признання радянської влади. Та перед цими переговорами французький міністр закордонних справ збере повну раду своїх урядовців і спеціялістів від т. зв. „російської справи". Покищо невияснено, чи визнання радянської влади прийде негайно як формальність, а щойно по ньому: нарада про взаємини з Росією і річ ясна, Україною, чи навпаки: воно залежатиме від вислідку переговорів з Москвою.

Хоча Ерріо є не від нині прихильником визнання радянської влади, його нова роля: міністра звязана з труднощами у відношенні до поодиноких політичних партій і промислових груп. Цікаво, що між промисловими групами є такі, які є проти визнання радянського уряду саме з огляду на практичні інтереси. До таких належать товариства, які по упадку Денікіна ввійшли в безпосередні торговельні зносини з радянською місією в Константинополі і радянськими організаціями на Чорнім Морі. На їх гадку, вони краще заробляють з радянським урядом без його признання, тому, що „краще можуть використати ситуацію і ставити драконські домагання". Більшість французьких торговельних організацій стоїть на протилежнім становищі: для них справа визнання це не політичне питання, а перш усього перспективи безпосередних економічних користей. У р. 1923 (згідно з інформаціями офіціяльної радянської преси) двацять французьких фірм та фабрик працювали для радянської Росії. „Національний банк для зовнішньої торговлі" висловився нпр. за діловими взаєминами з Росією, але одночасно ворогом признання.

Французькі банки передали недавно Ерріо заяву зовсім однородну зі заявою англійських банкирів складеною Мекдонельдові. Ділові банкові і торговельні операції домагаються таких гарантій щодо забезпеки майна та осіб, що радянській владі їх не легко буде їм дати, якщо вона схоче зберегти свою дотеперішну підзорливість супроти европейських „контрреволюціонерів". Тому й не виключене, що в самім радянськім уряді може переважити погляд Зиновієва, який заявляє на кожнім зїзді, що визнання „де юре" не має значіння і навіть небезпечне для Росії.

Нині радянська влада здає собі ясно справу з того, що найбільше впливові голоси за її визнанням стоять на становищі принципу, а не інтересу. Кореспондент „Известій" пише, що особисто, всі французькі посли (навіть національного блъоку) „перед перспективой всевозможных барышей стояли за урегулированіе ситуаціи".

„Но, как только они возвращались к своим промышленным группам все менялось". Вплив промислових кол відбився навіть на становищі французьких соціялістичних груп, які розглядали справу визнання перш усього з принципіяльного погляду.

Боротьба між принципами та реальними інтересами набере зовсім инших форм, коли пічнуться безпосередні переговори. Тоді на ході цих переговорів позначиться також чималий вплив теперішніх англо-радянських переговорів у Льондоні, які ведуться вже чотири місяці, покищо без ніяких результатів.

ОПАЛ на зиму продає КАЛИТЯК Потощького 47. Найліпший вуголь по 47 зол. за тону, а дрова рубані, сухі, букові по 31 вл. пів сага, все з доставою. Певним людям на сплати.
172 2—6

Неврожай у Росії.

Радянська держава стоїть під знаком загального погіршення економічного положення. По урядовим звідомленням за першу половину липня н. р. виглядн на цьогорічні жнива дуже невідрадні. Приблизний загальний збір на основі дотеперішніх даних дасть 2,776 міліонів пудів, зачисляючи сюди й останки врожаю з попередніх років. При відчисленню із „приходу" скількости, потрібно на обсів землі та прокормлення людей і худоби, лишається 233 міліони пудів. Одначе коли відкинути останок з попередніх літ, лишається всього 61 міліонів пудів. Скількість, яку мала Росія в найгірші часи перед війною.

Російський ринок почав уже реагувати на неврожай підвишкою цін на продукти сільського господарства. Запримічується сильний зріст збіжевих цін при знижці цін на мясні продукти. Вірна познака, що населення зачинає продавати худобу. Перспективи неврожаю показалися також у зменшені торговельного обороту, гуртового і дрібничного. Без сумніву на зменшення торговельного обороту впливає і нова торговельна політика. Урядово стверджується, що приватна гуртова торговля завмирає і находиться в стадії ліквідації; одначе від цеї смерти виграла кооперація. На ділі торговельні обороти великих кооператив виказують також знижку і то від 25 до 30 прц.

Таким чином депресія економічного життя аж надто виразна і при тім депресія, що зависить від основного чинника російського народнього господарства. Буджет останнього кварталу ц. р. виказує дефіцит у сумі 80 міліонів рублів. Цей дефіцит уряд хоче покрити головно кредитовими операціями - перш усього розміщенням селянської позички. Тимчасом обєктивні дані, навіть із урядових жерел, кажуть про неминучу, коли не катастрофу, то велике лихоліття, що постигне міліони мешканців радянської держави.

Певна річ, при нормальних умовах правління і людськім відношенні до катастрофи, яку принесуть найблизші місяці, розміри нещастя можна би ослабити. Та коли в центрі всіх політичних інтересів стоїть піклування про інтернаціонал з одного боку і збереження диктатури з другого, коли без упину тратиться гроші на фінансування революцій у Німеччині, Китаю, Японії, на Балкані і т. д. і коли на такі цілі треба продавати збіжжа, переважно українського народу, то нема виглядів на якусь плянову державну боротьбу з новою економічною скрутою.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Проти осадництва і кольонізації.

Промова сенатора Мариновича з Українського Клюбу виголошена на засіданні сенату дня 29. липня 1924.

Високий сенате! Бувший головний уряд земельний і міністерство земельних реформ у часі своєї пятилітньої діяльности не зробили нічого в справі реальної розвязки земельного питання для працюючих мас у Польщі, не вважаючи за потрібне задоволити потреби більшої частини рільничої людности наданням їй землі з краєвих ляґіфундій. Створено інститут кольонізаційний і осадничий на чужих землях (Голос: *Як то на чужих? Що це значить?*) наражаючи осадників на несподіванки і на висліди цеї протидемократичної і несоціяльної псевдореформи. Не зупиняюсь над цим питанням цілости, бо її розвязка належить до компетенції представників польської демократії. Забираю голос у справі земельної реформи і її долі, добробуту українського та білоруського селянства.

Польська політика, примінювана до всіх галузей публичного життя на українських і білоруських землях в економічно-господарській царині проявляється виразно у змаганні до економічного ослаблення цеї людности, що бачимо зі статистики, 60% припадає на безземельне і малоземельне селянство. Більша половина господарств на Волині і Білоруси не є в можности прокормити селянської сім'ї. Кожде таке господарство має менше як пять гектарів, а дуже часто менше як одну десятину посідає сім'я, що складається з пяти, шести і більше осіб, а земля віддалена далеко від села складається з 12 до 19 кусників.

Не ліпше представляється справа у Східній Галичині. Читаємо у д-ра Вайнфельда, що в р. 1921 на 793, господарств було 322.000 менших як два гектари і 270.000 господарств від 2 до 5 гектарів.

Вже ці цифри говорять богато про нечувано важкі аґрарні відносини на землях, що їх замешкує наш народ. До цього треба додати, що заробіток у Німеччині і в Америці є нині виключений. Перед війною український і білоруський кліроб мав кредит на закупно землі від земельних банків селянських і кредитових товариств, котрі то інституції давали багату поміч. У Польщі нема ніякої надії на кредит. Голод на землю зі всіма економічно-соціяльними наслідками страшною темною хмарою суне на українське село. Це тяжке становище хліборобських мас погіршується ще більше завдяки страшній скількости податків, котрі остаточно спричинюють зубожіння селянства і підривають цілу основу його матеріяльного добробуту. Зубожіння села є першим виразним наслідком неї нерозумної господарки польської влади на „кресах".

Що зробило для нащої людности міністерство земельних реформ для виконання закону про аґрарні реформи? Чи може міністерство земельних реформ доказати свою діяльність у цьому напрямі? Величезні лани, що їх на протязі кількасотлітної панщини поливали народи український і білоруський своїм потом та кровю, забирали йому з його мозолистих рук і давали їх на цілі військового осадництва і кольонізації. На 1. січня 1922 на власність держави відійшло 366.738 гектарів, з яких на цілі осадництва віддано 133.146 гектарів згідно з даними буджетової комісії міністерства земельних реформ. Землі, з яких український і білоруський селянин користав переважно з довголітних аренд і тим почасти задоволяв свій голод на землю; так само видерто йому з рук і віддано цілком чужому елєментові, наділяючи кождого осадника по 15 до 20 і більше гектарів, тоді коли рідко котрий зі селян, що з таким числом рахується до заможнійших, посідає таку скількість. На забудування і загосподарування осадників витратила держава і тепер витрачує величезні кошти, а тисячі зруйнованих і знищених війною українських і білоруських господарств не одержало до цеї пори ані гроша. Численні подання і просьби лежать у бюрових шуфлядах без наслідків і більша частина реемігрантів ще до цеї пори животіє в страшенних обставинах. На цілі земельної реморми віддано 80.399 гектарів, а з певністю можна ствердити, що ані один гектар не дістався українському і білоруському хліборобові.

В кождому разі прошу би я пана міністра уділити високому сенатові інформацію: скільки саме гектарів з цеї скількости дісталося до рук місцевого українського і білоруського селянина, бо урядова статистика не дає у цій справі ніяких відомостей. В повітових урядах земельних йому завсіди відмовляється під позором, що він бідний і не посідає ані рілі ані коня, отже не зможе управляти рілі. Иншому кажуть, що тому, що має вже мόрґ землі і коня, не може рахувати на землю, бо землю мусять дістати такі котрі землі не мають.

І в ніякий спосіб земельна реформа не може вийти в життя. Облогом лежить у Завизові Острізького повіта 28 гектарів рілі і не зважаючи на неоднократні просьби не видано цеї землі 16 малоземельним і безземельним петентам. Рівнож не одержала наша людність ані гроша від польського правительства на цілі сфінансування земельної реформи.

(Докінчення буде.)

Поліція в церкві.

Холмське „Наше життя" ч. 30. подає:

Дня 29. червня по ст. ст. і 12. ляпня по нов. стилю у селі Удрицьку святковано Петра і Павла. По новому стилю у нас ніхто не святкував, бо свято Петра і Павла є у нашій церкві старим і традиційним святом. До нас збіралось дуже багато людей з ріжних місцевостей і тому ні в якому разі свято по нов. ст. не могло відбутися. Перед урочистим і великим днем для наших селян і всеї нашої округи, себ то вже 28. черв. ст. ст. стали люде збіратись на празник маючи на уваві, що буде служитися всеночна. На це велике свято — одпуст приїхали отці — Михайло Семенюк, о. Ілляр. Церхорович з села Ципцевич, о. Філярет з міста Висоцька і наш настоятель о. Вірослав Тхоржевський — всі приїхали у вечері 28. черв. Приблизно о 5. год. приходить до хати о. Вірослава комендант постер. ст. Удрицьк і каже, що от у нього є папір від влади, що о. Вір. не можна служити у церкві по старому ст. О. Вірослав відповів, коли будуть люде, то я служити буду. Але всеночної не було через заборону. На другий день комендант дав розпорядження поліції іти по всіх дорогах і не пускати людей до церкви, що вони й робили, тай ще приговорювали: „ти п... кр..., бандита єще захцялесь сєн модліць?" Не дивлячись на це, люде стежечками зібралися коло церкви. Не обійшлося без арештів. Заарештовано торговця Гаврилюка, що приїхав поторгувати коло церкви. Поліціянти бігали коло погосту, хвилювалися і дуже дивувалися, що вони ходили по всіх дорогах, а люде таки могли прийти до церкви. Нарешті почалася всеночна. Служив о. Михайло Семенюк, бо о. настоятель виїхав зустрічати арх. Александра на ст. Річицю. Після всеночної по малій перерві почалась Служба Божа: замісць соборної служив тільки один священик. Служба проходила нервово. На обличчах можна було читати незадоволення і пригнобленість, бо до церкви прийшов цілий відділ поліціянтів, які придивлялись до молячихся і щось записували.

О 10. год. замісць 2. год. закінчилася Служба в церкві, отці пішли на обід, а слідом за ними комендант. Зайшов до хати о. настоятеля, написав протокола і записав всіх отців.

От що робиться на нашому Поліссю.

Я тільки дивуюся, як наш митрополит відважився при помочі поліційної влади без відома людей робити переміни святощів, з якими люде зжилися віками.

Жидівська республика на Україні.

У закордонних часописах м. и. у „Пограер Прессе" надруковано у справі жидівської республики комунікат, який носить усі ознаки радянського офіціозного повідомлення.

„Бажаючи допомогти працюючим верствам жидівського населення — говориться в тім комунікаті, — уряд СРСР. має на думці розселити це населення на вільних ґрунтах України, а саме в сусідстві з вже істнуючими кольоніями на північ від Криму. Для цього розселення призначено 100.000 десятин державних земель: 50 тисяч на Україні і дальших 50 тисяч на Криму. На випадок, коли поселення добре розвинеться, для цієї мети призначать ще більше земель. На основі сільсько-господарського досвіду можна рахувати, що на перших 100 тисяч поміститься найменше 50 тисяч душ. Жидівські поселенці дістануть землю не як концесію, а на необмежений час до свого повного розпорядження. Землі північного Криму

Антін Рудницький.

Ферручіо Бусоні.

Посмертна згадка.

Берлін, 30. липня.

Архижрець Мистецтва, володар царства фортепіяну, з великих найбільший — відійшов на все з цього світа. Поява, котра чистотою змагань, святістю почувань нагадує Йогана Себастіяна Великого; артистичний феномен, якого загадку рівно важко розвязати як Моцарта; універсальний дух, супроти котрого блідне універсалізм Ліштa, а на гадку мимоволі насувається божеський Ліонардо... Вибраний, який згідно з опінією цього світа досягнув останніх вершків у мистецтві — та на його власну думку: він лише звичайний рядовик, який ціле життя мав лише одно бажання — вірно служити мистецтву... Людина в ідеальнім значінні цього слова, яка цілим своїм життям, своїм відтворчо-творчим геніем дала такий доказ тої „людскости", що майже переходила її межі...

* * *

„Ознакою мистця є те, що він ставляє собі що раз то нові проблєми і в праці над їх розвязкою находить повне вдоволення"..

Ціле життя був Бусоні живим прикладом для пояснення тої своєї сентенції. Ставляв перед собою одну проблєму за другою: будучи переконаним, що одна вже розвязана, кидав її і звертався до иншої. Як двайцятькількалітний, згідно з фаховою критикою Старого та Нового світа — скінчений пяніст у повнім розумінні цього слова — приходить до пересвідчення, що фортепян, його техніка та вигляди на майбутнє — це загадка, яку батько фортепяну Ліштa, розвязав лише до половини. І поставивши собі метою пізнати ту другу половину, посвячує десять літ новим студіям над фортепяном, беручи за основу твори Ліштa. Та коли після того часу він не лише відкрив усю тайну, але будучим поколінням поставив свіжу, вказуючи на незнані досі шляхи в обсягу фортепянської техніки, звукових можливостей, динаміки, інтерпретації і т. и., коли для нього особисто не було в цій царині вже нічого неясного, тоді звертається в иншу сторону: музична творчість та композиція стають для нього полем, де він ставить і розвязує щораз то нові проблєми.

* * *

Бах — Моцарт — Ліштa: у них замикалося артистичне „вірую" Бусоні-ого. Три прізвища — три світи. Чи справді три? Чи не одно лише — Музика? Моцарт, „dieser göttliche Junge", був для Бусоні-ого вершком досконалости. Коли других він почитав, Моцарта звеличував...

* * *

Бусоні бажав визволити музику з усього земського, низького, реального. Музика повинна бути вільна від всеї матерії; повинна бути абсолютною й абстрактною, як її ідея. До тої абсолютної, абстрактної музичної ідеї найближше стоять у нинішній музичній системі — павза і фермата. Програма, форма, звук одного чи другого інструменту є лише путами. Навіть нотне письмо не повинно вязати музики, бо „кожна нотація" є лише транскрипцією абстрактної ідеї. У мент, коли ідея підпаде під перо, тратить свою оригінальність"...

І тому, Бусоні-ому все одно, як і якими інструментами має бути виконаний його найбільший твір „Fantasia contrapunctistica". Подуманий як чиста, абсолютна музика, такий твір не може вязатися путами фортепяну чи орхестри...

Наша музична система має 24 тонацій. Бусоні начислив їх (в обсягу одної октави) 113. Для нього півтони не є найменшими інтервалами. Навіть не чвертками. Він ділить музичну систему на підставі „drittel-ton-ів", які є „зовсім самостійними інтервалами з виразно означеним характером"*).

* * *

У першій половині XIX. століття йшла суперечка про те, чи Ліштa чи Тальберґ є найліпшим пяністом; у другій половині, одні віддавали пальму першенства Бюльов'у, другі Рубінштайнові; сьогодні можна сперечатися, хто більший: Розенталь чи Гофман. Але імення Бусоні-ого не можна було вмішувати в такі суперечки ні за часів Ліштa, ні Бюльова; його не мішали ще кілька днів тому, коли він находився між живими. Бо сказати про Бусоні-ого, що він був найбільшим пяністом, це за мало. Бусоні був найбільшим фортепяновим ґеніем, який колинебудь істнував. Хтось написав про Бусоні-ого: „Він ширяє понад верхами, які досягнув Розенталь". Техніка, яка у Бусоні-ого перейшла межі матеріяльних довершень, являлася чимсь так природним, що слухаючи його, ніхто над нею не призадумувався. Бо над нею панувала Думка...

* * *

Бусоні був всесторонній: пяніст, компоніст, дириґент, фільософ, письменник, поет, учитель... А коли все це не вистарчало йому до висловлення того, чим повна була його душа, тоді хватав за малярську палітру...

* * *

Ферручіо Бусоні вродився 1866 р. в Італії. Маючи 7 літ виступає у Відні з першим концертом. В 15 році життя вибирають його дійсним членом королівської Академії

*) Цю думку висловлює та обговорює Бусоні у своїм творі „Versuch einer neuen Ästhetik der Tonkunst".

можуть бути використані під пасовиська, під огороди, квіти, тютюнові плянтації то-що. Крим славиться своїми садами, огородами та виноградниками.

Центральний уряд, як і покликані чинники ріжних російських республик вже затвердили цей плян. Відповідне повідомлення появиться в найкоротшому часі.

Одинока перешкода полягає лише в тому, що нема коштів для закуплення потрібного хліборобського знаряддя, машин, будівельного матеріялу для домів, то-що. Радянський уряд радо дасть поселенцям можливі пільги щодо переїзду та сплати податків. Уряд бере на себе видатки, щодо обміру й поділу земель, а також береться викопати артезіянські колодязі. Але він не має змоги негайно приготовити помешкання, щоб розмістити в них переселених Жидів тим забезпечити їм можливість істнування на новозаселених землях. Товариство „Орт“ і низка закордонних допомогових організацій взялись постачати необхідні кошти для здійснення цього пляну.

Якщо Жиди, оселившись на нових землях, висловлять бажання мати автономію, то СРСР. радо згодиться дати їм таку автономію“.

Мета цього офіціозного комунікату проглядає крізь кожне слово: виставити в очах світового жидівства радянський уряд доброчинцем Жидів — ну, й при цій нагоді дещо й нажебрати для себе під пригодою допомоги жидівській кольонізації на українських землях.

Очевидно, на ділі з большевицьких експериментів створення жидівської республики на Україні не вийде нічого. Українські селянські маси, що самі терплять голод на землю, здійснювання цього експерименту вважали би за виповідь війни для себе й уміли би постояти за право для себе на українську землю, а експеримент скінчився би сумно для самих Жидів.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

в Больонії — відзначення, якого у тім віці зазнав ще лише один Моцарт. Живе в ріжних краях, ріжних містах; грає, диригує, творить, пише, — а при тім всім виховує цілу плеяду піяністів, які сьогодні є найбільшими прізвищами в піяністичному світі. Від кількох літ жив у Берліні, де вів „Meisterklasse für Komposition“ при Академії Мистецтв. Вмер 27-ого липня.

Крім чотирох опер (останню „Dr Faust“ скінчив на смертельній постелі) лишив епохальні твори у всіх царинах композиції, та геніяльні, одинокі в своїм роді, видання і транскрипції творів Баха.

* * *

Сьогодні в Академії Мистецтв зібралися всі з Берліна, які мають щось спільного з музикою; від найбільших до найменших. І всі присутні, і найбільші, славні, і малі, незнані — всі вони хилили голову перед труною Того, для котрого життя було Музикою, а Музика життям; Того, що жив, служив та творив для Мистецтва як мога найкраще...

* * *

Твої учні, великий учителю, натхнені тобою, продовжуватимуть твої ідеї, і ти житимеш у них, відроджуючися у кожній обнові музикальної творчости...

ОСТАННІ ВІСТИ.

Збройний наїзд на Столпці.

Дня 4. серпня о 4. год. рано диверсійний відділ з большевицької сторони в силі 100 людей напав на місто Столпці, уживаючи машинові кріси й гранати. Заатаковано староство, повітову команду поліції, скарбову касу, міські арешти та цілий ряд приватних мешкань.

Вивязалася завзята боротьба між нападаючими, поліцією і урядниками, що боронили згадані уряди. Та перевага була по стороні нападаючих. Забрали вони почтову касу, зруйнували льокаль поліції і залізничу стацію, розбили телєграфічний апарат і зрабували ріжні склади.

Згинув один урядник і сім поліціянтів.

Зловлено двох нападаючих, з яких один є ранений.

Напад тревав майже годину. Через цілий цей час місто було довкола обставлене. Уланів, що виїжджали до міста, привитано огнем машинових крісів.

По скінченій боротьбі, відділ відступався в напрямі границі.

Погоня з польської сторони тревае далі. В сутичці ранено одного улана.

В часі погоні відібрано диверсантам 2 машинові кріси, 5 ручних і 13 гранатів. Паніка в околиці страшна. Варшавський уряд, довідавшися про цей наїзд, зараз зібрався на нараду.

На Схід!

Вівторок, дня 5. ц. м. маршалок Пілсудскі через Львів переїде до Острога на Волині.

Болгарія мобілізує.

„Н. Фр. Пр.“ звідомляє з Білгорода: Болгарський уряд покликав до чинної служби 3.000 резервістів. Югославянський міністер заг. справ Марінковіч вислав протести до льондонського, париського і римського уряду. Греція прилучиться теж до протесту.

Дрібні вістки.

Американські банкіри вдоволені льондонською конференцією. Президент торговельної палати в Ню-Йорку Бут заявив, що прийняття французького проєкту в Льондоні помагає значно реалізації німецької позички й полекшує господарську санацію Европи.

Справа ірляндських кордонів все ще не полагоджена. Відповідна конференція, що радила тепер у Льондоні, розбилася. Англ. уряд внесе від себе законопроєкт про ірляндські кордони до англ. палати громад.

Широка автономія Індій, яку Англія їй заповіла ще в 1919 році, має бути тепер переведеною в життя. Повідомляючи про це „Де'лі Гераьд“ запевняє, що ця вістка походить з цілком авторитетного джерела.

Конґрес чорної раси відкрився в Ню-Йорку маніфестацією 30.000 мурінів. У поході йшли 16 музичних муринських капель. Головою конґресу є Гарвей, що зве себе „королем Африки“; його проводила парадна сотня вояків. Конґрес м. ин. займеться створенням політичного світового союзу всіх мурінів задля охорони прав чорної раси в усіх частинах світа.

Памятник усім поляглим Німцям буде вибудований зі складок, до яких візвали в окремому поклику президент та уряд Німеччини з нагоди десятиліття від вибуху світової війни. На знак жалоби в саме полудне в суботу 2. ц. м. пристанули на 2 мінути всі міські, підміські, окружні й підземні зелізниці м. Берліна а також усі трамваї й автобуси. Вся ґрандіозна комунікація Берліна завмерла.

Ґен. Прімо де Рівера, іспанський диктатор, мав заявити, що перший — воєнний — період його диктатури, закінчений. Тепер, мовляв, починається другий період — патріотичний. Іспанські політики даремно намагаються зрозуміти, що має означати така заповідь.

Про успіх льондонської конференції Макдонельд сказав Еріотові: „Згода між союзниками завершена. Тепер хіба чорт міг би на посварити“.

Радіч, голова хорватських самостійників, всупереч усім вісткам живе і є здоров, та всупереч заборонам австр. уряду вибірається з Москви з поворотом до Відня.

Відгуки дня.

Відновлена республика.

Я з переконання чистої води монархіст і слово *республика* ділає на мене як червона хустка на рогатого іспанського гладіятора. Воно ніби кажеться, що республика означає річ поспільну, але це неправда, бо в республиці кождий, що трохи переросте других зараз і горлає „Республика, то я!“ А є й такі, які кажуть, що це місце, де кождому можна робити, що йому тільки до голови стрілить. А ще є й такі „речі посполиті“, в яких одним людям вільно ставати на голові (без ріжниці пола!), а другим не можна навіть і, возьмім, закашляти.

З тих причин я свого часу не став автономістом, а опріч того не ходив з засади до кавярні „Республики“. В цій кавярні першої части слова не було, публика була рідко, а зате публіка була все. Згодом ситуація ще погіршилася. На заялозених канапах (і під ними) виявався „нуворіш“ (новорріш), звір зовсім подібний до малпи, тілька що з більшими аспіраціями. На підлозі валялися цілими тижнями сутінки і зуби, — corpus delicti картяних непорозумінь. Тому не дивниця, що статочні громадяне оминали „Республику“ і ставали „централістами“, „фуксістами“, „варшавяками“, „райхістами“ і т. п. „*кучекістами*“.

Так далі не могло йти і господарі Республики рішили відновити кавярню з її славою включно.

Цілий місяць ішла горячкова робота над відновою і прикрасою.

На день 1. липня назначено святочне отворення відмолодженого льокалю.

Всі вибиралися туди, — вибрався і я. Передтим зїв я добру вечеру дома, щоби не змушувати своїх приятелів до плачення за мене.

Була десь 11. год. в ночі, як я відчинив двері нового льокалю зі старою назвою. Блиснули на мене стіни непорочною чистотою, засміялися лямпи з інтімних абажурів і кельнери з елєґантних смокінґів. Ідеально цілі зеркала помножували в безконечність досить велику скількість гостей.

Я обережно рушив наперед, шукаючи знайомих.

В першій салі сиділа переважно національна меншість, але ця екстериторіяльна. В другій стояв гамір милозвучної української мови. Я почимчикував туди.

При великім столі сиділо моє товариство, серед якого вилив я неодну чашу горя, з огляду на еманципацію жінок, заздрість мужів і ріжницю в політичних поглядах.

Я все таки присівся до нього і став розглядатися по околиці.

На ліво розсілися редактори найповажнійшої польської преси, як наприклад „Wiek Nowy“ і... блаженної памяти фейлєтоніст „Діла“, якого я безуспішно стараюся заступити.

На право заанектували стіл розсівачі народної освіти, які всупереч своїому званню повішали на лямпах парасолі і затемнили салю.

За ними в осібнім кабінеті зібралися найстарші наші громадяне, які взяті разом, могли безпечно обходити 2000-літний ювилей своєї громадянської діяльности.

Загально настрій був дуже гарний. Старий господар у новім убранню сам особисто обслуговував гостей і, як я завважав, мав сльози радости на камізельці.

Мене він спочатку комплетно ігнорував. Але, після того, як звернули йому увагу, що я є начальним редактором трьох українських газет, змінив до мене фронт.

— Може пан редактор що позволять?

— Дякую, я хорий на жолудок! Дурю його.

— В такому разі може рибу по жидівськи?

Я завагався. Біля нас сиділо жидівське товариство з кошем шампана і одною греко-католичкою і я не знав чи випадає мені провокувати їх.

Але я з природи відважний чоловік (маю дві спортові медалі!) і тому рішився.

— Ну! Як вже так дуже хочете, — кажу до господаря, — то прошу рибу, але з лямпкою доброго вина.

Моє химерне бажання сповнилося в одній хвилі, а фактичні начальні редактори зеленіли зі заздрости. Один по приятельськи радив мені, щоби я на другий день відкрив господареві правду.

Поки що тріюмфував я і присутні пані. Я тому, що їв „для реклями“, а вони тому, що подіставали від господаря лілеї (?!).

Найбільше з цвітів невинности були вдоволені дві дами, яких вік хитався між 18 і 60 роком життя. Вони святочно тримали лілеї в руках і виглядали, мовби щойно вернули від першого причастя.

Та вкінці затріюмфували таки нач. редактори.

Роздані лілеї неймовірно швидко повяли...

А я гордо виходячи з кавярні, стрінувся зі сильно збудованим платничим, який без обиняків заявив мені

ПОЗІР! ПОЗІР!

Концерти Шіснайцятки „Бандуриста“ в серпні ц. р.

Неділя 10. — Требовля.
Вівторок, 12. — Грималів
Середа, 13. — Копичинці.
Пятниця, 15. — Чортків.
Неділя, 17 — Заліщики.

По концерті вечерниці з танцями.

Дохід на будову Українського Театру у Львові. 1—2
175

— Тут ще остало до заплачення: риба по жидівськи і лямпка токаю...

...Я таки мусів скористати з прихильности своїх любих товаришів.

Ґалактіон Чіпка.

15 с. м. здержуєтьсяся висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Біржа.

Львів, 4. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20—5·21, канад. дол. 4·94½—4·95, чеські кор. 0·15½—0·15¾ леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·26—0·26½, швайц. франк 0·94—0·95, англ. фунт. 22·50—22·60.

Золото. 20 кор. 21·70—21·80; 20 франк. 20·70—20·80; 20 марк. 23·90—24·00; 10 руб. 25·90—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·05—2·08, фльорени 1·03—1·04, рубл. 1·70—1·72, рубель дрібним сріблом 0·66—0·67.

Збіжжа.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 20 до 23 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 13·00 до 13·50, жито галицьке 65/66 від 13 до 13·50, ячмінь галицький броварняний від 12·00 до 12·50, ячмінь галицький пашний від 10·00 до 10·50, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 13 до 13·50.

НОВА УСТАНОВА НОРМУЮЧА ЦІНИ

Львів діждався новости, якої з нетерпеливістю ожидав, а саме повстає нині у нашому місті одиноке жерело, завдяки якому настане управильнення цін кави, чекольди і т. и. Нинішнього дня відкрито величезний склад тих товарів першорядної якости під **„ІНДРА“** кооперативна фірмою 9 з обм. пор. при **Капітульній площі ч. 3.** Крім складу заосмотреного небувало багато, улаштовано також на велику скалю палярню кави, одиноку у своїм роді. Нині відкрита фірма стане отже поважним джерелом закупу для широких верств суспільности а основателі її дають запоруку, що совісно сповнять свої будучі обовязки та вдоволять бажанням і потребам мешканців Львова.

НОВИНКИ.

— **Українці в Атенах.** Український Гром. Комітет у Празі стоїть у зносинах з українськими політичними емігрантами, що розбилися по ріжних державах. Недавно одержано комітетом листа з Атен від одного з тамошніх українських емігрантів такого змісту: „Книжки, вислані Культурно-Освітним відділом одержав, за які дуже вам вдячний. У нас ще в минулому році заклалась Українська Громада, але через пять місяців розлетілась, бо в Громаду вписались такі особи, котрі з українством нічого спільного не мали; вони спричинили розбиття громади. Сучасне становище таке: дехто з тих дійсно Українців, що залишилися тут, підтримують поміж собою звязок, що тепер робити трудно, бо всі розкидані по ріжних кінцях міста, працюють важко фізично. Книжка українська тут дуже рідка. Читаємо українські газети і книжки по черзі. За Ваші книжки дуже Вам всі дякують...“

— **Повінь.** Внаслідок безустанних дощів, рівень води на Вислі піднявся на 5 метри понад звичайний стан. В пшинському повіті зірвала Висла міст. В бяльскому повіті вилили ріки, заливаючи Зажечє і Мікушовіце. Вода на Дунайци підійшла на 5 метрів понад звичайний рівень. Усі мости зірвані. Потоки Ціха Вода і Бистра під Закопаним зірвали два мости.

Половина міста Закопаного позбавлена світла.

— **Бандити в Збаражині.** Нічю з 28. на 29. мин. місяця біля села Лисичинці в збаражському повіті убито двох польських жандармів Скавіньского і Павлендра. З убитих стягнено одіж, білля і зброю. Припускають, що вчинку доконали бандити зпоза кордону. Дня 21 мин. місяця убито на дорозі з Джускополя до Стоянова купця Арта Байфогля.

— **За організацію Полісся.** Українські діячі Полісся жваво підготовляють Селянський Український Поліський зізд на осінь після жнив. Праця йде досить добре. Зізд українських селян Полісся має відбутися в Бересті або у Кобрині чи Пинську. Можливо, що буде їх кілька. З другого боку Український Посольський Клюб, добачуючи слабу національну свідомість і організацію українського Полісся постановив на засіданні дня 19 липня ц. р. що члени клюбу посля крім інших віч мають відбути конче на Поліссю не менше одного віча та сенатори не менше як два віча в цілях піднесення національної свідомости Поліщуків.

— **Зізд в Холмі.** Український Пос. Клюб наміряє скликати на день 17 серпня ц. р. до Холму повітовий селянський зізд для обговорення сучасного положення, в якому жиє тепер українське населення в Польщі.

— **Поетичне оголошення.** В одному з китайських часописів можна було прочитати таке поетичне оголошення: Я є молодою, повною чару дівчиною. Моє волосся вється кучерами, що нагадують хмарки на небосклоні. Тіло моє ясне, свіже і покрите ніжним пухом, мов квіт; вираз мойого облича є рухливий і змінчивий, як листок плакучої верби, колиханий геготом. Мої чорні очі кидають блисками, що нагадують місячне проміння. Маю стільки особистого майна, скільки треба, щоби могти перейти зі своїм подругом крізь життя, мов у чарівному сні, рука в руку, зі сплетеними пальцями, маючи до роботи в день — числення хризантем, в ночі — зір, що зорітимуть над нами. Коли це оголошення зверне на себе увагу людини — благородної, розумної і непоганої з виду, то поєднаюся з нею на все життя, а по смерти спочиватиму біля нього в гробниці з рожевого мармору..."

— **Передвоєнщина.** У Варшаві появилася на одній з брам карточка з оголошенням про вільне помешкання. Перед брамою зібралися товпи людей, для яких гого рода оголошення було сенсацією. По кількох мінутах карточка зникла; якийсь щасливець винайнимив помешкання.

— **Новий епископ для Ужгороду.** В неділю 3 серпня ц. р. по скінченні унійстичного конґресу в Белеграді висвячено в Белеграді на гробі св. Методія о. Гебея, дотеперішнього адміністратора Мукачівської епархії на греко-кат. епископа в Ужгороді. Хиромантії довершили перемиський епископ Коциловський, пряшівський Няради і кошицький Фішер.

— **Серце на право.** У місті Крістчерч, у Новій Зеляндії, лікарі ствердили, що один тамошній 6-літній хлопець має шлунок, печінку і серце на правім боці. Всі инші орґани має зовсім нормальні, є дуже міцний та здоровий. Як бачите природа не є така непохитна у своїх законах як шкільні підручники.

— **Проклін моди.** В останніх двох роках найшла на европейських богачів мода купувати до свого сальону статуетки Будди. Ці статуетки були дуже дорогі, бо їх привозили з Китаю та Японії. Але всі парвенії мусіли їх мати у себе, для доброго тону. Тому Німці почали фабрикувати „справжніх" Буддів, не дописуючи на них своєї фірми: made in Germany. Нині культ сальоновий Будди перенісся вже на лазничку: є статуетки Будди з мила. Згодом прийде черга на їдальню: великого пророка зроблять з чоколяди та цукру. І мода переїсться.

— **Камінні люде.** В Америці, в стейті Огайо (Ohio), місті Ліма, лежить у шпиталі малий хлопець, якого недуга є проблемою для лікарів та вчених. Малесенькі грудки його тіла відлітають з нього неначов з мраморної статуї: тіло його дослівно каменіє. Є не рід дуже рідкої недуги званої склеродерма. Історія медицини знає до цього часу лише 12 таких випадків. Виходить, що біблійна історія про жінку Лота повторяється в дійсности.

— **Найбільше насіннях,** зовсім нешкідливих, бо науково посортованих, має Британський Музей у Льондоні. Самоскладання катальоґу тривало останні 3 роки. Ціла збірка має 1,118.000 штук, з чого 325.767 метеликів між якими є 41.210 ріжних родів і 398.700 жуків між якими є 57.300 родів (більше як пород людей!).

— **Концерти „Бандуриста"** в серпні н. р.: Неділя 10-го Теребовля, вівторок 12-го Грималів, середа 13-го Копичинці, пятниця 15-го Чортків, неділя 17-го Заліщики. — По концертах вечерниці з танцями або товариські забави. — Дохід на будову українського театру у Львові.

— **Віднова У.С.Д.П.** На днях відбулася у Львові нарада деяких членів У.С.Д.П. (правиця) з представником II. Інтернаціоналу. Члени ці, які не погоджуються з теперішнім напрямком партії, рішили начати активну працю в напрямі віднови давної У.С.Д.П. і намітили плян на найблище майбутнє.

— **Старшина Кружна УПТ.** в Зборові повідомляє, що дня 12 серпня 1924 о год. 11 рано відбудуться в домі філії „Просвіти" в Зборові Звичайні Загальні Збори Кружка УПТ. в Зборові.

Дописи.

Бучаччина. (*Повітова каса хворих — суспільна опіка, чи шикани і визиск суспільности?*) Бучацький повіт належить до найбільших повітів Галичиаи, особливо з огляду на велику розлеглість, а рівночасно до найбільш занедбаних з огляду на лихий стан доріг і мостів. Ніякі господарські ні торговельні взаємини не лучать цього повіту в одну цілість, а сам Бучач являється чисто накиненим осередком через осідок староства, ніяким иншим — ні культурним, ні торговельним, ні господарським він для повіту не є.

Особливо ціла полуднево-західна частина повіту на просторі якихсь 20-ти кільометрів, з господарсько-торговельним осередком Устє зелене тяготіє у всіх проявах господарського життя до Станиславова і то з причини куди більшого значіння цього останнього міста в господарсько-торговельним життю і з причини кращих, наручнійших і дешевших комунікаційних засобів.

Таким способом Устє зелене зі своїм 20-кільометровим кругом сіл жиє своїм окремим господарсько-торговельним життям, повязаним густою пряжею взаємин між Станиславовом; до Бучача їде тільки той, хто має орудку в старостві, до Монастирищ — кого кличуть до суду. Поза тим ціла околиця Устя зел. переводить свої торговельні орудки на щочетвергових ярмарках в Устю зел., в Устю зел. має почту і телеґраф, лікаря і аптику.

Я нарошне дав трошки ширший образець господарсько-торговельних відносин у західно-полудневій закутині бучацького повіту з осередком Устя зеленого, щоби тим яснійшого стала абсурдність поведінки Повітової каси хворих в Бучачі, про котру зараз скажу декілька слів.

Якби так Повітова каса хворих в Бучачі схотіла зрозуміти, що не є її виключним завданням та покликанням точно що місяця окремим післанцем стягати з службовиків вкладки, але й удешевити, уприступнити та удогіднити лікарську поміч обезпеченим службовикам, — то в першу чергу законтрактувала би лікаря і аптику в Устю зеленім для обезпечених з найблищої околиці.

Та пов. касі хворих в Бучачі така проста і конечна послідовність її власної рації істнування чомусь то в голові не міститься! Що там хворі і їх потреби? Радьте собі, як знаєте, нам треба тільки ваших грошей! І справді... Як занедужає хтось, а не має права користати з обезпечень в Пов. касі хворих в Бучачі, то або на місці в Устю зел. має лікаря і аптику, або у 10 км. проміні, але як занедужає той, що силою соціяльних законів стоїть під суспільною опікою Пов. каси хворих в Бучачі, той мусить — хочби як тяжко недужий — їхати якихсь 15—30 км. дорогами, на яких серед літа болото по коліна, а ями чверть метра глибокі що другий крок (Коростятин) до Монастирищ, бо тільки там є лікар і аптика законтрактовані в Пов. касі хворих в Бучачі. За саму підводу заплатить інтересований вдвоє стільки, скільки на місці в Устю зел. заплатив би лікареві без помочі Пов. каси хворих, але щож не може обходити Пов. касу хворих в Бучачі? Що тяжко хворому можуть знамениті польські дороги і витрясти по дорозі душу — це також не турбує Пов. касу хворих в Бучачі, ось колиб лише вкладки точно впливали! Як ні — то бучацьке староство дасть дозвіл на екзекуцію, протеґований суспільною опікою адвокат начислить собі коштів пятикратно більше як залегла вкладка, переведеться екзекуцію і призначення каси хворих сповнене блискучо!

Щож мають робити обезпечені і обовязані обезпечувати — а є їх досить, бо крім Устя зел. найблищих 12 сіл і присілків: Лука, Межигірє, Тростянці, Сеньків, Красів, Задарів, Монастирок, Лазарівка, Нисколизи, Лядське, Бобрівники, Кудерка?! Платити і мовчати! Бо всякі реклямації зверненні до Каси хорих і староства в Бучачі, не принесли ніякого успіху. Коли так собі приватна людина видушує від когось гроші, а в заміну не дає від себе нічого, чи пак: дає серед таких обставин, що друга сторона рішучо з тої взаємности не може користати, то це називається визиск (наскільки не підпадає під кваліфікації злочину) — кодиж на таку поведінку позволяє собі добродійна інституція: Каса хорих — то чи це має признаватися до поправи санітарних відносин, чи може до злагіднення нужди нуждарів, мовляв: ви-ж під суспільною опікою?...

✝ Посмертні згадки.

Сидір Бриттан, емеритований директор товариства „Дністер" у Львові, визначний член і добродій українських інституцій і товариств Яворова — помер дня 3. серпня ц. р. в Яворові. Похорон відбудеться 5. серпня рано о 9 год.

Покійний уродився 1853 р. в Яворові у міщанському домі. По скінченню гімназії студіював права, відтак став урядовцем і директором тов. „Дністер". Разом з пок. д-ром Кулачківським і д-ром Ст. Федаком був покійний одним з довголітних працівників у тій інституції, в руках яких спочивала вся керма тої такої важної нашої національної інституції. 1883 р. разом з іншими визначиими громадянами Яворова, головно з п. дир. Андрієм Маренном, був покійник першим основником першої яворівської читальні „Просвіти".

Покійник належав до того роду патріотів, що їх патріотизм визначається все якимсь видимим ділом. Він був тим, що під його впливом жертвував його свояк на іконостас в церкві св. Юра в Яворові. Покійник жертвував площу під гімнавію в Яворові, він причинився чимало до вибудування величавого гімназійного будинку на тій площі. Пок. Сидір Бриттан записав княжі записи у землі під українську бурсу і українську захоронку в Яворові. Він дбав ціле своє життя про піднесення промислу і торговлі і заснував тов. „Гаразд" в Яворові.

До останньої хвилини, коли вже ізза недуги не міг ніде показуватися, брав покійний діяльну участь у громадянському життю Яворова, у засіданнях виділу УПТ. в Яворові й урядував як недавно вибраний директор „Задаткової Каси" в Яворові.

Про діяльність небіщика у Львові напишуть краще поінформовані його товариші.

З покійним сходить у могилу людина з чистим характером і з чистими наскрізь руками. Він був і буде для нас всіх прикладом чесного патріота і громадянина — *Е. Я.*

Олександер Чернявський, ученик української реальної гімназії в Празі помер нагло дня 5-го липня ц. р. на клініці проф. Шмідта. Покійний був родом з Кременчуга на Полтавщині, народився 5. III. 1905 р. в сімї заводського робітника. Учився в вищій початковій школі, але коли почався визвольний український рух, як 14 літній хлопчик вступив до українського війська, в складі якого брав участь у боях проти большевиків. В 1920 р. разом з українською армією був інтернований Поляками й перебував у ріжних таборах. В 1922 р. вступив до школи українських пластунів у таборі Шепторно й з цею школою переїхав у грудні 1923 р. до Праги, де й вступив до української реальної гімназії. Покійний був здібним учеником і гарним товаришем. За час інтернування навчився палітурного ремесла, а також ознайомився трохи з друкарською справою. Похорони небіщика відбулися в Празі 5-го липня ц. р. Похоронну службу відправив з власної ініціятиви архиепископ Саватій, голова чеської православної церкви. На похоронах були присутні всі товариші покійного, представники Українського Гром. Комітету в ЧСР, а також дехто з українського громадянства. У покійного на Україні залишилась мати, у якої він був одиноким.

Ілля Капно, старший офіціял залізничий в Мукачеві на Закарпатті, родом з Луки коло Самбора помер в Мукачеві дня 1 серпня ц. р. В. й. п.!

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

УКРАЇНСЬКА ЩАДНИЦЯ (передтим Руська Щадниця) **В ПЕРЕМИШЛІ** подає до відома: 1) **що від 1. липня 1924 р.** принимає щадничі вкладки **в золотих,** та що від них буде платити річно **8 прц. від сто** з піврічною капіталізацією.

Найнизша квота — яку можна помістити на щадницю виносить 1 зол.

2) Як тільки після вальоризаційного розпорядку з 14. мая 1924 буде устійнене, **яку вязоту має Українська Щадниця платити в золотих за давнійші вкладки,** обчислить і переведе Дирекція законну вальоризацію всіх щадничих вкладок. **Висоту вальоризаційної стопи відсоткової** — а також **і реченець,** в якім буде можна звальоризовані вкладки піднимати, оповістить Українська Щадниця в своїм часі в часописах „Діло" і „Український Голос".

З огляду на це всякі запити і приналюювання в цій справі є безцільні, **і такі запити, на скільки до них не долучиться почтових марок на відповідь** — остануть без відповіди. 109 3—3

Перепитна Адміністрації: Н. С-ів Вінніпег, отриманими 3 долярами вирівнано передплату по кінець мая ц. р. 1-1

Вп. д-р О. Пеленський з Устрик долішніх зложив 11·10 злп. на „Рідну Школу" з нагоди вінчання д-ра Тита Ковальця окр. судді в Коломиї. — Щире спасибіг за ласкаву жертву. *Головна Управа УПТ.* 1-1

В ч. 163 з 26. VII. п. р. в Оповістках в уступі „Поділ стипендій" пропущений під 5) Тимків Максим. 1-1

Виділ Секції техників при тов. Акад. „Січ" в Ґрацу (Австрія) повідомляє всіх Товаришів, котрі мають намір студіювати на висшій політехнічній школі в Ґрацу, що підчас вакаційних ферій інформації в справі принять, полекш і т. п. уділює в Ґрацу т. Дмитро Бурий, студ. техн. (Graz, Technische Hochschule, Oesterreich) а в краю т. Віктор Якубович, студ техн. Станиславів, Голуховського ч. 70. — За Виділ: *Т. Левицький*, студ. тех., *Віктор Якубович*, студ. тех. — Ґрац, 28. VI. 1924. 1-1

Дрібні оголошення.

ПОЗІР елегантні Пані! Знана фірма **И. Ґоттліба,** Львів, площа Стрілецька 15. повідомляє, що приймає до перероблення капелюхи фільцові на зразок найновіщих заграничних моделів. Спеціяліст у чищенні білих капелюхів. Для приїзджаючих викінчує в 24 годинах. 142 3—3

ШУКАЮ женщини, що занялася би доглядом 2 дітей і домашнім господарством. Зголошення до 8. год. рано і від 5—7 попол. Горішна Павлинів ч. 2. Дробаха. 164 2—2

ОДНА або дві панночки тільки з вищої гімназії з української інтеліґентної родини знайдуть вигідне приміщення з харчем при інтеліґентній українській родині у Львові. Добра опіка. Фортепян дома до ужитку. Зголошення до адмін. „Діла", Ринок 10 під „Виховання". 154 3—3

ВАКАЦІЇ без фотоґрафічного апарату страчені. Памятайте, що у нас и а й д е ш е в ш е купите фотоґрафічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематоґрафії, фахової і проекції. Школи і наукові інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 1-10

ОДНА або 2 учениці знайдуть приміщення з харчем при інтеліґентній родині, є фортепян. — Зголоситися в Адміністрації „Діла". 182 1-1

ОГОЛОШЕННЯ.

П. Т. Громадянство!

наше повідмляємо, отсим, що ми поширили на новий сезон наші робітні суконь і білля свіжими фаховими силами а наш склеп добірними товарами і поручаємось знова ласкавим зглядам наших П. Т. Гостей.

Сальон принять, заосмотрений найновійшими журналами, отворений щодня, крім свят і неділь, від 8—1 і 3—6 поп.

З поважанням
Жіноча спілка пром. „Труд",
кооп. з обм. пор.
Львів, Ринок 39 (вл. дім).

КОНКУРС

Філія Музичного Т-ва ім. Лисенка в Станиславовові розписує **конкурс** на

учительку (-ля) сольоспіву

Зголошуватися по конець серпня на адресу директора Муз. Інституту:
178 1-3 **Ос. Залєський,**
Станиславів, Голуховського 66.

КОНКУРС

на посаду учителя історично-фільольоґічної й учителя математично-природничої ґрупи при мужеській учительській семинарії УПТ. в Станиславові. — Подання вносити негайно до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10. 176а) 1-3

Родина бл. п. замордованого
ТАДЕЯ МЕНЦІЯ
в Медині (повіт Калуш)
назначує 10.000 зол.
(десять тисяч золотих) для особи, що причиниться до викриття винуватців.
147 3—4

„Візд Б. Хмельницького до Київа"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 цм. в цінї 10 зол а в різьблених рамах по 31 зол. або ½ різьблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлика, Львів, Ринок 10. II. пов.** („Просвіта"). 155 4-4

За Редакцію відповідає **О. Костик.**

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 174 (10.267). Львів, пятниця 8. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.

Конто почт. шад. 143.322.

Адреса для телеграм: „Ділo" Львів.

Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Демаґоґія чи наївність?

Деякі епізодичні політичні виступи зростають до величини характеристичних, коли вони зясовують основні риси орієнтації та світогляду даної політичної групи. Про один такий виступ мусимо з ніяковим почуванням згадати нині. Він торкається комунікату Тіснійшого Народнього Комітету у Львові з дня 15. липня ц. р. з приводу останнього зїзду міжнародньої Унії Ліги Націй в Ліоні, де виступали і наші галицькі делегати. Дня 19. липня в 157. ч. нашого часопису ми помістили статтю з нагоди цього зїзду і поставились критично до діяльности наших делегатів, ствердивши їх невдачу і вказуючи на деякі основні недостачі у підготовленні їх виступу.

Коли сумний висдід дипльоматичних заходів з боку делегатів зах. українського Т-вста Унії Ліги Націй можна було передбачити, то комунікат Народнього Комітету з приводу цього висліду є справжньою несподіванкою. Тіснійшнй Народній Комітет перш усього одобрив виступлення Захід.-Українського Т-ва Ліги Націй. Це є лише рід формальної чемности; виступили — пропало; раз сказано „ні", не завернеш; треба довершений факт якось виправдати. Але всі дальші рішення та висновки Тіс. Нар. Ком. звязані з цим виступом вказують, що вони не є формами дипльоматичної тактики, а висловом шкідної політичної короткозорости та наївности. Однак і той сам комунікат змальовує факт виступу як акт дипльоматичного розуму, а одночасно стверджує, що „виступленням зах. українського Тов-а Ліги Націй з Унії не може бути припинена його діяльність на міжнароднім полі, а навпаки Т-во повинно вести дальше всесторонну акцію в обороні національних і державних прав населення західноукраїнських земель".

Якже-ж ця акція має виглядати? Послухайте: „Тісн. Нар. Комітет признає конечним створити такі установи для поширення ідеї Союза Народів, які і самі в собі („ідеї самі в собі"? — просто як у „Критиці чистого розуму" Канта! — прим. ред.) і в орґанізації та програмових основах Союза Народів заступатимуть засади рівноправности народностей, без огляду на їх державні приналежности" і далі: „Тісн. Нар. Комітет підкріпить всякий почин Зах. Українського Тов-а Ліги Націй до заснування такої нової міжнародньої орґанізації, якої метою буде здійснення прав самоозначення поневолених народів та реформа Союзу Народів в тому напрямі". Прошу собі лише уявити: кілька земляків-емігрантів, які не в силі як слід підготовитись до одного виступу в Ліоні і які приїзжають в останній момент, не розглянувшись ні в людях, ні в настроях конференції, ці люде нині кидають визов всесвітньому Союзові і заявляють, що візьмуться за заснування міжнародньої організації і реформу Союзу Народів! Як бачите ми „лізмо до діла не зі звичайними політиками та дипльоматами в роді Льойд-Джорджа, Поанкаре, Мекдонельда або Штреземана, а з велитнями реформаторами! Те, про що мріяла Німеччина і Радянська Росія, могутні держави, покривджені методами політики союзних держав, — мають здійснити *disiecta membra* бувшого галицького уряду між Віднем і Берліном при допомові... рішень Тіснійшого Народнього Комітету у Львові. Це подобало би на гумористичний жарт, якби не скривало в собі рис глибокого трагізму.

Цей трагізм лежить перш усього в тому, що наші дипльомати або на далі наївно вірять у свої репрезентаційні дипльоматичні атрибути та всесильні впливи на міжнароднім арені або... не вірять у те, що кажуть, а вміють переконати псевдо-дипльоматичним жаргоном наші краєві політичні органи про свою глибокоумну, далекосяжну діяльність. Тісн. Народ. Комітет паде жертвою повної дезорієнтації у закордонній політиці, змальовуючи її всіма діточими колірами провінціяльної тактики.

Оборонці Ліонської дипльоматії раз впевняють нас, що Захід.-українське Т-во Унії Націй добровільно виступило. раз, що було приневолене не зробити, то знову, що справа його членства не зовсім програна. Всі ці аргументи зібрані до купи нагадують відому оборону свата запізваного за зворот глечика: „перш усього — казав він — я зовсім не брав цього глечика; подруге: коли я його взяв, то він уже був розбитий, а по третє: я віддав цілий глечик". А тепер прошу подумати: яке враження зробить згадана заява на міжнародне Т-во Унії Націй, якщо вона дійде до його відома. Ми не є нині таким могутнім народом, щоби могли махнути рукою на вплив такої міжнародньої всесвітньої організації. Раніше чи пізніше доведеться нам звертатись до неї, хоча би посередньо через представників інших народів. А в яке прикре становище поставили наші дипльомати своїх придніпрянських земляків! Чи тамті зможуть виправдувати політику східно-галицького товариства звичайним непорозумінням?

Ми не гадаємо ні на хвилину боронити політики Унії Ліги Націй. Вона не в силі визволитись від духа Версальського договору, який дуже однобоко використав принцип самоозначення народів і нас скривдив. Політика Унії є виразно нам неприхильна. Але від цього факту ще далеко до висновку, що нам вільно на неї начхати.

Такі дипльоматично - політичні методи є найвязначнійшим переплутанням необдуманих демонстраційних виступів, (на які від біди може позволити собі якась політична група в краю) — з поважною дипльоматичною тактикою на закордонній арені. Дуже сумним є факт, що наші діячі на еміґрації, які щиро хотять працювати для нашої справи, не є до цього часу настільки зорієнтовані в настроях та течіях закордонної політики, що вважають можливим користуватись такими студентськими жестами. Невеселим є і те, що вони і на далі силкуються представити кожну свою невдачу як твір глибокої дипльоматичної гри, замість щиро здати собі справу з причин такої невдачі і оминати її на майбутнє. Нам відомо напр. з достовірних джерел, що наше зах. українське Т-во Унії Ліги Націй дало наддніпрянському делегатові інж. Лагутенкові матеріяли для оборони нашої справи на... 2 год. перед засіданням, на якому він мав справу референтувати. Не вважаючи на те, що всі вони є в тім самім місті у постійнім контакті і до цього виступу мали час підготовитись на протязі місяців.

Але найсумнійшим у всій цій історії є факт, що Тісн. Нар. Комітет зовсім безкритично повірив на слово одиницям особисто заінтересованим у тім, щоби змалювати свою останню діяльність у Ліоні як дуже доцільну та корисну для нашої справи, і склав комунікат повний шумних фраз наскрізь демаґоґічного змісту, поза яким не лише не скривається ніяка реальна праця, але який навпаки: є документом сумної дезорієнтації у міжнародній політиці і може принести нам дошкульну шкоду.

У менш. коли представники гордої Німеччини та неприєднаного у своїй революційности радянського уряду засідають за одним столом з представниками союзних европейських держав і шукають засобів порозуміння на шляху Ліги Націй — представники нашого Східногалицького Т-ва Ліги Націй з Тісн. Народнім Комітетом збираються організувати хрестоносний похід проти міжнародньої орґанізації, яка єднає в собі всі народи світа і наших придніпрянських земляків!

„Все це було би веселе, якби не було таке сумне" — як каже Лермонтов. *Мих. Рудницький.*

ДРОВА дорожіють, отже хто не закупив опалу на зиму, хай зайде до **Напитяка**, Потоцького 47, вуголь з першорядних пруських копалень коштує 47 зол., а дерево рубане 31 зол. з доставою. 172 3—6

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту! Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13563, Львів, Руська ч. 20.

МИКОЛА ВАСИЛЬКО.

В суботу 2. серпня ц. р. помер в Райхенгаллю в 56. році життя довголітний провідник буковинських Українців — Микола Василько, нездужаючи від сімох літ на астму, що однак не вказувала на близький його кінець.

Його особа в політичній історії нашого народу останнього чвертьстоліття настільки замітна, що годиться її присвятити дещо ширшу згадку, тим більше, що був це перший український політик з доволі виробленим іменем в давнійшому европейському політичному світі.

Пок. М. Василько, роджений в 1868 р., походив з буковинської православної боярської родини. Молоді його літа припадають на час, коли на Буковині кромі горстки свідомих українських народників — все инше носило чисто німецьке знамя, окуте грубо австрійським чорно жовтим прапором. Про ширший народній рух не було навіть мови. Нечисленна інтеліґенція українського походження говорила по німецьки. Західно-европейські демократичні течії і форми політичної організації, що вже тоді проломлювали собі шлях у Східній Галичині, на Буковині були ще невідомі. Високе правительство рішало про все і мало обовязок думати за всіх, начеб це було з кінцем 18. стол. в часах Йосифинського абсолютизму. В додатку і серед цеї нечисленної автохтонної інтеліґенції — яку в більшости творило православне духовенство, переважали москвофільські симпатії.

Відсутність національної свідомости в домі батьків і національна мертвечина буковинського окруження не пособляли витворенню і скристалізованню національного українського світогляду молодого М. Василька. Очевидно не виніс він його з аристократичної віденської терезіянської академії, де вихову-вався в окруженні синів родової австрійської аристократії в рабському привязанні до габсбурського престола. Бийшовши з інтернаціональної Буковини з австрійським покостом, без українських національних традицій і перейшовши інтернаціональну по духові терезіянську академію, М. Василько війшов в життя без тих моральних засобів національного характеру, що їх мали і мають інші українські політичні провідники, зокрема Галицької України.

У публичне життя вступив покійник молодим ще чоловіком. Поселившися в родинному селі, став там війтом і вже в 1898 війшов до буковинського сойму, де відразу зайняв передове рішаюче становисько. Національно причалив до тодішних москвофілів. Вскорі однак побачив, що з ними йому не по дорозі, бо раз легко міг попасти в колізію з австрійським правительством, по друге, москвофіли не представляли ніякої поважнійшої політичної сили, на якій він на будуче міг би опертися. З Aitruthen-а стає наразі Jungruthen-ом і зближається до проф. д-ра Степана Смаль-Стоцького. Оставляючи останньому організацію внутрішніх національних сил на полі культурному й економічному, де д-р Ст. Смаль-Стоцький положив великі заслуги, сам бере керму буковинської політики у свої руки і стає дійсним буковинським війтом-диктатором. Зручною грою доводить до коаліції українсько-німецько-румунської проти румунських бояр і ця коаліція проводить в соймі нову виборчу ординацію, що чисельно значно там скріпила українську позицію. М. Василько робиться на Буковині всевладним. Проти його волі не діється нічого в державній і автономічній адміні-

страції, ба що більше, він навіть іменує послів до сойму і державної ради.

В доборі політичних середників не був пуританином. Народню масу трактував як предмет для своїх політичних цілей. Політичного ідеалізму і стремління поширити певну самостійну українську національно-політичну концепцію та перевести політичну організацію на певних демократичних програмових основах, у пок. М. Василька ніколи не було. Це і відбилося некорисно на українському національному житті самої Буковини, особливо, коли М. Василько усунув від політичного голосу буковинського будителя і організатора д-ра Ст. Смаль-Стоцького. Окружився людьми без власної індивідуальности, що за посольські й урядові номінації були йому сліпо віддані. В боротьбі „автохтонів" проти галицьких „зайдів" ставав зручно по стороні перших, хоч особисто ніколи надто не висувався по їх стороні. Правительственної поли держався до розпаду Австрії і вчив льояльности своїх блищих земляків, з якої вони широко були відомі. Ця політика дала вправді деякі реальні здобутки для Буковинської України — особливо на шкільному і церковному полі. Три державні українські гімназії, українські паралельки учительського семинаря, окремий шкільний реферат у шкільній раді краєвій, певне усамостійнення українського народнього шкільництва і поділ православної чернівецької митрополії і консисторії на українську і румунську частини (остання вже перед розпадом Австрії не ввійшла вповні в життя) є великою заслугою пок. М. Василька, якої йому не відмовить ні один з його противників.

Инакше справа з політичною організацією українських народніх мас на Буковині. Її не переведено до розвалу австрійської держави і це болюче відчувається тепер, коли Буковина ставить найменше опору румунській денаціоналізації, як не стало ласки високого правительства.

Значну ролю відограв пок. М. Василько в австрійській політиці. До державної ради у Відни війшов як посол з Буковини в грудні 1899 р. і остав там аж до упадку Австрії. Маючи майже в кождому австрійському правительстві якогось міністра чи президента знакомого ще з часів своїх студій в ревіянській академії, знайшов легко доступ за куліси австрійської політики, якій зручною грою віддав немалі прислуги, чуючися все в першій мірі Австрійцем і австрійським патріотом та вірно-підданим його величности цісаря. Галицько-українська репрезентація в віденському парляменті була тоді дуже маленька і без значіння і з нею удержував він тільки принагідні звязки, особливо з опозиційною групою пос. Романчука. Доперва в 1907 р. по перших загальних виборах роля М. Василька є слідною в українській австрійській політиці. У створеній одноцільній українській репрезентації його голос є нераз рішаючий, а чути його і опісля, коли не стало клюбової одноцільности і коли він своїх чотирьох буковинських товаришів повів зовсім самостійними шляхами, як вів і своїх соймових клюбових товаришів. Під його вплив підпали і керманичі галицько-української політики, що не все виходило у нашу користь, бо М. Василько не був в силі провадити української суто-національної політики.

Значіння М. Василька зросло ще більше з вибухом війни. Політична українська еміграція у Відни пішла під його командування, коли показалося, що він один знав всі входи і виходи до рішаючих урядових кабінетів. Його фактичному проводові підчинилися такі провідні люде, як д-р Кость Левицький і пок. д-р Евген Олесницький, а до певної міри й през. Юл. Романчук, особливо від часу, коли став заступником голови Загальної Української Ради в 1915 р. Українська політика пішла в Австрії в цілости австрійськими шляхами.

Імя М. Василька вяжеться також з берестейським договором в 1918 р. Поіхав там в товаристві австро-угор. міністра закордонних справ графа Черніна як посередник останнього і своїми впливами за кулісами причинився до заключення мира у такій формі, як це там зроблено.

На українській конституанті у Львові 18. жовтня 1918 р. М. Василько ставився вправді зі своїми Буковинцями, не забираючи однак голосу у самій дискусії. Та його присутність не минула і тут безслідно, бо при остаточній стилізації в комісії шістьох основних точок, що їх там ухвалено, прийнято на внесок М. Василька уступ про відмову компетенції гр. Бурянові, тодішньому австро-угор. міністрові зак. справ право промовляти іменем новоутвореної західно-української держави.

В часі істнування Західно-Української Республики М. Василько проживав у Відні як представник цеї держави перед віденським правительством. На весні 1919 р. навязує блищі звязки з директорією УНР. і стає її представником в швайцарському Берні, куди і переселюється літом 1919 р. Тих звязків він вже не переривав, як пізнійше перенісся яко посол УНР. до Берліна, де мешкав аж до свого недавнього виїзду на лікування до Райхенгаллю. Від блищих зносин з урядом д-ра Евгена Петрушевича усунувся вже давнійше, коли в цілости перейшов на службу С. Петлюри. На зовнішню політику УНР. мав покійний М. Василько рішаючий вплив. І як раз його впливам, а також впливам Андрія Левіцького і Костя Мацієвича треба в головній мірі завдячити польську концепцію Симона Петлюри і всі дальші її наслідки. Пок. М. Василько, не перейшовши до смерти української національної еволюції у свому нутрі, не знаючи блище українського народнього світогляду, а як політик опираючися виключно на силу чужих чинників та держачися в практиці засади „ліпше щось, як нічого", не міг створити в останніх часах реальних вартостей, коли не стало допомоги чужої сили.

До революційних часів і революційних відносин М. Василько ніяк не надавався, будучи дитиною завмерлих аристократично-бюрократичних часів. Тим і треба пояснити його діяльність з останніх літ не все корисну для українських національних і державних інтересів. Без сумніву був дуже зручним грачем і при нормальних відносинах у власній українській державі як дипльомат — а не як політик — міг нам віддати великі прислуги.

Як приватна людина був М. Василько незвичайно учинний, особливо для тих, що їх міг якнебудь потребувати і цею якраз учинністю зєднував собі неодного. Незвичайно працьовитий, старався памятати про все, що в його в найблизчих політичних комбінаціях могло мати значіння. В приватному житті вживав мови німецької навіть з Українами, що нею володіли. Української мови не вивчив як слід до кінця життя. Свої діти виховав в німецькому дусі.

У могилу зійшов чоловік, якого дослідник українського політичного життя і нашого державного відродження мовчки не промине і його дійсну вартість належито оцінить.

Д-р Степан Баран.

В обороні рідного промислу.

(До дискусійної статті „Економічне обєднання".)

Думаю, що про потребу розвитку рідного промислу не треба темучих людей переконувати. Цьо-го вимагає не тільки наш народній, але також господарський інтерес.

Це просто питання: бути або не бути, бо без міст нема нам будучности, а без добуття нових способів до життя жде велику часть нашого населення господарська загибіль.

Селянська земля вже до краю роздроблена, просто розпорошена, доступ до урядів для нас щораз трудніший, а незабаром буде зовсім неможливий серед нинішних відносин по причині недостачі кандидатів з польськими патентами.

Те саме буде і з вільними професіями, які вимагають університетських державних студій, тому лишається нам покищо ще торговля та промисл, або еміграція з рідного краю, коли не схочемо ждати на повільну голодозу смерть.

Наша торговля завдяки поширеному кооперативному рухові повоєнні, але постійно зростає і розвивається, одначе про промисл не можна цього сказати. Навпаки: наші давні промисли: шевський, кушнірський, гончарський, різьбарський і інші находяться у занепаді. І тут виринає перед нами велике завдання піднесення та поширення рідного промислу.

Треба поставитись з признанням до ініціятиви пп. Рондяка і Глинки в тій справі („Діло" ч. 166.) Я з ними вповні згідний щодо самої річи і їх постулятів, маю тільки інший погляд на способи їх здійснення. Вони домагаються заснування Економічної Ради, яка мала би за завдання 1) посередничити між тими українськими громадянами, що хотіли би поміщувати свої капітали в українськім промислі і між українськими промисловими підприємствами, 2) прослідживати природні дані в поодиноких місцевостях для розвитку промислу, 3) давати інструкції, 4) вишукувати ринки збуту.

Т. РІТТНЕР.

ЗАГАДКА.

Щоденник короля з казки.

Славна краса моєї одинокої донь-ки, яка завдає юнакам загадки, не виповнює мойого життя. Признаюся щиро, що я хотів би бути чим іншим, ніж я є. Я нудьгую.

А притім я питаю себе, до чого це доведе. Бо, якщо моя донька остане навіки така хитра і винахідчива, то вона ніколи не дістане чоловіка. Та й ясно, що ми трохи забагато хлопців зводимо зі світа. та що з цього згодом можуть вийти неприємности. Денно гине пересічно вісьмох мужчин, а з цього половина припадає на справжніх королевичів.

Та з моєю одиначкою-царівною просто не можна говорити. Бо, коли я їй перед роком запропонував вадати вкінці якомусь приличному юнакові з доброї родини трохи чекшу загадку, то вона засміялася так непевно, що відтоді я боюся жадати від неї чогось подібного.

Я хотів би бути чим іншим, ніж я є.

*

Вчера кинули диким звірям худого писаря, а двох цвитучих королевичів спалили на кострі.

По смерти юнаків, прийшла моя донька до парку. Її очі були насичені червцем, яким ще світилися. Мабуть це діло дійсно робить їй приємність. Є чимало способів вживати молодости й життя: неприємно лише те, що вона домагається так багато заходів і трупів.

— Знов не розвязано твоєї загадки? — питаю, щоби щось сказати.

— Ні, — відповіла, усміхаючися і почервонівши по дівочому.

— А що вони мали відгадати?

— По перше: Що це за гребінь, яким чешеться смерть? Ти, татусю, знаєш це очевидно...

— Очевидно — відповідаю, хоч, далебі, нічого не знаю.

— Відтак: Що це за крук, який несе у клюві місто? Ти, татусю, розумієш це...

— Розумію — сказав я і спустив очі до землі.

— Вкінці: Що це за пісня, якої ніхто не чує? Ти, татусю..

Ні, я не знаю. Але хто мені заручить, що вона це знає.

*

Нині було дивно душно в моїй палаті, а в моїм огороді пахли рожі наче непроглядне страхіття. Буря чатувала в повітрі, а я знав, що це день, в якому моя донька мовчить і не задає загадок, а сидить бліда й втомлена в своїй кімнаті.

Повітря спокійне. Лиш деколи ворухнеться важко й лініво, наче оловяні тіла крокодилів у ріці мойого парку.

— Пятьох юнаків прийшло й жде трівожно завтра. А завтра значить смерть. Бо моя донька не є розсудна.

— Йди — сказав я до чорної невільниці — йди й запитай потайки молодців, чи не воліли би вони зараз і без загадок вмерти.

...Але вони не воліли.

Квіти пахнуть солодко в моїм парку, як сни моєї одинокої дочки, що задає юнакам загадки.

*

Від кількох годин хлопці вже небішики.

Деінде грають царівни на гітарі або співають або кажуть своїм невільницям грати й співати...

Але моя донька... Від якогось часу стала лінива, навіть у своїй одинокій розривці.

Нині сидить знов бездільно в своїй кімнаті, а в тіні пальм знову проходжуються молодці, що чекають свого завтра.

Є їх двох і йдуть разом, як други або брати, бо вяже їх однакова доля. Один, як жебрак, а другий одітий багатше та глядить весело й рожево в світ, хоч і він певно не походить від королів.

Признаюся, що з нудьги, або може зі співчуття і симпатії балакав я трошки з ними.

Я вдавав, що я є моїм великим везиром і випитував їх про новости, гостив овочами та вином.

І подумав я собі, що ніщо певнійшого, як смерть, з якою завтра одружиться чорнобокий.

*

Настало велике свято.

Багатше одітий, той, що так весело й рожево глядить у світ, відгадав всі загадки моєї доньки.

— — Велике свято, на якім в останнє запах крови наповнить мій парк.

Останнього — він був, як жебрак, а голод і любоз жевріли в його чорних очах — убила моя донька сама.

І ніхто з моїх лучників не влучив би краще в серце свойого серця. Наче золота птаха заяснїла стріла в сонці. А на кінці золотої нитки заблестів рубіновий червець.

...Так прощалася моя донька зі своєю невинною молодістю.

— Ах, цей з поміж усіх був найдурнійший — зітхнула з тужним усміхом — і він мав такі дивні очі...

Мені здавалося, що навпаки переможець був багато дурнійший. Але, що він став переможцем, то не можна ломити слова і я мушу йому віддати одиноку доньку й половину палати та парку, а пізнійше цілу державу.

І так взяв я любу руку моєї доньки і чужу руку, майбутнього короля, стиснув обі і почав говорити:

— Велике свято настало...

*

Моя донька сидить в своїх теремах.

— Так оповів я тобі, великий королю, частину дивної природи у

ПОЗІР! ПОЗІР!
Концерти Шіснайцятки „Бандуриста“ в серпні ц. р.
Неділя 10. — Теребовля.
Вівторок, 12. — Грималів,
Середа, 13. — Копичинці.
Пятниця, 15. — Чортків.
Неділя, 17 — Заліщини.
По концерті вечерниці з танцями.
Дохід на будову Українського Театру у Львові. 2—2
175

КУФРИ ВАЛІЗИ, ТОРБИ ДО ПОДОРОЖІ, НЕЦЕСЕРИ, ЖІНОЧІ ТОРБИНКИ, ПОРТФЕЛІ, РУКАВИЧКИ, ҐУМОВІ ПЛАЩІ І Т. Д.
поручає фабрика КУФРІВ І ТОРБ 2014 5—5
ЛЕОПОЛЬДА РОЗЕНЦВАЙҐА ЛЬВІВ вул. Сикстуська 5.

В Зелемянці від 10 серпня
є кілька вільних кімнат
З ПОВНИМ удержанням. На вересень оглядати красу осени вибирайтеся тільки до **Зелемянки.** Ціни зниже і, харч першорядний, погода забезпечена. Писати на адресу:
Заряд Пітомчин ЗЕЛЕМЯНКА п. Гребенів м. Сколього або Львів, вул. Русь 186 ка 18|4. 1—1

Уніоністичний конґрес у Велеграді.

Мин. тижня отворено четвертий з черги уніостичний конґрес у місті Велеград на Мораві, де колись працювали св. Кирило і Методій і де спочивають мощі останнього. Метою велеградських конґресів є знайти шлях до сполуки східної православної церкви з Римом. Мають вони очевидно чисто теоретичне значіння, бо дотеперішні три конґреси не виказалися ніякими практичними успіхами.

Цьогорічний конґрес, найчисленнійшяй з дотеперішних, був церковним славянським святом, а в деякій мірі і святом національно чеським. Взяло у ньому участь під проводом архиеп. д-ра Пречара 350 учасників, між ними папський нунцій з Праги Мармаґґі і 20 епископів, з того 10 з Чехословаччини, 6 з Югославії і 4 з Польщі; з українських греко-кат. епископів взяли участь перемиський епископ д-р Коциловський і пряшівський д-р Няраді.

На першому повчому засіданні конґресу 31. липня ц. р. референували проф. д-р Ґрівец і проф. о. Гаджеґа з Ужгороду про ріжниці між східною і західною церквою. В дискусії над цею справою забрав голос Микола Клименко з Парижа (православний), виказуючи, що ріжниць між обома церквами треба глядіти не так на догматичному полі, як радше на психольоґічному і політичному, які може усунути взаємне порозуміння. Виводи бесідника стрінулись з великим признанням.

Вечером тогож дня літературне товариство богословів ім. Стояна оломунецького богословського факультету (де студіює ґурток наших богословів) влаштувало академію в честь учасників конґресу, на якій промовляв д р Альфред Фукс з Праги.

На другому повчому засіданні конґресу мав відчит о. Ґліб Верховський, духовник (Великорос, бувший російський старшина, опісля католицький священик, що перед двома роками довший час пробував у Львові і здавна стоїть у зносинах з митроп. Шептицьким) московської католицької кольонії в Празі — про авторитет патріярхату з історичного, догматичного і канонічного погляду і його відносин до теперішнього стану церковної єдности. Бесідник зазначив у свому відчиті, що патріярхат означає примат з льокальною юрисдикцією. Дальше історично виказав він, що католицькі патріярхи сходу стратили територіяльну владу, що бесідник вважає некорисним, бо патріярша влада була символом і осередком внутрішньої єдности місцевих церков. Вкінці о. Верховський висказав погляд, що католицький схід має творити дійсне орудля в руках римської церкви для зєдинення цілого православного сходу з Римом і поручає, щоби латинських місіонарів на православному сході піддано під юрисдикцію східно-католицьких (не римо-католицьких) епископів.

Опісля говорив римо-кат. епископ з Нітри на Словаччині д-р Кароль Кметко про апостолят св. Кирила і Методія яко средство до зєдинення церков. Є це товариство, основане помершим м. р. оломунецьким архіепископом Стояном й якраз про діяльність цього товариства референував епископ Кметко, вказуючи на потребу, щоби основні думки велеградського апостоляту поширилися у цілому католицькому світі.

Цього-ж дня по пол. радила практична секція конґресу про організацію уніостичної акції і про міжнародню розбудову велиґрадського апостоляту. Обговорено також організацію наукових уніостичних праць, почім слідували загальні збори Велиґрадської Академії, інституції призначеної для переведення в життя церковних уніостичних цілей.

Конґрес закінчено в неділю 3. серпня ц. р. великим святом хиротонії ужгородського українського греко-кат. священика о. Гебея, дотеперішнього адміністратора греко-кат. мукачівсько-ужгородської епархії, що обіймає місце мадярона епископа Паппа, котрий остав на Мадярщині, не хотячи признати чеської влади. Висвячення відбулося серед великих торжеств на гробі св. Методія, в яких взяли участь папський нунцій і кільканайцятьох епископів, а чину хиротонії довершили два українські греко-кат. епископи: д-р Коциловський з Перемишля і д-р Няраді з Пряшева та римо-кат. епископ з Кошиць на Словаччині Фішер-Кольбріє. По висвяченні епископ Гебей в асисті своїх консекраторів відспівав Службу Божу в церковно-словянській мові, якій прислухувалося багато церковних достойників і тисячі вірних і яка зробила на присутніх велике враження.

По цій Службі Божій архіепископ д-р Печан посвятив дім імени архіеп. Стояна, в якому мають знайти приміщення інституції, призначені уніостичній акції, а відповідну промову до зібраних виголосив опат сенатор о. Завораль.

Опісля в каплиці цього дому слідувало формальне замкнення конґресу. Папський нунцій з Праги о. Мармаґґі (Marmaggi) у своїй кінцевій промові висказав надію, що уніостичні ідеї знайдуть шлях на схід і розлучені церкви таки поєднаються. Нунцій візвав католицьких церковних достойників, щоби піддержували церковну уніостичну акцію супроти Росії, про котру папа все згадує у своїх молитвах. Накінець промовили епископи д-р Коциловський і Фішер-Кольбріє і архіеп. д-р Пречар по їх промовах замкнув сьогорічний конґрес.

Українська делеґація з Галичини була цього року у Велеграді менше численно заступлена, бо дехто з наших священиків, що туди вибирався, не міг одержати від польської влади закордонного пашпорту по зниженій ціні, а оплата за сам пашпорт 500 зол. отже близько 100 дол. була для звичайного учасника понад його фінансову спромогу.

Це як самі пп. автори статті зазначують, тільки найзагальнійші напрямні діяльности центрального економічного органу, одначе можна і треба їх значно поширити, а вже їх здійснення переходить сили та спроможність органу наміченого авторами статті.

Візьмім зараз першу точку: посередничення між нашими капіталістами і промисловцями. Тут не вистане вказати: де помістити капітал, лише треба дати запоруку за певність льокати капіталу, а таку запоруку може дати тільки фінансова інституція, що сама собою дає ґваранцію, тим більше, що особливо початкові промислові підприємства часто не можуть дати реальної запоруки, а вимагають особистого кредиту. Далі у нас є переважно дрібні капітали, а такі зібрати, відповідно улькокувати та допильнувати їх певности та рентовности зможе тільки фінансова інституція. Вона подбає, щоби вони не пропали та сповнили своє завдання, допомагаючи розвиткові рідного промислу та даючи відповідний дохід їх власникам.

Хто має оце завдання сповнити: чи одна з істнуючих у нас фінансових інституцій, чи треба для цієї мети заснувати окрему промислово-фінансову інституцію, а це власне повинна вирішити нарада представників наших головних економічних установ і людей з господарськими питаннями ознайомлених та заінтересованих кол капіталістів та промисловців.

Я, особисто, беручи теоретично, є противний основуванню нових інституцій там, де є старі, в додатку такі, що потратили свої давні агенди. Та наше життя на жаль учить подекуди чого іншого, а саме: що годі лляти молоде вино в старі міхи. Та це не є для мене справа основна і остаточно порішена, тому нехай її вирішить компетентне зібрання. Для мене головне: що конечність фінансування промислу сильною економічною інституцією, чого домагається також необхідна потреба притягнути до того діла заграничний, не тільки український, американський, але і чужий капітал.

Одначе це все вище сказане не виключає потреби заснування Економічної Ради і такі спроби у нас вже були. Така Рада мала би обняти цілість наших господарських справ. Для справ ремесла та промислу треба обновити товариство для допомоги ремеслу і промислові і передати йому пропаганду та ініціятиву, а властиве основування (т. зв. ґріндерство) належало би до фінансової інституції, як то зрештою в світі водиться. Солідарна та паралєльна праця обох цих інституцій при підмозі усеї суспільности, яка зуміла би перевести послідовно в життя гасло „свій до свого“ могла би щойно видати пожаданий овоч.

Гребенів 1. 8. 1924.

Д. Коренець.

мойому життю — говорить майбутній муж моєї доньки, а саме досі, де я, убивши змія з трьома сотками голов, став паном алябастрового міста...

— Так, так — бурмотів я без думки й глядів на нього, як людина, що щойно пробудиться. І я питаю:

— Скажіть мені, хто ваші родичі, якого ви стану і з котрої держави?

Здивований поглянув на мене й сказав:

— Так я буду мусів ще раз переповісти початок моєї двайцять семої природи. Отже: Жила у Багдаді одна бідна вдова, мати пятьох синів, з котрих я є наймолодший. Одного вечера йшов Гарун аль Рашід...

— Доволі — перериваю йому — я вже знаю досить про ваших двайцять сім пригод, з яких мене лише двайцять осьма — моя донька — цікавить. А ця пригода дійсно мусить бути остання.

Він усміхнувся приязно:

— Самозрозуміло, очевидно... Тепер, коли я осягнув все, що мені ворожки ворожили... палату й много невільників... До речі, чи ті невільники будуть мене слухати?

— Я тобі їх подарував, отже слухатимуть.

— ... І золото й дороге каміння та королівство, чи те все буде дійсно моє?

— Я обіцяв це тобі, отже буде твоє.

— І коні і верблюди та царівна... так, царівна... чи вона буде мене також любити?

В тім надійшла моя донька.

— Запитай її саму — сказав я.

— Чи я тебе любитиму? — сказала царівна дивлячись на нього. — О, таж ти розвязав загадку.

А відтак прошепотіла з тужним усміхом:

— ... А той другий, котрого я мусіла вбити... той другий зпоміж тисячів був найдурнійший... А очі мав...

Зітхнула:

— Такі дивні очі...

*

Я не дуже люблю приблуд і шукачів золота. Я не дуже люблю премудрих молодців, які перебули щасливо двайцять вісім пригод і тепер мають все, що ворожки виворожили.

... Я мушу мойому зятеви побудувати другу палату, десь на кінці світа. Бо щойно тоді буду в мирі вживати життя, коли мої очі не будуть його бачити.

Відколи він став мужем моєї одинокої доньки, нема дня, щоби він мене не нудив жалями й жалобами.

— Чому царівна говорить все про него, про того другого?

— *Про кого?* — питаю, начеб я не знав.

— Про чоловіка, що разом зі мною прийшов сюди й загадки не розвязав і мусів умерти. Від рана до вечера говорить вона про нього...

— Гарно — сказав я розсіяно.

Але він кричить:

— Вона любить того другого що його вона в серце влучила... Але вона мусить мене любити, вона мусить... я маю право. Я розвязав загадки.

— Так, так... ти розвязав всі загадки...

Я душуся зі сміху.

— Всі загадки, крім одної... ха, ха... Крім її одної...

Дійсно нічо мені не лишається, як чоловікови збудувати другу палату, десь на кінці світа...

Переклав з німецької мови *М. К.*

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вхл, кн. 40.000.

Преса.

Ще про „білий терор".

Попав у наші руки паризький денник „L'ere nouvelle" з дня 27. липня, в якім находимо на першій сторінці велику статтю проф. університету у Парижі Віктора Баша п. з. „Білий терор у Польщі". Подаємо з неї вимки:

„Два місяці тому, ми видали разом з елітою Франції, з ученими та письменниками, маніфест, який викликав у Польщі схвилювання і палкі протести. Голова людової партії п. Тугут звернувся з відвертим листом до п. Пенлеве, заявляючи, що надужили нашої доброї віри, бо подані нами факти, були або фальшиві або незвичайно прибільшені і що ми повинні були ждати анкети зорганізованої парляментом раніше ніж подали ці факти до публичного відома.

„Ми зважили як слід аргументи п. Тугута і розяснення наших приятелів, а проте, по зрілій надумі, заявляємо публично, що всі обвинувачення, висловлені в манифесті, піддержуємо в цілій ширині, звертаючи ще раз увагу світа на те, що називаємо і далі білим терором у Польщі. Чи на вказівки, які ми підкреслили, звернули нам увагу большевики? Ні, — совітська інтерпеляція у польській республиці підписана п. Антоном Кордуським в імени людового клюбу, якого головою — пікантна річ — є сам п. Тугут, дарма, що він назвав наші інформації помилковими: а ми беремо їх саме від нього. Інтерпеляція підписана цілим згаданим клюбом, подала до нашого відома про факти у польських вязницях, про методи польської поліції, про засоби репресій польського уряду супроти національних меншостей: на білоруській території, українській, східногалицькій.

„Від приятелів п. Тугута ми дізналися про кари, яких уживається супроти політичних вязнів: про зимні туші, відновлені в доби інквізиції, про електричні течії, запозичені від сучасної новинки, про муки вязня покладеного половиною тіла під лошку, по якій бється молотом, про всі ті знущання, які переходять сили бідних мужчин та жінок і які довели до масових голодівок, проти чого влада знову реагувала з дикою жорстокістю.

...„Польща, для якої ми зеднували симпатії у всьому світі, це не є Польща шовіністична, націоналістична, антисемітська, фанатична і та, що здобувши свою свободу, переслідує свободи інших і яка стала великою нацією на те, щоби пригнітати малі наці, що живуть у тіні її прапору. Ми розуміємо, як небезпечно для молодої держави щойно відродженої здержати у своїм нутрі національні меншости, які найчастійше не піддаються асиміляції і також прямують до повної незалежности. Одначе такої небезпеки не можна заворожити переслідуваннями, гідними царської Росії"...

Дрібні вістки.

Міжнародня німецька позичка, яку Німеччина має дістати у висоті 800 мілонів зол. марок, буде на думку американських банкирів зібрана на протязі одного місяця, при чому половину цілої суми покриє фінансієра Зєднинених Держав.

Людендорф виголосив нову войовничу промову, цим разом на зїзді Союза Нім. Войовиків у Мюнхені. М. ін. він обурювався на непатріотизм нім. педагогії, яка зразки геройства шукає у давнині, замість цитувати німецькі геройські вчинки з часів останньої війни.

Розшуки за тілом Маттеотті, убитого два місяці тому фашистами, завели римську поліцію на міський цвинтар. Переведено ексгумацію пяти небіщиків, але ні один з них не був пошукуваним Маттеотті.

Японія замовила у найбільшій англійській фабрици зброї Уікерса 140.000 машинових крісів.

Жертвою мексиканських заворушень впала м. ін. вдова по президенті льондонського банку в Мексику, Англійка п-ні Еванс. В анґл. палаті громад внесено інтерпеляцію. Не є виключені англ. протимексиканські санкції.

НОВИНКИ.

— **Парохія св. Юра.** В справі зміни на становищі пароха св. Юра, про яку повідомлялось кілька днів тому, отримуємо з авторитетного джерела таке пояснення: Зміна управи парохії при Архикатедральній церкві св. Георгія у Львові наступила на підставі статутів Митроп. Капітули і практикованого звичаю. Згідно зі статутами Капітули має бути управителем парохії один з гремяльних крилошан. І так: в шісдесятих роках минувшого століття був управителем парохії крил. Малиновський, а коли він став пралатом — обняв управу крил. Величко; по іменуванню Величка пралатом управляв парохією крил. Кобилянський; коли Кобилянський зістав пралатом, був управителем парохії Пюрко, а по його смерти крил. Туркевич, а коли тойже був іменований пралатом, управляв парохією крил. Чапельський, за яким слідував крил. Войнаровський. По іменуванню о. Войнаровського пралатом переняв управу парохії крил. Л. Куницький. Тому, що по іменуванню пралатом о. Куницького три посади гремяльних крилошан були ще необсаджені, то полишено о. Куницькому на дальше управу парохії. Щойно, коли іменовано нових крилошан, Митроп. Капітула відіслася до Митроп. Ординаріяту з просьбою, щоби на підставі статутів Капітули увільнити о. пралата Куницького від ведення парохіяльного уряду і передати парохію новоіменованому крилошанинові Томовичу. Отже зміна управи парохії св. Юра не наступила з ніяких особистих оглядів, а лише на підставі статутів Капітули і довголітнього практикованого звичаю.

— **45-літню подорож** зробив один лист вислапий у Львові в 1879 р. а який доручили львівському адресатові щойно цими днями. Таким робом львівська почта побила всі дотеперішні рекорди у спізненім доручуванні листів. Згаданий адресат є проф. Єґерман, якого Виділ Краєвий повідомляв про приняття резигнації з професури і висловлював йому подяку за працю. Бідний професор дивувався ціле життя, чому його резигнацію прийняли мовчки. Коли зважити, що почта (правда: світляна) вислана нами до звізди Сирія йде 5 літ, а до полярної зорі 35 літ — то почта своєю точністю дає нам змогу наближуватись до піднебесних констеляцій!

— **Залізничий рух** на шляху Тернопіль-Підволочиска здержаний із-за перебудови мосту від 18 до 25 серпня включно. Особові поїзди йтимуть шляхом між Борками Вел. та Максимівкою на 497⅔ км. (гл. розклад їзди). Перевіз багажу та пакунків, з виїмком ручного багажу, можливий лише до Бовек вел.

— **Чистий заробіток голих танцюристок і нечиста політика.** Акторів віденської фільмової фабрики, що без дозволу робили знимки у версайському парку, арештували й випустили на волю аж за 8 днів. Справа наробила великого галасу, тим більше, що прокуратура обжалувала 4 паризькі танцюристки, які в одягу прамами Еви брали участь у згаданій грандіозній фільмовій знимці, у викликанню прилюдного згіршення. В обороні бідних танцюристок виголосив у парляменті палку промову посол Муте, заявляючи, що жінки, які задля хліба, працюють приносячи в жертву свою сором'ливість, заслуговують на милосердя, а не на кару, Тим висловом посол Муте став зразу популярним у широких колах балетниць, які почали засипувати посла листами. І так одна гола танцюристка з Касіно де Парі, Діяна, написала йому листа, якого одночасно оголосила в часописах, у якому запевнює, що всі голі танцюристки вважають себе такими самими артистками, що й члени французської комедії і своєї праці ні трошки не соромляться. „На всякий випадок — писала балетниця — наше звання є багато чистійше й менше принижуюче, ніж ремесло деяких політиків..." Хто знає, чи вона не сказала правди...

— **Подружий трикутник, синці і один труп.** Захотілося добрязі, якого молодість належала до часів давнього минулого, молодечих ремінісценцій: взяв і оженився з красавицею, що могла бути його донькою, на злість першій своїй жінці, яка від літ сточивала на цвинтарі. Дальший перебіг історії відбувався по всіх правилах послідовности: у кількамісячну ідиллю вмішався сусід, який мав те одно „вепе", що міг бути „кузеном" молодиці. Але ця нова комбінація не вийшла на здоровля зрадливій Зузанні, бо її любовникові швидко знудилися любощі і він почав вживати таких засобів вияви своєї симпатії, як палиця і пястук. Очевидно, що жіночка мовчала, бож — цілком ясно: чоловік і в тямці не мав, що він носить роги. Але й жінці увірвався терпець. Прибігла раз до дому від свого милого вся у синцях, з плачем визнала чоловікові всю правду, а чоловік — як звичайно — простив і взяв жінку в опіку. Діяльбг між тим, який відзискав права мужа і тим, що втратив їх, закінчивсь трагічно: ошуканий і ображений чоловік стрілив до свого брутального суперника і поцілив так гарно, що той за кілька годин віддав Богові грішного духа. Два дні тому судова розправа в Берліні признала вбийника, коміс сіонера Кучкі, невинним, ствердивши, що він стріляв у власній обороні. Випадок став сензацією дня у Берліні.

— **През. Войцеховскі на кресах.** З приводу отворення „східних торгів" у Львові прибуде тут з початком вересня ц. р. през. Войцеховскі, котрий побуде не тільки у Львові, але і в Тернополі та Станиславові, задержуючися по дорозі і в инших містах. Польські урядові круги приготовляють з цеї причини велику параду, до якої стараються втягнути і наших людей, щоби виказати привязаність „ruskiegu ludku" до польської річипосполитої. Випадок з копичинецькими патріотами не повториться.

Ярослав Володимир (двох ім.)
найдорозший і многонадійний синодинак

Юлії з Щирбів і Зенона Рутковських

по довгій і тяжкій недузі. засвоєтрений Найсвятійшими Тайнами, упокоївся ві второк дня 5-го серпня п. р. в 15-тій весні життя. Похорони відбудуться в четвер дня 7-го серпня ц. р. о год. 5-ій з полудня з дому жалоби при вул. Чарнецького ч. 36 на Личаківський цвинтар. На той сумний обряд запрошують свояків і знакомих тяжко опечалені

РОДИЧІ

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Украінський Театр під дир. Івана Когутяка.

Рожнітів — Саля Сокола.

Четвер 7. VIII. „ГЕТЬМАН МАЗЕПА".
Субота 6. VIII. „УРИЄЛЬ АКОСТА".
Неділя 10. VIII. „КАТЕРИНА".
Вівторок 12. VIII. „ЧЕСНА ЗУЗАНА".
195 1—1

На „Рідну Школу" в Станиславові зложено в часі від 1. XII. 1923 — 31. VII. 1924 всього 8.862 золоті, зокрема на будову школи 2.738 зол., 1 пр. податок 4.536 зол., приватно 1.587 зол. З того на коляду зложено 532 зол., на писанку 326 зол., збіжева збірка по селах в грудні 1923 принесла 209 міліонів, а збірка на докінчення будови школи в Станиславові 5.0 зол. На коляду зложили громади в міл.: Семиківці 4, Петрилів 24, Рибно 20, Дрогомирчани 5, Радча 11, Хриплин 30, Опришівці 2, Гостів 4. На писанку зложили громади в зол.: Крехівці 13, Павелче 47, Радча 46, Петриківці 14. На будову школи зложили громади: Княгинич Кольонія (Просвіта і Захор.) по 10 міл., Медуха 15 міл., Радча 23 міл., Тустань 10 зол., Підлуже 16 зол., Петрилів 40 зол. Більшу жертву злożила п-ні Канюкова з Едмонтон в Канаді, а саме: 112·06 зол. т. є. 22 дол. — *Т. Грицак*, касієр. 188 1—1

Прогулька на Маківку. Виїзд зі Львова в неділю дня 10. ц. м. о год. 7·10 рано до Тухлі. Вихідна точка заліз. стація Тухля год. 11·10 пер. пол. Зголошення приймає з чемности Адміністрація „Діла" що день від 9. рано до 6. вечер. 1—2

Прислайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОКІЙ біля Стрийського парку з меблями, соняшний, зараз для нежонатого до винайму. Близші інформації в Адмін. 193 1—2

ТРИ учениці знайдуть приміщення при інтеліґентній українській родині. Фортепян до ужитку. Зголошення прошу ласкаво слати до Адмін. „Діла" під „Нагляд". 192 1—4

ПРИЙМУ на станцію учнів. Львів, Руська 3. над бурсою. — Храпко. 190 1-2

НЕГАЙНО до купна дім у лікаря з дуже добре виробленою практикою в місточку біля Львова. — До Адмін. „Діла" під „Лікар". 189 1—5

ВДОВА (з 5-літною дівчинкою) пошукує місця до самостійного ведення домашнього господарства. Ол. Ільницька, Чортків (польська гімназія). 1—1

ОСОБА старша, здорова, ощадна, розуміється на сільськім і домашнім господарстві, пошукує місця господині. Львів, Янівська 48. Никитишин. 187 1—1

ВАКАЦІ без фотографічного апарату страчені. Памятайте, що у нас найдешевше купите фотографічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематографії, фахової і проекції. Школи і наукові інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот" давніше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 2-10

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалєр, електромонтер, машиніст і властитель рільного господарства около 30 моргів поля, терену нафтового, з браку знайомости бажає пізнати панночку в цілях матримоніяльних, котра допомоглаб йому побудувати турбіновий млин і механічний варстат рільничих знарядів. Фотографія пожадана. „Олувень" Посте рестанте Любінці коло Стрия. 151 3—5

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Заява.

Заяву, поміщену в „Ділі" дня 15. липня 1924 р. **відкликую**, а поміщую заяву, подиктовану мені більшістю голосів Мирового Суду, яка звучить:

В заявах, уміщених в часописах: „Український Голос" з дня 31. VII. 1921 р. і „Український Вістник" з дня 15. IX. 1921 р.; посудив Виділ О. У. Г. К. в Збаражі п. Евгена Білинського зі Збаража за присвоєння собі публичних грошей. По провіренні справи відкликує підписаний в імени бувшого Виділу О. У. Г. К. в Збаражі повисший закид як безпідставний з тим, що спірну грошеву справу передано кооперативі „Українських Інвалідів" у Львові.

Збараж, 5. серпня 1924 р.

Д-р Андрій Гаврилюк,
194 1—1 бувший голова О. У. Г. К.

Родина бл. п. замордованого
ТАДЕЯ МЕНЦІЯ
в Медині (повіт Калуш)
назначує 10.000 зол.
(десять тисяч золотих) для особи, що причиниться до викриття винуватців.
147 4—4

КОНКУРС

Філія Музичного Т-ва ім. Лисенка в Станиславовові розписує **конкурс** на
учительку (-ля) сольоспіву
Зголошуватися по конець серпня на адресу директора Муз. Інституту:
178 2-3 **Ос. Залеський,**
Станиславів, Голуховського 66.

КОНКУРС

на посаду учителя історично-фільольоґічної й учителя математично-природничої групи при мужеській учительській семинарії УПТ. в Станиславові. — Подання вносити негайно до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10. 176а) 2-3

„LIBELLA"
Знаменита кружлівка виробу „SKODA-ПІЛЬЗНО". Тисячі в ужитку. По конкуренційних цінах на догідних умовах сплати кооперативам, молочарням і господарям продає
Тов-о „ТОПАС" у Львові Міцкевича 22. — Тел. 624, і філія Дрогобич (Народний Дім).
144 **Жадайте цінників.** 3—3

За Редакцію відповідає О. Костин.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 175 (10.268). Львів, субота 9. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. тад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Чорні хмари на овиді.

Недавній напад більшого узброєного відділу на повітове місточко Столбці коло Баранович на Білорусі занепокоїв польські офіційні чинники і польську публичну опінію. Скликувано двічі засідання політичного комітету ради міністрів, в загрожену околицю вислано генералів і більші відділи війська та ріжних високих урядовців, обсаджено кордон військовими частинами, творячи наче боєву розстрільну, звернену дулами проти недалекої радянської границі. Поважне положення на білоруському кордоні примусило навіть премієра В. Грабского перервати свій урльоп в Косові і вертати у Варшаву на домагання своїх затрівожених кабінетових товаришів. Всюди відчувається нервовість, особливо у польських урядовців і польської державної поліції на „кресах“.

Не менше нервовою є польська преса так варшавська, як і провінціональна. Всі польські денники від вшехпольської Gazet-и Warszawsk-ої старенького Czas-у аж до Robotnik-а у передовицях і численних комунікатах польської телеграфічної агенції дзвонять на алярм перед грізною небезпекою, що суне на Польщу зі сходу і тим алярмом ще збільшують трівогу польського громадянства.

Очевидно у своїх алярмуючих статтях і вістках польська преса питається за причинами, чому можливі на польській державній, прикордонній території такі часті своєрідні „маневри“ більших або менших узброєних відділів, що приходять зза східного кордону. І вся польська преса знаходить одикоку відповідь, що це діється тільки длятого, що на „кресах“ за мало поліції і Польща ще недостаточно оберігає своїх східних кордонів. Зазначуючи, що узброєні диверзійні відділи тішаться симпатією місцевої білоруської і української людности, котра ні руш не хоче стати в допомогу польській поліції, кличе вона за ще більшим слідженням настроїв цеї людности, бо вона — мовляв — симпатизує з большевиками.

Не питають однак представники польської публичної опінії за иншими причинами, чому якраз витворився такий, а не инший стан східних „кресових“ народів. Виновника знаходять вони легко. Є ним комуністична агітація, кермована з Москви комуністичним інтернаціоналом. І тому то урядові СРСР присвячують багато своєї уваги. Кажуть, що комінтерн розпочав нову фазу свого агітаційного походу на Польщу, позискавши навіть до цього членів української і білоруської парляментарної репрезентації у Варшаві. На доказ цього покликуються на заяви і промови українських і білоруських послів і сенаторів, проголошені недавно зі соймової і сенатської трибуни. При тій нагоді згадують також і про недавні замахи на ріжні військові обєкти і на поширення організаційної діяльности комуністичних гуртків в Польщі. Те все взяте разом, на думку польських часописів, є нічого більше як авангардою на услугах Зіновєва, що має приготовити у Польщі повстання і спричинити збройну інтервенцію радянської армії.

Акцію в Польщі скрайного крила комінтерну під проводом Зіновєва лучить польська преса з подібною революційною акцією в Румунії і в балканських державах, де комінтерн висуває при цьому місцеві національні гасла, справу Бесарабії, Македонії і Хорватії, подібно як відносно Польщі видвигає він справу українську і білоруську, а навіть справу православної церкви, не забуваючи очевидно про гасла соціяльного характеру.

По думці польської преси комінтерн і радянська влада не спинять свого агітаційного походу щодо Польщі, Румунії і балканських держав, тільки ще його скріплять, коли стратили надію викликання соціяльної революції на заході, а особливо в Німеччині. Правительство СРСР в закордонній політиці, яку дуже зручно веде правий комуніст Чічерін, може похвалитися значними успіхами. Узнання СРСР. Італією і Англією та заключення торговельного договору з Англією — вкінці навязання ниток до переговорів з Францією дає комінтернові певний доступ до цих держав і виключає з їх боку збройну інтервенцію. Тим більше свобідну руку — як пише польська преса — матиме тепер Зіновєв відносно західних сусідів радянського союза. Має використати на думку польських часописів — теперішне катастрофальне економічне положення радянського союза, спричинене внаслідок сьогорічного загального неврожаю і голодні маси кинути на Польщу, А притока до такої збройної інтервенції усе на їх погляд знайдеться.

На польському східному овиді збираються отже чорні хмари, що так трівожать польське правительство і польське громадянство. Чи однак з тих чорних хмар вже тепер спаде туча — невідомо. Скорше ні, як так. На всякий спосіб алярм, піднесений одноголосно польською пресою матиме для нас практичні наслідки. У якій формі відомо. Польський президент Войцеховскі обїзджаючи тепер Поморя звичаєм бувшого німецького цісаря виголошує політичні промови. в яких підчеркує, що всі „креси“ на віки злучено з Польщею і що злочином є для кождого Поляка, коли думає инакше. Польща по словам п. Войцеховского твердою рукою держить і держатиме „креси“, яких їй ніхто не вирве.

Цих слів не треба нам перекладати на звичайну мову, бо ці слова відчуваємо ділами.

Гри двох сил, за якими криються ідеї, а за ними живі люде, не можна розвязати способом, що його польська преса дорадчує своєму правительству. Національно-політичні ідеї, що їх реалізовано в Харкові і Минську створенням української і білоруської республик у грі цих сил матимуть своє значіння. Не є вони ніякими фантомами, хоч тільки так представляє їх польська преса, а сучасне життя виказує, що побідником стає той, хто вміє використати животворну національну ідею.

Національним еґоїзмом далеко не зайдеш, а як ця їзда кінчиться, доказом недавня історія колишніх могучих сусідів сучасної польської республики.

С. Б.

Кождий, хто купив опал на зиму у **КАЛИТЯКА.** Потоцького 47, потвердить, що у тій фірмі опал найдешевший та найліпший, бо тона прусського вугля коштує 47 зол. а пів сяга дров 31 зол. з доставою. Декому на сплати. 172 4—6

Львондонські наради.

За столом львондонської конференції засіло 14 представників світових держав: по двох від кожньої та саме: Зєдинених Держав, Англії, Франції, Італії, Японії, Бельгії а Німеччини. Заміць давнійшої Найвисшої Ради Пятьох маємо нині 14. Німеччина вперве від війни входить до такої ради як рівнорядний член. В атмосфері нарад панує дух симпатії та примирення. Він є відгомоном загальних настроїв дотичних держав, які ждуть від своїх представників корисних висліпів порозуміння.

Німеччина вже предложила свій меморіял у відповіді на пропозиції конференції. Він є написаний по німецьки і є дуже короткий. Головне місце в ньому присвячено справі знесення заставів і повернення Німеччині її бувшої економічної цілости. Ці уваги займають 9 сторінок машинового письма. Німеччина домагається звільнення всіх арештованих на окупаційній території і заявляє, що не бере на себе ніяких зобовязань щодо репресій, яких може вживати супроти німецьких громадян за їх поведінку підчас франко-бельгійської окупації. Ця заява є гострою у своїй щирости. Справи, які рішатимуться устно, у переговорах, лише начеркнені. Меморіял зазначує, що короткий реченець не дав змоги їх вичерпати. Німецькі делєґати будуть боронити погляду, що ніяка союзна держава не має права незалежно від інших прикладати свої санкції. Також домагатисьмуть опорожнення Рурщини, аж до цивільних урядів включно. Дискусія на ті теми вже почалась на засіданнях. Німецький меморіял покищо не буде оголошений.

У найближчих днях радитимуть у Львондоні одночасно дві паралельні конференції: одна загальна, комісія знавців, і німецько-французька в справі військового опорожнення Рурщини. До цих двох треба ще додати третю: переговори з репараційною комісією. Одним з найважнійших дотепершніх здобутків львондонської конференції є те, що справу репарацій виключено з обсягу політичних питань. У цім пункті Еріо пішов на сміливу уступку і буде ще приневолений зводити боротьбу перед парляментом. Найважщою проблємою буде військова евакуація Рурщини. Спершу її виключали як предмет нарад. Згодом цей принцип зломав Мекдонельд під впливом банкирів, але не в силі буь його ввести до дискусії. Останні телєґрами приносять звістку, що Еріо знову сходить зі свого непримиренного становища у цій справі і мав заявити, що готов евакуацію Рурщини поєднати з питанням міжсоюзницьких довгів. Його пропозиція має йти в тім напрямі, щоби Англія та Зєдинені Держави згодились на полекші в справі французьких довгів, а тоді Франція опорожнить хутко Рурщину.

Побачимо як у найблищих днях конференція дасть собі раду з цими трудношами.

Дрібні вістки.

Надзвичайна сесія югосл. скупштини відкрилася заявою нового правительства, в якій м. ин. завданням внутрішньої політики ставиться порозуміння між Сербами, Хорватами й Словінцями.

Пашіч який досіль, як голова уряду, був заст. голови партії сербських радикалів, є одноголосно вибраний головою партії. З тим вибором радикали переходять до найгострійшої опозиції.

Ліквідація німецько-совітського конфлікту привела до віднови торговельних взаємин між тими двома державами. Німецькі фірми дістали в останніх днях чимало нових замовлень від моск. „Внєшторгу“.

Генеральний страйк на Гор. Шлеську тривае дальше. Серед робітників помітне хвилювання в звязку з непомірним зростом доріжні. Ще не відомо. чи міністр праці Даровскі поїде на Гор. Шлеськ, чи робітники пішлють делєґацію до Варшави задля переговорів.

Війська мексиканського уряду зловили вбийників Англійки п-ні Еванс, яких на підставі військового суду розстріляно.

Тодор Тодоров, визначний болгарський політик, б. премієр і голова національної партії, помер у Софії. За уряду Стамболійського він був арештований; з вязниці звільнив його щойно минулорічний переворот.

Труп Маттеотті, був, згідно з ревеляціями одного складача забороненої ґазети „Корієре д'Італія“, вкинений до Тиберу. До тіла мали привязати дві оловяні матриці з друкарні названої ґазети.

Вл. Ґрабскі переривае свою відпустку й вертає до Варшави, мабуть у звязку з нападом на Стовпці.

Пр. 713/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 168 (10.261 з дня 1. серпня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „За єдність національного фронту“, а) Наш денник заступав, б) речення між словами: щоби органічну працю, а ведено після одного, в) слівця між словами: національний фронт а На жаль за сокальським, 2) „Заява“ цілий артикул до кінця крім заголовка: Заява, 3) „Преса“ речення між словами: за тими ідилічними часами а А далі каже він так, 4) „Відозви і комунікати“ уступ між словами: З Унії Товариств Ліги Націй а Важне для студентів гірників ад 1) єство злочину з § 65 а) зак. кар., ад 2) злочину з § 58 ц) зак. кар. ад 3) злочину з § 65 а) зак. кар. ад 4) злочину з § 65 а) вак. кар. і арт. 24 зак. прес. з 17. XII. 1862 ч. 6|63 Д. з. д. узнав доконану в дни 31. липня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це ріщення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну по 400 зліт. — Львів, дня 2. серпня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Податки на службі політики.

Промова сен. Пастернака в Сенаті при обговоренні бюджету.

Високий сенате! Уставодавчі тіла обговорюють перший бюджет Річипосполитої польської. Здавалосяб, що серце кожного громадянина повинно радіти, бо Польща вступає на шлях конституційний. Але не всі громадяне задоволені з того бюджету, а то з тих причин, що цей бюджет не приймає на увагу потреби значної частини людности. У тому бюджеті потреби української та білоруської людности знехтовані. Ми не бачимо там сум на переведення земельної реформи, але бачимо значні суми на осадництво, за допомогою якого український і білоруський нарід позбавляється варстату праці — землі. Взагалі, в бюджеті мало звернено уваги на господарський бік. Майже 50% всіх видатків іде на міністерство військових справ. З того виникає, що цей бюджет є мілітаристичний.

На чому-ж він опирається? На податках, котрі накладаються на людність, не звертаючи уваги на те, чи людність в стані заплатити ці податки, чи ні. Теперішні податки дійшли до такого високого ступня, до якого ніколи не доходили. Село стогне під тягаром податків і приходить до роспуки. Перед війною селянин середньої заможности, маючи 10 моргів грунту, міг заплатити всі податки, продавши 8—10 пуд. жита, а сьогодні на те, щоби заплатити всі податки, він мусить продати 45—50 пудів жита, значить все, що зібрано.

На ласці провінціяльних сатрапів.

Я хочу звернути увагу високого сенату на те, який хаос панує при накладанню под тків на рільників. Кожний селянин є відданий на ласку і неласку війта або секретаря громади. Коли ми візьмемо податок від майна, то побачимо, що при накладанню цього податку були страшні, надужиття. На селянина, котрий має 6—10 моргів грунту, на підставі „зізнань", присланих війтом, наложено податок, а часто на господарство стоморгове цього податку нема.

Зачет на податок від майна береться з дрібних господарств, які повинні бути вільні від податку, бо вартість їх не перевищує 3.000 злотих. Є випадки, коли рільник заплатив перший — і другий зачет у більшій сумі, як йому призначений цілий податок від майна. А тимчасом влада скарбова не рахує того зачету і вимагає вплати податку. На підставі закона про податок від майна вільні від нього господарства 10—15 гектарів, на яких будинки зістали зруйновані війною і які до 1. липня 1923 року не мали мешкального будинку й одного будинку господарського; але було богато випадків, коли з таких господарств стягнули зачети і наложили податок.

Податок спадковий є такий високий, що абсолютно руйнує бідне селянство, особливо на наших землях, зруйнованих вже підчас війни. Вмирає господар і лишає родину. Господарка по війні ще не приведена до порядку, нема потрібних будинків, нема худоби, значна частина грунту лежить облогом і на таке господарство накладається високий спадковий податок. Правда, уряд прийшов до того переконання, що цей податок, наложений на підставі розпорядження міністра скарбу з дня 18. грудня 1923 року не відповідає теперішньому стану господарчому і що устава повинна пристосувати ставки оподаткування до платничої сили людности. Уставодавчими тілами ухвалена нова устава про оподаткування спадщин і даровизн. Але ця устава не ввійшло ще в життя, а тим часом бідний рільник платить спадковий податок, наложений на підставі тарифи 1923 року. Уряди скарбові в в своїому стараннї доходять до казкових історій. Я можу привести такий приклад. Вмирає у бідного робітника, який не має жадного маєтку, 8 місячна дитина, і цього робітника відривають від роботи і викликають до уряду, щоби він виказав, який маєток зістався після померщого.

Хаос.

Тепер щодо податку грунтового. Цей податок сьогодні є в 2 і пів раза більший, як перед війною. Перед війною дохід з податку грунтового на цілому просторі теперішньої Польщі виносив 28 міліонів зол., а на 1924 рік цей податок прелімінований в сумі 69,800.000 зол. Що цей податок є непомірно високий, можна бачити вже з того, що до кінця червня замісць 34,900.000 зол. вплинуло тільки 24,138.000 зол. Більше уряди скарбові не могли стягнути. Громадські податки дійшли до такої висоти, що людність проклинає повітові сеймики. Все йде на утримання громадських урядовців.

При стяганні податків панує теж страшенний хаос. Ніхто не знає, коли треба платнти податки і скільки. Кожна громада платить ріжно: платники одної отримують поквітування при вплаті, а платники другої не одержують ніяких поквітувань; в одній громаді платять одного і тогож податку більше, а в другій менше. Все це викликає невдоволення серед людности. З якою-ж допомогою для зруйнованого підчас війни села, яке платить такі високі податки, приходить уряд? Я зазначую, що село зістається без ніякої опіки. Підчас війни ніхто не був такий зруйнований, як рільник, а сьогодні про цього рільника ніхто не дбає.

(Докінчення буде.)

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського спорту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для орґанізацій спорту! Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

З життя українських студентів в Данц'гу.

Літний семестер 192|24 став для нашого життя в Данц'гу переломовим. Бо ще не очуняло наше Товариство від високих оплат, які треба було платити за зимовий семестер в квоті 18 долярів, як знова підвисшено оплату за літний семестер на 4; так що ціла оплата виносить около 55 долярів. Мимо великих зусиль та старань, роблених нашим Товариством у відповідних чинників в справі бодай частинного зниження неймовірних оплат, не можливо було нічого осягнути. По деяких пр себах згодився ректорат політехніки на сплачування повисшої сумми 55 дол. в трех рівних ратах з тим, що послідня рата має бути заплачена до 15|X ц. р. Для нашого тов. „Основа" се мале улекшення, бо до тепер на 100 товаришів одна третина не заплатила ще жадної рати, одна третина заплатила половину оплат, а лиш дуже мало знайшлося товаришів, що змогли ці високі оплати до тепер вирівнати. Положення тим грізнійше, що коли в зимовім семестрі приходила піддержка з Америки головно Товариства Української Молоді в Ню-Йорку 100 дол., Червоний Хрест в Канаді 26 дол. та Громадський Комітет в Данцігу 70 дол.), то в літнім семестрі крім помочи із сторони Товариства Української Молоді в Ню-Йорку 50 дол. ми нічого більше не одержали. Усім тим Інституціям та добродіям, що зрозуміли важке положення нашого студентства на еміґрації, складаємо на цьому місці щиру подяку. Більша частина товаришів є по скінченню четвертого семестра і мусить приготовлятися до іспиту (оплата за іспит 11 долярів) Коли нашому Товариству не вдасться негайно скорої та видатної помочи, богато товаришів буде мусіти залишити цілковито студії та крім цього стратити послідний семестр (через незложення оплат).

Внутрішне життя нашої громади кристалізувалося і набирало певних форм. Перейманочи від німецьких студентів їх організаційну схему і пристосовуючи її до наших своєрідних прикмет, утворено гуртки, де ведеться працю більше інтензивно і де товариші стають товаришами в повнім розумінні цього слова.

На надзвичайних загальних зборах вийшли до управи слідуючі товариші: Федорків — голова, Окіпнш — секретар, Величко — касієр, Сенишин — бібліотекар, Зарицький — містоголова, економічний та інформаційний референт — Пасіка, культурно освітний — Гавдяк, спортовий референт — Татомир, референт від хору — Пясецький, господар — Кос. До контрольної комісії ввійшли: Копаницький, Думін, Лашкевич; до запомогової комісії Коваль Іванів, Зюлковський.

Культурно-освітна комісія нашого союза проявляла живу діяльність, даючи кождої неділі і свята відчити на соціяльні, економічні та технічні теми, на котрі являлася завсіди велика скількість товаришів, беручи живу участь в дискусії. Бібліотека союза, що числить більш 300 томів, була дуже інтензивно використовувана товаришами, а найбільше ізза газет та журналів, які союз одержував даром з краю і еміграції, за що усім Хвальним Редакціям складаємо тут свою щиру подяку.

Крім згаданих відділів працює також комісія інформаційна. Для більш успішної праці серед німецького громадянства рішено перекласти на німецьку мову книжку В. Мудрого, п. з. „Боротьба за огнище культури на західних землях України", яку при помочі громадянства задумує видати друком Крім цього інформаційний відділ стежить за усіма часописами, які виходять в німецькій мові, щоби в разі некорисної якої статті чи замітки про нас та наші взаємні змагання поміщувати спростування в дотичних часописах.

З початком липня ц. р. уладив інформаційний відділ вечірку для студентів-чужинців з прибалтійських країв (Шведи, Норвежці, Фінляндці, Естонці, Литовці), а дня 17.VII. ц. р. хор уладив великий концерт для німецької публики в найбільшій салі Данціга в „Schützenhaus-i"; про цей концерт дуже гарні рецензії помістили всі час пісьвільно о міста Данціга.

Данціг-Лянгфур 4|VIII. 1924.

Володимир Пасіка
інформаційний референт.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

МИХ. РУДНИЦЬКИЙ

Антін Чехов

Двайцятиліття смерти.

Минуло двайцять літ від смерти Чехова. Чи має в собі цей спомин щонебудь з посмертної згадки. Чехов усе своє життя ненавидів великих слів: суперлятивів, якими так часто зловживають на ювилеях та похоронах. Уся його творчість була немов недуга, що проминяла непримітно: аристократична чахотка, товаришка пролєтарів та артистів. Чехов любив пів-тони та пів-слова—сутінки. Він вірив у силу такої атмосфери, якої вплив переходить нині, по двайцяти роках від його смерти, найбільші сподівання скромного у своїй гордости письменника.

Чи сподівався Чехов, що його твори стануть щораз частійшою лектурою у західній Европі? Нам важко повірити нині, що він належить до найбільше европейських письменників зі сучасної російської літератури. Протилежну правду можна би боронити з таким самим правом, якщо не більшим. Крім Достоєвського нема письменника, який відтворював би з такою чутливою любовю і несамовитою ненавистю чад рідного, російського середовища. Це не є суперлятиви проти яких міг би протестувати живий Чехов, ворог літературних дефініцій улюблених істориками літератури та журналістами-авторами некрольогів. Російська література має Толстого і Щедрина, Успенського і Горкого — з яких кожний, поруч стільки инших є творцем цілої низки типів і психольоґічних конфліктів звязаних найтіснійше зі своєрідними умовинами російського життя. Але Чехов єдиний між ними засвоїв собі свідомо кілька тайн письменницького мистецтва від Західної літератури, чи пак: французької, працюючи невпинно над їх розвязкою у межах якнайбільше сірої, одноманітної російської буденщини.

Всі ці тайни зводились на перший погляд до чисто-зовнішної, підрядної прикмети: до ф о р м и літературного твору. А проте з кожним днем літературні критики стають перед новою проблємою: якими засобами мистецтва вмів Чехов у невеличких, невибагливих нарисах зберігти цілий світ життєвих трагедій, настільки близьких нам як наші буденні клопоти, непорозуміння, слабощі, знехтовані мрії і невтишні гордощі. Ідеалом Чехова було зупинятись у своїй творчости на тій межі на якій зупиняється якась незясована, таємна сила, що називається „дійсністю", „життям", „долею" або „випадком". Чехов не силкувався розвязати її незбагненої загадки якоюсь загальною ідеєю, що пронизувала би його твори. Він зупинявся перед нею з на-пів гіркою, на-пів добрячою усмішкою у почуванні, що межа на якій зустрічається з нею людина є якоюсь дивною сполукою трагедії і гумору. І тому ми зачиняємо том Чехова або виходимо з театру по його пєсі у настрою, який дуже важко висловити якоюсь одною ідеєю. Змальовані ним трагедії мають у собі чимало з гризкої іронії, — гумористичні пригоди прокидають тони спочутливої мелянхолії. Чехов не силкувався відповісти пером на питання про взаємини цих двох невідхильних елєментів нашої життєвої трагікомедії. Його стримував від цього виніжчений хист письменника-артиста, який почував, що вирішувати такі складні проблєми це діло фільософа. Він схоплював момент — передавав його у малюнку а рефлєксії полишав нам, читачам та критикам. Смійтеся або плачте.

Свій фільософічний світогляд Чехов зводив до суворих домагань письменницької техніки, які висловлював на-пів жартливими увагами зверненими до молодих письменників, коли радив їм у кожнім оповіданні відрізати вступ і закінчення. Вступ цеж розгойдана лірика наїжена банальностями, спадщина гімназійних вправ і студентських „наукових" компіляцій. Закінчення твору це зрадницька спокусниця претенсіональної педаґоґії та проповідництва.

Ось чому на пєси Чехова, яких успіх постійно зростає, глядів з усмішкою болючого спочування Толстой, фанатичний оборонець морально-виховуючої літератури. Бунін згадує у своїх споминах про Чехова, що Толстой прощаючись раз на смертній постелі з Чеховим прошепотів йому до вуха у приступі нестримної щирости: „А всеж таки пес ваших терпіти не можу. Шекспір писав погано, а ви ще гірше".

Таким є гумор літератури одержаний у безпосередній спадщині від життя. Нема мабуть письменника, якого міг Чехов звеличувати більше як Шекспіра, а менше наслідувати. Він лякався патосу у трагізмі та комізмі і не любив змальовувати людину як велитня-героя або апокаліптичну потвору. Його ідеалом був водевіль до якого зітхав він усе життя на-пів іронічно, на-пів сентиментально.

Можемо уявити собі, що такі твори як „Війну та мир" міг написати Стендаль, такі як „Батьки та діти" Фльобер, але не можемо уявити собі, щоби маленькі Чехівські нариси міг змалювати неросійський письменник. Тут діло йде не про схоплення couleur locale з його своєрідною психольоґією, а про духову смагу, яка пече письменника болем кохаючого та погорджуючого серця. Мистецький ідеал Чехова це — звести світ в якому він живе, його болі та сміховинки, до маленьких рямок нарису. Ядерних як анекдот і хвилюючих як свіжий некрольог.

Відгуки дня.

Університет із чотирма прикметниками.

Польські газети доносять:

„W najbliższym czasie będzie kreowany w Krakowie ruski uniwersytet z ukraińskim językiem wykładowym. Na razie będzie wykładana ruśińska literatura i małoruska historja. Uniwersytet pomieszczony będzie w gmachu P.K.O. na trzeciem piętrze".

Прошу: Що за геніяльний помисл. Серце радується, що нарешті братній нарід знайшов вихід з безвихідної ситуації і одним рухом розв'язав таку важку проблему. Все тут обдумане, передумане і видумане.

Перша точка: Місцем осідку університету вибрано Краків. Тим способом сусіди наші дали до зрозуміння, що їх етнографічна територія зачинається щойно за цим містом. Видно добре простудіювали історію. Прецінь відома річ, що над Вислою стояла за наших добрих часів галиця з написом: „Terra Ruthenorum". А потім і Хмельницький забирав у тій справі голос і казав, що вижене декого за Вислу.

Друга точка: Університет заспокоїть відразу три найбільш вавхольські народности: Українців, Русинів і Малоросів. Вони тепер ні пари з уст не пустять за границею. А врешті: Нехай спробують, Стронські ще раз поїде до Ліону.

Третя: Університет буде помішений в „гмаху" П.К.О. (Польська Каса Очадности). Відразу два гриби в борщі!... Нині що каси ніхто не дурний складати грошей і багато убікацій у П.К.О. стоїть пусткою. Хитро зроблено і те, що університет поміщено на третім поверсі. На випадок якоїсь авантури, поліція може всіх вирешетувати бо ніхто не відважиться скакати з такої висоти. Треба ще тільки викинути рипви, щоб котрий зі студентів не зробив так як Решетило підчас університетських авантур у Львові.

Але найважнійша річ, що не треба буде зміняти напису на будинку. P.K.O. можна читати ріжно: „Polska Kasa Oszczędności" або „Росе Кавапот Oświaty".

Вкінці проект поміщення університету в будинку каси є доцільним, з огляду на національну касову господарку. Кождий раз, коли непредвиджено зникнуть гроші, можна буде цілу вину звалити на „Дикий Схід".

Вістка про утворення українсько-руско-русиньско-малоруского училища визвала апоплектичне захоплення серед усіх тих сфер.

Як зачуваю в найблизшому семестрі будуть відчитані такі лекції на фільософ. факультеті:

З української літератури:

1) Переписка Вагилевича в справі голодуючих на Україні.

2) Вплив Міцкевича на обсадження катедр української мови.

3) Богародзіца Дзевіца — старинна пісня СС. Василіянок.

4) Вплив старокавалерства на історію української літератури.

З хемії:

1) Хемікалія Бачевского і їх вплив на милований промисл від Заблоцького до „Муги".

З теософії:

1) Духи в Бродах, целібат і теорія Айнштайна (не: Штайнаха, — як подавали деякі газети!).

Маю враження, що вже цих кілька викладів зовсім добре вистане, щоби поставити молоду інституцію на відповідний рівень науковости.

А університетська молодь, здалека від політики, просвітної роботи і т. п. сабогажів, легко стане таким приятелем польського народу, яким він є для нас.

Галактіон Чіпка.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Біржа.

Львів, 7. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·22—5·23¾, канад. дол. 5·14½,—4·97 чеські кор. 0·15½—0·16 леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·26—0·27, швайц. франк 0·95 — 0·96, анґл. фунт. 22·60—22·70.

Золото. 20 кор. 22·00—22·10; 20 франк. 20·90—21·00; 20 марк. 42·00—24·10; 10 руб. 26·00—26·10.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·42, 5 австр. кор. 2·08—2·12, фльорени 1·04—1·06, рубл. 1·73—1·76, рубель дрібним сріблом 0·67—0·69.

Збіжжа.

Пшениця краєва 73/74 з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке 68/69 з 1923 р. від 13·00 до 14·00, жито нов. збору 65/66 від 13·00 до 14·00, ячмінь галицький броварняний від 2·50 до 13·00, ячмінь галицький пашний від 10·50 до 11·00, овес галицький 44/45 з 1923 р. від 13·50 до 14·50.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нота Польщі до Совітів.

6. ц. м. польський мін. заг. справ передав послови С. Р. С. Р. Оболенському в Варшаві ноту, в якій здає звіт про наїзд на Столпці. Полонені учасники нападу зізнали, що приготування до нападу одержали в Міньску від спеціяльної організації, призначеної до акції проти Польщі. Управа організації є в Міньску при Німецькій вул. 29. липня вивезено з Міньска всі три відділи тягаровими автами з Міньска до району Колданово. Відси пішли до польської границі і перейшли її з 3. на 4. серпня. Передтим інструктори роздали їм по 130 крісових і по 10 револьверових набоїв.

В томуж часі, бо 26. липня вивезло 6 кінних і 3 пішіх жовнірів червоної армії польського постерункового Гуру. Польське правительство вимагає від уряду СРСР. видання заряджень, які на будуче внеможливили би подібні події. Сподівається, що послідує воно тимбільше, бо напад на Столпці не є відокремлений. Напади на польську теритирію, майже щоденне явище.

Знову арештування комуністів.

Політична поліція в Варшаві зарядила ревізію в домі при вулиці Королівській, де міститься секретаріят екзекутиви комуністичної партії Польщі. Секретаріят містився в мешканню директора банку Мухарского, якого, по переведенню ревізії, арештовано з цілою родиною.

Комуністичний заговір в Бесарабії.

В звязи з викриттям комуністичного заговору в Бесарабії арештовано в Букарешті 10 чоловік, у цьому 4 держ. урядовців. Ревізії викрили великі склади зброї в околицях Кишенева.

Військові повновласти на „кресах.

Зі Столпців вернув до Варшави ґен. Ридз Смігли. На засіданні політ. комітету мін. ради розглядатимуть звіт Ридза Сміглього про положення на сх. границях і обговорять збільшення військових повновластей в невтр. смузі.

НОВИНКИ.

— **Фабрикація українських делеґацій**, яма гарчується урядовими колами в звязку з приїздом през. Войцеховского на „креси", стала притокою до конфіскати одної новинки у вчорашньому числі.

— **Авіятична катастрофа.** Рано́м дня 7. ц. м. в Биґощи злетів з висоти 200 м. разом з літаком польський летун Козальскі. З під відломків літака добуто пошматоване тіло убитого.

— **Невдала утеча вязня.** Очоні донесли часописи, що з львівських Бригідок утік, засуджений на кількалітню тюрму вязень Боднар. Тепер означе виявилося, що Боднар сидів два дні в тюремному каналі, з якого не міг найти виходу. Збридивши собі атмосферу в каналі, Боднар вернув до криминалу.

— **До дому божевільних.** На основі сфальшованого лікарського свідоцтва, виставленого д-ром Вайнбергом в Кракові, всаджено до дому божевільних в Кобежині здорового духом і тілом краківського промисловця Йосифа Тлуховского. Справа вийшла на яву і Краків має тепер нову сензацію.

— **Де дівося вепрове мясо.** Від кількох днів нарікає Львів на брак свинини в різників. Вмішалася в це поліція, яка відкрила причину цієї свинської посухи. Виявилось, що усі львівські різники, числючися з доріжнею, яка росте з дня на день, скуповують свині, маринують і вудять, але не продають, як за давних добрих, воєнних літ.

— **Близша сорочка ніж кожух.** Одна з польських газет підняла крик, що польські магнати не вірять в Польщу і „на всякий випадок" льокують свої капітали за кордоном. Така напримір трійця кармазинів як Браніцкі, Потоцкі і Замойскі мають в закордонних банках 2 і пів мільярда золотих франків, суму чотири рази більшу від засобів державного польського банку...

— **Назочна жорстокість.** Румунський інжинір Сассі, їхав з родиною дня 28. м. м. дорогою з Брічені до Хотина. Недалеко від Брічені напало на подорожних 15 бандитів. З криком кинулись до воза, домагаючись видання усіх грошей і дорогоцінностей. У відповідь на це вийняв нападений Сассі револьвер і положив трупом одного з бандитів. Напасники, неприготовані на опір попалися, але за хвилю знову напперли на віз. Сассі стріляв далі і вистрілявши усі набої, поклав трупом ще трьох бандитів. Коли бандити завважали, що в нього нестало набоїв, кинулися в останнє на віз. По безуспішній обороні нападаючого, звязали його разом з родиною і почали над нещасними страшну екзекуцію. Порізавши їх ножами, умлівающих з болю і упливу крови поклали на стирти сіна і підпалили. Коли переконалися, що їх жертви згоріли, відрубали своїм чотирьом убитим товаришам голови і пропали в придорожному лісі.

— **Каремболь.** На підльвівському дворці Підзамче, наїхав паровик на два вози товарного поїзду, який вискочив зі шин. Жертвою катастрофи впали бочки з вином, якими були наладовані вози товарного поїзду. Вино розлилося по залізничому шляху, не сповнивши свого благородного завдання — втишати спрагу тих, що гидують вульгарним пивом.

— **Муринський конґрес.** В Ню-Йорку почався всесвітній конґрес чорної раси, під проводом президента африканської республики Гервея. Конґрес вислав в імени чотирьох мільонів мурінів в Злучених Державах петицію до президента з просьбою о піддержання мурінської республики в Лїберії. Подібну петицію вислано до англійського короля і парламенту в імени двох мільонів мурінів Східніх Індіях. Конґрес постановив утворити всесвітній союз для оборони прав чорної раси.

— **В погоні за комуністами.** На днях арештовано у Варшаві урядника варшавського відділу „Внєшторґу" Кятковского і його товариша Пасковского. При арештованих найдено більшу скількість комуністичної літератури. Рівночасно в Генсновні під Варшавою арештовано 45 осіб, підозрілих в комунізмі.

— **Картаґінська косметика.** Недавні розкопки в румовищах Картаґіни виявили, що блеск і пишнота побуту сучасників Ганібала ві в чому не уступала пишноті життя сучасних богачів, особливо коли ходить о жінки, які тому дві тисячі літ були не менче вирафіновані від наших красунь. В рунах величавих картаґінських палат найдено окремі жіночі будуари та туалетні кімнати з леда не всіми реквізитами сучасної косметики, від пудри, шминки, олівця до брів, помадки до уст, перфум аж до фарби на волося. За дві тисячі літ не здобулися жінки ані на один новий засіб своєї кокетерії!

— **Орієнтальна еманципація.** Доказом того, скільки лиха може наробити найневиннійша книжка, може нам послужити роман Петра Льоті п. з. „Розчаровані". Попавши в будуари сучасних магометанок, викликав там цілу революцію. Жінки Туреччини, Єгипту, Арабії і других екзотичних країн, поскидали тепер намітки і поробилися завзятими емансипантками. Вони тепер уладжують віча і збори, на яких ухвалюють смертоносні резолюції, проти тиранства мущин. З особливою пасією віддаються еманципаційному рухови старші і погані жінки. Молоді і гарні зраджують одначе чимало консерватизму.

— **„Ze spraw ruskich".** Отака постійна рубрика в „Газеті Львовскій" не дурно зєднала її референтові (W) заслужену славу. Чого там люде не довідуються! Ось напр. в останньому числі (з 7. ц. м.), зараз понизче сензаційних запевнювань про перехід „Дїла" на комуністичну віру, пишеться про побут митрополита Шептицького в монастирі „Штундистів" (sic!) в Уневі. Такою „маленькою помилкою", шкрібнувши замість „Студити" „Штундисти", запаморочений „фаховець від справ рускіх" одним махом зробив справжній переворот в історії уніятської церкви і зрушив основи штундитської секти. Нема то, як зручність публіциста!

— **Новий лік проти чахотки (сухіт).** На днях відбувається лікарський конґрес у Літіх у Німеччині. Як рік-річно, так і тепер представлять там ріжні, нові медикаменти на найбільш діймаючі недуги. Само собою розуміється, що чахотці присвячують особливу вагу. Інститут Пастера в Нанґ репрезентує д-р Раппен. На основі свойого трийцятьлітнього досвіду він заявляє, що по довгих пробах довелося йому надзвичайно уліпшити новий лік. Пр. діти хорих на чахотку родичів не занепадають зовсім на цю слабість, як що їм застрикувати його охоронний середник. Навіть самих хорих удалося йому уздоровляти. Загал присутних лікарів мав висловитися дуже оптимістично про висліди д-ра Раппена. Також звернено увагу на цвіт орхідеї. Д-р Барбе робить з нього екстракт, який має скріплювати в значній мірі відпірність слабих організмів на зараження чахоткою.

— **Чому волосся сивіє?** Гігієністи та лікарі не устадили ще своїх здогадів щодо причини сивіння волосся. Певно можна лише сказати, що вік тут ні причім. Головну ролю грає так у сивінню як у лисінню унаслідження. Анатомія розріжнює зовнішню та внутрішню шкірну болону. Зовнішна є індентична зі субстанцією нігтів, внутрішна має барвник, який саме характеризує волос. Тому нпр. пера більших птахів є ясна, грудетія темна, часом аж оливкого, а руді мають стало нору обсіяну весинками. Досвідами стверджено, що коли волос тратить свою краску, тоді у внутрішній шкірній болоні виявується кисень.

— **Недостача хліба та муки починається у Варшаві, тому, що вислали надто багато збіжжа за кордон. Багато млинів зупинилось.**

ПОЗІР! ПОЗІР!

Концерти Шісмайцятки „Бандуриста" в серпні п. р.

Неділя 10. — Теребовля.
Вівторок, 12. — Гримайлів,
Середа, 13. — Копичинці.
П'ятниця, 15. — Чортків.
Неділя, 17 — Заліщики.
Вівторок 19. — Надвірна.

По концерті веселиця з танцями

Доход на будову Українського Театру
175 у Львові. 3—3

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа примуска.

Дописи.

Печеніжин. (Печеніжинський староста законодавцем. Печеніжинський староста Кострженскі, той, що засудив громаду Березів нижний на відбудову спаленого в р. 1922 невідомим справцем „dom y ludowego" в Березові нижнім, про що була інтерпеляція у варшавському сойми, а властиво заступаючи його в часі його відпустки секретар д-р Канковскі видав з розпорядку днів на днях ось такий „закон" про аматорські театральні вистави та товариські забави:

„Starostwo w Peczeniżynie dnia 23/7 1924 l. 127-3/3. Do Zwierzchności gminnej w Peczeniżynie. Polecam Zarządowi gminy zawiadomić wszystkie w gminie istoiejące Stowarzyszenia oraz Towarzystwa urządzające od czasu do czasu przedstawienia amatorskie, względnie zabawy towarzyskie, że prośby o zezwolenie na urządzenie przedstawienia względnie zabawy wnoszone być winne do Starostwa dwa tygodnie przed odbyć się mającem przedstawieniem względnie zabawą i oprócz programu zawierać mają szczegóły wyjaśniające, na jaki cel przeznaczony jest dochód, tudzież czy w czasie przedstawienia względnie zabawy urządzany będzie bufet względnie loterja fantowa i pod czyim zarządem. Prośby wniesione nie w oznaczonym wyżej terminie i niezawierające szczegółów wyżej podanych, będą odrzucone Starosta: wz. Dr. Kaczkowski".

І на що нам сойму та сенату?

Може би на „закон" цей звернув увагу Український Соймовий Клюб у Варшаві.

Вербіж, Гонятичі, Мащів (*Пастирювок*). Поміщений нами („Діло" чч. 141—142) допис про „пастиряровка", ославленого о. Юліяна Гумецького, порушив публичну опінію і серед усіх громадян парохії Вербіжа та далекої околиці найшов широкий відгомін. У перших днях липня ц. р. відбулося вкінці слідство, переведене духовним судом. Слідство тревало майже цілий тиждень, а ведене було в надзвичайно тактовний спосіб о. деканом Ковальським. о. Гумецький робив усі можливі заходи, щоби до слідства доставити своїх сторонників, як свідків. Тому посилав фіри і післанців не лише до Дроговижа й Миколаєва, але і до Стільска. Крім того розвів був сильну агітацію у всіх тьох селах своєї парохії. Богато людей, несвідомих справи, прийшло до комісії, але довідавшись від присутніх в чім річ, або відійшли не зложивши зовсім зізнань, або мусіли зложити їх по правді. Усі записяжені перед комісією свідки прирекли до повного закінчення духовно-судової розправи не виявляти перед ніким того, про що зізнавали. Але сам Гумецький висловився, що як би знав, що його свідки так мало йому поможуть, був би їх не викликав.

Мусимо додати, що цілий ряд гачебних фактів з діяльности о. Гумецького не попав під розгляд слідчої комісії духовного суду просто тому, що нам самим, його парохіянам стидно, що подібні речі могли діятися у нашій парохії, а ми так довго не все терпіли. Ще останнього дня урядування комісії духовного суду зголосилося ще около 30 свідків, з проханням переслухати їх.

Вже по закінченню слідства, присутні на місці суду парохіяне в числі кількадесяти чоловік, громадно подякували комісії на руки о. декана Ковальського за уважливе відношення до їх скарги і до цілого слідства.

Від імени всіх сказав п. Карвінський з Гонятич (б. студент теольоґії) приблизно такі слова: „Від імени парохіян всіх трьох громад складаю щиро-сердечну подяку

за Ваш труд і совісне переведення слідства, а заразом прошу іменем усіх парохіян приймити до відома слідуюче: Громадяне загально обурені на свого пароха о. Гумецького тому, що добре знають його погані вчинки. Многі з них просто бридяться о. Гумецького, а через це сторонять від церкви. Тому, щоби вивести наших громадян із того прикрого положення, просимо передати Преосвященому перемиському Владиці і Консисторії, що ми просимо забрати о. Гумецького з парохії, а нам дати иншого священика, який направив би те лихо, яке наробив о. Гумецький. Якби це в найблищому часі не сталось, ми були би змушені з конечности, мимо нашого привязання до нашого обряду, підприняти таке, за що відвічальність впала би не на нас, а на вищі духовні власти.

В останніх часах стараються деякі особи, спонукані до цього о. Гумецьким намовити нас, щоби ми згодилися на це, щоби о. Гумецький остав в нашій парохії до скінчення будови церкви. Боімося, щоби цей аргумент не послужив церковним властям притокою для оставлення у нас о. Гумецького, бо нашим одиноким бажанням є не бачити в себе більше о. Гумецького.

Громадяне.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"і Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Зі спорту.

Україна (Львів) — Підгіря (Дрогобич).

9 : 0 (2 : 0) роги 1 : 6 для України.

Дня 20. VII. розіграла „Україна" товариські змагання з „Підгірям" в Дрогобичі. Були це перші змагання, які викликали досить велике зацікавлення.

Гра почалася точно о год. 4·30. З початку ведеться на середині грища. Видко, що „Україна" старається пізнати силу противника. В дальшім перебігу починає „Україна" наступати й по 20 хвилинах добуває першого goal-a. „Підгіря" старається вирівнати. Гра оживлюється. Кілька наступів з обох сторін боронять гарно воротарі. Все таки „Україна" стріляє до перерви ще одні ворота.

По перерві „Підгіря" не видержує оживленого темпа „України" і через це програє 9 : 0.

На загал „Підгіря" грає незле. Недостає йому рухливости та витревалости, що при бажанню дасться скоро усунути. Із грачів визначався лівий крайник та воротар.

„Україна" грала в 10, а з 3 резервовими. Бракувало чільника Мурського та воротаря. Оба вони не виїхали тільки тому, що грали у польських дружинах. Їх поступок заслугує на прилюдне напятнування тим більше, що у Мурського повторюється це вже кілька разів. Це дуже сумне явище, яке треба у спортовому Товаристві конечно викорінити й такі одиниці, які волять причинюватися до розвою чужого спорту, ніж свого рідного, раз на все з Товариства усунути.

О. Верхола.

Звіт Комітету „Голодній Україні".

I.

Протокол

Контрольної Комісії Краєвого Комітету допомоги „Голодній Україні" у Львові.

Контрольна Комісія переводила свої чинности від квітня 1923 року.

Именно протягом трох років в квітни 1923 року провірила вплови на жертви, які вплачувано в поодиноких інституціях на рахунок Комітету. Відтак провірювала ціле рахункове діловодство в днях 15. мая (4 години), 16. мая (4 години), 23. мая (4 години), 24. мая (5 годин), 25. мая (3 години) опісля 23. липня (3 години), 24. липня (5 годин) і 25. липня 1923 р. (4 години) то вкінци 27. червня, 1. липня, 4. липня, 10. липня і 11. липня 1924 р.

При контролі провірено: 1) Книжки вплат жертв, які вплівали через Каси трох інституцій: (До „Дністра" вплинуло 47,248.024·36 мп., до „Краєвого Союза кредитового" 2,152.229·00 мп., до Земельного Банку Ґіпотечного" 3,212.147 мп.), 2) книжку видатків, 3) рахунок одержаного і проданого відтак збіжа і ярини, 4) рахунок допомоги еміґрації в Галичині і в таборах в Польщі, 5) рахунок закуплених по курсі дня долярів, 6) рахунок і евіденцію висилок підмог в марках польських і долярах, 7) подрібний поіменний перегляд висиланих підмог через поодинокі особи (через проф. Грушевського у Відни — 4,000.000 мп.) і поодинокі інституції (Нанзен і Ара), 8) фрахти і поквітування продажі збіжа і ярини, 9) квіти і документи посилок за посередництвом вище згаданих осіб і інституцій, причім замічається, що АРА, через яку головно посилалося підмоги, переслала потвердження доручених підмог; 10) дальше провірено річи срібні, золоті і прочі, як ложки і т. п., які є перехована як слід, не є однак оцінені і разом взявши не представляють особливо значної вартости.

Всіх осіб, що зістали наділені підмогою, головно і переважно від 5 до 10 дол., виїмково вище, виказує спис 567 осіб, — не числячи сих еміґрантів, що є в Галичині, а яких обділювала окрема Секція допомоги еміґрантам в Галичині, істнуюча при Комітеті, яка вичерпала квоту 9,879.000 мп. Так як головна Управа ділового Комітету, так само і Секція предложила до провірки приходи і розходи подрібно виказані враз з квітами, а також окрему книжку протоколу рішень Секції, в яких є подані особи, котрим признавано а відтак вилачувано підмоги. Протоколи сі є підписані Головою Секції Вп. Радн. Ол. Барвінським, референтом Мих. Корчинським і секретарем Деркачем.

Оскільки поза краєм одержали підмоги особи найбільше потребуючі, могли би оцінити лише ці, що знають добре тамошні відносини. Комітет висилав допомоги для них, що були виказувані в „списах потребуючих", які то списи одержував Комітет від віденського Комітету або від розділюючих Комісій на Україні (в Київі, Харкові, Одесі, Катеринославі і т. д.), — а також треба замітити, що поодинокі збірні посилки розділювали тамошні позакраєві місцеві Комітети по свому розумінню.

Під 1) долучується рахунок приходів і розходів. З рахунків оказується, що за 78,886.522·21 мп. закуплено 2.876 долярів амер. по курсі дня, надто як жертви прибшло 278 долярів, так що разом одержано 3.154 долярів; з запасу на підмоги пішло 3.067 долярів, а решту 87 долярів (в тім 1 канадійський доляр) найдено при шконтрі каси згідно з книгами.

Готівка находиться лише в долярах.

Контрольна Комісія провірила всі книжки, записки, зіставлення, потвердження і квіти і стверджує, що предложений оборотовий рахунок приходів і розходів є згідний з книжками інституцій, які жертви принимали на рахунок Комітету, що виказані видатки є згідні з предложеними Комісії контрольній потвердженнями і квітами подрібно веденими і старанно перехованими, а в слід за тим Контрольна Комісія вносить приняти рахунки предложені до відома і уділити Управі діловій Комітету абсолюторію, а за безкорисну цілорічну муравлину працю признання.

У Львові, дня 10. липня 1924 р.

Омелян Саєвич, Д-р Олекс. Бариляк, Любомир Рожанський.

II.

Рахунок оборотовий.

		Прихід мар. п.	Розхід мар. п.
Приходи:			
Жертви		56,311.434·56	
Відсотки		1,461.708·02	
За продане збіжжа	37,693.750·00		
„ „ горох і фасолю	6,150.000·00		
Звороти з зачетів на кошти перевозу	156.220·00		
Побрано за мішки	744.000·00	44,743.979·00	
Розходи:			
Адміністрація:			
Платні службовика	1,224.200·00		
Дорожняні додатки і підмоги службовика	1,450.000·00		
Канцелярійні видатки	113.414·17		
Друки (153.000), кліші (16.625), оголошування друком зложених жертв (1,000.000), стемпялі і т. д.	2,423.625·00	—	5,211.239·17
Підмога (окрема 2 особам)	155.000·00		
Підмога еміґрації	9.724.000·00	—	9,879.000·00
Фрахт, обезпечення збіжжа і проча адміністрація	—	—	1,540.360·00
Підмоги через Відень	5,000.000·00		
„ „ Нанзен	2,000.000·00	—	7,000.000·00
Вірителькість за мішки	—	744.000·00	744.000·00
Закуплено 2.876 долярів за	—	—	78,886.522·41
Разом	—	109,405.121·58	109,405.121·58

У Львові, дня 10. липня 1924 р.

Омелян Саєвич. Д-р Олекс. Бариляк. Любомир Рожанський.

III.

Подаючи до відома українського Громадянства звіт Контрольної Комісії з діяльности Президії Комітету „Голодній Україні" висловлюємо від себе кілька заміток історичного і фінансового змісту. В маю 1922 р. відкликався київський митрополит Василь Липківський „до всього світу" з проханням „в імя високої культури та святої гуманности" о поміч для тих, що серед голоду терплять великі муки, „по котрих простягає смерть свої кігті". До поклику київського митрополита навязав ред. „Громадського Вістника" п. Федь Федорців статтю: „Україна гине!" (ч. 75), в котрій одушевленими словами відозвався до українського Громадянства і підняв думку проголошення одноденного національного посту та вложення заробітку, призначеного на одноденний прожиток для голодних на Україні.

Гарну, ідейчу думку ред. Федорцева підняв митр. Ординаріят (ген. вікарій Олександер Бачинський) і в „Архієпархіяльних Відомостях" (ч. 27) зарядив одноденний піст в задушну суботу перед Зеленими святами, в котрій здорові люде „не повинні взяти до уст навіть кусника хліба", а гроші потрібні на удержання обовязані віддати для голодних братів на Великій Україні. З галицьких владик приступив до неї акції ще станиславівський епископ д-р Григ. Хомишин. Протягом двох днів зложено комітет праці і вмить оповіщено відозву, уложену п. федорцевим, на котрій підписано найвизначнійших діячів галицької землі (ч. 81. з дня 1. червня 1922 р.)

Президія почала негайно працю, яка тривала повний ріх і дала, не зважаючи на перепони з боку державних властей і конфіскати збіжжа та гроша, знаменитий вислід. Українське Громадянство з Галичини, Америки і Прикарпаття поспішило із жертвами, які не то що охоронили сотки родин від голодової смерти, але в добавку культурним робітникам, головно членам київської Академії Наук, подали спромогу величної наукової праці. З великим признанням для нашого селянства годиться завважати, що багато жертв від нього було призначених виразно для київської Академії Наук. На Україну вислала президія Комітету через американський комітет допомоги (ARA) поживу і одежу на квоту 3.067 долярів. Заки навязано самостійні звязки вислано через віденський комітет (голова проф. Мих. Грушевський) сім міліонів мп. (поверх тисяч долярів), за які закуплено будьто поживу, будьто одежу. З окрема виплачено еміґрації в межах Польщі квоту 9,879.000 мп., що рівнож перейшла рівновартність тисячі долярів. На платні службовиків, друки, кліші, обезпечення збіжжа і т. п. видано около 300 долярів. Остало в касі 87 долярів (нинішної вартости около 800 міл. мп.) Доляри, в м ру приплиеу жертв, куповано від 5 тисяч мп. Найвищу ціну за доляр плачено 158 тисяч мп. З цего пояснення може українське Громадянство переконатися, що серед бистрої девалюації гроша його не змарновано, коли за поверх 100 міліонів мп. присланих жертв куплено около 5.200 долярів. Загально зібрано поверх 5.500 долярів.

Президія Комітету „Голодній Україні" подає до відома загалу, що вже по замкненню рахунків в червні 1923 року наспіли з Америки через „Земельний Банк" у Львові дві більші жертви, а саме збірка американської „Свободи" у висоті 2,900.000 Мп. і збірка п. Степана Комаринського з Амстердаму у висоті 1,155.000 Мп. За сі квоти закуплено негайно доляри.

Президія скличе в осени Виділ праці, перед котрим зложить докладний звіт, а всі акти, звязані із веденням затомогової акції передасть до Архіву одної з наших культурних інституцій на вічну памятку великого вчинку братньої любови, коли брат ратував брата від неминучої загибелі. Президія повідомляє також Громадянство, що присланє полотно і білля передано найбільш потребуючим еміґрантам у Львові і Каліши на руки пол. Лорченка.

При сій нагоді складає Президія щиру подяку всім провінціональним Комітетам і всім Громадянам та Громадянкам, що зложили жертви на велику ціль Комітету допомога „Голодній Україні", а всім Хвальним Редакціям за поміч і улекшення праці.

У Львові, дня 1. VIII. 1924 р.

Юліян Романчук, голова Комітету, *Кирило Студинський*, заст. голови і провідник секції допомоги „Великій Україні", *Олександер Барвінський*, провідник секції допомоги еміґрантам, *Іван Солтикевич*, скарбник Комітету.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкого (Коперника 33). Щоденно великий міжнародній турній дужання за мистецтво Польщі на рік 1924 і за нагороду 5000 золотих. Нині в пятницю 8. VIII. ц. р. змагаються: Шампіон Данії Ролянд, шампіон України Волинець, шампіон Швеції Мортон, шампіон світа, Американин-мурин Макс Сальватор Бамбуля. Крім цего виступ цілої циркової дружини. 180а) 1-1

Звідомлення. Маємо за шану повідомити наше П. Т. Громадянство що з днем 1. VIII. 1924 поширили мп значно Акц. Ску „Полотно" у Львові. На бажання і для вигоди нашого П. Т. Громадянства перенесли ми наші склади з вул. Зіморовича ч. 20 до нового льокалю при вул. Городецькій ч. 95, недалеко Головного Залізничого двірця. 196 1—3

Прогулька на Манівку. Виїзд зі Львова в неділю дня 10. ц. м. о год. 7·10 рано до Тухлі. Вихідна точка заліз. стація Тухля год. 11·10 пер. пол. Зголошення приймає з чемности Адміністрація „Діла" що день від 9. рано до 6. вечер. 2—2

Дрібні оголошення.

ПАСІКА — 17 сильних пнів — 26 улів порожних нових — 150 запасових рамок з вощиною нова медарка — ціле приладдя на продаж. Зголошуватись: В. Руденський, Яблінка п. Солотвина. 201 1-3

ПОШУКУЄ мешкання у Львові при інтелігентній родині для двох учениць (I. р. сем. II. кл. гімн.). Письменні зголошення з поданєм услівій до Адміністрації „Діла" для О. Л. 200 1—2

ВДОВА, середнього віку, зі священичої родини, пошукує заняття найрадше у священика-вдівця на селі. Розуміється добре на господарці, невибаглива. Зголошення поште рестанте Угнів к. Рави руської „Вдова н. 149". 197 1—1

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 6—9

ПРИЙМУ укінчену семинаристку для двох панночок 3. кл. нар. і 2. виділової. Зголошення з услівями листами під адресою Саєа Ломницький парох Трибухівці п. Городниця коло Гусятина. 199 1-1

НЕГАЙНО до купна дім у лікаря з дуже добре виробленою практикою в місточку біля Львова. — До Адмін. „Діла" під „Лікар". 189 2—2

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Степя, абсольвента кроєвої, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубші роботи, як реверенди, папістики, пальта і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 2—5

Шиліть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

П. Т. Громадянство!

наше повідмляємо, отсим, що ми пошир ли на новий сезон наші робітні суконь і білля свіжими фаховими силами а наш склеп добірними товарами і поручаємось знова ласкавим зглядам наших П. Т. Гостей.

Салїон принять, заосмотрений найновійшими журналами, отворений щодня, крім свят і неділь, від 8—1 і 3—6 поп.

З поважанням

Жіноча спілка пром. „Труд", кооп. з обм. пор.

181 2—3 Львів, Ринок 39 (вл. дім).

КОНКУРС

Філія Музичного Т-ва ім. Лисенка в Станиславовові розписує **конкурс** на

учительку (-ля) сольоспіву

Зголошуватися по конець серпня на адресу директора Муз. Інституту:

178 3-3 **Ос. Залеський,**

Станиславів, Голуховського 66.

КОНКУРС

на посаду учителя історично-фільольоґічної й учителя математично-природничої групи при мужеській учительській семинарії УПТ. в Станиславові. — Подання вносити негайно до Головної Управи УПТ. у Львові, Ринок 10. 176а) 3-3

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 176 (10.269). Львів, неділя 10. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеґрам: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Зворот на ліво в СХС.

Доволі рідко доводилося нам забирати голос в політичних справах „єдиного, неділимого королівства Сербів, Хорватів і Словінців". Політика нової південнославянської держави не мала досі зовсім впливу на справи, що так чи инакше стоять у звязку з нашими політично-державними стремліннями і длятого була для нас менше цікавою. Не без інтересу була і є сама внутрішня політика Югославії, зокрема з причини хорватського державного сепаратизму, що став голосний завдяки діяльности за кордоном речника цього сепаратизму і провідника найсильнійшої хорватської селянської партії Степана Радіча. В Хорватії мали ми і маємо наших людей, що зуміли навязати звязки з тамошніми провідними людьми і редакціями і нераз публично в хорватській пресі забирали голос в українських справах. Там наші відносини і наші стремління є відомі і знайшли зрозуміння, як ми добре розуміємо національно - політичні стремління Хорватів.

Упадок осередніх держав і розвал Австро-Угорщини здійснив найсміливійші мрії сербських, хорватських і словінських патріотів. Кулі Прінціпа на вулицях Сараєва 28. червня 1914 р., від яких згинув австрійський престолонаслідник Франц-Фердинанд, положили конець триялістичній концепції цього останнього. З війни вийшла не південна славянська держава під скиптром Габсбургів як третя рівнорядна держава з Австрією і Угорщиною з повною загладою Сербії як окремої держави, але єдине неділиме королівство СХС під сербською супремацією. Зникла маленька Чорногора і спірна від віків між Сербами і Болгарами Македонія опинилася в сербських руках майже в цілости. За вийнятком малих скравків західних словінських і хорватських територій, що їх заняла Італія (Рєка, часть Дальматії і Країни, Істрія, Гориція і Градиска) — впрочім всі південно-славянські землі зєдинилися разом.

Обєднання в одній державі трьох славянських народів слідувало на основі так зв. Відовчанської конституції з 1. грудня 1918, котрою створено „єдине, неділиме королівство СХС", запоручаючи рівночасно Хорватам і Словінцям широку територіяльну автономію.

Та не так сталося у практиці. Вибраний 28. листопада 1920 р. югославянський парлямент не зміг розбудовати конституції по думці Відовчанської умови. Сербські радикали під проводом старого сербського політика Миколи Пашіча, що новою державою кермував аж до наших днів, показалися великими сербськими централістами. Коаліційне правительство, до якого належали Хорвати, Словінці і боснійські Музулмани, упало. Радикали творячи найсильнійшу партію при допомозі частини сербських демократів під проводом Светозара Прибіцевіча вели безоглядну централістичну політику. Ухвалена сербською скупштіною (соймом) конституція була повним запереченням Відовчанської умови. Утворено одну централістичну державу під сербською гегемонією. Хорвати і Словінці перейшли в опозицію. Запанував всюди безоглядний сербський режім, що силою давив національні сепаратистичні стремління, особливо в Хорватії, де провідник хорватських селян Степан Радіч виставив явно домагання державної незалежности хорватських земель.

Давну скупштіну розвязано. При нових виборах 18. березня 1923 р. побідили радикали централісти і на спілку з частиною централістично-настроєних демократів Прибіцевіча утворили спільне правительство під головуванням віковічного М. Пашіча, що керму закордонних справ віддав своєму приятелеві Нінчічеві. В кабінет війшов і Прибіцевіч. Сербський централізм Хорвати і Словінці відчули ще більше болюче. Комуністичний рух здушено тюрмами. Провідник хорватських селян утік за кордон. Не верифіковано довго посольських мандатів його партії.

На довгу мету така безглядна політика не могла удержатися. Частина демократичних послів, злożена головно з інтелігенції під проводом Люби Давідовіча щораз виразнійше стала виступати проти політики Пашіча, йдучи на зустріч хорватським бажанням. І в лоні самих радикалів утворилася фракція під проводом президента скупштіни Йовановіча, противна скрайностям Пашіча. Положення правительства стало поважно загрожене, коли скупштіна верифікувала посольські мандати партії Радіча, бо Пашіч перестав вже тоді розпоряджати більшістю парляменту.

Вихід зі скрутньої ситуації бачив Пашіч у розвязанні скупштіни. Відложено засідання парляменту до жовтня ц. р. В міжчасі хотів Пашіч одержати королівський декрет на розвязання скупштіни і розписання нових виборів. Король не годився. Пашіч вносив кількакратно димісію, що її остаточно король приняв, поручаючи президентові скупштіни Йовановичеві президію правительства. Місія останнього не вдалася і керманичем правительства по довгих роках панування радикалів став провідник сербських демократів Люба Давідович, а його заступником відомий ще з австрійського парляменту Словінець о. д-р Корошец. До правительства війшло трьох Хорватів і представник Музулман. Радикали з Пашічем перейшли в опозицію. Група Радіча заявила, що попирати ме нове правительство, яке без допомоги цеї групи не мало би більшости. Проба Пашіча, зашахувати новий кабінет уступленням президента скупштіни Йовановіча, не вдалося; Йовановіч остав на своєму пості.

Скликано скупштіну і дня 6. ц. м. новий премієр Давідович зложив на її першому засіданні свою декларацію. В зовнішній політиці піде Югославія — по словам Давідовіча — дотеперішніми шляками, піддержуючи звязки з Францією, Англією і Америкою, а також союзні взаємини з Італією та союз з Чехословаччиною і Румунією, придержуючися істнуючих мировых договорів. Окрему увагу присвятить правительство добрим сусідським взаєминам з балканськими державами на основі — Балкан для балканських народів. Для вдержання мира правительство дбатиме про армію і її удосконалення. Вкінці подбає про не, щоби в найблищому часі навязати взаємини з тими державами, що їх досі Югославія не має. На думці мав тут очевидно СРСР. і треба сподіватися, що невдовзі Югославія визнасть de iure Радянський Союз — тим більше, що на цьому негайному визнанні стоїть на-пів нині правительственна партія Радіча. Наслідки цього визнання для політики Малої Антанти відносно СРСР будуть рішаючі. Без сумніву за Югославією піде Чехословаччина (обі держави не мають безпосередньої площини тертя з СРСР) і Румунія та її військова союзниця — Польща будуть вскорі окружені ланцюхом держав з політичними ціллями, що не підуть по лінії польсько-румунських інтересів.

Та найважнійше становиско кабінету Давідовіча до питань внутрішньої політики. У цій справі премієр заявив загально, що правительство піде шляхом порозуміння між Сербами, Хорватами і Словінцями.

Безперечно не станеться це по теперішнім взірцям, бо Хорвати і Словінці, що вступили до правительства, застерегли собі здійснення своїх федералістичних змагань. На кінець підніс премієр, що правительство переведе широке соціяльне законодавство і у звязку з тим нову систему оподаткування і боротиьме з корупцією між урядовцями.

Зміна правительства викликала добре враження у великої більшости населення Югославії. Всі звертають очі передовсім на партію Радіча. Віцепрезиденти цеї партії д-р Мацек і Предавец заявили, що не треба надавати надто великого значіння приступленню їх партії до московського міжнароднього селянського інтернаціоналу, яке в Москві перевів недавно пробуваючий там їх вождь Радіч. Основою є діла партії, а ці побачиться в її парляментарній праці і в піддержці теперішнього правительства.

Югославія зробила тепер великий зворот на ліво. До правительственної більшости належить партія Радіча — він сам має вернути до краю — що є членом московського інтернаціоналу, хоч і сама партія до кабінету не війшла. Це не остане без впливу не тільки на зовнішню, але передовсім — на внутрішню політику цеї держави. Правительство Давідовіча може творити початок не тільки федерації Сербів, Хорватів і Словінців — але і Македонців і Болгар, де впливи Москви зростають щораз більше. На кождий випадок теперішня зміна у Белграді не остане без певного відблиску і на блищі нам події у польській державі, де подібно як в Румунії — править тверда рука з націоналістично-централістичною евангелією. Чи ця евангелія не буде безвартісним фальсифікатом — покаже недалека майбутність.

Д-р Степан Баран.

Що зроблю в неділю?

Піду на фестин, який Богданівчане уладжують на „Світязі" в неділю 10. VIII. 1924 від 3-ої год. по пол. до 11 в ночі. Весело проведу час і складу лепту 202 на будову „Народнього Дому". 1-1

ЧАС вже заосмотритися в опал на зиму у солідній фірмі **КАЛИТЯКА** Потоцького 47. Вугілля найліпше 47 зол. за тону а дроза 62 зол. за сяг рубане на 172 4, враз з доставою. 5—6

Наддніпрянська Україна.

Українізація.

У ч. 171. Харківських Вістей з дня 30-го липня ц. р. находимо статтю на тему української мови в радянських установах. Вона настільки цікава, що наводимо її тут у цілости:

„Українізація діловодства, як відомо, має на меті наблизити апарат до маси, яку він обслуговує, передовсім до селянської маси.

Закінчується рік, підчас якого малося українізувати установи Республики, але трудно сказати, що українізація переведена вже цілком, оскільки мати на увазі не формальний, зовнішній, так би мовити, бік справи, а фактичний її вигляд у сучасний мент.

Російська канцелярська мова і фразеольогія, які панували по канцеляріях протягом неодного століття, нині, коли переходимо до вкраїнської, тяжить на ній остільки, що годі цього не бачити.

Маємо, справді, в більшості випадків, не живу українську мову, лиш своєрідне „язичіє", що під виглядом української мови в практиці сучасних канцелярій хоче набрати всіх прав горожанства.

Це „язичіє" остільки йде вперед, що на нього конче треба звернути увагу й не дати розкорінитися. Коли стара російська канцелярська мова заслужила на осуд, подвійно треба засудити перелицювання її на вкраїнський лад. І дійсно, коли ми приглянемося до того, як у нас пишуть по українізованих канцеляріях, треба буде констатувати, що похвалитись нема чим.

Причини, від яких залежить це явище, на нашу думку, полягають ось в чому. Співробітники установ

Пр. 717/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 169 (10.262 з дня 2. серпня 1924 р. в артикулі під заголовком: „По десяти роках" уступ по словах: „Трудового конґресу у Київі дня 22. січня 1919 року до кінця артикулу містить в собі єство злочину з § 65 а) зак. карн. узнав доконану в дни 1. серпня 1924. конфіскату за оправдану і заряднв знищення цього накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 2. серпня 1924.

(Підпис нечитки.)

(я маю на увазі головним чином міста) не поставились як слід до свого обовязку. Ті, хто не знав мови до українізації, не знають її у великій більшости й зараз. Курси, які вони відвідували (добре ще, як відвідували!) дали сяке-таке знайомство з граматикою; що до решти — мав надолужити словник. Коли візьмемо на увагу, що в нашому міському апараті великий відсоток не-Українців, або зросійщених Українців, що вкраїнської мови в розмовах не вживають, зрозумілим буде, що їхня „українська мова" зі справжньою має надто мало спільного.

Не ліпше стоїть справа і в тих, що, вважаючи себе за Українців, вживають дивовижного жаргону, — місцевої говірки, перемішаної з російщиною, — приймаючи його за дійсну літературну мову.

— У нас так балакають, — перший й останній їхній аргумент.

Оці дві категорії — велике гальмо в справі українізації, хоч може суб'єктивно певна їх частина й бажає „українізуватись", але не про них йде річ.

Отже необхідно визнати, що процес українізації скінчиться ще не скоро, бо багато ще треба зробити, аби перейти через жаргонову мову „українізованих" канцелярій та зломити схований опір українізації, який дається знати.

На селі, що йде за прикладом міста, робітник сельради або Райвиконкому, повторює лексичні помилки, що йдуть з міста, додаючи ще до того власної „творчости". Отже й тут справа теж не зовсім добре виглядає.

Великі утиски, яких у минулому зазнала українська мова, — одна з причин, чому так кволо, посувається вперед справа, про яку говоримо. Але, на нашу думку, найбільшою причиною цього є індиферентність, навіть погорда, що до мови в певної частини співробітників установ, дарма, що вони добре замасковані.

Ця байдужість сягає так далеко, що трудно припустити, щоб подібні особи потурбувалися читати українську книжку, газету, журнал з метою хоча-б звичайного ознайомлення з лексичним матеріялом та конструкцією речень. Коли їм відомі, напр., сучасні російські письменники (бодай призвище), то про „Гарт", або „Плуг" вони нічого й не чули. Читаючи иноді „Известия", або „Правду", добре як вони ще знають, що „Вісти" видаються в УСРР.

Так виглядає справа з певною частиною, досить значною, службовців наших установ. Чистка, яка звертає увагу на инші моменти, незначно причиниться до поліпшення справи.

Тому, потрібна ще велика робота в галузі українізації. Тут, гадаємо, повинні себе виявити культосвітні комісії, які є в кожній установі. Нехай вони, маючи на увазі поважність українізації, як одного з чинників „смички" викайдуть засоби заохотити службовців до української літератури.

В клубах, червоних кутках при установах повинна вона знайти відповідне місце. Бо инакше — ми стоїмо перед небезпекою, коли сучасний канцелярський жаргон набере дійсно всіх прав горожанства і буде може смішнійший від трафаретної і традиційної російської канцелярської мови, усвяченої колегіями Петра І. з якої ми сміємось".

Все тут сказане можна б майже без змін прикласти і до наших галицьких установ, а навіть шкіл. Довго ще доведеться чекати, заки в нас писатимуть такою українською мовою як у наведеній статті, яка, зрештою, не визначується незвичайними літературними прикметами.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (ім'я, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Нежданне порозуміння.

Анґльо-російський договір.

Анґльо-російські переговори тягнулися кілька місяців, з щораз меншими виглядами на успіх. Дня 5-ого ц. м. вони перервалися зовсім офіційно і европейська преса розяснила цей факт у довших статтях, зовсім природними, самозрозумілими причинами. Аж ось у три дні пізнійше усі дізналися про сенсаційну звістку, що англійський уряд підписав з радянським договір, дійшовши до порозуміння у всіх розбіжних питаннях.

Англійська лєйбур (робітнича) партія вжила свого впливу на Макдонельда, щоби розпочаті переговори продовжити, а навіть успішно закінчити. Сам Макдонельд, може й був з цього вдоволений, тому, що обіцював парляментові стати перед ним з готовим договором.

Покищо не маємо звісток про точний текст цього договору. Преса передає лише загальні інформації про деякі питання, щодо яких найдено порозуміння. Торговельний договір має зобовязання, що радянський уряд зрікається ведення пропаганди на території англійської держави, приймав на себе передвоєнні довги (не відомо ще, в яких розмірах) і годиться на відшкодування для англійських підданих, які зазнали шкоди в наслідок соціялізації майна у Росії.

Та це не є ще найважнійші пункти договору. Радянський уряд головну вагу кладе на позичці, яку має дати йому Англія, а Англія настоює на припиненні пропаганди з боку радянської влади на Сході, головно в Індіях. Є ще й менші справи, такі як претенсії радянського уряду до капіталів, складених царською родиною. Не торкаючися усіх цих питань, слід звернути увагу на підписаний документ як на *signum temporis*. Дарма, що він імовірно не буде затверджений англійським парляментом, характеристичним є факт, що англійський уряд з великим жестом знехтував усі дотеперішні застереження щодо радянського ладу, якого головні основи устрою стояли на перепоні до порозуміння з діловими англійськими політиками. Англія хоче зробити ще одну спробу, сміливійшу ніж усі дотеперішні, щоби ввійти в торговельні зносини з просторами бувшої Росії, незалежно від форм радянської влади.

Ця спроба є дуже сміливою тому, що радянські делєгати не згодилися на ніякі уступки, які нарушували би принципи радянського ладу, як напр. віддання приватної власности чужинцям, введення незалежних торговельних судів, відродження приватної власности і т. і. Ось чому підписаний договір треба вважати одним з найбільших дипльоматичних успіхів дотеперішньої радянської влади. Він на залишиться без впливу на становище Зединених Держав, які, єдині до цього часу, не заявляють охоти визнати радянської влади. Але як виглядатиме практичний бік цього договору, побачимо щойно в момент, коли англійські фінансісти стануть перед виплатою грошей на позичку. Це станеться по вислуханні голосу парляменту. Справа торговельних концесій для Англії на просторах радянської влади і комуністичної пропаганди в Індіях, — себто: умовини здійснення цих двох домагань — стануть предметом дуже палкої дискусії. І дуже можливо, що тоді справа вернеться ще раз до своєї старої стадії.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Неаполя.

Блукаючи вулицями.

У Неаполі заквітли троянди. Від Strada di Chiaia починаючи почерез пестру Piazza Amedes аж у безконечну Strada nuova di Posilipo пронизує воздух ніжний їх запах. Рожеві, червоні, жовті троянди. Немов би ще голосніше скликнули малі Giornalisti (продавці щоденників) сповняючі день у день веселим гомоном улиці Неаполя: Mattino, Giorno, Corriere d' Napoli! І довгим рядком викотились на via Caracciolo понад несупокійний морський беріг елегантні екіпажі. — Вічно зелене місто вітає весну — вітає сонце.

Теплими квітневими вечерами, коли тисячами сяєв розблискує приморський город, весела пісня лунає по обох боках molo San Vincenzo. Вона непомітно втискається у вузенькі, темні вулички, шукає простору серед зчорнілих кораблів старого порту, врешті маленькими човнами випливає далеко у неапольтанський пролив, щоби стежити за світляними стежками зір серед темно-блакитного моря. San - ta Lucі - a...

Скінчились знечевя мої довгі вечірні розмови у маленькому сальонику нашого пансіону з Comtes-ою Gabriell-ою G. і д-ром Alberto-ом C., колюмбійським консулем у Неаполі. Я стурінув їх раз серед високих пальм villa comunale (городський сад). Всміхались примушено майже злякані нежданою стрічею. Я лишив їх серед довгого листя евкаліптів у липні, коли др. Альбєото сказав своє останнє французьке слово і почав говорити скоро й палко по еспанськи. А вона розуміла все, кожде слово...

..... Недалеко площі мучеників у вузенькій уличці — osteria. Одна з богатьох. У її сумрачному нутрі стоять великі, круглі бочки, одна на одній майже під саму стелю. Сідаю за довгий стіл почорнілий від розливаного вина, проти грубого моряка, з мягкими й добродушними рисами лиця. Із великої склянки пю солодке червоне вино і закушую сиром, а грубий моряк розказує мені довгу історію своїх мандрівок. У нього широко розкриті цікаві очі. Він розяснює велику тайну, що світ є гарний, а життя щастям. Заслуханому в його оповідання мені прозорою, легенькою мрякою заходять очі, ноги мов прикувані до лавки, а разом із тим дивно весело, бадьоро. Навіть свіжо заквітчана трояндами ікона Матері Божої, перед котрою блимають свічки, здається солодко всміхненою, немов крізь сон. Зеленкувата горгонцоля (сир) зачинає дивний герць на тарілці, а її повільне темпо лишається мені загадкою і мені мариться далеке полудне. Червоне, горяче сонце жарить безмилосерно. Я в поході через пустинний простір. Пісок, пісок у безвість. Стурбовані, виснажені лиця людей і звірів. Горячий вітер сушить горло, обезсилює, душить. Я жажду! Вина! І передімною знову велика склянка, сповнена по береги червоним, солодким, італійським вином. Лагідним вітром тягне від моря крізь розкриті двері. Мій моряк спить на столі і хропить здорово аж шиби бренять у вікнах.

..... Наша хазяйка стала італійка з Мессини цікаво заглядає мені в вічі. В неї чорне волосся й жидівські риси лиця. — Одинацята, а ви ще слите? — й злобна усмішка грається на її устах. — Даруйте маркезе — (усі тут в Італії благородного походження) — оправдуюсь несміливо. А на вулицях Неаполя життя вариться. На via Roma натовп поводок, автомобілів, людей. Двоколесні вози запряжені в маленьких ослят котяться поволі й вигідно по великих плитах неаполітанських улиць викованих із ляви Везувія. Візники хвискають батогами в воздусі, при чому видають із себе оклики, котрих не годен ніяким чином відріжнити від рику осла.

Якийсь уличний продавець накликує людей у всіх мовах світа. Він продає золоті годинники по 30 лірів від штуки. Елєгантно прибрані мущини нашіптують на вухо здивованим чужинцям деяких пропозицій. — Провести по музеях? — може зволите тарантелю (народний танець), — може дівчат? Вулиці тут вузенькі, хідників для пішоходів нема зовсім а мені спішиться. Минаю врешті via Roma, електричною Funicolare (трамвай на линві) дістаюсь на Vomero в нову частину міста, де богаті Неаполітанці побудували свої домівки. Минаю площу зі самітною пальмою по середині. Вогкий дух розвішаного на мотузах біля неприємно дразнить ніс. Лишаю останні мурované будинки. Дорога пнеться в гору поміж безконечні садки оливних дерев, прибраних у гірлянди виноградового листя. — Передомною старинні мури. Це Camoldoli — славний монастир Отців Камедулів. Стукаю. Бородатий чернець. мов знятий із картини Spagaoletto відчиняє обережно двері. Маленькою стежечкою доходжу до місця широкого краєвиду, одного з найкращих італійського півострову. Бачу - широке півколесо неаполітанського проливу виповнене блакитною фарбою. Це один великий затоплений кратер, коли вірити геольогам. Везувій снує в простір свій вічний дим. На право серед моря: Capri, Isschia, Procidae, розмалювали свої сильветки на ясносиньому фоні коліром олова. За тим далекі сніжновершні Апеніни. А в ногах своїх бачу т. зв. хий пролив Pozzuoli. Це тут старинні Римляне римські патриції часів Августа, Нерона й Гадріяна будували свої найпишнійші віллі, — аж доки сараценська сила й страшна малярія не викурила їх на завсіди. Тут писав Вергілій свою Енеіду. Перед тисячами літ. А нині? На маленькій терасі, у низу, товплять ся люде. Вони наспівають із Неаполя елегантними автомобілями, щоби поглянути на захід сонця понад проливом Паудолі. Ріжномовна юрба буржуазних сальонів цілого світу. Знаю їх. Широко розкривають очі на красу природи. Це мода. А мода наших часів це божок здеклясованої суспільности, котра затрачує свою культуру. Це криклива рекляма, коли рівняти її з арабською, модою минулих літ, А може в тихому зеркалі проливу, в котрому зеркалилась колись культура старого Риму, хотять доглянути контраст з реклямною вуличною вивіскою свого духового вбожества? А може це справдішня туга за культурою?

Наддніпрянська Україна.

Зїзди.

Теперішня столиця України Харків живе незвичайно інтензивним життям на кожному полі та намагається дійсно стати тим центром, в якому сходяться всі артерії країни, та відсвіжують свої життєві соки новим кормом. Найкращим доказом на це — то, що зїзди безнастанно відбуваються в Харкові. Візьмемо для прикладу останню декаду червня і перших два дні липня. В них відбулися а деякі ще відбуваються: 1) Всеукраїнська торговельна нарада робітничої кооперації (почалася 21. VI.). 2) Всеукраїнський (четвертий) зїзд незаможніх селян (почався 25. VI. ц. р. 3) Всеукраїнська нарада гуплянів (губерніяльні представники державного пляну господарки). 4) Всеукраїнська конференція комуністичного союзу молоді („КОМСОМОЛУ") 30. VI. ц. р. 5) Плєнум Центральної Селянської Секції Взаїмодопомоги 1. липня. 6) Всеукраїнська нарада завідуючих біржами праці 1. липня. 7) Всеукраїнська нарада в справах місцевого буджету 1. липня. 8) Губконференція комсомолу Харківщини 25. VI. 9) Губконференція незаможніх селян Харківщини.

Дрібні вістки.

Муссолінї і австрійський посол в Римі д-р Ettep підписали австрійсько-італійський господарсько-економічний договір.

Кардинал Мерсіє поважно занедужав.

В Льондонї підписано італійсько-англійську умову про відступлення Юби. Умову підписали Мекдональд і деля Товетта.

Мекдональд заявив у палаті громад, що Англія не дозволить нікому вміщуватись у справи Судану, навіть Союзу Народів. Заблул Паша, єгипетський премієр приїде до Льондону і з ним буде Мекдональд вести переговори.

Опозиція російської компартії внесла до політичного бюра партії на письмі домагання, щоби уряд С.Р.С.Р. припинив асигнування грошей на потреби комінтерну, з тим, щоби гроші призначити на жертви голоду.

До Льондону приїхав американський фінансовий секретар Мельон.

У Мюнхені почався великий політичний процес проти 63 комуністів, між якими є трох послів.

У Сальонїках квнулася зараза чуми, що почала десяткувати населення.

В Ґенуї має незабаром відбутися міжнародня залізнича конференція. Вона буде останньою цього роду конференцією і вирішить цілу масу біжучих актуальних справ.

У Медіоляні напало 30 фашистів на католицьке товариство. Прийшло до стрілянини, наслідком якої ранено кількох фашистів і католиків.

Важне судове рїшення

Відом , що Польща ввела примусове обезпечення від вогня, віддаючи це обезпечення в руки Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень. Ця Дирекція розпочала безпощадну боротьбу проти тов. вз обезпечень „Дністер" у Львові, обезпечуючи примусово при допомозі польської державної поліції (що законно недопустиме) тих членів, що вже були обезпечені в „Дністрі", з „Дністром" умови про обезпечення своїх будинків не розв зали а не хотіли обезпечуватися в ПД О. Хоч органи Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень не мали законної основи до примусу наших селян — членів „Дністра" обезпечатися у них, то терором і фантуванням при асисті державної поліції — отже нераз буквальним розбоєм, видираючи в наших селян асекураційні премії. Не помагали тут і обжники поодиноких воєвідств, що хотіли положити конець безприкладній самоволі рїжних посїпаків ПДВО. Зорганізовано поліційний уброєний наїзд на наші села, голосячи, що кождий мусить асекуруватися тільки в ПДВО, котра є державною інституцією. Наше селянство по своїм силам боролося проти цього наїзду, відмовляючися асекурувати свої будинки в ПДВО. тому, що асекурується вже в „Дністрі". Розпочалися масові фантування за незаплачення асекураційної премії, а в слід за тим судові процеси. бо власти адміністраційні і міністерство скарбу на жалоби дирекції „Дністра" навіть не відповдали. Всі ті позви вношені до повітового суду осїдку відділу ПД О (Львів, Станиславів і Тернопіль) — передовсім у Львові, що до устaлення неістнування обовязку обезпечення в ГДВО. і зворот фанту — інтересовані члени „Дністра" програвали, бо повітовий суд І. секція у Львові станув на становиску недопустимости судової дороги, а окружний суд у Львові в II. інстанції ці рішення затверджував.

Вилім зроблено щойно недавно. Господар з Лубяннок вижних, повіт Збараж, п. Іван Сеница, обезпечений в „Дністрі", не хотів обезпечатися в ПДВО, котра через свої органи зафантувала йому подушку при асисті зверхности громадської і поліції за незаплату асекураційної премії. Подушку зложено в місцевим громадським уряді а п. Іван Сеница через а воката д-ра Стефана Барана виступив з сенатським позвом в суді окр жним в Тернополі проти тернопільського відділу ПД О що до устaлення неістнування обовязку позовника обезпечати свої будинки в ПД О і о зворот подушки На замі пізваної Д О орік окружний суд в Тернополі, що ця с рава не належить до судової дороги і засудив позовника на заплату коштів процесу. Проти цеї ухвали вн с поз вник рекурс до суду апеляційного у Львові, котрий рекурс узглядняв, п йм ючи, що позов, який вн с п. Іван Сеница проти ПД О належить до судової дороги, бо ПД О є приватною а не державною інституцією. Мотиви р шення суду апеляційного на стільки важні, що вважаємо за вказану річ подати це рішення в дословному відпису:

Апеляційний Суд у Львові дня 19 мая 1924 ч. спр. R. II.319|24|I

Апеляційний Суд у Львові як рекурсовий суд в справі Івана Сеници в убянках вижних, позовника через адв. д-ра Ст. Барана в Тернополі — против Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень Відділів в Тернополі, пізваної заступленої через адв. д-ра Мантля — щодо неістнування обовязку обезпечення — на рекурс позовника від ухвали Окружного Суду в Тернополі, з дня 17. марта 914. ч. спр. Cg. 1.573|23|5 котрою дано місце замітови недопустимости судової дороги, видав слідуючу ухвалу:

Рекурс узглядняється і оспорену ним ухвалу в той спосіб змінюється, що піднесеного через пізвану заміту недопустимости судової дороги не узглядняється і І. Судови припоручається, щоби про правосильности цеї ухвали на внесок одної зі сторін дальше поступовання в головній справі підняв. — Пізвана вина до 14 днів під загрозою екзекуції заплатити позовникови кошти спричинені розправою на замі недопустимости судової дороги в квоті 19 зл. 75 гр.

Вартість предмету спору усталюється на 26,000.000 мк.

Уосновання:

Постанови арт. 5 закона о примусовім обезпеченню від вогня з 23|6 1921 ч. 64 поз. 395 в. з., що Польська Дирекція Взаїмних Обезпечень з „особою" нема публичного не є інденти чною з наданням її характеру „держ ного уряду", котрий би як такий вирішував тільки сам в дорозі адміністраційній о обовязку примусового обезпечення. Нема теж в повище названім законі ніяких постанов до яких властей, в яким речинці і в якій формі мала би сторонам можність оспорювати него рода вирішування Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень. Вже і з цеї протеречини не можна взагалі відмовити нікому права шукати в судовій дорозі охорони против зарядженням Польської Дирекції Взаїмних Обезпечень. Не змінює сути річи, що сій Дирекції присвоює привілей стягання премій від обезпечення в адміністраційній дорозі. Таке право утримане в силї арт. IV. зак. у вед. екз. орд. з 27|5 1895 ч. 78 в. з. д. присвуґує і иншим приватним заведенням, як приміром гал. кредитовому земському товариству у Львові, а однак ніяке з цих заведень не виводить з цього для себе характеру публичного уряду не є звільнене від оспорювання його заряджень в судовій дорозі. Надто належить звернути увагу і на це, що позов опирається на постанові арт. 42 уст. 2 зак. з 23|6 1921 ч. 64 поз. 395 в. з. відмовляється в першій мірі пізваній взагалі права до ділання, хотяй як за державну власть уважати належало, а то по причині, що в наслідок давнїщого обезпечення не застрявала правна основа до применения повищого закона против позовника. — Вкінці не можна також постанов о надзорі міністерства скарбу над Польською Дирекцією Взаїмних Обезпечень толкувати як установлення інстанції вищої для тоїж дирекції, так як ніякими інстанціями не є державні власти покликані до надзору над декотрими фінансовими інституціями. З цих причин належало прихилитися до внесків рекурсових.

Рішення о коштах поступовання в першій інстанції, — очевидно тільки тих, які виключно зістали спричинені замітом недопустимости судової дороги, і о коштах рекурсу оперте є на припису § 52 цив. проц. — Hayder m. p.

Не відомо ще, як до справи поставить ся Найвищий Суд, бо сторона пізвана внесла ревізійний рекурс. На кождий спосіб мотиви Апеляційного Суду у Львові в повищій справі є так вичерпуючі, що і Найвищий Суд не зможе перейти над ними до денного порядку.

Повище рішення Апел. Суду у Львові на стільки практично важне, що може хоч частинно положить конець розшалілому нахабству деяких органів ПДвО., що не оглядаючися навіть на закон про ПДвО., насильно і протизаконно стягають асекураційні премії з членів „Дністра".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Буря в комісїях сенату з нагоди „кресових законів".

Дня 18. ц. м. відбулося спільне засідання комісій адміністраційної та освітної сенату, на якому дискутовано про проєкт „кресових законів".

Представники національних меншостей заняли в цій справі таке саме становище, як у соймі,

Сенатор Черкавський поставив внесок перейти до дневного порядку над цими законами.

Відповідну заяву зложив і представник жидівського клюбу сен. Кернер.

Коли внесок сен. Черкавського упав, усі посли національних меншостей на знак протесту демонстраційно опустили салю нарад.

Хаос у польському кабінеті міністрів.

По Замойскім, який зрезигнував з мін. загр. справ, вніс димісію мін. освіти Міклашевскі. Грабскі одначе не хоче приняти димісії Міклашевского.

На посаду мін. Замойского є богато кандидатів. З цього приводу бувають рїжні непорозуміння, як між поодинокими клюбами, так і між кандидатами. Один з кандидатів є пос. Тугут, презес „Визволеня". Свою презесуру він якраз зложив.

Совітська аґенція про львівський замах.

З приводу львівського процесу в справі замаху на склади муніції у Львові урядова совітська аґенція „Роста" доносить, що „ціла імпреза була провокаційним ділом польської охрани, яка в імени польської буржуазії обжаловує комуністів".

Речинець проведения пляну Дова.

(Davos.) Репараційна комісія розглядаючи побажання французького та англійського уряду що до проведення в життя пляну Дова (Daves) рішили під проводом Барту вимагати від Німеччини в цій справі того:

1) Приняття німецьким парляментом відповідного і потрібного для введення в життя проєкту репарацій законів і оголошення їх. Закони мають бути такі, щоби на них могли згодитися комісія законів.

2) Приготовити всі передбачені пляном виконавчі та контрольні органи, з метою нормального функціонування пляну.

3. Заснувати остаточно банк (акційну спілку державних залізниць) згідно з постановами закону, що відповідають пляновi знавців.

4. Передати вірителям усі цертифікати на залізничі облігації та подібні цертифікати на промислові облігації передбачені в комюнікаті організаційного комітету.

5. Заключити договори, якими згідно з правосильністю пляну знавців і сповненням всіх умовин можна буде забезпечити розпродаж облігацій позички на суму 800 мілїонів золотих марок.

Караханов амбасадором.

З Льондону доносять, що уряд совітів надав Караханові ранґу амбасадора.

Фальшиві доляри.

З Варшави доносять, що в останніх часах появилися фальшиві 100- і 20-долярові банкноти. Поліція впала на слід фальшівників і арештувала цілий ряд осіб.

Справа нашого театру.

Діяльність „Кооп Український Театр".

Дня 28. червня ц. р. саме в роковини заснування кооперативи відбулося засідання Надзірної Ради кооперативи. Проводив голова Галущинський: Голова зясував діяльність кооперативи за І. рік її істнування та предложив Надзірній Раді шлях дальшої діяльности. В першу чергу підчеркнув, що головним завданням кооперативи являється будова власного театру у Львові та спираючися на звітах Дирекції вияснив, що досі в тім напрямі зроблено.

Вистіг цілорічної праці не дуже світлий. На заклики кооперативи найкраще реаґувало громадянство міста Львова — з краю відгукнулася лише частинно інтеліґенція, при чому духовенство і учительство дали дуже малий відсоток членів. Великий відсоток дали наші заточенці та наша еміґрація в Чехословаччині, з окрема Академічна Громада в Празі, вкінці Бразилія. Зате наша еміґрація в Канаді і Злединених Державах та наші землі по той бік сокальського кордону ставляться до цеї справи зовсім байдуже. Вкінці порушив голова справу ведення театру „Бесіди" — яка саме тепер в наслідок розвязання умови з дир. Стадняком стала актуальною. Опісля прочитав речник Дирекції звіт Кр. Союза Ревізійного у Львові, який перевів книжкову і касову контролю в днях 4. і 8. квітня ц. р.

Навязуючи до цього справоздання, зложив п. О. Бурачинський фінансовий звіт по день 25. червня ц. р. Здекларованих уділів було до цього часу 32.728 на 1840 членів. На уділи вплинуло 5.985 золотих, на вписове 53 золотих. Дохід з вечерниць та вистав: 2.995 золотих, з добр. датків та інших приходів 685 золотих — загальна сума приходів 9.718 золотих. Кошти адміністрації за минулий рік (комірне, світло, паливо, папір і платні урядовців та листування) виносили 1018 золотих — провізія від інкассо 418 — видатки на влаштування вечерниць і вистав 1373 золотих, субвенції та інші дрібні видатки 157 золотих — загальна сума розходів 2.966 золотих, причому дуже великий відсоток розходів припадає на уладження „Тижня українського театру" та висилку американських листів.

Таким чином майно кооперативи виносить 6.752 зол. себто рівновартістю 1390 долярів. Але тому. що Управа кооперативи забезпечилася заздалегідь від девалюації, майно кооперативи зросло з кінцем першого року до 1800 долярів. Звіт Дирекції принято з признанням до відома, після чого на основі реферату д-ра Нички про майбутню діяльність кооперативи розвинулася дискусія над справою перебрання театру „Української Бесіди" в якій забирали слово Вп. п. ради. Дрималик, д-р Ю. Савчак, пп. Я. Вінцковський, д-р В. Загайкевич, М. Губчак, Л. Горбачевський, д-р М. Волошин, д-р Ст. Людкевич та представники Дирекції.

Подавляюча більшість членів Ради висловилася проти ведення театру кооперативою, і на внесок д-ра В. Загайкевича ухвалено осьщо: „Уважаючи найпершим завданням кооперативи „Український Театр" вибудування у Львові театру і зважившн необхідність величезних матеріяльних вкладів потрібних для мистецького ведення театрального підприємства, Надзірна Рада кооперативи вважає покищо неможливим взяти на себе ведення театру у Львові". Отсю ухвалу подаємо до відома виділу т ва „Українська Бесіда" та цілого громадянства. Дальше ухвалено уповажнити Дирекцію розпочати серію театральних видавництв, основати театральну бібліотеку, випозичальню нот, пес і гардероби для аматорських гуртків — щоби таким чином збільшувати фонди під будову власного театру у Львові. Вкінці доручено Управі кооперативи поширити акцію збіркову на ту ціль та основувати місцеві комітети, в першу чергу комітет складковий в Америці для постійного і систематичного збирання жертв на будову театру.

Кінчаючи перший рік свого істнування, звертається кооператива „Український Театр" до цілого громадянства зі закликом піддержати морально і матеріально її змагання та допомогти в скорім часі до їх здійснення.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Січові Вісти.

(Замісць рецензії на ч. 3).

Була колись у нас „Митуса", журнальчик літературн і мистецтва, в якім молоді поети (і я раб божий) позволяли собі на рїжні линвоскочні експерименти. Богато з українських інтеліґентів, які знали історію рідного краю тільки з підручника О. Барвінського, не могли собі дати ради з тою проклятою назвою. Всіляко перекручували імя древнього співака перемиської землі: Мотузе, Медуза і Матуса (останнє брали від властителя Ренесансу Матусова).

Журнальчик по короткій, тяжкій недузі помер, а його редактор з розпуки залюбився.

Здавалося, що вже не буде на Галицькій Україні трибуни, з якої молоді письмаки могліб виливати злість на суспільні порядки, невдячність юрби і невірність дівчат.

Але на щастя сталося зовсім інакше

Хитрі творці знайшли собі новий вихід. Наймолодші з них захопили в останніх часах „Січові Вісти", письмо присвячене січовим справам, просвіті і науці і там пишуть аж куриться. А щоби це не відбігало від напрямку газети, то вони мучать „utile cum dulci": поміщують усякі „ревфути" чи „футреви" на теми вогню, домашнього господарства і січової організації.

Візьмім на приклад вірш поета, власника трьох імен а лише одного прізвища. Його вірш зветься „Двобій у душі", але це тільки так, про око, бо фактично в нім я доглупався чого иншого. Поет оповідає про свою арабську авантуру з пожаром жінки-більш у такий популярний спосіб:

„...Жарка огневиця крилато тіло обіймала,
Вкусивши ржою мозок, зневіра грізно [забурчала
...І я пропащий вже поблизько кінця стояв.

Думаю, що всі читачі зрозуміють, що за нещастя трапилося ш. авторові. Автор видно не приготований на таку пригоду

...Став скубати грозами збілене волосся
Ногами збитими зі сил у божевіллю [бігати кругом
Околотивши храм душі снопами смертного [колосся,
Злинити бесіду могил кервавo зрошеним [руслом".

Правда, як ясно і просто сказане. Молодий поет брав очевидно під увагу, що „Січові Вісти" призначені для селян і тому намагався писати популярно і дотепно. Треба признати: йому це знаменито вдалося.

Другий поет з одним іменем і з одним прізвищем бив знову господарську тему, а саме в вірші „Не час сидіти" — він дораджує ще не мочити конопель, бо вони за свіжі:

„Покіль сидіти над цьою водою
— гнилою, брудною
свіжі, ще ранні
мочити коноплі
рукою
погуби?!..."

Доти він має комплетну рацію. Сиджения над брудною гнилою водою є нездорове і приводить заворот голови. А що до мочення конопель—то може його правда, що ще за рано. Але далі я зі ш. автором не погоджуюся.

Він каже:

„...Чорну задуму
Втопимо хлопці,
Рано, бо рано мочить коноплі!"

Прошу, нехай хто скаже, в якім селі хлопці мочать коноплі?! Принайменше я все бачив коло цієї роботи тільки жінок. Очевидно, що така мала помилка в господарськім розумінні не впливає на літературну вартість вірша, бо вірш завжди останеться віршом, хочби він і не був нічого вартий.

Стільки про поезію в „Січових Вістях". Проза теж нічого собі, а найбільше підходить популярна рецензія першого згаданого поета на книжку другого. Вона дуже добре замикає число, хоч, думаю, ліпше булоб дати на кінець загально зрозумілий, патріотичний і бадьорий вірш М. Семенка:

„Скумбрія..
Синій Хінець. Корзиною.
Беріг..
Морська капуста.
Динею
Густо..."

Вийшлаб тоді ідеально гармонійна цілість, а кожний пренумератор з..ав би чого має триматися.

Галактіон Чіпка.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруна 2-кратна.

НОВИНКИ.

- Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом. та просимо П. Т. передплатників негайно відкликати передплату тому, що маніпуляція треває тепер доволі довго. Просимо дуже зараз висилати гроші, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на місяць серпень 4·20 зл. п.

— **Зовсім нежданно** сконфісковано у вчорашнім числі комунікат від зах. укр. т-ва Ліги Націй, справді невинний документ щодо форми та змісту.

— **Слава „Гузика".** Є відомий варшавський парубок, Іван Гузик, який є дуже добрим „медіюм". Останніми місяцями запрохано його у Париж, де професори Сорбони і инші наукові та приватні орґанізації мали перевірювати його „таємні" здібности. Були підозріння, що під час сеансів він користується ріжними хитрощами. Сорбона висловилась негативно про його медіюмізм, за те в переїзді у Берліні він мав величезний успіх своїми сеансами.

— **Син Мендональда,** який саме скінчив Оксфордський університет, заявив, що має намір стати репортером у газеті. Мотиви його рішення такі: „Скінчивши університет, ми виходимо з нього з чужими ідеями. Я хотівби придбати трохи життевого досвіду, який зміцнив би в мені ідеї, які мені проповідували або по змозі розвинути власні ідеї. Тому я хочу стати репортером. Ця професія приневолює людину натикатись на ріжні прояви життя. Хоча знаю, що шлях репортера тернистий, та тим краще."

— **Літак і голуб.** Цими днями між Ню-Йорком і Вашинґтоном відбулися перегони між 35 почтовими голубами і військовим літаком. Літак прилетів до Вашинґтону за 3 год. і 30 хвилин, а перший голуб щойно за 6 год. і 10 хв.

— **Благословенна пара наречених.** У Тиролі, місті Куфштайн, оженився якийсь пан Фальґер з п-нею Пешль. Він — 63-літний вдовець а вона 59-літня вдовиця. Він мав з першого подружжа 21 дітей, а вона 16 дітей. Одним словом: не родина, а пансіон!

— **Поле з урнами** померших відкрито в околиці Ганновера. Вони находилися 60 цм. під землею і належать до 3-ого і 4-ого століття.

— **Карієра маляря.** Артист-маляр Макс Сазачов одержав замовлення на портрет Куліджа. Особа цього артиста незвичайно цікава. З походження він нібито М скаль і нібито Італієць. З цього він сам не здає собі справи. Родився в Італії а має московське прізвище. Кілька літ тому він приїхав до Зєдинених Держав і попав у страшну нужду. У цьому часі занявся успішно підроблюванням грошей. Остаточно його зловили і засудили на тои роки вязниці. Там намалював він образ „Христос, що помагає бідним". Образ мав великий успіх. Покійний президент Гардінґ заінтересувався артистом і помилував його.

— **Вибори у Зєдинених Державах.** Як дуже захоплюються американські політичні партії передвиборчою акцією і які суми витрачають на це, найкращим показчиком хай послужить факт, що останній конґрес демократичної партії в справі вибор'в на президента коштував один мілїон американських досярів. А що будуть коштувати вибори?

— **Живе срібло не є вже первнем.** У Берлїні фотографічній лабораторії школи фотографів удалося двом професорам Міте і Шрамрайхерові при допомозі електричної течії розложити живе срібло на кілька складників. Між тими складниками в невеликій скількости находиться також золото.

— **Новий середник замісць кокаїни.** Славний мюнхенський хемік Вільштеттер, що зробив багато досвідів над кокаїною, винайшов новий препарат т. зв. псікаїну, що в лїчництві вповні заступить кокаїну. Кілька визначних німецьких лікарів, що робили вже досвіди з псікаїною, ворожать новому препаратові велику майбутність. Він дорівнює кокаїні в напрямі зменшування болю, а часом навіть її перевисшає і дається ужити без шкоди для людського орґанізму.

— **Кооператива „Украïнський Театр" у Львові (Руська 18.)** продовжання списку членів: 1834. Чекалюк Кирило Болехів 5·50 зол., 1837. Театральна Дружина ім. І. Франка Йосефів 69·33 зол., 1838. Кмита Степан Стрий 5 зол., 1839. Меншинський Модест Кельн 25·89 зол., 1840. Ксьонжек Богдан Борислав 11 зол., 1841—1846 Лазарів Василь Сілець. Кульчицький Володислав Лукавиця виж, Коршівський Антін Каліш, Денис Михайло Львів, Миджин Михайло Соколівка — усі по 5 зол., 1847. Дякон Ярослав Слобода небилівська 5·40 зол., д-р Салагуб Ілля Белз 5 зол., 1848. о. Щуровський Мих. Маркова 5 зол., 1840. Лев Амврозій Бруцько 10 зол., 1850. Шпитківський Франц Кобиловолоки 6 зол., 1851—1856. Курилович Данько Глиняни, Покеза Юрко Надвірна, Стефанівська Львів, Лихограївна Н. Сокаль, Іванович Емануїл Львів, Лещукова Олюнька Рава руська — усі по 5 зол, 1857. о. Козбур Стефан Ясінка масьова 5·33 зол., 1859 і 1860. о. Олесницький, О. Чортовець і Кульчицький І. Львів — оба по 5 зол.

Листування редакції.

Усіх, що прислали дописи

Редакція прохає вибачення, що не в силі їх негайно використати або деякі з них помістити в цілости задля надміру матеріялу.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Похорон бл. п. В. Масляка.

Похорон бл. п. В. Масляка, який відбувся 17. ц. м. о год. 5·50 по пол. зібрав, як на вакаційний час, велику силу народу. За домовиною йшло не лише чимало учеників Покійного і товаришів, але можна було навіть заприміти особи неукраїнської національности. Останню послугу віддавали Покійному представники наших ріжних товариств, наукових, культурних та суспільних установ. Домовина була вкрита численними китицями. Співав хор „Бандуриста". Над могилою, на Личаківськім цвинтарі, промовляв о. д-р Лаба. З його гарно обдуманої промови слід навести дуже влучну рефлексію, що пок. В. Масляк, який ціле життя присвятив праці над вихованнам молоді, зійшов з цього світа саме в мент, коли молодь покинувши школу; розїхалась і не могла бодай своєю численною присутністю на Його похороні скласти доказ своєї вдячности за Його педаґоґічну діяльність. Похорон був святочний своєю скупченою повагою та тишею. А проте не можна стриматись від здивування, чому ніхто з представників наших культурних установ, ні з бувших Його учеників, нині поважних громадян, не пращав Покійного кількома теплими словами.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

✝ Посмертні згадки.

Евгенія Константинович, жена гр.-кат. пароха в Сяноці, померла дня 12. липня 1924 р. в 58-ім році життя в Любіню Вел., заосмотрена сс. Тайнами. Перенесення тлінних останків зі залізничого двірця в Сяноці відбулося дня 14. липня о год. 10. рано до церкви, а похорони відбулися дня 15. липня о год. 9. рано. Вічна Їй пам'ять! 99 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Зїзд абітурієнток Ліцея в Перемишлі з 1924 р. відбудеться дня 5. і 6. серпня 1924 р. — *Комітет.* 81 3—3

Тов. Гавлюнівна, Шарковська Марія, Заремба-Самолевич подадуть адреси в справі зїзду. — *Ступницька,* Клокович, п. Нижанковичі. 82 3—3

Тов. Дмитрашівна Олена зволить подати свою адресу. — *Наталка Алиськевич-Кулицька,* Борислав — „Limanowa". 83 3—3

Місто повідомлень про своє вінчання, яке відбулося 15. ц. м. в Купчинцях, складають на „Рідну Школу" 30 зол. Вп. п. Зеновій і Івачна з Гладишовських Пеленські. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 96 1—1

Загальні Збори „СОЮЗА УЧИТЕЛЬСЬКИХ СПІЛОК", кооперативи з відповідальністю удїлами у **Львові,** відбудуться дня **3. серпня** ц. р. о годині 3-ій пополудни в салї Товариства „Воля" при вул. Осолінських ч. 10. II. пов. (саля давного артистичного театру „Ul"). Порядок нарад: 1) Отворення Загальних Зборів. 2) Відчитання протоколу з послїдних Загальних Зборів. 3) а) Звіт організаційний, б) Звіт касовий. 4) Звіт Ревізійної Комісії. 5) Затвердження білянсів і удїлення абсолюторії Управі Союза. 6) Розділ зисків. 7) Вибір нових членів Надзірної Ради в місце уступивших. 8) Вибір Ревізійної Комісії. 9) Зміна §§ 14 і 23 статута (устаелення висоти удїлу і вписового). 10) Внесення і запити. 11) Замкнення Загальних Зборів. — Річний звіт, річні замкнення і біланс виложені в льокалї кооперативи для перегляду членів на два тижні перед речинцем Зборів. — На випадок неприсутности вимаганого статутом числа членів, відбудуться того самого дня, о годину пізнїйше, в тім самім льокалї і з тим самим порядком нарад другі Загальні Збори, які будуть управнені важно рішати без огляду на число присутних членів. — *Управа.* 100 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СЕСТРА моєї жени панна, посідаюча цілковиту виправу (з умебльованої покої або гроші на умебльовання) здорова і господарна, посідаюча часть спадкову, вийде замуж, евентуально до Галичини, за урядника на сталій службі або купця. Близші інформації на надіслані письма з фотографією уділить: Mycak, Września (Wlkp.) ul. Zamkowa 5. 97 1—3

COURS ET LEÇONS de français, les lundis, mercredis et vendredi à l'Ecole Réforme. Panska 14, du 21 Juillet au 21 Août, de 4. à 7. h. Mardis et jeudis de 4 à 7. conversation et promenade. Inscriptions auprès de Mr le Directeur Granger.

АБСОЛЬВЕНТ філїософії глядає лекції на фізії з низших кляс шкіл середних. Сиротюк Павло, Джурів, пов. Снятин. 98 1—2

ПРОДАЄТЬСЯ зараз зі збором в Зборівськім повіті 27 і пів моргів сирого поля в одній кускику чорнозем, 6 моргів города, 2 ліси, мурований дім о 8 комнатах критий бляхою і господарські будинки з інвентарем. Зголошення: Т. Салагуб, Городецька 97. 94 1—1

ПОШУКУЄТЬСЯ зараз господині до варення і заряду домашньою господаркою при бездітній священичій родині на підгірю. Винагородження після умови. Зголошуватись: Емілія Війтовичева, жінка пароха в Боднарї, почта Lipinki ad Biecz. 88 3—3

Щиріть наш Часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

членів філії Товариства „Просвіта" в Болехові відбудуться 4. серпня 1924 р. о год. 1. в полудне в льокалї „Надії" в Болехові з отсим дневним порядком:

1) Відчитання протоколу з останніх Загальних Зборів.
2) Звіт діяльности за рік 1923|1924.
3) Вибір нового Виділу.
4) Зміна статуту відповідно до зміненого статуту матірнього Товариства.
5) Доручення делегатам читаючим формулярів і друків з поясненням зміни статуту. ...сти
6) Внесення і запити.

Всі читальні округа мають вислати своїм відпоручників на Загальні Збори. ...го-
За Виділ філії Тов. „Просвіта" в Болехові
Гед. Лисинецький *Петро Мельникович*
голова. 95 1—1 секретар.

Обезпечайте будинки в „ДНІСТРІ" 57 3-3

на дійсну вартість тих будинків,

бо в случаю пожару виплачує нежде асекураційне Товариство що найвище обезпеченну суму.

КОНКУРС

на посади управителів хлопячої школи ім. Грінченка та ім. Шевченка у Львові. Петенти з кваліфікацією для виділових шкіл матимуть першенство. Подання вносити до кінця липня ц. р. до Головної Управи УПТ у Львові, (Ринок ч. 10). 26 3—3

Виділ філії Муз. Товариства ім. Лисенка в Стрию розписує ось КОНКУРС

на посаду учителя (-льки) гри на фортепяні. Платня після умови. Зголошення вразі поданням кваліфікацій надсилати на адресу: Проф. В. Котович в Стрию вул. Ринок ч. 2. до дня 15. 7. 1924 94 2—2

КАСИНО В ЦОППОТ

відкрите через цілий рік

RULETTA-BACCARA

Гра відбувається на данцігськи ґульдени

(25 гульденів = 1 англійському фунтов).

Всі девізи приймається в наших касах. Вичерпуючі інформації в Варшаві тел. 157—31, та за посередництвом нашого бюра подорожи

КАСИНА В ЦОППОТ.

Великий цикль Ваґнерівських опер

буде виставлений в ЦОППОТІВСЬКІМ ЛІСІ в днях 27., 29., 31. липня і 3., 5. серпня 1924 р. 93 1-1

За Редакцію відповідає В. Мудрий

Друкарня Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 177 (10.270). Львів, вівторок 12. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Москва — Льондон.

По близько піврічних нарадах, які недавно зірвано, щоби їх як стій наново навязати і негайно закінчити, підписано на днях у Льондоні радянсько-англійську умову. Точного змісту її ще не оголошено, а з цього, що знаємо, виходить, що радянська делеґація згодилася в засаді признати приватні довги англійських громадян у бувшій Росії, що виносять поважну суму сто міліонів фунтів штерлінгів, а за те Англійці признали монополь внєшторгу в закордонній торговлі і екстериторіяльність рядянської торговельної місії в Льондоні в заміну за деякі економічні концесії, яких більше звідомлення не подають.

Мек Дональд згодився на підписання повищої умови під натиском домагань своєї партії, що бажає чимскорше навязати зносини з державою, де заведено диктатуру пролетаріяту. Рівнож і большевики старалися переговори довести до кінця, боячися прикрого вражіння, яке викликало би розбиття конференції, що котрій совіти обіцяли собі багато користей матеріяльних і моральних.

Не без впливу на приспішення докінчення радянсько-англійських переговорів була льондонська конференція в справі німецьких репарацій і евакуації Рурської области. Факт, що до Льондону приїхала німецька делеґація під проводом канцлєра д-ра Маркса, факт, що вона засіла до спільних нарад за одним столом і компромісовий настрій учасників з виглядами на французько-німецьке поєднання приналюбав одну і другу сторону закінчити остаточно близько піврічну нараду.

Таким робом купецька Англія стала не тільки першою з антантських держав, що визнала de iure Радянський Союз, але і першою, що заключила з нею торговельний договір. Навязання взаємин між Англією і СРСР. з економічного боку не буде мати покищо ніяких більших наслідків. Брак довіря до політики Радянського Союза в англійських купецьких і взагалі фінансових колах довго ще спинюватиме англійський капітал від інтенсивнійшої праці на теренах бувшої Росії. І не економічні мотиви керували Мек Дональдом у посліху з укінченням переговорів з Раковським, як радше з огляду на дальшу загальну европейську політику. А саме: в палаті громад заявив Мек Дональд, що протягом шести місяців має надію переконати Францію про потребу переказати інтерпретацію Версальського договору міжнародньому арбітражеві, що рівналось би в значній мірі у деяких спірних питаннях ревізії цього договору.

Ці англійські пляни знаходять очевидно голосний відгомін в европейській пресі, особливо французькій. Досі Франція була того погляду, що з Версальського договору не вільно нічого рушати і що тільки самі творці мають право до інтерпретації тої підвалини теперішнього укладу сил на европейському континенті. Сам факт, що тепер навіть частина французької преси дискутує над можністю арбітражу в питаннях Версальського договору, є дуже знаменний, бо захиталася віра в непорушність того фундаменту, на якому збудовано між иншим і теперішню польську державу. Недалекий може час, коли з дискусії ця справа зійде на реальний грунт.

Станеться це без сумніву тоді, коли прийде в Льондоні до французького порозуміння. Тоді треба рушити з фундаментів не один камінь. До перерібки зголосяться певно і представники СРСР, маючи багато спірних питань зі своїми сусідами на своїх західних кордонах.

Мотиви, що при переговорах у Льондоні з радянською делеґацією кермували Мек-Дональдом, не були чужі радянським політикам. Одначе останні виходили з инших преміс. Для них на руку певне замирення, бо знайдуть лекший доступ для своїх агітаційних цілей у нутрі самих европейських держав і лекше переводитимуть пляни Леніна. На їх думку замирення має бути тишиною перед зривом світової революції.

Москва і Льондон привернули між собою комунікацію. Чи ця комунікація буде правильною — чи тільки доривочною, залежить у першу чергу від керманичів Москви, бо агресивність останньої може кождої хвилини цілковито її перервати. Не диво, що світ нетерпляче жде на те, як практично в найблищому часі уложаться радянсько-англійські відносини і чи справді з нового договору вийде яка реальна користь для англійського контрагента.

Німеччина має голос.

Порозуміння Союзних держав з Німеччиною посувається досить поволі вперед. У відривках інформацій щодо точок порозуміння, які передає преса, характеристичне те, що в них кладуть більшу вагу на сам дух ніж на букву. Факт, що Ерріо склав офіціяльну візиту Марксові є не лише формальною чемністю, а символом доброї волі французької політики, яка у своїм власнім інтересі хоче довести розпочату конференцію до пуття.

Льондонська конференція лише формально радить над здійсненням пляну ґенерала Доза (Dawes'a). По суті вона вирішує проблєму наладнання взаємин між двома державами. Справа опорожнення Рурщини французьким військом та урядовцями є чимсь більше як справою технічно-мілітарною. Її розвязка торкає одну з найніжнійших струн двох сусідних держав та народів: взаємного довіря. Коли Союзники рішились нарешті на вислухання німецьких делеґатів як рівнорядних учасників конференції то мали тут у першій мірі на думці почути голос нової Німеччини, навченої гіркими досвідами останніх літ за свою неприєднану принципіяльність та впертість. Тон цього голосу вкаже наскільки Німеччина схоче і зважиться бути щирою в обороні своїх інтересів та національної гордости.

Зрештою нинішна рурська політика ввійшла в нову стадію. Французи користуються нею вже не як метою, а як засобом: хотять добути нею уступки і від Німеччини і від Англії. Цю засеквестровану територію вони хотять віддати за грошеві зобовязання та ґарантії забезпеки щодо кордонів своєї держави. Головний редактор „Фоссіше Цайтунґ“ Бернгард звернув увагу у своїй статті в „Нає Фрає Прессе“ з дня 8-го ц. м. на незвичайно цікаву ролю Німеччини в державній боротьбі Англії та Франції. Обі союзні держави силкувались зєднати собі Німеччину або бодай увійти з нею в такі взаємими, щоби друга була залякана можливою перспективою переваги: вони вели Німеччину як шахові фіґури у своїй дипльоматичній ґрі. Анальоґічну ролю грала Рурщина у політиці Франції супроти Англії та Німеччини. Нині обі союзні держави прийшли до пересвідчення, що самостійними заходами вони не в силі притягнути на свій бік Німеччини. Франція прийшла до цього самого пересвідчення в справі Рурщини, якої не в силі вдержати. Боротьба за суперництво між двома союзними державами характеризувала ґенуенську конференцію. Треба було аж двох літ, щоби змінити цю основну дипльоматичну тактику, шкідливу в наслідках.

І Німеччина ввійшовши нині на льондонську конференцію розуміє дуже добре свою ролю і змінені ролі двох головних союзних держав. Вона знає, що порозуміння мусить бути вислідом взаємних компромісів усіх заінтересованих. Ось чому вона хоче скористати зі свого виїмкового становища і виїмкової ситуації в якій усі світові держави вважають необхідним найти порозуміння з економічних причин. Можна сподіятись, що кожна з нинішніх пропозицій Німеччини стане предметом незвичайно совісного розсліду з боку всіх союзних держав.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Параґрафи 58 і 87.

До процесу д-ра Яр. Селезінки.

Українська Національна Рада і уряд д-ра Евгена Петрушевича, що після камянецької катастрофи 15. листопада 1919 р. зачали урядувати у Відні, заступаючи державну незалежність Західно-Української Народньої Республики — не давали спокою польській поліції. Вона пильно стежила особливо за тим, чи галицький уряд у Відні не має яких звязків з краєм і політичну поведінку нашого громадянства супроти польської влади приписувала все впливам Відня.

Польська державна поліція шукала передусім за відозвами галицького уряду з Відня, що їх масово поширено у Східній Галичині. В цей спосіб попало в руки польської поліції дві відозви, важні тим, що вони спричинили карносудове доходження проти всіх тих, що поклали на них свої підписи та розписання проти них усіх стежних листів, яких досі невідкликано, за злочин з § 58 ц) і § 87 зак. кар.

Перша відозва, що попала в руки польської поліції з дати Відень 1. листопада 1921 під заголовком „До Українців Галицької Землі“ — видана у трилітні роковини обняття влади у Східній Галичині завзиває до опору проти польської влади, щоби чимскорше усунути їх з української землі, в потребі навіть при помочі чинного бунту. Цю відозву підписали д-р Евген Петрушевич як голова Української Нац. Ради та д-р Кость Левицький, д-р Осип Назарук, д-р Роман Перфецький, д-р Ярослав Селезінка і Володимир Сінґалевич як уповажнені уряду д-ра Е. Петрушевича. Польська поліція і прокуратура сконфіскували цю відозву як злочин головної зради з § 58 ц) зак. кар. і розписалйи стежні листи за всіма, що її підписали як за винуватцями безпосередними і провідниками злочину з § 58 ц), за що на випадок увязнення є примусовий слідчий арешт аж до часу головної розправи, а на випадок засуду кара смерти з § 59 б) зак. карного.

Другу відозву під заг. „До населення галицької землі“ з дати Відень 10. вересня 1922 підписану всіма згаданими і ще Олександром Сероїчковським, скваліфікувала польська поліція і прокуратура як злочин публичного насильства, доконаного через злосливе ділання серед незвичайно небезпечних обставин з § 87 зак. кар. і стежні листи проти всіх вище наведених

Пр. 720/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 170 (10.263 з дня 3. серпня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) З артикулу вступного, а) заголовок, дальше уступи між словами б) з дня на день а створення, в) питання а лист, г) польського народу а в сучасних відносинах — вкінци, ґ) в уступі від слів: І під цим парадоксом до кінця артикулу, 2) в рубрици „Новинки“ з нотатки пятої з ряду в уступі між словами: вісти а що на днях, 3) в рубрици „Відписи“ в кореспонденції з Кремінця уступ від слів Типоголовий русотяп до кінця артикулу з § 65 а) зак. карн., ад 2) провини з § 300 зак. кар., ад 3) провини з арт. V. зак. з 17/12 1852 ч. 8/63 Д. з. д. узнав доконану в дни 2. серпня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 6. серпня 1924.

(Підпис нечитний.)

осіб обіймають також і цей §, що евентуально рівнож грозить карою смерти. Тому що у відозві взивається населення до бойкоту конскрипції і виборів, до чинного виступу проти тих Українців, що при виборах до польського сойму і сенату хотіли би кандидувати, або голосувати і взагалі взиватися до такої акції, котра зробила би польське панування у Східній Галичині неможливим — всі політичні убивства й атентати на життя урядових і приватних осіб числом 24, всі замахи на державні комунікаційні засоби числом 18 всі підпали фільварків та будинків числом 70, що трапились у Східній Галичині в часі від половини серпня 1922 до кінця листопада 19[illegible] записала польська поліція на конт д-ра Е. Петрушевича і всіх підписаних на згаданих обох відозвах членів його уряду. Зокрема на це конто записано убивство Сидора Твердохліба з 15. вересня 1922 (справа проти Мих. Дзіковського за § 58 зак. до ч. спр. суду окр. карного у Львові Vv 5133/22), диверсійний набіг відділу Степана Мельничука і Петра Шеремети (повстрільних в Чорткові 11. XI. 1922) і тов. і вбивство польського кандидата до сойму учителя Подіка Антона Березовского 25. жовтня 1922 (справа проти Ст. Мельничука і тов. до ч. актів суду окр. в Чорткові Vv 1391/22 за § 134 зк. і проти тих самих до числа спр. тогож суду Vv 1566/22 за § 58 з. к.) — вбивство кандидата на польського посла Василя Пігуляка 4. жовтня 1922, вбивство війт Антона Бехастюка 5 листопада 1922, що агітував за виборами і вбивство члена виборчої комісії Міхала Ланового 13. листопада 1922, за якого розстріляно у Львові двох українських реалістів. На то саме конто припадає також вбивство Гуцула Юрія Петрійчука дня 17. вересня 1922 на дорозі між Вербіжом вижним і Соповом коло Коломиї за те, що того дня ходив в депутації витати Пілсудского. Одним словом все що сталося у Східній Галичині, коліцувало з карним законом і мало якийнебудь політичний підклад, записано на власність д-ра Евг. Петрушевича і сімох підписаних на відозві членів його уряду, а сквалфікувавши не як злочин з § 87 зак. кар., розписано проти них всіх стежні листи як підозрілих за доконання злочину з § 87 зк. (перед тим іще з § 58 з. к.);

Замасковане тевтонство.

Промова посла Хоуцького у Соймі в справі маєткового податку від церковних земель.

Покривджене духовенство.

Висока палато! Справа податку на церковні землі є тісно зв'язана з питанням узвичаєння духовенства. На невизнування складаються тепер: право користати з парохіяльних земель і державна плата. Православні священики є тут покривджені, бо одержують лише зачати і то не скрізь, вдвоє менші як католики. А що парохіяльні землі є ними майже єдиним законним засобом [illegible]ування православного духовенства, тому слід було би їх звільнити від податку. Та ми не боремо такого становища.

Гадаємо, що до всіх парохіяльних земель, церковних, монастирських і інших, треба прикладати ці сами закони. Коли не звільняють від податків маленькі шматки землі, одного моргa та двох, які є єдиним засобом удержання сільських, визначних родин, то не можуть мати ніяких привілеїв церковні та монастирські землі. Пора рішити в останками середновічна в цій справі. Ми не можемо погодитись на те, щоби внаслідок звільнення від податків парохіяльних земель, тягар податків склали на плечі працюючого населення, отже домагаємось, щоби і на парохіяльні землі себто церковні наклали податок нарівні з усіма іншими землями.

Замаскований полеміш.

У змаганні звільнення церковних земель від податків ми побачуємо ще щось іншого. Відомо, що бувшими церковними землями лише в невеличкій скількости користується православне духовенство. Більшість з них земель віддано польським кольоністам — заволокам а що більше не якимсь безземельним чи малоземельним польським селянам, а обшарам та генералам, при чім ти церковну землю надають парцелянти вічних розмірів. Однак досіль та земля, яка находиться у посіданню польських кольоністів, вважається власністю православної церкви, отже загальне звільнення церковних земель від податків звільнило би від податків і ті церковні землі, якими користуються польські кольоністи; таким робом булаб не замаскована допомога польській кольонізації на наших землях. Річ ясна, що виходячи з такого становища будемо голосувати за рівним оподаткуванням усіх церковних земель.

Стверджуємо, що ці землі не власність держави, отже мусять бути оподатковані. Що торкається аргументу, що звільнення духовних земель творить sui generis вивінування духовенства, то мусимо зауважати, що 1) ми ще ніколи не чули, що вивінування від держави мають отримати монахи, які нейже вирікалися матеріяльних користей; а воно так виходилоб, коли би прийняти принцип звільнювання від податків усіх церковних і монаших земель; 2) колиб звільнення духовних земель мало творити вивінування, то це вивінування, як досіль, є надзвичайно хаотичне й безпляновне і в такому разі слід би завести тут якусь систему.

За відділення церкви від держави.

Міркуємо, що і в цьому питанню вивінування духовенства найкраще булоб іти в духом новітнього часу, себто треба би змагати до повного відділення церкви від держави. Таке відділення церкви від держави булоб корисне й для самої церкви, бо воно піднеслоб авторитет духовенства і зробилоб з особи священика слугу народу а не державного урядовця й оборонця інтересів дідича, так, як це діється сьогодня.

Уряд винний — духовенство покаране.

З огляду на ці мотиви висловлюємося за внесенням більшости комісії, однак зі застереженням що до одного із тих внесень. А саме справдова комісія рішила, що духовенство має платити кару за проволоку у виплаченню маєткового податку, буцім то тому, що скарб держави і загально-національна господарка потерпіли втрату, бо церковних маєтків у свій час не притягали до чинитьб у користь держави. Гадаємо, що тут довершено основну помилку юридичного характеру, бо не може платити карту той, хто був самим урядом звільнений від обовязку плачення податку. Особливо православне духовенство не повинно платити кари, з огляду на істнуючий декрет з 16|XII 1918 р., на підставі якого уряд перейняв під свою управу маєток православної церкви. Отже й православне духовенство має бути покараним за неплачення маєткового податку, а уряд, який звільнив церковні землі від плачення того податку. Треба потягнути уряд до конституційної відповідальности за спричинення втрати державно-скарбові і загально-державній господарці. Однак не бачимо, щоби якенебудь польська партія зважилася бути в такому випадку послідовною. Навпаки: не дальше, як сьогодні селянські партії, не виключаючи „Визволення", признали урядові п. Грабского надзвичайні уповноваження, замісць обвинуватити його перед Державним Трибуналом.

ці стежні листи ще досі мають свою правну силу.

Незважаючи на стежні листи один з тих, що підписали обі згадані вище відозви — д-р Ярослав Селезінка, канд. адв., бувший старшина, а у Бучачі до 1923 уповажнений уряду д-ра Евг. Петрушевича у військових справах — вернув до свого місця замешкання в Стрию перед семи місяцями і не чуючи за собою ніякого гріху (крім цього, що приїхав без паспорту) сам зголосився у слідчого судді у Львові, котрий велів його негайно примкнути на основі стежних листів за § 58 ц і § 87 зак. кар.

Переведено карне слідство проти арештованого д-ра Ярослава Селезінки і недавно доручено йому акт обвинувачення за злочини з § 58 ц) і з § 87 зак. кар. карних після § 58 б) зак. кар. себто карою смерти. Визначено вже карну розправу проти нього, котра відбудеться перед лавою присяжних у Львові 18 вересня 1924 р.

На жаль, з обширного акту обвинувачення проти д-ра Селезінки на разі з причин карно-процесового характеру нічого не можемо подати. Процес заповідається дуже цікаво, бо в особі д-ра Яр. Селезінки польський львівський суд буде судити пробуваючих за кордоном бувших членів галицького уряду і голову Української Нац. Ради д-ра Евгена Петрушевича.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Неаполя.

Кілька настроїв.

Всього пять годин дороги залізницею ділить Рим від Неаполя, але ріжниця величезна. Рим елегантне місто зі своїм прискореним темпом життя носить на собі безперечно пятно Европи. Крикливий, безжурний Неаполь це хвіртонька в країни сходу. Ідеалом пересічного Неополітанця є передовсім велика, чорна чуприна, що нагадує своїм виглядом африканську джунглю, обовязково чорне вбрання й розуміється легкий зарібок. Попри це він не любить влади й не визнає жадних законів. У кіні, ба навіть у театрі курить спокійно папіроску не оглядаючись на письмені заборони й ніхто не посміє би йому цього заборонити. Взагалі неповажування поліційської влади доходить тут до абсуду.

До театру спізнюється Неополітанець принципіяльно, але бере живу участь у виставі жестикулюючи безпардонно й покрикуючи, а плачучі мушини не належать тут серед театрально близки до рідкости. Зрештою не добрига, котрий безмірно любить буйне й гомінке життя своєї галерії Умберто I й via Roma, оранжевий дим свого Везувія й страшне чорну café espresso, котру пє з малими перервами залюбки від світання аж до пізної ночі. Діється це у маленьких барах, котрі все виповнені по береги ріжнонаціонітним народом, неописуючим у найточнійшім цього слова значінню. Про читання газет у барі нема навіть балачки. Та ба! він любить навіть безліч своїх страшне нахабних жебраків, про що я наглядно дізнався з одної пєси Роберта Бракко. Про безжурність Неополітанців можна би книжки писати. Пригадую святе обурення одного північно-німецького католицького священика, який у великотижневих пасійних піснях, співаних у Duomo, найбільшій церкві Неаполя, відкрив мельодію знаних любовних пісень вуличних cantatrice. І ще один приклад тутешнього способу думання. Мерця ховають скоро й без усякої паради. Коли він уже безпечно захований у землі, тоді відбувається похорон із вінками, співами — й порожною домовиною.

...Сиджу над величезною порцією макаронів з помідорами й сиром, і смачно заїдаючи, з погордою дивлюся на продавця устриць, котрий страшно захвалює свій товар. Не можу жадним способом зважитись узяти в уста що на погляд не дуже привабливу істоту.

Я — в Scoglio di Frisio, одному з прибережних ресторанів. Чорноволосі cantatrice співають дуже сентиментальних пісень, а маленький імпресаріо пильно збирає мідяну монету на тарільчик. Просто моїх очей, на другому березі прудливу рисується дивна сильветка Везувія, далі на право затоплені в морі білі домики Torre Anunziata, Castellamare di Stabia, врешті маленький сірий серпанок: Sorrento. Із рівного морського плеса гострим обрисом виринає Сяргі. Великий корабель ясно освічений (це вечір) спокійно, але консеквентно й рішучо прямує в напрямі півдня. Бачу його ще на висоті Сорренто й знаю певне, що за мить щезне серед ясної морської прогалини, яка саме розкривається перед ним поміж островом Сяргі і Pte Campanella. Він іде до Палермо, а на своїому чердаку везе пасажирів й почту з усіх сторін світа — і мою велику тугу. Я знаю, — від сьогодні не матиму більше спокійного сну і не бачитиму жвавого життя вулиць, розкішної весни, квітучих троянд. Я рішився їхати на південь — до Африки.

...Недалеко Castello dell' ovo, старинного замчища, зі всіх боків оборочного морем, а зчорнілими від бурей і усяких невзгодин обведеного башгами, стоїть невеличкий театр. Тут розтаборилась трупа maestro Yambo. Театр — велике слово, а пристановище артистів пана Yambo нагадує щонайбільше провінціональну церкову буду. Проте трупа славного пана директора незвичайно численна. Є тут амантки й аманти з гарно й бридко вимальованими личками, є й представники старшої генерації в стилезних костюмах усіх часів, є й надзвичайно зручні й дотепні кльовни й акробати у фантазійних лейбиках і сорокатих штанцях, є й безліч чепурних танечниць, котрих легеньких й граціозних рухів позаздрила би їм перша примадонна паризької опери. Разом з тим не ensemble незвичайно дібране. Кождий приказ режісера виконують тут прецизно й негайно а про якийнебудь страйк, навіть нарікання серед персоналю, не записала театральна хроніка ні одної маленької букви за час кількох віків істнування театральної дружини. І не могла записати, бож артисти тут не побирають жадної гажі й як це комусь дивним може здаватися, вдоволяються рябими одягами, лакерованими черевичками ну й — щоденними оплесками захоплених глядачів. Це burattini — славнозвісні неаполітанські маріонетки. Правда, це вже не ті, що ховались давніще в старенькій via Forio або в закутинах темних гаванної дільниці поблизу Immacolata vecchia, де шукав я їх довго, але без успішно. Це вже модерні маріонетки, котрі до свого репартуару зачислюють найпопулярнійші оперети модерного світа, попри давнійші акробатичні полєзки й лицарські сутички. Я мав нагоду бачити інтерпретацію: La danza delle libellule, одної модерної оперети, й мушу признати: дуже вподобав собі цих граціозних, маленьких людей. Вони, порушувані майстерною рукою дійсного артиста маестро Ямба, виконують найбільше складні жести а прегарні

влади. Ми, українські інваліди, здані виключно на жертвенність українського народу. При такому стані річи, ясно, що того рода поміч може бути лиш частинною, а з часом може і зовсім устати. З цієї причини ми повинні вже тепер призадуматися над способом створення якогось сталого джерела доходів потрібних на наше удержання. В тій цілі повинні ми усталити, кілько нас є, хто з нас є спосібним еще до праці і до якої та старатися, щоби кождий працеспосібний інвалід одержав відповідне стале заняття та сам о власних силах працював на своє удержання. Старатися допомогти як найбільшому числу інвалідів до фахового вишколення в бажаномр напрям! (ор. шевство, кравецтво, столярство, фризерство, фотографство). Старатися заложити в кождому повітовому місті „Дім Українських Інвалідів" для тих немічників, котрі в наслідок свого каліцтва зовсім неспосібні до праці. Старатися заложити власний шпиталь і санаторію для інвалідів потребуючих лікування. Старатися, щоби також інваліди-Українці користали з концесій державного монополю. Старатися навязати тісний звязок зі заграничними організаціями военних інвалідів. Старатися видавати власний часопис для обговорювання наших чисто становисних справ. Заложити бюро правної поради для оборони прав українських інвалідів перед польською владою.

Як бачимо, дуже багато пекучих справ повинні ми вирішити, а тому конечним є зіхатися разом на спільну нараду. Справа ця є першорядної ваги для нас. Одинцем блукаючи, не вдіємо нічого, а зєднані в одній сильній організації поборемо неодну перешкоду. Не ждіть, що хтось за Вас щось зробить, що хтось заспокоїть всі Ваші потреби, бо ситий голодного не знає, бо тільки інвалід потрафить вповні відчути гірку недолю інваліда. Рішімся самі власними силами працювати на удержання своє і своїх співтоваришів недолі та перестаньте бути тягарем і так вже надмірно обтяженої суспільности. Я підіймаюся перевести технічну сторону зїзду. В зїзді повинні взяти участь всі інваліди-Українці без огляду на це, чи стали інвалідами в війні австрійській, чи в польсько-українській. Кошти подорожі мусить покрити кождий з власної кишені. Нічліг в часі потреби одержить кождий даром. Реченець зїзду оголоситься доперва тоді, якщо я одержу відповідну скількість зголошень, принайменше 100. Зїзд повинен відбутися вже невдовзі. В тій цілі нехай кождий інвалід повідомить мене негайно, чи візьме участь в зїзді, чи потребує переночувати у Львові, та які точки нарад бажав би поставити на денному порядку зїзду. Нехай не буде ні одного інваліда-Українця, котрий би задля браку коштів подорожі не взяв участи в першім краєвім Зїзді Українських Інвалідів. Хай зїзд цей буде підставою нашого кращого завтра. З останнього стягніться а на зїзд прибувайте.

Йосафат Сідельник, Львів, Руська 3|II.
(Союз Українських Інвалідів).

Ширіть наш часопис!

НОВИНКИ.

— **Стара практика.** Як пишуть нам з Чорткова, тамошній староста Тополь-ницькі звернувся до одного з найповажніших наших громадян в Чорткові з просьбою, щоби Українці взяли участь в урочистім привитанні президента Войцеховского. На це одержав відповідь, що з огляду на курс державної політики польського уряду супроти українського народу, Українці участи в привитанні брати не будуть. Ця відповідь не вдоволила старости й він розіслав вже відозви до всіх парохіяльних урядів й учителів з зазивом, щоби приготовили населення і разом з ним взяли участь в привитанні. Крім цього староство в Чорткові розіслало по всіх громадах повіту відозви („под особістом одповедзяльносьцьом начельніка гміни") з зазивом доконання вибору комітету, з 6—10 осіб в кожній громаді, якого завданням має бути зорганізування бандерії з кожного села та витання президента від імени дотичної громади. Назвиска дотичних комітетових мають бути зголошені староству найдальше до 15 серпня ц. р.

— **Університет і поголоски.** У колах Української Парл. Репрезентації у Варшаві розійшлася поголоска кольпортована з польського боку, що польський уряд знайшов уже якогось українського професора і одного українського священника, що піднялися формувати „ruski uniwersytet" в Кракові. Розказують також, що один з українських професорів згодився формувати українську секцію славянської академії в Кракові, яку Поляки хотять створити в Кракові для конкуренції Празі і що саме ця секція мала би щойно бути завязком rusk-ого університету в Кракові. Ці поголоски нотуємо з обовязку журналістичного, не беручи ва них ніякої відповідальности. При цій нагоді висказуємо надію, що наші кола безпосередно інтересовані університетською справою поінформують наше громадянство, скільки правди є у повищих поголосках, що їх у певних своїх ціллях ширить польська сторона.

— **Пан Кранц і „царські" брилянти** Радник львівської дирекції залізниць д-р Кранц, будучи у Варшаві зробив „золотий інтерес". Від якогось варшавського уличника купив за пять тисяч золотих „царські" брилянти. Щойно вертаючи до Львова завважав, що „брилянти" були найзвичайнійшим чеським склом. Як то добре не мати при собі пяти тисяч золотих!

— **Жандарми чи бандити.** Польські газети доносять, що в столпському повіті увихаються бандити в... одностроях польської поліції. Чи є це справжні „кресові" жандарми чи бандити, невідомо.

— **Нова катастрофа.** Авіятичні катастрофи множаться в Польщі з дня на день. Оце доносять з Кракова про нову катастрофу, яка мала місце дня 8 ц. м. На краківському авіодромі злетів з висоти кількоҳсот метрів літак, покриваючи собою розбиті тіла летунів поручника Берена і рядовика Домбеляка. Причиною катастрофи було моментальне обірвання обох крил літака.

— **Стеноґрафічний індіянський часопис.** Племя індіянів, що заселює околиці центральної Колюмбії, видає між иншим часопис „Кемльоп Вава", друкований стеноґрафічними черенками. Заснував його французький місіонар Ля Жеч, що увійшовши в круг своїх „парохян", найшов їх повними анальфабетами. Щоби не тратити часу на вивчення азбуки, місіонар узявся безпосередно за навчання стеноґрафії. Протягом ледви кількох місяців навчилося стеноґрафії 500 автохтонів, згодом анальфабетизм серед колюмбійських індіян обмежився до мінімальних розмірів. Стеноґрафічний часопис „Кемльоп Вава" виходить в обемі 16 невеликих сторін і має 2000 передплатників.

— **Література і життя.** Президент французької республики помилував злочинця, якого історія сильно нагадує історію героя роману Віктора Гіго „Les miserables" — Жана Вальжана. Мова про Жана Гато, якого 1904 р. засуджено на 20 літ примусових робіт за торговлю краденим майном. Гато відбував кару на французькій Гваяні, але після трьох літ утік, після чого вирізав в Мецу, де відкрив собі невеличкий склеп. З часом став Гато визначним купцем і впливовим громадянином міста. Щойно недавно арештувала його поліція, яка пізнала в ньому каторжника. Одначе з огляду на беззаконне життя колишнього каторжника, президент республики дарував йому 17 літ невідбутої кари.

— **З документів часу.** Kuratoryum Okr. Szkol. Lwowskiego L. 15423|I N. Lwów 28|6 1924. Ze względów politycznych nie może powołać ks. Włodzimierza Węgrzynowicza (Венгриновича) gr. kat. proboszcza w Tarnawie wyżnej na przedstawiciela wyznania obrz. gr. kat. w skład Rady Szkolnej powiatowej w Turce i uprasza Najprzewielebniejszy Ordynarjat o wyznaczenie innego kandydata. — Kurator Sobiński.

— **Метрикальні репресії.** Starostwo w Zborowie. L. 12329|P. Zborów dnia 13. lipca 1924. Do Wielb. gr. kat. Urzędu parafialnego w Milnie. Doniesiono mi, że Wielb. Urząd par. prowadzi księgi metrykalne i wystawia wyciągi metrykalne w języku ruskim, zamiast łacińskim. Wobec tego zwracam uwagę Wiel. ks. na tut. okólnik z dnia 19|I br. L. 1572, którym na skutek reskr. Woj. z dnia 14/I L. 1244|pr. przypomniano wszystkim urzędom par. o obowiązku prowadzenia metryk w języku łacińskim i polecam równocześnie ściśle zastosować się do treści tego okólnika, w przeciwnym bowiem razie zastosuję najsurowszy rygor prawny, wspomiany w tym okólniku. — (Підпис нечиткий).

— **Ліквідація урядів відбудови.** Ославлена польська „відбудова" видно сповнила своє завдання, в наслідок чого буде небаром зліквідована. На її місце будуть утворені при воєвідствах і староствах референти для справ відбудови.

— **Дорожнеча шаліє!** Львівська магістратська, цінникова комісія згодилася на підвижку цін вепрового мяса і товщів на 70 проц. Ціни волового мяса остають покищо, незмінені.

— **Гарна почта!** В „Курієрі львовскому" читаємо таку новинку: В пошукуванні за долярами отвирається на почті навіть листи, які не походять з Америки! Протягом двох тижнів, на чотири листи, вислані зі Львова до Сокаля, два листи, старанно запечатані і як слід оплачені, дійшли до рук адресата отворені; причиною був напевно здогад, що в листах, в яких були призначені для дитини вирізки з ілюстрованих часописів, хтось сподівався найти доляри.

— **Нічого собі статистина!** Польські доразові суди видали протягом 1923 року 313 присудів, з чого 109 осіб засуджено на кару смерти.

— **І знову бандити.** Бандитська ватага, зложена з шости осіб, напала оноді нічю на загороду багатого господаря в Залужу Бучкевича. Знаменито узброєні, на всякий випадок замасковані бандити, забравши 550 золотих, пропали в близьких лісах. Поліція кинулася в „посиґ", але, як звичайно, безуспішно.

— **Дохід з олімпіяди.** Дохід з цьогорічної олімпіяди, приніс підприємству шість міліонів франків „на чисто".

— **Відписання ґрунтового податку.** Польські газети доносять, що в наслідок інтервенції „Звіонзку земян" у Львові, Ярошиньскі і Лущевскі узискали від прем'єра і рабского обіцянку відпису ґрунтового податку, з причини елементарних нещасть, які навістили східно-галицькі воєвідства. Чи це відписання відноситься тільки до „земян" чи й до хліборобів, яких податки заганяють в пропасть — покищо невідомо.

— **Залізнича катастрофа під Варшавою.** Вчора рано обсунулось з провізоричних шин у Вислу вісім вагонів товарного поїзду, який довозив пісок до строєнно тепер підваршавського мосту. Жертв в людях не було.

— **Ню-Йорк пріє.** Від шести літ не затямив Ню-Йорк спеки, підчас якої термометер в тіни піднісся до 100 степенів Фарнгайта.

— **Денікін огороднином.** Денікін, якому не вдалося відбудувати єдіної неділімої Росії, поселився тепер над озером Балятон на Угорщині, де займається огородництвом. У вільних хвилинах пише свої спомини.

Дописи.

Городок. *(Віче в Братковичах).* В неділю 27. липня ц. р. відбулося в Братковичах, городецького повіту віче під голим небом (мабуть першим в краю), при участи около 600 селян і селянок з Браткович і сусідних сіл: Вовчух, Галичанова, Попелів, Долинян. Віче отворив місцевий селянин П. Барщівський, а проводив йому о. Ст. Ковалів з Галичанова. Референт д-р Ст, Біляк зі Львова представив похід польської влади проти українського шкільництва та візвав до обєднання всіх народніх сил до праці на культурній области. Реферат про економічне положення виголосив п. Василь Бабій, директор кооперативи з Городка, порушуючи справи земельні, фінансові, податкові, асекураційні — та заохочуючи до творення кооператив по всіх громадах повіту.

В дискусії чути було голоси обурення на повітового шкільного інспектора Унольта з Городка, який делеґації Братковичі, що явилася у нього з протестом проти безправної переміни української мови викладової на польську в школі в Братковичах — сказав цинічно в очи: „нам бліжша кошуля ніж кафтан", а на дальші уваги членів делеґації грозив ім жандармерією. Віче приняло ряд резолюцій в шкільних і економічних справах, м. и. з домаганням негайного усунення інс. Унольта та усунення наказного війта в Братковичах і переведення громадських виборів. Замітне, що у вічу взяла участь велика скількість сільського жіноцтва.

Відозви й комунікати.

Комунікат Гол. Виділу „Просвіти".

До всіх філій й читалень Тов-а „Просвіта" на територіях воєвідств: в Станиславові, Тернополі, Львові й Кракові, до відома.

Дня 26. липня 1924 р. одержав Головний Виділ Тов-а „Просвіта" у Львові рішення Скарбової Палати з дати 23. липня ц. р. в справі стемплевої оплати всіх поданя й залучників слідуючого змісту.

Скарбова Палата. Львів дня 23. VII. 1924 до ч. 7284|24 W. V. O. I. До Товариства Просвіта у Львові.

На просьбу з 17. липня 1924 р. до ч. 2197 Скарбова Палата повідомляє, що подання, вношувані філіями й читальнями Тов-а „Просвіта", які відновлюють свою діяльність, чи там вносять подання в повідомленням зміни їх давних статутів на статут, затверджений рескриптом львівського воєвідства з дня 2-го мая 1924 р. до ч. 4283|24|II|3 є поданнями про „легалізацію" в поняттю §. 7. пункт 4. приписів до розпорядку М-ства з 24. IV. 1923 Д. У. ч. 44 поз. 298 і в наслідок того як також є огляду на виключно наукову й культурну ціль Товариства, предвиджену в §. 1. нового статуту, є вільні від стемплевої оплати по думці §. 7. п. 4. згаданих приписів. Це звільнення відноситься також до всіх залучників до подання (§. 2. цит. приписів), не відноситься це одначе до урядових свідоцтв, виданих в полагодженню подібних подань. — За директора Скарбової Палати — (підпис(.

На основі вище заподаного рішення Скарбової Палати є вільні від стемплевої оплати подання всіх філій й читалень на зміну старого статуту на новий, подання й статути на заснування нових читалень й всі повідомлення про уладжування представлень, концертів, фестинів, зборів, відчитів то що. Виділи філій й читалень звертаються на будуче цього придержуватися.

Гол. Виділ Т-ва „Просвіта" у Львові.

Зі спорту.

Січ-Сокіл (Львів) 3 : 2 (2 : 0).

Змагання відбулися 3. VIII. ц. р. на площі Сокола Батька. Так Січ як Сокіл, це молоді недавно засновані спортові гуртки. В склад їх входить переважно реміснича молодь. Гру почав Сокіл о год. 4:30. Зразу помітна легка перевага Січи. Сокіл фізично слабший, за це краще зіграний, боронить ся завзято. Перші ворота добуває Січ у 18. мінуті. Сокіл старається відплатитись. Перешкоджує цьому вода й болото перед воротами Січи. В 40 мін. Січ тріляє 2 ворота. По перерві площа дещо підосхла й гра стає кращою. В 4 мін. суддя диктує карного проти Січи, який Сокіл заміняє в „goal-a". Кілька хвилин опісля Січ з наріжняка дає 3 „goal-a"... Перед кінцем гри, чільник Сокола Лапка гарним перебоєм стріляє другі ворота. Вислід цей і залишається. Рогів 4 : 1 для Січи. Суддював п. Верхола.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкі. Щоденно великий міжнародній турній дужання за мистецтво Польщі і за нагороду 5.000 золотих. Нині в понеділок 11. ц. м. змагаються **Роґенбаум** шампіон Німеччини і **Маоко Сватина** шампіон Югославії. Світовий шампіон **Бамбуля** і **Волинець** шампіон України. Крім цього виступ цілої циркової дружини. 180 б) 1—1

Замість подяки всім ВПоважаним Товаришам, Знайомим та Всч. Духовенству за ласкаву участь у сумнім похороннім обряді бл. п. свого одинокого сина Ярослава Володимира складають Юлія з Щирбів і Зенон Рутковські 50 зол. на Рідну Школу і 50 зол. на пресовий фонд „Діла" у почуванню спомину про свого малого одинака, який від ранніх літ до останньої хвилини життя що-днини з нетерплячкою чекав на часопис, свою улюблену лектуру. 1—1

На „Рідну Школу" зложили: Вп. П. Еліза з Прункулів і д-р Тит Кавалець з нагоди вінчання 30 зл., Михайло Рутковський замість вінця на домовину братанка Ярослава Рутковського квоту 10 зл., Юлія з Щирбів і Зенон Рутковські замість подяки за участь в похоронах сина Ярослава 50 зл. Отсим складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 209 1—1

Звідомлення. Маємо ва шану повідомити наше П. Т. Громадянство що з днем 1. VIII. 1924 поширили ми значно Акц. Скy „Полотно" у Львові. На бажання і для вигоди нашого П. Т. Громадянства перенесли ми наші склади з вул. Зіморовича ч. 20 до нового льокалю при вул. Городецькій ч. 95, недалеко Головного Залізничого двірця. 196 3—3

Дрібні оголошення.

МЕДАРКА німецького системи до продажі вулиця Кордецького 47 партер на ліво. 207 1—1

КОНЦЕПТОВИЙ урядник, стрункий, брюнет, 37 л., ожениться з панночкою зрівноваженого характеру, гарної будови та умовах достаточного евент. незалежного життя-буття. Ласкаві зголошення до Адм. під „L'occident". 208 1—1

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проєктує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський,** архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 7—9

ПАСІКА — 17 сильних пнів — 26 улів порожних нових — 150 запасових рамок з вощиною, нова медарка — пів приладдя на продаж. Зголошуватись: В. Руденський, Яблінка п. Солотвина. 201 3-3

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалєр, електромонтер, машиніст і властитель рільного господарства около 30 моргів поля, терену нафтового, з браку знайомости бажає пізнати панночку в цілях матримоніяльних, котра допомоглаб йому побудувати турбіновий млин і механічний варстат рільничих знарядів. Фотографія пожадана. „Олувець" Посте рестанте Любінці коло Стрия. 151 4—5

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

„LIBELLA"

Знаменита кружлівка виробу „SKODA-ПІЛЬЗНО". Тисячі в ужиттю. По конкуренційних цінах на догідних умовах сплати кооперативам, молочарням і господарям продає

Тов-о „ТОПАС" у Львові Мішкевича 22. — Тел. 624 і філія Дрогобич (Народний Дім). 144 **Жадайте цінників.** 4—4

За Редакцію відповідає **О. Костик.**

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 178 (10.271). Львів, середа 13. серпня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Під власть доляра.

Останні місяці у світовій політиці замітні не тільки доконаним вже зближенням англійсько-совітським і формуючимся порозумінням французько-німецьким, але передовсім поворотом Зєдинених Держав північної Америки до чинної ролі на терені европейської політики. По гревающій від половини 1919 р. абстиненції війшли Зєдинені Держави — чи як коротко говориться Америка — майже ненадійно у сучасні скомпліковані справи европейського суходолу. Америка покинула ролю пасивного обсерватора і як бачимо тепер, представники американського уряду і американських фінансів заняли на теперішній льондонській конференції упривілейоване становиско арбітрів, а їх співпрацю европейська преса повигала так, як витається спасителів від нехибної смерти.

Америка вже по раз другий бере чинну участь в політичних справах Европи по світовій війні.

Перший раз сталося це на мировій конференції в Парижі в 1919 р., коли на чоло творців нового правно-державного порядку в Европі зибилася стать американського президента Вільсона. Він зявився на конференції з засобами великого авторитету так морального як і політичного. Привіз зі собою до Парижа готові концепції і пляни мира і силою свого впливу накинув їх мировій конференції як підставу її праць і рішень.

Який був наслідок цього особисто шляхотного, але мало реального політика — всім нам відомо. Праці мирової конференції втиснені в рямці Вільсонівських концепцій, видали компромісовий овоч у виді Версальського договору.

Цим договором збудовано тільки формально і хвилево европейський мир. Наложення величезних тягарів на побіджену Німеччину, а по части і на її союзників та потоптання прав живих народів у справі самоозначення, покраяння їх живих організмів між лакомих сусідів — що ми самі досі болюче відчуваємо — не ворожили довгого життя Версальському творові. Ціла його будова зачала хитатися, коли сама Америка не дала свого підпису під мировий концепт, що його творив її власний президент. Америка умила руки від европейської політики, повертаючи до своєї старої засади не мішатися до европейських справ.

Відчула це дуже виснажена війною Европа. Відчували побіджені, відчули і побідники. У повній їх чистоті не можна було вдержати Версальських догм. Ширилася дальше матеріяльна руїна і не було сили здержати дальшого упадку. Справу загострювали невирішені чи фальшиво вирішені національні питання. Диктатура Франції затяготіла над европейським суходолом. Окупація німецьких просторів повела німецьку політику по шляху грошевої катастрофи, що потягла за собою також катастрофу й у инших державах. Запанував всюди голод гроша, економічний застій — безробіття і нужда. Овид над Старим Краєм зачав щораз більше чорніти. А Америка на те все дивилася і обсервувала.

Цю абстиненцію Америки відчув діймаючо невдовзі і сам американський світ — чи радше американський капітал. Велика конюнктура в Америці в часі війни — вонаж доставляла воєнний матеріял і поживу для Антанти — згромадила в Америці величезні капітали. Опинилося там майже все золото її союзників. Грошева господарка в Европі оперлася на паперових нотах без належного золотого підкладу. Старий Край зубожів і не міг вже більше бути відборцем американських товарів. В Америці настала економічна депресія з безробіттям, дорожнечею і тим подібними явищами. Американське золото не приносило вже більше прибутків своїм власникам.

У справу вдався фінансовий світ. І вміру цього як до голосу в европейських великих державах приходили ліві демократичні угрупування з соціялістичною закраскою, за кулісами приходила до голосу велика фінансієра. На конференціях дискусію вели офіціяльні політики, а з боку стояли могучі фінанцмани, без згоди яких навіть червоний політик не міг нічого зробити. Слова гомоніли, запалювалися нераз пристрасти — а холодні капіталісти мовчали. Останні знали, що прийде час на їх диктатуру.

Цей час якраз надійшов. Капітал зажадав помирення і поєднання, а вислідом цього останні події в Льондоні — англійсько-совітська торговельна умова і ліквідація дотеперішньої французької політики відносно Німеччини.

Мирову тактику подиктували Франції її нерожеві економічні відносини, иншими словами, не її політики тільки її фінансісти. Америка негайно дала свою згоду.

Нині вертає Америка по раз другий до справ европейської політики. Ясна річ, що політиків і банкирів американських не привела тепер до Льондону сама охота бути реформаторами повоєнної Европи. Зєдинені Держави — як вже вище зазначено — були прямо змушені покинути своє дотеперішне становиско абстиненції під натиском господарських конечностей. Америка має за багато золота і капіталів, а за мало ринків збуту і теренів інвестиційних. І якраз тут лежить ціла загадка цілого заінтересування американської політики справами Европи і її живої участи в працях льондонської конференції.

Америка глядає в Европі держав, котрим могла би позичити гроші, що лежать без ужитку в пивницях її банків. Коли американським банкирам не вдасться в голодній на кредити Европі умістити корисно своїх капіталів, може поважно захитатися рівновага господарського життя Америки. І вірителі шукають самі довжника. Досі позичила Америка по війні европейським державам більше як один міліярд долярів на незвичайно корисних умовинах, бо по 6 до 8%, коли процентова стопа в Америці виносить тепер найвище до 2 і пів процент. Справа отже в дальших льокатах і в тому, щоби одержати політичні гарантії для забезпечення цих льокат. На першу чергу піде Німеччина і там невдовзі попливе струя американських долярів.

Поворот Америки до европейської політики отвирає нову добу в політичній і господарській історії збідненого европейського суходолу, що не бачучи для себе иншого виходу сам добровільно піддається під власть всемогучого доляра.

Нещаслива країна.

Від грудня 1921 р. справа Ірляндії буцім-то затихла. Часописи згадували кілька разів про внутрішні конфлікти між двома її частинами, про вбивства англійських офіцирів, але це були лише, на перший погляд, епізодичні моменти. Аж зовсім нежданно Ірляндський вулкан знову почав куритись.

Причини цього сумного явища звязані безпосередно з договором, яким Англія в особі свого тодішнього премієр-міністра Льойда Джорджа, погодила дві ворогуючі частини Ірляндії. У згаданім договорі, до якого довів Льойд Джордж своєю хитрою дипльоматичною грою є стаття, яка каже, що „комісія з трьох осіб призначених урядом „Вільної держави", урядом Північної Ірляндії (Ульстером) і урядом Великобританії, яка головуватиме в цій комісії — означить згідно з волею населення, яко моя, згідно з економічними та географічними умовинами країни, кордони між Північною Ірляндією і її рештою". Уже в момент підписування згаданого договору обі частини Ірляндії мали на думці зовсім суперечні інтереси. Ульстер хотів звичайного вирівнання кордонів, а „Вільна держава" — відступлення на свою користь чималої території.

Коли прийшов момент, як здавалось, що пора справу кордонів поладнати, Ульстер відмовився від призначення свого делєґата для комісії застереженої в договорі. Ульстер лякався, що „Вільна держава" під претекстом виправлення кордонів, за згодою англійського уряду відбере від нього два графства зі шести, які він має до цього часу; а саме: Тірон і Фермана. Юридична комісія англійської королівської ради (т. зв. Privy Council) заявила, що згідно з точною інтерпретацією договору комісія для рішення ірляндських кордонів не має права засідати без участи Ульстера і що для приневолення Ульстера треба би окремого законодатного акту.

Таким робом англійський уряд опинився в незручнім становищі. По вердикті Юридичної комісії він не може взятись сам за справу розмежування кордонів. І тому він робив, що міг, щоби шляхом приватних переговорів між провідниками обох частин Ірляндії дійти до мирного поладнання справи. Макдонельд склікав навіть окрему нараду з бувших міністрів, яких підписи є на згаданім договорі, а також бувших премієрів Асквіта і Болдуіна. Вислід цих нарад покищо такий, що консерватисти устами Чемберлєна заявились проти такої інтерпретації договору, який додозволяв би на відобрання двох графст від Ульстера.

Також переговори між провідниками Ірляндії не довели до нічого. Англійський уряд рішився внести свій законопроєкт, який покищо не буде затверджений у парляменті в літній сесії, щоби посли мали час обдумати та нарадитись у такій важливій справі.

Англійська публична опінія ділиться до цього часу в ірляндській справі на дві нерівні групи. Велика більшість стоїть на становищі, що на далі не можна користуватись засобами насильства та примусу супроти південної Ірляндії і що єдиним виходом зі ситуації це признання їй автономії. Друга група, невеличка, є того погляду, що признання Ірляндії автономії це підкопування тривких основ Британської імперії і лиховісна політика, якої прикладом є сепаратизм Єгипту та Індій.

Як не як, а Ірляндія є нещасливою країною, яку важко рівняти з иншими і яку наслідувати дуже небезпечно. Англія розуміє небезпеку з боку Ірляндії, яка прямує всіма силами до самостійности. Але сама Ірляндія є знесилена та розшматована горожанською війною в якій соціяльний та релігійний фанатизм дозволяє на всі засоби насильства у братовбивчій різні.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Наддніпрянська Україна.

Епідемії.

(Зі споминів лікаря.)

Доходять до нас щораз частійші звістки про нові епідемії на Україні. Не маючи точних, а навіть приблизних даних, про їх розміри, важко здати собі справу з їх наслідків. А проте кульмінаційний пункт уже перейдено.

Лихоліття епідемії на Україні спричинене світовою війною та революцією: горожанською війною. Наслідки цих воєн домагаються великих жертв та затрати великої енергії, щоби їх винищити. Комісаріят здоровля поборов великі епідемії холєри, пятнистого та поворотного тифа і бореться на далі з епідемією малярії, притягнувши до праці всі санітарні сили. Вже перед війною епідемії на Україні вибухали вряди-годи, а царський уряд звичайно ставився до них пасивно. Щойно при появі холєри та чуми забирався до боротьби з ними, бюрократично-поліційними способами. Медичних засобів не організовано як слід, а темна народня маса складала жертви.

Цей стан погіршила ще величезна воєнна мобілізація, яка захопила понад 14 міліонів людей, кинувши

їх на фронт. З цієї суми ранених та хворих було 11 міліонів, а приблизно 2 міліони померших. Додайте до цього величезні маси втікачів та евакуованих; підчас самого відступу царських армій до р. 1917 чараховано їх 3 мил. 200 тис. Недостача мешкань, опалу, харчів, дезорганізація залізниць причинились до погіршення відносин. Та найбільший вибух епідемій припадає на час горожанських воєн, більшаду 1918—1920 р., ріжних військових інтервенцій і на час голоду 1921—1922 р. Які втрати понесла тоді Україна — годі сказати. Одно певне, що смертність збільшилась більш як на половину. Голод 1922 р. забрав у голодних околицях України, Криму та Волги над 5 міл. людей.

Саме в мент найбільшої скрути прийшла на Україну галицька армія. І її захопила в осени 1919 р. страшна епідемія плямистого і поворотного тифу. Бар, Жмеринка і Винниця записались в історії галицької армії гекатомбами жертв. Нема села та містечка на Волині, Поділлі, Київщині та Херсонщині, де не було би могил галицьких стрільців. Епідемії скосили більше голов як поля битви.

Вже перед війною рік річно гинуло 30—40 тис. мирного населення від двох тифів. Підчас війни ця цифра зросла понад 100 тисяч. Демобілізація, поворот полонених, а потім т. зв. мішечники, що з голодних околиць масами наїздили на Україну за харчами поровносили епідемію так страшно, що в 1919 р. вона дійшла до цифри 1 міл. 547 тис. а в 1920. до 2 міл. 55 тис. на самий пятнистий тиф.

Та вже в 1921 р. ця цифра зменшилась на 420.000.

Слід згадати, що в добі епідемії великий процент лікарів та санітарного персоналу, бо до 41 прц., закворів. Епідемія холєри найбільше поширювалась у 1921 р., бо над 120 тис. недужих. Вона йшла повздовж водних шляхів та залізничих. Але вже в 1922 р. пригасла, а то й зовсім затихла. Головно причинилось до цього масове щеплінння, головно переведене в армії. Між населенням защеплено над 5 міл. людей, здебільша зі санітарного персоналу, службовиків та робітників.

Черевний тиф та дизентерію поборювано, наскільки вони поширювались водними шляхами; проти холєри боролись очищуванням і лаштуванням криниць, водопроводів та збірників води, усуванням нечистот, поправою каналізації і т. і. Проти черевного тифу щіплено людей дивакциною. В'спа досягла в 1919 р. до великої цифри 85.500, а в 1920 до 111.600 хворих. Та вже від 1919 р. введено примусове щепління і в 1921 та 1922 рр. число хворих було незначне.

До успішного пониження епідемій причинились енергійні заряджения як нпр. сформулювання біля 180 тис. ліжок для інфекційних недужих, улаштування ізоляційних та кварантанних пунктів на залізницях, масові дезинфекції, миття та купання населення, очищування стацій, захистів, вязниць, касарень. При недостачі мила, опалу та дезинфекційних середників — це все виконано з чималим трудом.

До цієї праці влада, з питомою енергією притягала широкі верстви населення та робітничі організації. Поширювала масово брошури, плякати, летучі листки, влаштовувала відчити. Багато праці вложив у цьому напрямку наш земляк проф. Заболотний. Ця енергійна боротьба зломила епідемію і принесла багато досвіду урядові народнього здоровля, який на майбутнє, можна сподіятись, недопустить до таких катастрофальних пандемій.

Для поборювання малярії, яка лютує на Україні і досіль, і яка виказувала в 1923 р. около 2 міл. хворих, улаштовано малярійні стації з лабораторіями, амбуляторіями і лічницями і заосмотрено всі пункти в достаточні запаси хініни. В боротьбі з інфекційними недугами уряд здоровя уже від 1918 р. запровадив регістрацію інфекційних занедужань, примусове щепління віспи та холєри, улаштував бактеріольогічні інститути та інститут для продукції потрібних вакцин, видає суворі санітарні приписи, освідомлює та поучує населення, і притягає його до спільної організаційної праці в цьому напрямку.

В усій боротьбі велику ролю відограв український Червоний Хрест.

Перед молодою радянською республікою стоять ще великі завдання щодо уздоровлення краю та поліпшення санітарних відносин у ньому. Висловлюємо надію, що в інтересі населення та для добра держави — добуті досвіди, енергійна праця і добра воля стримають новий бурун епідемії і дадуть якнайкращі висліди.

Д-р Я. Л-ий.

Силою збройного пястука.

Промова сен. Пастернака при дискусії над бюджетом міністерства військових справ у сенаті 24 липня 1924 р.

Половину всіх державних прибутків на військо.

Високий Сенате! Найбільша частина всіх доходів польської держави призначена згідно з загальним буджетом на міністерство військових справ. Вважаю такий поділ цілком зрозумілим. Польща проєктувалась аліянтами, передусім Францією, як держава з польськими етнографічними кордонами. Для усіх — і для самого польського народу — цілком несподівано Польщі дістались великі білоруські й українські землі, які творять майже половину цілої території Річипосполитої. Їх відірвано від матірніх українських і білоруських просторів підчас великого соціяльно політичного перевороту, який до глибини потряс устроєм на тих просторах, і підчас виразно заявленої волі українського й білоруського народів творити власні самостійні держави. Не можу промовчати, що в межах тих держав усі національні меншости, а передусім Поляки, мали найти повне забезпечення своїх прав на розвиток національної культури.

Причини страху.

Зайнявши згадані терени, польська держава найшлася у великім клопоті: як втримати їх? Причини того клопоту такі:

I. Надзвичайно довга лінія східного державного кордону, позбавлена природних перешкод, як гори або великі ріки, є пригожою для ворожого наскоку.

II. Дальшою журбою це свідомість того, що українське і білоруське населення тих прилучених земель за всяку ціну буде змагати до здійснення обєднання з матірним пнем усіх земель, які при помочи ножа насильно і проти волі тих народів поділено поміж Польщу, Румунію і Чехословаччину.

III. Існує певність, що швидше чи пізнійше сумежні східні держави витягнуть збройну руку за відібраними їм територіями.

IV. В українському і білоруському народі поризи зростають стихійно до творення Соборної України та Білорусі, пориви, викликані екстермінаційною політикою, яку Польща від пяти літ веде на тих землях і яка на ділі є нічим иншим, як заїлою війною, веденою збройною силою Польщі проти безборонного українського і білоруського населення (*протести. Голос: „найкращим доказом це те, що ми слухаємо вас спокійно; ось яка це екстермінаційна політика*). Та політика скріплює серед нашого народу аксіому, що тільки у своїй національній державі зможемо реалізувати наше право до вільного розвитку своєї культури і що в польській державі щонайбільше можемо сподіватися таких „дарунків", якими є свіжо прийняті соймом дивоглядні „кресові язикові закони".

Отже вище наведені чинники силують Польщу тримати величезну армію, бо тільки силою багнету можна втримувати такий стан посідання. Але ця опора страшенно непевна: найкращим доказом хай вам послужить упадок таких великанів, як царська Росія і небішка Австрія!

Буде ще гірше!

Але для імперіялістичної заборчої Польщі нема виходу! Польща обовязково потрібує великанської армії вивінованої в усі новітні знаряддя і винаходи задля убивання людей. Очевидно, що й видатки на таку армію мусять бути великанські. Я певний, що колиб Польща віддала весь свій буджетовий дохід одному міністерству війни,

---

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Палєрмо.

Памятки старовини.

Останні дні минають мені серед горячкових приготувань. День відзду вже назначений. — Вам заздро д-ре Альберто? Ви-б зі мною помандрували до Тунісу, далеко через море? А що сталобся з панею Gabriell-ою? Її кохання цеж ваш маніфест пробудженої весни, мій — моя туга за півднем. І він розуміє мову моїх очей — й останеться. Останеться для її кохання.

Вони відводять мене у двоє в гомінку пристань. Високо з чердаку корабельного пращаю їх капелюхом. Пращаю Неаполь — мальовану красуню італійської землі. Мій шлях — через море.

Остались всі в Неаполі, крім бічних мев, які не покидають пливучого корабля. — Минаємо Capri з його дрібненькими світлами, розоосіяними мов святоіванські червячки в літку у нас, під дерезом.— Море таке спокійне, тихе як мої цумки.

Досвіта прокидаюсь. Бачу руді скелі Сицилії. Скоро зближаються й я бачу зовсім виразно — нема на них жадної ростинности. — Широкою серпентиною віздаємо до пристані. Пишна зелена кітловина серед червоних голих скель. Я — в Палєрмо.

— — — — — — — — —

По середині міста перехрещуються дві найважнійші вулиці Палєрмо: via Maqueda й Corso Vitt. Emanuele. Це перехрестя творить маленьку восьмикутну площу названу Палєрмцями — Quatro Canti. Чотири фасади цеї площі прикрашені в статуї чотирьох пір року, еспанських королів і чотирьох палєрмських Мадон. Разом з тим це центр міста. Поблизу Quatro Canti — Hotel Centrale, де я примістився. Його вічно розкриті величезні двері ведуть просто з улиці в їдальну кімнату.

При одному зі столиків знахожу знайомих із Неаполя. Молоде подружжа Д. Німці з Мюнхен. Вона поважна жінка — він, молодий хлопчина. Люблятся страшне. Він — фільософ, вона — мабуть богата. Обоє зі звісних графських родин Баварії. Хвилює їх грецька старовина. Намічують подорож довкола Сицилії, Girgenti, Siracusa, Taormina. Потім проїдуть у Рим, де пробудуть зиму. З моєї черги розказую їм про мої пляни.

Туніс — так. Але й у Палєрмо богато памяток арабської культури. І перед моїми очами розснувається біла мережка теплих форм східнього мистецтва. Слухаю цікаво.

— — — — — — — — —

По дорозі до Monreale цвітуть кактеї й агави. Вони вкривають сорокатим килимом землю. А в низу? Там оден великий, роскішний сад. Помаранчі, цитрини, японські несли, фіги, оливні дерева й виноград. Безлічю ярких колірів сміється до нас райська кітловина. Її називають Сицилійці: Conca d'oro, що значить по нашому: золота черепянка.

„О, яка роскіш на цьому острові. Як рудіє тут оранжа, яким вогнем палає вона. А онтам блідне цитрина, мов любок що від жаги ниділо. А дві пальми що стоять там на висоті? О, пальми палєрмських берегів, хай добре небо насилає на вас теплі доцики і короткі зливи". Так співав про палєрмські побережжа арабський поет. Бо треба знати, що Араби заволоділи Сицилією в осьмому столітю Христової доби. Вони лишили їй весільний дарунок любка — свою багату культуру. Чи можна в благородніщий спосіб змазати вину знищення? Дикі Нормани, які після Арабів запанували Сицилією, перейняли культуру попередників. У два століття пізнійше двір Гогенштауфів.

Одинацяте століття й панування Норманів памятає храм божий у Monreale. В його нутрі мигтить мозаїка. „Є то не храм, а — град Солнца; здесь Царь, призывая для радости мир, лишь для вида облекся в перловую ризу епископа.

Подлинный стиль Византии: не тот, что у нас: не сухой, не поджарый, не грозный: лиющийся влажно, раскидистый, светлый: какие златые уста разсказали все это векам? Из каких бриллиантовых взоров упали все эти источники света".*) так захоплюється мозаїками Палєрмо Андрей Белий. Є тут їх більше: Martorana, Capella Palatina, Zisa й богато инших менче звісних. Вони добре захована у зеленій, квітучій долині, бережені на вні червоними горами Сицилії. Могуча симфонія красок вчарована в дрібненькі камінчики. Якесь правдиве, людське мистецтво. Великий незбагнений абстракт змальований рукою божої дитини. Найбільше боже — в найбільше людській формі. В пьому храмі можна знайти Бога, Бога нашої несвідомости. Бога наших злиднів й великих, найбільших радощів.

Я підслухав її тут: молитву монреальського храму, вона була повна ентузіязму й покори, страшна жахливим хвилюванням й солодка пестливо-нїжними радощами.

Я зачав сьогодні розуміти тайну кольорових мозаїк сонїшньої Сицилії. Вони божі.

— — — — — — — — —

Недалеко монреальського собору добре від людського ока заховані дверцята. Проходимо їх і ми серед чотирьохкутного подвіря, обведеного кольонадою. Це все, що осталося по старому монастирі Бенедиктинів норманско-сараценської доби. І цих кілька червоних квітів серед камінистих стежок. Одна висока самотня пальма і два кущі гібіскусу. 216 подвійних кольон відмежовує склеплену галєрію від сонїшнього подвіря. 216 архитворів східньої фантазії, безконечно ріжноманітних у детайлях, викінчених у мистецькій формі. Кождий із них мов казка тисяч одної ночі — вічно нова і цікава, така маєстатично спокійна й хвилююча одночасно. А в одному куточку подвіря: фонтан. Дрібненькі, сріблисті струмочки води спадають перлами у хрустальний басейн. І вони розказують казку далекого Орієнту, — але її зміст таємний. Таємний як геній артиста, котрий творив її. Таємний мов душа Шехерезади, — як джерело її фантазії.

*) Андрей Белый, Офейра, т-во Книгоиздательство писателей в Москве. 1922 г. ст. 59.

Закарпатська Україна.

Тов. „Просвіта“ в Ужгороді.

За ужгородською „Свободою“ з 7 ц. м. подаємо нище образ праці тов. „Просвіта“ в Ужгороді.

В теперішній шкільній виставці в Ужгороді взяло участь ужгородське товариство „Просвіта“ і в одній клясі словацької школи на Другетовій площі виставило для публики всю працю, яку зробило від 1920 р. Зараз при вході до комнати видимо на стіні перегляд праць централі в Ужгороді. А саме при головнім виділі є 12 комісій, яким в Ужгороді підчинено: музей, бібліотеку, видавництво „Руський театр“, „Руський національний хор“ — а на провінції: 4 філії, 94 основаних і працюючих читалень, 46 приготовано до основання, 48 драматичних кружків і 25 хорів при читальнях, 1 орхестра. Одна картограма показує роботу мандрівного учителя господарства. Видно з цього, що досі зробив він 98 господарських лекцій, переконтролював 59 читалеч, уладив 7 господарсько-ветеринарійних курсів, зробив 13 полевих дослідів із штучними погноями. Друга катограма показує, де саме існують читальні „Просвіти“, при котрих читальнях є театральні кружки і хори. На цій мапі представлено, як поступав зріст числа читалень „Просвіти“, а також як поступали видавництва цього товариства. Дальше йде „Руський театр“: дві таблиці показують, що від свого основання театр дав досі 385 представлень, з того драм 86, комедій 148, опер 20, оперет 61, концертів 70, а з них в Ужгороді 252, на провінції 133. Премієр дав досі театр 85. Межи фотографіями театру звертає на себе увагу гостина хору театру між Русинами в Марамарошським Сиготі в 1923 р., а дальше фотографії з опер „Поцілунок“ і з „Гайдамаків“. Там виставлено для прочитання рецензії, які писали всі пражські денники про вистави нашого театру в Празі в маю ц. р. Там кождий може собі на власні очі перечитати, з якими великими похвалами пишуть про наш театр театральні критики найбільших чеських денників. Цілу стіну займають видавництва „Просвіти“. Виставлено всі досі видані книжочки. В середині статистика: досі розійшлося 46.340 книжок. Всі вони розійшлися між нашим народом. Дальшу стіну займає гарно прибраний портрет президента республики і зразки з музея товариства, між якими загальну увагу звертає перґаміновий рукопис із XV. століття, турецька пушка і величезна піпа. Четверту стіну займають письма з 93 читалень, що розказують про історію і працю кождої читальні і дають пояснення до мапи читалень. На кождому майже папері печатка читальні „Просвіти“, і бодай підписи. Кожда читальня оповідає сама про себе. М ж численними фотографіями читалень заслугують на увагу читальні з Бичкова, Тячова, Білок, Верецьких і читальні з Воловщини. Все то свідчить про пильну працю нашої „Просвіти“, що вона служить своїй культурній задачі і що свідомим Русинам припала вона до серця. А робота ужгородської „Просвіти“ була би значно більшою, коли би її не підривали москвофіли, що самі не зробивши нічого і не могучи нічого зробити для культурної справи Закарпаття, виповіли війну тов. „Просвіта“. А проте, як бачимо з повищої статистики ужгородська „Просвіта“ скорим кроком йде вперед і ширить українську національну свідомість і культуру в найбільше запущеній закутині української землі.

го всеж міністр війни мав би право сказати: „за мало!“ Треба мати на увазі, що нинішні видатки Польщі на армії, хоч і як великі, є невеличкими у відношенню до тих видатків у майбутньому — і то може найближчому майбутньому. Адже, що правда, масу воєнного матеріялу назбирано на Вкраїні й Білорусі, в поході на Вкраїну з Пеглюрою і вкінци від Франції. Але ті запаси нівечаться, старі французькі тарадайки переживаються і і військам треба нової зброї, нової гармати...

(Докінчення буде.)

ОСТАННІ ВІСТИ.

Знову напад на „кресах“.

8. ц. м. напало 20 чоловік з большевицької сторони на село Верховиці в дубенському повіті. Забрали 12 коней та підпалили 3 панські будинки.

Льондонська конференція.

Еріо, ген. Нолле і Клементель вернули до Льондону. Мек Дональд заявив свою згоду, щоби проект розброєння Німеччини обговорити на конференції. Франція готова забрати війська з Поруря в рік як плян Доза війде в життя.

Страйк на Гор. Шлеську.

Страйкова ситуація на Горішному Шлеську загострилася. Робітники рішили запереставти навіть доконечні роботи. За робітниками йдуть і урядники. На своїх зборах рішили приступити до страйку. До Катовиць виїхав мін. Даровскі для інтервенції.

Неспокійний Балкан.

Болгарський уряд Цанкова загрожений селянською партією й комуністами. Болгарія поклик ла 3000 резерви. Проти цього запротестували Югославія й Румунія. Македонські організації приготовляються до нападу на Югославію. В Альбанії теж неспокійно.

Поширювання кооперативного руху.

До економічної дискусії.

У статті „Економічне обєднання“ (в ч. 166. „Діла“) дня 30. липня ц. р. др. П. Рондяк і Л. Глинка подають думку створення економічної Ради, яка взяла би ініціятиву і провід в нашому економічному життю.

Думка не стара і не нова, не оригінальна і не наша власна. Чому саме така думка вийшла із кол, що стоять подальше економічної роботи серед галицького громадяства? Чи може наші працьовники на економічному полі не мали, чи не мають таких чи подібних плянів? І чому, коли так, не висловлювали вони цих думок в пресі? На ці питання відповість собі кождий, що інтересується і знає хід економічного життя.

Взагалі наш народ, одиниці чи гуртки з поміж нього, як це можемо зауважити, мають сильну уяву, творять пляни, тратять навіть енергію на переведення їх, не розваживши як слід, чи дана справа, економічна, політична або культурна має добру основу для свого істнування та чи дасться вона перевести в практичнім житю. Одиниці, що беруть справу в руки нищаться матеріяльно і фізичнно, а не маючи піддержки від громадянства, по часі попадають у зневіру або знищені фізично і матеріяльно усуваються від громадської роботи.

Коли приглянемося якимнебудь нашим інституціям то ствердимо правдивість цього факту. Подивімся на наш старо-новий кооперативний рух. Чи великий процент нашої інтеліґенції заінтерсований цим рухом? Чи богато із них підпіддержують його матеріяльно і морально? Коли прийшлося би переглянути протоколи кооперативних зборів, уділові книжки, юкста, закупочні книжки й інше, що торкається статистики кооператив, то з жалем прийшлося-би ствердити, що мінімальний відсток нашої інтеліґенції піддержує нашу молоду господарську організацію. За те чимало знайдемо таких, що свої домашні господарські потреби заспокоюють у чужих торговців.

Не інакше виглядає справа із нашими просвітно-культурними інституціями, що можуть потвердити часті звіти і відозви та пригадки УПТ. На політичну площу громадської діяльности шкода звертати увагу.

Ми, як кождий нарід, мусимо піти процесом економічного розвою і не можемо робити скоків. Кождий народ, що стоїть нині економічно високо, переходив фазу торговельного, промислового і фінансового капіталу. Це історична конечність, якої ми не можемо оминути. Ми находимося тепер у фазі торговельного, — але кооперативного капіталізму. Історія учить нас, що на торговельнім капіталі виріс промисловий, а на ньому фінансовий капітал. Певний ступінь одної фази творить другу, друга третю і це як конечність економічного розвою без великих підготувань і заходів.

Протилежна форма, що стала вже основою розвою господарського життя народів є кооперативний капітал як антитеза приватного. Цю форму як одиноку можливу на нашім ґрунті мусять прийняти наші економісти, коли ми не маємо своїм потом та кровю розвивати чужого нам приватного капіталу.

З цього становища мусимо йти послідовно далі. Із нашого торг.-кооперативного капіталу виросте промислово-кооперативний, а із нього фінансово-кооперативний капітал. І коли ми опануємо першу фазу нашого наміченого господарського розвою, силою історичної конечности розвинемо наш кооперативний промисл. І цей плян безумовно маюґь наші кооператори-економісти, а здійсниться він тимскорше, чим активніще матеріяльно і морально буде піддержувати в їх діяльности ціле громадянство, а в першій мірі інтеліґенція, яка нині в величезній більшости є байдужа і інертна до всякої громадської роботи.

Економічна Рада, що обєднювала би все господарське життя нашого народу, як може це думали Шановні автори проєкту находиться уже в Німеччині: Reichswirtschaftsamt. (Найвища господарська Рада) при центральнім уряді ССРР. що кермують усім господарським державним життям а які ріжняться між собою тим, що обі стоять на протилежних бігунах, приватного і кооперативного (державного) капіталізму. На таку установу нема у нас місця, тому що вона мусіла би мати величезні матеріяльні засоби і допомогу з боку уряду, який її творить. Далі Ш. автори повинні були зазначити на якім саме із вищезгаданих бігунів кооперативного чи приватного капіталу треба би будувати ними проєктовану Раду. Бо кооперативне обєднання ми вже маємо, а коли вони хотять приватного капіталістичного, то щаслива їм дорога.

Огже творення такого органу на зразок пропозиції д-ра Рондяка і Л. Глинки я уважаю зайвим, бо це був би орган нездібний до життя, без матеріяльних підстав, що абсорбував би енергію людей мабуть без успіхів. Одинокий спосіб, щоби чимскорше приступити до використання тих скарбів, які наводять Шан. автори, є піддержувати матеріяльно і морально наш кооперативний рух і поширювати ідеї та знання про кооперацію серед широких трудових мас нашого народу.

М. Обрізків.

Дрібні вістки.

Льойд Джордж так схарактеризував англійсько совітську умову: „єдиним змістом умови є те, що по трьох місяцях обі сторони рішили дальше переговорювати“.

Штреземан, німецький міністр заґран. справ, мав висловитись, що він дякується повного торговельчого договору Німеччини з союзниками і волів би порозуміти ся лише щодо часового modus vivendi.

Румунія має теж претенсію до частини німецьких відшкодувань, бо мовляв, вона була змушена війною спалити кілька своїх нафтових підприємств та вивести державний скарб до Москви, де він і досіль находиться.

Німецький парлямент буде скликаний безпосередно по закінченню льондонської конференції, щоби перевести деякі закони в звязку з пляном Доза. Це станеться правдоподібно 18 ц. м.

Югославянська скупштіна була ареною дуже бурхливих сцен: посли побилися підчас дебати над програмою нового уряду. В суботу мабуть закриють скупштіну на необмежений час.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Біржа.

Львів, 11. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20½—5·21, канад. дол. 4·94½—4·95, чеські кор. 0·15½—0·15¾, леї 0·02—0·02½, франц. франк 0·27½—0·28, швайц. франк 0·94 — 0·95, англ. фунт 22·60—22·70.

Золото. 20 кор. 21·80—21·90; 20 франк. 20·70—20·90; 20 марк. 23·90—24·00; 10 руб. 25·90—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·40½—0·41, 5 австр. кор. 2·08—2·10, фльорени 1·04—1·05, рубль 1·72—1·75, рубель дрібним сріблом 0·67—0·68.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 13·00 до 14·00, жито нов. збору від 13·00 до 14·00, ячмінь галицький броварняний від 12·50 до 13·00, ячмінь галицький пашний від 10·50 до 11·00, овес галицький з1923 р. від 13·50 до 14·50.

У справі імміграції до Зєдинених Держав.

Пишуть нам з Тернополя:

„Звертаються до мене селяне з паперами корабельного товариства, щоби їм розяснити, чи можуть їхати до Америки, до рідні. Глипнув я на один папір, а на ньому великими черепками: „Amerykański konsulat generalny. Zawiadomienie o immigracji“. Можна прочитати двічі і тричі і ніяк не розчоломкаєш: хто має право їхати та як і хто має робити заходи. Звичайно як усякий бюрократичний документ. Але як це мають розуміти прості люде?

Дуже дивно, чому ґенеральний американський консулят у Варшаві не вважав за відповідне видрукувати своїх інформацій та звідомлень на українській мові. Адже він найкраще повинен знати, що найменше 50 проц. еміґрантів з Галичини, це наші люде. Навіть в інтересі самого корабельного товариства White Star Line повинно бути те, щоби воно могло своїм „пасажирам“ розсилати пояснення на їх рідній мові. Що й казати про те, що такі пояснення нового іммґраційного закону повинні бути прості та ясні. Читав я у нашій пресі, як це товариство вихвалювали „під небеса“ за вигоди, які воно дає своїм пасажирам. А тимчасом реклама своїм боком — а дійсність своїм. Та як воно й могло би бути інакше, коли в такім товаристві напр. у Тернополі нема ні одного Українця-урядовця і воно листується з пасажирами, нашими селянами, у польській бюровій мові. А Тернопільщина це-ж головний пункт з якого рекрутується еміґрація на цілу Америку. Найкращим доказом нехай послужить спис корабельних товариств, які мов гриби по дощі розсілися здовж вулиці Голуховського, як: „White Star Line“, „Canadian Pacific“, „Cunard Line“, „Red-Star Line“, „Amerykańska Linja“, „Французька Лінія“, „Consulich Line“, „Królewsko-holenderski Lloyd“ і инші, всі ці лінії не мають ні одного Українця-урядовця“.

Погоджуючись уповні з висловленими тут увагами, маємо намір до цієї не маловажної справи вернутись ще в окремій статті.

Акція допомоги рільництву 1924|25.

центральних економічних інституцій під патронатом Краєвого Товариства господарського „Сільський Господар".

За почином Краєвого Т-ва господарського „Сільський Господар" у Львові відбулася під проводом віцепрезидента Т-ва Михайла Луцького дня 5. серпня ц. р. нарада представників усіх центральних економічних інституцій, присвячена справі подання помочі нашому рільництву у важкім його положенню з приводу катастрофального висліду сьогорічного жнива.

Звідомлення про положення нашого рільника в теперішній добі, спричинене вже від зими несприятливими умовинами атмосферичними, які в літі цього року враз зі шкідником жовтої стебельної мушки (Chlorops taeniopus) знищили подекуди майже зовсім доробок нашого рільника, зложив інж. Юліян Павликовський, ілюструючи його джерельним матеріялом цифровим. Референт предложив рівнож спосіб зорганізування доразової акції допомоги селу при доставі насінного і хлібного збіжжа в році 1924|25.

Дискуся ведена з живим заінтересуванням присутних важкою долею селянства, причинилася до устаління методи зорганізування акції допомоги.

Рішено негайно утворити під патронатом Краєвого Т-ва господарського „Сільський Господар" у Львові: „Комітет допомоги селу". Творять його усі центральні економічні інституції на основі рівности з метою: зєднити в нім усі свої моральні і матеріяльні засоби задля подання допомоги рільництву. Технічне переведення акції доручують зєднені інституції „Центро-Союзови" у Львові, який дотично поручених акцій остане під контролею „Комітету допомоги селу".

По переведню дискусії дотично фінансової, агротехнічної і торговельної частини акції, предложених наради дир. С. Герасимовичем і інж. Ю. Павликовським послідувало дня 6. серпня ц. р. декларування матеріяльних вкладів поодиноких інституцій і конституування „Комітету допомоги селу".

Патронат „Комітету допомоги селу" віддано Краєвому Т-ву господарському „Сільський Господар" у Львові (Зіморовича 20, І. п.) делєгатами Т-ва є президент о. прелат Тит Войнаровський, віцепрезидент Михайло Луцький і начальний інспектор рільництва інж. Юліян Павликовський.

Технічне переведення акції „Комітету допомоги селу" повірено „Центро-Союзови" Союзови Кооперативних Союзів у Львові (Зіморовича 20, II. пов.). Його делєгатами до „Комітету допомоги селу" іменовані є дир. С. Герасимович і дир. Юліян Шепарович.

В члени „Комітету допомоги селу" вступили:

„Народня Торговля" Краєвий Союз споживчий, іменуючи делєгатами нач. дир. Миколу Заячківського і дир. д-ра Олександра Бариляка.

Кооперативний Банк „Дністер", іменуючи делєгатами нач. дир. д-ра Степана Федака і дир. Ярослава Колтунюка.

Краєвий Союз Кредитовий іменуючи делєгатами дир. Омеляна Саєвича і дир. д-ра Григорія Саїка.

Земельний Банк гіпотечний А. С. іменуючи делєгатами нач. дир. д-ра Леся Кульчицького і дир. Любомира Рожанського.

Для „Української Щадниці" в Перемишлі, з якою годі було протягом доби порозумітися, забезпечено місце в „Комітеті допомоги селу".

Всі члени „Комітету допомоги селу" зложили в дни 6-ім серпня обовязуючі декларації матеріяльних вкладів і гарантій репрезентованих ними інституцій і цим дали змогу „Комітетові допомоги селу" розпочати працю, обдуману не на зиск, а на те, щоби краєві інституції причинилися до бодай частинного злагіднення лихоліття нашого рільництва.

---

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

НОВИНКИ.

— **Причини політичного процесу** мають мабуть залишитись тайною для ширшого загалу смертних, бо инакше не можна пояснити собі конфіскату наскрізь інформаційного матеріялу про недалекий процес д-ра Я. Селезінки у Львові, поміщеного у вчорашньому (177) числі „Діла" п. н. „Параґрафи 58. і 87." Сконфісковано теж у цілости разом з наголовком новинку про один епізод з сучасних ідиллічних відносин на „кресах".

— **Невідома фотоґрафія Т. Шевченка.** В. Різниченко повідомляє в останньому числі харківського „Червоного Шляху", що конотопський музей відкрив і придбав невідому досіль фотоґрафію Т. Шевченка. Фотоґрафія має величину 4.5 × 6.5 ст. і представляє ґрупу 4-ох осіб зі Шевченком по середині. Шевченко сидить у шубі, шапці й чоботах на барєрі, закинувши ногу на ногу. Фотоґрафія була власністю ґрафині Трофимової, яка дістала її від Лазаревських. У Трофимової є ще одна власноручна праця Шевченка: ґравюра „Христос в Еммаус", з посвятою Михайлові Лазаревському.

— **Конґрес пластунів.** У Копенгазі розпочався всесвітний конґрес пластунів Кількість учасників вираховують на 5.000. Окремими делєґаціями є м. и. представлені також: Китай, Японія, Туреччина, Індія, Єґипет і и. Конґрес потріває до 17. ц. м.; тоді данський король відвідає пластунський табор. — Очевидно Українців на конґресі нема...

— **„Побічні доходи" директора копальні.** П. Айзенштайн був директором копальні нафти „Ленард" фірми Ленартовіч-Рильскі у Мразниці під Бориславом. Названа копальня була недійсною, але з весною слідуючого року мали пустити її в рух. Але тимчасом пан директор, який потрібував грошей для спорту за зеленим столиком, мало-помало випродував машини й взагалі все уладження копальні. Дивним дивом ці махінації вийшли на верх щойно тоді, коли з копальні залишилися лише голі деревляні стіни. Оригінального фахового опікуна довіреної йому справи замкнули до криміналу.

— **Ідилля.** На село Забороди, Володимирського пов., напало нічю 10 бандитів. Пограбивши декого й поранивши, напасники втекли. — Поміж Сочулем і Рубєжевічами три бандити напали на торґівця Жида й зрабували йому все майно, включно з конем і возом. — В Новгородському пов. три бандити напали на одного візника, шукаючи грошей.

— **Дарунок для бібліотеки Нобля.** При Інституті Нобля у Штокгольмі є величезна бібліотека, яку одначе від ряду літ не доповнюють їзза звичайної причини: браку відповідних фондів. Довідавшись про це Угорське Товариство в Штокгольмі зробило бібліотеці подарунок із пєрєгарно дібраної збірки 200 томів найкращих новітніх угорських письменників. Таким робом угорський відділ бібліотеки зразу дістав почесне місце у бібліотеці.

— **Убивство поліцая.** В неділю 10. ц. м. о 4. год. рано постерунки польської державної поліції в Радєхові і в Холоєві зарядили облаву за молодим парубком з Павлова пов. Радєхів Василем Шпаком, що укриваючися перед польським військом, допустився кільва крадіжей і грабунків, за що видано наказ його арештувати. Частина поліцаїв обсадила недалекий лісок, а друга пішла до села Павлова. Сподіючися, що Шпак може ночувати в одній підозрілій стодолі, поліцаї її густо обставили у певній віддалі, щоби перевинити евентуальну утечу, а двох поліцаїв зблизилося до підозвілої стодоли. Один з цієї двійки постеруновий з Холоєва Міхал Дробіцкі отворив двері до стодоли і війшовши там, засвітив електричну ліхтарку. У цій хвилині упав стріл і Дробіцкі вибіг ще зі стодоли і зробивши кількана-цять кроків упав трупом. За ним вибіг убийник і відстрілюючися щез поліціянтам з очей, хоча ці за ним бігли і густо стріляли. Убийника досі не зловлено і ледви чи зловлять. Не є це перший випадок убивства польського поліціянта. У Радєхівщині оперував довгий час зі своєю шайкою польський кольоніст Мазур Шиба з Дмитрова. був пострахом для польської поліції, сам застрілив кількох поліцаїв і ніякі облави не вдавалися. Тепер він щез з радєхівського терену, за те оперує там шайка Доманьского, недавно ще постеруновго польської державної поліції. Перед тижнем ця шайка напала за Стояновом на кількох жидівських купців з Радєхова, забрала у них гроші і товар, а одного купця, що хотів втікати, убила. Про подвиги Доманьского розказують леґенди а польська поліція його дуже боїться.

— **Жіночі права.** Перед війною жіноцтво мало право голосування в таких державах: Анґлія, Ірляндія, Швеція, Норвеґія, Данія, Ісляндія, Австралія, Нова Зеляндія, Канада, деякі штати півн. Америки й Індія. По війні одержали право ще на Україні, в Голяндії, Бельгії, Латвії, Естонії, Литві, Росії, Польщі, Німеччині, Австрії, Угорщині, Чехословаччині, півн. Африці та Азербейджані.

— **Успіх пєси.** В Америці помер автор пєси „Лайтнін", (Блискавка) якої заголовок притьмарив імя автора. Пєса від вересня 1918 р. не сходила ні на день зі сцени і сам автор ґрав у ній увесь час головну ролю. Він заробив на ній 4 міл. доларів. Коли хтось спитав його на 2000-тис. виставі, чи він не лякається зійти з глузду ґраючи щовечера ту саму ролю, він відповів: „Я жертва успіху. Це таке рідке щастя, що я рішив не покинути сцени поки вам моя сцена не переїться". А проте він мусів покинути сцену ранійше. Та не задля браку волі.

— **24.000 франків за книжку.** По смерти франц. письменника й видавця щоденної ґазети „Гольоа". Артура Маєра, пішла його чудова бібліотека й збірка антиків на публічну розпродажу. Між и. книжками продано перший французький переклад „Фавста", виданий 1828 р., з оригінальними ілюстраціями Евґена Делякроа. Книжку купив Американець Керман за 24.000 фр.

Дописи.

Данціґ. *(Перший український концерт в Данціґу).* Хор „Сурма" Українського Студентського Союза „Основа" в Данціґу улаштував 17. липня ц. р. у великій салі „Фрідріх - Вільгельм - Шітценґаузу" (1700 місць) Вечір української пісні. Хоч вечір був в деякій мірі розрахований бодай на мінімальний дохід, всеж таки не ощаджувано і вкладів, щоб випав як найвеличавійше, щоби перший офіціяльний прилюдний виступ тутешнього нашого студентства в широкій програмі залишив гарний і прихильний спомин серед тутешнього громаданства. І вечір справді надспідівано гарно удався. Безоґляду на чудову погоду, коли тут усі стараються використати її прогульками чи купанням у морі — на концерт явилося богато передовсім німецької публики. Присутні були репрезентанти місцевої Високої Технічної Школи в особі п. Ректора проф. Зоммера і великого числа професорів. Також в комплеті явилися корреспонденти усієї німецької данціґської преси та репрезентанти німецького студенства. Були присутними також і представники нашої преси.

Програма була слідуюча: 1. Купчинський-Гайворонський „За рідний край" (хор), 2. Промова (т. Зарицький), 3. а) Шевченко-Стеценко „Рано в раниї", б) Нищинський „Ой закувала та сива зазуля" (хор), 4. Шевченко-Ніжанковський „Минули літа" — сольотеріет (соліст т. І. Пясецький, скрипка т. С. Шматєна і фортепян т. В. Давидович), 5. Мендельзон (хор) по німецьки, 5 Українські народні пісні: а) „Уточтала" гарм. Ф. Колесса, б) „Ой сів пугач" гарм. Лисенко, в) „У неділю" гарм. Гайворонський, ґ) „Коломийки" гарм. Ф. Колесса, 7. Лепкий-Людкевич „Черемоше", б) Лопатинський „Цвіти" (сольо тенорове) т. І. Пясецький, 8. Шевченко-Людкевич „Косар".

Дірігент т. М. Букоємський, супровід форт. тт. В. Давидович і Я. Мохнацький.

Для кращого зрозуміння програми концерту зладжено для німецької публики дуже гарно і коротко та ясно вичерпуючі програми з поданням текстів або і почасти перекладів виконуваних пісень. Також подано дуже влучні історичні пояснення про Україну. Шевченка, українські пісні та їх роди — зладив це т. О. Онисько.

Концерт випав надспідівано гарно. Нам самим хвалити себе не доведеться — при цьому надсилаємо відповідні виписки з усіх німецьких данціґських ґазет про наш концерт. І треба зазначити до цього, що німецькі критики чи корреспонденти не дуже люблять даром хвалити або прихильно критикувати. Нашу ціль — пропаґанди серед німецького громадянства ми осягнули.

Головна це заслуга передовсім двох товаришів, що нам взагалі вдалося здобути на таке діло, а саме т. М. Букоємського, який, як дірігент не щадив труду, щоби музично вишколити свою малу дружину (хор, що виступав налічував 25 осіб) та т. Омеляна Богачевського, який своєю енерґією та працею зумів як голова концертового комітету та хорової ради довести діло до кінця, без огляду на незвичайні труднощі. Врешті не можна забути про членів хору та комітету, які невпинною працею та останнім ґрошем призначеним на бохонець хліба а відданим до розпорядження комітету серед тяжких обставин причинилися до зреалізування діла.

Бережани. *(„Бандити" у Бережанщині).* В Бережанщині появилися бандити не в лісі, не в якійсь глухій закутині, але такой у самих Бережанах. Одного ранку в перших днях липня довідалися Бережанці, що ніччю забрали „бандити" з повітового поліційного магазину позні ґарнітури поліцейських одягів із багнетами. Магазин на подвірю повітової команди поліції. Справу хотіли затаїти, бо якось чудно, що в Бережанах копиця уніформованих, дванайцятка цивільних поліцаїв, не вчисляючи поліцаїв добровольців — а тут „реквірують" уже не з мешкань приватних людей, як се роблять злодії майже що ночі, але забрали відзначки поліційної влади просто їй з перед носа, з посеред купи поліцаїв, що мешкають у будинках повітової команди. Бандити не вкрали жадного поліцая, з чого начальство дуже раде, бо тепер треба поліцаїв щораз більше. Найкраще вийшов на цім бережанський ґарост, бо тепер від шестої вечером до шестої рано сторожить його палати не один як досі, але двох поліцаїв. — *Кубенє Ша.*

Ще в справі приватистів й екстерністів у державних середніх школах.

У 173. ч. „Діла" поміщена статейка про розпорядок шкільної влади проти приватистів і екстерністів у державних ґімназіях, який є безперечно ударом і походом проти української школи, хибна інтерпретація Розпорядок польської влади не відноситься у тому разі до нашого національного (т. зв. приватного) шкільництва*). Дякувати Богу, живемо вже в такій стадії боротьби за свою школу, що наші національні (або т. зв. приватні) школи стають найважнійшим, осередним і одиноким пристановищем й ядром всього нашого виховання. Кураторія сама вище наведеним розпорядком збільшає природно число учеників наших національних (т. зв. приватних) шкіл і доводить нашу нерішучу суспільність до важного рішення: зважитися на висилку своїх дітей до наших національних заведень, от прим. в Яворові, у Дрогобичі, в Рогатині, в Городенці і т. п. — і жадати для тих заведень „права прилюдности" або, коли Кураторія того права не схоче дати, як це вже є зі заведеннями, що вповні на це заслуґують, тоді махнути рукою на кураторійне „право прилюдности" й все таки образувати молодь для вступу на свій, український університет.

Тому одинока рада родичам усіх приватистів й екстерністів по державних наших середніх школах: записувати поки ще час свої діти чим скорше до наших національних (т. зв. приватних) ґімназій. А в них ще є місце. *Орфей.*

*) Приватистів у ньому нема.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з ґрішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬСЬКА родина прийме учеників з низшої ґімназії. Опіка запевнена. Личаків 15. II. п. Гвоздикова. 210 1—1

ІНТЕЛІҐЕНТНИЙ дім в околиці Юра прийме на мешкання за оплатою одну панночку до 15 літ. Письменні зголошення під К. Д. 212 1—1

ПРИЙМУ від 1-шого чесну служницю-кухарку, Українку, середнього віку. Зголошення до Адміністрації „Корисні услівя". 212a) 1—1

ОЖЕНИТЬСЯ хочби зараз пристійний кандидат адвокатури, лаґідної вдачі, з панною найрадше вчителькою, якаб удержала його у Львові за час однорічної судової практики. Письменні зголошення до Адміністрації „Діла" для „Цвітковича". 211 1—1

ТРИ ученици знайдуть приміщення при інтеліґентній українській родині. Фортепян до ужитку. Зголошення прошу ласкаво слати до Адмін. „Діла" під „Нагляд". 192 3—4

ВАКАЦІЇ без фотоґрафічного апарату страчені. Памятайте, що у нас найдешевше купите фотоґрафічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематоґрафії, фахової і проєкції. Школи і научні інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 4-10

ОГОЛОШЕННЯ.

П. Т. Громадянство!

наше повідмляємо, отсим, що ми поширили на новий сезон наші робітні суконь і білля свіжими фаховими силами а наш склеп добірними товарами і поручаємось знова ласкавим зглядам наших П. Т. Гостей.

Сальон принять, заосмотрений найновійшими журналами, отворений щодня, крім свят і неділь, від 8—1 і 3—6 поп.

З поважанням
Жіноча спілка пром. „Труд",
кооп. з обм. пор.
181 3—3 Львів, Ринок 39 (вл. дім).

Ширіть наш часопис!

За Редакцію відповідає О. Костин

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 179 (10.272). Львів, четвер 14. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Ділo" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не зберігається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 СОТ.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

На допомогу селу.

Ми мали вже нагоду писати про катастрофу, що в біжучому році навістила наше село і взагалі наше рільництво. Сповнилися наші бажання висказані у згаданій статті, а саме, щоби зорганізувати негайно допомогу для села і рятункову акцію взяли по можности виключно у власні руки.

Дня 5. серпня ц. р. за почином тов. „Сільський Господар" основано у Львові „Комітет допомоги селу", в склад якого входять відпоручники наших центральних економічних установ. Комітетові патронує тов. „Сільський Господар", а технічну сторону допомогової акції веде Союз кооперативних союзів (Центро-союз) у Львові. Всі члени комітету зложили вже обовязуючі заяви матеріяльнях вкладів і гарантій від репрезентованих ними економічних установ і комітет розпочинає вже свою діяльність.

Покищо перед нами комунікат згаданого комітету, оголошений в ч. 178 „Діла" з 13. ц. м. Поза хронікарську згадку, що дня 5. ц. м. відбулася у Львові нарада представників усіх центральних економічних інституцій і що цю нараду присвячено справі подання помочі нашому рільництву у важкому його положенні з приводу катастрофального висліду сьогорічного жнива — наше громадянство ще нічого не довідалося, як цю акцію в краю належить перевести, хто має дати їй почин на місцях, і яка має бути форма матеріяльної допомоги.

Порушені справи комітет повинен негайно вияснити і розпочати зараз організаційну працю в краю.

Сьогорічна катастрофа неврожаю настільки велика, а відносини економічні такі майже безвихідні, що для відвернення грози голоду і врятування нашого хліборобства потреба справді величезної одноцушної акції цілого громадянства.

Надії на чуда, що їх робитиме польський złoty, завели цілковито. Дорожнечі не припинено, противно вона зростає що раз більше і скорше. Польща ще з кінцем мин. року дешева країна, де в мин. році за кілька долярів можна було вигідно прожити, нині по введенні нової валюти належить до найдорощих країв Европи. Ідуть в гору ціни артикулів першої потреби, а з ними всяких инших товарів. Загроза голоду для біднійшого населення всюди — і у місті і на селі.

На державну поміч наше село не може рахувати, а на кождий випадок ця допомога буде мікроскопійна. Тут самі по своїм силам мусимо себе рятувати.

Працю вже треба зачинати. За кілька тижнів розпічнуться озимі засіви. В богатьох околицях не стане зерна на самі засіви, або воно буде дуже нужденне, особливо там, де стебельна мушка знищила майже зовсім сьогорічні збори. Технічне переведення допомоги селу мусять сейчас взяти у свої руки повітові союзи кооперативні. Негайно треба скликати на нараду представників всіх громад повіту, очевидно передовсім кооперативних діячів. Вибраний комітет буде наглядати над переведенням допомоги в повіті. На місцях допомогою мають кермувати місцеві кооперативи.

Схема праці у тих повітах і тих громадах, де вже істнують кооперативні союзи чи звичайні кооперативи, є легка і при меткости поодиноких діячів легко вже дасться зробити. Та тих повітів і громад відносно не багато. Більшість повітів і громад в краю, а також більшість громад в Галичині, не кажучи вже про північні українські землі, не мають ще, на жаль, ніяких кооперативних установ. Там допомогова акція піде дуже пиняво і тут мертве досі в краю тов. „Сільський Господар" мусить віджити, яку він робив в роках неврожаю в наслідок слоти в рр. 1912|13. До праці належить приступати якнайскорше. Заходить іменно обава, що ініціятива може перейти в ненаші руки. Централя тов. „Сільський Господар" і „Центросоюз" мусять негайно започаткувати організаційну акцію, щоби її докінчити до половини вересня.

Природна річ, що в нас не стане стільки грошевих засобів, щоби допомога села обняла всіх потребуючих. Зробимо тільки те, що самі в силі зробити.

В деяких сторонах нема збіжа на засів і нема на прожиток. В Карпатах і на Підкарпатті голод застукає до неодної хатини. Для голодових околиць треба акцію підняти як стій.

На повищу справу звертаємо увагу нашого цілого громадянства і кличемо весь наш загал, щоби всіми силами піддержав працю комітету до помоги селу.

Сучасне невдоволення.

1. Дві душі нашої культури.

Коли знаємо причину свого нещастя або болю стає нам лекше. Це почування виринає також у звязку зі загальними справами даної історичної доби, коли люде шукають джерел істнуючого лиха або невдоволяючого стану. Тому цікаво кожному з нас послухати міркувань історика, який уважає найкращим завданням свого життя розяснити нам характеристичні прояви процесу в якому беремо участь.

Італійський історик Ферреро, якого думки ми нераз наводили, написав нову статтю на тему сучасної цивілізації, соціяльного невдоволення і духового розщіплення нашої доби. Він стверджує факт, що в сучасний мент щораз частійше виринає наскрізь пессимістичне питання: чи західна цивілізація не є грішницею, яка надолужує за свої гріхи. І він відповідає на це ось-як:

„Так не є... Коли світ е в теперішній мент невдоволений собою то не собою, не помилками та нісенітницями, які міг зробити в недавнім минулім. Причини нашого неприємного почування лежать поза нами: у ділах, що йдуть погано, у податках, що нас пригнітають, у житті, що росте в дорожнечу, у грошах, що обезцінюють себе, у зисках, доходах та заробітках, які вменшуються. Люде є пересвідчені, що все це лихо пригнітає їх, дарма, що вони не завинили в цьому ні дрібки. За наші терпіння ми робимо відповідальними війну, мир, переможців, переможених, партії, які є у влади і форму правління. У ніодній країні не впаде нікому на гадку, що все це безладдя може бути наслідком помилок та промах з до яких кожний з нас, менше чи більше, приклав своєї руки і за які є відповідальний. Коли навіть це невдоволення виходить часто переможцем з виборчої боротьби, завдяки політичним доктринам, які обвинувачують сучасну суспільність як новий Вавилон, то ще й тоді, кожний лишається пересвідченим, буцім то ми живемо в добі посту-пу, що все мусить поправитися і що болі, які терпимо мусять щезнути силою конечности, яка діяє поза сферою нашої волі.

Ця суперечність не є зрештою новиною, її можна віднайти в історії цілого XIX віку. Від сто років ми є завзятущими оптимістами, які невпинно нарікають на сучасність і всього сподіються від майбутнього. Ми віримо в невпинний поступ, у поліпшення світа рівномірно кермоване долею, у визволення людства і загальне братерство.

Але XIX вік, отвираючи перед нами найяснійші перспективи в майбутньому, розкинув також на право та ліво песимістичні доктрини. Він повторював нам щораз частійше, що світова демократія доведе нас до нового варварства, що капіталізм піддав народи під одну з найстрашнійших тираній, що життя є немилосерним змаганням в якому слабі є засуджені на невмольну смерть і що люде родяться лише на те, щоби взаємно себе різати. Соціялізм був найпростійшою і найбільше популярною з цих песимістичних доктрин, які без огляду на те, чи є реакційними чи революційними, у своїй духовій основі є близчі до себе, ніж можна би гадати з огляду на їх зовнішну форму.

Наша доба видається одночасно оптимістичною та песимістичною, з подвійною душею, як і весь XIX вік. Вона приглядається собі зі захопленням як Нарциз і одночасно з осоружним почуванням. Вона є пересвідчена, що є досконалою і не сумнівається, що все йшло би як слід, коли би на чолі влади стояв якийсь один „муж": цей казковий „муж", якого всі европейські народи шукають на протязі стільки літ, а не можуть його найти. Але одночасно, коли наша доба є пересвідчена у своїй досконалости, за нею невідступно йде ідея, що потреба якоїсь основної реформи. Ця подвійна душа живе також у песимістичних світоглядах, які ніколи не є песимістичними вповні. Соціялізм глядить на майбутність крізь рожеве скло, але одночасно є похмурим як ізраїльський пророк, коли видає осуд про сучасну добу. Світ повинен лише дати переконатись його чудотворною наукою, а тоді перед дітьми Адама відчиняються ворота Раю.

Яким робом пояснити цю суперечність, яка є трагедією нашої доби? Це одно з найтемнійших питань. Модерна цивілізація, яку соціялісти обвинувачують у тому, що зіпсувала світ, розвинула чималу скількість чеснот: силу діяльности, енергію волі, духа дисципліни, пошану для законів, слухняність, сміливість, лагідність обичаїв. Вона розвинула їх не у висших, вибраних колах, але у масах і між сотками міліонів людей. Коли взяти на увагу скількість людей, яких вона торкнулась, тоді можна сказати без прибільшення, що від часу християнства це є найбільше моральне перетворення. Маса піддається не лише військовій службі, але й вчиться дисципліни великої промисловости. Ні в одним столітті міліони людей не вставало так точно як нині, йшло на роботу і верталось з неї, їло та спало, на приказ незримих та анонімних авторитетів. Поза позірним безладдям гарячкового істнування XIX вік зберіг незвичайну чернечу дисципліну в яку в старі віки ніхто не повірив би."

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні вістки.

П'ятиліття німецької республики святковано по всій Німеччині урочистими маніфестаціями, організованими урядом і республиканськими партіями.

Комуністична демонстрація у Ляйпціґу довела до перепалки з поліцією. По обох сторонах є убиті й ранені. Поліція перевела силу арештувань. У місті спокій.

Міжнародня німецька позичка буде, згідно з висловом одного з чільних американських банкіріз, учасника льондонської конференції, в чотирьох-пятих підписана в Ню-Йорку.

Військова контроля Німеччини буде вкорбуть передана Союзові Народів. При кожному відхиленню Німеччини від військових постанов версайського договору, Союз Народів висилатиме до Німеччини слідчу комісію з представників усіх народів, заступлених в Союзі Народів. Відповідний проект вже розглянув і приняв французький уряд.

Радіч, голова хорватських самостійників, всупереч усяким погрозам заборони візду, повернув з Москви до Відня і на днях збірається їхати до Югославії.

Між Льондоном та Берліном заведено на час льондонської конференції дипльоматичну почту літаками.

В Маґдебурґу пожежа знищила залізні шпихліри, у яких вигоріло багато тисяч цетнарів збіжа. Шкода перевищає міліон золотих марок.

Наддніпрянська Україна.

Відомо, яке враження спричинило в науці й техніці відкриття радія і радіоактивности, відкриття радієвих промінів і його еманації. Для науки це відкриття дало цілком нові погляди на будову і динаміку атомів, для техніки дало нове невичерпане джерело енергії, для медицини воно дало великі перспективи, коли виявилося, що промені радія і инших радіоактивних металів вбивають хороботворчі бактерії, знищують отрути, що радіоактивні металі можна вживати в медицині у формі ріжних препаратів (тінктур, таблеток, паст, еманації для вдихання, для приймання у шлунок і т. и.). Отже досі по всіх країнах відшукання радія і инших радіоактивних металів, а також тих мінералів, що в них знаходяться ці металі, є справою дуже важливою і цікавою.

Геологічний кабінет Всеукраїнської Академії Наук одразу поставив питання про розшукання у нас на Україні радіоактивних мінералів на увагу всіх геологів-дослідників нашого краю і зосереджує в собі всі відомости про цю справу. Розуміється, ці відомости повинні стати загальним майном, — вони періодично і своєчасно доводяться до відома фізико-математичного відділу Академії Наук і друкуються в часописах.

Досі на Україні знайдено тільки один радіоактивний мінерал, — ортіт. Цей мінерал є сілікат дуже складного хемічного складу, що кристалізує в формах моноклінічної системи; у склад ортіта, окрім окисів та закисів заліза, увіходять окиси алюмінія, металю торія, калія, натрія, кальція, а також незначні кількости „рідких земель“ — окисів ербія, церія дідіма, лангана і ітрія; з цих металів торій є виразно радіоактивний металь (він вживався раніш для вироблення Ауерівських газо-калильних сіток;) торій є один з найважкіших металів (має атомовий тягар 232,63); він розпадається й вивязує з себе радіоактивну еманацію. Звичайно ортіт містить у собі деяку примішку води: безводний зветься алланіт. Родовища ортіта здавна відомі по ріжних пунктах Норвегії, Швеції, Гренляндії, на Уралі (Ільменські гори), в Селезії і инших місцях.

На Україні ортіт знайдено уперше в самому місті Катеринославі 1920 р.; зразки його були приставлені до Академії Наук і в одному з засідань її фізико-математичного відділу академик В. І. Вернадський зробив повідомлення про цю знахідку.

Року 1923 ортіт знайдено проф. М. І. Безбородьком на Поділлі, в округах Гайсинській та Тульчинській вздовж течії Буга, в червоних гранітах; ортіт тут трапляється досить часто в оклицях сел Губника, Четвертинівки, Скибінців, Глубочка, Тростянчика і Стратіївки, невеличкими кристалами. Окрім того на шляху з села Губника до Четвертинівки із щілини червоного мікроклінового граніту витікає досить рясне джерело води, що здавна вважається за якесь особливе, мовляв святобливе; вода цього джерела виразно радіоактивна; при спробі на 7-ий день вона показала 0,35 одиниць Махе. Друге таке джерело води з граніта є біля села Демовки. Дальші досліди радіоактивних мінералів провадяться в цьому районі тимже пром. М. І. Безбородьком; від них можна чекати цікавих наслідків.

Третє родовище ортіта на Україні знайдено 1921 і 1923 рр. в узбережжу річки Гнилопяті в Житомірській окрузі, в роговосвитневих гранітах, С. В. Бильським, який вважав цей мінерал теж за рогову свитню, але докладні лябораторні досліди проф. Л. Л. Іванова (в Катеринославському гірничому інституті) довели, що з боку оптичних і мікроскопічних властивостей цей мінерал є справжній ортіт, а дальші спроби виявили його дуже виразну радіоактивність.

Таким чином наявність на Україні чималих родовищ радіоактивного мінерала ортіта встановлена цілком певно. Дальші досліди на місцях і в Академії Наук провадяться і є підстави чекати, що буде знайдено ще родовища ортіта, а може і инших радіоактивних мінералів на Україні, — мінералів, що їх майбутнє трудно передбачити, але вони в кожному разі становлять собою дуже цінне народне багацтво.

Академік П. Тутковський.
(Харк. Вісти з 13-го VII).

Силою збройного пястука.

Промова сен. Карпінського при дискусії над бюджетом міністерства військових справ у сенаті 24 липня 1924 р.

(Докінчення).

Безвиглядна криза.

А авіяція? Відомо, що польська армія має дуже мало літаків і то дуже страшних для летунів.. А середникй, так чи инакше звязані з армією, напр. залізниці та залізничий табор, отриманий даром від Німців, нищиться і буде вимагати віднови. Насувається запит: відкіля Польща черпатиме засоби на сподівані великанські видатки? Адже не думаю, що з торгу й промислу. Правда, ці джерела могли би дати необхідні грошеві засоби, але тільки при одній умові, а саме, як що торг і промисл позискають собі закордонній базар. Однак, панове, не слід дурманити себе: тих закордонних базарів панове не дістанете. Чи ви моглиб, панове, конкурувати своїми виробами з Німеччиною, Англією, Америкою, Австрією, Францією чи Японією, який із цих світових купців і фабрикантів зрікся би на користь Польщі світових базарів, добутих часто силою зброї, і хто відступив би Польщі такий базар збуту, як Росія, Україна, близький та далекий Схід, не кажучи вже навіть про Захід?! Не бачу також можливости сподіватися, що Польща стане транзитовою державою, бо й у цій царині вона має довкола солідних конкурентів і „приятелів“, які подбають про те, щоби транзит зі заходу на схід скермувати не крізь Польщу. На всякий випадок відносно східнього кордону втримається явище, яке ми маємо тепер перед очима: вантажні потяги займаються лише вивозом з українських і білоруських земель решток їх лісового багацтва, а зимовою порою перевозять сніг з залізничих шляхів. Криза, як бачимо нині, буде щораз більшати й стане постійним явищем. І nolens volens треба буде обтяжувати населення надзвичайними податками, і то те головно селянське й робітниче населення, яке й так вже до нащадку зубожіло.

Рятунок Польщі у повороті до етнографічних кордонів.

Польща не витримає того тягару. Чи такий стан речей тріватиме довго? Сумніваюся. Єдиним виходом з тої грізної ситуації, булоб — як вже зазначив один з українських послів із соймової трибуни — зречення з боку Польщі українських і білоруських земель, з метою дати їй можливість обєднатися з рештою українських і білоруських земель в одну державу.

Маршалок: Вважаю недопустимим, щоби таке речення голошено тут із трибуни польського сенату. Щодо члена сенату, то треба з гори гадати, що тримаючись такого погляду він має на увазі добро Річипосполитої. Супроти сенатора, який має відвагу дати вислів своїй ненависті до польської держави —

МИХ РУДНИЦЬКИЙ.

Джозеф Конрад.

Помер один з найбільших англійських та европейських письменників останньої доби. Прізвище Конрада повторялося останніми роками в Англії щораз частійше поруч Кіплінга та Гардієго, Гельсуорті та Уельса, Шова, Беннета та Баррі. Його твори єднають у собі найкращі літературні прикмети з усіма даними на улюблену лектуру широких мас інтелігенції; вони мають привабливі елементи екзотизму та сенсації, як і життепис самого їх автора.

Справжнє імення Конрада: Йосиф Конрад Коженьовскі. Він уродився в 1857 р. на Україні і був сином письменника Апольона Коженьовського, а братаничом відомого автора „Колльокації“. Скінчивши гімназію у Кракові, він іде у Марсейль, щоби здійснити свою діточу мрію: стати моряком. У 19. році життя у першій своїй подорожі доїзджає до мексиканського заливу. З французького корабля переходить на англійський пароплав, який іде до Азівського моря і вертається до Льоуестофт. З цього менту Конрад звязує своє життя з професією англійського моряка, переходячи всі її щаблі. У 1884. р. стає капітаном торговельного корабля і на протязі дальших 10 років обїзджає заливи та порти далекого Півдня та Сходу, маючи нагоду внайомитися з життям дуже ріжних і мало знаних середовищ.

Конрад стає не лише зразковим моряком, ще й англійським, але справжнім Англійцем. Проживши від хвилини виїзду з родинної хати ще 20 літ, він дає доказ, що англійська мова заступила йому давно рідну і що він володіє нею не як талановитий ученик-чужинець, а мистець, що вчить її тайн та краси самих Англійців. Цей факт є для англійських критиків одною з найбільше феноменальних творчих проявів. Для Славян, що визначуються хистом до вивчення чужинних мов, він може стати прикладом: до яких меж такий хист інколи в силі розвинутися. Польські критики раді би найти в стилю Конрада прикмети суто польського генія. У даним випадку ці пошуканки не стверджують нічого більше як те, що коли хто завзявся — може відшукати в кожнім чужинцім письменнику щось рідного. Ми могли би з однаковим правом доказати, що невтишна туга Конрада за морем зродилася під впливом українських степів, гармонійних, хвилястих та неосяжних у своїм овиді як море...

Конрад є одним з найкращих артистів моря. Море є для нього чимсь більше як стихією: — символом життєвого процесу. Невідомо, чи краще було би сказати, що море прокинуло в ньому творчу потребу, чи творча потреба, мабуть унасліджена, була тим притаєним голосом, що змалку звала його на море. Цікаво ще й те, що Конрад повіривши коло 40-ого року життя у свій письменський талант, покинув море для другої насолоди свого життя: писання. Перший його твір „Безглуздя Альмаєра“ початий ще в 1889 р., викінчувався на протязі 4-ох літ у мандрівках між Льондоном, Австралією і Конго, де мало що не загинув. Там змальовані особисті переживання автора з його досвідів між Сингапуром, Борнео, Целєбес та Суматрою. Ці самі країни постачили матеріялу і для другої повісти „Вигнанець з островів“ (1896). „Мурин на Нарцизі“ описує пригоди на кораблі між Льондоном і Бомбаєм. „Льорд Джім“ є історією молодого прогнаного моряка, який став бурлакою по далеким Сході і авторитетним паном в однім дикім малайськім селі

І далі йде довга низка повістей та оповідань (більш 20 томів), в яких море та краєвиди островів з індійського океану є головною обставовою змальованих трагедій.

Атмосфера всіх цих творів нагадує романтично-свіже враження, яке маємо на чердаку корабля, коли їдемо назустріч новій країні і одночасно суворий настрій моря, коли воно стає нашим невідступним, щоденним другом та ворогом. У „Зеркалі моря“ каже Конрад: „Здається мені, що ні одна людина правдомовна перед собою — не могла сказати, що бачила колинебудь море так само молодим як молодою виглядає земля весною. Але деякі з нас, дивлячися на океан зі зрозумінням та симпатією, бачили, як він виглядає старим, немов би відвічні віки виринули з його непорушного намулистого дна. Це бурхливі вітри надають морю вигляд старости.“

Життя не є чимсь іншим, як зрадливою чергою леготів, бурунів, борвіїв, блуканин та причалювань. Конрад шукає поза екзотичними перипетіями чогось більше як черги зрадливих хвиль — а доцільности змагань та боротьби. І він находить її. „Ці візії — каже він в одному місці про переживання жаху, кохання, захоплення та ненависти — чи вони повні насолоди чи болю є морально доцільними самі для себе. Решта це вже наше діло — сміх, сльози, ніжність, обурення, гордий спокій загартованого серця, обєктивне зацікавлення виніженого інтелєкту — це все вже наше діло“.

Контраст між психічним світом людини, її потребами, і бездушними силами природи в яких випадок грає таку злобну та велику ролю найкраще виступає у пленері екзотичної панорами. У повістях „Ностромо“, „Перемога“, „На поміч“ (Rescue) „Пірат“ (Rover) і в оповіданнях „Тайфун“ або за „Затечією“ почуваємо легко-іронічну усмішку письменника, який примирився з жартами долі і залюбки стежить за їх трагічними наслідками. Конрад залишив також повісти психольогічно-сензаційні та з історичним сюжетом такі як „Таємний агент“, „Щастя“ (Chance) або „Золота стріла“. Повість „Західними очима“, де він змальовує тип російського революціонера та провокатора може нас найкраще переконати яким чутливим був він психольогом та артистом.

У своїх „Замітках про життя та літературу“ Конрад оповів нам, яку велику ролю грав у його творчости сліпий припадок і свідома завзята воля. Першим почином творчої праці часто стає припадок, у розумінні якогось зовнішнього підразка. Але перший зроблений крок нагадує скок у море. Конрад працював з такою самою енергією та амбіцією в стихії моря та слова, щоби вдержатись на їх поверхні та володіти ними.

„Лише завдяки повній, непохитно-побожній шані для досконалої єдности форми та змісту, лише завдяки невтомній, ніколи незневіреній дбайливости за обриси і гармонію речення можна наблизитись до пластики та коліру; і можна на одну ефимерну мить засяти чаруючою сугестивістю над буденною поверхнею слів: старих, старезних слів, вилинялих та витертих на протязі століть недбайливого вжитку. Щире змагання, щоби здійснити це творче завдання, праця в цьому напрямку на таку далеку мету на яку дозволяють сили, непохитна від хвилювань, утоми або докорів — це єдина тривка доцільність для тих, що працюють над прозою“. (Notes on Life and Letters).

воля слова перестає істнувати. Звертаю на це увагу шановного бромовця.

Сен. Карпінський: Міркую, що маю право казати те, що вважаю потрібним сказати в імени народу, якого я є представником.

(*Голос*: „Але ви присягали на цілість Польщі". *Кс. Мацєєвіч*: „Дід був Поляком, а внук говорить такі речі"). Стверджую фактичний стан справи. (*Голос*:) „Ви вже ствердили, що є ворог у Польщі!") Український і білоруський народи булиб тільки вдячними братньому польському народові. (*Голос на праві*: „Досить цього!")

Ідея федерації і польський імперіялізм.

Булоб це великим поступом на шляху до федерації вольних і самостійних народів. Зарисовується ідея европейської федерації. Я старий федераліст, вихований на традиціях Кирило-Методіївського Братства, якого членом був Тарас Шевченко, але під федерацією розумію не федерацію частини відірваної від українського пня з чужим політично-національним організмом, тільки федерацію поміж свобідними народами, з яких кожний творить самостійну національну державу, що обіймає цілу націю і цілу етнічну територію. У такій загальній федерації найшлаб своє місце й етнографічна Польща і мені здається, що вона найшлаб там і своє щастя.

Свобідна від тягарів армії, Польща моглаб усю свою енергію скеровувати на мирну працю і, міркую, вона добула би цим великого розвитку. Але, на жаль, на такий крок панове Поляки не рішаться. Не позволять вам на це питома вам імперіялістична психіка, історично-політичний романтизм і переціновання вашої культурної сили.

Отже підете й дальше вибраним шляхом аж до кінця, а до якого — будучність покаже.

Але ми, представники українського й білоруського народів, не можемо підтримати сили багнету, скермованого проти нас, і тому будемо голосувати проти видатків на міністерство війни.

Большевизм в Індії.

При нагоді англо-радянських переговорів у Льондоні знову виринула справа Індії. Англійський уряд не радим оком глядить на пропаганду большевизму в країні, де хотів би яко мога якнайдовше задержати свій протекторат, фактичний, без огляду на форми державних взаємин з Індією. Радянський уряд покористувався повоєнною ситуацією, щоби зміцнити в Індії гасла самовизначення себто визволення з під якоїнебудь опіки Англії.

Характеристичним є факт, що радянська пропаганда, якої метою є всесвітня революція як перехід до світового інтернаціоналу причинилась до роспалення наскрізь національного руху та підсичення національно-державних антагонізмів. Англійці не заперечують, що вплив большевицької пропаганди чималий, одначе вони не лякаються поширення в Індії комуністичних ідей; їх лякає просто можливість розбурхання пристрастей на грунті клясовім, а навіть расовім. Маємо перед собою оригінальну статтю Англійця з Калькути, бувшого видавця університетського місцевого журналу, людину добре ознайомлену з обставинами в Індії, який доказує, що найвизначнійші провідники большевицької пропаганди живуть поза межами Індії: в Швайцарії, в Німеччині, Туреччині та Америці. Ця пропаганда зводиться до поширювання великої скількости революційної літератури: брошур та летучок, яких вплив не стоїть у ніякій пропорції до затраченої енергії і перспектив змальованих тими, що не знають індуської психольогії.

Згаданий автор, Banerjea заявляє, що головні ідеї большевизму є в самій своїй основі суперечні з духом касти, який надає характер усьому життю Індії. Індуси ніколи не згодяться на знесення свого кастового поділу; рівність є найбільше протилежною ідеєю їх світогляду та душі. Крім цього вони лякаються зерен анархії, які мусить сіяти кожна революційна боротьба. Безладдя та тиранство, яких вони зазнали на протязі століть, виробило в них почування недовіря до таких спроб. Річ ясна, що Англієць находить найкращі сторінки діяльности своїх земляків, щоби вказати на їх культурну ролю в організації Індії. Цієї ролі не треба прибільшувати у розумінні впливу на майбутнє, тому, що ніякий нарід не рахується з добром надбаним від свого опікуна від якого хоче визволитись.

Але фактом є те, що англійська влада ставиться з великою пошаною до двох справ, які мають для Індусів величезну вагу: до їх релігії та їх жіноцтва. У цих двох царинах Індуси можуть продовжувати свобідно свої найстарші традиції. Ідеї комунізму мусіли би боротись з індійською релігією та путами рабства в яких до нині залишилась індійська жінка. І ці два пункти вистарчили би, щоби викликати у великоміліоновій індуській масі повну реакцію. Браман є ворогом большевизму з огляду на своє тисячелітне привязання до монархізму. Індуізм встиг опертися довговіковим впливам буддизму та ісламу; він є незвичайно життєвий, схильний до кожнечасних перемін згідно з домаганням історичного менту.

А проте апостоли нових ідей не вірять у всесильність традицій та звичаїв. Тому й комуністичні ідеольоги можуть легковажити собі в Індії все те, що вважають пересудами, пережитками. Зустріч революційних гасел зі сильною культурною традицією вказує на силу обох цих елементів. Важко нині сказати, чи Англійці мають рацію, коли не радять комуністам пробувати такої пропаганди, чи комуністи, коли радять Англії погодитись з утратою свого впливу Індії, яка є справою найближчої майбутности. Головне питання в тому: якій з трьох культур — індійській, англійській, чи російській може вийти на користь така переміна.

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

НОВИНКИ.

— **Перехрещені міста.** Більшевицька влада наповнює учителів географії чималою тоівогою. В переслідуванню „реакційно-династичних" назв місцевостей іде вона чимраз далі. Після Петербурга, який зветься Ленінград перехрещено усі місцевости в яких мешкали російські царі. І так Петергоф на Ленінск, Гатчіна на Троцкое, Красное село на Красний, Екатериноград на Краснодар, Ялту на Красноармейск і т. д. Кримським місцевостям, як Севастополь, Сімферопіль і Феодозія, привернено їх старі татарські імена а саме: Ахтар, Акмечет і Кефе.

— **Нащо Америці потрібні іммігранти.** Уряд Зєдинених Держав старається останніми часами припинити наплив іммігрантів до краю. Але всеж таки Американцям потрібні Европейці — для виконування робіт, небезпечних чи невигідних для Американців. Відомий зі свого реваншистського пляну Доз сказав між иншим: „З Швайцарії приїхало до нас 30.000 копальняних робітників, щоб тут найти оплатну працю. Їм ставиться перепони. Чому? Чи найдеться одна американська мати, якаб хотіла, щоби її син виконував цю небезпечну й нездорову працю? Напевно ні. Не дивлючись на те ми Американці живемо бажанням, щоб наші діти були чимсь ліпшим, аніж звичайними робітниками.

— **„Це вже раз було"...** Один з англійських істориків висловився підчас відчиту, що добре убрана жінка наших днів вертаєсь до стилю XIII. століття, коли то час форми і простота ліній находили ясний вираз в жіночому костюмі. При тому зазважив він, що англійська королева Єлисавета була одною з найпустійших жінок, які колинебудь жили. Самих суконь мала королева понад 3000.

— **Крадіж політійного майна** в одному галицькому місті, про яку в цьому місті й горобці цвірінкають, не така тайна, що про неї не вільно писати: тому й прокуратура сконфіскувала за маленький допис в отій справі ціле вчорашне число „Діла".

— **Сенатор Карпінський а не сенатор Пастернак** виголосив у варш. сенаті з нагоди дискусії над військовим буджетом палку промову, яку саме друкуємо. Помилка з призвищами обох Вп. сенаторів зайшла наслідком прикрого недогляду, за який просимо вибачення у Вп. сенаторів та в наших читачів.

— **Як Фінляндія привітала своїх „Олімпійців".** Гельсінгфорський співробітник берлінського „Руля" списує ентузіязм, з яким привітала Фінляндія своїх учасників в паризькій Олімпіяді. Представники уряду виїхали на зустріч їм на побереже. Жінка президента республики заквітчала їх лавровими вінками. На березі дожидала їх чета дівчат-пластунок, які обкинули побідників цвітами. З прибережної твердині віддано кількадесять гарматних стрілів. Сигенрос, побідник Олімпіяди в маратонському бігу, одержав як подарок від правительства — хутір. В честь Нааво Нужмі вилито бронзову плакету. Решту Олімпійців обдаровано грошевими сумами. Навіть убогі жінки прибралися в день їх повороту святочно. Склепи були зачинені. Усі обіцюють собі посвятитися спортови, щоб на найблищій Олімпіаді добути першенство.

— **Паризький „капітан з Кепенік".** Перед паризьким карним судом станув недавно граф Фелікс Сігальді, обвинувачений в неправному виконуванню обовязків поліциста. По виборі Пенлеве президентом парляменту, пішов Сігальді до палати Бурбонів де представився як тайний агент, призначений до охорони президента. Він казав провірити усі замки, скликав республиканську гвардію і перевів її перегляд на подвірю палати, після чого зійшов до кухні президента. Кілька днів увихався Сігальді по палаті президента, поки його не пізнали. Арештований і поставлений перед суд, Сігальді не міг дати ясної відповіди на питання, що примусило його грати ню, будь-що-будь, зовсім не почесну ролю тайного поліциста. Суд приняв за факт його ненормальність, супроти чого, засудив його тільки на 100 франків кари.

— **Тяжка операція.** В нью-йоркській гінекольогічній клініці прийшло на світ двоє зрослих зі собою близнят. Одно з них вродилося неживе. Лікарям не оставалося нічого иншого, як відлучити мертву дитину від живої. Перша того рода операція вдалася і є надія удержати оперованого близнюка при життю.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Льондонська конференція.

Наради ріжних комісій тревають безупинно. Міністри союзних держав та повновласники Німеччини зібралися на спільну нараду дня 12 ц. м. Звіт в справі евакуації Рурщини остаточно принято разом з поправкою. Справу амнестії уреґулюють правники.

Франція і Совіти.

„Morning Post" доносить, що совітська делеґація по підписанню англійсько-совітського договору виїде до Парижа, де розпічнуться від довшого часу заповідані французько-совітські переговори. Крім Раковського і Літвінова, в переговорах візьме участь також Крестинський, совітський посол у Берліні.

Югославія й Греція проти Болгарії.

Греція й Югославія порозумілися щодо акції проти Болгарії. Югославія концентрує військо. До Софії відкомандировано баталіон піхоти.

Радянські літаки над Бродами?

Одна львівська ґазета пише, що 11. ц. м. над Бродами кружляли довше радянські літаки. Опускалися низько над касарнями. В місті повстала паніка. Після довшого лету вернули на радянську територію.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

„Не доходить".

У ч. 162 (1155) „Харківських Вістей" з дня 19-то липня ц. р. находимо „Малий фейлєтон", який є характеристичний для форми фейлєтону у цьому часописі, де гумор стоїть на службі виховуючої пропаґанди. Ці фейлєтони можна часто читати одночасно весело або мелянхонійно. Тема зрештою актуальна і в нас.

Ґазета, на село не доходить. Не проштовхнеться, бідолашна, ніяк до селянинових рук, застряває на шляху й зникає...

Мов дух якийсь невидимий..,

З друкарні вийде, з експедиції вивезуть, у потяг унесуть...

Ніби, — поїхала...

З потягу на конечній станції вигрузять. Потрапить на місцеву пошту...

І тут їй уже — амба.

Отут вона вже „не доходить"...

Поштовики формалісти великі, очевидно..

Доки та ґазета їхала — ще сюди-туди... Якось пропихалася.

А як їй, ґазеті тій нещасній, іти треба, кришка!

Та воно й зрозуміло. Не вигадали ми, ґазетярі, ще такої ґазети, щоб вона власні ноги мала. Щоб згорнулась у четверо, наклали на неї адресу, а вона собі за цілок і до дядька в хату.

— Здраствуйте! „Вісти" я... Розгортайте та читайте! Втомилася до смерти! Ху!

Такої ґазети ще нема і навряд чи скоро й буде...

Їй, ґазеті, слід, як на наш плохенький погляд, трохи допомагати... Не формально до неї ставитись, не складати на пошті у шафі і чекати, поки хтось запитає, а потрубуватися трохи, сповістити кого слід, що є на пошті ґазета, щоб прийшли, забрали її..

Це одна справа..

Друга. Иноді пошта гамузом гирить ґазети до райвиконкому... (районний виконавчий комітет). Отут уже ґазеті видима смерть... Дим іде. Курить... Не розсилають по селах, а зразу „козиячу лапку" й бувай здоровенька, ґазета.

Як з цим боротись?...

Можна.

Куріть, тт. райвиконкомці краще свої „відношення"... Їй богу, ґазета важливіша за них... Як тілько голова резолюцію поклав — зразу й скручуйте... А ґазета хай їде на село. Спробуйте так хоч місяців зо три. Ось побачите, що зменшиться апарат, повеселішають діловоди, і навіть повітря в райвиконкомі жасмином запахне.

А коли не зможете цього зробити, не пожертвуєте для ґазети „входящими" й „виходящими"*), пишіть до нас. Ми підемо на жертви. Для нас значно дешевше, а для вас краще буде, коли ми до кожної ґазети додаватимемо книжечку паперу до тютюну...

Третє.

Коли якійсь ґазеті й пощастить иноді видертися з райвиконкому, скурюють її, нещасну, несучи на село...

Не посилайте, будь ласка, за ґазетами куріїв. Посилайте дівчат, у котрих партбоки не курять, і котрі не „нагвинчують" паперу на ніч у волосся для „кучерявости"...

Давайте, кінець кінцем, усі візьмемось, щоб ґазету читали.

Спробуймо.

Не вийде нічого, — ну тоді позачинямо всі ґазети, й будемо співать „Яблучка"...

Остап Вишня.

*) Урядові прохання і відповіді на них.

Біржа.

Львів, 12. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·21¼—5·21, канад. ¾ дол. 4·95—4·95½, чеські кор. 0·15½—0·15¾, леї 0·02—0·02½, франц. франк 0·27½—0·28, швайц. франк 0·94½ — 0·95, англ. фунт. 22·70—22·80.

Золото. 20 кор. 21·80—22·00; 20 франк. 20·80—21·00; 20 марк. 23·90—24·00; 10 руб. 25·90—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·08—2·10, фльорени 1·04—1·05, рубл. 1·72—1·75, рубель дрібним сріблом 0·66—0·68.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 **жито** галицьке з 1923 р. від 13·00 до 14·00, жито нов. збору від 13·50 до 14·50, **ячмінь** галицький броварняний від 12·50 до 13·00, ячмінь галицький пашний від 10·50 до 11·00, **овес** галицький з 1923 р. від 13·50 до 14·50.

— **Перенесення тіла** папи Льва XIII. Римські часописи доносять, що небаром відбудеться святочне перенесення тіла папи Льва XIII з гробниці в Петровій церкві до Сан Джованні Лятеранського, найстаршої церкви в Римі. Від часів Пія IX буде це перший випадок, що тіло папи переїде здовж Риму.

— **Приловлення убийника Менцля.** Зі Станиславова доносять, що поліція напала на слід напасників на двір в Медині і приловила вже одного з убийників Тадея Менцля. Як відомо, за приловлення убийників Менцля, визначила рідня убитого 10.000 польських золотих нагороди.

— **Чого хочуть „Пілсудчики“.** На засіданню головної управи союза польських легіоністів в Люблині, ухвалено між иншим резолюцію з домаганням покликання Пілсудского до державної служби.

— **Листи Наполеона.** У Брюнні, в Моравії, в родині кревняків Маре, гетьмана Бассано, міністра закордонних справ при Наполеоні, найдено велику збірку листів великого Корсиканця: меншбільше 400. Крім цього багато листів коронованих осіб до Наполеона. Всі документи Наполеон залишив Маре в часі втечі з Росії. Найдено також листування і спомини герцога Бассано — більш 4000 сторінок у шести переплетених томах. Історики мають новий матеріял для студій.

Дописи.

Рава руська. (*Остороэно з провокаторами*). Дня 7. серпня ц. р. пізно вечером зайшов до школи в Замку, пов. Рава руська в неприсутности учителя незнайомий пан з наплечником і попросився на нічліг. Жінка учителя приняла його на нічліг, думаючи, що це якийсь знайомий її чоловіка. Коли учитель вернув домів, цей представився йому як Гаспарскі, інжінір б. Виділу краєвого, що попав в 1917 р. в російський полон і тепер вертає з Кавказу через Туреччину, Грецію, Сколе до дому. По дорозі випродав все і вертає пішки. Запитаний де йде, назвав село, котре мало бути коло Угнова, а належить до равського повіту. Учитель, знаючи равський повіт знав, що такого села нема, і зараз подумав, що має до діла або з якимсь Доманьским чи Мухою, або убийником Менцля, бо гість вичислював йому села з тамтих околиць, а котрі учитель пригадував собі, будучи в тамтих сторонах на фронті, або мав право вважати його звичайним провокатором. Не маючи з ким оставити самої жінки, прикинувся, що всему повірив і рішив заждати до рана, щоби за дня віддати гостя громадській зверхности. Погостив незнайомого і положив спати, але гостеві якось не спалось в другій кімнаті, бо півтора години ще світив і читав газети. Минула ніч на невпинному пильнуванні такого дорогого гостя. Раненько учитель зголосив свого гостя у громадській зверхности. Зібрались люде і громадський секретар зажадав від гостя легітимації. Гість зачав страхати, що вони поводяться незгідно з приписами, але коли побачив, що то все не поможе, зачав легітимуватися. Показалося, що наш „плєнний“ з 1917 р. ночував у Варшаві 21 грудня 1918 має легітимацію з австрійського війська з 1915 р. якогось інженіра — певно небіщика Гаспарского, бо фотографія цілком очевидно затерта, та з 1919 р. легітимацію і свою фотографію від маринарки як Boncz Gasparski з Льондону, знову легітимацію по французськи з Парижа Mieczysława Gasparskoho, ще й свою фотографію як денікінського офіцера тільки з відзнакою польської держави на шапці, але та вже без підпису, та з 29. VII. 1924 маленьку карточку як dowód osobisty z D. O. G. від якогось там офіцира в Перемишлі. Зверхність громадська знаючи, що у нас треба тільки одної легітимації, не могла розібратись у такій великій скількости ріжних легітимацій і рішила відставити гостя на станицю жандармерії в Магерові. Гість заявив, що він такий пан, що комендант може прийти до нього. Люде не хотіли тому повірити. Збиралось на те, що гостя треба звязати і відставити на возі. Учитель не хотячи мати авантури в хаті, порадив поїхати по жандарма. Привезли жандарма. Гість показав жандармові легітимацію тайного поліційного агента чи там wywiadowc-и. Жандарм бачучи таку купу легітимацій, сам не міг розібратись у них і відставив гостя фірою на постерунок в Магерові. По провіренні зараз таки арештанта пустили тай казали фірманові завести мнимого пана Гаспарского знову перед школу. По дорозі гість відгрожувався, що учитель його добре попамятає. Мнимий Гаспарскі зліз перед фірткою школи і пішов дальше своїм шляхом.

Хто поправді був згаданий мнимий Гаспарскі і чи так справді він називається, таки не устелено. На кождий випадок виходить ясно з його поведення і його говорення, що це типовий агент провокатор, що мандруючи по наших селах, певно вже неодного запхав в біду; для того перед тим панком треба матися на осторожности.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.080 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

✝ Посмертні згадки.

Памяти дир. Сидора Бриттана. В доповненні до некрольогу бл. п. Сидора Бриттана поміщеного в ч. 170 нашого часопису одержуємо ось-яку посмертну згадку:

Одинокою ідеєю і метою життя бл. п. Сидора Бриттана була служба своєму народові, яка проявлялась у ріжних формах. Будучи зайнятим у нотаря в Яворові, мав нагоду блище зійтися з населенням і самого Яворова та повіту і всім по змозі служив своєю помічю та порадою. Не дивився при цьому ані на народність, ані на віроісповідання. Коли нпр. одна міщанка хотіла продати поле, щоби допомогти своєму синови в студіях, бл. п. дир. С. Бриттан не допустив до цього і пожертвував їй сам відповідну грошеву позичку. Коли родичам пишучого ці рядки грозила небезпека втрати хати їзза недодержання реченця сплати довгу, бл. п. дир. С. Бриттан зайнявся тою справою і памятав про неї, як про свою власну. Не дивота, що зєднав собі загальну популярність і його вибрано радним міста Яворова. З його діяльности як радного належить підчеркнути момент, що за його впливом і завдяки тактові магістрат, за бл. п. бурмістра Ф. Пазра, наділяв постійними місячними запомогами убогу студіюючу молодь середних шкіл. Були це часи, коли в Яворові не було ще ніякої середньої школи, а на науку треба було їхати до Перемишля або до Львова. З такої запомоги користав також автор цих рядків. Взагалі убога, а талановита молодь користала з його особливої опіки, а нерідні безпомічні родичі мали в нім щирого дорадника і помічника. Цею дбайливістю про молодь і добро народу пояснюються також Його записи і жертви на гімназію, бурсу, захоронку і т. д.

Десь у 2-ій половині 90-тих років м. ст. лався намовити до обняття посади секретаря „Дністра“, де згодом став помічним директором. Як урядник „Дністра“ був усе суворим і вимагаючим супроти себе самого й инших не вважаючи на те, що таким робом викликував невдоволення між співробітниками.

Також у Львові продовжав бл. п. Сидор Бриттан свою патріотично-громадянську діяльність. Належав майже до всіх товариств, не було справи, якою не цікавився би, не було часописи, якої не передплачував би. Помагав далі людям нпр. одному чи двом співакам допоміг у дальшій освіті в цьому напрямку і навіть дозволяв користати зі своєї гостинної хати. Урядову відпустку використував радо на подорожі за границю, нпр. ще перед війною був у Київі, в Італії і т. д. З подорожі до Італії привіз збірку мінералів, яку призначив для гімназії. Взагалі Яворовом і його справами цікавився до кінця життя і звідтіля часто приїзджали до нього до Львова шукати помочи і поради, чи то в своїх приватних, чи народніх справах. Одним словом в історії розвою Яворова є це постать дуже замітна, шкода лише, що на склоні свого віку Покійний стільки зазнав розчарувань і прикростей, навіть від людей собі найближчих. *М. Б—им.*

Відозви й комун'кати.

До всіх Філій Краєвого Товариства Господарського „Сільський Господар“ у краю!

У справі зіставлення шкід.

Взивається отсею дорогою усі Філії до предложення нам в як найкоротшому часі докладних даних про висліди жнива на їх територіях. Належить подати, що спричинило шкоду (повінь, дощі, град, посуха, ржа, спориш, жовта стебельна мушка і т. п.) і як велика шкода (скільки з моргa дає збіжа в цім році, кілько моргів засівів пропало і т. п.).

Зв домлення ці використані будуть для заходів Товариства задля узискання генерального опусту грунтового податку для повітів, які потерпіли шкоди і для здержання всіх кроків екзекуційних.

Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“ у Львові.

Краєве Товариство Господарське „Сільський Господар“

комунікує:

Час зголошення елементарних шкід:

Звертаємо увагу членів, пошкодованих елементарними нещастями, що про шкоду від сил природи належить донести до Скарбового Інспекторату, щоби дістати податкові пільги до 8 (вісьмох) днів по шкоді. (§. 9. уступ 3. розп. Мін. Скарбу з дня 29. вересня 1923 р. В. З. Р. 7. П. Ч. 101. поз. 797).

Податкові пільги для рільників, яких господарства потерпіли з причини повеней.

На основі розп. Міністерства Скарбу з дня 23. квітня 1924 р. Ч. 852|IV мають господарі, які потерпіли шкоди з причини висших сил, право домагатися здержання примусового грунтового податку, аж поки їх подання не будуть порішені що до опусту того податку. Якщо в околиці повстали непомірно великі шкоди, відомі, що від стихійних нещасть, **має скарбова власть з уряду здержати екзекуцію грунтового податку аж до окончного вирішення міністерства скарбу.**

Рескриптом з дня 10. мая 1924. р. Ч. 2357|V. заповідило Міністерство Скарбу здержання примусового побору першої рати маєткового податку у тих господарів, які потерпіли у наслідок повеней. Належитість платна буде щойно в терміні платности осінної рати маєткового податку. Від належитости, платність якої відкладена, не мають податкові власти стягати відсотків проволоки аж до терміну другої (осінної) сплати.

Пільга в сплаті маєткового податку належиться рільчикам, яким признано пільгу у сплаті грунтового податку з причини шкід повени.

Жито і пшениця на засів.

В звязи з акцією Комітету допомоги селу повідомляє Центросоюз: всі Кооперативи обовязані негайно зібрати замовлення своїх членів на жито і пшеницю на засів. В селах де нема Кооперативи мають тим занятися Кружки Сільського Господаря або инші місцеві українські установи, а в браку таких особи уповноважнені до него замовляючими за потвердженням зі сторони громадського або парохіяльного Уряду.

Збіжжа належить замовляти і задатковати в Повітових Союзах Кооперативів згідно в Повітових господарсько-торговельних Спілках даного повіта, котрі спроваджують збіжжа разом через Центросоюз і розділять на села відповідно до замовлення. Кооперативи котрі не мають свого Повітового Союза можуть замовляти збіжжа прямо в Центросоюзі, однак не в менших скількостях як ½ вагона збіжжа одного роду, з огляду на кошти перевозу.

При висилці замовлень до Центросоюза треба подавати точно повну адресу, почту і залізничу стацію, а також чи збіжжа має бути вислане в мішках чи люзом.

Ціна однорідного добре чищеного збіжжа на насіння виносить 5—10 прц. більше від торгової ціни, а відсіви оригінальних збіж залежно від якости коштують 30—50 прц. понад торгову ціну. Прим.: коли ціна хлібового жита є 15 зл. за 100 кг., то однорідне добре чищене жито буде коштувати 16—17 зл., а відсіви залежно від якости 18—21 зл. Пшениця відповідно дорожша. Ціни розуміються в стації заладування. Вагоновий транспорт коштує при посилках 15.000 кг. на віддаль 100 км. 0·85 зл., на 200 км. 1·45 зл., на 300 км. 2 зл. за 100 кг.

Під цю хвилю торгові ціни є значно висші від цін нотованих на біржі у Львові, тому Центрсоюз буде подавати Кооперативам до відома остаточну ціну збіжжа доперва по замовленню щодо кождого вагона окремо.

Замовляючі мають складати як задаток по 10 зл. на 100 кг. жита і по 15 зл. на 100 кг. пшениці. Решту належитости за замовлене збіжжа будуть Кооперативи складати в своїому Повітовому Союзі згідно в Повітовій Кооперативі при відборі збіжжа.

Кооперативи котрі бажали би одержати на решту ціни збіжжа короткотермінований кредит, мають відразу при замовленню зложити крім обовязкових задатків вексель з підписами 2 маєтних господарів і самоіж Кооперативи на таку квоту, яку в приближенню винесе решта ціни збіжжа. Враз з векслем належить доручити точні письменні інформації про стан майна підписаних на векслі зокрема кілько посідають землі і які будинки та їх вартість. Уділення кредиту буде в кождім поодинокім случаю залежати від рішення Центросоюза згідно фінансових інституцій, котрі входять в склад „Комітету допомоги селу“, а кредит буде опроцентований.

Замовляючі збіжжа повинні обовязково виказатися перед Кооперативою згідно Повітовим Союзом, що вони є членами „Сільського Господаря“, а також, що обезпечають в „Дністрі“ свої недвижимости або движимости.

Крім насінного буде Центрсоюз доставляти також збіжжа на хліб, на котре належить окремо збирати замовлення на вагонові посилки.

Адреса на листи: Центрсоюз, Союз кооперативних Союзів, Львів вул. Зіморовича ч. 20. На телеграми: Центросоюз Львів. Телефонічні розмови Львів Т. телефону 94.

Львів, дня 11. серпня 1924.

ЦЕНТРСОЮЗ

215 1-1 Союз Кооперативних Союзів.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкі. Щоденно великий турній дужання за мистецтво Польщі і за нагороду 5000 золотих. Нині і в середу 13. серпня велика стріча: шампіон Европи Рогенбаум, Німеччина, з шампіоном світа мурином Максом Сальватором Бамбулею Північна Америка. Світовий шампіон Співачек з шампіоном середньої ваги Волинцем, Україна. 220 1-1

Дрібні оголошення.

ЗРЕДУКОВАНА учителька починає лекції на селі. Платня після умови. Зголошення слати до Адміністрації піл „совістність“. 217 1—2

ДО ПРОДАЖІ 10 пнів пчіл. славянські, нові улії, глибини 12—14 рамок, рамки 48×22·7 cm. і 2·50 kg. гірського меду. Іван Кочержук — вчитель Лещівки, п. Рожнітів. 218 1—1

АКАДЕМІК почукує лекції в низших клясах гім. в д 1. вересня ц. р. Зголошення слати: Уряд парох. Красноїла, п. Устеріки. 219 1—2

МЕДАРКА німецької системи по продажі вулиня Кордецького 47 партер на ліво. 207 1—2

ПОШУКУЮ доброго мешкання при інтелігентній родині для двоє дітей (брат і сестра) по можности на середині дороги між академічною гімназією і школою Шевченка, або недалеко одної з тих шкіл. Д. Стасів учит. школи в Кулайцях, п. Любича королівська. 214 1—4

ПОЗІР! Пані і Панове! Хто хоче оженитися або вийти заміж, прошу відвістися з довіряю до бюра посередництва у Львові, вул. Гіпсова 4. І. п. Полякевич, та прислати фотографію і подвійні почтові значки. Бюро має кандидатів і кандидаток р жних сфер. Дискреція заручена. 216 1—1

ВИНАЙМУ зараз дім з двоморговим овочевим і яринним городом і господарськими будинками в Яжові новім. Станція в місци. Блища відомість: Е. Терлецька, Яжів новий, п. Шкло. 221 1—2

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну виробляє в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий конценс., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 8—9

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Заява.

Закид зроблений п. Анатолеви Лепкому в справі заступства Т-ва Кооп. „Верховина“ в Кутах, відкликую як зовсім безосновний.

Кути 8.VIII. 1914.

213 1-1 *А. Бабюк.*

Вуголь гор. шлеський, кокс і дерево опалове рубане з доставою до дому продає по цінах конкуренційних (також на рати) **„ТИТАН“** торг.-пром. С-ка у Львові, вул **Валова 23.** Телеф. 636. Для кооператив і складів вугля на провінції значні полекші. 204 2-6

133 3—10

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА И. ШІФФМАЙНА СИНИ
ЛЬВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 180 (10.273). Львів, пятниця 15. серпня 1924. Почтову належність оплачено ґотівом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 2? фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За автономію для Закарпаття.

Закарпатська Україна припала чесько-словацькій Республиці на основі договору заключеного в Америці в часі війни між теперішним президентом цеї держави й американською еміґрацією з Прикарпатської України. На основі цеї умови Версальський договір признав цю частину української землі новій чесько-словацькій державі, застерігаючи їй у межах Чесько-словацької Республики повну територіяльну автономію з власним законодатним соймом у всіх справах місцевого значіння.

Цю угоду з Чехами робили угроруські еміґранти москвофільського покрою під проводом д-ра Жатковича, бо свідомі українські місцеві чинники по розвалі Австрії під проводом братів Бращайків на великому зїзді представників українського Закарпаття в Хусті проголосили сполуку Закарпаття зі Західно-Українською Республикою, якої військові частини на коротенький час зайняли навіть деякі закарпатські місцевости.

У перших місяцях 1919 р. чесько-словацькі військові частини окупували майже цілу українську частину Закарпаття, за виїмком Мараморощини, яку зайняли Румуни. Заведено військовий режім під командуванням французького ґенерала Еннота. Про реалізування автономії не було тоді навіть мови.

Спроби з утворенням директорії, зложеної з представників місцевих політичних угрупувань — москвофільських і українських, — яка мала перебрати у свої руки всю місцеву виконавчу владу, не вдалися. Центральний чесько словацький уряд у Празі призначив остаточно першим ґубернатором Підкарпатської Руси — така є офіційна назва українського Закарпаття — д-ра Жатковича, творячи при ґубернії в Ужгороді окремі реферати для поодиноких ґалузей публичної адміністрації.

На Закарпаття найшли хмари ріжних чеських урядовців, головно бувших чеськнх легіоністів, що вернули з Сибіру. Всі вони неприхильно ставилися до місцевого українського руху. За те всіма засобами державної влади підпомагали москвофільські організації, що стали там творитися під впливом та при допомозі галицьких москвофілів і захожих московських еміґрантів. Не дармувала й українська сторона. В допомогу нечисленним тамошнім свідомим Українцям прийшли галицько-українські еміґранти, що поселилися там по зайнятті Поляками Східної Галичини.

Стерлися зі собою дві течії, одна українська, що культурний розвій Закарпаття бажала оперти на українському ґрунті, вживаючи покищо місцевих українських діялєктів, — і друга москвофільська, що всьому хотіла надати московське національне знамя, хоча чеська Академія Наук у своїй записці про національність наших закарпатських земляків заявила виразно, що угроруські карпатські говори, анальоґічні до галицько-карпатських, належать до української язикової сїмї.

У цій справі забрав голос і сам президент д-р Масарик, підчеркуючи виразно у своїй відповіді на промову одної делеґації закарпатського населення, що шкільництво й урядова мова Підкарпатської Руси має опертися на місцевій мові.

Так воно і зроблено. Шкільний реферат при ужгородській ґубернії віддано в руки нашого прихильника, Чеха Пешека, що прибравши собі до помочі кількох місцевих і галицьких Українців, будував шкільництво на місцевій національній основі. Прийняли компроміс щодо правопису, оставляючи в принципі давну етимольоґію. Та тут забракло плянової послідовности. В шкільній царині повстав нечуваний хаос. Вікове мадярське панування не витворило очевидно національно свідомих учительських кадр, навіть у народньому шкільництві, не кажучи вже про середне. Не було кому вчити навіть на місцевих говорах. Управа кождої школи розуміла по свому інтенції уряду і вводила дикий воляпік, яким ніхто не говорить. Про викладову мову кождої середньої школи рішала її припадкова управа. В цей спосіб утворено середні школи з українським характером, як на прим. реальну ґімназію в Берегові поруч московської ґімназії в Мукачеві; в инших заведено нібито місцеву мову — а в дійсности дяківське язичіє.

Одначе на цьому не кінець. Більшість чеських партій, що стоять на точці „единої неділімої" силою помагала москофільським затіям. На українському становищі станули тільки чеські соціяльні демократи, а по части і комуністи, хоча останні знаходяться під сильним впливом місцевих Мадярів чи змадяризованих Жидів. Тепер ми свідками нового припливу москвофільських затій на Закарпатті, підсичуваного у значній мірі церковним рухом за переходом на православя, що ним кермують захожі москвофіли і Москалі. Закипіла язикова і церковна боротьба, що живо нагадує нам галицькі часи з перед півстоліття.

Експерименти у шкільній і церковній царині переводиться дальше з великою втратою для культурного двигнення — закарпатських Українців. Чеський москвофільський режім приносить дальше нечувані шкоди місцевому українському населенню, усуваючи Галичан Українців від культурної праці в державних установах. На щастя, щораз сильнійше блимають огники національної української освіти і культури, що їх запалила і запалює дальше українська ужгородська „Просвіта". Вони без сумніву врятують нещасну країну від цілковитої темряви, що її поширює своєю діяльністю москвофільське божевілля.

Чеський уряд зробив дуже мало для економічного двигнення місцевого українського населення, як і у нас майже в цілости селянського. Не переведено зовсім земельної реформи і великі земельні і лісові простори остали дальше в чужих руках. Не диво, що при недавних виборах до чесько-словацького сойму і сенату чесько-словацький уряд зазнав велику невдачу. Перемогли комуністи, що зуміли використати зручно всі промахи офіційної чеської політики на Закарпатті. На комуністів — між якими були зрештою й Українці — голосувало українське сільське населення на знак протесту проти сучасного режіму.

Про автономію Закарпаття Прага забула. Пригадували її місцеві політичні організації, пригадував і ґубернатор д-р Жаткович, що не хотячи бути сліпим орудєм москвофільських затій уступив добровільно і виїхав до Америки. По короткому урядуванні, його заступника Чеха д-ра Еренфельда призначено ґубернатором старенького і знемощілого москвофіла д-ра Бескида наче на глум тому всьому, до чого зобовязалися Чехи і що говорив сам президент їхньої республики. Угрунтовано панування невідповідальних чинників, яких „праця" доведе не до русифікації Закарпаття, але до поширення мадярських впливів, досі там ще сильних, бо не треба забувати, що ці впливи відограли визначну ролю у перемозі комуністів при останніх виборах.

Не забули однак про автономію місцеві чинники. Обрані на Закарпатті посли без ріжниці партійної приналежности звернулися недавно до чесько-словацького уряду зі спільним жаданням, щоби на Закарпатті заведено автономію і розписано вибори до місцевого сойму. Під цим жаданням підписалися посли Карлат, Ґаті (мадяр), Нечас (Чех), Ґаґатко (москвофіл) і Куртяк. Як поставиться до цього Прага — невідомо. Можливо, що пійде шляхами, що ними йшла досі й автономія Закарпаття остане і на дальше тільки на папері.

Важну ролю у відкладанні автономії ґрає і неусталення західних кордонів Підкарпатської Руси. Ціла західна частина (лемківська) Закарпаття від ріки Уж по Спиж інкорпорована до Словаччини і не має тим самим ніяких національних прав. Вже здавна слідно домагання, щоби і цю частину влучити до автономії Підкарпатської Руси, чому Словаки, а також і Чехи — були противні. Цю спірну справу мав би вирішити ужгородський сойм і для того міжнишим і з цеї причини відкладається розписання виборів до автономного сойму.

Доля Закарпатської України для нас не може бути чужою, як не була вона чужою перед сорока роками для пок. Мих. Драгоманова. Вівісекція, яку там переводить сучасний чесько-москвофільський режім на виснаженому організмі наших закарпатських земляків, болить і нас, бо мусить боліти. Болить тому, що ми бачимо, які шкоди приносить цей режім для культурного й економічного двигнення цієї частини українських етноґрафічних земель, що знаходяться нині у демократичній чесько-словацькій республиці. Болить вкінці і для того, що бачимо непотрібну затрату коштів і сил для здвигнення московського національного бастіону на землі, що національно не була і не є московською і нею навіть не може бути. На шляху до Москви стоять Львів і Київ і ці міста та їх культурний вплив рішать остаточно також і про одноцільне національне обличча Підкарпатської Руси, яка може бути лишень українська, а ніколи московська.

Бажаю тільки, щоби Прага зрозуміла чимскорше цей природний національний процес і після цього повела свою політику на Закарпатті.

Д-р Степан Баран.

Сучасне невдоволення.

2. Зріст чеснот та пристрастей.

Італійський історик звертає увагу на те, що наше століття навчило весь світ працювати дуже рівномірно у невпинній контролюючій увазі і натузі нервів. Скількість злочинів на гадку Феррера, залежно від часу і країн, зменшувалась або зростала, а проте загально злочини стали менше жорстокими, а кари за них більше енергічні, хоча менше суворі.

Відраза до насильства і лагідність обичаїв збільшилась. У родині, школі, фабриці, державі і міжнародних взаєминах — переговори і засоби взаємного переконування себе прийшли на місце примусу та залякування. А проте наша доба виявила стільки сміливости, що яканебудь інша. Чому-ж найбільше радикальний з песимістичних світоглядів зєднав собі третину світа? Тому, що наша епоха розвиваючи в масах дуже ріжні чесноти розбуджувала небезпечні пристрасти: жадобу зиску, бажання життєвих вигод, тугу за міцю влади, індивідуальну та збірну поражчечу, збільшення потреб та насолод. Европейці та Американці XIX. в. звикли щораз більше до важкої праці та дисципліни, тому, що завдяки цим зусиллям вони здобували доступ до зисків та приємностей, давнійше невідомих. Чи люде працювали би так нині, колиб їх не побуджували жадоби та себелюбство? Давнійше люде задовольнялись скромнійшим і не силкувались вийти з поза кола своєї кля-

---

Пр. 728/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові річив на внесок Державної Прокураторії, до змісту часописи „Діло" ч. 174 (10.267) з дня 8. серпня 1924 р. в рубриці „Новинки" під заголовком: „През Войцеховскі на кресах" в уступі від слів: до якої стараються, до кінця артикулу містить в собі єство злочину з § 65 к. карного закона, узнав доконану в дни 7. серпня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за перестушство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 9. серпня 1924.

(Підпис нечитний.)

си, хоча і їх напруження та довершення були менші.

Збільшення потреб, легкість заробітку, демократизація обичаїв та організацій, свобода професій, загальна конкуренція — ось необхідні умовини, які розвинули цивілізацію великої продукції. Всі чесноти, які є гордощами нашої доби, є зв'язані з розвитком цих пристрастей. Тому не диво, що XIX. вік на переміну захоплювався своїми здобутками і гидував ними. Песимістичні світогляди, разом зі соціялізмом, були реакцією на гарячковий розвій згаданих пристрастей, на деморалізацію спричинену ними на це переплутання чеснот та гріхів.

Тепер легко зрозуміти, чому ця реакція стала по війні ще сильнійшою та більше безладною. Мої земляки часто вказували мені на 1815 рік і казали: „Европа вийшла з воєн революції та цісарства обновленою. І тоді грозила небезпека анархії. А проте"... На це я відповідав: „Так, але люде були тоді краще підготовлені, щоби жити в бідноті, бо обичаї були простійші. Покоління, які звикли багато працювати, але й багато потребувати, а голосно: невпинно поліпшувати свій стан — важко переносять довгий період економічної скрути. А багатство не паде з неба як манна на пустарі. По такім знищенчі треба ще більше працювати і біднійше жити". Десятиліття від 1914 до 1924 р. були золотим віком для хапчивости, люксусу і голоду влади.

Завдяки війні та революціям, що прийшли по ній, велика скількість осіб розбагатіла і дійшла до могутности, без заслуг, без підготовлень, а інколи й без труду. Тепер коло щастя повернулось в інший бік. Тепер ми ввійшли в добу, коли чимало людям не лише важко буде поправити своє суспільне чи економічне становище, але навіть його вдержати. З одного боку стануть князі подразнені своїм рабством і безличю буденних трудощів в існуванні, з другого малі групи тих, що з легкістю стали могутніми та багатими.

Легко передбачити небезпечні ситуації, які можуть вийти з такого контрасту. Ті, що хотять зощадити Европі лиховісних досвідів повинні прийти на підмогу народам, щоби їх оборонити перед огірченням і знесиленням. Є в історії моменти, коли спротив збунтованої суспільної опінії може мати передбачені наслідки. Ніяка доба не піддавалась вірнійше цьому спротивові, ніж наша. Її моральна рівновага була захитана, її душа розірвана на двоє, а потрясення війни зробили її нестійною. Чим була російська революція як не висліком спротиву на момент? Один виправданий напад люти і роспуки народу, якому вірвався терпець — вистачив, щоби знищити величезну державу і на його місці лишити гору руїн.

„Нехай-же з цього досвіду скористають бодай інші народи! Моральна суперечність, якою нездужав цілий XIX. вік починає загострюватись. Вона не повинна довести европейських народів до нападів руїнницької люти, а повинна їх вести у постійнім зусиллю, щоби вийти зі суперечности в яку попала подвійна душа нашої епохи".

Міжнародня студентська конференція.

Ельмау, 9. серпня.

В днях від 24—31 липня ц. р. відбувалася в замку „Ельмау" в Баварії міжнародня студентська конференція, яку скликала екзекутива Европейського Допомогового Фонду. Метою конференції було засування дотеперішньої діяльности Европейського Допомогового Фонду та вирішення, чи Европ. Допомоговий Фонд має припинити свою діяльність, чи вести дальше свою гуманітарну акцію серед студентства цілого світу. На конференції не були заступлені такі европейські країни: Норвегія, Естонія, Еспанія, Португалія, Італія, Франція, Данія, Бельгія, Болгарія та Білорусь. З Азії прибули на конференцію представники Китаю і Туреччини, а з Америки представники Зєдинених Держав та Канади. Разом було заступлених більше 30 народностей. Українське студетство, зорганізоване в Цесус-і заступали студенти Петро Кожевників (Київ-Берлін) та Василь Орелецький (Чернівці-Прага).

При вирішенні розговірної мови конференції французьку мозу, за якою обстоювали Румуни та Поляки, а пізніще й Чехи, прийнято, а майже одноголосно прийнято мову німецьку та англійську. На денному порядку поставлено багато важких питань, до яких запрошено більшу кількість референтів, переважно знаних професорів та визначних діячів, як напр. бувшого німецького канцлера Міхаеліса. З викладів, які прочитано на пленумі, треба відмітити реферат проф. славянських мов при університеті в Лейдені (Голяндія) Д. Вейка про славянські народи, в якому посвячено відповідне місце українській нації та підкреслено ролю українських високих шкіл в ЧСР. та у Львові. Треба також згадати про виклади всіх трьох заступників Европ. Допомогового Фонду з РСФСР. Всі остро критикували теперішній совітський режим та підчеркували ті великі труднощі, з якими приходиться боротися Европ. Допомоговому Фондові в РСФСР. По відчитанні більшости рефератів розділено працю конференції на три комісії. Перша комісія займалася університетськими питаннями; головував Пілі (Англія). Друга комісія мала розглянути справу інтелектуальної та економічної міжнародньої співпраці; проводив Тгофт (Голяндія). Третій комісії повірено справи бувшої російської імперії себ-то теперішній стан у совітських республіках та життя емігрантського студентства; головував Стратенверт (Німеччина).

До І. комісії увійшов студ. Кожевників (Наддніпрянець), а до ІІІ., як з початку називалася „Commission on Russia" студ. Орелецький (Буковинець).

Резолюції ІІ. комісії треба було справляти українським делегатам, аж при їх читанні на пленумі, бо не було кому від української делегації приймати участь у цій комісії. У першій комісії мав студ. Кожевників довший реферат (20 хвилин) про українські високі школи. Загально вдалося перевести декілька прихильних українській справі резолюцій, між иншим — девяту, в якій представники студентства 32 народів заявляють, що кожна національна меншість, яка живе під чужою займанщиною, мусить мати право на свої власні високі школи та можність плекання культури в своїй рідній мові. Латвійська делегатка Лепа, яка задля непорозуміння голосувала проти цеї резолюції в комісії, вважаючи її суто-політичною, зложила на пленумі від себе довшу заяву, в якій жаліла свойого кроку, бо ніколи не уявляла собі, щоби могла в XX. столітті існувати демократична держава, яка не дозволяє своїм меншостям вчити у школах у рідній мові. Від себе додала, що в Латвії мають свої школи ріжні меншости, які числять деколи лише по кілька тисяч мешканців. Підчас складення цеї заяви помітна була веселість між членами чеської делегації а й самі Поляки спостерегли, що заява була звернена проти них і тому вся їх увага була спрямована на українську делегацію.

У другій комісії розглядано м. і справу відношення *CIE.* (Міжнародньої конфедерації Студентства) до Европейського Допомогового Фонду. За злиттям Европейського Допом. Фонду з Конфедерацією були Чехи, Румуни та Поляки, що викликало несмак цілої конференції. При цьому треба відмітити, що офіціяльним заступником *CIE* (Міжн. конфедерації Студ.) на конференції був чеський делегат Пецль та що всі три названі делегації уважали Европ. Допомоговий Фонд за свого роду „протеже" Німців та Мадярів. Тому і не дивниця, коли більше з політичних як з економічних причин представники Польщі, Чехословаччини та Югославії дякували за всяку дальшу поміч згаданого студ. фонду в їх країнах. Тут мусіла українська делегація боронити своєї резолюції, жадаючи в імені Цесус-а, щоби українським студентам на українських землях під Польщею та Румунією помагав і надальше Европ. Допомоговий Фонд і виступити проти заяви зложеної представниками Центрального Союзу польських студентів, який не обіймає зовсім українського студ. західних земель, обєднаного в Цесус-і. Не обійшлося тут для нас і без прикрих сцен, коли то румунський делегат протестував проти вмішування чужої делегації в справи студентства в Румунії, а проте вкінці резолюція

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 12.

СТЕПАН ЛЕНИНСЬКИЙ.

Лист з Палермо.

Овочі і квіти.

Люблю вас - роскішні сади Палермо. Тебе: villa Tasca, завдрим оком багатого власника плекану, ласкавим сонцем і лагідним вітром обдаровану. Ніде у Сицилії не бачив я ширшого й зеленійшого листя бананів, кремезнійших пнів дактилевих і кокосових пальм, ніде не пив чистійшої й зимнійшої води, не їв солодших овочів.

І вам моя вдячність запашні алеї: villa Giulia. Вам передусім дякую мраморні льви, сторожі воріт, що не збудились із камінного сну коли я досвітку мов злодій скрадався у ваше царство, щоби поглянути на розквітлу красу олеандрів.

І тебе вітаю: Giardino Inglese, виповнений щоденно веселою дітворою, твої фонтани та стрункі папіруси внизу серед води.

І вас розлогі фікуси; Giardino Garibaldi і безконечно ріжноманітну ростинність ботанічного городу,— безіменну в своїй тропікальній буйності.

Люблю вас — любовю подорожника втомленого дорогою, який у тіни вашого листа знайшов холод і спочинок; любовю дитини, якій розказали багато — багато цікавих казок про людей та звірят, про запашні квіти та маленькі золоті мушки і цю найкращу з усіх: про країну великого червоного сонця.

Мої знайомі Баварці — великі мрійники. Він, — пригадую; мофільософ — вподобав собі вчора: S. Giovanni degli Eremiti. Це майже руїни, старої арабської мошеї переміненої згодом у костел. Біля неї чудовий садок серед монастирського подвіря. Мала кольонадка заквітчана зеленим листям повійки, кілька квітучих кактей, багато сонця. Мій приятель бігав нервозно вузенькими стежками, рисував, захоплювався. Сьогодні лежить у горячці.

Я зайшов до них. Він оглядав рисунки вчорашньої мошеї. Пять кругленьких мов яблока бань кликало, вабило його до себе. Він говорив нам про них і тільки про них.

Вона солодила йому чай. Тільки вона одна вміє це робити. Потім стурбована розпитувалась його: чи почуває себе краще? — може хоче компоту? — Разом з тим вона поклала руку на його роспалене чоло. —

Вона зварила-б йому компот з помаранч. Він знає — вона вміє це робити. — Мовчанка. — А може — коли так хоче — купити йому готовий? Тут на долині швайцарська цукорня „там певне дістане".

Але ні — він не хоче компоту — і задержує її рукою. Йому треба маленького, затишного подвіря обведеного кольонадою.

Потім повертається до мене і прохає забрати жінку в музей. Йому нічого не треба, але їй — їй треба воздуху, вражінь, багато вражінь. Вона відмовляється лишити його. Знову мовчанка. — Врешті він благає її. — Tant pis pour vous. — Ми виходимо —

Але ми пішли — до маленької каплички при via Bambinai. Там серед страшної духоти моляться люде. На низьких, деревляних постументах стоять рядком святі статуї. Їх лиця воскового коліру жиють таємним життям у блимаючому світлі свічок. Ось статуя Богоматері. Вона зодягнена ціла у чорну тканю. Великий брилянтовий перстень на середньому пальці. Жовте, прозоре лице повне дикого реалізму. Червоні сльози повисли на кінчиках вій і здається тремтять. Ще мить, а впадуть вони на чорну сукню товстою плямою. Неспокійно блимають свічки. Чуємо короткий віддих вірних, поодинокі слова молитви говорені голосним шепотом, мов несвідомо.

— Можеб так ви, пані, помолились тут за здоровля вашого чоловіка? Зєднайте вашу молитву з їхньою і вона буде Богу шепотом вітру серед лісу вечірньою порою. Чи не так?

Я повний злобної люти. Мені хочеться дошкулити їй. Чому? — Не знаю.

Ні, вона не хоче тут молитися — і здивована дивиться мені в очі. Потім поволи повертається до виходу.

Ми пішли шукати Бога в ботанічний сад. Там бачили водяні лілеї як закривали свої чаші на короткий сон літньої ночі.

Що це? На via Macqueda понад головами людської юрби — мають китиці квітів. Вони ворушаться нервозно разом із нею, спливають у бічні вулички, виринають знову. Це маленькі хлопята носять у руках високі тички. До кінців тичок привязані квіти. Білі, рожеві, червоні гвоздики всіх колірів. Це веселі, палермські продавці квітів.

— За пів ліри (наших 12 сотків) жмут квітів. Не хочете? Дайте 8 сольдів — 6. Беріть! —

Веселою й ріжноманітною є via Macqueda! Вона тягнеться милями зі сходу на захід в одній простій лінії. Але не однакова вона скрізь — ні! Блище Quatro canti виповняє її криклива юрба від сходу сонця до пізної ночі. Довгі рядки повозок баламкають до такту полотнами своїх бальдахимів, всміхаються припрошуюче візники під величезними, жовтими парасолями; шелевіють тростинові занавіси заступаючі тут двері; жовтогарячі овочі спливають соком із уст малих, безжурних пройдисвітів, мідяна mancia дзенькає об тарілочку уличного музиканта; моргають чорні очі, запрошують смугляві личка, шелестять шовкові спіднички.

О! є нащо дивитися на via Macqueda. — є чим веселитися!

перейшла. Вагу нашого успіху можемо зрозуміти з фактів, що це означало вмішування чужинців у суверенні права Польщі та Румунії та що досить було би однісінького голосу проти нас на пленумі, щоби резолюція перепала. При цьому слід відмітити, що Німців не хотять прийняти до СІЕ. через те, що в їх центральнім союзі зорганізовані також і німецькі студенти з Австрії та Чехословаччини.

У третій комісії зараз же на початку засідання поставив студент Орелецький внесення, щоби замість слова „Росія" уживати: „Росія, Україна, Білорусь та Кавказ" або „Союз Радянських Соціялістичних Республік". По короткій дискусії прийнято назву „Союз Радянських Соціялістичних Республік". На пленумі заявив голова комісії, що на протест Українців змінено назву „Росія" на „СРСР." У всіх резолюціях, які внесла третя комісія, червоною ниткою тягнеться цілковита відрубність Українців від Москалів. До Українців привучився також і грузинський делегат Урумадзе, який є тепер головою Центрального Союзу грузинського еміграційного студентства в Европі з осідком в Берліні. *О. В.*

(Докінчення буде.)

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл кн. 40.000.

Дрібні вістки.

Міжнародня позичка Німеччині буде предметом спеціяльних нарад фі з банкирськими колами вестиме нім. мін. фінансів Лютер після закінчення льондонської конференції.

Меморандум французького уряду, переданє в Льондоні нім. мін. зак. справ Штреземанові, передбачує заключення в січні 1925 р. торговельної умови між Францією та Німеччиною.

Про німецько-бельгійську приязнь — очевидно в будуччині — обмінялися ємними словами канцлер Маркс і міністр Штреземан з бельгійським премєром Тені на візиті в цього останнього.

Англьо-совітська конференція офіціяльно закінчена. Користаючи з нагоди, Раковський виголосив промову про розброєння і несправедливість мирових трактатів.

Радіч повернув вже до Югославії. На кордоні вилегітимувався пашпортом підписаним нинішнім югосл. міністром внутр. справ.

Комуністи в Югославії, які від двох літ є вийняті з під охорони законів, отримають давні громадянські права.

Болгарський посол у Варшаві категорично заперечує віткам про вибух селянського повстання у Болгарії.

Апель Литви до Англії має на просьбу англ. письменника майора Овена Раттера зреферувати сеніор литовських учених д-р Басановічюс. В апели Литовці мають висловити свої бажання, які Раттер обіцяв спопуляризувати всюди, де говорять по англійськи.

У Варшаві переведено знову силу ревізій і арештувань під закидом комунізму.

Син Теодора Герцля, творця сіонізму, перейшов на католицизм. Цю дійсно сенсаційну вістку подає „Морнінґ Пост", а за нею офіціяльний ПАТ.

Голод у Союзі СРР., на думку Нансена, що саме вернув зі Союзу до Христіянії, — неминучий. Большевики не зможуть власними силами успішно боротись з голодом, якого одною з головних причин є надмірний експорт збіжжа для агіт. цілей. Нансен відмовився від усякої допомічної акції.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Совітський уряд і Стовпці.

Дня 12. ц. м. народній комісар для заграничих справ Чічерін переслав польському представникови Вишинському ноту, в якій потверджує відбір ноти польського уряду з дня 6. ц. м. в справі наїзду на Стовпці. В ноті комунікується, що совітська влада переведе слідство в справах, представлених у польській ноті.

Льондонська конференція.

Ерріо й Тені запросили на 23. ц. м. німецьку делегацію. Радитимуть над: 1) реченцем військ. евакуації Цоруня, 2) військ. контролею Німеччини, 3) річевими чинитьбами 4) основами договору між Німеччиною, Бельгією й Францією.

Большевики перейшли Дністер.

Букарештенські часописи звідомляють, що большевики перейшли Дністер. Хотіли ограбити село Саба. Румунські жовніри відперли їх.

Замах на порохівню.

В Каменині біля Більська незнані люде напали на поліційний постерунок при порохівни й віддали кілька стрілів. То вже другий напад на цей постерунок за останній час.

Біржа.

Львів, 13. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·21¹/₄—5·21³/₄, канад. дол. 4·95—4·95¹/₂, чеські кор. 0·15¹/₂—0·15³/₄, леї 0·02¹/₄—0·02¹/₂, франц. франк 0·27¹/₂—0·28, швайц. франк 0·94¹/₂ — 0·95, анґл. фунт. 22·70—22·80.

Золото. 20 кор. 21·80—22·00; 20 франк. 20·80—21·00; 20 марк. 23·90—24·00; 10 руб. 25·90—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41¹/₂, 5 австр. кор. 2·08—2·10, фльорени 1·04—1·05, рубл. 1·70—1·75, рубель дрібним сріблом 0·66—0·68.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 13·00 до 14·00, жито нов. збору від 13·50 до 14·50, ячмінь галицький броварняний від 13·50 до 14·00, ячмінь галицький пашний від 10·50 до 11·00, овес галицький з 1923 р. від 13·50 до 14·50.

Плянове дискредитування Литви.

Питовський посол у Вашінґтоні проти польських тенденційних вісток.

„Канадійський Українець" з 9. липня ц. р. поміщує листа, якого його редакція отримала від литовського посла у Зєдинених Державах. Лист, присланий з просьбою прилюдного оголошення, починається закликом: „До відома Братів-Українців!" Поміщуємо його в цілости, з пропущенням лише тих місць, які моглиб наразитись цензурі:

„...Польща часами почала поширювати по світу невірні вісти, що в Литві починає недобре діятися. Зогляду на це представник Литви у Вашінґтоні бачить себе спонуканим оголосити заяву слідуючого змісту:

Останніми часами в закордонній пресі стали постійно появлятися вісти, що литовське правительство організує і узброює партизанські банди, які перекрадаються через демаркаційну лінію, нападають на села на польській території, що тому то Польща бачить себе приневоленою зарядити відповідні воєнні приготування та внести скаргу проти Литви на конференцію амбасадорів; ця конференція мала вислати Литві ноту з гострою доганою.

Крім цього польські агенти поширюють у чужій пресі брехливі вісти, що в Литві приходить до великого економічного краху; що литовські гроші спадають на вартости; що литовський міністер фінансів. д. Петруліс з великою сумою гроша втік за границю і т. п. і т. п.

Представництво Литовської Республики дістало повновласть оголосити публично, що всі ці відомости є неправдиві і провокаційні, що правительство Литви не одержало ніякого напімнення від Конференції Амбасадорів. Коли Ліга Народів вирішила справу Клайпеди в користь Литви, тоді Польща почала цю ворожу акцію у всій закордонній пресі. Акція ця переводиться двома дорогами: політичною і економічною. Це все робиться в тій ціли, щоби Литву здискредитувати та щоби за границею зменшити і завалити довіря до її економічного положення. Тому не треба вірити, що в цій справі пишеться, а зокрема що пишеться у польських часописах.

Казіс Будикайкас, представник литовської республики у Вашінґтоні."

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Преса.

Pium desiderium польської псевдодемократії.

„Хай кожному у Польщі буде добре".

Справа „національних меншостей" не перестає покутувати на сторінках польської преси всіх ідеольогічних напрямків.

Ріжниця поміж нинішнім ставленням питання, а давнійшим лежить лише у формі: коли давнійше такі статті титуловано щиро черговим „проєктом на зніщенє Русі", так тепер усі ті „проєкти" автори маскують високопарними фразами толєранції, лібералізму й демократизму, які — річ ясна — є позбавлені всякого реального значіння. Лише від час до часу можна почути голос, в якому критична рефлєксія бере верх над псевдо-патріотичною фанфаронадою. А проте й отакі рідкі голоси цупко тримаються платформи нерозривности всіх земель у кордонах нинішньої польської республики. Послідовно — принимання такої платформи, як аксіоми, згори вводять усі теоретичні виводи й поради автора в зачароване коло, в якому вони обертаються не приносячи нікому ніякого пуття.

Один із таких голосів стрічаємо знову в „Курєрі польскім"; цим разом є це міркування проф. д-ра Т. Дембовского на тему наївно-зворушливої „згоди в семействі": „хай — мовляв — кожному у Польщі буде добре"...

З публіцистичного обовязку треба навести ту статтю.

„...Треба виректись мрій, щоби польська держава колинебудь могла стати державою національно-однастайною. Ведені в напрямку цих мрій які-небудь зусилля приводять до цілком протилежного напрямку. Пригадаймо собі з наших власних переживань у недавньому минулому, як то всілякі переслідування й обмежування лише скріплювали польскість, патріотизм і були засівом ненависти супроти тих, що ставили нам перепони на шляху свобідного національного розвитку.

Держава обовязана зі загальних засобів, на які складаються податки, що їх плятять усі рівно, без огляду на національні й релігійні ріжниці, — заспокоювати всі відчуті й зрозумілі культурно-національні потреби. Неваспокоєння такої свідомої потреби дає почуватися вже як кривда та родить невдоволення й нехіть до держави. А ця нехіть і ненависть підчас мира затроює життя і працю нашладом і розвитком держави, а підчас війни творить запас вибухових матеріялів, до яких кожний ворог може прикласти вогонь у кожному вигідному для себе моменті.

Школа кожної національности, що живе в Річипосполитій, мусить дати своїм вихованкам добре знання польської мови в слові й письмі, як мови державної. Це необхідна умовина для однастайности держави. Не можемо мати окремих суддів для Жидів і Українців, або окремих жидівських чи українських полків з жидівською або українською командою. Не можемо видавати закони або хочби адміністраційні розпорядження на кількох мовах. Будування Вавилонської вежі закінчилось би розтічю робітників задля незнання спільної мови.

Льояльне і щире заспокоєння культурно-національних потреб і необхідність одної державної мови, це та Сціллія і Харибда, ті на око суперечні постуляти, поміж якими вмілою та чесною рукою треба вести послідовно державне судно.

Для розвитку сили держави національно ріжнородної треба оминати загострювання національних ріжниць і скріплювання почуття окремішности з паралєльним розвитком ненависти до держави, в якій живуть оті народи. Треба перенести точку тяжести з національної окремішности на спільну державність. Треба державне життя розвивати й досконалити так, щоби у польській державі кожний почував себе рівним, вольним (без самоволі!), безпечним і заосмотреним у всі потреби впорядкованого суспільного устрою. Будучи у Вильні й знаючи умовини життя на кресах, мушу якнайсильнійше підкреслити ті домагання. Доріг нема. Бандитизм дошкулює населенню. Адміністрація повна хиб. Забезпеки неманіякої. Шкіл нема. Судівництво погане. Усуньмо недостачі. Даймо населенню все те, без чого неможливе цивілізоване життя. Хай кожному в Польщі буде добре, а розвинемо державний польський патріотизм понад національні ріжниці. Але щоби дійти до того ідеалу, не треба роздумувати над тим, як спинити когось у його природних змаганнях, а всю волю і думку зосередкувати над тим, щоби чесно й як мога інтензивно працювати для спільного добра. Господарями краю є ми, отже відповідальність і кара за всі недостачі спаде передусім на нас. А кара може бути страшна; аж до нової нашої неволі включно".

Як бачимо, автор сам розбивається поміж Сціллею та Харибдою: з одного боку відкидає вшехпольську тезу про польську національну державу, з другого говорить лише про національно-культурні права непольських народів, промовчуючи цілком належні їм політичні свободи, ставить категоричним постулятом єдність державної мови і мріє про — польський державний патріотизм усіх мешканців Польщі! Автор буцім то заступає гасла „рівности" і „свободи", та тут же гукає про неподільність прав польських „господарів". Доводючи спершу льогічно, що Польща є державою національностей і инакшою у нинішньому виді бути не може — „демократичний" автор боїться признатися до цього висновку, завертає в половині дороги й губиться у звичайній для усіх Поляків, без ріжниці політичних переконань, мегальоманії про культурницьку місію Польщі та про її силу — поширювати на схід цивілізаційні здобутки заходу. Дійсно: за таку засліплену метальоманію кара може бути страшна...

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Перші кроки.

(Поради для ще неукраїнізованих.)

Про неприємну справу оце писатиму... Нічого не зробиш: мушу... Посада мені така вже трапилася, а вонож, кажуть: „Узявся — так роби!"...

Про українізацію писатиму. Декретаж ото радянська влада видала, щоб до серпня цього року закінчити з цією справою. А серпень так що вже не дуже й далеко. Поспішати треба. А то ще чого — доброго... Знаєте — радянська влада не любить жартувать... Доведеться, братця, при.. той... налягти... Україніземось, давайте, та тоді вже спокійнісінько що-два тижні платню одержуватимемо, до профспілки одраховуватимемо, коли треба „Інтернаціонала" співатимемо, демонстрації робитимемо...

Як справжні революціонери... Робітничі селяне, одне слово.

Знаю я, що воно не дуже приємно...

То собі сидиш, і всякі „отношення" в тебе тілько: — чирк-чирк! Чирк-чирк — як мухи.

„В ответ на предписание і т. д. і т. п..."

А тепер розженешся... і до словника...

Але що поробиш? Треба: можуть скоротити...

І вчи, і переучуйсь, ходи на лекції... Та ціла морока... Та щей морально якось непевний. Все таки, хоч щоб там говорили, а мова мужика... То по панському говорив, а то по мужичому. Якось воно, знаєте, не... Та я, одне слово, вас розумію

І не легенька та мова. Має й граматику й синтаксу й літературу цілу. За один вечір її не подужаєш.

Я по собі знаю, як вона мені нелегко давалась.

Учили мене — тої мови української давненько вже... Я вже був чималим чоловягою. Щось було мені місяців, мабуть, одинадцять, а може й цілий рік... Так що вже добре знав, де в матері пазуха ростібається. Мати мене вчила. Каже, було:

— Кажи: — дя!

— Ня, мамо, ня!

— Дай, кажи, — кажу тобі!

— Ня, мамо, ня!

— Нявкатимеш — не дам!

І не дасть. То я було плачу, ніби мене по штату скоротили...

Так, що я за мову ту, українську, добре натерпівся.

Та ще й тепер, маючи вже не одинадцять місяців і значно більше, як рік, — та й то доводиться і в граматику зазирнути, а иноді то й у словник...

Отака та мова...

Хоч особливо, товариші Зави, Зами, Завзамзави і инші радянські службовці, не лякайтесь. Жахатися нема чого... Мова українська ще нікого не кусала. Були тільки випадки (та й то не пандемічні), що вона друкарщиць, здебільша ніжних блондинок до плачу доводила...

Але вик самі знаєте, які тендитні ті блондинки: вони навіть над ніжним французьким підручником плачуть...

Так що це „не факт"!

Єдине, що лякати може — це спішність... Місяць якийсь тілько й залишився... Але й з цього становища вийти можна. Принаймні так вийти, що не скоротять...

І це не трудно...

Затямте ось що...

Всі папери, писані вкраїнською мовою, починайте завжди так:

— „З огляду на те та на те"...

Всі папери так починаються...

Це значить, що ви, пишучи листа, на щось „оглядаєтесь"...

По російському значить: „осматриваетесь"... Людина ви значить „осмотрительная"...

А такі люде ціни і по російському і по вкраїнському.

Далі. Затямте собі слово — „позаяк"... Це дуже вкраїнське слово... Що воно значить, я й сам не знаю, але людина без нього не Українець...

Коли вас хто спитає:

— Українську мову знаєте?

Кажіть:

— Позаяк я її вчив, значить, знаю...

Квит! Пять! І вищий розряд, як кваліфікованому знавцеві мови вкраїнської...

Далі. Папери, що ото пишуться в канцеляріях і звуться по російському „отношеніями", звіть — „відношеннями". Обовязково. Відповіді пишіть так:

— „З огляду на ваше відношення за № 101, ми на В/відношення, маємо за честь надіслати наше відношення, бо ваше відношення торкається нашого відношення і т. д. і т. п."...

Боже вас борони написати:

На ваш лист за 101 відповідаємо... і т. д. і т. п.

Треба обовязково в канцелярських паперах „няякати"...

Тоді папери ті звучніші... Як коти в березні...

Далі. Широко вживайте слова: „розуміємо". Як говорите з селянином, так після кождого слова: „розумієте", „розумієте"... То він вам, кінець кінцем, скаже:

— Ні чорта я не розумію...

І піде... А вам, аби він пішов...

Далі. Замість „спасибі", чи „мерсі" — кажіть „дякую"...

Тільки робіть наголос не на „я", а на „у"... Дуже ефектне слово... Тоді вас запитуватимуть усі:

— А хто на попа? А чи велика парахвія? А скільки цього посту посповідали?

. . . . . .

Оце покищо возьміть під увагу... Це — обовязково для українізованої людини для того, щоб її не скоротили...

Гадаю, що до цієї справи мені ще доведеться вертатись не один раз, бо вже ріжних „відношеннів" до редакції про „українізацію" повнісінькі два ящики. Замовили ще ящики.

Щастиж вам доле на цім тяжкім, але славнім шляху!

Остап Вишня.

(Харк. Вісти з 20. липня ц. р.)

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

НОВИНКИ.

— Китайський мур або нові паспортові заряджения. В „Дзенніку устав" з дня 3. ц. м. находимо закон про паспорти з 17. липня ц. р., з якого довідуємося ще: 1) закордонні паспорти підлягають оплаті 500 зл.; 2) робітникам, особам, які їдуть з Польщі за заробітком та континентальним еміґрантам будуть видаватися безплатні паспорти на основі посвідки державних урядів посередництва праці, та еміґраційного уряду; 3) особам, що їдуть за кордон в торговельних чи промислових цілях, будуть видаватися паспорти за оплатою 25 зл., на основі посвідок воєвідських і промислових урядів; 4) паспорти для студіюючих, хворих, учасників зїздів і знагань, будуть оплачувані 20 зл. В справах пільковитого звільнення від паспортових оплат треба звертатися до польського міністерства внутрішних справ. Розпорядження обовязує з днем оголошення.

— Що роблять кольоністи на „кресах". Зі сокальського повіту доносять, що там увихається сміліва шайка бандитів яка нічю 11. ц. м. доконала аж трьох нападів. Банда зложена з чотирох розбійників, узброєна в короткі штуци і ножі, говорить поміж собою по польськи, з... мазурським акцентом.

— Бандити і ще раз бандити. Сміливість польських бандитів сягає до того, що вони не бояться навіть самого польського президента Войцеховского. Оноді банда сприщків напала на переїзджаючих купців Янкля Дудельціга і Ляйбуся Шварцкопфа, з яких одного убили, другого покалічили. Діялось це в віддаленню кількох кільометрів від Спали, літньої резиденції польського президента.

— Бандити в Рогатинщині. На вертаючого з Рогатина учителя Б. напали оноді бандити і забрали йому його і жінчину платню. Від квітня ц. р. є це вже шестий бандиський напад в Рогатинщині. „Курєр львовскі" додає, що один рогатинський поліціянт, замість берегти публичного безпеченства, „хвалився здобуттям виленської землі для Польщі"... І таких „героїв" примушують бути поліційниками!

— Варшавська „гостинність". На днях ограблено австрійського посла у Варшаві Поста. Вкрадено йому 10 убрань і столове срібло вартости 5.000 золотих.

— Виставна творів забутих львівських артистів. На днях оснувався у Львові комітет, який хоче уладити виставку творів львівських артистів старшого покоління. Виставка має бути відкрита у вересні підчас „Всходніх таргуф" і обіймати малярів і різьбарів, які працювали в часі між 1772 і 1894 р. З Українців мають попасти на цю виставку Білевський, Хойницкий, Долинський, Глоговський, Яблонський, Косак Юлій, Лучинський, Бачинський і други.

— Смерть польського маляря. Дня 12 ц. м. помер професор краківської Академії Мистецтв Станислав Дембіцкі. Уроджений 1865 р. в Любачеві, скінчив реальну школу в Коломиї та академію мистецтв у Відні. Від 1886—1888 р. працював в коломийській керамічній школі. Довший час працював у Львові як ілюстратор і проєктант зразків і моделів для краєвих і закордонних фабрик. Покійний, хоч Поляк, але уроженець галицької України був близьким до її мистецтва, яке любив і розумів. Він то написав рецензію для „Літ. Наук. Вістника" на одну з перших виставок І. Труша. Як професор академії цікавився і опікувався молодими українськими талантеми.

— Поляк про Поляків. На відчиті, виголошеним Пілсудським підчас зїзду легіоністів у Люблині, можна було почути м. в. таке: „Один з визначних закордонних письменників сказав мені, що не вірить ніякій інформації про Польщу, написаній Поляком. Бо Поляк про Польщу і инших Поляків завсіди бреше..." Нічого собі признання!

— Польська „фльота". Довідуємось, що велика польська „фльота" має 150 старшин і 2000 жовнірів а обєм усіх її кораблів сягає 3730 тон, то є стільки, скільки виносить обєм одного легкого воєнного корабля.

— „Апаш". Часописи доносять, що французька академія втягла слово „апаш" до національного французського словника. Повстало це слово 1894 р., коли по убийстві президента Карно, відомий репортер Шеншаль крикнув в одному з ресторанів: „Це вчинок гідний Апашів!" Слово підхопила публика, яка не знала, що Апаші це спокійне і зовсім не розбійниче індіянське племя північної Америки. З того часу слово „апаш" сталося очеркненням для бандитів і тих, що у Львові називають „батярами".

— Самовбийство актора. На днях позбавив себе життя 68 літній, колишній актор віденського бургтеатру Роберт Балайті. Нещасний актор поповнив самовбийство з нужди не могучи, як сам висловився „діждатися смерти".

— Поперек Сагари на верблюді. Парижський „Журналь" доносить, що поручник лотишської армії Рельтінс, переїхав пустиню Сагару в поперек на верблюді, без оружжа, в товаристві двох слуг. Свою незвичайну подорож почав він від альжирської оази Біскра а скінчив у Тімбуту. Подорож тривала 123 дні.

— Брови а la Тутанкгамон. Англійські кокетки стараються тепер надати своїм бровам форму, яка би наближувала їх обличча до вигляду облич Єгиптянок з часів Тутанкгамона. Для цього вони продовжують лінію бров в гору аж до висків, через що очі здаються косими. Брови повинні бути густі, але не пушисті. краска їх „мусить" бути темна, навіть у бльондинок. В звязку з бровами мусять піддатися відповідному переформуванню і вії, які повинні бути густі і блискучі.

— Подружа великих людей. Великі люде виявили себе великими і в тому, що не спішили женитися. Наймолодшим одружився Данте в 24 році життя; Моцарт і Франклін в 24 році, Наполеон, Байрон і Вашінгтон в 27 р., Шілєр в 31 році, Лютер в 42 р., Буффон в 55 році. Але найпізнійше одружився Гете — в 70 році життя.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

Подяка.

Отсим складаю сердечну подяку всім п. тов. учителям, знакомим за участь в похоронах моєї жінки бл. пам. Христини з Фольціків Децикової, бувшої учительки в Білині вечикій. З окрема дякую Всч. О. Петрові Сас Погорецькому парохові Білини і тов. п. Іванові Янушові за участь і гарні пращальні мови над могилою в Самборі. Рівнож всім тим, що устно чи письком зложили мені і дітям спочування у горю сердечне Спасибі.

Іван Децик з дітьми.

Білина велика 11|8. 1924.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Дописи.

Львів. (*Школа на стрийському передмістю*). Заходами громадян кружка УПГ. і завдяки прихильности теперішньої управи Наукового тов. ім. Шевченка розпочалася будова 7-клясової школи з великою салею читальняною і захистом для слуг. Будинок при вул. Супінського 21 доведений тяжкими зусиллями „кружка" бо на протязі одного місяця до початку І. поверха. Вже нині заповідається, що не буде найкращий наш шкільний будинок у Львові. З фронту представляється як вілля, оперта на сильних гранчастих стовбурах і склепіню, знимається з боків скісною стіною і переходить у гарний мансард з шестигранними вікнами. Будову підпомогла головна управа УПТ. сумою над 100 долярів, а славний наш лікар Панчишин пожертвував 6000 цегол. Все наше патріотичне громадянство зі Львова і краю повинно звернути головчій управі УПТ. ті долари і зложити ще жертву на викінчення тої школи, якої брак так дуже відчувала стрийська дільниця, пересилаючи їх просто до Українського Педаг. Тов. Львів ринок 10.

Село Рудно коло Львова. Читальня „Просвіти" істнує у нас понад 25 літ. Від трьох літ при Читальні істнує аматорський кружок, який дякуючи студ. п. Панькевичеві, дуже гарно розвивається. П. Евген Сидорик бувший старшина У. Г. А. як режісер потрафив так добре вишколити молодь, що ам. кружок міг виступати в Камінці струм. і в дооколичних селах. Завдяки їм відновлено Читальняний дім знищений війною. Тепер вони чогось занедбали цю народню працю і „бокують" хоча сільська молодь не перестає сама працювати.

За ними пішли другі. Чи не час би очунятися і вернути до праці, яка видала такі гарні овочі?

Лист до Редакції.

Вповз. Пане Редакторе!

Дозвольте за посередництвом Вашого Шановного Органу довести до загального відома, що заповіджений в найближчих днях перед моїм відїздом за кордон пращальний бенефіс і новий балет „З України", який мав бути влаштований спільними заходами Товариств „Просвіта" і „Сокола Батька", не може відбутися з причин, які подаю нижче.

В цілях улаштування бенефісу, зазначені Т-ва звернулися для віднайму театральної салі до п. радника Дрималика у Львові, в чому останній відмовив, не зважаючи на названі Т-ва, як також не зважаючи на інтереси театрального заряду, представником якого являється, на підставі лише колишнього особистого неприязного до моєї особи відношення. З причини, що инші театральні сані у Львові або направляються, або не є вільні, мій заповіджений пращальний виступ не може відбутися.

Не знаходячи вислову здивування з приводу такої поведінки п. р. Дрималика, який не звик відріжнити особистих справ від справ загально-громадських і мистецьких, висловлюю свій глибокий жаль, що позбавлений можливости ще-раз, в останнє дати свій виступ на користь українських просвітніх установ м. Львова, і, як громадянин, протестую проти повищого лише на особистій анімозії проти мене опертого поступку п. радника Дрималика.

Разом з тим почуваюся до обовязку висловити глибоку подяку Шановному Громадянству українських земель по цей бік Збруча за ту матеріяльну і моральну піддержку, яку я завжди знаходив у своїм безупинному змаганні на тяжкім, всипаній тернями шляху, до свого ідеалу...

Львів, 7|VIII 1924.

Прийміть запевнення моєї щирої поваги

Василь Авраменко

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Неоніля Танячкевич, сирота по о. Данилі Танячкевичові, бувшому парохові в селі Закомарі, а сестра бл. п. д-ра Костя Танячкевича просить о грошеву запомогу. Зараз Неоніля Танячкевич є хвора на руку і не може заробити собі на прожиток. Адрес: Неоніля Танячкевич Львів XV., Богданівка ч. 1. 1—3

На „Рідну Школу" зложили в чеськ. кор.: Секція Медиків у Берні 100 і кличе Українську Медичну Громаду у Празі на квоту відповідну до числа організованих у ній членів; Вп. Осипа Капкова в Мукачеві 200 у річницю смерти її мужа, бл. п. Іллі, зел. уряд.; Вп. Микита Зварич із Гусга, збірка від Еміґрантів 205; Вп. Карло Федорович, учит. Свидничка 107. За ласкаві жертви складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 224 1—1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

КАНЦЕЛЯРІЯ на провінції пошукує здібного рутинованого концепієнта. Оферти з чемности приймає Д-р Бріль Львів, вул. Коперника 29А. 222 1—1

ЖЕНЩИНА, старша, бездітна, вдова по священику, пошукує місця до заряду домом і господарством найрадше у священика вдівця. Зголошення проситься слати на адресу І. Паньків, посте рестанте Дрогобич. 225 1—4

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Львова до відступлення адвокатові Українцеві. Зголошення Марія Фрайнд Львів, Косцюшка 20. 226 1—3

ЗРЕДУКОВАНА учителька пошукує лекції на селі. Платня після умови. Зголошення слати до Адміністрації під „совістність". 217 2—2

АКАДЕМИК пошукує лекції в низших кляс гімн. від 1. вересня ц. р. Зголошення слати: Уряд парох. Красноїла, п. Устеріки. 219 2—2

ПОШУКУЮ доброго мешкання при інтеліґентній родині для двоє дітей (брат і сестра) по можности на середині дороги між академічною гімназією і школою Шевченка, або недалеко одної з тих шкіл. Д. Стасів упр. школи в Кулайцях, п. Любича королівська. 214 2—4

МОЛОДЕЦЬ літ 29, кавалєр, електромонтер, машиніст і властитель рільного господарства около 30 моргів поля, терену нафтового, з браку знайомости бажає пізнати панночку в цілях матримоніяльних, котра допомоглаб йому побудувати турбіновий млин і механічний варстат рільничих знарядів. Фотографія пожадана. „Олувець" Посте рестанте Любінці коло Стрия, 151 5—5

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату стрічені. Памятайте, що у нас н а й д е ш е в ш е купите фотографічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематографії, фахової і проєкції. Школи і наукові інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 5-10

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 181 (10.274). Львів, субота 16. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Щиро і отверто.

Вшехпольські діячі визначаються політичною щирістю і отвертістю щодо своїх плянів відносно Українців, якої то щирости і отвертости провідники инших польських політичних партій не все придержуються, удаючи нераз нібито наших прихильників. З боку своєї цинічної отвертости вшехпольські ватажки заслуговують тому на нашу окрему увагу, бо вони відкривають мотиви неодних офіційних заряджень і їхню історію і польські пляни супроти нас на майбутнє.

До найщирійших належать вшехпольські світила Ст. Грабські, Марделі Прушиньскі і Ян Заморскі, що нераз у свому орґані „Слово Польске“ виписують речі, які инші Поляки виконують, але про які звичайно не пишуть.

Одна з цеї щирої трійці тернопільський посол Ян Заморскі оголосив у „Слов-і Польск-ім“ з 14 ц. м. статтю під заголовком „Zmiana granic wojewódzkich“, яка заслуговує на те, щоби її обговорити на сторінках нашого часопису. Приводом до написання згаданої статті був недавний намір варшавського уряду скасувати тернопільське воєвідство і його територію поділити між львівське і станиславівське. Проти цього пляну, який зрештою понехано — виступав рішучо пос. Заморскі, мотивуючи своє становище оглядами на дальші успіхи польської народової політики на „кресах“.

Для угрунтування свого становища пос. Заморский приводить на память історію поділу Галичини на чотири воєвідства, і мотиви, які керували творцями цього поділу, що чими були вшехпольські посли: Ст. Грабскі, пок. Скарбек, Ґломбіньскі, Адам і Заморскі.

Річ ішла про польський інтерес Східної Галичини й Львова. Пос. Заморскі пригадує, що землі між Сяном і Львовом та Красним Ставом і Львовом мають величезну українську більшість, подібно як землі між Дністром і Карпатами. Сам Львів є наче польським островом в українському морі, а польська людність (римо-католики) виказує поважний відсоток тільки у середущому і північному Поділлі. Ця обставина була рішаючою для визначення границь нових галицьких воєвідств, бо очевидно не могло бути балачки про те, щоби українська часть Галичини творила одну адміністраційну цілість, бо це означало би загладу польського Львова і польських островів у Східній Галичині.

Отже утворено львівське воєвідство з українських повітів між Бугом, Дністром і Сяном, прилучаючи до них чисто польські повіти між Сяном, Вислою і Вислокою. В цей штучний спосіб львівське воєвідство одержало польську (римо-католицьку) більшість з 56 відсотками і так забезпечено Львів перед українською майоризацією. На думку авторів галицьких воєвідств українська людність львівського воєвідства позбавлена опори у решті галицько-української людности була би неспосібною вести з успіхом оборонну акцію і мусіла би вже внедовзі бути погноєм для польської національної експанзії так, що за короткий час середуща Галичина одержала би майже виключно польське знамя з польським Львовом на чолі.

У двох инших східно-галицьких воєвідствах цеї штучної польської більшости не можна було осягнути, не маючи змоги з географічних причин прилучення до них національно-польських земель. Не можна було творити одного воєвідства, бо Українці на великих просторах на схід від Буга і Верещиці та Стрия творили би таку більшість, яка поважно навіть у Польщі загрожувала би польським подільским оазам. Зрештою треба було відділити чисто українське Підкарпаття і Покуття від Збруча — отже від географічної лучности з українськими землями за Збручем.

Творці воєвідського поділу махнули отже — принайменше на разі — рукою на Підкарпаття і Покуття, узнаючи цю частину українською і полишаючи її польонізацію на дальшу будучність. Як перший етап взяли галицьке Поділля і Опілля. З цих земель створено тернопільське воєвідство, вправді з українською перевагою, але з доволі сильною примішкою римо-католиків. У цій польській губернії сподіються Поляки відповідною шкільною і земельною політикою вже в недалекому часі придбати більшість і відділити станиславівське воєвідство з величезною перевагою української людности (римо.-кат. людности є там всего около 1 прц.) і українське Закарпаття від решти українських земель і унеможливити в будуччині сполуку тих земель з Наддніпрянською Україною. При сильній пляновій польській кольонізації урожайного Поділля можна з часом перемінити український край між Сяном, Дністром і Збручем у етноґрафічну польську країну і польські етноґрафічні кордони поставити сильно на річці Збруч. Це можна зробити тим лекше, що тільки в тернопільскому і чортківскому округах вже по війні за польських часів поселилося понад пять тисячів польських кольоністів з заходу. Кольонізацію можна і треба збільшувати, маючи до розпорядження великі простори дідичівських латифундій.

На думку посла Заморского переміна української етноґрафічної карти між Перемишлем і Гусятином на карту польську лежить у сферах можливости і не є ніякою мрією. Треба тільки чинної допомоги і то плянової і безоглядної всіх польських публичних і громадянських чинників. В першу чергу не можна касувати тернопільского воєвідства, але що більше, оснувати в Тернополі окрему шкільну кураторію і палату скарбову, а також римо-кат. епископство, бо тоді збільшиться число польських урядовців, зросте польська сила, а з нею і польська експанзія і можна вже буде при помочі окремої політики у тому воєвідстві здійснити те, що було задушевним бажанням творців поділу Галичини на воєвідства — себто створення польської більшости.

Та не вважаючи на ці сміливі мрії посла Заморского є у нього і певні сумніви, чи вдасться помалювати тернопільське воєвідство виключно польськими колірами. Причину знаходить він не у нашій відпорности, але у теперішному поступуванні польського уряду і його місцевих представників. На його думку катастрофою для Польщі є утворення римо-кат. епископства в Станиславові, де римо-кат. є жмінка замісць в Тернополі, як рішила недавно рада міністрів і відсутність в Тернополі инших польських властей II. інстанції. Чорні думки находять п. Заморского по хвилях рожевого оптимізму і він навіть бачить загладу і рутенізацію польського елєменту на Поділлі, коли центральний уряд не виступить негайно з одноцільним пляном польонізації цього краю, до чого треба дібрати відповідного воєводу.

Ми навели обширно зміст статті і підчеркнули провідні думки одного з командирів польського походу на українські землі. Щиро й отверто відкрив він польські наміри відносно нас, не оставляючи ніяких ілюзій щодо цілей польської політики на галицьких „кресах“. Забув одначе пос. Заморскі на приповідку, що чоловік стріляє, а Бог кулі носить і що жива національна ідея не в злинявілим одягом, що його можна перефарбувати на довільну краску. Забув він також на висказ Бен-Акіби, що все вже у світі бувало і що самі Поляки на власній шкурі доказали нездійсниміть таких плянів, яких речником і поборником відносно нас являється сам пос. Заморскі.

Д-р Степан Баран.

Ще один крок вперед.

Льондонська конференція наближується до кінця. Виїзд Ерріо до Парижа дав змогу французькому премієрові повести ще більше самостійну лінію у мировім настрою супроти Німеччини. Здавалось би, що дивно вживати слова „настрій“ у відношенні до переговорів насильки ділових як остання льондонська конференція. А проте у цих переговорах найважнійшим пунктом є справа, яка зводиться до взаємного довіря двох держав: справа евакуації Рурщини. Вона є головним предметом останньої фази переговорів, які ведуться безпосередно між Францією та Німеччиною.

Останні звістки з льондонської конференції є оптимістичні. Обі держави погодились на компромісі і Франція має опорожнити Рурщину не далі як на протязі 6 місяців. Залишення французьких військ на німецькій території є вже не справою мілітарної забезпеки Франції, а справою формальности звязаною з наскрізь економічним питанням. Евакуація відбуватисьме в міру виконування головних застережень пляну Dawes'a.

Дуже важним пунктом осягненого порозуміння є те, що Німеччина стане відповідальною за недодержання своїх зобовязань щойно тоді, коли вони будуть явним наслідком „злої волі“ уряду. За зовнішні причини, які можуть стати на перепоні виконання зобовязань як страйки, загаєння спричинені банками і т. і. німецький уряд не є відповідальним.

Дуже важне порозуміння осягнено в справі амнестії; вона торкатисьме усіх, яких чи то з погляду французького чи німецького обвинувачено за публичне насильство та державну зраду. Від дня, коли ввійде у силу прийнятий плян Dawes'a, німецькі суди починають на ново виконувати свої функції на т. зв. території ухвалених санкцій і з цього менту німецька влада може знову карати своїх земляків за акти державної зради.

У справах торговельно-промислового характеру Франція не найшла ще повної згоди з Німеччиною, але вони не є першорядного значіння. Також справа компенсацій, яких домагалась Франція від Німеччини за звільнення території, прибрала іншу форму: вона стане виключно на грунті торговельнім і господарсько-політичнім. З цієї справи відокремлено міжсоюзницькі довги з нагоди яких Франція хотіла виторгувати від Анґлії та Америки зниження своїх зобовязань. Над розвязкою міжсоюзницьких довгів радитиме пізнійше окрема конференція. Окремою важною статтею нинішного порозуміння буде справа постачання Франції та Бельгії з боку Німеччини сплат у формі краму і митова свобода для товарів експортованих з Альзації та Льотаринґії.

Безпосереднім вислідком льондонської конференції повинні бути ось-які факти: 1) господарська відбудова Німеччини переведена при підмозі анґльо-американських капіталів; 2) поворот Німеччини до діяльної участи у міжнародній політиці і їх прийняття до Ліги Націй; 3) зміна французької політики в справі мілітарної небезпеки з боку Німеччини. Усі ці пункти передбачив ще в 1919 р. визначний анґлійський економіст проф. Кайнес, який боронив їх у своїй книжці „Економічні умовини миру“.

Нині важко ще передбачити, які дакекосяжні наслідки, економічні та політичні, може мати нова економічна реформа в Европі і новий курс політики, який хоче з дотеперішніх непорозумінь та ворожнечі зробити tabula rasa. Вже сама зміна фронту супроти Німеччини і її економічне оживлення перемінять як стій орієнтації держав, які уявляли собі найближчу майбутність Европи без співучасти двох найбільших континентальних держав: Німеччини і Росії. Україна в цім новім европейськім концерті також прийде до голосу.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл кн. 40.000.

Релігія і демократична республика в XX. ст.

Промова посла Сергія Хрущевого з нагоди соймової дискусії над бюджетом міністерства віреісповідань.

Війна християнського уряду проти християнської церкви.

„...Бюджет — сухе зіставлення чисел. Правда, й числа мають свою мову, але щоби числа бюджету мін. віроісповідань були ще більш промовисті, треба розглядати їх у світлі загальної політики уряду супроти поодиноких віроісповідань.

Схарактеризуймо коротко політику супроти православної церкви. Є це політика наскрізь ворожа і антиконституційна. Декретом з 16. грудня 1918 р. польський уряд перейняв під свою тимчасову управу маєток православної церкви, покинений населенням підчас примусової евакуації в 1915 р. Однак православне населення вернулося, крім того ввійшла в життя конституція, гарантуюча всім релігійним корпораціям власність їх маєтків, а проте декрету з 16. грудня не тільки не скасовано, а навпаки, вже після прийняття конституції, поширено його на т. зв. „східні креси". І ось досіль існує той безправний декрет, супроти чого православна церква, якої не вивласнено ніяким законним актом, фактично не має права ані можливости розпоряджати своїм маєтком. Цим церковним маєтком розпоряджає уряд і використовуючи це положення уряд відібрав від православних громадян сотні церков, приноровлюючи до цього на широку мірку систему насильства і терору; бо майже всі церкви відбирано силою. Нераз при цьому нівечено й руйновано внутрішнє церковне уладження. З предметами релігійного культу поводились по святотатськи. На образах святих апостолів і самого Христа видовбували очі та відрубували руки й ноги зі словами: а тепер скачи до Росії. Образом Божої Матери застелювали обідний стіл, святі чаші забирали для приватного вжитку, фелонами вистелювали сіни й підлоги у приватних мешканнях або шили буденні одяги. З церковних двинтарів викидали небіщиків, а самі церкви — бувало — висаджували динамітом у повітря".

Iure caduco.

„...Процес загарбування церков не закінчився і по нинішній день, при чому він ведеться не тільки без згоди вищої церковної влади, але й всупереч її волі і спротиву. Забираючи церкви проти волі митрополита, уряд не спирається навіть на декреті з 16. грудня; він робить це цілком самовільно і безправно. Та сама тенденція самовладного поширювання названого декрету наглядна й при инших випадках, як напр. у справі церковних дзвонів. Ті дзвони уряд віддає тепер польським костелам, а цей вже явне безправство: бо декрет з 16. XII. 1918 р. торкається маєтку тільки тих православних церков, які тоді, себто в 1918 р., були без опіки; а церковних дзвонів взагалі не було тоді, бо вони повернули з тільки в двох останніх роках в Росії.

Такою самою, незаконною є поведінка польського уряду у відношенні до земель православної церкви. Лише Собор православної церкви, який складається з єпископів, духовенства і світських членів церкви має право розпоряджатися церковною землею. Лише за згодою Собору можна парцелювати церковні землі, так, як у відношенні до церкви рімо-католицької можна це робити лише за порозумінням з Апостольською Столицею. Польський уряд у таких випадках навіть не порозумівався з митрополитом. Стверджую, що всі дотеперішні акти парцеляції й винайму церковної землі є актами безправства та свідчать єдино про насилування прав православної церкви й українського народу.

Накидування монархічно-клерикального устрою.

Так само польський уряд у відношенню до православної церкви насилує гарантоване конституцією право її свобідного внутрішнього самоврядування. Актом з дня 16. лютого 1922 року уряд в адміністраційній дорозі видав тимчасові розпорядження про відношення православної церкви до держави, накидуючи їй таким робом монархічно клерикальний устрій і руйнуючи демократичний первень Собору. Акт з 16|II 1922 р. був і протиконституційний і протиканонічний. Це був вчинок брутального насильства над православною церквою з метою поневолення її. Наслідком такої нечуваної поведінки було заслання до монастирської вязниці або виселення з меж держави 4-ох православних епископів зі загального числа шости, які були тоді в Польщі: Євлевферія Володимира, Сергія і Панталеймона. Наслідком того розпорядження було й убивство пятого епископа, митрополита Юрія, архимандритом Смарагдом.

Акт з 16 лютого 1922 р., творючи з митрополита православної церкви послушне знаряддя в руках польського уряду, мав також на цілі завести таку автокефалію православної церкви в Польщі, яка цілком ослабила би її значіння. Коли заходи в цім напрямку перед московським патріярхом Тихоном не довели до цілі, уряд звернувся до константинопільського патріярха, але й цей шлях завів. Тоді уряд вибрав иншу методу: нині ми є свідками, як пп. старости по наказу центральної влади силують духовенству давати свою згоду на „автокефалію" *). Пропонуючи складання отаких деклярацій, панове старости одночасно виразно підкреслюють, що ті священики, які не дадуть свого підпису, будуть звільнювані з посад. Та метода преси, як також відмовлювання надання праза громадянства з усіма дальшими послідовностями, стала буденним явищем в адміністраційній практиці.

(Докінчення буде.)

*) Тим більш читачам, які не цілком добре зорієнтовані у справах православної церкви, звертаємо увагу, що автокефалії, яку завів польський уряд для православної церкви в Польщі, рішуче не можна переплутувати з автокефалією української національної православної церкви на Наддніпрянщині. — Прим. Ред.

Дрібні вістки.

Льондонська конференція закінчиться правдопод бно в суботу. Закриваючи її Мекдолельд складе заяву, в якій льондонську конференцію назве початком ери миру і праці.

Союзна Рада Швайцарії видала заборону візду до Швайцарії для всіх російських (давніх і Союза С. Р. Р.) громадян.

В Єгипті вибухли в ріжних місцевостях поважні сутички поміж місцевими військовими частинами та англійським військом. Загальне положення тривожне. Лякаються великого повстання проти Англійців.

Іспанія, на думку відомого іспан. вченого Унамуно, не могла б стати республикою, бо все населення є монархістично настроєне. Однак військова диктатура Прімо-де-Рівери мусить впасти; найкраще було б, щоби до влади прийшов конституційний блок консерватистів, лібералів і частини соціялістів.

Рада Союза Народів збереться 29 ц.м. на 30-ту сесію. Обмірковуватимуть справи австрійської санації, мадярської відбудови, розброєння і забезпеки, військової контролі, справлення кордону між Югославією і Альбанією і и.

Болгарсько-грецькі взаємини є надзвичайно загрожені. Покликано до життя мішану прикордонну комісію з представників обох держав, але вона є безсильна з огляду на взаємне озлоблення населення.

Мадярщина домагається від Румунії 500 міл. зол. корон відшкодування за шкоди спричинені румунською окупацією Будапешту в 1919 р. Румунія відпирає ці претензії.

Міжнародня студентська конференція.

Ельмау, 9. серпня.

(Докінчення.)

Коїм иного довелося українській делегації виступати в инших справах на пленумі. Різка ріжниця у. кращів супроти Москалів, яка проявлялася на конференції, зацікавила багато чужинців нашою справою й багато з них просило українських делегатів дати їм інформаційну літературу про Україну, світлини тощо, що й частинно зроблено вже в самім Ельмау, що на нашій виставці було досить багато наглядного матеріялу, головно про працю нашого студентства. Хочу тут підчеркнути, що хоч ми виставили чисто студентські річи, то наша вистава була найкращою.

Дуже інтензивною була культурна праця. Йшли приготування до будапештської конференції та варшавського конгресу. Мадяри та Німці працювали гарячково, а Поляки, Румуни та Чехи також сходилися нераз на наради. Не спала також й наша делегація, одначе не слід тут говорити про нашу закулісову працю. Не обійшлося на конференції і без інцидентів поза кулісами. От так напр. у перших днях конференції зявилися при українській виставці польські, румунські та чеські делегати й домагалися зняти українську етнографічну мапу, добачуючи в ній політичні тенденції. Пізніще Чехи жалували цього кроку, одначе вони були підбурені Поляками, які підчеркували невдячність Українців за всі ті добродійства, які зробила Чехословаччина до цього часу для української справи. Одна Московка, що вже рік перебуває в замку Ельмау (в замку живе багато чужинців, що перебувають у горах на свіжому воздусі) питалася українського делегата, що стояв біля української виставки, що це за славянська виставка? Коли не могла відгадати, тоді український делегат пояснив, що це українська. „А точно так, ето совсем похоже на русскій язик", скрикнула з захопленням Московка.

Коли довідались Чехи та Поляки, що румунська делегація виставила на своїй виставці етногр. мапу Европи, де українські етногр. границі сягали аж попід саму Варшаву та Краків, то вони були дуже заскочені й зараз же удалися в цій справі до рум. делегації. Одначе ця мапа стояла аж до кінця конференції. Мило вражало, коли шведська делегатка Станни фон Енгестром пояснювала чужим де-

---

СТЕПАН ВЕРБИНСЬКИЙ.

Лист з Палєрмо.

У тіні кипарисів.

Вечером ілюмінація. Маленькі, ріжнокольорові лямпочки розвішані погад улицями аж ген у широку, елегантну алею Свободи. Це продовження via Macqueda. Тут тихше. Багато воздуху. Побіч англійський сад. Але англійський сад це ще не кінець довженної вулиці; — тут щойно починається елегантна частина міста. Два рядки веселих домків, серед яких і пишні палати не є рідкістю. Два рядки запашних садочків, квітучих дерев. Тут скрипять колеса тяжких, лякерованих екіпажів, мов зорі блестять перли на сніжнобілих шиях жінок, шелестить паперова mancia з рук тихенько кланяючихся слуг. Тут інше життя. Дивна ця via Maqueda.

Але я йду сьогодні в англійський сад. Товстеньку балянку вина ховаю соромливо під пазухою. Там розцвило над водою розмай-зілля, — там лажу в запашну травичку. І читиму. Старому бородатому богогинику-пяниці не дам ані краплинки. Так хочу.

Про страхіття капуцинського кладбища не скажу вам ані одного доброго словечка. Бо-й щож можна сказати про темний, підземельний льох виповнений небіщиками? Поховані тут усі багатирі цього світу, які червоним золотом потрафили змягчити серце мудрих черців. Благорозумні вони й по смерти зберегти хотіли красу богатих одягів й — пошану, яка, по всяким правилам суспільної етики, їх високим рангою становищам належалася. Але яке страшне розчарування! Безмилосерний зуб часу надкусив безсоромно найпишнійші часгини їх одягів і тіла, славні капелюхи й мітри ганебно перекривились на важливих головах, а руки безпомічно обвисли.

Одного тільки досягли славні nobile палєрмських палат. Ми пригнідні контемплятори їх тлінних останків втікаємо від них із таким самим острахом із яким кланялись ім за життя невільні горожане темних уличок Палєрмо.

Зрештою: спочивайте в спокою славні роди, не порушу вам мою присутністю більше, добре заслуженого спочинку. Будьте цього певні.

Мої знайомі Д. зійшли сьогодні в їдальню нашого готелю. Він помарнів трошки і приблід, але здоровий і веселий. Їмо всі якусь дуже смачну морську рибу, а я розказую їм учорашню мою прогульку.

Так, я був на Monte Pellegrino. Розуміється, не міг забути про цю гарну, червону гору, так близько Палєрмо. Зрештою, вони знають, Гете був там колись перед півтора століттям і вернувся повний захоплення й спокійних, благородних думок. Перше всього, я дуже втомився. А саме: вийшов на сам вершок гори, який називається: Semaforo. Тут спочив хвилинку й відмічував на синьому плесі моря делікатні обриси ліпарійських островів. Один із вершків далеких гір мав бути Етною. Але чи дійсно був? Зайва річ думати довше на цю тему. Правда? Опісля зійшов у гроту св. Розалії. Це тепер невеличкий костел побудований на місці, де знайдено мощі святої. Була це донька князя Сінібальда й сестрінка норманського короля Вільгельма II. Доброго. Молодою дівчиною покинула пишну палату свого батька й заховала свою квітучу красу у темній гроті на Monte Pellegrino. З побожности. Діялось це напрокінці XII. століття. Аж у XVII. столітті знайдено її і серед співів і голосних молитов віднесено святі мощі в палєрмський собор. Відтак св. Розалія оборонила Палєрмо від страшної пошести. Високо на Monte Pellegrino перемінено гроту в костел. Під вожим престолом спочиває тут молода, ясноволоса дівчина і немов би спала. Довкола неї горять свічки. Одноманітний плюскіт води перебиває тишу. Дрібними струмочками дзюрчить вона по скелистих стінах святої гроти й опинюється у черепяних глечиках, щоби стати пізнійше завдро переховуваним ліком на всякі людські болі та недуги. Стає зрозумілий пієтизм Палєрмців для св. Розалії. Правда?

Але я даремне шукав у собі настроїв великого Гете. Похнюпивши голову, вертався я козячим шляхом до Палєрмо. Був захід сонця. Попри мене пройшов жваво гурт молодих людей. Giovinezza — весела пісня відродженої Італії звучала у воздусі. Ішли скоро й не озиралися позад себе. Легенький вітер грався у широких рукавах їх чорних сорочок і розвівав їх буйні чупринки. На мій і їхній шлях клались тіни високих кипарисів.

легатам на українській виставці при помочі наших діяграм, де існують наші високі та инші школи — де є на радянській Україні повні університети, а де ні. Конференція закінчилася 31. липня ц. р. Європейський Допомоговий Фонд рішено перемінити на Всесвітній Допомоговий Фонд, увійти в кооперацію з СІЕ. та продовжувати гуманітарну працю серед студентства, хоч може й у змешеній формі та за те поза Европою.

Рішення, які винесла Ельмавська конференція, передискутує ще Екзекутива Світової Федерації Християнського Студентства, що збереться в серпні ц. р. в Гігельзее (Англія). (Як відомо, згадана Христ. Федерація покликала Евр. Доп. Фонд 1920 р. до життя).

Чужоземні делегати ставилися до Українців прихильно та все виявлялися про Україну, її відношення до Московщини, Поляків, то-що.

По закінченні конференції українські делегати ствердили, що жадна резолюція не перейшла проти їх волі та що вони осягли максімум успіху, який взагалі був можливий на цій конференції.

На початку конференції роздано між делегатів звіти про студентства різних країв, а між иншим також і про українське студентство, що зорганізоване в Цесус-і. Ці звіти виготовила заздалегідь женевська централя.

З Монахії прибули до замку Ельмау фотограф та фільмовий оператор, щоби зняти цілу конференцію підчас нарад у комісіях, при грі, в групах, то-що. Українська делегація не вважала за доцільне зніматися разом з Ельмавськими представниками славянського студентства, за то знялася з студентами балтійсько-чорноморських країн, себ-то Фінляндії, Литви, та Грузії, в якими Українці були в якнайкращій гармонії підчас цілої конференції, а то й часто одні одним помагали на пленарних засіданнях, по комісіях то-що.

О. В.

Заморська еміґрація.

Корабельні товариства і наші люде.

Коли перед війною нашому селянству та робітникам було важко прожити в краю, то по війні цей стан погіршився щонайменше вдесятеро. Не лише простолюддя, а інтелігенти ставлять собі щораз частійше питання: „Куди їхати, щоби заробити на життя?“ І їдуть наші люде „у світ за очі“: до Зєдинених Держав, Канади, Бразилії, Аргентини, Куби, Мексика, а навіть в Африку. Їдуть незорганізовані, не маючи поняття про відносини в краю, куди попадають, без опіки і заки дістануться до „обіцяної землі“ переходять стільки мук, що часто сил не стає на працю, з якої мають жити. Досить пригадати ще свіжі описи в нашій пресі про подорож до Аргентини наших селян на кораблі Королівсько-Голяндського Льойду або „Рояль Мейль“. Це не подорож, а дантейське пекло.

Наше громадянство не зробило нічого для полекші долі цих бідних еміґрантів. Ми лише чули, що „Тов. св. Павла“ на останніх загальних зборах 1-го липня рішило відновити діяльність гуманітарного „Тов-ства св. Рафаїла“ опіки над еміґрантами. Перед війною ми мали власне товариство еміґраційне, з обмеженою порукою, зареєстроване висшим краєвим судом у Львові в 1911 р. Метою Т-ва було змінити заробіток та господарство своїх членів, які виїзжають з краю тимчасово або постійно, а крім цього 1) удержувати інформаційні бюра для осіб, що їдуть на чужину на заробіток або переселюючись, 2) основувати бюра посередництва праці для еміґрантів, 3) удержувати бюра правної поради для них і статистичні, 4) посередничити у придбанні корабельних карт, і т. і. Одним словом: таке товариство цікавилось усіма справами заморської еміґрації.

А нині? Нині, коли відносини стали настільки важкі, що нестерпні, такої організації не маємо. Корабельних товариств, які перевозять з Польщі пасажирів, є чимало: Американська лінія „Canadian Pacific“, „Chargeurs-Réunis“, „Compagnie générale Transatlantique (French Line)“, „Consulich Line“, Cunard Line“, „Holland-American Line“. „Королівсько-Голяндський Льойд“, „Red Star Line“, „Royal Mail Steam Packet Co“. „Скандинавсько-Американська“, „Шведсько-Американська“, „United States Lines“, United American Lines“, „White Star Line“. Усі вони нехтують наше населення, дарма, що воно дає 75% пасажирів з Галичини. Пальму перщенства у цьому нехтуючому відношенні може одержати „Royal Mail St. Pac.“, яке ні у варшавській Централі ні у Львові, ні в Станиславові, ні Ковлі не має ні одного українського урядовця і на українські листи принципіяльно не відповідає, і не вважає вказаним висилати нашим пасажирам друків на їх рідній мові. „Canadian Pacific“ славне тим, що на рекляму викидає силу гроша (лише не на нашій мові), розсилає копії листа еписк. Будки, який дякує за те, що добре почував себе в подорожі, але одночасно це товариство не признає нашої мови й українські листи зі свого львівського бюра пише латинськими буквами (мабуть, щоби наші свати лекше розуміли!) У своїх філіях має досі на підрядних становищах аж... 2-ох українських урядовців а на корабельних провідників, що їдуть з транспортом дає людей, які не знають нашої мови і не можуть дати як слід інформацій пасажирам.

Це саме торкається і інших корабельних товариств. „Cunard Line“ має лише у Львові 2-ох Українців, „White Star Line“ лише одного у Львові, „French Line“ і „Chargeurs Réunis“ не мають ні одного, а директором цього останнього є малограмотний російський Жид. „Королівсько голяндський Льойд“, що висилає стільки народу до Бразилії та Аргентини також не має ні одного українського урядовця. А прошу заглянути до всіх цих товариств. Знайдете там скрізь таблицю т. зв. „Literary test“, з якої кожний еміґрант мусить перечитати з 30 слів, на доказ, що грамотний. Є на цій таблиці два речення в усіх мовах, лише не в українській. Ясно як виходить іспит для наших селян, яким дають текст на чужій мові!

Далі: кожному пасажирові виписують статистичну карту. З американської статистики відомо, що туди приїзжають наші люде під фірмою всіх національностей, лише не нашої; називаються „Русинами“, „Галичинами“, „Рускими“ а навіть „греко-католиками“.

Всі ці справи домагаються зорганізованого товариства, яке ввійшло би в контакт з нашими організаціями в Канаді, Зєдинених Державах, Бразилії та Аргентині і спільно звернулись би до корабельних товариств з домаганнем, щоби до наших переселенців ставились так само, як до інших народів. Крім цього така організація повинна подбати, щоби у всіх тих товариствах були й наші урядовці і то зрівняні у правах та гонорарі з іншими. Відомо, що Англійці на анальогічних становищах одержують від 180 — 50 дол. місячно, а наші — найвисше 35 дол. Ясно, що наші організації в силі вплинути на наших еміґрантів у тім напрямку, щоби вони звертались лише до тих корабельних товариств, які шанують їх мову та їх людську та національну гідність.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Раковський про договір.

Раковський дав льонд. кореспондентові „Ізвестій“ інтервію в справі англійсько-радянського договору. Мається усталити суму відшкодувань, яку СРСР. годиться виплатити англ. горожанам, потім усталиться суму й позички для С. Р. С. Р. Це сталося би перед листопадом. Колиб не при шло до порозуміння зобовязання тратять силу. Англія дістає найбільші привілеї морської плавби і митних тариф на східних границях СРСР. Для СРСР. буде признано англ. закон про торг. пільги й експортові кредити. Остає ще до полагоди політична програма конференції. Договір й і майбутня умова що до англ. претенсій підлягають лише компетенції, за те гарантійна умова про позичку вимагає парляментарної санкції.

Окупація Поруря.

В Льондоні думають, що Німеччина згодится на ще 1-річну окупацію Поруря. Наради відложено, щоби нім. делегація могла порозумітися з Берліном. Відповідь з Берліна наспіє 15-го ц. м.

Карна за святочні бажання.

О. совітник Дамян Лопатинський, адміністратор парохії при Волоській церкві у Львові виголосив в часі Різдва дня 7. січня ц. р. проповідь у Волоській церкві, в якій своїм парохіянам побажав кращої будучности. На проповіди мав бути поліційний агент Антоні Ціхоцкі (польські поліційні агенти пильнують, як відомо, наших церков, а навіть всіх похоронів наших громадян) і він доніс поліції, що о. Лопатинський мав ужити слів „дай Боже, щоби ми діждали обходити свято Різдва у нашій вільній Україні“.

Цей донос wywiadowc-a Ціхоцкого спрямувала дирекція поліції до прокуратури у Львові, яка веліла перевести карно-судові доходження проти о. Д. Лопатинського за злочин заворушення публичного спокою з § 65 зак. кар. до числа справи суду окр. карного у Львові Vr. 798|24. Слідчий суддя переслухав о. Д. Лопатинського і згаданого поліційного агента, котрого зізнанням не дав віри і тому карно судове слідство застановлено.

Поліція однак не дала за виграну. Переслухала о. Д. Лопатинського, що як у суді так і на поліції заперечив зміст доносу поліційного агента і всупереч застановленню карних судових доходжень укарала його на основі передконстатуційного пригельпатенту. На днях доручила дирекція поліції о. Д. Лопатинському карний осуд з 31. липня ц. р. до ч. 13557|24, Ref. II, котрий дослівно звучить так:

Obwinionego ks. Damiana Łopatyńskiego uznaje się winnym przekroczenia ces. rozporz. z dnia 20. kwietnia 1854. Dz. pp. 96 popełnionego w ten sposób, że w dniu 7. stycznia 1924 w czasie świąt Bożego Narodzenia wedle obrz. gr. kat. w cerkwi Wołoskiej zwrócił się w czasie nabożeństwa do publiczności z życzeniami świątecznemi, gdzie między innemi wypowiedział demonstracyjnie następujące słowa: „daj Boże, abyśmy doczekali się obchodzić święta Bożego Narodzenia w naszej wolnej Ukrainie“ — za co po myśli § 11. tegoż rozporządzenia skazuje się go na grzywnę w kwocie 50 zł., a w razie nieściągalności na karę aresztu przez dwa dni.

Lwów, dnia 7. lipca 1924.

R. Pomersbach.

Цікаве явище — суд увільняє себго застановляє карно-судове слідство з причини браку єства каригідного вчинку, а поліція за те саме карає.

Проти повищого поліційного осуду внесено рекурс до львівського воєвідства.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Національні школи і наше громадянство.

Невіра у власні сили, що вже стільки разів накоїла нашому народові (от нпр. на протязі останньої революції) стільки лиха, слідна і на відношенні нашої суспільности до своїх національних шкіл. Мститься тут і старорежімний австрійський урядовий світогляд. За Австрії „державною“ ставала кожна школа, що мала на те дані — тільки рідко не діставала т. зв. права прилюдности школа, що на те заслугувала. До цього стану речей привикла наша суспільність. А тепер — вже не так! Тепер не то, що заведення, що заслуговує на те, щоби стати державним, не стає ним, але, що більше, не дістає навіть „права прилюдности“, очевидно — з чисто політичних, шовіністичних причин. Держава дає пізнати, що їй не треба українських інтелігентів, і що діти українських громадян повинні смирно — не йти до школи вчитися, тільки ставати громадськими пастухами або попихачами. Цілий „похід проти української школи“ йде на цілковите анулювання вже істнуючих державних українських шкіл, що ще остали досі з австрійських часів, а навіть, що більше, змагає до повного відсунення українського народу від користування наукою і школою. Держава тепер в прикрому положенні редукування всяких.

От нпр. українська гімназія в Яворові. Будинок величавий, класи просторі, є місце на тисяч учеників й учениць. Гімназія коедукаційна. Учительський збір дібраний з правом навчання. Право прилюдности було довгі роки. Бурса ім. І. Франка розширяється з року на рік. Та що з того? Учеників(-ць) всього-на-всього менше 200. Де ж 1000? И оплата була би мінімальна, навіть — якщо збільщиться „залізний фонд“ — ніяка. А треба замітити, що яворівська гімназія мала вже стати за Австрії державною, є одною з найстарших біля рогатинської — і, що найважніще — утримується досі жертвенністю громадянства. (Під тим оглядом яворівське громадянство зробило без порівнання більше, як громадянство инших повітів, де національні школи стоять на жертвах з Америки або на високій оплаті учеників за науку). Яка би це була полекша для власного громадянства, якщо фреквенція цієї гімназії зросла би цього року втроє або у четверо! Гімназія дістала би певно й „право прилюдности“ і стала би одним з найповажніших заведень науки на Галицькій Україні.

Тому радимо українському громадянству, головно батькам, що шлють свої діти до школи, з нагоди недалекого нового шкільного року взяти такі приватні школи У. П. Т. як яворівська українська гімназія при виборі заведення під свою увагу. Тоді ділом зазначимо наше відношення до шкіл У. П. Т.

Орфей.

Біржа.

Львів, 14. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20½ — 5·21, канад. дол. 4·94 — 4·95, чеські кор. 0·15—0·16, леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·29—0·30, швайц. франк 0·97 — 0·98, анґл. фунт. 23·30—23·60.

Золото. 20 кор. 21·80—22·00; 20 франк. 20·50—20·80; 20 марк. 23·80—24·00; 10 руб. 25·80—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·08—2·10, фльорени 1·04—1·05, рубл 1·72—1·75, рубель дрібним сріблом 0·67—0·68.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 13·00 до 14·00, жито нов. збору від 13·50 до 14·50, ячмінь галицький броварняний від 13·50 до 14·00, ячмінь галицький пашний від 11·00 до 12·00, овес галицький з 1923 р. від 13·50 до 14·50.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Поезія і факти.

Діло було майже над вечір і денний штат вже розійшовся до дому. Нічний редактор тільки увійшов, зняв піджака, комірець, краватку, засукав рукава сорочки, спустив з плеч підтяжки і тільки готувався засісти за роботу.

Хтось несміливо постукав у двері і нічний редактор гукнув:

— Увійдіть!

Вродлива молода леді з благлиними блакитними очима і зачіскою Психеї увійшла із загорнутим у сугій рукописом в руці.

Нічний редактор мовчки взяв сувій і розгорнув його. Це була поема і він став читати її напівголосно, болізно скривившись, бо в роті в нього був тютюн, який він жував.

Поема була така:

РЕКВІЄМ.

Світанок в вікон каламуть
Продерся і прогнав пітьму,
Де він лежить, скінчивши путь
Призначену йому.
О серце, розірвись од мук,
Тремти розбите і ридай —
Мій alter ego, ментор, друг,
Осиротив наш край.
Коли натхненно він творив
Вночі, із болем скронь
Олії надто він налив,
В душі свій огонь.
І стався вибух. І загас,
Поет — не встане знов,
Заснув, не прийде знов до нас
— Прийнять мою любов...

— Коли це трапилось? — запитав нічний редактор.

— Я написала це вчора в ночі, сер, — сказала молода леді. — Воно придатне для друку?

— Вчора в ночі. Гм... Матеріял трохи пежалий, але все одно, в инші газети він не попав. Тепер, міс, — продовжував нічний редактор усміхаючись і розправляючи груди — я хочу далі навчити вас, як треба писати для газети. Ми скористуємось вашою заміткою, але не в такій формі. Сядьте в це крісло і я напишу її наново, щоби показати вам, в якій формі треба подавати факт для друку.

Молода письменниця сіла, а нічний редактор зсунув брови і двічі чи тричі перечитав вірша, щоби вхопити головні моменти. Він написав далі кілька рядків на аркуші паперу і сказав:

— От, міс, та форма, в якій ваша замітка появиться в нашій газеті:

Нещасний випадок.

Позавчора в ночі містера Альтера Его з нашого міста, що мав не аби-який поетичний хист, вбито вибухом нафтової лампи за роботою у себе в кімнаті.

— Як, бачите, міс, замітка містить все найголовніше і, однак...

— Сер! — заявила обурено молода леді. — Нічого нього зовсім немає у вірші. Сюжет його вигаданий і мета віршу — змалювати горе друга поета з приводу його наглої смерти.

— Але, міс, — сказав нічний редактор — вірш ясно каже про те, що в масло підлито було надто багато вогню — або вірніше в огонь надто багато масла — і що трапився вибух і що коли світло погасло, джентльмен опинився в такому стані, після якого вже він ніколи не прокинеться.

— Ви просто неможливі! сказала молода письменниця. — Віддайте мені мій рукопис. Я занесу його, коли тут буде редактор літературного відділу.

— Дуже шкода, — сказав нічний редактор, повертаючи їй загорнутий рукопис. В нас мало подій сьогодні і ваша замітка прийшлась би до речі. Можливо, вам довелось чути про нещасні випадки по сусідству: родини, грабіжі, розірвані заручини?...

Але грюкіт дверей був єдиною відповіддю молодої поетеси.

О. Генрі.

(З літер. додатку до „Харк. Вістей" з дня 20. липня).

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Ані „плянове дискредитуванье Литви" ані виїмки з польської преси, ані новинка про бандитизм в Польщі, якими нашпиковане було вчорашнє число нашого часопису, не заімпонували п. прокураторові, який приказав видовбати ряд місць з ротаційної матриці.

— **Українські портрети в палаті польського ґрафа.** Хто з Українців оглядав багатий і розкішний замок Потоцьких у Ланцуті, певно мусів завважити одну цікаву подробицю, а саме 4 стінні ґарні портрети давніх Українців з підписами в церковно-славянській мові: 2 князів Острожських, 1 Вишневецького і 1 воєводи Троцького. А найбільш цікаве те, що польський ґраф помістив ці портрети в напів темній частині коридору, який у цілости призначено оказам і трофеям з полювання на всяких наших і заморських диких звірів (гіпопотамів, носорожців і ін.). Може-би хто з наших музейників попробував видістати ці портрети для наших музеїв. Вони певно не дуже потрібні ґрафам Потоцьким, що поміщують їх у сутінках мисливської ґалерії.

— **І поліцаї крадуть.** „Газета Ціодзенна" доносить, що львівський поліцай ч. 619 з III. комісаріяту, стягнув з лавки Марії Сас на краківській площі жіночу хустку і почав з нею втікати. На нещастя крадіж зразу завважено і товпа жидів, яка моментально зібралася, відпровадила... поліцая на поліцію. Носив вовк, понесли і вовка...

— **Пожежа в Булимі.** З невідомих причин знялася оноді в Булимі жовківського пов'ту пожежа, якої жертвою впали загороди братів Михайла і Миколи Музиків. Завдяки ратунковій акції населення, вдалося зльокалізувати пожежу.

— **На роботу до Франції.** Дня 13 ц. м. почалася в Кракові рекрутація робітників до Франції, яка потріває 3 дні. Має вона доставити 770 робітників.

— **Нема то як бути дрогобицьким старостою!** Польські часописи доносять, що найбільш поплатним староством в Галичині є дрогобицьке. Хто не попав на це становище голим-босим банкротом, опускав його іпотечним власником віль, каменищ, ґрунтів і т. п. Але найшвидше бо протягом одного року доробився п. староста Порембальскі, який недавно купив собі 2000 моґорове господарство під Перемишлем.

— **До чого можуть придатися сойомові друки.** Польська влада попала на слід комувістичної пропаганди, веденої на друках з написами: „Сейм Ржечипосполітей..."

— **Процес Умінської.** Розправа проти Умінської, яка як відомо вбила свого невилічимо хорого судженого Жизновского, відбудеться в листопаді п. р. Переслухано цілий ряд свідків. Між иншими буде переслухайий різьбар Замойскі, який жив у приязни з убитим. Паризький слідчий суддя Бавар переслав до Варшави візвання, щоби тамошний суд в дорозі реквізиції переслухав ряд осіб, близьких до трагічної пари суджених. Обвинувачену буде боронити варшавський адвокат Бейлін і паризький адвокат Буденко.

— **Арештування визначного комуніста у Варшаві.** Польські часописи доносять, що у Варшаві арештовано большевицького комісаря Самуіла Ґдіна, що підчас свого урядування в Мінську мав розстріляти богатьох Поляків. Невідомо як дістав він польський паспорт і осів постійно у Варшаві, де як директор одного з торговельних домів, купив собі 14 камениць.

— **Передвоєнщина.** В деяких краківських ресторанах привернено передвоєнний звичай невчислювання зіджених за обідом булок до рахунку.

— **Знову землетрус.** Віденські сейсмоґрафічні апарати занотували 12 серпня ц. р. о год. 7'28'10" рано (час середньоевропейський) сильний землетрус, якого центр був віддалений від Відня на 200 кільометрів.

— **Екзекуція в Льондоні.** Дня 12 ц. м. повішено в Льондоні французького інжиніра Бакіра, засудженого за отроєння власника готелю „під синім якором" в околиці Льондону. Засуджений до останнього моменту впевняв про свою невинність. В його невинности була переконана більшість французької опінії; англійському урядови доручено просьбу про помилуваання Бакіра, заосмотрену тисячами підписів визначних Французів. Але все те не помогло. Бакіра повішено а Французи говорять, що... повішено невинного чоловіка.

— **Пожежа в Зальцбурзі.** На днях вибухла в зальцбурських спедиційних магазинах пожежа, якої жертвою впало замагазиноване збіжжа, вартости 3 міліярдів австр. корон.

— **Труп Матеоті в Тибрі?** Римська „Трібуна" наводить нову версію про „місце спочінку" нещасного посла Маттеоті. Первісно мали його закопати в „червоній печері" (ґротаросса) під Римом. Але найблищої ночі, по засіданню в редакції „Корріере Італіяно", убийники викопали тіло, поклали його поміж дві ґазетні матриці, обмотали дротом і так кинули до Тибру...

— **Загадочна смерть двох фашистів.** Римська „Епока" доносить з Барі, що поблизу пристані Лючеря найдено трупи двох фашистів, з яких один був у військовому одязі з револьвером в руці, другий в убранню урядника з рукоятю ножа в долоні. Загадочна причина смерти обох викликала замішання в кругах фашистів.

— **Коли зачнеться еміґрація з... Америки?** Відомий американський біольоґ Др. Раймонд Пірт обчислив, що в 2100-ому році Зединенні Держави матимуть 197,279.000 голов населення, то є найвище число людей, що зможуть вижити в Америці. З переступленням того числа зачнеться еміґрація Американців до инших частин світа.

— **Смерть Еліясберґа.** На днях помер в Берліні Олександер Еліясберґ, перший і одинокий в Німеччині інтерпретатор російської літератури і мистецтва. Він перший переклав на німецьку мову твори Достоєвського, Гоголя, Горького, Чехова і Мережковського. Він написав історію російської літератури і мистецтва. В останній, що появилася в Монахові 1915 р. різко відріжнив український елемент в російському мистецтві. Еліясберґ був Жидом. Родився в Мінську 1878 р.

З судової салі.

Відгомін лінвідації У.С.Д.П.

Обхід 1. травня 1924 р. у Львові мав доволі бурхливий перебіг. В часі, коли почалось святочне зібрання при площі Ґосевського і промови послів членів ППС, зібрався великий ґурт робітників у бічній частині площі, щоби відсвяткувати збори окремо. Серед цього ґурта викинено великий червоний прапор з написом: У.С.Д.П., крім цього почав промовляти окремий промовець. Це дало спонуку поліції до інтервенції. Більший відділ поліції вдерся в середину зібраних, прапор здерто силою, а того, що його ніс, арештовано. Серед зібраних викликало це велике хвилювання. Кількатисячна маса кинулася в слід за поліцією, щоби увільнити арештованого і відобрати сконфіскований прапор. Понеслися оклики обурення, крім цього деякі почали метати камінням і болотом на поліцію. Підчас сутички поліції з демонстрантами поліція арештувала двох робітників: Гната Партику і Юліяна Ганса.

Оба вони відповідали дня 13 серпня ц. р. перед карним трибуналом, обвинувачені за злочин публичного насильства з § 81 к. з. Трибуналові проводив р. Маєр, обвинувачував прокуратор Ясенєцкі, а боронив д-р Датнер. По переведеній розправі засуджено Гната Партику на 8 місяців тяжкої вязниці, а Юліяна Ганса задля недостачі доказів звільнено.

З листів до Редакції.

Пов. Пане Редакторе!

Дозвольте, що для пояснення справи, якої у вчорашнім числі „Діла" у листі зверненім до Вас торкнувся п. Василь Авраменко, подам від себе ось-що:

П. В. Авраменко у біжучім році замовив був на свої виступи 2 рази салю Муз. Тов-а ім. Лисенка у Львові. Виступів тих не відбув і не відкликав, а останнім з них наразив Тов-о Лисенка на значну матеріяльну втрату. Перед кількома днями інтервеніював у мене, як у голови Муз. Тов-а Лисенка, в користь п. В. Авраменка. Вп. д-р В. Бачинський, якому я заявив, що саля для п. В. Авраменка є до диспозиції, якщо Він перепросить Тов-о Лисенка за прикрість і словну образу його голови.

Досі не наспіла до Тов-а Лисенка згадана заява п. В. Авр. — ані дальше прохання щодо винайму салі.

Відмова салі не наражає фонди Тов-а на ніяку втрату, бо Тов-о Лисенка п. В. Авраменкові, на рівні з иншими Інституціями, відступало заєдно салю даром.

З поважанням
Й. Дрималик
радник Суду і голова Муз. Тов-а Лисенка у Львові.

Присилайте складки на пресовий фонд на ки. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Комітет будови українського шпиталя при Народ. Лічниці у Львові подає до прилюдної відомости, що слідуючі пасове мимо кількаразового візвання не звернули бльочків ані грошей: Айзенберґ Оскар, Козій Іван, Ківаль Ілярій, Кмітівна Дарія, Лисикевич Мирон, Лисківна Марія, Лях Іван, Леляк Василь Біленький Евген, Мельчик Іван, Миронович Павло, Миронович Антін, Моцівна Марія, Загаляк Теодор, Жук Семен, Чорний Ярослав, Чорний Іван, Хома Осип, Янчишин Осип, Підгородецька Ніля, Банах Олекса, Решетило Теодор, Цітрінель Сруль, Стронціцький Василь, Теплий Кость, Шунь Михайло, Федьків Роман. — За те складає сердечну подяку п. п. Гафійковичови студ. фільоз., студ. медиц. Воробцеви Томі, Сандруському Олександрови і Іванови Белейови, які занялися енергійно збірками і своєю працею приспорили значні жертви для будови українського шпиталя у Львові. — За комітет будови українського шпиталя у Львові: *Д-р Куровець, Мих. Галібей, д-р Мирон Вахнянин.* 332 1-1

На будову українського шпиталя Народної Лічниці у Львові зложили від 25. марта до 14. серпня п. р. радн. Сосновський 4 міл. 600 мп., дир. О. Савич 3·850 мп., студ. мед. Сайкевич збірка 1 а. доляр, д-р Долинський 1 амер. доляр, д-р Василь Білецький 1 канад. доляр, Тухлянський деканат 11 міл. мп., Петронеля Гіндецева з Любичі князі бон на 10 з. п., Теофіль Процишин 10 міл. мп., Союз Українок 20 міл. мп., Земельний Банк 12 дол. ам. і 4 міл. 650 мп., Тов. Обединання в Філядельфії Америка 50 ам. дол., Солотвинський деканат 2 міл. мп., Михайлина Гординська з Накоечного ад Яворів 9 мл. 900 мп., д-р Куровець 10 ам. долярів, Савойка Стеф. збірка на бльочки 10 леїв і 1 вл., Гафткович студ. філ. збірка 3 ам. дол. і 5 міл. мп., о. Северин Метелля декан цішанівський з Люблинця 10 зол. п., Збірка студ. українських 29. і 30. VI. 21 зол. 42 ґр., о. Дмитро Грабець з Обертина 5 зол., Тов. Обединання Філядельфія Америка 25 дол. ам., Учитель Климко Нова Скварява п. Жовква 50 з. п., Штаєр Михайло пекар Львів 1 ам. дол., студ. медицини Тома Воробець збірка в Коломиї 130 зол., студ. мед. Лев Яцківський збірка забав. комітету в Рожнітові 61 зол. 33 ґрош., разом зібрано 103 ам. дол. + 1 канад. дол., 278 зол. 80 ґр. + 71 міл. мп. і 10 леїв. Всім жертводавцям складає Управа Н. Лічниці і Комітет будови українського шпиталя у Львові щиру подяку. — За Комітет будови українського шпиталя у Львові: *Д-р Куровець, Михайло Галібей, д-р М. Вахнянин.* 232а) 1-1

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ВДОВА по священику глядає місця господині у священика вдівця або пелебса. Неонілія Гвоздикова у о. Прокурата Хідновичі п. Гусаків коло Перемишля. 233 1—4

АВТО тягарове кардинове „Saurer" в дуже добрім стані на гумах 3-тонове віднайму, евентуально продам. Федак Золочів, Тернопільська 8. 227 1—4

СТАРШИЙ конціпієнт шукає місця у адвоката. Зголошення з поданням умов просить посилати на адресу: Порфір Буняк, Львів Ринок 10. 228 1—3

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Стеця, абсольвента кою, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубші роботи, як реверенди, папістики, пальта і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 3—5

МЕДАРКА німецької системи до продажі вулиця Кордецького 47 партер на ліво. 207 2—2

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку ґіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий концес. Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 135 9—9

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Львова до відступлення адвокатові Українцеві. Зголошення: Марія Фрайнд Львів, Коснюшка 20. 226 2—3

ЖЕНЩИНА, старша, безвітна, вдова по священику, пошукує місця до заряду домом і господарством найрадше у священика вдівця. Зголошення проситься слати на адресу І. Паньків, посте рестанте Дрогобич. 225 2—4

ПОШУКУЮ доброго мешкання при інтелігентній родині для двоє дітей (брат і сестра) по можности на середині дороги між академічною ґімназією і школою Шевченка, або недалеко одної з тих шкіл. Д. Стасіс упр. школи в Кулайцях, п. Любича королівська. 214 3—4

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Звичайні Загальні Збори

Повітової Каси (Руського Народного Дому), стоваришення в Новімселі н. Підволочиськ, відбудуться в неділю дня 24. серпня 1924 о годині 3-ій з полудня в салі читальні „Просвіти" в Новімселі з таким дневним порядком:

1. Отворення Загальних Зборів. 2. Звіт Управи з рахунків і діяльности. 3. Урухомлення Каси. 4. Вибір цілої Ради Надзірної. 5. Вибір цілої Дирекції і її заступників. 6. Зміна цілого статута товариства. 7. Внесення і запити. — Колиб в означеній годині не зійшлося відповідне число членів, другі Загальні Збори відбудуться того самого дня, в тім самім місці і з тим самим дневним порядком о годині 4-ій пополудни без огляду на число присутних членів. — *Надзірна Рада.* 229 1—1

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 182 (10.275). Львів, неділя 17. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Крок вперед - крок назад.

На протязі одної ночі погідне небо на Льондоном затяглось хмарами. Европейська преса мусіла зранку розяснювати свій учорашній, передвчасний оптимізм. Льондонська конференція дійшла незвичайно швидко до дуже високого пункту, з найкращими надіями завершити свою працю, і нежданно зупинилась. Нагадується трагічна історія з виправою на шпиль Івереста. Повної анальогії ще нема. Учасники конференції не втратили віри в порозуміння. А проте місце, до якого вони дійшли в переговорах, є неначе остання височінь Івереста, пірамідальної будови: її схили крутоярі, ґрунт сипкий і найлекше поховзнення грозить загибілю.

Справа, яка зупинила хід льондонських переговорів це евакуація Рурщини. І представники Франції і Німеччини стоять покищо на двох протилежних бігунах. Еріо настоює на тім, що французька армія та цивільна влада не може опорожнити окупованої території раніше як за рік; такий протяг часу є необхідний для доказу, який має скласти Німеччина, що вона справді має намір почати добу мирної політики і додержати зобовязань. Представники німецького уряду вважають опорожнення Рурщини першою умовиною зміни атмосфери в окупованих провінціях. Як довго — кажуть вони — французьке військо та урядовці лишуться на німецькій території, досіль Німеччина не матиме доказу доброї волі з боку Франції і ворожий настрій пануватиме на далі. Реченець на евакуацію, якої домагаються Німці, не переходить 6 місяців.

Англія та Італія виступили в ролі посередників між Німеччиною і Францією, яка має ще на свому боці Бельгію. Становище Англії та Америки є неменше дразливе, як Франції та Німеччини: Ці дві перші держави заявили давно, що окупацію Рурщини вважають неофіційною і незгідною з постановами Версайльського договору, у тій інтерпретації, яку надала йому Франція. Еріо та Штреземан зі свого боку мусять рахуватись зі своїм парляментом, який є висловником публичної опінії, не менше неприєднаної як максимальні постуляти двох ворожих держав. Надто великі компроміси зустрінуться у кожній з цих держав з великою опозицією, яка може довести до кризи кабінету.

Якже пояснити такий нежданий зворот у льондонській конференції? Він не був нежданним. Від першої хвилини приїзду Німеччини у воздусі висіли питання наскрізь політичні. Союзники радивши над пляном Дoза, старались, яко мога, відмежувати політику від фінансово-торговельних справ. Міжнародні знавці під проводом ген. Доза не зважувались ні одним натяком перейти меж своєї компетенції і торкатись справ Репараційної комісії, яка застерегла собі право сама рішати про такі ніжні питання як евакуація, амнестія, розброєння і т. і.

І ось усі ці політичні „нецензурні" справи мусіли невідхильно виринути у щирій розмові з Німцями на тему мирного сусідського співжиття. Мілітарна евакуація Рурщини, розброєння Німеччини, забезпека франц. кордонів, торговельні договори і міжсоюзницькі довги це все теми аж надто різко політичні. Звести їх до питань чисто формального економічного порозуміння і перемазати їх кількома фразами про мирові змагання двох держав — неможливо. Ось чому англо-американські фінансісти не в силі придумати ніякої геніяльної схеми, яка могла би притьмарити найбільше живі конфлікти Франції та Німеччини. Представники обох цих держав мусять самі доказати цієї штуки своєю доброю волею і дипльоматичним хистом.

Угода, що нею не стала.

Зі споминів Л. Біліньского.

Недавно появилася в розпродажі книжка, написана помершим недавно бувшим австрійсько-польським політиком і кількакратним міністром д-ром Леоном Біліньским, що був рівнож короткий час польським міністром скарбу, — під заголовком: Leon Bilński. b. minister skarbu polskiego: Wspomnienia i dokumenty. Tom I. 1846—1914. Warszawa 1924. Nakładem księgarni F. Hoesicka. Стор. 360 великої вісімки.

Повища книжка це мемуари Леона Біліньского, що обіймають час від його народин в 1846 до перших місяців світової війни, списана з памяти від року 1917 до його смерти. Автор пишучи свої спомини в 71 році життя неодно може перепутав, що до дат і осіб, особливо з давнійших часів, але всеж таки висвітлюючи подробиці австрійської позакулісової політики, дав до неї у своїх споминах багато цікавих причинків. З оголошених споминів стає перед нами стать самого автора в недуже корисному світлі кариєровича і зручного інтриганта, ласого на власть, титули і відзначення, сліпо відданого габсбурській династії і свому покровителеві цісареві Франц-Иосифові, котрого прямо обожає, рівночасно великого польського патріота і діяча, а нашого завзятого хоч часто скритого ворога. Зі сторінок книжки і віє так на нас духом колишнього австрійського аристократичного і бюрократичного світа, для нас безпосередно мало відомого і перед нашими очима пересуваються на протязі десяток літ ріжні аристократи і високі бюрократи, політики і фінансісти, що свого часу більше або менше трясли австро-угорською монархією, з якими сходився, або працював der weisse Fuchs (білий лис), як популярно називали старого Біліньского. Бачимо як на долони — читаючи повищі спомини — якими шляхами йшла польська політика від 60 рр. мин. стол. до вибуху війни і як Поляки за свою — впрочім як показалося мниму — льояльність супроти габсбурської династії використували своє становиско для угрунтування своєї влади в Галичині і нашого пляновго поневолення, приготовляючи за австрійські гроші ґрунт для будучої польської державности у нашій стислійшій батьківщині.

Спомини Біліньского дотикають і нас. В кількох місцях згадує іменно про нашу віденську парляментарну репрезентацію, а також побіжно і про часи 1911—1912 у соймі в звязку з обговорюваною тоді реформою соймової виборчої ординації.

Перша згадка приходить на стор. 125 і 126 з нагоди заходів віденського правительства невдовзі по упадку Казиміра Баденія видання язикового закона для цілої Австрії, кажучи, що для цеї справи позискав згоду і Українців, мабуть цього змісту (про це сам Л. Біліньскі не згадує), що язиковий стан в Галичині з 1869 р. мав бути петрифікований шляхом державного закона.

Найважнійше, що у своїх споминах пише про нас, знаходиться на стор. 158 до 165 про проект польсько-української угоди з р. 1908, що нище подамо у дослівному перекладі.

На стор. 217 і 218 згадує Л. Біліньскі про угодові переговори між парляментарною комісією Польського Кола під його проводом і д-ром Костем Левицьким та д-ром Евгеном Петрушевичем з рамени Українського Клюбу у вересні 1911 р., котрих програма була значно вузшою від програми з 1908 р., які однак не довівши до нічого, вскорі розбилися.

Вкінці на стр. 315 до 318 розказує Біліньскі історію повстання запомогового комітету для галицьких біженців у Відні в осені 1914 р. Д-р К. Левицький і М. Василько зголосилися тоді до Біліньского, що творив цей комітет з жаданням, щоби до нього принято і Українців, чому комітет відмовив. Тоді утворено окремий український комітет запомоговий і Біліньскі жалує, що до цього допустив, бо окремий комітет допоміг у значній мірі до усамостійнення української політики у Відні в часах війни.

Але вертаймо до найважнійшої для нас справи, згаданої у споминах Біліньского на стор. 158 до 165, до справи проекту польсько-української угоди. Біліньскі пише слідуюче:

„Мої добрі відносини з новим презесом Кола (д-ром Ст. Гломбіньским) улекшели мені введення акції Кола з Українцями (Біліньскі пише всюди Rusin, ruski); так тоді, які і пізнійше і до останньої хвилі моєї політичної діяльности пропагував я безнастанно переконання, що нашим обовязком старатися без огляду на вигляди о порозуміння з сусідним народом, котрий впрочім тоді не був еще спричинив нам так страшної кривди як в рр. 1918|19 через підступне заняття і більше як півчне острілювання найдорожшого нашому серцю Львова. На моє предложення згодився презес Гломбіньскі на запрошення послів Костя Левицького і Василька в цілі нарад над угодою. В літі 1908 відбувалися ці наради під проводом презеса Кола у моїм банковім бюрі (Біліньскі був тоді губернатором Австро-угор. Банку) і при моїй співучасти. По кількатижневих нарадах від липня до вересня дійшла ця „conférence á quatres" до висліпів, усталених мною на жадання конференції в долученому до цього аркуша шематі. Заключає він цілий ряд найважніших реформ у відношенні до Поляків і до Українців й є доказом великої патріотичної уступчивости по обох сторонах. Як-жеж були би пішли инакше краєві справи, коли би проект принято обома сторонами! Чи Українці були би мимо цього ліцитували себе в мирі і війні аж до війни справді гайдамацької?! Бог це знає. Одно натомісць знаємо, що з цієї праці не остала ані одробинка овочів. Українці може щось говорили у своїому гурті, а може ждали на нашу ініціятиву, бож після шемату наші концесії мали першенство, а українські концесії мали бути доперва наслідками наших і творити опісля одну нерозлучну цілість. У нас однак на жаль ціла акція не упала, але розлізлася і то цілком не зі злої волі презеса Кола."

„Пан Гломбіньскі кинув між наших послів думку порозуміння з Українцями сейчас як в осені зібралася Державна Рада; додав також увагу, що було би добре поручити мені цю акцію. Але це не вистарчало. Чи показав кому наші проєкти, чи говорив про це на Колі або парляментарній комісії, цього не знаю. Мені вистарчить факт, що мої клюбові товариші, як завсіди і ціле життя мені неприхильні, прийняли в опором думку моєї інтервенції і самий цей факт, здається мені, спонукав презеса до покинення цілої думки, так гарно і з успіхом веденої ним самим.

Шемат висліпів польсько-української конференції з 1908 р.

„Коло Польське і Український Клюб перевівши основні наради над доведенням тревалої угоди межи обома край замешкуючими народами, повзяли слідуючі ухвали, котрі подають до відома краю і держави в нинішньому урочистому маніфесті:

І. Коло Польське зобовязується впливати на правительство спільно з Українським Клюбом:

А) щоби утворено в краю слідуючі посади, призначені для урядовців Українців:

а) посаду третього віцепрезидента намісництва;

б) посаду другого віцепрезидента суду апеляційного у Львові;

в) посаду заступника віцепрезидента ради шкільної краєвої;

г) посаду дальшого інспектора краєвих шкіл;

Б) щоби при судах, що мають дві президіяльні посади, в міру опорожнення президентом або віцепрезидентом іменовано Українця;

В) щоби віцемаршалком сойму іменовано кандидата з поміж українських політиків.

Г) щоби до політичної служби в краю приймано укваліфікованих українських кандидатів;

Ґ) щоби до міністерства освіти покликано референта Українця;

Д) щоби до міністерства для Галичини покликано вищого урядовця Українця.

II. Коло Польське внесе спільно з Українським Клюбом і обовязується перевести проєкт закона про львівський університет слідуючого змісту:

а) львівський університет ім. цісаря Франца є і остане університетом польським;

б) що в міру зголошування укваліфікованих українських приватних доцентів будуть творені дальші українські катедри на факультетах юридичному і фільософічному (з виключенням інститутів), котрі однак разом з істнуючими вже українськими катедрами не можуть переносити 25 процент всіх катедр звичайних і надзвичайних на кождому з цих факультетів з окрема;

в) як тільки осягнеться цифру 25 відсотків, найдальше по упливі пят... від дати санкції закона, про який говориться, правительство має обовязок приступити до основання окремого українського університету в Галичині.

III. Коло Польське вплине на правительство спільно з Українським Клюбом, щоби правительственні субвенції, о скільки їх розділяється після народностей, признавано у вищій мірі також для української людности.

IV. Коло Польське заявляє готовість війти з Українським Клюбом в переговори що до зміни виборчої ординації до Державної Ради на підставі засади національного катастру у Східній Галичині, під услівям, що при цій реформі буде означено в цілій повноті право польської людности у Східній Галичині до репрезентації в Державній Раді.

V. Коло Польське зобовязується за посередництвом пп. намісника і маршалка, неменше за посередництвом членів Кола, що є заразом соймовими послами, ділати у цьому напрямі:

а) щоби основано в краю три нові українські гімназії в Бережанах, Стрию і Дрогобичі, а іменно одну протягом року від часу підписання нинішньої угоди, другу в два літа по оснуванні першої, а третю по дальших двох літах;

б) щоби через помноження учительських семінарій, неменше через прихильне трактування української мови в утраквістичній науці, уможливлено виховання учителів з повним знанням української мови;

в) щоби приватну українську семінарію дівочу у Львові удержавлено і зутраквізовано без шкоди для української мови;

г) щоби краєві субвенції на українські цілі вимірювано обильнійше і щоби з окрема субвенції на будову українського театру не роблено залежного від введення польської більшости в склад техкгральної комісії.

г) щоби на члена краєвого виділу делеґовано Українця, що належить до українського табору;

д) щоби узнано в засаді, що Українцям припадало би після обовязуючої виборчої ординації 35 соймових послів з вибору і щоби отже на випадок побільшення числа соймових послів признано Українцям — при евентуальному застосуванні національного катастру — помноження соймових мандатів в такому відношенні, в якому стоїть тепер цифра 35 до суми всіх соймових послів з вибору.

VI. Український Клюб узнає:

а) політичну і адміністраційну єдність краю;

б) автономічні права краєвого Сойму і стремління до їх поширення;

в) правний status quo щодо урядової мови в краю (внутрішня мова польська, зовнішня у Східній Галичині попри польську і німецьку також українська) і право усталення цього стану законодавчим шляхом, неменше стремління до поширення його на дальші уряди, заведення і правительственні органи в краю;

г) істнування польської людности у східній части краю і її право до дальшого розвою на рівних правних услівях з українською людністю, як з окрема право закладання шкіл і костелів для польських меншостей на селі і т. д.

VII. Український Клюб зобовязується;

а) виречися явно і отверто єдности з послами агітаторами і радикальними денниками;

б) співділати з польським громадянством в стремлінні до успокоєння української людности і до згоди суспільної, національної і релігійної, неменше в відпиранні радикальної агітації політичної і суспільної, що послуговується страйками і тим подібними средствами;

в) при виборах до Державної Ради, Сойму і инших тіл репрезентаційних поступати льояльно в духові засад цієї угоди;

г) признаватися при кождій нагоді явно і отверто, словом і письмом до нинішньої угоди.

VIII. Коло Польське і Український Клюб обітують собі вести в Державній Раді політику на спільних основах і зобовязуються в тій цілі:

а) створити спільний орган, щоби порозуміватися в політичних і національних справах більшої ваги;

б) уживати льояльно цілого свого впливу в цьому напрямі, щоби у парляментарному правительстві засідали репрезентанти обох союзних народів, це значить: кромі польського міністра для Галичини один Українець і принайменше один Поляк.

IX. Коло Польське і Український Клюб зобовязуються узискати ратифікацію нинішньої тревалої угоди у ширших народніх кол, іменно у народніх партій і народньої преси.

X. Коло Польскеі Український клюб заявляють урочисто, що вважають всі постанови нинішньої угоди за нерозривну цілість, котра має увійти в життя рівночасно в цілости своїх постанов і в тій цілі постановляють з окрема, що приписи точок I і V цієї угоди мають увійти в життя негайно після згідного ухвалення закона про львівський університет (точка II.) і про урядову мову в краю (точка VI, буква в,)".

Так виглядає в дослівному перекладі десять заповідей проєкту польсько-української угоди з 1908 р. Не улягає нині сумнівові, що меклерами, а опісля і головними авторами цього проєкту були два віденські лиси парляментарні — Біліньскі і Василько, оба вже нині покійні. Зі згаданої „conférence a quatres" остали в живих д-р Ст. Гломбіньск і тодішній голова Українського Клюбу д-р Кость Левицький. В руках останнього зберігся певно його історичний записник і д-р Кость Левицький має тепер обовязок супроти нашого громадянства вияснити генезу, перебіг і дальшу долю проєкту, як рівнож і те, чи подані пок. Л. Біліньским у його споминах десять угодових заповідей є автентичні, чи ні. Цей обовязок тяжить на д-рі К. Левицькому тим більше, що наше громадянство, зглядно українські політичні чинники не знали нічого про польсько-українські угодові переговори з 1908 р., як не знали цього навіть найблищі тодішні політичні приятелі і співробітники д-ра К. Левицького. Вони певно не дали би були своєї згоди і своїх підписів під концепцію, створену в бюрі пок. Л. Біліньского у вересні 1908 р. і це мабуть спонукало д-ра К. Левицького по холодній розвазі покинути сіти, що їх тоді наставляли два політичні хитруни і зручні грачі — Біліньскі і Василько.

Д-р Степан Баран.

Меморіял большевиків в справі Сх. Галичини.

Деклярація Раковського в Льондоні.

На останньому засіданні англійсько-радянської конференції Раковський зголосив деклярацію наскрізь політичного характеру. Текст деклярації передано англійській делегації; він передістався щойно тепер до газет.

Деклярація займає 4 меморіяли. Перший меморіял має загальний характер; він розглядає ситуацію в усій Европі та зокрема у південно-східній і освітлює погляд Совітів на справу роззброєнь і Союза Народів. Другий і третій меморіял деклярації звернений проти Румунії. У другому СРСР. протестує проти анексії Бесарабії, у третьому заявляє, що прилучення до Румунії північної Буковини, замешкалої Українцями, є з боку Румунії знасилуванням російсько-румунського договору, заключеного ще царським урядом щодо участи Румунії у війні.

Четвертий меморіял говорить виключно про Сх. Галичину. Текст звучить буквально (подаємо за краківським „Czas-ом" з 16. серпня ц. р., ч. 186):

„Не вважаючи на те, що 70 прц. населення Сх. Галичини творять Українці, а лише 14 прц. Поляки, Рада Амбасадорів у Парижі прилучила в 1923 р. Сх. Галичину до Польщі. Є це не лише насильством над волею народу Сх. Галичини, але й зломанням обітниць Союзників про признання населенню Сх. Галичини самоуправи. Ще в 1919 р. Рада Амбасадорів признала Сх. Галичині автономію, а Польща, підписавши договір з Антантою, взяла на себе обовязок перевести автономію Сх. Галичини. Ще в 1919 р. Польща видала закон про автономію Сх. Галичини, але ніколи не перевела його в життя. Ще в 1923 р. Рада Амбасадорів, приймаючи до відома заяву Польщі, що вона перевела автономію Сх. Галичини, висловила надію, що Польща перевела її в дусі постанов Ради Амбасадорів. Тимчасом Польща не перевела автономії Сх. Галичини ні в дусі, ні в букві. Вибори до Сойму Сх. Галичини відбулися в 1922 р. в атмосфері терору, а Сойм Сх. Галичини не має ніяких прав. Польща не виконала ні одного з 16 пунктів, які Рада Амбасадорів вважала за основні для автономії Сх. Галичини

личини права самоозначення. Всупереч тим обіцянкам обмежено права народу, що рахує 5 міліонів населення і при допомозі Союзників накинено йому ярмо. Населення Сх. Галичини найшлося у гіршій ситуації ніж під владою фанатиків і клєрикалів Австро-Угорщини. В 1921 р. Росія і Рад. Україна заявили, що застерігають собі права Сх. Галичини до національного самовизначения. У минулому році в момент анексії Польщею цієї країни, Росія і Україна вдруге зазначили свій протест у справі самовизначення Сх. Галичини. Англія повинна тепер довести до самовизначення Сх. Галичини та до поправи її долі. Таким актом анґлійський уряд виконав би завдання, яке остаточно вирішило би населення Сх. Галичини".

„Час" додає від себе до вищенаведеного тексту деклярації Раковського, що польський посол у Льондоні вже отримав від польського уряду інструкцію, щоби „в справі зложення отої деклярації вжив відповідних заходів", а також польський відпоручник у Москві дістав вказівку, щоби заявив радянському урядові, що деклярація Раковського є суперечна з рисським договором, у якому рад. уряд признав східні кордони Польщі й тому, мовляв, не може бути тут мови про анексію Сх. Галичини.

Вітос про „національні меншости".

Винуватником „сепаратизму" Украінців є — „Визволеня".

З нагоди партійних нарад П. С. П. „Пяста" у Львові виголосив б. польський премєр і вержхославіцкий війт Вінценти Вітос велику промову про політичні відносини в Польщі, та зокрема свою ласкаву увагу звернув на т. зв. проблему національних меншостей.

Вітос, який завжди відзначався великою сміливістю, (про що зрештою свідчить його вічна готовість переймати керму польської республики) і цим разом сказав дещо, що оправдує в цілости заслужену славу його політичного розуму, хоча з другого боку справедливість каже признати, що й у його виводах є lucida intervalla, (передусім там, де мова про вигляд і працездатність нинішнього польського сойму). А що людина, яка двічі була премєром і скомпромітувалася, має усі дані на те, щоби стати ним і третій раз, то не від речі буде й нам познайомитися із тими поглядами визначного вержхославіцкого державного мужа.

Отже на думку В. Вітоса єдиним винуватцем нинішнього відношення „національних меншостей" до польської держави є — „Визволєнє". Бо те негативне відношення українського й білоруського народів не є наслідком їх природних змагань. Український і білоруський „сепаратизм" (як це Вітос називає визвольницький рух поневолених народів) є виключно викликаний агітацією „Визволеня"; оту то агітацію продовжує тепер Васильчук і Тарашкевич. Инша річ, що Росія підпомагає їх змагання, і то у власному інтересі (хто коли й кому помагає у чужому інтересі?!) На всякий випадок — для Польщі ця справа представляється дуже некорисно— і це одно, в чому прелєгент сказав святу правду.

Відношення славянських „меншостей" до Польщі, — казав він дальше, — є вороже. Їхня діяльність антидержавна. На скільки ситуація на кресах" є небезпечною, про те свідчать поголоски, що після славянських „меншостей" мали одного дня зголосити свій виступ зі сойму і скликати конституанту в одному з „кресових" міст з метою проклямування злуки „кресів" з радянським Союзом!! Значить: зле. Зрештою посол Вітос не бачить нічого неймовірного у тих поголосках, нагадуючи промови й заяви українських послів на політичних засіданнях комісій.

Прелєгент бажав би зарадити тій відосередковій роботі консолідацією польських течій, „які розуміють вагу державности". На жаль — у Польщі це найважча історія. Кожний говорить про консолідацію, але коли лиш приходить до її реалізації, ні одна партія не хоче нічого зрікатися зі свої партійної ідеольогії. Польський сойм є типічним відзеркаленням такої ситуації. Говорять там багато, сварняться, а результатом є — анархія, джерелом якої частенько буває сам Сойм (нічого собі признання лідера одного з найбільших соймових клюбів!). У польському соймі є тепер 23 партій, але хто знає, чи до кінця каденції не буде їх 46. Усі вони ідентифікують свою партійну програму з інтересом держави (про особисті інтереса, нпр. про експорт свиней і т. п. ідеали — Вітос делікатно промовчав). Лівиця сойму не знає чого хоче і не є здібна до ніякої реальної праці. Її радикалізм в напрямку революційних переговорів показався найзвичайнійшим блєфом. Програма правиці відома. Багато говорить, але теж не здібна до ніякого благородного вчинку, широкого жесту й великої жертви. — Поправді, то єдиною такою партією, яка є здібною на такі подвиги, це — хтож би инший?! — „Пяст", ну — й, річ ясна, його лідер, Вінценти Вітос. Отже діяльність сойму є яловою і безцільною. Отут джерело нинішньої аномалії позапарляментарного уряду, який мусить спиратися на уповноваженнях. Але довго правити ними не можна. Мусить прийти щось, що уможливить створення парляментського уряду. Байдуже, як буде виглядати більшість, що створить його (цікавий політик, якому такі речі байдужі!), аби лише мала програму й реалізувала її.

Сенат у нинішній формі молотить солому, перемелену вже соймом. Зрештою, хай собі істнує й на далі сенат, аби не засідало в ньому більше 50 сенаторів.

Гасло розвязання сойму тепер не є актуальне. Колиб розвязано сойм, то це моглоб пошкодити Польщі. Чому? А хоч би тому, що для Ількових і Кравчишинів, які сягають оком найвище поза ліс і луку пана графа, у новому соймі не булоб місця. Прийшли би давні старі українські парляментарі, відомі з галицького сойму й австрійського парляменту, які не вважаючи на велику урядову більшість зуміли би здобути собі відповідну позицію і відіграти певну ролю.

Від себе Вітос радить таке: перевести ревізію конституції Річипосполитої в напрямку зменшення її „пересадного лібералізму" (!), який радше шкоду приносить ніж пожиток, змінити виборчу ординацію до сойму й сенату, поширити права президента республики та звузити права сойму.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Дрібні вістки.

На кордонах Болгарії зросла скількість банд, яка нападає на країну.

До Америки зможе виїхати з Польщі місячно лише 398 людей. Так каже еміграційний уряд через амер. консулят у Варшаві.

Іспанія збільшує свої війська в Марокко, щоби зміцнити своє ослаблене становище.

Туреччина і Греція прийшли до порозуміння в справі вимін своїх підданих, та реквізованого майна.

На окупованій нім. території 86 пр. державних урядовців вернулось до праці. З инших професій вернулось 16 пр.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Евакуація Поруря.

Делєгати союзн. держав одноголосно згодилися, що евакуацію Поруря можна буде зачати скорше, як до року — при виконуванні зобовязань Німеччиною. Німецька відповідь на франц.-бельгійське предложення щодо речення евакуації Поруря вже наспіла до Льондону. Зміст іще незвісний. На засіданні нім. кабінету під проводом Еберта апробовано поведення нім. делєгатів у Льондоні. Делєгатам післано нові вказівки. Сумнівтються, щоби відповідь годилася на 1-річну окупацію.

Анґл. офензива на Єгипет.

Баталіон єгипетських жовнірів, що працював при будові залізниці до Атбара (Судан) обкидав камінням більшу англ. кінну патрулю. Анґлійці відповіли пальбою. Згинуло 9 єг. жовнірів, 9 ранено. В Альпара при сутичці було вбитих 19 єгипетських вояків. До Єгипту прибувають англійські війська, кораблі і літаки.

Релігія і демократична республика в XX ст.

Промова посла Сергія Хруцького з нагоди соймової диспуси над бюджетом міністерства віреісповідань.

(Докінчення).

Польський міністер віроісповідань — православним патріярхом.

Витворилася така ситуація, що чужовіроісповідна державна світська влада переносить, призначає і звільнює з посад православне духовенство, цілком ігноруючи епископів і навіть православних митрополитів. Що більше, навіть самих епископів призначає уряд, отже фактичним адміністратором православної церкви в Польщі став департамент віроісповідань, чи пак панове воєводи й старости, а патріярхом автокефальної православної церкви в Польщі є міністр віроісповідань і народньої освіти".

Польський уряд — джерелом канонічних прав.

„Нічого дивного, що на справи, які торкаються виключно внутрішнього устрою і життя православної церкви, уряд дивиться, як на справи чисто державні. Ось справа введення, на бажання уряду, нового стилю. Це було і є наскрізь внутрішнім питанням православної церкви. Внутрі православної церкви ведеться тепер довкола цього питання боротьба духовенства й парохіян проти епископів. Уряд виразно стає по стороні епископів — навіть без їхньої просьби — і конфіскує отвертий лист до митрополита, написаний у цій справі всіма православними послами й сенаторами української, білоруської і російської національности. Надзвичайно характеристичне, що уряд кваліфікує цей лист, як антидержавний. Ба навіть імунізацію цього листа не допущено до друку. Уряд, увійшовши на шлях вмішування у внутрішні справи православної церкви, в дальшій послідовності стає сам джерелом канонічних прав".

Римокатолицька церква — церквою „господствующою".

„Такою то є політика польського уряду відносно православної церкви. Очевидно, що вона відповідно відбивається у бюджеті, наче у дзеркалі. І дійсно, аналізуючи числа в бюджеті міністерства віроісповідань і нар. освіти бачимо, що на всі инші віроісповідання преліміновано суму в 31 разів меншу, аніж сума призначена на католицьке віроісповідання, дарма, що некатоликів є в державі від 30—35%. Ось де рівноправність усіх церков і релігійнинх корпорацій, про яке говорить конституція.

І длятого це не lapsus linguae, коли посол Римар, кажучи про римокатолицьку церкву назвав її „пануючою". Цей вислів зразу нагадав мені „господствующую" церкву царської Росії. У Польщі є 3 мільони православного населення на 18 міл. католиків, отже 6-та частина. Колиб у бюджеті преліміновано оту 1/6 на потреби православ., то ми мали би суму 1,900.000, а не 165.000! Отже преліміновано 11 разів менше, ніж належалося православному населенню! Не дивниця, що у звязку з такою дивоглядно малою сумою, уряд гадає скасувати 50% православних парафій і вже навіть, не зважаючи на протест митрополита Діонізія, реалізує цей проект..."

Юдині гроші.

„...Супроти загальної політики польського уряду, яка змагає до поневолення і повного ослаблення православної церкви заявляю в імени православного народу слідуюче: дайте нам спокій, верніть нам те, що було наше, не мішайтеся до внутрішніх справ церкви, забудьте про істнування православної церкви, а тих 165.000 зл., ті Юдині гроші, можете лишити собі. Тому в імени українського й білоруського клюбів вношу на скреслення цілої преліміновапої суми 165.000 зл. п., яку назначило м—ство для православного віроісповідання. Дякуємо вам."

відгуки дня.

Каварняна астрономія

Каварня „Центральна" лежить точнісінько напроти місяця, трохи на скіс від Марса. Завдяки цьому положенню мала знаменитий вид на ще більше знаменіті небесні події, що розігралися дня 14. серпня 1924 року вечером. Вже від полудня товпилися гості, щоб заняти добрі обсерваційні пункти і не втратити нагоди поглянути на вечірне небо. А нагода ця трапляється раз на 200 літ і либонь чи кому з нас доведеться дожити до другого разу.

В тім дні місяць робив затьміння, а Марс підіхав на пару марних мілїонів миль до нашої сфіксованої старушки і робив до неї око.

Я був цілий той вечір у поганім настрою. Все, колинебудь трапилася мені рандка місяць світив як лисий до сонця. Найгустійше гілля, найтемнійші корчі не давали захисту перед ним. Всюди заглянув, усе побачив. Хоч він і не таке вже бачив, але завсіди чоловікові ніяково.

А нині!?...

Просив на милість Біг вибрану серця. Ходім до парку! —

Не хотіла.

Не люблю природи! каже.

Прийшлося затьміння місяця (повне!!) перемучити в каварні.

Злий на цілий світ присівся я до грекокатол. астронома, щоби ще більше подратувати себе.

А астроном був нині в своїм сосі. Відчинив фронтове вікно, розсівся на кріслі як щонайменше Шіхт або другий фабрикант мила і викладав українській публиці про небесні дивовижі.

— Місяць, прошу панства, є сателітом нашої Землі.

Всі присутні ахнули з дива.

— ...Він кружить у віддалі кількосьтам тисяч кільометрів довкола своєї мами — Землі, а врешті... біда знає, чи то його мама.

— Mater semper certa... зачав був повоєнний доктор прав, але астроном не дав йому скінчити.

— Небо має інакші параґрафи!... Отже, як кажу, не знати чи то його мама... Але йдім далі: Гіпотеза, що на місяці брат брата на вила застромив, до тепер недоказана, хоч богато промовляє за нею... Коли землю прикриють хмари, місяця не видно. Це є незбитим доказом, що він є понад хмарами.

Радник суду недовірчиво глянув по присутних. Але що ніхто не мав відваги перечити, то він тільки злобно підсміхнувся.

А астроном їхав як по милі:

— Коли між місяць і сонце вихається якесь третє тіло, тоді наступає затьміння...

— Зовсім як у подружу! похитав головою один-зраджений муж.

— Добродію! Не мішайте буденности з вічністю! обрушився астроном.

По хвилі продовжав виклад:

— Така ситуація, щоби місяць мав затьміння а Марс був найблизше до землі, повійде щойно за 200 літ. До того часу ніхто з нас не дочекає.

— Хіба Штайнах і Воронов поможуть нам! зітхнув загадково старий кавалєр і обтер нишком сьозу.

Знаменитий перекладач Шекспіра, перекладши ногу на ногу, дивився на невидний місяць і голосно шептав:

— Нині почиваю повість: „Дума Правіту", або ліпше: „Поза межами розуму".

Його буйне, поетичне волося давало повну запоруку, що він свою погрозу виконає.

А народний учитель запитав зі страхом:

— Пане астроном! Як довго тріватиме затьміння місяця?

— Три чверти години!

— Слава Богу! відітхнув з полекшею. Як би так довше то булоб нещастя. Що тобі сталосяб з нашими пєсіями. Бог зна, колиб виплачувалі! — Ми тим не журимося, — казав один з редакторів. В редакції однако на місяці не звертають уваги. А затьміння в нас кождого пятого.

— А я був би навіть дуже радий, — говорив свіжо вступружений критик. Можна булоб зачети брати і брати.

— Ne misceantur sacra profanis! крикнув до краю обурений астроном і поправивши окуляри пофастриґував до дому.

— — — — — — — — — — — —

Жінки в дискусії над місяцем не забирали голосу! *Галактіон Чіпка.*

НОВИНКИ.

— **Спростування ошибки.** У вчорашній передовиці д-ра Ст. Барана під заг. „Щиро і отверто" зайшла друкарська ошибка, котру отсим простуємо. А саме в 43 рядку другої шпальтки згори подано, що римо-кат. людности у станиславівському воєвідстві є около 1 проц., між тим, коли цеї людности є там около 10 проц. Складач опустив через недогляд нуль по одиниці і звідси вийшла згадана ошибка.

— **Степан Федак на волі!** Степан Федак одержав амнестію під умовою, що негайно по опущенню тюрми виїде за кордон, де перебуде час, який остався йому до повного відбуття кари.

— **Пожежа на львівському двірці.** В четвер 14 ц. м. знялася в одному з магазинів при головному дв'рці пожежа. Пожежа, якій в допомогу прийшли експльозії збірників кисня і бензини, могла стати катастрофою для цілого двірця, якби не ратункова акція залізничників, з яких чотирох віднесло тяжкі рани і попарення. Причина вибуху пожежі покищо не устанена.

— **398 віз місячно.** Після інформації варшавського еміґраційного уряду, американський конзулят задумує видавати 398 віз на виїзд до Америки місячно: 100 віз полишає конзулят для польських громадян, що пробувають за кордоном, напр. у Франції. 50 проц. призначено виключно для хліборобів з родинами, других 50 проц. віз призначені для кревних американських громадян, які мусять мати дозвіл американських імміґраційних властей на виїзд до Америки.

— **Непрактикований спосіб самогубства.** Минулого четверга хотів позбавити себе життя один з вязнів тюрми на Баторого у Львові Пилип Жуковський, обвинуваченій в убійстві. Вигостривши лижочку, пообрізував собі уха, думаючи, що в той спосіб утікне від життя і відповідальности.

— **Траґедія на чужині.** Двох галицьких робітників, які перебували па роботі у Франції, Осип Куритиха і Ян Антецкі жили собі і працювали в згоді, поки не увійшла поміж них — жінка. Недавно найнято Осипа Куритиху поблизу фабрики з Попа Муссон — з відтятою головою, присипаною камінням. Небаром найдено й убійника, яким виявився „приятель" убитого Антецкі, що оставав з жінкою Куритиха в любовних взаєминах. Слідство виявило, що Антецкі доконав страшного злочину в порозумінню з жінкою Куртихи...

— **Американські міліярдери.** Допепер говорилося, що найбогатшими людьми Америки є Рокфеллєр. Форд, Карнеґі і Вандербільт. Виявляється, що це не так. Власниками найбільших маєтків в Америці являються Елі Джозеф і пані Мері Біддль. „Ревю Мондіяль" доносить, що з списку осіб, які заробляють 400.000 до 1.000.000 долярів в рік займає „бідний" Вандербільт усього пятнайцяте місце.

— **Виґідний календар.** Англійські журнали з 1876 р. описують календар випущений одним австрійським видавцем. Кожда сторінка календаря поділена на дві части — верхню і нижню. В верхній находиться дата місяця і день. Під датою на ліво — імя святого, на право — пословиця. Нижна часть розділена на два стовпці. В лівому стовпці кождої сторінки, до липня поміщена лекція модермих мов. „Коли — заявляє видавець — у власника календаря найдеться терпець, починаючи з 1 січня, вивчити кожду лекцію, то з початком липня він говоритиме шістьома чужими мовами. В правому стовпці шестиміснців, зібрані поезії Шіллєра. Від 1 липня до 31 грудня в лівому стовпці поміщений роман Жуль Верна, а в правій поміщені чужі слова, які увійшли в німецьку мову, та курс історії від Карла Великого до кінця 1875 р. На відворотній сторінці поміщені відомости з мітольоґії, географії і правознавства. Але найважніще те, що зі сторінок літних місяців можна, змочивши, зробити папір на мухи а листки зимові можна вжити як паперці до папіросів...

— **Фальшиві пяти-золотівки.** Недавно появилися в обігу фальшиві пяти-золотівки. Пізнати їх можна по чисто-білому, мягкому папері і недбало виконаному рисунку. Крім цього є ріжниці в красці написів.

— **Неврожай в Росії.** „Економическая Жізнь" доносить, що в наслідок неврожаїв, господарські організації, які займаються експортом російського збіжжа, припинили закупно з огляду на непередбачену калькуляцію цін.

— **Знову землетрус в Японії.** „Нає Фрає Прессе" доносять з Токіо, що на південний захід о 200 км. від Нагасакі, відчуто землетрус, який викликав переполох серед населення. День 1 вересня, як роковини страшного землегрусу з минулого року, буде відсвяткований в Японії загальною жалобою.

— **Карієра б. цісаря Вільгельма.** Берлінський кореспондент „Чікаго Трібюн" доносить, що б. німецький цісар Вільгельм зацікавився тепер кінематографічним промислом. З уділом 5000 фунтів штерлінгів приступив він до спілки одного кінематографічного підприємства, яке має випускати фільми з монархістичною тенденцією. Уже появився перший фільм з того циклю п. з. „Парсіваль"; тепер ідуть приготування до „Оберона", для якого написав сценерії сам Вільгельм.

— **Трийцять девять наречених.** На днях арештовано в Парижі італійця Стіссу, який будучи гарним з виду мущиною, навязував знакомства з Парижанками від 15–50 літ і моментально з ними заручувався. На день перед умовленим вінчанням, забирав у своїх наречених готівку і пропадав. Того рода любовна практика приносила йому чимало приємности і доходів, коли зважимо, що Стісса успів заручитися 39 разів.

— **Торговля радом.** В часі від 23. до 28. вересня ц. р. відбудеться в Ню-Йорку торг на рад і радіотехнічні прилади. З европейських держав зголосилися до участи: Англія, Франція, Бельґія, Італія, Швайцарія і Австрія.

— **Неймовірне зацікавлення.** Виставку в Уемблей відвідало до тепер 10 міліонів людей. Вчора почалась продаж білетів 11 міліона.

— **Безробіття в Анґлії.** Після урядової статистики число безробітних в Анґлії досягло 26. липня ц. р. числа 1.048.000 осіб, то є 6.216 осіб більше, аніж 21. липня. Дня 31. грудня минулого року число анґлійських безробітних виносило усього 237.623 особи.

Дописи.

Городенка. (*Арештування*). Перед кількома тижнями державна поліція арештувала в Глушкові пов. Городенка кількох господарів, а іменно: І. Регуша, І. Бойка, М. Муляка і Ом. Бундзяка, — всіх під замітом комуністичної пропаґанди і приналежности до мнимої тайної організації, „o przeciwpaństwowych tendencjach". Дійсна причина арештування така: вищеназвані спільно передплачували соц. часопис „Земля і Воля" і сходилися до одного з них на спільні читання. Аж тут загостили жандарми, зробили ревізію і найшли кілька чисел українських соціялістичних часописів і кілька брошур та 1-майских відозв. Те все сконфіскували як доказовий матеріял, а названих арештували і скованих наче бандитів серед наруг і зневаг відставили до Коломиї. Та там той „доказовий" матеріял оказався за марним, щоби невинних людей запроторити на довший час в тюрму та виточити їм процес. І в цьому помагає коломийська поліція. Замикає їх в темничних келіях і голодом через цілий тиждень і прочуханами вимушує найдивовижніщі видумані зізнання. У наслідку йдуть дальші арештування та тягання десятків нових людей переважно господарів, — ніби членів тої страшної організації по постерунках на переслухання. У звязку з цею справою арештовано також В. Романюгу, госп. з Городенки і Н. Візінського, госп. з Ясенева пільного за те тільки, що випадково набули також по кілька поимірників першомайских відозв. По перебутій такій-же дорозі, як перші, поміщено їх вкінці в судових арештах. Останнього забрали з дому хорого, з приводу чого пожалували його на поліції словами: „Zdechniesz, psiakrew, czego się do polityki mieszasz". До судових арештів приведено їх всіх побитих з попідбиваними очима, попідпуханими, синяками покритими лицями, тому й не скоро можна було рідні бачитися з ними. А коли пізніще одного з них запитала його жінка в присутности слідчого судді, чи його били а він відповів — так, суддя перервав дальшу балачку. — Певним є, що цих всіх людей по якімсь часі випустять навіть без акту обжалування, бо нема потрібного матеріялу, одначе ніхто ім незаплатить за страчений дорогий час жнив, ні не дасть їм ніякого задоситтьучинення за страчене при поліційних побоях здоровля.

Відозви й комунікати.

Вибори до Каси Хорих.

В справі виборчої реклямації до Каси хорих міста Львова, повідомляє нас Заряд Каси Хорих, що з внесених 1493 реклямацій службодавців і обезпечених, чи то з причини непоміщення їх на листі виборців, чи з причини перекручення прізвищ або пропущення дати уродження, на засіданні дня 9 ц. м. відкинено 185 реклямацій.

Всім інтересованим, яких реклямації не прийняли до відома, доручено умотивоване рішення, від якого на протязі трох днів від доручення, можна внести відклик за посередництвом Каси Хорих до Окружного Уряду Обезпечень.

З огляду на піднесений закид, неначе би листу виборців складено нестисло і тенденційно, ствердив Заряд Каси в присутности репрезентанта Окружного Уряду Обезпечень цілковиту безпідставність закидів.

Число виборців обезпечених виносить 31.378. Число виборців службодавців виносить 12.117, разом виборців 43.495.

Величезне число втягнених на листу виборців управнених до голосування і дуже малий у відношенні до цього процент реклямацій, не вважаючи на велике заінтересування і численні накликування з боку часописів, свідчить про вповні правильне приготовлення спису виборців.

Окружний Уряд Обезпечень відкинув домагання продовжити реклямаційний речинець.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цього вівторка 19. VIII. храмовий празник в Храмі Преображення Господнього (св. Спаса) у Львові. Порядок богослужень: В понеділок 18. ц. м. в навечерія від 4. г. п. п. сповідь вірних; о год. 6. вечер Велика вечірня з літією; в часі Вечірні проповідь. — Вівторок 19. ц. м. від 5. год. рано що години читані Сл. Божі. О 6. год. рано Утрення, о год 7·30 І. проповідь, о год. 8. І. співана Літургія, о 10. год. Торжественна Соборна Літургія, о 11. год. посвідня читана Сл. Божа, о год. 11·45 Слово до вірних Високопреосв. Митрополита, о год. 12·45 Водосвятня і Освячення овочів — на дворі, в загороді коло храму, о 4. год. попол. Вечірня, Обхід, Благословення Найсв. Дарами і закінчення Празника. — Храмовий Празник у св. Спаса наділений через Святійш. Апост. Престол повним отпустом для тих, що в той день в Храмі Преображення Госп. (св. Спаса) приймуть св. Тайни Покаяння і Евхаристії і помоляться в намірені Цеокви. — *Управа Храма св. Спаса у Львові.* 1—2

Товариство „Українська Захоронка" у Львові устроїло в часі від 15./IV. до 30./IV. ц. р. за дозволом львівського староства вбірку в львівськім повіті. Громади: Вовків, Глуховичі, Солонка, Черепин, Рісна, Вислобоки, Селиська, Бродки, Зашків, Гаї і Пикуличі прислали свої жертви в натуралїях на ціль Товариства — яке завдяки сій жертвенности, могло покінчити пей шкільний рік. Зібрано разом: 27 хлібів, 5 л. цибулі, 365 кг. жита, 166 кг. 80 дкг. мукн, 24 кг. 25 дкг. круп, 16 кг. фасолі, 13 кг. гороху, 880 кг. бульби, 1224 штук яєць, 18 л. молока і 37,500.000 мп. готівки, з чого за довіз і за акцизу заплачено 21,850.000 мп. Всім жертводавцям складає за всі дари щиру подяку *Виділ.* 234 1—1

Неоніля Танячкевич, сирота по о. Данилі Танячкевичові, бувшому парохові в селі Закомарі, а сестра бл. п. д-ра Костя Танячкевича просить о грошеву запомогу. Зараз Неоніля Танячкевич є хвора на руку і не може заробити собі на прожиток. Адрес: Неоніля Танячкевич Львів XV., Богданівка ч. 1. 2—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ПОМЕШКАННЯ сейчас маю для учениць, з харчем або без, з доплатою. Львів вул. Гіпсова 20. (біля СС. Василіянок). 278 1—2

ПРОМИСЛОВЕЦЬ літ 29, енергічний, співвласитель торгов.-промислового підприємства, з браку часу шукає отсею дорогою панни або вдовиці до 24 літ з посагом, щоби відділитися від спілки. Зголошення з фотографією до Адміністрації під Промисловець 2.000. 237 1—2

СТАРШИЙ кавалєр, інтелігентний, шукає місця до ведення сільського господарства, кооперативи або лекції з низших кляс гімн. Зголошення під „Безробітний", Адміністрація. 236 1-1

ПРИЙМУ на станцію дві панночки. Близша відомість в „Союзнім Базарі" вул. Руська ч. 20. при касі. 235 1—3

СТАРШИЙ конціпієнт шукає місця у адвоката. Зголошення з подяканям умовпросить посилати на адресу: Порфір Буняк, Львів Ринок 10. 228 2—3

КАНЦЕЛЯРІЯ адвокатська близько Львова до відступлення адвокатові Українцеві. Зголошення Марія Франко Львів, Коспюшка 20. 226 3—3

ВДОВА по священику глядає місця господині у священика вдівця або пелібса. Неоніля Гвоздикоза у о. Прокурата Хівновичі п. Гусаків коло Перемишля. 233 2—4

ПОТРЕБУЮ учительки до дівчат з 4. і 6. кл. виділової. Зголошення і блищі условія на адресу: о. Петро Стернюк, Гошів, п. Болехів. 231 2—3

ПОШУКУЮ доброго мешкання при інтелігентній родині для двоє дітей (брат і сестра) по можности на середині дороги між академічною гімназією і школою Шевченка, або недалеко одної з тих шкіл. Д. Стасів упр. школи в Кулайцях, п. Любича королівська. 214 4—4

ЖЕНЩИНА, старша, бездітна, вдова по священику, пошукує місця до заряду домом і господарством найрадше у священика вдівця. Зголошення проситься слати на адресу І. Паньків, посте рестанте Дрогобич. 225 3—4

ПОЗІР!! Пані і Панове! Хочете познайомитись в матримоніяльних цілях — удайтеся з довірям до найліпшого бюра посередництва М. Марцяка в Перемишлі вул. Попелів 10. Бюро має богато кандидаток і кандидатів зі сфер інтелігенції, купецтва, ріжної народности. Богаті, меньше заможні і бідні найдуть щастя. Дискреція стисла. Сотки подяк можна переглянути в канцелярії. Фотографії і подвійні почтові значки прислати. 168 3—7

ВИНАЙМУ зараз дім з двоморґовим, овочевим і яринним городом і господарськими будинками в Яжові новім. Станція в місци. Блища відомість: Е. Терлецька, Яжів новий, п. Шкло. 221 2—2

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату страчені. Памятайте, що у нас и а й д е ш е в ш е купите фотографічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематографії, фахової і проєкції. Школи і наукові інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 9-16

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

УГОЛЬ гор. шлеський, кокс і дерево опалове рубане з доставою до дому продає по цінах конкуренційних (також на рати) **„ТИТАН"** торг. - пром. С-ка у Львові, вул **Валова 23.** Телєф. 636. Для кооператив і складів вугля на провінції значні полекші. 204 3-6

Виходить з друку БУКВАР „УЧІТЕСЯ",

перша книжечка для українських початкових шкіл.

Склали: **Сергій Козицький** та **Ів. Шумицький.** — Багато ілюстрував: **Артист-художник проф. Петро Холодний.**

Тих самих авторів друкується Перша Читанка „ЗЕРНО".

Обі книжки апробовані шкільною владою, волинською кураторією і міністерством освіти, як обовязкові при навчанню в школах Волині, Полїсся, Підляша, Холмщини.

Замовляти підручники у книжних торговлях: 1—1

„ВІДБУДОВА" в Здолбунові, Рівному, Ковелі і Володимирі волинському.

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 183 (10.276). Львів, вівторок 19. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРЧИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Зворот до парляментаризму.

Світова війна принесла нам дві досі незнані конструкції державної організації — систему радянську і фашизм. Одна і друга є запереченням дотеперішнього демократичного устрою, спираючогося на парляментарній більшости, що вийшла зі свобідних виборів. І перша і друга репрезентує не більшість, але значну меншість певного громадянства, яку зорганізовано і вишколено зовсім на військовий спосіб, та введено справді касарняну дисципліну. Вкінці і система радянська і фашизм в переведенні своїх ділей послуговуються насильством, силою накидують свою програму і силою переводять її в життя.

Старшою на кілька літ є система диктатури пролєтаріяту і вона так сказати би була матірю подібної, але протилежної системи — фашизму. Цікава річ, що нові системи схопили дотепер тільки невисококультурний европейський схід себто бувшу Росію і так само значно ще відсталий, коли йде про народні маси (величезний відсоток неграмотних) — европейський південних країн — Італію і Еспанію.

На Сході Европи заведено диктатуру пролєтаріяту, що у своїх методах послуговується часто взірцями з царських часів і веде в додатку державну політику Петра Великого. На перше місце в будові нового устрою висунено тут справи соціяльного характеру і їх зроблено підставою нового державного і соціяльного будівництва. Не викинено одначе поза скобки важного в державній і міжнародній організації національного чинника, а навіть формально оперто на ньому свою будову, творячи національні радянські республики.

Силою, нераз дуже кровавою і великими матеріяльними жертвами — загальною економічною руїною перестроювано громадянство давньої царської імперії на новий лад. Ми тепер свідками істнування держави СРСР., що не мала конструкційних взірців, що оперлася на невідомих досі плянах і істнує мимо того, що ворожено їй коротке життя. Та цього будівництва не поширено поза західні кордони СРСР., хотяй про це всіми силами старались її теперішні керманичі. Диктатура пролєтаріяту як заперечення парляментаризму остала виключною формою Сходу Европи, як остала досі виключно типовим російським явищем стать Л. Толстоя. Культурний світ поза бувшою Росією цієї форми не приняв.

Чи трівкою є будівля оперта на плянах Леніна-Улянова — покаже майбутність. Сучасність говорить що иншого. Троцький зі своєю групою — не зовсім слабою — робить перші виломи. Перехід до своєрідного парляментаризму у нутрі самої комуністичної партії у формі скасування диктатури і введення виборної системи на основі принципу більшости, що його голосить теперішня опозиція в лоні комуністичної партії — це перші вістуни того, що диктатуру годі на стало вдержати. Прийде час, що голос опозиції побідить, а тоді тільки один крок до введення засади загального принципу більшости — тим самим до повороту демократичного парляментаризму і там, де тепер панує диктатура пролєтаріяту.

Диктатуру меншости — тільки у инщій формі введено в Італії. Муссоліні і його чорні сорочки, кермовані ідеями якраз противними сучасним московським взірцям, організацію державної влади оперли не на соціяльній, а на скрайно національній основі. Не було вправді тих жертв життя і майна, що їх бачила червона Москва, бо насильно не перестроювано соціяльного устрою, що у своїх основах мав остати у старих видах і в одноцільній під національним оглядом Італії не було національного питання і тим самим національної боротьби, але мимо всього будівля Муссолінія не оказується трівкою. Заслуги Муссолінія перед історією його держави великі. Він врятував свою батьківщину від цієї великої руїни, що її мають простори від Збруча по Сахалін, Він виробив Італії це міжнародне становище, що вона має його нині — однак попри все не зумів утревалити цих принципіяльних основ, на яких будується теперішне державне життя Італії. Фашизм як заперечення демократичного парляментарного принципу більшости відспівує свою лебедину пісню. Убийство посла Маттеоті, ліквідацію фашизму лишень приспішує. В Італії формуються проти Муссолінія всі партії від католицьких популярів до соціялістів і недалекий мабуть час, коли фашизм як форма державного устрою перейде в історію. Превенційна акція самого творця цієї форми не спинить повороту демократичного парляментарного принципу більшости навіть в самій Італії.

Диктатуру — тільки в особистому характері введено також в Еспанії. Генерал Прімо де Рівера усунув парлямент і став дійсним сатрапом-диктатором. Не перевів однак і цих внутрішніх реформ, що їх зробив на полі економічному (економічна санація влади і привернення авторитету державної влади) його сусід Муссоліні. Диктатура в Еспанії вже нині переживається і генерал диктатор буде змушений привернути вповні давній парляментаризм.

На примірах російському, італійському і еспанському бачимо, що диктатура меншости чи одиниці на дальшу мету не вдасться вдержати. Не маючи за собою чисельної більшости і зірвавши з традицією і дотеперішними формами державного будівництва, мусять уступити. Зовсім природно, що першим уступить Прімо де Рівера, другим Мусоліні і аж на кінці зрезигнують з диктатури меншости над більшістю перші, що знехтували демократичний парляментаризм, себто комуністи в СРСР.

Поворот до парляментарного демократизму в Европі і у тих державах, де його усунено, запевнений тими всіми подіями, що їх тепер бачимо. Цей поворот принесе і користь для нас, усуваючи небезпеку чужої нам національної меншости над українською більшістю на землях Великої України.

Наддніпрянська Україна.

Справи українізації.

Україна, після ухвали конституції, двома актами відзначила льогічний розвиток національного визначення себе, як держави:

а) про заходи забезпечення рівноправности мов і про допомогу розвиткові української мови з дня 1-го серпня 1923 року і

б) про заходи українізації шкільно-виховничих і культурно-освітніх установ з дня 27-го VII. — 1923 року.

Обидва ці акти мали на увазі існуючу до того часу формальну рівноправність мов української і російської поставити в умови, що однаково сприяють розвиткові фактичної рівноправности. Але і ці акти, оскільки вони складені на основі реального співвідношення сил, що впливають на культурний напрямок життя на Україні, до певної міри не досить гарантували перевагу української мови над російською.

Та инакше й бути не могло, бо в сучасних умовах, коли значну частину нижчих та середніх шкіл, в силу історичних причин, українізовано, не можна ставити питання в площину навіть фактичної рівноправности. Ми маємо два цілком протилежні явища — наші місцеві установи, за окремими винятками, під впливом мас ідуть по лінії наближення себе до мас, тоді як наші центральні установи продовжують недооцінювати державного значіння українізації.

Звичайно — наші установи наймають вчителя, купують словники і підручники і засновують курси української мови з певним терміном навчання. Курси не охоплюють всіх співробітників, через це частина примушена на деякий час відійти від навчання, друга частина поволі, бачучи, що є люде, які не вчать української мови, починають і собі відходити з причин особистого порядку. В наслідку ефект курсів не справджує витрачених державних грошей, а ті, що більш чи менш засвоїли мову, забувають її, отже, починається нове коло тої-ж операції.

Стаття 25 закону з дня 1-го серпня, якою покладається на Наркомосвіту організувати при установах девяти-місячні курси, так і лишалась невиконаною, так, принаймні, було не в одній установі. Можливо були щасливі, що й бачили представника Наркомосвіти в цій справі, але ніхто ніяких інструкцій і ніякої контролі з боку Наркомосвіти над українізацією, по українізації не бачив.

Правда, є ще в цьому декрет факт, в якому сказано, що по закінченні реченця, тих, хто не вивчив української мови, належить звільнити, але здійснити це теж не вдається (ст. 22), бо ніхто не проявляв досить цікавости до українізації і не пробував з належною рішучістю цю справу організувати. Ми не кажемо про виконання инших статтей, особливо про зобовязання установ не приймати на службу людей, що не знають української мови, — його не виконується.

Другий декрет, що розглядає по суті Україну, як федерацію народів, і що має на увазі нерівномірний розподіл метод українізації по ріжних місцевостях України, в сучасних умовах нездійснимий, бо, очевидно, що коли державні установи можуть виправдатись, то їм повірять, що вони не могли знайти людей, які знають українську мову. Отже, шкільно-виховничі установи повинні поставити справу так у себе, щоби в майбутньому на Україні такого аргументу не було.

Пакт „в“ розділу А, що каже про введення з біжучого навчального року, тоб-то, 1923—24 по всіх школах української мови, фактично, наскільки нам відомо, не виконаний, бо по богатьох установах, особливо студенти старших курсів, як не знали, так і досі не знають нічого про мову й культуру цього народу, працювати серед якого вони готуються.

Цілком зрозуміло, що ці два декрети, що мають за основу фактичну рівність мов, не тільки не дадуть тих наслідків, яких ми мали право сподіватися, а в значній мірі підірвуть нормальне переведення українізації на Україні.

От чому нам здається, що справу українізації слід поставити на реальніщий ґрунт і здійснити її в категоричнійшій формі.

Фактичне невиконання декретів привело до того, що психологічний перелім в напрямку освідомлення потреби знати національну мову і культуру починає набірати серед де-яких службовців і учнів несерьозного (простіще кажучи ліквідаторського) характеру.

Потрібна нова кампанія, потрібна нова боротьба з русифікаторською інерцією значної частини елементів, що обслуговують наші установи.

Але, якщо ми розглядатимем українізацію в площині виключно

*) Передруковуємо цю статтю без змін за харк. „Вістями“, як характеристичну для українізаційної політики рад. уряду. — Ред.

Пр. 739/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 175 (10.268) з дня 9. серпня 1924 р. в артикулах під заголовком: 1) „Чорні хмари на овиді“ в уступах від слів: Гри двох сил, до кінця артикулу. 2) „Університет із чотирма прикметниками“ в уступах від слів: Прошу: Що за геніяльний помисл до кінця артикулу містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а) зак кар., ад 2) провини з § 300 зак. кар., узнав доконану в дни 8. серпня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 12. серпня 1924

(Підпис нечитний.)

питання мови, то й тут треба сказати, що ми не можемо надіятись на належний ефект, бо нам уявляється, що справи українізації далеко глибші формального вивчення мови, що вони охоплюють також справу побуту, культури й історії України. Так, що помимо комісій, що ставлять собі метою розвиток української мови слід поставити справу у всю широчінь — про розвиток української культури.

Цього можна досягти, втягуючи широке українське радянське суспільство в роботу над поширенням української культури.

Українська книжка, український театр, українська мова і до цього часу все ще лишається на становищі книжки, театру й мови пригнобленої нації, держава ж і радянське суспільство повинні поставити так справу, щоби український культурний рух на Україні мав переважне перед иншими культурами становище.

Для цього, нам здається, треба організувати на Україні „Т-во сприяння українській культурі", яке справи культурного росту і культурного поширення та завоювання українською культурою широких мас населення шляхом широкої підмоги і організації від Харкова до глухого села поставило би на широкий і практичний грунт.

Не тільки держава, а й українське радянське суспільство повинні стати чинником для поширення української культури.

П. Солодуб.

(„Харківські Вісти" ч. 158).

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Президентські вибори в Америці.

Програма демократичного кандидата.

На днях радив конгрес демократичної партії Зєдинених Держав Північної Америки у місті Клербург в Західній Вірджінії, батьківщині кандидата партії на президента Зєдинених Держав, Джона Дейвіса. На цьому конгресі формально проголошено кандидатуру Дейвіса, адвоката, був. генерального прокуратора й амбасадора у Льондоні. Дейвіс, офіціяльно прийнявши кандидатуру, виголосив промову, в якій засовано головні напрямні, по яких ітиме виборча кампанія партії.

У першій частині цієї промови Дейвіс обвинувачив републиканську партію у корупції та нездібности в правлінню. Господарське життя Америки — мовляв — скарловатіло наслідком перериву у світовій торговлі, якому нинішній безпомічний американський уряд не може зарадити, вміючи лише бідкати та відпекуватися від відповідальности. Демократична партія обіцює співпрацю із кожаим почином, який мав би на меті роззброєння і мир. Вона виступить за покликанням до життя світового мирового суду й заступатиме думку про обовязок і інтерес Америки вступити до Союза Народів, до якого мусять теж саме належати Німеччина, Росія і всі инші народи, яких там ще нема. Обовязком президента Зєдинених Держав є всіма законними засобами офіціяльно причинятися до зменшення будучої небезпеки війни. Коли би приступлення Америки до Союза Народів викликувало більші сумніви у загалу, то рішати про це повинен плєбісцит.

„Коли би я став президентом — сказав Дейвіс — то Америка ніколи не вживатиме нікчемного викруту, що вона є лише півофіціяльним глядачем, а займатиме місце рівного поміж рівними".

Як бачимо, головним гаслом програми демократів, це поворот до повної активної політики Америки в европейських справах.

Українці у Франції.

(З приватних листів).

Передо мною ціла купка листів від близьких людей з далекої Франції. Я зібрав ці листи зпоміж наддніпрянської еміграції в Польщі, щоб зазнайомити українську суспільність з тим, як живеться тепер нашим братам, що ще недавно переживали такі важкі терпіння на інтернації.

Інтернації більше нема. Табори скасовані, і біля 600 українських вояків гостинно прийняті найстаршою республікою Европи — країною, що перша в світі проголосила невмірущі гасла: воля, рівність, братерство.

Чиж треба зясувати, що бідні українські вигнанці мусять почувати себе якнайкраще в найкультурнішій з сучасних держав?

На жаль, така цілком природна і льогічна гіпотеза не зовсім відповідає дійсности. Правда, що Франція прийняла наших людей досить гостинно. Та й не могло бути инакше. Руйнація війни залишила Франції жахливу спадщину. Вона знищила працю віків і разом з тим відняла в країни мільоні найкращих молодих сил. Франція потребує десятки, навіть сотки тисяч добрих робітників і дуже охоче приймає їх зі всіх боків, а в першу чергу — з еміграційних осередків російських і українських.

Українські робітники показалися дуже здібними: сумлінними, тямущими, працездатними, трудящими. І це цілком зрозуміло: в значній більшости у Францію поїхали бувші старшини армії У. Н. Р. — люде інтеліґентні й дисципліновані.

Там не боялися пустити їх на „креси сходні", і вони скупчились на заводах у Кнютанжі — як раз у смузі, де так недавно царювала червона примара війни.

Само собою зрозуміло, що після бруду, голоду і холоду інтернаційних таборів наші люде ніби на світ народилися, попавши в скромні, але чисті дортуари фабричних мешкань. Замісць спільних „нар" з блощицями — чисті окремі ліжка, на ліжках матраци, подушки, простирала, ковдри... Цього всього більшість вже кілька років не знала, не відала.

Іжа... З цього боку трохи гірше, бо кухар-Італієць насідає більше на макарони, але й макарони всеж таки ліпше, ніж мамалига з черствим хлібом.

15 франків у день це теж не велике щастя, але ліпше, ніж нічого.

Жити можна! — такий бадьорний висновок відзначає всі листи.

Але... На жаль і тут є „але", та ще й велике.

Велике і для нас цілком несподіване...

Показується, що Французи, як в 1917 році перші акредитували свого представника п. Табуї при уряді Української Народньої Республики в Київі, раптом доглупались, що „жадної України ніколи не було, нема і бути не може". Точнісенько як колишній російський міністр Валуєв!

Перш ніж прибули з Польщі Українці, осіло в Кнютанжі кілька сот деникинців — представників „єдиної неподільної Росії". О, це инше діло! Деникинцям всякий, як мовиться, „преферанс". Навіть клюб для них спеціяльний засновано на фабричні кошти.

Коли приїхали наші люде, та більш-менш зорієнтувалися в місцевих умовах, то й приступили до заходів про свою громадянську організацію. Допомоги від фабрики не просили, а поклалися на власні сили й кошти.

Довідались про це Росіяне і почалось!...

„Не смієте ви уладжувати жадних українських громад та клюбів. Ми всі Росіяне, істнує лишень Росія і ви мусите бути разом з нами!"

ОЛЕКСАНДЕР БАРВІНСЬКИЙ.

Іван Наумович і Яків Мардарович.

(Згадка з нагоди 33-ліття смерти І. Наумовича.)

(Докінчення.)

Одначе хоча запевняє, що це оповідання „має всі признаки правдивости", сам зараз про це головне джерело своїх виводів каже: „Чи є воно викомбіноване, чи переказане иншими людьми, того не казав мені Кушнір". Та щоби підпержати стійність свого історичного джерела, додає в дальшім виводі: „Особа Кушніра давала поруку, що він про трагічний конець Наумовича говорив правду, бо він був чесною людиною". Для історика не може ще бути порукою сама чесність людини, але треба провірити критично, чи оповідання цеї людини оперте на власних поміченнях, на певних даних, чи воно „викомбіноване або переказане иншими людьми", котрі звичайно щось додають або відіймають і тим способом відбирають оповіданню стійність історичної правди. А це повинен був проф. Р. З. тим сумлінніше і точніше провірити, бо на основі того оповідання кидає грубу тінь страшного підозру на Я. Мардаровича, товариша їзди І. Наумовича в хвилі його трагічної смерти.

Я близше знав Я. Мардаровича, що спершу був пасішником (не дяком, як запевняє проф. Р. З.), а відтак довший час начальником філії „Народ. Торговлі" в Тернополі. Своєю незвичайною посвятою й обовязковістю та сумлінністю підніс він її стан так, що з надвишок її, як мене запевняли і в дирекції, покривано недобори деяких инших філій. Хоча він не мав більшої освіти понад початкову, одначе в своїй професії був вельми практичним, справним, рухливим та діяльним, в чому переконалися також два другі члени „контрольного комітету" пок. о. ігнатій Левицький і д-р Ем. Гладишовський, а наша контроля була аж до дрібязковости точна, так що принагідно директор Держко був зачудований і признав що в централі не ведуть її так подрібно, а роблять лише Stichproben. Пок. Я. Мардарович брав діяльну участь також у національних змаганнях народовців (філія „Просвіти", „Руська Бесіда", „Руська Бурса" і пр.), котрі в 80-их рр. XIX ст. розведено на Поділю на ширші розміри. Отже безоснозно називає його проф. Р. З. „завзятим" москвофілом, бо він підпомагав щиро наші національні змагання, оперті на виразнім народовстві. Дрібязковість тодішних директорів „Нар. Т." не вміла як слід оцінити справности, сумлінности і точности Я. Мардаровича і злобний донос, що він деколи випив чарку коняку, спричинив його перенесення та звільнення, хоча такий визначний купець, як Балабан у Львові, позволяв своїм помічникам їсти і пити, скільки потреба, коби тільки не виносили зі склепу, а Мардарович, котрий, як пес на увязи від ранка до пізної ночі стеріг загального добра, заслугував на таке „надужиття".

Ця поведінка огірчила Я. Мардаровича, що так несправедливо оцінювали його тяжку і сумлінну працю і він полишивши службу при ощаджених ще з пасічництва і господарства засобах перенявся вже тоді ідеєю паломництв до Єрусалиму, що небавом довела до громадного паломництва під проводом И. Е. Митрополита Шептицького в 1906 р.

Щоби зрозуміти цілу досяглість тої страшної катастрофи, яка постигла І. Наумовича в подорожі на стації в Новоросійську 16. н. ст. серпня 1891 р. і становище товариша цеї подорожі Я. Мардаровича, треба мати на тямці не тільки все вгорі наведене, але й вдачу І. Наумовича, всі перебуті ним страждання і незвичайний пієтизм, яким перенятий був Я. Мардарович для цього визначного і вельми популярного діяча. Наумович був вельми освіченою і чутливою, а в своїх змаганнях честилюбивою, одначе хиткою людиною (як ось показує справа його відречення свого підпису на тернопільській відозві в справі порозуміння Русинів і зєдинення їх сил).

Треба мати на тямці його участь у памятній справі переходу громади Гнилички (в Збаражчині) на православя і її звязок з процесом Ольги Грабар et comp., відтак в наслідках усього того різка поведінка з ним тутешньої духовної влади, що довело Наумовича до переходу на православя і виїзду до Росії. Дальше треба знати, з якими рожевими надіями на далекосягле посланництво виїздив він там, а замісць того зазнав чимало розчарувань, прикростей і невдач, які страшно вражали його чутливу вдачу. Всі ті подробиці відомі мені по переказу проф. В. Антоновича, котрий приятелював з генерал-губернатором Драгомировим і через него мав добрий вгляд в усі ті події. Вже підчинене становище призначене Наумовичеві при церкві св. Андрея в Київі, котрої настоятелем був деспотичний, а притім мало освічений священик з глибокої Росії, Наумович відчував вельми болюче і ходив жалуватися на це до київського митрополита, що приняв його вельми неприв'ітно і прямо показав йому двері. Отсе приневолило Наумовича зректися цього становища і приняти запросини графині Толстої в її маєтку для розведення там пасіки. Звідтам вислано його на місію проти штундистів у Таращі, в Київщині. Штундисти визначалися добрим знанням св. Письма (як Німці кажуть — були bibelfest), а у Наумовича, як знаю від його товариша з богословія о. І. Любовича, біблійні студії були його слабою стороною, отже й місія його не повелася і Наумович повернув з неї з повною невдачею. По тих невдачах забрався Наумович до кольонізації Закавказя галицькими селянами і відбував часті поїздки та вів переписку і зносини з Галичанами. Мардарович, котрий був знайомий з Наумовичем і тоді був звільнений з посади в „Народній Торговлі", взяв участь у цих змаганнях Наумовича при своїх звязках з Галичиною і товаришував йому в тих поїздках. Наумович знав Мардаровича як справну і рухливу людину, що могла йому при своїх знакомствах з галицькими селянами стати в пригоді в справі кольонізації і тому не можу зрозуміти, на якій основі міг Кушнір, а за ним проф. Р. З. казати, неначе би Мардарович був „його" (Наумовича) „злий дух". Так само нема доказів, щоби Наумович орудував тоді значнійшими сумами (кількадесять тисяч рублів), бо як раз безуспішність кольонізаційних змагань Наумовича була спричинена недостачею потрібного на таку ціль значного вкладу. Отже й ця остання невдача відбилася дуже відємно на чутливій і честилюбивій

Такого заспівали Денікінці, а адміністрація фабрики зі свого боку заявила, що вона цілком поділяє думку Росіян і недопустить, щоб на фабриці виникали якісь „сепаратні" (!) організації. Вона — бачте — всіх вважає Росіянами.

Українці відповіли, що це помилка, що вони з Росією давно вже нічого спільного не мають і не бажають мати, а разом з тим гадають, що французькі закони не можуть позбавляти їх тих прав, з яких користають Москалі.

І продовжували свою організаційну працю, заснували таки громаду, вибрали управу і все як слід.

Але боротьба не припинялася. Були й попередження і навіть загрози, та члени молодої громади показалися не з боягузів. Маю в руках лист одного з кореспондентів про останні події в громаді. На листі штамп: „Association des émigrés Ukrainiens á Knutange-Nilvange (Mosell) France". В листі між иншим такі відомости:

„У нашому внутрішньому житті домагаємося якнайбільшої одностайности, що одно тільки допомогло нам вийти з тої ситуації, яка склалася між нашою громадою і адміністрацією фабрики. Тепер уже визнається наше національне право на окреме істнування нашої громади, але нам запропоновано змінити деякі параграфи нашого статуту. Зміна головним чином мусить полягати в тому, щоби ми рахувалися організацією при фабриці, не мали права зносин з иншими фабрикамн, членами нашої громади можуть бути лише ті, хто працює на фабриці.

Ми влаштували загальні збори і по обміркованні справи винесли резолюцію такого змісту: Зміна, запропонована фабричною адміністрацією, цілком касує завдання нашої громади, котре полягає в найширшому розповсюдженню наших культурно-національних ідей і якнайбільшому обєднанні всіх Українців у Франції, — тому таких обмежень нашого статуту для громади не можна прийняти.

Ця постанова не задовольнила адміністрацію фабрики і вона почала натякати на можливість цілковитого завішення грома[illegible] Тоді особливою комісією склад[illegible] коротенький меморіял до головного директора і в тім меморіялі пояснено, що ми є робітниками фабрики постільки, поскільки працюємо 8 годин; по-за межами фабрики ми політичні емігранти, які мають свої завдання й бажання. Ми боремося за свою ідею на протязі років і погодження на пропозицію фабрики булоб дискредитацією самих себе і нищенням нашої попередньої праці. Про це не може бути більше жадних балачок.

Покищо від адміністрації нічого не чути.

До Росіян приїхав ген. Потоцкі, бувший військовий представник армії Бранґля в Парижі і після того „Союз русских рабочих" почав отримувати від фабрики спеціяльну матеріяльну підмогу.

Внутрішне життя нашої Громади йде на лад. Маємо вже хор співаків, струнну оркестру, одержуємо газети, журнали, склали невеличку бібліотеку, умовились з великими місцевими фірмами, що дають для громадян, за порукою громади, на виплату одяг і взуття. Громада опікується родиною п. Спаського (жінка й дитина), котрому відірвало праву руку, по змозі допомагає своїм хорим.

Зовнішне життя Громади вилива[illegible]ється в налагодженні звязків і тісного контакту з українськими громадами в Парижі та инших місцях, а також з поодинокими Українцями, що перебувають на терені Франції. Тепер списалися з иншими нашими організаціями і приступаємо до підготовки українського еміграційного зїзду у Франції з головною метою утворення центрального органу нашої тутешньої еміграції".

Багато справедливих закидів робилось тим чинникам, що керували життям інтернованої армії в польських таборах; але мусимо визнати, що провадилася там і поважна позитивна праця. Вона схоронила більшість сил від деморалізації, виховала з них, як бачимо, міцних українських громадян, прищепила їм дух ініціятиви, суспільної дисципліни і єдности.

Такі громадяне і самі не загинуть і не допустять до загибелі національної справи.

Ол. С-кий.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Кінець льондонської конференції.

Дня 16. ц. м. конференція в Льондоні закінчилася.

Ще перед відкриттям нарад останнього плєнарного засідання, Рада 14-ох відбула коротке засідання, на якому ухвалено таку резолюцію:

Зібрані є згідні щодо того, що введення в життя пляну Daves-a, це остаточні зарядження, на яких має опиратися реалізація цего пляну, які обняті отсим порозумінням полишаються у тісній і безпосередній залежности від уділення на цілй виконання цего пляну позички в висоті 800 міліонів марок золотих, як конечного услівя. Виходячи з цего заложення, союзні уряди бажають успішної реалізації цеї позички, забезпеченої передовсім передбаченими ґарантіями і тому звертаються до центральних банкових інституцій кождого з заінтересованих країв з візванням оказати для цеї позички як найбільшого, найзичливіщого та найдалі йдучого поперття.

Офензива в Марокко.

Ґенеральний еспанський директоріят комунікує, що дня 17. ц. м. розпочалася ґенеральна офензива в Марокко.

Про торговельні школи і курси та їх основування.

Нераз доводиться нам одержувати запити, про роди торговельних шкіл та спосіб їх засновування, тому постараємося тою дорогою та них відповісти.

В останніх роках намножилося дуже багато польських а особливо жидівських торговельних шкіл, а найбільше курсів, що часто не мали відповідних учительських сил, ні наукових засобів; міністерство віроісповідань і просвіти у Варшаві зарядило їх реєстрацію, та багато з них (числом 350) замкнуло, а видало концесію тільки тим, що відповіли домаганням міністерства та примінилися до нових виданих ним плянів.

Тоті пляни передбачують:

1) шестимісячні курси торговельні для дорослих осіб з осьякими предметами науки: купецькі рахунки і бухгальтерія, кореспонденція, торговля і суспільна економія, торговельний закон, кооперація — разом 16 годин тижнево, 2) річний курс торговельний зі загально освітними предметами: релігія, рідна мова, чужа мова і торговельні предмети: купецькі рахунки, книговодство, торговельна переписка, наука про торговлю, господарська географія, суспільна економія, товарознавство і стенографія, кооперація, разом 29 годин тижнево, 3) однорічний курс торговельний для абітурієнтів середніх шкіл з наукою про торговлю, купецькі рахунки, переписка, бухгальтерія, економія, торговельний закон, товарознавство, політична аритметика, спільництво, стенографія, англійська мова, наука про устрій держав, разом 30 годин тижнево, 4) трилітня торговельна школа, що обіймає загально-освітні предмети: релігію, мови українську, польську і німецьку, історію, каліграфію, рахунки купецькі, переписку, науку про торговлю, господарську географію, товарознавство, стенографію, кооперацію, науку про устрій держав, разом число годин у поодиноких предметах в ріжних клясах ріжне, бо деяких предметів учать лише через рік або два, одначе загалом число годин не має перевисшати 30 год. тижнево, 5) чотиролітна школа торговельна (давніще у Львові звана торговельною академією, тепер тоту назву скасовано) подає тоті самі предмети, що примітка з доданням економії і політичної аритметики. 6) дволітня школа торговельна з навчанням релігії, двох живих мов, історії, купецьких рахунків, бухгальтерії, кореспонденції, наука про торговлю, господарської географії, суспільної економії, законознавства, товарознавства, стенографії і кооперації разом 30 год. тижнево.

Умовини прийняття ось які: на піврічний і річний курс та до трилітньої школи приймаються кандидати(тки) з укінченою нищою середною школою або всенародною, але по зложенню вступного іспиту до дво-клясової школи, на однорічний курс абітурієнтів з укінченою середною школою.

Це є головні типи низчих і середніх шкіл торговельних в Польщі.

Щож ми з цього маємо?

Державної школи торговельної не маємо ні одної, приватну одну-однісеньку Торговельну Школу Т-ва „Просвіта" у Львові. Вона має право на основі міністеріяльної концесії вести усі тоті курси і школи. Досіль вела вона трилітню школу якнайбільше нам потрібну, бо підготовляючу молодь до наших кооперативних предметів і однорічний курс торговельний для абітурієнтів середніх шкіл, що підготовлює молодь до банкової праці.

У цьому році намічене відкриття усіх висше представлених шкіл і курсів з умовиною, що зголоситься відповідне число кандидатів (ток) і що наші економічні інституції підпоможуть шкоду матеріяльно, бо вона не може удержатися з самих оплат молоді а державних підмог не одержує.

Крім цього такі школи, а бодай курси повинні повстати також на провінції. Одержати концесію не важко, коли сповниться головні домагання шкільної влади, а саме приміниться пляи школи чи курсу до пляну й програми міністерства в. і пр. з тим, що умотивовані зміни зможуть бути прийняті. Нпр. у нас є головною живою мовою українська, та подається науку про устрій держав і кооперацію, котрої в польських школах не вчать.

Треба також предложити склад учительського збору та з тим у нас труднощів нема, бо є достаточна скількість відповідних сил. Загально-освітних предметів можуть учити вчителі середніх а також виділових шкіл, фахових абсольвентів курсу абітурієнтів або експортової академії, укінчені правники і техніки, найрадше з практикою. Вкінці льокаль найдеться в якійнебудь нашій школі, бо наука може відбуватися також пополудні, можна теж старатися за дозвіл, щоби примістити школу в державнім шкільнім будинку.

Труднійше діло з науковими засобами, та при добрій волі і деякім хисті і тут можна собі дати раду. Нпр. Торговельна Школа „Просвіти" прегарну збірку кольоніяльних товарів завдячує дир. М. Заячківському і Є. Нагірному. Ми певні, що також другі наші інституції своїй школі не відмовлять користати з так дуже потрібних торговельних наук. Вони певно принесуть їй більше хісна, ніж гімназіяльні курси, особливо з огляду на заборону складання приватних іспитів у державних гімназіях. *Д. Коренець.*

вдачі Наумовича і викликала в ньому зневіру і розпуку, котрої він став жертвою. На стації в Новоросійську постигла Наумовича смерть, а ця нещасна подія змальована п. Р. З. так, наче би то Мардарович з услужности приніс Наумовичеві пива, почім рознеслася чутка, що хтось його отруїв, що звертає прямо підзор на Мардаровича так, як би він як стій міг мати при собі отруту. Справді в першій хвилі упав на нього підзор, як на товариша подорожі. Мардаровича увязнено і передержано два тижні у слідчій вязниці, одначе визволено його, не найшовши в ньому вини. Сама подія і підзор кинений на Мардаровича, котрий прямо обожав Наумовича, збентежили його так, що він душевно розстроєний, вернув до Галичини і тоді сам мені оповідав про все те і то з такою щирістю і жалем, що треба виключити всяку з його боку призирливість. Безосновно запевняє п. К. З. на підставі оповідання Кушніря, наче би то „від того часу Мардарович зник людям з очей", що „не було його видно ані в Галичині, ані в Росії", що „десь укривався через кілька літ", а „опісля виступає, як дуже заможний чоловік, що „був перше лапсердак, а звідки нараз маєтки?" Як уже вгорі зазначив я, мав Мардарович уже як ласішник невеликий капіталик і з горговельної платні при незвичайній ощадности його одержав, одначе маєтку не мав, як заможний чоловік не виступав, а жив, як і спершу вельми ощадно та по визволенню з Росії проживав якийсь час у одного священика на Поділю (а зовсім не зник ані не укривався). Тоді в тім душевнім жалібнім настрою по смерти високо поважаного ним Наумовича вирвався на паломництво до Єрусалиму і по повороті звідтіля оповідав мені, що думає стало там поселитися, що й виконав і там довершив свого життя. Так, як я знав вдачу і характер Мардаровича, можу запевнити, що він не був спосібний „надувати російських архієреїв" і виманювати від них фотографії та чванитися такими близькими з ними знайомствами, як запевняв Кушнір. Свідоцтво Кушніра, на котрім основує п. Р. З. свої виводи, має всякі прикмети „викомбінования і переказування иншими людьми", а ми знаємо, яку історичну вартість мають такі оповідання, подавані з уст до уст, отже докори звернені на Мардаровича, на мій погляд є безосновні, що у почуттю сумлінности вважаю своїм обовязком тут заявити.

В 1892 р. був я в перше у міністра заграничних справ гр. Кальнокого і тоді між иншими спитав він мене про мій погляд на І. Наумовича і його діяльність. Коли я подав йому образ личности І. Наумовича і його діяльности, обставини, що довели його до переходу на православя та переселення до Росії й його пригоди й розчарування там зазнані, гр. Кальнокі, вислухавши з великою увагою мого оповідання, сказав тоді: „man hat den Menschen nicht zu behandeln gewussi". Анальогічна подія звихненого і змарнованого великого таланту от хоч би з пок. Іваном Вагилевичем! Які прислуги народові і церкві міг би був ще віддати один і другий, як би міродатні чинники вміли були добре зробили те, на що так влучно вказав гр. Кальнокі.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вня, кн. 40.000.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Лиха іскра поле спалить, сама щезне".

(Укр. народній театр. Шевченків сад).

Сильна є драма. Драма про те, як лиха іскра спалила поле, а потім узяла й щезла. Таки щезна.

Історична драма..

Драма з завязкою й розязкою... Тоб-то драма од самісінької завязки аж до самісінької розвязки... Або певніше: драма по самісіньку завязку...

Дуже драмна драма.

Як жив собі полковник козацький Платон... А в того Платона та була сестра Ялина... А в тої Ялини та була подруга Марта. Та як Ялину покохав Данило, старшина козацький, а потім у його перекохав Ялину Юліян, запорожець січовий, з Господарів молдавських, а в його був ґжура Кузьма з турків... Це завязалось...

А потім уже розвязалось отаким способом: Данила Кузьма „проткнув", Кузьма сам баранною вдавився, Юліян з пістоля вбився, а Ялина з гучним вереском і криком збожеволіла, впала на коліна й галасає:

— Ой, гадюка! Ой, гадюка! Ой-ой-ой!

Драма не дуже велика: всього шість дій! „Іскра" — в драмі — Юліян, „поле" — Данило й Ялина, а „сама щезне" — пистоля..

Посередині в драмі хлощі й дівчата, відчуваючи таку велику трагедію, вжарили гопака... Вжарили добре, з підскоками, з викаблучуванням, з усім „скокомбоком", перед моїм карим „оком", одне слово, за останньою вимогою біомеханичної конструкції...

В драмі яскраво змалювано побут прапрадідів наших — козаків, славних Запорізьких лицарів і всього посполства...

Лицарі, як лицарі... Шаблюка, пистоля, вітер — кінь і палке серце...

Биться так биться, кохать так кохать!

„Вітре буйний
„Лісу темний і ти
„Шовковая травиця"...

Розкажіть, мовляв, як я її кохаю...

Або:

— „Небо глибоке, Зорі червоні", чи ви бачите, як горить моє серце!...

А ходили як! А говорили як!

Повагом, важно, руку до серця, руку до лоба, а потім тою рукою отуди до глядачів...

А дівчата! Це не наші теперішні пудроносі, що ото:

— Пожалуйте в ЗАГС, бо мужчини всі обманщики!

Тоді були щирі дівчата. Вийде на побачення, нікого нема, щоб росказати про любов, так деревам росказує:

„Дуби мої! Липи мої! Берестки мої! Чи ви бачите, чи ви чуєте?

А дуби тільки — ррриш!

— Бачимо, мовляв, і чуємо!

Соловейко тоді був який?! Як треба дівчині монолога сказати, він і прилетить та:

— Тьох — тьох — тьох!

Тоді й до його:

— І ти, соловейку, чуєш?

— Тьох — тьох — тьох! Чую!

Кінчивсь монолог і соловейко полетів...

Хороші дівчата. Одно тілько, що немолодими вже заміж виходили й балакали не так, як нині ми балакаємо.

Тоді так говорили:

— „Кахала" „Клєвала"... „Дивчино"...

Давні часи то... З того часу змінилось чимало. Хоч панчохи носили (Ялина) „павутинку" і з подвійною пятою... Текстільтрест, значить, уже був...

Поспільство... Взагалі, як поспільство... Отож співало (якесь із них доброго таки баса мало!), танцювало, полковника зустрічало, у корчмі сиділо, шинкарку обнімало (хороші часи були!) і взагалі, добренько нафарбувавши очі, робило все, що скаже режисер...

— — — — — — — — — — — —

А ви думаєте, сумно?

Ні! Ій-богу, ні!

Щоб було зовсім добре, треба щоб не було погано...

Щоб було зовсім погано, треба, щоб було гірше.

Щоб було краще, як є, треба, значить, краще!

А так... Історична драма, історична постановка, історично грали (крім полковника Платона), історично йшов до дому, історично махав палкою... Думав що в руках шаблюка, а сандалії — думав що червоні чоботи, а репяхи на лопухах — думав, що голови бусурменські, і я їх:

— „Як капусту! Як капусту!"...

...От так „сторія"!

Остап Вашня.

Харк. Вісти Літер. додаток дня 20 липня).

НОВИНКИ.

— **Особисті вісти.** Др. Ярослав Олесницький відомий нашому громадянству, а зокрема читачам „Діла", переносить свою адвокатську канцелярію зі Львова до Зочева. де вестиме її спільно з тамошнім адвокатом д-ром Іваном Дрогомирецьким. Др. Олесницький, по повороті з Англії осів знов у Львові і вів адвокатську канцелярію. Одночасно викладав на українськім університеті міжнародне та державне право та поміщував з цієї царини статті у нашому часописі. Бажаємо йому у новім осідку якнайкращих успіхів, щоби громадянство Золочівського повіту зустріло його з тою прихильністю, на яку він заслужив собі своєю довголітньою суспільною та фаховою працею.

— **Перервання страйку на Горішньому Шлеську.** З днем 17. ц. м. має наступити павза в страйковій боротьбі шлеських копальників з капіталістами. Справу домагань робітників, якої не можна було вирішити навіть при співучасти пол. мін. Даровского, віддано найвищому, розємному трибуналови, якого рішення буде невідклично обовязуюче. Робітники ждуть з довірям на рішення цього трибуналу.

— **„Дзень жолнєжа" в Ярославі.** Дня 14. ц. м. при пробному стрілянню перед парадою „Жолнєжа польского" в Ярославі, в наслідок зіпсуття армати, наступив вибух, від якого поручник Амрожак впав трупом на місці а пор. Маховскі, капраль Зайонц і один рядовик віднесли тяжкі рани. Так почався „Дзень жолнєжа" в Ярославі.

— **Роковини І. Рєпина.** Дня 10. ц. м. святкувала російська еміґрація в Польщі 80-літні роковини уродин, великого російського маляра, уродженця України Ілі Рєпина. З приводу роковин відбувся в „Русском Домі" у Варшаві вечірка, на якій А. Фільософів виголосив реферат про артиста.

— **Катастрофа повені в північній Італії.** В околиці Ляго Маджоре і Ляго де Верезе впав на днях уливний дощ. В наслідок зливи, виступив з берегів потік Лявена, який залив місто Верезе з дооколичними селами. Під водою найшлося також місто Стреза над Ляго Маджоре. Телеґрафічне й телєфонічне полученнє перерване. Згадані міста опинилися без живности.

— **Ще про Маттеоті.** Пошукування римської поліції за трупом Маттеоті довели до сензаційного відкриття, яке, можливо, доведе до відшукання трупа Маттеоті. Недалеко від Риму, в одній з криниць найдено пошматований штилєтами сурдут з відірваним рукавом. Недалеко цього місця, найдено бракуючий рукав. Вдова по Маттеоті пізнала в тому частину ґардероби свого нещасного мужа. Довкола нового відкриття творяться нові леґенди і домисли.

— **Зразкова дитина.** На виставці в Уемблей уладжено показ найкращих дітий з цілої бритійської імперії. З поміж 60.000 живих експонатів першу нагороду в сумі 200 фунтів штерлінґів здобула дволітня Мері Вільзон, висока на 38 цалів, 31 фунтів ваги з 20 зубками. Мала лявреатка є славою Австралії, де здобула уже краєву нагороду краси. Загалом нагороджено 18 дітий, при чому англійські кольонії здобули першенство.

— **Клюб вимираючих.** В одній з місцевостий північної Америки уладив клюб „Останнього" свій щорічний банкет. Славний цей американський клюб, оснований 1886 р. 34-ома членами добровольчої сотні з американської, горожанської війни. На сьогорічному засіданню було трийцять крісел покритих жалобою. Крім цього одно крісло було порожне. Його власник якраз боровся зі смертю, і тільки трьох членів творило „світлі збори". За два-три роки помруть і ті три, з яких останній випє фляшку вина, куплену в день основин клюбу, в честь померших товаришів.

— **Аптика і мистецтво.** Один німецький професор завдав собі труду — зреєструвати письменників і артистів, які починали свою карієру від аптичного слоїка. В цьому реєстрі находимо такі капацітети, як Людвік Бехштайн, славний оповідач байок, Теодор Фонтан автор багатьох романів, Генріх Ібзен — мабуть найбільший поет, що вийшов з аптики, Юлій Штінде, славний творець перекладеної на українську мову „Родини Бухгольців", а відтак маляр Шпінцвеґ, співак Бітнер, Сіверт і другі. Ще більше число обіймає реєстр творців, яких батьки були аптикарами. Сином аптикаря був Роберт фон Маєр, відкривець закону про невмірущу енергію, аптикаренками були: Арно Гольц, Клябунд, Павль Шлєнтер, геройський тенор Елєвінґ і и.

— **Вішання — не легка справа.** Маляр Джемас Вайт, що мав талан і пильність, але не мав грошей, рішив повіситись. Уже станув на стільци і заложив петлю на шию, коли увійшла в його кімнату господиня. З криком кинулася жінка з кімнати і побігла на поліцію. Це так сконфузило маляря, що він виняв шию з петлі і втік з хати. За хвилю прийшла поліція а не найшовши висільника, почала снувати домисли про убійство і спрятання трупа. Щойно кілька днів згодом зголосився на поліцію сам Вайт і заявив, що він сам хотів повіситися, але відступив від пляну, усвідомивши собі в останній момент, що вішання це не легка а притім болюча справа.

— **„Боксерберта".** Так назвала себе пані Берта де Грет, з якою возяться тепер берлінські суди. Згадана пані, збудована як мітична Брунгільда, з мускулами світового чемпіона, розбиває по улицях поліцаїв, які тілько в зорґанізованому виді можуть дати собі раду з боксером в спідниці. Потягнена до відповідальнвсти плаче і називає себе „бідною безборонною жінкою".

— **Зір моряків.** В „Німецькому Медичному Вістнику" опубліковано недавно висліди дослідів над силою зору моряків. Виявилося, що 97 процент обсервованих моряків мало добрий зір, 94 проц. було чуткими на краски, а тільки 24 на 8762 обсервованих було невразливих на зелену краску, 72 на червону а 111 було вповні „фарбенблінд".

— **Щоденник Христофа Колюмба.** Мексиканський часопис „El Universal" доносить, що в Мексику найдено оригінал щоденника писаного Колюмбом, підчас його подорожі, закінченої відкриттям Америки. Часопис додає, що Колюмб, вертаючи до Еспанії був в небезпеці життя, супроти бурі, яка заскочила його поблизу Азорських островів. Тому Колюмб сховав свій щоденник, списаний в двох примірниках, до деревляних, залитих воском коробок. Один з тих примірників найдено три літа по відкриттю Америки. Нинішний його власник купив рукопис 8 літ тому і піддав його оцінці знатоків, які не сумніваються в його автентичности.

— **Повінь у Китаю.** Китай навістила катастрофа неймовірних повеней. На північ і захід Тіянтсіну опинилося 2.000 місцевостий під водою. Тисячі втікачів прямують в напрямі Пекіну. В Кальґані втопилося 4000 людий. Загальне число топільників досягає 50.000.

— **Страшна кара для пяниць.** Один помисловий, очевидно американський суддя, призадумав жорстоку кару для пяниць. Він рішив, що засуджений за налогове пянство горожанин, має до вибору — або в присутности судді випити 20 „бомб" води, або відсидіти 30 днів в арешті. Відтак мусить засуджений приходити якийсь час день в день до судді і кождого дня випити склянку води. До тепер усі пяниці погоджувалися на „водну курацію" за вимкою одного завзятого Ірляндця, який заявив, що за ціль свого життя не випив склянки води і волить тюрму аніж воду.

Відозви й комунікати.

ЗАКЛИК

Управи Центрального Союзу Українського Студенства до українських студентів та громадян.

Центральний Союз, навищий орґан українського студенства, цей перший реальний здобуток у наших змаганнях до *соборности*, волею чотирьох тисяч українських студентів, стоїть непохитно в обороні національно-культурних потреб всього українського студенства. Незломна постава цеї свідомої частини українського народу повинна свій обовязок перед Батьківщиною. зміцнена щойно відбутим II-им Зїздом Українського Студенства в Подєбрадах, завойовує собі чимраз більшу пошану і симпатію великої частини прихильних нам народів всього світу.

Українське студенство через свою централю перебрало на себе тяжкий обовязок батьків — вести по силам активну працю у всіх ділянках життя, боронити наші культурні здобутки — високі школи, охоронити все, що маємо і що творимо, гідно заступати українське студенство і нарід перед студенством і народами всього світу, матеріяльної і моральної опіки над молодю, — задоволення пекучих потреб вільного життя нашого народу.

В цій праці ми часто полишені на наші власні сили, на наш власний досвід і розум. Але це не страшить нас. Лише зміцнює волю, загартовує мужність і примушує нас накладати на самих себе нераз дуже важкі тягарі, завдання і обовязки.

Центральний Союз, що протягом двох років серед тяжких обставин на еміґрації невпинно провадить свою працю, стоїть нині перед великими завданнями. Широка і всебічна культурно-академічна діяльність Централі на міжнародньому форумі вимагає великого напруження сил, активної праці.

Перед нами стоїть справа участи Централі в Конґресі *Міжнародньої Студентської Конференції*, що обєднує 217.000 студентів всього світу та має в недовзі обєднувати до 400.000, якої членом є також і наша Централя. На цьому Конґресі, що відбудеться від 12—23. вересня б. р. у Варшаві, Централя має поруч прихильного нам студенства зустрінутись віч-на-віч зі студенством тих народів, що нищать наше життя і все наше найдороще. Пізніще українське студенство мусить мати своїх представників на Зїзді Заграничних Відділів в Будапешті та на инших.

Але занадто тяжкий економічний стан всього українського студенства, якому Централя завше несла можливу допомогу, не має матеріяльного ґрунту, який уможливив би нам взяти участь в цих конґресах, в такому числі, як цього справа і обставини вимагають.

Матеріяльні засоби Централі вичерпані. Управа ЦЕСУС-а напружує всі сили, щоби задовольнити допомогою бодай деяку частину нашого студенства на еміґрації і в краю, щоби мати змогу провадити культурно-академічну працю. Стале оподаткування українського студенства, яке воно на себе вже давно добровільно наклало (1/5 ам. доляра кожного місяця в Ч. С. Р.), як рівнож і надзвичайне, на потреби міжнародньої акції, не зможуть покрити видатків і хвилево (з огляду на феріі) не можуть бути в повнім розмірі переведені.

Потрібні засоби. Потрібна підмога в цій акції всього українського студенства.

Ми закликаємо все українське студенство забути на час про голод і нужду, закликаємо дати нам необхідні засоби для праці централі в інтересах не лише цілого студенського загалу, а й всеї української нації.

Ця справа *мусить* обходити і наше громадянство. Кожний свідомий український громадянин на еміґрації і в краю *мусить* допомогти нам матеріяльно, бо це справа не лише вузько студенська, а загального значіння.

Ми закликаємо все українське громадянство прийти з поміччю своєму студенстау, підперти нас в цей тяжкий час матеріяльно.

Ми свідомі, що необхідна для цього сума (приблизно 500 ам. долярів = 15 до 18.000 кор. чеських) принесе стократ вартніщі наслідки.

Датки в найкоротшому часі просимо надсилати на адресу: „CESUS", Živnostenská banka, Praha, Č. S. R. Орґанізації й особи в ЧСР. зволять надсилати датки на залучений чек або подавати особисто до Економічного Відділу ЦЕСУС-а (Praha II., Ječná ul. 17), перед пол. кожного дня. Точне справоздання з іменами жертводавців буде видруковано в черговому числі нашого органу „Студенський Вісник".

В Празі, дня 28. липня 1924.

Управа Центрального Союза: Микола Масюкевич, в. р. президент, Др. Петро Палійчук, в. р. голова Екон. Відд., Павло Голубович, в. р. голова Секретаріяту, Степан Шишківський, в. р. голова Культ-сусп. Відділу, Василь Орелецький, в. р. голова Відділу Міжнародніх Зносин.

Поштова адреса Централі: „CESUS" Praha, Č. S. R., Hlavní pošta, přihrádka čís. 411.

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

НЕВИСВЯЧЕНИХ ізза целібату станиславівських богословів проситься подати свої адреси у важній справі. Зголошення слати під А. Б. до Адміністрації. 243 1—2

ВДОВА по священику в середним віці, глядає місця до самостійного заряду дому. Зголошення прошу слати до Адміністрації „Діла" під „Працьовита". 241 1-1

ПОТРЕБУЮ женщини до кухні і домашного господарства. Тишовницька, Довголука, Любінці. 240 1—4

ПРОМИСЛОВЕЦЬ літ 29, енергічний, співвласитель торгов.-промислового підприємства, з браку часу шукає отсею дорогою панни або вдовиці до 24 літ з посягом, щоби відділитися від спілки. Зголошення з фотографією до Адміністрації під Промисловець 2.00. 237 2—2

ВДОВА по священику глядає місця господині у священика вдівця або целєбса. Неоніля Гвоздикова у о. Прокурата Хілновичі п. Гусаків коло Перемишля. 233 3—4

ПРИЙМУ на станцію дві панночки. Близша відомість в „Союзнім Базарі" вул. Руська ч. 20. при касі. 235 2—3

ЖЕНЩИНА, старша, бездітна, вдова по священику, пошукує місця до заряду домом і господарством найрадше у священика вдівця. Зголошення проситься слати на адресу І. Паньків, посте рестанте Дрогобич. 225 4—4

ПОТРЕБУЮ учительки до дівчат з 4. і 6. кл. виділової. Зголошення і ближші услівя на адресу: о. Петро Стернюк, Гошів, п. Болехів. 231 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Виділ Муз. Тов-а ім. М. Лисенка у Львові

звертається **до усіх українських дружин театральних** з проханням подати до відома, чи рефлєктують на винаєм салі Тов-а на постійні вистави театральні в часі від 1. XI. до 31. XII. 1924, бо наспіла оферта чужих на постійну у тім часі аренду. Відповідь до 15. вересня 1924. 242 1-3

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 184 (10.277). Львів, четвер 21. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в ираю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Ц-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Великий акт.

Закінчення льондонської конференції.

Льондонська конференція закінчилась загальним порозумінням і дружнім акордом. Остання справа, яка розєднувала Францію та Німеччину: евакуація Рурщини, полагоджена. Німецькі представники погодилися на пропозицію Еріо: на речинець евакуації французських військ найдальше до року. Німеччина одержує позичку 800 міліонів зол. марок. Союзні держави звернуться до центральних банкових інституцій з покликом піддержати позичку.

Макдональд на останнім пленарнім засіданні перед зачиненням конференції назвав її першим справдішним мировим договором, який є вислідком довгої, щирої вимін думок між кількома державами. Не один з її учасників не буде вповні вдоволеним — сказав він; а проте треба глядіти не на поодинокі пункти конференції, а на її цілість, яка є твором компромісових уступок з метою погодження всіх.

Німецька преса висловлюється стримано про договір і передбачує можливість, що парлямент його не затвердить. Тоді німецький уряд був би приневолений розписати нові вибори до парляменту, щоби одержати ратифікацію договору. Становище німецького уряду не буде легке. Він дав доказ великого державного розуму і громадської сміливости, що взяв на себе обовязок погодитись на домагання, які не можуть йому зєднати великої популярности. Та цей крок німецької дипльоматії може стати почином нової доби у політичнім та економічнім житті Німеччини, яка з менту підписання Версайльського договору була майже відокремлена у міжнародніх взаєминах.

Франція погодившись на плян Дауза (Dawes'a) також перекреслила свою дотеперішню політику вимахування зброєю на адресу Німеччини. Згода на евакуацію німецької території це признання помилковости дотеперішньої акції, якою Франція надіялась приневолити Німеччину до сплати воєнних відшкодувань. Новий французький уряд також матиме нелегке завдання, щоби зєднати для своїх дипльоматичних здобутків щонайменше половину публичної опінії, пересвідченої про необхідність забезпеки перед Німеччиною при помочі окупації прикордонної, німецької території. Але факт, що Англія та Зєдинені Держави піддержали в останній хвилині становище Франції і впливали на Німеччину в напрямку згоди на французькі домагання — матиме також своє моральне значіння.

Співучасть Америки в творі льондонської конференції також може стати зворотним моментом в її дотеперішній політиці. Якщо вона кине свій вільний капітал на европейський ринок — її зацікавлення долею Европи стане щораз реальнійше. Англія має надію на оживлення свого промислу та торговлі і переможення кризи безробіття. Франція сподіється сотворити кращі умовини для промислу у західних провінціях, а головно для праці звязаної з постачанням коксу та вугілля з Рурщини.

Звязок економічних справ з політичними позначився на льондонській конференції свідомістю про потребу міжнародньої солідарности з огляду на спільні інтереси. Загальна атмосфера, в якій проминала ця конференція і дух примирення, в якому вона закінчилась може стати завязком обновленої діяльности держав, що переконались про зайвість, бодай у сучасній добі, накинення миру переможеним самою силою.

Наша кооперація на індексі.

Сучасний протиукраїнський режім не оминув і галицько-української кооперації. Розбита і ослаблена війною і її наслідками знайшлася вона серед змінених державно-політичних відносин у дуже невідрадному положенні. Хоч далека від політики, мусіла на собі відчути тяжку руку, кермовану виключно політичними інтересами і поборювати на кождому кроці такі труднощі, які невідомі кооператорам инших країн, яких навіть не зазнали польські кооператори Познанщини і Західної Прусії в довоєнній добі.

Галицько-українська кооперація концентрувалася досі в рямцях Краєвого Союза Ревізійного, що ще і нині являється фактично головним її організаційним осередком. До часів війни (1914) обєднав цей Союз 557 кооператив, а це 339 кредитових, 42 споживчих, 40 молочарських, 37 для збуту худоби, 5 господарсько-торговельних і 74 продукційних та инших з загальним числом около 180.000 членів.

Як сказано вище, війна і її наслідки нашу кооперацію дуже ослабили, але вповні її таки не знищили. Реорганізаційну і організаційну роботу розпочато негайно, як тільки це було можливо, частинно вже в другій половині 1919 р., а головно від осени 1920 р. Та тут наткнула вона на небувалі перепони з боку сучасної влади. Ті всі перепони, а властиво мартирольогію виказано у цифрах і примірах в окремій брошурі про галицько-українську кооперацію, яку її делєгат предложив у серпні 1921 р. десятому міжнародньому кооперативному конґресові в Базилеї. Конґрес поставився тоді зі співчуттям до тяжкої долі нашої кооперації, ухвалив протест проти відомого нам поведення польської влади відносно українських кооперативів та висказав бажання, щоби нашій кооперації дано можливість свобідного розвитку.

Цієї свободи не осягнула наша кооперація і досі. Польська влада, якій висвітлення її поведінки відносно української кооперації на міжнародньому конґресі було дуже неприємне, хоча і зарядила щось дві провірки (Судова Вишня і Дрогобич) та на цьому і скінчилося. Засадничо не бачимо і до нині зміни в поведінці польської влади в українських кооперативних справах, яке і тепер остало вповні неприхильне.

Устали вправді хвилево масові вязнення — а то і позасудові розстріли українських кооператорів, не кватирують вже коней в домівках кооперативів, не грабують кооперативних крамниць і не розбивають кас, але не повертають також і заподіяної шкоди з рр. 1919 і 1920, що виносить після звіщомлення нашої кооперації з 1921 на міжнародній кооперативний конґрес — міліони золотих франків. Нова оргія політичних арештувань в осени 1922 р. не оминула і кооператорів, яких сотки запроторено на довший час у тюрму хоч опісля всіх їх звільнено без судової розправи. Труси в домівках кооператорів — навіть у самому Кр. Рев. Союзові у Львові 28. X. 1922 — арешти кооперативних організаторів, щоби спинити їх виїзди на село і т. д. загальмували знову розвій кооперативної організації. Не спинилася однак сусідська „добросердечність". Карною експедицією знищано майно кооперативи в Дорошеві пов. Жовква, викинено на вулицю при помочі поліції крам кооперативи в Сороках пов. Львів, замкнено поліційно домівку кооперативи в Дулібах пов. Бібрка і т. д. Велику домівку „Повітового Товариства Кредитового" в Тернополі займає в пілости досі польське військо і не хоче уступити, а сам кооператив змушений міститися кутом у приватній хаті одного з його директорів, домівку „Укр. Нар. Дому" в Усті Епископському пов. Бучач займає до нині польська поліція і мимо протесту не хоче її опустити, платячи за цілий 1923 р. чинш рівновартости пів сантіма (гроша).

Все те факти, що ілюструють якнайліпше інтенції наших сусідів. Не конець на цьому. Польська поліція всюди вітрить протидержавну акцію. В кількох місцевостях на провінції заказано відбуття кооперативного курсу, а навіть у Львові вже в біжучому році розганяє львівська поліція учасників кооперативного курсу, уладженого у Львові Кр. Союзом Ревіз., розвязує курс, а відбуття курсу робить залежним від цього, щоби на кожному викладі був присутній представник польської державної поліції.

Що більше. Польська політична адміністрація разом з поліцією жадають всупереч польському кооперативному законові, щоби про кожні загальні збори кооперативи повідомлювано староство (закон зовсім цього не вимагає) і потягає до відповідальности управу кооперативи, коли не поступить по бажанні староства чи поліції.

Очевидно про допомогу уряду, яку мають польські кооперативи, нашим і не думати. Ми здані у нашій кооперації виключно на власні сили, яких не можна було організувати на полі гуртування ощадностей з причини безнастанного до недавна упадку польської маркової валюти. Польська кооперація мала і має великанські низькопроцентові кредити, що їх приділює її уряд безпосередно, або великі фінансові державні інституції. Як обильно користають польські кооперативи з публичного джерела кредитового, доказом хоч би один 1923 р., коли вони одержали низько процентових кредитів на суму два біліони шістсотпять міліярдів триставісімнайцять міліонів польських марок. В додатку мають вони чинну, часто безплатну поміч з боку уряду у самій організації нових кооперативів.

Польська влада не допускає також до обєднання всеї української кооперації в межах Польщі, як не допустила до обєднання нашої шкільної акції в УПТ., або освітньої в рямцях львівської „Просвіти". Кр. Союз Резіз. у Львові на зборах 29. лютого 1924 рішив змінити свій статут в тому напрямі, що поширює свою діяльність на цілу територію Польщі. На внесену просьбу львівське воєвідство рішенням з дня 14. травня 1924 р. ч. 7725|24|I|3 відповіло, що не приймає до відома предложеної зміни статута, бо добачується політичної тенденції в проєктованому поширенні діяльности Союза, котрий не є політичним товариством, отже не може займатися політичними справами. Цієї самої „політичної" тенденції добачується суд окружний в Луцьку на Волині, відмовляючи реєстрації всім кооперативам, що назвалися „Єдність", вважаючи, що не належить допустити до єдности українського населення, бо цю єдність можна толкувати яко небезпечну для польської держави. Не вільно навіть в кооперативних органах уживати географічної назви „західно-українські землі", бо за це сконфісковано ч. 6 з 1923 і ч. 12. з 1924 „Господ. Коопер. Часопису" у Львові.

Ніякі жалоби до начального органу кооперації в Польщі — до кооперативної ради при міністерстві скарбу в Варшаві на протизаконне поведення органів польської

Пр. 748/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 177 (10.270) з дня 12. серпня 1924 р. в артикулах під заголовком: 1) „Параґрафи 58. і 87." в уступах між словами: а) Східній Галичині і Цю відозву, б) Карою смерти і Одним словом. 2) в рубриці „Новинки" нотатка під заголовком: „Жандарми чи бандяти" в цілости, містить в собі єство ад 1) провини з §. 24. зак. прас. з 17. XII. 1852 Ч. 6/53 Д. з. д. і арт. VII. зак. з 17. XII. 1852 Ч. 6/53. Д. з. д., ад 2) провини з §. 300 з. к., узнав доконану в дни 11. серпня 1924. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1853, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 14. серпня 1924.

(Підпис нечитний.)

адміністрації і польської поліції — чи судів відносно українських кооперативів, не помагають нічого. Варшава на жалоби навіть не відповідає. Не вадить тут згадати, що президент польської держави Стан. Вощеховські вийшов з кооператорів і він певно не бачив таких чудасій в поведінці російського уряду відносно польської кооперації.

Ті всі виїмкові неприхильні відносини, так з боку уряду — як і загально господарські (девальвація), не убили нашої кооперації. Противно, слідно її зріст. Доказом цифри. З днем 31. грудня 1923. Кр. Союз Рев. у Львові обєднував вже — у самій очевидно Галичині — 834 українських кооперативів, з того кредитових 190, молочарських 28, торговельно-споживчих 454, инших 162, в чім 12 повітових союзів разом з 231,758 членами у згаданих всіх 834 кооперативах. Нині це число існуючих кооперативів доходить до 1300, а число повітових союзів кооперативних виносить вже 17, а окремо три на Волині.

Однак всього ще замало. Кооперативна пропаганда і організація мусить значно у нас збільшитися, в чому зі свого боку будемо радо спомагати пю акцію на сторінках нашого денника. Заповіджена повна віднова діяльности тов. „Сільський Господар" і недавне оснування „Центросоюза" у Львові яко союза кооперативних союзів на спілку з істнуючими вже центральними кооперативними установами дає нам тверду надію, що кооперативна організація піде у нас ще скоршим ходом вперед, як ішла досі. Треба тільки, щоби наше громадянство поперло як найактивнійше наші кооперативні стремління.

Поставлення нашої кооперації на індексі не може вічно тревати. В нашій силі власного організаційною працею цей індекс перечеркнути і навіть серед теперішніх з кождого боку для нас дуже некорисних відносин, створити трівку основу для дальшого нашого національного розвою.

Д-р Степан Баран.

Ширіть наш часопис!

Нові хмари на Балкані.

Скрутне становище Болгарії.

Знову тривожні вістки доходять із Балкану. Вони знову суперечні щодо фактів і неясні щодо генези конфлікту, — як завжди, коли мова йде про вічно кипучий котел балканських пристрастей. В одних „авторитетних" телеграмах вибух революції у Болгарії називається доконаним фактом останніх днів, а війну поміж Болгарією і її сусідами загрозою найблизшої будучини, в инших знову вістках підкреслюється мир, лад і спокій в усіх тих державах. Безперечно, що одні й другі такі діяметрально рівні відомости є, залежно від джерела, наскрізь тенденційні, отже переборщені. Але так само не улягає сумнівові факт, що балканський політичний овид знову затягнуло хмарами.

Як сказано, цим разом центром уваги є маленька, війною порізана Болгарія, країна, яка до українських державницьких змагань ставилась і ставиться надзвичайно прихильно і яка, втиснена поміж імперіялістично-реакційну Румунію та русофільську Югославію користується великою симпатією й українського народу. У болгарській пресі раз-пораз стрічаються вістки про наше життя, а інформаційно-пропагандастична українська робота має у Болгарії надзвичайно пригожий і вдячний ґрунт (для цієї цілі істнує окреме „Українсько-болгарське Товариство"). Тому й ми не можемо бути байдужими на долю — недолю Болгар.

Нові селянські і комуністичні заворушення внутрі Болгарії й змінення акції македонських повстанських комітетів на границях Югославії і Греції — ось коротко спрецизована ситуація, яка з одного боку спонукала Болгарію звернутися з апелем до своїх сусідів, щоби спільними силами поборювати небезпеку комунізму, з другогож боку казала Югославії і Греції заявити у Софії рішучий протест проти подій на кордоні. Задиктатури Стамбулійського, представника селянських дуків, отже безоглядного пацифіста, не було в Болгарії приступу ані комуністам ані патріотичним організаціям поневолених у Югославії і Греції земляків. Не дивниця, що при перевороті, що закінчився трагічною смертю самого Стамбулійського, чималу ролю відіграли військові македонські організації зі своїм головним провідником Тодором Александровим. Тому то в Югославії прихід до влади демократичного кабінету Цанкова зразу ворожо насторошив централістичний уряд Пасіча й вищі військові кола. Тамчасом у самій Болгарії ситуація ускладнилась: вірні своїй традиційній тактиці болгарські комуністи використали побіду демократії задля оживлення своєї акції, найшовши у спільній боротьбі проти нового ладу неспозіваних союзників і в реакційній верстві приклонників Стамбулійського і — у македонських патріотів. Бо ці останні завелися на Цанкові; вони не рахувалися з фактом, що умовини для Болгарії закордонної політики — передусім супроти Югославії — залишились ті самі, що раніш, і що ніякий уряд нинішньої обезброєної і винишеної Болгарії не може наражатися на отвертий конфлікт з побідними сусідами. Дійшло до того, що Тодор Александрів заключив формальну угоду з Раковським, на підставі якої зобовязується за ціну матеріяльної допомоги у боротьбі проти Югославії на її східних окраїнах — не перешкаджати комуністам в їхній акції проти уряду Цанкова на території болгарської [illegible]ківщини. Таким робом большевики почали полювати зразу на двох заяців: поплило з Москви золото, посипалась пропагандистична література та масово перемичувалась збрся на загибель і демократичному Цанкову і реакційному Пасічові! Щоправда, з кінцем цього останнього й прихід у Югославії до влади уряду Давідовіча, що ймовірно змагатиме до перебудови королівства СХС у федералістичному напрямку, дає й Македонії надію на отримання автономії. А проте зміна югославянського кабінету не всилі була цілком зупинити акції македонських повстанців; бачучи безсилля уряду Цанкова вони щораз сміливійше трактують Болгарію, як свій підготовчо-організаційний терен і стягають на неї таким робом щораз більше ремствування Югославії. Останніж вісти що кажуть про переловлення на болгарському березі кількох большевицьких кораблів наладованих зброєю, свідчать наглядно про те, що Москва рішила за всяку ціну застромити над Софією червоний стяг, щоби відтіль нести його дальше в глиб Балкану.

Конфлікт з Грецією має трохи инший підклад. Річ у тім, що Греція, у межах якої по війні теж опинилось чимало Болгар, в останніх тижнях почала насильно і всупереч мировому договорові в Нейї (Neuilly) масово виселяти їх, мотивуючи тим, що, мовляв, вона мусить мати місце для тих кількасот тисяч Греків, яких до кінця жовтня обовязалась перейняти від Туреччини. При тому насильному виселенню приходить до сцен, в яких і кров ллється; і так на днях при такій нагоді згинуло з рук Греків 19 Болгар. Це викликало таке розярення у всьому прикордонному болгарському населенню, що низка грецьких сіл пішла з димом...

Офіціяльно нібито скликано мішану болгарсько-грецьку прикордонну комісію для розгляду подій і полагоди конфлікту, але тимчасом невдоволення росте по обох сторонах. Покликання у Болгарії до зброї 3.000 резервістів ще більше зблизило Югославію і Грецію на спільній протиболгарській платформі.

Чи серед такої ситуації зуміє втриматися при владі теперішній болгарський кабінет Цанкова і чи взагалі нещаслива Болгарія видобудеться з халепи, в яку втягають її внутрішні і зовнішні вороги, це покаже найблища будучність. Неорозплутаний клубок старих конфліктів і щораз нові глибокі непорозуміння між балканськими державами є твором „мирових" договорів, що мали завести „справедливість" на балканському півострові. Останній конфлікт між Болгарією з одного боку та Грецією і Югославією з другого є лише новим доказом на те, що Тріянон і Нейі лежать надзвичайно близько версайської палати.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, Ринок 10.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долинський

1824—1924.

I.

Дня 10. марта ц. р. проминуло рівно сто літ від смерти одного з чолових піонірів сучасного малярства Галицької України — Луки Долинського, що жив і працював у Львові, але як цілий ряд тих, що блиснули на сірому горизонті місцевої культури, був еміґрантом, в тім випадку з Великої України.

Далекі від того, щоб ставити памятник мистцеви, який за цілих сто літ не діждався навіть монографії, киньмо хоч жмут споминів на його, зрівнану з землею могилу, десь на території неістнуючого уже городецького кладовища у Львові.

Прийшов до нас з Білої Церкви, в якій родився десь перед 1750 роком. Талановитий, рано осиротілий, звернув на себе увагу київського митрополита Володковича, який привіз його до Львова і відлав в оніку митрополитови Льву Шептицькому, що в той час (1746 до 1770) заходився біля будови святоюрського собора. Висланий на кошт митрополита до віденської академії мистецтв, вернув відтіля з похвальним листом і почетним перстенем Марії Терези. Свого мецената не застав уже на митрополичому престолі. Занив його Петро Білянський; за него вже узявся Долинський до праці над іконостасом святоюрського храму, який викінчив десь около 1785 р. Два роки опісля, в маю 1787 р., австрійський цісар Иосиф II., будучи у Львові, оглядав іконостас, який зробив на ньому враження і відзначив артиста перстенем з власного пальця. Перстень цей дуже довго переховувався в родині Долинського, як реліквія.

Більш-менш в тому часі одружився Долинський з яворівською міщанкою Катериною Савицькою († 1830 р.), з якою мав осьмеро дітий. Усіх їх виховав і „вивів у люди". З чотирох синів, Михайло був парохом Знесіння під Львовом († 1854), Іван старшиною австрійського війська († 1849), Лев державним урядником († 1857) а Станислав, що жив іще в 1862 р. був скарбовим урядником; усі три дочки видав за священиків оо. Ганкевича, Шудлинського і Трембіцького. Тільки одна дочка — Олена померла дівчиною. По словам сина Станислава, Долинський був щиро привязаний ко рідної віри і народности; ні одної дочки не видав за Поляка так, що прикро нині слухати запевнень деяких ополячених правнуків нашого артиста, мовлявь „наш прадзяд нігди нє бил Русінем..."

Помер Долинський у Львові, середньозаможнім чоловіком, мабуть у власному домі при Городецькій вулиці (нині власність фірми „Шутлєворт") дня 10 марта 1824.

От і все, що знаємо про життя цього рішуче небуденького маляря, якому довелося заблищати на сірому фоні галицько-українського мистецтва, на переломі XVIII і XIX віку.

Правда, в кращих умовах, як наші, можнаб до цеї нашої міру убогої біографії докинути бодай кілька дат і подробиць. Перш за все білоцерківські церковні, городські та судові архіви, оскільки такі збереглися, могли б нам кинути світло на суспільні умови, в яких жили його батьки, сестри та братя, з яких один, як знаємо, був православним священиком на Волині. Не виключене, що й сам Долинський походив із священичої сімї, яка крім цього стояла близько до малярства, за чим промовляло би його підготування до студій у віденській академії. Випадки, де священик був рівночасно іконописцем чи граверем, в той час не були на Україні рідкістю. Доказом цього маляр і ґравер, священик Григорій Левицький, якого геніяльний син Дмитро добув світову славу російському малярству. Може, врешті, не даром охрещено Долинського іменем патріярха і покровителя малярів — євангелиста Луки? Напевне Долинський, занім приїхав з митрополитом Володковичем до Львова, мусів побувати у Київі, де як хоче Д. Антонович („Скорочений курс історії українського мистецтва" — Прага 1923 ст. 307) „дістав першу освіту в академії".

Приїхавши до Львова й увійшовши в контакт з митрополитом Львом Шептицьким а відтак Петром Білянським, не міг проминути безслідно хочби в приватних записках й переписці обох, та рахунках святоюрської „фабрики".

В кінці — покопатися в архівах віденської академії, було би варто не тільки ради Долинського самого. Протягом XIX. ст. змарнувала віденська академія не один український талан.

На жаль мої розшукування в львівському, городському архіві, в „табулі" та метриках греко-католицької парохії в Яворові, не дали ніяких позитивних результатів. В львівській табулі і судових актах, де я сподівався найти завіщання Долинського (він же мав бути гіпотечним власником) немає актів в того часу... Яворівські метрики сягають ледви 1790 р. Нічого нового не довідався я й з „традиції", чисельної, але давно уже (за виїмкою д-ра Маріяна Долинського) о поляченої рідні нашого артиста. А всеж таки трудно сказати, щоби про Долинського не говорилося й не писало, головно в звязку з його обильною мистецькою спадщиною.

Алеж за виїмкою перших друкованих вісток, опертих іще на незатертій памяти близьких до артиста людий, звісток, які починають появлятйся щойно по смерти артиста, де далі тільки невідомо котрий раз повторювано відомі дані і раз уже ужиті фрази. Протягом цілого, довгого століття, не прийшло нікому на думку — серіозно зацікавитися індівідуальністю маляря, зінвентаризувати його спадщину, новими даними доповнити біографію, та найти йому належне місце на тлі епохи.

(Продовження буде).

Нові вибори на Закарпатській Україні?

Ужгородська „Свобода" з 11. ц. м. подає слідуючу вістку:

„Пражський виборчий суд буде цими днями займатися заявами зверненими проти виборів парляментських послів на Закарпатській Україні. Кажуть, що вибори будуть уневажнені. Причин чимало. Одна лише петиція хліборобської партії наводить такі випадки, із яких кожний міг би стати достаточною причиною для уневажнення виборів судом. Як що дійсно так станеться, то ще на осінь вдова розпише нові вибори".

Від себе газета додає таку увагу: Тому, що найпізнійше в 1925 р. і так мають відбутися вибори в цілій ЧСРепублиці, то не має змислу, щоби знову вибирати на кілька місяців послів.

Про політику та політиків.

(Лист з Парижа).

Люі Барту, відомий дипльомат, член франц. академії, історик і вибагливий бібліофіл, видав невеличкий, елєгантний томик під назвою „Le Politique" — „Політик". Написана легким, приємним стилем, книжка Барту, не дивлючись на місцями жартобливий і іронічний тон, дає багато матеріялу читачеві для міркувань про найбільшу проблєму сучасности і минулого — політику.

Ще в школі дізнаємось про те, що людина є „політичною твариною", так казав Аристотель — magister dixit, і мусимо йому повірити, при умовині як слід зрозуміти цю фразу. Дуже легко перекрутити зміст цієї клясичної дефініції, коли подумати, що кожна людина вже з народження наділена хистом керувати громадськими справами, так само, як птаха літати, малпа — скакати а червяк повзати. Грецький фільософ хотів тільки відріжнити людину від инших тварин, нахилом до скупчення і до організації в громаду.

Правда, нині поступ науки навчив нас дечого більше. Славний твір Еспінаса про тварини відчинив нам гайни життя тварин, перед яким колись відступав Вергілій, повний зацікавлення, і Паскаль, з захопленням та жахом. Є поза людиною громади, де істнує поділ праці і де праця зорганізована та дисциплінована. Але коли дефініція Аристотеля втратила своє абсолютне значіння, вона все ще містить у собі одну тривку правду; тільки людина є „політичною твариною" у тому розумінні, що тільки вона зорганізувалась у городи (Polis) для керування спільними справами.

Якаб не була форма володіння: деспотія, оліґархія, демократія, чи спирається на писані закони (одної людини або кількох) чи вона приймає як принцип свободу, така організація домагається передачі влади. Найабсолютнійший тиран не може сам вистачити на все, він мусить мати агентів для виконування контролі, (байдуже як їй названо) які в свою чергу передають частину своєї влади і таким чином, з самого верху до самого низу функції є поділені. В суспільности істнує політика і всилу її істнує „політик". З демократії роля його збільшується і він вже не „політична тварина", а „громадянин". У старовині, коли більшість населення була невільниками, „громадяне" — це меншість, граюча ролю еліти і скількість „політиків" обмежена, як і саме виборче право. З модерньою демократією „суверен" знищив усі перепони; всі під умовою певного розвитку є „громадяне", до яких навіть все сильнійше і сильнійше приєднуються „громадянки".

Отже політика панує скрізь, вона вручається у все, царить над усім. Але ще не досить мати право вибирати, чи бути вибраним щоби стати „політиком". Це тільки права, які здійснюють, або не здійснюють. „Політик" навпаки жиє цими правами і для цих прав. Кожна дефініція: що таке політика? каже Барту — небезпечна, бо важко зєднати точність і простоту, а бажаючи бути простим легко впасти в тавтольогію. І врешті Барту називає „політиком" особу, яка робить з політики своє головне, постійне заняття. Істотний елємент цієї дефініції це слова „головне" „постійне". Коли політика для людини тільки випадок, нагода, пригода — вона не характеризує людини так, щоби політика була для неї потребою, задоволенням. Але з другого боку „політик" тільки можливий у формі „парляментарія" — без цього матимете характер тільки урядовця.

„Політик" проводить свою акцію в парляменті і уряді. При „Старому (французькому) режімі" все зводилося до Двора.

Нині, при республиці і щирій конституційній монархії Палє Бурбон (місце засідання палати депутатів) і Люксембург (сенат) регулюють усе життя „політика". Коли він є поза ними, він прагне туди ввійти: коли там раз є — не хоче звідтіля вийти.

Смак до політики річ вроджена родинною традицією, або особистим нахилом. Він — можемо сказати — у крові. Політика, це мистецтво, воля, палкість до урядування.

Ті, що її не люблять, з трудом звикають до неї; ті, що її люблять, ще з більшим трудом можуть відмовитися від неї. Коли демон політики захопив вас — кінець: ви звязані на віки. Нема сильнійшого нахилу, як нахил до політики.

Такі в загальних, схематичних рисах погляди на політику Барту. Але поза цим його книжка, це серія замаскованих портретів, цікавих відгуків, історичних анекдотів з легкою фантазією і точною аналізою. Він дає нам галєрію французьких політичних діячів з латинськими іменами на us, які дуже легко пізнати.

Ось „Gallus Maximus" — Мілєран. — Ох, політика річ непостійна і „Gallus Maximus" нині вже звичайний громадянин. Mosanus — Поанкаре: „важко уявити собі більш ясніший і більш методичний розум. З першого погляду схоплює питання в цілости і в подробицях. Пише швидко, память — вніжкова. В його промовах більше формул, ніж образів і більше геометрії ніж поезії. Квіти Mosanusa розквіли під сонцем сходу, а не півдня": Nampetus — Бріян. „Підіймається на трибуну поволі. Ніяких нотаток. Починає промову глухим голосом. Він ніби пробує свою авдиторію як піяніст пробує інструмент. Але швидко голос його стає дужчим і дужчим. Він використовує весь скарб свого непорівняного голосу, переходячи від усмішки до ніжности, від іронії до ліризму, від мягкости до погрози, від покірности до обурення. З нього промовляють і очі і руки. Він великий мистець, Candrurcores — це сенатор де Монзі. „він не боїться ризку. Навпаки шукає і любить його. Він знає справи і внутрі і зовні. Але справи жиють і помирають разом з людьми. Тому він знає людей. Його професія адвоката дала йому змогу проникнути в усі кола. В паріському житті для нього нема тайн. Цікавиться також міжнародніми питаннями. Кажуть, що він не завжди правильно бачить, може бути, що він трохи далекоглядний або короткозорий, але у всякому разі він не дивиться чужими очима". Lugdunus — Epio „любить діяти, творити, несе на своїх плечах проблєматичну долю своєї партії, має смак до літератури і мистецтва. Але чи він є лідером?"...

Ілько Борщак.

ОСТАННІ ВІСТИ.

По льондонській конференції.

„Н. фр. Прессе" поміщує інтерв'ю з Еріо, який заявив, що льондонський договір закінчив перший розділ історії Европи. Льондонська конференція є великим сукцесом. Тепер ходить про те, щоби цей сукцес визискати, причім довіря мусить заняти місце дотеперішнього недовіря.

На засіданні французьких міністрів Ерio представив поодинокі точки льондонського договору. Міністри одноголосно апробували діяльність французьких делєгатів.

Пробна мобілізація сов. військ.

Східна аґенція (AW.) доносить, що совітська пробна мобілізація, з приводу ситуації на Балкані, відложена до 30. серпня. Реквізицію коней покінчено дня 10. ц. м.

Ситуація на Гор. Шлеську.

Страйк на Гор. Шлеську скінчився, одначе підприємці рішили перевести масову редукцію робітників. Серед робітників велике обурення. Ситуація дуже напружена.

Дрібні вістки.

Німецько-французька конференція у справі взаємного торговельного договору відбудеться у Парижі дня 24 жовтня ц. р.

Конференція міністрів фінансів союзних держав буде радити над поділом німецьких сплат і над боргами союзників. У цій справі мається вже тепер на увазі осягнути порозуміння шляхом покликання третейського суду.

Німецькі націоналісти (партія Тірпіца і Людендорфа) зайняли негативне становище до льондонської угоди, вважаючи її суперечною поняттю німецької народньої чести.

Баварський уряд теж ставиться скептично до висліду льондонської конференції і мабуть не схоче затвердити становища канцлєра Маркса, головно відносно справи евакуації Поруря.

Югославянська урядова преса виступила гостро проти Радіча, перестерігаючи його, що спроба порозуміння уряду Давидовича з Хорватами є останньою. Гадають, що справа мирної полагоди внутрішніх конфліктів між Сербами й Хорватами стріне нові трудноші.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Біржа.

Львів, 19. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20 — 5·21, канад. дол. 4·93 — 4·95½, чеські кор. 0·15½ — 0·15¾ леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·20½ — 0·30, швайц. франк 0·97—0·98, анг. фунт 23·50 — 23·60.

Золото. 20 кор. 21·80—22·00; 20 франк. 20·50—20·80; 20 марк. 23·80—24·00; 10 руб. 25·80—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·41½—0·42, 5 австр. кор. 2·10—2·12, фльорени 1·05—1·06, рубл. 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·80—0·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 13·00 до 13·75, жито нов. збору від 13·50 до 14·50, ячмінь галицький броварняний від 14·50 до 15·50, ячмінь галицький пашний від 11·00 до 12·00, овес галицький з 1923 р. від 13·50 до 14·50.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Не инакше, як отак*).

Сіяти, значить...

Не новина це, бо кожної осени й кожної весни обсіваємось...

Як уже там ми обсіваємось, — чи в лантуха, чи з сіялки, — то справа инша, а факт залишається фактом: сіємо, бо сіяти треба..

Дехто головою хитає, у засіки дивлячись:

— Сіятиму чим? Попалило...

Журитися нема чого, бо держава відпустила 2½ мілйона золотих карбованців на насіння..

Через комитети взаємодопомоги ті гроші між селянами розподілятимуться..

І про худобу не забули...

Асиґновано 3½ мил. карбованців на корму для худоби у тих хазяїв, що неврожай їх приголомшив...

Справа, значить уся в тім, щоб добрета по правді розподілити ту допомогу. Щоб потрапила вона тому, хто її найбільше потрібує...

А кому саме повинна допомогти?

Догадатися не тяжко.

В першу чергу наділяються члени комітету взаємодопомоги..

Потім — батюшка, титар і дяк...

Далі самогонщики, бо само собою розуміється, що при правильній продукційній програмі на насіння ім зерна не вистарчить....

Потім того вже йдуть хазяї справжні, що вірять у бога ходять до церкви й говорять:

— У мене наймитові, як у Христа за пазухою. Я йому й картуза за одно тільки літо а воно, ляха личина, до того землісу

Порядки пішли: поскубати його, байстрюка, не можна.

Далі давайте позичку тим, у кого вродило... І вже, як що залишиться тоді тим, у кого все спалено, хто й насіння не намолотив...

Тоді добре обсіємося!

— — — — — — — — — — —

Так і з позичкою на підтримку худоби

— Кому дати?

— Іванові! Він мою сестру держить!..

— Так у його зроду й кішки в дворі не було...

— Значить йому й дать. У Свирида корова та ще й на харчі давай.

Хай з корови живе.. Іванові дамо краще: він корови не має, хай молоко купує...

Так і підривняєте всіх хазяїв у селі...

За зиму ні в кого не буде корови: ні в Свирида, ні в Івана.

Усі рівні будуть..

„Соціялізм" буде...

А до цього ми й ідемо.

Остап Вишня.

(Харк. Вісти з дня 10 серпня).

*) Передруковуємо цей фейлєтон як характеристичний (хочби одним іронічним тоном) для вастроїв в звязку з голосно реклямованою акцією допомоги рад. у ряду голодному селу. — *Ред.*

НОВИНКИ.

— **Просьба українських студентів** із закордону, звернена до краєвого громадянства помагати їм матеріяльно в їхньому теперішньому надзвичайно важкому становищі — показалася прокураторові такою небезпечною, що в цілости сконфіскував її, а враз з нею вчорашнє (183) число „Діла".

— **Історія одного листа.** Вислано його з канцелярії Т-ва „Просвіта" у Львові й адресовано: „Вп. Михайло Д....., Берлин, п. Конюшки". Услужлива почтарка написала поруч з українською адресою латиськими літерами: „Michael D..... Berlin", і поманджав лист до столиці Прусії, зневажливо забувши про скромні Конюшки. На головній почті в Берліні дивувалися мабуть, що вони не знають такого популярного адресата, до якого надходять листи з лаконічною вказівкою „Berlin" — та й годі, без дільниці, вулиці й числа дому та поверху. Прибили печатку: „Ungenie-gende Adresse", а для кращого розуміння й по французьки: „insuffisance d' adresse" — і лист повернувся щасливо до канцелярії „Просвіти" у Львові. Адресат у Берлині під Конюшками таки його й не побачив.

— **Ліквідація репатріяції з С. Р. С. Р.** Совітська преса комунікує: репатріяція до Польші покінчена. В звязку з тим мішана, польсько-совітська, репатріяційна комісія найшлася в стані ліквідації. Щоби уможливити польським горожанам, які до тепер не вспіли вернути до краю, поворот, совітський уряд продовжує речинець вношення подань особам польської народности до 15. падолиста ц. р. Подання буде приймати польське посольство в Москві, та других столицях совітських республик.

— **„Патріотичний парох".** В звязку з новинкою 164. ч. нашого часопису довідуємося з достовірного жерела, що її зміст, для якого основою послужила допись „Слова польского" з 27. мин. місяця, минається з правдою. В дійсности о. Богдан Еліяшевський, парох Зашкова і декан Яричова, відомий зі свого патріотизму, не брав ніякої участи в посвяченню

щколи Т. С. Л. і „штандару" в Зашкові коло Львова.

— Арештування львівського купця у Відні. Львівський купець заліза Гальскі, внудив собі купецьку ляду до того, що вхопив своєму товаришеви Тарнавському жінку і втік з нею до Відня. На днях арештовано закохану пару у Відні. Гальского відставлять „шупасом" до Львова, але паню Тарнавску ніяка сила божа ні чюдська не спонукає уже вернути на лоно свого зневаженого мужа.

— Іще один Львовянин за границею. Д-ра Ігнатовича, молодого адепта польської хірургії, застрілила на днях його любовниця в Празі. Причиною трагічної ліквідації кохання, була охота Д-ра Ігнатовича... вимотатися з наслідків необережного кохання...

— Воздушна комунікація Польщі з Анґлією. Польський міністр закордонних справ Скшиньскі підписав з англійським послом у Варшаві протокол в справі тимчасового управильнення воздушної комунікації поміж Польщею і Анґлією. Протокол увійде в життя по затвердженню його компетентними чинниками обох сторін.

— „Deutschland ueber alles". — Польські часописи дуже іритуються, що куранти на вежі костела св. Катерини в Данціґу почали від якогось часу видзвонювати мельодію гимнів „Wacht am Rhein" та „Deutzchland ueber alles"...

— Соломяний годинник. З Монахова доносять: На монахійському ярмарку мистецького промислу виставлено стоячий годинник, зладжений „від стіп до голови" зі соломи, без дрібки металю і пружини, а мимо того не уступає він своєю прецізністю звичайним годинникам. Годинник високий на 170 цм. уявляє собою модель церкви, теж зі соломи. Годинник, по запевненням часописів ходить уже кілька літ, протягом яких ні разу не потребував направи.

— „Як тебе бачу, так тебе ціню" „Король чаю" Сер Тома Лептон оповідаючи про початки своєї карієри, згадує одного зі своїх перших „співробітників", чим був обшарпаний хлопець до посилок. Не могучи дивитись на обшарпаного хлопчиська, Лептон дав йому двайцять марок на нове убрання. З того моменту хлопця не стало. Купив собі нове убрання і найшов собі кращу посаду...

— Невдала подорож до Індій. Недавно пропало з дому двох молодих Бельґійців — 12-літній Раймунд Барніє і 14-літній Лев Боке з Рубе. З нотаток в підручнику географії першого з них виявилось, що оба хлопці задумали відбути подорож до... Індій. Родичі „подорожникі" почали пошукування. По якімсь часі застукано обох хлопців на південній границі Тиролю. Виявилось, що протягом кільканайцяти днів пройшли вони Бельґію, Голяндію і Німеччину, при чому жаден з них не володів німецькою мовою.

— Найдено трупа Маттеоті. Агенція Штефані доносить, що між Сорофано і Кастельнуово де Порте, де перед двома днями найдено убрання Маттеоті, найшли поліційні пси трупа Маттеоті. Урядові чинники зарядили охорону місця нахідки. Трупа пізнали знайомі вбитого.

— Сповідь Радіча. Хорватський провідник Радіч, про якого смерть в Москві доносили в свій час часописи, вернув тепер цілий і здоров до своєї батьківщини. На днях мав Радіч розмову з журналістами Загреба, яким заявив, що не є комуністом, але має багато симпатій для радянського устрою Росії. Большевицький уряд прийняв його дуже сердечно. Безпосередно по приїзді Радіча до Загребу, доконано атентату на його життя, який на щастя не вдався. Виновника атентату арештовано.

— Боротьба з алькоголізмом в Зєдинених Державах. Американську митову фльоту, яка має на меті оберігати Америку перед заливом алькоголю, зміцнено о 20 кораблів з 2000 залоги.

— Смерть за фіру сіна. Братів Миколу і Михайла Ількових, в селі Соколи х. Мостиск поріжнила нивка, яку обом записав умираючий батько. Коли цього літа скосив батьківську нивку Михайло, Микола так розлютував, що двома ударами граблів позбавив брата життя. Миколу арештовано.

— За раєм. Один американський вчений Андрюс, якому завдячує наука чимало археольоґічних нахідок, виїхав недавно з научною експедицією в Монґолію. В пустині Ґобі доконано важних розкопок. Андрис сподіється найти там кістяки наших прапрадідів з часів „сотворення світа" і таким чином означити місце біблійного раю. На всякий випадок — пошукування за біблійним раєм... з боку вченого здаються дещо дивними.

— З ґімназії СС. Василіянок у Львові. Новий шк. рік розпічнеться 1 вересня Богослуженням. Додаткові вписи в днях 29 і 30 серпня; в тих самих днях іспити поправчі й доповняючі. Вступні іспити до І-ої кляси 30 серпня; до висших кляс 1—2 вересня. Докладнійші інформації будуть виписані на таблиці оповіщень в ґімназії. — За Управу: *Д-р В. Щурат.*

250 1—3

Ширіть наш часопис!

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене Порука 2-кратна.

Віча і збори.

Розбите віче.

В неділю дня 17. ц. м. скликала львівська комісія професійних організацій протестуюче віче в справі загрози осьмигодинному денні праці, як також в справі зростаючого до катастрофальних розмірів безробіття. Вічем тим бажала скомпромітована ППС. очистити себе перед робітництвом від цілком слушних закидів, що вона поносить вину в справі програного страйку на Горішньому Шлеську, з другої сторони хотіла уладити малий спектакль своєї опозиційности. По промовах офіційних бесідників, членів ППС., які на ділі нічого нового не сказали, а всю вину за програний страйк звалили на міністра праці Даровского — прийшов до слова український посол Скрипа член клюбу УСДП. Промовець почав говорити по польськи. Це викликало на цілій площі голосні окліки протесту і жадання, щоби він говорив по українськи. Посол Скрипа заявляє, що він рішив промовляти по польськи, аби його краще розуміли, натомісць слідуючий промовець посол Приступа промовлятиме по українськи. Промова його характеристична була осудом діяльности ППС. спеціяльно в часі горішньошлеського страйку, де годі всю вину звалювати тільки на уряд чи міністра Даровского. Вину голосять всі ті політичні угрупування варшавського сойму, котрі голосували за диктаторськими повновластями для міністра Грабского, а серед них був і клюб польських соціял стичних послів. Після посла Скрипи промовляти мали ще деякі промовці з рамени ППС. але зібрані робітники приняли їхню появу ворожими окликами: геть провокатори, і недали ні одному з них прийти до слова. На трибуні зявився посол Приступа, член клюбу УСДП., але він не зміг виголосити своєї промови, бо на подвіря впав узброєний відділ поліції під проводом комісаря Рудка і силою розігнав віче. Арештовано при тім двох робітників, але на інтервенцію послів їх негайно звільнено. Викликало це велике обурення серед зібраних робітників. Багато з них приходило до українських послів, дякували за слово правди, а характеристичний був момент, коли один з робітників, вказуючи на грудь, сказав: „Тут колись носив я польського орла, але тепер вже маю досить цього".

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10

Відозви й комунікати.

В Українській Драмат. Школі.

З огляду на запитання з провінції, Канцелярія Драматичної Школи М. Вороного просить нас повідомити: 1) З осени цього року при школі будуть чинні оба курси — перший і другий; 2) на перший курс приймається особи обох полів — від 16 літ женщини і від 18 літ мущини; 3) освітний ценз бажано середній, але може бути і нижчий (4 кляси норм.) лише при достаточнім загальнім розвитку і вдячних сценічних прикметах особи; вкінці перевагу дається тим, хто має середню і висшу освіту; 4) драмат. школа бурси не має; всі учні проживають на приватних мешканнях; 5) програму навчання уложено в той спосіб, що в п е р ш і м році ученик (ця набуває технічної огради (дикція, жест, міміка, характеристика) і спеціяльної освіти, та виробляє собі естетично-театральний світогляд (предмети: історія драми й театру, костюмольоґія, психольоґія творчости, естетика, істор. стилів) завдяки чому вже по скінченню 1. року може далі сам працювати над собою, беручи практичну участь в ріжних виставах; в д р у ґ і м році завершується театральна освіта і семінарійною працею та сценічними вправами й виступами удосконалюється індивідуальність ученика, який виходить зі школи патентованим кандидатом на професійного актора; 6) в цім році вписи приймається від 1. вересня в помешканні самої школи (Висш. Муз. Інститут ім. М. Лисенка, вул. Шашкевича 5) від 3. до 5. год. пополудни, крім свят, а також перед полуднем від 10. до 12. в помешканні директора школи М. Вороного (пл. св. Юра ч. 5. партер, другий коридор); 7) початок навчання 15. вересня; 8) випускні іспити для учнів II. року в жовтні.

КАСОВИЙ ЗВІТ

Комітету Західно-української політичної еміґрації

за час від 1. лютого до 31. липня 1924

Д о х і д:

М. Гаврисевич, Відень, . .	100.000 К.
„Обєднання" в Амер. 100 дол.	6,968.200 „
І. Кохановський Станиславів зб.	150.000 „
Український Ч. Хрест в Канаді 150 долярів	10,502.000 „
Д-р Ст. Федак, Львів зб. . .	2,015.000 „
„ „ „ „ 25 дол.	1,750.000 „
І. Кохановський Станиславів зб.	230.000 „
Д-р Ст. Федак, Львів, зб. . .	2,800.000 „
„ „ „ „ 26 д.	1,820.000 „
„Відбудова" Львів	2,000.000 „
„Обєднання" в Америці 100 д.	6,968.200 „
І. Кохановський, Станислав зб.	210.000 „
„Обєднання" в Америці 50 д.	3,439.300 „
Д-р І. Вальдман, адв. Відень	500.000 „
І. Кохановський. Станисл., зб.	466 000 „
Д-р І. Кунців, Рава руська зб.	950.000 „
„Обєднання" в Амер. 100 дол.	6,978.800 „
Д-р А. Горбачевський, Чортків, збірка	2,110.000 „
ОО. Василіяне Бразилія 65'98 д.	4,606.500 „
Зворот позичок	1,250.000 „
Разом	55.863.800 К.

Р о з х і д:

Виплачено в тім часі 115 допомог на прожиток 35 особам в ріжних висотах на загальну суму від 250.000 до 3,600.000 на особу — разом . . .	45,822.000 К.
Підмоги на поворот до краю 5 особам	4,600.000 „
Кошти адміністрації	1,116.700 „
Ремунерації	850.000 „
Зворотні позички	2,550 000 „
Остає в касі з дн. 1. VIII. 924	925 100 „
Разом	55,863.800 К.

В останньому часі звернувся Комітет до польського посольства у Відні в справі обіцяної відповіди щодо видання паспортів нашим еміґрантам на їх поворот до краю. Не одержавши вдоволяючої відповіди по думці інформацій секретаріяту Союзу Народів у Женеві, звернувся Комітет ще раз (себто втрете) з проханням до Союзу Народів в Женеві міжнародньої помочі, щоби українські еміґранти зі Східної Галичини, пробуваючі в Австрії, Чехословаччині і Німеччині, могли в якнайкоротшому часі вертатись до рідного краю.

Д-р Кость Левицький вр. голова, *Іван Коссак вр.* скарбник, *Антін Крушельницький вр.* контролюр.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського порту". (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13569, Львів, Руська ч. 20.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкі. Зміна програми і репертуару від дня 16. серпня 1924 р. Дальший хід турнію дужання. У второк дня 19. ц. м. змагаються: І. пара Волинець шампіон України і Сватина шампіон Югославії. II. пара: Мортон шампіон Швеції зі змагуном в чорній масці, що не хоче виявити свого incognito. 255 1—1

З української ґімназії в Яворові. Ґімназія має ще вільні місця для учників й учениць. Услівя життя в Яворові відносно можливі. При ґімназії Бурса ім. І. Франка під наглядом Вп. пп. Професорів. — *Управа.* 245 1—3

Неоніля Танячкевич, сирота по о. Данилі Танячкевичові, бувшому парохові в селі Закомарі, а сестра бл. п. д-ра Костя Танячкевича просить о грошеву запомогу. Зараз Неоніля Танячкевич є хвора на руку і не може заробити собі на прожиток. Адрес: Неоніля Танячкевич Львів XV., Богданівка ч. 1. 2—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

СОЛІЦИТАТОР адвокатський і нотаріяльний (концептовець), біглий в спадковім і процесовім, буваший гіпотечний референт, прийме посаду в канцелярії адв. або нот. — Зголошення до Адміністрації під „Для зредукованого". 247 1—1

ОДНА кімната з удержанням, близько академічної ґімназії для двох старших учеників. — Відомість „Народна Гостинниця". 248 1—1

ПОШУКУЮ ліпшого мешкання для ученика І. кл. ґімназіяльної. Мужеська опіка пожадана. — Стояловська, Личаків 15. II. п. 246 1—1

ПРОМИСЛОВЕЦЬ літ 28. ожениться з заможною жінкою, в цілі відкриття власного торговельного підприємства. — Ласкаві зголошення під Блонна 10. 249 1—1

ПРИЙМУ на станцію кілька семинаристок. Кисілевська вул. Волчинецька ч. 4. (коло Сестер Василіянок) Станиславів. 251 1—3

ПРИЙМУ дві панночки з висшої ґімназії на мешкання. Осібний, соняшний покій. Ул. Виспянського 34. партер на ліво 252 1—2

ПОТРІБНИЙ сейчас солідний і вправний інструктор для ученика 3. кл. ґімн. і учениці 4 кл. народніх шкіл. — Зголошення слати: о. Микола Ілевич, Голгоче к. Підгаєць. 253 1—1

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку і потечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий конпес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 1—6

СТАРШИЙ конціпієнт шукає місця у адвоката. Зголошення з поданням умов просить посилати на адресу: Порфір Буняк, Львів Ринок 10. 228 3—3

ПОТРЕБУЮ женщини до кухні і домашнього господарства. Тишовницька, Довголука, Любінці. 240 2—4

НЕВИСВЯЧЕНИХ ізза нелібату станиславівських богословів просяться подати свої адреси у важній справі. Зголошення слати під А. Б. до Адміністрації. 243 2—2

ВДОВА по священику глядає місця господині у священика вдівця або нелеба. Неоніля Гвоздикова у о. Прокурата Хітновичі п. Гусаків коло Перемишля. 233 4—4

ПРИЙМУ на станцію дві панночки. Близша відомість в „Союзнім Базарі" вул. Руська ч. 20. при касі. 235 3—3

ВАКАЦІЇ без фотоґрафічного апарату стрічені. Памятайте, що у нас в а й д е ш е в ш е купите фотоґрафічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематоґрафії, фахової і проекції. Школи і научні інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 7-10

ОГОЛОШЕННЯ.

Уголь гор. шлеський, кокс і дерево опалове рубане з доставою до дому продає по цінах конкуренційних (також на ґрати) **„ТИТАН"** торг.-пром. С-ка у Львові, вул **Валова 23.** Телеф. 636. Для кооператив і складів вугля на провінції значні полекші. 4-6 204

Тільки першорядні вироби! Рік основання 1883.

Фабрика Ковдер С. СТРУДЕР в Перемишлі

вул. Дворського ч. 2.

поручає **ковдри** на гусячім пуху, овечій американській вовні і ваті.

НОВІСТЬ! НОВІСТЬ!

Ковдри на пуху зі спеціяльної, імпрегнованої, густої, швайцарської сатини, під ґарантією, що пух не перейде ваги 1.600 ґрамів.

Виставляю на СХІДНИХ ТОРҐАХ а також познанських торгах.

244 Цінники висилаю даром і оплачено. 1—2

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 185 (10.278). Львів, пятниця 22. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло“ Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Новий наступ на нас.

Польська конституція і польські шкільні закони стоять на становищі релігійного виховання шкільної молоді. Наука релігії є одним з шкільних обовязкових предметів у всіх вселюдних і середніх школах, а навіть у професійних, а катехити зрівнані у правах з прочими учителями. Польське законодавство, що визначується централістичними змаганнями, не ввело конфесійної школи — як це було до війни у Пруссії, — бо це було шкідливе для польських національних інтересів, виховуючи дітей поодиноких віросповідань в окремих школах. Не віддідило воно держави від церкви, як це пр. переведено у Франції, або недавно в чесько-словацькій республиці, але проголосивши формальну рівність всіх існуючих віросповідань, на практиці дало перевагу римо-католицькій церкві, очевидно рівнож в цілях польонізаційних.

Ми є свідками, як римо-кат. ecclesia militans веде похід на українські землі і українські душі. Не згадувати вже про відомі з інтерпеляцій українських послів і сенаторів факти насильного захоплювання православних церков на Холмщині і Підляшу сфанатизованою польською товпою під проводом польських ксьондзів. Ми є свідками, як з православної церкви зроблено польське орудля, як польщать православні духовні семинарії у Вильні і Кремянці, щоби виховати православних батюшків на національних і державних польських патріотів, як свого часу виховувала Москва православне духовенство в національному московському дусі. Ми бачимо, що польська влада не допускає до Луцька греко-кат. епископа д-ра Боцяна, а тим самим спинює вповні місійну і організаційну працю українського уніятського духовенства. Одним словом китайським муром відділюють Східну Галичину від решти північних українських земель, щоби навіть вітер не заніс туди галицького українського духа, якого Поляки дуже не люблять.

Одначе добираються і до самої Галичини. Мало ще було успіхів дотеперішніх практик на полі денаціоналізації українського шкільництве і української шкільної дітвори. Принято недавно відомі закони про національні меншости, котрими цілковито усунено українські народні і середні школи, вводячи всюди утраквізм, що в практиці буде найчастійше рівноправне з повним спольонізованням школи. Це буде тим більше, що навіть і ці утраквістичні школи піддається польському шовіністичному учительству і що учитель і учителька української народности стає на нашій землі майже музеальним оказом.

Трохи тяжше дібратися до греко-кат. духовенства, на яке Поляки і їх влада вже здавна дивляться дуже косим оком, хоч по правді велика більшість цього духовенства не виказує нині ніякої української національної активности. Всеж таки — як матеріяльно незалежне від польського уряду своєю масою і своїм значінням у народу є поважною перепоною для оконечних успіхів польського походу. Задержано середновічну інституцію патронату дарма, що нині дідич не причиняється ніякими матеріяльними датками для будови церков і парохіяльних будинків — їх як відомо будується за продані части ерекціонального або церковного ґрунту, а в додатку воєвідства не годяться часто (що за Австрії належало до незвичаано рідких випадків) на канонічну інституцію навіть і тих щасливців, що їм вдалося удержати презенту на парохію. Позатим польська влада не має спромоги дібратися блище до нашого духовенства. А проте до цього внедовзі буде нагода, коли війдуть у життя нові польські „язикові закони“, бо тоді скажуть урядувати нашим священикам у польській мові — може не тільки у справах метрикальних — і наше духовенство жде велика боротьба і за своє істнування і за права мови нашого народу.

„Жичливість“ польської влади до греко-кат. церкви найяркійше слідно тепер у школі. Під позором ощадностей ліквідується масово катихитури греко-кат. релігії у містах і місточках. Що зліквідовано цілий ряд катихитур при польських середніх школах — ще зрозуміле — коли від ряду літ фреквенція греко кат. була там дуже маленька і нема зовсім надії, шоби вона колинебудь зросла. Та тепер ліквідують посади сталих катихитів у народніх школах в містах і місточках Східної Галичини пр. Мостиска, Судова Вишня і т. д., хоч у тих школах дітей греко-кат. обряду є значне число і очевидно задля шкільного примусу не буде зменшуватися.

Львівська кураторія стоїть видко під впливом Марцелого Прушинського і рада позбутися з міських народніх шкіл останніх репрезентантів українського слова. Вже давна політика кр. ради шкільної довела до того, що учитель або учителька української народности у мійській народній чи виділовій школі були білими круками і українська дітвора дуже часто тільки від катихита чула своє рідне слово. Куратория пішла ще дальше і літом цього року зліквідувала майже нараз кільканайцять посад гр.-кат. катихитів в міських народніх школах, а подібна доля жде в найблищому часі цілий новий ряд шкіл.

Ціль цієї політики львівської кураторії аж надто відома — улекшити польонізацію українського міського населення. Жиємо в часі нового наступу на нас, до якого мусимо бути готові. Наше духовенство по містах жде велика проба. Воно мусить бути на сторожі національних прав в жидівсько-польських містах і місточках, а передовсім берегти школи, що на жаль, не все має місце. Сподіємося, що і консисторії та ординаріяти займуться блище теперішньою політикою львівської кураторії і візьмуть в оборону інтереси греко-кат. віросповідання у східно-галицьких народніх школах. Новий наступ на нас мусить знайти належиту відпору.

С. Б

Трудноші по конференції.

По двох-трьох днях бадьорого настрою в европейській прасі з приводу льондонського порозуміння, приходить час на тверезійшу рефлексію. Трудноші з якими боролись голови союзних держав і Німеччини не скінчились на згоді щодо головних пунктів, які стали предметом нарад, і вони щойно починаються.

Не маємо на думці сумнівів: чи парляменти поодиноких держав ратифікують осягнені здобутки у Льондоні. Є дані на те, що вони дадуть свою згоду. Трудноші лежать у самім пляні відшкодувань, дуже складнім і звязаним з цілою низкою питань загального характеру. Перш усього лишається невирішеним питання: якого роду крам має постачати Німеччина сплатами для Союзників і яку поруку має дати за переведення цього постачання. Увесь план Дова (Dawes-a) є великим експериментом, якого реальність та доцільність треба буде щойно перевіряти. На льондонській конференції не скінчили всіх пекучих справ; по ній прийде ще нова, щодо міжсоюзницьких довгів. Загальна сума, яку мають заплатити Німці покищо ще вічно невясована. Німеччина покористується своїм новим становищем, придбаним на льондонській конференції, і вживатиме заходів, щоби при помочі Америки впливати на зменшення її економічних тягарів, якщо її промисл має стати одним з чинників обнови европейського знесиленого ринку.

Франція робитиме спроби, щоби ослабити ролю, яку може відограти Німеччина в найблищім европейськім концерті. Дарма, що французькому премієрові вдалось оборонити принципіяльну лінію французької політики і приєднати до неї, на момент, Англію та Америку, Франція хутко догляне, що її перемога є лише формальною. Маршаль Фош мав висловитись, що коли діло йде про задержання військової окупації на німецькій території на протязі одного року, то вона не має ніякого значіння. Хоча справа т. зв. гарантій себто можливих активних засобів, які можуть вжити Союзники супроти Німеччини на випадок недодержаних зобовязань, не є рішуче вияснена на некористь Франції, проте Франція матиме від нині звязані руки і підпаде під вплив „всесильного американського доляра“.

Німеччина ввійде тепер напевно до Ліги Народів, одночасно з тим стане актуальною справа членства СРСР. Не треба забувати, що свідомість потреби щодо економічної відбудови захитаного европейського апарату не йде у парі у представників сучасної французької та англійської політики зі зрівнанням своїх держав у правах з іншими. Франція не згодиться, щоби під покришкою економічної відбудови, Німеччина виборола собі старий престіж у царині европейської політики. Англія не може супокійно глядіти на зріст німецької торговлі та промислу, які можуть підорвати її економічне становище. Між цими розбіжними інтересами ріжних держав, які згідно погоджуються щодо необхідности економічної солідарности, пічнеться боротьба в нових формах.

Версайльський договір, якого, як заявляла Франція, не вільно нарушити, переходитиме дуже дивні метаморфози, починаючи від перших пунктів проведення в життя прославленого всіма пляну ген. Дова. Треба бути приготованим на те, що старі конфлікти союзних держав не вирівняє одно дипльоматичне порозуміння. Вони мусять злагоджуватись поволі, а вряди-годи й загострюватись — доки міжнародні взаємини не перейдуть у нову форму співжиття, яке до цього часу мусіло надто часто вирішуватись війною.

Справа українського університету.

У краківському „Часі“ з дня 21. ц. м. читаємо п. н. „Український університет“ в телеграмі з Варшави з дня 20. ц. м. буквально ось що:

„Конференція премєра Грабского з міністром освіти Міклашевским, яка відбулася вчора, торкалася справи українського університету. Урядовий проєкт передбачує, що поки що („na razie“) будуть відкриті два українські факультети при краківському університеті, що буде лише тимчасовою фазою справи. Одначе ця фаза треватиме не коротше одного року. Пізнійше повстане український університет у Східній Галичині („Малопольсце Всходнєй“), але в якому місті — досіль ще не встановлено. Постійне місце осідку університету буде означене в проєкті, який уряд представить соймові“.

І дальше слідує окрема телєграма з Варшави під тою самою датою:

„У тутешніх колах звернув велику увагу приїзд до Варшави відомого „русіньского“ діяча, быв. посла до австрійського парляменту,

---

Пр. 749/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Ділo“ ч. 178 (10.271) з дня 13. серпня 1924 р. в рубриці „Новинки“ під наголовком: „Убійство полицая“ речення послідне, 2) в рубриці „Дописи“ кореспонденція з Бережан містить знамена прозинив §. 300 к. з., узнав доконану в дни 12. серпня 1924 конфіскату за оправдану і зарядив зничення цілого накладу і видань по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відзічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за перестуство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 14. серпня 1924.

(Підпис нечитний.)

проф. Смаль-Стоцького, який був прийнятий на авдієнції у міністра освіти Міклашевського. Ходять поголоски, що проф. Смаль-Стоцький має перейняти одну з катедр в українському університеті".

— Навязуючи до цієї останньої вістки, мусимо зауважити, що тут зайшла помилка й що мова йде не про відомого проф. Степана Смаль-Стоцького, був. посла до австрійського парляменту (члена Всеукр. Акад. Наук у Київі, тепер професора Українського Університету у Празі), а про його сина, Романа, лектора Славянського Інституту при лондонському університеті, був. радника посольства У. Н. Р. в Берліні. Чи і в якому напрямі д-р Роман Смаль-Стоцький вів розмову з „остерковим" міністром Миклашевським, — ми не знаємо. Одначе така розмова рішуче не могла би мати ніякого впливу на формування т. зв. українського університету у Кракові. Сумніваємося теж, щоби д-р Роман Смаль-Стоцький мав якінебудь уповноваження з українського боку.

Дрібні вістки.

Німецький уряд виготовив два законопроекти звязані з переведенням в життя пляну Доза. Один із них торкається справи основання емісійного банку нім. золотої монети, другий говорить про ліквідацію рентового емісійного банку.]

Евакуацію Рурської розпочали французькі війська звільненням трьох західних окупованих місцевостей.

Міжнародня конференція розброєння має відбутися — згідно з відомостями з Вашингтону — вдруге весною 1925 року.

В Неаполю відбулася голосна протифашистівська демонстрація з нагоди віднайдення трупа Маттеотті. Поліція стріляла до товпи; є багато вбитих і ранених.

Болгарсько-турецькі переговори є на найкращому шляху. Вибрана комісія має погодити обі сторони що-до деталів.

Бельгійсько-німецькі переговори торгівельного характеру розпічнуться 1-го вересня н. р. в Берліні.

Овен Юнґ. Американець, призначений репараційною комісією генеральним агентом для справи відшкодувань.

На Гор. Шлеську ситуація загострилась у звязку з новою редукцією робітничих сил по фабриках.

На радянській Україні.

Паріський журнал „La Revue Contemporeine" містить враження з подорожі на Радянську Україну автора, скритого під псевдонімом Sarmatus. Хоча більшість поданих тут фактів нам відома, а з освітленням деяких з них не можемо погодитись — проте ці враження складаються на сущільну картину, яка має свою вартість, як погляд чужинців на процеси велико-українського життя в останній його фазі. — *Ред.*

Я залишив Україну в 1919 р., коли вона була в повному розгарі громадянської війни. Край, який винищила німецька окупація, громадянська війна і повстання, мусів ще від того часу перетерпіти польську окупацію і безліч колотнеч. Щаслива доля завела мене цього року знову на Україну і легко зрозуміти зворушення й цікавість, з якими я переступив кордони цієї, колись такої багатої і родючої, країни. Мій побут не тривав довго, і в цих примітках роблених напосміх, я не надіюся дати повного огляду про положення на Україні. Та всеж таки я мав спромогу відвідати свобідно села і міста, розмовляти з мужиками і мешканцями міст, обсервувати щоденне життя зовсім свобідно, без обмежень та остраху і думаю, що мої записки не будуть без деякого інтересу,

Село.

Середній добробут.

Те, що вражає кожного, хто подорожує по Вкраїні навіть дуже коротко, це ріжниця, яка є між злиднями, які все ще, без огляду на зверхній вигляд досить оживлених головних вулиць, панують по містах, а поміж деяким достатком, який можна відмітити по селах. Більшість населення великих міст ще й тепер живиться майже нужденно, зодягається і взувається ще нужденніше; тоді, коли по селах виживлення є добре і люде страждають менше від дорожнечі убрань, бо зодягаються у полотна і сукна, які виробляють дома.

Досить побувати в трьох, четирьох селах, щоби завважити, що село дійсно зачинає підноситися з безладдя та руїни, які спричинила революція. Зовнішний вигляд села не покращав; і навпаки, бачимо бляшані дахи поштуковані дошками, а навіть стріхою; та мужик став більше незалежним, заможнійшим. Якщо не знаходите тепер в українських селах мужиків дуже багатих, так як це бувало ранійш, не стрінете там більше мужиків дуже бідних, без землі, без худоби, які жилиб з одної днини на другу. Це саме мужик середняк, доволі заможний, який панує; це він, і аж до нинішної хвилі він один, що витягнув якість користи з революції; бо вона дозволила йому вкінці здійснити його відвічну мрію — забрати приватну велику земельну власність і стати одиноким хазяїном землі.

Якжеж відбувся поділ так дуже пожаданої землі? Це питання цікавило мене незвичайно, бо я мав у тямці всі труднощі, які виринали кожний раз, коли який аграрний закон дискутувався в Росії. Цей поділ відбувся в спосіб, треба признати, вельми несправедливий, але найпростійший у світі. Як загальне правило, землю, що належала до великих землевласників, монастирів, церков, як також удільні посілости поділено поміж села і волости; це значить, що в поділі усіх приватних земельних посілостей, які находилися в границях волости чи села брали участь тільки мужики, що замешкували цю волость чи це село. Тож траплялося, що мужики одної волости, де припадком була одна або кілька великих приватних посілостей, дістали чималі наділи аж до 3.5—5 гектарів на душу чоловічого полу, тоді, як мужики сусідної волости, де було мало приватних земельних посілостей, не дістали нічого, або дуже мало. Покривджені мужики намагалися інколи боротися з цією крикливою несправедливістю, приходило з цього приводу до крівавих росправ, але перемога залишилася неодмінно за прихильниками поділу по волостям.

Не думайте, що мужики поводилися в цей спобіб цілком попросту тому, що були найсильнійші, чи найчисленнійші. Ні; в них був всеж таки якийсь принцип, дуже цікавий, який не мав нічого спільного з принципами римського права, але принцип.

— Тому, що наші предки були кріпаками такого-то а такого графа, чи князя, і тому, що вони обробляли цю землю. вона нележить до нас. Такий є той принцип і така відповідь, яку я діставав усюди, де я питався, чому мужики села такого-то загарбали усю власність давного поміщика.

Треба зазначити, що землю, яку закупили мужики громадою, за посередництвом мужицького банку, віддано власникам мужикам. І тільки великі мужицькі посілости, які переходили цифру 30—50 гектарів теж підлягали поділови. Та якщо спитаєте про мотиви цього винятку, на вас дивляться зі здивуванням і вам одвічають:

— Алеж тому, що вони заплатили грішми за цю землю банкові, вона належить до них... Цеж несправедливо відбирати в них цю землю.

Не кажіть мужикові, що багацько великих землевласників купило також свої землі і заплатило за них, він не зрозуміє вас, або одкаже вам, що великі землевласники ніколи не обробляли своїх земель самі і що вони були просто панами, які заставляли працювати инших. Що до самого поділу, то він виповнявся на кожну чоловічу голову; це значить, кожний голова сімї одержав стільки однакових наділів, скільки сімя лічила членів чоловічого полу, що було у наслідках новою несправедливістю. Тож не було в цьому ні соціялізації, ні націоналізації, ні рівного поділу. Під сучасний мент як і ранійше, є мужики багатші і біднійші, одні мають більше землі, другі менше, одні худобу й інвентар кращий, другі гірший; одним словом маєткової рівности немає, але пересічно мужики завжди щось скористали і середня заможність внаслідок цього зросла.

Оборона землі.

Це було тоді, коли радянська влада не мішалася до способу поділу земель і лишила волю мужикам ділити приватні посілости, як вони вважали це за справедливе, а не як це вона хотіла в перших роках після большевицької революції, щоби розпоряджати вповні продуктами землі і оставити хліборобові лиш те, що він потребував щоб прожити — дуже погано, та скільки треба на засів. І ось тут большевики наткнулись на впертий спротив з боку мужиків.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долинський.

1824—1924.

(Продовження.)

В сучасній артистови місцевій пресі даремне шукати за слідами його життя і творчости. І не могло бути інакше у Львові, який щойно десять літ по смерти Долинського (1834) побачив першу малярську виставку, на якій усю увагу „знатоків" заняли... копії. І щойно сім літ по смерти Долинського, згадав його Ст. Яшовскі в львівських „Розмаітосцях" (1831 т. 11) пишучи про львівських малярів:

„Долинський Лука—Русин, образований (świeczony) у Відні коштом митрополита Льва Шептицького. Богато картин і вся окраса святоюрського собора, є твором цього маляря. Він то відновляв портрети фундаторської родини Корняктів, за стараннем вченого о. Гриневецького. Помер кілька літ тому, маючи понад 80 років"...

На основі місцевих традицій і автопсії, згадав Долинського кілька літ згодом Собещанські („Wiadomości o sztukach pięknych w dawnej Polsce". Варшава 1849 т. II. ст. 98) а його реляцію використав Раставєцкі в I. томі свого „Словника" польських малярів з 1850 р., доповнену відтак описами Лобеского (Opisy obrazów po kościołach lwowskich — „Dodatek do Gazety Lwowskiej". 1853. ч. 12 і 48—49.) та записками Гвальберта Павліковского в III. томі „Словника" з 1857 року. Коли додамо сюди ще „биографіческій очерк" Л. Долинського поміщений в „Львовянині" на 1863 рік, де поручених зі „Словника" Раставєцкого, використано спогади, живучого ще тоді, 70-літнього сина нашого артиста Станислава, то матимем чи не комплет „жерельної літератури" про Долинського. Усе, що писалося і друкувало позатим, було тільки компілятивним переливанням з пустого в порожне.*)

Коли зважимо, що на таке мінімальне зацікавлення з боку дослідників, заслужив собі артист, якому не легко найти пару на тлі його часу й мистецького окруження, то цей стан трудно назвати инакшим як оплаканим.

II.

Хоча Долинський працював в ряди-годи і для галицько-волинської провінції, то gros його малярської спадщини всеж таки звязана з церквами та монастирями Львова.

У Львові виконав Долинський свою першу велику, поакадемічну працю, якою був іконостас, а властиво цикль картин, якими удекорована пресвітерія святоюрського собора, не числячи великої композиції „Христос проганяє купців з храму" відтіляж, що зараз ... в збірці Нац. Музею у Львові.

Зі Львовом XVIII—XIX ст. і постатями його духовної ієрархії звязана ціла галерія портретів Долинського, в якій бачимо обличя — митроп. Володковича, Ангеловича, еп. Скородинського. Вілянського, ректора Лаврівського, Крил. М. Гарасевича, віцеректора Івана Гарасевича, крил. Барвінського, Гриневецького, митр. Левицького, священників Голдаєвича, Радкевича, ігумена Вас. Галичкевича і якогось касієра Бітмана. Один тільки з його портретів — архимандрита Левинського, звязаний з Почаєвом.

У Львові є ще другий імпозантний цикль картин Долинського, а саме 6 картин Страстей, що зараз збережені в архіві бернардинського монастиря.

Крім цього творами Долинського можуть почванитися такі львівські церкви, — як Волоська (три портрети Корняктів), Петро-Павлівська (фрески Петра і Павла і композиція „Христос передає ключі Петрови," на зовнішніх стінах вежі — нині перемальовані і знищені) Пятницька (поліхромія стін), Святодухівська (іконостас, перемальований Яблонським) та Василіянська, де старий іконостас мав бути роботою Долинського і псевдо портрет князя Льва на коридорі монастиря. Нарешті у Львові був францішканський костел, з яким разом погоріли й картини Долинського в 1834 році. Тутже в руках родини та близьких і дальших знайомих зберігався до половини мин. століття цілий ряд ікон та композицій Долинського.

Поза Львовом заслугує на спеціяльну увагу хіба Почаїв, якого василіянська церква, по словам Немцевіча „вся в образах Долинського, з яких деякі не без правдивих вартостий". Крім Почаєва малював Долинський для церков і костелів у Вороблевичах в Самбірщині, Мшані коло Городка, Жовтанцях в Жовківщині, Жовкві та Підкамені.

(Продовження буде).

---

*) Для точности подаю бібліографію писа в яких присвячено Долинському більшу чи менш увагу, в хронольогічному порядку:

J. U. Niemcewicz: Podróże historyczne. Paryż-Pesterburg 1858. Ст. 204.

Білоусь-Константиновичъ: Описаніе иконъ по церквахъ русск. ст. гр. Львовѣ. Львовъ 1858.

Wurzbach: Biogr. Lexikon der Kaiserstadt Wien 1858

Схиматисъ: Ст. Перемишльской на годъ 1879 ст. 202

J. Lewicki: Ruch Rusinów w Galicyi. Lwów 1879.

А. С. Петрушевичъ: Сводная Гал. Лѣтопись. (1772-1800) Львовъ 1889. Ст. 235-6.

В. Чайнецкій: Село Жовтанцѣ — Льв. 1898.

Thieme-Becker: Allgem. Lexikon d. Bild. Künste-Leipzig 1909—21.

В. Щурат: Л. Д. — „Світ". Львів 1917 ч. 3.

М. Голубець: Виставка суч. мал. Гал. Украіни. Нац. Музей — Львів 1919. (Катальог).

М. Голубець: По виставі — „Громадська Думка". Львів 1920. Ч. 11—14.

Українсько-руський архив: Т. XIII.—XIV. Ст. 146. Львів 1920.

Д. Антоновичъ: Скороч. курс исторіи укр. мистецтва. Прага 1922. Ст. 306—7.

Мужики завжди вважали землю як таку, що повинна належати до них, не як громадська власність, але як власність приватна. Український мужик був від 16. і 17. віку власником; він ніколи не знав земельної комуни, ославленої „общини"; тож заволодівши панською землею і поділивши її, вважав одержаний наділ за свою власність, якою він, вначить. може свобідно розпоряджати, так само як він може свобідно розпоряджатись усіма иншими здобутками своєї праці. Ніколи не прийшло йому до голови, що де держава є власником усього: землі, праці мужика та продуктів, які він збирає в поті чола. І коли большевицька держава зажадала від нього усіх його лишків, зараховуючи до них лишків і те, до конче потрібне, український мужик збунтувався. Він протиставив узброєний опір; а коли його топлено в потоках крови, тоді він перейшов від активного опору до пасивного. Мужик зачав ховати своє збіжжя а далі обмежив площу посіву аж до мінімум, волівчи терпіти, наражатися на неврожай, але зате ніяким чином не хотів пристати на те, щоб уряд розпоряджався здобутками його праці і означав скількість збіжжя, якої йому потрібно, збіжжя — яке він посіяв й зібрав. Уся його духовість сильно бунтувалася проти цієї нісенітниці, проти цієї грабіжі. Боротьба була коротка — трівала приблизно два роки, — але запекла й жорстока: по насильних реквізіціях наступили харчові загони, здирства експедиції червоної армії і т. п. Ніщо не могло зломити опору мужика і уряд був примушений уступити і започаткувати нову економічну політику. Це був одинокий спосіб який міг вратувати і дійсно вратував радянську владу від певної загибелі. Уряд установив безпосередний податок в натурі. Коли той податок, до якого згодом прилучилися і інші безпосередні податки на худобу і погодовно, був раз заплачений, мужик мав право довільно розпоряджати всім, що йому лишається.

(Продовження буде).

Сумерк еспанської Директорії.

Голова еспанського уряду генерал Прімо ді Рівера, який має також також тутул маркіза Естелла, приготовляється до ліквідації свого становища. Хроніка його володіння не матиме таких ефектовних моментів успіху та скрути як урядування італійського диктатора Муссоліні. Невдача, якої він зазнав з приводу висилки з меж держави визначного письменника Мігуеля Унамуно пошйрюється на всю його владу.

У звязку з невдачами воєнної еспанської експедиції в Марокко, почались суперечки між членами Директорії. (Як це живо нагадує деякі моменти з недавньої історії нашої Директорії!) Два члени директорії почали заговір проти Прімо ді Рівера, а разом з ним працював спільно начальник військового кабінету короля Альфонса XIII. ген. Кавальканті, який мав до цього чималу причину: ді Рівера назвав його прилюдно дурнем. Король, який у свій час, по-волі чи поневолі, згодився на диктатуру, нині вже має її досить. Він відмовився в останнім часі рішуче від участи у святі „сом-атенів", організації, яка наслідує італійських фашистів. Замість виїхати на це свято, на південь, король виїхав зі Сан-Себастіяно до Мадриту. Диктатор виїхав чаздогін за ним, але король випередив його на одну ніч. Користаючи з неприсутности свого „диктатора", король Альфонс XIII. провів цілу ніч на розмовах з політичними діячами.

Генерал ді Рівера приїхав до Мадриду на другий день, у панці, по цих розмовах і пішов до короля на авдієнцію, яка трівала дві години. Коли вийшов звідділя, заявив, що „йому вдалось розігнати віялцем хмари призбирані підчас його неприсутности" Французький офіціяльний „Temps" є іншої думки щодо цього дипльоматичного хисту еспанського диктатора і кінчить свою статтю на цю тему увагою: „Хмари над овиді зовсім не розійшлись, а навіть зі сторони Марока небо віщує бурю". Навіть еспанська преса, дуже обмежена цензурою, не в силі скрити погляду, що на іберійськім півострові не все добре. Дня 13. серпня в усій еспанській пресі появилась звістка, що еспанський уряд має інформації про великий рух мароканських повстанців не лише проти Еспанців, але взагалі проти Европейців. Цей комунікат має виразно на меті замаскувати воєнні невдачі і зліквідувати їх. Французький „Ле Матен" приніс одночасно звістку, що відомий властитель корабельних еспанських ліній Ефаварієтта одержав від еспанського короля доручення почати переговори з проводирем африканських племен Абдуль-ель-Керімом. Як бачимо: заходи йдуть ріжними шляхами.

Ген. Прімо ді Рівера, щоби вибрести з тієї халепи і врятувати свій престіж бодай у внутрішній політиці, їздив на оба мароканські фронти — до Мелілі на сході, до Сеути та Тетуану на схід. У Театані виголосив промозу, в якій заповів нову орієнтацію Еспанії у мароканській справі. Зміст цієї промови був такий, що Еспанія появилась у Мароко без відповідної підготовки і без глибшої знайомости внутрішніх відносин. Це було в часі, коли цивілізаційна місія Еспанців не могла мати успіхів, тому, що Еспанія не прийшла ще до себе по втраті своїх останніх кольоній у війні зі Зєдиненими Державами в 1898 р. Еспанія не зречеться протекторату над Мароко, але надасть йому широку автономію (ох, ти широка автономіє, яка являється на поміч кожному урядові, коли з ним кепсько!), річ ясна, негайно, як лише очистить країну від ворогів. (Які відомі нотки у політичнім красномовстві!)

Така заява ді Рівери викликала в деяких військових колах невдоволення; провідник озброєних сил Тетуану голосно запротестував проти планів диктатора. Коли ді Рівера вернувся до Мадриду, тоді саме король — як ми про це згадували — перебалакував із політичними діячами.

Одним словом: грунт під теперішною еспанською диктатурою хитається. Ні в Мароко ні дома йому не ведеться. Чи з державних клопотів може його добути сам король новою орієнтацією — також можна сумніватися. Еспанія має вільну посаду на керманича держави. Посада важка і не нова.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

ОСТАННІ ВІСТИ.

Важні наради в справі „кресів".

Дня 21. ц. м. зібрався в Спалі політичний комітет ради польських міністрів. Наради ведуться в справі безпеки східних „кресів", де стає чимраз горячіше. Зокрема буде порушена справа організації спеціяльного корпусу граничної сторожі на „кресах".

Нарали ті мають особливше значіння. Міністер військових справ ген. Сікорскі, хоч реконвалєсцент, перервав свою відпустку і прибув до Варшави а звідтам виїхав до Спали. Також міністр Скшиньскі перервав відпустку.

Наради в Спалі відбуваються в присутности президента Польщі.

Перед французько-совітськими нарадами.

Париський „Journal" доносить, що совітська делегація в Льондоні старалася навязати переговори з представниками Франції та Бельгії. Совіти висказували готовість признання частинно довгів, затягнених у Франції і Бельгії. В найблищому мабуть часі відбудеться спеціяльна конференція совітів з Французами та Бельгійцями.

Новий віцевоєвода.

Станиславівським віцевоєводою буде іменований Des Loges.

Сумна аналогія.

Польський письменник Генрик Сенкевіч про шкідливість чужої школи.

Львівський польський педагог п. Шайовскі помістив в „Gazet-i Lwowsk-iй" низку статтей, в яких старається виказати великі „благодати" для Українців через „великодушно" признані їм „права" у відомім нозім польськім законі про школи на „східних кресах". Як відомо, ті закони відбирають Українцям у Східній Галичині дотеперішню їх рідну українську школу, бо під покришкою утраквізації перемінюють дотеперішні українські школи (гімназії і народні школи) на польські. Признав це виразно навіть сам польський патріот — соціяліст посол Чапіньскі у своїй промові у варшавському Соймі підчас дебати над тими законами. — Інша річ, що зробив він це лише пристойности-ради, щоби показати демократичній Европі, що у Польщі є чейже також якісь розумніїші люде. Польський соціяліст не боявся, що його думка перейде в Соймі, й тому сміливо міг таке говорити... для Европи.

Львівський польський педагог п. Шайовскі у своїм шовністичнім заслїпленню, на скріплення своїх виводів в обороні того „кресового" шкільного закона, в статті „Ustawa językowa szkolna" наївно назів отвертий лист славного польського письменника Сенкевіча, який той оголосив 1905 року на адресу російського куратора шкільної округи у Варшаві, т. є. до якогось тодішнього російського Собіньского у у тодішньому „Привисланському краю".

За „Gazet-ою Lwowsk-ою" (з дня 9. серпня ц. р.) подаємо в уривках дослівно вискази Сенкезіча про шкідливість чужої школи навіть для самої дотичної держави.

„На зборах, які з приводу шкільної проблєми відбулися недавно (в 1905 р.) у Варшаві, пан куратор варшавської шкільної округи висловив думку, що польська школа виховувала би внутрішнього ворога в російській державі і замість зближати два громадянства — це дужче поглибила би пропасть поміж ними. Поминаючи його (куратора) особу, звертаюся просто до російської громадянської думки: ...чи істнуюча досіль російська й русифікаційна школа витворила приятелів держави і громадянства? Здається, що ні один Москаль, який не захоче зьбрехати всупереч власній совісти, не зможе заперечити фактам, що наглядно відповідають на повищий запит. Надійшов апухтінівський період і надійшли часи політики в усіх шкільних заведеннях, починаючи від елєментарних, а кінчаючи на університетах.

Рідну (польську) мову зробили в школах необовязковим предметом навчання, заведено ідіотичні підручники, очернювано минувшину (польського) народу, поневіряно усім, що могло бути (польській) дитині дороге, й прогонювано зі школи за найменший протест проти такої огиди. І шож сталося? Школа стала мукою і нещастям для громадянства і трагедією для вихованків. Дитячі й молодечі роки змінилися (у Королівстві Польськім) в роки недолі й неволі. А всеж батьки посилали дітей навіть до таких шкіл, посилали навіть до тих окрушок науки, хоча й звиродніло і заправленої політикою, — задля свідоцтв і патентів, без яких людина ставала в очах (російського) громадянства парієсом. Але що діялося у серці (польської) дитини, яке мусіло ходити до такої школи, стискати зуби й мовчати, вчитися лекцій й повторяти за вчителем те, що було богохульством проти його (польської) душі? Скільки погорди й ненависти набиралась (польська) дитина? Таким робом повстали два протилежні табори: один творила чужа і ворожа народові школа з цілим адміністраційним і поліційним апаратом, що стояв за школою, і другий табор: діти, батьки їх почування недолі та свідомість кривди, яку мав весь нарід. А тимчасом кожний почував і знав, що ця ганебна школа минається назіть з тою метою, яку поклала собі і що навпаки: шкодить назіть (російській) державі, викопує дійсно неперехідну пропасть поміж двома народами, та що насильство й деправація характерів несе для обох сторін однакову шкоду. Дійшло до того, що навіть так звані „угодовці" посилали своїх дітей до закордонних шкіл, коби лиш не до російських, які зрештою учать лише ненависти до (російської) держави".

„І ось при першому загальному потрясенню в державі трапилися далекосяглі катастрофальні випадки (терористичні акти польської військової організації. — Прим. Ред.). Іншими словами: ненависть, яку на протязі літ плекала шкільна (російська) політика, вибухла з такою силою, що її ніщо не змогло стримати. Бо ціла виховавча система була наскрізь помилкова: вона втратила з очей справжню мету, а стала лише політичним знаряддям бездумчивого утиску. Сіяла школа вітер і зібрала бурю"...

„Що треба зробити? Перевести реформу, основну реформу. Школа мусить виховати здорове й моральне покоління, а таку мету може осягнути лише рідна школа"... — — Бувало, що за час істнування „привисланського краю" багато Поляків говорило розумні речі. Минулися часи й замовкли такі голоси „Кого Господь хоче скарати...".

НОВИНКИ.

— **Арештування.** Дня 7. серпня арештовано й відставлено до арештів в Рудках студента Григорія Ґоляша. Причиною арештування донос, що явився наслідком інтриг на ґрунті місцевої кооперативи „Нар. Дім". Арештований просить зза вязничних крат прийти йому з правною порадою і помічю. Подаємо про це до відома родини і знайомих арештованого.

— **З музичного життя.** З музичних кол доносять нам, що відома наша пяністка п. В. Божейківна, опинившись на вакаційних феріях у Львові, рішилася влаштувати два самостійні концерти, один у Львові дня 8 вересня, другий з Перемишлі дня 5 вересня. В програмі концертів явиться новий інтересний репертуар, в який крім більших творів Баха, Бетовена і Шопена узійдуть відомі варіяції Брамса на тему Генделя, Ліста, Мазепа і Ріґолєтто, модерні мініятури і деякі нові твори українських композіторів. Треба сподіватись, що наша музикальна суспільність вспіхається як слід виступом нашої артистки, що з минулого року лишила по собі стільки гарних вражінь.

— **Боротьба з печатнями.** Польські газети підіймають крик з приводу того, що урьопотані жовніри польської армії привозять на своїх документах українські печатки в доказ їхнього побуту в означеній громаді. Газети накликують до боротьби з тим „лихом".

— **Сумний ювілей.** Ювілей можливий тільки в умозах ославленої польської толєранції, святкував онодї часопис „Сим Бєлорусе", який вийшов отсе 25-числом. Про те, що часопис міг слушно обходити такий скромний ювілей, повчить нас кілька статистичних дат. Дня 1. січня 1922 р. починає виходити „Нашея Будучіна". Часопис припинено після кількох конфіскат. Вслід за ним появляються: „Ольонне Жице", яке замкнено на 13. числі, „Наше Жице" замкнено з появою першого чи

САЛЯМАНДРА ПРОДАЖА ОСТАВШОГО ЗАПАСУ МОДНОГО, ЛІТНЬОГО І СЕЗОНОВОГО ВЗУТТЯ — ЖІНОЧОГО І МУЖЕСЬКОГО
ЛЬВІВ, вул. Леґіонів ч. 11. БУДЕ ТРЕВАТИ ДО 31./VIII. 1924 р.
ЗВЕРТАЄТЬСЯ УВАГУ НА ЦІНИ В ВИСТАВОВІМ ВІКНІ. 250 1—5

сла. „Наш Сцяг“ добився до 24. числа. „Вольни Сцяг“ до 20., „Змаганье“ вже до 31., „Голос Беларусе“ замкнено на 21. числі, „Саха“ не побачила денного світла; вкінці „Син Белярусе“, по трудах і мезолах діждався вречті 25. ювілейного числа. Без коментарів.

— **Пробна мобілізація червоної армії.** З Москви доносять, що російську пробну мобілізацію з приводу положення на Балкані відложено до 30. серпня. Реквізицію коней покінчено 10 п. м.

— **За знесення паспортового примусу.** Чеське товариство прихильників Союза Народів звернулося до Унії товариств Союза Народів, з проектом переведення загальної, міждержавної конвенції в справі знесення паспортового примусу. В тій справі має відбутися загальна конференція під протекторатом Союза Народів.

— **Наслідки копальняного штрайку.** В наслідок штрайку на Горішньому Шлеску в катовицьких „гайцах“ забракло вугля. В наслідок того, на катовицькому двірці лягло 5 тисяч тон товарами, якої не можна доставити на місце призначення.

— **Testimonium pauperitatis** До наших рук попав проспект оголошення, яке Т-во імени Качковского масово розсилає по всіх без розбору фірмах і купцях. Ось воно: „P. T. Towarzysiwo im. Michała Kaczkowskiego we Lwowie, założone w 1874 roku, ma na celu szerzenie oświaty i podniesienie dobrobytu wśród ludności ruskiej i wydało już w tym celu 483 NrNr. książeczek treści ekonomicznej i beletrystycznej. Prócz tego wydaje już w tym roku, jak też każdorocznie, w większym formacie Kalendarz. Kalendarz jego na 1925 r. drukuje się w 10,000 egzemplarzach; idzie on w znacznej ilości także za granicę, jak w Ameryke, Czechosłowację, Rumunję i Jugosławję. Rozpowszechniony pośród P. T. Duchowieństwa, świeckiej inteligencji i szerokich mas włościaństwa, służy on źródłem informacji dla pragnących zaopatrzyć się w potrzebne artykuły spożywcze, narzędzia i przyrządy dla domowego i rolnego gospodarstwa i inne rozmaitego rodzaju potrzeby domowe. W kalendarzu na 1925 r. znaczna część jego przeznaczona na inseraty, wobec czego nadarza się najlepsza sposobność... i t. d. Ціль оголошення очевидна: москвофільська пропаганда й одночасне видурювання грошей на неї від усіх, хто не знає гиразд, що таке Тов. ім. Качковского і скільки варті його брехні.

Товариство „Дністер“ і обезпечення від вогню.

Способи боротьби „П.Д.В.О.“

До ріжних сіл і місточок Східної Галичини, а головно Поділля порозсилано польсько-українські летючки — в яких, якийсь „Селянський повітовий комітет“ у Бережанах подає до відома, що з нагоди пожежі в Саванчуках бережанського повіту Тов. вз. об. „Дністер“ не виплатило погорільцям відшкодувань, а за те виплатила відшкодування Польська Дирекція Вз. Обезпечень у Варшаві, та накликує селян, щоби не платили премій до Тов. „Дністер“ тільки до ПДВО., бо тов. „Дністер“ зібрані гроші видає на політичну агітацію. Хто видав цю летючку і яка її ціль — є зовсім ясно. Не маючи змоги перемогти тов. „Дністер“ в отвертій боротьбі — старається польська монополька стріляти з поза тину і пашквілями дискредитувати і підривати довіря нашого народа до тов. „Дністер“, при чому хапається способів негідних і непрактикованих ні одним шануючим себе товариством обезпечень.

На підставі інформацій одержаних у Товаристві взаїмних обезпечень „Дністер“ можемо заявити, що всі заміти поміщені у летючці виданій ніби-то через „Селянський повітовий комітет“ у Бережанах є видумані і незгідні з правдою. Зокрема на підставі допитів і інформацій на місци, а навіть у команді жандармерії в Бережанах стверджено, що в Бережанах не істнує ніякий „Селянський повітовий комітет“ і не істнують підписані на цій летючці як голова комітету Олекса Шеремета, а як секретар Павло Климецький. Незгідне є також з правдою, мовби Тов. „Дністер“ невиплачувало відшкодувань — а зібрані премії видавало на політичну агітацію, бо коли би при нинішних політичних відносинах тов. „Дністер“, яке стоїть під подвійним урядовим наглядом, не виплатило хоча одного відшкодування, яке правно погорільцеви належиться, або видало бодай один сотик на якунебудь політичну агітацію, то певно мусіло би числитись з тим, що ним скористувалабся польська влада і польська монополька в доцільнійший спосіб як боротьбою проти „Дністра“ анонімовими відозвами. Тому не належить давати віри відозвам всяких пройдисвітів, а держатись кріпко свого Товариства обезпечень „Дністер“, яке істнує вже 33 літ і кождому виплатило відшкодування коли лише премія була перед пожежою заплачена.

Дописи.

Матеріяли до кресових районів.

Масовий льокавт учителів-Українців у Пулавськім повіті.

Письмом шк. інспекторату в Пулавах з дня 28. мая п. р. звільнено з посад 78 учителів (-льок) української народности. Причини звільнення не подано, а наведено лише „95. art. Przepisów Tymczasow. o szkołach elem.“ і міністер. розпорядок з 21. II. 1921. — Про що говорить питований розпорядок годі довідатися, тож покривджені інспекторською самоволею учителі (-льки) звернулися до інспектора за вияснением. Той заявив, що причиною звільнення є недостача „dowodów obywatelstwa, — a kto nie jest obywatelem Rzeczyposp. Polsk. nie może zajmować państwowej posady“.

Справа тих „dowodów“ дуже ясна. В першій половині марта п. р. дістали всі учителі української народности, властиво гр.-кат. віроісповідання письмо інспекторату з домаганням „przesłać niezwłocznie do Inspektoratu Szkolnego oświadczenie, że jest obywatelem-ką Rzeczyposp. Polskiej. W przeciwnym bowiem razie będzie Pan-i zwolniony-a z zajmowanego stanowiska“.

Якого роду має бути не „zaświadczenie“ і що розуміти під висловом „niezwłocznie“ куда блукав інспекторський указ від 11. лютого до половини марта — не все є тайною в способі доручення (пр. в селі Баранів через вічно пяного до безтями управителя 4. кл. школи) видно тенденційність позбавлення нас хліба.

Не зважаючи на неясний зміст інспект. загадження, інтересовані звернулися негайно до своїх гром. урядів та старостів за видачею таких „zaświadczeń“. Декотрі дістали по місяцеві, декотрі по кількаразових ургенсах, в послідніх днях мая, або перших червня, а декотрі, а таких чи не найбільше, не дістали і по вищий день. Старосство в Пулавах держить до сьогодні прохання неполагоджені, виправдаючись браком часу, а за цей час інспектор за лінивство чи злу волю старости проганяє з посад учителів. І з чим тут робити рекурс до 14 днів?

А тепер справа принціпіяльна. На основі якого закону вимагається „dowodów obyw.“ лише від громадян гр.-кат. віроісп.? Чому учителька римо-кат. уродж. і замешкала в Полині не обовязана предкладати „zaświadczenie“ а її чоловік, уродж. і замешк. в Ходорові обовязаний, — або такий самий випадок з учителем римо-кат. з Бурштина і учителькою гр.-кат. зі Львова. А преціж Львів лежить блисше Варшави і скорше дістався під польське панування, ніж Бурштин. Отжеж з котрих повітів громадяне є без застережень польськими „obywatelami“, а з котрих мусять таке „obywatelstwo“ доказувати на письмі?

Зі спорту.

Вісти з українського Спортового Союза.

Програма V. запорожських змагань, які відбудуться у Львові в днях 12., 13., і 14-го вересня ц. р.

I. Змаганая в ситківці. II. Плавання на 100 м. III. Перегони наколесників. IV. Легкоатлєтика: а) 1) Біг на 100 м., 2) на 400 м., 3) на 800 м., 4) на 1500 м., 5) на 5000 м., 6) на 110 м. з плітками (перешкодами) 7) навпростець на 3000 м., 8) Гінці на 4×100, 9) на 4×400; в) 1) Мет диском, 2) ратищем, 3) кулею, 4) булавкою; в) 1) Скок в височінь з розбігом, 2) з місця, 3) скок в довжінь з розбігом, 4) з місця, 5) скок о жердці, 6) трискок.

Зголошення учасників приймає канцелярія Сокола-Батька (Львів, вул. Руська 20) найдальше до 10. вересня ц. р. включно.

Легкоатлєтика.

Відомий загально наш спортовець п. І. Волинець, який перебуває під цю пору у Львові, згодився на запрошення українського Спортового Союза прийняти провід легкоатлєтичної секції Союза. Всі бажаючі вправляти під проводом п. Волинця, члени спортових товариств та кружків, можуть зголошуватись в канцелярії Сокола-Батька до 25. ц. м. між год. 10—1 передпол. Чим скорше — тим краще, бо речинець V. запорожських змагань наближається!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З гімназії СС. Василіянок у Львові. Новий шк. рік розпічнеться 1 вересня Богослуженням. Додаткові вписи в днях 29 і 30 серпня; в тих самих днях іспити поправчі й доповняючі. Вступні іспити до I-ої кляси 30 серпня; до висших кляс 1—2 вересня. Докладнійші інформації будуть випнсані на таблици оповіщень в гімназії. — За Управу: *Д-р В. Щурат.*
250 2—3

Дрібні оголошення.

КАНЦЕЛЯРІЯ Меценаса Гвоздецького у Львові, вул. Красінких 6., прийме зараз академіка, уміючого писати на машині. 267 1—3

УЧИТЕЛЬ пошукує лекції з народніх шкіл на цілий рік — на селі. Ласкаві зголошення в поданням докладних услівій слати на адресу: Василь Грибик, Протеси п. Журавно. 266 1—3

АДВОКАТ на провінції пошукує рутинованого концепієнта. — Зголошення до Адміністрації дня „адвоката“. 259 1—4

ЕМЕРИТОВАНИЙ урядник, кавалер, шукає мешкання. Зголошення: П-р К. Адміністрація „Діла“. 257 1—2

ПРИЙМУ на помішення 2 мол. учеників з I. до III. кл. гімн. за харчі або готівку — Мешкаю 3 хв від Голов. гімназії. Посилаю саме сина відвідн. уч. до I. кл. гімн. — фаховий учитель. Близше в жін. сп. пром. „Труд“, Ринок 39 II. 258 1-3

ПЕРЕКОНАЙТЕСЯ, що найліпше і найдешевше вугілля та дрова у Капитяка вул. Потоцького 47. Тона вугілля 47 зол., сяга дров 32 зол. з доставою. 256 1-1

ПОШУКУЮ учительки до трех дітей, дівчинка з I. гімназіяльної, дівчинка з I. народної, та хлопець з III. народної. Услівя після умови. Зголошення до 15. вересня о. Василь Мигаль, Дошно п. Риманів Здрій. 261 1—1

ПРИЙМУ на станцію кілька семинаристок. Кисілевська вул. Волчинецька ч. 4. (коло Сестер Василіянок) Станиславів. 251 2—3

ПОТРЕБУЮ женщини до кухні і домашнього господарства. Тишовницька, Довголуга, Любінь. 240 3—4

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

ПЕРЕСТОРОГА!

Остерігається перед купном вкраденого у моїй почекальні образу кисти В. Крижанівського „Дама з доґами“ (акварела, два роки тому була на мистецькій виставці). Хто вказав би адресу, даю нагороду.

Дентист Насс
265 1—3 Львів, вул. Сикстуська 17.

Союз учительських Спілок

Централя учительських Кооператив **у Львові, Оссолінських 10.**

поручає на шкільний сезон:

всі шкільні книжки і друки; Книжки до учительських бібліотек в українській і польській мові; **Книжки для діточих бібліотек; Рухому азбуку** малу і велику; **Сшитки,** олівці, пера, атрамент, папір і прочі шкільні прилади.

Висилка товару негайно. — При гуртовних замовленнях опуст. — Просимо жадати цінників. 272 1—3

Забезпечуйтеся в шкільні книжки!

Поручаємо для вчителів і шкіл:

Матвійчука: **Перша книжка** (буквар) 2·20
„ **Друга книжка** для II. кл. 2·40
в оправі 2·70

Методичний підручник до навчання перших початків українського письма.

Рухома азбука для I. кл. мала і велика

Д-р Левицький: **Ручна праця в вихованню,** підручник для вчителів 2·10

Попович: **Граматичні вправи** 1.—

Суховерська: **Рухові гри і забави з мельодіями і примівками** 1·85

Рухома азбука, методичний підручник та історія виховання друкуються і вийдуть з початком місяця вересня.

Крім того маю на складі всі шкільні книжки в українській і польській мові, вибір методичних підручників. 264 1-1

Замовлення і гроші слати на адресу:

М. МАТВІЙЧУК
ЛЬВІВ, Панська 16.

НОВІ ВИДАННЯ ШКІЛЬНИХ КНИЖОК.

Левицький В. д-р. Фізика для висших кляс Ч. I. . . . . злп. 5·—
Ч. II. вже вийшла з друку „ 6·—
Калинович В. Підручник німецької мови Ч. III. . . . . злп. 4·50
Ростнович М. Чоловік (Будова людського тіла) . . . . . злп. 3.—
Верхратський-Сметанський. Ботаніка на висші кляси середніх шкіл . злп. 3·50
Калитовський О. д-р. Географія I. часть, Позаевропейські части світа . злп. 3·—
Йогож. Географія II. часть. Европа 4·—
Грицак М. Учебник аритметики (низший степень) I. кляса . . . . . злп. 2—
Йогож. Учебник аритметики (низший степень) II. кляса . . . . злп. 2·40
Йогож. Учебник геометрії (низший степень) I., II. і III. кляса . . злп. 3·80
Барвінський Б. д-р. Історія Українського Народу (Оповідання з рідної історії) 3·50
Йогож. Коротка історія Українського Народу . . . . . злп. 1·80
Йогож. Огляд історії української літератури. III. видання . . . . злп. 2·40
Барвінський-Заношевський. Всесвітна Історія. Том. I. Старинна історія злп. 4·—
Йогож. Том. III. Нововічна історія 4·50
Кухта І. Гомерова Іліяда, перша пісня, слозарець та граматичні пояснення 1·—
Коментар до поеми Івана Франка „Мойсей“ . . . . . злп. —·30
Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Підручник для середніх шкіл і до самонавчання . . . . злп. 3·20
Йогож. Українська поетика з додатком про найважнійші роди прози . злп. 3·20
Танчаковський И. Українсько-польська термінольогія зі збіркою чужих слів до шкільної і приватної науки . злп. 1·50
Застирець И. Історія української національної літератури . . . . злп. 1·—
Попович Е. Українсько-нім. словар 7·50
Кміцікевич. Нім.-український „ 12·—
Ліденіо М. Український словар чужоземних слів і виразів . . . . —·50
Kozenn. Atlas geograficzny dla szkół średnich . . . . . złp. 16.66
Gustowicz B. Atlas geograficzny dla szkół średnich . . . . złp. 3·33

Висше наведені книжки вийшли накладом книгарні 263 1-1

А. БАРДАХА
У ЛЬВОВІ, КРАКІВСЬКА 1.

П. Т. Книгарням, Базарам і Шкільним Кооперативам дається відповідний опуст.

Виділ Муз. Тов-а ім. М. Лисенка у Львові

звертається **до усіх українських дружин театральних** з проханням подати до відома, чи рефлектують на винаєм салі Тов-а на постійні вистави театральні в часі від 1. XI. до 31. XII. 1924, бо наспіла оферта чужих на постійну у тім часі аренду. Відповідь до 15. вересня 1924. 242 2-3

133 4—10

ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА Й. ШІФФМАЄНА СИНИ
ЛЬВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 186 (10.279). Львів, субота 23. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Більше активности.

Політична катастрофа, якої більшість нашого громадянства не сподівалася, відбилася дуже відємно не тільки на нашому внутрішньому розмахові, але також на організації практичної повседневної роботи і на самих її працівниках. Без сумніву важку ролю відограв тут і зовнішний гнет і ріжнородні репресії, що у тій чи иншій формі не перевелися і досі, але таки причини нашої слабої активности треба глядіти у нас самих.

Головна причина, що наше громадянство ще як слід не відзивається на всі ті події, що загрожують істнуванню нашого народу, лежить у цьому, що наш народ і тут в Галичині і у північно-українських землях, соціяльно мало зріжничкований. Около девять десятих всього нашого населення це в більшости спавперизовані хлібороби, поселені поза міськими і фабричними осередками. До зачіпної акції цей матеріял майже зовсім непригожий. До цього надається виключно міський елемент, легкий до організації і до боєвого ужиття кождої хвилі у відповідному напрямі.

Найкраще бачимо це на нашій політичній історії останніх літ. Ми не могли устоятися на нашій землі перед напором зі заходу, бо міста у своїй більшости були нам національно чужі. Так само не повелося відперти на Великій Україні наступу з північного сходу, бо і там характер міст з національного боку не був український, противно часто явно ворожий. Тут отже в наших змаганнях з противниками рішили міста в нашу некористь і тому українське село попало у чужу владу.

Ця програна не означає ще, що вона є оконечною. Наука фізики знає дві енергії — кінетичну і статичну, Резервоаром першої є міста і ділання цієї сили ми бачимо наглядно. Друга сила — статична — де сила дрімуча, яку доперва треба пустити в рух. Великанським збірником її — це наші села.

На жаль однак, зі сільського збірника користаємо мало для переміни статичної енергії в кінетичну і підсичення нею наших національних сил в містах для загальнонаціональної праці.

Пригляньмося блище нашим установам, шкільним, культурним і економічним, що стоять у народній службі. Хто там працює і на чиї кошти? Працюють в першу чергу наші інтелігенти, а тільки на місцях по селах свідомійші селяне. Чисельно переважають значно перші, котрі двигають також всю головну організаційну роботу.

Без них не був би мислимий ніякий національний поступ. На них за це звернені удари противника. Ми бачили, як наша інтеліґенція майже поголовно заповнювала польські вязниці і польські концентраційні табори і як проти неї звертається досі сусідська ненависть як проти виновників національного опору з нашої сторони.

Та тут насувається одно „але“. Великанська більшість нашої інтеліґенції є інертною масою, непричасною безпосередно у нашій оборонній акції перед напором сусіда. Є це звичайно люде залежні, часто на урядових державних посадах, що з цього титулу не можуть бути передовими боєвиками. Повинні одначе бути тихою резервою і ломагати, передовсім матеріяльно, ці наші ряди, що їм призначено вести явно національну і політичну боротьбу. Не всюди так діється. Велика скількість інтеліґентів по містах і по селах, одні задля страху, другі задля халуйства, ще инші з причини безвладности, не сповняють навіть і цих мінімальних обовязків, що їх накладає нинішна хвиля. Не стає нам навіть „тихих і ревних патріотів“, відомих з посмертних згадок, що принайменше грошем ставали в пригоді деяким нашим установам. Найгірше зі всего, що безвладність обняла і ці круги, що не є залежні від польської скарбової каси. Ми є свідками що десятки молодих людей осіло недавно в ріжних більших і менших містах як адвокати. Давнійше було це явище, що приносило перелім в історії даного повіту. Канцелярія українського адвоката ставала відразу осередком місцевого національного життя. Нині инакше. За малими виїмками нові адвокати з повоєнних часів не відграють майже ніякої ролі на місцях. Те саме треба сказати і про другі — вже менше численні — вільні звання, як прим. лікарів, інжинірів і т. д. Всі вони не творять вже більше, як бувало, наших передових кадр.

Маємо ще багато молодших інтелігентів, бувших старшин української армії, укінчених студентів і студентів, що єще студій не покінчили. Число їх йде в сотки, а може і тисячі. Здавалось би, що вже самою масою вони повинні би заважити на місцевому житті, зокрема у царині освітної і кооперативної праці — тим більше, що неодин з них заглядав нераз смерти в очі і повинен би з природи річи відзначатися більшою імпульсивністю від свого оточення. Та так не є й з цієї маси знова тільки виїмки є справді активними у нашому громадянському житті.

Про давню сільську інтеліґенцію — духовенство і учительство не прийдеться багато говорити. Відомо, що і тут царює обломовщина.

Найчастійше селяне на місцях лишені самі собі. Маємо тут вправді чимало людей, охочих до народньої праці і дійсно працюючих в читальнях і кооперативах, але загал села ще таки дрімає. Селянин більше практичний і хоч далекий від хрунівства, то і не має надто великої охоти наставляти свої плечі, а в теперішніх скрутних економічно часах не дуже рветься поносити кошти національної — політичної, освітної і економічної організації, з котрої передовсім має користати він і його діти.

Весь отже тягар національної боротьби в найширшому цього слова розумінні спочиває на горстці інтеліґентів і інтеліґентнійших селян, бо українські ремісники і робітники у сучасний мент не мають у нас ніякої виднійшої ролі з виїмкою хиба одного Львова. Решта інтеліґенції свій національний обовязок розуміє тільки в цьому, що дасть свій даток на загально національну ціль. В цей спосіб вегетують наші загально-національні установи — Рідна Школа — бурси, захоронки і т. д., вегетують тому, що статична сила нашого селянства не перетворилася і тут у творчу кінетечну енергію.

Нашим черговим завданням буде це перемінити. Загал інтеліґенції мусить бути більше активним, передовсім в освітній і економічній організації. Треба і наше село взяти більше в нашу орбіту і видобути з нього більше сили як досі. В першій мірі треба там війти і переводити в життя засаду, яка дала силу Чехам, Словінцям і познанським Полякам, а на що у нас мало звертали уваги, що національне хрунівство є не лиш тоді, коли при виборах віддається голос на чужих кандидатів, але і тоді, коли свій гріш у якій небудь формі (купно у чужого купця, глядання помочі у чужого адвоката, лікаря, інжиніра, або замовлення у чужих ремісників, чи наєм чужих робітників) переходить у чужі і з правила ворожі нам руки. Тільки в цей спосіб скріпиться основно наш елемент по містах і витворить новий приплив наших сил, що пхне вперед нашу активність і приблизить хвилю здійснення наших загально національних стремлінь.

С. Б.

Два міжнародні студентські конґреси.

В днях від 12—23 вересня ц. р. відбудется у Варшаві конґрес Міжнароднього Студентського Союза. Польське студенство готується технічно перевести конґрес з питомою Полякам помпою, польські часописи почали вже тепер пропаґанду, щоби як слід прийняти молодих гостей чужих народів на польській території.

На цьому конґресі буде й українське студентство заступлене окремою делеґацією, яка поруч з участю в усіх працях конґресу матиме обовязок висловити побажання нашого студенства та порушити першорядної ваги справи нашого високого шкільництва. Отже річ ясна, що й ми мусимо близько цікавитися варшавським конґресом.

Зізд у Варшаві це другий з черги конґрес Міжнароднього Студентського Союза. Міжнародній Студентський Союз (C. I. E. Confédération Internatonale des Etudiants) був оснований безпосередньо по війні в 1919 р. Штрасбурзі — головно за ініціятивою Французів і Бельґійців. Ця міжнародня студентська організація була затверджена на конґресі в Празі в 1921 р. і тоді вона збільшилась деякими новими членами. Дійсними членами конфедерації є тепер студентські централі слідуючих народів чи держав: Англії, Бельгії, Голяндії, Естонії, Данії, Еспанії, Люксенбургу, Норвегії, Польші, Румунії, Фінляндії, Франції, Чехословачини, Швеції, Шкоції і Югославії.

Вільними членами конфедерації є Італія і Україна; Італія, по полагодженню деяких бракуючих формальностей, є вже прийнята егзекутивою конфедерації в дійсні члени і має дістати лише затвердження на конґресі у Варшаві. Українське студенство є тому вільним членом, бо згідно зі статутом конфедерації дійсними членами можуть бути лише ті студентські центральні союзи, які репрезентують загал студенства даного народу чи держави, отже коли нема другої централі, що мала би ті самі права й домагання, і на скільки осідок централі находиться на рідній землі. Українська централя старалася перевести зміну згаданої точки статута, але дотепер безуспішно.

Прохання про приняття в члени внесло студенство Латвії і Угорщини та американська студентська організація „Corda Fratres“. Рівнож приняття московського еміґраційного студентства (О. Р. Э. С. О. Обединение русских эмиграционных студенческих организаций) буде вирішуватись на конґресі у Варшаві. Всіх членів має конфедерація 220.000 осіб, — по варшавскім конґресі це число має збільшитись на 400.000.

Німецьке студентство не належить до конфедерації. Хоча згідно зі статутом конфедерації всяка політика повинна стояти зовсім осторонь праці Союзу, однак фрунцусько-бельгійській більшости вдавалося досіль вести справу так, щоби унеможливити вступ німецького студентства до конфедерації. Французьке студенство при помочі Югославії, Польщі, Румунії а в частині й Чехословаччини має в організації переважаючу більшість та фактичний провід конфедерації. Для противаги склався при допомозі англійського студентства блок сту-

---

Пр. 757/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 180 (10.273) з дня 15. серпня 1924 р. в артакулах під заголовком: 1) „Плянове дискредитовання Литви“ в уступах між словами: а) цензурі і представників, б) крім цього і в Литві, в) амбасадорів і акція ця. 2) „Преса“ в уступах: а) між словами: республики і один, б) від слів: у звичайній для усіх, до кінця артикулу. 3) В рубриці „Новинки“ а) титул другої нотатки, б) з нотатки третої уступ між словами: бандити і оноді банда, в) з нотатки девятої знаки наведення в першім стиху, а також другим і слово між: що і польська містить в собі єство зл. 1) 2) злочину з § 65 а) к. з., ад 3) а) провина з § 302 к. з., ад 3) б) провини з § 306 к. з., ад 3) в) провини з арт. V. зак. з 17. XII. 1862 ч. 8|63 Дзд., узнав доконану в дни 14. серпня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за переступство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 18. серпня 1924.

Підпис нечитк.

дентства невтральних держав, котрий домагався приняти в члени німецьке студентство та надати рівні права студентським представництвам непануючих народів. Обі напрямки покищо стираються внутрі конфедерації; до активного виступу опозиційного блоку дотепер не прийшло.

Найважнійшими без сумніву питаннями нарад конгресу буде прийняття німецького студентства та російського еміграційного студентства. Проти прийняття російської еміграційного союзу веде сильну акцію комуністичне студентство Р. С. Ф. С. Р., котре вислало вже свій протест до управи Союзу.

Як можна зміркувати вже з цього коротенького й дуже загального нарису укладу сил в конфедерації, умовини праці для українського студенства на ґрунті цієї міжнародньої організації не є найкращі. А проте належати до конфедерації треба. На підставі свого членства наш центральний студ. союз, чи пак його секція міжнародніх зносин, має можливість увійти в безпосередній контакт з поодинокими студентськими централями, взагалі вступити на широкий, для нас дотепер зовсім невідомий шлях міжнародньої студентської сталової праці. І цю обставину українська студентська централя вперше використала, навязала взаємини зі студентством майже всієї Европи, що більше — в останньому році являється щодо зовнішної діяльности одним з найбільше активних членів конфедерації. Це спостереження висказало між іншим і російське еміграційне студентство на останньому зїзді своєї централі; в резолюціях отого зїзду вказується на широко закроєну акцію українського студентства на міжнародньому студентському форум та на її успіхи.

Московські студенти переорганізували свій відділ закордонних зносин по зразкові українського відділу, вибравши спеціяльного референта для протиакції українській пропаганді на міжнародньому терені.

Отже як членові конфедерації слід також українському студентству взяти участь у конґресі у Варшаві. Справа цієї участи в конґресі обговорюється вже від двох літ на українських студентських зїздах та вацікавлені в тому студентські кола вже довший час празадумуються над питаннями, що може принести більшу користь українському студентству: чи демонстративна відсутність українського студентства на конґресі, чи активна участь на ньому. Управа українського студентського відділу міжнародніх зносин, як рівнож управа Центрального Студ. Союза з минулого шкільного року станула на становищі, що хоча конґрес відбувається у Варшаві, одначе з огляду на його міжнародній характер, він є для нас позатериторіяльний з тим, що треба відмежовувати участь у працях конґресу від участи у всіх уладженнях що їх готують Поляки як господарі. З цим становищем погодилися поодинокі українські студентські організації, а рівнож апробував його зїзд Центрального Союза Українського Студентства, що відбувся в місяци липни ц. р. в Подєбрадах.

Тим самим українська студентська ценграля висилає своїх делєгатів на згаданий конґрес з ясно означеними дорученнями і повновластями, так щодо її завдань як і щодо тактичних шляхів поведінки. Становище делєгації буде — як вже згадано — у звязку з відомим складом членів Союза і неприхильними обставинами варшавського оточення — надзвичайно важке, одначе Центральний Союз, котрий висилає делєгацію, сподіється, що при доброму технічному підготуванню та при моральній піддержці з боку загалу студентства і цілого громадянства, вдасться їй осягнути бодай частинно намічені цілі. Головною метою є: гідно заступити українське студентство і український нарід перед студентством всього світу та жадати переведення пекучих потреб вільного культурно-національного життя нашого народу.

Польське студентство взиває до співпраці цілий польський загал та старається використати під політичним оглядом перебування значної скількости чужинців в межах польської держави. Намічено прогулки в першій мірі на західні і східні „креси“ для демонстрування чужим гостям багатств „польської“ землі. Побіч відвідин Кракова, Катовиць, Познання, Данцігу і Вильна, має між 12. та 16. вересня відбутися прогулька конґресу до Львова; нема сумніву, що Поляки будуть вибиватися зі сил, щоби виказати чужинцям виключну „польськість“ міста і його культурних вартостей. Українське громадянство, передусім міста Львова, повинно заздалегідь поважно призадуматися над цим.

Безпосередньо перед конґресом у Варшаві, бо в днях 4—6 вересня ц. р., відбудеться у Будапешті зїзд відділів міжнародніх зносин поодиноких центральних союзів. Цей зїзд скликано головно за ініціятивою німецького студентства; останній такий відбувся у Липську в 1921 р. Візьмуть в ньому участь мабуть заступники всіх студентських централь крім французької і бельгійської та ще кількох, що стоять під більшим чи меншим впливом студентства з над Секвани. Цей зїзд можна уважати до певної міри підготовлення певної частини членів конференції для конґресу у Варшаві. Українська студентська централя отримала теж запрошення до участи в ньому і висилає туди своїх делєгатів.

Любомир М-а.

Франція і радянський уряд.

У звязку з успіхами льондонської конференції і загальним пляном економічної відбудови Европи, найблизчим питанням міжнародньої ваги стане справа визнання радянського уряду Францією. Без огляду на те, яка доля зустріне англьо-радянський договір, Франція не може лишати справи свого відношення до „Росії“ у незясованім становищі. Відомо, що у французькій закордонній політиці чергуються дві ріжні орієнтації: перша на боротьбу з радянською владою, з метою піддержання менших сумежних держав, головно Польщі, друга на старий союз з великою російською державою, без огляду на її поділи, назви, а подекуди навіть форму влади.

По великім дипльоматичнім успіху радянських делєгатів у Льондоні, прийде стазка на Париж. На підставі поважних інформацій з англійського джерела, Каменєв мав провести останній тиждень у Парижі; він вів розмови з одним з міністрів (соціялістом) теперішнього кабінету Ерріо. Радянський уряд віднозив свою торговельну делєгацію в Парижі, яку зачинив кілька місяців тому, внаслідок судового присуду. Провідники цієї делєгації Скобелєв і Кузнєцов вернулись. Цей присуд, який радянська влада вважала актом зірвання пів-офіціяльних зносин, пішов тепер у забуття.

Становище Ерріо у справі визнання радянського уряду не буде легке. Воно ріжниться сильно від ролі, яку грав у такому визнанні англійський премієр-міністр. У Англії лише невеличкі гуртки великих капіталістів та промисловців могли бути невдоволені з новопідписаного договору. У Франції справа стоїть інакше. У позичках бувшої Росії були заінтересовані широкі маси населення; навіть селяне та робітники вложили в державну позичку свої скромні ощадности. Держава, яка накликувала до такої позички є нині відповідальна перед своїм народом. Тому, коли французький премієр дав би себе намовити до підписання договору з радянським урядом, на загальний погляд некорисного чи сумнівної вартости, опінія звернулась би проти нього.

Є ще й инші трудноші, якими є звязаний теперішній французький премієр. Два роки тому він сам виступив з інтерпеляцією у парляменті в обороні незалежности Грузії проти якої боровся радянський уряд. У дні, коли Ерріо приймав владу як премієр він заявив у парляменті, що він не змінить ні одного зі своїх поглядів з доби, коли належав до опозиції. Вже нині французька преса пригадує йому його виступи в справі Грузії і звертається зі запитом: які домагання поставить він радянському урядові при справі його визнання. Грузія є ласим шматком для Франції і для радянського уряду. Державна політика не знає сантиментів. І саме тому Ерріо буде приневолений рахуватись з вагою території, яка колись, знову відновлена і зорганізована може віддати чималі послуги економічній політиці Франції.

А таких справ як Грузія є чимало.

Дрібні вістки.

В Раді Союза Народів візьме в найблизшій сесії участь Макдональд і Ерріо. 9-го вересня їдуть вони до Женеви. Мусоліні ані Тені не візьмуть участи.

Чайо (Caillaux), б. франц. міністр, пацифіст, присуджений у процесі за державну зраду на прогнання, має тепер стати послом Франції у Мадриті.

Блюм, відомий провідник французьких соціялістів, має стати послом Франції у Льондоні.

Японсько-совітські переговори зірвані. Причина покищо невідома.

Рада Союза Народів має — згідно з проєктом Макдональда — перетворитись у постійний виконавчий орган, в якого розпорядженню був би чималий контингент інтернаціонального війська.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долинський.

1824—1924.

(Продовження.)

Як бачимо, поза релігійними картинами що були ледви чи не єдиним продуктом „мистецького запотребования того часу, малював Долинський портрети та й то духовних осіб. На пятнайцять вичислених мною портретів найшовся ледви оден портрет світської людини. Правда, є в малярській спадщині Долинського група картин, яку можна би підвести під рубрику світського, п. в. історичного малярства. Маю на думці к о р н я к т і в с ь к і п о р т р е т и у Волоській церкві та п с е в д о-п о р т р е т кн. Льва *) у василіянському монастирі. Одначе ті мальовила, виконані не без моральної принуки історика-збирача о. Гриневецького, помимо своєї „романтичної“ закраски, в нічому не міняють фізіономії Долинського, як релігійного маляра і портретиста, клясицистичного напрямку.

III.

Не спокушуючись, покищо, на дефінітивне очеркнення творчої індівідуальности Луки Долинського, киньмо хоч оком на найбільш характерні черти його малярської спадщини, та умови, серед яких вона повстала.

На превеликий жаль, Долинський не мав звичаю підписувати ані датувати своїх картин, як це з завзяттям гідним кращої справи, робив його менче талановитий, за це більш самопевний попередник Остап Білявський — „della Accademia Romana pictor...“

На всякий випадок, на початку його доакадемічної карієри можна поставити картини святоюрського собора тоді, коли на час розцвіту його талану і творчого розмаху, припадуть його бернардинські „Страсти“. Річи слабші, не видержані, які стрічаються в творчости кожнього з малярів, можнаб покласти на час його доакадемічних спроб, (портрет митроп. Володковича) абож на останні роки життя, (святодухівський іконостас, петропавлівські фрески) коли уже память відмовляла і рука не дописувала.

Від святоюрських картин, викінчених в другій половині 80-тих років XVIII. ст. до останніх мазків кисти Долинського, десь в 20-тих роках XIX. ст. матимем 40 літ, шмат часу, протягом якого вийшов з рук Долинського імпонуючий цикль, переважно беззакидних картин.

Оглядаючи їх приходимо до переконання, що Львів на переломі XVIII і XIX. в. мав у Долинському рішуче небуденю, мистецьку індівідуальність.

Той сам Львів, що на грані XVIII. в. не мав уже свойого цехового малярства а академічного ще не сотворив, Львів без відчуття потреби і зрозуміння для мистецтва, яке було на місци в церкві і палаті магната але ніяково почувало себе в домі, хочби й богатого міщанина. Львів, якого „мистецька сметанка“ з малярями С т р о ї н с ь к і м, М і л л є р о м, Г е р т н е р о м і нашим-же Б і л я в с ь к и м на чолі ще в 1771 р. продумувала над відновою малярського цеху, з усіми його ремісницько-конкуренційними ідеалами.

В т а к о м у Львові Долинський зі своїм безсумнівним таланом і високою, на свій час, академічною освітою був недосяжною величиною для тих „пацикарів“, що з конечности були мостом поміж цеховим та академічним малярством.

Правда, хоча Долинський був, все одно чи з конечности чи з замилування, релігійним малярем, то зі світлих традицій українського, і к о н о п и с н о г о мистецтва не збереглося в його м а л я р с т в і нічого. Даремно ми шукали би в нього тих суто-декоративних, а всеж таки не позбавлених внутрішнього життя і виразу форм української іконописі, яка ще тут і там на Україні обороняла бастіони своєї самобутности. Одначе там, де віч навіч старим традиціям станула академічна „новинка“, там під релігійним малярством розуміли те, що, впрочім беззакидно, творив Долинський. А він же був елєвом віденської академії часів Фігера *), якого характеристику, можна ледви не слово в слово, прикласти до творчого надбання Долинського.

Ні одному ні другому не можна було відмовити того, що є знанням і умілістю в малярстві. Тільки що... „das Wissen ist Wissenschaft geblieben und das Können ist keine Kunst geworden...“ Такий був в Европі час і таке мистецтво. Що хотіло бути ушляхотненою відбиткою життя, те застигало в символічній абстракції.

„Найбільший етичний і естетичний здобуток революції — відкриття індівідуа в людині, тут затратився. Мов стократно а заєдно в педантичній одноманітности повторюваний однострій, сиділо тіло на кожній з отих душ. А душі самі? Якась непоборима дисципліна замкнула їх в залізні рамці. Режім закостенілости запанував у тому світі мальованих статуй“... говорить Гевезі з приводу ретростективної виставки віденської академії часів Долинського. (Конець буде)

*) Недавно іще львівські й позалъвівські „археольоги“ вважали цей портрет „автентичним“ і возили його до Петербурга для „отвзорповання...“ Гляди: „Львовянинъ“ 1893 р. і Katalog tymczasowy muzeum króla Jana III.“ Львів 1908 р.

*) Фрідріх Гайнріх Фігер (1751—1818) реформатор віденської академи в напрямі клясицизму, — „віденський Давід“.

На радянській Україні.

(Продовження.)

Податки.

В першім році по оголошенню „Неп-у", український мужик був на чеку і не знаючи, чи плачення податку забезпечує його дійсно від грабіжей і реквізицій. Але в мент, коли він переконався, що уряд задовольняється податком у натурі і лишає йому свободу роспоряджати всім, що зістається, він зачав платити податки і засівати що раз то більше. Я можу тут засвідчити, що згідно з анкетою, яку я сам перевів у не одній волости, засівна площа збільшилася за останні два роки надзвичайно. Вона досягла в 1923 р. уже від 75 до 80 прц. площі засівної з року 1913 і я певен, що найпізнійше за два роки, т. зн. в 1925, вона осягне в повні площу з 1913 р. а місцями навіть її перейде. Якщо мужики в 1923 р. не засіяли усієї орної площі, якою роспоряджають, так не не зі злої волі, але з браку інвентаря (плугів і т. д.) і тягла. У кожного мужика на Вкраїні, передовсім на Правобережній, можна знайти покладного збіжжа, що хитається між 300 і 2.000 пудів. Він не ховає більше свого збіжжа. Він отверто зберігає його; але з причин, які виясню далі, не продає, або продає лиш у випадках крайної потреби. Та колиб торгівля збіжжам була свобідна, я певен, що Україна сама одна моглаб кинути на світовий ринок щонайменше чотири міліони тон збіжжа.

Та рівночасно мужик платить податки — не длятого, що плачення податків йому диктує совість його громадянського обовязку — цієї совісти майже нема в українського мужика — але тому, що мужик усе платив податки і тому, що держава, якаб вона не була, большевицька чи протибольшевицька, є таємною й грізною істотою, яка не вчинила нічого доброго для мужиків, але з якою краще не мати до діла і від неї треба викупитися. Тож податки є певного роду викупом, який платиться цій потворі і краще є заплатити цей викуп можливо якнайшвидше. Принайменше людина має спокій на протязі решти року і може цілком свобідно влаштувати свої діла та орудувати своїм майном. Те, що я написав не є парадоксом; це суща правда. Російський мужик (Українець чи Москаль — це байдуже) не знає приязних почувань до держави, від якої він що-правда не зазнав на протязі своєї бездольної історії великих благ, і ще далеко до того, щоб він пізнав своє тісне зеднання з усіма иншими частинами держави.

Становище до комунізму.

Це факт відомий і самим большевикам, що комуністів так як би й не було по селах, а радше скажатиб між мужиками. На Україні, ще більше ніж у Росії, скількість комуністів по селах більш ніж незначна. Ця скількість хитається між 0.8 прц. до 3 прц. по ріжних українських губерніях. Український мужик є щирим і глибоким противником комунізму. Він не тільки не завидить комуністів, але ними погорджує, як неробами, ледарями і грабіжниками, які не хотять працювати і хочуть жити, нічого не роблячи, на рахунок мужиків. Комуністи, то ті, що грабували, реквірували, вбивали й палили; із комунізму мужик заховав тільки спомин про вчинки грабіжу, розбою і панування найгірших елементів, які творили комітети незаможників. Ці люде, не тільки, що не працювали, але ще перешкаджали і нашим у праці і твореню спокійного й впорядкованого життя. Ранійше вони боялися комуністів, так само як бояться злочинців, які в силі доконати злочинства за одно „так" чи „ні" і тепер їх не бояться, їх тільки призирають і погорджають ними.

Та якщо мужик і ненавидить комуністів, він не змішує їх тим самим із радянською владою. Для нього істнує ріжниця, — для нас Европейців незрозуміла, — між комуністами і радянським урядом. Він приноровився до большевицького режіму і не хоче змін і радянська влада є для мужиків трохи гіршою чи теж трохи ліпшою (це залежить як у чому) від попередньої влади, але з нею можна примиритися, тоді як комуністи, це найгірше кодло людського роду.

Часто можна почути від українського мужика: Ми не є комуністи, але большевики.

Бути большевиком значить: триматися стану річей, коли земля належить до мужиків, коли не має більше панів, справників, станових, урядників, стражників і коли мужик є паном у селі. Бути комуністом, значить: хотіти; щоби було безладдя, жити грабунком, присікатися до спокійних людей і т. д. Мужики говорять вам, що то радянська влада саме дозволила й допомогла їм захопити землю і позбутися панів і що це комуністи, які хотіли перешкодити їм у витягненню усіх користей з цієї революції. Величезна популярність, якою користався Ленін м'ж мужиками, пояснюється тим, що вони бачили в ньому большевика в їх розумінню, т. зн. ворога панів, який хотів добра для мужиків і який скасував грабіжі.

Радянський уряд.

Повторяю, що для нас, які знаємо, що радянський уряд і комуністична партія це одно і те саме, або щоби зробити приємність Чічеріновi — це Целестин і Фльорідор, які бояться, чи вдають, що бояться комуністичної пропаганди це розріжнення є незбагненне. Але в голові українського мужика воно дуже ясне.

Та ще одна дуже важна обставина привязує мужика до сучасного радянського режіму: те, що цей режім полишає його цілковито паном у селі.

Під сучасний мент адміністраційна влада по селах находиться виключно в руках мужиків середняків, заможних і впорядкованих, проникнутих почуттям порядку та власности. Панування комітетів незаможників, т. зн. безземельного пролєтаріяту, зникло цілком. Ті комітети, які ще перед двома роками мали всю владу і від яких тремтіли мужики, існують і на далі, місцями тільки номінально, а в більшости сіл їх зовсім нема. Влада перейшла до мужиків антикомуністів, яких слушно називають безпартійними, бо вони дійсно не належать до ніякої партії. Подавлююча більшість не лише членів сільрад, але теж членів сільських і волосних виконкомів і належить до безпартійних мужиків.

(Продовження буде).

Громадянська совість.

(Голос „Рідної Школи").

Коли би підтягнути під поняття „громадянства" тільки ту частину нації, що в якийнебудь спосіб бере діяльну участь у громадських, загально-національних справах, тоді треба би усунути з під цього поняття велику частину Українців, які стоять осторонь від життєвої течії, які байдуже приглядаються (а може й ні), як вона повз них пересувається, як безчинно вижидають, хто й відки наднесе їм полекшу.

Бо громадянин, це людина, яка свої змагання, свою працю, своє життя дає для гурту, для громади, яка своїм розумом, волею й енергією промощує шлях до кращої майбутности народу; це людина, яка хоча не творить історії, всеж таки віддає для громади свою силу, труд чи переносить для неї матеріяльні жертви, не оглядаючися за нагородою та причиняється до осягнення вказаних ідеалів. Громадянин це той, що не тільки бере від громади, але й для неї щось дає. Означення когось назвою громадянина, повинно бути найвищою почестю, яку народ у силі дати.

І справді, чи можна ставити під однакову міру того, який своїм душевним теплом огріває не лише власне огнище, який своїх матеріяльних засобів уживає не лише для себе, чи своїх найближчих, але невпинно памятає на громаду та її потреби і того, який дбає лише за себе. Або як може уважати за рівно того, для якого має хтось силоміць робити добро, і того, що сам другим добро чинить. Звідки приходить до почесної назви „громадянин" той, що з іронічною усмішкою приглядається нашій боротьбі, а час від часу здобудеться на підбадьорення в роді: не тратьте, куме, сили... Відповідно до тих ріжниць, мусимо поділити наш загал.

Такі міркування насуваються, коли приглянутися до участи українського загалу у народній роботі, розуміючи її не як політиканство, палкі слова про політичний режім та пустомельство.

Коли прикладемо такі критерії до українського загалу, тоді його сяєво свідомости, патріотизму сильно зблідне. Терпкі це слова, але їх треба раз сказати.

Берім за приклад не установи, у яких патріот може найти матеріяльну „користь", яку він часто заступає шумним фарисейством, але берім установу, яка сама вимагає постійних жертв і то жертв чималих. Маємо на думці „Рідну Школу", ту інституцію, про яку сьогодні кождий Українець говорить як про найпотрібнійшу, інституцію, яка не може спекулювати (бо й не має чим), а всі її заходи — на позір — для побільшення фондів (видавництва) мають на меті виключно заспокоїти в маленькій мірі культурні потреби українського громадянства. Колиж цілий загал признає її конечну потребу, її велике значіння для нашого розвою, то якже він думає удержати цю інституцію? Прецінь державні підмоги для неї не йдуть. Її мусить удержати, побільшити, розвинути українське громадянство. Тимчасом, що бачимо. Оголошувані жертви на „Рідну Школу" виказують щораз меншу квоту в краю. У травні 9.584·60 зл., у червні 7.653·81 зл., а в липні лише 5.182·29 зл., тоді, як потреби Головної Управи УПТ. виносять тепер місячно 15.000 злп.!

Де шукати вияснення? У тому, що наш загал не привичний до реальної роботи, він вихований на політичних вічах, вміє здебільша гарно говорити, а не привчився до солідних жертв. Крім цього він непостійний. На довго на нього будувати не можна. І не кажемо тут виключно про селян, для яких можна особливо під цю пору найти дрібку оправдання. Так само ставляться до справи інтелігенція та всі ті, які мають постійні, означені місячні побори, яким vis major менше грозить.

Йти на переді — обовязок інтелігенції. Не багато її в нас, але поверх 3.000 українських учителів, 2.097 українських священиків, около 1000 инших державних урядників, 140 адвокатів, 83 лікарів, 35 інженірів, архитектів і будівничих, 28 нотарів, кількадесять Українців купців і промисловців, — це сила! Хоч як багато в нас потреб, та коли роскласти тягарі на всіх, хоча би лише інтелігентів, це число може майже вистарчити. Коли беремо на увагу „Рідну Школу", то тут обовязок ще лекший, бо треба дочислити кілька тисяч ріжних українських культурних, освітних, економічних товариств, з яких кожде мусить стати бодай членом УПТ-ва. Воно таке просте, таке легке до здійснення, але часто нема в нас на місці одної людини, яка би хотіла займатися переведенням цього пляну в життя. А це мусить статися!

„Рідну Школу" мусять у першу чергу удержати ті, що мають постійні доходи, а особливо інтелігенти. Тут не сміє бути ніяких виправдань. Але, якою далекою є дійсність від тої ідеї. Що за дивні, нераз дітвацькі перешкоди ставить сама інтелігенція в розвитку „Рідної Школи"!

Про викрути деяких інтелігентів, їх воловодження при вплаті вкладок можна би писати гуморески. Про те, що високопоставлені особи заможні, з малими, або ніякими родинами дають менше чим деякий денний зарібник, вже писалося.

І до чого це веде! До того, що сьогодні „Рідна Школа" стоїть над близькою пропастю. Хоча як необхідно удержати цю інституцію, а вести її нема чим. Грошеві засоби вичерпані. Грозить катастрофа. Учительство, яке розїхалося віддихнуси, не може вернути до служби, бо не одержало поборів за серпень. Не будемо наводити инших потреб „Рідної Школи", бо про це писалося багато. Скажемо тільки: якщо не прийде негайна більша підмога з краю, тоді ратунку нема. Прошу здати собі справу з наслідків такої недбайливости.

При якнайбільшому сцентралізованню роботи, при найбільших ощадностях з боку поодиноких Кружків УПТва, завдяки громадянській совісти і виповненню обовязку бодай з боку тих, що мають постійні доходи, мусимо найти вихід з незвичайно скрутного становища.

Ставляючи ще раз ціле жахливе становище перед очі нашого загалу, бажаємо, щоби коло справжніх громадян поширювалося. Станьмо громадянами з громадянською совістю!

ОСТАННІ ВІСТИ.

По льондонській конференції.

Всенімці невдоволені з ухвал льондонської конференції і на засіданню парляменту мають голосувати проти пляну Daves-a. Супроти цего німецький уряд готов розвязати парлямент.

Французький уряд на засіданню палати зложив декларацію в справі льондонських переговорів, а по дискусії, яка якраз тепер ведеться, наступить ратифікація льондонського договору.

„Times" доносить, що 800-міліонова позичка для Німеччини буде підписана 7. жовтня.

Бельгійський уряд одноголосно апробував діяльність своїх делєгатів.

Союз Народів.

Перше засідання Союзу Народів відбудеться 1. вересня. Відкрие його бельгійський міністр закордонних справ Hymans.

Страйки в Бельгії.

В звязку зі страйком копальняних робітників у Бельгії вибух там генеральний страйк.

Біржа.

Львів, 21. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·20, канад. дол 4·93 — 4·95½, чеські кор. 0·15½ — 0·15¾ леї 0·02¼—0·02⅜, франц. франк 0·29½ — 0·30, швайц. франк 0·97—0·98, анг. фунт 23·50 — 23·60.

Золото. 20 кор. 21·70—21·80; 20 франк. 20·50—20·80; 20 марк. 23·80—24·00; 10 руб 25·80—26·00.

Срібло. Австр. кор. 0·41½—0·42, 5 австр. кор. 2·10—2·12, фльорени 1·05—1·06, рубл 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·80—0·85.

ВЖЕ НАДІЙШЛИ І ПРОДАЮТЬСЯ В

Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка, Львів Ринок 10.

НОТИ:

М. Ставицький: Ой не ходи Грицю, нар. драма для фортеп. 2·80 зл.
Артемовський: Запорожець за Дунаєм, опера, для фортеп. 5·60 зл.
А. Рудницький: Пісні любови, на голос і фортепян 2·30 зл.

На провінцію висилаємо за післяплатою, за дочисленням порта.

НОВИНКИ.

— **Естерка на інденсі.** Тепер уже не вільно згадувати ані бл. памяти любовниці Казимира Відновителя, ані цитувати безсмертних слів творця „Огнем і мечем", не кажучи уже про „новий наступ на нас", бо п. прокуратор з усім дасть собі раду і счеркне червоним олівцем усе, що йому не сподобається.

— **Процес проти отамана Дерещука.** В Умани почалася розправа проти українського партизанта Дерещука, який проводив своїм відділом до зими 1921 р., після чого ховався на Поділю. В марті ц. р. його арештовано а тепер поставлено перед суд.

— **Допомога польського уряду для навіщених неврожаєм.** В польському міністерстві скарбу відбулася конференція в справі неврожаю, який навістив певні околиці а особливо Галичину. Рішено призначити для місцевостий, навіщених неврожаєм 2 ліліони зол. п., який віддано „Банкови Рольничому" до диспозиції.

— **Демонстрації безробітних в Саратові.** На тлі безробіття прийшло недавно в Саратові до демонстрацій, підчас яких міліція убила і поранила богатьох безробітних. Демонстранти несли таблиці з закликами до уряду, щоб він видав засоби поживи для голодуючих робітників.

— **Ще одна чеська афера.** В чехословацькій армії відкрито надужитя на суму 80 міліонів корон, поповнені при доставі сіна для війська.

— **Нове свято.** На просьбу польських епископів, установив папа день 3. мая святом „Крульовей корони польскей".

— **12 міліярдів недобору.** В касі міського торгового уряду у Львові викрила контрольна комісія недобір 12 міліярдів. Прокураторія потягла касієра до відповідальности.

— **Перенесення львівської пороківні.** Небаром буде перенесений склад польської амуніції з Клепарова в ліси під Голоском.

— **Залізнича катастрофа.** В Лізбоні трапилася залізнича катастрофа, яка потягла за собою жертви в людях. Шість осіб понесло смерть, 40 вийшло з катастрофи пораненими.

— **Експльозія у Варні.** З Софії доносять, що місто Варна було тереном величенської експльозії вибухових матеріялів, затоплених Англійцями підчас війни в одному з міських каналів. При експльозії богато людий віднесло тяжкі рани.

— **На увагу артистам й людям з артистичними аспіраціями.** Комітет, який організує Артистично-Літературну Сценку у Львові розписує конкурс на посаду коміка-куплетиста. Зголошення покищо листовно на „Куплетист" Адміністрація „Діла".

— **Похорон Маттеоті.** Дня 19. ц. м. по полудні перевезено тіло посла Маттеоті з Ріяно до залізничої стації Монте Ротондо. Власти зарядили найдальше йдучі прийоми обережности. Здовж залізничої лінії були уставлені військові варти. В похороні приняла участь тільки найближа рідня убитого. Вдова поклала на грудях мужа малий хрестик зі слоневої кости. В місцевому костелі і в богатьох костелах Риму, відбулися заупокійні богослужения. На мурах Риму появилися невеличких розмірів клепсидри, в яких пані Маттеоті закликує співгорожан до згоди і єдности.

— **Бій поліції з циганами.** На краківських оболонях спинилася в своїй бурлачці група циганів, яка не маючи що їсти, користала з плодів дооколичних піль. Донесено про те поліції, яка рішила... узяти циганський табор пробоєм. Трьох кінних поліцієнтів, яким що задачу поручено, почало приступ, проти якого станули зорганізовані цигани з палицями та сокирами. Бій покінчився сальвою поліцієнтів, в наслідок якої богато циганів поранено. Решта розбіглося по околиці.

— **Відни взявся „Шерльок Гольмс"?** Письменник Артур Конан Дойль пояснює, чому він назвав героя своїх кримінальних романів „Шерльоком Гольмсом". На перекір Дікенсови, говорить Дойль, який завсігди називав поліційників якимись дикованними іменами, я рішив вибрати імя найбільш поширене в Англії. Тому, що я знав богатьох людий, що звалися „Гольмс", то й я спинився на цьому прізвищи. Щож до „Шерльока", то я взяв це імя зі спомину про одного грача в кроет, який задивував мене своєю зручністю тоді, коли я був новиком в тій грі...

— **Відмолоджування пес.** Театральні пєси, які уже надоїли публиці, можна виставляти далі, змінивши їх старі заголовки. Так приміром в 1816 р. театр „Одеон" в Парижі відновив виставку „Ливонського столяра" під заголовком „Знамениті подорожники". Лионський театр „Селєстен" виставив „Аталію" під заг. „Иона, цар юдейський", а театр в Бордо виставив „Федру" п. з. „Сліпий гнів обманеного мужа".

— **Китайська рекляма.** Одна з пекінських газет приносить анонс такого змісту: „Пане! Я — Ван Хо. я можу писати на машині, а моє знання англійської мовн на причуд велике. Мій останній шеф покинув мене проти своєї волі. Він помер. Це сталось не з моєї вини. Не думаю також, щоб він сам був у тому винен..."

— **Ще одна бомба, яна не вибухла.** Варшавські поліційні власти найшли оноді в городі біля міської електрівні бомбу, яка, на випадок експльозії, могла знищити електрівню.

— **Нещасливий випадок.** Підчас маневрів познанського корпусу в Бедруску, одинайцятьох жовнірів задумало уладити собі перегони в плаванню крізь ріку Варту. Тільки один з них причалив до берега, вісьмох втопилося а двох півживих вратували довколичні люди.

— **Мілїон безробітних.** Число безробітних в радянських республиках росте з дня на день. Дня 1. мая ц. р. зареєстровано 1,139.000 безробітних.

— **Атентат на поїзд.** Дня 18. ц. м. поїзд, який їхав зі Львова до Варшави наїхав на підкинену кимсь петарду. Експльозія не вирядила ніякої шкоди. За виновниками атентату заряджено пошукування.

— **Новий рекорд воздухоплавства.** Американський воздухоплав „Шонендоа" вернув до ганґару в Нюйорку, з вправ над Антлятійським океаном. Воздухоплав установив новий рекорд, перебуваючи в повітрю 40 годин і полишивши за собою 1,300 миль без втрати поємности бальону.

— **Шляхом істалійських фашистів.** Недалеко місцевости Вернау в Естонії найдено трупа посла до естонского парляменту Нанільсона, убитого комуністами за те, що він увійшовши до парляменту як комуніст, змінив переконання і приступив до соціялістів. Це не перший випадок, де естонські комуністи вбивають своїх відступників.

— **Швайцарія проти комуністів.** Союзна рада швайцарської республики рішила усунути поза границі краю комуністичного посла до парляменту Томаса і секретаря комуністичної партії в Парижі Ільберта.

До наших Орґанізацій, оо. Парохів і взагалі до нашої суспільности Львів. Воєвідства.

Львівське Воєвідство дало дозвіл на збірку в натурі і грошах з дня 2. VII. 1924 р. через Дирекцію поліції ч. 1499/1557|Ст/24 на 31. серпня 1924 р., длятого підписані за Виділ УКТОНІ. звертаються з просьбою постаратися о дозвіл в Староствах Львівського Воєвідства на підставі рішення Воєвідства і перевести збірку в повітах на дохід наших Інвалідів в натурі, а зібрані жертви переслати ласкаво до Дому Українських Інвалідів, Львів, вул. св. Софії ч. 25.
За Українське Краєве Т-во Опіки над Інвалідами у Львові, вул. Руська 3|I.
274 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З української гімназії в Яворові Гімназія має ще вільні місця для учеників й учениць. Условя життя в Яворові відносно можливі. При гімназії Бурса ім. І. Фрзнка під наглядом Вп. пп. Професорів. — *Управа.* 245 2—3

З гімназії СС. Василіянок у Львові. Новий шк. рік розпічнеться 1 вересня Богослуженням. Додаткові вписи в днях 29 і 30 серпня; в тих самих днях іспити поправчі й доповняючі. Вступні іспити до І-ої кляси 30 серпня; до висших кляс 1—2 вересня. Докладнійші інформації будуть випнсані на таблици оповіщень в гімназії. — За Управу: *Д-р В. Щурат.*
250 3—3

Дрібні оголошення.

ЛИШЕ за готівку знайде приміщення панночка до літ 16 в інтеліґентнім домі. Околиця Юра Адміністр. К. Д. 271 1-1

НЕХАЙ скажуть ті, що вже закупили опал у Капітяка Потоцького 47, що вугілля та дрова у тій фірмі найліпші та найдешевші, бо тона вугілля коштує 47 зл., ½ сяга рубаних дров 32 зол. з доставою. 256 а) 1-1

ВДОВА самітна шукає зараз умебльованої комнати, евентуально з віктом. — Адм ністрація „Висока оплата. 271 а) 1—1

ДОБРУ слугу-кухарку, Українку, прийму від 28. ц. м. Адміністрація „Користні услівя". 271 б) 1-1

ЧЕЛЯДНИК різницько-масарський одружиться з панною або молодою бездітною вдовою з посагом. Відомість Стернік, Тернопіль, Чарнецького 278 1—1

ПОШУКУЮ здібного візбара до меблевих робіт, вул. Короля Івана 18. Замарстинів. 276 1—2

ПРИЙМУ на мешкання 3 учеників або учениць з низших ґімназійних кляс, недалеко академ. ґімназії. Ближші інформації Левицька „Центросоюз" Львів, Зіморовича 20. 275 1—1

СЕЙЧАС продам водяний млин о одним камені, до него мешкання о 3 комнатах, мурована стайня ціна 2.000 дол. Зголошення: Володимир Гриневич, Щепанів п. Козова пов, Підгайці, (стація Криве 2 км.). 268 1—1

АДВОКАТ на провінції пошукує рутинованого конципієнта. — Зголошення до Адміністрації для „адвоката". 259 2—4

ПОТРЕБУЮ женщини до кухні і домашного господарства. Тишовницька, Довголука, Любінці. 240 4—4

ПРИЙМУ на станцію кілька семинаристок. Кисілевська вул. Волчинецька ч. 4. (коло Сестер Василіянок) Станиславів. 251 3—3

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Стеця, абсольвента кроєю, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубші роботи, як реверенди, папістики, пальта і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 4—5

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проєктує, будує — позичку ґіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський,** архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 2—6

ПРИЙМУ дві панночки з висшої ґімназії на мешкання. Осібний, соняшний покій. Ул. Виспянського 34. партер на ліво 252 2—2

ВАКАЦІЇ без фотоґрафічного апарату стрічені. Памятайте, що у нас на йдешевше купите фотоґрафічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематоґрафії, фахової і проєкції. Школи і научні институції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 8-10

УЧИТЕЛЬ пошукує лекції з народніх шкіл на цілий рік — на селі. Ласкаві зголошення в поданням докладних услівій слати на адресу: Василь Грибик, Протеси п. Журавно. 266 2—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р ОЛЕКС. ПОДОЛИНСЬКИЙ

повернув і ординує в недугах
жіночих і положництві
у Львові, вул. Петра Скарги ч. 4.
273 **від год. 3—5 попол.** 1—2

АДВОКАТ
Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА
272 **в ЗОЛОЧЕВІ** 1—5
переніс свою адвокатську канцелярію і
веде її зараз в Золочеві,
при вул. Почтовій 3, І. пов.

Виділ Муз. Тов-а ім. М. Лисенка у Львові

звертається **до усіх українських дружин театральних** з проханням подати до відома, чи рефлєктують на винаєм салі Тов-а на постійні виставі театральні в часі від 1. XI. до 31. XII. 1924, бо наспіла оферта чужих на постійну у тім часі аренду. Відповідь до 15. вересня 1924. 242 3-3

Позір! ПРАВДИВА Позір!
ДІЙНОГО БАЙЦА ПРО ТИ **СНІТІЮ**
1 пачка вистане на байцування 100 кг. збіжжа
ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ ЗЛП. 0·50
При замовленню більшої скількости відповідний рабат 1-5
291
Замовляйте сейчас через
ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ
ЛЬВІВ, вул. Зіморовича ч. 20.

Забезпечуйтеся в шкільні книжки!

Поручаємо для вчителів і шкіл:
Матвійчука: **Перша книжка** (буквар) 2·20
„ **Друга книжка** для II. кл. 2·45
в оправі 2·70
Методичний підручник до навчання перших початків українського письма.
Рухома азбука для I. кл. мала, діточа, по 30 гр. за комплєт і велика, клясова, по 2·20 за комплєт.
Д-р Левицький: **історія виховання.**
Андрухович: **Ручна праця в вихованню,** підручник для вчителів 2·10
Попович: **Граматичні вправи** 1.—
Суховерська: **Рухові гри і забави з мельодіями і примівнами** 1·85
Методичний підручник та історія виховання друкуються і вийдуть з початком місяця вересня.
Крім того маю на складі всі шкільні книжки в українській і польській мові, вибір методичних підручників. 1-1
264
Замовлення і гроші слати на адресу:
М. МАТВІЙЧУК
ЛЬВІВ, Панська 16.

Подяка.

Несподівана трагічна смерть забрала нам найдорощого мужа і батька Михайла Казимира Гриневича. Почуваючись до обовязку, цею дорогою скласти найсердечнійшу подяку Вп. п. Михайлови Завадовському найвірнійшому приятелеви по мершого, як також Вп. п. О. Пасіці дир. нар. школи в Щепанові, що тільки труду і праці вложили для Померщого перед і в часі похорону. Відтак дякуємо Всеч. о. Бернардови за ласкаву участь в похороні, а передовсім Всеч. о. каноніку Недзельському за Його безкорисний уділ в похороннім обряді. Дякуємо рівнож провідникови хору Впов. д-рови Яремовичеви, що хор з Його ініціятивн пригарним співом звеличав память померщого. Дякуємо господарям Нової греблі, Сюлка, Галича, та дооколичних сіл Підгаєччини, що занялися відпровадженням тлінних останків на місце вічного спочинку. Нашому стрийкови та товаришам померщого дякуємо за пригарні вінці. Вкінці всім знакомим, які відвідували мого мужа і батька в часі недуги, та всім тим, котрі були ласкаві взяти участь в сумнім похороннім обряді віддаючи останню прислугу Померщому, цею дорогою з глубини серця складаємо щире Спасибіг. — Щепанів в серпни 1924.
Ольга жена, *Володимир* син. 268 1—1

ЗЛОЧИН

поповнює кождий, коли перед закупном панчіх, скарпиток і трикотових виробів не вступить до знаного, спеціяльного магазину панчіх, щоби переконатися, що дістане найліпші, найелєгантші, наймодніщі панчохи і скарпитки **дешевше, як в кождім иншім силепі,** бо скромний наш льокаль, а однак богато заосмотрений, міститься
в подвірю на ліво **при вул. Сикстуській ч. 19** **в подвірю на ліво**
Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи в ріжних колірах, з подвійною стопою від **60 сот.,** скарпитки від **40 сот.** до найвибагливіших і найелєгантших, — За тревалість ручимо.
ПОЗІР! Кождий, що хоче заощадити гроші — нехай за тямить собі докладно нашу адресу: **вул. Сикстуська 19, в подвірю на ліво.**
277 1—4

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 187 (10.280). Львів, неділя 24. серпня 1924. Почтову належність оплачено ґотом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. перепол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

У страха великі очі.

Бувший польський премієр Вітос мав недавно у Львові відчит про сучасне положення Польщі і висказав у ньому дуже важне признання, що Польща не є у свому теперішньому складі державою національною, але державою національностей. На жаль, посол Вітос не проаналізував дальше своєї повищої думки і не поставив ніякої нової політичної синтези, що випливала би з факту, ним самим ствердженого. Вдоволився тільки загальними комуналами про потребу реформи польської адміністрації на „кресах" і про невідкличну потребу повного зреалізування земельної реформи. В суті річи було то все, що про пекуче у Польщі національне питання зумів сказати п. Вітос.

Практика у польській публичній адміністрації і у польському законодавстві від самого початку до нині йде шляхом, що польська держава є державою національною, а коли такою ще не є, то по рецепті п. Ст. Ґрабского мусить нею стати в найблищій майбутности і для цього треба відповідно повести всю польську політику, відносно т. зв. національних меншостей.

Так справді і ведеться досі польську політику і її в засаді узнають за свою всі польські міщанські і робітничі партії до ППС. включно. Для польського політичного світа не істнує ніяка історія і досвіди, що їх перейшли недавно по світовій війні европейські національно-неоднорідні держави, що скінчилося новим крахом цих держав, на руїнах яких повстав цілий ряд національних держав. Такою національною польською державою мала бути по рецепті Вільзона і польська держава, а нею не стала завдяки рижському договорові і рішенню Ради амбасадорів в Парижі. Остає отже фактом признаний п. Вітосом, що сучасна Польща є державою національностей.

Цей факт з польського боку в цілости знехтовано. Будову польської конституції переведено так, що не признано у ній окремих прав для національних меншостей а властиво не зрівнано всіх націй між собою, а тільки зрівнано теоретично під правним оглядом всіх громадян польської держави. Инакше було в австрійській конституції. Там відомий артикул XIX. основного державного закона про права і обовязки громадян з 21. грудня 1867 В. з. д. ч. 142 всім народам в Австрії признавав рівні права у школі, уряді і публичному житті. В Австрії не було тим самим народу пануючого, якими є Поляки в Польщі, а всі австрійські народи на своїх територіях (у замешкалих ними провінціях) користувалися національними правами і конституційно не підпадали під ніяку чужу гегемонію. Були навіть теоретичні спроби переведення цього принципу в життя, що бачимо у творах австрійських політиків д-ра Реннера (Шпрінгера) і д-ра Поповічія про перестрій австро-угорської монархії на союзну державу національностей. Що більше. На два тижні перед розпадом Австрії вийшов відомий маніфест цісаря Карла з 16. жовтня 1918 р., який реалізував повищий принцип відносно Австрії.

У Версайльському договорі приняла Польща зобовязання національного характеру супроти цих меншостей — релігійних і національних, які опиняються у польській державі, котра у цій хвилі не мала ще означених на сході кордонів. Не улягає сумнівові, що автори повищого застереження мали на думці охорону віроісповідну і національну тих непольських груп, що опиняться на польській етнографічній території. Про теперішні східні „креси" ніхто очевидно не думав, бо ніхто літом 1919 р. не знав, чи ці „креси" Польща коли небудь буде мати у своїх руках. Певне тільки, що коли би творці Версайльського договору були передбачили східні кордони Польщі, в котрих Українці, Білоруси і Литовці займають нині майже половину території всеї польської держави, а на яких польська людність творить тільки невеличкий відсоток, то були би инакше редагували свої постанови щодо охорони національних меншостей. По правді і польська конституція не пішла дальше Версайльських постанов, а як на ділі мають вони виглядати, вказують наглядно недавно ухвалені язикові і шкільні законопроєкти.

Полякам однак не перешкаджає це трубіти перед світом і вмовляти у свою публику незвичайну толєрантність польської конституції і ухвалені язикові і шкільні законопроєкти ставити за зразок для решти Европи.

Непокоїть їх тільки розвязка національного питання в Союзі Радянських Соціялістичних Республик. Всюди і на кождому кроці польська публична думка в краю і польська пропаґанда за кордоном утворення національних республик в СРСР. старається представити як блєф. Зокрема не дає їм спокійно спати українізація УРСР. і довершувані там факти українізації публичного життя, церкви і школи, про що сповіщають навіть офіційні харківські „Вісти" і про що мається приватні відомости, польська преса представляє як один великий обман — хіба на це, щоби покріпити польські патріотичні душі.

Тут однак криється і дійсний страх. Національного життя рижська гребля не може розділити, як перед 10 роками не розділювали польського національного життя австрійсько-німецько-російські кордони, через які переливалася таки польська національна думка з одної займанщини у другу.

Страх росте ще більше зогляду на міжнародне положення Польщі. Німеччина прийде невдовзі до активної ролі в ев. політиці, а СРСР. рівнож не буде без голосу. А голос цей буде рішаючий, коли совіти в той чи инший спосіб погодяться з Францією. Радянські дипльомати пригадають в разі потреби давні договори з царських часів, як пригадав недавно Раковський на льондонській конференції, що Румунія по умові з 1915 р. має право тільки до румунської частини Буковини, бо решта належить до СРСР. Приречення заплати хочби частинни французьких міліярдів зробить решту, тим більше, що не ухвалено в Льондоні і нема надії чи приняття на зборі Союза Народів ґарантійного пакту відносно охорони східних кордонів Польщі.

Мимо всього однак польська внутрішна політика зовсім не змінюється так, наче би тут було все благополучно, а сусіди думали тільки про збереження цілости сучасної польської держави. З дива не сходиш, читаючи польські часописні статті як ось передовицю в краківському „Часі" з 22. ц. м. під. заг. „G narodowe mniejszości", де автор ніби виказавши совітський блєф в розвязці національного питання, виказує польські кривди в Німеччині на полі шкільництва, забуваючи, що Німеччина не має цілком польських національних територій. Або стаття п. Артура Слівіньского у варшавському „Курієр-і Польск-ому" на тему національного питання в Польщі, в котрій автор хоче дати широку автономію галицьким Українцям і український університет у Львові, але границю цієї автономної території треба так перевести, щоби вилучити з неї таку скількість Українців від заходу, скільки Поляків на ній остане. При цьому п. Слівіньскі радить дати воєвідську автономію Волині і Білорусі і створити для національних меншостей окремий уряд у Варшаві або державний підсекретаріят при міністерстві внутрішніх справ. Народова польська преса не йде навіть так „далеко" і для неї вистарчає теперішній стан.

Не знаємо, чи і в якій формі вирине українська справа на недалекому засіданні в вересні ц. р. повного Союза Народів в Женеві. Не виключене, що так, бо може хтось знайтися, що запитає польських представників, що досі зроблено для галицьких Українців і як виконуються польські зобовязання про охорону прав національних меншостей. І тут може вийти неприємна ситуація для Польщі, що не виконала навіть цього, до чого зобовязалася в додатковому протоколі до рішення Ради амбасадорів в Парижі 15. березня 1923. Тут і лежить розвязка, чому в останніх часах польське правительство говорить про український університет, в якій то справі прислало недавно до Львова свого посередника в особі молодого д-ра Романа Смаль-Стоцького, про що на днях донесла польська преса.

Одним словом, положення Польщі, створене фактом, що вона є державою національностей з більше як одною третиною непольської людности, в сучасний мент зовсім не завидне і довшого страх її оправданий. Перепихатися з дня на день, як це було досі в Польші, навіть і австрійській політиці не вийшло на здоровля.

Д-р Степан Баран.

Продовження фашистівської кризи.

Минуло більш двох місяців від хвилини, коли щез труп Матеоті і італійський уряд до цього часу шукаючи за ним, шукав також нового напрямку своєї політики. Щойно останніми днями труп найдено. Публична опінія втихомирена рішучими постановами уряду та змінами кабінету знову насторожилась. А становище Муссоліні нелегке.

У першій мірі він мусить боротись з власними союзниками. У його партії істнує крило, яке ставить перепони, щоби найти порозуміння з цілою партією, у бажанні розірвати її на дві частині. Коли одні хотять управильнення відносин себто викорінення якнихнебудь проявів грубої сили у політиці, инші є протилежного погляду. Це останнє основується на сільських організаціях і хоче залякати своїх союзників та ворогів погрозою, що піде вдруге на Рим і переведе ще радикальнійшу реформу ніж уперве. Муссоліні немов би вагався. На останнім зізді комітету, який радив над засобами змінення фашистівського руху, Муссоліні заявив, що відпадання від фашизму слабших елементів не зашкодить цьому рухові. Сам він, по своїй вдачі, схиляється за енергійними засобами боротьби і за зєднанням зі сільськими організаціями.

А одночасно, офіціяльно, силкується надати свому урядові вигляд якнайбільше компромісовий. Це є потребою порехідного моменту, поки не перевірить тривкого ґрунту на якому міг би опертись у своїй дальшій політиці. Як ми вже згадували недавно в одній статі, італійська опозиція є покищо надто розєднана розбіжними програмами ти інтересами, щоби могла виступити одноцільним фронтом проти фашизму. Упадок фашизму став би товчком до загальної анархії. Пересічний громадянин має симпатії до фашизму за те, що цей уряд обороняє його від прикрих потрясень та політичних несподіванок, яких зазнавав він на протязі діяльности кабінету Факта або Нітті.

І тому передбачення щодо упадку Муссоліні не виправдались. Прийшли скандальні ревеляції у звязку з убийством Матеоті, неприхильні погодоски та настрої, а Муссоліні панує далі... Правда, що давньої популярности він уже собі не зєднає. Але не можна сказати, що пересічний громадянин, який не є чутливий на нюянси політики (навіть убийство одного визначного діяча це нюянс для добросердного профана!) ставиться симпатичнійше до проводирів протифашистівської політики ніж до самого Муссоліні. За ці два місяці опозиція також утратила свої попередні симпатії. Причина в тім, що вона надто явно та грубо тішилась такою подією як убийство, щоби покористуватись нею як аргументом у політичній боротьбі. Політичні маніфестації на свіжій могилі молодого посла пішли не під смак пересічному загалові.

Становище цього загалу однако во опозиційне по сьогодні та ко-

На радянській Україні.

(Продовження.)

Мужицька адміністрація.

Число комуністів у цих адміністраційних органах хитається на Україні між 1 і 5 прц. Виконкоми мають усю місцеву адміністраційну владу в своїх руках. Вони управляють громадою і волостю і поліція залежна від них так само як учителі; вони направляють дороги; дають суддів до місцевих трибуналів, відбирають податки, одним словом заступають адміністрацію і місцеве самоврядування давнього режиму. Представники центрального уряду майже не міщаються в адміністрацію по селах; ви їх навіть не бачите; приїжджають дуже рідко і зрештою, раз податки заплачені — їм у селі нічого робити. І треба сказати, що мужицька адміністрація зовсім не лиха. В українських селах панує цілковита безпечність, крадіж і грабунок строго караються і можна спокійнесенько подорожувати возом не боючись бути ограбованим, чи вбитим. Школи провадять науку; дороги більшменш направлені.

Коли я спитав мужиків, чи представники повітового або губерніяльного виконкому часто приїжджають, вони мені відказали:

— А на якого чорта їм сюди приїздити? Податки ми вже давно заплатили.

Мужики дуже добре розбираються в справах, які безпосередно їх торкаються і їм страшенно залежить на тім, щоб вони були панами в себе на селі; вони вдячні радянській владі за те, що вона їм лишила місцеву адміністрацію, яка їх далеко більше цікавить, ніж загальна державна адміністрація.

„Ножиці".

Під теперішній мент є тільки одна річ, річ найбільшої ваги, яка дратує незвичайно мужиків, велить їм страждати і уявляє собою найбільшу небезпеку для радянського режиму. Це є славетні „ножиці", т. зн. нерівномірність між ціною хлібних продуктів і ціною фабричних продуктів.

Коли я був на Україні, пуд пшениці коштував 55 до 63 зол. коп., тоді як аршин досить лихого перкалю 68 зол. коп.; пара мужицьких чобіт (з твердої шкури) 26 зол. руб.; пуд цвяхів 18—20 зол. руб., віялка 250—300 руб. і так далі. То ж якщо мужик находить способи, щоб обійтися без перкалю, сукна, порцелянової посудини, кухонного поливаного начиння, йому неможливо обійтися без цвяхів, без заліза, без приладдя як сокира, чи пила; його хліборобський інвентар зужився і треба його відновити, а це все коштує страшенне багато. Він сам виробляє полотно, могуззя а навіть сукно; виправляє шкіру. Носить ту саму одежу, що її носили перед пятьстоліттями предки; обходиться домашніми виробами, мисками з глини; деревляними горнятами й ложками; вертається до примітивного хазяйства; але в тім, що торкається землеробства, потрібує машин, яких ціни є недосяжні.

Фабричні продукти.

Дивовижні ціни фабричних продуктів називає грабунком і розбоєм, обжаловує робітників і мешканців міст за ті ціни і негодує на уряд, який не в силі навіть йому доставити за якусь поміркована ціну фабричних продуктів. Мужик має свою грошеву одиницю: це пуд збіжжа. Перед війною, пуд пшениці коштував оден рубель (приблизно); аршин перкалю 12 коп. Отже пуд збіжжа рівнався 8 аршинам перкалю, 16 фунтам цвяхів і т. д. Пара чобіт повинна рівнятися 6 пудам пшениці, а сокира 2—3 пудам; тимчасом тепер, за аршин перкалю треба заплатити більше як пуд пшениці, а за пару чобіт 45 пудів. Мужик бореться з тим новим розбоєм таким самим способом, яким боровся із простим грабунком: пасивним опором. Він не продає збіжжа і не купує фабричних продуктів, які походять з націоналізованого промислу. А що націоналізований промисл не може обнизити цін з причини величезного дефіциту (300 міліонів руб. річно), який дає цей промисл, радянська влада підносить тепер ціну хліборобських продуктів; але звищка цін тих продуктів приневолює страждати робітників, які зачинають домагатися підвишки платень. Таким чином утворюється сліпа вулиця, без виходу або тільки з одним виходом, якого комуністи не можуть прийняти, а саме: денаціоналізації промислу і внесення монополю зовнішньої торговлі.

Боротьба між мужиками і економічною політикою радянської влади, або, якщо хочете, з цілою економічною системою стала дуже жорстока. Мужики невдоволені і не ховають свого незадоволення. Та я не сумніваюся що і ця боротьба скінчиться теж перемогою мужиків, котрі приневолять радянську владу піти на уступки: т. зн. денаціоналізувати промисл; відказатися від монополю зовнішньої торговлі.

(Продовження буде).

мунізму. Ці два напрямки викликують в уяві громадян важкі часи страйків, граблення крамниць, зріст дорожнечі, маніфестації з арештуваннями і загальну непевність завтрішньої днини. За все це мусів громадянин платити своєю кишенею. Правда, що цей громадянин від хвилини убийства Матеоті перестав бути і фашистом, а став зовсім аполітичним, майже апатичним. А це приходить у поміч урядові Муссоліні, який покищо орієнтується у ситуації.

Дрібні вістки.

Поміж Мендельдом і Сноуденом, англ. міністром фінансів, прийшло до конфлікту наслідком різниці поглядів на користність франц.-німецького торгов. договору. Сноуден вважає такий договір шкідливим інтересам Англії.

Автономія Македонії має бути переведена головно в ділянках господарській, церковній і шкільній.

Міністри закорд справ Малої Антанти зїдуться 27. ц. м. в Любляні для обміркування спільної платформи на найблизшу сесію Союза Народів.

Союзна Рада Німеччини розпочала наради над прийняттям льондонської умови. Прусія заявилася за прийняттям. Становище Баварії ще не зясоване.

В Софії невідомі справники виконали вже другий атентат на атташе югославянського посольства, полк. Мінковіча. Атентат не вдався. Югосл. посол Ракіч згодосив у болг. уряду рішучий протест. Болг. премєр висловив свій жаль.

Югослав. міністр закорд. справ, Маринковіч, заявив на засіданню скупштіни, що пертрактації Югославії з С.Р.С.Р. про признання de iure залежні є від гарантій щодо припинення комуністичної пропаганди в Югославії.

Світовий конґрес мира має радити в Берліні від 2. до 7. жовтня ц. р. Участь зголосили: Зєдинені Держави Півн. Ам., Бельгія, Болгарія, Данія, Німеччина, Англія, Франція, Австрія, Голяндія, Італія, Норвегія, Польща, Швеція, Швайцарія, Чехословаччина й Угорщина.

Льорд Ґоей, б. англ. міністр закорд. справ, зголосив своє уступлення як лідер лібералів в палаті льордів. Причина: важка недуга очей, що грозить втратою зору.

З польських справ.

Розпад „Визволення".

Сензаційні ревеляції посла Баліна.

З компромітацією Тугута, як невдалого кандидата до міністерського портфелю на спілку зі Ст. Грабським і крахом його диктатури у „Визволенню", цілий названий посольський клюб фактично вже розпався. „Визволенє" уявляєсобою тепер кілька гуртів, які покищо лише формально є ще обєднані спільною назвою одного посольського клюбу, на ділїж перебувають у взаїмному щораз гострійшому антагонїмі, маючи цілком ріжні гурткові цїли. Головні нинішні групи внутрі. „Визволення" це селянська ґрупа на чолі з послом Валєроном (теперішнім головою клюбу), сторонники Тугута на чолі з Понятовским, ґрупа Домбского (б. Пястівці, Пілсудчики) і т. зв. лівиця клюбу на чолі з послами Воєвудским і Фідеркевичем. Як сказано, покищо формально „Визволенці" тримаються ще купи, але всі познаки вказують на те, що вже найблизші тижні (осіння сесія сойму) принесуть повний розпад отого клюбу й розвал партії. Тугут виступив з клюбу тому, що його співпартійники не хотіли дати йому апробати на аліянс з Хіеною, а з Парижа вже виголосив відому проповідь на тему „Polska nierządem stoi" (його власні авторитетні слова!), добачуючи головне лихо Польщі в завзятій „принципіяльности" кожної її політичної партії і ґрупи, яких разом є кілька десятків.

Дальшими „бунтівниками" явилися посли Балїн і Шакун: вони теж вийшли з клюбу „Визволєня" і теж оголосили отвертого листа до своїх виборців, а крім того відчитали на засіданню клюбу декларацію, де зясовують мотиви свого виступу. Цікаво, що ті мотиви саме протилежні мотивам Тугута. Балїн і Шакун не могли погодитись з надто великою „гнучкістю" своїх співпартійників! А проте й вони доходять разом з Тугутом, типічним „гнучким" політиком „Визволєння", до одного й того самого мінорного висновку: „...Polska nierządem stoi"...

Отвертий лист послів Баліна й Шакуна та їх декларація заслуговують на те, щоби їх в коротці навести. Цей лист був надрукований окремою відбиткою у Варшаві як інтерпеляція після конфіскати під заголовком: *„Чого ми вийшли з клюбу Визволєнє"?*

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ.

Лука Долинський.

1824—1924.

(Докінчення).

Правда й тоді, і то на віденському ґрунті творив свої скульптури Доннер, а в Берліні Шлітер ставив свого Курфіста. Але і Доннер і Шлітер були геніями, а Долинський як і Фігер був тільки талаком, хоч і непересічним.

Як талан, якому в допомогу прийшла мабуть ще змалку засвоєна малярська техніка і набута в академії освіта, він міг блищати на сірому горизонті тогочасного Львова, але блід же в товаристві таких земляків-сучасників, як Левицький чи Боровиковський.

У Львові є два циклі картин Долинського, які можуть послужити основою для характеристики його творчости. Я думаю про святоюрський іконостас і, хронольогічно пізніщі, бернардинські „Страсти". Поминаю тут поменчі річи разом з іконостасом святодухівської церкви, зілсованим реставраційною пасією Яблонського. Ті два циклі картин, це — Долинський в увесь зріст. В першому іще весь перепоєний академією, в другому — зрівноважений і спокійний... еклект. Так, Долинський був еклектом, не дивлючись на свій талан і освіту.

Картини його переважно великі розмірами, імпонуючі композиційним розмахом, беззавидні під оглядом рисунку і кольориту, націховані розумінням анатомії, перспективи, бравурні в трактуванню архитектури і драперій. Тут і там здобувається артист на патос, навіть щирий патос, в супереч доктрині академічної реторики і деклямації. А всеж таки в обличю тих картин не можемо визбутися враження, що все те ми вже десь бачили, може в иньшому зіставленню, але бачили. Це говорить до нас еклєктизм Долинського, еклектизм, що в академічній програмі Рафаеля Менґса був не хибою а прикметою, був одним з основних заложень тогочасного розуміння мистецьких завдань.

В той час здобувалися на оригінальність геній; талани і то великі талани були щасливі, коли їх картини нагадували чимнебудь Рафаеля, Тіціяна чи Корреджія.

Лобескі, описуючи бернардинські „Страсти" Долинського, говорить на одному місці:

„Здається, що композиції до тих картин, а бодай декотрі, ефектовніщі з поміж них, узяті з композицій иньших, дуже знаменитих артистів"...

Спостереження на стільки вірне, на скільки Долинський, повинуючись естетичним доктринам свого часу, змагав свідомо до „ублагороднюючого" еклєктизму.

IV.

На переломі XVIII. і XIX. віку видала Україна ряд мистецьких талантів, яким в добу занику викоханої традицією самобутности, було даним започаткувати нову епоху західньо-европейського а краще кажучи універсального мистецтва на українському ґрунті. Сталося це в пору, коли на зміну шовковому малярству доби рококо прийшов строгий клясицизм а згодом, закоханий в середньовіче романтизм. Усі ті струї західньо-европейського мистецтва найшли на українському ґрунті своїх більше й менче талановитих інтерпретаторів, з яких деякі єднають в своїй творчости усі три струї. Вистане, коли згадаємо такого Лосенка, що будучи з переконання „академістом" мало не на століття випередив „передвижників" своєю картиною „В робітні артиста", Левицького і Боровиковського, яких портрети виходять поза межі очерчнені їх добою, клясициста-скульптора Мартоса, а далі західньо-українських їх трабантів, як — Білявський, Береза, Грушецький і цілий ряд ще менчих. Кожній з них, не дивлючися на рівень свого талану і освіти та ширину зачеплених ним мистецьких завдань, був собою — своєю творчістю виповнював ту чи другу прогалину, В їхньому окруженню набирає постать Долинського релєфности і виразу.

Не під міру Левицьким і Бюровиковським за те переростаючий талаком і освітою Білявських і Грушецьких, Долинський з гідністю репрезентує західню вітку українського мистецтва на переломі XVIII. і XIX. в. При тому не можна тратити з уваги помітної многогранности його індівідуа.

Як релігійний маляр стає зразу резонансом німецького, а краще кажучи віденського клясицизму. Згодом схилюється до римської школи Рафаеля Менґса. Як портретист дає ряд ріжноманітних в тоні і трактуванню портретів, від шовкового рококо (портрет Білянського) аж мало не до натуралізму (портрет Гарасевича). В кінці в своїх історичних псевдо-портретах, стає Долинський предотечою романтизму, з усім його літературно-археольогічним примітивізмом. Одним словом — сороклітньою своєю працею виповнює Долинський прогалину, якої без нього не заповнили би його менче талановиті і освічені сучасники.

„Дня 9. липня ц. р. низче підписані посли Балін і Шакун вийшли в клюбу „Визволєнє і Єдность Людова". Бо переповнилась в цей день міра постійних уступок і програмових зрад того сторонництва, безперервного продавання кривавої хлопської праці на капіталістично-поміщицький здобуток. Не могли ми дальше тревати в тому болоті брехні і облуди. Почули ми категоричний наказ хлопської совісти — не покривати дальше ані на хвилю своєю мовчанкою постійного закування селян і робітників в податкове ярмо, нужду, голод та безробіття.

„Від початку в клюбі істнує ряд окремих груп. Ці всі угрупування не мають ідейної програми ціляння. Майже при кожній справі деруться між собою за впливи на владу сторонництва, щоби і в майбутніх виборах заневнити собі мандати. Протягом річних безуспішних змагань з розбитою на всі сторони більшістю клюбу прийшли ми до переконання, що нічого в такому клюбі для народу здобути не можна.

„Визволєнє" двократно вже в тому соймі могло видерти владу поміщикам і капіталістам: раз після замордування бл. п. Нарутовіча, а другий по званенню правительства Вітоса-Пяста. Не зробило однак нього, віддаючи люд на жертву клясових поміщицько-капіталістичних правительств". „Визволєнє" могло вменшити податки від селян на військо. „Визволєнє" могло і мусіло вже видерти поміщикам землю без викупу і віддати відразу її селянам.

„Визволєнє" могло і мусіло увязати співпрацю з селянами білоруськими, українськими та литовськими: могло не допустити до знущання над тими розлинаними щоденно народами — треба було тільки зректися видирати тим селянам їх землі, треба було брати землю для жовнірів в цілій Польщі, а не тільки на східних землях.

„А що робиться? Що зробило „Визволєнє"?

„Воно дало повні **уповноваження** — поміщикові п. Грабському, щоби більшість початкової кервавиці віддавав на військо і поліцію, щоб ламав в зачатку кожну боротьбу люду за хліб і землю, щоб зрікався з рільної реформи.

„Народ не знає того, бо це все робилося потайки в тиші кабінетів поміщицько-капіталістичних, провідирями „Визволєня", які по тім приходили до Сойму на трибуну лише для того, щоби облудними авантурами заглушити перед світом праці дійсну причину його нужди та голоду. Ми, знаючи це все — так дальше не могли терпіти. Ми вийшли, щоби говорити народові правду".

Майже одночасно з оцим отвертим листом посли Балін і Шакун відчитали 9. липня ц. р. перед своїм клюбом декларацію про вихід з нього. Ось вона:

„Міцно переконані в щирість програми як рівнож в чистоту і безкомпромісовість тактики П. С. Л. „Визволєнє" певна значна група Білорусинів в культурі переважно польській свідомо стала під прапори П. С. Л. „Визволєнє" до спільної братньої клясово-селянської боротьби за землю, владу і освіту, за здійснення повноти громадянських прав для поневолених до цього часу всіх народів Польщі.

„В другому році соймової праці все те, що помагало нашій спільній боротьбі, зникло. Ашло „Визволєнє" методами угоди і тайних нарад з соймовою репрезентацією поміщицько-капіталістичною, проти виразних наказів працюючих мас та завжди на їх кошт. Презес Тугут не відважився утворити правительства без піддержки правиці і зігнорував попертя селянських славянських клюбів.

„Деклямується одно, а думається і робиться інакше. Валимо Вітоса за надмірне обтяження бідної людности тягарем, за надмірний військовий бюджет, запродання земельної реформи і зломання відбудови. Посадили на премерівське крісло поміщика Грабського і даємо йому білу карту на майже цілковите перекинення санаційних тягарів на плечі працюючих, ухвалюємо йому в два рази більший бюджет на військо і ані гроша майже на земельну реформу і рільництво, майже цілковите зліквідування акції відбудови".

„Сьогодня стоїмо в обличю внесків п. Тугута до спілки з п. Грабським. (Мова про „язикові устави" для „кресів"). Ці внески означають цілковите звернення „Визволення" з програмової дороги, а то тому, що ігнорують голос всіх національних меншостей як рівнорядних громадян, що повинні мати перший голос при уладженню своєї долі і життя.

„Завдяки тому новому вирченню свого програмового становища „Визволєнє" вирвало останній клаптик грунту, на якому можлива була сяка-така співпраця Білорусів у польському клюбі.

„З огляду на це нище підписані покидають клюб „Визволєнє" і будуть голосувати зарівно проти законів („язикових" для „кресів" — прим. ред.) як і проти бюджету і уповноважень. Варшава, дня 9. липня 1924 р. Підписано: Балін, Шакун.

Інтерпеляція ця зголошена в соймі дня 31. липня 1924 р.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Рада мін. супроти положення на „кресах".

22-го радив політ. комітет польської ради мін. у Спалі над політ. положенням на „кресах" і над політикою польської делеґації в С. Народів. Мають видати розпорядки для мілітаризації граничної смуги. Ґен. Ридз-Смігли одержав широкі повновласти.

Арештування комуністів у Варшаві.

У Варшаві арештовано в льокалях професійних союзів 150 люда, в звязи з комуністичною агітацією.

Арештування Махна.

В Ґлєттав (на території в. міста Ґданська) поліція арештувала отамана Махна. Мають його видалити з границь як чужинця.

Неспокої на „кресах".

В Новгородку ожившений рух кінних і піших патруль. Чути густі стріли. Польський військовий відділ з Несвєжа острілювано.

Небезпека ем'ґрації до пол. Америки.

Майже фактичне припинення імі'ґрації до Зединених Держав північної Америки (кілька соток людей зі Східної Галичини, що зможе там щорічно переїхати, не входить у рахунок) і значні труднощі у виїзді до Канади, дало нагоду несовісним аґентам корабельних ліній звернути еміґрацію наших людей до полудневої Америки, до Бразилії та Аргентини. Вже в попередних роках ці торговці живим товаром вивезли поважне число наших людей до Куби і Мехика під позором, що звідтіля буде їм легко дістатися внедовзі до Зединених Держав. Так воно не сталося і сотки або і тисячі наших людей зниділо, або і зовсім пропало, не діставшися до обітованої землі. Несовісність корабельних аґентів з висилкою еміґрантів на Кубу і до Мехика стала загально відомою і годі було дальше вивозити там живий товар.

Корабельні агенції, а є їх тепер значно більше як перед війною, хоча число еміґрантів виносить всього кілька відсотків передвоєнного числа, не дали за виграну. В останніх часах розвинули галицькі агенції корабельні — особливо в Тернополі, великанську агітацію за еміґрацією до Бразилії та Аргентини, голосячи рівнож, що можна там заробити гроші і за який'сь час дістатися легко до Зединених Держав, що є очевидною неправдою. Вербунок еміґрантів розвинено особливо на Поділлі, передовсім у Тернопільщині, відкіля в біжучому році виїхало багато наших людей до Бразилії і Аргентини в надії дістатися звідтіля до північної Америки. У Тернополі істнує кількана-цять корабельних агенцій при всіх важнійшмх вулицях і нераз можна було бачити, як перед льокалем агенції фотографовано більші гурти наших людей, що впали жертвою несовісности корабельних аґентів у Тернополі виключно Жидів.

До недавна, коли ще чужа валюта (доляри) була в Польщі заказана і під карою вязниці не можна було нею торгувати, корабельні агенції возили за кордон не так людей як радше доляри, що було їм тим лекше, що їх централі знаходяться за кордоном і грошеву калькуляцію ведено на доляри. Нині це відпало і Жиди-агенти, здебільша кримінальні типи, розвинули широку агітацію по наших селах за виїздом до полудневої Америки, де нема законних перепон, які істнують щодо північно-американської і канадійської іміґрації. Щоби лекше перевести вербунок між населенням до виїзду в полудневу Америку, корабельні аґенції наймають навіть деяких наших викольоних людей і висилають їх як агітаторів на села. Таким пр. в Тернопільщині є якийсь Возняк, людина з дуже підозрілою минувшиною. Має він бути рівночасно платним аґентом бразилійських плянтаторів кави, на услугах котрих стоять очевидно і корабельні лінії.

Наша редакція одержала на днях довший лист від о. Маркіяна Шкірпана, місіонаря ЧСВВ у Куритибі провінції Парана в Бразилії, в якому він звертає увагу на чорну долю, що жде наших еміґрантів в Бразилії. Засаднічо не радить о. Шкірпан нікому з наших людей вибиратися до пол. Америки. Однак коли хто конечно наважиться виїхати за море, то нехай їде до провінції Парана в Бразилії, де є старі українські кольонії і де уряд роздає еміґрантам 43 моргів ліса на довшу сплату. З купном карт корабельних треба бути дуже обережним. Щоби оминути засідки корабельних аґентів і не дістатися у правдиву неволю на кавові плянтації, треба за радою о. Шкірпана купувати карту корабельцу тільки до Ріо де Жанейро і глядіти тільки таких кораблів, що причалюють до цього міста. Ніколи не купувати корабельної карти до Сантос, хоч аґенти будуть до цього намовляти, що це блише до Парани. Аґенти роблять це тому, що зі Santos беруть еміґрантів до Сао Павльо (Sao Paulo), головного експортового міста нещасних еміґрантів на плятації кави. Хто дістанеться до Сао Павльо — цей з правила пропав. Аґенти замикають його до еміґраційного дому, де вся служба є в змові і підкуплена плянтаторами — і звідси нещасного еміґранта наче невільника вивозять на фасенди (плянтації кави).

Небезпека дістатися у неволю до плянтатора не минає і тоді, коли корабель доїжджає до Rio de Janeiro. Тому заки корабель доїде до порту в Ріо де Жанейро, треба сказати капітанові корабля, щоби як еміґранта висадив на Іля дас Фльорес (Ilha das Flores — остров квітів) де окремі державні урядники заопікуються прибувшим еміґрантом. Тут треба жадати висилки як еміґранта колсоніста на Круз Машадо (Cruz Machado) в Парані, котра тепер твориться і не вже жие около триста українських родин з Галичини здебільша старих кольоністів, або їх синів, що там тепер пересилилися з давних кольоній.

На той випадок, коли би на Острові Квітів (Іля дас Фльорес) урядники робили які труднощі і намовляли до виїзду де інде, то все треба жадати їзди тільки до Парани. Урядники саме мають обовязок дати еміґрантам вільний переїзд з Ріо де Жанейро до Порто Уньов (Porto Uniao) залізницею, або морем до порту Парани — Паранагуй (Paranagua) — звідтіль до Куритиби, де відпочавши в еміґраційних бараках, виїжджається до Порто Уньов, а звідтіля до Круз Машадо.

Вкінці звертає о. Шкірпан увагу і на це, що до полудневої Америки не треба вибиратися під галицьку зиму, а найліпше в квітні або травні, бо приїзджається на місце на весну себто в липні або серпні, коли лекше дістати роботу.

Річ природна, що самотні молоді жінки і дівчата не можуть пускатися в дорогу, бо агенти продають їх до публичних домів, де марно загинуть.

В Аргентині наших поселенців дуже мало, а економічний застій, який там панує, наражує еміґранта негайно на нужду.

Галицька біда з одного боку, а агітація корабельних аґентів з другого буде раз враз підсичувати заморську еміґрацію серед нашого населення і тому крайна пора, щоби розпочало свою діяльність українське товариство св. Рафаіла опіки над еміґрантами у Львові, що її ще досі не відновило.

Біржа.

Львів, 22. серпня

Гроші.

Амер. дол. 5·18 — 5·19, канад. дол. 4·92 — 4·9[illegible], чеські кор. 0·15[illegible] — 0·15[illegible], леї 0·02—0·02[illegible], франц. франк 0·27 — 0·28, швайц. франк 0·95—0·96[illegible], анг. фунт 22·80 — 23·00.

Золото. 20 кор. 21·20—21·50; 20 франк. 20·00—20·20; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб 25·20—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·40—0·41½, 5 австр. кор. 2·12—2·15, фльорени 1·06—1·08, рубль 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·80—0·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 13·25 до 14·25, жито нов. збору від 13·50 до 14·50, ячмінь галицький броварняний від 14·50 до 15·50, ячмінь галицький пашний від 11·00 до 12·00, овес галицький з 1923 р. від 13·50 до 14·50.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Скок на провінц'ю.

Піддурившись своїх хліботавців, що вони визначні політики і мають щастя до жінок, я вирвався на пару днів зі Львова.

Ах!! Як то любо покинути розполітковану столицю і виїхати на спантеличене село з аполітичним приходством.

А як легко воно приходиться чоловікові:

Купиш за кілька папірків білет, пропхаєшся з незначними синяками до вагону, ледве здрімнеш годинку-дві, а поїзд уже рухає. А потім летиш із вітром наздогони. Що години цілу милю.

І не счуєшся, як замріє на овиді твоє село...

Село !...

„Село на нашій Україні неначе писанка"... казав колись Тарас Григорієвич Шевченко (1814—1861).

І правду говорив...

Наше село, зовсім як писанка, тільки трошки надуплена після останнього Великодня і тому надписована.

Але що в нас не надсувалося ?!...

Може політична лінія ?!... Може звязки села з містом?. Може „нрави" і обичаї ?!...

— — — — — — — — — — —

В „моїм" селі висаджували хрест на церкву.

Але не це важне.

Важнійше, що був після цього бенкет для арістократії села. Пили горівку, тягнули пиво, или сир зі сметаною і говорили промови.

Говориди про нову стайню, де худібка з цілого села вигідно поміститься (символічне представлення церкви і парохіян!) і про пастуха, що ту худібку пастиме (себто: отець декан), а вкінці почали собі казати дещо з т. зв. правди в очі.

Тоді забрав голос я.

Моя промова була (як кажуть) капітальна, але я думаю, що вона не була ні

вірша ні ліпша, а от така як то часом устає о. Леонтій Громогласний. Не мала ні початку ні кінця, а середина „біг пес через овес". Але все разом — нічого собі.

Закінчив я многолітством пароха і війта і будов усе добре скінчилося. Але війт не мав скляпки і не міг покнутися зі мною.

З цього вийшла прикра історія, бо війт після цього жалувався мені (маже тверезий!):

— Пане! Ци я не війт у громалі, а пастух, що мені скляпки забракло, як пан директор (?!) до мене війшли!.. Волілаб ми найгайбільша корова здохнути, аніж мав я такого дісгонору зазнати!

Я вспокоював його як міг, але він плакав, як Поляки по Льондонській конференції.

Схвильований тим інцідентом, я рішився виїхати в місто.

— — — — — — — — — — —

Стрий!

„Стрия цвітучі береги"... співав колись Матюк і мав рацію. Стрий все чимсь продівітає. Не так ріка, як місто.

Процвітало колись місто Стрий за Олесницького і Нижанковського своїм патріотизмом, а потім продвітало своїм хрунівством.

А тепер кажуть, що поправляється.

Стрий, місто гарне. Має навіть одну фактичну вулицю, тротуари і ліхтарні. А як би мало ще президента Наймана, то булаб і взірцева магістрацька господарка.

Має воно і будівлі гарні. А дві віллі таки стилеві.

Я дивувався, чому одна виглядає як свіжо спечена „кайзерка", а друга, — в темнім кольорі, — як килим.

Показалося, що властитель першої продавав колись булки, а властитель другої був шматярем.

Думаю, що цей випадок, може послужити Миколі Голубцеві до написання твору п. з. „Вплив професії на архітектуру".

Як вже пішло на будівлі, то згадаю ще й стрийську церкву, яка не має до нині іконостасу, щоби при ревіндикації на костел не треба було її переробляти.

Одним словом: Стрий то краса і я був би ще посидів у нім, але треба було їхати назад у Львів.

— — — — — — — — — — —

Поїзд несеться до Львова.

При торі стоять маленькі пастушки і чимахують капелюхами.

Гляджу на них і мов живі встають передімною мої воєнні товариші, а з тим і всі гарні хвилі кватирового життя.

Пісочна! (Кіш УСС.)

Розвадів! (Вишкіл УСС.)

Минаю Розвадів, лиця пастушків стають незнайомі і я знову нудьгую.

— — — — — — — — — — —

Львів!

Висідаю і йду спокійно до виходу.

— Co pan tu wiezie? питає мене влада і хапає за мій пакунок.

— Небезпечні річі! відповідаю.

Вдоволена, веде мене до ревізії.

Певно бомби!

Показується... гриби.

Відпускають... А я таки сміюся з них.

Везу вінок засушених моримухів як дарунок для деяких наших діячів.

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— Почтові складанки розсилаємо з нинішним числом, та просимо П. Т передплатників негайно відновляти передплату тому, що маніпуляція треває тепер доволі довго. Просимо дуже зараз висилати гроші, щоби не було перерви у висилці часопису Передплата на місяць вересень 4·20 зол.

— Конфіската. В Польщі не можна виявляти „більше активности" ані на ділі ані на письмі, яке сконфіскує п. прокуратор, як це зробив з попереднім, 136 ч. нашого часопису.

— Закладення угольного каменя під „Н. Дім" на Богданівці. Нам пишуть: На Богданівці дня 16. ц. м. приготовилися майстри до закладин „Народнього Дому". На місці явилися інж. п. Євген Нагірний, будівничий п. Леонард Дзєдзінський і Комітетові. О год. 4. попол. відправив парох, голова комітету о. Евген Гаврилюк молитву на основання дому. Покропив свяченою водою всі викопи під фундаменти і тоді розпочав вмурування першого каменя. Від імени комітету вмурували члени комітетові ПП. Петро Сенюга, Шумляк, Шведик Стефан, Грицків Василь, Шведик Михайло, Ярош Осип, Птасюк, Осип Голдан, від імени читальні „Просвіти" на Богданівці год. чит. Кучик і Лучечко. В імени кружка пань, пані Антонина Голданова. В імени аматорського кружка, п. Столярчук Іван, Ярош Тадей, громадяне п. Лапка, Олипар, Куликова, Лучечкова, Василева, Платко. По скінченю вмурування зійшлись члени комітету до читальниці на скромне приняття, яке в ту радісну хвилю власним коштом уладили — голова комітету О. Гаврилюк.

— Не „Федьно" а Theodorus... Калуське староство розіслало такий циркуляр до усіх греко-католицьких урядів в повіті: W sklepie przyborów cerkiewnych al. Lipowa 10. w Stanisławowie wystawione są druki na wyciągi metrykalne w dwujęzycznym tekscie zamiast jak być powinno w języku wyłącznie łacińskim. Druki te pochodzą z drukarni OO. Bazylianów w Żółkwi. Ponieważ księgi metrykalne i wyciągi z tychże mają być prowadzone wyłącznie w języku łacińskim, przeto po myśli § 7. ces. rozp. z 20/4 1883 dz. u. p. austr. 96. zakazuję używania druków w dwujęzycznym tekscie na księgi i wyciągi metrykalne pod rygorem sankcji karnych z § 11. cytowanego wyżej rozporządzenia. Zarazem zarządzam na podstawie powołanego na wstępie rozporządzenia, że imię ma być wpisane do metryki w brzmieniu łacińskiem a więc np. nie Fedko lecz Theodorus na nazwiska wedle rzeczywistego ich brzmienia np. Bereziuk nazwy miejscowości zaś wedle brzmienia ustalonego w konskrypcji np. Kosow a nie Kosiw. Starosta kałuski: Brückman wr.

— З церковного життя. В днях 2. і 3. вересня ц. р. відбудеться у Львові зїзд всіх оо. деканів з цілої львівської архиепархії, на котрім під проводом митроп. Андрія Шептицького обговоряться всі важніїші бїжучі церковні справи. Після відбутої конференції митроп. Шептицький виїжджає зі Львова на відпочинок до унівського монастиря на протяг цілого місяця вересня і в тім часі теж до кінця вересня ц. р. не буде уділяти авдиенцій.

— Новий крилошанин у Перемишлі. Дня 20. серпня ц. р. відбулася в Перемишлі інсталяція о. шамбеляна і ректора тамошньої греко-кат. духовної семинарії д-ра Григорія Лакоти на гремїяльного крилошанина греко-кат. епископської капітули в Перемишлі. Інсталяції довершив в приявї капітули епископ д-р Коциловський.

— З життя студентства. В днях 9. і 10. серпня відбувся в Берлїні І-ий зїзд українського студентства, на якому засновано „Централю Українських Студентських Організацій в Німеччині" з осїдком в Берлїні (Шарльотенбург, Кіляндштр. 37). В склад централі входять дїйсними членами: Спілка Студентів Українців в Німеччині, Товариство „Основа" в Данцігу, Комітет Студентів Українців з Зеленого Клину в Европі, Товариство „Основа" в Берлїні, Гурток Студентів Українців агрономів, лїсовиків та ветеринарів, Товариство Студентів Українців при університеті в Кенїгсберґу. Головні завдання централі: репрезентація та заступлення українського студентства — своїх членів — перед Цесус-ом, владою, в публичному житті, добродійними і допомоговими українськими організаціями, ведення акції допомоги своїм членам та керування, на не призначеними фондами. Для ведення праці в першу чергу роздобуття засобів забезпечення своїх членів на зимовий семестр, обрана зїздом управа централі в складі: голова централі Михайло Мілько (Комітет Студ. Українців з Зеленого Клину), заступник голови і економічний референт Орест Лупашко (Спілка — Берлїн), секретар Дмитро Равич (Товариство „Основа" Берлїн), кандидати — Іван Драбатий (Гурток агрономів), Петро Кожевників (Спілка — Берлїн). Управа централі від імени зїзду дякує щиро всім українським допомоговим організаціям та окремим особам, що причинилися до поліпшення матеріяльного положення нашого студенства в Німеччині і в м. Данцігу, та вірить, що і на далі, зорганізоване нині студентство в Німеччині та в м. Данцігу, буде користати посильною помочю всіх українських допомогових організацій.

— Українські епископи в Америці. До Зєдинених Держав прибули вже нововисвячені греко-кат. епископи д-р Богачевський (бувший крилошанин з Перемишля) і Такач (бувший крилошанин з Ужгорода). Епископ д-р Богачевський осів на стало у Філядельфії і йому підчинено всі греко-кат. парохії в Зєдинених Державах, де переважають Галичане. Осїдком епископа Такача є Нью-Йорк і йому приділено греко-кат. парохії з переважою вірних, що походять з Закарпаття. В цей спосіб скінчився девятьлїтний період, в якому по смерти еписк. Ортинського не було греко-кат. епископа в Зєдинених Державах. Після давної умови бувшого австро-угорського уряду з римським престолом ціла територія Зєдинених Держав творила одну греко-кат. епархію, а епископом мав бути на переміну священик австрійський громадянин, а по ньому священик угорський громадянин. У виконанні цієї умови чесько-словацьке правительство зажадало призначення епископом священика б. угорського громадянина і Рим згодився на іменування крижевацького і пряшівського епископа д-ра Нярадія. Одначе останній по довшій надумі відказався і тоді Рим рішив призначити двох епископів — окремого для галицьких а окремого для закарпатських греко-католиків. Оба новопризначені епископи є свідомими Українцями.

— Кінець реєстрації чужинців. Речинець реєстрації тих чужинців, які не мають документів приналежности до якоїсь небудь держави, минув 23. серпня ц. р.

— Урльопування учителїв річника 1900. Покликані до військової служби учителї річника 1900., мають бути по чотиро-тижневому вишколенні автоматично, постійно урльопован.

— Страшна находка. Кульпарківський поліційний постерунок повідомляє, що в дворі села Скрилівок під Львовом, в лятрині найдено 5 трупів немовлят, накритих баняком. Заряджено доходження в напрямі викриття цеї продуктивної „фабрики ангелів".

— Ректорат Духовного Семинара у Львові повідомляє, що Впр. ОО. Декани, завізвані на конференцію на 2. і 3. вересня 1924 знайдуть приміщення в будинку Духовного Семинара. 283 1—2

— З Центросоюза кооперативних Союзів. Дня 16. ц. м. відбулося конститууюче засїдання Надзірної Ради „Центросоюза" Союза кооперативних Союзів у Львові. Президентом Надзірної Ради вибрано п. Дениса Коренця, директора торговельної школи у Львові, заступником д-ра Франца Свістеля з Перемишлян, секретарем п. Миколу Гумена, директора Повітового Союза Кооператив в Жовкві, а заступником п. Михайла Шахновича, директора Повітового Союза Кооператив в Бібрці. До дирекції входять пп. Сильвестер Герасимович, Юліян Шепарович і Володимир Медвецький.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/1.

† Посмертні згадки.

Іван Перун, радник і б. начальник скарбової дирекції в Тернополі, член українських товариств, переставився на той світ у Львові на клініці в 60 році життя дня 20. і погребаний 21. ц. м. на Личаківськім цвинтарі. В Покійнім зійшов до гробу сумлінний і видатний бюровий робітник, характерний громадянин і вірний син батьківщини. Походив з м. Комарна і як дитя чорного загону був кріпко привязаний до тої рідної землі та до рідної справи. За неї чимало потерпів. За Австрії довгі літа служив на чужині, на т. зв. заточенні, де є в Краківщині. Вибух світової війни заскочив його з родиною над Збручем, де був уязвлений Москалями і ледві спасся з життям, за те стратив дружину, що в остраху за чоловіка умерла від апоплексії. За української влади доручено було йому провід дирекції і на цьому становищі керував урядом зразково на протязі девяти місяців. Відмовившись опісля від присяги на вірність, був позбавлений через три роки служби і хліба. Одинокий син його як січовий стрілець загинув після переходу галицької армії за Збруч. Хоча небіщик мав вже 35 років служби за собою і від довшого часу знемагав, годі було йому допрохатися відпустки і дістав її аж тепер ніби саме на те, щоби відбути тільки дорогу до Микуличина і зараз же до Львова і через ніч померти. Осиротив дочку, студентку університету у Львові. В. И. П.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкі- Нині в суботу дня 23. серпня 1924 змагаються: Перша пара Українець, шампіон середньої міри Волинець змагається з шампіоном світа Співачеком (Чехословаччина). Друга пара шампіон Европи Ролянд (Данія) змагається з чорною маскою. Крім цього дуже різнородна програма і цирковий репертуар при цілковитій зміні нових славних атракційних точок. 255 1—1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

УЧЕНИКІВ на помешкання з харчом прийме вдова по уряднику. Крижанівська, Вірменська 15. III. пов. 1—3

ВИНОТУЙТЕ адресу: Лекції фортепіяну Гізеля Зарицька, Львів — Сташіца 8/1 (бічна Хоругвини). 279 1—3

ДРОВА подорожіли, вуголь тасама ціна. Спішіться з закупном, Калитяк Потоцького 47. 255 1—1

ПОМЕШКАННЯ сейчас маю для учениць, з харчем або без, з доплатою. Львів вул. Гіпсова 20. (біля СС. Василіянок). 278 2—2

КАНЦЕЛЯРІЯ Меценаса Гвоздецького у Львові, вул. Красіцких 6., прийме зараз академіка, умїючого писати на машині. 267 2—3

ЕМЕРИТОВАНИЙ урядник, кавалер, шукає мешкання. Зголошення: Д-р К. Адміністрація „Діла". 257 2—2

ПОШУКУЮ здібного різбаря до меблевих робіт, вул. Короля Івана 18. Замарстинів. 276 2—2

АДВОКАТ на провінції пошукує рутинованого конципієнта. — Зголошення до Адміністрації для „адвоката". 259 3—4

УЧИТЕЛЬ державної гімназії в більшім місті Покуття навяже переписку матримоніяльну з панночкою до 30 літ з відповідним приданим. Неанонімові оферти приймає до 30. серпня Адміністрація Діла для „45". 280 1—1

ВАКАЦІЇ без фотографічного апарату стрічені. Памятайте, що у нас и а й д е ш е в ш е купите фотографічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематографії, фахової і проекції. Школи і научні інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком. Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 9-10

ПОЗІР!! Пані і Панове! Хочете познайомитись в матримоніяльних цілях — удайтеся з довірям до найліпшого бюра посередництва М. Марцяка в Перемишлі, вул. Попелів 10. Бюро має богато кандидаток і кандидатів зі сфер інтелігенції, купецтва, ріжної народности. Богаті, менше заможні і бідні найдуть щастя. Дискреція стисла. Сотки подяк можна переглянути в канцелярії. Фотографії і подвійні почтові значки прислати. 168 4—?

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський,** архітект-будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 3—6

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Д-р ОЛЕКС. ПОДОЛИНСЬКИЙ

повернув і ординує в недугах

жіночих і положництві

у Львові, вул. Петра Скарги ч. 4.

273 **від год. 3—5 попол.** 2—2

ПЕРЕСТОРОГА!

Остерігається перед купном вкраденого у моїй почекальні образу кисти В. Крижанівського „Пама з догами" (акварея, два роки тому була на мистецькій виставці). Хто вказав би адресу, даю нагороду.

Дентист Насс

265 2—3 Львів, вул. Сикстуська 17.

Лїкарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПП. урядовцям та студентам значна знижка. 281 1—10

Позір! ПРАВДИВА Позір!

ДІЙОГО БАЙЦЯ ПРОТИ **СНІТІЮ**

1 пачка вистане на байцування 100 кг. збіжжа

ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ 3 ЗЛП. 0·50

При замовленю більшої скількости від повідний рабат 2·5

269

Замовляйте сейчас через

ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

ЛЬВІВ, вул. Зїморовича ч. 20.

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —

ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ГУРТІВНЯ ВЗУТТЯ"

„ГЕРА"

282 1—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

За Редакцію відповідає О. Костин

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 188 (10.281). Львів, вівторок 26. серпня 1924. Почтову належність оплачено ґотом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Оборона льондонської конференції.

Прийшли представники великих европейських держав при допомозі Америки до згоди на спільній конференції і могло здаватись: пора підготовляти нову конференцію, для розвязки нових питань, які залишились у спадщині по першій. Але політика ведена нарадами, засіданнями та зїздами тягнеться довше як політика диктаторських наказів. Льондонські делеґати покинувши атмосферу нарад мусіли станути перед своїми парлямантами, щоби одержати апробату своєї політики.

І зараз у перших днях почули ми кілька диссонансів. Німецьких делеґатів, Штреземана і Маркса, зустріла німецька націоналістична партія дуже неприхильно й оголосила комунікат з протестом проти принятого німецьким урядом пляну Дооза. Німецький уряд мусить зважитись на дуже енергічні заходи, щоби одержати ратифікацію підписаного ним договору з боку свого парляменту. Найблисші дні принесуть рішаюче слово в цій справі. Мекдонельд закінчивши конференцію теплими словами про братерство та мир, прийшов до хати і написав у слід за французьким премієром Еріо, листа в якому повторив багато енергічнійше ніж на конференції, думку про те, що Англія рішуче ставиться вороже до окупації Рурщини. Ця заява прийшла до Франції саме в той момент, коли Еріо як переможець мав перед своїм парляментом розяснити, що не відступив ні на одну пядь від національних домагань з якими його вислали.

Французькому премієрові прийшов на допомогу офіціяльний „Temps", розяснюючи трохи несвоєчасну заяву англійського премієра тим, що Франція є дуже вдоволена таким живим зацікавленням Англії справою Руршини. Коли Англії на цій справі так дуже залежить, то вона може поробити відповідні уступки на найблищих двох конференціях, які радитимуть над міжсоюзними довгами і концесіями в справі французької забезпеки перед Німеччиною. У кожньому разі не французький, а німецький уряд підбадьорився листом Мекдонельда; він вичитав у ньому надію, що Англія трохи кається за свою нерішучість на конференції супроти надмірних претенсій Франції і що при найблисшій нагоді боронитеме Німеччини краще.

Вийшов ще малий інцидент англійського премієра з державним секретарем Сновденом, який висловив представникам преси своє невдоволення вислідками льондонської конференції і договором Мекдонельда з радянським урядом. Але так само швидко як це непорозуміння виринуло — Сновден поквапився заявити, що він як член уряду піддержує солідарно політику Мекдонельда, не маючи наміру її підривати.

Французький парлямен дає залевнену більшість свому премієрові. Еріо не матиме великих труднощів, щоби оборонити своєї лінії. Перед Францією стоять ще важливі справи. яких розвязки у свою користь вона надіється на двох найблищих конференціях і довкола яких нині підготовляється міжнародня дипльоматична дискусія. Їй залежить у першій мірі на скинені зі своїх плечей тягару довгів супроти Англії та Німеччини, і то ціною політичних уступок. Франція зійшовши зі становища держави, яка хотіла диктувати повоєнній Европі умовини миру, шукає тепер нових шляхів для забезпечення своєї державної ролі. Вона буде приневолена піти в напрямку Ліги Націй замінюючи брязкіт зброї на красномовні гасла міжнародньої солідарности.

Франція запише у цьогорічнім бюджеті 700 міліонів франків з німецьких сплат. На довгі роки має забезпечене вугілля та кокс.

А це є річи реальні. Так само реальними є гарантії щодо забезпеки її кордонів. З усім тим: провід европейської політики переходить поволі від неї в руки Англії. Від становища Німеччини залежатиме, чи почин, який дала Англія з Америкою до покладення нових основ миру найде відгомін у таких державах як Німеччина. які не зазнали багато добра від останнього Версальського миру.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.

Дивна апробата.

Два тижні тому ми помістили статтю з приводу комунікату, виданого Тіснійшим Народнім Комітетом у справі ролі, яку відограли на Зїзді Унії Ліги Націй представники нашого Західно-українського Т-ва, Ліги Націй. Ми поставились критично до рішень Тісн. Народ. Комітету, який вірить у корисність якоїсь незалежної акції поза межами Ліги Націй, з перспективою сотворення нової міжнародньої організації, що краще могла би боронити наших національних інтересів.

Цю статтю підхопила польська преса як симптом політичного „протверезення", яке на її мові, річ ясна, значить: признання повної рації всьому тому, шо робить нині з нами польський уряд... для нашого власного добра. Усяка преса і кожна політична партія має право робити з цих самих фактів різні висновки, відповідно їх освітливши. І вільно „Слову Польскому" у своїй статті з дн. 23. серпня „Aprobata polityki dyktatora w świetle ruskim" вмовляти в себе та в польську суспільність, що коли ми виступаємо проти короткозорости наших політиків, непідготовлення в деяких рисковних виступах на міжнародній арені, то це значить апробуємо повну пасивність і годимося на те, щоби наші інтереси взагалі не були заступлені. „Слово Польске" передаючи нашу критику рішень Тісн. Нар. Комітету щодо акції проти Ліги Націй і щодо наївности та нехайности наших закордонних дипльоматів, кінчить таким патетичним акордом:

„Протвезіння та примирення з дійсністю" а тим самим втихомирення умів серед „ludu ruskiego" вже прийшло давно. Українську (ruską) інтелігенцію Петрушевичівці самі своїм штубацтвом та фантастичною демагогією спрямовують на шлях реальної політики. Діждемось хвилини, коли весь український нарід з погордою згадуватиме про диктатора та вернеться на шлях згідного співжиття з Поляками".

Вільно польським редакторам уявляти собі шляхи реальної політики як завгодно. І вільно вірити, що та рельна політика, якою нас годує нині польський уряд, причинюється до... згідного співжиття з Поляками. Але можна би вже від них домагатись бодай дрібки орієнтації в наших політичних справах: щоби не зводили національної та політичної праці до „Петрушевичівських інтриг" і добачували у кожній самокритиці бажання кинутись в польські обійми.

Два світогляди, два напрямки і два суперечні інтереси ріжняться між собою саме тим, що з цих самих фактів роблять ріжні висновки та звязують їх з новою низкою фактів, зовсім иных. Тому апробата поглядів, яку хоче дати нам польська преса, не є нічим иншим як непорозумінням. Ми навіть не згадували би про дивовижну інтерпретацію нашої статті, як би з нею не вязалось ще одно прикре непорозуміння, яке стає в нас майже хронічним. Між нашим читаючим загалом покутує дуже некритичний погляд, що інтенцій голосів нашої преси треба шукати у відгуках польської преси. З цього виходять кумедні історії, інколи вистачає, щоби польський часопис вихопив з якоїсь української статті цитати, переплівши їх своїми міркуваннями і похвалив „тверезість" українського публіциста і тим самим ця стаття тратує в очах нашого загалу зовсім иными колірами.

Погано не найти навіть підстав до розмови зі своїми противниками. Але ще гірше, коли вони заявляють, що з нами згоджуються — перекрутивши нашу основну думку і справжню інтенцію. А найгірше, коли таке перекручення власні земляки вважають не плягіяторським фабрикатом а оригінальним висловом наших думок.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

На радянській Україні.

II. Місто. — Національний рух.

(Продовження.)

Вигляд міста і людей.

Подорожник, який обмежився би на тім, щоб обійти тільки головні вулиці якогось більшого міста, такого як Київ, міг би щиро вірити, що великоміські центри зачинають оживати. У Київі три-чотирі головні вулиці такі як Хрещатик, Прорізна, Миколаївська є чисті, добре освітлені; доми поправлені і так само пішехід; трамваї ходять досить часто і вагони не такі переповнені як підчас революції; поліцаї чисто і прилично зодягнуті дуже чемні; багато крамниць повних краму, метушня, натовп. Але якщо той самий подорожний оглянув би вулиці трохи подальше од центру, навіть рівнобіжні з Хрещатиком, як Володимирська, він побачив би, що ще далеко містові до його давнього стану; доми обвалені, пішехід розбитий; освітлення недостаточне і сліди знищення ще й далі насуваються на очі. Добрий зовнішний вигляд 3—4 головних вулиць, відновлених через большевицьку міську управу, покриває тільки поверховним блеском злий стан і розвал 9|10 міста Києва. Щодо менших міст, то вони все ще в страшнім стані; ніхто не направляє і майже нічого не будує; осоружний бруд і відсутність якогось зрозуміння вимагань гігієни є загальним правилом.

Зовнішний вигляд міста відповідає точнісенько виглядови населення. Крамниці повні краму і кількох „горожан" чи „товаришів" добре зодягнутих або бодай відповідно до пори року покривають, так сказати, таким самим блеском, слабим і поверховним, загальну нужду, так само як добрий вигляд Хрещатика покриває розвал міста. Мешканці великих міст на Україні здебільша лихо вдягнуті, лихо взуті і мають вигляд людей, які їдять щодня, але не все до сита.

З дня на день.

Контраст між деякою заможністю, що помітна по селах, де люде бодай живляться добре і не журяться завтрішним днем, і між злиднями, які панують по містах, вражає нас найбільш у сучасному положенні на Україні. Мужик чує своє існування забезпеченим; він став паном у себе і більше не боїться влади. Навпаки мешканці міст, передовсім урядовці, інтелігенти, а навіть робітники живуть у матеріяльному відношенні з дня на день у безупинній трівозі, що не могтимуть повязати двох кінців. Комуністи, з виїмкою тих, що займаються економічними справами,

як агенти Внєшторгу і начальники трестів і синдикатів, не є виїмками з цього загального правила. Це в легенда, що всі комуністи розїзджають поїздками, бенкетують та замешкують пишні палати. Я бачив комуністів, які займали досить визначні становища, а жили так само лихо як і якийнебудь інший урядовець чи інтелігент.

Є лише одна помітна ріжниця поміж положенням мешканців міст в 1920 чи 1921 і положенням при кінці 1923 року; а саме: що міське населення не терпить голоду ні зимна. Але це все. Що з того, що крамниці повні сукна, білизни, обуви, коли це все недоступне для величезної більшости міського населення, коли звичайнісеньке вбрання чи пара черевиків є люксусом, на який можуть собі дозволити лиш деякі.

Платні і ціни.

Щоби купити собі пару черевиків треба видати ціломісячну платню, а щоби купити собі вбрання— нікому й думати про це. Хліб і харчові продукти майже вдвоє дорожші ніж перед війною. Тож радянський уряд з добре врозумілих причин фінансової натури одмовляється вперто підвисшити платні урядовців, а з другої сторони, як довго промисл націоналізований, — немає жадного способу, щоб знизити ціни фабричних продуктів. Приведені до чорної нужди інтелігенти примирають і зникають, і з цього погляду оздоровлення Росії окуплене дуже дорогою ціною. Антагонізм між містом і селом росте щораз більше; мужик призирає мешканців міст, яких робить одвічальними за всі лиха, од яких страждає і є готовий дозволити їм, щоб поздихали із голоду.

Місто в жертву селу.

А що уряд у фінансовому й економічному відношенні залежить від села, він робить усі можливі зусилля, щоб приєднати мужиків. Валютова реформа не має іншої цілі як тільки примусити мужиків до продажі хліборобних і купування фабричних продуктів. Але мужики вперто відказуються продавати своє збіжжа за низьку ціну і на радянські рублі, що не мали ніякої або майже ніякої вартости. Щоби побудити ще більше охоту з мужиків до продажі, уряд підніс ціни на збіжжа на внутрішному ринку і понизив рівночасно ціни хліборобних машин і бавовняних матерій. Але для мешканців міст ця реформа зробить життя ще більше тяжким, бо хліб подорожіє, а навіть і інші харчові продукти, тоді як платні зістануть ті самі. Мешканці міст, в цьому ж і робітники, жаліються, що уряд холодно покидає їх і посвячує мужикам, але як довго промисл націоналізований, як довго фінанси в стані більш ніж лихому і як довго село є одиноким джерелом державних доходів, большевицький уряд буде примушений посвячувати міста, які є безсилі боротися з радянською владою, тоді як село через свій пасивний, але впертий опір може затримати усю державну машину.

(Продовження буде.)

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Дрібні вістки.

Побіда уряду Ерріо в парляменті стала очевидно при голосуванню над внесенням уряду розпочати дискусію над льондонською конференцією: 320 депутованих голосувало „за", 289 „проти".

Ерріо повідомив телєграмою Мекдонельда, що Франція подасть Англії до відома торговельні пропозиції, які зробить Німеччині.

На випадок розвязання райхстагу нові вибори відбудуться вже з кінцем вересня ц. р.

В Альбанії проголошено стан облоги.

У Відні прийшло до вуличної сутички між нац. соціялістами й комуністами. При інтервенції поліції 10 поліцаїв ранено.

Льондонська торговельна палата запротестувала проти договору заключеного Мекдонельдом з большевиками.

Австрійський канцлер Зайпель має одержати степень кардинала за його заслуги.

Боротьба за російські борги.

Балтійські держави відмовляються від участи взаплаті.

Справа боргів, зроблених царськими урядами дореволюційної Росії не є справою лише московського уряду та самих Москалів; вона близько торкається й Українців. За час істнування самостійної Української Нар. Республики принципіяльне питання спадьщини частини царських боргів та їх поділ і на українську державу як б. складову частину російської імперії, було гостро актуальне; воно й буде ним знову при першому відродженню української наддніпрянської суверенности. Прийняття московським радянським урядом зобовязання царських урядів, як довжників у відношенню до союзних держав, наложило би у найблизшій послідовности нові величезні тягарі й на українське населення. Отже вже один цей момент, залишаючи на боці всі инші, каже з великою увагою слідкувати за перітетіями проблєми б. російських боргів, об яку досіль розбивалися або переговори про само визнання радянського уряду або спроби реалізації принціпіяльних паперових угод про навязання „правильних" торговельних і взагалі господарських взаємин.

6-го п. м., у промові виголошеній в англійській палаті громад, покликався посол Лейбур-парті пдп. Кенворті на декларацію радянського уряду, в якій ясно спрецизоване принципіяльне становище большевиків до справи звороту боргів б. російської імперії.

У тій декларації казалось:

„Від великої російської імперії відірвалися або були відрізані й прилучені до инших держав великі провінції, що мали чимале значіння. Ми втратили Польщу, одну з наших головних промислових округів.

Ми втратили наші балтійські порти і наші балтійські губернії, втратили Фінляндію і Бесарабію. Тому заявляємо, що наші засоби зменшені і частину нашого боргу повинні заплатити названі країни.

С. Ф. С. Р. Р. готов заплатити 50%, а решту 50% треба поділити поміж державами, які відірвались від Росії".

В звязку з цим посли Литви, Латвії і Естонії оголосили за своїми підписами в „Таймсі" такого отвертого листа:

„Важко повірити, щоби підп. Кенворті правильно представив погляд радянського уряду, бодай у відношенню до трьох балтійських держав — Естонії, Латвії і Литви, — бо рад. уряд вже зобовязався у договорах з тими державами звільнити їх від усяких боргів і грошевих зобовязань, які прийняла на себе Росія перед підписанням отсих договорів. І так нпр. §. 12. литовсько-російського договору з дня 12. липня 1920. р. каже: Прийнявши на увагу, що підчас світової війни Литва була майже цілком зруйнована і громадяне Литви не мають змоги відбудувати свої знищені оселі, бо на Литві нема лісів, які вирубано, російський уряд годиться 1) звільнити Литву від відповідальности за борги й инші зобовязання Росії, включно з тими, які повстали в звязку з емісією банкнотів, скарбових білєтів, бонів, облігацій і т. п., виданих задля внутрішніх і зовнішніх позичок російської держави та гарантій ріжних інституцій, підприємств і т. п. Всі ті претензії віритєлі Росії у тій частині яка при-

падає на Литву, повинні бути скермовані виключно до Росії (нинішнього Союзу Рад. Респ. — прим. ред.)." Ідентичні статті є в умовах рад. уряду з Естонією і Латвією". Як відомо, справа тих боргів також і останньою льондонською умовою поміж Англією і С.Ф.С.Р.Р. невирішена. Спеціяльно для цілєї справи має бути скликана окрема конференція, — тоді щойно виразно вийдуть на верх усі непорозуміння і путанина цієї важкої і складної проблєми.

Новий посол С. Ф. С. Р. Р. у Польщі.

П. Л. Войков.

Теперішній радянський посол у Варшаві Оболенскій має бути — згідно з газетними відомостями — відкликаний, а на його місце буде йменований Петро Лазарієвич Войков, голова радянської делєгації в Реевакуаційній комісії.

Варшавський „Роботнік" оголошує досить цікавий коротенький огляд політичної діяльности Войкова за останні роки.

Петро Войков, син гімназіяльного вчителя, був до 1917 р. студентом фільозофії (студіював фізику) в Женеві. Тепер має 34 літ. В Женеві був ще меньшовиком, але перевезений в 1917 р. разом з Леніном і Троцьким до Петрограду, швидко починає грати визначну ролю поміж большевиками. Його комуністична карієра стає голосною тоді, коли він стає головою „губісполкому" (губернського виконавчого комітету) в Катеринобурзі і підписує присуд смерти на царя Миколу II. і родину; він особисто припильнував вирізання царської родини у пивниці будинку, де вона була увязнена. Перенесений до Москви стає членом колєгії „Северолєсу", себто управління північними лісами. В 1921 р. радянський уряд, невдоволений з діяльности голови рад. делєгації в Реевакуаційній комісії проф. Оттона Шмідта і його заступника інж. Вайцмана, першого усуває і другого арештує, а головою делєгації іменує Войкова, даючи йому інструкцію звести на нівець усі зобовязання, прийняті його попередниками. На тім становищі Войков теж виказав великі здібности, бо постанови колєгії з жовтня 1921 р. по нинішній день в більшій частині невиконані. В обсягу саботування праць комісії Войков дійшов до мистецтва. Спершу пропонував Полякам „дорогоцінности", якими були фальшиві „клейноди"; потім, складаючи урочисті декларації про загибіль ягайлонських „арасів", віддавав їх в міру того, як Поляки називали місце, де вони заховані.

В минулому році московський уряд іменував Войкова своїм послом у Канаді. Але канадійський уряд не згодився на таку кандидатуру й відмовив візу. Тепер „Роботнік" веде кампанію, щоб і Польща не скомпромітувалась прийняттям такого посла. Якщо правдивими є наведені ревеляції „Роботніка", то дійсно мала честь і для Української Соц. Радянської Республики (яка не має окремих закордонних представництв) мати в особі Войкова свого дипльоматичного заступника.

Продукційна кооперація.

(Дискусійна стаття.)

На сторінках „Діла" піднято вже кількома авторами дуже поважну, болючу та надзвичайно реальну справу нашої суспільности, а саме справу національних продукційних підприємств. Вважаємо, що кожда думаюча українська одиниця цілком і вповні погодиться в принціпі з цими думками. Бо справа національної продукції у всіх галузях господарського життя, або бодай в тих, які мають стичність з її головною галузею, як у нас з рільництвом, мусить бути „conditio sine qua non, коли дійсно та нація хоче бути справжнім паном своєї земді. Це розуміли всі нації, навіть у часи її поневолення і це мусить бути національним законом і для нас; мусимо всіма силами старатися перебрати до власних рук поступово всі галузи національного господарства.

Якимже способом і на разі які галузи мусимо перебирати? Адже знаємо, що до багатьох не маємо економічної сили та що ціла низка їх находиться нині в цупких руках чужого й ворожого та ще зорганізованого й економічно сильного елєменту.

Спосіб при сучасних умовах може бути один і лише єдиний, а це при помочі кооперації. Бо як відомо, що між Українцями трудно знайти такого мудреця чи щасливця, який би нині дістав концесію на якесь фабричне підприємство приватного характеру, тоді як кооперативний закон дає більше свободи. Крім цього кооператив та їх обєднань можемо утворювати без перешкод стільки, де і як захочемо та ще в польській державі немає такого закону, щоби кооперативу можна за якунебудь дрібницю розвязати. Отже, єдиною формою і єдиним способом, при посередництві якого ми можемо швидше йти до здійснення цієї мети може бути лише к о о п е р а ц і я. Стає ясно, що мусимо звернути нашу увагу, крім споживчої та кредитової кооперації ще й на продукційну.

Як відомо, продукційна кооперація це вже є вища форма кооперативи, а тому й вимагає більше складної організації та знання. Але продукційна кооперація може поширюватися двома способами: як самостійна і цілком відрубна від инших галузів та при істнуючих вже формах кооператив. Тут на західних наших землях, думаємо, більше практичним буде другий спосіб: продукційні підприємства повинні утворюватись при істнуючих уже кооперативах чи їх обєднаннях. Чи є це реальне, а тому й у межах здійснення? На це може нам дати відповідь загально-европейська практика, бо анальогічні явища можна добачити у всіх країнах, де є поширена кооперація, а також і на Придніпрянській Україні.

Нам найкраще на західних наших землях піти в цьому відношенню за Придніпрянщиною. Хто знайомий з придніпрянською кооперацією в останні роки, то знає, що там трудно було найти якийсь навіть повітовий союз, при котрому не було би якогось фабричного підприємства, не кажучи вже про наші централі як „Дніпросоюз", „Централ" та „Українбанк". Ці фабричні підприємства причинювались до більшого усталення нашої кооперації, а головно підносили економічну силу й вагу наших союзів. Отже на нашу думку в першу чергу мусять звернути свою пильну увагу на утворення ріжних продукційних підприємств, як фабрики, то-що, наші кооперативні союзи.

Наскільки наша кооперація є тут майже виключно споживчою, то й ці підприємства мусять стояти у звязку з завданнями та потребами цієї кооперації, себто на разі мусять мати на увазі нашого споживача і то головно сільського. Отже вони мусять бути переважно сільсько-господарського типу.

Для прикладу приведу працю в цьому напрямі от хоч Камянецького (Придніпрянщина) Союзу сільсько - господарських кооператив „Господарсоюзу", діяльність якого чимало галицьким Українцям відома. Це був не губерніяльний тип союзу, а мав останніми часами (1921 р.) аж три власні фабрики: тютюнову, миловарну та медовощинну. Всі вони були тісно звязані з сільським господарством

Так: тютюнова купувала при посередництві кооператив від селян тютюн-сирівець і продавала йому тимже способом його вже в переробленому виді; миловарня брала товщі, а давала мило; медовощинна — мед і віск, а давала медовий напиток та штучну вощину. Ком того при союзі були майстерні для вироблення й направи різного сільсько-господарського знаряддя, як вози, плуги, борони, млинки і т. и.; город для розведення насіня; садок-шкілка для розведення овочевих дерев. В останні часи він ще поширив свою діяльність на млинарську промисловість і ринайменше в арешту сім найбільших млинів в повіті, які давали великі прибутки союзові. Брались за підприємства й кооперативи першого ступня, а головно за млини селянського типу. Теж саме має місце й в західній Европі. Найкращим доказом величезного поширення продукційної кооперації в зах. Европі є міжнародня вистава кооперації, яка тепер відбувається в Гандаві в Бельгії, де окремі краї, яких представлено там поверх 30, заняли на тисячі метрів під свої вироби. І як завважено часописами, що дійсно продукційна кооперація йде тепер великанським кроком наперед та в деяких краях у окремих галузях промислу цілком повитискала або витискає приватний капітал.

Щоби не остатись позаду, конче мусимо подбати за те саме й у нас. Що правда, умови для розвитку кооперації були й є у нас далеко гірші ніж дейнде, але не дивлячись на те, вона за короткий порівняно час, після повоєнної цілковитої руїни краю, поганих валютових відносин та неімовірних утисків, всеж таки зробила чималий успіх. Бо легко сказати, коли на протязі яких 2—3 років у нас повстає до 1.500 кооператив першого ступня та цілий ряд їх обєднань. Отже грунт для кооперації у нас тут є, та тим більше він є вдячним і має вигляди на майбутнє, що організація кооперації йде знизу. А тому мусимо взятися з подвоєною енергією за поширення, крім споживчої, ще й за продукційну кооперацію.

Щодо окремих форм продукційних підприємств, які могли би зараз утворюватися, то подати якийсь один плян для всього краю неможливо і це треба детально дослідити та зясувати зокрема у кожній частині наших земель. Так коли в гірських та підгірських наших землях ми мусимо з успіхом нині поширювати одні промисли, то на Поділлю й Волині другі, а на Поліссю треті і т. д. Але скрізь у нас в цьому відношенню є велике й непочате поле для діяльности, скрізь воно дало би багаті овочі для працьовника та було би вельми корисним для нашої нації. Слід лише це зрозуміти та якнайшвидче братися за роботу.

Повстання у нас національних продукційних підприємств зробило би цілий переворот в нашому життю та поставилоб нас у цілковито незалежне становиско від ріжних зовнішних чинників. Це дало би змогу дати варстат праці для тисячів нашої інтелігенції й ремісництва та причинювалось би до вироблення ініціятиви, самоупевнення, самоосвідомлення та національної гордости.

І. Шимонович.

ОСТАННІ ВІСТІ.

Перед сесією Союза Народів.

По відкриттю сесії Союза Народів всі делегати одержують звіт генерального секретаріяту Союзу, приготований для 5-их зборів Союза Народів. В звіті подана діяльність Ради С. Н., секретаріяту С. Н. та средства, передбачені для виконання рішень зборів.

Мек-Донельд дня 2. вересня поїде до Женеви, щоби взяти участь у зборах С. Н. та в нарадах над справою розоруження.

Вотум довіря для Еріо.

Французька палата, по дискусії над льондонським договором, приняла внесок за уділенням заяви довіря урядови 336 голосами проти 204.

Мала антанта і совіти.

В програму нарад малої антанти в Любляні ввійде також справа відносин держав малої антанти супроти совітів. Кажуть, що представники Югославії та Чехословаччини заявляться за визнанням уряду совітів.

НОВИНКИ.

— **Настрої на Прикарпатській Україні.** Московська „Правда", обговорюючи розвязання чехо словацького парляменту і вибори в Чехо-Словаччині пише, що побіда комуністів на Прикарпатській Україні, ставить питання національних меншостей Чехо - Словачини на нову платформу. Дрібноміщанські маси меншостей домагаються тепер не тільки, обіцяної Масариком, автономії, але прилучення до радянської України. Прикарпатська Україна — говорить „Правда" — стає поволі ахилевою пятою Чехо-Словаччини.

— **В десяті роковини основання легіону Українських Січових Стрільців.** Дня 6. серпня 1914 р. появився маніфест Головної Української Ради і Української Боєвої Управи (пізнійше Центральної Управи УСС.) про утворення Легіону Українських Січових Стрільців. З цієї нагоди Центральна Управа Українських Січових Стрільців відбула дня 6. серпня н.р. своє святочне засідання у Відні, при участи численних запрошених гостей. На програму засідання зложилися: Вступне слово д-ра Романа Перфецького; реферат бувшого голови Боєвої Управи д-ра К. Трильовського, про значіння Легіону УСС. в нашій визвольній боротьбі; уривок з повісти проф. А. Кашубинського — „Бій під Бережанами" відчитаний автором, а на кінець А. Жук відчитав кілька розділів своїх записок-спогадів з українського політичного життя в перших днях війни. Замикаючи засідання д-р Р. Перфецький повідомив зібрану публику, що Центральна Управа УСС., ліквідуючи себе, згідно з рішенням політичних зборів з перед двох літ, покликує до життя Товариство „Український Музей-Архів" для збирання і збереження матеріялів і памяток з історії Стрілецтва і нашої визвольної боротьби взагалі. Того самого дня перед полуднем в церкві св. Варвари відслужено панахиду по померших Січових Стрільцях.

— **Екзекуція у Львові.** В суботу о год. 7. рано розстріляно у Львові Івана Гриника, засудженого за убийство матері, доконане ще рік тому. Гриник симулював весь час божевілля, це йому одначе нічого не помогло.

— **Марево голоду.** З донесень радянської преси довідуємось, що неврожай нав'стив цілий Чорноморський перстень і сусідні регіони. На Волині 59.000 господарств не зібрало більше як 9 пудів з десятини. Для заосмотрення волинського населення в зерно на засіви, треба 171.000 пудів жита і 560.000 пудів ярих збіж. Здовж берегів Волги мандрують на північ маси населення, які тікають з саратівської губернії в напрямі Алтаю. В останньому з чисел московської „Правди" признає Зіновєв, що від 1921 р. Росія і Україна не стояли в обличю такої катастрофи.

— **XXII. конґрес міжпарляментарної унії.** Дня 22. ц. м. почався у швайцарському Берні XXII. конґрес міжпарляментарної унії. Предсідником конґресу вибрано члена швайцарського Народнього Зібрання. В конґресі приймає участь 200 делегатів, які репрезентують 25 держав.

— **Боротьба з диверсантами.** Польські часописи доносять, що в наслідок заряджень несвіжського старости, польська полиція пов допомозі війска розбила гурт диверсантів, який ховався в сел. Маколівщині, несвіжського повіту. Начальником гурта був якийсь Бартош, большевицький комісар, що мав уже за собою кілька дивезійних випадів. Диверсанти забарикадувалися в стодолі, де боролися до останнього набою. По вистрілянню усеї амуніції, заатакували вони поліцію ручними гранатами. Боротьба тривала чотири години. Чотирох диверсантів, між ними Бартош — згинуло, трьох зловлено живцем. З боку поліції згинув „пшодовнік" Аньол а переводник Кожон був ранений. Від експльозії гранатів згоріла частина села. За поштою диверсантів веде польська поліція і військо поголю.

— **Сповідь бандита.** Один з бандитів, які уладжували напади на подорожних поблизу Спали, окруженій поліцією в селі Жецица, вийшов з револьвером в руці з окруженої стодоли і заявив, що піддасться, коли йому поліція не перешкодить написати коротку, автобіографію. Написавши її, бандит відібрав собі життя вистрілом з револьвера. З тої, будь-щобудь, оригінальної автобіографії, яку в цілости помістив лодзький „Курієр Вечорна" довідуємося, що бандит Татей, Олександер Сурови, роджений в Ярославі 1902 р. походив з порядної родини і тільки смерть батька підчас війни та пяство матері кинули його в пропасть злочину. Цікаво, що на своє виправдання наводить Сурови факт, що він нападав тільки... Жидів.

— **Арештування комуністів.** У варшавському „Возконному Союзі" у Варшаві переведено онодї ревізію, при чому з місця арештовано 150 осіб під замітом комунізму. По переслуханню і строгій, особистій ревізії, звільнено 122 особи, решту задержано в поліційних арештах.

— **Турецькі старшини у Львові.** Минулої середи переїздило через Львів 8 старшин турецького генерального штабу, які їхали на Поділля оглядати могили турецьких жовнірів, що впали там підчас світової війни, як союзники Німеччини. В честь турецьких старшин видала польська військовість банкет.

— **Звірі.** Вольф Бух, власник склепику при ул. Кор. Ядвиги у Львові, знадив до себе двоє малолітних дівчат і знасилував їх. Гнат Мільчко в Бірці кросненського повіту знасилував 12-літню Олександру Солкотіну, почім її задусив, а трупа затягнув в лісну гущавину. Лев Мацек в Познаню, викинув свою 18 літню наречену Софію Грегерівну через вікно. Тяжко покалічену, перевезено до шпиталю.

— **Також режим.** Сучасна Польща, від хвилі свойого, з ласки союзників повстання, мала уже десять урядів, чим, мабуть осягнула світовий рекорд. Натомість внутрішний рекорд короткотрівалости здобув кабінет Дашиньского, який володів усього... три дні.

— **З аеронавтики.** Великий „Цепелін" ч. 126, який на основі версайського договору, має Німеччина віддати Зєдиненим Державам, уже викінчений. Небаром відбудеться пробний лет з Фрідріхсгафену. Новий воздухоплав може помістити 30 осіб, не числячи залоги. Довжина його виносить 200 метрів, перес чна висота 27. Капітан воздухоплава заявив, що перелет до Америки в добрих атмосферичних умовах тріватиме 50 годин, на випадок непогоди — 90.

— **Змора рулєтки.** Паріська преса займається неймовірним щастям в грі, яке мав фабрикант автомобілів Сітроен, який від десяти днів став пострахом касина гри в Довіль. Сітроен якого найменча ставка виносить 100.000 франків, а найбільша — тріліон, виграв протягом десяти вечорів 12 мілионів. Правда, останніми днями щастя від нього відвернулося, але він вийшовся в пору з гри, маючи 9 мілионів на чисто. Не давно відвідав касино князь Валії, що поставив 10.000 франків. Вигравши ставку, вийшов з касина.

— **Порозуміння з Марсом.** Американські часописи доносять, що більшість американських, радіотелеграфічних станцій рішила припинити висилання електричних хвиль на протяг 5 мінут; в хвилині найбільшого зближення Марса до землі. Вони думають, що це вплинить порозуміння з Марсом.

— **Африканський університет.** Льондонські часописи доносять, що англійський уряд закладає на так зв. „Золотому Березі" в Африці, в місті Ахімота перший африканський університет, призначений виключно для вжитку тої частини світа. Виасигновано на ту ціль чверть мілона фунтів стерлінгів та пожертвувано площу в 600 квадратних метрів. На професорів мають бути заангажовані найкращі сили Европи й Америки. Жаль тільки, що англійський уряд, засновуючи муринам університет, не порадився перед тим з паном Міклашевским, який був би напевно порадив йому основати африканський університет у Льондоні. Бо Африка, як терен безустанних мурінських повстань занато накипіла „братньою" кровю... англійського народу.

— **Тем зрообітон.** Одна з хірургічних клінік в Монтреалю одержала оферту, в якій якийсь пан Патрік Бойден предложив їй використання неймовірного надміру його крови. Оферта була принята — підписано контракт. Протягом чотирьох місяців доставив п. Бойден крови для 52 хорих людей, на чому заробив на „чисто" 52.000 долярів.

— **Скільки їсть чоловік.** Учені, які опинилися без заняття, обчислили, скільки може їсти чоловік, що дожив до 70 літ

На поміч політичним вязням.

Сам спомин про тюрму насуває нам перед очі жах злиденного тюремного життя. Та ось нема майже тюрми у Польщі, де не сиділо би кількох а то й кілька десяток українських політичних вязнів. Їх всюди по вязницях повно. У самому Львові сидить 56 українських політичних вязнів, не рахуючи Бережан, Луцька, Равіча, Перемишля і т. д. Їхня провина це часто лише гаряча любов до українського народу. Попри фізичні та моральні терпіння — терплять ці вязні ще страшні недостатки. Сим вязням помагає чим може — харчами, книжками — „Комітет для допомоги політичним вязням". Допомога йшла досіль не так важко, бо наша суспільність помагала своїми датками. А тепер в останніх місяцях немов би люде забули, що число вязнів не маліє а росте і нічим не підпомагається. За останні місяці не зложив край на вязнів майже нічого, так, що фонди Комітетів вичерпалися зовсім — а Комітетові приходиться хіба заперестати і цю дрібну допомогу, яку досіль давав. Чи наше громадянство дійсно полишить політичних вязнів на голодування у тюрмах? Допомога політичним вязням, не справа нашої політичної чести. Тому просимо не забувати на наших політичних вязнів і слати допомогу в харчах до кухні для „політичних вязнів" — Львів, вул. Рутовського ч. 22||. пов. — а гроші до каси „Дністра" Краєвого Союзу Кредитового, або „Земельного Банку" для „політичних вязнів".

Комітет.

Відгуки дня.

Ювилей наварні.

(1684—1924).

Не знаю, чому Україні не святкують річниці відсічі Відня?!.. Запитаєш котрого-небудь історика з учительським іспитом, го він певно відповість, що ми не маємо до цього права.

А тимчасом справа мається якраз навпаки. Ми маємо не тільки право, але й обовязок святкувати цю річницю.

Поминаю вже це, що в поході Яна Собеского брала участь велика сила козаків, але є ще важнійші причини.

Як тільки козаки кинулися на Турків мостити шлях польським військам до обозу, кинувся з ними і ходачковий шляхтич Кульчицький, гербу... чи не „Wyrwij Ogon". Він так запалився в битві, що забув на фактичну ціль кождої виправи, — на добичу.

За той час, як Кульчицький здоганяв розбитих Турків, їх обоз переходив до рук побідників.

Як і все буває на світі: чим хто був знатнійший, той більше гарбав.

Королеві дісталися золоті та срібні риштунки, дорогі парчі та дивани. Вельможі теж не дармували: хто тяг матерії, хто зброю, а хто гроші з кишень.

Коли шляхтич Кульчицький вернувся з погоні, не було вже коло чого загріти рук. Він чіплявся і до цього і до того, але відомо нам, що значив ходачковий шляхцюрка.

— Fora ze dwora szaraku! кричав до нього магнат і він взявши хвіст під себе мусів вступитися з дороги. Але лицарський інстинкт, вироблений цілим рядом войовничих предків, казав йому далі нишпорити по обозі.

Кульчицький не завівся на нім. Блукаючи по боєвищі натрапив на мішки з якимсь дивовижним зерном. Не роздумуючи довго (думання не було тоді в моді) завдав собі мішок на плечі і потаскав до Відня. По ранку приїхав підводою і все те зложив у безпечнім місці.

Потім вишукав полоненого Турка і від нього довідався, що це кава, і як її приправляти.

Шляхтич Кульчицький після того сів і цілий рік думав.

Цього року минає саме 240 літ, як він перестав думати і рішився на велике діло.

В шестій дільниці столичного міста Відня, повстала перша кавярня в Европі.

— Kaffeehaus Kultchitsky.

Сталося це памятного року 1684.

З того часу латується розвій і розріст кавярень на цілій кулі земській, а з тим разом кавярняні хороби як: dementia precos і delirium tremens. Світова література завдячує винаходові нашого земляка неодин епохальний твір, а Орест Ортан знайомство зі Пшибишевським, Пшетарі Пайперінта і Оренштайном.

Українці спочатку дивилися на кавярні, як Жид на злий застав, але згодом освоїлися з ними. Тепер їх по кавярнях найбільше, особливо в'д коли там дають за дурно воду.

Одно тільки дивує мене: чому іменники геніяльного шляхтича не ходять до кавярень. Є тут у Львові і видимий голова їхнього роду, а ніхто не бачив його ще в кавярні. Злобні язики торочать, що він усі своїощадности віддає на народні цілі. Але щодо ювилею, то таки зовсім не розумію, чому дотепер всі ходачкові шляхтичі з Кульчиць не зробили зїзду, академії і обходу.

Такий обхід не тільки прославив би нашого знаменитого земляка по цілім світі, але й прибавив би слави його не менче знаменитим іменникам. Вони справедливо вважають себе ходачковими патриціями народу, бо неодин з них причинився до нашого світлого політично-економічного стану.

На майбутній зїзд, можуть приїхати і ті, які погорджують казою. Їм подастся горівку в філіжанках, так як це робить кождий льокаль в суботу і неділю.

Галактіон Чіпка.

ВЖЕ НАДІЙШЛИ І ПРОДАЮТЬСЯ В 270 2—2

Книгарні Наук. Тов. ім. Шевченка, Львів Ринок 10.

НОТИ:

М. Старицький: Ой не ходи Грицю, нар. драма для фортеп. 2·30 зл.
Артемовський: Запорожець за Дунаєм, опера, для фортеп. 5·61 зл.
А. Рудницький: Пісні любови, на голос і фортепян 2·30 зл.

На провінцію висилаємо за післяплатою, за дочисленням порта

Отже — 18.000 кг. мяса, 25.000 кг. хліба, 10—15 тисяч яєць, 6.000 кг. риб, 25.000 літрів течей і 1.750 кг. соли, без ярин і овочів.

— **Справа целібату в Англії.** Боротьба за і проти целібату не є питоменністю нашого східно-галицького загумінка. Під теперішню пору заняла вона богато умів Англії, яка як відомо, не признає целібату духовенства. Всеж таки найшлася і там громада при Петро-павлівській церкві в Брайтон, яка зажадала від свого нового пароха — безженства. Парох правда, волів зрезигнувати з посади, аніж кидати суджену, але сама подія викликала дискусію. Появилися статті і брошури за і проти целібату, писані вищими й нищими ієрархами англійської церкви. Всеж таки більшість духовенства і народу висловлюється рішуче проти целібату.

— **Вписи на зимовий семестер шк. р. 1924|25 на Університет у Кеніґсбеґу** (Пруси) начинаються дня 15. жовтня ц. р. Подання в справі приняття, адресовані до Ректорату, треба вносити через Секретаріят нашого Товариства найпізнійше до 1. жовтня ц. р. До подання залучити: 1. Свідоцтво зрілости в урядово потвердженому відписі та перекладі на німецьку мову. 2. Опис життя на німецькій мові. 3. Потверджена урядово посвідка від батьків про матеріяльне забезпечення. Ця остання не конче потрібна. Місячний проживок, вчисляючи мешкання, харч, прання і т. п. — 15 ам. долярів. Всі блищі інформації щодо приїзду сюди, шк. оплат і т. п. дає Секретаріят нашого Товариства. — Ukr. Stud. Yerein z. H. Stefanowytsch Leo st. chem. Königsberg Preusser, Lutherstr. 7|III. r.

— **Яґелло на Замарстинові.** Самі польські часописи доносять, що команданти підльвівських постерунків в Замарстинові і Голоску Великім є безнастанно пяні, рідко коли урядують, пересиджуючи постійно по шинках. Те саме роблять і некомандуючі поліціянти. Дня 20. ц. м. притовив наприклад один санітарний жовнір на улиці „Львівських дзеці“ одного з господських поліцаїв Яґелла в хвилі, коли цей хотів знасилувати 16-літню Аделю С. Обурений перепинюванням в „урядуванню“ Ягелло пірвав багнет а відтак за револьвер, яким міг був наробити богато лиха, тим більше, що був пяний, якби не люде, що збіглися і відвели поліцая на постеруноκ.. Бідні ті передмістяне!

— **Пілсудскі в синаґозі.** Вшехпольські ґазети рвуть собі волосся з голови, бо Пілсудскі, який недавно був в Острозі на Волині, відвідав тамошню синаґогу і поцілував у руку рабіна, який уділив йому блягословенства. Одна з ґазет пише: „Пілсудскі, евангелик і масон, вступав до наших святинь тільки з мусу, а до біжниці ходить і годинами пересиджує з власної для Ізраіля любови“.

— **Атентат в Софії.** Нічю з 17. на 18. ц. м. невідомі люде напали на югославянського аташе в Софії, полковника Мінковича і дали до нього ряд револьверових стрілів, на щастя невдачних. З цього приводу, югославянський посол зголосив в болгарському уряді енергічний протест проти атентату. Відомість про атентат викликала в Білгороді велике обурення. Югославянський уряд рішив вислати до Софії ноту, удержану в дуже острому тоні.

— **Чахотка серед російських дітей.** Після дослідів шкільної комісії петроградської округи, в самому Петербурзі 32 процент шкільних дітей виявилося хорими на чахотку. Після других інформацій, в Петербурзі нема родини, в якій не булоби когось хорого на чахотку.

— **Привіт українському жіноцтву.** Секретарка „Інтернаціональної Федерації жінок з академічною освітою“ п-ні Теодора Бозанквет у Льондоні переслала на руки п-ні Ганни Чикаленко Келлер у Берліні ось такого листа: „Президентка і Делеґатки зібрані на третій Конференції „Інтернаціональної Федерації жінок з академічною освітою“ в Христіянії, що відбулася від 27—31 липня, посилають найсердечніщі привітання Українкам з академічною освітою, яких вони сподіваються незадовго привітати як членів Інтернаціональної Федерації“.

— **Кооператива „Український театр“.** Крім вплачених і оголошених свого часу двох уділів, пересилає д-р Иосиф Партицький зі Станиславова систематично дальші уділи, і так дня 16|I. — 900.000 мп., 15|5 — 9,000.000 мп., 27|6 — 5 зл., 6|7 — 5 зл., 14|7 — 5 зл., 22|7 — 5 зл., 6|8 7·50 зл., 12|8 — 10 зл. і 22|8 — 5 зл. — Кооператива числить тепер 1943 членів. Коли би кождий член надсилав уділи так, як д-р Партицький, можна би приступити незабаром до будови власного театру — тимчасом жертвенність на ціли театру від липня ц. р. упала зовсім, а з краю не наливають тепер ні датки ні уділи.

— **Ректорат** Духовного Семинара у Львові повідомляє, що Впр. ОО. Декани, завізвані на конференцію на 2. і 3. вересня 1924 знайдуть приміщення в будинку Духовного Семинаря. 283 2—2

Дописи.

„Наші“ ревні педаґоґи.

Пишуть нам: Зі звіту коломийської української ґімназії за шкільний рік 1923|24 довідуємося ось що: З початком шкільного року 1923/24 вписалося було 679 публичних учеників і 105 приватистів (ок). До кінця шкільного року „убуло“ — як каже звіт — 125 публ. учеників (18·40 проц.) і 8 приватистів (ок), так, що до клясифікації дійшло 552 публ. учеників і 97 приватистів (ток); в тім 423.65 Українців і 128·30 Жидів. З того було: з відзн. 25.4, з добрим успіхом 350,33, взагалі здіб. 2, попр. і доповн. іспитів 77·13. незідбних 97,6 (т. з. 17·57 проц. кляс публ. учеників), неклясифікованих 1,41. Це значить: зі 679,105 записаних учеників(ць) відпало в однім році: 125,8 (звільнені, виступили) + 97,6 (двійки) + 1,41 (неклясиф.), себто разом 223,55 = 278 = 31·36 проц. публичних учеників і приватистів. А коли додамо, що при поправкових іспитах перепаде болай 15, то в однім шк. році 1923|24 перепаде 293 публ. і приватних учеників (ць)!!!

Ще краще представляється 8-ма кляса і ті кляси, що мали історію з „вірлами“, себто кляса Va, Vб, VIIa і VIIб. В двох відділах 8 кл. було з початком шк. року 1923|24 — 47 публ. учен. і 13 приватисток. З цього знало матуру 21 публ. уч. і 6 приватисток (в тім 15 Жидів і 12 Українців т. з. рівно 44 проц. записаних публ. учеників); отже 56 проц. перепало. Кляси Va, Vб, VIIa і VIIб мали науку до половини липня „за кару“, маля строгу візитацію п. Вонсовіча перед самою клясифікацією і понесли „консеквенції“ як видно зі спису: З початком шкільн. року 1923 було учеників: в Va — 50,2. Vб — 50,1, в VIIa — 24,10, VIIб — 23,11. При кінці шкільн. року було в Va 43,2 (убуло 7), в Vб 46,1 (убуло 4), в VIIa 21,10 (убуло 3), в VIIб 22,9 (убуло 1.2) т. з. до кінця шк. року покинуло ґімназію 15,2. Вислід клясифікації був такий:

		відзн.	здібні	попр.	незд.	некл.
Va	— 43,2	1	21	7	14	0,2
Vб	— 46,1	1	21	8	16	0,1
VIIa	— 21,10	1.1	5,5!!	5!!	10!!!	0,4
VIIб	— 22,9	4	11,3	4,3	3	0,3
	132,22	7,1	58,8	24,3	43!!	0,10

Значить: на 132 публ. учеників є 43 двійки, себто рівно 30 проц. і 24 поправок, себто разом з двійками 67, отже 50 проц. А тих 15, що до кінця року виступили вже і не дочисляю. Exemplum statuendum erat.

Кажуть, що дир. Мостович вже мав іти в пенсію, але видно, так клясифікація подобалася владі, і він ще лишається і дасть Бог зведе ґімназію на ніщо.

Завдяки сьому, що так молодіж знищено, буде в шк. році 1924|25 лише 13 відділів (в шк. р. 1923/24 було 19) а до першої кляси зголосилося нечувано мале число учеників, бо **50 з цілого Покуття.** А яким духом віє, видно з того, що п. польоніст Zawojski спалив при вступнім іспиті до I. кл. з польської мови на 30 учеників **10** (30 проц.). З тої причини, що в коломийській ґімназії в шк. р. 1924|25 буде на 6 відділів менше, поставив дир. Прокіп Мостович 7 учительських сил (по своїм виборі) до диспозиції Кураторії, бо йому їх уже не потрібно.

Чи в Коломиї нема нікого, що нам написав би, що властиво в українській коломийській ґімназії діється? Чи в колом. польській ґімназії так само „убуло“ таке величезне число учеників і чи так само страшно випала в ній клясифікація?

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З української ґімназії в Яворові Ґімназія має ще вільні місця для учеників й учениць. Услівя життя в Яворові відносно можливі. При ґімназії Бурса ім. І. Фрзнка під наглядом Вп. пп. Професорів. — *Управа.* 245 3—3

1914—1924. Товаришів, що здали матуру в 1914 році на *філії української Ґімн. у Львові*, прошу подати свої адреси і пропозиції що до зїзду. о. Іван Черкавський, Раднмно. 287 1-1

З дівочих шкіл ім. Шевченка У. П. Т. у Львові при вул. Мохнацького 12. новий шк. рік у 7. кл. всенар. школі, учит. семінарії і ґімназії розпічнеться 1. вересня Богослуженням. Додаткові вписи й іспити в днях 29. і 30. вересня. — УПРАВА. 285 1-3

Вписи до Висш. Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові на рік 1924/25 розпочинаються д. 30. VIII. 1924, щоденно від 3—6. попол. При тій нагоді подається до відома, що науку сольового співу поширено у сім році через позискання, як другої сили учительської, — попри проф. Орленка, — відомої нашої співачки, п. Анни Крушельницької, б. учительки сольо-співу у Фльоренції. 286 1-2

ЛИСТУВАННЯ.

Відомости про **Иосипа Пінчука** з Кутів, що вчився в ґімназії в Коломиї і Яворові, в 1916 році пристав до Українських Січових Стрільців і в 1920 році пробував в Москві, — просить батько Константин Пінчук. — Хто знає, де дівається **Ілля Ценкий** з Лежахова, яворівського повіту. До війни пробував у Львові. Їх самих або хто що знає про них просимо дати знати до Ukrainian Bureau Foreign Language Information Service 119 West Forty-First Street New York, N. Y. 284 1-1

Дрібні оголошення.

АДВОКАТ на провінції пошукує рутинованого конципієнта. — Зголошення до Адміністрації для „адвоката“. 259 4—4

КАНЦЕЛЯРІЯ Меценаса Гвоздецького у Львові, вул. Красіцких 6., прийме зараз академіка, умійочого писати на машині. 267 3—3

НАЙВИЩИЙ ЧАС, щоби опал купувати у своїх, бо якість і ціна є та сама, що у чужинців. Вуголь 47 зл., дрова 32 зл. за тону з доставою. Калитяк Потоцького 47. 256 1-1

ВДОВА по священику пошукує місця до заряду домом у вдівця священика. — Листи надсилати до Адміністрації „Діла“ під „Вдова“. 289 1—3

ПРИЙМУ на приміщення 2 мал. учеників з I. до III. кл. ґімн. за харчі або готівку — Мешкаю 3 хв від Голов. ґімназії. Посилаю саме сина відзнач. уч. до I. кл. ґімн. — фаховий учитель. Близше в жін. сп. пром. „Труд“, Ринок 35|I. 258 2-3

УЧЕНИКІВ на помешкання з харчом прийме вдова по уряднику. Крижанівська, Вірменська 15. III. пов. 2—3

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку ґіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект-будівничий конценс., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 4—6

ВАКАЦІЇ без фотоґрафічного апарату страчені. Памятайте, що у нас н а й д е ш е в ш е купите фотоґрафічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематоґрафії, фахової і проекції. Школи і наукові інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот“ давнійше „Snapshot“. Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 10-10

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ҐЕЛЬ

288 **лікар Народної Лічниці** 1-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

АДВОКАТ

Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА

272 **в ЗОЛОЧЕВІ** 2—5

переніс свою адвокатську канцелярію і

веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, І. пов.

Союз учительських Спілок

Централя учительських Кооператив,

у Львові, Оссолінських 10.

поручає на шкільний сезон:

всі шкільні книжки і друки;
Книжки до учительських бібліотек в українській і польській мові;
Книжки для діточих бібліотек;
Рухому азбуку малу і велику;
Сшитки, олівці, пера, атрамент, папір і прочі шкільні прилади.

Висилка товару негайно. — При гуртовних замовленнях опуст. — Просимо жадати цінників. 262 2—3

Вуголь гор. шлеський. кокс і дерево опалове рубане з достабою до дому продає по цінах конкуренційних (також на рати) **„ТИТАН“** торг. - пром. С-ка у Львові, вул **Валова 23.** Телеф. 636. Для кооператив і складів вугля на 204 провінції значні полекші. 5-6

Позір! ПРАВДИВА Позір!

ДІЙОГО БАЙЦА ПРО ТИ **СНІТІЮ**

1 пачка вистане на байцовання 100 кг. збіжжа

ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧНУ ЗЛП. 0·50

При замовленню більшої скількости відповідний рабат 3-5

269 **Замовляйте сейчас через**

ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

ЛЬВІВ, вул. Зімаровича ч. 20.

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —

ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ҐУРТІВНЯ ВЗУТТЯ“

„ГЕРА“

282 2—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

НОВІ ВИДАННЯ

ШКІЛЬНИХ КНИЖОК

Левицький В. д-р. Фізика для висших кляс Ч. I. . . . . злп. 5·—
Ч. II. вже вийшла з друку „ 6·—
Калинович В. Підручник німецької мови Ч. III. . . . . злп. 4·50
Ростковичъ М. Чоловік (Будова людського тіла) . . . . . злп. 3.—
Чотири таблиці до анатомії людського тіла (кольоровані . . . . злп. 1·—
Верхратський-Сметанський. Ботаніка на нисші кляси середніх шкіл . злп. 3·50
Калитовський О. д-р. Ґеоґрафія I. часть. Позаевропейські части світа . злп. 3·—
Иогож. Ґеоґрафія II. часть. Европа 4·—
Грицак М. Учебник аритметики (низший степень) I. кляса . . . . злп. 2·—
Иогож. Учебник аритметики (низший степень) II. кляса . . . . злп. 2·40
Иогож. Учебник ґеометрії (низший степень) I., II. і III. кляса . . злп. 3·80
Барвінський Б. д-р. Історія Українського Народу (Оповідання з рідної історії) 3·50
Иогож. Коротка історія Українського Народу . . . . . злп. 1·80
„ **Ол.** Огляд історії української літератури. III. видання . . . злп. 2·40
Барвінський-Заклевський. Всесвітня Історія. Том. I. Старинна історія злп. 4·—
Иогож. Том. III. Нововічна історія 4·50
Кухта І. Гомерова Іліяда, перша пісня, словарець та ґраматичні пояснення 1·—
Коментар до поеми Івана Франка „Мойсей“ . . . . . злп. —·30
Домбровський В. Українська стилістика і ритміка. Підручник для середніх шкіл і до самонавчання . . . . злп. 3·20
Иогож. Українська поетика з додатком про найважнійші роди прози . злп. 3·20
Танчаковський И. Українсько-польська термінольоґія зі збіркою чужих слів до шкільної і приватної науки . злп. 1·50
Застирець И. Історія української національної літератури . . . злп. 1·—
Попович Е. Українсько-нім. словар 7·50
Кміцінєвич. Нім.-український „ 12·—
Ліденко М. Український словар чужоземних слів і виразів . . . . —·50
Kozenn. Atlas geograficzny dla szkół średnich . . . . . злп. 16.60
Gustaowicz B. Atlas geograficzny dla szkół średnich . . . . . злп. 3·35
Висше наведені книжки вийшли на складом книгарні 2-2
263

А. БАРДАХА

У ЛЬВОВІ, КРАКІВСЬКА 1.

П. Т. Книгарням, Базарам і Шкільним Кооперативам дається відповідний опуст.

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 189 (10.282). Львів, середа 27. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шан. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Гарантійний пакт.

Франція-побідниця, Франція-володітелька, Франція диктаторка від перших днів віднесеної побіди тяготіє журбою про свою забезпеку. Версайльський трактат і його численні відноги, мілітарні союзи майже зі всіми державами і державками, що окружують Німеччину або своїм фронтом звертаються проти СРСР., залицяння до всесильної Америки, шістьлітнє барашкування з Англією, окупація Поруря — все те має на меті не так витиснути з Німеччини астрономічні суми відшкодувань, як забезпечитися перед майбутньою німецькою відплатою, перед новим Седаном, перед зведенням Франції до ролі її племінної посестри — Еспанії.

З метою трівкої забезпеки перед відплатою Німеччини переведено повне розброєння Німеччини і відмілітаризування лівого берега Рену. Та ці засоби признано недостаточними на довшу мету. Тому Клємансо робив заходи, щоби довести до гарантійного пакту між Францією, Англією й Америкою. Дня 28. червня 1919 навіть прийшло до підписання такого пакту між Клємансо, Льойдом Джорджом і Вільсоном. Одначе Зєдинені Держави не дали своєї згоди на далекойдучі зобовязання супроти Франції, справа пакту захиталася і на якийсь час пішла в забуття.

Виринула вона знову за кабінету Бріяна. Під кінець 1921 р., перед конференцією в Каннах наново почато розглядати справу французької небезпеки перед Німеччиною. Льойд Джордж в окремій записці, ствердивши, що на протязі останніх 120 літ перелюднена Німеччина аж пять разів виступала проти Франції, ствердив, що на випадок німецького нападу Англія стане на боці Франції й Бельгії. Справа була на найкращій дорозі до успішного зирішення, коли проти Бріяна знялася буря. Націоналістична Франція під проводом Поанкаре і Мілерана домагалася забезпеки не тільки для себе, але й для своїх союзників, в першу чергу для Польщі. Англія погоджувалася перенятн на себе гарантійні зобовязання, одначе тільки відносно Франції, рішучо застерігаючись проти зобовязань супроти Польщі. Намагання Франції втягнути Польщу до гарантійного пакту, а Англію в східно-европейські компліка ції, в „пливкий стан" — не дали ніякого позитивного висліду.

Бріян уступив, до голосу прийшов енергійний Поанкаре, який спершу переговорював ще з Керзоном про справу забезпечення цілої французько-планетарної системи в Европі, а коли справа виявилася безвиглядною, постановив на власну руку і безоглядними засобами створити забезпечуючий вал для Франції і її союзників та прихвостнів. Рурська авантура це одна зі спроб „забезпеки" Франції.

Очевидно, такі намагання теж не вели до мети. „Гарантійні" змагання Поанкаре получено з трівким гнобленням і поневоленням Німеччини на заході, а одночасним поневоленням цілої низки народів на сході через сателітів Франції. „Ніякий народ не може бути трівко поневолений" — сказав Еріо в дебаті над льондонським договором в французькому парляменті. Цю віковічну правду зрозуміли побідні Французи, змушені засісти до спільного стола з Німцями в Льондоні на правах: рівні з рівними. І тільки на цій основі прийшло до передвступного поєднання між завзятими історичними ворогами.

В наслідок нерозважної, темпераментної політики поанкарівської Франції льондонська конференція була приневолена більше займатися Німеччиною, як Англією. Справу гарантійного пакту перенесено з кабінетів Парижа й Льондону на форум Союза Народів. Одночасно поширено основу і обєм дискутованого пакту. Замісць забезпеки самої Франції і її сателітів висунено проєкт загального гарантійного пакту.

В Союзі Народів вже віддавна йдуть наради над винайденням системи такого пакту. В рямках Союзу Народів потворено ріжні комісії, секції, розписано анкети, йде жива дискусія на тему способу і змісту гарантій. А саме розходяться думки в питанні, чи до загального гарантійного пакту змагати шляхом окремих договорів між поодинокими державами, розуміється під контролею Союзу Народів, чи шляхом менш-більш однородних, спільними інтересами повязаних груп (як нпр. Мала Антанта), чи дійти до синтези одного загального, всіх обовязуючого пакту. Ясно, що в дискусії над цею преважною справою кожна держава відкриває свої власні рани і домагається такого пакту, який перш усього забезпечив би її власні інтереси. Так нпр. з боку Франції висувають домагання ефективної контролі німецьких зброєнь Союзом Народів, міжнародньої гарантії щодо демілітаризації Рену і 50-кільометрової смуги на правому боці Рену та збірної гарантії Союзу Народів проти воєнного наступу. Для цеї мети є вимагана співпраця Франції й Англії, щоби спершу західній Европі, а опісля цілій Европі дати організований статут миру.

Як бачимо, в змаганнях до гарантійного пакту сучасна Франція навертає до напрямних з часів канської конференції, до думок Бріяна. Вона перш усього кладе натиск на гарантії мира в західній Европі, а аж після того думає про „статут миру" для цілої Европи. Очевидно, заки той „статут миру" був би поширений на европейський Схід, мусілиб тут відбутися далекосяжні зміни й переміни. Бо яким чином міг би гарантійний пакт обняти нпр. Польщу, яка одержала теперішні східні границі на „свою власну відповідальність", або Румунію чи Балкан? Щоби осягнути намічену мету, щоби дійти до загального замирення і співпраці всіх народів, треба вернути до вихідної точки нашого століття: до самовизначення народів. Бо тільки тоді гарантійний пакт спиратиметься на непорушних основах. Ця думка — хоч дуже поволі, але постійно промощує собі шлях і набирає горожаиських прав в громадській опінії культурного світу. Зміни і переміни мусять прийти і вони прийдуть, бо инакше наша епоха втратила би змисл, сталаб порожньою і бездумною, а гарантійний пакт не вийшов би поза межі кабінетної дискусії.

Лист з Риму.

Дещо про італійський фашизм.

Рим, 21. серпня 1924.

„Любий друже, — пише мені один мій приятель, — зробіть мені таку послугу, напишіть по щирости, як там у вас? Чи спокійно? Часописи таке пишуть... Але як його йняти віри часописам?! Напишіть скорійше! як вам не можна висловлюватися так дуже ясно, напишіть натяками! — я зрозумію! Виж знаєте, я там на курорті покинув жінку і діти..."

Прочитав і нічого не зрозумів. Тільки жінка каже: — „Сеж він через ту справу Маттеоті..."

А-а, дійсно!... Відповів. Заспокоїв чоловягу. Написав цілком ясно і без жадних натяків. А потім вирішив, що не гріх і инших заспокоїти, бо справа Маттеоті так сколихнула громадську думку і дала привід до такої політичної спекуляції, що у багатьох заворушилися надії чи побоювання...

Марні надії, безпідставні побоювання...

Українська політична думка звикла бути демократична і ліберальна. Не може бути иншою політична думка представників національно і соціяльно поневоленого народу. І тому до теорій державного націоналізму ми звикли ставитися з підозрінням, — ці теорії досі були завжди скеровані проти нас.

Тому й італійський фашизм, який є власне національно-державним рухом, що виник в наслідок великих невдач на інтернаціонально-дипльоматичному і внутрішньому політично-економічному полі, викликав в українських політичних діячів звикле недовіря, до якого сформування чимало прислужилася кампанія, яку відразу повела проти фашизму европейська, спершу комуністична, а потім і ліберально-соціялістична преса, а також поява в ріжних країнах ріжних, иноді явно чорносотенних й імперіялістичних груп чи партій, що поспішалися прибратися йменням переможного в Італії фашизму.

З перших днів свого життя фашистівська партія в Італії присвятила головну свою увагу паралізованню діяльности й пропаганди комуністів, (тоді ще під йменням соціялістів), інспірованих з Москви, яка ось-ось мала довести до диктатури пролєтаріяту в Італії. Ця боротьба фашистів з комуністами, — в перших часах незвичайно загострена, бо комуністи були вже майже у мети, — викликала ілюзію, особливо серед російських і українських кол, що фашисти — це антитеза комуністів, що вони не можуть істнувати разом, і що для перемоги над інтернаціональним комунізмом італійський фашизм льогічно мусить розлитися по цілій Европі, перетворюючись теж в інтернаціональну організацію. Цією ілюзією пояснюється почасти поява німецьких, польських, мадярських і инших фашистських організацій, які проте ніколи не могли добитися якогось органічного звязку з італійським фашизмом.

Бо італійський фашизм це рух виключно національний, який принціпово, — ні, більше! — органічно виключає всіляку інтернаціональність. В цьому, без сумніву, його головна хиба, але в цьомуж і його сила. Хиба — бо в боротьбі з комунізмом, який був і є головним ворогом фашизму і який розпоряджає всіма засобами інтернаціональної організації і пропаганди, вельми трудно й невигідно обмежуватися певною територією.

Сила, бо вирісши природньо з самої народньої маси і пересякнутий її національним духом, фашизм не потребує сліпо дотримуватися певних ідеольогічних доктрин, а еволюціонує відповідно до потреб моменту і настрою національних мас.

Це треба мати на увазі просто для того, що коли хто з наших політичних діячів дивиться на італійський фашизм через призму хоча би польського фашизму, то він робить такуж саму помилку, як той гімназист, що до фрази „виглострена коса сяла на сонці" навязував образ гарненької чорнокосої Марусі. Слово теж саме, зміст другий.

Певно, що між фашистами ріжних країн й італійськими фашистами є одна спільна риса — нехтування до певної міри ріжними ліберальними принціпами. Але цяж спільна риса знаходиться і у їхньої політичної антитези — комуністів, — отже ця схожість сама по собі ще нічого не доводить.

А тим часом ця власне спільна риса всіх фашистівських організацій, примушує ліберальну пресу цілого світу, а за нею очевидячки й укра-

---

Пр. 762/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 183 (10.276) з дня 19. серпня 1924 р. в артакулах: 1) В рубриці „Новинки" а) в першій нотатці уступ між словами: канцелярію і міжнародне, б) в нотатці третій з ряду титул і послідне речення. 2) В рубриці „Відозви і комунікати" цілу відозву заряду Центрального Союзу українських студентів, містять знамена ад 1) а) провини з § 305 к. з., ад 2) провини з арт. V. зак. з 17. XII. 1862 ч. 8/63 Дзд., ад 2) злочину з §§ 5 63 п) к. з., узнав доконану в дни 18. серпня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби ца рішення помістив безплатно. в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 21. серпня 1924.

(Підпис нечитки.)

їнську політичну думку дивитися на італійський фашизм, як на щось не тільки підозріле, а просто таки для пристойного товариства демократій двацятого століття недопустиме.

Тут полягає також головна причина, чому справа Матеотті набрала такого широкого розголосу, і чому італійська опозиція, а за нею і преса цілого світу поспішилася розпочати політичний процес не тільки проти безпосередніх убивців Матеотті, яких фашистівська влада швидко віддала в руки правосуддя, а проти цілого фашистівського режіму, користаючи з того, що ініціятори й учасники злочину стояли досить близько до головного осередку фашистівської організації, і навмисне забуваючи, що в народніх революційних рухах дуже часто на гору випливає разом з чесними борцями чимало всіляких проїдисвітів, — що ми зрештою мали і в нашій українській революції.

Італійська політична опозиція, де першу скрипку грають соціялісти та комуністи, для яких, як ми знаємо на українському досвіді, всі засоби добрі, має певну рацію, бо на прикладі трупа Цезаря і промови Марка Антонія знає, яку політичну спекуляцію можна розвинути над покаліченим трупом забитого. Має рацію може й ліберальна західньо-европейська демократія використовуючи цей злочин в своїй боротьбі з місцевими паразитарними наростками войовничого фашизму, щоби довести небезпеки ріжного рода диктатур. Але українська політична думка, що перейшла російську керенщину і керенщину свою українську — часів Центральної Ради, — не має жадної рації і жадного виправдання.

Не треба забувати, що фашисти прийшли до влади після революції, — і то революції настільки популярної, настільки успішної, що її, (яких двацять, трицять убитих в революції сорокмільонового народу не рахується!) — сміливо можна назвати безкровною.

Ми знали другу безкровну революцію, це власне була роволюція російська, яка потім, завдяки большевикам, зробилася найбільш кривавою, яку зазнала коли історія.

Смію вас запевнити, що італійська комуністична революція, якої примара росла з кожним днем, чотири роки тому, на моїх власних очах, була би ще більш крівава, як російська революція. Бо до всієї тієї систематичної різанини, яку приносить з собою соціяльний здвиг, в Італії треба ще додати палке сонце і вулканічний нестримний темперамент.

Комуністи момент прогавили. Безповоротно прогавили! Фашисти з нього скористали.

Це були і є дві сили, що все стоять в Італії одна проти другої. Инших немає. Всі оті ліберально демократичні партії, що ґвалтують по деяких часописах мають такуж саму силу і таке саме значіння, як колись, в часи Центральної Ради соціялісти-федералісти і іже з ними — себ-то ніякої.

Отже боротьба в Італії проти фашистівського режіму є боротьбою за режім комуністичний. Иншої альтернативи немає. Або ті — або другі.

На жаль, ліберально демократична опозиція, не перейшовши досвідів російської і української революції, цього не розуміє.

За те мусить це добре зрозуміти українська політична думка.

Я певний, що будь Центральна Рада не така страшно ліберально-демократична, як вона була, не така безсило-інтелігентська, Україна змогла би перемогти большевицьку навалу. На те служить доказом та сила і та витревалість, з якої незорганізовані народні маси ставили опір добре організованій большевицькій і підпертій чужоземною допомогою реставраційно-монархістичній армії.

Але у нас ніхто не зумів своєчасно, себ-то заздалегідь, зорганізувати ті народні маси, що потім так героїчно і так марно кривавили трупом рідні поля, бо у нас ніхто не здавав ще собі ясно справи, проти кого треба боротися і в який спосіб. І в той час, як большевики вже підготовляли збройне повстання і сіяли в своїх часописах, відозвах, мітінгах тисячі всяких вигадок проти Центральної Ради, проти її міністрів, проти цілого українського руху, члени Центральної Ради й українські міністри готові були дивитися на кожного, хто наважився би виступити проти такого стану річей, вимагаючи якихсь репресивних засобів, як найшкідливійшого контрреволюціонера і зрадника народньої справи. Никому тоді й в голову не приходило, що коли на твоїх очах насилують матір, не час говорити хороші слова про братерство і добро людськости! Загалом тоді не час говорити, — треба діяти!

А зрештою, треба бути справедливим. І у нас тоді були люде, які могли зробити для України те, що для Італії зробили фашисти, — себ-то врятувати її від руїни, різанини, голоду і загального збіднення. Це були члени „вільного козацтва" українські Січові Стрільці. Але у них не було Муссоліниого!... Але українські проводирі вбачали в них контрреволюційну небезпеку...

Бо, повторюю, ніхто не здавав собі ясно справи, де ворог, і як його треба бити.

Італійський фашизм знає це добре і те, і друге! Він боронитьсяі і він відборониться!

Евг. Онацький.

Дрібні вістки.

На конґресі міжпарляментарної унії у Швайцарському Бернї б. нім. канцлер Вірт говорив про обовязок нім. демократів пропаґувати ідею франц.-нім. порозуміння.

1700 анґл. промисловців внесло до анґл. палати громад меморіял з протестом проти допомагання Німеччині в отриманню міжнародньої позички, яка дала б нім. промислові кредити задля збільшення експорту. Це шкодить інтересам анґл. промислу.

Ерріо заявив у паризькій палаті депутованих, що льондонська угода ні в чім не погіршила умов забезпеки, ґарантованих Франції версайським договором.

У Греції збунтувалися офіцири маринарки. Комендант фльоти капітан Копалексіс заочно присуджений на два місяці вязниці, відмовився від послуху міністрові війни; він перебуває на воєнному кораблі „Аверов"; майже вся грецька фльота солідаризується з ним. Уряд візвав фльоту зібратись перед арсеналом і роззброїтись. Офіцири фльоти домагаються амнестії та повороту до служби димісіонованих старшин за участь в ост. страйку.

Нове засідання Ліґи Націй.

Дня 29. ц. м. пічнеться 30-ий з черги зїзд Ради Ліґи Націй. Його відчинить бельґійський міністр закордонних справ Гіманс, голова Ради Ліґи Націй. На деннім порядку стоїть 25 справ. Програма сама в собі не визначується „сенсаційним" матеріялом. Передбачують лише, що на самім початку сесії вирине знову питання про загальне розброєння. Притокою до цього буде відповідь Югославії переслана саме Лізі Націй. Югославія заявляє, що вона не в силі підчинитись резолюції Л. Націй, згідно з якою воєнний бюджет поодиноких держав не може бути вищий ніж середній бюджет останніх двох літ. Свою заяву основує югославянський уряд мотивом, що нинішна озброєна сила його держави не дійшла до розмірів, які відповідають положенню держави. За те чехословацький уряд заявив, що дволітній реченець військової служби зменшив до 18 місяців.

З инших справ, які рішатиме Рада Ліґи Націй треба згадати: справу Саарської території (присутність французького війська; контроля краму імпортованого туди з Німеччини); мадярські фінанси й австрійські; контроля зброєнь Австрії, Болгарії та Угорщини Лігою Націй, згідно з мировими договорами; границя Іраку — суперечка між Англією та Туреччиною; фінанси і голод Альбанії; справоздання референта Ліґи

ДР. Р. ГОЦЬКИЙ.

Сучасна культурна мораль.

(Психольоґічний нарис.)

Досвіди останньої війни.

У передвоєнних часах ми були свідомі того, що як довго народи живуть у ріжнородних умовинах істнування, як довго в них поняття вартости людського життя надто розбіжні і докіль ненависть, яка їх ділить, стає могутнім душевним товчком, так довго істнуватимуть і війни. Отже ми були приготовані на те, що війни між примітивними і цивілізованими народами Европи ще довгий час навідуватимуть людство. Але ми мали надію на щось инше. Від великих націй білої раси — керманичів світа, від провідників людського роду, творців технічного поступу в опануванню природи творців мистецтва, наукових і культурних вартостей, від цих народів ми надіялись, що вони вміють полагоджувати суперечности та конфлікти інтересів иншими шляхами. Кожна із цих націй мала високі етичні норми для людини, згідно з якими, якщо вона хотіла бути учасником у культурній спільноті, мусіла уладнати спосіб ведення свойого життя.

Ці часто надто суворі правила вимагали від людини дорогого самообмеження і приборкання інстинктів. Людина не могла зовсім свобідно користуватись брехнею і ошукою в життєвій конкуренції зі своїми ближніми. Культурна держава вважала ці етичні норми підставою свого істнування, вона боронила їх, коли її громадяне починали надто різко їх нарушувати. А тому можна було вірити, що держава сама схоче їх шанувати і що жадним робом їх не нарушить, бо інакше вона заперечилаб основам на яких побудована.

Можна було думати, що великі культурні народи добули стільки зрозуміння для своїх спільнот і стільки толєранції, що поняття „чуже" і „вороже" вже не могли, як це було в клясичній старовині, переплутуватись.

Виховані в дусі обєднання культурних народів чимало одиниць зміняло рідний осідок на побут на чужині. Кого життєві невзгодини не приковували постійно до того самого місця, цей міг був користуватись надбаннями і принадами культурних країв, де почував себе духово можливо найкраще. Одиниця любувалась блакитним та сірим морем, красою сніжних гір та зеленими просторами нив, чаром північних лісів та величю південної рістні, осередками великих історичних споминів і тишою непорушної природи. Ця нова вітчина ставала для неї музеєм виповненим усіма скарбами, які на протязі довгих століть витворили і полишили мистці культурного людства. Хто мандрував з одної салі музею у другу, міг в обєктивнім признаню стежити за тим: як ріжні типи досконалости витворюються завдяки зміщанню крови, історичним подіям і своєрідностям мами-землі. Тут найкраще розвинулась холодна, непохитна енергія, там граціозне мистецтво прикрас життя, в третьому місці хист для порядку і законів або інші прикмети, які вчинили людину паном землі.

Не забуваймо, що кожний світовий культурний громадянин сотворив собі своєрідний „Парнас", свою „атенську школу". З великих мислителів, поетів, мистців усіх націй він вибирав собі тих, яким завдячував те найкраще, що стало йому доступним для вживання та зрозуміння життя і тому шанував їх, немов би своїх рідних мистців. А проте посеред захоплення одноцільністю світової культури почувались диссонанси, голоси, які пригадували, що з огляду на давні переказані минувшиною ріжниці між культурними націями — війна між ними є невідхильна. Більшість не хотіла няти віри цьому. Та як уявляли собі тоді війну, якщо до неї мало би дійти? Як рід лицарського бою, який хоче лиш обмежитись до ствердження перемоги одної сторони оминаючи як мога важких терпінь, які, річ ясна, не позинні грати ролі при вирішуванню перемоги. Очевидно з усею добайливістю для невоюючої частини населення, для жіноцтва, що повинно стояти оподалік воєнного ремесла і дітей, які повинні зростати в почуваннях дружби для чужоплемінників. Також із збереженням всіх міжнародніх інституцій, які були символом культурної спільноти мирних часів.

Цього рода війна все ще мала би в собі богато страшного і нестерпного, одначе вона не переривала би розвитку етичних взаємин між народами і державами.

Війна, в яку ми не хотіли вірити, вибухла і вона принесла розчарування. Вона була найбільш кровавою і подекуди найбогатшою у втрати з дотеперішніх, а це завдяки незвичайно удосконаленій зброї.

Але світова війна була і неменше жорстокою, завзятою та безоглядною як яканебудь у минувшині. Вона знехтувала всіма обмеженнями, до яких підчас миру зобовязались люде міжнароднім правом, — не признаючи привілеїв ні раненого ні лікаря, ні ріжниці між мирною і воюючою стороною населення, ні прав приватної власности.

В часі цієї світової війни з жахом могли ми ствердити, що держава карала громадян за вчинки та засоби боротьби, які хотіла змонополізувати для себе. Держава, що вела війну, дозволяла собі на всякі насильства. Вона користувалась супроти ворога не лиш дозволеним підступом, але і свідомою брехнею та зумисною ошукою, хто зна, чи не більшими як у минулих війнах. Держава вимагала від своїх підданих найбільшого послуху та пожертвування, а при цьому окутувала їх таємністю та цензурою звідомлень, обмежувала у вислові і думок. Вона відпекувалась від приречень та трактатів до яких була зобовязана, і не скривала своєї жадоби посідання та могучости, яку з патріотизму мала одобрити і одиниця.

Можна хіба сказати, що держава не в силі була зректись своїх неморальних метод боротьби тому, що це було би для неї зі шкодою. Здебільша і для одиниці виконування етичних норм, понехання сили є некорисне, а держава тільки рідко в силі винагородити одиниці жертви, які від неї вимагає. А тому не диво, що зірвання етичних взаємин між воюючими державами та народами відбилось і на етичнім стані одиниці. Наша совість не є таким непохитним суддею як це подають теоретики етики; ним є здебільша „соціяльний страх". Там, де суспільність не ставить одиниці на перепоні сили та кари, там прориваються приборкані жадоби і люде довершують жорстокостей, підступу, зради та брутальности, які важко погодити з їх культурним рівнем.

Націй щодо відібраних німецьких кольоній; конфлікт між Сербією та Альбанією щодо кордонів; боротьба з невільництвом; міжнародня контроля над торговлею зброї; справа польського підданства; боротьба з торгівлею опію; справа втікачів російських, грецьких та вірменських; охорона дітвори та жіноцтва; міжнародня поміч для населення, що зазнало втрат від стихійних катастроф; виміна міжнародніх наукових видань.

Велике місце на цій сесії займе справа польсько-литовського конфлікту: Вільни. Кажуть, що плян цієї сесії буде переведений згідно з проєктом виробленим приватно Мекдонельдом і Еріо. Мекдонельд має поставити проєкт про вирішення справи забезпеки Франції. Тоді на чергу дня виринула би справа гаранційного договору між Англією, Зединеними Державами і Францією. Якщо Мекдонельд здійснив би свій намір, тоді дискусія над англійським проєктом стала би центральним пунктом нарад і всі инші справи поневолі відійшли би на другий плян. У найближчій сесії візьмуть участь не лише Мекдонельд та Еріо, але й Муссоліні та Прімо ді Рівера.

На радянській Україні.

(Продовження.)

Націоналізований промисл.

Розвязка того, що називають кризою „ножиць", не є можлива, инакше, як тільки через скасування монополю зовнішнього торгу і денаціоналізацію промислу, але таку розвязку радянська влада не може прийняти, бо вона відбирає большевицькому урядові наймогутнійші способи володіння над економічним життям країни; отже як довго трівае це володіння, населення міст страждатиме ad maiorem bolchevizmi gloriam, тому, що націоналізований промисл, який зовсім не має оборотних капіталів, де всі машини зужились і попсулись, а загальні кошти величезні, може працювати тільки з постійним дефіцитом. Щодо торговлі по містах, то що правда, в більшій частині вона находиться в руках приватних; та торговці страждають теж, поперше тому, що їх пригнічають податки, а далі з причини, що покупна спроможність населення є мінімальна. Купці не можуть випродувати своїх товарів і жаліються на лихі інтереси.

Приватний промисл.

Одинокі „непмани", що заробляють добре, це або агенти Внєшторгу або спекулянти чужими девізами; та і так зрештою життя цих паскарів не дуже то завидне, бо час до часу вони падуть жертвою ДПУ. (політичної поліції) і вважають себе щасливими, якщо їм вдасться вийти ціло з рук цієї страшної інституції, хоч обчищеними з усього, що заробили. Я вказав на те, що націоналізований промисл підупадає. Цукроварство, що проквітало перед війною, дає тепер величезні дефіцити: цього року дефіцит досягне 100 міліонів рублів. Це легко зрозуміти: великі фабрики не працюють, а загальні кошти, щоб випродукувати 28 міліонів пудів є втроє більші, ніж були перед війною, коли продуковано 130 міліонів пудів. Приватний промисл ледві животіє, поминувши домашній промисл і фабрикацію деяких харчових продуктів; причини ці самі: брак капіталів, дорожнеча сирівців і робітника. Тож можна сказати, що якщо село підіймається з упадку, якщо мужики збирають чим раз більше й заможніють, якщо одним словом хліборобство находиться в стадії видоровлення, то місто все ще чидів, а мешканці міст далі страждають, а найбільше від усіх страждає інтелігенція.

Український рух.

Переходжу до життя політичного й інтелєктуального.

Найбільше замітним законом цього життя, це нова національна політика або як тут кажуть „українізація" усіх державних установ України та школи. У цьому національному русі, який санкціонував тепер уряд, беруть активну участь комуністи, інтелігенція й мужики. Український нац'ональний рух не є чимсь, що винайшли українські політики чи інтелігенти; це широкий і народній рух, який має глибоке коріння в краю й обіймає великі маси українського народу. Дві невдалі спроби утворення незалежної української держави, спершу при помочі німецьких штиків, а вдруге польських штиків, не знищили національної ідеї на Вкраїні, але примусили українське громадянство піддати ревізії думки про взаємовідносини між Росією і Україною.

„Чужа поміч" і незалежність.

Українські мужики не забули німецької окупації, яка була жорстока, тверда й грабіжницька і на Вкраїні не люблять Німців, населення кривим оком дивиться на них і дуже зле їх приймає, тож вони волять провадити свої інтереси куди инакше ніж на Україні; та і скоро-минула польська окупація не була краща; і якщо війська маршала Пілсудского були примушені чимскорше накивати пятами із України, то це сталося радше завдяки самому населенню ніж кінноті Буденного. Петлюра, що був готовий продати вітчину Полякам, стратив цілий свій престіж і всю свою популярність; саме населення безжалісно переслідувало й нищило повстанчі банди, бажаючи спокою і не хотячи бути відірваним від Росії, хоч і не зрікалося політичної і національної автономії України. Українці зрозуміли, що доля України звязана тісними вузлами політичними й економічними із долею цілої Росії і ідею незалежної України заступили ідеєю федерації усіх країв і народів Росії. Не знайдете більше на Україні прихильників незалежної України, цілковито відірваної від Росії; їх треба шукати в еміграції, якої вплив є більше ніж мінімальний. Але ставши прихильниками тісної федерації з усією Росією, Українці заховали неткнутими свої національні змагання на полі культурного розвитку, шкільництва (початкового, середнього, вищого), судівництва, державних установ.

(Продовження буде.)

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. ин. 40.000.

Біржа.

Львів, 25. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 4·93 — 4·93½, чеські кор. 0·15⅛ — 0·15¾ леї 0·02—0·02½, франц. франк 0·27½ — 0·28, швайц. франк 0·95—0·96, анг. фунт 2·90 — 3·00.

Золото. 20 кор. 21·20—21·40; 20 франк. 19.80—20·00; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.30—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·14—2·16, фльорени 1·08—1·10, рубл. 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·75—0·80.

Збіжжа.

Пшениця **краєва** з **1913** р. від 23·00 до 24·50 жито галицьке з **1923** р. від 14·50 до 15·25, жито нов. збору від 14·50 до 15·, ячмінь галицький браварський від 13. до 16·50, ячмінь галицький пашний від 13·00 до 14·00, овес галицький з 1923 р. від 14·50 до 15·25.

У німецькому парляменті.

Справа затвердження льондонської умови.

На суботнім засіданні німецького парляменту виголошено дві промови: одну міністр фінансів д-р Люстер і другу міністр закордонних справ Штреземан. Оба вони боронили здобутків льондонської конференції, доказуючи, що порозуміння осягнене з Францією є корисне для Німеччини.

Міністр фінансів вказував на те, що стан, в якому находилась рурська територія загрожував повною економічною руїною цієї території і небезпекою державі. Господарство Німеччини потребує кредиту; дальше продовження цієї недостачі збільшило би безробіття. Повторити ще раз інфляцію і видати ще нову валюту було би неможливо. Внаслідок льондонської конференції Рурщина і Надренія перестають бути репараційними провінціями. Тягарі, які бере на себе Німеччина є важкі, але без них не можна би перевести полекші в царині господарства. Німеччина ще не одержала позички, але згода на пункти льондонської конференції означає згоду союзних держав на позичку, і навпаки: на випадок, колиб їх Німеччина не одержала, тоді вона є звільнена від льондонських зобовязань. Німецький нарід матиме багато праці перед собою, але лише шляхом льондонської конференції має єдиний вихід зі скрутного становища.

Міністр закорд. справ Штреземан підкреслював успіхи наскрізь політичного характеру. Франція, яка в особі Ерріо заявила, що не буде торкатись справи очищення Рурщини, остаточно згодилась на переговори. Коли порівняти первісне становище фран. уряду в цій справі, тоді ясно, що Льондон приніс Німеччині чимало додатного. Німецька делєгація виїхавши з Льондону не дала ніяких торговельно-промислових зобовязань. Для Німеччини було краще зробити уступки щодо остаточного реченця евакуації Рурщини, а за те задержати козирі в своїх руках до найближчих торговельних переговорів. А проте Німеччина може стояти завсіди на становищі у закордонній політиці, що її противник є віроломним шахраєм. Льондонська конференція зірвала з політикою поанкареізму. Боротьба за освободження Рурщини ще не закінчилась.

Все те, що зазнала Німеччина від сили Репараційної Комісії, яка мала необмежену владу над нею, тепер скінчилось. Франція не має вже на своїм боці більшости. У справі санкцій зробили всі також важливий крок наперед. Замість диктаторської влади, яка рішала ці справи прийшов мировий суд. Від Версайля до Льондону Німеччина йшла шляхом невинного пониження. Льондон змінив це все: і вона стала рівнорядним членом між народами та вийшла зі свого відокремлення.

Найбільшу вагу у своїй промові поклав Штреземан на відповідальність, яка впаде на партії, що відкинуть льондонське порозуміння. Він звертав увагу на те, що в згоді, яку має дати німецький нарід на це порозуміння діло йде не про поодинокі полекші: мілітарну евакуацію, звільнення полонених, поворот утікачів і т. д. А вага цього договору в тім, що коли нинішній німецький парлямент розїдеться, а новий найдеться в ще неприхильнійшому настрою супроти льондонських переговорів, тоді не так легко буде зібрати ще раз представників великих держав для спільної наради, а ще важше буде добитись кращого порозуміння як останнє. Всю цю промову зустрічали рясними оплесками партії центру, а вигуками і писканням націоналісти та комуністи.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Забезпечення границь Польщі.

До Парижа привіз полк. щтабу ґен. Каспшицкі листи від мін. ґен. Сікорского до франц. мін. війни Нолле і марш. Фоша. В листах порушено справу договору про взаїмну поміч і ґарантійного пакту, що торкається справи забезпечення границь Польщі і Франції. Порушено теж військ, договір.

Пілсудскі вертає до служби.

„Польска Збройна" звідомляє: През. Войцеховскі на внесення уряду предложив поворот до чинної служби марш. Пілсудскому на становище ґен. інсп. військ і заст. предс. воєнної ради, яким з правила є мін. військ. справ. На осінній каденції сойм полагодить цей проєкт. Мін. військ. справ предложить теж урядові і през. Войцеховскому на становище ґен. інспектора військ марш. Пілсудского.

Пробна мобілізація.

12. IX. буде в Америці „Днем оборони" для випробування військ. організації Зєд Держав. Також випробування буде і в Японії.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Зі страху перед п. прокуратором друкуємо уже новинки петітом, але й те нічого не помагає, коли схочемо перевести анальогію між університетом для муринів і малополяків. Пан прокуратор догляне і сконфіскує усе, хочби це була тільки тюрма на Баторія чи инша коломийська ґімназія.

— **„Славянське мистецтво".** З початком 1923 р. почав виходити в Чехах часопис, присвячений мистецтву всіх славянських народів. Часопис під мистецьким оглядом видається бездоганно, друкується на найкращому крейдяному папері, має численні роскішні ілюстрації, з яких частина в барводруку. Первісно начальним редактором був російський мистецький критик С. Маковський і напрямок часопису був до певної м ри русофільський чи точнійше панросійський. Тепер начальним редактором став Сергій Гладкий, котрий зумів обєднати коло часопису найкращі мистецькі сили Чехії, Словаки, Болгарії, Сербії та ин. слав. народів. Російська мова раніш була в часопису першенствуючою, так що статті були обовязково з рівнобіжним текстом російським. Починаючи з ч. 3 усі статті часопису подаються лише в чеській мові з експозе у французький мові. Перше число „Славянського мистецтва" було присвячено російському і чеському мистецтву, число друге — словацькому. На днях вийшло третє число — болгарське. Черговий випуск, четвертий, буде присвячений украинській стародавній архітектурі. Короткий історичний огляд розвою української архітектури дає архітект Вощинцкий Сливецкий. Статтю бу- де ілюстрована до 35 фотографічними кліщами найкращих памятників українського монументального мистецтва. Українське число вийде в середині місяця жовтня с. р. В дальшому редакція „Славянського мистецтва" має на меті присвятити чергові числа: сербському мистецтву, сучасній чеській архітектурі, українській графіці (переважно сучасній), мистецтву Підкарпатської Руси, хорватському мистецтву і т. д.

— **„Національний український інструмент".** Під таким заголовком появився в „Прагер Прессе" (ч. 233) з 24. п. м. фейлетон п. К. про походження, характер і примінення на Україні бандури.

— **Ще про останню екзекуцію у Львові.** Минулої суботи, о 7. годині рано, як ми вже доносили, розстріляно у Львові, убийника рідної матері Івана Гриника. Безпосередно перед екзекуцією оглянули Гриника психіятри, які ствердили що деліквент є вповні нормальною людиною. Супроти помітної депресії і вичерпання Гриника, винесено його на коші і посаджено на стільци з опертям для голови. Гриника розстріляно в сидячій позиції. Рідня розстріляного врезигнувала з видачі його тіла, натомісць зажадала звороту його одежі.

— **Всесвітний урожай.** По одержаних відомостей з країв усього світа показується, що цьогорічний збір збіжжа є менчий від звичайного не тільки в нас, але й загально. Вплинуло на те зменшення обему засіяних піль, яке напр. в Зединених Державах винесло 7 процент. Крім цього в середньо-европейській полосі панувала цього року погода, неприятна для росту і видатности збіж. Щож до Східньої Ев-

Купуйте Шкільні Зшитки

виробу Українського Педагогічного Товариства і Наукового Товариства ім. Тараса Шевченка.

290 ГОЛОВНИЙ СКЛАД: Книгарня Українського Педагогічного Т-ва Львів, Руська 3. 1-1

строфу посухи, яка особливо відбилася на радянських республиках, які мимо того, що збільшили простір засіяних піль о 10 процент, матимуть о 10—12 процент менчий збір від минулорічного.

— **Зріст дорожнечі.** Не дивлючись на ославлену „санацію" польської валюти, дорожнеча в Польщі росте поволи але послідовно. Протягом останніх двох тижнів зросла дорожнеча у Варшаві о 5 прц.

— **Доразовий суд в Новгородку.** Дня 25. ц. м. почався в Новгородку доразовий суд над учасниками діверзійного випаду на Стовпці.

— **Ще одно продовження реченця.** З Варшави доносять, що речинець реєстрації чужинців в Польщі продовжено до 1. вересня.

— **Новий фризієрський цінник.** У Варшаві оголошено новий фризієрський цінник, після якого за голення платиться 35 гр. а за стриження волося 65 гр.

— **Конґрес інституту для міжнародного права.** Дня 21. ц. м. почав у Відні свої наради конґрес інституту для міжнароднього права. В конґресі приймають участь визначні правники та університетські професори усього світу.

— **Мешканевий рай у Відні.** Заряд громади у Відні рішив вибудувати протягом слідуючого року 10.000 нових помешкань.

— **Божевілля чи містифікація?** Познаньский староста сконфіскував і обложив арештом наклад пастирського послання маріявицького „архиепископа" Івана Марії Ковальського, в якому він пише, що Христос явився йому і сказав, що „Літурґія вже в католицькій церкві не істнує, що нема вже ані одного священника, який би мав право її відправляти, бо душі усіх знищив смертельний ґріх і чорт". Це право має тільки він і він має монополь на давання розрішень, без яких усіх жде суд і пекло...

— **Інтересне спростування.** Деякі польські часописи, яким допік „огірковий сезон" пустили в світ сплетню, що відомий російський письменник-ґуморист Аверченко в наслідок рани одержаної підчас своєї втечі від большевиків до чеської Праги осліп і лежить в шпиталі „без феника при душі". У відповідь на польське співчуття оголосив Аверчейко спростування, в якому між иншими каже: Я був ранений не при нагоді втечі від большевиків, а 18 літ тому, коли ще большевиків не було; я не сліпий тільки короткозорий; працюючи в чотирьох російських і трьох закордонних видавництвах я дакий від нужди; феників не маю, бо всі свої рахунки веду в чеських коронах і доларах...

— **Податок від спадщин і даровизн.** В 72. ч. „Дзенніка Устав" появився закон з дня 18. ц. м., який очерькує висоту податку від спадщин і даровизн. Мінімум, свобідне від податку виносить 10.000 зол. пол., коли спадщина припадає на найближчу рідню; поза тим це мінімум виносить 3.000 золот. п. Податок від одідичених недвижимостей і хліборобських знарядів, о скільки вони переходять на найближчу рідню, плататься щойно тоді, коли їх вартість переростає суму 2500 злот.

— **Висота комірного.** Комірне за винаєм приватних мешкань і склепів у Львові остає на вересень не зміненою. Щойно на квартал від 1. жовтня ц. р. буде комірне підвищене після норм червневого закона про охорону льокаторів.

— **Невже порозуміння з Марсом?** З Канади доносять, що радіостація в Понт Ґрей заобсервувала якісь загадочні сиґнали, невідомі в досьогочасній радіотелеґрафії. Про анальоґічні сиґнали доносять англійські радіостації. Поважні англійські вчені впевняють, що коли би навіть вдалося землі скомунікувати з Марсом, то форма життя на ньому є до тої степени відмінною від нашої, що не можна би сподіватися ніяких позитивних успіхів з такого порозуміння. Проф. Льов пригадує, що Марс є старшою планетою від землі, та що атмосферичні умови на ньому витворили там цілком відмінні породи від наших.

— **Як довідуємося** п. Ґавронський, директор Уряду Еміґраційного в Варшаві, в товаристві князя Любомірского виїхав до Бразилії кораблем „Massilia", котрий належить до Товариства „Chargeurs Reunis", в справі переселенців з Польщі до Сао-Павльо, які мають одержати підмогу від бразилійської держави. Пан Ґавронський повернє тим самим кораблем в вересни.

Високі школи.

Студії у віденській техніці.

Товаришам в краю, котрі вибираються студіювати у віденській техніці, подаємо отсі інформації:

Віденська техніка обіймає відділи: 1) загальної інжинірії—студії тривають 10 семестрів, 2) архітектурний—9 семестрів, 3) будови машин з підвідділами: а) електротехніки, б) будови кораблів — по 8 семестрів, 4) хемічно-технічний з підвідділом для огрівання і газової техніки — по 8 семестрів, 5) загальний відділ технічної фізики — 8 семестрів. 6) загальний відділ з пітвідділами: а) курс техніки обезпечень (Versicherungstechnik) і б) курс ґеодетичний (землемірства)—по 4 семестри.

Подання в справі приняття і зі зазначенням вибраного відділу слід вносити до ректорату техн'ки (Rektorat der Technischen Hochschule Wien VI. Karlsplatz) на німецькій мові від 1. вересня до 10. жовтня, залучаючи свідоцтво зрілости, зглядно відходу з иншої вищої школи, 2) свідоцтво приналежности, 3) метрику, 4) т. зв. свідоцтво моральности (Wohlverhaltungszeugnis), 5) по німецьки виповнене т. зв. Nationale в 3-ох примірниках на оригінальних формулярах техніки, 6) австр. стемпель на 2.000 австр. корон, 7) почтову оплату на відповідь. На кінці подання слід подати точну адресу. Вичислені документи слід подати в оригіналах, долучаючи обовязково урядовий переклад кожного на німецьку мову (потверджений нотарем або судовим перекладчиком. Вчасніїші зголошення мають першенство. Рішення про приняття оголошує ректорат около 18. жовтня. Кожний новопринятий (реалісти також) мусить около 25. жовтня зложити вступний іспит з начеркової геометрії та вільноручних рисунків. Поручається перероботи докладно основи начеркової геометрії—у Відні є підготовні курси згідно з тутешніми вимогами 3—4 тижні).

Такси виносять: Вступний іспит 60.000 австр. кор., вписове і перший семестер 1,590 000 австр. кор., дальші семестри около 1,390.000 австр. кор. Лябораторійні такси осібно. Такси в хемічних лябораторіях около 3,000.000 австр. кор. на кожний семестер.

Новопринятих на загал не звільняють від оплат—на дальших семестрах звільняли українських студентів правильно на половину всіх такс. Удержання у Відні виносить около 20 ам. долярів—мінімум 15 ам. дол. За мешкання доволі тяжко. Для перечислення 1 ам. доляр=70.000 австр. кор., 1 золотий польський = 13.000 австр. кор.

Технічна секція тов. „Січ" не пепепроваджує на загал колєктивних вписів на техніку тому, що ректорат вирішує подання індивідуально. Підписаний може переслати інтересованим відповідні друки та інформації та внести подання до ректорату. але лишень під услівям, що одержить всі вичислені документи в комплєті і з німецьким перекладом. Непереложені або некомплєтні документи звернеться властителям назад.

Українські часописі прохається передрукувати отсе оголошення.

За Технічну Секцію Тов-а „Січ" у Відні
Bohdan Prystaj
Wien
XIX. Döblinger Hauptstrasse 92|5.

Зі спорту.

Вісти з „Українського Спортового Союза".

Мандрівна нагорода „Червоної Калини" за мячеві змагання Львів—Край.

На Українських Запоріжськик Ігрищах, які відбудуться в днях 12, 13 і 14 вересня ц. р. найважнішою точкою програми являться мячеві змагання Львів — Край. Вони відбудуться в неділю дня 14 вересня. Львівська дружина буде зложена з найліпших ґрачів львівських дружин, друга з найліпших ґрачів провінціяльних. Склад, який усталює в порозумінню з провідниками дружин провідник мячевої секції Союза п. Стоцький, буде на днях проголошений.

В нагороду для побідної дружини призначила „Червона Калина" булаву гуцульського стилю, інкрустову й золочену.

Присилайте передплату!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Вписи до Торговельної школи Тов-а „Просвіта" у Львові, вул. Корнякт ч. 1. будуть відбуватися в днях 30. серпня до 1. вересня 1924 р. щодень від год. 10. до 1. в пол. До 3-клясової школи і на піврічний курс приймається з укінченою виділовою школою або третою ґімназіяльною, до двоклясової ґімназії торговельної з укінченою шестою клясою ґімназіяльною, — на однорічний курс з укінченою ґімназією. В школі наука починається 3. вересня, початок курсів буде оповіщений окремо. — УПРАВА. 1—1

Тільки першорядні вироби! Рік основання 1883.

Фабрика Ковдер С. СТРУДЕР в Перемишлі

вул. Дворського ч. 2.

поручає **ковдри** на гусячім пуху, овечій американській вовні і ваті.

НОВІСТЬ! **НОВІСТЬ!**

Ковдри на пуху зі спеціяльної, інпреґнованої, густої, швайцарської сатини, під ґарантією, що пух не перейде ваги 1.600 ґрамів.

Виставляю на СХІДНИХ ТОРҐАХ а також познанських торгах.

244 Цінники висилаю даром і оплачено. 2—2

З дівочих шкіл ім. Шевченка У. П. Т. у Львові при вул. Мохнацького 12. новий шк. рік у 7. кл. всенар. школі, учит. семінарії і ґімназії розпічнеться 1. вересня Богослуженням. Додаткові вписи й іспити в днях 29. і 30. вересня. — УПРАВА. 285 2-3

Порядок Богослужень, які відправляться в храмовий празник в церкві Успення Пр. Д. М. у Львові: Дня 28. ц. м. в навечерє празника о год. 6. Велика вечірня з літією. В часі вечірні проповідь — по вечірні обхід з Найсв. Тайнами і благальна пісня. Сповідь вірних від год. 5. попол. В четвер 29. ц. м. читані Сл. Божі від 5. рано що години. О год. 6. утреня. Торжественна соборна Сл. Божа з проповідю о год. 10. По Сл. Божій водосвяття. О год. 12. чит. Служба Божа. О год. 4. вечірня з проповіддю, виставленням Найсв. Тайн і благальною піснею Храмовий празник Успення Пр. Д. М. наділений повним відпустом для тих, що в той день в церкві Успення Пр. Д. М. приймуть св. Тайни Покаяння і Евхаристії і помоляться в наміренні Церкви. — *Управа Парохії Успення Пр. Д. М. у Львові.* 1—2

ЛИСТУВАННЯ.

Вп. пана Голинського оперового співака з Медіоляну просимо подати негайно свою адресу „Червона Калина" Львів, Руська 18. 293 1—1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ВИНОТУЙТЕ адресу: Лєкції фортепяну Ґізеля Зарицька, Львів — Сташіца 8/1 (бічна Хорущини). 279 2—3

УЧЕНИКІВ на помешкання з харчом прийме вдова по уряднику. Крижанівська, Вірменська 15. III. пов. 3—3

КАЛИТЯК Потоцкого 47., продав найлучший вуголь тону по 47 зол., а рубані дрова на 4 сухі, по 32 зол. з доставою. 256 1—1

ПРИЙМУ на станцію дві панночки. Близша відомість в „Союзнім Базарі" вул. Руська 20. при касі. 291 1—2

РЕАЛЬНІСТЬ гарну з більшим городом до винаймлення евентуально до куплення вошукую. Зголошення під „Реальність" Трускавець. 294 1—3

ВАКАЦІЇ без фотоґрафічного апарату страчені. Памятайте, що у нас н а й д е ш е в ш е купите фотоґрафічні прилади. Оглядайте стало виставові вікна, та жадайте цінників з обсягу шкільної кінематоґрафії, фахової і проєкції. Школи і научні інституції не можуть обійтися без нас з надходячим шкільним роком Ми розписали також конкурс (загальна сума 430 дол.) за десять найкращих знять. „Кінофот" давнійше „Snapshot", Львів, вул. 3-мая 5 і 11а. 183 11-11

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА,** де веде її спільно з адв. **Д-ром Дрогомирецьким** у цього-ж домі. 292 1-5

Лікарсько-дентистичне заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 2—10

ПЕРЕСТОРОГА!

Остерігається перед купном вкраденого у моїй почекальні образу кисти В. Крижанівського „Дама з доґами" (акварела, два роки тому була на мистецькій виставці). Хто вказав би адресу, даю нагороду.

Дентист Насс

265 3—3 Львів, вул. Сикстуська 17.

Позір! ПРАВДИВА Позір!

ДІЙОГО БИЦА ПРОТИ **СНІТКО**

1 пачка вистане на байцювання 100 кг. збіжжа

ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ ЗЛП. 0·50

При замовленню більшої скількости відповідний рабат 4-5

Замовляйте сейчас через

ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

ЛЬВІВ, вул. Зіморовича ч. 20.

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ — ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ҐУРТІВНЯ ВЗУТТЯ"

„ҐЕРА"

282 3—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

ЗЛОЧИН

поповнює кождий, коли перед закупном панчіх, скарпиток і трикотових виробів не вступить до знаного, спеціяльного магазину панчіх, щоби переконатися, що дістане найліпші, найелеґантші, наймодніщі панчохи і скаркаль, а однак богато заосмотрений, міститься

в подвірю на ліво **ПРИ ВУЛ. СИКСТУСЬКІЙ Ч. 19** **в подвірю на ліво**

Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи в ріжних колірах, з подвійною стопою від **60 сот.**, скарпитки від **40 сот.** до найвибагливіщих і найелеґантших. — За тревалість ручимо.

ПОЗІР! Кождий, що хоче заощадити ґроші — нехай за тямить собі докладно нашу адресу: **вул. Сикстуська 19, в подвірю на ліво.** 277 2—4

За Редакцію відповідає О. Костик. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 190 (10.283). Львів, четвер 28. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Оригінальна помисловість.

Не можна сказати, що тзв. відповідальним і невідповідальним політичним чинникам в Польщі недостає легкодушности і головокружної помисловости. Якої справи гільки не торкнутися, всюди продирається та легкодушна, завадіяцька і злобна помисловість, коли тільки йде мова про якінебудь справи тзв. національних меншостей. Не будемо приводити за багато прикладів, бо пятилітнє панування комбінованої львівсько-варшавської хієнської спілки дало нам їх аж надто багато. Звернемо тільки увагу на ефективне виконання закону про тзв. самоврядування трьох полуднево-східних воєвідств: львівського, тернопільського і станиславівського.

Ухвалення польським соймом 26. вересня 1922 р. цього оригінального закону і то на внесення енцецького ватажка д-р Ст. Гломбіньского стало передумовою розписання виборів на нашій території і рішення Ради Амбасадорів з 14. березня 1923. Признаючи Польщі східні границі по постановам рижського трактату і включуючи в склад Польщі Сх. Галичину, Рада Амбасадорів приняла до відома закон польського сойму з 26. вересня 1922. Одночасно надала йому й авторітетну інтерпретацію в дусі окремого статуту для Сх. Галичини. Згаданим законом польський сойм і уряд зобовязався надати Сх. Галичині, а посередно й иншим національно-українським територіям в межах установлених границь такий політично-правний устрій, який покривався би з поняттям територіяльної автономії. Як з цього святочного й очевидно умовного зобовязання вивязалася Польща, стверджують недавно ухвалені, вельми помислові язикові закони, які в ніщо повернули всі дотеперішні надбання, важкою боротьбою добуті права української нації.

Ми далекі від того, щоби сподіватись від польських політичних чинників иншого трактування наших справ і управнень. Не дивує нас те, що сталося. Така „розвязка" національної проблеми в сучасних межах Польщі не дала нам нічого нового. Вона була тільки цебром холодної зоди на голови тих, що вступали до польського сойму з деклярадіями „співпраці". Така „розвязка" вкінці поставила велику точку над і та поглибила вже й так грізну пропасть.

Ось так менш-більш порадивши собі з першою частиною оригінального закону з 26. вересня 1922, польський уряд, що розпоряджає надзвичайними повновластями всіх польських партій, ладиться до „здійснення" другої частини свого власного закону про оснування українського університету. І тут сильно зазначилася незвичайність його виконання, геніяльна помисловість його здійснення.

Приймаючи до відома закон з 26. вересня 1922, держави Антанти приняли й постанову про заснування українського університету на протязі д в о х літ, себ-то найдальше до 26. вересня 1924. Одночасно, само собою зрозуміло, приняли вони до відома, що той університет буде заснований на українській національній території, бо тільки тоді така інституція може сповнити своє завдання, може бути центром науки й культури народу, для якого вона призначена.

Одначе инші помисли й иниі замисли леляли автори закону з 26. вересня 1922. Великодушна Антанта, що робила Польщі багаті дарунки з чужого добра, мабуть не допускала, що закони, очевидно за винятком податкових, ухвалюється на сході Европи не для виконання, тільки для хвилевої тактики, для замилення очей, для репрезентативного фасону. Помисловість польських великодержавців різко відріжнюється від солідности західно-европейських державних мужів — так, як підступна й помислова хитрість східного „грайзлєрника" від солідарности англійського купця.

Два роки минає від хвилі ухвалення закону з 26. вересня 1922, а справа не посунулася ані кроком вперед. Навпаки, посунулася кілька кроків взад. За володарства в міністерстві освіти п. Мікуловского-Поморского український університет був „готовий", тільки ніхто „не зголошувався" по нього. За знаменитого Гломбіньского він теж був „готовий"... в голові цього міністра з пропозицією осідку на варшавському передмістю Прага. І тепер він „готовий" в голові п. Міклашевского та по всім даним має бути в недалекому часі вивіндуваний на III. поверх ПКО. у Кракові. Очевидно, на цей „університет" має зложитися кілька катедр фільософічного й правничого факультету.

Чиж не глум, чи не болючий насміх, чи не очайдушне й визиваюче топтання гідности й чести українського народу?

Справа українського університету є що найменше 20 літ незвичайно актуальною, гострою, напруженою. Український народ після безуспішних заходів, старань і жертвенної боротьби в творчому зусиллі здобувся на заснування українських приватних високих шкіл у Львові, в осередку своєї національної території, в своїому давньому культурному центрі. Український народ сам з власної волі і почину постановив дати знання і створити джерело наукй для своєї молоді. Щож? Ті школи признано з боку культурних месіяністів „протидержавними", „політичними кузнями", „нелєгальними", в наслідок чого їх авторітетним ректором став керманич політичної поліції.

Замісць „нелєгального" українського університету у Львові і лєгального в Празі 7-ми міліоновий український народ в границях Польщі має одержати незнесені досі українські катедри з львівського університету в... Кракові. За одним замахом будуть зліквідовані два університети, всі правно істнуючі катедри на львівському університеті і закон буде сповнений ad maiorem gloriae великодушної Антанти. Бо ясно, що український народ і його культурні потреби тут ні при чому. Справді гідна подиву й оригінальна помисловість.

Одначе грубо помиляється той, хто в своїй злобі радіє, що тим чином ще більше понизить українську націю. Ні, це пониження не торкається нашого громадянства. Ні одна українська організація, ні один гурт людей не дався взяти на цей помисл. Жаль тільки, що один емігрант убрався був в ролю посильного, так, немов би польський уряд чи його дипльомати не розпоряджали своїми власними курєрами. Та й цей інцидент нас не торкається.

У Кракові мають творити якусь шкілку під дивовижною назвою „українського університету" з явно політичними, радше дипльоматичними цілями. Наших професорів і нашої молоді там не буде. Український народ ще найде способи, щоби дати освіту своїй молоді, але насміхатися й понижувати себе не дозволить.

Чи та шкілка справді повстане, з ким і для кого, та чи вона сповнить ролю, яку їй призначив мін. Скржиньскі — це для нас байдуже. Та не улягає сумніву, що цей помисл є надто дитинячий, просто штубацький, щоби міг сповнити покладані в ньому надії. *Ф. Ф.*

Чи на новий шлях?

Ще про наслідки льондонської конференції.

Дискусії, які мусять вести делєгати льондонської конференції зі своїми земляками не в силі оминути дуже дразливого питання про довіря до вчорашніх ворогів з якими нині підписано порозуміння. Макдонельд та Еріо щораз сильнійше підкреслюють факт, що успіх льондонської конференції лежить більше у перспективах, які вона відкриває на майбутнє, ніж у здобутках уже осягнених. Найважнійшим моментом останньої конференції має бути момент психольогічний: що дві сторони дійшли до згоди добровільно, на принципах мирового суду.

Канцлєр Маркс зясував своє становище до здобутків конференції так: „З поганого діла ми вийшли з найкращими результатами". Оцей скептицизм спільний усім учасникам конференції, яка мала поєднати ідеалістичні принципи з реальними фактами. Реальні факти нагадували, що від 1919 р. на перепоні тривкого миру стояли суперечні інтереси Англії, Франції та Німеччини. Ця суперечність не щезла в 1924 р. Англія на далі потрібує ринків збуту, бореться з безробіттям, лякається німецької конкуренції. Франція потрібує німецьких сплат для покриття свого дефіциту та відродження внутрішнього кредиту, зовсім вичерпаного. А Німеччина на далі має пересвідчення, що вона не повинна платити репараций, бо не є винною у війні.

Всі ці держави зробили собі взаємні уступки. Метода порозуміння, якою вони користувались є по суті ріжна від попередних конференцій. Учасники льондонських нарад станули на становищі, що вони щойно починають нову добу розплутання европейських конфліктів і самі спільно шукають засобів для поладнання повоєнних суперечностей. Німеччину, на думку Еріо, поставлено в такі умовини, що й краще сплачувати довги нині як пізнійше і що в 1928 р. вона платитиме стільки-ж, що і Франція. А що буде, коли вона не додержить зобовязань? У цьому пункті рішення конференції не вповні ясні. Союзники мали би виступити проти Німеччини спільним фронтом. А коли не захочуть? Тоді Франції залишається інтерпретація, чи Німеччина викручується від договору злобно.

Щоби оминути таких неприємних моментів, Макдонельд обіцяв при закінченні льондонської конференції скликати нову: про міжсоюзні довги, які треба би „справедливо" розділити. Але ця конференція має ще більше дразливу тему, як попередня. Америка й Англія можуть хіба домагатись, щоби Франція звернула їм довги, а Франція може вказувати пальцем на Німеччину. Кращим засобом замирення держав був би шлях через Лігу Націй. Там торкнуться справи розброєнь — Франція казатиме про Німеччину, а Англія про Францію і про ті держави Східної Европи, які піддержує матеріяльно Франція. Англія, найбільша оборонниця в данім моменті розброєння — відкинула свіжо проект у цій справі вироблений Лігою Націй. Нелегко передбачити: як вона зможе оборонити новий плян, в якому інші держави добачуватимуть оборону її ролі всесвітнього сторожа на морі.

У кожньому разі: сміливий почин уже зроблений. Треба почекати на прикладення в практиці деяких основних рішень льондонської конференції.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Пр. 764/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 184 (10.277) з дня 21. серпня 1924 р. в артакулах: 1) „Наша кооперація на індексі" в уступах між слозами: а) перепони і виказано. б) неприкильне і Труси у долівках. 2) „Віча і збори" в уступі від слів: а характеристичним був, до кінця, містять в собі єство злочину з § 65 а) карного закона, узнав доконану в дни 20. серпня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня 21. серпня 1924

(Підпис нечиткий.)

На радянській Україні.

(Докінчення.)

Комунізм і націоналізм.

Та в першому часі після російсько-польської війни большевики не дуже то потурали національному рухові, підозріваючи в ньому контрреволюцію. Та згодом, на протязі доволі короткого часу, національна ідея проникла навіть проміж українських комуністів, які дивоглядним способом лучать український націоналізм із комуністичним інтернаціоналізмом. Найбільш завзятими націоналістами є українські комуністи, які еміґрують із Східної Галичини; для них національне питання попережає навіть комунізм. Під натиском українських комуністів центральний радянський уряд (в Москві) був прилушений замінити комуністів-Москалів чи чужинців на чолі державних установ на Україні українськими комуністами. Самий Раковський уважав за відповідне уступити своє становище голови ради народніх комісарів України Українцеві Чубареві. Можливо, що коли московський уряд був би обявив війну українському рухові, останній був би придушений (?), але центральний уряд при кінці 1922 р. зробив цей рух своїм і зачав його підпирати.

Польська політика.

Причини цього відродження настільки цікаві, що й прості. Польща започаткувала і завела в Східній Галичині, на Волині і всіх східних окраїнах політику денаціоналізації і національних переслідувань. Українські школи позачиняно, українських учителів позусувано, українську мову прогнано з державних установ; польська колонізація мала доповнити це діло денаціоналізації. Цією політикою Поляки створили собі в Українцях невблаганних ворогів. Большевики скорисувались цією нагодою, щоб підпираючи національний рух, зробити з радянської України український Піємонт, який міг би служити точкою притягання для Українців зпоза кордону. Це перша й найголовнійша мета українізації. На другому місці, радянський уряд був погляду, що українізація булаб добрим способом, щоб примиритися з українською інтеліґенцією, для якої національна справа була справою першорядної ваги і попережала все инше. Тому треба сказати, що радянський уряд не завівся і „українізація“ була дуже вручним політичним кроком, який ділковито вдався. Українці із Східної Галичини, Волині й Полісся стали щирими прихильниками зєднання з Радянською Україною. Симпатії для Радянської України, а тим самим для Росії є дуже великі в усіх цих сторонах*), і ці симпатії можуть в потрібному менті відограти рішаючу ролю, передовсім на випадок конфлікту між Росією і Польщею.

Українізація.

В серпні 1923 р. ВУЦВК. (Всеукраїнський Центр. Виконав. Комітет.) видав декрет про українізацію. Цей декрет — основний закон нової національної політики приписує виключне уживання української мови як офіціяльної в усіх державних установах України; російська мова залишається як офіціяльна для зносин з національними меншостями і з иншими народами союзу радянських республик. На протязі одного року усі центральні установи (ВУЦВК., Рада народніх комісарів і всі комісаріяти) мають бути націоналізовані. Декрети й закони оголошуються російською й українською мовою; урядовці повинні знати обидві мові. Навчання має провадитися в усіх школах українською мовою; одначе національні меншости заховують право до шкіл із їхньою рідною мовою, як мовою навчання. Армія має бути теж зукраїнізована, коли буде достаточна скількість українських старшин.

Декрет був одним з рідких декретів, що не лишився мертвою буквою. Українізація проводиться горячково і скількість українських шкіл і українських установ росте з кожним днем. Українська інтеліґенція взялася із запалом до національної праці і її ворожнеча до радянського уряду зменшилася. Рух, що проявляється на Україні приєднав українську еміґрацію і багато еміґрантів повертається до краю. Уряд не тільки толерує, але навіть заохочує чисто національну пропаґанду, яка не має нічого спільного з комунізмом. Ця ж сама національна патріотична і протипольська пропаганда проводиться в армії. Під сучасний мент большевики багато скористали з українізації і з цієї пропаганди. Але патріотичний і національний рух може стати дуже небезпечним в даному разі для самої Радянської влади, бо він може її примусити або: підпорядкуватися національним вимогам і провадити політику чисто національну, яка не має нічого спільного з червоним інтернаціоналізмом (до чого вона, на мою думку, неспосібна), або: уступити і зробити місце національному демократичному урядові.

*) Звертаємо увагу, що це погляд чужинця автора статті, яку ми лише передруковуємо без змін. — *Пп. Ред.*

З польських справ.

Актуальне політичне credo Хієни.

„Що найвище катедри про руску культуру!“ — Благодати „кресових законів“ на практиці. — Повне спольщення урядування. — Критика судових присуді:

Вчора відбувся у Львові наради зїзду делеґатів львівської виборчої округи Хієни („Chrześcijańska jedność Narodowa“). Авторами резолюцій, прийнятих зїздом зі захопленням, були фактичний міністр освіти за всіх урядів — Прушиньскі, організатор „львовських двєці“ Мончиньскі і инші т. п. селектені духові батьки воольогічного польського шовінізму. Резолюції зїзду на стільки характеристичні для політичної думки цієї впливової і чисельно дужої польської політичної партії, що не слід проминути їх мовчанкою. Ось декілька квіток з їхньої пахучої барвистої китиці.

„В звязку з поголосками про думку оснування „рускего“ університету в Кракові з наміром перенесення його згодом на терен східних воєвідств, з зд стверджує, що що найвище (!) можна би допустити до заведення у Кракові катедр при ягайлонському університеті з викладами про „руску“ культуру (!). За те творення початків окремого „рускего“ університету було би не тільки суперечне з духом закону про мову в шкільництві, але було би актом річево нічим неоправданим, наскрізь політичним і ворожим усьому польському („polskości“), бо воно запалювало би огнище протидержавної агітації“.

„Зїзд пригадує, що згідно з „язиковими“ законами з днем 1. жовтня 1924 р. треба в усіх управах і урядах замінити надписи, печатки й девізи на двох мовах — виключно польськими надписами etc., особливож треба припильнувати цього щодо надписів і печаток громадських урядів. Зїзд звертає увагу, що з днем 1. жовтня 1924 р. згідно з „язиковими“ законами мусить прийти повне спольщення у військовому, почтовому й залізничому урядуванні, отже не вільно буде допускати військових оголошень і чеків ПКО на двох мовах, не вільно буде приймати листи й перекази адресовані не по польськи, а також треба скасувати залізничі надписи на двох мовах, істнуючі ще в обсягу станиславівської дирекції залізниць.

Зїзд домагається додати пояснення до § 2 „язикового“ адміністраційного закону і § 3. судового закону в тім напрямку, що признана в отих параґрафах рівноправність національних меншостей торкається лише тих повітів, де дана „меншість“ перевищає 20 процент, та що найменше треба застерегти, що адміністраційний закон не торкається восьми західних повітів львівського воєвідства“.

„У звязку з поголосками про скасування тернопільского воєвідства зїзд стверджує, що таке розпорядження було би лиховісне („fatalne“) й погубне при наших „кресових“ умовинах“.

„Зїзд осуджує вердикт присяжних суддів у краківському процесі, бо він, безосновно звільняючи вбийників польських уланів, похвалив тим самим бунт проти держави, чим допустився зневаги її прапорів і памяти геройських вояків, поляглих в обороні ладу і порядку (?!) проти внутрішніх ворогів Річипосполитої. Зїзд взиває уряд внести на найблизшій сесії сойму законопроєкт про суди присяжних з мішаним складом, зложеним з фахових суддів та громадян“.

Здається, що вищенаведений буквальний текст частини хієнських резолюцій не потрібує ніяких коментарів.

Дрібні вістки.

Нові вибори в Анґлії до палати громад відбудуться по всій імовірности вже з кінцем біжучого року. Всі політ. партії розпочали горячкові роботи для підготування виборчої кампанії.

Німецькі націоналісти залишили членам посольского клюбу вільну руку при голосуванню над льондонською угодою. Таким робом голосування дасть 2|3 потрібних голосів і тому райхстаґ не буде розвязаний.

Ґен. Першінґ, один із перших американських героїв останньої війни, у великій промові, виголошеній в Ню-Йорку, висловився за анулюванням усіх воєнних боргів.

Анґлія загрозила Союзові С. Р. Р. що на випадок дальшого шпіонування анґл. посла в Москві Гутсона з боку большевиків, віддячиться відповідно Раковському в Льондоні. Анґлія домагається від совітського уряду повної сатисфакції за образу.

Кайо (Caillaux), б. франц. премєр (в 1911 р.), присуджений потім у процесі за держ. зраду на прогнання і регабілітований новим парляментом, виголосив на днях велику промову, в якій предсказує Франції великі труднощі передусім внутрі краю.

Скшиньскі, польський міністр закорд. справ. виїхав до Парижа. Заступає його премєр Ґрабскі.

Для „справ кресових“ буде спеціяльно призначений другий польський тов. міністра віцеміністр) внутр. справ. Буде ним імовірно б. варшавський воєвода, тепер делеґат уряду у Вильні, Роман.

ДР. Р. ГОЦЬКИЙ.

Сучасна культурна мораль.

(Психольоґічний нарис.)

2. Інстинкти.

Світовий культурний громадянин станув безрадним побачивши свою велику вітчину — культурне людство — розєднаною, спільні здобутки знівечені, співгорожан поріжчених і понижених. Глянувши критично на це розчарування треба сказати, що воно мало свою причину в ілюзії, яку люде плекали на протязі довшого часу.

В останній війні дві річи викликали наше розчарування. Мала етика держав назверх, які чванились, що є сторожами етичних норм, і брутальність одиниць, якої від них ми не сподівались. Виринає питання: чому-же зло нараз появилось у вихованої одиниці з такою силою? На це треба відповісти: в дійсности нема „викорінення“ злого. Психольоґічний дослід показує, що найглибша суть людини скривається у побудах (інстинктах), які є стихійні, прямують до вдоволення первісних потреб. Ті побуди, самі по собі, не є ні добрими ні злими. Ми клясифікуємо їх такими, згідно з їх відношенням до потреб і вимог людського середовища та суспільности. Всі ті побуди, які людська громада осуджує як злі, називаючи їх еґоістичними чи жорстокими, всі вони коріняться у цих первісних інстинктах. У кожнім з нас дрімає потреба виявити в ділі як мога свобідно свої особисті бажання, пориви змагання. А проте всі ми оперезані межою, яка кладе край еґоїзмові одиниці; а цею межою є ріжні щаблі людських взаємин як нпр. родина, людська громада, держава і т. д.

Перетворення „злих“ побудів у добрі є ділом двох чинників: внутрішнього і зовнішнього. Внутрішній чинник можна розуміти як вплив почування любови (в найширшому розумінню) на злі інстинкти, скажім еґоістичні. Почування любови проявляється в людських взаєминах (пр.: любов родичів до дітей, родинна любов, еротика, приязнь, солідарність робітника зі своєю клясою і т. д.); це почування любови не мусить конечно торкатись людей, але воно може звертатись і на річи. Нпр.: у любові до батьківщини це почуття простягається на рідну землю і рідний нарід. Є люде, які із любови віддаються абстрактним ідеям як науці, мистецтву, релігії і т. д. цим добрам культури, яких збереження, плекання і розвій служить до самозбереження і розвою людства та народів.

Любов здебільша вимагає жертви еґоїстичних інтересів одиниць у користь другої особи або ширшого кола людей. У наслідок любовного чинника еґоїстичні побуди переміюються в соціяльні. А тому любов у своїх ускладнених формах стоїть у першій мірі на службі ублагороднення людей.

Зовнішний чинник, що перетворює „злі“ побуди у добрі це примус виховання, яке заступає вимоги культурного середовища. Культура повстала у великій мірі в наслідок зречення одиниці з вдоволення інстинктів на користь інших і вона вимагає від кожного ново прибуваючого на світ довершити цю пожертву своїх еґоістичних побудів. В індівідуальнім життю одиниць відбувається постійна переміна зовнішнього примусу у внутрішній примус, іншими словами: одиниця поступенно чимраз більше добровільно доконує цю пожертву еґоїстичних поривів. Впливи культури спонукують до того, що чим раз більша часть еґоїстичних побудів, з почування любови перемінюється в альтруїстичні, соціяльні побуди.

Загально, люде є схильні надто високо оцінювати унаслідженні нахили і розвинені під впливом культурних ідей у порівнанню з наскрізь біольоґічним еґоїзмом. Ми схильні вважати людей „ліпшими“ як вони є в дійсности. Істнує ще инший момент, який затемнює наш осуд і спонукує нас до хибного висновку про доброту людини. Ми не в силі спостерігати мотивів людських побудів та вчинків. Про мотиви діяльности рооимо висновок на підставі поведінки, а тому часто помиляємось. Ті самі культурні „добрі“ діла можуть раз походити із „шляхотних“ мотивів, а іншим разом ні. Теоретики етики звуть тільки ті діла „добрими“, які є висловом добрих мотивів.

(Продовження буде.)

ВСІ ШКІЛЬНІ КНИЖКИ має (300 1—) на складі
Книгарня Українського Педаґоґічного Товариства Львів, Руська ч. 3.

Проти закону про „кресове" шкільництво.

Протест „обєднання жидівських шкіл".

„Обєднаня жидівських шкіл" видало у Варшаві летючку слідуючого змісту:

„О. Ж. Ш., як репрезентація усього жидівського світського жидівства в Польщі, вважає своїм обовязком заявити протест проти закону про шкільництво „національних меншостей" на „кресах". Цей закон суперечить як найбільше основним правам національних меншостей на школу в рідній мові. Впроваджуючи як принцип школу з двома мовами навчання, уряд відбирає навіть територіяльним меншостям право до школи в рідній мові.

Рішення, що треба обовязково аж 40 дітей національної меншости, щоби вільно було оснувати школу з рідною мовою тих дітей, коли тимчасом на домагання 25 батьків польських дітей школа з мовою нац. меншостей мусить бути перемінена на школу утраквістичну, — є яскравою суперечністю загарантованої рівноправности усіх громадян Польщі без огляду на національність. Ще більше звужено права нац. меншостей в обсягу середнього і фахового шкільництва та освіти вчителів. Школа з двома мовами навчання — справжній педагогічний дивогляд — в нинішніх умовинах може хіба загострити лише й затроїти відносини поміж народами, що живуть в Польщі.

Прийнятий соймом закон, який вменшує права инших нац. меншостей, цілком ігнорує права жидівського населення. Згідно з отим законом жидівські маси не мають взагалі права на власну школу".

Дальше кажеться в цій відозві про злобну тенденцію дивоглядного закону про „шкільництво", з окрема супроти Жидів:

„...Бажаючи перетворити жидівські маси в послушне знаряддя попьонізаційної політики у відношенню до инших нац. меншостей, згаданий закон сіє одночасно глибоку нехіть і ненависть з боку тих меншостей до жидівського населення".

У решті відозви наводиться статистику тактичного стану жидівського приватного шкільництва в межах Польщі та переслідування й шикани польської шкільної і адміністраційної влади.

На самій Виленщині істнує 137 народніх і середніх шкіл та 11 кляс вечірніх курсів з жидівською мовою навчання. На Волині польська влада замкнула за 1923|4 рік 15 жидівських шкіл. Не вважаючи на всі репресії повстало в Польщі 209 шкільно-виховавчих приватних установ з жидівською викладовою мовою. Домаганням „Обєднаних жидівських шкіл" є: школа в рідній мові під управою самого жидівського населення в рямцях загальних законів. За це домагання відозва заповідає боротьбу.

Церква і політика.

Польський єпископ Лозіньскі пропаґатором шовіністичної ненависти.

Недовго після останнього голотного нападу на Стовпці загостив туди „кресови" польський єпископ Лозіньскі. Поміж делеґаціями, які витали владику, була й делеґація Жидів, які, мимоходом кажучи, в Стовпцях мабуть не є „меншістю", тільки швидше „національною більшістю". Приймаючи від жидівської делеґації хліб-сіль, єпископ Лозіньскі вважав своїм обовязком подякувати ось якими чемними й висококуртуазними словами:

„Нехай Господь поблагословить цей хліб; хочу вірити, що він переданий мені щиро. На превеликий жаль, ваші братя показалися нашими ворогами. Не кажу про вас, але взагалі жидівський нарід є нашим ворогом".

Трохи згодом мешканці містечка зібралися на місци, де має стануги памятник жертвам останнього кріавого нападу на Стовпці. Прийшли й Жиди, які мовчки проковтнули вище наведену „подяку" польського владики за їхній хліб-сіль. Першим промовляв був. польський посол Шило, який підкреслив, що бандити не робили ріжниці поміж Жидами й християнами й тому все населення міста без ріжниці національности й віроісповідання повинно допомогти жертвам нападу. Тут єпископ Лозіньскі знову скористав з нагоди розсіяти поміж присутніх такі перлини здорових національно-політичних поглядів, релігійної толеранції та християнської любови ближнього. Він сказав:

„Дорогі братя! Промовляю не тільки до католиків, але й до Жидів. Називаю братами не тільки християн, але й Жидів, які ненавидять отого Христа. Тут є Польща, але ледве у віддалі 10 кільометрів починається царство чорта, з яким ми повинні боротися, як світло з темрявою. Жиди співпрацюють з большевиками. Не тверджу, що ті, які привитали мене хлібом-сіллю, помагають большевикам (яка вирозумілість і делікатність з боку епископа! — Пр. Ред.). Може (!) є поміж ними також (!) чесні люде, але жидівська маса помагає большевикам. Що правда, як я чув, Жиди теж потерпіли від нападу, але ви волієте тих бандитів ніж Поляків і про це ви самі знаєте (!). Повторяю ще раз, що жидівська маса, яка живе в Польщі, є нашим ворогом. Ніякі гарні фрази тут нічого не поможуть. Нехай всі знають, що в Польщі нема місця для тих, які не шанують польської держави. Цекрай Поляків (!) але не Жидів.

Ті, яким тут недобре, хай ідуть собі геть!"

Таким робом маломістечкові Жиди, які з хлібом-сіллю вийшли назустріч чужовіроісповідному владиці, отримали здорову поуку, що високе становище у польській церковній ієрархії не завсіди йде в парі з почуттям примітивного такту, доброго виховання й чемности, та що завіти християнської церкви одно, а погляди й поведінка польських духовних достойників — цілком щось инше. Пікантно, що в той самий час, коли в Стовпцях єпископ Лозіньскі рад би викинути з Польщі Жидів і взагалі всіх, хто не мав щастя уродитися Поляком, перший маршалок Польщі Пілсудскі в Острозі відвідує синагогу й приймає благословення рабіна. Мабуть вже не треба кращого прикладу, якою гармонійністю відзначається співпраця найбільш впливових діячів відродженої Польщі...

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вил. кн. 40.000.

Грізна небезпека.

Сучасне лихоліття вимагає особливо від „Рідної Школи" якнайбільшої активности.

Дотеперішні 148 кляс народніх шкіл, 10 гімназій і два гімназійні курси, дві учительські семинарії і 4 семинаріяльні курси, одна торговельна школа, одна зразкова реміснича школа, доповняючі промислові курси та шість захоронок УПТ. не виповняють і сотої частини того, що конечне згідно з нинішними потребами Нації.

Під загрозою морального калїцтва і цілковитої утрати нашого молодого покоління мусимо число наших шкіл вже цього року збільшити вдесятеро. Особливу увагу мусимо звернути на школи фахові-промислові. Це необхідна вимога сучасного менту!

Та що бачимо? — Не тільки нема змоги закладати конечні нові школи, але ізза матеріяльних недостач істнування і цих небогатьох шкіл поважно загрожене.

Приходи не зростають, як би це природно повинно бути, а зменшаються з кождим місяцем. І так у травні вплинуло до Головної Управи УПТ-ва з краю 9.584·60 зол., у червні 7.653·91 зол., в липні 5.182·29 зол., а в серпні до 25·8 включно 3.443·66 зол., між тим, коли потреби самої Головної Управи виносять тепер місячно по 15.000 зол.

Який наслідок цього? — Ще за серпень не вповні виплачено побори учителям УПТ-ва та инші біжучі платности у загальній сумі 10.000 зол.! — А перший вересня за плечима. Учительство зачне важку працю по наших школах УПТ-ва, але українська суспільність не приготовила для нього ані сотика!

Грозить катастрофа, коли наша суспільність негайно не поспішить з визначною помічю. Це не пуста балачка — а важка дійсність. Або прийде негайно матеріяльна поміч з краю, або прийдеться нам самим задля недостачі фондів позамикати свої приватні школи.

В першій мірі кождий свідомий громадянин, будь він інтелігент, чи селянин, чи ремісник, чи робітник, повинен відчути повагу небезпеки яка зависла над нашим приватним шкільництвом і доконче не тільки сам здобутися на подвиг і послати більшу жертву, але й спонукати до цього й менше свідомих братів і сестер!

Те саме повинно зробити кожде наше Товариство, кожда наша Кооператива, Читальня, фінансова чи яка инша інституція. — У нас самих Кооператив тепер начислюється 1500, а читалень „Просвіти" поверх 2200. Не числячи инших Товариств і організацій, якби тільки кожда з цих зібрали бодай по 10 зол. і прислали на „Рідну Школу" то ситуація булаб уратована. А це таке легке до переведення. Треба тільки доброї волі!

І ми певні, що у великий момент грізної небезпеки ворухнеться совість поодиноких громадян, Товариств та Організацій в краю, і за кордоном та за широким океаном, і попливе гріш щедро на ратунок своєї „Рідної Школи", а тим самим на ратунок нашого молодого покоління. Гроші слати до каси Головної Управи Українського Педагогічного Тов-а у Львові, Ринок ч. 10 II. п.

Хай кождий громадянин, кожда громадянка, кожда українська Організація сповнить по своїм силам свій обовязок — а „Рідна Школа" не тільки перебуде важку фінансову кризу, але й зможе свою акцію поширити й поглибити як цього вимагають потреби нації.

Головна Управа Українського Педагогічного Тов-а.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Виїмковий стан на „кресах". — Ґенерали воєводами.

Польський премієр міністрів Грабскі відбув довшу нараду з міністром внутр. справ Гібнером в справі вічних неспокоїв на „кресах". Проєктований є там виїмковий стан.

Рада міністрів у звязку з положенням на „кресах", іменувала новгородським воєводою ґенерала Янушайтіса, а волинським воєводою генерала Ольшевского.

Автономія Хорватії і Славонії

Оголошено розпорядок югославянського уряду, яким привертається автономію Хорватії і Славонії.

На Схід!

Президент Польщі Войцеховск в найблищих днях вибирається на Полісся. По дорозі вступить і до Львова.

Буденний у Мінську.

До Мінська виїхав Буденний, командант сов. кавалерії.

Біржа.

Львів, 25. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 4·93 — 4·94, чеські кор. 0·15½ — 0·15⅝ леї 0·02—0·02½, франц. франк 0·27 — 0·28½, швайц. франк 0·96—0·96½, анґ. фунт. 2·90 — 3·00.

Золото. 20 кор. 21·20—21·40; 20 франк. 21.80—20·00; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 59.30—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·14—2·16, фльорени 1·08—1·10, рубл. 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·75—0·80.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р від 14·75 до 15·50, жито нов. збору від 14·75 до 15·50, ячмінь галицький броварняний від 16·50 до 17·50, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 15·00 до 15·75. Гречка 15·75—16·75.

НОВИНКИ.

— **До цього числа „Діла"** залучаємо почтові складанки Українського Педагогічного Товариства та прохаємо негайно пересилати більші жертви на „Рідну Школу". Фонди цілковито вичерпані і коли не прийде негайна визначна підмога, то нашим приватним школам грозить неминуча катастрофа. Жадна почтова складанка не повинна бути невикористана.—Секція „Рідна Школа" УПТ.

— **Посвячення „Нар. Дому" на Богданівці.** В неділю, дня 7. вересня 1924 відбудеться на Богданівці за городенькою рогачкою торжество посвячення готових фундаментів „Народнього Дому" та почесне вмурування цегол Добродіями-Основателями. Комітет будови „Народнього Дому" не суммівається, що свято стане святом усьої української Громади Львова і околиці.

— **Наші артисти на чужині.** З приватного листа довідуємося, що в Римі працює в безвідрадних матеріяльних умовах різбар Івана Севера, син убогих селян з Яворівщини. До листа залучено кілька репродукцій його скульптур, з яких виявляється здеклярований талант і опанування техніки з боку молодого скульптора. Севера хоче вернути до краю, щоб

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

Атласи, Мапи, Словарі, всілякі підручники і т. д. у всіх мовах, нові і уживані, найкраще купити або замінятн в Книгарні **А. БАРДАХА ЛЬВІВ, Краківська 1.** Доручення з провінції полагоджується відворотною почтою. 295 1-2

тут всецїло віддатися праці для рідного мистецтва. Далеко на чужині жиє артист про рідний край і думає, що тут... кращі умови для мистецької праці як в Римі... Для тих, що хотівби заінтересуватися артистом, подаємо його адресу: Ivan Scyhel-Severa — Roma Paolo Emilio 71. int. 11.

— **Уступлення президента львівської апеляції.** Краківський „Напшуд" доносить про намірене уступлення президента львівської апеляції Червіньского. На його місце висовують вшехполяки своїх людей.

— **Припиненнн вивозу збіжжа.** В боротьбі з дорожнечою рішив польський уряд припинити вивіз жита за кордон та управильнити кредитову акцію в цїли вдержання цін муки на теперішній висоті.

— **Генерал-воєвода і місця для цивільних.** На недавньому засіданню польської ради міністрів, рішено предложити президентови Войцеховскому до підпису номінацію ґенерала Янушайтіса на новгородського воєводу, а генерала Ольшевского на волинського воєводу. Цивільні воєводи дістануть менше експоновані заняття при уряді і посольствах.

— **Дружна переписка.** Генерал Сікорскі вислав до Парижа полковника Каспшицкого з листами до французького міністра війни ген. Нолле і маршала Фоша. В листах нагадує Сікорскі Французам їх зобовязання в справі взаїмної допомоги та ґаранційного пакту, в дносно забезпечення границь Польщі і Франції.

— **Українська толеранція.** Центральний виконуючий комітет України, пішов у своїй національній політиці так далеко, що вилучив з донецького басейну округи заселені більшістю Німців в осібні адміністраційні тіла, в яких національні права Німців будуть забезпечені в усїй ширині. Те саме задумано зробити з Поляками на Волині.

Затоплені скарби. На днях добуто з затопленого в 1911 р. на атлянтійському океані пароходу „Лявренціо" штаби золота, вартости 210.000 фунтів штерлінґів. Загальна вартість добутого з корабля золота і срібла виносить 7 міліонів фунтів штерлінґів.

Чума в астраханській ґубернії. Російські часописи доносять, що в астраханській ґубернії від 15. липня до 10. серпня зареєстровано 823 випадки чуми, з чого 698 смертельних. Цїлу ґубернію поділено на санітарні округи, поміж якими заведено кварантану.

Адвокати в Польщі. В цїлій Польщі було в 1923 р. 3201 адвокатів і 1154 адвокатських кандидатів; нотарів було 549 і нотаріяльних кандидатів 179. На б. австрійську ділянку припадало 2111 адвокатів, на б. пруську ділянку 106, а на російську 405. Львівська адвокатська палата мала 1113 адвокатів, краківська 971, перемиська 184 а самбірська 242. Найбільше адвокатів було у Львові а саме 521, тоді, коли у Варшаві було тільки 480, в Кракові 764, Познані 31. За те нотарів було у Львові 8 але аж 40 у Варшаві а 44 в Кракові.

Велитенський зїзд співаків у Ганновері. На 9. зїзд співаків приїхало до Ганноверу 40.000 співаків. Хор, який співав на святі відкриття зїзду складався з 10.000 осіб під дирігентурою проф. Вольґемута. Похід співаків, улицями міста, тривав 4 години.

— **Слідами Тутанкгамона.** „Нью-Йорк Геральд" доносить, що єгипетські археольоґи, що досліджують ґробницю Тутанкгамона, найшли сліди дальших королівських ґробниць.

— **4700 способів на ущасливлення Европи.** Едвард Філєн з Бостону оголосив нагороду за відповідь на питання „Як можна привернути мир і економічний добробут Великої Британії і Европи, шляхом міжнародньої співпраці". З самої Англії наспіло 4.700 відповідей!

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Дописи.

Чортків. *(Вистава образів Миколи Анастазієвського і концерт „Бандуриста").* Дня 15/8 1924 р. до нашого міста завитали неаби-які гості, щоби своєю появою — немов соняшними лучами — розяснити сіру буденщину провінціонального життя. В полудне тогож дня п. Микола Анастазієвський, який від року перебуває на посаді професора рисунків в ґімназії в Бродниці на Поморю, відкрив виставу образів, витинанок і наклеянок, а вечером академічний хор „Бандуриста" устроїв концерт.

Без попередньої реклями і заповідин відкрита вистава образів дала нам спромогу оглянути та подивляти понад 50 картин п. Анастазієвського і багато декораційних експонатів його помислу з обсягу витинанок і наклеянок, виконаних дуже працьовито і з надзвичайною терпеливістю та смаком його подругою п. Софією Анастазієвською. З поміж образів молодого артиста на перший плян висувалися портрети, яких виставив 9. і стількиж саме більших картин, як: „Любить не любить", „Бози", „Суєта", „Фави", „В дорозі до церкви", „Дівчина в українськім строю", „Амазонка", „Костьол в Бродниці", „Верби" і „Дзвініця". Багата збірка малих пейзажів надила до себе чарами весни та квітів і любовю до своїх рідних подільських сторін. Побіч олійних образів і акварель, з яких найкращий „збаночки", показав нам п. Анастазієвський цїлий ряд витинаних і наклеюваних артистично сильвет та майстерної роботи моделі фляконів, збаночків і чарок, а вкінці кружевні взори, витинані працьовитою рукою своєї подруги.

Замало тут місця, щоби наш вичислити всї праці пп. Анастазієвських. Всї вони навіяні оригінальною творчістю та великою артистичною культурою. Жаль лише, що наше провінціональне громадянство у великій більшости не інтересувалося зовсім цею виставою, хоч вона тревала через 3 дні.

Вечером тогож дня відбувся концерт „Бандуриста", який дав доказ, що традиції „Бандуриста" у громадянства на провінції ще не забулися. Хор „Бандуриста" не завів сподівань громадянства і заслужив на довіря публики, яка заповнила по береги концертову салю.

Безперечно в музичній культурі, а саме щодо виконування в порівнанні до передвоєнного часу, ми пішли значно вперед; це без сумніву наслідок впливу Кошиця, який той оставив своїм коротким побутом в 1919 р. в Галичині, та впливу Наддніпрянщини, який наші співаки винесли, пробуваючи там в часі визвольної війни.

Останеться фактом, що від Наддніпрянців навчилися ми співати не лиш наддніпрянські пісні, але навіть наші галицькі народні пісні. Зразком цього може послужити пісня: „Я в кватиронці сиджу..." сольо в супроводі хору, співана на концерті, в якій хор незрівнано наслідує вітер. Ця пісня з поміж всіх народніх пісень, співаних на концерті, була найефектовнійша, бо щодо наддніпрянських, що їх хор продукував, (дві в укладі Гайворонського і по одній Леонтовича та Стеценка) то найшлось би богато кращих і таких, що викликали би більше захоплення. Желєнського „На водах", твір гарно та дуже старанно виведений, прекрасно модулювали II. баси, а I. тенори дали зразок, як співати пяніссімо в горішніх тонах. „Бурю" Айзенґута виведено бездоганно, одначе можна було собі цей твір подарувати, а замісць нього дати щось з народнього репертуару Леотовича або Людкевича.

Поза хоровими продукціями виступали як солісти п. Винницький і п-на Туркевичівна.

У п. Винницького дуже симпатичний мельодійний голос, прекрасна дикція, а спеціяльно співає дуже натурально, спокійно, без найменшої форси, а це є прикметою доброго співака. У п-нни Туркевичівної вийшли прекрасно народні пісні.

Душею хору був дириґент п. Лев Туркевич, що виявивч індівідуальне розуміння тайни технічних ефектів хорового співу і його заслугою є успіх концерту „Бандуриста".

Булоб порадно, щоби „Бандурист" кілька разів до року уладжував подібні екскурзії по краю, а тоді міг би за кожним разом дати концерт з більш однобічною стилевою програмою. Такими частійшими концертами причинивсь би „Бандурист" до піднесення музичної культури на провінції взагалі, а спесіяльно провінціональні хори та дириґенти далиб зразок, як слід співати та й можеб це розбудило на ново замилування до співу, яке на жаль починає заникати.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкі. Дальший хід турнію дужання: В середу 27. ц. м. змагаються: I. пара шампіон Европи Ролянд (Данія) зі шампіоном світа Співачеком (Чехословаччина); II. пара шампіон Европи Роґенбаум (Німеччина) з „Чорною маскою"; III. пара, трета стріча рішаюче змагання аж до висліду шампіон світа мурин Бамбуля з шампіоном середньої ваги Волинець (Українець). 255 1—1

З дівочих шкіл ім. Шевченка У. П. Т. у Львові при вул. Мохнацького 12. новий шк. рік у 7. кл. всенар. школі, учит. семінарії і ґімназії розпічнеться 1. вересня Богослуженням. Додаткові вписи й іспити в днях 29. і 30. вересня. — УПРАВА. 285 3-3

З української ґімназії в Долині. Старшина Кружка У. П. Т. в Долині подає до відома громадянства, що Воєвідство прихильно поладнало рекурс у справі закриття тут. ґімназії. Вписи і вступні та поправчі іспити до I.—IV. кл. відбудуться в днях 29. і 30. серпня та 1. вересня. 304 1-3

Вписи до Висш. Муз. Інституту ім. М. Лисенка у Львові на рік 1924/25 розпочинаються д. 30. VIII. 1924, щоденно від 3—6. попол. При тій нагоді подається до відома, що науку сольового співу поширено у сім році через позискання, як другої сили учительської, — поруч проф. Орленка, — відомої нашої співачки, п. Анни Крушельницької, б. учительки сольо-співу у Фльоренції. 286 2-2

Порядок Богослужень, які відправляться в храмовий празник в церкві Успення Пр. Д. М. у Львові: Дня 28. ц. м. в навечерє празника о год. 6. Велика вечірня з літією. В часі вечірні проповідь — по вечірні обхід з Найсв. Тайнами і благальна пісня. Сповіль вірних від год. 5. попол. В четвер 29. ц. м. читані Сл. Божі від 5. рано що години. О год. 6. утреня. Торжественна соборна Сл. Божа з проповідю о год. 10. По Сл. Божій водосвяття. О год. 12. чит. Служба Божа. О год. 4. вечірня з проповіддю, виставленням Найсв. Тайн і благальною пісвею. Храмовий празник Успення Пр. Д. М. наділений повним відпустом для тих, що в той день в церкві Успення Пр. Д. М. приймуть св. Тайни Покаяння і Евхаристії і помолять в намірені Церкви. — *Управа Парохії Успення Пр. Д. М. у Львові.* 2—2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ВИНОТУЙТЕ адресу: Лекції фортепяну Ґізеля Зарицька, Львів — Сташіца 8/1 (бічна Хорущини). 279 3—3

ІНТЕЛІҐЕНТНА жінка, середніх літ, пошукує місця заряду домашнього господарства, найрадше у священика вдівця. Зголошення слати почта Завалів, poste restante Евґенія. 295 1—1

ПРИЙМУ на мешкання 3 учеників з нищих ґімназійних кляс, недалеко акад. ґімназії. Блищі інформації Левицька Центросоюз Львів, Зіморовича 20. 299 1-1

5 сольових пісень з фортепяном Ярославенка за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 1—5

СОВІСНИЙ і вправний інструктор пошукує лекції на цілий рік з кляс нормальних, також підготовить до ґімназії. Зголошення приймає Українська кооператива п. Белз для (М. М.) 297 1—2

ПРИЙМУ на мешкання з харчем двох учеників, або дві ученици з низших кляс. В потребі поміч в науці, фортепян дома. Львів, Валова 14. II. пов., Добрянська. 303 1—1

СВІТЛИНИ (фотоґрафії) до посвідчень і пашпортів, найлучше і найдешевше виконує: **Перша українська фотоґрафічна Робітня „Спорт", Львів Осолінських 6.** 301 1—1

ВУГОЛЬ тона 47 зол., дрова букові, сухі, рубані на чотири, ½ сяга 32 зол. з доставою можна дістати у Калитяка, Потоцького 47. 256 1—1

ВДОВА по священику пошукує місця до заряду домом у вдівця священика. — Листи надсилати до Адміністрації „Діла" під „Вдова". 289 2—3

РЕАЛЬНІСТЬ гарну з більшим городом до винаймлення евентуально до куплення пошукую. Зголошення під „Реальність" Трускавець. 294 2—3

Присилайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

СЕКУНДАР
298 **Д-р ТЕОДОЗІЯ ТУНА-НАДРАҐА** 1-2
повернула і ординує
Львів, Домініканська ч. 11.

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІҐЕЛЬ
288 **лікар Народної Лічниці** 2-10
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку ґіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський,** архітект-будівничий конс., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 5—6

АДВОКАТ
Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА
272 **в ЗОЛОЧЕВІ** 3—5
переніс свою адвокатську канцелярію і
веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, I. пов.

Союз учительських Спілок
Централя учительських Кооператив,
у Львові, Оссолінських 10.
поручає на шкільний сезон:
всі шкільні книжки і друки; Книжки до учительських бібліотек в українській і польській мові; **Книжки для дїточих бібліотек; Рухому азбуку** малу і велику; **Сшитки,** олівці, пера, атрамент, папір і прочі шкільні прилади.
Висилка товару негайно. — При ґуртовних замовленнях опуст. — Просимо жадати цінників. 262 3—3

Позір! ПРАВДИВА Позір!
ДІЙОГО БАНЦА ПРОТИ **СНІТКІВ**
1 пачка вистане на байцування 100 кґ. збіжжа
ЦІНА ЗА ОДНУ ПАЧКУ ЗЛП. 0·50
При замовленню більшої скількости відповідний рабат 269 5-5
Замовляйте сейчас через
ЦЕНТРОСОЮЗ СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ
ЛЬВІВ, вул. Зіморовича ч. 20.

НА СПЛАТИ
БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН
ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ
МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ҐОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —
ПОРУЧАЄ
„ХРИСТІЯНСЬКА ҐУРТІВНЯ ВЗУТТЯ „ҐЕРА"
282 4—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

133 5—10
ПРЕДСТАВНИЦТВО
ГЕНРИКА И. ШІФФМАНА СИНИ
ЛЬВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

За Редакцію відповідає О. Костин

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 191 (10.284). Львів, субота 30. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Винятковий стан.

В одній зі своїх соймових промов пос. П. Васильчук ствердив, що між українським народом і польською владою, а навіть польською суспільністю існує стан війни. Від шести літ йде вперта, хоч незручно маскована боротьба між пануючими і поневоленими, між володарями і гельотами, між визискуючими і визискуваними. На довжезній смузі від Прута аж до Німана від шести літ перевалюються тзв. карні експедиції, цілі баталіони мундурованої і тайної поліції, тріюмфує провокація, урядують доразові і звичайні суди, кишать тюрми від політичних вязнів, народ угинається під тягарем податкової шкоди, реквізицій і самовільних „чинитьб".

З кожним днем зростає невдоволення, поглиблюється пропасть, росте ненависть, тут і там зриваються іскри гниву, який втихомирюється кулями і побоями та „вимірами справедливости", гуляють ватажки з лона таки кресової поліції, розпаношуються всякі чорносотенні організації Прушиньских і Лущинських, змагається хаос, хвилюються маси, обезправнені западають в бездушний летарг, влада припиняє всякі леґальні спроби організації економічної, освітньої, політичної.

По суті все життя українського й білоруського народу находиться на нелеґальному становищі. Без сумніву є це винятковий стан, так — як винятковими щодо своєї провідної думки є тзв. кресові закони.

Над випарами кресового життя, над його бездумною кошмарністю знімається кнут та штик і зухвалі вигуки розперезаної шляхетчини.

Одначе все таки досі про людське око зберігано деякі форми. Польська преса безвпинно вмовляла, що на „кресах" наступило повне заспокоєння; що сільське населення незвичайно вдоволене польською адміністрацією, а тільки горстка інтеліґенції палає ненавистю до існуючого режиму; що відносини укладаються якнайкраще; що вже тільки переслідується комуністів і т. п. Та ці безжурні співанки день-в день заперечувала гола дійсність. Заперечували й заперечують їх і польські казьонні патріоти. Недавно Тугут в своїому листі повторив історичний вислів Сапіги, що „Polska nierządem stoi", що польська адміністрація підсичує пальний матеріял, що за кілька літ Польща матиме повстання на окраїнах. А натхнений вшехпольський реформатор по рецепті канонів чорної сотні меншбільш стверджує те саме. Перед Польщею не стеляться десятиліття миру, її вплив і значіння в міжнародньому житті є майже рівні нулі. Тільки що він — людина цивільної відваги — не має тієї відваги пошукати за причинами одного і другого.

Значить: кепсько діється в данській державі. Від шести літ не тільки нічого не поправилося, але загально проявляється застрашаюче погіршення відносин. І який лік цілющий, які зарадчі способи найшли польські державні керманичі на цю хоробу, на цю пошесть? Даремно шукати за проблисками протверезіння. В-одно йде вимахування кнутом і наставлюгання штиків. Після кресових законів, після цього ґрандіозного вияву принципу: всіх з вільними, рівні з рівними наступає офіційне заведення виняткового стану на східних територіях і призначення воєводами в Луцьку й Новгородку польських ґенералів Янушайтіса й Ольшевского. Маскований винятковий стан стає явним, відкритим, привселюдним. І ґрадація теж не аби-яка: після Міцкевіча і Сроковского всадовиться в Луцьку ґен. Ольщевскі. В Галичині ще не призначено воєводами ґенералів, але залито військом весь простір між Серетом і Збручем. Можна уявити собі, як виглядатимуть знищені й навіщені діймавим неврожаєм східні території після такої операції, як проявлятимуться горожанські свободи, запоручені конституцією, як попливе там громадське життя.

Ґенерали на адміністративних становищах з військом, штиками і гарматами мають спасти положення — очевидно при припиненні діяльности громадянських судів.

Сильна ґенеральська рука, безпощадна і сліпа сила штиків має за завдання розсіяти хаос, розрідити атмосферу і привернути лад і порядок, який панував там перед всадовленням польської влади. Чи такими засобами і такими людьми осягнеться намічену ціль, — у це входити не будемо. Реакційні уряди постійно користуються ґенералами і їх твердою рукою в прикрих часах, в безвихідних положеннях, але рідко коли покладані в них надії оправдаються успіхом.

Висилка ґенералів на „креси" не змінює в нічім встановленого режиму; вона його тільки підкреслює і увидатнює. Бо винятковий стан фактично існував у нас від самого початку і нічого не вказує на те, щоби він коли-небудь мав скінчитися. Отже зміст не підпадає ніякій зміні; міняє свій вигляд тільки форма, що становить signum temporis.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно в грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Від Льондону до Женеви.

Европейська преса не перестає повторяти, що головним здобутком льондонської конференції є витворення нової атмосфери в якій ворогуючі держави можуть обговорювати спірні справи і оминати дозріваючих конфліктів. Атмосфера про яку мріє Ліга Націй стала першим реальним середовищем для міжнароднього наради поза Лігою Націй. Природно, що новим етапом праці в такій атмосфері повинна стати сама Женева.

Читачам відома програма найблищої сесії Ліги Націй. Вона, як ми вже згадували, не має дуже актуальних питань, але може перетворитись у загальну дискусію, з огляду на участь найвизначніших представників сучасної европейської політики, з яких кожний захоче покористуватись нагодою, щоби торкнутись найбільше болючих питань власної держави. Чи всі ці питання дадуть звязатись в одно загальне — про це не знають нині навіть найревнійші оборонці такого ідеалу. Але нема сумніву, що справа мілітарної забезпеки перед грізними сусідами і загального розброєння — будуть звязані з одною дуже актуальною справою, якої ще не поладнала льондонська конференція. Це справа мілітарної забезпеки Франції і мілітарної контролі над Німеччиною.

Минулого тижня великий політичний французький журнал „L' Europe Nouvelle" присвятив обом цим справам статтю написану Поль Бонкуром, головою франц. Національного Комітету Оборони. Ця стаття має велике значіння тому, що Ерio візьме основні її пункти як підставу пропозицій Франції у Женеві. Проблема забезпеки Франції має два боки: перший це розброєння Німеччини, другий це охорона східних кордонів Франції. Цей другий пункт можливий до здійснення або шляхом спільного договору між Союзниками або зміцненням зобовязань, які взяли на себе держави під протекторатом Ліги Націй. Поль Бонкур вказуючи на еволюцію закордонної англійської політики в останніх роках, питається: „Чи Англія вірить, що само здійснення пляну Дова вистачає, щоби знищити симптоми несупокою і загрозу конфлікту? Европа є нині так само схвильована як у день по війні. Чи Англія гадає, що навіть мілітарна евакуація Рурщини може покласти край франко-німецькому напруженню і вічній небезпеці Франції з боку сусідської Німеччини, яка мусить бути сильною, щоби була в силі платити відшкодування і відбудувати економічну рівновагу в Европі, завдяки своїому багацтву, скількости свого населення, роботящости — усій тій силі, яка стала би для Франції смертельною небезпекою, якщо Німеччина хотіла би покористуватись нею в новій европейській війні?"

Розвязку цієї небезпеки дає автор таким висновком: „Рурщина мусить бути евакуована лише під трьома умовинами, які є ґарантією французького миру і одночасно европейського: 1) Справжня контроля німецьких зброєнь Лігою Націй; 2) Міжнародня ґарантія, що Рейн і 50 кільометрів на його правім березі буде демілітаризований; 3) Колєктивна ґарантія Ліги Націй проти аґресивної війни, а в ній діяльна і постійна співучасть Франції з Великою Британією, щоби дати Західній Европі, а потім цілій Европі організований мировий статут".

Ідея звязування мирової забезпеки Европи з поладнанням живучих справ свого народу — ідея прегарна. І ми віримо, як Французи, що докіль справа наших державних кордонів не буде поладнана, до цього часу не буде тривкого европейського миру. Та цікаве одно: чи держави, які візьмуть у свої руки контролю над иншими, згодяться, щоби їх контролювали. Взаємне довіря є гарне щойно тоді, коли обі сторони мають однакову свободу в його перевірці.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.006 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

За океаном.

Оборона України і її тези. — Зїзд „Січової Орґанізації" і справа закордонтру — Збори шінаґських орґанізацій. — Церковно-релиґійні події в Канаді.

Американська „Оборона України", якою кермують М. Цеглинський, М. Січинський і Я. Чиж, на останньому делеґатському зїзді приняла постанови, на яких основі вона згодилась би на співробітництво з иншими орґанізаціями. А саме готовість до співпраці проявляє „Оборона України" у відношенні до тих угрупувань, які погоджуються на тези, що національне визволення українського народу мусить одночасно обіймати й соціяльне визволення працюючих мас; що те визволення може бути тільки ділом самого народу, а не правительств, урядів, політичних партій чи диктаторів; шо шлях до визволення мусить бути революційний в значінні основного державного повороту й економічного ладу на Сході Европи та що визвольна акція мусить бути скермована проти всіх гнобителів.

На основі цих тез зїзд доручив Викон. Комітетові порозумітися з иншими українськими орґанізаціями за морем. Одночасно винесено резолюції проти терору в Сх. Галичині і на Волині.

Винесені „тези" є дуже загального характеру, а через те мають всі дані стати основою порозуміння між поодинокими орґанізаціями за винятком другої, що протиставить народ правительствам, урядам, політичним партіям і диктаторам. В цьому протиставленні проявляється перш усього несеріозна оригінальність, анархістична рознуздан'сть та демаґоґічна деструктивність. Бо коли американські „оборонці" справді хотіли б обстоювати „тезу" про те, що „сам народ" (себ-то інстинкт народу) є все, а політичні партії й орґанізації ніщо, то перш усього повинні бути послідовні і розвязати свою орґанізацію. А вониж не лиш не розвязують, але ще й думають звязатися з иншими орґанізаціями, чим доказують, що не інстинкт (хоч би він був не сліпий)

а різко свідомий), але організована воля й організоване ділання мас може бути запорукою успіху всякої акції.

Дещо відмінні тези виставила американська „Січова Організація“ на своїм зїзді в Шікаго. Вона вважає себе „єдиною організацією, яка може обєднати всіх Українців без ріжниці віри й партії на всій кулі земній — і в Европі, і в Америці. і в Канаді, і в Бразилії, і в Азії“. Тому зїзд „вривае всіх Українців на цілій кулі земній“, щоби творили січові кружки і входили у звязок з січовою централею — в Шікаго.

„Січова Організація“ визнає принціп української самостійної державности, „не пересуджуючи форми її правління“. Відносно українського політичного центра „на свободі“ (по нашій терминольогії — за кордоном!), то „Зїзд уважає конечним створити державний центр на свободі, якому підлягалиб усі українські інституції, організації й органи. Той центр повинен мати на чолі Одну особу (слово „Одна“ написано великою буквою), не комітет, бо комітети, як правлячі тіла причинюються тільки до розкладу думки народу“. Комітети можуть істнувати тільки як дорадчі органи.

Як бачимо, то в противенстві до анархістичного принціпу „Оборони України“ тут виступає принціп чисто диктаторський, монархістично-наполеонський. Очевидно, в одному й другому випадку маємо до діла зі специфічним доктринерством. В першому непорушною святістю є „сам народ“, в другому „Одна особа“, диктатор, пророк, якийсь Мойсей, який „на свободі“ виведе народ з єгипетської неволі.

Січовий зїзд приняв ще важну постанову в церковно-релігійній справі, закликаючи Українців припинити релігійно-церковну боротьбу між собою та всякі виступи проти церкви, бо вони є „вношенням заколоту між народ та відвертанням уваги народа від організованої боротьби за свою державність. Тому всяку боротьбу проти церков або між церквами слід уважати розвальною акцією, яка виходить тільки на користь ворогам української нації“.

Ідейним провідником „Січової Організації“ в Америці є д-р Остап Назарук. Різка протилежність між деякими резолюціями „Оборони України“ й „Січ. Організації“ є випливом ідейних ріжниць і психічних структур між М. Цеглинським і д-ром О. Назаруком.

— Недавно відбулася нарада українських організацій в Шікаго при участи д-ра Л. Мишуги в справі підпомагання політичної акції в користь старого краю. Присутній на нараді д-р О. Назарук заявив між иншим, що „треба вже раз спробувати серіозно поставити ту акцію на засаді соборности“. Після довшої дебати збори приняли таку резолюцію:

„Збори представників 22 організацій Шікаго й околиці з дня 10. липня 1924 р. уважають, що знову настав час вести збірну політичну пропаганду за кордоном, а тут повести агітацію за матеріяльною допомогою для переведення тої пропаганди. Збори висказують одноду шно опінію, що всі українські організації повинні якнайскорше вислати вже зібраний податок до „Обєднання“ і збирати той податок далі“...

— Між канадійськими органами „Канадійський Українець“ і „Український Голос“ майже постійно йде дискусія й полеміка на церковно-релігійні теми. Приводом до цього в останнім часі стали дві події: приєднання православного протоєрея о. Божика до гр.-кат. церкви і вибір автокефально православного архієп. о. Івана Хведоровича головою української православної церкви в Канаді.

Приєднання о. Божика до гр.-кат. церкви відбулося 28. липня ц. р. у Вінніпегу в день св. Володимира й Ольги в українській прокатедральній церкві. Приєднання довершив о. еп. Н. Будка в асисті численного духовенства. Після ісповідання віри о. Божик відправив Службу Божу та виголосив проповідь на тему єдности церков. О. прот. Божик походить з Буковини. На протязі 14 літ був православним священиком в Канаді. Уважають його знаменитим проповідником. Був співробітником „Канад. Українця“ і в один час редагував православну Буковину“.

З приводу переходу о. Божика дуже терпко висловлюється „Український Голос“, що виявляє живі симпатії до української автокефально-православної церкви. „Український Голос“ пише:

„Перехід прот. Божика не був несподіванкою для всіх тих, що були обзнайомлені з його „хожденіями“. Чоловік без обрязування, але дуже амбітний, зачав свою життєву карєру з того, що грав на весіллях на цимбалах. Відтак через якийсь час учився англійської мови і Біблії у пресбитеріян, а від пресбитеріян пішов на тва. теольогічні науки російської православної церкви в Мінеаполіс, звідки по кількох місяцях вернув вже до Канади попом. Як православний піп визначався заїдим поборюванням українства і з того часу лишилася по нім памятка в виді ординарної, негідної перепівки акафісту, в якім Україну називав посвідними словами. Революція в Росії потягнула за собою переміну в „поглядах“ Божика. Він наразстав ніби Українцем, але через кілька літ сидів на плоті, бо і вдавав Українця — з окремої буковинської народности—і з кацапами не зривав. За те навязав взаємини з католиками.

І опинився вкінці в католицькій церкві.

Коли „Український Голос“ в такому непринадливому освітленню виставляє о. прот. Божика, то „Канадійський Українець“ бере ще вишу „нуту“ і робить наступ на українську автокефально-православну церкву і її голову. Згадавши про вибір арх. о. Івана Хведоровича головою церкви, довершений в Йорктоні 16. липня ц. р., „Канад. Українець“ твердить, що автокефально православна церква є дивоглядом з пресвитеріянським устроєм. В тій церкві голос мають головним чином миряне, а епископи є тільки почесними головами консисторій. Епископи не мають канонічних свячень, вони є тільки вибрані. В автокефально-православній церкві

„проповідь є все. О чім мається говорити? Передовсім проти всіх других християнських церков, що всі вони тому, що не вірять у св. Київ, є фальшиві. Також про козацькі часи, думи, вірування, перекази, що—як для Турків Мекка, так Українцеві нічо в світі не дасть спасення, лише св. Київ і чиста українська мова у відправах. За Євангеліє навіть згадувати не треба, Розпятого можна забути—св. Київ вистарчить за все. Таке виходить з пояснення самого Хведоровича — релігія отже се звязь з св. Київом, не з Богом. Націоналізм як релігія взятий є абсурдом і хоробою такою самою. як польський месіянізм. Обряд є до часу. щоби не відстрашити тих, що до него привикли, щось як та коломийка, що її співали „наші“ пресвитеріяне в початках. Поганський культ св. Київа в християнській формі є більше фарсою, як чимсь поважним“.

Так виглядає характеристика української авток. прав. церкви при допомозі американської „аргументації“.

Як бачимо, то поклик „Січової Організації“ в справі припинення церковно релігійної боротьби покищо й не почався успіхом.

Поляки на Рад. Україні.

Недавно відбувся у Київі великий зїзд, посвячений в цілости польським шкільним справам. Зїзд носив назву III. Всеукраїнської конференції польських освітніх діячів. Конференцію зорганізувало Центральне Польське Бюро в Київі, а переглядаючи ймення осіб, що грають головну ролю у цій центральній польській організації на Радянській Україні, бачимо, що в рядах комуністів найшлись найпозажчійші тамошні польські діячі. Так отже й польське шкільництво найшлось не тільки формально, але й фактично у руках Поляків-комуністів і тому й увесь згаданий зїзд радив над поправою польського шкільництва по напрямним пануючої на Рад. Україні влади.

Пишучи про той зїзд тутешня польська преса просто піниться з люти. Вона не призадумується над причинами, чому саме польські освітні діячі на Рад. Україні не вели майже ніякої боротьби з реформами, які заводив харківський нар. комісаріят освіти і чому вони з таким легковаженням ба — несмаком висловлюються про польське шкільництво в матірній воскресшій державі.

Нам здається, що може не так примарчиві гасла комунізму, як саме стеження відносин, які панують у царині шкільництва у Річипосполитій, штовхнуло тамошніх діячів освіти, привикших до инших відносин і навчених досвідом революції, в обійми Затонського й Фелікса Кона, яких і той київський зїзд вибрав до своєї почесної президії.

Ославлений Тадеуш Опйола ідентифікує в „Ржечипосполітей“ (ч. 231) цілі організаторів польської школи на Рад. Україні з цілями комуністичної партії, а польських вчителів

ДР. Р. ГОЦЬКИЙ.

Сучасна культурна мораль.

(Психольогічний нарис.)

3. Лицемірство і роля почувань.

(Докінчення.)

Культурна людська громада, яка вимагає доброго діла і не дбає про збагнення мотивів у побудах зєднала велику скількість людей до культурного послуху, людей, які при тім не слідкують за своєю вдачею (природою). Заохочена своїм успіхом людська громада поставила ще вищі етичні вимоги і тим самим зневолила своїх членів ще більше відійти від їх нахилів.

Хто приневолений невпинно погоджувати свої вчинки з культурними нормами, які не є висловом його нахилів, його побудів — той живе з психольогічного погляду поза сферою своїх засобів і його можна обєктивно назвати лицеміром, байдуже чи це роздвоєння його духовости сталo для нього свідоме, чи ні. Безперечно нинішня культура сприяє у великій мірі витворенню цілого рода лицемірства. Можна зважитись на твердження, що вона є побудована на тім лицемірстві і якщо люде забажали би жити згідно з психольогічною правдою себто своєю основою то вона мусіла би перевести далекосяжні зміни у своїй організації.

Хто зна, чи деяка міра культурного лицемірства не є необхідною до збереження культури. З другого боку збереження культури і на такій сумнівній підставі дає вигляди, що дальше йдуче перетворювання інстинктів кождим новим поколінням йтиме в напрямку кращої культури.

Треба бути скромним і відложити делікатно свої симпатії та антипатії, якщо хочемо дізнатись що саме в тім світі є реальне, бо творячи собі ілюзії не робимо життя ще тим самим кращим, а лише більше незрозумілим. Неодин читач видвигне аргумент, що не слід у психічній структурі людини давати стільки місця елементові зла. Але чи наші власні досвіди не дають нам підстави до такого висновку? Чи кожний з нас находить досить прихильности у своїх наставників та конкурентів, багато шляхотности у своїх ворогів, мало зависти у колі своїх знайомих? Чи не відомо, як безоглядними і сумнівними щодо чести є здебільша люде у справах сексуального життя? Чи мало знаємо злочинів та зловживань про які снимо у ночі, а які дійсно виконуються щоденно свідомими людьми?

Наше розчарування некультурністю війни полягало на омані. В дійсности люде так низько не впали як нам здавалось, тому, що вони не стояли так високо як ми собі це уявляли. Духовий процес розвитку має одну своєрідну рису, якої не подибуємо у жаднім иншім процесі розвою. Коли н. пр. село зросте на місто або дитина на мущину то в обох цих випадках фактично давний матеріял і форма заступають нові — і ми лише спомінами можемо віднайти у новім образі їх старі риси. Та інакше стоїть справа з духовим розвитком. Тут кождий давнійший ступінь збережений поруч новійшого, з якого цей новійший повстав. Маємо перед очима цей самий матеріял в якому зайшла ціла низка перемін, які буцім-то істнують і по собі і поруч себе.

Остання війна виявила нам ще один болісний прояв упадку етичної вартости. Це недостача критики: впертість людей і їх засліплення, недоступність до аргументів, наївна легковірність. Цей прояв вказує найкраще на ролю чуття в нашім духовім життю. Це найважнійший складник нашого духового розвитку, а проте ми дуже мало здаємо собі справу з цього у буденщині. Воля і діяльність значно більше підпадають під вплив почувань та зворушень як під вплив розсудку. Сам розум стоїть невпинно під впливом чуттєвого світа. Сильні почування схибляють осуд і відбирають основу до обєктивности. Субєктивні переконання, віра, недосяжні ідеї, які лишаються для нас формою ідеалу, симпатія, відраза, партійна приналежність, естетична насолода, потреба релігійної віри, як і головні прикмети нашого т. зв. характеру мають своє коріння у глибині почувань.

Ми схильні переціновати т. зв. інтелігенцію (розум) людини і переочуємо її залежність від сфери чуттєвих побудів. Наш інтелект може лише тоді вірно працювати, коли він у силі перевірювати впливи цих зворушень на себе і свідомо визволюватись від них.

Лікарі, що лічать психоневрози знають, що найбільш бистроумні люде повбдяться неначе слабоумні якщо вимаганий розсуд стрінеться із спротивом чуття, але згодом знову осягають свою ясність, якщо перемогли цей спротив. Льогічне засліплення, яким війна очарувала найкращих світових горожан є таким робом другорядним феноменом, наслідком чуттєвого подразнення. З ментом успокоєння афектів і це льогічне засліплення надіємось зникне.

Народи немов би повторювали розвиток одиниць. Ось чому виховуючий момент зовнішного примусу в напрямку моральних ідей нині інколи не дуже помітний. Ми сподіялись, що велика спільнота вселюдських інтересів піддержувана технікою, наукою, мистецтвом та релігією дасть почин до такого добровільного примусу. А проте бачимо, що нині народи та одиниці ще більше слухають своїх побудів, пристрастей, егоістичних інтересів, ніж зовнішного суспільного послуху. Вони щонайвисше раціоналізують свої пристрасти себто виправдують їх якимись ідеями. А свої інтереси висувають на те, щоби пристрасти виправдати.

Проблема сучасної моралі в тому: чи культурне людство найде нові шляхи та засоби, щоби збільшити індивідуальну щирість та зміцнити взаємини між людськими громадами.

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.
продає всі ШКІЛЬКІ КНИЖКИ, Атляси і Зшитки. — Буквері Крушельницького по 1 зол. — При більших замовленнях значний опуст 313 1-7

називає просто большевицькими агітаторами. Цікаво лише, що тих „агітаторів" найшлось чимало поміж Поляками, що не захотіли реевакуватись до Польщі. Бо сам Опйола признав, що підчас дискусії на зїзді не найшлось ні одного опонента.: „Наскільки відзивались якісь голоси, так були не привітні голоси німої і послушної череди, яку радянський публіцист хвалить, пишучи, що кожний учитель говорить радянською мовою; було ясно, що принципи радянської школи польське вчительство в цілости присвоїло соб'".

Річ ясна, що „Ржечпосполіта" очима свойого співробітника бачить лише одну мету в усіх отих польських радянських учителів: знищити всякий слід польської школи й її національного характеру. Головним засобом до осягнення цієї мети польські рад. учителі буцімто зважають боротьбу з католицькою церквою, яку нишать на кожному кроці. А проте важко погодити такий погляд варшавської ендеції з резолюцією київського зїзду, яка каже виразно: „...не маючи на оці жадної політики, конференція польських учителів вважає потрібною річю відчиняти школи з польською мовою навчання для тієї категорії католицького населення, яке не вживаючи в буденній мові польської мови всетаки домагається настирливо (?!) відкриття польської школи". Очевидно, що тут мова про тих нечисленних латинників-Українців на Рад. Україні, яких Поляки-комуністи стараються тепер спольщити при допомозі польської школи. Але навіть такий яскравий шовінізм польських комуністів не під смак ідеольогам Хієни. Вони скажені, що „радянський уряд до певної степени рахується зі слабими але будь-що-будь нуртуючим у підземелях (!) українським націоналізмом, який пускає галузки навіть у деяких адміністраційних органах на Рад. Україні". Вони скажені, що радянський уряд вступив на шлях такої національної політики, яка є обложена анатемою польських правителів і що саме та політика скупчує щораз більше біля рад. уряду всі тамошні національности включно з Поляками, коли одночасно політика кермуючих кол у Польщі відштовхує від себе всі національности — теж включно з деякими Поляками.

Далековидні політики в роді Опйоли воліли би, щоби большевики всіма засобами найзаввятійшого терору нищили національну школу (навіть і польську) й зародки усякого культурно національного руху. Останні відомости про плян рад. уряду виділити в окрему автономічну частину оселі на Волині й Поділі, де Поляки творять певний відсоток населення, щоб ще краще забезпечити їх культ.-національні права — є новим ударом для пануючої польської політичної думки.

Стан шкільництва на Радянській Україні.

(На підставі урядової радянської статистики).

По даним обслідування народнього шкільництва (установ соціяльного виховання) на 1. січня 1922 р. на Україні було 12.701 трудових шкіл, що дали про себе відомости, 968 діточих домів постійних, 106 діточих домів денних, 209 діточих садків, 54 установ для кволих дітей і 58 установ охорони дітей.

З 12.109 трудових шкіл, які подали відомости про мову навчання, було: українських 6105 (50·4 проц.), російських 3404 (28·1 проц.), українсько-російських 1966 (16·2 проц.), жидівських 119 (1·0 проц.), польських 102 (0·8 проц.), инших мішаних 133 (1·1 проц.) і на инших мовах 280 (2·4 проц.).

Загальне число учеників в тих школах виносило 906.896, з того було: Українців 716. 35 (74·6 проц.), Росіян 117.443 (12·2 проц.), Жидів 75.874 (7·9 проц.), Поляків 11.850 (1·2 проц.), Німців 22.050 (2·3 проц.), решта припадає на инші дрібні національности.

Учительського персоналу було в школах 42.376 осіб, з того: Українців 29.728, або 70 проц., себто менше від числа дітей-Українців на 5 проц., Росіян 19 проц., Жидів 1 проц., Поляків 1·4 проц., решта припадає на инші національности.

Відношення між числом українських шкіл і числом українського населення, по даним на 1. жовтня 1923 року, себто в рік і девять місяців пізнійше часу, до якого відносяться дані про число шкіл, представляється в процентах так: число українського населення виносить 72 проц. загалу населення, число українських шкіл 61·3 проц., число українсько-російських шкіл 11·4 проц. Отже число українських шкіл збільшилось за цей час на 11, а число українсько-російських шкіл зменшилось на 5 проц. Середній відсоток українських шкіл по всій Україні низчий відсотку українського населення на 11·2 проц.

Щодо окремих губерній, то найбільший процент українських шкіл є в губ. полтавській (97·7 проц.), київській (92·4 проц.) подільській (89·6 проц.), волинській (87·7 проц.). Майже нема українських шкіл на Донщині (0·4 проц.), дуже мало в харківській губ. (29·1 проц.) і одеській (34·0 проц.), трохи більше половини виказують губернії катеринославська (54·9 проц.) і чернигівська (53·0 проц.). Але і в цих губерніях українізація школи йде вперед. По пізнійшим даним число українських шкіл збільшилось: в харківській губ. до 56·8 проц., катеринославській до 60·0 проц., одеській до 40·0 проц. Дуже слабо посувається українізація школи на Донщині, де бракує учителїв, що знають українську мову.

Діточих будинків було 948, в тім українських 229, українсько-російських 119, а всього 36 проц. Дітей в цих будинках було 46·559, з того 19.845 Українців, або 45 проц. керовників діточих будинків було 3981, з того 1492 Українців, або 37 проц.

Поминаючи инші установи соціяльного виховання, подамо ще деякі відомости про професійні і спеціяльно наукові школи.

В 1923/4 шкільнім році було на Україні ріжного рода інститутів 36, в тім 10 українських і 12 мішаних, в цих інститутах ученики Українці становили 30·5 проц. Вищих технічних шкіл було в тім році 132, в тім українських 53 і мішаних 35; учеників Українців в технічних школах було 56·9 проц. Ріжного рода професіональних шкіл на Україні було 429, в тім 193 українських і 77 мішаних. До освітних установ залічуються також ріжні наукові установи, як Академія Наук, бібліотеки, музеї і т. п., яких нараховується на Україні 12.

Видатки на народню освіту в 1923/4 році визначались з державного буджету на 13,658.400 карбованців золотом, з буджету місцевих органів 26,566.956 карб., і з спеціяльних фондів 1,281.416 карб., разом 40,267.759 карб., але ці видатки далеко ще не дорівнують передвоєнним видаткам на народню освіту.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ґен. Сікорскі про напади на окраїни.

Ґен. Сікорскі заявив у інтервю з „Кур. Варш.", що диверзійні напади на більшу скалю зорганізовані в Росії, менше на Литві. Керує ними ГПУ., котрому підлягають керовники поодиноких орг. центрів у Мінську і Київі. В Мінську керує нападами Муха-Михальський, у Київі Тютюник. По литовській стороні напади устали, хоч диверз. відділів не розвязано. Тому що засоби мін. загр. справ були безуспішні, тому уряд обсадив генералами волинське і новгородське воєвідство. Корпус граничної сторожі буде строго військовий, складатиметься з баталіонів.

Знесення сталої армії в Данії.

Рада данських міністрів признала проєкт про повне знесення війська в Данії. Місце армії займе поліц. корпус. Знесеться воєнні кораблі, будуть лише добре озброєні моторові човна. Воздушну фльоту збільшиться.

Дрібні вістки.

Німеччина підписує льондонську угоду. Нінецький уряд, не чекаючи апробати райхстагу, на власну руку дотучив німецькому послові в Льондоні підписати протокол льонд. конференції.

Тріюмф Еріо безсумнівний: париська палата депутованих рішила 336 голосами проти 166 афішами розплакатувати його суботняшню промову в справі затвердження льондонської угоди.

Єгипетський уряд запротестував офіціяльно проти погроз останньої анґл. нот. Анґлійський губернатор Судану не має права туркатися справ єгипетського війська без порозуміння з єгипетським урядом.

Конґрес балканських комуністів відбувся у Москві. „Правда" пише про недалеку війну на Балкані. Болгарія буцім то вже „зріла" для громадянської війни. Балканська комуністична федерація взиває до енергічної акції.

Румунія і Югославія імовірно відкинуть на найблищій сесії Союза Народів проєкт розброєння.

Над Дністром большевики будують фортифікації — так повідомляє румунське міністерство закорд. справ.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Марс.

(Стаття ad hoc.)

Цього року в серпні мають усі ґазети світа чималий клопіт. Кожда з них обовязково мусить написати наукову статтю про Марса, бо він 23. серпня зблизився сильно до нашої земні.

„Діло" також не могло остати позаду „Свободи" і редакція рішила, що стаття про Марса мусить бути, хочби навіть Роман Стоцький пішов до Кракова на ректора українського університету.

Редакція рішила, але з писанням статті вийшла халепа.

Український астроном, що в вільних хвилях робить мило, відказався, бо одиноку льорнету, яку він мав, забрав інжінєр Бабай на „Свитезь" до оглядання констеляції „Панни" в купелевім убранні.

Референт польських справ у „Ділі" викрутився тим, що пише тепер про польсько-українську згоду п. з. „Na księżycu" і не може займатися иншими дурницями.

Референт заграничної політики щиро признався: „я не знаю добре що в Льондоні діється, не то на Марсі."

Скропилося, як звичайно, на мені.

— Ти мусиш написати статтю! рикнув на мене редактор.

— Але ж бійтеся Бога! Я більше розуміюся на гастрономії як на астрономії.

— Нічого... Ті науки до себе дуже подібні. Ріжняться тільки *одною неприличною буквою.*

Щож робити!...

Пишу...

Був собі колись бог Марс. Храбрував він по ріжних сторонах світу і помагав римським легіонам окупувати (ах ті окупанти!...) ріжні краї. Але коли з Римлян почали вироджуватись Румуни і другі цигани, Марс тяжко захворів. Старий, зледачілий божок вже ледве-ледве дихав. Здавалося, що от-от умре, або... стане директором українського банку.

Але на світі не йде все так швидко, як здається.

Є держави, які цілими роками конають і не можуть сконати. А щож доперва божок!?...

Державам стають до помочі фінансові дорадники, а божкам помагають астрономи.

Оці то астрономи висадили старого Марса на небесний стріп і він там до нині проживає в гаражді і здоровлі.

Що більше: він відмолоднів і почувся бадьорим як за юних літ. (Видно, що й там знають методи Штайнаха!)

Від часу до часу Марс підсувається навіть до старушки землі і жагучим поглядом манить її до себе.

Як звичайно в таких випадках, заходить небезпека зударення двох тіл і астрономи вже наперед радуються цікавою сценою.

І цього року може таке статися.

Блукаючи довгих 200 літ по безмірних просторах тужив Марс за землею і бів до неї. Так тужив, як жаден з богемістів за чужою жінкою, що виїхала на вакації, і так біг, як жаден з українських спортовців на паризькій Олімпіяді.

Міліони — міліони миль (не знать, чи часом астрономи не брешуть!) почвалав старий джигун до своєї вибраної.

А дурний!... Я на його місці не зробив би цього. А щож то: Чиж нема в небеснім просторі якоїсь другої зірки, хочби вечірного метелика — комети, якій без клопоту можна віддати своє серце, в супроводі тужливих зітхань і монетного дзвону!?...

Але: „De gustibus nihil, nisi bene"... як каже один директор української фірми. Марс покохав землю і це є не тільки факт, але й правда.

А земля?!... Про неї вже й не казати. Старушка так горить любовю, що бухнула під Бібркою вогнем і ціла аж труситься від нетерплячки.

На вістку, що Марс зблизився до землі, Українці міста Львова зорганізували масу астрон. обсерваторій і дивляться ріжними далековидами на нього. З найславнійших обсерваторій належить згадати: обсерваторію Райха, Кучека, Фукса і Лясоцкого.

Там дійшли наші астрономи до переконання, що Марс:

1) не має ніякого впливу на Союз Народів.

2) Зміняє вічно свою краску. Раз має білу, раз червону, а вчені кажуть, що мав колись і чорно-жовту.

3) Висилає щораз у світ свої сигнали, а ніхто йому на них не відповідає.

Подумайте: чи не подібний він до Українців?!...

Галактіон Чінка.

Біржа.

Львів, 29. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19½, канад. дол. 4·93 — 4·94, чеські кор. 0·15¼, — 0·15¾, леї 0·20—0·20½, франц. франк 0·27½—0·28, швайц. франк 0·97—0·98, анґл. фунт 23·00—23·30.

Золото. 20 кор. 21·25—21·40; 20 франк. 19.80—20·00; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.30—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·20—2·24, фльорени 1·12—1·15, рубль 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·80—0·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 15·25 до 16·25, ячмінь галицький броварняний від 17·00 до 18·00, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 15·25 до 16·25. Гречка 15·75—16·75.

Львів собі!

Здвигнім „Нар. Дім" на Богданівці!

Громадяне львівського передмістя Богданівки (за городецькою рогачкою) взялися за велике діло, за здійснення віддавна леліяної мрії про власну хату, в якій „своя правда і сила і воля". Громадяне Богданівки, свідомі українські робітники, з власного почину постановили вибудувати будинок для себе і своїх дітей, здвигнути народню фортецю, забороло своєї національної думки і робітницької справи, захист для своїх дітей, пристановище для себе самих. Важкою працею й мозолистими руками зароблений гріш складали вони, нераз нехтуючи найконечнійшими особистими потребами, щоби тільки стягнутися на основи, на підвалини, на фундаменти народньої будівлі.

Задуманий проєкт: а саме побудувати двоповерховий будинок, в

ШКІЛЬНІ КНИЖКИ

Атласи, Мапи, Словарі, всілякі підручники і т. д. у всіх мовах, нові і уживані, найкраще купити або замінять в Книгарні **А. БАРДАХА ЛЬВІВ, Краківська 1.** Доручення з провінції полагоджується відворотною почтою. 295 2-2

якому найшлиб приміщення всі важнійші установи Богданівки, а саме 8-ми клясова всенародня школа, читальня „Просвіти“, „Сокіл IV“, ціточа захоронка, кооператива, театральна саля і маленьке помешкання для священика — вже переводиться в діло, вже кипить праця, вже ростуть фундаменти.

Очевидно, будови „Народ. Дому“ не в силі довершити Богданівчане виключно своїми власними засобами, важко зароблением грошем горстки робітників. Вони звертаються до українського Львова за товариською, громадською допомогою. Нехай той Львів, що в останніх роках поніс стільки жертв, Львів — центр нашого життя, Львів жертвенної інтелігенції і свідомого робітництва не відмовить своєї помічної руки величній справі. Бо будова „Народ. Дому“ на Богданівці — цеж ніщо инше, як тільки зміцнення й забезпечення самого Львова, створення народнього бастіону на його периферіях, здвигнення міцного й трівкого опертя для наших розпорошених сил, повстання середовища для зростаючої народньої сили.

В неділю 7. вересня відбудеться свято посвячення готових фундаментів на Богданівці. Нехайже це свято буде теж святом українського Львова, нехай воно переміниться в кивлову, жертвенну маніфестацію нашої всенародньої свідомости і вияви власних сил та зрозуміння розпочатого діла. Нехай кожний громадянин і кожна громадянка завдалегідь приготовить свою лепту і вставить цеглинку в стіни народньої будівлі. Нехай кожний стане співбудівничим і співвласником „Народ. Дому“ на Богданівці.

НОВИНКИ.

— **„Оригінальну помисловість“** виявляє пан прокуратор, що не тільки сконфіскував нам статтю під повищим заголовком, але й цитат зі статті поважного Француза про польську політику. Щоби п. прокуратор лишав статю „Проти законів про кресове шкільництво“ цілою, ми не маємо й претенсій.

— **Маленька рефлєксія.** Звідомлення української гімназії в Коломиї за 1923/24 рік вийшло... в польській мові тоді, коли такеж звідомлення в Берегові, остоє мадяризації надруковане українською мовою. Без коментарів.

— **Під замітом „тайних злєцень“.** Минулої суботи їхав п. В. К. український студент до Унева. В Перемишлянах зачіпив п. В. К. польський жандарм запитом: „Гдзє пан єдзє?“ На відповідь, що до Унева, зажадав легітимації, яка йому не подобалася, супроти чого п. В. К. помандрував з жандармом на постерунок. На постерунку списано з п. В. К. протокол і передержано його згорою дві години. По двох годинах завели п. В. К. до староства, до комісаря Чеха. Той пан заки-нув п. В. К., що він їде зі Львова до Унева з „тайними документами“ для ігумена унівського монастиря Кл. Шептицького. По такій заяві п. Чеха, заведено п. К. до старости, який приказав йому відіхати до Львова найблищим поїздом, під загрозою арешту. Випущеному під такими умовами на волю, щойно при відїзді львівського поїзду віддано легітимацію. При тому ще раз заборонено п. К. когонебудь до монастиря посилати і взагалі комунікуватися з монастирем. Питаємо — що це значить? Невжеж над унівським монастирем простягнута печалива рука польської поліції, яка так лякається „тайних злєцень“ зі.. Львова?

— **Затьма сонця.** В суботу дня 30. ц.м. жде нас цікаве явище природи, яким буде повна затьма сонця. Почнеться вона о годині 12 і 11 мінут в полудне і тріватиме до 4. год. і 10 мінут. Повна затьма почнеться о 1. год. 16 мінут.

— **Дво-грошовий більон.** На днях появляться в обігу дво-грошові монети. Ці вони з тогож металю, що 5-грошові монети.

— **Знають їх...** З приводу іменування Єенерала Янушайтіса воєводою, пише „Хвіля“: Ген. Янушайтіс є одним з наймолодших польських ґенералів, відомий зі співучасти в ендецькому замаху на центральний уряд в 1919 р. Знають п. ґенерала Жиди з часів його постою в Білім Стоці, підчас польсько - большевицької кампанії.

— **Зміна назви почтового уряду.** В зязку з перенесенням почтового уряду з Жизнева до Лютчи, назву уряду почтового Жизнів, змінюється на „Лютча“.

— **Процент від приватних позичок.** Польська рада міністрів, на засіданню з дня 26. ц. м. вирішила проект розпоряджку про висоту законних відсотків. Висота відсотків в законно-приватних взаєминах має виносити 24 процент річно. Одначе міністер фінансів матиме право обнижувати висоту відсотків окремими розпорядками.

— **Ще одна авіятична катастрофа.** Підчас вправного лету польського літака німецької конструкції над Гдинею, експльодував мотор в наслідок якого два пільоти віднесли тяжкі попарення.

— **Віроісповідний конґрес в Уемблей.** З ініціятиви англійського уряду відбудеться підчас закриття виставки в Уемблей конґрес усіх віроісповідань, за виїмкою християнських, які мають своїх визнавців у британській державі. Конґрес тріватиме 7 днів. В ньому прийме участь 45 релігійних пророків і представники 300 різних релігійних сект Індій.

— **Снільни коштувала льондонська конференція.** Льондонська конференція коштувала 51.000 фунтів стерлінґів, з чого удержання делеґатів 32.000, телеґрами і телефон 5.000, детективи 4.000, а банкети і приняття 10.000 фунтів стерлінґів.

— **Смерть останнього берлімського фякра.** Онолі позбавив себе життя, кинувшись у Спреву, останній берлінський фякер, 75-літній старець Август Шмідт. Конкуренція автомобілів довела берлінських фякрів до повного занику. „Останній з Могікан“ — Шмідт мусів закінчити життя самогубством.

Вибори до Каси хорих м. Львова.

Оснування українського виборчого комітету.

(КНО). При кінці минулого тижня відбудися наради українських міщан (купців, ремісників і промисловців) та представників українських інституцій і підприємств, на яких вирішено брати самостійну участь у виборах до Каси хорих та виступити з окремою листою українських службодавців. На зборах дня 24 ц. м. основано „Виборчий Комітет українських службодавців“, в якого склад ввійшли пп. Карпяк, Ільчишин, Гальчак і Навроцький. Бюро Комітету міститься при вул. Руській ч. 18. І. пов. і урядує що дня від год. 9. до 1. по пол.

Комітет просить українські інституції і підприємства та українських купців, ремісників і промисловців зголошувати Комітетови число своїх службовиків, обезпечених в Касі. На основі закону прислугує службодавцеви 1 голос, як що він затруднює від 1—10 службовиків, 2 голоси при 11 до 20 службовиках і т. д., по одному голосові від кождих дальших 10 службовиків.

Всі українські службодавці повинні ще й тепер провірити на основі щомісячних вплат до Каси чи й скільки їх службовиків є в Касі обезпечених.

Рівнорядно йдуть приготування до участи у виборах українських службовиків. Акцією кернує „Супруг“. А українські службодавці на своїх нарадах зобовязалися уможливити своїм службовикам взяти участь у виборах та поручити їм голосування на листу „Супруга“.

Зі спорту.

Вісти з „Українського Спортового Союза“.

Зголошення учасників до „Українських Запоріжжських Ігрищ“.

Спортова Рада, на своїм засіданню з дня 25 серпня ц. р., вирішила, що учасників до Ігрищ мають зголошувати Управи спортових товариств, кружків і гуртків. Учасники неприналежні до таких товариств, можуть брати участь у змаганнях поза конкурсом, без права одержання нагороди.

Управи Товариств з провінції повинні зголосити своїх учасників можливо якнайскорше, щоби Спортова Рада могла приготовити для них мешкання на час Ігрищ.

Нагороди для змагунів.

Як вже оголошено, Український Спортовий Союз улаштовує в днях 12, 13 і 14 вересня ц. р. „Українські Запоріжські Ігрища“, на яких відбудуться змагання у всіх родах спорту. Побідники мають одержати нагороди. Союз звертається отсим до Шановних Громадян, прихильників фізичного виховання з проханням, щоби жертвували від себе нагороди для побідників.

Нагороди складати можна в домівці „Сокола-Батька“ кождого дня від год. 10—12 передпол. і від 6—7 в вечер.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Бібліотека Т-ва „Просвіта“ відчинена від 1. вересня. Книжки можна позичати в понеділок, середу від 4—7 год. попол., в пятницю від 12—2 год. в полудне. 308 1-1

В приватній, учительській, жіночій семінарії С. С. Василіянок в Яворові рік шкільний розпічнеться дня 3. вересня ц. р. Торжественне Богослуження о год. 8. рано. — *Дирекція.* 310 1—1

Дирекція прив. дівочої гімназії У. П. Т. в Станиславові подає до відома, що шк. рік 1924125 розпічнеться дня 1. вересня 1924. Додаткові вписи та вступні іспити до кляс I.—VI. відбудуться 1. і 2. вересня 1924 р. 312 1—2

З української гімназії в Долині. Старшина Кружка У. П. Т. в Долині подає до відома громадянства, що Воєвідство прихильно поладнало рекурс у справі закриття тут. гімназії. Вписи і вступні та поправчі іспити до I.—IV. кл. відбудуться в днях 29. і 30. серпня та 1. вересня. 304 2-3

ЛИСТУВАННЯ.

Пошукую **Олю Несторівну**, яка була при У. Г. А. у Львові при санітарній службі, а опісля на Україні у відділі сот. Сиряка. Хто знав би її адресу, буде ласкавий подати на адресу Микола Коник — Ужгород вул. Бачинського ч. 10. Підкар. Русь. 1—1

Дрібні оголошення.

ЖУРНАЛІ мод, крої, манекіни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних робіт, самоуки шиття, гуртом і детайльно по конкуренційних цінах получає Адольф Геллєс Тернопіль, Валова 2. Висилка до кождої місцевости відворотно за післяплатою. 314 1—5

ФОРТЕПІЯН добрий до продання. Листопада 7. партер на право. 316 1-3

ДО ПРОДАННЯ вживана спальня, їдальня, сальоновий малий гарнітур і фортепян, разом або окремо. Докладнійше у п-і Ос. Наконечної, Львів, Листопада 7. II. 315 1—3

ПОШУКУЮ лекції на селі з нищих кляс, середних шкіл. Ласкаві зголошення з поданням услівій слати до Адміністрації під „Студ. фільософії“. 309 1—2

2 УЧЕНИКИ або 2 ученици знайдуть приміщення при інтелігентній родині, замешкалій при вул. Льва Сапіги. Відомість в Адміністрації „Діла“. 306 1—1

ПЕРШОРЯДНА українська кравецька робітня Михайла Стеця, абсольвента крою, виконує всякі кравецькі роботи солідно і скоро. Для Всч. Духовенства приймаю грубші роботи, як реверенди, папістики, пальта і колпаки. Адреса: Львів, вулиця Зелена ч. 31. 150 5—5

ПРИЙМУ на приміщення 2 мал. учеників з I. до III. кл. гімн. за харчі або готівку — Мешкаю 3 хв від Голов. гімназії. Посилаю саме сина відзнач. уч. до I. кл. гімн. — фаховий учитель. Близше в жін. сп. пром. „Труд“, Ринок 39 II. 258 3-3

ПРИЙМУ на станцію дві панночки. Близша відомість в „Союзнім Базарі“ вул. Руська 20. при касі. 291 2—2

5 сольових пісень з фортепяном Ярославенка за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 2—5

СОВІСНИЙ і вправний інструктор пошукує лекції на цілий рік з кляс нормальних, також підготовить до гімназії. Зголошення приймає Українська кооператива п. Белз для (М. М.) 297 2—2

РЕАЛЬНІСТЬ гарну з більшим городом до винаймлення евентуально до куплення пошукую. Зголошення під „Реальність“ Трускавець. 294 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

СЕКУНДАР

298 **Д-р ТЕОДОЗІЯ ТУНА-НАДРАҐА** 2-2

повернула і ординує

Львів, Домініканська ч. 11.

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну вироблює в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект - будівничий конец., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 5—6

Присилайте передплату!

АДВОКАТ Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА в ЗОЛОЧЕВІ 272 4—5

переніс свою адвокатську канцелярію і **веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, І. пов.**

Лікарсько-дентист. заведення д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й вилимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 3—10

АДВОКАТ Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА**, де веде її спільно з адв. **Д-ром Дрогомирецьким** у цього-ж домі. 292 2-5

Уголь гор. шлеський, кокс і дерево опалове рубане з доставою до дому продає по цінах конкуренційних (також на ра-ти) **„ТИТАН“** торг. - пром. С-ка у Львові, вул **Валова 23.** Телеф. 636. Для кооператив і складів вугля на 204 провінції значні полекші. 6-6

Літерат.-Науковий Вістник!

Вже вийшла чергова книжка за місяць VII.—IX.

в потрійному обємі звичайної книжки ЛНВ.

Ціна книжки 5 зол.

Передплатникам і кольпортерам, що не вирівнали залеглостий, книжки VII.—IX. не висилається.

Замовлення слати до Адм. ЛНВ. Львів, Руська 18 II. 307 1-1

ДОСТАВА

Львів, вул. Домініканська 11.

має вже у себе на складі залізні

Нагробні Хрести

ріжної форми і величини, як теж так нетерпеливо очікувану Впр. оо. Каноніками 314 фіолетну матерію, — чистий 1-1

Канонічний Шовковий Рипс,

на колпаки і кольоратки.

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ — ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ҐУРТІВНЯ ВЗУТТЯ“ „ГЕРА“

282 5—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

За Редакцію відповідає Ф. Костик. З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

№. 192 (10.285). Львів, неділя 31. серпня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Підозріла гра.

Політичний міністер в неполітичному кабінеті п. Грабского гомінкий ґен. Сікорскі „авторітетно“ ствердив, що тзв. диверзійні напади на „креси“ мають своє джерело в Росії; що керма нападів спочиває в руках ДПУ; що організаційними осередками нападів є Минськ і Київ; що на чолі диверзійних ватаг стоять Муха-Міхальскі (Минськ) і Ю. Тютюнник (Київ). Очевидно, ці большевицькі зазіхання на „креси“, на цілість польської держави вимагають протиакції, вимагають створення корпусу граничної сторожі, побільшення поліції, призначення ґенералів воєводами, мілітаризації „кресового“ життя. Та на цьому не кінчаться журливі заходи польської влади. Не тільки державні мужі малюють положення на „кресах“ в дуже страхітливому вигляді, але й польські пресові окличники підливають оливи до вогню. Варшавська преса, а за нею й провінціональна пускає в світ вельми грізні вістки, що — мовляв — в надграничній полосі появилися большевицькі кінні відділи (під проводом Будьонного); що там зявилася сибірська піша дивізія; що большевики постановили на довшому граничному відтинку, якраз в острізькому повіті, відступити в глибину краю, щоби впустити на „креси“ кілька диверзійних ватаг; що на Волині значно поширилася діяльність бандитських ґуртків та що настрої серед українського селянства дуже лиховісні.

Ось тут закопана собака. Ще краще відкриває утаєні думки цеї підозрілої гри варшавський „Курєр поранни“, який бє у великий дзвін ґрівоги. Він похвалює мілітаризацію життя на „кресах“. Найбільшу небезпеку добачує не у диверзійних ватагах, але в перебуванні там „азиністів“ (деяких емігрантів), яких слід викинути з меж Польщі і звільнити населення від цеї небезпеки. Другою великою небезпекою є тзв. національні меншости (себто Українці і Білорусини) та їх посли, що сьогодня облудно скривають своє обличя, носячи в серці ненависть до Польщі і поширюючи ворожу агітацію. „Кур. поранни“ є й не від того, щоби з тзв. диверзійними ватагами спрягти б. посла Луцкевича і т. и.

Як же маються справи в дійсности? Чи фантазії польської преси виправдують мілітаризацію „кресів?“ Чи зарядження польських властей спираються на подійсних фактах, чи тут криється недозріла й одночасно небезпечна ґра з перспективами до решти придавити й згнобити громадянське життя?

Ми мали нагоду провірити погоноски польської преси і можемо ствердити згідно з дійсністю, що всі вони минають ся з правдою; що їх завданням не є „пацифікація“ відносин на Волині, тільки при помочі цих містифікацій мається виправдати протиконституційні, ріжними „організаціями народовими“ підготовлені заміри воюючого шовінізму. Крім нападу регулярного большевицького відділу на Стовпці, ніякого иншого нападу зпоза польських державних меж не було. Цей наступ, як подає добре поінформований берлінський „Руль“, не мав ніякої повстанчо-революційної мети. У Стовпцях зосередковано дві дефензиви — польську і Савінківську — звернені проти СРСР. Наступ большевицького відділу мав на меті не грабунок, не повстання, тільки добуття тайних паперів і плянів обох дефензив, що й перевели большевики, звівши перед тим правильну боротьбу з польським військом. Більш ніяких наступів і нападів не було і ніде не зявлялися ніякі диверзійні большевицькі ватаги. На кордоні нема ніякого скупчення червоних військ. В даній ситуації при великому неврожаю і инших турботах внутрішнього життя нема й мови про підготування большевиків до якогонебудь наступу проти Польщі або підсичування повстанчої акції. До тогож українське населення зовсім не готується до повстання. На Волині так само спокійно між селянами, як і в Галичині. Одначе бандитизм не припиняється, якщо не поширюється, Та в анархізуванні відносин зовсім непричасне українське населення. Анархію поширюють і хаос поглиблюють майже виключно польські осадники, яким уряд дав в руки зброю. Осадники в 90 проц. елемент непевний, зложений з всяких міських „оборонців“, не звязаний з землею, нездатний до хліборобства, бутний і роззухвалений, найшовшись в упривілейованому становищі, анархізує відносини, творить ватаги в пошуканці за легким хлібом. Встановлено, що в Березні в околицях Рівного група осадників завязала банду і займалася грабунками. В томуж районі викрито другу ґрупу бандитів, що послугуються польською розговірною мовою і польською вимовою, чого не втне місцевий елемент. В районі Мізоча (дубенського повіту) викрито вбивство урядовця, якого довершили осадники. У Володимирщині й Сокальщині оперує ватага недавного „пшодовніка“ поліції Доманьского. В Дубні б. жандармський старшина, лавник магістрату, теж польської народности, організував бандитську ватагу і довший час займався грабунками, а зловлений почав грати роль божевільного. На Полісю крім ватаги Мухи-Міхальского, теж б. поліційного урядовця, оперують ще три банди, зложені з польського прийшлого елементу. Участь місцевого елементу в бандитських ватагах є дуже дрібна і незначна.

З того ясний висновок, що всякі злочинні елементи з центральної, польської території удаються на „креси“ на жир, анархізують відносини, вводять заколот, ґуляють, як колишні тляхетки, шниряють за легкою наживою, а овочі цеї „лісовщини“ має поїдати українське населення. Перед кількома днями в „Кур. Львовск-ім“ якийсь польський поліцай виправдував переходи поліцаїв на радянський бік образами, які їм чинять команданти. Не входимо в суть цих подій, але чи кошти таких піджмурків поліцайників має нести на своїх плечах українське населення у виді мілітаризації цілого життя?

Очевидно, плян мілітаризації, як свідчать інспіровані вістки польської преси, має ще й инші перспективи. Перш усього хочеться представити українське населення — як „большевиків“, хочеться перед світом піднести роль Польщі — як заборола проти большевицької небезпеки. При цьому мається на приміті, що коли раз така казка про збольшевичення українського населення дала додатний для Польщі вислід, то чому й тепер при обговорюванні ґарантійного пакту і спробах ввести СРСР. до Ліґи Народів така тактика не може служити помічним засобом. Крім зовнішніх козирів мається на увазі і внутрішні заходи відносно Українців і Білорусинів. Також при істнуванні виняткового стану можна до решти здавити громадянське життя, депортувати освітніх і економічних діячів, розвязати „Просвіти“, знищити всі українські організації, приспішити в угоду „Пястовців“ і „визволенців“ земельну реформу, себ-то кольонізацію Волині польським елементом, заборонити річевий рух, звязати освідомлюючу діяльність українських послів, перевести зміну виборчої ординації для „кресів“ і на довший час позбутися з польського сойму невигідного для себе українського й білоруського представництва.

Випосажений в спеціяльні повновласти уряд п. Грабского під натхненням всяких закулісових „народових організацій“, використовуючи свою диктаторську владу, не маючи контролі з боку законодатного тіла, вступає на протиконституційний шлях, щоби стерти з лиця земли признаки українського життя, щоби опісля на голій поверхні, як йому здається, будувати свої замки на леді. Є це одна з форм розвязки національного питання в сучасних межах Польщі.

Єдиним виходом зі створеного положення є усунення осадників, які становлять авангарду бандитизму, перлюстрація поліції, чистка серед „кресової“ адміністрації, привернення всіх громадянських прав і конституційних вольностей, заведення справжнього ладу, що є можливе тільки при віддачі влади місцевому елементові. Оборона населення перед бандитизмом буде довершена тоді, коли усунеться бандитські, злочинні елементи зпоза місцевого населення, які там справляють дикі оргії, певні в своїй безкарности.

Замісць цього маємо підозрілу, але разом з тим і небезпечну ґру, яка може заразити місцевий елемент всіми міязмами деморалізації, яка може пхнути доведене до одчаю населення на шлях актів, передбачених Туґутом і Ґрабским.

Не віримо, щоби цей голос остороги найшов відгомін, але все таки уважаємо своїм обовязком перестерегти перед наслідками цеї ґри. Одначасно годиться, щоби наші діячі за кордоном звернули увагу европейської прилюдної опінії на підозрілу ґру польських державців, якої метою не боротьба з диверзійними бандами, але з тубильчим населенням і його змаганнями.

Ф. Ф.

Важні рішення Німеччини.

На момент уся увага европейських політиків звернена на Німеччину. Німецький парлямент у хвилині, коли пишемо ці рядки, маніфестує імовірно в останнє своє становище до льондонської конференції: більша частина „за“, менша „проти“. Уряд розвяже парлямент і сам підпише льондонську умову на підставі 45-ої статті німецької конституції, яка дає право президентові республики підписувати міжнародні умови негайної ваги, без попередньої згоди парляменту. Боротьба, яка почалась у стінах парляменту, перенесеться на виборчу кампанію. Давно вже яканебудь держава не бачила такого цікавого поділу партій у боротьбі за принципи, як нині Німеччина.

На однім боці націоналісти разом з комуністами як вороги порозуміння Німеччини з Францією, на другім боці партії менше або більше демократичні, мирово настроєні, т. зв. народники, центровці, демократи та соціялісти. Націоналісти у передодні парляментарної сесії рішили, що голосуватимуть проти льондонської умови, яка є ганьбою для Німеччини і накладає на неї ще більший тягар як Версальський договір. До них приєднались комуністи, які протестують зі свого становища проти всіх обовязків напруженої праці накладених на німецьку ро-

---

Пр. 772/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 185 з дня 22. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: 1) Новий наступ на нас в уст. м. слов.: а) цілях польонізаційних а ми бачимо, б) нашого народу а ліквідується, 2) справа українського університету слово між вів розмову з а міністром, 3) Сумна аналогія в уст. між статтей у відомім, б) пристойности ради а польський соціяліст, ц) у Варшаві то я а у тодішньому, д) держави а іншими словами, е) в уст. від слів минулися часи до кінця, 4) В рубриці Новинки з нотатки четвертої з ряду уст. м. слов. Ювілей а святкував містять в собі єство ад 1), 4) злочин. з § 65 а) карного закона, ад 2) 3) ц) провини з § 300 зак. кар. ад 3) а) б) провини з арт III. зак. з 17. XII. 1862 ч. 8563 В. зак. д. ад 3 д) провини з провини з § 305 з. к. ад 3 а) провини з § 302 з. к. і узнав доконану в дни 21. серпня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 24. серпня 1924

(Підпис нечиткий.)

бітничу клясу, проти всіх контроль та гегемоній одної держави над другою.

Таким робом кабінет Маркса не матиме двох третин більшости в парляменті для здійснення льондонської угоди. Він був приготований на можливість розвязки парляменту і цим шляхом піде. Більшість німецького населення стоїть на боці тих державних керманичів, що в даний мент уважали єдиним можливим та розумним виходом з економічної руїни згодитись на плян Дова. Хоча Маркс та Штреземан повторили у парляменті — так само як французький премієр заявив перед своєю посольською палатою — що евакуацію Рурщини вважають необхідною умовою направи дотепершніх взаємин між двома державами, проте їх згода на льондонський договір була у першій мірі доказом доброї волі для навязання нових ниток порозуміння з ворожим сусідом. З двох поганих становищ треба було вибрати те, яке є менше безнадійне. А цим було порозуміння, яке дає надію на дальші конференції, де можна буде добитись нових уступок.

Німеччина перейшовши дуже енергійним кроком від попередньої своєї политики пасивного опору супроти Франції на шлях мирного полагодження істнуючих спірних справ, зрозуміла вагу перехідової доби, в якій могла би зміцнити основи свого державно-економічного ладу. Теперішний уряд беручи відповідальність за свої підписи на льондонськім документі, робить це у переконанні, що має на своїм боці публичну опінію, а тим самим дані на виборчу перемогу.

Німецькі партії та діячі, які уявлюють собі зміцнений вплив Німеч ини якимсь самостійним виступом, який відмежував би її вже нині від міжнародніх зобовязань — мусять рахувати хіба на европейську хуртовину, в якій найбільше виграли би ті, що мають найменше до втрачення. Ті, що уявляють собі европейську політику в іншім світлі — є гадки, що Німеччина повинна легальними засобами виборювати собі те місце, яке їй належиться з огляду на своє населення, працездатність і великі культурні вартости.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. нн. 40.000.

Українська Равенна.

Проф. М. Грушевський у Чернигові.

Чернигів і його культурно-історичні цінности. — Орґанізація дослідів. — Справа українізації. — Неврожай і розвіяні надії культурного підйому.

Проф. М. Грушевський пише в листі до одного зі своїх віденських приятелів:

Зробив я цього місяця (липня) екскурсію до Чернигова — дуже приємну, хоч кінець кінцем мусів утікати, бо з кожним днем прибувало ріжної роботи — живої і цікавої, на котру у мене не ставало часу.

Колись завзятий і небезпечний конкурент Київа, Чернигів давно затих і став „пригородом" Київа, його невеличкою, але цінною і цікавою філією в українськім житті. Найменше з губерніяльних міст України, воно рахує щось понад 30 тисяч мешканців, але повне дорогоцінних памяток, споминів і важних наукових матеріялів.

Це українська Равенна, де дорогоцінні памятки, музеї і архіви тихо спочивають серед тихих провінціональних уличок, садків і лугів, привітно витаючи заїзжого гостя — бо звичайно занадто мало тішуться увагою місцевої людности. Як і тій справжній Равенні це надає йому незвичайний чар.

Від минулого року наукове життя в ньому дуже оживилося, притягло загальну увагу до нього, його памяток і наукових скарбів. Місцева адміністрація дала торік досить значні кошти на наукове дослідження собора Спаса — найстаршої будови княжої доби — і це дослідження котрого ніяк не можна було добитись за царських часів, дало дуже інтересні висліди (викрито між иншими дуже цінну фреску — останок старої росписи і под.). Цього часу розвіди ідуть в Єлецькім монастирі, цікавій памятці романських західних впливів, мабуть XII. а може поч. XIII., що нагадує колишні звязи Чернигова з Галичиною. Чимало робиться для уратування і упорядкування музейних і архівальних збірок, які вийшли ціло з цих бурхливих років. В цім маленькім Чернигові тепер пять чималих і дуже цінних музеїв, які — колиб злучити разом, то вониб дали великий і гарний образ життя північної України. Архівні збірки містять багато цінного. Я з великою приємністю обходив їх, брав участь в зібраннях історично-архівальних гуртків, оглядав сучасний стан істнуючих будівель. (Єдина в своїм роді памятка — т. зв. Мазепин дім, стара полкова канцелярія, заховалась і тепер дуже гарно). Але найбільшу несподіванку дала оригінальна і тепер єдина в своїм роді будова революційної доби, це новий печерський монастир, виконаний руками сільських прочан, під проводом „затворника" бувшого матроса, і незвичайно цікаво росписаний на народні мотиви, змішані з візантійськими тими-ж прочанами. Вийшов твір нового українсько візантійського мистецтва, в загальній мірі народнього.

Та головним завданням моєї екскурсії було — заінтересувати культурних робітників Чернигівщини, які працюють на селах, збиранням етнографічного матеріялу. Цього місяця в Чернигові відбувались педагогічні курси для інструкторів народнього шкільництва, що представляли провідний елемент народнього учительства (котрих на Чернигівщині рахується 4 тисячі).

Місцевий інститут краєзнавства зібрав прилюдні збори, на котрих я міг звернутись до курсантів з рефератом у цій справі. Але на перші збори публика посунула такою масою, що властиво унеможливила це завдання. Завідатель народньої освіти навіть звернувся до поліції, щоб вона закрила збори, бо вони мовляв перетворились в політичну маніфестацію на честь Грушевського; присутні члени Губерніяльного Виконавчого Комітету заявили, що збори мають чисто наукову ціль, і вони відбулись до кінця. Але серед натовпу і гамору публики, котра справді тепло мене привитала, мій реферат майже пропав. Для цеї справи було скликано кілька поменших конференцій, і потім я ще мав змогу зробити інструкторський виклад в закритій авдиторії тихже курсів.

По викладі була винесена постанова, яка рекомендувала учителям займатися збиранням етнографічного матеріялу, і понад 70 курсистів зголосилось на кореспондентів новозаснованих комісій Академії — примітивної культури та її відгомонів в українськім побуті і фольклорі, і комісії історичної пісенщини, що ставить своїм черговим завданням обслідування репер[illegible] співаків-професіоналістів: лірників, кобзарів, старців.

Щире заінтересування справою дійсно було помічено, і я з цього боку чую себе задоволеним. В межичасі відвідував старих знайомих, розпитуючись про біжуче життя. Найбільш актуальне питання — це темін для українізації, поставлений торік: до 1. серпня ц. р. мали всі служащі радянських установ настільки присвоїти собі українську мову, щоб могли перейти на українське діловодство. Протягом цього року велись курси українознавства, на це витрачено чималі (а при нинішній бідности державного скарбу — навіть таки великі) кошти; тисячі українських інтелігентів поставлено було на цю роботу і вони мали цілий рік заробіток; служащих поділено на кілька черг, які одна за другою переходили практичну науку української мови і складали іспит. Розуміється, не всі пройшли, але всі поскладали ці іспити, і далеко не всі справді присвоїли собі дійсне знання.

Помічається три категорії: одні дійсно серіозно підучились української мови, деякі навіть війшли в смак її, заінтересувались українським письменством, переконались в його вартости, — може їх небагато, але таки є, я сам стрічав їх.

Инші, тих мабуть найбільше, дещо собі присвоїли, для іспиту, але наскільки лише можна — держаться далі російської мови. Треті — помічається між впливовими партійними робітниками та цінними для уряду „спецами" (спеціялістами), котрі знають, що служба їм в кожнім разі знайдеться — вони заявляють, що на Україні не лишаться і переїдуть кудись до инших країв.

Ог чи буде уряд дійсно забирати таких з України і заступати Українцями, це й питання, яке цікавить багатьох.

Як найновійша признака урядових настроїв в цій справі була принята в київських кругах вступна промова нового ректора бувшого університету (теперішнього ІНО-інституту народньої освіти). Він в своїй промові заявив, що сподівався застати в сім ІНО одну лінію — українську, а тим часом переконався, що Українці тут навіть не становлять більшости „супроти инших елєментів". Вважає такий стан річей недопустимим.

Так передавано цю промову приняту в українських кругах, близьких до ІНО, з певним вдоволенням.

На осінь взагалі сподівались значного поліпшення обставин. З уря-

---

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

ЛИСТ З АФРИКИ.

1. Кораблем до Тунісу.

Нас мало. До зануди мало. Кількох молодих чепурно задягнених мущин бігає з бінoклями в руках невтомно по черваді корабля. Я невдоволений ними; вони надто крикливі у свому захопленню. А мені конче хочеться тихого вижидання, побожної контемпляції; так — побожної.

На одній лавочці блище капітанського мосту сидить молода чорнява дівчина. Вона дивиться безупинно в море. Слідкую за нею. Вона промовила щось? Дійсно? Ні, уста її лишаються непорушними. Може вітер зашепотів крилами безпомічних вітрил?

Вона шепче. Я чую — вона молиться.

Біля неї старший мущина (батько?), повний спокійної флєґми і самопевности, курить цигаро. Сірий димок розрисовується у прозорому воздусі невпі маною пасмушкою і творить спокійну авреолю довкола його голови.

Ми на кораблі, в малій пристані Сицилії — Тґарапі. Кілька сірих уличок і від пороху приблідлих пальм дивиться на нас від берега. Мені здається — вони далекі, чужі, недійсні. Дивлюсь на них, як на старий, фантастичний краєвид Гоббеми. Я чейже по дорозі в Туніс — у Африку! Очі моєї душі вже там — далеко!

Мізерне, безнадійно бідне майно одного італійського переселенця вантажать на корабель. Томляться моряцькі спальні від сонця й вітру тіла, скриплять тяжезні ланцюги корабельних машин. Якась великих розмірів та підозрілої солідности шафа, Дрантивенькі, дослівно поломані стільчики, лавка, — старий дешевий годинник. А разом із ними бідні, дрібненькі діти — з чорними кучерявими головками.

Поволі відчалюємо.

. . . . . .

Крізь кругленьке віконце каб'ни несупокійне булькоче, піниться вода. Це білий шампан моря. Воно хвилюється. Роздратоване кидає кораблем з боку на бік — жорстоко. Потім хлипає важко, мов мала дитина. Якась свіжість іде від розкритого віконця. Свіжість далеких морських просторів, яким немає краю. Не можу спати. Я свідомий того, що жию. Свідомий до роскоші.

По мокрому чердаку корабля снують тіни людей. Я разом із ними. Разом із їхніми мої очі зачинають поволі розріжняти всякі явища й предмети. Спершу вони бліді, мов замазані. Опісля сходить на нас блідосиня ясність, щораз більша, ясновидюща, ріжнокольорова. Ми бачимо все, — все до найменчих подробиць. Це день іде. — Потім сходить сонце.

Дивно мені дивитися на дрібні, білі домики, розсіяні на березі.

Цеж Африка! Вони біліють мов сніг, мов квітучі яблінки. Ці перші зкраю на право це: Гулєта. Звідсідя до Тунісу ще 20 кільометрів повільної їзди вузеньким каналом.

Казка? Ні. Отже я жию в казці. Мені здається заєдно, що наш корабель змінився нараз у мертву точку серед живого краєвиду. Стільки життя довкола нас, нового життя!

Серед чепурних, білих осель шукаємо очами й знаходимо стрункі мінарети. Біліють круглі марабу серед пустель і кладбищ. Це могили святих. Вузенькою смужкою землі біжить попри нас електричний поїзд. Із вікон вихиляються нові лиця. Вони бронзового коліру. В одних на головах білі турбани, величезні соломяні капелюхи в других. Промайнули у напрямі Гулєти.

Широкі човни навантажені вуглям просуваються біля нашого корабля, поволи й незручно, як черепахи. Чорний суданський Негр у синіх шаравари і в чорній фезці, з пошаною дивиться на високу людину, що стоїть біля його. Вона має біле делікатне лице і тоненьку тростинку в руці. Кромі цього багато гордости та жорстокости в очах. І бідний Негр слухає її. Він добре знає: в неї свої спеціяльні суворі закони проти яких немає спротиву. Закони Европейця — людини білої раси.

. . . . . .

Поволі й обережно схожу з корабля на беріг. Мене обступає ріжпоманітна сорокатa юрба. Темні лиця, білі полотна й шовки, чорні цікаві очі. Високий гамаль (носій) забирає мої клунки і відносить у широку повозку. Зі всіх боків доходять до мене гортанні звуки арабської мови. — „Hotel St. Georges" — кидаю мойому візнику й ми їдемо широкими вулицями европейської дільниці. Цікаво розглядаюся на всі сторони. Ясний, прозорий воздух тут. Очі болять від надміру світла. Всі коліри такі інтензивні, горячі, чисті. Мов водою моря облите вохке тіло жінки, коли знечева розсміється до нас у промінях сонця своєю ніжною свіжістю.

(Продовження буде.)

Мимо всяких оголошень про дешевість шкільних книжок кождий може переконатися, що найдешевше продає нові й уживані підручники подібно як і приладдя шкільне

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ й АНТИКВАРНЯ

У ЛЬВОВІ, вул. Рутовського ч. 22. (Народний Дім).

319 **Купуючий повзд 20 золотих дістає даром паски на книжки.** 1—1

дових кругів обіцювано кращі платні, кращі дотації для наукових установ, видавництв і т. п. Але від двох — трьох тижнів, коли вирисувався вповні образ сильного неврожаю, ці обіцянки затихли і надії потахли.

Наступаючий шкільний рік заповідається невесело. Вся увага знов мусить бути звернена на прогодування невроджайних місць, а культурні справи відійдуть на другий плян...

Як взяти промисл у свої руки?

(Дискусійна стаття.)

1. Недостача традиції.

З великим зацікавленням сліджу за дискусією заініційованою д-ром П. Рондяком та п. Л Глинкою статею в „Ділі“ (ч. 166) п. з. „Економічне обєднання“. Наскільки я не пропустив кого — досі забирали голос п. О. Я. Масляк (ч. 171), п. Д. Коренець (ч. 174). п. М. Обрізків (ч. 178) і проф. І. Шимонович (ч. 188).

Всі панове стараються доказати конечну потребу розвитку рідного промислу, бо як коротко, досадно і влучно каже п. Коренець: „Це просто питання: бути або не бути. Нам лишається покищо ще торговля та промисл, або еміграція з рідного краю, коли не хочемо ждати на повільну голодову смерть“.

Очевидно ріжні проєкти перехрещуються у виборі способів: яким чином дійти до опанування рідного промислу. Одні проєктують заснування Економічної Ради, другі теоретично противні заснуванню нових централь, инші радять піддержувати матеріяльно і морально наш консумційний кооперативний рух і в його рамцях як висший ступень вести промисл, а проф. Шимонович доказує, що рідний промисл, особливож рільний найпрактичніше повести шляхом істнуючої кооперації на зразок Придніпрянської України.

У всіх цих проєктах є багато добрих думок; одначе — на мій погляд — вони переважно не сягають до основи справи. Тільки ініціятори цеї дискусії згадали про ці основи при кінці своєї статті, а саме — про практичну школу гуцульського домашнього промислу. Бо і дійсно — кожда практична школа, торговельна, реміснича чи промислова — це властиво основа створення нашого рідного промислу.

Так само як держава виховує та вишколює військо та урядників, як продукуємо учителів, священиків і т. п., так мусимо приступити до систематичного виховання і вишколення своїх ремісників та промисловців.

В напрямі торговлі а ще більше промислу нема у нас ще традиції. Не тільки більшість інтелігенції, але й самі селяне та міщане живуть ще передвоєнними поняттями і мріють про це, як „вивчити“ свого сина „на пана“, який побирав би спокійно платню з державної каси ма в забезпечену колись емеритуру. А в тім: як стверджує п. Коренець, „доступ до урядів для нас щораз грудніший, а незабаром буде зовсім неможливий серед нинішних відносин по причині недостачі кандидатів з польськими патентами“. До цього додав би я, що посідання польського патенту не завсди забезпечує доступ до урядів, особливож на українській території. З практики бачимо, що Українців учителів чи урядників з польськими патентами з правила не приймають до служби, самовільно переносить-

ся на захід або цілком звільняють не зі службових, а з національних та політичних оглядів. Про редукцію державних т. зв. українських гімназій та учительських семинарій, про обмеження в них числа нашої дітвори, про доцільне нищення її (н. прим. коломийська гімназія) не буду розводитися, бож це діється на наших очах.

І коли це все таке вимовне і наглядне не переконало ще нашого інтелігента, нашого селянина чи міщанина звернути виховання своїх дітей на зовсім практичний, незалежний і серед теперішніх обставин одинокий найпевніщий шлях торговлі та промислу, то причиною цього є саме недостача у нас традиції в тому напрямі.

Тимчасом Поляки, державна і упривілейована нація, яким відчинені двері до всіх польських урядів, — звертають тепер пильну увагу і на торговлю і на промисл. Не маю тут на думці „таргів всходніх“ і т. п. шопок, але систематичне виховання молоді в тому напрямі.

„Східні окраїни — то терен того роду, що там можуть мати поле до ділання мільони польських промисловців та купців“ — пише проф. Сікора, заступник голови T. S. L. в „Gońcu krakowskim“ з 15. VI. 1923 р. І доказуючи, що без польського промислу й торговлі будуть Поляки завсіди „народом хирлявим, без нормальної підстави суспільного багатства“, — взиває до творення польських державних і приватних промислових та торговельних шкіл, зразкових варстатів, ремісничих бурс і т. п. І вони творяться на наших очах, а в них вишколюється могуча, продуктивна армія, якої не можна легковажити а яка матиме широке поле до ділання саме на „кресах всходніх“..

Панове д-р Рондяк і Л. Глинка пишуть: „В останніх літах вирінають то сям то там у більших містах українські промислові підприємства. Майже всі вони находяться ледве в пеленках. Кожде таке підприємство проборюється серед конкуренції чужих“.

Так стоїть справа нині. А наскільки важче буде вести конкуренцію пізнійше, коли прийде на креси нова армія добре вишколених польських купців та промисловців?...

Іван Герасимович.

(Докінчення буде).

ОСТАННІ ВІСТИ.

Німецький парлямент приняв льондонський договір.

Райхстаг приняв остаточно так і проєкти: про утворення емісійного банку 250 голосами проти 132, про ліквідацію рентового банку 262 проти 172 та в справі промислових облігацій 250 голосами проти 175.

Німецький амбасадор у Льондоні одержав поручення підписання льондонського договору.

Загальна мобілізація совітів?

Варшавський „Пшегльонд Вєчорни“ приносить таку депешу з Риги:

„Риські часописи доносять, що вища воєнна рада совітів рішила проголосити загальну мобілізацію на день 30. серпня. Урядові донесення з Москви стверджують, що в тому часі відбудуться в Москві пробні маневри.

В московських політичних кругах є думки, що мобілізація, яка потягне за собою великі видатки, є в звязи з загостреними совітсько-румунськими відносинами“.

Раковський і Чічерін в Парижі.

„Дейлі Мейл“ пише, що в Парижі відбуваються півофіціяльні наради французького уряду з совіт. емісаріями. До Парижа має приїхати Раковський для продовження переговорів. Опісля приїде Чічерін, щоби особисто вести офіціяльні переговори з франц. урядом.

Огнища національного гнету.

Резолюція, ухвалена V конгресом комуністичного інтернаціоналу підчеркує, що Польща, Чехословаччина, Югославія, Румунія та Греція є огнищами національного гнету та суспільної реакції.

В українській справі конгрес виходить з заложення, що ця справа є одною з найважніщих національних питань, які вимагають одноцілого революційного розвязання в Польщі.

Продають далі.

Англійська комп. „Контролец Ойл Филдс“ підпише з польським урядом аренду 6000 гект. нафтових скарбових піль.

Дрібні вістки.

На Волині, на село Лохів, напала банда з 15 чоловік. Один поліцай убитий, один ограблений.

В Італії, провінції Урбанії, дійшло до кровавої сутички між комуністами і фашистами.

Німеччина сплатила вже три четвертих своїх зобовязань Америці.

У варшавській цитаделі по причині необережности експльоадував гранат. 14 ранених.

У Варшаві починається міжнародній зізд учителів середніх шкіл.

Перша від війни французько-німецька умова, підписана між фабрикантами потасу.

Міжнародній почтовий конґрес обнизив ціну на листи від 1. жовтня ц. р.

Анатоль Франс, найбільший сучасний франц. письменник, поважно занедужав.

Пілсудскі не прийме ґенерального інспекторату в польській армії, бо є невдоволений організацією найвищої військової влади.

А все таки в польських тюрмах бють!

Посол до сойму Воліцький не подає такі дані з Полісся: „На Поліссі дуже часто поліція на жадання обшарника викидає рільника з його власного грунту і то без суду; ще частіше викидають з посесії. — А як стягаєдься податки! Таж видавано квіти видерті зі записника без печатки з невиразним московським підписом як доказ вплаченого податку, притім числено 2,400.000 Мп. за золотий. А війти (розуміється тут всі наказні Поляки) за стягнені селянські податки справили своїм жінкам футра. — Недавно на публичній дорозі в селі Дубі вибили люде урядника по лиці за те, що хотів це село — не через помилку як опісля оказалося! — ограбити на кілька тисяч золотих. — Але на більшою ганьбою для польської адміністрації на українських землях є часті знущання над селянами поліцією. — Рік тому донесено мені, що в тюрмі в Лунинці відсиджує кару селянин Гринько Зимнич з Кожан-Городка, якого в тюрмі побито в страшний спосіб. Я написав про цей факт до воєвідської поліції, яка виделеґувала до Лунинця слідчого комісаря Ріхтера. Комісар при мені, як свідкові, випитав Зимнича в справі побиття не входячи за що і як довго Зимнич відсиджує кару. Вийшло на яв, що Зимнича бито в варварський спосіб: розібрано його до голого обвязано мокрою шматою, закнебльовано уста (щоби крик не розходився) і бито довго в пяти дротом від кріса (дротяним „райнштоком“), бито його так довго, аж поки не омлів, опісля відливали його водою і знов так само били. Цю процедуру повторювали кілька разів. Так знущалися над ним польські поліцаї через цілу ніч. Над ранком замкнено його до спеціяльно уладженого арешту з двома печами, де при розжарених сильно печах держали його 3 дні не даючи ані кроплі води, а годували лише пів фунтом хліба денно. Так знущався над Зимничом поліційний „пшодовнік“ теперішний командант постерунку в Кожан-Городку. — І щож зі слідства? Комісар Ріхтер „на власне бажання“ вилетів з посади, а ще доси слідчий суддя Гецевіч з Лунинця провадить проти Ріхтера доходження, а командант постерунку з Кожан-Городка одержав від старости Цибулєвского слова признання і лишився дальше на своїм становищі. І як там поводиться? Похвалений за свою „енергію патріотизм і пожертву“ вже в короткім часі по цім всім побив аж до крови цілий ряд людей у Кожан-Городку. — І є ще такі, що дивуються, що кресове населення „не тяготить“ до Польщі“.

Тільки посол в „Dziennik-y Ludow-im“ ч. 194, а що скаже п. Тугут? Не штука писати спростування для Французів та інших чужинців достойників, що не матимуть нагоди сидіти в польській тюрмі. Нехай хто попробує переконати тих, що бачуть це все на власні очі і відчувають на власній шкурі!

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I

Біржа.

Львів, 29. серпня.

Гроші.

Амер. дол. 5·17½ — 5·18, канад. дол. 4·92 — 4·93, чеські кор. 0·15¼ — 0·15¾, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·27½—0·28, швайц. франк 0·96—0·97, анг. фунт. 29·00—30·00.

Золото. 20 кор. 21·20—21·40; 20 франк. 19.80—20·00; 20 марк. 23·25—23·40; 10 руб. 25.30—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·15—2·16, фльорени 1·08—1·10, рубл. 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·75—0·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 15·50 до 16·50, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·00, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 15·50 до 16·50. Гречка 15·75—16·75.

НОВИНКИ.

— **„Винятковий стан“.** П. прокуратор обійшовся зі вступною статею попереднього числа нашого часопису п. з. „Винятковий стан“ у винятковий спосіб, винявши весь текст і за винятком заголовку нічого не лишаючи.

— **Доісторична находка в Берестю.** При роботах над трамваєвою сіткою в Берестю, натрафлено на три доісторичні гробниці. В одній з них була урна з попілом, в двох инших найдено кістяки та кілька бронзових предметів. Гробниці походять з І. віку по Христі.

— **Під покришкою цивільного убрання.** Дня 15 серпня п. р. напав на вертаючого домів робітника в Синевідську якийсь цивільно убраний бандит і під претекстом „служби“ побив робітника так сильно, що ушкодив йому щоку і розбив лице. Коли прохожі зловили напасника виявилося, що є ним синевідський поліцай ч. 1416 Фальдаш, який в той спосіб „робив службу“ під покришкою цивільного убрання. Занепокоєні такою „службою“ Синевідчане домагаються слідства.

— **Міжнародній конґрес учителів середніх шкіл.** Дня 28. ц. м. відбувся

Книгарня Наукового Т-ва ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

продає всі ШКІЛЬНІ КНИЖКИ, Атляси і Зшитки. — Буквері Крушельницького по 1 зол. — При більших замовленнях значний опуст. 313 2-2

у Варшаві святочне відкриття міжнародного зїзду учителів середніх шкіл. В конґресі приймають участь представники Франції, Анґлії, Японії, Румунії, Еспанії, Бельгії, Чехословаччини, Югославії, Туреччини, Естонії і Болгарії. Предсідником конґресу вибрано проф Ромера зі Львова.

— **„Патріотична робота“.** Вшехполяки, які мають свого рода монополь на любов „ойчизни“ мають тепер неабиякий клопіт з відкриттям податкових надужить в шлеських копальняних фірмах, в яких надзірних радах засідають такі патентовані патріоти, як Корфанти і проф. Беніс. Польський скарб обмануто на грубі міліони злотих, але то „що іншого“ коли це роблять „патріоти“...

— **Французька преса про виїмковий стан на „кресах“.** „Ere Nouvelle“ з 21. ц. м. пише; Генерал Ридз Сміґли дістав надзвичайні повновласти в ціли здавлення повстання, яке вибухло в околицях Вильна, Новгородка, Столовців, Слуцька і рівночасно дістав номінацію начального вожда армії, яку з тою метою утворено. Армію цю сконцентровано на лінії Ліда-Буда - Новоєльна - Барзновичі. Оборону Вильна доручено ґен. Желіґовскому. Метою, яку поставив собі ґен. Ридз Сміґли перешкодити повстанцям перейти лінію Ліда-Молодечно і відступити в округ Вильна...“ От які наслідки має польська пропаґанда щодо становища на „кресах“, але зовсім минається з дійсним станом.

— **Польська господарка.** З Дрогобича доносять, що дня 27. ц. м. заломився ґам міст біля рафінерії „Галіція“ по якому проїздило авто акційної спілки „Фанто“. Авто впало до води, при чому один чоловік пострадав життя. Вину випадку поносить недбалість повітового виділу.

— **„Приватний“ арсенал.** В Радомю відкрито на дньох невеличкий, приватний арсенал, який складався з кількадесяти крісів і відповідної скількости муніції. Арештовано власника цього арсеналу Француза.

— **Поворот польських експертів** Польські експерти реевакуаційної комісії проф. Соханевіч і інж. Станіславскі. які просиділи місяць в большевицькій тюрмі, вернули цілі і здорові до Варшави.

— **І їм вже забагато.** Ми були неразсвідками того як ті чи другі орґани головно „кресової“ преси вихвалювали того чи другого поліциста. що робило його „богатиром“ ну й улегчувало карієру. Така авторекляма поліцистів, для якої заєдно стояла отвором „кресова“ преса, надоїла уже навіть окружній поліційній команді у Варшаві, яка рішила, по стверджению кожного з випадків, трактувати її як службову провину.

— **Неприйнята номінація.** Делеґат польського уряду у Вильні Роман, іменований державним підсекретарем в міністерстві внутріших справ для кресових справ, зложив подання в справі перенесення його в стан спочинку.

— **Електрифікація Росії.** Переговори радянського уряду з анґлійськими капіталістами довели до угоди. Над Двиною повстане небаром велика електрівня, яка витворюватиме велику скількість електричної енергії для цілого округа.

— **Комуністична партія в числах.** Після обчислень останнього світового конґресу комуністів, їхня партія має членів: в Росії 244.466 і 209.753 кандидатів, на Україні 39.177 членів і 37.556 кандидатів, на Білоруси 6.433 — 3.605 канд., в Вірменії 1.875 — 2.472. В Німеччині мають комуністи 350.000, у Франції 50.000, Італії 12.000, Чехословаччині 130.000, Анґлії 3000. В инших краях світа числа ті ще менше імпонуючі.

— **В боротьбі з контрреволюцією.** В Петербурзі засуджені на розстріл; 5. старшина жандармерії Ефімов і селянин Лайзінов за шпіонажу в користь польско-анґлійської контр-розвідки. У Владивостоці арештовано 39 осіб, обвинувачених в приналежности до монархістичної орґанізації.

— **Рекорд пароплава.** З Ню-Йорку доносять, що найшвидший, трансатлянтійський пароплав „Мавританія“, що в своїм часі одержав блакитну стяжку океану за найшвидшу їзду, прибув до Шербурґа, перепливаючи океан протягом 5 днів і 1 години, що є новим пароплавним рекордом.

— **Вплив Марсана погоду.** Стан погоди, який зараз переживаємо, приписують астрольоґи... Марсови. Вони то заповідають на вересень цілий ряд атмосферичних забурень, з яких найсильніші припадають на день 13. і 29. вересня. З початком місяця має бути погода нестійна, дощева; температура понизиться і щойно коло 12. вересня настане тепло. На 13. вересня заповідають астрольоґи бурю. Погода наступить щойно 15. вересня і тріватиме до 21., почім температура знову спаде і пічнуться дощі та вітри. Кінець місяця буде нормальний.

— **Кооператива „Український Театр“ у Львові,** вул. Руська 18 І. п. Продовження спису членів: 1911 Чит. „Просвіти“ Зинники 5 зол. 1912—1922 Др. Білинський Клявдій, Гладун Василь, о. Глинський Ярослав, Грицай Володимир, о. Залужний Лев, Онуфрик Матвій, Ратич Василь, Соколовський Олекса, о. Теліщук Денис, о. Хабурський Дмитро, о. Богачевський Теодор — усі з Рогатинщини, усі по 5 зол. 1924 о. Грабець Дмитро Обертин 6 зол. 1925 Посацький Лев Ряшів 5·50 зол. 1926 Др. Щуровський Діоніз Мельчниця 10·50 зол., 1927 о. Процик Петро Грималів 5 зол., 1928 Др. Барчинський Степан Золочів 5 зол., 1929 Др. Бих Микола Копичинці 5 зол., 1930 Амат. гурток при Чит. „Просвіта“ Комарно 11 зол., 1931 Гуменний Микола Щирець 5 зол., 1932 Драм. Гурток при Чит. „Просвіти“ Яворів 5 зол., 1933 Авраменко Василь Львів 5 зол., 1934 Амат. гурток при Чит. „Просвіти“ Кліцко 5 зол., 1935 о. Ільчицький Осип Шумяч 5 зол., 1936 Поцівна Стефа Росохач 5 зол., 1937 Рейх Роман Турка 10 зол., 1938 Галькевич Володимир Львів 5 зол. 1939 Чит. „Просвіти“ Чернів 5 зол., 1940 о. Мороз Григорий Бориня 5 зол. — Українці і Українки вписуйтеся в члени кооперативи (уділ і вписове 5·10 зол.) творіть на місцях комітети, які би постійно збирали уділи і жертви на будову українського Театру у Львові.

— **Білі невільники.** З Південньої Африки доносять, що в пустині Калагарі найдено 50 білих мущин і жінок, що попали в невільництво муринів. Паном їх був один з муринських начальників.

— **Нові твори Лівія?** З Риму доносять, що проф. Мартіні і Річетто найшли невідомі до тепер книги римської історії Лівія. Книги ці будуть видані ще в осені цього року. Приносять вони велитенський науковий матеріял.

— **Неймовірний рекорд.** В Велінґтоні в Новій Зеляндії ґрав пяніст Робінзон 100 годин і 10 мінут на фортепяні без перерви. Вставши від фортепяну, Робінзон мав тільки міхурі на пальцях, а то ґрав би був в безконечність.

— **Чортків: Приїзд президента польської республики** в східні повіти Галичини відкликаний. Як нас інформують з вірогідного джерела, п. Войцеховскі покинув свій замір відвідати східні повіти Галичини з нагоди свойого приїзду на „таргі всходнє“, а то мабуть з огляду на становище українського населення, яке в усіх повітах відмовилося від святочного витання. З нагоди плянованої подорожі скористали ми хіба те, що понаправлювано нам знищені гостинці. Колиб так частійше пляновано ріжні подорожі високих достойників Польщі, то можеб не один лише гостинець був направлений.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського порту“. (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть і менші датки для орґанізацїї спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Зі спорту.

Спорт у Тернополі.

У Тернополі істнує при Соколі спортовий кружок „Поділля“. Дарма, що кружок відновив діяльність у половині сезону, праця поступає скорим темпом. При кружку є дві дружини копаного мяча, які розіграли ряд змаґань з ріжними дружинами. І так дня 5. VI. ц. р. розіграла перша дружина товариські змаґання з жидівським спорт. кружком „Ґідеон“ І. з вислідом 4 : 0 у користь Поділля, без огляду на фізичну перевагу противника. Поділля показалося більше зігране.

Дня 28. VI. відбулися відплатні змаґання Ґідеон І.-Поділля І. Замітно, що Поділля з початком ґри легковажить собі противника, який за всяку ціну старається перейти до офензиви, та навіть здобуває перший ворота й відтак через довший час натискає до воріт Поділля. Одначе по перерві замітна втома на боці ворога, що використовує Поділля та здобуває 2. воріт. Цей вислід остає до кінця (2 : 1 в користь Поділля).

Дня 12. VII. розіграно мячеві змаґання в Збаражі між жид. спорт. кружком Ґагібор І.-Поділля І., з вислідом 3 : 0 в користь Поділля. Через цілий час Поділля напирає на ворота противника, який боронить ся цілим своїм складом перед воротами. Кілька перебоїв противника боронить оборона так, що ворог не добув ні одних воріт. Невідповідна площа та нетактовна ґра деяких ґрачів робила ґру мало інтересною.

Друга дружина відбула дня 1. VI. змаґання зі спорт. кружком Ґураган II. з вислідом 1 : 0 в користь Поділля II., та 16. VI. з Ґідеон II. з вислідом 3 : 0 в користь Поділля II.

На змаганнях стало суддював добре В. Онуферко.

✝ Посмертні згадки.

о. Юліян Твардієвич, довголітний парох і декан, уроджений дня 17. квітня 1854 у Білій, тернопільського повіту, помер дня 9. ц. м. у Лопянці, пов. Долина. Похорони відбулися дня 12. ц. м. при великім числі духовенства і дооколичного народу. Покійний був щирим та тихим робітником на народній ниві і зразковим душпастирем.

Початки книгопечатання на землях України, студія Іляріона Свєнціцького з области історії друкарства і книжки на 85 ст. вел. 4-ки із XXII. ст. українолатинських показчиків і більше 565 образків і зразків давнього друку ріжних книгопечатань України 1573—1790 р. — можна вже замовляти в Національному Музею у Львові, ул. Мохнацького 42. За одержаних 68 зол. висилається у твердому опакуванню пачкою 1·5 кілевою. **Книжка повинна бути в кождій інтеліґентській українській хаті,** що хоче повеличатися і перед чужими красою рідної культури. 322 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкі. Нині в суботу дня 20. ц. м. змагаються І. пара шампіон середньої ваги Волинець (Українець) з шампіоном Европи Роґенбаумом (Німеччина). II. пара шампіон світа Ґрікіс (Лотва) з шампіоном Европи Зьорґеско (Румунія). III. пара друга стріча: Чорна маска зі шампіоном світа Сватинія (Югославія). 255 1—1

„Бурса ім. Івана Франка в Яворові прийме гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двайцять-пять) золотих. В українській яворівській гімназії є ще вільні місця“. 318 1—3

З української гімназії в Долині. Старшина Кружка У. П. Т. в Долині подає до відома громадянства, що Воєвідство прихильно поладнало рекурс у справі закриття тут. гімназії. Вписи і вступні та поправчі іспити до І.—IV. кл. відбудуться в днях 29. і 30. серпня та 1. вересня. 304 3-3

Дирекція прив. дівочої гімназії У. П. Т. в Станиславові подає до відома, що шк. рік 1924|25 розпічнеться дня 1. вересня 1924. Додаткові вписи та вступні іспити до кляс І.—VI. відбудуться 1. і 2. вересня 1924 р. 312 2—2

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІҐЕНТНА панна (кравчиня) посідаюча відповідний посаг і комплетну виправу бажає познакомитись з мущиною від літ 30—40 в ціли матримоніяльній. Рефлектуючі звернуться неанонімово, з фотоґрафією до Адм. „Діла“, для „Щастя“. 324 1—1

ПОКІЙ окремий і харч для 3-х учениць або учеників. Зелена 54, І. поверх, двері 4. 317 1—1

ПОТРІБНА солідна женщина до заряду дому у священика. Зголошення до Адміністрації „Діла“ під „Вдовець“. 321 1—3

ПОЗІР!! Пані і Панове! Хочете познайомитись в матримоніяльних цілях — удайтеся з довірям до найліпшого бюро посередництва М. Марцяка в Перемишлі, вул. Попелів 10. Бюро має богато кандидаток і кандидатів зі сфер інтеліґенції, купецтва, ріжної народности. Богаті, меньше заможні і бідні найдуть щастя. Дискреція стисла. Сотки подяк можна переглянути в канцелярії. Фотоґрафії і подвійні почтові значки прислати. 168 5—7

ПОШУКУЮ лекцій на селі з нищих кляс середних шкіл. Ласкаві зголошення з поданням услівій слати до Адміністрації під „Студ. фільософії“. 309 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ҐЕЛЬ

288 **лікар Народної Лічниці** 3-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ — ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ҐУРТІВНЯ ВЗУТТЯ“

„ҐЕРА“

282 6—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

Забезпечуйтеся в шкільні книжки!

Поручаємо для вчителів і шкіл:

Матвійчука: **Перша книжка** (буквар) 2·20

„ **Друга книжка** для II. кл. 2·40

в оправі 2·70

Методичний підручник до навчання перших початків українського письма.

Рухома азбука для І. кл. мала, діточа, по 30 гр. за комплет і велика, клясова, по 2·20 за комплет.

Д-р Левицький: **Історія виховання.**

Андрухович: **Ручна праця в вихованню,** підручник для вчителів 2·10

Попович: **Ґраматичні вправи** 1.—

Суховерська: **Рухові ґри і забави з мельодіями і примівками** 1·85

Методичний підручник та історія виховання друкуються і вийдуть з початком місяця вересня.

Крім того маю на складі всі шкільні книжки в українській і польській мові, вибір методичних підручників. 264 1-1

Замовлення і ґроші слати на адресу:

М. МАТВІЙЧУК

ЛЬВІВ, Панська 17.

Присилайте передплату!

На осінний сезон! **На осінний сезон**

Спеціяльно для шкільної молоді

Реклямова продаж тревалого ВЗУТТЯ

GOODYFAR-WELT І КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає **Маґазин Взуття ШАРЕРА, Сикстуська 19.**

320 Просимо оглянути виставу. 1—6

ЗЛОЧИН

поповнює кождий, коли перед закупном панчіх, скарпиток і трикотових виробів не вступить до знаного, спеціяльного маґазину панчіх, щоби перепитки **дешевше, як в кождім иншім силені,** бо скромний наш льо-

в подвірю на ліво **при вул. Сикстуській ч. 19** **в подвірю на ліво**

Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи в ріжних колірах, з подвійною стопою від **60 сот.,** скарпитки від **40 сот.** до найвибагливіших і найелеґантших. — За тревалість ручимо.

ПОЗІР! Кождий, що хоче заощадити ґроші — нехай за тямить собі докладно нашу адресу: **вул Сикстуська 19, в подвірю на ліво.** 277 3—4

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок 10.

Ч. 193 (10.286). Львів, вівторок 2. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В понеділок 8. вересня ц. р. в салі Музичного Товариства ім. Лисенка

КОНЦЕРТ п. Володимири Божейківної пяністки.

Білєти від нині в Кооперативі Український Театр вул. Руська 18. I. пов. 333 1—1

На коротку мету.

Плян повного опанування і пришрубування „кресів" пересічно що два місяці змінює свою форму, не міняючи змісту. І тепер на зміну цивільним воєводам приходять військові генерали, як за небіжки Австрії в Босні й Герцеговині. Але з огляду на заграницю генерали в формах виявилися невигідними, тому на якийсь час мають скинути воєнну форму і вбрати на себе одяг звичайних смертельників. Кресові органи дуже жалкують, що воєводи без генеральських пругів і шаблюк не будуть робити того паруючого й грізного вражіння, яке у відповідній обстановці надає генеральський чин і форма. Та що робити? „Вищі інтереси", криве око дипльоматичного корпусу у Варшаві наказує поховати деякі ефектовні костюми і вести всю гру в буденних строях.

А конечність мілітаризації „кресів" назріває вже не з кожним днем, а з години на годину. Бо коли ще вчора говорилося тільки про відкриття з боку большевиків фронту на Волині (в острізькому повіті) з метою впустити до Польщі кілька диверзійних ватаг, то сьогодні маємо вже ні більше-ні менше, тільки загальну мобілізацію червоної армії. А проти кого може бути звернена ця мобілізація? Очевидно, проти Польщі і Румунії. Одним словом — у страха великі очі. В часі суматохи на Україні були генерали, які присягалися, що власними очима бачили в Одесі десант... Нетрів. Так ділає загальна психоза. І тут замісць загальної мобілізації червоної армії маємо з одного боку загальну психозу, а з другого хитрий плян пришрубування „кресів".

„Народові організації", переводячи адміністративний поділ Галичини, Волині, Білоруси накреслили плян певної і приспішеної польонізації українських і білоруських національних теренів. З тією метою штучно розірвано одноціле тіло тих теренів. В здійсненні пляну львівське воєвідство підвисшено на щабель адміністративної одиниці з польською більшістю, а Холмщину та Підляша інкорпоровано до польської етнографічної території. Та найбільшою журбою було створити на межі з Радянською Україною таку смугу, яка при приноровленні штучного насичення польським елєментом, творилаб з одного боку забезпечуючий вал перед большевиками, а з другого боку раз на все відділилаб українські національні території в межах Польщі від суцільної української території по другий бік нинішнього кордону. Таким чином українська національна територія в межах Польщі булаб ізольована від всяких звязків з Наддніпрянською Україною, найшлась би в польському мішку. Для здійснення цього пляну покликано до життя на полудневім сході терно пільське воєвідство, обнявши ним ціле врожайне галицьке Поділля — з думкою в найблизчому десятилітті при допомозі кольонізації витворити там польську більшість. І коли здавалося, що такий плян тут переведеться і осягнеться намічену мету, то в критичнійшім світлі зарисувалася справа на Волині. Польський елемент, разом з латинниками, вже на основі польської статистики, не перейшов там 8 проц., через що творення польської смуги здовж кордону зустріло важкі, непобірні труднощі. Одначе і тут шукано виходу, рахуючи на розмірно невисоке національне освідомлення українського населення. Без зайвих міркувань раховано, що волинське населення, яке дов і десятиліття майже без протесту корилося чужій російській культурі, тепер змаже з себе російське набарвлення і без протесту почне натинковувати себе польським покостом. Початкова поведінка деяких людців, навіть в роді п. М. Лупкевича, виправдувала такі сподівання. З тією метою в країні, де польська мова була зовсім чужа й невідома, зразу заведено виключно польське урядування у всіх установах, з православною церквою включно. Ці сподівання мала завершити військова кольонізація на „кресах".

Та вже вибори до польського сойму виявили, на яких легкодушних мріях спирались польські пляни. Осадники теж завели сподівання своїх інспіраторів і протекторів. Не тільки завели, але ще й стали елементом хаосу, суматохи і т. п. А короною цього безвихідного положення є ще й „кресова" адміністрація.

Що не повелося при допомозі насильної польонізації населення, чого не сповнили осадники, що так визиваючо попсувала адміністрація — має направити мілітаризація „кресового" життя. І тому там посилається генералів без уніформів, але зі штабом і військом. В Галичині генерали поки-що зайві, бо їх роль перебрали на себе „організації народові" і „патріотична" бюрократія.

А всеж таки ці пляни є на дуже коротку мету. Зовсім ясно, що коли дотеперішні спроби не дали бажаного висліду, то чому цей ризиковний крок має дати успіх? І то якраз тепер, коли починає прояснюватися міжнароднє положення, коли положення Польщі починає ставати все скрутнійшим і важчим?

Саме тепер підписується льондонський протокол, саме тепер збирається Союз Народів, саме тепер будуть піднесені ріжні болячки, саме тепер буде там хоч в загальних зарисах порушена справа „кресів" хоч би з приводу Вільни. Сумніваємося, чи мілітаризація „кресів" підносе там авторітет Польщі, навіть при якійсь грі на гарантійний пакт, чи вона виправдає дотепер вмовлювані в цілій світ претенсії Польщі. На цю обставину звертає увагу п. А. Уземблo в „Кур. Львовск-ім" (ч. 199) в статті „Безпека окраїн і охорона конституції". Він пише між иншим, що ріжниця між ген. Янушайтісом і Ольшевским з одного боку і цивільними воєводами з другого є та, що

„просто опорожнено місце воєвод'в впаковано на нього два військові мундури, що мають відограватн ролю страхопудів на горобці (тепер вже без мундурів — Ред.). Чи кому справді залежало на тому, щоби створити всі признаки того, що на східних землях ми є окупантами і можемо там панувати тільки при допомозі багнетів? Чи залежало кому на тім, щоби якраз таке переконання вповіти в місцеве населення? Не хотіли нам вірити, коли ми вказували, що на Сході є кепсько, що треба негайно („na gwałt") реформувати тамошні відносини, що слід самоволю кациків впхнути в конституційні рямки, що слід з урядників зробити слуг населення, що треба те населення берегти перед бандитами, треба уможливити йому істнування шляхом Заряджень господарської натури, треба дати спокій ревіндикаційним скандалам, треба припинити видирання землі на кольонізацію, треба його привязати до держави".

Але, як бачимо, замісць цих постулятів п. Уземблa маємо протиконституційну мілітаризацію для здійснення цілей, намічених „організаціями народовими" і їх емanацією — урядом п. В. Грабского.

Експериментація з нашим народом йде дальше. Але ця останця справді обрахована на дуже коротку мету.

Ф. Ф.

Несподіванки Німеччини.

Німецький парлямент зробив усій пресі несподіванку. До останньої хвилини він стояв під знаком двох неприєднаних таборів, а тим самим чекав на розвязання і росписання нових виборів. Аж ось при голосуванні над рішаючим законом, що зясовував становище німецького уряду до льондонського договору — уряд одержав потрібні дві третині більшости. 314 голосувало „за", 127 „проти".

Чимало з націонал'стичних послів, безпосередно перед голосуванням показували демонстраційно червоні листки, які означали „проти", а при самім голосуванні віддали білі картки „за". Тому вислідок був великою несподіванкою для комуністів і націонал соціялістів, які на адресу націоналістів вигукували образливі епітети.

У мент, коли деякі польські денники трублять у мобілізаційну сурму, добачивши на кордонах С.Р.С.Р. приготовані полки до війни — Берлін про це все нічого не знає. Дарма, що кооперація Берліна та Москви у міжнародніх воєнних інтригах доказана тою самою пресою вже давно, зі соняшною ясністю. Німеччина заявляє, що входить на шлях означений останніми мировими рішеннями льондонської конференції.

Минулого тижня визначний італійський економіст Люцатті заявив: „Европа має перед собою дилему — порозумітись або розлетітись". Та сама дилема виринула перед членами німецького парляменту. Націоналісти зорентувались, що нові вибори не ворожать їм нічого доброго. Хоча можна було догадуватись, що остання заява німецького канцлєра про рішення підписати на власну руку льондонський договір могла саме зміцнити спротив націоналістів, вражених тим, що уряд хоче обійтись без їх згоди. Німецький уряд склавши таку заяву у формі погрози — завагався на хвилину, так само як і націоналісти, що важили можливі втрати престіжу своєї партії. До останньої хвилини перед голосуванням представники уряду вели переговори з представниками опозиційної партії, силкуючись відорвати бодай якусь частину голосів на свою користь. І це їм вдалося.

Німецький парлямент заявляючись за льондонським порозумінням, признав, що треба використати виїмково щасливу атмосферу у міжнародній політиці, коли на чолі політики Франції та Англії стоять люде, що вірять у необхідність та доцільність порозуміння з Німеччиною і її економічного відродження. Німецький парлямент важив дві можливости. Одна була перспективою горожанської війни, яка могла спалахнути европейською війною; у цій пожежі крайні партії сподівались роздути полумя реванжу супроти Франції. Мусіли мати також надію на свого Наполєона, що добуде з нетр революції захитану державу, зміцнить її і поверне їй давну могутність. Видко, що прихильники такої віри не найшли

Пр. 775/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 186 з дня 23. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: Більше активности в усг. м. слов.: а) працівниках а причини, а) противника а та тут називається,. п) посадом а велика скількість містять в собі єство злочину з § 60а) закону карного узнав доконану в дни 22. серпня 1924 року конфіскату за оправдану і заряднв знищення цілого накладу і видав по думці § 493. зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відзічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій сторонї. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ex 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 300 зля. — Львів, дня 25. серпня 1924.

(Підпис нечитко)

відгомону у суспільности, що зневірились у геній Гінденбургів та Людендорфів.

Друга можливість була куди скромнійша: надія, що Франція скінчила з політикою воюючого націоналізму, що звільнена Рурщина та Надренщина відживе духово та економічно, що голос Америки щораз сильнійше впливатиме на хід европейських подій у дусі сприятливім для Німеччини. В усіх цих надіях нинішній німецький уряд рахує чимало на свій тверезий дипльоматичний хист з яким піде до дальших міжнародніх переговорів.

Українізація.

Стан справи українізації на Київщині.

Про стан цеї справи находимо в „Большевику", з 17/8, дуже багато цінного матеріялу. Є це розмови з відповідальними одиницями цілого ряду київських інституцій, отого начальства, від якого залежало переведення українізації. Що-ж це начальство каже в цій справі?

Директор Комунального Банку, Бурштейн: На курсах української мови, які почали функціонувати з лютого ц. р., до травня працювали не зовсім регулярно, тепер же навчання провадиться акуратно три рази на тиждень... До січня 1925 р. передбачається навчання на курсах закінчити і з того часу зачнеться українізація внутрішнього діловодства Комунбанку, яке зараз провадиться російською мовою... Відповіді на запитання українською мовою даються по українськи. Зносини в Губвинкомом і Округвинкомами провадяться переважно мовою українською..."

Завідуючий губерніяльним відділом праці, А. Вітковський: „Для співробітників, більшість яких володіло українською мовою дуже кепсько, або й зовсім не володіли, зорганізовано курси українознавства. Всіх співробітників, яких нарічувалося у той час 210, розділено на 6 груп. Кожна з цих груп повинна була перейти через курси. До цього часу через курси перейшло 190 співробітників... В наслідок цього апарат у переважній части українізовано. Так, діловодство, ріжних галузів, карткова система провадиться українською мовою. Коли до співробітників звертаються українською мовою, вони завше відповідають теж українською мовою. Що торкається ріжних спеціяльних докладів, то з огляду на те, що їх посилається не тільки до Харкова, але й до Москви, вони переважно пишуться російською мовою. Співробітники до недавнього часу балакали між собою російською мовою, але не давно постановили балакати по можливости українською мовою. Що торкається переферійного апарату, то там діловодство цілком переведено на українську мову. Каси страхування переведено на українську мову на 100 процент! Бухгальтерія та фінансові звіти теж складаються українською мовою... Впродовж $1^1/_2$ — 2 місяців Губвідділ Праці з певністю переведе всі свої підвідділи на українську мову".

Заступник уповноваженого Київського Відділу Хемвугілля, Гершенгорн: „Відділ Хемвугілля активно готується до майбутньої українізації установи. Покищо все діловодство провадиться російською мовою. Одначе початок українізації в установі залежить від нашого Центрального Управління в Харкові. Після одержання від нього першого відповідного наказу, головне листування з ним українською мовою, нам безумовно доведеться відповідати також українською мовою. Покищо провадиться відповідне підготування наших співробітників... Що дня після закінчення звичайних денних робіт, співробітники лишаються на півтори години в установі, де й відбуваються заняття українською мовою".

Секретар Губвідділу Авіяції, Касяненко: „Українізація Губвідділу проходить дуже успішно. Все листування з окружними відділами провадиться виключно українською мовою. Зносини з центром ведуться російською мовою. Внутрішнє діловодство ведеться переважно українською мовою. Співробітники учили українську мову не на курсах, а хатнім способом, безпосередно під керуванням секретаря... Такий спосіб вивчення мови дав великі позитивні наслідки. Українізацію Окрвідділів переведено цілковито ще три місяці назад. Співробітники на округах не тільки пишуть, але й розмовляють виключно по українськи, що, до речі сказати, й є єдиний спосіб правильної і цілковитої українізації установи. Співробітники Губвідділу цілком підготовані до переходу на всі 100 процент на українську мову, так, що до дня 23. серпня апарат Губвідділу буде остаточно й повністю українізовано".

Так стоїть справа у Київі. А ось факт з провінції:

„Робкор Мартинівської цукроварні І. Б. пише, що потяг до українізації, що так ясно позначився з перших днів видання декрету, зараз підупав зовсім. Виною цьому може є те, що Цукротрест спромігся тільки на один обіжник, де пропонується по можливости вести переписку українською мовою — з місцевими установами. Наближується термін закінчення українізації, а на цукроварні давно вже не існує і у українських гуртків (Большевик 17|8 1924 р.).

Ясно, що про таку складну справу, як українізацію всього державного апарату не можна інформуватись на підставі заяв начальників деяких інституцій. Фактом є, що тепер скрізь в установах домагаються від співробітників знання української мови і поволі переводять на неї в діловодстві. А всеж справа посувається пиняво.

Про неї забалакали тепер живійше мабуть тому, що минає урядовий реченець українізації і центральна влада домагатисьме звітів: що зроблено в цій справі?

У „Харківських Вістях" з дня 1. серпня читаємо таке: „В сучасний мент Державне Видавництво України „Шлях України" і „Червоний Шлях" та інші видавництва видають багато ріжної як художньої, так і політичної літератури. Звичайно, що є велика потреба і видавати їх необхідно. Частина книг видається російською, але більшість на українській або перекладі з російської на українську мову"...

Але коли поглянути на цілу сторінку оголошень „Держвидав-у", то побачимо, що у величезнім списку підручників та видань дуже мала скількість є на українській мові. Так само дивно вражають справоздання ріжних державних інституцій, як банків та фабрик поміщувані у відділі комунікатів „Харківських „Вістей" російською мовою. У ч. 183 „Харківських Вістей" з дня 10. серпня у „Репяшках" О. Вишні читаємо таку замітку:

„Прислано нам копію наказу Південним залізницям від (3) 14. липня 1924 н-р 446 „Про прийом телеґрам, писаних українською мовою". Таке там наказано: „Устанавливается безпрепятственний прием телеграм на украинском язике при условии написания телеграм русским шрифтом". Питають нас, що це значить... Не знаємо... Очевидно, стара „малоросійська ярижка"... А може щось инше Південні шляхи вигадали... Не знаємо...

А це по просту значить, що українізаційні накази на Радянській Україні мають свої дивогляди і ще довго матимуть, але з усім тим, як вказують наведені рядки, з ними борються...

Дрібні вістки.

Муссоліні зрікся участи у засіданнях Ліги Націй.

Еспанія припинила воєнні операції в Марокo з причини мряки. Радять над зміною головного полководця.

У Китаю на південь від Янк-Тсе-Кіянґ нова домашня війна.

У Лізі Націй візьме участь посол Злучених Держав у Швайцарії, Джібсон, неофіціяльно.

Литва знову поставить на Лізі Націй справу Вильна.

Японія зменшує свою армію на пять дивізій.

У Злучених Державах на побережжю скажених бурвій, який спричинив на кораблях великі шкоди.

Туреччина схвильована фактом, що Італія поробила фортифікації на острові Кастелльо Ріцо.

Як взяти промисл у свої руки?

(Докінчення.)

2. Єдність матеріяльної праці з культурою.

Проф. І. Шимонович каже: „Продукційні підприємства повинні утворюватись при існуючих уже кооперативах чи їх обєднаннях. Нам найкраще на західних наших землях пійти в цьому відношенню за Придніпрянщиною". І каже, що на Придніпрянщині „трудно було найти навіть повітовий союз, при котрому не було би якогось фабричного підприємства".

Воно правда — як довідуємося з „L' Ucraine économique", видання українсько-швайцарської торговельної палати — ще в р. 1919 українська кооперація мала в своїм розпорядженню 25 друкарень, 40 гарбарень, 50 парових та нафтових млинів, 2 ткальні, 9 фабрик обуву, 1 фабрику тютюну, 2 фабрики сукна, 35 миловарень, копальні заліза, 11 механічних варстатів і 3 фабрики господарських машин. Одначе — ніде правди діти — на Придніпрянщині були вже фахово освічені люде, які зуміли поставити українську кооперативу так високо, що вона згуртувала 80 проц. українського населення і дала почин до своєї рідної продукції на ріжних полях.

З другого боку всі ці консумційні й продукційні організації не обмежувалися на праці в чисто матеріяльним напрямку, а дбали й про освіту, шкільництво, видавництва і — річ природна — з тою освітною працею особливож через школи поступала швидкою ходою сама організаційна справа.

А проте у нас, на західних областях, всі наші економічно-фінансові та торговельні організації з дуже малими виїмками стоять на ґрунті чисто матеріялістичному, занедбуючи такі важні обовязки як просвітно-культурна праця взагалі а зокрема підмога та будова нашого шкільництва, в першій мірі фахово-професійного.

А требаж зрозуміти, що одна праця мусить іти в парі з другою. Невжеж можна припустити, що сама чисто матеріялістична акція без освітно-культурного підкладу зуміє влити в широкі маси того духа, який захоплював би їх до гуртування? Невжеж можна припустити, що чужа ворожа нашому народо-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

ЛИСТ З АФРИКИ.

(Продовження.)

2. Приїхавши в Туніс...

Hotel St. Georges це велика, біла кістка з пласкатою кришею як усі тут. Кілька високих пальм вітає мене дискретним рухом свого листя. І сивоволосий старенький господар, котрий ввічливо всміхається мені назустріч.

— О, будь ласка, займіть хочби усі кімнати. Горяча пора року в коротці починається. (Ми в останніх днях травня). Спокій тепер у готелі мов маком сіяв. Ніхто не подорожує.

Хутко знайомлюсь із ним. Він син вільної швайцарської землі й — озирається на всі боки, потім шепче — по народности Німець. Впевняю його про мої симпатії для цеї нації. Зрештою добросердечна вдача зрадила його відразу. У затишній їдальні їм смачний французький сніданок, а чорношкірий негр докидає що-мить малі куски леду у мою чарку виповнену, темночервоним вином. Разом із тим він сміється безупинно двома рядками білих, здорових зубів.

— — — — — — — —

На вулицях Тунісу стоїть спека. Вона пестливо кладе свої теплі руки на мої груди, але їх дотик подавляючий, всесильний. Серед безхмарного неба повисло велике горяче сонце. Безпорушно. — Вагаюся. Чи вийти мені з хати? — Не виходіть, пане, з хати — відгадує мої думки чорний негр. — Південь минає, спека збільшується тепер з кождою хвилиною. Втомитесь. — Але цікавість перемагає мене.

Широкими вулицями: Quartier français (европейської дільниці) еластично ступаю по мягкому, роспаленому асфальті. Ними треба пройти, щоби дістатися в старий арабський город відмежований від решти світу грубезним муром. Спершу розкривається передомною довга, простенька Avenue de Paris, опісля на право наиголовніща европейська: Avenue Jules Ferry. Вона носить назву першого французького губернатора-окупанта. Це центр европейського життя. Чи дійсно европейського? Білі люде побудували тут свої високі, тяжкі будинки; залопотіли в воздусі крикливою реклямою, електричними дзвінками, паперовою монетою, нервозними жестами париського буржуя й створили на цій улиці найдивнійшу в світі мішанину рас і людей.

Гордо задирає тут голову Европеєць, якого жовтий або білий тропікальний каск зразу нагадує вояцький шелом. Повагом засіли за кавярняними вуличними столиками вродливі Маври — Араби; вони носять білі турбани на головах, шовкові бурнуси накинуті на квітисту гондуру (рід сорочки), золотом шиті, червоні й сині пантофлі на ногах. По нервозній ході й блідосиньому рушнику перевішаному через плечі, пізнати місцевого Жида. Великий чудернацький соломяний капелюх накриває голову Бедуїна, хижацького войовника пустинної Сагари. Тут плентається безцільно бідний Мароканець і шкірить білі зуби суданський негр під червоною, брудною фезкою. Кого тут немає серед цієї чудернацької толоки людей!

А жіноцтво? Під коліровими парасольками всміхаються сніжнобілі личка европейських красунь; таємничо просувається попри нас вірна дочка Магомета — арабська жінка; чорна ткань заслонює її лице, легенький білий серпанок оповиває тіло. Кому щастить у житті, цей побачить часом її очі — очі мягкі, чорні, привабливі.

Доходжу до кінця дивної вулиці. Тут при широкій площі стоїть будинок французького резидента, бережений озброєними жовнірами кольоніяльної служби. Кілька кроків далі Porte de France, якої арабська назва звучить: Bab el Behar, що значить по нашому: ворота моря.

Нині це вхід у арабську дільницю — Медіна.

Зараз за ними починається лябіринт вузеньких уличок, білих низьких домиків ріжних розмірів, з малими віконцями, — без усякої суворої симетрії, але повних мальовничости.

Деякі з них прикрашені ґратами майстерної роботи. Може це кімнати жінок?

(Продовження буде.)

зі, ворожа українській ідеї школа зможе виховати покоління в тому напрямі, щоби воно розуміло інтерес і потребу організації, хоча би на чисто економічному полі?...

Тому між кооперацією, школою і продукцією мусить бути тісне співділання, особливож у поневоленої нації, яка не може числити на державні підмоги.

Промислові школи найпрактичнійше основувати кооперативним шляхом. Така школа вже своїм устроєм виховає не тільки практичних фаховців, але й свідомих, здисциплінованих горожан — членів великої могутньої кооперації.

Акцію в тому напрямі повинна — на мою думку — перебрати зареєстрована недавно львівським торговельним судом кооператива „Рідна Школа" у Львові (Ринок 10). Її діяльність розтягається на територію Польщі. Членський пай 5 зл. і одноразове вписове 50 сотиків, число паїв необмежене. Порука двократна.

Коли закладався Польський Банк, тоді збирали уділи для нього (по 100 зл.) і на такі уділи (по 1 а навіть по більше), підписували не тільки Поляки, але й Українці (урядовці, професори, священики і т. п.) та українські інституції, про що була мова в наших часописах. Піддаю думку, чи не можнаб заініціювати такої субскрипції на річ кооперативи „Рідна Школа", щоби таким чином зібрати потрібний капітал для існування та ведення промислових шкіл. Той, хто дав добровільно 100 зл. на Польський Банк, певно не відкажеться дати бодай таку суму на кооперативу „Рідна Школа" на улаштування промислових шкіл — цеї основи у витворенню рідного промислу. Я вірю, що на таку велику ціль найдеться й більше субскрибентів, тим більше, що це гріш непропащий, а власність членів кооперативи і при доцільному веденню діла буде навіть давати дохід, як це виказали д-р Рондяк і п. Глинка на практиці. Кого не стати на 100 зл. (20 паїв), той заявляє про відповідно меншу скількість паїв. А всеж таки спільними силами зберемо капітал, з яким можна приступати до діла.

Очевидно, до того треба також ініціятиви на місцях. І там, де є бодай одна людина з ініціятивою, що щиро займається цею справою — там існування промислових курсів чи шкіл мають вигляди на зреалізування вже в короткому часі.

Опріч того — як я вже згадував давнійше — треба також істнуючим нашим школам надати напрям практично-фаховий і то головно в обсягу всесторонного промислу й торговлі. Початок до цього дав Кружок У. П. Т. в Тернополі, перемінюючи тамошню приватну учительську жіночу семінарію на торговельну школу.

Нема чого лякатись, що в наших промислових школах обнизиться рівень науки. Це залежить від нас самих. Бо коли учитель, чи доктор прав міг без ніякої для себе шкоди, докінчити ткацьку школу чи виобразуватися в якій иншій галузи промислу (а таких маємо вже), то так само й ученики (ці) наших приватних гімназій чи учит. семінарій можуть побирати якусь практичну науку.

Вже нині деякі родичі, які ширше дивляться на світ, посилаючи своїх синів до гімназії з власної ініціятиви кажуть їм ходити ще на науку до шлюсаря, столяря, коваля, шевця, кравця, а дівчатам до науки крою та шиття і т. п. Значить вимога часу, невмолимі повоєнні обставини приневолюють їх до цього.

Отже такі поодинокі випадки належить зібрати і цілій акції надати певну систему переміняючи наші школи на фахові. Сучасні обставини вимагають, щоби наші приватні школи стали трудовими в повнім значінню того слова—і вони скорше чи пізнійше мусять стати такими.

Доповнивши наші істнуючі приватні школи промисловими вартатами та заснувавши нові промислові школи, ми виховаємо свідому армію фаховців, якою здобудемо, збудуємо і унезалежнимо наш рідний промисл.

Тоді зовсім певно промисл перейде в наші руки і ми самі користуватися *мемо* невичерпаними багацтвами нашої країни.

Іван Герасимович.

В наших часах...

Вбивство дир. С. Матвіяса в Перемишлі.

Офіціяльна й неофіціяльна преса вшехпольської „організації народової" доносить, що в суботу, дня 30. серпня о 4-ій годині попол. в Перемишлі трьох невідомих людців двома пострілами з браунінга положило трупом дир ектора тамошньої утракістичної учит. семінарії Софрона Матвіяса. Очевидно, згадана преса зараховує цю пригоду подію на конто „української боївки". Мовляв — дир. С. Матвіяс наложив головою за свою льояльність для польської держави, яка проявилася в тому, що своїх двох синів записав на польський університет у Львові. Невідомі люди, за якими поліція розпочала пошуканку, мали його виманити з хати для „відбуття політичної конференції".

Не хочемо пересуджувати висліду слідства, одначе годиться замітити, що подані польською пресою мотиви являються що найменше нельогічними. Дир. С. Матвіяс був звичайним польським урядовцем, яких маємо сотки, в політичному житті ні передтім, ні — тим більше — тепер, не брав ніякої участи. Так само далекий був від якоїнебудь громадської діяльности. Правда, своїх синів записав на польс. університет у Львові, але так поступили й инші батьки. Чому він один мавби понести наслідки цього кроку — невідомо.

Дальша евакуація.

Французьке мін. загр. справ переслало ген. Деґу вказівки в справі приготування евакуації військової смуги Дортмунд, Герде й окупованих 11. січня 1923 р. теренів, що лежать поза Порурям. Евакуація ця зачнеться рівночасно з екон. евакуацією цієї смуги, 1. вересня. Того дня комісія відшкодувань оголосить постанови, конечні для введення в життя пляну Доза. Дня 9. вересня перестається брати митні оплати на митній границі між окупованими і неокупованими землями. Дня 20. вересня знесеться комунікаційні обмеження між цими теренами.

Підписання льонд. договору.

30. ц. м. в полудне підписали льондонський договір амбасадори, посли згл. шарже д' афер заінтересованих держав.

Український університет.

Голос „Роботніка". — Наш голос в світлі ДВ. — Безпідставна образлівість. Комунікат УВШ.

Справа українського університету для західної вітки українського народу товчеться як Марко по пеклі і—зовсім природно—супроти польського становища не може найти своєї природної розвязки. Вкінці і звязаний тихим союзом з польською реакцією пепесівський „Роботнік" post festum присвятив деяку увагу цій квестії. Очевидно, це все діється тільки про людське око, тільки для заманіфестування своєї „опозиційности" в пересвідченні, що вона, будучи призначена для закордону, в нічім не пошкодить плянам п. Міклашевскоги, Прушиньского і тов.

„Роботнік" навязує до конференції мін. Міклашевского з проф. Р. Смаль-Стоцьким в справі пущення в рух українського університету... в Кракові і зазначує, що Українці теж повинні мати якийсь голос в справі осідку українського університету.

„Для кожної здорово думаючої людини є ясною річю, що осідком українського університету повинен бути Львів. Є він центром Сх. Галичини, що має абсолютну українську більшість, є він вузлом залізних доріг, завдяки яким кожна закутина трьох східно-малопольських (sic!) воєвідств досить вигідно може з ним комунікуватися. Вкінці є це єдине місто в частині краю, заселеній українською більшістю, в якому панує наукова атмосфера, така конечна для розвиту кожної високої школи. Українці мають у Львові ряд наукових інституцій, як Ставропигійський Інститут, Наук. Тов. ім. Шевченка, яких бібліотеки і збірки можуть віддати університетові величезні прислуги, головно—коли мати на увазі науку української мови й історії українських земель".

Згадавши історію заходів в справі заснування українського університету ще за Австрії, де вже справа була вирішена, зазначує автор, що польський уряд своєю поведінкою „доливає оливи до вогню" і кінчить:

„Подвійно дає той, хто дає скоро, каже стара латинська приповідка. Можеб її пригадав собі уряд? Українці скорше чи пізнійше здобудуть собі університет у Львові, який їм слушно належиться. Чи не мудрійше дати їм його зараз?"

Авжеж, що мудрійше, але важко вимагати розуму від того, хто його не має.

— Польська пів-офіціяльна Східна Аґенція (АВ) подає:

„Український щоденник „Діло", розглядаючи справу створення українського університету в Кракові, нападає на той проект словами, які становлять curiosum (?!): „В Кракові мають створити якусь шкілку під дивоглядною назвою: Український Університет, який матиме явні політичні, а радше дипльоматичні ціли. Наших професорів і нашої молоді там не буде. Український нарід найде ще спосіб, щоби дати осьвіту своїй молоді, а насміхатися з себе і понижувати себе не дозволить. Чи та шкілка буде утворена, для кого і з ким, та чи сповнить ту роль, яку їй призначив мін. Скржиньскі, то для нас байдуже. Не улягає сумніву, що цей проект є аж надто дитинний, просто штубацький, щоби міг сповнити покладані в ньому надії".

— В листі до нашої редакції п. др. Роман Смаль-Стоцький, на якого конференцію з мін. Міклашевским покликується „Роботнік", спростовує деякі біографічні дані. А саме зазначує, що він не є лєктором Слав. Інституту в Льондоні, тільки професором українського університету в Празі, висланим на гостинні виклади до Льондону. Дальше спростовує п. др. Р. Смаль-Стоцький, що він не був радником посольства У. Н. Р. в Берліні, т лько спочатку послом З. У. Н. Р. в Берліні, а згодом після уступлення п. Порша з посольства УНР., послом української держави в Берліні. Вкінці зазначує, що наш сумнів щодо недостачі повновластей в університетській справі з боку українського громадянства є для нього образливий. бо він уважав своїм обовязком взяти на себе посередництво в університетській справі. — Тільки всього. Ми ще раз стверджуємо, вже без ніяких сумнівів, що п. др. Роман Смаль-Стоцький не мав від українського громадянства ніяких повновластей ані щодо розмови з п. Скірмунтом в Льондоні, ані щодо конференції з п. Міклашевским у Варшаві, ані взагалі ніхто не довіряв йому справи українського університету. Щож до „образливости" то найбільш образливим є сповняти роль курієра п. Скірмунта і п. Міклашевского.

— Нас повідомляють:

Комітет уповажнених обома сенатами УВШ. у Львові, рішив — згідно зі становищем Кураторії УВШ. — оповістити, що в боку українських Високих Шкіл у Львові нікому не уділено найменшого уповажнення до якихнебудь переговорів чи акцій для створення українського університету в Кракові чи Варшаві, взагалі поза Львовом.

Недостача хліба.

У деяких англійських часописах появились статті з палкими закликами до населення: „Щадіть хліб! Їжте його якнайменше! Збирайте зі стола окрушки!" Найбільше далекоглядна держава, Англія, заздалегідь журиться *всесвітнім неурожаєм*. Це питання хвилює її тому, що її власний річний засів збіжжа вистачає лише на 11 тижнів. У нормальнім часі Англія одержує збіжжа з Канади, Австралії, Індії. Злучених Держав. Аргентини та України. В Ростові на Дону та Єлисаветграді десятки парових млинів приготовляли найкращу питльовану муку для Англії, яка їсть лише найкращий сорт хліба.

І ось цього року в усіх країнах, які постачали Англії збіжжа — єили природи немов би збунтувались проти неї. У Канаді була посуха — на пшениці у Манітобі появився кукіль; у Злучених Державах озиме збіжжа гірше ніж звичайно; в Аргентині на елеваторах не більше як півтора мільона тон пшениці для вивозу; в Альжирі недорід пшениці, вівса та ячменю; північна Африка замість вислати збіжжа до Франції ще приневолена купити в неї; з Австралії весь уножай уже вивезений (прошу не забувати, що там і в Аргентині літо тоді, коли у нас зима). З Індії можна вивезти збіжжа дуже мало, а в 1925 р. вона саме голодуватиме; у Греції, в Туреччині і надунайських державах — неурожай. Франція буде приневолена, як і в минулому році докупити за кордоном з півтора міл. тон збіжжа; у Німеччині урожай середній.

Залишається Україна. Точних даних про стан урожаю мабуть ніхто не знає. В европейській пресі (і радянській) читаємо на переміну дві суперечні звістки: про боротьбу радянського уряду з голодом і про заяву цього уряду, що він буде в силі вивезти за кордон стільки пшениці, що й в минулому році. Така заява покладена поруч щораз то нових звісток про голодуючі повіти, а навіть губернії може бентежити читачів. Щойно читаючи англійську пресу можна збагнути основу такої позірної суперечности. З огляду на всесвітній неврожай, Англія має на меті закупити через посередництво радянських урядовців якнайбільшу скількість збіжжа з так званої „Росії". Така торгівля не виключає можливости, що само населення України матиме багато менше збіжжа, як треба йому на проживок. Воно може трохи поголодати, за те за відступлене українське збіжжа, радянський уряд може добитись деяких дипльоматичних успіхів.

НОВИНКИ.

— **Без заголовка** і без половини змісту опинилася вступна стаття вчорашнього числа нашого часопису, дякуючи печалівости п. прокуратора.

— **Для тих, що потребують штучного сонця.** Насвітлювання „Кремінною Ямою" при „Порадні Матерей" що починаються 1. вересня 1924 р. о год. 2-ій по полудни в домі „Народньої Лічниці" вул. Петра Скаргі ч. 4.

— **Сьогорічний неврожай.** Польський міністр хліборобства, в інтервю з варшавською пресою заявив, що сьогорічні збори дадуть на 30 проц. менче, аніж передвоєнні. Найбільший неврожай навістив Галичину і Поморя.

— **Пожежа в Жовкві.** Нічю з 27. на 28 серпня знялася напроти жовківської біжниці пожежа, в якій згоріло 8 домів. Десять родин опинилося без даху над головою.

— **Затоплення англійського кружляка.** Англійський кружляк „Галіфекс" розбився, в наслідок бурі під Шарльотендорн. Капітан і залога потонули.

— **На могилах російських жовнірів.** В неділю д. 31 ц.м. відбулося боголуження на могилах російських жовнірів, що впали в боях під Львовом в 1914. і 1915. рр. На кладовищі за личаківським парком спочало багато Українців, що боролись під прапорами білого царя.

— **Голод в Росії.** В ленінському повіті, царицинської губерніі, зареєстровано до дня 15. серпня ц. р. 92 випадки смерти малолітніх в наслідок виснаження голодом. Довкола Ленінська розложилося табором 12.000 голодуючих селян, які домагаються харчевих датків та поселення в урожайних місцевостях. З Астрахані доносять про сутички голодуючих утікачів з військовими кордонами, які охороняють навіщені чумою місцевости. В сутичках багато людей вбито і поранено.

— **Арештування Бориса Савінкова.** На днях арештувала радянська влада відомого монархіста Бориса Савінкова. Два дни по арештуванню доручено йому акт обвинувачення, в якому закидується Савінкови організування противрадянського повстання в краю і на еміграції.

— **Напад бандитів на одеський поїзд.** Англійські часописи доносять з Одеси, що невідомі бандити спричинили вискочення зі шин поїзду Одеса—Москва. В поїзді знялася пожежа. Богато осіб з при-

чини попарення померло, богато віднесло рани.

— **Син Чічеріна в монастирі.** Син Чічеріна покинув потайки Москву і вступив до одного з монастирів, де його моментально пострижено в черці.

— **Неправдива поголоска.** Польська преса принесла вістку, будьтоби оскандалений в краківському процесі прокуратор Созаньскі, мав вернути до служби з днем 1. вересня. Чутка виявилася неправдивою.

— **Повернення дірб Габсбургам.** Між польським урядом і представниками архикнязя Стефана з Живця заключено договір, силою якого признано йому його добра з винятком 52.321 гектарів призначених на парцеляцію.

— **Експльоз я в Атенах.** З Атен доносять, що останньої ночі почався в порохівні недалеко атенського арсеналу цілий ряд експльозій, які тривали до 6. години рано. Богато людей втратило життя, при чому розміри знищення, покищо неусталені.

— **Інспектор поліції бандитом.** З Чікаго доносять: Поліційний інспектор, відомий якнайсвятіший агент поліції, потав недавно в тюрму під замітом участи в нападі на поїзд Чікаго-Сант Поль. Підчас того нападу бандити зрабували понад мілїон долярів.

Дописи.

Камінна струмилова. (*Знесення української школи в Добротворі*). З давенадва була в Добротворі школа з українською викладовою мовою. До війни була вона 4-клясовою з шістьма учительськими силами. Від 1. вересня 1920 р. знесено 4-кл. українську школу, а зорганізовано дві дволясові школи: одну з українською а другу з польською викладовою мовою. В році шкільнім 1923|24 до польської школи ходили діти латинників (Поляків тут нема) і Жиди в числі 70 дітей; до української школи були обовязані українські діти в числі 310. Польська школа не мала тут ніякого вивинування і містилася в будинку української школи. Учитель польської школи, який скорше був іменований, вайняв шкільне мешкання, город і сад учителя української школи. На скаргу учителя української школи Кураторія розділила по соломонівськи все по половині. Учителеві Полякови Копровському було таке рішення дуже невигідне і тому він всіми способами зміряв до того, щоби зробити свою позицію вигіднійшою. А що учитель цей є „кресовим дзялачом", тому і все сталося по його волї. Від дня 1. вересня 1924 р. Кураторія знесла українську школу, а утворила 4-кл. польську школу, учителів з української школи перенесено на инші посади, а добротвірську школу обсаджено Поляками. Своє р шення оперта Кураторія на „ухвалі" іменованої старостом прибічної ради, яку підписало трьох людей комісар Концевіч Юзеф, заступник Пузьо Міхал і Ян Мудрик. Все де діялося в своїм часі у великій тайні перед загалом населення. Тої тайни додержував з тайний з тією трійцею і громадський писар Міхал Харко, який перед людьми вдає порядного чоловіка зі страху перед народнім гнівом; він зазнавав досі давіть великих почестей в церкві, але вже час, щоби з паном писаром покінчити і між порядних людей не пустити.

Добротвір, це місцевість наскрізь українська, є тут **2450 Українців**, 495 латинників і 489 Жидів і тепер тих 2450 Українців остануть без української школи. Дня 16. серпня ц. р. була делегація громадян Добротвора в Кураторії у Львові з відповідним меморіялом з більше як 300 підписами, з жаданням привернення назад української школи в Добротворі. Урядник, що заступав Куратора, прийняв делегацію з криком, а коли делегація не уступила перед гомінким урядовцем і поклималася навіть на новоухвалені язикові закони для „кресів" та і вказала, що не для 300, а вже для 40 дітей новий шкільний закон передбачує українську школу, тоді пан урядовець вже випав цілковито з тону. Він не говорив, а кричав що сили, що їх (делегацію) закони ті нехай ніч го не обходять і що закони ті є не для них, а зовсім до чого іншого (?)... Урядовцем тим був д-р Зигмунт Козловскі.

Громадяне Добротвора пізнали наочно, що львівська Кураторія не придержується державних законів і внесли в тій справі другий меморіял до міністерства освіти у Варшаві. Побачимо, чи там також те саме значіння мають державні закони, як і в львівській Кураторії? Якщо так, то будьмо певні, що чим менше у них пошанування права, тим скорше будемо мати свої школи, коли лише послідовно будемо йти до цілі.

Український соймовий Клюб, який вже одержав в тій справі весь потрібний матеріял, просять громадяне Добротвора зайнятися їх справою і належно її використати на соймовім форумі.

Посмертні згадки.

Марія з Лазуркевичів Мацуська, вдова по гр.-кат. пароху Гордині, померла дня 8. серпня в 68 році життя в Яжові Новім. З. Ім П. 335 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Кремінна лямпа. Насвітлювання „Кремінною лямпою" при „Порадні Матерей" розпочинаються дня 1-ого вересня 1924 р. о год. 2-ій по полудни в домі „Народної Лічниці" ул. Петра Скарги ч. 4.

На „Рідну Школу" зложив п. Волошиновський Михайло у Львові 15 зол. з вдячности за звернену згубу п. Максимовичом з Винник. Вп. Жертводавцеві складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 332 1—1

„Бурса ім. Івана Франка в Яворові прийме гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двайцять-пять) золотих. В українській яворівській гімназії є ще вільні місця". 318 2—3

П. директор Стадник має в Адміністрації лист з Чехії.

Оголошення. Рада Українського Союза студентів еміґрантів з північно-західних земель України в Празі цим повідомляє товаришів в краю, що сучасне положення цілком виключає можливість одержання якої-будь допомоги і тому застерігає товаришів перед приїздом до Чехословацької Республики. — *М. Павлічук в. р.* голова, *С. Прокопович в. р.* секретар.

Дрібні оголошення.

ПОЗІР ЕЛЄГАНТНІ ПАНІ! Знана фабрика И. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до перероблення фільцові капелюхи на зразок найновійших заграничних моделів. Спеціяльність в чищенню білих капелюхів. Для приїзших викінчує в 24 год. 326 1-3

ПАННА інтеліґентна, старша, господарна, багата, хотіла би навязати переписку з мущиною, правого характеру на становиську. Зголошення: Ірена Фринс, постерест., Трускавець. 328 1-1

5 сольових пісень з фортепяном Ярославенка за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 3—5

ЦЕРКВИ, ДОМИ НАРОДНІ, МЕШКАЛЬНІ І ПРОМИСЛОВІ проектує, будує — позичку гіпотечну виробляє в банку **Інж. Лев Левинський**, архітект - будівничий концес., Львів, Содова ч. 3. бічна Потоцького. 254 6—6

ДО ПРОДАННЯ вживана спальня, їдальня, сальоновий малий гарнітур і фортепян, разом або окремо. Докладнійше у п-і Ос. Наконечної, Львів, Листопада 7. II. 315 2—3

ФОРТЕПЯН добрий до продання. Листопада 7. партер на право. 316 2-3

ПОТРІБНА солідна женщина до заряду дому у священика. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Вдовець". 321 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик анґлійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА,** де веде її спільно з **адв. Д-ром Дрогомирецьким** у цього-ж домі. 292 3-5

АДВОКАТ

Д-р ВОЛОДИМИР ҐЕРЕТА

272 **в ЗОЛОЧЕВІ** 5—5

переніс свою адвокатську канцелярію і **веде її зараз в Золочеві, при вул. Почтовій 3, І. пов.**

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ҐЕЛЬ

288 **лікар Народної Лічниці** 4-10

ординує в очних недугах у Львові при вул. Ягайлонській 20.

Львів Домінінанська 11. І. пов,

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всілякого рода по найновіщим взорам. Спеціяльно поручається Всч. Духовенству. 336 1—5

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассa

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 4—10

Ширіть наш часопис!

НОВІ КНИЖКИ

Накладом Видавництва „ОКА" саме тепер вийшли:

Купріна: **СУЛЯМІТ** ціна . . . злп. 1·—
Мордовця: **ГЕТЬМАН МАЗЕПА,** т. I. 1·50
Мордовця: **ГЕТЬМАН МАЗЕПА,** т. II. 1·50
Чайківського: **ЗА СЕСТРОЮ,** 4 видання з образками . . . . . злп. 1·—

Крім того через Видавництво можна набути инші історичі повісти і оповідання.

На жадання висилається цінники.

329 Адресувати: 1-1

О. КУЗЬМА

КОЛОМИЯ, Евангелицька ч. 7.

КОРИСТАЙТЕ!!!

Ще кілька днів всілякі товари о 50% дешевше: **ВЗУТТЯ** ориг. Goodyear від 9·50 до 19·50 зол. **Муж. сорочки** білі і колір. загран. від 5 до 9·50 зол. **Капелюхи** від 4—11·58 зол. **Коватки** від 1·50—4·20 зол. **OLD ENGLAND.** Магазин муж. мод. **ЛЬВІВ, Галицька 1.** 327 1-2

Заява.

Подобалось Д-рови Андрею Гаврилюкови із Збаража помістити в „Ділі" з 15. VII. ц. р. заяву, а потім сю заяву в „Ділі" з 8. VIII. п. р. відкликати. Тому, що ті заявки приносять мені моральну кривду, заявляю прилюдно: Повисші обі заяви, як також заяви в „Українськім Голосі" з 31. VII. ц. р. і в „Українськім Вістнику" з 15. IX. ц. р. поміщені Д-ром Гаврилюком, були і є неправдиві, що Д-рови Гаврилюкови було добре відомо. Зате правдою є, що Д-р Гаврилюк не додержав слова чести, яке зложив перед мировим судом. Правдою є також, що Д-р Гаврилюк хоруе на поміщування неправдивих заяв, через що тут. суспільности робить шкоду.

Збараж, 17. VIII. 1924.

331 1-1 *Евген Білинський*

Ширіть наш часопис!

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —

ПОРУЧАЄ

„ХРИСТИЯНСЬКА ГУРТІВНЯ ВЗУТТЯ"

„ГЕРА"

282 7—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

Приймайте передплату!

На осінний сезон! **На осінний сезон!**

Спеціяльно для шкільної молоді

Реклямова продаж тревалого ВЗУТТЯ

GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає **Магазин Взуття ШАРЕРА, Сикстуська 19.**

320 Просимо оглянути виставу. 2—6

Першорядна реставрація і кімната до снідань

Р. Фліссерової

при вул. Ягайлонській ч. 11.

поручається зглядам Впов. Публики.

Буфет заосмотрений, як перед війною, вина, лікери, коняки краєві і заграничні, пиво львівське і пільзиенське ББ. — Знаменита кухня. — Снідання, обіди і вечері до 12. год. в ночі. 330 1—2

Апарати і фотоґрафічні прилади, скеоптікони і діяпозитиви .. для шкіл і товариств

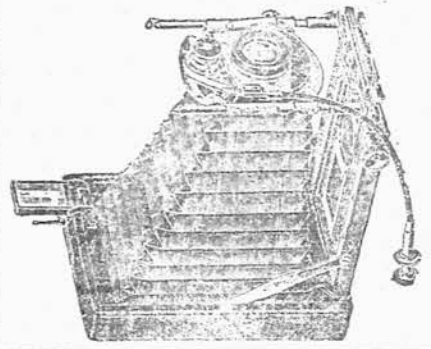

поручає 325 1—2

Барвін-Бажемский

ново уладжений склад при вул. Коперника ч. 18., Львів.

ЦОППОТ

Сонішні осінні дні над озером Балтійського моря!

КАСИНО

ROULETTA-BACCARA

гра відбувається на ґульдени данціґські

(25 ґульд. — 1 фунт анґл.)

відкрите через цілий рік

Інформації про подорож в Варшаві телеф. 157—31 і за посередництвом бюра подорожі насина в ЦОППОТ.

331 **ВІЛЬНЕ МІСТО ДАНЦҐ.** 1—1

За Редакцію відповідає „Костин

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок 10.ч.

Ч. 194 (10.287). Львів, середа 3. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто пошт. тов. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Потреба закордонного центру.

При кожній новоутвореній міжнародній констеляції між нашим громадянством родяться надії на покращання відносин. Наші політичні партії вряди-годи рахують на чудотворну поміч европейських конференцій та зїздів. Наші закордонні діячі висилають навіть делегатів на деякі зїзди і силкуються боронити нашої справи на міжнародній арені. Одначе питання про засоби, завдання та шляхи нашої політичної діяльности за кордоном ніхто й не торкає. Панує пересвідчення, що воно надто ясне і давно вирішене.

Така очевидна самовпевненість причинилась у великій мірі до катастрофи 14. березня. Найсумнійшим фактом наших нинішніх закордонних виступів є спроби нехтувати новоутворений стан, з яким, на жаль, рахуються держави, до яких ми звертаємось. Більшість краєвих політиків уявляє собі зовсім фантастично ролю наших закордонних дипльоматів, які надто часто не в силі навіть добитись звичайної розмови з чужинними дипльом тами. А коли добились, тоді звичайні вилинялі фрази сальонової чемности — ще частійше приймають як далекосяжні дипльоматичні обіцянки та міжнародні симпатії для нашої справи. Звичайні інтервю роздуваються до розміру дипльоматичних успіхів і ними годується нашу спрагнену подій, омертвілу опінію.

А проте справа політичного закордонного центру є одною з найбільше живучих потреб нашого народу. З огляду на те, що нашим патріотам і діячам нелегко було би в сучасний мент дійти до порозуміння: хто саме і з яким уповноваженням мав би право заступати наші інтереси на міжнародній арені, а ще більше з огляду на самі трудноші з боку поодиноких держав у цьому напрямку—найкраще було би згодитись на скромнійшу тезу: щодо необхідности невпинно діяльних наших пресових бюр за кордоном. Вони повинні покищо заступати наших дотеперішніх офіціяльних представників, які не мають даних на те, щоби вдержатись у своїй ролі. Діячі, які прибільшують свої компетенції та силу свого впливу, віддають медвежу послугу рідній справі.

Як довго на закордонній арені ми не маємо даних на безпосередні, реальні здобутки, доти найскромнійше інформаційне бюро сповноватиме краще завдання, ніж сотки дипльоматичних подорожей. Лише люде, що зжились зі середовищем даної країни, розуміють його психольогію і піддержують постійні звязки з чужинцями, можуть доцільно інформувати їх про наші справи. Як мало розуміють у нас цю просту правду найкращим доказом те, що діячів, які підписували Берестейський договір, посилав київський уряд на Мирову Конференцію у Парижі! І нині ще наші політики славні зі свого германофільства (байдуже заслужено чи ні) уявляють собі, що вони найкраще надаються на делегатів до Парижа та Льондону! Такі універсальні дипльомати-курієри могли би з однаковим успіхом їхати до Китаю. У нас повторяються ще більші абсурди: люде, які не мають ніякого зрозуміння для світогляду держав та народів, до яких звертаються, діячі виховані у вузькім колі чисто-внутрішніх краєвих справ — складають дипльоматичні ноти в такім тоні як вічеві виборчі відозви для нашого простолюддя.

З такого переплутання роль не може вийти нічого більше як рідна саламаха. А в тім: нині у головних европейських центрах маємо вже одиниці, які могли би сповнювати незвичайно корисну, необхідну працю. Треба би лише полишити на боці партійні та особисті обрахунки і обєктивно признати: хто, де і до якої праці надається. Треба вміти навязати постійний контакт між нашою еміґрацією та краєм, наладнати апарат, який піддержувався би виміною думок людей, що працюють для тої самої справи у Львові, Парижі, Льондоні чи Ню-Йорку. Мудрість одного Відня, чи Берліна, який сам хоче вливати мозок до всіх цих центрів, уже не вистачає.

М. Р.

Над забезпеченням миру.

Пяті Збори Ліґи Націй.

Ні одно з дотеперішніх засідань Ліги Націй не скупчувало довкола себе такої уваги світа як останнє, що почалось 1. вересня. Не дурно будуть на ньому присутні представники найвизначнійших европейських держав, починаючи від Макдональда та Еріо, а кінчаючи на пів-офіціяльнім делегаті Зєдинених Держав.

У чомуж вага сьогорічної женевської сесії? Перш усього в тому, що вона є безпосередним продовженням нарад льондонської конференції. Правда, що на черзі дня стоїть аж двайцять справ міжнароднього значіння, що призбирались на протязі біжучого року. Одначе деякі з них не торкаються живучих справ суспільного ладу великих держав і їх поладнання зведеться до кабінетової теоретичної дискусії; такими є напр. справа охорони самотних жінок у подорожі або контроля над торгівлею опію.

Справи, які стануть стрижнем женевської сесії, є вже зазначені в останній льондонській дискусії. Льондонська конференція була найбільше рішучим зворотним моментом в европейській політиці від хвилини Мирової конференції. На представниках великих держав, що зїзджаються до Женеви, лежить на далі та сама відповідальність за ролю поодиноких країн і мирову рівновагу Европи — зовсім так само як на головних їх попередниках, що шість літ тому складали нову европейську карту в Парижі. Головний предмет женевських нарад лишиться той сам, що з перед шести літ у Парижі: засоби замирення Европи.

Женевська сесія матиме перед собою два ріжні проєкти, як не три, чотири або більше — в яких виявляться протилежні напрямки політики французької, англійської та американської.

Найважшим моментом розвязки цього складного питання буде перехід від економічно-фінансових застережень до загально-суспільних. На матеріяльній основі має вирости ідеальна будівля, здвигнена взаємним довірям і вірою у кращу майбутність людства.

Ліга Націй прямує до сотворення міжнароднього трибуналу справедливости, який вирішуватиме всі міжнародні конфлікти шляхом судового процесу. Нинішний пакт женевської Ліги зі своїм поділом сил між Радою Ліги та Зборами з одного боку і гаським трибуналом з другого — є компромісом між давньою теорією бороненою Вільсоном і новими домаганнями дійсности, які стали причиною трагедії Вільсона. Комісія Ліги Націй випрацювала проєкт, якого провідною думкою є те, що коли якась держава нападає на іншу, тоді вона має проти себе всю Лігу Націй. Це був би пакт взаємного забезпечення перед війною.

Проєкт у цій формі відкинуло багато держав. Найбільше вражіння зробив спротив уряду Макдональда. Головною причиною ворожого становища Англії є те, що вона не хоче ангажувати себе заздалегідь на випадок воєнного конфлікту. Макдональд замісць діяльного збройного виступу проти нападаючого пропонує цілу низку засобів, які мали би на меті зробити збройні виступи неможливими.

Річ ясна, що ріжні проєкти на цю тему є висловом суперечних інтересів держав. Спроби, щоби звести всю міжнародну політику до чисто правничих формул не є легкі. Така розвязка можлива щойно в атмосфері загального довіря. А нинішна Ліга Націй сама шукає щойно засобів до витворення атмосфери такого довіря. Побачимо, чи вона зміцнить її і стане одним кроком вперед по льондонській конференції, чи знову зупиниться на пів-шляху, безрадна.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Наддніпрянське село.

Що робиться в українському селі на Наддніпрянщині, як воно живе, про це дуже мало ми знаємо. В радянській пресі, правда, повно дописів з сел, для цього істнує навіть спеціяльний інститут „селькорів", але ці „офіціяльні" кореспонденції пусті, нудні, не цікаві. Всеж бувають і виїмки. Часом можна натрапити на цікаві дописи, автори яких уважно відносяться до фактів селянського життя, на підставі яких можна виробити собі деяке поняття про відносини на селі. Скористаємо з кількох таких виїмкових дописів і подамо кілька штрихів до характеристики сучасного українського села.

На кожному кроці читаєш в радянській пресі, що „куркуль" піднімає голову, що „куркулеві треба зломити шию", що треба підтримувати незаможника. „Куркулями" називають на Україні заможнійших, господарних селян-хліборобів, які мають трохи більше, як середня норма, землі й часом користають з найманої праці сезонового робітника (в літі).

Свого часу заряджено „розкуркулювання" сел, себто відбирання від заможнійших хліборобів землі і живого та мертвого інвентаря понад середню норму, на користь безземельних і малоземельних селян. Це викликало зрозумілий опір серед „куркулів". З цієї причини, а також через те, що „розкуркулювання" села показалося незвичайно шкідливим зі загального економічного становища, припинено цю політику. Зрештою ці заходи не встигли прийняти широких розмірів і фактичні відносини при користанню землею лишилися по старому.

По цім, зрозуміло, заможніщі хлібороби, певні посідання своєї землі, почали її більше обробляти, чого не хотіли раніш робити, почали навіть назад відбирати одібрану землю й інвентар від незаможників, а незаможники, напів спролєтаризований елемент, як раніш так і тепер примушені батракувати.

Ось приклад: село Окопівці, на Київщині, велике і заможне. Скількість дворів 2.700. Куркульні скільки хочете. Але немало є й батраків, котрі до цього часу необєднані професіональною спілкою. Їм доводиться продавати свою силу для наживи великої кишені куркуля. Сумний малюнок найму експльоатації куркулями батраків кинувся у вічі: батраки навперейми пропонували свою працю, мовляв, я піду й на 5 копійок дешевше за инших" („Вісти" 10. VIII. 1924).

Пр. 783/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 188 з дня 24. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: На новіч політичним вязням в уст. межи словами Перемишля і т. д. а попри фізичні, 2) в рубр. „Новинки" є замітки під написом: Африканський університет в уст. від слів „Жаль тільки що" до кінця замітки, 3) в рубр. „Дописи" в уст. між словами класифікацію а З початком дочисляю а буде в шкільнім році містять в собі єство ад 1) злочину з § 65 а)закону карного ад 2) 3) провини з § 300 з. к. узнав доконану в дни 25. серпня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. (п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зл. — Львів, дня 28. серпня 1924 (Підпис нечиткий.)

Багато фактичного і дуже цікавого матеріялу з области внутрішніх соціяльних відносин на селі, в Уманському повіті, подає К. Полончик в ч. 181 „Вістей“ з 12. VIII: Багато наших незаможників, — пише Полонник — наділених землею ще в 1920-21 р., почали користуватися нею лиш в осени 1923 р. або з весни 1924 р., бо раніш не мали змоги через брак реманенту. Відведеною незаможникові землею всі ці роки фактично володів куркуль, хоч по списках вона рахувалася не за ним. Так у селі Бондаренково, христинівського району, куркуль Марцінчик після розверстання має 4 дес. 150 сажнів, а всі роки збирав урожай більш як з 10 десятин. Віддати решту він тепер не хоче. „Я — каже — по закону“.

В селі Ягубці, тогож округу, у селянина Чайки забрали лишки й дали незаможникові. Той, не маючи коней, ніяк не міг виорати землю. З цього скористувався Чайка і виорав, думаючи покористуватися землею ще рік. Незаможник заволочив і засіяв. Чайка з сином почали косити урожай на тій землі. Незаможник до начальства, начальство з ним в поле до Чайки. Голова сільської ради почав відбирати коси від Чайок, а ті його мало що не побили... „Хто має право на врожай?“ — запитав кореспондент і відповідає сам собі: „Незаможник, хай тільки заплатить Чайці за оранку“.

В Петриківці одній бідній вдові наділено півтори десятини землі, але вона не може до неї доступитися, — старий користувач куркуль бє її...

В багатьох селах, Уманської округи, боротьба між куркульством і незаможниками настільки загострилася, що не обходиться без жертв. У селі Сечівці вбито 3 членів КНС. (Комітет Незаможніх Селян) і двом членам спалено хати. В с. Свердлівці незаможникові, активному членови КНС. спалено хату. В с. Камянечному в члена КНС. отроєно корову. В Севастяновці членові КНС. підложено порох під хату.

І незаможники шкодують, „що не вирізали куркулів“ у 1920—21 році. „Тоді — кажуть — можна було... Але нічого, вспіємо ще: другу революцію на них устроємо“...

Але не скрізь відносини поміж багатшими і бідними на селі так загострені. В инших місцевостях всі категорії селянства вживаються мирно і солідарно ставляться до всіх питань, з якими їм доводиться зустрінутись.

В селі Олександрівці, київської округи, як усюди є й бідняки, є й „так собі“ — середнячки, є „й нічого собі“ — куркулі“. Але „ніякої тобі клясової боротьби“ тут не помітно... Комнезам (Комітет Незаможників) аж з 40 членів складається (1|4 села), але роботи його не видко“, — пише З. Ш. у „Вістях“, з 20. VIII., при чім подає дуже цікавий опис сільського сходу.

Порядок дневний складався з таких питань: міжнародне положення і десятріччя світової війни. Про єдиний податок 1924|25 р. Про територіяльні частини (військо) і Доброхем (добровільна хемія). Приїзджий докладчик на тему про міжнародне положення говорив (очевидно по російськи) протягом двох годин, кінчав свою промову двайцять хвилин, аж дядьки упріли і хоч закінчив той кінець, як йому здавалось, дуже ефектно: „Тогда, когда ми установим красное знамя труда на високих башнях Лондона...“, але це ніякого ефекту не викликало у селян. Ні запитань, ні балачок. Пробувала президія розкачати, — ні, не розкачуються“. Один тільки дядько з приводу війни сказав: — „Та що там говорити про ту війну. Треба, щоб надалі її не було“...

А щодо податку, то висновок з всіх уваг селян такий: „Не то що прибутку, а й насіння цього року не одержано; з коня зовсім не треба податку брати, а не то що прирівнювати його до одної десятини, бо він робить; не треба зовсім брати податку, — ото буде полекша селянству“.

На сході „незаможники ведуть себе пасивно й усякі справи більш обмірковує заможний. При голосуванніж правило таке: як заможний підносить руку — більшість за ним, як ні — питання не проходить“...

А ось картинка з другого сходу, в селі Бровки, гадяцького повіту на Полтавщині.

— „І що там буде сьогодня“?... „Думаєш, що путнє“...—„Що не говори, а ми ще сила. Держись хлопці“... — Так говорять куркулі коло будинку сельради, перед сходом. Нарешті відкриваються сход. Секретар реферує про тиждень боротьби з сухотами, про жертви на повітряну фльоту, завідуюча школою про роботу в школі“. Говорить секретар, говорить голова сельради, обидва з таким завзяттям, з таким бажанням розбуркати масу...

Здається, що сход піде на зустріч. Але бере слово один із сельських горланів і все змінюється“... Всі пропозиції відкинено. Постанови: „Складати комісію для переведення тижня боротьби з сухотами рахувати зайвим... коли нема безплатної допомоги хворим нашого села; допомоги дітям ніякої не треба, бо наші діти голі і босі, нашим дітям ніхто не помагає...; на воздушну фльоту ми вже в осени 1923 р. збирали пожертви...; доклад учительки прийняти до відома“...

„Голова сельради сердито закриває зібрання. Секретар збірає шпаргали й замикає в помещанню сельради. Незаможники якось знервовані... Чується тільки: „А що, помогло!—Допомога, допомога!... Ніякої допомоги“...

Цей образок мабуть не є виїмковий, а він свідчить, що селяне не дуже то йдуть на руку властям, керуючись своїм власним економічним інтересом. Коли від тої власности нічого не маєш, а все чуєш: дай та дай, і на це і на те, то зрозуміло мусить частійше чутися така відповідь, як відповідь отсього сходу в Бровках. З цього також видно, що переважна часть селянства тримає себе незалежно, почуваючи правоту свого становища. І нема нічого дивного, що комуністи піднімають галас, мовляв „куркуль“ підносить голову, та накликують і незаможників і власти до розправи з ним.

„Куркулі тепер не ті, що були років два тому“.— пише Полонник, в цитованім вже допису. „Тепер вони голови задирають, роти розявляють, рукам волю дають... Куркуль все любить „на законній основі“ робити. Майже в кожного куркуля є земельний кодекс, в якому куркулі краще розбираються, як инший член Райземсудкомісії... Незаможники розлютовані на куркулів до неможливого. Балакають про помсту, про другу, цілком селянську революцію“..

Цю лють піддержують розуміється всемірно комуністи, бо цеж є „клясова боротьба“, без якої вони не можуть жити, хоч ця „клясова боротьба“ веде до нічого иншого, тільки до знищення головної продуктивної верстви на селі, а вслід за тим і до упадку сільського господарства взагалі.

З цеї блудної дороги у відношенню до села здавалось було звернула радянська влада, але не зовсім, стала на пів дороги. Треба пійти далі і не викликувати штучної „клясової боротьби“ там, де для неї мало або й зовсім нема економічних підстав, та дати змогу господарним елементам підняти хліборобську продукцію, від чого залежить істнування цілого народу й істнування держави.

Це не значить, що треба полишити безземельних і малоземельних селян їх власним силам. Навпаки. Цій частині села треба помогти також займатися продуктивною працею. Але це не може робитися коштом тих, що зберегли себе від господарчого упадку і спосібні продукувати трохи більше, ніж потрібно їм для заспокоєння власних потреб.

Спасення не в новій селянській революції і в різні куркулів, з якою носяться незаможники, яких підтримує радянська преса, тільки в піддержанню здорових господарських елементів в їх продуктивній праці для піднесення сільського господарства.

А. Ж

Перехід Савінкова до большевиків?

У вчорашній новинці ми згадували вже коротко про сензаційний офіціяльний комунікат радянської влади про арештування Бориса Савінкова на рад. території та його „покаяння“. (При цій нагоді спростовуємо друкарську помилку: старого революціонера названо „монархістом“, замість „анархістом“ — очевидно в розумінню засобів боротьби, якими користувався). Особа Савінкова настільки маркантна й не чужа українським політичним колам, а ціла афера в освітленню згаданого большевицького комунікату набірає такої сензаційної закраски, що трудно поминути цієї історії мовчанкою. Ось буквальний текст отого комунікату:

20. серпня ц. р. на території совітської Росії був притриманий громадянин Борис Вікторович Савінков, один із найбільш непримиримих і активних ворогів робітничо-селянської Росії. Савінкова притримано з фальшивим паспортом на імя Степанова. Арештованому доручено 23. серпня акт обвинувачення і 72 годин пізнійше, згідно з карною процедурою, почався у військовій колегії найвищого суду С.С.Р.Р. його процес. Склад суду: голова — тов. Ульрих і члени — тов. Камерон і тов. Кушнірук. Акт обвинувачення, зізнання Савінкова і звіт з перебігу розправи буде оголошений завтра. По двохдневій розправі закінчено судовий процес в справі Б. В. Савінкова. У своїх зізнаннях і останньому слові Савінков зізнав щиро, що ціла його політична діяльність, скермована проти рад. влади, була помилкою, категорично зрікся боротьби з рад. владою, виявив діяльність інтервенціоністів з закордону, признав, що в усіх питаннях, які спонукали його розпочати боротьбу з рад. владою, жовтнева революція мала повну й беззастережну правду. Своє останне слово Савінков закінчив візванням усіх, що люблять свій нарід, щоби без застережень признали рад. владу й були послушні їй. Суд рішив приноровити до Бориса Савінкова найвищий вимір кари, одначе беручи на увагу зазначену заяву Бориса Савінкова суд рішив звернутися до Центр. Виконавчого Комітету Союзу Соц. Рад. Республик за злагідненням виміру кари“.

Дальший комунікат говорить про заміну Борисові Савінкову смертної кари на кару 10 літ вязниці. В сензаційних ревеляціях, які буцім то склав Савінков, мало бути м. ін. признання про організацію заговору на життя Леніна, Чічеріна і Раков-

---

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

ЛИСТ З АФРИКИ.

(Продовження.)

3. Коліри і спека.

Знахожусь серед улички Djama ez Zitonna й задержуюсь нерішуче. Тут вхід до великої мошеї. Оснував її ще 732 року Obeid Allah Ibu El Habhab. Які незбагнені скарби ховає вона в своїому нутрі? Але суворя рука слуги божого храму задержує мене на порозі. Здивований читаю великий чорний напис: Reservé au culte musulmain. (Лише для віруючих Мусулман). Значить: мошеї Тунісу недоступні нашим очам. Гордий Мослім заховав у їх нутрі свого великого Бога й завзято боронить доступу до його. Він віддав усе нахабним чужинцям: владу, овочі плодючої землі, хоробро боронену самостійність, багацтво культури. Одного тільки доступу до мошей, до божих храмів відмовляє їм рішуче й — успішно. З великої, безмежної погорди для них.

Allah aalim! Allah akbar!

Збентежений непривітністю завзятих мешканців Тунісу несміливо й повний недобрих думок захожу в базарну дільницю, котра зараз же тут починається. Але хутко щезають усі сумніви й я переживаю одну з чудотворних сензацій великого Орієнту. Тайна, яка розкривається передо мною переходить усі фантастичні картини, які бачив в уяві. Серед вузеньких, склеплених уличок зберігається тут стільки лагідних колірів, благородних форм, принадних пахощів і таємних згуків, що я, нетямущий син білої раси, трачу владу над моїми змислами. Проте в мені залишилась память щойно пережитого. Я знаю й пригадую собі добре, як вранці висідав із корабля на африканську, великою сонішньою ясністю сповнену землю. Тямлю все до найменших подробиць. І довгу білу стать мого арабського візника й ясножовті білки його очей врисовані в обличча оливкового коліру і спокійну добрячу усмішку господаря готелю; — безмірно ріжноманітну Avenue Jules Ferry й вузенькі вулички арабського міста — чисті, білі й повні тайностей. Але одночасно я свідомий того, що моя дійсність змінилася нараз у сон. Дивний сон нового світа, роскішну вівію східнього, буйного життя.

Ось: Souk el Attarine (базар пахощів). Ізза маленького віконця всміхаються до мене хитрі, рухливі очі Бербера-продавця. Нудкий, наркотичний запах амбри розноситься у воздусі

— Вам жасмину?

— Мені дайте жеранюм — олійку солодкого, дискретного свідка любовних пестощів.

Дрібні легенькі кроки зближаються скоро. Хто це ця жінка? На ній дорогі шовки; принадно зливаються делікатні коліри в одно коротке почування. — Багацького гарему це жінка — моргнув старий продавець — небуденний стрій у неї, незвичайний хід.

Прошепотіла дрібненькими кроками серед золотих, срібних тканей Souk el Trouk, обминула зручно нахабних продавців Souk el Berka (давніще базар невільників) й дорогоцінні блестячі предмети, які її на зустріч простягали сухі, довгі руки.

В Souk des Fammes, серед незрозумілого шепоту арабських жінок задержалась на мить. Один незначний погляд кинула на багаті жіночі строї, жовті й голубі гаїкі, зі сирого шовку білі ляхви. Доторкнулась легенько рукою мягких атласових магерій. І щезла. Безслідно.

Перші вечірні тіни зачинають непомітно проникати у гамірні вулички. Дехто з крамарів розтягнув утомлені кости на соломяних матах. Замеркотіла несупокійно лямпадка. Посеред Souk el Kebabdjia задержує мене ввічливим рухом руки високий Араб. Слухняно сідаю на маленький стільчик, покритий мягкою квітистою матерією. Гостинний Араб частує мене чорною мокою. Опісля спокійно й без поспіху розкидає передо мною свої найкращі килими. Ці з Тунісу з Кайруану, тамті зі Смирни, Персії, Белюджістану. Розцвітають передо мною, одні по одних, пишні квіти Сходу аж творять один великий квітник, у який вчарóване сонце — таємно. Але я утомлений. Жадно сербаю густий, чорний плин із маленької чарочки.

— Ви хворі? — кидає мені мов принагідно знеохочений Араб.

Мляво перечу головою.

Ні, я не хворий. Я втомився. Чи не бачите? Піт каплями спливає мені з чола. Я людина немічної білої раси. Мене втомило ваше велике, горяче сонце — й ваше життя — його багацтво.

(Продовження буде.)

ського після льозанської конференції.

Для пояснення шуму, який наробило „покаяння“ Савінкова перед большевиками, пригадаємо кілька моментів з його минулого. — Борис Савінков був разом з Азефом (якого пізнійше Бурцев здемаскував як провокатора) душею російської соціял-революційної Боєвої організації і організатором найголосніших терористичних актів, як убийство Плеве, вел. князя Сергія і ин. достойників царської Росії. Арештований за заговір на життя командуючого чорноморською фльотою адмірала Чухніна, він тікає за границю. Там під псевдонімом „Ропшін“ розпочинає літературну діяльність, вислідом якої є довше оповідання „Блідий кінь“ і великий роман „Те, чого не було“. Оба ці твори, взяті з революційного життя, займають у московській літературі почесні місця. З вибухом революції 1917 р. Савінков вертає до Росії. Він стає комісаром 7 армії, яка саме стояла в Галичині, потім комісаром цілого півд.-зах. фронту, а вкінці військовим міністром. Коли большевики захопили владу, Савінков знову йде в підпілля й організує внутрі Росії протибольшевицькі повстання, які зрештою — як відомо — не мали жадного успіху. Тоді Савінков тікає знову за кордон, до Парижа, й стає представником Колчака. По провалі цього останнього переїзджає до Варшави, де організує й стає на чолі Російського Політ. Комітету. Він є також одним з головних організаторів армії Булак-Балаховича. По підписанню рижського мира большевики зажадали від Поляків видалення Савінкова з меж Польщі, що Поляки й зробили. Савінков переїзжає до Парижа — і ось раптом несподівана вістка говорить про його потаємний переїзд до Росії, арештування і „сповідь“.

Берлінський „Руль“, орган б. „кадетів“, себто поміркованих лібералів демократів, який постійно воював зі Савінковим, не сумнівається навіть у правдивости кожного слова вище наведеного офіц. большевицького комунікату. Перехід Савінкова до большевиків головний редактор-видавець „Руля“, Гр. Ляндау пояснює ненаситною його амбіцією, яка не могла погодитись з фактом закінчення його ролі. „Руль“ не придає ніякого політичного значіння „смєновєховщині“ Савінкова, хоча з другого боку признає, що „навернєння“ Савінкова приносить большевикам чималу користь: з одного боку ревеляції про силу гайних справ, відомих Савінкову краще ніж кому иншому з російських політ. емігрантів, з другого — величезний реклямовий атут.

За те варшавські приятелі Савінкова й його співредактори тамошньої російської газети „За Свободу“, як ось Мережковскій, Фільософов і Португалов, рішуче не вірять в „каноссу“ Б. Савінкова. Вони твердять, що або Савінков дійсно сидить у большевицькій вязниці, але все його „покаяння“ і відповідний поклик до російської еміграції є сфінгованою тенденційною фабрикацією самих большевиків, або навіть — що в усій історії нема ні слова правди. Як що тільки Савінков живий, то в найблизших днях матимемо більше світла біля цієї таємної справи.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

СВЯТОЧНЕ ВІДКРИТТЯ РЕСТАВРАЦІЇ І КАВАРНІ

РЕНЕСАНС

під власною управою — ЛЬВІВ, вул. Третого Мая ч 12.

По реконструкції і цілковитім стилевім відновленню цілого льокалю віддається нинішнього дня до вжитку Впов. Публики кавярню і реставрацію „Ренесанс“. Багатий буфет і знаменита кухня par excellence европейська, вести її будуть першорядні сили. Щоденно концерт цілої, славної, оркестри сальонової. Казочний комфорт, льокаль відкритий до пізної ночі. Чистість взірцева. 1—1
341

ОСТАННІ ВІСТКИ.

Отворення засідання С. Народів.

1. IX. отворено сесію Союза Народів. Заступлених є 54 держави, в тім 600 делегатів. Приїздять неофіціяльні делегації. 5-те засідання отворив бельг. дел. Іманс. Є делегати: Буржоа, Бріян, Люшер, льорд Пармур, Саляндра Мотта, Брантінг, Іші, Хіконес де Леон, гр. Апоні й и. Іманс підкреслив, що спори між державами завдяки С. Народів полагоджено без проливу крови. Члени С. Народів зобовязалися зменшити зброєння до мінімальної границі. В деяких працях Союза — говорив Іманс — взяли участь Німеччина, Зєдинені Держави, Росія і Туреччина, хоч іще не є членами Союза. Ідея батьківщини годиться з ідеєю Союза Народів. — Предсідником Союза Народів вибрано шефа швайцарської делегації Мотту.

Савінкова увільнено.

З Москви доносять, що центральний виконний комітет цілковито звільнив Савінкова.

Біржа.

Львів, 1. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·17 — 5·17½, канад. дол. 4·92 — 4·93½, чеські кор. 0·15 — 0·15½, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·27—0·28, швайц. франк 0·96½—0·97, анг. фунт. 23·20—23.30.

Золото. 20 кор. 21·20—21·40; 20 франк. 19.80—20·00; 20 марк. 23·25—23·40; 10 руб. 25.30—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·41—0·41½, 5 австр. кор. 2·15—2·16, фльорени 1·08—1·10, рубл. 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·75—0·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 16·00 до 17·00, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 15·50 до 16·50. Гречка 15·75—16·75.

Справа українського університету.

Заява.

В останніх тижнях поширилися вісти, що польський уряд наміряє заснувати якийсь „завязок“ українського університету чи „славянського інституту“ в Кракові, котрий колись був би перенесений на українську область, невідомо де. Цей „завязок“ мали би нібито організувати давні українські університетські професори і доценти, а з тим розповсюджено поговори, начеб ми підписані дали на це свою згоду. Отже для заради всяким баламутствам заявляємо прилюдно, що ці поговори про нібито згоду нашу в цій справі є безосновною видумкою, бо ми як стояли так і дальше стоятимемо на тім становищі, що український університет, котрий є необхідною культурною і науковою потребою нашого народу й української молодіжи, може і повинен бути заснований лише на українській области, у Львові, в осередку культурного і наукового руху, в осередку українських бібліотек, музеїв і культурних інституцій і товариств. За цим національно-культурним і науковим домаганням українського народу і молодіжи стоять однодушно всі наші національно-політичні установи і культурні та наукові інституції нашого народу, а всякі инші змагання з якогонебудь боку не можуть вдоволити потребам українського народу.

У Львові, 1. вересня 1924.

Олександер Барвінський.
Юліян Романчук.

Ґенерали воєводами.

До справи номінацій двох польських генералів, Янушайтіса й Ольшевского, воєводами поліським й волинським, яку ми ширше порушили у двох останніх передових статтях нашого часопису (одну з них сконфісковано в цілости а другу в половині!) — пише „Курер польскі“, що ціла східна прикордонна територія буде поділена на дві стрефи: північну й південну. Генерали-воєводи поділяться отими стрефами. Їхні номінації буцім то спонукані „необхідністю тісної співпраці цивільної і військової влади“. „Досвід і військовий авторитет нових воєводів запевнюють гармонійне і послідовне переведення їх розпоряджень, які разом з утворенням корпусу військової прикордонної сторожі підчиненої міністерству внутрішніх справ, мають запевнити поворот і втримання ладу при кордонах „східних кресів“.

Як виглядатиме та „гармонійна співпраця“ і який буде її ефект — швиденько побачимо.

відгуки дня.

Сміливе інтервю.

Поручивши свої крухі части тіла: руки, ноги, ребра і згорблений хребет памяти своїх приятелів, я зважився на карколомне підприняття.

А саме: Вибрався я на інтервю до атлета Мурина Крамбамбулі, який завитав у наше холодне підсоння.

Від Вєрочки, яку крім мене знає з „Варшави“ один наш старший діяч, довідався я, що Крамбамбуля говорить по російськи. Перебуваючи в кацапських товариствах навчився я з цієї мови стільки що й вони: „ізвініте“, „пажалуста“, „вот какая єрунда“ і... розуміти пяте через десяте.

Йду...

Готель Ванда. 12 год. в полудне.

Питаю служби, де мешкає артист-силач Крамбамбуля.

Оглядають мене, з цікавістю людей, що дивляться на варята, або самовбийника.

— Перший поверх, N-го 27! відповідають.

З відповідною дозою оправданої тремти витаскуюся на поверх і підступаю під небезпечні двері.

Зі середини виходить здоровезний хропіт, мов би двайцять наших дядьків слухало недільної проповіди.

Мені прийшов на думку страшний смок, якого свого часу позбавив життя православний Русин — Кожумяка. І я маю за хвилину вступити до печері смока, але в мене сили обмаль, а відвага хоч і була, то десь розвіялась як наші політичні надії.

— Але... раз мама родила (тому 30 літ!) подумав я і стукаю (не „пукаю“ як кажуть Галичане).

Хропіт не вгавае...

Стукаю вдруге.

— Хто там? Заревіло щось з кімнати.

— Я, Галактіон Чіпка, фейлєтоніст, якого люде в приступі доброго гумору прозивають редактором.

—В-війдіть!

КОНЦЕРТ
Шиснайцятки Бандуриста
в ХОДОРОВІ, неділя 7. вересня ц. р.
По концерті вечерниці з танцями. Дохід на будову Українського Театру у Львові.
343 1—2

Відхилюю двері і всуваюся крізь зроблену шпару до середини.

З ложа підялася якась гора в сорочці в „і так далі“, з мідяним баняком на верха.

— Якого чорта? загуділо з нутра гори.

— Прийшов на інтервю до шановного добродія! відповідаю солодко.

— Умгу!... Сідайте!

Я присунув крісло під двері і сів.

— Атлєт блимнув на мене страшними білками.

— Питайте що вам треба, а я за той час попід вечіркую!... і взявся обгризати чиюсь ногу.

— Певно якийсь мій попередник!... майнуло мені крізь голову і я ще більше присунувся до дверей.

— Дорогий пане артисте, ми чули, — почав я, що ви знавець українських справ. Тому я прийшов спитати.

— Ну!!

— ...Як ви дивитесь на наші дипльоматичні поїздки?

— Добре, що їздите. Не зашкодить вам побачити трохи світа. Але попри блескучі невдачі, ви робите один промах. Ваші делегати, і фізично слаби, не можуть як слід підпержувати справи. Треба конечно анґажувати нас, професійних атлетів, щоби в пригожий момент ми справу відповідно поперли.

— Дякую... А яка ваша думка про наших політиків?

— Багато з ваших політиків ні до чого не годиться: Сухі, привялі, змізерованї. Але всеж таки пару з них гайте вивхати а решту відсилайте транспортами на Мадярщину, може вжнють їх замість ослячого мяса до салямі.

— Знаменито. Дуже вдячний... Тепер будь ласка, що ви думаєте про український спорт?

— Ваш спорт має всі вигляди на будучість. Ви ліпше пєте горівку, як ми кокосове молоко.

— А тепер з иншої матерії: Прошу мені сказати, який ваш погляд на тутешні жінки?

— У Львові жінки носяться зовсім подібно, як і в Конґо. Тільки ваші носять дві перепаски, а наші одну, на бедрах. Від часу як я приїхав, запримічую, що львівські панни хочуть конечно стати чорними і немилосерно смаляться на сонці. Любовна тактика зрештою та сама. Наші для білих смарують лице крейдою. Щодо звичаїв, то вони теж подібні. Те що діється на Світезі, побачите і над нашим озером Титікака.

— А мущини? запитав я.

— Мущини ваші дуже ріжняться від наших. Женатий Мурин зовсім не змінюється, а у вас що другому виростають найдалі місяць по шлюбі роги на лобі. Ви може цього не запримічуєте, але.., гляньте уважно в зеркало...

— Дякую! вищіпив я крізь зуби і навіть не прощаючись вибіг як опарений з готелю.

На вулиці мені опала полуда з очей.

Стрічаю мущин: знайомих і чужих старших і молодих, а всім їм вистають якісь ґудзи знід капелюха.

Я перший в житію прокляв свою білу шкіру і забажав стати щасливим Муриной над берегом озера Тітікака.

Галактіон Чіпка.

З музичного життя.

Недалекі концерти: „Бандуриста“, В Божейківної, І. Туркевичівної та Антона Рудницького.

З канцелярії кооперативи „Українськиї Театр“ інформують нас: Шіснайцятка акад. хору „Бандурист“ відбідає в неділю, дня 7. вересня ц. р. Ходорів, де уладжує концерт приласкавій співучасти Вп. п. Ірини Туркевичівної і Маркіяна Винницького. Перед концерті вечерниці з танцями.

В понеділок 8. вересня ц. р. уладжує відома нашому громадянству пяністка, проф. музичної консерваторії у Відні п. Володимира Божейківна в салі Муз. Т-ва ім. М. Лисенка (Шашкевича ч. 5) — фортепяновий вечір. Білєти продає кооператива „Український Театр“ — Руська 18!.

Антін Рудницький, пяніст і композитор, — елев берлінської „Meisterschule“ — з кляс найвизначнійших німецьких професорів Шрекера і Петрі-ого, який з великим успіхом концертував вже в Берліні та взяв першу нагороду на конкурсі тамошної музичної академії, перед поворотом до Берліна уладжує в найблищих днях кілька концертів, а саме в Станиславові, Коломиї, Бучачі, Бережанах, Самборі і Золочеві.

Як його партнерка виступає артистка п. І. Туркевичівна, яка крім оперових арій, відспіває пісні композиції Ст. Людкевича, Барвінського та А. Рудницького.

Частина доходу всіх тих концертів призначена на будову українського театру у Львові.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Вже вийшла і продається в Книгарні Наукового Тов-а ім. Шевченка, Львів, Ринок 10

Єфремова: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА в двох томах

340 Четверте, розширене і перероблене видання; Ціна прим. 16·70 зол. опр., 23 зол. На провінцію висилається за дочисленням порта. Книгарям дається опуст. 1—2

Дрібні вістки.

Французько-радянські переговори будуть закінчені щойно по повороті Еріо з Женеви. Крім офіц. делегатів обох сторін, до комісії будуть допущені представники власників облігацій російської передвоєнної позички.

Вістка про большевицьку мобілізацію — як запевняє польський урядовий комунікат — є німецькою видумкою, призначеною задля підірвання польського закордонного кредиту.

Приймяття нім. парляментом лондонської угоди зустрінула вся лондонська преса з великим вдоволенням.

Льорд Пармур, делегат Англії в Союзі Народів, має намір внести на поширення Ради Союза Народів з 10 на 16 делегатських місць, та щоби туди ввійшли Німеччина і Союз С. Р. Р.

Бенеш у переїзді до Женеви на засідання Союза Народів, був привитаний на двірці Верони офіціяльними представниками влади італійських фашистів.

НОВИНКИ.

— **„На коротну мету".** Початок, середину і кінець вирвав п. прокуратор з вступної статті під повищим заголовком, пускаючи її ще на „коротшу мету", аніж вона була призначена. Для товариства сконфіскував п. прокуратор ще кілька місць з рубрик про український університет та дописей.

— **Астрономи збешталися.** З причин від редакції календарів незалежних, заповіджена на 1. мин. місяця повна затьма сонця не відбулася. Обширне наукове освітлення невдачного експерименту, чайдуть читачі в одному з найблищих „малих фейлетонів".

— **„Жандарм Европи".** З ініціятиви і під проводом польських комуністів відбуваються в пограничних місцевостях радянської Білоруси демонстрації віча, на яких обговорюється невиносиме положення Українців і Білорусинів у Польщі. Мінський комуніст Савіцкі, Поляк з роду, ужив на одному з віч фрази, мовляв Польща є „жандармом Европи". Фраза принялася і нині по той бік кордону утворився повий синонім Польщі як держави.

— **Біда з табличками.** Польська влада видала указ, щоби при возах мати таблички: чий віз і звідки, а хто важився би без такої таблички їхати, то заплатить кару. Люде поробили собі таблички, хто по польськи, хто по своїому і здавалось би, що все буде в порядку, але де там? І так „паньствова" поліція в Сокільниках з комендантом на чолі, (5 км. від Львова) уладила собі дня 22. ц. м. на стрийськім гостинці лови на безтабличників, але найбільшу увагу присвятила українським табличкам. Хто не мав таблички — цього записували, властителя української таблички пан комаидант витав: „Ty myślisz, że tu Ukraina, jak będzie Ukraina, to będziesz sobie pisał po rusku, teraz Polska"! І з цими словами сипалися на „винного" удари палиці із щедрої руки пана коменданта, переконуючи деліквента, що він живе в „wolnej Polsce". Запитуємо нею дорогою команду поліції, львівське староство, воєвідство і міністерство внутрішних справ, відколи вже в білий день на широких дорогах вільно поліції зневажати і бити людей та котра з тих влад видала тайний указ на цього рода поборювання табличок написаних українською мовою.

— **Причинок до мішаних подруж.** Під Любачевом в Лисих Ямах оженився якийсь заволока Голембйовский в домі українського господаря Воробія. Якийсь час сидів тихо в чужій хаті, але згодом здарило йому до голови, мовляв „тут Польща і тут польське право". Жінку, яка мимо свого подружа з заволокою ходила до церкви, бив до безпамяти, а коли овоці старий Воробій став в обороні дочки, розшалілий кшевіцель польскості на кресах рубнув його кількакратно сокирою так, що Воробій за якийсь час віддав Богові духа. Голембйовского арештовано, а селяне з Лисих Ям роздумують, до чого то доводять мішані подружа.

— **Нещасна Японія.** В слід за величезним землетрусом, який перемінив ряд японських міст в румовище, навістила цю нещасну країну епідемія тужня, яка охопила цілий край. До тепер стверджено 1300 випадків смерти. Найбільше число жертв занотувала Йокогама і Кобе.

— **Рекорд безмоторного літака.** Паріський летун Туріє установив новий рекорд безмоторної авіятики, перебуваючи в повітрю 9 год. і чотири мін. без перерви. Досьогочасний рекорд устелений в Німеччині, виносив 8 год. 41 мін.

90-ліття переписного листка. Дня 31. серпня ц. р. проминуло 50 літ від появи першого переписного листка, який появився вперве в Рудельсбургу 1874 р.

— **Збірне видання творів Троцького.** З Москви доносять, що рада народніх комісарів рішила видати збірне видання творів Троцького в 23 томах на державний кошт.

— **Катастрофа в копальні.** Ще в січні минулого року мала місце в копальні „Гуго" в Микульчицях на Шлеську катастрофа, якої жертвою упало кількапятьох робітників. Тіла трьох з них добуто по тижневі. По решті копальників загинув і слід, бо знищений пожежою шиб не давав доступу для пошукувань. Щойно тепер вдалося дійти до місця катастрофи. В присутности представників копальняних властей, на пятьдесять метрів від місця пожежі найдено тіла 17 копальняників, що виглядали як мумії. Нещасні лежали в різних позиціях, з яких видно, що робітники тікаючи з шибу попадали в простір виповнений димом, в якому моментально дусилися. Крім 17 найдених робітників остає в копальні ще 25 невідшуканих трупів.

— **Ще про убивство Маттеотія.** Находка трупа Маттеотія так сильно вразила арештованих в звязку з убивством Думіні і Філіпелі, що вони несподівано призналися до всього. Характеристичне, що поліцист, якого собака найшла трупа, зберігав тайну дотї, доки за находку трупа не назначено нагороди в сумі 25.000 лірів...

— **Подвійний докторат слюця.** В Гайдельберському університеті промувався недавно Рудольф Кремер з Гайльбровну на доктора прав і фільософії. Оба докторати зложив він magna cum laude, що тим цікавіше, що подвійний докторант є цілковито сліпим.

— **Бють і плакати не дають.** Польща, яка ще не вичухалася по поразці на паріжській олімпіяді, понесла нову невдачу, тим разом в Будапешті. Угорська фотбалева дружина побила польську репрезентативну дружину у відношенню 4 : 0. Бють і плакати не дають...

— **Розчарування „марсіян".** Марсіяне, що є не мешканці нашого сусіда, але астрономи нашої землі, які хотіли усе поставити на карту Марса, розчарувалися. Момент найбільшого зближення Марса до землі не дав астрономам ніяких нових здобутків, крім удержання в силі досьогочасних гіпотез про Марсові кавали, шапки снігу на бігунах, атмосферу і т. п. Причинилися до того виїмково неприятні умови погоди, яка панувала ледви не на усіх обсерваційних пунктах дня 23. м. місяця.

— **Як виглядають люди на Марсі?** Один паріжький вчений, директор природописного музею, член академії Едмон Перріє, описує в своїй книжці: „Життя на планетах" вигляд мешканців Марса, який він сконструував собі на основі наукових даних. Отже „марсіяне", є русяві, стрункі. Очі в них сині, великі і більш акомодативні від наших. Ніс в них дуже великий, череп і грудна клітка дуже об'ємисті, натомість кінчини дуже тонкі. Не мають вони того, що зветься в нас „станом", який розділює груди від черева, через що загальна їх „фігура" дуже відмінна від нашої. Марсіяне вірять в якийсь мітичний початок світа, але вони є переконані, що людина ніколи не дійде до того, щоб розгадати весь змисл буття. Під тим оглядом, говорить Парріє, вони є розумніщі від нас.

— **Чоловік перебіг коня.** В лондонському Крістель-Паляс відбулись недавно виїмкові в своїому роді перегони коня з чоловіком. Протягом пяти днів перебіг спортсмен Харт 556 кільометрів тоді, коли кінь перебіг 543 і далі не рушився з місця. Харт одержав 300 фунтів.

— **300 нових часописів в Берліні.** В звязку з усталенням валюти в Німеччині почало в Берліні виходити 300 нових часописів.

— **Поганські племена в Росії.** В глибині північної Росії відкрито недавно дике, поганське племя Черемісів, яке покланяється „Великому Юмові", в якого честь відбуваються дорічні свята під назвою „Агасавем". Своїому богові приносять Черемиси жертви в людях а головно дітях. Велику ролю у вірованнях Черемісів грають лісові духи звані Овдени.

— **Зїзд червоношкірих.** В околицях Тульса в провінції Оклягома зібрався недавно перший конґрес вимираючих червоношкірих, північно-американських Індіян. Число учасників досягає 10 тисяч, які приїхали на конґрес кінно, залізницями та автомобілями. На обширному оболоню під містом розбито по старому звичаю табор, де уладжувано воєнні наради, уріжноманітнені національними танцями. Багато червоношкірих властителів нафтових теренів приїхало у власних, величавих автомобілях, украшених мальовничими національними відзнаками.

— **Монархісти на Мадярщині.** Мадярський духовник в Америці Марчінко, веде агітацію в цілі посадження на мадярському престолі графа Сечені, одруженого з дочкою міліонера Вандербільда.

— **Збірка почтових марок Миколи II.** Радянська влада продала недавно збірку почтових марок, зібрану царем Миколою II, в якій найшлося около 35.000 марок великої вартости.

— **Ювілей берлінського союза архітектів.** На днях обходить берлінський союз архітектів столітній ювілей свого істнування. Союз оснований 1824 р. знаменитим німецьким архітектом Шінкелем.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

КОРИСТАЙТЕ!!!

Ще кілька днів всілякі товари о 50% дешевше: **ВЗУТТЯ** ориг. Goodyaer від 9·50 до 19·50 зол. **Муж. сорочки** білі і колір. загран. від 5 до 9·50 зол. **Капелюхи** від 4—11·58 зол. **Кравати** від 1·50—4·20 зол. **OLD ENGLAND.** Магазин муж. мод. **ЛЬВІВ, Галицька 1.** 327 2-2

Ширіть наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

На „Рідну Школу" зложили Вп. п. Ольга і Олена Кульчицькі з Перемишля 56 зол., неприняті Вп. Л. Підляшецьким з Глинного. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 332 1-1

Реколекції заходом Тов-а Катехитів відбудуться в днях 6., 7., і 8. вересня, а Заг. Збори Тов-а 9. вересня в духовнім семінарі у Львові. Кошта удержання виносять 12 зл. — ВИДІЛ. 339 1—2

„Бурса ім. Івана Франка в Яворові прийме гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двайцять-пять) золотих. В українській яворівській гімназії є ще вільні місця". 318 3—3

Дрібні оголошення.

ЖУРНАЛІ мод, крої, манекіни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних робіт, самоуки шиття, гуртом і детайльно по конкуренційних цінах поручає Альольф Геллес Тернопіль, Валова 2. Висилка до кождої місцевости відворотно за післяплатою. 314 2—5

ПОТРІБНА солідна женщина до заряду дому у священика. Зголошення до Адміністрації „Діла" під „Вдовець". 321 3—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Незабаром вийде з друку

„ТАБОР"

воєнно-науковий журнал ч. 2.

Передплату надсилати по адресі:

ПОЛЬЩА, Калїш, поштова скринка 61. П. ШАНДРУКУ.

Polska, Kalisz, poczt. skr. 61.

342 P. SZANDRUKOWI. 1—3

Пана О. Равлюка

з КОЛОМИТ взиваю, щоби **найдалі** до трьох неділь звернув мені **позичену річ**, або в тім часі подав **свою точну адресу**, по якій моглоб його знайти **моє судове** завізвання. В противнім разі буду його уважати за легкодушного мантія.

З. Кирилович, Коломия, Міцкевича 8, 338 1—1

КОНКУРС

Отсим розписується конкурс на посаду гр. кат. духовника при Закладі умово хворих в Кульпаркові.

До цеї посади є признані побори IX. категорії плати урядників державних як також помешкання в Закладі за оплатою після виміру належитостей.

Ті що стараються о сю посаду мають внести прошення до Тимчасової Самоуправи (Tymczasowy Wydział Samorządowy) у Львові, з свідоцтвами родження, горожанства польського і табелею статистичною через Дирекцію Закладу найпізнійше до кінця вересня 1924 р.

За Директора
344 1—1 *Д-р Іван Фокс.*

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —

ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ГУРТІВНЯ ВЗУТТЯ"

„ГЕРА"

282 8—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

РІЛЬНИЧІ МАШИНИ

як молотільні, керати, млинки, січкарні, плуги, борони, центрифуґи і проче

ЗА ГОТІВКУ АБО НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

доставляє сейчас

„ЦЕНТРОСОЮЗ" Союз Кооперативних Союзів

(передтим Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар")

337 **у ЛЬВОВІ, вул. Зіморовича ч. 20.** 1—3

Жадайте сейчас цінників і услівій продажі!

ЗЛОЧИН

вживає кождий, кому дорогі закупном панчіх, скарпиток і трикотових виробів не вступить до зверненого, спеціяльного магазину панчіх, щоби переконатися, що дістане найліпші, найелегантші, наймодніщі панчохи і скарпитки **дешевше, як в ніждім иншім склепі,** бо скромний наш льокал, а однак богато заосмотрений, міститься

в подвірю на ліво ПРИ ВУЛ. СИНСТУСЬКІЙ Ч. 19 в подвірю на ліво

Як доказ нехай послужить факт, що можна у нас дістати панчохи в ріжних колірах, з подвійною стопою від **60 сот.**, скарпитки від **40 сот.** до найвибагливіших і найелегантших. — За тревалість ручимо.

ПОЗІР! Кождий, що хоче заощадити гроші — нехай за тямить собі докладно нашу адресу: **вул. Синстуська 19, в подвірю на ліво.** 277 4—4

За Редакцію відповідає **Костик.**

Друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок 10.

Ч. 195 (10.288). Львів, четвер 4. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Учительство приватних шкіл У. П. Т. не одержало досі за вересень ц. р. платні.

Кождий Українець і Українка, кожда кооператива, читальня чи яка инша орґанізація хай негайно поспішать з одноразовою більшою жертвою для ратування загроженого рідного шкільництва.

Жертви слати на адресу: „Українське Педаґоґічне Т-во“ у Львові, Ринок 10.

„А маємо ще справу Галичини...“

Голос Льойда Джорджа про наслідки льондонської конференції.

З фільософії війни.

У „Нає Фрає Прессе“ з дня 31. серпня находимо статтю бувшого премєр-міністра Великої Британії Льойда Джорджа, з якої містимо деякі виїмки:

„У мент, коли актори льондонської конференції квітчають своє чоло лаврами, які є ціною за їх участь у славній перемозі, і в мент, коли чекаємо на нові події, маємо ще час оглянутись, щоби перевірити справжній настрій світа по пяти роках, по скінченні великого конфлікту.

„Націоналізм усіх держав є проти льондонського порозуміння. Але колиб воно і не мало прийти до здійснення, то тим самим не не довело би до безпосередної катастрофи. Тому, що найкраща надія на мир лежить у факті, що теперішне покоління мало досить воєн, щоби задовольнити свої найдикші інстинкти. ...Національна гордість спонукує нас до звеличування славних учинків воєн словом і письмом. Терпіння змальовуємо так, щоби вони закрашували геройскість людей, які їх переносили з успіхом і перемагали. Покоління, яке перейшло крізь жах і болото війни не дуже квапиться повторювати такі досвіди. Одначе це покоління щезне, а на його місці зросте нове, яке не знає нічого про страховища та терпіння великої війни, а яке буде залите повінню творів історичних, літературних, публіцистичних та мистецьких, що змальовуватимуть велич цієї війни.

„Молодь, яка в 1918 р. була ще надто молода до військової служби має нині саме 24 роки. Ще за 10 літ вона творитиме більшість на всіх виборчих листах. Історія людства є вічним переходом з царини досвіду у царину уяви...

Вибуховий матеріял.

„Світ є переповнений матеріялом міжнародніх ворожнеч. Льондонські договори повинні прийти в пору, шоби стримати катастрофу. Ще час, завдяки щасливому випадкові перерізати притаєні нитки призначені до підпалу вибухового матеріялу. І так тягар повоєнних репарацій залишиться і стане з кожним роком важший. І як довго його двигатиме німецьке робітництво, коли воно догляне, що виносить на плечах свої власні припаси? Чи скине його зі себе силою чи хитрощами? І який буде настрій у Франції, коли Німеччина заявить, що домагається ревізії умовин проєкту Dawes-a? Мир світа залежить від відповіді, яку дасть доля на ці питання. А поруч цих питань є ще й інші. Замучена війною Европа не кінчиться на Вестфалії. Істнують проблєми наповнені лихом, яких не торкається ні справоздання Dawes-a ні навіть Версальський трактат“.

Російські кордони.

„У Східній Европі витворюються щораз нові зударення і почування ненависти. Коли в англійськім міністерстві закорд. справ підписано російський договір, голова радянської делєгації Раковський склав заяву про становище радянського уряду до територіяльних означень ріжних мирових договорів. Лиховісне повідомлення! Росія є невдоволена своїми кордонами накиненими їй риським миром і анексією Бесарабії. Риський мир придав Польщі території на Білоруси, якої населення по своїм походженні, мові, релігії та традиції є російські. Анексія Бесарабії Румунією є нестерпною загрозою великої російської пристані — Одеси. Як довго Росія, зі своїм великанським населенням і могутніми джерелами багацтв вдовольнятисьме такими „розвязками“, які російський нарід уважає нестерпною несправедливістю? Росія колись знову поверне до своєї сили, коли викине зі свого нутра заразу, яка її зїдає. Тоді вона схоче знати, що сталось з її спадщиною, коли вона лежала недужа“.

Болюче питання.

„А далі маємо ще справу Галичини. Польща держить в явнім насильстві провінцію, якої ледві третина населення є польською, а дві третині є однодушні мовою та релігією з російською Україною. Якщо колись у Галичині вибухло би селянське повстання, таке, яке ми бачили кілька літ тому в Ірляндії, чи тоді новонароджена та відбудована Росія глядітиме склавши руки, як таке повстання давитимуть у крові її братів?“

Краківський „Час“ у вступній статті з дня 3. ц. м. навівши дослівно цей уступ. радіє, що Льойд Джордж не є добре поінформований про релігію галицьких Українців, поклавши в скобках по слові „релігією“ два оклики. І на доказ, що він, ближчий до наших відносин знає про це краще, пише: „Ні польська частина Білоруси (яку заселює більшість польська та католицька), ні східна Галичина (з в я з а н а к у л ь т у р о ю, е т н о г р а ф і є ю, і с т о р і є ю т а р е л і г і є ю б а г а т о б л и ж ч е з П о л ь щ е ю н і ж з Р о с і є ю) не можуть стати ніколи причиною до війни між Росією та Польщею, якщо до цього не заохочуватиме Росії хибно зрозумілий англійський інтерес або н е у ц т в о а н г л і й с ь к и х д е р ж а в н и х м у ж і в“.

Як бачите Льойд Джордж міг би дечого навчитись від польських публицистів про нашу культуру та історію, якби „Час“ видавався на англійській мові. „Час“ пригадує Англії, що „Польща всією силою, всією своєю душею змагає до вдержання миру, якого потрібує для цілей своєї консолідації більше як усі інші народи, як це у своїм творі виложив Англійцям гр. Алекс. Скшиньскі“. Щоби зарадити неуцтву англійських дипльоматів польський дипльомат пише для них по англійськи книжку, а вони або не хотять її читати або не є нею переконані. Що за неуцтво з їх боку, правда?

Справа українського університету.

Три комулінати. — Голос „Українського Голосу“.

Наша редакція одержала в цій справі аж три комунікати, з яких два: від Тіснійшого Народ. Комітету і Кураторії Українських Високих Шкіл з оригінальними підписами тут друкуємо в цілости:

Комунікат Тіснійшого Народнього Комітету.

З оглядом на поголоски, які кружляють в звязку з позакулісовою акцією деяких польських урядових кол в напрямі творення суррогату українського „університету“ в Кракові, Тіснійший Народний Комітет заявляє:

І. Український народ західно-українських земель ніколи не відступить від свойого безперечного права на свій власний університет у центрі своєї національної території у Львові.

Створення українського університету денебудь поза Львовом являється наругою над природним правом української нації та не може ніяким робом заспокоїти її культурних потреб.

ІІ. Спроби утворення українського університету на території корінної Польщі мають на меті збаламутити загальну опінію чи то міродатні міжнародні чинники. немов то Польща сповняє свій обовязок та заспокоює культурні потреби українського населення західно-українських земель.

Тіснійший Народний Комітет стверджує, що нікого з членів Української Народної Трудової Партії не уповажнював вести переговори або якнебудь співділати в справі творення українського університету в Кракові або у Варшаві. Всяка участь членів У. Н. Т. П. в згаданій акції була би нарушенням партійної карности що і потягнулоб за собою статутом передбачен наслідки.

Львів, в серпні 1924 р.

З Президії Тіснійшого Народнього Комітету:

Д-р Ів. Голубович голова — *А. Малецький* ґен. секретар

Д-р Олександер Марітчак заст-голови.

Комунікат Кураторії Українських Високих Шкіл.

З огляду на поширювані останніми часами вісти в справі оснування польським урядом українського університету в Кракові чи Варшаві, Кураторія Українських Високих Шкіл, яка складається з представників усіх українських політичних партій та культурно-освітних кол заявляє:

І. Українське населення західно-українських земель має безперечне право на свій власний університет у центрі своєї національної области у Львові.

Створення українського університету денебудь поза Львовом, зокрема серед чужої ворожої культури, являється наругою над природним правом української нації та не може ніяким робом заспокоїти її культурних потреб.

ІІ. Спроби утворення українського університету на території корінної Польщі мають на меті збаламутити загальну опінію чи то міродатні міжнародні чинники. немов то Польща сповняє приняті на себе зобовязання та заспокоює культурні потреби українського населення західно-українських земель.

Кураторія Українських Високих Шкіл ствердже, що ніяка з компетентних українських громадянських і політичних установ не дала нікому мандату до яких-небудь переговорів чи співпраці у творенні українського університету в Кракові або Варшаві. Тому всяка участь українських чинників, або мужів науки в цім напрямі противиться волі українського народу і виходить на його шкоду.

Львів в серпні 1924.

За Кураторію Українських Високих Шкіл.

Д-р Олександер Марітчак, Михайло Матчак за секретаря, *Аркадій Малецький* член Кураторії, *Дмитро Палїїв* член Кураторії.

Крім цього одержали ми відпис „заяви Українців професорів державних університетів зібраних у Празі в справі оснування українського університету“, а саме професорів: Ів. Горбачевського, Степана Смаль-Стоцького, Олекс. Колесси, Кирила Студинського, Стан. Дністрянського і Ст. Рудницького. З огляду на те, що доручений нам відпис не має власноручних підписів згаданих професорів і вирінають деякі сумніви щодо його згідности з оригіналом, ми обмежуємось на короткім переданню змісту тої заяви.

Зібрані у Празі в днях від 27. до 31. серпня університетські профе-

Пр. 786/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 190 з дня 28. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: Оригінальна номисловість в уст. а) вступ до слів „надто богато“, дальше уступи між словами, б) автономії а ось так меншбільш, в) вкінці 1922 а Два роки в) факультету а справа українського, г) нелегальними а замісць врешті, д) в уст. від слів і закон буде сповнений до кінця артикулу, 2) На радянській Україні в уст. між словами прості а Большевики, 3) Проти закону про киесове шкільництво в уст. між словами а) утраквістичну а Ще більше, б) Польщі а На самій містять в собі есство злочину з § 65 а) закону карного узнав доконану в дни 27. серпня 1924 р. конфіскату заоправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493 з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно. в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 29. серпня 1924

(Підпис нечиткий.

сори після вислухання звідомлення уповноваженого (ким?) посередника д-р Романа Смаль-Стоцького, а також інформацій проф. д-ра Кирила Студинського — ухвалили заявити готовість передати польському урядові з наукового боку свою думку про заснування українського університету, якщо він матиме осідок **на українській території**. Одночасно згадані професори дають проф. д-рові Кирилові Студинському уповноваження „до дальшої виміни думок“ (з ким?!) а д-ра Романа Смаль-Стоцького „просять і на дальше посередничити (між ким?!).

З коментарями в справі цеї заяви здержуємось аж до одержання ближчих автентичних інформацій.

*

Одночасно перемиський „Український Голос“ містить на цю саму тему невеличку статейку, яку передруковуємо в цілости як характеристичний зразок пануючих настроїв:

„Польський уряд пізнав, що без порозуміння з українськими науковими і політичними кругами не вдасться йому зорганізувати українського університету. Замість звернутися до тих кругів через соймових послів, став шукати баришівника. І знайшов собі в особі д-ра Романа Смаль-Стоцького, сина звісного буковинського діяча, б. проф. чернівецького університету. Вишукав його в Лондоні посол Скірмунт і післав до Праги, а звідтам до Львова, щоби переговорював з Українцями. Минулого тижня д-р Р. Смаль-Стоцький прибув до Львова і став „переговорювати“ з ким тільки вдалось. Всі представники так наукових як і політичних кругів передусім заявили цему панові, що він взявся за не своє діло, хіба на те, щоб скомпромітуватись; коли польський уряд має що-небудь сказати українському громадянству, то може це зробити тільки через українську парляментарну репрезентацію. Що-до українського університету, то він мусить бути тільки у Львові. Польське правительство може основати собі в Кракові навіть український університет, але з таким університетом українське громадянство не хоче мати нічо до діла. Супроти погроз польського уряду, що зоно покличе на краківський український університет професорів Москалів і Поляків, українські круги відповіли, що тут польський уряд може собі робити що хоче і покликати не тільки Москалів і Поляків, але і Японців, Хінців, Турків і т. д. Це не інтересує українського громадянства, бо воно стоїть на становищі, що український університет мусить бути тільки у Львові. З тими інформаціями виїхав д-р Смаль-Стоцький до Варшави і здав звіт міністрови Міклашевскому. Що тепер зробить польський уряд, нам нічого не відомо“.

Супроти теперішних політичних відносин в польській державі і на міжнародній арені годі вимагати від Українців иншої відповіди. Українці знають також дуже добре, чому польське правительство так „журиться“ українським університетом саме тепер. Жалувати тільки треба, що д-р Р. Смаль-Стоцький дав себе в добрій вірі ужити до акції, не зваживши краю. Жалувати також треба, що столична щоденна преса не зреферувала „місії“ Стоцького докладно, не тому, що неначеб це була якась епохальна подія, але впрост тому, щоби баламутство не ширилось. Очевидно, львівська преса ігнорує „місію“ Смаль-Стоцького як таку, про яку не варт і писати. Але треба знати, що всякі чорні духи не використають, щоби ширити отрую серед громадянства, особливо на провінції. А то чути вже голоси — наклепи, яких ми вже наслухались багато від 6 літ. Дійшло навіть до того, що підозрівають проф. д-ра К. Студинського неначеб він прияв оферту міністра Міклашевского на катедру в Кракові Це впрост абсурд, бож українське громадянство дуже добре знає, що проф. Студинський був якнайостріщим противником навіть тактичної резолюції Нар. Комітету в році 1923. А ми знаємо, що проф. Студинський не любить зміняти своїх політичних переконань; зрештою він не прияв би ніякої здоферованої місії політично-національного характеру без виразного дозволу політично-національного преставництва цілого народу. Найліпше булоб, щоби сам проф. Студинський забрав голос і прилюдно підірвав ґрунт всяким наклепам. А на будуче нехай і львівська щоденна преса нотує такі факти і тим самим нівелює акцію чорних духів.

Щодо докорів на адресу „столичної щоденної преси“, яку ми, на превеликий жаль, самі репрезентуємо, то вони безпідставні. Преса не має обовязку переповідати всіх спліток і роздувати їх до розмірів полічичної події, а також не має на своїй службі тайної поліції, щоби могла перевірити у подорожі мандруючих професорів.

Дрібні вістки.

В Ленінгороді (Петрограді) портові робітники уладили велику демонстрацію. В сутичці з військом згинуло 15 робітників. Теж саме в Саратові вибухли робітничі розруки: є багато вбитих. Шириться страйковий рух.

Латвія спитала офіціяльно Союз С. Р. Р. наскільки правдивими є вістки про радянську мобілізацію. Відповіді ще нема.

Справа військової контролі, яку Ліги Націй мала би виконувати в Німеччині й б. ворожих антанті державах, буде предметом одної з перших розмов Ерріо з Макдонельдом у Женеві.

Певетті делля Рока, директор департаменту у париському міністерстві закорд. справ, має стати новим франц. послом в Німеччині.

Естонія предявила Лізі Націй проект розбросння на Балтику. Ніякій державі не вільно тримати на балтійських водах военної фльоти більше 100.000 тон.

Мільран, б. президент Франції, вважає евакуацію Поруря зменшенням гарантій забезпеки Франції.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського порту“. (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. кн. 13563 Львів, Руська ч. 20.

За ревізію рішення конференції амбасадорів з 14. березня 1923.

Західно-українське Товариство Ліги Націй внесло до Союза Народів в Женеві меморіял, в якім, покликуючись на численні свої і инших українських чинників представлення і жалоби до Союза Народів в справі правно-державного становища західних українських земель і положення на них українського населення, домагається ревізії рішення Конференції Амбасадорів з дня 14. марта 1923 року та пороблення реальних заходів для зреалізування українським народом права самоозначення. Відпис цього меморіялу вислано премієрам головнійших европейських держав з просьбою, щоби правительства тих держав поручили своїм делегатам в Союзі Народів, аби вони спонукали Раду Союза зайнятися західно-українською справою і явилися оборонцями домагань українського народу західних українських земель. До меморіялу крім инших залучників, які представляють правно-державну сторону західно-української справи і фактичні відносини на західних українських землях, долучено також „Заяву“ всіх українських партій Галичини, в справі так зв. кресових законів.

Ліґа Націй.

Відкриття V. зборів.

На першому засіданні V зборів Ліги Націй були репрезентовані 54 держави; присутніх було 600 делегатів. В передових рядах салі засідань засіли такі відомі державні діячі, як Буржоа, Бріян, Люшер, льорд Пальмур, Саляндра, Мотта, Брантінг, гр. Іші, гр. Апоні і и. Неофіціяльні делегати все ще зїзжаються. Взагалі Женева ще не бачила такого грандіозного зїзду, як оце тепер, з нагоди V сесії Ліги Націй. Рахують, що лише в двох останніх днях серпня приїхало біля двайцяти тисяч осіб, у тому 280 кореспондентів закордонних часописів.

Перше засідання відкрилось промовою бельгійського делегата, міністра закорд. справ Гюманса.

У своїй промові Гюманс підкреслив факт, що Ліґа Націй на протязі останніх чотирьох літ своєї діяльности перевела багато справ першорядної ваги. Ніхто не в силі заперечити, — він казав — що завдяки Лізі Націй силу ріжних скомплікованих суперечок поміж поодинокими державами полагоджено в мировому шляху, без проливу крови. Створений Ліґою у Газі Міжнародній Трибунал своїми численними осудами придбав собі довіря народів. — В дальшому ході своєї промови Гюманс накреслив образ діяльности Ліги Націй за останній рік і перейшов до обговорення наміченої праці теперішніх зборів, при чому вказав на проект договору про взаємну допомогу, як найважливійший предмет нарад. Збори вислухають спершу погляду поодиноких держав на згаданий проект договору. Промовець пригадав, що члени Ліги Націй взяли на себе урочистий обовязок зменшити свою збройну силу до тої мінімальної межі, яку можна погодити з національною забезпекою і виконанням міжнародніх зобовязань. У деяких роботах Ліги Націй — сказав Гюманс — взяли би участь також Німеччина, Зєдинені Держави, Союз СРР. і Туреччина, хоча вони й не є членами Ліги. Вкінці боронив Гюманс тезу, що ідею Батьківщини можна погодити з ідеєю Ліги Націй.

По промові Гюманса переведено вибори голови зборів: вибраний Мотта, голова Союзної Ради Швайцарії й її делегат до Ліги Націй. У промові, в якій новий голова дякував за вибір, він висловив свою особливу радість з приводу признання на льондонській конференції принципу арбітражу, принципу, який має величезне значіння для гарантій забезпеки поодиноких держав перед воєнними нападами а також для справи розброєння. Присутність визначних державних діячів цілого світа найкраще свідчить про те, що Ліґа Націй щораз більше зискує в очах світової громадянської думки.

Потім збори рішили вибрати, як звичайно, шість комісій для розгляду справ, що находяться на черзі нарад. В середу мав відбутися вибір шести заступників голови зборів.

З німецьких настроїв.

Вибори до німецького парляменту заповідаються не зараз, а щойно на початок 1925 р. Як поділяться сили поодиноких партій, нині ніхто не в силі передбачити. Від вислідку цих виборів залежатиме, чи залишиться дотеперішній курс політики в руках середніх партій, чи може націоналісти поширять свій вплив. Хоча завдяки становищу націоналістів, з яких частина голосувала за льондонським договором розвязання парляменту оминули, проте можна передбачити, що в осени пічнеться завзята внутрішня боротьба.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

ЛИСТ З АФРИКИ.

(Продовження.)

4. Моє товариство.

Не можу спати. Може тому, що спав серед базарних уличок Медіни, — а може причиною цього ясність, білість ночі. Вона розкрила поза моїми вікнами свої чорні, легенькі шати — така вродлива.

Розхиляю віконниці. Непорушно стоять пальми, посеред великої тиші. Якийсь солодкавий запах пронизує воздух - ніжний, невпійманий майже. Так пахне ніч Тунісу.

Нарешті! Нарешті чую шепіт у воздусі. Він такий беззвучний, тайний, мов залиханий. Прислухуюся до його уважно, а серце молотом бється мені в грудях. Нарешті?

Це рій маленьких москітів зайшов до мене в гості й тепер товчеться по хаті безжурно, мов у себе дома.

Ні, вас мені не треба очайдушні галапаси, — не вас!

— — — — — — — — — —

Ми радимо. У чвірку засіли за малий кедровий столик; бронзова, різблена попільничка призбирала чимало недокурків папіросок. Синій густий димок туманом стелиться понад нашими головами, — а ми все радимо. В нас бадьорий настрій. Плянуємо далеку подорож на південь — в оази Ель Джерду.

Години минають за годинами й ніхто не перебиває нам нашої розмови, хіба тростинова завіса в кутку у дверях докине часом своє коротке, несміливе слово — коли чорний негр пройде беззвучно босими ногами через кімнату.

Але-ж про кого мова? — спитаєте певне. Правда! — Я не представив вам іще моїх невідступних приятелів, подорожників-ентузіястів і ви певне взяли їх за Французів або Англійців. Але не Англійці вони — ні! Англієць — бачите — хоч і подорожник завзятий, але вигідна, спокійна людина. Він їздить у сезоні.

Тепер у час неймовірної спеки, коли й стрінеш його де в Тунісі, то певне в затишному сапочку, там, де темне листя кидає велику безпечну тінь на землю, там сидить він певне вигідно в м гкому фотелі й з насолодою пє поволі морожений сок помаранч або жахливу мішанину лікерів — сокстаіл. В руках у його певне велика, дрібненько задрукована газета: Daily News, в очах — спокій фільософа. Знаю його! Подорожує він завжди але — повторяю — по всяким правилам вигоди й люксусу.

А ми? Ми хочемо їхати й бачити, багато бачити, — не спати, а слухати й дивитися. В нас часу мало й грошей недостаток, але замірів й побажань повна кишеня. Мої невідступні приятелі — це Німці — звичайно Німці.

Бачу недовірчиву усмішку на ваших устах. — Невжеж Німці? У французькому Тунісі? А пашпорт? Де взяли пашпорт? Ось і в тому секрет! Мо Німці, уроженці Зальцбурга, горожане маленької повоєнної Австрії, а ці дістають завжди пашпорт у Францію і в її кольонії. Такий вже порядок на світі.

Перший із них чорнявий, енергійний пан Йозеф А., славний торговець мануфактурою (коротко: мануфактурист) призначений нами дійсним провідником й адміністратором виправи. Він бачить ясно, калькулює добре, хоча без зайвої дрібничковости.

Другий, пан Альберт С., білявий, здається, по вигляду, наймолодший, а в дійсности найстарший з усіх. Він дрогуерист. Безпечним, веселим оком дивиться в будучність. До наших замірів ставиться з повним довірям.

Третій: пан Август С. — рукавичникар. Він самий як рукавиця — мягкий, дискретний, мовчки погоджується з рішеннями других. Калькулює старанно, до подробиць. До сотиків і міліметрів. Така вже вдача його. Балакає рідко. Але коли промовить вже слово — регочуться всі — аж дивно. Тільки він один не сміється ніколи.

Вже в шосте ввійшов у нашу хату чорний негр, несміливо згадуючи про поданий обід — а ми все радимо завзято. Врешті приймаємо одноголосно пропозицію чорнявого Йозефа: Виправа порішена, в справі подробиць попрохати інформацій старого власника готелю.

Вдоволені переходимо в їдальню. Обід смакує нам надзвичайно, а в ночі сняться всім великі, жовті верблюди. Цікаво.

— — — — — — — — — —

Половина дня минає нам у Бельведерському парку. Тут серед поважних пальм, химерних рододендрів і делікатних хвой сховала свої стрункі кольони і мінятурні орнаменти — Манубя — маленький павільон. Із повени квітів розквітлий просонцвіт.

Засиніло в наших очах велике море, — бо так хотіло сонце. А воно далеко. Вершечками дерев дивитися треба на край небозводу. Там межується море з небом — і зі сонцем. А сонце — з Богом.

(Продовження буде.)

ба, головно у справі охоронних мит.

У теперішнім стані німецький парлямент не може мати ніякої виразної більшости, ні на боці т. зв. громадянського блёку, ні на боці „великої коаліції". Не виключене, що партійна боротьба може спричинити розвязання парляменту ще ранійше. Боротьба за вдержання теперішньої парляментарної рівноваги ведеться урядом з дня на день.

Дуже характеристичними є заяви голови демократичної партії, бувшого міністра Коха, який мав відчит про нову політичну ситуацію в Німеччині. Він сказав між іншим, що всі є свідомі того, який великий тягар бере на себе Німеччина, підписуючи плян Доза, одначе Німеччина програла дві війни: світову і руську. Той, хто радить їй нині вести ще третю, цей прибільшує її силу, а нехтує ворога. Прийняття пляну Доза є поступом не лише в розумінні німецької закордонної політики та економічної, але й для внутрішньої. Згода Німеччини матиме вплив на тактику націоналістичної партії, яка не зможе вже являтися перед своїми виборцями зі шумними фразами, без ніякого реального пляну. Вона вже тепер виставлена на глум і буде приневолена перейти той самий шлях, що міністр закордонних справ Штреземан.

Трохи шуму натворить нова деклярація канцлера, який зясовує становище німецького уряду до питання про вину Німеччини в останній війні. По подяці всім членам парляменту, які причинились до затвердження проєкту Доза, приходить заява, що Версайський договір накинений Німеччині насильно і він твердить безпідставно, буцімто Німеччина спричинила всесвітню війну. Німецький уряд відхидає це твердження як суперечне з історичними фактами. Німецький нарід домагається, щоби це несправедливе обвинувачення зняли з нього. Докіль це не станеться — до цього часу Німеччина не зможе стати рівнорядним членом братерського союзу народів і на неї глядітимуть як на злочинця.

Перехід Савінкова до большевиків.

Поруч з ширшим описом голосної афери Бориса Савінкова, поданої нами вчора, ми подали також телєграму з останньої хвилини про його повне звільнення большевиками від усякої вини й кари. Одночасно радянська преса оголосила детайлі процесу Савінкова. Отже вже не підлягає сумнівові, що дійсно Савінков перейшов на службу большевиків та що процес, присуд смерти, уласкавлення і т. д. — це була лише згори умовлена декорація.

Савінков склав широкі зізнання про міжнародню антибольшевицьку акцію в останніх роках, при чому м. и. називав суми грошей, які він сам буцім то отримав від Пілсудского, Масарика й инших високих державних достойників на ведення протибольшевицької роботи. Зізнаннями Савінкова має бути сильно скомпромітований дипльоматичний корпус у Варшаві. Зізнання Савінкова тримають поки що у глибокій тайні.

Сама „розправа" велася без обвинуваченого, оборони й свідків. Савінков на письмі сформулував причини, які спонукали його до боротьби з большевизмом, як м. и. берестейський мир, острах перед монархістичною реакцією з виключенням демократій, погляд про ненависть з боку російського народу до большевицької влади і т. п. У своїх зізнаннях Савінков м. и. страшенне накидувався на чужоземних інтервенціоністів, які під покришкою боротьби з комуністами боролися і борються з Росією. Говорив нарікав Савінков на Польщу.

Агенція Земельного Банку Гіпотечного

спілки акційної у Львові

перенесла свої бюра з вул. Рейтана ч. 8.

на вул. ЛЕГІОНІВ ч. 27. (в пасажу на ліво)

Полагоджує як до цього часу всякі банкові чинности.

346 1—2

ОСТАННІ ВІСТІ.

Напади у Сх. Галичині.

„Сл. П." звідомляє: В ночі з дня 1. на 2. вересня в коломийському повіті незнані люде знаменито виекіповані й озброєні напали на постерунок поліції, роззброїли поліцаїв і з їх крісів стріляли до поліції. Ранили постерункового Познанчика. Відвезено його до шпиталя. Нападаючі користаючи з темряви схоронилися в поблизких ярах. За ними вислано стежу. — Дня 1. IX. виконано напад на постерунок поліції в чортківськім повіті. Ранено тяжко постерункового Пйотровского. Нападаючі були в однострояхрад. митної сторожі, знаменито озброєні. Говорили, що вони передна сторожа головної больш. армії. Погоня була безуспішна.

Зріст дорожні о 7 проц.

На основі статистичних обчислень, у місяці серпні, в відношенню до липня, дорожня зросла о 7 проц. На це зложилася підвишка засобів поживи о 12 проц., опалу о 2 проц. і білля о 6 проц., натомісць культурні видатки зменшилися о 6 проц.

Мек Донельд і Еріо в Женеві.

2. ц. м. виїхали до Женеви Мек Донельд і Еріо. Прибуде й Тені.

і каявся страшенне своєї співпраці з Поляками й цілої діяльности в Польщі. Видалення з меж Польщі Савінков зустрінув з правдивим вдоволенням. „Я сів до потягу й моє серце раділо, що мене викинули з отої проклятої країни".

Яку місію призначать большевики Савінкову, чи може він згори зобовязався перевести в користь большевиків деякі справи, про це ще невідомо.

Біржа.

Львів, 2. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·18 — 5·19, канад. дол. 4·92 — 4·93, чеські кор. 0·15¼ — 0·15½, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·27½—0·28½, швайц. франк 0·97—0·98, анг. фунт. 23·20—23.30.

Золото. 20 кор. 21·20—21·40; 20 франк. 21.80—20·00; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.30—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·42 —0·42½, 5 австр. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·14—1·16, рубл. 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·80 —0·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 16·00 до 17·00, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 15·50 до 16·50. Гречка 15·75—16·75.

Студентські справи.

Від Союзу українських студентів „Основа" в Данціґу.

Отсим взиваємо ще раз усіх Товаришів, членів данціґської „Основи", щоби слали по мірі спроможности найбільші датки через Союз на підтержання громадської праці Цесус-а в Празі, яка гальмується через брак відповідних фондів, як це було подано до відома українського громадянства свого часу окремим закликом. Також просимо слати гроші на рахунок своїх вкладок.

З окрема подаємо до відома, що ніяких знижок оплат на Політехніці за минулий семестр нема. Останнім виїмковим річницем внесення решти оплат є 15. вересня. Через Сенат Вільного Міста можна одержати ще відсунення терміну на заплату такс, як що їх хто ще й досі не заплатив (себто 90,00 ґульденів данц.) Хто до цих речинців не внесе оплати, буде згідно з останнім повідомленням Ректорату скреслений з листи слухачів. Отже у власному інтересі товаришів є якнайскорше повідомити Союз про свої залеглости, щоби міг своєчасно поробити відповідні старання.

Союз поробив усі можливі заходи про роздобуття якої допомоги. В тій цілі приступлено також до „Обєднання українських студентських організацій Німеччини" в Берлині, щоби спільними силами усіх облекшити собі на будуче можливість дальшого студіювання на німецьких високих школах.

Через брак фондів з початком серпня зліквідовано домівку на „Цінґлерсгоеге", не було змоґи платити чинш, (згідно з новим договором: по 30 амер. долярів місячно).

До відома бажаючим студіювати на Данціґській політехніці.

Згідно з постановами відповідних студентських Зїздів студенти з українських земель занятих Польщею, які хочуть виїздити на студії за кордон, тому, що їзза якихсь причин не можуть студіювати на своїх Високих Школах в краю, — мусять мати на це окремий дозвіл за посередництвом своїх секцій від Української Краєвої Студ. Ради, щоб уникнути бойкоту організованого українського студенства за кордоном, і лише за таких товаришів Союз буде старатись про прийняття.

Вписи для новопоступаючих тревають від 20. вересня до кінця жовтня (згл. від 15-го травня до кінця квітня). Прохання можна подавати скорше, найлучше старатись подав ти на початку вписів. В виїмкових випадках беруться на увагу і спізнені прохання в листопаді — тоді треба лише платити ще надзвичайну оплату в висоті 13 данц. ґульд.

Для вписів потрібні слідуючі документи:

1) а. Оригінал або відпис (дупікат) свідоцтва матури ґімназіяльної (матура реальної школи не вистарчає)

б) завірений переклад на німецьку мову згаданого св доцтва,

в) коли ходив до якої Високої Школи то свідоцтво відходу від неї-ж

ґ) свідоцтво моральности (Führungszeugnis) вистарчає виставлене лише від уряду парохіяльного по можливости в німецькій мові).

2. Крім того: а) прохання про приняття в число студіюючих Вис. Техн. Школи — (an das Hohe Rektorat der Technischen Hochschule zu Danzig in Langfuhr.)

б) Lebenslauf — опис життя, — оба в німецькій мові.

Усі урядові переклади свідоцтв, або виставлення урядових посвідок в німецькій мові можна полагодити також через Союз по предложенню відповідних документів краєвих і по зложенню потрібної оплати в Громадянському Комітеті в Данціґу.

Всі товариші, які мають дозвіл від УКСРади, для оминення всякої формалістики і для найскоршого полагодження справи пересилають свої прохання про прийняття до Технікй спершу до Verein Ukrain. Stud. „Osnowa" Danzig Langfuhr, Technische Hochschule.

При Політехніці в Данціґу є слідуючі факультети:

1) Факультет I.—для загального знання, який має відділи:

а) духових наук,

б) математики і фізики та

в) хемії.

2 Факультет II.— для будівництва, з відділами:

а) архітектури і

б) загально будівельної інжинерії, та

3) Факультет III. — для будови машин, кораблів і електротехніки з відділами:

а) машинової техніки (будови машин) і

б) корабельної техніки (будови кораблів),

в) електротехніки.

Вписове (3.000 гульд.) й інші шкільні оплати виносять як і для новопоступаючих так і для дальше студіюючих около 300 данціґських ґульденів 280 злотих або більше як 50 амер. долярів, або 12 фунтів стерлінґів); оплату всіх тих сум можна за окремим дозволом розложити найдальше на час тревання семестра.

Скромне студентське прожиття в Данціґу виносить місячно приблизно 15 а то і більше долярів.

Управа Ферійної Комісії „Основи" в Данціґу.

НОВИНКИ.

— **Вгесильність цензури** є така велика, що зі статті може повирізувати доцільно поодинокі шматки і змінити зовсім її зміст. Таку приємність зазнала від конфіскати наша вчорашня вступна стаття п. з. „Потреба закордонного центру"

— **Нова тактика.** Польська преса доносить, що замісць диверзійних відділів, задумують большевики посилати на области Польщі - комуністичних агітаторів.

— **Страхи на Ляхи".** Варшавська преса одержала з міродатних жерел відомости, що поголоски про мобілізацію червоної армії вяжуться з приготуваннями до більших військових вправ, які мають відбутися в околиці Смоленська і на Україні. На вправи покликано 3—4 річники.

— **Радіо в Польщі.** Варшавська дирекція почт і телєґрафів при співучасти представників міністерств промислу і торговлі, внутрішних, військових справ і фінансів, опрацьовує тепер виконавчі приписи до закона про радіотелєґрафію. Право видавання дозволу на радіо-телєґрафічні стації буде прислугувати усім почтово-телєґрафічним урядам. Уладження відбірної стації для фахових цілей залежатиме від згоди головної дирекції почт і телєґрафів. Більші утруднення передбачує при уладжуванню надавчих апаратів. Промислові заведення, які задумують виробляти радіо-телєґрафічні апарати, можуть вже тепер зголошуватися по дозволи.

— **„Ліґа оборони ойчизни".** Так шумно називається організація, про яку читаємо в познанському „Ґіґлондзе Поранному": До нашого міста приїхав зі Львова відвідати свою сестру п. М. С., професор консерваторії, урядник VI ранги, Поляк і католик. Користаючи з нагоди, відвідав він свого приятеля зі шкільної лави, відомого в Познані власника ґостинниці при вулиці св. Мартина. З ним виїхав він фіякром на місто. На довозі до Головної, якийсь осібняк підїхав до М. С. на ровері і потягнув його грубою ліскою по голові, почім кинувся тікати. Професор С. упав залитий кровю, публика кинулася за нападником. Виявилося, що є це член „Ліґи", який з обуренням кричав: „Пустіть мене! То Жид, отже я охрестив його ліскою!" Нещастя хотіло, що тим „хрещеним Жидом" був Поляк, який, їдучи до Познаня, забув обголити собі бороду.

— **Роковини бою під Танненберґом.** В десяті роковини бою під Танненберґом відбулися в присутности 20-тисячного зібрання німецьких патріотів закладини угольного каміння під національний монумент. В святі приняли участь ґенерали Гінденбурґ, Макензен і Людендорф.

— **Убивство дир. Софрона Матвіяса.** Похорон убитого директора семинарії в Перемишлі, бл. п. Софрона Матвіяса відбувся 1. вересня ц. р. Співав хор семинарії. На похорон приїхав м. и. куратор Собіньскі, який виголосив на могилі промову. На похороні був староста Екґарт, бурмістр Костшевскі, комендант поліції Венцковскі і Галецкі, учительство всіх польських перемиських шкіл, української семинарії й ґімназії й мн. и. Вбийників ще не піймано. Польські ґазети заповідають це на найблизші дні. Шовіністична польська преса використовує таємниче й невияснене вбивство дир. Матвіяса для протиукраїнської нагінки. І так львівське „Слово польске", яке категорично твердить, що вбийниками є українські студенти і що вбийство стоїть у звязку з бойкотовою акцією, — іде так далеко у своїх голословних твердженнях, що виразно заявляє, буцімто поміж справниками були абітурієнти самої української ґімназії в Перемишлі. Таке твердження використовує автор довжезної статті у названому вшехпольському орґані (ч. 242 з 3. ц. м.) для домагання... негайно розвязати перемиську українську ґімназію, як „годівлю злочинних елементів". Ще домагання вилазить наче шило з мішка „щирого жалю" польських хіеністів: обурюючись проливом крови вони одночасно радіють, найшовши нову притоку до руйнування українських шкільних установ.

— **Чи не завчасно.** Нинішня „Хвіля", подаючи програму атлетичних змагань пише м. и.: „В третій парі український чемпіон, симпатія Львова Волинець (Росія) і т. д." Чому біля назвиська цього симпатичного перемишляка стоїть „Росія"? Чи тому, що він Українець, чи тому, що називається Волинець?

— **Головне Товариство „Просвіта" і філія Тов. „Просвіт" ім. Т. Шевченка на місто Львів** — подають до загального відома громадянства, що дня 7. вересня ц. р. о год. 11. перед пол. буде посвячення готових фундаментів „Народнього Дому" на Богданівці і вмуровування добродіями основателями цеґол. — Усі львівські і підлъвівські читальні, члени Тов-а „Просвіта" і громадянство повинні взяти й особисту участь в тому святі, як також стати у найбільшій кількости добродіями - основателями „Народнього Дому" на Богданівці.

— **Білий крук.** На днях продано на одній з льондонських ліцитацій перше видання творів Шекспіра — одну з найдорожших книжок на книжковій біржі. Книжка ця, in folio, входила в склад бібліотеки збирача Джона Сотбі, який в останніх роках XVII. і з початком XVIII. віку зібрав велику збірку книжок. Сучасники характеризують Джона Сотбі як „вічно пяного боввана". Всеж таки цей пяниця розумівся на книжках; збираючи такі скарби, що ще донині приносять його потомкам десятки тисяч фунтів

Вже вийшла і продається в Книгарні Наукового Тов-а ім. Шевченка, Львів, Ринок 10.

Єфремова: ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА в двох томах

340 Четверте, розширене і перероблене видання; Ціна прим. 16·70 зол. опр., 23 зол. На провінцію висилається за дочисленням порта. Книгарям дається опуст. 2—2

Згадане перше видання Шекспіра продано за кругленьку суму 2375 фунтів. На тійже лицитації продано стару, пергамінову біблію з мініятурами за 3.300 фунтів.

— **Нові єгипетські розкопки.** Як ми уже в свій час доносили, поблизу гробниці Тутанкамена натрапили археольоги на три невідомі ще гробниці, на тисячу літ старші від тутанкаменової. Чікаґський банкир Гарольд Кальсі заявив готовість фінансувати розкопки, на що прелімінував 100.000 долярів. Після договору єгипетського уряду з банкиром Кальсі, більша частина археольоґічних находок з нововідкритих гробниць, перейде на власність єгипетської держави.

Дописи.

Городенка. *(Духовенство і громадська праця).* Недавно появився в „Ділі" допис з Городенки, в котрому безіменний автор робить закиди духовенству, що воно стоїть оподалік справи городенської гімназії. Закид цей неправдивий, що зараз нище викажу.

Закид, що духовенство платить тільки процент від платні, а нічого від своїх доходів, був би оправданий, колиб це було в інших як нині часах. Дописувач хіба не хоче знати того, як важко оперлась на священичі доходи шруба п. Грабського, котра каже подати до маєткового податку навіть Служби Божі, досі вільні від податку як дари з ласки оподатковані не були. Дальше всякі парохіяльні датки зменшилися, а видатність господарки через доріжнечу служби мало що приносить. Накінець духовенство має і інші видатки народні і станові, від яких не відтягається. Згадати тільки, що духовенство платить 1 проц. до фонду епархіяльної милостині, 3 проц. на вдовичий фонд, значні датки грішми і в натураліях на духовну семинарію. А чи відомо шан. дописувачеві і те, що багато священників в станиславівській епархії суспендовано за те, що не могли заплатити на означений час наложених сум на реставрацію станиславівської катедри. Закид, що священики не посилають своїх дітей до української гімназії в Городенці, минається з правдою, бо дехто посилає діти до Городенки, а більшість до української гімназії в Коломиї і в Станиславові, бо там лекше за відповідне мешкання і опіку, чого найчастійше не можна дістати в Городенці.

Духовенство не стараєсь про збільшення фреквенції, закидає дальше безіменний автор. Це вже верх неправди. Нехай цей пан потрудиться на село і спробує наклонити нашого селянина, щоби він тепер дав дитину до клясичної гімназії, то переконається, що далеко лекше говорити, як зробити. Така безліч у нас в повіті по селах молодих людей з гімназійними студіями ходить самопас без заняття, що наші люде жахаються віддавати тепер свою дитину до гімназії, з якої верне на село на журбу рідні. Вкінці, чомуж того закиду не робиться ще комусь? От хотьби учительству, котре не менше близько сходиться з людьми на селі, ба що більше, виховує шкільну дітвору і туди якраз цей закид належало би адресувати. Та дописувач робить інакше. Для учительства немає слів похвали. Забуває сарака, що учительство добре платне, матеріяльно стоїть часто ліпше від значного числа духовенства. Але причина ще і не в цьому. Зластива причина в відживаючій передвоєнній попофобії, себто галицькому рацикалізмові. Не треба дзвонів, не треба іконостасів де то понищене, не треба попів! Бо глядіть людоньки добрі, які вони нероби, які вони скупі! Отсе гасла, що їх несовісні людці ширять нераз публично в пресі і на зборах, як це мало місце на загальних зборах У. П. Т. у Львові в грудні м. р. або на зборах філії „Просвіти" в Городенці. Не туди дорога! Туди духовенства не поведете, куда думаєте. Воно було і буде все з народом і для народа. А коли вихованці городенської гімназії з часів бувшої її дирекції, хочуть послугуватися її методами, неправдою і очорнюванням, то доведуть до того, що духовенство отверто відмовиться співчасти з ними, у народніх справах, бо робота з ними буде неможлива. — *о. Іван Пісецький.*

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

†

За спокій душі б. л.

Д-ра Ярослава Кулачковського

начального директора „Дністра"

відправиться

ПОМИНАЛЬНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ

в понеділок 8-го ц. м. о год. 8-ій рано в церкві УСП. Пр. Богородиці, 345 на яке запрошує 1—1

Дирекція вз. об. „Дністер".

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цири А. Корнацкі. Нині в середу 3. IX 1924 І. пара: рішаючий бій на пястуки межи шампіоном боксером **Моотоном** (Швеція) і шампіоном світа **Спевачеком** (Чехословація). II. пара друга вилика стріча між шампіоном Европи **Роляндом** (Данія) і **„Чорною Маскою".** III. пара: друга стріча між шампіоном світа **Сватіною** (Югославія) і шампіоном **Волинцем** (Українець). 255 1—1

В прив. Семинаріт учит. жіночій СС. Василіянок в Яворові на І курсі є ще кілька вільних місць. Ті, що бажають бути приняти ними винні предложити 1) метрику уродження, 2) свідоцтво лі арське від фізика і 3) свідоцтво шкільне. *о. А. Залітач* директор. 353 1—1

Реколєкції заходом Тов-а Катехитів відбудуться в днях 6., 7., і 8. вересня, а Заг. Збори Тов-а 9. вересня в духовнім семінарі у Львові. Кошта удержання виносять 12 зл. — ВИДІЛ. 339 2—2

Дрібні оголошення.

УЧИТЕЛЬКИ до двоїх дівчат з IV і V. кл. шкіл народніх пошукує Менцінський Юрій парох в Карликові п. Буківсько (ad Сянік). 351 1—2

ДВІ СТУДЕНТКИ пошукують у Львові, від 1. жовтня при інтеліґентній родині, кімнати з харчем. Платня після умови. Ласкаві зголошення до адміністрації під „Нума". 352 1—3

ПОЗІР ЕЛЄҐАНТНІ ПАНІ! Знана фабрика И. Готтліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до перероблення фільцові капелюхи на зразок найновійших заграничних моделів. Спеціяльність в чищенню білих капелюхів. Для приїзших викінчує в 24 год. 326 2-3

5 сольових пісень з фортепяном Ярославенка за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 4—5

ДО ПРОДАННЯ вживана спальня, їдальня, сальоновий малий ґарнітур і фортепян, разом або окремо. Докладнійше у п-і Ос. Наконечної, Львів, Листопада 7. II. 315 3—3

ФОРТЕПЯН добрий до продання. Листопада 7. партер на право. 316 3-3

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА,** де веде її спільно **з адв. Д-ром Дрогомирецьким** у цього-ж домі. 292 4-5

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ІҐЕЛЬ

288 **лікар Народної Лічниці** 5-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

Не віднидай старого дай його переробити **Капелюха**

до робітні жіночих і мужеських капелюхів

Н. ДАВЕР

347 **ЛЬВІВ, РИНОК 14. І. пов.** 1—3

ВПИСИ на 5-місячний курс, торговельного і банкового книговодства також річний торговельний приймають **Торговельні курси проф. ҐІРШШПРУНҐА** вул. **Личаківська 34 до 5. вересня.** Стенографія, писання на машинах. Кількість місць обмежена. 354 1—2

Лінарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів а провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 5—10

Ширіть наш часопис!

Надзвичайні Загальні Збори

Товариства Задаткового в Збаражі, стоваришення зареєстр. з необм. порукою, відбудуться дня 16. вересня 1924 о год. 3-ій пополудні в домі філії „Просвіта" в Зборові з слідуючим порядком дневним: 1) Відкриття Зборів предсідником і покликання 2-х секретарів, 2) Затвердження вибору 1 члена Дирекції, 3) Доповняючий вибір 2-х членів Надзірної Ради.

Зборів, дня 30. серпня 1924.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Іван Капшій, секретар. *о. Василь Кулик,* Голова. 348 1—1

Пана О. Ревюка

з КОЛОМИТ взиваю, щоби найдалі до трьох неділь звернув мені позичену річ, або в тім часі подав свою точну адресу, по якій моглоб його знайти моє судове завізвання. В противнім разі буду його уважати за легкодушного мантія.

З. Кирилович, Коломия, Міцкевича 8. 338 1—1

ЖУРНАЛІ КРОЇ ВЗОРИ МАНЕКІНИ

Р. ЛЯНДАУ, ЛЬВІВ ЧАРНЕЦЬКОГО 3. 349 1—2

Львів Домінікаиська 11. І. пов,

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всілякого рода по найновіщим взорам. Спеціяльно поручається Всч. Духовенству. 336 1—5

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ —

ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ҐУРТІВНЯ ВЗУТТЯ"

„ГЕРА"

282 9—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

ПРЕДСТАВНИЦТВО

ГЕНРИКА И. ШІФФМАЄНА СИНИ

ЛЬВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

Присилайте передплату!

На осінний сезон! **На осінний сезон!**

Спеціяльно для шкільної молоді

Реклямова продаж тревалого ВЗУТТЯ

GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає **Магазин Взуття ШАРЕРА, Синстуська 19.** 320 Просимо оглянути виставу. 3—6

ЗВІДОМЛЕННЯ

В найблищих днях буде відкритий по основній реконструкції

Готель під Трема Муринами

при вул. КРАКІВСЬКІЙ ч. 9.

350 1—1 *НОВА УПРАВА.*

Ширіть наш часопис!

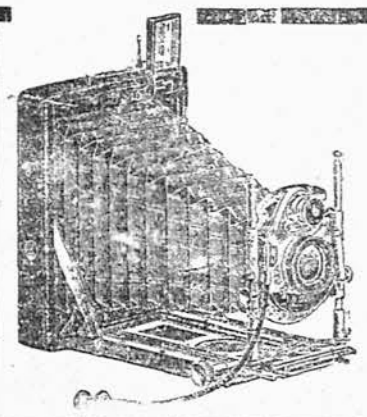

Апарати і фотоґрафічні прилади, скеоптікони і діяпозитиви для шкіл і товариств

поручає 325 2—2

Барвік-Божемский

ново уладжений склад

при вул. Коперника ч. 18., Львів.

За Редакцію відповідає Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок 10.

Ч. 196 (10.289). Львів, пятниця 5. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Дві правди.

Польська шовіністична преса в ролі нашого опікуна та ревізора страшенне журиться тим, чи ми є врілі національно та державно, чи ні. З огляду на те, що вона знає наздалегідь про нашу нікчемність, яка не заслуговує на ніякі права — вона підшукує щораз нові докази цієї нікчемности. А висновок такий: усе те, що вам щедро даємо для вас за багато.

Матеріял накопичений такими щирими опікунами стає інколи дуже повчаючими. Хоча він є здебільша болотом призначеним до обкинення нас, а проте навіть гній у сполуці зі зерном стає творчим елементом. Цими днями „Слово Польске“ у статті на теми „кресових законів“ навело статистику друкованих неперіодичних публікацій за першу чверть біжучого року на доказ, що українських видань у порівнанні зі загальним числом видань на инших мовах у межах Польщі є так мало, що — „кому це тут казати про зроджені права до самостійного державного життя?“ З наведеної (мабуть офіціяльної) статистики, (яку не беремось тут перевірювати) виходить, що процентове відношення скількости накладу неперіодичних друків таке: польських 86·4 проц., жидівських 7·4 прц., українських 2·2 прц., російських 2·3 прц.

Статистика — великанський винахід, страшнійший у своїх наслідках ніж важка артилерія. Скільки разів ми хочемо зробити статистику увязнених по польських тюрмах або прирівняти цифри з доби царського російського режиму з теперішнім польським — бачимо як це небезпечно. Важко повірити, щоби польський публіцист, який спеціялізується у наших справах, не чув ніколи про фантастичне число заборонених українських часописів та книжок, які не мають права вїзду в межі Польщі. Але це инша справа. Адже він каже лише про те, що друкується українською мовою в Польщі. І виходить страшна цифра. Статистична таблиця не каже нічого про причини. І про ці причини мовчить з прерозумною погордою для нашої національности вшехпольський публіцист.

Чи чув він про обмеження цензури? Чи чув він бодай про переслідування видань на чужих мовах пересиланих до „Бібліотеки Наук. тов. ім. Шевченка“, які всупереч виразним конституційним законам обтяжують митами і запроторюють? Чи здає він собі справу з незвичайно складного процесу пролєтаризації галицької української інтеліґенції, позбавленої засобів до життя, приневоленої жити з дня на день? Чи чув він про скількість українських видавництв за кордоном — такі великі видавничі підприємства як „Українська Накладня“ в Липську, „Українське Слово“ в Берліні, „Чайка“ і „Дзвін“ у Відні, видання українського університету та Громадського Комітету у Празі? Чи знає вшехпольський статистик про те, що Польща є єдиною державою у світі, яка завела конскрипційну листу цілих українських видавництв, не вважаючи на те, що вони виключно друкують белєтристику? (Катеринославське видавництво у Липську). Колиб наші опікуни подбали за статистику лише в цих трьох напрямках — щодо конфіскат, Українців позбавлених посад і українського видавничого руху за кордоном — німі цифри також дещо сказали би. Усім відомо, що нині за кордоном лежить на складах кількадесять вагонів українських книжок, які не можуть добитись вїзду на територію польської держави.

Одначе ми не маємо наміру йти слідами політики, яка впевнює своїх земляків, що в її країні все найкраще. Не вдоволяймось ні голими цифрами ні гарно прибраним їх виправдуванням. Стан нашого видавничого руху є не менше страшний, ніж усі ті жахливі причини, що склались на його витворення. Між тими причинами наша власна психольогія і наші духові потреби грають також чималу ролю. Війна і її наслідки навчили нашого інтеліґента жити без булки з маслом, без місячної платні, без хати, без державної приналежности, а навіть без віри в потребу інтеліґенції для суспільности.

Є хвилини, коли неодин з нас зазнав почування, що краще було би бути не інтеліґентом, а чимнебудь, хоча би... бездумчивим статистиком. Але є инші, в яких родиться ще більше гіркий сумнів у вартість інтеліґента. І тоді хочеться крикнути: — галицький земляче, чи ти відчуваєш інколи потребу та вагу рідної розумної книжки?

Коли ні — читай вшехпольську пресу.

Наші окраїни.

Наступ.

Недостача природних границь, а далі багатство української землі — допровадили до того, що з усіх боків українська територія на своїх окраїнах сильно перемішана з напливовим елементом нації-сусіда. Всеж таки є певна ріжниця між східними і західними окраїнами. Наш кольонізаційний рух йде на схід. Місцеве населення уступає перед доволі рішучим наступом української стихії. Але захід і західні окраїни боронимо дуже слабо. З них ми уступаємо перед польським наступом. Гірські смуги, положені в глибоких Карпатах ми ще потрапили задержати. Але на північ від цих смуг ми уступили з поля битви. І коли в Карпатах наші оселі доходять поза Новий Санч аж під Новий Торг, то на півночі бачимо два села під Рящевом, два села в ніському повіті, а далі йде лінія половиною ярославського повіту аж до сяніцького, висуваючися тільки слабими язиками в короснянський і ясельський повіт. На західних окраїнах відпорність наша невелика. І легко здаємо наші позиції і не уявляємо собі навіть небезпеки, яка грозить таким здаванням позицій. Бо наступ не ослабне, окраїнна смуга завжди буде переноситися щораз далі на схід. Адже вже сьогодня Поляки не кажуть инакше про Сх. Галичину, як тільки про „креси“. Для Поляків „кресами“ і Волинь і Полісся, а для ще инших з поміж них „креси“ сягають аж по Дніпро.

Та не це важно, як думають про цю справу Поляки і що вважають „кресами“. Далеко важнійше, як ми дивимося на справу, як ведемо нашу працю на окраїнах і чи є у нас який плян.

Істнування окраїн з мішаним населенням — це майже необхідність, витворена у наслідку історичного процесу. Великі політичні перевороти в повоєнній добі сплели західно-українську етнографічну територію з польською републикою, котра хоче поширити свою етнографічну територію коштом української, і колиб це було можливим — одним махом покласти кінець „українському питанню“. До цього має довести широка й плянова кольонізація, матеріяльна й моральна піддержка напливового елементу, матеріяльне виснаження місцевого населення, відібрання йому — як наслідок бідности — всякої можливости творення власної культури, щоби воно — відповідно до слів Франка — стало тяглом у бистроїздних сусідських поїздах.

Окраїнне питання — це між иншим питання культурне. Дати школу, подати газету й книжку, побудувати кооперативну сіть, котра ратувала би населення перед визиском, — створити сильні просвітні установи — ось програма праці на окраїнах під найблизчу пору. Задля цієї цілі мусять суцільні етнічно українські території добувати із себе стільки матеріяльних засобів, щоби й самі мали те, що потрібне, а також певну надвишку на потреби окраїнних полос. І тільки так належить розуміти окраїнне питання. Усі сентиментальні, до сліз порушуючі деклямації, — все те пусті слова, котрі хіба у сплячих і сонних зацитькують совість, а на ділі приносять тільки шкоду.

Кровний звязок народу.

Така роля суцільно-етнічної території оправдана також історичною традицією. Куди не поглянути, всюди на протязі історії видно, як ці частини народу, що були сильними й засібними, приходили з допомогою слабшим і загроженим. Те саме бачили ми і в українській історії. Таку ролю відгравала часто й наша Галичина й за кожним разом роля її виходила почесною. До такої допомоги накликає кровний звязок, який лучить певну громаду людей в організм, що його називаємо народ. Цього кровного звязку ніхто й ніщо не в силі перервати. Він відзивається усюди, він кличе й накликає усіх, як у хвилях радощів так і в моментах небезпеки. Той самий кровний звязок казав у часі великої війни поодиноким іміґраціям в Америці спішити з видатною матеріяльною і моральною допомогою власним братам і сестрам у далеких старих краях. Від століть поступали так Ірляндці, а в останніх часах Литовці, Поляки. Останні дали навіть своїм братам допомогу в людському матеріялі задля участи у визвольній боротьбі. — А чи той самий кровний звязок не велів і нашим заморським братам і сестрам спішити з помічю на кожний заклик і давати свої доляри на ратунок людського життя і на ратунок загроженої української культури? Той самий кровний звязок повинен відізватися у нас, що мешкаємо не на окраїнах і казати так зорґанізувати й так перевести жертвенність, щоби наші окраїни поставити на належній висоті як під культурним так і економічним оглядом. Саме в нинішній порі наша окраїнна полоса дуже поширилася. Цеж дорога нам усім Холмщина, цеж наше Підляшя в безпосередньому звязку з нами. Поширилися і збільшилися наші потреби. Але не забуваймо, що збільшилися і наші сили. Волинь і Полісся — хоч як ще відсталі, а всетаки створять нові моральні і матеріяльні цінности.

Злочинна байдужність.

Чиж може бути більше зрозуміла річ для народу, котрий щойно недавно брав участь у визвольній боротьбі, щоби кожна його одиниця відложила певну пайку своїх засобів на культурну організацію! А чому так тяжко перевести цю думку в життя? Чому так багато треба про це говорити, так багато про це писати, а висліди цього такі незначні? Не можна заперечити, що серед нашої маси вже велика кількість свідомих ідейних одиниць. А проте відгомін дуже слабий на всі гасла, які кидають наші культурні й економічні організації. Слабий і незнаний він тому, бо ще дуже слабо поширене в нас друковане слово шляхом часопису. Як би перейти адміністрації наших часописів, і поспитати про число передплатників, то мабуть ми довідались би, що всіх їх разом нема більше 20.000 осіб. Коли візьмемо під увагу 8 міліонів українського населення у межах польської держави, виходить: на чотириста душ одна газета! Цей факт повинен кожному дати багато до думання, особливо коли глянемо, як широко розвинена польська преса, котра виховує своє громадянство в повній безоглядности у відношенні до українського народу. Їдучи залізницею бачиш польську газету у руках всякого, від робітника починаючи. Але по

Пр. 792/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 191 з дня 23. серпня 1924 р. в артакулі під загололком: „Винятковий стан“ в цілости, 2) За океаном в уступі від слів За морем а Внесені містять в собі єство злочину з § 65 а) з. к. узнав доконану в дни 29. серпня 1924 р. конфіскату заоправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 31. серпня 1924.

(Підпис нечиткий.)

бачити в чиїх руках українську ґазету, це дійсно належить до виїмкових явищ.

Це страшне легковаження з нашого боку такого могучого засобу, яким є преса. Легковаження, котре стараємося на всі лади оправдати, пояснити. Але всі ці оправдання і пояснення — це тільки скріплення нашого заміту легковажности. Доводилося чути від інтелігентів „оправдання“ такого роду, що, мовляв, наші ґазети ведуть тільки сварку й більш ніщо. Один інтелігентний селянин оправдував себе тим, що він читаючи українські ґазети почував, як у нього „загемнювався погляд на ситуацію“. З хвилею, коли перестав передплачувати ґазети, він „знає, чого йому держатися“. Чи не клясичні зразки крутарства, аби лише виправдати свою байдужість, тай ще пристроїти себе в павинні пера кращого й розумнійшого патріота, як усі другі.

Допомога культурі окраїн.

Міркування на цю тему завели би нас за далеко і відсунулиб від нашої теми.

Одно є ясне: нам треба добре подумати про долю наших окраїн, нам треба вложити плян праці для них і перш за все добути потрібних засобів.

Ясно також, що одиниця а навіть багато одиниць нічого не вдіє. Тут треба збірної акції, скупченої в певних установах, а ми, як одиниці, мусимо здисципліновано виконувати всі прикази. Я певний, коли би кожний мав можливість бути на наших окраїнах, бачити як там у Лежайську концерт Шевченка стягає усіх заточенців як одну родину, або як діти виконують вправи рухові, співають відповідні пісні, як мами тішаться тим усім, хоч самі говорять по польськи, бо инакше не вміють, то ми зрозуміли би, що значать всякі Народні Доми в певних центрах. І тоді ми мусіли би найти фонди на те, щоби як найшвидше станув Народний Дім у Холмі і ще в яких містах Холмщини та Підляша, та на західних окраїнах української території Галичини. Ми мусіли би найти засоби для рятування дорогої Лемківщини шляхом економічних організацій.

А школи, бібліотеки, читальні — все те мусимо самі окраїнам дати. Мусимо дати готове, нехай воно виконує свою працю, бо задовго чекати на те, щоби місцевими силами все те повстало. Всюди на світі сильнійші національно території спішать на поміч слабшим. Те саме мусить стати і в нас.

До послуху центральним установам!

Як дійти до таких засобів — це питання, котре повстало — здається — у всякого, кому прийдеться читати наші виводи. Відповідь дуже коротка й ясна: **Виконуймо масово всі заклики наших центральних установ.** Стиваймо масово членами УПТ., Просвіти, Сільського Господаря, піддержуймо на кожному кроці нашу кооперативну організацію, ширім свідомість сили, котра пливе з доцільної і пляномірної кооперативної організації, шануймо клич: „свій до свого“, а добудемо такі матеріяльні засоби, про які нам навіть не снилося. Таке воно просте, так мало вимагає від кожного з нас, а так тяжко воно йде як з каміння.

Може цих кілька слів про потребу помочі окраїнним полосам причиниться до посунення справи наперед. Може доля окраїнних полос порушить й найбільше байдужі та найбільше затверділі серця тих з нашого громадянства, які стоять осторонь від всякої праці. Може ці слова загріють загал нашого селянства, котре — на жаль — за слабо, замало й дуже нечисленно відповідає на всі поклики. Воно оправдує себе вбогістю. Правда, наше селянство в останніх часах дуже зубожіло. Але його положення не погіршиться від того, коли би кожний за себе і за рідню зложив по одному золотому на рік на просвітню організацію, та ще по одному або два золотих на рік на Рідну Школу. Навпаки, цей невеликий вклад — рішучо поправить долю й селянства як такого, й цілого народу. Заспокоєння культурних потреб підносить силу народу, вироблює йому краще положення, вчить почуття гідности й достойности, подав до рук засоби до оборони власних прав, наказує всім, навіть ворогам, відноситися з пошаною до себе.

Тому ще раз кличемо: *Дайте нашим центральним установам (Просвіті, УПТ. і другим) до рук матеріяльні засоби*, а побачите, як сам народ твориме власну культу, як сам народ буде власними руками класти національні підвалини під власну кращу майбутність!

М. Галущинський.

Карколомна карієра.

Ще про перехід Савінкова до большевиків.

У найприкрійшому становищі опинилися близькі політичні приятелі Савінкова й поклонники його дотеперішньої принципіяльности у відношенню до большевиків. Цих приятелів, що правда, не було надто багато, бож Савінкова давно викинули з рядів рос. соц.-революційної партії й ніяка инша більша організована емігрантська група не стояла з ним у тісному звязку: ним лише користувались при всяких спробах явної активної інтервенції на території б. Росії та тайних протибольшевицьких терористичних заговорах. А проте таки біля Савінкова істнував певний гурток людей з іменами. Це гурток російських емігрантів в Польщі, або ще вірн йше кажучи — у Варшаві, який є репрезентований політичним щоденником „За Свободу“. Ми вже згадували, що Савінков був одним з основників „За Свободу“ і її редакторів: його призвище красувалось постійно на *першій сторінці* цієї ґазети.

Ми вже згадували так само, що як тільки прийшла перша вістка про перехід Савінкова на територію Союза С. Р. Р., його арештування і „покаяння“ — такі найблизші його варшавські приятелі, як Мережковський, Філософов і Португалов — страшенне обурилися: це все, мовляв, містифікація большевиків!

Але ось прийшли *дальші подробиці*, які в цілком иншому світлі показали „безкомпромісовість“ і революційну „принципіяльчість“ Бориса Савінкова. І „За Свободу“ вмиває руки, відпекується свого лідера і кидає на нього громи. Та справедливість каже признати, що форма, у якій це зроблено — ефектовна.

Вістка про повне помилування Савінкова, як що вона правдива (ще не вірять! — прим. Ред.) являється новим і рішаючим моментом. Як що Савінков помилуваний, то, річ ясна, він міг купити свою свободу тільки ціною зради. Нічого иншого тут бути не може. І як ми не шанували особи Савінкова, його непохитну сміливість і щирість його переконань, а проте — як що він свобідно проходжується по Москві — ми давнього Савінкова вже не знаємо. Як це не важко нам, ми вважаємо своїм обовязком заявити: як що Савінков „з ними“ — то ми не тільки не з ним, а ми вороги йому, такі самі смертельні, до кінця послідовні вороги, *якими ми були* й залишаємося у відношенню до большевиків і до всіх, хто є з ними.

Очевидно, що імя Савінкова демонстративно скреслено зі списку редакційної колеґії „За Свободу“.

Цікаво теж згадати про відношення радянської преси до факту метаморфози Савінкова. Не знаємо ще голосів усіх поважних орґанів тієї преси, а проте здається, що вона зовсім не витає Савінкова з отвертими раменами. Так бодай можна судити по голосі Радека у „Правді“, який є дуже характеристичним: вказуючи на Савінкова, він з одного боку підносить престіж рад. влади та з другого боку — принижує самого Савінкова, як людину безхарактерну й нікчемну. Радек пише буквально:

Савінков викликує почування відрази й пожалування навіть у тих, які повірили в щирість його покаяння. Перед судом був смердючий труп московської контреволюції.

Звичайна доля тих, які змінюють свої погляди відповідно до виглядів карєри або під впливом істерії.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Африки.

(Продовження.)

Вечером, коли спека здається меншає, виходимо в город. У цей арабський — розуміється. Через людну площу Баб-Суїка — наперед. Перед нами, білий привид горячої ночі, мошея Сіді-Магрец. Вісім круглих турецьких бань розсілось безцеремонно серед моря малих, плоскатих домиків. Вона показує нам дорогу — ця біла мошея й ми звикли до неї, як до близької людини, якої лице бачимо щоденне. Ми не обмінялись зі собою ні одним слівцем, кожний носить тайну свого істнування заховану глибоко на дні серця — та всеж ми приятелі, я знаю — приятелі інстинктом, інтуіцією.

Потім ідемо далі — на площу Гальфауїн. Темною, вузенькою вуличкою поміж брудні крамнички і здавлений шепіт арабської дітвори. Вже здалеку доходять до нас нові, незрозумілі згуки. Слухаємо. Тремтять у воздусі нервозно скрегітливі дзвіночки, пяним реготом розкричалися короткі сопілки, всі сили пекла до святого бою визвав безмилосердний барабан. Що це? Може шепче могучий африканський праліс свою молитву вічнього життя? Ні! Це мандрівна трупа Мароканців розтаборилась на площі Гальфауїн. Це їх дика душа так грає.

Обступила їх ріжноманітна цікава юрба. Захоплена слухає й дивиться. Бо вони забавляють її ріжними *акробатичними* штучками. Скачуть під такт музики, бються, жестикулюють, танцюють нарешті. Одностайно й невмолимо повисли у воздусі удари там-таму (рід барабана). Невмолимі, мов кісмет (доля, фатум) великого Аллаха. Слухаємо їх дикого ритму, мов би плюскоту зливного дощу над берегом моря. Одноманітний та безнадійний. В міру, як лягає на світ темрява, жовте *світло смолоскинів* зявляється довкола них. А темні блискучі тіла танцюють безупинно. Наперед, поволі й докладно відмірюючи такт, перекидають тягар свого тіла з одної ноги на другу — машинально, але не без деякої грації. Знечевя рухи тіла прискорюються, голова похиляється наперед, очи тратять блеск свідомости. Невтомно клекоче дикий „там-там“. Аж до хвилини, коли славні танцюристи на смерть умучені, голосно сопучи, але з іскрами тріюмфу в очах, падають рядком на червону, брудну плахту. Тоді вриває нагло свою могучу оргію невблаганий „там-там“, вмовкають крикливі сопілки, і тихне монотонне дзенькання дзвіночків. Наступає павза, збирання монети серед глядачів чи підготовка до дальшої програми.

Ми приміщуємось тимчасом вигідно коло столика в одній арабській кофейні. Тут жде нашого приходу Гассан. Він упевняє нас пораз сотий і двацятий про свою велику симпатію для нас. Разом із тим на його устах грається роскішна усмішка. Розуміється, ми віримо йому. Зрештою Гассан хоче стати нашим невідступним приятелем (це його слова) й показати нам усе найцікавійше в Тунісі, все те, що кожний шануючий себе Европеєць мусить конечне бачити. Голос його звучить рішуче й безапеляційно. Ми робимо тоді безвиразні, пребайдужі міни, мовляв: „нічого на світі цікавого для нас вже немає“, а в найбільшому секреті рахуємо в голові приблизні кошти й ціну такого вибагливого приятеля. Помагає нам у тому здогадливий Гассан, який як би ненароком повертає нашу увагу на свій дорогоцінний бурнус. Він зі щирого шовку — впевняє нас. Потім, голосом повним достойности, приказує малому, чорнявому кельнерові подати моку. Пємо її всі поволі і майже у святочному настрою, а розцікавлені очі пильно стежать назирцем усіх присутніх. На право й ліво від нас сидять великі, повагою лиць і тягарем тіла, Араби. Наргілєг — водяна люлька розснує навколо нас запах амбри, а червоні капці на спаслих ногах сміються щирим золотом своїх мережок. Жмуримо очі. Думки самі втікають від нас, мов переполохані птахи.

Спокійну, приємну екстазу перериває нам Гассан. Його голова зявляється нараз у найблищому сусідстві наших голов а очі повні великої, надзвичайної таємничости. Ми зразу переміняємось усі у слух.

— Може так „шірі“ нам? — (він шепче майже) — ми Европейці цікаві що таке шірі — він знає про те. Шірі спроваджує роскіш людині. Так. Гассан може розкрити перед нами ворота земської роскоші. Тільки Магомет обіцює по смерти рівне цьому щастя своїм вірним слугам, (він хитро всміхається). І не жадає від нас ніякої спеціяльної заплати за свою прислугу, крім одної — тайни, (його лице повне щирої ввічливости).

Ми обнінюємось усі одним коротким поглядом очей.

— У твої руки Гассане складаємо сьогодні нашу долю, життя й наші — портфелі. Пильнуй їх як ока в голові.

Потім встаємо з місць і з широко розкритими очами виходимо на зустріч таємній, місячній ночі.

— — — — — — — — —

Але ми не зазнали роскошей шірі. Один із моїх приятелів Альберт С., дарма, що прогерист по званню (а може саме тому) виявив, в міру того, як ми зближалися до своєї мети — зростаючу, блище невияснену відразу до цього таємного еліксіру всякого щастя. Його, несміливі і зрештою нерішучі застереження приймали ми заєдно вибухом великого обурення. Альберт замовк врешті й ніщо не змогло захитати рішучої волі з якою ми збірались сповнити заміре діло.

Тільки Гассан став менче рішучий. Він почав широко розказувати як суворо забороненою річею є бажане нами шірі, та які великі кари ждуть того, хто зважиться знехтувати законом білих володарів світа. Врешті зайшов у одні, другі темні двері, прошопотів тут і там кілька незрозумілих речень і заявив рішуче, що шірі курити не можна. Заборонено.

Всі наші слова не помогли нічого. Гассан впевняв нас голосом повним зворушливої сердечности, що залишиться на віки нашим найліпшим приятелем, але про шірі не хотів більше починати балачки. Заворожило його.

Проте ми не тратимо надії. На другий рік збіраємось їхати в Китай. Там може пощастить...

(Продовження буде.)

Не можуть спати..

Турботи премєра Ґрабского „національними меншостями".

Краківський „Час" з 4. ц. м. повідомляє знову про клопоти премєра Грабского справою „національних меншостей". Повернувши в понеділок з відпустки, „санаційний" премєр буцімто негайно приступив до виконування закону про його надзвичайні уповноваження в справах внутрішньої політики, а то: щодо справи „національних меншостей", управильнення відносин на „кресах" і т. п. Премєр Грабскі конферував з одним із „спеціялістів від нац. меншостей", проф. Цоллем, про чужонаціональне шкільництво в Польщі.

Може з отих розмов і великої турботи такого далекосяглого політика, як премєр Грабскі, виринуть якісь нові благодатні проєкти в роді ославлених „кресових законів..."

Справа українського університету.

Закулісові заходи в справі заснування українського університету дають привід до ріжних поголосок та „теорій", які находять свій вислів на сторінках преси. „Харківські Вісти", які попали саме в наші руки, вже дня 26. серпня передають таку телєграму:

Бойкот університету.

Підкуплений польським урядом проф. Смаль-Стоцький, що почав переговори із львівськими українськими колами про організацію в Кракові українського університету, зустрів найгострійший опір з боку Українців.

Навіть українські емігранти в Варшаві писемно заявили львівським українським дїячам, що вони ні в якому разі не візьмуть участи в організації краківського університету. Львівська українська професура та українське студентство вирішили бойкотувати урядовий проєкт.

З денникарського обовязку наводимо також замітку нинішного „Нового Часу":

Що це значить?

Як довідуємося, професори д-р Кирило Студинський і Микола Чайківський, яким усміхається думка посад на „руськім" університеті, їздили на конференцію професорів до Праги. Був там рівнож польський університетський аґент проф. Роман Смаль-Стоцький. По нараді професура зібрана в Празі узнала себе компетентною (?) переговорювати з польським урядом в справі основання українського університету.

Хто дав повновласти панам Студинському і Чайківському, дотепер невідомо.

Преса.

Ґенерал-ґубернатори.

Під наголовком „ґенерал-ґубернатори на кресах" поміщує чергову передову статтю варшавський „Роботнік" (з 2. ц. м.) на тему мілітаризації білоруських і українських земель, як експериментаційного терену внутрішньої польської державної політики.

На вступі автор зазначує, що вертає до цієї справи тому, бо йменування двох ґенералів воєводами є

„надто затрівожуючою подією, щоби можна погодитися з доконаним фактом і перейти над ним до денного порядку".

В дальшому стаття стверджує цілком справедливо, що ґенерал інколи може мати й адміністраторський громадянський хист і важко триматися принципу, що ніколи не вільно довіряти жадному ґенералові якогонебудь громадського уряду.

На зміцнення цього свойого твердження покликується автор як на приклад на ґен. Сікорского. Ґен. Сікорского, мовляв, покликано на становище не тому, що він був ґенералом, а тому, що його вважали талановитим енергійним політичним дїячем, не маючи зовсім на меті мілітаризації уряду.

Цілком інакше мається справа з іменуванням воєводів-ґенералів. Янушайтіса й Ольшевского іменували саме тому й лише тому, що вони — ґенерали, щоби урядові воєвод'в на „кресах" надати спеціяльний військовий характер. Тут мається на увазі не що інше, а лише мілітаризацію цивільної адміністрації на кресах, й надання їй того особливого характеру, який має військова організація, оперта на мовчазному послухові й на приказах.

Жаль, що поклонник політично-адміністраторського таланту ґен. Сікорского не зробив застереження, що надії на цей талант дуже швидко розвіялися. Автор обмежується до ствердження, що ніхто ніколи не чув про адміністрац.-політ. ґеній ґенералів Янушайтіса й Ольшевского. Навпаки, з іменем ґен. Янушайтіса звязана дуже сумна память реакційного державного заговору, який не свідчив ані про його політичний розум, ані про пошану законности. Тим дивнійшою є ота номінація.

Ґен. Янушайтіса й Ольшевского йменовано на те, щоби правили „по військовому". Але що воно таке значить в умовах конституційного життя, управильнюваного законами? Воєвідська посада є означена законами. Діяльність воєводи не може бути самовільною, не може бути самовільно поширюваною й не може переступати меж, означених законом. В рамцях існуючого законного ладу не вільно робити воєводі в ґенеральському мундурі нічого иншого, ніж воєводі в чорному піджаку. Спосіб виконування обовязків має випливати з голови а не з мундуру. Мундур на такому уряді не може приказувати голові, а тим паче — не може заступати її.

Авторові насуваються ті самі сумніви, що й нам насунулися зразу, як тільки прийшла звістка про дивоглядні номінації, тільки, що рукавичковий передовик, орган патріотичних польських соціялістів ці сумніви висловлює реторичними запитами:

Чи це йменування (ґенералів воєводами) має означати, що конституція на кресах піде в кут (а де вона досіль була? — поим. Ред.), що закони замкнеться у скрічю й загубиться ключ від нея, що на кресах замісць реформ і нормального розвитку громадянського життя запанує буцім то всевладний ґенеральський наказ?

І наївно-обурено гукає:

Алеж уряд не має ніякого права самовільно зміняти характеру влади!

А довідавшися,

що уряд має дати тим новим ґенерал-ґубернаторам якісь особливі „уповноваження",

автор на добре хвилюється:

Алеж це буде проти законна поведінка! І цікаві ми, як воно на кресах буде закріплюватись законність, коли почитається отаке безправство!

Мінорними є висновки автора про загальні характеристичні прикмети нинішнього польського уряду.

Це лише надзвичайна тіснота поглядів, коли вважається, що на кресах прийде мир, лад і вдоволення, як що їм грозитиметься ґенеральським мундуром. Уряд не виконав ані одної реформи, нічого не змінив, не усунув ні одної болячки. І ось першою реформою має бути — мілітаризація адміністрації, себто утримування населення в страху, а одночасно маніфестування недостачі всякої ширшої політичної думки, недостачі бажання основного справлювання відносин.

Загальний висновок автора з усіх його вище наведених міркувань такий, що введення військового правління на „кресах" себто фактичного виїмкового стану, лише поглибить і зробить трівким внутрішне лихо „кресових" відносин.

Іменування ґенерал-ґубернаторів не є лікуванням, а коновальством згідно з давніми московськими зразками.

ОСТАННІ ВІСТИ.

З нарад Союзу Народів.

Засідання С. Н. дня 3. вересня 1924 було присвячене дискусії над звітом про діяльність Ради та Секретаріяту Союзу в мин. році.

Делєгат Великої Британії порушив справу договору про національні меншости.

Нема мобілізації совітів.

Урядова совітська телєграфічна аґенція заперечує вісткам про мнимму мобілізацію в С. С. Р. Р.

Дальші напади на „кресах".

Дня 1. вересня в ночі озброєний відділ, зложений з 40 осіб, перейшов польсько-совітську границю під Могилянами в острівському повіті і напав на двір в Стадниках, повіт Рівно.

Домашня війна в Китаю.

Воєнна діяльність розпочалася вже в околицях Нанкінгу. Залізниче получення між Шанґаєм і Нанкінґом перерване, так, що столиця Пекін відтята. Всі чужі горожане дістали приказ опущення околиць Шанґаю. Американський уряд рішив вислати воєнні кораблі на китайські води. Амбасадори Зєд. Держав, Анґлії, Японії і Франції повідомили китайське міністерство заґр. справ, що згадані великодержави не допустять до війни. Біля Шанґаю сконцентровано 40 тисяч війська. В місті проголошено стан облоги. Сподіються вуличних боїв із чужинцями. Твориться чужинний добровольецький відділ. Всі крамниці зачинені. На вулицях барикади.

Конференція Мек Донельда з Еріо.

Мек Донельд відбув в Женеві конференцію з Еріо. Мек Донельд заявив Еріотови, що довші наради може відбути щойно по своїм виступленню на зборах С. Народів.

Війна в Марокко.

Війна в Марокко не вгаває. По еспанським жерелам, в протягу останніх 14 днів вислано до Марокка 50 тисяч жовнірів. З Ґібральтару видко арматні вибухи на побережу.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруна 2-кратна.

Дрібні вістки.

У Китаю революція. 50.000 повстанців під Пекіном. Представники чужих держав відмовили урядові помочі.

У Зєдинених Державах при пробнім голосуванні на президента найбільше голосів одержав Кулідж, потім Ляфолєт, а Дейвіс дуже мало.

Муссоліні заявив, що готов зректись влади, але коли цього забажає нарід.

В Анґлії передбачується можливість розвязки парляменту в наслідок кампанії консерватистів проти Мекдонельда у звязку з підписанням анґльо-російського договору.

Персія і Польща — як подають польські часописи — мають вислати делєґатів на конференцію до... Риґи, щоби підписати договір. Який? — чи про перські килими чи перський порошок, ніхто не пише.

Німеччина розпише свою позичку 15. жовтня одночасно в Ню-Йорку, Льондоні, у себе й на всьому суходолі. Америка має покрити дві пятих а суходіл одну десяту частину.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

Біржа.

Львів, 3. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19 — 5·19,50 канад. дол. 4·92 — 4·93, чеські кор. 0·15¼ — 0·15½, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·27½—0·28½, швайц. франк 0·97—0·98, анґ. фунт. 23·20—23.30.

Золото. 20 кор. 21·20—21·40; 20 франк. 19.80—20·00; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.30—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·42—0·42½, 5 австр. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·14—1·16, рубл. 1·80—1·85, рубель дрібним сріблом 0·80—0·85.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 16·00 до 17·00, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 15·50 до 16·50. Гречка 15·75—16·75.

ОСТАП ВАХНЯНИН

учитель ґімназії в Ужгороді, помер трагічною смертю дня 31. серпня, в 34 році життя. Похорони відбулись дня 2. вересня.

Покійний вертаючись з прогулки сів на колесницю, щоби зіхати стрімкою вулицею і впавши, розторошив собі голову. Трагічна смерть одного з найбільше дїяльних Галичан на Підкарпатській Україні схвилювала всю тамошну еміґрацію і відбилась сумним відгомоном у Галичині. Пок. Остап Вахнянин є сином відомого дїяча Анатоля. Скінчив ґімназію та університет у Львові, де жив до вибуху війни. З 1914 р. вступив до Січ. Стрільців і перебув усю воєнну кампанію на Великій Україні, залишившись там аж до другого большевицького наступу. В 1919 р. виїхав за кордон з державною капелею Кошиця з якою обїхав Німеччину, Францію, Анґлію та Бельґію. Літом 1920 р. вернувся, з частиною капелі Кошиця до Ужгороду і там зорґанізував, до спілки з тов. Кирчевим та Рощахівським, цілий ряд концертів по містах та селах Підкарпаття. Цей гурток перемінився у драматичний кружок, а згодом у „Руський театр" тов. Просвіта, де покійний не лише виступав, але й був першим адміністратором. По році перейшов як учитель до ужгородської ґімназії, де працював серед важких обставин і зазнав чимало прикростей від тодішної дирекції ґімназії задля своєї національної діяльности і мусів навіть покинути посаду. Працював у редакційній комісії словника мадярсько-українського, сотворив серед молоді орґанізацію „Пласт", приєднав письменника Черкасенка до писання драматичних творів для молоді, влаштовував театральні вечорі, концерти і підготовляв до друку пластовий підручник. На два дні перед смертю зрадів звісткою, що по відході дир. Шімечка, його знову прийняли до ґімназії. Але це не була його мрія. Він летів усе думкою на Україну, до Винниці, де вчителював у 1918 р. Покійний визначався виїмковою простотою, непохитністю характеру та невичерпаною енергією у праці для національної справи.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** „Справа українського університету" і комунікат західно-укр аїнського Товариства Союза Народів не подобалася п. прокураторови. З першої статті счеркнув два уступи, а в другій не пощадив навіть заголовка.

— **„Адхму" або: „заарештована українська абетка.** Український педаґоґ, п. Пилип Лисецький, зладив складану колірову абетку. При помочи цієї показної абетки вдалося йому визчити дітей у своїй школі в Золочеві на протязі двох місяців читати й писати. Зробивши такий гарний досвід, п. Лисецький рішив передати свій дійсно вартісний винахід Союзові Учительських Спілок у Львові для масового поширення. Заїхав він з чотирма великими пакунками своєї абетки на залізн. двірець Підзамче й закликав одного товариша до помочі, щоб перенести їх до домівки Союза Учит. Спілок. Але ось, ледви вийшов з вагону — накрила його львівська поліція. В поліцейській кімнаті на Підзамчу питають його, що везе. „Абетку"—каже той. „Rozpakować!" Розпакував на нещастя значки червоного коліру. Значки уложені на картончиках, по кілька значків на одному. І на невеличкому картоні уложені червоною краскою такі значки: А Д Х М У. Комісар поліції аж руки затер викривши такий конспіративний шрифт. „Ага, маю"—мовляв. „Co to za towarzystwo—czy słowo"—А Д Х М У? Не хоче вірити, що це українська азбука. Він же знає „ruskie pismo!" Кінець кінців після 2-годинного допиту видав засуд: „pan pójdzie z pakunkami do defenzywy, ja nie mogę sam rozstrzygnąć..." Іде українська абетка до польської офензиви. Назустріч виходить з кімнати „сам" Кайдан. „Rozpakować ten pakunek". На щастя вказав на пакунок, де були значки зеленого коліру. До помочі кличе ще кількох „rzeczoznawców". Оглядають картончики, а далі питають, до чого воно і як це робиться з ними. По довшій лекції — відпустили український колірový альфабет з дефензиви до Учит. Союзу. І так то колірова українська азбука вже свою першу прислугу у Львові зробила—в польській дефензиві...

— **„Правда про національні меншости в Польщі".** Під таким заголовком

появилася в Парижі книжка якогось С. Обака з передмовою відомого приятеля Поляків Бартелемі. Ця книжка написана в польському посольстві в Парижі, має бути відповідю на крик обурення, викликаний відомим листом французьких знаменитостей про кривди національних меншостей в Польщі. Пан „Обак" (читай — польське посольство) називає відомости про недолю національних меншостей в Польщі „перехідними" і запевняє французьких премієрів, що Польща в краєм неймовірної вирозумілости і культурности. Хто може, хай вірить.

— **В погоні за убійниками дир. Матвіяса.** Польська преса доносить, що поліції вдалося усталити назвиска убійників директора Матвіяса. Один з трьох заговірників скалічився при нападі в правий бік ший. Один польський старшина, почувши стріли, побачив трьох людей, що кинулися тікати. Сліди крови провадили до помешкання професора української гімназії Поліхи (?!). Тут, підчас ревізії мали найти окровавлену сорочку, краватку і військову книжку на імя Романа Волощака, студента гірничої академії в Чехословаччині. Відтак мала поліція усталити, що підчас доконання убійства був він в товаристві товаришів Дмитра Микитича і Томи Кулика, українських студентів, які студіюють в Чехословаччині. Одначе дотепер їх не арештовано.

— **Родинна трагедія.** На тлі сепаративного процесу стрілив оноді тричі до своєї невірної жінки плютоновий Дайтшман, замешкалий при вулиці Кордецкого у Львові. Поранивши жінку в живіт, Дайтшман вистрілом із револьвера позбавив себе життя.

— **Многонадійний молодець.** 28. м. м. трапилась в Бережанах цікава пригода: бувший гімназист, прогнаний з гімназії 2 роки тому, Малачиньскі причаївся в ночі в коридорі гімназії в Бережанах і почав бравнінґом домагатись від директора Кестліха 3000 золотих, які є йому потрібні, тому, що... йому грозить арешт ще цієї ночі. На поміч директорові прийшов гімназійний сторож. Молодий бандит відійшов з погрозами, що по гроші ще вернеться, а поліції не лякається. Повідомлена про напад поліція шукає талановитого бандита, який зрештою сидить у місті, задля недостачі необхідних 3000 золотих на подорож.

— **Вибух фабрики пороху.** З Царгороду доносять, що порохівня біля Сан Стефано вилетіла у воздух, при чому 15 осіб втратило життя.

— **Пережовуюча дитина.** В одній з ціріхських клінік заобсервовано семимісячну дитину, яка споживе раз молоко пережовувала, через що заєдно тратила на вазі. Щоб цьому зарадити, придумали лікарі гумовий бальоник, яким після кожного харчування дитини замикано її кормовий провід. Пожива уже не мала змоги вертати з жолудка і малий пережувач відвик від цього непристойного для людей коровячого прийому.

— **Тікають з Горішнього Шлеська.** Катовицькі газети доносять, що в останньому тижні виселіґрувало з Горішнього Шлеська 40.000 робітників, головно копальників з польської области Горішнього Шлеська.

— **Турецькі журналісти в Польщі.** До Варшави зіхали представники турецької преси, які хочуть познайомитися зі станом польського промислу, торговлі і фінансів. З Варшави поїдуть вони на Горішній Шлеськ а відтіля до Кракова і Львова.

— **Два Танненберґи.** Підчас голосування над льондонським договором в німецькому парляменті піднявся генерал Людендорф і крикнув в сторону соціялістів: „То ганьба для Німеччини! Я перед 10 роками здобув Танненберґ а ви нині уладили тут жидівський Танненберґ". На це піднявся адмірал Бренінґгавз і сказав: „Ексцеленціє! Цю справу вирішить історія!"

— **Страшні роковини.** В роковини великого землетрусу, який навістив Японію минулого року, на знак жалоби в цілій Японії все населення наклало на себе обовязок одномінутової мовчанки.

— **Виміна студентів.** Анґлійський міністр освіти запропонував радянському комісареві освіти Луначарському виміну анґлійських студентів, які виїзджали би до Росії в характері учителів анґлійської мови, в заміну за що російські студенти вчили би в анґлійських школах російської мови. Луначарський згодився на це.

— **Совітський медвідь в Берліні.** На днях привезено літаком до Берліна молодого медведя, якого радянський уряд подарував Німцям в доказ симпатій. Чотироногого авіятора поміщено в Тіргартені.

— **Диктаторський анекдот.** В Мадриті оповідають собі такий анекдот. Перед еспанським королем явився диктатор Прімо де Рівера з листою осіб, які він вважав за відповідне викинути поза межі Еспанії. Король прочитав листу і завважив: Тут бракує ще одного назвиска. — Чийого? спитав генерал. Мойого! відповів король.

— **Пекольна машина в мавзолею Леніна.** З Москви доносять, що в мавзолею з трупом Леніна найдено недавно пекольну машину, яка на випадок вибуху могла знищити цілий будинок. В звязку з тим доконано богатьох арештувань, переважно між студентами та обмежено доступ до мавзолею.

— **Ще один вибух.** В місті Тепізі в Болівії вилетіла в повітря порохівня, в якій експльодувало 14 тон динаміту. Пятнайцятьох людей втратило при тому життя.

— **Новий тип літаків.** Льондонські часописи доносять, що на замовлення англійського міністерства авіятики будуються в Англії літаки, на яких можна буде помістити 50 жовнірів в повному воєнному узброєнню. Ці літаки побудовані в цілости зі сталі.

— **Бюро шантажу.** В Берлічі арештовано адвоката Карла Калє, який уладив собі бюро шантажу під назвою „Державний, правничий союз". За останні два роки змогло це „бюро" вимогти мільонові суми від людей, яким не залежало на розголосі. Помисловий Калє умів сам аранжувати „неприємні історії", втягати в них свої жертви а відтак тягти з них зиски за „дискрецію" Калє арештовано з усім штабом його співробітників.

— **Прощальний вечір балєтмайстра** В. Авраменка відбудеться дня 7. вересня 1924. р., у салі Лисенка, під протекторатом тов. „Просвіта" та „Сокола Батька" у Львові. У програму ввійдуть: новий балєтовий твір „За Україну", жидівський балєт „Горе Ізраіля", (оба В. Авраменка), крім цього гуртові та сольові танці, які виконають діти сирітського Захисту С. С. Василіянок та ученики інструкторської школи. Початок о год. 7·30 веч., для шкільної молоді окрема вистава о 3 год. по пол. Білєти раніше в „Народній Торговлі", Ринок ч. 36. З огляду на примусовий виїзд балєтмайстра В. Авраменка за кордон, сподіємося, що публика явиться на вечір численно.

— **Надзвичайні датки на „Рідну Школу" УПТ-ва.** На поклик в часописах зложили надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва слідуючі Вп. Українські інституції і Громадяне з злотих польських: „Дністер" 100, „Народна Торговля" 100, Грек. кат. Деканат, Устрики Долішні 68, Книгарня „Наукового Товариства ім. Шевченка" 50, „Краєве Товариство Кредитове" 30, „Краєвий Союз Ревізійний" 30, Дім торговельно-промисловий „Достава" 20, В. Могильницький, дир. Каси зі Щирця 20, М. Бадлюк, учитель 20, Г. Грозик, дир. Каси 20, М. Матвійчук, учитель 10, І. Бачинський, касієр 10, М. Заячківський, дир. „Народної Торговлі" 5, разом 483 злотих польських. — В надії, що й другі українські Інституції, Кооперативи, Читальні та инші Організації а також ціле українське Громадянство взагалі піде за цим гарним почином і надішле більші одноразові жертви, що оголоситься в часописах — складає вище наведеним Вп. Жертводавцям найщирійшу подяку Головна Управа УПТ-ва.

---

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4·20 зол.

Зі спорту.

Вісти з Українського Спортового Союза.

Мячеві змагання Team-ів Львів—Край.

Склад мячевих дружин на змагання, які відбудуться на третій день Запоріжських Ігрищ в неділю, дня 14. вересня ц. р., такий:

Львів: Воротар Барусевич (Русалка), залога: Пахнівський, Верхола (Україна), поміч: Гіба, Бізанц і Описк (Україна), напад: Конашевич, Кінер, Лисик, Ярославський і Терлецький (Україна).

Край: Воротар: Дрозд (Беркут), залога: Кузьмів (Беркут), Ковальський (Буй-Тур), поміч: Сороканюк, Павловський і Стемпурський (Буй-Тур), напад: Медвідь, Фльорко (Беркут), Стасюк, Козло, Косач (Буй-Тур).

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Першорядна реставрація і кімната до снідань

Р. Флісерової

при вул. Ягайлонській ч. 11.

поручається зглядам Зпов. Публики.

Буфет заосмотрений, як перед війною, вчна, лікери, коняки краєві і загра ничні, пиво львівське і пільзнєнське ББ. — Знаменита кухня. — Снідання, обіди і вечері до 12. год. в ночі. 330 2—2

НА СПЛАТИ! для П. Т. Урядників НА СПЛАТИ!

ДОБІРНЕ ВЗУТТЯ

продає під фірмою **„JO-TES"**

Львів, пл. Капітульна ч. 2. І. пов.

362 біля фірми Ф. КНАУЕР і Син. 1—4

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

„ІНДРА"

найдешевше джерело закупна

ЧАЮ

КАВИ

КАКАО

ЧЕКОЛЯДИ

Найбільша ПАЛЯРНЯ КАВИ

площа КАПІТУЛЬНА 3.

360 1—2

КОРИСТАЙТЕ!!!

Ще кілька днів всілякі товари о 50% дешевше: **ВЗУТТЯ** ориг. Goodyera від 9·50 до 15·50 зол. **Муж. сорочки** білі і колір. загран. від 5 до 9·50 зол. **Капелюхи** від 4—11·50 зол. **Краватки** 1·50—4·20 зол. — **OLD ENGLAND.** Магазин муж. мод. **ЛЬВІВ, Галицька 1.**

327 2—2

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Товаришів, що здали матуру в українській гімназії у Львові в р. 1884. просимо на зїзд. Дня 28. вересня вечером о 8 год. сходини в Народній Гостинниці а 29. вересня о 9. год. рано в церкві Успення Пр. Д. М. (вул. Руська) Служба Божа за померших Професорів і Товаришів.

Іван Огоновський, Володимир Старецький, Володимир Лев, Дамян Лопатинський.

358 1—2

Дрібні оголошення.

МЕШКАННЯ (3 кімнати) 18 хвиль їзди залізницею до Львова; девять поїздів денно. Три хвилі ходу до стації, в здоровій і гарній околиці — до винайму для інтеліґентної родини за докінчення будови дому. Близших інформацій з чемности уділяє п. інж. Лев Левинський, вул. Содова ч. 3 від 12—2 год. 355 1—2

КАНДИДАТ адвокатури з практикою, пошукує місця конципієнта. Зголошення приймає канцелярія адвоката д-ра Калина, Галич. 357 1—1

УЧИТЕЛЬКИ до одної дівчинки потребую з німецькою конверсацією, до початків фортепяну і французького та повторення 6 виділової кляси. Ганкевичева в Краснім п. Товсте коло Грималова. 356 1—2

ДВІ СТУДЕНТКИ пошукують у Львові, від 1. жовтня при інтеліґентній родині, кімнати з харчем. Платня після умови. Ласкаві зголошення до адміністрації під „Нума". 352 2—3

УЧИТЕЛЬКИ до двоїх дівчат з IV і V. кл. шкіл народніх пошукує Менцінський Юрій парох в Карликові п. Буківсько (ad Сянік). 351 2—2

ЖУРНАЛІ мод, крої, манекіни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних робіт, самоуки шиття, гуртом і детайльно по конкуренційних цінах поручає Адольф Геллєс Тернопіль, Валова 2. Висилка до кождої місцевости відворотно за післяплатою. 314 3—5

ОГОЛОШЕННЯ.

ВЧИСЯ на 5-місячний курс, торговельного і банкового книговодства також річний торговельний приймають **Торговельні курси проф. ҐІРШШПРУНҐА** вул. **Личаківська 34 до 5. вересня.** Стенографія, писання на машинах. Кількість місць обмежена. 354 2—2

До двох місяців навчите своїх дітей **читати і писати** по українчьки, як будете вчити по вказівках книжечки „Школа волі і труду" та вживати до помочі **„Української колірової Абетки"** для дитини. 361 1—1

Ціна „Школа волі і труду" 1·50 зл.
„ „Колірової Абетки" 1·30 „

Замовляйте: П. Лисецький вчитель, Золочів.

Вийшли з друку **нові книжки:**

ДВІ ДОЛІ Оповідання. Перекл. з франц. В. Дорошенка. Ціна 50 сот

ТЮТЮН його плекання та підготовлювання на продаж 39. образок. агронома В. Дідоренка. Ціна 50 сот.

Членам Тов-а „Просвіта" та книгарням 25% опусту. На більші замовлення опуст по умові 359 1—1

Т-во „Просвіта" Львів, Ринок ч. 10

Рожновського

МИЛО З ВЕРБЛЮДОМ

признане за найліпше

Магазин, **ЛЬВІВ, Міцкевича 14|II.**

363 1—3

Незабаром вийде з друку

„ТАБОР"

воєнно-науковий журнал ч. 2.

Передплату надсилати по адресі:

ПОЛЬЩА, Каліш, поштова скринка 61. П. ШАНДРУКУ.

Polska, Kalisz, poczt. skr. 61.

342 P. SZANDRUKOWI. 2—3

НА СПЛАТИ

БЕЗ ПІДВИЩЕННЯ ЦІН

ПЕРШОРЯДНЕ ВЗУТТЯ

МУЖЕСЬКЕ, ЖІНОЧЕ, ДІТОЧЕ ПРАКТИЧНЕ І ЛЮКСУСОВЕ — ЗА ГОТІВКУ І НА СПЛАТИ БЕЗ ДОБИВАННЯ ПРОЦЕНТІВ — ПОРУЧАЄ

„ХРИСТІЯНСЬКА ҐУРТІВНЯ ВЗУТТЯ"

„ГЕРА"

282 0—10 **ЛЬВІВ, РИНОК 34.**

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок 10 ч.

Ч. 197 (10.290). Львів, субота 6. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАНЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За вічний мир.

Теперішна сесія Ліги Націй у Женеві рішатиме одно з найскладніших питань, якими журяться сучасні держави і журились минулі. Це питання загального розброєння для забезпечення всесвітнього миру. Перш усього радитимуть у Женеві над замиренням тих великих держав, які мають стати вартовиками инших. Яка преважка проблєма! Скільки фільософів та політиків присвятило їй довгообдумані твори!

Дипльомати Ліги Націй зійдуть з надхмарних висот і пічнуть з земної справи: як обмежити та перевірювати фабрикацію та продажу зброї, амуніції і воєнного матеріялу. На женевській сесії стануть проти себе два проєкти. Більшість дотичної комісії стоятиме на становищі, що державам можна дати право витворювати воєнний матеріял з деякими застереженнями. Меншість є тої думки, що над фабрикацією такого матеріялу повинна істнувати міжнародня контроля. В останнім часі ця пекуча справа трохи притихла, імовірно під впливом великих промисловців в яких інтересі лежить задержати в своїх руках джерело цієї продукції. Тепер, коли Ліга Націй торкнеться ширшого питання: загального розброєння, тоді це вужче: про право фабрикації зброї знову вирине.

З цими двома питаннями є звязане ще инше: забезпечення держав та народів. Франція і малі держави, що користуються її опікою боронять погляду, що не можна обмежувати зброєння держав як довго слабі не мають певности, що сильнійші сусіди не нарушать їх кордонів. Англія та Америка стоять на протилежнім становищі, а саме: що спершу треба взятись за обмеження зброєнь. Франція пропонує демілітаризацію 50-кільометрової смуги правого берегу Рейна і колєктивну гарантію Союзу народів, що на випадок наступу на Францію — вони виступлять в її обороні. Ця гарантія мала би в першій мірі основуватись на тіснім порозумінні Франції та Англії. А проти такого зобовязання виступає Англія.

Найцікавійший проєкт розброєння представили у Женеві Американці. Він є вироблений колєктивно професорами, політиками та військовими, а головними його авторами є професор Шотуел і генерал Бліс, відомий з мирової конференції. Сам американський уряд не виступає з цим проєктом, щоби покищо не ангажуватись щодо нього. Автори проєкту пропонують, щоби ці держави або більше зобовязались між собою взаємно, групами, боронитись перед можливими воєнними плянами і таким робом влекшили переведення загального плану розброєння. Новою в американськім проєкті є думка, щоби факт першого воєнного виступу якоїсь держави ствердживав міжнародній судовий трибунал. Такий виступ хотять Американці карати дуже суворо. Згідно з їх проєктом треба з моменту збройної акції якоїсь держави припинити весь її промисл, торгівлю та фінансовий рух і всі інші держави повинні вжити всіх можливих засобів проти нападаючого, щоби спаралїжувати його діяльність.

Як довго такі економічні засоби треба прикласти до даної держави, про це повинен вирішити міжнародній трибунал.

Дуже дразливе питання: чи можна допомогти збройно нападаючому? згаданий проєкт обходить увагою: „на випадок, колиб треба вжити сили, кожна держава, яка підписує трактат, завдалегідь обдумає власні інтереси та зобовязання". Питання зброєнь торкається проєкт дуже обережно, кажучи про його „необхідність вдержання миру та охорони народу". Дуже важною є стаття XVIII. в якій згадується про окрему анкетову комісію, яка має контролювати військовий стан держав і їх можливі підготовлення.

Ясно, що обмеження зброєнь не вирішує ще можливости воєнних конфліктів. Навіть, колиб усі краї зменшили пропорціонально свою збройну силу, то тим самим це ще не виключає війни між ними. Вони можуть збільшувати свою армію підчас самої війни, або навіть вести її при нинішнім розвитку техніки здебільша смертоносними винаходами. Та вже само зменшення зброєнь має економічну вагу — держава може величезні витрати в мирний час на військо обернути на кращу мету.

Загальне роззброєння можливе лише шляхом взаємного порозуміння. А таке порозуміння може прийти щойно тоді, коли держави та народи сотворять такі умовини свого розвитку, що конфлікти між ними вирішувані війною йтимуть виразно проти інтересів кожнього. Справа забезпечення миру це справа признання якнайсвобіднійших та найріжноманітнійших форм розвитку для народів.

Лемківщина.

(її положення і потреби.)

Її окремішність.

Яка велика ріжноманітність духової культури і виявів національної душі на українських землях! Навіть серед тих вісьмох міліонів, що опинилися під Польщею. Доволі висока національна свідомість українського населення Східної Галичини при рівночасній недостачі національної гордости, котра не позволила би так дошкульно розпаношуватися посеред свойого моря чужому елєментові. Може ще кріпша свідомість Волині при повній незорганізованости національних сил. Відсутність свідомости на Поліссю, яка створила серед місцевого населення новий термін „тутешній". Почуття окремішности на Холмщині при рівночасному відчуттю власного слабосилля. Підляшша під загрозою денаціоналізації. А далі ще один тип лемківського Руснака.

Лемківщину можемо поділити на дві смуги. Перша групується довкола Сянока, друга на захід, осередком якої можемо вважати Новий Санч з повітами горлицьким і грибівським. У першій українська стихія до війни доволі сильна (50 читалень „Просвіти", більша скількість инших товариств культурних, економічних). У другій дуже слабка, всеж таки був час, коли Новий Санч визначався будівничим духом, хоча ще не вспів перетворити душі населення. А цікава вона — ця душа. Щиро-руська — чи там руснацька, зосереджена на собі, привязана до свого клаптика землі, вона може стати неприступною для всього нового, якщо її вмів би використати вміло місцевий інтеліґентний провід, щоби вона стала неторканою у своїм обновленім українськім націоналізмі. Навіть у своїй мові, такій характеристичній, з певними старинними а також і напливовими признаками.

Роля інтеліґенції.

Українська ідея мала сильного противника в місцевій автохтонній інтеліґенції, котра підпала зовсім під вплив і керму москвофілізму. І ця інтеліґенція затіснила чарівним перстенем смугу, кидаючи на українську ідею підозріння в її запроданости польщині, до якої населення виявляє таку подиву гідну відпорність, що тільки бажати би її нам якнайбільше на всіх других українських областях. Напливу інтеліґенції з инших українських територій так, немов би не було. Два десятки літ щойно буде, коли почало напливати українсько-освідомлене духовенство, також учительство. Та положення їх було дуже тяжке. Бо хоч автохтони нічого не збудували, проте були завше сильними у карикатуруванню й очорнюванню українського руху. Вміючи промовити до первісних почувань Лемка ударемнювали вони всі змагання українських просвітних і економічних організацій. Деякі одиниці могли би росказати про всі перешкоди, яких вони зазнали, коли хотіли поставити читальню, чи переконати про потребу кооперативи.

Всеж таки Західня Лемківщина спромоглася завдяки одиницям на створення такого осередка, яким є Новий Санч. Історія нашого національного життя піднесе безумовно в першу чергу імя рад. Василя Яворського, біля якого почали гуртуватися українські сили. Філія „Просвіти", українська бурса, лемківський банк, українська церква — все це установи, котрі повстали за ініціятивою рад. Яворського при щирій співпраці й допомозі инших інтеліґентів. З цього осередка мала українська стихія поширятися далі і вже до війни новосандецький повіт начисляв пять читалень, грибівський і горлицький — сім і девять, а ясельський мав свою філію і пять читалень.

У часі найбільше оживленого політичного руху серед українського населення Галичини, в часі боротьби за виборчу реформу, виходив навіть короткий час політично-літературний двотижневик „Дзвін". Були також спроби співпраці, до якої притягали автохтонів „зайди" (так прозивали автохтонні інтеліґенти українських працьовників і діячів). У висліді придбали площу, одну з найкращих у місті, під будову лемківської бурси. Гроші на закупно давали в першу чергу священики й учителі Українці й инші українські інтеліґенти. Та в часі війни в наслідку деяких незручних комбінацій, а далі і злоби автохтонів площа попала до польських рук, а на рахунок невідомого посідача зложили експльоататори два міліони п. марок до судового депозиту. При цій нагоді треба зазначити, що противна течія стала видавати газету „Лемко", повну ненависти і погроз на адресу „зайдів" з глумом та очорненням, з сатиричними ілюстраціями, серед яких головне місце займає рисунок, як Лемки бють і проганяють українських „зайдів".

Роля Лемків.

Започаткований українським осередком рух, хоч міг похвалитися деякими успіхами, не створив селянських індивідуальностей, котрі могли би стати до праці разом з українським інтеліґентом. Є Лемки, котрі щиро згадують працю рад. Яворського, особливо його сердечне відношення до селян, котрі відносяться з пошаною до праці инших інтеліґентів (священиків і учителів) але це й все. Не повстав ще Лемко, як поборник ростучої української сили, коли противна стихія могла хвалитися селянськими індивідуальностями, що їх імя було відоме скрізь на Лемківщині. Будівничими вони не були. Не можна назвати їх руїнниками, радше апостолами лемківської окремішности, замкнутости й недоступности. Їх імена знає кожний Лемко, на них покликується, коли в розмові з вами хоче довести шкідливість, а часто й безхарактерність українського руху.

(Продовження буде.)

Пр. 796/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 192 з дня 31. серпня 1924 р. в артакулі під заголовком: „артикулу вступного а) Титул, дальше уступи межи словами, б) подвійних фактах а Ми мали, в) нл Валині а крім нападу, в) українське населення а Встановкено, г) банди а участь, д) незначна а Єдиним виходом, е) положення є а перлюстрація вкінці в уступах від слів з поза місцевого до кінця артикулу, 2) в рубриці Останні вісти місце між словами, а підчеркує що а Чехословація, б) питань а продючи, 3) титул семої нотатки в рубриці новинки м. стить в собі єство злочину ад 1) а, в, д г), 2) 3) злочину з § 65 а) з. к. ад 1) г) е) д) провини з § 302 зак. карн. узнав доконану в дни 30. серпня 1924 року конфіскату за оправдану і заряднв знищення цілого накладу і видаз по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 1. вересня 1924.

(підпис нечитк.)

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

Англія і національні меншости.

Виступ англійського делеґата в Лізі Націй.

Підчас дискусії над звітом Ради Ліги Націй, загальне зацікавлення викликала промова делеґата Великої Британії проф. Міррея, який порушив справу договору про національні меншости.

Принцип охорони меншостей — казав Міррей — є справедливим, але його приноровлення надзвичайно важке. Всі народи, що по війні відзискали свою свободу, найшлися у дуже складній ситуації. В отих державах находяться осередки инших національностей, які творять меншість в державі та до тієї чужої держави є ворожо настроєні. Завданням Ліги Націй повинно бути усунення можливих суперечок і конфліктів. Треба завести зміни в процедурі, яка тепер означує шлях для предявлювання просьб національними меншостями, бо цей шлях дуже довгий і складний. Було б бажане, щоби інтересовані держави предявляли сумнівні справи до рішення Лізі, самі не чекаючи, поки Ліга звернеться до них з зазивом у звязку зі скаргами, зголошеними на них иншими державами.

На охорону меншостей — закінчив Міррей — треба глядіти як на вислів справедливости й законности, а не як на прикрий тягар. У звязку з цією промовою сподіються, що справа охорони національних меншостей вирішне ще на теперішній сесії Ліги Націй у більш виразній формі, при чому — при наводжуванню прикладів — може ще прийти до всіляких несподіванок.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Похід проти української школи.

Як Кураторія опікується нами.

Саме минає рік як Старшина Кружка Українського Педагогічного Товариства в Золочеві внесла до Кураторії Львівського Шкільного Округа у Львові три подання, а саме: подання (з дати Золочів дня 4. вересня 1923. до ч. 102) щодо дозволу на відкриття народної приватної школи в Розважи; 2) подання (з дати 5. вересня 1923 до ч. 105) щодо дозволу на відкриття приватної народної школи в Білім-Камени і 3) подання (з дати 15. жовтня 1923 до ч. 148) щодо дозволу на відкриття приватної народної школи в Гавареччині.

В справі утворення цих шкіл перевела Рада шкільна повітова і староство в Золочеві урядові доходження, домагаючися від тамошного Кружка потрібних документів (свідоцтва учителів, що вчать в наших школах, поміри шкіл і т. д.)

Всі домагання шкільної і політичної влади (письма з дня 23. XI. 1923 до ч. 2095 і 2952, з 6. січня 1924. до ч. 181) Кружок УПТ. точно виконав, предкладаючи потрібні алеґати (до подання з 18. січня 1924 ч. 6/24. і додатково з 23. квітня 1924 до ч. 62. Вкінці на припоручення Ради шкільної повітової в Золочеві відбулася у всіх школах удержуваних Кружком санітарно-лікарська візія і помери будинків, одначе Кружок УПТ. не одержав досі відповіди на свої прохання що до ведення приватних шкіл в Розважи, Білім Камени і Гавареччині; тому Старшина Кружка УПТ. в Золочеві звернулася до Кураторії ЛШО. в третє з проханням негайно полагодити прохання і дати формальний дозвіл на ведення цих шкіл. Додатково одержала Старшина Кружка зі староства в Золочеві, письмо з дня 3. липня 1924 р. до ч. 467/пр., в якому повідомляється Кружок УПТ. в Золочеві, що в наслідок рескрипту президії Воєвідства в Тернополі, з дня 26|VI. 1924 до ч. 4942 приватні школи Кружка в Сасові, Завулях, Розважи, Білому-Камені і Гавареччині без одержання дозволу Кураторії львівського шкільного округа в році шк. 1924/25 не будуть могти вести науку, поки не здобудуть формального дозволу.

Приватна народна школа в Сасові — істнує від 1922 р. а Кружок вніс прохання ще 31. серпня 1922 р. в справі дозволу на заснування цеї школи і хоча минуло вже два роки, досі не одержано відповіди на це прохання, дарма, що староство і Рада шкільна повітова в Золочеві перевели зі свого боку доходження що-до приміщення школи і вона вела навчання два роки.

Українська приватна школа в Завулях істнує від 1916 р. а бувша австр. окружна шкільна Рада в Золочеві перевела на місці урядові доходження, після чого одержала формальний дозвіл на ведення науки від Краєвої Ради шкільної у Львові.

В р. 1922. відновлено прив. народну школу в Завулях і про це повідомлено Раду шкільну повітову в Золочеві, що остання й приняла до відома, посвідчаючи це в заступстві інспектора шкільного j Buczynski.

Так представляється фактичний стан заходів в справі формального дозволу на ведення приватних шкіл УПТ. в Золочівщині і тому старшина Кружка УПТ. поновила 10. серпня ц. р. до Кураторії через окрему депутацію свою письменну просьбу в справі полагодження своїх прохань, а до часу формального повідомлення Кружка про це, дозволити на продовження науки у всіх згаданих школах. Не заставши куратора, бо пробуває на відпустці, відправлено депутацію з нічим.

Подавши отсей приклад дбайливости Кураторії про наші школи, подаємо ще й другий.

У селі Середнім (підгаєцького повіту) істнувала віддавна народня школа з українською викладовою мовою. Аж 30. серпня (!) ц. р. наспіло письмо з пов. шк. Ради, що Кураторія рескриптом з дня 1. липня ц. р. ч. 21623 зміняє українську викладну мову на польську, опираючися буцім-то на ухвалі громадської Ради в Середнім. Громадська Рада не то, що нічого не ухвалила, але навіть нічого не знала про рішення, яке — як тепер показалося, перевів на власну руку наказний війт-Поляк з кількома радними Поляками. Він не скликав засідання, а навіть не повідомив велику більшість радних Українців, бо знав добре, що вони не згодяться на зміну викладової мови, з огляду на те, що на шість десять українських дітей є всього на всього **четверо** польських! На закиди радних-Українців відповів б. наказний війт, що він мусів це зробити на жадання польської влади, яка його платить. Проти цього рішення Кураторії внесла громадська Рада і місцева шк. Рада рекурс до міністерства. Побачимо, що з цього вийде.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр“! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/1.

Відгомін ревеляцій Б. Савінкова.

През. Масарик спростовує визнання б. резолюціонера.

Серед ревеляцій, які відкрив своїм „суддям“ навернений на большевицьке лоно Борис Савінков, була згадка й про суми, які він буцім то отримав від нинішнього президента Чехословацької Республики проф. Масарика. В звязку з цією енунціяцією негайно появився офіц. комунікат чеського кореспонденційного бюра. В ньому кажеться:

Закордонні часописи принесли вістку про заяву Савінкова підчас його московського процесу, наче би він отримав в 1918 р. від голови Чехословацької Національної Ради проф. Масарика грошеві засоби на ведення боротьби проти большевиків. Супроти того канцелярія президента ЧСР. оголошує заяву, з якої виходить, що през. Масарик підчас свого останнього побуту в Москві в 1918 р. довідався, як голова чехословацької Нац. Ради, що Савінков теж перебуває в Москві. Поміж обома політиками прийшло до зустрічі, в якій — як про це згадує през. Масарик у своїй книжці про Росію — обговорювано загальну проблему морального значіння терору. Дізнавшися, що Савінков находиться у важкому фінансовому становищі і не може посвятитися літературній діяльности та що хотів би виїхати за кордон, проф. Масарик запропонував йому допомогу. Зрештою це не був перший ні останній випадок допомоги російському письменникові. Одначе від самого Масарика Савінков ні-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Африки.

Країна найбільших осель та найчорнійшої кави.

(Продовження.)

На цьому місці стояв колись Картгачат — Новий город — пізніше названий Картагою. — Розглядаємось здивовані на всі боки. Кілька звітрілих камінних бльоків, де ховаються злосливі скорпіони — це все, що осталося по давній його славі.

До цього зеленого берега причалили колись перед тисячліттями скоропадні Фенікійці. Тут повстала мала оселя, що виросла згодом до гігантських розмірів городу-держави. На всіх побережжах Середземного моря звісні були її бистроплавні кораблі, хоробрі войовники й дорогоцінне золото. Великі лицарі-полководці родились тут, виростали й несли славу збройного африканського світа далеко крізь европейський континент, аж ген у сніжноверхі, могучі Альпи. Гамількар, Гасдрубаль, Ганнібаль. Аж у довгі Пунійські війни у невдачі, знищення, розгром і руїну. Старим порядком історії.

Сьогодні залишилось ще кілька камінюк тесаних фенікійською рукою і велика синя вода, котра відмежовує нас від вічно живої Італії. Заржавіле залізо вояцької зброї рудіє по полях циноброви цьвітом кактей. А може це кров погибших лицарів заквітла так чудово?

— — — — — — — — —

Знаєте, де збереглись найкраще старі арабські звичаї, де пють найчорнійшу мокку і курять правдиве старосвітське нарґіляґ? Скажу вам, це у Сіді-бу-Саїд, білій, сніжнобілій оселі, високо над великою водою. Там свіжий віддих моря голубить, пестить що вечера втомлені лиця людей, а з ґалєрії стрункого, елеґантного мінарету падають голосні слова Езану, пять разів у день після точних вказівок Корану. Так хоче велика тиша малого арабського містечка, що кожде дзвінке слово богомільного Муецціна зміняється тут у суворе гасло повне маєстату Всевидючого, якому належиться загальний послух і пошана. Це не Туніс, де сорокатa юрба безбожним криком покриває кожне слово святої молитви Магомета. Глубоко в серце й мозок правовірного Араба западає вона тут, над берегом безкрайого моря, а велику тишу каламутить хіба заляканий фламінго, перерізуючи воздух голосним трепетом своїх рожевих крил.

Коли доходимо нарешті до перших плоскатих покрівель, вечоріє. Спалахкотіло небо великим вогнем сонішнього заходу. Поволі, з нічим нерушеним спокоєм вертаються верблюди з пасовиськ у людські садиби. Цілий день скубли вони спалену сонцем мізерну травицю серед камінистих піль. А тепер — якіж невибагливі! — з однаково добрим апетитом заїдають зелене, мягке листя фіг і — колюче мясо кактей.

Перед нами йде жвавo гурт арабських жінок. У білих легких завоях — забавках вітру. З їх уст ллється у вечірню тишу бистрий, непереможний потік слів. Минаємо їх. Голосна балачка втихає нагло мов від удару грому. Повертають скоро, кілька пар чорних очей злякано ховається під темні заслони.

Ще один придушений, тихий сміх, який годі відріжнити від шепоту химерних, вечірніх чмеликів і одна пара очей щезає у пітьмі маленьких воріт. Дивлюсь у вікна. Вони майстерно вбудовані в квітисту орнаментику фаянсів, розділені стрункими, різбленими кольонами, закриті малими, колровими шибками. Крізь них не побачиш, на жаль, нічого крім нереальної зави власної фантазії.

Ідемо далі. Над маленькою слі-пою вуличкою повисла самітня лямпа. В її світлі розмістились на соломяних матах поважні раби. Перед ними рябіє на землі довгий рядок кошгозних капців.

Часом упаде в тишу одно коротке слово, добре обдумане, обережне; або піднесеться до уст поволі маленька чарочка довна густої, запашньої рідини. Все без усякої зайвої жестикуляції. Цежа мущини!

Разом із нашим приходом ніщо не зміняється серед шановного товариства. Всі сидять спокійно далі, безпорушно; ні один погляд очей, ні нерозважний рух руки не зраджує почувань присутніх.

Вітаємо їх словами:

— Есселям кхалікум! (арабська вітання).

Дехто підносить праву долоню до висоти своїх очей на знак привітання.

— Меза ельхір! (Добрий вечір!)

Потім сідаємо всі на соломяних матах і замовляємо мокy,

Камінними, широкими сходами зайти можна в середину кофейні. У маленьку мідяну посудину дають тут дещо кави, цукру й кілька крапель води. Розжарене вугля топить усе в густу чорну масу.

А на стіні портрет якогось турецького вельможі. Наше запитання стрічається із довшою непривітною мовчанкою. — Це Кемаль паша — відказує нам врешті коротко невдоволений господар і зараже розводить балачку про инші менше дразливі питання. — Отже Кемаль паша завзятий оборонець турецької самостійности та — Ісляму. Розкриваємо одну цікаву сторінку арабської душі.

яких грошей не отримав. Як що дістав їх, то може з рук проф. Клєцанди, який був поінформований про цілу справу. На жаль проф. Клєцанда раптово помер і не залишив ніяких рахунків.

— В міру того, як будуть виходити на яву ревеляції Савінкова, які покищо большевики тримають в тайні, будуть сипатись спростовування з ріжних сторін. Кожний скандал потягає за собою низку скандалів.

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що запізнають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Гумористичні симпатії.

Польський уряд заповідає, що вслід за „трьома законами про права мови національних меншостей" прийде черга і на нові проєкти, між іншим: домагання жидівського населення. „Одначе — як подає „Хвіля" — переведення державної програми в справі жидівської меншости, яка це програма мала початись розписанням виборів до жидівських громад і управильненням справи громадянства в дусі якнайдальше йдучого вислухання жидівських домагань лишається покищо в стадії завіщення, з огляду на великі ріжниці поглядів у самім Жидівськім Колі". А саме львійше настроєний посол Грінбавм не погоджується з „угодовим" послом д-ром Райхом. Пос. д-р Райх дійшов одним махом до незвичайної почести: вшехпольський посол Заморский ушкварив у „Газет-і Варшавск-ій" пеан у честь сіоністичного посла, який своєю красномовністю врятував престіж дипльоматії та красномовства польської делєгації. Довідуємось з „Газ. Варш.", що на міжпарляментарнім з'їзді у Берні „д-р Райх поставив внесок, щоби польська делегація (себто і Жиди?) виступала скрізь солідарно. З боку Жида-націоналіста це великий доказ державної льояльності на міжнароднім терені. Ця солідарність виявилась не лише в тім, що ми спали в однім готелі, але на всіх прийняттях держались разом і мали ми спільний стіл... Нині д-р Райх прийшов до голосу і говорив виключно про... Палестину. Зазначив дуже виразно, що Польща поквапилась з основанням єрусалимського консуляту, а це знову зробило враження, що Польща є вже на шляху розвязки жидівської проблєми у себе і... на всьому світі (?!)... А з огляду на те, що д-р Райх володіє французькою мовою як рідною, отже його вимовність, хист схоплення справи — пішли на рахунок нашої (польської) делєгації. Виходимо трохи зміцнені на міжнароднім терені".

І як додає до цієї статті „Курєр Львовскі": „Одним словом — ані Домбскі, ані інші приятелі з „Пяста", ані навіть солодкоустий проф. Дембіньскі не одержали з уст Заморского стільки похвал, що їх одержав д-р Райх". Якже розуміти дей нежданий вибух симпатії з боку вшехпольського політика для жидівського націоналіста? — „Виходимо трохи зміцнені на міжнароднім терені"; а це значить іншими словами: Кожна партія і кожна програма є добра в даний момент, коли є водою на млин політики, яка має на меті виявити перед світом наймирнійшу та найліберальнійшу тактику супроти національного питання у межах своєї держави.

Аґенція Земельного Банку Гіпотечного
спілки акційної у ЛЬВОВІ 2—2
перенесла свої бюра з вул. Гейтана ч. 8.
на вул. ЛЕГІОНІВ ч. 27. (в пасажу на ліво)
Полагоджує як до цього часу всякі банкові чинности
з успіхом.

ОСТАННІ ВІСТКИ.

Чи це правда?

Нинішне „Слово польске" доносить, що польський премієр конферував у Варшаві з проф. Цолем і представником мін. загр. справ Лосем у справі українського університету. Незалежно від цего премієр приняв вчера проф. Стоцького і д-ра Студинського (?).

Промова Мек Донельда.

На засіданні Союза Народів 4. ц. м. Мек Донельд заявив, що очерк-неням характеру зачіпного акту, який міг би спричинити війну, не повинні журитися політики останньої війни. Першим кроком у цьому є зорганізування розємного суду. Колиб тепер скликано конференцію в справі розброєння, вона могла би закінчитися фіяском. Треба передше приготовати атмосферу довіря. Бесідник Взиває всі держави до співпраці в політиці арбітражу, що міг би перешкодити всім конфліктам. Хоч Анґлія відкинула договір про взаїмну поміч, не перестає цікавитися ним. Сподіється, що Зєд. Держави приступлять до С. Народів. Без участи Німеччини неможлива дискусія в справі зброєнь. Анґлійський уряд бажає, щоби справа участи Німеччини в С. Н. полагоджено негайно. Анґл.-російське порозуміння буде першим кроком до приступлення Росії до С. Н. Жаль, що праці С. Н. на загал майже незнані. Похибку зроблено поділом Горішнього Шлеська.

Дрібні вістки.

До Берліна приїхав уповноважений заступник генерального аґента для справи відшкодувань Франзор і негайно перейняв урядування. Німецький уряд вже склав в банку на його рахунок 20 міліонів зол. марок.

Анґл. консерватисти рішили в анґл. палаті громад поставити справу підписаного Мекдонельдом англьо-радянського договору. З огляду на рішуче опозиційне становище консерватистів і великої частини ліберальів — кабінет Мекдонельда захитаний.

Мекдонельд заявив, що коли не прийде управильнення проблєми боргів б. царської Росії і інших російських зобовязань, большевики не можуть рахувати на ніяку позичку.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

З музичного руху.

(16-на Бандуриста).

Гей, молодосте моя, яка ти гарна, леле!

Вечерниці, чайні вечері (не без поліції), прогульки, не одно тихе кохання, що точить серце смутком, або радістю груди розбиває, співацько-бурлацькі прогульки!

Гей, молодосте, яка ти гарна!

Вибач, мені шановний читачу, цей патетично-романтичний виклик. Я вчера вернувся із прогульки „Бандуриста". Звідси цей настрій.

Сім галицько-жидівських міст, сім квартир з відповідною обсадою (не без блощиць), сім концертів, сім вечерниць, сім безумовних „добрих гуморів", ну, і розуміється сім амурних пригод. Це все на протязі несповна двох тижнів. А вкінці сім любовних листів, які я сьогодні одержав. Чи вам ще не закортілась би голова, сто разів хутше як мені?

Шіснацятка „Бандуриста" це збіговище, чи там збір людей, цілком подібний до „Української національної капелі" Кошиця, а саме тим, що капеля була останньою бритвою, за яку вхопилася потопаюча Українська Директорія, а шіснацятка „Бандуриста" є бритвою, що за неї хапається Кооператива „Український Театр", яка не топиться тільки тому, що галицьке болото надто густе і мало хто йде в нас на дно. Ріжниця між ними тільки та, що шіснадцятка по концертах улаштовувала вечерниці, а капеля ні. Тимто прогулька „Бандуриста" має всетаки більше гуманітарну мету.

Репертуар шіснадцятки був знаменито підібраний до складу і настроїв хору (студенти Українських Вис. Шкіл). Був чисто модерний і то в напрямі реалістичної поезії, а саме: в поодиноких частинах оспівував ріжні способи комунікації. Починаючи з воздухоплавства в першій точці програми: „Над гори до хмар" переходив хор до мореплавства, якому були присвячені аж три музичні твори: „На водах", „На воді", і „Буря" (розуміється без морської хороби). Інші пісні оспівували ріжні сухопутні способи комунікації від ходження беріжком, їзди на коні аж до зовсім примітивного способу „котилася" і оказійного, твохи згіршуючого „заганяла качурика". Були згадані і наші славні „польські" дороги, які вічно кояться, а при тім і наші дівчата, які — як звичайно — журяться тим, що студенти У. В. Шкіл не матимуть державних посад.

Виконання було також наскрізь модерне. Голосний тон усьому надавав диригент, тимто кожний кусник мусів бути відспіваний „екзотично". В українськім перекладі цей термін звучить: „яблунево-цвітно", а мімічно на обличчю дірігента підчас співу виражався солодким стягненням уст, і таємничим прижмуренням очей, при чім голова нахилювалася завжди на полудневий схід. Окрім цего домінуючого тону кожний голос мав свій своєрідний вислів. Перший тенор співав завжди „задушевно", другий тенор „розмайно", перший бас „ясно-соколово", другий бас „волосо-жарко". Усі голоси разом давали чудовий екзотичний ефект.

Стільки щодо артистичної вартости хору та концертів, але наша приємність полягала ще більше в доборі самого ensemble-y. Бо уявіть собі, що імпресарій, який звичайно буває правдивою єгипетською язвою для хору, (і навпаки), був у нас в особі д-ра Нички таким згідливим та добрим, що можна було його прикладати не лише до рани, але навіть до кожного здорового хориста. Напр. приложиш до Попеля, маєш попель-ничку, обернеш товариша Коцура до гори хвостом (хоча і хвоста не має!) і приложиш туди Ничку, — маєш цу-кор-ничку, опустиш у Драгана цілком непотрібне „ган" і маєш дра-ничку, потягнеш з ним „дур" і маєш „дур-ничку"!

Окрім цього був у шіснацятці ще один „телепат", який називався так не від того, що йому щось телепалося, або що мав щось спільного з телятем, а просто від того, що коли йому суґестіонували якусь задачу, то він робив усе інше, а тільки не те, що було потрібне. Одним словом товариство як годиться: молоде, веселе, бурлацьке і гармонійне, так, що навіть солісти та солістки ніколи не ходили „сольо", а завжди „в дуєті". А справжній український гумор — талант сміятись, чи є з чого, чи ні! Одним словом мандрівка шіснацятки проминула не як проминають нині цифри, а як один срібластий акорд відродженої молодости!

Базилько, II. тенор

Біржа.

Львів, 4. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19½ — 5·19,50 канад. дол. 4·92½ — 4·93, чеські кор. 0·15¼ — 0·15¾, леї 0·02½—0·02½, франц. франк 0·27½—0·28½, швайц. фр. 0·97½—0·98½, анґ. фунт. 23·40—23,60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·50; 20 франк. 20,00—20·30; 20 марк. 23·40—23·50; 10 руб. 25,40—25·60.

Срібло. Австр. кор. 0·42—0·42¾, 5 австр. кор. 2·20—2·30, фльорени 1·16—1·18, рубл. 1·85—1·88, рубель дрібним сріблом 0·86—0·82.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 16·00 до 17·00, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 16·00 до 17.00 Гречка 15·75—16·75.

КОНЦЕРТ
Шіснайцятки БАНДУРИСТА
в ХОДОРОВІ, неділя 7. вересня ц. р.
в СТРИЮ, понеділок 8. вересня ц. р.
По концерті вечерниці з танцями
Дохід на будову Українського Театру
343 **у Львові.** 2—2

НОВИНКИ.

— **Де вміють читати по українськи?** Почта в Івончи не знає, де є Дрогобич, але за те знає це почта в Москві, чого док зом лист, адресований дня 8. серпня в Івончи до Д-ра Т. в Дрогобичи, який уже дня 16. серпня був в Москві а за тиждень в Дрогобичи. А може в Івончи знають де Дрогобич, але не вміють по українськи читати?

— **„Дві правди".** Так називається вступна стаття вчорашнього числа нашого часопису, якої частину сконфіскував пан прокуратор, щоби могли спати ті, що „Не можуть спати", як говориться в другій статейці того ж числа, теж частинно сконфіскованій.

— **Чого то Львів не бачив.** „Газета Львовска" перечислює в онодішньому числі усіх достойників і коронованні голови, які Львів, на своєму довгому віку витав — хоругвами, наліпками, ілюмінаціями і фестонами, аж до царя Миколи II. включно. Усе те минуло як сон, а тепер приїзджає до Львова другий президент польської держави Войцеховскі.

— **Нова емісія 50-грошівок.** Дня 3. вересня ц. р. випустив польський банк нову емісію 50-грошових банкнотів з датою 15. липня. Нові банкноти ріжняться від старих відмінною формою нумераційних цифр.

— **Ґенерал губернатори за виповіджениям.** Польський премієр Ґрабскі заявив делєгації послів з „Визволеня", що номінації ґенералів в евзорами на „кресах" мають тимчасовий характер і обчислені на протяг часу від 2 до 3 місяців. По ліквідації диверзійних рухів, польський уряд задумує взятися енергічно до поправи адміністрації на „кресах".

— **Зїґнорозані симпатії.** Швайцарський громадянин зі Сан Галлєя п. Отто Дебелін, запавав такою жагучою любовю до Польщі, що рішився вступити як доброволець до польського війська. Це так здивувало польське міністерство військових справ, що воно полякувавши за симпатії, не відважилося приняти закордонного симпатика в ряди своєї армії.

— **Експедиція „Червоного Жовтня".** Російський военний корабель „Червоний Жовтень" виїхав в дорогу до острова Врангеля. Везе він зі собою приказ негайного арештування усіх осіб, які найдуться на острові, та конфіскати усіх чужих кораблів, які там причалять. Цей остров окупувала в 1921 р. Анґлія, проти чого совітський уряд заклав протест.

— **Мито на жито.** Дня 3. ц. м. економічний комітет польської ради міністрів рішив усталити вивозне мито від жита на 25 золотих від тони, та завісити побирання привозного мита від закордонної муки.

— **На город! бузина.** Поляки, які рішили усунути православний собор на саській площі у Варшаві, зразу признали, що мальовила того собору мають мистецьку вартість і їх треба зберегти. Колиж виявилося, що збереження мальовил вимагатиме коштів, польські „знавці" змінили погляд і заявили, що мальовила є... безвартісні і їх можна знищити.

— **Новий донос в звязку з убийством дир. Матвіяса.** Позавчора ми звернули увагу на радість, яка запанувала у вшехпольському таборі з приводу таємничого й досіль не виясненого вбийства дир. Матвіяса у Перемишлі: з питомою вправою Хієна кинулася денунціонувати Українців на право й на ліво. І так перше „Слово польске" оплювало цілу українську ґімназію в Перемишлі, домагаючися її зачинення, а вірна сестриця „Слова польского" — бруковий поліційний львівський орґан „Газета подзєнна" бачить „моральних справників" злочину в усій українській інтеліґенції Перемишля, від крилошан до вчителів вкл. Але така ґазетка, „як Цодзєнна" не вдоволяється „моральним" доносом і загальниками. — Вона вказує пальцями на особи й кричить за „карою". Отже обурюючися, що, мовляв, на похороні бл. п. дир. Матвіяса не було всіх до одного українських вчителів перемиських шкіл, „Газ. ц." апелює до куратора Собіньского „з місця" перенести всіх українських учителів на инші місця. Чому саме з окрема попалося о. проф. Кормошеві, про це знає лише анонімовий доносчик — співробітник названої ґазети.

— **Княжна — злодійкою.** Дня 19 минулого місяця арештовано в Парижі княжну Евґенію Голіцину, приловлену на крадежі шовків і конфекції в пивничних складах одного з маґазинів на правому березі Сєквани. Переведена у княжної ревізія виявила цілі маґазини крадених річей.

— **Велитєньский монумент.** Мабуть найбільшим монументом світа буде памятник „Пропащої Справи" який стане поблизу міста Атлянти в полудневій Америці. Памятник посвячений невдачній сецесійній війні південних держав. Буде ві

викутий в природній скельній стіні, високій на кількасот стіп. Щойно по усуненню 55 вагонів каміння, почали виступати перші обриси постатей на стіні. Голова вождя південної армії, генерала Леуже майже готова. Про розмір тої годови може дати вображення факт, що на краю генеральського капелюха може поміститися 25 осіб.

— **Віднова Омарової мошеї в Єрусалимі.** Під теперішню пору переводять Араби реставрацію славної мошеї Омара в Єрусалимі. Емір Абдуляг жертвував на ту ціль 25.000 фунтів.

— **Ураган на острові Вірджінія.** На острові Віржінія, який є одинокою американською кольонією західньо-індійського архіпелягу, бушував оноді ураган, який позбавив життя 80 осіб, а дві тисячі поранив.

— **Памятник Данта в Копенгазі.** На площі перед копенгаґською ґліптотекою відслонено на днях памятник Данта, якого угольний камінь заклав італійський король Віктор Емануіл при нагоді своєї гостини в Данії в 1922 р. На кольоні, пожертвованій Римом, поставлено статую Беатріче, а на лівій стороні кольони поміщено медаліон Данта, подарований Фльорентією.

— **Небезпечні сині очі.** Українська народня поезія дає першенство чорним очам і не без раціі. Стверджено на прим. що особливо небезпечними є сині очі. Сині очі мав Наполеон. Народи і раси, які панують і гноблять других, мають переважно сині очі. Відважні авантурники мають сині очі з правила. Але синіми очима можуть похвалитися великі злочинці; на 23.000 засуджених — 19.000 мало сині очі. Девядесять процент невірних жінок і уличниць має теж сині очі.

— **Концерт Шіґнацятки Бандуриста** відбудеться **в Стрию, в понеділок,** дня 8. вересня ц. р. — Частина доходу на будову українського театру у Львові.

— **Надзвичайні датки на „Рідну Школу" УПТ-ва.** На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва слідуючі ВП. українські Інституції і Громадяне в злотих польських: „Народна Гостинниця" 200, „Центро Союз" 100, Інж. Гамота від залізничників у Львові 29·50, „Сільський Господар" 25, Службовики „Центро Союза" 21·72, Дир. Пащак 20, „Відбудова" 20, В. Левицький, нотар з Винник 10, Бісікевич, дир. школи 10, І. і Д. Петрові, учит. 10, Кружлевська. учит. 10, Ґурґула, учит. 5. — Разом 461·27 золотих польських. — В надії, що й инші українські Інституції, Кооперативи, Читальні та инші Орґанізації а також ціле українське Громадянство взагалі піде за цим гарним почином і нащімле більші одноразові жертви, що оголоситься в часописах, — складає вище наведеним ВП. Жертводавцям найщирійшу подяку Головна Управа УПТ-ва. 1—1

Ширіть наш часопис!

Дописи.

Боринь. *Нечувана поведінка поліції.* В селі Либохора, турчанського повіту, стадіонована команда митної сторожі; її поведінка дається добре в знаки селянам сіл Либохора і Гнила. Стражники, використовуючи момент, що уряд нагороджує кожного, кому вдасться переловити якогонебудь перемитника худоби до Чехословаччини, навиперед шукають за худобою та забирають її, навіть з поля без провірення, чи худоба та заосмотрена в спеціяльне „позволене" пасти коло границі. Дня 12. серпня п. р. забрали стражники воли посесора Иосифа Ґеґера з Гнилої, як ті воли паслися на полонині і воли ті продали на ліцитації в Сянках. А дня 16. серпня 1924 р. прийшов стражник Тромскі на полонину, де громадив сіно Андрій Ціко, син Ілька з Либохорі, а недалеко від нього пас воли його 70-літній батько Ілько Ціко. Стражник приступив до Андрія Ціко, спитав його, чи не знає, хто „шварцував" за границю коні, а коли Андрій Ціко на такий запит тільки двигнув раменами, казав йому відложити граблі на бік. Андрій Ціко відмовив, кажучи, що гребе сіно на своїм полі і це вільно йому. Тоді стражник Тромскі стрілив „на пострах", а потім ударив Андрія Ціко палицею два рази так, що той упав на землю; потім бив його аж до крови, а саме завдав йому тяжку рану в голову. По побитті Андрія Ціко удався стражник Тромскі спокійно на місце, де паслися воли старого Ілька Ціко, та хотів ті воли забрати, хоча ті воли паслися вже два літа на тій самій полонині і мали на випас на тім місці потрібний дозвіл. На не збіглося сила людей з Либохорі і Гнилої, що робили недалеко коло сіна, та не дали стражникові забрати тих волів, кажучи, що властителі тих волів це люде спокійні і не мають навіть наміру переводити своїх волів поза границю. Вечером того самого дня прийшов той сам стражник Тромскі та комендант Брудни враз з кількома иншими стражниками на господарство Ілька і Андрія Ціко вивели воли зі стайні, а Ілька Ціко та Андрія Ціко приарештували і забрали з собою. Андрія Ціко, збитого кинули до жидівської пивниці, де він пересидів аж до другого дня, доки не звільнено його на інтервенцію начальника громади Мінковича, а дня 17. серпня п. р. забрали обох арештованих на стацію до Сянок, де перетримали одну добу, а опісля дня 18. серпня п. р. обох привели до арештів повітового суду в Борині. По переслуханню старого Ілька Ціка пущено на волю, а молодшого Андрія Ціко задержали на дальше в арештах і той сидить дотепер в боринських арештах. Андрій Ціко просив, щоби закликати лікаря, аби оглянув рани на голові. Лікар прийшов вправді, троха оглянув, але чи зробив донесення за побиття на стражника, ще не знати. Забрані воли продали стражники на станиці в Сянках на ліцитації за 65 долярів і гроші ті здепонували. Це *такий нечуваний* випадок яскравого насильства з боку державної поліції, такий розбій і грабунок мирного населення, що цей випадок повинен найти свій відгомін у варшавському соймі.

Зі спорту.

Вісти в Українського Спортового Союза.

Відплатні змагання за мистецтво між „Буй-Туром" (Станиславів) та львівською „Україною" були на майдані „Сокола-Батька" дня 31. серпня 1924 в неділю при чудовій погоді і на диво слабо заступленій публиці. А шкода: цим разом match був дуже цікавий хоч би ізза великого числа воріт. „Україна" вийшла побідно 7:3 мимо зміненого складу. Для „України" стрілили ворота: 1-ї Конашевич 4.41; 2-і Кінер дуже гарно головою 4·56; 3-і Ярославський, новий грач з бувшої стрийської „Скали" 5·5; 4-і Кінер 5·25; 5-і Оприск 5·33 з наріжняка, поданого п-ом Конашевичом; 6-і Лисик 5·37, ніби з відсторони (off-side) і не признані суддею п-ом В. Стоцьким; 7-і Конашевич 5·47, і 8-і Лисик 6·3.

Для „Буй-Тура" двоє воріт стрілив п. Косач 4·48 і 6·7, а одні найцікавійші п. Козло. Сталося це так: воротар „України" п. Дзісь вибіг з воріт до мяча наперед, мяч перейшов попри нього і високим кізлом летів до воріт, він підбіг і вхопив його на груди, але Козло з розгону штовхнув його, зовсім правильно в плечі і разом з мячем перепхав в глуб воріт.

Наріжняків було 7:5 на користь „України". Гра велася в оживленім темпі і доволі пристойно так, що не було ні вільних ні карних копів. „Буй-Тур" за вакації не зробив ніяких поступів. Часті вигуки зовсім непотрібні! „перекинь!", „перекинь легко!", „подай!" показували би, що дружина не лише на тренінґу потребує батога. Наріжняків буйтурівці мабуть зовсім не вправляють, бо їхні стріли з рога, навіть Косачеві, були дуже мізерні й ніколи не використані.

Тепер дещо про зміни в складі обох дружин. З „України" виключено двох може найліпших грачів п. Мурського, чільника і п. Барусевича, воротаря, наслідком частих суперечок.

„Буй-Тур" стратив доброго чільника Попеля, що перейшов до „Резери"! Два роки вчив і тренував його Косач, опікувався п. Каратницькпй, але хлопець таки пішов слідом Копаницького.

Одначе думаю, що це хвилеві помилки молодечих загорільців і що всі три вони вернуться до своїх дружин. Перед українським спортом отвираються світлі перспективи й українські змагуни в праці для рідного спорту знайдуть повне задоволення. *Т. Ф.*

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Звичайні Загальні Збори Кружка УПТ. в Городку к. Львова відбудуться в неділю, дня 14. вересня 1924 р. в салі шкільній. З огляду на вагу справ проситься П. Т. членів о численну участь. 372 1-1

Товаришів, що здали матуру в українській ґімназії у Львові в р. 1884. просимо на зїзд. Дня 28. вересня вечером о 8 год. сходини в Народній Гостинниці а 29. вересня о 9. год. рано в церкві Успення Пр. Д. М. (вул. Руська) Служба Божа за померших Професорів і Товаришів.
Іван Огоновський, Володимир Стародський, Володимир Лев, Дамян Лопатинський.
358 2—2

Дрібні оголошення.

ІНСТРУКТОРКИ для дівчаток з 1. і 4. народної на цілий рік з поданням услівій пошукує гр.-кат. уряд парох. — Турильче, п. Скала над Збр. 368 1—3

ПОЗІР! Пані і Панове хочете вийти замуж або одружитися, удайтеся з довірям до бюра посередництва Львів, Гіпсова 4. Подякевич. Треба прислати фотографію та почтові значки на відповідь. Бюро має кандидатів і кандидаток з ріжних сфер і народностей. Дискреція запевнена. 369 1—1

ПРИ вул. Бляхарській 9. є до диспозиції вправляючих фортепян. Відомість: Бр. Янів, Руська 18|I. від 8 — 1 год. рано. 1—2
364

КАВАЛЄР, літ 33. спільник рентовної торговельної фірми, з академічним образуванням за кордоном, бувший старшина У. Г. А., має власний маєток, з браку часу пошукує отсею дорогою товаришки життя з відповідним капіталом в ціли заложення самостійного підприємства. За дискрецію ручить словом. Поважні зголошення проситься слати до Адміністрації під С. Ц. 373 1—1

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Михайла СТЕЦЯ, абсольвента крою в Штутґарті і Липську, виконує всякі кравецькі роботи по найновійшим взорам солідно і швидко. Ціни уміркованні. Для Впр. Духовенства приймаю роботи і реверенди, папістики, пальта, футра і колпаки. Адреса: Львів. Зелена ч. 31. 371 1—5

ҐАЗДІВСТВО на селі — три милі від Львова — гарно і догідно положене — будинки, сад, город, сіножать, чорна ріля спадиста — разом шість і пів морґа в однім куснику — продає урядник, мешкаючий у Львові, вул. Анчевских ч. 10. двері 6. 365 1—2

ДВІ СТУДЕНТКИ пошукують у Львові, від 1. жовтня при інтелігентній родині, кімнати з харчем. Платня після умови. Ласкаві зголошення до адміністрації під „Нума". 352 3—3

МЕШКАННЯ (3 кімнати) 18 хвиль їзди залізницею до Львова; девять поїздів денно. Три хвилі ходу до стації, в здоровій і гарній околиці — до винайму для інтелігентної родини за покінчення будови дому. Близших інформацій з чемности уділяє п. інж. Лев Левицький, вул. Содова ч. 3 від 12—2 год. 355 2—2

УЧИТЕЛЬКИ до одної дівчинки потребую з німецькою конверсацією, до початків фортепяну і французького та повторення *6 виділової кляси.* Ганкевичева в Краснім п. Товсте коло Грималова. 356 2—2

ПОЗІР ЕЛЄҐАНТНІ ПАНІ! Знана фабрика И. Ґоттліба, Львів, площа Стрілецька 15, повідомляє, що приймає до переробления фільцові капелюхи на зразок найновійших заграничних моделів. Спеціяльність в чищенню білих капелюхів. Для приїзших викінчує в 24 год. 326 3-3

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пільомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 6—10

Осьма кляса в українській приватній ґімназії У. П. Т. в Яворові буде відкрита, якщо до 10. вересня зголоситься відповідне число кандидатів. Інформації та *вирішення справи* подасть Управа до відома інтересованим, які пришлють почтову марку на відповідь.
366 1—3 *Управа.*

В дуже важній справі

пошукуємо українського артиста професора **М. ІВАСЮКА**, що в 1923 році в місяці листопаді перебував у **Відні.** Хто мав би які відомости про нього, проситься ласкаво повідомити нас або шан професор нехай сам зголоситься в найкоротшім часі на адресу: Ukrainian L. B. Corp. 59. Beacon Si. Newark N. J. U. S. A. 370 1—1

ЖУРНАЛІ КРОЇ ВЗОРИ МАНЕКІНИ

Р. ЛЯНДАУ, ЛЬВІВ ЧАРНЕЦЬКОГО 3.

349 2—2

СПІШІТЬ ВСІ!

ВЕЛИКІ МЯЧЕВІ ЗМАГАННЯ

„УКРАЇНА"=„РУСАЛКА"

відбудуться дня 7. вересня ц. р., в неділю, о год. 3 і пів попол. на площі "СОКОЛА-БАТЬКА" за стрийською рогачкою. — **Дохід на Укр. Інвалідів.**

Багато несподіванок. Дута орхестра.

НЕ СПІЗНІТЬСЯ! 1-1

Ширіть наш часопис!

Каса Хорих міста Львова

вул. Браєрівська ч. 8.

подає до відома, що на підставі розпорядку Міністерства Скарбу з дня 30. VI. 1924 виданого в порозумінню з Міністерством Праці і Суспільної Опіки зістали перераховані, згадані в статуті грошеві квоти на золоті при рівночаснім усталенню 14 зарібкових ґруп з найвищою законною денною платнею 12·50 зол. з важністю від 1. вересня 1924.

З огляду на вище згадане проситься П. Т. Працедавців, щоби до дня 15. ц. м. предложили виказ працюючих, яких денний заробіток виносить понад 6 зол.

Таблиці до поодинокого обчислення складок і причинків можна набути в **бюрі Каси Хорих, вул. Браєрівська 8.**
367 1—1

РІЛЬНИЧІ МАШИНИ

як молотільні, керати, млинки, січкарні, плуги, борони, центрифуґи і проче

ЗА ГОТІВКУ АБО НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

доставляє сейчас

„ЦЕНТРОСОЮЗ" Союз Кооперативних Союзів

(передтим Краєвий Союз ґоспоадареьких Спілок „Сільеький Ґоспоадар")

337 **у ЛЬВОВІ, вул. Зіморовича ч. 20.** 2—3

Жадайте сейчас цінників і услівій продажі!

Присилайте передплату!

На осінний сезон! **На осінний сезон!**

Спеціяльно для шкільної молоді

Реклямова продаж тревалого ВЗУТТЯ

GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає **Маґазин Взуття ШАРЕРА, Синстуська 19.**
320 Просимо оглянути виставу. 4—6

За Редакцію відповідає О. Костик. З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок 10.

Ч. 198 (10.291). Львів, неділя 7. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАНЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шек. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Початок сумерку.

Львівська жидівська „Хвіля" донесла сьогодні у власній телєграмі з Варшави слідуючу вістку: „На гутешніх політичних колах зробили велике вражіння фінансові недобори, які саме виявилися. Замкнення буджету за липень виказує около 22 міліони золотих дефіциту, а за серпень дефіцит буде ще більший".

Без сумніву вістка подана органом жидівських біржевиків є правдивою, хоча деякі польські часописі рівночасно виказують сподівану надвишку доходів над видатками в місяці вересні п. р., що виноситиме около один міліон золотих.

Сотворена теперішнім премієром Грабским нова польська валюта основувалася на зовсім нездорових підставах. Нечувано драконські закони та розпорядки, що їх увів міністр скарбу В. Грабскі для підтержки курсу золотого у формі ріжнородних великих податків і надзвичайних маєткових податків, що були нічим иншим, як масковано конфіскатою частини майна, могли ділати тільки на недалеку мету. Недовіря до фінансової політики санатора польського скарбу було таке загальне, що йому нераз підлягали навіть люде з його власного табору, не кажучи вже про знавців фінансістів, котрі від початку кивали головами і не ворожили ніякого пуття для фінансових плянів п. В. Грабского.

Цей песимізм слідно було в буджетовій дискусії у варшавському соймі і сенаті літом цього року, а навіть що більше, сам п. санатор, звичайно рожевий оптиміст, у своєму фінансовому експозе не виявляв питомого йому оптимізму на дальший розвій фінансового життя у Польщі.

Одначе не вважаючи на все те, ніхто не передбачував того, що нині нотують жидівські біржевики, а саме, що сумерк польської золотої (франкової) валюти прийде так скоро. Цього пророцтва не виказувано здається тому, що перед трьома місяцями ніхто ще не знав вислідів сьогорічних земельних зборів і не передбачував, що слідуючий господарський рік 1924|25 на загал беручи, буде роком голодовим.

І саме остання обставина — загальний неврожай і на великих просторах Польщі зближаючийся голод приспішили тільки те, що було би прийшло зрештою само собою і без цієї причини. Саме нині виявилося вже зовсім наглядно, що хліборобський стан, який у більшости заплатив дотеперішню польську валютову санацію і через це значно збіднів, не зможе на далі поносити санаційних тягарів і сподівані буджетові прибутки будуть значно менші, як преліміновано в міністерських габінетах. Зрештою від лютого ц. р. велика індустрія і великі банки перестали жити коштом польського державного скарбу (вальоризація позичок і дуже значне їх обмеження або і повна відмова), через що ми є свідками великого економічного застою, який з наслідок масового безробіття загрожує поважно і внутрішньому політичному становищу в Польщі, з правила і так не зовсім веселому.

Загальна нужда і застій та занепад на всіх царинах господарської організації є цією головною причиною, що польський державний скарб, доведений хвилево до короткої і по правді тільки позірної рівноваги, мусить захитатися, мусить показатися дефіцит, а в дальшому наслідку цього мусить упадати вартість польського золотого.

Тут, також одна з причин збижаючогося упадку курсу теперішньої польської валюти. Неприродно високий курс польського золотого був дуже штучний (хоч би вказати на те, що в обороті на одну душу в Польщі є всього около 10 до 12 золотих) і в міру, як польський банк буде змушений емітувати що раз більше паперової готівки, та в міру цього, як ця готівка піде на закордонний ринок, золотий польський мусить спадати.

Сумерк золотого вже бачимо, хоча біржа ще на нього відповідно не зареагувала. Зменшення касових впливів задля загальної нужди і господарського застою в Польщі дасться вже невдовзі відчути. А властиво вже це все відчуваємо у виді зросту дорожнечі. По польському статистичному виказі життя у місяці серпні ц. р. подорожіло на 7 проц. — по правді найменше на 10 проц. — себто, вартість внутрішня золотого в одному тільки місяці серпні ц. р. впала на одну свою десяту частину. Нема очевидно ніяких даних вірити, щоби спинено зовсім дальший зріст дорожнечі. Може він йти може трохи повільнійше під диктатом відповідної митової політики, але певно не стане на цій висоті, що стоїть нині.

Населення нащої нещасної батьківщини, з якого на санацію польського скарбу стягнено без милосерда все, що тільки можна було стягнути — очевидно відносно значно більше як у корінній Польщі з польського населення — має перед собою нову чорну дійсність. Зближається час, що і решткі його майна опиняться в чужих руках, як польський золотий зачне свій танець, що в дечому зможе нагадувати божевільний танець польської марки і то в голодовому чи на пів голодовому році.

С. Б.

Лемківщина.

(Її положення і потреби.)

(Продовженя.)

Воєнна доба.

Прийшла війна. Оргія пошукування за зрадниками не минула Лемківщини. І тепер при всякій нагоді одні з певного рода гордощами, другі з жалем і сумом згадують ті часи: талєргофські й инші переживання. Є й типи мучеників, котрі і так себе називають. Дуже часто згадують з жалем про „нетактовности" (не хочу вживати иншого слова) з боку тих таборових чинників, від яких залежало звільнення інтернованих з табору. Доводилось мені розмовляти і з такими, котрі подають розмову з якимсь українським старостою (так називав його Лемко), який ще рік задержав їх у таборі тільки за те, що при допиті називали себе Русняками. Не в силі повірити, скільки в тому правди, подаю ці розмови, як характеристику пануючих настроїв. А багато місця зайняли би всі повикручувані, крайно неправдиві й тенденційні погляди наших Лемків на весь український рух, на введення фонетики, тощо, поширені автохтонними інтеліґентами, щоби в очах Лемків звести українську ідею до карикатури й зрадництва.

Наші війни.

Настала українсько-польська війна. Проголошення самостійности українського народу не було без вражіння на наших Лемків. Але й тут в почуттю свойого льокального патріотизму створюють вони Лемківську Республику, епільог якої розіграв перед польським судовим трибуналом в Новім Санчи. Між членами уряду бачимо селянина Громосяка з Криниці, імя якого в кождого Лемка і на устах і в серці. Поважний старець з сильною волею, але безкомпромісовий ворог всього українського, перейшов за своє життя ріжні хвилини: і Талєргоф, польську тюрму, обвинуваченя в державній зраді і спробах відірвання части від цілости. Дотепні відповіди на питання суддів показували ясність духа, притомність ума. Сьогодні він уже в гробі спочиває (помер весною цього року), та легенда оточить його постать памятю, як одного з творців самостійної Лемківської держави.

Також історія нашої оружної боротьби виказує, як багато Лемків було і між мужвою і між старшинами української армії. І всі вони ревно й пильно виконували свою службу й давали свою кров за святу справу. Доводилося мені розмовляти зі селянами, котрі були в українськім війську в Київі за часів Гетьмана, а потім Директорії. Тому сьогодні леди проломані, а важкі хвилини спільного істнування кажуть наростати думці про обєднання всіх сил. Боротьба за самостійність України мусіла поставити в очах Лемків українську національну ідею в иншому світлі. Наклепи на зрадництво для польських цілей мусіли припинитись, а тим самим отворилися очі, отворилися серця Лемків, мусіло щезнути непереможне недовіря. І хоча ще дуже далеко до того, щоби наші Лемки станули спільною лавою з цілістю українського народу по цей бік риської лінії, а проте треба вважати, що ґрунт під таке обєднання і порозуміння вже є.

Тип Лемка.

Цікавий тип Лемка. Кажуть, що він проворний, виказує здібність до інтересів, до торговлі. З того, що знаємо про нашу іміґрацію в Америці, Лемко найшвидше заакліматизувався і належить до найзасібнійших наших переселенців. Сьогодні немає на Лемківщині ні одної родини, член якої не находився би в Америці. А кождий старший — буь як не кілька разів, то бодай раз в Америці. Переписка з ріднею постійна. Приходять доляри, приходять і настрої. Один американський лист знайомого може перевернути цілу будову, яку ви з тяжким трудом зводите. Чимало православних священиків в Америні походить з Лемківщини. Їх голос, думка, погляди — керують поглядами й переконнями лемківської смуги. Завважити належить, що в списках жертвуючих на українські цілі майже не находимо іміґрантів з Лемківщини.

Матеріяльні обставини.

До війни Лемки матеріяльно далеко краще стояли, як нині. Крім американської еміґрації була сезонова на Угорщину. У часі жнив заробили стільки зерна, що мали на прожиток на зиму. Приходили до себе й тут забиралися до жнив. Бо овес, ячмінь щойно доходять з кінцем серпня. А що всі Лемки мають доволі землі, а ще крім того посідають й дещо ліса, то їхне життя з матеріяльного боку було завжди забезпечене. Все те сьогодні минулося. Еміґрація до Америки обмежена, а в наслідку замкнення границь і сезонова еміґрація недозволена. І наш Лемко бідніє. Не може звикнути до нових життєвих умов. Управа власної рілі недостаточна. Стільки обірника ие має, щоби збільшити вндатність землі. До війни дуже багато уживали штучних навозів. і сьогодні хотіли би їх мати, та не має способу, а

Пр. 799/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 193 з дня 2. вересня 1924 р. в артакулі під загололком: 1) „На коротку мету" а) уступ перший по словах коротку мету, до слів конечність мілітаризації; б) в уступі між словами загальну психозу; ц) в уступі між словами Над дніпрянською Україною і Для здійснення цього пляну; д) уступ між словами Кресова адміністрація і А вжеж таки; е) уступ по словах привязали до держави, до кінця артикулу. 2) Як взяти промисли у свої руки, в уступі між словами: пристулити і що чуже, а вороже українській ідеї. 3) „Український університет" а) в уступі між словами східно-малопольських і воєвідств; в уступі між словами дати їм його задля і Польська, підофіціяльна, ц) уступ по словах нас повідомляють до кінця артикулу. 4) „Дописи" уступ що міститься між словами був д-р Зигмунт Козловски, а український соймовий клюб містить в собі єство ад 1) 2) і 3) а) б) злочину з § 65 а) закона карного ад 3) ц) провини з § 293 закона карного, ад 4) з § 300 з. к. узнав доконану в дни 1. вересня 1924 конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 3. вересня 1924.

(Підпис нечитний.)

може й засобів, дістати ці навози задля піднесення видатности рілі.

Полищаються гриби, і всякого рода гірські ягоди (суниці, малини, ажини, гогощи, ожини). Коли під боком є місто, або купелеве, чи кліматичне заселення, то в сезоні заробляє деще населення. Одначе там, де таких умов нема, там задля недостачі правдивої організації перепродажі, всі названі плоди не дають потрібного зарібку.

Зовнішний вид.

Лемківські села тягнуться долинами потоків або рік. Хати по одному боці, а там, де більше місця, по обох боках потока або ріки. Не видно тут таких ластівячих гнізд, як у косівських горах. „Так виглядають польські села, такі розкинені" — каже мені один інформатор Лемко. Хати ще місцями курні. У середині чорно й темно, Великої харности не видно. Одяг не має нічого надзвичайного. А вже зовсім недостає йому мальовничости вбрання Гуцулів. Дівчата переважно в ясних одягах, ясна хустка на голові. Усі гарно співають. Відомі лемківські мельодії — тут чуємо в їх природній красі. Діти, що пасуть товар, головно дівчатка „гукають" скрізь в лісі, наче шукають себе. Ці „гукання" нагадують в дечому альпейське „jodeln".

(Продовження буде.)

М. Галущинський.

Справа українського університету.

Варшавський „Курієр Поранни" подає: Справа покликання до життя українського університету на добрій дорозі. Мабуть вже в найблизчому тижні вирішить рада міністрів зміст декрету президента республики в справі оснування університету. В тій справі відбув премієр Грабскі довшу конференцію з проф. Цоллем, Смаль-Стоцьким і Студинським, та представником міністерства закордонних справ Лосем. Урядовий комунікат передає, що вже в найблизчому часі буде покликана до життя організаційна комісія „рускего" університету в Кракові, утворена в рівному числі з польських і „рускіх" професорів, під проводом делєгатів мін. освіти"...

Де, що і як? — невідомо. На тему всіх цих поголосок помістимо окрему статтю, де зясуємо своє становище до цієї таємної історії.

Жечевські „сензації".

Промова Мекдонельда й инші голоси.

Нарешті англійський премієр виголосив на зборах Ліги Націй промову, яку давно вже заповідали часописи і з якої лише „Дейлі Телєграф" зрадив кілька пунктів. Часописи називають сензацією те місце у промові Мекдонельда, де він каже, що політики звязані з останньою війною не повинні журитись тим: як зясувати акт держави, що спричинює війну, у чім лежить суть т. зв. збройного виступу.

Не маючи перед очима повного тексту промови, не знаємо, чи це речення є висловом великого оптимізму англійського премієра, який відкладає найближчу війну у майбутнє, чи принципіяльного недовіря до політиків, які є надто близько вогню боротьби, щоби були в силі обєктивно сформулювати умовини на підставі яких стверджується воєнний конфлікт. Мекдонельд є тої гадки, що перш за все треба розвязати справу потайної торгівлі зброєю та амуніцією. Далі слід зорганізувати мировий суд та означити уповноваження та юрисдикцію такого суду. А проте збирати нині конференцію в справі розброєння було би небезпечно. Раніше треба витворити атмосферу довіря. Усі держави повинні згодитись на принцип арбітражу себто мирового суду, який дбатиме про їх забезпечення перед воєнними конфліктами. Хоча англійський уряд — сказав Мекдонельд — відкинув ідею пакту про взаємну допомогу, проте в цій справі Англія не сказала ще свого останнього слова. Одначе вона не хоче встрявати в зобовязання, яких не зможе вповні додержати — а таким було би зобовязання в нинішній стадії, поки не можна точно означити характеру збройного наступу.

Ліга Націй не повинна, на гадку Мекдонельда, зачиняти двері перед народами, які справді або буцім-то загрожують мирові. Це торкається в першу чергу Німеччини, без якої не можна вирішити справи зброєння та забезпеки малих народів. Англьо-російське порозуміння повинно стати першим кроком, щоби до Ліги ввійшла й радянська Росія, яка переходить еволюцію ідей. Мекдонельд висловив жаль, що праця Ліги Націй є загально мало відома. Згадав також про помилки, які вона робила, в роді Гор. Шлеська. Ця згадка сильно збентежила присутніх: сенатора Буржуа і льорда Бальфура, які є відповідальними за це рішення. По скінченім засіданні англійська делєгація видала комунікат, який стверджував, що англійський премієр не мав наміру висловитись відємно про осуд у справі Гор. Шлеська, а також, що його слова про відповідальність за випозідження війни міг дехто хибно зрозуміти.

Еріо в імени Франції боронив погляду, що справи розброєння не можна вирішувати незалежно від умовин забезпечення миру даній державі. На цьому становищі стоять також малі держави, які входять у т. зв. „Малу Антанту". Цікаво, що французька делєгація, розглянувши пильно текст промови Мекдонельда, заявляє, що між її становищем і становищем англійським нема основної ріжниці.

Ясно, що фрази про т. зв. сензаційний виступ Мекдонельда є лише поетичними образами, які не торкаються суті справи. Ліга Націй веде збірну працю дуже поволі і не дозволяє на „сензації". Єдиною є сензацією може хіба бути невдача. Як каже париський „Матен": „Від результатів цієї сесії залежить доля Ліги Націй. Або вона розвинеться на добро людства у велику та спасенну установу або щезне".

Дрібні вістки.

— **На грецько-болгарському кордоні** знову інцидент: кількох грецьких вояків перейшло зі зброєю болгарську землю. В перепалці є вбиті. Покликано мішану комісію для переведення слідства.

— **Справа Вильна** не ввійде на чергу нарад біжучої сесії Ліги Націй. Литва вижидає кращого моменту.

— **Біля Шанґаю** в Китаю йдуть вже завзяті бої. До міста тікають тисячі біженців. Чужі держави домагаються створення нейтральної полоси довкола міста.

— **В Римі** пронеслась поголоска про атентат на Муссолінія. До нього мали стріляти, коли він вертався автомобілем з прогульки. Офіціяльно заперечують це.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Наддніпрянська Україна.

Заходи коло ліквідації неграмотности на Київщині.

На Київщині налічується тепер 485.480 неграмотних з виїмкою тих, що вже учаться грамоти на так зв. ліквідаційних пунктах неграмотности. З цеї майже півміліонної армії неграмотних приходиться на членів професіональних союзів 6.000, на комнезамів 20.000 і поборових та салдатів 34.000, решта припадає на неорганізоване населення. Київський губ. просв. відділ розробив плян ліквідації неграмотности, по якому протягом 1924/5 шкільного року має бути пропущено через ліквідаційні пункти 171.330 неграмотних, в тім всіх неграмотних з числа „організованого" населення. Для цього має бути засновано 2.118 ліквідпунктів.

Для ліквідації малограмотности має бути основано 1017 недільних шкіл, котрі мають охопити 1/4 малограмотних, т. є. 81.714 всіх малограмотних Київщини.

З 2.118 ліквідпунктів по мові навчання буде: 1948 українських, 100 російських, 50 жидівських і 20 польських. З 1017 шкіл для малограмотних 170 шкіл буде призначено для національних меншостей, а в решті навчання буде вестися на українській мові.

По постанові ВУЦВК. неграмотність на Україні має бути цілком зліквідована до 7. листопада 192[illegible] року, коли то припадає десята річниця жовтневої революції. (Прол. Правда, 2. VIII. ч. 176).

Українізація на Одещині.

Президія одеської губ. проф. Ради, ознайомившись з наслідками обслідування проф. спілок щодо українізації, сконстатувала, що ні одна спілка, за виключенням „робітземлісу" не виконала вповні завдання. Цілому радові губ. відділів спілок запропоновано на протязі трьох місяців перевести діловодство на українську мову в тих місцевостях, де більшість членів розмовляють по українськи, а всім взагалі спілкам запропоновано вжити енергійних заходів до заміни робітників, що не знають української мови. На найблизчих перевиборах кандидатами слід пропонувати тільки таких осіб, що знають українську мову. (Вісти, 1. VIII. ч. 178).

Одеський Губвиконком постановив перевести частинну українізацію губерніяльної періодичної преси і повну українізацію окружної

Д-Р ЕВГЕН ГРИЦАК.

Новини дитячої літератури.

Серед теперішнього загального занепаду нашої видавничої справи відрадним явищем треба назвати деяке оживлення видавництв для дітей і молоді. І недивно. Цеж духова пожива для найменчих членів нашого громадянства, це антидот на шкідливі наслідки денаціоналізаційного впливу чужої школи, це лік на ті всі шкоди, які приносить для молодого покоління сучасне лихоліття, це засіб виховання наших дітей на гарних людей та ідейних громадян.

По цей бік риської лінії маємо кілька видавництв, присвячених нашій дітворі й молоді. Найбільше й найрухливійше В-во М. Таранька у Львові. Видає воно 2 серії книжечок: менчі для дітей п. н. „Світ Цитини" і більші для молоді зі серії „Молода Україна". Віденська „Чайка" видає у серії „Українській дитині" невеличкі казки (досі 10 випусків) з гарними малюнками. В-во середньо-шкільницького журналу „Поступ" видає бібліотеку книжечок християнсько-католицького напрямку п. н. „Цікаві оповідання". Дуже симпатичне видання окремої серії дитячих книжок почало київське В-во „Час" у своїй празькій філії. На протязі років 1919—21. видало кілька книжечок укладу чи редакції В. Корольова, що можуть бути справжньою окрасою навіть західньо-европейської дитячої літератури. Це такі речі, як роман „Чмелик", „Славянські казки", „Близький світ", „На Зеленому Острові", вкінці прегарна казка, роскішно видана „Про дванадцять місяців". В останніх 2 роках почала видавати дитячу літературу Українська Книгарня й Антикварня у Львові, яка особливо інтенсивно працює тепер. Заповідає відновлення В-ва для дітей і молоді це Т-во, що перше розпочало в нас і до війни виключно саме й видавало книжечки дитячої літератури, Українське Педаг. Т-во. Рухливе попередніми роками Катеринославське В-во Е. Вирового в Берліні, що здобуло собі в нас заслужену славу виданням так дуже популярних серед наших дітей історичних оповідань Кащенка, тепер якось замовкло.

Розглядаючи книжечки для дітей і молоді, треба мати на увазі, що в нас дуже мало і письменників і педагогів займається дитячою літературою. До війни вславилися в нас як автори гарних книжок дитячої й юнацької літератури І. Франко і Б. Грінченко. Побіч них писали для дітей і юнацтва М. Коцюбинський, С. Черкасенко, Ю. Сірий на В. Україні, а в нас А. Чайківський (історичні оповідання), Віра Лебедова (К. Малицька), К. Гриневичева (лєгенди, оповідання), В. Гнатюк (народні байки й казки), С. Ковалів (оповідання, з них багато слабих). Переклади визначних творів чужинних дитячих літератур почалися в нас пізно і то видавано їх дуже мало. В скрутних часах повоєнних справа ще погіршала. Не стало таких письменників як Франко, покинули дитячу літературу й инші автори, тільки старенький А. Чайківський невтомно працює далі, майже виключно посвячує свої сили юнацькій літературі і дає цілу низку прегарних і так дуже любих нашим дітям історичних оповідань і повістей, як „На уходах", „Побратими" і и. Рівночасно теж працює з неменчим успіхом та посвятою Наддніпрянець В. Королів-Старий, що не покидає ні на хвилинку наших діточок, розмовляючи з ними на сторінках юнацького журналу „Молода Україна" і обдаровуючи їх безупинно всякими прегарними книжечками ріжноманітного змісту. З під його пера виходять і дитячі пєси і прегарні повісти (Чмелик) і оповідання оригінальні та перекладні (він уперше почав перекладати з чеської мови) і казки, як ось остання його праця, видана на початку цього року „Нечиста сила". З молодших авторів вибився на перше місце добрий знавець дитячого смаку, Антін Лотоцький, постійний співробітник усіх дитячих журналів („Світ Дитини", „Молода Україна", „Наш Приятель"), що в цьому році видав гарну книжечку „Езоп" і дві перерібки: „Лис Микита" і „Чваньківський" (український „Münchhausen").

Ці три письменники, хоч і працюють безупинно, але не можуть заповнити всіх недостач і потреб нашої дитячої літератури, а на виручку їм мало хто спішить із молодших, здебільша невироблених ще, чи невиразних, а то часто нецікавих та невдатних дебютантів. З цих молодих ще найбільше посунувся вперед пильний і роботящий Завадович; деякі гарні оповідання для молоді видав теж Петро Франко в своїому власному видавництві в Коломиї.

І коли так мало в нас оригінальних дитячих письменників, то тим частіше треба нам шукати захисту в чужих літературах і присвоювати з них що найкращі твори. І такий вихід помічаємо тепер дуже часто. А другий вихід, це відновлювання давніщих творів наших таки письменників, передруки книжечок дитячих і юнацьких.

(Докінчення буде).

Понеділок, дня 8. вересня ц. р. в салі Муз. Товариства ім. Лисенка

КОНЦЕРТ Володимири Божейко — пяністки.

Білети продає Кооператива „Український Театр" Руська 18/I. п., а в день концерту від 6-ої год. вечером каса. 333 1—)

преси і звернувся до Ратау (російська телєгр. агенція) з проханням вжити заходів, щоби від 1. серпня Ратау присилало телєграми українською мовою. З цеї нагоди Орг. Відділ при ВУЦВК. звернувся до Ратау з запитанням, в якій мірі можливо перевести в життя нацсилання до всіх газет на переферії телєграм українською мовою. (Вісти, 14. VIII. ч. 183).

Процес Дерещука і тов.

В Умані розпочався процес отамана Дерещука і тов. за протирадянську повстанську діяльність 1920—1922 років. Дерещук був одною з центральних фігур повстанського руху на Україні в тих роках, яким керував центральний повстанський комітет з Польщі, на чолі з Ю. Тютюнником. Всіх оскаржених в процесі 69 осіб.

15 с. м. здержується висилку часопису тим Вп. Передплатникам, що залягають з передплатою за біжучий місяць. Передплата на біжучий місяць 4 20 зол.

Преса.

Невеселі гороскопи.

Невідомо, чи приїзд през. Войцеховского насунув завжди, від початку свого істнування, ультральояльній „Газеті львовскій" деякі рефлєксії, але фактом є, що в останніх днях отой часопис, який має за собою традицію 119-ти літ істнування на ласкавому хлібі пануючої влади, зробив кілька кумедних викрутасів. І так вчора, витаючи през. Войцеховского, сентиментально зітхнула стара лємберґерка: кого то, мовляв, „ми" вже не витали! І нагадалася їй ціла черга достойників, що святкували тріюмфальний вїзд до столиці кн. Льва — включно з Миколою II. кервавим...

А ось в сам отой день, коли на заквітчаній вежі львівського ратуша, яка теж бачила ріжні прапори, вигривають гейнали з мотивами патріотичних польських гимнів, урядова „Газета львовска" вшкварила величеньку статтю п. н. „За наші кордони", в якій виложено ясно, як на лопаті, що ті кордони переходитимуть бодай ще стільки змін, скільки орієнтація „Газет-и львовск-ої".

Першу заповідь цього добачує „Газ. львовска" в заяві Мекдонельда при закінчуванню льондонської конференції. Адже він добачив головний успіх конференції у прийняттю системи розгляду й ревізій, скермованих для направи „очевидних помилок" і заповів, що це „тільки початок".

Иншими словами: треба рахуватися з можливістю ріжних коректур і змін в заключених від часу війни в мирових договорах, не виключаючи версайського договору, який і так льондонською конференцією сильно захитаний. Якою небезпекою грозить це всім тим державам, які основи своєї закордонної політики будували й будують дальше на постановах і значінню версайського договору і в якому грізному становищі находиться при такому трактуванні справи передусім Польща — не важко зрозуміти.

Чимало проявзміцнюють оці сумніви. Негайно по згаданій промові Мекдонельда зголосив свою відому декларацію Раковський, в якій явно

ОСТАННІ ВІСТИ.

Бомба на площі Марійській.

ПАТ звідомляє: Підчас повороту презид. Войцеховского з „Тарг-ів Всходн-іх" до воєвідства кинув якийсь чоловік на Марійській пл. під відділ уланів, що їхав за повозкою президента малу петарду. Вона зразу зовсім не експльодувала, щойно рушена кінськими копитами, почала димити. Виновника арештовано. Є то Стан. Штайґер зайнятий у складі чаю Майнля. Військова експертиза виявила, що петарда містила мішанину пороху; значнійших наслідків не могла спричинити.

Німеччина в Союзі Народів.

Австралійський делєґат до Союза Народів Чарльтон предложив, щоби Союз вислав Німеччині підчас теперішньої сесії запрошення вступити до С. Народів.

Союз Народів.

Еріо заявив 5. ц. м. на засіданні С. Народів, що Франція бажає мира для всіх народів. Хоче бути вірна версайському договорові. Звертається до Союза, щоби прийнято арбітраж і щоби нападаючим уважати того, хто відкажеться підпати арбітражеві. Конференція в справі роззброєння без С. Народів булаб конференцією проти нього. Салянда, Льорд Пармур, Тені і Бенеш заявилися за арбітражом.

Пограничний корпус.

Проєкт закона про організацію „пограничного корпуса" внесуть до польського сойму в половині жовтня. Корпус підлягатиме мін. вн. сп. Завданням його буде забезпечити східні границі від шпіонажі, бандитизму і пачкарства. Складатиметься з 5 бригад, по 1 на кожне окраїнне воєвідство, бригада з 3—4 баталіонів піхоти і 3—4 швадронів кінноти. З кінцем жовтня мають уже бути утворені три бриґади для Виленщини та новгородського і волинського воєвідства.

кажеться про Східну Галичину. Одночасно з ріжних боків залунали старі гасла ревізії версайського договору. Б. італійський премєр Нітті, відомий ворог Польщі, на сторінках копенгаського щоденника „Політікен" бачить найбільш настирливий постулят актуальної міжнародньої політики у ревізії договорів і зміні накреслених тими договорами політичних кордонів.

Льойд Джордж іде ще дальше: він знову розпочав явну антипольську кампанію, оголосивши на днях відому статтю про хитість відносин на Сході Европи.

У тому напрямку йдуть усі зусилля наших ворогів, і, на жаль, патронують їм керманичі англійської політики, яка не лиш за Льойда Джорджа але й за правління Лейбур-парті послідовно змагає до ревізії версайського договору і змін його територіяльних ґраней. А треба памятати, що тут мається лише на увазі Польщу, так, що погроза ревізії договорів є погрозою виключно під польською адресою.

Пікантно зазначити, що ледве вчора „Курєр львовскі" страшенне накинувся на „Ділo", яке, мовляв, у своїй безмежній наївности прикладає якунебудь вагу до „безсилого буркотіння лисого й позбавленого кіхтів валійського льва", „Кур. льв." мав тут на увазі ту самісіньку статтю Льойда Джорджа, яку ми негайно зреферували були, й яка тепер поважно хвилює — „Газету львовску". На всякий випадок: сумні гороскопи, які бачить орган львівського воєвідства, повинні трішки прохолодити захоплення усіх тих „кресових" патріотів, що витають президента Войцеховского окликом „witaj nam, witaj miły hospodynie", забуваючи і про недавнє минуле і про — недалеке будуче...

Біржа.

Львів, 5. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20 — 5·20½, канад. дол. 4·92½ — 4·93, чеські кор. 0·15¼ — 0·15¾, леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·27½—0·28½, швайц. фр. 0·97½—0·98½, анґ. фунт, 23·40—23.60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·50; 20 франк. 20,00—20·30; 20 марк. 23·40—23·50; 10 руб. 25,40—25·60.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 23·00 до 24·00 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 16·00 до 17·00, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 16·00 до 17,00 Гречка 15·75—16·75.

Приїзд президента Річпосполитої до Львова.

Від часу, як на місці монархій настали на світі республики — президенти республик прийняли в спадщині по коронованих головах старі почести та клопоти. Хто вірив, учора приглядаючись параді Львова в честь президента польської держави, що світ зміняється?

„Дзєннік Людови" з цього-ж дня поміщує статейку п. з. „Що це за свято" і пише:

„З нагоди приїзду президента Річпосполитої до Львова заповіли, що молодь на протязі двох днів: пятниці та суботи звільнена від науки. Чому?... Досить, що ученик, ледві лизнувши науки по вакаціях, матиме чотири дні вільні. Це багато... Коли у старі часи казали нам влаштовувати паради з рації якихсь цісарських уродин, одні приймали цей наказ як кару Божу, инші головно молодь, тішились, що буде вільний день від науки. Кожний, з виїмком хіба дуже „цісарських" людей глузував собі тихцем з такого свята, наказаного займанщиками (przez zaborców).

...Та таких парад як нині маємо переживати, ще в нас не було. Здавалось, що вони були би анахронізмом у республиці, а тимчасом бачимо монархічну „помпу"... Чи не за багато тут місцевих амбіцій. Уже Новгородок скомпромітувався, а тепер хіба черга на Львів?..."

А з Варшави приїхало стільки поліції та тайних агентів... що на вулицях страшно було розмовляти і не можна було продертись через їх кордони з одної вулиці на другу. Напередодні арештовано силу людей, підозрілих у комунізмі; між іншими, як зачуваємо, студентів: Рудика, Липецького, Гронського, Коцюбу. Цікаво, що три дні тому українські державні гімназії одержали розпорядок, щоби ученики взяли участь у загальнім поході, а в день свята, вранці, його відкликали. Президент відвідав між іншими будівлями Львова собор св. Юра, який ще мабуть ніколи не бачив під собою шпалірів з польських дооколичних селян, прибраних у польські національні стрічки та прапори. Перед церквою окрема депутація „старорусинів" в особі пп. Лісковацького, Луцика, Турчмановича, Третяка та Лепкого витала президента. В середині церкви панувала святочно мертва тиша, бо туди нікого не пускали.

Автор цих рядків пише їх тремтючою рукою під звук „гейналу", що з ратушевої вежі влітає через вікно до редакції.

відгуки дня.

Затьміння сонця.

Нині дістав я картку такого змісту:

„Високоповажаний (?) Пане!

Витаючи з радістю Ваше іменування астрономічним референтом ред. „Діла", смію просити Вас пояснити мені, чому не було видно так шумно заповіданої затьми сонця дня 30. ц. м. Чи тим, що нема тут ні Лясоцкого, ні Фукса, ми маємо бути гірші від Львова, де, як кажуть що місяця є якась затьма?! —

З глубоким поважанням

Провінціональний астроном.

Нещастя якесь із тими затьміннями. Що лиш я впорався з місяцем і Марсом, а тут уже й сонце пхається, як Жид до трамваю.

А все те через оттих капосних астрономів.

Сяде тобі така бородата, присліпкувата мумія на якім даху чи бантах, поставить перед себе люпу і людей дурить. Десь давно були „планетники" люде порядні і неложні, які старим паннам і иншим суфражисткам вичитували долю зі звізд. Це звіздам ніколи не шкодило, а паннам деколи помагало.

А тепер?!... Вчені астрономи ворохоблять світ, потішають емеритів кінцем світа і обдурюють закоханих повним затьмінням небесних світил.

Я в такі вчені затьміння не дуже вірю. Мій погляд на це такий: Частинне затьміння сонця чи місяця є тоді, як їх закриють хмари, а повне затьміння сонця є в ночі, а місяця в день.

Та не так думають П. Т. астрономи. А, здається мені, що повинні так думати, бо оминулиб компромітації.

Возьмім наприклад останне повне затьміння сонця. Таж це був один „повний" скандал.

Написав якийсь астроном у календарі, що 30. серпня місяць заступить собою сонце. Це підхопила „Свобода", а від неї довідався цілий світ. Галичина в тім дні виглядала як при недалекім повстанню. Думка, що ось-ось померкне світ і тьма кромішна заляже окуповані землі, зворохобила великих і малих. Народ, повчений своїми панотцями, позаганяв худобу до стаєн, а сам виляг на вулиці і здирав голову на сонце, як качки на яструба. Хто мав яке скло під рукою, обкопчував його і псував очі.

З уродження легковірні люде бачили вже навіть затьміння.

— Дивися, яке все дивне в тім освітленню.

— Справді! Мов через фляшку з пива.

А один з майбутніх професорів краківського університету бистроумно завважив.

— Бачите, як ластівки низько літають!

— То певний знак!...

Полягаючи на тих усіх фахових спостереженнях, я надбив шибку в редакції, окоптив її манускриптом своєї найновішої поезії і став дивитися на сонце.

Те саме порадив зробити і иншим союзникам з редакції і в короткому часі всі мали чорні носи від — „обсервації".

Таке саме діялося не тільки в редакціях, але взагалі всюди, де доходить задрукований папір, дуже дотепно названий часописом. Один трудолюбивий діяч жалувався мені, що його вісім чадів зужило на обсерваційо два зимові вікна і масу свічок.

Та це все тільки половина лиха. Вікно, свічка, надпалене убрання — це все дурнички в порівнанні з тим, що втратила відданиці на нещаснім затьмінні.

Знаю кілька випадків, де відложено заповіджене весілля тільки тому, що мала настати темрява. Воно зовсім зрозуміле, бо молодому в пітьмі легко було підставити якусь немолоду молоду, а з другої сторони „незгоджений" тестем молодий міг по дорозі дуже легко згубитися. З другого боку, беручи під увагу повоєнні погляди на любов, відложення реченця шлюбу, хочби тільки на місяць, може довести до родинної трагедії...

Як доносять українські обсерваторії, затьміння сонця не відбулося ні в столиці ні на провінції. Та і тим разом вони не мають рації.

Затьміння відбулося і було „повне" тільки не в 12 год. в пол., а в 12. в ночі.

Galaktion Yinka.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

НОВИНКИ.

„Досвітній Зорі" ad memoriam. Маленька двохтижнева володимир-волинська газета „Досвітня Зоря", що шумно зве себе „українським культурно-економічним часописом" (мабуть тому, що взагалі український характер газети, включно з мовою,—дуже сумнівний, й ніколи не пишеться у ній на теми культури й економії) страшенно турбується львівською українською пресою, та спеціяльно „Ділом". В ч. 12 (28) посвячує „Ділові" цілу передовицю т. н. „Зігзагами" (!), добачуючи ті „зігзаги" з огидному „москвофільстві" низки статтей „На наддніпр. Україні". Лишенько, коли за писання передових статтей беруться люде, які забувають на одну дрібницю: грамотність. Бо колиб автор отої передовиці умів читати, так безумовно не пропустив би дозгої редакційної примітки на вступі згаданого циклю статтей, де м. ин. писалось ясно, що це—не допис „Діла", а оригінальна стаття париського журналу „La Revue Contemporaine", що з освітленням порушених фактів наша редакція не погоджується, і що передруковує ті статті лише тому, щоби вказати на погляди чужинців про процеси велико-українського життя. Цікаво, що наше „огидне москвофільство" добачив завзятий полеміст саме в числі 190 „Діла", де редакція в окремій примітці застереглась проти твердження згаданого франц. журналу про галицько-волинські русофільські настрої! — Не від речі згадати, що поруч з лайками на „Ділο" і „Новий Час", „Досв. Зоря", (яка поза анонсами має тексту несповна дві сторінки „Діла"!) находить місце, щоби на [illegible], шпальти валити пеан в честь польського бурмістра п. Володимира Ткачика з нагоди його виїзду до Закопаного (sic!) реклямувати польські кооперативи та оголошувати по польськи магістратські розпорядження. Це перший і останній раз, коли ми звернули увагу на голос такої рептильки.

— **Заприсяження ґенерал-ґубернаторів.** Дня 3. п. м. склали ґенерал-ґубернатори Янушайтіс і Ольшевскі присягу на руки польського міністра внутрішніх справ Ґібнера. Опісля відбулася нарада ґенерал-ґубернаторів з премієром Ґрабским.

— **Безуспішна погоня.** Дня 2. п. м. напала диверзійна ватага на двір в Стадниках на Волині. Польська поліція зарядила погоню за нападниками, але як оне доносять часописи, безуспішно. Диверсанти спокійно перейшли кордон.

— **900 ваґонів яєць.** Польща має мабуть за багато яєць. На днях польське міністерство торговлі і промислу дало дозвіл на вивіз 900 ваґонів яєць.

— **Громадські вибори в Кракові.** Польське міністерство внутрішніх справ поручило розписання нових виборів до ради міста Кракова на основі старої ординації.

— **„Умираючий праліс".** Під таким заголовком находимо у віденському журналі „Дер Гольцмаркт" освітлення польської лісової господарки: „На біловіжський праліс і инші польські ліси видано в наслідок заключення контракту між польським урядом і англійським „Centry Trust Limited", присуд смерти. Після постанов цього контракту, виарендувано це товариство на десять літ ліси і відповідно до свого буджету буде воно продукувати 25 міліонів стояків дерева річно. Припускаємо, що Польща, не маючи передбачуючих фаховців, заключила договір, який буде дійною коровою виключно для англійського капіталу. Англія заспокоїла своє запотребування дерева на цілий ряд літ а Польща позбулася всякого впливу на евентуальну рабункову господарку в своїх лісах, а крім того свого становища в міжнародній торговлі деревом".

— **Рекордове інтервю.** По приїзді Ерріо до Женеви, обскочило премієра 300 журналістів, яким він дав вияснення про свої заміри і пляни.

— **Нові банкноти.** Дня 3. ц. м. пущено в обіг нові 5-злотові банкноти II. емісії, з датою Варшава 15. липня 1924.

— **Жертви праці.** Дня 3. ц. м. о год. 4. по полудні експльодував збірник динаміту в фабриці пороху в Пардубіцах. Обєкт, в якому виробляють динаміт, з пекольним гуком вилетів у воздух. Двох робітників згинуло на місці, один помер по дорозі до шпиталя, 12 робітників бореться зі смертю. Скількости лекше ранених покищо не усталено. Причини катастрофи теж не усталено.

— **Публична бібліотека в Ню-Йорку.** Окрасою Ню-Йорку є безсумніву його публична бібліотека. Вже сам вхід крізь мраморний портик, вид велитенських читалень і т. п. викликує імпонуюче враження. Її чисельність дорівнує чисельности найбільших европейських бібліотек. Нема майже ні одної книжки чи журналу на земській кулі, якої тут не можнаб було дістати. При тому скорість, з якою інтересенти одержують потрібні книжки, можна назвати дійсно американською.

— **Водний трамвай.** Справу полученя Франції з Англією вирішено недавно в досить оригінальний спосіб. Коли будова тунелю під каналом Ля Манш виявилася неактуальною, придумано дешевший комунікаційний шлях. А саме небаром мають бути побудовані гідроплани, з яких кождий могтиме взяти 20 пасажирів. Гідроплянів буде стільки, щоби що пів години відлітав один до Англії і один до Франції, при чому дорога триватиме 15 мінут. Буде це свого рода воздушний трамвай.

— **4.000 км. піхотою.. без ніг.** Один паризький інвалід, який підчас облоги Вердену втратив обі ноги, заложився, що перейде простір 4.000 кільометрів. Цими днями безногий інвалід відбув уже подорож з Парижа до Діжону, отже пройшов уже 579 км. при допомозі рук.

— **Виставка в Уемблей.** Виставка в Уемблей, не дивлючись на міліони людей, які її оглянули, грозить дефіцитом. Від 30. серпня, остається ще 55 днів до її урядового закриття а на покриття її коштів треба, щоби виставу відвідало 18 міліонів осіб.

— **В концерті Бандуриста в Стрию,** який відбудеться в понеділок, дня 8. вересня ц. р. — обіцяв взяти участь пяніст і композитор Антін Рудницький, який виконає твори Баха і Ліштa... — Пяністка Володимира Божейко виконає на своїм концерті в понеділок, дня 8. вересня ц. р. твори Баха, Бетовена, Шопена, Брамса, Барвінського, Людкевича, Сауера, Верді-ого і Ліштa. Частина доходу призначена на будову українського театру.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ПОЗІР! ПОЗІР!

РІК ОСНУВАННЯ 1890.

Знанний з перед війни виключний

склад музичних інструментів

А. Боденштайна

ЛЬВІВ, вул. ЛЕҐІОНІВ 37.

поручає всілякі **музичні інструменти** (фахово випробовані)

по фабричних цінах т. є. **25% дешевше** як всюда. — Інституціям і кружкам полекші в сплатах. — Замовлення з провін- 377 ції полагоджується відворотно. 1—3

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Зі спорту.

Україна — Русалка.

Зустріч тих двох львівських дружин матиме нагоду оглядати публика в цю неділю дня 7-го на фестині Українських Інвалідів, на площі Сокола-Батька. Змагання зачинає суддя точно о год. 3-ій.

З цирку.

Атлет Іван Волинець.

Від кількох тижнів відбувається в цирку Корнацького турнір французької боротьби. Між іншими більше або менше відомими атлетами-чемпіонами бере участь наш земляк Іван Волинець. Є він атлетом середньої ваги, з якою звичайно звязана є зручність, доведена у нього просто до мистецьких вершин. Вона поруч з немалою силою помагає виходити йому з усіх двобоїв переможцем, або в крайньому випадку remis-ово. Тільки один одинокий раз був він покладений найсильнійшим борцем-великаном Grikis-ом (Латвія) і то ще в неправильний спосіб, бо вже в кілька секунд після свистка судейського, сигналізуючого кінець боротьби. Що Волинець став любимцем усієї публики без ріжниці національности, свідчать про це ці рясні оплески, якими його з кождою появою на арені, витає цілий цирк. І треба признати, що він вповні заслужив собі ці оплески. Бореться він спокійно, без зайвих брутальних хопів, наскрізь доцільно, виблискуючи майстерною технікою, яка ратує його в найскладнійших ситуаціях. Особливо цікавими є його змагання з атлетами рівними йому щодо ваги. Тоді публика має нагоду бачити завдяки йому найкращу боротьбу. З його перемог слід піднести найкращу над Spevaček-ом (Чех), далі над Rogenbaum-ом (Німеччина), Hajek-ом (Берно), Morton-ом (Швеція). З боротьби з Bambul-eю (Мурин), яку перервано ізза брутальности цього останнього, признано Волинцеві один пункт. З Langer-ом (Жид), Svatin-ою (Югославія), Roland-ом (Данія) і Чорною Маскою висліди нерішені. Щодо Grik's-a маємо надію, що побачимо ще revanche. *Іменко.*

Відозви й комунікати.

Комунікат Тіснійшого Народнього Комітету.

В звязку з розпорядками орґанів польських шкільних властей, спрямованих на знищення українського шкільництва з потоптанням істнуючих і обовязуючих досі законних постанов та з огляду на насильно накинуті тзв. „Кресові закони" про права мови на полі шкільництва, судівництва і адміністрації, Тіснійший Народній Комітет як Начальна Управа Української Народньої Трудової Партії постановив:

1) Візвати ціле українське громадянство, зокрема членів Української Народньої Трудової Партії до послідовної оборони прав української мови на кожному кроці.

2) Візвати українське громадянство до якнайбільше напруженої праці і жертвенности для удержання та дальшої розбудови українського приватного шкільництва. Ніякі беззаконні зарядження ні особисті шикани не сміють відстрашувати громадян від високо-ідейної праці у цім напрямі, а обовязком всіх суспільних верств є якнайбільш сприяти роботі діячів Рідної Школи.

3) Всі Повітові Орґанізації Української Народньої Трудової Партії мають взяти активну співучасть у моральному і матеріяльному піддержанню істнуючих приватних шкіл та у творенню нових шкіл, чи курсів, і звернути окрему увагу на творення і розбудову фахових шкіл та курсів, використовуючи місцеві умовини та засоби.

Львів, дня 3. вересня 1924 р.

З Президії Тіснійшого Народнього Комітету:

Д-р Із. Голубович, голова. *А. Малецький*, ген. секретар.

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ особи з невеликим капіталом або вартістним підкладом, котра рішилася би вести торговлю мішаними товарами, з котрої значну часть доходів призначили би ми на будову мійської церкви в Косові. Йосиф Приймак, купець, Косів. 1—1

ДЛЯ ПАННОЧКИ, що хотіла би їхати до Америки! Самітний мущина, літ 28, здоровий, доброї вдачі, пошукує отсею дорогою подруги життя. Рефлектує на панну або вдову до 25 літ. Українку не малу ростом, бронетку, по можности музикальну, пяністку. Придане не вимагане, звернутись неанонімово з фотографією з повним довірям. Річ трактикується дуже серйозно, дискреція під словом чести. Зголоситись на адресу: Josef Husar c|o Sichowy Bazar 34 East 7 str, New York. 378 1—1

ВДОВА зі священичої родини, пошукую місця до заряду дому або вируки пані дому. Письменні зголошення до Адміністрації під „Заряд". 379 1—1

ПАРОХІЯ до заміни на меншу при залізниці або в околиці біля міста, догідну на провадження пасіки. Душ 3,000, поля доброго 100 м., ліса 30 м., будинки в добрім стані, церква одна. Листи під „Парохія" слати до Адміністрації „Діла". 382 1—2

УЧИТЕЛЬКИ кваліфікованої гри на фортепяні пошукує М. Луцький, вул. Голуба 10, партер, бічна Гофмана. Зголошення від 2—3 п. п. 381 1—2

УЧЕНИК 5-ої ґімназіяльної кляси пошукує лекції на цілий рік найрадше у священика. Приготовляти може з нормальних шкіл та з I. і II. ґімн. кляси. Зголошення слати на адресу: Іван Ялоха, судовий урядник в Борини. 375 1—4

ПРИ вул. Бляхарській 9. є до диспозиції вправляючих фортепян. Відомість: Бр. Янів, Руська 18|I. від 8 — 1 год. рано. 364 2—2

ПОТРІБНА негайно здорова, старша жінка до самостійного ведення малейького домашнього господарства, а передовсім кухні у самітного учителя. Зголошення пересилати до Управи школи в Яворі, коло Турки н/Стр. 333 1—2

ІНСТРУКТОРКИ для дівчаток з 1. і 4. народної на цілий рік з поданням условій пошукує гр.-кат. уряд парох. — Трильче, п. Скала над Збр. 358 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р ЯРОСЛАВ ОЛЕСНИЦЬКИЙ

заприс. судовий перекладчик англійської мови, переніс адвокатську канцелярію зі Львова до **ЗОЛОЧЕВА,** де веде її спільно з **адв. Д-ром Дрогомирецьким** у цього-ж домі. 292 5-5

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ҐЕЛЬ

288 **лікар Народної Лічниці** 6-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонській 20.

КОНКУРС

на місце управителя дівочої учительської семінарії УПТ. в Стрию з правом прилюдности. Петенти з кваліфікацією для середніх шкіл і правом навчання мають зголоситися негайно до Головної Управи УПТ-ва у Львові (Ринок ч. 10.) 380 1—3

Надзвичайні Загальні Збори

Товариства Задаткового в Зборові, стоваришення зареєстр. з необм. порукою, відбудуться дня 16. вересня 1924. о год. 3-ій пополудні в домі філії „Просвіта" в Зборові з слідуючим порядком дневним. 1) Відкриття Зборів предсідником і покликання 2-х секретарів, 2) Затвердження вибору 1 члена Дирекції, 3) Доповняючий вибір 2-х членів Надзірної Ради.

Зборів, дня 30. серпня 1924.

ЗА НАДЗІРНУ РАДУ:

Іван Капшій, секретар. *о. Василь Кулик*, голова. 348 1—1

50% ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ

бо в будці

музичні інструменти і приладдя до них продає

ЙОСИФ РАЙСЛЄР

ЛЬВІВ, вул. Соняшна проти ч. 11 а. 374 1—5

Незабаром вийде з друку

„ТАБОР"

воєнно-науковий журнал ч. 2,

Передплату надсилати по адресі:

ПОЛЬЩА, Каліш, поштова скринка 61. П. ШАНДРУКУ

Polska, Kalisz, poczt. skr. 61.

342 P. SZANDRUKOWI. 3—3

Осьма кляса в українській приватній ґімназії У. П. Т. в **Яворові** буде відкрита, якщо до 10. вересня зголоситься відповідне число кандидатів. Інформації та вирішення справи подасть Управа до відома інтересованим, які пришлють почтову марку на відповідь. 366 2—3 *Управа.*

ЗВІДОМЛЕННЯ

ВЖЕ ВІДКРИТО по основній реконструкції

ГОТЕЛЬ під 3-ма МУРИНАМИ

При вул. Кравівській ч. 9.

376 **о численні відвідини просить — УПРАВА.** 1-2

Присилайте передплату!

„Візд Б. Хмельницького до Київа"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 цм. в ціні 10 зол. а в різблених рамах по 34 зол. або ½ різблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлика, Львів, Ринок 10. II. пов. („Просвіта"),** 155 1—

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок 10.

Ч. 199 (10.292). Львів, вівторок 9. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов. Конто почт. шан. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в кошу 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Европейські сподівання.

Від конференції до конференції, від парляментарних кріз до економічних—Европа тягне за собою тягар останньої війни, у надії, що ще одна конференція і ще одна криза, а ввійде в обновлену добу. Це є сподівання недужого, виснаженого довгою крізою організму: — такому, здається, що в силі схопитись на ноги і на один раз заспокоїти свій величезний апетит.

Ліга Націй могла би дати собі раду з нинішними актуальними справами, якщо її головні члени не мали би між собою надто особистих, невирівняних порахунків. Теперішня женевська сесія може щонайбільше скінчитись знову складенням проєкту: як підійти до цілої низки переплуганих проблєм. Прошу тільки зважити:—найбільше авторитетний суддя в усіх европейських справах — Америка—має перед собою вибори. Заки не буде відомий їх вислідок —само становище американської політики до европейської стоїть під питайним знаком. Вплив президента Зединених Держав на напрям та форми політичної діяльности є більший, ніж деяких европейських володарів. Англія стоїть під перспективою своїх виборів; справа англійсько-радянського договору спричинить кабінетову крізу. Німеччина вже приготовляється на внутрішню боротьбу партій. Націоналісти голосували частинно за льондонським договором лише під натиском загрози, що уряд розвяже парлямент. Тепер вони домагатись муть участи в кабінеті. У найблищім часі Німеччина оголосить ноту до чужих держав зі заявою, що не почуває себе винною у спричиненні війни,—хоча не відмовляється від зобовязань Версальського договору. Це буде дипльоматичним натяком, що вже прийшла пора, коли Німеччина може протестувати проти дотеперішнього осуджування її.

З італійською диктатурою не зовсім добре. Вже всі італійські партії дійшли до пересвідчення, що влада сіньора Муссоліні занадто спутує їх свободу. Про Еспанію й не казати: — мароканська війна підірвала зовсім престіж ді Ривери; навіть король зважується вести заговори проти нього! Щодо Франції, то успіхи кабінету Ерріо залежатимуть виключно від найблищих реальних здобутків, у першій мірі: німецького сплачування ... Хитка основа.

Яка рівновага панує на кордонах т. зв. Сх. Европи про це всім відомо. Коли перед війною загально згадували про „балканський котел" в якому варилься погане зілля, що зле ворожить для Европи, то нині поняття Балкану можна би простягнути щонайменше до кордонів Чехословаччини. Іронією долі, слова з „Гамлета", що „щось псується в у данському королівстві" можна прикласти до цілої Европи, з виїмком хіба Данії, яка без остраху перед судами і без гарантій Ліги Націй сама розброїлась.

Як каже німецький проф. Мендельсон-Бартольді, голова гамбурського інституту для закордонної політики, нині, „всі краї повинні змагати до того, щоби закордонна політика стала щораз більше незалежною від протилежностей внутрішніх політичних партій". Іншими словами: внутрішна боротьба кожної держави за економічну та політичну рівновагу відбивається шкідливо на міжнародній праці для осягнення порозуміння з метою забезпечення миру. Сподівання Европи на кращі вигляди міжнародніх взаємин находяться покищо в стадії свідомости про потребу зближення інтересів поодиноких держав. А це зближення неможливе, як довго істнують держави складені як мозайка з народів насильно приєднаних і зрілих народів без власних державних організмів.

Затяжна справа.

І. Значіння українського університету.

Львівське „Слово польске" подає з Варшави, що польський уряд покликує до життя організаційну комісію українського університету... в Кракові. Склад тієї комісії ще не устійнений, але її членами між иншим мають бути: проф. краківського університету д-р Цоль, наділений довірям пп. Скірмунта й Міклашевского д-р Роман Смаль-Стоцький і проф. д-р К. Студинський. Очевидно, з метою піддержати організаційний розгін майбутньої комісії, а радше її українських членів, орган крайної реакції зазначує: „Ці відомости, які мають всі признаки правдивости, мусять викликати сильне занепокоєння в громадянстві" (польським — Ред.).

Таким чином справа українського університету на ділі зблизилася би до половинної розвязки, до такої розвязки, яка сталаб завязкою нових непорозумінь, розходжень і гіркого почуття кривди й пониження українського народу. Ясно й те, що розвязка цього наболілого питання малаб тільки чисто формальний характер, а далекою булаб від змістового вирішення справи.

Не слід скривати того, що університетська справа, яка перед чвертьстоліттям стала різко-актуальною; яка в часі сецесії викликала була загальне й жертвенне захоплення; яка потягнула за собою безліч жертв; яка являється спадщиною по кількох університетських поколіннях; яка причинилася до заінтересування нашою сравою широкого світу, яка перейшла через вогонь і воду; яка вже нераз за Австрії була близька свойого здійснення, — в останніх часах млиїським каменем ваготіє на галицько-українському житті. Ми зробили все можливе, щоби навіть малі діти наших сіл поінформувати про університетську справу. Кожне наше віче не поминало ухвалити резолюції про український університет. В обороні нашого права до найвищої святині науки ми витворили на протязі чвертьстоліття цілий ланцюх аргументації, яким оперує вже кожний пересічний громадянин. В останніх літах витворилися у нас навіть „спеціялісти", які нічим иншим не цікавляться, тільки справою українського університету.

На що це все вказує? На невідкличну конечність української святині науки, на насущну потребу українського культурно-наукового огнища. Одначе все таки є деяка ріжниця цеї актуальности, коли мати на увазі час передвоєнний і теперішній. І то в двох напрямах.

Потреба українського університету в Галичині була така конечна, що немає слів на вияву цеї конечности. Ми були на дорібку, творили український Піємонт, надлюдським зусиллям рвали пеленки етнографізму, змагали до того, щоби стати поруч инших народів, проклямували перед цілим світом, якою великою є наша нація і потребували просто до загину легітимації нашої національно-культурної й національно-політичної зрілости. І тому університетська справа — як Дамоклів меч — ваготіла над нашою парляментарною репрезентацією. І тому кожний студентський конґрес майже всеціло займався тією справою; і тому на всіх вічах, зборах, нарадах ми ставили австрійському урядові ультімат з приводу цеї справи.

Справа українського університету не була справою Галичан і Буковинців, вона була всеукраїнською справою, справою всього українського народу від Карпат до Дону.

Проти завершення цього культурного самовизначення, що в багатьох випадках є передумовою політичного самовизначення виступила всемогуча царська Росія і репрезентація польського народу в Австрії. Перша погрожувала австрійському урядові ускладненнями в зовнішній політиці, а друга у внутрішній. Такою була вага і значіння українського університету.

Крім цього універсального, легітимно-натурального значіння, український університет мав іще й далекосягле практичне значіння. Перед війною думали ми иншими категоріями, обовязували инші права, до інтеліґентних робітників ставлено инші вимоги й само життя вимагало робітників иншої категорії. До війни жили ми в конституційній державі, де справді істнували закони і де вони обовязували, де істнувала горожанська рівноправність, де ми мали свій стан посідання, де для правників і фільософів можна було найти якесь приміщення, де вкінці при допомозі університету хоч би з двох факультетів можна було приспішити процес творення інтеліґенції.

Якже инакше представляється ся справа тепер! Ми перейшли через горнило війни, революції і визвольної боротьби. Чи нашою легітимацією на зрілу націю може сьогодні бути якийнебудь університет? Бо й що значить один університет супроти десяток тисяч могил на всім просторі української землі і далеко поза її межами? Що значить один університет супроти факту, що істнувала вже регулярна армія, організована українська держава, що в сумі змагань, здобутків і втрат все таки істнує пів-суверенна українська радянська держава. А замісць одного університету, який мав стати в осередку тодішнього українського Піємонту, ми сьогодні маємо аж вісім університетів на Рад. Україні, тзн. там, де до війни не було одної української народньої школи.

Крім того істнує аж три високі українські школи на території ЧСР. Позбавлена українських високих шкіл з державною апробатою, українська національна територія в Польщі, є з двох боків обнята українським високим шкільництвом. Що це значить? Це значить, що скорше чи пізнійше, хоче хто того — чи ні, в тих чи инших умовинах мусять тут заістнувати українські високі школи.

З другого боку годиться зазначити, що теперішні вимоги є иншої категорії від передвоєнних. Факультети правничий і фільософічний є в значній мірі факультетами мертвими. Обмежувати університет до цих двох факультетів, або обмежувати образування молоді в цих двох напрямках — значить лишатись позаду життя, творити нежиттєвих людей, які можуть бути ще й тягарем громадянства, коли зважити відношення польських державних чинників до нас.

Значіння українського університету перед війною і тепер є дуже й дуже ріжне. Тоді воно було величезне. Створення українського університету можна було вважати епохальною подією. Тепер вже те значіння впало щонайменше на половину. Тоді слід було брати український університет всюди, де тільки його давали, — тепер же роль університету може бути здійснена тільки в центрі нашої території — у Львові. Поза Львовом зводиться значіння університету до... нулі.

Ф. Ф.

Пр. 800/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 194 з дня 3. вересня 1924 р. в артакулі під заголовком: 1) „Потреба закордонного центру, а) вираженя що містяться межи словами: великій мірі то а 14 березня, в) вираженя, що містяться межи словами: з яким а рахуються держави, в) уст. що містяться межи словами: на скромнійшу тезу а найскромнійше інформаційне бюро d) уступ що містяться межи словами: необхідну працю аж до кінця артикулу. 2) Новинки а) вам ...ужитий при слові „паньствова п ліція б) здане, що міститься межи словами: Нана коменданта містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 закона карного ад 2) а) провини з § 300 закона карного, ад 2 в) злочину з § 65 а) закона карного ад 2) е) провини з § 302 закона карного узнав доконану в дни 2. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану: зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно. в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 3. вересня 1924. (Підпис нечиткий.)

Лемківщина.

(Її положення і потреби.)

(Продовження.)

Хиби і можливости розвитку.

Не можу мовчки поминути одної „пошести" на Лемківшині, яка руйнує і дегенерує населення. Є це т. зв. „кропля". Лемки додають до кави погані етерові олійки, куповані потайки, або таки просто чарками випивають. При кожній святочній нагоді не можуть Лемки обійтись без „кроплі". Належало би видати летучі листки з поученням про шкідливість „кроплі" і розкинути їх скрізь по Лемківщині.

У кождому селі церков і школа. Хіба що вже якесь дуже маленьке село, то тоді не має воно цих двох установ. Викладова мова українська. Та знання подавane нинішною школою того роду, що воно мало що впливає на еволюцію поглядів молодого покоління. — Молодь здебільша під впливом батьків. „Наші ненько так робили і так думали — і ми так робимо" — от стереотипна відповідь.

А всеж таки не безнадійний стан. Бачу великі можливости розвитку кожної хочби найбільше запустілої смуги української землі, коли тільки раз увесь народ в суто національних і свідомих смугах прийде до переконання, що в самопомочі находиться одна з розвязок щодо цальшого нашого істнування. Сам народ із власних матеріяльних, хоч як скупих засобів, мусить створити й дати знаряддя для поратунку смуг, котрих ми не можемо із зовсім зрозумілих причин здобувати тільки самими ідеями.

Потреби.

Лемківщина в такому стані, як вона тепер є, не найде так легко виходу зі ситуації. Не даром уже доводилося нам читати статті „Лемківщина загибає". Всеж таки господарські умови життя того роду, що при організації цьогож господарського життя отвирається перед нами можливість економічного піднесення Лемківщини, а далі й приєднання її до спільного, єдиного національного фронту.

Прослідження грунту, його потреб, пізнання підсоння і инших умов — довершене нашими господарськими чинниками — покаже зовсім певно, що крім тих родів збіжжа й городовини (грулі—картофлі, карпелі—бруква), можлива й певного роду садовина, якої вовсім нема й всяка инша городовина. Вандрівні учителі господарства та відповідні курси починаться безумовно до кращого поставлення цеї справи. Плекання хмелю майже ніяке. Жадних виробів молочарських. А проте є дані дуже корисні в цьому напрямку. — Експльоатація природних багатств матиме широке поле. Кооперативне сушення грибів, овочеві вироби, ялівець і збирання всяких лічничих зел — може створити рішучі основи багатства населення. Не згадувати про деревний промисл, тощо, який схоплений в руки кооперативною організацією, повинен становити не останнє місце в господарському житті.

Наша допомога.

Одначе до того усього не дійдемо таким чином, що саме лемківське населення потрапить це все створити. Також не піде населення за самими гаслами. Воно недовірливе. Досвід з упадком валюти у післявоєнних часах і там лишив свої негативні риси. Так само помилково думати, що до поставлення господарського питання на відповідній висоті дійдемо шляхом просвітної чи шкільної організації, переведеної серед Лемків. Такі організації не приймуться, а як і де вдасться поставити читальню, то вона буде більше на папері. Знаю випадок з кооперативою в одній місцевости, отже з установою, користи якої більше наглядні як з читальні. Хоч організатор приступав до діла з великим запалом, хоч цей організатор відома вже особа й загально люблена, та й він побачив, що це не кооператива, а невеличка „грайзлєрня" і що таким робом не дамо ради у боротьбі за національне істнування, а не животіння. Ми мусимо між собою, в нашій суто національній смузі добути стільки засобів, щоби заспокоїти й власні потреби, ще й кинути модерні знаряддя культурного й економічного розвитку у відсталі смуги.

Вага освіти і обєднання.

Книжка й газета мусять промощувати дорогу. Але ми між собою мусимо в такій кількости купувати й одно й друге, щоби певне число дарових примірників обернути на ті смуги, які не хотять набувати ні книжки, ні газети, бо ще не розуміють їх вартости. Похідні (мандрівні) бібліотеки нехай йдуть усюди там, без огляду чи населення просить їх, чи ні. Нехай УПТ. дістане від нас такі засоби, щоби могло скрізь поставити Рідну Школу. Нехай наша кооперативна й господарська організація підсилена свідомим громадянством найде таку силу, щоби могла поширити свою діяльність власними засобами на нові смуги. Щойно тоді при такій постановці справи місцеве населення у своїх найкращих одиницях зрозуміє усе добро великого діла, стане по боці організаторів і працьовників, перепомить недовіря, замкнутість й недоступність і поведе цілу смугу на шлях єдино справедливий і єдино корисний, на шлях обновленої живої національної ідеї. Тим більше, що всі дані задля цього може кращі, ніж на инших місцях нашої землі. Села чисті, немішані, а кожний уроженець цеї землі — це щирий, завзятий „Руснак". Своє, рідне для нього найкраще й найдорожче. І мова і звичаї і обряд, все у великому містичному пошанівку. Зрікатись нам цеї смуги не вільно під ніякою умовою. На випадок резигнації окраїнна смуга посуватиметься щораз дальше на схід. А до цього не вільно нам допустити.

На цьому місці приходжу до того самого висновку, який нераз вже зазначував на инших місцях. Зацікавлення власною долею мусить бути таке з боку цілого народу, щоби воно проявилося у загальній участи матеріяльній і моральній, у всіх проявах і на всіх ділянках народнього життя. Це домагання мусимо в першу чергу ставити до тих всіх, у котрих пробудилась національна свідомість. Не сміє вона обмежатись до словних вибухів, нарікань, плачів, поверховного захоплення. Наші центральні установи (Просвіта, УПТ. і инші) мусять чути, що за ними і в них стоїть увесь свідомий загал. Це мусять побачити всі наші сусіди; воно мусить відбитися відгомоном в усьому культурному світі.

(Докінчення буде).

М. Галущинський.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

До психольогії революціонерів.

Ще з приводу Савинківського навернення.

Історія суду над бувшим революціонером Савинковим, що був „контр-революціонером" і нині став офіціяльним рядянським революціонером — нагадує мимохіть аналогічні переходи та зміни поглядів з давнини російського революційного руху. Акти такого політичного покаяння сягають аж до доби великого заговору декабристів за Миколи І-го, коли всі найвизначнійші учасники цього заговору почали навипередки складати заяви чолобитні про пошану для пануючої влади і про свій жаль за доконані „злочини".

Бестужев складає письменну заяву, яка кінчиться запевненням найпалкійшого покаяння. Рилєєв, провідник заговору, бється в груди, видає всіх своїх товаришів у Росії та за кордоном, складаючи найбільшу вину на князя Трубецького. Каховський у листі до царя сповідається покірливо з діяльности та намірів заговірників, зраджуючи Рилєєва.

Дещо пізнійше до історії актів покаяння перед владою можна зачислити Пушкина, а навіть Гоголя. Пушкин, відомий зі своїх бунтарських поем та глузуючих епіґрам — підозрілий у такому злочині — кориться і осуджує власні твори та погляди „не маючи наміру бездумчиво йти проти істнуючого ладу". Це дало нагоду Воєйкову до відомої епіґрами:

Я прежде вольность проповедал,
Царей с народом звал на суд,
Но только царских щей отведал
И стал придворный лизоблюд.

Гоголь у своїм „Листуванні з другами" осудив свої сатиричні твори, що глузували з царської влади, яку признав, — правда, вже в добі притьмарення своєї інтелєктуальної влади.

Це саме сталось з Чаадаєвим, Герценом та Бакуніном, які не могли звикнути до еміґраційної атмосфери і змальовували тугою свого серця великі простори Росії як єдиний можливий захист на світі. А що при цьому не можна було уявити собі Росії без її влади, то вони послідовно приймали її з усіма її наслідками.

Д-Р ЕВГЕН ГРИЦАК.

Новини дитячої літератури.

(Докінчення).

В-во М. Таранька видає для молоді переклади чужинних творів дитячої літератури і здебільш добре їх добирає. Після „Малого Льорда" (з англ.) бачимо знамениту річ Кольодія „Пригоди Пінокія" (з італ.), Верна „Шансельор" (франц.), перерібки „Лис Микита" і „Пан Чваньківський" (з нім.), вкінці тільки що видану „Молодість славних людей" Евгена Мілєра, переклад з французької мови. Ця книжечка заслуговує на особливу увагу. Автор із властивою Французам дотепністю й умілістю зацікавити оповіданням переповідає дитячі й молодечі роки багатьох славних людей, підкреслюючи скрізь потребу рішучости і сильної волі в людини, доказуючи, як кожна дитина вміє виявити свій природній нахил до любого їй заняття, як дуже часто батьки та педагоги помиляються, коли дітей занадто живої вдачі, що пустують і не дуже беруться до книжки, або дітей, що нераз пізнійше розвиваються і не виявляють зразу здібностей, карають, не люблять або таки не хочуть далі вчити як пінюхів чи „туманів". Автор на цілій низці прикладів доказує, що такі діти дуже часто більше досягають у житті, ніж діти педантично чемні й пильні, що не виходять поза рівень мюноти. Багато місця присвячує Е. Міллєр цим славним людям-страдникам, що дізнали на собі всіх ударів лихої долі, дітей бідних батьків або сиріт, що вчилися самотужки, покидали рідну хату, ішли в світ і борючись із життєвими труднощами, гірко заробляли собі шматок хліба — і рівночасно продовжували свою освіту. З великим захопленням читатимуть наші діти в цій книжці життєписи деяких геніяльних людей, що то вже в дитячих і юнацьких роках (8, 9, 10 чи 14 році життя) складали й компонували пісні й музичні твори, писали і наукові розвідки і літературні творя. Додайте до тото і силу силенну матеріялу, що відноситься до історії всесвітньої культури і до поодиноких наук, коли автор оповідає історію всяких винаходів, описує життя поодиноких народів чи верств, згадує багато країн, міст, володарів і т. и. Значить: і виховного й навчального матеріялу дуже багато, а все представлено цікаво і хіба тільки де можна би закинути авторові, що переважає в нього форма реферуючо описова і за мало діяльогів, вкінці брак пояснень деяких чужих слів, що їх діти не знають. Переклад „Молодости" майже бездоганний з боку мови, але трохи сухий, мова не така барвиста й свіжа, як н. пр. в Онацького і речення надто довгі.

Инші В ва передруковують кращі речі з давнійше виданих. Так н. пр. Українська Книгарня й Антикварня видала знамениту й завжди цікаву арабську казку Івана Франка „Коваль Бассім" (3. видання), хоч вона трохи скупо ілюстрована. Рівночасно видала та сама Книгарня й Антикварня 4 частини „Казок" із збірки Івана Франка „Коли ще звірі говорили" з прегарними вінетками й малюнками П. Ковжуна з ілюстраціями в тексті Лапина, позиченими з великоукраїнських видань 1921 року. Треба окремо зазначити, що видання „Казок" дуже чепурне і мило вражає з художнього боку. А цього не можна сказати про всі инші дитячі видання. Ось н. пр. ілюстрації, що їх бачимо в „Молодости" або в „Шансельорі" вже дуже немодні, шабльонові і з естетичного боку вже перестарілі. Можна це виправдувати матеріяльною скрутою, але не зовсім. Бо коли порівняємо наші видання з напдніпрянськими, то побачимо, що наші дуже сіренькі, непоказні, нечепурні. Перегляньте або й купіть кілька збірників „Українських Казок", виданих Державним Видавництвом в Одесі в рр. 1920—22, які є на складі в книгарні. Побачите там багато колірових малюнків, їх гарне оброблення, гарні заставки, кінцівки та гарний друк. Або радянський журнал для молоді „Червоні Квіти", що виходять у Харкові. Крейдовий папір, прегарні колірові малюнки, великий формат і обєм. Тільки зміст уже менче буде нам подобатися, бо все тут пристосоване до комунізму, тенденційне й нещире. Але воно ним на жаль, і на б.

дукція дитячої літератури небагата й невибаглива. І тут переважають передруки й переклади. В передруках перше місце займає Ів. Франко (аж 3 твори: Лис Микита, Коли ще звірі, Грицева наука), далі йдуть: Глібів, Черкасенко, Коцюбинський, Сірий, вкінці найбагатші числом збірно й поодиноко видавані народні казки й байки. Між перекладами бачимо Верна, Твена, Бічер-Стов, Короленка, Родзевичівну („Мотлох"). З оригінальних річей для молоді знаходимо тут тільки 2 книжечки Васильченка і нашого земляка Галичанина В. Атаманюка „Василько й инші оповідання" (Катеринослав 1922).

Щоби наша дитяча й юнацька література розвивалася й збогачувалася, найбільш потрібно їй одного: щоби наше громадянство, а перш усього батьки й учителі підтримували її й цікавилися нею. А в нас цього не робиться. Бо коли в хаті нашого інтелігента рідко знайдете книжечки для дітей і молоді, то в селянській родині вже й не шукайте її. У нас є дуже мало батьків і виховників, що вважають книжку до читання так само потрібною, як шкільну книжку, підручник. Вони забувають про те, що книжка до читання приносить дитині дуже велику користь: вона її теж навчає і виховує і ублагороднює і заохочує до шкільної книжки, доповнює й упріємнює її.

Ми не маємо наміру утотожнювати епізоду Савинкова з попередніми. А проте нема сумніву, що на дні всіх цих ідеольогічних метаморфоз спочиває та сама психольогія непорозуміння зі своїм середовищем аж до повного його заперечення. Анархіст, який усе заперечує, надто часто доходить до такої еволюції, що все вважає рівноцінним і може без труднощів примиритись з чимсь, що ще вчора було повною протилежністю. Нахил до максималістичної ідеольогії, відсутність хисту розуміння реальних відносин, бунт дерева проти власного коріння — ось найзагальніші риси таких несподіваних перескоків та ширяння у підхмарних абстрактах.

Жидівські справи.

Запевіджені благодати з боку польського уряду і їх відгук у жидівському таборі. Премієр Грабські приятелем сіонізму.

Грабські задумує наділити Жидів великими благодатями. Така заява анонімової „високопоставленої особистости" викликала велику метушню в жидівських політичних колах, тим паче, що таємничий речник сердечних плянів премієра нескретно зачіпив прізвища двох лідерів Жидівського Кола, із яких один — посол Райх, — мовляв, „сприяє польсько-жидівській згоді". а другий — посол Грінбаум — „унеможливлює" її.

Наскільки поважно жидівські політики взяли згадану обіцянку благодатей, про це свідчать дві заяви визначних членів соймового жидівського кола, оголошені у варшавському сіоністичному часописі „Наш Пшеґльонд". А саме, сенатор Кернер заявляє, що жидівське коло, як речник жидівського населення у Польщі, як раніше так і тепер є готове розпочати переговори з урядом, як що уряд без крутарств, широ, доказуючи вчинками, бажає вжити заходів задля признаних справедливих постулятів жидівської парляментарної репрезентації. На першому повакаційному плєнарному засіданню Жидівського кола буде радити „над нововитвореною ситуацією".

В чім саме полягає оця „нововитворена ситуація", трудно зрозуміти, бож не один раз всілякі польські достойники у приступі доброго гумору запевняли про свої симпатії для народу, що видав зі себе — Естерку, Берка Йосельовича, ну й безсмертного Янкеля... А проте з тону і змісту наведених слів сен. Кернера виходить, що жидівські політики дійсно вважають нинішню ситуацію „новою" — і ми мусимо вірити їм на слово.

Трохи инакше дивиться на цю справу жидівський посол Гартґляс, що забрав слово на сторінках того ж „Нашого Пшеґльонду". Він висловивсь досить їдко про натягані виправдування польських урядових кол, що, мовляв, посол Грінбаум є винен у дотеперішньому трактуванню Жидів з боку відродженої Польщі; він радить не тратити часу на придумування отаких викрутів і краще дійсно взятися за реалізацію паперових постанов паперової конституції та урочисто прийнятих міжнародніх договорів.

Дуже пікантним причинком до щирости далекосяглих реформ внутрішньої політики, буцім то задуманих премієром Грабским, є його власний — отже хіба найбільш авторитентний — загальний погляд на жидівську проблєму, тільки що висловлений варшавським кореспондентам закордонної преси. Признавши, що ця проблєма є одною з найважчих проблєм Польщі, сацаційний премієр висловив сподівання, що якась частина $2^1/_2$ мільонового жидівського населення, проживаючого в Польщі, забереться до Росії, „коли там прийдуть нормальні відносини". „Очевидно, — заявив буквально польський премієр, — що еміґрація великого числа Жидів принесла би Польщі чималу полекшу і Польща пішлаб на руку цій еміґрації".

Така розброююча щирість премієра Грабского страшенне не під смак сіоністичній „Хвилі". Під досить енергійним наголовком: „Дещо стриманости пане премєре" (ч. 1969), „Хвіля" бідкає, що премєр Грабскі забув про чесноту стриманости у словах, яка є необхідною для високого державного діяча. Заболіла форма безпардонної щирости (хай би вже — мовляв — думав собі, що ми йому несимпатичні, аби бодай не кричав про це перед цілим світом!), болить і зміст енунціяції.

„І цей ото міністр — з жалем пише „Хвіля" — який з тугою жде повороту нормальної себто царської Росії, коби лише той внішний ворог проковтнув внутрішнього „ворога" — береться за розвязку жидівської проблєми в Польщі! Мабуть ще не трапилось в офіціяльному світі, щоби голова уряду глядів на поважний відлам громадян своєї держави — як на майбутніх громадян сусідньої держави, держави щодо якої кожний щирий патріот цілком природно лякається реституції царату". І в дальшому „Хвіля" знову стає в обороні польського „державного інтересу", який тернить і на довгому язиці свого премєра і на його дивоглядно скривлених поглядах на сутополітичні справи.

Як бачимо: важко погодитись з оптимізмом деяких жидівських політиків відносно „нововитвореної ситуації". Хіба, що під цією новинкою треба розуміти симпатії польського премєра для еміґраційного руху Жидів взагалі та для їх еміґрації до — Палестини з окрема, (бо в деяких часописах писалось, що Грабскі згадував не тільки про Росію, але й Палестину!) Безумовно, що польський премєр симпатиком сіоністичного руху — це „нова ситуація". Але ледве, чи з неї вийде яка користь для політики тих сіоністів в Польщі, що реклямують себе на кожному кроці польським державно-творчим елєментом.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського порту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для орґанізації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Президент Польщі на „кресах".

На довгий ще час перед приїздом президента Польщі Войцеховского до Золочева, власти зарядили далекойдучі охоронні средства. І так поліція перевела масові труси передовсім серед Українців, а відтак серед неблагонадьожних Поляків і Жидів в Золочеві і дооколичних селах. На час побуту президента інвіґільовано багато робітників, в більшій частині Українців. У кождім потягу ревізовано пасажирів і записувано її назвища. Здовж залізничої лінії, почавши від Львова, що кілька кроків стояв поліціянт або жовнір, а коло дерева або плота стояло їх по кількох. По полях крутилися патрулі. Очевидно, що в день приїзду президента чуйність і нервовість поліції незвичайно зросла. На залізничий двірець не пускали абсолютно нікого; треба було мати спеціяльні легітимації. В місті аж кишіло від поліціянтів та від цивільних шпиґів, спровіджених десь з Познаньщини чи Конгресівки.

Президент приїхав до Золочева в неділю, дня 7. ц. м. рано та взяв участь у посвяченню прапору 52. полку п. Відтак, в салі польського „Сокола" приймав делєгації. Тут поблагословив його рабін д-р Рапапорт.

О год. пів до 3 президент відїхав до Львова, а з відси через Перемишль в дальшу дорогу.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Ліґа Народів.

„Arb.-Ztg." доносить з Женеви, що німецький уряд вислав під адресою коаліційних урядів ноту в справі вибуху війни. Делєгації французька, бельґійська й англійська повідомили про це Ліґу Народів. Нота ця викликала недобре враження серед союзників.

В понеділок, дня 8. ц. м. відбудуться збори Ліги, на яких буде закінчена загальна дискусія над діяльністю Ради Ліги Народів.

Вівторок розпічнуть наради перша й третя комісія над справами розоруження й безпеченства.

Надренія.

Появився розпорядок командуючого надренською армією ґен. Degout, виданий до французького ґенерального штабу, який поручає негайно випустити на волю всіх політичних вязнів.

Біржа.

Львів, 6. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20 — 5·20½, канад. дол. 4·92½ — 4·93, чеські кор. 0·15¼ — 0·15⅝, леї 0·02¼—0·02⅓, франц. франк 0·27½—0·28½, швайц. фр. 0·97½—0·98½, анґл. фунт. 23·40—23.60.

Дрібні вістки.

Румунія розпочала енергійну дипльоматичну акцію з метою отримання міжнароцньої апробати своїх „прав" на українську Бесарабію. Своєю обіцяв рум. мін. закорд. справ, Дуці, що на франц.-радянській конференції не буде порушена оця румунська болячка.

Німецький міністр праці, Праун, зустрінеться цими днями з мін. праці Франції і Анґлії для узгіднення становища відносно вашинґтонської резолюції про час праці. В конференції візьме участь директор міжнар. бюра праці Альберт Тома.

Нім. посол в Льондоні Штамер має уступити. Його наслідником називають м. и. князя Гацфельда, б. нім. комісаря Надренії.

До Берліна приїхав вже ґенеральний комісар для справ відшкодувань, Американець Овен Юнґ.

Підписка на німецьку міжнар. позичку осягнула 7 разів вищу висоту від первісно передбаченої. Зголошено субскрибції на 200 (замісць 50) міліонів долярів.

В Болґарії — згідно з вістками з Білгороду — знову загострене положення. Вибух громадянської війни щораз імовірнійший.

В Шанґгаю (в Китаю) висаджились на беріг французькі й японські військові частини для охорони своїх земляків. Чекають американських військ.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Статті „Початок сумерку" врізав п. прокуратор кінець, вирвав два місця в рубриці „Лемківщина", черкнув сентиментальне закінчення „Невеселих гороскопів", два місця в статейці про приїзд польського президента, та два уступи з комунікату Т. Н. Комітету. Разом — 8 білих плям.

— **„В користь місцевого населення".** Польський міністр аґрарних реформ заявив делєгації Союза польських людових партій, що польський уряд, при допомозі Аґрарного Банку, хоче взятися за парцеляцію в прикордонній полосі, по лінії потреб місцевого (?!) населення.

— **Бурі і вихри на Волині.** З Луцька повідомляють, що останніми днями шаліли на Волині великі бурі, що спричинили в містах, місточках і селах великі шкоди. В богатьох місцевостях зірвало дахи і повивертало будинки. Вихор порозносив стирти зі збіжем і сіном, поломив дерева, а в богатьох місцях винищив цілі сади. Жертв у людях не було.

— **Посол Морачевскі збирає „лаври".** Дня 2. вересня пепесівський посол Єндржей Морачевскі улядив посольське віче в Стебнику. На віче зійшлося чимало українських робітників. Головною темою реферату посла Морачевского була катастрофальна економічна кріза і санаційні пляни пана Грабского. Вину за всі промахи на економічному полі посол Морачевскі старався звалити на польську правицю і відгрожувався, що вже недалекий час, як робітнича кляса з нею почислиться. Потім кілька слів присвятив він справі „кресових законів". Цей карикатуральний дарунок польського уряду назвав він невистарчаючим, що правда, але всеж таки по його думці де є перший крок і тому клюб П. П. С. за ним голосував. Клюб посла Морачевского голосував тільки проти закону про уживання мови в школах і тут подав він цікаву причину спротиву П. П. С., а саме, що „ні він сам, ні цілий клюб не визнаються в тих законах". (?) По цьому високополітичному експозе посла Морачевского, забрали голос деякі представники українського робітництва і самі робітники, які гострій критиці піддали його виводи. Спеціяльно п. Стронські і Стефанюк напятнували поведення польського соціялістичного клюбу в справах українського населення чи то в Східній Галичині чи на Волині. Далі безпощадно осуджено поступування П. П. С. в часі страйку на Горішньому Шлеську, в справі робітничого законодавства і т. д. Посол Морачевскі старався себе боронити і намагався оправдати не тільки свою особу, але й цілий клюб, та всі його слова викликали тільки обурення серед зібраних. Врешті решт одноголосно ухвалено послови Морачевскому повне недовіря і він мерщій залишив негостинне віче серед українських робітників...

— **Зі святоюрської гори.** В четвер 4. п. м. святий Юр удостоївся ґенеральної ревізії всіх своїх численних закамарків. О год. 5. попол. коли відбувалося засідання консисторії вчала на подвіря величезна хмара мундурованих і немундурованих поліцаїв і на протязі кількох годин трусила докладно всі мешкання, стрихи і пивниці, не опускаючи і церкви. Рівночасно кільсодесять поліцаїв обставило святоюрські будинки від сторони города і держало їх у безперервній блєкаді аж до пів до одинайцятої рано слідуючого дня. Заходили до кождого мешкання і переві рювали там кожду особу. В ночі з четверга на пятницю скріплено значно поліційну облогу і святоюрська гора від часів Хмельницкого не бачила в себе стільки узброєних людей як в четвер 4. ц. м. в ночі, що цілу ніч висідували цілі. Між годиною 5. і 7. рано в пятницю 5. п. м. в часі відправи Служб Божих пускали через браму тільки декого, а о год. 7. рано замкнули взагалі всякий доступ з площі до церкви, яку заняли самі шпигуни і узброєні поліцаї. О год. 10·15 приїхав п. Войцеховскі в товаристві уланів і кількасот поліцаїв з відомим Кайданом на переді. Митроп. Шептицький зійшов до церкви і на свому престольному місці вижидав п. Войцеховского. Коли останній війшов до церкви, митрополит подав йому свячену воду, а мітрат Білецький відправив коротенький молебень, в часі якого президент сидів поруч митрополита. По молебні дяк Кришталський затягнув „многая літа", а митрополит подав Войцеховскому хрест до цілування. Ціла парада тревала найвище пять хвилин і до президента не промовив ніхто ні одного слова. Крім поліції і жмінки польських москвофілів у церкві не було нікого. Негайно по відїзді президента стягнено облогу зі святоюрської гори і звільнено її мешканців від примусового інтернування.

— **Відступництво.** Дотепер можна було нотувати випадки переходу на латинський обряд в кругах неінтелігентних або півінтелігентних возьних, сторожів і деяких робітників, яких гнав в обійми ворога голод чи крайна невіжа. Та від якогось часу, доводиться з острахом нотувати анальогічні випадки і в кругах, яких інтелігенція повинна спинити перед відступництвом. Покищо наводимо кілька імен, узятих із „Spis-y nauczycieli szkół publicznych i naucz. seminarjów" на 1924 р. На латинський обряд перейшли і заявили себе Поляками: Тиж Льонґін, шкільний інспектор в Бродах; Мандичевський Евґен, син священика, директор семінаря в Сокалі; Котович Володимир учитель семінара в Тернополі і Сакалюк Павло та Сойка Осип учителі.

— **Не помогло 10 золотих корон.** „Повітова торговельна Спілка", товариство з обмеженою порукою в Калуші, мала концесію на продаж денатурованого спіритусу з перед війни. З приходом Польщі концесію заквестіоновано. Правда, ще в квітні 1923 р. внесло товариство подання о віднову концесії а навіть зложило 10 корон золотом на „Скарб панъства" в руки скарбової сторожі, але концесії нема, як не було. Характеристичне що рівночасне подання калуського „Кулка Рольнічого" за такуж концесію, полагоджено відворотною почтою...

— **Щоби не ширилося баламутство.** Бувший доцент університету св. Володимира в Київі, д-р Ю. Яворський, просить нас зазначити, що вістка „Українського Голосу" ч. 34 про те, що він буцімто зголосився на професора українського університету, орґанізованого Поляками, не відповідає правді. Д-р Яворський не міг би робити ніяких заходів у тому напрямі з принципових причин, до тогож він на днях виїзджає в Чехословачину.

— **Непродуктивний бандитизм.** Невідомі люди впали в Берліні на дикий помисл — підпалювання почтових скринок. В отвір почтової скринки вкидують вонв запалений шматок насиченого товщем клоча, яке спалює усі папері в скринці. Ані причини ані виновників цього непродуктивного бандитизму, покищо, не викрито.

— **Недуга Анатоля Франса.** Стан здоровля Анатоля Франса, далі викликає занепокоєння в широких кругах Франції. Найгрізнішим обявом недуги, є постійне вичерпання письменника. Позатим докучає Франсови ревматизм. Лікарі хочуть перенести його до одної з паризьких клінік.

— **Allegro.** Дня 10. серпня н. р. померла в Москві, визначна російська поетка Поліксенія Соловєва, яка підписувалася псевдонімом „Allegro". Кінець її життя був сумний і ні в якому разі не гармонізував з її життярадісним псевдонімом. Після 1917 року, коли то закрито її знаменитий діточий журнал „Тропінка" (Дзіржка) жила письменниця в Криму, де як більшість культурних сил сучасної Росії — голодувала. Полишила вона по собі дві збірки поезій та багато новель і нарисів, розсипаних по журналах.

— **Напевті!** Відомий італійський письменник Д'Анунціо, який в свій час по уха вірнув в політику, тепер вернув до старих богів своєї поетичної творчости. У відповідь на поголоски про його приступлення до протифашистівського союза, Д'Анунціо опублікував письмо, яке кінчиться словами: „Приятелі і вороги, що посвятили себе політиці, мусять відтепер махнути на мене рукою. Я живу для свого відродженого мистецтва і украшую собі ним дарований мені дім. Ніщо з того, що діється поза моїм домом, мене не цікавить".

— **Смерть рекордового злочинця.** На днях помер в одній з льондонських тюрем 80-літній злочинець Карти, який міг похвалитися рекордами в кількох напрямах. Більшу половину свого довгого життя, бо 48 літ просидів він в тюрмі. Був він найбільше відомим злодієм Великої Британії. Не спеціялізувався в ніякому напрямі — крав усе, що попало йому під руки. Крадені річи заєдно закопував, бо сподівався арештування. Щойно відсидівши арешт, проживав крадене. Розкинувши легко відсиджене добро, Карти крав на ново. Відсиджував, крав, відсиджував і наново крав. Не дивлючися на свою зручність, ніколи не міг допасти чогось „грубшого", на довший час, тому крав часто і це збільшувало його популярність. Зі спеціяльним замилуванням окрадав своїх суддів і прокураторів. Час до часу здобувався Карти на злодійські тріки. Одного разу украв своєму прокураторові коні разом з повозкою, в якій обвозив по Льондоні поліциста, якому було доручено... слідити за рухами Карти.

— **Що ленше?** На днях появився на книгарських полицях том споминів маляра Оппенгайма, що як відомо, був „надворним малярем" рідні Ротшильдів. З повені цікавих фактів і анекдот з життя цеї родини жидівських міліярдерів, звернемо увагу на м'сце, в якому Оппенгайм оповідає про гостину Гайного у себе. Одної суботи — оповідав Оппенгайм — запросив я Гайного на обід; щоби зробити йому приємність, зарядив я суто-жидівське меню. При обіді я завважив жартуючи, що Гайне при такій їжі мусить відчувати тугу за краєм, при чому зайшла мова на його охрещення. На це відповів Гайне, що часто є тяжче рішитися на вирвання зуба аніж на зміну релігії.

— **Такий портрет.** Англійський дипльомат Льорд Біркенгед, оповідаючи про свою подорож до Америки, каже, що свого часу він дав себе портретувати одному американському маляреві. По багатьох сеансах портрет був готовий, але поза малярем ніхто не міг пізнати в ньому портретованого. Льорд рішив позбутися такого „портрету" і пустив його на ліцитацію. Тричі йшов портрет під молоток — і завсігди безуспішно. Перший раз як „Італійський музикант", другий раз як „Середньовічний альхеміст" і врешті в третє як „Сектантський проповідник". Останнім разом його ціна дійшла до 14 фунтів штерлінгів, але рефлектант... не зголосився.

Кооператива торговельно - готелева кельнерів
з обмеженою пор. поручає свою
Уділову Каварню і Бар в Сутеринах
Львів вул. Пекарська ч. 2.
(ріг вул. Панської). 395 1—2
Концерт 2 сальон. капель в Каварні і в Барі. Найбільша кількість часописів краєвих і заграничних. Спеціяльність кава Мокка в машинці. Знаменита кухня тепла до 3-ої год. в ночі. Найшляхотніщі напитки зимні і горячі.

Дописи.

Чорнушовичі. *(З господарки наказних війтів).* Якими способами воює чорна мафія з під знаку „народових організацій" довелось громадянам Чорнушовець відчути на власній шкірі. Мало того, що в чисто українському селі поставлено наказного війта в особі Міхала Кубова, який сліпо йде за приказами кількох польських ваволок, то ще й придано йому конфідента „народовей організації" ославленого вже нині Максима Бонка. Бонк є паном життя і смерти не тільки бідних смертних громадян Чорнушовець, але навіть і самого наказного війта разом з комендантом поліції. Хоча крім 6 Бонків з одної родини нема в селі ніяких Поляків, взявся Максим Бонк „кржевіць ойчизне" в Чорнушовичах. Коштом громади та кількох покровителів приступив до будови „шкулкі" „косцюлка", а щоби заощадити гроша зневолив війта, що цей виганяв наших громадян на роботу. І сміється нині, що „рускімі" хлопамі збудував польські доми. Але цього не досить. В селі від давна є українська школа. Її не міг Бонк стерпіти. І зробив „коротку справу". Написав сам протокол, що такого то а такого дня громадська рада ухвалила перемінити викладову мову з української на польську, підписав війта і 6 членів ради, прибив фальшиву печатку та подав в староство. Староство не довго ждало а приступило до „уржендовання". Щойно тепер довідалася громада, якими чесними дорогами пішов її Бонк. Вислано делегацію до старостава у Львові і вияснено справу. Бонк тимчасом стероризував Міхала Кубова і Теслюка Михайла, що вони згодились признати підписи за свої, але вони перечуть, щоби колинебудь підписували або уповажняли кого до підпису, а рівно всі твердять, що ані такої ухвали ані протоколу не було, та що вибита печатка не є тою печаткою, яку уживає громада. Деінде вже Бонк сидів би за фальшування, у нас не то волос йому з голови не впав, але ще й староство урядує на підставі цього фальшивого документу.

Зрештою жалітися на Бонка не вільно. Бо коли громадяне Павло Іванець і Андрух Гунько вибралися зі скаргою до старостава, комендант постерунку арештував їх, відобрав писемну скаргу, та притримав арештованих цілу добу на постерунку, поки не відійшла їм охота жалітися. За те віддячився Бонк комендантові, бо оклеветав його ще перед його властями, що „гнембі Полякув" а це мабуть точу, що надто коротко притримано Іванця і Гунька в арешті. Мов змора гудить Бонк по селі, бояться його громадяне, боїться війт і комендант постерунку а боїться і п. староста у Львові, бо Бонк це „рідний" по душі брат Пршиньского та сердечний приятель гарнього архибіскупа, що за „заслуги" дав йому посаду лісничого.

Кооперація — народня сила.
Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

„ІНДРА"
найдешевше джерело закупна
ЧАЮ
КАВИ
КАКАО
ЧЕКОЛЯДИ
Найбільша ПАЛЯРНЯ КАВИ
площа КАПІТУЛЬНА 3.
360 2—2

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Виділ Філії „Просвіти" ім. Тараса Шевченка у Львові складає отсим Високоповажаному Пану проф. Михайлови Гайворонському, тепер в Америці перебуваючому, свою глибоку і щиру подяку за дар в сумі 30 (трийцять) американських долярів на частинне покриття коштів на улаштування курсу для діріґентів. — За Виділ Філії: Б. Янів, голова, О. Смішко, секретар. 388 1—1

Надзвичайні датки на „Рідну Школу УПТ-ва. На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в зол. Вп. д-р Ом. Царевич, Тарнів 25, Бр. Гелєцінський, Лежайск 20, Й і Е. Смішкевичі, Колбаєвичі 20, Гр. Фодаш, Ново 10, Ю. Савчак, Пристань 10, І. Білинський, Пчани 10; при тім зазначуємо, що на наш поклик відзиваються передовсім заточенці — край дуже мало. Очікуючи дальших ласкавих датків — складаємо Вп. Жертводавцям щиру подяку Головна Управа УПТ. 1—1

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЄТЬСЯ інструктора, укінченого семінариста, до учениці з VII. кл. виділової. Зголошення: Заряд школи в Тисовій п. Красічин. 394 1—1

ПРАКТИКАНТА РЕСТАВРАЦІЙНО-КАВАРНЯНОГО з укінченою третьою клясою середньої школи, найрадше Львовянина, прийме за харч і помешкання „Народня Гостинниця". — Близші інформації в канцелярії Н. Г., Львів, ул. Коцюшка 1. 393 1—3

ПОШУКУЮ мунданта, який перфектно пише на машині систему „Ундервуд". Д-р Степан Брикович в Тернополі. 391 1—3

УРЯДОВЕЦЬ літ 28, навяже переписку в матримоніяльних цілях з панною до літ 24, лагідною, господарною, стрункого росту і середнього образування. Вимаганий посаг і знання домового шиття. Зголошення, власноручно писані з фотографією і точною адресою слати по день 15. вересня ц. р. до Адм. „Діло" для „Урядовця". 389 1—2

ПОШУКУЮ інструктора на цілий рік для приватчстки з IV. кл. гімн. Услівя прошу слати на адресу о. Іван Косоноцький парох в Никловичах п. Судова вишня. 387 1—1

ДЛЯ СЕСТРИ, пристійної шатинки літ 25 укінч. II р. сем., виправа і 5 моргів поля, 20 мінут від Львова, евентуально і помешкання, з відку до Л. можна доїздити, з браку знайомости, пошукую мущини на становищі до літ 36. Зголошення не анонімні під „Старшина У. Г. А." до Адміністрації. 386 1—1

АБСОЛЬВЕНТ університету, власник реальности біля більшого міста, познакомиться з інтелігентною панною. Ласкаві зголошення враз зі знімкою до Адміністрації „Діла" для „Абсольвента". 385 1—1

КОСТЮМИ — плащі, після найновіщих журналів виконує дешево, кравецка робітня Антін Бурда, Львів, Марійська площа ч. 10 III поверх. 384 1—3

5 сольових пісень з фортепяном Ярославенка за 5 золотих висилає: Музична Накладня ТОРБАН Львів, вул. Осолінських 6. 302 5—5

ПАРОХІЯ до заміни на меншу при залізниці або в околиці біля міста, дотіпку на провадження пасіки. Душ 3,000, поля доброго 100 м., ліса 30 м., будинки в добрім стані, церква одна. Листи під „Парохія" слати до Адміністрації „Діла". 382 2—2

УЧИТЕЛЬКИ кваліфікованої гри на фортепяні пошукує М. Луцький, вул. Голуба 10, партер, бічна Гофмана. Зголошення від 2—3 п. п. 381 2—2

УЧЕНИК 5-ої гімназіяльної кляси пошукує лекції на цілий рік найрадше у священика. Приготовляти може з нормальних шкіл та з I. і II. гімн. кляси. Зголошення слати на адресу: Іван Ялоха, судовий урядник в Борини. 375 2—4

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ
Д-р Г. ІҐЕЛЬ
288 **лікар Народної Лічниці** 7-10
ординує в очних недугах
у Львові при вул. Ягайлонській 20.

ЖУРНАЛІ мод, крою, манекіни, жіночі, мужеські, діточі, взори до ручних робіт, самоуки шиття, гуртом і детайльно по конкуренційних цінах поручає Адольф Геллес Тернопіль, Валова 2. Висилка до кождої місцевости відворотно за послі-платою. 314 4—5

Лікарсько-дентист. заведення
д-ра Шимона Гаппапорта і Якова Насса
ЛЬВІВ, вул. Синстуська 17/II.
Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 7—10

Вже вийшла з друку:
1) **Рухома азбука до науки читання в I. клясі,**
а) **Мала діточа по 0·30 зол.** за комплет (около 180 букв) — кожда дитина повинна ту азбуку мати.
б) **Велика азбука, клясова** 17½ cm. високa на сильній тектурі ціна за цілий комплет . . . . . 2.20 зол.
Хто прищле з гори 5 зол., той дістане 10 комплетів малої азбуки і 1 комплет великої, надто при замовленню рухомої азбуки на 5 зол. оплачую сам порто. — Поодинокі комплети азбуки просимо домагатися в місцевих кооперативах і книгарнях.
— — — **Книгарням опуст.** — — —
2) **Замітка:** При кінци місяця вересня поступить в продажу **прилад до складання текстів з рухомої азбуки. Прилад цей зістав одобрений Міністерством Освіти в Варшаві до ужитку в школах.** Тому, що цей прилад буде призначений до величини азбуки мойого видання, а всяка инша азбука менших розмірів не буде до того приладу надавалася, — просимо скрізь жадати азбуки мойого видання, яка відріжняється від инших видань тим, що є **найбільша, а кожда буква є висока на 17½ cm.**
Блищі подробиці примінення в школі рухомої азбуки, — знайде читач в моїй **Методиці**, — яка друкується і незадовго поступить в продажу.
Замовлення і гроші посилати на адресу:
М. Матвійчук, Львів, Панська 17.
392 1—4

50% **ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ**
бо в будці
музичні інструменти і прилади до них продає
ЙОСИФ РАЙСЛЕР
Львів, вул. Соняшна проти ч. 11.
374 1—5

Осьма клясa в українській приватній гімназії Т. У. П. Т. в Яворові буде відкрита, якщо до 10. вересня зголоситься відповідне число кандидатів. Інформації та вирішення справи подасть Управа до відома інтересованим, які пришлють почтову марку на відповідь.
366 3—3 *Управа.*

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців
відбудеться **в неділю, дня 21. вересня 1924 р. в салі Тов-а „ЗОРЯ"** при вул. Вірменській ч. 25. у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першорядної ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. **Всі як один прибувайте на Зїзд.**
390 1—4 **Йосафат СІДЕЛЬНИК, Львів, Руська ч. 3/II.**

На осінний сезон! **На осінний сезон!**
Спеціяльно для шкільної молоді
Реклямова продаж тревалого ВЗУТТЯ
GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ.
Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає **Магазин Взуття ШАРЕРА, Синстуська 19.**
320 Просимо оглянути виставу. 5—6

ЗВІДОМЛЕННЯ
ВЖЕ ВІДКРИТО по основній реконструкції
ГОТЕЛЬ під 3-ма МУРИНАМИ
ПРИ ВУЛ. КРАКІВСЬКІЙ ч. 9.
376 **о численні відвідини просить — УПРАВА.** 2-2

Присилайте передплату!

„Візд Б. Хмельницького до Київа"
історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 цм. в цінї 10 зол. а в різблених рамах по 34 зол. або ½ різблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлина, Львів, Ринок 10, II. пов.** („Просвіта"), 155 2-5

За Редакцію відповідає **О. Костик.**
З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок 10, ч.

Ч. 200 (10.293). Львів, середа 10. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

По компромісах — принциповість.

Намірена заява Німеччини.

Союзні держави мають новий клопіт з німецькою політикою. Щойно похвалили її за поміркованість та зрозуміння власного інтересу, коли німецький уряд рішуче заявився за льондонським порозумінням — і вже той сам уряд приготовив заяву, яка псує прегарний мировий настрій. Німецький канцлер Маркс наслідує Мекдонельда. По найбільш дружнім порозумінні з французським премієром у Льондоні, англійський премієр післав услід за ним до Парижа заяву, що вважає окупацію Рурщини актом нерозумним та незаконним.

Еріо мусів витратити чимало діялектики, щоби таку заяву розяснити як зовсім природну та нешкідливу. З нинішньою заявою німецького уряду про скинення зі себе відповідальности за останню війну буде багато важше. Вона означає явний протест проти Версальського трактату, який Німеччина зобовязалась одночасно у Льондоні пошанувати. Зобовязання до репарацій є признанням статті договору, на якій союзники основують своє моральне право домагатись від Німеччини надолуження за спричинені шкоди та втрати.

Яку велику вагу має намірена заява Німеччини, найкраще вказує на це факт, що Еріо та Мекдонельд звернулися з Женеви до своїх амбасад у Берліні, щоби ці вплинули на німецьке міністерство закордонних справ у напрямі занехання наміреного виступу. Французька та англійська амбасада мають заявити, що німецький уряд, річ ясна, може робити те, що вважає вказаним, одначе нехай призадумається над лиховісними наслідками такої заяви для загальної політичної ситуації, а головно для фінансово-господарського стану Німеччини, не кажучи вже про питання її вступу до Ліги Націй.

Нема сумніву, що намірена заява німецького уряду видається трохи дивною в теперішній мент, коли німецький уряд увійшов на шлях політики згоди зі союзниками. Само питання про винуватців останньої війни є наскрізь абстрактне. Воно мало би значіння, колиб Німеччина хотіла використати аргумент своєї невинности на те, щоби скинути зі себе тягар відшкодувань. Одначе вона заявляє одночасно про добру волю виконати накладені на неї зобовязання. Отже намірена заява являється немов би потребою компромісу з німецькими націоналістами. Принциповість — назверх, компроміси — унутрі.

Надії на зміцнення німецької демократичної партії по льондонськім порозумінні не здійснились. Сталось навпаки: сила націоналістів зросла, дарма, що німецький уряд знехтував їх початкове неприєднане становище. і перевів своє рішення. З огляду на те, що парлямент не розвязано — уряд підпав під вплив націоналістів, які частинно його піддержали. Виходить, що заява вдержана в тім тоні, як заповідала це німецька преса, мала би злагодити в публичній опінії різкий виступ німецького уряду, який заявив рішуче про потребу згоди з Францією. Дивним дивом: тон, в який ударив тепер цей уряд, нагадує найенергічнійші протести націоналістів, які силкувались вибілити імперіялізм Вільгельма непереможним впливом зовнішніх обставин.

Німецький уряд хитається між двома екстремами: потребою компромісових уступок союзникам і принципових протестів для внутрішньої публичної опінії.

Затяжна справа.

2. Університет чи його пародія?

Коли говоримо про університет, коли уживаємо цього терміну, то під ним розуміємо найвищу школу німецького типу. Цей тип був пануючим і загально відомим у всіх країнах, які вдержували звязки з німецькою культурою й наукою. Тип університету німецького зразка обіймав до війни всю середущу і східну Европу, а й нині є загально прийнятий в Німеччині, Австрії й Польщі. Університет розуміємо як високу школу головно теоретичного знання з додатком медицини, яка обєднує теоретичну і практичну науку. Університет в нашому розумінні обіймає факультети: фільософічний, правничий, соціяльно-політичний, медичний і нерідко агрономічно-технічний. Теольогічний факультет в останніх роках організують звичайно як окрему високу школу. Університет в нашому розумінні відріжняється від університету типу французького або англійського. Французький університет складається з двох відділів: наук і літератур. До першого відділу входять дисципліни, получені з лабораторіями, тзн. експериментальаі науки; до другого — науки виключно теоретичні. Французький тип поки-що не має приноровлення в середущій Европі. Також польські університети є зорганізовані на німецько-австрійський зразок. Коли отже говоримо про університет, то маємо на увазі повноправну, обіймаючу всі наукові дисципліни інституцію за виїмком наук тісно технічних. І в тому напрямку від десяток літ йдуть наші домагання.

А щож вкладають в той сам термін („університет") ті, яким химерна доля дала в руки ключ до цеї святині науки? Вони без обиняків перед цілим світом заявляють, бючися в груди, що справу основання українського університету „слід трактувати льояльно, відкрито і щиро, бо тільки такий шлях лежить в інтересі польської держави, а Польща зобовязалася до того в законі з дня 26. вересня 1922". І тому льояльне, відкрите і щире трактування справи українського університету згідно зі законом з 26. вересня 1922 зводиться „до негайного створення фільософічного виділу, хоч би (przynajmniej) гуманістичного". Цей гуманістичний відділ фільософічного виділу (факультету) називався би „Руським Інститутом" і був би приміщений в Кракові. А зновуж для створення і зорганізування цього „Руського Інституту", зложеного з гуманістичного відділу фільософічного виділу, слід створити „Організаційну Комісію" на паритетній основі з польських професорів і українських учених. Згідно з дійсним станом річей годиться ще зазначити, що в останніх днях справа неофіціяльно поступила на стільки вперед, що „льояльне, відкрите і щире трактування" справи українського університету може виявитися у зміні назви „Руського Інституту" на „університетські курси".

Як бачимо, то наші передбачування, що під українським університетом криється з польського боку думка перенести з львівського університету українські катедри і доцентури фільософічного й правничого факультету до Кракова — були надто смілим здогадом. Ні, тут не мається на меті перенесенням тільки деяких українських катедр фільософічного виділу зі Львова до Кракова задекретувати раз на все знесення рещти правно істнуючих на львівському університеті українських катедр під прапором: „льояльно, відкрито і щиро!" Ясно, що про творення українського університету навіть нема мови, очевидно в реальному розумінні. Бо під декларативно-деклямаційним оглядом не тільки раз-у-раз зявляються відповідні заяви, не тільки втіляється в розмови поодиноких громадян, але й істнує обовязуючий закон, ухвалений польським соймом на внесення вшехпольського папи д-ра Ст. Гломбіньского.

Отже не університет мається на приміті, тільки його пародію, тільки якусь шкілку, запроторену в стару польську столицю на сміх і наругу. Так далеко сягає перфідія, підступність і нікчемне крутарство польських можновладців. Після славних „язикових законів", яких завданням — як це признає їх творець д-р Ст. Грабскі — створити історичну тяглість денаціоналізаційного походу, приходить в тому самому дусі препарована університетська справа, приладжувана вшехпольськими молохістами до „Руського Інституту", який — очевидно — має ствердити тезу про єдність польської культури від Кашубського Поморя до нашого Покуття Бож Поляки і їх національно-державна рація не може признати „національного сепаратизму" Українців.

А український університет якраз наглядно стверджував би цю „сепарацію". „Niema Rusi, jest tylko Polska i Moskwa", а якщо Русь есть, то це не Україна, не окрема й велика нація з великим минулим, з багатою культурою, з окремими тенденціями, — це тільки відміна одного польського народу, що найменше одної політичної нації. А як ні, то глупа, темна й некультурна етнографічна маса, з якої можна при допомозі язикових законів і „Руського Інституту" — як з сирої глини — виліпити, що тільки забагнеться.

Ось провідна думка плянів „па zniszczenie Rusi", а одним з таких плянів є й „Руський Інститут", пародія завязку „руського" університету.

Одначе пусті й безплодні ці змагання, бездушні пляни польської реакції. Тільки повноправний справді український, по духу і змісті, університет може заспокоїти культурні й практичні потреби української нації. Пародії мусять остати й остануть тільки нікчемними теоретичними пародіями і причинками до численних проєктів „па zniszczenie Rusi". Ф. Ф.

Дрібні вістки.

Ідея нової конференції роззброєнь, над якою радить Ліга Націй, не стрінулася з прихильністю америк. уряду.

Американський державний секретар Юз назвав обвинуваченя большевиків, буцім то Америка, Англія і Франція викликали свідомо громадянську війну в Китаю, — брехливим і смішним.

Муссоліні має стрінутися з югославянським міністром закордонних справ Маринковічем. Будуть радити над остаточним вирівнянням кордонів та всілякими балканськими справами. Югославія мабуть зажадає від Італії ясно і рішуче відмовитися від допомагання болгарським і альбанським революціонерам.

Еріо, Мекдонельд і Тені вже виїхали з Женеви. Скільки реальної користи приніс їхній побут на сесії Ліги — поки що ще важко сказати.

Чічерін веде жваву дипльоматичну акцію в напрямку порозуміння Союза С.Р.Р. з державами Малої Антанти. З цією метою внедовзі мають відбутися зустрічі визначних рад. політиків з представниками тих поодиноких держав.

Югославянський кабінет буде реконструований: по осягненім порозумінню ввійдуть до уряду члени хорватської селянської партії Радіча.

Пр. 800/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часопису „Діло" ч. 195 з дня 3. вересня 1924 р. в артакулі під заголовком: 1) „Потреба закордонного центру, а) вираженя що містяться межи словами: великій мірі до а 14 березня, в) вираженя, що містяться межи словами: з яким а рахуються держави, в) уст. що містяться межи словами: на скромнійшу тезу а найскромнійше інформаційне бюро d) уступ що міститься межи словами: необхідну працю аж до кінця артикулу. 2) Новинки а) нам ужитий при слові „паньствова п ліція" 5) здане, що міститься межи словами: Пана коменданта містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 закона карного ад 2) а) провини з § 300 закона карного, ад 2 в) злочину з § 65 а) закона карного ад 2) е) провини з § 302 закона карного узнав доконану в дни 2. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно. в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 3. вересня 1924.

(Підпис нечитний.)

Лемківщина.

(Її положення і потреби.)

(Докінчення).

Зєднання сил.

Теперішна економічна скрута й тяжка господарська кріза повинна більш як щонебудь викликати у нашого загалу те зрозуміння, що саме сьогодні потреба самопомочі і обєднання усіх наших сил. Перемога можлива тільки під таким знаком. Матеріяльні засоби дадуть нам можливість покликати до праці всі сили, котрі в теперішних умовах засуджені на безробіття. З них повстане кадр працьовників, яких потрапимо розставити скрізь, де поле до праці, де недостача рук до організації. Вони у смугах, в яких тільки дрімає національна енергія, стануть розбуджати її і вправляти в один акордовий рух змагання народу на всіх областях. Тоді і Лемківщина стане поважним кільцем у загально-українському рухові. І сьогодні бачимо там читачів українських газет і книжок, між молодіжю находимо видавництва „Молодої України" й инші. Тільки зібрати ці скрізь розкинені іскорки, піддержаги їхнє горіння, а бажаний наслідок мусить бути. Тим більше, що вже і є певна скількість інтелігентних одиниць, які — хоч як невідрадні умови — не устають в тяжкій праці і віддають свій увесь час, який їм полишається поза виконуванням їхньої професії. Та є вже й своя традиція, є і свої товариства, є створені вже попередним поколінням певні будови, які вказують, що всяка праця мусить принести свої овочі.

Свято лемківського діяча.

І тут знову мушу повернути до особи Василя Яворського. У дні 15. серпня ц. р. уладила Лемківщина йому тепле й сердечне свято, щоби зложити цьому робітникові признання за його працю. Наділений св. Отцем золотим ордером „Pro Ecclesia et Pontifice" відзначенням за працю коло церкви і для справ виховання, зазнав він овапійного привітання і від давних співробітників і від молодого покоління. У часі святочної Служби Божої у прегарній новосандецькій церковці передав йому це високе відзначення о. дир. Ю. Дзерович, при чому відчитав дві грамоти: св. Отця і Преосв. Йосафата Коциловського. Сердечна промова о. Гадзевича зазначила всі заслуги рад. Яворського. Після Богослуження зійшлася в хаті рад. Яворського вся українська кольонія з цілого округа. У святі брав також і я участь. Сердечна теплота й щирість пробивалася з усіх промов. Розглядали дотеперішні здобутки, накреслювали програму дальшої праці. А у всьому одно змагання: до всього свідомого українського загалу у бажанні, щоби він не затіснював себе, але памятав, що там десь здовж західної і північно-західної границі є наші окраїни, котрі спрагнені чекають на помічну руку тогож загалу.

Найкращий спомин.

Та найбільшої приємности зазнав я, коли прийшло запрошення взяти участь у Загальних зборах читальні „Просвіти" в селі Складистім. Було це найкращим закінченням мойого побуту на Лемківщині. Село Складисте, приналежне до парохії Матієва, покладене на боці від головного шляху, який веде із Нового Санча до Мушини. В пополудневих годинах у сам день Успенія (28. серпня) ми подалися пішки до Складистого. Простора читальняна кімната (у винаймі) поміщала біля півтори сотки людей ріжного віку, обох полів.

Читальня основана ще 1910 р. 12. лютого заходами тодішнього пароха о. М. Дороцького. Заховані досі протоколи показують на муравлину працю, яку ведено в читальні. Не поминена ні одна неділя, ні одно свято, щоби не було сходин. За кожним разом записана програма сходин: що прочитано, що навчилися співати, про що балакали і вкінці скільки осіб взяло участь у сходинах. Коли була менша скількість, подана завжди причина. А багато було сходин таких, коли число учасників переходило сто людей. З великою приємністю відчитую протоколи сходин, засідань Виділу і заг. зборів. Переглядаю касову книгу. Довідуємося, що була дуже гарна крамниця. А бібліотека містилася на 4 полицях доволі широкої етажерки. Війна знищила всю роботу. О. Дороцький перейшов на иншу парохію. Щойно в 1931 р. вдалося скликати Заг. Збори задля реактивования читальні о. Гадзевичеви, який як секретар філії Тов. „Просвіта" в Нозім Санни дає свою працю і труд культурній справі. Та й після того відновлення праця не йшла як слід. Прийшли одначе тепер деякі особисті зміни і є надія, що читальня буде розвиватися на передвоєнний лад. На зборах мусіли мати своє місце певні формальности, та після полагодження їх решту часу вжили на свобідну розмову, співання пісень і спільну фотографію. Давні і новозаписані члени поскладали вкладки, за які замовлено часописи і книжки. І лилася пісня за піснею. Серця одчинялися. Всі раділи відновленим просвітним життям. В розмові виявлюється, що наші члени свідомі труднощів віднови або започаткования подібного життя в инших місцевостях Лемківщини. Вони знають, де причина і де корінь лиха. І вони раді би по своїм слабим силам допомогти праці.

Висновки.

Та заки це наступить, загал свідомого українського громадянства повинен основно передумати порушені питання і задуматись над тими справами, яких ми торкнулись у статті „Наші окраїни" і в теперішній. На велику культурну роботу мусимо найти засоби. А на питання нашого загалу: „що я маю з того, коли даю гроші на культурні цілі", мусимо мати відповідь, що це одинокий шлях дійти до поправи долі і положення, до зросту сили та національної амбіції, до збудження пошани в культурному світі, до спинення рук усіх тих, що хотять нас неволити.

Бадьорий спів „Ще не вмерла" членів читальні в Складистім був немов заповідю того, що праця можлива. Цей спів повинен відбитися відгомоном у серцях всіх свідомих Українців. А ще коли би так довелося кожному з них побувати особисто між народом, не треба би було ні стільки писати, ні говорити про зовсім зрозумілу справу охоронної культурної праці.

М. Галущинський.

По атентаті на през. Войцеховского у Львові.

„Хвіля" з 9. ц. м. подає: „Слідство в справі викриття автора дітвацького інциденту в першому дні побуту президента Войцеховского у Львові, оточене глибокою тайною. Міністр внутр. справ Гібнер, отримавши вістку про цю подію, порозумівся у цій справі з радою міністрів і видав розпорядження львівським властям перевести енергійні доходження. Слідство доручено радн. Антоневичеві. У звязку зі жвавійшою слідчою діяльністю тутешньої поліції треба сподіватися сенсаційного звороту в дотеперішньому слідстві. Річ у тім, що одна пані, яка знає лише німецьку мову та яка в критичному часі находилася на бальконі кавярні „De la paix" при Марійській пл. (будинку, біля якого кинено нешкідливу петарду) і була наочним свідком цілої події, негайно після випадку зголосилася на поліції задля складення відповідних зізнань. Вона ствердила там, що добре запамятала собі фізіономію панка, який кинув ракету і кожної хвилини готова пізнати її.

Ощо паню сконфронтовано з арештованим Станиславом Штайгером. Однак після конфронтації зізнаюча рішуче заперечила, наче би це Штайгер був справником кинення петарди. Але зізнання тої пані навіть не були запротоколовані.

Вчора, у висліді дальшого слідства, поліційна комісія прийшла з щією панею до кавярні „De la paix", щоби зізнаюча могла на місці представити ситуацію, в якій вона зауважила інцидент. Зізнаюча вказала місце на бальконі, відкіля вона бачила цілий перебіг подій і добре стежила за ним. Її зізнання є надзвичайно сенсаційні і безумовно матимуть рішаюче значіння для дальшого ходу слідства".

МИХ. РУЖНИЦЬКИЙ.

Наука чужих мов.

1. Наша традиція.

Про корисність вивчення живих мов зважуються нині повторяти вилинялі педагогічні мудрощі навіть ті педагоги, які все своє життя виграчують на вивчення мертвих мов. Якщо не для добра учнів, то бодай для власної професії. Війна переконала людей швидше ніж теоретичні міркування, як це корисно вміти порозумітися з ріжномовними чужинцями, як приємно та легко інколи засвоїти собі їх мову.

Нас, Галичан, виховували вже перед війною у фільольогічних нахилах. Не так для освіти та приємности, як у наслідок умовин сорокатої конституційно монархії. Аж з дива виходиш, що не втратили ми охоти до живих мов до цього часу. Охота є. Хто з нас не починав добровільно вчитися ще одної мови, якої не мав змоги довчитись? Сучасна молодь ще більше „язиката" — вчиться їх ще більше. На жаль, живемо в таких часах, що мода змінюється що-раз хутше. За шість місяців найчепурнійший підручник чужинної мови остогидне наче сукня жінці чутливій на подуви моди.

Загально всі ми вчимося (чи пак: нас учать) надто багато мов, щоби ми могли знати одну як слід. Найгірше стоїть справа з рідною, якої коштом наша молодь учиться надаремно інших. Не рідко почуєш заяву якогось зрілого громадянина, який упевняє, що йому лекше писати на якійсь чужинній мові, ніж на рідній. Гадав би хто, що маємо першорядні письменські таланти, які тратимо на користь чужинців. А тимчасом такі наївні признання стверджують лише пресумний факт, що загал нашої інтелігенції є взагалі неграмотний. Плоди пера вчителів, а навіть професорів української мови та літератури є нині в 99 проц. жахливими документами неграмотности.

Те, що кожний гімназист придбав з латинської та грецької мови по кількарічній акробатиці з перекладами на два боки і з граматичними таблицями — це в рішаючій сумі взагалі не грає ніякої ролі в його фільольогічній освіті чи загальній. Оборонці клясичної освіти у середніх школах є самі клясичним доказом витраченої дурно енергії на те, щоби не вміти ні ясно думати ні сяк-так писати. Кожний знає з власного досвіду, як довго треба вчитися чужинної мови, щоби насолоджуватися лектурою творів писаних нею. Латинська та грецька мова придбана в гімназії, не дає навіть змоги приблизно розуміти текст. А нам повторяють небилиці про вагу клясичної культури для загальної освіти! Те єдине, що залишається з цієї культури: трохи міфольогії — можна би вдесятеро лекше та краще засвоїти собі з підручників на рідній мові. Не казати вже про самі твори клясичної літератури.

Платона, Софокля або Горація не легко розуміти навіть у перекладі. Цицерон або Демостен можуть мати значіння перш усього з огляду на прикмети стилю. Можна сумніватися, чи красу цього стилю відчувають навіть самі вчителі латинської та грецької мови. Стиль є запахом мови. Схопити його приваби можна щойно тоді, коли ми в силі сяк-так його відтворювати. Факт, що знайомість латинської мови є необхідна для вчених, а подекуди для письменників, не має ніякого відношення до комічної ролі, яку вона грає у нашій шкільній трагедії. Система нашого шкільного навчання спочиває блаженним сном на середновічних основах. Латинської, а навіть живих мов учать у нас так, наче би всі ученики були кандидатами на професорів фільольогії з даного предмету. Наслідок такий, що по кількарічних муках над граматикою і перекладами укінчений гімназист не в силі розуміти звичайних латинських приповідок, якими весь вік найпевнійше користуються ті, що переписують їх з готових таблиць.

Що торкається німецької мови, мало хто здає собі справи як непропорціональними до енергії витраченої в нас на її науку є висліди цієї науки. „Не знати німецької мови — каже французький фільольог Meillet — це значить майже зректись нації, щоби стояти на рівні науки та техніки сучасної доби". А що українська культура покищо не відчуває цієї потреби, тому й загально вірять у нас наївно, що німецька культура має вплив на нашу. При цьому поняття культури переплутують зі „знанням". Так немов би кожний не міг на кожнім кроці переконатись, що довкола нас є сила живих мішків наповнених ріжними фактами, а які не мають ніяких культурних потреб і навіть не прочувають, що живуть у XX віці!

Наука німецької мови залишиться мабуть на довго у програмі нашого виховання як перший крок до взаємин з европейською культурою. З огляду на економічно-політичне зацікавлення Німеччини — Україною, німецька мова може мати для нас велике практичне значіння. А проте не треба змішувати практичних здобутків з культурним впливом. Світ ідей німецької культури є для Українця такий далекий, що наша література має з нього стільки-ж, що з арабського. Хто наводить на доказ поезію Федьковича, може згадати й Кримського. Нам лекше розуміти еспанську творчість як німецьку. Дарма, що німецька мова збагатила усі царини знаття безліча творів, про те її складня, обважніласть, нахил до абстрактности мають дуже шкідливий вплив на духа такої невиробленої мови, як наша.

Зі становища загальної освіти німецьку мову можна в школах однаково добре заступити французькою або італійською. Колиж глядіти на шкільне навчання як на підготовлення до школи життя, тоді на першім місці повинна би стати англійська мова.

А проте, коли згодитись на те, що середня школа повинна в першій мірі витворити зародок потреби, щоби знайомитись з чужими культурами і що повинна дати перші технічні підстави до такої знайомости, тоді, хто зна, чи не слід би для добра нашої культури зірвати з дотеперішньою традицією. Першою мовою, якої повинні вчити в українській школі по рідній повинна стати мова російська.

(Докінчення буде).

— Усі закордонні ґазети, які лише принесла сьогодняшня наша редакційна почта, поміщують на видному місці телеґрами про атенґат на през. Войцеховского, здебільша без усяких коментарів.

У варшавському „Курєрі поранному" находимо м. и. таке речення: „З вчорашнім діточим виступом українські кола не мають нічого спільного". Там же читаємо, що львівські офіціяльні реляції в цій справі були такі, що центральна (варшавська) влада „не бачила необхідности видати спеціяльні розпорядження".

Зразу після отримання зі Львова вістки про атенґат, на вулицях Варшави появилися надзвичайні часописні видання. Усі ґазети без виїмку глядять на ту полію, як на незрозумілий діточий виступ без поважнішої мети й глибшої основи.

Президентські вибори в Америці.

Американські ґазети зорганізували пробне голосування на президента Зединених Держав, яке в деякій мірі може послужити мірником настроїв посеред виборців. Спробу зроблено в 11 великих містах і вона дали такий вислід, що Кулідж, кандидат республикачів, отримав найбільше голосів, радикальний кандидат Ляфолєт опинивсь на другому місці, а щойно на третьому — кандидат демократів Дейвіс.

Але цікавими є подробиці такого висліду голосування. І так Ляфолєт, „homo novus", „самозванчий" кандидат, що порвав з традиційним принципом істнування лише двох політичних таборів у Зедин. Державах (демократів і республикачів) і відгукнувсь до робітників, дрібних селян та радикальної інтеліґенції, — отримав усього 1000 голосів менше від Куліджа; тимчасом Дейвіс, один із прибічників пок. президента Вільзона, залишився далеко позаду. На 11 міст — 4, а саме: Ню Йорк, Бостон, Сан Франціско і Мільвокі виказали рішучу перевагу Ляфолєта.

1-го вересня святковано у Зединених Державах, т. зв. „день праці". Всі три кандидати звернулися того дня до робітників з покликами, але майже на всіх робітничих зборах прийнято резолюції Ляфолєта.

Таким робом вигляди на виборчу побіду цієї цілком несподіваної кандидатури стають цілком поважними. І як що при цих виборах не випустить ще керми з рук стара республиканська партія, то певне вже при слідуючих виборах побідить „третя партія", цілком на зразок англійських політичних відносин і тамошньої побіди Лейбурпарті. Нічого й казати, що така подія мала би величезне, нині навіть не передбачене, значіння для цілого світа.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене.

Порука 2-кратна.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи статті п. з. „Затяжна справа" і чотири місця в рубриці „Новинки".

— **Особисті вісти.** Д-р Степан Баран, котрий в часі ферій вів редакцію „Діла", вернув уже до Тернополя і веде там далі свою адвокатську канцелярію.

— **Vae victis:** Наводимо дослівно відповідь львівської шкільної Куратории, дану б. ґімназійному учителеві п. Адамові Миколаєвичеві на його друге з ряду письменне зголошення до служби й прохання про посаду: Kuratorjum Okręgu Szkolnego Lwowskiego. Lwów dnia 31. sierpnia 1924. L. 8929/II. Do Pana Adama Mikołajewicza bliska adresa. Kuratorjum oznajmia, że do prośby Pana o nadanie Mu posady nauczycielskiej w jednej ze szkół średnich ogólno-kształcących tutejszego okręgu odrzychylić się nie może. — Dwa załączniki prośby zwraca się. — Za Kuratora: Dr Janelli. Зазначуємо, що п. Адам Миколаєвич має за собою повних 10 літ служби (1908—1918 включно) в державних ґімназіях і що ведене проти нього з кінцем 1919|20 р. політичне слідство скінчилося фіяском і звільненням з інтернування (документ Dowództwa żandarmerji polowej oddz. II. na Galicję wschodnią — Czortków 8. I. 1920. L. 5400 Def.) Одиноке, що даний людині можуть закинути, це те, що за українських часів був неполітичним урядовцем при однім з повітових Комісаріятів в Ґалицині.

— **З побуту през. Войцеховского у Львові.** В часі побуту през. Войцеховского у Львові найбільше замітна була поліція, яку стягнено тут у числі около двох тисяч, не рахуючи сотих поліційних агентів і окремих відділів полевої жандармерії. Місто було слабо прибране прапорами, бо осторонь держались націоналні меншости, особливо та, до якої належать львівські камениці. В забудованнях св. Юра не було ні одного прапора, як рівнож і ка українських будинках. Виїмок творив Народній Дім. Тут при вході вивісив господин Лісковацький над головним входом від вулиці Рутовського на самій горі великий польський прапор, а нище під ним менший російський. На фронті Народнього Дому не було ні одного українського прапору, а тільки з боку кілька маленьких українських прапорців. З поклоном до през. Войцеховского в суботу б. п. м. явилися в будинку воєвідства митрати о. Білецький і о. Бачинський (митрополит Шептицький з Юра не виїзджав і з Войцеховским в церкві не сказав ні одного слова — як зрештою ніхто). Крім цього явилися там польські інкамеровані москвофіли: о. Костецький і д-р Заяц іменем Інституту Народний Дім з проханням про реактивування общества Народний Дом у Львові і Микола Третяк, Лісковацький і д-р Заяц іменем Ставропігії з проханням реактивування Ставропігійського Інституту. Була також вдова по Сидорі Твердохлібі, яка вручила президентові Войцеховскому письмение врохання, щоби дати ій дар з ласки.

— **Слідами Савінкова.** Перед кількайнайтя днями арештовано в Тифлісі визначного члена грузинської соціял-демократичної партії і члена центрального комітету — Джуґелі. Джуґелі приїхав з закордону, щоби зорґанізувати в краю проти-совітське повстання, при чому його арештовано. Перебуваючи тепер в тюрмі, Джуґелі оголосив у грузинських часописах заяву, в якій визнав совітську владу і стверджує, що його протисовітська аґітація розбилась о мур симпатій, які здобула собі совітська влада серед населення.

— **Заразливі недуги в львівському окрузі.** Староство львівського повіту сконстатувало черевний тиф в Замарстинові, черв'янку в Борках янівських, Клепарові і Вульці Ґамулецькій, скарлятину в Солонці, Винниках, Клепарові, Бруховичах. Міський фізикат остерігає перед контактом з населенням тих місцевостей.

— **Арештування в Луцьку.** Оноді польська поліція перевела ряд арештувань підчас зібрання комуністів в Луцьку. При арештованих мали найти багато компромітуючих паперів, відозв та комунікатів.

— **Загадочна безодня.** В суботу розійшлася по Львові поголоска, що поруч памятника Міцкевича, в місці, де підчас військової паради сидів польський президент Войцеховскі... запалася земля. В дійсности в згаданому місци найдено безодню, широку на метер і на чотири метри глибоку, в яку в суботу влетів якийсь Йосиф Василевскі з Варшави. Причину загадочної западні пояснюють собі демолюючим підмиваниям Полтви, що пливе в тому місці.

— **Орькан і обірвання хмари в Румунії.** З Букарешту доносять, що в багатьох місцевостях Румунії оркан і обірвання хмар вирядили великі шкоди. В Добруджі, в місцевости Мурфатлєр згинуло 12 осіб, в околиці в Ченстанці згинуло 40 осіб, при чому устaлено велике число ранених.

— **Фабрикація паспортів.** Польська поліція впала на слід великої комуністичної орґанізації, яка займалася фальшованням паспортів і особистих документів. „Фабрики" тих документів були в Мінську, Смоленську і Харкові, куди висилано потрібні печатки.

— **Ґіттлєр на волі.** З Монахова повідомляють, що Ґіттлєр, який відсиджує кару, буде 1. жовтня звільнений.

— **Хитра Ворона.** До пастуха Гриця Ворони в Сернках середніх під Рогатином, приступив в полі бандит і під загрозою револьвера зажадав чобіт, які мав пастух на ногах. Ворона був мабуть не такий боягуз як хитрун і не кажучи нічого, почав стягати чоботи. Стягання не йшло якось і Ворона попросив помочі в бандита. Бандит, рад не рад, почав помагати Вороні, але той використавши момент, копнув бандита в бороду. Бандит повалився, а Ворона дав ногам знати в ліс. Таким чином сп с Ворона чоботи, а може й життя.

— **Бернар Шов в Росії.** В Ленінграді сподіються приїзду Бернара Шова на початок жовтня.

— **Вибух в Моравській Остраві.** Минулого понеділка вечером, в копальні „Ігнаци" в Марійських горах, експльодували угляні ґази на висоті 6 поверха. Відломки вугля тяжко поранили одного робітника, а другого засипали. Дотепер його невідкопано.

— **Погоня за директором банку.** Познанська поліція подала відомість до Варшави, що з Познаня втік директор Комунального Банку Болеслав Конопіньскі, забравши зі собою 16 і пів міліона золотих. Конопіньского, який недавно виринув у Варшаві, дуже трудно зловити, бо він як шануючий себе директор, подорожує у власному авті.

— **Смертельний скок для фільму.** Кождої днини можна бачити на кінових екранах „смертельні скоки", які в дійсности є переважно добре сконструованими технічними тріками. Бувають одначе випадки, коли артисти, в надії на великий заробіток в дійсности виконують скоки, які межують зі смертельною очайдушністю. Одним з таких, на жаль нещасливих очайдухів був Італієць Козмо Почолі в Ню-Йорку, що недавно заявив фільмовим підприємцям свою охоту — скочити з висоти стометрового мосту Уліяма в ґоду. На означений день зібрались маси народу і фільмові оператори, щоб запротоколувати цей сміливий скок. Почолі скочив, але нещасливо: відпорна сила водного плеса роздерла йому живіт. На очах публики і фільмових апаратів потонув нещасний Почолі в безодні вод. Всеж таки його скок і трагічну смерть занотували фільмові апарати, з яких колись вийде фільм з „правдивим смертельним скоком".

— **Де пють найбільше альнoголю?** На днях оголошено результати статистики консумції алькоголю в цілому світі, з якої виявляється, що найбільше пива консумує Баварія, на якої населення припадає понад 255 літрів пива на голову. В Голяндії припадає 207 літрів на голову, в Англії 150 літрів. Щож до горілок, то знов таки найбільше зуживає його Німеччина, яка випиває 500 міліонів літрів річно, за нею стає Франція, яка консумує 300 міл. літрів, Зединені Держави зуживали перед прогібіцією 285 міліонів літрів; вина пють в Англії 75 міліонів, в Німеччині 350 міліонів а у Франції аж 4000 міліонів літрів.

— **Боротьба з твердим ковнірцем.** З країни новостей — Америки вийшла в минулому столітю мода ношення твердих, стоячих ковнірців. Тамже тепер підіймається бунт проти цього „інквізиційного приладу". Американський лікар Шенкель, який кілька літ тому основав союз для поборювання твердого ковнірця, почав тепер новий наступ. Він обізджає з відчитами Америку, пропаґуючи мягкі ковнірці з виворотом.

— **Скрипак ватажком дикунів.** Молодий скрипак Тома Зайдель, що недавно повернув із світового турне до Европи, пережив у Новій Зеляндії цікаву пригоду. Запрошеному на якесь свято тубільців, впало Зайдлеві на думку — заграти щонебудь дикунам, які зроду не чули скрипки. Дикуни побожеволіли з захоплення. Коли скрипак скінчив, підійшла до нього депутація племени, яка жертвувала йому гідність ватажка. Одначе не дивлючись на те, що ватажкові було вільно вбити кожного чоловіка, який йому не подобається, Зайдель не приняв пропозиції.

— **Нещастя Франції.** „Число народин у Франції є одиноким питанням, яке цікавить думаючого Француза" — пише проф. Карл Ріке. „В 25 роках матиме Франція 25 міліонів мешканців" кличе Віктор Камбон. „Коли в 1935 році вибухне війна, могтиме Німеччина виставити 12 міліонів жовнірів тоді, коли Франція виставить ледви 3 і пів міліона" — говорить офіціяльчий французький комунікат. І тому починають Французи думати про... поліґамію в краю, де один мущина припадає на чотири жінки.

— **На увагу збирачів марок!** Ґурток українських філятелістів у Відні рішив приступити до видавання невеличкого місячника, присвяченого справам маркознавства. Мета орґану: виповнити в нас ту прогалину, яка істнує із-за недостач філятелістичного орґану в українській мові й увійти в звязок з такими редакціями й орґанізаціями инших народів. Видавництво не обчислене на ніякий зиск, тому поява його залежить від піддержки матеріяльної і моральної тих кол українського громадянства, що цікавляться так чи инакше маркознавством. Тому просять усіх інтересованих подати на низше зазначену адресу адреси своїх і тих людей, що могліб передплатити такий орґан. Зокрема бажані адреси тих, що моглиб стати співробітниками-кореспондентами українського філятелістичного орґану. Звертатися на адресу: Redaktjon „Ukrainskyj Philatelist" (Dr. Iwan Turyn) Wien XVIII. Gersthoferstr. 138|VIII.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ОСТАННІ ВІСТИ.

З сесії Ліґи Націй.

Дня 8. ц. м. відбулося перше засідання комісії для розоруження. Комісія радила під проводом румунського міністра заграничних справ Duci. Вийшов внесок проти підкомісії, якого завданням було розглянення поодиноких точок дневного порядку. В дискусії забрав голос італійський делеґат Шанцер, підчеркуючи становище Італії і пригадуючи застереження, що їх починив італійський уряд в справі договору про взаїмну поміч.

Справа Вильна.

Збори Ліґи Націй вели дальше дискусію над звітом Ради Ліги. Промовляли ріжні делеґати, а вкінці забрав голос литовський делеґат Ґальванавсказ, Він запевнював про своє довіря до Ліги Націй, подякував за децизію в справі Клайпеди і хоч ця децизія не вдоволила цілком народу, одначе неменше відкрила Литві поле до діяльности.

Литва бажає ще раз звернути увагу на виленську справу, надіючися, що Ліґа Націй наново підійме розглянення цеї квестії.

Маневри совітської фльоти на Балтику.

„Ґазета ґданьска" доносить з Пуцка, що совітська фльота, зложена з трьох ескадр, маневрувала цими днями на Балтику. Стверджено, що маневри відбувалися від 5. до 7. ц. м. в віддалі 19 морських миль на північ від Гелю. Дня 7. ц. м. совітська фльота відплила в напрямі Риги.

Чічерін і мала антанта.

Бінгородське „Время" доносить, що Чічерін стремить до осягнення порозуміння між совітами і державами малої антанти. „Время" дальше доносить, що в цій справі в найблищому часі має наступити стріча державних мужів згаданих держав.

Мекдональд про успіхи сесії Ліґи Націй.

Мекдональд перед своїм відїздом до Dundee висказав представникам преси своє вдоволення про успіхи сесії Ліґи Націй. Він заявив, що в Женеві осягнено дуже важні успіхи для світового миру і що вимірено сильний удар поганому маревові війни.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для орґанізації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Український університет.

Причини останніх днів.

Для інформації нашого громадянства подаємо без змін деякі „енунціяції" з останніх днів, що торкаються наболілої справи українського університету. Наше становище до цих проявів ріжних таборів зясовуємо в статтях під спільною назвою „Затяжна справа".

1) Протокол

конференції з дня 11. і 12. липня 1924 в міністерстві віроісповідань і освіти в справі заснування руського університету.

Голова: Проф. д-р Ян Завадзкі, дир. деп. VI-го. Беруть участь в засіданні: проф. Ігнаци Лисковскі, ректор варшавського університету, проф. д-р Ян Лось ректор Ягайлонського університету проф. д-р Фридерик Цоль, проф. Ягайл. унів. д-р Тадеуш Вариньскі, нач. виділу мін. вір. і освіти, Леонард Рутковскі, нач. виділу мін. внутр. справ, д-р Ян Станіслав Лось, нач. політичного виділу мін. закорд. справ.

Зібрані однодушно висловлюють ото погляди:

1) Справу оснування університету руського (українського) треба трактувати льояльно, отверто і щиро, бо тічьки така дорога лежить в інтересі полы

ської держави, а Польща зобовязалася до цього в законі з дня 26. вересня 1922 року про основи загального воєвідського самоврядування, а перед усім воєвідств львівського, тернопільського і станиславівського".

2) Руський університет повинен бути інституцією поважною, опертою на обсаді катедр науковими силами, належно кваліфікованими і тому треба його творити в міру, як такі сили будуть до розпорядимости. Отже на разі можна і треба приступити до негайного утворення виділу фільософічного, принайменше гуманістичного і обсадити ті катедри, для котрих є поважні кандидати.

3) Цей завязок руського університету (руський інститут) має бути провізорично приміщений в Кракові, щоби міг найти поміч в дальшій організації з боку найстаршого польського університету, котрий кождому цього дає найкращі умови для своєвільної організаційної праці, свободної від „tarć narodowościowych".

4) Ця поміч не може у нічім обмежити стану посідання Ягайлонського університету. Супроти цього руський інститут мусить творитись як цілком окрема школа з власними професорами, з власною адміністрацією, з власними заведеннями. Єдино тільки Ягайлонська бібліотека, як прилюдна інституція, доступна для кожного, буде також служити руському інститутові.

Це основне становище не стоїть на перепоні порозумінням, які ці дві наукові інституції уложать між собою в цілі допущення студентів руського інституту на поодинокі виклади на Ягайлонськім університеті і навідворот, складання доповнюючих іспитів із тих предметів, котрі вислухали на Ягайлонськім університеті, або в руськім інституті. Такі виклади не можуть у нічім уймати приписам уладовим і язиковим обох шкіл і підпадають затвердженню міністра освіти.

5) В цілі негайного оснування руського інституту, його зорганізування і його дальшої розбудови аж до витворення повного руського університету має бути покликана до життя „Організаційна комісія". Провідника і його заступника іменує міністр освіти, а крім цього входять до неї чотири професори Ягайлонського університету і чотири руські учені, а крім цього постійний делєгат виділу науки міністерства освіти.

6) Організаційна комісія є дорадним органом міністра освіти і підлягає йому. Її завданням є:

а) представити міністрові внески про творення катедр в руськім інституті, про затвердження габілітації, про вивінування Інституту з потрібні заведення, про заспокоювання инших його потреб, а головно про організацію його адміністрації.

2) давати ініціятиву і посередничити в заключуванню умов у відносинах м ж Ягайлонським університетом і руським інститутом.

3) випрацьовувати статут для руського інституту, котрий буде так довго обовязувати, доки не буде переміненний на руський університет. В статуті має бути забезпечена правна особовість для Інституту руського. Статут буде мати законну силу, як його потвердить міністр освіти. Габілітації в Інституті будуть допущені з предметів, для котрих будуть находитися в інституті професори з тих предметів.

Інститут, зглядно руський університет має служити виключно культурним цілям руського населення і тому повинен задержати повну окремішність супроти славянського Інститута, що має бути оснований при Ягайлонськім університеті в Кракові, як також супроти евентуально покликаних до життя инших вищих студій в инших словянських мовах.

Проєкт закону

про створення університету з руською (українською) викладовою мовою.

Арт. 1. Уповажнюється уряд до створення університету з руською (українською) викладовою мовою та видання в тій цілі потрібних і вказаних заряджень, а головно негайного покликання до життя Руського (українського) Інституту з тимчасовим осідком в Кракові — як завязку будучого руського (українського) університету.

Арт. 2. Уповажнюється уряд вставити до будженого прелімінаря на рік 1925 і слідуючі літа відповідний кредит для вдійснення цілей, поданих в арт. 1-шім.

Уповажнюється уряд уділити до розпорядимости міністра віроісп. і освіти надзвичайного фонду у висоті . . . . на покриття вступних організаційних коштів.

Арт. 3. Виконання нинішнього закону доручується міністрові віроісп. і освіти.

2) Відповідь на варшавський протокол,

ухвалена дня 30. серпня 1924 року професорами-Українцями 6. австрійських університетів на зїзді в Празі.

І. Осідок: Осідок українського університету може бути тільки на українській етнографічній території, бо тільки в цьому разі він зможе виповнити свої обовязки супроти народу. Постійним осідком для цеї культурно-наукової інституції може бути тільки Львів, як головний культурний центр. Провізорично може бути призначений Перемишль або Станиславів. Ця провізорія буде обмежена на найкоротший час.

II. Назва: Український університет.

III. Мова: Урядова, викладова й іспитова — українська.

IV. Основа організації: Український університет є інституція повноправна, автономна, рівнорядна з иншими державними університетами. На разі утворюються два повні факультети: фільософічний і правничий. Негайно підготовлюється заснування факультетів: медичного і технічно-агрономічного.

V. Переведення організації: а) Установляється організаційна комісія з осідком у Кракові. До неї покликується згідно з протоколом з дня 11 і 12 липня 1924 року 4 українських професорів і 4 професорів Ягайлонського університету. Голову й заступника комісії з поміж них іменує міністер О. і В. І. а окрім того входить ще постійний делєгат виділу науки Міністерства О. і В. І.

б) До її компетенції належить: ставляти внесення для творення катедр і їх обсади; подавати внески на затвердження габілітації; вивінування університету потрібними закладами; заспокоєння всіх його потреб організації й адміністрації. Далі: внески на уділювання відпусток та визначування стипендій для приготування габілітацій та пропозиції на суплєнтури.

в) До розпорядження організаційної комісії визначує уряд Р.П.П. достаточну квоту для переведення намічених завдань і зокрема на наукове видавництво українського університету.

VI. Речинець активування університету. Український університет входить у життя як автономний, повноправний державний університет у другому триместрі т. є. 1. січня 1925 р.

VII. Провірочна комісія. При факультетах українського університету мають бути засновані провірочні комісії (з причин воєнних подій на взір комісій инших европейських університетів) під проводом деканів відповідних факультетів, що в сумнівних випадках, чи і скільки триместрів зачислити при вписі на університет, мають рішати це питання. Факультети мають право при нострифікації іспитів і дипльомів означувати свої домагання до кандидатів.

Ів. Горбачевський, Степан Смаль-Стоцький, Ол. Колесса, К. Студинський, Сш. Дністрянський, Ст. Рудницький.

Зі спорту.

Вісти з „Українського Спортового Союза".

Пригадка:

Дня 10 ц. м. минає речинець зголошення змагунів на V. Запоріжські Ігрища. Спортові товариства й кружки мають зголосити спільно всіх своїх членів - змагунів.

† Посмертні згадки.

Петро Косандяк, рільник в Бродках коло Львова — член українських товариств — помер дня 16 серпня 1924. Покійний був взірцевим і характерним громадянином та ревним і совісним робітником на народній ниві. В молодости здобув собі безнастанним читанням книжок широке знання. Своєю освітою і тактом вибився швидко на чільне місце. Став першим просвітителем і організатором рідного села. Довкруги себе згуртував в Бродках ще кількох рухливих старших селян і молодіж та разом з ними основав читальню „Просвіти", „Сокіл", кружок „Сільського Господаря", а по війні кооперативу „Народний Дім". Був першим і довголітним головою читальні „Просвіти", дяком, війтом і членом місцевої Шкільної Ради. Ціле своє життя невпинно трудився над поширенням просвіти на селі і над культурним піднесенням свого народу. Через Його смерть понесли Бродки невиджалувану втрату. Хай — за всі Його заслуги життєві труди — легко Йому спочивається на українській землі!

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ПОЗІР! ПОЗІР!

РІК ОСНУВАННЯ 1890.

Знаний з перед війни виключний

склад музичних інструментів

А. Боденштайна

ЛЬВІВ, вул. ЛЕГІОНІВ 37.

поручає всілякі **музичні інструменти** (фахово випробовані)

по фабричних цінах т. є. **25% дешевше** як всюда. — Інституціям і кружкам полекші в сплатах. — Замовлення з провін- 377 ції полагоджується відворотно. 2—3

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Жертви для українських інвалідів зложили або прислали до канцелярії Українського Краєв. Т-ва опіки над інвалідами, Львів, Руська ч. 3.II.: Улипні: Г. Козак. Залуче н. Зб. 5, Коопер. Згода Бабухів 1·5, О. Котович. Отинія 5, Уряд Парох. Мшанець 1·7, Мик. Рій. Збірів 5·85, Корн. Касіянова, Городенка 30, О. Козловський, Рогатин 2, укр. Пані в Коломиї 85, Левицький Мик. Глиняни 5·2, Яворський Ол. Підгайці 50, о. Козак, Колодно 17, д-р М. Козіцький 2, Волинець Сем. Турка 5, Ів. Цюпрак, Кути ст. 11, Церква в Стільську 4. У серпні: Комітет охорони могил, Самбір 31·2, Забавовий круж. Стар. Самбір 80, О. Козловський, Рогатин 2, І. Скоропад. Гаї виж. 7·5, Збірка в Глинянах 17. 399 1—1

†

Заупокійне Богослуження

за

Остапа Вахнянина

відправиться в четвер 11. вересня п. р. о год. 8. рано у Волоській церкві при вул. Руській. На цей сумний обряд занрошує Свояків, Товаришів і Знакомих Дорогого Помершого

396 1—1 *Опечалена сестра.*

Дрібні оголошення.

КОСТЮМИ — плащі, після найновіщих журналів виконує дешево, кравецька робітня Антія Бурда, Львів, Марійська площа ч. 10|II поверх. 384 2—3

ПРИДНІПРЯНКА, старша особа шукає місця до заряду дому, може дати початки науки дітям та шиття. Зголошення до Адміністрації під „Придніпрянка". 400 1—2

УРЯДОВЕЦЬ літ 28, навяже переписку в матримоніяльних цілях з панною до літ 24, лагідною, господарною, стрункого росту і середнього образування. Вимаганий посаг і знання домового шиття. Зголошення, власноручно писані з фотографією і точною адресою слати по день 15. вересня ц. р. до Адм. „Діло" для „Урядовця". 389 2-2

УНЕВАЖНЮЮ згублену військову книжку видану через П. К. О. на назвисько Володимир Кульчицький Вовчко. 1—1

ТОМАСИНУ 18% і горішньошлеський вугіль доставляє по фабричний цінах сейчас по замовленню. Фірма „Уна" Дорогобич, Стрийська 14. 397 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Т-ва „ВІРА" в Яйківцях,

відбудуться в неділю дня 21. вересня 1924 року у власній домівці о год. 3-ій по полудни зі слідуючим порядком нарад:

1) Відкриття Загальних Зборів:

2) Звіт з дотеперішньої діяльности Дирекції і Надзірної Ради;

3) Зміна цілого статута Товариства на Кооперативу;

4) Вибір Надзірної Ради і Управи після статута;

5) Внесення і запити.

Якщо не явилось би приписане статутом число членів, Загальні Збори відбудуться о год. 4-ій того самого дня.

398 1—1

Не відкидай старого дай його переробити Капелюха

до робітні жіночих і мужеських капелюхів

І. ЛАВЕР

347 **ЛЬВІВ, РИНОК 14. І. пов.** 2—3

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликати до себе дня 1. вересня Найдорожшу Сестру нашу Мирославу Котецьку. Прибиті тяжким горем, сею дорогою складаємо щиро-сердечну подяку передовсім ВПр. і Всеч. о. Прелатови Мрицови за ласкавий прозід похоронів, Впо. о. Сов. Мартиновичеви, Всеч. оо. Кабаровському, Майбі, Калиничеви і Купілеви, що зволили відправити тлінні останки на вічний супочинок. Вп. Марії Данилевичівній і Вп. професорови Клішови, що своїми хорами жіночої і мужеської української гімназії причинилися до звеличання сумного обряду. Вкінці всім знакомим за участь в похоронах. Також дуже сердечно дякуємо Вп. Пані д-р Фільц-Вітошинській за щиру лікарську опіку і слова розради підчас довгої недуги Покійної. Велике Спасибі всім. — *Олена з Котецьких Стецева* сестра, *Кость і Володимир* браття. 402

Каса хорих міста Львова

вул. Браєрівська ч. 8

звідомляє отсим П. Т. Працьодавців і Членів, що вкладки і причинки обовязуючі всі каси хорих в Польщі почавши з 1. вересня ц. р. мають бути обчислювані по думці розпорядку міністра скарбу о перечислюванню статутових грошевих квот на золоті як слідує:

Група I.	0·14	зол.	денний	причинок	0·45
„ II.	0·23	„	„	„	0·75
„ III.	0·32	„	„	„	1·05
„ IV.	0·41	„	„	„	1·35
„ V.	0·50	„	„	„	1·65
„ VI.	0.64	„	„	„	2·10
„ VII.	0.82	„	„	„	2·70
„ VIII.	1·00	„	„	„	3·30
„ IX.	1·18	„	„	„	3·90
„ X.	1.36	„	„	„	4·50

Для заробляючих місячно понад 200 зол.:

	Група XI.	1·55	зол.	денний	причинок	5·10
понад 220·— зол.	„ XII.	1·77	„	„	„	5·85
„ 262·50 „	„ XIII.	2·09	„	„	„	6.90
„ 312·50 „	„ XIV.	2·27	„	„	„	7·50

401 1-1

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців

відбудеться в неділю, дня 21. вересня 1924 р. в салі Тов-а „ЗОРЯ" при вул. Вірменській ч. 25. у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першорядної ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. **Всі як один прибувайте на Зїзд.**

390 2—4 **Иосафат СІДЕЛЬНИК, Львів, Руська ч. 3/II.**

РІЛЬНИЧІ МАШИНИ

як молотільні, керати, млинки, січкарні, плуги, борони, центрифуґи і проче

ЗА ГОТІВКУ АБО НА ДОГІДНІ СПЛАТИ

доставляє сейчас

„ЦЕНТРОСОЮЗ" Союз Кооперативних Союзів

(передтим Краєвий Союз господарських Спілок „Сільський Господар")

337 **у ЛЬВОВІ, вул. Зіморовича ч. 20.** 3—3

Жадайте сейчас цінників і услівій продажі!

„Вїзд Б. Хмельницького до Київа"

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 цм. в цїні 10 зол а в різблених рамах по 34 зол. або ½ різблених по 25 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлика, Львів, Ринок 10. II. пов.** („Просвіта"), 155 3-5

За Редакцію відповідає О. Костин.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок 10.ч.

Ч. 201 (10.294). Львів, четвер 11. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ЗИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Потреба доброї волі.

З нагоди промови Ерріо.

У мент, коли Німеччина вагається, чи ввійти на шлях щораз тіснійшого порозуміння зі Союзними державами, Ліга Націй продовжує дискусію на тему зближення держав та народів і щораз частійше згадує Німеччину. По Мекдонельді — Еріо виголосив промову, якої безпосередна щирість зробила велике враження на присутніх. Двома головними моментами цієї промови були: оборона прав малих народів і заява про розвіяння ворожих почувань супроти Німеччини.

Еріо боронив погляду, щоби Ліга Націй виходячи зі становища міжнароднього мирового суду, рішила, що нападаючою державою треба признати у мент конфлікту ту, яка відмовиться підчинитись цьому судові. Одначе рішення мирового суду (арбітраж) не є вдоволяючою запорукою миру. Всі три поняття: арбітраж, забезпека границь та розброєння є зі собою тісно звязані. Та всі ці три умовини залишились би безсилими абстрактами, якщо не можна би їх перевірити з реальною дійсністю. Арбітраж — сказав Еріо — не може бути пасткою для народів доброї віри; велика держава може боронитись сама, але мала — ні; справедливість не може обійтись без сили. Економічні та фінансові засоби, щоби спараліжувати воєнну акцію держави, не вистачають. Мир мусить бути вислідком розумного поєднання реалізму та ідеалізму.

Що торкається Німеччини, то Франція, по словах французького премієра, виступала проти неї, як довго німецький парлямент ішов за принципом, що конечність не знає законів. Одначе Франція не має почування ненависти для німецького народу. Вона бажає, щоби Німеччина стала членом Ліги Націй, одначе пригадує, що це можливе лише при пошані загальних міжнародніх зобовязань. Німецькі представники виявили добру волю в Льондоні: там вони заявили в імені своєї держави, що годяться добровільно виконати накладені на них зобовязання.

Цікавою була згадка у промові Еріо про СРСР.: — мир не може бути остаточно забезпечений без співробітництва Россії; до нас доходять звідтіля різкі слова насильства, одначе проти найбільше межових виступів слід боротись ліберальною вибачливістю, засобами, які приготовили би шлях до нормальних відносин. Метою Ліги Націй: влити в усі народи нового духа. Европа переживає перехідний момент. Тому члени Ліги Нації повинні руководитись розумною обережністю. Лише створивши міжнародну солідарність, можна наблизитись до моменту загального розброєння. Це завдання Ліги Націй, до якої повинні ввійти усі народи.

Представники Англії, Італії, Австралії, Бельгії, Голяндії та Данії погоджувались зі становищем Еріо, доповнюючи його ріжними увагами. Чехословацький міністр закорд. справ Бенеш зазначив, що ідея арбітражу, велична сама в собі, не легко дається здійснити; її мусить попереджувати дружне співробітництво між народами.

Ясно, що зміцнення дружніх взаємин між народами залежить у великій мірі від полагодження спірних справ між ними. І таким робом доходимо у міркуваннях подекуди до завороженого кола. Одначе на сесії Ліги Націй ніхто не скаламутив підвищеної атмосфери таким скептичним дисонансом. Усі вірили, що з цього завороженого кола — між ідеями та засобами їх здійснення — можна вийти прикладом доброї волі. Одним з таких прикладів мала стати сама сесія Ліги Націй — ще один приклад доброї волі по Льондоні. А по Женеві має прийти нова нарада — щодо зменшення збройної сили держав. Щойно тоді виявиться перша спроба переходу від того ідеалізму, про який згадував Еріо, до необхідного реалізму.

Великим державам обмежать пропорціонально військо та фльоту. Цікаво, чи для оборони малих народів, щоби крім справедливости вони мали за собою і силу, їм дадуть відобрану сильнійшим зброю та амуніцію і перемінять їх у держави?

Затяжна справа.

3. Осідок університету.

Український університет, який від чвертьстоліття не може найти свого приміщення, уявляє собою того „вічного Жида“, що вічно мандрує, розуміється в теорії — в пошуканці за місцем осідку. За австрійських часів справа була вже майже поладнана, дозріла до реальної розвязки, майже завершена; недоставало тільки місця осідку. Українське представництво й українське громадянство — зовсім природно — настоювало на Львові, Поляки великодушно обдаровували нас Коломиєю або Станиславовом. Львів — як столиця Галичини, як центр українського життя — єдино мав всі дані, щоби примістити у себе українську святиню науки. Але Львів, хоч положений в осередку української етнографічної території, був одночасно столицею краю, якого всевладу держали в своїх руках Поляки завдяки спеціяльним умовам з габсбурською династією, Львів був столицею пів-суверенної польської держави під омофором Габсбургів, Львів був єдиним пристановищем польської державної думки і фортецею польського денаціоналізаційно-імперіялістичного розгону на схід — ген аж до золотоверхого Києва, так любовно оспіваного пок. Т. Рутовским. Допустити до осідку українського університету у Львові значило знівечити а що найменше ослабити цю базу польського походу на схід, відняти стемпель штучної польськости старій українській столиці.

І тому проти Львова — як осідку українського університету — репетували всі польські партії; і тому *розпинались всі польські патріоти*; і тому хрестом лежали перед австрійськими гофратами і міністрами звинні польські політики, то прохаючи помилування, то в надмірній сердитости погрозливо вимахуючи кулаками. Одночасно вони вказували нам на культурні зарінки Коломиї й Станиславова, де вкінці вони не противились би вегетації української культури і науки. Очевидно, вшехпольські бюрократи тих містечок теж наслідували свою львівську метрополію і погрожували здемолюванням українського університету. бо жидівські містечна Коломия й Станиславів також творять бастіони польськости на „рубєжах Ржечипосполітей“. Та при деяких зусиллях з нашого боку можна було всадовити український університет в Коломиї або в Станиславові. І як би ми тоді були як слід зясували собі значіння українського університету, його всеукраїнсько легітимаційну вагу, то хто знає, чи не булиб в покорі схилили голови і не пристали б на університет в провінціональному містечку. Та справа булаб для нас поладнана, ми булиб увільнилися від одного важкого тягару, а одночасно булиб приспішили кристалізацію нашої нації. Та сталося инакше, і ми на полях битв, стиснені з усіх боків, надмірними зусиллями і жертвами переводили процес дозрівання і ставили точку над і в наших національно-політичних і національно-культурних змаганнях.

Та все таки цікаво, що перед війною Поляки не пропонували нам примістити український університет на польській етнографічній території. Краків чи на прим. Тарнів не тільки не входив тоді в рахубу, але навіть не зявлявся в фантазії найбільш крайного україножера. В своїх крутійствах Поляки все таки держалися тоді української національної території. Не лише тоді, але й значно пізнійше.

Коли кинемо оком позаду себе і пригадаємо собі „хрестну дорогу“ українського університету, то не можемо поминути факту, що ще в р. 1920 тодішній міністр освіти Ратай пропонував нам на осідок університету Станиславів. Не тільки пропонував, але й погрожував нам Станиславовом. Коли Українці обстоювали дальше Львів, він заявив авторитетно в імени польського уряду і польської держави, що — чи хочуть того Українці, чи не хочуть — з днем 1. січня 1921 р. в Станиславові функціонуватиме український університет, зложений з двох факультетів: правничого й фільософічного. Очевидно, в буджет вставлено аж три міліони пол. марок на організацію університету. Але минув речинець і погрози не виконано. Рік пізнійше (1922) Луцьк виаванзував на осідок українського університету. Минув знову рік. Тимчасом ухвалено всіми голосами умираючого польського законодатного сойму відомий закон про самоврядування з дня 26. вересня 1922 р. і закон про створення українського університету. Прийшло рішення в справі Східної Галичини з дня 14. березня 1923 р. якраз на основі закону з дня 26. вересня 1922 р. і ми почули від мін. Гломбіньского про Прагу (варшавське передмістя) — як про осідок українського університету. Минув ще рік, прийшов речинець реалізації закону з дня 26. вересня 1922 р. і вринув Краків з „Руським Інститутом“, анальогічним до австрійського „Studium ruthenum“ з кінця XVIII. ст.

Що буде за рік — важко сказати, але одно певне, що українського університету не буде. І це мусимо ясно усвідомити собі, щоби не попадати в фальшивий тон в оцінці польської політики супроти нас.

Краків — як осідок українського університету чи його завязку — це такий очайдушний крок, така несеріозна і просто визиваюча пропозиція, що зупинятися над нею нема найменшої потреби. Виглядає це так, як коли би на прим. Англія творила університет для Гіндусів в... Австралії. Очевидячки, є це абсурд, нісенітниця з чисто меритоpичного погляду, поминаючи вже те, що тим чином топчеться ногами гідність і достоїнство української нації. Не входимо вже в те, що для української молоді на чужій території, серед ворожих настроїв, на чужому, противному українській культурі ґрунті — взагалі нема місця. До тогож для нікого не є тайною, що зібрання українського студентства в Кракові має всі вигляди інтернування молодого українського елєменту. А вкінці, яка наука може бути там, де нема українських бібліотек, музеїв, де сама держава ставить науку, спеціяльно українознавство, що є найважнійше в українській високій школі, в умови превенційної цензури. Помисл дуже незручний, шитий надто білими нитками, щоби його не підмітити і без всякої дискусії не відкинути цю підступну думку.

Часом, але тільки часом ще промайне думка про Станиславів. Як вже згадано, давнійше нам накидувано не містечко на осідок університету. І тут теж крилася таємна думка „організацій народових“. Після адміністраційного поділу Сх. Галичини на губернії (воєвідства) з боку більш шовіністичних польських чинників признано станиславівське воєвідство таким, що не надається до польонізації з огляду на слабенький відсоток Поляків і латинників. Тому через приспішення польонізації тернопільского воєвідства йдуть намагання відділити Станиславівщину від звязку з одноцільною українською територією. Спираючись на такому погляді, можна було жертвувати Станиславів на осідок українського університету, бо він й так буде значно відмежований від решти української території і не зможе як слід сповнити свого завдання. Одначе в останніх часах наступила радикальна зміна в поглядах і під цим оглядом. Виявилося, що плян польонізації тернопільского воєвідства не має таких наглядних успіхів, щоби можна махнути рукою на Станиславів. Навпаки, з боку Станиславова може виринути небезпека припинення цього процесу. Тому п. Прушиньскі і тов. в імени „Звйонзку орган. на-

родових" поставили своє veto проти Станиславова. Ясно, що до їх погляду приєднався прем. Грабскі і мін. Міклашевскі.

Щож торкається нашого становища, то не може бути й мови про те, щоби ми могли колинебудь згодитися на Станиславів навіть тоді, як би не було vet-a п. Прушиньского. Під культурним оглядом Станиславів є tabula rasa і український університет, там запроторений, зовсім занидів би і дав би Полякам в руки аргумент про недорозвиненість української культури. І тому з великим здивуванням довідалися ми про компромісове становище пп. професорів з Праги, в якому вони — виставляючи Львів постійним осідком українського університету — погоджуються на провізоричний осідок в Перемишлі або в Станиславові. Ясно, що це становище пп. професорів не є становищем українського громадянства. Скорше і доцільнійше — не з погляду політичного, але якраз з погляду чисто культурного —можна прийняти, що Львів може бути провізоричним осідком університету, а колись згодом, як культурно розвинеться Перемишль чи Станиславів, як матиме відповідні бібліотеки і инші культурні установи, то й там міг би бути приміщений український університет. Та це пісня дуже далекої будуччини.

І тому єдиним місцем для українського університету, єдиним осідком для найвищої української культурно-наукової інституції є тільки Л ь в і в, що находиться не лиш в центрі Сх. Галичини, але і в центрі цілої національно-української території в сучасних межах Польщі. Поминаємо всі инші, вже нераз виявлені аргументи, що промовляють за Львовом, наукового, культурного й матеріяльного характеру, бо всі вони є загально відомі. До тогож і з польської точки погляду Львів сьогодні не має такого значіння для Поляків, як він мав давнійше перед війною. Польська політична думка зосередковується у Варшаві, польська культура у Варшаві, Кракові й Познані, польський промисл у Варшаві, Лодзі, Домброві й Тешині. Львів для Поляків є сьогодні тільки одним з багатьох воєвідських міст, а його значіння — як „pomnożyciela polskości" є перебільшене до хоробливих розмірів. За те для Українців Львів є всім. І тут мусить бути український університет, скорше чи пізнійше, бо така льогіка подій, бо таким неминучим є природний розвиток. Найвища пора, щоби це зрозуміли Поляки і їх урядові й неурядові представники. Чим скорше це станеться, тим краще для них і для нас. Львів — осідок українського університету, Львів — науково-культурний центр західної вітки українського народу, — це аксіом, це непорушне й непохитне становище всього українського народу. *Ф. Ф.*

Молдаванська республика.

Ми вже писали про постанову Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету виділити зі складу Української Радянської Республики південно-західну округу з переважною кількістю молдаванського населення в окрему молдаванську республику, обєднану у спільному Союзі С. Р. Р. Ця нова республика рахувала би всього 600.000 мешканців.

До цієї справи находимо у харківських „Вістях" заяву секретаря центрального комітету КП(б)У (Комуністична Партія большевиків України) (ч. 197, з 31. серпня ц. р., „До утворення автономної молдаванської республики").

У цій заяві маємо м. и. характеристичні погляди пануючої на Радянській Україні партії про нинішню національну політику Є. С. Р. Р. та з окрема про мотиви, задля яких твориться там тепер названу нову півсуверенну республику. До речі кажучи — авторитетний автор цієї заяви, секретар Ц. К. К. П. (б) У., — це Москаль, як, зрештою, каже його прізвище: Мєдвєдєв.

„Справа з утворенням Молдаванської Радянської Республики згідно з волею працюючих мас, принципово є вирішеною, але остаточно буде оформленою на черговій сесії ВУЦВК'у, як що тільки до того часу буде закінчена вся підготовча та організаційна праця.

Бажання молдаванського прикордонного з Бесарабією населення відокремитися в самостійну державу виявилося не сьогодні, а більш кількох місяців тому, і є наслідком зростаючої національної свідомости в звязку з ясною національною політикою Радвлади з одного боку і гнобительською політикою румунського уряду до молдаванського населення з другого. Маючи родинні та традиційні звязки з населенням Бесарабії, що окупована Румунією, радянське молдаванське населення утворенням окремої самостійної держави, що забезпечить в повній мірі культурний та національний розвиток, тим самим покаже Бесарабцям, хто є дійсним захистником і примусить сильнійше тяжити до Молдаванської Республики.

Що торкається нас, комуністів — каже Мєдвєдєв, — то, тримаючися точки зору самостійности національностей, ми це бажання молдаванських працюючих мас вважаємо цілком за законне та природне і підтримуватимемо його всемірно, тим більше, що молдаванська нація була одною з найбільш пригнічених царським режімом. Державно оформившися, молдаванська нація може хутчійш піднестися в культурному відношенні й тим самим культурно вплинути на Бесарабію".

Дальше автор обурюється на „сензаційні і нічим непідтверджені брехні" про утиск в Союзі С. Р. Р. неросійських народів і каже, що „утворення молдаванської республики зайвий раз посвідчить, що компартія та радянська влада не тільки не йдуть шляхом гноблення своїх національностей, а навпаки всіляко сприяють, щоби вони одержали культурно-політичні права".

„Що торкається значіння утворення Молдаванської Республики при зростаючому темпі відродження нашого економічного стану та зрості промисловости й сільського господарства, ми сподіємося, що й Молдаванська Радянська Республика також піде шляхом хуткого відродження та інтенсивного будівництва".

Як виходить ясно зі сказаного, утворення маленького молдаванського автономного політичного тіла в межах С. С. Р. Р. змагає до створення бази для молдаванської ірредєнти в Бесарабії а поруч із тим до нового широкого маніфестування своєї національно політичної толєранції. Такою далековидною є нинішня національна політика большевиків і це їхній великанський атут, так само, як національна політика їхніх сусідів є найболючійшою ахилевою пятою цих останніх.

Український університет.

Резолюції громадянських зборів.

Довірочні громадянські збори, зібрані у Львові 8. вересня ц. р. для розгляду університетської справи, ухвалили такі резолюції:

1. Українське населення західно-українських земель має безперечне право на свій власний університет у центрі своєї національної области, у Львові. Створення українського університету денебудь поза Львовом являється наругою над народним правом української нації та не може ніяким робом заспокоїти її культурних потреб.

2. Спроби утворення українського університету на території корінної Польщі мають на меті збаламутити загальну опінію чи то міродатні міжнародні чинники, немов то Польща сповняє свій обовязок та заспокоює культурні потреби українського населення західно-українських земель.

3. Збори приймають до відома що кураторія українських Високих Шкіл ствердила. що ніяка з компетентних українських громадянських і політичних установ не дала никому мандату до переговорів в університетській справі.

4. Збори констатують, що одиноким компетентним чинником до ведення акції в університетській справі є Кураторія українських Високих Шкіл і передають їй вислід дискусії, голосування і протокол нарад до розгляду і дальших вирішень.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

МИХ РУСНИЦЬКИИ.

Наука чужих мов

2. Сучасні потреби.

Вплив російської мови та літератури на наші був і залишиться найбільшим з усіх европейських. Люде, які з політичних причин хотіли би відмежуватись від цього впливу, забувають, що нема сильнійших та шкідливійших впливів як несвідомі. Зразком такого несвідомого впливу російської мови на українську є Галичина, де інтеліґенція зазнайомлена з російською мовою дуже поверховно — плаває по вуха в москалізмах, а в чудернацькій т. зв. науковій термінольогії вірить у свою рідну оригінальність.

Незалежно від того, як хто ставиться до вартости російської культури, в її минулому, сучасному чи майбутньому, мало є покищо даних на те, щоби повірити, що її вплив на нашу можна заступити іншою, у ширших розмірах. Знайомість російської мови дає нам доступ до цінних джерел рідної історії та літератури, а одночасно до цілої низки письменників европейської величини, яких нам найлегше зрозуміти. Російська поезія з огляду на спільні елєменти віршової гармонії, має для нас безперечно перевагу над іншими.

Наші культурні здобутки завдяки знайомости польської мови були, на жаль, до цього часу незначні будуть мінімальні. не з огляду малу вартість польської творчости, а в наслідок політичних умовин. Мова, накинена примусово, не має даних на витворення атмосфери духового зацікавлення та симпатії, необхідних при кождім культурнім впливі. Вплив польської літератури на нашу був без сумніву більший підчас австрійської влади як нині. Польська книжка в руках нашого галицького інтеліґента стає рідкістю.

За те знайомість французької та англійської мови зросла по війні між нашою інтеліґенцією дуже значно. Ті, що почувають потребу вчитись якоїсь чужої мови, часто цікавляться питанням: яка мова найкориснійша або найлегша? Ясно, що на питання в такій загальній формі не можна сподіятись вдоволеної відповіді. Корисність якоїсь мови залежить не лише від професії одиниці, але й від можливости практичного прикладення її на майбутнє, а її легкість від ступіня ознайомлення з мовами спорідненими з нею.

На світі переважає англійська мова, але в Европі покищо ще французька. Англійська — найпростійша з усіх европейських щодо своєї граматичної будови. З огляду на те, що розмовляти вчимось зі слуху — важка англійська вимова і дивоглядний правопис є легші ніж граматичні правила тих мов, яких вимова та правопис не вражають нас зовсім, як нпр. у французькій. Обі ці мови є двома типами двох різних культур, здебільша навіть протилежних; важко їх однаково любити. Можна уявити собі, що кожний з нас. на-пів з уродження, на-пів з розвинених нахилів та хисту, має більші або менші дані на засвоєння собі та відчуття якоїсь чужої мови, духово посвяченої з його своєрідною вдачею. А що не має нагоди вибирати між ріжними чужинними зразками — не завсіди находить якусь до вподоби.

Люде, які не мають ніякого літературного хисту, повинні радше вчити анґлійської мови ніж французької. Французька є зразком дуже складної, з огляду на домагання стилю; а тим самим незвичайно цінною школою літературного смаку та фільософічної критики понять. Італійська та еспанська продовжують її дбайливість за красу та гнучкість слова. А хоча їх літератури не такі великі — обі можуть стати джерелом високої культурної освіти. Мандруючим бізнесменам можна би ще пригадати, що еспанська мова це друга світова, а людям з літературним хистом, що італійська література не гірша за німецьку.

Всі згадані тут мови є дочками країн, які ждуть у нас на Колюбів. Від стадії, в якій людина розуміє чужу мову або навіть нею володіє — аж до менту, коли захоплюється завдяки ній чужою культурою і в силі цю культуру перетворювати на рідні вартости — шлях дуже далекий. Усім, що працюють науково в якійнебудь царині, відомо, що без знайомости трьох головних мов: німецької, англійської та французької, не можна здати собі справи зі стану, в якім находиться розвязка найбільше пекучих проблєм. Кожний, хто робить зусилля, щоби рідній мові надати гнучкість та багацтво чужої зі старшою культурою, знає, які великі послуги може віддати основна її знайомість — рідній, для ясности стилю себто аналізи ідей. Річ ясна що це не може торкатись мертвих мов, на пр. латинської, яка, як каже Meillet*), „не надається до вислову сучасних думок: їх можна висловити засобами стародавньої мови лише завдяки ріжним штучкам".

Кожна чужа мова, на якій ми в силі думати, є одночасно шкідливою для розвитку рідної і корисною. Шкідливою тому, що ослаблює нашу вражливість на елєменти ворожі — духові рідної; корисною тому, що поширює світ нашої уяви і нових ідей: дає нам змогу розуміти взаємини між явищами при помочі инших образів. Мало яка мова може нині обмежитись на самодоцільности світа, до якого дає доступ, якщо вона має стати орудником творчости культурної людини. Та нема й двох-трьох мов, які вистачить засвоїти собі, щоби автоматично придбати елєменти культурної людини. Вартість кожної нової вивченої мови це спроможність ширше глядіти, повнійше відчувати і багатше висловлюватись на рідній.

*) A. Meillet „Les langues dans l'Europe nouvelle", Paris 1918., p. 174.

Дрібні вістки.

Німеччина оголосила декларацію про винуватих у справі вибуху війни. У Женеві та Парижі вона викликала пригноблюючe враження.

Французький премієр має намір виїхати до Білгороду. До цієї подорожі привязують велику вагу.

Франція заявила, що застерігає собі вільну руку у питані прийняття Німеччини до Ліги Націй.

У Китаю, на південь від Шанхаю — продовжується велика офензива з метою добуття цього міста.

Причинок до „кресових законів".

Фабрикація польських шкіл.

У Лисиничах (львівського повіту) істнувала віддавна 2-кл. народня школа з українською викладовою мовою. В 1921 р. креовано для 20. дітей латинського обряду окрему школу з польською мовою викладовою і приділено туди вчителя Поляка. До цієї школи ходило в минулому році фактично лише 15. дітей, в цім 2. Жидів.

В травні ц. р. т. зв. громадська рада (Beirat) ухвалила самовільно й цілком безправно польську мову викладову для матірньої школи.

Громадяни внесли негайно протест до Кураторії, заосмотрений підписами усіх громадян Українців, та вислали окремо трьох делегатів в цій справі. Куратор п. Собіньскі заявив делегатам, що можуть бути цілком спокійні, бо, мовляв, у польській державі, у ніякій школі не накидується силоміць більшости населення викладову мову (?!). Обіцяв справу розглянути і прихильно поладнати. Школа з українською викл. мовою істнувала до кінця шкільного року. Дня 29/VII. ц. р. одержує управа школи розпорядок Кураторії, котрим вводиться польську мову викладовою для цілої громади.

І ось тепер обовязаних до шкільної науки 110 українських дітей, 15 лат. обр. і 2. Жидів мають учитись усіх предметів в польській викладовій мові.

Громадяне вислали знову своїх представників до Кураторії, котрі пояснили кураторові цілу справу та пригадали обіцянку з перед ферій. Куратор відповів, що він про те „zapomniał", що „zresztą uchwała jest prawomocną" і вкінці „że sprawę jeszcze rozglądnie".

Цілий тиждень трівае в Лисиничах бойкот школи українськими дітьми.

До школи ходить 10 дітей лат. обр. і 2. Жидів. Для отакої величезної сили учнів заняті три учительські сили.

Віче в Рогатині.

Повітова Організація Української Народної Трудової Партії скликала дня 10. серпня ц. р. повітові прилюдні збори рогатинського повіту в справах шкільних і економічних. Збори відбулися о год. 3. попол. при участи около 1000 учасників і сільської інтеліґенції, було кілька священиків і 2 учителів. Збори отворив д-р Гладкий, проводив о. Ст. Городецький. Реферат в шкільній справі виголосив о. Д. Поліщук з Потока. В дискусії над рефератом забирали голос селяне й місцеві та приїжі інтеліґенти так, що дискусія шла живо й цікаво. Селяне виступили дуже гостро проти бездільности нашої сільської інтеліґенції; вони домагалися також, щоби школа виховувала нову інтеліґенцію, що тісно співпрацювалаб зі селянством. Пані Ґурґулова піднесла, щоби кожна господиня держала курку „Рідної Школи" і всі яйця від неї давала на Рідну Школу. („Жіноцтво було дуже чисельно заступлене). Проф. Кужиль звернув увагу на оборону прав нашої школи в громадських радах і шкільних місцевих радах. Принято резолюції, в яких протестується проти політики і метод куратора львівської шкільної округи в справах шкільництва через переміну викладової мови, через масове усування українських учителів і переношування їх на захід, непринимання на посади учителів і інспекторів української народности і всі инші загально відомі насильні розпорядження. Зокрема в резолюціях протестується проти розпорядків староства в Рогатині, котрими замкнено відкриті Кружком Українського Т-ва Педагоґічного приватні школи в Бурштині і Поріжжи. (Докладного тексту всіх резолюцій не можемо навести з цензуральних оглядів).

Реферат в економічній справі виголосив д-р С. Гладкий. В дискусії забрав голос аґроном Воробець, що вернув якраз з Данії, представляючи положення тамошнього селянства. Селяне (Ліщак, Баслядинський) домагалися роботи від наших економічних і господарських інституцій головно від Сільського Господаря, що до цього часу не проявляє майже жадної діяльности. П. Воробець підносив потребу закладання господарських шкіл або бодай зимових курсів, та домагався, щоби при школах проваджено зразкові господарства. Вкінці ухвалено відчитані д-ром С. Гладким резолюції в економічних справах з протестом проти парцеляції великої посілости між Мазурів і з домаганням отворення границь для господарських продуктів, відписання податку за цей рік, негайної помочі для селянства, отворення кредиту для кредитових інституцій. Віче закінчив гарною промовою о. шамб. Ст. Городецький. З піснею „Ще не вмерла Україна" розійшлися учасники до дому. Не забула і поліція про збори. В середині нарад прийшов місцевий комендант з 5 жандармами з запитом, чи є позволення. По виясненню президією, що про збори повідомлене староство, поліція покинула салю.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число нашої часопису сконфіскувала польська прокуратура за кінцевий уступ II. ст. п. з. „Затяжна справа" та кінцевий уступ статті п. з. „По атентаті на през. Войцеховского у Львові".

— **Вбивство дир. Матвіяса й арештування.** В звязку з убивством дир. Матвіяса в Перемишлі поліція арештувала гімназіяльного учителя Теодора Поліху, ученицю 8-ої гімн. кл. Іванну Ганчикевичівну, та студентів О. Негребецького і Дужого. У всіх переведено перед арештуванням домашні ревізії.

— **Календар „Просвіти" на 1925 рік** появиться вже на днях. Хто з членів Т-ва „Просвіта" хоче одержати даром Календар зараз по його появі з друку, мусить прислати членську вкладку 5 (пять) золотих за 1925 рік, бо Календар належить уже до серії книжок за 1925 рік. Звертаємо увагу на оголошення про Календар.

— **По атентаті.** Львівські ґазети, які в першій хвилі хотіли затушувати „неприємний інцідент" з бомбою на Марійській площі, тепер з усею силою розвалковують справу вини арештованого Штайґера, якого називають „лотром", не дивлючись на те, що є свідки, які готові заприсягти докази його невинности. Що більше, один з львівських, поліційних органів пише, що Жидівка, яка свідчить в користь арештованого Штайґера „повинна бути арештована" за те, що хоче „добути з тюрми непочитального, живівського граба".

— **Арешт на кордоні.** Жандарм в Пасічній, надвірняньского повіту, арештував оноді двох Німців, які передирались з Галичини на радянську Україну. При них мали найти оружжя, амуніцію і компромітуючі папері.

— **Новий тип французьких літаків.** Сьогорічний перегляд французької воздушної фльоти показав нові моделі літаків, яких мотори мають силу 500 HP. і можуть підійматися до висоти 9.000 метрів. Підчас експериментів один з літаків осяг висоту 4.200 метрів протягом 13 минут.

— **Кубанський процес.** В Армавирі закінчився недавно процес проти 69 людей, обвинуваченых в справах піднятя противсовітського повстання на Кубані. Суд присудив 24 обвинуваченим кару смерти через розстріл, 5 осіб виправдав, а решту засудив на тюрму.

— **Розстріл за „економічну шпіонажу".** Дня 26. минулого місяця вивесено в Катеринославі присуд смерти на Тарасові, Козловському і Лученку, яких обвинувачено в економічній шпіонажі в катеринославській губернії.

— **Атентат в Токіо.** Японський журналіст Кутаро Веда, співробітник соціялістичної ґазети „Робітничий рух", вистрілом з револьвера ранив бувшого военного губернатора ґенерала Фукуддо. Причиною атентату мала бути месть.

— **Фашисти в Гадзі.** Дня 2. ц. м. відбулася в Гадзі маніфестація новозорґанізованої партії фашистів. Демонстранти, проходючи улицями міста кричали: „Смерть червоним!"

— **Невигідно бути уельським князем.** Уельський князь, що під теперішню пору перебуває в Ню-Йорку, дуже невдоволений надміром присвяченої йому уваги з боку преси і публики. Він не може зробити й кроку, щоби його не обскочила товпа цікавих. Часописи щодня реєструють кождий його рух; секретар князя заявив, що коли цікавість преси і публики для поворотів наслідника анґл. престола буде надалі така живіа, знівечі сітиме покинути Ню-Йорк. (Дейлі Ґ 493

— **Ще про Маттеоті.** Італ. ширюванні писи поміщують розмову свого з видатних діячів з жінкою голозного провідника того часу у вбивстві Маттеоті. Він мав безплатні котіла бути на послуханні у першій сторо але він її не приняв. Пан потягає за собою, що її чоловік невинний і § 21 зак. друкарности до партії не ого ех 1863, а імей, які оголосить вона на ушство на гривну у дження.

5. вересня 1924

(підпис нечитким.)

Я мудрець, багато вмію
Й не одно я розумію,
Чуда зроблю, діла гідні
Привозячи Ердаль на ТоргиС хідні.

Erdal

ПРЕДСТАВНИЦТВО
НА ЛЬВІВ
С. ЛЬОТРІНҐЕР
ТОРГОВЕЛЬНА АҐЕНЦІЯ
вул. Сикстуська 43 Б.
Телєфон 17—07.

Дня 15 вересня 1924

о год. 11. перед полуднем
відбуде
п. посол Підгірський
Справоздавче Віче
в Мостиськах о 11. год. в Народнім Домі.
Упрашається о численну участь.

Ґемісничі та промискові школи.

Від Українського Тов. для поширення ремесла та промислу одержуємо ось-яку статейку:

В часі, коли наша молодіж починає для надбання всякого рода освіти заповняти ріжнородні школи і заведення, уважаємо вказаним подати деякі інформації про польські державні самоуправні фахові школи, які нині ведуться на українських областях під Польщею.

Хоча нам добре відомо, що управи цих шкіл роблять Українцям при вписах всякі перепони, то всеж таки при упертих заходах дістається туди деякий процент нашої молодіжи і користає з науки. І ми — заки сприятливі обставини не дадуть нам змоги оснувати свої рідні фахові школи — мусимо корис[illegible] з істнуючих фахових шкіл. Відомо, що без освічених фахово кадрів наших людей, не дійдемо ніколи до розвитку нашого промислу.

Вказівки наші беремо зі статей і оголошень по польс. часописях та, — в виїмках — з виданої Центральним Союзом Кулок Рільничих брошури п. н. „Spis szkół rolniczych i zawodowych niższych i średnich". Варшава 1922. Ціною в тім напрямі працею, одначе вже перестарілою є д-ра М. Боровского і Ант. Кшивого „Szkolnictwo zawodowe". Львів 1914. І так, на днях, оголосили вписи:

1) Державна школа промислова у Львові, вул. Снопківська ч. 14. від 9—12 включно о год. 9—12, до середніх технічних шкіл — а саме: державної школи мірничої і дорогової (6 кл. сер. шк.) — 3 роки науки; виділу електромеханичного (4 кл. сер. шк. або 3 виділ.) — 2 р. науки; виділу артистичного промислу з відділами: а) столярство, б) слюсарство і токарство, в) гаптування і коронкарство, ґ) декораційного малярства для мущин і жінок, д) декор. різьбарства для мущин і жінок (4 кл. сер. шк. або 3 виділ. і 14—16 літ) — 1—3 р. науки, з одноріч. школою майстерною для челядників, по укінченню якої можуть вони отворити самостійні робітні. Тут відбуваються також 3-річні зимові школи будівляні муларства, тесельства й каменярства, дальше курси килимкарства і на днях має зачатися курс радіотехніки.

2) Техн.-пром. відділ Торг. і Промислової Палати у Львові отвирає від вересня ц. р. сл. курса: 1) 3-міс. курс трикотарських виробів, ручний і машиновий (шалі, светери, шапки, камізольки, жіночі костюми і ин.); 2) 2-міс. курс модиярський вечірний; 3) 3-міс. курс крою і шиття; 4) 3-міс. курс артистичного коронкарства. В тоїі організуються курси інсталяторські і шоферські.—Близші пояснення в бюрі вулиця Булярда ч. 5, II. пов. від год 9—2 по пол.

3) Краєва Центральна Школа Кошикарська, Львів, — 1 і 2 р. науки (майстерський курс 1 рік). Подібна в Лежайську.

4) Державна професійна жіноча школа у Львові, вул. Зелена ч. 8 з відділами кравецтва, білля і модиярства. Дальше по инших містах: 5) Професійна школа деревного промислу в Коломиї і Станиславові. 6) Державна школа ремісничча в Холмі (3-кл. і вступ. іспит.). 7) Школи колодійсько-ковальські (3 літа) в Камінці струм. і Ґрималові. 8) Школи шевства в Холмі (при ремісничій) і в Луцьку 9) Державна низша школа технічна, Володимир Вол. 10) Вкінці курса муж. і жін. кравецтва й крою, шевства, ткацтва і ин. уладжуваних власним коштом по цілім краю Патронатом Дрібного Промислу і Ремесла у Львові, вулиця Міцкевича ч. 5. на що зокрема звертаємо увагу наших кооперативних Союзів і ин. установ, якіб хотіли такі курси в себе уладити.

Вказівки ці далеко не повні. І тому, хто хоче познайомитися близше з умовинами приняття і програмою поданих тут шкіл і курсів, нехай звернеться там особисто або письмом і долучить омарковану листову огортку, а дістане звідтам бажані пояснення.

Про українські фахові школи та оснування нових згадаємо на иншім місци.

ОСТАННІ ВІСТИ.

З нарад Ліґи Націй.

На засіданні дня 9. ц. м. в дальшій дискусії в справі розброєння промовляв мадярський делегат Аппоні. Він зазначив, що постанови договору про меншости мусять бути переведені. На жаль, до сьогодня обовязує формальний припис, який каже, що скарги меншости можуть бути розглядані тільки на жадання одного з членів Ліґи. Делегат Мадярщини бажає, щоби в будуччині Рада принимала скарги меншости також і в тім випадку, хочби поладнання її для неї було неприємне з огляду на народи репрезентовані в Раді.

По атентаті у Львові.

Штайґера, арештованого під замітом кинення петарди на президента Польщі Войцеховского, держать ще далі на поліції. В найблищих днях поліція відішле його до суду на Баторого. Разом з ним сидить на поліції його сестра і ще кілька осіб.

Біржа.

Львів, 9. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20 — 5·21 канад. дол. 4·93 — 4·93½, чеські кор. 0·15¼ — 0·15⅜, леї 0·02¼—0·02½, франц. франк 0·28½—0·29, швайц. фр. 0·97½—0·98, анґл. фунт 23·30—23.50.

Золото. 20 кор. 21·25—21·40; 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.20—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·42—0·43, 5 австр. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·15—1·20, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 15·75 до 16·50, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 13·50 до 14·50, овес галицький з 1923 р. від 15·25 до 16·25 Гречка 15·75—16·75.

ВЖЕ! ЗАМОВЛЯТИ! ВЖЕ!

На днях появиться традиційний

Великий Ілюстрований Календар Товариства „Просвіта“

на звичайний 1925 р., звичайного формату з прекрасною трицвітною титуловою вінетою арт. п. Ковжуна, з багато обробленою календарською частю, інформаційною, з численно ілюстрованим літературно-історичним і суспільним збірником п, наг. „До праці!“ — До Календаря доданий обємистий анонсовий відділ ріжних фірм і підприємств. 407 1-1

Замовляти тільки в Канцелярії Тов-а „Просвіта“, Львів, Ринок 10.

Члени, що вплатили звичайну членську вкладку на 1925 р. дістають 25% опусту, а долярові члени, що зложили вкладку на 1925 р., дістануть Календар даром!

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

Відозви й комунікати.

До відома членів Союза українських журналістів і письменників.

Повідомляємо членів Союза, що ухвалою останніх Загальних Зборів рішено перенести діяльність товариства до Праги. На це віщення вплинуло головно те, що столиця Ч. С. Р. стала від довшого часу центром культурного життя української еміграції і сюди вже давнійше, на основі ухвали Союза, перенісся і найшов — дякуючи прихильности чесько-словацького уряду — захист і оснований Союзом Український Вільний Університет. Факт, що на території Ч. С. Р. опинився й ряд членів, до того голова й частина членів Управи Союза, приспішив перенесення центрального осідку товариства до Праги. — На основі дальшої ухвали Загальних Зборів рішено доручити ліквідацію віденського осідку товариства тим членам Управи, що лишилися в Відні (А. Жук, заступник голови, Ів. Косак, А. Крушельницький, Ів. Проць, д-р К. Трильовський, члени Управи), а керму товариства доручити членам Управи, що проживають у Празі, скомплєтованої добором нових членів на місце тих, що виїхали на Україну. Доповнена таким чином Управа конституувалася от як: О. Олесь голова, д-р В. Кушнір, секретар І. Бочковський і Ю. Тищенко-Сірий, члени Управи, д-р В. Симович, д-р В. Старосольський і д-р Я. Ярема, заступники членів Управи. — Від того часу Управа Союза працює над оживленням діяльности товариства і випрацювала програму діяльности, яка буде оголошена в міру переводження окремих точок програми в діло. Досі діяльність товариства зазначилася от у чому: вислано письмо з подякою до тих французьких дівчів, які підписали відомий протест проти утисків у Польщі; розпочато акцію в справі добуття засобів для Допомогового фонду українських робітників пера; вирішено на осінь улаштувати концерт Союза у Празі і чистий дохід його призначити власне на Допомоговий фонд.

Управа Союза звертається отсею дорогою до тих членів, що змінили місце свойого перебування, подати свої адреси на адресу секретаря Союза, д-р Володимир Кушнір, Horní Cernošice u Prahy, C. S. R. — *Д-р В. Кушнір* секретар, *О. Олесь* голова.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союві Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Зі спорту.

Вісти з „Українського спортового Союза“.

Програма „Українських запоріжських ігрищ“,

які відбудуться у Львові на площі Сокола-Батька в днях 12., 13. і 14. вересня ц. р.

I. 12. IX. (пятниця) 3. год. з полудня:
1. 100 м. передбіг.
2. Мет диском — передмет.
3. Скок з місця в височінь.
4. Ратище — передмет.
5. Скок з місця в далечінь.
6. Біг на впростець 3.000 метрів (дружиновий для копунів).

II. 13. IX. (субота) 3. год. з полудня:
1. Біг 400 м.
2. Трискок з місця.
3. Мет булавкою — передмет.
4. Скок в височінь з розбігом.
5. Скок о жердці.
6. Біг на 1.500 м.

III. 14. IX. (неділя) год. 10. рано:
1. Скок в довжінь з розбігом.
2. Біг на 5.000 м.
3. Біг на 100 м. (полуфінал).
4. Біг на 110 м. з плітками.
5. Перегони наколесників на 25 км. на гостинці Львів-Стрий.

Год. 12. в полудне:
I. Плавання на ставі Світязь.

Год. 2·30 з полудня:
1. Біг на 100 м. (фінал).
2. Мет диском (фінал).
3. Мет ратищем (фінал).
4. Гінці 4 × 100.
5. Мет кулею.
6. Скок о жердці (фінал).
7. Мет булавкою (фінал).
8. Трискок з розбігом.

Год. 4. з полудня:
1. Мячеві змагання Львів — Край.
2. Підчас перви біг на 800 м.

IV. Святківкові змагання відбуваються рівночасно на токах площі Сокола-Батька кождого з тих днів по полудни, а в неділю також рано від год. 10.

Ціни місць: Сидячі 2 зол., стоячі 1 зол., для шкільної молоді 50 сот., сидячі на всі три дні 5 зол., для шкільної молоді 1 зол.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Засідання Виділу Львівської Філії У. К. Т-ва охорони дітей і опіки над молодіжю відбудеться нині (середу) д. 10. ц. м. о 5. год. поп. в домівці при вул. Бляхарській 11|I. 404 1—1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ВИНАЙМУ, або продам мурований дім з господарськими будинками і городом. Стація в місци, відомість в Адміністрації. 407 1-2

ПОШУКУЮ мунданта, який перфектно пише на машині систему „Ундервуд“. Д-р Степан Брикович в Тернополі. 391 1—3

На осінний сезон! На осінний сезон!

Спеціяльно для шкільної молоді

Реклямова продаж тревалого ВЗУТТЯ

GOODYEAR-WELT І КІЛКОВАНІ.

Рівнож жіноче і мужеське взуття по дуже низьких цінах поручає **Маґазин Взуття ШАРЕРА, Сикстуська 19.**

320 Просимо оглянути виставу. 6—6

Присилайте передплату!

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців

відбудеться в **неділю, дня 21. вересня 1924 р. в салі Тов-а „ЗОРЯ“** при вул. Вірменській ч. 25. у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першорядної ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. **Всі як один прибувайте на Зїзд.**

390 3—4 **Иосафат СІДЕЛЬНИК, Львів, Руська ч. 3/II.**

„Вїзд Б. Хмельницького до Київа“

історичну картину М. Івасюка, в чотирох красках, величини 74×54 цм. в ціні 10 зол. в різблених рамах по 34 зол. або ½ різблених по 26 зол., можна набути за готівку або післяплатою у: **Івана Павлина, Львів, Ринок 10. II. пов.** („Просвіта“), 155 4-5

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Касса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів а провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 8—10

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ҐЕЛЬ

288 **лікар Народної Лічниці** 8-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонеській 20.

ШКІЛЬНЕ ВЗУТТЯ

ЧОРНЕ, БРОНЗОВЕ — — для — — ХЛОПЦІВ і ДІВЧАТ

Величина	19—25	26—30	31—35
Ціна	5·50 зол.	12·50 зол.	14·50 зол.

кальоші, домашні пантофлі, ґімнастичні мешти

До набуття в філіях і заступництвах.

КРАКІВ. Ринок 14,
ДРОГОБИЧ, Ринок 7,
ТАРНІВ, площа Собіского,
КОЛОМИЯ, Ринок.
СТРИЙ, Косцельна 24,
НАТОВИЦІ, Івана 1,
КОР. ГУТА, Свободи 18,
ЗОЛОЧІВ, Собіского,
ЛЬВІВ, Леґіонів 13,
ЛЬВІВ, Гетьманська 6,
ТЕШИН, Глубока 5,
РЯШІВ, 3. Мая 8.
ЯРОСЛАВ, Ґрунвальдська 8,
САМБІР, Ринок,
БРОДИ, площа Собіского 13,
ПЕРЕМИШЛЬ, Площа на Брамі,
„ францішканська 26.
КРИНИЦЯ. Доптак,
ЩАВНИЦЯ,
КОРОСНО,
ЯСЛО,
БОРИСЛАВ, Пансьна,
ДОЛИНА.

403 1—2

ПОШУКУЮ якого-будь заняття, маю 2 кляси виділових шкіл. Зголошення до Адміністрації міс. „Здібний“. 406 1—1

ЖУРНАЛІ мод, крою, манекіни, жіночі, мужеські, дїточі, взори до ручних робіт, самоуки шиття, гуртом і детайльно по конкуренційних цінах поручає Адольф Геллєс Тернопіль, Валова 2. Висилка до кождої місцевости відворотно за посліплатою. 314 5—5

УЧЕНИК 5-ої ґімназіяльної кляси пошукує лекції на цілий рік найрадше у священика. Приготовляти може з нормальних шкіл та з І. і II. ґімн. кляси. Зголошення слати на адресу: Іван Ялоха, судовий урядник в Бережанах. 375 4—4

ТОМАСИНУ 18% гор'ношлеський вуголь доставляє по фабричній цінах сейчас по замовленню. Фірма „Уна“ Дрогобич, Стрийська 14. 397 2—3

До набуття в філіях і заступництвах.

ЖИТО І ПШЕНИЦЮ

на насіння і на їду

ДОСТАВЛЯЄ

„ЦЕНТРОСОЮЗ“

СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

401 ЛЬВІВ, ВУЛ. ЗІМОРОВИЧА, Ч. 20. 1-3

Львів Домінїканська 11. І. пов, КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всілякого рода по найновіщим взорам. Спеціяльно поручається Всч. Духовенству. 336 2—5

ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ бо в будці

інструменти і прилади

до них продає

Ф РАЙСЛЄР

133 7—10

ПРЕДСТАВНИЦТВО ГЕНРИКА И. ШІФФМАЙНА СИНИ ЛЬВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

По конфіскаті — другий наклад.

Ч. 202 (10.295). Львів, пятниця 12. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

В гостях у союзника.

Париж, 2. вересня.

Може королівський уряд Великобританії передати владу в роб тничі руки, може еспанський король потайки приготовляти заговір проти свого ґенерала — то вільно демократичній польській республіці передати опіку своєї закордонної політики графові. Прошу уявити собі: як заметушились республиканці Річипосполитої, коли до керми у французькій союзниці прийшов такий радикальний демократ як Ерріо. Адже цей добродій їздив на власну руку у відвідини до Леніна ще й тоді, коли це називалось провокацією та глумом з демократичих принципів!

І тому граф Скшиньскі поквапився у Париж, щоби втягнути в себе нову атмосферу, яка витворилась на Quai d'Orsay (міністерство закордонних справ). В імені старої та природної дружби Франції з Польщею він приїхав побалакати по дружньому з новим французьким премієром. Ця розмова була наскрізь інтимна. Але стіни французького міністерства закордонних справ мають уха. Ще заки польський міністр вислухав з уст французького премієря ширі слова — він мусів раніше розмовляти з іншими впливовими особами міністерської машини, а ці особи, їх приятелі та знайомі приятелів уже знали, що він почує від Ерріо.

Ви розумієте, що голова такого уряду як Франція і члени та співробітники цього уряду мусять в інтересі самої справи зясовувати останній стан міжнародніх конфліктів. Граф Скшиньскі дізнався, що Франція і на далі бере собі до серця інтереси Польщі, але її публична опінія дуже хвилюється можливістю конфлікту Польщі з радянським урядом. Йому дали до зрозуміння, що дивуються як Польща ще до недавна оборонниця всіх пригнічених народів і ідей самовизначення щось-там не дуже виразно поводиться з народами, які попали під її опіку. Польському премієрові пригадали у Парижі, що коли Франція заважила своїм голосом на передачі Східної Галичини Польщі, то нині вона мусить сяк-так цікавитись цією справою. Бо краще — розяснювали йому французькі други — коли цією справою цікавитиметься Франція по дружньому, ніж радянський уряд та Німеччина як вороги.

Ясно, що гр. Скшиньскі доказував, що всі інформації про стан „національних меншостей" є наклепами та злобним прибільшенням. Згадав і про новоприняті закони і про мирно настроєне не-польське населення.

Справа зводиться до того, чи Польща дала собі раду з непольськими приєднаними територіями настільки, що може казати спокійно про забезпечення своїх кордонів, про одноцільний фронт населення своєї держави на випадок...

Прошу не уявляти собі, що такі настрої є однозначні зі симпатіями для нашої справи. До цього ще далеко. Це радше познака тої атмосфери, в якій французький уряд приготовляється до переговорів з радянським і до великої сесії у Женеві, де гасла про братерство народів мабуть будуть звязані з питанням: як ці народи реально зблизити до себе. Щож вам сказати більше? Загальні події з закордонної політики вам відомі. Знаю, що земляки в краю шукають між ними якогось виразного речення і про нас, але нехай не забувають, що Европа має своїх клопотів досить. Хто вміє стежити за ними той добачить, у чім і коли її клопоти є нашими. *Оріон.*

P. S. Від редакції: Дня 9-го ц. м. на засіданні підкомісії розброєння Ліги Націй головою вибрано гр. Скшиньского. Таким робом він мав широке поле до діяльности: придумати як приневолити до розброєння ті держави, які видаються йому небезпечними. Нинішний краківський „Час" приносить розмову свого кореспондента з Ерріо в Женеві. Там вичитуємо такий діяльог: Чи п. президент — звертається кореспондент до Ерріо — гадає, що Польща положена між большевицькою Росією узброєною від ніг до голови і Німеччиною, яка гадає постійно про реванж — може почати розброюватись? — Зовсім ясно, що ні — відповідає Ерріо. — Прегарно розумію Ваше становище.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

Затяжна справа.

4. Історія останніх тижнів.

Справа українського університету в освітленні останніх тижнів незвичайно хвилює наше громадянство. В звязку з поголосками польської преси, приїздом до Львова д-ра Ром. Смаль-Стоцького і поїздкою проф. д-ра К. Студинського до Варшави і Праги поширилися в нашому громадянстві вістки і поголоски, які могли би мати небажані наслідки, колиб їх не звести до дійсних розмірів. Це примушує нас присвятити деяку увагу періпетіям останніх тижнів, зясувати їх дійсний стан, тим чином роблячи вилім у наміченому нами пляні розгляду цього питання. В суті річи події останніх тижнів не заслуговують на надто серйозну увагу з боку нашого громадянства. Колиж все таки хочемо подати їх хронольогію, то робимо це з метою звести ці події й періпетії до належніх границь.

Безпосередньою притокою до видвигнення університетського питання із закамарків польського міністерства освіти, а радше міністерства закордонних справ — на сторінки преси була присилка до Львова в характері посередника польського уряду д-ра Ром. Смаль-Стоцького. Його завданням було розслідити настрої нашого громадянства та довідатися про бажання громадських організацій і впливових одиниць в справі розвязки університетського питання — очевидно на вступній платформі варшавського міжміністерського протоколу з 11 і 12. липня ц. р. (Гл. „Діло" ч. 200 з 10. ц. м.).

Д-р Р. Смаль-Стоцький, взявши на себе місію польських урядових чинників, доручену йому польським амбасадором в Льондоні Скірмунтом, явився спершу у Празі з метою довідатися про думку б. австрійських професорів і доцентів, що під цю пору викладають на пражському університеті. Пражські пп. професори спершу скептично віднеслися до доручення д-ра Р. Стоцького, вказуючи, що в цій справі єдино рішаючою може бути думка краєвих чинників. Супроти цього д-р Р. Стоцький удався до Львова і тут в днях 9—16. серпня відвідав кількох громадських діячів, зясовуючи їм мету своєї місії, яка узмістовлюється в тому, щоби довести до спільної розмови представників української науки з польським урядом на тему українського університету. При тому він додав, що польський уряд може й вийшов би поза рамки „Руського Інституту" в напрямі створення двох факультетів: правничого й фільософічного — з тимчасовим осідком в Кракові. Цей завязок університету по якімсь часі (від 1 до 3 літ) був би перенесений на територію Сх. Галичини і — розуміється при сприятливих умовинах — доповнений иншими факультетами. Організація університету відбувалась би при допомозі краківського університету, не спираючись ані на український приватний університет у Львові, ані на український університет в Празі, ані не стояла би в звязку з проектованим славянським інститутом в Кракові.

Уважаємо конечним ствердити що за цею концепцією, як це зрештою ствердив Народній Комітет,

в останніх днях громадянські збори у Львові, не заявилася — ані безпосередньо, ані посередньо — ніяка політична чи наукова організація в краю. Всі відповідальні українські чинники не зійшли з основного українського становища, а саме домагання повного університету у Львові, а тільки деякі громадяне висловлювали свій особистий погляд тимчасового приміщення українського університету в Перемишлі, де є велика капітульна бібліотека.

Після цього д-р Р. Стоцький виїхав до Варшави, де — як повідомляли польські органи — здав звіт зі своєї поїздки мін. Міклашевскому. У висліді цеї розмови проф. д-р К. Студинський одержав з Варшави телеґрафічне запрошення явитися там на конфіренцію. Звідсіль удався проф. д-р К. Студинський до Праги, де прибув теж д-р Р. Стоцький; там знайшовся теж д-р М. Чайківський зі Львова. Годиться зазначити, що оба Львовяне поїхали до Праги виключно в приватному характері без ніякого уповажнення українських громадянських чинників.

В днях 27—31. серпня ц. р. відбулася в Празі конференція згаданих трьох професорів з професорами пражського українського університету. Вислідом цеї наради була спільна заява, зложена на борзі і — правду кажучи — досить незручна, в якій виставлено домагання українського університету на українській території і доручено проф. д-ру К. Студинському дальші переговори, а д-ру Р. Стоцькому дальше посередництво (?!) Крім того ухвалено відповідь на варшавський протокол з 11. і 12. липня ц. р. (гл. „Діло" ч. 200 з 10. ц. м.).

З такими ґрамотами подалися д-р К. Студинський і д-р Р. Стоцький у Варшаву і там здали звіт з пражської конференції. Після того появився офіціяльний комунікат польського уряду, який заповідає покликання до життя організаційної комісії українського університету, а радше університетських курсів в Кракові. В склад цеї комісії мають увійти 4 професори краківського університету, 4 українські учені і делеґат міністерства освіти. Як довідуємося з компетентного джерела, з польського боку намічені такі кандидати до комісії: хієнський сенатор проф. д-р Кашніца, б. віцепрез. Ради шкільної проф. д-р Фр. Цоль, ректор крак. універс. проф. д-р Лось і проф. крак. універс., б. мін. освіти д-р Куманєцкі. Правдоподібно має наступити теж зміна на становищі мін. освіти. Наслідником Міклашевского, який всеціло підлягає впливам Прушиньского і тов. має бути проф. д-р Кот, зближений до пепесівців, якого уважають зручнійшим до переведення намічених плянів від валоватого Міклашевского.

Пр. 803/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 196 з дня 4. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Справа українського університету, а) вираження що міститься між словами Нар. Комітету а з оригінальним, б) вираження між словами Український народ а ніколи не, в) уступ що міститься між словами підпис Д-р Олександер Марітчак заст. голови а крім сего, 2) Цілий артикул За ревізію рішення конференції амбасадорів з 14. березня 1923 разом з написом до кінця містить в собі єство ад 1) а) провини з 298 з. к. ад 1) б) злочину з § 65 закона карного ад 1) в) злочину з § 65 а) закона карного. ад 1) г) провину з § 298 і злочину з § 65 а) закона карного, ад 2) злочину з § 65 а) закона карного узнав доконану в дни 3. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно. в найближшім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Ц. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 5. вересня 1924.

(Підпис нечитки.)

Так представляється дійсний стан польських заходів в університетській справі. Лишаємо нашим читачам осуд цілої імпрези. Та вже з періпетій останніх тижнів наглядно видно, як несеріозно, протилежно вимогам науки, культури і доцільности трактується цю важну справу.

Коли розглядаємо університетську справу, то не сміємо ані на один мент спускати з очей факту, що справу українського університету попереджують „язикові закони", які в нівець зводять дотепершні наші язикові управнення.

Ф. Ф.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Дрібні вістки.

Скшиньскі, польський міністр закорд. справ, виїхав з Женеви до Парижа на конференцію з Ерріо. Відтіль поверне до Варшави. В Женеві заступає його Залескі, польський посол при Квіриналі.

Скинення відповідальности за війну з боку Німеччини вважає Ерріо актом захитуючим основи версайського договору. Франція негайно відповість на нім. ноту в цій справі.

Німецький Горішньо-шлеський Союз на великих зборах у Берліні з великим вдоволенням ствердив погляди Мекдонельда про помилку поділу Гор. Шлеську й зажадав повернення цього краю Німеччині.

Бої за Шанґхай ідуть в 12 km від міста, яке стережуть чужоземні війська. В европ. дільниці міста оголошено стан облоги. Колиб місто здобули китайські повстанці — на всьому Далекому Сході може закипіти.

В Марону Еспанці потерпіли нову поразку. Велику частину їх військ повстанці оточили відусіль.

Новий посол ЧСР в Польщі передав през. Войцеховскому свої документи; є ним др. Роберт Флідер.

Заґлюль паша, премієр Египту, має стрінутись в половині вересня в Льондоні з Мекдонельдом, який запросив його туди.

Комуністична демонстрація в місті Ґрайц (Турингія, Німеччина) привела до перепалки з поліцією і військом. Багато ранених. В місті спокій.

Прімо ді Рівера оголосив з нагоди роковин захоплення влади письмо до війська й фльоти, в якому є натяки на недалеке уступлення директорії з названим диктатором на чолі.

Наддніпрянська Україна.

Видавничий плян київської філії „Книгоспілки" на II. півріччя 24.

До видання намічено цілу низку підручників, переважно для початкових шкіл, до 40 випусків красного письменства, плякати, книжки по кооперації, сільському господарству, педагогіці, соціялекономіці та книжки для шкільної молодіжи. Крім того намічено до видання музичні твори Леонтовича, Стеценка, Вериковського та Ревуцького. Але „Книгоспілці перешкаджає недостача власних обігових коштів, що не дає можливости розвернути широко видавничу роботу. Не кажучи про те, що Книгоспілка не зможе при такому стані вести широкої роботи по виданню ріжних книжок, великі труднощі та перепони будуть стояти їй на дорозі й у виданню потрібних шкільних підручників, а навіть одривного календаря, до видання якого Книгоспілка приступила. („Большевик" 17|8. 24.)

З наукового життя Київа.

Під заголовком „Свято науки", київський „Большевик", в ч. з 19./8. ц. р., подає звіт з оборони докторської дисертації приват доцентом В. В. Радзімовською, на тему: „Вплив концентрації водородних іонів на життя клітинки". Праця обіймає 11 аркушів друку і, по вислову проф. Кронтовського, займається проблемою, над якою працює в цілім світі тільки троє учених: двох учених Рокфелєрівського інституту і наша пані Радзімовська, яка навіть пішла далі своїх колег, опанувавши складну методику і внісши до неї нові апарати, вигадані нею самою". Комісія, що складалася з голови академіка Кримського, академіка Фоміна і ряду київських професорів та представників установ, заслухавши опонентів проф. Чаговця і Кронтовського, одноголосно присудила дисертантці звання доктора медико-фізіольоґічних наук. (Пані Валентина Радзімовська є дочкою покійного Василя і живучої ще Любови Яновських, знаної української патріотичної родини з Лубенщини. Мати нашої ученої є популярною українською письменницею. Ред.).

Українська комуністична партія.

Крім пануючої Комуністичної Партії (большевиків) України ніяких инших партій на поверхні життя не має, леґальне їх істнования не дозволяється, але це не перешкоджає їм істнувати в підполлю, як за старих царських часів. До такої підпольної організації належить і Українська Комуністична Партія. Від часу до часу в часописах пануючої КПбУ. можна прочитати лист до редакції бувшого члена УКП. про вихід його з тої партії і приступлення до КПбУ. В однім з чисел київського „Большевика" є такий лист М. Шевченка. Цей лист дуже характеристичний для пізнання ріжниць між офіційним комунізмом, який заступає КПбУ. і комунізмом національно-опозиційним українським. Ось він:

„Бувши членом УКП. я врешті переконався, що УКП. за весь час свого істнування гальмувала і гальмує діференціяцію українських напівпролєтарських і селянських мас, що не встигли ще порвати з націоналістичними тенденціями, які ще більше розпалювалися необґрунтованими демаґоґічними виступами УКП.

УКП. своєю роботою на такій базі подавала надії на можливість здійснення таких тенденцій. Вона цим затримувала клясову діференціяцію мас у бік комунізму.

Таку ідеольогію виконували партійні верхи УКП., традиційно звязані з українськими націоналістичними організаціями (РУП., УСДРП., Незалежниками). Свіжі-ж елєменти, що звязувалися з партією, у процесі роботи революціонізувалися методами від противного й відходили.

Останніми часами цей процес революціонізування набув масового організованого характеру, через оформлення лівої фракції УКП., фракції, що прагне обєднати комуністичні елєменти УКП. з КПбУ. на основі позиції і тактики останньої. Визнаючи, що лінія лівої фракції правильна, я пориваю з оф. УКП. й перехожу до лав цеї фракції. — Член УКП., секретар Губкому Укрюс. — *М. Шевченко*".

Ще про Б. Савінкова.

Чому большевики помилували Савінкова?

Голова Найвищого Суду Ульрих, що кермував процесом Б. Савінкова, пояснює на сторінках московської „Правди" мотиви, задля яких суд, присудивши Савінкова на кару смерти, одночасно вніс до ЦВК. на злагіднення цієї кари, як що не на повне помилування.

„Для суду було ясно, що Савінков від 1923 р. почав щораз виразнійше усуватися від кермування діяльністю контрреволюції й від боротьби проти Совітів. Як висліди слідства, так само й статті Савінкова стверджують, що вже 2 роки тому остаточно зневірився у можливости скинення радянської влади шляхом чужинної інтервенції або при допомові інвазії білоґвардейських військ на радянську територію.

Коли Савінков заявив в суді, — каже Ульрих, — що він зневірився в успіху тої боротьби, то в цій точці свій зізнань був безумовно щирим. Посередним доказом цього являється його остання повість п. н. „Конь вороной", написана в 1923 р. у Парижі. Ціла ця повість перейнята скрайнім песимізмом і зневірою відносно успіху боротьби. Переконавшись про повну безцільність боротьби, він був примушений дійти до природного заключення про потребу признання радянської влади. Річ ясна, що питання, чи він рішився на це ще рік тому в Парижі, — як про це запевнював на суді, — чи тепер вже на самій розправі, — залишається отвертим. Щирість Савінкова в оцій справі стоїть під великим знаком запиту. Одним цей факт є без значіння. Важливе те, що Савінков своїм вчинком унеможливив собі поворот до попередньої діяльности й унеможливив усім організаціям, звязаним з його іменем, вести дальше якунебудь акцію.

Але найбільше значіння мають зізнання Савінкова про його взаємини з чужими державами, які він щиро або нещиро склав перед судом, не ошаджуючи нікого зі своїх недавніх опікунів.

Французький посол Нулєн, що домагався зорганізувати повстання в раді міст над горішньою Волгою і давав на це Савінкові гроші; чехословацький громадянський діяч Масарик, який платив Савінкову спеціяльно на організацію терору проти провідників Рос. Комуніст. Партії; англійський міністр Черчіль, який вивіновував армію Денікіна й Колчака у гроші, постачання й зброю і тому мав повне право звати її своєю армією; начальник польської держави Пілсудскі, який в 1920 р., після заключення польсько-совітського перемиря, дав свою згоду на похід Балаховича до Мозиря, — а дальше: систематична продажа тайних військових інформацій польському генеральному штабові й французькій військовій місії у Варшаві; дивоглядна операція з б. рос. золотим фондом, переведена Англійцями в Шанґхаю; і т. п. і т. п. — все те ясно описав Савінков на суді й ствердив це протокол судової сесії. Після усього того, після повної відмови від дальшої боротьби й після отвертого признання радянської влади, після погрому всіх місцевих ячейок савінківської організації, після зізнань, складених у суді — Савінков не є нам більше небезпечний і можна сказати, що цілий історичний період, звязаний з його іме-

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

Лист з Африки.

(Продовження.)

У львиній палаті.

Мраморними сходами береженими чотирма парами білих львів входимо в палату Бея. Бей, це номінальний володар Тунії. Залишила його тут французька влада, з курґуазії. Вона підписала в ційже палаті у 1881 р. формальний пакт протекційний із тодішнім беєм Сіді Садок, славного роду Гуссеї нітів. З цього менту парові й електричні поїзди почали непокоїти тиху країну, а разом із ними наспіло багато малих ростом, білих але збройних чужинців. Бідний Бей став тільки — декорацією своєї власної палати й навпаки, пишна в нео-мавретанському стилі будована палата почала декоруваги його сивоволосу голову. На щастя, в Арабів збереглось більше зрозуміння для декораційности в житті, ніж у нас Европейців. Роскішну палату, чисельну службу й багаті екіпажі ідентифікують тут подекуди з поняттям влади й окружають здеґрадованого монарха належною йому гідністю та пошаною.

Серед молодих запашних маґнолій стоїть бейський Бардо й поволі переміняється в музей. Крізь багато декорований перистиль входимо в широке подвіря. У форму підкови складаються тут стрункі, дрібною різьбою покриті кольони, веселими колірами пишається фаянсова прикраса стін. А по середині подвіря ніжна, біла водяна квітка вчарована в широке, зелене листя й тоненькі папіруси. Це мраморний фонтан.

Переходимо у салю вітальню, прийнять, де вибагливими арабесками декоровані стіни спіраються на масивні кольони з Картаґо. Слідує саля бейського суду, повна таємних заповідей Корану розписаних великими товстими буквами на стінах. Тут всемогучий Бей у товаристві премієр-міністра і міністра пара, судив злочинців. Присуди смерти виконувались негайно на площі Баг-Суіка.

Бувший гарем Бея це прегарна окрема палата, замінена тепер в археольоґічний музей. На фоні розкішних, у безконечність ріжноманітних, декорацій стін і стель у півсумерку маленьких колірових вікон, розмістились тут у зразковому порядку камінні експонати на примітивних деревляних постументах.

Кожний з них має чорне, велике число, яке з невблаганною точністю означує його назву й походження, тягар, колір та рік знахідки. Все це безсумнівно записане у грубезні книги, скрупулятно й без помилки, рукою европейського вченого збірача.

Ось саля жінок. У формі малого грецького хреста зберігається тут незвичайне багацтво орієнтальної фантазії. Розкішньої конструкції стеля, ціла покрита дрібненькою, штукатерійною різьбою, мов делікатним павутинням. Колірові фаянси маленьких ніш ваблять око, а все сутеніє, потопає у дискретньому світлі високої куноли, повному романтичних ілюзій.

А в окремій мініятурній палаті, котру Бей Магомед побудував спеціяльно для одної зі своїх жінок, скривається арабський музей. Тут делікатний рисунок кайруанських килимів і багатих жіночих одягів відтягає увагу глядача від елєгантних орнаментів альжирських і мароканських фаянсів і різьблень у дереві — й навпаки.

Мимохіть порівнюємо все тут бачене з европейською фабричною продукцією й під знаком питання ставимо цивілізаційні здобутки нашого континенту. Перед нашими очами стають на мить останні прояви европейського генія у формі кубістичних і инших дивоглядів, які може відчути тільки наболіла, до краю замучена душа білоплемінного інтелектуаліста. Якась гігантна боротьба інстинктів жде свого висліду на духових боїщах Европи. Чи малаб вона скінчитися погромом інстинкту життя? Чи не зуміємо вже ніколи відмалювати всевидючого, творчого погляду сходячого сонця і таємних, але примітивних сил розлюченого моря? Чи не знайдемо в собі вже ніколи колірів сонця й моря?

Ми крали колись огонь у всесильного Бога — невжеж полумя його має знищити тепер нас — гордих синів Прометея??

нем, перейшов безповоротно в минуле".

В тім, що Савінков — політичний труп, мабуть ніхто не сумнівається.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту". (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

МАЛИЙ ФЕЙЛЄТОН.

Дорого це все коштує.

Мало не що-місяця обовязково увесь культурний захід „обеззброюється"...

І обовязково в справі кожного чергового „обезброєння" скликається конференція...

Починає перша Велика Антанта, а за нею Мала Антанта.

Посередині Ліга Націй, і Льойд Джордж і Бонар Льов, і Болдвін, і Мекдонельд...

І Поанкаре... І Еріо... І Мусоліні...

І обовязково кожний, як їде „обеззброюватись", — сідає на нового ним збудованого дредноута й смалить на „беззбройну" конференцію.

Перед конференцією відбуваються обовязково військові маневри, робиться огляд повітрової флоти, видається наказ про новий призов*) й голосується військовий бюджет.

Коли це все зроблено, премієр з військовим міністром сідають на авто:

— Гуди на пристань. Уже можна.

На пристані вже красується морська „забавка" з гирлами у кількадесять сантиметрів; круг тої забавки гидроплани кружляють, а під нею човни підводні...

Багнети на команді сріблом одискують, на офіцерах найновіщі системи револьвери.

— Обеззброюватись їдемо!

І їдуть. І балакають.

Говорять обовязково про гуманізм і про відновлення зруйнованого господарства.

А потім уже, після конференції, невеличкі інформаційні в газетах замісточки друкуються, на скілька кільометрів убиває англійський газ, на скільки французький і яке проміння скільки може повалити людю...

А потім знову конференція...

І нові бюджети... І нові призови... І нові гидроплани... І нові дредноути... ітд. ітд.

Оце знову щось забалакали про обеззброєння...

Наслідки покищо такі:

1) Великі маневри англійської фльоти в Середземнім морі.

2) Парад флоти під час льондонської конференції.

3) Карна експедиція до Судану й до Південної Америки...

4) Збільшення війська в Індії.

Це — англійське „обеззброєння".

5) В Італії — морські маневри.

6) Франція будує в Шербурзі 2 нові підводні човни і теж готує маневри.

Краще не обеззброюватися. Дешевше.

Остап Вишня.

(Харківські Вісти", 30. серпня).

*) бранку.

Купуйте уділи в Кооперативі „Український Театр"! Присилайте датки на адресу Кооперативи: Львів, вул. Руська 18/I.

Студентські справи.

Міжнародня Студ. Конференція в Будапешті.

В Будапешті розпочалася 4. ц. м. конференція заграничних відділів Центральних Союзів Студентства. Подібні конференції відбуваються щороку і ріжняться від инших тим, що тут беруть участь Німці, які будучи незаступленими в Міжн. Студентській Конференції С. І. Е., правдоподібно не братимуть участи в конференції у Варшаві.

Денний порядок цеї конференції базується лише на справах академічної натури. Україна заступлена (через Центральний Союз Українського Студентства „Cesus") студ. Миколою Масюкевичем (Біла Церква—Прага), през. „Цесуса", Василем Орелецьким (Чернівці—Прага)—головою відд. Міжн. Зносин Цесуса та Ігорем Лоським (реф. Міжн. вид. Цесуса) Київ—Подебради.

Всіх делегатів більше 64, заступлено 16 держав. Польські делегати (Рембіліньскі і Хвалебік) з першого дня почали кидатись кожному як ті щенята під ноги, — зрозуміло, що це викликає загальну антипатію. Провід конференції мають в руках Німці з Англійцями. Головою конференції є Ferencá Deác'a (Мадяр), заст. Mr. Ivison S. Macadamá (англ. кандидат на президента конфедерації С. І. Е. — див. конґрес С. І. Е у Варшаві та Walter Zimmermann (Німець).

4. вересня відбувся чайний вечір, на котрому українська делеґація інформувала чужинців про сучасний стан на українських землях, зокрема про високе шкільництво, та уділила інтервю представникам газет. На святочнім відкритті 5. вересня після політичних промов представників урядових і громадських кругів мадярської суспільности — президент Центр. Союзу Мадярських Студентів „Mefhosz" Olah виголосив довшу промову, в якій яскраво схарактеризовано теперішнє тяжке положення мадярського народу. Бесідник порушив багато питань, головно питання співпраці з Німцями.

Вже на перших початках плєнуму виявились засадничі позиції окремих делеґацій. Участи в конференції не беруть: Французи (неофіціяльно на вечірці були), Румуни, Югославяне та Чехи. Останні „за браком матеріяльних засобів", як самі подали.

Кожна делеґація складала звіт з цілорічної діяльности. За українську делеґацію складав зв. г В. Орелецький.

Головна увага учасників—(в приватних розмовах, які тут мають найбільшу вагу)—це майбутній конґрес С. І. Є. у Варшаві. М.

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Совіти і Східна Галичина.

В своїм часі, підчас совітсько-англійської конференції в Льондоні, Раковський зложив декларацію в справі Східної Галичини. Польський посол у Москві запротестував проти цеї декларації, заявляючи, що вона є суперечна з постановами рискього договору а справа Східної Галичини остаточно поладнана на міжнародньому терені.

Совітський уряд відповів, що не вважає, щоби справа Східної Галичини була міжнародно поладнана і що вправді зрікся прав щодо території, але інтересує його доля Українців у Галичині, яким польський уряд повинен дати змогу користування з прав самовизначення.

Справа українського університету.

„Хвіля" доносить з Варшави: „В найблищих днях западе децизія польського уряду в справі організації та місця осідку українського університету. Цю справу мабуть у пятницю цего тижня вирішить політичний комітет ради міністрів.

При цій нагоді урядові кола вияснюють, що преса, в першій мірі львівська преса, пишучи про справу українського університету, забуває, що польський уряд звязаний з ухвалою сойму з вересня 1921 р. зглядно, що тяжать на ньому певні міжнародні зобовязання накладені на нього в звязку з креованням вищого шкільництва для Українців".

Совітська відповідь Польщі в справі наїзду на Столпці.

Совітський уряд відповів на польську ноту в справі наїзду на Столпці. У відповіди заперечено, будьто би якісь „бандити" перейшли з Росії на польську територію. Совітський уряд не найшов у Мінську „бандитської" організації, яка мала проводити нападами на Польщу. Противно, совітський уряд стверджує, що з польської території переходять польські банди на совітську сторону, де терорізують населення. (AW.)

З Ліґи Націй.

На засіданню дня 10. ц. м. промовляв міністр Скшиньскі, говорячи про нац. меншости. Між иншим сказав він, що польський уряд дуже дбає про школи для нац. меншостей, а Українцям дає навіть університет... у Кракові.

Біржа.

Львів, 10. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20 — 5·21 канад. дол. 4·93 — 4·93½, чеські кор. 0·15¾ — 0·15¾, леї 0·02½—0·02½, франц. франк 0·28½—0·29, швайц. фр. 0·97½—0·98, анґ. фунт. 23·30—23.50.

Золото. 20 кор. 21·25—21·40; 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.20—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·42—0·43, 5 австр. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·15—1·20, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 00·00 до 00·00, жито нов. збору від 15·75 до 16·50, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 15·50 до 16·00, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

Присилайте жертви на будову памятника ІВАНА ФРАНКА до Краєвого Союза Кредитового Львів, Ринок 10., ч. вкл. кн. 40.000.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за три уступи статті п. з. „Затяжна справа", два уступи рубрики п. з. „Український університет", одно місце в статті „Віче в Рогатині" і одну новинку.

— **Залізнича катастрофа.** Під Оранами, на віленській залізничій лінії прийшло оноді до катастрофи, яка потягла за собою жертви в людях. Машиніст „кресової" панцирки невідомо чому не зважав на замкнені семафори і вїхав на т. зв. сліпий шлях. В наслідок цього панцирка вискочила зі шин, при чому її вози підвелися стіжком вгору. Два паровики, 2 особові вози і шість товарних розбилося. В їх румовищах згинув один старшина і один підстаршина. Крім того є трьох старшин і один рядовик тяжко ранених, та 3 старшин і 17 рядовиків легче. Причиною страшної катастрофи мала бути каригідна необережність машиніста панцирки.

— **По атентаті.** Канцлер австрійської республики Др. Зайпель переслав на руки польського премієра телеґраму, в якій, в імени австрійського уряду висловлює радість з приводу невдачі атентату на Войцеховского у Львові. Польські газети розписуються широко про атентат і хемічний склад кинутої бомби, яка на випадок вибуху могла б рознести през. на шматки.

— **Таємна радіостація в Лодзі.** Польська поліція викрила в Лодзі, при вул. Чорній ч. 3 тайну телеґрафічну й телефонічну радіостацію. Стація була уладжена після найновіщих вимог радіотехніки. Льокаль опечатано.

— **Зїзд польських музеольоґів у Львові.** В днях 12—14. ц м. відбудеться у Львові зїзд музеольоґів з цілої Польщі. Наради зїзду відбуватимуться у викладовій салі промислового музею.

— **Самогубство чи убійство жовніра.** В понеділок вечером, в брамі казарм Ужброєння Д. О. К. VI. у Львові при Янівській улиці, найдено жовніра Авраама Вайтера без життя. Груди в нього були простріляні, а поруч нього лежав кріс з одною вистріленою кулею. Здається, що нещасливий Вайтер доконав самогубства, хоч не виключене й те, що його хтось убив. Є свідки, які бачили якихсь „цивілів", що в даний момент крутились коло казарм.

— **Зі судової салі.** В понеділок стануди перед львівським трибуналом Филип Жук та Ізаак Левко, обвинуваченї в убійстві Авраама і Спріни Кравзів в Долині. Жук симулював божевілля; в свій час обрізав він собі в тюрмі уха. Оборона поставила внесок піддати Жука обсерваці психіятрів.

— **Радянські замовлення.** Радянський уряд поробив великі замовлення в австрійських сталівнях та електро-інсталяційних заведеннях.

— **Протест в. кн. Кирила.** Великий князь Кирило призначений наслідником російського престола на випадок реституці монархії, вислав з Парижа, де тепер живе, протест проти уділення большевикам позички з боку англійського, робітничого уряду. Великий князь заявляє, що влада, якій колись вдасться визволити Росію, ніколи не визнає зобовязань затягнутих групою третього інтернаціоналу. „Ми Москалі, пише Кирило, порозуміємось що до форми правління, яка нам буде найкраще підходити, але я вже нині поважуюся на запевнення, що ця влада буде вповні націоналістичною і не признає позички".

— **Ірляндська республика.** Де Валєра задумує проголосити Ірляндію республикою, при чому гідність першого її президента хоче запропонувати англійському королеві. Коли він цеї гідности не прийняв, запропонують її уельському князеві. Валєра сподіється, що по упливі часу урядування першого президента, його гідність припаде комусь з Ірляндців.

— **Бельґійська ощадність.** Бельґійська залізниця заводючи ощадність, почала з того, що зліквідувала королівський надзвичайний поїзд. Обстановку цього поїзду продано на ліцитації.

— **Свобода науки.** L. 4476. Rada Szkolna Miejska we Lwowie. Lwów, 12. sierpnia 1924. — Do Pana Emanuela Czesnyka we Lwowie ul. Kościuszki l. 3. — Wzywa się Pana, abyś syna Romana byłego ucznia kl. I. szkoły powsz. ewangelickiej w dniu 30. lub 31. sierpnia zapisał do szkoły męskiej im. Staszica i regularnie odtąd posyłał, gdyż w przeciwnym razie zastosowane zostaną środki przymusowe do kary aresztu włącznie. Przewodniczący R. S. M.: w r. Wańczura.

— **Століття першої австрійської залізниці.** Минулої неділі святкував Відень столітні роковини першої австрійської залізниці, яку уладжено в 1824 р. на шляху з Будвайсу до Лінцу. На святі, яке відбулося в великій салі віденської академії наук, були представники усіх европейських держав у Відні. По промовах і рефератах удалися гості свята до залізничого музею, де з цікавістю оглядано примітиви залізничої техніки з перед сотні літ.

— **Неприємна пригода Моргана.** Відомий американський мультімілїонер Морган, подорожуваючи звичайно без готівки, заосмотрений у свою всем гучу чекову книжечку. Але не всюди розумілись люди на чеках. З того приходило до неприємних пригод, яких на своїм віку мав уже Морган кількайцять. Недавно переїзджав Морган французьку границю, їдучи з Італії в своїму роскішньому авті. Митові урядники зажадали від нього оплати 10.000 франків мита за авто. Морган вітягнув чекову книжочку. Але прикордонні ще добре би не хотіли приймати че

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Рожиовського

МИЛО з ВЕРБЛЮДОМ

признане за найліпше

Маґазин, ЛЬВІВ, Міцкевича 14/II.

363 2—3

Тоді Морґан вдарив в иншу струну. — Яж є П. Морґан — казав він — чиж не можете скредитувати 10.000 франків тому, що виратував Францію від банкрутства?" Це зворушило акцизників на стільки, що вони перепустили Морґана самого, але авто задержали. І мусів Морґан сісти до звичайного омнібусу, щоби відбути дальшу подорож залізницею через Францію, а на не розуміється на чеках.

— **Украли цілий дім.** В Парижі викрадено оноді в білий день меблі з цілого помешкання. Злодіїв було двох і вони викликали подив для своєї сміливости. Але далеко в тіни полишив тих спеціялістів пан Кобер в Парижі, який протягом кількох днів, украв цілий мурований дім. А вкрав він його своїй сепарованій жінці в час її поїздки до вод. В білий день, на очах поліції, казав він робітникам розібрати будинок а матеріял перевезти в безпечне місце.

— **Бій муравлів.** Управа лондонського звіринця має тепер чим зацікавити своїх гостей. Від якогось часу завважено, що два племена годованих там муравлів виявляють непоборимy, взаїмну ворожнечу. Це використали сторожі, які на піску, що розмежовує два муравлині гнізда, побудували правильні окопи з водними каналами, западнями і т. п. І тепер кожного ранку виходять до окопів дві ворожі армії муравлів. Гризуться з завзятістю учасників світової війни. А люде дивляться і йдуть в заклад — хто кого переможе. А муравлі гризуться.

— **Переслідування селян над Збручем.** Хоча над Збручем панує повний спокій й ніколи не видно ніяких „банд", а проте від яких двох тижнів здовж цілої прикордонної надзбручанської смуги лютує поліція і не дає людям дихати. Селянам не вільно йти ні їхати до міста, не вільно й вийти на своє поле копати бараболю, бо від кожного жадають „довуд особісти". Мало того: щоби дістати той „довуд", селяне мусять ночами крадькома перебиратися до Борщева, бо в день нікого не пропустять. Але й такий люксус (фотографія, стемпелі і т. д.) можуть дозволити собі лише нечисленні одиниці з поміж багатирів. Бо в цілій полосі страшенний неврожай. Пшениця не вродила навіть на насіння, жита майже нема, ячменю навіть не жали ані не косили і він видніє по полях заввишки 15—20 стм. без зерна. Друга конюшина знищена. Кукурудзу в багато селах вибив град. Словом — біда ведика й у нікого нема грошей. А тут — „довуд особісти", якого зроду ніхто не мав, і всі приємности, звязані з отакою поведінкою поліції.

— **На будову українського театру у Львові** вплатили до каси кооперативи „Український Театр" — Аматорський Гурток при філії Просвіти — Рава руська — квоту 85 зол. як дохід з вистави „Панна Мара", а громадяне Копичинець квоту 44 золотих. — Ласкавим жертводавцям складає управа кооперативи „Український Театр" у Львові сердечну подяку.

— **З днем 15. вересня 1924** переноситься Сенат III. торговельний Суду окружного цивільного у Львові з вулиці Коральницької ч. 6. на III. поверх будинку судового при вул. Судовій ч. 7. (кімнати ч. 106—110). Звертається увагу, що визначені по день 16 вересня 1924 розправи будуть переводжені в будинку судовім вул. Судова ч. 7. III. пов. — Предсідник Суду окружного цивільного. 1—1

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Дописи.

Бережани. *Потреба парохії.* Пишуть нам: Давно вже, ще за студентських часів, був я в Бережанах. Попав саме на празник св. Спаса. Жаль, що це велике традиційне свято, яке відбувалось звичайно у Монастирку — мусіли перенести до міста. Слід би подумати про те, щоби знищену війною таку памятну церковщо в Монастирку відбудовано. За те бережанська церков пребарна. Зїхалось з 10.000 прочан на празник; 10 священиків правило богослуження та сповідало під проводом старого пароха, що сам від год. 5. зранку брав у всьому участь. Всі міщане шанують та хвалять собі о. Кордубу, який у такім поважнім віці сам усе робить, дарма, що при парохії є ще два місця для сотрудників. Священики, які вчать у школах, не мають багато часу, щоби помагати йому при парохії. А на цьому терпить церков. Чи не слід би, щоби митр. консисторія звернула увагу на недостачу сил головного пароха у Бережанах і дала йому до помочі постійного сотрудника, який міг би піддержати працю в парохії, що потрібує більше священиків постійно занятих?

На увагу жіночій молоді!

Серед недомагань повоєнного часу, які покутують в нашій суспільности, одно з важнійших — не невміння пригоровити своє знання, свою працю до змінених обставин.

Повоєнне життя отвирає для членів суспільности нові шляхи, на яких працюючи вони мають найти забезпечення життя і вдоволення тоді, коли старі шляхи стають часто непригожими до вжитку для багатьох. Між тим наша суспільність як би не бачила цього. Перешкоди на старих шляхах замісць ініціятиви викликують звіверу. Не можемо дивуватися старшому громадянству, для якого катастрофою являється втрачення посади. За ним-же довголітнє виховання. Всі їхні здібности вони розвивали з перспективою такого, а не инакшого їх зужиткування.

Та — на жаль — і наша інтеліґентна молодь, в тім числі і наша університетська молодь, якої гарною поставою і видержливостю ми маємо право чванитися — і вона в більшости не краща в цьому відношенні. Дотепер майже не бачимо її при творенні таких варстатів праці, хоча по селах є до цього повна змога; вона не виявляє зацікавлення, коли з чийогось боку їй отворять нові перспективи, покажуть змогу найти незадежну працю і забезпечення.

Так було недавно з нашою жіночою молодю. Зваживши потребу господарського і враз з цим національного образування нашого сільського жіноцтва з одного боку — і сотки безробітних серед наших дівчат з середнім образованням — „Союз Українок" розписав весною п. р. конкурс на місця сільських інструкторок варення і шиття. До цього мав він і конкретні дані: зголошення поодиноких сіл, з готовістю дати такій інструкторці повне матеріяльне забезпечення.

Ніхто з тих, що дійсно бажають незалежньої праці, не зголосився. Ті, що зголошувалися, лякалися недостачі утертого шабльону та не мали й самі потрібного знання в тому напрямі.

Повстала отже думка, що тут треба одиниць з ініціятивою, одиниць, які вкладалиб в працю певний капітал знання.

Тепер починається шкільний рік. Наша жіноча молодь знову почне кидатися на всі сторони за добуванням знання — і знову ні мала її частина не подумає про можливости праці на селі, та не стане підготовлюватися до цього.

Даючи під розвагу визче сказане, повідомляємо іменем „Союза Українок", що він позбирав потрібні інформації відносно науки в заграничних і тутешніх господарських школах.

Про льокальні школи буде подано осібно.

Докладні інформації роздобув Союз Українок про такі школи в Данії. Наука в школах, яких є кільканацять, тріває 5 місяців і обіймає все сільське і міське господарство з шиттям всякого роду включно. (1 курс: від 1. листопада до квітня, 2 курс від 1. травня до жовтня),

Крім того істнує там 3 т. зв. господарські семінарії, на яких підготовляють вчительок для господарських шкіл. Навчання тріває тут 2 роки. Такі самі дворічні школи істнують в Австрії, а саме: в Отербах і в Брук ан дер Ляйтер. Докладнійше можемо довідатися про них з проспекту, який управа школи висилає на бажання.

Повне удержання у всіх майже школах виносить 110 К місячно, т. зн. біля 100 зл. пол., в иншях 150 К.

Абсольвентки 5-місячних шкіл моглиб вести у нас по селах курси варення і шиття (зорґанізування таких курсів булоб річю наших економічних і просв. установ в порозумінню з С. У.) — не говорячи вже про те, що набуте знання принадобилось би в ріжних обставинах життя.

Ті, що покінчилиб семінарії, повернувши, засталиб певно відкритою одну або більше краєвих господарських шкіл, для яких недоставалоб вчительок. Знаємо про серіозні заходи з боку наших просвітних і економічних установ для відкриття такої школи в найблизчому часі. Взявши під увагу конечність шукати собі нових способів праці, така школа чимраз виразнійше стає перед нашою молодю без виїмки полів. Кошти получені з покінченням господарської школи за границею (ті студії, що давалиб забезпечення життя, можнаб покінчити у нас коштом 500 зол. пол. з додатком коштів одноразової подорожі до Данії чи Австрії), є відносно невеликі. Зваживши все те, „Союз Українок" звертається до жіночої молоді з зазивом: добувайте знання, яке дасть Вам змогу гарної ідейної праці і буде одночасно забезпеченням будучности. Кінчайте, хто може господарські школи і — вернувши, йдіть на села, підносіть їх багатство, усвідомлюйте.

Місце праці підшукає Вам „Союз Українок" у Львові. Він також подасть вам всі потрібні інформації і по змозі допоможе до виїзду.

Садівничо-огородничий курс в Берні моравськім.

Дня 31. серпня п. р. закінчився в Берні моравськім садівничо-огородничий курсі який тревав від 1. марта 1924, стараннем просвітно-організаційного комітету при „Просвіті" українських робітничих відділів в Берні, після програми затвердженої Кр. Т-вом Господарським „Сільський Господар" у Львові, рішенням з дня 27. лютого 1924, Р. Р. з 3/24. Наука на курсі була теоретична і практична. Теоретичні предмети: Управа землі 10 год., Життя ростин з наукою про погної 20 год. Садівництво 25 год. Огородництво 15 год. Зужиткування садівничо-огородничих плодів 10, год. Теоретична наука відбувалася 4 дні тижнево від 1. марта до 30. квітня 1924. Останні дні тижня і весь час по 30. квітня аж до закінчення курсу був призначений на практичну науку, яка відбувалася в садівничо-огородничому господарстві монастиря „Братів Милосердія" в Берні під проводом управителя цього господарства, помольога п. А. Добровольного. Сталих учеників курсу було 19, більшість з них не учасники попередник курсів, які сільсько-господарського, пасічничого та кооперативного. Завдяки солідній праці прелеґентів курсу а головно фаховця Чеха п. Добровольного, мали учасники курсу нагоду пізнати садівничо-огородничу культуру і провірити успіхи своєї початкової праці в щепленню та плеканню овочевих дерев та кущів, як також огородовини, з чого мали найбільше вдоволення і побарювали всі тодноші, які ставали на перешкоді, й спішили до огороду, щоби оглянути висліди своєї праці та доповнити набуте знання. Курс цей належить до одних з найкращих, а ученики, слідячи висліди своєї практичної праці, переконувалися про значіння науки і набирали довіря у власні сили.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

З Рудеччини. Дня 16. вересня п. р. (вівторок), год. 12. в полудни в новій салі Народного Дому, відбудеться господарське віче, на яке все Громадянство запрошує — *Виділ Філії Сільського Господаря в Рудках.* 1—1

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

ПРИЙМУ на мешкання 2—3 учеників з нищих кляс. Осібна кімната, Львів, площа Капітульна 2. Олинець. 412 1—3

ПОШУКУЮ солідної особи до ведення кухні і помочі в домашних заняттях. Платня після умови. Теодора Лущейкова, учителька Футори п. Олешичі. 413 1-2

ЗГУБЛЕНА у Львові військова книжечка видана через львівське П. К. У. Івана Возьного з Горожанки малої пов. Рудки, уродженого в 1896 р. отсим уневажнюється. 411 1—1

24 ЛІТ мущина, музикант перебуваючи тимчасово на еміґрації, оженився з богатою женщиною. Ласкаві зголошення слати на адресу: I. A. ukr. Muzyka Jozefov C. S. R. 409 1—1

СТАРШИНА У. Г. А. темний інвалід просить пластунок і пластунів пожертвувати вільні години на читання і писання в домі українських інвалідів, вул. Зофії 25. — Федір Романів. 1—3

ПРИДНІПРЯНКА, старша особа шукає місця до заряду дому, може дати початки науки дітям та шиття. Зголошення до Адміністрації під „Придніпрянка". 400 2—2

ПРАКТИКАНТА РЕСТАВРАЦІИНО-КАВАРНЯНОГО з укінченою третьою клясою середньої школи, найрадше Львовянина, прийме за харч і помешкання „Народня Гостинниця". — Близші інформації в канцелярії Н. Г., Львів, ул. Коперника 1. 393 2—3

КОСТЮМИ — плащі, після найновіщих журналів виконує дешево, кравецька робітня Антін Бурда, Львів, Марійська площа ч. 10|II поверх. 384 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Вияснення.

На отвертий лист о. Осипа Чеховича, пароха Річиці, поміщений в „Ділі" 22/8 1924, ч. 159, а звернений до моєї особи я відповів закритим листом до о. пароха, в якім вияснив справу неприняття дітей двох його парохіян і сподівався, що о. парох відповість як не прилюдно, то бодай приватним листом до мене, а головно поучить батьків, як мають з дітьми поступити.

Тому, що о. парох досі того не зробив, прошу помістити слідуюче вияснення: Зголошення до вступного іспиту до кл. I, я приймав до 23. червня. Всім тим, що зголосилися вже по іспиті, я радив просити вищу шкільну владу дозволу здавати іспит по феріях і при тім звернув їм увагу на те, що висша влада подання відкине, якщо залучені метрики не будуть виставлені в латинській мові. Зробив я це тим більше, що мені приказано інших метрик від учеників не приймати.

З правдивим поважанням

414 *Григорій Наливайко,* упр. гімназії.

КОНКУРС

на місце урядовця Кружка У. П. Т. в Зборові розписує Старшина Кружка.

Петенти зголосяться найдальше до 25. вересня 1924 до Старшини Кружка, яка уділить блисших інформацій.

408 1-1 *Старшина Кружка УПТ.*

НА СПЛАТИ! для П. Т. Урядників НА СПЛАТИ!

ДОБІРНЕ ВЗУТТЯ

продає під фірмою **„JO-TES"**

Львів, пл. Капітульна ч. 2. I. пов.

362 біля фірми Ф. КНАУЕР і Син. 2—4

Перший Краєвий Зїзд Інвалідів-Українців

відбудеться **в неділю, дня 21. вересня 1924 р. в салі Тов-а „ЗОРЯ"** при вул. Вірменській ч. 25. у Львові. Початок точно год. 10-тій рано. Обговорюватися будуть справи першорядної ваги і тому ні один інвалід не сміє остати в дома. **Всі як один прибувайте на Зїзд.**

390 4—4 **Иосафат СІДЕЛЬНИК, ЛЬВІВ, вул. Руська ч. 3/II.**

За Редакцію відповідає О. Костин.

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч.

Ч. 203 (10.296). Львів, субота 13. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в праю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Відповідальність за війну.

Німеччина приготовила заяву про те, що не почуває себе відповідальною за останню війну і вже більш тижня лякає нею Союзні держави. Німецькі дипльомати, що склали ось недавно доказ такого великого практичного хисту у Льондоні, приїхавши у Берлін, попали у фільософічний настрій і взялися за розвязку одного з найважших теоретичних питань останньої війни. Старі фільософічні традиції німецького генія закоханого в абстрактах, виявилися у політиці!

Який історик у силі нині зібрати лепохитні докази на те: хто спричинив війну і є її винуватцем? Це питання не буде імовірно вирішене ніколи з „науковою" безсумнівністю. Відповідь на нього залежить у першій мірі від ширини, з якою його розглядаємо. Якщо розуміти, що відповідальною за війну є держава, яка перша оголосила мобілізацію або свідомо спровокувала противника, тоді питання виглядає зовсім инакше ніж для історика, який у збройнім виступі держави дошукується багато глибших причин, загального характеру, т. зв. непереможних обставин, що складалися на протязі довгих літ на вибух конфлікту. Відомо, що коли якась історична доба належить до минулого, тоді історик може у низці подій віднайти їх льогічний звязок, вказати на причини та наслідки, які були одним ланцюхом того самого суспільного процесу. Залежно від становища історика, ці самі події можуть служити доказовим матеріялом для зовсім суперечних поглядів. Його ідеї можуть не лише надати инше освітлення фактам, але можуть розглядати саму участь держави у війні як необхідний наслідок зовнішних сил, могутнійших як воля одиниць, керманичів народів та держав.

Усе є справою світогляду. І тому дивно, що союзницька преса так заметушилась на звістку, що Німеччина не почуває себе винною за гріхи останньої війни. Усе залежить від освітлення цієї справи. Німецький уряд може скидати вину на імперіялістичне засліплення свого невідповідального кайзера або може з ним солідаризуватись; не годитись на його методи та шляхи, але признати необхідну потребу воєнного виступу у витвореній ситуації, безвихідній для німецької держави. Який нарід взагалі почував себе колинебудь винним за злочини та похибки минулого? Який мировий договір основувався на принципі, що програний має покутувати за свою моральну вину?

Ми чуємо невпинно, що на засіданнях Ліги Націй міркують над зясуванням моменту: воєнного виступу якоїсь держави. Про факт такого виступу мав би рішати міжнародній трибунал, признаючи винним першого нападаючого. Чи річ де тут справді про вину? Ні. Лише про припинення збройного конфлікту. Останню Мирову Конференцію важко вважати міжнародним трибуналом, який признав Німеччину винною; вона не мала характеру судового процесу. Можна було вважати Німеччину грізною небезпекою для европейського миру, але одночасно признати, що вона вела війну в якнайкращій вірі, одержима ідеєю своєї вищої культурної місії для обнови людства. Так само небезпечними для суспільности є ненормальні одиниці, недужі з природи, невідповідальні за свої вчинки.

Союзні держави добачують у наміреним протесті Німеччини факт, що вона хоче піднести голос у невідповідний мент. Тим більше, що справа відповідальности за війну не має в нічім змінити прийнятих у Льондоні німецьких зобовязань. Усе буцім-то зводиться до форми. З одного боку правду кажуть союзники про незручність таких несвоєчасних німецьких виступів, а з другого і Німеччина має свої аргументи. Вона хоче заявити, що негарно, коли держави, які невпинно повторяють про високі ідеї справедливости, прикладають инший ніж до горла і домагаються від неї признання, що вона є одна в усьому винна. Це також є невідповідна форма. А як відомо: невмілість найти відповідну форму для висловлювання своїх ідей та претенсій є в політиці причиною великих нещасть, конфліктів та довгих непорозумінь.

Затяжна справа.

5. На широкій арені.

Університетська справа в останніх літах — хоч теперішнє значіння українського університету не є таке велике й далекосягле, як воно було перед війною, не тільки не втратила нічого зі своєї актуальности, але навпаки перейшла в запальний стан. До війни університетська справа носила на собі в першу чергу різке національно-політичне тавро; після війни ця закраска почала мінятися, прибираючи головним чином на національно-культурному значінні. Ця переміна суті університетського питання була зовсім природна й неминуча, як це вже зазначено в першій нашій статті („Значіння українського університету"). Можна піти ще дальше і стверднти, що в деяких наших колах довгий час не тільки теоретично, але й практично покутувала думка про виключне культурне значіння українського університету, хоч такий погляд — на нашу думку — слід уважати не зовсім правильним, бо університетське питання і сам університет поруч свого визначного культурного значіння має теж значіння політичне і соціяльне.

Цікаво, що якраз тоді, коли в нас різко зазначилася тенденція відмежувати університетську справу від політики, коли в один час керма цієї справи навіть майже всеціло перейшла була з рук політичних чинників в руки культурних установ і культурних діячів, — в польських колах не залишено ніякої нагоди, щоби ще виразнійше, ще різкійше витиснути на університетській квестії політичне тавро.

Поведінка властей львівського університету з українською молодю в рр. 1920—1921, вимога доказу служби в польському війську за час визвольної української війни, вимога політичної перлюстрації з боку розполітикованого вшехпольського студентства, поліційні переслідування приватного, тзв. тайного українського університету на приказ центральної влади і з доручення „Звйонзку організацій народових", звязані з тим політичні процеси, акція урядовця міністерства закорд. справ гр. Лося в університетській справі, помисли з чисто політичним пристановищем майбутнього державного університету у варшавській Празі чи в Кракові — все те мало на меті відібрати університетській справі науково-культурний характер і надати їй суто-політичне тавро. Як політичний козир виставлено університетську справу між иншим також у відомім законі з 26. вересня 1922 для добуття згоди держав Антанти на приєднання Сх. Галичини до Польщі.

І тепер університетська справа виринає не як постулят польської внутрішньої політики, тільки як атут, а радше як зобовязання в сфері закордонної політики. Зі способу видвигнення тієї справи в теперішньому часі, з пропонованого польськими чинниками обему і змісту виринає перед нами специфічний характер цеї школи. Вона має служити не так культурним інтересам 7-ми мільонового українського населення, не так має заспокоювати культурні потреби української нації, як радше має стати чисто ефектовним атутом Польщі в закордонній політиці.

Коли недавно Еріо, як подає наш парижський кореспондент, вказував гр. Скшиньскому на поведінку Польщі з „національними меншостями", на хвилювання з приводу можливости конфлікту з радянським урядом, на зацікавлення подіями у Сх. Галичині, на нездарність Польщі щодо заспокоєння непольських народів і морального приєднання національно непольських територій, — то в цій загальній пригадці, в цьому генеральному memento вміщується теж і справа українського університету. Тому й заінтересування університетською справою зосередковується головним чином в міністерстві закорд. справ. Займає воно самого міністра гр. Скшиньского і його урядовця гр. Лося, інтересує п. Скірмунта в Льондоні і п. Гемпля в Празі, а після розмови Еріо зі Скшиньским певно почне небавом інтересувати й п. Хлаповского в Парижі.

Університетська справа силою факту виходить — хоч тільки посередньо — на широку арену. Її видвигнення в теперішньому моменті з польського боку не вказує на охоту допомогти розвиткові української науки й культури, а являється вимогою польської закордонної політики, є наслідком заінтересування постороннїх чинників, які дають польському урядові приятельську пораду поспішитися з полагодою університетського питання з огляду на можливі небезпеки з боку сусідів.

В розмові зі Скшинським зазначив Еріо, що краще, коли справою „національних меншостей" буде інтересуватися Франція по дружньому, ніж Німеччина або СРСР. з ворожими намірами. І справді, все більш настирливими стають поголоски про можливу конкретизацію цих „ворожих" намірів. Зайвим буде вказувати на все більш зростаюче зацікавлення положенням українського народу в сучасних межах Польщі з боку уряду СРСР. Воно й не диво, коли зважити, що в Харкові раз-у-раз зявляються запити до уряду в справі положення українського народу під польською владою. У відповідь на польський запит щодо виступу Раковського в Льондоні в справі Сх. Галичини — зазначує уряд СРСР., що він не перестав інтересуватися долею Українців в Галичині, а V. Конгрес Комінтерну ухвалює імперативну резолюцію в справі Українців в Польщі, Румунії й Чехословаччині. Зявляється зовсім поважне намагання з боку радянських чинників взяти в свої руки керму українським рухом поза межами Рад. України. Одним з атутів радянського уряду в наміреній акції є й університетська справа. А саме виринає думка перенести український університет в Празі в теперішньому складі професорів і студентів до Камянця, даючи йому повну автономію на зразок західно-европейських університетів. Також організація університету має спиратися не старих основах, без допущення радянського розподілу. Господарський Інститут в Камянці, який повстав з недавнього університету, має лишитися окремою високою школою. Очевидно, цей перенесений до Камянця університет, був би призначений виключно для української молоді з Галичини і Волині. Таким чином в Чехословаччині остали би

Пр. 810/24. В Імени Річпосполитої Польскої! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 196 з дня 5. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) „Дві правди: гадка що міститься між словами важка артилерія а Важко повірити 2) Не можуть спати: а) висказ що міститься між словами з відпустки а премєр в) гадка по словах Шкільництво в Польщі до кінця арт. 3) Преса: гадка, що міститься в ( ) між словами піде в кут а що закону. 4) Новинки: а) гадка що міститься Комісар поліції а „Ага маю" в) висказ між словами з кімнати а Кайдан г) уступ що міститься між словами зеленого коліру а Правда про національні д) гадка що міститься між словами не єхідними а В погоні за містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а з. к. ад в) провина з § 305 закона карного ад 3) злочину з § 65 а ад 4) а) в) г) провину з § 300 ад 4) а) злочину з § 65 а) закона карного, узнав доконану в дни 4. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редаторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно. в найближім числі і то на першій сторонї. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 7. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

дві високі українські школи: Вищий Педагогічний Інститут ім. Драгоманова (фільософічний факультет університету) і Господарська Академія в Подебрадах. Поруч з тим в останніх часах розійшлися вістки, що німецький уряд був би схильний заснувати український університет в Берліні для студентів - еміґрантів. Ясно, що Німеччина, яка в останніх роках була зовсім пасивною в українській справі, тепер — входячи в орбіту великої політики і будучи на порозі вступлення до Ліги Націй — бажає навязати до своєї давнійшої політики в українській справі, а притокоюодо цього має послужити університетське питання.

Таким чином університетська справа починає входити на широку арену, з якої вона вже не зійде аж до хвилі своєї повної реалізації. Камянець-Прага-Берлін — ось осередки, де будуть формуватися світогляд, думки, настрої й почування молодого українського покоління. Не виключене, що в цих вістках є й деяка пересада, одначе ані на хвилю не слід забувати, що чуткі радянські політики, незвичайно вразливі політично діячі Комінтерну означують українську справу як найважнійше питання Середньої Европи. Університетська справа є тільки одним, але важним кільцем в ланцюху цієї найважнійшої справи Сер. Европи.

Тому наші політичні й культурні діячі мусять мати на увазі вище сказане і підходити до розвязки університетського питання, заініційованого тепер польськими чинниками, під кутом ширших перспектив.

Ф. Ф.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

У. С. Р. Р.

Українізація телеґрафічної аґенції „Ратау“.

З метою здійснення постанови ВУЦВК-у про українізацію ґазет та „Ратау“, „Ратау“ запитало своїх уповноважених на місцях, які ґазети видаються українською мовою та про можливости негайного перекладу українською мовою інформацій, що досі надсилаються з Харкова російською мовою.

З відповідей виявилося, що більшість ґазет українізувалася або українізується протягом найблизчих двох місяців. Російською мовою видаються ґазети голозним чином в робітничих районах, де більшість захожого і корінного населення говорить російською мовою, а саме — в Донбасі, Катеринославі, Миколаєві і частинно в Одесі (без губернії). На Київщині майже всі ґазети українізовано, з винятком „Пролетарской Правди“. Ґазета „Красная Армія“ українізована на половину.

Посилаючись на ці дані, „Ратау“ повідомило своїх уповноважених, що з 1. вересня Чернигів, Полтава, Житомир, Винниця, Запоріжя та Київ одержуватимуть інформації по дроту українською мовою; Бахмут, Одеса, Катеринослав та Миколаїв — тимчасово російською мовою, до повноти українізації всього державного апарату на місцях.

Інформації для селянських ґазет, а також багатьох на Україні міських та сільських стінних ґазет надсилається по радіо виключно українською мовою. („Вісти“, ч. 195, 29. VIII. 24).

Українізація на Черкащині.

По школах заволяться підручники українською мовою. Міське вчительство, ворогуючи потай, всеж таки починає українізувати школи Українізація апарату і радянських службовців почалася заснуванням курсів українознавства. Курси існували 5 місяців, але наслідки незадовольняючі, не було здатних керовників і викладачів. Так стоїть справа у місті. В окрузі справу українізації поставлено краще, бо робітники на селах і вчительство в більшости селянського походження, тому і справа з українізацією тут простійша. Молодь, що закінчила трудові школи, молода сільська інтелігенція, подає надії, що з ними вже годі буде балакати про українізацію. („Більшовик“ 23. VIII. 24).

Засуд в процесі Дерещука.

По 30 годинній нараді суд засудив головних обвинуваченых: Петра Дерещука, Криничку і Артишенка до вищої міри кари (розстріл). З решти підсудних частину звільнено, частину засуджено до умовної кари.

Київська Лавра — музейним городном.

Київська автокефальна релігійна громада робила старання, щоби їй відступлено лаврський успенський Собор, але в цім їй відмовлено, бо ціла Лавра віддана в розпорядження київського губернського відділу просвіти для „музейного городка“.

Майбутня столиця України.

В звязку з проектами електрифікації України і використання для цього дніпровських порогів коло Запоріжя (Александрівськ), радянська преса пророкує цьому місту стати головним економічним, комунікаційним, а в слід за тим і політичним центром України, тим більше, що Запоріжя займає центральне географічне положення на Україні, поблизу Кривого Рогу і Донбасу, є вже тепер важним залізничим узлом, виявляє ознаки промислово-економічного розвитку і зросту населення. В Запоріжю будується тепер внутрішній морський каботажний порт, до якого доходитимуть пароплави з Чорного Моря, а вище Запоріжя, в Кичкасі, будується річна пристань, як останній пункт річного пароплавства по верхньому Дніпрі. В Запоріжі буде перегрузка товарів з річних на морські пароплави. Тут збудується найбільшу на Україні гидро-електричну станцію.

Нова перевірка студентів.

Дня 5. вересня ц. р. почалася на Україні нова перевірка студентів радянських Високих Шкіл. В даному випадку як і в попередніх йде про так зване скорочення числа тих студентів а ще точнійше про нову „чистку“. По медичних інститутах міщанський елемент („Вісти“ ч. 199) становить 75 проц. і саме від цього елементу на ново збираються там прочищувати високі школи. Між мотивами тої нової перевірки подаються такі: „скорочення числа учнів інститутів і роббфаків (робітничих факультетів) необхідне з таких причин: а) треба звільнити інститути від надмірної перегрузки, щоби забезпечити їм нормальне шкільне життя; б) треба, щоби число учнів інститутів відповідало потребам народнього господарства, державного і культурного будівництва в кваліфікованих фаховцях; в) треба викинути тих учнів, що не відповідають шкільним вимогам інститутів і є для останніх балястом“.

Нова виборча кампанія.

Як що року, так і тепер осінню починається на Україні виборча кампанія до всіх радянських установ почавши від Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету а скінчивши на сільських Виконавчих Комітетах. У звязку з цею кампанією затверджено вже склад Центральної Виборчої Комісії. Головою Комісії назначено дотеперішнього секретаря ВУЦВК-ту Буценка. („Вісти“ ч. 199. з 3. IX. 24).

Зєдинені Держави і Европа.

Недавно республиканська партія Зєдинених Держав видала перед виборами на президента книжку, в якій зазначено провідні лінії її політики. Питання про відношення до европейських справ займає там перше місце. Автором згаданої книжки має бути державний секретар Хюз (Hughes). Провідна думка цієї програми — не вмішуватися активно в европейську політику. Це становище є протилежне до становища демократичної партії, якої кандидатом є Дейвіс (Davis).

Республиканці є ворогами участи Зєдинених Держав у Лізі Націй з огляду на те, що їх країна складається з надто великої скількости

ЛЬКО БОРЩАК.

Лист з Парижа.

У царстві ревеляцій.

У самім серці Парижа є місце, де завмирає шум бурхливих улиць, куди не досягає буденне життя, — справжній острів мовчанки та задуми. Там стоїть велика та роскішна палата „Національний Архів“. Входите до неї широким двором в кольонадами, які мають елеґантність та простоту найбільше аристократичної архітектури. У середині: багатство незвичайне; — сальони прикрашені архитворами франц. XVIII ст., дорогі меблі, високі зеркала у золочених рямах, з гирляндами.

І в цій чарівній обстанові, під склом чи у великих пакетах переховуються такі багатства, що беручи на увагу нинішні ціни автографів — можна би ними сплатити всі борги европейських держав. А коли би покласти їх поруч себе, вони покрили би шлях від Парижа до Еспанії.

Це французький Національний Архів, у стародавній палаті Субіза. Злізаючи з трамваю чи підземельної залізниці у найшумнійшій частині міста, біля городської думи, за кілька хвилин у цьому-ж центрі ви переноситесь в інший світ. У салі мало тут осіб; спокійні, працьовиті люде; та здебільша постійні. Хто раз засмакував у причаді цього місця — отроєний ним на все життя. Коли не рахувати словників та інформаційних підручників — книжок тут нема. Нічого сучасного; усе тут у минулому; найновійші документи доступні вам з перед 50 літ. Такий постійний контакт зі старовиною, перелистування оригінальних документів надає працьовникам якусь особливу мелянхолію, немов би вони торкалися тайн помершого. Тут мало розмовляють і то на дивній мові, незрозумілій для профанів: „Ви де? Вже „BB 28“? — Ні, на FG II. — „А я закінчив 02 і переходжу до АД 17“.

Велитенська збірка документів поділена на 35 серій, з яких кожна має свою одну букву або більші, а ці на під-серії з числами. Два місяці тому панував тут виїмковий рух — але всеж досить сулокійний, бо тутешні гості не люблять маніфестацій. Трапилася велика подія: вийшов з друку загальний каталоґ цілої серії F 7. Чи ви знаєте, що це значить? Правда, від такої події не зміниться курс франка, ні англо-французька політика, а проте від неї відчинитьс' нове вікно на історичну темряву минулого. Серія F 7, це відділ 12.000 пакунків, реєстрів та картонів, а в кожнім з них до тисячі документів.

А щодо змісту, то в цій серії є всі папері дотичні страшного колись „Комітету Громадянської Забезпеки“, Конвенту, Поліції вел. Революції, Фуше та Наполеона, поліційні справоздання всіх еміґрантів та „підозрілих“, листування всіх округів з центральною владою аж до наші дні.

Коротко кажучи: нема найменшої події у Франції за останніх 130 років, яка не мала би свого відгуку. Я не студіюю доби фр. революції ні Імперії, а шукаю лише того, що торкається України. А проте, що за велика спокуса: прочитати це або інше. Людська цікавість, нічого не вдієш...

Правда, серія F7 була вже трохи відома історикам. Першим, що проник у цей безмежний лябіринт випадково, не маючи нитки Аріядни, був Іполіт Тен. І тому такі спірні є висновки його славних „Початків сучасної Франції“. Щоби уявити собі незвичайне багатство поліційного архіву, досить кинути оком на три томи нескінченої ще праці Ернеста Готеріва (нащадка славного Наполеонівського дипльомата) мабуть автора меморіялу про утворення незалежної української держави.*) Щодня Наполеон одержував від Фуше доклад на 30 сторінок про все те, що діялось в імперії. Деб не був Імператор: у Парижі, у Мадриді, у Берліні, у Москві, у поході, він інформував його про все: вбивства, крадіжі, пожежі, курс біржі, нові пєси, арешти заговірників, стежі за підозрілими, а навіть про легку поведінку великосвітських дам...

Скільки там авантюр, романів, переслідувань, фальшивих імен, інтриг, хитрощів, зрад! Скільки щоденних трагедій! Адже тогочасні вязниці одчинялись під впливом сатиричного куплєту, злосливого слова на Володаря, а на „Grenelle“ розстрілювали... Ще й нині, мимохіть згадуєш зі жахом страшного шпигуна, що з глибини свого бюра спокійно, скептично та іронічно щодня списує у сзоїм рапорті князів, королів, військових, високих урядовців, письменників, артистів, пречесна та легке жіноцтво. Фуше мав рацію, кажучи у своїх споминах, що „торкався пальцем усіх мерзот і студіював найгірші гидоти людства“...

Страшна машина Фуше сильно збагатила Національний архів. Крім бюлетенів для Наполеона є там ще біля 600.000 рапортів, на підставі яких він складав їх! Він мав довкола себе цілу армію аґентів, поліцаїв та шпигунів. Ними були: власники каварень, що розмовляли зручно з гістьми, дами, що приймали у своїх сальонах, черці, фризієри, льокаї, бувші ґвардейці Людовика XVI, князі, а навіть ...сама цісарева Жозефина. Вся Німеччина, Австрія, Італія, Анґлія, Еспанія, Росія — були повні аґентами Фуше. Все це підслухує, доносить, випрохує, пише і все це листування з примітками „міністра“ стає матеріялом для складання індивідуальних „dossier“ — поліційних табель для „грішних“ громадян. Все це поскладане і зареєстроване істнує донині і є невичерпаним джерелом хронікарів та письменників.

. . . . . .

На старім годиннику „Louis XV.“ — бє шість. Це час розставатись з минулим. Поволі, неохоче, встають зі своїх місць працюючі. Сама служба, що приносить і відносить документи, і ті, що надихались пороху минулого, не квапляться... Виходите знову двором зі широкими кольонадами і за кілька хвилин ви в центрі бурхливого Парижа. Але ваші думки ще там, у палаті Субіза, і ніколи так сильно не почуваєте правди у словах Огюста Конта: „Мертві панують над живими“...

*) Цей меморіял обговорений мною у статті „Napoléon et l' Ukraine“, в Revue des Et. Nap. 1922. VI...

рас та народів. Вони лякаються, що національна боротьба, яка кипить в Европі, може перекинутися на Зєдинені Держави. Инше діло бути в контакті з Лігою Націй, а инше ставати на боці якихсь европейських держав і дати втягнутися у суперечку ворожих конфліктів. Такою невтральною стриманістю хоче Америка використати своє упривілеюване становище по війні. Вона хоче залишитися найвищим суддею в европейських спорах. Зміцнена економічно, супроти знесиленої Европи, вона нагадує свої заслуги, віддані европейській культурі підчас війни. Те, що було вислідом простого „бізнесу": участь у війні — Америка хоче нині змалювати як акт культурної вартости.

Гріш грає нині у полагоджуванні міжнародніх справ більшу ролю, як перед війною. Нема сумніву, що наслідки останньої війни виявилися також у захитанні основ законности та моралі. Одначе від цих фактів ще досить далеко до висновку, що Америка є покликана до відродження европейської культури. Місійна подорож Вільсона в Европу, з його 14 пунктами „нової свободи" — скінчилася невдачею. Гасла самовизначення ще повторяються на далі, але шляхи їх здійснення є такі покручені, як інтерпретація „справедливости" в устах тих, що можуть чхати на неї, маючи за собою силу. Американські бізнесмени можуть багато дечого навчити Европейців.

Американська техніка могла би счинити революцію в родинним та громадським житті $^3/_4$ Европи, якщо її можна би замовити собі контрактово з Нію Йорку. Але з імпортом нових ідей — важша справа.

Інтелєктуального виснаження чи морального захитання білої раси не можна направити впливом добрих техніків та бізнесменів. Вплив Зєдичених Держав на відбудову Европи є не впливом иншої культури та моралі, а зрівноважених, добре забезпечених фінансістів. Роля таких досвідчених, практичних діячів є чимала. Европа не лише не дорожитиметься від їх впливу, але навпаки здбатиме про зміцнення взаємин з ними. Участь Америки в Лізі Націй внесе новий тон обективности та спокою, який важко вдержати представникам держав та народів, подразнених, огірчених та зневірених наболілими клопотами.

Англьо-саксонська культура має прикмети незвані народам европейського суходолу. Та головне питання в тому: чи Англія та Америка вможуть спільно протиставити солідарність своєї культури — розпорошеній культурі инших народів, які цієї спільности не добачують і не бажають.

Так само як 150 літ тому, коли поневоленій та знесиленій Америці прийшла на підмогу Европа, нині Америка може допомогти Европі майном та організаційним хистом. І при цій нагоді скористати ще з неодного невідомих Америці джерел европейської культури, яких засипали румовища війни, але які вистачать їй на нових 150 літ праці.

Дрібні вістки.

„Визволення" мало конференцію з Грабским у справах „кресової" адміністрації і зем. реформи. Становище премєра не задовольнило партії, яка мабуть перейде до гострої опозиції.

В Чілє (Південна Америка) захопили владу військові кола. Президент Республики був примушений уступити; він піддався під охорону посольства Зєдинених Держав.

В Польщі на підставі льондонської угоди випущено кількадесять політ. нємецьких вязнів на волю

Військова міжнародня комісія контрольна в Німеччині не зустріла в виконуванню своєї діяльности ніяких перешкод з боку місцевих чинників.

На Кавказі проголосила радянська влада стан облоги в звязку з протибольшевицьким повстанням в Грузії.

Німецькі націоналісти домагаються від уряду чимшвидшого відіслання союзним воєнним комісіям ноти зі скиненням відповідальности за останню війну. Нота буде відіслана щойно по новій постанові уряду в цій справі.

Тірпіц, був. адмірал нім. воєнної фльоти, нині лідер нім. націоналістів, заповів оголошення усіх тайних актів воєнного морського архіву.

Бої за Шанґхай ведуться вже в 10 км. від міста.

У французькому закордонному міністерстві будуть на днях переведені великі персональні зміни.

III. Інтернаціонал і українська справа.

Недавно подали ми за польськими газетами, а раніше за пів-офіціяльною АВ (Агенція Всходня) текст ухвали Коміптерну в національній квестії взагалі, а в українській справі зокрема. Одначе поданий польською пресою текст резолюції віддавав тільки її досить широкий зміст. Тепер є ми в спромозі подати повний текст тієї резолюції з чисто інформаційними цілями. V. Конґрес Коміптерну виніс в українській справі, а тіснійше кажучи в справі українських національних територій, що остають поза межами У.С.Р.Р., отсю резолюцію:

1. Українська справа є одною з найважливійших національних справ Середньої Европи, якої розвязання диктується інтересами пролєтарської революції як у Польщі, Румунії та Чехословаччині, так і по всіх сумежних країнах.

Конґрес констатує, що українські справи у Польщі, Румунії та Чехословаччині складають є д и н у українську національну справу, що вимагає загального революційного розвязання для всіх цих країн.

2. Українське населення в анектованих Польщею, Румунією та Чехословаччиною областях є переважно селянське, що зазнає великого селянського (!) гніту, через що боротьба за національне визволення в цих областях якнайтіснійше сполучена з боротьбою проти землевласників, капіталістів та урядовців. Це утворює твердий грунт для міцної спілки селянства з пролєтаріятом цих країн в єдиній боротьбі проти соціяльного та національного поневолення.

3. Конґрес констатує, що гасла автономії для Прикарпатської України в Чехословаччині, або для Західної України (Східна Галичина, Волинь, Підляша, Волинське Поліся та Холмщина) у Польщі, або для Бесарабії та Буковини в Румунії направлені до утворення коаліції заможних шарів українського селянства з пануючими клясами Чехословаччини, Польщі та Румунії і служать для закріплення економічного та національного поневолення селянського населення цих земель і тому компартії цих країн повинні їх відкинути.

4. Підтримуючи висунуте компартією гасло боротьби проти анексії Румунією Бесарабії і гасло державного самоозначення Бесарабії, Конґрес одночасно вивнає за необхідне проголошення комуністичними партіями Польщі, Чехословаччинч та Румунії гасла обєднання розірваних імперіялізмом на части українських областей в Радянську робітничо-селянську Республику.

Конґрес констатує успішне переведення цього гасла комуністичними партіями Польщі та Румунії (!).

5. Конґрес разом з тим підкреслює, що революційна боротьба українського селянства в Польщі, Чехословаччині та Румунії за національне визволення може бути успішною лише при тій абсолютно необхідній умові, коли українське селянство всю свою боротьбу й організацію збудує на найтіснійшій спілці з боротьбою робітників та селян за повалення влади капіталу, якою керують компартії цих країн.

6. Конґрес покладає в обовязок комуністичним партіям Чехословаччини, Польщі та Румунії всебічно допомагати зміцненню й розвиткові комуністичних партій та організацій цих українських областей. Конґрес з задоволенням констатує досягнені в цьому відношенні наслідки в цих країнах.

7. Потверджуючи рішення II. зїзду компартії Польщі й V. конференції компартії Західної України (Галичини), направлені до утворення сприятливих умов для комуністичної пропаганди й організації в Західній Україні, Конґрес визнає також доцільним для координування праці встановлення періодичного контакту між комуністичними організаціями Західної України, Прикарпатської України та Буковини, а також контакту їх з КПбУ, при залишенні суворо централізованого керовництва з боку компартії Польщі, Румунії і Чехословаччини цими організаціями.

8. Конґрес радить компартіям Польщі, Чехослозаччини та Румунії розпочати спільну працю по справах українського національно революційного руху, видання відозв, організації загальних селянських зїздів і т. п.

Висліди женевських нарад.

Як ми вже зазначували: від теперішньої сесії Ліги Націй не можна було сподіватись великих реальних наслідків. Нав'ть справу, яку, як гадали, вона вирішить без сумніву: щодо вступу Німеччини в члени Ліги, відкладено. Правда, що цьому стала на перепоні свіжо оголошена заява Німеччини, яка рішуче скидає зі себе відповідальність за війну.

Англія не встигла перевести всіх своїх пропозицій. Мекдонельд виявився не таким гнучким дипльоматом як Еріо. Хоча з другого боку слід зазначити, що пропозиції Англії були більше радикальні, сміливійші, і тому, природно, зустрілись з більшою опозицією. У другій своїй промові, Мекдонельд підкреслював пункти, які дали притоку до фальшивих висновків: про однозгідність, у головних рисах, англійських мирових ідей з французькими, про щире відношення Англії до т. зв. малих народів, чи пак: держав. За те про справу Німеччини дискретно промовчав.

Справу литовських домагань щодо Вильна передали до комісії. Її мабуть на разі не вирішать, з огляду на успіхи польського делєґата гр. Скшиньского, який за свою промову одержав з рук Еріо, від Франції аж відзначення: стяжки почесної Легії.

На закінчення дискусії про забезпеку та розброєння, збори Ліги прийняли однозгідно дня 10-го резолюцію складену при порозумінні премієра англійського та французького, такого змісту:

„Приймаючи до відома заяви урядів представлених на зборах, збори добачують зі задовольненням у цих заявах підстави до порозуміння в напрямі тривкого миру і тому рішають, щоби вирівняти ріжниці поглядів у цих заявах настільки, щоби мати змогу в якнайблизчім речинці скликати за посередництвом Ліги Націй міжнародню конференцію щодо розброєння. Комісія I-а і III-а мають прослідити документи в справі забезпеки та обмежень зброєння, а з окрема: замітки поодиноких урядів щодо проєкту трактату про взаємну допомогу, який приготовано згідно з постановами третіх зборів Ліги, а також мають розглянути инші пляни приготовані та складені у секретаріяті від часу оголошення згаданого проєкту. Крім цього ці комісії мають прослідити зобовязання зазначені у статтях Ліги, дотично гарантій забезпеки, які могли би вирінути у звязку з арбітражем (міжнар. мировим судом) чи обмеженням зброєнь. Першій комісії доручають перевірити статті дотично конфліктів між державами і ввести потрібні поправки, а також розглянути питання: в якій мірі можна доповнити 36 статтю § 2 міжнароднього трибуналу на те, щоби її лекше можна прийняти, маючи на увазі зміцнення солідарности та забезпеки народів шляхом мирової розвязки всіх можливих конфліктів, які можуть вирінути між державами".

Побачимо: чи дотичні автори цього проєкту дадуть собі раду з тими усіма питаннями, яких лише торкнулись дипльомати у Женеві. Справа сотворення міжнароднього трибуналу є одною з найстарших та найважших проблєм нормального розвитку держав та народів. Дипльоматичні питання мають прибрати форму юридичну. А паралєльно з працею над виробленням статуту, на який згодились би головні держави та якнайбільша скількість народів мусить іти праця в напрямку поліпшення самих умовин життя народів, що не можуть погодитись зі станом витвореним версальським договором.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразова вписове 50 сот. Число уділів необмежена. Поруна 2-кратна.

Преса.

Університетська справа в освітленні польського демократа. — Інтервю проф. Цоля.

Польський демократичний щоденник лодзький „Глос польскі" помістив 31. серпня ц. р. передову статтю пера п. І. Мазурского п. н. „На манівцях". Стаття в цілости присвячена українській університетській проблємі. Вона являється білим круком серед необмеженого числа статтей і статейок про цю справу, розкинених по всіх польських газетах. — Ці останні підходять до справи з правила нещиро, трактують її з шовіністичного вшехпольського становища та пускають про неї найріжнороднійші дивогляди, напоюючи безкритичну сіру масу польської суспільности отрує ненависти та упередження до цілої університетської проблєми. Автор названої статті дивиться на справу виїмково (на польські відносини) тверезо і поборює щиро й отверто найновійшу концепцію заснування українського університету чи його завязку в Кракові.

Він пише:

„П. Станіслав Грабскі не одержав справді портфелю міністра освіти, але дух його очевидячки управляє міністерством і диктує вказівки п. Міклашевскому. Проект заснування українського університету в Кракові, який вже в найблизчому часі має бути зреалізований, носить виразні ендецьку печать і є продуктом тої особливої державної мудрости, яка знаменує партію того політика".

Автор обвинувачує Тугута за те, що він накладав перед феріями з правицею і баламутив польську демократію блахманами про те, що ніби то йому вдалося примусити правицю до зроблення „першого кроку" в національному питанні. Тугут порушив вправді національну проблєму з місця, але зіпхнув її на манівці, віддаючи розвязку в руки ендеків. Автокритична метода Тугута не може принести ніяких добрих результатів у цій справі.

„Слідуючим кроком на тих манівцях буде заснування українського університету в Кракові. Вже сам помисл робить враження чогось штучного, фальшивого, обрахованого на зовсім чужі для науки й освіти цілі. Перед війною заснування українського університету було передрішене для Українців. Ці останні хотіли мати його у Львові і не хотіли слухати про инший осідок. У Львові є їхні осередки о-

світи Т-во ім. Шевченка, Ставропігія, тут є бібліотеки і збірки, які зуміла до тепер зібрати їх культурна самопоміч. З таких підстав повинен при нормальних відносинах вирости український університет. Попри те, Львів, як більше місто, в осередку шляхів Сх. Галичини має всі дані до стягнення та приміщення молоді, що відається науці. Чиж можна ігнорувати її потреби і належні домагання? Отже для кого мається засновувати цей університет? Царат, йдучи позірно на уступки для національних і релігійних потреб польських „інородців", давав їх у такій формі, яка утруднювала або робила неможливим осягнення самої їхньої мети, а значення даної інституції зводила до нулі. Довгі літа викладали польську мову в середніх школах по російськи. Для католицького духовенства удержувано академію у... Петербурзі. Ці знамениті зразки національної політики царату присвічують очевидно його наслідникам на нашому ґрунті. Робати український університет у чужому і цілковито невідповідному осередку значить засудити його згори на непродуктивність, на недостачу студентів, на невдачі та застій. Навіть з огляду на закордонну опінію цей помисл цілковито невдячний і некорисний тому, що ніяка европейська думка не погодиться з такою роввязкою національно-культурних завдань і в такому інтернуванні високої школи добачить явний доказ підступної боротьби з чужим народом, з його культурою і освітою. Навіть в такому тісному утилітарному обсязі, в якому розуміє національні реформи правиця, а в якому не годиться їх трактувати демократичній державі, спроба з українським університетом у Кракові заведе і принесе нам тільки моральні втрати та упокорення. Українці не згодяться на таку розвязку і на наш крок відповідять бойкотом, якого форм відгадати неможливо.

Таким чином відповідальність за університет, його розвиток, його долю спаде на уряд і польську владу, а буде це невдячний тягар. Українці при піддержці европейської опінії будуть голосити по світі, що Польща не дотримала кілька разів повтореної обітниці, що заснувала у своєму власному місті, яке не має нічого спільного з Україною, карикатуру університету для збаламучення опінії і тим більшого осміяння репрезентованої цим університетом нації. Ситуація загостриться а державні трудноші зростуть. „Перші кроки" творять безперечно заслугу своїх ініціяторів, але лише тоді, коли поставлені на властивій дорозі. В противному випадку кривлять раціональне відношення до справи, утруднюють її розвязання і загострюють істнуючі противенства. Нічо не творить такої перешкоди на шляху до національного порозуміння, як нещирість і зла віра, яка одною рукою дає, а другою відбирає і псує наслідки своєї власної концесії. В такому обвинуваченні оставатиме наш уряд в очах національних меншостей так довго, як довго інспіратором і керманичем дотичних реформ буде ендеція".

Стільки написав про краківську університетську концепцію п. І. Мазурскі. Ми додамо від себе хіба ще те, що останнє його речення відносимо не лише до ендеції і польської правиці, але й до польської лівини, що трактує всі справи якраз по лінії ендеції.

* * *

Краківський „Час" у ч. 207. з дня 12. вересня ц. р. приносить інтервю свого кореспондента з професором д-ром Цоллем про заходи біля заснування суррогату українського університету в Кракові. Проф. Цолль був покликаний урядом як експерт до цієї справи. Він переповів кореспондентові „Часу" цілу історію польських урядових заходів біля заснування українського університету, почавши від відомої 24. статті закону з дня 26. вересня 1922 р. аж до покликання його на експерта в цій справі.

Проф. Цолль підчеркнув ту обставину, що попри закон з 26. вересня 1922 р., який справу заснування університету порішив, справа ця вимагає ще й спеціяльного закону на те, щоби впровадити в життя закон з 1922 р. Такого спеціяльного закону вимагає знова закон про академічні школи з 1920 р. (4. стаття.)

Зогляду на те, що закон з 26. вересня 1922 р. передбачив і речинець приступлення уряду до заснування університету (найпізнійше по день 25. жовтня) уряд взявся за підготовчу акцію в цій справі ще в червні ц. р., коли то йому запропонував ролю експерта. На думку професора Українці мають кілька поважних наукових сил, якими можна обсадити деякі катедри фільософічного і правничого виділу. Стільки сил, щоби обсадити всі катедри на названих бодай двох виділах серед Українців нема. Такі думки снував проф. Цолль репортерові з „Часу". Далі він зазначив, що перед урядом стала тверда проблєма, де примістити університет. Він міг повстати при трьох університетах або у Варшаві або в Кракові або у Львові. Найбільш підходячим місцем для нього був би Львів, бо там є зосереджковані всі українські культурні й наукові засоби, але у Львові не можна його заснувати з огляду на антагонізм між обома націями. Варшава була невигідна з огляду на велику віддаль від Сх. Галичини. Найдогіднійшим показався Краків з огляду на найстарший університет і на найбільші наукові засоби, та з огляду на те, що він даватиме найспокійнійші передумови для праці, вільної передовсім від національних сутичок.

Уряд звернувся до сенату краківського університету в цій справі. На засіданню дня 3. липня ц. р. під проводом ректора Лося Сенат згодився уділити допомоги українському університетові, наприклад при габілітації доцентів, приниманню студентів з українського університету (на мові проф. Цолля це зветься руский університет) на деякі виклади ягайлонського університету, іспитуванню тих студентів з деяких предметів і т. д., але під такими умовами: 1. та поміч нічим не причиниться до вкорочення стану посідання Ягайлонського університету. Український університет отже мусітиме мати власні викладові салі, окрему адміністрацію, окремі наукові заведення, студенти українського університету будуть на Ягайлонський університет вносити всі подання на польській мові.

Та допомога буде унормована докладно умовами, які заключать зі собою обі академічні сенати.

Уряд приняв до відома ці постанови сенату Ягайлонського університету і рішив заснувати в Кракові не університет а „рускі інститут" на правах університету з власною адміністрацією, сенатом і з характером правної одиниці. Далі уряд рішив звернутися до українських учених, щоби порозумітися в справі обсади катедр, що він і зробив. Одначе ті українські вчені, з якими уряд порозумівався, однодушно з деякими плянами уряду не погоджувалися. Доведення до спільного знаменника становища уряду і становища українських професорів вимагає ще довгої дискусії. Уряд рішив тепер—каже далі проф. Цоль—створити мішану комісію і переказати їй всі, вимагаючі дискусії справи для вирішення і поставлення відповідних внесків.

Ось стільки довідуємося ми про цю справу з ревеляцій проф. Цолля. Одначе не можна сказати, щоби це було багато. В усякому випадку проф. Цолль всього не сказав а ще більше не договорив, хоч і почав говорити.

* * *

Визиваюча поінформованість.

Перший, зовсім незручний комунікат з праської наради в справі українського університету при допомозі півофіціяльної АВ. обійшов вже цілу пресу в Польщі. Не улягає сумніву, що небавом появиться цей комунікат і в закордонній пресі, зі шкодою для нашого становища в університетській справі. Як визиваючою є поінформованість польської півофіц. агенції і польської преси, нехай свідчить сам комунікат:

„Українські учені оголосили на днях по нарадах, відбутих в Празі, заяву, в якій годяться представити польському урядові свою опінію в справі заснування українського університету, одначе ставлять як умову, щоби його осідком була українська територія. П. проф. Студінського наділяють повновластями до дальшої виміни думок з польським урядом, а д-ра Романа Смалк-Стовського просять дальше посередничити. Ту заяву підписали найповажнійші українські професори, як Іванів, Горбачерський,—Степан Смалк-Стовський, Ол. Колесса, Кир. Студзінський, Стан. Мещанський і Станислав Рудницький.

Як бачимо, то з проф. д-ра Івана Горбачевського повстало дві особи: Івовіч і Горбачевський, проф. Стоцький перемінився в Смалк-Стовського, д-р Ст. Дністрянський в Мещанського, д-р Степан Рудницький в Станислава Рудницького, а проф. Студинський раз виступає як Стубінський, а другий раз як Студзінський. У варшавській „За Свободу" д-р Іван Горбачевський теж уявляє собою дві особи: проф. Івонши і проф. Хорбачевський, д-р Стоцький називається Слоцький, а проф. Колесса — Комса.

Думаємо, що й польській пресі годиться знати імена і прізвища найповажнійших українських учених.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Таргі Всходнє.

Вже стільки говорилося, писалося і малювалося про „Таргі Всходнє", що я вкінці рішив прикрасити їх своєю парсуною, тим більше, що там вже бували й другі високопоставлені особи. Признаюся: я йшов з певним недовірям і упередженням. Але те, що там побачив, було таке імпозантне, таке величаве, що можна було сконати. Я ще до тепер маю завороти голови, як після поліційного переслухання і не знаю, чи зможу передати бодай в части те, що там бачив, чув і відчув.

Всеж таки попробую.

„Таргі Всходнє" названі так від того, що лежать на полудне від Львова на повиставовій площі. На них виставляється все що можна і що треба виставляти. Очевидно найбільше виставляє там сам господар. Але і інші держави поприсилали свої спеціяльности в наївній надії, що хтось шонебудь замовить.

„Польською дорогою" входиться на площу...

Зараз на вступі вдаряють в очі чепурні поліцієнти, які мабуть теж належать до експонатів.

За їх плечима піднімається в захмарене кресове небо, павільони краєвого і заграничного промислу.

Перший павільон, у стилю короля Цьвочка, носить заслужений напис: „Staropolska gościnność".

В нім:

...Brama na wściąż otwarta przechodniom
ogłasza,
Że gościnna i wszystkich w gościnę zaprasza...

При вході дають (за марних кілька золотих) polski barszcz і polski wódky. В павільоні розвішене все, що відноситься до гостинности. Отже: декрети в справі азилю в Польщі і документи безплатного відставлювання російських горожан до Совдепії. В стоїть пару знаменито випханих союзників, які померли з переїдження в палацах Каліша.

Другий павільон називається: „Za naszą i waszą wolność". В нім зібране все, що тільки може доказати правдивість повисшої девізи. Там, між иншим, виставлено з музею Собєского мосяжного бика, у якому палено ребелянтів з „Dzikich Pól", пояс Гонти з його рідної скіри, моделі: Бугшопів коло Берестя, таборів: у Домбю, Пикуловичах і Тухолі хоч це фактично виріб австро-німецький! Там є теж инші середновічні прилади.

Третій павільон це експонати Горішнього Шлеску. Він носить назву: „Polnische Wirtschaft" і виказує наглядно розвиток гірничого промислу від часів прилучення тих земель до другої мами.

В „Pawilonie Kresowym" знайшли місце всі вироби польських окраїн. Там є кілька зразків „Cholery brodzkiej" і „Fujary z Mościsk". На почесній стіні висять „Ustawy językowe" з трома язиками: українським, білоруським і литовським... В кутку причаїлася стрепіхата жидівська борода.

Крім цих трох великих павільонів є ще два менші

Один: астрономічний, в якім представлена „Polska jesień" і „Ruski miesiąc", а другий „Szopka Krakowska". В нім останнім є прекрасно зроблений модель університету і кілька маріонеток, зовсім подібних до деяких наших учених.

Отсе все, що міг я запамятати з польського відділу.

Чужі держави теж богато прислали на виставу:

Англія: Англійська хороба й англійські плястри. Демонстраторами два типові Англійці з Коломиї.

Франція: французькі тіста, французька муштарда і французька салата.

Америка: бізнес, аффідавіт і амер. золото.

Німеччина: Квас пруський і „Pruskie wywłaszczenie".

Африка: Африканський мул і пісок зі Сагари.

Італія: Макарони, Лязарони і Чічероні.

Арабія; Гума арабська і арабські авантури.

Іспанія: Свіжі бацилі „Іспанки".

Португалія: Нові моделі штанів.

Персія: Перський порошок і перське око.

Туреччина: Турецький святий і осел дарданельський.

Як бачимо, кожда держава вислала від себе все, що має найцікавійшого і найбільш оригінального, хоч могли виставити „ruską krynde" в особах: палкого Лісковацкого, спопелілого Костецкого і апісовато преподобного Заяца.

Ми, Українці, нічого не виставили. Але зате „Таргі Всходнє" будуть для нас наукою, що тільки міжнародні торговельні зносини можуть дати надію на майбутню великість теперішньої мізерії.

Галактіон Чінка.

З театру.

„Синя птаха", *російський артистичний театр.* Шість гостинних виступів у Львові.

Нарис історії цього театру, фотографію цілої трупи й поодиноких артистів та всілякі инші інформаційні подробиці ви найдете у прегарно виданих реклямових зшитках, які для чужинців замовила дирекція, вибираючись у турне по двох півкулях. Зміст вечора й імена дієвих осіб вичитаєте у програмках. Але все воно вам непотрібне. Найкраще: нічого не знати про цей театр, прийти на виставу і вийти — завороженим, завороженим чаром того, що ви, несподівано, побачите.

Враження з вистави „Синьої птахи" таке своєрідне, як своєрідним є оцей театр. Що це саме за театр? Драма, опера, балет, водевіль чи кабарет? Усе разом, і все — на недосяжних вершинах артизму. Сила драматичної експресії, дзвінкість сольових голосів та зіспівання хору, клясична ритміка і гармонія танкових рухів, гротескова легкість, ніжний дотеп елегантної сатири — а на всьому тавро витонченої сценічної культури.

На протязі двох годин півтора десятка разів піднімається занавіса.

Наче у калейдоскопі: півтора десятка образів розмальованих усіма барвами магічної кисти, півтора десятка різьб, виритих чародійним долотом. Всевладно панує режисер; по одному боці в нього — музичний ілюстратор, по другому — сценічний декоратор. Що може зробити ця незрівняна трійця з банального сюжету, сірої акторської маси і мертвої пустки сцени — це вам скаже вистава „Синьої птахи".

Взагалі сюжет або не грає ніякої ролі в ріжнородному репертуарі вистави або грає мінімальну. Головне — це стиль. Стиль в усьому: в експресіоністичних декораціях, дискретних світляних ефектах, у костюмах і характеризації. У стилевих рямцях стилевими є постаті дієвих осіб і — стилевою їх гра: голос, міміка й жест є тими причинками, що разом з усіма иншими складають одноцільний стилевий образ. Кожний образ в иншому стилю, кожний овіяний наскрізь иншою атмосферою. Не дивниця, що з кожним отаким новим суцільно стилевим образом зринає у глядача инший, цілком ріжний а проте яскраво скристалізований настрій. Попадаючи з настрою соняшньої ідилії музейного бідермаєрівського сорта („Зелений гай") в понурий настрій могутньої натуралістичної сцени із народнього побуту („Бурлаки"), й міняючи враження зручно інсценізованої сантиментальної пісні („Вечірній дзвін") на ефект, який приносить кінематографічна сатира на американську пословицю („Час, це гроші") то знову на таємне хвилювання середньовічної романтики („Балляда") з кінцем вечора глядач розуміє, що оклепаний вислів про мистецький пир инколи має дійсно свій оправданий зміст.

Про „Синю птаху" не можна висловлюватись инакше, ніж у суперлятивах. Поруч із „Синьою птахою" істнує у світі сила чудових театрів, істнує чимало високоартистичних т. зв. мінятурних сценок, до яких можна зарахувати й „Синю птаху". А проте „Синя птаха" є одна і її не можна порівнювати з иншими театральними імпрезами шляхом наївних запитів: „ко

театр кращий а котрий гірший". „Синя птаха" є одна, так, як одною є медіолянська „La Scala", одним був Тальма і одним Карузо, одною Дузе і одною Сара Бернгардт, одним є Райнгарт і одним Станіславський.

„Синя птаха" це не лише російський театр. Перш за все це — модерній театр. Національні московські мотиви перепущені в ньому крізь таку модерню призму інтернаціональної культури, що чужинець найбільш ворожо настороженний до всього, що віє з непривітної холодної низини між Невою і Волгою, в моменті вистави затрачує почуття окремішности своїх національних симпатій і антипатій. А виходячи з вистави й перевіряючи згодом свої рефлєксії, бажає собі одного: щоби рідна сцена піднеслась до рівня такого мистецтва, і щоби вона зуміла промовляти до ріжноязичної публики такою прозречистою мовою. *І. Кедрин.*

†

Дисциплінарна Рада і Прокуратура Львів. Палати Адвокатів запрошує всіх Товаришів-Адвокатів на **ЗАУПОКІЙНЕ БОГОСЛУЖЕННЯ** по померщому дня 19. серпня 1924 р. в Корчині незіджалованої памяти Віцепрезидента Дисциплінарної Ради і Адвоката у Львові

Д-ра Станислава Деринґа,

яке відбудеться в рим.-кат. Катедрі у Львові в суботу, дня 13. вересня 1924, о 12 годині в полудне.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи вступної статті п. з. „В гостях у союзника", кінець статті п. з. „Затяжна справа" і одну стрічку новинки п. з. „Переслідування селян над Збручем".

— **Конфіската „Свободи".** 37. число „Свободи" пошматував прокураторський олівець зовсім немилосерно. Зі вступної статті п. з. „Воля українського народу" осталася усього половина, а зі статті „Про гостину през. Войцеховского у Львові" не осталося й слїду, так що читачі „Свободи" не могтимуть довідатися про те, як пройшла ця памятна гостина. Крім того сконфісковано кінець статті п. з. Еміграційні трудности" та два місця в „Новинках".

— **Характеристичне оголошення.** На громадському уряді в Буску вивішено на днях оголошення такого змісту: Urząd gminny miasta Busk l. 2849. Ogłoszenie. Podaje się do powszechnej wiadomości tutejszej ludności, że sprawcami wczorajszego zamachu we Lwowie, na Najdostojniejszego Pana Prezydenta Rzeczypospolitej byli Żyd (syonista) i Czech niewiadomego nazwiska i pochodzenia. Sprawcy zostali ujęci i osadzeni w więzieniu. Powyższą wiadomość podaje się na mocy zarządzenia Min. Spraw Wewnętrznych w Warszawie i Starostwa w Kamionce str. Ł. S. Urząd gminny miasta Busk dnia 6. IX. 1924. — Без коментарів.

— **Нефортунні бандити.** До позду. ч. 16, який їхав з Кракова до Лодзі, кілька хвилин по виїзді поїзду зі стації Порай, впало до переділу II. кляси трьох замаскованих бандитів. Віддавши кілька стрілів на пострах, взялися бандити до граблення 3 купців, які їхали в передїлі. На щастя викликаний їхніми стрілами, аларм, примусив їх тікати з поїзду крізь вікна.

— **Срібні гроші.** Англійські чеканні заведення, в яких польське міністерство скарбу замовило собі срібні монети, доставлятимуть, від 1. жовтня почавши, мілїон штук двозлотових монет тижнево. Достава тріватиме 35 тижнів.

— **Мишача офензива на „кресах".** З околиць Камянця Подільського появився велитенські ватаги мишей, які винищуючи поля, наближаються скорим темпом до польського кордону. Радянські комісарії навіщених язвою повітів, звертаються до Москви з просьбою надіслання газових апаратів і других засобів боротьби зі шкідниками. Кореспондент „Правди" описує одну з мишачих колон, що мандрують крізь Волинь. За мишами тягнуться тисячі круків і бузьків. Мишачий „фронт" тягнеться на півтора кільометра ширини і три кільометри довжини.

— **З Дрогобича.** В Дрогобичі, при вул. Свіжий, повісилася жінка робітника Пастуха, який кілька тижнів оставав без роботи. — Там же при вул. Хреста вбив господар Загородний свою жінку сокирою в сні.

— **Хто напав на Стовпці.** Совітський уряд у відповіді на польську ноту в справі нападу на Стовпці заявив, що в Мінську не найшов він ніякої бандитської організації, яка мала б кермувати випадами на польські „кресы". Противно, совітський уряд стверджує, що з польської території переходять польські банди і тероризують населення на совітській области.

— **Несподівана передумова.** Англійські фінансісти заявили, що дадуть Росії позичку тільки на випадок, коли позичковий договір підпишуть... бувші власники знаціоналізованих фабрик та підприємств.

— **Ще один вибух в Букарешті.** Німецькі радіостації доносять з Букарешту, що невідомі люде доконали замаху на склад румунської амуніції у фортах поблизу міста. В повітря вилетіло 10 вагонів вибухових матеріялів. Поки що нема потвердження цеї вістки з инших жерел.

— **Тайфун на Формозі.** Про знищення, яке заподіяв тайфун на Формозі, доносять з Токіо: більша часть острова спустошена, 3600 домів завалених. 3800 поважно ушкоджених, 100 мостів завалених, 60 кораблів потонуло. Дуже ушкодженою вийшла з катастрофи пристань Такау.

— **Землетрус в Ерзерумі.** З Царгороду доносять, що в околиці Ерзеруму відчуто два землетруси. В 10 селах завалилося 30 процент домів. Шкоди великі.

— **Пожежа найбільшого парку світа.** Німецькі часописи доносять з Америки, що в найбільшому парку світа в Єловставн, зналася пожежа, яка обняла простір 5000 моргів. Всякі спроби опанування пожежі виявилися безуспішними.

— **Катастрофа в Палермо.** В Палермо, по закінченню евхаристичного конгресу запалася копула костела Сан Домінго. На щастя, підчас катастрофи костел був порожний.

— **„Совітський комісар".** Дня 10. ц. м. відбулася у Відні вистава комедії Чірікова під повищим заголовком. Премієра відбулася в 60 роковини уродин автора, який приїхав на неї з Праги. Публика і преса приняла пєсу, проти якої безуспішно протестувало совітське представництво, з запалом. Є це перша гета з історії совітської влади.

— **Самогубство фільмової зорі.** В Базелі поповнила самогубство німецька фільмова артистка Ева Май.

— **До боротьби з бандитизмом.** Найблизчої пятниці відбудеться у львівському воєвідстві нарада начальників поліційних відділів в справі успішнійшої боротьби з поширеним бандитизмом.

— **Авіятична катастрофа.** Коло Найштадту злетіло з підхмарних висот три французські літаки. Один з них впав на авіятійну ганґару, запалюючи її. Усі, що їхали тим літаком, згинули в полумю. Залога двох инших літаків вийшла з катастрофи з тяжкими ображеннями.

— **І в Парижу не роблять з вівса рижу.** Повинна би собі цю пословицю пригадати „Газ. Цодзенна", яка конфіскована час від часу навіть польською прокуратурою, задумує отворити свою експозитуру в... Парижі.

— **Нічого собі старшина.** Військовий гарнізон в Ченстохові може похвалитися „зразковим" старшиною, яким є капітан Коморек з 27. полку піхоти. Той пан, будучи дня 13. грудня 1922 р. безпритомно пяним, напав жінку поручника Мерзовіча, яка на неприличну пропозицію з його боку, зареаґувала пощочиною. Замість подякувати за науку і відійти, як пристало на старшину, Коморек почав бити нападену жінку і щойно стежа військової жандармерії вирятувала її з рук пяниці. Справу якось затушовано, але 12. квітня 1923 р. дійшло на цьомуж тлі до нового скандалу. Підчас суперечки Коморека зі своїм командантом Петриковским, останній пригадав йому скандальний інцидент. Ображений Коморек витягнув револьвер і двічі стрілив Петриковскому в голову, при чому тяжко його зранив. Цього вже не далося затушувати і Коморек станув оце перед судом.

— **Міжнародній конґрес боротьби з торговлею живим товаром.** Небаром відбудеться в Ґрацу конґрес боротьби з проституцією і торговлею живим товаром. З того приводу німецькі часописи поміщують деякі статистичні дані з даного обсягу. І так від 1. листопада 1919 р. до 1. мая 1920 зі самих тільки великих міст пропало 37.000 молодих жінок. Більша їх частина попала в руки гандлярів живим товаром, які вивезли їх переважно до балканських держав та до Америки. Одною з найбільших централь торговлі живим товаром є Гамбурґ. На скільки торговля живим товаром поплачує, говорить факт, що якийсь Ріттер, протягом літа 1923 р. продав якомусь Голяндцеві 50 дівчат за суму 60 мілїонів золотих марок.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

ПОЗІР! ПОЗІР!

РІК ОСНУВАННЯ 1890.

Знанний з перед війни виключний

СКЛАД МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ

А. Боденштайна

ЛЬВІВ, вул. ЛЕҐІОНІВ 37.

поручає всілякі **музичні інструменти** (фахово випробовані) по фабричних цінах т. є. **25% дешевше** як всюди. — Інституціям і кружкам колекції в сплатах. — Замовлення з провінції полагоджується відворотно. 3—3 377

Идеш до міста чи на баль,
Спершу глянь на черевики:
Успіх матимеш великий
Тільки пастою Ердаль!

Ердаль

ПРЕДСТАВНИЦТВО НА ЛЬВІВ

С. ЛЬОТРІНҐЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АҐЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.

Телєфон 17—07.

ПІД УВАГУ ПАНЯМ!

Сєсим маємо честь подати нашим Вп. Членям і Прихильникам милу вістку, що нам вдалося, по довгих заходах, прибрати до управи наших, від 25 літ істнуючих, **робітень білля і суконь** справді первоярні фахові сили, а то: управу відділу білля віддано фаховій Німкині, дальше управу відділу суконь обняла одна з найліпше в наших кругах записана й що до густу та смаку чи не одинока в нас в тім напрямі фахівчиня, — вкінці над т. зв. тяжкими роботами жіночого кравецтва, з осібна над виконуванням костюмів і плащів віддали ми нагляд дипльомованому і також в наших кругах широко відомому кравецькому майстрові.

Крім того даємо працю й хліб богатьом українським робітницям і **науку кільнадесяти ученицям.**

Тепер черга на наші давні і нові П. Т. Гості піддержати свою рідну установу. Прохаємо звертатися до нас ласкаво з повним довірям і віддати нам всякі з обсягу білля й суконь роботи, від звичайних перерібок до найвибагливійших строїв, а ми доложимо всіх зусиль, щоб довіря це поширити і утвердити в далеку, далеку майбутність.

Наш сальон принять отворений від 8—1 і 3—6 поп. Ціни наші значно дешевші чим по инших робітнях для шк. молодіжи даємо 30прц. опусту, робота наша густовна і солідна — тому нема відтепер причини спомагати чужинців коштом чести й праці. Чекаємо отже на Вас...

Жіноча спілка промислова „ТРУД", кооп. з обм. порукою
417 1-3 **Львів, Ринок 39** (вл. дім).

Біржа.

Львів, 10. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·20 — 5·21 канад. дол. 4·93 — 4·93½, чеські кор. 0·15¼ — 0·15¾, леї 0·02½—0·02½, франц. франк 0·28½—0·29, швайц. фр. 0·97½—0·98, анґ. фунт. 23·30—23.50.

Золото. 20 кор. 21·25—21·40; 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.20—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·42—0·43, 5 австр. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·15—1·20, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 16·70 до 16·75, жито нов. збору від 15·75 до 16·50, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 15·50 до 16·00, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту". (Чл. вкладна 25 зл.). Шліть і менші датни для орґанізації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. нн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Юбилей митр. Шептицького.

В суботу 13. ц. м. минає 25 літ від хвилі, як галицький митрополит о. А. Шептицький вступив на станиславівський владичий престол. На протязі чвертьстоліття Достойний Ювилят вложив багато праці для піднесення величі й значіння гр.-кат. церкви, для навязання порозуміння між західним католицтвом і східним православєм, бажаючи в гр. кат. церкві створити центр цього порозуміння. Непомірно великі є теж заслуги Ювилята для української культури.

Свій ювилей обходить митрополит тихо, без гомону в унівському монастирі, куди подався на днях.

Повідомляють нас, що Шан. Ювилят застерігся проти святочного обходу 25-ліття свого епископства навіть з боку духовенства. Тільки в неділю у львівських церквах відправиться молебень на інтенцію о. митрополита з додатком „многоліття". Також на провінції тільки в цей скромний спосіб буде святкований ювилей о. митрополита.

Не улягає сумніву, що в таку хвилю й ціле українське громадянство приєднує свої сердечні побажання в надії, що в кращих умовинах буде святкований 30-літній ювилей епископства Достойного Ювилята.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Відгомін атентату на Войцеховского.

Станислава Штайґера, арештованого під замітом атентату на президента Польщі підчас його побуту у Львові, відставлено в четвер в полудне з поліції до арештів при вул. Баторого.

Що діється в Грузії?

Деякі закордонні джерела подають, що в Грузії вибухло протисовітське повстання. Ціла майже Грузія, за виїмком Батум находиться в руках повстанців.

В звязку з цим делеґації французька, англійська і бельґійська предложили Зборам Ліги Націй резолюцію, в якій проситься інтервенювати.

Бібліографія.

ЛІТЕРАТУРНО - НАУКОВИЙ ВІСТНИК. Книжка VII—IX. За Липень—Вересень 1924. Річник XXIII. T. LXXXII. Зміст: Василь Пачовський: Осиковий кіл; Юліян Опільський: Школяр із Мемфісу (д. б.); Іван Липа: Острови Самотности; Ромен Ролян: Дантон, І. акт; Монтейро Лобато: Цятка; Гі де Мопасан: Дикі гуси; Е. Чикаленко: Уривок із споминів (1890—1900 (д. б.); Характерник: Згадки з минулого (1916 — 1921); Богдан Кравців: Літо; О. В: 1914—1924; Іван Огієнко: Київська митрополитальська друкарня; Камиль Фламаріон: Теперішне-майбутнє і парадокс часу; П. Мечнйк: Таємні стежки людського духа; Антін Павлюк: Давнина: о. Ксенофонт Сосенко: Нові методи етнольогічних студій; Лев Лунц: На захід; М. Кордуба; Смерть царя Миколи II. і його рідні; Д. Д.: В десятьлітню річницю; М. Рудницький: 1) Ти завтра станеш вже мені чужа, 2) Не хочу ні! гартуючих потіх: М. Ковальський: * * *; Володимир Гнатюк: В справі української літературної мови; Бібліографія; Нові книжки.

МОЛОДА УКРАЇНА, ілюстр. часопис для молодіжи. Річник II. ч. 17. Львів, вересень 1924. Ціна 50 сот.

НАРОДНЯ ПРОСВІТА, просвітний місячник Тов. „Просвіта". Рік II (XI) ч. 7. Львів, вересень 1924.

УКРАЇНСЬКЕ ПАСІЧНИЦТВО, ілюстр. часопис поступового пасічництва. Рік VIII. ч. 2. серпень.

Відозви й комунікати.

Важне для Кружків Українського Педагогічного Товариства.

Зміна статута.

Нині одержала Головна Управа УПТ. через львівську Дирекцію Поліції повідомлення, що Президіяльний Виділ львівського Воєвідства рішенням з дня 21. серпня 1924 р. ч. 13.160|I.|3. приняв до відома змінений статут Українського Педагогічного Товариства (У.П.Т.). На основі того статута діяльність УПТ. розтягається на 4 Воєвідства а саме: тернопільське, станиславівське, львівське і краківське.

Взиваємо всі Кружки УПТ., які у місяци вересни 1924 р. мають відбути звичайні Загальні Збори, щоби на дневний порядок між иншим поставили точку: „зміна статута УПТ." і ухвалили змінити свій дотеперішний статут на статут затверджений вище наведеним рескриптом львівського Воєвідства. Після ухвали вписати дату і число цего рескрипту до книги протоколів Загальних Зборів Кружка УПТ.

Головна Управа зарядила випечатати потрібну скількість примірників цего зміненого статута УПТ. Коли статути вийдуть з друку, тоді Головна Управа пересше Кружкам УПТ. приписану скількість статутів для формального внесення просьби до принадежної, політичної влади на території одного з вище вичислених Воєвідств.

У Львові, дня 11. вересня 1924.

Головна Управа Українського Педагогічного Товариства у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні оголошення.

НЕПРИНЯТИЙ до служби адміністраційний урядник (21 літ служби) обізнаний докладно з законами і дотичними працями, пише на машині і знає бухгальтерію, шукає посади громадського писаря з більшим селі а евентуально іншого відповідного заняття. Може провадити також склеп. — Ласкаві зголошення до 25. IX. під „урядник" до Адміністрації.

З УКРАЇНКОЮ, котра на час університет студій поможе матеріяльно, заручиться а опісля ожениться інтел. пристійний з доброї родини хлопець. — Обійме евентуально, як спосібний, совісний інструктор лекцію на селі. Писати: R. Fiala dla R. M. Kraków — poste restante. 418 1—1

ВИНАЙМУ, або продам мурований дім з господарськими будинками і городом. Стація в місци, відомість в Адміністрації. 407 2-2

ПОШУКУЮ мунданта, який перфектно пише на машині систему „Ундервуд". Д-р Степан Брикович в Тернополі. 391 2—3

ВРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Михайла СТЕЦЯ, абсольвента кгою в Штутгарті і Липську, виконує всякі кравецькі роботи по найновійшим взорам солідно і швидко. Ціни уміркувані. Для Впр. Духовенства приймаю роботи і реверенди. папістики, пальта, футра і колпаки. Адреса: Львів, Зелена ч. 31. 371 2—5

ДО ВИНАЙМЛЕННЯ 9 моргів орного поля на Kaiserward-і Оферти до кінця вересня вносити до Уряду парохіяльного на Личакові. 415 1—1

ГАЗДІВСТВО на селі — три милі від Львова — гарно і догідно положене — будинки, сад, город, сіножать, чорна ріля сьадиста — разом шість і пів моргa в одним куснику — продає урядник, мешкаючий у Львові, вул. Анчевских ч. 10. двері 6. 365 2—2

СТАРШИНА У. Г. А. темний інвалід просить пластунок і пластунів пожертвувати вільні годинки на читання і писання в домі українських інвалідів, вул. Зофії 25. — Федір Романів. 2—3

ТОМАСИНУ 18% і горішношлеський вуголь доставляє по фабричний цінах сейчас по замовленню. Фірма „Уна" Дрогобич, Стрийська 14. 397 3—3

Ширіть Наш Часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Нассa

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів а провінції полагоджується в найкоротшому часі. УП. урядовцям та студентам значна знижка. 281 9—10

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ПЕЛЬ

288 **лічар Народної Лічниці** 9-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонеській 20.

Спеціяліст шкірних і венеричних недуг

Д-р ШВЯРЦ б. секундар загального шпиталя **Львів, Словацного 4**, (проти головної почти). Лічення плям, бородавок, волосся електролізою і кварцевою лямпою **повернув і ординує на ново.** 416 1—10

Звичайні Загальні Збори

Кружка У. П. Т. в ТЕРНОПОЛІ

відбудуться дня 17. вересня 1924 р. о год. 12. в полудне в салі „Міщанського Братства" в Тернополі зі слідуючим порядком дневним:

1. Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів. 2) Звіт уступаючої Старшини з діяльности за рік 1923-1924. 3) Звіт Ревізийної Комісії. 4) Вибір нової Старшини. 5) Вибір відпоручників на Загальний Зізд Товариства. 6) Внесення і запити. — За Старшину: *Антін Дяків* секретар. — *Ілярій Брикович* голова. 419 1—1

Дня 14. вересня 1924

о 3. год. пополудни відбудуться перші

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Філії Товариства „ПРОСВІТА" в **Грималові** в Народнім Домі.

420 1—1 За Комітет Основателів *Др. Олійник.*

ЖИТО І ПШЕНИЦЮ

на насіння і на їду

ДОСТАВЛЯЄ

„ЦЕНТРОСОЮЗ",

СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

401 ЛЬВІВ, ВУЛ. ЗІМОРОВИЧА, Ч. 20. 2-3

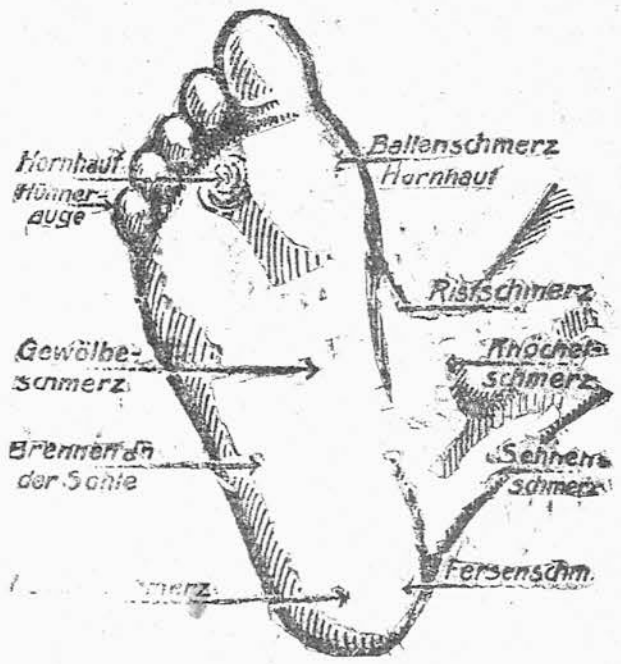

БІЛЬ НІГ

Чи терпиш на біль в місцях означених на рисунку? **Чи легко** улягаєш **перемученню?** Чи маєш **опущену стопу?** Найхарактерніще для опущеної стопи **болі в склепіню, в підбиттю і під кістками,** крім цього зявляються **резматичні болі** в ногах, що сягають навіть хребта. Не треба однак тратити духу — терплячий може числити на успішну поміч, з хвилею коли ортопедична **техніка** здобулася на чудовий поступ винайденням вкладки до взуття

„PNEUMETTE"

вкладки опатентованої у всіх державах.

„Pneumette" підносить вразливе склепіння стопи за поміччю мягкої воздушної подушки правдивого малого пнеуматика (звідси назва Pneumette").

„Pneumette", яка освободжує від болю ніг всіх терплячих цілком прилягає до твердих кістних виступів вразливого склепіння, стопи, які находяться безпосередно під позбавленим всякого опертя луком стопи і уносить слабі або опущені склепіння лагідно і без болю.

„Pneumette" позволяє терплячим навіть на довший хід без умучення і болю, бо координується зі всіми порушеннями ставів урухомленої стопи. Цею прикметою, може лише виказатися пнеуматична вкладка „Pneumette".

Треба спробувати „Pneumette", щоби переконатися, як приємною є в ношенню, не викликує почуття найменшого утиску, не тамує обігу крови (ноги не є зимні) не обтяжує ніг ізза своєї незвичайної (около 40 гр. ваги) легкости.

„Pneumette" є джерелом відмолоджувань для всіх, що терплять на перемучення і збоління стопи, ослаблення і біль в кістнах, а також **на ревматичні болі в мязах ніг, в колінах в бедровім ставі,** як також і на **ісхіясові болі.**

„Pneumette" можна носити неспостережно в кождім взутю, є небувало легка і незнищима навіть при найчастішім ужиттю. В цілі переконання про успішність „Pneumetta" даємо

На пробу на 8 днів безплатно.

Кождий може сам переконатися. Не треба ждати. Найкраще нині ще зробити пробу і піддатися безплатним оглядинам лікарським, бож пацієнт не лише нічим не ризикує, але може осягнути багато користи. (Чи можливість ходити без болю не варта тої проби?)

На бажання кождий одержує інформації, як також оглядини безплатно. В випадках трохи скомплікованих, пересвітлення стопи при помочі наших власних Рентгенівських апаратів, які в Варшаві виконує наше

Представництво і головний склад Торгівельна Централя пов. Варшавського, ВАРШАВА, вул. Довга 50 (пасаж Сімонса).

Безплатна порада і продаж відбувається вишколеним перзоналом.

Львів, вул. Галицька 19, аптика

М. Ф. Лєшка Сладовского.

ПАНЧОХИ, РЕФОРМИ, СКАРПИТКИ І БІЛЛЯ

найдешевше одержати можна в знанім зі солідности магазині **БАТОРОГО 6**

Урядникам, Учителькам, Функціонарям Поліції як також Залізничникам

— відповідна знижка і поленші в сплаті. — 421 1—1

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок

Ч. 204 (10.297). Львів, неділя 14. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАНЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Міжнародній Студентський Конґрес.

Від 11-го до 25-го вересня тріватиме у Варшаві другий міжнародній академічний конґрес. Про сам хід нарад і його важнійші моменти нам доведеться писати по його закінченні. Цей конґрес матиме своєю метою причинитись до зближення якнайдальших народів та до вирішення найбільше пекучих справ міжнародньої студентської організації.

Живемо в добі міжнародніх зїздів і зусиль, щоби зміцнити пірвані нитки колишніх взаємин між народами. Характеристичним є факт, що навіть Ліґа Націй вислала на варшавський конґрес своїх двох делеґатів. Покищо зголосилось до участи 23 держави, а саме: Велика Британія з 52 делеґатами (з чого 2 з Індії, 6 з Австралії, 6 зі Шкоції, 3 з Нової Зеляндії), 50 з Франції (разом зі спортовцями), 22 з Чехословаччини (у цьому і спортовці), 17 з Італії, 17 з еміґраційної Росії, 16 з еміґр. України, по 11 з Бельгії, Данії (разом з спортовцями) та Лотви, по 8 з Югославії, Болгарії та Естонії (разом зі спортовцями), 7 зі Швайцарії, 4 з Угорщини, по 3 зі Швеції, Туреччини та Фінляндії, 2 зі Зединених Держав півн. Америки, 3 Жиди, по однім з Ірляндії, Бразилії та Люксембурга; Румунія ще не означила скількости своїх делеґатів, зазначивши, що буде 25 спортовців.

З цього списку видно, що скількість делеґатів не завсіди є пропорціональна до величини даного народу та держави. Нам невідомо, чи в основу представництва покладено який пропорціональний принцип і чи численність делеґатів залежала подекуди від доброї волі та зацікавлення посдиноких членів Міжнароднього Союзу Студентства. Нас покищо цікавить щось инше. Перш усього, чому як основу представництва взяли тут поділ на держави, а не на національности. Друге: чи сам вибір Варшави як центру міжнароднього зїзду, на якому мають зміцнюватись потреби дружби та братерства між студентством, — чи цей вибір є доцільний? Атмосфера, в якій повинні кристалізуватись ідеї спільної солідарности та згоди тись наболілі почування ворожнечі, мусить бути якнайбільше невтральною. Варшава покищо не має цієї атмосфери; вона не є містом, де представники всіх народів можуть зовсім свобідно висловлювати свої думки.

Організація варшавського конґресу при допомозі польського уряду вишле на два дні всіх делеґатів зїзду на прогульку по Польщі. Ця прогулька має чужинцям показати силу, красу та багацтва польської держави. Чимало членів конґресу обізжатиме і наші рідні землі, які виступатимуть під загальною фірмою польських земель. На території населеній Українцями, польські організації прийматимуть чужинців і зроблять усе можливе, щоби не дати чужинцям зустрітись з якимиенебудь представниками нашого народу. Навіть Карпати та вся Гуцульщина служитимуть як одна з театральних демонстрацій краси польської природи та оригінальности польської країни.

Українці не матимуть змоги при нагоді таких прогульок хоча би привітати у себе якихнебудь гостей з чужих країн. А проте між цими чужинцями можуть найтись студенти ознайомлені трохи з географією, історією або славянською фільольогією. Одно якесь перелетне враження: згук схопленої на вулиці української мови або картина промайнула у вікні ваґону — може прокинути в них критичну рефлєксію. І тоді вони призадумаються над інформаціями про край та нарід, якими будуть їх начинювати офіціяльні організатори прогульки для власної, чисто-національної пропаґанди.

Затяжна справа.

Соціяльний момент в університетській справі і кінцеві висновки.

Демократизуючий в ряди-годи „Кур. Львовскі" в формі спеціяльної кореспонденції з Варшави подає зміст інтервю проф. Цоля в університетській справі і кінчає його стереотипним каламбуром: „Не сумніваємося, що якраз на культурно-освітному полі польська демократія і українське громадянство можуть з усею щирістю і обопільною льояльністю працювати для спільного добра і поступу".

Треба би зневіритися в демократії взагалі, колиб признати „Кур. Львовск-ому" легітимацію виступати в імени демократії, колиб погодитися, що творення завязку українського університету в Кракові йде по лінії демократизму. Очевидно, зі змісту статті видно — як на долоні, що ці нещасні епігони демократії, ці „кресові демократи" всеціло поклоняються поглядам, витвореним в закамарках крайної реакції. Становище справжньої демократії в університетській справі заступає лодзький „Глос польскі", і туди відсилаємо курєрських демократів, щоби вони в чистій криниці демократизму обмили з себе бруд шовінізму й реакції.

Вся польська преса, що присвячує свою увагу університетській справі, коли лишити на боці справу осідку і розмірів цеї інституції, зовсім поминає соціяльний момент в цій квестії. Університет являється науково-культурним середовищем. Його завданням творити національну культуру, підносити її на вищі вершини, коронувати культурні досягнення нації. Завданням університету пособляти розвиткові науки, бути пристановищем для наукових сил, витворювати нові сили і спомагати їх дозрівання. Та поруч з тим університет має й велике соціяльне значіння. З кількох тисяч студентів, що відлаються науці, виходить лиш кілька чи кільканацять наукових дослідників, поклонників чистої науки, апостолів благородних культурних змагань в їх найчистійшому розумінні. Решта, сотки й тисячі студентів з ріжних причин є звичайними зїдачами хліба. Вони потребують цертифікату на доказ покінчення університету, потребують свідоцтв іспитів, щоби віддатися звичайній бюрократичній чи иншій праці. Розуміється, що університетські студії тільки тоді осягають свою мету, коли вони можуть принести реальну користь, коли абсольвент на основі своїх студій й іспитів може — як кажуть — мати хліб в руках. Бо колиб тільки йшло про чисту науку, про намагання здобути знання для знання, то очевидно це можна осягнути й на чужому закордонному університеті, можна здобути й власною самоосвітою. Ясно, що ми не нехтуємо університетом, як науковою інституцією, науковим середовищем й науковим огнищем, навпаки — не поминаємо його великого значіння під тим оглядом, але ще може важнійшим є соціяльне значіння університету. Колиж український університет має складатися з гуманістичного відділу фільософічного факультету, а в найкращому випадку з двох факультетів: правничого й фільософічного, отже з факультетів в більшій части нежиттєвих, майже мертвих, протилежних теперішнім розвоєвим тенденціям, то яка реальна з них користь? Що зроблять абсольвенти тих факультетів, коли перед ними закриті двері урядів і шкіл, коли вони стануть безрадними в житті, бо їх теоретичне знання не матиме практичного примінненя?

Ось питання, на які треба найти відповідь рівнобіжно з польськими заходами в справі українського університету чи радше його завязку.

Як довго не буде змінений існуючий на українській національній території режім, як довго не зміниться радикально відношення до українського народу, як довго основні постанови конституції про рівність громадян, про доступ до всіх урядів і шкіл, про практичне примінення набутого в університеті знання будуть мертвою буквою тільки істнуючого закону, так довго значіння українського університету буде в більшій части ні без значіння. Коли уявимо собі долю кількох тисяч злокавтованих урядовців української національности, то може тоді ці стрічки і замітки не будуть неоправданими побоюваннями. Инакше виглядалаб справа, колиб український університет вже відразу мав і практичні факультети (медичний і аґрономічно-технічний), яких абсольвенти не булиб так залежні від примх пануючих польських партій, одним словом від польської політики, як факультетів теоретичних, факультетів-продуцентів бюрократії. І тому не слід нам поминати соціяльного моменту в університетській справі. Не досить створити пристановище науки, наукові варстати для професорів і студентів, але муситься пильно звертати увагу на те, щоби абсольвенти університету мали хліб в руках. А це залежне в першу чергу від держави, від її політики супроти даної нації, чи суспільної кляси.

Думаємо на цьому покищо вичерпати наші замітки на тему університетського питання. Уважаємо вказаним зазначити ще раз, що теперішнє значіння українського університету не покривається з передвоєнним, бо тоді ми потребували національно-культурної, а тим самим і національно-політичної легітимації нашої нації, її зрілости в сімї народів, а нині ми вже таку легітимацію маємо і без університету на українській території в сучасних межах Польщі. З цього становища ми не можемо і не сміємо дивитися на український університет через окуляри старих, передвоєнних поглядів, не можемо погоджуватися на ніякі окрушини чи завязки. Університет має для нас вартість, коли він є повний зі всіми факультетами, теоретичними і експериментально-практичними, коли він є повноправний, випосажений у всі потрібні наукові інститути і має свій осідок в українському культурному центрі.

Користь з університету можемо мати тільки тоді, коли його наукове значіння йде в парі зі соціяльним, тзн, коли під одним і другим оглядом польський уряд змінить радикально свою поведінку. Тільки тим способом може польський уряд і польське громадянство доказати, що за гнучкими словамй не криються таємні думки звести в нівець українську святиню науки, тільки тим способом можуть польські чинники проявити відкриту і наглядну щирість, льояльність і добру волю. Помисли зі всякими завязками університету, запроторення його на чужу територію або на культурні облоги провінціональних містечок у Сх. Галичині відби-

---

Пр. 816/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 198 з дня 7. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Початок сумерку в уступі від слів: Населення нашої до кінця арт. 2) „Лемківщина" в уступі між словами цього року а Також історія б) службу а Доводилося в) всіх сил а Тип Лемка 3) Перший підтитул в рубр. „Останні вісти" 4) Преса в уступі від слів На всякий випадок до кінця арт. 5) Приїзд Президента Річипосполитої до Львова в уступі між словами на Львів а на передодні б) від слів Автор цих рядків до кінця арт. 6) Затемнення сонця в уст. від слів заляже а зворохобили 7) В рубр. Відозви й комунікати з комунікату Тіснійшого Народнього Комітету уступ між словами а) шкільних властей а Тіснійший Народній Комітет б) шкільництва а не сміють містить в собі єство ад 1) 2) 4) 6) 7) злочину з § 65 а закона карного ад 3) провини з § 308 закона карного ад 5) проступства з § 300 закона карн., узнав доконану в дни 6. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно. в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зпп. — Львів, дня 9. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

рають всю вартість такій інституції. Очевидно, що на такі концепції не піде українське громадянство, його політичні й культурні чинники і молодь. Це слід ясно і недвозначно ствердити, щоби не було вайвих непорозумінь.

Практичну розв'язку університетської справи добачуємо в тому, що польський уряд предложить і переведе через ухвалу сойму закон про створення повного українського університету у Львові, після чого, тзн. після принципово-законної ухвали повноти й осідку університету — українські учені приступлять до співпраці в організації цеї інституції. І тільки тоді виявиться, чи можливим є в цілости відразу зорганізувати всі факультети, чи тільки одні в цілости, а другі поки-що тільки частинно.

Справа українського університету не є внутрішньою справою Польщі. Навпаки, Польща проти своєї волі постаралася вивести її на ширшу арену та заінтересувати нею міжнародні чинники. Цікаво, що коли перед війною намагання Австрії заснувати український університет стрічали спротив Росії і викликали важкі дипльоматичні ускладнення з царською імперією, то тепер такіж ускладнення з СРСР., себ-то посередньо з УСРР. викликає неохота Польщі заспокоїти це насущне культурне домагання українського народу в сучасних межах Польщі. Tempora mutantur...

Ф. Ф.

* * *

Проти українського університету.

„Слово польске" подає:

В середу, 10. ц. м. на запрохання пос. М. Прушинського відбулося зібрання представників польських товариств у Львові (читай: „Звйонзек орґанізацій народових"). Притокою до цього зібрання були вістки про намір створити український університет в Кракові, а згодом перенести його на територію „кресів східних". Недавній зізд львівського округу „Єдности народовей" (хієни) дуже нагально (gwałownie) реаґував проти таких помислів, а відповідні резолюції вислано всім міністрам. Одначе справа і дальше має занепокоюючий характер. Тому скликано зібрання з метою розпочати дальшу акцію проти університету. Після промови посла д-ра Прушинського промовляв пос. Лущевскі, пос. Монґіньскі, сен. д-р Туліє, д-р Боровєц, д-р Годлєвскі, д-р Заґурскі, д-р Опеньскі, проф. Амброс і инші, а опісля ухвалено низку внесень щодо зорґанізування акції проти необчисленого в наслідках помислу.

Коректура гр. Скшиньского.

Хієнська преса доносить, що мін. Скшиньскі, промовляючи на Союзі Народів про національні меншости в Польщі, дещо загнався. Говорячи про український університет заявив, що Краків має бути тільки тимчасовим осідком, **бо український університет фактично найде приміщення у Львові.** Коли присутний в Женеві пос. Строньскі почав з прив'язу того робити закиди мін. Скшиньскому цей останній скреслив в стенографічному протоколі відносний уступ.

У. С. Р. Р.

Повстання коло Одеси?

„Neue Fr. Presse" отримала з Букарешту телеґраму про протибольшевицьке повстання в околиці Одеси. Почалося — читаємо там — з селянської револьти при збиранню податків. Багато жовнірів перейшло до повстанців, які вирушили на Одесу. Кілька складів муніції вилетіло в повітря. Большевики повтікали з провінції до Одеси.

Подаючи цю вістку з публіцистичного обовязку, не беремо відповідальности за її правдивість.

Відбудова мосту в Київі.

Ланцюховий міст на Дніпрі, знищений Поляками, має бути відновлений до весни 1925 р. Праця над відбудовою йде дуже енергійно. З Дніпра витягають затоплені залізні частини мосту. Над відбудовою працює 700 робітників. На заводах „Більшовик" і „Червоний Арсенал" виготовлюються залізні форми. Відбудований міст носитиме назву Іліча (Леніна). („Вісти" ч. 199).

Процес повстанця Скрипченка.

У Полтаві закінчився процес відомої там повстанчої ватаги Скрипченка, організованої в 1921 р. під прапором УНР. Ватага вчинила чимало наскоків на радянські установи та довершила багато вбивств відповідальних радянських робітників. 8-ох керманичів ватаги засуджено на вищу міру кари, тоб то на кару смерти через розстріл. Одначе з огляду на міцне становище республики, замінено їм цю кару на 10 літ тюрми.

Ліквідація.

З Уманя доносять до харківських „Вістей", що в Уманщині зліквідовано повстанчу ватагу Самотуги — Ольшевського, яка оперувала також у Гайсинщині. Організатором ватаги був Юхим Самотуга а керманичем був. старшина Ольшевський.

Українська й російська еміґрація в Ч.С.Р.

На підставі офіціяльної статистики чеського міністерства закордонних справ.

Усіх еміґрантів з території колишньої Росії, які в біжучому році находяться в межах чехо-словацької республики, є коло 40.000 осіб. З отих 40.000 — яких 8.000 належить до інтелігентної верстви. Для інтелігентів створила гостинна держава варстати духової праці, якими є передусім наукові установи й школи, в яких одні еміґранти вчать, инші самі побирають науку. Для решти еміґрантів, здебільша селян та сільських робітників, подбала про фізичну працю. З восьми тисяч інтелігентів кругло 5.000 — це студенти: ріжних високих шкіл. Вони студіюють у таких містах: Празі (около 60 прц.), Берні, Пшібрамі, Братиславі і Подєбрадах.

Чеський комітет, який заклався з метою організувати допомогу славянським еміґрантам, прийняв в основу своєї акції допомоґтй з фондів міністерства закордонних справ студентам настільки, щоби уможливити їм студії. На 1. січня ц. р. отримало таку допомогу 3.245 московських студентів і 1.430 українських. Окремий комітет субсидіював в 1913—14 шк. р. 94 українських і російських професорів.

Найважнійшими є такі шкільні установи, які уряд ЧСР. покликав до життя спеціяльно для української і російської політичної еміґрації.

У Празі основано Вільний Український Університет з двома факультетами: правничим і фільософічним; в останньому акад. році студіювало там 877 (335 plus 542) слухачів. Український університет видав літографією і друком низку наукових творів, м. и. Р. Лащенка „Історію українського права", Д. Дорошенка „Українську Історіографію", О. Лотоцького „Українське церковне право", С. Дністрянського, С. Рудницького і багато инших. Крім того український університет видає „Науковий Збірник".

В Подєбрадах істнує Українська Сільсько Господарська Академія, з характером високої школи, яка мала 270 слухачів. Власне наукове видавництво видало понад сотню творів своїх професорів, доцентів і лекторів, з обсягу народнього господарства та споріднених наук. Український Педагогічний Інститут, посвячений народньому шкільництву, рахував в останньому році 57 слухачів.

Український Громадський Комітет у Празі, як організація загального характеру для опіки над українською еміґрацією, має м. и. у своєму розпорядженню „Український громадський видавничий фонд", з якого видано чималу серію книжок.

Найважійшою науковою інституцією р о с і й с ь к о ї еміґрації, основаною чеською владою, це Російський Правничий Факультет у Празі, де 567 слухачів студіювало науки права, народн. господарства й історії. Спеціяльне видавництво при цій високій школі видало твори таких професорів і лекторів, як Катков, Квітарьов, Грім, Зайцев і и. Там виходить теж вже третій рік часопис „Студенческіе годи". Паралєльно з українським істнує Російський Педагогічний Інститут, і, крім того, дві російські ґімназії: в Празі і Моравській Тшебові, разом на 827 учеників; пражська ґімназія має власний журнал „На чужбіне". Російський Інститут для сільско-господарської кооперації мав в 1923 р. 66 стипендистів і видав кілька фахових творів. Російська автомобільна і тракторна школа вишколила до червня 1923 р. 251 вихованків, рос. технічна школа комунікаційних наук мала 40 учнів, бухгальтерські курси вишколили 60 учнів. Громадянська російська організація „Земгор" отримала видавничий фонд, з якого видають педагогічний журнал „Русская Школа за рубєжом", часопис „Хутор", календар і и.

Крім названих великих українських і російських установ і організацій, утримуваних і субсидіованих урядом ЧСР., істнують там на таких самих основах поменші українські і російські організації лікарів, адвокатів, інженірів і техніків, український і російський Союз журналістів і письменників, та українська прилюдна бібліотека з 4500 томами й російська з 34.000 тт.

Крім того статистика міністерства закорд. справ ЧСР., яку оголошено на днях окремою книжкою, відкіль беремо всі ці дати, перечислює докладно довгі списки українських і російських наукових творів великої вартости, виданих окремими коштами мін. закорд. справ. Оцей

І. ГОНЧАРЕНКО.

Лист з Франції.

Між нашими робітниками.

Нансу, 5. вересня.

Приїзджаю на одну з великих станцій Франції. Тут пересідаю на инший потяг, який понесе мене за кілька хвилин далі, на північ, по багатій місцевости, задля якої точилась боротьба між Французами й Німцями такий довгий час.

Шукаю портієра. А ось і він тут.

„Будь ласка, скажіть, де стоїть потяг у напрямку Т.?"

„На 4 підїзді" — відповідає він, уже, мабуть, десятий, а то й сотий раз на подібне питання.

Всі спішать і цей поспіх впливає й на мене, не вважаючи на мою повільну, не хапливу вдачу, та примушує збільшити свої кроки.

Навкруги рух, натовп, гамір, шум від балачок, які перемішуються з з так добре знайомими звуками руху потягів, що приходять та відходять.

Навколо чуєте французьку мову, яка в звуках своїх бренить мов потік у ярі. Не можете розібрати ні початку ні кінця, все являється вам якимсь одним довгим словом.

Чую свистки, потяг рушив.

Небавом побачу своїх земляків та знайомих, яких не бачив уже довший час.

„Справді рік майже минає з того часу, як я покинув їх у таборах", промайнуло в моїй думці.

Серце почало колотитись при цій згадці. Колись ми разом жили, одну долю ділили, одно горе переживали. Настав час і наші шляхи розійшлись, а тепер знову сходяться... Не віриться мені в це.

Згадую ті хвилини, коли я один серед моря чужих для мене людей мусів там собі шукати захисту, мусів порозуміватись тільки на чужій, тоді мало ще знайомій мені мові.

„Хутко я почую своє рідне слово, та й сам заговорю ним!"

Дивлюся у вікно й бачу, як вітер жене хмари зі заходу на схід, на батьківщину. І хотів би я з тими хмарами полетіти в далечінь... „Коли це я спішитиму туди так само, як нині до своїх земляків?"

Потяг все блище мети. Вється мов та гадюка по гірській місцевости, яка вкрита лісами, вірніш кущами, на верхівях своїх, а тут на згірях — камінням, яке в деяких місцях має намір покотитись до низу. Приглядаюсь я до нього: це-ж і є та сама руда, з якої топлять залізо.

Зір мій перенісся на місцевість, по якій проїжаю.

Минають станції за станцією, а біля них, мов мурашники, простяглись фабрики зі своїми високими димарями, що все пнуться до неба. І чорніє все. Дим валить клубами з димарів, наповнює все повітря та заслонює небо.

Та картина всупереч моєї волі навіває мені образи степів, широкополих ланів. І порівнюєш і не віриш...

До чого дійшла техніка!

Заводи, залізниці, потяги...

А ось на цілі десятки кільометрів одна за другою гусаком повзуть у повітрі вагонетки. Вони десь здалека випливають мов ключ журавлів, повільно наближаючись до вас, і вертаючись туди, звідкіля вийшли. Приходять і виходять... мов звуки дзвону знайомої вашому серцю дзвініці.

Дивлюсь на місцевість, яка все міняється перед моїми очима...

Скрізь руда, залізо, фабрики, дим...

Ось чому провадили війну Французи з Німцями! Справді, було задля чого!

Три години їду потягом і скрізь бачу одно й те саме: рудні гори та заводи.

Колеса вагону продовжують тарохтіти, спиняючи свою музику по станціях, де вже не чутко французької мови, а як що й чути, то з німецьким жаргоном.

Потяг підходить на ст. Т., де роблю пересядку на слідуючий в напрямкові К. Залишилось мені ще тільки дві-три станції й я вже у цілі.

Вітер наганяє велику сіру хмару з заходу. Вона обіцяє дрібненький дощик.

„Чи встигну приїхати завчасу? Чи прийдеться йти під дощем? Але, проте, це й дурниця, бо від станції наші Українці живуть, здається, не так далеко"!

Проглядаю парижський часопис. Читаю, що сьогодні планета Марс найблище до землі. Хочу дізнатись подробиці цього повідомлення, углибляюсь у часопис, як чую що потяг зменшує свій хід.

Кидаю хуткий погляд на напис станції.

Я у своєї мети.

Розглядаюсь на всі боки по станції, шукаючи знайомих облич, але нікого не бачу.

Виходжу з двірця: перед мною стелиться чудовий краєвид. Виджу у долині — містечко: камяні доми притулились один до другого, мов дружки, а навкруги — гори вкриті зеленими лісами. А ось, на взгірі красується декілька „віль", а тут направо в долині, мов у широкім ярі, розкинулось декілька фабрик.

Червоне полумя часами вилітає догори звідти неначе з пекла й язиками своїми хоче злизати все, що попаде назустріч. Це так звані гути.

Ввечері, коли настає темрява, ці червоні язики особливо характеристично виступають на загальнім темнім фоні; вони хиляться то туди то сюди, мов шукаючи собі здобичі. І небо стає червоним. Там на обрію воно набрало темно-малинового забарвлення, а скрізь навколо по землі маячать тіни, які стають при тім освітленні страшними. І моторошно стає на серцю.

Обминаю велику стіну „кантини", де мешкають наші Українці, та входжу в двір.

Перед мною трьох-поверховий будинок.

„Доброго здоровля!" чую якийсь знайомий голос.

Бачу одного з бувших таборян, вітаюсь з ним. Він веде мене на верх.

(Докінчення буде).

коротенький огляд вказує, яку величезну вагу прикладає уряд ЧСР. до перебування в її межах тисячів чужоземної політичної еміграції. Ми бачимо, якою далекосяглою політикою є політика цієї молодої держави, яка оп'кується вигнанцями української нації, яка досіль на історичній арені не завжди виступала як союзник й приятель. Тисячні кадри молоді, що придбають академічну освіту й фахове знання завдяки чехословацькій державі, безумовно не забудуть цього по свій вік. Даючи змогу чужій еміграції докладно пізнавати мову, історію й культуру та всі національні питоменности свого чехо-словацького народу, і з другого боку знайомлючись самому з психікою, бажаннями й змаганнями народів, які ось у такому численному примусовому заступництві опинились поза межами рідного краю, чехословацький уряд і весь чехословацький нарід свідомі користей такої широко закроєної гостинної акції для обох сторін. Як нікчемною, сліпою, дрібничковою й вузько-провінціональною видається політика такої держави, що використовує лихоліття сусідніх народів для ще дужчого переслідування їхніх громадян, ба навіть для повного легковаження примітивного права азилю. В якому цікавому світлі виглядає така безглузда політика тоді, коли до нестерпного обмежується громадянські права тих політичних емігрантів, які ледве кілька літ тому належали до — політичних союзників!

Плоди такого суперечно ріжного відношення одної і другої славянської відродженої держави до справ політичної еміграції инших славянських народів — видні вже нині. Мабуть пройде небагато часу, коли ті плоди виявляться ще яскравійше.

Причинки до „кресових законів".

Як фабрикуються польські школи.

Вісім кільометрів від Дрогобича лежить село Стебник—знане з копалень соли. Числить 2700 Українців, 300 Поляків, 300 Жидів і до 100 Німців. Від кількох десятків літ була тут одна лише українська школа. Щойно перед кількома літами основано тут польську школу T. S. L. Ходили до неї всі діти Поляків і трохи Німців та Жидів, разом до 80 дітей в 2 клясах. До давньої 4-кл. школи з викладовою українською мовою ходили всі українські діти числом понад 200.

Управителем тої школи є Едмунд Буличек, числить вже 64 літ життя, а 42 літ вже учителює! Попри учительську службу виконує ще обовязки „komisarza rządowego" в Стебнику і сусідній громаді Котець. До помочі в урядуванню додало йому староство трьох Поляків і одного Українця!

І ось яку штуку втяв отой панок: По шкільнім богослуженню 2. вересня ц. р. оголошує дітям і учителям, що 4-кл. українська школа є перемінена на 6-клясову „z językiem polskim nauczania — a ruskim obowiązkowym!" Зробилась метушня в селі, бо про подібну зміну ніхто нічого не знав, не знали навіть члени місцевої шкільної Ради, котрої головою є місцевий парох, а така справа, як зміна викладової мови чейже повиннаб бути обміркованою на засіданню. Яким робом сфабриковано шю переміну—про це скаже слідуючий документ:

Odpis.
Protokół

spisany na posiedzeniu Rady przybocznej w Stebn ku z dnia 25. sierpnia 1924 pod przewodnictwem komisarza gminy p. Edmunda Buliczka.

Obecni: Edmund Buliczek, Jurko Andruszczak, Józef Hatalski, Hryń Hładki, Piotr Lemberger, Józef Armbruster.

Przewodniczący konstatuje kompetencję i otwiera posiedzenie o godzinie 4. po południu.

1. Przewodniczący zabiera głos w sprawie połączenia obu miejscowych szkół powszechnych w jedną szkołę, przedstawia korzyści stąd wynikłe dla uczącej się młodzieży, tak ułatwienie tejże przechodzenia do szkół wyższych i zawodowych. Rada przyboczna przyjmując powody powyższe do wiadomości, oświadcza się jednogłośnie za połączeniem obydwu szkół powszechnych istniejących w gminie, t. j. szkoły polskiej 2-kl. i ruskiej 4 klasowej w jedną szkołę publiczną powszechną 7-klasową z językiem polskim nauczania a ruskim obowiązkowym.

Kierownik gminy
Edmund Buliczek.

І як то „jednogłośnie" виглядає на ділі, ось два инші документи, які друкуємо буквально, не виправляючи навіть мови ні правопису:

I. ЗАЯВА.

Отсим заявляю, що єсьм покликаний через Староство до прибічної Ради громадской в Стебнику. На посїдженю в дни 15. 8. 1924. небувєм!, а тим самим неміг я голосовати ані за полученем 2. кл. школи польской з 4. кл. руською — ані за переміною 4. кл. школи руської на викладовий язик польский — тим самим виходить, що предложений протокол в відписї неводиться з правдою! Заразом заявляю, що ніколи п. Иос фа Армбрустера непокликувано на посїдженя, а чи єсть членом прибічної Ради громадской в Стебнику — не знаю!

Гринь Гладкий.

II. ЗАЯВА.

Отсим заявляю, що неєсм через Староство покликаний до прибічної Ради громадской в Стебнику, покликав мене п. Едмунд Булічек яко комісар громадский на посїдженє в дни 15. 8. 1924 — бувєм там, і чувєм як п. комісар говорив, щоби злучити польску школу і руську в одну 7. клясову — но я того всего добре неразумів — голосу незабирав, неголосував і підпису свого недавав! Пана Иосифа Армбрустера ніколи на посїдженях громадских я невидїв — лишень в дни 15. 8. с. р. а чи єсть він покликаний через Староство — не знаю!

Юрко Андрущак,

Отже ясно, що Булічек, як komisarz i dyrektor в одній особі, поминув місцеву шкільну Раду, де подібна штука не могла вдатися і при помочі двох Поляків і одного Німця, котрий до прибічної громадської Ради відай навіть не належить „jednogłośnie" змінив українську школу на польську. А щоб виглядало, що це бажання й місцевих Українців, то під „ухвалу" додано підписи двох селян Українців. Це, що правда, пахне карним кодексом, але розпаношений Булічек вважає себе героєм, що так „зручно" створив нову „пляцуфку". Але місцеві Українці, як довідуємося, не пропустять справи мовчки, й передадуть її судові. Місцевий парох о. Петро Мекелита, як делегат Еп. Ординаріяту, з документами в руці представив справу на засіданню повітової шкільної Ради в Дрогобичі 4. вересня ц. р. На це інспектор Гарліцкі заявив, що згідно з новим „кресовим законом" такі школи ріжного типу, як ось в Стебнику, мають обєднюватися. Місцева шкільна рада про зміну викладової мови тепер, мовляв, не рішає — а лишень громадська Рада; а тому, що громадська Рада ухвалила зміну викладової мови, то він, інспектор, затвердив просьбу і зараз відіслав її до Кураторії. Колиж з ухвалою і підписами зайшли непрявильности — то це може розслідити Староство, а не шкільна повітова Рада. Ergo: на всякий випадок, правдою чи брехнею, українську школу скасовано й сфабриковано польську і від цього буцім то немає відклику! Справа ще не вирішена Кураторією, а директор Буличек вже перевів зміни. Поки що місцеві громадяне віднеслися з протестом в цій справі до повітової шкільної Ради і мабуть подадуть в суд, та готові доходити своєї слушної справи аж до Найвисшого Трибуналу і польської школи таки не признати.

Дрібні вістки.

Еорio рішив покликати комісію, яка розгляне критичний бік признання радянської влади.

Французький банк (державний) отримав кредит від банку Моргана і С-ка в Ню-Йорку у висоті 100 міліонів франків.

Німеччина заплатила вчора 20 міліонів золотих марок на рахунок воєнних відшкодувань.

Ґрузія звернулася до Макдонельда і Еорio з просьбою інтервенції. Протибольшевицьке повстання захопило весь край. Повстанці заняли вже Тифліс. Батум обложений. На Лізі Націй зголосили інтервенцію великі держави Антанти.

Сунятсен, б. перший президент китайської республики, оголосив маніфест з покликом скинути всякий чужоземний вплив у Китаю.

В Ню Йорку арештували одного Ірляндця, як автора листів з погрозами кн. Валії (анґл. наслідникові престолу).

ВІДГУКИ ДНЯ.

Галицька своєрідність.

Сьогодня пропало мені зпід рук чотири числа „Діла" за порядком. Коли я прийшов до адміністрації і просив пятого числа, директор, що від якогось часу сильно змінився на некористь, зробив мені кольосальну авантуру. З його двозначних натяків виходило, що я хто зна, чи не продаю зпід поли.

Я люблю ображуватись і тоді сильно хвилююся, але всеж таки притомність ума мене ніколи не покидає. Слухаючи дорікань П. Т. Директора, я вспів непомітно прийти в посідання одного числа „Діла" і грюкнувши дверми, пішов у редакцію.

Факт чудесного знищення чотирох чисел на протязі пів години дав мені нагоду до роздумувань на цю тему.

Ґазета сама не вилетіла, бо від ряду літ не грішить надмірним полетом. Нічого иншого, тільки хтось забрав її, не припускаючи навіть, що це краліж.

Я властиво й сам не вважаю це крадіжю, бо ми Галичане, привикли до дарованої ґазети, книжки чи образу, як безплатної води в кавярнях.

Так має бути і кінець...

По редакціях багато людей зі шкіри вискакує, що адміністрація казала їм заплатити за число.

— Панове! Я мала нині такі видатки! проситься одна досить симпатична пані, таскаючи під пахою матерію на дві сукні від Уверя.

— Нема звідки! розводить руками один пан, який має місячну карту на фікра.

— Чоловік — пане добродію — тільки з патріотизму читає ваші ґазети, а ви ще хочете грошей?!... Хібаж то польська ґазета, щоб за неї ще платити?!... — каже другий і... йде до Райха на друге снідання.

— Чиста безличність! викрикує на коритарі пан радник. — Я, пані, сорок літ дістаю ґазету за дурно, а ті молодики не знати що видумують.

— Панове! пробує переконувати директор банку. Зрозумійте: це з моєї сторони посвята! Анує ревізія... а в мене в кишені „Діло"!!.. Я за старий до криміналу...

— Як ні то ні! Обурюється меценас. Ілюстрацій не даєте, ґазета лиса як стара жидівка, а ви ще грошей хочете. Куплю „Курієрка". Там чоловік бодай сензацій має досить і пару образів, які навіть оправити можна.

І так все і все.

Тільки ясне сонце зайде десь на польській землі, чимчикують брати Русини до шиночків аж любо. Щож одна-дві „сильні з мощною" не зашкодять, а в буджеті це дрібничка.

І щож тут діяти?!...

Правду сказати я й сам не ліпший від других. Як прийдеться мені купити ґазету чи книжку, то потім цілий тиждень пальці кусаю. Я злий і на свою розтратність і на видавця і на автора. Бо прошу: Книжку прочитаєш, то правда, але гроші вже не вернуться. Пропали безповоротно.

Ще найліпше уладжуються деякі наші учені. Вони куплену книжку кладуть нерозрізану на полицю і тим самим зберігають довго її вартість.

Нема, здається, в галицьких джунглях одної бібліотеки, яка не малаб половини томів неразрізаних. От наприклад Бібліотека Наук. Тов. Шевченка. Лежать там роками деякі книжки непорозрізувані і — здається — до кінця світа збережуть свою невинну цінність (або: цінну невинність).

Та нехай би вже було й так. Тільки, щоб Русини купували книжку чи ґазету. А то кожний з них (і я також) видасть з легким серцем 5 зол. на цирк, а прийдеться за золотого купити друковане слово, то зараз:

„Нема звідки!...

„Може б так авторський примірник? Яж того чоловіка особисто знаю!"

Одинокою радою на це булоб: настановити певний процент по певних льокалях на закупно книжок і пренумерату ґазет, так як магістратський податок. Тоді певно розвинулись би прекрасно наші видавництва, а навіть я сам мав би за пару літ сяку-таку бібліотечку.

Галактіон Чінка.

Нове культурне надбання.

Всеукраїнський Сільсько-господарський Музей.

Харківські „Вісти" з 3. вересня ц. р. приносять урядову постанову Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету і Ради Народніх комісарів про заснування в теперішній столиці України Харкові Всеукраїнського Сільсько-Господарського Музею. Музей буде стояти під безпосереднім доглядом комісаріяту земельних справ.

Метою Музею буде: збирати, переховувати і виучувати всі найхарактеристичнійші та найціннійші зразки сільського господарства і промислу, звязаного з цим господарством; служити показчиком научно-технічних і практичних досягнень у сільському господарстві і сільсько-господарському промислі; виконувати функції консультативного та інструкторського апарату та поширювати культурно-освітну працю серед сільського населення України в обсягу господарства.

Музей має право зносин з усіми технічними і сільсько-господарськими установами Союзу радянських республик і закордону.

Музей матиме право продавати свої літературні видання, вироби своїх майстерень, препарати та вироби відділів причім дохід від розпродажі йде в розпорядження Музею. Музей удержується коштами держа[illegible] скарбу України.

В основу майна Музею входять усі заготовлені на Україні експонати на Всесоюзній виставі у Москві з 1923 р.

На чолі Музею стоятиме Рада Музею, зложена з представників усіх майже центральних державних установ та фахових високих шкіл України як народній комісаріят освіти, найвища Рада народнього господарства України, Всеукраїнське агрономічне товариство, Сільсько-господарський Інститут і инші. Головою Ради буде комісар земельних справ.

Музей матиме такі відділи: 1) загальний відділ, 2) відділ хліборобства, 3) відділ скотарства, 4) лісовий відділ, 5) відділ державного майна і землеустрою, 6) відділ сільсько-господарської техніки, 7) кооперації, 8) перерібки продуктів сільського господарства і 9) торговельно-експортовий відділ. Зміну і доповнення числа відділів Музею проводиться в життя на основі рішення Ради музею відповідно до щорічних плянів діяльности і кошторисів Музею.

Безперечно, що ця новозаснована культурна установа зможе відіграти величезну ролю у розвитку та розквіті сільського господарства та добробуту України. Відповідно випосажена державою і при сприятливих обставинах вплив її культурної місії та праці з обсягу сільського господарства напевно поширяться на всі українські землі.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Відгомін атентату на Войцеховского.

12. ц. м. знову переслухано арештованого Штайґера. Прокуратура рішила судити його доразовим судом. Скликано його, мабуть, на 15 ц. м. на 9 ту год. рано.

В справі Штайґера „Хвіля" подає документ, будьто би Української Військової Організації, в якім сказано, що атентат виконав член цієї організації а не Штайґер. Член цієї Організації хотів докінчити атентат револьвером, але вже не міг і тому рятував самого себе. Документ цей пос. Райх і ред. Гешелєс передали надпрок. Малїні.

Австрія в М. Антанті.

„Д. Альг. Цтґ." приносить вістку, що в найблизшому часі Австрія приступить до М. Антанти. В Женеві йдуть переговори в справі усталення нової політичної напрямної між Австрією, Чехословачиною і Югославією.

Франція і совіти.

З Берліна доносять, що по інформаціям з кругів міністерства заграничних справ, Еррio є рішений уже в найблищих днях визнати уряд совітів, почім в Москві мають розпочатися спільні наради в справі підняття дипльоматичних відносин.

В склад комісії, котра має розглянути справу навязання французько-російських взаємин і винайти формулу визнання совітського уряду, війдуть м. и. Де Монзі, Фрюмаж і Нулєн.

Скжиньскі у Варшаві.

В понеділок мін. Скжиньскі вертає до Варшави на два дні. Він матиме наради з політичним комітетом Ради мін. у важних політичних справах.

Біржа.

Львів, 11. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19½—5·19¾ канад. дол. 4·93 — 4·94, чеські кор. 0·15¼ — 0·15½ леї 0·02—0·02½, франц. франк 0·28—0·29, швайц. фр. 0·97—0·98, анґ. фунт 23·30—23.50.

Золото. 20 кор. 21·25—21·40; 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·20—23·40; 10 руб. 25.20—25·50.

Срібло. Австр. кор. 0·42½—0·43½, 5 авст. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·15—1·20, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

НОВИНКИ.

— **Конфіската** Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два місця в статті п. з. „Затяжна справа“ і уступ малого фейлетону п. з. „Таргі Всходнє“.

— **Утертим шляхом.** Вшехпольські газети поміщують таку відозву: Поляки, Польки! Заява міністра Скшинського в Женеві про творення окремого українського університету, є підпомаганням протидержавної агітації і викликуванням грізної боротьби проти польщини наших „кресів“ і їх приналежности до держави. Тому закликуємо усіх на віче, яке відбудеться в неділю дня 14. вересня п. р. о 11 год. рано в ратушевому подвірю. По вічу похід.“ Без коментарів.

— **Вибори до Ради Каси хорих міста Львова.** Управа Каси хорих міста Львова повідомляє: Загалом вплинуло 8 ліст кандидатів до Ради, в тому листу ч. 1 виставлену польськими, українськими і жидівськими робітниками і урядовцями у неважнено з причини недостачі вимаганих законом підписів на листі. Принято листу ч. 2. фахових союзів (чоловий кандидат Ян Щирек); ч. 3. листу українських працедавців (чоловий кандидат Іван Карпяк); ч. 4. листу жидівських працедавців (чоловий кандидат Єгер); ч. 6. листу ремісників, купців і промисловців (чоловий кандидат Иосиф Томіцкі); ч. 7. листу з групи працедавців (інж. Беньковскі); ч. 8. з групи обезпечених (чоловий кандидат В. Донзафт).

— **Ревізія урядничих платень.** З Варшави доносять, що польський уряд не думає вже про дальшу редукцію урядників. Натомісць дня 1. січня 1925 р. має уряд приступити до ревізії дотеперішних урядничих платень, вважаючи їх недостаточними.

— **Нема то як у Львові.** На онодішному засіданню міської ради у Львові, складав бурмістр Найман звідомлення в побуту президента Войцеховского у Львові. Войцеховскому Львів дуже подобався і він обіцяв приїздити до нього що року.

— **Жертви голодових заворушень.** З Москви доносять, що академія орентапістичних наук виделеґувала недавно до Бухари експедицію російських учених для переведення студій на місцях. Тепер наспіла з Бухари відомість, що підчас тамошніх голодових заворушень усіх членів експедиції повбивала розюшена товпа голодних. До Бухари вислано військо, здавлено заворушення і переведено ряд арештувань.

— **Ліквідація повстанчої ґрупи в Київщині.** В Чиґиринському повіті київської губернії захопили червоноармійці повстанчу ґрупу, яка оперувала в тому районі від трох місяців і мала за собою ряд нападів на поїзди і магазини. Ватажків ґрупи Онажка і Цибульського розстріляно на місці.

— **Засуд на убийників-садистів.** В Ню-Йорку закінчився на днях процес проти двох синів міліярдерів Ряшарда Лебля і Натана Леопольда, обвинувачених в саністичному убийстві молодого хлопця. Обвинувачених, з огляду на їх неповнолітність засуджено на досмертню тюрму.

— **Страйк металевих робітників у Відні.** Страйк металевих робітників у Відні, який панує від кількох днів, поширився на 100.000 робітників. В місті спокій. Переговори між представниками робітників і промисловців не довели до нічого.

— **За зневагу старшинського корпусу.** Варшавський окружний суд засудив позаочно редактора „Голосу Правди“ Войтіха Стшичиньского на два місяці тюрми за зневагу старшинського корпусу.

— **Симпатії.** Жиди, яких склепи з тисячами польських вивісок надають політуру польщини суміщі народів, що творять місто Львів, тішаться виїмковими симпатіями ешехполяків. Вони, не можучи їх проковтнути відразу, радіють кожною вісткою про виїзд тої чи другої партії Жидів до Палестини. Так приміром, з приводу виїзду останньої партії Жидів пише „Слово Польске“: „Дня 23. вересня відїжджають зі Львова жидівські еміґранти до Палестини. Жидівські часописи, які доносять про те, не подають їх числа, на всякий випадок бажаємо їм щасливої дороги“.

— **Бездомний божевільний.** Італійський конзулят у Варшаві повідомив львівську поліційно-слідчу експозитуру, що в Імолі перебуває від 1920 р. божевільний полоненвй з великої війни Ілля Шіффенбауер, який подає себе за Поляка, одначе не тямить свого місця приналежности. Італійська влада пошукує за родиною нещасного бранця.

— **Не перший і не останній.** З Данціґа утік з цілою родиною польський „промисловець“ Врешиньскі, головний акціонер жирового банку, доконавши мільонових дефравдацій.

— **Амудзен збанкротував.** З Христіянії повідомляють, що відомий норвежський дослідник бігунів, якого імя на віки звязане з відкриттям південного бігуна, оголосив своє банкроцтво.

— **Кінець карієри.** Відомий американський боксер Джон Демпсей заручився з артисткою Естель Тейльор. По вінчанню Демпсей покине арену, на якій здобув собі славу і міліони.

— **Смерть ґондолі.** В слід за берлінськими фіякрами підуть венецькі ґондолі. Протягом двайцяти найблищих місяців уступатимуть венецькі ґондолі електричним моторовим лодкам.

— **Гори самоцвітів.** Недавно гостював в Льондоні один з інлійських магарадж Ніцам з Гайдерабаду. Його приватний секретар поінформував між иншими журналістів в тому, що скількість самоцвітів, які є власністю Ніцама, є така велика, що утворена з них гора, покрила би шістьох дорослих мущин...

— **Кооператива „Український Театр“ у Львові** вул. Руська 18|I п. продовження списку членів: 1941 і 1942 Дельквич Йосиф і Юлія Львів 10 і 5 зол., 1943 Драм Кружок чит. „Просвіти“ Угнів 25 зол., 1944 Савин Дурбак Теребовля 5 зол., 1945 о. Андрій Тимус Гумниська 5 зол., 1946 Осип Федевич Микулинці 5 зол., 1947 Український Народний Дім „Воскресеніе“ Копичинці 10 зол., 1948 Читальня Просвіти Підгайчики 5 зол., 1949 Іван Смеречинський Чортків 10 зол., 1950 д-р Юрчинський Остап Чортків 5 зол., 1951 д-р Стефанович Роман Заліщики 5 зол., 1952—1955 Коцан Микола, Коцанова Анна, Коцанівна Дарія і Оксана усі з Бучаштина по 5 зол., 1956 Дрогомирецький Надвірна 5 зол., 1957 Чит. Просвіти Левандівка 5 зол., 1958 Вербицький Карло Долина ад Ягольниця 5 зол., 1959 о. Попадюк Василь Заліщики 5 зол., 1960 Юрків Стефан Заліщики 10 зол., 1961 Кружок УПТ. ім. Шевченка Львів-Стрийське 5 зол., 1962 Тиктов Іван Львів 5 зол., 1963 Мурський Петро Львів 5 зол., 1964 Чит. Просвіти Львів-Замарстинів 5 зол., 1965 Геник Михайло Печеніжин 5 зол., 1966 Амат. Кружок Старява б. Хирова 5 зол., 1967 Войцеховський Микола Коломия 5 зол.. 1968 Крипякевич Лев Бережани 5 зол. В послідніх двох місяцях українське громадянство дуже слабо надсилало уділи до кооперативи — сподівати належиться, що в теперішний час попливуть за те обильно уділи і жертви, так що вскорі будемо мати кілька тисяч членів. — Найменший уділ і вписове 5.10 зол.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту“. (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для орґанізації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер“ ч. кн. 13568, Львів, Русьна ч. 20.

Бібліоґрафія.

ДНІПРО. Відомий календар-альманах „Дніпро“, видання „Українського Товариства допомоги еміґрантам з В. України“ на рік 1925-ий (3-ий рік вид.) уже друкується й невдовзі вийде в світ. Календар оздоблений вінетою знаного мистця проф. *П. Холодного* й має багату літературно-наукову частину, на яку складаються передовсім твори наймолодших письменників з Великої України, майже незнаних у нас: оповідання *Гр. Косинки, В. Підмогильного* й *М. Хвильового* та поезії *Т. Осьмачки, С. Пилипенка, М. Рильського, П. Филиповича* й ин. Крім того альманах містить нові поезії *М. Вороного, Ю. Липи* й *С. Черкасенка* й посмертне оп відання бл. п. д-ра *Івана Липи*. Разом п'ять оповідань. — Далі йдуть ще такі статті: *Володимира Дорошенка* „Найновійша література Великої України“, *Ол. Шульгина*, Завдання української еміґрації, *Д. Донцова*, Imponderabilia (про українську національну ідею), *А. Маршинського*, Спомини про українське життя в Дорпаті, *Д. Дорошенка*, По Чигиринщині, *Ів. Огієнка*, Чужі слова в українській літературній мові, *І. Боощака*, Україна по „Gazette de France“ XVII в., *М. Галущинського*, Побут на Україні, *В. Королева*, Нові погляди на виживлення тварин і людей, *О. Кузьминського*, Геракліва молодь України (українські атлети), *Ст. Сірополка*, Памяти Ів. Стешенка й А. Лещенка, *І. Липи*, Памяти М. Білинського-*Вол. Дорошенка*, Памяти Ів. Липи і В. Совачова.

Дохід від календаря призначений на поміч еміґрантам. З огляду на брак грошей у Товаристві, Т-во свого часу звернулося за помічю до громадянства. Досі відгукнулися й прислали на видання альманаха отсі люде: Д-р Волошин Мих. 26 зол., Д-р Грушкевич Я. 10 зол., Давиденко А. 26 зол. 11 сот., Дорошенко Вол. 26 зол., Завадський Р. 26 зол., Калиновчч Ів. 5 дол., Котисова Е. 26 зол 50 сот., Куриленко М. 26 зол., д-р Лунів А. 5 дол., Мочульський М. 15 зол., пос. Підгірський 5 дол., Підгірська Ол. 5 дол., Суходольський М. 26 зол., Фещенко-Чоповський Іван 26 зол. 20 сот., д-р Ціпановський Іван 27 зол. Крім того гурток еміґрантів-Наддніпрянців з Янова коло Львова прислав на календар 83 зол. з вистави „Сватання на Гончарівці“. Складаючи щиру подяку усім Вп. жертводавцям, просить Товариство з огляду на великі кошти друку про дальші жертви й членські вкладки. Членом Товариства може бути й Галичанин (місячна вкладка 2 зол.). — Адреса Товариства, Львів, ул. Руська, ч. 3, III.

СТАРА УКРАЇНА чч. VII—VIII. Зміст: „Земля свідком минулого“. Географічні назви як історичне жерело. Нап. М. Кордуба; „Городища на території Галичини“. Нап. М. Дужий; „Церква-Мавзолей св. Бориса і Гліба у Вишгороді під Київом“. Нап. В. Залозецький; „Старий Львів“. II. (XIV—XVIII ст.). Нап. В. Кавпович; „Слідами старої української культури“. II. Культура рукописної книжки на Україні в XVI ст. Нап. Я. Гординський; „Пилип Орлик“. Головні дати життя, акції і бібліоґрафії. (З нагоди 182-ої річниці його смерти). Под. Ів. Борщак; „Памяти П. Я. Дорошенка“. (1858—1919). Нап. Д. Дорошенко; Miscellanea: I. До характеристики князя Болеслава-Юрія Тройденовича. Подав В. Липинський; II. Franco-ukrainica XVII до XIX ст. „Gazette de France“ з 1652 р. про монету Б. Хмельницького. Польська медаль з нагоди Берестечка. Могилівський архиеп. В. Шишацький і Наполеон у 1812 р. Примірник Драгоманівської „Громади“ в Паріжській Національній Бібліотеці з замітками Сидорацького. Под. Ів. Борщак; III. Вірші з „Громадського Дзвона“, сатиричної часописи, наміченої в пол. 1870 р. Под. К. Студинський. Бібліоґрафія. I. Рецензії й звіти; II. Нові книжки.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Зі спорту.

Вісти з „Українського спортового Союза“.

Нині субота год. 3 по пол. другий день Запоріжських ігрищ. В програмі змагання в бігу на 400 м., 1500 і 3000 мет булавкою, скок в височінь і жердкою.

В неділю о год. 10. рано скок в довжінь і біги на 100 м., 110 м. і 5.000 м., о 12. год. плавання на Свтезі, по пол. о год. 2·30 кінцеві змагання у всіх родах, а о год. 4. по пол.:

Мячеві змагання „Львів“ — „Край“.

Перегони наколесників відбудуться на гостинці Львів-Янів, (а не Львів-Стрий, як було заповіджено). Учасники мають явитися в неділю о год. 7·20 рано на янівській рогачці.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкого, Львів, Коперника 33. Нині в суботу 13. вересня боряться три пари; в першій парі: рішаюча боротьба аж до висліду. Хто кого? Шампіон Волинець (Українець) з шампіоном світа Співачеком (Чехословаччина). Нині або Співачек утратить титул шампіона світа або Волинець втратить кандидатуру до нагороди. В другій партії стріча двох велитнів турніру: муринський шампіон Макс Сальватор Бамбуля (Північна Америка) з шампіоном — велитнем Кізлером-Завішою (Горішний Шлеск-Польща). В третій парі: друга стріча шампіона світу Жоржеско (Румунія) з шампіоном Рогенбавмом (Німеччина). Перед боротьбою цікава програма циркова. 436 1—1

Бурса ім. Ів. Франка в Яворові приймає гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двайцять-пять золотих. Питомці бурси будуть ще приняті до української гімназії. 433 1—3

На „Рідну Школу“ зложив Амат. Драмат. Кружок в Тустановичах 60·10 золотих а то: 34·60 зол. частина доходу з вечерниць і 25·50 зол. зі збірки в церкві. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ. 428 1—1

Позір: Наука Руханки в „Соколі-Батьку“ розпочинається як в минулому році з днем 15. IX. с. р. та буде обіймати слідуючі відділи: старших членів, молодших членів, членичь, старших учеників, старших учениць, молодших учеників, молодших учениць, ремісничої молоді, та дітвори від 6—12 літ. Зголошення та вказівки подає канцелярія товариства при вул. Руській 20 від год. 11—1 та від 8 до 9. веч. — Руханкова Секція „С.-Б.“ 426

„Біблійні Образки — перші початки науки релігії“ свящ. С. Біленький Львів. Здоровля, 12. 425 1—2

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІҐЕНТНА жінка, середніх літ, пошукує місця заряду домашнього господарства, найрадше у священика вдівця. Зголошення слати почта Цуцилів, poste restante, Евгенія. 435 1—2

АДВОКАТ МОЛОДИЙ приступить до спілки зі старшим адвокатом з добре проспериючою канцелярією. Зголошення слати: Д-р Хичій Іван, Чортків. 429 1—2

ПОШУКУЄТЬСЯ вправного інструктора до учениці з III-ої кл. ґімназ. Зголошення з поданням услів слати на адр. Винницькі, Стратин к. Рогатина. 430 1—1

ЗДІБНИЙ адв. соліцитатор з 3-літньою практикою пошукує заняття у адвоката або нотаря. Прийме також обовязки бюрові в инших українських інституціях. Зголошення слати до адм. „Діла“ під „Соліцитатор“. 423 1—2

СТУДЕНТ з укінченою 4. кл. ґімназ. з бідної родини шукає лекції або відповідного заняття. Відомість ближчу подасть уряд парох. в Синевідську Вижні п. в м. 424 1—2

КАСУ ВЕРТҐАЙМА 2 м. висоти, 80 цм. ширини дешево продасть Задаткове Товариство в Яворові. 432 1—2

УКРАЇНЕЦЬ на державнім становиску, літ 34, пристійний, дуже лагідної вдачі, з причини браку знакомства, навяже знакомство з панною в ціли матримоніяльній. — Ласкаві зголошення враз з фотоґрафією слати до Адм. „Діло“, за котрої зворот евент. вимінну дескрет ручу словом чести. — Зголошення слати під Українець 431 1—1

СТАРШИНА У. Г. А. темний інвалід просить пластунок і пластунів пожертвувати вільні години на читання і писання в домі українських інвалідів, вул. Зофії 25. — Федір Романів. 2—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ОКУЛІСТ

Д-р Г. ҐЕЛЬ

288 **лікар Народної Лічниці** 9-10

ординує в очних недугах

у Львові при вул. Ягайлонеській 20.

Лікарсько-дентист. заведення

д-ра Шимона Раппапорта і Якова Насса

ЛЬВІВ, вул. Сикстуська 17/II.

Пльомбування й винимання зубів без болю. Штучні зуби в кавчуку і золоті після американської системи. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. ПТ. урядовцям та студентам значна знижка. 281 9—10

Українська Кооператива

„ТРУД“

В ТЕРНОПОЛІ

пошукує вправної сили фахової до ведення робітні уборів жіночих, діточих і біля. Платня після умови. Мешкання в натурі. **Речинець зголошення до 25. вересня** ц. р. на адресу:

АНТОНІЯ КОНДРАТ

ТЕРНОПІЛЬ, ВУЛ. СКАРҐИ Ч. 16.

437 1-2 **ДИРЕКЦІЯ.**

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновійших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт поручає

АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН

склад машин до шиття

ЛЬВІВ, ВУЛ. ВАЛОВА Ч. 11 а. 434

Приймаєтьця машини до направи. 1-8

Всі, хто має чи провадить бібліотеку, повинні мати одинокий підручник для бібліотек — книжку С. СІРОПОЛКА

„КОРОТКИЙ КУРС БІБЛІОТЕКОЗНАВСТВА“

Книжка містить розділи про значіння книги та бібліотеки, про уладження, статистику, комплетування та діловодство бібліотеки, а також короткий огляд бібліотечної справи в Америці, Англії, Німеччині, Чехословаччині та на Україні. **Ціна 2 зол.** Тов. „ПРОСВІТА“, Львів, Ринок 10. 427 1-1

Зв Редакцію відповідає О. Костин.

З друкарні Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 205 (10.298). Львів, вівторок 16. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

З „тисяч і одної ночі".

Виступ на загальному зібранні Союзу Народів англійського делеґата проф. Джільберта Меррі в обороні національних меншостей, його теза про конечність вдержання й реального приноровлення трактатових постанов про меншости, спонукали першого польського делеґата, мін. закорд. справ гр. Скшиньского похвалитися перед збором численних представників держав і народів польською толеранцією і великодушністю. Польща належить до тих держав, з якою досі найбільше клопотів мав Союз Народів. Досі Польща виступала перед лицем держав і народів постійно в характері обвинуваченого, в ролі підсудного. Аж тепер, коли гніт національних меншостей дійшов до зеніту; коли язикові закони відібрали українській нації всі дотеперішні здобутки на цьому полі; коли саму ідею українського університету викривлено в якусь дивоглядну й відразливу карикатуру в супереч постановам закону з 26. вересня 1922; коли паношиться самоволя „кресових" кациків, а знуждоване населення — після нечуваного неврожаю — вгинається під податковою шрубою п. Грабского; коли на цілій лінії йде наступ на українське шкільництво; коли урядовців і учителів Українців розпорошується по польській етноґрафічній території; коли.., тоді гр. Скшиньский збирає оплески в Женеві за політику у відношенні до „національних меншостей", себ-то у відношенні до величезних більшостей східної половини теперішньої польської державної території. Консервативні, ліберальні, демократично-ліві й соціялістичні польські щоденники аж захлистуються з радости, що — мовляв — промову польського делеґата мін. Скшиньского в справі „нац. меншостей" зібрання Союзу Народів прийняло дуже горячо, що засвідчує переворот в поняттях про відношення польської держави до „своїх" меншостей. Тільки хієнська преса бє на трівогу з приводу уступу про український університет і його майбутній осідок, що вкінці вишкробав мін. Скшиньскі в стенографічному протоколі.

Чим же то так прихилив до себе серця представників численних держав і народів польський міністер? Яку правду проголосив він світові, які перспективи відкрив в польській політиці супроти непольських народів?

Перш усього запамятаймо собі дещо з теорії, з ідеольоґії права народів в знаменитій польській інтерпретації, а опісля перейдім до тих благодатей, які як манна спадають на непольські народи взагалі, а на український зокрема.

Трактат в справі охорони меншостей — теоретизує мін. Скшиньскі — випливав з великої ідеї, але всі великі ідеї мають ту прикмету, що їх приноровлення є дуже небезпечне. Уряди є перепоєні бажанням приноровляти постанови про охорону національних меншостей, але мусять поборювати блудні ідеї, ширені меншостями, які не повинні найти більше послуху. Головним чином слід поборювати думку, немов би трактат в справі меншостей міг бути вибухóвим матеріялом, заложéним у підставі трівкости народів, немов би він міг становити „place d'armes" для маніфестацій инших національностей, немов би дозволяв інтригувати в чужому краю за посередництвом ворожої тому краєві національности. Такі побоювання можуть урядам зробити неможливим приноровлювання — згідно з духом і буквою трактатів — постанов про охорону національних меншостей. Трактат про охорону меншостей є тільки одною стороною одної і тієї самої медалі, якої другу сторону становлять самі трактати, які рішають про політичну й територіяльну суверенність держави, що її заселюють меншости.

Після цеї теоретичної саламахи наступають благодати, якими Польща в надмірній любови і надмірному пошануванні права обдарувала непольські народи. Щож діставалося територіяльним народам в Польщі? Отже: Польща, яка в ніякій добі своєї великости не знала прав, які обмежувалиб волю инших народів, лишається вірною своїй великій минувшині і в своїм новітнім законодавстві йде дальше, як того вимагає трактат про національні меншости. В обсягу язикового законодавства 31. липня ц. р. оголошено три закони про користування мовами меншостей в 7-мох східних воєвідствах: закон в справі мови в суді, закон, що торкається деяких приписів з обсягу організації освіти і закон про мову адміністраційних урядів і самоврядних льокальних установ. В тих законах польські законодавці (др. Ст. Грабскі) кермувалися принціпом широкої співпраці, яка уможливить тісний звязок національностей, одночасно забезпечуючи національні індивідуальности. На цьому шляху великий крок зроблено в останніх днях. Польський уряд видав рішаюче заряджения з метою створити український університет в Кракові, (який згодом буде перенесений до Львова).

Цей останній уступ, як вже згадано, бесідник опісля викреслив зі стеноґрафічного протоколу, чим наглядно підтвердив правдивість і щирість своїх висловів. І колиб обдаровуючі оплесками гр. Скшиньского представники инших держав були звернули увагу на цю поведінку, негідну серіозної людини, то вони може булиб повстидалися своїх оплесків і може в иншому світлі булиб оцінювали виклад польського міністра з теорії й практики польської поведінки супроти тзв. національних меншостей.

Свою промову закінчив гр. Скшиньскі додатком, що великі слова й великі коментарі є зовсім зайві, бо факти — то діла. Їх сила є в спроможі відвернути буруни пустих і непотрібних слів. Польща, овіяна ідеєю миру, витягає руку для здійснення інтелєктуальної й моральної реформи народів, які вікáми замешкують разом з Поляками ту саму територію і ділять з ними щоденний хліб і сільські цвинтарі (?!). Доводячи до відома ці факт, що остають в звязку з трактатом про охорону меншостей, гр. Скшиньскі є гордий з того, що Польща лишається вірна давним традиціям, які наказує їй ґеній раси. „Гарною річю є бути в згоді з трактатами, але ще краще бути в згоді з самим собою".

Так кінчається ця ідилічна оповість з „Worka Judaszowego", так виглядає відважне й безсоромне заперечування правди. Але вірити, що ця майстерна казка з „Тисячі і одної ночі" справді вдержиться. що вона своїм казочним і ріжнобарвним рантухом закриє рани на вимученому тілі непольських народів, — значило би зневіритися в тріюмфі правди і справедливости.

Ф. Ф.

Випуск червоних командантів на Україні.

З кінцем минулого місяця відбувався на Україні святочний випуск абсольвентів чорвоних військових шкіл. Зараз після випуску нові червоні старшини обіймуть старшинські становища в червоній Армії. Сам акт випуску був обставлений всюди дуже торжественно. Такі випуски відбувалися в Харкові, де мішана пішо-кінна школа випустила з обох відділів 190 командантів, при чому цей випуск був першим нормальним випуском, а инша т. зв. шеста піша школа випустила 160 командантів. Такіж випуски відбувалися у Полтавській піший школі, Зіновівській кінній школі, в Одеських школах — важкій гарматній, береговій гарматній та пішій, в київській інжінерній та у вищій школі ім. Каменєва, всіх родів зброї, де команданти одержують вищу військову кваліфікацію. По всіх школах курс навчання був трьохрічний за винятком інжінерної та гарматніх шкіл, де курс трівав 4 роки. Всіх випущених українськими військовими школами червоних старшин буде розділено по частинах Української військової Округи. Між випущеними значний відсоток партійних.

Крім цього випустила Всеукраїнська школа командного складу міліції та карного розшуку 106 робітників карного розшуку і начальників районної міліції. Цей випуск вже чегвертий з ряду.

Одначе найторжественнійше було обставлено свято випуску молодих старшин прикордонних військ ДПУ (Державного Політичного Управління, давної „чека"), в якому взяли участь члени уряду, президія Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету, Професійних організацій, незаможніх селян і инших.

В цьому році дають військові школи черговий третій випуск старшин, що закінчили повний трьохрічний курс. Всі українські школи разом дають поверх 1500 командантів в цьому році. З нагоди цього випуску пише Затонський у харківських „Вістях" таке: „Ми певні, що з нового випуску шляхом роботи над собою вийдуть не тільки гарні рядові командири рот та баталіонів, але й більше, бо робітники, яким доведеться вести Червону Армію в рішучий бій зі старим світом". — Другий автор, Ульман в тих же „Вістях", змальовуючи співвідношення нових червоних командантів до старих був. царських офіцирів на службі в червоній армії пише таке: „Цьогорічний випуск командирів знаменний ще тим, що з його приходом до Армії круто міняється співвідношення члена червоного командного складу з бувшим офіцерством. Всього тільки одну третину всього командного складу становитимуть бувші офіцери, а решта дві третини — червоні командири. Але й залишена після всяких численних чисток, частина бувших офіцерів здебільшого пройшла ріжні повторні курси Червоної Армії і своєю участю на ріжних фронтах дала докази своєї цілковитої самовідданости пролєтарській революції. Отже можна сміливо сказати, що ми досягаємо однозгідности всього командного складу Червоної Армії і нема вже різкої межі між нечисленними бувшими офіцерами і червоними командирами".

В Союзі Радянських Республик, отже й на Україні дійсно присвячується не від нині найбільше уваги червоній Армії. В часах страшної голодової скрути одинока червона Армія не знала, що це таке голод. Розуміючи великанську її вагу для радянського устрою, там нею недаром так щиро піклуються. Військову освіту трактується тепер дуже серіозно.

Найкращим доказом на те, повстання в Харкові Української військово-підготовчої школи в цьому році. Школа призначена для юнаків від 15—17 літ. Метою школи належна підготовка тих підлітків для вступу їх до військових шкіл. Школа зорганізована по типу професіональних шкіл (середніх). Ра-

Пр. 825/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 199 з дня 9. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Затяжна справа, а) уступ що міститься між словами иншої категорії а Чи нашою лєґітимацією, б) гадка між словами тягарем громадянства а значіння українського, 2) Новинки, а) вислів між словами кресових законів а назвав він, б) гадка між словами численних закамарків а Рівночасно, в) Гадка між словами кожду особу а між годиною, г) гадка між словами в товаристві уланів а Метроп. Шептицький, д) гадка між словами не було нікого а Відступництво, е) уступ між словами Відступництво а Не помогло 10 золотих корон, 3) Дописи гадка що міститься між словами Міхала Кубова а То ще і придано містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а закона карного ад 2) а) злочину з § 65 а) закона карного ад 2) б) в) г) д) проступства з § 300 закона карн., ад 2) е) провини з § 302 закона карного, ад 3) провини з § 302 закону карного узнав доконану в дни 8. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого дисьма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближчім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 10. вересня 1924

(Підпис нечитки.

Перспективи анґлійського уряду.

Приїхавши з Женеви у Льондон, анґлійський премієр задумається над перспективами своєї найблищої карієри. Осінна сесія анґлійського парляменту рішатиме імовірно долю теперішнього робітничого кабінету. Вже нині кружляють поголоски про нові вибори, які можуть початись при кінці жовтня або листопаду. На черзі дня парляментарної сесії стане справа анґльо-російського договору.

Консервативна та ліберальна преса зясувати дуже різко своє вороже становище до згаданого договору, „Таймс" присвятив цій справі цілу низку статтей в яких висловився дуже гостро, проти метод, якими покористувались партійні однодумці Мекдонельда. Як відомо, анґлійський уряд підписав торговельний договір з радянським урядом в останній мент під натиском проводирів робітничої партії. Відомо також, що уряд Мекдонельда є урядом парляментарної меншости — дуже рідкий приклад в історії анґлійського парляментаризму, який на протязі віків основувався на двохпартійній системі. Є це уряд, який виконує урядові функції, але не має фактичної влади. Він удержується на поверхні лише завдяки підмові лібералів, не зовсім дружно настроєних до політики Мекдонельда.

Анґлійський робітничий уряд користає з ворожнечі двох буржуазних партій, які — дивне диво! — ріжняться між собою багато менше як яканебудь з них від робітничої. Раз ліберали піддержують Мекдонельда на злість консерватистам, иншим разом консерватисти роблять це саме для подратування лібералів. Дарма, що Мекдонельд уміє майстерно користуватись таким антаґонізмом, — приходять моменти, коли і великий дипльомат не може дати собі ради. Саме такий момент наближується для Мекдонельда. Льойд Джордж уже заповів йому війну з приводу „штукарства" званого анґльо-радянським договором.

Цікаво, що навіть ліва преса поставилась до цього договору вороже, називаючи його безвартісним для обох держав. Урядовий орган лібералів „Ліберал Мегезін" каже, що це навіть не трактат, а радше гротеска. Коли зважити, що при підписанні договору, всупереч традиційним нормам уряд Мекдонельда поминув короля — тоді ясно, як ставиться до нього публична опінія вихована в пошані для традиції.

Мекдонельд має ще у власній партії сильну опозицію у т. зв. лівім крилі, якого поміркованим представником є канцлер скарбу Сновден. Якою сильною є ця опозиція найкращим доказом є останній конґрес „трейдюніонів". Голова цього зїзду Пурсель висловився, що робітнича партія „повинна за всяку ціну всією силою піддержати підписаний договір". Можна сумніватись, чи Мекдонельд схоче ціною свого становища боронити цього договору.

Слід звернути увагу, що анґлійські елєменти ворожі радянському урядові не є конче протинімецькі. Між анґлійськими консерватистами зростають німецькі симпатії. Мекдонельд хотів своєю промовою в Женеві, де промовляв у користь Німеччини, приєднати собі симпатії инших партій. Але навряд, чи Женева врятує його перед льондонською кампанією.

дянські урядові і партійні кола піклуючися так завзято армією та вихованням для неї нового і суто свого по дусі командного складу, зміряють консеквентно до того, щоби впровадити до червоної Армії систему т. зв. єдиноначальства.

Цій останній системі треба протиставити пануючу тепер у червоній Армії двоначальну систему, де військовий і політичний провід спочивають в окремих руках. Попри командирів існують ще й політичні комісарі. І направду треба признати слушність Затонському за його висказ: „Ми жертвували зайвою кровю завдяки тому, що в нас не було командного складу". Очевидячки, треба під тим розуміти обставину, що не було свого комуністичного складу. Тепер, як бачимо, там йдуть силою пари до того, щоби такий свій командний склад придбати.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

„Кресовий" закон про мову в судівництві.

В цих днях розіслала адміністрація урядового польського дневника одно число (Nr. 78. B. з. д.), в котрім оголошено закон з 31. липня 1924 р. поз. 757. про мову урядування в судах, прокураторських урядах і нотаріяті. Очам своїм не віриш, які то постанови видав варшавський законодавець в справі мови для нас — без нашої участи.

Що внутрішньою і зовнішньою урядовою мовою установлено на галицько-українській, білоруській і литовській землі виключно польську мову, це ще не все, бо арт. 2, уст. 3. каже таке: „сторона, котра внесла письмо в „материній" мові, обовязана внести додатково переклад на державну, себто польську мову, якщо друга сторона до 14 днів після доручення їй непольського письма поставить таке домагання". „В тім випадку попередні доручення, як рівнож акти доконані судом (присуди, рішення, ухвали etc.) є без правного значіння (są pozbawione skutków prawnych) про що суд рішає з уряду і за день доручення уважається той день, в котрім доручено переклад. Відмова приняття непольського документу (себто українського, білоруського і литовського) рівняється жаданню доручення перекладу!..

При карних доходженнях може обвинуваченний або свідок домагатися протоколування в материній мові, але лише поруч з польською урядовою мовою. Про протоколування в українській, білоруській або литовській мові в цивільнім процесі нема мови в цім законі.

Внесення до ґрунтових книг доконується лише в урядовій мові.

Це ті благодати, котрі оголосила польська преса — йдуть далеко поза рами приречення даного польським урядом великим державам перед 15. березня 1923.

Розуміється, для заграниці додано в арт. 2. також „постанову": „Wogóle sąd winien baczyć, aby strona, która nierozumie języka używanego w sądzie nie ponosiła uszczerbku w możności strzeżenia swych praw".

Цей товар призначений наглядно на експорт. Внутрі нашого, білоруського і литовського краю обовязують ось які постанови:

Українською мовою перед судом може послугуватися лишень Українець. Адвокат Українець не сміє українського позву вносити іменем Поляка, Жида, або німецького кольоніста. Зате протестувати проти української мови (білоруської, литовської) і домагатися перекладу в польській мові може й Українець, чи то його жидівський або польський адвокат. А це домагання, внесене на протязі 14 днів має таку силу, що з уряду валить усі присуди, до тої пори видані на українську скаргу, як також оречення, декизії і ухвали; все це, хоча правосильне, тратить свою правну силу! Ось яка кара за те, що зважилось ужити українського письма!

А при тім який хаос!

Перед цивільним суддею не сміє сторона домагатися українського протоколу, лише перед карним суддею мають сторони право домагатися, щоб суддя писав протокол по українськи. Але суддя мусить протоколувати в 2 мовах, евентуально з 2 протоколянтами, коли не вміє писати по українськи.

Додаймо до того, що до перекладу треба вносити нове подання на стемпелю, що кожний суддя замість одного протокому мусів диктувати два протоколи — то можна собі уявити, скільки секатури й скільки ненависти вложено в той закон, щоби лише обмерзити українській (білоруській, литовській) стороні домагатися пошанування своєї мови. А коли порівнається цей закон з відомим чеським розпорядженням з 1897 р., котре видав Бадені для Чехів, розпорядженням, що признавало майже другу суверенність чеської мови перед суддями в Чехії і Моравії, то уявимо собі, скільки пониження мусить кожна інтеліґентна українська, білоруська й литовська сторона відчути, коли противна польська сторона з призирством відкине її письмо і примусить внести другу скаргу з польськими перекладами, причім всі попередні ухвали, присуди і тд., винесені на українське, білоруське й литовське письмо тратять ex offo всю свою силу. Не згадую вже, яке баламуцтво вийде з того, коли всі правосильні присуди й ухвали полетять в пропасть. Хто так сіє ненависть, той очевидно напрошується бурі.

Д-р Теофіль Окуневський.

І. ГОНЧАРЕНКО.

Лист з Франції.

Між нашими робітниками.

(Докінчення).

Входимо до кімнати. По-під вікном, навпростець, притулився стіл до стіни, а навколо його сидить декілька осіб; дві з них мені незнайомі. Направо від дверей три ліжка, а на ліво одно.

„Ось і другий гість!" чую голос.

Приглядаюсь до облич, пригадую, що десь їх бачив, аж через декілька хвилин з ходу балачок дізнаюсь, що п. К. щойно приїхав з Польщі та привіз знову транспорт таборян.

„Що чувати там, серед наших? Як живуть?"

Багато спогадів, багацько думок, вражінь, хотів би все знати, але нараз не годен висловити всього того, що назбиралось у мене протягом майже одного року.

Як звичайно це трапляється, задано якесь питання, що першим прийшло мені на думку, аби завязати жвавішу розмову.

Хутко ми вже поділились на гуртки. Один опережає та перебиває другого, лишеб висловити те, що накопичилось у душі.

Згадуємо про старі часи, але більш розмова хилиться до сучасних, буденних життє питань: де хто працює? скільки заробляє? яка праця то що.

Довідуюсь, що у місті К, скупчилась досить численна українська громада, яка налічує десь до двохсот осіб. Всі працюють по ріжних кутках великої фабрики, заробляючи не такі великі гроші, як про це звичайно думають ті, хто не був у Франції.

Фізична праця давалась спочатку добре в знаки. Треба було подужати незвичку, невитрівалість до неї. Уявіть собі, що кожний робітник, який працює нпр. при вивантаженню та навантаженню заліза або коксу, мусить у середнім опорожнити два-три вагони по 20 тон. Це навіть не легко вдається й звичайному, загартованому робітникові. Скінчилась праця, хутчіш летиш мов на крилах додому, щоби попоїсти та спочити. А скільки енергії, зусиль треба прикласти особливо на перших початках, заки звикнеш до праці. Минає три, шість місяців і то людина відчуває на долонях сліди нелегкої роботи. Нема гіршого як бути „маневром" чорноробочим, а однаже всі бувші таборяне починають свій іспит з цього фаху; рідко кому щастить влаштуватись на лекшій роботі.

Та веселіш стає, коли згадаєш, що ти тут вільний. За волю все здається віддав би! Хай тяжче фізично, але морально свіжіше! Майне час, звикнеш!

„О, якби знав отцю кляту мову! Мова, мова!... Як знав би її, то все переміг би! булож дурному ще в таборі занятись нею! Але, колиб знаття, що опинишся тут... Хто міг знати, куди доля занесе мене?" Так думає не один наш Українець, викидаючи з вагону тридцяту тонну угля.

В куті за столами сидять вже робітники в своїх робочих, частенько латаних костюмах і з великим апетитом після важкої праці умотують вечерю.

В колі своїх знайомих за вечерею обмінююсь враженнями від іхнього життя. Стає веселіш і приємніш, згадавши, що маю змогу хоч після довгої перерви розважити свою душу.

„Завтра збори нашої громади", каже мені п. О. „Вона затверджена місцевою владою. Багато суперечок мали ми з нашою фабричною адміністрацією. Все це йшло від московських кол, які мають деякий вплив на адміністрацію заводу. Нам ставили ріжні пропозиції, але ми не приняли ні одної, бо хотіли мати громаду зі своїм статутом і правом".

„Завтра неділя" прийшло мені на думку перед тим як заснути.

Передають мені, що на національне свято Французів у липні ц.р. українська громада була запрошена владою приймати участь у поході, по місті. Національний український прапор відбивав серед инших своїми барвами, звертаючи увагу на себе не одного глядача.

Скрізь Українці стараються підкреслити свою відрубність від Москалів, які не одну капость хочуть учинити нашим, не вважаючи на байдуже відношення Українців до них.

Збори української громади в м. К. відбуваються у досить великій салі одного з місцевих готелів. На зборах маю змогу побачити й тих, які перебуваючи тут від весни, встигли підшукати собі приватні помешкання та осісти більш комфортно. Само місто К. невеличке, а робітників чимало, а тому вільних помешкань майже нема.

На збори завітало кілька десятків членів. Іде оживлений обмін думок. Присутні очікують голови зборів, котрий хутко зявляється. Чується дзвінок секретаря. Чую зазив займати місця. Збори відчиняються. На порядку денному перевибір нової управи та инші біжучі справи.

Дві години тягнуться збори. Головою нової управи обірають п. Д., відомого своєю активною працею в минулому. Можна вірити, що управа в новім складі потрапить уріжноманітнити життя своїх громадян, а на ту пору надійде осінь зі своїми дощами, а там швидко висуне носа й зима.

Тяжка праця стоїть перед управою в таких несприятливих умовинах на еміґрації, де відчувається брак часу, де люде так стомлюються й фізичною щоденною працею.

Всеж віра, надія та настирливість переможуть усе! І сірі сумні дні українського робітника одуховлятся. В його життя буде внесена не лише відвага, а й більш поважна духова праця.

Хай український громадянин на новій землі, в чужім краю набирає знання й досвіду для майбутнього життя на своїй рідній.

З документів часу.

1. Як стати „небезпечним українським радикалом".

На наш редакційний стіл привіяв нам вітер оці надзвичайно характеристичні „грамоти", які передаємо в цілости.

I.

Posterunek Policji Państwowej w Szczawnem l. 94|24. Tajne. Hadziewicz Józef z Mokrego urządzenie zabawy tanecznej.

Do Starostwa w Sanoku.

Szczawne, dnia 27. lutego 1924.

Dnia 10. stycznia i 15. lutego 1914 urządził naczelnik stacji kolejowej w Mokrem pow. Sanok, Józef Hadziewicz wraz ze swą żoną uchodzącą na ogół za ukrainkę (!) zabawę taneczną w poczekalni 3-ciej klasy, w której to zabawie wzięła prawie cała młodzież powyższej gminy płci męskiej i żeńskiej udział bez zezwolenia miejscowej władzy t. j. gminy i bez złożenia odnośnej taksy na rzecz tejże. Zabawa trwała od godziny 17-tej do 23-ciej każdorazowo a podczas nadchodzących pociągów przerywano ją, by ewentualna publiczność nie była pozbawiona miejsca w poczekalni i swobodnego zakupu biletów lub by ta ostatnia nie doniosła odnośnej władzy.

Jako świadków, że powyższe zabawy w dniach naprowadzonych faktycznie się odbywały, naprowadza się Andrzeja Paszkowiaka syna Iwana, Dmytra Biłasa syna Leszka, Katarzynę Romańcio córkę Michała i Naścię Kochanowską córkę Iwana z Mokrego tudzież Katarzynę Nieczystą i Annę Dobrzańską z Zawadki morochowskiej! Swiadkowie powyżsi zeznali podpisanemu i poster. Antoniemu Gagatce, że posądzony Hadziewicz zbierał od każdego biorącego udział w powyższych zabawach po 400.000 marek rzekomo na podłogę czy też na biednych dzieci.

Józef Hadziewicz indagowany na powyższą okoliczność oświadczył podpisanemu, że zabawy powyższe w dniach naprowadzonych faktycznie urządził a zebraną gotówkę w kwocie kilku milionów marek odesłał do Dyrekcji jako zbiórkę dla głodnych dzieci.

Naczelnik stacji kolejowej Józef Hadziewicz nie mógł jednak podpisanemu okazać dowodu, że powyższą kwotę przesłał tam gdzie zapodał z czego wnioskować należy, że tenże zabawę tę urządził z chęci zysku lub w celach antypaństwowych.

Hadziewicz Józef jak również jego żona Emilia są tak tutejszemu posterunkowi jak również tamtejszemu Starostwu znani z tutejszych poprzednich doniesień zaciętymi Ukraińcami a zatem (!) nie ulega najmniejszej wątpliwości by ci właśnie tę zaposobność nie wykorzystali dla celów antypaństwowych mając pod ręką prawie całą młodzież z gminy Mokre pow. Sanok. Linia kolejowa od Czaszya do Wysoczan jest obsadzona przez budników ukraińców a w środku t. j. w Mokrem przez naczelnika stacji Józefa Hadziewicza również dość niebezpiecznego ukraińca a tembardziej jego żony, dlatego wskazanem by było by tamtejsze Starostwo w porozumieniu z Dyrekcją kolei w tym wypadku wydało stosowne zarządzenie by w ten sposób przeszkodzić Hadziewiczowi w towarzystwie swej żony oraz budników Józefa Sawczyszyna, Jana Sawczyszyna i Edwarda Karpę w możliwych działaniach antypaństwowych obecnie i w przyszłości.

W końcu nadmienia się, że sprzęty w powyższej poczekalni a to stół, krzesła i ławki oraz drzwi uległy podczas powyższych zabaw częściowemu zniszczeniu tak, że czekająca publiczność na odjazd pociągów nawet niema wygodnie na czem usiąść i oprzeć się.

Bernacki w. r. Komendant.

II.

Starostwo w Sanoku. l. 95|pr. Sanok dnia 3. marca 1924. „Poufnie".

Hadziewicz Józef — urządzenie zabaw i zbieranie składek bez zezwolenia.

Prezydjum Dyrekcji Kolei państwowych we Lwowie

Udzielam do wiadomości i proszę o wydanie dalszych zarządzeń.

Zarazem oznajmiam, że przeciw Józefowi Hadziewiczowi wytaczam równocześnie dochodzenie karno-administracyjne za urządzanie zabaw oraz zbieranie składek bez zezwolenia władzy.

Z uwagi, że zachowanie się Hadziewicza jak również jego żony pod względem politycznym jako skrajnego radykała ukraińskiego może być (!) w danych wypadkach dla Państwa zwłaszcza w jego obcem miejscu służbowem niebezpieczne, tem więcej, że posady budników jak Sawczyszyna, Karpy i innych na linii kolejowej Zagórz-Łupków mającej wielkie znaczenie strategiczne oraz bezpośrednio komunikującej z Czechosłowacją — obsadzone przez ukraińskich agitatorów(!) proszę w interesie bezpieczeństwa publicznego i państwowego o wzięcie pod uwagę przeniesienie Hadziewicza na inne miejsce służbowe! Starosta Mieczysław Zieliński.

— —

Do wisше наведених урядових документів, які проречисто говорять самі за себе, зам'тимо на основі засягнених автентичних інформацій ось що:

Гадзевич уладив забаву селянської молоді з села Мокре — спонуканий наказом своєї верхньої влади, дирекції залізниць у Львові, щоби помогти акції Комітету: „хліба голодним дітям". Гадзевич зібрав з забави 4,250.000 мп. доповнив цю суму з власних фондів до 10 міл. мп. і передав ці останні гроші дирекції залізниць на цілі згаданого Комітету.

Ось так представляється поступок Гадзевича в об'єктивнім світлі.

Колиб Г. не був Українцем а скажім Поляком, його за це діло булоб стрінуло признання не тільки з боку його безпосередньої влади але й з боку польських політичних властей. А так, без найменшої підстави, стрінули його підозріння у протидержавній роботі і потрійна кара. Именно одержав він від дирекції строгу догану за уладження забави в ждальні зал. стації, від староства другу кару за уладження забави без дозволу, вкінці перенесено його як небезпечного українського радикала з Мокрого, де був начальником стації, на підрядне становище до Медики.

2. Винен, хоч не міг провинитися.

Prezes Sądu apelacyjnego we Lwowie, dnia 26. sierpnia 1924. Prez. 2911|4|5.0/24.

Do W. Pana Włodzimierza Brykowicza. b. sędziego w Tarnopolu ul. Tarnowskiego l. 7. Sąd apelacyjny we Lwowie postanowił po wysłuchaniu Prokuratora odmówić prośbie b. sędziego Włodzimierza Brykowicza o wpisanie go na listę obrońców w sprawach karnych po myśli § 39 pk. Powody: Koniecznym wymogiem wpisania na listę obrońców karnych jest po myśli § 39 pk. i utrzymanych § 19. ust. o org. sąd. w mocy § 2—4 ces. pat. z 3. maja 1863 N. 81. Dpp. nieposzlakowane życie petenta, które bądź to odpowiedniemi świadectwami, bądź też w inny jakikolwiek sposób wykazane być powinno.

Wymóg ten nie zachodzi u b. sędziego Brykowicza, albowiem jak to wykazanem i ustalonem zostało w uchwale sądu apelacyjnego z 21. czerwca 1921 r. Prez. 1009|21 odmawiającej mu przyjęcia do służby państwowej polskiej, zatwierdzonej postanowieniem Rady Ministrów z 5. stycznia 1922 r. b. sędzia Brykowicz był w czasie przewrotu ukraińskiego naczelnikiem wojskowego Sądu polowego w Tarnopolu i zarządzał faktycznie więzieniem tego sądu, w którem wprost w nieludzki sposób traktowano więźniów Polaków, dążąc do ich wygubienia. Wedle wyniku odnośnych dochodzeń, rozkazy te wychodziły od był. sędziego Brykowicza, który wyrażał się „niech Polacy giną będzie ich mniej". Nadto obecnie zasięgnięte u kompetentnych organów informacje, popierając w zupełności powyższą opinję.

Z tych przyczyn Sąd apelacyjny uznał, że odnośnie do był. sędziego Brykowicza Włodzimierza nie zachodzi wymóg nieposzlakowanego życia i dlatego odmówił prośbie jego o wpisanie go na listę obrońców w sprawach karnych.

Фактично справа виглядає так, що начальник Полевого Суду З. У. Н. Р. не мав жадного впливу й інгеренції на управу військових арештів, бо судові арешти за української влади як і за австрійських часів творили самостійний військовий відділ незалежний від військового суду, який у воєнних часах підлягав безпосередньо Окружним Командам. Управу арештів вів старшина, який безпосередньо підлягав враз з цілим своїм відділом окружному командантові, який безпосередньо командантові арештів видавав прикази і полагоджував особисто всі справи що торкалися арештів.

Наскільки начальник військового суду довідався підчас контролі арештантів про якінебудь неправильности в арештах, мусів відноситися письменно до окружного коменданта, який видавав потрібні розпорядження.

На всякий випадок Апеляційний Суд повинен був радше поінформуватися у військових осіб про устрій військових арештів і не видавати такої постанови, яка тільки характеризує заїлість польських властей супроти осіб української народности, які виконували якінебудь обовязки за своєї рідної влади.

ПРЕДСТАВНИЦТВО
НА ЛЬВІВ
С. ЛЬОТРІНГЕР
ТОРГОВЕЛЬНА АҐЕНЦІЯ
вул. Сикстуська 43 Б.
Телєфон 17—07.

Французський уряд і радянський.

Французський премієр, вернувшись з Женеви, присвятив останні дні своєї праці т. зв. російському питанню. Франц. уряд є рішений визнати радянський *de jure*. Діло лише в тому: яку форму цього визнання вибрати. Щоби виробити умовини цього дипльоматичного акту, Ерріо привначив спеціяльну комісію під проводом сенатора Де Монзі. Де Монзі їздив недавно до Росії і видав окрему книжку на тему необхідности такого договору, головно з торговельних причин. У згаданій комісії є також представник ворожого становища: Нулянс, бувш. франц. посол у Петрограді. Він є від першої хвилини завзятим противником усякого порозуміння з большевиками.

Крім цього у склад комісії входять: директор департаменту для російських справ у франц. міністерстві закорд. справ: Гренар, соціяліст Леон Блюм і юрист, що брав участь у льондонській конференції: Фромажо. Коли формулу визнання прийме комісія, тоді уряд вишле офіціяльну делегацію до Москви, щоби порозумітись з радянським урядом безпосередно.

Французький уряд хотів би як мога швидше навязати взаємини з Росією.

Дрібні вістки.

Уряд С. С. Р. Р. передав польс. послові в Москві ноту протесту проти пресового інтервю мін. ген. Сікорского, в якому цей останній вказував ясно на Мінськ і Київ, як організаційні центри диверсійної акції проти Польщі, з окрема проти Стовпців.

Поділ в Ґрузії надзвичайно зацікавили усіх членів Ліґи Націй. В Женеві коментують дуже прихильно визвольницькі змагання Грузії.

У Греції не вгавае неспокій у військових колах. Арештовано двох ґенералів, обвинуваченых у підбурюванню війська до непослуху.

Польща бушім то робить приготування до заключення торговельних договорів з Німеччиною, Чехословаччиною, Норвеґією, Швецією і Литвою.

Мала Антанта має перевести конференцію над ревізією свойого політ. становища до низки справ, в звязку з останньою промовою Мекдонельда в Лізі Націй.

В Порурю французькі війська евакуували вже міста Бохум, Ґельзенкірхен і частинно дортмундський повіт. З днем 14. ц. м. зліквідується всі франц. митні уряди.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Українська Олімпіяда 1924.

Авта, авта, авта...
Повози, повози, повози...
Товпи, товпи, товпи...
— Куди спішите люде?
— На Українську Олімпіяду (площа Сокола-Батька і ще декого).

Брама в зелені і прапорах тріщить від натовпу. Національні хоругви лопочуть на осінньім вітрі. Синє небо — золоте сонце.

Святочний настрій...
Великдень!...

Усе, що живе і ходить і говорить по українськи, вилягло в той день на площу Сокола-Батька (і ще декого):

Батьки родин.
Мами родин.
Члени родин.
Кавалєри, целебси, старі панни.
Усе!...

Але чути й мову національних меншостей.

Ідуть заздрісні, цікаві, зелєктризовані...

Довкола площі на розкішних трибунах море голов (решти тіла не видно.)

Музика грає національний гимн.

Всі встають і не галасують (!!).

Кінець гимну.

Марш...

На площу виходять сотки українських спортовців.

Буря оплесків...

Проходять попри льожу корол... того гетьма... ні презид... але ні Голнаркомі... також ні... проходять попри льожу батьків народу.

Починаються ігрища.

Бронзом блестять здорові молоді тіла, пружаться сталеві мязи.

Жіноцтво теж бере участь.

Одним словом будучність народу запевнена.

Осяги знамениті...

Світова Олімпіяда в Парижі — в кут!..

...Алеж я забрехався як ніколи!

Недурно я колись був поетом і мені пророкували, що ввійду до історії літератури... навіть Єфремова.

Ось і тепер дався вхопити поетичній фантазії та полетів у ідеальні райони, в яких Українці ніколи не бували.

Авта, повози, товпи сунулись дорогою, але... на площу „Pogoni".

Пануюча мова — націон. меншостей але нерідко чуєш українську.

— Куди спішите люде?

— На Погонь, на Погонь!

Українські спортовці повинні би зложити агітаційну пісню на нуту Za Niemen, za Niemen, яка зачиналасьби від слів:

„Na Pogoń, na Pogoń i precóż na Pogoń?!..
Czy plac tam piękniejszy czy mniejszy tam
Iwstęp?...

Можеб це вдарило по традиційнім сентименті заскорузлої рутенської душі...

Не маючи грошей на вступ я твердо рішив іти на наші змагання.

Скручую на площу...

В брамі лежить якийсь пес і преспокійно робить пополудневу гардеробу. Видно не перешкаджає йому ніхто.

Я переступив пса, а він подивився на мене таким оком, як на варята.

На площі стрічають мене з ентузіязмом, бо з усіх сторін площі видно як на долоні, що *ще* хтось прийшов. Пані Юнона біжить до мене з білетами а лице її сяє радощами.

— Який білет? Напевно сидячий!

— Попрошу два золотих! виповідає одним духом

— Дякую. Я маю пресову легітимацію.

Пані Юноні опадають руки, а в очах блистять сльози... Знову розчарування.

Але... добре, що хоч хтось „від преси" прийшов.

По перше: більше публики.

По друге: може щось до газет перепістанеться.

Мене провадять з парадою на „сидяче".

Ігрища давно вже почалися: скачуть, кидають диском, списою, переганяються.

Судді: Шлезак, В. Паліїв і... і... Волинець. Той сам Волинець, що ним захоплюється Львів без ріжниці нації, за те переважно жіночого пола.

Не дивуюся тепер, чому більша часть мікроскопійного числа публики — жінки.

Але в змаганнях чомусь участи вони не беруть.

Питаю одної гарненької брунетки, що за причина.

— Ми не вправляли. Але... — додає з розкішним блиском очей — як би так Волинець наставив руки, то ми перескочили б два рази таку просторонь як отті хлопці.

— Був би саме світовий рекорд — подумав я.

. . . . . .

Перший день (а буде їх ще два) українських олімпійських ігрищ закінчений.

Вертаємо додому, переступаючи в брамі через пса, що скінчивши вичісуватися, здрімнувся на пару годин.

На дорові знову авта, повози, товпи.

Між товпою чути Українців.

— Звідки йдете люде?...

— З Погоні, з Погоні!

Хто може сказати, що ми не варті самостійности?!...

Галактіон Чіпка

ВЖЕ! ЗАМОВЛЯТИ! ВЖЕ!

На днях появиться традиційний

Великий Ілюстрований Календар Товариства „Просвіта"

на звичайний 1925 р., звичайного формату з прекрасною трицвітною титуловою вінетою арт. п. Новжуна, з багато обробленою календарською частю, інформаційною, з численно ілюстрованим літературно-історичним і суспільним збірником п. наг. „До праці!" — До Календаря доданий обємистий анонсовий відділ ріжних фірм і підприємств. Ціна 3 зол. 438 1-1

Замовляти тільки в Канцелярії Тов-а „Просвіта", Львів, Ринок 10.

Члени, що вплатили звичайну членську вкладку на 1925 р. дістають 25% опусту, а долярові члени, що зложили вкладку на 1925 р., дістануть Календар даром!

ОСТАННІ ВІСТИ.

Доразовий суд над Штайґером.

Доразовий суд над Штайґером відбудеться в понеділок о год. 9 рано. В склад трибуналу входять: рач. Дукет. д-р Гут, Маєр і д-р Соха. Обвинувачує прокуратор д-р Лунєвскі. Суд потриває два дни, покликано багато свідків. Зголосилося багато загр. журналістів.

Тифліс занятий.

З Льондону звідомляють, що грузинські повстанці зайняли Тифліс. Атакують Батум. Радянський уряд відкинув посередництво Союза Народів у справі Грузії. Команду акції проти повстанців має обняти Троцький.

През. нац. уряду Грузії Ное Жорданія вислав до голови нар. комісарів Рикова телєґраму, в якій сказано, що Грузія бореться за реституцію незалежности. В імени грузинського народу ставить пропозицію, шоби СРСР. припинив військову акцію, а конфлікт розвязати на основі пакту з 7. травня 1920 р.

З Німеччини

Щоби приспішити відбудову господарського життя в Німеччині, уряд постановив зарядити: 1) З. днем 18. ц. м. обнизити залізничі тарифи на 10 проц., 2) Обнизити переказові оплати, 3) З днем 18. ц. м обнизити ціни вугля на 10 проц., 4) Облегшити кредит і обнизити процентову стопу, 5) З днем 1. жовтня обнизити оборотовий податок з 2 пів на 2 проц.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи статті пз. „Загяжна справа" і одно місце в статейці пз. „Відгомін атентату на Войцеховского".

— **Чи тенк „диверзійні банди?** З Варшави доносять, що на східних „кресах" панує від тижня спокій. Натомість шаліє бандитизм в любельському та келецькому воєвідстві, відкіля майже день в день доходять відомости про напади бандитських ватаг. Чи й там працюють „диверзійні банди"?

— **„Молода Україна"** ілюстрований журнал для молодіжи ч. 17 з 1. вересня сконфісковано за історичне оповідання „На сторожі" М. Іренка і за вірш Івана Блажкевича „В чужій школі". Хто з передплатників не одержав цього числа, нехай пришле почтовими значками 35 грошів на реком. посилку цього числа вдруге.

— **"По атентаті.** Президент Войцеховскі приняв оноді в Спалі міністра внутрішніх справ Гібнера і міністра справедливости Вигановского, які зложили йому звідомлення про фактичний стан доходжень в справі кинення „петарди" підчас побуту през. Войцеховского у Львові.

— **Поклади мрамору в околицях Галича.** В околицях Галича, в добрах львівського латинського архиепископства відкрито залежі мрамору. Експльоатацією мрамору занявся Банк Зєнян у Львові.

— **Зїзд польських музеольоґів.** В пятницю почалися у Львові наради IV. зїзду музеольоґів, при співучасти поверх двайцять учасників. Перший з рефератів виголосив д-р Пйотровскі про „Обичаєві музеї", другий Б. Януш про „Львівський пяпідарій".

— **Обвал двох камениць у Львові.** Дня 12. ц. м. о 2 годині пополудні завалилося у Львові дві каменици, яких фронтиви ходять на Стрілецьку площу вул. Пукасіньского ч. 4. На щастя, перед катастрофою опорожнено помешкання загрожених камениць так, що ніхто з людей не потерпів. Рівночасно дельожовано мешканців сусідних камениць.

— **З української еміґрації в Чехословаччині.** Українського консуля про Словенсько д-ра Василя Равлюка родом з Ляцького шл. іменувало чеське міністерство освіти професором державної торговельної академії в Банській Бистриці.

— **З віденського університету.** Вписи на віденський університет починаються 6. жовтня ц. р. й тревають до 13. жовтня ц. р. На медицині є numerus clausus. Такси вписові виносять коло 15 дол., на медицині 20—25 дол. У Відні доріжня—найменше потрібно в місяць 15 дол. о скільки помешкання знайдеться дешеве. Попрібні документи: свідоцтво матуральне (найменше з добрим поступом), метрика, свідоцтво приналежности й свідоцтво убожества. Всі документи в оригіналі й в перекладі на німецькій мові. Прибуваючі у Відень зголосяться в акад. тов. „Січ" XVIII. Theresiengasse 15, де отримають блищі інформації.

— **Ще про самогубство Еви Май.** Як ми уже донесли, славна фільмова артистка Ева Май, дочка Мії Май, поповнила самогубство. Дійшовши до 24. року життя, Ева Май була уже тричі замужем, а тепер мала одружитися в четверте з директором Фріцом Мануелем. Самогубства доконала Ева Май на тлі непорозумінь з родиною свого останнього жениха.

— **Манія самогубств у Будапешті.** Останніми часами в Будапешті нема дня, в якому не занотовано би 8—10 самогубств. На днях позбавило себе життя двох визначних банкових директорів Галь і Калєко, яких матеріяльні умови життя були вповні нормальні.

— **Довгоречинцевий кредит.** Польський премієр Грабскі відбув оноді конференцію з предсідником кредитного земського товариства в справі акції в напрямі урухомлення довгоречинцевого кредиту.

— **Мак Донельд акціонарем.** В Льондоні викликала сенсацію відомість про те, що Мек Донельд закупив акцій за 30.000 фунтів штерлінґів. З цього приводу посипалися на англійського премієра ріжні інсинуації на тему його „чистоти рук".

— **Находка манускриптів Пушкіна.** В Боровичах, новгородської губернії найдено невідомі дотепер манускрипти Пушкіна, а є це пять російських і пять німецьких творів; між иншими про кампанію Наполеона в Єгипті, вірш про царя Миколу І. та народні і салдатські співанки.

— **Заробітки Шаляпіна.** Про заробітки Шаляпіна, який обіздже тепер Европу, пишуть часописи, що його гонорарі переростають гонорарі Каруза у двоє. В американських містах одержував він по 6—12.000 долярів за один вечір.

— **Розкаяний автомобіліст.** Загально говориться про шоферів, як про бестій, що у парі зі своїми неприборканими машинами чигають на життя прохожих. Але і в тій касті є виїмки. Так приміром віденський шофер Франц, до тої степені зворушився катастрофою, яку спричинив недавно своєю машиною, що хотів повіситися на ручнику. На щастя, на час завважено його замір і виратовано розкаяного автомобіліста.

— **Найвища світова радіостація.** На шпилі гори Пік ді Міді в Піренеях уладжено радіостацію, яка підіймається на 2877 метрів понад морське плесо.

— **Ще одна порохівня.** В Трофаях коло Леобену, вилетіла оноді в повітря фабрика пороху, з якої перед катастрофою вийшли усі в ній заняті. Шкода виносить 250 міліонів корон. Директор порохівні Альфонс Шенавер, який вважав себе виновником вибуху, застрілився в своїй лябораторії.

— **Михайло Голинський,** геройчний тенор, елєв школи співу проф. Edoardo Garbin-a і опери „della Scala" у Медіоляні — який з величезним успіхом концертував в Медіоляні, Ціріху, на 6-ох концертах в Чехословаччині — відомий з виступів на сьогорічних Шевченківських концертах у Відні і Празі — уладжує концерт у Львові зараз по 20-ім вересня п. р. — Білєти продаватиме від 16. ц. м. Кооператива „Український Театр" Львів, вул. Руська 18. І. п.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

„Біблійні Образки — перші початки науки релиґії" свящ. С. Біленький Львів, Здоровля, 12. 425 2—2

Дрібні оголошення.

ІНТЕЛІҐЕНТНА жінка, середніх літ, пошукує місця заряду домашнього господарства, найрадше у священика вдівця. Зголошення слати почта Цуцилів, poste restante, Евгенія. 435 2—2

КАСУ ВЕРТҐАЙМА 2 м. висоти, 80 цм. ширини дешево продасть Задаткове Товариство в Яворові. 432 2—2

ПРАКТИКАНТА РЕСТАВРАЦІЙНО-КАВАРНЯНОГО з укінченою третьою клясою середньої школи, найрадше Львовянина, прийме за харч і помешкання „Народня Гостинниця". — Близші інформації в канцелярії Н. Г., Львів, ул. Косцюшка 1. 393 3—3

СТУДЕНТ з укінченою 4. кл. ґімназ. з бідної родини шукає лєкції або відповідного заняття. Відомість близшу подасть уряд парох. в Синевідську вижнім п. в м. 424 2—2

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗВИЧАЙНІ ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кружка УПТ. в Станиславові відбудуться дня 21. вересня б. р. о год. 3. пополудни в салі Т-ва „Українська Бесіда" при вул. Голуховського ч. 20.

Порядок нарад:

Відкриття зборів,
Відчитання протоколу з попередних загальних зборів,
Звіт уступаючої Старшини,
Звіт провірної Комісії та уділення абсолюторії уступаючій Старшині,
Вибір нової Старшини та провірної Комісії,
Вибір відпоручників на Загальний Зїзд УПТ. у Львові,
Зміна статуту,
Внески й запити.

Станиславів, дня 12. вересня 1924.

За старшину Кружка УПТ.:

Н. Даниш, голова. 439 **Теодор Грицан,** за секретаря.

50% ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ бо в будці

музичні інструменти і прилади до них продає 374 3—5

ИОСИФ РАЙСЛЄР

ЛЬВІВ, вул. Соняшна проти ч. 11 а.

Українська Кооператива „ТРУД" В ТЕРНОПОЛІ

пошукує вправної сили фахової до ведення робітні уборів жіночих, діточих і біля. Платня після умови. Мешкання в натурі. Речинець зголошення до 25. вересня ц. р. на адресу:

АНТОНІЯ КОНДРАТ

ТЕРНОПІЛЬ, ВУЛ. СКАРҐИ Ч. 16.

437 2-2 ДИРЕКЦІЯ

Спеціяліст шкірних і венеричних недуг Д-р ШВАРЦ б. секундар загального шпиталя Львів, Словацкого 4, (проти головної почти). Лічення плям, бородавок, волосся електролізою і кварцевою лямпою повернув і ординує на ново. 416 2—10

ЖИТО І ПШЕНИЦЮ на насіння і на їду ДОСТАВЛЯЄ „ЦЕНТРОСОЮЗ" СОЮЗ КООПЕРАТИВНИХ СОЮЗІВ

401 ЛЬВІВ, ВУЛ. ЗІМОРОВИЧА, Ч. 20. 2-3

Усім особам, що займаються по селах збірками на „РІДНУ ШКОЛУ" поручаємо до використання в часі сьогорічної коляди

„ВЕРТЕП"

який є призначений для виставлювання в кождій хаті, парубочими гуртками, що будуть ходити з колядою. — Ціна 1 примірника 30 сотиків, з рекомендованою посилкою 55 сотиків. Жадайте по всіх українських книгарнях і торговлях в краю.

Гуртові замовлення пересилати на адресу: 440 1—3

Накладня Михайла Таранька — Львів, вул. Зіморовича ч. 3.

ШКІЛЬНЕ ВЗУТТЯ

ЧОРНЕ, БРОНЗОВЕ — для — ХЛОПЦІВ і ДІВЧАТ

Величина	19—25	26—30	31—35
Ціна	5·50 зол.	12·50 зол.	14·50 зол.

кальоші, домашні пантофлі, ґімнастичні мешти

До набуття в філіях і заступництвах.

КРАКІВ. Ринок 14,
ДРОГОБИЧ, Ринок 7,
ТАРНІВ, площа Собіского,
КОЛОМИЯ, Ринок.
СТРИЙ, Коцельна 24,
НАТОВИЦІ, Івана 1,
КОР. ГУТА, Свободи 18,
ЗОЛОЧІВ. Собіского,
ЛЬВІВ, Леґіонів 13,
ЛЬВІВ, Гетьманська 6,
ТЕШИН, Глубока 5,
РЯШІВ, 3. Мая 8.
ЯРОСЛАВ, Ґрунвальдська 8,
САМБІР, Ринок,
БРОДИ, площа Собіского 13,
ПЕРЕМИШЛЬ, Площа на Брамі,
„ францішканська 26.
КРИНИЦЯ, Доптак,
ЩАВНИЦЯ,
КОРОСНО,
ЯСЛО,
БОРИСЛАВ, Пансьна,
ДОЛИНА.

403 2—2

Присилайте передплату!

АДВОКАТ МОЛОДИЙ приступить до спілки зі старшим адвокатом з добре просперуючою канцелярією. Зголошення слати: Д-р Хичій Іван, Чортків. 429

ЗДІБНИЙ адв. соліцитатор з 3-літн. практикою пошукує заняття у адвоката або нотаря. Зрирме також обовязки бюрові в инших українських інституціях. Зголошення слати до адм. „Діла" під „Соліцитатор". 423 2—2

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 206 (10.299). Львів, середа 17. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей. Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Вівторок, дня 23. вересня ц. р. КОНЦЕРТ МИХАЙЛА ГОЛИНСЬКОГО героїчного тенор з Медіоляну.

448 Білети продає вже: **Кооп. „Український Театр“ Львів, вул. Руська 18, І. пов.** 1·

„В згоді з самим собою“.

Коли мін. Скшиньскі делєктував-ся в Женеві „кресовими законами“, вказуючи, як то виросли вони з дна душі польського народу; коли підносив ясніючий в них геній польської раси; коли викладав про світлі ліберально-толєрантні польські традиції; коли зі запалом говорив не про згоду з трактатами, але про згоду з самим собою, — зібрання Союзу Народів ще не знало тексту тих законів. Польський уряд досі не повідомив сфіціяльно секретаріяту Союзу Народів про переведення в соймі „кресового“ законодавства. До дня 3. вересня ц. р. секретаріят Союзу Народів не мав ніяких відомостей про зміст тих законів — очевидно — за винятком польських пеанів в честь своєї помисловости і мудрости. Аж 3 ц. м. пос. Тугут з власної пильности вручив начальникові секції для нац. меншостей Кольбанові французький переклад „кресових законів“. Проволікання уряду в дорученні знаменитих польських постанов для територіяльних нельських народів пояснює пос. Тугут тим, що вони не були призначені на експорт.

Авжеж, слід признати слушність пос. Туготові. „Кресові закони“ по своїому змісті не були призначені на експорт, бож важко було експортувати такий неперебірливий в своїому імперіялізмі і денаціоналізаційних тенденціях товар. Хіба ніхто, ознайомлений з польською політичною тактикою, не буде підозрівати польський уряд в ревній охоті засвідчувати перед світом всю бездонність фальшу, всю лицемірність, яка проявилася у мнимому признанні язикових прав нельських народів. Ні, такої відваги в експортуванні польських „кресових“ витворів ми ніколи не підозрівали у польських правлячих чинників. Навпаки, ми знали, що цей товар не буде експортований. Бо хібаж це малося на увазі? Ніколи в світі. Тут йшло тільки про те, щоби довкола „кресових законів“ наробити багато шуму, роздзвонити їх вагу і далекосяглість, показати, що щось таки робиться, що Польща вступає на шлях нової політики у відношенні до нельських народів, що „кресове законодавство“, проти якого різко протестувало представництво Українців і Білорусинів, не є ліквідацією дотеперішних язикових прав в уряді, суді і школі, набутих галицькими Українцями в ері австрійського конституційного життя, а волинськими Українцями й Білорусинами в добі революції, але що це великий крок вперед польських державних чинників у розвязці національного питання.

Виходячи зі становища створення виключно пригожої атмосфери для польського виступу в Союзі Народів, зі становища замилення очей західно европейській демократії, польський уряд не міг спішитися з представленням Союзові Народів своїх вельми помислових еляборатів. Сховавши їх під сукно, легко було обдурювати світ сольовими й хоровими співами про польську толєранцію, великодушність, геніяльність раси.

І тільки тим можна пояснити собі горяче приняття зібранням Союзу Народів патетичної промови гр. Скшиньского. Бо колиб святочні слухачі святочних промов в Женеві хоч на один мент увійшли в суть буденної дійсности непольських народів, колиб вони хоч побіжно приглянулися „кресовому“ законодавству, то певно зрозуміли би, що притакування з їх боку мережаним словам гр. Скшиньского, оплескування винятковых законів на закріпощення українського народу є святотатством.

В згоді з самим собою ухвалено „квесові закони“; в згоді з самим собою сховано їх перед очима світу, щоби тимчасом на словах розіграти один акт кокетерійної комедії; в згоді з самим собою перехопленося з українським університетом, щоби опісля вишкробати Львів — як майбутній осідок університету. А тепер п. міністер бє поклони перед всесильною гієною, вмовляє у всіх і вся, що він навіть не думав про Львів, тільки говорячи про тимчасовий осідок університету в Кракові, щоби серед членів зібрання Союзу Народів не лишити кепського враження, по слові „тимчасовий“ додав, що „в міру поліпшення відносин між польським і українським громадянством не буде надто далеким день, в якому соймовий закон визначить дефінітивний осідок українського університету на землях з українською більшістю“.

Ясно, що того дня не дочекаємо ні ми, ні наші діти, ні наші внуки, бо польська влада і польське гро, мадянство робить все можливе, щоби ті відносини довести до катастрофи.

А тимчасом — не в згоді з трактатами, але в згоді з самим собою йде приспішений культурний вандалізм, йде приспішене нищення українського шкільництва, а тимчасом проганяється українську мову зі судів і публичних урядів, а тимчасом зростає самоволя, поширюються облоги культурного життя, лютує цензура, поглиблюється павперизація, звужуються варстати праці, відбуваються „ревіндикації“ українських православних церков, а тимчасом стогне народ під тягарем нечуваного політичного, економічного й культурного гніту. А все це діється в імя великої традиції, яка у відношенні до українського народу кривавою смугою тягнеться від 600 літ. Так проявляється безсмертній геній раси.

О, так, Польща йде далеко дальше, як того вимагають трактатові постанови, Грубо далеко... *Ф. Ф.*

Вигляди Ліґи Націй.

Погляди Льойда Джорджа.

Льойд Джордж у своїй новій статті на тему Ліги Націй висловив кілька оригінальних ідей.

„Велика мирова демонстрація в Женеві, яка мала завершити льондонські переговори, лише поглибила основні суперечности між Великобританією і Францією. Вислови Мекдонельда про мир і світову гармонію довели Французів, усіх політичних відтінків, до скажености, і поділили Европу на два суперницькі табори“...

...„Справедливо і доцільно було те, що Ліга Націй повела дискусію на тему мирового суду та розброєння. Це її головне функція. А проте лишається фактом, що кожна спроба, щоби між членами Ліги перевести зменшення збройонь скінчилась невдачею і що єдине доцільне міжнародне порозуміння у цій справі найдено на конференції зорганізованій поза Лігою Націй і то державою, яка відмовилась стати її членом“.

„Мекдонельд каже, що вислідки льондонської конференції змінили европейські перспективи. Покищо ще надто вчасно передбачити, який вплив матиме на мир факт, що у знесилені жили Німеччини влито трохи свіжої крови. Не треба мати виїмково гострий зір, щоби пророкувати, що за кілька літ треба буде скликати нову конференцію, щоби перевести ревізію льондонської конференції“.

„...Лише повне перетворення Ліги Націй дасть їй змогу змінити оправдане недовіря до її безпартійности. Для цього треба одної основної передумовини. Ліга Націй мусить бути представництвом усіх великих народів землі, а не лише деяких. Як довго Америка, Німеччина та Росія не ввійдуть до Ліги доси її рішення у міжнародніх суперечках зустрінуться з недовірям з боку всіх народів, що програли війну. До них треба зарахувати також Росію. Російський уряд узяв на увагу повне значіння мирового присуду щодо Шлеська і кількаразові невдачі Ліги Націй, щоби стримати офензизні виступи Польщі. Росія має пересвідчення, що Франція, Польща та Чехословаччина користується Лігою Націй для власних цілей. Звідсіля легковаження з яким ставиться російський уряд закордонних справ до цієї інституції“...

„Німеччина зовсім природно не вірить Лідзі Націй. Два-три роки тому, англійський уряд згодився піддержати справу щодо вступу Німеччини до Ліги Націй в усякій формі, з допомогою Італії. Якщо цей проєкт тоді прийняли би, Німеччина вступила би до Ліги без сумніву. Одначе державний німецький канцлєр заявив мені в Генуї, що публична опінія у Німеччині є настільки огірчена присудом у справі Шлеська, що він не зважується ставити справи про вступлення Німеччини до Ліги“...

„...Але все залежить від участи Америки. Вона зясувала би становище Німеччини, і тоді Росія не могла би лишитись поза дверима і знеохочена тупцювалаби по арені як ведмідь. Долю Ліги Націй рішать на кілька літ американські вибори, а хто в силі передбачити їх результат? Вони матимуть далекосяжні наслідки. Як довго Америка не рішить у формі якоїсь організованої та тривкої діяльности причинитись до співпраці над світовим миром, доти всі дискусії про розброєння та мировий трибунал матимуть академічний характер, а справжня праця буде вестись на конференціях поза межами Ліги, як це було у Вашинґтоні та Льондоні“...

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Порука 2-кратна.

Пр. 828/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 200 з дня 10. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Затяжна справа, а) заголовок що міститься між словами: справа а коли говоримо б) уступ по словах Дра Ст. Гломбінського до кінця артикулу 2) По атентаті на президента Войцеховского у Львові уступ по словах радн. Антоневичеві а Усі закордонні газети 3) Новинки а) виказки що містяться між словами адвокатську канцелярію а Наводимо дослівно б) гадка між словами памятника Міцкевича а запалася земля містить в собі єство ад 1) злочинуз § 65а закона карного ад 2) провини з артик. 24 закона прес. і арт. VII. з 17. XII. 1862 ад 3) а) злочину з § 65 а) закона карного ад 3 б) провини з § 308 зак. карн. узнав доконану в дни 9. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 11. вересня 1924.

(Підпис нечитний.)

У. С. Р. Р.

Українізація.

Президія харківського Губернського Виконавчого Комітету продовжила речинець для закінчення українізації радянського апарату по день 1. січня 1925 р. Цей речинець уважають останнім. До того часу мусить бути здійснений повний перехід всього радянського діловодства в усіх установах губернії на українську мову.

Поширення адміністративних прав для районних комітетів.

Згідно з постановами другої сесії Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету поширено на Україні деякі права районних Комітетів. Їм надано право видавати обовязкові постанови, накладати адміністративні кари до 7 днів арешту або примусової праці. Їхні буджетові та господарські права також значно поширено. Райони — це більші значно (переважно подвійно) від давних волостей адміністративні одиниці. Менші від них — це громади — а вищі це округи (більш-менш два давні повіти) а найвищі — це губернії.

Цивільний кодекс У.С.Р.Р.

Президія ВУЦВК-у рішила впровадити від 1. жовтня ц. р. в життя цивільний процесуальний кодекс У.С.Р.Р., який ухвалено 30. липня 1924 р.

Передвиборча аґітація.

Центральна Виборча Комісія ухвалила: 1) Видати короткий звіт про діяльність Уряду України, 2) Видати від імени ВУЦВК-ту відозву до виборців українською, російською, жидівською, німецькою, молдавською, болгарською, польською і грецькою мовами, 3) Доручити Губвиконкомам разом з комісіями Нацменшостей перекласти на мови національних меншостей, що мешкають в губернії, всі матеріяли, що відносяться до передвиборчої кампанії.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Війна в Китаю.

На протязі останніх 15 літ у Китаю не припиняється майже домова, громадянська війна. Провідники воюючих сторін — це революційні генерали, що зараз після китайської революції відділили деякі провінції від центра. Доконати це приходилося їм легко, бо використовували вони дуже вміло своє становище губернаторів тих провінцій. На становище губернаторів видвигнула їх революція. Непорозуміння вийшли отже з революції і до нинішнього дня тягнуться вони у виді затяжної громадянської війни між поодинокими провінціями чи їхніми губернаторами та центральною китайською владою, яка бажає зберегти цілість китайської держави та в корінню знищити всі сепаратистичні тенденції. Тип революційних китайських губернаторів „тугунів" нагадує італійських кондотієрів 15. віку, а сам президент китайської держави генерал Цао-Кун являється яскравим представником такого типу. Його влада давно вже була тільки номінальна, бо полудневий Китай (Кантон) і Манджурія не визнавали її навіть формально. Те саме було і є з провінцією Че-Кі-Янґ, що положена над берегом Жовтого моря і є одною з найбагатших провінцій Китаю.

Тепер боротьба йде біля Шанґаю важного комунікаційного вузла, між військами воєнних губернаторів провінції Кянґ Су на північ від Шанґаю і Че-Кіянґ на полудне від нього. Безпосередна причина війни — це опанування самого Шанґаю, а ще більше находячимся близько нього воєнним і морським арсеналом.

Шанхай підлягав воєнному губернаторові провінції Че-Кіянґ. Губернатор тої провінції Лу-Юн-Сьян виповів війну представникові китайської республики Цао-Куну, закидуючи йому самозванство і некорисну для республики і народу політику. Войовничому генералові допомагає у тій війні незалежний губернатор Манджурії ген. Чанґ-Цу-Лін. Проти них воюють губернатор провінції Кіянґ-Су разом з військами президента Китаю під проводом генерала У-Пей-Фу.

Обі сторони прекрасно узброєні, розпоряджають найновійшими технічними воєнними здобутками отже масою літаків і танками. Війська обох сторін досягають цифри 100 тисяч багнетів. Бої йдуть біля Шанхаю. Противникам президента вдалося опанувати важний залізничий шлях між Шанхаєм а Пекіном.

Є певні дані на те, що з тої боротьби хочуть витягнути для себе деякі користи большевики, які виступають в Китаю в характері оборонців Китаю від визиску імперіялістичних держав Европи та Америки.

Серед китайської інтеліґенції розвели большевики завзяту пропаганду. З їхньої науки найбільшою популярністю тішиться ідея про самоозначення, яку там розуміють як освободження народів Сходу від влади і впливів Европейців. У цій боротьбі погиб уже навіть якийсь генерал Павлов, що сповняв там військові функції як дорадник з большевицького боку. Його похорони відбулися з великою помпою і по спаленню тіла в крематорії відправлено попіл до Петербурґа.

Очевидячки, що ця анархія, яка починає гніздитися в Китаю з новою силою, буде використана большевиками дуже совісно в інтересах світової революції. З огляду на велику скількість Европейців і взагалі чужоземців і з огляду на порт у Шанхаю Америка, Японія і европейські держави вислали туди воєнні кораблі і зажадали від китайського уряду припинення військових операцій в околиці Шанхаю. Одначе пекінський уряд ці домагання відкинув, надіючися очевидячки на піддержку большевиків.

З цих китайських непорозумінь може вирости велика авантюра на далекому сході. в якій чи зударяться з великою силою буржуазні держави Европи, Америка та Японія з большевиками.

Повстання в Грузії.

На підставі найновійших відомостей, грузинські повстанці заняли Тифліс. Тепер перед ними стоїть важне завдання посісти Батум. Офіціяльні большевицькі комунікате твердять, що повстанням кермують прислужники Еріо і Мекдональда: меншевики, бувші офіцири, князі та комерсанти, але народ участи в повстанні не бере. Одначе не зважаючи на те, большевики мобілізують усі найбільші свої військові авторитети для боротьби з повстанцями. Видно, що воно розгорілося не на жарт.

Небольшевицька европейська преса подає деякі докладнійші відомости про становище в Грузії. На чолі протибольшевицького повстання став „Комітет визволення Грузії", в якому обєднались усі протибольшевицькі соціялістичні і несоціялістичні організації на паритетних підставах. Головою Комітету став Я. Андроношвілі, а його заступником Я. Джавахшвілі, обидва відомі грузинські діячі. Харківські „Вісти" з 6. IX. ц. м. подають, що обидвох їх зловлено і віддано під суд. Та чи правдива ця вістка, провірити важко. Комунікати европейської преси дозволяють на здогад, що так воно не є. Повстання розвивається далі. Повстанцям допомагають тамошні Москалі і Татари. Очевидячки, що по втраті керманичів, воно було би заломилося. Виходить, що повстання носить стихійний характер. Подекуди переходять на сторону повстанців цілі відділи червоноармейців.

Голова національного грузинського уряду Ной Жорданія вислав до голови радянського уряду Рикова радіотелеґраму, в якій домагається реституції незалежности Грузії на основі умови з 7. травня 1920 р., яким признано Грузії незалежність. І на основі цього договору пропонує виведення з Грузії всіх червоних військ та приступлення до переговорів.

Останні події в Грузії знайшли широкий відгомін і велике зацікавлення в Европі, а навіть у Союзі Народів. Поширилися поголоски про посередництво цього останнього, а навіть про інтервенцію. Уряд СРСР. видав уже офіціяльний комунікат про те, що ніякого посередництва у цій справі не прийме та протестує проти всяких спроб чужого вмішування у внутрішні справи СРСР.

Повторається це саме, що було на Ґенуенській конференції, де Чічерін категорично запротестував проти порушування справи Грузії, бо це внутрішньо-російська справа.

Від 19. березня 1921 р., коли грузинський меншевицький уряд покинув свою батьківщину, відступаючи зі своєї території під напором большевицької окупаційної армії, в Грузії не припиняються повстання донині. Ріжниця між теперішнім і попередніми та, що тамті мали льокальний характер, а це має всі познаки стихії спрямованої проти окупанта. В 1923 р. большевики відкрили великий заговір. Між заговірниками розстріляно 15 вищих

СТАРИЙ КИЯНИН.

50 ліття Сергія Єфремова.

Серед наших національних діячів Сергій Єфремов займає своєрідне і почесне місце. Самий літературний талант, яким надарувала його доля, — талант блискучий і захоплюючий, — міг утворити йому першорядне місце в історії українського національного руху; але ні талант, ні знання і наукові заслуги, що дали йому почесне місце члена Української Академії Наук, це не є найголовнійше в Єфремові. Поруч з ними і навіть вище за них треба поставити велике і як кришталь чисте сумління, що яскравим полумям освітлює всю його постать. Це сумління зробило Єфремова перш ва все великим громадянином, справжньою „совістю українського суспільства" і разом з тим надало йому тої лицарської мужности, що в наші часи уявляється просто таки чудом. Ніхто з сучасних письменників не має стільки права, як Єфремов, сказати своїй долі:

Ми просто йшли, — у нас нема зерна неправди за собою... Дійсно бо нема за ним і найменшого зерна свідомої кривди. Всі ми, старі Кияне, добре це знаємо. Особливо яскравий приклад цьому дав він в страшні дні першого захоплення большевиками Київа. В той час, як всі ми зійшли з обрію або спустились у підпілля перед загрозою смерти, що забірала щоденно сотки жертв, Єфремов не тільки спокійно йшов своєю дорогою, але й виступив з різким словом обурення, огиди і протесту проти червоного російського імперіялізму. Голосною трубою звучало його слово на кривавому полі нерівного бою. Його гострий, палкий, повний гніву й жовчі „отвертий лист" до Юрка Коцюбинського, що став на чолі ворогів батьківщини, назавжди залишиться зразком не тільки блискучої публіцистики, але й високого патріотизму та виняткової громадянської мужности.

Незвичайно сердешно і з своєрідною урочистістю відбулося в початку 1920 р. в Київі конспиративне (!) вшанування 25 річного ювилею літературної діяльности Єфремова. Різні суспільні організації піднесли укоханому письменникові багато дарів, — дарів, що тільки в умовах голодної, зруйнованої і голодної України можуть бути належньо оцінені. Напевно, що ніде на землі таких подарунків не одержував ні один ювилят. Тут були нові чоботи і 20 фун. мила фабрики „Дніпросоюза", пуд цукру і мішок муки, був навіть цілий куб дров, що його відвезли просто на Гоголівську 27.

Але ні один подарунок так не зворушив ювилята, як піднесена йому від київської громади рарітетна книжка Лазаря Барановича „Меч духовний" з датою 1666 року. Побожно, із сльозами на очах, розгорнув Єфремов книжку і припав губами до стародавних сторінок. Цікавий титульний малюнок цієї книжки він умістив потім на сторінках останнього видання своєї „Історії українського письменства".

Треба сказати правду, що важко було придумати лпший подарунок славетному книголюбові, ніж ця старовинна книжка з такою влучною назвою — меч духовний. Якраз біля того часу була зроблена ревізія в нашого письменника. Забрали чимало паперів, листів, рукописів, але видко було, що власне не паперів шукали большевицькі жандармн. Кінець-кінцем вони звернулися до письменника і різко запитали:

— Где же ваше оружіе?

Єфремов повернувся до свого робочого столу, взяв у руки перо і передав його чекістові.

— Ого єдина зброя, якою я воював і воюю з ворогами моєї батьківщини. Иншої в мене нема.

Кілька днів потримано Єфремова у вязниці і випущено.

Але вертаюсь до ювилею.

Було на тому ювилеєві зазначено, що людина, яка ціле своє життя присвятила українській літературі, сама до цієї пори не дочекалась ні біографії, ні поважної оцінки своєї цінної і талановитої праці на користь і славу рідного слова. І вирішено було ювилейним комітетом обєднати по можливости кращі літературні сили сучасної України та видати в честь ювилята поважний збірник, де між иншим мусіла бути його біографія і бібліографія, широка оцінка його праць і низка инших літературних статтей та белетристичних новель і поезій.

На превеликий жаль усе це були самі добрі наміри та надії. В страшних умовах сучасної української ниви квіти вянуть перше, ніж розцвітуть. Не вийшло нічого з ювилейного збірника С. Єфремова, хоча знаю, що кілька письменників щиро приступили до праці над ним.

У цьому році кінчив Сергій Єфремов 50 років свого життя, а в наступному році скінчиться 30 років літературної діяльности, що розпочалася на сторінках одного з галицьких видань. Коли не спромоглися Наддніпрянці вшанувати славетнього письменника так, як їм бажалося, то чи спромоглись би на це viribus unitis брати-Галичане?...

офіцирів б. грузинської армії. Не так дуже давно писали й ми на сторінках нашої газети про суд над головою грузинської церкви („католікос"), якому закидувано державну зраду.

Цікаве становище в цій справі займає російська еміґрація. Вся вона сприяє повстанню, але настільки, наскільки воно валить радянську систему правління. Одначе вся вона протестує проти незалежности Грузії. Характеристичним є голос Мілюкова у цій справі.

Він пише у своому парижському органі „Послєдня новості" таке: „Боротьба йде під гаслом незалежности від „чужоземного панування" проти „окупантів", що загарбали владу у Грузії шляхом збройного завоювання. Сам Жорданія виступає від імени грузинського уряду і одночасно звертається до Ліги Націй, Макдонельда й Еріо з проханням вмішатися в радянсько-грузинський „конфлікт". Коли річ йде про звичайну війну СРСР. з чужоземною державою, то становище „русского" у відношенню до цеї війни ускладнюється. Ми горячо співчуваємо селянству, що повстало проти большевиків, але це ще не вичерпує справи. Сучасна Грузія є цікавим зразком ненормального міжнародного положення окраїн, що відпали від Росії. А далі таке: „У повстаннях завсіди є ірраціональний елемент. Але наскільки в даному випадку йде про раціональний бік справи — про заграничну керму повстання, то здається, що перше ніж наражати нарід на ривко знущань, треба би подумати про координацію того руху з иншими „общерусскими". Першою умовиною такої координації є зміна того відношення до російських політичних рухів, яке виявилося, наприклад, в дискусіях про національне питання у Празі".

Дрібні вістки.

Вбивство фашиста Касаліноґо італійськими комуністами привело до нагальних фашистівських виступів проти республиканців і соціялістів у Медіоляні. Здемольовано редакції і будинки; багато ранених і арештованих.

Поанкаре виголосив у Седані на посвяченню памятника полеглих велику політичну промову, в якій м. и. заявив, що 6 літ тому можна було наложити на Німців деде важчі умови, ніж сьогодні. Німеччину треба примусити виконати всі зобовязання.

У Марону Еспанці потерпіли нову поразку.

Центральний Комітет партії Радіча рішив взяти участь в уряді Югославії.

Китайський уряд Пекіну відкинув пропозицію великих Держав щодо інтервенції у громадянській війні, сподіючись мабуть, побіди над повстанням власними силами.

Велика Британія має перейняти опіку над забезпекою Данії, яка добровільно переводить повне своє розброєння.

Льойд Джордж перейме провід найблизшої виборчої кампанії англійських лібералів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската** В попереднім (205) числі нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура 6 уступів вступної статті і разом зі заголовком, два місця статті п. з. „Кресовий закон про мову в судівництві" та кінець рубрики „З документів часу".

— **Польсько-російський „богословський факультет".** Польське міністерство освіти і віроісповідань, прислало православному митрополитови Діонізієві у Варшаві повідомлення, що з початком академічного 1924|5 року, при варшавському університеті відкривається „Теольоґічний факультет" для православних, на якому Діонізієві дозволяється викладати по російськи, при чому інші лектори викладатимуть по польськи.

— **Вівці і кози еміґрації.** За останні два роки чимало наддніпрянських еміґрантів поступили на службу в польські установи. Як працьовники, вони користалися дуже доброю опінією; але почалась політика „польскей паньствовосці" і бідолашних „союзників" випирають зі всіх кутів. Ми чули, що залишаються недоторканими лише три петлюрівські міністри: п. Багриновський, п. Дмитрієв-Савійський і п. Пипинчук.

— **„Духовна Бесіда".** Довідуємося, що в найблизчих днях почне виходити у Варшаві (Варшава-Прага, Зиґмунтівська 13) перший церковно-народній ілюстрований, двотижневик, присвячений справам православної церкви. „Духовна Бесіда" освітлюватиме церковно-народнє життя, а крім того міститиме оповідання, вірші, статті по народньому здоровлю, сільському господарству, вихованню дітей, кооперації і т. п. Місячна передплата 1 зол., поодиноке число 50 сот.

— **Зорганізований похід.** Холмське „Наше Життя" повідомляє, що секретар варшавсько-холмської духовної консисторії Голубовський, власник приватної російської ґімназії у Варшаві, дістав право прилюдности для своєї ґімназії. Польська влада, яка заходиться над закриттям Духовної Семінарії в Кремянці, має схилюватися до того, щоб учні розвязаної семінарії перейшли до ґімназії Голубовського. Той пан мав оноді привезти на „собор епископів" у Почаєві „поівіт" від румунської православної церкви з приводу насильного введення нового стилю до православної церкви в Польщі. Є це новий трік польського міністерства, якого розпорядження в справі календаря принято однодушним бойкотом.

— **Арештування в Луцьку.** Останніми часами переведено серед української молоді в Луцьку ряд арештувань.

— **Подяка українських наддніпр. еміґрантів архієп. І. Федоровичу.** „Обєднання Українських Еміґрантських Організацій в м. Каліші та його околицях" звернулося до Архієпископа Української Автокефальної Церкви в Америці, Івана Федоровича зі щирою подякою за його збір жертв на користь організації українських наддніпрянських еміґрантів в Польщі. Не маючи змоги в сучасній своїй недолі инакше виявити свою вдячність, як лише у словах, українські наддніпрянські еміґранти просять Владику прийняти бодай те звязане путами слово, в убогий подарунок подяки за жертви, які православний владика зібрав в Америці поміж вірними Української Автокеф. Церкви у найбільше важку й скрутну хвилину, в хвилину ліквідації таборів. Ці жертви дали змогу розпочати організацію „Дому Українського Еміґранта" в Каліші, та взагалі підсилили морально й матеріяльно організацію еміґрантів. Цей Дім — це перший у всій польській державі самостійний притулок Української Еміґрації. У ньому є 10 помешкань, що містять у собі біля 50 душ українських скитальців. У томуж домі є простора саля, що може вмістити 100—150 душ слухачів лекцій, рефератів тощо. Там же і читальня, книгарня, друкарня, палітурня, столярня й инші варстати праці. — Складаючи за це все найсердечнішу подяку архієп. Іванові Федоровичу, разом з цим просять Його члени організації передати таку саму подяку усім тим, що своїми скромними лептами, складеними на руки Архієпископа, відгукнулися на просьбу. Одночасно українські еміґранти в Польщі просять і надалі мати їх у своїй ласкавій опіці.

— **Бандитські помисли.** Петро Кліщ' 18-літній парубок з Куропатник коло Бурштина, побачивши на дорозі з Бурштина жидівку, яка вертала з закупна, рішив її ограбити. А щоби грабіж пішла гладше, Кліщ в момент розібрався до нага, посмарувався болотом і так ухарактеризований на злого духа", напав на жидівку. Жидівка, яка не могла не повірити, що перед нею станув сатана у власній особі, кинула кошик з товаром і з криком втекла. Небарем одначе найдено „злого духа", який за той час уже обмився і убрався, але за те посаджено його в арешт.

— **Самоволя нотарів.** На основі обовязуючих законів, спадкові пертрактації повинен переводити суд, — але у виїмкових випадках може суд ту справу поручити до переведення нотареві, а опісля означити ціну, яку має сторона за ту роботу заплатити нотареві. Тимчасом щирецький суддя п. Гуменний з правила всі спадкові пертрактації поручає нотареві Райнерові і не означає йому ціни, але позволяє, щоби нотар брав, скільки хоче. Нотар Райнер користає з того в той спосіб, що за пертрактацію, яка забирає його писареві не більше як годину часу, де йде на прим. про яких три морґи поля, каже собі платити 80 зл. замість належних 10 зл. і страшить сторону, що коли не одержить тої високої ціни, то не предложить актів судові.

— **Нові бандитські напади під Стовпцями.** Поміж Стовпцями і Жадовинами напало 8 бандитів на фірманку і ограбило їдучих нею купців. Дещо далі на південь під Тістовичами в Лунінівському повіті, вбили бандити власника маєтку Моршна Струкова і його лакея, та ограбили двір.

— **Багато гамору з нечевя.** Заходами вшехпольських організацій відбулося минулої неділі віче у Львові, на якому виголошено ряд промов проти польського уряду, який „задумав" утворити український університет у... Львові. Між резолюціями ухвалено одну, звернену проти мін. Скшиньского, який „не заслугує на довіря громадянства і не повинен остатися на своїм становищі". По вічу не обійшлося без походу і „слюбования", що львівські вшехполяки не допустять до основання українського університету у Львові.

— **Безсмертність.** Уже проф. Воронов, який опублікував світові свою епохальну методу, перещеплювання молодих звіринних желез в старіючіся людські організми, поставив справу старости під знак питання. Але отсе проф. Амар оголосив світові результати своїх дослідів над протоплязмою клітин, якої згущання є рівнозначне зі старістю. Проф. Амар запевняє, що процес того згущування можна перепинити, а тим самим осягти ні більше ні менше, як безсмертність. Тому тішитеся і веселіться старі вуйки і тітки, яких смертний речинець відсунено в невідоме та плачте кузини, що будете безуспішно дожидати спадщини

— **Ще одна церква.** До села Лукавок на Холмщині приїхав вечером дня 15. мая польський біскуп на „візитацію". Оглянувши по ночі школу, пішов до місцевої церковці, зачиненої ще 1909 р. Церковця дуже йому подобалася і він зразу таки, до місяця уладив віче місцевих католиків, яким приобіцяв, що небаром луковицька православна церква буде „висвячена" на польський костел...

— **Поліцаї бють без милосердя.** В селі Джуриловичах на Полісю, напали на хату місцевого селянина Наумовця польські поліцаї, домагаючись заплати податку. Коли Наумовець, який не мав грошей на податок, вирвався з рук розбішених поліцаїв, ті замкнули хату і почали катувати усю родину Наумовця. Коли врешті Наумовець, який три дні ховався від поліції, прийшов до хати, його арештували разом з родиною, полишаючи господарство „на волю божу".

— **Перед Третьою Українською Мистецькою Виставкою у Львові.** Гуртоk діячів Українського Мистецтва просить нас зазначити, що Третя Виставка Гуртка відкривається 14. жовтня ц. р. в салях Національного Музея. Мистців проситься надсилати експонати до дня 1. жовтня, з огляду на каталоґ і жирі. Кошти пересилки експонатів на виставку покривають автори, відсилку експонатів переймає на себе секретаріят Гуртка. Адреса: Національний Музей, Львів. ул. Мохнацького 42.

— **Панська самоволя.** Луцький „Голос Праці" повідомляє, що в селі Загорівщині, рівенського повіту, пострілив дідич Вячеслав Томаш селянина Галганця в моменті, коло він пасучи коні заснув. Томаш вертав з балю, а побачивши коні Галганця на своїм полі, почав стріляти до сонного, при чому його смертельно поранив. Галганця відвезено до шпиталю, а пан Томаш ходить собі спокійно на волі.

— **Польська виставка в Царгороді.** На днях відкрито в Царгороді польську виставку. Свято відкриття відбулося з великою помпою при співучасти дипльоматичних корпусів Польщі і Туреччини. Звідомлення про відкриття виставки не повідомляють які експонати вивезла Польща до Царгороду.

— **Велике обманство у Варшаві.** Один з варшавських банків впав жертвою обманства на суму 116.000 золотих. Обманства доконав якийсь Роман Левіцкі з Дрогобича, який представився як купець і землевласник. Лєвіцкого арештовано в Чернівцях.

— **Банда Доманьского.** Польські часописи доносять, що банда Доманського, яка „оперувала" на Волині, мала попасти в пастку польської поліції під Гороховом в Тернопільщині.

— **Свято Болгарії.** Дня 10 ц. м. почалося в Софії тридневе свято посвячення храму Олександра Невського, найбільшої церкви на Балкані. Церква посвячена Олександрові Невському, патронові царя Олександра II., який поміг Болгарії відзискати незалежність. Будова почалася 1912 р. коли закінчено збирання всенародніх складок. На посвячення, в якому приймає участь понад 20.000 людей, приїхали представники цілої Болгарії.

— **Концерти Голинського, А. Рудницького і І. Туркевичівної.** Концерт відомого співака, героїчного тенора, елева опери „della Scalla" в Медіоляні Михайла Голинського відбудеться у Львові вже у вівторок, дня 23. вересня ц. р. Небувале зацікавлення цим концертом і поворотом нашого улюбленого співака замітне не тільки у Львові, але і на провінції. Буде це його одинокий концерт у Львові перед виїздом на спеціяльне запрошення на ряд концертів до Америки. Рівночасно довідуємося, що М. Голинський уладжує концерт в Золочеві, в суботу, дня 20. вересня ц. р.

— **В суботу,** дня 20. вересня ц. р. відбудеться в Бережанах концерт пяніста з берлінської Meisterschule Антона Рудницького і оперової співачки Ірини Туркевичівної.

ПІД УВАҐУ ПАНЯМ!

Отсим маємо честь подати нашим Вп. Членам і Прихильникам милу вістку, що нам вдалося, по довгих заходах, придбати до управи наших, від 25 літ істнуючих, **робітень білля і суконь** справді первоярядні фахові сили, а то: управу відділу білля віддано фаховій Німкині, дальше управу відділу суконь обняла одна з найліпше в наших кругах записана й що до густу та смаку чи не одинока в нас в тім напрямі фахівчиня, — вкінці над т. зв. тяжкими роботами жіночого кравецтва, з осібна над виконуванням костюмів і плащів віддали ми нагляд дипльомованому і також в наших кругах широко відомому кравецькому майстрові.

Крім того даємо працю й хліб богатьом українським робітницям і **науку кільнадесяти ученицям.**

Тепер черга на наші давні і нові П. Т. Гості піддержати свою рідну установу. Прохаємо звертатися до нас ласкаво і повним довірям і віддати нам всякі з обсягу білля й суконь роботи, від звичайних перерібок до найвибагливійших строїв, а ми доложимо всіх зусиль, щоб довіря це поширити і утвердити в далеку, далеку майбутність.

Наш сальон принятий отворений від 8—1 і 3—6 поп. Ціни наші значно дешевші чим по инших робітнях для шк. молодіжи даємо 30пр. опусту, робота наша густовна і солідна — тому нема відтепер причини спомагати чужинців коштом чести і праці. Чекаємо отже на Вас...

Жіноча спілка промислова
„ТРУД", кооп. з обм. поруком
417 1-3 **Львів, Ринок 39** (вл. дім).

Кооператива торговельно - ґотелева кельнерів
з обмеженою пор. поручає свою
Удлову Каварню і Бар в Сутеринах
Львів вул. Пекарська ч. 2.
(рг вул. Панської). 395 1—2
Концерт 2 сальон. капель в Каварні і в Барі. Найбільша кількість часописів краєвих і заграничних. Спеціяльність кава Мокка в машинці. Знаменита кухня тепла до 3-ої год. в ночі. Найшляхотніщі напитки зимні і горячі.

Особисте: **Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР** оператор вул. Фредри 7. повернув і ординує як звичайно. 1—1

Ставайте членами - основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для організації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Арештування й ревізії.

Дня 14. IX. 1924 арештувала львівська поліція таких українських студентів і студенток: Полю Карванську ст. філ., Кушніра Михайла ст. ф., Гафтковича Володимира, студ. ф., Ленницького Володимира ст. прав, Гронського Едварда ст. мед., Харкова Івана ст. ф. за привітання чужоземних делегатів на студ. зїзд.

Дня 15. IX. 1924 відбулося в Академічному Домі три ревізії одна по другій. Ревізії почалися коло 10. год. ранку і тягнулися до год. 2-ої по полудни. Характеристична ця обставина, що за кожним разом переводили ревізію инші функціонарі поліції.

З приводу недрукованого листа.

Кілька тижнів тому п. Олександер Саліковський звернувся до нашої редакції з листом, в якім зазначив і спростував ті чаклепи, що зявились на його адресу в деяких українських виданнях. З одного боку йому закидали москвофільство, а з другого — негативне відношення до Галичан, яке він нібито висловив на прилюдному виступі своїому у Празі-ческій у звязку з рефератом п. Шелухина.

За навалом біжучого політичного матеріялу редакція не була в спромозі своєчасно надрукувати довшого листа п. О. С. — а між тим зазначені інсинуації поширились і були инж иншим передруковані деякими українськими газетами в Америці.

Довідавшись про це, наша редакція вважає своїм моральним обовязком вияснити повну безпідставність і нікчемність згаданих наклепів на свойого співробітника. П. Саліковський, як нам відомо, ніколи в своїм житті не був у Празі-ческій, а тому не міг там мати жадних виступів у справі галицько-наддніпрянських відносин — справжняж його позиція досить ясна з того, що він діяльно співробітничає в галицькім виданні. Що торкається його москвофільства, то досить прочитати його статті в „Ділі" хочаб про російський шовінізм у мемуарах та про наших галицьких москвофілів, щоб переконатися в цілковитій безпідставности цієї вигадки.

Оскільки нам відомо, п. Ол. Саліковський є ворогом всякого чорносотенства, в тому числі й українського, і треба гадати, що саме в цьому криється справжня причина неприязних виступів проти нього ріжних анонімів.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Порозуміння в справі арбітражу.

На засіданні С. Народів 15. ц. м. прийшло до порозуміння між англійською і французською делегацією в справі арбітражу, безпеченства і роззброєння. Прийнято дефініцію, що нападаючим є кожен, хто ухиляється від арбітражу і не хоче піддатися присудові комісії для справ роззброєння.

Данско-англійський союз.

Данський уряд почав переговори з урядом В. Британії для заключення охоронного союза. Після роззброєння Данії опіку над безпекою краю має обняти Англія. Англійська фльота має мати право обсаджувати в разі потреби данські пристані. Данський уряд погоджується, мабуть, на таку концепцію.

Біржа.

Львів, 15. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19½—5·19¾ канад. дол. 4·92 — 4·93, чеські кор. 0·15¼ — 0·15½, лей 0·02—0·02½, франц. франк 0·27—0·28, швайц. фр. 0·97—0·98, анг. фунт. 23·30—23.50.

Золото. 20 кор. 21·50—21·80; 20 франк 20.00—20·20; 20 марк. 23·40—23·60; 10 руб 25.50—25·80.

Срібло. Австр. кор. 0·42½—0·43½, 5 авст. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·15—1·18, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 16·70 до 16·75, жито нов. збору від 15·75 до 16·50, ячмінь галицький броварський від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 15·50 до 16·00, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

Виступ Авраменка в Тернополі.

8. вересня Тернопіль мав нагоду подивляти нашого одинокого представника національної хореографії, В. Авраменка. Велика саля „Міщанського Брацтва" була переповнена, що свідчило корисно про культурний standard тернопільської інтеліґенції.

Артист зеднав собі глядачів скінченим опануванням найбільших трудностей хореографічних. Кождий жест, кождий нібито припадковий рух є в повній гармонії з ритмом та характером танцю. Нема у нього нічого припадкового; усе обдумане і дбайливо втілене в одну згармонізовану цілість.

Крім численних менших танців, в яких брали участь також члени його трупи — найбільш вражаючим був так званий „Запорожськнй козак", в якім виступив сольо сам Авраменко. Тут віртуозна гнучкість, вроджена ґрація і високе вишколення лучились з таким потрясаючим темпераментом, що саля аж ходором ходила. Публика була немов очарована. Повторені оплески і кинена кимсь-то гарна рожа були виразом глибокого захоплення публики.

Трудним і заразом цікавим завданням був жидівський балет „Плач Ізраіля", в якім рівнож виступив сам Авраменко. Невдячний подекуди предмет використав до останної можности і сотворив танечну поему, цікаву і формою і змістом. Разив у ній хіба контраст поміж гнучкими рухами вишколеного тіла молодого артиста і сивою головою бородатого Жида, якого він представляв.

Чумацький танець, де артист гуляв в одіжі чумака з великим батогом, очевидно, промовляв популярністю предмету до уподобань публики.

Крім одного разу — а саме при закінченню жидівського балету, де старий Жид дістав вкінці не-естетичні конвульсії — Авраменко не допустив ніколи до того, щоби пристрасти перейшли межі краси.

Не знаю, чи звернули достаточно увагу на фзкт, що креовані Авраменком танці не тільки відповідають усім вимогам найбільш вишколеного европейського балету, а крім цього мають у собі елемент високої своєрідности. Ця своєрідність сягає далеко поза екзотичні національні строї. Вона сягає далеко глибше. Особливо в „Запорожськім козаку" і „Плачу Ізраіля" Авраменко осягнув велику силу виразу, зумів символічно одуховити танець. Тут він послугується нетільки зовнішними засобами лінії та рухів, а одночасно духовими первістками, які йдуть паралельно з найтоншими нюансами виразу лиця і мовою жестів.

Решта артистів ще не осягнула вишколення мистця. Брак координації поміж рухами і виразом лиця, а у декотрих разила загальна штивність. Артистки виступали в гарних народніх строях. На жаль крім одної, яка мала червоні чобітки, усі носили або звичайні лакерки або черевики, а замісць правдивих шовкових стяжок, дві артистки мали паперові ленти при косах. Цей брак відповідного убрання і гарних „dessous" дуже разить. Та це не їхня вина, а важких умовин, які не дозволяють на такий видаток.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Доразовий суд у Львові.

Справа атентату на президента Польщі.

В понеділок, дня 15. ц. м. о 9. год. рано розпочався у Львові доразовий суд над Станиславом Штайґером, посудженим за атентат на президента Польщі Войцєховского, дня 5. ц. м., який приїхав до Львова на відкриття Східних торгів.

До трибуналу входять радник Маєр як предсідник, а як вотанти рад.: Дукет, д-р Гут і д-р Соха.

Обвинуваченого боронить адвокат д-р Ґрек і д-р Бромберґ.

По введенню на салю обвинуваченого, р. Маєр, приступаючи до діла, відчитав розпорядок про доразові суди і про належне оголошення їх у Львові та стягнув генералія обвинуваченого.

Штайґер родився в Щирці 1900 р., є приватним урядником у фірмі Майиля, покінчив університет у Львові і зложив два правничі іспити. Служив в австр. війську в 30 полку.

Обвинувачував устно прокуратор д-р Лупєвскі, покликуючи 30 свідків. Згідно з актом обвинуваченя, Штайґер кинув бомбу на повозку Войцєховского з рога вулиці Коперника і на тому місці придержав його поліційний агент Небильскі, який одночасно запровадив двох свідків, а це Пастернаківну, балетницю міських театрів, і д-ра Левицького, судового авскультанта

Військові експерти ствердили, що бомба була зроблена з цілою премедитацією і знаймістю річи, а заключала в собі чотири роди вибухових матеріялів так, що могла знищити цілу повозку, а тоді всі в повозці згинули би.

На внесок оборони трибунал перервав розправу на пів години, щоби оборонці могли вглянути в судові акти та порозумітися з обвинуваченим.

Обвинувачений Штайґер заявив, що не має нічого сказати окремо і все буде говорити явно в часі розправи..

По перерві зізнавав Штайґер.

Подаючи своє curriculum vitae, заявив, що належав до сіоністичної партії і зовсім не був комуністом.

Заявляє, що є невинен, а пав жертвою якихсь дивно зложених обставин. Хотів побачити президента і станув на розі вул. Коперника і Легіонів. Підчас переїзду повозу з превидентом, завважив, що щось впало на вулиці Коперника в напрямі повозу. Була це, як пізніше зорієнтувався, бомба. Боячися її наслідків, вбіг до найближчої брами, при вул. Легіонів 1.

Найбільше обтяжаючо зізнавала Марія Пастернаківна. Вона твердить, що обвинувачений стояв перед нею і завважила, що він кинув бомбу, а відтак утікав. Пастернаківна одначе криком і кликанням поліції спричинила його арештування.

Свідок Ангеля Франціс, жінка фабриканта з Відня, в критичному моменті стояла на балькоиі кавярні „De la Paix" і бачила, як бомбу кинув якийсь инший чоловік. По киненню бомби він счез в товпі.

Відтак переслухано около 20 дальших свідків.

Оборонець д-р Ґрек комунікує, що редакція „Хвилі" перед кількома годинами одержала лист від „Начальної Революційної Ради української військової організації" в якому ця подає, що супроти поданя в сумнів автентичности документу пересланого нею до „Хвилі", заявляє, що лист з нею самою печаткою і писаний тим самим письмом переслала в липні ц. р. до президента суду Гавля в справі гноблення політичних вязнів. Оборона ставить внесок, щоби трибунал для напрямку слідства на иншу дорогу, зажадав від президента суду видання цего письма.

Трибунал ухвалить рішення сьогодня, вівторок, і сьогодня надіються вироку.

НАДІСЛАНЕ.

За надіслане редакція не відповідає.

Д-Р МЕД. ДЕНТИСТ

МИХАЙЛО ВІКТОР

ординує тепер при

площі Академічній 1, І. пов. ЛЬВІВ.

Австрійським емеритам, академікам і ученикам уділяє знижки і догідні сплати за технічні роботи та насвітлювання карбідовою лямпою. 443 1-1

Зі спорту.

В пятницю, суботу і неділю минулого тижня відбувалися Запоріжські Змагання на площі Сокола-Батька. Як можна було надіятись, через три дні площа світила пусткою. Українська суспільність ще й тепер не доцінює ваги фізичного виховання нації. В найближчих днях подамо докладні відомости з перебігу і вислідів змагань.

Міжнародній турній силачів у цирку Корнацкого. Від ряду днів іде боротьба між силачами з ріжних країн за чемпіонат Польщі. До змагань зголосилися між иншими силачі світової слави, як: Мурин Бамбуля, Чех Співачек, Серб Сватиня, Лотиш Грікіс і молоденький силач Українець Волинець.

До тепер найбільше виглядів має Волинець, який хоч і недорівнює деяким з них силою, то зручністю і технікою перевисшає їх. По нім стоїть Мурин, який має на один пункт менше.

У суботніх змаганнях у першій парі виступали Мурин Бамбуля, Макс Сальватор (Америка) і Поляк великан Кізлер-Завіша (Гор. Шлеськ). По 5-мінутовій боротьбі Завіша легко уляг своєму противникові (хват за голову). Побіджений обіцяв нагороду 500 зол. при найблищім реванжі коли Бамбуля положить його на протязі 20 хвилин. — У другій парі боролись рівної сили атлєти Жоржеску (Румунія) і Роґенбавм (Німеччина), Останній побідив по 25 хвилинах.

Найбільше зацікавлення викликала зустріч Волинця (Україна) з чемпіоном світа Співачком (Чехія). Боротьба тревала 35 хв. На протязі цього часу наш молодий атлєт, підбадьорюваний співчуттєм йому публикою виявив небувалу звинність і помисловість хватів. Иого противник атлєт тяжкої ваги теж боровся дуже інтеліґентно. Одначе вкінці мусів покинути арену з розбитим животом, бо замісць на Волинця гепнув на землю. Боротьбу по 35 м. перервано.

В неділю відбувалися дальші змагання. Найцікавійшою була боротьба між Грікісом (Латва) і Кізлером (Гор. Шлеск) Оба великани, оба добрі техніки і рівні щодо сили. Грікіс ліпше орієнтується і тим побідив противника в 35 м. хватом за голову.

! КОНЦЕРТИ !

сальонової капелі зі знаним циганом Ніярим

відбуваються щоденно від нині в льокалі першорядної

446 КАВАРНІ 1-1

ЦЕНТРАЛЬНОЇ

при пл. Галицькій 7, І. пов.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Надзвичайні датки на „Рідну Школу" У. П. Т. На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування шкільництва в зол. Філія Т-ва „Просвіти" Сокаль 120·47; учні VI кл. гімн. (з нагоди Імянин Всч. о. проф. А. Добрянського) 28, А. Ванівна Львів (місто виграного перстеня) 25; д-р М. і О. Терлецькі Тустановичі 20; о. Винар Бучач 20; гр. кат. Косівський Деканат 19; о. К. Боднар Плотиничі 15; Т. і Е. Вітковицькі Львів 14; гр. кат. Сінявський Деканат 12; чит. „Просвіти" Галинківці 12; по 10: М. Скородинський Долпотів, І. Сквертнянський Краків, О. Затик Солотвина, V. кл. 5. школи ім. Шашкевича (з нагоди Імянин Вп. Дир. Бісікевича), д-р о. Навроцький Делятин. о. М. Бровко Ровґури, К. Бірешький Лобозва. інж. Коритовський Краків, М. Придаткевич Кольбушова. Марія Грицак Солотвина, чит. „Просвіти" Будзина, о. П. Задворняк Деревляни, Е. Дацків Брежжва, д-р М. Вовобець Калуш; по 5: Ґургула Львів, М. Заячківський Львів. Пякуючи за ласкаві жертви просимо Вп. Жертводавців надписувати на чеку „даток надзвичайний". Сподіємося, що не найдеться ні один Українець (ка), який би не зложив цего датку.—Головна Управа У. П. Т. 1—1

Покутчане еміґранти в Ч. С. Р. в таборі „Д" в Йозефові переслали на „Р. Ш." через Вп. п. Семена Александрука квоту 260 ч. к. за червень, 208 ч. к. за липень і 182 ч. к. за серпень 1924.— Старшина Кружка У. П. Т. в Коломиї шле Вп. п. жертводавцям щиру подяку. 445 1—1

Бурса ім. Ів. Франка в Яворові приймe гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двайцять пять золотих. Питомці бурси будуть ще приняті до української гімназії. 433 1—3

Дрібні оголошення.

ІНСТУКТОРА до ученика IV. кл. гімн. пошукує о. Алексій Малярчик. „Wieglówka ad Krosno". 444 1—3

АБСОЛЬВЕНТ прав зобовяже ся від дня 1. жовтня взяти на науку і під опіку найбільше двох учеників з низшої гімназії за харч і помешкання у Львові. — Зголошення слати під адресою: Заряд школи в Конотопах п. п. Сокаль. 447 1—2

НА ПРОДАЖ 20 пнів з улиями або без та медом. — Зголошення: Іван Паранька, Городиславичі, Миколаїв к. Гаїв. 449 1—1

УЧЕНИЦЯ IV. р. учит. держ. української сем. у Львові, донька дуже потерпівшої рідні — шукає лекції з народніх або виділових шкіл. Зголошення під С. К. — Адміністрація „Діла". 1—3

ПАННОЧКА не погана, лагідної вдачі, образована, працьовита та господарна, власничка реальности, вартости кілька тисячів долярів, вийде замуж за урядника з академічним образуванням. Що лісничого на сталій посаді до 45 л'т. — Зголошення приймається лише неаонімово під Анастазія poste restante Краків 1. 442 1—3

ОГОЛОШЕННЯ.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кружка Українського Т-ва Педаґ. в Любачеві

відбудуться 22. вересня 1924. в салі Т-ва „Просвіта" в Любачеві о год. 4. попол. В разі неявлення приписаного статутом числа членів — відбудуться збори без огляду на число членів о год. 5. попол. того самого дня. — Любачів, 11. вересня 1924. — За Виділ: *Е. Лаврівський*, секретар, *Д. Ардан*, голова. 441 1-1

Не віднидай старого капелюха дай його переробити

до робітні жіночих і мужеськнх капелюхів

Й. ДАВЕР

347 ЛЬВІВ, РИНОК 14. І. пов. 2—3

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10

Ч. 207 (10.300). Львів, четвер 18. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

„У всесвітній столиці“.

(Лист із Женеви.)

Женева, 11. вересня 1924.

Відколи розпочалося пяте зібрання Ліги Націй, не впізнаєш тихої Женеви теперішньої, такої не схожої до колишньої, з добрих старих часів. Роскішні крамниці, в яких ніхто нічого не купує, бо під боком у Франції все дешевше; на кожнім кроці каварні та ресторації, що не знати, чого ще і чим існують — світять вони порожніми стільцями, і бідні гарсони куняють проти сонця та нудяться, дожидаючи рідкого гостя; несчисленні гостиниці та пансіони, розраховані на тисячі туристів, що марне чекають на чужинців.

І ніби змилостивившись нарешті над belle ville de Genéve, що аж стогне від благодати мати високу та тверду валюту (дарма, що вона не залежить від італійської ліри, як деякі вищі сьогодня за неї валюти), від браку туристів і инших наслідків війни, небо послало їй Лігу Націй.

І вдячні отці міста, не зважаючи на страшну фінансову крізу, пустили на молу величезний водограй, що на сто метрів підіймається до гори, як жертвенний дим до неба. І є таки справді за що.

Женева ожила... „Мало сказати, — пише „Journal de Genéve“, — що очі всього світу направлені на Женеву. Сказатиб — світ направив сюди свої стопи. А ті, що не змогли прибути, завмерли дожидаючи. Політика спинилася всюди. Газети повні того, що тут зроблено, що тут станеться. Державні мужі найвидатнійші Европи — ми вже не казатимемо про найславнійших, бо такі вони всі, — зібралися в нашім місті. Тут зустрінете шість голів ради міністрів — Альбанії, Бельгії, Данії, Великобританії, Франції та Мадярщини; пятнацять міністрів закордонних справ — Бельгії, Болгарії, Естонії, Фінляндії, Мадярщини, Ірляндії, Латвії, Панами, Голяндії, Польщі, Румунії, Швеції, Швайцарії, Чехословакії та Югославії; десять колишніх президентів міністрів; шіснацять бувших міністрів закордонних справ; девять теперішніх членів урядів, не рахуючи чатовпу послів, високих комісарів, міністрів уповноважених, журналістів, що з них деякі могутнійші від голів правительства і являються дійсними керовниками громадської думки“.

В готелях (звичайно в центрі міста) не можна дістати кімнати. Рух на вулицях... Вітрець весело повіває ріжнобарвними прапорами усяких держав, що ними оздоблені першорядні готелі на Quai du M. Blanc. Тішить зір ігра їхніх кольорів проти ясного сонця. І боляче стискається серце, бо знаєш, що шкода й шукати поміж ними жовтоблакитного. Марне шукати сьогодня... Нема сьогодня, але буде завтра! І ніби цвяхами забиває в голову думка своє: але на те, щоб те завтра було і було швидче, треба одно: не рядать, а добувать!

На пішоходах проти „Hot. des Bergues“ натовп: пані, яким нема чого робити, робітники, що їм видко не дуже ніколи, паничики-джигуни і хлопята-вулишники. Це дожидають французького Керенського — Еріо. Наймолнійша постать!... Дивлюся і мимоволі згадуються мені инші кумирі натовпу та їхня доля. Ой, яка то нестійна слава світу цього, а надто політичного діяча: сьогодня все, а завтра?

Веселійше гудуть і музики по каварнях, бо хоч є до кого грати. В Женеві оце тисячі цікавих з усіх країв Европи і зза далекого моря. Кого тут тільки не побачиш! Звичайно найбільше Англійців. Часами здається, що англійська мова тут панує. А навкруги характеристичні представники ріжних країн; і спокійні та поважні Перси в високих смушевих шапках, і стрункі Гіндуси в мальовничім убранні, і засмалені аж оливкові облича південних Американців, і — сензація! екзотичні костюми Етіопів, і горді та строгосуворі дами з великого світу, і артистично розмальовані світові повії.

Коли взагалі ассамблея Ліги Націй щороку притягала сюди багато народу, то цього разу зїзд просто таки надзвичайний. Склалося на це й те, що на черзі дуже поважні питання — обеззброєння світу, арбітраж, приняття Німеччини; допоміг і час, коли відбувається зібрання, саме по льондонській конференції, що розбудила стільки надій на початок чогось нового; і нарешті сподівана участь ніби законодавців політичних мод на сьогодня — Макдонельда і Еріо... Характеристична також присутність значної кількости Американців, а між ними авторів проєкту замирення і той інтерес, який Америка виявляє до того, що діється в Женеві. Далі варто одмітити приїзд до Женеви Німців та їх виступи й ми до цього ще маємо вернутися; зїзд академічної молоді (Fédérat. Universit. Internat.) і зацікавлення її працями Ліги та взаємне зацікавлення Ліги молодю; инші зїзди як напр. Conférence des Associations Internationales, Institut International de Bibliographie і т. ин.

Життя аж кипить... Само собою в центрі уваги пленарні зібрання Ліги Націй, але звісно, головна робота відбувається в комісіях, засіданнях Ради, зустрічах та розмовах поза лаштунками в затишних сальонах роскішних готелів. Прилюдні засідання мають більше зовнішне формальне значіння... А проте певну цікавість вони уявляють.

То може, читальнику ласкавий, підемо разом до Salle de la Réformation? Адже сьогодня це один з „великих днів“, як пише місцева преса. Добре? *С. Черепин.*

В оборонї меншостей.

Виступ гр. Аппоні в Союзі Народів.

Делегат Мадярщини в Союзі Народів гр. Аппоні порушив 9. вересня на пленумі Союзу справу оборони національних меншостей. У своїй промові він проводив ідею, що всі конфлікти у цій справі повинен вирішувати міжнародній трибунал у Газі. Згідно зі статутом Союзу передання якоїсь справи тому трибуналові залежить від того, чи якийнебудь із членів Союзу поставить відповідний внесок. В інтересах меншостей Аппоні домагався зміни відповідної точки статуту в тому напрямі, щоби на будуче Союз Народів приймав зажалення меншостей „навіть тоді, коли вони йому неприємні“ та передавав їх на розгляд міжнароднього трибуналу. Союз Народів має специфічну політичну закраску. Наприклад непорозуміння між Німеччиною та Польщею Союз дотепер залишає в неозначеному положенні. Всі ці питання бере собі Мадярщина дуже до серця, бо на 10 мілїонів населення, якого її позбавив мирний договір, три мілїони триста тисяч припадає на Мадярів. Попри це ці Мадяре є добрими громадянами, а Мадярщина подарувала світові цілий ряд визначних людей.

Далі Аппоні підкреслював, що тріянонський договір обовязує тільки Мадярщину до обеззброєння, а не згадує навіть про такеж обеззброєння побідних держав. Але рівночасно в договорі про Лігу Націй є, святочна обіцянка про загальне обеззброєння. Тепер усі нації, крім побіджених, озброєні до зубів. Грецький делегат Політіс говорив слушно, що ні один народ не може обеззброїтися, доки не має певних гарантій на свою забезпеку — а це чейже відноситься до всіх держав. І тому зобовязання загального обеззброєння, про яке говориться в договорі про Союз Народів, повинно інтерпретуватися в дусі міжнароднього братерства та солідарности.

Стоючи на цій точці погляду Аппоні гостро критикував англійсько-французьку резолюцію, яка „по суті не зачіпає навіть головного питання про обеззброєння, в всі инші питання передає до комісій“. Всеж таки потішаючими є тріюмф ідеї міжнароднього арбітражу та відновлення сердечних взаємин між Англією та Францією. Що торкається Мадярщини, то Аппоні вважає, що „та Мадярщина, яка прямує до примирення народів, віднесла повну побіду над тою, що ображено та сердито відмовлялася від участи в загальній праці“.

Цей виступ зробив велике враження на засіданні, але й викликав рівночасно неприємний відгомін у Парижі та Льондоні. Частина паризької преси завзято критикує й осуджує цей виступ, зазначуючи, що „хоч Аппоні говорив лише від імени Мадярщини, то слова його приневолюють до роздумування, бо звернені вони проти всіх договорів. Таким чином Мадярщина показує шлях, на який у Женеві зможуть вступити инші численні нації. Той виступ — це намір затерти славні спомини про побіду та затерти всі ріжниці між побідниками й побідженими. З грубою отвертістю висунене Аппоні домагання про те, щоби обезброїлися побідники также як побіджені, висуне напевно й Німеччина, як тільки ввійде в склад Союзу Народів“.

Ось який відгук знайшов цей виступ Аппоні у великій частині французької преси, а тим самим і тамошньої політичної опінії. Безперечно, що через такий виступ Мадярщина не зєднала собі всевладних тепер у міжнародній політиці й на арені Союзу Народів побідників, але за те може зєднати собі симпатії у всіх поневолених, що впали жертвою версайського трактату і звязаних з ним договорів.

У. С. Р. Р.

Новий банк.

Дня 5. вересня ц. р. відбулося в Харкові святочне відкриття Всеукраїнської контори банку для зовнішньої торговлі СРСР., що носить назву „Російський комерційний банк“.

(„Вісти“ ч. 202.)

Український державний театр.

Рада народніх комісарів України ухвалила відступити народньому комісаріятові освіти 15 тисяч карбованців золотом для потреб державного драматичного театру.

(„Вісти“ ч. 202).

Перевірка студентів.

Урядові харківські „Вісти“ з 6. IX ц. р. приносять постанову української Ради народніх комісарів про соціяльно-академічну перевірку слухачів у Інститутах і робітничих факультетах УСРР. Про намірену перевірку ми вже писали тому кілька днів. Сьогодняж подамо винятки з самої постанови уряду, що з хвилею оголошення її у „Вістях“ увіходять в життя. Постанова починається так:

„Вважаючи на нагальну потребу звести число слухачів до потреб народнього господарства УСРР. і впорядкувати шкільне життя зазначених шкіл через зведення контингенту слухачів до нормальної пропускної здатности вищих шкіл, Рада народніх комісарів постановляє: 1. Визнати за потрібне з 5. вересня 1924 р. розпочати соціяльно-академічну перевірку всіх Інститутів і Робфаків за винятком прийому біжучого шкільного року. 2. Перевірку закінчити протягом місяця. 3. Перевірку доручається перевести Центральному Комітетові Студентських Справ при Головпрофосвіті Наркомосвіти. В губерніях переведуть її губерніяльні комісії при участи представників РСІ. (робітничоселянська інспектура) і губерніяльного бюра пролєтарського студентства. 4. Перевірку належить переводити на підставі оцінки: академічної успішности студента, пристосування його до фахової праці, соціяльного стану, революційних заслуг і громадської роботи“. Так виглядає в головних нарисах ця постанова про „чистку“.

(„Вісти“ ч. 200.)

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Українське й чужоземне студентство.

На марґінесі будапештенського й варшавського конґресу.

(З кол українського студентства).

Велика увага нашої суспільности присвячена II. Міжнародньому Студ. Конґресові у Варшаві, якого святочне відкриття відбулось вже 12. ц. м. при широкій участи чужоземного студентства, представників польської влади та суспільности. Українське студентство, яке через свою Централю („Цесус") є заступлене на цьому Конґресі, уважно слідкує за перебігом справи та в реальній праці — участи в конґресі — довершує широку підготовчу працю, що велась Цесусом протягом останніх місяців на міжнародньому студентському форумі.

Місяці серпень-вересень цього року є місяцями трьох міжнародніх студ. конференцій. Конференція Европ. Студ. Помочі в Ельмау, Конференція Всесвітньої Студентської Християнської Федерації в Сарові біля Берліна, Конференс Аграрної Молоді в Люблянах (Югославія), IV. Міжнародня Студ. Конференція в Будапешті і вкінці цей II. Конґрес С. І. Е., який цими днями відбувається — це ті конкретні етапи діяльности відділу заграничних зносин Цесуса, які мають велике значіння не тільки для нашого студентства, але й для цілого українського громадянства.

Українське Студентство було заступлене до цього часу на всіх цих конференціях; до кожної з них приприкладено управою Цесуса чимало праці. У таких конференціях, як у Сарові та Люблянах—Цесус безпосередньої участи, з огляду на їх спеціяльний характер, не брав: в Сарові був представник СВУС'а (Союз Відродження Українського Студентства в Празі) — студ. І. Кривецький (Київ—Шарльотенбурґ), в Люблянах українська аґрарна молодь була заступлена двома студентами Української Господарської Академії в Подєбрадах.

Покищо пригляньмося близше участі делеґатів Цесуса на конференції в Будапешті. Гостинний Будапешт і прихильний Українцям склад конференції в значній мірі сприяли успіхові діяльности нашої делеґації. Не залишились тут без значіння, приміром, і ті навіть дрібні факти, що одиноким чужоземним учасником конґресу, який володів мадярською мовою (крім двох чужинних учасників конференції, які стало перебувають в Будапешті), був саме український делеґат, і що єдині Українці спромоглись розповсюдити гарно свої видання чужими мовами („Студ. Вістник"—орган Цесуса на французькій та англійській мовах, реферати, мапи і ин.) Не дивниця, що майже весь час більшість учасників конференції тільки й говорила, що про Україну, про українське студентство, високі школи, переслідування їх пануючою владою і т. п. Майже вся мадярська преса підчас конференції широко писала про Україну, високі школи в краю і на еміґрації, про українську делеґацію, яка „загостила до столиці Мадярщини" і яку вітали мадярські журналісти, інформуючись про сучасне життя українського народу. Урядовий часопис „Nyolc orai ujság" з 7. вересня ц. р.) містить велику статтю про „Katakomben-Universität", в якій dr. Zoltan розкриває всю ту страшну кривду, яка діється українському високому шкільництву та не вагається називати речі їх справжніми іменами. Вітаючи на бенкеті своїх гостей, бурґомістр міста Будапешту — спеціяльно тепло розпитував Українців про життя українського народу; підписуючи на память листівки учасникам конференції присутний французький делеґат — студент і журналіст скрізь біля свого імени писав „Vive l'Ukraine"; голова англ. делеґації звернувся на приняттю до української делеґації, яка знаходиться на другому кінці салі з тостом „Ваше здоровля, Україна" — українською мовою; ми чули там щирі вислови приязни з боку Швайцарців і инших делеґатів, які підносили, що „Українцям, як найбільш покривдженим належиться в цьому оточенню перше — почесне місце"; все воно дрібниці, які не мають значіння, але яскраво висловлюють загальну атмосферу й загальний настрій на будапештенському конґресі.

Суперечки з Поляками в справі участи у варшавському конґресі найшли там широкий відгомін. Учасники конґресу в Будапешті не вагалися прилюдно — часто в присутности самих Поляків — висловлювати своє обурення з приводу поведінки Поляків.

Поляки швидко зміркували, що програли — їхні ворожі супроти української делеґації виступи осуджувалися майже всіми учасниками конференції; це викликало у Поляків розярення, і ось їхня затетерева поведінка сама собою чимало допомогла поширенню приязні поміж Українцями й чужинцями. І так Турки скаржилися Українцям на відносини серед зах.-европ. студентства і на його „політиканство" та шукали спільних моментів в історії українського і турецького народів. З боку делеґатів підношено всілякі обіцянки на майбутнє — цікаво, як виглядатимуть вони на ділі. Це мав би виявити вже і конґрес у Варшаві. Під кінець будапештенського конґресу Поляки вже навіть не реаґували на українські виступи, — вони, загнані в кут, мабуть рішили зберегти всі сили на Варшаву, погрожуючи Українцям виключенням з конференції і т. п. „пімстою". Але найбільший ефект на конґресі в Будапешті викликала справа офіціяльного перебрання головою англ. делеґації Mr. Ivinson'ом Macadam'ом заступництва інтересів українського студентства на випадок, як що воно не булоб присутнє на конґресі С. І. Е. Ясно, що з цим актом всі неясности вирівнані. Мабуть в історії українського студенства і цілого народу це перший випадок, що посередником в польсько-українських суперечках (як це було в Будапешті) є син теперішнього міністра Великої Британії, який рівночасно береться „заступати і боронити інтереси українського студенства та інформувати чужинців про його життя". — Вітаємо англійського приятеля і бажаємо йому успіхів в його нелегкій місії на конґресі у Варшаві. Щодо формальних справ академічного і загально культурного характеру то до кожної з них наша делеґація, яка трактована була як делеґація України, — заняла своє становище, хоч, очевидно, більшого значіння ці справи для українського студенства, аж до здобуття власної держави, мати не можуть.

Всі учасники конференції в Будапешті, крім Німців явилися і у Варшаві.

Там загальна атмосфера вже инша — инші настрої. Можемо сподіватись отвертого прихильного відношення загалу, отже й реальних успіхів нашої делеґації. У Варшаві говорити про Варшаву очевидно буде не легко. Придбати нових приятелів і поінформувати чужинців — це наші перші завдання.

Українське студентство бажає собі співпраці з чужоземним студентством і вважає для себе можливим співпрацювати з усіма націями, крім тих, що наглядно нищать наше життя й руйнують нашу культуру, — але українське студентство підходить до чужинців, як рівний до рівного і жадає такого відношення до себе. Тому українське студентство уважно слідкує за конґресом С. І. Е. у Варшаві — як би він стратив своє міжнароднє значіння, чи став знаряддям ґруп чи блюків для політичної боротьби, — українське студенство не вважатиме для себе можливим іти з цим загалом.

Українське студенство бажає працювати для себе та для загального добробуту всіх народів. Творити цінности для розвитку нашої і загальної культури — це наш шлях, і який небудь неприхильний Українцям чужий студентський блюк не змусить українське студентство зійти з нього, хочби й було примушене обмежитися на співпраці лише з самими прихильними народами, які не сочувають гнобленню української нації.

Вітаючи тих студентських делеґатів-чужинців, що м. и. загостили й до Східної Галичини (дарма, що запрошені нинішніми господарями!), бажаємо їм спромогтися побачити заслонену амарантово-білими стрічками і зовнішною солодкою чемністю сьогодняшніх володарів ту страшну дійсність, яка так старанно закривається бенкетами і прогульками.

Українське студентство вітає II. конґрес С. І. Е. — бажає йому вийти на ясний шлях з лябіринту політичних інтриґ та бажає йому успіхів в праці, в імя справедливости, загальної рівности і міжнародньої студентської приязни. *М.*

Львів, 14. вересня 1924 р.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ІВАН КРИПЯКЕВИЧ

Стара Україна.

Часопис історії і культури.

„Українці — стара державна і культурна нація з великим історичним минулим. Та всеж таки історичної свідомости в нас дуже мало. Великі лихоліття і руїни, які стільки разів навіщали Україну на протязі її історії, у значній мірі порвали нитки, які вязали нас з нашим минулим. Цілі верстви, що на них стояла колись стара Українська Держава і стара українська культура, відійшли від побитої нації. А ті, що лишилися, майже зовсім не брали участи у старім українськім державнім і культурнім будівництві. В результаті: ми забули свою історичну тяглість і традиції — аж до старого національного імени включно. Стали плебеями, що не знають свойого роду — історичними Іванами-безбатьченками..."

„А тимчасом як людина без власної самосвідомости не є культурною, так і народ без історичної свідомости не є нацією. Культурна людина і нація тим і відріжняються від первісної людини, що мають свідомість своєї індивідуальности — в теперішньому і в минулому. І чим вища та свідомість, тим культурнійша та людина, тим більш скристалізована нація".

Такими словами розпочав редактор „Старої України", п. Іван Кревецький, перше число цього першого в Галичині часопису, присвяченого історії. Виходячи із тих гірких роздумувань про катастрофальний занепад історичної традиції в нашім народі, редакція ставила собі завдання: розбудити цю свідомість як найглибше і як найширше на Україні. Тепер, по вісьмох місяцях, які перейшла „Стара Україна", маємо перед собою вісім чисел цього часопису у чотирьох випусках. Чи повелося редакції осягнути свою мету, нехай говорить сам зміст видавництва.

Перше число має мішаний характер, — порушено питання з ріжних часів і ріжних ділянок. Б. Барвінський пише про родинні літописи й звертає увагу на те, кілько нового й цінного для поглиблення історії можуть дати досліди над історією поодиноких родів і родин; на вагу таких дослідів звертав увагу вже Куліш 1843 р., такими студіями займалися Ол. Лазаревський, В. Модзалевський, Ол. Маркевич, М. Тишкевич і ин. В Галичині знаємо про родинні літописи Федоровичів, Грушкевичів, Петрушевичів, Менцінських, Барвінських. Бажане булоб, щоби усі, хто цікавиться цею темою і знає про такі літописи, повідомив про це редакцію „Старої України". — Стаття В. Карповича присвячена Старому Львову за княжих часів; Я. Гординський у статті Слідами старої української культури, говорить про звязки української літератури з ренесансом, особливо слідні в академічних курсах поетики XVII—XVIII в. — Підписаний дав замітку про монети Б. Хмельницького і П. Дорошенка. — М. Возняк опублікував Діялог на Різдво 1748 р. — У дрібних замітках подає ще Б. Барвінський звістку про примірник „України" Бопляна, проф. К. Студинський про вороже відношення Як. Головацького до М. Драгоманова та про початки Наук. Тов. ім. Шевченка. Перше число кінчається бібліографією.

Инший зміст має збірне число 2—5, в цілости присвячене ювилеєви української книжки, — ізза появи львівського „Апостола" 1574 р., виданого Іваном Федоровичем. У вступній статті редактор І. Кревецький у кількох словах характеризує вагу ювилею. Федорович, Великорос, знайшов ґрунт для друкарської штуки аж на Україні, — це вимовно свідчить про культуру України тих часів, про вищість її над московською. Осідком першої української друкарні став Львів — старий осередок західньої України; українське друкарство у Львові випередило на кількасот літ Поляків, — свідоцтво культурної сили тодішніх Українців. — Дальше є статті: Ів. Свєнціцького, Памяти першого друкаря України, Ів. Огієнка, Ів. Федорович, фундатор постійного друкарства на Україні (біографія), Ів. Кревецького, Спомини Ів. Федоровича про початки друкарства на Україні, Вол. Дорошенка, Перша книжка надрукована на Україні (бібліографічний опис „Апостола" 1574 р.), М. Голубця, Графіка друків І. Федоровича, моя Папір українських друків І. Федоровича, М. Возняка, Доля друкарні І. Федоровича: Всі ті статті освітлюють з ріжних сторін діяльність першого українського друкаря і дають багато нового матеріялу. Особливий, можна сказати сензаційний характер мають спроби вияснення, що сталося з надгробним каменем І. Федоровича, що був у василіянській церкві св. Онуфрія у Львові; розвязці цеї загадки присвячені статті І. Кревецького і Б. Михайловича. Дальше ще І. Зілинський розглядає питання, чи Заблудів, де зразу працював Федорович, лежить на українській чи білоруській території і рішає справу на річ Білоруси. Гр. Гарбурда описує 300-літні роковини смерти Федоровича, святковані у Львові 1883 р.; в хроніці є згадки про приготовлення до сьогорічного ювілею в ріжних місцях, врешті є велика бібліографія Федоровича пера І. Огієнка. В цілости цей випуск „Старої України" є незвичайно цінним вкладом в історію друкарства, виданням, яким рівно може користуватися широка публіка, як і спеціялісти-дослідники. Число багато ілюстроване знимками із друків Федоровича і ин.

(Докінчення буде).

Золочівщина Позір!
Субота, дня 20. вересня ц. р.
КОНЦЕРТ
Михайла ГОЛИНСЬКОГО
героїчного тенора, еліва опери „DELLA SCOLA" в Медіоляні.
Часть доходу на будову українського театру у Львові. 1—1
448 а)

Повстання у Грузії.

Не підлягає вже сумнівові, що цілий північний Кавказ горить і що невеличке заворушення, яке вибухло дня 28. серпня, поширилося у стихійне повстання проти большевицької влади. До загального оглядy витвореної ситуації, поданого нами у вчорашній статті, додаємо слідуючі подробиці, найдені в „Дейлі Телєграф", у телєграмах з турецько-радянської границі.

Радянський уряд вислав проти Грузії 10-ти тисячну армію й усю чорноморську фльоту. Грузинські революційні курєри, які ледве не щоденно перебігають з Батуму (найбільшого кавказького порту) до Трапезунту (по турецькому боці, віддаль всього кільканайцяти км.), передають, що большевицькі воєнні кораблі попередили, що розпічнуть бомбардування Батуму, як що повстанці зайняли би його. (Про здобуття Батуму повстанцями вже були вістки, але вони ще не потверджені). Кількість розстріляних большевицькою владою у Батумі, запідозрілих у симпатіях до повстанчого руху, сягає тисячів.

Революція в Грузії поважно затрівожила анґорський турецький уряд. Сам Кемаль-паша виїхав на кружляку Гамідже до Трапезунту, щоби особисто зорієнтуватися у ситуації. Турецько-радянський кордон замкнений.

Про криваві бої поміж повстанськими й большевицькими військами немає докладних відомостей, бо їх не пропускає большевицька цензура. Відомо лише, що залізничі шляхи опинилися в руках повстанців і що в ніч на 6 вересня був добутий Тифліс (Радянські газети вперто заперечують про відібрання його).

Обі сторони вішають полонених. Усі місцеві чрезвичайки (відділи ГПУ) ліквідовані, а їх персонал вирізаний. Повстанці скинули зі шин 5 большевицьких панцирників.

В Азарбейджані вся провінція очищена від большевиків, які в паніці повтікали до більших міст, а відтіль до столиці Баку. Всі нафтові терени в руках повстанців, які стримали транспорти нафти до Росії.

У Дагестані племена гірські також повстали проти раданської влади. Повстанчий рух перекидається на українську Кубань.

Радянська влада оголосила мобілізацію пяти річників на землях Кавказу, які ще є в її посіданню. Покликані до зброї негайно відсилаються під Батум. Наслідком отакого напливу невишколених резервістів змаліла боєздатність ударних червоних військ, на яких чолі стоїть сам Троцький. Лінія бою приблизилась настільки до Батуму, що радянська фльота вже може острілювати з моря повстанські позиції.

Річ ясна, що при оцінці загальної ситуації на Кавказі й виглядів на успіх чи невдачу повстання треба мати на увазі недоступний гірський терен цілої смуги захопленої повстанцями. Повстанці у багато кращому становищі, ніж пануюча радянська влада, бо вони захопили весь край раптовим і несподіваним вибухом з середини. Здобувати Кавказ наново наступом із зовні, борючись за кожну чергову природну твердиню — це надзвичайно важке завдання для червоної армії. При таких умовичах чисельне відношення ворожих сил грає другорядну ролю.

Преса.

Інтервю д-ра М. Лозинського.

Дня 5. ц. м. помістив париський щоденник „L' Avenir" (Майбутність) довше інтервю редакції з д ром М. Лозинським, проф. міжнародного права у Празі і головою „Комітету поневолених народів" (Українців, Білорусинів та Литовців). Темою розмови було положення українського народу під Польщею. Наводимо цю розмову дослівно:

— Комітет, якого я головою — каже д-р Лозинський — робить заходи, щоби переведено ревізію рішення конференції Амбасадорів з 15. березня 1923, згідно з яким наші землі признано Польщі, без забезпечення нашого національного істнування або доцільної охорони його. Німці у Чехословаччині мають забезпечене право, щоби навчання у всіх школах велось на німецькій мові. А нам признають цю ласку лише в народніх школах.

— Та чи не основано українського університету в Кракові?

— Перш усього, ця звістка неточна. Згаданий університет істнує щойно в стадії проєкту і то з усіма зовнішніми ознаками проєкту, призначеного виключно на те, щоби протиділати нашій акції за кордоном. Зверніть, прошу, увагу на те, що вибір Кракова, польського міста, виглядає так, якби нам за царського уряду визначили на університет Петроград, або колись Полякам — Берлін, або Чехам за габсбурського панування Відень. Огнищем української інтелєктуальної праці є Львів, де маємо Наукове Тов. ім. Шевченка, великі національні бібліотеки, Львів, що лежить у центрі українських земель і є одним з великих їх центрів. Щож за гадка творити український університет у Кракові, у стародавній польській столиці! Чи не на те, щоби нічого не зробити, знаючи заздалегідь, що ніхто з наших професорів не згодиться там викладати! Саме одержую звістку зі Львова, що наші орґанізації в краю протестують: студенти та професори заявляють згідно, що бойкотуватимуть цей університет, якщо його зорганізовано би.

— Який звязок має ця справа з питанням про національні меншости?

— Стрівайте. У Чехословаччині 500.000 Українців, що живе на південь від Карпат одержали територіяльну автономію, забезпечену Сан-Жерменським трактатом з дня 10. вересня 1919. А в Польщі 8 міліонів Українців, 3 міліони Білорусів і міліон Литовців не мають ніяких прав.

— Що скажете про порівнання щодо відношення Польщі до національних меншостей і Чехословаччини і як ви розясните цю аномалію?

— Доля Білорусів є ще менше завидна, а становище Литовців ще гірше. Що до нас, то нам дуже туманно обіцюють, що зроблять якусь ласку. Новоприйняті закони в сеймі допускають білоруську та українську мову у середніх школах, але литовську формально виключають.

— Чи нема виглядів, що антаґонізм між національними меншостями і Поляками щезне колись?

— Ні, бо це антаґонізм історичний і вікový. Населення цих народів творять однопільні одиниці. „Національна меншість" є терміном неправильним, тому, що Поляки не є національною більшістю. Т. зв. меншости заселюють збитою масою окраїни Польщі і складають 70 прц. населення, а польський елемент, т. зв. „більшости" мають ледве 14 прц. Жиди, Німці та Росіяне складаються на решту. Це різне населення є галузками народів, які істнують поза Польщею і творять навіть держави. Литовці з під Польщі належать до литовського народу, Українці до України, а Білорусини до Білоруси. Литва є самостійною державою, Україна та Білорусь входять у радянський Союз як окремі держави і з погляду юридичного користуються такими самими правами, як Росія. Метрополії користуються багато кращими умовинами національного життя, як під польською владою. На Україні маємо 6 університетів і українська мова є офіціяльною в урядуванні, судах і у публичнім житті. Так само стоїть справа на Білоруси.

— Коротко кажучи: стан національних меншостей у Польщі є анальоґічний зі ситуацією Альзації та Льотарингії під німецьким ярмом?

— Не менше і не більше. Як Альзатці та Льотаринці вони не можуть покоритись несправедливій долі.

— А Жиди?

— І Жиди також мають підстави до нарікань з приводу переслідувань, а головно з приводу „numerus clausus", який торкається також инших народів. Ми домагаємось, щоби Ліґа Націй перевела ревізію рішень, від яких терпить кожне згадане населення. Ми хочемо, щоби нам дали змогу виконувати свобідно право самозначення народів, а поки нам його признають, щоби нам дали відповідну охорону.

Ми навели в цілости інтервю д-ра М. Лозинського, між иншим тому, щоби показати, які трудноші зустрічають вияснення нашого діяча вже хоч би тому, що західно-европейські публіцисти слабко визнаються в справах Східної Европи, а ще слабше в положенні пограниче між Середньою і Східною Европою. Тільки тим можна пояснити односторонність і неповність відповідей з боку д-ра Лозинського, який обмежився лише до школи і мови в урядах, а поминув цілий комплєкс справ політичних і економічних.

Дрібні вістки.

Німеччина не має тепер причини попадати в песимізм — так твердив нім. міністр внутр. справ д-р Ярре на відкриттю Міжнар. Ярмарки в Кольонії. В господарських переговорах з Францією і Бельґією Німці матимуть велику свободу.

Німецький кабінет, зібраний вперве по підписанню льонд. умови, радив над іменуванням німецьких членів адміністрац. ради ним державних залізниць.

На Гов. Шлеську, а саме німецькій його частині, відбуваються масові маніфестації Німців за ревізією постанови про поділ Гов. Шлеську в напрямку повернення його Німеччині. Ця акція навязана до вислову Макдональда на Лізі Н. про помилку Ліги при поділі краю.

II. Комісія Ліґи Націй радила над створенням у Парижі Міжнароднього Інституту інтелєктуальної співпраці. Влекшення співпраці вчених цілого світа мало би причинитись до замирення народів.

На конференції Малої Антанти в Любляні залишено всім поодиноким її членам вільну руку у відношенню до Рад. Союза. Югославія рішила стриматись покищо від навязування переговорів про признання рад. влади.

Поміж Італією та Єгиптом вибух гострий конфлікт, на тлі кордонів між цим останнім та італійським Триполісом.

Гюз, америк. держ. секретар, оголосив книжку проти Рад. Союзу. Гюз закидає большевикам постійну віроломність і несолідність відносно прийнятих міжнар. зобовязань і тому виступає проти признання рад. влади.

У Соофії (Болгарія) застрілено на вулиці трьох визначних політиків-революціонерів: Василєва, Атаназова й комуніст. посла Гаджінова. Вбивців зловлено. Причина вбивства: внутр. суперечки поміж македонськими революц. групами.

Міністр Сишиньскі поверне до Варшави щойно з кінцем біж. тижня, бо радить над — роззброєнням (усіх, за виїмком Польщі!) (Як відомо — його вибрали до комісії роззброєнь Ліги Націй і до субкомісії для справ гаранц. пакту).

НОВИНКИ.

— **Конфіската** В попереднім (206) числі нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура цілу вступну статтю, з якої лишено заголовок: „В згоді з самим собою" та ініціяли автора Ф. Ф.

— **Без коментарів.** Нам пишуть: Давні дійсні професори (за Австрії) Іван Смолинський з української гімназії в Станиславові і Гр. Тимощук з української гімназії в Коломиї перенесені „ze wzg ędów służbowych" на Мазурщину, звернулися до польського міністерства освіти у Варшаві з просьбою виточити проти них дисциплінарне доходження, щоби вони могли боронитися проти невідомої їм провини, їзза якої запроторено їх на Мазурщину. Недавно дістали оба професори з міністерства відповідь, що міністерство має право переносити без огляду на мотиви, т. зн. без попереднього переведення дисциплінарного доходження, що отже їх просьб не узгляднює...

— **Польський ґенерал про леґіони.** Польські ґазети доносять, що ґенерал Ляхінік, комендант О. К. в Перемишлі, сказав до комітету, який уладжував свято 10-ліття „чину леґіонів" таке: „З леґіонами не маю нічого спільного, бо те, що добре, згинуло, а те, що лишилося, нічого не варта"...

— **Замах на пйотрківський арсенал.** На днях напало на вартових біля муніційних магазинів в Пйоткові кількох цивільних, які засипали вартових револьверовими стрілами. Поранено одного з вартових. Поліція кинулася шукати винуватця нападу.

— **Жиди пильнують справи.** Жидівські посли Фрост, Зоммерштайн і Шрайтер були оноді на послуханню у польського премієра Грабского, якому представили умови, серед яких відбувалося поліційне слідство проти Штайґера.

— **Консеквенції.** Дня 7. ц. м. коли Войцеховскі переїздив через Пшеворск, до привитання президента не запрошено Жидів. З шпаліру шкільних дітей вилучено жидівських, щоб по словам пшеворських патріотів, не „зробили того, що сталося у Львові"...

— **Конґрес антропольоґів.** Дня 16. ц. м. почався у Празі конґрес антропольоґів усього світа. Отворення доконав бурмістр Праги Бакса в присутности чеського міністра освіти.

— **Ще один член Союза Народів.** Уряд князя Монако мав просити про принятя до Союза Народів. Просьбу мають розглянути довірочно.

— **Зміна на становищі виленського делеґата.** Дня 15. ц. м. відбувся акт перебрання влади польського уряду в Вильні Рачкевіча з рук уступаючого Романа.

— **Кінець „Всходніх Тарґув".** Дня 16. ц. м. замкнено львівські „Тарґі Всходне". Загально припускають, що сьогорічна імпреза закінчилась поважним фінансовим недобором.

— **Туга за монархією.** На днях відбувся в Данцігу відчит проф. Нерінґа, який ствердив, що одинокою формою влади в Німеччині є монархія. В Німеччині конче потрібна особи, яка стоялаб понад партіями. Військо потребує вождя, а загал населення тужить за цісарем. „Німецький цісар — говорив прелєґент—здобуде собі корону на полі бою, а до цього бою мусить прийти".

— **В обличчю смерти.** Оноді недалеко варшавського південного двірця, наїхав курієрський поїзд з Баранович на поліцяста Гжеляца, який несподівано заскочений виратувався від смерти тим, що моментально скочив на буфор паровоза.

— **„Чудо".** Польські часописи доносять з повагою середньовічних маґів, що на днях сталося чудо на Ясній горі в Ченстохові. Там то чудотворним способом мала відзискати зір дитина одної з прочанок Метлінської.

— **Самогубство секретаря Троцького.** На днях поповнив самогубство старший секретар Троцького, Глязман. Серед комуністів викликала смерть Глязмана ріжні домисли.

— **Автомобілева катастрофа.** На днях, на шляху під Варшавою, в наслідок відірвання колеса передної оси, перевернулося авто, в якому їхало кількох купців з поліційним комісарем млавського повіту Стшелєцким. Наслідки катастрофи були страшні. Комісар Стшелєцкі згинув на місці, промисловець Вацлав Кустецкі має роздавлені обі ноги, купець Тицінґ розбитий череп. Решта їдучих з шофером відносила легкі поранення.

— Черговий скандал. Що Львів не є вповні провінцією хочаб під оглядом скандалів, зазначує поліційна і судова хроніка. Але оце доносять часописи про зовсім цікаву комбінацію подружнього трикутника, якого позамогильний відгомін відбився об стіни судової салі. А саме якийсь п. Г., бувший власник кавярні „de la Paix", продав кавярню і купив собі земельну посілість. Перед двома тижнями умерла йому жінка, яка половину припадаючого на неї майна записала своїому 22-літньому приятелеві п. П. Пан Г., який не обгер ще сліз по утраті жінки, довідавсь нараз про дві страшні річи. А саме, що він не завважуючи цього, ходив з рогами та що за цю декорацію повинен віддати половину свого майна „тому третьому".

— Невдала крадіж авта. Якийсь непрактичний злодій вкрав сноді авто з гаражу „Авто-мотор" при вул. Коперника у Львові. Не взяв одначе відповідної скількости бензини, через що заїхавши до „Світезі", мусів полишати авто і відбути дальшу подорож піхотою.

— Театр Й. Стадника (ансамбль б. театру „Бесіди") останніми місяцями давав вистави в Збаражі, Кремінці, Рівному, Ковлі, Бересті і Сокалі. Склад трупи майже не змінився. З кращих сил: пп. Бенцаль, Борисоглібська, Голіцинська, Якимова, Краснопера, Орлян, Рубчак, Шеремета, Залуцький, Стадники, а останніми часами вернув п. Блавацький і п-чі Крупа. Дирекція заангажувала теж до драматичних ріль п-ню Когутякову і бавітона Токарева. Уся трупа числить понад 30 осіб. Зараз готовить театр до вистави на зимовий сезон пєсу Я. Кваплля „Хмари", Рітнера „Дон Жуана", драму Старицької-Черняхівської „Петра Дорошенка" і С. Черкасенка: „Про що тирса шелестіла". Намічені до вистави в найблищий час: „Високе життя" Судермана, „Приятелька" Бріє „Розбійники" Шіллєра і оперетки: „Меді" та „Сільва". — Зі Сокаля театр вертає ще раз на Волинь (Володимир волинський, Луцьк, Дубно).

Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР

оператор вул. Фредри 7. повернув і ординує як звичайно. 452 1—2

ОСТАННІ ВІСТИ.

Мекдонельд і Еріо їдуть до Женеви.

„Н. Вр. Тгбт." звідомляє з Парижа, що Мекдонельд і Еріо порозумілися щодо цього, що з початком жовтня поїдуть знову до Женеви на сесію Союза Народів.

Редукція поліції.

З Варшави звідомляють: В звязку з формуванням корпусу граничної сторожі рішило мін. вн. справ зредукувати поліцію. Загалом мається зредукувати около 5.000 людей.

Війна в Китаю.

Райтер звідомляє з Пекіна: Противники приготовляються розпочати боротьби в північному Китаю. Під Шанґаєм бої ожили. З Льондону звідомляють, що повстанці почали похід на Пекін, щоби зайняти його й повалити теперішній уряд. Акцією кермує намісник Манджурії Чанг-Тсу-Лін, рішучий противник теперішнього президента китайської республики і кандидат на це становище. Пекінський уряд проголосив загальну мобілізацію.

Протест Японії.

З Токіо звідомляють: Вмашерування військ Чанг-Тсу-Ліна до Мукдену (де сконцентровано головні сили, що мають іти на Пекін) спричинило гострий спротив ген. японського консуляту. Не є виключене, що до Мукдену вишлють японське військо для запевнення порядку.

Біржа.

Львів, 16. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·18½—5·19 канад. дол. 4·92¾ — 4·93, чеські кор. 0·15 — 0·15½, пєї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·27½—0·28½, швайц. фр. 0·97—0·98, анґ. фунт. 23·30—23.50.

Золото. 20 кор. 21·50—21·80; 20 франк 20.00—20·20; 20 марк. 23·40—23·60; 10 руб 25.50—25·80.

Срібло. Австр. кор. 0·42½—0·43½, 5 авст. кор. 2·25—2·28, фльорени 1·15—1·18, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 16·70 до 16·75, жито нов. збору від 16·20 до 16·75, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 15·50 до 16·00, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

Доразовий суд у Львові.

Справа атентату на президента Польщі.

Другий день розправи.

Заінтересування розправою невичайне.

— Засудять, чи не засудять? — оце тільки на устах кождого.

Саля розправ заповнена по береги далеко ще перед 9-ою годиною.

Коли по 9 годині предсідник рад. Маєр відкрив розправу, оборонець д-р Грек по довшій промові, поставив три внески:

1) Покликати на свідків Розенштайнів, бо в міжчасі д-р Грек довідався про нового свідка, Владислава Островского, який в трафіці Розенштайна був присутний у хвилині, коли почтовий урядник сказав, що на годину перед замахом телефоновано з Самбора з запитом, чи вже виконано замах на президента. Цим урядником є Роман Новогродскі, що урядує на головній почті. Коли це правда, то ясно буде, що змова була й на провінції.

2) Покликати на свідка Стефана Ярош, який стояв біля склепу Баєра, обсервував Пастернаківну, а потім чув, як вона сказала: „О скільки пригадую собі, то він кинув бомбу".

3) Покликати Адама Кавалєрского, який бачив, як бомба вилетіла від трамваєвих шин з місця, означеного вчера свідком Франсоц-Блявштайновою.

Прокуратор Лянєвскі заявився проти першого внеску, а щодо другого й третього застеріг собі прокуратор, на випадок неузгляднення його спротиву, одночасно покликати кількох поліціянтів на свідків.

По нараді, трибунал відкинув внесок на переслухання Розенштрайх в. Островского й Новогродского, а допустив до переслухання Ярошa й Кавалерского та свідків, покликаних прокуратором.

Одночасно трибунал упімнув д-ра Грека за те, що він при вичислювачню католицьких назвиц, з натиском підчеркував, що вони є римо-католицької віри.

Зізнавав відтак командант поліції інсп. Лукомскі, який перший переслухував на поліції Штайґера, Пастернаківну та ин. Зізнання Лукомского тревало довший час. Д-р Грек між иншим запитав свідка, чому поліція не відставила обвинуваченого до суду в протягу приписаних законом 24 годин. Далі на запит д-ра Грека свідок Лукомскі заявляє, що програма обізду президента по місті, подана в польських денниках, була фікційна, з огляду на безпеку.

Оборона поставила ще ряд внесків, але трибунал відкинув їх.

Переслухувано ще далі декількох свідків.

По перерві, трибунал ухвалив внесок д-ра Грека, щоби відчитати оба письма Української Військової Орґанізації, а відмовив відчитання письма цеї Орґанізації до пред. Гавля.

Військові експерти заявили, що бомба була дуже прецизійно сконструована і що в разі вибуху могла спричинити страшні наслідки. Не була це отже звичайна нешкідлива „петарда", як про це писали польські часописи.

Свідки Ярош і Кавалерскі ствердили неправдивість зізнань Пастернаківної.

На пополудневій розправі переслухано ще свідка Ейштайна, який бачив, як справник замаху втікав, одначе не був це Штайґер. Таке саме зізнав і фризієр Стойньскі.

Директор театру Чарновскі і дир. балету Фалішевскі зізнали, що Пастернаківна є нервовою жінкою.

Відчитано опісля документ Української Військової Орґанізації, в яких автори заявляють, що замаху на президента Польщі походив не від Штайґера, але від українських кругів.

Прокуратор Лянєвскі в своїй кінцевій промові обвинуваче Штайґера за замах і жадає мужеського вироку.

По ньому забрав голос д-р Ґрек, вказуючи, що обвинувачення є основане на нетрівких і невистарчаючих основах і жадає увільнення обвинуваченого Штайґера, евентуально о віддання справи звичайному судови. Після д-ра Ґрека, замах міг бути доконаний Українцями.

На тому розправу замкнено о 11. год. в ночі.

Присуд западе сьогодня, в середу, о 11. год. передполуднем.

Дописи.

Дубно на Волині. *(Польська адміністрація і селянський зїзд).* — В м. Дубні мав відбутися 13. ц. м. повітовий селянський зїзд, орґанізований пос. Чучмаєм Історія заходів польської влади, направлених на те, щоби не допустити до відбуття цього зїзду, являється дуже характеристичною для тих відносин, які панують тепер на Волині.

Дня 2. вересня пос. Чучмай вніс до староства подання про дозвіл скликати на 13. вересня повітовий селянський зїзд о 12 годині і подав денний порядок майбутнього зїзду. Дубенський староста, яким являється пястовець Плахта, підчас розмови з пос. Чучмаєм поставився до проєкту орґанізації цього зїзду дуже прихильно, заявив, що він визнає необхідність волі для всіх політичних орґанізацій до комуністичної включно й запевнив пос. Чучмая, що зїзд буде дозволений. Але польська обіцянка — пяцянка. За кілька днів перед 13. вересня пос. Чучмай одержав зі староства повідомлення, що зїзд не може бути дозволений з огляду на те, що в проханні не зазначено в якому льокалі має відбутися зїзд, хоч в цілому місті є тільки один льокаль, де відбуваються публичні збори і хоч цього домагания перед тим староство ніколи не ставило. Після численних інтервенцій пос. Чучмая, підчас яких він одержував ще кілька разів відмови від староства, мовляв тому, що в проханні не зазначено, ніби то в якій годині має розпочатися зїзд і в якій він має кінчатися, наостатні пізно ввечері 12. вересня пос. Чучмай дістав дозвіл на зїзд.

Одночасно місцеві Поляки повели атаку на власника льокалю, де мав відбутися зїзд, жида Кальтмана й тероризуючи його домагалися, щоб він не давав помешкання Українцям, хоч воно було замовлене перед двома тижнями. Тільки з дуже великими трудностями вдалося орґанізаторам зїзду здобути замовлене помешкання.

З рана 13. вересня з цілого повіту почали зїздитися на зїзд селянські делєґати. А староство викинуло новий трік. Збільшені поліційні патролі були поставлені при всіх рогачках, улаштовано перевірку документів у всіх селян (dowod-ів osobist-их), що прибували до міста. Всіх, що не мали „доводу особистого" — а такого більшість селян не має, провадили до поліційних арештів. Арештованих невдовзі набралося кило сотні. О дванайцятій годині в помешканні, де мав відбутися зїзд, явився комендант поліції і заявив, що зїзд не може відбутися через те, що в дозволі не зазначено, в якому помешканні (кватирі) того будинку, де дозволецо зїзд, він саме має відбутися. О скільки селянська маса, що прибула на зїзд — частинно опинилася в поліційних арештах, частинно стероризована поліцією розїхалась, орґанізатори зїзду визнали дальші інтервенції і перегвори з владою зайвими. Зїзд не відбувся. Замість зїзду в помешканні пос. Козицького відбулася посольська нарада при участи 40 делєґатів з місць, яка виконала ті орґанізаційні завдання, які мав виконати зїзд.

Коментарі до цього стилевого образку поведінки місцевих кациків, думаємо, зайві.

В. С.

Зі спорту.

Міжнар. турній силачів.

В понеділок (15. ц. м.) в цирку Корнацкого продовжувалися змагання силачів. В першій парі боровся Мурин Бамбуля з Поляком Кізлєром-Завішою. Цей останній, бажаючи направити свою репутацію, зложив в користь противника 500 зол., як що той положить його до 20 хвилин. Боротьба була досить брутальна, головно з боку Бамбулі, проти якого звернулася й публика в не дуже парляментарних висловах. За те мабуть з „патріотичного" обовязку польська частина публики підбадьорювала Завішу. До 20 хвилин Бамбуля не положив свого противника, а цей останній не виявляв ніякої охоти до дальшої боротьби.

У другій парі боровся Данець Ролянд з Румуном Жоржеску. З правдивою приємністю приходилося обсервувати це лицарське дужання обох силачів. В змаганнях в повній силі збережено почуття інтеліґенції, особливо з боку Ролянда, який після кількох незвичайно ризиковних і помислових хватів поклав свого противника в 20 мінуті.

Найбільшу увагу притягла до себе третя пара: Латиш Ґрікісі наш силач Волинець. Здавалося, що латишський великан безумовно побідить Волинця, який при ньому виглядає як молоденький хлопчак. Одначе Волинця врятувала його небудення зручність перед страшною силою Ґрікіса, який нераз заганяв свого противника майже в безвихідну ситуацію. Та притомність ума і зручність Волинця причинилися до побідного виходу з найтяжчої халепи. Втомлений великан нераз безрадно опускав руки. По 40 мінутах покінчено боротьбу нерозіграною. Публика влаштувала овацію Волинцеві.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Індія і ми. „Новий пророк Магатма Ґанді, — Розбудження тристамільйонового люду. — Націоналістичний рух в Індиях по світовій війні. — Наслідки англійської політики обіцянок. — Побіда без оружжя". На повищу тему відбудеться в неділю дня 21. вересня н. р. о год. 6-ій вечером відчит пані Директорки Федорчакової в школі дівочій ім. Шевченка при вул. Мохнацького ч. 12. Вступ вільний.

Загальні Збори Т-ва „Міщанське Братство" у Львові відбудуться 28. вересня н. р. о год. 10. передпол. в льокалі Т-ва Руська 3[I. з таким денним порядком: 1) Відкриття Зборів, 2) Відчитання протоколу з попередних Заг. Зборів, 3) Звіт з діяльности Виділу, 4) Касовий Звіт, 5) Звіт Контрольної Комісії та уділення абсолюторії, 6) Вибір Голови та Виділу, 7) Внесення та запити членів. — На випадок неявки приписаної Статутом скількости членів, Збори відбудуться цьогож самого дня о год. 11. перед пол. — Львів 15. вересня 1924. — За Виділ Тов-а: *Теодор Прегоріюс*, голова, *Теодор Голіян*, секретар. 451 1—1

Надзвичайні датки на „Рідну Школу" УПТ. На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в зол.: Кооперативи „Союз Учительських Спілок" в білянсового зиску 100. по 50: інж. З. Дурделло — Білоголови, М. Хамула — Глиняни, гром. Радимно 44. І. Пилипчук — Щавник 20, о. Ленчинський — Розбіж 16, о. Гр. Дякон — Кропивник 15, по 10: о. Л. Попіль — Лисинець, чит. „Просвіти" — Розділ, о. М. Фуґлевич — Королик, Л. Дельзінський — Львів, по 5: П. Карпяк, С. Стефанович ева і о. Новосад — всі зі Львова. Очікуючи дальших щедрих датків складаємо Кп. Жертводавцям сердечну подяку. — Головна Управа УПТ-ва. 1—1

Бурса ім. Ів. Франка в Яворові приймає гімназійних учеників на повне утримання за місячною оплатою 25 (двайцять-пять золотих. Питомці бурси будуть ще приняті до української гімназії. 433 1—3

Дрібні оголошення.

АБСОЛЬВЕНТ торг. школи пошукує посади, уміє добре бухгальтерію, кореспонденцію, стенографію й писання на машині. Зголошення до Адміністрації під „Абсольвент". 450 1—3

АБСОЛЬВЕНТ прав зобовяже ся від дня 1. жовтня взяти на науку і під опіку найбільше двох учеників з низшої гімназії за харч і помешкання у Львові. — Зголошення слати під адресою: Заряд школи в Колотопах п. п. Сокаль. 447 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновійших систем, яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт пополучає

АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН

склад машин до шиття

ЛЬВІВ, ВУЛ. ВАЛОВА Ч. 11 а. 434

Приймається машини до направи. 2-8

Рожновського МИЛО З ВЕРБЛЮДОМ

признане за найліпше

Маґазин, ЛЬВІВ, Міцкевича 14|II

363 3—3

НА СПЛАТИ! для П. Т. Урядників НА СПЛАТИ!

ДОБІРНЕ ВЗУТТЯ

продає під фірмою **„JO-TES"**

Львів, пл. Капітульна ч. 2. І. пов.

362 біля фірми Ф. МІЛЯУЕР і Син. 3—4

За Редакцію відповідає **О. Костик.**

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 208 (10 301). Львів, пятниця 19. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА
Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Інтернаціональний університет.

Недавно відбувся у Оксфорді незвичайно цікавий конґрес, скликаний другим Інтернаціоналом. Метою конґресу була справа підготовки до заснування інтернаціонального університету. Вже сама місцевість конґресу, якою являється один із найстарших наукових і університетських осередків в Европі а то Оксфорд надає тій справі великого значіння.

Оксфорд, що від XII. віку має університет, що має чи не найбільші та найбагатші університетські градиції в Европі, що став на протязі віків не звичайним університетським містом у нашому розумінню, але чисто університетською колонією, замешканою майже виключно професорами та студентами, що заповнює місто своїми „коледжами“ та їхніми забудуваннями, що вибирає своїх послів до законодатних англійських установ — направду був відповідним середовищем для підготовної праці біля здвигнення такої важної і висококультурної установи як інтернаціональний університет.

Самі праці конґресу відбувалися в одному із коледжів університету, що носить назву Рескіна. Рескін, один з найбільших теоретиків мистецтва, що є направду інтернаціональним культурним надбанням, став мабуть згідно з волею ініціяторів конґресу немов би патроном тої великої праці.

На жаль на конґресі не було єдиної думки, не було згідного трактування тої так далекосяглої справи. Те, що можна відкрити в нинішних часах на кожній ділянці життя, а то боротьбу двох світів, старого так званого буржуазного й нового, спертого на марксізмі та здемонстрованого нам тепер на практиці большевиками, комуністичного. Та боротьба двох наскрізь соціяльно-політичної натури принципів переноситься всюди, а в тім і на всі ділянки культурного життя. Інтернаціональний університет безперечно велика ідея. Але на конґресі дві групи вкладали зовсім инший зміст у поняття того майбутнього університету. Ініціятори конґресу, приклонники II. Інтернаціоналу, стояли на становищі, що намічений університет має бути по суті і по типу зближений до сучасних европейських університетів. Сторонники III. Інтернаціоналу домагалися, щоби той університет зводився до науки марксизму, який являється джерелом і альфою та омегою всякого людського знання.

„Інтернаціональний університет,— кажуть ці останні, — мусить давати таку вищу освіту, яка спиралася би на визнанню клясової боротьби. Робітничий університет обовязаний підготовляти до боротьби з капіталізмом. Буржуазна наука для робітників не потрібна“. Отже у розумінню університету зазначилися два погляди: сучасний зі свободою науки, самостійними науковими методами, та ріжнородними методами наукового досліджування новий вправді, але по своїй суті схоластичний, з догматичною вірою у марксізм і його методи досліду.

Мету університету розуміли обі сторони однаково. А вона велика: обєднати молодь усього світу, вчити на одній спільній усім народам мові, наприклад на мові есперанто.

Та все це вже в Европі було. Не було лише тих основних ріжниць у розумінні змісту такого міжнародного університету. Інтернаціональною мовою була тоді латинська мова. Наука була схоластична. Існували тоді студенти-волокити, що тягнули від одної держави до другої, від одного університету до другого. Свободи науки тоді не було. В науці подавано на тих університетах до вірування лише те, що було усвячено науковою традицією, і що не попадало в конфлікт із церковними догмами. Були славні на весь світ університети, що славилися якоюсь одною галузею знання. І вони були прибіжищем для всіх студентів тодішнього світа, що бажали набути вищого знання з тої области. Такими були: теольогія в Парижі, право в Больонії, медицина в Салєрно.

Колись отже фактично була одна інтернаціональна мова й одні інтернаціональні культурні огнища. Нині інтернаціональною є культура й наука, хоч і не має одної загально вживаної в науці інтернаціональної мови і не має одного інтернаціонального університету. Оксфордський конґрес виявив, що в нинішних часах далеко до того, щоби можливо було створити таке інтернаціональне огнище культури, ще й до того з одною інтернаціональною штучною викладовою мовою. Ми ще далекі від того, щоби можна твердити про пережитки національних почувань, національно-культурного романтизму та національно-культурних уступок деяких народів на користь інтернаціональної школи, хоч би й вищої. Грає тут велику ролю політичний момент. А тим більшу ролю мусить він відгравати там, де йде про вищу освіту робітництва, як ось в даному випадку. Найкращим доказом на це большевики, що не оглядаючися на академічні дискусії про університетський інтернаціонал у Оксфорді, стараються образувати робітників не на мові есперанта, але на їх рідній.

В. М.

„Великі дні“.

(Лист із Женеви.)

Женева, 12. вересня 1924.

Одне по однім, без упину підїздять дорогі, шиковні авта. На пішоходах громадяться цікаві. Пишно та гордо похожають жандарми Статурні одяги з блискучими гудзиками, білими еполетами, аксельбандами. Глянеш: кожен принаймні генерал-адютант, — вони ще в своїх стародавніх парадних на два ріжки капелюхах надають видовищу театрального вигляду, нагадують оперу. Про цеж говорить і загальний характер інтернаціональної публики, щасливих власників білетів на вхід. Надто багато дам: ніби живі моделі від Ворта і Пакена, безцінні діяманти, коштовні футра. Це „дами Ліги Націй“. Вже народилася й така порода особлива. То вже закон життя.

Ось ми і в салі Реформації, великій з двома галєріями, — частина горішньої для преси, — але в якійсь сірій, холодній, непривітній; деревляний дах, без стелі, завіса з ряднини — ну чистісенька шопа, придатна на мітинг, добра для цирку. Та там на низу замісць борців — *блискучі лисини, майстерні аж до потилиці проділи*: то делєгації націй, звісно, на кого з них через ті чи инші причини пролилася благодать 14 точок Вільсона і хто признаний вищим ареопагом переможців достойним засідати в сімі самостійних народів... І кого там нема: Ліберія і Куба, Етіопія і Альбанія.

Натовп на галєріях жадний, — як і колись, circenses, голодний на сензацію, щедрий на оплески, рухливий та поверховний, хвилюється, шумить, аж звисає через бильця, щоб то побачити, де Еріо, де Макдонельд?

Якась молода панночка і пристаркувата пані, її мати, — не знаю, хто більше, — все розпитують, а деж Мусоліні? І як я не запевняю їх, що його нема, та ледве чи й приїде, бо непевен, що то без нього вдома станеться, ніяк не хотять няти віри: ні, він таки тут, тай край!

Задовольнивши так чи інак своє бажання, побачивши чи почувши те, що вабило сюди, публика моментально тратить усякий інтерес до того, що діється там внизу. Кінчилася промова — сьогодняшня принада — і глядачі поводяться як вдома, розмовляють, встають з місць, більшість виходить. Починається шарварок, не зважаючи на те, що засідання йде далі, і на президіяльній трибуні безпорадно молотком стукає голова...

Та поки що делєгати тільки що збіраються. Дожидаючи дістаю „Діло“ і безщасне число 190*) привертає увагу моєї сусідки, якоїсь Англійки. Вона все позирає, а далі не видержує і питає мене, що то за газета й чому має такий незвичайний вигляд, і що то за плями білі.

— А ви, пані, чули, — кажу, — про „protection des minorités?“

— А як же, — говорить, — вчора так добре промовляли проф. Муррей і Політіс“. (Слід зазначити, що генеральна дебата над звітом Ради розпочалася — випадково чи шило само собою з мішка вилазить — питанням про меншости).

— Так оце бачите, пані, дрібненька ілюстрація тих прав, що забезпечені Лігою Націй і стверджені урочистими трактатами.

Це показчик того, як, якою луною відсокі, прекрасні слова, сказані тут, на Заході, відбиваються там, на Сході. У нас, — кажу, — як і в Европі, усі газети виходять двома виданнями, тільки маленька ріжниця: у вас одно видання виходить вранці, а друге ввечері, а у нас одно вранці, а друге в полудне: перше для самого тільки прокурора, а друге вже для читачів.

— А тепер я розумію, — відповідає моя пані, — вчорашні слова Політіса, — виж чули, як він говорить, просто чарує, — про те, що Рада повинна дбати, щоб питання меншостей не повернулося в питання чисто дипльоматичне.

Але, от на президіяльній трибуні Мотта, дзвонить, засідання parlament du monde, як люблять тут говорити, починається.

Уже та підкреслена поважність та урочистість, з якою голова говорить: „Маю шану дати слово президентові Ради Франції“, впливає на присутніх, як може й несвідомо впливає й те, що всі знають, що апарати встановлені на катедрі передають промову без дроту зараз таки до Парижа, де її одночасно з нами слухатимуть всі міністри Франції; і те, що за оратором стоїть велика могутня держава, і те, що c'est un homme á la mode, один з сьогодняшніх проводирів — все це творить сприятливий промовцеві психольогічний ґрунт...

На катедрі Еріо. Рясні оплески... Взагалі тут надзвичайно щедрі на оплески, та ще модним премєрам. Плещуть, де слід і де не слід. У мене таке враження, ніби це нагадує трохи театральну кляку, і у Французів немов би сильнійше виходить ніж у Англійців.

Огрядний, ситий, самовпевнений — він не захоплює вас своїм ораторським мистецтвом: читає по писаному — чи може навчений гірким

*) Зі сконфіскованою в цілости статтею „Оригінальна помисловість“. — Ред.

Пр. 833/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 201 з дня 11. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Затяжна справа, а) гадка між словами польські патріоти а Одночайно, б) гадка між словами львівську метрополію а Та при деяких, в) вискази між словами українжера а Поляки все, г) уступ між словами з кінця XVIII. ст. а А вкінці яка д) вискази між словами не відкинути а часом, 2) Український університет, а) вискази між словами Українське населення а має безперечне, б) уступ між словами у Львові а Збори приймають, в) назва ужита між словами до відома а ніяка з компетентних, г) уступ по словах в університетській справі до кінця артикулу, 3) причинок до кресових законів гадка між словами że sprawę jeszcze rozgląd nie a до школи ходить, 4) Віче в Рогатині гадка між словами проти політички а зокрема в резолюціях. 5) Новинки ціду рубр. під заголовком По атенгаті до кінця артикулу містить в собі єство ад 1) а) б) в) провини з § в02закона карного ад. 1) г) д) провини з § 3.0 закона карн. ад 2) а) б) злочинуз § 65 а зак. кар. ад 2) в) г) провини в § 293 зак. кар. ад 3) злочину з § 305 зак. кар: ад 4) провини з § 300 ад 5) єство з арт. VII. з 17. XII. 1862. Дзд. узнав доконану в дни 10. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. з. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 12. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

досвідом боїться похопитися словом, — інтонація одноманітна; виразности в рухах не має: піднімає догори палець, часом пересуває окуляри на чоло, ото й усе...

За всю свою промову ні разу авдиторії не захопив... Ви знаєте її зміст. Звичайна фразеольогія та бажання поєднати ідеалізм намірів з реалізмом вчинків. Слід може одмітити одно: в Ерio завжди на устах „Mon ami Macdonald", як у англійського премєра ніде не повернеться, не згадавши „Mon ami Herriot". Як чуєш ці солодкі слова, як бачиш „зворушливу" сцену „сердечної" зустрічі „друзів", в якій рукоплеще все зібрання, а знаєш глибокі розходження між цими друзями, то мимоволі встають перед очима наші невмірущі, клясичні постаті, памятаєте:

— Серце, Парасю!

— Люба Палазю!

— Та деж там, скаже читач. А спільнаж резолюція обох премєрів?

Ота спільна резолюція найхарактеристичнійший показчик і цієї згоди тривкої між Англією та Франціею і методів міжнародньої роботи. Всі її прийняли однодушно, бо нічого вона не значить. А ріжниці, які були, такі зостались: має їх полагодити комісія. Давній і добре відомий спосіб: здати до комісії.

Задоволені всі, ніби й діло зробили. Панові Юмансові, голові Ради, доводиться, коли не можна вже заплющити очі на незгоду премєрів, підкреслювати, що має велике значіння бажання порозумітися, щирість та те, що є інструмент для того порозуміння. Макдональд „задоволений цілком з перебування в Женеві". А Еріо то просто гордий, що йому „пощастило привернути Лігу Націй до французького методу, une méthode francaise. А тепер це належить комісіям упорядкувати остаточно сумнівні питання„. „Les points douteus" — так на теж є комісія!

Справді велика хмара, а малий дощ. А дійсно таки хмара велика й облягла більшу частину обрію, та чи принесе вона на спраглу мирv і порядку землю благодатний дощ? І чи всюди проллється він? Кожен би хотів, щоб той дощ не минув і його ниви, а зросив саме її. І кожен поглядає на ту хмару своїми очима, дожидає від неї чогось для себе.

У. С. Р. Р.

Краєзнавство.

Редактор „Вістей" Блакитний містить окрему статтю про те, що на Україні за мало ваги приділяється в школі до того, щоби вчити молодь краєзнавства, географії, історії і т. д. Він пише про підручники таке: „Підручники, що є, все ще мають перед очима стару Росію, з її „частями" та „окраїнами", для котрих, мовляв, заведено нові назви. Автори їх і видавці часто не доросли самі до розуміння того нового, що має СРСР. в порівнанні зі старою Росією. Найкращою ілюстрацією може служити видання накладом друкарні Української військової округи (й поширення серед червоноармейців!), підручників географії, по котрим вчилися в старорежімних духовних і тим подібних школах. Не краще справа стоїть і з біжучою інформацією про життя окремих частин СРСР. Ще зовсім недавно довелося нам читати в центральній пресі недотепні дотепи Еміля Міндліна, що живописав ярмарок на Полтавщині, без розбору й без усякої міри позичаючи у Гоголя „українських" кольорів. І це вже там завелося. Коли пишеться про Україну — так каже „під Гоголя", коли про Кавказ, то конче в такому „екзотичному" стилі, що межує з вірменськими анекдотами".

(„Вісти" ч. 202.)

Кожна країна, про око людське вживаючи пристойні, належні слова, що там припадає про мир, справедливість то що, перше за все дбає про те, щоб залагодити свій пекучий інтерес, свою потребу. Англії хочеться обезброєння (звичайно на суходолі!). Франція спить і бачить „securité" безпечність, Персія... Та кожна нація хоче використувати Лігу на свою руку, з погляду здорового національного еґоїзму.

А ми? Адже як ні як на сьогодня Ліга Націй могутній фактор життя і навіть для нас, які ми не є оце кволі і позбавлені прав, одкриваються тут певні можливости.

Чи використовуємо ми їх?

С. Черепин.

Кулачковецька „Вржесня".

Управитель школи в Кулачківцях біля Гвіздця (коломийського повіту), зробив донесення до суду, що шкільні діти Іван Винничук с. Петра ур. 29. II. 1913 р., Ярослав Яворський ур. 1. VIII. 1910, Микола Матейчук ур. 22. IV. 1913, Петро Слободян ур. 25. II. 1910, і ще инші шкільні діти в паперовім портрегі (друковім) президента Войцеховского і в паперовім „годлі панства" (орлі) викололи цвяхом та циркле очі; що вони казали, що не треба їм польського Войцеховского і не хотіли робити ручних робіт з паперців білочервоних, а тільки синьо-жовтих. Протокол з дітьми стягав зразу „п. директор", а потім велося слідство, заряджене прокураторією до ч. спр. Z. 10|24. Вкінці з огляду на те, що діти не мали ще покінчених 14 років, віддано їх до покарання повітовому судові за злочин §§ 65 а, і 85 а к. з. (ч. справи U. 113/24). Головними свідками в суді був управитель школи Станіслав Пліщевскі і учителька Гелена Федорович. Справу судив начальник суду Розвода (тепер на власне бажання перенесений на начальника до Косова) і засудив всіх на кару арешту, а то: Винничука на 3 тижні, Матейчука на 2 тижні, Яворського на 3 тижні, а Слободяна на 4 тижні. Страхаради не зроблено проти цього вироку відклику зі страху за дальші переслідування. Всі відсиділи кару в самі Великодні свята ц. р., перебувши перед тим однотижневий слідчий арешт.

Дійсний факт мав бути такий:

Учителька казала принести ленти до украшення „годла". Діти по давньому звичаю принесли синьожовті. Учителька за те била дітей, а діти розжалені викололи очі на портреті Войцеховского і на паперовім орлі. Тоді пішло „донесєнє" від директора школи до станиці жандармерії. Діти поковано, а п. суддя засудив діти на вязницю.

Так виглядає „кресова" педагогія, перепущена опісля через призму правосуддя. Українські діти виявляли свої національні почування чисто по діточому. Бажали прикрасити „годло" українськими національними барвами. Колиж за те стрінули їх побої, вони обурилися на те саме „годло", що їм спричинило стільки фізичних мук і в першому пориві обурення викололи очі на паперових емблемах державної школи. Очевидно, з цього ясно, якими незугарними є педагогічні засоби всяких Пліщевских, коли вони, задивлені в свою „культурну місію", виконують її тільки буками і не в силі зрозуміти чистих національних почувань дітей. Дальший хід справи такий, що замісць вияснити 11 і 13-літнім дітям їх збиточну поведінку, насилається на них жандармерію, приноровлюється слідчий арешт і засуджується їх на кару арешту від 2—4 тижнів, який діти серед всяких злочинців відбувають в часі Великодніх свят.

Анальогію цих національних почувань, їх брутального топтання, побоїв і т. п. ми вже бачили перед 20 літами у Вржесні. І тоді Поляки сколихнули увесь світ з приводу пруського варварства. Посипалися всюди жертви на „kazańców poznańskich". Жертвували на ці невинні жертви пруської брутальности й українські посли в австрійському парляменті, а тодішній голова „Руського Клюбу" п. през. Юліян Романчук в подяку за щедрий дар одержав від „регіментаржа" „Кола польського" п. Яворского таке письмо:

„Abgeordnetenhaus, 26|XI. 1903. Jaśnie Wielmożny Panie! Imieniem Koła polskiego przesyłam na ręce JW. Pana dla Klubu Szanownych posłów Ruskich wyrazy podziękowania za szczodry dar na rzecz dzieci skazańców Poznańskich. Z głębokiem poważaniem Jaworski, Prezes Koła polsk."

Може би тепер польські посли польського сойму зреванжували дітям засудженцям у Сх. Галичині.

Нотуючи цей яркий факт брутальности супроти малолітніх сільських школярів, не можемо не висловити докору на адресу місцевої інтелігенції, яка в час не повідомляє преси про такі події.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

ІВАН КРИПЯКЕВИЧ

Стара Україна.

Часопис історії і культури.

(Докінчення.)

Одноцільний характер має число 6. „Старої України" під заголовком „Великі могили української землі". — У статті „Український Некрополь" Іван Кревецький пише: „Докір, що його зробив Шевченко українському народові за його байдужне відношення до могил своїх предків, вповні заслужений. Тисячу літ існує Україна. Тисячі великих і непересічних одиниць видала вона за той час. Але чи багато з нинішніх Українців знає, де їх могили? Тай чи багато могил взагалі зберіглося до наших часів?"... У статті подано огляд могил великих Українців, — князів, гетьманів, політичних діячів, письменників.

Дальша збірна стаття — „З трагедії великих могил на Україні" дає огляд зруйнування або забуття могил кількох особливо відомих історичних осіб. Домовина і мощі Володира В. віднайдені Петром Могилою, затратилися безслідно. Домовину галицького князя Льва, відшукану в Лаврові у XVIII в. місцеві монахи мали перетопити на срібло. Могилу Богдана Хмельницького мав зруйнувати польський полководець Степан Чарнецький, чи може місце її забулося? Про Івана Виговського знаємо, що він був похоронений в Галичині, — але не знати чи у Манявськім Скиті, чи у селі Юсиптичах біля Кохавини (жидачівського пов.). Могила Мазепи запропастилася в Галаці. Орлик був похоронений в Ясах — місце невідоме. — Б. Барвінський звертає увагу на помянники усопших, В. Карпович описує львівські цвинтарі. Цей випуск „Старої України" особливо ясно вказує дороги, якими можна скріпити нашу національну свідомість. Позволимо собі навести ще слова І. Кревецького в цій справі: „Культ визначних національних могил — се культ ділі дум тих діячів, що спочивають у тих могилах. Се навязування ниток з національним минулим, зберігання національної історичної безперервности і тяглости. Се плекання національних традицій, які й є головною основою національности. Колиж наконець зрозуміють се у нас?"

Четвертий випуск, ч. 7—8, що показався на днях, має знову мішаний характер, подібно як випуск перший. Таке чергування випусків одноцільних з ріжноманітними є конечне і щасливе. Бо окрім деяких головних і важних справ, яким треба посвятити цілий ряд дослідів, є ріжнородні питання дня, на які часопис мусить відгукнутися. М. Кордуба у статті „Земля свідком минулого" виказує велике значіння досліду географічних назв для пізнання історії краю. Топографічні назви відкривають первісні етнографічні границі нашого народа, пояснюють, як чужі племена і народи жили у нас у прастарі часи, як творилй оселі, з якого часу яка місцевість походить, який був вигляд краю у давнині, які імена вживалися і т. п. Автор долучає до статті квестіонар, на який повинні звернути увагу всі любителі льокальної старовини. — М. Дужий про городища на території Галичини; він збирає топографічні назви, що свідчать про давнє існування городів (Город, Городок, Городище, Підгородє і ин.) та подає вістка, які з тих городищ вже відомі науці та у якому стані вони заховалися. В. Залозецький дав ядерну статтю про церкву-мавзолей св. Бориса і Гліба у Вишгороді під Київом, де була гробниця обох святих. В. Карпович продовжує статтю про старий Львів (XIV до XVIII в.) Яр. Гординський характеризує прикраси галицьких рукописів XVI—XVII в. на основі видання Національного Музея ім. Шептицького „Рукопис того часу приневолює до глибшої застанови над тим мистецьким духом, що наповняв писця, велів йому не жалувати труду й часу для окраси книжки. Перед любителями старовини отвирається тут широке, а мало прослідженe поле до студіювання того мистецтва. А історик культури догляне легко звязки українського рукопису з Візантією, Сходом, Заходом і Славянщиною". — І. Борщак подав головні дати життя і діяльности гетьмана-еміґранта П. Орлика. Дм. Дорошенко дає характеристику Петра Яковлевича Дорошенка, міністра культури за часів Гетьмана і Директорії, розстріляного большевиками, — одного з гарних, глибоко культурних потомків козацької старшини. — У відділі Miscellanea є ряд заміток І. Борщака про відгомін українських справ у Франції (м. ин. про монети Б. Хмельницького) і К. Студинського вірші із невиданого гумористичного часопису 1870 р. „Громадського Дзвона", — вірші Остапа Терлецького. Відділ бібліографії дає оцінку нових видань з історії і культури.

Наведений зміст чотирьох випусків „Старої України" дасть можність читачеві безсторонно оцінити вартість видавництва. Сміло можна стверднти, що так майстерно, з таким замилуванням предмету і таким засобом ідейности та ідеалізму редагованого часопису ми в Галичині ще не мали; що до змісту на рівні з ним стояло тільки київське „Наше Минуле". Видавництво „Старої України" має для нашої культури значіння більше, як на перший погляд може видаватися. Скріплення історичної традиції і національної свідомости в першій мірі серед широких кругів інтелігенції — це першорядне завдання у нашім теперішнім положенні... І дальше: живемо в часі, коли ізза видавничих відносин передвоєнні наукові видання стали рідкі і малочисельні й наука проживає кризу; живійший інтелєктуальний рух зацікавлень

Вівторок, дня 23. вересня ц. р.

КОНЦЕРТ МИХАЙЛА ГОЛИНСЬКОГО героїчного тенора з Медіоляну.

448 Білєти продає вже: **Кооп. „Український Театр“, Львів, вул. Руська 18, І. пов.** 2-2

Дрібні вістки.

„Визволєнє“ розпочало акцію в цілі обєднання усіх „лівих“ польських партій. Новий голова „Визволєня“ Валєрон жабуть думає, що таким робом зрегабілітується партія, скомпромітована Тугутом.

Большевики розстріляли 43 Грузинів, які були вже давно арештовані, як „заложники“. Те саме грозить тепер з вибухом повстання в Грузії, сотням инших грузинських вязнів. Соц. дем. партія Грузії звернулась з протестом проти тих розстрілів до всього культурного світа.

Італія повідомила Анґлію про свої ультимат. домагання щодо кордонів Триполісу. Анґлія заявила, що це справа Єгипту, але що вживе свого впливу для поладнання конфлікту.

Мировий конґрес бувших учасників війни розпочався у Льондоні. Є 80 делєґатів від держав: Анґлії, Італії, Франції, Бельґії, Польщі, Румунії, Югославії, Чехії і Америки. Нім. ґен. Шенайх звернувсь до анґл. ґен. Гамільтона з просьбою посередництва про допущення Німеччини на конґрес.

Чехословаччина заходиться біля отримання нової позички у Зєдинених Державах. Американські банкірі скептично глядять на цю акцію.

Моиако, найменша „суверенна держава“ в Европі й либонь у цілому світі, внесла просьбу прийняти її до Союза Народів.

Тодор Александров, головний провідник македонських революційних організацій, б. болгарський посол у Югославії, згинув на вулицях Софії з братовбийчої руки.

Похорон Касалі'ґо, фашистівського посла, вбитого комуністом Корві, відбувся у Римі при величезному здвизі народу. З звязку з гострою забороною Муссолінія якихнебудь фашистівських демонстрацій, військо й поліція пильнує по всій Італії порядку й охоронює опозиційні установи й редакції.

Югославянський набінет має бути переорґанізований так, щоби 4 портфелі отримала партія Радіча. Вступом Хорватів до уряду становище каібнету Давідовіча дуже зміцнене.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене Порука 2-кратна.

культурою і наукою можуть розбудити наново тільки видання типу „Старої України“, що дають науковий зміст, але й стараються бути доступними для ширших верств громадянства. Що видавництво трапило у потреби часу, про це свідчать і численні листи до редакції, повні признання і навіть захоплення; свідчить також великий гурт співробітників, що війшов у дружні звязки з часописом. З радістю треба ствердити, що серед співробітників, побіч імен відомих давнійше, стрічаємо також молоді сили, вихованців наших високих шкіл, — наростають майбутні дослідники і учені. Що створилися теплі і щирі відносини співпраці, що „Стара Україна“ стала таким притягаючим культурним огнищем та що дає забезпеку дальшого ідейного розвитку, — це безсумнівна заслуга редактора, п. І. Кревецького.

Належиться велика подяка Видільові Наукового Тов. ім. Шевченка, що так відчув потребу нашого важкого і важного часу, і заанґажував фонди своєї книгарні на видання „Старої України“. Видавництво часопису, що популяризує культуру і притягає загал до зрозуміння науки, — чиж можна уявити собі гарнійшу форму співпраці наукової інституції з громадянством?

Громадянство, нація, має обовязок піддержати морально й матеріяльно ці змагання.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (207) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи в статті „Українське й чужоземне студентство“ та 6 уступів в рубриці „Преса“.

— **Причина останніх арештів.** Як довідуємось з цілком певного джерела, останні ревізії в Академічному Домі у Львові й арештування кількох українських студентів стоять у звязку з виданням летючки на французькій і анґлійській мові до тих закордонних учасників міжнародного студентського конґресу у Варшаві, які прибули на прогульку до Львова й инших місцевостей Сх. Галичини, запрошені Поляками подивляти красу „їхніх кресів“, ну й очевидну: польську „кресову“ к льтуру...

— **Зміна в редакції „Нового Часу“.** Як довідуємось, на становищі начального редактора „Нового Часу“ наступила зміна, яка мала за основу розходження поміж дотеперішнім редактором, Дмитром Палієвом, який є секретарем Партії Нац. Роботи, та спільниками-видавцями, які в більшости були за втриманням безпартійного характеру ґазети. Ред. Д. Паліїв уступив а на його місце ввійшов п. Михайло Матчак.

— **„Рускі“ чи „українські“.** „Слово Польске“ має часом помисли гідні богів — особливо в огірковім сезоні, який у нього, як бачимо, ще не минув. Остання передовиця тої ґазети займається питанням, як має називатись „університет“, який з подиву гідною завзятістю орґанізує п. Цоль в Кракові. Ця помислова імпреза мусить називатися „руским університетом“, бо инакше цілість Польщі загрожена. Бо Українці то ті самі козаки, що безустанними бунтами розхитували річпосполиту а „русини“ то ті „жеше люду рускєго“... не затроєного австрійською ідю, які бажають жити в зґоді з Польщею і бути їй льояльними горожанами“...

— **Дещо запізнена візита.** Польська поліція в Сервірах збаражського повіту, урядує в день і вночі, особливо коли треба докучити місцевому священикові о. Муровичеві. Нічю з 14. на 15. ц. м. найшли дім зґаданого священика поліцаї з домаганням... випущення зайнятого на парохіяльному полі бичка. Чи не за пізні візити в так важній „політичній“ справі?

— **Студентський конґрес у Варшаві.** Дня 16. ц. м. почалося перше пленарне засідання конґресу. По отворенню зложено звідомлення про діяльність Міжнароднього Студентського Союза, польський делеґат Червіньскі відчитав звіт верифікаційної комісії. Після звіту, Анґлія дістала право до 3 голосів, Бельґія 2, Данія 2, Фінляндія 2, Шотляндія 3, Італія 3, Люксембуґ 1, Чехи 3, Румунія 3, Швеція 2, Польща 3, Франція 3 Швайцарія 3, Югославія 2. Українці уповноважнили до репрезентування своїх інтересів Анґлійців. Один з господарів конґресу Поляк Ґембеліньскі заявив, що Українці не хотіли замешкати в кімнатах приладжених конґресовим бюром, як також зрезиґнували з визначення „чічеронів“, завважуючи, що мають у Варшаві знайомих та що знаючи Варшаву і польську мову, обійдуться без виявів польської гостинности.

— **Ще один вибух.** З Праги повідомляють, що там на днях вилетіла в повітря фабрика хемікаліїв Лауерґнайда. Шкода виносить поверх 2 міліони корон. Фабричні обєкти зникли з поверхні землі.

— **Ревізія польських вязниць.** Польське міністерство справедливости прийшло нарешті до переконання, що дотеперішні методи контролі вязниць мусять буги зреформовані. Міністерство завядило утворення трьох ревізійних округів: перший обіймає Варшаву, другий Вильно і Люблин, третій Львів, Познань і Торунь. Ревізії тюрем будуть переводити спеціяльні делеґати міністерства справедливости.

— **Памятник польської свободи.** З Варшави доносять, що в польських урядових і міських колах принято проєкт поставлення памятника свободи на саській площі у Варшаві, після усуненая відтіля бувшого православного собору.

— **Польща купує літани.** До Парижа приїхало на днях 8 польських старшин, відібрати 6 закуплених польським урядом літаків.

— **Два присуди смерти.** Два минулі дні занята львівську лаву присяглих суддів справа Катерини Березової, жінки економа і її любовника Федя Кравця, обвинуваченних в убійстві економа Берези. Обоїх засуджено на кару смерти.

— **Нова максимальна тарифа.** Львівське воєвідство усталило від 15. ц. м ціни на муку, печиво, мясо і опал в такій висоті: мука пшенична 60 сот, житня 38 сот. за кільоґрам. Житній хліб 40 сот., 1 булка 4 сот., 1 бохонець куликівського хліба 50 сот. Мясо волове від 88 сот. до 1·80 зл., телятина 1·40 зл., варена шинка 4 зл. Опал за 100 кґ. яворжнянського вуґля 4 зл., букового дерева 3·50 зл.

— **Залізнича катастрофа.** З Катовиць доносять, що вчора о 2 год. попол. поміж стаціями Кнуів і Шидловці в окрузі катовицької дирекції, зударився особовий поїзд з товарним. Розбилися чотири вагони товарні і два особові. Кільканайцять осіб ранених.

— **Новий рекорд.** Пароплав „Мавританія“ здобув тими днями новий рекорд скорости, переїзджаючи з Ню-Йорку до Плімет в 4 днях, 21 годинах і 51 мінутах.

— **Виїмковий газард.** Віденські часописи повідомляють, що в одному з віденських клюбів, програв марнотравний син промисловця Вінтґенштайнера в бакара понад 16 міл'ярдів австрійських корон.

— **1,162.700 безробітних в Анґлії.** Число безробітних в Анґлії виносило з днем 1. вересня ц. р. 1,162.700, то є о 13.000 більше, аніж в серпні а на 123.000 менче аніж 31. грудня 1923.

Хто огрядний та ощадний Має Ердаль — першорядний.

Erdal

ПРЕДСТАВНИЦТВО НА ЛЬВІВ

С. ЛЬОТРІНҐЕР

ТОРҐОВЕЛЬНА АҐЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.

Телєфон 17—07.

Д-р ЯКІВ ЗЕЛЬЦЕР

оператор вул. Фредри 7. повернув і ординує як звичайно. 452 2—2

ОСТАННІ ВІСТКИ.

Справа приналежности Східної Галичини.

През. Петрушевич оголосив меморіял, адресований до Зборів Ліґи Націй. Меморіял представляє справу приналежности Східної Галичини, осуджує недавно ухвалені язикові закони, заповідає бойкот будучого „університету“ в Кракові та жадає ревізії справи приналежности Східної Галичини, опираючися на арт. 19 статуту Ліґи Націй.

Не університет лише катедри.

„Сл. польске“ подає, що польський уряд зовсім не випрацьовував проєкту про „руський“ університет у Кракові. В буджеті міністерства освіти на 1925 р. визначено лише суму 262.000 злот. на вивінування „руських“ катедр у Кракові.

Війна в Грузії.

„Чікаґо Трібюн“ з Трапезунта звідомляє: Здовж зал. лінії Батум до Тифліса нагальні бої. Грузини під проводом ґен. Даниленка відтяли Тифліс. Турецький кабінет рішив задержати повну невтральність. Турецькі війська сконцентровані над російською границею.

Заворушення в Болгарії.

Білгор. „Новості“ звідомляють із Софії, що в околиці Софії чути стріли. Бої йдуть і в инших місцевостях внутр краю. Уряд оголосив у цілім краю стан облоги.

Китайський прем єр убитий.

Дасана, президента міністрів, замордували монґольські большевики з приводу затій, ведених з Пекіном, а які мали на цілі прилучення Монголії до Китаю. На його місце прийшов новий презид. міністрів д-р. Єн.

Доразовий суд у Львові.

Справа атентату на президента Польщі.

Присуд.

Вчора, в середу, о год. 11. перед пол. оголошено присуд на розправі проти Штайґера, обвинуваченого у киненню бомби на през. Войцеховского.

О год. 11·10 війшов на салю трибунал, серед величезного напруження публики.

Перед тим спроваджено на салю обвинуваченого Штайґера.

Предсідник трибунału рад. Маєр оголосив ось який присуд:

З огляду на розбіжність поглядів у членів трибуналу — трибунал одіслав справу на шлях звичайного карного поступування.

Одночасно трибунал зарядив задержання Штайґера у слідчій вязниці.

Таким робом невияснена справа повернула назад до слідчого судді.

На присуд чекали в будинку суду, перед ним і на всіх довколичних вулицях маси мешканців Львова, так, що для втримання порядку були сконсиґновані сильні відділи кінної і пішої поліції. Підчас двохдневного процесу „Хвіля“ трічі денно видавала надзвичайні додатки зі стенографічними протоколами з розправи, які миттю розхоплювалися публикою. Як кажуть: дохід з розпродажі тих видань призначено на оборону Штайґера.

Взагалі зацікавлення розправою було величезне. А глядючи на багато тисячні товпи, які годинами ждали на вулицях на кожну нову „сензацію“, яку принесе розправа, не кажучи вже про вуличний рух в день присуду, мимоволі нагадувалася багато більша байдужність підчас гостини президента Войцеховского...

Біржа.

Львів, 17. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19½—5·20, канад. дол. 4·93 — 4·93½, чеські кор. 0·15¼ — 0·15½, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·28—0·28½, швайц. фр. 0·97¼—0·98½, анґ. фунт. 23·40—23.60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·60, 20 франків 20.00—20·20; 20 марк. 23·30—23·50; 10 руб. 25.40—25·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43—0·43½, 5 авст. кор. 2·24—2·26, фльорени 1·15—1·16, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 16·70 до 16·75, жито нов. збору від 16·20 до 16·75, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 15·50 до 16·00, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

Почуття обовязку в цифрах.

В місяцях липні й серпні ц. р. представляється жертвенність на „Рідну Школу“, ось як:

ПОВІТ:	Число громад в повіті	Жертвувало громад в липні	Жертвувало громад в серпні	Липень зол.	Липень сот.	Серпень зол.	Серпень сот.	РАЗОМ зол.	РАЗОМ сот.	На одну особу в повіті припадає сот.
1. Львів-місто	1	1	1	1375	86	659	95	2035	81	4.07
2. Богородчани*)	37	4	2	226	33	268	88	495	21	0.95
3. Мостиска	78	2	3	86	40	289	21	375	61	0.77
4. Надвірна	33	6	3	173	83	153	—	327	83	0.54
5. Рава Руська	73	3	3	186	76	174	32	361	08	0.49
6. Сокаль	101	5	3	181	75	94	91	276	66	0.41
7. Калуш	69	10	5	210	—	72	—	282	—	0.39
8. Броди	70	2	1	231	80	27	20	262	—	0.39
9. Теребовля	43	7	1	159	11	10	—	169	11	0.39
10. Жовква	75	3	2	174	52	45	07	219	57	0.33
11. Старий Самбір	56	4	4	82	09	63	30	145	39	0.33
12. Заліщики	57	2	5	86	25	104	10	190	35	0.33
13. Перемишль	123	2	1	105	45	119	—	224	45	0.30
14. Косів	42	3	1	112	—	103	—	215	—	0.30
15. Дрогобич	79	0	6	198	85	62	07	260	92	0.28
16. Збараж	60	2	3	69	20	53	23	122	43	0.28
17. Львів-повіт	131	9	10	89	09	78	34	167	43	0.26
18. Турка	74	3	4	138	20	28	50	166	80	0.26
19. Бібрка	91	4	4	62	40	78	—	140	40	0.25
20. Бучач	87	6	5	102	35	81	59	183	94	0.24
21. Березів	55	3	2	10	—	17	—	27	—	0.22
22. Перемишляни	69	5	—	102	—	—	—	102	—	0.21
23. Підгайці	64	7	5	67	48	33	40	100	88	0.18
24. Чесанів	66	2	2	11	80	70	—	81	80	0.18
25. Станиславів	75	3	2	84	—	52	50	136	50	0.17
26. Печеніжин	22	3	4	18	20	37	50	55	70	0.17
27. Зборів	53	5	3	37	—	21	—	58	—	0.15
28. Ліско	154	4	4	40	—	64	10	104	10	0.14
29. Ярослов	109	6	1	66	50	10	—	76	50	0.14
30. Коломия	58	4	2	44	79	49	50	94	29	0.12
31. Радехів	56	2	3	6	89	44	80	51	69	0.12
32. Самбір	87	3	4	16	80	38	—	54	80	0.09
33. Камінка струм.	60	5	3	16	80	16	—	32	80	0.08
34. Сколе	51	2	4	16	70	15	54	32	24	0.08
35. Товмач	64	3	4	16	04	44	—	60	04	0.07
36. Долина	87	6	5	39	—	18	—	57	—	0.07
37. Рудки	70	2	2	9	10	22	90	32	—	0.07
38. Горлиці	65	2	2	9	—	6	—	15	—	0.07
39. Тернопіль	82	5	2	30	—	12	—	42	—	0.06
40. Сянік	130	6	4	17	20	18	50	35	70	0.06
41. Жидачів	74	2	3	23	—	9	—	32	—	0.05
42. Городенка	50	2	2	23	—	9	92	32	92	0.04
43. Бережани	74	2	3	13	—	14	70	27	70	0.04
44. Копичинці	53	3	—	21	—	—	—	21	—	0.03
45. Золочів	89	2	1	13	—	7	—	20	—	0.03
46. Рогатин	100	2	3	14	—	6	—	20	—	0.02
47. Скалат	64	3	3	5	—	6	—	11	—	0.02
48. Добромиль	96	2	1	7	—	2	—	9	—	0.01
49. Снятин	41	—	1	—	—	7	—	7	—	0.01
50. Чортків	44	1	—	5	—	—	—	5	—	0.01
51. Борщів	75	1	2	2	—	3	67	5	67	0.00
52. Стрий	53	1	—	2	78	—	—	2	78	0.00
53. Яворів	70	—	—	—	—	—	—	—	—	0.00
54. Городок	70	—	—	—	—	—	—	—	—	0.00
Волинь						19	—	19	—	—
Заточенці з Польщі				238	44	178	25	416	69	—
	3.520	186	144	5082	84	3418	95	8501	79	

Крім того вплинуло просто до Каси Кружків УПТ.:

	в липні: зол.	сот.	в серпні: зол.	сот.	Разом: зол.	сот.
В Бережанах	278	29	196	58	474	87
„ Городку	145	38	262	99	408	37
„ Золочеві	659	10	769	87	1438	97
„ Калуші	83	74	—	—	83	74
„ Коломиї	508	86	455	89	974	75
„ Борщеві	—	—	389	32	389	32
„ Чорткові	114	61	255	03	369	64
„ Стрию	—	—	722	06	722	06
* З того Солотвина	159	—	263	88	422	88

От і все, на що спромоглися громадяне галицької землі в обороні рідного виховання. Чи наше положення на полі рідного шкільництва так поліпшилося? Чи український загал думає, що „кресові закони“, які незабаром війдуть в життя, так змінять стан шкільництва, що й громадянська поміч непотрібна?! Нема найменших ознак на це. На гадку нашого громадянства є на це Головна Управа У. П. Т., щоби собі ломила голову. Алеж якісь обовязки супроти свого народу мусить прецінь взяти на себе і кожна одиниця.

А тимчасом, що це, як не справжній глум з найсвятійшої справи, глум зі себе самих, коли розглянемо, що пр. Снятин на 41 громад спромігся у двох місяцях на 7 зол.—значить 100 Українців зложило у двох місяцях на „Рідну Школу“ 1 сотик. Або Добромиль 9 зол. за два місяці на 96 громад, чи Скалат, де 50 громадян зложило в двох місяцях 1 сот.! Инші повіти мало що кращі. Просто треба дивуватися, чи завмерло у людей почуття сорому.

Але довше так не сміє бути! Наш загал не може вижидати на поклики та страхіття. Жертвенність на „Рідну Школу“ мусимо вважати конечним обовязком, який треба сповнити без відказування, зі свідомістю піддержки великого війська. Український загал мусить сповнити свій довг супроти „Рідної Школи“, посилаючи у вересні і слідуючих місяцях вищі квоти, які дали би потрібну суму на вирівнання довгу Товариства, затягненого на мізерну оплату учительства УПТ. Зважмо, що супроти резервового стану Америки, яка в місяці серпні ц. р. прислала всього 242 зол. — весь тягар спадає виключно на край. Треба собі усвідомити, що гріш зложений на „Рідну Школу“ це щось більше як на переминаючу ціль, або таку, з якою можна підождати. Це жертви на вдержання самих себе як Нації. Хто візьме на себе відповідальність, коли з нашої власної вини треба буде позакривати наші приватні школи? Це не пусті погрози. Зі соромом треба признатися, що до цього вже йде. На Личакові зредуковано 6-клясову школу УПТ. на 4-клясову, на Левандівці (Львів) 5-кл. на 4-кл.; постягано декуди по дві клясі, звільнено кілька учительських сил. І це якраз у Львові, де наш стан посідання найбільше загрожений і, де дійсна потреба вимагає збільшення числа шкіл і кляс.

Коли український загал не покине негайно своєї байдужости супроти „Рідної Школи“, тоді може наступити й цілковита ліквідація наших приватних шкіл! Жадні виправдання, особливо зі сторони тих, які мають постійні місячні побори,—не можуть мати місця. — *Секція „Рідна Школа“ УПТ.*

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно в гуртами присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дописи.

Львів. *(Посвячення фундаментів під будову „Народнього Дому“ на Богданівці).* Неділя дня 7. вересня ц. р. була великим святом для львівського передмістя Богданівки. З цім дні відбулося урочисте посвячення готових фундаментів під будову нової твердині нашого національного життя: „Народнього Дому“ на Богданівці. В год. 10. рано відправив о. прелат Ясецький в асист. о. крил. Томовича і о. Шпитковського Службу Божу під голим небом на площі „Народнього Дому“. Біля вівтаря зібралися представники численних українських інституцій м. ста Львова, церковні процесії і у великім числі громадяне Богданівки та сусідніх передмість. — Усі з гордістю дивилися на фундаменти, з яких внедовзі зніметься величавий будинок „Народнього Дому“, твердиня нашого національного життя на периферіях Львова. — Після Служби Божої виголосив о. прелат Куницький, перший сотник будови „Народнього Дому“ палку проповідь, в якій в імя любови Вітчини загрівав продовжувати патріотичне діло здвигнення рідної хати на Богданівці. Після проповіди відчитав о. Куницький артистично зладжену п. Андрейчином грамоту основання „Народнього Дому“ на Богданівці, яку вмуровано у фундаменти після їх посвячення. Опісля виголосили привіти: Д-р Ол. Марітчак від „Народнього Комітету“, інсп. І. Лящинський від Нар. Організації Українців м. Львова, дир. Б. Янів від Філії Тов. „Просвіта“, п. П. Сенюта від Комітету будови Нар. Дому. — По промовах приступили делегати українських товариств до вмурування цегол. — Гарне свято закінчилося фотографічними знимками учасників і Комітету буд. Нар. Дому на Богданівці. — Збірка на будову „Народнього Дому“ принесла 1240 зол.

Присилайте складки на пресовий фонд на ин. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Посмертні згадки.

Емілія з Волошинів Роснецька, вдова по бл. п. о. Климентію пароху в Хутори тухлянського деканату, померла по довгій і тяжкій недузі, заосмотрена Найсвятійшими Тайнами, в домі свого сина о. Олександра Роснецького пароха в Задубівцях повіта снятинського — прожившн 69 літ. В. І. П.!

Шириться наш часопис!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Цирк А. Корнацкого у Львові Коперника 33. Нині четвер 18. вересня ц. р. відбудуться три інтересні змагання: в першій парі: рішаюча борба аж до висліду — Хто кого? Український змагун Волинець з Чорною Маскою (incognito). Змагання тревати будуть до остаточного висліду, на скільки Волинець переможе Чорну Маску то цей останній здойме маску. В другій парі будуть змагатися мурин Бамбуля з новим змагуном Богатировим. В третій парі: Мортон стрінеться з Жоржеском в вільно-американськім змаганню. Крім цього нова програма. 456 1—1

З „Львівського Бояна“. Повідомляємо всіх наших Вп. Членів, що проби мішаного хору зачинаються вівторок дня 23 ц. м. і будуть відбуватися кождого вівторка і пятниці о годині 7. вечером в салі Товариства. З огляду на великі завдання, які в сім році ставиться до хору, просимо всіх Вп. Членів явитися в комплеті вже на першій пробі. Вписи нових членів будуть відбуватися перед пробами вівторки і пятниць. — *Виділ.* 455 1—2

Дрібні оголошення.

СТАРША ОСОБА, Наддніпрянка шукає місця заряду домом або кухарки. Має добрі рекомендації. — Адміністрація „Діла“, „Київака“. 1—3

ПАННОЧКА не старша, лагідної вдачі, образована, працьовита та господарна, власничка реальности, вартости кілька тисячів доларів, вийде замуж за урядника з академічним образуванням або лісничого на сталій посаді до 45 літ. — Зголошення приймається лише неаполітанською під Анастазія poste restante Краків 1. 442 2—3

АБСОЛЬВЕНТ торг. школи пошукує посади, уміє добре бухгальтерію, корреспонденцію, стенографію й писання на машині. Зголошення до Адміністрації під „Абсольвент“. 450 2—3

УЧЕНИЦЯ IV. р. учит. держ. української сем. у Львові, донька дуже потерпівшої рідні — шукає лекції з народних або виділових шкіл. Зголошення під С. К. — Адміністрація „Діла“. 2—3

ІНСТРУКТОРА до учевика IV. кл. гімн. пошукує о. Алексій Малярчик „Wegłówka ad Krosno“. 444 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

Спеціяліст шкірних і венеричних недуг

Д-р ШКЛЯРІЦ б. секундар загального шпиталя **Львів, Словацького 4,** (проти головної почти). Лічення голим, бородавок, волосся електролізою і кварцевою лямпою **повернув і ординує на ново.** 416 3—10

Львів Домініканська 11. І. пов.

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всілякого рода по найновіщим взорам. Спеціяльно поручається Всч. Духовенству. 336 3—5

50% ДЕШЕВШЕ ЯК ВСЮДИ

бо в будці

музичні інструменти і прилади до них продає 374 4—5

ИОСИФ РАЙСЛЕР

ЛЬВІВ, вул. Соняшна проти ч. 11 а.

Звичайні Загальні Збори

Кружка У. П. Т. ім. Ганни Барвінок у Львові відбудуться дня 7. жовтня ц. р. о год. 5. поп. в комнатах школи ім. Т. Шевченка, вул. Мохнацького 12.

Дневний порядок:

1) Відкриття Зборів, 2) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів, 3) Звіт з діяльности, 4) Звіт контрольної комісії. 5) Уділення уступаючому Виділові абсолюторії, 6) Зміна статута, 7) Внесення і запити.

У Львові, дня 16. вересня 1934.

453 За Старшину: 1—1

Е. Макарушкова. *О. Коренцева.*

133 8—10

ПРЕДСТАВНИЦТВО

ГЕНРИКА Н. ШІФФМАНА СИНИ

ЛЬВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

За Редакцію відповідає **О. Костик.**

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 209 (10.302). Львів, субота 20. вересня 1924 Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Очі на схід.

Поруч бурхливих потоків солодких слів, що з ріжних офіціяльних джерел ллються тепер в Женеві; поруч квітчастих загальникових промов, обрахованих на наївну вражливість безкритичних ідеалістів; поруч реторичних дужань чемпіонів сучасної европейської політики — за кулісами змагається пропаганда, зведена до реальних справ, йдуть чисто ділові розмови. Згода Мекдонельда й Еріо в справі арбітражу, відмова Німеччини від претенсій на Альзацію й Льотарингію, зростаючі симпатії до Німеччини у невтральних, — все те вказує, що на Заході фактично наступає замирення, що зарисовується можливість Treuga Dei між Німеччиною і Францією. А пресінь вісь цілої европейської політики оберталася біля французько-німецьких розходжень. Під цим кутом спішно й халатно полагоджувано всі инші справи.

Увага Франції була звернена на Німеччину, а через те й шукалося союзників для створення ц'пкого обруча біля Німеччини. Сьогодні цей обруч після льондонської конференції тріщить. Очі Европи звертаються на схід. Еріо готується визнати радянську владу, визнати С.Р.С.Р., ту саму державну організацію, яку досі Франція поборювала з усею ріщучістю і послідовністю. Еріо напружує всі зусилля, щоби вкоськати Німеччину, яка виставляє вже означені претенсії щодо ревізії всіх східних границь.

Очі Европи звертаються на схід, бо тільки в гармонії Сходу зі Заходом можна оздоровити европейську господарку, можна привернути захитану економічну рівновагу.

Від якогось часу йдуть балачки про вступлення Німеччини до Союзу Народів, про зціплення її політики з політикою Англії, Франції і невтральних держав, про налагодження сприятливого modus-a vivendi. Одночасно зі засіданнями повного збору Союзу Народів явився в Женеві німецький соціялістичний діяч Брайтшайд в товаристві б. мін. Гельфердінга, гр. Кеслєра, ред. Бернардта і ин., який після своєї поїздки до Англії увійшов у звязки з однозвучними представниками й елєментами Франції (Бонкур, Жур), Швеції (Брантінг), Норвегії (Лянде), Данії і инших країн. Посередником в цих переговорах є французький соціяліст Грумбах, який від ряду літ змагає до французько-німецького порозуміння. Поруч цих переговорів, які — очевидно — не відбуваються на очах усіх, Брайтшайд виступив з припудним рефератом, в якому заявив, що „квестія Альзації й Льотарингії вже не істнує для німецького уряду". Таким чином проблєма, яка на протязі 50-ти літ становила кість незгоди між Францією й Німеччиною, яка плекала ідею реванжу у Франції і немало причинилася до воєнного похмілля у Франції, перестає істнувати. Поруч з тим Брайтшайд, очевидно — не без порозуміння з німецьким урядом виставляє умови вступу Німеччини до Союзу Народів, себ-то рівнорядного становища з Англією, Францією, Японією й Італією, та ревізії східних границь. Ця ревізія малаб йти в напрямі знесення данцігського коридору, який відділює Сх. Прусію від Німеччини, і повернення німецькій республиці Гор. Шлеська. З істнуванням коридору Німці ніколи не можуть освоїтися.

Як бачимо, то первісне відсунення Німеччини від Союзу Народів мало бути для неї карою за вини, які версайський трактат приписує німецькому народові. Тепер же Німеччина не тільки не спішиться вступати до Союзу Народів, хоч її взивають, але ставить досить тверді умови. В Німеччині зрозуміли, що для них краще є мати вільну руку, ніж в створених умовах підчинюватися державам, що верховодять в Союзі Народів. А ці останні прийшли до пересвідчення, що ідея Союзу Народів лишиться тільки ідеєю, якщо Німеччина, СРСР. й Америка не будуть підчинені постановам Союзу.

Ось як виглядають передумови німецького вступу до Союзу Народів. Від хвилі приняття пляну Доза Німеччина виходить з лябіринту внутрішньої метушні на широкий шлях европейської політики. Вона резиґнує з вимог на Альзацію й Льотарингію у відношенні до Франції, вона зрікається поки-що конкуренції з імперіялізмом Великої Британії, вона не підносить претенсій на втрачені кольонії у відношенні до Англії, вона бажає тільки знищити роздертя німецької держави через усунення данцігського коридору і привернення єдности Гор. Шлеська. І не можна сказати, щоби ці вимоги Німеччини не находили послуху в англійських колах, про що свідчать не лише статті невгомонного Льойда Джорджа, але й „lapsus" Мекдонельда про Гор. Шлеськ. Це тим більше можливе, що ціну вступу Німеччини має заплатити не Англія і не Франція, тільки Польща.

Вступ Німеччини до Союзу Народів, хоч би його делєґати мусіли зректися вповні самостійної політики і радше через якийсь час грати на одній з перших скрипок в англійськім концерті, все таки становив би поважний зворот в европейській політиці. Ясно, що через порушення справи одних границь в середущо-східній Европі, силою факту мусілоб привести і до певних коректив других границь. Колиб піддано ревізії границі, які коріняться у версайськім трактаті, то ще лекше перевести перевірку границь, які мають дуже слабке, або й ніяке відношення до версайського трактату.

Недавно Льойд Джордж помістив статтю в справі ревізії квестії Сх. Галичини. А ця квестія тісно вяжеться з квестією Волині, Білорусі, Виленщини. На всім просторі від Дністра до Німана сучасна польська границя не має тривкої основи. Годиться зазначити, що цю думку вповів в англійський політичний світ своєю брошурою теперішній міністр закорд. справ гр. Скшинські, доказуючи, що 75 прц. теперішньої польської границі не має ніякого забезпечення. Очевидно, він мав инші наміри. Він хотів доказати невідкличну потребу мілітаризації Польщі і найти у західнім світі союзників для оборони тієї загроженої границі. Та його аргументація мала якраз протилежні наслідки.

Після недалекого вступу Німеччини до Союза Народів, після розіграння першої партії новим партнером, прийде черга на другою. А тим другим є СРСР. Цей новий, правдоподібний член Союзу Народів є ще більше незалежний в своїй політиці, а ще більше послідовний в своїх тенденціях, як Німеччина. І з цього боку будуть ставлені передумови і то певно більше радикальні й більше обємисті, як з боку Німеччини. А хтож заплатить ціну вступу? Знову Польща і Румунія, бо ми можемо уявити собі, в якому напрямку йтимуть вимоги СРСР.

А вкінці третій майбутній партнер — Америка, — партнер, в яких всесильних руках і всемогучій кишені зберігається талізман оздоровлення економічного життя Европи, вимагатиме, щоби всі ці метаморфозь відбилися без зайвих пертурбацій.

Очі Заходу звертаються на схід. Підготовляються нові акти, нові зміни, нові пересунення. Вони будуть розвиватися дуже повільно, але з неминучою послідовністю.

Ф. Ф.

Манівцями.

Після доразового суду над Ст. Штайґером.

В останніх днях Львів мав „сенсацію". Вся увага Львовян звернулася на вул. Баторія, де в поганенькій, негігієнічній келії підозрілий екзальтованою балєтницею і — натурально — поліцією та прокураторією Ст. Штайґер вижидав останнього слова з боку суворих суддів доразового суду; вся увага Львовян звернулася на окружений ланцюхом поліції понурий будинок карного суду, який в останніх літах прославився помітною продукцією смертних присудів.

Хвилювалася жидівська вулиця, горячково працювали жидівські політики, гомоніла преса. Антисеміти вдаряли в радісний тон, — що мовляв — „жидзяк" понесе кріваву кару за образу „маєстату Річипосполитої", а жидівська преса доказувала всю безглуздність підозріння Жида-сіоніста в спробі атентату на польського президента.

Минули у великому напруженні три дні. Після свідомо зорганізованої оборони вдалося усунути Дамоклів меч знад обвинуваченого Штайгера. Доразовий суд переказав справу звичайному судові. І хоч обвинуваченій Штайгер дальше буде томитися у слідчій вязниці, то все таки буде більше часу і спромоги для висвітлення справи атентату і буде змога віддати її до безпристрасного осуду суддів громадян, якщо слідчим органам вдасться зібрати якийсь конкретнійший матеріял.

У всій тій справі ми досі не забирали голосу, ми здержувалися з освітлюванцям всяких версій, ми стояли осторонь, не встрявали у вир пристрастей.

Як слушно замітив „нобілітований" п. прокуратор Ланєвскі (передше Ляндау), отсе вже вдруге на вулицях Львова роздаються стріли і пацають бомби, звернені проти тих, що репрезентують польську державність і польський режім. Одначе і б. нач. Пілсудскі і теперішній през. Войцеховскі не втратили життя, навпаки зберігли його у цілости й ненарушимости. За те п. прокуратор забув згадати про инший випадок, коли то перший президент польської республики Нарутович згинув з рук представника пануючої нації, яка гордо й самопевно заявляє: „держава це я!". Отже польський державник Невядомскі, боготворений найбільш „патріотичною" польською пресою, ззаду застрілив того, що персоніфікував собою „маєстат Річипосполитої". Цього додатку рішуче недоставало в огляді подій п. прокуратора.

Польська антисемітська преса шукала рівноваги, бо перший атентат посередньо і на голову польської держави виконав Українець, другий (успішний) Поляк, а третій для рівноваги слід приписати Жидові. Та не про рівновагу нам іде. Цей ланцюх атентатів доказує, що — так сказатиб — царевбивча атмосфера, колись всевладно пануюча в Росії, тепер зі силою небезпечної пошести запанувала в Польщі. Наслідки атмосфери вказують на її причини, на повну анальогію колишніх відносин в Росії до теперішніх в Польщі. Виразники польської офіціяльної й громадянської думки пренаївно або премедаційно-лицемірно упрощують вельми скомпліковану дійсність. Вони з емфазою говорять про „маєстат Річипосполитої", але в найкращому випадку мовчанкою поминають те болотяне трясовиння, на якому родяться дбайливо виплекані криваві квіти контр-терору.

Пр. 835/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 202 з дня 12. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) В гостях у союзника а) гадка між словами непольське населення а Справа зводиться, б) гадка між словами на випадок Прошу не уявляти, 2) Затяжна справа, а) названия ужите між словами Народний Комітет а в останніх днях б) уступ по словах язикові управління до кінця арт., 3) Новинки в рубр. Переслідування селян над Збручом гадка по словах поведінкою поліції до кінця артикулу містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а зак. кар. ад 2) а) провини з § 293 ад 2) б) провини з § 65 а) закона карного узнав доконану в дни 11. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. зак. карн. заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 12. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

Під замітом кинення бомби на през. Войцеховского в гомінкій хвилі відкриття східної ярмарки у Львові арештовано й поставлено перед доразовим судом абсольвента прав Ст. Штайґера, неполітичного члена політичної сіоністичної партії а радше симпатика сіоністичного руху. Ніхто поза одним екзальтованим свідком не міг вказати на нього, як атентатчика. До того ж і свідоцтво балетниці міського театру, хоч подане в категоричній формі, по суті не промовляло до чистого розуму. За те інші свідки (п. Францозова, інж. Куттін і ин.) рішучо заперечили ідентичність атентатчика з обвинуваченим і вказували на двох инших людців, які в час мали змогу усунутися з очей поліції.

Та ми не будемо входити в подробиці самої події і процесу. Одначе не можемо не замітити, що пошуканка за винуватцем по всім розумовим даним не веде в пороги Штайґерів і їм подібних. Таж обвинуваченій є жидівським народовцем, симпатиком мирного сіоністичного руху, спочуваючим тій самій партії, яка не тільки в особах її галицьких представників у варшавському соймі, але і в збірній особовости жидівської маси, на загал є льояльно-опортуністична, навіть державно-патріотична. Ярий антисеміт, колиб конечно хотів змовити в члена жидівського народу атентат на президента польської держави, то мусів би дошукуватися мотивів такого вчинку в листопадових подіях 1918 р. на жовківському передмістю. Менше-більше з тому періоді польської державности, коли львівські Жиди лікували свої рани після листопадових погромів, теперішній през. Войцеховскі займав відповідальне становище міністра внутрішніх справ. Одначе допускати таку можливість расового реванжу не приходиться, коли уявити собі політику галицько-жидівських послів, коли спиратися на прилюдні декларації жидівських репрезентантів і на поведінку жидівського населення. Можна сміло твердити, що час, який є найліпшим лікарем, загоїв жидівські рани та що Жиди — що найменше в теперішньому моменті — пустили в забуття справу листопадових погромів.

В справі таємного атентату, а радше таємних спричинків атентату зявилася аж два таємні листи „Української Військової Організації" чи „Української Революційної Ради", в яких ті дійсні чи фіктивні організації признаються, що невдачний атентат на през. Войцеховского є їх ділом. Сіоністична „Хвіля" зі зрозумілих причин зовсім поважно трактує оба листи, за те антисемітська польська преса поводиться з ними дуже легковажно, бажаючи вдержати обвинувачення за Жидами. Ясно, що ми не можемо заняти ніякого становища до тих анонімових листів; не можемо ані назвати їх фальсифікатами, ані признати їх автентичність — вже хоч би тому, що всякі таємні організації з природи річи усуваються зпід громадської обсервації.

Оборонець підсудного д-р Грек в своїй промові виключує Жидів і комуністів від участи в атентаті і твердить, що тільки Українець, розуміється — революціонер — націоналіст — міг його виконати. Не обурюємося на таке твердження д-ра Грека, зваживши, що при обороні людини, якій загрожує кара смерти, всі аргументи з боку оборони є допустимі.

Але такі твердження є дуже небезпечні, бо вони тим самим посередньо уосновують терористичну контракцію як нормальне явище. А звідсіль вже тільки один крок до „домашньої війни".

На основі німецької брошури „Der politische Mord", підсуненої йому другим адвокатом, твердив д-р Грек, що від найдавнійших часів ще ані один Жид не виконав політичного вбивства. Ця голословна заява так само відповідає дійсности, як те, що жаден Поляк не був „królobójc-ою". Не вдаємося в наводження фактів, але вистане згадати, що Столипіна вбив Жид Багров. А при добрій волі можна би найти більше таких прикладів. Політичний террор не є звязаний з расою чи з національністю, тільки з умовинами життя даної нації. Терор є анормальністю, це не спорт, ані не прикмета якоїсь нації, тільки наріст на ненормальних, хоробливо-пошестних відносинах, які спинюють або викривлюють природну еволюцію якоїсь кляси чи нації.

З широкого ліберального погляду дуже похвальною з боку д-ра Грека є оборона комуністів. Ми далекі від того, щоби компартії, яка до того в Польщі перебуває на нелєґальному становищі, приписувати акти терору. Одначе мусимо зазначити, що хоч д-р Грек боронить в комун. процесах, то все таки слабо визнається у внутрішньому житті компартії. Тому годиться подати до його відома, що на останньому (V-тому) конґресі КПЗУ. (Ком. Партії Зах. України), відбутому в червні ц. р. верхи партії нарікають на зріст „саботажівської ідеольогії". А саме вони стверджують:

„В звязку з політикою нечуваного національного гніту на землях Зах. України, як також у звязку зі здеклясованням певних груп українського дрібного міщанства, розвивається тут саботажівська ідеольогія. Від цього так зв. „бомбізму" не охоронилася і наша партія..."

Sapienti sat.

Д-р Грек виправдує Жидів, виправдує комуністів, навіть через думку не допускає можливости, щоби бомбометством займався Поляк. Але за те він показує пальцями на Українців і не допускає ніякої иншої думки. А щож лекше і що природнійше, як допустити істнування провокації, яка має вже за собою таку багату історію і хоч молоду, але трівку традицію. Тільки подумати: страшенна бомба з чотирма смертоносними вибуховими матеріялами: динамон, екразит, нітрогліцерина, вибухова ртуть і ще щось. Атентатчик так уладився, що в білий день ніхто його не може придержати, хоч всюди була поліція й хмари львівських та варшавських аґентів. Страшна бомба, що може в проміні 15 метрів рознести все довкола себе, паде на тверду, камінну вулицю і... нічого собі, пускає дим і не вибухає. Правда, знавці пояснюють цим і тим несправність бомби, але — натурально — то теорія. Кожній думаючій людині насувається думка, що колиб до атентату приступала терористична організація, то вона розпоряджала би кількома бомбами такими, що вибухають, а не одною такою, що не вибухає. І в тому напрямку може найскорше вдалось би розвязати загадку, та хто її розвяже?

М. Ч.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене Поруна 2-ратна.

У. С. Р. Р.

Бандитизм.

В ночі на 6. вересня 35 бандитів захопило залізнодорожну стацію Більмачівка на лінії між Прилукою і Бахмачом. Ограблено всіх пасажирів особового поїзду ч. 14. Жертв у людях не було. В понеділок в 9. год. вечером напали банди на почтовий потяг, що йшов із Черкас до Одеси. Напад учинено на перегоні Сердюківка-Капітанівка. Бандити розібрали рельси і потяг потерпів катастрофу. Розбитий паротяг, два пакункових і два пасажирських вагони. У хвилі катастрофи бандити обстрілювали потяг. Оборона поїзду відстрілювалася. В часі перестрілки вбито двоє людей, тяжко і легко поранено 11. („Вісти" ч. 205.)

Використання „Великого Лугу".

Площа Дніпрових плавнів становить 140 тисяч десятин. З цієї площі 77 тисяч десятин обєднується під назвою „Великий Луг". Тут є 8 тис. десятин ліса, 12 тисяч десятин лозняку і 46 тисяч десятин плавнів, непідхожих для сільського господарства. Тепер переводиться плянова культура ліса на усій цій площі. В біжучому році посаджено ліс на 322 десятинах, а в слідуючому намічено залісити ще 900 десятин. Всі ці заходи робиться для того, щоби використати неужитки. Культура ліса матиме також вплив на захист Дніпра від мілини.

(„Вісти" ч. 205.)

Меліорація.

На Україні є багато таких земель, які лежать як неужитки. Під проводом і за ініціятивою Народнього комісаріяту земельних справ приступлено в багатьох околицях до меліорації. Для цього повстали окремі меліоративні товариства. І так на Полтавщині є 69 товариств, що ведуть меліоративну роботу переважно у прилуцькій окрузі. На Катеринославщині є 64 таких товариств, на Одещині 14 товариств, 2 сільсько господарських комун і 1 сіль. господ. товариство, що також переводять меліорацію ґрунтів. При переводженню меліоративних робіт дається відчувати недостача коштів і технічної та інструкторської допомоги.

(„Вісти" ч. 205 з 10. IX. 1924.)

ІЛЬКО БОРЩАК.

Кінець Пилипа Орлика.

Памяти Українців сучасної еміграції померших на вигнанні...

Сім років промайнуло, як він прибув у Дунайські землі, такі близькі до України. І Орлик все сподівається, що на останок своїх днів побачить батьківщину. Він розсилає листи у всі кінці Европи, які розносять його огневі скарги впливовим людям, королям і папі. Але даремно. Він надсилає листи через вірних і фанатично відданих приклонників до Запорожців, де нагадує їм присягу складену на Євангелію захищати батьківщину від тяжкого і нежожливого московського тиранства"... Але даремно. Не видко нічого за Дністром. „Москва панує скрізь"...

Минають дні, місяці, роки, і Орлик вживає заходів пристосуватися бодай морально до умовин сього життя. Він пише трактати і нотатки про урядування, про політику, про теольогію, про фільософію*). Він мусить писати. Це імперативний наказ його натури, яка і в 70 років привязана до „високих ідей науки та освіти", зовсім так само як у — ох, як далеких! — часах перебування в Київо-Могилянській Академії. Але він втомлений писати тільки для себе. Йому потрібні читачі і слухачі і він знаходить їх в особі сина господаря, бояр, духовних, а то й звичайних освічених людей Молдаво-Валахії. В одного з таких звичайних освічених людей зриваються слова „тому, що ти так часто говориш про козаків, вони повинні були б повернути тебе на батьківщину"... Але, ні, Україна „в міцних московських руках", і Орлик знає, що від нині всяка надія повернути туди на завжди втрачена. Найбільше нащо може рахувати, це полекшення вигнання, більш сприятливе місце для його здоровля „колись міцного, а нині підломленого Вавилонським полоном і Єгипетською тьмою"...

Білгородський мир, де він сподівався, що „Україну втягнуть в обсяг інтересів Европи" ратифіковано і з цим фактом ще одна мрія обірвалася. Віднині він бачить на овиді одну надію — Швецію, яка почала війну з Московщиною. І Орлик пише своїм друзям у далекий північний Стокгольм і дипльоматам, військовим, духовним і самому королеві. Так дуже шукає нещасний всіх виходів, де світить промінь надії. З особливим почуттям знову вертається до дочки в Швеції, якій малює картину сумної країни вигнання, без сонця, без дерев, і суворий краєвид, що тягнеться аж до моря, де росте гірка трава „одному холодному вітрові потрібна". Чи не може вона вирвати його з цього жахливого, холодного місця?...

Між цим пригніченням і рідкими надіями нові рани збільшають його горе. Йому пишуть, що вороги не роззброїлися, що такий або такий бреше на нього і шукає його загибелі і тоді одного дня, бачучи, що „фортуна річ непостійна, що ніхто не може вислизнутись від її несправедливих ударів", Орлик схоплює перо, якому хотів би передати весь свій гнів і роспуку і на сорока сторінках in folio описує „все те, що сталося на Україні після 1706 р., яким чином Україна дійшла до революції під проводом блаженної памяти Івана Мазепи і яким чином новообраний по стародавнім законам і звичаям гетьман Пилип Орлик дійшов до нужди, а козацька нація до пригнічення". „Кровю серця і залізом у раненій груди" списує він свої докази. Найвищий крик нещасного, почуваючого вже, може, тінь смерти...

Нове почуття охоплює його, це почуття небезпеки, якого раніше ніколи не знав. Його голос, що невпинно і вперто роздається на Молдавщині і Волощині, все не доходить до України і „разводит смуту". Чи не подумає російський уряд примусити до мовчанки на завжди цей голос? Людське життя так мало значить у Петербурзі, який не раз вже нищив ворогів своєї політики. Чи не зарізано особистого його приятеля, шведського майора Сінклєра на невтральному Шлеську московськими агентами?

Чи мало навколо його московських шпигунів?...

В деякі менти він, здається, з глибоким фаталізмом підчиняється присудові долі: „Я прийшов у цю країну і тут помру", нотує Орлик з Овидія. „Я передчуваю вже неминучу смерть і знаю, що нікого не буде біля мене, щоби зачинити мої очи". Він вже чекає на цю смерть-визвольницю від страждань, але „померти тут на чужині, не почувати дихання рідної землі?..." І він шалено голосить до сина: „Я не хочу бути похованим між варварами!" Даремний бунт. Прийшов немилосерний час. Ох, ця агонія Орлика на кордонах України!... Одне з найболіснійших явищ нашої історії!...

Видіння минулого, далекого минулого, проходили мабуть перед його вже слабіючими очами. Київ, де молодим консисторським писарем Орлик „міняє шаблюку на перо" і славить панегіриком добродія і вожда Мазепу; Батурин, куди прибуває в холодний осінній ранок 1702 р. і де зустрічають його привітанням „Бог дав тобі сина!..."; Варниця, де його обирають гетьманом, де присягає „о цѣлости публичной, о розширеню правъ и вольностей восковых стараніе мѣти..."; Відень, Стокгольм, Христіянія, Рюген, Гамбург, Люнебург, Прага, Хотин, Галац, Серес, Сальоніки, Царгород...

Але вже трохи по трохи зовнішний світ починає затиратися і відходити все далі і далі вглиб, а з ним меркне рідний край і все те, що він так любив...

. . . . . .

Такий був кінець Гетьмана Орлика, померщого на вигнанні в Яссах 26 травня 1742 р.

Франція, Berck-Plage — 1924
Серпень.

*) Від всього цього нічого досі не знайдено.

Перед польським судом.

Процес д-ра Ярослава Селезінки.

Перший день розправи 18. ц. м.

Мабуть процес Штайґера настільки висилив енергію публики ласої на сензації судової салі, що майже незамітно розпочалася нині у Львові нова політична розправа, яка повинна була зацікавити ширші кола. На лаві обвинуваченых засів д-р Ярослав Селезінка, б. уповноважений уряду д-ра Евгена Петрушевича. Він відповідає перед трибуналом присяжних суддів за злочин з §§ 58 і 87 карного закону, себто за головну зраду й за публичне насильство.

Процес має той самий характер, що всі попередні українські політичні процеси, які аранжувало польське правосуддя за всілякі злочини й прозини, буцім то довершувані проти польської держави й її власти на території Сх. Галичини. Цим разом процес цікавий тим, що судять високого урядовця галицької Диктатури за його діяльність на віденськім терені, роблючи його відповідальним за відомі кривавi випадки з осени 1922 року. Акт обвинувачення, подібно як акти обвинувачення з попередніх процесів (майже на всіх слідна та сама рука), переповідає per longum et latum українську протипольську акцію в краю і закордоном, перечислює усі акти саботажів, які колинебудь і з чийогонебудь боку трапились у Сх. Галичині за останні роки, й таким робом старається витворити образ якоїсь одної величезної української конспірації скермованої проти польської держави й усього що польське. Річ ясна — обвинувачений являється на сторінках такого акту обвинувачення головним мотором цілої отої акції.

Головною причиною такого твердження — це дві відозви, підписані д-ром Е. Петрушевичем і членами його уряду, м. и. д-ром Я. Селезінкою, а саме відозва з 1. листопада 1921 р. п. н. „До Українців Галицької Землі“ та з 10 вересня 1922 р. п. н. „До населення Галицької Землі“.

Акт обвинувачення.

Буквально прокуратура обвинувачує д-ра Я. Селезінку у тому, що

1) ділав в порозумінню з иншими справниками в останніх літах починаючи від грудня 1919 р. в Польщі, як і за її межами, через те, що належав до Української Національної Ради, як також творив боївки, значить заговірні організації. Він взивав українське населення до активних ворожих виступів при помочи зорганізованих українських боївок проти польської держави і органів її власти, як також проти частини її населення. Вкінці підбурював як провідник та інспіратор і змагав до викликання небезпеки для держави іззовні, як також до заворушень і громадянської війни внутрі держави. 2) Ділав у порозумінню з иншими справниками в осени в 1922 р. серед небувалого політичного й національного розгрення певного відлому української суспільности й серед безоглядного кривавого терору, веденого членами цього відлому як боївкарями, проти одиниць, які стали на ґрунті польської державности у Всходній Малопольсце, отже серед особливо небезпечних обставин. У підписаній собою відозві зверненій до галицького населення й шириній у формі друкованого листка по Львові й инших місцевостях Всходией Малопольскі, назвав Михайла Яцкова, Сидора Твердохліба й Івана Ліскозацького зрадниками й юдами українського народу, взагалі особами, що були схильні взяти участь у виборах до сойму; називаючи ці особи зрадниками, яким не вільно оглядати божого сонця — злобно допустивсь діяльности, якою спровадив небезпеку життя, здоровля і тіла осіб а смерть бл. п. Сидора Твердохліба, що наступила наслідком того й инших — він міг передбачити. Цими вчинками провинився злочином головної зради з §§ 58 c і 59 b кар. зак. і злочину публичного насильства, наслідком злобного ділання посеред особливо небезпечних обставин (§§ 87 з. к. і 59 b при приморозленню § 34)“.

Головною характеристичною рисою усіх дальших десяти сторінок „мотивів“ повищого обвинувачення — це подиву гідна дезорієнтація і непоінформованість в українських справах. Усе крутиться біля того, що д-ра Я. Селезінку називають членом Української Національної Ради. Українську Нац. Раду представляється як організацію, що кермувала саботажами, а уряд през. Петрушевича й його розпорядження індентифікується з Українською Національною Радою!

Провід розправи, оборона й лава присяжних.

Розправі проводить радник Ангельскі, обвинувачує старий „знайомий“ в усіх найголоснійших українських політичних процесів за § 58 — прокуратор Гіртлєр.

Боронять: д-р В. Бачинський, д-р М. Глушкевич і проф. д-р В. Старосольський.

Лава присяжних: Еміль Блянк (банковий урядник), Адам Кіляновіч (власник ресторану), Франц Матляс (власник кравецької майстерні), Людвік Мерварт (пекар), Адам Рибіньскі (швець), Генрик Ржепка (банковий урядник), Юзеф Скальскі (урядник Т-ва взаїмних обезпечень), Едмунд Соботніцкі (цукорник), Станіслав Сущиньскі (стельмах), Ян Малецкі (купець), Владислав Марчевскі (власник крамниці з обувою), Каз. Слабіцкі (тесля) і заступник: Юзеф Міхалік (банк. ур.), — усі Поляки.

Ґенералія обвинуваченого.

Обвинувачений д-р Ярослав Селезінка — уроджений в Янчині, пов. Перемишляни, 1. VIII. 1887 р., грекокатол., жонатий, адвокатський кандидат, доктор прав, без майна, замешкалий у Стрию, син Микола й Марії.

Промова обвинуваченого.

Обвинувачений не почувається до вини, — „Акт обвинувачення — казав д-р Селезінка — закидує мені, що я був членом самозванчого уряду, підбурював галицьке населення до повстання проти польського уряду й польської держави. Це невірно. Від листопада 1918 р. до марта 1923 р. я був військовим З. У. Н. Р. Я був покликаний до війська наказом і тільки виконував свій обовязок“. Обвинувачений був спершу шефом інтендантури II. корпусу Гал. Армії, за кордоном був начальником військової канцелярії. Ніколи не був політиком. До Нац. Ради не належав. Нац. Рада була парляментом і обвинувачений як військова людина не міг туди належати. Списки членів Нац. Ради находяться навіть по календарях — її склад не був і не є ніякою тайною. Підчас переходу за Збруч Галицької Армії, Нац. Рада дня 9. VI. 1919 р. передала свої права диктаторові Е. Петрушевичеві.

У Відні взагалі Нац. Ради не було. Була лише інформаційно-громадянська інституція — Закордонна група Націон. Ради. Навіть на засідання тої Закорд. групи Нац. Ради обвинувачений ніколи не ходив. През. Петрушевич не був у Відні ніким вязаний і не мав ніякого органу, перед яким мав відповідати. През. Петрушевич оплачував лише урядовців, які в нічім не були відповідальні за його діяльність і не мали впливу на напрямок його політики. Військ. канцелярія мала справи евіденційні, персональні, господарські, культурні і допомогові для інтернованих в ЧСР. і Німеччині і частинно в Австрії б. військ. З. У. Н. Р. Обв. був лише урядовцем і дисциплінованим старшиною. Він повинувався владі, яка зовсім не була самозванча,—ця влада була легальна і законна. Українська Національна Рада була представницею величезної більшости населення Сх. Галичини і як таку признавав її цілий світ. Також Польща признавала Українську Національну Раду і її уряд, бо в лютім 1919 р. переговорювала з урядом З. У. Н. Р., заключила перемиря і взагалі трактувала його як правосильний уряд.

Також підчас свого побуту у Відні през. Петрушевич не був самозванцем. Українська Міжпартійна Рада, в якій були представники цілого політично зорганізованого українського громадянства Сх. Галичини, заявляла нераз, що єдино упоноважненим представником Сх. Галичини є през. Петрушевич, як голова Нац. Ради. Але й чужі держави також признавали Нац. Раду З. У. Н. Р. Адже скрізь були акредитовані посольства З. У. Н. Р., які мали м. и. консулярні права й видавали паспорти, на які всі держави давали свої віза. Представники З. У. Н. Р. були також у Ліквідаційній Комісії у Відні, яка трактувала про поділ маєтку б. Австро-Угорської монархії. Такий стан трівав аж до марта 1923 р. Українська Нац. Рада не виступала ніколи проти Польської Республики, як такої, а заступала лише інтереси Східної Галичини, яка тимчасово була віддана під військову адміністрацію Польщі. Такий мандат був даний Польщі виключно у звязку з тодішнім мілітарним становищем Европи, щоби Польща могла створити собі кращу військову базу у війні з большевиками. (Дальше обв. наводить низку відомих постанов і енунціяцій міжнароднього характеру щодо правно державного становища Сх. Галичини). Акція президента Петрушевича полягала головно на акції на міжнароднім арені й внутрішних краєвих справ Східної Галичини майже не торкалася. Таку акцію ніхто не може вважати злочинною, бо й Польща за весь час перебування під чужими державами вела пропаганду на міжнароднім арені. Акт обвинувачення представляє всіх Українців Сх. Галичини як інертну, політично безграмотну, несвідому масу, над якою лише якийсь гурток політиканів робив експерименти. Тимчасом діялось цілком навпаки. І Нац. Рада і през. Петрушевич кермувалися волею свого народу, який на протязі останніх літ виявив перед цілим світом своє незломне рішення самостійного життя і заперечувати це значить заперечувати історичні факти, відомі кожній дитині. Згідно з актом обвинувачення треба судити не обвинуваченого і не през. Петрушевича а цілий український нарід — а нема й не було та бути не може такого суду, який судив би нарід за його визвольницькі змагання.

— Тут предс. перебиває обвинуваченого: Акт обвинувачення говорить про акти саботажу в 1922 р., а не в 1919 р. Населення було певне нездібне до постійних „бунтівничих“ виступів, колиб не підбурювання його з боку всяких агітаторів і акція з закордону.

— Найкращою агітацією серед українського галицького населення, — відповідає обв. — вели польські жандарми й польська адміністрація.

Акт обвинувачення, як доказовий матеріял наводить м. и. зізнання Дзіковського. Ті зізнання вже були раз предметом великої політ. розправи. Тоді присяжні судді не повірили їм і всі обвинувачені вийшли на волю. Дальше наводиться вбивство гуцула Петрійчука й инші локальні виступи, з якими Нац. Рада ані през. Петрушевич не могли мати ніякого звязку. Процес Мельничука доказав, що це була справа большевиків і що Мельничук і його тов. соціяльні справи ставили вище понад національні, отже різко ріжнилися від цілого нац.-політ. світогляду уряду през. Петрушевича.

Відозви през. Петрушевича не мали на цілі викликати в Галичині саботажної акції. Одна відозва, яку обв. пригадав собі щойно з акту обв., була видана з нагоди III. річниці самостійности Сх. Галичини й ніякого підбурювання там не було, а була висловлена лише надія, що провізорія, заведена на галицькій землі державами Антанти, минеться і що Галичина відзискає волю.

Друга відозва була видана в звязку з розписанням на терені Сх. Галичини виборів до польського сойму. Ті вибори були незаконні, бо польська республика ще тоді не мала ніякого права творити законодатне тіло на території Сх. Галичини. Проти цього акту польського уряду през. Петрушевич протестував на міжнародньому форумі.

Обв. підписав згадану відозву разом з багато иншими актами, які принесено йому від през. Петрушевича. Для обв. було досить, що побачив під документом підпис през. Петрушевича й докладно навіть не читав відозви. Обв. не мав ніякого наміру причинятися підписанням відозви до якогонебудь саботажного руху. І фактично відозва не мала нічого спільного з саботажовою акцією, яка розпочалася багато ранійше. Так само Сидір Твердохліб був убитий багато ранійше. У самій відозві нема ніякого поклику до саботажів. Там кличеться лише до абстиненції при виборах. Зрадникам, які зломилиб народню солідарність, грозиться карою, але не карою фізичної смерти, а карою погорди нації. Ця відозва була друкована в „Українському Прапорі“ у Відні, де існують здебільша ті самісінькі параграфи карного законодавства, що тепер у Сх. Галичині, а чейже ніхто не потягав редакцію часопису до відповідальности за підбурювання до вбивств у чужій державі. В акті обвинувачення згадується ще про одну відозву, писану през. Петрушевичем в Парижі. Тоді обв. не був уже на службі у през. Петрушевича і з відозвою взагалі не має нічого спільного, отже рішучо не може відповідати за неї.

Питання предсідника, трибуналу й прокуратора, звернені до обвинуваченого, не приносять нічого цікавого й не виясняють ніяких нових моментів. На запит обор. Дра В. Старосольського обвинувачений дає інформації про скількість і стан інтернованого в ЧСР. війська З. У. Н. Р. Потім пояснює, що після рішення Ради Амбасадорів 13. III. 1923 р. обв. хотів вернути негайно до краю і тому зголосився до польського консуляту у Відні. Тому, що консулят зволікав з видачею йому паспорту, обв. пішов до посла Лясоцкого. Той розказав йому, що за ним розписано гончий лист і що справа повороту всіх українських політ. емігрантів до краю залежить від варшавського міністерства закорд. справ. Не почуваючи себе до ніякої вини, а з другого боку не маючи чого сидіти довше за кордоном обв. рішив такий

вертати до краю. Продіставшися до місця своєї приналежности, Стрия, зголосився добровільно у старости, а потім у львівського слідчого судді, куди мусів привести ще двох свідків на ствердження своєї ідентичности (!). Щойно тоді арештовано його.

В доповнення повищих інформацій обв. подає, що у польському посольстві у Відні сказано йому, що польська прокуратура, обвинувачує його у співучасти в убивстві Сидора Твердохліба.

Предс.: Це, що Вам хтось сказав у Відні, нас не обовязує.

Переслухання свідків.

Свідок І. Лісковацкій.

Як перший свідок зізнає аж надто відомий на львівському бруку зі своєї сивої бороди й амурних періпетій „русскій" Іван Лісковацкій. Зізнає по польськи. Завізвано його, як того, про якого згадано у відозві, підписаній м. и. обвинуваченим. Свідок не розуміє, чому про нього згадувано там, бо він не почувається до ніякого хрунівства. Належить до т. зв. русскої народньої партії, був і є starorusinem. Може бути, що викликав ненависть супроти себе тим, що переконав варшавський уряд передати starorusinom фундації Народнього Дому і Ставропігії. Походить зі школи Наумовича і Добрянського, які проповідували руско-польську приязнь. Єдиний спільний ворог Русинів і Поляків це Німці. „Русско-нар. партія" стоїть на грунті польської державности. У виборчій акції свідок ніякої участи не брав. „Русско-народна партія" видала виборчу відозву, поручаючи „русскому" населенню взяти участь у виборах і голосувати на „вісімку" (хієну). Саботажі осуджував. Про директиви з Відня галицьким політикам знав з поголосок. Проти Українців не виступав, хоча д-р Кость Левицький „podle" денунціював „русску" партію перед австрійськими властями.

І прокуратор і оборона зрікаються питати Лісковацького.

Свідок д-р О. Марітчак.

Д-р Олександер Марітчак, адвокат, літ 36. Належав до Української Нац. Ради з грудня 1918 р. Перебуваючи за кордоном, належав до закордонної групи У. Н. Р. у Відні, яка рахувала приблизно 30 осіб. Д-р Селезінка не належав ніколи до У. Н. Ради. Компетенції Закорд. групи У. Н. Ради та її відношення до през. Петрушевича не були ніколи унормовані. На цім тлі поміж групою та д-ром Петрушевичем заходили инколи непорозуміння. Поміж групою та поодинокими українськими політичними партіями в краю утримувався звязок хочби тому, що в групі були члени різних партій, але офіціяльних зносин групи з краєм не було. През. Петрушевич добирав собі урядників цілком на власну руку, доручаючи їм певні функції. Д-р Селезінка був начальником військової канцелярії. Права д-ра Селезінки були сильно обмежені правами д-ра Петрушевича; воно торкається усіх урядовців віденської Диктатури Петрушевича. Про боївки в Галичині нічого поза пресовими вістками не знав. Українська Нац. Рада не мала ніякого звязку зі саботажами. Справою вбивства Сидора Твердохліба Закордонна Група не цікавилася. Ніхто ніколи не робив Нац. Раду відповідальною за це вбивство ані за жадні инші акти саботажу. Уряд през. Петрушевича признавали всі, дарма, що проти нього були поважні закиди. Д-р Селезінка не міг вимолюватися з під послуху д-ра Петрушевича.

* * *

На цім розправу відложено до слідуючого дня.

Македонська справа.

Боротьба між македонськими автономістами і федералістами. — Жертва тої боротьби Тодор Александрів.

Віддавна ведеться боротьба між двома напрямами всього македонського руху, між напрямом автономічним і федералістичним. Але тепер ця боротьба найшлася в рішаючій стадії. Новий ряд політичних убивств у Болгарії треба звести саме до цього рішаючого бою. А й самі ці вбивства свідчать з другого боку про те, що боротьба стала рішаючою. Про найвищий мент її напруження свідчить вдачно виконаний у Болгарії атентат на провідника автономістів, і голову революційної македонської організації Тодора Александрова. Дотепер поширювано непровірені чутки про смерть того визначного революційного македонського провідника з боку Югославії і Греції. Але чутки ці виявилися неправдивими. Одначе мали вони свої політичні тенденції і мету. Тим разом про вбивство донесла офіціяльна болгарська телеграфічна аґенція, а через це має вона всі познаки правди.

Між провідниками македонського руху були вже віддавна непорозуміння і не все вони випливали з ідеольогічних мотивів, або з мотивів революційної тактики а противно густо-часто випливали вони з чисто особистих мотивів.

Наслідком цього багато провідників македонського руху найшло смерть з братньої руки. Згадаємо лише на одного з найвизначнійших провідників того руху Бориса Сарафова. Цей останній помер з руки Македонця в хвилі, коли він його випроваджував чемно як гостя до порога своєї хати. Тепер помер Тодор Александров в день 12. вересня п. р. в момент перегляду загонів македонських комітаджів між Петрічом і Дюмаєю знов із руки Македонця. Приятель Александрова був. ген. Протогоров спасся втечою.

По европейській війні та по переведенню поділу Македонії між Югославією і Грецією загострилися противенства у нутрі македонського руху. Чим далі тим вони більше розвивалися та прибирали форми отвертої боротьби між автономістами і федералістами. Обі групи підтримували свої осередки на еміґрації і там велася також завзята боротьба між тими осередками.

Автономісти, на чолі яких стояла кермована Александровом і Протогоровом внутрішньо-македонська революційна організація з осідком в Македонії, на югославянській території прямують до зреалізування гасла „Македонія для Македонців" та до створення автономної Македонії. Мету цю стараються вони осягнути шляхом повстань. Федералісти є також за автономією Македонії, але в межах балканської федерації, бо, на їхню думку, намічену мету можна таким чином лекше осягнути. Федералісти є проти пропаганди активізму, бо при пануючих у Югославії політичних і військових відносинах, вони не вірять в успішність повстань чи революції.

Як то вже бувало давнійше, так і тепер, перенесено боротьбу між автономістами і федералістами на чисто особистий підклад. Боротьба загострилася ще більше з моментом, як сама група федералістів розділилася на два крила, з яких одне накладало з приклонниками Стамбулійського і комуністами та проклямувало на сторінках видаваного у Відні свого органу „Балканська федерація" безпощадну боротьбу автономістам. До цього приходить ще обставина, що й між провідниками автономістів вчинився роскол. Останніми днями зажадала центральна організація автономістів від двох своїх визначних членів Чавлєва і Влахова, щоби вони ставилися перед суд. Що означає таке домагання видно з того, що організаційний статут передбачує кару смерти за непослух. Наслідком того треба вважати цілий ряд політичних вбивств просто за виконання засудів смерти у звязку з переступленням тої точки організаційного статуту.

Вбитий Тодор Александров був після смерти Бориса Сарафова безперечно найвизначнійшим і найпопулярнійшим провідником македонського визвольного руху. З професії був він учителем. Ще за турецьких часів попав у конфлікт з турецькою владою завдяки пропаґанді в школі та був примушений тікати в гори. Тут вступив він до одної з тодішніх банд, став скоро на її чолі а по воєнній завірусі та після смерти Сарафова вибився на чоло македонської визвольної організації. Був він незвичайно відважний, мав великий організаційний хист, прихильники обожали його, але завдяки своїй строгости мав також багато ворогів. Переважно перебував він на югославянській території. Югославянський уряд уживав усіх можливих заходів для того, щоби його зловити, але це йому не вдалося. Тепер знайшов він смерть на болгарській території з руки Македонця. Його вбивство напевно не остане без помсти, але треба побоюватися того, що та помста заважить дуже відємно на внутрішньому спокоєві Болгарії і може стати джерелом домашньої авантури або й заворушень. Македонська внутрішня організація видала у цій справі відозву, яка звучить: „31. серпня ст. ст. вбито позрадницьки легендарного вождя революційного руху Тодора Александрова. Безпосередні виновники вбивства Струйо Влахов і Бінко Бретенаров, найпідданнійші та найвірнійші слуги Алеко Паші ще не арештовані. Плян відкрито в цілости. Організаторів вбивства Алеко Пашу і Георга Атанасова та їх співучасників організація покарала смертю. Тодор Александров убитий. Хай живе Тодор Александров, хай живе вільна, незалежна Македонія! З доручення Центрального комітету внутрішньої македонської організації підписав Александер Протогоров".

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Нове визнання С. Р. С. Р.

Дня 16. вересня підписано в Берліні договір між Мадярщиною і С. Р. С. Р. про відновлення дипльоматичних взаємин і про заснування торговельних представництв обох держав у Москві та Будапешті. Від імени Мадярщини підписали договір посол Канія і Юнкерт а з боку С.Р.С.Р. берлінський посол С.Р.С.Р. По думці договору в Москві та Будапешті будуть негайно зорганізовані дипльоматичні та торговельні представництва обох держав. Бюро Вольфа публікує в цій справі такий комунікат: „Заступництво Російської Телеграфічної Агенції у Берліні інформує, що між уповноваженим Союзу Радянських Соціялістичних Республик у Берліні Крестинським з одного боку і делеґацією Мадярщини особах Канія і делеґаційного радника Юнкерта з другого боку підписано договір про відновлення дипльоматичних і господарських взаємин між Мадярщиною і С.Р.С.Р. Договін мають затвердити оба уряди".

Дрібні вістки.

Папа виступив отверто проти диктатури фашистів в Італії та візвав духовенство до співучасти у здоланню тої диктатури. Фашисти відгрожуються папі репресіями.

В Союзі Народів повитано з великим вдоволенням факт порозуміння між французькою і англійською делеґацією в справі арбітражу, забезпеки і роззброєння. По думці того порозуміння протокол має докладно формулювати санкції, які мали бути піднятими у відношенню до нападаючої сторони. Має бути понехана думка про ґваранційний пакт взаїмної збройної допомоги. Наслідком приняття санкцій відпала справа арбітражу.

Мекдональд і Ерріо порозумілися вже в тому напрямі, щоби з початком жовтня знов виїхати до Женеви на сесію Союзу Народів.

В Москві поширилися відомости про те, що Польща, Румунія і Балтійські держави заключили в Женеві зачіпно відпорний мілітарний союз проти СРСР.

До Варшави прибула делеґація французького ґенерального штабу з полковником ґен. штабу Бестом на чолі. Французькі офіцери ґен. штабу остануться на деякий час у Польщі для того, щоби отглянути воєнну Академію і воєнні школи.

В Баку горить 35 нафтових шибів. Шиби занялися наслідком воєнних операцій повстанців.

Штреземан має виїхати до Женеви, як інформує „Журналь де Женев" для того, щоби пертрактувати в справі приняття Німеччини до Союзу Народів.

Грецькі збунтовані ґенерали Тсеродуліс і Панаотопоульос стануть завтра перед доравним судом за накликування до бунту.

Повстання в Грузії поширюється далі.

В Хінах йдуть бої біля Шанґаю.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Зїзд деканів.

Біжучий рік багатий у всілякі небуденні події на небі й на землі. Затьміння сонця і місяця, приїзд Марса, землетрус у Японії, вулькан під Бібркою і зїзд деканів у Львові. Львів загадом витяв цього року кілька цікавих „фокусів". Поминаючи „Targi Wschodnie" з імпозантним дефіцитом, дав він світові небувалі сензації! Зїзд шкільних інспекторів під проводом Прушиньского, запад землі під памятником Міцкевича і доразовий суд над Жидом.

Але все таки найважнійша львівська подія світового значіння це — зїзд деканів. З усіх сторін дієцезії з гір і з долів зїхалися ОО. Декани, щоби нарадитися над ріжними своїми „потіхами": штундою, баптизмом і презбітеріянізмом.

На приняття довго не виданих гостей, прибрався Львів у святочні шати. Всюди, навіть на духовнім семинарі, повівала біло-червоні фореньґи, а на Марійській площі обвішано вінцями всі стовпи. Найман і инші магістратники повбиралися в контуші і возилися в магістрацьких повозах по місті мов на приїзд французьких кардиналів. Вулиці були позамітані, що так рідко трапляється їм у нашім славнім городі.

Ось так то стрічав Львів без ріжниці націй наших Всечеснійших і Високопреподобних.

Але... мені здається, що не повинен був і пальцем рушити.

Бо я сам розчарувався на тому зїзді, як ніколи.

Вийшов раненько (11 год.) з хати в погіднім, святочнім настрою, а вернув злий як поліціянт. Цілу попередню ніч я не спав від радощів, що ось завтра побачу клясичних представників греко-католицького клира, а вийшов з цього пшик.

По вулицях ходили якісь молоді, худощаві панотці і ані один з них не показував на декана.

Ех часи, часи!...

Якіж ви тепер погані, коли вже й попівська раса переводиться від вас!..

Нехай мені хто скаже, чи так виглядав би зїзд деканів, яких сорок — пятьдесять літ тому назад?!...

Певно ні!

Вулиці луднілиб від здоровенних деканських чобіт, копіт ставав би від шароченних ряс, небо сяло би фіолетовими ґудзиками і носами.

А реставрації, а фризієри, а фотоґрафи?!... Нафтула, „Під трьома муринами", Штатмілєр певно не настарчилиб великих пив, „шнітів" і подвійних порцій свинячої з русским компотом.

Фризієри не сиділиб посоловілі, як буяки по Спасі.

Колись декан як їхав до Львова, то взяв зі собою і волося нестрижене від ряду літ і бороду неголену від празнику. У Львові заходив, пані дзею, до фризієра і скидав те все за одним махом. По такім зїзді легко було прийти до матерацїв на ліжка.

А фотоґрафи?... Булиб вони пріли від ранця до ночі. Бо парсуна велика і з усіх сторін каже себе здіймати:

— Чоловік, вважаєте пані, не знать чи перед смертію буде ще у Львові, то треба дітям памятку лящити.

Ех часи, часи!

Кудиж ви віджишли, де ви подїлись?!

Де поділись оці оспівані, описані „декани з гір“ ?!...

Невжеж це на віки пропало?

Невжеж оці молодики музеєві та вишукантовані мають служити письменникам за взір греко-католических деканів?!

Сумом привалений вертав я вечером у дім. Не знаю як хто, але я полович з дида прадіда (по мамі), відчув не все дуже болюче.

Та другий день зїзду був для мене більше ласкавий.

З похиленою головою ішов я вулицею і раптом ударив собою у якусь мягку масу.

— Вибачте!...

— Нічого, нічого...

Підношу голову: переді мною справедливий, Всечесніший і Високопреподобний Отець Деґан у повнім блеску свойого маєстату.

— Господине! А где ту є порядний фризієр, пані добродзею — запитав мене декан, ставучи мені на ногу.

— Перша вулиця на ліво! Фризієр Курц! Пізнаєте по наліпках з Войцеховским.

— Ага! Кивнув головою отець декан і втиснувся в Руську вулицю.

А мені радість розпирала груди:

Прецінь є ще правдиві декани!

Галактіон Чінка.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попередне (208) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за два уступи статті „Великі дні“ і два уступи рубрики „У. С. Р. Р.“

— **Програма праць польського сойму.** Маршалок польського сойму Ратай, в розмові з представниками польської преси начеркнув програму праць найближчої сесії польського сойму, яка почнеться між 15. і 20. жовтня. Першою справою буде буджетний прелімінар, якого ухвалення сподіється Ратай на 1. лютого так, що буджетна провізорія буде потрібна на протяг першого кварталу 1925 р. Другою справою будуть автономічні закони, відтак закон про аграрну реформу, про найвищу владу військову і т. п. Ратай не сподіється змін в кабінеті, але не виключає можливости кризи.

— **Самбірський процес.** Минулої середи почався в Самборі політичний процес проти 31 осіб з Бориславщини, обвинуваченых в комунізмі.

— **Диверзійний напад на румунську територію.** З Букарешту доносять, що на днях 25 бандитів, в одностроях совітської армії, напало на магістрат бесарабської громади Миколайська. Вони убили бурмістра і його жінку, кільканайцятьох хлопів і ограбили міську касу. Відтак впали бандити на ринок, ограбили усіх купців, та підпаливши ратуш втекли. По дорозі убили двох румунських жандармів, які пустилися в погоню за ними. Румунська влада вислала великі відділи війська для обсадження кордону.

— **Арешти на Україні.** Через Варшаву повідомляють, що в Виннищі, Харкові і Одесі перевела большевицька поліція ряд арештувань, які нагадують час террору з 1919 р.

— **Катастрофа неврожаїв.** Заступник голови Кредитового Земського Товариства у Львові п. Пшибиславскі, в розмові з представниками польської преси заявив, що сьогорічний неврожай у Східній Галичині набирає катастрофальних розмірів. Є це катастрофа, якої наше покоління не тямить. Є випадки, де з одного морґа зібрано 75 кільограмів намолоту і то дуже підлого зерна. В багатьох місцях покошено жита на пашу; в багатьох місцях збір стоїв нище засівів: кращі результати дала культура окопових продуктів, як бульба, кукурудза і цукрові бураки.

— **Випадок на Дністрі.** В піднесених водах Дністра купалися оноді пані Бештига і Богусєвічова. Дістався на глибину, почали тонути. На ратунок наспіло їм двох спортовців-веслярів, які витягли Бештигу мертвою, а Богусєвічову відратували.

— **Що їм в голові.** Дня 9. ц. м. відбувся в Бучачі „виклад“ ославленого Прушиньского, який застановлявся над тим, як би то з „кресових“ Українців поробити Поляків і тим способом помножити й побільшити „стан посяданя на кресах“.

— **На гладкій дорозі.** На гостинці поміж Військом і Жиравкою в сяніцькому повіті напало 8 бандитів, узброєних в криси і револьвери на віз з жидівськими купцями, яким забрали 300 золотих і 30 долярів. Поліція зарядила слідство.

— **Контрабанди до Чех.** Тешинська поліція попала на сліди розгалуженої контрабанди расових коней з Польщі до Чех. Арештовано кілька осіб.

— **Страйк в Бориславі.** Нова тарифа платень, яку хочуть завести бориславські підприємці, обнижує плату робітників на 20 до 50 процент. Супроти цього робітники оголосили штрайк.

— **Розправа проти поручника Ганни.** В жовтні відбудеться нова розправа проти поручника Ганки, який, як відомо убив купця Лінскера зі Золочева.

— **Дивна крадіж.** Оноді доконано в білий день влому до тютюневої гуртівні „Нузи“ при вул. Підвалля ч. 3., при чому забрано 60.000 штук папіросів. Дивним видається цей влом в білий день, при чому „ломники“ мусіли виносити величезні паки з папіросами і ніхто цього не завважав...

— **Подорожіння цигар і опирту.** Останне число „Дзєнніка Устав“ помщує новий цінник для дрібної продажі тютюневих виробів. Ціни тютюну і папіросів остаються незмінені, тоді коли ціну цигар підвищено майже на 100 процент. Рівночасно оголошено розпорядження про підвишку податку від спирту на 3 зл. від одної літри.

— **Зріст дорожні.** Польський статистичний уряд обчислив, що в першій половині вересня піднеслися кошти удержання на 7 процент в порівнанню з кошти удержання з другої половини серпня.

— **Совітські гуси для Польщі.** Дня 17. ц. м. наспів до Варшави перший транспорт гусей з радянських республик в скількости трьох вагонів. Гуси калькулюються на 15 процент дешевше від місцевих.

— **Доісторичне цвинтарище.** При земних роботах біля фронту легіонів під Вілянковом, натрафлено на праісторичне цвинтарище повне попільниць і костей. На місці находки почали працю археольоги.

— **Могила 35 копальників.** З Нью-Йорку доносять, що в місцевости Сібле, в копальні вугля наступив вибух газів. В підземеллях остало 35 робітників, які не могли в пору вцофатися з копальні.

— **Зловлення убийників Менцля.** Слідча експозитура в Станиславові мала уже приловити убийників Менцля, якого родина визначила високу нагороду за поміч в тому напрямі.

— **В погоні за бандитом.** Розвідчик польської поліції Птасевіч, підчас погоні за відомим бандитом Олексою Карповом зі Сільця в Сокальщині, стрілив за ним і поклав його трупом на місці. Карпова шукали суди як убийника Василя Пелеха в Сільці.

— **Памятник первопочинам авіятики.** Французький Аеро-Клюб приступає до будови памятника, який має розславити первопочини світової авіятики.

— **Находка браную чих книг Лівія.** Вістя про находку неаполітанського палеографа проф. Фуско — бракуючих 107 книг історії Риму Лівія — потверджуються. Частина рукопису, над якою працює тепер проф. Фуско, обіймає опис заснови Картаґіни. Рукопис найдено в одному з зруйнованих тепер монастирів в Неаполі.

— **Кінець віденського страйку.** Переговори поміж страйкуючими робітниками і підприємцями тривали до 5 години рано. Підвищено платні на 10 до 20 процент. В наслідок страйку не появилися ранішні видання найбільших віденських часописів. Вчора підписано договір, силою якого зліквідовано страйк, що тривав цілий тиждень.

— **Улічимість пронази.** Одним з найбільших ворогів людскости була проназа, на яку досі не було ліку. Одначе поступи медицини уможливили найдення засобу і проти тої страшної хороби, поширеної головно на Сході. Анґлійські лікарі взялися до енергійного використання винаходу в боротбі зі страшною недугою.

— **Говірливість шекспірівських героїв.** Один з американських поклонників Шекспіра завдав собі труду обчислити — скільки фраз виголошує кожен з героїв шекспірівських драм. Виявилося, що найбільш говірливим є Гамлет, в якого уста вложив Шекспір 1519 стрічок білого вірша, друге місце по ньому займає Король Ришард II., який виголошує 1161 стрічок, врешті Яго з 1117 стрічками. Отелльо виголошує усього 888 стрічок. Менше говірливими від мущин є шекспірівські жінки. Поміж ними перше місце займає Клеопатра з 600 стрічками, відтак Дездемона з 389 стрічками, далі Леді Мекбет з 261 стрічками, при чому роля Юлії вимагає запамятання ледви 97 стрічок.

— **Канцелярія Коопер, „Український Театр“ у Львові** повідомляє, що в Бережанах відбудеться в суботу дня 20. вересня ц. р. концерт пяніста Антона Рудницького і сопранистки Ірени Туркевичівної а в Золочеві 20. вересня п. р. концерт Михайла Голинського, героїчного тенора з Медіоляну. Частина доходу з обох концертів призначена на будову українського театру у Львові.

— **Звертаємо** увагу всіх інтересованих на поміщене в нинішньому числі нашого часопису оголошення про курси для дирігентів.

Відгуки університетської справи.

З листів до Редакції.

Лист проф. д-ра К. Студинського.

Згідно з Комунікатом Тіснійшого Народнього Комітету, поміщеним у „Ділі“ ч. 195. з дня 4. вересня 1924 р. стверджую, що я не мав ніякого уповажнення ані від начальної управи трудової партії, ані від инших політичних, чи громадянських чинників до переговорів в справі українського університету. Запрошений урядово до Варшави, як професор університету, не мав я ні часу, ні змоги в тій справі з ким небудь порозуміватися. Моя роля зводилася до того, що — одержавши платформу польського уряду з дня 11. і 12. липня (гляди „Діло“ ч. 200, з дня 10. ц. м.), поширену у Варшаві новими пляцами відносно осідку і творення факультетів, передав її колеґії був. професорів австрійських університетів в Празі. На своїм засіданні колеґія дала відповідь на варшавський протокол (гляди: „Діло“ ч. 210. з дня 10. ц. м.), яку я передав компетентним польським чинникам, чим покінчилося моє завдання.

У Львові, дня 15. вересня 1924 р.

Д-р Кирило Студинський.

Я мудрець, багато вмію
И не одно я розумію
Чуда зроблю, діла гідні
Привозячи Ердаль на Торги Східні.

Erdal

ПРЕДСТАВНИЦТВО НА ЛЬВІВ

С. ЛЬОТРІНҐЕР

ТОРГОВЕЛЬНА АҐЕНЦІЯ

вул. Сикстуська 43 Б.

Телєфон 17—07.

ПІД УВАГУ ПАНЯМ!

Отсим маємо честь подати нашим Вп. Членам і Прихильникам милу вістку, що нам вдалося, по довгих заходах, пойдбати до управи наших, від 25 літ істнуючих, **робітень білля і суконь** справді первоярні фахові сили, а то: управу відділу білля віддано фаховій Німкині, дальше управу відділу суконь обняла одна з найліпше в наших кругах записана й що до густу та смаку чи не одинока в нас в тім напрямі фахівчиня, — вкінці над т. зв. тяжкими роботами жіночого кравецтва, з осібна над виконуванням костюмів і плащів віддали ми нагляд дипльомованому і також в наших кругах широко відомому кравецькому майстрові.

Крім того даємо працю й хліб богатьом українським робітницям і **науку кільнадесяти ученицям.**

Тепер черга на наші давні і нові П. Т. Гості піддержати свою рідну установу. Прохаємо звертатися до нас ласкаво з повним довірям і віддати нам всякі з обсягу білля й суконь роботи, від звичайних перерібок до найвибагливійших строїв, а ми доложимо всіх зусиль, щоб довіря це поширити і утвердити в далеку, далеку майбутність.

Наш салон принять отворений від 8—1 і 3—6 поп. Ціни наші значно дешевші чим по инших робітнях для шк. молодіжи даємо 30прц. опусту, робота наша густовна і солідна — тому нема відтепер причини спомагати чужинців коштом чести й праці. Чекаємо отже на Вас...

Жіноча спілка промислова „ТРУД“, кооп. з обм. порукою

Львів, Ринок 39 (вл. дім).

Біржа.

Львів, 18. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19½—5·20, канад. дол. 4·93 — 4·93½, чеські кор. 0·15¼ — 0·15½, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·28—0·28½, швайц. фр. 0·97¼—0·98½, анґ. фунт. 23·40—23.60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·60, 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·30—23·50; 10 руб. 25.40—25·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43—0·43½, 5 авст. кор. 2·24—2·26, фльорени 1·15—1·16, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 16·70 до 16·75, жито нов. збору від 16·20 до 16·75, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 15·50 до 16·00, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

Наші артисти за кордоном.

Орест Руснак, оперовий співак, про якого успіхи і заанґажування до державного театру в Кеніґсберґу була вже згадка в нашій часописи, добув собі своїм першим виступом блискучий успіх, чим в радістю ділимося з нашими читачами.

В пражській „Політіці“ читаємо ось що:

„О. Руснак, абсольвент пражської державної консерваторії з кляси проф. Ерона Фукса — заанґажований як перший ліричний тенор до державної опери в Кеніґсберґу узискав своїм першим виступом великий успіх. „Königsberger — Tageblatt“ уважає Руснака першорядною співацькою звіздою а зазначує, що Руснак володіє своїм чаруючим голосом справді по мистецьки. — „Königsberger Allgemeine Zeitung“ пише, що: „заанґажування Руснака є прямо щастям для театру — що Руснак посідає в горлі золоті скарби і що віддасть театрові неоцінені прислуги“. „Königsberger Zeitung“ пише дослівно: „Несподіванка! Чужий чоловік ще більш в чужім краю О. Руснак виспівав собі як Рудольф в опері Пуччінього „Богема“ прямо сензаційний успіх. Сей молодий Українець має Богом даним теноровий голос найсолодшої звукової принади, а до того правдиво італійське „bel canto“, яке викликало найбільший подив. Його спів пригадував нам давні часи, в яких найвисша досконаліть вокального мистецтва була і для сцени рішаючою“.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа Грузії.

Предсідник грузинського уряду, що перебуває на еміґрації в Парижі, Ное Жорданія, вислав до предсідника совнаркому депешу, в якій пропонує здержання воєнної акції і мирове поладнання грузинсько-російського спору. Опираючися на договорі, заключенім між обома сторонами 7 травня 1920, заявив Ное Жорданія готовість до заключення доповнюючого договору, який забезпечав би економічні та та торговельні інтереси совітів в Грузії.

Анґлійсько-німецький договір.

Анґлійський уряд займався справою торговельного договору з Німеччиною. За посередництвом амбасадора в Берліні предложив німецькому урядові пропозиції. Вступні переговори зачнуться сл. тижня в Берліні.

† ЙОСИФ ГУРИК.

По короткій недузі зійшов з цього світу дня 3. вересня 1924 р. визначний представник нашого свідомого селянства — Иосиф Гурик. Покійний родився 6. січня 1853 р. в Угринові долішнім, станиславівського повіту в сімі малоземельних селян. Иого батьки мали всього-на-всього півтора морґа ґрунту. Скінчивши сільську школу, Покійний помагав в невеличкім господарстві. Та вже в ранній молодости стрінуло Покійного велике нещастя. В р. 1870 помер батько і 17-літній Иосиф почав сам господарити. Розуміється, господарка на півтора морґа не могла вистарчити на найпримітивнійший прожиток. Треба було шукати ще й иншого варстату праці. Тому в рр. 1875—1876 Покійний вивчився мулярки, якою доповнював свої скупі життєві засоби.

Трудолюбивістю і ощадністю Покійний не лиш значно збільшив одідичене майно, але й йдучи на мурарські заробітки, мав нагоду стрінутися з людьми, які розбудили Иого природне зацікавлення до знання і освіти. В першу чергу Покійний познайомився з пок. Мелітоном Бучинським і родиною Заклинських, яким Покійний завдячує своє досить широке знання й образування. Особлива заслуга під цим оглядом належиться пок. Леонідові Заклинському.

В р. 1876 пок. Иосиф Гурик вступив до „Просвіти", що в тих часах свідчило про великий громадянський інтерес, і через довгі літа був трудячим членом станиславівської філії. З того часу зацікавлення Покійного громадянськими справами зростає все більше. Він виступає на вічах і зборах, а слава про Нього, як про доброго селянського бесідника, розходиться між українським селянством. Це у великій мірі причинилося до того, що в р. 1889 він входить до галицького сойму. Опісля ще й другий раз бачимо Покійного в краєвім сойми.

Тут зазначився він як один з найкращих селянських бесідників. Забирав голос у кожній справі, а найрадше в такій, що торкалася селянських інтересів. Тішився загальною любовю своїх виборців і пошаною своїх клюбових товаришів.

Належав до основників Тов. взаємних обезпечень „Дністер" і засідав там як член Ради. Був членом багатьох народніх товариств в Станиславові, членом повітової Ради і її виділу.

Номер. прожив ши 70 літ, зазнаючи загальної пошани, супроводжений загальним спочуттям всього околичного селянства, про що свідчили похорони в дн. 5. вересня 1924. Вічна память народньому робітникові, заслуженому селянинові-патріотові.

Зі слорту.

Вісти з „Українського спортового Союза".

„V. Запоріжські Ігрища".

Старанням Української Спортової Секції відбулися у Львові „V. Запоріжські Ігрища", в днях 12., 13. і 14. вересня ц. р. Є це немов би наша, мала, Українська Олімпіяда. До участи зголосилося 87 учасників Українців з усіх сторін Східної Галичини. В коротці подаємо найкращі осяги з усіх точок:

Біг на 100 метрів: Кордуба Е. „Хуртовина" 13,2 — Кузьмів А. *Беркут" 13.3. Забавський „Беркут" 13,8, Худяк І. „С.-Б." 12,1 поза конкурсом.

Біг на 400 метрів: Фльорко „Беркут" 63.0, Терлецький Г. „Беркут" 63,8 Бегей К. "Зоря" 65.4

Біг на 800 метрів: Лавецький А. „Беркут" 2:29, Жарський Е. „Україна" 2 2:33.

Біг на 1500 метрів: Лавецький А. „Беркут" 5.2), 4. Повх В. „Беркут" 5:22, Жарський Е. „Україна" 5.23.

Біг на 5000 метрів: Жарський Е. „Україна" 19:3,4, Лавецький А. „Беркут" 19 34,4, Павлявський „Буй-Тур" 19:40,4.

Біг на 110 м. (з плітками): Бростоцький Я. VII. пласт. полк 21,4, Терлецький Г. „Беркут" 21.8.

Біг на 3000 м. на впростець: Павловський „Буй-Тур" 14:57,8, Струґинський „Буй-Тур" 15:07 8, Жарський Е. „Україна" 15:18, Горький „Беркут" 14 50 (поза конкурсом).

Гінці 4 x 100: „Беркут" 53 6, „Україна" 56,8.

Мет диском: Присташ О. „Україна" 28,20, Підгайний Б. І. пласт. полк 27 30, Войтович В. „Беркут" 27,18.

Мет патиком: Мосевич „Сенова-Чайка" 32,45, Кузьмів А. „Беркут" 31,65, Гошко В. „Беркут" 29,70.

Мет булавою: Костерка В. Рогатин 41.0, Татух Ю. „Беркут" 35,1), Войтович В. „Беркут" 33 0.

Мет кулею: Підгайний Б. У.С.К. 8 65, Войтович В. „Беркут" 7,92, Худяк І. „С.-Б." 7,505.

Скок в вис. з розб.: Гінняк А. „Беркут" 144, Старосольський Ю. І. пласт. полк 144, Татух Ю. „Беркут" 137.

Скок в вис. з місця: Худяк І. „С.-Б." 118,5, Старосольський Ю. І. пласт. полк (13,5, Павловський Буй-Тур 97.

Скок в довж. з розб.: Терлецький Г. „Беркут" 5,00. Кузьмів А. „Беркут" 4,90, Фльорко Ю. „Беркут" 4 86.

Скок в довж. з місця: Худяк І. „С.-Б." 2,435, Верхола О. „Україна" 2,33, Дахнівський Д. „Україна" 2,345.

Скок по жердці: Войтович В. „Беркут" 2,495, Худяк І. „С.-Б" 2,45, Гошко В. „Беркут" 2,30, Худяк І. „С.-Б." 2,56 поза конк.

Трискок з розбігом: Худяк І. „С.-Б." 10,8, Процишин О. І. пласт полк 10, Старосольський Ю. І. пласт. полк 9,73.

Трискок з місця: Старосольський Ю. І. пласт. полк 7.075, Худяк І. „С.-Б." 6,81, Забавський В. „Беркут" 6,65.

Перегони наколесників: Крук М. К. Н. С-Б. 51:94, Кіріяк О. стрілець 69 00, Денис О. К. Н. С-Б. 71:00, Стасьо 65:30 поза конкурсом.

Плавання: Сеціори: Грончський О. „Беркут" 2:23,9, Бегей К. „Зоря" 2 29.

Юніори: Шухевич Ю 2:46,3, Цегельський Л. УСК 2:31,4, Кобзяр „Русалка" 2;41,4.

Послідного дня Ігрищ, це є 14. вересня відбудеться рівнож мячеві змагання: Теам Львів: Теам-Край з вислідом (2:1) 7:1.

* * *

В неділю, дня 21. ц. м. відбудуться на площі Сокола-Батька мячеві змагання двох львівських дружин, а крім того легко атлетичні змагання, для здобуття кращих осягів. Змагуни, які бажають взяти участь в змаганнях, зголосяться найдальше до пятниці 19. ц. м. год. 6—7 вечер. в домівці Сокола-Батька, Руська 20. Замісцеві зголосяться на площі в день змагань.

Точна програма змагань буде оголошена при кінці тижня.

Відозви й комунікати.

Відозва

до українського громадянства у справі будови „Народнього Дому" у Львові на Богданівці.

УКРАЇНЦІ! Довгі літа вселюдного лихоліття примусили український нарід зосередити свої сили для ратування свойх добутків з перед сеїних часів і для оборони свого істнування. Не стало часу на твогення нових осередків нашого національного життя, яке почало по сля закінченні світової війни розвиватися небувалою силою. Наше національне життя не може вже поміститися в рамцях передвоєнних інституцій і організацій. Вочо вимагає без мінного поширення наших національних осередків особливо по містах, де наш національний стан посідання найбільше загрожений. Особливо велика вага творення нових пристановищ нашого національного й культурного життя лягає в дчувати у Львові, в старій столиці князя Льва і нашої Галицької Области, який є предметом безоглядного насту у чужих нам національних сил.

Українські громадяне львівського передмістя Богданівки, з якою є звязане ймя нашого національного Героя з визвольної боротьби нашого народа, рішили приступити до будови „Українського Народнього Дому" у Львові на Богданівці вже протягом 1924 р. Одначе будова „Народнього Дому", який має стати осередком нашого національного, культурного і економічного життя на Богданівці і де знайдуть приміщення найважнійші наші організації Богданівки, Сигнівки, Левандівки й городецького передмістя, вимагає **великого накладу праці і коштів.** Громадяне Богданівки, які не відмовлялися дотепер ніколи від щедрих жертв на наші національні ціли, звертається тепер з нагоди будови „Народнього Дому" на Богданівці із зазвом до всього **Українського Громадянства** про грошеву допомогу для переведення цього важного діла.

В надії, що відозва підписаного Комітету найде відгомін в цілій нашій суспільности, яка поспішить з грошевими жертвами на будову „Народнього Дому" у Львові на Богданівці, приступає Комітет до цеї будови в імя Боже і в імя добра вітчини.

Датки проситься висилати на адресу: Тов. „Дністер" Львів вул. Руська ч. 20. вкл. кн. ч. 13. 0 з доп искою на „Народній Дім" в Богданівці.

Львів-Богданівка, дня 28. серпня 1924

Комітет будови „Народнього Дому" на Богданівці:

Осип Голдан в. р. секретар. *о. Евг. Гавпилюк* голова.

Петро Сенюта.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція

Надзвичайні Загальні Збори читальні в Сокалі відбудуться в неділю 21. IX. о год. 6. веч. у власній помешканні. Рішення. — *Виділ.* 1—3

Українські інваліди запрошують представників всіх інституцій і товариств на свій з'їзд, котрий відбудеться в неділю 21. IX. 24. в салі „Сокола", вул. Вороневського ч. 25. Початок о год. 10 рано. Маємо надію, що ніхто не схоче змилити нашому прохання. — *Інваліди.* 1—1

На прохання філії Просвіти ім. Т. Шевченка у Львові Дирекція Вишого Музичного Інституту ім. М. Лисенка устроює з днем 5. жовтня підготовляючий курс диригентів хору під проводом п. д-ра Людкевича. З огляду на сподіваних кандидатів з провінції, цей курс тріватиме три до чотири місяці. Мінімальні услівя приняття на курс слідуючі: 1) Видима музикальність, вища пересічної; 2) теоретична підготовка до правильного читання нот; 3) по можности елементарне опановання якого небудь помічного інструменту. Письменні і устні зголошення на цей курс приймає тимчасово в часі від 23. вересня до 1. жовтня голова філії Бр. Ячів, Руська 18 І. п. щоденно від 9-ої до 12-ої. Перед початком курсу відбудеться іспит від висліду якого залежатиме приняття на курс поодиноких кандидатів. Про реченець іспиту і початок курсу подасться до відома в часописях. Кандидати з провінції стараються самі о кватири для себе. Оплата місячна (за 25 лекцій в місяць) виноситиме 10 золотих.

Торговельні курси: однорічний для абітурієнтів середніх шкіл і піврічний для тих, що покінчили бодай народну школу починаються в Торговельній Школі Тов-а „Пор сзіта" у Львові, вул. Корняктів ч. 1., дня 1. жовтня 1924 о год. 4. попол. Вписи вслід Міністеріяльного розпорядку мусять бути довершені до дня 25. вересня ц. р. 466 1—3

Дрібні оголошення.

ПОШУКУЮ шевського прикравача. Площа Бернардинська 11. Яримович. 461 1—2

УЧИТЕЛЯ без посади на село для семінаристки пошукується. Зголошення К. Островський, Львів, Вірменська 3. 467 1—3

ТРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Михайла СТЕЦЯ, абсольвента краєю в Штутґарті і Липську, виконує всякі кравецькі роботи по найновійшим взорам солідно і швидко. Ціни уміркковані. Для Вп. Духовенства приймаю роботи і резервую папістики, пальта, футра і колпаки. Адреса: Львів, Зелена ч. 31. 371 3—5

АБСОЛЬВЕНТ торг. школи пошукує посади, уміє добре бухгальтерію, корегпонденцію, стенографію й писання на машині. Зголошення до Адміністрації під „Абсольвент". 450 3—3

УЧЕНИЦЯ IV. р. учит. держ. української сем у Львові, донька дуже потерпівш і підні — шукає лекції з народніх або виділових ш ім. Зголошення під С. К. — Адміністрація „Діла". 3—3

СТАРША ОСОБА, Наддніпрянка шукає м ця заря у домом або кухарки. Має добрі рекомендації. — Адміністрація „Діла", „Киячка". 2—3

ІНСТРУКТОРА до учника IV. кл. гімн. пошукує о. Алексій Маляничик „Węglówka ad Krosno". 444 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

Адвокат і оборонець в карних справах

Д-р ОЛЕКСАНДЕР МАРІТЧАК

перенісся адвокатську канцелярію

з вул. Корняктів ч. 1. до мешкання при

вул. Крашевського ч. 19 А II. пов.

460 1—2

АДВОКАТ

Д-р Михайло БОДНАР

веде адвокатську контору

В КОСОВІ в хаті Хаїма Камілла.

462 1—2

Речинець Загальних Зборів

відпоручників АЕпарх. Клира для справ вдовичо-сиротинського фонду.

Згідно з предложенням Комісії вдовичо-сиротинського фонду, Митрополичий Ординаріят скликує силою § 9. статута Всч. Відпоручників АЕпарх. Клира на загальні збори в справах цього фонду до Львова на день 29. IX. 1924 в салі Музея Дух. Семинарії при вул. Коперника ч. 36.

Всч. о. Настоятелі деканатів переведуть вибір відпоручників кождеканального клира на Загальні Збори. Вибраним відпоручникам належить виставити грамоту його вибору для легітимації на Загальні Збори.

По відправі св. Літурґії о год. 8 і пів в семинарійській Церкві при вул. Коперника ч. 36. зберуться Всч. о. Відпоручники в салі Музея на Загальні Збори. 465 1-3

КОНКУРС

Для доповняючих промислових курсів дівочих і хлопячих пошукується учителів і учительок технольоґії, рисунків вільноручних, геометричних і заводовнх, рахунків промислового книговодства, загальної і заводової ґіґієни, географії й історії, та української і польської мови. Зголошування ся негайно в Головній Управі УПТ. у Львові (Ринок ч. 10|II. п.) 457 1—1

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Союза Українських Адвокатів у Львові

відбудуться дня 28. вересня 1924 о год. 10 перед пол. в комнатах Тов-а опіки над молоддю, при вул. Бляхарській ч. 11./I пов.

Порядок дневний:

1) Звіт уступаючого Виділу,

2) Звіт Контрольної Комісії,

3) Вибір голови, містоголови, 10 членів Виділу, Контр. Комісії і делеґата адвокатських кандидатів,

4) Права української мови після нового закона,

5) Внески Членів.

458 1-2 *Д-р Ст. Федак*, голова.

Подяка.

Отсим складаємо сердечну подяку Всім, що зволили взяти участь в похоронах бл. п. Марії зі Ступницьких Огоновської, вдови по бл. п. пароху Снятинськім спершу в Надвірній а відтак по перенесенню тлінних останків, в Снятині. З окрема дякуємо Всч. о. д-ру Луцикові, парохові і Всч. о. Дрогомирецькому в Надвірній, Всч. о. сов. і проф. Процьови, Всч. о. Оренчукові парохові і Всч. о. Дутчакові в Снятині за їх провід в похоронах, як також хорові в Снятині, що своєю піснею звеличав память помершої.

Передовсім щиро дякуємо Всч. о. сов. і проф. Процьови і Впов. Паньству Гаргестгаймерам, що тільки безкорисного труду вложили на приготовлення і уладження похоронів в Снятині, як неменше Чесному Громадянству снятинському, що своєю численною участю в сумнім обряді виявили тільки пошани для Покійної.

Наконець щире Спасибіг Вп. Начальникові стації залізничої в Надвірній за Його певну услужної чемности поміч в переведенню тіла, а дальше і Впов. п. проф. Сілецькому в Снятині за їх ласкаву прислугу і труд віддані родині Покійної з причини обряду похоронного, та Всім тим, що взяли участь в похоронах і що устно чи письменно зложили нам свое спочуття по причині тяжкої втрати.

Львів у вересні 1924 р.

383 1—1 *Діти і внуки.*

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельської фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМҐАРНИ

на мужеські одяги, жіночі костюми, ревенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливішого для мущин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ЛЕГКІ СПЛАТИ!

Просимо без примусу купна відвідати наш маґазин жадаючи від нас декляраційї.

Кооп „РЕҐУЛЯТОРИ"

ЛЬВІВ РИНОК 43 (Дім Ратуші).

164 1—5

За Редакцію відповідає **О. Костик.**

З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 210 (10.303). Львів, неділя 21. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. тад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:
В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ

Картка з минулого.

У львівському карному суді судять д-ра Ярослава Селезінку, судять уповноваженого п. диктатора д-ра Е. Петрушевича, себто високого урядовця колишньої галицької Диктатури, судять його за вчинки, яких він мав допуститися через те, що на двох друкованих відозвах з р. 1922 найшовся теж друкований його підпис поруч підпису самого п. диктатора і инших диктаторських уповажнених.

В цьому вельми мляво му й анемічному під кожним оглядом процесі порушено й питання легальности влади, яка існувала на території Сх. Галичини від листопада 1918 до червня 1919, яка продовжувала своє існування до пізної осени 1919 р. в Камянці, а опісля в повній силі існувала в формі уряду п. диктатора д-ра Е. Петрушевича на еміграції у Відні.

Сумнів щодо легальности тої влади не лише тягнеться червоною ниткою через акт обвинувачення, але він — як шило з мішка — вилазить також з принагідної інтерпретації предсідника розправи п. Ангельского. А саме, коли свідок д-р В. Охримович на доказ фактичного визнання галицько-українського уряду і його влади не лише з боку ще не утвореної тоді польської держави, але й з боку старих великодержав: Англії, Франції, Америки (Зєдин. Держав) й Італії, — приводив на память переговори про розєм в р. 1919, які велися між Українцями й Поляками при співучасти представників згаданих держав, п. Ангельскі заризикував твердження, що й з „диверзійною бандою" муситься входити в переговори, коли тільки хтось найдеться в опресії. Такою інтерпретацією предсідник розправи проти д-ра Я. Селезінки посередньо усвідомлював присяжних суддів, що галицько-українська регулярна армія, армія, утворена галицько-українським урядом, який мав всі атрибути влади, який виконував повноту влади на території Сх. Галичини, була тільки „диверзійною бандою", з якою поневолі мусіли входити в переговори польські військові й урядові чинники.

Очевидно, така ризиковність п. Ангельского є тільки ризиковністю, а фактичний стан противорічить твердженням представника польської правовости.

Згідно з волею українського народу і згідно з природним та виставленим в тезах Вільсона правом про самовизначення народів, уманатовані представники галицько-українського народу (посли парляментарні, соймові, члени другої австр. палати і відпоручники політичних партій) створили законодатний орган: Українську Національну Раду. Цей орган, виконуючи право самовизначення українського народу й української національної території в межах Австро-Угорщини, дня 1. листопада 1918 не тільки проголосив українську державність, але й фактично обняв владу, усунувши стару австрійську власть. Українська Нац. Рада згідно з основами парляментарної демократії утворила виконавчий орган: Державний Секретаріят, який без перерви виконував владу аж до хвилі, коли в часі відступу з Галичини в половині 1919 р. Виділ Української Нац. Ради і Держ. Секретаріят з огляду на небезпеку, в якій найшлася державна територія, з метою обеднати всю владу в одних руках — не передпляли її на президента Нац. Ради д-ра Е. Петрушевича. Таким чином заістнувала Диктатура, а диктатором проклямовано д-ра Е. Петрушевича. Форма влади змінилася, але незміненим лишився її зміст, її суть.

Зовсім природно не торкаємо тут справи взаємовідносин і поділу територіяльних компетенцій між галицькими і наддніпрянськими урядами, бо це не стоїть у звязку з порушеною справою.

З урядом Нац. Ради, як довго вона була в спроможі виконувати свої законодатні і верховні функції, під проводом президента Ради д-ра Е. Петрушевича, а опісля з мандатарем тієї Ради — як диктатором або з його уповаженими представник польської держави і польської армії вели переговори, заключували умови, а представники великодержав були співучасниками переговорів. І це діялося не тільки в часі перебування української армії в Галичині, але й тоді, коли п. диктатор перебував в Камянці, висилаючи в осени до Варшави комбіновану (галицько-наддніпрянську) місію, в якій з Галичан брали участь: д-р Ст. Витвицький, д-р А. Горбачевський і д-р М. Новаківський. Хіба не можна говорити, щоби польська армія, чи навіть польське населення було тоді в опресії, бож галицько-українська армія находилася тоді вже за Збручем і сама була в опресії: Денікіна, червоної армії і тифу. А хіба ніхто не веде переговорів з „диверзійною бандою", яка находиться поза межами держави чи державно-територіяльних аспірацій, та ще й сама находиться в крайно небезпечному положенні.

Одначе не тільки тоді, коли галицький уряд находився в Галичині і в Камянці фактично визнавав його польський уряд. Знаємо, що в р. 1921 польський уряд робив через о. крил. Т. Войнаровского заходи з метою увійти в переговори з п. диктатором Петрушевичем. А прецінь п. диктатор находився на еміграції у Відні, і неістнуюча армія вже не могла нікому погрожувати. Польський уряд ладився вислати до Відня до п. диктатора Петрушевича окрему делегацію під проводом тодішнього мін. Ратая, в якої склад між иншим мав іще ввійти тодішній міністр Рачкевіч і високий урядовець міністерства закорд. справ гр. Лось. І тільки опір п. диктатора проти переговорів з Поляками не дозволив польському урядові прилюдно ствердити легальність влади п. д-ра Петрушевича, чого дуже жалкував тодішній польський посол у Відні п. Шарота. А шкода!

Правда, галицький уряд і українська державність в Галичині ніколи не були визнані з боку Польщі і з боку инших держав de iure, але без найменшого сумніву були визнавані de facto. Але це инша справа, бо напр. існуюча від 6-тьох літ литовська держава і балтійські держави не є досі визнані de iure Югославією, але це не заперечує легальности їх урядів і їх державности. І це діється у відношенні до державних творів, які є членами Союзу Народів.

Та крім субєктивно польського погляду на легальність і фактичність, а від половини 1919 р. на моральну силу, тим самим правовість української влади в Сх. Галичині, є погляд українського населення в Галичині. Те населення, хоч переслідуване, виконувало до 14. березня 1923 всі негативні у відношенні до польської влади прикази диктатора. Воно не йшло до конскрипції, не хотіло давати рекрута, відмовлялося платити маєткову данину, не брало участи у виборах до польського сойму. Тут не було якоїсь „загальної психози", тільки тут виступило у всій силі вкорінене почуття права. Отже, коли сьогодня стоїть перед судом д-р Яр. Селезінка за виконування приказів п. диктатора д-ра Е. Петрушевича, то послідовно повинно бути поставлене перед суд все галицьке населення, бо воно теж виконувало в межах спроможности прикази Диктатури.

До 14. березня 1923 для українського населення і для горожан Сх. Галичини істнувала легальна влада Української Нац. Ради, згл. її мандатаря — диктатора д-ра Е. Петрушевича, а що найменше не істнувала легальна польська влада що є основане міжнародніми трактатами. Для прикладу годиться зазначити, що 14. березня 1923 в такій міжнародній інституції, як Унія Товариств Ліги Націй, де представництво виконується по державам, анальогічно до Союзу Народів, а не по націям, українське Тов. Ліги Націй представляло окрему західно-українську державу. Аж після рішення Ради Амбасадорів українське товариство автоматично втратило права дійсного члена. А хіба в Унії є заступлений принціп основної легальности. Навіть польське Тов. Ліги Націй до 14. березня 1923 не важилося оспорювати прав українського товариства, що репрезентувало окрему західно-українську державність.

З усіх тих причин, як бачимо, всі вчинки д-ра Яр. Селезінки, тим більше підписання на приказ правного виконавця легальної влади двох відозв, не були в колізії з ніяким правом. А через те підсудний не може поносити консеквенцій параграфів, що важкою зморою визирають з листків акту обвинувачення.

Ф. Ф.

У. С. Р. Р.

Розстріл за дискредитацію влади.

Київський губерніяльний суд розбирав тому кілька днів справу цілої низки осіб зі складу Ракітнянського Народнього Суду, обвинувачених за хабарництво та численні зловживання. Головною фігурою процесу був народній суддя Пригара, що від 1917 р. був членом компартії. Найблищим його помічником у всіх злочинах був секретар Моцар. Перед судом пересунулося кількадесять свідків, переважно селян, які оповідали про те, як Пригара і його помішники систематично брали хабарі. Вони не лише не вирішували позвів, але нарочно їх заплутували. За прибутки з хабарів судді піячили. Цікаво, що Пригара, запитаний в часі процесу про ріжницю між меншевиками й большевиками — не вмів її вияснити. Суд присудив 5-ох обвинуваченых на кару смерти через розстріл а инших 8-ох на вязницю від 3-х до 7 літ.

(„Вісти" ч. 205.)

130-літний ювилей одеської пристані.

На початку листопаду відбудеться урочисте святкування 130-літнього істнування одеського порту. В часі свята має бути віддано для вжитку пристані два нових портових склади. („Вісти" ч. 205.)

Дрібні вістки.

Німецькі націоналісти заповідають перехід до гострої опозиції зі зміною проводу партії в лівійшому напрямку, як що уряд дальше буде легковажити їхні ультимативні вимоги щодо співпраці у справах звязаних з льонд. умовою.

У Венеції фашисти здемолювали мешкання чотирьох масонських льож. Найдено списки, що тайвими членами тих самих льож були м. и. й визначні фашисти. В звязку з убийством посла Касалінія арештовано ще трьох знайомих вбивця.

Анґлія, як відомо, заявила себе готовою передати до розпорядження Ліги Націй цілу свою воєнну фльоту для екзекутивних цілей. Проти цього гостро виступає преса анґл. консерватистів, які на тім тлі бояться конфлікту зі Зєдиненими Державами.

У справі розброєння Анґлія і Франція осягнули повне порозуміння. Особливо Французи манїфестують цю згоду, — анґл. делеґат у Лізі Н. льорд Пармур висловлюється про неї більше стримано.

Упадку еспанської диктатури ґен. Прімо ді Рівери очікують з дня в день. Мабуть король жде лише призду диктатора з Марока, щоби домагатися його димісії та доручити творення кабінету ґен. Вайлєрові зі співучастю ріжних подіт. партій.

Пр. 838/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 203 з дня 13. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Затяжна справа, а) гадка що міститься між словами служби в польському війську а Все те мало, б) вискази між словами має стати а атутом Польщі, в) гадка між словами з польського боку а являється вимогою, 2) „Відгуки дня (Газєті всходнє) уст. що міститься між словами відноситься до гостинности а В „Pawilonie kresowym", б) гадка між словами і fujary z Mościsk а в кутку причаїлися, в) гадка між словами Szopka krakowska а отсе все містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 а закона карного узнав доконану в дни 12. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за перестунство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 13. вересня 1924.

(Підпис нечитний.)

Труднощі Туреччини.

Великий дипльоматичний успіх Туреччини на льозанській конференції і переговорах, що був результатом турецьких побід, давав дані припускати, що в Туреччині піде все як найкраще на шляху розвитку і розквіту. Одначе так воно не сталося.

Туреччина, вийшовши з великої европейської війни побідженою, попала у нову війну тим разом визвольну і ще важчу від попередньої. І коли велика війна знищила цілком весь турецький добробут, то нова війна під проводом Кемаля паші звела внутрішний турецький добробут у нівець. В часі великої війни Туреччина мала воєнну допомогу від Німеччини і Австрії. В часі другої війни ту поміч вона стратила і не дістала її ні від Англії ні від Франції, бо з ними воювала. Дещо воєнних матеріялів діставала вона у пізнійшій стадії визвольної війни від СРСР., а почала ту війну старими засобами, рештками того, що осталося по великій війні.

Туреччина була все країною переважно рільною. Її промисл перед війною шойно починався і був у дуже примітивній стаді розвитку. Вона жила чужим промислом, переважно німецьким. Перебувши дві страшних війні, вона дійшла до того, що тепер не має ні доброї рільної культури, ні промислу, ні розвинено торговлі. Деякі простори як Вірменія опустіли, на них відчувається велика недостача населення, через що пустує необроблена земля і нема за що її обробити. Славилася колись Туреччина управою тютюну в деяких віляєтах (округах) — але нині тої культури зовсім немає.

Очевидячки, що турецькі націоналісти з Кемалем пашою на чолі, взявшися за визвольну війну з метою звільнення батьківщини від окупантів стрічалися у першій мірі з труднощами економічного характеру. Та це вони перебули під знаком економічної диктатури, реквізицій, що межували з грабунками. Перебули ще й тому, що визвольній війні співчували всі, навіть ідеольогічні противники кемалістів, так звані „іттіхатисти". Національне зібрання в Анґорі не мало ніякої опозиції. Воно провело багато основних і дуже радикальних реформ, ухвалило і ввело в життя нову конституцію. Але не могло воно ніяк справитися із загрозою цілковитої економічної руїни краю. Національне зібрання сповняло в цілій повноті волю паші-побідника в особі Кемаля.

Політичні противники зразу вірили в Кемаля, але з часом добачили вони в ньому познаки безмежного славолюбства і прийшли до пересвідчення, що їх надії на відродження країни під проводом Кемаля нездійснимі.

Почалася глуха боротьба між осередком націоналістів Анґорою і Константинополем, збірною точкою „іттіхатистів". Останнім удалося провести при других виборах своїх заступників до Національного Зібрання і створити в ньому сильну опозицію. Преса „іттіхатистів" з газетою „Танін" на чолі почала яркі випади проти уряду та заявила, що побоюється диктатури. Уряд почав репресії проти „іттіхатистів". Видано закон, яким позбавлено посольської недоторканости всіх тих, що є на активній військовій службі. Переведено багато арештувань передовсім у Константинополі. Туди спроваджено з Ангори так званий „суд незалежности", який одначе до певної міри навіть скомпромітувався. „Іттіхатисти" використовують проти кемалістів передовсім економічну анархію і через те доходять поволі до чимраз то більших політичних впливів.

Анґорський уряд почав бувборотьбу з тою економічною кризою, але невдачно. Щоби приєднати собі загрожену публичну опінію він, голосив, що причиною економічної біди та недостатків християне і чужинці. Не думаючи багато, уряд повиганяв з урядових становищ усіх християн, які остаточно приневолені були еміґрувати. Але це ситуації не врятувало. Криза трівала далі та чимраз більше загострювалася. Уряд знайшов ще одно джерело біди і почав з ним боротися. Він обложив всі чужоземні підприємства величезними данинами під покришкою нібито давних їхніх зобовязань до держави. Наслідок був такий, що підприємства зліквідувалися. Всіх чужих підприємств і банків зліквідовано таким чином 200 на протязі одного тижня.

Турецький державний дефіцит виріс в останньому часі до 53 міліонів турецьких лір не враховуючи сюди відсотків на закордонні довги, що вимагають рікрічно 12 міліонів лір на покриття. На покриття цього всього нема ніяких доходів і податків піднести неможливо. Туреччину може спасти від руїни тільки велика закордонна позичка, але її дати ніхто не квапиться.

Публична опінія стоїть тепер у переважаючій частині проти Кемаля-паші, його режіму і сторонників. У звязку з економічною скрутою може Туреччина впасти ще в обійми страшної анархії і домашньої війни.

Преса.

Пос. Ґрінбавм і польський залицяння.

В останніх часах помічається акцію польського уряду, яка йде в тому напрямку, щоби зєднати собі опортуністичні жидівські кола. Акція польського уряду звертається до помірковних елєментів жидівського клюбу: ортодоксів і галицьких сіоністів під проводом д ра Райха і його краківського сопартійника д-ра Тона. На ділі між обома чинниками наступило вже значне зближення. Уряд згодився на переведення виборів до жидівських громад (кагалів), хоч ніяк не може згодитися на переведення громадських виборів у Східній Галичині, а жидівські посли вступили на шлях піддержки авторітету польської державности. Виступ пос. Райха на Міжпарляментарній Унії є дальшим кільцем у цих обопільних залицяннях. Жидівський клюб чи краще його більшість під проводом д-ра Райха прийшов до пересвідчення, що час вже скінчити 7 голодних років, себ-то гіркий хліб опозиції, і вступити в добу 7-ох товстих років. Видно, що в тому напрямку клеїться щось більше, коли принціповий пос. Ґрінбавм з питомою собі простолінійністю забирає в тій справі голос на сторінках варшавського „Гайнт-у". Він пише м. и.:

„Справді це більш надавалось би до фейлєтону, як до поважного політичного міркування. Робиться то так нездарно, з такою погордою до Жидів, з такою ігнораційою жидівської психольоґії, жидівських настроїв, що можна бути певним, що вислідів будуть не ті, до яких прямує уряд. Це справді занадто груба робота для Жидів. Такими наївними Жиди не є, навіть найбільш відсталі кола, ортодоксійні або кунецькі, або також премудрі опортуністи зі Сх. Галичини.

А який є укритий намір тієї цілої, горішніми сферами вирежісерованої акції? Хочеться обманути Жидів (дослівно вбрати в м'шок), то річ певна. Але нащо і чому якраз тепер? Що сталося, або що має статися, що вони хотять позбутися відкритої досадної й незамаскованої опозиції та жидівської критики? Чому давнійше зі всіх сторін відтручувано всіх Жидів, а тепер мимо бажається їх притягнути, при чому шукається і находиться „порядних" Жидів, придатних до переговорів і до порозуміння — навіть серед сіоністів? Чому звертається очі на східно-галицьких сіоністів, кокетується їх, не щадячи їм ніяких компліментів, навіть зовсім компромітуючих? **Ясно, що тут йде про те, щоби Жиди дали використати себе як знаряддя в боротьбі проти Українців і Білорусинів.** Вже те саме стягає увагу на Східно-Галичан (жидівських). Становище Жидів в польсько-українській боротьбі в Сх. Галичині може мати велике значіння і тому варто обдарувати їх більшою увагою, як инших — тим більше, що є приступнійші від инших сіоністів, тихійші і „чемнійші".

Але то є ціли дальші, пляни більші. Як видно, існує або прозябає наміт, який має бути здійснений на осінній сесії. Здається, що небавом будемо мати до діла зі спробою відновити Хієно-Пяста... Але більшість, на якій такий уряд мав би спиратися не є сильна і зовсім не велика. Тому потрібна є поміч із зовні і ту поміч хочеться найти у Жидів. В нову комбінацію має бути втягнений жидівський клюб. Розуміється, що тільки тоді, коли на чолі клюбу будуть стояти „реальні политики" цілком особлившого покрою, що хочуть бути ошукані солодкими, добрими словами, за якими ніколи не йдуть вчинки. Бо жидівська поміч не повинна нічого коштувати, хіба якусь дрібницю, як на прим. вибори до громад (жидівських). Про Жидів думається, що можна їх купити за пєсі грші. В противному випадку будеться їх тероризувати або ігнорувати, вимовляючись, що той або инший робить перепони, бо говорить занадто голосно, занадто смілo, бо вимагає за багато... Признаю, що з усіх сил якраз буду робити перепони, щоби той плян не повівся".

Таке ясне, простолінійне становище дуже не подобається польській пресі. Як це передбачив пос. Грінбавм, починається „тероризувати або ігнорувати" политиків, що обстоюють принціпові тези. Навіть звичайно спокійний, сальново-чемний краківський „Час" пише з того приводу:

„Для п. Ґрінбавма „вівтар держави" є тільки вівтарем пануючого народу", а державна політика на окраїнах „польонізаторством", до якого п. Грінбавм „за пєс грошї" не дається втягнути і перед яким не стережеться ціле східно-галицьке жидівство. Колиб це діялося не в „жидожерчій" Польщі, але напр. у фільожидівській Англії, то місце такого „горожанина краю" було би на лаві — але не парляментарній. Пан Грінбавм і його товариші у відношенні до Польщі ведуть роботу здецидовано протидержавну, а у відношенні до широких жидівських мас просто кримінальну, бо уневажливлюючу якунебудь угоду з державою, яку засвоюють".

Видно, що справа жидівсько-польської угоди є на порозі заключення, бо в неділю (21. ц. м.) має відбутися в Кракові зїзд делєґатів цен-

---

ІВАН КАЛИНОВИЧ

Українська преса в 1924 році.

Призбирюючи матеріяли для бібліографічного роєстру нашої преси за біжучий рік, вдалося перевести статистичне зіставлення української преси за р. 1924 (до дня 31 липня):

По нашим відомостям на цілій земській кулі виходить цього року 272 українських часописів й журналів, в тому: 200 періодичних видань в українській мові; 67 часописів на російській і українській, 1 в німецькій і 1 на есперантській мові. Коли поділити нашу сьогорічну пресу по території й державам, де вона виходить, то на українських землях під Польщею виходило 54 часописів й журналів (з того числа у Львові — 35; по инших містах Галичини — 10 і на Волині та Холмщині — 9). На Радянській Україні було 125 органів (в тому числі у Київі 35; в Харкові 59 і по инших городах Наддніпрянської України — 31). На Прикарпатській Україні виходило 22 і на Буковині 2 — разом 203 на етнографічних землях України. Поза її межами виходило: в Польщі — 4; в Чехії 11; в Австрії — 5; в Німеччині — 6 — разом на европейськім континенті 229. В Америці було українських часописів 43 (з того в Бразилії — 1; в Зєдинених Державах — 23 і в Канаді — 19).

На загальне число 272 періодичних було 24 щоденники: (3 у Львові, 4 у Київі, 7 в Харкові, 7 по инших містах Радянської України; 2 в Зєдин. Державах і 1 в Канаді); 80 тижневиків, 27 двотижневиків, 109 місячників (в тому 57 на Радянській Україні), 7 трьохмісячників і 25 більш-менше періодичних видань.

По своїому змістові можна поділити українську пресу ось так: 1) політично-суспільних часописів 107 (з того 20 на українських землях по цей бік і 35 по той бік Збруча); 2) популярно-освітніх журналів 25; 3) професійних органів 21; 4) кооперативної преси 13; 5) господарсько-економічних тижневиків та місячників 14; 6) пластових органів 4; 7) діточих місячників 7; 8) студентських 11; 9) педагогічно-учительських журналів 13; 10) театрально-мистецьких видань 7; 11) гумористично-сатиричних письм 5; 12) релігійно-моральних часописів 10; 13) технічно-фахових 6; 14) літературно-науково-суспільних журналів 11 (в тому: 2 галицькі, 5 Радянської України і 4 видаваних в Америці) і 15) наукових журналів по українознавству 18 (з того: 5 в Галичині, 9 на Радянській Україні і 2 в Чехії).

Беручи процентово — найбільше виходить українських політичних часописів поза границями України (де знаходять собі волю слова), именно на вільній землі Вашінґтона 70 проц. (в Зєдинених Державах — 16 на загальне число 23 часописів) і в Канаді — 53 проц. (себто 10 українських політичних часописів на загальне число 19), вкінці 44 проц. на Закарпатській Україні (зі загального числа 22 видаваних часописів). Це явище цілком зрозуміле, коли зважиться, якою „опікою" оточує українську пресу польська й румунська цензура. Ще досаднійше ілюструє цю політичну неволю — факт, що на українських землях під Польщею й Румунією немає буквально ні одного українського гумористичного часопису, бо де панують цензурні відносини і т. п., там місця немає для сміху та жарту.

Переслідування польською владою українського шкільництва й дітвори — знаходить свій наглядний вислів в пресі, якої на українських землях під Польщею як би зовсім не було, коли не рахувати одинокого педагогічно-теоретичного місячника („Учитель", що виходить у Львові) і 5 діточих й пластовик журнальчиків (в тому 2 писаних на шапірографі!). Вже поза Бескидом, в сумежній нам Закарпатській Україні на загальне число 22 українських часописів виходить 5 педагогічно-дидактичних органів і 4 діточих журналів. Зрозуміли значіння німецької пословиці: „Wer die Schule hat, hat das Land" також на Радянській Україні, де по нашим відомостям видається 9 педагогічних журналів і стільких діточих часописів (докладно 8) в українській мові.

Не звертає наше громадянство в Галичині належної уваги на економічну незалежність свого життя — про що вимовно свідчить кооперативно-господарська преса, котрої налічуємо під Польщею — 3 часописи (на загальне число 54) себто $2^1/_2$ проц., між тим коли на Радянській Україні маємо 20 кооперативних органів (15 тижневиків і 5 місячників), значить 16 проц. Так само виявляє нашу галицько-волинську незорганізованість комплєтна недостача професійних органів преси, де український міський пролєтаріят немає ніодного професійно-станового часопису! І так на всіх економічних і культурних ділянках нашого життя!... Можнаб дечого другого довести з мови німих цифр статистичного зіставлення української преси (як на пр. невідрадне явище, що в Галичині тільки один Перемишль має свій політичний орган) що у нас брак фахових часописів для сільсько-господарського промислу, торговлі, брак жіночих часописів і журналів і т. п. і т. п., але боїмося надто поширити рамці цеї замітки й забирати (без хісна для справи, яку боронимо) місце в одинокому тепер на всю Наддністрянську Україну — щоденнику „Діло".

тральних комітетів сіоністичної партії з Кракова, Львова, Варшави і Вильна. До угоди пруть головно східно-галицькі сіоністи. Можливо, що справа Штайґера припинила розгін східно-галицьких сіоністів і остудила їх любовні афекти.

Кріза польського кабінету?

Ратай премєром. — Все по старому. — Початок осінньої сесії сойму. — Над чим сойм радитиме.

З приїздом до Варшави з літніх випочинків маршалка Ратая зразу пішли розмови про початок осінньої сесії сойму й сенату, порядок праць і т. п. та про — кризу кабінету Грабского. Кажуть, що през. Войцєховскі був би схильний віддати посаду премєра марш. Ратаєві, але тоді, колиб цьому останньому вдалося позискати згоду на свою кандидатуру від усіх польських партій від Хієни до П. П. С. включно. На цей випадок, який зрештою має страшенно мало виглядів на успіх, Ратай поруч з проводом кабінету претендував би на портфель закордонних справ, про який мріє віддавна. Та саме тут булиб головні труднощі, бож відомо, що ціла „лівиця“ (разом зі „соціялістами“) є захоплена графом Скшиньским. Очевидно, що навіть колиб прийшов до влади Ратай, якого вже тепер реклямують „щирим демократом“, то фізіономія кабінету ні в чім не змінилась би: Грабскі „санував би“ дальше фінанси, Гібнер дальше добирав би собі воєводів з поміж ґенералів, Міклашевскі дальше мав би змогу виголошувати в соймі трактати про значіння Естерки для польської освіти, а ґен. Сікорскі дальше медитував би над проблємою: бути Пілсудскому ґенеральним інспектором армії, чи не бути. Головне лиш те, що Ратай хоче бути премєром, дарма, що прилюдно він відпікується від отих „сплетень“ і погрожує, що ні за що не прийме премєрства, хіба, що дуже будуть просити його...

Покищо більш актуальною справою є скликання сойму. В перших днях жовтня збереться конвент сеніорів, який усталить термін першого засідання сойму на 20. жовтня. Діяльність осінньої сесії розпічнеться першим читанням буджетового прелімінаря на перший півріч 1925 р. Сойм прийме мабуть лише буджетову провізорію на перших три місяці 1925 р., вважаючи, що на нормальний буджет Польща має ще час. Крім справ фінансового характеру на черзі нарад стоятимуть закони про самоуправу („саморжонд“) та справи земельні. Марш. Ратай сам признає, що дотеперішні польські земельні закони є цілком мертві й не до виконання, а що це стало відомо надто широким колам населення, треба замінити їх иншими, які по суті мали би ті самі вартісні прихмети. Серед військових справ перше місце займає законопроєкт про організацію найвищих військових властей, иншими словами: про влекшення або унеможливлення марш. Пілсудскому повороту до активної служби.

Ось і зовнішній нарис тих справ, які примусять послів зїхатися до Варшави до темних і вузьких коритарів б. Інституту благородних дівиць при вул. Вейскій.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу“, добачує дехто в недостачі еквекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Перед польським судом.

Процес д-ра Я. Селезінки.

Другий день розправи.

Свідок Михайло Яцків.

Михайло Яцків, літ 49. б. редактор „Рідного Краю“, зізнає (по українськи) спершу про своє знайомство з пок. Сидором Твердохлібом. Про кандидатуру цього останнього до польського сойму знав, але був противний цій кандидатурі головно тому, що короткий час від розписання виборів не дозволяв на солідне технічне переведення їх і придбання „реальних вдобутків“. (Дальше свідок оповідає історію вбивства Сидора Твердохліба, приходу першої вістки до Львова та подає характеристику Дзіковського, — все воно вже відомо краще з процесу Дзіковського і тов. Цікаво лише, що коли на розправі „твердохлібців“ (проти М. Дзіковського і тов.) говорилося, що Дзіковський був у редакції „Рідного Краю“ у Яцкова на день перед убивством Сидора Твердохліба, тепер Яцків зізнає, що Дзіковський був там на який тиждень раніше). Дивується, що у відозві Диктатури з 10. IX. 1922 накидуються на хрунівство Сидора Твердохліба і тов., хоча тоді ні С. Т. ні його оточення ще не зайняли ніякого становища супроти виборів. Хотів би від д-ра Селезінки знати, чому взагалі він, Яцків, є зрадником etc. і не вірить, щоби д-р Селезінка міг підписати відозву докладно не прочитавши її. Кажучи про „переслідування“, на які він, Яцків, був виставлений з боку Українців, він оповідає про масу „атентатів“, які буцімто були на нього виконані: як то раз якийсь терорист кинувся на нього з ножем, инший раз з револьвером, то знову як за ним гналися по Зиблікевича вул. — але завсіди врятовувала його притомність ума і цивільна відвага (одним словом: мученик і герой та й годі!).

Прокуратор хоче довідатися від свідка чи і в якому ступні уряд Петрушевича стояв у контакті з краєвими організаціями. Свідок нічого не знає про це поза ґазетними вістками.

Оборона зреклася питати свідка.

Прокуратор звертається до обв. д-ра Селезінки з запитом, чи йому відомо, що при уряді д-ра Петрушевича істнував окремий відділ звязку з краєм.

Обв.: Не відомо.

Прокур.: А ви знаєте Михайла Гамоту?

Обв.: Знаю, він був машиністом (стенотипістом).

Прокур.: То я вам скажу, що цей звязок з краєм утримував Михайло Гамота (!?!).

Свідок д-р С. Голубович.

Д-р Сидір Голубович, адвокат у Львові, член Української Нац. Ради, говорить побіжно про справи Диктатури у Відні, відомі йому з його перебування за кордоном. Єдиним представником влади ЗУНР. був през. Петрушевич. Поза през. Петрушевичем не було уряду. Державні секретарі себто міністри ЗУНР. відповідальні перед Українською Нац. Радою, перестали урядувати передавши уповноваження д-рові Петрушевичеві. Потім ніякого більше уряду ЗУНР. не було — був лише д-р Е. Петрушевич. Д-ра Селезінки не можна вважати членом уряду. До Нац. Ради д-р Селезінка не належав, у політ. життю був невідомий.

Обор. д-р В. Бачинський: Як називалися такі урядовці, як д-р Я. Селезінка?

Свідок: Уповноважені Диктатора.

Прокур.: Чи на засіданнях Нац. Ради у Відні, на яких ви бували, була мова про українські боївки в краю?

Свідок: Під присягою зізнаю, що ніколи такої розмови не було.

Свідок д-р В. Охримович.

Д-р Вол. Охримович, адвокат, зізнає, що д-р Я. Селезінка не був членом Нац. Ради. Який титул мав д-р Селезінка — не знає; чув, що його називано військовим міністром. Оповідає про українсько-польські переговори між ЗУНР. і Польщею в справі трактування полонених, ранених і т. д., потім про інтервенцію представників Антанти.

На запити обор. д-ра Глушкевича свідок подає факти, які ясно збивають твердження акту обвинувачення про „самозванчість“ през. Петрушевича.

Свідок М. Третян

не явився. Відчитують його зізнання перед слідчим суддею про те, як він читав противиборчу відозву.

Слідує читання усяких протоколів і т. п., які справи д-ра Селезінки в нічому не торкаються, а говорять детально про випадки терористичних актів у Східній Галичині в 1922 р.

По переслуханню останнього свідка приступлено до відчитування актів, а то: відозв диктатора Петрушевича до населення Східної Галичини, урядових донесень поліції до прокураторії, виривки з української галицької преси і виняток з одного листу д-ра Назарука з „Нової Громади“ Вітика, що виходила у Відні.

Великою обємистістю і докладними інформаціями про все, що діялося на еміґрації, визначувалися ті акти, які доставив на розправу політично-інформаційний відділ львівського воєвідства, а які компонував ком. поліції відомий Івахів. Відчитувано чомусь зізнання бл. памяти Мельничука, що ставав перед доразовим судом у Чорткові за вбивство учителя Березовського та був засуджений на кару смерти.

Потім відчитано урядову статистику „саботажів“ довершених у Сх. Галичині на протязі 1922 і по[ч]атку 1923 рр. Згідно з тою статистикою виконано 20 атентатів на ріжних польських урядовців і на українських угодовців (переважно війтів). Виконавців тих атентатів не зловлено за винятком трьох чи чотирьох. Так званих комунікаційних „саботажів“ виконано в тому часі 18. Ні одного виновника не викрито. До тої категорії „саботажів“ належать: телеґрафічні і телефонічні шкоди, залізничі катастрофи і т. и. До найбільшої цифри дійшли в тому часі „саботажі“, що мали на меті підпали і нищення майна польських громадян, панів, кольоністів а також бомби в ріжних державних установах як староства і поліційні уряди. Таких вчинків „саботажу“ відчитано на розправі 62. Лише в кількох випадках доконано арештів підозрілих у переведенні тих вчинків а властивих виконавців не зловлено. До тої категорії „українсько-большевицьких“ саботажів враховано також відкриття бомб у долинській українській ґімназії і в українському „Соколі“ в Станиславові. Та ці два акти „саботажу“ ми ставимо на боці і не обтяжуємо ними покищо поданої цифри.

На цьому й перервано розправу до завтра. Завтра в 9. годині ранку начне говорити прокуратор і оборонці. Коло полудня треба сподіватися присуду.

Страйк у Бориславі.

Борислав, 16. IX. 1924.

Ві второк о год. 10 рано проголосили копальняні сирени своїм пронизливим свистом цілому нафтовому басейнові, що починається роботничий страйк. В одній хвилині попинилася робота на всіх копальнях, погас огонь у всіх печах, перестав підноситися дим над поодинокими шибами. У Бориславі наста[ла] тишина, мов на Великдень. Не чути гуку-свисту копалень — чути за те піяння курей-когутів, мов на глухім Поділлю в осінний гарний день. Робітники проходжуються по Бориславі — сходяться на ріжні наради та балакають між собою, чи працьодавці пристануть на їх домагання чи дальше будуть старатись обнизити їх платню. Лиш на копальні воску працює кількох робітників при водній помпі, щоби вода не запливла копалень, а ґорманам вільно дати обрік коням. — Прикрійший вид представляє Борислав нічю. З тисячів електричних лямп, які гарно освічували Борислав, не видко ні одної — все погасло. Всюди, де світилося електрикою — засвітили свічки або лямпи. На поодиноких копальнях позапалювано ґаз і це ґазове світло де-не-де освітлює копальні. Найбільшу службу в освітленню виконує тепер блідолиций місяць. Замовкли копальняні сторожі, які вибивали билами поодинокі години своєї служби та давали доказ своєї присутности на копальні. Пани „асистенти“ мусять заступати тепер їх місце та бодай в части пильнувати копальняного добра. Всюда увихаються кінні і піші поліційні патрулі, яких число збільшено на час страйку.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (209) число „Діла“ сконфісковано за кілька речень з рефлєксій на тему доразового суду над Штайґером та з процесу д-ра Я. Селезінки; зі звіту з процесу сконфісковано характеристику акту обвинувачення та один уступ зізнань обвинуваченого.

Святий Йосафат на індексі. Польська державна прокуратура при окружному суді в Золочеві почала карне доходження проти пароха с. Барилова в радехівському повіті о. Івана Нагурського, який назвав св. Йосафата „вірним сином грекокат. церкви і українського народу“. За те місцева поліція зробила донос, на основі якого закинено о. Нагурському злочин з § 302 з. к.

— **Страйк в Бориславі.** З днем 15. ц. м. завмер весь фабричний і копальняний рух в Бориславі. Тогож дня рано о 10. год. відбулося на площі робітничого дому віче, на якому провідники страйкового руху мотивували причини страйку і робітничі дезідерати. Після реферату ухвалено резолюції, в яких робітники протестують проти обниження платень, заявляючи солідарну згоду боротися з тим посяганням на робітничу екзистенцію. Вечером відбулося віче жінок. Настрій спокійний.

— **19.000 моргів на парцеляцію.** Польське міністерство аґрарних реформ звернулося до міністерства хліборобства з домаганням переказати нові державні ґрунта під парцеляцію. Загальний простір маєтків, обнятих зголошеними виказами виносить 19.000 моргів.

— **Убийство побережника.** До слідчої експозитури польської поліції у Львові) наспіла відомість, що в т. зв. Полянському лісі під Мокротином в Жовківщині, найдено трупа побережника Шперлінґа. Заходить підозріння, що вбивства доконали з мести лісові робітники.

— **Склад бомб в Познані.** Минулої суботи викрито в одній з фабрик горівок в Познані склад бомб, до якого ніхто не признається.

— **Ще одна тайна радіостація.** З Кракова доносять, що в одному з домів при вул. Крашевского викрито тайну радіостацію, яка мала комунікуватися з совітами...

— **Фальшиві банкноти.** Появилися фальшиві дво-злотові банкноти; пізнати їх можна по написі, в якому слова „dwa złote“ мають затерті з боків букви.

— **Непокликані контрольори.** В звязку з дорожнею і браком хліба, появилися у Варшаві помисловці, які вдаючи функціонарів уряду боротьби з лихвою, ходили по склепах і конфіскували захований на пасок товар. Непокликаних „контрольорів“ арештовано.

Факт чи злоба шовіністів? Вшехпольські ґазети доносять, що коли оборонець Штайґера д-р Ґрек вийшов зі судової салі, зібрана юрба Жидів вхопила його на руки і понесла улицями міста. Підчас тої овації мали д-рові Ґрекові, менче розентузіязмовані учасники витягти портфель, в якому був весь гонорар за оборону Штайґера...

— **Відгомін будівельної катастрофи у Львові.** Роботи над забезпеченням зарисованих мурів камениці ч. 4. при вул. Скарбківській у Львові вже покінчено, супроти чого дозволено дельожованим з тої каменици мешканцям вернути до своїх домів.

Арештування польського курєра. В Ґамбурзі арештовано ще 10. п. м. польского дипльоматичного курєра Червінського, який дотепер остає в тюрмі. Причини арештування часописи не подають.

— **Добра організація.** Варшавська поліція вдала на сліди розгалуженої організації, яка займалася звільнюванням від військової служби.

— **Найшли убийника Еоцберґера.** На основі документів, одержаних від суду в Оффенберзі, як також висліду конфронтації з німецькими розвідчиками, будапештенський карний суд сконстатував, що назвище перебуваючого на Мадярщині Феретера є псевдонімом Ґайнріха Шульца, який убив Ерцберґера. Від декизії Мадярського міністра справедливости залежить видача Шульца німецькій владі.

— **Критичний стан здоровля А. Франса.** Паризький „Матен“ доносить з Тур, що стан здоровля Анатоля Франса не поправився і небезпека для його життя істнує далі.

ЗАМОВЛЯЙТЕ! **Вже появився і продається традиційний** **КУПУЙТЕ!**

ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР „ПРОСВІТИ“ на 1925. рік

як 47. річник календарів Т-ва, у звичайнім книжковім форматі (8), обему 14 і пів аркуша друку, з титуловою трицвітною вінетою в стилю українського бароко арт. п. **Ковжуна. Ціна прим. 3 зол.** З пересилкою 3·50 зол. За післяплатою 3·70 зол. — Календар складається з широкообробленої астрономічної части, річних календарських уложених порадників, інформаційних статтей, з літературно-історичного і суспільного збірника п. т. **„До праці“** і великої анонсової части. Збірник **„До праці“** уложений під кутом вазиву до праці і переведений на примірах з української історії від найдавнійших часів до найновійших, зілюстрований відповідними портретами від Ярослава Мудрого і літописця Нестора до полковника Д. Вітовського. — Календар має господарські поради про сади, амер. вулик, про домову аптичку на селі, народній помяник визначнійших українських діячів з фотографічними знимками. — Для звичайних членів опуст 25% а доляровим членам, що вплатили членську вкладку на 1925 р., вишлеться календар даром.

Для книгарень відповідний до замовлення опуст. Кошти порта поносять замовляючі. Календар висилається лише за попереднім надісланням грошей або за післяплатою.

438 **Замовляти прямо в канцелярії Т-ва „ПРОСВІТА“ у Львові, Ринок 10,** 1—1

Клопіт з новими банкнотами. Як відомо, польська каса випустила нову емісію пяти-злотових банкнотів, яка в дечому ріжниться від попередньої емісії. Оногді на лківському двірці арештовано якогось пана, що купував білет і платив за нього банкнотом нової емісії. За несвідомість касієрки мусів відпокутувати „обигатель“ кількома годинами арешту, поки не ствердженo автентичности банкноту.

— Жнива війни. Статистичні дані виказують скільки, приблизно, людей згинуло підчас світових воєн, починаючи від Наполеона. І так в наполеонських війнах згинуло 2,100 000 людей, то є 233 людей денно; в кримській війні 785.000 то є 1.075 денно; в прусько-австрійській 45 000 то є 1.125 денно; у французько-пруській 184.000 то є 876 денно; у російсько-японській 160.000 то є 291 денно; в балканській 462.000 то є 1.344 денно. Але всі ті війни перевисшила світова війна, яка кромі мільонів каліки-інвалідів, коштувала людскість **12.996 571 убитих.** Коли додамо до цього матеріальні кошти світової війни, які досягли астрономічної суми 337 міліярдів долярів, і го матимемо приблизну картину лихоліття, яке ми пережили.

— Після зїзду рабінів. У Варшаві закінчився на днях зїзд Союза рабінів у Польщі, при співучасти 24 рабінів. Обговорювано справи звязані з питанням святкування суботи, надзору над жидівськими релігійними заведеннями, виховання дітей і т. д. Зїзд рішив основати союз т. зв. „сторожів суботи“ та комітет боротьби з примхами жіночої моди.

— Що їдять вязневі звірята. Берлінське „Zoo“, має чималий клопіт з вигодуванням „питомців“ свого ріжномастого звіринця. Кожен рід звірят їсть що иншого, і кожен консумує питому собі скількість. Так пар звірів — лев, консумує 5—7 кг. сирого мяса в день; леопард 3—4 кг., гієна 2, шакаль 2, лис 1 до півтора кг. сирого мяса. Білий, полярний медвідь їсть часом 2 а часами 4 кг. мяса — залежно від апетиту. Малпи, які дістають тільки снідання, їдять те саме, що чоловік: молоко, хліб, мясо і багато овочів; верблюд потребує 15 кг. сіна і 3—4 відер води до цього. За те прямо ненаситним є слон — який зідає 10 кг. буряків, 8 кг. рижу, стільких вівса, 3 бохонці хліба, сотнар сіна а все те закропиює 3—12 відрами води.

— Церква з одностайного дерева. В Америці усе надзвичайне. Є там і надзвичайно великі дерева, які остають під охороною влади. Таких дерев не вільно рубати, хіба вони грозять упадком від старости. Про розмір таких дерев може нам дещо сказати церква баптистів в Санта Роза в Каліфорні, збудована якраз з пня такого дерева. Висота його сягає 100 стіп, вміщує він 4.000 осіб, крім цього має салю засідань на 100 осіб, кімнату для духовенства і притвір. За виїмкою коминак залізних та скляних додатків, ціла церква, побудована з матеріялу з одного дерева, по якому осталася ще велика маса незужитих обрізків.

— Друкарська помилка. В статті „Діла“ (ч. 208 з 19. IX. 1924) напечатано, що в місяці серпні ц. р. післала Америка всього 242 зол. а має бути долярів. — *Секція „Рідна Школа“ УПТ.*

— Відчит п. дир. Федорчак на тему „Індії і ми. Новий пророк Магатма Ганді. Розбудження 300-мільонового народу. Націоналістичний рух в Індіях по світовій війні. Наслідки англійської політики обіцянок. Побіда без оружжа“ — який був призначений на 21. вересня с. р., з незалежних причин відбудеться в слідуючу неділю, дня 28. вересня ц. р. о год. 6. вечером в школі при вул. Мохнацького, ч. 12.

ОСТАННІ ВІСТИ.

З Ради Ліґи Націй.

Рада Ліги Націй на засіданню 19. ц. м. рішила дальше побільшення військових сил в окрузі Саари.

Рада Ліги приняла до відома декларацію льорда Пармура щодо проєкту представлення Раді Ліги справи мандату Великої Британії над Іраком

Рада Ліги на підставі прислугуючого їй на основі договору в Сан-Жермен, Тріянон, Неї і Версайлю права контролі стану ууроження деяких держав, — рішила висказати свій жаль, не маючи змоги вдоволити жаданням, зверненим до неї в справі участи тих держав в нарадах Ліги Націй над утворенням організації, що має вести інвентарійну акцію.

Пожежа королівської палати.

„Кор.-Ост.“ звідомляє з Букарешту, що наслідком вибуху згоріла часть королівської палати в Котрочені. Причина досі незнана. Пожежа викликала в місті велику паніку, бо розійшлася чутка, що згоріли члени королівської рідні.

Кінець праць Союза Народів.

З Женеви звідомляють, що праці Зборів С. Народів потрівають до 3. жовтня ц. р.

Тайфун і землетрус у Японії.

„Тел. Комп.“ звідомляє, що в Токіо тайфун знищив 3600 домів, згинуло 300 люда, богато ранених. Місто в темряві. Залізничі лінії знищені. 18. ц. м. відчуто два землетруси, котрих огнища були 54 милі на півн. схід від Токіо.

Еспанія готовиться до офензиви

З Льондону звідомляють, що Еспанці приготовляють нову офензиву, щоби відбити Тетуан.

Біржа.

Львів, 19. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·19—5·19½, канад. дол. 4·97 — 4·98, чеські кор. 0·15 — 0·15¼, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·28—0·28½, швайц. фр. 0·97¼—0·98½, анг. фунт. 23·40—23.60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·60, 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·30—23·50; 10 руб. 25.40—25·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43—0·43½, 5 авст. кор. 2·24—2·26, фльорени 1·15—1·16, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 16·50 до 17·00, жито нов. збору від 16·20 до 16·75, ячмінь галицький броварняний від 17·50 до 18·50, ячмінь галицький пашний від 15·50 до 16·00, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

Зі спорту.

Вісти з „Українського спортового Союза“.

В неділю дня 21. ц. м. відбудуться на площі Сокола-Батька о год. 3. попол. легкоатлетичні змагання в бігу й скоку для здобуття кращих осягів, а о год. 4. попол. мячеві змагання „Русалка“ - „Зоря“. Ціни місць: сидячі 2 зол., стоячі 1 зол., для шкілької молоді 50 сот.

✝ Посмертні згадки.

Евгенія Сілінська, жена сов. митр. консисторії о. Льва пароха Петранки, Рожнітівського деканату, померла дня 11. ц. м. по довгих і тяжких терпіннях в 50 р. життя. Вічна Її Память, а рідна земля, котру покійна так любила, нехай буде Її пером. 475 1—1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Повідомляється П. Т. Громадянство, що в неділю, дня 21. ц. м. відбудеться у Винниках к. Львова торжественне посвячення салі філії Тов-а „Просвіта“. Порядок свята: 1) о год. 3-ій церковне посвячення враз з водосвяттям, 2) о год. 4-ій вистава народної драми „Невольник“, 3) о год. 7-ій комерс, 4) о год. 9-ій вечером вечерниці з танцями. Потяг з Личакова відіздить о год. 2·10 з полудня. 476 1—1

В неділю, дня 28-ого вересня ц. р. о год. 12 в полудне в великій салі „Народного Дому“ відбудуться „Звичайні Загальні Збори“ Кружка УПТ. в Стрию. 468 1—1

З „Львівського Бояна“. Повідомляємо всіх наших Вп. Членів, що проби мішаного хору зачинаються вівторок дня 23 ц. м. і будуть відбуватися кождого вівторка і пятниці о годині 7. вечером в салі Товариства. З огляду на великі завдання, які в сім році ставиться до хору, просимо всіх Вп. Членів явитися в комплєті вже на першій пробі. Вписи нових член в будуть відбуватися перед пробами вівторки і пятниць. — *Виділ.* 455 2—2

Дрібні оголошення.

ШУКАЮ солідного інструктора для хлопця. Переробити 4. клясу гімн., повторити 3. клясу гімн. Листи і услівя: поште рестанте Турка н|Стрием для о. Иосифа Ільницького. 470 1—3

ЗРЕДУКОВАНИЙ учитель пошукує лекції з народніх шкіл, виділових і І-ої та ІІ-ої кл. гімн. Зголошення слати: Дорош, Медведівці п. Бучач. 472 1—3

СТАРША ОСОБА, Наддніпрянка, шукає місця заряду домом або кухарки. Має добрі рекомендації. — Адміністрація „Діла“, „Киянка“. 3—3

ПОШУКУЮ шевського прикравача. Площа Бернардинська 11. Яримович. 461 2—2

ОГОЛОШЕННЯ.

Навчання в І. клясі Народ. Школи — Це ігра.

ДАЙТЕ ДИТИНІ

„7-колірову українську абетку“

в руки — а побачите, що до 2. місяців навчите її читати й писати. Дитина сама граючися значками — вчиться. Бажаєте познайомитися зі способом навчання на **„7-коліровій українській абетці“** прочитайте книжечку „Школа волі і труду“.

1) **„7-колірова українська абетка“** (подвійний комплєт = 186 значків) 1·30 зол.

2) Книжечка **„Школа волі і труду“** 1·30 зол.

Замовляти: **П. Лисецький — вчитель Золочів.** 469 1—1

Спеціяліст шкірних і венеричних неду.

Д-р ШВАРЦ б. секундар загального шпиталя **Львів, Словацкого 4,** (проти головної почти). Лічення плям, бородавок, волосся електролізою і кварцевою лямпою **повернув і ординує на ново.** 416 4—10

Ширіть наш часопис!

Звичайні Загальні Збори

Українського Педаґоґічного Тов-а „Рідна Школа“ в Золочеві відбудуться в понеділок, дня 29. вересня 1924 р. о год. 11. в полудне, в салі Тов-а ім. Шашкевича (Підвійте) з таким дневним порядком:

1) Відкриття Загальних Зборів, 2) Відчитання протоколу з попередніх Загальних Зборів, 3) Звідомлення з діяльности Старшини Кружка У. П. Т. за 1923|4 р. шк., 4) Касове звідомлення „Рідної Школи“, 5) Вибір нової Старшини Кружка У. П. Т., 6) Вільні внесення й запити.

За Старшину Кружка У. П. Т. „Рідна Школа“:

о. д-р Степан Юрик, голова. *Іван Калинович,* секретар. 473 1—1

В неділю 21. вересня ц. р. о год. 4-тій пополудне в салі „Читальня Просвіти“ в Яворові відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов-а „Жіноча Громада“ з слідуючою програмою:

1) Відчитання протоколу з послідних Загальних Зборів,
2) Звіт з діяльности Виділу,
3) Уділення абсолюторіі старому Виділови,
4) Вибір нового Виділу,
5) Внески і запити.

471 1—1 *ВИДІЛ.*

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Союза Українських Адвокатів у Львові відбудуться дня 28. вересня 1924 о год. 10 перед пол. в комнатах Тов-а опіки над молоддю, при вул. Бляхарській ч. 11./I пов.

Порядок дневний:

1) Звіт уступаючого Виділу,
2) Звіт Контрольної Комісії,
3) Вибір голови, містоголови, 10 членів Виділу, Контр. Комісії і делеґата адвок. кандидатів,
4) Права української мови після нового закона,
5) Внески Членів.

458 1-2 *Д-р Ст. Федак,* голова.

Реставрація, готель і кімнати до снідань
ПІД „ТРЕМА КОРОНАМИ“

ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО

ЛЬВІВ, вул. Трибунальська ч. 8—10.

поручається зглядам Вп. Публики. Знаменита кухня до пізної ночі, добірні напитки, солідна обслуга. 474 1—5

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельської фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМҐАРНИ

на мужеські одяги, жіночі костюми, реверенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливіщого для мущин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

Просимо без примусу купна відвідати наш маґазин жадаючи від нас декларації.

Кооп. „РЕҐУЛЯТОР“

ЛЬВІВ, РИНОК 43 (Дім Ризниці). 464 2—5

За Редакцію відповідає **О. Костин.**

З друкарні Спілки „Діло“ Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 211 (10.304). Львів, вівторок 23. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телєграм: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

До ревізії трактатів.

Париж, 16. вересня 1924.

Сталося те, що повинно було статися. що найвидатнійші Европейці (Кейнес, Нітті, Унамуно, Ферреро...) вимагали з перших днів 1920 р. і на що так вдаряли представники покривджених світовою війною народів — на черзі дня ревізія трактатів 1919 р. По всьому видно, що ці трактати не матимуть терміну не тільки Вестфальських (1648), чи Віденських (1815), а навіть Берлінських (1878). Що течія за ревізію була сильна в переможених країнах і між народами, як українським, покривдженим цими трактатами, хоч у війні як самостійний чинник і не брав участи, цілком зрозуміло; що оця опінія потрохи починала здобувати грунт в Англії та Італії, які нічого не тратили від ревізії — теж природне, але поки Франція, головний автор трактатів і господар наймогутнішої нині армії не допускала навіть ставлення цього питання — кожна спроба хоч би в теорії ревізії трактатів могла привести лише до нових конфліктів. Дня 11. травня 1924. в Англії, маючи на увазі цю подію, говорять про революцію 1924 р., французька нація втомлена і зневірившись в політиці Поанкаре з її постійними утисками супроти Німеччини, розчарована в обіцянках, що „l' Allemagne payera“ вотувала за нову політику, політику мира.

Державні діячі лівого бльоку: Еріо, Бонкур, Пенлєве, Блюм, Ренодель... не менші патріоти, ніж Тардіє, Доде... І у Франції, як і в инших країнах, коли права преса хоче монополізувати патріотизм, то це тільки справа демагогії. Але, як заявив Бонкур, „в 1935 р. Франція зможе змобілізувати 3 міліони, а Німеччина 12“, значить 1 Француз матиме проти себе 4 Німців. Перспектива мало втішуюча для Франції, і вона повинна шукати „справжнього миру“.

Проблєма тут добре і ясно зазначена, і яко така вона істнує вже з 1919 р. Ця небезпека, про яку голосно закричав Бонкур в пресі, істнувала багато і багато років перед тим... з XIII. віку. Досвід навчив Французів (пять інвазій з кінця XVIII. в.), що вони в небезпеці кожного разу, коли мають перед собою велику обєднану Німеччину, незалежно від того, чи її політичний центр знаходиться в Ахені, в Мадриті, в Відні, в Берліні, і навпаки Французи були спокійні завжди, коли ця держава була розділена на окремі землі. Ось чому Тієр, який далеко не був імперіялістом, писав, що для спокою Европи Німеччина повинна складатися з незалежних держав, зєднаних тільки федеральним звязком.

Ця теза має, без сумніву, за собою історичне виправдання, але по цілій низці причин, дуже цікавих, які тут не місце викладати, вони не були приняті договірниками у Версалі. Німеччина Бісмарка пережила катастрофу 1918 р. і версальський трактат після перелічення всіх 26 держав Антанти звучить: „Німеччина з другого боку“, тоді — як у Франкфурті (1871) поруч з Німеччиною була і Баварія... Але творці трактату приняли кілька „перестороr“ проти Німеччини: зрізали її кордони на сході та заході, відібрали їй бастіони, мали (Клємансо) надію, що на протязі 15-літньої окупації лівий беріг Рену стане „свідомим“ для своєї незалежности і утворить „Etat-tampon“ — це кохане дітище клясичної дипльоматії. До цього додано досить докладно серію розділів про „роззброєння“ Німеччини.

Минуло пять років і щож? Ідея ренського сепаратизму похована була ще за Поанкаре, в серіозність „роззброєння“ ніхто більше не вірить.

Що-ж залишається? Релятивне ослаблення Німеччини через повернення Франції — Ельзасу, Данії — Шлєзвігу і приєднання до новоутвореної польської держави східнопруських провінцій. До цього треба додати „барієру“ — знову таки друге дітище старої дипльоматії — нових держав (Чехія, Польща, Югославія...) на кордонах Німеччини. Але оця остання гарантія, „барієра“ нині для всіх Французів, здається крихкою та дрібною. „Другий раз Вейгана не пішлемо“, а без Вейгана Франція бачила в 1920 р., що сталося з Польщею; в Чехії третина населення німецька і як би у Французів ще й були які сумніви відносно сили спротиву чи певнійше сили наступу чехо-словацької держави, то мається Бенеш, такий випробований приятель Франції, який кожного разу, коли приїзжає в Париж, рацить повести „мирну“ політику відносно Німеччини. І оця третина німецького населення робить з Бенеша переконаного пацифіста. Отже гарантію „союзників“ чи „вассалів“ треба залишити, бо вона непевна. Була в 1919 р. ще надія на иншу гарантію, так званий „пакт піддержки“ антанти, але, відомо, що американський конґрес не ратифікував його, а Англія вперто і при уряді ліберала Льойда Джорджа і консерватора Бонар Лоу і соціяліста Мек-Дональда не хоче чути про такий пакт. Одначе всеж в 1935 р.. Щож робити? І само собою між діячами лівого бльоку виринула ідея згоди з Німеччиною, як єдиний вихід. Про цю згоду багато говорять нині в Европі, але треба подивитися в глиб річей. Що вимагатиме Франція від Німеччини? Признати новий територіяльний статут Европи після 1919 р., себ то урочисте і добровільне визнання зрізання німецьких кордонів. Цілком природно, льогічно й розумно, що на це Німеччина приблизно скаже так: „Територіяльні умови Версайського миру були мені накинуті силою (Diktat!) і тому, що нині ми з Вами одної думки, що „справжній мир“ повинен бути вислідом „вільної згоди“, ревізія трактату є необхідною консеквенцією і підвалиною спокою в Европі“. Цей сільогізм непорушний; проти нього нічого не можна виставити.

Досі Франції про це ніхто не говорить, хоч думають. За те инакше стоїть справа в Англії, де — не треба забувати — керма є в руках партії II-го інтернаціоналу, у якого ревізія трактатів є одним з догматів. І дійсно в Женеві Мек Донельд нараз заговорив про Шлєськ, а „Observer“ 7. вересня пером Гарвена написав „Світова опінія вимагає найвищої реформи — ревізії Версайського трактату“. А минулого тижня (14. IX.) в другій статті Гарвен вже подав навіть плян ревізії цього бідного трактату, який мав бути „найкращим і найсправедливійшим трактатом“.

В Женеві багато говорять нині про роззброєння, безпеку, піддержку і т. и. але всі знають, що суть лежить в тому, як погодити „справжній мир“ з Версайським договором. Чи може комусь здатися природним, що у Німеччини відібрано 84.000 кв. км. і відділено Кеніґсберґ від решти Прусії польським коридором?

За деякий час має зібратися конференція роззброєння. Предметом цієї конференції буде зафіксувати кількість військових сил, яку від нині матиме право виставити кожна держава. Але істнує вже одна держава і не маленька, якої військові сили регульовані § 159 Верс. тр. обмежено кількість німецької армії в 100.000 чоловік і корпус старшин в 4000. Мало того, по томуж договору (це була ідея п. Джорджа і Фош був проти нього) скасовано в Німеччині обовязкову військову службу, а заведено добровільну армію. Отже Німеччина має нині кадрову, професійну армію.

Виходить, що Німеччина, член чи не член Ліги Націй, буде в кращому становищі ніж инші держави з нечисленною армією, складеною з молодих наспіхом обучених кадрів. Тоді знову таки вирине цілком льогічне питання про перегляд військових умовин Верс. трактату. Другі двері для ревізії трактату.

В тійже Женеві Ерріо та Мек-Донельд устно запрохали Німеччину в Лігу Націй. Франція при цьому має на увазі, що—вступивши в Лігу — Німеччина тим самим на цей раз добровільно признає Верс. трактат, якого частиною є статут Ліги. Німеччина, звичайно, нічого не має проти того, щоби вступити в Лігу, але не тільки не дає нової санкції на трактат, а — навпаки — можна бути певним, що ставши членом Ліги, вона негайно піднесе питання про ревізію трактатів. Для цього берлінському кабінетові не прийдеться шукати революційних засобів. 19 точка трактату Ліги Націй звучить: „Зібрання може час від часу прохати членів Ліги приступити до нового перегляду договорів, які стали непримінимими“... Треті двері для ревізії...

Є ще одна держава, що цікавиться Лігою і якою не менше цікавиться Ліга. Це СРСР. Її теж запрохують і вона теж може вступити, але попередньо поставить питання про Версайський трактат, властиво про деякі територіяльні точки нпр. про Галичину, Волинь, Буковину і т. п. Булоб дуже дивно, як би Франція та Англія відмовили в цьому СРСР., політичним спадкоємцям російської імперії, союзниці Антанти. Четверті двері.

Отже ревізія трактатів прийде напевно поза українським народом і поза його діячами, які не зробили навіть того, що могли і що повинні були зробити. Але від Українців західних земель залежить, щоби при цій ревізії здобути найкращі успіхи для себе і щоби після цеї ревізії не треба було повторити з сумом слів Пилипа Орлика „завжди спізняємось“... *Ілько Борщак.*

Дрібні вістки.

Конференція роззброєнь, яка має бути скликана по закритю сесії Ліґи Н. і якої головно домагається Анґлія, згідно з загальним поглядом комісії 12-ти Ліги Н. (для справ роззброєння) принесе великі несподіванки.)

Бенеш домагається у своїому проекті міжнароднього арбітражу, щоби проект увійшов в життя щойно після осягнення реальних успіхів конференції роззброєння. Що тезу підпирає Анґлія всупереч Франції, якій достаточним видається підписання арбітражного протоколу.

Німецький кабінет збереться 28 ц. м. для остаточного вирішення справи відсилки ноти про скинення з Німеччини відповідальности за війну.

Проти визнання Анґлією С. С. Р. Р. зголосила резолюцію президія обєднаних анґл. торговельних палат. З аналоґічною резолюцією виступив союз анґл. промисловців. Анґл. палата громад візвана цими найбільшими торгов. і промисл. орґанізаціями відкинути анґл.-радянську угоду.

Американські банкіри будім то остерегли німецький уряд, що оголошення ноти про скинення відповідальности за війну впливе відємно на підписку нім. позички в Америці.

Вступ Німеччини до Ліги Н. буде предметом нарад засідання нім. кабінету 23. ц. м., перед яким канцлер Маркс прийме представників усіх нім. партій.

Туреччина рішила віддавати на дальше будову всіх кораблів не Англії лише Німеччині. Вважається це великим зростом німецьких впливів на Сході.

В Данії переведено вибори до парламенту. Побідили соціялісти; консерватисти втримали стан посідання, за те багато мандатів утратили центрові ліберали й радикали.

У Болгарії вибухли поважні заворушення з приводу вбивства Тодора Александрова. В сутички поміж сторонниками вбитого й його противниками змішалися державні війська, наслідком чого ситуація ще більш загострилась.

Югославія збільшила знову кількість війська на болгарському кордоні.

Пр. 842/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 204 з дня 14. вересня 1924 р. в артикулі під заголовком: 1) Затяжна справа, а) уступ між словами чи радше його звязку а іначе виглядало, б) речення між словами і польське громадянство а проявити в відкриту, 2) Причинки до „кресових законів“ наголовок між словами: закон в а вісім кільометрів від Дрогобича, 3) „Останні вісти“ в рубриці „Відгомін атентату на Войцеховського“ уступ між словами „Хвіля“ подає документи а документ цеи пос. Рай́х містить в собі єство ад 1) і 2) злочину з § 65 а закона карного ад 3) арт. VII. зак. з 17|XII. 1852 ч. 8. Дзд. узнав доконану в дни 13. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно в найблищім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 16. вересня 1924.

(Підпис вечитний.)

Козацька держава.

Нова державна область на південнім сході С. Р. С. Р.

По донесенням радянської преси, існує проект утворення Південно-Східної Области через обєднання в одну адміністративно-господарську одиницю Кубансько-Чорноморської, Терської і Донської областей, Ставропольської губернії і автономних областей ріжних кавказьких народів на північних склонах кавказьких гір. Мабуть у звязку з цим проектом стоїть також питання про вилучення з меж України частини Донецького басейну і взагалі всіх тих частей бувшої Донської Области, які за часів большевицького правління прилучено до України. Цю справу підніс Південно-Східний Областний Комітет Російської Комуністичної Партії, зустрівши протести зі сторони Губерніяльного Виконуючого Комітету Донецької губ., в склад якої входить тепер згадана територія, і инших українських чинників.

Ця справа представляє для всіх Українців, без огляду на те, де вони живуть, першорядний інтерес. Закреслена проектом Південно-Східна Область — цеж терен нашої національної експанзії на Схід! Тут віддавна розсілося багато українського елєменту, продовжуючи нашу національну територію до підніжя Кавказу. Тому Українці не можуть бути байдужі до того, як улаштовується життя цих просторів, що знаходяться в безпосередньому сусідстві з українською державною територією.

Треба пригадати, що ідея получення бувших козачих областей на цівденному Сході Росії в одну цілість не є нова. Висунула її російська революція, як і всі инші національно-політичні проблєми на території бувшої царської Росії. Конкретні зариси ця ідея почала набирати по большевицькім перевороті. Тоді кубанські і донські козаки, не хотячи підлягати большевицькій власти, проголосили свої области самостійними державами, а одночасно на кавказькім підгірю почали творитися автономні области кавказьких народів. І тоді від кубанських козаків вийшов проєкт получення всіх козачих областей і територій кавказьких народів (на Передкавказю) в Південно-Східний Державний Союз. Одначе ця ідея не зустріла прихильности серед донських козаків. Та й на Кубані неукраїнські елєменти поставилися до неї більше як пасивно. Козацтво в своїй більшости, особливо козацтво донське, окрему державність своїх областей уважало річю переходовою, до часу, доки в Росії не прийде назад „законне“ правительство. Отже не хотіло воно свого мимовільного „сепаратизму“ закріпляти організацією спільної козацької держави, а така власне ціль присвічувала ініціяторам цеї ідеї. Тому хоч Союз був, здається, формально проголошений, але він не увійшов в життя, нічим себе не заявив.

Як відомо, козачі области були головним пляцдармом для всеросійської контрреволюції. Тут організувалася доброволецька армія, звідси стара Росія хотіла привернути старі порядки, свою цілість і неподільність, борючись також з „сепаратизмом“ козачих областей. А що сепаратисти були головно серед кубанських козаків, то ціле вістря тої боротьби впало якраз на Кубанців, яких добровольческа армія уважала такимиж ворогами, як і большевиків, і розправлялася з ними подібно, як і з большевиками, не спиняючись перед убивствами визначних українських провідників (Балабуха), розгоном Кубанської Ради і т. п. Під ударом російської реакції не тільки вмерла ідея Південно-Східного Державного Союза, а також розплилася в общерусскости державність поодиноких козачих областей, добита відтак большевиками за те, що козаки активно піддержували всеросійську реакцію.

Тепер всі козачі области, зазнавши досить великих змін в своїх границях кожна з окрема, належать до Російської Федеративної Радянської Республики. А що вони становлять географічно-економічну цілість, то виникло питання про обєднання їх в адміністративну одиницю вищого порядку, з ширшою компетенцію ніж звичайні губернії і области. Можливо, що цій области буде надано характер автономної республики, длячого є всі дані — географічна заокругленість краю, його природні багацтва, поважне число населення і навіть деяка державна традиція. А що на території цеї области Українці становлять досить поважний процент, а можність збільшення українського елєменту через переселення не є замкнена, то є вигляди, що національне обличя нової державної области — коли не тепер, то з часом — може прибрати цілком український характер. І в цім для нас головний інтерес справи.

Якже в світлі цих перспектив поставитись до питання про відірвання від України Таганрогського округа і частини Донецького басейну?

Ця полоса етнографічно (Таганрогський округ) і економічно (часть донецького басейну) є органічною частиною основної української території, яка кінчається на північнім побережі Азівського моря і у впаду в це море ріки Дону. Отже з культурно-національних і економічних мотивів поворотне прилучення цеї полоси до Донської области (тепер вона належить до Донецької губ. в складі Української Радянської Республики) булоб нічим неоправданим розриванням національно-економічної цілости краю, колиб Донська область далі становила відокремлену адміністративну одиницю і належала до Росії.

Инакше представляється справа, коли Донська область разом з иншими областями на Передкавказю становилаб цілком окрему державну одиницю. З огляду на те, що український елємент на всій цій просторони і тепер є досить сильний, що робить вигляди на український характер краю, то на прилучення до проєктованої Південно-Східної Области Таганрогського округа і частини Донецького басейну можнаб дивитись, як на зміцнення тих виглядів, через збільшення українського населення в области і звязання її економічних інтересів з інтересами України. Отже з національно-політичного становища прилучення згаданої пограничної полоси України до Південно-Східної Области булоб навіть вказаним.

Приналежність цеї полоси до України не розвязує питання заокруглення нашої етнографічної границі від Сходу і Півдня. Поза Україною лишається майже чисто українська Кубань і українські етнографічні оази в Ставропольській губ. і на цілім Передкавказю. Кубань важко получити з Україною, бо вона не має з нею безпосередньої стичности. Коли би цей момент можна було зігнорувати, то важче зігнорувати другий момент — розірвання географічної і економічної єдности цілого Передкавказя, коли би виділилось з нього українську Кубань і прилучено до України.

Отже мусимо погодитись з тим, що українське населення на Передкавказю буде жити окремим від України життям, яке означує географія і економіка цього краю. В наших національно-політичних інтересах тільки є, щоби цей край по державній традиції царської Росії не звязувано штучно з Росією теперішньою, з якою він економічно і навіть національно не має нічого спільного. І з цього погляду збільшення українського населення в Південно-Східній Области, поширення там сфери наших національних і економічних інтересів є немаловажною справою. І тому, коли би не вдалося залишити в складі України Таганрогського округа і частини Донецького басейну, то не треба дуже й журитися, як вони відпадуть від неї, але при умові, що увійдуть в склад Південно-Східної Области як окремої державної одиниці, злученої не з Росією, тільки з Україною!

При нагоді зорганізування Південно-Східної Области можна і треба вилучити з теперішньої Донської области північну її частину, до ріки Калитви на Заході і за залізничу лінію Ліхая—Царицин на півдні і прилучити до Царицинської губ., до якої вона допасовує економічно і етнографічно, як губернії й так зложеної в переважній части з території бувших донських козаків. Таким способом російський елємент в Південно-Східній Области дещо зменшивсяб, а при евентуальнім прилученню до неї Таганрогського округу і частин Донецького басейну збільшивсяб елємент український і це запевнилоб Українцям належний вплив в цілій области. До Південно-Східної области, як державної области вищого порядку, повинні належати не тільки дрібні автономні области на підступах Кавказу, а також більша розмірами Дагестанська автономна республика, що займає переважну частину Каспійського побережа.

В зазначених межах Південно-Східна область малаб около 300 тисяч кв. км. простороні і около 7·5 міліонів населення, в тім на автономні области кавказьких народів, разом з Дагестаном, приходиться 90 тисяч кв. км. території і около 1·7 міліонів населення, а решта простороні є занята Українцями і Великоросами, з невеличкою примішкою инших народів.

А. В.

До визнання Радян. Союзу Мадярщиною.

Ми вже повідомляли два дні тому, що поміж радянським послом у Берліні Крестінським і мадярським уповноваженим делєгатом Коломаном Канія прийшло до порозуміння щодо навязання радянсько-мадярських дипльоматичних і господарських взаємин. Дальші відомости кажуть про вражіння, яке на Мадярщині зробило півофіціяльне оголошення про заключене порозуміння щодо признання рад. влади. Торговельні й промислові мадярські кола прийняли цю вістку з вдоволенням, сподіючись оживлення торгов. руху й промислових підприємств; теж саме аґрарні кола не є проти визнання большевиків, домагаючись лише певних політичних і господарських ґарантій. За те найбільш впливові політичні сфери глядять на цю акцію уряду дуже скептично й уряд матиме до побореня великі труднощі, поки зможе остаточно перевести в життя вище згадану, поки що ще необовязуючу, умову. Отже виходить, що навіть і чисто торговельні мадярсько-радянські взаємини залежать передусім від умовин чисто політичного характеру.

Теж саме мадярська преса не займає одностайного фронту у справі визнання рад. уряду, годючись здебільша у тому, що момент на такий міжнародній акт вибраний мадярським урядом дуже нефортунно. Бо саме тепер в Рад. Союзі підноситься знову хвиля кривавого терору, а повстання у Грузії й відомі спроби інтервенції Ліги Націй, рекомендовані державами Антанти, знову трохи відсунули зближення заходу з большевиками.

Вістки про закулісову роботу в мадярсько-радянських переговорах кажуть про велику ролю в цій акції б. мадярського міністра Густава Ґраца, який стоїть на чолі мадярсько-російського торговельного Товариства, і який має певний досвід у переговорах з большевиками ще з часу берестейських мирових переговорів, у яких брав діяльну участь.

Визнання de iure Союза С. Р. з боку Мадярщини й навязання поміж цими краями господарських взаємин тому звертає на себе більшу увагу політичного світа, ніж таке визнання з боку якоїсь иншої держави, бо Мадярщина, перейшовши коротку еру комуністичного правління Беля Куна, була відома зі своєї націоналістичної агресивности. І коли нині до порозуміння з большевиками змагає той самий начальник мадярської держави Горті, якого імя нерозривно звязане з періодом кервавого білого терору, то воно вказує лише, наскільки уляглись пристрасти й узяв верх здоровий політичний розум у всіх тих державах, які не словами а ділами бажають собі повороту до нормальних відносин, що уможливилиб у першій мірі санацію скарлоратілого й хворого господ.-економічного европейського орґанізму.

Ліквідація повстання Грузії?

Становище Туреччини до подій на Кавказі.

Останні відомости з Баку, оголошені в льондонській пресі, кажуть про безпощадну різню, якою червоні війська значать свій протинаступ. Армія Буденного буцімто нанесла Грузинам важку поразку. Радянські війська зайняли Кутаїс і приближаються до Тифлісу. Навпаки в Азарбейджані повстання розростається. Усяка комунікація з Тифлісом перервана. Наскільки вірити московській „Правді“, то радянський грузинський уряд мав ще перед повстанням відомости, що провідники грузинської протибольшевицької еміґрації мали наряду з Думергом, Ерio й иншими французькими державними діячами. Та сама „Правда“ оголошує листа лідера французьких соціялістів Реноделя до відомого з мартової петроградської революції грузинського діяча-соціяліста (меншевика) Церетеллі, в якому Ренодель висловлює надію, що недалекі переговори про юридичне признання радянського Союза дадуть державам можливість вміщатися в ґрузинську проблєму.

В звязку з подіями на Кавказі анґорський кабінет радив на надзвичайному засіданню над новою ситуацією. Начальник турецького ґенерального штабу ґен. Февзі-паша відчитав звіт Мустафи Кемаля-паші, який виїхав до Трапезунту для перегляду військ на турецько-радянській границі.

Турецький кабінет рішив зберігати повну невтральність. Однак одночасно зазначено, що всі турецькі народности співчувають мусульманам, які взяли участь у повстанню, та з особливою симпатією відносяться до повстанців Татар і Азарбейджанців. Багато турецьких старшин виїхало до Баку, щоби фахово допомогти повстанцям. Пригадують тепер знову старий плян Енвера-паші й Джемаля паші про створення із Кавказу, Персії і Туркестану одної самостійної держави. Однак Туреччина рахується з тим, що теперішнє повстання на Кавказі може бути здавлене й що взагалі в нинішних умовинах Туреччина не може активно підтримати повстання.

А проте в Туреччині живий рух військових частин. Приїзд до Анґори й околиць межуючих з рад. кордоном заборонений.

На скільки правдивими є тріюмфуючі голоси радянської преси про здавлення повстання на Кавказі, слід ще підождати на інформації з ґрузинських закордонних кол.

„Визволення" за новими виборами.

У найновійшому краківському „Часі" (з 20. н. м.) находимо таку вістку з Варшави:

„Związek polskich stronnictw ludowych" на нарадах 16. ц. м. вибрав для ділових питань комісію, якої завданням є виготовити плян санації ріжних фахових справ (?). Крім цього партійний польський клюб прийняв низку постанов у справі „кресів" ствердживши м. и., що йменування генералів на становища воєводів є незгідне з конституцією і лише дразнить місцеве населення. Клюб взиває уряд до негайного відкликання генералів. Державний підсекретаріят „для кресових справ" повинен бути уконституований при президії ради міністрів а не при міністерстві внутрішніх справ. Номінація держ. підсекретаря повинна йти в порозумінню з представниками „кресових" земель. Поміж прийнятими резолюціями находиться резолюція з домаганням розпуску сойму й розписання нових виборів.

Похід на українські школи.

Фабрикація польських шкіл.

В останніх днях серпня ц. р. доручено 3 Громадам чортківського пов. а саме в Мухавці, Давидківцях і Павшівці, майже однозвучні рескрипти кураторії львівського округа, якими на основі мнимих ухвал громадських рад скасовано істнуючі в тих громадах 2-кл. народні школи з українською викладовою мовою і на їх місце креовано школи з польською викладовою мовою. Проти всіх тих рескриптів внесли дотичні громади протести до повітової шкільної ради і кураторії, як також рекурси до Міністерства В. і П. О., в яких категорично заперечили, наче би колинебудь такі ухвали громадських рад, на які згадані рескрипти покликуються, були прийняті. Найенергічнійше поставилася до цієї справи громада Мухавка, якої громадська рада на засіданню з 24. VIII. ц. р. повзяла ухвалу, в якій стверджує, що покликаної в рескрипті ухвали не прийнято, а радше її фальшиво записано. Відпис дотичного протоколу подаємо в буквальному тексті.

Odpis.

Protokół z posiedzenia Rady gminnej w Muchawce z dnia 24. sierpnia 1924. Obecni: Tymiński Mikołaj, komisarz rządowy, Barycki Sydor zastępca, Kardynał Wasyl, Bodnarczuk Petro, Wasyłyszyn Dmytro, Osadciów Jan, Rekusz Antoni, Tymiński Jakób, Maluk Danyło, Dutczak józef, Pastuszczak Józef, Wasyłyszyn Jakób, Sołtys Józef, Kardynał Dmytro i Kowcun Michał. Naczelnik gminy konstatuje, że radnych należycie o dzisiejszem posiedzeniu zawiadomiono i obecny komplet jest prawomocny do powzięcia uchwał. Porządek dzienny: Unieważnienie protokołu i uchwały Rady gminnej z dnia 20. maja 1924 w sprawie zaprowadzenia w tut. szkole dwuklasowej języka wykładowego polskiego. Po odczytaniu protokołu z dnia 20. maja 1924 i po dyskusji uchwalono: Rada gminna w Muchawce na posiedzeniu dnia dzisiejszego unieważnia i anuiuje uchwałę z dnia 20. maja 1924 z tej przyczyny, iż uchwała powyższa nie była odczytana radnym i nie była zgodnie zaprotokołowana, albowiem powyższej uchwały wogóle radni nigdy nie powzięli. Powzięto tego dnia uchwałę, ale całkiem innej treści, której w protokole nie zapisano, względnie zapisano ją fałszywie. Wobec czego zebrani członkowie Rady protestują przeciwko zarządzeniom władz szkolnych zmieniających w 2 kl. powsz. szkole język wykładowy ruski na polski, oraz protestują przeciw połączeniu obu szkół w jedną i uchwalają wnieść odpowiednie protesty do Rady szkolnej powiatowej i do Kuratorji okr. szk. Lwów, a to w drodze pisemnej oraz przez wysłanie odpowiedniej deputacji przedstawiającej prawdziwy stan sprawy. Po odczytaniu powyższego protokołu jako zgodnego z powziętymi uchwałami, wszyscy obecni podpisali. Muchawka, dnia 24. sierpnia 1924. Mikołaj Tymiński mp., Sydor Barycki mp., Wasyl Kardynał mp., Jan Osadczuk, Josyp Dutczak, Mytro Wasyłyszyn, Michał Kowcun, Mytro Kardynał mp., Petro Bodnarczuk mp., Jakób Wasyłyszyn, Danyło Maluk, Stefan Pastuszczak, Antoni Rekusz mp., Józef Sołtys mp., Jakób Tymiński mp., Tymiński Mikołaj mp. Pieczęć gminna (Urząd gminny Muchawka).

За громадською радою пішли солідарно і батьки дітей обовязаних ходити на науку, які в перших днях вересня зібралися гремяльно перед школою, та через своїх делегатів заявили директорові і цілому учительському зборові, що так довго не будуть дітей посилати до школи, доки не буде назад привернена українська викладова мова. Тут треба запримітити, що згадані громади в переважній більшости українські, та що наказними війтами поставлено самих Поляків.

Слідком за вказівками згори пішла на днях і прибічна рада громадська в Базари (чисто українському селі!), яка ухвалила рівнож польськими голосами завести в місцевій українській школі польську викладову мову і то проти протесту українських радних, з яких одного зумисне на це засідання не запрошено, щоби таким робом одним голосом узискати більшість. Проти цеї незаконної ухвали внесли радні Українці рекурс до Повітової Ради. Найкраще булоб переносити такі справи, в яких явно зачіплено карний кодекс, поза рамці урядових зносин з самими шкільними властями на прилюдне судове форум.

Перед польським судом.

Процес д-ра Я. Селезінки.

(Третій день розправи.)

Розправа почалася сьогодня з одногодинним опізненням. Приступлено знов до відчитування актів із процесу проти посуджуваних за вбивство Твердохліба. Прочитано всі зізнання Дзіковського, які він кілька разів складав на поліції і в суді. Сам Дзіковський, як відомо, перед самою розправою загадково втік.

Прокуратор д-р Гіртлєр ставить внесок на дальше відчитування відозв і летючок, які були поширювані у Східній Галичині перед виборами до сойму, перед стяганням данини і перед та в часі конскрипції, а які мали на меті бунтувати нарід проти участи у конскрипції, виборах і взивали до неплачення данини. Таких відозв а також витягів з ріжнородних судових актів і актів прокуратора зі Стрия, Станиславова, Золочева, Тернополя, Калуша, Перемишля, Самбора, Коломиї і т. д. нараховує прокуратор 19 штук і пропонує їх відчитати.

Д-р В. Старосольський заявляє від імени оборони, що оборона не противиться відчитанню всіх намічених прокуратором актів тому, бо вони відносяться до того, що було перед 14. березня 1923 р. А оборона не перечить того факту, що тоді а особливо в 1922 р. був стихійний рух населення, що проявився назовні у численних актах відруху на окупаційний режім.

Д-р М. Глушкевич ставить внесок на відчитання польського закону з 28. липня 1924 р., яким Польща ратифікувала і тим самим признала обовязуючим її Санжерменський договір. А далі ставить він внесок на відчитання 91. і 92. статті Санжерменського, ратифікованого Польщею договору, які говорять про те, що Австрія (91. стаття) зреклася прав до Сх. Галичини на користь держав Антанти і про те (92. ст.) що ніякого з мешканців одержаних по Австрії країв не можна потягати до відповідальности за його політичну діяльність від 1914 р. Прокуратор тому внескові не противиться а противно предкладає від себе польський переклад 92. статті того договору.

Председатель заряджує відчитування всіх тих актів, і дотичних статей Санжерменського договору і польського ратифікаційного закону з 28 липня 1924 р. Читання того всього тягнеться до 12 год. в полудне, по чім слідує перерва на пів години.

По перерві председатель відчитує питання, які трибунал вистилізував до суддів присяжних.

Питання такі:

I (головне) трактує про переступство відомого 58 § карного закон — державна зрада. Воно звучить: „Чи винен д-р Ярослав Селезінка, що через приналежність до Української Національної Ради і до Уряду д-ра Петрушевича ділав разом з иншими виконавцями від грудня 1919 р. як провідник в тому напрямі, щоби при допомозі організованих боївок проти польської держави та її влади а також через підбурювання проти них населення спричинити небезпеку для польської держави із зовні та викликати заворушення і домашню війну внутрі.

II. питання поставлене на випадок заперечення I. (головного) трактує про злочин 59 §. Воно звучить також як попереднє за винятком того, що тут закидується обвинуваченому вже не провідну а дальшу участь так сказати посередню в тих самих злочинах.

III. питання (також головне) трактує про переступство 87 §. На випадок заперечення обох попередніх, судді присяжні мали би відповісти на те третє в тому напрямі, чи не завинив обвинуваченій в тому, що шляхом небезпечного ділання проти держави, нарушуванням публичного спокою, поширюванням відозв, називанням в них деяких ненависних йому осіб, він був причиною смерти Твердохліба.

Ні прокуратор, ні оборона не вносять ніяких поправок ні додатків у стилізацію цих питань, через що питання приймаються і до голосу приходить прокуратор.

Прокуратор говорив цілу годину. По нім говорив обор. Др. Глушкевич. Промову свою закінчив він о год. 3 і 10 мінут.

Дальший тяг розправи начинається о 5-ій год. пополудні. Промови оборонців надрукуємо завтра.

* * *

По перерві розпочаласа розправа точно о 5. годині при переповненій публикою салі. На промову д-ра Глушкевича реплікував прокуратор Гіртлєр. Йому у відповідь промовляв д-р В. Старосольський. Потім слідувало поучення суддів присяжних председателем радн. Анґельським.

Судді присяжні удалися на нараду. Публика виступила на коридор. У всіх на устах було питання: „Чи засудять?". „Напевно звільнять!" — казали деякі.

Нарешті після довгих нарад судді присяглі вернули. На салі величезна тишина — все жде в напруженню відповідей суддів на поставлені їм питання.

На перше питання: 11 голосів „ні!" — 3 голоси „так!". Саля приняла це відруховим „ах!". На друге питання: 9 голосів „ні!" 3 голоси „так!".

На третє питання: 9 голосів „так!" а 3 голоси „ні" за виключенням з того питання слів: „А наслідком того наступила смерть Твердохліба". Публика приняла це з крайнім виразом здивування, що й виразила відруховим шепітливим шепотом. Ввели на салю обвинуваченого і закумунікували йому ту відповідь.

Прокуратор звернувся до трибуналу, щоби той при вимірі кари взяв за облегчуючу обставину те, що обвинувачений не був караний, а за обтяжуючі обставини те, що обвинувачений ділав злосливо в напрямі спричинення небезпеки для Польщі шляхом підбурювання до публичного насильства.

Трибунал удався на нараду. І по довгій нараді вкінци явився та закомунікував, що вимірив обвинуваченому кару

2-ох літ тяжкої тюрми

загострюваної що кварталу твердим ложем. До кари враховується слідчу вязницю (7 місяців). На основі амнестії дарується третину кари (8 місяців). Остається отже обвинуваченому ще 9 місяців тюрми до відсиджения.

Оборона поставила внесок на випущення обвинуваченого на вільну стопу і зажадала 3-х днів до надуми, щоби обвин. міг рішитися, чи засуд приняти, чи не приняти.

З огляду на те, що один член трибуналу вийшов вже зі Суду, трибунал не міг полагодити справи випущення Селезінки на вільну стопу Оборона заявила, що звернеться за тим до Палати радних.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Нові диверсійні напади.

В остріжському повіті на власника села Милятина напало 30 озброєних людей. Підпалили фільварок і вернули за границю. — 15 озброєних людей напало на двір у Могилянах. Застрілили дозорця і забрали коні. — До кількох дворів прийшли присуди смерти. Кількох землевласників покинули маєтки. Застрілено власника маєтку Покришки, Сікорского.

Кн. Кирило — царем.

Вр. Альг. Цтг. з Льондону: Б. в кн. Кирило підписав проклямацію, в котрій проголосив себе царем Росії. Зробив це за порадою визначних російських еміґрантів.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (210) число нашого часопису сконфіскувала польська прокуратура за чотири уступи вступної статті п. з. „Картка з минулого".

— **Календар „Просвіти" на 1925 рік.** На книгарських полицях появився черговий календар „Просвіти" в прекрасній обгортці рисунку молодого ґрафіка Павла Ковжуна. Сьогорічний календар, в якому поруч календаріюму находимо літературно-наукову частину п. з. „До праці", займе своє традиційне місце на столі кожної української хати.

— **Здемасована денунціяція.** На основі доносу польської поліції в Монастирисках, переведено свого часу ряд арештувань серед пластової молоді в Монастирисках і Бучачі, під замітом приналежности до комуністичної орґанізації. Арештованих посаджено в станиславівську тюрму, де вони просиділи місяць. А отсе відбулася перед станиславівським судом розправа проти тих „злочинців". На розправі вийшла на яв безосновність поліційної денунціяції, супроти чого усіх обвинувачених звільнено. На маргінесі цеї розправи пише м. и. „Дзенник Людови": Треба запитати, що таким драптюхам станеться, які підлими доносами наражують громадян на тяжкі переходи. Польща не ріжниться нічим від давної Росії, де лотри-поліцисти терроризували населення"...

— **Важне для учеників середніх шкіл.** Польське міністерство віроісповідань і просвіти, розпорядком з дня 8. марта 1923 р. дозволило, щоби ученики IV. і V. кляси середніх шкіл, які дістануть недостаточну ноту з одного предмету, переходили без утрати року до безпосередно вищої кляси середньої школи иншого типу, о скільки в школі того типу в IV. чи V. клясі не вчили цього предмету, з якого ученик дістав недостаточну ноту. Натомість такий ученик мусить зложити вступний іспит до даної кляси з обсягу ріжниці наукових програм, при чому вимоги того іспиту повинні бути обмежені до матеріялу, який мусить ученик опанувати для користування наукою в школі, до якої перейшов. Для приміру наведемо випадок, в якому ученик гуманістичної ґімназії дістав злу ноту з латини. Він може перейти до вищої кляси математично-природописної ґімназії, коли одначе доповнить матеріял з фізики. І навідворот.

— **Зачинається.** Вшехпольські ґазети, які доносили первісно про кинення нешкідливої „петарди" під віз през. Войцеховского і застановлялися над „каригідним жартом", тепер оголошують про „благодарні богослуження", які мають відбутися у Львові з приводу „спасення життя президента" і т. д. Рівночасно ті самі часописи доносять, що львівська поліція перевела ряд ревізій в „домах вибітних дзялачи антипаньствових"... „подобно навет з дужим результатем". Одним словом — зачинається.

— **Штайґер... „комуністом".** Так бодай хоче „Ґазета Цодзенна", яка не може того переболіти, що Штайґера не розстріляли. Вона впевняє, що в останніх годинах (!) дістала львівська поліція „сензаційні документи", з яких має виявитися, що „замаховец" Штайґер був у контакті з львівськими комуністами.

— **Під охороною жандармського одностроєю.** Нічю з вівторка на середу, до поїзду, яким їхав купець з Лукова Маншпайзер всів якийсь „пшодовнік", який зажадав від М. легітимації. Заквестіонувавши його документи, заквестіонува-

вав разом з ними 383 золотих і 6 долярів. На станції в Парчеві „шподовнік“ висів з „арештованим“ і завівши його в темну улицю, стрілив до нього двічі і втік. Машиніста відвезено тяжко раненого до шпиталю.

— **Напад бандитів.** Дня 28. м. м. напало на двір в Станах під Ніском кількох замаскованих бандитів. Стероризувавши власників двора Бараньских, зграбували 1900 золотих і втекли.

— **Саботаж у Варшаві.** Невідомі люди підпалили оноді двічи військову фабрику шкір у Варшаві. Пожежу потушено.

— **Нужда.** Жебрачка Фані Шіфер, яка з дитиною на руках ходила по улицях за милостинею, принесла оноді свою дитину на поліцію мертвою. Дитина вмерла від голоду і стужі.

— **Замкнення варшавського „Людового Університету“.** На основі рішення польського міністерства внутрішніх справ замкнено у Варшаві Товариство „Університет Людови“ за „стверджену протидержавну діяльність“.

— **„Чистий інтерес“.** Польський Банк. як ліквідатор П. К. К. П. відсилає транспорти вольських марок до Влоцлавка, де їх переробляють на пакунковий папір. Фабрика платить таку ціну, що покриває видатки а навіть дає певну надвишку.

— **Страйк пекарів у Варшаві.** У Варшаві страйкують пекарі уже другий тиждень, на чому користають паскарі, що продають хліб і булки ледви не на вагу золота. В кругах тих „промисловців“ переведено ряд арештувань.

— **Конґрес глухонімих.** В днях від 16. липня до 1. серпня відбувався в Будишині на Чехії конґрес глухонімих. Зі звідомлень, зложених на конґресі виявляється, що Чехія має 15.000 глухонімих та 17 інститутів для них нещасливців. В тих інститутах образується в ріжних ремеслах 1.400 дітей.

— **Свободолюбна Варшава.** Що Варшава не є ніяка колтунська як би хто думав, та що вона може здобутися навіть на дуже шляхотні жести, головно коли не нічого не коштує і нікому не зашкодить доказом того „братерський привіт і бажання скорої побіди в боротьбі за незалежність“ під адресою... Грузії, які вислано на руки Ноя Жорданія.

— **Дезерція в П. П. С.** Бувший бурмістр Лодзі Ржевскі, один з помітних діячів П. П. С. в звязку з завішенням його прав як члена партії, виступив з партії цілком.

— **Убийство грузинського митрополита.** З Парижа доносять, що совітські війська убили 78-літнього грузинського митрополита Назарі, що резидував в Кутаїсі.

— **За обиду уряду пана Вітоса.** Редактора варшавського тижневика „Визволенє“ Михайла Рога, засудив варшавський суд на три тижні тюрми за виступи проти уряду Вітоса в статті „Братовбийці“.

— **Нові находки в Єгипті.** З Каіро повідомляють, що поблизу пірамід Сакхара найдено два гроби з епохи третьої династії. Є вони памятниками найстаршої єгипетської архитектури.

— **Катастрофа в камінеломі.** З Нью-Йорку доносять, що в Каліфорнії усунувшася гора над камінеломом, в якому працювало багато робітників.

— **Українська сцена в Станиславові.** Нам пишуть: Відомого директора театру режісера п. Орла-Степняка вдалося заангажувати Управі Українського Театру в Станиславові в характері сталого артистичного директора, режісера та інструктора. П. Степняк почав вже з початком вересня свою працю. Станиславівське громадянство повинно горячо поперти як моральною так і матеріяльною підмогою зусилля Управи Театру та його артистичного керманича в напрямі піднесення української сценічної культури в Станиславові. П. Орел-Степняк провадив, як відомо, в останніх літах Театр ім. „Просвіти“ у Львові а опісля власний театр в Коломиї з дуже гарним успіхом. Тепер є пекучою потребою співпраця всіх свідомих, талановитих одиниць на полі сценічного мистецтва з огляду на будову нової театральної салі на площі „Українського Сокола“ в Станиславові при вул. Третього Мая. Сподіємося, що станиславівські громадяне сповнять свій обовязок та не дозволять упасти одинокому українському театрові в Станиславові. (*р.*)

Відгуки університетської справи.

З листів до Редакції.

Лист сен. С. Шелухина.

В звязку з тією самою справою одержали ми листа від п. сен. С. Шелухина, який вже в цілости поспішився видрукувати „Гром. Голос“ — навіть з помилковою датою 14. серпня, замісць 14. вересня. П. сен. Шелухин пише:

„В статті „Затяжна справа“ (ч. 202 „Діла“) надруковано, що пп. Студинський, Чайківський та Роман Смаль-Стоцький приїздили до Праги в справі українського університету в Галичині і „27—31. серпня відбулася в Празі конференція їх з професорами пражського українського університету“. Сим, як професор сього університету, заявляю, що ніякої конференції вказаних осіб з професорами пражського українського університету не було. Гадаючи, що до мене може не дійшла оповістка, я не вірив і установив, що й инші професори-Українці на такій нараді не були і нічого про неї не знають. Виходить, що коли щось і було, то се радилася якась група сепаратно і таємно од своїх товаришів, криючись од професорської колегії українського університету в Празі“.

Дальше п. сенатор досить різко звертається проти „галицьких сепаратистів“ і кінчить:

„Нехай панове сепаратисти подумають, а громадянство розважить: а що булоб, колиб ті українські професори, до яких торік і позаторік Поляки справді і серіозно зверталися з належними уповноваженнями, згодилисяб на їх пропозиції вести переговори про заснування українського університету в Луцьку або Володимирі Вол.! Але українські професори не робили а сього таємниці од своєї колегії і зреклися сепаратистичних переговорів во імя української соборности і національної солідарности, якої привінціялісти й сепаратисти на ділі взагалі не визнають. Треба думати, що після позитивного вирішення про український університет на Волині — тепер навіть не піднімалосяб питання про університет в Галичині. Такі сепаратистичні та ще й таємні виступи руйнують всяку солідарність і єдність в національних справах. Вони шкідливі перш за все для українського народу в Холмщині та Волині, а разом і в Соборній Україні“.

Цей лист п. сен. Шелухина вимагає деяких заміток з нашого боку. П. сенатор своїм листом хоче зробити враження, що ніби-то йому невідомо, з ким саме говорили пп. Студинський, Чайківський та Роман Смаль-Стоцький. Що свою неосвідомленість базує він на „Ділі“, яке написало, що „27—31. серпня відбулася в Празі конференція згаданих трьох професорів з професорами пражського українського університету“. Одначе п. сенатор пропускає, що в тій же самій статті на початку написано також, що п. Роман Смаль-Стоцький, взявши на себе місію польських урядових чинників, „явився спершу у Празі з метою довідатися про думку б. австрійських професорів і доцентів“. Отже з контексту ясно, з якими саме професорами пражського українського університету говорили пп. Студинський, Чайківський та Роман Смаль-Стоцький. А колиб і це не вдоволяло п. сенатора, то в ч. 200 „Діла“ з 10. вересня була видрукувана відповідь тих професорів на варшавський протокол за їх повними підписами.

Щож торкається „сепаратизму“, то може й краще, що справа не стала соборною. Бо при „сепаратистичному“ трактуванні вона вже застрягла, а при „соборному“ могла воловодитися в безконечність. Дивує нас теж, що п. сенатор зовсім поважно відноситься до торічних польських помислів про заснування українського університету в Луцьку чи Володимирі. Цей помисл такий далекий від всякої серіозности, що український народ Галичини не поніс би був з того приводу ніякої шкоди, як тепер не понесе шкоди з приводу нових польських „заходів“ український народ Холмщини та Волині.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

На „Рідну Школу“ зложив Вп. Галібей Михайло у Львові 50 зол. і кличе: Михайла Стефанівського, Теодора Преторіюса, Теодора Голіяна, Івана Кузьмича і Глинчака Івана з тим, щоби крім зложення такої самої квоти викликали по 5 своїх знакомих. Вп. Жертводавцеві щире українське Спаси-Біг. — *Головна Управа У. П. Т.* 481

Загальні Збори Окружного Відділу Взаїмної Помочі Українського Учительства в Долині відбудуться в неділю 28. вересня 1924. о годині 2. пополудни в салі „Української гімназії“. Просимо все українське учительство Долинщини і Рожнітівщини точно і в комплеті прибути! — *Видїл.* 485 1—1

Надзвичайні датки на „Рідну Школу“ У. П. Т, Тов-а. На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в зол.: Гр.-кат. бурштинський деканат 102·58, Чит. „Просвіти“ Олешичі 60, Кружок У. П. Т. Турка (з вечерниць) 51·50, Ст. Іванчишин Опідь 40; по 20: В. Сімків Болехів, А. Волошин Ярмолівка; по 10: А. Курчак Добромиль, І. Нацяк Баличі дол., Коопер. „Взаїмна Поміч“ Івачів Гор., о. О. Тимкевич Рибник, о. А. Сірецький Газрилівка; по 5: о. М. Дрогомірецький Надвірна, В. Моніцібович Лісько, О. Хомякевич Самбір, В. Стечишин Самбір. Вп. Жертводавцям складаємо щиру подяку. — *Головна Управа У. П. Т.*

На „Рідну Школу“ зложили учениці жіночої учит. семинарії У. П. Т. в Коломиї 100 зол. і кличуть: жіночу гімназію У. П. Т. і мужеську держ. гімназію в Коломиї та всі гімназії і учит. семинарії в краю. За жертву складаємо щиро-сердечну подяку у. — *Головна Управа У. П. Т.*

Співаків-хористів у Львові, які зволять приняти участь в хорі на концерті інвалідів дня 4. X. п. р. просимо негайно подати свої імена та адреси в домівці інвалідів Руська 3|I. Перша проба хору буде оголошена в часописах. — *Комітет.*

Торговельні курси: однорічний для абітурієнтів середніх шкіл і піврічний для тих, що покінчили бодай народну школу починаються в Торговельній Школі Тов-а „Просвіта“ у Львові, вул. Корнякгів ч. 1., дня 1. жовтня 1924 о год. 4. попол. Вписи вслід Міністеріяльного розпорядку мусять бути довершені до дня 25. вересня п. р. 466 2—3

Дрібні оголошення.

Д-Р ОСТАП КОПЦЮХ, адвокат в Буську, глядає вправного конціпієнта, по можности з правом субституції. — Посада до обняття зараз. 478 1—3

ЗРЕДУКОВАНИЙ учитель пошукує лекції з народніх шкіл, виділових і I-ої та II-ої кл. гімн. Зголошення слати: Дорош. Медведівці п. Бучач. 472 2—3

ШУКАЮ солідного інструктора для хлопця. Переробити 4. клясу гімн., повторити 3. клясу гімн. Листи і услівя: посте рестанте Турка н|Стрием для о. Иосифа Ільницького. 470 2—3

УЧИТЕЛЯ без посади на село для семинаристки пошукується. Зголошення К. Островський, Львів, Вірменська 3. 467 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р Михайло БОДНАР

веде адвокатську контору

В КОСОВІ в хаті Хаїма Камілла.

462 2—2

Отсим маємо честь пригадати всім інтересованим, що право репродукції і продажі образів **Св. Иосафата** кисти артиста Сосенка прислугує виключно **Тов-у „Достава“ ЛЬВІВ, вул. Домінїканська 11/I.** З огляду на це **не вільно нікому** без відома Тов-а „Достава“ таких образів для зарібку **копіювати, наслідувати** ні їх **розпродувати.**

Дирекція Тов-а „ДОСТАВА“

480 Львів, Домінїканська 11/I.

Оголошення.

Загальні Збори Тов-а „Філія Просвіти“ в Новім Санчи

відбудуться дня 29. вересня 1924 о 2-ій годині попол. в власній кімнаті, на котрі всіх членів запрошує Виділ Товариства.

Новий Санч, 19-го вересня 1924.

Яворський Василь,
голова.

482 1—1

Подяка.

Неумолима смерть забрала нам Найдорожчого Мужа і Батька бл. п. **Андрея Батюка**, упр. школи в Оглядові. Прибита тяжким горем родина дякує з цілого серця Вп. П. Березинським з Оглядова, як рівнож Вп. П. Галущакам з Опілька, та місцевим учительським силам Вп. О. Грицаківній і Вп. П. Макітрі, що в часі тяжкої і довгої недуги навідували та потішали Покійного і родину. Дякуємо Впр. Отцям о. Березинському з Оглядова, о. Др. В. Пелліхови з Радехова, о. сов. Казанівському з Нивиць, о. Набережному з Опілька, о. Пришлякови з Кривого і кс. Лесьньовскому з Лопатина, що були ласкаві взяти участь в похороннім обряді. Дякуємо щиро Впр. о. Березинському, Впр. о. Др. Пелліхови, Вп. Бжежанському і Вп. Сполітикевичеві за виголошення надгробних промов. Дякуємо сердечно Вп. П. І. Тройнарові, ісп. шк. пов. в Радехові як і всім Вп. Товаришкам і Товаришам Покійного, що не пожалували труду — та численно явились на похороні, щоби віддати Покійному послідню прислугу. Вкінци дякуємо щиро місцевим громадянам і громадянкам за вияви співчуття та поміч при уладженню похорону. Всім, хай Всевишний стократно нагородить.

Оглядів, дня 15. вересня 1924.

Михайлина Батюк вдова; *Стефанія, Іван, Володимир, Геня, Ромко, Зося, Міросьо* діти. 477 1—1

Річинець Загальних Зборів

відпоручників АЕпарх. Клира для справ вдовичо-сиротинського фонду.

Згідно з предложенням Комісії вдовичо-сиротинського фонду, Митрополичий Ординаріят скликує силою § 9. статута Всч. Відпоручників АЕпарх. Клира на загальні збори в справах цього фонду до Львова на день 29. IX. 1924 в салі Музея Дух. Семинарії при вул. Коперника ч. 36.

Всч. о. Настоятелі деканатів переведуть вибір відпоручників кондеканального клира на Загальні Збори. Вибраним відпоручникам належить виставити грамоту його вибору для легітимації на Загальні Збори.

По відправі св. Літургії о год. 8 і пів в семинарицькій Церкві при вул. Коперника ч. 36. зберуться Всч. о. Відпоручники в салі Музея на Загальні Збори. 465 2-3

МАШИНИ до виробу цементових дахівок, форми до бетонових рур, хрести, громозводи, вікна до церков і всілякі роботи слюсарські виготовляє

МИХАИЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ львів, вул. Варстатова 10. (між вул. Кордецького і Рицерською).

479 1—6

Знаний зі солідности маґазин мужеських і жіночих новоетей

И. ЗІХЕРА

площа Капітульна ч. 3. проти катедри

поручає на осінно-зимовий сезон: спеціяльний вибір найновіщих рукавичок і панчіх. Мужеське жіноче і діточе білля. Трикоти Єгера-Бенґера. Реформи ниткові fil d'cosse і вовняні. Краватки готові і до вязання. Перфумерія і біжутерія.

Великий вибір! **Приступні ціни!**

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельської фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМҐАРИ

на мужеські одяги, жіночі костюми, реверенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливіщого для мущин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

Просимо без примусу нупна відвідати наш маґазин жадаючи від нас декляращї.

Кооп. „РЕҐУЛЯТОР“

464 3—5 **ЛЬВІВ, РИНОК 43** (Дім Ризниці).

За Редакцію відповідає О. Костик.

З друкарні Спілки „Діло“ Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 212 (10.305). Львів, середа 24. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Найдешевше, найкраще (як також на сплати) **вбереться** кожда українська жінка лише в першорядній робітні суконь і жіночих костюмів
МАРІЇ ПАВЛЮК, ЛЬВІВ, вул. Собіського 12.
436 1—2

В ролі миротворців.

Найбільш пожалування гідною є доля акторів малих провінціональних театрів. „Жрець штуки" такої „буди" мусить грати всі ролі від найменших до найбільших. Він — по наказу згори — являється „спеціялістом" у всіх креаціях найріжнороднійшого репертуару. Чи це буде трагедія, драма, комедія, фарса, чи опера, чи оперета, чи кабаретові продукції — всюди провінціональний актор за одним замахом змінюється й перемінюється відповідно до потреби. І нічого не було би в тім дивного, бо така незавидна доля провінціонального актора, як би не те, що він зовсім поважно думає, що його всесторонність є подиву гідна, що він справді щирий, зірний і великий в кожній креації, в кожному ділі театрального мистецтва, що кожна накинена роля є йому до лиця.

В ролі такого провінціонального актора, чи краще провінціональної „буди" відповідно до потреби виступає й П. П. С. зі своїм „малопольським" відділом. Одна з найбільш імперіялістичних польських партій минулої неділі вдарила в тон миротворства. Очевидно, ми знаємо цей фальшивий, облудний тон, але по світі піде вістка, що П. П. С. перероджується, перемінюється, що вона вступає на шлях пацифізму.

Амстердамський Інтернаціонал — (згідно з тенденціями), які проявляються в Англії і Франції, які найшли свій вислів в нарадах Союзу Народів, — проклямував день 21. вересня днем протесту проти війни, проти нових зброєнь, і виставив клич незалежности народів. До цього поклику приєдналися й пепесівці, щоби потоками пустих слів прикрити свій імперіялізм і мілітаризм.

Центральний Комітет П. П. С. виробив для своїх членів і симпатиків дуже гнучку, незвичайно „дипльоматичну" резолюцію, в якій доручив протиставитися всім спробам нарушення світового миру, а домагатися вирішення всіх спорів між державами (не між народами, хоч у вічевих покликах шумно говорилося про „братерство народів"!) мирним шляхом, а дальше доручив домагатися значного зменшення зброєнь шляхом міжнароднього порозуміння, при запевненні всім державам забезпеки від нападу. Крім цих фраз — так сказати би — міжнароднього характеру, додано ще й кілька фраз внутрішнього характеру. А саме пепесівці домагаються панування демократії і соціяльних реформ, заповідають боротьбу внутрішній і міжнародній реакції, домагаються заспокоєння потреб національних меншостей в духу демократії і вимагають згідного їх співжиття, очевидно з польськими демократами, в рамцях польської держави. Великих слів велика сила та ще замаскована облудою, обснована лицемірством — як павутиння.

Польська партія соціялістична в своїх резолюціях базується на версайському трактаті, який є висловом заперечення прав народів, вона основує своє бажання миру на кордонах, створених тим трактатом і всякими пізнійшими ріщеннями ріжних антантських рад. Вона бажає закріпити істнуюче поневолення багатьох народів і горлає „війна війні". ППС приймає за аксіом сучасні межі і домагається забезпечення державам забезпеки від нападу. Вона домагається вирішування всіх спорів між державами (бо про народи навіть не згадується!) мирним шляхом, але лідер ППС. пос. Недзялковскі грозить війною, стихійним збройним зривом цілого польського народу, колиб Німеччина домагалася повернення Шлеська і внесення данцігського коридору, а держави, репрезентовані в Союзі Народів на те погодилися. Тут не говориться вже про мирне вирішення, тільки збройний конфлікт, війна аж до кінця.

Польська демонстрація, маніфестація польських соціял-патріотів за світовим миром притягає до себе увагу ще й тим, що у пп. Недзялковских, Барліцких, Гавзнерів, Діямандів і инших Ліберманів найшла опіку і піддержку далека Грузія. Ці панове в своїй безмірній любові до волі, в своїй пошуканці за покривдженими, поневоленими, визискуваними, гнобленими мусіли звертати свої очі аж на далекий Кавказ, Тільки там найшли вони народ, що страждає в ярмі, що бореться за свою свободу, за право вільного життя на своїй землі. А прецінь цей невеличкий гірський народець має свою державу, хоч і неприємливою для багатьох радянського устрою, а прецінь він має чолових представників в центральному уряді СРСР. Чи пепесівці втратили зір і слух і не вижать инших Грузій, близчих, ще більше споневіряних? Чи може вони терплять на далекозорість і не добачують близько себе країн, що стогнуть в ярмі, що є позбавлені навіть найелементарнійших прав?

O tempora, o mores! Якою бездонною є людська злоба і якими нікчемними та вилинялими великі кличі, зроджені в крівавих досвітках демократії!

Галасливість польської партії соціялістичної, крикливість її менерів, роздирання одягів і плач над нещасною долею маленької Грузії, якої дійсно грузинського населення навіть не можна рахувати на міліони, має за завдання прикрити страшну дійсність, в якій находяться непольські народи в Польщі. Ця комедія провінціональних акторів обрахована на те, щоби світ повірив в їх гуманність, свободолюбність, толеранцію у відношенні до тих народів, які тим самим або й більш драстичним способом найшлися в межах Польщі, що й Грузія в межах СРСР.

Незавидна є роля провінціональних акторів, але нікчемною є роля облудників, які — будучи імперіялістами й мілітаристами — стають на котурни миротворців, щоби тільки затвердити насильство, довершене переможцями та їх прихвостнями після великої війни. *Ф. Ф.*

В обороні поневолених.

Польща і Сен-Жерменський договір.

Комітет угнетених народів (Українців, Білорусинів та Литовців) видає в Женеві пресовий бюлетен, з якого довідуємося, що він звернувся з двома нотами до Ліги Націй, Конференції Амбасадорів та до Головних Союзних держав у справі процесу д-ра Я. Селезінки і засуджених білоруських діячів польською владою.

Що торкається д-ра Я. Селезінки, нота покликується на відому 92. статтю Сен-Жерменського договору, згідно з якою „ніякого мешканця територій бувшої австро-угорської монархії не можна турбувати або позбавляти спокою (ne pourra être inquiété ou molesté) чи то задля своїх політичних поглядів від 28. липня 1914 р. аж до остаточного вирішення питання про суверенність цих територій, чи то задля поладнання своєї національної приналежности, на підставі ось-цього договору".

А з огляду на те, що всі злочини, в яких обвинувачують д-ра Селезінку, можуть торкатися лише часу перед моментом вирішення суверенности галицької території, себто перед 15. березня 1923 р. — його арештування та процес проти нього являються суперечними зі Сен-Жерменським договором. Тому згаданий Комітет звертається до Ліги Націй з проханням ужити потрібних заходів перед польським урядом, щоби припинити заповіджений процес і випустити д-ра Селезінку на волю.

Анальогічну жалобу звернено в справі арештувань білоруських діячів польською владою, яка судила Білорусів за акти, звернені проти Польщі ще в той час, коли білоруські території не підпали під польську окупацію. Польська влада почала в маю 1923 р. процес проти 45 білоруських діячів, яких обвинувачувала у бандитизмі, з метою скомпромітувати білоруський самостійницький рух. Обвинувачення було основано виключно на доносах платного агента. 7 осіб засуджено на 5 і 6 літ вязниці. Коли увязнені почали голодівку, їх годовано силоміць, дуже брутальними способами. Між ними є білоруський посол Баран, якого цього року покликано на свідка в однім доразовім суді у Гродні, де приведено його скованого в кайданах. Згадана нота вказує на незаконність кари всіх засуджених з огляду на факт, що Конференція Амбасадорів присудила дотичні білоруські території щойно 15. марта 1923 р.

Дрібні вістки.

Нім. міністр. зак. справ простує англійську звістку, буцім-то Німеччини вживатиме спеціяльних заходів, щоби її прийняли до Ліги Націй. Женевські часописи пишуть про под о ож Нанзена до Берліна з метою навязання півофіціяльних зносин у цій справі.

Чічерін заявив, що резолюція Ліги Націй у справі Грузії є замаскованою атакою капіталістичних держав на С. Р. С. Р.

Італія та Швайцарія підписали мировий договір на 10 літ.

Міжсоюзницька контрольна комісія почала без перепон перевірку німецьких фабрик та складів амуніції і твердинь.

Сербський король підписав амнестію для повстанців у Македонії та східній Сербії.

Туреччина, з нагоди грузинського повстання, виразно підкреслює свої симпатії для „всіх мусулманських повстанців", одначе зберігає невтральність.

Шанґгай здобули державні китайські війська. За те другий противник центрального уряду: Тсанґ-Тао-Лін робить великі успіхи.

Пр. 845/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 205 (10298) з дня 16. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „З тисяч і одної ночи" a) сам заголовок артикулу, b) уступ межи словами: Мав Союз Народів а гр. Скшиньскі забуває, c) речення межи словами: о ідеольогії права народів а Трактат в справі, d) речення межи словами: заселюють меншости а Щож дісталося, e) речення межи словами: стенографічного протоколу а І колиб обдаровуючі, f) висказання ужите межи словами: на цю поведінку а що вони може, g) речення межи словами: польського міністра а свою промову, h) уступ по словах: в згоді з самим собою до кінця артикулу, 2) „Кресовий закон про мову в судівництві" a) висказання межи словами: Розуміється а додано в арт. 2, b) речення межи словами: swych praw a Внутрі нашого, c) речення межи словами: свою правну силу а А при тім, d) речення межи словами: собі уявити а А коли порівнається, e) речення по словах: летять в пропасть до кінця артикулу, 3) „З документів часу" a) сам заголовок рубрики: В инен хоч не міг провинитися, b) речення по словах: потрібні розпорядження до кінця артикулу містить в собі єство ад 1) a) b) c) d) g) і h) злочину з § 65 а з. к., ад 1) e) f) єство вист. з § 300 з. к., ад 2) 3) злочину з § 65 а зар. кар. узнав докончану в дни 15. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видає наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а именно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 16. вересня 1924.

(Підпис нечиткий.)

У. С. Р. Р.

Відповідь Радянського Союзного уряду на польську ноту в справі лєчфордської декларації Раковського про Східну Галичину.

Льондонська декларація Раковського в справі українських земель, які остають поза межами України, викликала зрозуміле занепокоєння в тих державах, в межах яких ці землі знаходяться. Особливо дітнула вона Польщу і польське правительство окремою нотою застереглося проти „втручування у внутрішні справи", покликуючись на рижський договір. На цю ноту Польща дістала від уряду Союзних Радянських республик таку відповідь:

„Союзний уряд не може погодитися з думкою польського уряду, що справа про Східну Галичину в міжнародньому розумінні не існує, Союзний уряд уважає, що зазначена в рижському договорі відмова від його прав на територію, що лежить на захід від установлених цим договором кордонів, не означає ще, що доля української народности, що становить більше як 70 прц. усього населення Східної Галичини, може бути байдужа для цеїж української народности, що заселює українську соціялістичну радянську республику, так само, як і не означає, що союзний уряд визнає за польською республикою право на анексію Східної Галичини, населення якої в гострій формі висловлювало свій протест дроти приєднання її до Польщі.

„Союзний уряд не може не зазначити, що держави, які підписали версайський договір, уважали за неодмінну умову визначення державної приналежности Східної Галичини згідно з свобідно виявленою волею населення, та що пізнійше рішення конференції послів згаданих держав є брутальним нарушенням ранійш взятого на себе зобовязання. Союзний уряд, уважаючи за основний принціп своєї політики вільне самоозначення народностей, нераз висловлював цей свій погляд і що до Східної Галичини. Декларація тов. Раковського, вложена на засіданні англо-радянської конференції, є майже дослівним повторенням попередної заяви представника Союзних республик.

„Радянський уряд подає до відома польського уряду, що він не змінить у порушеній справі свого погляду та уважає, що необхідною умовою мирних відносин є шанування права народів на самоозначення і надання їм реальної можливости покористуватися цим правом".

З цеї відповіди виходить, що уряд союзних радянських республик вправді не відмовляється від рижського кордону, але твердить, що поза тим кордоном не перестала існувати міжнародня українська проблєма, в центрі якої стоїть Сх. Галичина, і що Союзний уряд з характері міжнароднього чинника, не забуває про цю проблєму і при кожній нагоді її порушує, стоячи незмінно на своїому принціповому становищі, що ця проблєма має бути вирішена на основі права самоозначення та згідно з волею українського народу. Рішення конференції послів держав антанти в справі Сх. Галичини уряду Союзних радянських республик не обовязує, натомісць зобовязує його обставина, що 70 прц. населення Сх. Галичини є рідними братами того населення, що заселює українську радянську республику, і з цеї причини він мусить порушувати справу західних Українців.

„Розгрузка" вищих шкіл на Україні.

Народній комісар освіти В. Затонський, в розмові з співробітником київської „Пролєтарской Правди", в справі „розгрузки" вищих шкіл на Україні або „Вузів", між инш. сказав, що всі існуючі досі на Україні вищі школи будуть збережені, але чйсло учнів в них значно буде зменшене, головно з причин матеріяльного характеру. В школах буде полишена тільки краща частина студентства, з погляду академічної успішности, політичної невности і соціяльного походження. (ПР. Пр. 9/9. 24).

Приготування до 20-літнього ювилею революції 1905 р.

Згідно з постановою Цекто. Вик. Комітету Союза Соц. Рад. Республик на всьому просторі радянських республик ідуть приготування до відсвяткування в слідуючому році 20-літнього ювилею першої революції 1905 р. У Київі напр. пригтовляється видання збірника проклямацій, які появилися в 1905 р., і збірника статтей, які мають всесторонно освітлити події 1905 р. в Київі і на Київщині. (Пр. Правда, 9|9 24).

Новий український політичний процес.

На 13. вересня в Київському губсуді призначено до розгляду справи колишнього священика й інструктора української церковної Ради М. Добровольського, хлібороба А. Петляшенка і проф. Гулака-Артемовського, яких обвинувачується в тім, що весною 1923 р. вступили до повстанської організації, яка мала на меті повалити владу Рад і встановити владу УНР. (Большевик, 10|9. 24.)

Російське населення на Україні не є національною меншістю.

Секретар ВУВК-ту А. Буценко, обговорюючи національну політику України, в статті „Радянське будівництво та меншости на Вкраїні", у „Вістях" з дня 10/9., між инш. пише: „Російське населення, якого нараховується 15, 42 прц. у відношенню до всього населення України, ми не вважаємо національною меншостю, хоч по суті воно є одною з найбільших національних меншостей. Ця національність рівноправна українській". Тому до неї не стосуються всі ті заходи, які робить українське правительство в справі національних меншостей. При цім Буценко подає отсю статистику населення України: Всього населення на Україні 28.000.000, в тім Росіян 15·42 прц. або в числах 4,300.000, Жидів 1,377 000, Німців 315.046, Поляків 321.593, Молдаван 369.324, Греків 99.916, Болгар 84.154.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Перед польським судом.

Процес д-ра Я. Селезінки.

ПРОМОВИ:

Прокуратор говорив:

Війна українських відділів проти польського народу дасться порівнати хіба зі середновічними війнами. На протязі довгих місяців нищила вона організм польського народу. Впало маса жертв. Могили тих жертв поросли вже травою. Ми переболіли ті страти. А переболіли їх завдяки нашій етиці, нашій вірі, нашій побожности („bogobojności") і пересторозі божих заповідей. (В тому місці прокуратор підіймається на вершини патріотичного патосу, який от-о спричинить сльози!). Ми забули всі ці кривди і рани, але справедливість цього забути не може. Справедливість мусить бути задоволена. Тут для ласки не може бути місця. До розділювання ласки покликаний сойм, конституційні закони, президент, але справедливість — не суд.

Обвинувачений відповідає за все те, що діялося на „нашій" землі від 1918 р. аж донедавна. Коли ми тут будували, то зза кордону віяв неприязний, противний вітер. З Відня кидано гасла між темний народ, щоби він валив те, що ми будували.

Тут говорив обвинувачений про те, що уряд Петрушевича виконував волю народу! А якаж це воля народу, коли з Відня терроризували той народ до вчинків саботажу. І робили це тоді, коли народ бажав спокою. Де та воля народу, коли волю самозванців заставлялося виконувати ножем. Але накінець побідило право, яке зрозумів світ і Европа. Обвинувачений промовляв тут не тільки в обороні прав, але говорив і про кривди, які заподіяно „рускому" народові Поляками. А якіж це кривди? Чи це кривда, що Польща бажала дати тому народові спокій? Я не виступаю проти боротьби за незалежність, бо кожному вільно за неї боротися, я виступаю проти боротьби з укриття. Рука того уряду, до якого належав обвинувачений, висить як марево і тяжить як камінь над усіми політичними процесами, що мали місце в тім краю. Але остаточно терпеливість терроризованого тим урядом народу вичерпалася. А навіть в Америці повстало недовіря до нього, бо еміграція перестала йому давати гроші. А з тою хвилею перестав істнувати й уряд. Безоглядна боротьба того уряду мала місце в ненависти.

Обвинувачений відповідає за переступство з § 58. к. з., що говорить про небезпеку для держави із зовні та з нутра. Тут Відень зробив все те, що покривається з 58 параґрафом. А через це відповідальність за всі події від 1918 р. до тепер, що мали місце на території „Всходней Малопольскі" несе уряд Петрушевича. Обвинувачений був членом того уряду: через це поносить і він цю відповідальність З окрема відповідає д р Селезінка за те, що організував боївки. Доцільність діяльности того уряду ясна для кожного. Бо й нащож істнував там міністер війни і т. д. Невже їх діяльність розтягалася на Відень. Ні! Вони держали контакт з краєм і в краю робили свою „саботажову" роботу а робили її тому, щоби звернути увагу світа на те, що „рускому" народові діється кривда, бо він кричить, а той крик вони робили штучно. Їм треба було за кордоном в Европі викликати іллюзію, що могучий народ потребує незалежности, потребує волі. Подекуди це вдалося тому урядові осягнути. Конскрипція, вибори, данина — всюди робила його рука те саме, то значить бунтувала. То не був стихійний рух, як твердив обвинувачений, то не самородна акція — але противно, була це штучна акція д-ра Петрушевича і його уряду. Терроpом примушувано всіх одиниць „рускоґо" народу до одностайного фронту. Деж була та оспівана свобода волі та вчинків? Коли так не було би, то були би з Відня йшли відозви проти саботажів проти атентатів. Але таких відозв не було. На такі засоби боротьби, які пробиваються з відозв уряду д-ра Петрушевича, могли позволити собі тільки некультурні люде. Вони не визнавали свободи вчинків а накази і ще раз накази.

Як би не той террор і не та загроза, що йшли з Відня, то не було би тих саботажів, тих вбивств і атентатів, не було би бойкоту виборів, котрі мали місце в тім краю. „Рускі" газети сухо нотували всі акти саботажів, немов би говорили: ось пивіться: там горить! і там горить! Горить від Збруча по Сян! Вони погоджувалися з тими саботажами. Мене дивує, що людина тої міри, що д-р Селезінка, людина з академічним степенем, борониться в той спосіб, немов би він не знав, що діялося в краю, немов би він не читаючи підписував відозви. Таж той уряд інформував Европу про ті всі саботажі, отже він знав їх, він ними інтересувався, вони були його зброєю. І тому я не вірю д-рові Селезінці. Ви пригадуєте собі, як то раз в обороні саботажника, в обороні вбийника зголосилося до оборони аж 80 „руских" адвокатів. Чи вони голосилися до оборони? Ні! для демонстрації! А скільки крику й галасу було з того приводу, що кількох з тих адвокатів влада арештувала в часі процесу. Далі пояснює прокуратор в такому самому тоні всі три питання, які поставлено суддям присяглим. Він твердить при третьому питанню, що засуд на Твердохліба запав у Відні.

При відповіди на ці питання нехай рішає Ваша совість, як на них відповідати. Не кермуйтеся почуванням а розумом. Бо справедливість мусить бути заспокоєна. Вона не знає сентиментів а ділить між усіх те, на що кожний заслужив. Справедливість мусить бути строга! Бог злучив оба народи до спільного життя. Бог запряг їх до спільних тачок буденного життя і ніяка сила нас вже не розлучить. А хто хоче штучно розірвати цей божий звязок, той заслугує на кару. Такої кари вимагає ідея справедливости. Такої кари вимагає рівновага, на сторожі якої стоїть справедливість.

Д-р Глушкевич:

Звертаюся до Вас, Панове Судді присяжні, на братській мові і буду говорити до Вас щиро. Буду промовляти до Вашого розуму а не до серця. Найбільшою цінністю людства є слово, при допомозі якого людина може зрозуміти людину.

Не люблю політичних процесів, не люблю їх як людина і не люблю їх як правник. Як людина не люблю тої пересади, яку до них вводиться, не люблю того засліплення, з яким дві сторони його трактують. Як правник, не люблю їх задля вживання у тих процесах деяких правничих мір, задля того поденервования, яке в них панує, задля того несупокою, з яким їх трактується. Ви чули як говорив пан прокуратор: „Widzimi się"... „dziwię się, że", „zapewniam panów"... „dlaczego ono było tak"... „tak być nie powinno" і т. д. А всі ці вирази п. прокуратора свідчать, що в нього нема фактів, а є здогади, є припущення, є фантазія. Право то є така наука, що вимагає фактів а не здогадів, тих фактів тут саме й недостає. „Дай мені факти, дам тобі право!" — звучала староримська правнича засада. Так! Фактів треба. І тому саме я не люблю політичних процесів, бо в них оперується припущеннями, здогадами а не фактами. В кожному процесі, а тим більше політичному треба як найбільше супокою, а той супокій може бути тоді, коли правник розпоряджає фактами. І тому я старатимуся внести в цю справу як найбільше супокою.

Тут у тій салі було вже багато політичних процесів. І Ви, панове, чули і читали про те, що оборона заявляла. А вона перед 14. березня 1923. р. все говорила, що тут є окупація, що за головну зраду польський суд судити не може. І фактично тоді не було ні одного засуду за державну зраду. Тоді і п. прокуратор і польська преса в один голос називали ці виступи оборони демонстрацією. Отже була чи не була окупація перед 14. березня 1923. р. А була! бо з цим погодилася й Польща, ратифікувавши в 1924. р. Санжерменський дого-

вір. А польський визначний правник, проф. Цісвіцкі пише про цю справу в тому дусі, шо перед 14. березня 1923 р. не могло бути мови про державну зраду у Сх. Галичині, не могло бути також мови, про яке небудь право для Польщі до переводження виборів на тій території (оборонець читає текст).

Пересунулися тут перед Вами свідки, які зізнавали, що вони погоджувалися тоді з польською державністю на цій території. Ті люде казали, що заступають партію (мова про Лісковацького). Алеж всі ми знаємо, що в тій іхній партії немає більше числа 4—5 осіб. І їх свідоцтва мали би бути доказом на що небудь?!

Не люблю політичних процесів, що в них побідники судять побіджених. І ті що судять, ніколи не признають рації тим, яких судять. Побідники — це герої. Побіджені в їх очах—це бандити. Побідники все роблять згідно з правом, побіджені —це анархісти, це звичайні злочинці, це самозванці і т. д. Право все проти побіджених. І тут знаменито дається примінити старо-римська засада про те, що „si duo faciunt idem, non est idem". (Коли двох робить те саме — це не є те саме). Ось я Вам це докажу на прикладі. Є маленький народ Грузини і є край, що зветься Грузія. Грузія повстала тепер проти большевиків. Ное Жорданія сидить в Парижі і каже, що він є головою національного грузинського уряду.

Рада міста Варшави тому кілька днів вислала тому Жорданії привіт і гроші. А прецінь Грузія бореться проти законної там тепер большевицької влади, а прецінь Жорданія є в Парижі на еміграції. Але для Ради міста Варшави Грузини—це герої а Жорданія не самозванець.

А тут судять за те, що цілий народ боровся за волю, за своє право до волі, судять за те, що провідники того народу самозванці, бо стояли на чолі 200-тисячної армії а потім були від 1920—1923 р. у Відні. Акт обвинувачення каже, що у Сх. Галичині від 1919—1922 р. був би спокій, як би не ті самозванці на еміграції.

Та невже ті польські відділи, що в 1914 р. вирушали до боротьби проти московського царату були також самозванці? Невже вони були також бандити? Невже всі ці польські повстанці з 72, 92, 31, 63 і 1905 років були також бандитами, самозванцями і саботажниками тому, що їх гнала велика ідея на смерть за те, щоби здобути краще право, щоби вибороти волю для свого народу? Невже Греки стратили право до Константинополя тому, бо його забрали їм Турки ще 1453 р.? Та невже воно так? Ні! Греки донині мріють про те, щоби відзискати Константинополь, що впав у турецькі руки саме тоді, коли в польські руки впала Сх. Галичина. А Шлеськ? Щож зі Шлеськом? Він же 700 літ, отже значно довше від Константинополя і Сх. Галичини належав до Німців. Отже значило би, шо Польща не мала до нього ніякого права. А вона його дістала, вона за нього боролася, а помагали їй у цій боротьбі й українські козаки з армії Петлюри. Так „Raz śnione myśli nigdy już nie zgasną".

В спорі двох народів ніколи один другого не розуміє. Народ розуміє тільки сам себе. Тільки він має слушність, а другий ніколи. А є між Поляками такі, що є иншої думки. Світлий польський вчений Бодуен де Куртене сказав: „Najświetniejsze zwycięstwa narodowe nie są warte łez jednej wdowy". На жаль таких людей є мало.

Не люблю політичних процесів також тому, що в них забувається на те, що було. Ось у Сх. Галичині зібралася 200-тисячна армія, що боролася з Поляками, що проливала свою кров. Чи міг той, що стояв на чолі тої армії, що репрезентував ті ідеї, за які вона боролася, бути самозванцем? І дивно, що чим блищі два народи, тим менше вони себе розуміють.

На початку тої війни, член польського уряду Дашиньскі писав до Поляків у Сх. Галичині та на Україні: „Wzywam Polaków ze Wschodniej Galicji i Ukrainy do pokojowego załatwienia sprawy". Чи послухав хто того голосу? Тепер відіграє більшу ролю у боротьбі двох народів запах нафти і кольор чорного вугілля від високих ідей та ідеалів.

Засадою 19. століття в судівництві був девіз: „Суд нехай буде правий, лагідний і скорий!" 13 лютого 1924 р. зголосився обвинуваченний до суду. До дня розправи переслухано за сім місяців аж 3-х свідків. Були переслухані Лісковацький, Яцків і Третяк. За той час було на світі три революції: вони закінчилися. Погодила Европа справу Рури. Заключено льондонський договір з большевиками. Полагоджено багато, багато справ. Перемінили люде свої погляди. Зі завзятих ворогів стали деякі люде приятелями большевиків. З той час змінилося багато урядів, змінилося багато режімів. А п-р Селезінка сидить тай сидить. Чекає суду тай чекає. Не бачить ясного сонця і не бачить. І чомуж він так довго чекає? — Бо переслухують аж трьох свідків! „Горе побідженим" — казали колись Римляне! „Лежачого не бють", каже наша народня пословиця. Тут грає велику ролю пімста, а „пімста, то така потвора, яку треба споживати в дуже холодній воді"—каже італійська пословиця.

Приніс п. прокуратор фіру актів сюди не тому, щоби щось доказати, бо нічого не доказав а на те, щоби вашу совість настроїти до засудження. На голову Селезінки 7 місяців стягали акти з усіх усюдів від Збруча аж по Сян.

А ті свідки? Що за страшні свідки! Возьмім Лісковацького! Великий патріот — як він казав — патріот, що йшов слідами Добрянського і Наумовича. Але в тійже самій салі Наумовича судили і засудили в 1881 р. за симпатії до Росії. Цей засуд то була помилка! А в політичних процесах все є помилки. І тому не люблю тих процесів. Не люблю їх. Бо ось представте собі того старого чоловіка Лісковацького, того патріота, що казав своїм виборцям голосувати на вісімку при виборах. На вісімку! — Чуєте? — щоби підчеркнути свої миролюбиві настрої до Поляків! Представте собі також польського патріота, що за царських часів казав своїм виборцям у Польщі голосувати на лісту Пуришкевича!

Не люблю тих процесів. Але піднявся я тепер оборони не тому, щоби той процес був милійший від инших а тому, бо захопив мене акт обвинувачення своєю майстерною конструкцією. Він сконструований прекрасно. Він творить собою чарівну „фата моргану". Пан прокуратор, де було треба там щось пропустив, де було треба, то додав а декуди здогадався і з того вийшла на причуд гарна „фата моргана". Що воно так є, постараюсь доказати. Ось наприклад: У відомій відозві диктатора Петрушевича до населення Сх. Галичини в справі виборів до польського сойму є таке місце: „ті зрадники народу не можуть безкарно оглядати сонця божого". А пан прокуратор в акті обвинувачення пропустив слово „безкарно" і з того вийшло зовсім що иншого. Вийшов зазив до вбивства. Далі у відозві: „погорда народу нехай спаде на них". Пан прокуратор це зовсім пропустив. І вийшло, що тих зрадників має чекати не погорда а смерть.

Акт обвинувачення закидує обвинуваченому головну зраду в часі між 1919—1922 рр., підчас коли тоді не могло бути мови про головну зраду, бо Сх. Галичина до Польщі не належала. Далі говориться, що д-р Селезінка належав до Національної Ради і був міністром диктатора Петрушевича. А це все неправда! Свідки доказали, що д-р Селезінка ніколи членом Національної Ради не був і ним як військовий не міг бути. Не був він ніколи і міністром, а був начальником військової канцелярії диктатора, отже урядником, що цілком сповняв виключно розпорядки диктатора. А д-р Селезінка як військовий і як офіцер мусів виконувати всі накази диктатора. Він мав чим журитися. Його опіці були віддані всі ті війська, що містилися в таборах Чехословаччини і ті, що були в Австрії і ті вдови та сироти по військових.

Акт обвинувачення каже, що боївки організовано з Відня. А це не правда! Бо ті самі зізнання Дзіковського, які п. прокуратор представив тут на розправу, виразно стверджують, що боївки організувалися в краю самі без інструкцій і без вказівок з Відня. А вся та гора актів, що її стягнув з Східної Галичини п. прокуратор, не містить ні одної згадки про Селезінку. Дзіковський стверджує, шо в червні 1922 р. відбувся зізд військових організацій з цілої Галичини і він рішив організувати акти саботажу. Отже військова організація була вже давнійше і повстала вона самостійно без вказівок з Відня. Названо у відозві деяких людей зрадниками. Алеж такі зрадники є всюди, у кожного народу. Зрадники — це каналізаційні відпливи народу, якими очищується народ. І нищити зрадників не є каригідне! Бо що не є каригідне в совісти, не може бути каригідним у карному кодексі. Накінець де є докази на автентичність тої противиборчої відозви. І чому лише вона тут між актами. Чому нема другої, яка була розліплена по мурах Львова і по цілій Сх. Галичині, а яка звучала: „Українці наказую Вам усім ставати до виборчої урни! — підписав Д-р Петрушевич". Котраж з тих відозв правдива? Коли правдива попередна противиборча, то неправдива ця друга за виборами? Значить другу хтось підробив, сфальсифікував! А хто буде судити тих фальсифікаторів?

Пан прокуратор говорив, що між обома народами потрібний мир і він вже настав. Тому треба совісно але строго карати всіх тих, що стоять на перешкоді того мира. Але він говорив і про ласку!

О, Боже Вас сохрани, панове, від ласки. Тут не треба ласки. Обвинувачений її не хоче! Судіть після Вашої совісти. Маєте голову Селезінки! Як його голова вистарчить для того, щоби настав між народами мир, беріть її, не вагайтеся! Говорив пан прокуратор про мир. Я завидую тим, що є глухі, бо вони не чують того мира, який панує між обома народами, завидую сліпим, бо вони не бачать того мира, завидую мертвим, бо вони не переживають того мира. Але як його голова дасть обом народам мир, беріть її! Я додам ще й свою, як що вона поможе мирові. Обвинувачений служив ідеї. А ідеї не побідиш. Можна когось вбити, можна повісити, але ідея остає в душі народу, вона не видна. А боротися з невидимим неможливо.

„Nie było szczęścia w domu,
Bo go nie było w ojczyznie",
сказав поет. Так і в нашого народу, нема в нього щастя, бо весь він сповитий нещастям. Але нема його і в Польщі, бо нема саме того мира. Не ласки тут треба а справедливого згідного з Вашою совістю вироку".

(Докінчення буде.)

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладна тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Вступайте в члени
„Української Видавничої Спілки"
кооп. з обм. пор. у Львові, Руська 18/I.
Один уділ виносить 6 зол.
„Українська Вид. Спілка" має на складі старі річники ЛНВ. від 1898—1914. Ціна річника 20 зол. Поодинока книжка 2 зол.
492 1—4

ОСТАННІ ВІСТІ.

Невдала революція в Болгарії.

Болгарський мін. вн. сп. заявив, що комуністи приготовляли на 15. вересня революцію у двох групах: з грецької границі і сербської мали рівночасно заатакувати Болгарію. З Москви прийшли вказівки не жаліти гроша на це. До Відня вислано емісаріїв, щоби вбили болг. політ. противників. Віденська поліція поробила зарядження. В Римі арештовано і видалено кількох болгар. емісарів.

Вибори на Шлеську.

При доповняючих виборах на опольському Шлеську вибрано: 6 канд. центра, 1 нац., 1 комуніста. Поляки не здобули ніодного мандату.

Біржа.

Львів, 22. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·18½—5·19, канад. дол. 4·98 — 5·00, чеські кор. 0·15 — 0·15¼, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·28—0·28½, швайц. фр. 0·97¼—0·98½, анг. фунт. 23·40—23.60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·60, 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·30—23·50; 10 руб. 25.40—25·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43—0·43½, 5 авст. кор. 2·24—2·26, фльорени 1·15—1·16, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 17·25 до 18·00, жито нов. збору від 16·20 до 16·75, ячмінь галицький броварняний від 18·00 до 19·50, ячмінь галицький пашний від 16·50 до 17·50, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·25 Гречка 15·75—16·75.

Дописи.

Косів. (*Похід на українську школу на Гуцульщині*). Похід на українські школи не минув нашу Гуцульщину. В р. 1924 перенесено кількох учителів Українців на захід, кількох звільнено з посад і на їх місце надано учителів Поляків, а коли тих забракло, стоять школи пусткою. Як доказ трактування української школи, нехай послужить приклад з Кутів міста. Тут істнували від 18 літ при хлопячій школі паралєльки з українською викладовою мовою. По довшій перерві в 1922 р. наново отворено школу для хлопців і дівчат, поміщуючи її в одній салі здемольованої хлопячої школи. Зразу настановлено учителя Українця, а по перенесенні його до Слобідки, заіменовано двох учителів Поляків. В 1924 р. з 1. вересня замкнено українську школу, а діти розміщено в хлопячій і дівочій школі, не даючи дітям в числі 145 побирати науку в рідній мові. Учителі Поляки або ревеґати силують діти говорити молитви по польськи. Робить це також польський катехит, знаний з крайного шовінізму і нетерпимости. При цій нагоді мусимо зауважити, що Куратор'я Л. Ш. О. рескр. з 31. мая 1924 ч. 10590 звинула посаду особного учителя рел. і гр.-кат обряду, касуючи таким чином розп. б. ц. к. Ради Шкільної Краєвої з 17. лютого 1890 ч. 3037. У наслідку такого зарядження шкільної влади діти української народности в Кутах, які не розуміють зовсім польської мови, наражені на винародовлення. Тим більше, що ревний інспектор п. Новосад заборонив принимати до української школи в Старих Кутах шкільні діти з Кут міста. Звертаємося до наших політичних орґанізацій і до українських послів з просьбою занятися цею справою і помогти нам привернути узискані в тяжкій боротьбі права нашої мови в нашій школі.

Іще одну просьбу заносимо до Владики в Станиславові. Минулими роками ми просили призначити для наших дітей особного катехита. Його допоминалася також Рада Шкільна Повітова і хотіла посаду надати, а цеї нашої просьби не виповнено. Таким чином створено причину до звинення катехитури, яка істнувала 34 літа. Просимо постаратися у властей для добра вірних реституції посади гр.-кат. катехита в Кутах місті при 7-клясових школах хлопячій і дівочій. Одному священикові фізично неможливо уділяти науки релігії в 7-клясових школах в Кутах місті і в школі 5-клясовій в Старих Кутах і в експонованій школі на Пенківці, особливо коли цей катехит є заразом завідателем парохії з 5000 душ у гірському селі з двома церквами. Сподіємося, що і власти духовні заопікуються цим невідрадним станом наших дітей і не дадуть їх на поталу.

Батьки.

НА ДНЯХ появиться в розпродажі ВЕЛИКИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ КАЛЕНДАР „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ".

НОВИНКИ.

— Почтові складанки розсилаємо з чинішним числом, та просимо П. Т. передплатників негайно відновляти передплату тому, що маніпуляція почтова треває тепер доволі довго. Просимо дуже зараз висилати гроші, щоби не було перерви у висилці часопису. Передплата на жовтень 4·20 зол.

— Конфіската. Пан прокуратор, конфіскуючи в попередньому (211) числі нашого часопису два уступи вступної статті І. Борщака п. з. „До ревізії трактатів", зробив це для змісту статті до тої міри нефортунно, що счеркуючи останній уступ від промови, вповні викривив інтенцію автора, на що ми звертаємо увагу. Крім того сконфісковано в останньому числі одну новинку.

— З тюрми. Дня 19. ц. м. звільнено зі слідчої вязниці при вул. Баторого ст. фільм. Миколу Дужого, продержаного там від початку серпня під замітом головної зради з § 58 з. к.

— Напади на поїзди на Україні. Під одною датою знаходимо у харківських „Вістях" з дня 10. IX. дві звістки, з Полтави і Києва, про гуртові бандитські напади на поїзди. 6. вересня 36 бандитів захопило станцію Більмачівка, на перегоні Прилука-Бахмач і ограбило пасажирів прибувшого на станцію поїзду. Пограбування обійшлося без жертв. Другий напад на поїзд мав місце на лінії Черкаси-Одеса, на перегоні Сердюківка-Капітанівка, серед поля. Бандити розібрали залізничі шини і спричинили катастрофу поїзду, а відтак почали його обстрілювати. Підчас стрілянини вбито 2 особи і 11 ранено.

— Повчаюча статистика. Польська „Газета Адміністрації і поліції" подає в останньому числі виказ дисциплінарних кар і судових доходжень проти функціонарів польської поліції. І так в часі від 1. січня до 1. липня ц. р. наложено на самих „пшодовників" 2040 дисциплінарних кар і 118 справ віддано судові. Найбільше кар потягло службове недбальство (1020), пяність (172), невідповідне поведення (72), побої, за які адміністративно покарано 12 поліцистів, а 34 судово. На 2040 покараних викинуто з поліції тільки 68. В тімже часі покарано поліційних рядовиків 13.623, при чому 575 справ віддано до суду; 256 рядовиків завішено в службових функціях, а 945 видалено з поліції. От хто в Польщі береже публичного ладу і безпеченства.

— Скорочене поступування. Бувший відповідальний редактор волинського „Нашого шляху" М. Литвинець дістав дня 17. ц. м. візвання явитись тогож таки дня до мирового суду. Тут заявили йому, що за кілька хвилин відбудеться над ним суд, за поміщення в „Нашому шляху" статей як „Галицьке лихоліття" та „Польща і східні креси". Редактор не встиг ще то приготовитись до оборони чи пошукати собі адвоката, але дослівно — оглянутись, як пан мировий суддя вліпив йому на основі 213. р. параграфу — два місяці тюрми. Самозрозуміло, що п. Литвинець не міг принятись вироку з так „скороченого поступування" і вніс відклик до окружного суду.

— За комуністичну пропаґанду. В понеділок дня 22. ц. м. почалася перед львівським судом присяжних розправа проти 10 молодих людей, обвинуваченых в комуністичній пропаґанді. Розправа потриває чотири дні. Боронять обвинуваченых: д-р Грек, д-р Глушкевич і д-р Ляндау з Перемишля. Більшість обвинуваченых перебуває від кількох місяців у слідчій тюрмі.

— Влом до каси львівської різні. Невідомі люде вломились минулої ночі до каси міської різні у Львові, відки забрали 3,000 золотих.

— Яке срібло і золото можна вивозити за кордон. На днях появиться розпорядок польського міністерства нормуючий приписи про те, що можна зі срібла і золота везти зі собою, їдучи за кордон. Загальна вага везеного золота не може переносити 250 грамів, а срібла 2 кільограмів.

— Бандити наступають! Польські часописи доносять, що в околиці Лукова невідомі бандити зловили якогось господаря, скастрували його і окаліченого пустили на волю. Поліції не вдалося попасти на їх слід.

— Не вдалося. Православний митрополит в Польщі Діонізій оголосив пастирське послання, в якому з рішення православного собору позволяє на обходження православних свят після старого стилю там, де цього парохіяне домагаються.

— Перша сироварська фабрика в Дичкові. В селі Дичкові почта і стація Боркы великі тернопільського пов. відкрилася сироварня для продукування голяндських сирів „Гавда", йдамських, лімбурських, олумунецьких кварґлів і ліптавської бриндзі. Хто бажавби заложити таку фабрику у себе, хай напише до нас по інформації. Коли би зголосилося більше число кандидатів, то ми уладили би коротко-тревалі курси. Адресувати на руки управителя Василя Павлюка в Дичкові п. Боркы великі.

— Інвазія календарів. В слід за календаром „Просвіти", який і цього року зберіг ненарушений свій обемистий формат настільної книги, появився його антипод мініятурного формату „Самохотник" на 1925 рік. Цей підручний календарик в двохколірній обгортці з рисунку О. Коверка повинен найтися в кишені кожного, що цікавиться датами іменин і уродин своїх найближчих, не кажемо уже про есконт векслів, які плодяться тепер, як за давніх, добрих часів. Календарик обіймає кірм календарюм статейку Л. Л. про товариську поведінку та цікаву збірку цитатів, по одному на кожному листку записника. Календарик має 128 сторінок друку і коштує 1 золотий.

— Концерт Голинського. Нас просять пригадати, що концерт співака Голинського відбудеться нині (вівторок) о год. 7·30 вечером в салі Муз. Інст. ім. М. Лисенка. Решту, непроданих білетів можна дістати від 6. год. при касі.

— Зїзд друкарів. В днях 7. і 8. ц. м. відбувся у Варшаві зїзд польських друкарів, на якому між иншим ухвалено резолюцію в напрямі централізації усіх друкарських і споріднених організацій.

— Ще один землетрус. Англійські часописи доносять під датою 16. ц. м., що останніми днями навістив Токіо землетрус полученій з орканом, якого жертвою упало 600 домів, залізнича лінія і 300 людей убитих.

— Смерть „короля шовку". Санаційна політика п. Грабского, яка довела до банкротства нездно підприємство, примусила доконати самогубства „короля шовку", яким був у Варшаві Лев Боцян. Не можучи сплатити векслів, не дивлючись на своє „королівство", Боцян відобрав собі життя.

— Новий роман Г. Гавптмана. Небаром появиться на книгарських полицях найновіщий роман Гергардта Гавптмана „Остров Великої Матері" — історія з утопійного архипелягу. Новий твір Гавптмана пройнятий містикою, питомою його творам останніх років.

— „Чистка" в Ермітажу. Радянська влада, притиснута до муру недостачою потрібних фондів, задумує в Ермітажі, одній з найбільших галерій Европи, перевести „чистку". Велика скількість другорядних картин попливе небаром до грошевитих держав Европи і Америки; не трудно одначе, щоб тою дорогою не помандрував котрийсь з галерійних „китів", якого вартість стягала европейських знавців до Петербурга. При легковажности московських можновладців до „старих" майстрів, можна сподіватися усього.

— Вдова по Бернштерне-Бєрнзоні вмирає. З Христіянії повідомляють, що вдова по письменнику Бернштерне-Бєонзоні, відомому приятелеві Українців, тяжко занедужала і нема надії удержати її при життю.

— Війна майбутнього. На ювілейному засіданню інституту Франкліна в Філядельфії виголосив ґенерал Жоржкіль реферат про війну майбутнього. Він говорив, що при поширенню трійливих ґазів буде примінене радіо, над чим будуть стежити літаки. Невеличкі відділи військ могтимуть в кількох днях винищити населення цілого нападеного краю.

— 1.000 раґлянів. Доношу моїм сталим відборцям, що користаючи з Віденських Торгів я спровадив між иншим великий транспорт осінних і зимових раґлянів. Найновійші фасони. Ціни конкуренційні. Йосиф Кернер, магазини мужеської, жіночої і діточої конфекції, Львів, вул. Трибунальська 6 (дім власний) рік основання 1888. 488 1-3

— Миколаїв над Дністром. Сердечно дякуємо Вп. Яковові Калявському, Марії Устиянович, Катерині Калявській, Гриньові Кузь, Матроні Рожанській, Анні Гірник, Катерині Гет, Каролеві Гет, Іванови Баланда, Катерині Лесик-Левинській і Миколі Таньчак в Новім Йорку за прислану жертву 64 долярів амер. на будову нашого Народнього Дому. Просимо і дальше про нас не забувати. Часописи американські просимо о передрукування цеї подяки. — Комітет будови Народнього Дому в Миколаєві н. Дн. 491 1-1

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Повідомляється Вп. п. Співаків, що перша проба хору на концерт дня 4. X. ц. р. відбудеться цеї пятниці о год. 7. веч. у малій салі Лисенка. *Л. Туркевич.*
484a) 1—?

Надзвичайні датки на „Рідну Школу" УПТ-ва. На поклик в часописях зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в золотих: Чит. „Просвіти" Задвірє 20, інж. Дурделло — Білі Ослави 15; по 10: о. М. Баранецький — Якубова Воля, о. А. Осадца — Новосілка. Чит. „Просвіти" — Ніжанковичі, Теребачевський — Мости Великі, о. І. Заяць — Тулиголови. Переглядаючи виказ надзвичайних датків констатуємо, що дуже мало громадян відгукнулося на наш заклик. Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа УПТ-ва.

Співаків-хористів у Львові, які зволять приняти участь в хорі на концерті інвалідів дня 4. X. ц. р. просимо негайно подати свої імена та адреси в домівці інвалідів Руська 3|1. Перша проба хору буде оголошена в часописах. — *Комітет.*
434 3—3

Шануймо наш часопис!

Дрібні оголошення.

Д-Р ОСТАП КОПЦЮХ, адвокат в Буську, глядає вправного концепієнта, по можности з правом субституції. — Посада до обняття зараз. 478 2—3

ОГОЛОШЕННЯ.

ЛІКАР

Д-р Прийма Остап

ординує

у Винниках — Weinbergen Nr. 130.

494 1—3

Спеціяліст шкірних і венеричних недуг

Д-р ШВАРЦ б. секундант загального шпиталя **Львів, Словацкого 4,** (проти головної почти). Лічення плям, бородавок, волосся електролізою і кварцевою лямпою **повернув і ординує на ново.** 416 5—10

Подяка.

Складаємо сердечну подяку Високоповажаному п. Меценасові д-р Бачинському Володимирові за безкорисну, успішну інтервенцію у судових властей — в справі нашого арештування.

Львів, 4 вересня 1924. 1—1

Ленцький В., Гафткович В., Гронський Е., Карванська А., Кушнір М., Нарків І.

Надзвичайні Загальні Збори

Кружка У. П. Т. в Турці

відбудуться в неділю 5. жовтня 1924 о 4 год. по пол. в домі „Просвіти" в Турці.

На дневнім порядку:

1) Відкриття Зборів.
2) Зміна статута У. П. Т.
3) Вибір 3 відпоручників на Загальний Зїзд У. П. Т.
4) Відчит п. П. Шеремети.
5) Закриття Зборів. 489 1—1

За Старшину:

Д-р Мирон Кондрат, голова.
Семен Волинець, секретар.

Звичайні Загальні Збори

Кружка Т. П. Т. в Яворові

відбудуться дня 29. вересня 1924 р. о год. 12. в полудне в салі „Народнього Дому" з слідуючим порядком:

Відкриття Зборів,
Відчитання протоколу з попер. Загальних Зборів,
Звіт уступаючої Старшини,
Звіт Дирекції ґімназії,
Звіт контрольної комісії та уділення абсолюторії уступаючій Старшині,
Вибір нової Старшини, 490 1—1
Внески й запити.

За Видїл Кружка У. П. Т.

Загаєвич Іван, голова. *Бурко Дмитро*, секретар.

Речинець Загальних Зборів

відпоручників АЕпарх. Клира для справ вдовичо-сиротинського фонду.

Згідно з предложенням Комісії вдовичо-сиротинського фонду, Митрополичий Ординаріят скликує силою § 9. статута Всч. Відпоручників АЕпарх. Клира на загальні збори в справах цього фонду до Львова на день 29. IX. 1924 в салі Музея Дух. Семинарії при вул. Коперника ч. 36.

Всч. о. Настоятелі деканатів переведуть вибір відпоручників кондеканального клира на Загальні Збори. Вибраним відпоручникам належить виставити грамоту його вибору для легітимації на Загальні Збори.

По відправі св. Літургії о год. 8 і пів в семинарицькій Церкві при вул. Коперника ч. 36. зберуться Всч. о. Відпоручники в салі Музея на Загальні Збори. 465 3-3

Реставрація, готель і кімнати до снідань
ПІД „ТРЕМА КОРОНАМИ"
ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО
ЛЬВІВ. вул. Трибунальська ч. 8—10.
поручається зглядам Вп. Публики. Знаменита кухня до пізної ночі, добірні напитки, солідна обслуга. 474 2—5

До всіх ґаздинь! Періть воздухом!
Найліпший і найдешевший апарат до прання
законно хоронений; патент ч. 1921.
марки „БАЯДЕРА"
З приводу великого заінтересування П. Т. Публики отсим приладом виставлюваним на IV. Східних Торгах
продовжується пробне прання
яке відбувається щоденно від 9 і пів — 12 перед пол. і від 3—5 і пів пополудни
в домі при **вул. Ягайлонській ч. 6.**
Просимо принести зі собою трохи брудного білля!
487 **Ціна приладу золотих 12.** 1—1

ШУКАЮ солідного інструктора для хлопця. Переробити 4. клясу ґімн., повторити 3. клясу ґімн. Листи і услівя: poste restante Турка н|Стрием для о. Иосифа Ільницького. 470 3—3

ЗРЕДУКОВАНИЙ учитель пошукує лекції з народніх шкіл, виділових і I-ої та II-ої кл. ґімн. Зголошення слати: Дорош, Медвелівці п. Бучач. 472 3—3

Присилайте передплату!

За Редакцію відповідає **О. Костик.** З друкарні Спілки „Ділo" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 213 (10.306). Львів, четвер 25. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

За кулісами.

Минулої неділі відбувся в Кракові зїзд представників центральних комітетів сіоністичної організації, а також зїзд визначних жидівських парляментаріїв, які застановлялися над політичним положенням і намічували шляхи дальшої діяльности на парляментарній арені і поза нею. Та сіоністична преса збула ці наради лише кількома фразами. Над зїздом, його нарадами і постановами висить тінь таємности і непевности у відношенні до тих, що не можуть бути допущені до „святая святих" жидівської політики.

Але рубець заслони відкрив нам недавно знаменитий пос. Грінбавм. Він ствердив, що за кулісами йде жива виміна думок в напрямі відкритої, а не замаскованої реституції Хієно-Пяста при кермі польської держави. З метою тривкої підбудови „народової" коаліції мається розбити одноцілий жидівський клюб з тим, що більша його частина (ортодокси й галицькі сіоністи) має доповнити „народову" більшість, а менша гризти невдячний, сухий хліб безвиглядної опозиції. „Реальні" східно-галицькі опортуністи з пос. Райхом на чолі за якісь уступки з боку Хієно-Пяста в справі жидівського шкільництва, а може й знесення примусового святкування неділі мають послужити тараном у боротьбі проти Українців і Білорусинів, мають вже офіціяльно приняти на себе польонізаційні обовязки на „кресах". Так представляє справу пос. Грінбавм, і ми не маємо причини йому не вірити. А східно-галицька сіоністична преса мовчить як заклята. А ця мовчанка вказує, що твердження пос. Грінбавма мають повну основу. Та приготовлювана угода галицьких сіоністів з Хієно-Пястом має на меті не тільки здобути концесії в користь жидівських поміщиків, купців і промисловців, не тільки виєднати національно-культурні полекші, а за те поставити Жидів в перших рядах польонізаторів, але тут криється ще одна загадка. Відкинувши тзв. національні меншости поза рямки політичного життя, ні одна з двох груп польського сойму, ні правиця — ні лівиця не може створити парляментарної більшости, не може витворити парляментарного правительства. В наслідок цього маємо такий дивогляд, що фактично в Польщі правиться при допомозі колишнього австрійського § 14., при допомозі позапарляментарного уряду. Галицькі сіоністи й ортодокси за миску сочевиці мають затькати цю прірву польського парляментаризму. Та не в цьому заключується загадка жидівської угодовости.

Серед польських селянсько-демократичних партій зривається гасло нових виборів. Відбутий 14. вересня ц. р. зїзд Союзу людових партій „Єдность Людова" і „Визволене" в Кракові між иншим виніс отсю резолюцію:

„Між громадянством і соймом істнує дізгармонія. Останні вибори, переведені під натиском капіталу, нагромадженого всімкома партіями і при допомозі непереборимої в засобах агітації з амвон. завернули великі ряди виборців з людової дороги і влекшили побіду правиці. Також завдяки облудній агітації в руки „пястової" партії дісталося велике число мандатів. Зрада Вітоса і кількамісячне „хієно-пястове" правління виявили, що партії, на яких спирався уряд, є партіями нищення народу і держави. Громадянству слід уможливити переведення виборів — з метою потягнути до політичної відповідальности ті партії, які ввели виборців в блуд, та з метою привернути парляменту ту повагу, яку він повинен мати як національна репрезентація. Зїзд здає собі справу з трудностів, з якими стрічається справа розвязання сойму і розписання виборів, одначе ті трудности будуть переможені, як увесь народ сіл і міст почне масову пропаганду за розвязанням сойму і сенату та розписанням нових виборів. Тому зїзд взиває послів і власти партії, щоби розпочали боротьбу за розвязання сойму і довели її до успіху".

Отже „hier liegt der Hund begraben". Нові вибори не є на руку ані Хієно-Пястові, ані східно-галицьким сіоністам, які при абстиненції українського населення здобули аж 14 мандатів замість 4-ох. Східно-галицькі сіоністи підозрівають, що при найблизчих соймових виборах Українці можуть бути активними. І це підозріння зганяє їм сон з очей, пхає їх в обійми польської реакції, перетворює їх в орудля польонізації.

Правду кажучи, то східно-галицькі сіоністи вже давно фактично сповнюють польонізаційну місію. На всім просторі української національної території, не тільки по містах і містечках, але навіть по селах всі написи на жидівських магазинах, крамницях, підприємствах є виключно польські. А купці становлять головний контингент сіоністичних організацій. Навіть ті українські написи (нпр. у Львові), які ще десь в кутку ховалися поруч польських за австрійських часів тепер зовсім позникали. Навіть жидівські адвокатські канцелярії, що у 80 прц. живуть і розростаються при допомозі української селянської клієнтелі, теж послугуються виключно польськими написами, друками і т. и. Отже польський характер містам на українській національній території надають не польські уряди, не польська бюрократія, не дрібна кількість польських ремісників, тільки жидівська маса, жидівське купецтво, жидівські підприємці. Давнійше це польонізаторське завдання сповнювали асимілянти; — сьогодня цею місією перенялися жидівські народовці - сіоністи. Становище жидівства на українській національній території в сучасних межах Польщі тепер є ідентичне зі становищем жидівства на Вел. Україні за часів царату. Чим більше там зростав антисемітизм, тим більше жидівство переймалося ідеями русифікації. Подібне явище зазначуємо й тут. І тому перехід східно-галицьких сіоністів до польської реакції, і тому їх активний польонізаторський виступ не був би для нас несподіванкою.

Далекі від пропагування антисемітизму або економічного бойкоту супроти жидівського населення, ми всеж таки уважали відповідним звернути увагу на підготовлюваний хід жидівської офіціяльної політики, на роль, яку грають Жиди на нашій національній території. Розуміється, що від Жидів самих залежить напрям їхньої політики і їхня тактика, але вони ані на одну хвилину не повинні забувати, що вони мають десять мандатів українського населення, та що ними не можна розпоряджати проти інтересів українського народу. Жиди є незвичайно чуткі на свої інтереси, тому повинні зрозуміти, що й серед нашого населення починає прозябати та сама чуткість.

Ф. Ф.

У. С. Р. Р.

Ліквідація неграмотности в Донбасі.

В Донбасі налічується неграмотних і малограмотних у віці від 18 до 35 літ 360.000 люда, з того приходиться на пролєтаріят 28.561 неграмотних і 9.458 малограмотних і на організоване селянство 27.091 неграмотних і 7.262 малограмотних. Решта неграмотних і малограмотних припадає очевидно на неорганізоване селянство.

На 1. червня ц. р. в промислових районах Донбасу істнувало 242 ліквпункти (ліквідаційних пунктів) і на селах для організованого селянства 269 ліквпунктів. Мовою навчання є переважно російська мова. Українською мовою навчання відбувалося в 2. ліквпунктах Бахмутської округи, 12 — Маріупольської округи і 6 — Старобільської округи.

Від жовтня 1923 р. до червня 1924 р. випущено зі шкіл ліквідації неписьменности 16 245 осіб.

Шкіл для малограмотних на 1. квітня ц. р. було в Донбасі 71, тепер є 39. Всього випущено зі шкіл малограмотних на 1. травня 53 особи. („Вісти", 10/9. 24).

Знов хабарництво.

З Одеси повідомляють, що в містечку Злинці відбулася судова розправа в справі незаконного звільнення села Козаківки від харчового податку. У цій справі було 39 обвинувачених, а в тому числі і податковий інспектор Орлов, що звільнив село від податку за хабаря 300 пудів муки. Далі між обвинуваченими були голова районного Виконавчого Комітету Рад Бугайчук (комуніст) і секретар районного партійного комітету, голова сільської ради та инші представники районної влади, що підписали звільнення від податку. Одержавши звільнення від податку село почало піячити разом із районною владою. Орлова засуджено на 5 літ вязниці та сконфісковано його майно. Бугайчука засуджено на 3 роки вязниці, а організаторку піятик Ясинську на 6 років вязниці та конфіскату майна (вона куркулиха!). Инших обвинуваченых засуджено на вязницю від 1—3 літ.

(За „Вістями" ч. 209.)

Результати урожаю на Україні.

По даним Дерпляну сьогорічний урожай на Україні дає 574 міліонів пудів хліба. Внутрішня потреба в хлібі (на засів, на прокормлення населення і худоби) становить 517 міліонів пудів. Таким чином лишок урожаю становить 57 міліонів пудів. Хлібні лишки з минулого урожаю становлять 47 міліонів пудів, отже всього є лишків 104 міліонів пудів. З того на потреби міст підь 55 міліонів пудів, а 49 міліонів пудів призначається на експорт. (Пр. „Правда" 12/9, 24). (Середній щорічний валовий збір хліба на Україні виносив перед війною 1.338,8 міліонів пудів (32 прц. збору бувшої Росії), а вивіз хліба виносив 418.6 міліонів пудів (54 прц. всього вивозу бувшої Росії).

(„Вісти", ч. 205, 10/9. 24.)

Статистика втрат за час інтервенції „білих" на Україні.

До Всеукраїнського Т-ва допомоги жертвам інтервенції надійшло з цілої України 22 тисячі заяв. Яку загальну суму збитків виносять ці 22 тисячі заяв важко ствердити, бо дотеперішне статистичне оброблення охопило лише першу партію тих заяв на суму 10 тисяч. Рахуючи число членів родин тих громадян, що подали заяви, бачимо, що ці 10 тисяч заяв охоплюють 48.595 душ українського населення ріжного віку і становлять загальну суму матеріяльних збитків 52,684.363 карбованців золотом.

Попри це в тих заявах наводять факти й особистих збитків, яких не можна перерахувати на ніяку валюту. Зі всіх 10 тисяч заяв поданих особистих втрат 6 300 у випадках, тоб-то більш 63 прц. усіх заяв. У тих випадках мається: вбиття на смерть 3282; важких каліцтв, що спричинили повну нездатність до праці 265; каліцтв із частинною втратою працездатности 318; знасилувань 99; побоїв 1667; примусової мобілізації до білих армій 504; инших випадків насильств 264. Такі цифри одержуємо з упорядкованих статистично перших 10 тисяч заяв. Але цифри ці що найменше подвояться при розгляді дальших заяв. (За „Вістями" ч. 209).

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

Пр. 846/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокуратонії, що зміст часописі „Діло" ч. 206 (10299) з дня 17. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „В згоді з самим собою" цілий артикул крім заголовка до кінця містить в собі єство злочину з § 65 а зак. кар., узнав доконану в дни 16. вересня 1924 р. конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона ... ного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найблищій числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 зол. — Львів, дня ... вересня 1924

(Підпис нечитний.)

...міньгал...
...вес гали...
Гречка 15.

Гієни виють.

Відгуки смерти дир. Матвіяса.

В наші руки попав перемиський хієнський свисток „Земя пшемиска", в цілости присвячена „гайдамацкому бестіяльству".

Використовуючи трагічну смерть дир. Матвіяса, смертельно постріленого на вулицях Перемишля, мабуть з приватних мотивів, хієнська преса робить з цеї сумної події „політичну квестію". Пок. дир. Матвіяс не грав найменшої ролі в українськім політичнім житті, був звичайним бюрократичним „зїдачем хліба", маркуючи свою льояльність, що менше або більше гнучко робить кожний бюрократ української національности. Навпаки, поза обсягом досяжности польської поліції, по кутках небіжчик висловлював думки, які зовсім не покривалися з тими тенденціями, що їх по смерти приписує хієнська преса пок. Матвіясові.

Але сама подія дала притоку тій пресі вдарити на все, що українське, дала привід вмовляти в безкритичних „кресовців" найбільш дивовижні видумки, звернені проти цілого українського громадянства. В статейці „Посів ненависти" цей роззухвалений протекцією властей свисток, над трупом пок. Матвіяса виє як гієна на українських священиків, що — мовляв — вони сміялися з конаючого замість дати йому абсолюцію, що товариші покійного в малому числі прийшли на похорон; що вдова по дир. Матвіясові вказувала на д-ра Загайкевича як морального спричинника події; що один з учасників нападу на дир. Матвіяса „сховався" в українського професора і т. п. нісенітниці.

„Це все — пише „Земя пшемиска" є фактом, що морозить кров в жилах і свідчать, що в деяких руських сферах занікло почуття людськости, а запанував бестіялізм і страшне озвіріння. Таку „культуру" ростять педагоги в руській гімназії, їх ділом є ті вбивства, доконані в останніх часах, а помагають їм декотрі священики, як кількакратно мали ми нагоду видіти і чути. Отже перемиські руські школи є школами бандитизму, школами убийців і того ніхто не може заперечити. Який з того висновки? Уряд повинен негайно розігнати на чотири вітри руську гімназію, зарядити нові вписи, заборонити приймати до шкіл бродяг з цілої Малопольщі, перенести сфанатизованих професорів, здоровий учительський елемент лишити на занятих становищах, в новім учит. зборі осадити кілька польських сил, а тим, що виїзджають на дальші „студії" до Чехословаччини, не дозволити вертати до краю."

Уявім собі на хвилину, що хтось, що покінчив польську школу, якийсь напр. Багіньскі чи Вечоркевіч, не говорячи вже про бандитизм, який шалів в тзв. Конгрес вці по першій російській революції або тепер на „кресах (Муха-Міхальскі, Доманьскі і ин.) — стріляв до якогось, польського Матвіяса, то чи — здорово думаючи — за це відповідальна є школа, з якої він вийшов? Уявім собі дальше, що з того приводу якась українська газета написала статтю в роді згаданої, що вона спаплюжила польську школу, польських учителів, польських священиків то що тоді сказав би державний прокуратор? Чи він дозволив би українській газеті генералізувати факти, хоч би ще сумнійші від перемиського?

Бо й при чомуж тут гімназія? Чи те, що один з підозрілих в убийстві, який з речі не попав в руки правосудля, який прилюдно в судовій салі не признався до убийства, ані якому не доказано цього злочинного вчинку, — колись ходив до тієї гімназії, вже є актом обвинувачення проти самої гімназії? Що так розумують всякі провінціональні хієнські писаки — не дивниця, але що по їх вказівкам починають свою діяльність власти, то це являється за далеко посуненою ревністю. Отже власти — ні з цього, ні з того, арештують кількох молодих громадян обох полів, між ними п-у Гамчикевичівну, п. Негребецького і инших під замітом співучасти в убийстві. Суд провірив справу і по кількох днях всіх арештованих випустив на волю та застановив слідство. Але на арештованих і їх родинах вже лишилася поліційна „пляма", яка дала притоку до дальших репресій. Куратория зажадала від управителя гімназії п. Р. Гамчикевича, якого донька була безпідставно арештована, щоби він на протязі 14 днів подався на емеритуру. бо того домагається „опінія публічна". А хтож є та „опінія публічна"? Ми вже цитували уривки тієї „опінії" з „Земі пшемиск-ої", розпаношується вона в „організаціях народових", „Слов-ах польск-их" і инших хієнських установах. А відомо, що Прушиньскі і його поплечники залюбки вистрілялиб всіх Українців, хіба що вони принялиб „польську культуру". Але чи на основі такої „опінії публічної" польський уряд має вислати півміліонову армію, шоби вистріляла Українців?

Наслідки цеї „опінії публічної" проявляються ще і в другому напрямку. Після смерти дир. Матвіяса Куратория іменувала управителем утраквістичної (б. української) учит. семинарії директора польської семинарії Зарембу і перенесла заведення з будинку „Українського Інституту для дівчат" до будинку польської семинарії на Заячю на пополудневу науку. Молоді дівчата, учениці семинарії, а також діти школи вправ, мають ходити до школи на пополудневу науку і в годині 8-мій вечером в зимових місяцях вертати зі школи додому. Ясно, що це зарядження Куратории має на меті не тільки спольонізувати семинарію, але й довести до її закриття, бож батьки не згодяться, щоби їх діти були виставлені пізними темними вечерами на напасливість „патріотичних" вуличників. Так проявляється тут всесильність „опінії публічної". Кожний день приносить нам шось нове на шляху вирівнування невзгодин між „братніми народами". *М. Ч.*

Перед польським судом.

Процес д-ра Я. Селезінки.

(Докінчення).

Репліка прокуратора:

Пан оборонець говорив, що політичний процес немилий. Це правда, що він немилий. А мусить бути ще більше немилим кожний політичний процес, що виріс на тлі „руских" вчинків. За цілим урядом були давно розписані стежні (гончі) листи. Знав про це і обвинувачений ще у Відні а все одно він сюди явився. Пан оборонець говорив про Сан-жерменський трактат і про те, що 97. с. тття того трактату звільняє від судової відповідальности за свою політичну діяльність усі особи, що походять з території б. австрійської держави отже зі Сх. Галичини за весь час їхньої діяльности від 28. липня 1914 року аж по момент ратифікації трактату. Але це не так! На основі тої статті трактату поодинокі особи не відповідають за своє політичне становище. А чейже політичне становище і політичний злочин — це не все одно. Політичні проступки мусять бути покарані. Обвинувачений саме відповідає не за його становище а за політичні злочини. Того вимагає справедливість. Як би Сан-жерменський трактат так це розумів инакше, то там було би зазначено „що кожна особа не відповідає за своє політичне діляння" а там цього нема. Далі там повинно би бути застереження, що кожна держава, яка одержала в спадку по Австрії якусь територію, мусить проголосити політичну амнестію для політичних діячів за їхні вчинки від 1914 р. до моменту ратифікації договору. Але й цього там немає. Нарешті, коли би була з тою статтею трактату звязана справа амнестії, то оборона повинна була при нагоді стилізації питань зробити з цього відповідний ужиток. Вона повинна була запротестувати проти питання за державну зраду на основі амнестії. А вона цього не зробила. Видно з того, що й не могла зробити.

Уряд д-ра Петрушевича вів свою злочинну роботу з укриття. І жертвою тої роботи були переважно 18—20 літні хлопці. Той уряд використовував молодечий запал тих юнаків і вони в наслідку того послуху бунтівничим гаслам засідали на лаві обвинувачених і були засуджувані.

Казав пан оборонець, що не запав ні один засуд за § 58, тілько за державну зраду. Але й це не так! Бо ось в Чорткові засудив окружний суд кількох на кару смерти за державну зраду. (До справи Селезінки той засуд не має ніякого відношення, бо заеуджені були членами партизанського відділу, що прийшов споза Збруча — прим. Ред.) Пан оборонець твердить, що до 14. березня 1923 р. у Сх. Галичині була окупація, отже за державну зраду не може ніхто відповідати особливо в справі вчинків довершених на тій території до 14. березня 1923 р. І покликується пан оборонець на якогось професора. Певно, що пан оборонець може це робити, але я на це не маю права ані не маю змоги. Моїм обовязком є обвинувачувати за довершені в тому часі карні вчинки вже хоч би тому, що тоді виконувано на території Сх. Галичини цивільну і судову владу. Ось і длятого саме обвинувачений мусить відповідати за всі його протидержавні вчинки з того часу, а до того за вчинки доконувані з укриття. Я здаюся, судді, на Вашу совість. Признаєте, що обвинувачений винен, то його засудите, а признаєте у Вашій совісти його невинність, то його звільните.

Відповідь Д-ра В. Старосольського.

П. прокуратор цікаво підходить до 92 статті Сан-жерменського трактату а ще цікавійше її інтерпретує. Його становище таке: Трактат звільняє від відповідальности всіх політиків за їхню політичну відповідальність, яка не була каригідна. Виходить, що 92 стаття договору написана для того, щоби звільняти людей від відповідальности за некаридостойні вчинки. Як би так було, то не потрібно було би цілковито 92 статті, бо за некаридостойні вчинки

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

Запізнені некрольоґи.

(З думок та споминів про недавне минуле.)

Вже на поранку історії ми зустрічаємося з культом предків. І цей культ є одною з відзнак, що ріжнить дикунів од звірят. Звірята не знають, хто їхні батьки, вони не знають предків.

На жаль, зустрічаються тепер серед нашого суспільства і навіть серед літературної братії такі, що залюбки стають на оту звірячу платформу і за велике геройство вважають кинути болотом у своїхже таки ідейних предків, бо не розуміють, що навіть їхній нікчемний вантажок є наслідок попередників, не розуміють, що то така історична перспектива й ідейне спадкоємство. Ще недавно доводилося нам читати в одній таборовій часописі, як автор-людина, правда, досить малограмотна — з великим запалом зясовував за одні й ті самі думки, як шкідників і ренегатів, російського чорносотенця Евлогія, М. Драгоманова і М. Ажголя...

Не знаю, ч[illegible]ирене це огидливе явище [illegible]цію відличан, але на Великій Укра[illegible] виросло досить пишним цвітом під російськими впливами традиційної боротьби „атцоф і дєтєй" та ідеольогії таких талановитих літературних гульвісів, як славнозвісний Дм. Писарев і його компанія. Саме в цьому слід шукати один з корінців російського большевизму і причину його несамовитих успіхів.

Тимчасом навряд чи відчувалася коли в нашій історії така, як тепер, потреба пошани до наших ідейних предків і взагалі до тих, хто відійшов од нас під сінь смертну.

Культ предків у його сучасній формі є ознакою вищої культурної нації. Якщо вам доводилося бувати у Вестмінстерськім абатстві або в Париськім Пантеоні, то вам не треба доводити, яку високу суспільно-моральну, а навіть політичну ціну має маніфестація народньої поваги до найкращих людей нації.

Блискучі сторінки славетнього Карлейля про значіння героїв і героїчного в історії уявляють із себе не самий лише майстерний дотеп. Герої і жертви — це сіль землі і світло світлові. Ми, як молода нація, не маємо права цього забувати ні на хвилину, і коли нема ще в нас Пантеона матеріяльного, хай буде принаймні духовий. Будуймо його, доглядаймо за ним, як за національною святинею. Нація, як і віруюча людина, мусить мати свою грамотку.

Не зараз прийшли мені до голови ці думки. Якраз з ними розпочинав я поверх чотирьох років тому в Київі редагування „Літературно-Наукового Вістника", переданого на мої руки загальним рішенням співробітників. Мені здавалося, що чільне місце в одній з найблизчих книжок нашого журнала ми мусимо присвятити соборному некрольогові — згадкам про тих, кого віднято від нас страшне лихоліття.

Справді, російська революція взяла від України — такої бідної на інтелігентні сили — цілу низку видатних громадян, і ми не знаємо навіть, де находиться їхній прах. Де могила ветерана українського руху Вол. Науменка? Де могила старого нашого діяча П. Дорошенка? Талановитого етнографа Вал. Боржковського? Славного компоніста М. Леонтовича? Українського сенатора Сергія Хвостова? А з пізнійших жертв — блискучого поета Грицька Чупринки? Україна втратила не тільки кращих синів, але й їхні могили. Ніхто і ніколи не дізнається, де вони, і не маємо ми сумної втохи побожно схилити голову над їх чесним прахом. Отже лежить на нас невідмінний обовязок в якийсь инший спосіб унесмертельнити їхню память.

Само собою зрозуміло, що й найліпший письменник не може дати більше від того, що він має, але мушу зазначити, що дружня сімя нашого журналу дуже чуло поставилася до справи того „соборного некрольогу", і в скорому часі в редакційній теці був майже повний комплєт посмертних згадок. Памятаю, що дві чи три з них передав в редакцію такий відгукливий до кожної громадської справи П. Я. Стебницький, нині вже теж небіжчик.

Все це пішло до друку, але здається, не побачило світу через цензурні умови. Кажу: „здається", бо я мусів покинути Київ, коли чергова книжка „Вістника" ще не була закінчена *).

*) Користуючися нагодою, дозволю собі торкнутися тут иншої справи. Маю відомости, що на Україні тепер видавці розшукують рукопис роману Кал. Онищенка „Дезертир". Цей роман мав розпочатися друком як раз тій книжці „Л.-Н. В.", про яку я згадую. Рукопис мусить бути або в коректора п. Калиновича, або в секретаря редакції пані Нат. Романович-Ткаченкової, або в редактора художньо-літературного відділу п. Павла Тичини. Подаю це тут на всякий випадок — до відома заінтересованих осіб. *Ол. С.*

(Докінчення буде).

ПОКУТТЯ ПОЗІР!
КОНЦЕРТИ
АНТОНА РУДНИЦЬКОГО
піяніста з Берліна
ІРИНИ ТУРКЕВИЧІВНОЇ
співачки

КОЛОМИЯ: субота, 27. вересня ц. р.
ГОРОДЕНКА: неділя, 28. вересня ц. р.

Дохід призначений на будову українського театру у Львові. 1—1

й так не мав би ніхто права потягати до якоїнебудь відповідальности. По запевненням пана прокурагора в Польщі повинні би потягати до відповідальности саме за вчинки некаригідні. А 92 стаття Сан-жерменського договору спасала би людей від тої відповідальности за некаригідні вчинки. Але чиж це можливе у правовій державі? Чи це не пониження для Польщі? На цілому світі у всіх державах ніхто ще не відповідав перед судом за некаригідні вчинки. Видно, що ця 92 стаття була написана саме для того, щоби політичних діячів звільняти від відповідальности за каридостойні вчинки а не інакше. І лише так треба розуміти цю статтю Сан-жерменського договору, який ратифікувала Польща, і тим самим зобовязалася його виконувати.

Чому оборона не зачіпала справи амнестії при стилізації питань? Вона й не могла зачіпати. Бо не про амнестію тут йде а про право. Амнестія — це ласка. А обвинувачений на основі закону не може бути суджений за державну зраду. Через те оборона й не підіймала справи амнестії. Оборона не перечить, що в часі від 1919—1922 р. були акти саботажу. Так — вони були, але до них обвинуваченій не мав ніякого відношення. Обвинуваченому закидується, що він підписав противиборчу відозву, яка спричинила смерть Твердохліба. Та нам треба собі зясувати: 1) який звязок був між саботажами і урядом д-ра Петрушевича, 2) яке становище займав д-р Селезінка в уряді д-ра Петрушевича і в якому відношенню міг бути до саботажів, 3) який звязок заходить між тою відозвою, що підписав д-р Петрушевич і д-р Селезінка і між актами саботажу. Розглянувши доперва основно ці три точки, ми зможемо зясувати собі ролю обвинуваченого в тому процесі.

„Neminem captivabimus nisi iure victum" — звучала староримська правна норма. Отже як представляється справа першого порушеного мною питання? А ось як: Саботажі були і д-р Петрушевич їх використував. Так! Але причиною тих саботажів був не д-р Петрушевич, але пануючий окупаційний режім. Саботажі не були актами віри Петрушевича, але актами зневіри українського народу в Сх. Галичині, це були акти розпуки, що сповила була народ. Чим же був д-р Селезінка? Чи направду він був членом Національної Ради і міністром? Ні! — Це вже доказано і свідками і перебігом розправи, що ні! Але найбільшим доказом повинен послужити для пана прокуратора предложений нижче до розправи акт, що містить урядові реляції про цю справу начальника інформаційного бюра львівського воєвідства ком. Івахова. Їм чейже повірить пан прокуратор. А там виразно написано, що д-р Селезінка не був ні членом Національної Ради ні міністром.

Та я хочу звернути увагу на одну обставину. Тут говориться все про те, що д-р Селезінка був членом уряду д-ра Петрушевича. Так він був членом уряду. Але „уряд" по українськи означає те саме, що по польськи „urząd". Польське „rząd" значить по українськи „правительство". Отже це правда, що д-р Селезінка був членом уряду (urzędu) д-ра Петрушевича, але не був членом правительства (rządu). Він був управителем чи начальником військової канцеляції д-ра Петрушевича, отже одного лише відділу цілого уряду (urzędu) диктатора.

Тут були відчитані зізнання свідка Дзіковського з процесу проти посуджуваних у вбивстві Твердохліба. Дзіковський, як заявив сам пан прокуратор, людина загадочна. Дзіковський мабуть співучасник убийства Твердохліба. Тут відчитувані його довгі зізнання про організацію саботажів. Він так багато говорив, так багато називав осіб, так багато подавав учасників тих саботажів, але ні одним словом не згадав про д-ра Селезінку. Це безперечно доказує, що д-р Селезінка не організував тих саботажів і не був причасним у вбивстві Твердохліба. Бо як би було противно, то чиж Дзіковський був би того не сказав. Він же подавав назвиска осіб, яких у житю ніколи не бачив, то напевно був би подав і його назвиско.

Тепер же ця нещасна відозва! Вона була написана тоді, коли в Галичині вже були саботажі. Отже саботажі випередили цю відозву. Чи міг її не підписати обвинуваченій? Ні! Він мусів її підписати. Він мусів виконати наказ. Бож він був військовим, він був офіцером. Як би був наказу не виконав, то мусів би був зложити шаржу, кинути службу і зломити присягу. Того зробити він не міг. Він видержав на своєму становищі до кінця. Але, щоби навіть міг відмовитися підписувати цю відозву, то чи він це зробив би? Ні! цього він не міг зробити. Він її мусів підписати, бо так диктувала йому совість.

Колись у далекій старовині грецький законодавець Сольон написав такий закон: „Коли в краю є політична боротьба, тоді ніякий громадянин не може бути невтральним". Тепер у писаних кодексах того закону не нотується, але він записаний глибоко в наших серцях. Так! Коли в його батьківщині йшла політична боротьба, то він не міг бути невтральним. Він виконував обовязок крови, обовязок присяги. Те, що він робив, не попадало в ніякий конфлікт з правом, бо те, що не попадає в конфлікт з етичним почуванням, не може також попадати в конфлікт із ніяким правом. А це певне, що робота обвинуваченого хіба не попадала в конфлікт із його етичним почуванням.

Він боровся доки міг. Із хвилиною, як спроможність тої боротьби минула, він зложив зброю. Але коли би навіть те, що він робив, попадало в конфлікт з польським правом тепер, то не попадало воно в такий тоді, коли він це робив. Він мав право це робити і мусів це робити. Його діяльність противно була навіть правною, бо випливала з обовязку до народу, якого доля до 14. березня 1923 р. не була вирішеною.

Випущення на волю д-ра Селезінки.

Як довідуємося, обвинуваченій д-р Ярослав Селезінка не приняв засуду. Оборона внесла від того засуду відклик до вищої інстанції. Дня 22. вересня відбулося засідання палати радних, на якому рішено випустити д-ра Селезінку на вільну стопу за кавцією 500 золотих польських. Наслідком того д-р Селезінка по 7-місячній слідчій вязнині опустив її мури.

* * *

Вчора у промовах закралися неприємні друкарські похибки, які сьогодня справляємо: В промові прокуратора, у другій шпальті, у сьомому рядку згори замість „...але справедливість" має бути „а не справедливість". — У промові д-ра Глушкевича, на третій шпальті промови, у 36 рядку згори замість „то така потвора" має бути „то така потрава". У тій же промові, у тій самій шпальті в 26 рядку нище попереднього замість „собі також польського патріота" має бути „соб такогож польського патріота".

В дітях наша будуччина — наша доля і воля. Найкраще дбає про майбутність народа той, хто жертвує на „Рідну Школу".

ОСТАННІ ВІСТИ.

Польський сойм.

Перед скликанням повакаційного засідання польського сойму ведуться ріжні наради поодиноких клюбів. Правдиву сензацію викликали поголоски него роду, що українські й білоруські посли на першому засіданню сойму зложать відповідну декларацію, почім виступлять з сойму.

Та ці поголоски є обчислені тільки на сензацію, бо під цю пору нема у Варшаві ні одного українського чи білоруського посла.

Конвент сеніорів збереться дня 2. жовтня. На дневному порядку програма праць осінної соймової сесії.

На 3. жовтня скликано засідання соймової комісії для закорд. справ.

Невдалий атентат на Еріо?

При кінці засідання ради мін. якась жінка умово хора вдерлась до палатй. Вручила інспекторові поліції набитий револьвер і заявила, що хотіла вбити Еріо, але в останній хвилі забракло їй відваги.

Дві польські ноти до совітів.

Польський уряд вручив совітському послови в Варшаві дві ноти. Перша з них це відповідь на ноту Чічеріна в справі нападу на Стовбці, а друга в справі інтервю ген. Сікорского в „Матені".

Совіти інтервеніюють у Китаї.

„Івнінг Пост" звідомляє з Токіо, що совіти хочуть вмішатися у внутрішню війну в Китаї. У Владивостоці концентрується військові відділи, які мають відійти на китайську територію через границі Манджурії.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Попереднє (212) число нашого часопису, сконфіскувала польська прокуратура за кінцевий уступ вступної статті п. з. „В ролі миротворців" та цілу статтю п. з. „В обороні поневолених".

— **О. Новаківський перед лицем Европи.** Останнє (255) число широко в Европі поширеного „Прагер Прессе" принесло статтю д-ра В. Залозецького про творчість маляра О. Новаківського, при чому в ілюстрованому додатку цього часопису поміщено чотири репродукції з картин нашого артиста. Витаючи способу познайомлення з українським мистецтвом кол европейського заходу, не можемо на цьому місці не звернути уваги на незручність, з якою це в даним випадку зробив д-р В. Залозецький. Останній вчисльює О. Новаківського до репрезентуючого українське сучасне мистецтво „троєзіра" (Dreigestirn), до якого кр'м О. Новаківського, допускає ще... Нарбута і Архипенка. Не відмовляючи маляреві О. Новаківському безсумнівних заслуг для українського мистецтва і в парі з І. Трушем почетного місця в історії українського імпресіонізму, мусимо на цьому місці з усею рішучістю ствердити, що утворене д-ром Залозецьким „троєзіра" є вповні штучним, припадковим і тим самим нестійним еляборатом. Бо питання про те, хто з українських пластиків репрезентує сучасне, українське мистецтво на зовні, належить до суто академічних і до речі кажучи також неактуальних як скомплікованих питань. На всякий випадок, не є річю обєктивного дослідника — висувати на чоло одного артиста, з незаслуженою шкодою не тільки для цілого ряду других артистів, але й для мистецтва взагалі. Особливо коли мова про так мало відоме в Европі мистецтво, як українське. Правда, знаємо, як важко в таких випадках оберегтися від мимовільної пересади, але коли вона, з богатьох причин, допустима внутрі мистецької політики даного народу, то примінена на зовні стає майже каригідною. Бо коли помітний український імпресіоніст О. Новаківський, належить до „троєзіра", яке репрезентує (!) сучасне українське мистецтво, то до якої астрономічної групи належать такі артисти, як предотеча Нарбута — Василь Кричевський, творець нового монументального малярства Микола Бойчук, незрівнаний під оглядом мистецької культури і малярської (теж імпресіоністичної) техніки Олександер Мурашко і цілий ряд других, з яких кожен обогатив українське мистецтво новими цінностями, для яких важко або й не можна найти анальогії на Сході ні на Заході Европи? — *М. Г.*

— **Не тільки Польща продає телефони.** З Риму повідомляють, що італійський уряд, не могучи дати собі ради з експльоатацією телефонічної сітки, продав свої телефони приватному підприємству за 510 міліонів лірів.

— **Податок на чужинців.** Президія московського совіту рішила наложити на чужинців, перебуваючих в Москві, спеціяльний податок, який вагається між 100 і 300 рублями, залежно від часу побуту.

— **Запізно.** До варшавського рабінату зголосилася молода, 26-літня Жидівка, яка привела зі собою підтоптаного старика, який готов був перейти на юдаїзм, щоби з нею оженитися. До речі той темпераментний старик мав жінку і діти, але для любови рішений на... найгірше. Рабінат відкинув спізнену пропозицію побільшення кадр мойсеєвої віри.

— **9000 робітників страйкує.** На основі статистичних обчислень стверджено, що в борислявському страйку приймає участь 9000 робітників.

— **Дешева безсмертність,** Американський науковий журнал „Саенс енд Інвеншен" повідомляє про новий спосіб бальзамування мерців, придуманий одним з фізиків Нового світа. Старинні Єгиптяне, яких кількатисячелітні мумії зберегліся донині, бальзамували своїх покійників на свій оригінальний спосіб. З черева добували внутренности, при чому мозок випомповували через ніс, відтак погружували тіло на 40 днів у спеціяльний розчин; відтак наповнювали живіт смолою, запашним корінням, кавчуком та сіллю. Так насичене тіло загортали в бандажі. Новий спосіб бальзамування полягав на гальванопластиці. Покійника, по усуненню легкогниючих внутренностей, натирається графітом, після чого погружується у ванну з розчином міди чи иншого металю. В короткому часі, в наслідок гальванопластичного процесу, покривається тіло одностайною металевою полосою, яка вповні уплястичнює усі, хочби найдрібніщі частини тіла. В результаті одержуємо з покійника металеву статую, яка коштує 300—400 долярів. За таку ціну можна бути безсмертним хочби... тілом.

— **На улицях Москви.** Радянські часописи повідомляють, що на улицях Москви появляються останніми часами цілковито нагі мущини і жінки. Одиноким їх накриттям є стяжки перевішені через плече з напичю: „Геть зі соромом!"

— **Конференція відпоручників філій Тов. „Просвіта".** Головний Виділ Т-ва „Просвіта" пригадує, що краєва конференція відпоручників філій Т-ва „Просвіта" відбудеться 29. вересня ц. р. о год. 10. передпол. в кімнаті засідань Т-ва, на яку обовязково мають явитися від кождої філії голова зґл. заступник голови або відпоручник філії.

— **„Учительська Громада" в Станиславові.** На Загальних Зборах філії Т-ва „Учительська Громада" в Станиславові, які відбулися в днях 7., 9. і 18. вересня ц. р., вибрано отсей виділ: Д-р Іван Рибчин, голова, проф. Микола Лепкий, містоголова, д-р Микола Стрільців, секретар, проф. Роман Чубатий, скарбник, проф. Теодор Грицак, член виділу (економічні справи), проф. д-р Володимир Бригідер, член виділу (культурно-просвітні справи). В склад контрольної комісії увійшли: дир. Никифор Даниш і проф. Антін Ульванський.

— **Кружок УПТ. в Турці** надіслав в серпні чеком 211·20 зол. до каси Гол. Управи УПТ., що з квотою 28·50 зол. виказаною в ч. 208 „Діла" з дня 19. вересня ц. р. творить разом 239·70 зл. за серпень ц. р. з турчанського повіту. — *Секція „Рідна Школа" УПТ.*

Тернопільщина Позір!
Субота, дня 27. вересня 1924.
в салі Міщанського Брацтва
КОНЦЕРТ
Михайла Голинського
героїчного тенора з Медіоляну.
Частина доходу призначена на будову 502а) українського театру у Львові. 1—1

Кооперація — народня сила.
Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене Порука 2-кратна.

Біржа.

Львів, 23. вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·18—5·18½, канад. дол. 4·98 — 5·00, чеські кор. 0·15 — 0·15¼, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·28—0·28½, швайц. фр. 0·97¼—0·98½, анг. фунт. 23·40—23.60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·60, 20 франк. 20.00—20·20; 20 марк. 23·30—23·50; 10 руб. 25.40—25·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43—0·43½, 5 авст. кор. 2·24—2·26, фльорени 1·15—1·16, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 17·55 до 18·25, жито нов. збору від 16·20 до 16·75, ячмінь галицький броварияний від 18·00 до 19·50, ячмінь галицький пашний від 16·50 до 17·50, овес галицький з 1923 р. від 15·75 до 16·25 Гречка 15·75—16·75.

З судової салі.

Діти перед судом.

В понеділок розпочалася у Львові перед новою присяжних суддів карна розправа проти 10 молодих хлопців в віці від 16 до 20 літ, обвинуваченних за злочин з § 58. Назвища обвинуваченних такі: Едуард Брехер, учічений учень видїлової школи, Едмунд Райс, гімназійний учень, Матвій Яворський, студ. прав, Марк, Шлосман, механік, Давид Грінберг, слюсарський учень, Давид Габерман, столярський учень, Иосиф Гайнольд учень 3 кл. гімн., Иоахим Ерліх учень 2 кл. гімн. Роман Верфель учень 8 кл. гімн.

Обширний акт обвинувачення закидує їм, що вони належали до Союзу комуністичної молоді Західної України і як такі занимались широким комунізму чи то кольпортуючи комуністичну нелеґальну літературу, чи закладаючи комуністичні нелеґальні кружки молоді. Терен цієї діяльности був не тільки Львів, але й инші східногалицькі міста. В лютому цього року вдалося львівській поліції придержати одного з обвинуваченних на головному двірці з транспортом комуністичної бібули і на цій основі поліція впала на слід добре законспірованої організації.

Розправа ця цікава не тільки тим, що на лаві обвинуваченних засіли майже самі діти. Відкриває вона крім того вагику завісу, що заслонює перед оком постороннього ті відносини, які діються в казематах львівської поліційної дефензиви. Вже в часі слїдства голосною стала справа нелюдського побиття в поліційних арештах обвинуваченого Брехера. Справа ця була в свій час голосною і в пресі і в варшавському соймі а також перед соймовою комісією посла Тугута. Визначалося тоді назвище поліційного комісаря Лабяка, якого навіть часово завішено в урядуванні і почато пости нього доходження. Врешті-решт виправдано пана комісаря.

В часі теперішньої розправи знову виринула справа поліційних тортур. Спеціяльно обвинуваченний Брехер дав обширні зізнання і широко представив перед судом ті історії, які він мусів пережити в часі поліційних переслухань. Детайльно описує, як його били по лиці, як наче м'ячем кидали з рук до рук, як дусили за горло, били головою об стіну, а потім розібрали до нага, зняли холодною водою і почали бити залізним прутом по пятах. Коли це не помагало, наложили йому на голову мішок і почали мучити електричним током. В часі тих тортур він кілька разів вмлівав, але його знову зливали холодною водою, приводили до памяти і далі катували. Така процедура тривала через дві ночі, доки він не згодився підписати зладжених зізнань. Щойно чотирнацятого дня відвели його до судової вязниці, де аж по кількох днях вдалося йому допроситися лікарських оглядин. Але хоч вже проминув довший час від часу побоїв, лишилися численні сліди ран, що ствердив сам вязничний лікар.

Зізнавання Брехера тривало кілька годин. Обвинуваченний відкликав не тільки те, що зізнав на поліції під примусом, але також і те, що складав вже перед слїдчим суддею, мотивуючи це тим, що він ще і в суді був під моральною пресією пережитих днів на поліції і боявся прямо говорити правду. Обвинуваченому поставлено цілий ряд питань. Питав предсідник, питали члени трибуналу, питали присяжні судді і оборонці, багато випитував прокуратор, бажаючи виправдати вступок поліції вислідом слїдства проти комісаря Лабяка. Щойно на салі розправ довідався обвинуваченний, що слїдство проти комісаря Лабяка приняло тому такий оборот, бо в його справі виступали як свідки тільки ті аґенти і сищики, котрі якраз були його помічниками і якраз вони вправлялися в „живого копаного мяча".

Багато про побої на поліції розказали також і два инші обвинуваченні, а саме Райс і Яворський. Цей останній Українець, студент прав з Дрогобича, чахоточна людина. Як перший так і два другі обвинуваченні відкликали всї свої попередні зізнання, зложені не тільки на поліції, але також і в суді.

Розправа проти дітей „комуністів" розписана на пять днів. Буде переслуханих безліч поліційних комісарів і жовнірів, крім цього до відчитання приготовлено безліч комуністичної літератури і ріжних летучок.

В склад трибуналу входять: радник Маєр як предсідник, а Соха і Невядомскі як вотанти. Обвинувачує прокуратор Гіртлєр. Боронять адвокати: д-р Ґрек, д-р Глушкевич, д-р Айнайґлєр і д-р Ляндау з Перемишля.

Зацікавлення розправою велике і саля переповнена головно жидівським громадянством. Доступ на салю доволї трудний і за спеціяльними білєтами. Всї входи обставлені густими поліційними пікетами.

Ставайте членами-основателями Товариства „Прихильників Українського Спорту". (Чл. вкладка 25 зл.). Шліть і менші датки для орґанізації спорту. Адреса для висилки грошей, „Дністер" ч. кн. 13568, Львів, Руська ч. 20.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Бенефіс. В четвер, дня 25. ц. м. великий бенефіс директора цирку А. Корнацкого. В святочнім тім дні виступить дотеперішний як і новий ансамбль з найновіщими а богатими атракціями. В атлетичних змаганнях возьмуть участь найславніщі тежкої ваги змагуни. Білєти на цю виставу швидше набувати в торговлі папером Габрєля при вул. Легіонів, також в цирковій касі. 495 1-1

Ширші Сходини членів „Союза Українок" відбудуться в неділю 28. вересня ц. р. о 4-ій годині пополудни в домівці товариства („Народний Дім", вул. Рутовського 22). На порядку дня: „Орґанізація жіноцтва львівського повіту". З огляду на вагу теми проситься усе львівське і дооколичне жіноцтво о якнайчисленнійшу участь. Гості пожадані. 505 1—2

Засідання Історично-Фільозофічної Секції Наук. Тов-а ім. Шевченка для вибору дійсних членів відбудеться 8. жовтня ц. р. о год. 7. вечером в канцелярії Наук. Товариства. *Д-р М. Кордуба*, голова, *Д-р І. Крипякевич*, секретар.

Повідомляється Вп. п. Співаків, що перша проба хору на концерт дня 4. X. ц. р. відбудеться цеї пятниці о год. 7. веч. у малій салі Лисенка. *Л. Туркевич.* 484a) 2—?

Торговельні курси: однорічний для абітурієнтів середніх шкіл і піврічний для тих, що покінчили бодай народну школу починаються в Торговельній Школі Тов-а „Просвіта" у Львові, вул. Корняктів ч. 1., дня 1. жовтня 1924 о год. 4. попол. Вписи вслід Міністеріяльного розпорядку мусять бути довершені до дня 25. вересня ц. р. 466 3—3

Присилайте передплату!

Дрібні оголошення.

ІНЖИНІР-будівничий Жариків з великою практикою на Україні і в Польщі пошукує відповідної праці у Львові, або на провінції. Ласкаві зголошення до Адміністрації. 1—3

АБІТУРІЄНТКА пошукує лекції від 1. жовтня. Зголошення до бюра оголошень Геллєс, Тернопіль під „Абітурієнтка". 504 1—2

УЧИТЕЛЯ без посади на село для семинаристки пошукується. Зголошення К. Островський, Львів, Вірменська 3. 467 3—3

Д-Р ОСТАП КОПЦЮХ, адвокат в Буську, глядає вправного конціпієнта, по можности з правом субституції. — Посада до обняття зараз. 478 3—3

Ширіть наш часопис!

ОГОЛОШЕННЯ.

АДВОКАТ

Д-р Іван Хичій

відкрив адвокатську канцелярію в БЕРЕЖАНАХ на Адамівці

503 (в будинку старої почти). 1—2

Повернув з Відня по відбуттю спеціяльних студій з обсягу недуг легенів і серця

Д-р ФЕЛІКС ГАН

500 **ЛЬВІВ, вул. Городецька ч. 45.** 1-1

ЛІКАР

Д-р Прийма Остап

ординує

у **Винниках** — Weinbergen Nr. 130.

494 2—3

ПРИЙМУ на мешкання з харчем дві панночки. О. К. Байки 18. дв. 5. 498

ФЕДЬ ФЕДУНІВ з Лисятич уневажнює отсим згублену свою військову книжку. 499 1—2

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Тов-а „Український Народний Дім" кооп. з обм. пор. в Ходорові відбудуться дня 28. вересня 1924 о годині 2-гій попол. в салі власного дому з отсим порядком:

1) Звіт Управи і Надзірної Ради з діяльности,
2) Затвердження білянсу за 1923 рік,
3) Вибір Нової Управи,
4) Зміна статуту.

497 1—1 *НАДЗІРНА РАДА.*

Дня 29. вересня 1924 р. відбудуться

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

Кружка УПТ. в Коломиї

о годині 10-тій перед полуднем в салї Народного Дому зі слїдуючим денним порядком нарад:

1) Отворення Загальних Зборів, 2) Прочитання і зверифікування протоколу з останніх Загальних Зборів, 3) Звідомлення уступаючої Старшини, 4) Звідомлення контрольної комісії, 5) Вибір нової Старшини, 6) Зміна статута Товариства, 7) Внески і запити.

Д. Николишин, голова. 496 1—1 *Е. Шумей*, секретар.

Ширіть наш часопис!

Реставрація, готель і кімнати до снідань
ПІД „ТРЬОМА КОРОНАМИ"

ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО

ЛЬВІВ, вул. Трибунальська ч. 8—10.

повручається зглядам Вп. Публики. Знаменита кухня до пізної ночі, добірні напитки, солідна обслуга. 474 3—5

МАШИНИ

до виробу цементових дахівок, форми до бетонових рур, хрести, громозводи, вікна до церков і всїляке роботи слюсарські

виготовляє

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ **ЛЬВІВ, вул. Варстатова 10.** (між вул. Кордецького і Рицерською).

479 2—6

Знаний зі солідности маґазин мужеських і жіночих новостей

Й. ЗІХЕРА

площа Капітульна ч. 3. проти катедри

поручає на осінно-зимовий сезон: спеціяльний вибір найновіщих рукавичок і панчіх. Мужеське жіноче і діточе білля. Трикоти Єгера-Бенґера. Реформи ниткові fil d'cosse і вовняні. Краватки готові і до вязання. Перфумерія і біжутерія.

Великий вибір! **Приступні ціни!**

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельської фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМҐАРНИ

на мужеські одяги, жіночі костюми, реверенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливіщого для мущин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

Просимо без примусу купна відвідати наш маґазин жадаючи від нас деклярації.

Кооп. „РЕҐУЛЯТОР"

2—2 **ЛЬВІВ, РИНОК 43** (Дім Ризниці).

Львів Домініканська 11. І. пов,
КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ

С. Ференцевича

Виготовляє мужеські одяги всілякого рода по найновіщим взорам. Спеціяльно поручається Всч. Духовенству. 336 3—5

БІБЛІОТЕКА

Товариства „Просвіта" у Львові реформована і поповнена новими виданнями як своїх так і чужих письменників, має нині богатий відділ книжок красного письменства, що складається **з клясичних і найновійших творів української і західно-европейської літератури в нових виданнях,** як „Чайка", „Ратай", „Українське Слово", „Катеринославське видавництво", українські наклади і ин.

Поручає: повний комплєт літератури, необхідної при студіях в середніх і вищих школах — красне письменство — науков книжки.

У великому виборі історичні книжки — наукові і белєтристичні. — Найновіщі журналі і часописи. — Умови дуже догідні. — Інформації що дня (крім свят), від 8—11 год. в льокалї бібліотеки.

Випозичальня відчинена: Понеділок і середа від 4—7 год. по полудні. Пятниця від 11—2 год. **Ринок, ч. 10. II. поверх.**

503 1—1

133 9—10

ПРЕДСТАВНИЦТВО

ГЕНРИКА Й. ШІФФМАНА СИНИ

ЛЬВІВ, Ліндого 6. Телеф. 1248.

За Редакцію відповідає О. Костик. З друкарні Спілки „Діло" Львів. Ринок ч. 10.

Ч. 214 (10.307). Львів, пятниця 26. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. тов. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

ВСІ ПОЧТОВІ УРЯДИ В ДЕРЖАВІ
приймають вкладки і видають
Щадничі Книжочки Почтової Каси Ощадности.
Вкладки опроцентовані
в відношенню 9% (девять золотих від 100 річно).

Власник книжочки може в кождім почтовім уряді підняти безпроволочно суму до 50 золотих денно.

Більші суми можна піднимати в Почтових Урядах по пересланню до П. К. О. в Варшаві, Ясна 9. виповідження з означенням Почтового Уряду, який має виплатити.

КАСИ П. К. О. В ВАРШАВІ ВИПЛАЧУЮТЬ БЕЗПРОВОЛОЧНО СУМИ БЕЗ ОГРАНИЧЕННЯ ІХ ВИСОТИ.

Власник книжочки не платить ніяких податків з титулу посідаючих ощадностей, або побирання відсотків.

Кореспонденція в П. К. О. вільна є від почтових оплат.

НАЙНИЩА ВКЛАДКА НА ЩАДНИЧУ КНИЖОЧКУ ВИНОСИТЬ 1 ЗОЛОТИЙ. 509

З приводу просвітного зїзду.

На день 29. вересня ц. р. заповів Головний Виділ Товариства „Просвіта" у Львові зїзд делеґатів своїх філій. Метою зїзду буде продумати та усталити нові шляхи діяльности товариства серед теперішніх обставин. Шляхи ці зміряють до поширення обсягу діяльности товариства та до поглиблення й поширення просвітних ідей серед широких мас українського населення. Ми з повним признанням витаємо цю ініціятиву „Просвіти", витаємо саму ідею такого зїзду і щиро бажаємо, щоби він дав реальні користи для освітньої праці серед нашого народу, як і не менші користи самому Товариству.

Та не задля привіту і не задля побажань взялися ми за писання цих рядків. Ми далекі від самих банальних побажань. Нам хотілося би бачити нашу найстаршу і найповажнійшу культурно-освітну установу на вершинах розквіту.

Ми бажали би бачити її могутньою, непохитною, незалежною і що найважнійше певною свого завтра, з широким помахом крил на далеке майбутнє. — Культура! Освіта народу! — Ці кличі ми бажали би бачити чистими і непоплямленими на її історичних прапорах. А ті прапори бажали би ми бачити в кожному українському селі а гасла на них змережані у кожному українському серці.

Ми бажали би! — Ми того хочемо! Але — чи воно так є? — Ні! Наша сучасна національна рознузданість, наша політична анархія а навіть наші особисті порахунки, наші симпатії та антипатії ми внесли вже і до культурних установ. Нашу інертність на кожній ділянці життя ми перемінили в претенсіональні мотиви фальшивої особистої амбіції і перенесли її теж туди. Шумні та грімкі реформаторські гасла, за якими стоїть одна тільки порожнеча і неробство, ми також внесли зі собою до тих установ.

Рогатин, Зборів, Угнів, Грималів і инші — де їхні культурно-освітні традиції? Одні з них мають їх із тих часів, коли гасла „Просвіти" єднали всіх без ріжниці партійних переконань і без ріжниці на стан біля одного стола над освітою народу. Другі тих традицій не мають. Вони щойно приступають до цього великого діла, а вже сваряться, а вже вносять у лоно тої позапартійної „понадполітичної" установи елєменти недовіря, зародки анархії, симптоми суспільної недуги. Одні і другі, ті з традиціями і ті без традицій не вважають на те, що освітня праця—це єдина, яку ми без надто великих перешкод і переслідувань можемо сяк так провести тепер в життя. Одні й другі знають про те, що там — де йде мова про спільне добро нації а не про інтереси одної або другої суспільної кляси — не може бути місця на непорозуміння, там не сміє бути ні недовіря ні незгоди, там не може бути знехтована ні одна верства коштом иншої. І всі про це знають, але цього не роблять. І вибирають виділи одні, а опротестовують той вибір другі або противно.

Така освітня і культурна тактика апостолів освіти й культури носить явні познаки розкладу, познаки недуги, що точить наш орґанізм — чим далі, тим більше і жене нас у пропасть. Ми пережили багато літ горя і нині ми ним сповиті. Це правда! Але в нас є ще енергія, та вона не зуживається для осягнення реальних здобутків шляхом позитивної праці, а навпаки на перепони в тому досяганню. Такого становища особливо на освітньому полі толєрувати не можна. Бо коли візьмемо політичні тертя і непорозуміння, то вони зовсім природні та густо часто випливають із життєвих потреб політики, що більше вони навіть потрібні для збереження чистоти політичних гасел, але коли вони переносяться на освітньу царину—то це вже злочин. А злочином це являється тому, бо шляхом вношення до чисто культурної установи своїх, випливаючих з політичних порахунків, симпатій чи антипатій ми ту інституцію валимо. Ми спричиняємо розчарування до неї, ми її губимо.

Та не всюди воно так. Багато, багато філій „Просвіти" жиє у внутрішній згоді та гармонії. Але в тім то й діло, що в одних є згода й гармонія в життю, але недостає однозгідної та однодушної праці серед народу, а ще декуди є згода і гармонія а нема ніякої праці. Для прикладу наведу таке: На торічних загальних зборах „Просвіти" у Львові доручено гол. Виділові влаштувати просвітний конґрес. При Гол. Виділі повстала окрема конґресова комісія. Вона намітила програму конґресу, намітила речинець скликання, намітила і прелеґентів для поодиноких рефератів. Результати тої підготовчої праці розіслано по всіх філіях в краю з проханням, щоби кожна висказала свої замітки до програми і т. д. та подала їх Гол. Виділові на письмі. Це сталося в травні ц. р. На ці обіжники відповіла тоді одна філія на поверх 60 діяльних. З кінцем серпня вислано ще раз ті самі обіжники з пригадкою, щоби дати відповідь. І що сталося? На поверх 60 діяльних філій відповіло по нинішний день крім попередньої ще дві нових. А до того лише одна відповідь річева, а другі дві займаються всім тільки не конґресом. Вони радять навіть Головному Виділові робити те, що він вже від двох літ проводить в життя.

Що це значить? — Це значить, що наша суспільність далека ще від того, щоби вийти з тої розсіяности і з тої апатії, які її огорнули по катастрофі з 1919 р. Від того часу по нинішний день ті атрибути катастрофи розвинулися в затяжну недугу. Але це все самі негативні сторони справи.

Одначе ми далекі від того, щоби не признати „Просвіті" всіх тих позитивних здобутків, які вона осягнула на протязі тих літ національного лихоліття. Їх і не треба тут підносити. Вони всім видні. Заслуга їх є тим більша для „Просвіти", що ті здобутки здобувалося у важкій боротьбі від обставин і від ворогів і навіть від народу, але для тогож таки многострадального українського народу.

Тих кілька немилих рядків написали ми не тому, щоби викривати наші рани і не тому, щоби виявляти противникові наші недомагання, але для того, щоби розбудити певні рефлєксії, щоби спричинити застанову, щоби опамятатися, бо стоїмо на становищі, що загоїти рану або вилічити недугу можна тільки тоді коли розглянеться всі її причини всі її симптоми.

А зробити це крайна пора! Ми мусимо тепер, як кажуть на радянській Україні, взятися „ударним порядком" за санацію відносин не в „Просвіті", а на полі освітньої діяльности. Для того, щоби поставити „Просвіту" на її висоті, щоби її закріпити, треба змобілізувати всі наші культурні сили, треба вложити туди максімум енергії і коштів, бо коли переможемо освітні завдання, тоді за тим лекше завоюємо кооперацію та лекше здобудемо економічний добробут. *В. М.*

У. С. Р. Р.

Заліснення „Великого Лугу".

За Дніпровськими порогами вниз до Чорного моря простягаються так звані Дніпровські плавні, які обнимають величезну просторінь в 140.060 десятин. Серед цеї простороні осібне місце займає історичний „Великий Луг", обнимаючи більшу половину всіх плавнів. На „Великому Лузі" около 8000 десятин лісу, 12.000 десятин лозняку, а решта — низові прирічні неужитки. Ці неужитки тепер заліснюються. В біжучому році переведено посадки на 322 десятинах, в наступному році проєктується засадити 900 десятин.

Стан професіональної робітничої орґанізації на Київщині.

На 1. липня ц. р. в професіональних робітничих союзах Київщини числилось 157.145 членів, в тім числі 24.300 залізничників. Крім того до київського обєднання союзів належало 29.137 робітників і урядовців з поза меж губернії. Це число орґанізованих в професіональних союзах становить 88,3 прц. загального числа робітництва Київщини. За перше півріччя ц. р. з фонду помочі безробітним виплачено було запомоги 30.786 безробітним, на загальну суму 137.436 рублів, пересічно на одного безробітного 3 руб. 82 коп. (Пр. Пр., 12/9. 24).

Мешкальні забудування Київа.

У Київі нараховується 14.923 садиб, на яких є 25.136 будинків, в тім комунальних 143, зданих в аренду 5.893, закріплених за державними органами 275, за професійними та робітничими організаціями 482, денаціоналізованих (це зн. відданих їх попередним власникам)

Пр. 856/24. В Імени Річпосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло" ч. 207 (10300) з дня 18. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „Українське й чужоземне студентство", а) Речення між словами „містить велику статтю" а „Вітаючи на банкет", б) речення між словами „для українського студентства" а жити не можуть, в) уступ поміщений між словами „української нації" а „українське студентство", 2) Преса Інтервю д-ра М. Лозинського, а) речення між словами: „Наводимо цю розмову дослівно", а) „Німці у Чехословаччині", б) речення між словами „акції за кордоном" а „Огнищем української", в) речення між словами „в краю протестують" а „Який звязок має", г) речення між словами: „міліон Литовців" а „що скажете", д) речення між словами „цю аномалію" а „Новоприйняті закони", е) речення між слов. „щезне колись" а „Національна меншість" ф) уступ між словами „справа на Білорусі" а „ми навели в цілости" містить в собі єство злочину ад 1) 2) з § 65 а закону карного, узнав доконану в дни 17. вересня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі, щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 20. вересня 1924.

Підпис нечиткий.)

10.708, безхазяйних 6.635, в тім 3.189 недобудованих і зруйнованих. Вартість всіх будинків по оцінці 1917 р. виносить 300 міліонів рублів. Загальна житлова площа виносить 78.030 кв. сажнів, кімнат начислюється 183.051. Житлова площа зданих в аренду помешкань ділиться так: державні органи арендують 9,1 прц., житлова кооперація 57,5 прц., професійні та робітничі організації 5,9 прц., приватні особи 27,5 прц. (Большевик 12. IX. 24).

Поміщики ще істнують.

Черниговський Губземвідділ викрив, що в чернигівській губ. залишилося ще чимало поміщиків, які чудесно живуть собі в своїх маєтках. Сільські ради свідчать, що ці маєтки є особливо цінні, як культурні господарства. З обслідування виявилось, що поміщики в грабіжницький спосіб експльоатують маєтки і гуртують коло себе куркулів для боротьби з комнезамами. Губземуправління постановило ліквідувати рештки поміщицьких господарств і скасувати всі охоронні грамоти. (Большевик, 12. IX. 24).

Кредитування сільського господарства.

Народній Комісаріят земельних справ склав плян кредитування сільського господарства на перший квартал 1924-25 операційного року. Мається видавати довготермінові цілеві позички. Загальну суму потрібну для кредитів обчислив Наркомзем на 12,100.000 рублів. (Вісти, 12. IX. 24).

Книжна вистава у Київі.

На 20. вересня ц. р. призначено отворення у Київі книжної вистави, п. н. „Жива Книга". На виставі будуть відбуватися виклади, дискусії, хорові співи. Ю. Меженко матиме реферат на тему „Радянська книжка на Україні і в СССР.", редактори київських газет — про два льондонські договори, один вечір буде присвячений сучасним течіям в українській літературі і т. п. У виставі беруть участь всі істнуючі на Україні видавництва. Експонатів нараховується до 4000. Ідея виставки — получити огляд експонатів з живою бібліографією і ілюстрацією окремих творів. (Пр. Пр. 11|9. 24).

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

„Lapsus linguae" українізації.

Під таким заголовком приносять харківські урядові „Вісти" з 14. вересня ц. р. статтю М. Сулими. Автор статті полемізує з російським щоденником „Коммунист", в якому визначний член КП(б)У Солодуб піддає критиці перебіг українізації та приходить до сумного висновку, що вона завела і не дала державі того, чого можна було по ній надіятися а найгірше те, що держава затратила на неї безповоротно і без ніяких виглядів на реальні користи за багато гроша.

Як видно зі статті, то Солодуб розглядає квантитативні результати українізації. По ньому справа представляється більш-менш так: провінціональні установи потрохи поступають в українізації та наближують себе до мас, за те центральні установи стоять нерухомо. Велика частина урядовців лишилася з ріжних причин поза межами курсів українознавства, а частина починає вже навіть ліквідувати свою „українізованість"; студенти, особливо старших курсів як не знали так не знають і досі української мови; лише дехто може сяк-так, вибравши зі словаря кілька слів, зложити простенький службовий папірець.

М. Сулима у своїй статті підходить до тої самої справи з иншого становища. Він розглядає кваліативну сторону українізації. Він твердить, що українізація дала такі поганенькі квантитативні результати тому, бо кваліативно була поставлена нище всякої критики. Першим і найважнійшим повинно було перед владою стати питання про те, хто буде вчити української мови. Друге ще важнійше було питання про те, які кваліфікації мали вистарчати для такого вчителя. Одначе так справи не поставив ні уряд ні Народній Комісаріят Освіти, що був покликаний для того вже силою своєї відповідальности за освіту взагалі.

На вчителів української мови голосилися всі, хто бажав. Знання їхнього ніхто не провірював. Не диво отже, що на публичних вивісках та оголошеннях попадалися ось які квіти української мови: „узскакування та зспригування, збагнення тапчанів" і тим подібні нечувані звороти, що попадаються в оголошеннях на залізницях у вагонах а навіть на печатках деяких установ. З того ясно, що кваліативно українізація була поставлена зовсім зле. На думку автора треба було доручити фаховим лінгвістам при Всеукраїнській Академії Наук без зайвих археольогічних розслідів та розкопок приступити до усталення потрібної української термінольогії та уладити курси для вчителів української мови. Усталивши термінольогію і підготовивши відповідний кадр практичних учителів української мови, Академія моглаб передати їх в розпорядження уряду, а цей використав би їх вже відповідно для українізації. Та цього не зроблено. Не треба тому дивуватися, що квантитативні результати українізації також лихі. Завдяки неуцтву й незнайомости деяких учителів з українською мовою, багато людей розчарувалося в українізації.

Та що говорити про українізацію державного апарату, коли один з найважнійших чинників українізації громадянства а саме театр зукраїнізовано по варварськи. Актори репрезентують українську мову направду по варварськи. — Автор статті М. Сулима пропонує в справі театру конкретно таке: хай Народній Комісаріят Освіти накаже українським театрам і відповідним лінгвістичним установам звязатися живими стосунками, або хай зобовяже українські театри мати серед своїх співробітників на спеціяльній посаді кваліфікованого лінгвіста-Українця. Бо не можна терпіти далі того факту, щоби зі сцени українського театру замість найчистійшої мови практично поширювати ріжну макароніку, лексичні, фразеольогічні й инші суррогати — словом усе те, що так яскраво ілюструє отсе Шевченкове: „заходились... та й заговорили так, що й Німець не второпа... а не то, щоб прості люде".

Сумні є ці голоси радянської автокритики. Вони тим сумнійші, що українізація має не тільки утилітарне значіння для радянського державного апарату, для справнійшого його функціонування і контакту з українськими масами. Вона має далеко більше та більше далекосягле значіння морального характеру. Воно відоме всім ідейним і національно свідомим українським радянським діячам. І це саме, що вони про це голосно говорять і пишуть, дає деяку запоруку кращого її поведення.

Тут йде справа про українську культуру, тут йде про нові цінности, які закопані в глибинах української душі, а які дадуться вигребати звідти лише при допомозі розумно поведеної та серіозно підготованої а до того щиро трактованої українізації. Велика революція вивела на життєвий шлях українського народу стихію національної свідомости, стихію державної традиції і стихію культурної традиції. І цю стихію слід регулювати щиро та обережно, бо ображена вона все одно знайде заспокоєння, але шляхом великих жертв і коштом нещирих її регуляторів.

Нові зусилля фашизму.

З нагоди нового політичного вбивства.

Три місяці по вбивстві італійського соціялістичного посла Матеоті згинув від револьверової кулі на вулицях Риму визначний фашистівський посол, Армандо Касаліні. Вбивець заявив, що хотів помстити смерть Матеоті. Є деякі дані, що він є ненормальний. А проте поновлений політичний злочин схвилював політичні партії та широкі кола громадянства. Уряд побоювався заворушень підчас похоронів і ознак бунту підчас відвідин Неаполя Муссолінім.

На щастя, все скінчилось на протестуючих резолюціях. Головний голос мали, річ ясна, опозиційні партії, які осудили цього рода вчинки та при цьому ствердили, що вони є невідхильним наслідком „стану насильства, який надто довго затрює душу народу" і заявили, що прийшов час „необхідного, яко мога, швидшого розззброєння рук та душ усіх громадян". Натяки у таких резолюціях — ясні; вони звернені проти фашистівського ладу і його провідника, Муссоліні.

Одначе загальне становище в державі не змінилось. Муссоліні є й на далі всесильним диктатором, як і два роки тому, коли здобув владу у своїм поході на Рим. Він і його провідні однодумці здають собі вже справу, що настрій мас змінився до них і вони хотіли би найти шлях до нормального, конституційного розвитку держави. А одночасно почувають, що колись випустили зі своїх рук вудила — Італія могла би покотитись по площині соціяльної анархії. Ні одна з опозиційних партій — пополярі, ліберали чи соціялісти — не в силі була би вдержати стерно уряду хоча би три місяці. За те зєднані є вони невпинною загрозою фашизму.

Згадані опозиційні партії склали у парляменті спільний комітет, який веде боротьбу зі штучно сотвореною виборчою системою, що дала

ОЛ. САЛІКОВСЬКИЙ.

Запізнені некрольоґи.

(З думок та споминів про недавне минуле.)

(Докінчення.)

І про культ загинувших, і про „Соборний некрольог" — чи може краще мовити: „мартирольог" — я згадав ось з якої причини.

Цими днями я одержав з Холма від емігранта Костя Сочинського листа, в якому д. Сочинський нагадує мені, що через кілька тижнів кінчається пятиріччя з дня смерти Сергія Хвостова. Про цю смерть, здається, й досі не було ніде докладних відомостей, і д. Сочинський пильно просить мене — хоч і з великим запізненням „злагодити для „Діла" некрольог небіщика". Подає він і де-які нові інформації про нашого покійного сенатора.

Хвостова розстріляно в Москві. Він мешкав у російській столиці кілька років до останньої революції, як присяжний адвокат, і знов приїхав туди з Київа в 1919 р. для ліквідації своїх справ. Було у Хвостова в Москві на Арбаті гарне помешкання, яке захопив якийсь „красний командір". По доносу того командіра чека арештувала Хвостова та посадила в славнозвісні Бутирки, як „закладника буржуазії", себто без жадної вини і без жадного обвинувачення.

Хвостов тримав себе весь час свого увязнення з великою гідністю.

„Спочатку — згадує д. Сочинський — ми сиділи в камері N 13, а потім в „губернаторській" камері N 12. Як справжній син українського народа, Хвостов і в вязниці провадив культурну працю, знайомлючи вязнів з українським національним рухом. Я його памятаю завсіди бадьорого і веселого. На літературних вечірках 12-ої камери він любив співати романс: „Не журися, о мій друже, що я Ляшку полюбив" і завжди мав успіх. У кінці серпня небіжчика переведено в концентраційний табор на вул. Солянка. Коли денікінці взяли Орел, то большевики почали розстрілювати закладників. На початку жовтня сенатор Хвостов був розстріляний в числі 800 закладників, по списку — сімсотим. Покійний казав мені, що добре вас знав".

Я дійсно був близько знайомий з покійним Хвостовим. В 1910 р., коли я переїхав із Київа в Москву, я застав С. М. Хвостова головою української секції Товариства славянської культури. Ця секція була, здається, найбільше діяльною в Т—ві і до заснування нашого клюбу уявляла із себе єдиний центр численної української кольонії в старій російській столиці. На чолі Славянського Т—ва стояв член російської Академії Наук Федір Корш, великий приятель і знавець України. З ним у Хвостова були близькі і приязні відносини.

Взагалі Хвостов був людина з великою громадською ініціятивою і активністю. Він був фундатором українського клюбу в Москві „Кобзарь" і одним з діяльних ініціяторів місячника „Украинская Жизнь", що видавався в Москві майже сім років під редакцією С. Петлюри й моєю. С. Хвостов був теж душею незвичайно врочистого і гучного святкування в Москві ювилею Т. Шевченка в 1911 р. Святкування трівало кілька днів. В ньому приняли безпосередню участь, прибувши для цього з Київа, наш славний композитор Микола Лисенко, корифей українського театру Микола Садовський, письменниця Любов Яновська, такі першорядні артисти-Українці імператорських театрів, як Іван Алчевський (брат нашої поетки), Н. Нежданова й ин.

Грандіозне святкування Шевченкового ювилею, зовсім забороненого в Київі, зробило величезне враження на Москалів, і це була цілковита заслуга Хвастова. Його-ж заходами вийшов після цього ювилею роскішний збірник, присвячений великому поетові зі статтями Ф. Корша, проф. А. Кримського, С. Єфремова, віршами Филянського і ин.

Через якийсь час Хвостов, що був головою і в клюбі „Кобзарь", уладив в його салі великий прилюдний диспут в українській справі. На цей диспут запросив він і великого україножера Петра Струве, але Струве ухилився.

Пропаганда українства і невтомна боротьба з його ворогами закрашували собою все життя Хвостова. Він був ще молодою людиною, і забивши його, большевики нанесли важкий, дуже вразливий удар по українській національній справі.

Імя українського сенатора Сергія Хвостова мусимо ми на вічні времена записати виразними літерами в літописах нашого визвольного руху. Десь у невідомім яру під Москвою тліє його прах, але память про його не повинна стліти в наших душах.

—

Не один Хвостов залишився до цієї пори не тільки без надгробка, але й без громадського спомину, і хотілося мені сьогодня згадати на цьому місці ще про кількох жертв нашого лихоліття. Тимчасом стаття моя розрослася і доводиться відкласти свій намір до иншого разу.

таку перевагу фашистам. Муссоліні робив спроби порозуміння з деякими із цих партій, одначе без результату: він домагається від них послушної волі його диктаторській владі. Паралєльно з цими заходами, фашистівський уряд згодився на складення т. зв. директорій, яка вибрала комісію з 15 членів для переведення необхідних державних реформ. Їх проекти має розглянути фашистівська рада, потім кабінет міністрів, а на кінці парлямент.

При такій процедурі фашисти матимуть скрізь рішаючий голос. Муссоліні продовжує зі сміливою завзятістю свою виключну політику. Він покищо удержує силою власного авторитету всю державну машину, у пересвідченні про небезпеку суспільного безладдя. Але нормально наладжений державний організм лишається покищо ідеалом. Муссоліні відчуває потребу праці в цьому напрямку і бореться з великими труднощами, щоби поєднати підстави своєї диктатури з переходом до небхідних реформ.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Дрібні вістки.

Про примус з боку Ліги Н. говорив англ. мін. внутр. справ: Є помилкові погляди на ролю Ліги Н., яка не може перемінитись у воєнну Раду. Англ. воєнна фльота передана до диспозиції Ліги Н. мусить проте зберегти свою повну незалежність. Непорозуміннями, що виринуть при реалізуванню силою постанов Ліги Н., не буде цікавитись гаґський трибунал.

Анґлійсько-радянський торгов. договір є дальше предметом жвавої дискусії в анґл. громадянстві. Ліберали й консерватисти є рішуче проти договору в його нинішній редакції. Лейбур-парті видала брошуру, в якій сказано м. и., що договір матиме значіння щойно тоді, коли большевики заплатять англ. громадянам усе належне відшкодування і коли проектована позичка буде ратифікована англ. парляментом.

Німеччина рішила вжити заходів щодо вступу до Ліги Націй. У відповідній резолюції нім. кабінету кажеться: „...нім. уряд спитає за посередництвом мін. закорд. справ у держав репрезентованих у Раді Ліги Н., чи дістане бажані гарантії як щодо позиції Німеччини в Лізі Н. так і деяких инших справ, що нерозривно звязані з цим".

Про вступ Німеччини до Ліги Н. говорив Нанзен з Бріяном, як головою франц. делеґації, і відніс враження, що прийняття Німеччини до Ліги є тепер сумнівне. У цій самій справі анґл. посол в Берліні лорд Добернон передав Штреземанові меморіял анґл. уряду.

В справі погрози Грузією кидає на адресу Франції офіц. орґан большевиків „Ізвестія" погрози, щоби Франція не важилась згадувати якнебудь про Грузію при переговорах про визнання рад. влади. Питання про приватну власність франц. громадян в С.С.Р.Р. і царські довги мусять стояти на дальшому пляні.

Радіч, який ще недавно був переслідуваний стежними листами уряду Пашіча як „державний зрадник", виїхав на авдієнцію до короля Олександра до його літньої резиденції в Белье. Ця вістка викликала в політ. колах Югославії велику сензацію.

Ст. Ґрабскі (як повідомлялось) виїхав до Риму як делеґат польського уряду для заключення з Ватиканом конкордату. Тимчасом посол Польщі при Ватикані Скшиньскі (брат міністра закорд. справ) сидить собі спокійно у Варшаві.

Японія заявила свою повну невтральність відносно подій у Китаю, але застерегла собі оборону японських інтересів, як що до такої оборони спонукає її акція инших держав.

У Китаю продовжується горожанська війна. Оборонець Шанхаю відкинув мирові переговори.

Еспанія приготовляє новий плян, щоби повторити офензиву у Мароку і відобрати втрачену територію.

Сербський уряд почав судове слідство проти міністра справедливости та міністра шляхів, обвинувачуючи їх обох у зловживаннях.

Довкола університетської справи.

Три статті „Курєр-а Львовск-ого".

Справа українського університету товчеться — як Марко по пеклі — на сторінках польської преси. Час до часу вирине вона, наробить шуму, напсує крови і знову потахне в забутті, щоби за рік, звичайно підчас сесії Союзу Народів зявитися на денний порядок зі сакраментальним ab ovo. Характеристичне ще й те, що з кожною новою появою університетська справа в польських реальних міркуваннях корчиться до мікроскопійних розмірів — як щодо обєму, так і щодо осідку. Очевидно, при такій прогресії університетська справа не може діждатися в Польщі позитивної розвязки.

Серед безлічі статей, статейок і заміток на тему університетської справи в останніх часах появилися три довші статті в „Кур. Львовск-ім" (ч. 215—217), — дві перші під назвою „Справа руського університету", а третя під титулом „Де має повстати український університет?" Дві перші статті є на загал передумані, аргументація з польського становища прилична, за те в третій вилізає шовіністичне шило з мішка, зводячи справу українського університету до абсурду і вивертаючи горі дном розумовість двох попередніх статтей.

На вступі цих статтей стрічаємо одну увагу, якої не можемо помінути мовчки. Автор послідовно говорить про руський університет, кажучи:

„Пишемо з розмислом руський, а не український, не хотячи через те виповідати війни термінові „український" в руській літературі. Бо то є річ самих Русинів, яким терміном вони хочуть користуватися в обсягу власної мови. Але смішним є, щоби руська сторона могла домагатися від Поляків, щоби ті приноровлялися до руських бажань за кожним разом, коли Русинам подобається змінити свою національну назву. Допускаю, що Німцям навіть до голови не прийде домагатися від Французів, щоби ті старалися формі „Deutschen" надавати французьку форму; Німці будуть для Французів все „Allemands". Назва ріжних народів остаточно є річчю кожного народу зокрема. Урядовий акт, виставлений в руській мові, може називати Русинів згідно з їх власною номенклятурою; урядовий польський акт мусить їх називати так, щоби Поляки могли дачий термін розуміти без труднощів і сумнівів. Тому пишемо про руський університет і висловлюємо здивування, що польські офіціяльні чи ніки в офіціяльних чи півофіціяльних енунціяціях уживають терміну, який не має за собою ані звичаєвої легітимації (в обсягу польської літератури), ані наукової, ані вкінці законодатної".

Отсі мудрування дуже припали до вподоби вшехпольській пресі, і вона незвичайно ласкаво поставилася до їх автора. Та не в цьому річ. Ми може й нічого не мали б проти терміну „Русин", „руський" чи „русинський" в польській номенклятурі, колиб ці терміни примінювано до всього українського народу. Тимчасом їх примінюється тільки до Українців в сучасних межах Польщі, бажаючи тим чином повести різку сепаратистичну лінію, роздвоєння між українським народом по обох боках Збруча. Туг мається з польського боку на меті витворити окрему націю на зразок Хорватів і розірвати її культурну і всяку иншу звязь з цілістю українського народу. В тому якраз напрямку йде й польське законодавство. До тогож назва „Русин", „руський" в старій Польщі обіймала не лиш Українців, але й Білорусинів. А прецінь сьогодні це є абсурд. Не будемо вдаватися в дальшу дискусію на тему нашої національної назви, не будемо говорити про звичаєву легітимацію в польській літературі чи законодавстві, бо така дискусія з природи річи мусить бути яловою. Звертаємо тільки увагу, що в українській літературі звичаєву легітимацію на назву „Поляк", „польський" має термін „Лях", „ляцький". Не лише в українській, але й в польській, створеній Поляками з України (нпр. „Lach serdeczny" у Залєского). Також по турецьки Польща називається „Лехістан-ом" (ляцька держава), яка то назва пішла з України. А прецінь колиб ми почали уживати цих легітимованих в українській літературі термінів, то певно стрінулись би з ріжними закидами, як не з червоним олівцем прокуратора. Тому в кожній мові на означення даного народу повинні бути уживані терміни, які не суперечать духові мови, чи вкоріненій і незаступній звичаєвій традиції. Порівнання „Deutschen" і „Allemands" є таке саме, як „Deutschen" і „Niemcy", або тут так підходить, як пястук до носа.

Але вертаймо до нашої теми. В першій статті автор радіє, що польський уряд згідно зі своїми зобовязаннями рішився вступити на шлях реалізації українського університету. По думці автора також громадянство навіть найбільш націоналістично настроєне не відмовляло Українцям права щодо посідання власного університету. Закид немовто Українці не мають наукових сил є безпідставний.

„Такі голоси походять від людей, що не знають наукових відносин серед українського громадянства, або ті люде не знають того, що й польські університети в хвилі їх засновування боролися з величезними труднощами, коли йшло про обсаду ряду катедр ученими з повною науковою кваліфікацією. Вкінці слід признати, що в математично-природничім обсягу, а головно лікарським Українцям важко було би заснувати повні факультети".

Українці мають за собою світлу культурну традицію і тому

„муситься ствердити, що Українцям не лише належиться університет, але що в значній мірі вони заслужили собі на те своїм науковим дорібком. Це твердження можна знаменито уоснувати відносно до ріжних царин знання і то не лише фільольогічних, як сказав проф. д-р Цоль в інтервю, друкованім в краківськім „Часі", але по части і природничих, а головно історичних наук. Можна додати, що українське Наук. Товариство ім. Шевченка у Львові всупереч дуже важким умовам істнування все таки проявляє в останніх літах значну життєвість. Отже якщо новий український університет матиме нормальні умовини доливу молодих учених, якщо габілітації йтимуть в нормальнім порядку, без тіни перепон, труднощів і секатур, то слід допускати, що вже по десятьох літах новий університет стоятиме на рівні з ріжними иншими університетами, які і так не всі навіть за границею є обсаджені самими геніями і науковими великанами. Ця увага торкається головно виділів правничого і лікарського, які поруч плекання науки є перш усього фаховими школами".

В другій статті „Курєр Львовскі" зертає увагу на значіння університету, який є могутньою організацією і тому слід уважати, щоби ня організація не була звернена проти польської держави. Сьогодні український університет як державна інституція може зразу діяти проти держави і це промовляє до переконання не тільки польським націоналістичним таборам.

Тому автор в угоду тим націоналістичним таборам плете такі нісенітниці, як на прик. що

„треба буде довгих літ, щоби з української свідомости вичистити те, що там засіло і ствердло під впливом православя, а головно під впливом Німців" (!?).

Авторові не йде про формальний льояліям — такий, як на прим. Поляки проявляли у відношенні до Австрії, тільки

„довгими роками слід вироблять думку солідарности обох народів, щоби осягнути те, що Фрацузи здобули в Альзації або дійти до стану ненависти національної ривалізації, чого ідеалом є Шзайцарія".

Ну, Альзація і Галичина — це вже надто смілі порівнання, бо Поляки не є Французами, а ми Альзатцями.

„Одначе з другого боку зі становища держави прецінь ліпше і мудрійше мати український університет під власним дахом, ніж допускати до постійного перебування значної частини української молоді за границею".

Українська молодь має право користати з власної школи. Хоч Поляки не забороняють українській молоді студіювати на польських університетах і хоч — на думку автора — бойкот польських високих шкіл не вдався, хоч можна було підождати, аж дозріє генерація молодих українських учених, вихованих під впливом польської державної думки, то всеж таки еміґрація української молоді на університети в Чехії, Відні й Берліні є зявищем для польської держави шкідливим, бо не можна її виховувати під кутом конечности співпраці з Поляками. Лишім на боці ці премудрі міркування. Дивно виглядає, як „демократ" в добі права націй може говорити з такою погордою і легковаженням про право нації. Але йому самому не по нутру, що українські студії можуть істнувати в Празі і в Київі, а не можуть істнувати в демократичній, ліберальній і толерантній Польщі.

„Тому не будемо сьогодні вести дискусії про те, чи Українці є нацією, і чи дозріли до університету. Є це квестії від давна пересуджені історією".

Університет є рішучим українським домаганням, тому автор апелює до польського громадянства, щоби воно не робило перепон у розвязці цієї квестії. Закон про створення українського університету не може бути пустою маніфестацією для заграниці. Скоро закон не є скасований, то мусить бути реалізований, бо инакше всі втратили би довіря до польського законодавства. Польська опінія не повинна ворожо ставитися до акції уряду. При тому Поляки не повинні

„зазначувати своєї культурної вищости, бо вже само підкреслювання того є некультурною поведінкою. Нас самих обурює, коли це роблять у відношенні до нас Анґлійці, Французи, а головно Німці. Дискусія в пресі і на якім небудь „форум" про відносини двох народів, повинна всяк бути ведена з пошануванням обох сторін. А також до тзв. культурної опіки ми не повинні виставляти претенсій, як нас друга сторона про те не просить".

Автор не вірить, щоби справу українського університету міг розвязати „український табор", або польська народова демократія (вшехполяки). Не подобаються йому також „аптичні матеріяли" краківського табору і такі помисли, як на прик. приміщення українського університету у Варшаві (читай: Відень), або в Кракові (читай: Ґрац або Інсбрук).

Ніхто не може здобутися на добір осідку українського університету,

„а в тій точці міститься ядро квестії і компроміс між Поляками і Українцями має рішити про вибір місцевости, в якій постійно має найтися український університет".

Як же розвязує справу осідку українського університету „ліво-демократичний „Курєр Львовскі"? Мусимо сказати, що ніяк, або навіть гірше, що курєрський „демократ" зібрав всі сили на те, щоби справу осідку довести до абсурду і тим самим погребати справу університету взагалі. Бо коли дві перші статті в своїх ділових тезах можна вважати на загал прилічними, то третя виявляє таке визиваюче непошанування української культури, що просто робиться ніяково не тільки за „демократизм" автора і „визволєнчого" орґану, але просто за здоровий розум.

Per longum et latum оповідається там про те, що університет повинен найти осідок в місцевости, що сприяє розвиткові української культури, а „не загрожує польському населенню". Університет повинен бути споєний з національною масою, що надає тон даній місцевости. Українці не мають своїх міст, українська культура в 95 проц. є культурою сільською. Кожне місто, в якому буде заснований український університет, є позбавленням культурного дорібку Поляків. Тут грає ролю ще й політичний моменґ, бо Українці, Москалі і Чехи пропагують принціп окруження Польщі від полудня і зірвання звязку з Мадярщиною (так, немов би той звязок вже не був зірваний!). Право до університету мають не тільки галицькі Українці, але й волинські. Тому слід його заснувати в такому

місті. яке хоч ще не є українським, то дає запоруку, що таким може статися. Того місця не можна шукати в околицях, де переважає польська культура. З цих причин автор заявляється проти Львова і взагалі проти західної частини червенської землі,

„Ця справа є пересуджена; вона може ходити по голотах людей, заражених національним індеферентизмом, а цей індеферентизм утаюють найвищим державним розумом. Кому байдужною є приналежність червенських околиць до Польщі, кому байдужна є ступнева загальна польськости, той може собі відновляти подібні проекти, може їх навіть перефорсовувати".

А це є недопустиме. Українці мусять йти на уступки на точці осідку університету.

„Він (осідок) мусить найтися там, де Українці сидять збитою лавою і де загальний культурний характер околиці є український. Такою околицею є Волинь і то Волинь в першому ряді. На Волині Українці можуть мати Луцьк, коли справді хотять з університету творити посібну, довговічну інституцію, сперту на всесторонню, рідну основу. Луцьк має традиції руськости, правда—у віках давно минулих, але далеко сильніші, як деінде".

Отже курерські „демократи" висувають Луцьк на осідок українського університету, а висувають його тому, бо це значніймше місто на українськім терені (завдяки Золочева), бо через університет українське православне населення найдеться під впливами української національної культури, бо Луцьк може хоч на якийсь час довести до щирої і явної згоди між Поляками і Українцями і т. д.

Ми з рёзмислом ширше спинилися над поглядами „демократичних", споріднених з „Визволенем" курерістів, щоби показати, яку вартість має їх демократизм, щоби виявити правдиве обличя цих прихвостнів польського імперіялістичного шовінізму, щоби ad oculos засвідчити ту недугу, яка чаїться в мозкових звоях польської „демократії".

Отже Луцьк висувається на осідок українського університету, той самий Луцьк, який в культурному розумінні є камінистим облогом, який досі, як і ціла Волинь, не має ані одної української середньої школи, ані одної бібліотеки, ані одного політичного українського культурного товариства, який лишається позаду навіть галицького Яворова чи Рогатина. Той самий Луцьк, який не має приміщення для кількадесяти польських урядовців, мав би примістити велику культурно-наукову установу з десятками професорів і тисячами студентів, з науковими інститутами і лабораторіями. Той самий Луцьк, що досі не має залізничого получення зі Львовом, а через те і зі Сх. Галичиною, мав би стати українським культурним осередком. „Wolne żarły" — панів демократів, але сумом віє від таких безглуздих жартів.

„Луцьк має традиції руськости". Певно, що так, але яке місто чи навіть містечко, на українській території не має тих традицій? Галич, Тисьменица, Коршець, Рогатин, Буськ, Теребовля, Володимир, Острів — всі мали традиції руськости в давно минулих віках. Мають їх також Перемишль, Коломия, але найбільші традиції в минулому і сучасному має Львів. Не будемо повторювати вже нераз підношених аргументів. Звернемо увагу на що инше. Який нормальний розвиток університету може бути в Луцьку чи в иншому Рогатині? А проціпь весь час говориться про нормальність розвитку. Культурна ривалізація може бути тільки тоді, коли дві культури є поставлені в однакові умови життя і розвитку. Инакше, як нпр. тут мається справа, українську культуру стручується в умови не ривалізації, але повного занепаду. Не лізній демократ, але ярий польський націоналіст пок. А. Холоневекі перед кількома літами заявлявся за Львовом як осідком університету, якраз підносячи момент ривалізації. Якщо польська культура є така могутня, то чи вона може побоюватися вищости чи більшої живучости української культури? А польські демократи не вірять у силу польської культури, вони самі признають її слабість, коли лякаються за приналежність „червенських околиць до Польщі", коли передбачують ступневу загладу польськости.

Правда, Українці досі не мають більшости ані в однім більшім місті на українській національній території. Ачеж такої більшости не мають і Поляки. Тільки в однім Львові та більшість є дуже маленька і то штучна (бюрократія, офіцерство, штучне творення ріжних банків і инших установ). Що польська більшість є штучна, що Львів приймає характер даної влади, знаємо із споминів Л. Біліньского, який говорить про німецький Львів, і бачили ми російський Львів в рр. 1914—1915.

Але той Львів має великі традиції старо- і ново-української культури, Львів має велике значіння для Українців, тоді як для Поляків його значіння є по суті неістотне, тільки натягане. І тому під тим оглядом осідку з нашого боку не може бути ні дискусії, ні компромісу.

М. Ч.

Бережанська тюремщина.

Реєстр політичних вязнів. — Злобна система дефензив. — Заразливо недужі по келіях. — Страйк політичних вязнів. — Підрізлий лист. — Нема актів.

(*КНО*). В бережанській тюрмі перебували й перебувають отсі політичні вязні: Михайло Сеник, студент з Розворян, Антін Стефанишин, учитель з Долини, Гаврило Крайківський, управитель школи з Німшина, Лев Крайківський, господар з Різдвян, Павло Притика, урядовець кооперативи з Рогатина, Ізидор Демчишин з Литвинова, Степан Якубовський з Кінашева, Михайло Генза, Олекса Манюх і Гринько Генза, всі три з Яблонова, Петро Косач з Гербутова, Володимир Самарик з Рогатина, Михайло Несторко, Степан Шеремета зв. Орловський, Степан Шеремета, син Івана, зв. Балай, Михайло Зазуля, Олекса Мрозіцький, Василь Шеремета, ці останні з Чесник рогатинського повіту, Роман Бойкевич з Рогатина, Корнель Корпан з Божикова, Ярослав Власійчук, студент з Яворова, Василь Залуцький, Петро Липка, Василь Колодчицький з Сільця к. Підгайців. Гаврила і Льва Крайківських звільнено з тюрми дня 8/8 1924 по шістьмісячнім слідчім арешті, Павла Притику звільнено з тюрми дня 12/9 924 по сімсячнім слідчім арешті і проти нього слідство в цілости припинено. Його виною мало бути те, що в зимі приїхав до своєї матері з Чехословаччини. Всі інформаційні допити поліції про його особу залишились без відповіді й він — по 7-ми місяцях вийшов на волю. Акти його справи виказують, що відділ інформаційний воєвідства в Станиславові і військова влада в справі політичних арештантів дає відповіди щойно на численні урґенси по довгих місяцях.

В тюрмі приміщено бувшого гімназиста Олексу Манюха безпосередньо по пятнистім тифі і запаленню легенів дня 14/6 1924. Лікар вирішив, що його треба піддати як реконвалесцента дбайливій домашній опіці, одначе по нинішній день сидить Олекса Манюх у невигідній келії. Між арештованими найшовся Михайло Зазуля, господар з Чесник, за приналежність до УСДП. хорий на сухоти. В серпні 1924 тюремний лікар вирішив і потвердив посвідкою, що Михайло Зазуля хорий на гостру заразливу туберкульозу. А проте Михайло Зазуля лежав далі між здоровими людьми.

Довгий слідчий арешт політичних вязнів, невигоди тюремного життя і відмова читання часописів в часі судових вакацій, дали притоку до голодівки, що почалася в бережанській тюрмі дня 10|9 1924 зрана. Голодуючі представили президії суду свої домагання, між иншими зажадали переведення хорого на остру заразливу туберкульозу Михайла Зазулі до цивільного шпиталя. Управа тюрми дня 12/9. перевела хорого політичного вязня дійсно до цивільного шпиталя, а Сеника і Ярослава Власійчука до одиничних келій. Дня 14. вересня 1924, коли на пятий день голодівки політичні вязні вже горячкували, президент суду дозволив оборонцеві д-ру Західному на інтервенцію в самій тюрмі, і дійсно політичні вязні після інтервенції і вволення всіх їх домагань адміністративної натури перервали з пятим днем голодівку; їх справи прийдуть в найгіршім випадку під суд присяжних в листопаді 1924.

Дня 19. вересня 1924 на приказ зі Львова звільнено Михайла Зазулю з тюрми (шпиталю) і випущено додому.

Цікаво, що перед голодівкою помістило „Слово польске" нібито перейнятий, лист одного з політичних вязнів до матери. В тім листі мав вязень просити, щоби мати привезла йому цукру, чаю і хліба, щоб міг перед голодівкою наїстися. Передрукований лист виявився мабуть фальшивим, бо заряд тюрми і президент суду наочно переконалися, що політичні вязні через 5 днів не приймали ніякої їди й дістали горячку, так, що заряд тюрми мусів спровадити на дижур тюремного лікаря. Як цитований лист дістався на шпальти „Слова польского, це тайна суду.

Як бачимо від довгих місяців в тюрмі політичні вязні не можуть діждатися ані звільнення з тюрми, ані доручення акту обвинувачення. Дня 31. липня 1924 соймовий клюб УСДП. зголосив інтерпеляцію в цій справі. Наслідки такі, що негайно забрано акти справи до Львова і по нинішній день тих актів не звернено, а політичні вязні сидять дальше і їх справа для браку актів не може посунутися ні на крок вперед!

Похід на українські школи.

Перехрещування шкіл.

(КНО). Як згадано в попередніх інформаціях, шкільний інспектор кликав дня 15. липня 1924 до свойого бюра в Бережанах кожного наказного комісара з окрема і намовляв підписати ухвалу іменем прибічної ради, а саме такого змісту, що прибічна рада ухвалила переміну української викладової мови на польську мову в місцевій школі. Кожний з комісарів діставав до підпису від інспектора такий концепт „ухвали":

„Uchwała". Rada Przyboczna uchwaliła dnia . . . wprowadzenie w szkole powszechnej w . . . . . języka wykładowego polskiego z nauczaniem po rusku języka ruskiego i religji grecko-katolickiej.

. . . . . dnia . . . . .

(pieczęć) (podpis wójta.)

Саму справу обговорював інспектор секретно, а як не міг переконати дотичного комісаря, то прикликував учителя і „дорадчував" йому перевести в своїй громаді для своєї школи таку „ухвалу".

Знайшлося в бережанськім повіті 15 громадських комісарів, котрі без порозуміння зі своєю прибічною радою підписали іменем прибічної ради такі ухвали. Нагло по жнивах дістали місцеві шкільні ради і заряди шкіл та громадські зверхности рескрипти такого змісту:

„Liczba 3211. Do zarządu szkoły w Szybalinie. Reskryptem z dnia 20. sierpnia 1924. L. 25685. KOSL. postanowiło zwinąć istniejącą tam 2 klasową szkołę z językiem wykładowym ruskim i 1-klasową szkołę z językiem wykładowym polskim, a zorganizować tam 3-klasową szkołę powszechną z językiem wykładowym polskim od dnia 1. IX. 1924. Język ruski będzie obowiązkowym przedmiotem nauki, o czem zarząd szkoły zawiadamia się z poleceniem bezzwłocznego zastosowania się do tego rozporządzenia.

Rada Szkolna Powiatowa w Brzeżanach."

Перехрещено школи головно по тих громадах, де число дітей рим. кат. обряду не доходить до 20 і д навіть згідно з язиковими „кресовими" законами не можна заснувати для браку числа дітей польської школи. Громадами такими є: Лісники, Гиновичі, Мечищів, Поточани, Котів, Шибалин.

Крім переміни в деяких школах української мови на польську, інспектор дуже пильно візитує тепе школи і в зв'язку з дуже малою с сінньою фреквенцією дітей по шко лах заповідає дальші редукції учительських сил.

Може би особою шкільного інспектора Бережніцкого й особам дотичних громадських комісарів заінтересувалася прокуратура в Бережанах і потягнула їх до відповідальности за надужиття влади через фальшування рішень прибічної ради і за намову до фальшування. Дотичні громади на ті рескрипти відповідають в той спосіб, що шкільні місцеві ради і громадські прибічні ради вносять до шкільної повітової Ради в Бережанах письменні протести, а крім того скликують по своїх громадах шкільні віча для обговорення позазаконної перемін викладової мови. Просьбу на дозвіл на шкільне віче в Шибалині підписало м. ин. багато жінок.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ще про українську Олімпіяду.

В минулу неділю відбулися дальші змагання на площі Сокола-Батька і ще дещого.

Тим разом заінтересування Олімпіядою було далеко більше, бо і фейлетон помістила і публика мала тиждень часу на „спортове вихования".

Видців около 50 (словами: пятьдесять).

Побіч молодиків стануло до змагань і старше громадянство.

В програму для старших входили такі точки:

Скоки, Хід, Кидання і Біги.

До скоків зголосилися: ст. кавалери жонаті, політики, панни і пані.

Ст. кавалери станули до трьох скоків (стиль довільний).

1) Скок у гречку.
2) Скок крізь вікно.
3) Скок через перелаз.

Перші три нагороди взяли три мої приятелі, яких імен зі зрозумілих причин не подаю.

Дальше слідували (стиль: головою вниз):

Скок у халепу (рекорд: д-р Я. Селезінка).

Скок на противника (рекорд: ред. Ф. Федорців).

Скок у невідоме (ред. Павлів).

Скок навмання (ред. Д. Паліїв).

Скок зі шкіри (д-р Марітчак).

Скок через партії (д-р Д. Донцов).

Скок: „Як Пилип з конопель" (д-р М. Чайківський).

Для жонатих і замужних:

Скоки на боки (різні осяги всіх учасників).

Хід (стиль навпростець):

Хід: „Як рак по дріжджі" (д-р В. Охримович).

Хід: Кози до воза (д-р Ізидор Голубович).

Хід: До Каносси (хтось із еміграції).

Хід: До Кучека і назад (назад: стиль довільний.)

З останніх змагань висліп невідомий.

Кидання:

Кидання заслоною (д-р М. Лозинський).

Кидання калюмніями. (Величезне число учасників не дало змоги провірити висліду).

Стріляння:

До стріляння зголосилися всі українські партії Зах. України. Було три роди стріляння:

Дурниць,
Биків,
Кулею в пліт.

В усіх трьох точках побідницею вийшла Незалежна Група. За друге місце будуть ще розбиватися партії: Нац. Роботи і Радикальна.

Жіноцтво ставало до двох родів змагань: до скоку і кидання.

Скок до очей (рекорди: 1. п. Ш., 2. п. Д., 3. п. Р.)

Кидання до манекіна одного з мужів: очима (без наслідків). Домашною посудою (замість величезного натовпу учасниць висліп ще неоголошений).

Але найкрасшою точкою Олімпіяди були біги.

1. Біг: „Пес через овес".

До цього бігу станули непроглядні маси українських учених, політиків, журналістів,

і инших проповідників. Всіх їх прекрасною формою і стилем узяв о. Куницький.

2. Біг: „Федя поза хрест".

Несподівано для спортового світа в останній мінуті сильною форсою виграв п. Григорій Микитей.

3. Окружний біг: Льондон-Прага-Львів-Варшава. (державна нагорода: синекура і karta na broń).

До бігу зголосилося чотирох досвідних спортовців пп.: Смалько, Студня, Чайка і Томашко.

Від першої хвилі висунувся на чоло п. Смалько. За ним Томашко, Студня, а на кінці шкандибав Чайка.

Зацікавлення бігом було кольосальне не тільки в краю, але й далеко за границею.

Та здається в перетренування ні один з учасників не дійшов до цілі. Томашко похлав перший, за ним Студня і Чайка. Найдалі дійшов Смалько, але й його вкінці вхопив обморок і треба було йому вилити відро зимної води на голову, щоб опамятався. Всеж таки він заявив, що найдалі за місяць ще раз попробує щастя.

Я не ставав до ніяких змагань. Але на другий рік напевно стану до трьох перших скоків, бо раз, вони не є тажкі, а друге, чую в собі велике замилування до спорту.

Галактіон Чінка.

З концертової салі.

У місяці вересні, зараз на вступі сього-річного сезону, маємо до занотування два важніші концертові вечорі на естраді Музичного Т-ва ім. Лисенка.

Перший, це фортепіяновий вечір відомої віденської піяністки, п. В. Божейківної, яка у великій програмі, зложеній з Баха, Beethovena, Брамса, Ліста та ріжних модерних мініятур засвідчила ще раз про свою добре заслужену славу. Без огляду на деяку недиспозицію, слідну ще з початку у Chaconni Баха та І. части Сонати As-dur Бетовена, відіграних ще трохи не зрівноважено в стилю, де далі — піяністка опановувала чимраз більше погрібний настрій і вражіння, особливо у великих варіяціях Брамса на тему Гендля (які повинні остати у артистки одним з кращих пунктів її репертуару) та Ліста Мазепі і Ріголетті.

Із цілого незвичайно ріжноманітного та цікавого вечора лишилось інколи вражіння, що молода, наскрізь здорова та свіжа психіка артистки перебуває ще деяку Sturm und Drang-Periode, в якій зводить певний боротьбу за своєрідну, індивідуальну артистичну лінію. Найвиразнійше ця лінія виступає на диво у творах Ліста, хоча й Шопен і Бетовен також не можуть бути їй чужі.

Другим з черги був вечір відомого нашійного адепта оперового мистецтва, тенора п. М. Голинського, який в останньому році перебув студії в оперовій школі театру De la Scala в Медіоляні.

П. Голинський все імпонував своїм великим, просто феноменальним голосовим матеріялом. Спершу баритон, опісля геройський тенор, перебував довшу еволюцію та з причини воєнної хуртовини трохи задержався у розвою. На щастя, попавши, хоча й на короткий час, у центр італійської співацької культури, Медіолян, відразу скористав стільки, чого йому не вспіли дати довгі роки скитання по Україні та Польщі. Перш усього краска і скала тенора пробилася зовсім виразно, а навіть явилося зовсім нормально і гарно темітоване piano поруч із грімким та ясним fortissimo. Ті прикмети уможливили співакові тепер також артистичну інтерпретацію пісень і оперових арій, яка в порівнанні із тим, що ми чули перед двома роками, стануда на ціле небо вище.

Особливо гарно вийшли арії Cavaradossi із „Тоски" та імпровізація із „Andrea Chénier" Giordano. П. Голинський має всякі дані на те, щоби стати першорядною, навіть світовою оперовою силою; але годі замикати нам очі на те, що це щойно перший більший крок вперед і що він не сміє ні на хвилину зупинятись тепер у дорозі, а тим більше спочивати на дешевих лаврах, навпаки повинен: чим скорше доповнити та вирівняти свої вокальні, як також загально-музичні студії.

У програмі вечера виступили також наші молоді музики із двома камеральними продукціями: Trio c-moll Бетовена та 2. часть із трія fis-moll Ст. Людкевича. Слід відмітити, що у Бетовені скрипак (перший раз виступаючий у того рода клясичнім ансамблю) хоча й поправний, не виявив ще погрібного спокою та рівноваги в темпі і фразуванні. *Д-р С. Л.*

НОВИНКИ.

— **Приватна охранка.** Якийсь пан Станіслав Грайбнер помістив в одній з львівських газет проект оснування приватної охранки, яка називалася би „Сьопечна Оброна Паньства". Метою цього „товариства", якого першим „гніздом" мусить бути Львів, була би шпіонажа на власну руку за „протидержавними" елементами. Ця охрана мала би обняти цілий край і бути повсякчасною зморою непатріотичних „інородців". Панам Грайбнерам гратулюємо таких високо-благородних помислів, на які не здобувся ніхто навіть в зненавидженій царській Росії.

— **Голодівка в тюрмі.** Група колишніх політичних вязнів в тюрмі при ул. Баторого у Львові, почала дня 19. ц. місяця голодівку з причини безконечного продовжування слідства, яке почалося ще в квітні ц. р. На слово радника Янушевского, який обіцяв покінчити слідство протягом місяця, голодівку припинено дня 21. ц. м. Голодували: Остап Герецький, Юра Вишиванюк, Іван Пушкар, Матій Мандрик, Василь Гальчук, Петро Микитюк, Бабюк, Юра Ославський і Олекса Тодорів.

— **Арешти в Луцьку.** З початком вересня арештовано в Луцьку около 40 осіб, запідозрених в приналежности до комуністичного союзу молоді (комсомоду). По переслуханню 20 випущено на волю а решту задержано в тюрмі. Арешти і ревізії переведено також серед молоді в Дубні.

— **Кінець бориславського страйку.** Дня 23. ц. м. пізним вечером підписано в Бориславі договір між промисловцями та комітетом страйкуючих робітників, на основі якого в середу рано приступлено до праці в копальнях.

— **Ще одна, але вже сензаційна афера.** Дня 23. ц. м. арештовано у Варшаві шефа-хірурга в т. зв. Уяздовскім шпиталі полковника д-ра Заплятиньского. Виявилося, що пан полковник стояв на чолі „підприємства", яке займалося масовим звільнюванням новобранців з війська. Поруч Заплятиньского вмішані в аферу великі варшавські фабриканти чоколяди Фукен — батько і син і якийсь Тинісевіч, що був свого часу функціонаром німецької поліції. В цілому „підприємстві" було занятих около 70 осіб; ця спілка полагоджувала справи звільнювання новобранців після усталеної ціни від 600 до 2000 долярів. Припускають, що тою дорогою ухилилося від військової служби кілька тисяч молодих, здорових людей. По арештуванню головних „директорів" цього дохідного підприємства, почали до поліції зголошуватися ріжні люде, які за ціну ріжних полекш для арештованих предкладали хабарі, що починаючи з 10.000 золотих, зросли до неймовірної суми 200.000 долярів. Крім цього газети доносять, що спільники арештованих хотіли їх викрасти і літаками вивезти поза межі відповідальности. Як бачимо, афера над всякий вираз сензаційна.

— **Щ одни „многонадійний".** Недавно донесли часописи про крадіж мікроскопу з фізичного кабінету учительського семінаря при вул. Набєляка у Львові. Виявилося, що виновником крадежі є 19-літній Зиґмунт І., якого в свій час релеґовано зі школи за крадіж книжок у товаришів. Арештований З. І. зізнав, що гроші добуті з продажі крадених предметів зуживав на закупно... кокаіни.

— **Велитенський дик.** В селі Дубна під Сяноком убили о юді селяне велитенського дика ваги 400 кг.

— **Утеплим шляхом.** Едмунд Райхер, заступник начальника скарбової каси в Кракові, вибравши з каси 100.000 злотих і здепоновані в касі дорогоцінности, втік, невідомо куди. За дефравдантом розіслано стежні листи.

— **Злодій з любови.** Станислав Рольский, 18-літній ученик гімназії в Чернівцях, зблюбився. Не можучи в инший спосіб прийти до перстеня для нареченої, украв його уюві лера і проковтнув. Ювілер завваживши цю маніпуляцію, казав Рольского арештувати. Одначе нещастя хотіло, що перстенець не задержався в жолудку закоханого, через що мусіли лікарі перевести операцію. По виличенню стане Рольский перед судом за крадіж.

— **Самогубство як самосуд.** Жінка великого банкира з Чілє пані Кіймач, що приїхала недавно до Берліна, позбавила себе життя вистрілом з револьвера. Причиною самогубства були викиди совісти з приводу переїхання графа Сахвіца автомобілем банкирші. В момент, коли п. Кіймач почула про смерть жертви її автомобілю, сама покарала себе смертю.

— **Есперанто і Союз Народів.** Союз Народів приняв резолюцію, якою допускається есперантську мову до телеґрафічної комунікації на рівні з мовами поодиноких національностей.

— **Редукція залізничників.** До кінця вересня задумує польський уряд перевести редукцію 24.000 залізничників. Редукція в перший мірі відібється на залізничниках б вшої Конґресівки.

— **1.000 раґлямів.** Доношу моїм сталим відборям, що користаючи з Віденських Торгів я спровадив між иншим великий транспорт осінніх і зимових раґлянів Найновійші фасони. Ціни конкурсенційні. Йосиф Кернер, магазини мужеської, жіночої і дітячої конфекції, Львів, вул. Трибунальська 6 (дім власний) рік основання 1888. 488 1-3

По повороті з Парижа і Відня показую моделі жіночих капелюхів найсвіжіщої креації та прошу о ласкаві відвідини

РУДОЛЬФ НАЙВЕЛЬТ
площа Марійська ч. 8.

512

ОСТАННІ ВІСТИ.

Справа українського університету.

AW. подає: До Варшави прибув проф. Студинський, котрий з припоручення польського уряду переговорював у чеській Празі з українськими вченими в справі позороту до Польщі й обняття катедр на „рускім" університеті в Кракові. Проф. С. заявив, що більшість українських професорів у Чехословачині годиться обняти пропоновані становища. „Нова Реформа" в телеґрамі з Праги звідомляє, що українські професори в Празі поставили польському урядові такі услівя: Висше наук. заведення має називатися: „Руский(?) університет", має мати автономні права, а осідок у Львові. При заведенні має бути утворена спец. комісія нострифікації наукових титулів й іспитів для студентів, що студіювали на тайному університеті у Львові, на праських і загр. університетах. Негайно утвориться виділ: правничий, фільозофічний і лікарський. Польський делеґат ці услівя відкинув. Предложив утворення „руского" університету в Кракові з польсько-„рускою" нострифікаційною комісією. Українські представники відки нули ці предложення.

Напад на поїзд.

Дня 24. вересня, між год. 1 а 2 по пол. на лінії Парагонськ-Любча біля Пінська напали на поїзд невідомі люде, коло 40 чолов., озброєних в автоматичні кріси. Між подорожними був воєвода Довнарович, епископ Лозіньскі, сен. Вислоух і ком. окр. поліції Менсовіч. Задержали поїзд, забрали подорожним дорогоцінні річи а дали їм посвідки з підписами: „Українсько-білоруське товариство". Заалярмована влада старається всіми силами зловити справників нападу.

Латишенко перед судом.

Дня 24. IX. розпочалася в Варшаві нова розправа проти архимандрита Смарагда Латишенка, що вбив православного митрополита Юрія. Після відчитання акту обвинуваченя, Латишенко заявив, що до вини не почувається, а вбив митр. Юрія за зраду православної церкви в Польщі.

II. Конґрес С.І.Е.

Комунікат ч. 1.

української делеґації на II. Конґресі Міжнародньої Студентської Конференції у Варшав 12—24. вересня ц. р.*)

Варшава, 20. вересня 1924.

Центральний Союз Українського Студентства ЦЕСУС. як національне обєднання студентів України, зголосив був своєчасно на конґрес 17 українських делеґатів. На основі всіх приписів Конференції польське конґресове бюро мусіло подбати про уділення всім делеґатам віз без жадних перешкод. В дійсности було зовсім инакше. Після довгих пертрактацій поодиноких українських делеґатів з представниками польського студентства на Конференції в Будапешті Поляки згодилися на приїзд Українців до Варшави при умові складення самих ріжнородних заяв, деклараций, підписок і т. п., на які українська делеґація не погодилася. Лишень 12—13. вересня польське посольство в Празі уділило візи трьом делеґатам. Два делеґати відправилися безпосередно до Варшави, а один відїхав до Львова, щоби в час перебування студентів-чужинців на українській території подбати про навязання контакту між українським студентством наших високих шкіл та чужинцями. Поляки уважно пильнували гостей „на кресах" та коли група українських студентів (5) і одна студентка наблизилася до чужинців для передання їм привітання, надрукованого в чужій мові, всіх заарештовано. Проте частина друків попала до рук Югославян, Американців і Москалів. З цікавістю читали ті летючки й инші делеґати в слідуючі дні конґресу. В тих летючках звертатися наші студенти з братнім привітом до чужинців, зазначили, що та земля, яку їм Поляки показують як свою, є українська, далі зазначалось, що український університет у Львові протягом трьох років істнує як приватна інституція, переслідувана поліцією.

Дня 16. вересня українські делеґати зголосилися в бюрі Конґресу на головному двірці у Варшаві. Від запрошованих Поляками помешкань, провідників і харчових карток українські делеґати відмовилися.

Офіціяльний склад української делеґації:

Голова — Любомир Макарушка, студ. фільо., (Львів—Прага).

Секретар — Ігор Лоський, студент аґр., (Київ-Подєбради).

Члени: Микола Масюкевич, студ. інж.—(Біла-Церква-Прага). Василь Орелецький, студ. філ.—(Чернівці-Прага).

Радник делеґації — д-р Роман Домбчевський (Львів).

В працях делеґації від 17. вересня приймає участь також один делеґат, який не одержав польської візи.

Українська делеґація приймала участь тільки в ділових працях Конґресу. Від участи в урочистих уладженнях польської держави, громадянства та молоді українська делеґація категорично відмовилася. Така постава Українців на Конґресі, господарями якого є Поляки, при теперішньому положенні українського народу під Польщею є одиноко можлива й конечна.

На святочному відкритті 12. вересня в „Фільгармонії" не було багатьох делеґатів—між инщим Французів та Італійців.

Праця Конґресу переводиться головним чином по р жних комісіях. Перше плєнарне засідання відбулося 17. вересня. На тому засіданні прийнято нових членів Конференції: Туреччину, Болгарію, Мадярщину, Естонію, Латвію — членами дійсними; Нову Зеляндію, Полудневу Африку, Гонґ-Конґ, Грузію, Космополітен-Клюб (Зєдинені Держави Півн. Америки) та Обєднання Російських Студентів-Емігрантів (ОРЄСО)—членами вільними. Проти прийняття Москалів голосували Югосляване. Це викликало незвичайне здивування инших делеґацій, бо всім відома традиційна московсько-сербська приязнь. Югославяне виправдуються тим, що вони голосували проти Москалів помилково. При голосуванні прийняття Мадярів здержалися Чехи та для затушування неприємного вражіння зложили вони заяву, в якій обіцюють поробити все необхідне для приязної співпраці з мадярським студентством.

Найголовнійша справа, яку мав вирішити Конґрес—„прийняття Німеччини"—тимчасом не розвязана. На пропозицію „комісії невтральних" Конґрес післав телеґрафічно запрошення до Німців. На це запрошення відповіли Німці пригадкою тих умов, яких додержання необхідне для їх вступу в Конференцію. Заступництво всього німецького студентства Німеччини, Австрії, Чехії й Данії у одній організації „Дайтше Студентеншафт", призначення Німцям місця в президії, визнання прав німецької мови. Хоч така відповідь була не по душі багатьом делеґаціям, „невтральні" продовжують свою працю. Сьогодня в пресі зявилася замітка, що Німці Бауер і Цмерман приїзджають до Варшави. Ріжні польські газети поспішають наперед повідомляти, що умови Німців не будуть приняті. Можна сподіватися, що Німці приїдуть з певними компромісовими домаганнями, подібно Мадярам, які купили своє членство ціною декларації, що вони зрікаються заступництва мадярських студентів за межами теперішньої Мадярщини.

Тогож 17. вересня на пізному засіданні прийшло до вибору нового Президента Конференції та складення нової Президії. Вибори закінчилися перемогою антинімецького блюку. Президентом обрано кандидата „тіснійшої антанти"—Поляка Баліньского Йондзіля. Другим кандидатом був Англієць Мекедем, який до річи мав мандат на заступництво українського студентства в разі, коли Поляки не допустили би українських делеґатів. Висліди виборів були: Баліньский 11 голосів, Мекедем 8 голосів. Новий Президент, вдоволений своєю перевагою, запропонував обібрати на першого Віце-Президента свого суперника. Мекедем з подякою відмовився та від себе іронічно запропонував підтвердити вибір „його великого приятеля" Баліньского аклямацією. Далі таки обібрано Македема першим Віце-Президентом. Дальші Віце-Президенти: Француз Мете, Швайцарець Штаель, Данець Греслер, Мадяр Деак. На секретаря визначено Чеха Мунка та заступника Італійця Ораці. Скарбник - Шкот Мек-Донельд.

Польська преса з нагоди вибору Баліньского приносить низку „побідоносних" статтей, кажучи, що „стару Англію перемогла молода Польща".

Висліди вибор в є таки дійсно великою несподіванкою для гордих Англійців.

*) Уважаємо своїм обовязком просити вибачення в українського студентства взагалі, а в авторів цього комунікату зокрема, що спізнено друкуємо цей 1. комунікат, хоч в нашому посіданні є вже 2-гий і 3-тій. Але нехай нас виправдає розмірно невеликий обєм газети і навал біжучого, з газетного погляду більш актуального матеріялу. — *Ред.*

незвичайно широко вели підготовку до перебрання проводу в Конференції. На самий Конгрес англійських делегатів приїхало більш 40.

Польща, яко держава, також радіє з приводу „перемоги" та, щоби віддячити своїм приятелям, коронувано орденом „Польонія Реститута" був. Президента Француза Жерара та ще одного Француза й одного Бельгійця за „заслуги" для польського народу...

З инших цікавіших справ слід зазначити спробу Англійців позбав ти Люксембург прав дійсного члена, бо Люксембург не має власних високих шкіл. І тут Англійці не мали успіху. Люксембург далі лишається дійсним членом Конфедерації.

Увага цілої української делегації звернена на справу в комісії пропаганди, де має бути вирішена справа дальшого перебування України в Конфедерації. Справа в тім, що, як і треба було сподіватися, Поляки пустять Українців до Варшави лишень тоді, коли будуть змобілізовані всі проти-українські справи. Мобілізацію переведено задовго до Конґресу, коли головніші Поляки їздили на конференцію з Москалями до Праги. Наступ на Українців зорганізовано на цей раз, як то й завсіди, по всіх правилах польської „дипльоматії". Ні Поляки, ні ОРЕСО не відносили питання про членство України. Це питання піднесли ті, хто зве себе також Українцями. Хто зна, чи просто припадок, чи тут заховано щось инше, — це покаже майбутнє. „Ділове Обєднання Поступового Студентства" — ДОПС — за підписами Таначівського, Чеха в.ча й Міхалкіна надіслано протест проти того, що ЦЕСУС заступає перед Конфедерацією Україну. Спираючися на фантастичні числа нібито виступаших з ЦЕСУС — 900, ДОПС запротестував проти української делегації. Цього протесту тільки й треба було Полякам і Москалям. І тут далося „пусьціць русіна на русіна". Поляки порушили справу апо.ітичности ЦЕСУС-а, бо — мовляв — ця організація втручається у „внутрішні" справи чужих держав, обеднує також „обивателів" Польщі... Москалі не лишилися по заду й заквестіонували право ЦЕСУС-а взагалі виступати в імени України, бо мов ОРЕСО має мінімум чотири рази стільки студентів з України, скільки має ЦЕСУС. Врешті для розвязання всіх порушених справ уповноважено Швайцарця Габіхта, який прикладає незвичайних зусиль до того, щоби знайти посередній вихід з того занадто скомплікованого положення. Українській делегації запропоновано зректися заступництва студентства Західної України, чи зложити заяву про невинесення на форум Конференції справ політичних і національних та задовольнитися правами членства III. категорії.

На ці всі спроби остаточно покривдити українське студентство й понизити його в очах студентства цілого світу українська делегація вирішила відповісти так.

Дня 18-го вересня внесено на руки Швайцарця Габіхта заяву, в якій спрокидується всі говорення ДОПС, ОРЕСО і частинно Поляків та зазначується дійсний стан річей що до організації ЦЕСУС-а.

Дня 19-го вересня на руки тіж особи передано листа про те, що українська делегація зовсім не має права погоджуватися на будь-які зміни характеру членства українського студентства.

Дня 20-го вересня вноситься до комісії пропаганди велику заяву з відповідями по пунктах що до порушених питань та з категоричною відмовою йти на які-будь компроміси в справі заступництва українського студентства в Польщі і в Румунії. В тій заяві українська делегація зазначує, що гідність українського студентства та совість делегатів не допускає можливости погодитися на уступи, хоча би то коштувало дальшого перебування в Конфедерації.

В останній день ділової праці Конґресу українська делегація має внести на пленумі заяву протест проти унеможливлення Поляками українській делегації праці на конґресі від самого його початку та проти врешту студентів, які вітали чужинців у Львові. Далі делегація вносить заяву, в якій засвідчується становище Українців супроти неправдивих інформацій які подали московські делегати при вирішенні справи прийняття ОРЕСО до Конфедерації, та виправляються всі неправдиві записи в протоколах поодиноких комісій.

На випадок, як справа дальшого членства України не буде позитивно розвязана в комісії пропаганди й не дійде на пленум, українська делегація зложить останню заяву в якій засвідчується становище українського студентства супроти С. І. Е. протягом від 1921 року до цього конґресу та підчеркнеться виразно баження найширшої співпраці з чужинецьким студентством зазначиться непохитне становище української делегації в справі дальшого перебування в Конфедерації на тих самих умовах, як то було протягом трьох років.

Дня 21-го вересня покінчиться праця конґресу у Варшаві й всі делегати переїдуть на два дні до Кракова, де відбудеться останнє пленарне засідання.

Що торкається праці инших комісій, які займаються силою питань академічного, культурного, економічного та загального характеру, слід відмітити урядове ствердження, що постанови конференції в Оксфорді про заведення міжнародніх студентських легітимацій перевели в життя студентські централі бельгійська, українська й чеська.

Рівночасно з конґресом відбуваються міжнародні студентські спортові змагання, в яких, річ зрозуміла, Українці участи не приймають.

Польські часописи з дня 16-го вересня принесли вістку про приїзд українських делегатів та про те, що вони зрезигнували користати з польської гостинности.

В останніх днях прибули до Варшави д-р О. Мандичак і П. Кожевників, які увійшли в склад української делегації як її пов оправні члени.

Ігор Лоський секр. делегації. *Любомир Макарушка* голова делегації.

З судової салі.

Винуватець без вини.

Перед судом присяжних в Бережанах дня 15. вересня п. р. відбулася цікава розправа, що трактувала про так звані „помилкові засуди". Дня 26. марта 1923 р. арештовано в Сугрові Антона Форикевича і Степана Макуха під замітом злочину грабунку виконаного на особах Хані, Гені і Мойсея Кальтерів в Сугрові. Обвинувачених судив суд присяжних в Бережанах дня 21. IX. 1923 і по заприсяженню всіх Кальтерів, які в особах обвинуваченних зовсім рішуче і безсумнівно пізнали грабіжників, суд присяжних засудив Антона Форикевича на 7 літ, а Степана Макуха на 3 і пів року тяжкої тюрми. На другий день по засуді зголосився до слідчого судді Степан Макух і виявив, що свідки Кальтери під присягою помилилися щодо особи Антона Форикевича, бо Форикевич не брав участи в грабунку, а грабунку допустилося 5-ох хлопців, включно зі самим Макухом. Дійсних винуватців з виїмком одного, що втік поза межі Польщі, арештовано, доставлено до арештів окружного суду в Бережанах і над ними дня 15. вересня 1924 відбувся суд. Обвинувачені до вини призналися, а розправа виказала при тім повну невинність Антона Форикевича, котрий дотепер відсидів півтора року тюрми і дальше цілком невинно сидить. Внесення на поновлення справи подав Антін Форикевич ще в вересні 1923 р. і від року досіль не полагоджено його внесення. Ця справа кидає дуже ярке світло на відносини в польськім судівництві.

Зі спорту.

Львів — Край 7:1 (3:1).

Дня 14. ц. м., в третій день Запоріжських Ігрищ, відбулись мячеві змагання двох вище названих Теамів, які принесли першому високочисельну побіду. Склад Теамів: Львів: Барусевич (Русалка) воротар; Дахнівський, Верхола (Україна) залога; Йойко (Русалка) Бізанц, Оприск (Україна) помічі; Конашевич, Кінер, Мурський, Лисик, Терлецький (Україна) напад.

Край: Дрозд (Беркут) воротар; Кузьмів (Беркут), Ковальський (Буй-Тур) залога; Гусак, Павловський (Буй-Тур), Скірка (Беркут) помічі; Фільорко (Беркут), Косач Козло, Попель, Стемпурський (Буй-Тур) напад.

Як бачимо, Львів виступив з грачами України і Русалки, Край з найкращими силами Беркута і Буй-Тура. Перша половина гри проваджена в оживленім темпі, богата в цікаві моменти, приносить три goali для Львова і один для Краю зі стрілу Козла. Друга половина належить до Львова, який добуває ще чотири goal-і. Вислід 7:1, наріжняки 4:3 для Львова.

З Теаму Краю виріжнявся середущий напасник Козло, який є найкращим провінціональним грачем; в помочі добрі Павлівський і Скірка.

В Теамі Львова найкраща середуща трійка нападу: Кінер, Мурський, Лисик і середина резерви Бізанц. Суддя п. Ш. дуже добрий. —С.

Від Виділу Т-ва „Україна". На засіданню виділу українського спортового Т-ва „Україна" дня 11 вересня п. р. принято до відома декларацію п. Ю. Мурського і за згодою всіх член в виділу вважається відомий інцидент за зліквідований, а п. Мурського приймається в поворотом до Т-ва.

За виділ:

Інж. О. Васюта, голова. *В. Решетилович*, секретар.

Ще до V. Запоріжських Змагань. Остання неділя 21. п. м. замітна тим, що на майдані „С.-Б." у Львові поправлено слідуючі осяги V. запоріжських змагань.

В бігу 1500 м. Е. Жаґський (Україна) поправив час на 5 м. 18·8 сек.

В трискоці з розбігом взяв 10 м. 63·8 цм. Старосольський Ю. (УСК).

В трискоці з місця Р. Шухевич скочив 7 м. 21·5 цм.

Добрий знак, що Львовяне працюють дальше.

Саме УСК., який за 2 роки повинен святкувати 20 літ свойого основання, дає гарні наділ.

Русалка—Зоря. Стріча Русалка—Зоря (реміснича молодь) на жаль не дописала. Не дописала не так гра, яка була цікава, як тим, що „Зоря" в дмовилася по першій половині грати. Такої кирини супроти судді ще не бачили. Видко, що й нашим футбалістам треба також лекції дисципліни.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

ЦИРК А. КОРНАЦКОГО

Нині

в четвер 25. вересня 1924

БЕНЕФІС

дириктора цирку Адама Славка КОРНАЦКОГО.

Нині

відбудуться всесвітні атракції:

З АВТОМОБІЛІ З

кождий обтяжений 10 особами загальної ваги 6.000 кґ. переїдуть на цирковій арені через заporожського козака

атлета ОЛЕКСАНДРА БОГАТИРОВА.

Чемпіон світа Лотиш

ҐРІКІС

запродукує свою силу з

ДВОМА ПОТЯГОВИМИКІНЬМИ.

В борбі грецько-римській виступить бенефіціянт директор

АДАМ СЛАВЕК-КОРНАЦКІ

з мистцем світа Муриком

МАКСОМ САЛЬВАТОРОМ БАМБУЛЕЮ

В рішаючій борбі аж до вислїду стрінеться український змагун **ВОЛИНЕЦЬ.**

з мистцем світа

МАРКОМ СВАТИНІЕМ.

В дтак змагається новоприбулий змагун

ПІЛКОВ-ОЛІ ОҐЛІ

в рішаючій борбі з чемпіоном Швеції

МОРТОНОМ.

Крім цього циркова дружина виступить з новими продукціями.

Початок представлення точно о год. 8. веч. На бенефісову виставу в дні 25. п. м. всі легітимації в виїмком урядових і редакційних неважні. 495 1—1

Повідомляється Вп. п. Співаків, що перша проба хору на концерт дня 4. X. ц. р. відбудеться цей пятниці о год. 7. веч. у малій салі Лисенка. *Л. Туркевич.* 484a) 3—?

Ширші Сходини членів „Союза Українок" відбудуться в неділю 28. вересня ц. р. о 4-ій годині пополудни в домівці товариства („Народний Дім", вул. Рутовського 22). На порядку дня: „Організація жіноцтва львівського повіту". З огляду на вагу теми проситься усе львівське і дооколичне жіноцтво о якнайчисленнійшу участь. Гості пожадані. 505 2—2

Співаків-хористів у Львові, які зволять приняти участь в хорі на концерті Інвалідів дня 4. X. п. р., просимо негайно подати свої імена та адреси в домівці Інвалідів Руська 3|II. Перша проба хору буде оголошена в часописах. *Комітет.* 484

Ширіть наш часопис!

Дрібні оголошення.

УРЯДНИК, субтельної вдачі, літ 37. гляне подружи життя, панночки або вдови до літ 35, інтелігентної, пристійної, господарної, по можности музикальної. Придане від 2000 полярів крім урядження і виправи або підприємство. Ласкаві анонімові зголошення слати до Адмін. „Діла" для: „A Gentleman". Посередництво пожадане. 506 1—1

ПРИЙМУ лекцію на провінції з гімназії або семинаря. Зголошення до Адміністрації для „Правника". 510 1—2

ІНЖИНІР будівничий Жагиків з великою практикою на Україні і в Польщі пошукує відповідної праці у Львові, або на провінції. Ласкаві зголошення до Адміністрації. 2—3

ФЕДЬ ФЕДУНІВ з Лисятич уневажнює отсим згублену свою військову книжку. 499 2—2

АБІТУРІЄНТКА пошукує лекції від 1 жовтня. Зголошення до бюра оголошень Геллєс, Тернопіль під „Абітурієнтка". 504 2—2

ПОШУКУЄТЬСЯ невибагливого інструктора до двох учеників з нищих клясгімназійних. Управа школи в Куляві п. Туринка. 507 1—2

ОГОЛОШЕННЯ.

ЛІКАР

Д-р Прийма Остап

ординує

у Винниках — Weinbergen Nr. 130

494 3—3

Спеціяліст шкірних і венеричних недуг

Д-р ШВАРЦ б. секундар загального шпиталя **Львів, Словацкого 4,** (проти головної почти). Лічення плям, бородавок, волосся електролізою і кварцевою лямпою **повернув і ординує на ново.** 416 6—10

МАШИНИ ДО ШИТТЯ

найновійших систем яких складові части, приладдя до кравецького ремесла і до ручних робіт поручає

АЛЕКСАНДЕР МАЛІМОН

склад машин до шиття

ЛЬВІВ, ВУЛ. ВАЛОВА Ч. 11 а. 434

Приймається машини до направи. 3-8

Подяка.

Всім Високоповажаним Знайомим, що в часі моєї довгої і тяжкої недуги були ласкаві мене відвідувати, складаю отсим щиро-сердечну подяку. Нехай Всевишній стократно винагородить за щирі слова потіхи і розради.

Ольга Дубівна,
учителька в Вучачі.

511 1—1

Вже вийшов з друку

ВЕЛИКИЙ

„Устав Богослужень"

на 1925 рік, о. Ом. Ґорчинського.

В „Уставі" є повний календар на 1925 р., план навчання релігії в школах, а як окремий гомілетичний додаток видано „Диспозицію проповідей на неділі і свята".

Ціна: „Устав" без гомілет. додатку 2·10 зол., з гоміл. додатком 2·60 зол. Диспоз. проповідей без „Устава" 0·50 зол. — Раніш оголошені ціни — неважні. — Передплатники одержать „Устав" до 1. жовтня п. р. — До набуття у всіх книгарнях. — Головний склад: **„Русалка", Львів, Курикова 10.** 508 1—1

Пригадка.

Пригадується, що загальні збори відпоручників АЕпаох. Клира для справ вдовично-сиротинського фонду відбудуться в понеділок 29. IX. о год. 9. рано в салі Музея духовної семинарії при вул. Коперника ч. 36. Кожний деканат має подбати, щоби його делеґат взяв участь в тих зборах. — Делеґати мають мати легітимації. Де не переведено вибору делеґата, повинен явитись настоятель деканату, або номісар вдов. сир. фонду. 465a) 1-2

Усім особам, що займаються по селах збірками на „РІДНУ ШКОЛУ" поручаємо до використання в часі сьогорічної коляди

„ВЕРТЕП"

який є призначений для виставлювання в кождій хаті, парубочими гуртками, що будуть ходити з колядою. — Ціна 1 примірника 30 сотиків, з рекомендованою посилкою 55 сотиків. Жадайте по всіх українських книгарнях і торговлях в краю.

Гуртові замовлення пересилати на адресу: 440 2—3

Накладня Михайла Таранька — Львів, вул. Зіморовича ч. 3.

Реставрація, готель і кімнати до снідань
ПІД „ТРЬОМА КОРОНАМИ"

ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО

ЛЬВІВ, вул. Трибунальська ч. 8—10.

поручається зглядам Вп. Публики. Знаменита кухня до пізної ночі, добірні напитки, солідна обслуга. 474 4—5

За Редакцію відповідає **О. Костик.**

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 215 (10 308) Львів, субота 27. вересня 1924 Платну кореспонденцію оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. шад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО". Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

Найдешевше, найкраще (як також на сплати) вбереться кожда українська жінка лише в першорядній робітні сукон і жіночих костюмів
МАРІЇ ПАВЛЮК, ЛЬВІВ, вул. Собіського 12.
436 1—2

Анґлійська суперечність чи послідовність?

Доля анґльо-радянського договору і роля анґлійської фльоти.

Льондон, 20. вересня 1924 р.

Лицемірство та перфідність Альбіону ввійшли у приповідку на европейськім суходолі. Тому за кожним разом, коли Англія зясує надто різко своє становище до европейської політики, преса починає з один голос казати про зрадливі несподіванки Джон Буля. Ріжниця між несподіванками англійської політики і инших держав тільки в тому, що Англія не шукає сензацій і не любить звертати на себе уваги своєю оригінальністю. Навпаки: вона хоче працювати нишком, оподалік від европейської метушні та її несподіванок.

Та ось Европа знову стежить за внутрішніми справами Англії з виїмковим напруженням. Дві з цих справ виринули на чергу дня англійської політики: ратифікація анґльо-радянського договору та роля англійської фльоти у пляні майбутнього роззброєння Европи. Коротше кажучи: обі справи є проблемою вдержання европейської рівноваги — проблемою старою для Англії як море. На перший погляд важко добачити між ними звязок. Лекше виказати суперечности у політичній лінії Англії супроти цих двох справ. Англійський уряд прийняв договір з радянським „за всяку ціну", дарма, що не признає ні одного принципу, який є святий для внутрішньої та закордонної політики СРСР. Англія весь час боронила у Лізі Націй принципу обовязкового арбітражу (міжнар. мирового суду), а в останній мент заявила, що цей принціп не може торкатись її фльоти.

Пічнім з першої справи. На договорі зі СРСР. Мекдонельд може зломити голову. Він немов би підписав його на те, щоби зєднати у спільнім фронті своїх ворогів: лібералів та консерватистів, які до цього часу піддержували його на переміну. Льойд Джордж, який перший робив спроби порозуміння з радянським урядом, став неприєднаним ворогом такого договору. Він грає вміло на струнах англійської публичної опінії, обуреної тим, що торговельний договір підписано знечевя та нишком, всупереч усім традиціям англійської дипльоматії. А далі йде немилосерна критика неясности договору. Як жартують тут Англійці: дипльомати дійшли у договорі до згоди настільки, що згодились найти згоду, якщо обі сторони згодяться на пункти, які пізнійше означать. Кажуть далі злобно, що такий документ могли видерти радянські делєгати англійським дипльоматам лише по 48 годинах невпинної гутірки; адже вони є спеціялісти у невтомних дискусіях на протязі кількох безсонних ночей!

Радянський уряд не хоче признати Англії як одного контрагента. І тому, що хоче застерегти собі свободу рішати в кожнім поодинокім випадку про старі претенсії англійських підданих і про нові торговельні трансакції. У відповідь на це „Таймс" звертає увагу, що радянський уряд не є державною одиницею, а зліпком ріжних організаційних установ, за яких діяльність уряд радянських комісарів не в силі брати відповідальности ні дати поруки. Мекдонельд, знюхавши скрутне становище, заповів уже своїм землякам і радянському урядові, що англійський парлямент може прийняти підписаний договір з ріжними застереженнями себто аж до... зміни його тексту включно.

Давно вже не чув англійський уряд стільки докорів як за цей останній сміливий крок. Така гостра критика не є згідна з духом традиційної англійської дипльоматії, але вона є природним наслідком зради з боку державних дипльоматів... англійської традиції. „Таймс" з приводу заяви льорда Пармура, головного англійського представника у Лізі Націй, виступив зі вступною статтею на тему: „Чи льорд Пармур має уповноваження давати хоча би неясні обіцянки, що ми (Англія) зробимо з англійською фльотою?" Льорд Пармур зважився заявити, що англійська фльота є в повнім розпорядженні Ліги Націй для оборони її постанов. Як реторична фраза це гарно сказано, але як законне зобовязання?! У гарну халепу попала би Англія, якби мусіла бомбардувати або блькувати береги кожної неслухняної держави! — кричать тверезі англійські політики. Рішення Ліги Націй находяться ще в цій стадії, що їх не можна боронити як стій воєнною силою. А як важко виготовити плян міжнароднього порозуміння, в якому погоджувались би практично ідеї міжнароднього мирового трибуналу, забезпеки поодиноких держав і їх розброєння!

Французька преса іронічно глузує, що Англія не хоче зректись своєї морської імперіялістичної гегемонії, безугавку впевняючи про свій пацифізм. Та хто вам сказав, що гегемонія Англії на морі не є крашою запорукою европейської рівноваги, ніж колиб по цих морях шниряли кораблі всіх малих конкістадорів?! — Так відповіли би Англійці, як не були би холодно єтримані і не мали звички відповідати лише в необхідних випадках. — Ми самі не є ще забезпечені — кажуть вони. І глядять на европейські розгаркані народи як на брикаючих дітей, які треба виховувати обдуманою тактикою, а не буком. Вони пічнуть ще раз і ще раз розмову в справі порозуміння з усіма народами світа і з окрема з радянськими представниками, коли провалиться торговельний договір зі СРСР, або навіть перша спроба проєкту Ліги Націй. Англійці мають віру у розум своєї традиції. Ця традиція наказує їм іти на зустріч якнайсміливійшим ідеям і розуміти психольогію якнайдальших народів, одначе не вірити ідеям, які не приносять зі собою світла, що могло би осяяти шлях їх здійснення. Ось чому вони дуже стримані супроти нових метод державного правління на територіях бувшої Росії і нових метод забезпечення миру, які покищо не виключають небезпеки, що в кожній хвилині може загорітись якийсь вибуховий матеріял призбираний у повоєнній Европі.

Довкола університетської справи.

„Ліберальний" погляд на справу українського університету. — Щедрість польського уряду і „гайдамацька" невдячність. — Авторітетні твердження пос. Римара. — Фальшиві поголоски.

Справа українського університету — це один зачарований круг, в якому крутиться польська преса, урядові й неурядові чинники, заплутуючи її все більше. А все через те, що її ставиться під кутом державного льоялізму й нельоялізму, політичних умовин, страху з приводу сподіваного припинення польонізації, а через те в одних польських чинників зростає настирливе змагання сховати український університет чи його „зруб" в якому небудь закамарку в Кракові або в жидівськім містечку Луцьку, а другі бажали би взагалі не допустити навіть до нужденної вегетації й того „зрубу". Одним словом: зачарований крутіон.

— Увіковічнюючи деякі голоси польської преси на сторінках нашого органу, не хочемо поминути й голосу варшавського ліберального „Курєр-а польск-ого". В переловиці „Університет і подвіря" підноситься вагу далекосяглої й вічно відсуваної університетської справи, яку — risum teneatis, amici! — на порядок дня видвигнув в Женеві мін. Скшиньскі. Польща — мовляв — все хотіла заснувати український університет. Бо коли Українці перед війною мали кількадесять катедр у Львові, то тепер, коли до Галичини прибула ще Волинь, Холмщина, Підляшя й Поліся слід заснувати повний університет. Але збройний опір проти польського походу на Галичину і вороже становище всеї української інтеліґенції спинювали наміри польського уряду. Одначе в надії, що Українці опамятаються (чуєте, тільки в тій надії, а не з инших причин!), польський сойм 26. вересня 1922 при самовладному законі для трьох полуднево-східних воєвідств, вставив і точку про заснування до двох літ українського університету.

Одначе створення високої школи не є легке, бо нпр. від кількох літ істнують університети в Познані і Вильні, але їм далеко до правдивих університетів. Бажаючи ще в цьому році (якраз минає законом установлений речинець!) урухомити українські виклади (отже виклади, а не університет!), уряд постановив оперти організацію університету на істнуючих польських високих школах. Тут могли входити в рахубу три міста: Варшава, Краків і Львів.

„Симбіоза польської й української високої школи під одним дахом у Львові не була би можлива. Занадто свіжі є ще спомини і сліди боротьби, щоби можна було рахувати на витворення спокійної атмосфери, конечної для науки".

Варшава найкраще надавалась би на український університет, але вона є переповнена. Лишається Краків з найстаршим університетом світової слави, вільної від шовіністичної горячки, відомий з толєранції і т. и.

„Тут постановлено започаткувати зруб українського університету, щоби забезпечити його від колотнеч і ненависти. Зразу мають повстати два факультети: правничий і фільософічний, щоби перш усього достарчити педаґоґів українському шкільництву і достаточно підготованих кандидатів на урядові становища в обдарованих автономією воєвідствах з українським населенням".

Дальше йдуть інформації, відомі з інтервю з проф. Цолем, які кінчаються такими висновками:

„Його (університету чи того зрубу) гостинна в Кракові була би тимчасова, залежна від розвитку польсько-українських відносин в державі. З хвилею нормального укладу тих відносин і завмертя острого антаґонізму Українців до Річпосполитої, природною річю було би перенесення започаткованого в Кракові університету на територію, заселену Українцями, і тут Львів, як найбільший

Пр. 858/24. В Імени Річипосполитої Польської! Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної, Прокураторії, що зміст часопісі „Діло" ч. 208 (10309) з дня 19. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „Великі дні", а) речення між словами „за пляму біл" а „А як же говорить", б) уступ між словами „питанням про меншости" а „А тепер я ро„умію", 2) „Кулочковецька Ржесня", а) сам титул артикулу, б) речення між словами „вироку відклику" а „Всі відсиділи кару", в) уступ по словах: „Одночасний слідчий арешт" до кінця артикулу містить в собі єство ад 1) і 2) а) б) злочину з § 65 а закону карного, ад 2) в) виступку з § 305 закону карного узнав доконану в дни 18. вересня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відповідальному редакторови тої часописі, щоби не рішення помістив безплатно в найближшім числі і то на первій сторінці. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. з 17. XII. 1852 Д. п. д. № 6 ех 1863, а імена засудження за переступство на гривну 400 зол. — Львів, дня 20. вересня 1924. (Підпис печатний.)

культурний осередок, сам собою накидався би на осідок української високої школи. Але це є річ дальші, які хоч і можна передбачити, то не можна календарно устійнити".

Додаток про „подвіря" торкається демонстрації пос. Прушиньского і тов. проти думки про український університет на подвірю львівського ратуша.

Думаємо, що всі „опамятання" можемо без шкоди лишити на боці. Розуміється, краще було би ці заміти звернути на близчу адресу —тим більше, що проф. Фулінські про кого иншого говорив, як про „націю варятів". Найбільше цікавить нас справа осідку. Чому Львів не може бути місцем осідку українського університету? Таж, як признає „Курєр польскі", Українці мають на львівському університеті кільканайцять катедр і то „під одним дахом" в найтіснійшому того слова розумінні. Таж у Львові фактично істнують (а прецінь глупо заперечувати факти!) українські приватні, тзв. тайні українські високі школи. Правда, спомини і сліди боротьби є тут свіжі, але яке відношення мають вони до справи українського університету? Зрештою, чи польська державна влада є така слаба, що не має сили приборотити боївок „народових організацій" і вислати на Кульпарків Прушиньских і їм подібних „варягів" з галерії проф. Фулінського?

З Познані і Вильні творено нові польські університети, стягано „професорів" з усіх усюдів, творено повні університети без кураторії з боку инших університетів, творено не на протязі одного року, але на протязі кількох тижнів. А тут польський уряд мав два повні роки до зреалізування свого закону про заснування українського університету. А прецінь, колиб справа була трактувана широ, Українці можуть негайно обсадити зовсім добрими науковими силами повний університет, на всякий випадок кращими, як обсаджено університети в Познані і Вильні. Але справу українського університету трактується нещиро, фальшово, підступно, про людське око, ut aliquid fecisse videatur і—призначується на нього 262.000 зл. поль., тзн. стільки, що на погануньку середню школу в глухому провінціональному містечку. Замісць університету творять якийсь „зруб", який в кожній землі можна зрубати і зрівняти зі землею. На такі експерименти не дасться взяти ні українське громадянство, ні його політичні й культурні чинники. Українське громадянство не випустить теж своєї молоді зпід своєї опіки, а ту опіку може воно прикладати тільки у Львові.

„Аргумент" про творення українських педагогічних сил і кваліфікованих урядників до „автономії" робить враження, як би був вийнятий з гумористичного часопису. Українці розпоряджають достаточним числом кваліфікованих учителів і урядників з університетським (не домашнім, як у „Конгресівці") образуванням і саме тих педагогів й урядників редукується а в найкращому випадку переноситься з української території в корінну Польщу. Крім того велике число Українців-урядовців творить безрадну масу злькавтованих, непринятих до польської служби. Та сама доля зустрічає тих, що покінчили високі школи і здобули академічні дипльоми за границею. Тільки крайна непоінформованість або злоба могла подиктувати авторові статті в „Кур. поль." такі непередумані рядки.

Розуміється, що українське громадянство не може під ніякою умовою погодитися на створення не тільки „зрубу", але й повного університету в Кракові. Тим більше не може бути мови про узалежнення перенесення його осідку від поправи польско-українських відносин. Бо ця поправа не є залежна від Українців, тільки від Поляків, а також наївно було би вірити в „поправу" в польському розумінні в найблизчих літах. Коли на протязі 600 літ не могла наступити „поправа", то вона не наступить і на протязі кількох літ. Український народ ніколи не згодиться, ані не допустить, щоби його культурне огнище і його молодь закопано в закамарку Кракова.

— В тім самім дусі, тільки — натурально — в більш різкому тоні пише про університетську справу краківський „Ілюстрований Курєр щодзенни". Ми й не звертали би уваги на цей голос, як би не те, що тепер цей поширений вуличний щоденник висловлює погляди „Пяста".

В статті „Руський університет" пишеться, що український університет не може повстати у Львові, бо Львів, „геройська фортеця польскости", оборонена „дітьми і жінками" (довідуємося, що армія ґен. Рої, це були жінки і діти), противиться цьому. А для „народових" кол „Leopolis locuta (!) — causa finita". Тому польський уряд вибрав Краків на осідок „двох, не зовсім скомплєтованих факультетів". Аж згодом, коли на протязі кількох літ наступить скомплєтування університету, уряд предложить соймовий закон про його перенесення на українську територію.

Є це з польського боку величезна концесія,

але непримирні, фанатичні гайдамаки не дадуться вкоськати новою щедрою польською концесією. Недавно читали ми в телеграмах, що шеф „уряду Західньої України" Петрушевич вніс до Союзу Нар дів нозий протипольський меморял, опертий — як звичайно — на найбезличнійших фальшах, в якім між иншим протестує проти руського університету в Кракові і проклямує його бойкот. Хто обманює себе надією скорої польско-руської згоди чи угоди, инакше розглядається у відносинах, а може перестане трудитися (себ-то обманювати себе. — Ред.). Що ж торкається нас, то — на жаль — уважаємо правдоподібним, що гасло бойкоту руського університету в Кракові найде живий відгомін у сфанатизованих колах „української" молоді — і той університет початково не згуртує більшого числа студентів (хіба що зайшуть там Поляків-студентів. — Ред.). Ті Русини, які могли би виїхати до Кракова, волітимуть виїхати до Праги (зовсім слушно. — Ред.). Всеж таки не бачимо иншого способу полагоди справи руського університету, як шляхом опертя його на краківський університет. Якщо найдуться відповідні руські професори в достаточній скількости, щоби обсадити головні катедри на факультеті права і фільософії, то нехай уряд покличе до життя руський університет! Може прецінь та спроба видасть добрі овочі? Може Русини в тім незвичайнім акті щедрости польского уряду (262 тисяч зол. — Ред.) не схочуть добачувати доказу слабости, тільки щиру охоту згідного співжиття і славного діла свободолюбної політики?"

Як дізгармонійно звучить ця вовча лірика! Нехай собі пробує польський уряд, бо й спроба не буде коштовна: вона коштуватиме всього на всього 262 тисяч зол. Щож, можна попробувати. Тільки, що в тій спробі не будуть брати участи ні українські професори, ні українські студенти.

— Автентичні інформації щодо цей спроби подає в „Гонець-у сльонзк-ім" хієнський посол Стан. Римар. Він твердить авторітетно, що

„в програмі руського університету на рік 1925 є передбачене створення катедр виключно гуманістичних (історико-фільольоґічних — Ред.). В буджетовім прелімінарі на р. 1925 вставлено суму 262 тисяч зол., призначену на створення руського університету в Кракові. Краків як місце будучого українського університету — є невідкличне вирішений і нема ніяких основ допускати, що це є стан тимчасовий і перехідний. Квестія фреквенції руської молоді на той університет представляється дуже докладно. На основі обчислень пос. кс. Ількова слід сповіститися около 500 студентів на новім університеті".

Можемо впевнити пос. Римара і кс. Ількова, що вони оба грубо перерахувалися.

— В останніх двох днях польська преса — варшавська і львівська (ця остання „телефоном") приносить наскрізь фальшиві відомости про те, що проф. Студинський перебуває у Варшаві і веде переговори з польським урядом в справі українського університету; що українські професори в Празі теж ведуть переговори, одним словом, що всі українські чинники тільки й те роблять, що навипередки чмихають у Варшаву на поклони до мін. Міклашевского і гр. Лося. Звертаємо увагу на цей „рейвах" нашого громадянства. В усім тім нема ані одного слова правди, коли мати на увазі останні дні. Це все є відгуки серпневих подій, про що ми вже вичерпуючо сповістили наших читачів (гл. варшавський протокол і відповідь на нього деяких пражських професорів — „Діло" ч. 200 з 10. ц. м.). Очевидно, завданням цих фальшивих і підступних вісток є внести розпряжність і дезорієнтацію серед нашого громадянства. Зазначуємо ще, що проф. Студинський постійно перебуває у Львові, як зрештою свідчить низче поданий лист. Не тільки у Львові перебуває проф. Студинський, але дня 19. ц. м. — як довідуємося — він вислав лист до проф. Цоля, в якому зазначив, що все українське громадянство одноцільним фронтом обстоює Львів як осідок університету — і навіть нічого не хоче чути про Краків; що ані один з українських професорів не годиться прийняти катедру в Кракові, що супроти того виключеним є, аби могла зійтися тзв. організаційна комісія. Вибір місця на осідок українського університету належить до українських політичних чинників. Аж після позитивного вирішення цеї принціпової справи, українські професори могли би зайнятися організацією університету,

М. Ч.

Становище Української Парляментарної Репрезентації.

Від президії Української Парляментарної Репрезентації одержуємо отсей комунікат;

АНТІН РУДНИЦЬКИИ.

Ваґнер і Байрайт.

(З нагоди святочних вистав у Байрайті).

Пятьдесять літ тому німецький нарід, який ще не очуняв з радощів після переможної війни, приготовлявся до свіжого тріюмфу. Але цим разом не мала це бути перемога фізичної сили ні воєнної штуки — це мав заясніти повним блеском — німецький творчий дух. У малім баварськім місточку Байрайт, недалеко Мюнхена, кінчилася праця над вибудуванням святині, з якої німецький геній мав промовити до світа творами свого великого сина. І коли прийшов великий день посвячення святині — новозбудованого театру — бог, якому її побудували і якого в ній мали почитати — Ріхард Ваґнер, зазначив у своїй святочній промові, надто самовпевнено, що з того менту „найвищий культурний твір німецького ґенія" стане доступний цілому світові...

Так сказав Ріхард Ваґнер, найсильнійша індівідуальність та найцікавійша поява в історії музики XIX. століття побіч свого найпалкійшого ворога і пізнійшого тестя, Ліста. Найцікавійша і за час свого існування найбільше оспорювана. Ідеї кинені Ваґнером, ідеї ним пропаговані та доказувані критичними, музично-літературними статтями та естетичними розвідками, перш усього його музичні драми, які являлися послідовним переведенням теорії в практику (а тим самим і доказом життєздатности тих теорій) — викликати в Европі бурю. Але сила цих теорій переведених практично, чи радше: творів, змінених теорією, зазначилася найліпше у той спосіб, що у той час, коли вони находилися ще під побільшаючим склом критики і коли часть її все-ще відмовляла їм (і теоріям і творам) усяких перспектив на майбутнє — вже тоді не було ні одного молодого німецького компоніста (не виключаючи і найбільше талановитих і надійних: Р. Штравса, Пфіцнера та Шілінґса), які не починалиб своєї оперової творчости під знаком Ваґнера. Ніколи ще ніякий музичний напрямок не запустив так глибоко коріння і так скоро не поширився як т. зв. ваґнеріянізм. Лише нечисленним вибранцям вдалося від нього увільнитися і ці кинули нові ідеї, нові ґасла, які мають нині нових приклонників та духових нащадків. Але нині ще живе цілий легіон компоністів, які не мали сили, щоби хоча трохи збочити з протоптаного шляху і тим самим скинути зі себе пута магічного впливу Ваґнера.

Ціле життя змагав Ваґнер до здійснення своєї idée fixe: вибудування театру, згідно з власними плянами, який уповні відповідав би вимогам його теорій та його музичних драм з театру, якого призначенням а ґріорі було би давати зразкові вистави виключно Ваґнерівських творів. Йому вдалося здійснити свою мрію; завдяки жертвенности німецького народу, який на маніфест Ваґнера відгукнувся численними грошевими жертвами, а передовсім завдяки щедрости свого протектора і приятеля, баварського короля Людвика II., відбулися вже в р. 1876. у свіжо збудованім театрі, перші вистави могутньої тетральоґії „Перстень Нібелюнґів", а шість літ пізнійше перша вистава „Парсіфаля", якого після завіщання Ваґнера, ніяка инша сцена крім Байрату не мала права виставляти*).

Від цього часу датуються славні в цілому світі „Festspiele" в Байрайті. Що кілька літ мале, тихе баварське місточко оживало; зїздилися до нього найславнійші европейські дірігенти, співаки та інструменталісти, які ніколи не відмовляли покликові Косіми Ваґнер**) знову показати світові твір ґенія у повнім його блеску. Виступ на байрайтівських святах був для кождого з учасників вершком слави. І на протязі кількох тижнів малий Байрайт заповнювався тисячами гостей з цілого світа, ставав Меккою і Мединою для всіх музик.

* * *

Минулого місяця Байрайт знову ожив. Виконавцем заповіту Ваґнера, артистичним провідником свят являється сьогодня його син Зіґфрід***). Минулого року відбув він велике концертове tournée по Америці (як дірігент батьківських і власних творів), призначуючи цілий дохід з усіх концертів відновленню байратівських свят. І цього літа, після десятилітньої перерви, театр у Байрайті знов заповнився гістьми. Цим разом вони зїхалися виключно майже з Німеччини. Економічні відносини, кордони і т. п. відстрашили чужинців відвідати байрайтівські свята, Ці свята тепер і не такі пишні як колись. Відносно мало там великих імен: з відомих дірігентів лише Фріц Буш і Карль Мук; співаки — лише Німці та кількох Шведів. Економічна кріза полишила своє пятно і на Байрайті. Але вистави ідуть тим самим шляхом і після тих самих вказівок, що за життя Ваґнера. Як колись, так і сьогодня стоїть на сторожі чистоти стилю та зразковости вистав — нині 82-літна — Косіма Ваґнер. Отже на зовні майже нічого не змінилося...

Та в суті змінилося багато. Змінилися передовсім часи, а з ними поняття, ідеї, змагання. Сьогодні „Ваґнерівське питання" не є вже

---

*) Щойно в останніх роках жінка Ваґнера віддала „Парсіфаля" до загального ужитку всіх оперних театрів, вважаючи, що вона не сміє довше залишати цей твір незнаним широкій публиці.

**) Косіма Ваґнер, друга жінка Ваґнера, дочка Ліштa і ґрафині d' Agoult. Після смерти свого мужа перебрала адміністрацію та провід байрайтівських свят і по нинішний день являється їх душею.

***) Спершу архітект, опісля присвятився виключно композиції. У своїх численних операх іде невільничо слідами свого батька.

З огляду на звістки, оголошені в польській пресі, про проекти польських урядових кол щодо оснування українського університету — Президія Української Парляментарної Репрезентації вважає необхідним заявити слідуюче:

Акція польських урядових чинників у справі організації т. зв. „руского університету" в Кракові проводиться без жадного звязку й контакту з Українською Парляментарною Репрезентацією, також Українська Парляментарна Репрезентація жадних переговорів у цій справі з польськими урядовими чинниками не провадила.

Українська Парлям. Репрезентація часто підносила і в соймі і в сенаті домагання удержавлення або лише легалізації істнуючих у Львові українських університету й політехніки в цілях нормального їх функціонування — і це не знаходило послуху в польських урядових колах і не дало позитивних наслідків; коли тепер польські урядові кола самі піднесли справу оснування для Українців університету, то це викликане не бажанням нарешті заповольнити слушні національно-культурні вимоги українського народу в межах польської держави, а певним впливом міжнародніх політичних чинників.

Заміри оснувати для українського народу університет поза межами української території і в складі лише двох факультетів, яких остаточна організація при тому відсувається на невідомий час, — Українська Парл. Репрезентація уважає глумом над українським народом, насильством над його культурними змаганнями і ставиться до тих замірів різко негативно.

Українська Парлямент. Репрезентація, висловлюючи волю своїх виборців, вимагає заснування правного українського університету в центрі українського культурного життя, у Львові, при чому переведення самої організації такого університету мусить належати українським науковим і культурним чинникам.

Через те, що справа українського університету є справою значіння не лише культурного — Українська Парляментарна Репрезентація вважає, що її не можна виділяти з цілого комплексу справ, звязаних з фактом істнування під Польщею многомільонового українського народу, який одвіку заселює компактною масою і в процентовій більшости свої землі.

Голова української Парляментарної Репрезентації в соймі і сенаті.
Сенатор *М. Черкавський.*

Лист проф. д-ра К. Студинського.

В справі українського університету дістаємо від проф. Студинського таке письмо:

Польські часописи подають вісти, будьто би я заявив у Варшаві, що „більшість українських професорів у Чехословаччині годиться обняти пропоновані становища" на евентуальнім українськім університеті в Кракові. Заявляю отсим, що ніхто з українських професорів такої згоди не давав, а зібрані на зїзді в Празі професори виключали одноду шно можливість оснування українського університету в Кракові. Тим самим про їх згоду я ніколи говорити не міг. Вісти поширені польськими часописами, будьто би я в останніх днях виїздив до Варшави, виссані із пальця.

Від 5. вересня, дня мого повороту із Праги та Варшави, я нікуди зі Львова не видалявся. Польській пресі залежить, очевидно, на тім, щоби в цю тяжку хвилю посіяти між українським громадянством недовіря до професорів.

У Львові, дня 25. вересня 1924 р.
Д-р Кирило Студинський.

Присилайте складки на пресовий фонд на кн. ч. 30.000 в Союзі Кредитовім, Львів, — — — Ринок 10. — — —

У. С. Р. Р.

Всеукраїнська військова олімпіяда.

У Київі закінчилася Всеукраїнська військова олімпіяда. По закінченню відбулися в будинку Червоної Армії святочні збори її учасників. Переможцям із олімпіяди роздано нагороди. Першу нагороду одержав шостий корпус. Йому припав мистецький бронзовий барелєф. У плавбі перша премія припала чорноморській ф ьоті. У копаному мячеві побідником вийшов 153 полк 14. корпусу. (Вісти" ч. 210).

Украінізація шкіл.

Школи в харківській, охтирській та сумській округах цілком зукраінізовано. В округах ізюмській та купянській украінізація покінчиться на протязі цього року.

(„Вісти" ч. 210).

Видавнича діяльність Держвидату.

В цьому році видало Державне видавництво України по день 1. VIII. 128 українських книжок. З того 60 шкільних підручників і 40 книжок обсягом від 5 аркушів друку вгору. В цьому році Держвидав взяв курс на видавання дешевої популярної літератури для широких робітничоселянських мас. Попри це він задумує приступити до серії видань, що утворили би нову оригінальну і капітальну українську книгу. З більших книжок виданих в цьому році слід згадати про: Яворського — Нарис Історії України I та II.; Збірник творів Стефаника; перероблене Яворським — „Суспільствознавство" Вольфсона. Держвидав видає систематично журнал Всеукраїнської Академії Наук „Україна". Російського інтелігентного читача Держвидав України не думає обслугувати власним редакційно-видавничим апаратом, але за те постарається задовольнити його постачанням російських видавництв зпоза меж України при допомозі свого торговельного апарату. Наскільки у Держвидаві взято курс на українську книгу видно з цього, що на 200 придбаних в останньому часі для друку рукописів 133 написані українською мовою. (За „Вістями" ч. 211).

Німеччина і Ліга Націй.

Німецька рада міністрів висловила свою згоду, щоби Німеччина вступила до Ліги Націй. Міністр закордонних справ має порозумітись з представниками дотичних союзних держав, чи вони дадуть свої голоси на засіданні Ліги Націй, яке рішатиме про членство Німеччини. Рада міністрів у своїм офіціяльнім комунікаті стала на становищі, що найважливійші справи Ліги Націй: забезпечення національних меншостей, управильнення відносин на Сарській території, розброєння, воєнної контролі і спільного співробітництва народів — усі вони можливі до розвязки лише при співучасти Німеччини. Ця співучасть можлива лише на основі признання Німеччині прав рівнорядної головної держави. З огляду на те, що льондонське порозуміння одчинило Німеччині ворота до Ліги Націй, німецький уряд хоче користати з цієї нагоди і перевірити, чи инші держави дадуть їй відповідні гарантії для здійснення свого наміру.

Урядовий німецький комунікат зустріли в Женеві досить прихильно. Приємно вражало те, що в ньому не було ніяких докорів на адресу дотеперішнього становища Ліги Націй. Можна сумніватися, чи справа прийняття Німеччини до Л ги прийде на денний порядок ще на протязі теперішньої сесії. Вона домагається досить довгих передвступних заходів. Навіть становище німецького парляменту і президента міністрів є ріжне, або щонайменше неясне. Питання в тому: чи Німеччина має дати свою принціяльну згоду на вступлення до Л ги, а щойно пізнійше боротись за деякі домагання щодо свого членства, чи навпаки — має спершу поставити домагання, які є необхідною умовиною її кандидатури.

„Дейлі Телєграф" гадає, що посередництво д-ра Нансена зміцнило становище німецького канцлєра, який хотів би поставити справу членства Німеччини у залежність зі справою опорожнення Рурщини Французами до 10. січня і знесення військової контролі над Німеччиною з боку міжнародньої комісії, з тим, щоби її передати Лізі Націй. „Дейлі Експресс" друкує статейку з Берліна, в якій сказано, що англійський уряд, устами свого берлінського представника заявив, що не може Німечині дати ніяких запевнень щодо можливих домагань, на яких Німеччину приймуть до Ліги. Англія мала тут на думці віддачу Німеччині африканських кольоній, зменшення воєнних довгів та прискорення опорожнення рурської території.

Ще більшу стриманість виявила природно у цім питанні Франція. Еріо повторив свою женевську заяву, що ніщо не стоїть на перепоні до прийняття Німеччини, якщо вона сповнить усі ті домагання, які сповнили усі народи. Одначе вона не може рахувати на ніякі виїмкові права та полекші. Французькі делєгати у Женеві, Жувенель та Бонкур, додали до цього, що Франція не виступатиме проти членства Німеччини як головної держави (себто такої як Англія, Франція, Італія та Японія).

Навіть тимчасове поладнання цієї справи не є просте, з огляду на головні статті „Пакту Ліги". Уже в першій статті згадано, що членом Ліги може стати держава, якщо дадуть на це згоду дві третині Зборів, якщо вона дасть запоруку своїх щирих намірів щодо пошанівку міжнародніх зобовязань і згодиться на управильнення своїх збройних сил, згідно з постановами Ліги. Поняття „справжньої запоруки" є розтяжне, а „щирости" неясне; треба, щоби члени Ліги дали голосуванням доказ, як вони ставляться до намірів Німеччини. Спеціяльні домагання, які поставить Німеччина зі свого боку перед вступом до Л ги, стануть предметом довшої міжнародньої дискусії. Вона буде тягтись імовірно аж до другої сесії Ліги Націй. Про ці домагання нам доведеться ще подрібно писати.

Преса.

„Українська справа в Польщі", або негідні вихрути пепесівців.

Останнє число (262) варшавського „Роботніка" (з 24. ц. м.) поміщує передовицю „Українська справа в Польщі". Привід до цеї статті дав лист Українця, схованого за буквами *А. С.*, який „Роботнік" цитує в цілости. Цей лист в цілости звучить:

„Я є Українцем (тому вибачте мою не зовсім поправну польщину). Щоденно читаю Ваші статті і замітки про Грузію. Я м г би зовсім з Вами погодитися, колиб не одна квестія, яка лишається незясченою для мене. Тому звертаюся до Вас зі запитом:

Чому (зі соціяльстичної точки погляду) инша міра має бути приложувана до грузинського народу, а зовсім инша до українського народу? Чому у відношенні до Грузії виступаєте в імя „права грузинського народу до незалежности" (як звучить Ваша резолюція на 21. вересня), а що торкається Українців, то для них маєте тільки „згідне пожиття в рамках польської держави" (як звучить та сама резолюція)? Чому народам, що заселюють тзв. „креси" не вільно мріяти — й більше: боротися за незалежність?

Звертаєтеся до п о л ь с ь к о г о у р я д у в обороні грузинського народу (резолюція прийнята 19. ц. м. на Вашім вічу в салі промислово-рільничого музею) — д о т о г о с а м о г о у р я д у, який У к р а ї н ц я м н е д о з в о л я є н а в і т ь м р і я т и п р о н е з а л е ж н і с т ь! А пренінь знаєте дуже добре, що ми зовсім не є захоплені перспективою „згідного співжиття в рамках польської держави". А коли вибухне наша боротьба чи не будуть нас вбивати, розстрілювати? Отже чому дві міри? Або „право до незалежности" є святим принціпом все і всюдн, або Ваші резолюції про Грузію є тільки облудою, є тільки способом боротьби з комунізмом і не мають нічого спільного зі справою незалежности Грузії.

Звертаюся до Вас по вияснення. Недавно дали Ви голос на сторінках Вашого органу російському соціялістові, то чи відмовите мені тільки тому, що квестія є „дражлива". Огже жду. В а р ш а в а, 20. в е р е с н я 1924. *А. С.*"

Якже відповідають пепесівці на так рубом поставлені питання? Перш усього вони закидають авторові листа, що він не підписався повним іменем і прізвищем. Але нічого корчити з себе незнайків. Зовсім природно, що — п и ш у ч и й лист — Українець не міг підписатися, бо ще донедавна ППС. була ідентифікована з дефензивою.

Пепесівці заявляють, що вони не відмовляють права українському народові до незалежности, але „цей загальний принціп не вистарчає", бо вирішення справи не залежить від самого принціпу, але головно від „характеру справи в даному часі і місці".

„Українська справа в Польщі не є тим самим, що грузинська. До польської держави належить відносно мала частина українських земель. Україна належить головно до Росії, тобто совітської — і тільки там можна шукати анальогії до положення Грузії. Тільки увільнення України від російського наїзду дало би їй незалежність. Боротьба за незалежність на грунті польської держави є шкідливим самообманом. Бо ніколи зі Сх. Галичини, самої чи з Волині, не могла би повстати незалежна держава. Така маленька державка не мала господарського угрунтування. Зрештою, що тут довго розводитися. Допустім, що Польща зрікається Сх. Галичини і Волині. Завтра ввійшла би там совітська армія і прилучила би їх до совітської Росії. А не хіба не була би незалежність, то булоб її противенство — то був би тріюмф російського імперіялізму в його совітській шаті... Мнимо боротьбу за незалежність України в Польщі використовують совіти для своїх цілей, що не мають нічого спільного з незалежністю України. Це є для них тільки воєнний маневр. Це ослаблює польську державу, але що на тім зискує Україна? Не вирішуємо української справи в цілому її обємі, не пересуджуємо також, що принесе дальша будуччина. В польській державі маємо до діла тільки з частиною української справи і для її розвязки вказуємо єдино раціональний, єдино догідний і єдино корисний шлях для Украї-

---

нічим проблєматичним (якщо взагалі тайна творчого духа може бути абсолютно, до останніх меж розвяснена); над нею перейшли до денного порядку. Нинішне покоління, яке зростало в часі боротьби довкола оперових творів Штравса та Шрекера, яке бере активну участь у боях довкола драматичних та музично-сценічних проблєм, поставлених Альбаном Берґом чи Франческом Малїпєро'м — воно не вважає вже Вагнера синтезою театрально-музичних проблєм, а його музики альфою та омегою, як це було в останніх 25. роках минулого століття. Романтизм „Льогенґріна" чи „Голєндра", патос і велич „Персня Нібелюнґів", містицизм „Парсівалґ" — усе це належить вже до минувшини, а шляхи, якими іде нинішна оперова творчість, віддалюються від них чим раз дальше. А рівночасно з цим зникає поволі, але певно живий культ Байрайту і його ідеї, а замість них залишається мертва пошана для місця, в якого найкраще промовляв геній Вагнера. Колись... Байрайт скінчив свою ролю. Життя пливе, мистецтво не стоїть на місці; а історія вчить, що ніщо не є таким небезпечним і не минає так скоро, як традиція у мистецтві. А тому: чи традиція Байрайту перенесеться і на друге 50-ліття — без шкоди для ідеї, наслідком якої і для якої вона повстала?!

Берлін, в серпні 1924.

ніців і для польської держави. Тим шляхом є автономія. Автономія є єдиним виходом мирним, реальним, здатним погодити і згармонізувати інтереси польські й українські".

Тільки всього! Польща має тільки частину українських земель з населенням вдвоє або й втроє більшим від населення цілої Грузії, і тому тут мусить бути приложений инший принціп. Старе, вічне, невміруще: „То со innego". Принціп є принціпом і не знає ніяких компромісів, хіба компроміси з волі самого народу, але не з чужого примусу. Розумуючи по пепеесівськи, слід в цілости приняти аргументи комуністів, які кажуть: Грузія складається з безлічі несформованих племен. Вона не частинно, але в цілости належить до С.Р.С.Р. Значить в тій цілости є закріплена її соборність (чого не осягнула ще українська квестія). Грузія має пів-суверенну державу в рамках С. Р. С. Р. Боротьба Грузії за свою незалежність є в користь англійського імперіялізму й англійського капіталу. Чи маємо згодитися на те? Зрештою, Грузія не має ніякого господарського угрунтування. Тільки зєднана з С.Р. С Р. вона може віддихати повними грудьми. Це тим більше для неї корисне, що в межах радянського устрою вона творить федеративну державу.

Отже яка ріжниця є між імперіялістичною аргументацією совітів і пепесівців. Хіба та, що Грузія справді творить пів-суверенну державу, а ППС. доперва вказує шлях до автономії і то тільки Сх. Галичини й Волині (без Холмщини і Підляша). Коли отже аргументація є ідентична, то пощо кричати у Варшаві про рани Грузії? Чи не близче з Варшави на „креси", як до Грузії? А вкінці, яку супроти положення Українців в Польщі моральну вартість має така журба долею Грузії?

Пепесівці журяться, що Галичина й Волинь не вдержалися би економічно і сталиб жертвою російського імперіялізму. Є це тільки пророцтва без всякого реального значіння, бо нпр. свою незалежність вдержали супроти російського імперіялізму такі маленькі території, як Латвія і Естонія, не говорячи вже про Фінляндію. Зрештою, в р. 1919 ціла Україна, як довга вона і широка, боролася за свою незалежність, і тоді пепеесівці боролися проти України, гарбали, що тільки вдалося, тримаючи тихий союз з російським імперіялізмом. А вкінці, чи не дітвацтвом є міркування: має вас зісти совітська Росія, то я вас зїм!

Пепеесівці звертаються до польського уряду, щоби виступив в обороні Грузії, але чи хоч раз звернулися вони до того уряду, щоби він що найменше по людськи трактував Українців? Чи чули ми про виступ ППС. в обороні українського шкільництва, українського університету, в обороні малоземельних і безземельних селян, в обороні українського робітництва, в обороні прав української мови, в обороні свободи преси? Ні, нічого подібного не було, хоч пепеесівці мають пресу, професійні організації, посольську репрезентацію, хоч могли би виконати натиск на свій уряд. Ні, вони вдають фантастів, романтиків, шукають екзотики на далекому Кавказі, тоді — як тут „кругом неправда і неволя, народ замучений мовчить..."

М. Ч.

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 прод. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Наша сила.

Та щож то—право? Право се лиш сила,
А сила—право, се закон природи.
В житю лиш сила ломить перешкоди,
До лету вгору розпускає крила.

І. Франко.

Так сила рішає про народню будучність. Така думка здобула собі право горожанства у цьому миролюбивому столітті. Вона зрештою не нова; це старий принціп, що проявляється на ріжні лади. Сила народу, це не виключно число багнетів чи кріс'в, не виключно скількість молодців, що спроможні їх носити. Сильний народ тоді, коли на всіх ділянках свойого життя дасть собі сам раду в кожну хвилину.

Чисельність нашого народу становить завязок нашої сили. Коли одначе хочемо стати нацією в новітньому значінню, з означеною метою, з вірою в себе,—то слід уміцнити нашу чисельність через рідну освіту, образування характеру й волі, самопізнання, самопоміч — через кооперацію.

Підвалиною дальшого народнього розвою, робітнею, де кується громадянська сила, являється своя Рідна Школа. Вона потребує щораз більше відживлюючих соків, щораз більше піддержки, щоби могла ввести в життя плян нозітнього виховання. Між тим від часу до часу продирається пронизуючим скреготом крик про недобори, недостатки Рідної Школи. У нашого громадянства ще не вироблена витревалість. Воно легко здобувається на зрив, але скоро знесилюється у боротьбі. А це гірша прикмета, як слабосильність, бо наносить більше шкоди. Цю нашу хибу безперечно беруть у рахубу наші противники у своїх політичних комбінаціях.

Одначе ми не смїємо допустити до упадку наших приватних шкіл, цього завязку нашого рідного шкільництва. Ми мусимо його розвинути, надати практичний напрям відповідно до наших життєвих потреб. Зокрема не можемо допустити до злиднїв рідного українського учительства, що у своїй журбі про будучність Нації, у своїй посвяті віддає силу, віддає здоровля, рішається на недостатки, щоби лише послужити цілям народнього виховання, яке під цю пору є для Нації справою життєвої ваги. Поставмо справу раз на тверду, реальну основу. Створім ще один ступінь до осягнення сили. Почин в тому напрямі вже зроблений.

Як ми вже доносили свого часу, торговельний суд у Львові вписав дня 26. червня 1924 р. ч. фірм. 717. Спд. II. 147 до реєстру кооперативу „Рідна Школа" з осідком у Львові. Тимчасову Управу кооперативи „Рідна Школа" становить теперішня Президія УПТ. Членом може стати кожна фізична й правна одиниця, що зложить довільну кількість уділів по 5 зл. і для всіх уділів одноразово 50 сот. вписового.

Кличем дня є створення школи наскрізь практичної, яка попри теоретичне знання й доцільне національне виховання далаб нашому молодому поколінню також незалежний готовий хліб в руки. Це може статися тоді, коли витворимо своїх купців і промисловців.

Та практичні школи, курси чи майстерні коштують розмірно значно дорожче, як звичайна народня або середня школа. Тут крім оплати звичайних учителів, що уділяють теоретичних наук, та фахових учителів — треба чимало грошевих засобів на варстати й сирівці, на улаштування майстерень і т. п. Воно правда — коли діло піде в рух, то така школа, чи курс, чи майстерня не тільки виплатяться в короткому часі, але й приноситимуть постійні доходи. Та поки що треба зложити більший капітал, щоби це діло пустити в рух.

Окрім того дуже великої ваги є створення умовин для продукції шкільних прилаців, необхідних до шкільного навчання й уряджения, для видавання шкільних і инших книжок для шкільного й позашкільного виховання. І цілий ряд практичних необхідних потреб поставила собі за ціль кооператива „Рідна Школа".

Щоби була можність зреалізувати завдання кооперативи, треба необхідно зложити необхідний капітал, а про агенди, які кооператива буде вести, рішать її загальні збори.

Відповідно до § 54 статута 90 проц. зисків кооперативи „Рідна Школа" призначується на приватне шкільництво, отже на фінансування установ УПТ. Таким чином зібравши більші фонди та пустивши в рух кооперативу „Рідна Школа" — матимемо ще одно постійне джерело доходів на приватні школи УПТ., що разом з членськими вкладками УПТ., добровільними жертвами та добровільним оподаткуванням, з прибутками з вистав, концертів і ріжних улаштувань та з инших т. п. доходів, зможе забезпечити істнування й майбутність наших приватних шкіл.

При цьому належить звернути увагу, що вложений гріш на членські уділи до кооперативи „Рідна Школа" остає власністю членів кооперативи і тому являється доброю льокацією капіталу. Заяви приступлення в члени кооперативи з означенням числа паїв і гроші слати на адресу: „Рідна Школа", кооператива з обм. порукою у Львові, Ринок 10, II. поверх.

Від ряду літ несемо для „Рідної Школи" жертви, які одначе не є певною основою. Збудуймо раз щось тривкійшого. Хай будова міцного фундаменту під „Рідну Школу" захопить усі верстви українського Громадянства без огляду на землі, на яких воно хвилево проживає, хай між членами не бракне передовсім жадної української інституції, жадного Товариства, хай не бракне членів ні з найглухійших закутин нашого краю, ні зза моря, хай кріваво запрацьований гріш нашого селянства, робітництва повпливе на кузню нашої майбутности, до якої всі змагаємо, а яка здійснюється через „Рідну Школу".

К. Д.

Дрібні вістки.

Латвія й Туреччина, які досіль не признали себе взаїмно de iure, навязали в Женеві переговори про дипльоматичні й торговельні взаємини.

Югославяська королівська пара приїде з кінцем жовтня до Риму на візиту до кваринату. При цій нагоді буде підписаний конкордат між Югославією і Ватиканом.

Заґлюль-паша, Єгипетський премер приїхав до Льондону на конференцію з Макдонельдом в справі тіснійших взаємин між Вел. Британією і Єгипетом.

Македонські революціонери з під стягу вбитого Тодора Александрова (автономісти) вислали до ріжних столиць Европи своїх емісарів, щоби низкою атентатів на закордонних провідників федералістичної македон. групи пімстити смерть свого вожда.

Англійська палата заморської торговлі приняла одноднушно резолюцію проти ратифікації англійсько-радянського договору.

Еспанський уряд заповів у проклямації комісаря Марокка поновлення генеральної офензиви на велику скалю, передовсім у західньому Марокку.

Ґен. Сікорскі, польський міністр військових справ, їде закордон у якійсь таємничій „політичній місії". Він буде в Парижі й Льондоні.

З Софії наспіли вісти про нове політичне вбивство. В Неврокопі застрілили македонця Александра Буйнова, бувшого посла до зарляменту від союзу сільських господарів.

В Америці написав російський ес-ер Акимов листа до всіх редакцій російських ґазет, в якому заявляє охоту відсидіти 10-літню тюрму за Савінкова з тим, щоби Савінкова випустили на волю. Акимов убив свого часу адмірала Чухніна.

Окупаційна французська влада дозволила на поворот 1.300 людям. евакуованим свого часу з Рури.

Вибори на опільському Шлеськи дали такі результати: комуністи 75.917 голосів, польська людова партія 35.830 голосів, демократична 7.811 гол., ППС. 19.229, німецькі соціялісти 7.160 гол., нім. центровики 191.683, нім. націоналісти 81 002. Вибрано 3 нім. центровців, один нім. націоналіст і один комуніст.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Ridi Pagliaccio!

Ви чули, як що безсмертну арію співає Михайло Голинський?...

Чи ви відчули цілу безодню розпачу блазна, що має бавити публіку, хоч.. Колюмбіна розпеченим кинджалом штовхнула його в серце?!... І серце кровавить блазенський стрій перрота, і лице під шмінкою викривлюється від непомірних болів.

Ridi Pagliaccio! Тобі платять за сміх! Байдуже всім до того, що в твоїй душі, байдуже що в тебе в дома діється..

Ти смійся, блазне, бо сміятися мусиш!

Не знаю як хто, але я, Галактіон Чіпка, відчув цю пісню.

Ridi Pagliaccio!

Памятаю: Передвоєнний Бандурист, зложений з передвоєнних студентів унів., обїздив Галичину. Між ними: Михайло Голинський, соліст-баритон.

І заїхали вони в одно містечко на Поділлі, славне з краси дооколичних попадянок.

І було в околиці тій дві попадянки, для яких не було між Українцями мужа, бо все це студенти буденних факультетів: теольогії, фільософії, права, медицини. Та на концерт приїхали таки, ц. горді кралі.

Бачуть: молодий гарний хлопець, гарно співає і гарно вбраний.

— Хто він?

Михайло Голинський.

— Чим він?

Студент археольогічної інжінерії!

— Невжеж?!...

Блиснули очі як зорі, розхилилися пелюстки уст, зітхнули високі груди.

Після концерту — танці.

Горді кралі біля Голинського хмелем вються.

...Студент археольогічної інжінерії!

— Ах!...

— Ох!...

Молодша краща. Старша з болем серця дає за виграну.

— Всеж таки при родині остане! потішається.

По танцях беруть його на село відпочати.

— В нас прекрасні лілії, нарвете скільки схочете.

Ще їде й Льоньо Лепкий.

...Теж на лілії.

(По правді: обидва на смажені курята з компотом).

Другої днини вертають.

Вдоволені, випочаті, з ліліями. Горді кралі відвозять аж до поїзду.

— — — — — — — — — — —

Львів. Вересень. Бахори до школи.

Вулицею йде панотець, батько гордих краль.

Попри нього біжить учень до школи.

Три золоті паски, під пахою горе книжок.

— А! Пан Голинський! Неправдаж?!..

— И... и... Так!... Властиво... ні!

— Якжеж?... Ті самі очі, той сам голос!?..

— Го,.. прошу мій брат!... Вибачайте я спішуся...

— — — — — — — — — — —

Львів. Вересень. Конперт.

Концерт Михайла Голинського, героїчного тенора, елєва опери Ля Скаля в Медіоляні.

Саля Лисенка повна.

Сцена стилево уладжена.

Куліси, на яких спав цілий рік сторож, вікна повибивані на останнім „Сзатанні на Гончарівці".

Ілюзія Медіоляну...

Голинський співає...

Богато заслуханих, багато задивлених.

Ridi Pagliaccio!

...Я не сміюся.

Недалеко мене пані, незвичайно музикальна.

Останні звуки сконали на бальконі...

Буря оплесків і шепіт музикальної пані

— Той Голинський прекрасно збудований!...

Я засміявся...

Була вже тема до фейлетону.

Галактіон Чіпка.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА" у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене. Поруча 2-кратна.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Пан прокуратор не любить спорту і тому сконфіскував найкращі місця спортового звідомлення Галактіона Чіпки в попередньому числі нашого часопису,

— **Волинська ідилля.** „Газета Львовска" доносить, що в одному з містечок „польського" Волиня, мала відбутись дня 21. ц. м. театральна вистава, в „якику малоруским", на якій мали дати якусь пятиактову драму „Конюпіньского" (?!) Весь дохід з вистави мали призначити „русині" анонімного місточка на... „Коло Polskiej Macierzy Szkolnej". Правда чи містифікація?

— **Диверзійний напад.** З Новогрудка доносять, що дня 23. ц. м. большевицька диверзійна ватага перейшла кордон з о

зброєю в руках. При переході границі мала наступити остра виміна стрілів між польськими й большевицькими військами.

— **Протипольські демонстрації.** Члени мінського Комсомолу уладили в днях від 1. до 10. ц. м. ряд протипольських демонстрацій перед польським консулятом.

— **Большевицька пімста.** „Пшеґльонд Варшавскі" повідомляє з Вильна, що останніми днями большевики силою пірвали (uprowadzili) двох польських поліцистів Юревіча і Осіка з 23. куріня кордонної поліції. Мала це бути пімста большевиків за арештування большевицького комісаря Ернайгольда з виленського повіту.

— **Вибори в Ковні.** Польські часописи повідомляють, що при виборах до міської ради в Ковні Литовці здобули 31 місць а національні меншости 36. З цього Поляки здобули 16 місць, Жиди 21 а Москалі 3 місця.

— **Реорганізація литовського війська.** Литовський уряд приступив до реорганізації своїх стрільців — „шавлісів". Від 1. ц. м. приймають до шавлісів тільки людей з бездоганною минувшиною. Крім цього приймається в добровольчі відділи жінок, які на випадок війни могли мать видати великі прислуги в розвідчій службі. Урядово називатимуться шавлісі „литовськими, виленськими стрільцями". Комендантом тих стрільців є сотник Кляйтіс.

— **Повінь в Петербурзі.** Морські фірі, що вистулили з берегів, залили Петербург водою до висоти десяти стіп. Є це найбільша повінь, якої Петербург не затямив від 100 літ. Доми близько пристані знищені; транспорти дров і товарів стачули під водою. Цілий Петербург опинився без електричного світла та телеґрафічно-телефонічної комунікації. Про скількість жертв у людях, нема покищо відомостей. Певним є одначе, що без них не обійшлося. Вилив моря наступив несподівано.

— **Карієра Булак-Балаховіча.** Ославлений повстанчий „ґенерал" Булак-Балахович, зістав ґенеральним директором експльоатації біловєжської пущі, з руки англійського підприємства.

— **Предотеча Заплатинського.** За новобранчі обманства засудив львівський суд польського полковника Ремера, коменданта П. К. У. в Чорткові. Внесений Ремером спротив найвищий трибунал відкинув, супроти чого Ромер повандрував відсиджувати свої легкі заробітки.

— **Варшавська новобранча афера.** Слідство в справі викриття великого „новобранчого" підприємства у Варшаві поширюється з години на годину. Заряджена в П. К. У. ревізія, виявила богато слідів злочинних мальверзацій, як переписку, векслі, рецепти на средства штучного викликування недуг і т. п.

— **Неймовірні поголоски.** Останні телеґрами принесли неймовірні відомости про атентати виконані на болгарського короля і бувшого голови ради комісарів України Раковського.

— **Ще один.** Старшина краківської військової інтендантури Івіч. при ліквідації 4. куріня, сховав собі 18 тисяч золотих, підробивши відповідне поквітування.

— **Самогубство невилічимо хорого.** Швець Иоган Гльоке з вулиці Бартоша Словацкого у Львові, від пяти літ безнадійно хворий на горляну чахотку — повісився, щоб не мучити окруження своєю і так невилічимою недугою.

— **Подружня ідилля.** Жінка сяніцького жандарма Иосифа Маршалка, приловлена ним на горячому вчинку з любовником, убила свого чоловіка сокирою. Убивницю арештовано.

— **Зміна валюти в Австрії.** На засіданню австрійського Народнього Зібрання, заповів міністр фінансів Кінбек, що в найблищому часі буде внесене предложення про введення в Австрії шілінґа, як монетарної одиниці. Шілінґ буде рівновартний з 10.000 австрійських корон.

— **Геройство летуна.** Військовий англійський літак, що віз кільканайцятьох жовнірів на висоті 5000 метрів, почав горіти. Летун Декен Брет, виліз через вікно кабіни на крило літака і погасивши відповідними хемікаліями огонь, виратував в той спосіб своїх товаришів від неминучої смерти.

— **Найчисленнійша рідня Мадярщини.** З приводу святкування століття міста Ніредьгаза на Мадярщині назначено міліон корон нагороди для рідні найобильнійшої в діти. Нагороду узяв пастух безрог Ігнаци, який виховав шіснайцятеро дітей, з яких 15 остає при життю.

— **Консолідація сіоністів.** Варшавські часописи доносять, що західно-галицька сіоністична організація виступила з пляном зєдинення усіх сіоністичних організацій на просторі Польщі. В тій справі має відбутись в Кракові конференція делеґатів сіоністичних організацій.

— **Землетрус в Ґенуї.** Дня 21. ц. м. вечером почули мешканці Ґенуї три стрясення землі, які викликали самозрозумілу паніку. Підчас свята Зеленого Хреста настало таке замішання, що багато жінок і дітей потолочено в утечі. На щастя скінчилося на паніці.

— **Десятилиття панамського каналу.** Дня 15. серпня проминуло 10 літ від хвилі отворення панамського каналу для світової торговлі. Протягом того десятиліття тільки один раз перервано комунікацію кораблів через канал—від 10. вересня 1915 до 15. квітня 1916 р. в наслідок обвалу гори над каналом. Протягом десятиліття, перійхало каналом 25.000 торговельних кораблів, загальної поємности 111 міліонів тон, а що кораблі заплатять по 89

центів від тони, то за десять літ дав канал 99.900.000 долярів приходу.

— **Артист фальшівником банкнотів.** Перед судом в Шарльотенбурґу станув на днях славний російський малєр Іван Мясоєдов, обвинуваченій у фальшуванню англійських банкнотів. Суд присудив Мясоєдову 3 роки тюрми.

— **Падеревскі вертає.** Часописи доносять, що Падеревскі вертає в жовтні до Польщі, але тепер уже не як нефортунний політик, але як піяніст. Першийсвій виступ запозів Падеревскі в Познані.

— **Кооператива „Український Театр" у Львові** вул. Руська ч. 18 III. пов. продовження списку членів: 1971—1981 Іван Юрків. Мислевич Василь, Калимович Петро, Іжицький Іван, Полюга Василь, Косован Миколя, Пухняк Ксеня Коритко Степан і Марія. Фай Дамян, Фрасулак Теодор—всі у Львові—всі по 5 зол. 1982 Маковецький Петро Нижні 6 зол., 1983 Литвин Стефан Холів 5 зол., 1984 Сабків Петро Голова 10 зол., 1985 Герман Гриць Тетерчин 5 зол., 1986 о. Дотгий Яків Хотовів 5 зол., 1987 Гошицький Олександер Дрогобич 5 зол., 1988 Добрянський Іван Дрогобич 5 зол., 1989 Байрак Дрогобич 7·50 зол., 1990 і 1991 Юлія і Льоня Мандрикині Самбір по 5 зол., 1992 Хомяк Степан Самбір 5 зол., 1993 Бережківна Володимира Відень 18 зол., 1994 о. Коваович Омелян Отиневичі 10 зол., 1995 Дроган Михайло Тустановичі 5 зол. 1996 Левицький Василь Стриганці 5 зол., 1997 Турківич Лев Львів 5 зол., 1998 д-р Неділка Вол. Львів 10 зол., 2000 Шехович Льонґін Стрий 10 зол. — Уділи до кооперативи вплизають завидто повільно і в малих квотах. — Українське громадянство, яке бажає дійсно збудування українського театру у Львові, повинно живійше тою справою інтересуватися і фонди кооперативи збільшувати. Українці і Українки ставайте самі членами кооперативи і накликайте другим. Нехай кожний дотеперішній член в найблищім часі придбає 5 нових членів а кооператива буде мати не два а вісімдесять тисяч членів. Найменший уділ і вписове виносить 5·20 зол. Памятайте про адресу: Кооператива „Український Театр", Руська 18 III пов.

— **На будову українського театру у Львові** до каси кооперативи „Український Театр" зложив Вп. артист-співак Михайло Голинський квоту 103·20 золотих як частину доходу зі свого концерту у Львові. — Управа кооперативи складає отим Вп. артистові сердечну подяку.

— **Концерт М. Голинського.** Артист-співак Михайло Голинський, геройчний тенор з Медіоляну, якого наше громадянство ентузіястично витало на концертах у Львові і Золочеві—уладжує концерт в середу, дня 1. жовтня ц. р. в Дрогобичі. Частину доходу з тих концертів призначує концертант на будову українського театру у Львові.

— **Пригадуємо**, що дня 28. вересня п. р. о год. 10 рано відбудуться Загальні Збори Союза Українських Адвокатів в салі Тов. опіки над дітьми (вул. Бляхарська ч. 11 I. пов.) 453 1—1

ОСТАННІ ВІСТИ.

В справі Сх. Галичини.

Радянський уряд відповів на польську ногу, протестуючу проти заяви Раковського в Льондоні в справі Сх. Галичини. Радянська нота констатує, що 2. і 3. уст. риського договору добре звісні рядянському урядові, але з них зовсім не виходить признання приналежности Сх. Галичини до Польщі. Рішення Ради Амбасадорів уважає, що то не є внутрішня справа Польщі, але міжнародня проблєма. Радянський уряд висловлює счудування, що делеґація Польщі в т. зв. Союзі Народів голосувала за Грузією і вважає це встряванням у внутрішні справи сов. Росії.

По нападі на поїзд під Лунинцем.

AW. доносить, що на поїзд під Лунинцем напав диверсійний відділ, який прибув з поза радянських границь.

В часі нападу вбито одного торговця Жида. Ранений сенатор Вислоух і його жінка, епископ Лозінські, поліціянт і один подорожний. За нападаючими заряджено погоню, одначе досі безуспішно.

Платня емеритів.

Рада мін. признала емеритам б. „заборчих держав", горожанам польської держави 75 прц. поборів польських емеритів. Торкається це і вдів і сиріт по б. функціонарях, що померли перед вислуженням 20 літ.

Платня за жовтень.

Платня за жовтень рівнятисяме платні за вересень plus 8 6 процент цих поборів.

Вступайте в члени „Української Видавничої Спілки" кооп. з обм. пор. у Львові, Руська 18 I.

Один уділ виносить 6 зол.

„Українська Вид. Спілка" має на складі старі річники ЛНВ. від 1898—1914. Ціна річника 20 зол. Поодинока книжка 2 зол. 492 2—4

Біржа.

Львів, 23 вересня.

Гроші.

Амер. дол. 5·17¼—5·18, канад. дол. 4·97 — 4·98, чеські кор. 0·15 — 0·15½, леї 0·02—0·02¼, франц. франк 0·28—0·28½, швайц. фр. 0·97¼—0·98½, анґ. фунт. 23·40—23.60.

Золото. 20 кор. 21·40—21·60, 20 франк. 19·80—20·00; 20 марк. 23·40—23·50; 10 руб. 25.40—25·60.

Срібло. Австр. кор. 0·43—0·43½, 5 австр. кор. 2·24—2·26, фльорени 1·15—1·16, рубл. 1·85—1·90, рубель дрібним сріблом 0·85—0·90.

Збіжжа.

Пшениця краєва з 1913 р. від 22·75 до 23·75 жито галицьке з 1923 р. від 18·00 до 19·05, жито нов. збору від 16·20 до 16·75, ячмінь галицький броварняний від 18·00 до 19·50, ячмінь галицький пашний від 16·50 до 17·50, овес галицький з 1923 р. від 16·00 до 16·50 Гречка 15·75—16·75.

II. Конґрес С. І. Е.

Комунікат ч. 2.

української делеґації на 2-й Конґрес Міжнародньої Студентської Конфедерації у Варшаві.

Варшава, 22. вересня 1924.

В 1-му комунікаті згадано, що польські часописи заповідали приїзд до Варшави делеґата німецького студентства. І справді 21-го вересня в помешканні нарад Кончресу появився п. Цімерман, голова Міжнароднього Відділу Німецької Студентської Централі. До його приїзду всі відносились з великим зацікавленням і з цею хвилею Конґрес входить в нову фазу діяльности. Найбільш актуальною стає справа приступлення Німців до Конфедерації. Це питання входить в наради — всі представники лише про це й говорять. Тогож дня нарад п. Цімерман засовує умови, на яких булоб можливе приступлення німецького студенства до Конфедерації. Ці умови зводяться до слідуючого: 1. Заступництво на національні, а не державні засади. 2. Німецька мова стає офіційною мовою Конфедерації, нарівні з французькою і анґлійською і 3. Заступництво в Президії Конфедерації. Німецького представника стараються звести з його засадничих домагань, одначе він ні від одного не відступає. По полудні поодинокі делеґації мають наради щодо занятого Німцями становища. Підчас цих нарад український представник ставить як перший між усіма делеґатами внесення перебудувати Конфедерацію на національнім принціпі, а залишити засаду заступництва по державам, котра не відповідає справдішним сучасним умовам. Наради закінчуються тим, що обірається Комісія чотирьох, якій спільно з п. Цімерманом доручається розглянути ці питання і приставити їх на загальну Раду Конфедерації.

Одночасно з цим Комісія Пропаґанди відбуває нараду в справі української — в справі заяви „ДОПСА", а що найважнійше в справі заступництва Цесус-ом Західно-українських земель. Як уже згадано було в попередньому комунікаті, українській делеґації запропоновано або зректись представництва Західно-українських земель і остати як і раційше вільним членом, або залишитись в такому стані як дотепер, визнати себе Організацією Міждержавною і тим самим зректись вільного членства, та стати членом-співробітником. І на одну і на другу пропозицію українська делеґація в аргументованій заяві відповіла негативно. Засідання Комісії тягнеться більше 2-х годин і з огляду на відмовлення української делеґації йти на якибудь компроміси, на денний порядок ставиться виключення Української Централі з Конфедерації. Голосування дає 3 голоси на 3 і справу перегано до Управи Конфедерації для вирішення на пленумі Конґресу. Виглядів одначе на те, що ЦЕСУС дійсно має перестати бути членом Конфедерації не має, бо з одного боку Українці хочуть остати в Конфедерації, з другого більшість инших членів хоче залишити українське студентство між собою. Найбільше утруднення викликає лише статут, який вимагає не національного, а державного представництва. На всякий випадок українська делеґація виготовила відповідні заяви на випадок поставленнл справи перед пленумом і взагалі є намічений цілий план поступування.

Рівночасно з українською справою полагоджується в Комісії пропаґанди питання приняття до Конфедерації білоруського і македонського студентства. Перше було відкинуто з причин засадничих (подібне положення Білорусів до України), друге з причин засадничих і формальних.

Перед вечером одержала Українська Делеґація від анґлійського делеґата п. Акадама три телеґрами, вислані Цесус-ом його адресу. Перша з них звучить: Прошу передати ці депеші Український

„ПРОБНЯ" НА ВЗІР ЗАГРАНИЦІ!

В середу 24. ц. м. наступило відкриття у Львові нової станиці (у нас, знані лише в Познанщині) а іменно, **„ПРОБНІ"** знаних славних медів, горівок і лікерів парової фабрики КРЕБС-ПАТОКА. Цей льокаль відповідно заадаптований міститься при головнім складі горівок і лікерів фірми КРЕБС-ПАТОКА при вул. Баторія ч. 7, і служить лишень до пробування смаків вище згаданих виробів фабрики КРЕБС-ПАТОКА, знаних вкінці вже добре в цілій державі і за границею.

На останніх „Східних Таргах" богато П. Т. Публики мали нагоду переконатися про доброту виробів фабрики КРЕБС-ПАТОКА (роздано там тисячі прібок всіх смаків горівок, лікерів і медів) доказом чого численні замовлення так в краю як і заграницею. Заложена в р. 1850 парова фабрика „КРЕБС-ПАТОКА" міститься на Клепарові і уладжена по найновіщим вимогам техніки і гігієни. Головний склад при вул. Баторія ч. 7. — філіяльний склад при вул. Личаківській ч. 3.

Новому підприємству фірми КРЕБС-ПАТОКА товаришить зі всіх сторін пошанування, за совісне ведення самої фабрики і її виробів, як в Польщі не мають собі рівних. 521 1—1

Делеґації. Посилаємо їх тому на Вашу адресу, бо 2 депеші, вислані вчора на адресу Української Делеґації, повернулись з Польщі". Перша депеша торкається справ ДОПС-а — друга це протест на арештування у Львові українських студентів підчас привітання делеґатів Конґресу. Анґлійський делеґат передав їх нашій делеґації з усмішкою та відповідною заміткою. Цілий час українська справа не сходить з біжучих справ. Швайцарський делеґат, який референт українську справу, має найліпшу волю оставити українське студентство в Конфедерації і дуже дивується незломному становищу нашої Делеґації, але сам признає, що воно йому імпонує. До Української Делеґації звертаються представники окремих делеґацій з запитами, чи не можна якнебудь поставити справу так, щоб Україна була заступлена і на дальше в Конфедерації, та відходять переконані, що становище Української Делеґації є одиноко для неї можливе. Вони розуміють по засягненню інформацій, що для українського студентства мусить бути важнійшою в їхнім положенню внутрішня організаційна єдність і сила, як приналежність до Конфедерації. В вечері відбувається доклад тов. Масюкевича в помешканні міси. студ. української громади про студентську Централю, про життя українського студентства, — особливо про останні міжнародні зїзди, та конґрес у Варшаві. На докладі був присутній один з членів чесько словацької делеґації, який між иншим цілий час конґресу дуже багато займався українською справою. На другий день українську делеґацію принимало у себе українське громадянство і студентство міста Варшави.

21. IX. з самого ранку конґрес займається обговорюванням німецької справи. Помічається загальне зацікавлення цією справою. Особливу активність проявляють представники студентства нейтральних країн, яке особливо зацікавлене в участи німецького студентства в Конфедерації. Всі ці наради носять дуже жвавий, деколи навіть занадто жвавий характер. В протилежність до вище згаданої групи, яка домагається обовязково участи Німців, починає активно виступати група протилежна. Так, коли комісія чотирьох виносить на нараду своє рішення щодо найтіснійшої співпраці з німецькою централею, румунська і югославянська делеґації починають загрожувати виступленням з Конфедерації. Своє рішення вони мотивують тим, що резолюція Комісій є „гермафродитична". Атмосфера напружується все більше і більше. Тимчасово німецьку справу відкладають і приступають до ухвалення постанов Комісії Конґресу. На жадання Української Делеґації ухвалено резолюцію, якою підкреслюється необхідність несення матеріяльної помочі українському студентству. Від IV. комісії подано було, що згідно постанові Конференції в Газі, міжнародні студентські паспорти завели у себе лише Бельгія, Чехословаччина і Україна (ЦЕСУС). Українська Делеґація подала спростування похибок, які були в протоколах Комісії пропаґанди. Після ухвалення всіх резолюцій окремих Комісій на денний порядок ставиться знову справа участи Німців в Конфедерації. В першу чергу Збори спиняються над загрозою Югославян і Румун виступити з Конфедерації. З боку окремих делеґацій посипались гострі вислови на адресу цих делеґацій. На жадання здекларувати своє становище, Югославяне в імени своїм і Румунів заявили ще раз, що жадають точно „aut-aut" вирішити справу прийняття Німців до Конфедерації. На цьому тлі дискусія приняла гострий характер. Представник Німеччини коротко подав задоволення одного з своїх жадань щодо визнання німецької мови урядовою. Після багатьох вилатів окремих делеґацій, вже навіть особистого характеру, утворюється вже цілком неможлива атмосфера. Коли Президія ставить на голосування справу введення німецької мови, французька делеґація о 1-ій год. 40 хв. вночі опускає салю і грозить виходом з Конфедерації. В цей час утворюється більш

в якого склад входить 12 держав: 1. Англія, 2. Швайцарія, 3. Естонія, 4. Фінляндія, 5. Швеція, 6. Данія, 7. Шотляндія, 8. Латвія. 9. Мадярщина, 10. Болгарія, 11. Нова Зеляндія, 12. Україна. Цей блок заявляє, що коли Французи цілсно вийдуть в Конфедерації, то вони приймуть це до відома і будуть самі працювати далі. О 3-ій год. вночі поступає пропозиція перервати засідання, але п. Цімерман зазначує, що „він не має часу", бо мусить відіхати до Берліна і... засідання продовжується далі. Голова польської делегації п. Ромболіньский просить п. Цімермана відложити поїздку. Почнеться пропозиція зміни програми і відложення призначеного відїзду Конгресу до Кракова. Пропонується далі продовжувати засідання в потязі, для чого Поляки пропонують окремий вагон-ресторан. Засідання кілька разів переривається. В часі перерви відбуваються засідання Виконавчого Комітету. Знов повстає питання зміни статуту. Недвозначно говориться про можливости розбиття Конфедерації. Президент Конфедерації Баліньскі (Поляк) в часі перерви спішно одягається та хоче втікти, — його затримують і переконують продовжувати засідання. О 4-ій год. ранку повстає питання про можливости розвязання Конфедерації. Щодо німецького питання, то констатується неможливість зараз же остаточно розвязати його з огляду на статутові приписи. Виявляється, що продовження засідання буде в Кракові. Ставиться внесення про введення німецької мови як урядової в Конфедерації. Голосування: за 2, проти 1, здержалось 8. Французи участи не беруть. Президія констатує, що в справах внутрішнього регуляміну треба подавати внесення на письмі перед 3. місяцями до засідання пленума. О 5-ій год. ставиться на голосування пропозиція Комісії 4-х, яка приймається одноголосно. Засідання переривається. Конґрес виїжджає о 9-ій год. ранку спеціяльним потягом до Кракова. Виїжджає з тим, щоб протягом одного дня закінчити всі праці, але залишає Варшаву майже без вислідів позитивної праці.

Секретар делегації:

Ігор Лоський.

З судової салі.

Діти перед судом.

Другий і третій день розправи проти десятьох малолітніх комуністів виповнили зізнання дальших обвинуваченых та переслухання свідків. В часі розправи трактується більше сальонові методи львівської поліції, аніж вину самих обвинуваченых. Страшні річи виходять на світло дня з несмілих і невироблених зізнань малолітніх арештантів. З цілим спокоєм і рішучістю розказують вони, як страшні дні пережили вони в казаматах львівської поліції і жандармерії. Показують пальці, на яких ще тепер помітні сліди тортур при помочі спеціяльних олівців, котрі їм вкладано поміж пальці і стискано цілу руку. Обвинувачені вилися з болю і говорили все, що тільки завгодно було поліції.

Центральною, а одночасно клясичною фігурою обвинувачених являється шістнайцятилітній Давид Ілля Габерман. Це той сам „Ельо", який по думці акту обжалування також належав до тайної „самоосвітної організації" і мав розліплювати по Замарстинові комуністичні відозви і проклямації. Він сам не почувається до вини. Зрештою, про його вину висказується вже сама публика зібрана на салі, яка саму його появу на салі розправ витає голосним сміхом. Хоч не до сміху цей момент, і сама думка, що його обжалують за державну зраду, морозить кожну усмішку на устах, але не можна інакше привитати цієї дитини, як тільки сміхом. Пятнайцять літ йому минало, коли мандрував у стіни львівської тюрми, а тепер минає 9 місяців вязнення дитини. На питання відповідає спокійно. Нічого не знає: його мрією було тільки кіно і копаний мяч на Високому замку. При тім котів навчитися читати й писати і тому заходив до драматичного клюбу ім. Перетца. І звідти пішло його нещастя. Зробили його комуністом, небезпечним ворогом польської державности і малий Ельо вже девять місяців сидить при тюремному вікні і згадує з жалем про кіно і футбол на Високому замку. І його били в жандармерії, а як лаяли страшно, все не росказує.

Третьої днини розправи цікаві були зізнання слідчого судді Косіковского, який вів слідство проти всіх обвинуваченых. Покликано його на свідка тому, що деякі обвинувачені зізнали перед судом, що протоколи мнимо з ними списані, не є точні і що являються відписом поліційних протоколів. Пан слідчий суддя всьому заперечив і в урочистій формі заявив, що це брехня. І було би на тім скінчилося, як би не оборонець д-р Ляндау. Кілька малих, незначних питань, поставлених дуже зручно і незвичайно тактовно оборонцем, і ми довідалися инших річей, а саме, що пан слідчий суддя не числиться з приписами процедури щодо переслухання увязнених, що увязнені чекали цеколи 10 і 14 днів, поки їх покликано до слідчого судді, що жалоби увязнених на поведення поліційних агентів він поминав мовчанкою, що списував протоколи сам без протоколянта і т. д.

По скінченні переслухання судді Косіковского трибунал зарядив читання актів в справі побиття обв. Брехера підкомис. Лабяком. Далі має початися переслухання самих авторів поліційних сальонових манір, підкомісаря Лабяка і Підберезного.

В звязку з цим оборона поставила ряд внесень, а саме на покликання послів Інзельова і Уземблу, котрі були членами соймової комісії посла Тугута і бачили в поліційному бюрі при вул. Міцкевича таємничий електричний контакт, про який поліція не могла дати ніяких вияснень, далі покликання родичів Еоліха, котрі чули погрози поліційних агентів в часі ревізії в їх домі вречті на переведення докальної візії келії у військовій вязниці, яка має бути широка на півтора метра, а довга на два метри та що в тій келії тримано аж 18 обжалованих. Трибунал щодо неї справи застеріг собі рішення на пізніше.

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи" (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педагогічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10

Зі спорту.

В неділю дня 28. IX. відбудуться на площі Сокола-Батька о год. 4-ій пополудни мячеві змагання між Львовія — Львів, а Україна — Львів. Змагання попередять передзмагання Львовія II. — Львів, Русалка — Львів.

В понеділок 29. IX. на площі Сокола-Батька відплатні змагання між Зоря—Львів Україна—Львів. Початок о год. 4. пополудни. — *Спортова Секція Сокола-Батька.*

Посмертні згадки.

Иосиф Медвецький, зал'ізничий машиніст, помер у Львові дня 21. вересня 1924, в 52 році життя.

Покійний брав дуже визначну участь в життю українських організацій, особливо на Городецькому передмістю.

В листопадових днях стояв у перших рядах борців — за що відсидів у польських тюрмах: у Бригідках, Замарстинові й на Домбю 11 місяців.

Покійник працював у Місцевій Робітничій Раді УСДП. і ширив робітничі соціяльдемократичні ідеї серед українських залізничників.

Був діяльним членом Кружка УПТ. на Городецькому передмістю, де своїми здоровими поглядами немало причинився до розвитку Кружка.

Людина, чистого характеру, товариський, щирий і отвертий. Любили його за ті прикмети і товариші по званню і всі, що його знали та радо витали цю симпатичну людину в своєму товаристві.

Похорон відбувся дня 23. ц. м., при дуже численній участи залізничників і знайомих. Похоронні пісні співав хор під батутою п. Купчинського і хор залізничих машиністів.

Земля Йому пером!

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Надзвичайні датки на „Рідну Школу" УПТ-ва. На поклик в часописах зложили далі надзвичайні датки на ратування рідного шкільництва в золотих: гр. кат. Немирівський деканат 40, А. Крупа — Перемишль 25, по 20: Чит. „Просвіти" — Ласківці (з Шевченківського концерту), О. Ягема — Перемишль; А. Лисинецький — Болехів 15; по 10: А. Проскурницький — Мелець, М. Козоріс і Др. С. Ардан з Любачева. На будуче просимо Вп. Жертводавців надписувати на чеках „надзв. даток", бо тільки такі жертви будемо оголошувати. Всім Вп. Жертводавцям щира подяка. — *Головна Управа УПТ.*

На „Рідну Школу" зложила п. Галя Н. у Львові 5 зол. в третю річницю смерти бл. п. Евгенії Зубик. За жертву складаємо щиру подяку. *Головна Управа УПТ.*

„Дніпро". На видання альманаха „Дніпро" по 5 зол. дальше зложили: Греголинський Д., Завадська Вал., Др. Загайкевич В. і Б. і Одайник Г., за що всім їм складає щиру подяку Управа Українського Т-ва допомоги еміґрантам з Вел. України, Львів, вул. Руська 3, III. пов.

Членські вкладки по 1 зол. місячно складати треба також.

Повідомляється Вп. п. Співаків, що перша проба хору на концерт дня 4. X. ц. р. відбудеться цей пятниці о год. 7. веч. у малій салі Лисенка. *Л. Туркевич.*

484 а) 4—2

Дрібні оголошення.

ДО ЗАМІНИ посада в кліматичній місцевости на Підгірю, 1 кл. школа, небавом 2 клясівка, помешкання з 2 комнат і кухнею, 3 морґи поля 7 клм. від міста, з котрого щодня курує авто до Ставиславова — за рівнорядну посаду бліше великого міста або залізн. стації. Зголошення до Управи школи в Мишві п. Солотвина. 515 1—1

УЧИТЕЛЬКА, симпатична, пристійна та заґадної вдачі, навяже переписку з техніком, що студіює в Данціґу в цілі уладнення довгих та сумних осінних вечорів. Листи слати до Адміністрації „Діло" для „Чайки" до 15. X. 513 1—2

КРАВЕЦЬКА РОБІТНЯ Михайла СТЕЦЯ, абсольвента крою в Штутґарті і Липську, виконує всякі кравецькі роботи по найновійшим взорам солідно і швидко. Ціни уміркковані. Для Впр. Духовенства приймає роботи і перевертні, папістики, пальта, футра і колпаки. Адреса: Львів, Зелена ч. 31. 371 4—5

ІНЖИНІР-будівничий Жариків з великою практикою на Україні і в Польщі пошукує відповідної праці у Львові, або на провінції. Ласкаві зголошення до Адміністрації. 3—3

ПОШУКУЄТЬСЯ невибагливого інструктора до двох учеників з нащих клясгімназійних. Управа школи в Куляві п. Туринка. 507 2—2

ПОЗІР! Пані і Панове! Хочете познайомитись в матрімоніяльних цілях — удайтеся з довірям до найліпшого бюра посередництва М. Мариняк в Перемишлі, вул. Попелів 10. Бюро має богато кандидаток і кандидатів зі сфер інтеліґенції, купецтва, ріжної народности. Богаті, менше заможні і бідні найдуть щастя. Дискреція стиста. Сотки подяк можна переглянути в канцелярії. Фотографії і подвійні почтові значки прислати. 520 1-?

ОГОЛОШЕННЯ.

Адвокат і оборонець в карних справах

Д-р ОЛЕКСАНДЕР МАРІТЧАК

переніс адвокатську канцелярію з вул. Корнякт ів ч. 1. до мешкання Львів **вул. Крашевського ч. 19 А II.** пов.

460 2—2

Подяка.

Всім, що віддали останню прислугу бл. п. **Иосифови Медвецькому,** емер. залізничому машиністови, асмертному дня 21. ц. м. складаємо на цій дорозі щиру подяку. Осібну дяку складаємо хоровії залізн. машиністів і хорові під батутою п. Купчинського. — *Родина.* 519 1—1

Спеціяліст шкірних і венеричних недуг Д-р В. ЛЯВТЕРШТАЙН, б. елєв дерматоклініки в Берліні.

Львів, Сикстуська 37 (ріг Словацького). Лікування волосся плям, знаків, електролізою, кварцевою лямпою. 1—1

Звичайні Загальні Збори

Тов-а „Кружок У. П. Т. в Самборі" відбудуться дня 6. X. 1924 р. о год. 2-ій по пол. в кімнаті Тов-а „Бесіда" зі слідуючим денним порядком:

1) Звіт уступаючого Виділу,
2) Вибір нового Виділу,
3) Зміна статута. 514 1—1
4) Внески і заміта членів.

Просимо цею дорогою всіх громадян самбірського повіту, яким дорогою є справа рідної школи, а особливо батьків учениць Семінаря прибути як найчисленнійше на ті Збори. — Самбір, дня 20. IX. 1924.

Виділ Кружка У. П. Т. в Самборі

Ширіть наш часопис

Звичайні Загальні Збори

Тов-а „Союза Українок" у Львові відбудуться в неділю 12. жовтня п. р. о год. 3-ій по пол. в кімнатах „Бесіди" (Народний Дім, вул. Рутовського 22). На денним порядку: 1) Відкриття Зборів, 2) Вибір Президії, 3) Звіт з діяльности Головного Виділу: а) секретарський, б) касієрський, в) звіт голов комісій, 4) Звіт контрольної Комісії, 5) Вибір членів Головного Виділу і Контрольної Комісії, 6) Внесення і евентуалія.

За Головний Виділ „Союза Українок": *Конст. Малицька,* 517 1-3 *Софія Федак*

КОНКУРС

На управителя масарні розписує отсим Дирекція **„Краєвого Союза для збуту худоби"**, кооп. з обм. по рукою у Львові. Рефлектанти, фахові масарі з правом самостійного ведення масарні внесуть відповідно удокументовані подання найдальше до дня 10. жовтня 1924. на адресу кооперативи, Львів, вул. Оссолінських ч. 15/II. Устні інформації в тій справі можна засягнути в Дирекції в годинах урядових від 17—19 (5—7 год. попол.) — *Дирекція.* 518 1—1

Пригадка.

Пригадується, що загальні збори відпоручинів ДЕпарх. Клира для справ вдовичо-сиротинського фонду відбудуться в понеділок 29. IX. о год. 9. рано в салі Музея духовної семінарії при вул. Коперника ч. 35. Кожний деканат має подбати, щоби його делеґат взяв участь в тих зборах. — Делеґати мають мати легітимації. Де не переведено вибору делеґата, повинен явитись настоятель деканату або номісар вдов. сир. фонду. 465а) 2-2

МАШИНИ до виробу цементових дахівок, форми до бетонових рур, хрести, громозводи, вікна до церков і всілякі роботи слюсарські виготовляє

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ **ЛЬВІВ, вул. Варстатова 10.** (між вул. Кордецького і Рицерською)

479 2—4

Реставрація, готель і кімнати до снідань
ПІД „ТРЬОМА КОРОНАМИ"
ПЕТРА КОЛЬОНСЬКОГО
ЛЬВІВ, вул. Трибунальська ч. 8—10.

поручається зглядам Вп. Публики. Знаменита кухня до пізної ночі, добірні напитки, солідна обслуга. 474 5—5

НА СПЛАТИ!

Переймаючи представництво бельської фабрики поручаємо:

СУКНО-КАМҐАРНИ

на мужеські одяги, жіночі костюми, реверенди і т. п.

ГОТОВІ ОДЯГИ І ВЗУТТЯ

від робітничого до найвибагливіщого для мущин, жінок і дітей.

ВСЕ ЦЕ НА ДОГІДНІ СПЛАТИ!

Просимо без примусу купна відвідати наш маґазин жадаючи від нас деклярацїї.

Кооп. „РЕҐУЛЯТОР"

ЛЬВІВ, РИНОК 43 (Дім Ризниці).

5—5

Зв Редакцію відповідає **О. Костик.**

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

Ч. 216 (10.309). Львів, вівторок 30. вересня 1924. Почтову належність оплачено гуртом. Рік XLII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛ.

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10., II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеґрам: „Діло“ Львів.
Нач. Редактор приймає від 10—11 год. передпол.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл. Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунія 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Видає: ВИДАВНИЧА СПІЛКА „ДІЛО“. Начальний редактор: Д-р ДМИТРО ЛЕВИЦЬКИЙ.

ВСІ ПОЧТОВІ УРЯДИ В ДЕРЖАВІ
приймають вкладки і видають
Щадничі Книжочки Почтової Каси Ощадности.
Вкладки опроцентовані
в відношенію 9% (девять золотих від 100 річно)

Власник книжочки може в кождім почтовім уряді підняти безпроволочно суму до 50 золотих денно.

Більші суми можна піднимати в Почтових Урядах по пересланню до П. К. О. в Варшаві, Ясна 9. виповідження з означенням Почтового Уряду, який має виплатити.

КАСИ П. К. О. В ВАРШАВІ ВИПЛАЧУЮТЬ БЕЗПРОВОЛОЧНО СУМИ БЕЗ ОГРАНИЧЕННЯ ІХ ВИСОТИ.

Власник книжочки не платить ніяких податків з титулу посідаючих ощадностей, або побирання відсотків.

Кореспонденція в П. К. О. вільна є від почтових оплат.

НАЙНИЖА ВКЛАДКА НА ЩАДНИЧУ КНИЖОЧКУ ВИНОСИТЬ 1 ЗОЛОТИЙ. 509

Під стягом соціялізму.

Важко помітити істотну ріжницю між польськими політичними групами всякої масти. Чи це буде реакціонер чи поступовець, правий чи лівий, націоналіст чи соціяліст, буржуйської чи пролетарської ідеольогії — всі вони у відношені до наболілих національних квестій української і білоруської є одним миром мазані, всі вони у відношнені до „кресів“ сходяться на одному погляді. А й принціпових, суттєвих ріжниць не помітно між ними, коли вглянути в їхнє нутро. Ріжниця хіба в назві і тоні, хіба в тому, що революціонери є більше щирі, а ліві під плащиком демократизму чи соціялізму більш облудні, більш лицемірні. І одні і другі журяться „кресами“, торочать про поправу відносин, про направу адміністрації, а в дійсности маємо сумну картину все більшої анархії і сваволі. Люде, які два роки тому були в краю, а опісля перебували за границею, тепер повернулися і оглянули відносини на „кресах“. Вони одноґлідно стверджують, що коли перед двома роками можна було говорити про якісь признаки правового порядку і якусь хоч трохи зближену до новітніх понять адміністрацію, то сьогодня все це є вже мітом, легендою. Груба сваволя і самоволя — ось що можна сказати про відносини на українсько-білоруській національній території. І це стверджують не тільки члени нашого громадянства. Відомий російський публіцист, впливовий кореспондент багатьох французьких і англійських органів Неманов потвердив цей пожалування гідний, пресумний стан.

І замісць поправи чи направи маємо на ділі страшне погіршення положення, вічний воєнний стан, хоч і без цеї непопулярної в Европі назви, знесення всіх громадянських свобод, спутання й унеможливлення політичного й культурного життя, припинення й заглушення економічного розвитку.

А все те робиться під високими гаслами з додатком істнування найкращої й найліберальнійшої конституції.

У відповідних моментах, як от при ухвалюванні тзв. язикових законів для „кресів“ бачимо в одному ряді, в одній пробоєвій лаві увесь польський табор від найчорнійшої правиці до найчервонійшої лівиці (за вийнятком комуністів).

Часом бувають ролі поділені. Бо навіть тоді, коли приличнійший правий не має лиця заперечувати польської поліційно-денаціоналізаційної політики у відношенні до Українців чи Білорусинів, це завдання переймають на себе ліві. Коли пригадаємо собі нпр. промови в соймі Падерезского в справі Сх. Галичини в р. 1919 або недавну промову сен. Кашніци в сенаті про урядову мову в громадах і порівнаємо це все з шовінізмом й імперіялізмом всяких Левенгерців і Гавзнерів, коли пригадаємо собі поїздки Недзялковского до Льондону і його інформування керманичів лейбур парті про відносини на „кресах“, коли прочитаємо викрути пепесівців в українській справі, коли пригадаємо змагання Діяманда економічно поневолити українське селянство на Волині, — то справді треба подивляти гнучкість польського соціялізму. Ці оргії під стягом соціялізму є більш небезпечні, як оргії всяких Прушиньских, Боровців і инших гурра-патріотів. І то небезпечні з двох причин: 1) тому, що в нас є ще люде, які вірять в чесність польських соціялістів і які не вірять, щоби можна було в практиці в такий драстичний спосіб насилувати науку Маркса та 2) тому, що пепесівці мають доступ і голос в II-гому Інтернаціоналі, який сьогодня побіджує в Західній Европі.

А пепесівці унутрі польської держави мовчки дозволяють польській реакції робити, що їй тільки подобається. Радощі розпирають їхні душі на вид герців чорної сотні. І щоби, борони Боже, не припинився цей „танець чиновників“, вони ретельно піддержують реакційний уряд п. Грабского, совісно голосують за всіми предложеннями п. Ст. Грабского; вони не протестують, не підносять голосу, хіба десь про людське око кинуть зайву фразу як дрібну монету. А зрештою мовчать. Але коли проти реакції, коли проти білого террору в Европі піднесеться голос протесту, коли обурюються на страшні умовини життя непольських народів найкращі уми Европи, тоді зявляються польські соціялісти в ролі оборонців реакції та її режиму. Бо хтож має доступ до Макдонельда чи Блюма? Хіба не Стронські і не Ґломбіньскі, тільки Недзялковскі і Барліцкі.

І не тільки перед Европою боронять пепесівці під плащиком соціялізму польський реакційно-поліційний режим. Вони ще й уживають всіх найбільш дотепних способів, щоби який чужинець сам з автопсії не пізнав тих страшних відносин.

„Роботнік“ ставить тезу: „Мниму боротьбу за незалежність України в Польщі визискують для своїх цілей Совіти...“ Колиж це є мнима боротьба, то що тут визискувати? Але не це маємо на думці. Безупинна боротьба за незалежність, яка велася стільки літ, яка коштувала потоки крови, стоси жертв, тягенну терпінь, — все це є тільки мнимою боротьбою. І теперішня боротьба проти польонізаційно-денаціоналізаційного походу, проти економічного засилля, за право людського життя, навіть за приличнійші, більш людяні правні форми тієї боротьби — це теж тільки міраж в суспільній оптиці пепесівців. Зрештою, польські соціялісти в святочній хвилі готові навіть пустити крилату фразу, що вони признають право українського народу на незалежність — так само, як грузинського, але у свого противника, у Совітів. І тому кожний відрух в обороні права нації, кожний опір проти замислів політичної й суспільної реакції тут уважають вони боротьбою на користь Совітів, які визискують ту боротьбу для власних цілей. Мій Боже, хто не визискує для себе чужої боротьби, хто з чужих мук і чужої крови не старається витягнути для себе найбільші користи? Чи боротьби тих самих пепесівців, боротьби їхньої еманації — легіонів проти Росії не використовували Австрія й Німеччина, та чи це використовування могло спинити їхню боротьбу, чи закид обєднання з пруською реакцією міг відвести пепесівців від того завдання, яке наближувало день воскресення Польщі? Тільки крайна умова тупість або крайна облуда може заставляти пепесівців вповати такі погляди у своїх визнавців.

Та вони не обмежуються газетним проповідництвом. Недавно зявився був у Варшаві визначний член англійської робітничої партії, особистий приятель Макдонельда, впливовий політик Е. Морель, щоби на місці перевірити відносини. Пепесівці взяли його в свою курателю, окружили своїми розвідчиками, замкнули в тісному кругу своїх тенденційних інформатовів, створили йому патьомкініяду благоденствія. До Мореля не допущено ані одного непольського соціяліста і представлено справу так, що — мовляв — з українським демократичним табором вони є в повній згоді, що той табор все більше вживається у створені відносини і не виявляє ніяких відосередніх тенденцій. Тільки большевики підюджують проти істнуючого стану і тому вони мусять вести боротьбу з чужоземною агітацією. І був би Морель відїхав, носячи в своїй духовій організації велич пепесівської ідиллі, як би пригідно двом українським діячам у Львові не вдалося було розсіяти цей напущений туман пепесівської брехні.

Дуже вигідний є плащик соціялізму, який так незручно вкриває шовіністично-імперіялістичний організм П. П. С. І заки пепесівці почнуть другим вказувати шлях до згідного співжиття чи чого иншого, вони перш усього самі повинні бути в згоді з ідеями, під які підшиваються, а головно з начальною тезою соціялізму про самовизначення народів.

Ф. Ф.

Кооперація — народня сила.

Вписуйтеся масово у члени кооперативи „РІДНА ШКОЛА“ у Львові, Ринок 10. Уділ 5 зол., одноразове вписове 50 сот. Число уділів необмежене Порука 2-кратна.

Присилайте складки на пресовий фонд на нн. ч. 30.000 в [illegible] Кредитовім, Львів, Ринок 10.

Пр. 861/24. В Імени Річипосполитої Польської Суд окружний карний як Трибунал пресовий у Львові рішив на внесок Державної Прокураторії, що зміст часописі „Діло“ ч. 209 (10301) з дня 20. вересня 1924 р. в артикулі: 1) „Очи на схід“ — речення між словами ревізії квестії сх. Галичини а годиться зазначити 2) „Маневцями“ а) виражерня поміщене між словами підозріляй а поліцією а прокураторію б) речання між словами будинок карного суду а хвилювалася жидівска в) вираження між словами слушні замітити а прокуратор г) уступ по словах пошести запанували в Польщі до кінця артикулу 3) „Перед польським судом“ а) речення між словами приноровленню § 34 а Усе крутиться біля того б) уступ між сновами акція зкордону а Акт обвинувачення в) речення між словами Антанту минається а друга відозва г) речення між словами польського сойму а проти цього акту д) вираження між словами при виборах а які зломисло містить в собі єство ад 1) злочину з § 65 з. к. ад 2) а) єство з арт. VIII. уст. з 17. XII. 1862 Ч. 8 Дуп. ад 2) б) єство з § 300 з. к. ад 2 в) єство з арт. V. уст. з 17. XII. 1862 Ч. 8 Дуп. ад 2 г) єство з § 65 зак. к. ад 3а) єство з § 300 з. к. узнав доконану в дни 19. вересня 1924 року конфіскату за оправдану і зарядив знищення цілого накладу і видав по думці § 493. закона карного заборону дальшого розширювання того друкованого письма. Заразом видав наказ відвічальному редакторови тої часописі щоби це рішення помістив безплатно, в найближім числі і то на першій стороні. Невиконання того наказу потягає за собою наслідки предвиджені в § 21 зак. друк. • 17. XII. 1862 Д. п. д. № 6 ех 1863, а іменно засудження за переступство на гривну до 400 злп. — Львів, дня 22. вересня 1924

(Підпис вечитки.

Німеччина та Ліга Націй.

(Лист із Женеви.)

Женева, 20. вересня 1924 року.

„Fédération Universitaire Internationale pour la Soc. des Nations" молода організація, що допеєва вбивається в колодочки, — а що те над нею варто докладнійше иншим разом спинитися, — впорядила разом із літніми курсами, присвяченими Лізі Націй, цілу низку публичних конференцій. Самий вибір тем, питання, що стоять чи мають незабаром стати на денній черзі; невтральний грунт неофіціяльний, що дає можливість виступати референтам з націй, які не входять до Ліги; вільна виміна думок по доклади; невеличка, але інтелігентна й уважна міжнародня авдиторія; часто присутність, а деколи то й діяльна участь і делегатів з Ліги — все це робить оці зібрання цікавими, привертає до них увагу преси та громадянства.

А серед тих політичних вечерниць, уладжених за останній час, чи не найцікавійші ті, що присвячені були питанню: „Німеччина і Ліга Націй".

В невеличкій і милій салі „Société des Arts", з таким смаком оздобленій, такій затишній, що їй від вулиці щільно причинені віконниці надають ще більше захисту, вас охоплює приємна, спокійна атмосфера, яка впливає на зібрання. Тут можна слухати. Тут не пропадає дурно слово. Тут лекше навязується те, що єднає промовця з присутніми і допомагає порозумітися.

Брайтшайд, відомий німецький соціял-демократ, своїм виступом захопив авдиторію, таку ріжнорідну. Прекрасна дикція, сміливість, з якою він підходить до питання і висвітлює його з німецького погляду тут, в самому серці Ліги Націй, ясність думки, виразність вислову і сила переконання, — не зважаючи на те, що він говорить без зовнішніх, блискучих ефектів, що він промовляв по німецькому (до питання про мову міжнародню нам доведеться повернутися в однім з близчих листів), завоювали йому слухачів і допомогли держати їх майже півтори години в напруженій уважности.

Спочатку спинився він над тим, чому Німці несприятливо ставилися до Ліги Націй. Адже це улюблена дитина версайського трактату, який Німеччина, хоч і мусіла його прийняти, вважає за „несправедливий, неморальний і непрактичний". І це є глибоке, тверде переконання німецького народу. Німці підписали, коряться, виконують, але... вони певні, що це „не на віки!" Я не знаю вічних трактатів, — каже Брайтшайд, — їх не було й нема на світі, не вічний і версайський!"

Торкнувшися далі питання про відповідальність за війну, що його краще на його думку й не зачіпати, полишивши безсторонній історії. Брайтшайд перейшов до справи кордонів. „Ельзаське питання для Німеччини не істнує!" З переходом цих земель до Франції вона помирилася. Инша річ — „польський коридор", що розрізує живе тіло німецького народу. З мотивів політичних, національних, економічних Німеччина не може помиритися, не мириться й не помириться ніколи з кордонами на Сході!... Звичайно промовець підкреслив при цьому, що Німеччина і в думках не покладає виправляти це зброєю, — боронь, Боже! — але вона, мовляв, мирним шляхом дійде до порозуміння з своїми сусідами.

„Ідилля? Га? Та инакше не можна тут у Женеві, де вже виробилася певна „мирова" фразеольогія, де словом „la paix" все починається і все кінчається (але словом гідьки!, це вже склалася і в обовязковий ритуал заведена „sui generis" мирна „ектенія"... Блажен, хто вірує... але я глибоко певен, що це тільки „façon de parler", що це та позолота, якою прикрашують гірку пігулку. Так говорять. а як воно справді буде, покаже майбутнє. Чи далеке? Та чи почують сусіди на Сході, яких щасливе сьогодня зробило глухими й сліпими, чи почують вони це грізне memento на завтра? Ну, це їхня справа...

Далі промовець перейшов до питання про вступ Німеччини до Ліги, до чого тепер схиляється її громадська думка, і перш за все відкинув ту чутку, що Німеччина має ніби вимагати одночасного принятя й Совітів. „Ми не вважаємо, — каже він — уряд, що представляє тільки певну групу, що відкидає представництво всього народу, за представника населення", а далі окреслив бажання Німеччини, від яких задоволення залежить її вступ: не підписувати якихсь нових заяв, що стверджують ще раз вже прийняті зобовязання. мати повну рівноправність з иншими державами та місце в Раді Ліги Націй.

Звичайно, я не тому спинився над промовою Брайтшайда, щоби говорити докладно про вступ Німеччини до Ліги Націй. Коло цієї справи багато вже єсть — і буде ще більше — чуток, заяв, спростувань, сензацій... І поки то ці рядки дійдуть до нього, читач вже краще з телєграм знатиме і про позакулісові наради англьо-німецькі в Льондоні, і про факторування Нансена в Берліні, і про офіціяльну позицію німецького кабінету... Так чи инакше, сьогодня чи завтра, а Німеччина до Ліги вступить. А про позицію, яку вона займе там, про те нове, що принесе вона туди з собою, про ті зміни в угрупуваннях, що напевне відбудуться в самім лоні Ліги, про це ще передчасно говорити.

Коли я зняв річ про те, то тільки тому, що мені хотілося спинитися на деяких моментах, особливо, як на мене, цікавих.

Німці скорились, але певні себе, певні свого права, вони знають, чого хочуть, куди їм іти і як. Сціпивши зуби, вони не гають часу, не тратять найменшої можливости і в себе вдома, і за кордоном використовують в нових, несприятливих для них обставинах усе, що можна, щоб зміцнитися, прискорити той час бажаний... Чи не думаєте ви, що тут багато дечого можна — і треба — навчитися в иншим?

А далі, це ще раз нагадує нам про нові методи роботи на міжнародньому полі. Справді, використування як найширше і найбільш плянове інтернаціональних організацій та виступи перед широким світом — це те, на що й нам треба звернути найпильнійшу увагу. От наприклад, хочби й ці політичні вечірниці „Fedér. Universit.". Чи не добре булоб для нашої справи, колиб одного вечора зібрані почули, скажемо, доклад на тему: „Меншости і Ліга Націй", але голос не офіційних опікунів, а голос самих меншостей, і голос з виразними і фактичними ілюстраціями до того, як „благоденствують" вони під високою обороною трактатів, стверджен х Лігою? Або „Ліга Націй і опіка над збігцями" — знов же таки з огляду на самих обєктів многострадальних експериментів д-ра Нансена?...

Вертався я додому тихими, спокійними вулицями університетської дільниці. В голові одна по одній снувалися думки. Так, історія не знає „вічних" трактатів, і кордони проводяться — надто по живому тілу живого народу — не на віки! І як би хотілося, щоб тією молодою бадьорістю, незломною енергією і твердою вірою у світлу будучність свого народу, що ними перейняті були слова сьогодняшнього промовця, щоб тією бадьорістю, енергією, вірою наскрізь пройнялося все живе на нашій землі!

І прискорюючи в такт думкам, що посідали мене, ходу, я з здивуванням почув, як мені усе бренять такі далекі, далекі слова чужої мови, як дедалі дзвенять вони все яснійше і виливаються в весело-бадьору мельодію чужого гимну:

„Co nam obca przemoc wzięła,
To my odbierzemy!"

І ніби в відповідь на цю дивну примху психіки я з глибоким переконанням повторив голосно і здалося мені, разом зі мною звідусіль гучною луною озвалося:

„To my odbierzemy!"

С. Черепин.

Боротьба за міжнародній вплив.

І Польща ставить свою кандидатуру.

Питання: на яких умовинах увійде Німеччина до Ліги Націй? — має першорядне значіння для нового укладу міжнародніх сил. Усе те, над чим радила Ліга Націй на останній сесії, є лише підготуванням проєктів до нових нарад. Коли представники Союзних держав погодились мовчки або голосно з поглядом, що без участи Німеччини не можна виробити тривкого плану замирення Европи — то ясно, що в інтересі Ліги Націй є мати між собою Німеччину як члена.

Німеччина ввійде до Ліги лише на правах головної держави. Для цього треба зміни дотеперішнього статуту Ліги, який признає ці права лише 4-м державам основникам: Англії, Франції, Італії та Японії. На цій зміні, в користь Німеччини, настоюватиме Англія і нема сумніву, що не зустрінеться з великою опозицією. Та можна передбачувати, що Франція зі свого боку поставить нову пропозицію щодо прийняття до Ради Ліги — Польщі. Рада Ліги складається нині з 4 „постійних" членів, вище згаданих і 6 „вибраних": Бельгії, Чехословаччини, Еспанії, Швеції, Бразилії та Уругваю.

Два найповажнійші французькі денники „Temps" і „Journal des Débats" помістили одночасно статті, в яких домагаються, щоби на випадок признання Німеччині місця в Раді Ліги — признати право також Польщі. Ясна річ, що з менту прийняття Німеччини до Ради Ліги, там збільшиться вплив держави, з якою Польща має довгі та старі порахунки. Польські дипльомати можуть уже завчасу журитись: на яке місце ставити свою кандидатуру — чи просто домагатись зрівнання у правах з Німеччиною чи лише з Уругваєм? Речником Польщі у цій справі мусить стати Франція. У власнім інтересі вона мусить домагатись, щоби і для Польщі „зломали" дотеперішній статут і запевнили їй місце в Раді бодай „виборне".

Та вага справи не зовсім обмежується до самого місця у Раді. Законно Уругвай має ті самі права, що Бельгія та Еспанія, одначе фактично: голос кожної держави має стільки впливу, скільки вона має сили та значіння у міжнародніх відносинах. Така складна організація як Ліга Націй, що хоче забезпечити европейський мир, має чутливе зрозуміння факту: яка держава та в якій мірі може заважити на вдержанні загального миру. Инше діло бути загрозою мирової рівноваги, а инше — мати силу, щоби вдержати можливість воєнних конфліктів з боку своїх сусідів.

Нема сумніву, що такій державі як Польща залежить на забезпеченні миру. Одначе це бажання не стоїть у ніякій пропорції до всіх тих клопотів, які мала і матиме Ліга, щоби оборонити теперішні кордони польської держави. Члени Ліги Націй, які мають зрозуміння для реальних відносин і дбають про покладення тривких основ майбутнього миру, мусять глядіти на статути Ліги, як на зразки проєктів, які доведеться змінювати відповідно до взаємин між нововступаючими членами Ліги. Не може бути й балачки про основи завтрішнього миру, як довго самі члени Ліги не розглянуть обєктивно слабих пунктів новоповсталих держав, які горлають про потребу миру лише тому, що їх політика і їх кордони є невпинною загрозою цього миру!

Причину того, що не всі ще постійно складають обовязковий 1 проц. податок на „Рідну Школу", добачує дехто в недостачі екзекутиви. Це не вірно. Для нас національна дисципліна і громадянський обовязок повинні бути більшим авторитетом, ніж чужа принука.

Мистецька освіта на Україні

На Україні можна набути мистецьку освіту в інститутах, техніках і професійних школах.

Інститути мають за завдання підготовляти педагогів мистецтва і організаторів мистецької освіти. Вони є найвищими мистецькими школами. Техніки дають фаховців для виробництва високої мистецької кваліфікації. Професійні школи, що є найнищим типом у драбині мистецької освіти, підготовляють майстрів для виробництва меншої кваліфікації.

На Україні є три такі інститути: перший — Київський мистецький Інститут; другий — Київський музично-драматичний Інститут ім. Лисенка; третій — Харківський музично-драматичний Інститут. Київський мистецький Інститут має три факультети: архітектурний, створений з окрамого архітектурного Інституту, що істнував до кінця минулого академічного року, малярсько-скульптурний і поліграфічний. В Інституті студії трівають 4 роки. У цьому році записано на ньому 500 студентів. Минулого року Інститут терпів на недостачі матеріяльного характеру та недостачу підходячого помешкання. Цього року вжито всіх заходів для того, щоби працю Інституту поставить твердо на ноги та вивести її на нормальний шлях.

Музично-драматичний Інститут має визначних педагогів-музиків, має шкільний апарат і цілий шкільний колєктив краще наладжений і нараховує в свому складі біля 700 студентів. Соціяльне походження студентства, за незначними винятками, селянське й робітниче. На перешкоді нормальної праці Інституту стоїть і в цьому випадку недостача відповідного приміщення. Донедавна приміщення було вистарчаючим, але з огляду на розвій Інституту воно стало тісним і невигідним.

Харківський музично-драматичний Інститут істнує більше формально ніж фактично. Він донині остаточно не сконструований. Не зважаючи на всі реформи Інститут по суті остався по методам праці старою консерваторією. Він має в собі елєменти інститутів, технік і професійних шкіл. Того року зроблено все можливе для того, щоби ця установа стала на правду вищою школою, тобто інститутом. Підготовчий відділ, що був при ньому, скасовано, а слухачів переведено до професійних шкіл. Переведено також перевірку педагогічного персоналу. В складі студентів остали тільки ті, що направду в інституті працюють. Кадри студентства поповнюється дітьми селян і робітників. Цього року інститут доповнено новими педагогічними силами, що опанували вповні українську мову. Таким чином Інститут поволі українізується.

(За „Вістями" — додаток: „Література, наука, мистецтво" ч. 36)

У. С. Р. Р.

Реґуляція Дніпра.

Українська Економічна Рада затвердила пропозицію Держпляну про направу Дніпрового берега біля Черкас. Цю роботу визнано ударною. Вона має закінчитися 1. березня 1925 р. Київському Губернвиконкомові запропоновано приступити до роботи зараз. На початок Українська Економічна Рада асиґнувала з резервового фонду Ради Народніх Комісарів 50 тисяч карбованців, а 185 тисяч повинні бути відпущені Київським Губерніяльним Виконавчим Комітетом. Доручено Держпляну розглянути питання про заходи що до уреґулювання цілої водотечі Дніпра.

(„Вісти“ ч. 210).

„З хорої голови на здорову“.

Під таким заголовком містить київський „Большевик“ (ч. 207 з 12. IX.) статтю С. Михайловича, присвячену останній дипльоматичній переписці між Варшавою і Москвою, з приводу подій на польсько-радянському пограничю і декларації Раковського в справі західно-українських земель, в якій між инш. читаємо: „Уряди РСФРР., УСРР. і БСРР. в свій час в Ризі ясно й недвозначно заявили, що вони вважають потрібним розвязати справу Східної Галичини референдумом і ніколи не брали на себе обовязку не говорити й не нагадувати про свій погляд у цій справі. Польський уряд поки-що має можливість душити всякий прояв людности Сх. Галичини вирішити свою долю по власному баженню. Вимагати від уряду робітників та селян, щоби він погодився з поведінкою шляхти та урядів капіталістичних держав у справі Сх. Галичини, це значить вимагати зречення власної природи“. Що до справи нападу на Стовбці, то „не вина радянського уряду, що покинуті на призволяще банди Савінкова, Булак-Балаховича та инших білоґвардійців стали виявляти своє відношення до колишніх своїх панів. За це уряд СРСР. не може відповідати“.

Аренда землі на Україні.

В харківських „Вістях“ з дня 11/9 знаходимо дуже цікаві відомости про аренду землі на Україні в 1924 р. Ці відомости зібрано через агрономів. Охоплюють вони до 225 районів (бувших волостей), що становить $^1/_8$ всіх районів. По цим відомостям арендні відносини представляються так: на півдні України, в губерніях Одеській, Катеринославській і Донецькій, пересічний відсоток господарств арендованих земель виносить 13 процент, в решті України — 7 процент. Найбільше цих господарств на Катеринославщині (16 процент), найменше на Черниговщині (3 процент). Серед здаючих в аренду землю найбільший процент становлять незаможники, пересічно по Україні 80 процент, в деяких губерніях і цілих 100 процент (Київській, Одеській). Решта здаючих в аренду припадає на середняків, з виїмком Полтавської і Чернигівської губерній, де положення середняків займають заможні. Беруть в аренду землю майже по рівну середняки і заможні. Процент наймаючих незаможників дуже малий, особливо на півдні України. В деяких губерніях незаможників серед наймаючих зовсім нема (Київська, Харківська, Донецька). Земля наймається переважно на один рік. Довготермінові аренди трапляються на півдні і припадають на державні землі. Платня за аренду ріжна — грішми, натурою, одробітком і значно низча, як в дореволюційних часах.

Ці відомости кидають дуже темне світло на теперішні аґрарні відносини на Україні. Малоземельні і безземельні селяне дістали вправді землю, але з цеї землі не великий їм пожиток, бо не мають її чим загосподарити і вони здають її в аренду сильнійшим економічно елементам села, задовольняючися мізерною платою в грошах, або частиною урожаю. Таким способом земля концентрується переважно у найзаможнійшої частини села, а що наймана земля — не своя земля, то вона гірше обробляється, менший урожай дає, а від цього виходить шкода для народнього господарства взагалі. Колишні безземельні і малоземельні селяне знаходяться тепер в такомуж матеріяльному положенню, як і до революції, або й гіршому. Раніш були великі господарства, що потребували багато найманої праці і було де заробити. Тепер тих заробітків не стало. Пропаганда колективного оброблювання незаможниками землі туго прививається. Нечисленні колектив істнують о стільки, о скільки вони дістають поміч від держави, що падає своїм тягарем і безпосередно і посередно на здорові господарські одиниці на селі, ослаблюючи їх продукційну спроможність.

Кількість мясної худоби на Україні.

У звязку з неврожаєм цього року і з скороченням хлібного експорту з України, радянська економічна політика занята питанням про компенсування цього хлібного вивозу збільшенням вивозу другорядних продуктів сільського господарства та сировини, а в першу чергу мяса. Після даних Держплану кількість мясної худоби на Україні в 1924 р. є така: великої рогатої худоби — 7,4 міл. голов, овець — 8,3 міл. голов, свиней — 2,4 міл. голов. Колиб на Україні мався нормальний вихід на убій, то мясні ресурси України становилиб в 1924 р. 20 міл. пудів. Селянство по нормах звичайного споживання повинно взяти для свого вжитку з цієї кількости 8 міл. пуд. Таким чином Україна малаб коло 12 міл. пуд. продажного мяса. Але через те, що убій в цьому році був вищий за нормальний, то слід визнати за більш правдиві вирахування Наркомзему, які подають кількість продажного мяса на Україні в 15 міл. пуд. Потреби українського міського населення покриваються 10 міл. пуд., решта 5 міл. пуд. може бути вивезена за межі України. Північ, переважно Москва і Петербург можуть забрати максимально до 1 міл. пуд. Значить, з мясних ресурсів України лишається до експорту 4—5 міл. пудів.

Боротьба українських автокефалістів із тихонівцями.

В Київі на зборах парохіян Володимирського собору, де обмірковувалася справа про те, кому повинна належати церква — автокефалістам чи тихонівцям, сталася сутичка, в якій брали активну участь і попи з обох таборів. Тихонівці називали автокефалістів контрреволюціонерами та петлюрівськими бандитами. Бійка з церкви перейшла на вулицю. Прийшлося на деякий час припинити рух трамваїв і тільки своєчасне втручення міліції припинило пролиття крови. Арештовано 4-х ініціяторів бійки. Провадиться слідство. („Вісти“ ч. 194).

Суд над повстанцями.

Кримінально-касаційна колеґія найвищого суду УСРР. розглядала справу повстанчої ватаги, що оперувала в Попівському і Вовчківському районах Лубенської округи на Полтавщині. Учасників ватаги обвинувачували в політичному бандитизмі на основі 76 ст. кримінального кодексу. Ватага повстала в 1923 р. і мала політичний протирадянський характер, окремі прапори з національними гаслами і проповідувала ідеї бувшої УНР. Провідниками її були переважно бувші старшини армії УНР. За час операцій ватаги було зроблено 20 нападів з метою дискредитувати радянську владу. В її діяльности були: напади на потяги, на сільські радянські установи, кооперативні установи, вбивства радянських робітників, членів Комсомолу, червоноармейців та комуністів. На склоні діяльности ватаги довелося їй пережити внутрішній перелом. Перемогла кримінальна частина ватаги і з політичної зона перемінилася в кримінальну бандитську.

Керманичі ватаги та її ідейні провідники Іващенко, Мануйленко, Комісаренко, Зензер і Тимченко були засуджені надзвичайною сесією полтавського губерніяльного суду на кару смерти через розстріл, 16 обвинувачених на 10-літню тюрму, инші на ріжні менші терміни тюрми. Всього на лаві обвинувачених засідало 77 чоловік.

Найвищий суд, провіривши справу, не знайшов у ній нарушення закону і присуд надзвичайної сесії полтавського суду в цілости затвердив. (За „Вістями“ ч. 210).

Вписуйтеся в члени „Рідної Школи“ (членська вкладка тепер 1 золотий на рік). Рівночасно з грішми присилайте і списи членів (імя, назвисько, заняття й точну адресу) до Українського Педаґоґічного Товариства, у Львові, Ринок ч. 10.

Дрібні вістки.

Анґлійсько-німецькі торгов. переговори, ведені у Берліні, розбилися. (Цю вістку подає ПАТ. телеґрамою з Парижа, отже вірити їй без застереження не можна).

Князь Ґорчаков, б. царський дипльомат, тепер радник радянського посольства в Римі, перебуває у Женеві як неофіціяльний большевицький обсерватор випадків на терені зборів Ліґи Націй.

У справі Ґрузії Збори Ліґи Націй приняли резолюцію, якою взивають Раду Ліґи Націй звернути увагу на події в Ґрузії та у відповідній хвилині при помочі мирових засобів причинитись до заведення в краю нормальних відносин.

Вістки про вбивство болґарського короля Бориса, які появились скрізь у закордонній пресі, походять з Білгороду. Болґарський посол у Відні, Стоілов, рішуче дементує ці вістки, вказуючи на тенденційність джерела.

В Мароку розпочався новий наступ Еспанців. Цим разом вони зібрали армію силою 120.000 вояків. Вислід наступу ще невідомий.

Громадянська війна в Китаю мабуть близька кінця. Ворожі ґенерали, що боролись за Шанґхай, розпочали мирові переговори.

Новим послом СРСР у Варшаві стане на місце Оболенського Войков, якому приписувала польська преса екзекуцію на Миколі II. і його родині, що не відповідає правді.

Оболенський посол СРСР. у Варшаві зложив на руки міністерства закордонних справ протест проти піддержки ґрузинського повстання радою міста Варшави, що вислала Ґрузинам 100 тисяч золотих.

Довкола університетської справи.

Офіціяльне вияснення.

Центральний орган ендеції „Газета варш.“ помістила 25. ц. м. вияснення з офіціяльних урядових кол в справі українського університету. Отже становище уряду представляється так, як його спрецизував мін. Скшиньскі в Женеві, т. зн. є згідне з остаточно устійненим протоколом нарад Союзу народів (після того, як мін. Скшиньскі вишкробав згадку про Львів. — Ред.). Якщо перший крок в напрямі зближення обох народів шляхом створення українськ. катедр в Кракові спричинить зміну постави по українській стороні, то тоді польський уряд рішиться перенести ті катедри на українські землі. Але тепер не можна того зробити. Створення українського університету у Львові по думці польського уряду — не є вказане. Осідком українського університету скорше міг би бути Станиславів. Але це є можливе тільки законодатним шляхом і тільки тоді, „як створення українських катедр в Кракові дасть додатні висліди в політичних настроях українського населення“.

ОСТАННІ ВІСТИ.

Діти перед судом.

Суботнішню розправу проти малолітніх комуністів у Львові відрочено до вівторка, 30. ц. м. На цей день мають спровадити головного свідка, комісаря Лабяка, якого годі найти.

Після нападу під Лунинцем.

Польські ґазети звідомляють, що в місцевости Богданівка зловлено 4 учасників диверсійного нападу. На чолі диверсійного відділу стояв от. Калиненко, котрий вже довший час безпокоїть Поліся. Відділ числив 60 люда знаменито озброєних. Напад вдався тому, бо деякі з нападаючих були в мундурах польської поліції. Подорожним відібрали дорогоцінностей і грошей на суму 200.000 зол. Спліндрували теж почтовий вагон. — Погоня за учасниками нападу, як запевняють польські часописи, триває дальше. Стараються їм відтяти відворот за кордони С.Р.С.Р.

Присуд Латишенка.

27. IX. варшавський окр. суд видав присуд у справі вбивства митрополита Юрія. Смарагда-Латишенка засуджено на основі 455 §. уст. 3. на 12 літ тяжкої вязниці і понесення судових коштів.

Інтервенція СРСР. в Китаї.

„Н. Фр. Пр.“ звідомляє, що дві колюмни армії Кіянг-Су йдуть на Шанґай. Боронить Шанґай губ. провінції Чакянг при помочи Росії. Підмагає його російська артилерія, яку дано до диспозиції Чанг-Со-Ліна. Має теж російські літаки. В англ. колах заявляють, що Росія дає й грошеву поміч.

Бельґійський король у Мек Донельда.

Король бельґійський Альберт, який перебуває інкоґніто в Льондоні, відвідав приватно премієра Мек Донельда. Був у нього на чаю.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Вчорашнє (215) число „Діла“ сконфісковано за три невеличкі уступи зі статті „Довкола університетської справи“ та за кінцеві виводи рубрики „Преса“.

— **Теми до роздумування.** Щоденні друкарські помилки є джерелом вічно нового гумору та смутку для всіх, що звикли не лише читати, але й думати. Ми не справляємо випадкових невинних словних непорозумінь щоденно, знаючи, що для одних вони ясні, а для инших — зайві, бо непомітні. Але друкарський чортик може інколи зарізати в публичній опінії найневиннійшого журналіста. Напр. у вчорашній статті „Довкола університетської справи“ у 19. рядку замість „крутіж“ надруковано „крутіон“, а в статті під таким же заголовком два дні тому (ч. 214) на 4. ст. у 1-ій колюмні, 48 рядок знизу замість „помітного“ надруковано: „ані одного політичного (!) українського культурного (!) товариства“—явна суперечність. Ми не згадували би про ці дрібниці, якби вони не ставали інколи темою до поважних роздумувань навіть професійних політиків. А саме: 27. липня вступна стаття нашого часопису кінчилась таким реченням: „У політиці, на жаль, часто краще оминути велику програму малими реальними здобутками, ніж іти геройськи у бій, не думаючи про завтрішній день“. Наш товариш, коректор, старий практик упевняв нас, що кожний уважливий читач догадається, що з контексту, що тут не йде про „програму“, тільки про „програну“. А проте ця одна буква дала привід нашим двом визначним і характерним публіцистам: д-ру Д. Донцову і д-ру М. Лозинському до довжезних Цицеронівських проповідей на тему: безпрограмовости і ...ясна річ: безхарактерности „Діла“.

— Вчорашну новинку п. з. **концерт М. Голинського**, в якій вкрадися друкарські помилки — справляємо так, що 1. жовтня ц. р. відбудеться концерт М. Голинського в Станиславові а 11 жовтня в Дрогобичі.

— **Концерт А. Рудницького** з берлінської „Meisterschule“, піяніста, та співачки **Ірини Туркевичівни** відбудеться дня 2. жовтня в Перемишлі в салі „Народнього Дому“. Частина доходу призначена на будову Українського Театру у Львові.

— **Ідилля під Лунинцем.** З подробиць про останній, небувалий досіль у ніякій европейській державі, бандитський напад на потяг на ділянці Парагоньск—Лубча довідуємося, що потяг стримали бандити переодягнені в залізничників, що давали алярмові сиґнали. Всіх бандитів, що вискочили з ліса, було яких 100 осіб. Пер-

сонал і подорожніх стероризовано сальвами з рушниць та кільканацятьма вибухами ручних гранат. Стероризований машиніст відчіпив льокомотиву й пустив її цілою парою без керманича; машина сама зупинилась недалеко стації Лунинець і перша дала притоку до злярму. Бандити знали, що потягом їде воєвода Довнаровіч і комендант поліції Менсовіч, питали за ними, але випадково не пізнали. Всіх подорожніх ограбили, казавши їм лягти на лавки й долівку. Один жидівський купець пізнав одного бандита й крикнув: „Іване, що ти робиш?"—за ней оклик заплатив життям. Епископові Лозіньскому відобрали хрест на золотому ланцюху. Тяжко ранений сенатор Вислоух. Бандити втекли в недоступні поліські багна. Про вислід погоні ще нічого невідомо.

— **А у Варшаві радять**... Того самого дня, коли напад сотні бандитів на потяг під Лунинцем виказав недостачу примітивної забезпеки життя й майна громадян Річпосполитої та її звичайних пивіліяційних вигод, у Варшаві зібралася Воєнна Рада, яка радила над — організацією верховної військової влади у Польщі та над... фортифікаціями. Воєнній Раді проводив міністр військ. справ Сікорскі, а присутніми були генерали Юзеф і Станіслав Гавер, Шептицкі, Розвадовскі, Женіговскі, Маевскі, Осіньскі, Ридз-Смігли, Скерскі, Ромер, Піскорж, Найгебауер і кількох полковників.

— **Вбивство Жида польським офіцером**. Усі ще памятаємо голосну справу вбивства золочівського купця Лінскера з руки польського поручника Ганки підчас суперечки у вагоні потягу на стації Підзамче. При розправі увільнено вбійника, а польська публика обкидала „героя" квітами. Але справа ще не закінчена. Бо ось вищий Військовий Суд у Варшаві скасував увільняючий присуд і доручив переведення нової розправи судом І. інстанції, себто військовим окружним судом ч. VI. у Львові. Розправа визначена на день 16. жовтня ц. р. і таким робом Львів має нову сензацію.

— **Батьки, пильнуйте дітей!** Вчора трапилися у Львові два трагічні випадки з малими дітьми, як наслідки каригідної необережности й байдужности батьків. В Ринку під ч. 34 живе кравець Микола Малиновський. Його робітня на II. поверсі, а приватне помешкання на III-ому. Вчора єдина його 4-ох літня донечка Яніна запалила вечером свічку й почала здступати вузькими сходами з III-ого поверха до робітні батька; дорогою від свічки згоріла суконка дівчинки, й вона в кілька годин померла серед страшних мук. Другий випадок трапився при вул. Галицькій ч. 5. Шестилітний синок прав урядовця Дзержановского сидів на вікні III-ого поверха й спірався об рами. Вікно відчинилося і дитина впала крізь вікно на вулицю, де на місці найшла смерть.

Комірне за жовтень. З днем 1. жовтня збільшені оплати найму за помешкання (комірне) на 4 відсотки у відношенню до комірного з червня 1914 р. На місяць жовтень обовязують такі множники комірного. Помешкання однокімнатні й кімната з кухнею — множник 0·2284. Помешкання з 2—3 кімнат — множник 0·2809. Помешкання торговельних підприємств з промисловим свідоцтвом IV. категорії та ремісничі роботні з промисловим свідоцтвом VIII. категорії — множник 0·3048. Помешкання з 4—6 кімнат — множник 0·3334. Помешкання робітничих кооператив та професіональних спілок й ремісничі майстерні з промисловим свідоцтвом VII. категорії — множник 0·3573. Помешкання від 7 кімнат вгору — 0·3859. Крамниці й инші торговельні приміщення передвоєнного комірного вище 1500 корон річно — множник 0·4623. Фабричні будинки — множник 0·7248. Вище наведені множники обіймають комірне та звороти усіх адміністраційних видатків а також громадські податки (на прим. — за воду). Наведений множник помножений через суму комірного з червня 1914 р. дає в добутку комірне за жовтень 1924 р. у польських злотих.

— **Акатоль Франс здоровий.** Найбільший сучасний французький письменник Анатоль Франс, який має 82 роки, був важко хворий. Усі газети приготовляли вже кільометрові некрольоги, коли тимчасом високоталянсвний дудусь взяв і виздоровів, а збіраючись ще довгенько жити — виїхав на реконвалєсценцію на село.

— **Бойкот директорів опери.** У віденських театрах ведеться боротьба за підвишку платень артистичному й технічному персоналові. У цю боротьбу вмішались головні директори Державної Опери (б. „придворної") д-р Штравс і д-р Шальк, виступаючи в обороні орхестральних музикантів, та проти членів хору й технічних сил. Такий нетактовний крок названих директорів викликав бурю у театральному віденському світі, а віденський Союз сценічних діячів гострою резолюцією зобовязав своїх членів на найбільшій пробі, на якій дир. Шальк або Штравс являться при дириґентському пульті — покинути сцену. Зваживши, що оба названі директори одного з найвеличавійших оперових театрів у світі є світовими загально відомими музичними капацитетами — їхній бойкот з боку співаків-артистів є небувалим скандалом.

— **Компромітація з Лівієм.** Заява італійського професора Де Мартіно про відкриття невідомих досіль 64-ох книг Тита Лівія викликала в усьому науковому світі, що цікавиться літературою і класицизмом, велику сензацію. Але швидко виявилося, що ціла історія є звичайним блефом. Обурення італійської преси не має границь: Замотиличений професор виставив, мовляв, на глум цілу Італію й тому слід дати йому добру науку, щоби не жартував зі святим прахом основників рідної літератури.

— **Сінклер і большевики.** Американський соціялістичний письменник Уптон Сінклер (до речі кажучи: багато більше популярний в Европі ніж в Америці!), збірається їхати до Рад. Союза, щоби перевірити свої погляди про тамошне життя, бо він задумав видати по англ. і по московськи велику книжку про большевиків. При цій нагоді Сінклер гадає зробити добрий інтерес: відпродати Луначарському (нар. комісареві освіти) виключне право видання усіх своїх творів на моск. мов'.

— **Кооператива „Український Театр" у Львові.** Засідання Надзірної Ради коопнративи відбудетися в четвер, дня 2. жовтня ц. р. о год. 6-ій вечдром у великій салі „Просвіти" (Ринок 10). Присутність усіх членів конечна.

— **В Українській Драматичній Школі М Вороного** заняття мають розпочатися 1-го жовтня ц. р. Длятого, щоби не нарушувати правильного ходу занять, Дирекція просить всіх тих, що хотіли би вступити до школи, прискорити свої вписи ще перед початком навчання. Вписи приймається від 3-ої до 6-ої пополудни в помешканні Висш. Музичного Інституту ім. М. Лисенка (ул. Шашкевича 5). Вписаних проситься прибути до школи 1-го жовтня в середу о 4 год. пополудни.

Дописи.

Коломия. *Шляхами „толєранції".* Рішенням староства в Коломиї з дня 21. березня 1923 ч. 7709 розвязано Товариство Української Молодіжи „Громада" в Коломиї. Рішення це мотивовано в той спосіб, що Т-во не виказало своєї леґалізації з австрійських часів, що не приходить в реєстрах бувшого намісництва у Львові — отже не має затвердженого політичною владою статута. Староство в Коломиї сконстатувало це на підставі відносних рескриптів воєвідства у Львові і Станиславові.

На дармо Т-во покликувалося на те, що підчас війни стратило багато документів, котрі відносилися до діяльности, — що державна поліція при закриттю буцімто нелеґального Т-ва забрала всі грамоти, котрими можнаб було користуватися в рекурсах і т. д.

Цікаво і прямо не зрозуміло, як воєвідство у Львові і у Станиславові урядово могли стверджувати, що в реєстрах Т-ва бувшого намісництва у Львові Т-во Української Молоді „Громада" не має.

Обі ці адміністраційні влади мали до розпорядимости згаданий архів і могли переконатися, що Т-во зголосило свій статут до леґалізації дня 14. IX. 1907 р. ч. 112476|907 і що згадане подання як і приписане число примірників статута вложено в регістратурі б. намісництва та що цей статут під тим числом намісництво затвердило.

Дня 4. червня 1923 під ч. 3949|Пр. відкинуло Воєвідство у Станиславові рекурс б. Управи тов. Української Молоді „Громада" в тій справі, а дня 2. VI. 1923 внесено відклик до міністерства внутрішних справ у Варшаві. Коли більше чим рік не приходила відповідь в тій справі, внесено дня 22. серпня 1924 р. ургенс. Одначе й це нічого не помогло, бо до сьогодня, то є до 24. вересня 1924 р. нема ніякої відповіди.

Тимчасом нищиться майно того Товариства, яке має гарну двайцятилітну історію за собою і яке пережило всі лихоліття велитої війни і доперва тепер впало жертвою староствнських розпорядків. Може ті слова приспішать якесь рішення у справі такого рішення коломийського староства, виданого проти елементарних засад справедливости. *Ite".*

З судової салі.

Діти перед судом.

Процес черепашим ходом посувається вперед. Четвертий і пятий день розправи виповнили так само переслухання поліційних і жандармських чинників на тему, як переводжено слідство проти обвинуваченых. Перед трибуналом пересувається цілий ряд поліційних агентів, комісарів, асистентів, жандармських ротмістрів, всіх в елеґантних мундірах або шикарних одягах, вилеґантуваних і надеколонених, зі специфічною усмішкою на устах.

На денному порядку питання: бють чи не бють на поліції? Розуміється, з уст цих класичних прокураторських свідків, не чується іншої відповіди, як тільки: виключене, рішуче заперечую, щось подібне навіть не можу припускати, очевидна брехня і т. д. Рекорд добув поліційний асистент Подберезни, помічник славного комісаря Лабяка, того самого Лабяка, на якого вже четвертий день жде даремне суд, бо він наче камінь влав у воду. Дуже зручно боронить свойого шефа асистент Подберезни. В часі його переслухання приходить до дуже трагічного випадку. Обвинуваченій Райндель старається пригадувати свідкові деякі моменти з часу його переслухання, але як відповідь одержує тільки цинічну осмішку пана асистента і рішучі заперечення. Райндель попадає в раптову нервозну атаку, так що його негайно мусять вивести зі салі. Зривається на це обвинуваченій Райс, блідий наче полотно і поденервованим голосом кричить під адресою Подберезного: „Мордерца". За це поведення трибунал засуджує Райса на триденну темницю.

Сцена з Райндлем і Райсом надзвичайно характеристична і вона говорить більше аніж всі зізнання доказових свідків. Безвихідне положення вязня, якого доказова аргументація дуже скупа, наслідком його вимкового положення і трактування. Одинокий доказ, до того реальний доказ, яким він може служити, не тільки та страшна минувшина, яку він пережив перед кількома місяцями. Чим більше може він доказувати сьогодні? А сторона противна багато сильнійша і її положення багато краще. Раз, це урядова особа, яка мусить мати свідків, якій мусять вірити. І тут якраз причина безсилля обвинуваченого, тут свідомість його безвихідного положення, яке доводить до нервового розстрою, до цього глубокодушевного протесту тим одним словом: мордерца.

Трохи відмінного світла вносять зізнання свідка Гофера. Гофер припадково попав на коридор тюрми при Замарстинівській вул., щоби занести їсти вязненому там свойому синові. Бачив, як вели Райндля, а потім крізь двері почув він страшний крик. Ні це не був крик, але неймовірне, майже звіряче виття, так що йому самому в очах потемніло і він сам не знав, що з ним діється.

Епільогом вентилювання справи сальонових манір поліції, була сцисія між прокуратором і обороною. Прокуратор Гіртлер в довшій промові, виголошеній з питомим йому апльомбом і гестрими влюзіями, старався підкреслити тенденцію, яка помітна при усіх політичних процесах, спеціяльно тзв. комуністичних процесах. Тенденція ця виявляється в тому, що при помочі інсинуацій і голошення фантастичних казок на тему середньовічних тортур, приноровлюваних в часі слідства, понижується престіж влади і адміністрації. Щоби цьому положити кінець, вносить на зарекірування актів карної розправи проти Мозеса Візенфельда, які то акти дадуть доказ, що подібні закиди є брехнею.

Дуже зручно реплікував проти цього оборонець д-р Ляндав і стійними аргументами виказав нестійність льогічних висновків прокуратора, спеціяльно в тому випадкові. Бо ні процес проти Мінцера і тов., ні так званий святоюрський процес, ні багато инших перших комуністичних процесів, чогось подібного навіть не підносили, як би це виходило, по думці прокуратора, а щойно в останніх процесах справа тортур виринула на судову арену. Супроти цього він вносить, щоби не тільки цей один акт задемонструвати перед судом, але щоби це зробити основно і зажадати предложення найбільш вірогідного джерела а саме протоколів комісії посла Тугута з його візити по всіх тюрмах.

Заява обор. д-ра Ляндава виводить з рівноваги прокуратора. Зокрема слова оборонця відносно „льогічности прокураторських міркувань" помилково інтерпретує він як скваліфікування себе до категорії „нечесно думаючих людей" і жадає від трибуналу взяти його в оборону. На салі робить ця заява і це жадання дивне враження, бо ніхто навіть не помітив обидливого тону в промові оборонця, а тим паче інкримінованих слів.

Трибунал по нараді відкидає внесок і прокуратора і оборони. Над справою обиди прокуратора приходить до денного порядку.

Починається читання дальших актів. Замкнення доказової частини сподіване в пятницю після обіду. Присуд западе в суботу.

ОПОВІСТКИ.

За оголошення Редакція не відповідає.

Проба хору на концерт 4. жовтня відбудеться в понеділок. 29. ц. м. о год. 7·30 вечер в малій салі Лисенка.

Л. Туркевич.

Дрібні оголошення.

ПОТРІБНИЙ зараз інструктор для ученика IV. кл. гімн. Зголошення враз з заподанням услівій слати на адресу: Уряд парохіяльний в Ляховичах Зарічних п. Журавно. 522 1—1

ПОШУКУЮ учительки на цілий рік для 2 дівчат з І. кл. ліцеальної. Зголошення з подяванням услівій прошу слати на адресу: о. Ю. Левицький, Руське село п. Дубецко. 523 1—3

ХТО знав би де подівається Іван Войтишин, син Петра з Дрогочівки п. Заліщики, в 1900 році був короткий час в Америці, відтак у 1909 р. повернув до краю, де забрали його до артилєрії до Босні, та до сих пор ніяких звісток, буде ласкавий повідомити Catharine Woylyshyn 30 E. 7-th str. New-York. 524 1—1

ТОВАРИЩІ (-шки), що здали матуру 1913 р. на філії академічної гімназії у Львові — повинні свої адреси, щоб порозумітися в справі Зізду, який мав відбутися ще 1923. р. Листи слати на адресу: Антін Яцків, Львів, вул. Словацького 14/I. — *Збудовський Роман, Яцків Антін.* Закордонні часописі проситься о передрук. 526 1—1

ПРИЙМУ на мешкання студентів або студенток університету. Потоцького 110. І. поверх на право. 527 1—2

УЧИТЕЛЬКА, симпатична, пристійна та лагідної вдачі, навяже переписку з техніком, що студіює в Данцігу в цілі упріємнення довгих та сумних осінних вечерів. Листи слати до Адміністрації „Діло" для „Чайки" до 15. X. 513 2—2

Приєднайте передплату!

ОГОЛОШЕННЯ.

Спеціяліст шкірних і венеричних недуг

Д-р ШВАРЦ б. секундар загального шпиталя **Львів, Словацького 4**, (проти головної почти). Лічення пухлин, бородавок, волосся електролізою і кварцевою лямпою **повернув і ординує на ново.** 7—10

КУРС КРОЮ

білля і суконь розпочинається 7. жовтня ц. р. і буде тревати через 3 місяці в пополудневих годинах від 6—8. Зголошення принимаються що дня від 8—1 і 3—9 год. попол.

528 **Жіноча спілка промислова** 1-2

„ТРУД", кооп. з обм. порукою **Львів, Ринок 39.** (вл.дім).

Всечеснійші Отці, що одержали **„Проповіди О. Юр. Кміта** та не звернули їх з означенім речинці — а досі ще не вплатили належитости 2·50 зол. — просимо безумовно вирівнати в найближчих днях довжні квоти, щоб не наражувати нас на втрати.

Гроші слати: **„Відбудова"**, Львів, Словацького 14. „За проповіди". 525 1—1

Звичайні Загальні Збори

Тов-а „Союза Українок" у Львові відбудуться в неділю 12. жовтня ц. р. о год. 3-ій по пол. в кімнатах „Бесіди" (Народний Дім, вул. Рутовського 22). На денім порядку: 1) Відкриття Зборів, 2) Вибір Президії, 3) Звіт з діяльности Головного Виділу: а) секретарський, б) касієрський, в) звіт голов комісій, 4) Звіт контрольної Комісії, 5) Вибір членів Головного Виділу і Контрольної Комісії, 6) Внесення і евентуалія.

За Головний Виділ „Союза Українок": *Конст. Малицька,* 517 2-3 *Софія Федак.*

Звичайні Загальні Збори

Тов-а „Кружок У. П. Т. в Самборі" відбудуться дня 6. X. 1924 р. о год. 2·30 по пол. в кімнаті Тов-а „Бесіда" зі слідуючим денним порядком:

1) Звіт уступаючого Виділу,
2) Вибір нового Виділу,
3) Зміна статута, 514 2—2
4) Внески і залити членів.

Просимо цею дорогою всіх громадян самбірського повіту, яким дорогою є справа рідної школи, а особливо батьків учениць Семінаря прибути як найчисленнійше на ті Збори. — Самбір, дня 20. IX. 1924.

Виділ Кружка У. П. Т. в Самборі.

Ширіть наш часопис!

МАШИНИ до виробу цементових дахівок, форми до бетонових рур, хрести, громозводи, вікна до церков і всілякі роботи слюсарські виготовляє

МИХАЙЛО СТЕФАНІВСЬКИЙ **ЛЬВІВ, вул. Варстатова 10.** (між вул. Кордецького і Рицерською) 3—4

За Редакцію відповідає **О. Костин.**

З друкарні Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.